

INDC

SACRORUM
CONCILLIORUM

NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO,
IN QUA PRÆTER EA QUÆ
PHIL. LABBEUS, ET GABR. COSSARTIUS,

Et novissime NICOLAUS COLETI in lucem edidere,

EA OMNIA INSUPER IN SUI S LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ
JOANNES DOMINICUS MANSI,
ARCHIEPISCOPUS LUCENSIS EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA
AB EODEM OPTIME MERITO PRÆSULE,
POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEM PRÆSTANTE
EM.^{NO} CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,
ALIISQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS CURATA,
Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,
Ad MS. Codices Vaticanos, Lucenses, aliosque recensita, & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTÆ, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIMÆ, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

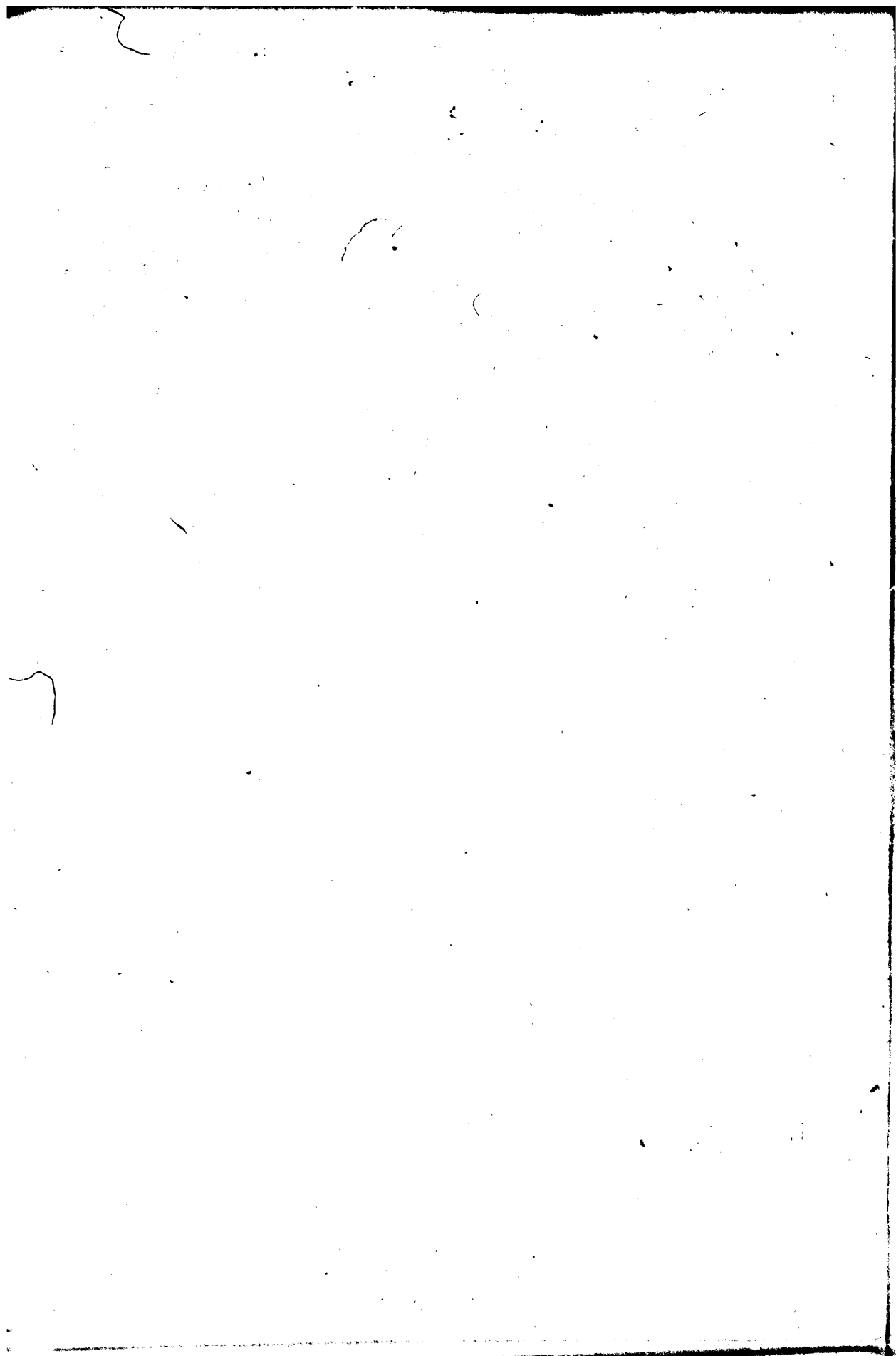
TOMUS VIGESIMUS OCTAVUS.

Ab anno MCCCCXIV. usque ad ann. MCCCCXXI.

VENETIIS MDCCLXXV.
APUD ANTONIUM ZATTA.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

(Editio iterata ad Editionis principis exemplum ab Huberto Weiter. Bibliopola, Via di S. Bernard Palissy 9, Parisiæ M.D.CCCCIII.)

SYLLABUS

EORUM, QUÆ TOMQ XXVIII. CONTINENTUR.

Que hoc Indico notata sunt, huic nostræ Editioni noviter accessere.

ANNO
CHRISTI
1415

	Appendix Concilii Generalis Constantiensis.	Pag. 1
	I. Sigismundi Imp. editum universale, quo omnes ad Constantiense Concilium invitati, & securitas in Concilio promissa.	ibid.
	II. Sigismundi Imp. Epistola ad Gregorium P. XII.	3
	III. Eiusdem Epistola ad Carolum VI. Gallie regem.	ibid.
	IV. Instrumentum juramenti prestiti per civitates & Syndicos civitatis Constantiensis super observatione Capitulorum per D. P. Joannem XXIII. petitorum.	6
1415	V. Joannis Pape littera ad Ducem Bursie.	12
	VI. De eodem Duci Burgundie.	13
	VII. Informationes Pape, quas miserat cum litteris suis Universitati Parisiensi & Duci Aurelianensi, qua in favorem Concilii remissa sunt per eandem.	14
	VIII. Littera missiva ex parte Nationis Italice ad Principes & Universitates de Italia.	18
	IX. De jure Concilii Papam Joannem a fuga revocandi, ac sine eo Concilium pericendi, auctoritates ab Universitate Parisiensi determinate.	21
	X. Conclusiones singulares Parisiense, que non sunt admisse, nec approbata per Concilium.	22
	XI. Avisamenta quod Cardinales Joannis XXIII. Concilii res tractare non possint.	23
	XII. Conclusiones presentate per collegium Cardinalium cum responsione Concilii.	25
	XIII. Joannis Patriarche Antiocheni Propositio, quod Papa a negotiis excludi non possit.	31
	XIV. Constantiensis Concilii Epistola ad Ernestum Austria Ducem.	33
	XV. Responsio Episcopi cujusdam nomine Concilii ad scriptum, quod Nobiles Bobemi in Concilio presentant.	34
	XVI. Episcopi Lutomislensis publica responsio ad postremam partem prescripti scripti Bobemorum	ibid.
	XVII. Responsio Bobemorum Constantie existensium ad Concilii scrupulos.	36
	XVIII. Littera regis Aragonum ad Sigismundum Imp.	38

ANNO
CHRISTI
1415

	XIX. Copia litterarum Ducis Burgundie Concilio directarum.	39
	XX. Post depositionem vero Joannis XXIII. Sacrum Concilium scripsit pluribus principibus litteras tenoris subsequens, que gesta fuerant, declarando.	40
	XXI. Conclusiones date per Magistrum Paulum de Cracovia contra Ordinem Theutonicorum S. Marie Virginis.	46
	XXII. Theologorum Constantiensium brevis Censura 45 articulorum Vviclesi.	57
	XXIII. Eorundem diffusa condemnatio 45. Articulorum Vviclesi.	83
	XXIV. Eorundem Conclusiones contra Jacobum de Misa, & ejus doctrinam de Communionem plebis sub utraque specie.	157
	XXV. Harenga Hieronymi Pragensis ante suam abjuracionem in publica Sessione diei 23. Septembris 1415.	160
	XXVI. Collatio Cleri Gallicani Constantie ad Concilium congregati super abusus, quibus Ecclesia Gallicana opprimebatur.	161
	XXVII. Ladislai Polonia regis, & Vvitboldi Litvanie Ducis Epistola ad Constantiense Concilium.	221
	XXVIII. Acta Hispanica quoad cessionem Petri de Luna Pape Benedicti XIII.	224
1416	XXIX. Executoria Carolina Constitutionis pro libertate Ecclesiastica per Jo: Ostiensem Vicecancellarium nomine Constantiensis Concilii concessa.	256
	XXX. Lamberti de Stripite Legati Constant. Concilii Epistola ad Joann. Ostiensem Card. Vivariensem.	261
	XXXI. Avisamenta per 35. Cardinales, Prelatos, & Doctores in loco Reformatorii Constantiensis.	264
	XXXII. Avisamenta secundum aliquas Decretalium rubricas pro reformatione congrua facienda.	
	XXXIII. Avisamenta in Reformatio Constantiensis Concilii per 25. Prelatos & Doctores.	352
1417	XXXIV. Consultationes Cardinalium, aliorumque Prelatorum, de novo Pontifice in Constantiensi Concilio eligendo.	360
	XXXV. Avisamenta Nationis Germanice super articulis iuxta decretum Concilii reformandis.	362
	XXXVI. Petri de Alliaco Card. Camer. Exbor-	

- Exhortatio ad Concilium super correptione Calendarii. 370
- XXXVII. Joan. Gersonis molle consilium de convincenda se flagellantium secta. 381
- XXXVIII. De Rebus Matthaei Grabon. 386
1. Conclusiones Fr. Matthaei Grabon in Constant. Concilio ad examinandum Martino V. obiate. ibid.
 2. Petri de Alliaco Card. Camer. iudicium de causa fidei Matthaei Grabon. 390
 3. Jo. Gersonis iudicium de dogmatibus Matthaei Grabon. 391
 4. Matthaei Grabon revocatio, & abjuratio suorum articulorum. 394
- XXXIX. De rebus Cisterciensium. 395
1. Anonymi propositio affirmativa, quod Monachi Cistercienses possint propria possidere bona. ibid.
 2. Magni Monachorum Visitationis constitutio negativa. 401
 3. De annuis pensionibus, decisio media. 415
- XL. Jo. Gersonis consilium publicum causam Jacobi de Misa ulterius discutendi. 424
- XLI. Mauricii de Praga Tractatus contra Jacobum de Misa. 432
- XLII. Eiusdem Tractatus II. contra eundem. 447
- XLIII. Disputatio contra illos, qui Reformationem Curiae Romanae Electioni Pontifici premissi volebant. 494
- 1418 XLIV. Martini Papa V. Regula Cancellariae in Concilio Constantiensi edita. 499
- 1415 XLV. Solemnis Orationes aliquae varii argumenti in Concilio Constantiensi habite. 516
1. Nicolai de Dinkelspuel Oratione ad Sigismundum Caesarem in Concilio exordio habita. ibid.
 2. Andreae Lascharii Oratione. 519
 3. Eiusdem Oratione Paroetia ad Papam Jo. XXIII. 524
 4. Collatio facta coram Rege Romanorum per D. Archiepisc. Januensem. 527
 5. Manfredi de la Cruce Oratione ad Sigismundum Imp. 531
 6. Jo. Gersonis Oratione tertio a fug. Joannis die. 535
Eiusdem Oratione in solemnibus Concilii supplicatione. 540
 8. Jacobi Ep. Laudensis oratio in supplicium Huffi 546
 9. Jo. Gersonis oratio propemptica ante iter Caesaris Sigismundi e Concilio in Hispaniam. 549
- 1416 10. Jacobi Ep. Laudensis oratio in Exequiis Cardinalis Barensis. 558

11. Antonii de Mercede Parentatio in Exequiis Ferdinandi Aragoniae regis. 567
 12. Jacobi Episcopi Laudensis Oratione in supplicium Hieronymi Pragense. 572
- 1417 13. Stephani de Praga Theologi Oratione in Concilio Constantiensi. 577
14. Sermo Magistri Mauricii de Praga Sacrae Theologiae Professoris factus in generali Concilio Constantiensi. 593
 15. Sermo predicatus in Concilio Constantiensi. 601
- 1418 16. Alberti de Bonchristianis, Florentini, Episcopi Foroliviensis. 611
- 1414 XLVI. Gebhardi Dacherii Constantiensis Historia Magnatum in Constantiensi Concilio annis 14. & 15. 625
- 1415 XLVII. Perbrevis descriptio hospitem in Concilio Constantiensi, jatorum, & annonae. 653
- 1414 XLVIII. Concilii Oecumenici Constantiensis Facti ab Hermanno Von der Harde in Compendium contracti, ac concise delineati. 655
- 1415 **Ad Constantiense Oecumenicum Concilium anno 1415. & sequentibus celebratum, Additio.** 703
- Collectoris Praefatio.** ibid.
- De causa Argensinensi in eo Concilio discussa.** 705
- Instrumentum appellationis ad sedem Apostolicam, & Generale Concilium melius informandum, nec non ad futurum Pontificem per Concilium legitime eligendum, cum variantibus ex Hardeo.** 707
- Decretum contra appellationem Argensinensium.** 716
- Declaratio Concilii contra Argensinensium.** 717
- Deposicio quorundam ex Patribus ad cognoscendam causam Argensinensem.** 721
- Absolutio data Argensinensibus.** 722
- Argensinensium accusationes in Episcopum suum.** 727
- Synopsis Chronologica eorum, quae acta sunt in negotio Joannis Parvi.** 731
- Epistola Ducis Burgundiae ad Patres Concilii Constant. & acta super ea re in Concilio.** 740
- Propositio coram Concilio generali Constantiensi auct. Joanne Gerson.** 744
- Delatio novem Assertionum Joannis Parvi facta Concilio Constantiensi ab Ambaxiatoribus Regis Franciae.** 756
- Sumptum in instructionibus Regis Franciae apportatis per Magistros Jordanum.**

- danum Morini, & Guillelm. Pulcrinopos. 761
- ☞ Joannis Gersonii Sermo contra assertiones Joannis Parvi. 765
- ☞ Eiusdem Libelli duo ad accelerandum iudicium causa Joannis Parvi. 778
- ☞ Requesta producta per N. de Gonnefia, Jordanum Morini, G. Pulcrinopos, & Jo. Baldoni. 780
- ☞ Joannis Gersonii Schedula circa novem assertiones Joan. Parvi. 781
- ☞ Responso ad Cedula[m] &c. 782
- ☞ Scriptum Episcopi Atrebatensis de novem assertionibus Joannis Parvi. 784
- ☞ Scriptum aliud Episcopi Atrebatensis adversus Cardinalem Cameracensem. 786
- ☞ Declaratio Cardinalis Cameracensis circa propositiones Joannis Parvi. 788
- ☞ Additio Cardinalis ejusdem pro sua opinione. 789
- ☞ Responso Episcopi Atrebatensis ad deliberationem Cameracensis. 790
- ☞ Advisamenta Joannis de Rocha. 795
- ☞ Cedula exhibita DD. Commissariis &c. 797
- ☞ Requeste facte DD. Judicibus in causis fidei per Episcopum Atrebatensem. ibid.
- ☞ Cedula producta in iudicio per Magistrum Jo. de Salinis. 798
- ☞ Cedula exhibita per D. Episcopum Atrebatensem. ibid.
- ☞ Cedula Cardinalis Saluatorum. ibid.
- ☞ Cedula Vivariensis, & per Patriarcham Antiochenum. 799
- ☞ Responso Patriarcha predicto per Episcopum Atrebatensem. ibid.
- ☞ Cedula data per Gersonitas. ibid.
- ☞ Responso ad eam. 800
- ☞ Cedula Episcopi Atrebatensis. ibid.
- ☞ Declaratio Henrici VII. Romanorum Imperatoris &c. 802
- ☞ Typi Sententia nomine Concilii ferenda. 803
- ☞ Cedula propria tradita deo Domino Cardinali pro questione precedenti. 804
- ☞ Petri Gauchon. &c. ibid.
- ☞ Antiocheni Patriarcha &c. ibid.
- ☞ Epistola Caroli VI. Francorum Regis ad Joannem Gerson, Jordanum Morini, Guillelm. Pulcrinopos, & Petrum de Versailles &c. suos confiliarios &c. 805
- ☞ Libellus supplex magistrorum Parisiensium D. Cardinali de Urbinis, su-

- premo sancta sedis Apostolica Penitentiario. 806
- ☞ Contestatio Litis de negotio Joannis Parvi, inter Cardinalem Cameracensem & Gersonem, ex una parte; & Joannem de Rocha Ord. Fratrum Minorum, ex altera. 807
- ☞ Protestatio Card. Cameracensis circa schedulam concordia in negotio novem assertionum. 808
- ☞ Cedula data per Jordanum Morini, & G. Pulcrinopos D. Cardinali de Urbinis. 810
- ☞ Cedula data per Stephanum Paletz &c. ibid.
- ☞ Cedula Episcopi Atrebatensis &c. 811
- ☞ Acta reliqua in causa Joannis Parvi. 812
- ☞ Epistola Caroli VI. Francorum Regis ad deputatos a Synodo. ibid.
- ☞ Iudicium deputatorum Concilii. 813
- ☞ Schedula sententia producta per D. C. Cameracensem. 821
- ☞ Schedula alia ejusdem. 823
- ☞ Libellus ex parte ducis Burgundie oblatu[m] Synodo Constantiensi. ibid.
- ☞ Requesta D. Symonis de Teramo &c. 824
- ☞ Appellatio Gersonitarum. 826
- ☞ Cedula Episcopi Atrebatensis. 827
- ☞ Instrumentum oppositionis contra Symonem de Teramo. 828
- ☞ Conclusiones nationis Gallicane circa propositiones Jo. Gersonis & Episcopi Atrebatensis. 832
- ☞ Instrumentum appellationis Procuratoris Ducis Burgundie. 842
- ☞ Instrumentum nationis Picardie. 843
- ☞ Schedula Deputatorum universitatis Parisiensis. 845
- ☞ Epistola Sigismundi Imperatoris ad Synodum. 849
- ☞ Sententia in Synodo Constantiensi lata. 853
- ☞ Cedula Concordie in causa IX. assertionum per Patriarcham Antiochenum recepta. 854
- ☞ Cedula alia. 855
- ☞ Declaratio trium Cardinalium iudicium &c. ibid.
- ☞ Appellatio ducis Burgundie. 857
- ☞ Sententia nationis Germanica. 860
- ☞ Cedula tradita per Ardiconum. ibid.
- ☞ Deliberatio Ambaxiatoris regis Dacie. 861
- ☞ Protestationes domini Burgundie ibid.
- ☞ Conclusiones Cardinalis Cameracensis. 866
- ☞ Co

- ☞ Cedula exhibitā per magistrum Joannem Campani Procuratorem Regium 866.
- ☞ Memoriale Joannis Gersonii exhibitum in Concilio Constantiensi in causa propositionum Joas. Parvi. 867
- ☞ Appellatio interjecta per Conradum Ludcking substitutum procuratoris domini regis Francorum. 870
- ☞ Apostoli super appellatione 871
- ☞ Cedula supplicationis. 872
- ☞ Instantia Ambaxiatorum ducis Burgundie. ibid.
- ☞ Constitutio Carolina in Concilio Constantiensi admissa & confirmata. 873
- ☞ Sigismundi Imperatoris Diploma pro decernenda executione Caroline. 874
- ☞ Bulla Pape Joannis XXIII. cum Archiepiscopi Cant. certificatorio pro Concilio Constantiensi. 879
- ☞ Additio ad Sessionem VI. Concilii. 882
- ☞ Admonitio Collectoris. ibid.
- ☞ Additio ad Sessionem IX. 883
- ☞ Additio ad Sessionem XIV. 884
- ☞ Epistola Concilii ad Viterbienses. 885
- ☞ Admonitio Collectoris ad Sessionem XV. 887
- ☞ Additio ad Sessionem XXXVII. ibid.
- ☞ Ad Sessionem XLI. ad electionem Martini V. pertinentia quedam. 889
- ☞ Narratio de forma & modo electionis. ibid.
- ☞ Epistola Baltassaris Cossa, qui fuerat Joannes Papa XXIII istius nominis, apud Petrum de Luna dictum Benedictum XIII. ex Baluzio, & MS. Codice Lucensi, ex quo variantes, hic primum eduntur. 892
- ☞ Epistola Martini Pape V. ad Rentium de Columna, ex MS. Codice Lucensi, hic primum editur. 896
- ☞ Eiusdem Littere ad Magistratum & populum Viterbiensem. 898
- ☞ Epistola collegii Cardinalium ad Universitatem Coloniensem. 899
- ☞ Instrumentum Studii Heidelbergensis. 901
- ☞ Additio ad Sessionem XLIII. 903
- ☞ Bulla Martini Pape V. in Concilio Constantiensi, forte, lata, qua concessio exemptionis tempore schismati tolluntur, ex MS. Codice ab R. P. Josepho Bergantini Ord. Serv. B. M. V. hic primum editur. ibid.
- ☞ Præmissio Collectoris. ibid.
- ☞ Brevis notitia Codicis MS. qui varios sermones in Concilio Constantiensi habitos complectitur, ex Scbelornio 905

- ☞ Excerpta quedam orationum, quas in Concilio Urvi quidam docti & religiosi habuerunt 907
- ☞ Appendix documentorum ad Concilium Constantiense pertinentium juxta seriem chronologicam. 912
- ☞ Cedula affixa ad Valvas palatii Episcopalis Constantiensis. ibid.
- ☞ Propositiones XII. quas proposuit cancellarius Parisiensis in Concilio &c. 915
- ☞ Commissio facta auctoritate Concilii Generalis D. Archiepiscopo Cantuar. 916
- ☞ Epistola nuntiorum Concilii Constantiensis ad Petrum de Luna. 917
- ☞ Epistola Jacobi Turonensis Archiepiscopi ad Concilium Constantiense. 918
- ☞ Epistola Sigismundi regis Romanorum ad idem Concilium. 919
- ☞ Epistola Sigismundi Imperatoris ad Ludovicum Bavarie ducem. 920
- ☞ Synodi Constantiensis littera ad nobiles ab Hantzburg. ibid.
- ☞ Littera Concilii ad Viterbienses. 923
- ☞ Epistola Raymundi abbatis Cluniacensis ad Concilium Constantiense 924
- ☞ Copia Littere Alphonsi regis Aragonum misse &c. 926
- ☞ Epistola Prioris majoris, & conventus Cluniacensis ad clerum Gallicanum in Concilio Constantiensi existentem. ibid.
- ☞ Epistola Universitatis Colonienfis ad Concilium Constant. de Joanne de Prussia suspecto de heresi. 927
- ☞ Alia ejusdem ad Theodoricum de Monasterio, & Joannem de Monte, ejusdem argumenti. 928
- ☞ Alia ejusdem argumenti. 929
- ☞ Archiepiscopi, & Episcoporum Sueviae supplicatio ad patres Concilii Constant. pro canonizatione Nicolai Episcopi Lincolniensis, Brynolfs Episc. Scarenfis, & Ingridis monialis. 930
- ☞ Martini Pape V. Bulla Episcopis, Apsens, & Verionens, ut inquirent de vita, & miraculis eorundem. 931
- ☞ Rev. P. Bremond Ord. Predicatorum Gen. Magistris in eam Bullam nota. 935
- ☞ Epistola Oratorum universitatis Colonienfis ad Concilium, de modo providendi ad Beneficia. ibid.
- ☞ Responso ad precedentem epistolam. 937
- ☞ Avisamentum. 938
- ☞ Epistola Universitatis Colonienfis ad precedentes responsiva. 939
- ☞ Con-

	Consultatio theologorum de propositionibus erroneis circa materiam unionis.	940
	Concilii Constantiensis Sententia definitiva de ordine servando in actibus publicis &c.	945
	Oratio Petri de Alliaco Card. Camerac. de officio Imperatoris, Papæ, reliquorumque membrorum Conc. Constantiensis.	947
	Catalogus Orationum in Concilio Constantiensi habitatum.	956
1416	Constitutio Henrici Cantuariensis, de quibusdam festis.	957
	Alia ejusdem super approbatione testamentorum.	959
	Riobardi Londoniensis ordinatio super inquisitionibus testamentorum.	961
	Statutum Henrici Cantuariensis contra hereticos.	963
	Aliud ejusdem pro festo S. Joannis de Beverlaco celebrando.	964
1417	Ejusdem ordinatio pro promotione graduatorum in Academiis.	966
1415	Novogradense Concilium.	969
	Gallicanorum Episcoporum ad Carolam VI. epistola, pro exemptione subsidii	ibid.
1416	Quædam dubia proposita in Comitibus Ecclesiasticis provincie Colosane.	971
1417	MARTINI PAPÆ V. VITA.	975
1420	Saltzburgense Concilium.	977
	Tabulæ confederationis inter in eodem Concilio, ex Hanzis Germanis facta.	1006
	Saltzburgenfis Synodus.	1007
	Calischienfe Concilium.	1029
1421	Cantuariense Concilium.	
	Ordinatio Henrici Cantuariensis, pro promotione graduatorum in Academiis	1033
	Ejusdem constitutio contra excessiva stipendia cappellanorum.	1035
1422	Capitulum provinciale Monachorum nigrorum apud Westmonasterium.	1037
	Apud Vernonium Concilium.	1045
1423	Henrici Archiep. Cantuar. ordinatio de advocatis, procuratoribus, & aliis mi-	

	nistris curiæ Cantuariensis.	ibid.
	Lancienfe, Trevirenfe, Moguntinum Concilia.	1048
	Coloniensis Synodus.	1049
	Senense Concilium.	1057
	1. Decretum de translatione Concilii Parisiensis Senas.	ibid.
	2. Acta Senensis Concilii.	1060
	3. Martini Papæ Epistolæ aliquos.	1070
	& seq.	
1424	Additiones ad Conc. Senense. Martini Papæ V. Bulla confirmans Concilii Senensis Decreta.	1073
	Ejusdem Pontificis litteræ aliæ.	1077
	Ad Senenses.	1078
	Ad Principes, & Prælatos.	ibid.
	Salvusconductus Senensium.	1079
	Absolutio Generalis in Regnis Castellæ, &c.	1080
1423	Ticini Concilium.	1081
1425	Hafnienfe Concilium.	1083
1428	Parisienfis congregatio Prælatorum.	1091
1429	Parisienfe, A. Senonenfe.	1095
	Rigenfe.	1115
	Derusianum.	1117
	1. Clementis Antipapæ Bulla, qua cedit Papatu.	ibid.
	2. Electio Martini V. per ejusdem Antipapæ affectus.	1119
	3. Actus absolutionis & rehabilitationis ejusdem Antipapæ, & sociorum.	1123
	4. Nomina eorum qui Concilio interfuerunt.	1125
	5. Acta Concilii.	1126
	6. Constitutiones xxvii. Concilii Derusiani.	1142
1430	Constitutio Henrici Cantuariensis, pro abolendis dolosis ponderibus.	1157
	Narbonense Concilium.	1159
1431	EUGENII PAPÆ IV. VITA,	1171
	Præmissa Basileensi Concilio	
	Compendiosa narratio, quomodo Bohemi vocati, productique ad Basileensem Synodum.	1173
	Petitiones Bobemorum.	1187
	Responsiones ordinate, sed non date.	1190

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del *P. D. Filippo Rosa Lanzi* inquisitor Generale del Santo Offizio di *Venezia* nel libro intitolato: *Sacrorum Conciliorum &c. Auctore P. Philippo Labbeo Soc. Jesu, curante Nicolao Coleti, & Joanne Dominico Mansi &c.* Non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi e buoni costumi, concediamo Licenza ad *Antonio Zatta* Stampator di *Venezia* che possi essere stampato, osservando gli ordini in materia di stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Data li 20. Dicembre 1767.

(Sebastian Zustinian Riform.

(Alvise Valareffo Riform.

(Francesco Morosini 2.° Cav. Proc. Riform.

Registrato in Libro a Carte 335. al Num. 2304.

Davidde Marchesini Segr.

ANNO
CHRISTI

APPENDIX

ANNO
CHRISTI

CONCILII GENERALIS CONSTANTIENSIS.

Plura Constantiensis Concilii acta, sive ad illud spectantia, edidit ex MS. Germanicis imperus ejusdem Concilii editor Hermannus Wion der Hardt, nonnulla etiam in Concilio Constantiensis supplemento Chailenet ex Codice Victorino. Præter ea ipsius, quæ suis locis supra interuimus, in appendicem reliqua coniecimus, atque hic exhibemus. Si quæ vero in sequentibus, non secus ac in superioribus, offendat pius Lector vel supremam Apostolicæ sedis auctoritatem uellicata, vel contumaces Ecclesiæ in terribili a. diuturno schismate mores acerbis impentia, sciat nos ea, ut propo-
sita, agitata, ac dicta in Concilii congregationibus nullo uero modo ut probata, vel probanda referre

*Cæsaris Sigismundi electum universale, quo om-
ne ad Constantiense Concilium invitati, &
securitas in Concilio promissa*

Et Bono

Sigismundus Dei gratia Ro-
manorum Rex semper Au-
gustus, ac Hungariæ, Dal-
matiz, Croatiæ, &c. Rex.
Uniuersis & singulis præ-
sentes litteras inspecturis
notum facimus, qualiter
Reuerendissimi Patres in
Christo, Domini, Anto-
nius, tituli sanctæ Cæcilie presbyter, & Fran-
ciscus, sanctorum Cosmæ & Damiani dia-
onus, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Apo-
stolicæ sedis Legati, ac nobilis Manuel, miles
Constantinopolitanus, habentes a sanctissimo
Domino nostro Papa Joanne XXIII. simul cum
suo sacro collegio Dominorum Cardinalium ple-
nam ad infrascriptam potestatem, prout litte-
ris Apostolicis constat, habitis nobiscum mul-
tis super infra scripta deliberationibus & consi-
liis, tandem pro loco Generalis Concilii, Deo
sauente celebrandi, elegerunt cum consilio &
assensu nostro Civitatem Constantiæ, Provinciæ
Moguntinensis. Quem locum nos eisdem no-
minauimus, tanquam idoneum, commodum,
tutum & communem omnibus nationibus ad
ipsum Concilium venturis. Et in quo poterim-
us secundum nostrum Imperiale officium tue-
ri omnes & singulos, cujuscumque status ad

Concil. General. Tom. XXVIII.

A Concilium venturos in plena libertate, Quem
etiam locum nos cum prædictis Dominis Car-
dinalibus pro Concilio elegimus. Et insuper,
ipsi nobiscum & nos secum assignauimus ad
initiandum præfatum Concilium tempus unius
Anni, incipiendo die prima Mensis Novembris
nunc instantis.

Quamobrem vos ueros & singulos in Do-
mino exhortamur, ut illi ex uobis ad quos per-
tinet ad Concilium venire, deposito omni ti-
more, curetis ad locum præmissum tempore præ-
scripto vos conferre. Ubi etiam nos Deo fa-
uente curabimus interesse, ac omni nostro pos-
se facere, ut omnes & singuli in Concilio exi-
stentes plena securitate atque libertate, tam in
accessu, quam statu & recessu potiantur. Et
quod idem Dominus noster Papa cum Domi-
nis Cardinalibus & sua curia, ac cum omnibus
Prælatibus & Clericis in Concilio existentibus gau-
deant plena Ecclesiastica immunitate, ita etiam
quod ipse Dominus noster Papa ibi libere pos-
sit omnem suam Apostolicam auctoritatem,
jurisdictionem & potestatem exercere. Et simi-
liter Domini Cardinales & Prælati & Princi-
pes, omnesque aliæ tam Ecclesiasticæ, quam
seculares personæ in Concilio existentes, possint
libere loqui & tractare & expedire omnia quæ
sibi videbuntur opportuna. Præsentium sub no-
stræ Majestatis sigilli testimonio litterarum.

Datum in Ecclesia S. Stephani Protomarty-
ris, in villa uocata Viglud in vulgari Vegut,
Cuman. Dioceseos. Anno a Natiuitate Domi-
ni 1413. die lunæ, penultima mensis Octobris.
Regnorum nostrorum anno, Hungariæ &c. 27.
Romanorum uero quarto

A

II. 64-

ANNO
CHRISTI
1116ANNO
CHRISTI
1116

II.

*Caesaris Sigismundi epistola ad Gregorium Papam
XII. qua ad Constantiense Concilium in-
vitationis securitate promissa.*

Sigismundus etc. Maximo desiderio jam du-
dum tenebamur, ut diem mecum videre posse-
mus, unicam Christi sponsam Ecclesiam Catho-
licam debite reformatam. Postea vero, cum
ad Imperialia gubernacula fuisset assumpti,
id quod erat nobis in desiderio, transiit in
praeceptum: cum teneatur Ecclesiam per Im-
periale officium tueri, cuius etiam Canones
sanctorum Patrum nos appellant Advocatum &
defensorem. Itaque summo studio curavimus,
ne quid negligentis in re hac posset nobis apud
Deum vel homines imputari. Et ob hanc rem
per litteras & nuncios institimus apud Sanctis-
simum Dominum nostrum Papam Joannem
XXIII. pro convocatione generalis Concilii lo-
co habili & tempore congruo facienda. Qui
nostris votis annuens, misit ad nos Reveren-
dissimos in Christo Patres, Antonium tituli
sanctae Cecelie presbyterum, & Franciscum
Sanctorum Cosmae & Damiani, diaconum,
sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, & nobi-
lem virum Maruelem Chrysolara, Militem
Constantinopolitanum, tradita eisdem in praedi-
ctis pena potestate. Ipsi vero ad Nos
pervenientibus, post multa Nobiscum habita
super his consilia, tandem Nos cum eisdem
pro loco Concilii elegimus Civitatem Constan-
tiae Provinciae Moguntinensis. Quem locum
Nos eisdem nominavimus, tanquam idoneum,
tutum & communem omnibus nationibus ad
Concilium venturis, & in quo poterimus se-
cundum nostram Imperiale officium tueri om-
nes cuiuscumque status ad Consilium venturos
in plena libertate. Et insuper Nos cum praedi-
ctis Legatis & Nunciis ad initiandum praesatum
Concilium assignavimus tempus unius anni,
incipiendo die I. mensis Novembris nunc in-
stantis.

Si ergo facere vultis quantum in vobis est,
ut Ecclesia Dei possit esse debite reformata,
modum habetis, in veniendo ad praemissum lo-
cum tempore constituto, cum vestris de vestra
obedientia. Ubi si facere volueritis vestrum de-
bitum, Deo, mundo, vestraeque conscientiae
atque Nobis plurimum satisfacietis. Ad quem
etiam adventum Vos pro nostro Imperiali of-
ficio exhortamur, requirimus, & monemus. Et
super his nostras litteras vobis transmittimus,
ne postea dicere vel allegare ullam ignoran-
tiam valeatis. Nos etiam, ut plenioram causam
veniendi habeatis, per praesentes damus vobis &
vestris plenam salvam conductum & securita-
tem. Datum Lauda etc. ut supra.

III.

*Sigismundi Imperatoris epistola ad Carolum VI.
Galliae Regem, qua Constantiense Concilium de-
nunciavit, & ad illud Legatus epus invitavit.*

Ex Colde-
bo.

Sigismundus Dei gratia etc. Serenissimo Prin-
cipi etc. Rex pacificus pia miseratione dispo-
suit, ne homo creaturarum dignissima, quem
de limbo terrae formatum ad imaginem & si-
militudinem suam fecit, per abutium liberi ar-
bitrii laberetur, & labendo a cognitione sui

Arceaderet creatoris: Dum per in parem impe-
rium non haberet, prudens sapienti operi superasse
voluit, quorum ducatu vita cogitaret regeretur,
ac ipsorum monitionibus & preceptis inferiores
ceteri obedirent. Sicque statuit duo luminaria
super terram, majus videlicet, atque minus, ut
in ipsis universalis Ecclesiae consideret firma-
mentum, in quibus Pontificatus auctoritas &
Regalis potentia designantur: Una videlicet qua
Spiritualia, & altera qua Corporalia regerentur.

Ad subsistentiam hinc machinam Spirituales,
beatum Petrum Apost. Principem, & in beato
Petro Pontifices successores, summus Pontifex
in aeternum, unigenitus Dei filius Jesus Chri-
stus, qui doctrinam humano tribuit generi sa-
lutarem, Magistros esse voluit & Pastores. Ad
Corporalis vero compaginis firmamentum, cu-
jus facilis est profecto distinctio, Reges & Prin-
cipes, Rex Regum & Dominus Dominantium
idem ipse praesse voluit Jesus Christus. Ut il-
li quidem in executione Pontificatus officii spi-
ritualibus vacando negotiis proficerent ad salu-
tem, & hi salubriter in excellentia Regiae di-
gnitatis corporalia gubernando malis homi-
num obviarent: Neque machina fieret utrius-
que subiecti stabilior, dum haberet quodlibet
proprium servatorem.

Debitum perfectae caritatis, quae non quae
sua sunt querit, nimirum exposcit, ut non so-
lum is, qui contemplationis speculam ascendit,
sed opportunitate suadente actionis onera sup-
portans, magis necessarius inveniat. Quia li-
cet ille sit securior, hic tamen est utilior, si-
bi & aliis commodum afferens & profectum.
Licet enim Mariae sedentis secus pedes Domini
otium Marthae ministerio praefertur, &
quod sit status ille tutior, utpote a seculari
strepitu segregatus; Activus tamen potest uti-
lior judicari esse, quod sibi prodest & aliis,
tribulationes sustinet & pressuras, per quas
virtutes suscipiunt incrementum. Quoniam, si-
cut ait Apostolus: tribulatio patientiam ope-
ratur, patientia probationem, probatio spem,
spes autem non confundit. Et plerumque con-
tingit, quod virtus in infirmitate perficitur.

Sed quia diebus istis novissimis, in quibus,
superexcrecente malitia in immensum, restri-
gescit caritas, in plerisque proprius appeti-
tus, qui nisi semper in vetitum consuevit,
adeo debacchatur in homines, ut quodam dato
quasi libello repudii, libertas arbitrii, qua bo-
num malumque discernitur, exulet extra ter-
minos honestatis: Multum oneris multumque
solicitudinis nobis incumbit, ut animarum cor-
porumque periculis caveatur. Nisi enim mali-
tiam hominum congruis obstaculis obviamur, de-
scensus est profecto labilis ad excessus. Et dum
per lubricum iter discriminis abusive descendit-
ur, facilis (proh dolor!) relevatione vix habetur.

Inter profecto curas varias nostris processibus
influentes sollicitudo quotidiana nos exchat,
qualiter generali bono statui totius populi Chri-
stiani multifarie multisque modis nostris tem-
poribus proficere valeamus. Ut, cum in die
illa novissima, die scilicet districti & tremendi
Judicii, discussio venerit, plenam possimus ip-
sius Dei superfavente clementia de commissis
nobis talentis, duplicata Domino importando,
reddere rationem.

Maximo etenim desiderio jam dudum teneba-
mur, ut diebus nostris videre possimus unitam
Christi sponsam Catholicam Ecclesiam felici-
ter reformatam. Postea vero cum ad Imperia-
lia

5 **CONCILII CONSTANTIENSIS.** 6

ANNO
CHRISTI
1418

ANNO
CHRISTI
1418

lia gubernacula fallentes assumpti, id quod A
erat nobis in desiderio transire in proceptum:
Cum tenentur Sandam Matrem Ecclesiam per
Imperiale officium tueri, cujus etiam Canones
sanctorum Patrum nos appellant Advocatos &
defensores.

Considerantes veritatem, qualiter & quo-
modo salubriter id peragere valeamus; cum
Principibus, Ecclesiasticis & Secularibus, Do-
cibus, Comitibus, Baronibus & Proceribus,
aliis quoque prudentibus & peritis nostri & im-
perii sacri fidelibus, prout tantis rei instantia
exigebat, accurato & frequenti tractatu precha-
bitio; interea contigit, Nos intellexisse, quo-
modo sanctissimus Dominus noster Dominus
Iohannes Papa XXIII. venerabile Concilium in-
dixisset. Summo itaque studio curavimus, ne
quid negligentis posset in hoc nobis apud Deum
& homines imputari.

Et ob hanc rem per litteras & nuncios in-
stitimus apud eundem Dominum nostrum Pa-
pam pro convocacione generalis Concilii, loco
habili & tempore congruo deputandis. Qui no-
stris votis annuens, misit ad nos Reverendissi-
mos in Christo Patres, Dominos Antonium
tituli sancti Petri presbyterum, & Franciscum
tit. Sanctorum Cosmae & Damiani diacono-
rum, sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales, A-
post. Sedis Legatos, & Nobilem Manuelem
Chrysoloram, tradita eisdem in praedictis plena
potestate. Ipsi vero ad nos perveniensibus,
multa nobiscum habita super his consilia, tan-
dem nos cum eisdem pro loco Concilii elegimus
civitatem Constantiam, Provinciam Moguntiacensis.
Quem locum nos eisdem nominavimus
tanquam idoneum tutum & communem omni-
bus nationibus ad Concilium venturis. Et in
quo, Deo favente, curabimus personaliter inte-
resse, & omni modo posse secundum Nostrum
Imperiale officium tueri omnes cujuscumque sta-
tus, ad Concilium venire, ibi stare & recede-
re pro sua voluntate. Et insuper Nos cum
praedictis Legatis & Nunciis ad initiandum praefatum
Concilium assignavimus tempus unius anni,
incipiendo die I. mensis Novembris mox
instantis.

Expediit quippe, ut universi & singuli solli-
citudine non pigri, fervente spiritu Domino
servientes in vinea Domini Sabaoth, in qua
est operario divino & labore convenimus, irro-
fragabiliter operemur extirpandis vitiorum spi-
ritibus & peccatorum tribulis, qui superficiem eius
obumbrasse videntur, nec non plantandis virtu-
tum germinibus, in quibus Dominus delocatur,
totis affectionibus intendendo illustrare.

Illustrem itaque Serenitatem Vestram ex Im-
periali officio ad tam suave & dulcissimum
convivium fraternae caritative invitamus &
requirimus. Et hortamur in Domino, ut pro
Religione Catholica, quam Deo debetis, ad
cujus divinae Religiois exaltationem & statum
institutum est praemissum Concilium, velitis in
praefato Concilio tempore praescripto, si com-
mode potestis, per Vos, vel si commoditas
personalis non patietur, saltem per Vestros so-
lemnes Ambaxiatores interesse, atque cum effe-
ctu disponente & curare, ut Praelati, Doctores,
& Magistri & viri Ecclesiastici, religiosi & se-
culares, qui sunt in vestro Regno & terrorio,
veniant ad huiusmodi Concilium tempore
constituto.

Unde hanc tantorum Regum, Praesulum &
Principum, quos unitas fidei Orthodoxae con-
cilio. *Gener. Tom. XXVIII.*

venit, fuerit, honorabili congregatione Conci-
lium ipsam ex comitiva suscipiatur, ut in ejus
nomine, cujus spiritus ubi vult spirat, collecta
Ecclesia, post reparationem, ordinationem,
reformationem & stabilitatem sacrosanctae Matris
& universae Ecclesiae, ac pacem & quietem
populi Christiani, sicut casti consilii seminator
Altissimus infusionem suam gratis, administret:
Agetur communi consilio etiam de sedan-
do vetustissimo antiqua & antiquata peste dis-
sidio, quo universalis Ecclesia unitatem Ori-
entalem seu Graecorum dissidio damnabiliter se-
cavit. Ut in domum Domini individuum spon-
sa unica, in unitate orthodoxae collectionis &
intemeratae fidei puritate (utinam nostris tem-
poribus cunctis infundatur haec gratia) per pro-
vidam reintegrationem reducat. Et locis cae-
lestis illuminatione, quae det lumen in revela-
tionem gentium, inveniat proviso, & ejus-
dem approbatione Concilii roboretur.

Per cujus salutiferam executionem, virtus
altissimi, fugatis erroribus, roborata fide, ad
transitum veritatis redactis errantibus, redinte-
grata ejusdem fidei unitate, extirpatis vitiiis,
virtutibusque plantatis, correctis excessibus, mor-
ibus reformatis, repressis oppressionibus, liber-
tate solida stabilitate munita, recuperatis de-
perditis, & ejusdem Ecclesiae statu prospero re-
cuperato, occupata restituit, vastata restaurat,
& restaurata conservet. Viamque reperiat idem
ipse qui novit, & facultatem tribuat ipse qui
potest, ut sic in praemissis juxta intentum an-
tici nostri desiderium subministraretur salubriter,
ut idem verus ejusdem universalis sponsus Ec-
clesiae ipsam dilectam suam, purgatam maculis,
ornatam virtutum monilibus, ac speciosam
unam semper habeat cum unico sponso vero
& formosam, quam in dilecta tabernacula sua
virtutum bonus Pastor qui animam suam pro
suis posuit ovis, non habentem maculam ne-
que rugam, in vestitu decurato, circumdatam
veritate, introducat, ad sui nominis laudem
& gloriam, animarum profectum, robor fidei,
sanctae Matris & universae Ecclesiae exaltatio-
nem, ac pacem plebis Christianae &c.

IV.

*Instrumentum juramenti praestitum per Civos &
Syndicos civitatis Constantiensis, super obser-
vatione Capitularum per D. Papam Joannem
XXIII. positarum.*

In Christi nomine, Amen. Universis & sin-
gulis praesens publicum Instrumentum inspecturis
patet evidenter & sit notum, quod con-
vocato, congregato & coadunato publico &
generali consilio Civium, Communitis & populi
civitatis Constantiensis, in susa seu aula palatii
dicti Communitis, positi in dicta Civitate in lo-
co qui dicitur Forum piscium, videlicet supra
canale Rheani a tribus partibus & ab alio la-
tere via publica, in quo quidem loco solet
hujusmodi consilia congregari juxta morem &
consuetudinem dictae Civitatis, de mandato Re-
verendi in Christo Patris & Domini, Domini
Andreas Archiepiscopi Colocensis & Commissa-
rii Serenissimi Principis & Domini, Domini
Sigismundi Romanorum Regis semper Augu-
sti, ac Hungariae &c. Regis. De cujus com-
missione patet per litteras authenticas dicti Se-
renissimi Regis, quarum tenor sequitur & est
talis, videlicet.

Et Notate

ANNO
CHRISTI
1554

In primis a tergo sic scriptus, & redactus de thesauro in latinum per Joannem Hum, Civem Constantiensem, ac Notarium & Scribam Officialium & communis Civitatis ejusdem. Nostri & Sacri Regni caris & fidelibus, Magistris Civium, Consulibus, & Civibus Civitatis Constantiensis.

Ad iura vero in superiore parte earundem litterarum scribitur sic:

Sigismundus Dei gratia Romanorum Rex & semper Augustus, nec non Hungarum, Dalmatiz, Croatia, &c. Rex. Deinde sequitur in hæc verba:

Cari fideles. Sicut pridem Nuncii Sanctissimi in Christo Patris Domini nostri Papæ certa Capitula, quorum Copie hic est inserta, per vos promitti & sigillari petiverunt: Ad nos devavit, qualiter hujusmodi Capitula, non promissa nec sigillata, & eidem Domino nostro transmissa, existant, propter quod fortasse ad Concilium non veniet, nisi vestras litteras, antequam ad iter ad Concilium veniendi se parat, recipiat, aut exponat. Ne autem exinde occasionem non veniendi habeat, desideramus, & jubemus, vobisque in virtute Romanorum Regis Majestatis præcipimus firmiter & tenore harum serie litterarum, quatenus sine cujusvis protractionis dispendio hujusmodi capitula, quemadmodum infra describuntur, in manus Reverendi Andrea Archiepiscopi Colonicensis, utriusque juris Doctoris, nostri Consiliarii cari & fidelis, vice & nomine dicti Sanctissimi Domini nostri Papæ Joannis promittite, jurare, vestrasque litteras vestre Civitatis Constantiensis sigillo sigillatas, juxta informationem & ordinationem ejusdem Andrea, sine contradictione & quavis protractione de hoc dare velitis & debeatis, prout bene confidimus sub amissione nostræ & sancti Romani Imperii gratiæ.

Nos enim, nonnullorum Ecclesiasticorum & secularium Principum Doctorum, & Clericorum, in his suffulti consilio maturo, aliud non invenimus, nisi quod cum Deo & honore hoc facere possitis, & etiam debeatis. Præcipue, ne dictum Concilium, ex quo, ut in Domino speramus, toti Christianitati multum boni orietur, per hoc retardetur, & impedimento subiciatur, prout supra est præmissum. Eidem etiam Andrea in per eum vobis dicenda, & vos informandis, fidem credulam adhibeturi: Vos exinde apud Deum, sanctam Ecclesiam, Nos, & Romanum Imperium, commodum reportare valeatis: Scientes etiam, si tale consilium, quod præmissa cum Deo & honore facere potestis, non reperissemus, nos tam seriose super his scripta non direxerimus. Nos etiam eidem Andrea firmiter injunximus, & commisitimus, quatenus cum dictis & promissionibus, motu sublato dispendio, die nocteque ad dictum Dominum nostrum Papam festinare debeat, ad hoc, ut idem Dominus noster Papa, nullam extra dictum Concilium manendi seu ad ipsum non veniendi occasionem sibi recipere queat.

Et hi sunt Articuli de quibus supra.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Substantialis Capituli nunciorum Domini nostri Papæ concludenda Constantiæ.

Primo. Magistratus, Officiales, & Cives principales, eorum & totius universitatis Civitatis Constantiensis nominibus, ac Syndici ad

hoc eligendi, promittent & jurabunt, quod recipient Dominum nostrum Papam cum honorificentia & ceremoniis, consuetis Romanis Pontificibus exhiberi. Ac eum tenebunt & tractabunt ut verum & unicuique Papam & summum Pontificem, ac defendebunt ipsam in libertate sua. Ita quod semper & omni tempore licebit ei stare in dicta civitate, & ab ea recedere, non obstante quocumque impedimento.

Item, promittent, quod Dominus noster Papa per se & suos officiales suam jurisdictionem libere exercebit, quod tam ipse, quam Officiales sui, ad hoc deputati vel deputandi, libere poterunt ministrare justitiam inter omnes & singulos Cortesanos seu Curiam Romanam sequentes, tam in spiritualibus quam temporalibus.

Item, quod dicti Magistratus, &c. reverenter recipient, tenebunt & tractabunt Dominum nostrum Papam & Dominos Cardinales, ac omnes alios Cortesanos & Romanam Curiam sequentes.

Item, promittent dicti Magistratus, &c. quod si aliquis eorum jurisdictioni subiectus contra aliquem ex Cortesanis seu Curiam Romanam sequentibus, vel qui erunt ibi causa Concilii, delinqueret vel excederet, ipsi facient vel fieri facient celerem justitiam. Et similiter facient Officiales Domini nostri Papæ, si aliquis ex Cortesanis seu Romanam Curiam sequentibus excederet contra Civem vel aliquem eorum jurisdictioni subiectum.

Item, quod dicti Magistratus, &c. observabunt, & observari facient omnem saluum conductum, quem ipse Dominus noster Papa aut ejus Camerarius seu Apostolicam Camera regens faciet cuicumque personæ, nec illum infringent, aut violabunt, aliqua causa vel occasione, seu quovis querito colore, dummodo non sit rebellis aut hostis dictæ Civitatis.

Item, promittent dicti Magistratus, &c. quod pro eorum posse per totum eorum Territorium & obedientiam servabunt stratas & vias securas & apertas, ita, quod omnes venientes ad Concilium, seu ad Curiam, aut recedentes ab ea, libere & tute absque alicujus offuscatione possint secedere vel venire.

Ac etiam de mandato Nobilium & circumspectorum virorum, Henrici de Ulm, Magistri Civium, Joannis Hagen, Advocati dictæ Civitatis, habentium ad hoc specialem potestatem, auctoritatem & baileam, secundum formam ordinationum dictæ Civitatis talia Consilia congregandi. In quo quidem Consilio interfuerunt prælati, Reverendus Dominus Commissarius, Magister Civium, & Advocatus, prædicti, Consules & Proconsules, Scabini, Cives Principales, & alii omnes & singuli Cives & Officiales sive Magistratus dictæ Civitatis Constantiæ, nec non ceteri Consiliarii & Cives alii dictæ Civitatis, facientes & representantes universum populum, arbitrium & potestatem ejusdem, secundum statuta & ordinationem ac consuetudinem dictæ Civitatis, pro nonnullis necessario ac salubriter disponendis, concernentibus universale bonum generalis Concilii, in dicta Civitate Constantiensi, Christo prævio, de proximo celebrandi, & presentiam ex causa & occasione promissionum & juramentorum præstantorum per Syndicos infra scriptos.

In quo etiam Consilio sic ut præmittitur

ANNO
CHRISTI
1554.

9 CONCLII CONSTANTIENSIS.

10

ANNO
MILITI
1431

congregato, egregio utriusque juris Doctore Domino Joanne de Pienobenis, de Montepolitiano vocato, interveniente & personaliter existente, extitit enarratum, quod, cum alii de mandato sanctissimi Domini nostri, Domini Joannis, Divina providentia Pape vigesimi tertii predicti, eidem Magistro Civium & ceteris officialibus dictae civitatis, secundum affectionem partium predictorum hujusmodi supra scripta capitula actualiter presentaverit, & petierit illa acceptari, jurari & observari, prout habuerat in mandatis, & in dictis capitulis plebas continetur: Et ex certis causis animos predictorum moribus distulerunt dictas promissiones & juramenta facere, quousque super his a Serenissimo Rege prefato licentiam obtinerent, super promissione, juramenti praestatione, & observantia Capitulorum predictorum fecerit: Et nunc constat predictis Magistratibus, Consilio, populo & communi, quod dictus Dominus Commissarius potestatem & auctoritatem habeat a prefato Serenissimo Rege dictam hujusmodi licentiam concedendi.

Ideo vir providus & discretus Leonardus Brugii, Notarius publicus, & Domini Episcopi Constantiensis ad hunc actum interpres, de mandato, voluntate, praesentia, & consensu totius dicti Consilii, cum debita reverentia, vice ac nomine communis & populi dictae Civitatis Constantiensis, petiit dictam licentiam dictis Magistratibus, Consilio, populo, ac communi concedi, cum plena ac libera potestate omnia & singula in dictis Capitulis comprehensa acceptandi, promittendi, jurandi, observandi, & exequendi, prout in ipsis latius continetur.

Qui Dominus Archiepiscopus Commissarius antedictus, audita dicta petitione, sedens in dicto Palatio super quodam scanno inibi posito, quod ad singula infra scripta pro suo Tribunali idoneo elegit, dictam petitionem nomine & vice dicti Serenissimi Regis admisit pure & simpliciter, concessitque dictam licentiam, cum plena & libera potestate, arbitrio & ballia, omnia & singula per eum petita vice & nomine dicti Communis acceptandi, promittendi, jurandi, & observandi, prout & sicut in dictis capitulis continetur, omnibus meliori modo, via, jure, & forma, quibus magis melius & efficacius de jure fieri potuit, secundum formam & resorem suae commissionis.

Deinde immediate post praedicta, Joannes Hum, civis Constantiensis, Notarius & scriba dictorum officialium & communis, habens in manibus copiam Capitulorum in dictis Regiis litteris insertorum, & praesentatorum coram dictis Magistratibus & communi per supradictum Dominum Joannem de Pienobenis de Montepolitiano, & Dominum Bartholomeum Dillante de Pisis, ejus collegam, pro parte ejusdem Sanctitatis personaliter in dicto residens consilio, legit singulariter ac distincte, omnia & singula capitula supradicta, de verbo ad verbum, auscultata per nos Notarios infra scriptos cum alia copia quam in manibus tenebamus, & subsequenter exposita & vulgarizata per prefatum Leonardum Brugii Notarium publicum, & ut presertim interpretem, ad apertam & claram intelligentiam omnium predictorum fidelem existentium.

Quae omnia & singula capitula supradicta, sponte & ex certa scientia, non ducti aliquo errore juris vel facti, sed ex eorum & cujusque eorum libera & spontanea voluntate,

opportuna inter eos deliberatione praehabita, approbaverunt & acceptaverunt.

Promittentes, omnia in eisdem Capitulis contenta attendere, facere & observare, prout inferius latius apparbit.

Quibus acceptationibus & promissionum observationibus praefatus Dominus Archiepiscopus Colocensis Commissarius, vice & nomine ejusdem Serenissimi Regis auctoritatem interposuit & decretum: Praesente & intelligente dicto Domino Joanne de Montepolitiano, & praedicta omnia & singula acceptante, & fieri & observari petente pro parte antefate Sanctitatis, nec non collegii Reverendissimi in Christo patrum sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium, & hujus Curiae, secundum exigentiam & tenorem dictorum Capitulorum.

Praeterea eisdem, die, loco, & testibus, omnes & singuli, Consilium & Consiliarii supradicti, attendentes, quod inter cetera in dictis capitulis contenta postulatur, quod dicti Cives omnes & singuli dictae civitatis per se vel per suos Syndicos idoneos jurare debeant observantiam Capitulorum hujusmodi praedictorum. Volentes voluntati ejusdem Sanctitatis satisfacere in praedictis, matura inter eos deliberatione praehabita, nominaverunt, deputaverunt, & elegerunt unanimiter & concorditer, nemine discrepante, cum plena libera & omnimoda potestate, arbitrio & ballia, nobiles & discretos viros praefatos, Henricum de Ulm Magistrum Civium, & Joannem Hagen, Advocatum dictae civitatis Constantiae, eorum & cujuslibet eorum Syndicos, Procuratores, Actores, Factores, seu Nuncios speciales, ad firmandum, acceptandum & concludendum, promittendum, jurandum etiam in animas constituentium, & cujusque eorum, obligandum dictum commune & universitatem, ac etiam singulares personas ejusdem, inde & super observatione omnium & singulorum Capitulorum praedictorum, & sub illis obligationibus, modis, formis, & cautelis, quibus pro validiori robore, & efficacia praemissorum eorum discretioni videbitur convenire, ponentes eos in locum communis & singularum personarum ejusdem, & in eorumdem animas & cujusque eorum.

Promittentes etiam omnes & singuli supradicti habere ratum & firmum, quicquid per dictos Syndicos, & Syndicario nomine dicti communis gestum, actum, firmatum & conclusum, ac juratum fuerit, & promissum, & omnia & singula sic per eos gesta, jurata, promissa & conclusa, perpetuo attendere & observare, & in nullo contrahere vel venire, prout inferius in forma juramenti latius & serius continetur.

Relevantes eor & quilibet ipsorum ab omni onere satisfaciendi. Et praedicta omnia & singula fecerunt & ordinarunt omni modo, via, jure & forma, quibus magis melius & efficacius potuerunt, tam de jure, quam secundum formam statutorum & ordinationem seu consuetudinem dictae civitatis: Praesente, intelligente, ac pro Tribunali sedente supra dicto Reverendo in Christo Patre, Domino Archiepiscopo, Commissario. Qui praedicta omnia & singula vice & nomine dicti Regis approbavit, ratificavit & promulgavit, ac pro firmiori praedictorum efficacia suam & praefati Serenissimi Regis auctoritatem interposuit solemniter & decretum

Eisdem, die, loco, & testibus, antefatus Re.

ANNO
CHRISTI
1431

ANNO
CHRISTI
1611.

Reverendus in Christo Pater & Dominus Andreas, Cancellarius, asserens se habere mandatum a sanctitate prefata, sibi factum per eandem sanctitatem oraculo vivo voce, de recipiendo Promissiones & juramenta infra scripta, tenens in manibus suis unum Missale apertum, & coram eo genueris ambobus Syndicis supradictis, & Capite discooperto, humiliter & devota reverentia, qua decebat, tacitis per eos propriis manibus sacrosanctis Evangelis, recepit ab eis promissiones & juramentum sub hac forma, videlicet:

Vos, Henricus de Ulm, Magister Civium, & Joannes Hagen, Advocatus dictam Civitatis, Syndici & Syndicario nomine aredicto, omnimodo, fraude, machinatione, vel interpretatione aut exceptione cessantibus, pure, libere, & simpliciter, & ex certa vestra & totius populi civitatis Constantiensis scientia, non ducti aliquo errore, juris vel facti, sed ex vestris, & totius dicti populi liberis & spontaneis voluntatibus, juratis, tam nomine vestro, quam omnium & singulorum Civium & personarum seu habitatorum dictam Civitatis Constantiensis ejusque territorii, fortis & districtus, & in animas vestras & omnium predictorum & cujuslibet eorumdem, in manibus Domini Archiepiscopi & Commissarii aredicti, recipientis vice & nomine sanctitatis ejusdem, & prefati sacri Collegii Domini Cardinalium, & sue Caris universalis. Et ita jurando promittitis, quod omnia & singula Capitula supradicta, & ut supra lecta & vulgarizata, pure, libere, & simpliciter, bona fide, & recto corde observabitis & observari facietis, in omnibus & per omnia, & contra illa vel aliquod eorum nihil attentabitis, seu attentari vel fieri facietis, seu permittetis, per vos vel alium, seu alios, directe vel indirecte, publice vel occulte, seu sub quovis quæsito colore, de facto vel de jure, quod dici vel allegari, seu excogitari quomodocumque & qualitercumque possit, juxta & secundum formam, exigentiam, & tenorem dictorum Capitulorum, sub poena violationis fidei, & perjurii.

Qui Syndici auditis predictis taliter responderunt, videlicet: Et ita promittimus & juramus. Et ita Deus nos adjuvet, & haec sancta Evangelia Dei.

Qui etiam Dominus Archiepiscopus & Commissarius supra dictus dictas promissiones & juramenta dictis nominibus approbavit, ratificavit, & ad firmiteris roboris cautelam, suam & prefati Serenissimi Regis auctoritatem interposuit & decretum, omni modo, via, jure & forma, quibus magis, melius & efficacius potuit, tam de jure, quam secundum formam seu commissionis.

Præsente supra dicto Domino Joanne de Piendebenis de Montepolitiano, & omnia & singula supra dicta fieri & observari petente, secundum formam & tenorem Capitulorum superius descriptorum.

Rogando nos Notarios infra scriptos, quod de omnibus & singulis supradictis, unum duo vel plura conficere deberemus publicum vel publicum, instrumentum seu instrumenta & toties quoties fuerit opportunum, sub dicta Civitatis Constantiensis soliti sigilli munimine roborandum seu etiam roboranda.

Actum in dicta Civitate Constantiensis in aula seu stupa Palatii supra dicti: Præsentibus Magistro & strenuo milite Domino Joanne de

Bodon de Sveria, & ejusdem Serenissimi Regis in dicta Civitate Constantiensis Commissario, ac Venerabilibus & apertis viris Domino Francisco de Pisolpatis de Bononia, Camera Apostolica Clerico, & Nuncio Sanctitatis ejusdem, & Domino Joanne Peling, Decretorum Doctor, Canonico Ecclesie Constantiensis, &c.

V.

Littera Joannis Papa ad Ducem Bituriae.

Dilecti filii salutem & Apostolicam benedictionem. Universali Ecclesie, cui nos immemori praevidemus, nobile membrum inter orbis terrarum catholicos principes esse dignosceris; sique cum ipsa fortius individuum unioem, quam degis prospere, si prosperitate laetetur, nec immunis ejus adversitatis efficeris, si patiatur adversa: non enim adeo membra nobilia possunt in callem ducere, quod capite languente non doleant, cum horum & illius sit una compago. Quare velut invitum decrevimus tibi nobis occurrentia scribere, verentes tuas dilectionis animi quietem infringere, & quia cupimus linguam nostram ab aliorum injuriis continere, tamen urgens, & inevitabilis praedictae Ecclesiae necessitas nos sic agit, & excitat, quod dum respectum ad tuam filialis dilectionis devotionem habemus, mentem nostram eidem fideliter aperimus. Te namque, dilecte filii, volumus ignorare, quod nobis solertem & efficacem dantibus operam, ut Ecclesia Romana tam longo tempore (proh dolor!) schismatica persecutione laesita pacem reciperet, & renovarentur Ecclesiae libertates, convocato Constantiensi Concilio, ibi Sessione publica, celebrata per nos Missa sancti Spiritus, & illius gratia invocata, pacem dare ipsi Ecclesiae juravimus, & vovimus per viam nostram pure & simpliciter cessionis, aliis ecclesiam jam dictam adversariis, & de Papatu per sacrum Concilium Pisenum ejedus similiter cedentibus, ac etiam in quocumque casu, per quem possit haberi pax ecclesiae aredictae, prout ex tenore Bullae, quam tibi diximus transmittendam, & per nostros Oratores ad te super hoc destinandas clarius apparebit; & dum crederemus favores & dilectiones acquisivisse, vidimus priorum angustiarum onera utique renovata. Nam ipsius Ecclesiae Dei persecutores furoribus perfidiae durius accedentes, ipsam intolerabilibus offensibus dilacerarunt gravissime, ipsoque Concilio omni libertate privato, contra nostram saltem personam conspirati sunt indecenter. Concipientes itaque ibi de injuriis agi, ubi erat de animarum salute tractandum, ipsi cupientes occurrere scandalis, & actibus nefandissimis, villa praedicta Constantiensis relicta, venimus salubriter ad locum Schafusum subditurae dominio fidelissimi christiani & Ecclesiae sacrosanctae devoti filii Friderici Ducis Austriae, ubi non minori, quam in patrimonio Ecclesiae propria potimur libertate, quam ad tui gaudium singulare nanciamus. Sperantes etenim in Domino materiam Ecclesiae tractare & concludere sicut decet, non intendentes a promissione, sicut praemissum est oblata aliquoties deviare, & ut tibi, filii dilecte, nihil lateat in absconso, quendam praemissa tangentis, sub quodam brevi compendio mittimus, alias per oratores solemnes latius declaranda. Te igitur, filii dilecte, nedum hujus singularis letitiae volumus esse par-

Ex MC 47-
Ortius.
Hae & fa-
quam scri-
psit die 22.
Martii 1611.

13
ANNO
CHRISTI
1517.

CONCILII CONSTANTIENSIS.

14
ANNO
CHRISTI
1517.

participem, quia immo in omnibus nostris, & A & devotionis manus, prout opus fuerit, & in
fideliem Ecclesiam sacrosanctam caritatis operi- tua nobilitate confidimus exhibere. Datum
bus te nostrum & participem esse decrevimus, Schafasius etc.

tuas nobilitate confidimus exhibere. Datum
Schafasius etc.

VI.

De eodem Duci Burgundia.

Ex eodem
ML

Dilecti filii, salutem & Apostolicam benedi-
tionem. Cum inter catholicos orbis principes
Ecclesiam Dei, ac nos principes devotionis co-
luisse noscatis, nosque meritorum tuorum me-
mores, te precipuum nobis filium paternis af-
fectibus habeamus, ut nobis & ipsi Ecclesiam
adversis seu prospera contingentia tecum com-
municemus, ut nobis felicibus congaudeas,
& adversis successibus condoleas, & ut pro
auxiliaribus remediis studium devotionis adhi-
beas, qui ubi potuisti, nobis, & Ecclesiam ipsi
semper in necessitatibus adiuisti; certique adeo
sumus te in omni nostra, & Ecclesiam necessitate
requirere. Non ignorat itaque Nobilitas tua,
quanto desiderio unionem & pacem Ecclesiam
Dei dudum in veterato schismate lacerata de-
sideravimus. Nam ut omittamus quae antea
omnibus notissima fecimus, nuper ab Italia,
ubi maxime praesentia nostra opus erat, Con-
stantiam, quae super his ad celebrandum Con-
cilio electa erat, per longa & difficilia itinera
venimus, ibique in pleno Concilio Deo, & C
Ecclesiam, ipsique praesenti Concilio sponse
promissimus, & volumus ipsi Ecclesiam dare pacem
& unionem, per viam cessionis nostro vero
Papae, si tamen adversarii nostri de Papatu
contentendentes cederent, vel in quocumque casu
ipsi Ecclesiam pacem & unionem per cessionem nostram
sequi posset, parati omnia fideliter adimplere.
Denique omnia facimus, quae ibi potuimus,
ne non malignorum quorundam nostrorum &
ipsius Ecclesiam persecutorum furori satisfacere
nisi sumus, qui nulla Concilii libertate, nul-
loque ritu servato, sed conventiculis & scilio-
nibus conspirantes, tamquam non Ecclesiam pa-
cem tanti boni amore, sed perniciem nostram
odis quaerere, contra nostram salutem me-
ditari adorti sunt; nec deerat eorum furori
potentis favor. Quare cum videremus nullum
esse Concilium, nullum Concilii ritum, Eccle-
siam scandalum, periculum nostrum, melius
existimavimus ab eorum nos erueri manibus.
Sic itaque nos huc contulimus in villam Scha-
fasii apud dilectum filium nobilem virum Fri-
dericum Ducem Austriae, qui nos filiali devo-
tione recepit & solit; & sic nobis, & eccle-
siam Dei a scandalis & oppressionibus maligno-
rum nostra deliberatione providimus; nullisque
tamen injuriis fracti, sed, Deo gratias, liberi,
dispositi sumus, quocumque pro ipsius ecclesiam
pace promissimus, integre servare, & efficaci-
ter adimplere, bona & sincera fide. Super qui-
bus omnibus dilectus filios oratores nostros ad
te mox mittimus, qui de omnibus te plenius
informabunt. Ex quia forti mo ab injuriis
horum conatibus brachio nobis opus erit, no-
bilitatem tuam requirimus & hortamur in Do-
mino, quatenus interea, donec oratores nostri
adveniant, cohortes illas armatarum gentium,
quae habes, quibus ad pellendas injurias, &
molestias, & pili propulsi nostri consequendum
favorem, mendum esse intendimus, non ab-
solvas, sed manducare studeas, & eas utiliter
ad hoc habere valeas, & solium tuae pietatis.

VII.

Informationes Papa, quas miserat cum litteris
suis Universitati Parisiensi, & Duci Aurdia-
nensi; quae in favorem Concilii venisse sunt
per eandem.

Ex MS. V. 10.
debonis.
alliquo
Germanico.

Primo, qualiter, postquam Dominus noster
Papa ad civitatem Constantiensem applicuit,
ubi Generale Concilium fuerat per ipsum cor-
vatum, ibique stetit spatio trium men-
sum, pauci comparuerunt pro dicto Concilio;
Rege etiam Romanorum, antequam quidquam
fuerit, expectato per duos menses: & illo ad-
veniente ad eius requisitionem, Regis Angliae
Ambaxiatoribus expectatis tribus mensibus: Au-
ditoque progressu Ambaxiatorum Regis Fran-
ciae, cum idem Dominus noster eodem Am-
baxiatores decrevisset omnino expectare, tam-
quam sui primi filii inter omnes Reges Catho-
licos: non tamen fuit in hoc exauditus. Quis
immo, Anglicis praecoccupantibus, nationes qua-
tuor factae fuerunt concordae: videlicet Galli-
cana, quae tunc carebat capite, Ambaxiatori-
bus praedictis, immo & nullis praesulis regni exi-
stantibus, duobus solum exceptis etc.

Item, quod, licet in Ecclesia sancta Dei
extirpatio haeresium esse debeat principaliter
recommissa, quorum defensionem mallos Christi
Principes subiectos esse deceat, sicque illud
principue tractandum in Generalibus Conciliis:
Decurrentibus vero modernis temporibus haere-
sium staret memoria damnanda illius, cujus
sectam Joannes Huss secutus est, (& sequeba-
tur,) dogmatizavit, & falsis instructionibus &
doctrinis populum Dominicum subvertebat: Co-
jus & quorum opiniones tam per universitatem
Parisiensem, quam alias universitates extite-
runt reprobatae: Quorum articuli mittuntur ad
Christi fideles Principes, maxime ad dictum
Regem Franciae, suo tempore seriose: Qui
quidem Huss, quamvis captus extitit ex ordi-
natione Domini nostri praedicti, de illo tamen
nulla fuit ministrata iustitia, nec permissum,
quod contra ipsum sententia ferretur, quinimo
procuratum, requisitum, instigatum per
illum, qui Concilium & Ecclesiam protektor esse
dicebatur, videlicet Regem praedictum, quod
dictus haereticus relaxaretur, cum intimationi-
bus & minis de frangendis carceribus, casu,
quo non relaxaretur.

Item, quod, licet in Concilio Generali non
debeat nationum differentia fieri, cum apud
Deum non sit acceptio personarum, deberet-
que dicta congregatio Christi fidelium una non
majori quam alia uti vocabulo, nullaque de-
beret esse differentia inter congregationes ibi-
dem, immo omnium ibi venientium velle &
opiniones deberent in unum publicum speriri,
& voces omnium super quolibet determinando
singulariter rimari, quoniam sensus ad nume-
rum capitum multiplicentur. (In MS. Lipsia-
si ita: ut unus instructione informantur alii,
quoniam non omnes per omnia sunt certi per
certa, & quot capita tot sensus.) Hoc tamen
in dicto Concilio non fuit permissum, quinimo
ordinatum extitit, ut qualibet natio in
illo haberet unam vocem duntaxat, quamvis
in natione Gallicana essent Ecclesiam & voces.

ANNO
CHRISTI
1113

notabiles, in Italia similiter, & multo plura supposita, quam in ceteris nationibus. (*In Ms. Lips. ita*: Licet in Natione Gallicana essent trecenta voces notabiles, & in Italia totidem, ubi erant in illis duabus nationibus ducenti praelati, comparentes ibidem personaliter, & de Anglia ibi erant Praelati tres tantum, & ceteri clerici novem in numero.)

Item, quod, facta ordinatione, quod non essent nisi quatuor nationes, & illas haberent quatuor voces, unaque alteri equipararetur, nulla habita differentia meriti ad meritum, & numeri ad numerum, procurata extitit unio duarum nationum, scilicet Germanicæ & Anglicanæ, quas lux voluntati adduxit & colligavit Rex Romanorum prædictus. Et cum nihil sui propositi consequi posset, duabus aliis contradicentibus, unum crexit idolum, videlicet Patriarcham Antiochenum, Petri de Luna familiarum, & discipulum absconsum, & qui hæc in Portu Veneris ordinavit & fabricavit illas litteras injuriosas, inquisitivas & damnativas contra prædictum Regem Franciæ, & statum suum, & qui dictum Petrum de Luna post suum recessum ad locum de Perpignano associavit &c. (*In Lips. Ms. addita sequentia*: Et ibidem per eundem ad dictum Patriarchatum erectus extitit. Qui Patriarcha sibi associavit sex deputatos de dicta natione Gallicana, quatuor ex illis Praelatis extra regnum Franciæ, omnibus de regno rejectis. Qui licet nullam haberent potestatem ordinandi, nisi audiendi, & referendi tantum, nihilominus ordinabant, & ordinata per Concilium mutabant, pro libito inordinatæ voluntatis.)

Item, quod, licet in Concilio secundum sacrorum canonum sanctiones, voces habere debeant nisi Cardinales, Patriarchæ, Archi-Episcopi, Episcopi, quorum voces requirendæ sunt in sessione publica seu publicis sessionibus, & non in particularibus consiliis: hoc tamen mutatum fuit contrariis affectionibus. Quoniam quicumque ad Concilium (ad ipsa consilia) fuit admittus, nulla facta differentia, an foret clericus, vel laicus, solutus, vel conjugatus, graduatus, vel non graduatus, honestus vel abjectus. Quorum voces, relectis vocibus Praelatorum, acceptatæ sunt usquequaque: Non obstantibus contradictionibus ipsorum Praelatorum. Et quod deterius est, si aliqui Praelati contra ipsorum malignantium intentionem loqui vellet &c. (*Suppletum in Ms. Lipsenfi*: Suas intentiones juribus fulciendo, sibi abatur, & fiebat eis tanta injuria, quod oportebat ipsos obmutescere, & abire confuse.)

Item, quod, licet in Concilio generali caput principale sit Christi vicarius, quidam esse ipsi Concilio, ipse tamen Romanorum Rex ipsius Concilii petiit præsentiam, in quo diversis vicibus (*in Lips. Ms. additur*, de facto) præsumsit præsidere. Quod ne dum a jure communi exorbitat, immo & humana ratio abhorret & detestatur &c.

Item, quod, licet in eisdem Conciliis debeant voces esse libere: (*In Lips. Ms. additur*, & omni improbitate remota,) multæ tamen fuerunt cavillationes, promissiones, subordinationes, minæ & terrores. Quibus cautantibus remansit (*Lips. Ms. fides*) in paucis (*L. M.* hoc est) veritatis nuntiandæ voluntas. Quoniam die XIX. Martii Rex prædictus in congregationem Gallicanam personaliter advenit, secum adducens nationem Anglicam & Ger-

manicam, ore proprio proponendo, quod duæ dictæ nationes deliberaverant super quadam scheda, de qua infra fiet mentio. Quam de liberationem (volebat) ibidem communicare ut & ipsi Gallici, ipsi, Rege & nationibus præsentibus, deliberarent pariter. Et quia per Ambaxiatores Franciæ & alios obiectum extitit, quod cum ipsæ nationes per se deliberassent, volebant & ipsi per se deliberare, & ipsis absentibus. Quibus fuit per dictum Regem responsum, quod minor pars dictæ nationis erat subiecta Regi Franciæ. Et cum ipsi Regi Romanorum tres partes dictæ nationis essent subiectæ, volebat, quod alie duæ nationes admitterentur. Et in fine videns, non posse obtinere, subundus quasi recessit, dicens: Videbo nunc, qui contra honorem meum venient. Qua de causa nullus vel saltem pauci ausi fuerunt dicere veritatem, ob evidentem eis iminentem timorem.

Item, qualiter Dominus noster obtulit libere & spontaneam viam cessionis, contententibus & ejectionis de Papatu, & per sacrum Pilano Concilium de hæresi damnatis, cedentibus. Quæ quidem oblatio licet esset in notabili forma, non tamen fuit acceptata per dictas nationes. Sed ab eisdem facta sunt alia scheda largissima & captiosa, credentes Dominum nostrum a suo sanctissimo revocare proposito, per irritationes. Quibus non obstantibus idem (sanctissimus) Dominus noster eandem cedulam per dictas nationes factam accepit, & illam ore proprio in publico Concilio legit, & concessit de eadem Bullam fieri.

Item, quod in crastino idem (sanctissimus) Dominus noster publicam sessionem teneri mandavit, & post celebrationem Missæ sancti Spiritus ipsam cedulam iterato legit, & confirmavit.

Item, quod, illo expedito, voluit Dominus noster sessiones tenere, & procedere super reformatione Ecclesiæ, & extirpatione hæreticorum. Quod nunquam obtinere, valuit, nisi quantum placuit Regi antedicto, (*M. L. dicto Imperatori*) & inducentibus eundem.

Item, qualiter omisso capite principali, & non habita consideratione ad sanctissimam & largissimam oblationem, quam Dominus noster fecerat, petiit idem Rex, procuratores constitui irrevocabiles per dictum Dominum nostrum ad dictam cessionem faciendam, quorum principalis esse volebat, & alios ad sui voluntatem ordinandos: Et ultra, Concilium non debere mutari a dicto loco Constantiæ, nec dictum Dominum nostrum se absentem ad aliquem locum (aliquo loco) donec dicta renuntiatio & cessio facta esset per contententes antedictos. Super quibus obtinuit per dictas nationes fieri supplicationem Domino nostro. Qui Dominus noster superiori respondit, sicut in cedula super hoc facta plenius continetur. (*Lips. Ms. addit*: cujus copiam mittimus.)

Item, quod idem Rex in vituperium Romanæ Ecclesiæ, & ipsius Domini nostri, infra clausuram palatii, & ante cameram ipsius Domini nostri, hastiludia cum magno strepitu tubarum (magna voce oris & tubarum quotidie) fieri procurabat.

Item, quod in præsentia ipsius Regis procuratum & consultum (*L. M. conclusum*) extitit per Anglicos, quod procederetur ad captiorem personæ ipsius Domini nostri, qui ita sanctissime, ut dictum est, & devote &

ANNO
CHRISTI

ANNO
CHRISTI
1418.

cruberanter se habuit, quod presentibus Ambaxiatoribus Regis Francie, & dictis Anglicis contradicentibus, captio huiusmodi evitabatur. (*In Lips. Ms. hac habetur verba: Presentibus in deliberatione dictorum Anglicorum & illis contradicentibus Ambaxiatoribus Regis Francie.*)

Item, dictus Rex Romanorum fecit per multos dies venire exploratores usque ad cameram dicti Domini nostri, & una die usque ad cameram propriam & lectum ejusdem, ad videndum, utrum aufugerit. (*In Lips. Ms. ita: publicando, quod aufugere volebat.*) Et quod deterius; portas civitatis (*Lips. Ms. valvæ*) per unam diem tenuit, & fecit teneri claufas, nullos Prælatos, sive clericos (exire) foras permittendo, immo verius Cardinalibus volentibus pro spatio (*L. M. ad spatium*) exire, exitus fuit recufatus. Fueruntque positi custodes de die & de nocte circumquaque palatium, per terram & aquam.

Item, postremo a dicto Domino nostro fuerat petitum, quod statim cederet, (*in Lips. Ms. hac ita legitur: Item postremo procurabatur, quod nunc cederet omnino*) aliis etiam non cedentibus, nec clarificato, si cedere vellet, (vel non) & (volentes) quod idem Dominus noster (ex nunc) descenderet de cathedra, ita, quod quoad obedientiam (*in Lips. Ms. & illa quantum ad obedientiam*) nostram maneret vacua, adoptantes alium in locum ejus surrogare, & admittere ipsius Regis votum & dispositionem, nec permiserunt mentionem facere de Concilio Pisano, quemadmodum Bullis petitur desuper, nec condemnationem eorundem contententium de Papatu. (*In Ms. Lips. aliter hac referuntur: Credentes ex post & adoptantes & alium in eodem loco surrogare & admittere ad ipsius Regis votum & dispositionem.* Et est tamen consideranda intentio iniqua, quam gerunt illi, nedum ad Dominum nostrum, immo ad confusionem domus Francie & totius cleri Gallicani. Cujus domini Regis & sui præfati consilii labore & providentia tentum & conclusum fuit Concilium Pisano. De quo Concilio non permiserunt mentionem fieri in Bulla prædicta nec de condemnatione eorundem.)

Item, (qualiter) Rex fuit passus in vituperium dicti Domini nostri, immo totius Ecclesie, per Archiepiscopum Sarisberiensem Anglicum (quem idem Rex secum duxit & reduxit) dicto Domino nostro verba proferri injuriosa, etiam a fide catholica deviantia, videlicet, quod ipse Archiepiscopus esset supra Papam, & totum (Generale) Concilium. Et licet Dominus noster fuisset protestatus de injuria & errore, non tamen ob hoc corrigebatur, (se reduxit.) sed recessit illisus temere cum eodem (*In Ms. Lips. Sed potius temerarie & sine correctione & reverentia recessit cum eodem Rege.*)

Item, quamvis de dicta natione Italica essent Prælati, numero LXXX. vel circa, & multi alii Doctores, & Magistri notabilissimi in Theologia, in jure Canonico & Civili, qui (*in Lips. Ms. super occurrentibus in eodem Concilio juxta juris dispositionem*) abhorrentes sine lege loqui, secum plures notabilissimos clericos aliarum nationum habentes, (in Lips. Ms. conformantesque se cum pluribus aliis notabilissimis cl. aliar. nat.) volebant juridice agere, disputare & concludere uniter, sed non fuerunt admitti, (auditi) immo illa natio Italica

Concil. General. Tom. XXVIII.

A totaliter fuit abiecta, separata & exclusa, ac si non existeret, & compareret. (*L. M. ac pro non existente ac non comparente habita.*)

Hic igitur penatis, & aliis multis, que latius describentur, & per oratores expressos diriguntur, (mandabuntur) & que merito cadere poterant in constantem, immo constantissimum: (*In Lips. Ms. que metum in constantem immo in constantissimum animum inducebant.*)

Idem (sanctissimus) Dominus noster volens scandalizare Ecclesiam Dei, & ne impediretur sanctissimum propositum, (quod dispositum) volens dispositum perficere & complere cum districtissimo assensu fidelissimi filii sui, Ducis Austrie, de villa Constantie de nocte non sine gravitate & dispendio personæ suæ (peditando) per leucas sive milliaria ejusdem patriæ, que se extendunt (ascendunt) ad sex leucas Francie, (& ultra,) venit ad locum Schafusam. Ibi cum (primo) applicuit, refectione naturali omissa, scripsit præfato Regi, collegio Cardinalium & Concilio (prædicto) quod non ad fugiendam viam per ipsum oblatam, sed mortis volens evadere incursum, & alia inconvenientia præfata, (prælibata) ibi advenerat, ibique stans in sua libertate plenarie significabat, quod paratus erat, que promiserat, adimplere, & propter complere illa, velle accedere partes Francie, & (inde) appropinquare loco, ubi Petrus de Lana obtulit se venturum, continuando Concilium ad dictum locum, vel alium, ad voluntatem Regis Francie & collegii Cardinalium antedicti &c. (*In Ms. Lips. Si per Dominos Francie & ipsum sacrum Collegium fuerit avisatum.*)

VIII.

Littera missiva ex parte Nationis Italica ad Principes & Universitates de Italia.

Sacrosancta Synodus in Constantiensivitate congregata, Generale Concilium legitime faciens, universis Christi fidelibus. Gratia vobis & pax. Nova lux oriti visa est, gaudium, letitiam, & tripudium apud omnes Christianos populos, dum placuisse Deo cerneretur vocare cœtum, congregare senes, coordinare Principes spirituales populorum, quales appellat Deos, & lucem mundi, ut sanctificarent & illustrarent Ecclesiam. Quid enim melius, quid salubrius, jucundius, & efficacius pro tetra schismatum, errorum, vitiorumque dissipanda caligine ab ipsa Ecclesie sinibus, & pro reductione pacis desideratissimæ, ac fororis sue pulchræ veritatis, necnon pro illius, que præclarissima est, justitiæ stabilitione, sub debitis ordine, modo, & specie potuerant conferre, nobis oriens ex Alto, ad nos illuminandum, & dirigendos pedes nostros in viam pacis, quam ut convenirentur Apostolici viri, & seniores de Ecclesia, Pastores, & Doctores, videre quid opus factum esset ad pristinos ejusdem Ecclesie præfulgidos mores revocandos, quos in horrenda vitiorum monstra dilapsos qui non perspicit & ingemiscit, cæcus, durus, & excors est. Sed vobis mundo a scandalis. Heu quam nihil apud mortales tutum ab hostilibus insidiis illius, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, & sagittet in obscuro rectos corde, perambulans terram, ut mille nocendi artes, mille dolos exerceat: qui dormientibus atra nocte corporis hominibus, superfeminat in agro

Ex Mi. Vb
Rom. 100

B

Do.

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO
CHRISTI
1711.

Dominico zizaniam, tollens autem & suffocans bonum semen verbi Dei, ut flagitiorum infelix lolium, & steriles dominentur avenae, vepres, & urticae. Hoc est negotium perambulans in tenebris, quo incensore factus est, ut ipso lucefcctis aurora virtutum primo. . . o, dum nova rerum facies in Ecclesiae regimen per hoc clariff. Generale Concilium coepta effer, dumque orto sole iustitiae exiret homo spiritualis ad opus suum bestialibus reclusis affectibus, ecce pastor noster summus pontifex, o fides! o pietas! tanquam ferre lucem fulgentis huius aurorae non sustinens, sed eam, ut apud Job scriptum est, arbitrans umbram mortis, & velut, juxta Satyricum, admotus trepidaret arundinis umbram, noctu, clam, praeter expectatum abiit, discessit, & evasit, ambulans in tenebris, ac proinde sicut res indicat, nesciens quo iret, relinquens insuper post se suspitionem fœdam & inhonestam de schismate. Quid praeterea dicent homines, nisi quod enunciavit recte Christus qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus; & iterum, mercenarius fugit, quia mercenarius est. Qui si dixerit, timor & tremor ceciderunt super me, viderit, ne forsitan idcirco fuerit, quia demersus erat in id, quod sequitur. Contexerunt me tenebrae. Convenimus sanctitatem tuam, Pater beatissime, lugentes quaerimus qui te fascinavit, & obfuscant tantum gloriae perpetuae fulgorem, quae tibi quaeverum ex oblatione viae cessionis encomio accreverat, ut de te passim canerent homines illud de Poeta: semper honos nomenque tuum laudisque manebunt. Porro satis, magnum vero nimis esse debuerat scandalizare fuga tali sacrum praesens Concilium, & in ipso totam quam representat Ecclesiam, abique illo quod verbis & litteris sordidas indignasque conviciorum nebulas evomeret ipse summus Pontifex adversus idem Concilium, satagens in ipsum, sed frustra, turpem fugae suae caliginem, velut in mysticum solem refundere. Protinus itaque scripsit Regibus, Principibus, & Universitati fidelium litteras hoc sacrosan. Concilium sanantes, ad quarum aliquos jam dilucide respondimus, monstrantes, quod in claram, salvis sit debitis honor, lucem veritatis impingit, & involvit semetipsum caligine. Conqueritur in steris litteris, quae posterius ad nos, quamvis prius scriptae, deductae sunt. Laudat in illis fugam suam ex tribus maxime; interim de erroneis enormibus injuriis patenter inclusis fieret, cum sic primum inducit, quia semel una die portae civitatis hujus Constantiensis clausae fuerunt, ut nemini pateret egressus; propterea quod deliberationes non per votos vel vota singulorum, sed per Nationes petebantur contra morem Concilii Generalis; denique quod per violentias quasdam impressivas in hoc actu, non erat animus in consulendo vel deliberando liber. At vero fucatus hic & umbratilis, non tam causa excusationum, quam accusationum color faciliter evanescit, si res, ut gestae sunt, prospiciamus in solido, Lumen veritatum inspiciamus primum, & videbimus, quae idem summus Pontifex prius edicta dederat, ne quicquam ab hoc sacro Concilio praesumeret illicitus abire. Comperiebantur nihilominus multi transgressores huiusmodi sententiarum spiritualium, ac proinde formidabatur dissolutio Concilii, ut Sereniff. Regem Romanorum monebat Papa, quod per ipsum adhiberetur

provisio. Provisum est una tantum die, nec integra, per custodes civitatis, ut portae quidem non clauderentur, sed custodirentur, quo usque interim efficacior spiritualis provisio facta est, prohibens recessum talem perniciose continuantem. Etsi putaverit idem D.N. Papa propter se, non propter alios hoc factum fuisse, tanquam violenter detineri quereretur, adiciens. Quod si apud sereniff. & unionis Ecclesiasticae serventissimum protectorem Regem Rom. & Hungariae semper augustum fuisset animus & voluntas coercendi personam D. Papae, ne diffugeret, hoc utique positum erat, Deo permittente loquimur, in sua potestate; nam & ipse Rex per relationes fide dignas praesentit, & praescivit, & palam, multis Praelatis audientibus, eodem vesperc futuros ejusmodi fugae motus, quibus in promptu facultas aderat viribus obistere; sed noluit ipse fortissimus in armis, sed fortior in promissis & fide. Ceterum textitur in casu querela, quod deliberationes datae sunt per Nationes, non per singularium voces; qui modus procedendi tentus & habitus viam utramque complexus est, ut plus ordinis & compendii, quanto minor erat multitudinis confusio, servaretur. Unde per Deputatos solemnes Nationum primo sigillatim, post adjunctim communicatione consilio, de hinc per ipsas Nationes, ubi singulis sua vox libera erat, tandem collectis in unum Nationibus, ac RR. PP. Cardinalibus, in Sessione publica, quaerebatur palam super singulis articulis advisatis, & praecoeciliatis, si placerent, praemissa electione ex praefata Conciliorum forma, ut cuiuslibet liceret dicere, quid vellet, quatenus doceretur, vel doceret. Arbitramur ex his perspicuum esse, quod site, pruderent, & recte processit haec Synodus. Sed dolet fortassis D. Papa non praevalluisse multitudinem quorundam titularum convocatorum sedulo, & certatim concurrentium, qui quia multi essent numero, sed pauci gravitate, vel merito, nec ipsi prospeximus, & evanuerunt subito, tanquam nebulae matutinae. Postremo fuisset nimia liberalitas omnium ad hanc sacram synodum confluentium, sic intenta relicta per quosdam D. Papae, ne de eo verbum fiat, carnaliter complacere volentes, impingere caput ejus adulationis oleo, ut in ipsos odor lucri resunderet, quemadmodum nullam novimus per nos ipsos & nostros impressionem, quominus fas haberet unusquisque in hoc actu celeberrimo consulere, & deliberare id quod vellet, propria vel aliena sententia absque contentione vel emulatione tali, quae deberet caritatem rumpere, vel tollere libertatem. Desinat ergo communis Pastor fugiens contumeliosis lacessere gregem, simplici longanimitate volentem persistere. Corrigat potius sapienter scandalum sui recessus, celeri ad nos pulchroque regressu, ubi tuta sunt omnia. Nolite, obsecramus, nolite saluberrimam, divinissimam, & summe necessariam huius sanctiss. actus auctoritatem quaerere viis obliquis quomodolibet dissolvere, nam frustra jacitur rete ante oculos pennatorum, vel credat esse nobis oculos. Summus autem oculati, Deo propitio; neque enim Argo fabulantes Poetae tot dederunt oculos, quam istud habet Concilium, oculis plenum ante & retro, quibus partem spectat utramque, quibus intuetur non tam verba, quam opera, prout jubet Jesus Christus. Nam qualis est vox ista, offero, juro, & voco, si tenacior, & ser-

ANNO
CHRISTI
1711.

ANNO CHRISTI 1415.

serventior operum clangor reclamet atque contradicat? Petimus denique, precamur, & obtestamur omnes in communi Christianos, per ipsam omnium bene viventium matrem caritatem; per si quid de tota Christianitate nos tot variis casibus, tot difficultatibus viarum, tot sumptibus, curis, atque laboribus agitati bene meruimus; per si quid donum fidei nobis relictum est, quaerere tantummodo quam Dei, non nostra sunt, in edificationem Ecclesie; nullo pacto declinetis cor vestrum in verba malitiae contra nos audienda, in dissipationem huius sacri Concilii, devotissimo concordique totius pene Christianitatis assensu divinitus inchoati. Sic vos adjuvet, benedicat, edificet, dirigat, & confirmet spiritus Ecclesie, cujus reformationem in omni virtutum decore quaerimus, Jesus Christus, qui est Deus benedictus in saecula. Amen. Datum &c.

IX.

De iure Concilii, Papam Joannem a fuga revocandi, ac sine eo Concilium persequendi Auctoritates ab Universitate Parisiensi determinatae.

Ex Mc. Vin. Jobonensi.

Auctoritas huius sacri Concilii est, quod, quaerens scienter, directe vel indirecte, dissolutionem ejus & suae auctoritatis annulationem, vel permutationem loci, vel aliter habendo, est, si de hoc constituerit, de schismate, immo haeretica pravitare suspectus.

Auctoritas huius sacri Concilii est tanta, quod quaerens scienter, ut prius, potest evocari coram hoc sacro Concilio in causa schismatis & haereseis, responsurus & se purgaturus, cujuscumque status existat.

Auctoritas huius sacri Concilii tanta est, ut summo Pontifici, si quaereret eam pronunc dissolvere per litteras suas vel mandata, non est obediendum, sed resistendum in facie.

Auctoritas huius sacri Concilii potest & debet dici consistere in Praelatis, Doctoribus, & aliis litteratis personis, permanentibus & permanentibus in hoc sacro Concilio, etsi paucis numero, in defectu aliorum.

Auctoritas huius sacri Concilii est tanta, ut seipsum possit stabilire & continuare &c. per invocationem brachii secularis, & realem coercionem adversus omnes, cujuscumque status existant, qui hoc sacrum Concilium palam vel occulte vellet pertinaciter de facto dissolvere. Nec debet haec coercitio violentia dici, sed iustitia.

Auctoritas huius sacri Concilii tanta est, ut sibi possit statuere modum procedendi & ordinem in omnibus his quae proponenda, tractanda, deliberanda, concludendaque sunt, & quae vim obligationis poterunt ad omnes fideles inducere.

Auctoritas huius sacri Concilii tanta est, ut de bonis Ecclesiasticorum, immo laicorum, si necesse fuerit, possit statuere circa stipendia ad succurrendum paupertati illorum Praelatorum, & aliorum, qui se voluntarios & utiles exhibent & exhibebunt ad continuationem huius sacri Concilii.

X.

Conclusiones singulares Parisiense, quae non sunt admittae, nec approbatae per Concilium.

ANNO CHRISTI 1415. Merito dicuntur reje- &c. Concilio.

Prima Conclusio universalis: Ecclesia militans, quam sacrum Concilium representat, est magis necessaria, quam Papa.

Probatur. Quia non contingit aliquem viatorem salvari extra Ecclesiam, secundum Augustinum, libro de Symbolo. Sed multi salvati sunt sine Papa. Quia etiam nullo existente Papa contingit salvati per Baptismum alios, & alios per poenitentiam.

Confirmatur. Quod Ecclesia sit plus necessaria quam Papa. Patet, quia Papa est necessarius propter Ecclesiam: Quia sub uno capite melius confirmatur unitas Ecclesiae. Ergo Ecclesia est magis necessaria, juxta regulam illam: Propter unumquodque tale, illud magis est tale.

Et ex ista conclusione sequitur, quod Ecclesia sit utilior quam Papa. Quia, si magis necessaria, tunc utilior.

Secunda Conclusio. Ecclesia est melior quam Papa. Quia Papa est propter Ecclesiam, tanquam propter finem. Ut patet ex dictis. Sed finis est melior his, quae sunt ad finem, Topicorum & 1. Politicorum, deteriora sunt gratia melioris.

Consimiliter per hoc, quia id est melius, secundum regulam Topicam, cujus corruptio peior. Sed corruptio Ecclesiae est peior quam Papae, ut patet ex dictis, Ergo &c.

Tertia Conclusio. Ecclesia est dignior quam Papa. Quia Ecclesia est sponsa Christi, uxor agni, sibi indissolubiler unita, secundum Apostolum ad Ephes. 7. Ubi glossa inter cetera: Quia fit ex duobus quasi una quaedam persona, scilicet ex capite & corpore, ex sponso & sponsa. Ergo &c.

Quarta Conclusio. Ecclesia est honorabilior quam Papa. Patet, quia Christus Ecclesiam diuam dotavit pene innumerabilibus virtutibus, donis & gratiis atque sacramentis. Sed hujusmodi est praerogativa virtutis. IV. Ethic. Non autem inveniuntur tot virtutes & dona in una persona Papae, sed in tota Ecclesia militante. Ergo, &c.

Quinta Conclusio. Ecclesia est fortior & potentior, quam Papa. Propterea quia scribitur de ea, Matthaei XVI. quod portae inferi non prevalebunt adversus eam, quae saepe prevailerunt adversus Papam. Videlicet secundum Hieronymum per portas inferi intelliguntur vitia & haereseis, per quae est introitus ad inferos. Quae portae nunquam prevaleant contra Ecclesiam universaliter, sed saepe contra Papam.

Sexta Conclusio. Ecclesia est fidelior seu constantior in fide, quam Papa. Propterea, quia contingit Papam haereticare seu a fide deviare. Hoc autem nunquam contingit de universali Ecclesia. Nam alias contingeret, quod nulla esset Ecclesia, quod est contra multas Scripturas, dicentes: Quod Ecclesia militans nunquam deficit usque ad finem mundi.

Septima Conclusio. Ecclesia est sapientior quam Papa. Patet propter magnam multitudinem sapientum, qui sunt in Ecclesia, in quibus est aptior sapientia & multiplicior quam in uno homine, qui est Papa. Unde secundum

ANNO
CHRISTI
1615.ANNO
CHRISTI
1615.

dum Apostolum 1. Cor. 12. In Ecclesia datur alii per Spiritum S. sapientia, alii sermo scientia, alteri fides, alteri gratia sanitarum, alteri operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonis.

Ex praeiis sequitur Conclusio octava.

Quod Ecclesia Catholica est supra Papam, quoad necessitatem, quoad bonitatem, quoad dignitatem, quoad honorabilitatem, & quoad fortitudinem, & etiam quoad sapientiam.

Nona Conclusio. Quod Papa, qui instituitur per electionem Ecclesiae, vel ejus vices gerentium, recipit summam potestatem ab Ecclesia ministerialiter, quamvis illa potestas, sicut omnis alia potestas, sicut a Deo principaliter. Probatur, Quia per ministeria illorum eligentium recipit hujusmodi potestatem. Ex quo videtur sequi, quod illa potestas Papalis, quae est in Papa actualiter, semper sit in universali Ecclesia habitualiter, seu virtualiter. Alioquin sede vacante aliquando, sicut quandoque contingit, sponsa Christi esset imperfecta, & in sibi necessariis ad salutem defectuosa, minus digna, minus honesta, minus secunda, minus sponsa suo dilecta.

Decima Conclusio. Christus sponsus Ecclesiae dedit suae sponsae Ecclesiae claves regni caelorum, cum pluribus aliis donis. Probatur hoc ex dictis Augustini super Joann. ubi dicit, Quod, quando dictum est Petro; Tibi dabo claves regni caelorum: Et, Quodcumque ligaveris super terram &c. Petrus universam Ecclesiam significat. Ex infra: Ecclesia quae fundatur in Christo, ab eo regni caelorum claves accepit in potestatem ligandi atque solvendi peccata. Quemadmodum enim est per proprietatem in Christo Ecclesia, ita est per significationem Petrus, in Petro. Ex quo sequitur, quod Ecclesia universalis non habet claves regni caelorum a Papa, sed e contra Papa ab Ecclesia, quae per electionem fecit ipsum in executione seu usu clavium quoad membrum etiam principalissima.

Undecima Conclusio. Ecclesia sufficienter congregata potest in multis casibus uti clavibus sibi a Christo collatis, & Papam & quodlibet aliud membrum Ecclesiae judicare, corrigere, & ex iusta causa deponere. Patet, quia licet eripere gladium de manu furiosi. Potestas enim, quam habet Papa aut alius ab Ecclesia, non est ipsi data ab Ecclesia ad destructionem sed ad edificationem. Si ergo utitur ea ad destructionem & ad scandalum totius populi Christiani, licet eam deponere de manibus suis.

Duodecima Conclusio. Universalis Ecclesia militans, quam sacrum Concilium praesentialiter congregatum representat, simpliciter loquendo majorem habet auctoritatem quam Papa. Probatur, Quia universalis Ecclesia, seu sacrum Concilium eam representans, potest facere constitutiones ac decreta, quibus non licet Papam convenire. Quod fatebatur Gregorius, ubi dicebat, se venerari quatuor Concilia sicut quatuor Evangelia, seu Evangelii libros, prout habetur in Decretis, dist. XV. Etiam dicit Augustinus: Evangelio non crederem, nisi auctoritas Ecclesiae me compelleret. Item dicit Hieronymus: Si auctoritas quaeritur, orbis major est urbe. Item, Augustinus in quadam epistola inter cetera inquit, Plenarium Ecclesiae universalis Concilium posse in casu il-

lorum Episcoporum, qui Romae adjudicaverunt, eorum sententias resolvere. Item, universalis Ecclesia in casu Papam potest deponere ab officio suo & dignitate, ubi sit expediens. Sed non potest Papa universalem Ecclesiam deponere. Igitur, &c. Item, quod Ecclesia sit major auctoritate quam Papa, convincitur ex lege Christi, quam tradidit de fratre peccante in fratrem, quem vult finaliter accipere coram Ecclesia: A qua nullum excipit. In quo innuitur, quod summa auctoritas in terris est apud Ecclesiam. Item dicens: Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris: Quid ergo si Papa scandalizaverit universalem Ecclesiam, & continuaverit in magnum fidei & bonorum morum decrementum, nonne veniet secundum dictam legem puniendus? Item, aliam legem tradidit Christus dicens: Si oculus tuus scandalizat te, projice abs te. Papa autem habet se sicut oculus in speculo positus, debens sua providentia fidem & sanctos mores conservare. Si ergo hoc non fecerit, veniet puniendus secundum dictam legem.

Corollarium primum. Ex praeiis videtur posse elici, quod Potestas Papae sit potestas Ecclesiae, quia utitur nomine & vice Ecclesiae. Et quod auctoritas Papae, qua utitur nomine & vice, sit auctoritas Ecclesiae, tanquam executor auctoritatis & potestatis datae Ecclesiae a suo sponso. Et quod Papa sit tanquam defensor thesaurorum Ecclesiae datorum in domo a suo sponso, &c.

Corollarium secundum. Item dicitur ex praeiis, quod non est illicitum, immo verum & catholicum, quod in multis sit sacrum Concilium supra Papam. Quinimo dicere oppositum videtur periculosum. Cum ultimum refugium Ecclesiae in arduis & grandibus, & concernentibus fidem & statum Ecclesiae, non fuerint iudicia Papae, sed iudicia Generalium Conciliorum.

XI.

D. Avisements, quod Cardinales Joannis XXIII. Concilii res tractare non possint, per Praesidentem in sexta Concilii sessione publica die 17. Aprilis 1415. proposita.

Ex Mf. Vindobonensi.

Prima veritas est, quod nequaquam in hoc sacro Concilio debeant interesse Papa & Cardinales, seu in tractatibus quae sunt in eodem Concilio. Et ratio est, quia ibi agendum est de reformatione Ecclesiae in capite & in membris principalibus, scilicet de Papa & de Cardinalibus ipsius. Sed illi non possunt nec debent esse iudices in proprio facto, & per consequens etiam ipsa non reformabunt in illis, remanente deformitate etiam in ceteris membris.

Secunda veritas est, quod, cum ipsi Domini Card. electores D. Jo. Papae, scientes eum esse talem, prout fuit & est, nihilominus ipsum elegerunt in Papam. Ubi optimum debebant elegisse, vel saltem mediocriter bonum & utilem, abusi sunt potestate eligendi, & deberent privari electione, & alias essent maxime puniendi: Propterea, quia per talem abusivam electionem eorum totam Ecclesiam scandalizaverunt, & sic nullatenus hujusmodi Concilio & actibus ejus deberent interesse.

Tertia veritas est, quod cum ipsi Domini Cardinales dictum Dominum Joannem Papam post

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

post eius turpem fugam de Constantia, ut non-
do notum est, & per quam ipsa totam scan-
dalizavit & obumbravit Ecclesiam, illiguntati
per huiusmodi Concilia facti fuerunt, eo
ipso reddiderunt se suspectos vehementer prædi-
cto Concilio, quasi apprehentes prædictam fu-
gam, quod etiam per plures sequentes actus
ipsorum, aliqui hoc reverſi amplius & am-
plius publice declararunt. Et sic etiam proinde
se reddiderunt valde suspectos quoad hoc,
quod ex tunc non poterint sive possint eidem
Concilio & actibus interesse.

Quarta veritas est, quod, cum ipsi Domini
Cardinales, vel plures eorum hoc reverſi, post
eamdem fugam, etiam aliqui eorum qui hic
remanerunt, publice asseruerunt, quod per
recessum dicti Domini Joannis talem qualem
e Constantia, dissolutum fuerit dictum Con-
cilium, ita, quod ex tunc non fuerit Concilium
sed Conciliabulum, videntur enormiter errasse,
salva pace tantorum Patrum, hoc casu saltem
factum, quo agitur, quod schisma non tollatur,
& vera unio fiat in Ecclesia, & ut illa
in illis casibus reformetur. Quia Concilium
illis casibus est supra Papam & Cardinales, &
dependet immediate a Deo. Et hoc non sal-
lit secundum Theologos & Doctores Juris Ca-
nonici, expertos & veraces, & evidentissimas
rationes. Et per consequens, ipsi dicentibus,
se ipsos excluderunt a Concilio & tractatibus
ante dictis, & se reddiderunt suspectos vehe-
menter quoad illa, nisi ante omnia laterentur
in hoc se errasse, & submitterent se ordinatio-
ni Concilii memorati.

Quinta veritas est, quod interim, quod non
revocabantur & suspendantur ad aliquod con-
gruum tempus reservationes Papales dignitatum
&c. nunquam poterit ipsa Ecclesia reformari
in capite & in membris, per quemcumque etiam
ingeniosum vel potentem, nec per ipsum Con-
cilium, nec etiam providere super hoc, quin
ipse Dominus Joannes Papa semper habeat si-
bi favorabiles & potentes fautores, ut lac su-
gant de ipsa, scil. aurum, quod plures sole
libentius spectant. Invenietque semper camplo-
res in copia dignitatum &c. & ab eis habebit
aurum copiose, quamdiu hoc durabit, ipse
suique sequaces. Nec non ceteri ambitiosi,
quorum infinitus est numerus, huiusmodi Con-
cilium deridebunt.

XII.

Ex Mf. L.
p. 106. *Conclusiones presentata per Collegium Cardinalium
in presentia Serenissimi Principis D. Sigismundi
Rom. Regis &c. cum responsione Concilii.*

Coram hoc sacro Concilio ex parte Sanctæ
Ecclesiæ Rom. Cardinalium proponitur & di-
citur: Quod, cum tam Rom. Ecclesiæ quam
Generalis Concilii tanta sit auctoritas, quod
tam majorem quam ampliozem fieri per no-
vam hujus Concilii Constantiensis constitutio-
nem non sit opus: Tamen sicut aliqui dictam
Concilii Auctoritatem magnificare & declarare
voluerunt: Sic & auctoritatem Rom. Ecclesiæ,
quam aliqui nimis videntur deprimere & par-
vipendere, ad commonem omnium notitiam,
ut dignum est, magnificare & ejus præemi-
nentiam declarare dicti Domini Cardinales vir-
le judicaverunt sub Conclusionibus infra scriptis.

Prima Conclusio ex parte Papæ. Romana
Ecclesia secundum Canonicas sanctiones Chri-

si traditioni conformes, omnium Ecclesiarum
mater est & Magistra. Et oppositum dicere
est hæresis implicita.

Responsio Concilii. Tamen non est errare
seu peccare in aliquem articulum Catholicæ fi-
dei, in Symbolo comprehensum.

Secunda Conclusio. Romana Ecclesia sicut
omnium Ecclesiarum Magistra est, sic eam
caput merito dici potest.

Tertia Conclusio. Romana Ecclesia sicut
omnium Ecclesiarum caput dicitur, sic & Con-
cilii Generalis, immo Universalis Ecclesiæ.
quæ ex omnibus particularibus Ecclesiis mic-
gratur.

Responsio Concilii. Nota super verbo caput.
Hoc concedatur, tamen non ad fovendum
schisma aut difformitates. Item nota, super
verbo Concilii, est subdistingendum. Quia
hoc est verum in aliquo Concilio, maxime
cum agitur ad emendandum aliquem errorem con-
tra Catholicam fidem, seu hæresim extirpandam.
Ubi autem agitur de schismate tollendo in Rom.
Ecclesia, quod per Cardinales ortum habuit,
aut quia Cardinales alias abusi sunt electione,
& in similibus, ibi non habet locum. Alias
essent in proprio facto. Hæc probantur luce
clarius 79. dist. per totum, & præsertim in
cap. 1. Si quis Apostolicum, & cap. 2. Si quis
Papa, & cap. 4. Nullus unquam, & cap. 8.
Si duo, & cap. 9. Si quis pecunia. Et hoc
etiam ratio dicit Clericos in discussione tene-
re, eo observato ordine, ut minores exhibeant
potioribus reverentiam, & potiores minoribus
dilectionem impendant, ut vera concordia fiat
inter eos, & ex diversitate contextio & recta
officiorum generetur administratio singulorum.
Neque universitas alia poterat ratione subsiste-
re, nisi huiusmodi tam magnus doctrine ordo
servaretur &c. Et hujus exemplum capitur de
caelestis militia, quia Angeli sunt, Archangeli
&c. 89. dist. c. 7. Ad hoc. Qualiter autem
Episcopi & Clerici non debent invicem discre-
pare, patet XC. dist. per totum.

Quarta Conclusio. Romana Ecclesia præmi-
sam potestatis & auctoritatis præminentiam
obtinet, non tam humana traditione, quam
divina: Et hoc Rom. Petri Apostoli, Christi
vicarii, & cuiuslibet sui legitimi successoris,
qui ex Christi institutione sub eo tanquam
sub principali capite, tam Romane quam uni-
versalis Ecclesiæ caput fuisse vel esse digno-
scitur.

Corollaria. Unde ex hoc patet, quod Au-
thoritas Papæ seu Romane Ecclesiæ, sicut &
Concilii Generalis, immediate est a Deo prin-
cipaliter, licet sit ab homine seu dependat ab
humana potestate ministerialiter. Nam Papa
fit per Cardinalium electionem, & Cardinales
Papæ auctoritate, & Generale Concilium, per
Papam aut alterius legitimum potestatis convo-
cationem.

Responsio Concilii. Nota super verbo pote-
statis, adde canonicum, & iuxta formam a
Canonibus traditam. Patet 23. dist. c. 1. In
nomine Domini. Ubi circa medium dicitur:
Eligatur autem de ipsius Ecclesiæ gremio, si
reperitur idoneus. Nota hoc verbum: Vel si
de ipsa non invenitur, assumatur de alia, tal-
vo debito honore & reverentia nostri dilecti
filii, Henrici scil. Tertii, qui in presentiarum
Rom. habetur & futurus Imperator Deo conce-
dentes speratur. Et dicit glossa super illo: Ido-
neus: Bene potest esse, quod omnes Cardinales
sint

ANNO
CHRISTI
1625.

ANNO
CHRISTI
1625.

sunt sancti, sed tamen non sunt omnes idonei ad Papatum. Quia sunt forte corpore vitiosi, aut aliunde habeat impedimentum.

Quinta Conclusio. Romana Ecclesia, qua in Collegio Papa S. Cardinalium principaliter representatur, pars principalis sive membrum est Concilii Generalis, in quo Papa vel suus vicarius ipso absente praesidere, & principaliter definitivam sententiam ferre debet, nisi manifesta causa & in iure divino fundata obstat.

Responsio Concilii. Nota, super verbo Concilii. Concedenda videtur, ceteris paribus, distinguendo, ut supra. De hoc habetur dist. 17. per totum, & in cap. 6. §. Hinc etiam, ead. dist. ubi sic legitur: Hinc etiam cum auctoritas Theodorici Regis seu Gottorum, (quem Germani vocantur de Berna, qui tunc occidentale rexit Imperium,) ex diversis provinciis ad urbem Romanam sacerdotes convenire praecipisset, ut sanctum Concilium judicaret de his, quae venerabili Patri Papae Symmacho praefati Apostolice sedis ab adversariis ipsius dicebantur impingi &c. Ecce hic habetur, quod non auctoritate Papae vel eius Collegii Cardinalium sed rectoris dicti Imperii occidentalis, qui tamen suus minor vero Imperator Romano, fuit convocatum istud Concilium. Item habet ibi, quod non Collegium Cardinalium, sed Episcopum, qui fuerunt in ipso Concilio, tulerunt sententiam definitivam absolutivam pro Papa, ut apparet ibi. Episcopi vero in Synodo residentes dixerunt, Symmachus Papa, sedis Apostolicae Praefatus, ab huiusmodi oppositionibus impetitus, quantum ad homines respicit, sit immunus, & liber &c. Aliqua tamen verba immixta sunt, quae huiusmodi sensum quodammodo variant, tamen se habet veritas ut praedicta.

Sexta Conclusio. Romana Ecclesia sicut & Generale Concilium Ecclesiam universalem representat, licet non semper aequaliter.

Responsio Concilii. Nota super verbo aquiliter, bene adiungitur: Quia maior orbis urbe. Ex quo inferitur, quod Romana Ecclesia non sit universalis Ecclesia, sed pars praecipua & principalis. Alias Papa vocaretur universalis Episcopus. Sed hoc reprehenditur in iure. Unde legitur d. 99. c. 3. Universalis autem nec Romanus Pontifex appelletur. Et in c. 5. Ecce in praefatione, 99. dist. Dicitur enim ibi superba elationis verbum, si quo Papa universalis a quoquam appelletur. Et huius redditur ratio. Unde dicitur ibi: Quod peto, mihi dulcissima S. V. ultra non faciet, scilicet appellando me universalem Episcopum. Et sequitur: Quia vobis subtrahitur, quod akeri plus quam ratio exigit, praebetur. Ego vero non quaeo verbis prosperari sed moribus, &c. Ecce quem humiles fuerunt summi Pontifices antiquitus.

Septima Conclusio. Romana Ecclesia, Papa decedente vel absente, in Generali Concilio per Cardines ibidem praesentes sufficienter de praesenti censetur, maxime si Apostolica auctoritate, vel sacro approbante Concilio ad haec constituitur.

Octava Conclusio. Romana Ecclesia tantae auctoritatis est, quod sine ea vel eam representantibus, in Generali Concilio nihil decerni aut definiiri debet, nisi eam contumaciter abesse vel a via veritatis aberrare constaret. In quo casu praeter vel contra eius consilium vel consensum procedere licet.

Responsio Concilii. Nota, quod isti duo articuli, scilicet Romana Ecclesia, Papa decedente, &c. Romana Ecclesia tantae auctoritatis est, &c. non procedunt, nisi sub distinctione, prout in praedictis tamen & discussum est in glossis.

Corollarium. Unde patet, quod in quibus Papa & Cardinalium consensus haberi potest, non cum licet irrationabiliter sperari, sed reverenter suscipi debet.

Responsio Concilii. Adiciendum est, quod bonum est, ceteris paribus, iuxta distinctionem praedictam.

Nota Conclusio. Romana Ecclesia tantam habet auctoritatem, quod ad eam pertinet, alia Ecclesiae membra reformare. Nec in eius reformatione est a generali Concilio repellenda, sed reverenter audienda, sicut & cetera membra Ecclesiae, quando agitur de reformatione totius corporis in capite, & in membris.

Decima Conclusio. Romana Ecclesia totumque Generale Concilium ad universalem membrorum Ecclesiae reformationem debent unanimiter concurrere, & unicuique statim in eius reformatione audientiam dare, & de se ipso definitum communicare iudicium, iuxta illud Apostoli. Si nos ipsos dijudicaverimus, non utique iudicemur.

Responsio Concilii. Verum est, cum distinctione superius tacta in glossis, scilicet, quando non agitur de eorum reformatione &c.

Corollarium. Unde patet, quod vanae voces non sunt in hoc Concilio audienda quorundam populorum loquentium atque dicentium: Nos vocabimus Cardinales, quando nobis videbitur, sed non, quando de eorum reformatione agitur. Cum tamen ad Cardinales magis pertinet, illos vocare & iudicialiter reformare, quam econtra. Et in eius status Reformatione, sicut Praefatorum, Capitulum, Religiosorum, & Universitatum, singuli audiendi sunt, nec a Concilio repellendi, sed magis ad mutua caritativam correctionem inducendi, &c.

Responsio Concilii. Non sunt vanae voces Dille: Aut, quia de eorum facto agitur, aut quia Papam inhabilem elegerunt seu minus idoneum. Et de hoc agitur in Concilio. Val agitur, quod Papa diffamatus de aliquo crimine se purget, sicut fecit Leo Papa IV. q. 3. sit: Nos si incompetenter aliquid egimus, & in subditis iustae legis transire non conservavimus, vestro ac missorum Vestrorum cuncta volumus emendare iudicio. Quoniam si nos, qui aliena corrigere debemus peccata, peiora committimus, certe non veritatis discipuli, sed quod dolentes dicimus, erimus praeter ceteris erroris magistri, &c. Ita scribit Ludovico Imperatori idem Papa, ut legitur 2. q. 7. c. 41. Nos si incompetenter. Item, Hieronymus refert in libro Virorum Illustrium, videlicet, quod Damasus Papa a subditis accusatus de adulterio, cum XLII. Episcopis se expurgaverit. Item, de supra dicto Symmacho Papa legitur, quod in Romana Synodo dignitate sua expollatus, prius in statum pristinum redire decernitur, ut tunc veniret ad causam. Et si ita recte videretur, accusantium propositionibus responderet. Digna res est visa maximo numero Sacerdotum, atque meretur effectum, 2. q. 7. §. Cum Balam, circa finem. Et cum tales venerabiles summi Pontifices antiquitus accusati aliquo crimine se publice expurgaverunt, & etiam

ANNO
CHRISTI
1418.

et etiam aliqui eorum se submiserunt iudicio Romano Imperatoris, vel Regum, vel Generalis Concilii, ut superius patet: Quare non modici Pontifices, diffamati etiam de criminibus, idem facere teneantur, ratio non dicitur. Quod dicitur ex Evangelio: Debent enim sequi humilitatis exempla Christi, qui dixit: Si male locutus sum, perhibe testimonium de malo: Si bene, cur me cadis? Nullus enim eligitur ad illicita perpetranda.

Corollarium. Insuper patet, quod, cum promissis prerogativa, privilegia & libertates Romanæ Ecclesiæ, partim divino, partim humanis jure & approbata consuetudine fundata sint, ipsi per Generale Concilium his jure privati non possunt, nisi de ipsius auctoritate, vel concurrente manifesta ratione divino jure vallata.

Responsio Concilii. Super verbo non possunt. Nihil facit injuriam, qui utitur jure suo. Possit responderi vobis illud Apostoli ad Cor. 8. Laborantem agricolam primum oportet de fructibus pasci. Vos autem econtra queritis. Nos sanctus agricola laborantes, vos vultis percipere de fructibus. Immo non primum, quia nec ultimum nobis derelinquere vultis. A prioribus enim incipientes postulatim serpit, & totum usurpare contenditis. Ut pro vobis videatur dictum: Frustratis lapus comedit agnum, 13. q. 1. c. 1. §. 1. Qui in sacramento.

Corollarium. Ex quibus iterum patet, quod, cum de promissis aut ea tangentibus agitur in Concilio Generali, in his solum debent habere vocem conclusivam viri discreti, experti in divino & humano jure periti. Alioquin videntur judicare sicut cæci de coloribus.

Responsio Concilii. Super verbo discreti, existimandum est quod sint discreti, qui sunt in hoc Concilio Constantiensi presentati, & bene vobis respondebant. Et si quod defecit in scientia, supplebit bonus Zelus eorum. Quia scientia inflat, caritas autem edificat, &c.

Probatio primæ & quintæ conclusionis. Ad fundandum præmissas conclusiones, & inde sequentes, induci possunt rationes, tam divino quam humano jure ac sanctorum Patrum traditione vallatæ. Et specialiter pro primâ & quinta conclusione facit XXII. dist. per totum. Ubi probatur, quod Rom. Ecclesiæ habet de omnibus aliis ordinare, cum sit mater omnium aliarum. Et cum Ecclesiæ secundum superioritatem & inferioritatem sint ad invicem ordinatæ, inter eas tenet Rom. Ecclesiæ primum gradum. Item, quod sit mater omnium aliarum Ecclesiarum, dicit XII. dist. c. 1. Item, quod teneat Magistratum præcipuum totius orbis dicitur in proemio VI. lib. Et quod sit mater omnium fidelium & magistrat, dicitur de summa Trinit. cap. 2. Damnamus, in fin. & etiam cap. 1. lib. VI.

Responsio Concilii. Summi Pontifices & Cardinales consueverunt partem suam facere meliorem. Et sic non est novum, quod attendatur per ipsos Dominos Cardinales. Multa etiam reperiuntur in jure, & etiam maxime in Decreto, olim per summos Pontifices observata, quæ postea in defectu devenerunt. Sicut quoque plerique summi Pontifices, sequentes humilitatem, scribendo scripserunt aliis in singulari numero, etiam illis, quibus scripserunt se postponendo, ut XII. q. 1. c. 2. Dilectissimis, & in multis similibus. Postea

vero proposuerunt & proponant se omnibus quibus scribunt, quod per se patet. Et Imperator scribendo Papa olim se consuevit proponere, ut in c. Victor Honorius, 97. dist. c. 2. Cum similibus. Nunc se postponit.

Probatio tertis & quartæ conclusionum. Item, quod Rom. Ecclesiæ caput sit omnium aliarum Ecclesiarum, sicut Petrus omnium Apostolorum, probatur 3. q. 6. c. 9. Dandum. Et c. de summa Trin. Epistola, Inter claras, post principium, & 1. Victor, & in Præfatione. Et hoc specialiter facit pro tertis & quartæ conclusionibus.

Facit etiam pro quinta conclusione, quod præfidentiam Papæ. Et pro eodem facit specialiter c. Significasti, De Electione, cum iuris concordantiis. Ex quibus fundantur sexta & septima conclusiones sequentes.

Item, pro eadem tertis & quartæ conclusionibus, facit 21. dist. Quamvis ubi dicitur: Quod Ecclesiæ Romana nullis Synodis constituitis ceteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelicæ voce divina & Salvatoris nostri primatum obtinuit. Item, pro eadem tertis Conclusionis facit 17. dist. c. 1. & 2. Ubi dicitur, quod nullum Concilium est ratum, nisi fuerit auctoritate Rom. Ecclesiæ firmatum. Et absque ejus auctoritate non dicitur Concilium, sed Conventiculum vel Conciliabulum, ead. dist. Multis. Et hæc faciunt etiam pro prima Conclusionis. Item, Ecclesiæ Rom. etiam sua auctoritate confirmavit unamquamque Synodum 27. q. 1. c. 1. Et quod Rom. Ecclesiæ representetur in Papa & Cardinalibus, patet 16. dist. c. cum Constant. ante finem, LXXIX. dist. Nullus 2. gloss. de Electione, Fundamenta, Lib. VI. Et de hoc nemo dubitat.

Probatio quintæ conclusionis. Constituitur etiam Ecclesiæ Rom. ex Papa tanquam capite & Cardinalibus tanquam membris. Art. de penis, c. Felicis, lib. VI. §. Quis. Unde etiam dicit Ostiensis, de Privilegio, c. Antiqua, quod Cardinales, Presbyteri & Diaconi non præstant obedientiam Papæ, quia cum eo censeant unum corpus. Episcopi vero Cardinales præstant juramentum Papæ tanquam ceteri Episcopi, non tanquam Cardinales, ut dicit ibidem Ostiensis idem. Item, pro prædicta quinta conclusione, quod Papa in Concilio definiat, sunt jura infinita, in quibus dicitur, quod Papa, Concilio probante, dicto c. Antiqua, cum similibus.

Probatio octavæ & nonæ conclusionis. Item, pro octavæ & nonæ conclusionibus facit, quod Rom. Ecclesiæ habet alias in parte sollicitudinis, non in plenitudine potestatis II. q. 6. c. Decreto. Facit etiam ad idem, quod Rom. Ecclesiæ potest de omnibus aliis judicare, sed ipsa non potest a quoquam alio judicari. X. q. 3. c. Patet. Facit etiam pro prædictis, quod Romane Ecclesiæ consuetudo circa institutiones Ecclesiasticas ab omnibus servanda XI. dist. c. Quis. Et qui ejus privilegia violat, hæreticus est habendus XXII. dist. Omnes.

Responsio Concilii. Omnibus istis conclusionibus & earum probationibus introductis potest responderi summarie, quod forte ita scriptum est in jure, ut in eis continetur. sed illud intelligendum est ceteris paribus. Sed hic cetera non sunt paria, ideo non faciunt ad propositum.

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO
CHRISTII

1115.
Ex Buovio
Anal. Ec-
cl. ad an.
1115.

XIII.

Joannes Patriarcha Antiochenus Propositio in Constantiensi Concilio facta, quod Papa a negotiis excludi non possit.

Joannes Patriarcha Antiochenus, inter alios Patres Constantienses doctissimus, & Hierarchia Ecclesiastica studiosissimus, proposita ista thesi: utrum Papa Catholicus subiciatur Concilio Generali, negantem partem demonstravit rationibus sequentibus.

Primo, quia Potestas Ecclesie ita fuit data per Christum corpori mystico Ecclesie militantis, & sic eam voluit ad omnium Apostolorum officium pertinere, ut in beatissimo Petro, Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret, & ex ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet, teste B. Leone Papa in Canone, ita Dominus 19. dist. c. 7. cui concordant communiter Alexander de Hales, & alii Doctores sacre Theologie.

Sed non reperitur testimonio authentico, quod beatus Petrus Apostolus, vel alius ejus in sede Apostolica successor, aliquam potestatem dederit prefato Concilio Generali supra Papam. Igitur prefatum Concilium nullam in Papam habet potestatem. Et per consequens, Papa illi non subicitur. Et si impugnaretur dictus Canon, ita Dominus, quasi hanc non faciens, constat impugnationem hujusmodi efficacia carere, testimonio sacrorum eloquiorum, de quibus habetur in Canone, Sancta Romana, 15. dist. c. 3. & in Canone, Nulli, 25. q. 1. Et in Can. Violatores, & cap. Omnia, & Can. Hac consona, ead. caus. & quest. In quibus Hilarius, Damasus & Gregorius, Romani Pontifices, impugnationem hujusmodi damnant, & impugnatores decernunt. Quibus concordant cap. 1. de Institutionibus, & cap. Si quis omnem 1. q. 7. Si Romanorum, 19. dist.

Quinimmo cavere debent Impugnatores dicti capituli, ita Dominus; seu aliorum Canonum a Romanis Pontificibus editorum, a sententia Ecclesie, per Nicolaum Papam in Can. Omnes, 23. dist. c. 1. prolata. Per quam, amantes auferre privilegium Ecclesie, ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum, in haeresim labi decernuntur.

Secundo. Quia non ab Apostolis, & sic nec a corpore Ecclesie seu Concilio Generali, sed ab ipso Domino Jesu Christo, Romana Ecclesia Primatum accepit, inquit Anacletus Papa, sed servus Christi Jesu, in Can. Sacrosancta Rom. dist. 22. c. 2.

Tertio. Quia Papa habet plenitudinem potestatis, 2. q. 6. Canon. Decreto, de Appellat. Ergo alii etiam simul congregati illi subiciuntur, & non ipse eis.

Quarto. Quia Concilia recipiunt potestatem a Papa, & non Papa a Conciliis. Can. Significasti, de Elect. 27. dist. per totum.

Quinto. Quia ipse omnes judicat, & nullus ipsum. 22. dist. Can. 1. Omnes.

Sexto. Quia Apostolicæ sedis judicium, cujus auctoritate majus non est, a nemine est retractandum. In Can. Patet, 9. q. 3. c. 10.

Septimo. Quia aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminare, sed sedis Apostolicæ suo sine questione reservavit arbitrio. Ut in Can. 14. Aliorum, ead. causa & quest.

Octavo. Quia, etiamsi Papa caservatim ad inferos deduceret, nullus nisi Deus hanc culpam in hoc mundo redarguere potest. Quia cum ipse judicaturus a nemine judicandus est, nisi deprehendatur a fide devius. Ut in Can. Si Papa, 40. dist. Concordant notanter, per Hostianum & eius sequaces, cap. Propositio, de Concess. Præbend. Jo. Andreas in cap. ad Apostolicum de re judi. lib. VI. in prima glossa.

Nono. Quia etiam quando agitur contra Papam, Concilium non potest eam judicare sine ejus auctoritate: in Can. Nunc autem, 21. dist. Et in Can. 6. §. Hinc etiam, 17. dist. Quia Papa Catholicus caput est Ecclesie & Christi vicarius, ut patet in dicto Can. ita Dominus. Et concordat notanter per Jo. Andream in Clem. ad nostram, in Glossa magna, de hæresi. Igitur per corpus separatam, ab eo, quod sine capite virtutem non habet, Can. 12. cum non liceat, de præscription. judicari non potest, sicut nec Episcopus a suo capitulo, cujus inferius est, de major. & obed.

Nec obstant rationes, quas quidam in contrarium persuadere nituntur, ut patet ex sequentibus.

Et primo, ad primum, dum dicitur, quod quando Petrus claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit. Ut in Can. Quodcumque, 24. q. 1. Igitur. Respondeo, illud intelligendum fore secundum doctrinam dicti Canonis, ita Dominus, 19. dist.

Ad secundum. Dicitur, quod Papa subicitur Concilio, ut in Can. Sicut Sancti, 15. dist. Respondetur, illud verum esse quoad observantiam articuloꝝ fidei. Et ibi nota, per glossam, & ad Can. Quæ ad perpetuum, & Can. Sunt quidam, & ad alia similia, 25. q. 1. dicitur, quod vel loquantur de honestate, vel referri debeant ad observantiam articuloꝝ fidei. Et ista responsio corroboratur per notata per glossam in dicto Can. Sunt quidam. Unde nota, quod Papa quandoque dispensat contra generale statutum Ecclesie & etiam contra Apostolum. Quod intelligo, quando sic dispensatio non offendit articuloꝝ fidei. Sicut dicitur per Glossatorem in dicto Can. Sicut Sancti. Nec obstant notata per Glossatorem in Can. Si duo contra fas, 79. dist. c. 8. Ubi dicitur quod in contentione Papatus Concilium potest esse iudex: Et idem videtur sentire Hugotius & Jo. in Can. de Renunciatione, lib. 6. in Novell. Quoniam dicta opinio repugnat iuribus, supra in prima questione deductis. Nisi pretendere contra prætententes schisma importans hæresim. Sicut factum fuit contra Petrum de Luna & Gregorium. Nec obstant per Glossatorem adducta in dicto Can. Si Papa. Quia jura allegata per eum non probant intentionem glossatoris, extra hæresim proprie sumtam.

Secundo queritur. Si definitiones & statuta, fienda in hoc sacro Concilio Generali, sub nomine Papæ; vel Concilii, vel utriusque fieri debeant?

At, quod sub nomine Papæ debeant, patet: Quia a Papa procedit virtus & auctoritas Concilii. Ut patet per jam dicta, scilicet in prima questione. Poterit tamen addi, sacro approbante Concilio. Patet in Can. Damnamus. Can. Nos autem, de summa Trinitate in antiquis, & Can. unico, c. 2. l. 6. & in Can. Ubi majus, de Elect. & Can. ad Apostolicam, de re judic. c. 2. & Can. uno de summa Trinitate in Clem.

ANNO
CHRISTII
1115.

ANNO
CHRISTI
1417.

Clem. & Can. ad naturam, de hæreticis, & A
Can. de usuris, in Clem.

Item, quod talia fieri debeant sub nomine
Pape secundum tempora antiqua, patet in Can.
Adrianus, 63. dist. & in Can. In nomine Do-
mini, 23. dist.

Nec obstant scripta, in quibus dicitur: Con-
cilium definit sic: &c. Quoniam vel locum
tenent, cum Papa deprehenditur a fide devius
pertinaciter: Nec obstat Can. Nunc autem, 21.
dist. Vel, si sit catholicus, cum in Concilio
Papa non erat, sed alias illis auctoritatem præ-
stabat: Vel, si erat, quoniam sic fieri sui hu-
militate permittebat & ad hoc auctoritatem
præstabat. Sicut factum fuit in Concilio con-
gregato contra Symmachum Papam, de quo B

Ex si dicatur, quod cum de reformatione
capitis Ecclesie agitur, non videtur honestum,
quod Papa sit præsidens & iudex: Responde-
tur: Quod alius quam ipse, hoc casu non pos-
test esse iudex, juxta jam dicta in prima qua-
stione. Nisi ex sui humilitate (Quod facere
non tenetur de necessitate) aliis hoc committe-
ret, & ad hoc auctoritatem præstaret.

Cessat quoad hoc casus illius tituli Can. Ne
quis in sua causa, &c. Quoniam in Papa non
habet locum. Ut patet in dicto Can. si Papa,
& aliis iuribus ad hoc supra allegatis.

Et hæc sint dicta sub correctione & deter-
minatione Vestre Sanctitatis.

XIV.

Ex Mf. Vin-
tobonensi.

Constantiensis Concilii epistola ad Ernestum Au-
stria Ducem.

Sacrosancta &c. dilecto Ecclesie filio, nobi-
li viro, Ernesto Duci Austriæ salutem &c.
Intelleximus, & quidem gratanter, quod nu-
dius tertius dilectus Ecclesie filius, Magister
Nicolaus Elstraw, Secretarius tuus, præsentat-
is prius credentialibus litteris, nobis tui par-
te referavit. Ostendit enim, quam moleste tu-
istis recessum ab hac civitate dilecti, nobilis,
fratris tui, Frederici Austriæ Ducis, asserendo D
devotionem tuam, illa te penitus ignorasse, ac
te quoque versus nonnullas partes tui Domini
profectum, ne nobis aliquid ex huiusmodi di-
cessu detrimenti pararetur, perceptis huiusmo-
di novitatibus, ut una cum Baronibus, mili-
tibus & Dominiis comitatus Tyrolensis, prout
opportunitatem, accommodum & honorificum fo-
ret pro sacro Imperio, & sanctissima ista Sy-
nodo, provideres. Insuper cum maxima humi-
litate idem tuus Nuncius eandem nobilitatem
tuam, & ejusdem dominia huic sacro Conci-
lio recommendavit. De his itaque laudabili-
bus gestis, devotionem tuam plurimum com-
mendantibus, gratias agimus, atque libentissi-
me audimus, dum tales Principes, sicut esse B
dignosceris, debitam Ecclesie sancte Dei ex-
hibent reverentiam. Putamus autem, prout
per illos tuum Nuncium intinasti, de tali
recessu nobis minime grato te nullam penitus
scientiam habuisse, & ita, ut speramus, tua
gesta monstrabunt. Quoniam certi pene existi-
mus, quod circa honorem Ecclesie sancte Dei,
sacricie Imperii, nec non hujus sanctissime
Synodi securitatem, omnem adhibebis diligen-
tiam atque curam. Super quo tuam devotio-
nem, quantum cum Deo possumus requirimus
& hortamur, cum nos verba vice parati sumus.
Concil. General. Tom. XXVIII.

in cunctis, quæ ad statum & quietem tuam
dominiorumque tuorum pertineant, sedulo men-
tis studio vigilare. Sique oratores huc duxeris
destinandos, prout retulit tuus Nuncius præsi-
batus, videre poteris quod in rebus licitis &
honestis, quas nobiscum tractare decreveris,
cum omni sinceritate & sollicitudine procede-
mus. Ceterum oblationes tuas humiles & de-
votas gratissimis animis acceptamus, nos simi-
liter offerentes promissimos existere, si quid
in honorem & statum tuum agere valeamus.
Datum, &c.

XV.

Responsio Episcopi cujusdam nomine Concilii ad
scriptum, quod Nobiles Bohemi in Concilio
die 14. Maji 1415. præsentarant, jussa in
congregatione publica die Jovis post Exaudi 16.
Maji 1415.

Pro Joanne Hussio, legitime nomine Con-
cilii hujus in vincula coniecto, in proximo
confessu supplices oravistis, ut libertati restitu-
tus publice audiretur. Concilii Patres itaque
certe deliberantes, hoc nequaquam faciendum
esse statuerunt, mihi que ut vobis breviter res-
ponderem injunxerunt. Ex quia primum fidem
publicam urgetis, eam nullo modo violatam
esse, Patres respondent: Siquidem Hussio tum
ea nondum cautum fuerit, sed 15. demum
die, ex quo in carcerem coniectus est, eam
acceperit, id quod a fide dignis accepit.
Hoc ad primum. Deinde, Patres mirari, Bo-
hemos audent scribere, nondum esse auditum:
Itaque inaudita causa, non damnatum, in car-
cerem missum. A Papa enim Joanne Romam
evocatum fuisse, constare omnibus, unde tamen
contumax emanerit, Procuratoribus suis saltem
missis. Quibus auditis, quia falsus fallaxque
deprehensus fuerit, damnatum & a Papa ex-
ecratione devinctum. Qua quidem execratione
etiamnum partim constructus tenetur, adeoque
hæreticorum princeps habendus sit, qui con-
tumaciter hac in urbe concionari insuper au-
sus fuerit. Nec vident, inquit, Patres, quid
velitis, dum in Concilio Pisano damnatos hæ-
reticos tutos fuisse scribitis. Fortasse Pontificis
Legatos innuitis, qui ob Ecclesie pacem, ejus
spes qualicumque assulgebat, tolerati sunt. At
huiusmodi pacis ergo ceteros condemnatos hæ-
reticos in hunc confessum admittendos puta-
tis? Id quod in tam sancto loco ipsi conce-
dere, longe absurdissimum esset. Denique, ut
ad Hussium deprecationis hujus, qua pro ipso
ad illos usi estis, aliquem fructum redire, di-
lucide perspicere possitis, a se proxima occa-
sione negotium ejus institutum iri pollicentur.

Ex Theo-
baldo rerum
Hussii scri-
ptor.

XVI.

Episcopi Lutemlensis publica responsio ad postre-
mam partem præfati scripti Bohemorum.

Reverendissimi Patres, Domini præstantissi-
mi. Sicut Petrus de Mladonyewitz, Baccalau-
reus in artibus, sub nomine quorundam Nobi-
lium de regno Bohemiæ in scriptis proposuit
inter cetera, quomodo quidam infamatores
& obsecutores dicti regni ad audientiam ve-
strarum paternitatum deduxerunt, quod pretio-
sissimus sanguis Christi jam in Bohemia in
vasculis deportaretur, & quod tutores audi-
rent

Ex veteri
rerum Hussi
script.

ANNO
CHRISTI
1415.

rent confessiones, & corpus Christi aliis administrarent.

Verum Reverendissimi Patres & Domini: Licet ego, qui pessimam Wiclefitarum sectam, prohi dolor! jam in dicto regno pullulantem, ut notorium est, una cum aliis Prelatis, Doctoribus, Magistris, & ceteris ejusdem regni innumeris Catholicis, Christi fidem defendere, quantum in eis est, cupientibus, pro extirpatione ejus sectae laboraverim: tamen hic in vocatione mea, non in dedecus, sed in honorem regni ipsius proposui, quoddam novum scandalum in ipso regno jam esse subortum, quod hujusmodi sectae sectatores in plerisque civitatibus, villis, locisque ipsius regni, plebejos utriusque sexus sub utraque specie panis & vini communicant, & ita esse communicandum constanter docent, & pertinaciter asserunt: Clerum repugnantem sacrilegum fore censendum; Sicut ex scriptis illorum assertorum huc directis & praesentatis aperte ostenditur.

Item, ex relatione & fama hic divulgata, & scriptis ad me transmissis proposui, ad meam notitiam venisse, quod sanguis Christi deportatur in vasculis non consecratis. Stante enim assertione praedicta Wiclefitarum erronea, quod de necessitate salutis sub utraque specie panis & vini populus est communicandus, necesse est, sicut corpus Christi in pyxide, sic sanguinem Christi in vasculis, vel aliis utensilibus de loco ad locum deportari, & praesertim circa procurrationem infirmorum.

Item, per me non proposui, sed per alios fide dignos & magnos viros proponi ibidem adivi, quamdam mulierem ipsius sectae sectatricem arrepto per vim corpore Christi de manibus Sacerdotis, se ipsam communicasse, & sic esse faciendum asseruisse, si sacerdos communionem denegaret. Ipsamque mulierem inter plures errores, de quibus est convicta, asseruisse, quod bonus laicus aut bona laica melius conficit & absolvit, quam malus sacerdos, asserens malum sacerdotem nec absolvere nec consecrare. Sed me & mihi in hoc assentes ad aures vestrarum reverendissimarum paternitatum hoc numquam deduxisse scio, factores in dicto regno confessionem audire & sacramentum corporis Christi administrare, ut pro parte dictorum schedulam offerentium per dictum Petrum fuit introductum. Timetur tamen, si praemissis scandalis non obviabitur, ne illa statim eveniant.

Unde Reverendissimi Patres, ne ipsum regnum per hujusmodi sectas pessimas amplius diffamari & fidem periclitari contingat, peto cum omni reverentia & caritate, per viscera misericordiae Domini nostri Jesu Christi, ut hoc sacrum Concilium super his provideat praedicto regno de remedio opportuno. Praeterea, utrum illi sint infamatores, obtrectatores & emuli falsi & iniqui ipsius regni Bohemiae, qui errores praefatos & alios plures, per Wiclefistas in ipso regno & alibi seminatos, impediunt, & qui pro extirpatione illorum errorum de regno praefato laborant & laborarunt, & contra assertores errorum tanquam viri catholici, zelo fidei viriliter se opponunt, an qui dogmatistas illorum errorum fovent, promovent & defendunt. Hanc responsionem coram Vestris Paternitatibus praesentavi, me & mihi assentes vestras declarationi & definitioni hujus sacri Concilii Constantiensis semper submit-

XVII.

ANNO
CHRISTI
1415.

Responsio Bohemorum Constantiam exstantium ad Concilium feropulus die 16. Maji de rebus Hufi in publica Congregatione motas.

Reverendissimi Patres & Domini. Quoniam nuper die Jovis pro parte Vestrarum Paternitatum ad requisita Nobilium Dominorum Bohemicae & Poloniae nationis est responsura, ipsos Dominos de certis punctis, in dicta scheda narratione contentis, male fuisse informatos: Ideo Domini supra dicti vestris paternitatibus nuper proposita decreverunt latius declarare. Non quod in eo vestras oculatas paternitates vellem arguere, sed ut vestras paternitates, ipsorum volis tanquam altera parte pensatis, de subiecta materia distinctius & efficacius possent discernere & judicare.

Et primo, quia Dominis, ponentibus, qualiter Magister Joannes Hufi huc ad Constantiam sub salvo conductu Domini Regis, & sub protectione sacrosancti Imperii sponte & libere venisset, pro parte vestrarum paternitatum responsum est, quod Domini male sint informati de dicto salvo conductu: Quia, sicut a fide dignis vestras paternitates dicebant se accepisse, primo post captivitatem dicti Magistri Joannis Hufi sui fautores & amici sibi salvum conductum die 15. procuraverint:

Respondent Domini, & specialiter Dominus Joannes de Chlum, hic praesens, quem hoc factum praecipue tangit, quod nedum die 15. sed ipso die captivitatis Magistri Joannis Hufi, cum Dominus Papa ipsum Dominum Joannem de Chlum interrogaret, praesentibus fere omnibus Cardinalibus, an dictus Magister haberet salvum conductum Regis filii sui? Respondit: Pater sanctissime, sciatis quia habet. Idque cum iterum interrogatus esset, eodem modo respondit. Nullus tamen eorum petivit sibi monstrari salvum conductum. Post statim die sequenti tertia, & consequenter, Dominus Joannes conquestus est Domino Papa quomodo Magistrum sub salvo conductu dicti Domini Regis captum detineret, dictum salvum conductum multis ostendendo. Et pro illius verificatione refert se ad testimonia Comitum, Episcoporum, Militum, militarium & notabiliorum civium hujus Constantiensis civitatis, qui omnes illum salvum conductum tunc viderunt, & ipsum legi audierunt. Unde Dominus Joannes paratus est, quocumque oppositum dicente, sub quacumque se poena adstringere, quod id quod promittit, vult apertissime deducere & probare. Praeterea Domini referunt se ad recognitionem certorum Principum Electorum & aliorum Nobilium, qui eo tempore assistebant coram Regia Majestate, ubi & quando dictus salvus conductus datus est, praedicti Domini Regis de mandato speciali. Ex illo Paternitates Vestras intelligere possunt, quod non ipsi Domini male sint de dicto salvo conductu informati: Sed potius illi, qui vestras paternitates talibus re-
latibus falso informarunt, & primo Domino Regi injuriam faciunt, & ipsius Cancellaris, deinde ipsis Dominis Nobilibus, ac si ipsam salvum conductum surreptitio impetrasset. Unde petunt Domini supra dicti, quatenus vestras paternitates non tam facile talibus fide indignis velint credere, sed potius altera audita parte discutere, ut veritas magis clucescat.

Se-

ANNO
CHRISTI
1415.

Secundo, quoniam Dominis, presentibus, qualiter Magister Joannes Huss, libere huc veniens, non condemnatus nec auditus, fuit incarceratus: Vestre Paternitates responderunt, quod ipse Magister Joannes Huss tempore Joannis 23. fuit infamatus super certis erroribus, & propterea citatus personaliter in curiam Romanam, & ibi per suos Procuratores auditus. Et quia contumaciter comparere non curavit, excommunicatus est, & in illa excommunicatione, ut dicitis, ad quinquennium permissit: Propter quod nedum simplex hæreticus, sed hæresiarca, id est, novorum errorum inventor & seminator, censendus est, & huc veniens etiam publice prædicavit.

Ad hoc respondent Domini, quod ipsi de infamia & citatione nihil constat, nisi quantum ex fama. De non comparitione vero personali, dicunt se ab ipso & aliis fide dignis sæpius audivisse. Immo Serenissimus Rex Bohemæ Wenceslaus, & tota pene nobilitas testis est, quod libenter comparuisset Romæ & alibi, si sibi totus patuisset accessus, & capitales inimicitie non obstidissent. Sed & procuratores, quos in curiam Romanam misit, causas rationabiles de non comparitione allegando, alii sunt incarcerati, alii male tractati. De excommunicatione vero, quod illam tam diu sustulit, ipsum dicere sæpius audiverunt, quia non contumaciter, sed sub appellatione patenti sustulit. Et de illo refert se ad acta causæ, ibidem in curia Romana agitata, in quibus hoc totum plenus continetur. Et hoc idem vestre Paternitates pro certis punctis supradictis in presente transumpto publico, quod vobis offerimus, videre poterunt evidenter. De prædicatione vero, quia ipsum Magistrum Joannem Huss sui æmuli in hac civitate retulerunt publice prædicasse: respondent Domini, & specialiter Dominus Joannes de Chlum, hic præsens, qui in Constantia hic cum dicto Magistro Joanne Huss continuo est hospitatus, quod quicumque hoc ausi sunt vel audent dicere, quod ipse Magister Joannes Huss, ut præmittitur, prædicasset, vel, quod minus est, a tempore adventus sui ad hanc civitatem, usque ad diem & tempus captivitatis suæ, unum passum extra domum hospitii exisset, quod dicit Dominus Joannes de Chlum se sub quacumque poena, sive pecuniaria, sive alia, cum quolibet tali vult obligare, quod id quod vestris Paternitatibus tam similitè retulit, nunquam jussit & veraciter deducere poterit & probare &c.

Tertio, quemadmodum Vestre Paternitates dixerunt se non intelligere, quid Domini per condemnatos hæreticos in Concilio Pisano velint innuere, an de Papatu colludentes, quorum Ambaxiatores propter bonum unionis eo venerant, qui tolerabantur & pie tractabantur, proinde ut ipsorum Domini sint ad unionem magis inclinati, vel an particulares hæreticos inibi condemnatos intelligant: Subjungentes, quod etiam hæretici, in facto unionis in Concilio venientes, essent tolerandi & pie tractandi &c. Reverendissimi Patres & Domini. Sive primi illi, sive secundi videantur & possint intelligi, Domini non petunt aliud, nisi ut ipse Magister Joannes Huss possit uti summi libertate, qua illi fuit usi, cum ad hoc sacrum Concilium sponte non alia de causa venerit, nisi ut fidem suam publice recognoscat, & in quocumque a verbo Dei & unionis sanctæ
Concil. General. Tom. XXVIII.

Matris Ecclesie doceretur alienus, quod in eo eidem reconciliari vellet & uniri, & nedum se, sed & suos fautores, & sibi in veritate adherentes ad idem promoveri, quorum constat quasi majorem partem esse in Regno Bohemis. Etiam huc venit ideo, ut præclarum regnum Bohemis jamdudum sinistra infamia valeat expurgare.

Postremo, Reverendissimi Patres & Domini, quemadmodum Vestre Paternitates ad principale petum favorabiliter Dominis responderunt, facta Magistri Joannis Huss, divina mediante justitia, cumque omni mansuetudine, celeriter velle expedire, Domini jam dicti Vestris Paternitatibus referunt actiones gratiarum, & cum auxiliante Deo optata in effectum votivum deducta fuerint, nedum hic, sed coram toto regno Bohemis & alibi quocumque venerint, vestris volunt Paternitatibus grates reddere perimpressas.

XVIII.

*Littere Regis Aragonum ad Sigismundum Imp.
super facto unionis.*

Serenissime Princeps & Domine Sigismunde, Ex M. VI. Dei gratia Romanorum rex semper auguste, & Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. rex, Frater vester carissimus Ferdinandus eadem gratia Aragonum & Siciliæ Rex salutem in eo per quem reges regnant. Sereniss. Rex. Nunciatus fuit mihi recessus illius, qui per aliquos vocatur Joannes Papa: etiam relati sunt labores & tribulationes quas sustertis, tam a falsis fratribus pacis inimicis, quam in tribulationibus diaboli, & aliorum sectatorum ejus, quibus resistite fortes in fide, & sciote quoniam adversarius noster diabolus in illo sancto ministerio tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret. Et vos, Sereniss. rex, estote fidelis usque ad mortem, & dabitur corona vitæ; quia si Deus est pro nobis, quis contra nos? si Deus adjutor est, non timeatis quid faciat vobis homo. Sperate in Domino, & viriliter agite; in tanto ministerio sobrius estote, & longanimis, supportantes in patientia tribulationes omnes; quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare regnum celorum. Perseverate in proposito, & visionem desimul impleamus, & credo quod Dominus per suam misericordiam, & merita beatiss. Virginis Mariæ nos illuminabit taliter, quod faciemus voluntatem ejus, & ipse diriget pedes nostros in viam pacis, ut desideratum videamus hujus ministerii finem. Sereniss. Rex, paratus sum victurus, & moriturus, & in tanti prosecutione ministerii semper esse vobiscum. Omnes tribulationes occurrentes pariter supportando, quoniam fidelis est Deus, qui non patietur nos tentari supra id quod poterimus, sed facies etiam in tentatione proveantur, ut possimus sustinere. Sereniss. rex, rogo vos, quatenus cum amore & timore Dei nullatenus deficiendo prosequamini sanctum illud negotium, non recedendo retrorsum, ut non veniat vobis exemplum datum in Evangelio: cepit edificare, & non potuit consummare: sed fortiter, constante, & viriliter agite, ut de illo auctor exeat taliter, quod mereamini habere responsum a D. N. Jesu Christo, qui vicerit, & custodierit usque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes & regna, & reget eos
C 2 in

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1415

in virga ferrea; & tanquam vas figuli confringentur: sicut & ego accepi a patre meo, dabo illi stellam matutinam. Sereniss. rex, Altissimus contemplatione beatiss. Virginis vestram sereniss. personam in sua gratia conservet. Scriptum manu propria xxiv. die Aprilis anno a Nativ. D. 1415. Ferdinandus rex.

XIX.

Copia litterarum Ducis Burgundia, se excusantis super sibi impostis per Ludovicum de Bavaria fratrem Reginae Francie, Generali Concilio directarum, & 1. Junii receptarum.

Reverendissimis in Christo Patribus, ac venerabilibus, & doctissimis viris Sacrum Constantiense Concilium celebrantibus, Patribus meis percarissimis, vester in cunctis Joannes Dux Burgundie, Comes Flandrie, Artesii, & Burgundie. RR. PP. in Christo, spectabiles ac doctissimi viri. Quia crudelem prudentes appellant, qui famam propriam negligit, quaedam teterrima, quae manifeste convincuntur non solum mendacia, sed & falsissima, quae Ludovici de Bavaria, contra D. meum Ducem Aquitanie primogenitum filium regis Francie, fratrem meum dilectissimum, Ducem Sabaudie, & me, honorem ipsorum & meum, coram sereniss. principe ac D. D. Sigismundo Dei gratia Romanorum & Hungarie rege semper augusto, D. & consanguineo precarissimo & vestris circumspectionibus protulit, reprimere volens, & adinventis mendaciter ostendere, quasdam litteras scribendo dicto sereniss. Principi D. meo, quarum copiam dictis vestris circumspectionibus, presentibus inclusam transmittito, vestro cuncti sacratissimo supplicans, quatenus dicto Ludovico hosti meo capitali, mendaciter assueto, qui tam inverecunde non est veritus dissimulare D. suum & nepotem, dictum filium meum dilectissimum, qui nunquam sibi nocuit, & me, mendaciter & false, in presentia tantorum. Quibus de veritate relatis per eum, contraria per dictos DD. filium & fratrem breviter poterit constare, fidem nullam adhibere velitis: quin immo ipsum tanquam mendacem & traitorem repellere, ingratumque beneficiorum tot & tantorum, quae recepit indignis a gloriosissima domo Francie, proditionis Dei, Ecclesie, Principis tanti, & totius Christianitatis palam & publice ponere nifus est, & ipsum Principem Sereniss. inducere, quod dicto Ludovico nulla modo credat, ipsi sumque repellat a nobili sua comitiva, ne polluat sedis suis moribus, quam jam mendaciter & false voluit decipere, pretendens illa quae credere fas non est; & quae tanti Principes potius mori, quam cogitare, & per alios cogitata severitate justitiae vindicare vellent. Concludentes cuncta quae retulerit similia fore: solum nempe pretendit, ut per fas ac nefas Deo honoreque postpositis se vindicare valeat, & ad damnabilia quae quaerit, tot anfractibus pervenire, suo more. RR. PP. in Christo, spectabiles & doctissimi viri vestris circumspectionibus supplico, quantumcumque valeo, quatenus instare velitis erga praesatum sereniss. Principem, quod propter mendacia dicti Ludovici non omitat sanctiss. suum propositum eundi Niciam, & transeundi per Burgundiam & Sabaudiam, in quibus reperiet fratrem meum, & me suos servitores fidelissimos, paratos ipsum

honorifice juxta vires recipere, & secure conducere, securitates insuper quascumque possibiles sibi dare, quamvis supervacue petentur. Nam erit inter illos, qui sibi melius & fidelius servire vellent, & possent, & eum custodire, quam faceret dictus Ludovicus sator zizanias pravissimus. Vestram congregationem conservet Altiss. & dirigat in viam pacis, cuius coadjutor existere cupio ad Dei gloriam singularem. Scriptum Divioni die 26. mensis Maji.

XX.

Post depositionem vero Joannis XXIII. sacrum Concilium scripsit pluribus Principibus litteras tenoris subsequens, qua gesta fuerant declarando.

Sacrosancta Constantiensis Synodus universalem Dei Ecclesiam representans, in Spiritu sancto legitime congregata, Tali Principi salutem. Multa conatibus nostris ad unionem sacrosanctae Ecclesiae, totiusque populi Christiani salutem tendentibus, in dies singulos accommoda, prosperaque succedunt, per quos votis & desiderii omnium satisfacere arbitramur. At si cuncti hanc sacratissimam, saluberrimamque Ecclesiam reintegrationem assequi debeant, ad eos tamen, qui inter homines quoddam imperium nanciscuntur, praecipue net adoptare. Unde praecelaram animorum vestrorum nobilitatem, sapientiam, gravitatemque cernentes; & denique qualem vobis Deus inter mortales licentiam & potestatem concessit contemplantes, certissime tenemus vos de nostris, immo omnium fidelium felicitibus successibus non parva animi festivitate gaudere, ac uno nobis cum mentis studio hoc ad opus contendere.

Quamobrem res fideliter gestas, & quae agenda proponantur, decens, ac penitus honestum vobis per has litteras innoscere visum est. Speramus dudum horrendissimi, nefandique praesentis schismatis pestem, Balthasaris Coxae, dudum Joannis Papae nostri pietatem submovenam, de qua re non solum publice quietis gratia, & tam optati boni praetextu, quo nullum majus esse creditur, maxime letabamur; sed quod ad ejus olim Joannis gloriam, honoremque, totius Christianae religionis dignitatem ea res rendere videbatur: etenim pulchre tam obnoxium schisma obisset, si quod hominis culpa contractum fuerat, hominis bonitate sopiretur. Ad eum namque modum Christus mortalitatem nostram ad immortalitatem edigens primi hominis reatum sua humanitate redemit.

Multiplex autem ratio in ea spe non solum, sed firmissima credulitate retinebat; summa ac evidentissima rei utilitas, commune omnium votum, temporis aptitudo, ac ejusdem Joannis tam curiosa, tam celebris, solemnisque pollicitatio. Qui enim tam esset, tamque barbarus, pro summa totius orbis salute, sincere atque ingenue agere, proque ipsa, nedum fortunae quaedam munera relinquere, sed se gravissimis obsequere periculis non credatur? Non quidem a D. Balthasare, tunc Papa Joanne XXIII. quicquam absolum, quicquam vitae, aut honori contrarium expectabamus; sed ut dudum sibi commissum populi Christiani regimen ejusdem populi gratia, paceque dimitteret. Nempe neque certius, nec melius delegatam

ANNO
CHRISTI
1415Ex M. VI.
Cocino.

ANNO
CHRISTI
1431.

tam sibi curam imple. e poterat, quam si ip-
sam assensu, ac desiderio omnium resignasset.

Rarius intelligatis plane, quosumus, quod
cum eo pro unione Ecclesiarum contractum est.
Deo D. Papa Joannes vovit, & Sacrosanctam
Ecclesiam, huicque venerandiss. Synodo, iureju-
rando promisit Papam cedere, quam rem ne-
mo estimare debuisset ab eod. D. Joanne, ul-
lo unquam tempore, atque casu fore repudian-
dam. At vero retrorsum abiens, veroque a cal-
le recedens, non quæ sanctissimus, uti a plu-
ribus nominabatur, sed quæ quisquam flagitio-
sissimus vix fecisset, in sacrosanctam Ecclesiam,
nostramque, & totius orbis christiani Injuriam
execrare non puduit, votum fregit, promissis
derogavit. In hanc insuper sanctam synodum,
fuga sua turpissima, verbis nefariis, omni pro-
fus veritate carentibus conviciatus est, quibus
de pace sedanda nobis penitus desperatis, ad
vincula confugere oportuit.

Ad ea autem, & si cum primum assidere
cepimus, ob tot, tantaque ejusdem Joannis
male gesta, deveniendum erat, ne qui Petri
cathedram tam inceste sedavit, nostrum apud
tribunal impune transiret: prospicientes tamen
populum Christianum, tot per iustria hac tem-
pestate quassatum, nunc ea, quæ plus tranquil-
litas, & concordiam afferunt, adamare, viam
cessionis, ut certiorum ac quietiorum pro pace
consequenda delegimus, ac id iter, quod leni-
tate & obedientia quondam omisitum erat, ob
ipsum D. Balthazaris, tunc D. Joannis Papæ
apertissimam malitiam, & cum ulcisci prius
liceat, servare compellimur. Fortasse talem,
tantamque gloriam sibi sua ex cessione obven-
turam, minime impudentissima ejus gesta pati
potuerunt.

Oh Deus! ineffabilem, incomprehensibilem-
que iustitiam tuam quis non veneretur, non
semper adoret? Non tibi visum est D. Joannem
tot rimibus, insolentissimisque onustum,
sine publica annotatione sententiæ, tot & tan-
torum Patrum sententiam abnegare, evadere-
que, ut qui labefactam, ac pene confusam
turpitudine sua dimittat Ecclesiam, malignita-
tis tam obnoxie poena multetur. Sane quæ-
dam intendimus secum per nos gesta, quibus
de nostra humanitate, atque clementia, sui-
que animi obstinatione plenius liqueat.

Mox quidem post ejusdem Joannis fugam
Prælatorum concione advocata, multorum sen-
tentia fuit periculum esse morem atque
adhuc, sed esse consultius, si super iis, quæ
in huius Concilii dedecus ac dissidium, om-
nemque insuper injuriam committere, patrare-
que præsumpsit, eo maxime quod ad schisma-
tis nutritionem, immo augmentum tendere vi-
debat, iudicium ferret, decernereturque. Quid
ei damnabilis, ac indecentius, inquebant, aut
quid peioris exempli esse poterit, sitque male
agentibus argumentum, quam si eum apud
nos gratiam impetrare, qui sua non erubuit
ingratitude omnes evertere? Fortasse op-
timis, & validissimis rationibus talium constab-
bat opinio.

Nos tamen pietate moti, ac putantes non
minus ex hoc Principum & populorum iudicio
satisfacere, planius agendum censuimus: deni-
que ad eum Schafusiam, ubi tunc debebat, Jo-
anne Albanensi, & G. S. Marci Cardinalibus
destinatis, primum quod eum ad huius civita-
tis reditum, debitis oblati securitatibus, hu-
militer & devote exhortarentur, & ad consti-

tuendum procuratores, ut alias requisitus exti-
terat, pro expedienda unionis causa excitarent:
& eo in casu, si ibi stare diligeret, hoc nos
permittimus, ut renunciarent, injunximus; ob-
secrando præterea, ac quantum fas erat, ob-
testando, ne ab ipso gravior huius sacri Con-
cilii persecutio redderetur; quodque adverteret
nos vocem ac personam existere populi Chri-
stiani, & plenam habere auctoritatem, si quis
collidere, aut perturbare tantam religionem
attentaret.

Is autem, quamquam præmissa summa cum
caritate exequi, ac modum super iis adhibe-
re polliceretur, reditum abnegavit; demumque
nullo in procuratoribus constituendis modo ha-
bili & idoneo delecto, & solitis machinationi-
bus fretus, ab eo loco, in quos nos commo-
de tractare volebamus, recessit. Arbitramur
quidem eum ideo protraxisse causam hanc po-
puli Christiani, quo nos tædio affecti, & dis-
pendiis gravissimis angustati frangeremur, &
ruina quadam hoc sacrum Concilium excideret,
insuperque inexplicabilem avaritiam suam, ac
toto orbi infestam, commodius satiare. Sed
nostra, grates sint Deo, non eo vadit inten-
tio: quia immo, quoad pro unione experiri
licebit, una consistere, & simul in caritate
vivere possumus.

Cæterum, post eum discessum, si unquam
irasci, si succensere fas est, multa proponeban-
tur de ejusdem D. Balthazaris intentione, acer-
bissima, ac perniciosissima, quibus ad tantorum
crimen ultionem conscendere minitabamur,
cum inter nos ipse varias seminare discordias,
ac Principes suis litteris ac nunciis contra nos,
aut verius contra cunctos Christi fideles verte-
nissus est. Nostræ denique continuo palla-
bantur aures, gravissimis etiam pulsabantur
querelis, pro eo quod se passim & sine dele-
ctu omnibus exhiberet liberalem. Liberalitas
tamen nullo modo dici potest, cui sordidum
quidquam imminet, & quæ secum plurimum
asserat scditatis.

Itaque talem habebamus Principem, ut cui-
que in alterius injuriam impetrare liceret, &
qui beneficia Ecclesiastica, non personæ, sed
auro conferret. Solent ut plurimum, qui de
se iudicium patiuntur, animi luxuriam remit-
tere, culpamque suam penitentia finitima ad-
penare: hic vero adauxit, ac ne quæquam
seges in agro Domini remaneret, sarculo re-
quisivit. An non sunt ista sine ultione præ-
tereunda? Omnes nedum agnoscunt, sed oc-
currunt, ut qui obliterare ac confundere Dei
Ecclesiam satagit, abiciatur, eradiceturque.

Profecto considerent cuncti, si in malorum
exterminatione virorum elaborandum est, nul-
lum hominum genus existere Deo immortalis
tam infestum, tamque necessario submoven-
dum, quam id quod sua stat auctoritate, ni-
titurque. At hæc, qualicumque fuerint, mi-
nime in eum considerare volumus, sed adhuc
ejus compatiens obstinationi tractavimus, quo
pacto Ecclesie Dei providendum melius atque
securius sibi ac commodius foret. Unde de
constituendis per eum Procuratoribus non ul-
tra jam emanatæ obligationis modum post mul-
ta decernentes, & id summe expedire ad unio-
nis effectum in publica sessione pronunciantes,
iterum decreto sacri Concilii RR. PP. S. Mar-
ci & Florentinum Cardinales, cum aliis vene-
rabilibus Prælatibus & magistris ad eundem Dom-
Joannem tunc Papam destinavimus, ut eum
hu

ANNO
CHRISTI
1431.

ANNO
CHRISTI
1618.

humiliter adveniens ad hæc sibi & Ecclesie consentanea & accommodatissima, quantum liceret, adducerent: quod si huic locum, ad cuius reditum pro celeriori expeditione rogationes eundem, suspectum haberet, Basilicam, Argentinam, & Ulmam civitates insignes & egregias cum debitis securitatibus Sereniss. Romanorum Regis, & nostris assignavimus, in quarum una residere deberet, quoad ejus unionis, pro qua sumus sua auctoritate vocati, & ipse in suis litteris venisse asserit, finis optatus haberetur; vel quoad per sacrum Concilium aliud dispositum foret. Neque omnibus de personis suis statu decenti convenientique sessione facta cogitare: quin immo ut ipse mentem nostram piam ac mitem penitus intelligeret, nec in quapiam ambiguitate maneret, in publica Sessione pronuntiavimus in eum casum vellemus congrue providere.

Hic cum instructionibus Oratores nostri die April. xvi. eum in Brisac ejusdem Ducis oppido, quod tunc in eo scilicet nostrorum Oratorum comætu de Friburg profectus erat, advenit, & cum huic omnia mansuetissime retulissent, ipse, gratos intellexisse videretur, die sequenti respondere promisit. Pestinabat autem eo in tempore Item D. Joannes ad nonnulla loca, quomelius nocere posset, comætatium facere, cujus rei causa genex, ut ferebatur, in suam tutelam conduxerat, omni de prosecutione Concilii cura, diligentique dimissa. Unde decreta pro responsione die, ante Solis ortum, insalutatis ac lascivis eisdem Oratoribus versus Neuburg ejusdem Ducis oppidum inconvenienti habitu transmigravit, ea loca, quam posset, festinantius aditurus.

Oh nefandum, magnumque nefas! Quæ unquam offensa tam urpis Ecclesie Dei? Cui unquam legationi tanta injuria facta fuit? An in tunc D. Joannes non solum non respondit, sed turpius eorumdem Legatorum postulationes repudiavit? Profecto in eo tam impudenti, obnoxioque discessu. Demum hoc sacrum Generale Concilium, omnes Principes, populos ceteros denique elusisse claruit. Verum in ea expeditione, utpote Ecclesie profus obnoxia, minimeque Deo accepta, casus interea occurrit, quod nobis quoque lascivis reverentiam ad Friburg expedierit. Nondum autem eo de loco Oratores nostri recesserant. Itaque uti repente super postulatis, quamquam dies ei decreta ad pacificendum dilapla fuerat, non quemadmodum fuerat requisitus, sed adjectis modis non parvum nobis suspicionem & difficultatem ingerentibus, quidam agere profectus est.

His tamen omnibus in medium positis, & maturissima inter singulas Nationes sententia vitum fuit, ad dejectionem omnia cessiois via procedere: ac si rationes multæ in id concurrerent, ea tamen efficacissima visa est, quoniam Dom. Balthasar, tunc Joannes Papa, propria libertate, quamquam non nostra causa, aut auctoritate privatus diceretur, ac per antea testato diuisse, quidquid non in plena libertate egerit, se ratum & gratum nunquam habiturum. Ridiculse igitur ac frustra ab eo, quod invite ageret, aut invite agi penes homines suspicio esse potuisset, tentabamus. Nam jam experti sumus ex metus assertionem hujus exordia schismatis provenisse; nec si metus, aut vis quapiam illata jure rescindere penitiam ab eodem Joanne cessationem: posset enim ab invito debitum exigere: videmus tamen,

quod multas hominum, & cupiditas tanta est, quod verendum erat, ne talis metus sub colore ac vestigio plerique sanctissimis nostris consensibus obtulissent: nempe cum de eradicanda schismatis peste curamus, talis via amplectenda est, quæ juri & honestati non solum consona sit, sed quæ nullo colore infringi, impediri que valeat. Nos quidem gratia & humanitate, cum licuit, epimus: nunc iustitia cum expedit, experiri opus est.

Burgel fortitan, qui nos tanta de liberalitate, mansuetudineque redarguat, ac irritationem tantam promeruisse dicat, cum voluerimus criminofum, non quidem ad penam, ut rex ex-peteret, sed gratiam revocare. At hæc pacis studio nos egisse Deum in testem vocamus. Verum quod nostra clementia indulget, Dei iustitia denegavit. Res itaque sic gesta est. Nam cum indicto per sereniss. Romanorum regem adversus Fredericum Ducem Austriæ bello, & castris seu exercitibus, non uno, sed pluribus in locis cum maxima pugnatum copia, ad ejus oppida positis, item D. Dux sui status interacionem profus videret, supplicem veniam ab eodem Rege impetrare equidem consultius proposuit.

Jam quinquaginta fere oppida in ejusdem D. Regis potestatem pervenerant, unde quarta mensis hujus die in hac civitate Constantiensis conspectum prædicti Sereniss. Regis apud S. Franciscum adiens, ubi maxima Prælatorum, ac Doctorum copia adstabat, genibus flexis, illustrium Ducum Bavariæ ac Burgavii Crasemburgensis in medio constitutus, de sprete Sereniss. Majestate, & auctoritate Concilii sacrosancti omnibus etiam in dictum Regem, sacratissimamque Synodam istam perpetratis veniam postulavit, seque terras, & omnem rem suam voluntati dicti Regis liberrime subiciens, consensum Papam ad hanc civitatem cum suis sequacibus reducere ad dicti Regis Seren. & Concilii voluntatem promisit, idque diligentissime observavit; nam & sub nostra custodia D. Balthasar Coxa, super Papa, custoditur. Quæ res magnifica quantum dici posset, omnes testament, qualiter animis nostris lætitiæ attulerit; quanta ex ea ad Ecclesiasticam unitatis complementum, ac sacri Imperii statum commoda præparentur.

Ex his capessite omnes, quod nihil nostra desit in sollicitudine atque cura, quominus res optatu nostro, ac ipsius D. Balthasaris honore procederet. Nunc res ita se habet, ut ad ejus propulandam malitiam compulsi, cum eum nostra sententia ejecerimus a Papatu, ad hoc properantes, sine lacrymarum effusione stare minime potuimus, intra nos repetentes quantæ nostrorum fuerit infelicitas temporum, quæle sacerdotii infortunium, quod talem Antiquitatem habere contigerit, cui merito succedere debeamus. Nempe ita nobis opportunum ac salutare apparuit in hunc dictare, ut si neglectu nostro evasisset, nos plus eo obesse Christiano populo videremur. Sed ne id placeat, immo avertat potius.

Ita hunc ergo D. Balthasarem Papam dudum, quantum juri consonum est proferere, & ab eo Dei Ecclesiam liberare decrevimus. Ad hoc autem leges nos solum favent, sed acclamant, & commonent. Sacrilegii enim species est viduæ Ecclesie minime succurrere; quinimmo hic legum præsidium requirendum est. Deus enim quod talem Pastorem abjecerit, facile

ANNO
CHRISTI
1618.

cite intelligere possumus. Petro enim dixit: *Constat; si diligis me, pascere oves meas.* Quibus intellexisse videtur verbis, ne quis a caritate prorsus alienus Pastoris officio fungi debeat. At Pastor diligens ille est, qui oves ne pereant, ne detrimentum patientur, ne quis eas intrinsece valeat, inquitur: qui vero eas ingemiscit, propellit, & excruciat, nunquam eo nomine dignus est.

Datum D. Joannem Papam nostrum esse comperimus. Primum inspicimus quo pacto curialibus ac curiis satisfecerit: omnium certe obventionem sollicitus apertis faucibus iobians, gratiam ac tardum auro carentibus, reliquis varissimum se exhibuit, ab eo nullum religionis ordinem sanctorumque Patrum instituta servata moveremus. Laicorum commercia, & quibusdam de pecuniis honorandis plurimum agitabat, omnis Clericorum negotiis amplectebatur, civitates denique Ecclesie Romanae, de quo summe dolendum est, ab eodem passim fractas, dissipatas, emigrantisque videmus.

Quid de venudatis aliis Ecclesiis, de extincta religione, & multiformi spreto, immo abrogato divino cultu dicemus? Talia quidem iudicio conserunt, dictu minime delectant. His nullisque aliis ad hunc Balthasarem datum D. Joannem removendam iudicium peregrinus. Jamque maturissima, & exactissima deliberatione in nostra publica Sessione die 28. Maji cum a Papatu prorsus amovendum, & eum notorium simoniacum, dilapidatorem, ac malum administratorem bonorum temporalium & spiritualium, Romanae, & aliarum Ecclesiarum, necnon moribus, vitaeque detestabilem, schismatis nutritorem, voti & juramenti deviatorem, ac in praedictis & aliis Dei Ecclesiam notorie scandalizantem, incorrigibilemque existere declaramus, cunctis Christi fidelibus, ne eidem quovis modo parent, & obsequantur, nec eum de cetero in Papam quomodolibet recognoscant, sub penis auctoritatis dicti schismatis, & aliis penis canonicis injungimus.

Vos igitur per veram & inenarrabilem misericordiam Jesu Christi obsecramus, ut quod a nobis Dei auctoritate, & caritatis studio actum est, vestris praesidiis juvare, & prosequi nunquam desinat. Nos enim, etsi evidens rei utilitas, ac iustitiae gravitas hoc perduxit, praecipue tamen Principum spe data experiri audeamus. Neque omissatis, oblectamur, quo gentem oronem vestram ad Jesunia orationesque inducatis, quo hac in re optimo ac felici ductu progredi liceat; quodque Serenissimo ac invictissimo nostro Imperatori, hujus sacri Concilii, & Ecclesie Romanae advocato, cujus laudes satis referre non possumus, prospera subministrat, ac diutius eum populo Christiano conservet. Datum Constantiae mense Junii anno MCCCXXXV.

XXI

CONCLUSIONES

Data per Magistrum Paulum de Cracovia contra Ordinem Theutoniarum S. Mariae Virginis, & in Constantiensi Concilio in solemnibus Congregationibus die 6. Junii publice proposita.

C A P I.

De jure Christianorum in Terris Infidelium.

Opinio Hostiensis est: Quod in adventu Christi omnis jurisdictio, principatus, abbas honor & dominium translata fuerunt ab infidelibus ad fideles: Et quod hodie non est jurisdictio, nec aliqua potestas vel dominium apud infideles: Cum istorum, sicut dicit ista opinio, sunt funditus incapaces, & impugnandi sunt illi infideles, qui non recognoscunt Romanum Imperium &c. Dicit etiam: Tale bellum contra infideles, non recognoscens Romanam Imperium, semper esse justum & licitum quoad Christianos.

Ita opinio licet habeat aliquos sequaces, tamen communiter Doctores scribentes sequuntur in hoc Innocentium, qui tenet contrarium. Et tractatur ista materia per ipsos in Decretal. l. 3. tit. 34. c. Quod super his, De voto & voti redemptione.

Verum, quia haec opinio videtur seditiosa, & dat viam ad multas strages in populo, & etiam ad rapinas committendas: Quia, si non sunt Domini istorum, licet eulibet ea occupare, & rapere &c. Videtur igitur haec materia plena periculi necessario declaranda per hoc sacrum Concilium.

Unde etiam famosissimus in Italia ille utriusque juris Doctor, Petrus de Anchorageo, in quadam repetitione sua illius regulae juris: Peccatum non dimittitur &c. quam in Concilio Pisano fecerat, haec opinionem improbandam, infert ex ea multas absurditates.

Scilicet: Quod Christiani possent sine peccato furari, subtrahere, rapere, occupare, & invadere bona & terras infidelium, qui Ecclesiam Romanam vel Imperium non recognoscunt, etiam si velint nobiscum pacifice vivere. Et sequitur, quod haec regula: Peccatum non dimittitur &c. hic non haberet locum. Et sequitur, quod haec prohibitio divinae legis: Non furtum facias, non occidas, in quibus omnis rapina & omnis violentia prohibetur, secundum beatum Augustinum, hic locum non haberet. Item sic lex naturae, scilicet: Quod tibi non vis fieri &c. & multae aliae prohibitiones, Christianos non ligarent &c.

Et pro faciliore extirpatione istius erroris ego facio quinquaginta duas conclusiones. In quibus etiam factum tangitur illorum, & in quibus partibus sic erratur.

Et ne credatur per illos Dominos, quos tangit hoc negotium, quod in vituperium eorum talia scripta processissent: sciant de certo, quod de occultis ipsorum factis me non impedit, sed de iis, quae sua notorietate in pluribus sunt evidenter, adeo, quod nulla tergiversatione celari possunt. Nec facio ad alicujus vel aliquorum vituperium, sed ad finem & effectum, ut

47
ibidem removeatur talis error per hoc sacrum Concilium, in quantum error sit, & debita declarantur.

Et ut penitus cesset de me sinistra suspicio, licet revera sum computatus inter Dominos meos pro Ambaxiatore Serenissimi Principis & Domini mei Regis Poloniz &c. non tanquam Ambaxiator hoc facio, sed tanquam Doctor: Non intendens aliquem errorem pertinaciter asserere, sed me correctioni hujus sacri Concilii in omnibus humiliter subijcio. Immo, si ex dictis vel scriptis meis hujusmodi, vel quibuscumque aliis, ubicumque prius factis, vel in antea faciendis, aliquis error forsitan notaretur, in jure vel in facto, aliquorum injuriose offensivus, hoc ex nunc revoco, & habere volo pro non dictis, neque scriptis. De quo protestor, & hanc protestationem circa omnes actus meos volo habere pro resumpta. Paulus Voladimiri, Decretorum Doctor & Magister in artibus, cultus & canonicus Ecclesie Cracoviensis.

C A P. II.

De Ordinis Theutonici in Prussia vel Cruciferorum machinis ac pretextu, sub nomine Religionis quasvis regiones suis subjungendis.

Sabbatho, VI. Julii, Dominus Paulus Voladimiri Doctor retroscriptus, in convocacione publica dedit hanc schedulam, una cum conclusionibus, e quibus fit mentio in uno sexterno.

Thema: Venientibus olim Prutenis, tunc infidelibus, contra Polonos Christianos, admittuntur in Polonia per Principes Poloniz Cruciferi in subsidium, qui Fratres sancte Marię Hospitalis Jerololymitani de domo Theutoniorum appellantur, & eis per Principes Poloniz constituuntur & donantur certę possessiones versus limites infidelium ditionum.

De quibus possessionibus cum adiutorio Polonorum & aliorum Christianorum successivis temporibus gentem crudelem Prutenorum tunc infidelem sibi subugarunt, & dominium occuparunt, & Domini de Prussia ideo appellantur. In que edificantur civitates solemnis munitissimę, etiam castra fortissima, totumque eorum dominium fortissimis munitioibus sic firmatur, quod plus quam de culpa potentie redditur inexpugnabile.

Et licet jam subactis sive ditioni Prutenis dudum cessaverit impugnandi Christianos crudelitas paganorum, solumque vices consueverunt reducere, Christianorum insultibus provocati: Hi tamen Cruciferi etiam mansuetos infideles & quietos impugnare, & ipsorum terras & dominia invadere, eoque irritationibus hujusmodi contra se & contra alios provocare, in quantum in eis est, usquemodo non cessarunt.

Sed sub primo colore, quasi adhuc rabies paganica in Christianos detraheret, convocant in subsidium Christianos, assument sibi quasi pro regula cum valido exercitu invadere partes infidelium bis in anno, his scilicet diebus & temporibus, videlicet Assumptionis & Purificationis glorię virginis Marię. Quas vices suo vulgari sermone resas vocant. Sic, quod in consuetudinem error deducitur, quod fideles Christi, causa exercendę militię, credentes obsequium prestare Deo, in multitudines

illuc conflant, & occasione catholice fidei ampliandę gens quiesca infidelium crudeliter impugnantur. Hinc sequuntur homicidia, vadunt fideles cum infidelibus pari damnationis periculo, rapinis sunt, & alia nefanda infortia. Itaque crescit fama Ordinis, crescut divitiis cum potentia, utrinque Cruciferi colligunt thesauros, & ditantur per Christianos, & etiam per paganos, Romanorum Pontificum & Imperatorum litteris impetrantur, ut, quascumque regiones, terras, sive dominia infidelium expugnaverint, sive occupaverint, sint eorum.

Tandem Spiritus Dei, qui, ubi vult, spirat, potentissimos Principes Paganorum de gentilitatis errore ad agnitionem verę fidei evocatos ministerio Polonorum ad sacri baptismatis undam lavandos perduxit. Unus eorum regni Poloniz gubernacula suscepit, alter Lituaniz & aliarum partium tam schismaticarum quam infidelium vicinarum gubernator permansit & rector.

Et quorum potentia partibus Christianis Prussis, Livonia, Polonia olim incussit formidinem, cum jactura, hos ad professionem sacre fidei jam sequitur immensa gentium multitudo, currunt catervatim ad fontem sacri baptismatis. Et fere omnes subditi naturales in terris Lituaniz &c. sacri fontis lavacrum suscepunt. Alii adhuc suscipiunt successive, aliis vero ipsorum regimini se spontaneę subjecerunt.

Considerant hæc mirabilia Cruciferi, & quasi moleste ferentes, quod eis causa occupandi possessiones & dominia predictorum saliter periret, majori ferocitate invadunt pluries, & successive more solito dictos neophytos, & tam baptizatos, quam etiam alios nondum baptizatos multos crudeliter perimunt, etiam sacerdotali conditioni vel ordini non parentes, cremant ipsorum novellas Ecclesias, & innumera alia faciunt, que honestas postulat subtrahere. Sed etiam Christianis antiquis, præsertim suis fundatoribus, insultant gravissime, suos captivant donatores, Duces Christianos, tractant turpissime ipsorum Ordinis donatores.

Et convocata demum multitudine copiosa Christi fidelium sibi in adiutorium, quasi adversus infideles bellandi gerentes speciem, erigunt potentiam contra Regem Poloniz catholicum improvisum, invadunt regnum Poloniz hostiliter, castra demoliunt, & alia redigunt in cineres, spoliant, violant, & plurima nefanda sibi fiunt, que stilus vix valeret exprimere.

Et dum sic a Prutenis in Cruciferos translata crudelitas in Polonia deploratur: Quia, quos sibi Poloni pro securo assumserant, sua ferocitate conversi sunt sibi in flagella: Gemit Polonia non solum tantam atrocitatem sibi perstiteram in sinu suo enutritam, verum etiam cogitur tandem venire ad resistantiam.

Ordinatis itaque sciebus utrinque conveniunt ad bellandum, sternitur ab atro potentia Ordinis, campus heu humanis repletur cadaveribus, & Polonorum gladius Cruciferorum sanguine saturatur, Anno Domini MCDX. die xv. mensis Julii, & postmodum etiam per intervalla temporum vicibus iteratis.

ANNO
CHRISTI
1512.

C A P. III.

Christianos non habere jus sub specie religionis propaganda infidelium regiones invadendi: Neque indulgentiis vel litteris aut privilegiis Caesarum & Pontificum, Cruciferis datis, hoc jus acquiri.

Verum, quia premissis litteris omni tristitia peioris sua occasione tot calamitatibus videntur pressisse fundamenta, & fomenta: Ad succidendum igitur radicem pestiferam tanti mali, ex isto themate verissimo & evidentissimo eliciebantur aliquæ quæstiones, de quibus plene in quodam tractatu, de potestate Papæ & Imperatoris respectu infidelium, per me facto, ad quasdam quæstiones datur responsio per LIII. conclusiones infra scriptas, quæ sequuntur.

Prima conclusio: Licet infideles non sunt de ovili Ecclesiæ, omnes tamen sunt oves Christi, sine dubio secundum creationem, Jo. 10. Alias oves habeo, quæ non sunt de hoc ovili, scilicet Ecclesiæ. Innocentius.

II. Verba ad personam Petri prolata voce Dominice, videlicet: Pasce oves meas, accipienda sunt pro ovibus fidelibus & infidelibus indistincte. Et ideo Petri successor debet non solum pascere, sed etiam eas defendere. Et quibus Christiana provisione tenetur consulere, non debet impugnare, vel laedi permittere, nisi causa rationalis id exposcat. Ratio: Quia non debent inde injuriam procedere, unde jura nascuntur, Decretal. l. 4. tit. 10. de natis ex libero ventre, cap. unico.

III. Non debent Principes Christiani Judæos & alios infideles expellere de suis dominiis, aut eos spoliare, justa causa non existente. Ratio: Quia jura eos quiete vivere volentes prohibent molestare, Cod. l. 1. tit. 9. de Judæis, l. Nullus. Et Decretal. l. 5. tit. 6. ejusdem tit. de Judæis, c. 2. Multorum, &c.

IV. Quamvis a principio creaturæ omnia erant omnibus communia, jure tamen gentium, videlicet naturali & humano, distincta sunt rerum dominia. I. dist. c. 9. Jus gentium. Et ideo, quæ occupantur ab uno, jam non licet alteris occupare, lege naturali prohibente, scilicet: Quod tibi non vis fieri, alteri non facias. Et lege divina: Ne transgrediaris limites proximi tui &c. Prov. 22. Innocentius, & communiter alii.

V. Non licet infidelibus, etiam Romanum Imperium non cognoscentibus, auferre dominia sua, possessiones vel jurisdictiones. Quia sine peccato, & Deo auctore ea possident, qui creavit hæc indifferenter propter hominem, quem formavit ad suam imaginem. Unde omnia subjecit sub pedibus ejus, oves & boves universos &c. B. Thomas, Innocentius, & communiter alii.

VI. Terra sancta, quam possident Saraceni, justo bello victa fuit ab Imperatore Romano. Ideo licitum est Papæ, vel alii cujus interest ratione Romani Imperii, eam ad suam jurisdictionem revocare. Et etiam ideo, quia, ubi colebatur Christus, jam colitur Muhammedes. Innocentius & Franciscus Florentinus.

VII. Non est causa sufficiens auferendi infidelibus jurisdictiones & dominia, quia infideles istis Imperium spoliaverunt. Ratio: Quia proscripti poterant etiam Romanis non sub-

Concil. General. Tom. XXVIII.

A se, qui habuerunt aliquos confederatos, quibus melius profuerunt. Innocentius & Franciscus de Zabarellis.

VIII. Ecclesia Romana, quæ habet imperium in occidente, & etiam omnes alias Ecclesias, licite tenent, quæ possident ibi & alibi. Non obstante, quod dicitur, quod Imperatores Romani, a quibus Ecclesia habet, hæc omnia armis per violentiam occuparunt. Innocentius & Franciscus Florentinus.

IX. Quamvis hæretici & schismatici bonis suis iniuste veniunt spoliandi, non tamen præter auctoritatem juris vel iudicis licitum sit ea fidelibus occupare. Innocentius.

X. Papa, quatenus est vicarius Christi, habet potestatem & jurisdictionem non tantum super Christianos, sed etiam super omnes generaliter infideles de jure, licet non de facto. Ratio: Quia Christus eam habuit Matth. ultimo: Data est mihi omnis potestas in celo & in terra &c. Et non videretur diligens paternitas, nisi super omnes potestatem suo vicario dimisisset. Innocentius & Franciscus.

XI. Si gentilis, qui non habet nisi legem naturæ, facit contra legem naturæ, per Papam licite est puniendus, exemplo Sodomitarum, qui a Deo puniti sunt, quando contra legem naturæ peccaverunt, Gen. 19. Innocentius & Franciscus.

XII. Similiter Papa potest punire infideles, Colentes idola. Quia naturale est, unum solum Deum colere, & non creaturas. Innoc. & Franciscus.

XIII. Papa potest Judæos judicare, si contra legem faciunt in moralibus. Et idem, si contra legem suam hæreses invenire dignoscuntur. Innocentius & Franciscus.

XIV. Licet Papa quandoque dimittit penas debitas omnibus prædictis inferendas, ideo quia facultatem non habet actualem, vel propter pericula, vel scandala, quæ inde timebantur evenire, potestas tamen jurisdictionalis est apud ipsum talia faciendi. Innoc. & Franciscus.

XV. Papa potest iuste præceptum facere & constitutionem, quod infideles iniuste non molestent Christianos, & ipsorum jurisdictioni judicis. Innocentius & Franciscus.

XVI. Quamvis Papa potest in totum Christianos a jurisdictione & dominio infidelium eximere, immo etiam per sententiam tales infideles dominio & jurisdictione privare, quod habent super Christianos, non tamen debet facere, nisi magna causa hoc exigat. Quinimo debet eos potius sustinere, dummodo non sit periculum Christianis, nec grave scandalum poneretur. Innocentius & Franciscus.

XVII. Licet infideles ad fidem cogi non debeant, & relinquendi sint libero arbitrio, quia sola Dei gratia in hac vocatione valet, ut dicunt Canones: Potest tamen Papa mandare infidelibus, quod admittant prædicationes Evangelii in terris suis. Ratio hujus est, quod omnis creatura rationalis facta est ad Deum laudandum, ut in secundo libro Sententiarum dicitur. Si ergo prohibent prædicare, peccant, & merito essent puniendi. Innocentius & Franciscus.

XVIII. In omnibus prædictis, in quibus Papa licite aliquid mandat infidelibus, si non obediant, sunt compellendi brachio seculari. Innoc. & Franciscus.

XIX. Solus Papa habet indicere bellum infidelibus, & non alii, nisi ubi quis de suo ju-

ANNO
CHRISTI
1512.

se contendit. Innocentius & Franciscus Florentinus notat fere omnia supra scripta in Decretal. l. 3. tit. 34. cap. quod super his, De Voto & voti redemptione.

XX. Ex quibus supradictis colligitur, quod littere Romani Pontificis concessis alicui homini vel Ordini super occupandis terris infidelium, juris interpretationem recipiunt: Ut nulli in tuo jure praedjudicent. Quam interpretationem si natura verborum non patitur, quoniam per ipsas deditur alicuius iustitia, de falsitate sunt suspectae. Et si alias per eas Jus tollitur alienum, sine causa legitima, sunt nullae ipso jure. Maxime, ubi de certa Papae scientia non apparet. Ratio. Quia actus sive dispositio, quae ex sui natura non valet nisi ex causa legitima, si causa sufficiens non exprimitur, dispositio redditur nulla, nisi de certa scientia concedentis appareat, qui scilicet facere hoc etiam potuisset sine causa. Et talis est littera Papae Clementis, inter omnes alias litteras praecipua, quam se Domini Cruciferi de Prussia habere asserunt, quae non solum caret certa scientia Papae, sed nec in ea ponitur causa legitima, quare infideles per eos debeant spoliari, ut patet ex tenore copiarum.

XXI. Praedictae conclusiones concernunt primum tractatum, de potestate Papae respectu infidelium. Sequuntur conclusiones de secundo tractatu, de potestate Imperatoris respectu infidelium.

XXII. Quamvis ad investigandum terrestriis monarchiae fundamenta se multa ingenia occuparunt, haec tamen opinio magis & veritati consona, & etiam est communior Doctorum sententia, scilicet, Papam habere utramque jurisdictionem, spiritualium & temporalium. Quam opinionem constat esse fulcritam non solum in Jure canonico, sed etiam naturali & divino. De Canonico patet in pluribus locis. Unde in Extravaganti Bonifacii Octavi, (Extrav. Comm. lib. 1. t. 8. c. 1.) quae incipit: Unam sanctam, in fine concluditur, quod de necessitate salutis est, credere omnem humanam creaturam subsistere Romano Pontifici. Naturali jure, patet: Quod optimus principatus est, ubi unus principaliter principatur, II. Polit. Est ergo necesse, habere unum solum Principem in orbe: Sed non potest esse Imperator, ad quem nihil de spiritualibus, ergo Papa. De Divino, prosequitur Innocentius, Decretal. l. 2. t. 2. c. 10. Licet. De foro competentis, & Francisc.

XXIII. Imperium comparatum fuit a Romanis de facto, per oppressionem aliarum gentium. Idem est dicendum de aliis regnis, quae habuerunt monarchiam, ut Babylonicum, Macedonicum, &c. Franciscus Cardinalis.

XXIV. Licet Imperator dicatur mundi Dominus, secundum Jura civilia, de jure tamen laicus ante aliquam constitutionem nunquam habuit potestatem in laicos, sed sola usurpatione, secundum Jo. An. xvii. dist. c. 40. Si Imperator.

XXV. Quamvis imperium dependet a potestate Papae, qui habet utrumque gladium, non tamen ab Imperatore ad Papam appellare poterit ratione subordinationis hujusmodi in temporalibus. Ratio, quia non est talis subordinatione, quae facit, Papam censeri superiorem quoad actuale exercitium in temporalibus, sed tantum in habitu, salvis casibus in jure expressis. Caspar & Franciscus.

XXVI. Quamvis Ecclesia jurisdictionem causarum civilium aliquando per sacerdotes exercuit, rationabiliter tamen Imperatori & Regibus hoc exercitium, maxime in criminalibus, ubi agitur de separatione animae a corpore, commisit. Ratio: Quia non decebit illud per se exercere. Quia minister N. T. est minister Sacramenti unitatis, &c. Primum patet xii. q. III. Et alterum Caspar.

XXVII. Quoniam regnum in terris surgit tribus modis, primo per voluntatem Dei revelatam aliquo modo hominibus: Secundo per consensum eorum, qui reguntur, & sit iuste: Tertio per violentiam & tyrannidem & iniuste: Cum igitur non constet, Imperium super omnes infideles generaliter esse justificatum primo aut secundo modo, quemadmodum de Papa est dicendum: Sequendo opinionem praedictam magis probabilem, non est adserendum Imperatorem habere aliquam potestatem super dictos generaliter infideles.

XXVIII. Imperator non habet dare licentiam occupandi terras infidelium, non recognoscentium suum imperium. Ratio: Quia apud ipsum non est potestas primaria, sed subordinata & secundaria, sive exercitium tantummodo hujusmodi potestatis.

XXIX. Litterae Imperatoris Cruciferi de Prussia concessae, aut aliis, super occupandis terris infidelium, nullum Jus eis tribuunt, sed magis Christi fideles decipiunt, cum nihil dat, quod non habet. Nec hujusmodi litterae tam Romanorum Pontificum, quam Imperatorum, eos privilegiare poterant maxime contra Jus naturale & divinum.

XXX. Quod Cruciferi de Prussia, pugnantes cum infidelibus pacificis, aut potius eisdem impugnantibus, ut sic, nunquam habuerunt iustum bellum cum eisdem. Ratio: Quia impugnantibus illos, in pace degere volentes, omne Jus resistit, scilicet naturale, divinum, canonicum, & civile. Naturale scilicet, quod tibi non vis fieri &c. Divinum scilicet: Non occidas. Non furtum facias. Exod. 20. Quibus verbis omnis rapina, & omnis violentia prohibetur, xv. q. V. c. 12. Dixit Dominus. Jure Canonico, xxiii. q. viii. c. 11. Dispar &c. & Civili, Cod. l. 1. t. 11. de paganis, & eorum sacrificiis, l. 6. Christianis &c.

XXXI. Talis impugnatio infidelium per fideles non excludit dilectionem proximi, sed hujusmodi illicita usurpatione rei alienae furtum includit, & rapinam. Proximi enim nostri sunt tam fideles, quam infideles, indistincte. De Penitentia, dist. 2. Non illi tantum proximi, &c. Proximos.

XXXII. Non est licitum, infideles armis vel oppressionibus ad fidem compellere Christianam. Quia hic modus est cum injuria proximi. Non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Et Caspar non dicit: Nova atque inaudita est ista praedicatione, quae verberibus exigit fidem, xlv. dist. c. 1. Quod autem.

XXXIII. Decretum Concilii Generalis Tolletani, praecipiens, quod blandimentis non asperitatibus debent illi suadere, qui alios debent convertere, licet de Judaeis exprimat, sua ratione, quae idem jus habet facere, extenditur ad omnes generaliter infideles. Nam quicumque aliter agunt, suas & illic magis quam Dei probantur causas attendere. Textus est ibidem ad litteram. xlv. Dist. c. 5. de Judaeis

ANNO
CHRISTI
1415.

XXXIV. Error nulla ratione tolerabilis, quod Christiani condunt dictis Cruciferis de Prussia in subsidium, ad impugnandum infideles pacificos, ex eo, quod infideles. Sive hoc dicatur causa militis exercenda, sive causa fidei Christianae amplianda. Ratio, quia praetextu pietatis non est impietas facienda, xxx. q. 1. c. 3. Nolle &c. Secus dicitur de bello Hispanorum contra Saracenos. Quia illud fit ad recuperandum terras dudum occupatas, in quibus prius habitabant Christiani, secundum Oldrad. III. q. 72.

XXXV. Qui in bello injusto huiusmodi impoenitentes perimunt, sortem recipere cum impiis & damnatis merito sunt censendi. Non enim opem fert, qui ad peccandum adjuvat, dicit Canon xiv. q. vi. c. 1. Si res.

XXXVI. Quamvis miles, praesertim catholicus, non subditus, certus debet esse de belli iustitia, quod pugnando prosequitur, alioquin in dubio gravi se exponeret periculo: Si tamen subditus existat, excusatur in dubio probabili iusti belli, iuvando suum Dominum. Hoc est verum, si inquisit, quantum potuit, & peritiores consuluit, & semper dubius remanet, secundum Raym. & Ostiensem.

XXXVII. Non excusat subditum metus amissionis rerum temporalium, si credit probabiliter, bellum, aut scit esse injustum. Ratio: Quia, licet metus culpam attenuet, non eam tamen profus excludit. in Decretal. l. 1. t. c. 5. Sacris, de his quae vi metusve causa. Ostiens.

XXXVIII. Licet ad iustificandum bellum quinque requiri dicuntur communiter per Doctores, scilicet, persona, res, causa, animus, & auctoritas: Sextus tamen non est aliquatenus omittendum, scilicet temporisabilitas. Ratio: Quia quaedam sunt tempora, quibus bella alias iusta sunt prohibita. Decretal. l. 1. t. 34. De treuga & pace, c. 1. &c.

XXXIX. Sola necessitate, quae legem non habet, excusatur aliquis a peccato, diebus pugnando solemnibus & festivis. Non autem alias libere impugnando. Hoc probatur Machabaeorum exemplo. 2. Machab. ult.

XL. Opus, quod tam materialiter, id est, secundum se, simpliciter, est servile, quam etiam formaliter, id est, finaliter, per respectum ad agentem, est in sabbato prohibitum. Rich.

XLI. Illa, quae solum materialiter, aut solum formaliter sunt servilia, non sic sunt censenda stricte prohibita. Ratio. Quia difficilior est, abstinere ab his, quam a primis. Et ideo non peccat quis mortaliter per actus huiusmodi, nisi per haec excludatur illa vacatio, quam quis necessario debet cultui Divino. Rich.

XLII. Non est dubium, quin invadere terras infidelium, & etiam pugnare vel ad impugnandum ire, maxime cum exercitibus aut armis & aliis apparatus bellicis, citra necessitatis casum se preparare, est secundum se & materialiter opus servile, & etiam formaliter, in quantum per intentionem operantium hoc fit ad commodum temporale, & de tanto magis vituperabile constituitur, ut scilicet sibi ipsos infideles subiciant. Et hic finis est libidinis dominandi. Aut ut ipsorum bona & dominia acquirant & occupent: Et sic est cupiditas, quae est omnium malorum radix &c.

XLIII. Error, violans praecipuum Domini de sanctificatione sabbati, de quanto Crucifera Concil. General. Tom. XXVIII.

Ari guerrandi causa, solitas reisas contra infideles faciunt bis in anno. Praemissa faciunt his maxime praecipuis sanctae Mariae solemnitatibus, scilicet Assumptionis & Purificationis. Hic enim labor, scilicet cupiditatis aut dominandi libidinis causa, etiam quia extinguit spiritualem quietem, ideo est prohibitus, Jer. 9. ut inique aperent, laboraverunt. Ostiensis.

XLIV. Observantia Cruciferorum de terris infidelium invadendis, aut alias prosequendi huiusmodi bellicis negotiis, de quanto fit praesertim his diebus, superstitionis speciem videtur sapere, & cultum excludere pietatis. Et quantum in agendis huiusmodi quoad ipsos bellicosos ratione dei prosperior spectatur eventus. Ritus est penitus contrarius religioni Christianae. Ratio huius ponitur in Canone, illud, quod est, xxvi. q. 2. c. 6. Et probatur auctoritate beati Augustini lib. 1. de doctr. Christ. Et, eadem causa 26. q. V. c. 3. Non liceat, &c. Unde Apostolus ad Galat. 4. cap. Dies observatis, & mensis, & tempora & annos, &c. Non enim per respectum ad beatam Virginem dies plus videtur ad rationem asponere. Ut scilicet beata Virgo, cuius celebritas agitur, magis tunc huiusmodi agenda promoveat. Quasi ad illum diem plus, quam ad alium tua auxilia sint restricta. Vel, quod tale obsequium sibi praestitum magis reddatur tunc honorificum vel acceptum &c. Sed nec quantum ad agentes habenda est dici ratio, nec scopum facilius consequentur, intendant etiam. Quia attribuendo illa tempori, pietas excluditur, quae omnia attribuit suo principio.

XLV. Subditi Cruciferorum praedictorum reisas cum eisdem facientes bis in anno contra infideles pacificos, non sunt excusabiles a peccato. Et eadem ratione, cum citra auctoritatem juris vel iudicis impugnant Christianos. Quia magis est obediendum Deo, quam homini. Nec excusat juris ignorantia, praesertim naturalis & divini. Ostiensis.

XLVI. Iuste pugnanti sine peccato non potest resistere impugnatus, sed tenetur potius sapienter emendare. Ostiensis.

XLVII. Res occupata in bello huiusmodi non possunt esse occupantium, nec sine peccato possunt aliquatenus retineri. Ratio: Nam talis res furtiva, vel vi possessa, dicitur vitiosa, quam non potest usucapere, vel praescribere fur, vel raptor, nec alius, quamvis ab eis emerit vel acceperit bona fide. Infit. De usucapionibus §. 2. Furtivae, & §. 7. Quod autem. Ostiensis.

XLVIII. De necessitate salutis omnia taliter occupata sunt pro posse restituenda, nec aliquatenus retinenda. Salva compensatione etiam non liquidi ad liquidum, quae duntaxat haberi fieri in iudicio penitentialis fori. Ratio: Quia peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum &c.

XLIX. Dux belli huiusmodi, aut alius principalis, non solum tenetur de rapinis, homicidiis & aliis sceleribus, perpetratis per se ipsum, sed etiam quae sunt ibi per alios, & non solum per suos, sed etiam contra suos. Ostiensis.

L. Infideli rem captam vel subtraham repententi coram iudice Christiano non debet iustitia denegari. Ratio secundum Innocentium: Quia iusta rerum dominia sunt etiam apud ipsos.

LI. Princeps Christianus necessitate immin-

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1415.

sente sine peccato ad sui defensionem & suarum terrarum uti potest auxilio infidelium, non solum sibi subditorum, sed etiam aliorum, intelligendo de infidelibus pacificis non habentibus nobiscum guerram, active vel passive. Probatum exemplo Machabeorum, qui cum essent viri sancti, & pugiles fidei, pacts sunt cum Romanis, cum infidelibus, ut mutuo se javarent 1. Machab. 8. cap. &c. Non obstat illud, 2. Paralip. 19. cap. Impio prebes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia jungaris. Et idcirco iram Domini mereris. Quia hæc contraria loquuntur in bello injusto. Hæc conclusio est Jo. Andrea in Additionibus specialibus de Judæis & Saracenis, in dicto tractatu probata multipliciter. Et concordat Olera III. q. LXXI.

LII. Impium est asserere & absurdum, quod infideles alicujus jurisdictionis, honoris, potestatis & Domini essent hodie penitus incapaces. Quia hæc seditiola assertio viam præstat in hoc homicidiis & rapinis. Quia, si non sunt istorum Domini, licet cuilibet ea rapere vel etiam occupare. Ex quo invenitur, quod Christiani possent sine peccato furari, rapere, vel invadere terras & bona infidelium, etiam nobiscum pacifice vivere volentium &c. legis prohibitionem non obstantem: Non furtum facias. Non occidas. In quibus omnis rapina, & omnis violentia prohibetur, ut supra &c. Non enim negandum est infidelibus generaliter, quod eis humanæ societatis jus concedit. XXI. q. 2. Notandum. &c.

Non est asserendum, sed negandum tanquam erroneum, scilicet, quod omnis honor, dominium, & jurisdictio omni infideli fuit abstracta in adventu Christi. Nam dicit beatus Thomas: Licet infideles de novo non debent consisti Domini vel Prælati fidelium, propter periculum fidei &c. tamen per hoc non tollitur dominium ipsorum ante præexistens super fideles. Nec infidelitas repugnat dominio. Quia dominium & prælatio introducta sunt ex Jure humano, scilicet ex Jure gentium. Distinctio autem fidelium & infidelium est ex Jure divino. Jus autem divinum, quod est ex gratia, non tollit Jus humanum, quod est naturali ratione. Secunda secundæ q. IX. ar. X.

C A P. IV.

Desideratum Constantiensis Concilii in hoc controversis decretum.

Datum Constantiæ omnibus quatuor nationibus Generale Concilium facientibus, scilicet Italianis, Gallicis, Anglicis, Germanicis, per me Magistrum Paulum Voladimiri, Decretorum Doctorem, Custodem & Canonicum Ecclesiæ Cracoviensis, necnon Rectorem pro parte almarum Universitatis Studii Cracoviensis, ad effectum, quod in hac materia per hoc sacrum Generale Concilium dubia declarentur, & errata salubriter reformentur.

Et si quempiam præmissis conclusiones delectant, videre poterit cum allegationibus latius declaratas in tractatu suprascripto & tradito Germanicæ nationi Anno Domini MCDXV. die quinta mensis Julii.

C A P. V.

ANNO
CHRISTI
1415.

Concisior probatio, Christianis nullum esse Jus sub religionis prætextu in regionibus infidelium. Ejusdem ut apparet Voladimiri.

Ex eodem Codice MS. Vindobon. hoc tit.

Reducendo istam materiam ad tres conclusiones principales.

Non potest licite Papa, neque Imperator, dare alicui facultatem infideles invadendi, eos subjugandi, & eorum dominia occupandi, absolute & immediate, causa fidei ampliandæ, non habito respectu ad aliquam causam primo & principaliter justis belli. Et tenere contrarium est hæresis.

Ratio hujus. Quia, ex quo finis est causa per se eorum que sunt ad finem, repugnat fidei, quod sit finis & causa per se principalis alicujus belli, violentiæ, homicidii vel rapinæ.

Ex ista conclusione tria corollaria inferuntur. Primum, quod litteræ qualescumque, Papales sive Imperiales appellatas, huic errori innotentes, continent virtualiter hæresim, suntque ipso jure irritas, invalidas atque nullas. Et per consequens neque generalem neque specialem potestatem alicui tribuant, infideles invadendi, subjugandi, spoliandi &c.

Secundo sequitur, istam militiam, supponentem hujusmodi litteras pro suo fundamento, in quibus non agitur de aliqua causa hujus justis belli principaliter, nisi causa fidei ampliandæ, fundatur in hæresi. Et per consequens ex ipsorum propriis principiis clare convincitur, & probatur, eundem Ordinem esse hæreticum.

Tertio sequitur ex eisdem litteris & principiis, manifeste falsum esse, quod in suis articulis asserunt dicti Fratres, scilicet, hunc Ordinem fuisse institutum per eandem litteras ad invadendum quoscumque infideles &c. Cum istæ litteræ tanquam nullæ non contineant aliquam potestatem Romani Pontificis aut Imperatoris, ut dictum est, & per consequens neque institutionem eorum, neque fundationem.

II. Conclusio. Religiosus ordo, generaliter ad militandum institutus contra infideles, non potest movere bellum infidelibus, ex quacumque speciali causa, quantumcumque in se justa, nisi etiam auctoritas superioris intervenerit ad hoc specialis. Et tenere contrarium videtur hæresis.

Hæc conclusio prædicta est beati Thomæ, Secunda secundæ q. CXXXVIII. artic. 3. in fine. Hoc etiam tenent Jo. Andreas & alii Canonisti in Decretal. l. 3. t. 31. c. 10. Sane, de regularibus.

Ex hac tria corollaria inferuntur.

Primum, quod militia religiosorum pugnantium aliter, videlicet sine speciali edicto Ecclesiæ vel Principis, est divina legi contraria, & tanquam hæreticis judicanda.

Secundo sequitur, quod positum, sine præjudicio veritatis, quod Ordo iste Fratrum fuisset generaliter ad militandum institutus, non tamen sibi licuit invadere infidelium partes, ad occupandum ipsorum dominia, licentia sedis Apostolicæ non habita specialiter.

Ter-

Tertio sequitur, quod omnia dominia taliter per eos acquisita, ut in facto supponitur, sunt iniusta, & de necessitate salutis pro viribus occupationum eorundem restituenda, aut dimittenda realiter cum effectu.

III. Conclusio. Ad hoc, ut iustum bellum appareat, praequiratur, causa huius auctoritativa cognitio & declaratio legitima, ubi de hoc posset verisimiliter seu probabiliter dubitari. Et tunc contrarium videtur haereticum, & contra Sacram Scripturam, in qua includitur, debere in talibus debitum iustitiae ordinem observari. Dubitari autem non debet de auctoritate ex parte actoris sive impugnantis, propter belli periculum: De causa vero iusta ex parte rei, sive impugnati, propter injuriam vel errorem: Ex de utroque istorum respectu aliquorum, quorum interest ista scire, ut evitetur periculum active & passive.

Ex ista tria corollaria inferuntur.

Primum, quod non potest in hac militia iudicari superioris intervenisse auctoritas, penes consensum, tacitum sive interpretativum. Quia illud nemo potest tacite approbare, quod ignoratur, VI. Decretal. l. 1. t. 2. de constitut. c. 1. Et ideo talium ignorantia praesumitur de jure, ubi scientia non probatur. De regulis juris, Decretal. lib. 6. reg. 47.

Secundo sequitur, quod talis militia, qua pugnatur omissis tali medio, ac juris ordine non servato, non solum est in se debito ordini iustitiae contraria & iniusta, sed etiam culpabilis quoad alios, active & passive, & per consequens debet intelligi iure divino prohibita. Dico autem active & passive, tum ratione scandalum, tum ratione offensionis corporalis, nec non rerum, in quibus non licet quemquam offendere, nec offendi, nisi evidenter subit iusta causa, cujus ignorantia quantumcumque probabilis non excusat, praeter subditos, qui ratione obedientiae in dubio probabili iusti belli excusantur, ut in Canone XXIII. q. 1. Quid culpatur &c.

Tertio sequitur, quod nisi impugnatus etiam infidelis sciat causam, propter quam impugnant, quatenus in se causam habeat impugnandi. Quia talis causa non tollit sibi jus naturale defendendi &c.

XXII.

THEOLOGORUM CONSTANTIENSIIUM

Brevis Censura XLV. articulorum Wicleffi
An. 1415. in Concilio prodita.

CONCLUSIO I.

Substantia panis materialis & similiter substantia vini quae sunt in Sacramento altaris.

Supra scripta conclusio est falsa, erronea, & haeretica.

Patet primo per illud Matth. 24. Accipit Jesus panem &c. & ait: Hoc est corpus meum &c. Et accipiens calicem, dicit: Hic est sanguis meus. Ubi B. Ambrosius in libro de Sacramentis: Iste panis ante verba consecrationis panis est ustulatus. Ubi autem accesserit consecratio, de pane fit corpus Christi.

Patet secundo per determinationem sacri Concilii Lateranensis, Decr. l. 1. t. 1. de summa Trinitate & fide catholica, c. firmiter, ubi sic

A dicit: Una verba est fidei universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, in qua idem ipse sacerdos & sacrificium Jesus Christus, cujus corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potentia divina.

CONCLUSIO II.

Accidentia panis non manent sine subjecto in Sacramento altaris.

Hoc est falsum & erroneum, & sapiens haeresim universaliter intellectam. Quia si talis quantitas, quae fuit quantitas panis, non manet sine subjecto in sacramento altaris, erit tunc vel in corpore Christi, vel in pane, vel in utroque, vel in aere circumstanti.

Non primum. Quia corpus Christi non est quantum tali quantitate. Eset enim tunc monstruosum, tum quia talem formam habet, qualis in iudicio apparebit, secundum Magistrum in VII. distinct. 12. c. Si autem convertitur.

Nec secundum. Quia tunc panis iste non esset convertus in corpus Christi, nec transsubstantiatus, contra Decretalem de summa Trinitate & fide catholica. Eset etiam falsa ista propositio demonstrativa: Hoc est corpus meum, & hic est sanguis meus, Matth. 24. Quod est haeticum.

Nec tertium. Nulla enim substantia remanet in sacramento altaris, nisi corpus Christi, de cons. dist. 2. c. Omnia. Ubi sic, & sunt verba Ambrosii, & recitantur a Magistro in IV. dist. 2. c. Quidam vero Panem illum, quem summus in ministerio illum utriusque intelligo. Quia manu spiritus sancti formatus est in utero virginis, & igne passionis decoctus in aracris. Unde Jo. 6. Ego sum panis vivus. Et Jo. 5. Panis quem ego dabo &c.

Ex his duabus sententiis aperte potest intelligi, quod panis iste & iste non sunt duo, sed unus.

Nec quartum. Quia aer circumstantis est locus illius quanti, vel ultima superficies eius.

Patet etiam haeresis istius conclusionis: Quia, qui aliter sentit de sacramento Ecclesiae, quam Romana Ecclesia, haeticus est. Romana autem Ecclesia sentit, Accidentia esse sine subjecto in sacramento altaris, de celebratione missarum, Decretal. l. 3. t. 41. c. 6. cum Marthe. De haeticis Decr. l. 5. t. 6. c. 9. Ad abolendam. Ideo, &c.

CONCLUSIO III.

Christus non est in eodem Sacramento identice & realiter in propria praesentia corporali.

Ista conclusio est falsa, erronea & haeretica. Tum primo, probatur, de consecrat. dist. 2. c. 35. Quia corpus. Ubi sic habetur: Nam invisibilis sacerdos viles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate convertit, dicens: Accipite, hoc est corpus meum. Et Augustinus, in libro Sententiarum Prosperi: Fatemur ante consecrationem panem esse vitum, quod natura formavit, post consecrationem vero corpus Christi esse, alias, carnem & sanguinem, quod benedictio consecravit.

Tum

ANNO
CHRISTI
1611

Tum secundo. Quia qui de sacramento corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi aliter sentire vel docere non metuant, quam sancta Romana Ecclesia prædicat & observat, hæretici sunt censendi, de hæreticis, ad abolendam. Sed Ecclesia Romana observat & docet corpus Christi idem esse in sacramento. De consecr. dist. 2. c. 38. In quibus. Ubi dicitur, quod sancta synodus, in urbe Romana congregata sub Leon. sætetur, quod in sacramento sicut corpus Domini vere est cibus, ita sanguis vere est potus, & est illud idem corpus, de quo dictum est: Caro mea vere est esca, & sanguis meus vere est potus, circa quod corpus apostula sunt, qua ais circumvolans spiritalibus. Gioffa 1. Vir- tutibus. Unde & idem corpus Christi edimus ut B vit: aterna possimus esse participes. Et secundum Magistrum, dist. 10. c. Sans & aiii. Ille est error insaniam transcendens. Et secundum Richardum dist. eadem, summe debent omnes catholici detestari & persequi errorem istum pessimum impiorum, qui dicunt corpus Christi non contineri realiter in sacramento altaris, sed tantum ibi esse sicut in signo. Quem errorem retractavit Berengarius Romæ coram centum & tredecim Episcopis, ut patet de consecr. dist. 2. c. Nos autem.

CONCLUSIO IV.

Si Episcopus vel sacerdos exilat in peccato mortali, C præceptum Domini non habet, consilium autem si, non orinat, non conficit, non consecrat, nec baptizat.

Ista propositio videtur temeraria & hæretica. Quia ex ea sequeretur, omnem ordinem aut cullationem eius in Ecclesiastica hierarchia esse incertum & dubium. Cum nullus de communi lege sciat, an Episcopus ordinatus vel sacerdos consecrans aut baptizans sit in peccato mortali, aut non. Quia non scit homo, utrum amore vel odio dignus sit, Eccles. 9. c. Item Apostolus 1. Corinth. 4. Nihil mihi conficius sum, sed non in hoc justificatus sum.

Prædicta etiam propositio repugnare videtur dictis B. Augustini. Nam loquens de hæreticis in epistola contra Parmenionem, dicit: Quod sicut habent in Baptismo, quod per eos dari possit, sic in Ordinatione jus dandi. Item idem Augustinus, ut allegatur 1. q. 1. c. 97. Quod quidam, dicit sic: Sacramentorum sanctitatem in percursis hominibus, sive qui intus sunt, sive qui foris, constat, impositam & invariabilem permanere. Item idem Augustinus super Joannem tractatu IV. circa finem, loquens de collatione Baptismi, dicit: Si non teno adniterum, non ciriosum, non homicidam. Quia Columbam attendo, per quam mihi dicitur: Hic est, qui baptizat in spiritu. Jo. 1.

Præterea præmissa propositio repugnat illi, quod habetur in legenda de corpore Christi, ubi dicitur. Nihil a bono magis, nihil a malo minus perficitur sacerdote.

Item, prædicta propositio videtur esse contra determinationem Ecclesiæ. Nam dicitur de hæreticis, ad abolendam: Sentendum est de sacramentis, sicut Romana sentit Ecclesia. Sed ipsa sentit, Episcopus ordinare & sacerdotes consecrare & baptizare, sive sint boni sive mali, ut patet per discursum prima conclusionis per totum.

CONCLUSIO V.

Non est fundamentum in Evangelio quod Christus Missam ordinaverit.

Ista conclusio est falsa & erronea.

Patet primo per illud, quod habetur Luc. 22. Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem.

Item, secundo per illud, quod habetur 1. Corinth. 11. Ego enim accepi a Domino: Ex infra: hoc facite in meam commemorationem. Ubi Ambrosius in libro de sacramentis: Ipse Christus istius sacramenti sacerdos, cujus institutionem sacrosancta servat Ecclesia.

CONCLUSIO VI.

Deus debet obedire diabolo.

Ista conclusio est falsa, male sonans, piarum aurium offensiva, nec non simplicium ad obediendum diabolo induciva.

Primum patet. Nam sequitur ex ipsa, quod Deus est debitor, & tenetur ex debito, & est obligatus diabolo obedire, & per consequens, quod diabolus licite possit sibi præcipere & imponere legem. Quia secundum Ambrosium de virginibus L. 2. super isto verbo: de virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Ubi exponit: Præceptum in subditos fertur, consilium in amicos. Nam ubi præceptum, ibi lex.

Tum, quia secundum rectam jurisdictionem, quam colligit Gregorius in declaratione Regularum fratrum minorum, non habet imperium par in parem, nec a fortiori subditus in superiorem. Et per consequens in hoc Deus diabolo subderetur. Et sic in hoc casu in nomine Jesu non haberet omne genus flecti caelestium nec terrestrium & inferorum, contra Apostolum Phil. 2. Nec esset sibi data omnis potestas in celo & in terra, Matth. ultimo.

Immo etiam sequeretur, quod Deus posset peccare. Quia cum Deus posset hoc modo facere quod diabolus præciperet, licite posset non facere, quod deberet, & quod facere teneretur.

Secundum patet. Quia si Deus debet obedire diabolo, posset credere quisque simplex, quod, a fortiori, quælibet creatura rationalis.

CONCLUSIO VII.

Nisi homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua & inutilis.

Ista conclusio videtur falsa, erronea & hæretica.

Tum primo, Quia est contra determinationem Doctorum, puta Chryostomi, Augustini & Leonis. Ex quorum verbis concludit Magister, dist. 17. c. Secundum quod sacerdotibus, Indubitanter oportere Deo primum & deinde sacerdoti offerre confessionem, nec aliter posse perveniri ad ingressum paradisi, si adit facultas.

Tum secundo. Quia est contra scripturam. Nam Jacobi 5. Dum infirmatur quis ex vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ. Et sequitur: Confitemini alter alteri peccata vestra. Christus etiam hoc præcepit implicite in figura, cum dixit le-
pro-

ANNO
CHRISTI
1611

ANNO
CHRISTI
1413.

pro mundo: *Vade, Accede .s. sacerdotibus, & Mattb. 8. ut patet in Glossa.*

Tum tertio. Quia est contra Ecclesiam seu contra determinationem Ecclesiam, præcipientis Confessionem fieri, & quantum ad illum, cui confitendum, scilicet proprio sacerdoti, & quantum ad tempus confitendi, scilicet semel in anno, scilicet in paschate, & quantum ad modum, scilicet integre, cum cordis contritione uni sacerdoti. *De par. & remis. c. Omnis utriusque sexus.*

CONCLUSIO VII.

Si Papa sit præcitus & malus, & per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles ab aliquo sibi datam, nisi forte a Cæsare.

Ista propositio est falsa & erronea. Quia non minorem potestatem habent a Deo sibi datam sacerdotes novæ legis, quam antiquæ, ratione officii, sive existant in peccato sive non, sive etiam sint præciti. Quod soli Deo, & quibus revelat, notum est. Scilicet *Caipbas* malus, & ut præsumitur verisimiliter præcitus, quia ejus malitia legitur & non penitentia, tamen habuit potestatem a Deo sibi datam super fideles synagogæ. Ratione dignitatis Pontificiæ prophetavit, ut patet per textum & Gloss. *Jo. 11. Cum esset Pontifex anni illius, prophetavit. Multo magis Papa ex officio habet potestatem a Deo sibi datam, & non a solo Cæsare, etiam si in peccato mortali existat.*

Prout habetur in figura, quando Apostoli in cena Domini responderunt Christo & dixerunt: *Ecce, gladii duo hic, & ipse dixit: Sufficit, Luc. 22. Habes etiam figuram in V. T. Genes. 1. ubi Deus fecit duo magna luminaria, unum ut præset diei, & alterum nocti.*

Item, cum præsentia Domini sit viatoribus ignota, de cogniti lege nullum habuerunt Papam certum & indubitatum, si Papa præcitus nullam haberet potestatem super fideles.

CONCLUSIO IX.

Past Urbanum VI. non est alius recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis.

Ista conclusio est falsa, male sonans, erronea, & contra bonos mores, & hæretica maxime.

Quoad primum probatur primo. Quoniam illud est contra determinationem & processum sacri Concilii Pisani, quod quondam universalem Ecclesiam repræsentabat & vices ejus gerebat, quæ Spiritu Sancto regitur, & errare non potest, in quo electus fuit sanctæ memoriæ *Alexander V.* & a dicto sacro Concilio ut verus canonicus Papa receptus.

Item, secundo quoad secundam partem: Quoniam nullus debet imitari schismaticos & hæreticos ab Ecclesia præcisos, maxime in eo, in quo male agunt secundum determinationem Ecclesiæ. Sed Græci, sic vivendo legibus propriis absque vero & canonico pastore male agunt secundum determinationem Ecclesiæ. Igitur &c.

Patet etiam illud tertio, per auctoritates Sacræ scripturæ. Primo per illud quod habe-

tur *2. Corint. 8. Nolite jugum ducere cum infidelibus, Glossa; id est, eos imitari in legibus malis. Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas læcis cum tenebris? Quæ autem communicatio Christi cum Paganis, aut quæ pars fidelium cum infidelibus?*

CONCLUSIO X.

Contra sacram scripturam est, quod viri Ecclesiastici habeant possessiones.

Ista conclusio est erronea & seditiosa. Sacra enim scriptura non contradicit. Alias contrarium scripturæ sacræ necessario foret falsum. Habetur enim *Actor. 4.* qualiter in multitudine credentium nemo eorum, quæ possidebat, dicebat aliquid esse suum, sed erant illis omnia communia. Inter quos constat quod erant discipuli & multi alii viri Ecclesiastici. Legimus etiam de Christo, quod ipse habuit locales. Item *1. Corint. 3.* & ad *Tit. 1.* oportet Episcopum esse bene præpositum domui suæ & esse hospitalem, quod esse non posset, nisi domum & hospitium possideret. Unde *Augustinus ad Bonifacium*, ubi loquens de se & *Bonifacio* Coepiscopo suo sic ait: *Si quæ privatim, quæ nobis sufficiunt, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum gerimus procuracionem.* Item *Jeremias* sacerdos, cui præceptum ex parte Domini fuit possidere agrum *Ananias* sacerdotis, *Jerem. 32.* Glossa: intelligitur ager iste sacerdotalis, cujus emtio atque possessio *Jeremiæ* deferretur.

Item, est seditiosa & incitatoria secularium ad recipiendas possessiones Ecclesiasticorum & clericorum.

CONCLUSIO XI.

Nunus Prælatus debet aliquem excommunicare nisi prius sciat ipsum excommunicatum a Deo, & qui excommunicat, fit hæreticus ex hoc, vel excommunicatus.

D Ista conclusio videtur esse temeraria.

Tum; quia nullus est Dei secretarius & consiliarius, cui infallibiliter innotescat aliquem esse excommunicatum a Deo, cum Apostolus *2. Cor.* dicat: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.*

Tum secundo, quia Dei excommunicatio est gratiæ subtractio: Quis est, qui per medium infallibile noscat, Deum alicui gratiam subtraxisse, sicut nec gratiam contulisse? Quia hoc sciri non potest per medium infallibile, nisi a revelatione, teste *Alexandro de Haliis in Summa Lib. III.*

Tum tertio, quia quandoque excommunicatur innocens, cum probatur crimen contumaciæ contra ipsum in foro judicii, nec tamen in hoc iudex reprehenditur, secundum *Richardum*. Unde *3. q. 11. c. iudice*, dicitur, quod bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit & domesticæ proposito voluntatis, sed juxta leges & jura pronunciat, & sicut audit, ita judicat.

Tum quarto, quia *Ambrosius* dicit: *Bonus, iudex nihil paratum & mediatum de domo refert, & sicut audit, ita judicat, & sicut se habet causa, ita discernit.* Sed stat, in iudicio exteriori contra innocentem & iustum per malos testes deponi & allegari. Igitur &c.

Tum.

ANNO
CHRISTI
1413.

ANNO
CHRISTI
1111

Tum quinto, ista conclusio est scandalosa & pacis turbativa, & penarum ecclesiam, scilicet excommunicationis, suspensionis & interdicti concucativa & vilipensiva, nec patet mentem.

CONCLUSIO XII.

Excommunicans clericum, quia appellat ad Regem & consilium regium, eo ipso est traditor regis.

Ista propositio videtur falsa & perversa. Nam potestas spiritualis coarctat Episcopis in suos subditos ex ordinatione Dei. Nec in hoc subdunt Regibus aut Principibus secularibus & temporalibus, quia ex officio spirituales sunt: spiritualis autem iudicat omnia, & ipse a nemine iudicatur, ut dicit Apostolus 1. Cor. 2. Ideo in Concilio Chalcedonensi Imperatores Valentinianus & Martianus sacro Concilio reliquerunt decisionem, ipsi vero eorum, quae decisa sunt, susceperunt tuitionem & protectionem, ut patet per Chronica summorum Pontificum & Imperatorum.

CONCLUSIO XIII.

Illi, qui dimittunt predicare, seu verbum Dei audire, propter excommunicationem Praelati, sunt excommunicati, & in die iudicii traditores Christi habebuntur.

Ista conclusio est falsa, temeraria, contra bonos mores, & injuriosa.

Probatum primo. Quia pro iusta causa iuncta cum bona intentione, ordine Juriservato, Praelatus potest praecipere sub poena excommunicationis suo subdito ne praedicet, & ne alius eum audiat, maxime propter falsam & erroneam doctrinam. Ergo sic obediendo & praecipiendo, tales non sunt excommunicati, nec in die iudicii Christi traditores habebuntur. Probatum consequentia; quia talis sic obediens conformatur se dictis sacrae scripturae & sanctorum Doctorum. Videlicet primo illi dicitur & Matth. 23. *Super cathedram Moysi sedent Scribae & Pharisei. Omnia ergo, quaecumque dixerint vobis, facite.* Et per illud Heb. 13. *Obedite Praepositis vestris & subjacete eis; ipsi enim praevident quasi pro animabus vestris rationem reddituri.* Et per illud Rom. 10. *Quomodo predicabunt, nisi mittantur?*

Secundo patet per Doctores. Quoniam sententia pastoris iuste vel iniuste lata, timenda est.

CONCLUSIO XIV.

Omnes de ordine Mendicantium sunt haeretici, & dantes eis elemosinam sunt excommunicati.

Ista copulativa conclusio ad primam sui partem est haeretica, scandalosa & seditiosa.

Primo siquidem. Quia ex ipsa sequitur, quod Christus & Apostoli fuerint haeretici; quod blasphemum & omnibus perhorrendum. Christus enim fuit mendicus, ipso testante Psalmo 41. *Ego enim mendicus & pauper sum.* Ibi Glossa: *Loquitur Christus de se in persona servi.* Et sequitur in Glossa: *mendicus est, qui ab alio petit, pauper vero, qui non sufficit sibi ipse.* Idem

vero habetur Psal. 8. *Et perfectus est hominem inopem & mendicam compendium mortificare.* Qui quidem psalmus secundum magistrum Nicolaum de Lira ad litteram exponitur de Christo a Juda tradito & a Judaeis occiso. Etiam patet per allegationem B. Petri exponentis hunc psalmum ad propositum praedictum: Ubi Glossa ordinaria: *Perfectus est, inquit, hominem inopem & mendicam, id est Christum.*

Item, si omnes religiosi sunt haeretici, aut ut religiosi & suam religionem observantes, aut ut non observantes, aut in quantum assentientes oppositis articulorum fidei vel determinationis Ecclesiam. Non primum. Quia ut sic sunt virtuosissimi, vota sua & religionem observando. Nec secundum. Quia tunc ex sola transgressione voti, regulae vel statuti, diceretur quis haereticus. Quod est falsum. Nec tertium. Quoniam, cum asserens hujus conclusionis nesciat assensum, quem habent omnes religiosi, debet dubitare & potius oppositum affirmare. Cum ubi non constat, semper est ad meliorem partem interpretandum.

CONCLUSIO XV.

Nullus est Dominus civilis, nullus est Praelatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

Ista conclusio est falsa, erronea & temeraria.

Tum primum. Quia contra ejus primam partem est sacra scriptura. Nam Roman. 13. dicitur: *Omnia anima potestatibus sublimioribus subiecta.* Glossa: *Non tantum bonis sed etiam malis.* Et 1. Petr. 5. *Servi subditi estote in omni timore Domini non tantum bonis modestis, sed etiam discoloris.* Et Rom. 3. *Omni potestati resistit, qui Dei ordinationi resistit.* Glossa: *Id est, habenti potestatem Dei ordinatione.* Et de potestate bono subdidit, quod patet. Quia eam Deus praefecit rationabiliter. De malis etiam, dum boni purgantur per eam, mali vero damnantur.

Et Saul cum a Domino esset reprobatus, Dei populum iudicabat, & ejus iudicium contra populum expectabat. Unde David post exprobationem Saulis profitens ipsum Deum, dixit: *Propitius sit mihi Dominus, non extrudam manum meam in Christum Domini.* 4. Reg. 24.

Et David, cum esset adulter & homicida, interrogatus a Propheta sententiam in divitem cedit, qui ovem pauperis rapuit, dicens iudicium mortis viro: *Hic ovem reddet, & quadruplum.*

Et Salomon, cum amore mulierum Deos gentilium coleret, sicut dicitur 3. Reg. 11. universus Israel ad ejus iudicium confluxerat.

Tum secundo. Quia quoad ejus secundam partem de malis Praelatis Judiciorum dicebat Dominus. *Quicquid dicunt, facite.* Falsitas etiam patet in Caipha, Anna, & aliis in V. T. senioribus & Praelatis.

CON-

ANNO
CHRISTI
1515.

CONCLUSIO XVI.

Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia & possessiones ab Ecclesiasticis habitualiter delinquentibus.

Ista assertio videtur favere avaritiæ & hæresi Juliani apostatæ, dicentis: *Christus vester dixit in Evangelio. Nisi quis renuncierit omnibus que possidet, non potest meus esse discipulus.* Et sic colorabat avaritiæ suam, auferendo bona Christianis, ut habetur in Legenda sanctorum Joannis & Pauli. Sicut & auferens istam propositionem, invitat Dominos temporales ad avaritiæ, rapinam & sacrilegia, contra bonos mores.

Nam viri Ecclesiastici possunt habere bona temporalia, ut patet per Glossam super illud Joann. 12. *Luculus habens &c.* dicit Glossa: *Exemplum Domini accipite, conversatis in terra, qualiter habuit luculus, cui angeli ministrabant, nisi quia Ecclesia ipsius luculus habitura erat.* Ex quo patet, quod licet eis habere temporalia. Et Beda super canticum Joannis III. exponens illud verbum Joannis Evangelicæ: *Nos debemus suscipere blasphemias, ut receptores simus veritatis,* Glossa: *Qui possunt suppleri indigentiam eorum. Et sic qui omnia reliquerit, divitiis se comparat. Hoc ideo facit, ut alacriores eos reddat & promptiores ad miserendum pauperibus, vel quia bona omnia ecclesia in manu sua erant.* Ex quibus sequitur, quod qui auferunt bona temporalia ab Ecclesia, non solum ipsius ecclesiasticis possessionibus nocent, sed etiam pauperibus, quod esset crudele.

CONCLUSIO XVII.

Populares possunt ad suum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

Ista conclusio est falsa, scandalosa, pacis turbativa, contra bonos mores, & erronea.

Patet primo, quoniam si sic, tunc perverteretur ordo politicus & civilis. Quod patet. Quoniam tunc data hypothese, subditi possent exercere in suos Superiores & Dominos judicium potestativum jurisdictionis. Et si sic, tunc sequeretur, quod subditi essent superiores & non inferiores respectu Dominorum, quod est falsum.

Patet secundo, quoniam istud est contra dictum Christi Matth. 10. dicentis: *Non est servus super Dominum suum.* Item est contra dictum Apostoli 1. Cor. 6. *Arbitrentur,* Et 1. Petr. 2. *Servi, subditi estote in omni timore Domini vestris non tantum bonis & modestis, sed etiam dyabolicis.* Item Ephes. 6. *Servi, obedite Dominis vestris corporalibus in timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut & Christo.*

CONCLUSIO XVIII.

Decime sunt pura elemosina. Et parochiani possunt propter peccata suorum prelatorum ad libitum ipsorum eis auferre ista corporalia.

Pro prima parte est falsa & erronea, & contra determinationem Ecclesie universaliter intellectam.

Ad secundam partem est falsa, contra bonos mores, & seditiosa.

Concil. General. Tom. XXVIII.

ANNO
CHRISTI
1515.

A Primum patet. Quia tunc nullæ decime solvendæ cadent sub præcepto. Quod est contra illud, quod habetur Malach. 3. *Decimas inferte in horreum meum.* Et Levit. ultimo: *Omnes Decime terra, frus de frugibus vel de pomis arborum, Domini sunt.* Et Num. 18. filiis Levi dat Deus Decimas in possessione Israelis pro ministerio, quo serviunt in tabernaculo fuderis. Item, hoc est contra Glossam super illud: *Decimas & primitias non tardabitis offerre.* Ubi sic dicitur: *Si tardius dare peccatum est, quanto magis peccatum est non dedisse?* Item, est contra Glossam super illo verbo Christi: *Va vobis Scribis & Phariseis, qui decimas mentium & cuminum, & relinquitis, que graviora sunt legibus. hæc oportet facere, & ista non omittere.* Ubi sic ait Glossa: *Præcipit Dominus omnium rerum decimas propter alimoniam sacerdotum.*

Item, hoc est contra Decretalem Alexandri IV. de decimis: *Mandatum quatenus parochianos ad solvendum decimas monere curatis, & si opus fuerit sub excommunicationis sententia compellatis.*

Item, est contra Decretalem Innocentii III. in Concilio Lateranensi taliter contingentis: *Ita quippe decime necessario sunt servanda, que debentur lege divina vel consuetudine approbata.*

Secundum patet. Per istam secundam partem inducuntur debentes decimas ad non solvendum, & incitantur inferiores contra Prælatos & Ecclesiam, & facit inferiorem & subditum judicem supra Superiorem & Prælatum suum sive rectorem, pervertendo Jus naturale, divinum & etiam positivum.

CONCLUSIO XIX.

Speciales orationes applicata uni persona propter Prælatos vel religiosos, non plus profunt eidem, quam generales, ceteris paribus.

Ista propositio est falsa & erronea.

Tum, quia sequitur primo, quod oratio B. Gregorii applicata Gratiano non plus profuisset eidem, quam aliis. Consequens inconveniens. Quia meritis illius est resuscitatus, & a gehenna pro sua infidelitate, quam meruerat, preservatus. Et non valuit ita aliis. Idem de Prælati, ubi consensissent subdito, ceteris paribus.

Tum secundo sequitur, quod in consimilicatu oratio B. Stephani in sua lapidatione non plus vahisset Paulo, quam aliis, qui forte erant dispositiores ad illam, secundum præsentem justitiam: Consequens est falsum per B. Augustinum in sermone de B. Stephano, dicentem: *Quo processit Stephanus, trucidatus lapidibus Pauli, illuc Paulus secutus est, adjunctus orationibus Stephani.*

Sequitur tertio, Subditum, qui ex injuncto Prælati pro aliis orat, non plus sibi proficere, quam aliis. Quod est falsum. Nam secundum Gregoriam quisquis pro alio intercedere nititur, sibi potius ex ipsa caritate suffragatur.

Sequitur quarto, quod iste, qui ex injuncto Prælati pro uno defuncto tenetur unam Missam, & pro alio aliam, si dixerit unam pro illis duobus, cuilibet solveret illud, ad quod tenetur. Quod est falsum.

Sequitur quinto, oratio que ex injuncto sufficeret ad plenam liberationem unius anime de purgatorio, sufficeret ad liberationem aliorum, ad æqualem penam obligatorum.

E

Se-

ANNO
CHRISTI
1633.

67 Sequitur *secundo*, Ecclesie consuetudinem esse A
erroneam, quae orationes ad Deum fundit pro
specialibus personis. Quod non est sanum cre-
dere, neque pius.

CONCLUSIO XX.

Conferens elemosinam Fratribus, est excommunicatus eo facto.

Ista assertio videtur consonare haeresi Diotrophes, qui prohibebat elemosinam dare pauperibus fratribus, ut patet in III. Joannis in Textu & in Glossa, ubi sic dicitur: *Qui primum habet gerere in vobis, Diotrophes non recipit vos. Et sequitur paulo post quasi ea non sufficiant, Nec ipse suscipit fratres, Glossa: Id est, indigentes. Et eos qui suscipiunt, prohibet. Glossa, ne impendant curam humanitatis. Et subiungit ibi Glossa: Tu autem, scilicet, Gaius, perseverare debes operibus pietatis, quoniam scriptum est: Beatus, qui collegit super egenam & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus, Piam. 40.*

Ex hoc satis apparet, quod conficere elemosinam fratribus, est opus pietatis. Et per consequens, qui hoc facit, non est excommunicatus eo facto.

Et confirmatur. Quia mulier Sareptica, quae pavit Eliam penitentem ab ea aquam & panem, non propter hoc fuit vituperata. Et Dominus Christus dixit discipulis ad praedicandum milis. *In quantumcumque domum intraveritis & susceperint vos, in eadem manete edentes & bibentes quae apud istos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua, L. 10. Item Matth. 10. Quicumque potum sedit, aut ex minimis istis, calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli, amen, dico vobis, non perdet mercedem discipuli, alias, suam.*

CONCLUSIO XXI.

Si aliquis ingreditur Religionem privatam qualemcumque, tam possessionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad observationem mandatorum Dei.

Ista conclusio est falsa, erronea, contra bonos mores & haeretica.

Et patet primo, quoniam per ingressum cuiuslibet Religionis privatae, de qua ipse loquitur, potissime Mendicantium, quilibet intrans fugit mundum, & per consequens occasionem illorum, quae sunt in mundo, quae sunt peccata, juxta illud 1. Jo. 2. *Omne, quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia vitae, quae non sunt ex Patre. Sed intrans Religionem aliquam de supradictis, potissime Mendicantium, per votum castitatis fugit concupiscentiam carnis, & per votum paupertatis fugit concupiscentiam oculorum, per votum obedientiae superbiam vitae, ut patet de se. Ergo &c.*

Item, talis intrans Religionem privatam de supradictis, conformatur se dicto Apostoli Rom. 12. *Novitate conformari huic saeculo.* Ergo non redditur per ingressum religionis ineptior & inhabilior ad servandum mandatum Dei.

Item, talis etiam intrans Religionem privatam, acquirit per hoc statum perfectionis & attingit, juxta illud Matth. 19. *Si vis perfectus esse, vende & vende omnia quae habes &c. Quae*

quidem ad votum seu consilium paupertatis pertinent.

Item, illud etiam est contra determinationem Ecclesiae, quae Religiones Mendicantium approbavit & confirmavit, ac privilegiis diversis dotavit.

Item, illud est expresse contra doctrinam Christi, qui consilia trium votorum praedicavit & docuit. Et sic arguitur: Christus nihil consulit, per quod quis redderetur inhabilis & ineptus ad observationem mandatorum Dei: Sed ipse expresse docuit & consuluit servare consilia tanquam perfectionis causam. Quae quidem consilia fundamenta sunt & principia Religionum, praecipue Mendicantium.

Patent omnia supradicta per canonem vel textum Evangelii, qui habetur Matth. 19. de juvene, qui Christo dixit: *magister, quid facerem, ut vitam aeternam possiderem? respondit Jesus: Serva mandata. Dixit ei adolescens: haec omnia custodivi, quid mihi desit? ait illi Jesus: Si vis perfectus esse, vende & vende omnia quae habes & da pauperibus, & veni & sequere me.*

Item: Divitiae humanae difficultant hominem ad ingressum regni caelorum, quod per observantiam mandatorum acquiritur.

Patet etiam illud Matth. 19. *Quam difficile est, divitem intrare regnum caelorum. Sed per ingressum Religionis, potissime Mendicantium, fugiuntur divitiae mundanae. Igitur, &c.*

Item, sequitur, quod Religio Apostolica a Christo instituta omnibus communis, esset causa quoad tuum ingressum, quae aliquis redderetur ineptior & inhabilior ad dominica praeccepta servanda. Quod est manifeste falsum.

Item, conclusio favet errori Joviniani, qui pro nihilo ponit tria consilia, utpote obedientiam, paupertatem, & castitatem.

CONCLUSIO XXII.

Sancti instituentes Religiones praefatas, se instituendo peccaverunt.

Ista est falsa, erronea, haeretica, & piarum daurium offensiva.

Ex ipsa enim sequitur, quod instituendo, ut aliquis voleat & obieret Deo obedientiam, paupertatem & castitatem, peccat.

Item, instituendo observantiam Evangelii & imitationem vitae Apostolorum, etiam peccarent. Quod est blasphemum.

Immo etiam sequeretur, quod Christus sanctus sanctorum peccavit, instituendo Religionem Evangelicam & Apostolorum. Quo nihil blasphemius esse potest.

Item, sequeretur, quod Innocentius III. Honorius III. Gregorius IX. Alexander IV. Nicolaus IV. & Clemens V. & alii multi summi Pontifices, praedecessores & successores eorum approbando & confirmando Religiones, sicut Nicolaus III. (*de Verborum Significac. c. Exiit qui seminat Libr. VI.*) Et Clemens, (*in Clementina. Exiit de paradiso.*) peccassent.

Videtur etiam esse male sonans ex virtute vocabuli Religio, quae semper sonat in bonum, eo quod habet religere virtutibus sive votis. Et opponitur dissolutioni, quae semper sonat in malum. Inde dicitur Religio Christiana, de qua Jacob. 1. *Religio munda & immaculata apud Deum patrem, haec est, visitare pupillas & viduas in tribulationibus eorum, & immaculatum se custodire ab hoc saeculo.* Et supra: *Si quis peccat,*

ANNO
CHRISTI
1633.

69
sas, se religiosum esse, non refransus linguam A
suam, hujus vana est religio.
Idcirco ironice Jesus filius Sirach Eccles. 37.
sic dicebat: Cum viro irreligioso trahat de san-
ctitate. Ubi Glossa: Providenda est Confessorii
prudens, religio, & voluntas.

CONCLUSIO XXIII.

Religiosi viventes in Religionibus privatis non sunt
de religione Christiani.

Ista est falsa & temeraria.
Tum primo, quia vita perfectio secundum
Augustinum epistolam LXXIII. consistit in amo-
ris elevatione ab infimis, in cordis reformatio-
ne, ac libidinum, cohibitione in adherendo Deo
& summis. Sed in his tribus consistunt religio-
nes privatae. Quia in voluntaria paupertate elevan-
tur ab infimis, dicentes cum Apostolis. Ecce,
nos reliquimus omnia &c. Et in sincera castita-
te, quia imperus carnis cohibent & libidines.
Quia, ut ait commentator super decimo ange-
licis hierarchis: Castus intellectus, oculis cari-
tatis, et summus amor omnimoda paritatis,
incorruptionis et integritatis; Et in obedientia,
quae est voluntatis subjectio, teste Damasceno,
Lib. 3. quae melior est quam victima, et ideo
melior, dicit Gregorius moralium ultimo, quia
per victimas aliena caro, per obedientiam vo-
luntas propria madatur. Igitur &c.

Tum secundo, quia cum vera religio sit,
qua unus Deus colitur, et purgatissima pieta-
te cognoscitur, secundum Augustinum De vera
religione: Ubi verius ista contingit requiri, quam
in religionibus privatis, conformibus vitae Chri-
sti et Apostolorum eius? praesertim, in abdicat-
ione proprietatis, dicente Nicolao III. et po-
nitur Lib. 6. c. Exivis, Hinc est via perfectio-
nis, quam Christus ostendens verbo docuit, et
exemplo firmavit, et quam militantis Ecclesiae
primi fundatores primo ut ab ipso fonte hau-
serant, in volentes perfecte vivere per doctrinam
ad vitam ipsorum alveos derivaverunt.

Tum tertio, quia Ecclesiam catholicam errare
non contingit ut habetur in Glossa super illud:
Et in aliquando conversus confirma fratres tuos.

Et Ecclesia catholica approbat Religiones pri-
vatas et regulas earundem, ut patet de Au-
gustino, Basilio, Benedicto, et Francisco, cu-
jus regula incorporatur in 6. Decretal. sub ti-
tulo De verborum signis.

CONCLUSIO XXIV.

Fratres tenentur per labores manuum vicium ac-
quirere, non per mendicitatem.

Ista assertio est falsa, temeraria & erronea,
& si intelligatur universaliter. Patet. Repu-
gnat enim Glossa super illud Matth. 6. Respi-
cite volatilia caeli, dicit Glossa, quod sancti me-
rito oculis comparantur, quia caelum petunt, &
quidam ita remoti sunt a mundo, ut jam in
terris nihil agant, nil laborant, sed sola con-
templatione jam in caelo degant. Item Grego-
rius super Ezechielem in secunda parte, homil.
2. dicit, quod contemplatio vitae est, cari-
tatem Dei & proximi vita tota retinere, &
ab exteriori accusatione quietere, soli Deo
conditori inhaerere.

Ex his sequitur, quod fratres docentes vitam
contemplativam non tenentur per labores ma-
nuum vicium acquirere.

Council. General. Tom. XXVIII.

Item, vacantes praedicationi Evangelii licet
de praedicatione Evangelii vivere. Unde secun-
dum Apostolum 1. Cor. 4. Dominus ordinavit
his, qui Evangelium nunciant, de Evangelio vi-
vere.

Item, licet eis Christum sequi, in cuius per-
sona dicitur per psalmistam: Ego autem men-
dicus sum & pauper, Dominus sollicitus est me.
Igitur licet mendicando vicium acquirere.

Item, est contra Regulam fratrum minorum,
incorporatam in 6. Ubi dicitur: Vadant pro
eleemosyna confidenter, nec oportet eos abun-
dare, quia Dominus pro nobis se fecit paupe-
rem in hoc mundo.

Item, est contra Decretalem Nicolai III
Ubi eximuntur a labore

CONCLUSIO XXV.

Omnes sunt summiaci, qui obligant se orare pro
aliis, eis in temporalibus subvenientibus.

Ista conclusio si universaliter intelligatur,
est falsa, temeraria, contra bonos mores, &
erronea.

Patet primo, quoniam est contra caritatem
& recognitionem beneficii accepti.

Item, secundo, quoniam tales subventiones
temporales recipiens obligatur ex debito Do-
minum orare pro conferentibus.

Item, istud est contra doctrinam Christi,
qui docuit pro beneficio spirituali collato reci-
pere temporale beneficium. Patet Luc. 10. Di-
gnus est operarius mercede sua. In quancumque
civitate introveritis, & susceperint vos, man-
ducate qua apud eos sunt, & curate infirmos,
qui in illa sunt. Et Matt. 20. Voca operarios
& reddo eis mercedem.

Item, tertio patet per istud, quod habetur,
1. Corinth. 9. Si nos vobis spiritualia seminavi-
mus, magnum est, si nos corporalia vestra me-
tamus? Item Quis pascit gregem, & de
lacte gregis non manducat? Item Gregorius
super isto verbo: dignus est operarius, ait
Summus enim jam de mercede operarii ipsa ali-
menta sustentationis. Et infra: Qua in re con-
siderandum est, quod uni nostro operi dux
mercedes debentur, una in via, alia quam nos
in resurrectione remunerat.

Item, Christus exemplo etiam reddere pro
temporali spirituale docuit, Luc. 19. dum Za-
cheus publicanus eum hospitio recepit, Chri-
stus ei dixit: Hodie huic Domus salus a Deo
facta est; venit enim filius hominis querere &
salvum facere quod perierat.

CONCLUSIO XXVI.

Oratio presciti nihil valet.

Ista est falsa & erronea, si universaliter in-
telligatur.

Quia tunc sequeretur, quod opus bonum, de
genere factum in caritate, & ex caritate, non
esset meritorium aliquis praemii temporalis vel
aeterni. Contra istam regulam vulgatam: Si-
cut nullum malum impunitum, ita nullum bo-
num irremuneratum. Praeterea bona opera facta
in mortali peccato ad aliquid valent, saltem
ad praemium temporale. Igitur, a fortiori, bo-
na facta in gratia & ex caritate. Haec enim
est conclusio contra Augustinum in sermone
ad Parmentonem sic dicentem: Verba quae po-
nunt

71
pula dicuntur in precibus, est a malis dicantur
Episcopi, exaudiantur tamen, non pro peruersitate
Presbiterum, sed pro deuotione popularum. Ideo
Jacobus suis Canonice c. 5. sic inquebat: In-
firmatur quis ex vobis, inducet Presbyteris Ecclē-
sia ut orat pro eo, unguentes oleo sancto, & ora-
tio fidei salvabit infirmum. Ubi constat secun-
dum Doctores, scilicet, Magistrum dist. 24. l.
4. & Hugonem, de sacramentis, quod Jacobus
instituit sacramentum Undionis extremæ, vel
secundum alios Christus instituit, sed Jacobus
promulgavit dictum sacramentum Undionis ex-
tremæ, quod datum est in præceptum, saltem
ne contemnatur vel negligatur, secundum Ma-
gistrum dist. 23. Quod esset difficile ad imple-
dum, immo impossibile, nisi ex revelatione di-
uina, cum sine ista nesciatur, quis est præci-
sus aut prædestinatus.

CONCLUSIO XXVII.

Omnia de necessitate absoluta eveniunt.

Ista propositio est falsa & erronea.
Quia ex ipsa sequitur primo, superflua esse
præcepta, prohibitiones, leges, consilia, &
monitiones. Omnia ista sunt absurda. Nam
de monitione dicit Augustinus de libro ar-
bitrio: Qui existimat non esse monendum, ho-
minem bene vivere, de numero hominum æsti-
mandus non est. Et ita conformiter de præ-
ceptis, prohibitionibus, & similibus.

Et consequentia patet. Quis est præcipiens
prohibet, consulit, aut monet, solem oriri
cras, pluviam non esse hodie, & sic de aliis,
quæ necessitate absoluta lege naturæ inevitabi-
li current.

Sequitur secundo, obliquitates, deformitates
& peccata tolli. Quia, teste Augustino, ne-
mo peccat in eo, quod vitare non potest. Et
34. q. 1. Nullo modo ad opprobrium malæ
voluntatis trahitur, quod conditio necessitatis
extorsit.

Sequitur tertio, omnem actum laudabilem,
virtuosum, meritorium, & præmium, & libe-
rum arbitrium excludi. Omnia ista sunt absur-
da. Nam de penitentia, dist. 2. Liberi arbitrii
condidit nos Deus, nec ad virtutes nec ad vitia
trahimur. Alioquin, ubi necessitas est, corona
non est. Et Tullius de fato & divinatione, qua
debent necessitate evenire, qua futura sunt fati necesse-
sitate confirmant. Et sequitur ibidem statim: Illi
hominum voluntate libera spoliant, necessitate fati
devincunt, quod tolerabile non est. Hæ conse-
quentiæ patent. Quia non laudamur nec vitu-
peramur, meremur aut præmiatur, nisi de
his, quæ sunt in potestate nostra, ad utram-
que partem contradictionis flexibilis. Quæ non
contingerent, si omnia necessitate absoluta e-
venirent.

Præterea sicut memoria nostra non cogit fa-
cta esse quæ præterierunt, sic Dei præsentia
non cogit facienda quæ facta sunt, per Augu-
stinum de libero arbitrio. Sed propter nihil aliud,
teste Richardo L. III. quam propter divinam
præsentiam moventur homines errantes ad
concludendum, omnia futura de necessitate
evenire.

CONCLUSIO XXVIII.

*Confirmatio jurorum, clericorum ordinatio, loco-
rum consecratio, reservantur Papa & Episco-
pis propter cupiditatem lucri temporalis & ho-
norum.*

Ista est injuriosa & erronea.
Infamat enim Prælatos de cupiditate lucri
& bonorum, contra illud quod dicitur Exod.
22. *Diis non detrahes*, Glossa, id est *Prælati*.
Quod etiam sit falsa, patet. Quia illud,
quod est de Jure divino, & ecclesiastico, attri-
buit cupiditati. De Jure enim divino soli Epi-
scopi possunt sacerdotibus ordines conferre.
Nam Dominus habuit discipulos quosdam in-
numero duodenario. Luc. 9. quosdam in nu-
mero septuagenario, Luc. 10. Apostolos nomi-
navit, supra quos Ecclesiam fundavit, Epist.
2. *Superedificati super fundamentum Apostolorum
& Prophetarum*. Et ipsis primo fuit collata po-
testas imponendi manus & consecrandi, non
autem simplicibus discipulis, ut patet ex Textu
& Glossa Act. 8. Apostolis vero succedunt
Episcopi, & discipulis simplices sacerdotes, ut
habetur dist. 22. c. 9. Patet ergo, quod pote-
stas ordinandi & manus imponendi seu confir-
mandi secundum formam Ecclesie primitivæ
Episcopis approprietur. Nimia enim esset con-
fusio in Ecclesia, si quilibet sacerdos posset sa-
ceros ordines conferre. Et periret ordo hierar-
chicus, si cuilibet presbytero liceret officia Ec-
clesiastica hierarchiæ exercere, distribuendo ho-
nores & officia & gradus ecclesiasticos.

Item, consecranda est Ecclesia per Episco-
pum, uti patet de consecr. dist. 1. c. 1. Igi-
tur &c.

CONCLUSIO XXIX.

*Universalia studia, collegia, graduationes & Ma-
gisteria in eisdem, sunt vana gentilitate intro-
ducta, & tantum profus Ecclesia sicut dia-
bolus.*

Ista conclusio est falsa, injuriosa, scandalo-
sa, contra honos mores, & in fide suspecta.

Patet primo. Quoniam illud, quod iuste &
recta intentione ac sancta in Dei Ecclesia pro
utilitate reipublicæ est introductum, non debet
cenferi quovis modo a sana mente vana genti-
litate introductum.

Sed universitates, studia, collegia, gradua-
tiones & magisteria sunt hujusmodi. Igitur:
Major est nota de se. Et minor probatur.
Quoniam non est verisimile, nec etiam cre-
dendum, quod Ecclesia sancta universitates,
studia &c. fundaret & approbaret & privilegiis
dotaret, nisi ipsa forent talia, sicut & fecit.
Igitur &c.

Item, omne illud, quod est auctoritate Ec-
clesiæ introductum, non est vana gentilitate
introductum. Sed universitates, studia &c.
sunt auctoritate Ecclesiæ introducta. Igitur &c.
Major est vera de se. Minor probatur. Quo-
niam studia, universitates &c. auctoritate so-
dis apostolicæ & nullius alterius sunt introdu-
cta &c.

Item, per universitates & studia, gradua-
tiones & magisteria, et talia collegia valentes et
notabiles personæ *vires & scientiis*, maxime sa-
cræ pagine, fuerunt dotata, et in illis educa-
tæ,

us, quarum doctrinis, scientia, libris, vita, fulget Ecclesia ut Sol & Luna. Ut patet inter alios de Doctoribus sanctis, Bernar- do, & Thoma de Aquino & pluribus aliis Doctoribus.

Item, istud etiam patet per Concilium Generale Ecclesie. De magistris, Decret. l. 5. c. 5. Super specula.

Item, in antiqua lege fuerunt Doctores & Magistri, qui non fuerunt vana gentilitate introducti. Patet Luc. 2. Inveniens Jesum in templo in medio Doctorum sedentem, audientem illos & interrogantem. Item Joann. 3. de Nicodemo, cui Christus dixit: Tu es Magister in Israel, & hoc ignoras? Super quo Hieronymus in prologo libri Ecclesiastici: Oportet laudare Israelis doctrinam & sapientiam. Et infra: Hortor itaque venire cum benevolentia & attentione, & studio lectionem sacre.

Item in lege nova fuerunt etiam Doctores, quos Christus instituit, qui non fuerunt vana gentilitate introducti. Ut patet Eph. 4. ipse Christus dedit quosdam Pastores & Doctores ad confirmationem sanctorum & opus ministerii. Et Act. 13. Erant autem in Ecclesia, que erat Antiochia, Propheta & Doctores, in quibus Barnabas, Simeon, Lucius, & Saulus sive Paulus fuit ecclesie universalis Doctor. Ergo &c.

CONCLUSIO XXX.

Excommunicatio Papa vel alterius Pralati non est curanda: quia est censura Antichristi.

Ista conclusio, quantum ad primam partem ejus, est falsa & erronea, & contra determinationem Ecclesie, ac clavium & jurisdictionis Ecclesiasticae & gladii spiritualis damnabiliter contentiva. Quoad secundam partem est falsa & injuriosa & etiam scandalosa.

Primum patet in Decretis Gregorii, De sententia excommunicationis, Excommunicatio.

Item, quia tunc Paulus optasset antichristi censuram, cum optat pseudo-apostolis anathema.

Item, Apostolus precepit Corinthiis usum hujus censure. Unde mandavit turpem fornicatorem extra communionem poni, 1. Cor. 5. Item, Princeps spiritualis debet uti gladio spirituali ad correctionem malorum. Alias frustra haberet gladium. Qui quidem gladius est potestas excommunicandi, & contumaces ab Ecclesia presecindendi.

Ceterum excommunicatio etymologice est a communiione Ecclesie separatio, 11. q. 2. Nihil. Que prodest interdum excommunicato, ut erubescat, & ne sacramentis misceat se indigne. Expedit etiam excommunicato: quia punitio, ejus transit ceteris in exemplum, & ne alios inficiat, 24. q. 3. Respicenda. Et sunt verba B. Hieronymi sic dicentis: Respicenda sunt putrida cornes, & scabiosa ovis a canis repellenda, ne tota domus, massa, corpus, & pecora corrumpantur per eas & intereant. Arrius una sciaticilla fuit. Sed quoniam non statim oppressus est, per totum orbem flamma ejus propalata est.

Secunda pars patet. Quia per hoc contemnitur Ecclesiastica censura excommunicationis, que est major, immo maxima Ecclesie pena.

Est etiam injuriosa, excommunicationem papalem attribuere antichristo, quasi volens innuere, quod Papa sit antichristus. Ultimus antichristus talem censuram non poterit exercere,

Acum non habebit jurisdictionem in Ecclesiastica hierarchia.

CONCLUSIO XXXI.

Peccant fundantes claustra, & ingredientes sunt viri diabolici.

Ista conclusio est falsa, erronea, & sapiens haeresim.

Nam ex ista sequitur Primo, Samuelem Prophetam fuisse diabolicum. Secundo, Prophetas fuisse diabolicos. Tertio, Joannem Baptistam fuisse diabolicum. Quarto, Christum & Apostolos fuisse diabolicos. Omnia ista sunt nefanda.

Primum patet. Quia religiosorum conventus primus Samuelis, qui instituit jugiter psallere coram Deo, ut ait Magister in historiis super illo: Obvium habebis gregem Prophetarum.

Secundum patet. Quia religiosorum personam gesserunt Propheta & eorum filii, ut patet in eodem. Et Hieronymus in epistola 62. Filii quidam Prophetarum, quos monachos in V. T. legimus, edificabant sibi casulas prope flumina Jordanis, & urbibus derelictis, poenta & herbis agrestibus vivebant.

Tertium patet. Quia Joannes Baptista in eremo vixit, cui vestis aspera, zona pellicea, mel sylvestre, omnia virtuti & continentie preparata. Unde Hieronymus epistol. 50. ad Eustochium, Nolli, Josephum tales in secunda Judaeae captivitatis historia descripsisse. Vita Anachoretarum auctor Paulus, illustrator Antonius, princeps Joannes Baptista.

Quartum patet. Quia filius Dei, cum esset dives omnium, factus tamen propter nos egenus, sacram religionem veraciter instituit & authenticavit, quando pauperes elegit divites in fide, ut relidis omnibus eum sequerentur, Matth. 4. Venite post me. Et de qua Apostoli gloriantur, Matth. 15. Ecce, nos reliquimus omnia & secuti sumus te, quod est apostolici fastigii, ut ait Hieronymus epistola 8. Ex hoc fecit Apostolos, ait Chrysostomus super Matth. homil. 46.

Magna ergo apparet insania detrahentium Religionibus privatis, imitantibus vitam Christi & Apostolorum religionem, quam Christus discipulis tribuit & aliis predicavit, Si vis perfectus esse, vende & vende. &c.

CONCLUSIO XXXII.

Ditare clericum est contra regulam Christi.

Ista videtur falsa & erronea.

Cum regula Christi se extendat non solum ad contemplatores, sed etiam activos, ut patet per Glossam Luc. 10. Ubi comparat Mariam vitam contemplativae & Martham activae. Pralati autem utramque vitam debent exercere, exemplo Moysi, qui ingrediebatur tabernaculum, & ibi vitam contemplativam ducebat, & saepe egrediebatur, ad populum per vitam activam regendum, ut patet in libris Levitici & Numerorum.

Similiter Joannes Evangelista laudat Cajum, virum Religiosum, in 3. Canonica, dicens: Fidenter facis, quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos, qui testimonium habuerunt caritatis tuae in conspectu Ecclesie, quae bene facis, deducamus digne Deo. Et sequitur in fine: Nos ergo debemus suscipere hujusmodi. Ubi Glossa vide-

75
ANNO CHRISTI
deur inuere, quod viri Ecclesiastici, tenentur & debent suscipere fratres peregrinos, qui pro nomine Dei profecti sunt, & eisdem humaniter impendere, providendo de necessariis.

Unde, sicut, Petro præcipiente, sacerdotes tenentur omni poscenti reddere rationem de ea, quæ in nobis est, fide, 1. Pet. 3. ad confortandam fidem puerorum: sic valde utile est ad confortandam caritatem inimicorum, habere divitias, quibus sustententur. Exemplo B. Clementis, qui non sinebat pauperes, quos unda Baptismatis tenoverat, publicæ mendicitati fieri subiectos, ne donis gentiliū coinquinarentur, ut patet in eius Legenda.

CONCLUSIO XXXIII.

Silvester Papa & Constantinus Imperator erraverunt Ecclesiam dotando.

Ista conclusio est temeraria, scandalosa, in fide suspecta, contra bonos mores, & erronea. Patet. Quia quilibet homo tenetur de iure obsequi Deo, sive servare de bonis fortunæ. Sed quilibet, Ecclesiam de bonis fortunæ dotando, servit Deo de bonis fortunæ. Ergo &c. Major nota est de se. Et minor probatur per illud quod habetur Matth. 10. Qui vos recipit, me recipit: loquebatur Christus de Apostolis: Et qui me recipit, recipit eum, qui me misit.

Item, Christus, quod Ecclesiæ sit, tibi putat factum fore, Actor. 9. de Paulo, qui persequetur Ecclesiam, cui Christus dixit: Saul, Saul, quid me persequeris? Et infra: Ego sum Jesus Nazareth, quem tu persequeris. Igitur, in hoc quod per Constantinum & Silvestrum in dotando Ecclesiam factum fuit, non ex hoc ipsi erraverunt, cum Christus sibi factum fuisse reputet. Ut patet etiam per illud Matth. 13. Quod uni ex minimis istis feceris, mihi feceris.

Item, patet per aliud. Quoniam Ecclesiam ditare non est errare. Patet; quoniam alias sequeretur, quod Moyses ex præcepto Dei decimis, primitiis & aliis oblationibus synagogam ditando, quæ erat signum & figura Ecclesiæ, errasset, quod est manifeste falsum.

Item, etiam & vir fortissimus Judas, duodecim millia drachmarum argenti mittendo Hierosolymam sacerdotibus, errasset.

Item, & Patricius Romanus ditando de omnibus bonis suis Ecclesiam in honorem Virginis Mariæ, errasset, quod est falsum. Patet. Quoniam Virgo mater Christi oblationem accepit, & miraculo nimis approbavit.

Item, Papa Christi Vicarius est Dominus omnium temporalium, sicut est spiritualium, ut patet 22. dist. Omnes, Ubi ista: Deus B. Petro æterna vita clarigero terreni simul & celestis imperii Jura commisit. Dando igitur alicui, quod suum est, non est errare. Patet de se.

Item, nulli tempore Apostolorum ditantes Ecclesiam de bonis suis, erraverunt, ut patet Actor. 8. Neque enim quisquam agens erat inter illos, supple, Apostolos & discipulos, in quibus tunc erat Ecclesia. Quotquot enim possessiones agrorum aut domorum habebant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum.

Item, Ananias & Saphira uxor ejus, quia defraudarunt de pretio agri, quod erat multi-

tudinis credentium, subitanea morte extincti sunt, Actor. 5. Ergo, &c.

ANNO CHRISTI

CONCLUSIO XXXIV.

Licit alicui Diacono vel Presbytero predicare verbum Dei absque apostolica sedis vel Episcopi auctoritate.

Ista conclusio est falsa & contra determinationem Ecclesiæ, erronea & temeraria.

Unde, De hæreticis, Decr. l. 5. c. 7. c. 12. Cum ex injuncto, expresse ista conclusio damnatur, allegando illud Apostoli Rom. 10. Quomodo predicabunt, nisi mittantur? Ubi etiam respondens Papa, ut satisfaciat illis, qui prætendebant, se a Deo invisibiliter esse missos, c. prælegato sic dixit: Non sufficit cuiquam tantum asserere, quod ipse sit missus a Deo, cum hoc quilibet hæreticus assereret; sed oportet, quod adstruat suam invisibilem missionem, vel operatione miraculi, vel per scriptum testimonium speciale. Unde cum Dominus vellet mittere Moser in Ægyptum ad filios Israel, quod crederent ei, quod mitteretur ab ipso, dedit ei signum quod converteret virgam in colubrum, & colubrum iterum reformaret in virgam. Joannes quoque Baptista sua missionis testimonium speciale protulit ex scriptura, respondens sic Sacerdotibus & Levitis, qui missi ad interrogandum, quis esset, & quæstionem sibi baptizandi officium assumisset: Ego vox clamantis &c. Non est ergo ei credendum, qui dicit se missum a Deo, nisi de se testimonium proferat speciale de scripturis, vel evidens miraculum operetur. Nam de his, qui missi dicuntur a Deo Evangelista testatur, quod ipsi prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.

Item, ex ista conclusione, quisque, non obstante inhibitione sedis apostolicæ, posset sacerdos vel diaconus prædicare, & sic hæretici non posset a prædicatione arceri. Quod temerarium est dicere, & Ecclesiæ periculum non modicum immineret.

CONCLUSIO XXXV.

Ingredientes ordinem aut aliquam religionem, eo ipso sunt inhabiles ad observandum divina præcepta, & per consequens perveniendi ad regnum calorum, nisi apostataverint ab eisdem.

Ista conclusio est falsa, erronea, & ad malum inductiva.

Tum primo, quia via consiliorum difficilior est via præceptorum. Propter quod Christus de consiliis ait: Qui potest capere, capiat. Et Apostolus: De Virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Et Hieronymus epistola 96. Grandis virtus est, & sollicita diligentia, servare, quod nactus sis, in carne non carnaliter vivere, tecum pugnare quotidie, & inclusum hostem Argi, ut sabala servans, centum oculis observare. Sed ingredientes religionem ad hujusmodi consilia se obligant, ut patet in tribus votis, & ista observare possunt, aliter se ad impossibile obligarent. Igitur. Et, a fortiori, ad præcepta.

Tum secundo, quia Matth. 5. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum calorum. Insinuat Christus, per hanc paupertatem fundatam esse virtutem & beatitudinem. Sed ingredientes religionem ad hanc se obligant se-

cunt.

ANNO
CHRISTI
1431.

cundum exigentiam sui status propter Christum. A
Quod melius est, quam monasteria construere,
& pauperes sustentare, prout ait Hieronymus
Epistola 40. Qualem vitam habuere credentes
Alexandriæ sub Marco Evangelista, ut narrat
Philo, vir doctus Lib. 1. Eccles. bist. c. 16. Pri-
mum, inquit, omnes renuntiabant cunctis facul-
tibus, & extra urbem egressi in hortibus &
exiguis agellis debebant, resurgentes impariter
propositi & vita dissimili contubernia, scientes
impedimento esse, hoc arduum voluntatis iter vir-
tutis incedere. Multa sequuntur ibi stupenda,
quorum nonnulla servantur a Religionibus pri-
vatis.

Tum tertio, quia extremæ dementiæ est
dicere, ingredientem religionem non posse per-
venire ad regnum cælorum, nisi apostataverint.
Cum sancti per Ecclesiam approbati & cano-
nizati, ad ingressum earum invitent. Ut patet
in epistolis Beatorum Bernardi, Augustini &
Hieronymi. Unde Hieronymus epistola 35. Li-
cet parvulus ex collo pendeat infans, licet sparso
crine & scissis vestibus, ubera, quibus te nutri-
verat, mater ostendat, licet in limine pater ja-
ceat, percalcato patre perge facis oculis ad ve-
xillum crucis. Evola. Solum pietatis genus in
hoc re est, esse crudelissimum.

CONCLUSIO XXXVI.

Papa cum omnibus clericis suis possessiones habentibus suis hæretici, & suos possessiones habent, & omnes consentientes eis Domini seculares & ceteri laici.

Ista falsa videntur & temeraria. Quia non omnes clerici voverunt paupertatem. Nec videtur aliqua regula generalis data a Christo, quæ eos obliget, quando ipsi possunt saltem ut dispendiosiores recipere divitias, dicente Augustino super Joannem, sermone 62. Habebat, inquit, Dominus loculos, a fidelibus oblati conservans, ut suorum necessitatibus & aliis indigentibus subveniret. Et tunc primum Ecclesiastica pecunia instituta est, ut intelligeremus, quod præcepit, non esse cogitandum de crastino, non ad hoc secisse præceptum, ut nihil pecunie servaretur a sanctis, sed ne Deo propter ista servaretur, & propter inopiæ timorem justitia deleteretur.

Unde S. Paulinus Episcopus non contemnit Ecclesiam facultates, ut patet in ejus Legenda.

Similiter S. Hilarius Arelatensis Episcopus non solum illa, quæ tunc habebat Ecclesia, possedit, sed etiam acceptis fidelium munere hereditatibus, ampliavit, ut habetur 12. q. 1. Expedit.

Item, B. Ambrosius in lib. de vita & obed. c. Theodosius, dicit, quod Constantinus eo quod hereditatem fidei principibus reliquit, magnum locum meriti apud Deum reperit.

Item, quis præsumeret hæreticare beatissimos Sixtum Papam & Laurentium Archidiaconum Romanæ Ecclesiæ, qui habuerunt thesauros Ecclesiæ, uti patet in eorum Legendis.

Item, Levita erant figuræ cleri novæ legis, & tamen de his dicit Deus Moysi: Præcipe filiis Israel, ut dicit Levitis de possessionibus suis, Num 32. Igitur a simili clerus iste potest habere possessiones, & per consequens non sunt hæretici, dummodo alias a fide non deviant.

CONCLUSIO XXXVII.

Ecclesia Romana est Synagoga satanae, nec Papa est immediatus & proximus Vicarius Christi & Apostolorum.

Illam conclusio est falsa, scandalosa, erronea & hæretica.

Patet primo quoad primam partem. Quoniam omne illud, extra quod non est salus, perveniendi ad vitam æternam, non est synagoga satanae. Sed Ecclesia Romana est huiusmodi, Igitur. &c. Major nota est de se. Et minor probatur, de Summa Trinitate & fide catholica, c. Firmiter. Ubi sic dicitur: Una est hæc Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur. Sed ista Ecclesia una, extra quam non est salus est Romana Ecclesia, uti patet dist. 12. c. Non accet. Ubi dicitur: Non decet a capite membra discedere, sed juxta scripturæ testimonia omnia membra caput sequantur. Nulli vero dubium est, quin catholica & apostolica mater sit omnium Ecclesiarum, a cuius regulis nullatenus convenit deviare. Et sicut filius hominis venit implere voluntatem Patris, sic & nos oportet implere voluntatem Matris nostræ, quæ est Ecclesia, cujus caput Romana consistit Ecclesia. Igitur &c.

Item, secundo. Omne illud, cujus de necessitate salutis oportet regulas insequi, non est synagoga satanae. Sed Ecclesia Romana est huiusmodi. Igitur &c. Major nota est de se. Minor probatur dist. 20. c. Sacrosancta. Ubi sic dicitur: Sacrosancta Romana & apostolica Ecclesia non ab Apostolorum, sed ab ipso Salvatore nostro primitum obtinet. B. Petro apostolo dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.

Secunda pars probatur. Non aliter est sentientium, quam quod Romana sentit Ecclesia. Sed sancta Romana Ecclesia sentit, quod Papa est immediatus & proximus Vicarius Christi, & Apostolorum. Major patet, de hæreticis, c. ad abolendum. Minor est de te notata. Maxime cum Papa sit caput Ecclesiæ Romanæ, quæ est caput universalis Ecclesiæ. Ex jam dictis decretis, & etiam per illud quod habetur ibi. 6. De parvis, Ecclesia Romana omnium Ecclesiarum caput est & Magistra, & dist. 12. c. 1. Romana Ecclesia caput est omnium Ecclesiarum. Item, Minor patet per illud quod habetur Joann. ultimo: Dilectio Joannis, diligis me plus his? & dixit Jesus bis: pasce agnos meos, & postea: pasce oves meas. Cum igitur ex jam dicta Decretal. ad abolendam, universalis Ecclesia sentiat Papam esse proximum & immediatum successorem Petri, & verum vicarium Christi Jesu, ut patet de se, & ex c. præallegato; Igitur prima pars est falsa.

CONCLUSIO XXXVIII.

Decretales epistolæ sunt Apocrypha & seductiva a fide Christi, & clerici suis fuit, qui eas student.

Illam conclusio habet tres partes. Prima pars est contra determinationem Ecclesiæ, de constitutionibus. Constitutiones summorum Pontificum sunt servandæ. Et convenit dictum Hilarii Papæ 25. q. 1. c. 4. Nulli fas, ubi dicitur: Nul-
lus fas

ANNO
CHRISTI
1431.

li fas sit sine status sui periculo, vel divinas A
constitutiones, vel apostolica sedis decreta temerare.

Et etiam contra dictum Damasi Papæ, Violatores Canonum voluntarii a sanctis patribus graviter judicantur, & a Sancto Spiritu, instinctu cujus ac dono ditati sunt, damnantur, quoniam blasphemare Spiritum Sanctum non incongrue videntur.

Et est contra dictum Papæ Hormisdæ, in eadem Causa, c. 9. Prima salus, Ubi dicitur: Prima salus est recta fidei regulam custodire, & a constitutionibus patrum nullatenus deviare.

Et etiam contra Decretalem Adriani Papæ, ibidem c. 11. Generali, Ubi sic dicitur: Generali decreto statuimus, ut execrandum anathema sit, & velut prævaricator fidei orthodoxa semper apud Deum reus existet, quicumque Regum seu Episcoporum vel potentum deinceps Romanorum Pontificum decretorum censuram in quocumque crederit vel permisit violandam.

Ex quibus omnibus patet, quod Decretales non sunt apocryphæ summorum Pontificum.

Secunda pars est hæretica. Cum Decretales promoveant & proficiantur Christi fidem illatam, ut, de summa Trinitate, de celebratione Missæ, de Baptismo, & de aliis sacramentis: Insurgentes hæretes condemnando. Ubi patet Decretalium volumina perlegendi.

Unde Summus Jurium vindex nostri ævi, Franciscus de Zabarellis, in sermone, quem fecit Paduæ de anno Domini 1392. pro principio lectionis suæ, in laudem hujus scientiæ pulchre sic inquit. Quid enim leges, maxime Canonica, potissima, nisi ut illabejectam & incontaminatam mentem a terrestri contagione conservent, ducant in Dei notitiam, dilectionem & inherentiam.

Hæc est sola sapientia, præcipue Canonica, quæ ab altissimo ante secula prodians, & in statu temporum ad creaturarum regimen donata hominibus, hominem gloriose sublimat, a luxuque præservat, quibus utatur, instruit, & quo ordine, temporalibus, religionem suadet, ceremoniasque & earum cultus instituit, qualiter urbi quaque moderatione parentibus, agnatis, cognatis, affinibus, amicis, notisque & ignotis omnibus per officia pareamus. Et idem in sermone anni sequentis sic concludit. Hæc igitur amemus, hinc exquiramus, in ea versemur. Quoniam cum cetera per partes hominum erudiant, hæc secundum omnes numeros perhit, perque omnes gradus virtutum promptum reddit ac faciem: Quomodo Deus colendus, qualiter diligendus proximus, honore quoque celebrandi parentet, quali fide observanda tenenda augentique patriæ, qui divinarum & humanarum sit ordo rerum, quis modus, quicquid denique secundum omnes ætatum distinctiones hominum debeat. Hæc sacratissima sapientia Canonica tradit uberrime. In hac enim est perfecta veritas & sapientia. Et quicquid alibi quaeritur, hæc perfectissime invenitur; 3. dist. 9. Si etenim.

Tertia pars est erronea, blasphemata, & injuriosa, insurgens contra Innocentium III. Gregorium IX. Bonifacium VIII. Clementem V. & Joannem XXII. præcipientes Universitatibus, clericis, Doctoribus & Scholaribus, tam Tolosana quam Bononiensis, quam etiam Avinionensis, quatenus eorum Decretales aliqui ex supra dictis legerent & studerent.

Item, patet, quia Decretales, quæ parti morali pro sui magna parte subalternantur, fugant veritatem & stultitiam, ut supra in secunda parte plene demonstratum est. Et per

consequens studendo in eis clerici non sunt stulti.

CONCLUSIO XXXIX.

Imperator & seculares seducti sunt a diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus.

Ista propositio est falsa & erronea.

Quia Proverb. 3. dicitur: *Honora Dominum de tua substantia.* Imperator ergo honorando Deum in dotatione sponte Christi de sua substantia non est seductus a diabolo, quoniam fecit quod debuit. Nam teste Gregorio, tanto quis debet esse humilior atque ad servandum Deo promptior, quanto se obligatorem conspicit.

Tum secundo. Quia ratio naturalis dicit, quod Dei minister sustentetur de substantia divitum & potentum, & quod seminantibus spiritualia debent ministrari temporalia, Corinth. 13. *Si nos vobis spiritualia seminamus, non est magnum si corporalia vestra metemus.* Et super illo psalmi: *Sumite psalterium, & date tympanum.* Glossa: id est, *sumite spiritualia, & date temporalia.* Igitur Imperator & Principes Seculares, aliis ordinatione divina in temporalibus abundantiores, non fuerunt seducti.

Tum tertio, quia Prælati sunt dispensatores bonorum Ecclesie, teste Augustino ad Bonifacium. *Si privatim, quæ nobis sufficiunt, possidemus, non ista nostra sunt, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vendicando.* Seculares igitur Principes Ecclesiam sic bonis temporalibus ad finem præmissum dotantes, fecerunt opus pium & meritorium.

Propterea, cum sine fide salvationis implicita vel explicita nulli hominum poterat esse salus, Act. 4. & in temporis processu fuerit secundum magis & minus monstrata, secundum Alexandrum de Halis in Summa, lib. 3.

Et primo, in natura Deitatis. Hinc honorari debuit primitiis & primogenitiis gregis Abel. Ut significaretur, quod iste, qui erat principium conditionis, & primogenitus filius Dei, esset principium reparacionis.

Secundo revelabatur in natura creata, in qua sumeret officium redemptoris, offerens oblationem placationis pro hominibus ad Deum. Hinc honorari debuit in victimis & sacrificiis.

Et tertio, quod in natura humana, & non angelica expleret officium redemptoris. Hinc honorari debuit in decima, in qua designatur natura humana, ut patet Luc. 15.

Igitur, cum tempore gratiæ omnia de Salvatore completa sint, debuit honorari in amplioribus a fidelibus Christianis, in bonis temporalibus; maxime Imperatore & Principibus, cum illi magis abundent, juxta dictum Christi: *Nisi abundaverit justitia vestra.* Et Num. 37. *Præcipe filiis Israel, ut dens Levitis de possessionibus urbes ad habitandum & suburbia pecoribus ac jumentis.* Item. *Levitic. ultimo: Si quis agrum possessionis suæ dederit Domino, sanctificatus Domino erit, & possessio consecrata, & ad jus sacerdotum pertinebit.*

Seculares ergo Principes sic facientes zelo Dei conformiter egerunt. Igitur sic agendo non sunt seducti a diabolo.

ANNO
CHRISTI
1431.

CONCLUSIO XL.

*Electio Papæ a Cardinalibus est per dia-
bolum introducta.*

Ista conclusio est erronea.

Quia contradicit determinationi Ecclesie in Concilio Lateranensi congregato. Ubi sacro approbante Concilio ponitur, quomodo Papa est a Cardinalibus eligendus. De electione, c. licet.

CONCLUSIO XLI.

*Non est de necessitate salutis credere Romanam
Ecclesiam esse summam inter alias
Ecclesias.*

Ista conclusio est falsa, temeraria & erronea ac hæretica, si intelligatur pro tempore præfenti.

Probat *primo* sic: Omne illud, quod Christus fundavit & instituit tanquam summum, in via omnium Ecclesiarum, est de necessitate salutis credendum. Sed Ecclesia Romana est huiusmodi. Igitur. Major nota est de se. Et minor probatur 22. dist. c. Omnes, ubi sic dicitur: *Omnes cathedras vel Ecclesiarum cuiuscumque ordinis, dignitatem instituit Romana Ecclesia. Illam vero ipse Iesus Christus fundavit, & supra petram fidei mox nascentis erexit, qui B. Petro æterna vita clavigero terreni simul & celestis imperii iura commisit.*

Item, *secundo* sic: Omne illud, cuius contrarium credere est hæreticum, est de necessitate salutis credendum. Sed Romanam Ecclesiam sic credere, est huiusmodi. Igitur. Major nota est de se. Minor probatur, dist. 19. ubi sic dicitur. *Qui non obedit statutis Romana Ecclesia, hæreticus est & excommunicatus.* Hoc est dictum secundum Joannem ibidem: Si talis dicat vel credat, Romanam Ecclesiam non esse caput universalis Ecclesie, nec posse Canones condere.

Ista eadem conclusio, quod ad suam falsitatem & condemnationem, patet tam immediate allegatis Decretis in 35. conclusione Igitur &c.

Item & per Decretum, quod habetur 12. g. 1. Romana, ubi sic dicitur: Romana Ecclesia caput est omnium Ecclesiarum.

Item: Omne id credendum de necessitate salutis, ad cuius iudicium majores Ecclesie causas, ut principia fidei, oportet referre. Sed illud est Petri sedes, quæ est Romana Ecclesia. Igitur. Major nota est de se. Et minor probatur de baptismo & ejus effectu, c. Majores quorum. Item 2. dist. Decreti, c. Omnis, ubi sic: *Omnis qui Romana Ecclesia privilegia ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite tradita auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur ac est hæreticus.*

CONCLUSIO XLII.

Fatum est credere Indulgentiis.

Ista conclusio est erronea, & contra bonos mores.

Ex ipsa enim sequitur, quod Ecclesia in remittendo (hic in MS. parva lacuna.) Et consequenter non esset verum verbum Christi: Concil. General. Tom. XXVIII.

A Quocumque ligaveritis &c. quod nequaquam intelligitur de reatu culpæ remissione, sed etiam de pœnæ diminutione, & quoad episcopos de relaxatione.

Item, sequeretur, quod sponsus Ecclesie universalis, & sponsi particularium Ecclesiarum, suscitantes semen fratris sui Christi, eiusdem & eorum. Sponso priori non possent distribuere de bonis sponsi prioris, scilicet merito passionis ejusdem, relictis ad usum sponsæ.

Sequeretur etiam, quod non possent de bonis sponsæ & de peculio filiorum & filiarum ejusdem, demta supererogatione martyrum, confessorum & virginum, qui sunt thesauri Ecclesie, sponzæ Christi. Quod asserere est contra leges divinas pariter & humanas.

CONCLUSIO XLIII.

Augustinus, Benedictus, Bernardus, damnati, nisi pœnituerint de hoc, quod habuerunt possessione. & instituerunt & intraverunt Religiones. Et sic a Papa usque ad summum religiosorum omnes sunt hæretici.

Ista conclusio intert blasphemiam contra Christi consilia sancta.

Nam sancti prænominati fundaverunt Religiones suas & instituerunt secundum vitam apostolicam & consilia Christi, religando eos, qui veniunt, ad certas ceremonias, & circumstantias, per quas melius, sincerius, & securius possent mandata Dei obtemperare una cum consiliis.

Patet per discursum Regularum ipsorum sanctorum, & per omnes constitutiones ab ipsis introductas.

Item. Quare homo debet dici damnatus ex eo, quod offert votum Deo de omnibus bonis suis? Sed instituentes Religiones prædictas & eas intrantes de omnibus suis offerunt votum Deo. Nam per votum castitatis Deo offerunt sua corpora, juxta illud Rom. 12. *Exhibeat corpora vestra hostiam viventem.* Sed per votum paupertatis omnia bona exteriora Deo offerunt, juxta illud Rom. 15. *Obsequium meum oblatio accepta fiat in Jerusalem sanctis.* Per votum vero obedientie offerunt Deo spiritum contribulatum de quo psalmus *Sacrificium Deo spiritu contribulatum.*

Quod vero dicit, Papam & religiosos esse hæreticos, ex præcedentibus ita patet esse absurdum, quod juxta sententiam Joannis evangelizæ. Ex quo non affert doctrinam evangelicam, & incidit in peccatum grave, non pro eo orandum arbitror, sed igne coniundendum.

CONCLUSIO XLIV.

In MS. non comparat

CONCLUSIO XLV.

Omnes Religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.

Ista conclusio est falsa, insana, scandalosa, temeraria, erronea & hæretica.

Patet *primo* ex superior allegatis in condemnatione XXI. conclusionis.

Item *secundo*. Quoniam, si sic, ut dixi in supra dicta conclusione, sequitur quod religio Christiana sit introducta a diabolo. Quod est

ANNO
CHRISTI
1431.

ANNO
CHRISTI
1431

aburdum & haeticum dicere. Cum constat, quod a Christo.

Item, *tertio*. Quoniam, si sic, ut dicit antedicta conclusio, sequitur, quod omne id, quod est vite aeternae meritum, est introductum a diabolo. Quod est absurdum. Sed sequela patet, quoniam ingressus religionis Christianae & religionum approbatarum est vite aeternae meritum. Et ibi concurrunt omnia requisita ad ingressum religionis.

Item, *quarto*. Quoniam, si sic, sequitur, quod omne id, quod est mundum & immaculatum apud Deum, est introductum a diabolo, sed id est falsum & erroneum. Falsitas consequentis patet per illud, quod habetur *Jeremi 1. Religio munda & immaculata apud Deum & peccatorem, hoc est, visitare pupillas & viduas &c.* Consequentia patet de se. Igitur &c.

Et hoc principaliter dicitur propter illum terminum, *indifferenter*, in ista conclusione positum.

Explicit Improbatio XLV. articulorum haeticorum WICLEFFI.

X X I I I.

THEOLOGORUM CONSTANTIENSIS CONCILII

Ex tribus
M. Germani
bas

*Diffusa condemnatio XLV. Articulorum
Wicleff*

In M. Caesareo Vinobonensi, hoc titulo:

*Bona collecta in Concilio Constantiensi & missa
cata ab eodem contra Articulus Joannis
Huis (Wicleff) praemissos.*

ARTICULUS I.

*Substantia panis materialis & similiter substantia
vini manent in Sacramento altaris.*

ARTIC. II.

*Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem
sacramento.*

ARTIC. III.

*Christus non est in eodem Sacramento identice &
realiter in propria praesentia corporali.*

Quia sancta mater Ecclesia ex textibus & sententiis Evangelicis & Apostolicis determinavit clare & expresse in capitulo: *Firmiter credimus*, (*Doct. l. 1. tit. 1. c. 1.*) & ibi dicit, se firmiter credere, & simpliciter consistere inter alia, quod sub speciebus panis & vini corpus & sanguis Christi veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate divina: Transubstantiata dico, tali transubstantiatione, qua panis & vinum secundum corporales eorum substantias sic convertuntur substantialiter, & transeunt in veras substantias corporis & sanguinis Christi, quod nequaquam illis substantiis panis & vini remanent in sacramento altaris, sed species panis & vini sine subiectis, sub quibus sicut speciebus peregrinis corpus & sanguis Christi veraciter continentur tanquam *cibus & potus sacramentalis & mysticus*, quo corpus Christi

mysticum, & sacramentale in loco peregrinationis suae a Domino hic super terram habet cibari & potari, sacramentaliter & mystice, resciri, sustineri, oblectari, nutriri, augeri, cum membris suis, & ad perfectam staturam sacramentalem & mysticam perducitur.

Quod autem de tali transubstantiatione, in *cap. Firmiter credimus* praesallegato, loquatur Ecclesia, & non de quacumque alia novitate excogitata: patet manifeste, quia jam per ducentos minus forte duobus annis a tempore Innocentii III. qui cum MCCCC. & XV. Prelatis, Romae in Concilio generali ecclesiasticae in nomine Domini congregatis, illam praedictam determinationem fecit, (secerunt) & illam fidem simpliciter confessus est, (confessi sunt) scilicet, *quod sub speciebus panis & vini corpus & sanguis Christi veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate divina*: Ab illo inquam tempore Innocentii III. per ducentos quasi annos sola praedicta transubstantiatio catholice fama, credita, tenta, intellecta & accepta est per universitatem Christianorum, per Romanam Ecclesiam, & per omnes alias inferiores, metropolitanas, cathedrales, collegiatas, parochiales, conventuales &c. Ecclesias, per communitatem Prelatorum, per communitatem sapientum ecclesiasticorum, & scholasticorum fidelium, scripta in libris theologicis & juridicis Doctorum catholicorum. Sola inquam praedicta transubstantiatio sic per ducentos quasi annos ab Innocentio III. Papa fama, credita, tenta, intellecta & accepta est in illis verbis determinationis & confessionis Ecclesiae, ubi dicitur, *quod sub speciebus panis & vini corpus & sanguis Christi veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate divina &c.*

Et plenum est ratione, quod sancta mater Ecclesia sic determinavit, & sic confessus est simpliciter, & sic firmiter credit secundum auctoritatem Evangelicam & Apostolicam de transubstantiatione panis & vini in corpus & sanguinem Christi. Nam Christus secundum Evangelium accepit panem materiale in manus suas, & benedixit, fregit & dedit discipulis dicens: *Accipite, & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Et similiter calicem, hoc est vinum in calice, & benedixit dicens: Bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus Novi Testamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Et sicut Christus non confecit ibi, & consecravit panem materiale, & vinum corporale, cibum & potum de terra, terrenos, animales, pro corporibus hujusmodi terrenis & animalibus: Sed ibi talibus confecit & consecravit sacramentalem & mysticam cibum & potum, de caelo caelestem & divinum, sub peregrinis speciebus panis & vini latentem, pro tuo sacramentali mystico corpore, de caelo caelesti & divino sacramentaliter & mystice reficiendo, nutriendo, agendo cum suis membris, & in statura sacramentali mystica perficiendo: Sic, cum dixit: *Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*: Et similiter: *Hic est sanguis meus &c.* demonstrando ibi commendatum, & commendando demonstravit, cibum & potum sacramentalem & mysticum, sub peregrinis speciebus panis & vini ibi latentem, quo mysticum, sacramentale corpus suum cum membris, hic in loco peregrinationis a Deo peregrinans, cibaretur & po-

ANNO
CHRISTI
1431

ANNO
CHRISTI
1519.ANNO
CHRISTI
1519.

potaretur sacramentaliter, mystice. Huiusmodi autem cibus & potus aptissime est verum corpus & verus sanguis Christi sub speciebus peregrinis panis & vini. Et sicut vero naturalis anima Christi, supremum & primum via perfectionis deificata, est ex hoc sacramentalis & mystica anima sacramentalis & mystici corporis Christi & membrorum eius: sic valde proportionabiliter verum naturalem corpus Christi & sanguis sub speciebus peregrinis panis & vini sunt cibus & potus ac nutrimentum sacramentale mysticum, illius mystici sacramentalis corporis. Quo quidem nutrimento anima illa mystica in illo mystico corpore habet conservari, & habet corpus illud nutrire, augere, & in statura mystica mediante tali nutrimento perficere: Sicut anima naturalis mediante naturali nutrimento in corpore animalis conservatur, & illud nutrit & auget, & perficit in statura naturali.

Quia igitur Christus accepit panem naturalem in manus suas, & benedixit, dicens discipulis suis: *Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur*, & ibi sicut cibum sacramentalem, mysticum, quem consecravit & consecit, solum in illis verbis commendavit accipiendum ad manducandum: sic ibi solum illum cibum demonstravit. Et quia solum corpus Christi verum erat, & sic huiusmodi sacramentalis mysticus cibus pro corpore mystico solum: Ergo veram substantiam sui corporis veri per pronomen *Hoc* ibi demonstravit. Et per consequens cum accepit panem naturalem cuius visibilis species remansit, & benedixit, & dedit discipulis suis dicens: *Hoc est corpus meum*, & ibi solum substantiam corporis sui demonstravit, oportebat panem ibi esse transubstantiatum in veram substantiam corporis Christi, transubstantiatione certe tali, quam supra dicta est.

Similiter de vino respectu sanguinis Christi est dicendum.

Paret ergo, quam supra modum rationabilis est fides & confessio sanctæ matris Ecclesiæ de tali transubstantiatione, cum dicit, consistendo, quod sub speciebus panis & vini verum corpus & sanguis Christi veraciter continentur, transubstantiatis panis & vini in corpus & sanguinem, potestate divina.

Unde & sic potest argui: Vel in sacramento altaris manet ipsa substantia panis materialis, vel non.

Si non manet, & tamen ibi remaneat tota species per se sensibilis ipsius panis, qui non potest esse in aliquo subiecto, quam in pane: sequitur, quod talis species panis stetit ibi sine subiecto, & quod ipsa substantia panis tota, aut transiit in nihilum, quod est penitus irrationabile in tali benedictione & consecratione Christi, aut transiit & conversa est totaliter ibi non in aliam rem, quam in verum corpus Christi, & in sacramentalem cibum & mysticum, sacramentaliter sub specie panis contentum, sicut credit fides Ecclesiæ prædicta. Et habetur intentum, quod ibi fiat transubstantiatio sæpe dicta.

Si autem manet ipsa substantia panis: Vel ipsa manet ibi sine supposito panis, vel manet in supposito panis.

Si primam, tunc illa substantia unicitur suppositiviter corpori Christi, vel ipsi Christo. Sicut substantia humana sine humana suppositione in Christo existens personaliter vivit *Concil. General. Tom. XXVIII.*

A filio Dei, & eius deitati. Sed hoc consequens est irrationabile & inconveniens. Cum tunc corpus Christi, vel ipse Christus, secundum illam substantiam panis & eius speciem ex tali unione supposita essent figurata, quanta colorata, lapida, frangibilia, corporaliter comestibilia, consumptibilia, & corruptibilia, sicut hostia non consecrata. Sicut enim ex unione suppositali naturæ humanæ ad divinam naturam & filium Dei, filius Dei homo est, substantialiter & accidentaliter dispositus, sicut habet disponi verus homo: sic ibi ex unione suppositali naturæ panis ad corpus Christi & per consequens ad ipsum Christum, oporteret corpus Christi, aut ipsum Christum, esse materialem panem, & disponi substantialiter & accidentaliter sicut panis materialis disponi habet. Quod est inconveniens, ut dictum est.

Si vero dicitur, quod substantia panis manet in supposito panis, tunc ipsum suppositum vel subiectum panis, ibi manens cibus corporalis & animalis, aut est tantum figura & umbra corporis Christi cibi mystici & spiritualis, aut est veritas & lux, puta, ipsum corpus Christi.

Si primum, sequitur, quod supremum sacramentum novæ legis, scilicet altaris, de quo Christus secundum adversarios dixerat, *Accipite, & comedite, hoc est corpus meum*, id est, *hoc figurat, & figuratiter continet corpus meum*: Et similiter, *Bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus*, id est, *hoc vinum figurat, & figuratiter continet sanguinem meum*: Sequitur, inquam, quod tale sacramentum esset imperfectior figura & umbra, quam agnus paschalis veteris legis. Quia agnus Judæorum, existens quid vivum, esset potior figura agni Dei & similior quam panis materialis, non vivum, quod esset figura panis vitæ. Consequens autem est nimis irrationabile. Cum Christus in ultima cena per sacramentum altaris, sicut per veritatem & lucem, voluit terminare, & fugare a nova lege agnum paschalem veteris legis, veluti puram figuram & umbram.

Si dicitur secundum: Sequitur, quod exile suppositum panis esset plus dignificatum, & plus venerandum, quam pretiosa persona genitricis Dei, & cuiuscumque sanctorum infra illam. Quod est nimis absurdum. Et tamen consequentia patet. Quod illud suppositum panis esset vere & realiter corpus Christi vivum & glorificatum, & per consequens, a fortiori, suppositum Christi esset idem illud corpus suum. Et sic suppositum divinum Christi, & suppositum panis esset unum & idem numero. Quia unum & idem numero corpus illud Christi, & sic etiam illud exile suppositum panis, esset vere & realiter illa ineffabilis stola purpurea, puta corpus Christi glorificatum, quam stolam Christus vexit ad sedem Deitatis, sedens ibi in illa ad dextram patris ineffabiliter purpuratus.

Relinquitur ergo ex prædictis, fides summe rationabilis in hac materia, quod sub speciebus panis & vini, sanguis & corpus Christi veraciter continentur, transubstantiatis panis in corpus, & vino in sanguinem, transubstantiatione sæpe dicta.

Hæc prædicta tanta, quæ pro presenti negotio videntur superflua, ideo dixerim, ut occasione talium ostendatur primo incredulis apostatis, quam rationabilis & recte est prædicta fides, & determinatio Ecclesiæ circa sacramentum altaris.

ANNO
CHRISTI
1111

Ut ostendatur eis secundo, si fides & detestatio Ecclesiam est tam supra modum rationabilis & recta, circa transubstantiationem predictam, quam transubstantiatio talibus incredulis videtur modum ultra omnem aliam materiam difficilissima ad credendum, sed etiam in toto incredibilis: Quod tunc ex hoc exclusa omni dissidentia & dubietate securi & certi sint, quicquid sedes Apostolica & Romana Ecclesia tenuerit & determinaverit pro fide Catholica, quod hoc sit fides recta, & quemcumque articulum determinaverit esse hæreticum vel erroneum, quod sit talis:

Nec plus cum errantibus oportet disputare, quando offensum fuerit, quod si hoc tenet pro fide Ecclesia illa, quod hoc sit fides, & si pro errore, quod hoc sit error. Impossibile enim, quod fides Apostolica, & Romana Ecclesia, in qua Papa vice Christi & successor Petri ut caput residens, & collegium Cardinalium, ut corpus succedens aliis similiter Apostolis, in officio definiendi & determinandi circa universam materiam Catholicam & Ecclesiasticam & errores contrarios exterminandi: Impossibile inquam, est, quod talis sedes & talis Romana Ecclesia aliquid determinet, & teneat pro fide Catholica & recta, quod non esset fides recta. Alias in tali casu sedes illa Apostolica & Romana Ecclesia esset hæretica & erronea, tenens tenaciter non fidem pro fide, aut fidem pro non fide.

Quomodo ergo ipsa esset mater & caput omnium Ecclesiarum, in omnibus tanquam magistra sequenda, ad quam in dubiis & arduis est recurrendum, qualis est illa, in aliquo dubitatur? Quomodo ipsa non habebit maculam, neque rugam? Quomodo ejus auctoritati maximam debet cedere usus seu consuetudo? Quomodo ejus Decretales sunt ejusdem auctoritatis, sicut Decreta in corpore Canonum digesta? &c. Quomodo ei post Deum maxime erit: obediendum, ideo quia ipsa est mater & caput omnium Ecclesiarum, contra quam si quis derogando loquitur, hæreticus reputatur? Quomodo ipsa valebit omnes judicare, de ea autem judicare nulli permittitur? Quomodo Christianus, qui ei obedire contemnit, peccatum infidelitatis incurrit? Et ita de quampluribus laudabilibus in Corpore Canonum de ea digestis. Si appareret erronea & hæretica, quomodo ipsa esset securum & certum refugium omnium Ecclesiarum, & universitatis Christianorum visibile in humanis, ad quod secure habereat confugere in omni materia catholica & ecclesiastica? Quale refugium requirunt, & necessario expostulant omnes Ecclesiam & Christianorum communitas, cum Christus sponsus totius sui Ecclesiam talē infinite sciat, & immensibile facilliter potuit illi sponsa ordinata, ipsa tali refugio valde indigente.

Item, ut ostendatur tertio, quod illi primi tres articuli de quadraginta quinque sint hæretici.

Primus. Substantia panis materialis & similiter substantia vini manens in sacramento altaris.

Secundus. Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento.

Tertius. Christus non est in eodem sacramento identice & realiter, in propria presentia corporali.

Nam supponendo ex quid nominis, & significatione vocabuli, quod substantia panis materialis dicitur, qua ipse panis substantialiter est

panis materialis, tunc directe est contra predictam transubstantiationem per Ecclesiam determinatam, quod substantia panis materialis remanet in sacramento altaris. Tunc enim non transubstantiaretur panis in corpus Christi predicta transubstantiatione. Et similiter de vino est dicendum.

Secundus articulus est directe contra transubstantiationem predictam, in principio expositam, de qua, ut dictum est, loquitur Ecclesia in verbis sue fidei & determinationis (in hac materia.)

Tertius etiam articulus est contra eandem determinationem. Nam si in sacramento altaris sub speciebus panis & vini corpus Christi & sanguis veraciter continentur, ut dicit determinatio: Tunc Christus secundum verum corpus suum est ibi vere, presentia sua propria corporali. Et articulus dicit oppositum. Igitur &c.

ARTIC. IV.

Si Episcopus vel sacerdos est in mortali, non ordinat, non conficit, nec consecrat, nec baptizat.

Ille articulus est hæreticus. Quia contra fidem sanctorum & Ecclesiam, & contra sententiam sacri scripturam. Dicit enim B. Augustinus super Joannem: Cum baptizat malus, sicut, quod datum est, unum est, nec impar propter impari ministros, sed per & aequale propter hoc Evangelium: hic est qui baptizat. Et ibidem: Talis est baptismus, qualis est illa, in cuius potestate datur, non qualis est ille, per cuius ministerium datur. Et ibidem: Dedit baptismum Judas: Et non est baptismum post Judam. Dedit Joannes: Et baptismum est post Joannem. Quia qui datus est a Juda, baptismus est Christi, qui a Joanne, Joannis erat, non a Juda Joannis. Sed baptismus Christi etiam per manus Juda datus baptismus Joannis recte proponitur. Ideo quos baptizavit Judas, & Christus. Sic ergo quos baptizat obrivus, homicida, adulter, Christus baptizat. Hac Augustinus. Item super Joannem: Ego dico, & nos dicimus omnes, quia iustus oportet esse tanti iudicis ministros. Sicut ministri iusti si voluerint. Si autem voluerint esse iusti, qui in cathedra Moysi sedens, securum non facit magister meus, de quo spiritus S. dicit: hic est qui baptizat. Non exhorruas ergo columba, id est, Ecclesia ministerium malorum. Respiciat Domini potestatem. Quid facit minister malus, ubi bonus est Dominus? Neque qui plantat, neque qui rigat, aliquid est, sed qui incrementum dat, Deus. Si superbus fuerit minister, cum Diabolo computatur. Sed non contaminatur donum Christi, quod per ipsum fuit. Purum est. Per lapideum canalium transiit aqua ad areolas, id est hortos. In canali lapideo nihil generatur, sed hortus plurius fructus offert. Hac Augustinus.

Item, B. Bernardus, Sermo 66. super canticam, invectens contra hæreticos quosdam: Sicut, inquit, & successores Apostolorum & Apostolicos se nominant, nullum tamen signum sui apostolatus ostendere volunt, & ita dicunt se Ecclesiam. Sed contradicunt ei, qui dicit: Non potest civitas abscondi supra montem patia. Et infra: Jam vero Ecclesiam non cognoscunt. Non est mirum, si ordinibus Ecclesia detrahant, si instituta non recipiant, sed sacramenta contemnant, si mandatis non obtemperant. Peccato.

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1517ANNO
CHRISTI
1517

causis, inquam, sunt Apostolici, Archiepiscopi, Episcopi, presbyteri. At per hoc nec dicitur nec recipiendis sacramentis idonei. Numquid ista duo conveniunt, Episcopum esse peccatorem? Falsum est: Episcopus erat Calphas, & tamen quantum erat peccator, qui in Domum mortis distulit sententiam. Si negas eum esse Episcopum, arguet te Joannes deus testimonium, qui eum in testimonium sui Pontificatus eorum prophetae refert. Apostolus erat Judas, & licet atrocissimus sceleratissimus, electus a Domino. Et tu de illius apostolatu dubitas, quem Dominus elegit. Num, inquit, ego vos docuius eligi, & quas ex vobis Diabolum est? Audis, electum Apostolum existisse Diabolum. Negas posse esse Episcopum, qui peccator est. Super cathedram Moysi sedent scribae & Pharisei, & qui non obediunt eis tanquam Episcopis, inobediencia rei furant, etiam in ipsum Dominum precipitent & dicunt: Quo dicunt, facite. Huc ille.

Ecce, quam clare constat ex fide sanctorum & sententia scripturae, & sic ex fide Ecclesiae, quod in peccato mortali existens nihilominus est Episcopus vel sacerdos, baptizans, consecrans, conficiens, ordinans, precipiens autoritative, & Prælativè. Nec est minus opus officii Episcopalis, in peccato mortali in cathedra sedere, & in eadem prælativè precipere subditis, ubi si non obediunt tanquam Episcopis, inobediencia rei erunt in ipsum Dominum Deum, quam in peccato mortali Episcopum baptizare, consecrare &c. Et, si Calphas dictator sententiae mortis in Deum, cum esset Pontifex anni illius, prophetavit supra modum altam prophetiam, quia Jesus videlicet moriturus erat pro gente, & non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi congregaret in unum, ut dicitur Jo. 12. Quomodo obstat, criminiosum, cum sit Episcopus vel sacerdos, baptizare vel conficere &c. Cum officium Episcopale vel sacerdotale non sit gratia gratum faciens, secundum quam quis meritorie ad vitam æternam operari haberet opera sacerdotalia vel Episcopalia, sicut patet 1. Corinth. 12. & 13. Sed donum gratis datum, secundum quod quis potest & habet juridice, legitime, canonicè & idonee, etiam si non haberit caritatem, facere & exercere opera Episcopalia & sacerdotalia, ut puta ordinare, consecrare, baptizare, absolvere, ligare &c. Sicut etiam filii, filii, vel alii cognati parentum vel cognatorum mortuorum hereditatem relinquunt, juridice, legitime, Canonice & idonee, etiam si caritatem non habuerint, in hereditate succedunt, sicut patet Num. 27. Erat enim hoc filiis Israel sancitum lege perpetua, sicut præcepit Dominus Moysi, ut dicitur ibidem. Hæresis ergo est, quod non ordinet, consecret, conficiat, vel baptinet Episcopus vel Sacerdos, si fuerit in peccato mortali.

ARTIC V.

Non est fundatum in Evangelio, quod Christus missam ordinaverit.

Contra articulum istum hæreticum est fides Ecclesiam, secundum textum Evangelii. Nam secundum Evangelium Christus ipsemet missam celebravit, dum secundum tres Evangelistas, Matthæum, Marcum, & Lucam, gratias agens conficere & consecrare sacrificium altaris, non minus illud Deo offerens quam pascha, illud

cum discipulis manducans. De quo paschate ipse Luc. 22. dicebat. Desidero desideravi hoc pascha manducare vobiscum aliquo tempore. Et cum in figura illius sacrificii Melchisedech sacerdos Dei altissimi panem & vinum obtulit. Christus igitur secundum Evangelium gratias agens sacrificium conficit altaris. Illud sacrificium Deo obtulit, se & discipulos eodem cibavit & potavit, & hymnum cum discipulis post hanc mensam dixit.

Etiam, ad sacrificium veteris legis offerendum sacerdotes fuerunt consecrati, quibus solis licebat sacrificium in domo Domini sacrificare & offerre. Quanto magis Christus ad hoc venerabile sacrificium corporis & sanguinis sui conficiendum & sacrificandum sacerdotes novæ legis consecravit & constituit, dum dixit Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem. Præcipiens in hoc, quod similiter missam celebrarent, sicut ipse, verbis Deum laudando, & muneribus sacrificii honorando. Igitur fundamentum est in Evangelio, quod Christus missam ordinaverit.

Item, secundum Evangelium sacerdos novæ legis debet orare: Pater noster, & sacrificare sacrificium corporis & sanguinis Christi. Cum Matth. 6. dicatur: Sic orabit: Pater noster, qui es in caelis &c. Et Luc. 22. præcipitur sacerdotibus: Hoc facite in meam commemorationem, scilicet Sacramentum altaris sacrificando. Et quia in primitiva Ecclesia pro celebratione missæ sufficiebat orare Pater noster, & sacrificare sacramentum altaris. Sicut secundum veras historias refertur, sanctum Petrum, primum post Christum Pontificem novæ legis, missam celebrasse primam, dicendo solam Pater noster in partibus orientis.

Item, celeberrimum & solemnissimum Ecclesiasticum & sacerdotale officium ac opus est, celebrare missam: Tum, quia a supremo Pontifice usque ad infimam sacerdotem nullum aliud opus & officium Ecclesiasticum & sacerdotale tantum adornatur & solemnizatur exterioribus ceremoniis, ritu, ornatu, & variatione corporali, & interiori mentis attentione, pietate, devotione, reverentia, tripudio, & solemnitate: Tum quia in nullo alio officio Ecclesiastico & opere sacerdotali tam mira solemnitate & celebritate, & tam admirabili Ecclesiastica pulchritudine & subtilitate complicantur, simul verba orationis, & membra sacrificiationis: Verba, quibus laudetur, extollatur & exultaretur Deus, Membra, quibus honoretur, glorificetur, oblectetur, & laudetur Deus: Verba, quibus corpus Ecclesie & membra ejus commendantur Deo, Membra quibus conciliantur Deo: Verba, quibus corpus Ecclesie & membra ejus eriguntur in Deum, Membra, quibus reficiuntur, nutriuntur, augentur, & secundum mysticam statum perficiuntur in Deo: Verba, in quibus currit oratio Pater noster, cum aliis, præstantissimi lectio Evangelii, cum aliis, validissima consecratio sacramenti altaris, celeberrima membra, ubi verum corpus & verus sanguis Christi cum suis membris offeruntur Deo in sacrificium sanctificans, ubi etiam mysticum corpus Christi cum suis membris offertur Deo in sacrificium sanctificatum.

Et quis posset omnia magna hujus venerabilis officii & operis Ecclesiastici ac sacerdotalis edicere?

Cum autem dicat Christus Jo. 14. Parati

91
 ANNO CHRISTI 1111
 tus spiritus S. quem mittit Pater in nomine suo, A
 illa vos docetis omnia: Quomodo igitur Chri-
 stus per illum Spiritum, quem & ipse a patre
 misit discipulis, Jo. 15. non docuit discipulos
 suis temporibus istud ineffabile opus sacerdota-
 le, opus scilicet missæ? Et per consequens, si
 Christus secundum Evangelium docuit per Spi-
 ritum S. de opere missæ, ipse secundum idem
 Evangelium ordinavit illud opus ineffabile.
 Igitur hæresis est, quod non sit fundatum
 in Evangelio, quod Christus missam ordinave-
 rit. Igitur &c.

ARTIC. VI.

Deus debet obedire diabolo.

Quamvis autem scribatur sic Josue 10. Tunc
 locutus est Josue Domino in die, qua tradidit A-
 morreorum in conspectu filiorum Israel, dixitque co-
 ram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, &
 luna contra vallem Ajalon. Steteruntque sol &
 luna, donec ultisceretur se gens de inimicis suis.
 Nunc scriptum est in libro Josue? Stetit ita-
 que sol in medio caeli, & non subsedit occumbere
 spatium unius diei. Non fuit autem & postea
 tam longa dies, obediens Domino voci hominis,
 & pugnans pro Israel.

Ex hoc textu adversarii dicunt: Si Deus
 obedivit voci hominis, quid repugnat, quod
 obediat diabolo? Et quia Deus non obediret
 diabolo, nisi deceret obedire Deum diabolo
 & per consequens nisi deberet: Igitur Deus
 debet obedire diabolo. Sed si hoc esset verum
 tunc omnino debebant homines obedire dia-
 bolo, & voluntati ejus. Et cum non velit,
 nisi iniqua & injusta & perversa, propter om-
 nimodam perversitatem suam, igitur homines
 debebant obedire diabolo in iniquis injustis &
 perversis. Cum autem sit absurdum, eo, quod
 tunc contra Evangelium possit homo servire
 duobus dominis, obediendo Deo, sicut debet,
 & obediendo diabolo, sicut debet, juxta ad-
 versarium: Quanto incomparabiliter magis ab-
 surdum, quod Deus debet obedire diabolo.

De hoc autem, quod dicitur, Stetit itaque
 sol &c. obediens Domino voci hominis, potest
 intelligi: Sol stetit &c. obediens Domino, id
 est, faciente Domino obedire voci hominis.
 Sicut in simili dicit Apostolus Rom. 8. Nam
 quid oramus, nescimus, ipse autem spiritus pos-
 tulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Postu-
 lat, id est, postulare facit.

Uode quia textus dicit sic: Tunc locutus Jo-
 sue Domino in die, qua tradidit Amorreorum in con-
 spectu filiorum Israel, dixitque coram eis: Sol con-
 tra Gabaon, ne movearis. &c. Ubi juxta teno-
 rem verborum Josue non Domino, sed soli ad
 obediendum præcepit: Et quia sol non potuit
 Jo.ue in hoc obedire, nisi Deo divina sua po-
 tentia miraculose faciente, sicque locutus est
 Josue Domino petitorie, dixitque præceptorie
 soli: Sol ne movearis: Et quia non potuit sol
 obedire nisi hoc Domino faciente: Stetit ita-
 que sol in medio caeli &c. obediens Domi-
 no, id est, faciente obedire voci Josue (ho-
 minis).

Et dato, quod Deus obedivit voci hominis,
 id est paruit potentia divina efficere, quod
 non sibi, sed soli præceptum fuit, ubi etiam non
 Deo, sed soli voce hominis præcipiebatur, ubi
 etiam Deus paruit, non ut subditus, sed fa-
 ciens ut Dominus, potentia sua divina mira-

culose operans, quod soli mandabatur, fa-
 ciens hoc miraculum Deus in testimonium ju-
 stitiam servi sui Josue. Uode in textu dicitur:
 Nunc scriptum est hoc in libro Josue? Absit
 tamen absurdissimum verbum, ut Deus debeat
 obedire diabolo. Cum tunc Deus deberet pa-
 rere, vel ut subditus, faciendo, quod diabolus
 sibi imperaret, vel deberet parere, ut Domi-
 nus, potentia sua miraculose faciendo, quod
 diabolus alteri imperaret, sua perversa volun-
 tate faciendo: Dico, eo modo, quo diabolus
 perversitate sua illud præciperet faciendum.
 Absit hoc a Deo simpliciter bono, quod ac-
 quiescat & consentiat in aliquo voluntati dia-
 boli, in omnibus iniquis.

B Non obstante, quod Christus Deus permisit
 diabolo, circa se ipsum Christum in triplici
 tentatione, circa Job, circa ingressiorem in
 porcos, & ita de aliis, exercere suam impiam
 voluntatem. Uode, cum Marci 5. dicitur.
 Et deprecabantur eum, scilicet Christum, spiri-
 tus scilicet immondi, dicentes: Mitte nos in por-
 cos, ut in eos introeamus. Et concessit eis Jesus
 statim; concessit, id est, permisit. Etiam dis-
 cens, eis, ite, Matth. 9. Non voluntati im-
 pie ipsorum consentit. Consentiens enim & fa-
 ciens pari pena plecendi sunt. Qui autem vo-
 luntati impie obedit, eidem obediendo con-
 sentit.

ARTIC. VII.

Nisi homo fuerit debite contritus, omnis confessio
 exterior est sibi superflua. & inutilis.

Iste articulus hæreticus est contra rationem
 veræ contritionis de peccatis, saltem mortali-
 bus, conscientis, nondum confessis. Talis enim
 vera contritio requirit propositum satisfaciendi,
 non secundum proprium iudicium & arbitrium,
 sed secundum arbitrium & iudicium iudicis Ec-
 clesiastici, in foro conscientie loco Dei consti-
 tuti, scilicet sacerdotis. Ad hoc autem judi-
 cium & arbitrium celebrandum requiritur ex-
 terior confessio. Igitur debita contritio non
 excludit exteriorem confessionem sacramenta-
 lem, sacerdoti faciendam, tanquam inutilem
 & superflua: sed eam exposulat, ut saluta-
 rem & necessariam, ad satisfaciendum, debito
 juris ordine, in judiciali foro conscientie, ubi
 sacerdos est iudex Ecclesiasticus, juxta ordina-
 tionem legislatoris Christi dicentis sacerdoti-
 bus: Quorum remisistis peccata, remittantur
 eis, & quorum retinueritis, retenta erunt, Jo.
 20. Item. Quicumque ligaveritis supra terram,
 erunt ligata & in caelis, & quicumque solaveri-
 tis super terram, erunt soluta & in caelis. Mat-
 th. 18.

Item, iste articulus est dogma hæreticum
 contra vim sacramenti penitentis. Nam si ad
 contritionem debitam est inutilis & superflua
 confessio exterior sacramentalis sacerdoti in fo-
 ro conscientie, & quia debet fieri non sine
 tali, sed ad talem applicatiõem sacramenti peni-
 tentis: igitur debita contritio excluderet post
 se applicatiõem sacramenti penitentis, sicut
 inutilem & superflua. Quod est abominabilis
 hæresis, & minimum deceptoris. Tanta enim
 est vis & pretiositas sacramenti penitentis,
 ut, si homo attritus & nondum contritus,
 accedit ad sacerdotem confuendo peccatum suum,
 & sacerdos absolvendo applicat sibi sacramen-
 tum penitentis, & confusus non ponit obi-
 cem

ANNO
 CHRISTI
 1111

ANNO
CHRISTI
1511ANNO
CHRISTI
1511

com virtuti sacramenti penitentie, ex virtute
talis sacramenti consequitur gratiam contri-
tionis, quam alia non consequeretur. Salu-
re igitur & securum est refugium transgresso-
ribus per exteriorem confessionem sacerdoti
confugere ad venerabile sacramentum peniten-
tie. Ubi dum peccator non ponit obicem,
virtute sacramenti consequitur gratiam contri-
tionis, & alias vix in attritione maneret.

Item, per quodlibet mortale peccatum ho-
mo incurrit ad minimum excommunicationem
minorem, que excludit a perceptione sacra-
mentorum Ecclesie. Et per crimen heresis &
per nonnulla alia incurrit excommunicationem
majorem, que est separatio a communione
fidelium.

Sed dato, quod per debitam contritionem
peccator resuscitaretur a morte animae ad vi-
tam, adhuc tamen manent vincula minoris
excommunicationis vel majoris. Quarum sol-
utio reservatur a Deo suo sacerdoti, & ligatio,
ne potestas sacerdotalis ligandi & solvendi, re-
mittendi & tenendi peccata, id est vincula
peccatorum a Deo ordinata & tradita, con-
tempnatur, sed honoraretur. Quod clare si-
gnaturum (signatum) est. Quia cum Christus
ipsomet suscitaret Lazarum in sepulcro de
morte ad vitam sine adminiculo discipulorum,
eis tamen commisit solvere viventem Laza-
rum, adhuc secundum manus & pedes institis
ligatum.

Propter quod, sicut valde cautum est, li-
benter confugere per exteriorem confessionem
ad sacerdotem, ut per sacramentum peniten-
tie, cui non ponit obicem, gratiam contri-
tionis consequatur, ubi alias habet gratiam
contritionis, quod illa virtute sacramenti sibi
augeatur: Sic valde cautum est, libenter per
exteriorem confessionem ad sacerdotem confu-
gere, ut per potestatem solvendi solvat vincu-
la minoris excommunicationis, si quam con-
traxit, etiam nescius. Delicta enim quis in-
telligat? Et si in nullis talibus vinculis est,
incertus autem est, per absolutionem certifi-
catur.

Articulus ergo hic septimus diabolicum &
hereticum dogma est, contra salutarem & E-
vangelicam Christi ordinationem. Qua ordina-
vit & dogmatizavit evangelice circa suscitatio-
nem Lazari, quod etiam debite contriti post
contritionem petant solvi a vinculis per sacer-
dotes, ut tactum est.

Item, dato, quod sicut sacerdotes veteris
legis non habuerunt potestatem mandandi le-
pram corporalem, sed habuerunt potestatem
sententiandi aliquem mundatum vel mundum
a lepra, cui sententiam standum erat, quod sic
sacerdotes nove legis haberent solum potesta-
tem sententiandi aliquem mundatum vel mun-
dum a lepra spirituali, & suis vinculis, cui
sententiam standum est ex ordinatione Dei di-
centis: *Qua solvovitis &c. Et quorum remiseri-
tis &c.* Et non haberent potestatem mandan-
di a lepra spirituali: Quamvis in rei veritate
sacerdotes per applicationem sacramenti peni-
tentie, ministerialiter, per applicationem virtu-
tis illius sacramenti, possint mundare, sicut
per applicationem ignis aliquis potest stramen
vel lignum incendere, non virtute sua, sed
virtute ignis. Dato tamen illo, & cum quis
locidit in peccatum mortale, redditur inhabi-
lis ad percipiendum sacramenta Ecclesie, nec
quisquam in causa propria debet esse sui ipsius

Judex, si liceat sibi post admissionem criminis
accedere ad sacramentum Ecclesie, vel si de-
beat abstinere. Immo cum hinc sit causa so-
lum Ecclesiastica, (Evangelica) igitur ad ju-
dicem Ecclesiasticum, ad sacerdotem scilicet
alium a se, debet recurrere, & illius senten-
tiam, si mundus vel immundus est, si liceat
sibi accedere vel non liceat, debet audire, &
illi stare.

Et huic salutari, catholicis, & Evangelicis
doctrinis contrariatur illud perversum dogma,
articulus hic septimus.

Item, iste articulus obviat salutari Decreto
sedis Apostolicæ, & sanctæ Dei Ecclesie, *Omnis
utriusque sexus.* Ubi salubriter instituitur
& docetur, quod quilibet Christianus adultus
semel in anno proprio sacerdoti circa festum
paschæ confiteatur. *De penis. & remiss.*

ARTIC. VIII.

*Si Papa sit præsitus & malus, per consequens
membrum diaboli, non habet potestatem super
fideles ab aliquo sibi datam, nisi forte a Ca-
sare.*

Iste articulus ostenditur esse hereticus per
illa, que contra quartum articulum dicta sunt.
Nonne Caiphas præsitus & malus habuit po-
testatem pontificalem super fideles a Deo da-
tam, cum omnis potestas sit a Deo, *Rom. 13.*
Similiter & Judas Iscarioth, cujus Episcopatum
accepit Mathias. Nonne Saul præsitus & ma-
lus habuit potestatem Regiam a Deo sibi da-
tam super fideles? Quem David fidelis testa-
tur Christum Domini. Nonne Imperatores Ro-
mani tempore Christi & Apostolorum præsiti
& mali, habuerunt potestatem imperatoriam
super fideles? Cum & Christus dixit: *Dati que
sunt Casaris Casari, & que sunt Dei Deo.* Et
ipismet pro se & Petro, primo vicario suo su-
premo, dignatus est dare didrachma Regi se-
culari. Et Petrus & Paulus, & ceteri docue-
runt & preceperunt fidelibus, obedire pote-
statibus Regum in domino.

Et cum plenitudo potestatis Ecclesiasticæ vi-
carie loco Christi præsidenti Ecclesie Dei in
terris, existens, a Deo sit non minus, non
gratis gratum faciens, sed doctum gratis da-
tum: sicut, esse Apostolum, esse Prophetam,
Evangelistam, sunt dona gratis data, non gra-
tis gratum facientes, ut patet *1. Cor. 12. &
13.* Igitur illa plenitudo potestatis Ecclesiasti-
cæ non habet in se vim excludendi per mo-
dum forme & habitus peccatum mortale,
cum sola gratia gratum faciens habeat in se
talem vim. Quomodo ergo non est possibile,
quod illa stet in Papa cum peccato mortali,
vel Papa existente præsito? Et quia talis ple-
nitude potestatis est major, quam potestas se-
cularis imperatoria, heresis est quod sit a ta-
li Imperatore. Et secunda heresis est, quod
non sit ab alio data, quam Imperatore tali
terreno, cum sit a Deo. *Rom. 13.*

Igitur heretica est illa conditionalis: Si Pa-
pa est præsitus & malus, & per consequens
membrum diaboli, non habet potestatem su-
per fideles ab aliquo sibi datam, nisi forte a
Casare. Sicut enim super cathedram Moysi
sederunt Scribæ & Pharisei, præsiti & mali,
& tamen quicumque dixerunt & preceperunt,
obediendum erat: sic secundum illud Evange-
lium

ANNO
CHRISTI
1115.

ANNO
CHRISTI
1115.

95
lium possibile est, mahum & præsidentem sedere
super cathedram Petri Apostolorum Principis,
qui erit Papa præsidentis & mahus, habens po-
testatem a Deo super fideles, cum Christus
Deus secundum Evangelium illud. præsiciat fi-
delibus, obedire suis praeceptis &c.

ARTIC. IX.

Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in
Papam, sed vivendum est more Græco-
rum sub legibus propriis.

Iste articulus est erroneus, dogmatizans,
quod post Urbanum VI. Christianus populus
non debeat sedem Apostolicam, & Romanam
Ecclesiam, ubi Papa est caput, & collegium
Cardinalium corpus illius Ecclesie, non debeat,
inquam, respicere per obedientiam. Cum ta-
men ibi vel nullibi alias super terram sint cla-
ves regni celorum, Petro & collegio residuo-
rum Apostolorum & successoribus tradite. Ut
quæcumque solverint aut ligaverint super ter-
ram, sint secundum hoc remissa & retenta.

Vel si non sunt ibi tales validissimæ & ma-
ximæ claves regni in terris, dent ali-
bi, adversarii, hæretici, apertos, visibiles in
humanis clavigeros talium clavium. Et nequa-
quam dabunt, contra fidem omnium Christi
Ecclesiarum, in terris visibiliter in humanis
congregatarum. Quæ fides ex instinctu Spiritus
Sancti tenet, claves illas semper fuisse & esse
in tali Romana Ecclesia, in corpore illo my-
stico, quod manet in continuo unum & idem
in numero quoad formam mysticam & Eccle-
siasticam, a tempore Apostolorum usque in
præsens & deinceps. Perversus ergo est articu-
lus prædictus, quo populus Christianus induce-
retur ad inobedientiam respectu illius sedis &
illius Ecclesie Romanæ, & illarum clavium
regni celorum.

Item, universitas ovium mysticarum Chri-
stiani populi, conversans visibiliter in humanis,
indiget & requirit in suis suppositis per or-
bem terrarum diffusis illuminari visibiliter in
humanis, informari, certificari, regi, dirigi,
& universaliter pasci, in universa & tota ma-
teria, & vita Catholica, Ecclesiastica, & Chri-
stiana. Et per consequens requirit & indi-
get aliquo certo & securo sibi refugio, visi-
bili in humanis, in quo sit sufficiens & abun-
dans principium formale illuminandi, dirigen-
di, certificandi &c. ipsam primam universita-
tem totam in universa materia & vita Eccle-
siastica, Catholica, & Christiana. Ad quod
etiam refugium recurrendum est de universis
partibus Christianitatis in difficilibus, & ambi-
guis, sicut Spiritus S. docet Deuter. 22. Alias
infiniti seminarentur errores in Ecclesia Dei.
Ibi tres vel plures dicerent se congregatos in
nomine Christi, & sententiarent, unam par-
tem contradictionis tenendam. Et alii simili-
ter aliam. Vel illi unum contrarium, alii aliud
contrarium: Et tertii medium. Et hodie illi
sentirent hoc pro fide tenendum, cras alii a-
liud, juxta capita sua & seductionem diaboli.
Et nemo posset visibiliter in humanis, nec ha-
beret talia corrigere, & talibus occurrere ma-
lis, quæ sunt multo pejora, quam facta, la-
trociniis, adulteria & cetera secularia, in re-
gnis secularibus currentia.

Oportet ergo & secundum Scripturam sa-
cram Deut. 17. & secundum Evangelium, di-

Matth. 5. Vos estis sal terra. Vos estis lux
mundi. Item: Quæcumque solveritis, & quæcum-
que ligaveritis, & quæcumque remiseritis peccata
&c. Item: Qui vos audit, me audit, qui vos
spernit, me spernit: Oportet inquam, secundum
scripturas tales, sapienter simul comportatas,
& secundum rationem, esse unum, certum &
securum refugium visibile in humanis, ad quod
universitas Christiani populi de universis mun-
di partibus habet recurrere secure, & respice-
re in difficilibus & ambiguis in fundamento fi-
dei, & in universa, & tota materia catholica
& Ecclesiastica. Et quid potius erat tale,
quam sedes Apostolica & Romana Ecclesia,
ubi Papa & collegium Cardinalium cathedram
Petri & aliorum tenent Apostolorum.

Hoc autem tenet & credit universitas &
communitas Christiani populi, & omnes Ec-
clesie metropolitanæ, cathedrales, collegia-
tes &c.

Hoc etiam sententiatur Scriptura sacra Mat-
th. 16. ubi Christus a Petro & aliis Apostolis
querens sententiam veram de fundamento fi-
dei Christianæ, sententiis vanis hominum re-
jectis, querens, inquam, Christus ab eis: Vos
autem quem me esse dicitis? Et respondens Pe-
trus, sicut capitalis definitur, ait: Tu es Chri-
stus Filius Dei vivi: Quæ sententia est fun-
damentum fidei, quam Christus approbavit,
dicens: Beatus es Simon bar-Jona &c. Cum ergo
querens a Petro & collegio aliorum Aposto-
lorum sententiam definitivam in fundamento
fidei, quam & approbavit, non ex carne &
sanguine, sed a Deo revelatam: Et quia Papa
& collegium Cardinalium sedent in cathedra
& auctoritate definiendi & sententiandi, in ca-
thedra dico Petri & collegii Apostolorum: Igi-
tur illa Romana Ecclesia est illud securum &
certum refugium visibile in humanis, de quo
dictum est.

Et per consequens impius error est articulus
prædictus, qui suadet, quantum in eo est,
quod populus Christianus post Urbanum VI. non
curet sedem Apostolicam & Romanam Eccle-
siam, ubi Papa est caput, & collegium Car-
dinalium corpus: Sed quod vivant sub legibus
propriis more Græcorum. Qui ergo erunt le-
gislatores talium propriarum legum? Et qui
habebunt auctoritatem puniendi transgressores?
Nulli dabuntur, sed fiet in Ecclesia Dei con-
fusio supra modum &c.

ARTIC. X.

Contra scripturam sacram est, quod viri Eccle-
siastici habeant possessiones.

Iste articulus est contra legem divinam.
Nam secundum legem divinam elerus veteris
legis habebat 48. civitates cum suburbis suis,
& Jesso 21. habebat omnes decimas Israelis in
possessionem, Num. 18. habebat sacrificia &
oblationes Domini, primitias frumenti, vini,
& olei, lanarum partem ex tonsione ovium,
Deut. 18. Similiter possessio consecrata, ut a-
ger, animal, homo, sive quicquid talium fue-
rit, ad jus pertinet sacerdotum. Levit. ult. Nec
populus Christianus minus debet offerre Domi-
no sacrificia, oblationes, consecrare agros, pos-
siones & similia, Domino dare decimas, quam
Judaica gens, sed magis. Nec clericatus nova
legis est minus idoneus habere sacrificia, obla-
tiones, decimas Domini, possessiones consecra-
tas,

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO
CHRISTI
1418.

tas, minus potens, minus sapiens, minus bonus administrare & dispensare, quam clericatus verberis legis, immo magis. Nam & Episcopum oportet esse hospitalem, & sui domui bene esse prepositum, & familiariter Diaconos filios suis bene praeside & suis domibus, dicit Apostolus 1. Tim. 3.

Nec est modicus honor Christi, postquam sua Ecclesia per bellam fortissimum gloriosorum martyrum, spatio quasi trecentorum annorum durans, mundum cum suis possessionibus & divitiis subjugavit & quietavit, quod tunc, sicut antea Christus & eius sacerdotes fuerunt humiles in ignominia, casti in angaria, pauperes in penuria, per trecentos fere annos illius belli cum mundo, quod sic certe illo laudabili novo modo, Episcopi & sacerdotes essent humiles in gloria, casti in deliciis, pauperes in divitiis, sicut & fuerunt sanctus Silvester, sanctus Gregorius, & plurimi alii sancti Papae, Episcopi & sacerdotes. Sic enim ad magnum honorem sancti Wenceslai martyris & Patroni nostri legitur, & canitur, quod ipse fuerit humilis in gloria, castus in deliciis, & pauper in divitiis. Est igitur articulus praedictus haereticus.

ARTIC. XI.

Nullus Praelatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum excommunicatum a Deo. Et qui sic excommunicat, sit haereticus ex hoc, vel excommunicatus.

Iste articulus haereticus nititur primo evertere ordinem Evangelicum.

Nam Evangelium non dicit Praelatis in persona Apostolorum: *Quicumque prius sciveritis ligata in caelis, ligabitur super terram*: Sed e converso dicit: *Quicumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in caelis*. Unde venerabilis Hugo de Sancto Victore parte 14. sententiam Petri non praecedit, sed subsequitur sententia caeli.

Secundo, iste articulus praetendit reprehendere Christum in auctorizando Praelatos de excommunicatione & in certificando. Nam ubi Christus quoad hoc dixit: *Quicumque super terram ligaveritis*, etiam excommunicatione, erunt ligata in caelis, debuit secundum illum errorem ad auctorizandum & certificandum Praelatos de aeterna eorum excommunicatione sic dixisse: *Quicumque prius sciveritis ligata in caelis, ligabitur super terram*.

Tertio, ille articulus imponit Christo quod ipse Praelatos Ecclesiae induceret in periculum haereticis, & excommunicationis passivum, ubi ipsi non, secundum verba huius articuli, fulminerent excommunicationem, sed nude, ut auctorizati & certificati sunt per verba Christi dicentis: *Quicumque alligaveritis super terram*, fulminerent excommunicationem in illos, quos reputarent excommunicandos secundum rectum iudicium Ecclesiasticum.

Item, tunc secundum illum articulum Praelati, etiam facientes debitam suam totam diligentiam, essent insufficienter nimis & inefficaciter auctorizati & certificati de canonica & legitima excommunicatione excommunicandorum, per verba Christi, dicentis, auctoritative & certificative, *Matth. 18. Amen dico vobis: Quicumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in caelis*. Pater autem consequentia. Nam Praelati, facientes suam totam debitam diligentiam,

de quocumque, per eos debito excommunicari, dicerent: Ego non habeo a Deo revelationem per internam inspirationem, nec per exterius signum, nec per explicatam de illo Scripturam Sacram, nec certam & securam rationem, vel alias undecumque manifestam securam probationem, quod Deus illum excommunicaverit excommunicatione majori, de qua est hic sermo: Non obstante etiam, quod ille meruerit tali excommunicatione excommunicari ex admissio per eum crimine mihi notorio & bene conscio, ut iudici Ecclesiastico. Quia si homo, iudex Ecclesiasticus, potest rationabiliter ex gratia vel causa rationabili ad tempus differre, cum poena excommunicationis, vel alia, legitime pro admissio crimine inferenda, vel potest eam rationabiliter non infligere, quanto magis Deus? Cum ergo Praelatus a Deo non sit certificatus aliquo praedictorum modorum circa quocumque, qui etiam notorie ipsi iudici Praelato admisit crimen, pro quo sententia excommunicationis puniri deberet iuxta Evangelium, si Deus illum punivit sententia excommunicationis, vel poenam adhuc differt inferre, dato, per adversarium, quod Deus prius tempore excommunicat, quam Praelatus: Igitur secundum articulum praedictum Praelati nusquam deberent excommunicare aliquem, quem etiam sibi ipsis notorie scirent admisisse crimen poena excommunicationis puniendum. Quia sic aliquem excommunicarent, nescientes, prius eum excommunicatum a Deo. Ubi ex hoc, secundum illum articulum, fierent haeretici vel excommunicati.

Articulus ergo ille est nimium haereticus contra verba Christi, quae sufficientissime auctorizant & certificant Praelatos, ut quoscumque Praelati per sententiam excommunicationis excommunicarint super terram, quod tales erunt excommunicati & in caelis, sic, quod in caelis approbabitur vim ligationis habere, sive iusta fuerit, sive iniusta. Sicut baptizatio in nomine Trinitatis a Sancta Trinitate approbatur vim mundationis habere, etiam si ebrius, adulter, vel homicida baptizet. Quia Christus ibi baptizat, & certificat. Similiter hic Christus excommunicat. Ergo nullum est periculum haereticis vel excommunicationis ipsis Praelatis ex hoc, quod excommunicant aliquem, quem non prius sciunt excommunicatum a Deo. Et similiter in hoc, quod Christus non dicit: *Quicumque fuerint ligata in caelis, alligabitur & super terram*, sed e converso: *Quicumque ligabitur super terram, erunt ligata & in caelis*, certificat ipse Dominus, quod sententia excommunicationis Dei in caelis non praecedit temporaliter sententiam excommunicationis Praelati in terris, sed eam sequitur concomitanter. Nam nec simpliciter dicit Christus: *Quicumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in caelis*, sed interponit conjunctionem &, dicendo, erunt ligata & in caelis. Expresse per hoc significans, quod ad sententiam excommunicationis Praelati in terris praecedentem subsequenter copulatur sententiam excommunicationis in caelis. Aliis non daretur pertinens ratio, quare ita ponderose Christus per verbum *erunt*, de futuro, & per conjunctionem & dicit ad praecedens: *Erunt ligata & in caelis*.

Et plenum est ratione, quod sententiam excommunicationis in caelis non praecedat temporaliter sententiam excommunicationis Praelati in terris, sed quod eam sequatur concomitanter.

ANNO
CHRISTI
1413.

ANNO
CHRISTI
1413.

ter. Nam si sententia in caelis praecederet temporaliter sententiam in terris ipsius Praelati, tunc interim nec ipse excommunicatus, nec Praelatus, nec alii in terris scirent de illa eis abscondita in caelis. Ad nihil ergo esset utilis illa interim sententia excommunicationis. Cum nec excommunicatus teneretur se secundum illam segregare a perceptione Sacramentorum & communione fidelium, nec alii tenerentur eum vitare. Cum nec divinitus nec humanitus constaret eis de illa sententia.

Oportet autem sententiam caeli subsequi concomitanter sententiam Praelati in terris. Nisi enim sententia in caelis approbaret vim alligationis sententiae in terris, sententia in terris esset nulla & nullius valoris.

Sic itaque Christus per juramentum suum dicens Praelatis Ecclesiae: *Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erant ligatae & in caelis*, certificat ipse primo, quod sententia excommunicationis in caelis non praecedat temporaliter sententiam Praelati in terris, sed subsequatur concomitanter, in approbationem & confirmationem sententiae Praelati. Certificat secundo, quod Praelati non habent prius scire, quod aliquis sit excommunicatus a Deo, antequam ipsum excommunicent. Tertio, auctorizat & certificat Christus, ut quicumque a iudicibus suis Ecclesiasticis in foro Ecclesiae per sententiam excommunicationis alligantur in terris, quod illi sint ligati quoad talem sententiam in caelis, sive tales demeruerint illam poenam, sive non, & sive sententia sit iusta, sive iniusta. Alioquin esset nimis perplexitas Christi fidelibus circa excommunicationis sententiam, cum de uno sicut de alio quocumque venteret in incertum, & ponerent in dubium, si sententia iudicis illum ligat, vel non, & si debeant parere vel non, illi sententiae. Veruntamen poena excommunicationis iusto excommunicato non nocet: Sed dum eam patienter fert, non improbens sed humiliter approbens juramentum Christi, dicentis: *Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, &c. ad magnum meritum cedit illi*. Sicut passio Christi iniustissime illata ad permaximum cessit meritum. Sed vix iudici, qui iniustam fert sententiam, & non servat diligentiam circa debitum ordinem juris & iudicii Ecclesiastici. Quarto, certificat Christus, quod Praelati ex hoc non sint haeretici vel excommunicati, quod aliquem excommunicant, quem non prius sciunt excommunicatum a Deo &c.

ARTIC. XII.

Praelatus excommunicans clericum, qui appellavit ad Regem, & ad consilium regni, eo ipso traditor est Regis & regni.

Error & scandalum ipsius articuli sic patet. Nam clericus per Praelatum suum evocatus ad iudicium, coram se in foro Ecclesiastico, sub excommunicationis poena tenetur stare in eodem foro coram illo Praelato sub eadem poena, nisi clericus ille legitime appellaret ad iudicem superiorem. Nec licet tali clerico appellare a iudice & foro Ecclesiastico ad iudicem & forum temporale. Cum hoc esset appellare a majori ad minus. Sicut enim se habet spiritus ad corpus, & regio spiritus ad regionem corporis, sic proportionabiliter iudex Ecclesiasticus ad iudicem terrenum, & forus Ecclesiasticus ad temporalem. Spiritualis namque potestas

terrenam potestatem instituire habet, ut sit, & iudicare, si bona non fuerit. Sicut dicit venerabilis *Hugo de sancto Victore*, & sententiat hoc idem *Alexander de Hales* & alii Doctores & sacri Canones. Et probant per illud 1. *Corinth.* 2. *Spiritualis iudicat omnia, & ipse a nemine iudicatur*. Ubi igitur Praelatus evocat clericum sub poena excommunicationis ad iudicium in foro Ecclesiastico, & clericus contumaciter rebellat venire vel stare ad iudicium, & per indebitam & illicitam appellationem ad terrenum iudicem & forum secularem nititur colorare & defendere suam contumaciam, inobedientiam & rebellionem, ibi Praelatus habet legitimam causam clericum sic appellentem excommunicandi. Error est ergo scandalosus, quod Praelatus eo ipso sit traditor Regis & regni, quia clericum in tali causa ad consilium regni & Regem appellentem indebitum & illicitum, pro coloranda & defendenda sua inobedientia contumacia & rebellionem, excommunicat, legitimam poenam ex legitima causa inferendo.

ARTIC. XIII.

Illis, qui dimittunt predicare sive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die iudicii traditores Christi habebuntur.

Iste articulus est scandalosus, qui iuxta materiam catholicam doctrinalem & regulativam habet principalem usitatum significationem & sententiam erroneam. Et in hoc est articulus erroneus. Principalis & usitatus sensus illius articuli est, quod illi indifferenter, quicumque fuerint, dimittunt predicare vel audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, in hoc vel ex hoc sunt excommunicati, & in die iudicii traditores Christi habebuntur. Et in hoc sensu principali & usitato etiam apud simplices, qui eum in tali sensu acciperent, ubi eis pro dogmate scriberetur aut predicaretur, in hoc certe sensu est ille articulus erroneus. Absit enim, quod fideles sacerdotes, propter prohibitionem Papae vel Episcopi, sub poena excommunicationis lata sententia seu legitima & rationabili causa factam, pro loco & tempore dimittentes predicare verbum Dei, sint in hoc vel ex hoc habendi pro traditoribus Christi in die iudicii. Cum & illi magni praedicatores Paulus & Silas vetiti sunt a Spiritu S. loqui verbum in Asia. *Act.* 16.

Absit similiter, quod fideles laici propter similem prohibitionem pro tempore & loco, quando & ubi errores seminarentur, aut vehemens suspicio esset de seminatione colorata errorum & haeresium, dimittentes audire verbum Dei, essent in hoc & ex hoc excommunicati & habendi pro traditoribus Christi.

Aliam sensum secundarium & sophisticum habet ille articulus, ut, posito casu, quod essent duo sacerdotes, Petrus & Paulus, qui essent praesentis & excommunicati propter occultam haeresim, quam tenerent, & quod idem propter excommunicationem ipsorum, quam timerent coram hominibus publice pati, dimitterent predicare verbum Dei, tunc arguitur sic: In tali casu Petrus & Paulus sunt isti, qui dimittunt predicare verbum propter excommunicationem hominum. Igitur illi, qui dimittunt predicare verbum propter excommunicationem

ANNO
CHRISTI
1431

nicationem hominum, sunt excommunicati, & in die iudicii traditores Christi habebuntur. Consequens est bona. Et antecedens est valde possibile, & forte verum non repugnans alicui veritati catholicæ. Igitur & consequens.

Et similiter potest poni casus de *duobus laicis*, quod tales essent præcisi & excommunicati a iure, & propter apertam excommunicationem (Episcoporum) ipsorum dimitterent pro loco & tempore audire verbum Dei, tunc potest argui, sicut argutum est de presbyteris.

Ubi iuxta tales casus & talia argumenta articulus ille habet unum secundarium & sophisticum sensum, illum scilicet, quod illi *quatuor, duo sacerdotes & duo laici*, iuxta eorum positum dimittere prædicare & audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, & illi sunt excommunicati, & habebuntur traditores Christi in die iudicii. Et talis sensus est satis possibilis, non repugnans alicui veritati catholicæ.

Verumtamen sicut casus ille vel alius positus non ostendit veritatem illius articuli, etiam quoad illum sensum secundarium & sophisticum, sic non tollit, quin articulus ille sit erroneus in sensu suo principali ex communi usu accepto. Nam secundum rectam regulam juris *verba ex communi usu sunt accipienda*. Sed nendum apud Theologos & fideles, sed etiam apud Philosophos & gentiles, circa materiam doctrinalem & regulativam verba affirmativa, indefinite pro singularibus vel individuis rebus prolata, ex communi usu accipiuntur indifferenter, non plus pro uno, quam pro alio, sed pro omnibus singularibus. Etiam verba talia ex communi usu accipiuntur, non ut prædicatum per accidens, sed per se convenit subiecto.

Ergo ex communi usu principalis & verus sensus verborum est ille: Illi indifferenter, quicumque fuerint, qui dimittere prædicare vel audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, in hoc & secundum hoc sunt excommunicati, & traditores Christi habebuntur in die iudicii. Et tunc sensus est impossibilis, erroneus, veritati catholicæ contrarius, ut supra patuit. Non obstante, quod supradictus secundarius sensus & sophisticus, non ex communi usu circa materiam doctrinalem & regulativam acceptus, sit possibilis non contrarius per se veritati catholicæ. Nec talis sensus secundarius & sophisticus excludit, quin articulus ille in se sit scandalosus & scandalum. Quia certe circa catholicam, doctrinalem & regulativam materiam de dimissione pro loco & tempore prædicationis vel auditionis verbi Dei, propter legitimam sub poena excommunicationis prohibitionem hominum Prælatorum, est articulus in se dictum minus rectum, præbens occasionem delinquendi. Igitur per definitionem scandali est ipse scandalum in se. Quia in se sic prolatus & affirmatus in prædicatione, ubi solum verbum Dei deberet prædicare, præberet ipse occasionem simplicibus credendi erronee: Quod quicumque sacerdotes propter excommunicationem & prohibitionem Prælatorum hominum dimittere prædicare verbum Dei, & quicumque propter talem eandem prohibitionem dimittere audire verbum Dei, quod omnes tales in hoc & ex hoc essent excommunicati & habendi in die iudicii traditores Christi. Igitur articulus ille in se est scandalosus, & scandalum, & in sensu suo principali.

Concil. General. Tom. XXVIII.

principali ex usu communi verborum est ipse erroneus. Igitur, &c.

ANNO
CHRISTI
1431

ARTIC. XIV.

Licet alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei absque auctoritate sedis Apostolicæ, vel Episcopi Catholici.

Quamvis S. Paulus ad Galat. 1. dicat, *se Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum, & Deum Patrem*: Dicat etiam ad Galat. 2. *Mibi, qui videbantur esse aliquid, nihil contulerunt, sed e contra, cum vidissent, quod creditum esset mihi Evangelium præcipuum, sicut Petro circumcissionis. Qui enim operatus est Petro in Apostolatu circumcissionis, operatus est etiam mihi inter gentes. Et cum cognovissent gratiam, qua data est mihi, Jacobus, Cephas & Joannes, qui videbantur columna esse, dexteras dederunt mihi & Barnabæ societatis, ut nos inter gentes, illi autem in circumcissionem. Tantum, ut pauperum memores essemus. Quod & sollicitus fui hoc ipsum facere*. In quibus verbis ostendit S. Paulus, se Apostolum missum prædicare Evangelium in gentibus, non a Petro, vel Apostolo, vel Episcopo, puro homine, sed Deo Patre & Christo, per se auctorizante gratia prædicationis ipsum Paulum ad prædicandum absque ministeriali auctorizatione Petri vel alterius puri hominis ibi cooperante: Verumtamen, quod ex communi usu verba præteritis temporis sunt accipienda & referenda ad illud præteritum tempus, in quo ipsa verba sunt aut dicuntur, & per consequens verba huius articuli sunt referenda ad tempus nostrum modo currentis, ad talem sensum, quod liceat temporibus nostris alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei absque auctoritate sedis Apostolicæ, vel Episcopi catholici. Et licet Christus posset talia verba verificare, sicut & similia verificare potuit, in primitiva Ecclesia tempore maximorum post Christum prædicatorum: Tamen, sicut Christus potuit ante baptismationem in aqua dare aliquibus Spiritum S. sicut & quibusdam fecit, sancta tamen & rationabili lege necessitavit homines, ut baptizarentur in aqua, etiam si aliqui ante tale baptismum accepissent Spiritum S. lavantem & mundantem a culpa & poena. Quod clare patuit *Act. 10.* ubi S. Petrus quibusdam respondit, dicens: *Num quis aquam his prohibere potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum S. acceperunt, sicut & nos? & misit eos baptizari in nomine Jesu Christi. Ecce quod illi jam Spiritum S. acceperant, loquentes linguis & magnificantes Deum, & tamen ex salutari lege Christi necessitabantur de post in aqua baptizari. Sicut enim Deus in creatione mundi instituit, aquam esse tanquam matrem, ex qua per generationem naturalem exirent natatilia, reptilia, & volatilia animalia terrena: Sic Christus in re-creatione mundi sanctificavit aquam esse tanquam matrem, ex qua per generationem spirituales exirent animalia celestia, ad imaginem & similitudinem Dei per gratiam gratum facientem formata.*

Sed respondendo, Licet in primitiva Ecclesia Christus per se absque auctorizatione Petri vel alterius puri hominis auctorizaverit ad evangelizandum illum præclarum prædicatorem Paulum, ipse tamen Christus consunxit, sicut de baptismo jam dictum est, per Spiritum

G 2

S &

ANNO
CHRISTI
1111.

S. & per Ecclesiam suam sanctam & sedem Apostolicam legitime & salubriter necessitavit, & limitavit, quod nulli diacono aut presbytero liceat predicare verbum Dei absque auctoritate sedis Apostolicæ, vel Episcopi catholici. Nam in capitulo, *Cum ex infuso*, & in capitulo, *Excommunicatus*, Libro quinto, sub excommunicationis pena mandatur, quod nullus presumat predicare absque auctoritate, a sede Apostolica, vel Episcopo loci suscepta. Sic enim scribitur: *Cum igitur ordo doctorem, id est predicatorum, sit quasi precipuus in Ecclesia, non debet sibi quisquam indifferenter predicandi officium usurpare. Nam secundum Apostolum, quomodo predicabunt, nisi mittantur? Et veritas ipsa precipit Apostolus dicens: Rogate Dominum in missis, ut mittat operarios, id est predicatorum, in missam suam. Sed quis nonnulli, sub specie pietatis virtutem ejus, juxta quod ait Apostolus, abrogantes, auctoritatem sibi vendicant predicandi, omnes, qui prohibiti sunt, vel non missi sunt, si præter auctoritatem, ab Apostolica sede vel catholico Episcopo loci susceptam, publice vel private predicationis officium usurpare presumserint, excommunicationis vinculo innodantur, & nisi quanto citius resipuerint, alia compententi pena puniantur. Ecce ista Constitutio a tempore Innocentii III. usque hodie per sanctam Romanam Ecclesiam tenet firmiter, & tenetur pro rationabili, justa, & sancta.*

Sed quia, nisi infidelis, diceret, sanctam Romanam Ecclesiam per tot annorum spatia usque hodie errasse, irrationabile pro rationabili, injustum pro justo, execrabile pro sancto tenendo, asserendo, & per patentem scripturam textus Decretalium per omnes Ecclesias cathedrales, & universam Ecclesiam diffusam dogmatizando. Item, a tempore illo usque hodie non est repertus aliquis sanctus aut fidelis, & approbatus Doctor Ecclesiasticus, qui huic Constitutioni tanquam minus rationabili vel minus justæ fuisset ausus contradicere. Cum autem Constitutio illa a tempore illo usque hodie fere ad ducentos annos fuit & est tenet per sanctam Romanam & universalem Ecclesiam pro rationabili, justa, & sancta, & pro tali dogmatizata: Si Constitutio illa fuisset & esset irrationabilis & injusta, tunc dogmatizatio illa fuisset infidelis & erronea in universa Ecclesia per tot annorum spatia. Quomodo ergo per ista spatia portæ inferi non prevaluissent contra Ecclesiam Christi in terra, cum publice & sine reprehensione per ista tempora cacurrisset in tota Ecclesia tale dogma infidele & erroneum, nullo fideli doctore & Ecclesiastico, de heresi vel errore pernicioso insuspecto, in contrarium se ponente, nec ipsa universali Ecclesia, nec aliqua Ecclesia metropolitana vel cathedrali? Que sunt inconvenientia.

Sancta igitur & justa & rationabilis & salutaris est illa Constitutio, & per consequens articulus præfatus illi contrarius est erroneus & scandalosus. Erroneus, quia illi catholice Constitutioni & assertioni contradicit. Scandalosus vero, quia dictum minus rectum, præbens occasionem delinquendi. Quia præbens occasionem erronee credendi simplicibus, quod scilicet cum Papa vel Episcopo sub pena excommunicationis prohiberent rationabiliter sacerdotibus, prætendentibus speciem pietatis & profectum populi, quibus popularis est secundum famam popularem affectus, ne predicarent pro loco & tempore, vel simpliciter, quod talibus

(sacerdotibus etiam sine auctoritate sedis Apostolicæ & Episcopi loci, immo & contra illorum prohibitionem, predicare verbum Dei non dum liceat, sed expulsiat. Quia simplices dicunt, tales missos interna missione Spiritus S. Propter hoc dixit Innocentius supra: *Quod si aliquis argute dixerit, se missam internam missionem, que longe nobilior est missione exteriori, sicut divina missio, missione humana, respondet inquam Innocentius, quod talis probet & ostendat hoc efficaciter operis miraculis, vel per scripturam sacram sibi singulare ad hoc testimonium reddentem.* Primum fecit Moyses, qui in testimonium sui missionis virgam convertit in colubrum, & iterum virgam reformavit, colubrum in virgam convertendo. Secundum fecit *Joannes Baptista*, qui in testimonium sui missionis protulit de se scripturam, dicens: *Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domini, sicut Isaias prophetavit.* Sic & talis, qui dicit, se missam internam missionem, probare debet altero illorum modorum, coram sede Apostolica aut Episcopo loci. Et ubi probaret hoc clare, haberet consensum sedis Apostolicæ vel Episcopi loci, & sic auctoritate a sede Apostolica, vel Episcopo catholico suscepta, licite predicaret. Quod si non probaverit, nec auctoritatem a sede Apostolica vel Episcopo loci ad predicandum haberit, sancte & rationabiliter per censuram Ecclesiasticam est prohibendus vel puniendus; alioquin quilibet hæreticus diaconus vel presbyter diceret, se interna missione missam ad suam hæresim predicandam. Et Spiritus S. rector Ecclesie contra illud dogma erroneum & scandalosum, utpote quod liceat alicui diacono vel sacerdoti predicare absque auctoritate sedis Apostolicæ, sic providit, ut etiam de Paulo & Barnaba diceret hominibus: *Segregate mihi Barnabam & Paulum in opus, ad quod assumpsi vos, scilicet in opus predicationis. Act. 13. Et ipse Paulus ad Galat. 1. fatetur, se post annos tres a sua conversione venisse Jerusalem, videre Petrum, & mansisse cum eo diebus quindecim. Non dicit Paulus, se venisse Jerusalem videre Mariam matrem Dei, sed Petrum. Quod non in illa, sed in Petro erat plenitudo Ecclesiasticæ potestatis auctoritatis capitalis & fontalis super terram.*

Quod si forte dicerent adversarii, quod in consecratione diaconi & sacerdotis dicitur: *Ite in orbem universum & predicate &c.* Igitur ibi mittuntur, & talis missio sufficit. Respondetur, quod illa verba dicuntur in vim consecrationis, & repetuntur, non in vim præceptionis, præcipiendo universis diaconis, & sacerdotibus, quod irent ad predicandum in universum orbem. Unde, si ibi quilibet diaconus aut sacerdos consecratus sufficienter mitteretur in universum orbem, tunc cuilibet tali liceret predicare, quando vellet, & ubicumque vellet, & haberet ad hoc jus ex illa missione. Ex hoc autem fierent infinitæ perturbaciones & confusiones in Ecclesia Dei. Nam si quilibet haberet sufficienter jus & licentiam predicandi, ubicumque vellet, & quando vellet, tunc uno volente predicare in loco & in uno tempore, alius superveniret, immo tertius, quartus &c. dicens: *Ego habeo sufficienter jus, & licentiam est mihi; Ego volo nunc et hic predicare.* Et ita diceret quicumque de quocumque loco et tempore, et nullus haberet aliquem talem ab eo, ad quod haberet plenum jus et sufficientiam

ANNO
CHRISTI
1111.

ANNO
CHRISTI
1515.

tionem licentis, repellere. Hoc quam innuendo. Ad
rabile esse illa confusio & perturbatio, obsequi
eo, quod etiam sine additione erroris &
haereticis seminare per tales predicationes.
Erroneus est igitur & scandalosus articulus pro-
ditus. Igitur &c.

ARTIC. XV.

*Nullus est Dominus civilis, nullus est prelator,
nullus est Episcopus, dum est in po-
tate mortali.*

Iste articulus est haereticus, sicut patet ex
his quae dicta sunt contra quartum articulum.
Sicut enim sicut Rex & Dominus civilis, &
Caiphas Pontifex, & Scriba & Pharisei prela-
ti, & Judas Episcopus, cum fuerint in pecca-
to mortali. Igitur &c.

ARTIC. XVI.

*Domini temporales possunt ad arbitrium suum au-
ferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionis
habentibus delinquentibus, id est, ea habita,
non solo alia delinquentibus.*

Ut autem clarius intelligi possit, quomodo
scriptura S. cum sensu suo huic haeretico er-
rori contrarietur, praesupponendum est ad pre-
sens, quod, sicut Dominus Deus dignatur hic
in terris habere regnum suum Ecclesiasticum,
quod ipse vocat regnum caelorum *Matth. 23.*
& *29.* cujus ipse quodam spiritali, sed inef-
ficabili modo dicitur Rex, qualiter non est, nec
dicitur Rex infidelium paganorum: ita ipse
consimili speciali quodam modo dignatur ha-
bere pro tali regno pro necessitate & corona
talis regni quaedam temporalia bona, per con-
secrationem & sanctificationem proportionabili-
ter sublimata super alia temporalia non conse-
crata, sicut illud regnum suum Ecclesiasticum
sibi consecratum super alia regna non Eccle-
siastica est dignificatum. Et illa bona conse-
crata, quae dicuntur *bona Ecclesiae*, sunt hic
specialiter bona Dei, bona regalia illius Re-
gis magni, sunt bona divini juris illius summi
Domini.

Sacrilegium igitur est subtrahere talia bona
Ecclesiastica illi Domino, & suo divino juri,
auferendo ea ab Ecclesia.

Consecrantur autem & sanctificantur talia
bona temporalia Domino, institutione, posses-
sione, per verbum Dei principaliter, adive,
& per orationem Ecclesiae ministerialiter, im-
petrative. Sicut in simili dicit Apostolus de
sanctificatione cibi per verbum & orationem *1.*
Tim. 4.

Secundum hoc patet ergo manifesta, quod
error praedictus obviat directe Sacrae Scripturae.
Nam *Levit. ultimo dicitur: Omnis quod Domino
consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive
ager, non vendentur, nec redimi poterit quicquid
fuerit sive consecratum, sanctum sanctorum erit
Domino, & omnis oblatio, qua offertur, non vi-
dimatur, sed morte morietur.* Et in eodem ca-
pitulo dicitur post alia: *Possessio consecrata ad
jus pertinet sacerdotum.*

Quia igitur bona temporalia Ecclesiae sunt
sanctificata Domino, ruius possunt temporales
Domini talia ad arbitrium suum auferre ab Ec-
clesia, clero delincente, quam rustici possent

ad arbitrium suum auferre bona regalia a co-
rona terrae regni, ministris ipsius Regis delin-
quentibus. Christus enim Dominus Deus est
Rex, habens regnum Ecclesiasticum, ut dictum
est, super terram, ad cuius regni coronam per-
tinent bona temporalia Domino consecrata.
Propter quod Domini temporales non possunt
iuxta arbitrium suum illa auferre ab Ecclesia,
etiam delinquentibus ministris illius Regis, pu-
ta clericis. Alias liceret illis temporalibus Do-
minis subtrahere illa Domino Deo, & suo di-
vino juri. Quod est absurdum. Et cura servi
talis Domini, scilicet clerici, sunt officiales &
ministri Ecclesiastici in illo regno, possessio
consecrata pertinet ad jus talium, scilicet sa-
cerdotum, & non pertinet ad jus temporalium
Dominorum. Quia tales non sunt ministri &
officiales Ecclesiastici, ut patet *2. Paral. 26.*
ubi *Ozias Rex Judae*, cum volebat in sanctua-
rio adolere incensum, tenens in manu sua tha-
ribulum, orta est lepra in fronte ejus, coram
sacerdotibus. Qui hoc videntes festinanter eum
expulerunt. Qui etiam eidem Regi ante dixe-
runt: *Non est officii tui, Ozias, adolere incensum,
sed sacerdotum.*

Quia igitur temporales Domini non sunt il-
lius magni Regis ministri & officiales Eccle-
siastici, sed temporales: Non ad jus eorum
pertinet consecrata possessio bonorum tempora-
lium Ecclesiae, sed ad jus sacerdotum. Et per
consequens administratio ac dispensatio talium
bonorum temporalium Ecclesiae suae, ad offi-
ciales & ministros Ecclesiasticos pertinet, non
ad Dominos temporales.

Propterea etiam sicut potestas regalis terre-
na non habet *judicare* potestatem sacerdotalem
Ecclesiasticam, sed e contra: Sicut corpus non
est institutum dirigere spiritum, sed e contra:
sic bona temporalia Ecclesiae sacerdotalia &
Ecclesiastica non habent subservire bonis tem-
poralibus, regalibus, terrenis, sed potius e
converso.

Item, talis est *differeutia possessionis consecra-
tae ad possessionem non consecratam*, qualis est
vasis consecrati officium & ministerium divi-
num & Ecclesiasticum in eo peragendum ad
vas non consecratum. Licet enim vas non
consecratum possit pertinere ad jus Domini
temporalis ad bibendum & comedendum ex
eo: non tamen vas consecratum. Unde *Bal-
thasar Rex Babylonis* eadem postea interfecit
est, & a Daniele graviter praecorruptus, ipso
Daniele sibi dicente inter alia pro una causa:
*Quia vasa Domini allata sunt coram te, & tu
& optimates tui & uxores & concubinae tuae vi-
num bibistis in eis, ut ex historia patet Dan.
5.* Sic possessio non consecrata ad jus Domini
temporalis pertinere potest, non autem con-
secrata.

Praeterea Petrus, universalis & mansuetus
Pastor Ecclesiae & ovium Christi, dum alios
peccatores infirmos umbra sua sanaret, Ana-
niam & Saphiram conjuges & sanos vocis fla-
tu extinxit & interfecit, qui vendito agro frau-
daverant de pretio agrum partem pro toto pre-
tium mentiendo ad pedes Apostolorum ponentes.
Ubi inter alia Petrus dixit: *Anania, non
est mantus hominibus, sed Deo.* Et Saphira:
Quid convorsis vobis mantis spiritui Domini?
*Quibus vicissim suditis expiraverunt, sicut patet
Act. 5.*

In qua historia ostenditur primo, quod bona
temporalia Ecclesiastica sunt bona Dei et non
ho.

ANNO
CHRISTI
1515.

hominum, quomodo Ananias & Saphira memi-
ti sunt Deo, & non hominibus.

Secundo, quod qui fraudat de bonis Ecclesia-
sticis, injuriatur Deo & non hominibus, iso-
rum eo modo, quo Ananias & Saphira Deo
& non hominibus mentii sunt.

Tertio, patet ex isto facto, quam gravis est
culpa fraudare de bonis Ecclesie, & quam gra-
vem iram Dei fraudulentis incurtant.

ARTIC. XVII.

*Populares possunt ad suam arbitrium dominos de-
linquentes corrigere.*

Contra istam heresim est, quod scribitur
1. Reg. 24. Surrexit David, & percussit oram
chamidis Saul filiorum, post hoc percussit cor suum
David, eo quod abscessisset oram chamidis Saul,
dixitque ad viros suos: propitius sit mihi Domi-
nus, ne faciamus hanc rem Domino meo, Christo
Domini, ut mittam manum meam in eum, qui
Christus Domini est. Et infra: Propitius sit mi-
hi Dominus, ut non mittam manum meam in
Christum Domini. Et confregit David viros suos
sermonibus istis, & non permisit eos, ut con-
surgere in Saul. Et notorium est, quod Saul
iniquissime persequeretur David & servos suos,
graviter valde contra Deum & proximum de-
linquens.

Item, 1. Reg. 16. dixit David Abisai: Ne
interficias eum, scilicet Saulem. Quis enim ex-
tendit manum suam in Christum Domini, & in-
nocens erit? Et dixit David: Vivis Dominus
&c. propitius sit mihi Dominus, ne extendam ma-
num meam in Christum.

Item, contra hanc heresim est sententia
Christi, Matth. 26. dicens: Omnes, qui acci-
perint gladium, gladio peribunt. Cum ergo po-
pulares non habeant gladium super Reges, Prin-
cipes, & Dominos suos, sed e contra: Et quia
hoc possumus, quod jure & licite possumus:
Non possunt ergo populares ad arbitrium suum
corrigere Dominos delinquentes, sed ubi hoc
attendant, acciperent gladium, usurparent si-
bi potestatem correctivam & punitivam in Do-
minos potestate tali superiores. Gladio etiam
perirent, quia peccarent mortaliter in tali usur-
patione iniqua alicui potestatis, & correctio-
nis. Unde & gladio divini sententiae more-
rentur in anima, & rei fierent secunde mor-
tis eterne.

Item, cum Apostolus Paulus dicat Rom. 13.
Omnis anima potestatibus submissioribus subita
sit. Et ad Ephes. 6. Servi, obedite Dominis car-
nalibus eum omni timore & tremore, in simpli-
citate cordis vestri, non ad oculum servientes,
quasi hominibus placatis, sed ut servi Christi,
facientes voluntatem Dei ex animo. Et ad Co-
loss. 3. Servi, obedite per omnia Dominis carna-
libus, non ad oculum servientes, quasi hominibus
placantes, in simplicitate cordis timentes Deum.
Et Petrus Princeps Apostolorum 1. Pet. 2. di-
cit: Subiecti estote omni humanae creaturae propter
Deum, sicut Regi tanquam excellenti, sicut duci-
bus tanquam ad eo missis ad vindictam malefi-
corum, laudem vero honorum. Et infra, Deum
timete, Regem honorificate. Servi, subiecti estote
in omni timore Domini, non tantum bonis &
modestis, sed etiam dyabolis.

Hec ergo & alia ostendunt, esse errorem
hereticum, quod populares possunt ad arbitrium
suum Dominos delinquentes corrigere.

Quomodo enim Ecclesia profana, existens re-
gnum calorum in terris, in quo est composi-
tio ex corpore & capite illius regni super ter-
ram, cujus etiam Ecclesia de per se sunt claves
Papales, Petro & successoribus tradita, ac illas
claves inferiores, Petri vero & aliarum perso-
narum papalium sunt de per accidens claves il-
las supremas, semper super terram remanentes
in regno illo, cum Christus Petro dixit: Do-
bo tibi claves Regni calorum, insinuas, quod
illa claves de per se sunt illius regni, de per ac-
cidents autem Petri capitis illius regni: De per
accidents, quoad personam suam. Licet, in-
quam, Ecclesia, propterea, quia de per se il-
las supremas claves & omnes inferiores habet
per se, persona autem Papa non de per se,
sed de per accidens, & sic longe inferior quam
Ecclesia eandem papales claves habet, posse ip-
sa Ecclesia personam Papa in casu heresi depo-
nere, degradare, seculari brachio tradere, & si-
militer Imperium personam Imperatoris, tam
enormiter delinquentem, possit deponere &
alii penis corrigere, & similiter regnum per-
sonam Regis, ducatus personam Ducis &c. Ab-
sit tamen, quod populares, qui respectu Domi-
norum habent subiecti & non principari, tales
principatu consiliativo, & iudicativa potestate
cognoscendi & definiendi, taceo tunc, quod
proprio arbitrio, Dominos delinquentes corrige-
re possint, posse licite. Quod solam est posse.
Possit enim illicitum non est posse, sed impossibile,
si ita loqui possumus.

ARTIC. XVIII.

*Decime sunt pura Eleemosyna, & parochiani pos-
sunt propter peccata suorum Pralatorum ad
libitum suum eas auferre.*

Quamvis autem genus humanum, quod erat
drachma decima perdita, & quod reducendum
est in patriam caelestem, sicut decima pars ad-
dita ad novem choros Angelorum, debet pro-
inde secundum ejus divinum jus decimare in re-
gno ejus Ecclesiastico super terram, ut, talia
decima pars cedat ad sortem Domini, & per-
tineat ad jus sacerdotum, de sorte Domini
existentium, eo quod Dominus ipse est heredi-
tarius eorum, Deuter. 18. & similiter Num. 18.
ubi dixit Dominus ad Aaron: Ego pars & he-
reditas tua in medio filiorum Israel, filiis au-
tem Levi dedi omnes possessiones in decimas, in
possessionem &c. Articulus tamen hereticus pro-
scriptus ordinationem Dei hanc legitimam &
oratione plenam nititur exterminare.

Quapropter ad ostendendum, esse ordina-
tionem illam Dei legitimam, & ad confutandam
praeditam heresim, aliqua Scripturae loca de
multis commemorabimus.

Levit. ultimo dicit: Omnes decime terra, &
ovo de frugibus, sicut de panis arborum, Domini
sunt, & illi sanctificantur. Item Ezech. 22. De-
cimas tuas & primitias non tardabis offerre. Item
Gen. 14. Abraham ex omnibus dedit decimas Re-
gi Salem, qui erat sacerdos Dei altissimi, & be-
nedixit Abrabae. Item Num. 18. ut prius in-
dictum est: Filiis Levi omnes decimas Israelis da-
di in possessionem pro ministerio, quo serviant mi-
hi in tabernaculo foederis. Et infra: Praecepit Le-
vitis, atque denuntiavit: Cum acciperitis a filiis
Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earum
offerre Domino decimam partem decimae, ut re-
petatur vobis in oblationem primitiarum. Et in-
fra

ANNO
CHRISTI
1517.ANNO
CHRISTI
1517.

tra: Omnia, que offeratis in decimis & in denariis & Domini separabitis, optimo & electa erant, di-
cosque ad eos, scilicet filios Levi, si preclara &
meliora quaque obtuleritis in decimis, reputabi-
tur vobis, quasi de burro & torculari primitias
dederitis. Et comedatis eas in omnibus locis vo-
stris tam vos, quam familia vestra, quia pre-
tium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo
testimonii. Item, Mal. 3. Infortis omnem deci-
mam in horreum meum, ut sit cibus in domo
mea, & probabo vos super hoc, dicit Dominus,
si non aperueris vobis catarrhas caeli, & effuder-
o vobis benedictionem usque ad abundantiam, & in-
crepabo pro vobis decurantem, & non corrumpet
fructum terra vestra, nec erit sterilitas vinis in
agro dicit Dominus exercituum. Item, ad Hebr. 7.
Et quidem de filiis Levi: Sacerdotium acci-
pientes mandatum habens decimas sumere a popu-
lo secundum legem, ad est a fratribus iuis. Mat-
th. 23. Va vobis, scribae & Pharisei, hypocri-
tae, qui decimas mentham, & anethum & cy-
minum, & linguistis qua graviora sunt legis, iu-
diciam & misericordiam, & fidem. Hac oportuit
facere, & illa non contemere.

Ex his & aliis clare patet, quod decima sunt
divinae iuris, sunt oblationes Deo sanctificatae,
non ad libitum hominum, sed ex precepto
& lege divina, ad jus & possessionem cleri
pertinentes per mandatum Dei, a manu &
potestate laicali separata in usus & necessaria
cleri.

Sunt itaque decimas oblationes, quae secundum
legem divinam sunt ad honorem Deo offeren-
dae, & sorti sua, puta clero, non ut indigen-
tiori & obiectiori, sed ut majori ac digniori
in hac parte tribuenda, ut possessio eius sibi
debita, iuste & divini iuris titulo, & ut pre-
tium iustum pro ministerio in sanctuario Do-
mini.

Sed quis, nisi insensatus, diceret, quod pe-
ra elemosinae, alicui data, ut elemosinario,
esset eius iustum pretium? Pro ministerio?
Deberetur sibi, ut possessio eius, iusto iuris
titulo? Daretur ei ut majori ac digniori? Da-
retur in sua quantitate, & mensura? Non ad
libitum hominum, sed sub poena mortis aeternae,
ad preceptum Dei, & secundum legem divi-
nam? Quis denique diceret, quod licitum est
ei, cui iusto titulo debetur in possessionem,
auferre?

Nec populus Christianus tenetur minus deci-
mas Deo, quam Iudaeus, sed magis. Nec
clerus nova legis est magis extraneus, sed po-
tius magis idoneus habere decimas Dei in pos-
sessionem iusto titulo & in pretium, quam cle-
rus veteris legis.

Nihil ergo erroneum est contra Scripturam
sacram credere, quod decimas sunt pars ele-
mosynae, & quod manus laicalis sacrilegium
non committeret, dum illas divino juri subtra-
heret, & sorti Dei, puta clero auferret, etiam
dum clerus contra Deum & contra manum lai-
calem peccaret. Non enim sacerdos ex hoc,
quod sic peccaret, cadit a jure decimarum,
sicut nec Rex, nec baro, nec miles, sic pec-
cans cadit a jure tributorum, sicut supra pe-
tet contra articulum quintum decimarum.

Hanc etiam haeresim expresse confutat vene-
rabilis Hugo de sacramentis lib. 2. parte 9. sic
loquens: Decimas quomodo auferre aut retri-
nere sine sacrilegii culpa non possunt, nisi si soli,
ad quorum sustentationem divina ordinatione con-
stitutae sunt. Haec ergo differentia est inter deci-

mas, & ceteras Ecclesiae possessiones, quod decimas
ex institutione & possessione ad sacra pertinent,
cetera autem possessiones Ecclesiae ad sacra perti-
nent sola possessione. Alia ergo possessiones Ecclesiae
ad alienos possessores sine commutatione rationabi-
li transferri non possunt. Decima autem ab alie-
nis omnino possideri non possunt. Illa ergo non
possunt auferri, ista transferri. In illis sacrile-
gium est si auferantur, in istis si transferantur.
Haec ille. Igitur etc.

ARTIC. XIX.

Speciales orationes applicatae uni personae per Pra-
latos, vel religiosos, non plus eidem proficiunt,
quam generales ceteris paribus.

Contra istum articulum haereticum sunt plu-
res scripturae, & aliquae de multis hic indu-
centur. Nam Levit. 4. docetur, quod pro pec-
cato sacerdotis specialis fiat oblatio, pro peccato
populi per ignorantiam fiat specialis oblatio. Et
semper exponitur, qualis oblatio. Et ibi addi-
tur: Et rogabo pro eis sacerdote propitius eris
eis Dominus. Pro peccato principis per ignoran-
tiam fiat specialis oblatio. Et semper exponitur
ibi qualis oblatio, & additur ibi: Rogabitque
scilicet sacerdos pro eo, puta Principe, & pro
peccato ejus, & dimittetur ei. Pro peccato a-
nimae communis de populo terrae, &c. & ad-
ditur: Rogabitque pro eo sacerdos, & pro pec-
cato illius, & dimittetur ei. Item, Levit. 5. post
alia similia sic scribitur: Anima, qua peccaverit,
& contempto Domino negaveris depositum pro-
ximo suo, quod fidei ejus creditum fuerat, vel
ei aliquid extorseris, aut calumniam feceris, si-
ve rem perditam invenieris, & inficiens insuper
pejoraveris, & quodlibet aliud e talibus feceris,
in quibus peccare solent homines, convictus deli-
cti reddet omnia, qua per fraudem volueris obti-
nere, integra, & quintam insuper partem reddat
Dominus, cui delictum intuleras. Pro peccato au-
tem suo offerat arietem immaculatum de grege,
& dabit eum sacerdoti iuxta estimationem man-
suramque delicti, qui rogabit pro eo coram Do-
mino, & dimittetur illi pro singulis, qua facien-
do peccavit.

Ecce hic lege divina praecipitur, quod uni
personae speciales applicentur per sacerdotem
orationes. Quae nisi plus eidem proficiunt, quam
generales, ceteris paribus, in vanum superflue
orarent secundum illum articulum. Et per con-
sequens nocive hoc feret.

Et similiter specialis oblatio alia pro princi-
pe, & peccato ejus, pro sacerdote alia, pro
communis anima de populo alia, similiter no-
cive fierent. Directe est hoc contra veritatem
textus allegati. Igitur haeresis est articulus praedi-
ctus.

Item, similiter dicit Apostolus 1. Timoth. 2.
Obsecro igitur, primum omnium fieri obsecratio-
nes, orationes, postulaciones, gratiarum actiones,
pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omni-
bus, qui in sublimitate sunt, ut quietam & tran-
quillam vitam agamus in omni pietate & casti-
tate. Haec enim bonum est, & acceptabile coram
Deo Salvatore nostro, qui omnes homines vult
salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.
Item, Jacobi ultimo. Infirmatur quis in vobis?
Inducat presbyterus Ecclesiae, & ornet super eum
unguentis cum oleo in nomine Domini, & oratio
fidei salvabit infirmum & alleviabit eum Domi-
nus, & si in peccatis sit, dimittetur ei.

Item,

ANNO
CHRISTI
1611.

Item, sacrosanctus Pontifex Christus testatur A
hanc catholicam sententiam, contra articulum
prædictum dicens: *Orate pro te, Petre, ut non
deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confir-
mas fratres tuos. Luc. 22. Inno Matth. 17. Sic
ait Dominus: Audistis, quod dictum est: Dili-
ges proximum tuum, & odia habebis inimicum
tuum. Ego autem dico uobis: Diligite inimicos,
& benefacite his, qui oderunt uos, & orate pro
persecutoribus & calumniatoribus uos, ut sitis
filii Patris uostri, qui in caelis est. Si enim dili-
gitis eos, qui uos diligunt, quam mercedem ha-
bitis? Nonne publicani hoc faciunt &c. Estote er-
go perfecti, sicut & pater uoster caelestis per-
fectus est. Ubi patet, quod Christus uult, quod
sicut diligentes nos non tantum generaliter di-
ligimus, sed & specialiter, sic & inimicos spe-
cialiter debemus diligere, & specialiter pro eis
orare, non solum generaliter.*

Et quia in hoc perfectiores sumus, quod
in speciali pro inimicis oramus, eos propter
Deum diligendo, quam ubi oraremus solum
generaliter pro proximis, indifferenter, amicis
& inimicis. Ergo specialis oratio ceteris paribus
applicata uni personæ, sicut est perfectior quoad
unum orantem, quam generalis respectu ini-
mici, sic ceteris paribus apta est plus prodes-
se, quam generalis alicui personæ applicata.
Et nisi hoc esset, nunquam sacri textus præ-
allegati & alii similes, sicut speciales oblatio-
nes, sic speciales, immo singulares orationes
per totius applicari commendasset.

Nec usus Ecclesie sanctæ Dei, sanctæ Roma-
næ, & omnium aliarum Ecclesiarum catholi-
carum hoc ita sollicitè frequentarent.

Sed quia, ut etiam gentiles Philosophi sciunt,
res habet esse perfectius & completius secundum
propriam speciem, quam secundum genus tan-
tum: ut Petrus habet esse perfectius & com-
pletius secundum quod est homo, quam quod
est animal, cum bos non ita bene sit animal sicut
Petrus, & non perfectius & magis Petro quam
bovi conueniat esse animal: Sic ceteris paribus
speciales orationes alicui personæ applicatæ per
Prælatos vel religiosos, habent maiorem vim
prodesse personæ cui applicantur, quam ge-
nerales.

Si enim in regnis terrenis ut docet experien-
tia, aliquis de communitate per officialem Re-
gi precibus commendatus specialiter & singu-
lariter, in hoc plus esset commendatus, & ta-
lis specialis & singularis commendatio esset
plus proficua, & plus gaudiosa ceteris paribus,
quam ubi solum generali commendatione in
communitate cum aliis commendaret: quanto
magis apud illum Regem caelestem est hoc
ita. Ubi quis per officialem Regis, per Præ-
latum, qui gerit personam Ecclesiam, vel ali-
quam communitatem Ecclesiasticam, precibus
specialiter & singulariter sibi commendatur.

Et sicut in ordine prædicamentali non so-
lum genera sed etiam species & individua: sic
etiam in ordine orandi pro personis sunt non
solum orationes generales, sed etiam speciales
& singulares faciendæ. Nonne eximius Prophe-
ta dicit David: *Miserere mei Deus*. Et sicut
species per differentiam abundat a genere, ut
dicunt Metaphysici & dialectici, sic specialis
oratio, alicui personæ per Prælatum, vel reli-
giosos applicata ceteris paribus abundat a
generali oratione, per differentiam, qua ad per-
sonam illam specificatur.

ARTIC. XX.

ANNO
CHRISTI
1611.

Conferens elemosinam Fratribus, et excommuni-
catus eo facto.

Iste articulus est non tam erroneus, quam
insolens.

Nam, posito per aduersarium, concessio, ef-
se Fratrem, Prædicatorem, Minorem, Augu-
stinensem, vel Carmelitam, vel Seruitam, (Ere-
mitam) malum, & criminofum & uisum
Christianam contrarium: Si tunc aliquis studioso iudicet
aliqui tali Fratri, quod status talis ma-
lus esset, & induceret Fratrem, quod eum di-
mitteret, numquid non talis secundum aduersa-
rium conferret magnam spiritualement elemosy-
nam fratri? Et quomodo ille aduersarius di-
ceret, quod sic conferens elemosynam eo fa-
cto esset excommunicatus? Nisi forte, quia ad-
uersarius ille sententiat, quod non est confo-
renda fratribus, nisi talis iam in casu posito
elemosyna. Et indubitanter, qui fratribus i-
stam aduersarii impiissimam elemosynam con-
ferret, suadendo eis, quod a sua religione &
suo ordine apostatarent & ad hoc induceret,
indubitanter ad minimum minori excommu-
nicatione esset eo facto excommunicatus. Sed
absit, quod ille, qui conferret spiritualement vel
temporalem elemosynam talibus fratribus, il-
la intentione, ut professionem suam melius
vel magis fulcire vel quomodolibet aditi, in
obedientia, castitate, & uoluntaria paupertate,
deducerent & conseruarent, seruis eorum
licitis & expedientibus ceremoniis, religionibus,
ritibus & moribus, obseruantis, & ut oratio-
nis & meritum fratrum talium & communitatis
eorum herent participes, quod talis inquam, in
hoc facto, eo ipso esset excommunicatus. Ab-
sit hoc nedum a sententia, sed ab apparentia
mentium piarum. Item absit, quod talis eo
facto esset excommunicatus, qui fratribus etiam
delinquentibus conferret elemosynam, ut eos
in uita naturali, animali & humana recrearet
vel saluaret. Cum & Deus præcepit in lege
Mosis, *Deuter. 23. Non uidebis bouem fratris
tui aut ovem errantem & pratoribus, sed redu-
ces fratri tuo, esse non est propinquus frater
tuus, nec uasti eum, ducet in domum tuam, &
orans apud te, quando uis uerat eo frater tuus,
& recipiat. Et infra: Si uideris asinum fratris
tui occidisse in uia, aut bouem, non despicies,
sed subleuabis eum. Si igitur debemus subuenire
uitæ bestiarum, quanto magis uitæ naturali
hominum, non obstante malitia in homine. Quia
uitam naturalem humanam non degradat a
dignitate naturali super uita bestiarum.*
Sed forte, quia aduersarius asserit, quod or-
do & religio specialis, quos fratres professi
sunt, sunt contrarii religioni Christianæ & le-
gei Evangelii, & proinde, qui fratribus confer-
ret elemosynam ad promouendum vel iuuan-
dum eos in suo ordine & religione, quod eo
facto esset excommunicatus, quia peccaret mortaliter
secundum illum aduersarium: ideo ad
impugnandum hanc asseritionem hereticam tran-
seamus ad XXI. articulum.

ANNO
CHRISTI
1517.

ARTIC. XXI.

Si aliquis ingreditur Religionem privatam, qualiscunque, tam Possessionatorum, quam Mendicantium, redditor inceptor & inhabilis ad observantiam mandatorum Dei.

Contra istum articulum hæreticum primo est ostendendum, quod licitum sit & expediens, esse Religiones privatas in nova lege, quæ sint sicut quædam species, vel partes in modo religionis Christianæ.

Et pro illo arguitur sic. In veteri lege licitum fuit & expediens, fuisse Religiones privatas quasi quasdam species, vel partes in modo religionis Judaicæ. Ibi fuit privata religio Pharisæorum, quam dicit Paulus Apostolus *Act. 26.* certissimam sectam religionis Judaicæ. De qua fuerunt Paulus, Nicodemus, Gamaliel, & ceteri multi venerabiles Judæi. Unde Apostolus *Act. 23.* Viri fratres: Ego Pharisæus sum, filius Pharisæorum, licet inter Pharisæos curabat hæresis, quæ dicebatur Pharisæorum.

Quam etiam religionem Christus, sicut & ordinem Scribarum, approbat, cum dicit: *Super cathedram Moysi sedent Scribae & Pharisæi*, non religionem Pharisæicam improbando, sed malitiam eorum, hypocritism & similia. Unde Christus *Matth. 23.* exprobando malitiam Scribis & Pharisæis, non dicit absolute: *Va vobis Scribae & Pharisæi*, sed addit: *Va vobis Scribae & Pharisæi hypocritæ!* Reprehendendo non ordinem, sed malitiam scribarum, nec privatam religionem Pharisæorum.

Et poterunt hujus sectæ fuisse plures magis speciales religiones Pharisæicæ, variae scilicet, arctæ & separatae vitæ, ut ita dicamus, *Judaica*.

Nonne religio Judaica Nazæorum & lex fuit quædam privata religio approbata a Deo? Cujus approbatio & diffusa institutio patet *Num. 4.*

Nonne & ipsa Judaica religio fuit signaculo circumfessionis, vestitu, victu, ceremoniis plurimis, ritibus, cultibus, iudiciis & cæteris talibus varie circumstantionata ex Dei approbatione? Quibus populus Judaicus ad legem timoris servandam ducebatur, stringebatur & tenebatur. Circumstantiæ igitur illæ, scilicet in vestitu signato in fimbriis, in victu speciali, in ceremoniis, &c. fuerunt licitæ & expediens, ad legem timoris servandam: Quia autem *lex nova, lex amoris*, vigens in obedientia contra vitæ superbiam, in castitate contra carnis concupiscentiam, in paupertate spiritus contra oculorum concupiscentiam: Talis certe lex, ut sic perfectius in his tribus verbis viget, & ut sic completius & plenius adhuc fulcitur, adjuncta, & promota, non minus, sed multo magis, quam lex vetus. Lex timoris, apta est fulciri, promoveri, adjuvari, limitatis & regularibus, vestitu, cibo, abstinentia, vigilia, orationibus, psalmodia, ceremoniis, ritibus, carentia proprietatum, & sic de aliis. Igitur, si in veteri lege licebat, & expediebat, esse privatas religiones, quæ erant sicut species, vel partes in modo religionis Judaicæ; quanto magis licitum est et expediens in nova lege esse Religiones privatas, quæ sint sicut species, vel partes in modo religionis Christianæ. Ut religio Christiana pro complemento sui pulchritudinis sic circumstantiata varietate privatarum Religionum. Sicut & Ec.

Council. General. Tom. XXVIII.

Alesia Christiana pulchra Ecclesiarum varietate est interta, scil. Romanæ, Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Collegiarum, Parochialium &c. Sicut enim testante Christo in cathedra Moysi præsidebant duplices prælati spirituales in Judaismo, Scribæ, appropriate quoad ordinem, Pharisæi, quoad religionem: Scribæ, in negotiis Ecclesiasticis, Pharisæi in religiosis: sic, a fortiori, in cathedra Christi debent præsidere duplices prælati spirituales in Christianismo, alii quoad ordinem appropriate in negotiis Ecclesiasticis, alii quoad religionem in factis religiosis. *Primi*, sicut Papa, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi &c. *Secundi*, Patres, Abbates, Præpositi, Priores &c.

Propter quod sicut respectu primorum est magna & nimis pulchra varietas Ecclesiarum, Romanæ Ecclesiæ, parochialium &c. ut tadum est: sic respectu secundorum debet esse multum pulchra varietas diversarum & privatarum Religionum. Et primo duplicium religionum, una Possessionatarum, absque proprietate, sive expropriate de bonis communibus communiter possessis viventium; Alia religio Mendicantium, sine possessionibus, expropriate viventium.

Et utraque religio in suas species, & partes in modo pulchre debet esse distincta. Quemadmodum ponuntur, *Cistercienses, Benedictini, Præmonstratenses, Canonici regulares*, & ceteri de religione Possessionatarum. *Minores vero, Prædicatores, Augustinenses*, & ceteri de religione Mendicantium.

Si enim sessio in cathedra Moysi duplicium prælatorum spiritualium, ut Pontificum & Pharisæorum, in Judaismo, juxta illud: *Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisæi* *Matth. 23.* & item: *Collegerunt Pontifici & Pharisæi concilium*, Jo. 12. Si, inquam, sessio illa fuerit figura sessionis in cathedra Christi duplicium prælatorum spiritualium in Christianismo, eo, quod omnia talia contingebant illis in figura, sicut & alia, de quibus *1. Corinth. 10.* Ergo multo magis in Christianismo, quam in Judaismo, oportet esse duplices prælatos spirituales, *Primos* appropriate super negotiis Ecclesiasticis: *Secundos*, super factis religiosis: *Primos* secundum ordinem clericalem a laicis appropriate separatos: *Secundos*, secundum religionem spiritualem a secularibus appropriate divisos: *Primos*, habentes appropriate regere & præcipere in divinis juribus: *Secundos*, habentes appropriate regere & præcipere in Deificis moribus: *Primos*, sicut spirituales rectores generales spiritualium & secularium in Ecclesiastici juribus: *Secundos*, veluti rectores speciales spiritualium in spiritualibus moribus.

Quapropter sicut tadum est, quomodo respectu primorum prælatorum in Christianismo est permagna varietas pulchra Ecclesiarum, ita respectu secundorum prælatorum oportet esse aliquam pulchram varietatem Religionum prælatorum.

Et pulchre prima divisione ponitur duplex privata religio, ut tadum, quæ aliquantas subdivisiones recipiunt. Ut sic generalis religio Christiana perfectum complementum habeat in illis speciebus.

Quapropter etiam sicut hæreticum esset dicere, quod in Judaismo non licebat nec expediebat pro regulari disciplina Nazaræis, quoad quasdam corporales ceremonias, *Num. 6.* pro eisdem descriptas, & observantias speciales custodirent: ita hæreticum est dicere, quod in Christianismo non potest licere & expedire

H

pro

ANNO
CHRISTI
1517.

ANNO
CHRISTI
1111

pro quadam communitate speciali quorundam A
spiritualium, & pro regulari eorum disciplina
specialis habitus in colore & figura, specialis
victus, specialis abstinentia, vigilia, taciturni-
tas, cantus horæ, & ita de aliis, tali inten-
tione inventis & institutis, ut communitatem
illam, & personas ejusdem communitatis ju-
vent & promoveant, sive ut signa, sive ut
res, ad custodiendum arctius, quadam speciali
regularique necessitate & disciplina, novam le-
gem amoris Dei & proximi, vigentem in obe-
dientia contra vitæ superbiam, in castitate con-
tra carnis concupiscentiam, & in paupertate
spiritus contra concupiscentiam oculorum.

Et quid necesse est nos multum discurrere
pro valido argumento, quod Religiones priva-
tæ, memoratæ superius & aliæ, sint laudabi-
les & utiles in religione Christiana? Et quod
catholicum est, tales esse bonas & sanctas?
Ecce validum & securum habemus argumen-
tum, fidem scilicet Sanctæ Romanæ Ecclesiæ,
capitis omnium Ecclesiarum in terris, quæ fir-
miter credit, tales religiones esse sanctas & ju-
stas, sicut & eadem esse tales approbavit &
confirmavit. Hoc argumentum est nobis valde
sufficiens ad hæresis contutationem contrariæ,
dicentis: *Si aliquis ingreditur religionem priva-
tam quancumque, tam Possessionarium, quam Men-
dicantium, redditur ineptior & inhabilior ad ob-
servantiam mandatorum Dei.*

Hoc idem argumentum est nobis æque suf-
ficiens ad confutandum XXII. XXIII. XXXI.
XXXV. XLIV. XLV. articulos, &c.

ARTIC. XXII.

*Sancti instituentes Religiones privatas sic instituen-
do peccarunt.*

ARTIC. XXIII.

*Religiosi viventes in Religionibus privatis non
sunt de religione Christiana.*

ARTIC. XXXI.

*Peccant fundantes claustra, & ingredientes sunt
viri diaboli.*

ARTIC. XXXV.

*Ingrediens Religionem, aut aliquem Ordinem, eo
ipso inhabilis est ad observandum divina præ-
cepta, nec per consequens perveniendi ad re-
gnum celorum, nisi apostataverit.*

ARTIC. XLIV.

*Augustinus, Bernardus, Benedictus, damnati
sunt, nisi penituerint de hoc, quod habuerunt
pessiones, & instituerunt & intraverunt Reli-
giones, & sic a Papa usque ad infimum reli-
gionum omnes sunt heretici.*

ARTIC. XLV.

*Omnes Religiones indifferenter introductæ sunt
a diabolo.*

Contra omnes hos articulos hic enumeratos,
& quolibet eorum est argumentum validum,
præclara scilicet fides prædicta sanctæ sedis A-
postolicæ, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Contra istos etiam est sententia Christi *Mat-
th. 23.* (sub allegoria Scribarum & Pharisæo-
rum in cathedra Moïsi sedentium in Judaï-
smo, præcipientis obedire duobus generibus Præ-
latorum spiritualium in Christianismo. Quorum
generum unum per *Scribas*, aliud per *Phari-
sæos* allegorice figuravit & dixit. Sicut per A-
braham, habentem duos filios, unum de libe-
ra, alium de ancilla, allegorice duo Testa-
menta dicta sunt, Gal. 4. Quorum generum
Prælatorum unum appropriate præfidet in ju-
ribus Ecclesiasticis, aliud in moribus religio-
sis. Et sicut respectu primi generis Prælatorum
multitatem Ecclesiæ in Christianismo sunt dis-
tinctæ: ita respectu secundi generis præfiden-
tium pulchra varietate privatæ Religiones in eo-
dem Christianismo sanctæ & iuste sunt divisæ.

Contra eisdem etiam est veritas catholica,
illa videlicet: In Christianismo licitum est,
esse aliquam communitatem specialem spiritua-
lem, *bonis communia in communi habentem*, etiam
pro regulari speciali disciplina suorum sup-
positorum specialem vestitum in colore &
in figura, specialem victum, specialem absti-
nentiam, speciale silentium, vigiliis speciales,
cantus speciales, ceremonias & observantias
corporales in Ecclesia, & in dormitorio, ora-
torio, refectorio &c. Speciale votum obedien-
tiæ, castitatis, voluntariæ paupertatis, tali in-
tentione inventa, instituta, accepta, pro qua-
dam speciali religione professa, ut communi-
tatem illam specialem & personas ejus causa
communitatis juvent & promoveant, sive ut
signa, sive ut res, sive ut signa & res simul,
ad custodiendum arctius, sollicitius, libentius,
expeditius, indilactius, perfectius, & liberius
novam legem amoris Dei & proximi, de quan-
to lex illa potissimum in valle miseræ viget
in obedientia contra lasciviam, & voluntaria
paupertate contra avaritiam.

Et consimiliter licitum est, esse quandam
specialem communitatem spiritualemente
honorum temporalium carentem, in membris suis
sine proprietate sicut & priorem viventem, spe-
cialem vestitum, ceremonias & observantias
corporales, & cetera talia pro speciali religio-
ne proteta custodientem, tali intentione, quæ
jam supra dicta est.

Si enim licitum est, in Christianismo esse
quasdam communitates speciales, secularium, sarto-
rum, sutorum, fabrorum &c. Quomodo non
erit licitum, in eodem Christianismo esse quas-
dam prædictas duplices communitates spiritua-
lium?

Et cum omnia mihi licent, ut dicit Apo-
stolus, 1. Cor. 4. quomodo specialem commu-
nitatem spiritualemente habere specialem vestitum
& victum, & ita de aliis superius expressis, &
subintelligis, in monasteriis, pro observandis
approbatis, & non habere singula talia et om-
nia simul in uno involuero, sicut in communi-
tatibus pro observandis habentur, non erit li-
citur? Cum hoc in se nec mortalis nec ve-
nialis peccati includat rationem.

Qualem enim rationem cujuscumque peccati
includit, ipsum probatum et examinatum vo-
vere obedientiam alicui prælato alicujus
communitatis specialis? Cum dixerit Christus: *Super
cathedram Moïsi sederunt scriba & Pharisæi,
quancumque dixerint, facite.*

Vovere castitatem, voluntariam paupertatem,
et eodem voto se adstringere ad signa et res,
ad habitus et privationes, et ceremonias, ob-
ser.

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1515.

servantia &c. pro obedientia, castitate, pau-
perrate, ad implendam dilectionem Dei & pro-
ximi expeditus: Et dicere, quod talia signa
& res non possint juvare & promovere ad jam
dicta bona gratuita, est nimia deliratio. Dice-
re etiam, quod intentio supra dicta sit impos-
sibilis, illicita & irrationabilis, est nimis im-
pius error.

Veritas ergo catholica, aequaliter superior
confuse commemorata, articulos prædictos ple-
na ratione confutat.

Irrefragabile etiam testimonium insusceptorum
testium sanctorum, qui potius elegerunt mori,
quam deliberato animo falsum pro vero, vel
incertum pro certo asserere. Sicut fuerunt Bea-
tus Benedictus, Martinus, Augustinus, Hi-
eronymus, Ambrosius, Gregorius, Bernardus, Do-
minicus, Franciscus, Thomas de Aquino: Et
ita de aliis sanctis innumeris & sapientibus,
qui testati Religionis privatas in Christianismo
esse pias & sanctas, confutat validissime arti-
culos prædictos, & eos ostendit hæretice esse
erroneos. Et superfluum esset hic testimonia
aliorum recitare.

ARTIC. XXIV.

*Frates tenentur per labores manuum vitam ac-
quirere, non per mendicitatem.*

Istum articulum etiam condemnat fides san-
ctæ sedis Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ,
quæ firmiter credit, licere & expedire fratribus
Minoribus, Prædicatoribus &c. Victum per
mendicitatem querere, ut altissima paupertas
eorum abundet in divitiis simplicitatis eorum,
sicut Apostolus 2. Cor. 8. dicit, factum esse
in Ecclesiis Macedoniæ, in quibus talis gratia
data est, quam notam facit Corinthiis.

Quæ enim altior est paupertas, quam care-
re & indigere victu & amictu voluntarie quan-
tum expedienter fieri potest: Et in tali caren-
tia & indigentia eosdem querere actu licito,
secundum seque abjectissimo, simplicissimo, &
secundum passionem verecundiæ pœnalissimo ad
inquirendum & consequendum victum & ami-
ctum. Cum aut mendicitas vel mendicatio sit
actus licitus querendi & consequendi victum &
amictum, & sit in genere suo præ omnibus
aliis licitis actibus querendi et consequendi vi-
ctum et amictum abjectissimus, simplicissimus
et maxime pœnalis, secundum passionem gra-
vamen verecundiæ, non corrupti, sed vi lau-
dabilis pudicitie vigentes.

Dum ergo fratres Mendicantes ex voto et
secundum Religionem suam ad honorem Dei
pro salute sua, et in ædificationem proximo-
rum, sic militant contra oculorum concupi-
scentiam, ut victum et etiam amictum, in quan-
tum licet fieri et expedienter possit, volunta-
rie careant, eis indigeant, et eadem consequi
querant licito actu in genere abjectissimo, sim-
plicissimo, et passione verecundiæ durissimo
ipsi animo, ad querendum et consequendum
hujusmodi victum et amictum, qualis est actus
mendicitas vel mendicatio. Quis nisi infidelis
negaret, quod talium fratrum in hoc facto
altissima paupertas abundet in divitiis simplici-
tatis eorum? Sic sancti Francisci, S. Domini-
ci, et aliorum verorum fratrum de Religio-
nibus Mendicantium, in tali facto altissima eorum
paupertas abundavit in divitiis simplicitatis
eorum.

Concil. General. Tom. XXVIII.

Sancta ergo sedes Apostolica hoc vigilanter &
fideliter attendens approbavit, & confirmavit
speciales Religiones fratrum, ut secundum reli-
gionem suam ex voto ad honorem Dei, pro
salute sua, et in ædificationem Ecclesiæ et
proximorum, in communitatibus et ordinibus
suis sic militarent contra oculorum concupi-
scentiam, ut jam dictum est. Ubi eorum alti-
ssima paupertas supra descripta abundaret in
divitiis simplicitatis eorum per actum et factum
licitum, abjectissimum, in genere suo simplici-
cissimum, et in animo amarissimum ad que-
rendum et consequendum victum et amictum,
scilicet per mendicitatem, seu mendicationem.

Sancta ergo et recta est fides sanctæ sedis
Apostolicæ et Romanæ Ecclesiæ, quæ fides
credit, fratribus licere et expedire ex voto et
secundum Religionem suam ad honorem Dei
pro salute sua, et in ædificationem Ecclesiæ
et proximorum, militando contra concupi-
scentiam oculorum, non per laborem manuum,
sed per mendicitatem victum et amictum que-
rere. Et consequens contrarium hujus est in-
fidelis error, quod videlicet fratres per labo-
rem manuum, non per mendicitatem debeant
victum querere.

Ubi autem adversarii garrunt in contrarium,
dicentes: Quod scriptum est *Deut. 14. Et om-
nino indigens & mendicus non eris inter eos.*
Ex quo videtur, quod fratribus non liceat,
nec expediat mendicare. Respondetur, quod
hoc dictum non prohibeat simpliciter, esse in-
digentes et mendicos inter Judæos. Nam scri-
ptum est *Deut. 16. Non deerunt pauperes in ter-
ra habitationis tue, idcirco ego præcipio tibi, ut
aperias manum tuam fratri egeno & pauperi.*
Nam et Lazarus in domo divitis mendicus erat.
Et, qui cæcus erat natus, quem Christus illu-
minavit, mendicus erat, *Jo. 9.* Et claudus ex
utero matris suæ, quem Petrus verbo sanavit,
ponebatur quotidie ad portam templi, quæ di-
citur speciosa, ut peteret elemosynam. *Act. 3.*

Omnino ergo egenus et mendicus potest di-
ci, cujus indigentia necessitatis non relevare-
tur, nec mendicatio petitum tale consequere-
tur. Sicque, *non eris omnino egenus & mendicu-
sus inter eos, ut benedicat tibi Dominus;* dicit san-
ctus Moyses.

Ex hoc autem non sequitur, quod non li-
ceat et expediat, fratres per mendicitatem vi-
ctum querere.

Allegant illi adversarii adhuc aliud Sapien-
tis, qui dicit *Proverb. 3. Mendicantem pauper-
tatem & divitias ne dederis tibi, sed tantum vi-
ctui tuo sibi necessariis.* Potest dici, quod ibi
Sapiens loquatur in persona communis vel
communium hominum, communem vitam hu-
manam ducentium, quibus in tali et secundum
talem communem statum humanitus vivendi
non expedit esse pauperes, vel habere divitias,
ex causis ibi per Sapiensem expressis. Sed quid
hoc contra Christum, beatam Virginem Ma-
riam, sanctos Apostolos, et innumeros sanctos
paupertatem gloriose tolerantes, amplectentes
et tenentes?

ANNO
CHRISTI
1515.

ANNO
CHRISTI
1413.

ARTIC. XXV.

Omnes sunt Simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subvenientibus.

Contra hunc errorem primo ostenditur, quod licitum sit se obligare ad orandum pro aliis. Nam & Christus sic se obligavit cum promittens diceret discipulis Jo. 14. *Si diligitis me, mandata mea servate, & ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis.*

Item, licitum est pro subvenientibus in temporalibus obligare ad retribuendum spiritualia. Sic enim Christus obligavit se pro subveniente in temporalibus ad retribuendum spiritualia, cum promittens diceret Luc. 6. *Date, & dabitur vobis: Mensuram bonam, & confertam, & coagulatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum.* Unde & hanc promissionem & obligationem juramento confirmavit Matth. 10. dicens: *Quicumque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquae frigidae, tantum in nomine discipuli, amen dabo vobis, non perdet mercedem suam.*

Ex his clare patet, quod licitum est secundum Evangelium obligare se ad orandum pro aliis in temporalibus subvenientibus: Sicut pro stipendiantibus quodammodo oratores divinos, vel sicut pro subservientibus (subvenientibus) in subveniente in temporalibus pro mercede orationis ad Deum. Ita quod stipendiantes ipsos oratores ad orandum pro eis ad Deum, vel sint sicut ministri oratores, servientes eis subvenientibus in temporalibus, pro mercede, quae est oratio pro eis ad Deum. Sicut dans potum uni ex minimis istis, quos Christus monstravit, calicem aquae frigidae in nomine discipuli, in hoc servit pro mercede beatitudinis, secundum Evangelium.

Ex quibus patet ulterius manifeste, quod hoc est haeresis, ut pote quod sit simonia obligare se orare pro aliis in temporalibus subvenientibus, cum secundum Evangelium hoc sit licitum, puta, obligare se orare pro aliis in temporalibus subvenientibus.

Ex quo ulterius patet, quod erroneus est articulus iam dictus. Cum multi probi, religiosi & communitates religiosorum obligant se orare pro aliis, in temporalibus eis subvenientibus, in eodem ordine recipientes ab aliis subvenientes in temporalibus, ad hunc finem, ut pro eis orent. Non perverto ordine orantes ad Deum pro aliis, ad hunc finem, quod subvenientes in temporalibus ab eis recipientes. Sicut in simili dicit B. Augustinus: *Comedamus ut predicemus, non predicemus ut comedamus.*

ARTIC. XXVI.

Oratio praeciti nulli valet.

Contra hanc haeresim est, quod scribitur Matth. 18. de praecito & oratione ejus, ubi dicitur: *Serve nequam, omne debitum dimisi tibi pro eo, quod rogasti me &c.* Et infra: *Et iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoad usque redderet universum debitum: Sic & pater meus caelestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.* Ubi patet, quod praecitus oravit humiliter in fide

& caritate, dicendo: *Patientiam habe in me, Domine, & omnia reddam tibi. Et misertus Dominus servi illius dimisit eum, & debitum dimisit ei.* Oratio sua nullum ei valuit, quae impetravit dimissionem omnis praecedentis debiti.

Et absit, quod gladius praeciti Imperatoris, Regis, Principis, vel alterius temporalis Domini increduli alicui non valeat, cum talis non sine causa gladium portet. *Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.* Rom. 13. Et ibidem: *Dei minister est tibi in bonum.* Bonum fac & habebis laudem ex potestate talis Principis. Absit igitur, inquam, quod talis praeciti potestas & gladius alicui valeat, & praeciti oratio, ex caritate & secundum gratiam gratum facientem facta, nulli valeret. Cum secundum talem orationem caritativam, & grate Deo factam, quae in hoc est iustitia & opus iustitiae, ipse orans sit dignus & meritis beatitudinis, quae est merces iustitiae, quam ex illo opere iustitiae consequeretur, si non ex post per peccatum mortale illam dignitatem gratuitam, & gratuitum illud meritum perderet. Etiam talis caritativa oratio excludit peccatum mortale sibi in subiecto impossibile. Potestas autem imperatoria, regia, etiam ipsius increduli, non reddit eum dignum & meritum beatitudinis, nec talis potestas peccatum mortale a subiecto in quo est excludit.

Etiam illa haeresis est contra illud, quod scribitur Apoc. 3. *Tene quod habes, ut nemo accipias coronam tuam.* Ubi patet, quod praecitus oratione caritativa potest tenere per spem coronam beatitudinis, quam deperdit postea per peccatum finalis impoenitentiae, & per alia. Et per consequens oratio praeciti multum valet.

Immo oratio praeciti sacerdotis, in persona Ecclesiae, quam gerit, facta, etiam extra caritatem, ex officio sacerdotali, de se canonico & legitimo ad orandum pro populo non caritative de se ex officio multum valet, juxta illud Levit. 4. *Anima qua peccaverit per ignorantiam, & fecerit unum ex his, quae lege Domini prohibentur, & peccati rem intellexerit iniquitatem suam, offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, juxta mensuram asimationemque peccati, qui orabit pro ea, quia nesciens fecit, & dimittetur ei, quia per errorem deliquit in Dominum.* Et ibidem Levit. 4. fit repetitio pluries, quod sacerdos rogabit pro Principe & peccato ejus, pro populo & peccato ejus, & remittetur ei.

Ecce, quomodo oratio sacerdotis valet pro dimissione peccatorum. Nunquid autem credimus, omnes sacerdotes veteris legis, taliter orantes ex officio pro peccato Principis, populi, vel animae communis, fuisse praedestinatos & nullos praecitos? Et si oportuisset solius praedestinati sacerdotis oratio quid valuisse pro dimissione peccati, & cum Principe, populus, vel anima communis de populo Judaico, de quolibet eorum sacerdote fuerunt penitus inventi, si esset praecitus vel praedestinatus, fuissent penitus incerti, si oratio ejus valuisset ad dimissionem peccati. Nunc eorum, quia Dominus certificavit illos per legem suam, ut facta oblatione legali per eisdem, & oratione per sacerdotem, quod peccatum eis dimittatur: Igitur indifferens fuit, si per praecitum vel praedestinatum sacerdotem talis oratio pro eisdem ferret. Igitur articulus est haereticus.

AR-

ANNO
CHRISTI
1413.

ANNO
CHRISTI
1418.

ARTIC. XXVII.

Omnia de necessitate absoluta eveniunt.

Iste articulus est nimis periculosa hæresis, contra Scripturam Sacram, contra rationem, dissuadens conciliari, negans dignitatem meriti, excusans totam culpam demeriti, inducens ab una parte desperationem, & alia parte presumptionem, negans contra sensum, experientiam, rationem, & scripturam Sacram, omnem resistentiam, & omne impedimentum.

Nam juxta illam hæresim nihil potuit evenire, nisi quod eveniebat. Nec quicquam potest vel poterit evenire, nisi quod evenit, vel eveniet. Nec potest, potuit, vel poterit quicquam boni vel mali contigisse vel contingere, nisi de facto contingat, contigit, vel continget. Nec potuit quicquam boni vel mali, quod fuit, non fuisse, aut quod est, non esse, aut quod erit, non fieri, vel in futurum esse. Scriptura autem sacra manifeste sententiat contrarium.

Nam Christus dixit Petro *Matth. 26. Converterte gladium tuum in locum suum. Omnes enim, qui accipiunt gladium, gladio peribunt. An putas, quod non possim rogare Patrem meum, & exhibebit tibi plus, quam duodecim legiones Angelorum, quomodo ergo implebuntur Scriptura, quia sic oportet fieri?* In his verbis Christus reprehendit Petrum, quasi diceret: Tu unicus impotens, fragilis homo, conaris per gladium prohibere, ne captiver in mortem, non habes licentiam ad hoc. Nescis, quod unus Angelus Domini percussit in castris Assyriorum 180. millia, *Isa. 38.* Aut es infidelis, male & infideliter sentiens de me, & de patre meo? Quod non possim rogare Patrem meum, & quod ipse ad rogatum meum exhibebit mihi, nedum unum talem Angelum, sed plus, quam 12. legiones Angelorum, ad defendendum me.

Ecce, quod Petrus male sensisset, si putasset, quod Christus non posset rogare Patrem, & quod Pater ad rogatum suum exhibuisset sibi plus, quam 12. legiones Angelorum. Sicut in simili dicitur in Psalmo: *Et male locuti sunt de Deo: Dixerunt: Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?*

Cum ergo Christus potuit rogare Patrem, ut Pater sibi exhiberet ad defensam plus, quam 12. legiones Angelorum, & non est ita factum: Potuit igitur fieri, quod non fiebat. Quod est contra Articulum prædictum, & ejus sententiam hæreticam.

Sed hic dicunt adversarii hæretici, quod Christus non potuit rogare, nec Pater exhibere, sed, potuisset, si voluisset. Et ita debet intelligi, quod Christus potuit, id est potuit si voluisset.

Et ita glossant alias scripturas, quæ contra eos allegantur, dicentes, quod Deus non simpliciter potest facere, quod non facit, sed sub conditione, ut si vellet, posset.

Sed contra istam hæreticam Glossam arguitur. Quia tunc etiam potest dici, quod Deus potest se annihilare & destruere, & potest se æternaliter damnare seu condemnare. Et sic de aliis talibus summe hæreticis dicitur.

Patet tamen contrarium. Quia qua ratione concedunt, quod Christus potuisset rogare Patrem, &c. Ad talem sententiam solum, quod Christus potuisset, si voluisset: Sic etiam ad similem sententiam habent concedere, quod Deus

posset se annihilare & destruere, id est, posset, si vellet. Et sic ego possum me facere omnipotentem Deum, hoc est, possem, si vellet Deus.

Hæretica est ergo illa Glossa interimens catholicam Christi intentionem, & sententiam, quantum in ea esset, & inducens locutiones contra Deum summe blasphemias.

Ideo contra illum articulum hæreticum adhuc aliqua aliz Scripturæ inducantur. Scribitur autem *Marci 14.* quod & Christus dixit: *Abba, Pater, omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem a me hunc. Sed non quod ego volo, sed quod tu vis, Pater.* Ecce, quod Christus præmisit: *Pater, tibi omnia possibilia sunt,* & addidit: *Transfer calicem hunc a me.* Vel igitur fuit Patri possibile transferre calicem illum a Christo, vel non. Si sic, & cum Pater non transulit, sequitur quod Pater aliquid potest facere, quod non facit. Et habetur infentum contra illum articulum, & sententiam ejus hæreticam. Si non, tunc Christus impertinetet & stulte oratione sua ad Patrem, postquam dixerat: *Pater, omnia tibi possibilia sunt,* subintulisset: *Transfer a me calicem hunc,* eo, quod transferre calicem illum a Christo, non fuit nec potuit esse unum de possibiliibus Patri, juxta adversarios. Consequens autem est hæreticum nimis & blasphemum. Igitur & articulus prædictus.

Item, sanctus *Joannes Baptista* Phariseis & Sadduceis, qui venerant ad eum circa Jordanem, ubi baptizabat, inter alia dixit: *Et ne velitis dicere inter vos: Patrem habemus Abraham.* Dico vobis, quod Deus potest de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Ubi secundum beatum *Chrysolomum*, *Joannes* demonstravit lapides, qui de medio alveo Jordanis fuerunt exportati, dum filii Israel per illum transierunt. Cum autem hoc Deus non fecerit, igitur potest facere, quod non facit, neque faciet vel fecit.

Item, ad *Hebr. 9.* dicit *Apollos:* *Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur & unigenitum offerrebat, qui suscepit repromissiones, ad quem dictum est, quod in Isaac vocabitur tibi semen. Arbitrans, quod & a mortuis suscitare cum potens est Deus.* Ecce quod Abraham fide arbitratus est, quod Deus potens est suscitare a mortuis filium suum Isaac ad procreationem feminis, quem Abraham voluit omnino occidere. Cum autem Deus illum non suscitavit a mortuis, igitur potens est Deus facere, quod non facit.

Item, *1. Cor. 9.* dicit *Apostolus:* *Numquid non habemus potestatem, sororem mulierem circumducere, sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas? Aut solus ego & Barnabas non habemus potestatem hoc operandi &c.* Et infra: *Sed non sumus usque hac potestate.* Ecce, quod *Apostolus* habuit a Deo potestatem faciendi, quod non fecit. Potuit ergo de potestate illa aliquid fieri vel evenire, quod non evenit. Et sic non omnia de necessitate absoluta eveniunt, quæcumque eveniunt.

Item, *Apoc. 3.* dicitur: *Tene, quod habes, ut nemo accipias coronam tuam.* Ecce, quod aliquis potest habere coronam beatitudinis, & potest eandem non habere. Quomodo alius diceretur consultive, *Tene quod habes,* & adderetur comminative: *Ne alius recipias coronam tuam, nisi & posset coronam beatitudinis adipisci, & posset ad eam non pervenire.* Nisi etiam, quod unus tenet per spem, posset al-

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO
CHRISTI
1913.

teri dari per rem, primo dependente, quod sibi deberetur, ut illud finaliter in re teneret, & possideret coronam, scilicet omnium sanctorum, que est Deus, Trinitas.

Item, 2. Reg. 24. Trium optio dabatur David a Domino per Prophetam Gad, quod eligeret unum ex illis, quodcumque vellet, ut Deus aut faciat sibi annis septem pati famem in terra Israel, aut tribus mensibus fugere adversarios persequentes, aut tribus diebus habere pestilentiam in terra. Ecce quodlibet illorum trium fuit possibile evenire. Aliis ita stultum fuisset dicere: *Horum trium pronominationum datur tibi optio. Elige unum, quod volueris, ex his ut Deus faciat tibi.* Sicut stultum fuisset dicere: *Horum trium a Domino datur tibi optio, aut, quod tu David sis Deus omnipotens, aut quod tu annihiles Deum, aut quod pestilentia trium dierum sit in terris. Elige unum quod volueris.* Quia igitur quodlibet illorum trium in optione David positum fuit possibile evenire, & solum tertium evenit: igitur est possibile evenire, quod non evenit. Et possibile est non evenire, quod evenit. Et per consequens articulus cum sua sententia est hæreticus.

Patet igitur ex his & aliis multis scripturis, quod nimis periculosa hæresis est contra scripturam sacram ille articulus.

Quomodo autem ratio obviat illi articulo, potest aliquantulum sic patere. Accipiamus unum, qui non timet Deum. Et arguitur sic: Ille julle debet timere Deum, juxta illud *Ecclesiast. ultimo. Deum time, & mandata ejus observa, hoc est, omnis homo.* Tunc sic: Ille julle debet timere Deum: Igitur rationale est, quod timeat Deum: Et ab alia parte, quia ille non timet Deum, igitur, secundum articulum, non est possibile, quod ille timeat Deum. Et ex consequenti, si non est possibile, non est rationale quod ille timeat Deum. Et sic erit rationale, quod ille timeat Deum, & non erit rationale, quod ille timeat Deum. Ecce expressa formalis contradictio. Hanc ergo contradictionem oportet concedere adversarios, vel dicere, quod solum timentes & diligentes Deum, & nulli alii tenentur & debent juxta debita timere & diligere Deum, vel quod aliquis juxta debito tenetur & debet timere & diligere Deum, & tamen non est rationale, quod cum timeat & diligit, vel quod sit rationale, sed nullo modo possibile quod ille Deum timeat & diligit, vel quod sit possibile, quod ille Deum timeat ac diligit, & tamen si ille Deum timeat & diligit, Deus annihilabitur, quia ad impossibile simpliciter sequitur de necessitate quodlibet, & quia per adversarium est simpliciter impossibile, quod ille timeat & diligit Deum, demonstrandum, qui non timet & diligit Deum. Eligant adversarii quodcumque istorum prædictorum, & oratio manifeste eis est contraria, similiter & pia fides.

Quomodo ergo ille articulus dissuadet conciliari, manifestum est. Quia datis quibuscumque duobus contradictoriis, inter quæ quis vellet conciliari unum illorum, juxta illum articulum, est simpliciter necessarium sicut Deum esse, & aliud est simpliciter impossibile, sicut nihil esse. Igitur, quam stultum esset consulere, super hoc, aut quod Deus sit, aut quod nihil sit, tam stultum esset consulere super hoc, aut quod hoc contradictorium illorum

eveniat, aut quod illud. Et ita de quibuscumque signatis contradictoriis.

Quomodo autem ille articulus neget dignitatem meriti, quo quis habet mereri beatitudinem, ut meritis vel dignis est beatitudinis, patet sic: Nam homini data est duplex naturalis libertas, libertas contradictionis, & libertas finalis ordinationis, contra duplicem necessitatem, scilicet conditionis ab extrinseco, & naturalis impulsiois ac inclinationis ab intrinseco.

Libertas contradictionis est data homini contra necessitatem conditionis ab extrinseco, ut homo non ab extrinseco aliqua necessitate coactus sit, bene vel male velle, sed libere, contradictorie, ut bene velit, gratia Dei assistente, aut non bene velit, gratia desistente.

Libertas etiam finalis ordinationis est data homini contra necessitatem naturalis inclinationis. Ut homo non ab intrinseco sit necessitatus ad tenendum, pergendum, & ingrediendum ad finem suum, qui est beatitudo patris: sicut res mere naturales necessitate naturalis inclinationis sunt ab intrinseca necessitate ad tendendum, pergendum, & ingrediendum in fines suos: Sed quod homo libere, absque necessitate, aut gratia Dei adjuvante, preveniente & subsequente, tendat, pergat, ingrediatur in beatitudinem, aut quod gratia tali absente tendat, pergat & cadat in eternam miseriam. Dignitas ergo meriti in creatura rationali est in tali duplici libertate sua, ut absque necessitate, ab extrinseco, vel intrinseco, bene velit, pergat & ingrediatur versus beatitudinem, gratia Dei adjuvante, preveniente & subsequente.

Et quia ille articulus hoc negat, ergo negat dignitatem meriti in creatura rationali.

Quomodo autem infideliter excuset totam culpam demerit, sic manifestum est. Quia si ve peccator omittat bonum seu committat malum, semper juxta illum articulum a tota culpa excusatur. Nam si Christus in die judicii omnitentibus bonum dicit: Quare non timuistis nec dilexistis Deum? Sicut Dominus præcipit vobis: Posset quilibet secundum istum articulum respondere. Nullo modo plus de omnipotentia tua potui hoc facere; quam quod ego fuisset Deus, simpliciter infinite diligens, laudans & honorans te, ac Patrem tuum ac Spiritum S. tuum. Si ergo vis mihi primum imputare, imputa mihi & secundum. Cum autem secundum non potes mihi imputare, neque igitur primum imputa mihi. Quia, quam impossibile fuit & est secundum, ita & primum. Et per consequens, quam non rationale fuit secundum, tam non rationale fuit & est primum, quod te Deum timuisset, dilexisset. Et ita de omnibus omissionibus. Quomodo ergo Christus in die judicii dicit servo nequam, & negligenti: *De bre tuo te judico, servo nequam.* Et infra: *Quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, & ego veniens cum usuris erogassem utique illam?* de quo Luc. 19.

Similiter de peccato commissionis diceret secundum illum articulum: Ego de omnipotentia tua & omni possibilitate excogitabili non potui illud, quod mihi improperas, declinare. Igitur, sicut non potes mihi imputare, quod non fecisti me Deum omnipotentem ad diligendum, laudandum & honorandum te simpliciter, infinite, sic nec hoc, quod non declinavi peccatum commissionis. Et sicut ultimus

ANNO
CHRISTI
1913.

ANNO
CHRISTI
1519.

rius non potes mihi imputare, quod non de-
clinavi malum commissionis, vel a malo com-
missionis: ita non potes mihi imputare, quod
illud feci. Sicut enim bonum facere est una
pars iustitiae, & declinare a malo alia pars:
Sic facere malum est una pars iniustitiae, &
non declinare a malo, alia pars impietatis. Igi-
tur, qua ratione Christus unum imputare non
posset, eadem ratione nec aliud.

Quomodo vero articulus iste ab una parte
inducat desperationem, ab alia parte presump-
tionem: Ecce nos, qui detestamur illum arti-
culum, nescientes, si praescripti vel praedestinati,
sumus omnino securi & certi, quod Deus po-
test nos salvare. Et sic securi possumus eum
pro salute aeterna invocare, omni proflus du-
bietate & diffidentia & incertitudine procul mo-
ta. Plena securitate & tota certitudine securi
& certi sumus, quod Deus simpliciter & om-
nino inchoate potens est, sciens, benevolus, &
voluntarius salvare nos, dummodo non potue-
rimus voluntarium obicem ex nostra sola & in
nostra voluntate naturaliter libera, duplici li-
bertate, contradictionis, & finalis ordinationis.
Sciens enim, quod potens est Deus omnia fa-
cere superabundanter, quam petimus aut intel-
ligimus *Ap. 3.* Et per consequens, quod su-
perabundanter plus potest facere, quam nos
possumus desiderare, cogitare, estimare, ap-
prehendere, aut intelligere. Sed quis nostrum
non posset desiderare pro se aeternam beatitu-
dinem, cogitare, estimare, apprehendere aut
intelligere?

Miseri autem qui istum colunt articulum,
dum in vita praesenti in toto inserti sunt si
salvabuntur. Consequenter incerti sunt iuxta
sunt articulum omnino, quod Deus de omni-
potentia sua possit eos salvare. Qua ergo spe
hoc attendentes possunt Deum invocare pro
salute aeterna, de quo nullam habent certitu-
dinem, nec de quo possunt vere credere, quod
ipse omnipotentia sua aliquo modo possit, com-
paratione improprie dicta, libentius velle illos
in caelo salvare, quam se ipsum in inferno
damnare.

Articulus ergo ille ab una parte suis crite-
riis inducit desperationem, totam vitam spem
excludens ab eis, ab alia vero parte presump-
tionem inducit. Dum enim illi cultores apud
se dicunt: Ex mihi dubio vel incerto, aut sup-
positione, ego de necessitate salvabor, & ex
necessitate ego curro. & curram, nunc per de-
viam, nunc per rectam viam, ad salutem,
nec potero aliquo modo nunc malum declina-
re, nunc bonum non amplecti. Igitur vivam,
sicut Deus ab una parte de necessitate permi-
serit, & ab alia parte, sicut de necessitate vo-
luerit.

Ecce quomodo articulus hic ab alia parte
suis veneratoribus praesumptionem inducit. Quo-
modo denique articulus ille negat contra sen-
sum, experientiam, rationem & scripturam,
omne impedimentum, omnem resistantiam.

Nam quod *resistentia* sit in rebus, testatur
Scriptura *Act. 7.* ubi dicitur: *Duri cervicis, &*
incircumcisibilibus cordibus & auribus, semper Spiritui
S. resistitis, sicut patres vestri & vos. Quod
autem sentis & experientia percipiant ac ra-
tio dicit *resistentiam* & impedimentum in re-
bus, testatur communitas sapientum & com-
munitas simplicium.

Quod vero articulus ille hoc neget, patet
sic: Nam ex *quid nominis* non esset resistantia

nec impedimentum, si positus nullam rem nec
ultimum modum rei impediret, tolleretur, priva-
ret, vel negaret per negationem a parte rei
evenire, quae res, vel qui modus possibilis es-
set esse vel evenire. Sed quia iuxta articulum
& sententiam ejus nequaquam aliqua res, vel
aliquis modus, possibilis existere vel evenire,
potest impediri, tolli, privari, vel negari, ut
non esset vel non eveniret: Igitur articulus ta-
lis negat omnem resistantiam, & omne impe-
dimentum in rebus. Et licet mens divina exi-
stens simpliciter infinite communis, universalis,
ac multiformis, prima causa rerum omnium
possibilium, sit immensus sed omnino simplex
& indivisibilis locus earum mentalis, ubi de
necessitate absoluta in aeternitate simul mentali-
ter & idealiter & intelligibiliter omnia sunt
simpliciter infinita, in multitudine possibilia,
immensa pulchritudine: Licet etiam effectualitas
secundum rationem communis & commu-
nicabilis omnibus possibilibus, sit quidam lo-
cus intelligibilis, in quo possibilia habent cur-
rere & existere effectualiter extra mentem di-
vinam, non aeternaliter simul, nec perpetua-
te, nec temporaliter simul, neque aliqua men-
sura durandi, neque etiam pulchritudine im-
mensa. Unde & *F. 2.* locus infinite minor &
minus vigorosus est ad continendum possibilia,
quam prior, qui est mens divina. Propter quod
nullae duae possibiles contrariae vel contradic-
toriae veritates & inchoate ab invicem distantes
possunt habere simultaneam existentiam in hoc
loco, secundum proprias eorum rationes exi-
stendi extra mentem divinam. Ibi autem ne-
cessario simul sunt in *esse aeternitatis* secun-
dum eorum proprias rationes mentales & ideo
ideales, idealiter & mentaliter essendi & rutilandi
inchoate pulchre in illo immenso speculo men-
tali. Propter quod etiam hic locus secundus
est impossibilis recipere in se simul in eadem
mensura durandi, vel per quorumcumque lac-
cusorum successionem omnia collectim possibi-
lia in existentiam effectivalem, extra mentem
divinam. Mens autem illa haec necessario omnia
simul complectitur in se in eodem *esse aeternitatis*
in existentiam mentalem, idealem. Propter quod
tertio oportet, quod possibilia, quae habent
existentiam effectivalem in hoc loco secundo,
habeant talem existentiam continuentem,
non absolute necessariam. Alioquin possibilia
eis opposita, & eis impossibilia in tali loco,
non possent aliquo modo extra mentem di-
vinam in talem locum a Deo constitui. Immo,
si possibilia haberent extra mentem di-
vinam existentiam absolute necessariam, tunc
eorum necessitas existendi effectualiter esset tan-
ta, sicut necessitas essendi Deum. Cum eorum
necessitas essendi, non esset minus simpliciter
absolute necessitas, quam necessitas essendi
Deum. Et per consequens existentia effectualis
cujuscumque possibilis, esset praecise tam im-
mense tanta, in gradu, & secundum gradum
necessitatis suae, quanta esset existentia Dei
secundum gradum, & in gradu suae necessitatis
essendi.

Igitur, licet praedicta de duobus jam dictis
locis intelligibilibus sic se habeant, tamen praedictus
articulus in verbis & sententia sua lo-
cum secundum in amplitudine continendi a-
quare contendit loco primo, & quemlibet ab-
jectissimum effectum in effectuali sua existen-
tia aequare existentiae divinae, ut jam ta-
lum est.

ANNO
CHRISTI
1519.

Neget etiam omnipotentiam Dei circa potabilia. Cum secundum articulum huic nequaquam posset Deus cogitare, velle, disponere, facere & ordinare, circa quodcumque exilissimum, magnum vel parvum esset, quam de facto sit. Nec posset aliquo modo dare, disponere, facere vel destruere, nisi sicut omnis necessitatus in facto dat, disponit, facit, &c. Cum tamen parvuli Principes & Reges terra plurimum verecundarentur, cum eis diceretur, quod sic ex toto exhauriant omnem suam potentiam, quod nequaquam possint amplius vel minus, alius vel alter, dimittere, facere, dare, disponere, precipere, coercere, humiliare, punire &c. quam de facto faciunt.

Portat etiam articulus ille in dorso suo omnia inconvenientia, superius contra ipsam deducta, & multo inestimabiliter abominabiliora. Propter quod merito articulus ille est hæresis hæresum, error errorum, sicut superbia, in qua sola concipitur, gignitur, fovetur, & defenditur. Et mater vitiorum & vanitas vanitatum. Veruntamen cultores hujus hæresis nituntur ipsam quibusdam pretiosis coloribus sacramentum Scripturarum persolvere. Allegant namque quod scribitur *Matth. 18. Necessè est, ut veniant scandala.* Non minus autem, sed æque necessè, ut veniant indifferentia ad bonum & malum, & veniant bona per se.

Item, *Luc. 17. Impossibile est, ut non veniant scandala, via autem illi, per quem veniunt.*

Item, quia scribitur *Luca ultimo: Nemo hoc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam?* Ex infra: *Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum. Quoniam necessè est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me.*

Ecce opportunitas & necessitas sine addito ponuntur, pro opportunitate & necessitate absoluta. Igitur absolute oportuit & necessè fuit, Christum sic pati.

Item, *Gen. 9. Quod Angelus, vel Dominus in Angelo, dixit ad Loth: Festina, & salvare te. Quis non poterit facere aliqua, donec ingressus illuc.* Ubi iterum innotuit necessitas absoluta secundum illos.

Hæc & alia adducunt illi adversarii. Sed salva solutione meliori & correctione, dicitur hic: Quod, sicut *triplex est entitas, & ens:*

Utpote, omnino simpliciter entitas & ens: Quomodo solus Deus est ens & entitas.

Secundum est ens et entitas, partim simpliciter, et partim secundum quid. Incomparabiliter tamen est plus secundum quid ens et entitas respectu Dei, quam sit ens et entitas simpliciter respectu accidentis.

Tertium est pure et omnino secundum quid ens et entitas, ut accidens in substantia creata. Veluti, gratia exempli, albedo in lapide. Talis enim non est in se ens et entitas plus, quam sit forma et entitas lapidis. Cum autem sit omnino et pure secundum quid entitas lapidis, eo, quod lapis a sua albedine, nec est hoc ens, scilicet ipse lapis, nec aliud ens ab ipso lapide, ut notum, sed solum aliquale et aliquismodi ens, utpote album ens: Et ita de aliis accidentibus. Igitur albedo et alia accidentia solum secundum quid, sunt entia et entitates.

Sic *triplex est necessitas et necessè.*

Primum, omnino simpliciter. Sic necessè est necessitas est, esse Deum.

Secundum est necessè et necessitas partim simpliciter, et partim secundum quid, incomparabiliter tamen plus secundum quid, quam simpliciter. Sic necessè erat et necessitas, Christum pati. Sic etiam est necessè et necessitas, ut veniant scandala. Non enim posset mundus purgari, et mundari a scandalis, nisi venirent scandala. Nec posset Dei operarii in terra gloriose scandala declinare, nisi evenirent. Nec posset rutilare decor Dei iustitiam vindictivam et punitivam scandalorum, nisi evenirent. Propter hoc et alia secundo modo necessaria necessè est scandala evenire, necessitate secundo modo dicta.

Tertium est necessè omnino secundum quid. Sicut dicimus: Ego necessè habeo ire ad amicum meum, qui modo venit. Sic dixit ille: Villam emi, et necessè habeo exire, ut videam illam *Luc. 14.*

Sic etiam est dictum *triplex impossibile.* Impossibile simpliciter omnino. Sic impossibile est, Deum non esse.

Impossibile partim simpliciter, et partim secundum quid. Sic dictum est *Luc. 17. Impossibile est, ut non veniant scandala.*

Tertium impossibile solum secundum quid, et impossibilitas. Sic dixit ille *Luc. 13. Usuram danti, non possum venire.* Sic solemus dicere: Impossibile est, quod ille fiat amicus meus &c.

Optime ergo sic distinguitur ens & entitas secundum *triplicem gradum*, summum, medium, et infimum. *Summum*, secundum quem res est omnino simpliciter ens et entitas. *Medium*, secundum quem est partim simpliciter, et partim secundum quid, infinite tamen plus secundum quid, quam simpliciter, ens et entitas. *Infimum*, secundum quod res omnino et solum secundum quid est ens et entitas.

Sic consimiliter optime secundum consimiles tres gradus, supremum, medium, et infimum, dicitur *necessè & necessitas.*

Et ex opposito, *impossibile, impossibilitas.*

Et sicut ens *medii gradus* et entitas dicitur sine additione *ens & entitas*, non tamen dicitur ens et entitas omnino simpliciter vel absolute: Sic dicitur sine additione *necessè*, *perens* secundum gradum necessitatis, quod tamen non dicitur simpliciter et absolute *necessè*, et suo modo de *impossibili*, secundo modo dicto.

Immo sicut *ens & entitas tertii gradus* sine aliqua additione dicitur ens et entitas, ut cum dicitur albedo, dicitur ens et entitas, et sic de aliis: Nequaquam tamen illud ens tertii gradus dicitur ens et entitas simpliciter, sed solum secundum quid: Sic *necessè & necessitas tertii gradus* sine additione dicitur circa aliquid necessè et necessitas: Nequaquam tamen circa quodcumque dicitur *necessè* et *necessitas* simpliciter, sed secundum quid.

Et ita de *impossibili* et *impossibilitate tertii gradus.*

Et juxta hæc dicta patet, quod adversarii ex scripturis sacris quibuscumque, non possunt habere qualemcumque colorem pro illa hæresi et opinione irreligiosissima, quæ digna est, non verbis, sermonibus, et disputationibus, sed verberibus, plagis et tormentis a suis cultoribus extorqueri. Nam quantumcumque et qualitercumque atrociter percuterentur, urerentur, trucidarentur, non haberent quovis modo caulari contra affligentes, dicentibus illis: Quod sic juxta tuam opinionem omnino oportet nos

ANNO
CHRISTI
1417

secum facere. Neque aliquo modo possumus aliter de omnipotentia Dei, ubi etiam libenter vestimus aliud. Aut ergo cessa ab opinione, aut omnino non imputa nobis injuriam erga te, quicquid tibi fecerimus.

Ultimo tamen hic in confirmationem hujus haresis, dicimus, quod, sicut infinita dilectio Dei, qua diligit creaturas, non imponit eis infinitam amabilitatem, sic infallibilis scientia Dei, qua prescit futura, non imponit eis absolutam necessitatem. Sed sicut meritis Dei creat impermanentissimam durationem, subitam, instantaneam; sic absoluta Dei necessitas creat summam ad utramlibet contingentiam, &c.

ARTIC. XXVIII.

Confirmatio juvenum, clericorum Ordinatio, locorum consecratio, reservantur Papa & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

Iste articulus est contra fidem sanctæ sedis Apostolicæ, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ firmiter credit, auctoritates illas Papæ & Episcopis julle & sancte reservatas.

Confirmatio namque juvenum reservata est Papæ & Episcopis ex sententia textus scripturæ Aeth. 8. ubi dicitur: Cum autem audissent Apostoli, qui erant Jerosolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum S. nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati erant tantum in nomine Jesu. Tunc imponebant manus super eos, & accipiebant Spiritum Sanctum. Ecce, quod impositio manuum, quæ est confirmatio post baptismum, fuit reservata Episcopis, Apostolis, & non concessa inferioribus discipulis.

Sicuti Philippus, qui non fuit Philippus Apostolus, sicut patet ex textu Aeth. 8. sed inferior discipulus, cum convertisset multos in civitate Samariæ, & baptizaret viros & mulieres in nomine Jesu, non implevit eis manus in confirmationem eorum, sed a collegio Apostolorum mittebantur Petrus & Joannes, Episcopi & Apostoli, ad imponendum manus, & confirmandum baptizatos per talem manuum impositionem. Ubi tunc dabatur Spiritus S. in signis visibilibus. Reservata ergo fuit confirmatio baptizatorum Episcopis & non communicata inferioribus sacerdotibus. Alias ille Philippus qui baptizaverat, confirmasset baptizatos per impositionem manuum, & non fuisset necesse descendere ad hoc faciendum Episcopos, Apostolos, majoresque sacerdotes.

Similiter Ordinatio clericorum, & præsertim in majoribus ordinibus, rationabiliter est reservata Episcopis ex auctoritate scripturæ. Sic enim scribit Apostolus ad Titum 1. Hujus rei gratia reliqui te Creta, ut ea, qua desunt, corrigas, ut constituas per civitates presbyteros, sicut & ego disposui. Ecce Tito sicut capitil & superiori, & non aliis presbyteris certe tradidit Apostolus auctoritatem ordinandi ibi presbyteros, & consequenter diaconos &c.

Hoc idem etiam figuratum est Num. 3. ubi dicitur: Omnes levites, quos numeraverunt Moses & Aaron juxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino, a mense uno, & supra, fuerunt duodecim millia. Ecce, quod ibi tacetur Concil. General. Tom. XXVIII.

de filiis Aaron minoribus sacerdotibus, sed de ipso Aaron Pontifice fit mentio in numeratione & ordinatione levitarum.

Unde & Aeth. 4. multitudo discipulorum per Apostolos convocata, & allocuta, elegit Stephanum, & alios sex, & hos septem staturunt ante conspectum eorum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus ipsi Apostoli, non alii inferiores discipuli, constituentes & ordinantes eos levitas.

Propter quod & Apostolus Timotheo, scilicet Pontifici & Principi sacerdotum, & non aliis sacerdotibus secum existentibus scribit: *Melius cito nominis imposueris. Cum & eidem, & non aliis inferioribus presbyteris ibidem scripserit: Adversus presbyterum accusationem non recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. 1. Tim. 5.*

Ecce quod Confirmatio juvenum, & clericorum Ordinatio per impositionem manuum Episcopis est reservata, non inferioribus presbyteris concessa, licet dicatur Abbatibus aliquando concedi, ordinare clericos in minoribus ordinibus.

Et rationabile est, quod illorum duorum sacramentorum, scilicet Confirmationis & Ordinationis clericorum, præsertim in majori ordine, administratio est reservata Episcopis, Pontificibus, et Principibus sacerdotum, et non inferioribus presbyteris. Nam sicut caput est supra manum, sic Episcopus, qui appropriate in Episcopum consecratur, per undionem in capite sacro oleo, alte et capitaliter transcendit dignitate pontificali inferiorem simplicem sacerdotem, qui in talem consecratur unctus in manibus appropriate sacro oleo.

Unde et Levit. 21. ponitur magna differentia Pontificis ab aliis inferioribus sacerdotibus. *Primo enim præmittitur, quod sacerdotes et inferiores debent esse sancti legaliter, et cavere a contaminatione secundum legem. Quia sacerdos talis dicitur ibidem consecratus Deo suo, et panes propositionis offert. De Pontifice autem dicitur ibi: Pontifex, id est, sacerdos maximus, inter fratres suos supra cujus caput fustum est unctio oleum, & cujus manus in sacerdotium consecrata sunt, vestibusque est sanctis vestitus, caput suum non discooperiet, vestimenta non scindet, & ad os mortuum non ingreditur omnino, super patre quoque & matre sua non contaminabitur. Et cetera multa. Quibus ostenditur dignificatus super alios sacerdotes, non Pontifices, legendo in capitulo illo ea, quæ ad eum et statum suum pertinent, et ea, quæ ad statum aliorum sacerdotum.*

Item, quia in administratione Confirmationis appropriate datur Spiritus Sanctus, sicut patet Aeth. 8. et supra allegatum fuit: Similiter in administratione Ordinis, præsertim quoad ordinationem sacerdotum, etiam datur appropriate Spiritus S. juxta illud Jo. 20. quo dixit Jesus discipulis suis: Pax vobis, sicut misit me pater, & ego mitto vos: Hac cum dixisset, insufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittantur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Ideo sic Apostoli ordinantes levitas Aeth. 6. orantes imposuerunt eis manus. Ad impositionem autem manuum per Apostolos Sanctus Spiritus dabatur in signis visibilibus. Unde Aeth. 8. dicitur: Cum conspexisset autem Simon, quod per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus S. obtulit eis pecunias.

ANNO
CHRISTI
1417

In administratione autem aliorum quinque sacramentorum appropriate datur aliquid infinite rationis, quam Spiritus S. Ut in Baptizatione datur appropriate creata gratia baptismatis. In Penitentia, creata gratia remissionis peccatorum. In Eucharistia corpus & sanguis Christi, & creata gratia unionis in corpore Christi mystico. Et ita de aliis duobus sacramentis Ecclesie, Conjugio & Extrema unctio. Idcirco, quia Episcopi alte in dignitate transcendunt alios simplices sacerdotes, & in administratione illorum duorum sacramentorum, Confirmationis & Ordinis, datur appropriate Spiritus S. In administratione autem aliorum confertur appropriate infinite minus donum gratuitum: rationabiliter illorum duorum sacramentorum Ecclesie, scilicet Confirmationis & Ordinis, solis Episcopis administratio auctoritative reservata est, aliorum vero quinque administratio sacramentorum aliis inferioribus est communicata.

Item, si inferiores sacerdotes indifferenter ex sacerdotio habent auctoritatem & potestatem legitimam consecrandi sacerdotes, diaconos, &c. et consecrandi Ecclesias, & res sacras, pro altaribus &c. Sicut habent potestatem consecrandi & consecrandi sacramentum Eucharistie: quot quæso, & quales non fierent sacerdotes & levites? Quis etiam domus & habitacula non consecrarentur? Quis etiam vasa vel vestes non consecrarentur pro vasis & rebus sacris? Et fieret supra modum nimia confusio in clericis, inhonoratio et inhonestas tractatio sacrorum vasorum, & consecratarum rerum.

Ideo propter hoc et non propter lucrum, & temporalem honorem reservata sunt hæc principibus sacerdotum. Quorum sicut est ordinare, & instituire ordinem cleri, a Pontifice per simplicem sacerdotem usque ad infimum clericum descendendo: sic et eorum rationabiliter est consecrare vasa sacra, loca sacra, res sacras, in tali ministerio clericatus requisita.

Erroneus est ergo articulus supra dictus.

A R T I C. XXIX.

Universitates, studia, collegia, graduationes & magisteria in eisdem, sunt vana gentilitas, vel vana gentilitate introducta, & tantum profunt Ecclesie sicut discubuli.

Iste articulus erroneus, et hæreticus dehonestat sanctam sedem Apostolicam, sanctam Romanam Ecclesiam, auctorizantes, instituentes, approbantes, et confirmantes talia, sicut utilia et necessaria Ecclesie: Firmiter credentes talia prodesse plurimum Ecclesie Dei.

Quis, nisi insensatus, diceret, quod artificia secundum artes mechanicas, ubi sunt supremi, medii, et infimi: *Primi*, sicut architectonici et principes, quorum videlicet est solum regere, et dirigere, in arte instituire ac instruere: *Medii*, qui habent veluti partim regere et dirigere, instituire ac instruere: *Infimi*, quorum est solum dirigi, instrui, regi. Quis, inquam, diceret, talia artificia, sutorum, sartorum, pictorum, textorum, carpentariorum, lapidatorum, fabrorum &c. non esse perutilia Dei Ecclesie, vana gentilitate, sed non ordinatione Dei instituta pro utilitate et bono Ecclesie?

Nonne scriptum est *Eccl. 30. Locutus est Dominus ad Moysen dicens: Ecce vocavi ex nomine Bezaleel, filium Uri filii Churis de tribu*

Juda, & implevi eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia & scientia in omni arte, ad erigendum tabernaculum, quicquid fieri potest ex auro & argento & in arte, marmore, gemmis, & diversis lignorum. Dedi quoque ei socium Abielium, filium Achisamech e tribu Danis, & in corde eius credidi posui sapientiam, ut faceret cuncta, que præcepi eis, tabernaculum federis & arcam testamenti, propitiatorium & cuncta vasa tabernaculi, &c.

Nonne etiam scriptum est 3. Reg. 8. dicente Salomone in hæc verba: *Voluitque David pater meus edificare domum nomini Domini Dei Israelis. Et ait Dominus ad Davidem Patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo edificare domum nomini meo, beneficisti hoc ipsum mento tractans. Verantamen tu non edificabis domum, sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis, ipse edificabit domum nomini meo. Confirmavit Dominus sermonem suum, quem locutus est. Stetitque pro David patre meo, & sedi supra thronum Israel, sicut locutus est Dominus, & edificavi domum Domini nomini Dei mei Israel.*

Ecce, quod Salomon ex intentione et inspiratione et informatione Dei edificavit domum nomini Domini Dei Israel.

Scribitur autem 3. Reg. 5. de eodem Salomone sic: *Elegit Rex Salomon operarios de omni Israel. Et infra: Fuerunt itaque Salomoni 70. millia eorum, qui onera portabant, & 80. millia laterum in monte, absque præpositis, qui præerant singulis operibus, numero tri. um millium, & trecentorum, præcipientium populo, & his, qui faciebant opus. Ecce iterum, quod ex inspiratione et ordinatione Dei in artificio mechanico operandi exemplum, et quæ ad ipsum pertinent, fuerint supremi, medii, et infimi. Sicut in artificio completo ordine, secundum tres gradus, supremum, medium, et infimum, ascendendi una via, et descendendi alia via, solent rationabiliter esse.*

Si igitur ex ordinatione Dei in artibus mechanicis ad profectum Ecclesie debent esse artificia, et communitates artificum, ut sunt supremi, medii, et infimi, quanto magis in artibus septem liberalibus, Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Musica, Arithmetica, Geometria, Astronomia. Cum tales prioribus sint digniores secundum se, et nobiliores, immediatius, dignius, et nobiliter subtervientes ad opera et negotia Ecclesiastica et divina.

Debent enim perfecti lectores, pronuntiatores, sermocinatores et prædicatores verbi Dei, esse boni Grammatici, Rhetores et Dialectici. Ut sermonem Dei secundum Grammaticam, infimo genere sermocinandi, congrue erga conceptum loquentis, secundum Rhetoricam autem, medio genere sermocinandi, diserte erga affectum audientium: Secundum Dialecticam vero, supremo genere sermocinandi, humanitatis, diserte, discrete, et recte erga veritatem rei significatæ, artificiose et eleganter expriment.

Perfecti Cantores canticorum Dei debent esse boni Musici, modulationes vocum cognoscentes, ut, triplices consonantias cum tonis et semitonis, terternos modos, quibus omnis cantilena pulchra varietate contextitur, octavos usuales, cum differentiis et sine differentiis &c.

Et plurimum ad intelligentiam scripturæ sacre et praxin Arithmetica de cognoscendis et practicandis proprietatibus numerorum, in sci-

ANNO
CHRISTI
1415.

Scripturis magno mysterio positurum, est ne-
cessaria.

Geometria similiter necessaria est ad cog-
noscendum et practicandum mysteria figurarum
de arca, de templo, de tabernaculo, de alta-
ri, de propitiatorio &c. & de aliis secundum
figuras Geometricas Bibliis in scripturis.

Astronomia est necessaria ad cognoscendum
& practicandum mysteria, in scripturis sacris
tropice & allegorice dicta, per calos & syde-
ra, per motus, situs, aspectus, & alias astro-
nomicas proprietates eorumdem, & ad debi-
tam observationem intervallorum, sectorum mo-
bilium, annorum bissextilium, annorum sola-
rium & lunarium. Et ita de aliis. Longum
esset talibus immorari.

Ex ordinatione ergo & dispositione Dei ad
magnum profectum Ecclesie debent esse com-
munitates artificum in artibus liberalibus. Ubi
sunt *supremi* qui dicuntur *magistri in artibus*
liberalibus. Quorum est veluti solum regere,
dirigere, instituere & instruere in tali artificio
medios, qui dicuntur *scholares & studentes* in
eisdem.

Item, cum in scripturis divinis saepe fiat lo-
cutio tropica per res naturales, secundum ea-
rum proprietates, necessaria est notitia *Philoso-
phia naturalis*, qua res naturales secundum ear-
um proprietates dignosci habent. Propter quod
necessarius etiam est esse communitates, in
quibus sunt Philosophi naturales, *supremi*, *medii* & *infimi* gradus. Primi veluti Magistri,
medii Baccalarei, *infimi* scholares.

Sic similiter, quia est *Philosophia moralis* de
humanis moribus, bonis & malis, & de virtu-
tibus humanis & vitiis contrariis, talis est ne-
cessaria ad divinam sapientiam, in qua divini
mores & virtutes, et contrarii mores & vicia
dignoscuntur. Oportet iterum esse communi-
tatem hominum, ubi sunt *supremi*, veluti re-
ctores & doctores, tum alii *medii*, et alii *infimi*,
circa talem moralem philosophiam.

Item, quia sunt tres hominis scientie com-
munes, *Sophistica*, *Dialectica*, & *Metaphysica*,
eo, quod quaecumque veritas humanitus
noscibilis potest primo communiter secundum
apparentiam aestimari, potest secundo commu-
niter secundum probabilitatem credi, potest
tertio secundum realitatem intelligi & sciri su-
perartificialiter & scientifice: Igitur sunt *tres*
communes scientie, sic communiter aestimandi,
credendi & intelligendi.

Prima igitur ex communibus principiis est
veluti de sola apparentia in communi quarum-
cumque rerum humanitus cognoscibilium. *Se-
cunda* veluti de parte apparentia & partim exi-
stentia quarumcumque rerum talium. *Tertia*
veluti de mera existentia rerum superhumani-
tus cognoscibilium.

Prima est, secundum quam res veluti remo-
tissimas in sola apparentia hominitus commu-
niter apprehenduntur. *Secunda*, secundum quam
res veluti partim remotae et partim propinquae
in apparentia partim et in existentia partim,
humanitus partim apprehenduntur, et partim
percipiuntur. *Tertia*, secundum quam res vel-
uti de prope tantum secundum existentiam
scientifice communiter cognoscuntur & huma-
nitus.

Et quemadmodum cortex est extremum,
testa medium, et granum intimum, sic *Sophi-
stica* est communis scientia humana, secundum
quam quaecumque res communiter humanitus
Cencil. General. Tom. XXVIII.

veluti in extremo sui artificialiter apprehendi
potest. *Dialectica* est autem scientia communis
humana, secundum quam res communiter hu-
manitus veluti in medio sui scientifice percipi
potest. *Metaphysica* vero est scientia commu-
nis, humana, secundum quam res in intimo
sui humanitus communiter & sapienter digno-
sci potest.

Sophistica disputat de principiis scientiarum
apparenter, *Dialectica* probabiliter, *Metaphysica*
veraciter.

Sophistica ex suis principiis de quibuscumque
rebus disputat apparenter in communi, *Diale-
ctica* probabiliter, *Metaphysica* veraciter.

Sophistica facit in communi existimationem,
circa rei apparentiam, *Dialectica* fidem, circa
rei probabilitatem, *Metaphysica* ex suis princi-
piis certitudinem, circa rei veritatem.

Sophistica secundum sua principia manet circa
apparentiam ad extra circumstantem. *Dialekti-
ca* attingit ad exteriorem speciem in re. *Me-
taphysica* ex communibus principiis penetrat hu-
manitus ad intimam quidditatem rei, humani-
tus noscibilem.

Cum autem Scriptura S. cum remote a
veritate existentibus soleat disputare, gradatim
eos trahendo, ut primo secundum apparentiam
capiant existimationem de veritate, secundo se-
cundum probabilitatem capiant fidem de veri-
tate, tertio secundum realitatem capiant intel-
ligentiam veritatis: Quod videtur aliquantulum fi-
guratum Marc. 8. ubi Christus exspuens in ocu-
los cuiusdam ceci impositis manibus suis inter-
rogavit eum, si quid videret, & ille respiciens
ait: Video homines veluti arbores ambulantes:
Deinde iterum imposuit manus super oculos
ejus, et cepit videre. Et restitutus est ita,
ut clare videret omnia. Quia igitur, ut in-
quam, sic est de scriptura et sapientia divi-
na, oportet tres communes scientias humanas,
Metaphysicam, *Dialecticam*, & *Sophisticam*, in
hoc subservire, ut ipsa divina scientia et Scri-
ptura, per ministerium harum trium, cum ho-
minibus in valle miserie de veritate salubriter
aestimanda, credenda et intelligenda disputet
gradatim, apparenter, probabiliter, et veraci-
ter, pulchro ordine, homines ab infimo gra-
du per medium ad supremum hujus vis tali
disputatione deducendo, ut videlicet homines
primo secundum apparentiam aestiment, se-
cundo secundum probabilitatem credant, &
ultimo perfectiores in valle hujus miserie se-
cundum realitatem intelligant hujusmodi veri-
tatem.

Propter quod rationale et expellens est,
esse communitates artificum vel sciolorum in hu-
jusmodi tribus scientiis communibus humanis.
In quibus communitatibus sunt quidam veluti
supremi, alii *medii*, tertii *infimi*.

Primi ex quibus nominis tenent gradum *ma-
gisterii*, *secundi* gradum *baccalarei*, *tertii* gra-
dum *scholarium* vel studentium simplicium.

Et quia septem artes liberales non possunt
perfecte humanitus haberi absque his tribus
scientiis communibus, neque illae septem cum
his tribus absque humana naturali & morali
philosophia: rationabiliter & expedienter ordi-
natum est, ut una sit communitas artificum
et sciolorum in his omnibus simul artibus et
scientiis.

Quae communitas in universitatibus studiorum
solet vocari *facultas artium*. In qua commu-
nitate et facultate sicut alii *supremi*, qui sum-
mum

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1771.

ANNO
CHRISTI
1771.

135

omum gradum auctoritatis & magistrum teneat in omnibus illis scientiis & artibus simul, alii medium, alii infimum. Ut, quemadmodum in corpore humano est secundum debitam ordinationem triplex regio, suprema capitis, media manuum, & infima pedum, sic in corpore illius communis debito ordine sit triplex regio, *Suprema*, ubi *Magistri* in cathedra magistrali præsideant in docendo, & non subsideant in discendo; *Media*, ubi *Baccalauri* partim subsideant, & partim præsideant; *Infima*, ubi scholares simplices tantum subsideant in discendo.

Præterea quia ars & scientia medicinalis humanitas tollendi & propellendi infirmitates corporales, & sanitatem inducendi & conservandi, est secundum se magis eligibilis, quam quæcumque ars humana, repellendi nuditatem, & famem corporalem, conquirendi, habendi & conservandi, victum & amicum, quam quæcumque ars liberalis scientiæ communes, quam philosophia moralis & naturalis: Quid enim omnes illæ utilitatis, commodi vel gratiæ conferre possent illi, qui sanitatem corporali humanitas recuperabili destitutus, & infirmitate corporali etiam humanitas curabili adeo fatigaretur, impediretur, anxietur, torqueretur, sensatis penis & doloribus cruciaretur, ut potius vellet carere vita, & sensu corporali, & consequenter omnibus scientiis & artibus prædictis, cum earum utilitatibus, commoditatibus, & gratiis quibus non posset ab illa miseria curari, quam sine spe curationis illos cruciatus & dolores in vita corporali tam penatiter & tam anxie deberet diu continuando sentire. Igitur rationale & expediens est, esse communitatem artificum & sciorum in tali arte in scientia *Medicina*, *Physicæ* & *Chirurgiæ*. Quæ communitas secundum talem suam artem & scientiam est altior et dignior, quam communitas artificum et sciorum immediate ante hanc posita superius.

In qua etiam secunda communitate debent esse sicut prius alii supremi, ut *Doctores medicinae*; alii medii, ut *Baccalauri*; & alii infimi, ut *simplices in Medicina* scholares.

Quia vero ulterius, nisi *legibus* et *juribus* genus humanum morbo et languore naturæ lauciatum regatur, dirigatur, stringatur, boni promoveantur & mali prohibeantur et coercantur, quæ potest esse utilitas, commoditas, gratia, et pax in artibus mechanicis vel liberalibus, in tribus scientiis communibus, in moralibus vel naturalibus scientiis humanis, in tota arte medicinae prædicta? Et nisi cognoscantur et sciatur *leges* et *jura* non potest secundum eas genus humanum ratione utens dirigi, regi &c. Etiam non possent homines secundum eas regere, dirigere, nec alii recte obediunt regi, dirigi &c.

Quia etiam secundum perfectum graduum ordinem triplices sunt *leges* et *jura*, in Ecclesia: *Infima*, veluti totaliter humanæ: *Media*, partim humanæ et partim divinæ: *Suprema*, veluti totaliter divinæ: igitur secundum hoc oportet esse in Ecclesia triplices scientias legum et iurium, infimam, mediam, et supremam.

Ex ex consequenti oportet esse communitatem sciorum docendi et discendi. In *Infima* scientia legum et iurium veluti totaliter humanorum, quæ vocatur *Communitas Legislarum*. Ubi etiam oportet esse in communitate illa,

sicut prius, aliquos supremos, qui dicuntur *Dorini legum*, medios, et simplices in legibus scholares.

Oportet secundo esse communitatem scholarium secundum medium scientiam, legis et iuris, partim humanæ, et partim divinæ, quæ vocatur *Communitas Canonistarum*. Ubi supremi dicuntur *Doctores decretorum vel canonum*, medii *Baccalauri*, infimi simplices scholares vel *Studentes in iure canonico*.

Oportet tertio esse *supremam communitatem* scholarium, secundum supremam scientiam legis et iuris, et totaliter divinam. Ubi etiam sicut prius, oportet secundum debitum graduum ordinem docendi in scholis et discendi illam sententiam juris & legis totaliter divinam, esse alios in auctoritate docendi supremos, veluti architectonicos principes in illa communitate, ad docendum non subiectos ad discendum ibidem, qui vocantur *Professores Theologia*, alios medios, partim principantes in docendo, et partim subiectos in discendo, qui dicuntur *Baccalauri in Theologia*. Tertios infimos solum subiectos ad discendum in illa communitate, qui dicuntur *simplices scholares in Theologia*.

Quia autem beneficium juris & legis etiam penitus humanæ, est majus quam beneficium medicinae: Nisi enim esset beneficium illius juris & legis, quis posset gaudere de vita, de sanitate, de pace, de quacumque gratia, cuiuscumque artis vel scientiæ humanæ: Merito igitur scientia juris & legis humanæ præponitur arti medicinae. Et per consequens *Communitas Juristarum & Legislarum* communitati Medicorum præponitur, & *Doctores Doctores*, *Baccalauri Baccalauris* &c.

Sic similiter, quia beneficium juris & legis partim divinæ, & partim humanæ est multo majus, quam beneficium juris & legis penitus humanæ: Igitur communitas sciorum secunda priori merito antefertur.

Beneficium vero legis totaliter divinæ longe priora duo beneficia in dignitate antecedit. Igitur etiam *Communitas Theologorum* communitatem Juristarum præcedit.

Et patet, quomodo quintuplices jam dictæ communitates sciorum docendi et discendi, non mechanicæ, sed liberæ, non Ecclesiasticæ sed scholasticæ, sunt gradualiter secundum dignitates suas ordinatæ, ut ultimas, scilicet quinta, sit suprema, prima infima, & alia tres secundum quod tactum est, gradualiter sint medicæ.

Et cum illæ quinque communitates inter se in hoc conveniant, quod sunt communitates sciorum, studiosæ docendi & discendi, non mechanicæ sed liberæ, scholasticæ, & in hoc ab omnibus aliis communitatibus artificum & sciorum docendi & discendi differant: Patet quam rationabilis et sancta est ordinatio, quod sicut quoque sensus particulares vel speciales in uno sensu communi in corpore conveniunt, quod sic illæ quinque veluti particulares et speciales communitates sciorum docendi & discendi, non mechanicæ sed liberæ, non Ecclesiasticæ sed scholasticæ, conveniant in una communi eis communitate sciorum sic docendi, et discendi.

Quæ communitas dicitur *universitas Audit*, ex talibus quinque communitatibus vel *facultatibus* quasi materialiter resultans.

Patet etiam, quam rationabilis et sancta est ordinatio, quod in talibus universitatibus sint *gra-*

ANNO
CHRISTI
1511.

graduationes & magistris. Ut sic debitus gradus dualis ordo in tota universalis communitate & specialibus facultatibus talium scolorum secundum triplices gradus perfectos descendendi & ascendendi, summus, medius, et infimus.

Patet etiam, quam rationabile & sanctum est, quod in talibus universitatibus sint collegia, ubi sicut veluti stipendiati, ab una parte aliqui ad docendum, alii veluti pro talibus laboribus factis premiati, alii ad studendum, docendum vel discendum adjuvi & sufficienter sussulti.

Non ergo talia sunt vana gentilitas, vel vana gentilitate introducta in Ecclesiam, sed dispositione & ordinatione Dei et sum Ecclesie, juxta auctoritates & sententias Scripturæ, quarum aliquis superius adductus fuerunt. Diabolicus ergo, insulsus, et erroneus est ille articulus his contradicens.

ARTIC. XXX.

Excommunicatio Papæ vel cujuslibet Prælati non est curanda. Quia est censura Antichristi.

Iste articulus est hæreticus contra Scripturam Sacram, censuram Christi et sum Ecclesie appellans censuram Antichristi, dogmatizans populum contemnere censuras illas Christi, et Ecclesie Prælati non obedire.

Quod excommunicatio Papæ et Prælatorum sit censura Christi et Ecclesie, patet *Matth. 18. & Jo. 4.*

Matth. 18. dicitur: *Si peccaverit in te frater tuus &c. Si te non audierit, adhibe ad hoc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesia, id est, judici Ecclesiastico, qui ut persona communis mystice gerit in se personam totius Ecclesie, cujus est iudex Ecclesiasticus.*

Et enim quod in tali residet capitalis & facialis potestas et auctoritas judicandi Ecclesiastica igitur, quod coram illo, in quantum talis est, dicitur, ante caput vel ante faciem Ecclesie dicitur. Et per consequens, quod illi, ut tali, dicitur, hoc certe ut capiti et faciei Ecclesie, quoad capitalem et facialem potestatem et auctoritatem Ecclesiasticam judicariam, dicitur. Et per consequens, ubi sic capiti et faciei Ecclesie dicitur, ipsi Ecclesie dicitur.

Et non est intelligendum sicut hæretici volunt, uno modo, quod dicatur Ecclesia, id est, congregationi fidelium, prædestinatorum, ad hoc convocatorum. Quis enim in terris posset sine speciali revelatione Dei unum fidelem prædestinatum demonstrare, quod ipse talis esset. Taceo tunc de pluribus et de multis.

Nec etiam alio modo, quod dicatur Ecclesia, id est, multitudini et congregationi omnium, qui sunt de Ecclesia, ad hoc convocati. Quando enim hoc fieri posset? Quomodo etiam agricolæ, sartores, sutores &c. possunt esse iudices in causis Ecclesiasticis et spiritualibus, alius, difficilibus et arduis? Cum Reges et Principes seculares rationabiliter eos non admittant, sed prohibeant tales esse iudices in altis et arduis causis, civilibus et secularibus. Alias enim in regno caelorum Christi super terram et in regno terrenis, fierent infinitæ confusiones, intolerabiles.

Si autem Ecclesiam in suo capitali iudice, et in hoc ipso Ecclesiam non audierit, dicit Christus: *Sit tibi sicut ethnicus & publicanus.*

Quomodo autem talis inobediens debeat fidelibus esse sicut ethnicus et publicanus, significatur *Jo. 4.* ubi mulier Samaritana dixit ad Christum: *Quomodo tu, Judæus cum sis, bibere a me possis? Quia sum mulier Samaritana. Non enim conversantur Judæi cum Samaritanis.* Debet ergo ille inobediens Ecclesie, esse Ecclesie iudici et fidelibus sicut ethnicus et publicanus, sic quod non conversentur sibi. Ita quod separatus a communione fidelium, et in Ecclesiasticis, et civilibus, ut qui est inobediens et rebellis Ecclesie in capite et in facie ejus, contemnens eam audire, excludi merito debet a perceptione sacramentorum et fidelium communione, et ab Ecclesia et membris ejus contemni et vitari, ut membrum præcisum, publice mortuum et infectum debet sic contemni et vitari. *Una de causa*, ut sic punitus, confusus et damnificatus ad cor et poenitentiam ac obedientiam redeat. *Alia de causa*, ne alia membra inficiantur lepra sum inobedientie, contumacie, et rebellionis, in facie Ecclesie publicæ. Et ne iudices Ecclesiastici Ecclesiam vel membra ponant in dubium vel incertum: Quod postquam iudex Ecclesiasticus in eum, cujus est iudex talis, fulminat sententiam illam, & censuram excommunicationis, quod tunc talis eligit, et cum eum a tali solverit, quod tunc solutus sit. Ideo Christus, Matthæi, ubi supra, postquam dixit, et promulgavit, et instituit censuram excommunicationis, cum iuramento assecuravit, et ligationem per sententiam et vinculum excommunicationis ab omnibus talibus Ecclesiasticis iudicibus esse validam, et similiter solutionem, dicens: *Amen dico vobis: Quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in caelis. Et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelis.*

Nec hoc dixit solis Apostolicis, sed et omnibus successoribus, iudicibus in foro Ecclesie. Cum non solum tempore Apostolorum, sed continue post, usque ad finem seculi, Ecclesia debet habere iudices Ecclesiasticos, qui huiusmodi auctoritatem et potestatem habeant ligandi et solvendi, ligandi inobedientes et rebelles, et solvendi redeuntes et poenitentes. Alias regnum caelorum Christi in terris esset longe minus provisum, quam regna humana et terrena, iudices ligatores, et solutores in foro civili et seculari. Et regnum illud caelorum non haberet secum in terris visibiliter in humanis conversantes iudices in foro Ecclesiastico spirituali.

Et ne dicerent Christi fideles: *Ecce Prælati & iudices Ecclesiastici, qui nituntur excommunicare, male vivunt & turpiter, aperte, & ad experientiam: igitur non tenentur audire eos cum excommunicationibus eorum, ubi alios excommunicant, & mandant nobis eos vitare.* Hoc tollit Christus *Matth. 23.* figuratiter & allegorice de iudicibus Ecclesiasticis Judaismi dicens: *Super cathedram Moysi sedent scribae & Pharisei: omnia ergo, quaecumque dixerint vobis, ut servetis, servate & facite, sed secundum opera illorum nolite facere.* Ecce Christus non solum dixit: *Omnia que tales, etiam mali in operibus, dixerint: Nec solum dicit, Quaecumque tales dixerint: Sed sic simul, omnia quaecumque dixerint, servate & facite.* Innuens per hoc, quod talibus in omnibus dicitis & præceptis

ANNO
CHRISTI
1511.

ANNO
CHRISTI
1411.

ptis est obediendum. Nisi *parum bonum non* prohibuerint, explicite, vel implicite, nec *parum* favere *malum* praeceperint.

Et de iterum reputent fideles, *modicum esse, ubi praeceptis salutarum paruerint, vel ubi non audierint*: ideo Christus in contrario ostendens, hoc esse magnum pendendum, dixit etiam *inferioribus 72. discipulis: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me Luc. 10.*

Planum est ergo ex his, quod articulus hic trigessimus est haereticus, blasphemus, censuram Christi & Ecclesiae asserens censuram Antichristi, & dogmatizans, quod populus villipendat magnam iustamque cenuram excommunicationis, & mandata Praelatorum, ubi Evangelium expresse oppositum docet. Igitur &c.

ARTIC. XXXI.

Peccant fundantes claustra, & ingredientes sunt viri diabolici.

Contra istum articulum satis est dictum superius circa articulum vicessimum primum. Et licet non sit homo qui non peccet, 3. Reg. 8. licet etiam contingat aliquos esse viros diabolicos, qui ingrediuntur claustra: Tamen articulus ille non ad talem acceptionem sophisticam, sed secundum communem usum verborum in hac materia erroneus, sententians, quod peccatum & illicitum sit fundare claustra, & diabolicum sit talia ingredi. Et hoc est erroneum & haereticum contra fidem sanctae Romanae & universalis Ecclesiae.

Numquid non est bonum & licitum in Ecclesia Dei fundare quaedam loca specialia ad custodiendum legem amoris Dei & proximi, arctius, sollicitius, expeditius, indistinctius, & liberius: Et ad militandum istis eisdem modis in obedientia contra vitae superbiam, in castitate contra lasciviam, in voluntaria paupertate contra oculorum concupiscentiam.

Numquid etiam non est bonum & expediens, viros ac mulieres intrare huiusmodi loca, ad hoc ipsum quod iam dictum est, faciendum? Sed fundare claustra tali intentione est fundare talia specialia loca. Et ingredi claustra tali intentione est ingredi talia specialia loca ad tales laudabiles & sanctos fines iam tactos. Sicut quilibet sentire & expediri habet, qui etiam habet minimam experientiam spiritualem.

Unde manifestum est, quod haeretici articulum praedictum in sensu erroneo & haeretico pertinaciter dogmatizantes & tenentes contra fidem sanctae Romanae & universalis Ecclesiae, & plurimarum sanctarum communitatum, sapientum Ecclesiasticorum & scholasticorum, sunt insensati, nec minimum sensum verum, spiritualem habentes, quo sentire & experiri possent species bonas praedictorum duplicium bonorum, de fundatione claustrorum, & ingressione.

Et non mirum. Nam, qui unum haereticum articulum pertinaciter tenet, eo ipso totalis eius credulitas circa materiam catholicam est haeretica. Et sic talis a fundamento Religionis Christianae in vera fide catholica consistente secundum eius totalem haereticam credulitatem est evulsus.

ARTIC. XXXII.

Ditare clerum est contra regulam Christi.

Contra illum articulum haereticum sunt illa, quae contra articulum decimum scripta sunt. Si enim clerus veteris legis, plus novae legis, ut ibi dictum est, debent secundum legem Dei habere decimas, sacrificia, oblationes, possessiones Domino consecratas. Et in hoc ditatur clerus secundum legem Dei. Qui tamen clerus debet esse pauper in divitiis, & non velle dives fieri: Sed in paupertate spiritus illas Ecclesiae & cleri divitias salubriter administrare, & dispensare.

Et cum haeresis sit, quod regula Christi sit contra legem Dei, ideo articulus iste est haereticus. Igitur &c.

ARTIC. XXXIII.

Silvester Papa, & Constantinus Imperator, erraverunt Ecclesiam detando.

Iste articulus erroneus confutatur, sicut decimus, & sicut praecedens. Et coniutatur per fidem sanctae Romanae Ecclesiae, & omnium Ecclesiarum inferiorum per fidem communitatum sapientum Ecclesiasticorum & communitatum sapientum Scholasticorum in Ecclesia.

Et absit, quod unquam aliquis sanctorum & approbatorum Doctorum in scriptis suis authenticis inseruisset, sanctum Silvestrum in facto illo errasse. Sed sibi, & sequacibus, possessionem bonorum Ecclesiae custodiens, omnem reverentiam detulerunt & honorem.

ARTIC. XXXIV.

Omnes de Ordine Mendicantium sunt haeretici, & dantes eis elemosynam sunt excommunicati.

Iste articulus est non tam haereticus, quam insanus. Ut patet ex dictis contra articulum vicessimum primum, & alios ibi memoratos.

ARTIC. XXXV.

Ingrediens Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipso inhabilis est ad servandum divina praecipia, & per consequens perveniendi ad regnum caelorum, nisi apostatacerint ab eisdem.

Iste articulus est haereticus, sicut praecedens superius satis confutatus est.

Et si hic articulus est verus, tunc etiam verum erit, quod Christus recedens a seculo, ingrediens eremum, ibi ieiunans quadraginta & tentatus a diabolo, fuisset eo ipso inhabilis ad servandum divina praecipia, & per consequens perveniendi ad regnum caelorum. Sed cum hoc sit blasphemum haeresis, igitur articulus iste iam praedictus est haereticus. Igitur &c.

ANNO
CHRISTI
1411.

ANNO
CHRISTI
1415.

ARTIC. XXXVI.

Papa cum omnibus clericis suis, possessionem habentibus, sunt heretici, eo quod possessionem habeant, & omnes confessiones eis, scilicet Domini seculares & laici ceteri.

Iste articulus hereticus sententiat, quod Christus cum suo collegio Apostolorum fuissent heretici, quia possederunt bona mobilia, pecunias scilicet in communi. Et talem possessionem in communi habuerunt, sicut patet Jo. 12. ubi dicitur de Juda Ischariot: *Quia fur erat, leculas habens, ea, qua mittebantur, scilicet Christo, & suo collegio, portabat, & possidebat.* Possidebat igitur Christus Papa, & ceterus, suum collegium Apostolorum, pecunias, in communi, de quibus procurabantur, Juda collectore, portatore & procuratore existente.

Et similiter Apostoli, & ceteri discipuli post missionem Spiritus Sancti fuissent heretici, quia possederunt prelia possessionum venditarum. Nec ibi quisquam eorum quos possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, neque quisquam egenus erat inter eos, ut dicitur *Act. 4.*

Et quid refert quoad occasionem avaritiæ lasciviam & superbiam, possidere pecunias, vel possidere res immobiles? Cum nonnunquam, immo frequenter, & avari, lascivi et superbi, plus student possidere pecunias, aurum, & argentum, quam possessiones immobiles, cum per illas res mobiles citius & facilius possint consulere suam avaritiæ, lasciviam & pompam, quam per res immobiles.

Quod autem Apostoli non tenebant possessiones immobiles in primitiva Ecclesia, agros, & vineas, prata &c. una causa fuit tacta superius, contra decimum articulum.

Etiam alia causa, quia debebant mundum peragrarè ad disseminandum et dilatandum fidem Christi, & non in certis locis et limitibus permanere, sicut hodie Episcopi, plebani, religiosi, collegia, monasteria &c.

ARTIC. XXXVII.

Ecclesia Romana est Synagoga sathana, nec Papa est immediatus & proximus vicarius Christi & Apostolorum.

Ista hæresis superius confutata est in dictis contra articulum nonum.

Et licet persona Papæ, et ille, vel alia personæ Cardinalium possent esse vitiosæ criminaliter, in quibus regnaret diabolus, et eos defunderet, absit tamen, quod Ecclesia Romana, cujus Papa est caput, collegium vero Cardinalium, corpus, absit, inquam, quod illa sit synagoga sathana. Talis enim, ut alibi dictum est cum declaratione, est compositum mysticum, ex parte formali & materiali. Pars formalis est mystica forma, seu mysticum formale principium, officio & ministerio visibiliter in humanis illuminandi, informandi, certificandi & dirigendi universitatem Christianorum in universa materia Catholica & Ecclesiastica. Et talis forma se habet sicut anima in animali & ejus corpore.

Et quemadmodum in anima animalis ab una parte est sensus communis, non partialiter & particulariter, sed totaliter & universam & to-

Atam materiam per se & per accidens sensibilem, ab alia parte sunt sensus particulares, partialiter & particulariter sentiendi talem totam materiam: Sic in illo principio formali, mystico, est ab una parte veluti sensus communis, auctoritas & potestas Evangelica officialis, non partialiter cognoscendi & definiendi in universa & tota materia catholica & Ecclesiastica, & etiam civili & seculari, de quanto illi subalternatur, et in illam materiam ut per se finem ordinatur, ab alia vero sunt veluti sensus particulares, auctoritates speciales et particulares in universa illa materia cognoscendi &c.

Et sicut ibi in anima non est sensus communis sine particularibus: Nec e contra: Sic nec auctoritas illa universalis sine particularibus. Et sicut ibi anima non est principaliter forma capitis nec residui corporis in composito naturali universali, sed principaliter forma totius compositi ex capite membris et residuo corpore: sic hic forma illa mystica prædicta non est solum & principaliter capitis Ecclesiastici in mystico composito, nec residui corporis, sed totius compositi ex capite Papa, & residuo corpore collegio Cardinalium.

Et sicut in animali sensus communis est in capite, sensus autem particulares in aliis inferioribus organo sensitivis & in residuo corpore: Sic hic auctoritas tota & universalis Ecclesiastica est informativa in capite Papa, auctoritates autem, primæ post illam, minus generales, in Cardinalibus & collegio Cardinalium.

Et sicut ibi manet continue idem compositum in numero, quoad formam naturalem, & animalem, manente eadem anima, licet partes materiales possent advenire et desinere: sic hic manet continue a tempore Christi & Apostolorum idem in numero, quoad formam, compositum mysticum et Ecclesiasticum, desinens & adveniens partibus materialibus, ut personis Paparum et Cardinalium, manente continue illa eadem forma mystica, illo mystico formali principio prædicto, quod ita oportet continue & semper remanere idem, D sicut continue et semper oportet remanere eadem claves regni cælorum. Et sicut ibi posset manere compositum animale acephalum, sic hic contingit idem compositum remanere in numero quoad illam formam aliquando acephalum, id est, sine persona Papæ, quæ esset materialiter caput in illo composito respectu talis formæ mysticæ.

Et sicut ibi in composito animali rationali, peccatum non potest imputari ex parte partis pure materialis, ut ex parte corporis circumscripta anima, sed ex parte partis formalis, puta ex parte animæ: sic hic illi composito mystico, quod est illa prædicta Romana Ecclesia, non potest imputari peccatum ex parte partis pure materialis, ut ex parte personæ Papæ, et personarum Cardinalium circumscripta illa forma mystica: Sed ex parte illius formæ mysticæ imputari deberet. Nunc autem, quia talis non potest peccare, tamen, quia ipsa est eadem forma, quæ mystice performavit compositum mysticum ex capite Christo, dum visibiliter in humanis in terris præsedit, & ex collegio Apostolorum, quæ etiam post performavit compositum mysticum, ubi dictus Petrus erat caput, et collegium residuorum Apostolorum, corpus: Igitur, sicut ibi non potuit peccare, sic nec hodie. Tum etiam, quia talis for-

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1113.

forma est principium solum dirigendi, & non deviandi: Igitur peccare non potest. Propter quod talis, *Ecclesia Romana* appellatur *sancta*, non habens rugam, neque maculam.

Et sicut universitas Christianorum, visibiliter in humanis conversans, indiget valde & requirit habere visibile in humanis compositum mysticum, & refugium, in quo sit talis forma mystica, & tale formale mysticum principium, supra jam descriptum: Et Christus infinitus amator illius universitatis potest tale compositum & refugium securum et certum illi suis sponte, valde et maxime de tali indigenti, & tale requirenti, dare inchoite facilius et delectabilius, quam quicquam ex nobis posset dirigere, oculum, vel aliud membrum movere: Sic luce clarius est, communitati Christi fidelium esse tale mysticum compositum tale securum refugium, et certum, in quo sit tale formale principium mysticum prædictum, in quo Christus existens mystica anima totius corporis Ecclesie residet, sicut anima animalis residet in viribus sui corporis, et in principis præcipue, et communitas illa ad tale compositum et tale refugium secure confugit in universa et tota materia Catholica & Christiana, cum forma illa mystica, illud formale mysticum principium, et mystica anima, puta Christus, non possit in dirigendo deviare vel deficere. Quomodo enim, secundum beatum Augustinum, ille vel alius secure crederet etiam Evangelio, nisi certus esset, quia secure credit Ecclesia, quæ regnum credendi, & credentium recte in Christo. Quomodo autem sic certus esset, nisi credulitatem haberet, quod tota illa Ecclesia per orbem terrarum diffusa est quædam summa, capitalis, compendiosa Ecclesia, in qua est summus principatus, summa plenaque auctoritas et potestas visibiliter in humanis, cognoscendi et definiendi, approbandi, docendi, assecurandi universaliter, quid credendum, quidve discredendum: Et quod talis capitalis Ecclesia per se, vel etiam cum aliis in partem sollicitudinis vocatis, assecuravit, et assecurat tota Scriptura Sacra, et habet securare de tota materia credendi.

Et sicut beatus Petrus non fuit immediatus et proximus vicarius Christi in vita & gratuita virtute gratum faciente: Cum beata virgo Maria secum in terris vivens fuit incomparabiliter altioris vite, et virtutis gratiæ gratam facientis: Sed ipse S. Petrus fuit immediatus et proximus vicarius Christi, in suprema et altissima auctoritate et potestate Ecclesiastica; quæ non fuit gratia gratum faciens, caritative gratum facienti, et meritorie regendi, dirigendi, pascendi oves Christi per orbem, sed erat gratia gratis data, potestas et auctoritas Ecclesiastica, & officialis, legitima, & canonice regendi, pascendi et dirigendi universas oves Christi in terris, in universa materia catholica et Ecclesiastica. Regendi, dico, pascendi, dirigendi &c. canonice, juridice et legitime.

In hoc certe summo principatu, et summa auctoritate, potestate et dignitate, sic legitime, canonice, principandi, fuit sanctus Petrus immediatus & proximus vicarius summi principis Christi. Cum sibi & non sanctæ Mariæ fuit dictum: *Tibi dabo claves regni caelorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis, & quodcumque solveris &c.* Et item fuit sibi, non partialiter & particulariter, sed

indefinite & indifferenter dictum: *Pasce Oves meas*, non particulariter illas vel illas, sed indifferenter *has, illas, & istas*.

Et quia talem principatum oportet continue remanere in terris pro regimine regni caelorum super terram, qui Papa nulli alteri ideo, juxta securam credulitatem communitatis Christianorum, communitatis omnium Ecclesiarum in terris, communitatis sapientum Ecclesiasticorum, communitatis sapientum Scholasticorum: Igitur Papa est proximus & immediatus vicarius summi Principis Christi, secundum illum principatum summum in terris, sicut fuit sanctus Petrus.

Multa alia sunt alibi cum declaratione circa has materias scripta. Sed hæc ad præsens hic sufficiant ad confutationem præsentis articuli hæretici & erronei.

ARTIC. XXXVIII.

Decretales Epistolæ sunt apocryphæ, & seducunt a fide Christi, & clerici sunt stulti, qui eas student.

Ille articulus juxta communem usum accipiendi verba ejus, ostenditur esse hæreticus & erroneus ex aliquibus dictis contra articulum 29.

Nam cum in regno caelorum super terram, quod est præsens Ecclesia, circa homines divinos & homines humanos, ejusdem regni oporteat esse ab una parte extrema jus & legem velut totaliter divinam, & ab alia parte extrema jus & legem totaliter humanam: Igitur ibi oportet esse de medio jus legemque, partim divinam, & partim humanam &c.

Et sicut *Lex Divina* & scientia ejus traditur textualiter in libris scripturæ divinæ, & *Lex totaliter humana* traditur textualiter cum scientia sua in textibus legalibus, sicut in *Codice*, in *Institutiis*, in *Digestis* &c. Sic jus & *Lex media* cum scientia sua traditur textualiter in *Epistolis decretalibus*, a sede Apostolica & Romana Ecclesia aliis Ecclesiis & universitati Ecclesiarum super terram missis.

Articulus igitur præsens, dogmatizans indefinite & indifferenter de Epistolis decretalibus hujusmodi, quod sint apocryphæ, & seducant a fide Christi, & clerici sint stulti, qui eas student, est hæreticus & insanus.

Præterea *Act. 15.* scribitur sic: *Quidam descendentes de Judæa docebant fratres, quod nisi circumcidamini, secundum morem Moysi, non potestis salvari. Facta ergo seditione non minima Paulus & Barnabas adversus illos, constitutum fuit, ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ex illis ad Apostolos & presbyteros in Jerusalem, super hac questione. Quam questionem Apostoli & seniores fratres ibidem desinuerunt.*

Ecce, quod ad definitionem & decretum Apostolorum & Seniorum in Jerusalem mittebatur ab una parte Paulus & Barnabas Apostoli, & ab alia parte quidam alii, ubi etiam Apostoli & Seniores in Jerusalem per Epistolam decretalem materiam illius questionis desinuerunt.

Et quia sedes Apostolica & Romana Ecclesia habent eandem auctoritatem, & eandem claves regni caelorum, in universa materia Catholica & Ecclesiastica cognoscendi & definiendi, quæ falsa & erronea, quæ bona & eligenda, quæ mala & fugienda, quæ facienda & dimittenda, quas habuerunt Apostoli, presbyteri

ANNO
CHRISTI
1113.

ANNO
CHRISTI
1519.ANNO
CHRISTI
1519.

teri & Seniorum tunc in Jerusalem: Igitur si-
cut illi auctoritate & clavibus illis habuerunt
cognoscere & definire, & per Decretales epi-
stolas cognita, definita, & decreta mittere:
sic sedes Apostolica & Romana Ecclesia.

Fidèles igitur & catholice sunt *epistola De-
cretales* illius sedis, & omnia, qua decet, re-
verentia accipiendæ.

Item, *Act. 15.* dicitur, quod Paulus peram-
bulabat Syriam & Ciliciam, confirmans Eccle-
sias, præcipiens custodire præcepta Apostolo-
rum & Seniorum. Et *Act. 16.* dicitur de ip-
so, cum aliis, quod cum pertransirent civita-
tes, tradebant eis custodire dogmata, quæ erant
decreta ab Apostolis & Senioribus, qui erant
Jerusalymis.

Sciebat enim Paulus cum aliis per assertio-
nem Christi *Matth. 5. & 16. 18. & Luc. 10.* & in
aliis locis, quod *Apostoli* cum Senioribus in Je-
rusalem tunc ex principio formali mystico, &
Ecclesiastico, communi, & universali, illumi-
nandi officialiter, et visibiliter in humanis diri-
gendi, regendi, certificandi, pascendi, &c. et
ex clavibus regni celorum universaliter cogno-
scendi et definiendi in universa materia illius
regni celorum, essent *Ecclesiasticum & officiale*
sui terre, lux Mundi, et civitas posita supra
montem, quæ abcondi non potest, & quæ-
cumque ligaverint super terram, erunt ligata
& in caelis, et quicumque solverint super ter-
ram, erunt soluta et in caelis, et quorum re-
miserint peccata, remittantur eis, et quorum
retinuerint, retenta erunt: Et quod haberent
pascere oves Ecclesiam, Petrus, universali pote-
state pascendi, et alii secum, primis post il-
lam minus generalibus potestatibus; Et qui il-
los audiret, Christum audiret, et qui illos sper-
neret, Christum sperneret.

Cum igitur illud idem principium formale,
et eadem claves sint apud sedem sanctam A-
postolicam, et sanctam Romanam Ecclesiam:
Igitur sicut custodienda erant dogmata, quæ
erant decreta ab Apostolis et Senioribus in
Jerusalem: Sic &, quæ fuerint decreta a sede
Apostolica et Romana Ecclesia.

Non ergo nisi intansus hæreticus diceret,
quod indefinitè et indifferenter Decretales epi-
stolæ sicut apocryphæ, id est, nullius auctori-
tatis, et non authentice, &c. Ut dicitur in
articulo.

ARTIC. XXXIX.

*Imperator & Domini seculares seducti sunt a
diabolo, ut Ecclesiam dotarent de bo-
nis temporalibus.*

Iste articulus supra satis constat circa ar-
ticulos 10. 32. & 33.

Et si articulus est verus, tunc etiam verum
est, quod *Maria* soror *Marthæ* et *Lazari* se-
ducta est a diabolo, cum accepit libram un-
guenti nardi pillei pretiosi, valentem multum,
ut dixerunt Discipuli *Matth. 26.* et valentem
trecentos denarios, ut dixit *Judas Iscariotes*
Jo. 12. et plus *Marc. 14.* Et illa unxit pedes
Jesu, *Joannes* ibidem; Et effudit super caput
Christi recubentis *Matth. 26.* et *Marc. 14.*
Hoc tamen opus laudavit et approbavit veri-
tas in locis præallegatis.

Sicut etiam *Nicodemus* seductus fuisse a dia-
bolo, qui ferebat mixturam myrrhæ et aloës,
quasi libras centum. Et cum eo *Joseph*, qui
Concil. General. Tom. XXVIII.

Acceperunt corpus Jesu, et ligaverunt interius
et aromatibus *Jo. 19.* Cum enim Christus fuit
suprema persona Ecclesiastica: Si tunc Impe-
rator, & Domini seculares sunt decepti a dia-
bolo, quod inferiores post Christum personas
Ecclesiasticas dotaverunt de bonis temporalibus,
quæ diu permanent ad serviendum ulni
et utilitati personarum Ecclesiasticarum et Ec-
clesiæ: Tunc, a pari vel majori, seducti fuisse
a diabolo *Maria Magdalena, Joseph, & Ni-
codemus*, qui caris et pretiosis temporalibus
bonis, quæ non permanebant ad serviendum
ulni et utilitati, dotaverunt supremam personam
Ecclesiasticam circa mortem et post mortem.
Nec minus, sed plus, sic applicando illa bona
temporalia, dotaverunt illam supremam per-
sonam Ecclesiasticam, quam si illa sibi dedis-
sent, ut ea pro se servasset, vendidisset vel
commutasset.

Sic etiam tres *magi* et tres Reges fuissent
a diabolo decepti, quod illam personam Ec-
clesiasticam dotaverunt auro, thure, et myrrhæ.

Quia vero hæretica deliramenta sunt illa:
Igitur articulus ille est hæreticum deliramen-
tum. Cum articulus hic intendat, quod Impe-
rator, et Domini seculares dotaverunt Eccle-
siam de bonis temporalibus, quod *personæ Ec-
clesiasticæ de talibus bonis pompantur*, laicivirent,
cupiditatem auferent, eisdem abuterentur, eisdem
distraherentur, & impedirentur in servitio
C Dei, & in suis officiis Ecclesiasticis.

Licet autem hoc contingat, quod sic perso-
næ Ecclesiasticæ, occasione bonorum tempora-
lium possessorum, sic male se habeant, non
tamen dotatio illa, sancta intentione facta, est
in causa, sicut, quod celebrentur missæ, admini-
strentur sacramenta Ecclesiæ, fiant judicia Ec-
clesiastica, in foro Ecclesiæ, et in foro con-
scientiæ, prædicetur verbum Dei, & ita de si-
milibus. Nunquid institutio & ordinatio talium
non est justa & sancta? Et tamen quis potest
explicare, quanta crimina personæ Ecclesiasti-
cæ & in his et circa hæc committunt.

Est ergo dotatio facta justa & sancta inten-
tione, una de causa, ut personæ Ecclesiasticæ
utilitarent *humiles in gloria, casti in deliciis, &
paueres in divitiis.*

Alia de causa, ut sicut dignitas regalis re-
splendet in auro, gemmis, & purpura, perso-
næ Regis circumpositis, in stipatione & fre-
quentia ministrorum, in subjectione populorum,
in adjacentia variorum bonorum temporalium,
immobilium & mobilium: Quod sic etiam res-
plendet ministerio & fulcimento talium ma-
gna dignitas pontificalis, pastoralis, sacerdotalis
& clericalis.

Et sicut talibus adjacentibus & subministran-
tibus ac subsulentibus regiam dignitatem, ex-
citur, allicitur, attrahitur et inducitur ad
timorem, reverentiam, subjectionem, & amo-
rem regalis dignitatis populus, qui plus splen-
dorem sensualem percipit, quam intelligibilem,
et per sensualem ad intelligibilem percipiendam
inducitur: Sic etiam ad hoc ipsum rationabili-
ter dignitati Pontificali, pastoralis, &c. sunt
apposita.

Alia causa. Quia sicut potentatus, præfides,
et iudices sæculi non possent humanitus expe-
ditè resistere adversariis, protegere bonos, com-
pescere malos, censuras sæculares exercere,
officium et statum suum tenere in foro sæcu-
lari, nisi talibus et similibus temporalibus ad-
jacentibus essent suffulti et adpati: Sic etiam,
K ut

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1415.

ut potestates, Prælati, & iudices Ecclesiastici in foro Ecclesiæ.

Unde, cum pastores & iudices Ecclesiastici, habentes censuras Ecclesiasticas, sint pastores & iudices, nedum clericorum in causis temporalibus & spiritualibus, sed etiam in causis Ecclesiasticis, immo & in temporalibus, de quando subalternantur & ordinantur in causas spirituales sunt iudices Ecclesiastici, nedum laicorum popularium, sed & Dominorum secularium: Quomodo possent tales Ecclesiastici iudices & Prælati, industria humana non in eis supervacua, quantum fieri debet, sed & potest, humanitus expedite iudicare, & processibus iudicialibus cum debita censurarum Ecclesiasticarum appositione procedere contra inobedientes, contumaces, rebelles, & nocivos clericos & laicos ad suum forum Ecclesiasticum pertinentes, armatis vi, fraude, potentia, & ceteris huiusmodi, si non essent supra dictis temporalibus, & eis similibus suffulti & subaduti.

Ad experientiam enim videtur, quod ubi pastores & iudices Ecclesiastici in talibus deficiunt, quod ibi modicum, vel nihil possunt facere, veritate & rigore sui iudicii, contra rebelles majores & minores. Nec Deus semper vult facere miracula, ut *miraculose divinitus* fiat talis veritas & rigor Ecclesiastici iudicii, sed & *industriose humanitus*: Ne industria, curtos humanus, & naturæ curtos sint frustra, ad faciendum per homines, iudices ecclesiasticos, humanitus conversantes, veritatem illam & rigorem Ecclesiastici iudicii, etiam contra potentes et magnos, ubi necessum fuerit, & expediens, ministrantibus & subservientibus temporalibus bonis, ad hoc ipsum expeditius faciendum a Deo ordinatis.

Alia causa. Quia, cum pastores Ecclesiastici debeant plus intendere, & providere ovibus Christi pauperibus, quam alii: Et cum tales indigeant alimentis & tegumentis corporalibus: Ubi deficiunt, ibi patres & pastores illi debent intendere & providere præ aliis: Rationabile igitur & necessum est, pastores Ecclesiasticos habere temporalia bona talia Ecclesiæ, de quibus præ alijs, sicut magis præcipui patres, pastores & rectores, ovibus, filiis, & subditis indigentibus provideant in alimentis & tegumentis.

Alia causa, ut personæ spirituales et Ecclesiasticæ talibus temporalibus bonis sint stipendiata, appretiatæ, & ministrata, ut pro secularibus apud Deum interveniant orationibus, oblationibus, sacrificiis, servitiis, et ministeriis Ecclesiasticis, & ita de consimilibus. Talibus igitur & alijs similibus pijs & sanctis intentionibus Imperator & Domini temporales iusti et pii dotarunt Ecclesiam de bonis temporalibus.

ARTIC. XL.

Electio Papæ a Cardinalibus per diabolum est introducta.

Iste articulus probatur hæreticus et erroneus ex iis, quæ contra nonum et 37. articulos sunt dicta.

Nam, cum collegium Cardinalium sit supremæ Ecclesiæ in terris, scilicet Romanæ, collegium et capitulum, si sic habet dici, sit etiam veluti corpus in illa Ecclesia Romana,

et in illo composito mystico, ubi et persona Papæ est caput, in quo etiam corpore, dum illud compositum ad tempus sit acephalum, reservatur forma mystica et Ecclesiastica illius mystici compositi, quod est illa Ecclesia Romana: etiam id collegium est proximum capiti illius Ecclesiæ. Propterea cum electio Papæ pertineat ad homines aliquos, et ad communitatem aliquam hominum, cum in hominibus, et in communitatibus hominum sit naturaliter, non frustra et supervacua, vis electiva humanitus principum Ecclesiasticorum, et secularium, primorum et secundorum, cum eis in principando visibiliter in humanis conversantium, et possunt merito et fructuose eligere, assistente ei gratia Spiritus Sancti, super ipsos ad hoc invocata et impetrata, et demeritorie desistente tali gratia, ubi Deus primam electionem iustissime potest velle, secundam autem iustissime permittere: Et etiam, quia auctoritas et potestas legitima, canonica et iuridica, Papam eligendi humanitus ex tali auctoritate canonice, legitime et iuridice, etsi non caritative et gratum facienter, ex tali auctoritate, quæ est solum gratia gratis data: Talis, inquam auctoritas rationabiliter habet esse in quibusdam hominibus, et quadam communitate hominum, sicut et aliæ auctoritates canonicæ & legitime ac officiarum, seculares et Ecclesiasticæ, rationabiliter ex Dei ordinatione hominibus insunt: Et quia universitas Christianorum non posset simul congregari ad electionem, nec Principum et Prælatorum, Ecclesiasticorum & secularium, nec universitas totius cleri, nec omnium Episcoporum et Abbatum, et Prælatorum, de mundo possent ad hoc semper compendiose congregari, dum Papa est eligendus, propter nimium dispendium: Nec est pertinens, quod sit unica persona humana in terris, cui conveniat talis auctoritas: Quæ enim, et cujus status deberet illa persona esse? Et illa mora mortua, cum deberet fieri Papæ electio, quis eligeret? Oportet ergo esse unam quandam, permanentem, compendiosam communitatem hominum, cui secundum se et omnia ejus membra insit talis auctoritas.

Cum igitur deficiente Papa *collegium Cardinalium* sit quædam compendiosa communitas, in tali causa prima et proxima ad caput Ecclesiæ, scilicet Papam, suo tempore existentem, in qua tunc est illa suprema, dignissima, officialis forma Ecclesiastica, sive principium formale dirigendi, regendi &c. universitatem Christianorum in universa et tota materia catholica et Ecclesiastica, quæ tunc est corpus illius Romanæ Ecclesiæ, cujus caput debet eligi: propter hoc ergo, et alia ejus merita, excellentias, dignitates, et privilegia ultra omnes alias compendiosas communitates, Ecclesiasticas vel seculares, rationabilissime ex ordinatione Dei inest ei, secundum se et omnia ejus membra, auctoritas canonica eligendi iuridice, canonice et legitime Papam, dum Ecclesia tali caruerit.

Articulus ergo ille est hæreticus, sententians, & dogmatizans, auctorizationem Dei, quæ collegium Cardinalium et Cardinales auctorizavit auctoritate legitima et canonica eligendi Papam, esse auctorizationem et introductionem diaboli.

AR.

ANNO
CHRISTI
1418.

ARTIC. XLI.

Non est de necessitate salutis, credere, Ecclesiam Romanam esse supremam inter Ecclesias.

Iste articulus, quia in sensu suo primario, secundum communem usum accipiendi verba eius, contrariatur fidei catholicæ, quæ credit & docet, Romanam Ecclesiam esse matrem & caput omnium Ecclesiarum, 3. g. 12. *Dudum.* Quæ etiam credit, et docet, et post Deum ideo magis esse obediendum, quia ipsa est mater, & caput omnium Ecclesiarum, 4. 12. *Nunc docet.* Ideo articulus ille est hæreticus.

Nec Sophisma habet hic locum vel colorem: Quia Ecclesia triumphans est super omnem Ecclesiam militantem, & sic super Romanam, per consequens, Romana Ecclesia non est suprema inter Ecclesias. Sicut enim longe altius rationis est, communitatem aliquam hominum adhaerere Deo per fidem, & communitatem aliquam possidere Deum in se vel per spem: sic longe altius rationis est, esse Ecclesiam militantem in terris, & esse Ecclesiam triumphantem in caelis.

Et sic multipliciter & æquivoce dicitur nomen Ecclesie de Ecclesia triumphante, & de Ecclesia militante.

Igitur, cum secundum communem usum *nomen Ecclesie* debet sumi univoce in articulo, & non æquivoce, oportet, quod ille accusativus, scilicet *Ecclesias*, sumatur in articulo pro Ecclesiis triumphantibus tantum, aut pro militantibus tantum. Non primum, quia tunc esset sensus: Non est de necessitate salutis, credere, Romanam Ecclesiam militantem esse supremam inter Ecclesias triumphantes. Quæ locutio & comparatio esset secundum Grammaticos tam inepta & incongrua, sicut hæc: Leo est fortissimus lynxum.

Ut ergo articulus ille habeat sensum proportionalem & significationem congruam, grammaticalem sensum habeat, scilicet: Non est de necessitate salutis credere, Romanam Ecclesiam esse supremam inter Ecclesias militantes. Et hic sensus est hæreticus. Nam si de necessitate salutis fuit populo Judaico in arduis & difficilibus recurrere ad summum sacerdotem, qui pro tempore præerat cum suo collegio, & eisdem sub pena æternæ mortis obedire, sicut patet *Deuter.* 17. Quapro magis de necessitate salutis est populo Christiano?

Quod et offensum est *Ab.* 15. ubi Paulus et Barnabas ascenderunt ad Apostolos et presbyteros in Jerusalem super questione facta de circumcissione gentium. Uti etiam post Paulus in suis Ecclesiis præcepit custodire præcepta Apostolorum et Seniorum.

Et *Ab.* 16. ipse cum aliis tradebat custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis et Senioribus, qui erant Jerusalem.

Cur igitur tenebantur ultimatè in terris recurrere ad Ecclesiam Apostolorum & Seniorum in Jerusalem, et illis principè obediunt de necessitate salutis, nisi quia erat suprema Ecclesia officio & auctoritate Ecclesiastica?

Et sicut de necessitate salutis tenebantur ibi, sicut ad supremam recurrere, et sic eidem supremæ Ecclesie in officio et auctoritate docendi et præcipiendi tenebantur obedire omnes alie Ecclesie extra Jerusalem et Christi *Concil. General. Tom. XXVIII.*

Ades: Ita tenebantur de necessitate salutis credere, habitu vel actu, in communi vel distincte, implicite vel explicitè, illam esse supremam inter Ecclesias.

Et quia necesse est, permanente universitate Christianorum in terris, remanere huiusmodi Ecclesiam supremam in officio & auctoritate docendi et præcipiendi, ad quam populum Christianum oportet in arduis et difficilibus recurrere, et ei obedire: Et talis ex quid nominis vocatur et est Romana Ecclesia, ubi Papa caput est, et collegium Cardinalium corpus. Igitur de necessitate salutis est credere, Romanam Ecclesiam esse supremam inter Ecclesias.

Est enim supra modum necessarium et expeditum in universitate Christianorum per orbem terræ diffusa, esse quendam permanentem, compendiosam communitatem, apertam et manifestam populis Christianis, in qua sit summus principatus Ecclesiasticus in terris, cum summa auctoritate præcipiendi, docendi, regendi, iudicandi, cognoscendi, & definiendi universaliter de universa materia catholica & Ecclesiastica, quæ tunc sit in loco compendioso, similiter noto populis.

Talis igitur communitas existens ex quid nominis Romana Ecclesia de necessitate est suprema Ecclesia in terris, sicut in ea est summus in terris principatus Ecclesiasticus.

Sicut ergo populos Christianos de necessitate salutis oportet habere respectum et obedientiam ad illam Ecclesiam; sicut ad communitatem in summo principatu Ecclesiastico: ita de necessitate salutis oportet eos credere, ipsam esse supremam inter Ecclesias; Credere, sicut dixi, habitu vel actu, implicite vel explicitè &c.

De illa autem Ecclesia Romana, et partibus eius qualitativis & quantitativis, et de multis eius dignitatibus, proprietatibus et conditionibus, latius dictum est supra, et alibi.

ARTIC. XLII.

Fatum est credere indulgentias Papa & Episcoporum.

Si iste articulus non est hæreticus, quomodo ergo dictum est *Jo.* 20. a Christo Apostolis, et eorum successoribus, *Papa et Episcopis: Quorum remisistis peccata, remittuntur eis?* Quomodo etiam Apostolus *2. Cor.* 2. vere diceret: *Cui autem aliquid donavitis, & ego. Nam & ego, quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi.* Nisi ergo Episcopus ille in persona Christi indulgentias donasset, non vere ita dixisset.

Quod si Episcopus ille auctoritate Episcopali indulgentias in persona Christi, ut vicarius Christi, donavit, quomodo ergo non est hæreticum, quod *Papa et Episcopi*, ille auctoritate Papali, et illi Episcopali auctoritate, non possunt donare indulgentias?

Et si iudices seculares in foro seculari auctoritate sua iudiciali rationabiliter possunt dare *seculares indulgentias* de levis peccatis vel peccatis, in illo foro: Ut, gratia exempli, ei, cui in foro illo pro delicto iniunctum est, rationabiliter sedere, & pœnitere in carcere, cippo et ferro, XL. diebus, iudex temporalis ex causa potest legitima indulgere vel omnes illos dies, vel aliquot, juxta arbitrium suum, de iniuncta pœnitentia: quomodo non multo ma-

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO CHRISTI 1412

ANNO CHRISTI 1412

...gus iudices Ecclesiastici auctoritate sua iudicia-
ria possunt legitime dare indulgentias Ecclesias-
ticas, de injunctis penitentibus, in foro Eccle-
siastico?

Veruntamen, quia inferiores iudices Eccle-
siastici, Cardinales & Episcopi infra Papam,
sunt vocati a sede Apostolica, in qua est ple-
nitudine potestatis, in partem sollicitudinis, ra-
tionabiliter auctoritas illorum est limitata ad
certum numerum particulariter & partialiter
dandi indulgentias.

Auctoritas vero Papae, quia non est particu-
laris & partialis, sed totalis & universalis in
terris, ad dandum indulgentias: igitur non est
limitata, sed potest legitime, totaliter & uni-
versaliter hominibus indulgere, dando plenam
remissionem peccatorum a poena & a culpa.

Est autem hic advertendum, quod sicut Rex
terrenus cum suis secularibus & temporalibus
potestatibus iudicariis facit pactum, ut si po-
enas vel poenitentias seculares in foro seculari
injunxerint subditis delinquentibus, vel injun-
ctas indulerint, quod hoc ipse Rex ratum &
gratum habeat: Alias iudicariis potestates in-
iungentes vel indulgentes, & subditi, quibus
indulgeretur, vel injungeretur totaliter, impro-
visti & infecuri starent, nec illi iudices debe-
rent irrequisito Rege injungere vel indulgere,
nec subditi talia suscipere, cum essent penitus
infecuri & incerti, si forte nollet talia pro ra-
to & grato habere: Sic, a fortiori, Rex ce-
lestis Christus, in suo regno caelorum super
terram, cum suis spiritualibus Ecclesiasticis po-
testatibus iudicariis in illo regno fecit pactum,
sub paramento, cum dixit: Amen dico vobis: Quo-
cumque alligaveritis super terram, erunt ligatae
& in caelis, & quaecumque solveritis super ter-
ram, erunt solutae & in caelis, Mat. 28. Jo. 20.
Accepto Spiritum Sanctum, quasi in signum se-
cundi pacti, ut quorum remiseritis peccata, remit-
tantur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.
Fecit inquam, pactum cum eis, ut quacum-
que poenas vel poenitentias in foro Ecclesias-
tico vel conscientiae injungerent, vel injunctas indul-
serint, quod hoc ratum & gratum habeat.

Est etiam advertendum, quod, sicut in fo-
ro seculari rationabiliter & legitime aliquae po-
enitentiae vel poenae pro excessibus injunguntur
a jure civili scripto: Sicut aliae & aliae nonnun-
quam civitates habent alia & alia sua legitima
jura municipalia scripta de poenis & poeniten-
tiis in foro seculari pro aliis & aliis excessibus.
Aliae autem poenae vel poenitentiae injunguntur
ab homine iudice in tali foro: Et sicut in foro
Ecclesiastico alia est legitima excommunicatio
major ab homine, alia a scripto jure, canonico
& Ecclesiastico: sic etiam in illo regno cae-
lorum super terram sunt quaedam legitimae po-
enitentiae injunctae ab homine in foro conscientiae
circa confessionem sacramentalem, ubi sacra-
mentum poenitentiae applicatur, ubi etiam po-
enae & poenitentiae sunt arbitrariae, ad arbitrium
sacerdotis confessoris: Sunt poenitentiae a jure
scripto: Ut, quod pro peccato vel scandalo
mortalis quis poeniteat septem annis, quod lai-
cus pro tali vel tali enormi crimine carena
procellatur, clericus sic vel sic delinquens tot
vel tot dies poeniteat, et ita de aliis: Secun-
dum ergo tales poenitentiae in jure legitime
scriptas, sive pro venialibus, sive pro mortali-
bus culpis, & si hoc, sunt aliae debiles po-
enitentiae eodem jure explicabiles, nonnullae expli-
catae. Sed secundum tales, inquam, poeniten-

tiae sunt ipsi venialiter vel mortaliter, minus
vel majus enormiter peccantes vel scandalizan-
tes, ab ipso Ecclesiastico jure legitime attri-
buitur, annis, diebus, carenis &c. & eodem
jure talis poenitentia, vel talis vel tanta, sic
vel sic peccanti est injuncta.

Tertio advertendum, quod, sicut pro ex-
communicatione ab homine lata relevatur ab-
solutio tantum pro eo, qui illam tulit, vel si-
bi superiori in hac parte: Alias duo vel plu-
res iudices Ecclesiastici respectu ejusdem subdi-
ti, ubi unus quoad tales potestates iudicarias
non esset alteri subordinatus, nec contra, ubi
unus excommunicaret, alius solveret primo non
volente, & contra, fieret nimis involutio &
perplexitas: Absolutio autem excommunicatio-
nis a jure non est sic restricta, & alligata,
sed secundum quosdam omnis auctoritas Epi-
scopalis, quae habet absolvi a culpa, pro
qua excommunicatio a jure indigitur, habet
absolvi & a tali excommunicatione: Sic Pa-
pa & Episcopi solent non dare indulgentias,
dimissionem vel laxationem poenitentiarum in-
junctarum ab homine, sed poenitentiarum in-
junctarum a jure, ad quas vel proportionales
in purgatorio legitime quis tenetur, si ibi per-
venerit, & hic non solverit, vel indulgentiam
non est consecutus.

Sicque Papa, Cardinales & Episcopi dant
indulgentias poenitentiarum a jure injunctarum,
quod si homo pro unico peccato mortali legiti-
me tenetur ad poenitentiam septem annis,
modo poenitendi in jure descripto, & suo mo-
do de magnis vel mediis venialibus culpis.
Quot autem interdum unus homo mortalibus
culpis est obnoxius? quot vero etiam maiori-
bus venialibus culpabilis fuerit, quis enume-
rabit.

Injuncta est ergo tali homini a jure multa
& multa poenitentia satisfactoria de congruo.

Igitur necessarium, perutile, & salutare est,
recurrere humiliter ad gratiam indulgentiarum
papalium & episcopialium super talibus po-
enitentibus, quas indulgentias misericorditer grati-
se & legitime possunt & habent Papa, Episco-
pi, et Cardinales de infinito thesauro Eccle-
siae, ex merito Christi Dei, sanctae Mariae,
sanctorum totius corporis Christi mystici, re-
condito, cujus Papa, Cardinales, et Episcopi
sunt dispensatores: Habent, dico, & possunt
facere, & dare vere poenitentibus, confessis et
contritis, limina sanctorum visitantibus, ele-
mosynas vel subsidia erogantibus &c.

Nec Papa, Cardinales et Episcopi, ubi ex
officio suo, canonice et legitime, etiam non
in caritate existentes, dant indulgentias hujus-
modi, ut Episcopi 40. dies, Cardinales 80.
Papa dies plures, annos plures, vel etiam ple-
nam remissionem, in hoc dent occasionem po-
pulis delinquentibus.

Neque est in hoc facilitas veniae, quae prae-
bet incitamenta delinquendi. Sed quantum est in
tali datione, & modo suo, populi Christiani
potius retrahuntur a vitiis, et afflictiuntur ac
inducuntur ad timorem, reverentiam et amo-
rem erga Deum et Christum eius, erga totum
meritum Christi in labore, passione, morte
&c. erga patres et pastores spirituales et Ec-
clesiasticos.

Papa enim, Cardinales et Episcopi exhibent
et dant hujusmodi indulgentias non illis, qui
non volunt poenitere, nec dolere, nec confite-
ri de peccatis, sed vere poenitentibus, confessis
et con-

ANNO
CHRISTI
1111

& coarctis, & ad aliquas certas pietates se convertentibus. Unde & in datione indulgentiarum secundum talem modum locitant, allicione, provocant, trahunt, & inducunt populos Christianos, ad annos, ad talla gratuita, & gratiam facientia bona, & ex post, quasi pro quodam stipendio apponunt gratiam indulgentiarum, quasi gratiam pro gratia sibi suis cumulantes.

Hæreticus ergo & diabolicus, & infanus est articulus prædictus.

ARTIC. XLIII.

Juramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandum humanos contractus & commercia civilia.

Iste articulus est scandalosus, & secundum communem usum accipiendi verba indefinite & indifferenter pro juramentis ad roborandum humanos contractus & commercia civilia, est ipse hæreticus.

Nam Gen. 21. scribitur: Quia Abimelech & Phichol princeps exercitus ejus dixerunt ad Abrahamum: Dominus tecum est in universis, quæ agis. Jura igitur per Dominum, ne nocens mihi & posteris meis, stirpique mee, sed juxta misericordiam, quam feci tibi, facias mihi, & terra, in qua conversatus es advena. Dixitque Abraham: Ego juro. Et infra: Percussitque ambo fœdus.

Similiter Gen. 26. Abimelech & Achisad amicus illius & Phichol dux militum responderunt Isaac & dixerunt ad eum: Videmus, tecum esse Dominum, idcirco nunc dicimus: Sit juramentum inter nos, & vincamus fœdus, ut non facias nobis quidquam mali, sicut & nos nihil tuorum attingimus, nec fecimus, quod te laederet, sed cum pace dimisimus ostium benedictionis Domini. Fecit ergo eis convivium, & post cibum & potum surgentes mane juraverunt sibi mutuo.

Ecce isti duo patriarchæ, cum a Deo, ab Angelis, ab hominibus gentilibus, haberent testimonium de sua sanctitate, justitia & veritate, juraverunt pro confirmandis humanis contractibus. Et si juramentum illorum fuisset illicitum, ipsi fuissent graviter perjuri. Quod absit a piis mentibus estimare.

Scriptura ergo, jam in duobus passibus allegata, cum suis circumstantiis, sententiat, eos licita juramenta fecisse pro confirmandis pactis & contractibus humanis.

Quo contra hæreticus est articulus hic, qui dogmatizat contrarium illi scripturam in sententia sua.

Sic etiam Jacob tertius Patriarcha juravit per timorem patris sui Isaac, pro confirmatione humani contractus inter se & Laban focerum ejus. Sicut patet Gen. 31.

Insensatum est, hos tres Patriarchas in hoc factos fuisse perjuros.

Similiter David juravit Jonathan 1. Reg. 20. Sauli, 1. Reg. 23. & puero Ægyptiaco 1. Reg. 30. ad roborandum humanos contractus.

Namquid ille Prophetarum erantibus ita commaniter & leviter pejeravit in nomine Domini? Quod tamen oportuisset juxta istum articulum.

Item, Ezech. 22. sic scribitur: Si quis commoverit proximum suum a fratre, bovem, ovem, & omne jumentum ad castellum, & mortuum fuerit, aut debilitatum, aut captum ab hostibus,

nullusque hoc viderit, jurandum erit in medio, quod non extenderit manum ad rem proximi sui; suscipiet Dominus juramentum, & illi reddere non cogetur.

Ecce, quod secundum legem & præceptum Domini tenebatur quis in casu, & in judicio evocatus se purgare, & satisfacere juramento, quod non extenderit manum ad rem proximi sui, aliquando satis exitem, ut ovem vel alium &c. Et Dominus rei similiter in casu tenebatur juramentum tale suscipere pro satisfactione.

Quod si secundum hanc præallegatam scripturam licita sunt juramenta ad satisfaciendum in causa, pro exili & modicum reputationis re deperdita, in humana commendatione, non multum ardua, quanto magis licita erunt ad confirmandum arduos contractus humanos, & ardua civilia commercia, exemplo sanctorum Patriarcharum, & Prophetarum præallegatorum, & exemplo Dei, qui dignatus est per semetipsum jurare ad confirmandum contractus & commercia divina cum hominibus.

Quod si Deus, qui nullo modo potest se regere in contractibus suis divinis cum hominibus, ut sibi diffideretur quovis modo, quod posset aliquo modo immutare vel non tenere voluntatem, verbum vel dictum suum circa contractum vel commercium, nihilominus dignatus est per semetipsum jurare, & reprobare, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est Deum mentiri, aut fœdo fideifragus, fortissimum solatium habeamus, ut dicitur Heb. 6. Quomodo non erit licitum, immo necessarium, aliquando ad confirmandum contractus arduos humanos, & civilia commercia interponere homines jurandum, ut tali stringantur, ne voluntatem, verbum & dictum suum circa contractum vel commercium immutent, in fraudem, & injuriam, & in nocentiam partis. Ubi si voluntatem, verbum vel dictum immutarent, nisi manifesta, legitima causa interveniret, perjurium & notam infamiam possent incurere. Quod homines plus debent & habent fugere, quam omne humanum incommodum & damnum ab una parte declinare, & omne commodum & lucrum humanum ab alia parte adipisci.

Unde & Apostolus ad Heb. 6. in confirmationem hujus, quod licitum est jurare homines ad confirmandum contractus & commercia sua humana & civilia, & tollendum controversias, non reprobando, sed approbando, ita dicit: Homines enim per majorem sui jurant, & omnis controversia eorum finis ad confirmationem est juramentum. Si igitur secundum hanc approbativam scripturam Apostoli, homines per majorem sui jurant, in contractibus, commerciis, & judiciis humanis & civilibus, & juramentum est ad confirmationem finis totius controversie ipsorum talium hominum: Et etiam Deut. 6. dicitur: Jurabis per nomen illius: Et in Psalmo; Laudabuntur omnes, qui jurant in eo: Igitur secundum hanc & alias scripturam sacras licita sunt juramenta, quæ fiunt ad confirmandos humanos contractus, & commercia civilia in judiciis & extra.

Et per consequens iste articulus est hæreticus.

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1411.

ARTIC. XLIV.

Augustinus, Benedictus, Bernardus, sunt damnati, nisi penituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & intraverunt Religionem. Et sic a Papa usque ad infimum religiosum omnes sunt heretici.

Iste articulus primo reprobatur Christum Deum, qui habuit possessionem auri, thuris, & myrrhæ, a Regibus sibi oblatam, & habuit possessionem pretiosi unguenti, quo in capite & pedibus ungebatur, & habuit possessionem in communi cum fratribus suis, in iis, quæ mittebantur, quæ Judas Iscariotes habens loculos portabat.

Item, iste articulus dogmatizat, sanctos Augustinum, Benedictum, Bernardum, & alios permanisse usque in finem vitæ in peccato mortali: Quia usque ad finem vitæ non penituerunt de hoc, quod habuerunt possessiones, intraverunt & intraverunt Religionem. Et hoc secundum illum articulum fuit peccatum mortale, & contra legem & regulam Christi, habere scilicet possessiones, intrare & intrare Religionem.

Ex quo ulterius sequitur, secundum eundem articulum, quod omnis Ecclesia errat, quæ aliquem talem, qui usque ad finem vitæ permansit in peccato mortali impenitens, nec de quo scit, quod in fine penituerit de tali peccato, quod certe aliquem talem colit & celebrat, ac solemnizat, ut sanctum.

Immo, si sciret, talem aliquem in fine primo de hoc penituisse, non deberet habere eum pro beato, nisi sicut latronem, qui in fine vitæ circa Christi crucem penituit.

Et sic omnia Ecclesia celebrans & solemnizans tales, cantando & legendo de eis institutas horas de confessore Pontifice, vel confessore non Pontifice, in hymnis, psalmis, lectionibus, antiphonis, responsoriis, missis &c. turpiter mentiretur.

Et similiter omnis clericus vel laicus, talia de eis sentiens, & dicens, quod de eis sic cantantur & leguntur.

Tertio articulus ille omnes Papas, Cardinales, Episcopos, Ecclesias, religiosos, Ecclesiasticos & seculares, quicumque a tot centenis annorum, a quot Religionibus S. Benedicti & aliorum duraverunt, crediderunt firmiter, quod aliqua talis Religio esset iusta & bona: Omnes, inquam, tales damnat pro hereticis.

Quis unquam fidelis posset reputare, talem articulum non esse insanissimam heresim.

ARTIC. XLV.

Omnes Religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.

Iste articulus sententiatur & dogmatizat, quod diabolus sit pater omnis Religionis, & omnium religiosorum, & sic, quod ipse sit religiosissimus. Et sic ipse erit suorum de religione munda & immaculata, quæ est, immaculatum se custodire ab hoc seculo, & visitare pupillos & viduas in tribulationibus eorum, sicut dicit beatus Jacobus 1. cap. suæ canonicæ.

Ergo diabolus erit par vel maior Christo Deo homine in vita munda & immaculata.

Quod si cultor hujus hereseos dicat, arti-

culum illum intelligendum de Religionibus privatis: possessionatorum & mendicantium, iterum in hac parte diabolus præponit Christo. Cum secundum eum diabolus scit, potest, vult, facit, instituit personas utriusque sexus, singulariter & varie religiosas, singularibus, variis, multis & magnis religionibus. Christus autem secundum eundem non sic potest, scit, vult, & facit.

Quid plura? Si aliquis in eo, quod est religiosus singularis, errat secundum hunc articulum, ergo sanctus Joannes Baptista graviter erravit, quod fuit singularis eremita. Et sic Christus graviter, qui singularior. Et virgo mater Dei, quæ se patitur cantari virginem singularem.

CONCLUSIO OPERIS.

Et ecce 45. isti articuli contra verissimum regnum Dei, infinite pulchrum & præclarum, in cordibus infidelium faciunt salissimam tyrannidem diaboli, ineffabiliter horridam, confusam, tetram & tenebrosam.

Et tam ineffabilis est in istis articulis insania, ac etiam tam palpabilis, plus quam tenebræ, quæ in Egypto propter densitatem palpari poterant, Exod. 10. Quod videtur stultum, querere fidelem, qui talem insaniam, veluti immansifestam velit exponere & manifestare fidelibus ad ipsam abominandum.

Verumtamen, dispendium, diminutum & defectuosum, quod in multa imperitia ac librorum carentia a principio sui usque huc in finem attentans feci, vellem in insipientia mea devotare in aliqualem occasionem Ecclesiasticis & Scholasticis:

Ecclesiasticis majoribus, ut armis suæ potentie Ecclesiasticæ perniciosissimos illos errores, hereses & scandala, atque nefandos illorum cultores invadant ex animo, & de finibus Ecclesiæ exterminent. Longe enim plus sunt debitores, sunt & melioribus armis potentie dotati, ad persequendum, detestandum & exterminandum tales errores, hereses & scandala, ac cultores eorumdem, fabricatores & fautores, quam Principes & iudices seculares, contra homicidia, latrocinia, spolia, incendia, furta, &c. et contra talium factiones.

Ecclesiasticis minoribus: Ut alii verbo prædicationis, alii devotione orationis similiter contra prædicta instent & laborent.

Scholasticis: Ut vigilantiter studeant & laborent, Ecclesiasticos instruere et informare in Scholis ad bellandum in campo et foro Ecclesiastico contra errores et hereticos, argumentis fidei capiendos, consultandos, vincendos et exterminandos, personis hominum de vinculis et captivitate errorum liberatis, et in veritate fidei salvatis, dummodo non voluerint esse finaliter in malitia indurati. Sicut dimicatores in Scholis suis habent docere, instruere et informare milites et armigeros ad bellandum in campo militie secularis contra fures, latrones, raptos, oppressores violentos, reipublicæ turbatores &c.

Sed tamen adhuc, quia de nullis vel minimis est, scripturam hanc incomtam sic in occasionem aliquam, ut prædictum est, deveniret. Ideo simpliciter excipimus, sententiam claram et puram contra hos articulos a longe hic salutariam vehementer movere corda fidelium Ecclesiasticorum, Scholasticorum et laicorum,

ut

ANNO
CHRISTI
1411.

ut modis sibi congruis contra illos articulos A positum præmissorum, censendi sunt hæretici, & tanquam tales arceri & puniendi.

CAP. II.

Probatio superiorum sex Conclusionum.

Si quid autem in præmissis contra sententiam & fidem sanctæ sedis Apostolicæ et sacræ Romanæ Ecclesiæ, cujus caput est Papa, collegium vero Cardinalium est corpus, ignorant. ter vel insipienter admixtum esset, revocamus et habemus pro nihilo.

Et secundum hujusmodi protestationem hæc, hic dicta sub directione, et correctione ejusdem beatæ sedis et sacrosanctæ prælibatæ Ecclesiæ Romanæ et hujusmodi Sacrosancti Concilii Constantiensis Generalis, ad præsens sufficiant. De quibus Deus sit benedictus. Amen. *Finita sermo secunda post Luciam.*

XXIV.

Ex M. LI. THEOLOGORUM CONSTANTIENSIVM
p. 66.

CONCLUSIONES

Contra Jacobum de Misa, & ejus doctrinam de Communione Plebis sub utraque specie A. 1415. mense Junio in Concilio post varios congressus privatos prodita; ex quibus definitiva & condemnatoria illius sententia in Concilio mox est desumpta, & die sabbati 15. Junii in publica Sessione promulgata.

Ex antiquo Codice MS.

Academiam Helmstadiensis, h. tit. contra quosdam asserentes, quod oporteat populum communicare sub utraque specie, per Doctores sacræ Theologiæ, in sacro Concilio Constantiensis existentes, ponantur Conclusiones infra scriptæ.

CAP. I.

Sex Conclusiones Theologorum Constantiensis Concilii de Sacramento cœnæ.

Prima Conclusio. Christus post cœnam instituit & ministravit sub utraque specie panis & vini, sui sacratissimi corporis sacramentum.

Secunda Conclusio. Non obstante hujusmodi institutione & ministracione, laudabilis & approbata consuetudo Ecclesiæ conservavit & servat, quod hujusmodi sacramentum non debet confici post cœnam, nec recipi a fidelibus, nisi in casu infirmitatis aut alterius necessitatis mortem comminantis.

Tertia Conclusio. Licet in primitiva Ecclesia hujusmodi Sacramentum reciperetur a fidelibus sub utraque specie, tamen ad evitandum aliqua pericula potuit simili aut majori ratione introduci, & introductum est, quod a fidelibus conscientibus sub utraque specie, et laicis sub specie panis tantum suscipiatur.

Quarta Conclusio. Quod hujusmodi consuetudo, sic ab Ecclesia introducta, & diutissime ex causis rationabilibus observata, habenda est pro lege, quam non licet improbare, aut sine auctoritate Ecclesiæ pro libito immutare.

Quinta Conclusio. Dicens, quod hanc consuetudinem ut legem observare sit sacrilegium aut illicitum, censeri debet erroneus.

Sexta Conclusio. Pertinaciter asserentes op-

positum præmissorum, censendi sunt hæretici, & tanquam tales arceri & puniendi.

Secunda conclusio patet ex observantia Universalis Ecclesiæ, quam Spiritu S. inspirante acceptavit, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christianum prius dominicum corpus intret quam ceteri cibi, ut habetur ex dictis Augustini ad Januarium de Consuetudinibus Ecclesiæ lib. 1. Ubi etiam dicit, quod Salvator quo vehementius commendaret mysterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit infingere cordibus & memoriæ discipulorum, a quibus per passionem digressurus erat. Et ideo reservavit hunc locum.

Tertia conclusio, quoad primam partem est manifesta. Quoad secundam partem patet per hoc: Quia sicut Ecclesia primum modum, scilicet communicare post cœnam, potuit immutare propter reverentiam sacramenti: ita & secundum, scilicet communicare populum sub utraque specie, potuit immutare, propter pericula, quæ pluries accidisse creduntur in tanta multitudine populi fidelis. Unde ille famosus Doctor Alexander de Halis in IV. in materia de Sacramento, recitat duo pericula, scilicet effusionem sanguinis, & periculum infidelitatis, quod se non immerito fidelium cordibus ingereret, si semper sub speciebus panis & vini daretur. Possent enim credere, quod Christus non contineretur sua altera specie tantum, sicut quandoque contingit. Et circa hoc idem Doctor recitat hanc historiam. Aliquibus religiosis appetentibus & instantibus, ut sub utraque specie reciperent Sacramentum, sacerdote quodam pio celebrante, cum faceret fractionem, concavum patinæ totum visum est repleri sanguine. Ad quod obstupuerant & circumstantes, Dicit cum conjungeret partes hostiæ, totum visum est reintegrari. Et petitioni & tentationi illorum fuit penitus satisfactum. Unde iste Doctor asserit ex intentione, quod quia Christus sumitur sub utraque specie, bene licet sumere Christum sub una specie panis tantum. Idem dicit alius famosus Doctor Richardus de Media villa, l. 4. dist. 10. q. 6. Et allegat eadem pericula.

Et ille notabilis Doctor Petrus de Tharantasia dicit, quod quia efficacia æqualis est sub utraque specie, ideo omnibus traditur sub altera specie, in qua tradi potest sine periculo. Quod vero dicit de ministris sacri altaris, in paucissimis locis est consuetum. Et S. Thomas Parte 2. Summæ suæ quest. 70. Argum. vult, salvat consuetudinem, qua populus communicatur sub specie panis tantum. Et non occurrat aliquis famosus Doctor, qui damnare præsumat consuetudinem communicandi populum sub specie panis tantum.

Quarta conclusio patet in Decret. dist. 1. cap. in Consuetudine, in textu & in Glossa. Illo addito, quod sicut singularis persona non habet dare legem Ecclesiæ, ita nec licet sibi consuetudinem laudabilem pro lege habendam juxta suum libitum immutare.

Quinta Conclusio patet ex prædictis. Nam hoc,

ANNO
CHRISTI
1415.

hoc, quod licitum est & laudabile & pro lege habendum, dicere sacrilegium, certissimum errorum. Cum error sit, falsi pro vero approbatio, secundum Augustinum super Ps. 33.

Corollarie sequitur, quod multum temerarie & presumptuose secerunt, qui contra universalem ritum Ecclesie, quem tot & tanti doctores laudant & approbant, & nullus famulos Doctor reprobant, presumerunt populum sub utraque specie communicare, & quod sit communicandum populis, dogmatizare, & hoc non facientes calumniari. Et satis misandum est, quod in regno & civitate, ubi est tam sollemnis universalitas & clerus egregius, ista tolerantur.

Sexta Conclusio patet per hoc, quod ille, qui se pertinaciter opponit contra generalem, laudabilem, expedientem, & per doctores nullo contradicente approbatum ritum, ministracionem sacramenti concernentem, merito debet haberi pro suspecto de heresi. Itaque novarum opinionum contra laudabiles mores Ecclesie inventor vel sectator, tanquam talis arcendus & puniendus, & Prælati, si sunt ista dissimulantes, sunt multum arguendi.

C A P. III.

Examinate argumenta, pro Communionis sub utraque a Jacobo adverte.

Ad rationes, in quibus se fundare conantur isti presumptores, facile est respondere. Unde principaliter allegant pro se illud Jo. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem.* Ad quam respondet S. Thomas in Glossa super eodem verbo. Quod qui soli corpori communicat, corpori communicat & sanguini, cum sub utraque specie totus Christus contineatur. Richardus de media villa dicit, quod illa auctoritas intelligitur de manducatione & potatione spirituali. Et hoc ibi habetur ex dictis Augustini. Et quod oporteat dictam auctoritatem exponere de manducatione & potatione spirituali, suadet ex eo, quod nisi dicit necessitatem, Eucharistia autem licet necessaria sit voto, non tamen ponitur sacramentum necessitatis. Sed manducatio & potatio spiritualis est semper stante lege de necessitate salutis, quam illi faciunt, qui manent in Christo, & Christus in eis.

Item, allegant Apostolum 1. Cor. 11. ubi dicit: *Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur &c.* Respondendum, quod licet Christus post cenam ministravit hoc sacramentum sub utraque specie, non tamen præcepit, quod sub utraque specie ab omnibus sumeretur, sed hoc dispositioni Apostolorum successorum reservavit, ut potest elici ex dictis Augustini ad Januarium supra allegatis in probatione conclusionis secundæ. Quia etiam Apostolus tunc non voluit illis agendi ordinem insinuare, post verba prædicta subiunxit, *De cætero, cum venero, disponam.* Etiam dici potest, quod qui communicat corpori, communicat & sanguini. Et ergo, sumere sub una specie tantum, non est contra traditionem Apostoli. Etiam secundum Alexandrum de Halis, Dominus insinuavit modum conficiendi & sumendi, ergo convenienter dispensavit sub duabus speciebus.

Item, allegant Gelasium Papam, qui dicere videtur, quod sumentes sub specie panis tantum, judicantur rei peccati sacrilegii. Quia

divisio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire. Respondetur secundum eosdem Doctores, Alexandrum de Halis & S. Thomam: Perfectio sacramenti non est in usu fidelium, sed in consecratione materie: Et ideo nihil derogat perfectioni hujus sacramenti, si populus sumat sub specie panis, dummodo sacerdos consecrans sumat sub utraque specie.

Item, si forte arguitur, quod sumtio sub utraque specie sit majoris meriti, ut concedit Alexander de Halis: Ergo sic sumi debet. Respondetur, Quod licet staret, sumptionem sub utraque specie, esse majoris meriti, ratione augmentationis devotionis, tamen videtur, quod sumere sub una specie tantum, obediendo in hoc laudabili & approbata consuetudini Ecclesie, sit in laicis majoris meriti, quam exigere vel sumere sub utraque specie. Quia quasi scelus idololatricæ est, nolle acquiescere.

XXV.

Hærensia Jeronymi Pragensis ante suam abjuracionem in publica Sessione diei 23. Septembris 1415.

Ex Mf. Li-
piciensi.

Reverendissime in Christo Pater, hujus sessionis præsidens, Reverendissime & gratiosissime Cui Domine, pariterque Reverendissimi Patres in Christo, sacrosanctæ Romanæ Ecclesie Cardinales, atque Patriarchæ, reverendique Patres & Domini venerabiles, omnes Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, Magistrique variarum facultatum doctissimi atque præstantissimi, Domini que divitiorum statuum & graduum, singuli & universi. Et ut neminem excipiam, sed uno compendio totum istum gloriosum cœtum in unum stringam convoluturum, Totum prærens Generale sacrosanctum Concilium!

Cum ex sacre Bibliæ historia constet, vere atque veraciter, quod in templo Domini non omnes offerant æqualiter, sed unusquisque quod potest, ut alii aurum, alii argentum, lapidemque pretiosum, alii coccinum, purpuram, byssum, atque hyacinthum: Ego cum abjectioribus in plebe in hoc sacro templo Domini, si Deo grata a vobis, pelles pilosæ caprarum obtulero, satis me fecisse putabo. Quoniam & mulier pauperula, in templo præbens duo minuta ærea, plus Regibus, ligna cedrina & lapidea Onychis, aurum & argentum, pro structura templi præbentibus, Salvatoris sententia fertur contulisse. Nec mirum. Quoniam non res datæ aut oblata in talibus, sed animus donantis pensandus est. Et verum est, quod vulgato roboratur proverbio: *Ardorem solis & inimicorum verbum, ea, qua viliora sunt prohibent.* Templum autem Domini sanctum volo, prærens sacrosanctum Generale Concilium. Nec puto immerito. Quoniam Apostolus Paulus ad particularem scribens Ecclesiam, ait: *Templum Domini sanctum est, quod estis vos.*

Vos igitur, præcellentissimi viri, vobisque consimiles, tanquam viri Salomonis, presentes in hoc sacro templo Dei, Ecclesie, fulgidæ sapientiæ aurum, vosque minores, divinorum eloquiorum argentum, ceterique inferiores, per varias virtutum species, varias & distinctas operationes, tanquam coccinum, purpuram, & byssum atque hyacinthum, ad faciendum speciosa vata templi, ad reformandum militantis hierat-

Tarchia facta testis, diu jam est, quod offeris ANNO
atque obtulisti. CHRISTI

ANNO
CHRISTI
1455

Ego post vos, tot, tantos, talesque gloriosos viros, qui in comparatione vestri nihil sum, omni genere vitiorum habens caput tere obrutum, quid offeram? Ne tamen in hoc sacro templo constitutus coram Deo & vobis, totaliter vacuus appaream, saltem pelles bestialium actionum mearum, & sordidarum operationum hispidos pilos, cum pretio, libero ex animo offeram: Multo genere precario obsecrans vos singulos atque universos, ne in eo desipiat totaliter aut contemnat, neque cum his oblogiis a templo Domini quod estis, expellar aut ejiciat. Nam & ista suis modis & suis temporibus tabernaculo Domini subserviunt.

Et ut pro vestra comprobem sententia, quod & Domini Sabaoth vineam, nedum borri, verum & folia, reddant nedum spatiosam sed & speciosam, & tanta præstatiuncula prædicens, quasi per abrupta & cryptas gradiens, & centuram prædicendam: Post hunc dictum introitum, sequitur hoc meum offerum, quod voluntarie offero pro honore Dei & sanctæ fidei.

Ego Hieronymus de Praga, &c. ut in Tomo XXVII. pag. 791.

XXVI.

Collatio Cleri Gallicani Constantia ad Concilium congregati super abusus, quibus Ecclesia Gallicana opprimebatur.

ex Ml. Vt
Glorio.

In nomine Domini, Amen. Per hoc præfens publicum instrumentum cunctis tam præsentibus, quam futuris pateat, & manifestum existat, quod anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, Indictione VIII, & die Martis quinta decima mensis Octobris hora tertia post meridiem fuit Constantiæ in domo Fratrum Prædicatorum de mandato Rev. in Christo Patris & domini D. Joannis miseratione divina Patriarchæ Antiocheni, tunc venerabilis & inclitæ Nationis Gallicanæ Præsentis eadem Natio solemniter congregata ad tractandum, & advisandum nonnulla in sacro generali Concilio Constantiensi, & aliis Nationibus proponenda, & communicanda, inter quæ Rev. in Christo Pater & D. D. Joannes eadem miseratione Patriarcha Constantinopolitanus, tenens in suis manibus quamdam papyriculam dixit, quod ipse cum quibusdam aliis advitaverat quædam utilia, vacantium fructuum primariorum, annatarum, Prælaturarum, quos summi Pontifices, & collegium reverendissimorum in Christo Patrum dominorum S. R. E. Cardinalium hædenus perceperunt, & percipiunt concernentia; quæ quidem advisamenta in dicta cedula plenius continebantur. Quam quidem cedulam idem D. Patriarcha Constantinopolitanus in medium produxit, & de verbo ad verbum legit sub tenore sequenti.

Sacrofancta Constantiensis Synodus, volens imitari traditionem Sanctorum Patrum, qui non solum uti prohibuerunt in statu Ecclesiastico, quæ de se mala erant, sed etiam quæ in eo occasionem mali dare poterant, & his diebus novissimis expertum fuerit, quantam mali scandalosi occasionem dederit reservatio, prælatio, & solutio fructuum primi anni Prælaturarum, Dignitatum, Administrationum, & Officiorum vacantium Camere Apostolicæ, & Concil. General. Tom. XXVIII.

cætui reverendissimorum Patrum DD. Cardinalium, qui jure proprietatis conantur hoc sibi vindicare, unde multi Prælati se & Ecclesias sive monasteria sua nimium reputaverint oppressos, & gravatos, ac repentes; & varias querelas deposuerunt, per quæ parantur viæ ad scandala. Obviare volens igitur his malis, & scandalis, declarat, statuit, & ordinat, quod deinceps, nec a vetero tales fructus seu præstationes, nec etiam similes, quocumque colore vel occasione quæsitæ, etiam pro minutis servitiis, pallio, aut sacre benedictionis solvatur, præstetur, vel exigatur, donec per sanctum Generale Concilium aliud super hoc fuerit ordinatum. Quicumque in contrarium attentaverit recipiendo, exigendo, solvendo, vel præstando, aut solvi vel exigi mandando, cujuscumque status, gradus, vel præminentie exillat, etiam si Cardinali, Patriarchali, Archiepiscopali, vel Episcopali, aut quacumque alia præfulgeat dignitate, velut Simoniacus, & Giesiacus, eo ipso & incontinenter ab omni statu Ecclesiastico, & liminibus Ecclesiæ sit exclusus & privatus, dignitatesque talium, & beneficia, quæ tunc obtinebant, aliis dignis et idoneis dentur, et etiam conferantur. Et quia in Pitano Concilio generali remissio facta fuit opportuna, & de præsentis evidentior causa vigeat ad pariter remittendum minime, quia causa debendi exquisita est, & stipulatio inde secuta extorta, & per quamdam violentiam, eoque per litterarum retentionem; et propter hoc sancta synodus omnia et singula debita Camere Apostolicæ, vel cætui dictorum DD. Cardinalium occasione præmissa generaliter remittit, & etiam cassat et annullat quascumque obligationes, instrumenta, notulas, abbreviaturas, et stipulationes super ipsis, et eorum occasione facta et recepta, et quoscumque processus inde secutos, dans, et concedens quibuscumque Archiepiscopis & Patriarchis, ac cuilibet ipsorum potestatem absolvendi a sententiis excommunicationis, omnibus qui se petierint absolvi simpliciter vel ad cautelam, etiam ab irregularitate, si sic ligati se Divinis dimittuerint, habilitandæ, & alia faciendæ, quæ ipsorum animarum saluti fructuosa extiterint, litteras opportunas sub eorum sigillis petentibus concedendo, et etiam omnes et singulos contra hanc generalem remissionem, cassationem, et annulationem venientes, vel etiam attentantes per centuram Ecclesiasticam compellendi, auxilium brachii secularis, si opus sit, invocando.

Qua quidem cedula lecta, venerab. et circumpectus vir magnus Pontius Simoneti Magister in Theologia exhibuit, et præsentavit in medium, et exhibuit D. Præsentis quamdam aliam papyri cedulam, quæ multum faciebat, ut asseruit, ad materiam vacantiarum prædicatorum, quam instanter publice legi petiit, et quam de mandato præfati D. Præsentis, ego Joannes Guardi, sacri Constantiensis Concilii, et dictæ Nationis notarius, alta et intelligibili voce de verbo ad verbum legi, sub his verbis.

Carolus Dei gratia &c. Universitas &c. Si dotare, vel dicare novas Ecclesias, vel veteres opibus ampliare opus est perspicue caritatis, multo præstantius est elevare depressas, et gravatis congrua suffragia exhibere. Lamentabilem siquidem querimoniam nostri, ac plurimum Principum prolapsæ nostræ Procuratorum, nec

L non

ANNO
CHRISTI
1455

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

non Prælatorum, Capitulorum, Collegiorum, A
 Conventuum, ac Cleri regni nostri, ac Del-
 phinatus, ac etiam dilectis filiis nostris Univer-
 sitatis Parisiensis recepimus, continentiam suble-
 quantis: videlicet. Quamvis secundum Aposto-
 licam doctrinam Pape potestas a Christo sit
 ad Ecclesie ædificationem, non ad destructio-
 nem ordinata, ad iustitiam rectamque iudicium
 exercendum, cui non competit pro libito exa-
 ctiones, angarias, & tyrannides super Ecclesias
 aut subditos exercendi, cum Dominus docue-
 rit pascere, dirigere, & docere, non terrenis
 lucris inhiare, aut avaritiis delectari, sintque
 fructus Ecclesiarum ac beneficiorum quorum-
 cumque, etiam vacantium secundum præceden-
 tium Conciliorum Generalium, & Jurium, piam
 intentionem fundatorum, ordinati ad sustenta-
 tionem ministrantium in Divinis, & ipsius di-
 vini cultus augmentum, alimentationem pau-
 perum, redemptionem captivorum, Ecclesia-
 rum, suorumque ædificiorum reparationem,
 terrarum ac possessionum Ecclesie culturam,
 nec non ipsarum conservationem, & onerum
 incumbentium supportationem; adeo & quod
 bona per Prælatos post eorum obitum dimissa,
 futuris debent successoribus reservari, in Eccle-
 sie utilitatem convertenda, nisi forte in certis
 locis Regni nostri, ubi de usu, & consuetudi-
 ne notorie observatis, licitum sit Prælati ip-
 sis, & aliis viris Ecclesiasticis & secularibus
 de eisdem per testamentum, quibus libuerit,
 vel ab Intestato in dictis bonis secundum con-
 suetudinem supradictam sui succedant hæredes:
 cumque licet fuerit decretum sanctorum Pa-
 trum, quod Episcopi sive Prælati Ecclesias si-
 bi subditas annis singulis visitare deberent, qua-
 tenus sic docerent indoctos, corrigerent exces-
 sus, mores reformarent, Ecclesias instaurarent,
 & cetera Prælati incumbentia ad Dei hono-
 rem exercerent; ex hoc procuraciones in vi-
 sualibus aut pecunias reciperent ad optionem
 visitati: nihilominus Commissarii Collectores,
 & aliqui Officarii Romanorum Pontificum,
 præsertim Pape moderni, ab aliquibus annis
 cetera, Ecclesiam & viros Ecclesiasticos, præ-
 latorum regni & Delphinatus cæcitate prædicta
 plurimis jugis importabilibus, & servitutibus
 oppræsserunt, & affixerunt potissime bona Præ-
 latorum, & virorum Ecclesiasticorum deceden-
 tium, tam religiosorum, quam secularium,
 que spolia defunctorum interdum nuncupantur,
 reservando & occupando fructus Ecclesie tem-
 pore vacationis Prælaturarum aut beneficiorum
 Ecclesiasticorum, obventiones levando, & ca-
 piendo arretragia præteritorum & incognitorum
 temporum tanquam debita per fulminationem
 censurarum Ecclesiasticarum, exigendo a bene-
 ficiatis quibuscumque primam annuatam expe-
 tendo, & extorquendo, cujus annuatæ medietas
 quoad majores Dignitates, collegio DD. Car-
 dinalium consueverunt assignare, & hanc an-
 nuatam una cum quadam pecunie summa, quam
 vocant minuta servitia, & quam pro familia-
 ribus esse dicunt, cum exactione juramenti, &
 sub penis perjurii, & aliis diversis modis &
 censuris exegerunt, procuracionesque, que Præ-
 latis, & aliis ratione factæ visitationis tantum-
 modo debentur, capiendo & levando, in pec-
 unia numerata, licet visitationis officio non
 impenso: ab illis autem qui ad procuracionem
 nullatenus tenebantur, tantumdem, quod tunc
 vocant æquivalentes, exigendo decimas, & alia
 subsidia, tractatu non habito cum Prælati,

pro libito voluntatis imponenda, in his etiam
 exigendis, sicut nec modus sit, nec misericor-
 dia, nec æqualitas servatur, aut mensura: &
 cum Prælati prohibentur ministrare sine Bul-
 lis, quidquid placet solvere compellitur, quia
 Bullæ non expediuntur sine pecuniis pro annua-
 ta. Unde sic beneficium Ecclesiasticum obtine-
 ri videtur cum præmio vel mercede, quod pro
 bono communi potius debetur scientia aut vir-
 tute, & qui sufficientissimi sunt, si pauperes,
 nullatenus promoventur: propter que & alia
 innumera gravamina, ipsæ Ecclesie, & mona-
 steria, & eorum ædificia multis in locis dicto-
 rum regni, & Delphinatus nostri, irreparabi-
 liter corrunt, hereditagia conspiciuntur in-
 culta, immobilia interdum de facto alienan-
 tur, aut impignorantur, mobilia etiam pretio-
 sa, reliquiarum vasa, Ecclesiastica ornamenta,
 calices, libri, & similia interdum etiam vili
 pretio distrahuntur; nemora non cadenda fre-
 quentius ceduntur, ac venundantur; Ecclesie
 innumerabilium mole debitorum importabiliter
 onerantur; numerus Deo servientium ministro-
 rum, qui sustentari in consueto numero non
 valent, minuitur; & qui remanent, Deo &
 Ecclesie servientes, propter frequentes excom-
 municationes & censuras occasione dictarum
 exactionum, quibus satisfacere non valent, de
 facto prælati, a divino servitio plurimum re-
 trahuntur, & interdum aliqui mendicare com-
 pelluntur, & in maxima penuria rediguntur,
 non habentes de quo valeant Deo serviendo,
 aut in studiis existendo, seque exercendo, su-
 stentari, & regnum nostrum, quod inter alia
 regna viris scientificis communiter florebat co-
 piose, & per quos etiam regna gubernare, ju-
 stitia, talibus viris his temporibus, proh do-
 lor! nimium vacuatur: inde cultus divinus, &
 opera caritatis, que fieri debuissent, multipli-
 citer defraudantur, & cessant, & intentio fun-
 datorum non servatur. his etiam modis re-
 gnum redditur pecuniis & opibus plurimum
 depauperatum, & infinita, vitæ inenarrabilia
 scandala oriuntur, que omnia, licet sint satis
 evidenter manifesta, & fini, ad quem est Pa-
 pæ potestas ordinata, de directo cessantur
 obviare, sintque Pape moderni, & alii præ-
 decessores sui super revocatione aut modera-
 tione dictorum gravaminum, & de congregan-
 do Concilio generali ad providendum super
 præmissis pluries requisiti, attamen sic omnia
 sine remedio diutina continuatione perdurant,
 donec dudum super quibusdam per manum
 nostram, regiam ordinationem, & novissime
 super aliis ex dictis gravaminibus per quoddam
 arrestum Curie nostre Parlamenti sub ea for-
 ma intimatum, quod cessarent, quousque per
 eandem curiam fuisset aliter ordinatum, pro-
 visum extitisset, & vel ad perpetuum uberius
 & plenius provideatur in prædictis. Nuper per
 Procuratorem nostrum regium, in Concilio
 Prælatorum, & Cleri dictarum Ecclesiarum
 Parisiis celebrato, ubi erant Archiepiscopi,
 Episcopi, Abbates, & Prælati, & Procurato-
 res Capitulorum, Collegiorum, & Universita-
 tum, & alii viri Ecclesiastici, in grandi nu-
 mero solemniter congregati, ubi etiam con-
 sanguineus noster Rex Sicilie Ludovicus, &
 primogenitus noster Dux Aquitanie, & Duxes
 Bituricæ patriæ, & consanguineus noster Bur-
 gundie, & Borbonii avunculus pro nobis illo
 tunc præsidebant, propositum fuit et requisitum,
 quod taliter ordinaretur, et fieret, quod
 exa-

ANNO
CHRISTI
1551.ANNO
CHRISTI
1551.

exactiones & gravamina, d. quibus supra, cō-
furent penitus, & omnino. Super quā pluri-
mis & repetitis intervenientibus discussionibus,
& mature per Prælatos, & alios viros Eccle-
siasticos supradictos, deliberatum extitit & con-
clusum, quod attentis illis, quæ super præmis-
sa sunt, & aliis attendendis, talia gravamina
& usurpationes secundum Deum, & conscien-
tiam, non valent commode, nec debent
amplius tolerari. Supplicabant igitur humillime,
quatenus ad Dei laudem, Reipublicæ utili-
tatem, & Ecclesiasticarum libertatum distri-
ctam Ecclesiarum regni & Delphinatus conser-
vationem, supra prædictis efficaciter, & ad
perpetuum, de remedio opportuno providere di-
gouemur, prædicta omnia & singula grava-
mina cessare faciendū, & nihilominus prædi-
ctas ordinationes alias per nos factas per di-
ctum arrestum prolongari confirmando, & ad
perpetuum extendendo, nostram super hoc ordi-
nationem regiam ubique publicari, teneri &
observari facientes.

Nos igitur attendentes quod ad stabilitatem
Ecclesie est potestas regia divinitus ordinata,
& quod per regnum terrenum cælestis regnum
tunc proficit, quando destruentes Ecclesiam ri-
gore Principum conteruntur: immo sacri Ca-
nones, quando talia per majores Ecclesie per-
petrantur, ad Reges docent habere recursum,
& quod in illis, de quibus notorie turbatur
status Ecclesie, etiam Pape non obedire con-
sulant sancti Doctores, & cognoscentes ut te-
nemur, quod propter Ecclesiam, quam in quan-
tum ad nos spectat, etiam ex speciali debito
jamenti, Christo tuendam suscepimus, Deo
sumus rationem reddituri, Progenitorum no-
strorum exemplis edocti, qui sacrosantas Dei
Ecclesias, & viros Ecclesiasticos zelo fidei, ac
piæ devotionis accensi, immensis muneribus,
atque privilegiis innumeras Ecclesias edifican-
tes, & contritas restaurantes, eas a concessio-
nibus, & quibusdam novitatibus indebitis præ-
servare curarunt, quarum etiam nos prompti
defensores & pugiles existere gloriamur, prædi-
ctis omnibus cum debita præmeditatione pen-
satis, habita etiam primæ deliberatione cum
Principibus regalis nostris profapsis, & aliis
Principibus, multisque viris prudentibus, & no-
tabilibus regni nostri, nobis in consilio nostro
adstantibus, & tam gravem & manifestam do-
formationem, atque destructionem Ecclesiarum
prædictarum regni & Delphinatus, viroque
Ecclesiasticorum desolationem, sub conniventia
oculorum amplius dissimulare non valentes.
Ordinavimus, & tenore presentium ordinamus,
quod omnia & singula exactiones & gravami-
na superius declarata, & enarrata, cessare de-
beant, & cessabunt de cetero in nostris Re-
gno, & Delphinatu prædictis, et quod illa,
quæ per dictum arrestum Caris nostris Parla-
menti circa hoc fuerunt, donec fuisset aliud
ordinatum, dicta ejus pronuntiata, de cetero
in dictis Regno et Delphinatu perpetuo tene-
buntur, et inviolabiliter servabuntur. Hoc au-
tem presentium litterarum scripto adnotari,
publicari, et inter regias nostras ordinationes
registrari mandavimus, ut hanc presentium
interventis plurimi inde notitiam habeant, et
posteris successura. Quocirca vobis omnibus
et singulis, et vestrum cuilibet, qui super hoc
fuerit requisitus, committimus et mandamus
hanc nostram Ordinationem in dictis Regno,
et Delphinatu nostris publicare, custodire, et
Concil. General. Tom. XXVIII.

inviolabiliter observare facietis, dictas Ecclē-
sias, & personas ab omnibus & singulis exa-
ctionibus prædictis liberos et immunes servare,
et in hoc libertate manu teneri facientes, con-
tradictores &c. quia sic volumus &c. Datum
anno 1506. 18. Februarii.

Qua quidem cedula lecta, Rever. Pater in
Christo D. Elias Episcopus Aniciensis primo
et subsequenter præfatus Magister Pontius Si-
moneti dixerunt, quod dictis vacantibus omnino
debent tolli, quoniam hoc ferens. Princeps
et christianissimus D. noster Rex Francie, et
Concilium Ecclesie Gallicane Parisiis solem-
niter celebratum hoc ordinaverunt; et statim
aliqui clamaverunt, placet, placet: alique di-
xerunt, quod materia erat valde ardua, et
super hoc bene mature et digeste delibera-
ndum, et quod audirentur super hoc vota sin-
gularium. Aliqui vero dixerunt, quod ut su-
per hoc deliberans quilibet posset dicere votum
suum, fieret scrutinium secretum: alique etiam
dixerunt, quod antequam procederetur ad ul-
teriora, erat bonum quod darentur et depu-
tarentur aliqui notabiles, qui irent ad alias
Nationes ad finem, quod in illa materia
omnes Nationes essent concordēs. Et cum
hora esset tarda, et diversæ essent opiniones,
materia sic remansit indilcussa, et omnes re-
cesserunt.

Die vero Martis, quæ fuit vicesima secun-
da mensis Octobris, hora tertia post meridiem,
in dicta domo Prædicatorum fuit dicta Natio
Gallicana congregata, ac post multa ibidem
proposita, præfatus magister Pontius Simoneti
proposuit de dicta materia vacantiarum, pro-
ut alias proposuerat, ut posita in deliberatio-
ne, et quod continueretur, et concludatur ante
omnia, et antequam procedatur ad alias: et
super hoc requisivit ex parte Regis omnes Am-
baxiatores Regis et Regni, ac Cleri Francie,
ac Delphinatus, et omnes Regnicolas, ut in
hoc sibi assistant, et faciant debitum suum,
quod omnino tollantur, et fiat voluntas Re-
gis, qui hoc, ut asseruit, ordinavit, et de
præmissis petiit sibi fieri publicum instrumen-
tum. Quibus per dictum magistrum Pontium
Simoneti dictis, propositis, et requisitis, qui-
dam dixerunt quod esset providendum super
exactionibus, quæ sunt in regno, et quod po-
tius super hoc provideatur, et multi clamave-
runt, fiat. Deinde cum quibusdam aliis fuit
positum in deliberatione, utrum esset tractan-
dum tunc, vel supersedendum de dicta ma-
teria vacantiarum; et super hoc fuerunt petita,
audita, et recepta publice vota illorum de di-
cta Natione, certis interpolatis, et sequenti-
bus diebus, ut inferius describitur.

Et primo eadem die Martis vicesima secun-
da mensis Octobris ibidem præfidente præfato
reverendo in Christo Patre D. Joanne Patriar-
cha Antiocheno per ordinem fuerunt interro-
gati subsequentes.

Primo Reverendus in Christo Pater D. Jo-
annes Patriarcha Constantinop. qui dixit, quod
sibi videbatur, quod pro nunc dicta materia
vacantiarum non erat tractanda, sed superle-
denda, et ad tempus differenda.

Item, magister Jordanus Morini, Magister
in Theologia, præfati D. Regis Francorum
Ambaxiator, dixit, quod deliberaretur super
hoc, et etiam de modo providendi statui D.
N. Pape, et Cardinalium, et quod tollantur
dictis vacantibus, et simul debite et honeste pro-
videa.

ANNO
CHRISTI
1711

ANNO
CHRISTI
1711

videatur prefat. D. N. Pape, & Cardinalibus, sed adhuc non publicetur.

Item, magister Petrus de Versalis, Mag. in Theologia, Prior Prioratus de Calvo Monte, Ord. S. Benedicti Rothomagiensis diocesis, Ambaxiator prefati D. N. Francorum regis, ut prefatus Magister Jordanus Mortai immediate procedens.

Item, D. Petrus Cauchon, Vicodominus Ecclesie Remensis, Ambaxiator illustris Principis D. Joannis Duci Burgundie dixit, quod simul tractetur de revocando dictas vacantias, & de providendo Pape & Cardinalibus, & quod ista materia differatur, & superferatur per hebdomadam.

Item, D. Joannes de Perusio, quod simul provideatur Pape, & Cardinalibus, & tollantur vacantie.

Item, D. Elias Episcopus Aniciensis dixit, quod nullo modo differatur deliberatio, sed tollantur vacantie predictae, sed differatur publicatio in Sessione generali Concilii, & antequam publicetur in dicta Sessione, fiat provisio Pape & DD. Cardinalibus.

Item, D. Stephanus Episcopus Dolensis dixit, quod simul tractetur de removendo dictas vacantias, & providendo Pape, & Cardinalibus, & quod ad hoc dentur Deputati, sed pro nunc differatur.

Item, D. Vitalis Episcopus Tholonensis dixit, ut D. Episcopus Dolensis.

Item, D. Joannes Basire Decretorum doctor, & litterarum Apostolicarum corrector dixit, ut D. Episcopus Dolensis.

Item, D. Alanus Episcopus Leonensis dixit, quod ista materia differatur.

Item, D. Joannes Episcopus Vaurenus dixit, quod differatur; postea dixit quod tollantur vacantie, & provideatur Pape & Cardinalibus, & proposuit de dandis bonis deputatis super provisione fenda.

Item, D. Ludovicus Episcopus in Wallia dixit, ut D. Episcopus Dolensis; & post istum, cum hora esset tarda, nullus locutus fuit, sed omnes recesserunt; sed fuit ordinatum, quod crastina die hora secunda post meridiem feret congregatio dictae Nationis, et continuaretur materia, & auditio votorum, presentibus reverendis in Christo patribus DD. Joanne Vaurenus, Ogerio Augustensis Episcopi, Joanne Abbate Cisterciensis, ac venerabilibus & circumspiciendis viris Amedeo de Talaru Decano Lugdunensis Decretorum Doctore, Nicolao de Gonnella sacre Theologie professore, Petro Garetani Canonico Confortanensi sacre penitentiarie Scriptore, Joanne de Monte-acuto Notario publico clerico Gaudunensis diocesis, & pluribus aliis reverendis in Christo patribus DD. Episcopis, Abbatibus, necnon Reverendis Magistris, & Doctoribus, et aliis notabilibus personis dictae Nationis multitudine copiosa, testibus ad premissa vocatis specialiter, & rogatis.

Adveniente vero die crastina, qua fuit dies Mercurii vicesima tertia diei mensis Octobris hora secunda post meridiem, in refectorio Prædicatorum Constantinensi fuit dicta Natio congregata; qua congregatione facta proposuit aliqui D. Patriarcha Antiochenus Præfatus, & antequam procederetur ad auditionem votorum super dicta materia vacantiarum, supervenit DD. Episcopi Pictavis, ac Verdunensis, & Magister Robertus Apulcon, cum multis aliis,

nomine trium Nationum, videlicet Italiane, Germanice, & Anglicane, & nomine dictarum trium Nationum D. Episcopus Pictavis proposuit dicens, quod dictae tres Nationes intellexerant, quod in ista venerabili Natione Gallicana per aliquos fuerat dictum et permissum, quod in dictis tribus Nationibus erat conclusum, quod annatus seu vacantie tollerentur omnino, et pro Natione Italica dixit, quod Italia, nec ipsa Natio Italica nunquam istam materiam tractaverunt; nec super hoc aliquid concluderunt; et subsequenter D. Episcopus Verdunensis dixit, quod in Natione Germanica licet fuerit aliquando tractatum, tamen non fuit continuatum, nec aliquid conclusum; et prefatus M. Robertus Apulcon Anglicus pro Natione Anglicana dixit, ut D. Verdunensis.

Post quæ D. Patriarcha Præfatus regratius fuit ipsis Dominis & Nationibus prefatis, et dixit eis, quod materia per eos exposita et proposita nunquam fuit dicta in ista venerabili Natione Gallicana proposita, nec aliquid auditum de eadem; quibus auditis incontinenti recesserunt.

Postmodum D. Joannes Episcopus Vaurenus super dicta materia vacantiarum narravit plura, et post multa dicta dixit, quod deputentur certi notabiles de Natione, qui vadant ad DD. Cardinales, qui videant cum ipsis modum providendi D. N. Pape et ipsis Cardinalibus in aliis, et sic tollantur.

Item, D. Ogerius Episcopus Augustensis dixit, quod DD. Deputati in materia reformationis super hoc deliberaverunt, et dixit, quod videatur eorum deliberatio; et si sit bona, stetur, et alioqui simul provideatur, et tollantur.

Item, D. Joannes Episcopus Sylvanestensis pro Universitate Parisiensis dixit, quod declararetur, quod dictae vacantie non deberent, et tollantur, et quod bene provideatur Ecclesie Romanæ, et super hoc dentur Deputati, et differatur ista materia per unam hebdomadam.

Item, D. Joannes Abbas monasterii Cisterciensis dixit, quod provideatur Pape, et D. Cardinalibus, et super hoc deputentur aliqui, qui videant de modo providendi, et iterum superferatur.

Item, M. Thiericus Licentius Aurellanensis pro Universitate Aurel. dixit, ut DD. Dolensis, et Tholonensis Episcopi, videlicet quod simul tractetur de removendo vacantias, & providendo similiter, et quod dentur Deputati ad hoc, sed postea nunc differatur, et postmodum magis declaravit, quod primo provideatur Pape et Cardinalibus, et postea tollantur vacantie.

Item, D. Petrus Abbas S. Maxentii Ord. S. Benedicti Pictavis diocesis Decretorum doctor dixit, quod dentur Deputati, qui videant de omnibus et de modo providendi Pape, et Cardinalibus, et quod vacantie tollantur.

Item, Doctor antiquus Tolosanus Ordinis S. Augustini pro universitate Tolosana dixit, quod dictae vacantie removeantur, et loco ipsarum provideatur Pape et Cardinalibus de decima decima simul.

Item, D. Abbas Clarus vallis Cisterciensis Ordinis multa dixit super deliberatione D. N. Francorum Regis, et Ecclesie Gallicane, et postmodum conclusit, quod primo tollantur, et postmodum provideatur Pape et Cardinalibus.

bus locis illorum co-locantur; de hoc tracta- & Convenit, & Ordine Cuiusdam dicit, quod
 retur cum aliis Nationibus.

ANNO
 CHRISTI
 1417

Item, D. Hieronymus Abbas leg. doctus, Am-
 baxiator Universitatis Andegavorum pro ipsa
 Universitate dixit, quod simul tollantur, &
 provideatur loco eorum debitis & honeste sta-
 tuti Pape, & DD. Cardinalibus.

Item, Abbas de Cellis Ordinis S. Augustini
 Bituric. diocesis post multa proposita dixit &
 conclusit, quod darentur Deputati, qui videant
 & concordent de providendo D. N. Pape &
 Cardinalibus.

Item, D. Abbas de Cormerisco dixit, quod
 ipse fiat cum ordinatione D. N. Regis, &
 Regni; placet tamen sibi quod darentur Depu-
 tati, qui concordent de provisione fienda D.
 N. Pape, & Cardinalibus.

Item, D. Amedeus de Talaru Decretorum
 doctor, Decanus Lugdunensis, pro Universita-
 te Avenionensi dixit, quod simul provideatur,
 & tollantur, & quod super hoc deputentur de
 quolibet statu duo, videlicet de Episcopali,
 Abbatiali, Capitularum, & Rectorum, qui cum
 Deputatis per DD. Cardinales tractent & con-
 cordent de modo providendi D. N. Pape, &
 Cardinalibus.

Item, prefatus D. Amedeus de Talaru De-
 canus dixit illud idem pro D. Archiepiscopo
 Lugdunensi, & pro Capitulo, & tota provin-
 cia Lugdunensi.

Et cum hora esset tarda, continuata fuit
 dicta materia usque ad primam futuram con-
 gregationem dictam Nationis, presentibus Ma-
 gistris U. Gino Talevande, & Matthio Rodel
 Sacre Theologie professoribus, & Oliverio
 Guenet in Artibus, & medicina magistro, &
 pluribus DD. Episcopis, Abbatibus, Magistris
 & Doctoribus, & aliis notabilibus personis dic-
 tam Nationis in dicta congregatione existentibus.

Subsequenter vero die Veneris vicesima quinta
 dicti mensis Octobris, in loco supradicto
 fuit dicta Natio de mandato dicti D. Presidentis
 solemniter hora tertia post meridiem con-
 gregata, & continuata vota suppositorum dic-
 tam Nationis super dicta materia vacantiarum
 fuerunt, ut sequitur.

Primo Licentiatu & Procurator Universita-
 tis Montispeulensis pro eadem Universitate dixit
 in omnibus, ut D. Amedeus de Talaru
 Decanus Lugdun. qui in alia precedenti die-
 ta congregatione ultimus dixerat votum suum,
 & sic fiat cum opinione sua pro se, & dicta
 Universitate.

Item, D. Abbas de Ursicampo Cisterciensis
 Ordinis Noviomensis diocesis dixit, ut D. Jo-
 annes Episcopus Sylvanacensis dixit pro Univer-
 sitate Parisensi.

Item, D. Abbas de Bellebeco dixit, ut D.
 Abbas immediate preterens.

Item, D. Abbas Villa Lupensis dixit idem.

Item, D. Abbas S. Lupi Trocensis dixit,
 quod primo provideatur Pape & Cardinalibus,
 & quod bonus modus reperiatu providean-
 di, & post tollantur, & darentur in omnibus
 Deputati.

Item, D. Abbas Bellifortis dixit, quod dic-
 tam vacantiam declaretur non debita, postea
 tractetur de providendo honorifice D. N. Pa-
 pe, & Cardinalibus, & darentur Deputati, qui
 videant, & adhibent modum in omnibus tenen-
 dum.

Item, D. Prior Colinarum pro Abbate,

Convenit, & Ordine Cuiusdam dicit, quod
 simul tractetur de utroque, de providendo, &
 tollendo.

Item, Magister Ursinus Talevande sacre
 Theologie professor dixit, quod dictam vacan-
 tiam cessent, & non habeant cursum de iure,
 sed deputentur aliqui ut videant de modo provi-
 dendu D. N. Pape, & Cardinalibus.

Item, Magister Matthius Rodel sacre Theo-
 logie professor dixit, quod quoad inferiora be-
 neficia, & quoad reservata, tollantur; sed den-
 tur Deputati ad providendum statui D. N.
 Pape, & Cardinalibus.

Item, D. Archidiaconus S. Flori dixit, quod
 tollantur dictam vacantiam, & provideatur simul
 & semel, & deputentur de quolibet statu, ad
 videndum & tractandum de omnibus, & com-
 munitur aliis Nationibus.

Item, M. Pontius Simoneti sacre Theolo-
 gie professor supradictus multa proposuit super
 dicta vacantiarum materia, & fecit longum
 sermonem, et post plura conclusit, quod primo
 dictam vacantiam tollantur, et deinde tractetur
 de modo providendi Pape et Cardinalibus,
 & provideatur ipsis; et cum fecisset longum
 sermonem, et hora esset tarda, congregatio
 fuit dissoluta, & omnes recesserunt.

Postmodum vero die Lunę vicesima octava
 dicti mensis Octobris in loco predicto hora
 Octava post mediam noctem, fuit de manda-
 to dicti D. Presidentis Natio predicta con-
 gregata, et in eadem congregatione fuit dicta
 materia vacantiarum posita in deliberatione,
 et petita vota illorum, qui non dixerant.

Et primo M. Guillelmus Pulchri-nepotis,
 sacre Theologie Professor, Ambaxiator sereni-
 ssimi Christianissimi-que Principis D. N. Fran-
 corum Regis dixit, quod dictam vacantiam non
 debentur, et ideo tollantur, et provideatur D.
 N. Pape et Cardinal. et super hoc deputentur
 aliqui.

Item, M. Nicolaus de Gonneria sacre Theo-
 logie Prof. dixit, quod dictam vacantiam tollan-
 tur, et provideatur Pape & Cardinalibus us-
 que ad primum Generale Concilium.

Item, Procurator Capituli Senonensis dixit,
 quod simul dictam vacantiam tollantur, et pro-
 videatur Pape & Cardinalibus.

Item Prior B. Marię Desurara Tolosana
 dixit, quod dictam vacantiam tollantur, et pro-
 videatur Pape et Cardinalibus.

Item, M. Antonius Coste Ord. Prædicat.
 sacre Theologie Prof. Procurator D. Episcopi
 Gratianopolitani dixit, quod provideatur Pa-
 pe et Cardinalibus.

Item, M. Bertrandus Baquini ordinis B.
 Marię de Monte Carmelo Magister in Theo-
 logia dixit, quod dictam vacantiam modifitentur.

Item, M. Joannes Dolier Archidiaconus de
 Sabolio in Ecclesia Canonen. dixit, quod si-
 mul tractetur de tollendo dictam vacantiam, et
 de providendo Pape & Cardinalibus.

Item, D. Camerarius majoris Monasterii
 prope Turonos dixit, quod dictam vacantiam tol-
 lantur, et provideatur D. Pape, et Cardina-
 libus.

Item, M. Joas Roche Ordinis Fratrum Mi-
 norum sacre Theologie Prof. dixit, quod dictam
 vacantiam non tollantur, sed tollatur abusus.

Item, M. Andreas Bernardi Canonice Bi-
 funtinae sacre Theologie Prof. dixit, quod
 primo tollantur, & provideatur D. Pape et
 Cardinalibus.

Item,

ANNO
 CHRISTI
 1417

ANNO
CHRISTI
1615.ANNO
CHRISTI
1615.

Item, Procurator Ordinis Praemonstratensis, A Magister in sacra pagina dixit, quod dicta vacantia tollantur, & provideatur Pape & Cardinalibus.

Item, M. Joannes Hagonetii Licentiatum in utroque jure dixit, quod non debentur dicta vacantia, & ideo tollantur, & simul provideatur Pape & Cardinalibus; & cum hora esset tarda, recesserunt; et fuit continuata materia usque ad primam Congregationem.

Rursum die Martis vicesima nona dicti mensis Octobris, hora tertia post meridiem, in loco consueto fuit dicta Natio de mandato praefati D. Praesidentis solemniter congregata, & in eadem processum ad audienda vota illorum qui non dixerant in dicta materia vacantiarum, ut sequitur.

Et primo D. Archidiaconus Parvi Caleti in Ecclesia Rothomagensi, Procurator capituli Rothomagensis dixit, quod declaretur, quod dicta vacantia non debentur, & quod provideatur Pape, & Cardinalibus; & si alias non possit eis provideri, nisi de vacantia, quod modificentur, & sub modificatione ordinentur, & tollantur.

Item, Procurator Cluniacensis dixit, quod declarentur non deberi, & tollantur, & provideatur Pape, & Cardinalibus.

Item, M. Petrus Salomonis Ordinis Fratrum Minorum sacrae Theologiae Prof. Ambaxiator D. Ducis Burgundiae dixit, quod primo provideatur Pape, & Cardinalibus, & postea tollantur, & dimittatur arbitrio Papae, quod provideatur sibi, & Ecclesiae Romanae condementer & honeste.

Item, D. Prio. Elecentis dixit, quod dicta vacantia tollantur, & provideatur Pape, & Cardinalibus.

Item, M. Nicolaus Cavache sacrae Theol. Prof. dixit in omnibus, ut D. Episcopus Sylvanensium dixit pro Universitate Parisiensi.

Item, D. Prior S. Maclovii, Procurator D. Abbatis de Rotono Ord. S. Benedicti Rodonensis diocesis dixit, quod dicta vacantia tollantur, & provideatur Pape & Cardinalibus.

Item, D. Decanus Lemovicensis dixit, ut immediate procedens.

Item, M. Thomas Ays, ord. B. Mariae de Monte Carmelo sacrae Theol. Professor dixit, quod provideatur Pape & Cardin. & quod dicta vacantia modificentur.

Item, M. Odo Gabini Ord. Fr. Praed. magister in Theologia dixit, quod simul provideatur Pape, et Cardin. et tollantur vacantia praedicta.

Item, M. Oliverius Guennet, in artibus & medicina magister dixit, quod provideatur D. N. Pape et Cardinal. et tollantur dicta vacantia simul.

Item, M. Joannes Ademare sacrae Theol. Prof. dixit, quod dentur Deputati, quibus dicet opinionem suam.

Item, D. Abbas Victoris dixit, ut D. Episcopus Tolonenis, videl. quod simul tractetur de removendo dictas vacantias, & de providendo simul D. N. Pape et Cardinalibus, et dentur Deputati ad hoc, sed pro nunc materia differatur.

Item, M. Simon Boheux Archidiaconus Vapincensis dixit, quod dicta vacantia tollantur, et provideatur D. N. Pape, et Cardinalibus.

Item, M. Joannes Simonis Procurator Illustris Principis D. Ducis Bourbonni dixit, quod provideatur D. N. Pape, et Cardin. et tollantur dicta vacantia.

Item, D. Joannes Veteris Canonicus Gratianop. pro Capitulo Gratianop. dixit, quod dicta vacantia tollantur, et provideatur Pape et Cardinalibus.

Item, M. Guillelmus Gaignon magister in artibus, Licentiatum in Decretis, Canonicus Ancienensis dixit, quod dicta vacantia tollantur, et provideatur Pape, & Cardinalibus.

Item, M. Petrus Negrandi Canonicus Pictaviensis, procurator Illustris principis Ducis Bituricensis dixit, quod simul provideatur D. N. Pape, et Cardin. et praefata vacantia tollantur.

Item, M. Nicolaus de Habenco Canonicus et procurator Ecclesiae et Capit. Antistodorensis, dixit in omnibus prout D. Episcopus Sylvanens. dixit pro Univers. Parisiensi.

Item, M. Aegidius Acharis in utroque jure Licentiatum dixit, quod praed. vacantia tollantur, et quod provideatur Pape, et Cardinalibus, et cum hora esset tarda non fuit processum ad alterius, sed continuata usque ad primam congregationem, et sic omnes recesserunt.

Consecrative sextem die Jovis ultima dicti mensis Octobris fuit de mandato dicti D. Praesidentis dicta Natio in loco consueto congregata; & quia idem D. Praesidens aliis arduis negotiis sacrum Concilium concurrentibus occupatus non potuit in dicta congregatione interesse, substituit loco sui ad praesidendum in dicta congregatione Rever. in Christo patrem D. Vitalem Episc. Tolonenf. qui tunc loco dicti D. Praesidentis, in dicto loco, hora tertia post meridiem praesedit in eadem congregatione, et continuata sunt vota suppositorum dictae Nationis in dicta materia vacantiarum.

Et primo M. Guido Marcus Canonicus Ambianensis in utroque jure licent. dixit, quod simul tollantur dicta vacantia, & provideatur D. Pape et Cardin.

Item, M. Guill. de Speluca in artibus et medicina magister dixit, sicut immediate procedens.

Item, M. Joannes Grassetti Canonicus Ecclesiae Ancienensis Procurator Capituli Ancienensis dixit, ut D. Prior Celsinarum, videl. quod simul tractetur de utroque, de providendo, et tollendo.

Item, M. Joannes Martini dixit, ut D. Episcopus Tolonenis, videl. quod simul tractetur de removendo dictas vacantias, et de providendo D. N. Pape et Cardin. et quod ad hoc dentur deputati, sed pro nunc differatur.

Item, Rev. in Christo pater D. Episcopus Cameracensis dixit, quod tenet se cum opinione Universitatis Parisiensis.

Item, M. Joannes Nicolai Canonicus Tullesis, et Virdunensis, et procurator D. Episcopi Virdunensis, et Capituli Tullesis dixit, quod simul provideatur Pape et Cardinalibus, et tollantur dicta vacantia, & quod non sit in prejudicium minorum Beneficiorum, et petit instrumentum.

Item, M. Gaurides Daull procurator D. Episcopi Lectovicensis dixit, quod dicta vacantia tollantur, & provideatur Pape et Cardinalibus.

Item;

ANNO
CHRISTI
1431.ANNO
CHRISTI
1431.

Item, M. Petrus Presbyteri procurator Capituli Cameracensis dixit, quod provideatur D. N. Pape, & Cardinalibus, & sic dictis vacantibus non debeantur, quod tollantur.

Item, M. Petrus Quibler Archidiaconus & Canonicus in Ecclesia Cabillon. & procurator D. Comitum Sabaudis dixit, quod simul tollantur dictis vacantibus, & provideatur Pape & Cardinalibus.

Item, M. Vivianus magister in artibus, & Licentiatas in utroque dixit, quod tollantur vacantibus, & provideatur Pape & Cardin.

Item, D. Prior de Massano Leodien. diocesis dixit, ut dictum fuit pro Universitate Parisiensis.

Item, D. Præpositus S. Andreæ Gratianop. diocesis dixit, quod provideatur D. N. Pape, & Cardin. & tollantur vacantibus. Item, idem D. Præpositus S. Andreæ Canon. Gebennens. dixit idem pro capitulo Gebennensis.

Item, Joannes Bartholdi de Ponnatis sine titulo dixit, quod dictis vacantibus tollantur, & non provideatur Pape, & Cardinalibus.

Item, M. Simon Lofon pro Capitulo Viridunensi, ut asseruit, dixit, quod dictis vacantibus tollantur, & non provideatur Pape, neque Cardinalibus.

Item, D. Joannes Vigerii Archidiaconus in Ecclesia Leonensi dixit, quod dictis vacantibus tollantur, & provideatur Pape & Cardinalibus.

Item, Procurator Monasterii Belli-portus dixit, ut dictum est super ista materia pro Universitate Parisiensis.

Item, D. Prior Talardi dixit, quod dictis vacantibus tollantur, & provideatur Pape & Cardinalibus.

Item, D. Elemofynarius Monasterii Cluniacensis dixit idem.

Item, D. Prior de Duratio dixit idem.

Item, M. Guillelmus le Valey Magister in artibus dixit, quod provideatur Pape, & Cardinalibus, & quod dictis vacantibus tollantur.

Item, M. Petrus Arnot magister in artibus dixit ut immediate procedatur.

Item, D. Prior S. Michaelis de castro Biteriacensi dixit, quod dictis vacantibus tollantur, & provideatur Pape, & Cardinal.

Item D. Prior S. Joannis Andegavensis dixit idem.

Item Procurator D. Episcopi Rotonenfis dixit idem.

Item, M. Jacobus Britonis Licentiatas in Legibus dixit, quod dictis vacantibus tollantur, & quod non provideatur Pape, neque Cardinalibus.

Item, M. Joannes de Persona Canon. & procurator Capituli Turonens. dixit, quod provideatur Pape & Cardinalibus, & dictis vacantibus simul tollantur.

Item, Procurator Præpositi Piniacensis in Provincia dixit, ut immediate procedatur.

Item, Petrus Bagnelli Canon. Nannensis dixit idem ut procedatur.

Item, D. Abbas de Sabiejo dixit, quod tollantur dictis vacantibus, & quod provideatur Pape, & Cardinalibus.

Item, M. Simon de Grandi Canon. Metensis, & procurator D. Episcopi Metensis dixit, quod per Deputatos videatur, & referatur.

Item, Procurator D. Episcopi Tornacensis dixit, quod dictis vacantibus tollantur, & quod provideatur Pape, & Cardinalibus.

Item, M. Petrus de Arca, Licentiatas in Decretis dixit, ut fiat dictum pro Universitate Parisiensis.

Item, D. Procurator Capituli Venetensis, Canonicus Ecclesie Venet. dixit, quod provideatur Pape & Cardin. & dictis vacantibus tollantur simul.

Item, D. Pichot, procurator Capituli Ecclesie Andegavensis dixit, quod dictis vacantibus cessant, & provideatur Pape & Cardin. simul.

Item, M. Robertus Sanat Licentiatas in Legibus dixit, quod dictis vacantibus tollantur, & provideatur Pape & Cardin.

Item, M. Joannes de Gloss. Magister in artibus dixit, ut procedatur.

Item, Procurator DD. Episcopi Conferanensis, & Abbatis S. Saturni Tolosani dixit, sicut Tolosani, videl. quod dictis vacantibus removeantur, & loco earum provideatur D. N. Pape & Cardinal. de decima decima aut similibus aliquo.

Item, Procurator Capituli Conforanensis, quod simul provideatur D. Pape, & Cardinalibus, & tollantur.

Item, M. Bernardus Bapier Licentiatas in Theologia dixit, quod tollantur, dum tamen provideatur, quoniam nihil recipiant a subditis suis.

Item, Procurator D. Episcopi Antiodorensis dixit, quod tollantur dictis vacantibus, & provideatur D. N. Pape, & Cardinalibus.

Et tunc fuit petatum per aliquos præfatos D. Episcopo Tolonenfis, quod ipse concluderet, quia sufficiebat de votis auditis, & aliqui clamaverunt, audiantur vota omnium: Et cum idem D. Episcopus Tolonenfis diceret, quod volebat deliberare, nec ipse tunc concluderet, fuerunt multi de supra nominatis, qui dixerunt, quod ipsi volebant ut pluribus votis, nominibus procuratoris Prælatorum, & aliorum absentium, & Capitulorum aliorum, quorum erant Procuratores, & dixerunt per illis, sicut dixerant pro seipsis.

Et primo D. Elias Episcopus Ancienfis dixit nomine sereniss. christianissimique principis D. N. Francorum Regis, & pro Regno suo, & pro toto Clero Regni Francie, prout alias dixerat, videl. quod tollantur dictis vacantibus sine dilatione, sed postea provideatur honorifice & decenter D. N. Pape, & Cardinalibus, quod declaravit magis per hunc modum, videl. quod intelligebat & intelligit, quod fiat declaratio, quod dictis vacantibus siue debitis, siue non debitis, tollantur; sed antequam practicetur, & publicetur in Sessione publica & generali dicti sacri Concilii Constantiensis, quod provideant honorifice, & decenter statim D. N. Pape & Cardin.

Item, M. Mattheus Rodet, sacre Theologie Prof. nomine procuratorio DD. Episcopi & Capituli Trecorensis dixit, ut prius dixerat, videl. quodque ad inferiora beneficia etc. & quod reservata tollantur; sed debeat Deputati ad providendum D. N. Pape & Cardinalibus.

Item, D. Joannes Episcopus Varenfis pro DD. Episcopis Tuelensis, & Apamularum, & pro Capitulo Agathensi, & pro quatuor Abbatibus, & pro tota provincia Tolosana dixit, ut prius dixerat, videl. primo quod differretur, & postea tollantur dictis vacantibus, & provideatur Pape & Cardinal. & plura alia dicitur.

175
ANNO
CHRISTI
1693.

ANNO
CHRISTI
1693.

dixerat, videl. quod certi deputarentur, qui irent ad DD. Cardinales, & viderent modum providendi in istis, & simul provideatur.

Item, D. Vitalis Episcopus Tolonenſis, procurator & procuratoris nomine D. Francisci Archiep. Narbonenſis dixit, prout dixerat pro se, videl. quod simul tollantur dicta vacantia, provideatur D. Pape, & Cardinal.

Item, D. Stephanus Episcopus Dolensis procurator D. Galiani Episcop. Corisopini. dixit pro eodem D. Corisopinoensi, ut pro se dixerat, videl. quod simul tractetur de tollendo dicta vacantia, & providendo D. N. Pape, & Cardinalibus, & quod dentur ad hoc Deputati, sed pro nunc differatur.

Item, D. Alanus Episcopus Leonensis dixit, pro D. Nannetensi tanquam ejus procurator, videl. quod esset differendum, & quod differatur.

Item, D. Ogerius Episcopus Augustensis Procurator Capituli August. dixit pro eodem capitulo, sicut pro se dixerat, videl. quod DD. Reformatores super materia dictarum vacantiarum deliberaverant, & quod videretur eorum deliberatio, & si sit bona, stetur eidem, alioqui simul provideatur.

Item, D. Alexander Abbas Bellifontis procurator D. Episcopi Lucionensis dixit pro eodem D. Episcopo, sicut dixerat pro se; videlicet quod dicta vacantia declarantur non debita, postea tractetur de providendo D. N. Pape & Cardin. & dentur Deputati, qui super hoc habent & videre & deliberare.

Item, D. Petrus Abbas S. Maxentii Decret. Doctor dixit pro provincia Burdegalensi, quod dixerat pro se, videl. quod videatur modus providendi Pape & Card. & super hoc dentur Deputati, & addit quod omnino ante omnia tollantur dicta vacantia.

Item, D. Decanus Lugdunensis dixit pro D. Archiepiscopo, & Capitulo, & tota provincia Lugdunensi, sicut dixerat pro se, & pro Universitate Avenion. videl. quod simul provideatur D. N. Pape, & Cardinal. & deputentur de quolibet statu duo, videl. de Episcopali, et Abbatiali, et duo de Capitulis, & etiam duo de Rectoribus, qui cum DD. Deputatis per DD. Cardinales tractent et concordent de modo providendi D. N. Pape et Cardinal. tollendo dicta vacantia.

Item, Procurator S. Amati Duacensis Atrebat. d'ocel. qui non dixerat votum suum, dixit, quod dicta vacantia tollantur, & quod provideatur &c.

Postquam M. Jordanus Morini sacre Theol. Prof. Ambaxiator prefati D. N. Francorum Regis proposuit de D. Presidente, quod erat impeditus aliis arduis negotiis, sic quod non poterat vacare in Presidentia, et quod forsitan non erat expediens, quod presideret plus, et tempus Presidentie ultra determinationem Nationis occupaverat, et nesciebatur qualiter, et quomodo, et quod mensis primas transferat, et per aliam, sine electione, aut confirmatione tenerat, quod hodie erat finis alterius mensis, et quod etiam honores debeant partiiri, et propterea petiit quod alius eligeretur; et multi pro majori parte clamaverunt, placet; et alii dixerunt, quod adhuc audirentur vota; et illo tunc fuit dictum, quod illi, qui non dixerant, dicerent.

Et tunc incepit Procurator Capituli Ecclesie Viennensis, qui dixit, quod simul provi-

deatur D. N. Pape et Cardinalibus et dicta vacantia tollantur.

Item, Procurator Capituli Ecclesie Vivariensis dixit, ut praeceles.

Item, D. Procurator Capituli Ecclesie Pictavenſis dixit, quod dicta vacantia non tollantur, sed tollantur abusus, et moderentur.

Item, M. Oliverius Guannet in artibus et medicina magister dixit pro sex Abbatibus, ut pro se dixerat, videlicet quod provideatur D. N. Pape, et Cardinalibus, et dicta vacantia tollantur simul.

Item, quidam Magister Ludovicus dixit idem, ut Procurator.

Item, D. Procurator D. Episcopi Ednenſis dixit idem.

Et postea fuit clamatum per aliquos, quod concluderetur; et dictus D. Episcopus Tolonenſis noluit concludere, cum non esset deliberatum per ipsum, nec vota erant concordata, et etiam quia prefatus D. Patriarcha Antiochenus, cujus vices in Presidentia, pro ista congregatione fuerat depositus, et non erat plus Presidens; et tunc aliqui surrexerunt, et dixerunt: Eligatur alius, qui concludat in dicta vacantiarum materia; et tunc omnes in turbine surrexerunt, & aliqui postmodum iverunt ad D. Episcopum Anicienſem; dicentes quod esset Presidens, & quod Presidentia sibi de jure debebatur, cum esset antiquior in Praclatura omnium dicta Nationis, & quod omnino Presidentiam acceptaret & reciperet, & in dicta vacantiarum materia concluderet, & suis tunc magna turbatio, et quasi omnes recesserunt, et sic nihil fuit conclusum, et omnes recesserunt paulatim, et multa fuerunt petita de omnibus fieri instrumenta per diversos Notarios dicta Nationis. Presentibus Rever. in Christo patribus et DD. Joanne Vaurenſi, Joanne Sylvanecenſi Episcopis, Petro S. Maxentii, Alexandro Bellifontis Monasteriorum Abbatibus, Jordano Morini, Nicolao de Gonesse, Matthaeo Rodet sacre Theol. Professoribus, Oliverio Guannet in artibus, et philosoph. magistro, et pluribus aliis DD. Praetatis, Episcopis, et Abbatibus, ac DD. Magistris, et Doctor. ceterisque notabilibus personis in multitudine copiosa.

Subsequenter vero die Sabbati secundo mensis Novembris anno Indict. et loco supradictis hora secunda post meridiem fuit dicta Natio Gallicana congregata, et in eadem Natione proposuit reverendiss. in Christo pater et D. Joannes Patriarcha Antiochenus praedictus, tria: Primo de facto Presidentia, & quod eligeretur Presidens, qui presideret in dicta Natione, & regratiatus fuit de honoribus sibi impensis, & excusavit se, ut est moris. 2. Proposuit de concordia habita & facta inter reverendiss. in Christo Patres & DD. Cardinal. de Ursinis & Reginum super officio majoris Penitentiarum Curiae Romanae. 3. De materia vacantiarum; & incontinenti ad clamores, ad voces clamantium, & dicentium quod dicta materia vacantiarum concludatur, ipse D. Patriarcha, nulla alia examinatione, & concordia votorum facta neque concordata dixit, quod major pars et duplo major fuit opinionis, quod dicta vacantia non sunt nec fuerunt debita, et tanquam indubita tollantur.

Tunc D. Joannes Episcopus Sylvanecenſis dixit, quod non solum vacantia, sed etiam communia et minuta servitia, & omnia contin-

ANNO
CHRISTI
1111.

dingentia & dependentia tollantur; & plures clamaverunt quod placet. Et tunc idem D. Patriarcha dixit, quod concludebat cum majori parte, quod dicta vacantia, & servitia communio, & alia inde facta, tanquam indebita tollerentur, tam de preterito, quam de presenti & futuro temporibus; & tunc facta magnum murmur in Natione, & tumultus maximus, & magna turbatio clamentium hinc inde ad diversa; & in hac oratione D. Elias Episcopus Aniciensis multa clamavit: et tunc lecta fuit epistola sua, prout supra in declaratione sua dixerat, et dixit, quod illa que dixerat, declarando dictum suum dixit, quod loquebatur opinative, & quod D. Abbas S. Marcelli non advocavit eum.

Et D. Episcopus Dolensis dixit, quod ipse & plures alii fuerunt opinionis quod tollantur dicta vacantia, & provideatur simul D. N. Papa & Cardinalibus; alias non tollantur.

Et M. Joannes Ponci Canonicus Bisuntinensis surrexit, & dixit, quod ipse erat procurator plurimum Prælatorum & Capitulum, & nondum dixerat votum suum, & dixit, quod simul deberet provideri; & si forte dicta vacantia tollerentur, et non provideretur, protestatus est, quod onus non cadet super Capitulum, et alio Clero inferiori: et casu quo alias fieret, et concluderetur, appellabat, et appellavit, ut in quadam cedula quam porrexit continetur. Quia cedula porrecta fuit quasi per omnes clamatum, quod dicta cedula legeretur; sed propter tumultum sic transiit quod non fuit lecta, sed remansit penes me Joannem Guisard dictam Nationis Notarium infrascriptum.

Et incontinenti M. Thiericus de S. Deodato Licentiatas in Legibus Ambaxiator Universitatis Aurelianensis dixit, quod se opposerat in hoc, quod tollerentur dicta vacantia, nisi illas provideretur Papa et Cardin. sed propter aliquos, qui contra eum propterea scripserat in Franciam, ipse suam opinionem revocabat, et de hoc petiit sibi fieri publicum instrumentum.

Et tandem idem D. Patriarcha iterato dixit ad vocem clamantium; quod concluderetur: concludo, quod etiam de tempore preterito, et de futuro, tollantur dicta vacantia cum commensibus et mensuris servitiis, sed videatur de modo providendi D. Papam, et Cardinalibus, et eidem provideatur concordenter, et honeste, et deputentur certi Nobiles de quolibet statu ad providendum in præmissis.

Et incontinenti M. Joannes Grassi Canonicus et procurator Capit. Ecclesie Aniciensis narravit, qualiter præfatus D. Elias Episcopus Aniciensis dixerat alia die, quod in provisione facienda D. N. Papam, et Card. Episcopi contribuant, & quod eorum subditi in aliquo non graventur: quod approbavit idem Episcopus Aniciensis, videlicet quod ipse bene vult contribuere; et hoc dixit pro se, et successoribus suis; et de hoc dictus M. Joannes Grassi petiit sibi fieri publicum instrumentum; et ulterius dixit, quod si tollantur vacantia, et imponatur aliud onus in præjudicium Capituli Aniciensis, et cleri inferiorum beneficiorum, pro providendo D. Papam, et Card. quod se opponit et opposuit, et petiit instrumentum.

Et incontinenti D. Decanus Lugdunensis pro Capitulo, et interesse Capituli Lugdunensis, et Concil. General. Tom. XXVIII.

pro ipse adherentibus, & adherere volentibus, se conclusioni opposuit, protestando quod nullum onus seu servitium in providendo D. N. Papam, & Card. imponatur super Capitulo Lugdunensi, & Clero ejusdem Capituli, & sibi subditis, & aliis sibi adherentibus, & adherere volentibus nisi ipse presenti & vocato.

Item, D. Prior Celsianarum Ambaxiator & Missus per D. Abbatem Cluniac. Matiscen. diocesi. & tanquam unus de electis per Concilium Ecclesie Gallicane ad comparandum in hoc sacro Concilio Generali, pro provincia Bituricensi se opposuit, ut in cedula per ipsum tradita continetur, cujus tenor talis est.

Reverendissimi Patres, ac DD. mei venerabiles, quia questio ventilatur, utrum vacantia, seu communia servitia &c. Primo & ante omnia præcisè debeant tolli, Papam, & DD. Cardinalibus, & Curiam, & postea de eorum statu provideri; an simul debeat tractari materia; videtur mihi, quod deputandi sint aliqui notabiles viri de hac venerabili Natione, in paucis numero, qui concurrentes cum Deputatis super hoc aliarum Nation. simul tractent de hoc cum DD. Cardinalibus, cum bona modestia, qui attendere debeant, quantum ascendunt vires patrimonii Ecclesie Romanæ, & de quo congrue & decenter Papa futurus cum sua Curia debeat sustentari cum minori detrimento subditorum, unde & si vacantia illis solverentur non ante annum, sed post unum, duos, vel tres annos a tempore possessionis adeptæ, reducere tamen ad taxam debitam, casu quo Papa cum sua Curia indigeat, minus oneris videtur esse nobis subditis, quam si Papa ipse in defectum vacantiarum annuatim pro suo libito nos faceret tributarios suos, vel per modum decimarum, vel alias impositiones: & quia si DD. Cardinales in defectum præmissarum vacantiarum, & in supplementum occuparent beneficia nostra, unde magna incommoda in spiritualibus, & temporalibus nobis provenirent, tam regularibus, quam secularibus: et dicto casu, quo per præmissos Deputatos reperiretur Papam, DD. Cardinales, et Curiam pro nunc indigere tanto subsidio, cum quedam tolerantia sit expectare aliud Concilium Generale, quod in brevi ordinatur celebrandum, & quicquid ego dicam per modum advisamenti, remitto me tamen ad deliberationem prædict. DD. Deputatorum, & determinationem sacri Concilii Generalis &c. & casu quo vos velleis aliquam conclusionem capere, ego ut missus per rev. Patrem & D. motum D. Abbatem Cluniacensem pro se & suo ordine, & etiam tanquam unus de Electis per Concilium Ecclesie Gallicane ad comparandum in hoc sacro Generali Concilio pro provincia Bituricensi, in quantum quidem acciperetis aliquam conclusionem, mihi, & DD. meis pro quibus sum, aut eorum Ecclesie & beneficiis, incommodam, & damnosam, & in quantum redargui possemus de irreverentia super hoc, vel injuria erga sedem Apostolicam, non consentio, sed ne oppono.

Item, rev. in Christo pater D. Alanus Episcopus Leonensis opposuit se nomine Ducis, & Cleri Britannie.

Item, M. Petrus Quiblet procurator D. Comitibus Sabaudis opposuit se pro ipse D. Comitibus, & Clero Sabaudis, & alias, ac pro aliis, ut in quadam cedula quam postleris tradidit,

M

ple-

ANNO
CHRISTI
1111.

ANNO
CHRISTI
1713.

plenius continetur, cujus tenor de verbo ad verbum talis est.

Quia extitit facta questio, an vacantis, seu communis servitii &c. Primo & ante omnia precise debeant tolli Pape, & Cardinalibus, & Curia Romana, & deinde de eorum statu providendi, mihi videtur, quod ante omnia sit providendum Pape, Collegio, ac Romanae curia, antequam tollantur, ac decenter & honeste secundum eorum statum; aut saltem si tollantur, quod fiat dicta provisio simul & semel: & si dictae vacantiae solvantur, quod moderentur, & reducantur ad taxam debitam, & non solvantur ante annum, sicut solebat fieri, sed post unum, duos, vel tres annos a tempore adeptae possessionis, & ad finem, quod Ecclesiae, quae sunt liberae, & personae Ecclesiasticae non efficiantur annales, & perpetuo tributariae, aut alias per impositionem decimae, aut alias quotidianas exactiones vexentur, & in supplementum beneficia haberent occupare, & in provisione ista fienda mihi apparet, quod esset bonum, quod darentur certi boni Deputati de hac venerabili Natione, qui conferant cum aliis Deputatis super hoc aliarum Nationum, qui simul tractent de hoc cum DD. Cardinalibus, & cum bona modesta, & qui attendere debeant valorem & onera patrimonii Ecclesiae Romanae, & de quo congrue & decenter Papa futurus, & sui successores cum sua Curia, ac DD. Cardinales debeant sustentari cum minori detrimento subditorum, Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum: & in casu quo dictos Deputatos dare nolletis, & aliquid contra praemissa, & in praedictum Ecclesiarum terrarum D. mei Sabaudiae, & personarum Ecclesiasticarum dictorum territoriorum concluderetis, ego Petrus Quibletti procurator praedicti, & nomine procuratorio praefati D. mei, non ut procurator Capit. Eccles. Cabilonen. ac Archidiaconus, & Canonicus in eadem Ecclesia, meo nomine, ac adhaerentium mihi, & adherere volentium me oppono nominibus praedictis, et potissime ubi dicta conclusio reperiretur damnosa praefatis DD. meis, aut eorum Ecclesiis & beneficiis, & mihi, vel erga sanctam sedem Apostolicam injusta, cum tamen determinatione hujus sacri Concilii, & dictorum Deputatorum, reverentiaque et honore quibus decet.

Item, M. Guillelmus Brillei procurator illustri principis Ducis Britanniae opposuit se pro eodem D. Duce, et toto Clero Britanniae, protestando quod nullum aliud novum onus perpetuum singulis annis perpetuo solvendum imponatur super Clerum, ut perinde efficiatur Clerus alias perpetuo tributarius.

Item, M. Petrus de Versaliis Prior Prioratus de Calvo-monte Rothom. diocesis Magister in Theologia se opposuit pro ordine S. Benedicti, et protestatus fuit solemniter, quod dictus Ordo per aliqua alia quae evenire possent, non gravetur in aliquo, nec subiciatur alicui annuo et perpetuo tributo.

Item, D. Joannes Abbas monasterii Cisterciensis sacrae Theolog. Prof. dixit, quod non consentit quod perpetua annualia subsidia, seu tributa noviter imponantur in Ordine Cisterciensi; immo est plus contentus quod solvantur vacantiae, dummodo moderentur monasteria nimis taxata, & quod post possessionem pacificam solvantur vacantiae, aequis portionibus

intra duos vel tres annos, et si sic fiat, non videtur sibi magnum onus; et quod plures alii nomine Capitulorum, et Cleri diversarum provinciarum protestati sunt solemniter, et se opposuerunt, et petierunt instrumentum et instrumenta sibi fieri per Notarios dictae Nationis, et quemlibet ipsorum; et quia omnia non poterant in tali turbine scribi, cum viva voce plures se opponerent, et instrumenta petere, fuit dictum per me Joan. Guiardi dictae Nationis Notarium alta voce, quod omnes se opposcentes darent in scriptis nomina & cognomina sua, et pro quibus se opponerent, et causas oppositionum suarum, quod facere promiserunt, et tacuerunt.

Postmodum idem D. Patriarcha Antiochenus narravit concordiam factam inter DD. Cardinales de Urfinis, et Ragusinum, videlicet quod officium majoris Penitentiarii remaneret D. Cardin. de Urfinis, et quod Camera Apostolica provideat D. Ragusino singulis annis de trecentis florenis, donec aliter sibi fuerit provisum &c. et petiit, si placet Nationi, quod auctorizetur in Sessione generali dicti sacri Concilii; et omnes dixerunt, placet, excepto D. Elia Episcopo Aniciensi, qui multa dixit in contrarium; sed non obstantibus dictis suis iterato omnes dixerunt, placet.

Deinde idem D. Patriarcha Antiochenus proposuit de facto Praesidentiae, et quod dicta Natio provideret sibi de novo Praesidente, re-gratiatus fuit de honore &c. et obtulit se semper paratum obedire mandatis dictae Nationis, et sibi prompto animo servire, ut merito teneretur, et excusavit se, ut est moris: et tandem fuit processum ad electionem futuri Praesidentis, et auditis votis singulorum, idem D. Patriarcha per conclamationem votorum, fuit iterum reelectus, et confirmatus, ut praesideret Nationi per totum mensem Novembris cum potestate et auctoritate consuetis, et omnes clamaverunt, placet, placet, et quamquam recusaret, tamen finaliter dictam Praesidentiam acceptavit: de quibus omnibus dicta die factis per promotores dictae Nationis, et nonnullos alios fuerunt petita, et requisita publica instrumenta per nos Notarios dictae Nationis, et quemlibet nostrum sibi fieri, ad aeternam rei memoriam.

Et praefat. M. Joannes Poncetii petiit et requisivit de omnibus istam vacantiarum materiam tangentibus, integraliter, sine divisione quacunque, et de interpositione suae appellationis, sive praesentatione, et datione dictae condulae, de qua supra fit mentio, et aliis per ipsum dictis, et propositis sibi fieri publicum et publica instrumentum et instrumenta per nos Notarios dictae Nationis, et quemlibet nostrum. Praesentibus rever. in Christo patribus et DD. Elia Episcopo Aniciensi, Martino Episcopo Atrebatensi, Joanne Episcopo Sylvanectensi, Joanne Abbate Cisterciensi, Petro Abbate monasterii S. Maxentii, DD. et MM. Jordano Morini Ambaxiatore praef. D. N. Francorum Regis, Nicolao de Gonnellia sacrae Theol. professoribus, Petro Gajetani Canon. Conferensu litterarum sacrae Penitentiariae scriptore, Oliverio Guennet in artibus et medicina Magistro, et Joanne de Monte-acuto Notario publico, & nonnullis aliis Episcopis, Abbatibus, Magistris, & Doctoribus, et aliis notabilibus dictae Nationis in multitudine copiosa, testibus ad praemissa vocatis specialiter, et rogatis.

Tc.

ANNO
CHRISTI
1713.

ANNO
CHRISTI
1418

Tenor vero dictæ appellationis cedula per pref. A
M. Joannem Ponceii traditis de verbo ad ver-
bum sequitur, & est talis.

Coram vobis Rever. PP. & DD. Præsiden-
ti, ceterisque Prælati, & aliis vener. Nationis
Gallicanæ Constantiæ convocatis pro Generali
Concilio celebrando, & in loco præsentis pro
Congregatione ipsius Nationis congregati, ip-
samque Nationem representantibus personaliter
constitutus Joannes Ponceii in Decretis Licen-
tias, Canonicus Bisuntinensis, & Rector pa-
rochialis Ecclesiæ de Ornaus Bisuntin. diocesis
clericus sacri collegii Reverendiss. PP. DD. S.
R. Ecclesiæ Cardinalium, procuratorque in
hoc sacro Concilio plurimum DD. Ecclesiasticorum,
videl. rever. P. D. Episcopi Lumbaren-
sis, D. Abbatis S. Pauli Bisuntin. & capituli
Ecclesiæ Bisuntinæ in suo proprio, & prædict.
DD. suorum, & aliorum sibi in hac parte,
& in hac materia adherere volentium quorum-
cumque nominibus appellandis, dicit quæ se-
quuntur.

Et primo, licet dudum in quadam Congre-
gatione hujus vener. Nationis Gallicanæ, in
ista domo Prædicatorum Constantiensium de
anno Dom. 1415. solemniter celebrata matu-
re digestum, & per dictam Nationem conclu-
sum & deliberatum extitit pro bono unionis,
pacis, & reformationis universalis Ecclesiæ,
& ad hoc quod liberius sine turbatione vel im-
pedimento quocumque omnes & singuli de di-
cta Natione sua vota valenter explicare libere
& sincere secundum suas conscientias, sine in-
currendo indignationem cujuscumque, vel aliud
periculum sine damnum, videl. quod quando-
cumque contingeret aliquam materiam arduam
in dicta Natione, & per dictam Nationem tra-
ctari, illa materia hujusmodi per scrutinium se-
cretum de cetero tractaretur, dando singulo-
rum vota certis fidelibus ad hoc deputatis, qui
votis ad invicem compensatis, D. Præsidentii,
qui pro tempore foret, in prædicta inelyta Na-
tione referrent, & facta relatione in ejusmodi
negotio concluderent secundum majorem & sa-
liorem partem votorum hujusmodi, facta col-
latione zeli, & numeri: quæ ordinatio, defi-
nitio, seu statutum in materia inventionis, &
electionis viis pacis, & unionis Ecclesiæ, videl.
cessionis Papatus, & aliis arduis negotiis tenta
& practicata, & per ipsam Nationem feliciter
observata extiterunt, salvis duntaxat infra di-
cendis. Licet etiam in hoc sacro Generali
Constantiensi Concilio fuerit statutum & ordi-
natum per Nationes & præsertim per hanc
vener. Gallicanam, & ulque nunc hætenus
laudabiliter observatum, tenum, & prædica-
tum, quod vener. Deputati generales quatuor
Nationum, tam per advisamenta aliorum DD.
de Concilio, quam per seipsos, materias tra-
ctandas in congregationibus Nationum propo-
nendas aperirent, & eligerent, & singuli præ-
sidentes, seu Deputati ipsarum Nationum ad
ipsas Nationes suas eadem materias pertra-
ctandas traderent, seu deferrent, ut in eisdem
Nationibus tractarentur, & in deliberatione seu
conclusionione concorditer concurrerent, ut con-
venirent, ut deinde eadem in Sessionibus pu-
blicis definirent: & quondam Joannes Papa
XXIII. a tempore sue creationis usque ad tem-
pus sue depositionis de Papatu, ceterique sum-
mi Pontifices sui prædecessores a X. XX. XXX.
XL. L. LX. &c. annis proxime præteritis citra
et ultra, et a tanto tempore, et per tantum
Concil. General. Tom. XXVIII.

ANNO
CHRISTI
1418

tempus, cujus initii memoria hominum non
existit, pro sustentatione status sui, et præf.
reverendiss. PP. DD. Cardinalium, fuerunt in
possessione pacifica habendi, levare faciendi,
et recipiendi per omnes et singulas Gallie Pro-
vincias sub dominio Christianissimi et illustriss.
Francorum Regis existentes, et etiam per alia
Regna, et provinciæ Christianitatis, primo an-
no vacationis beneficiorum, annatas, seu va-
cantias, idest, beneficiorum primo anno sue
vacationis fructus et redditus, cum moderatio-
ne in Camera Apostolica declarata, præsertim
beneficiorum auctoritate Apostolica habitorum,
sitque summis Pontificibus, qui ad universalis
Ecclesiæ gubernationem deputantur, de bonis
Ecclesiæ providendum debite, de jure divino
pariter et humano, et major pars sustentationis
Papalis status, et sue Curie, in ejusmodi
annatis seu vacantibus dignoscatur consistere,
adeo quod ipse summus Pontifex statum suum
de præsentis, et stantibus rebus prout sunt, non
possit commode sustentari sine hujusmodi va-
cantibus, nisi aliunde sibi provideretur; attente
præsertim quod propter schisma, quod, proh
dolor! in Dei Ecclesia longo tempore viguit,
et mala gubernatione aliquorum Ecclesiæ Ro-
manæ præsentium, malitiamque temporis, et
rabiem tyrannorum, patrimonium Ecclesiæ to-
taliter est collapsum, & Camera Apostolica
funditus exinanita; et prædictis Joanni et sibi
C adherentibus nominibus quibus supra, videatur
in judicio suarum conscientiarum statui Papæ
et Cardinalium, de bonis Ecclesiæ, secundum
jura divina et humana, fore sufficienter pro-
videndum, sicut etiam major pars votorum hu-
jus vener. Nationis hoc concordat; nec videatur
eis convenientior modus, et pauperibus
Clericis, et Ecclesiis minus onerosus, quam
sint vacantibus, sive annatis moderatè tamen in
quantitate, loco, et tempore solutionis earum-
dem, et prout dicitur per dictum Collegium
DD. Cardinalium jam est oblatum, videl. quod
sicut sentiunt iidem Joannes, et adherentes in
scriptis, inter illos, qui pro parte Nationum
deputati sunt super reformatione, quod com-
munita servitia Prælatorum non possint solvi,
etiam a volentibus ante annum, et quod fiat
talis constitutio, quæ servetur ex necessitate,
quod a die habitæ possessionis, in fine anni
solvatur medietas, et in fine ulterius anni alia
medietas; et si pluries in anno vacaverit, non
solvatur nisi semel, et quod Ecclesiæ, et mo-
nasteria indebite saxatè debite taxentur.

Item, spolia Prælatorum defunctorum, et
fructus medii temporis Ecclesiarum, seu bene-
ficiorum vacantium, et procuraciones, quæ ra-
tione visitationis debentur, et decimæ per alias
constitutiones advitæ; per reformatores præ-
dictos sunt sublatae Papæ, et Romanæ sedi;
unde etiam si tollantur annatæ prædictæ, ni-
hil dimittetur Papæ et Cardinalibus et sue Cu-
rie, unde vivant, quod non est aliud dicere,
nisi quod vel non sint Papa, nec Cardinales,
nec Curia, vel qui serviant Republicæ totius
Ecclesiæ; quæ res si bene intelligeretur, non
fuisset processum cum tanta levitate, nec pro-
cederetur, sed magis mature, et cum maturiori
deliberatione.

Præsertim tamen non obstantibus nonnulli
RR. PP. DD. Episcopi, et nonnulli DD. Ab-
bates, et alii de ipsa Natione eis adherentes,
nescitur quo spiritu ducti, nisi forte quia ip-
sorum alicui sunt debitores dictarum annata-
rum,

ANNO
CHRISTI
1611.

ANNO
CHRISTI
1611.

rum, et volent hoc modo se liberare, non ad-
verentes quod sece vacante, nihil est in pre-
judicium vacantis Ecclesie innovandum, et
quod per innovationem hujusmodi opprimere-
tur, immo destrueretur status summi Pontifi-
cis, quod est totum Ecclesiasticum ordinem
confundere, nisi aliter provideatur super ma-
teria annatarum, seu vacantiarum hujusmodi,
in predicta Natione per importunitatem, et
minus consulto, et presertim, ut dicitur aliis
Nationibus inconsultis introducta, que nisi sus-
set debito modo et bono zelo introducta, et in
deliberatione posita, debuerat, et debet, sicut
fuit per plures petitum, et petitur, hujusmodi
materia per secretum tractari, et
sua arbitrate, juxta constitutionem &
observationem pred. Nationis, et tamen hoc
petentes non solum non exauditi, immo nec
auditi sunt; immo audientia et libertas dicen-
di vota sua fuit eis denegata, & quod pejus
est, per minas, terrores, & allegationes vo-
luntarium aliquorum principum temporalium,
comminationes de ipsis, & aliis impressiones
verbales quamplures ad suam voluntatem tra-
hentes, alios vero timore territos, ad non ex-
primenda vota sua juxta ipsorum conscientias
inducentes, in prejudicium libertatis hujus sa-
cri Generalis Constantiensis Concilii, vota etiam
dicentium, expediens fore Pape & Cardinalium
status provideri, expresse interruptentes salva
ipsorum debita reverentia in premissis, ad deli-
berationem publicam vocalem, per vota verbalia
perperam & iniqum, indebita & injuste proce-
dentes dictas primas annatas non esse debitas,
ipsasque tollendas fore omnino taliter, qualiter
per sua vota, ut dicitur, declaraverunt,
& conclusurunt, quantum in eis est, ac per
vos D. Presidentem, & per vener. Nationem
predictam nituntur facere declarari, & con-
cludi, nulla per prius provisione facta, seu fi-
ri ordinata per eos pro sustentatione status Pa-
pae, & DD. Cardinalium; licet hoc in delibe-
ratione votorum hujusmodi fuit per magnam
& majorem partem dictam Nationis dictam &
deliberatum, conclusum, & positum, quod si
dictis vacantibus tollantur, provideatur status
predictorum DD. Papae & Cardinalium, &
quod super hoc dentur Deputati, & hoc fecerunt
& faciunt in prejudicium & enormem
lesionem honoris, & status ordinis Clericalis,
dignitatis et status Papae & Cardinalium, &
totius reipublice Ecclesiasticae.

Ea propter pred. Joannes Ponceti, nominibus
quibus supra, tam conjunctim, quam di-
visim, sentiens, se, & DD. suos sibi adhaere-
re volentes in premissis, et per premissa lesos,
& gravatos, timensque per premissa alterum
ex duobus evenire, & totius ordinis Clericalis,
cui in vilipendium reputatur, si unus clericus
mendicare cogatur, subversionem, aut confu-
sionem, aut novi operis & gravioris super
ipso Clero impositionem, volensque imitari
sanctos Patres, qui in Concilio Viennensi
similiter considerantes, quod status Papali non
poterat melius, & lenius provideri, quam per
dictas vacantias seu annatas, circa hanc ma-
teriam tum etiam tractatam nihil innovare
voluerunt, ac etiam timens ipse Joannes, ne
per hujusmodi novitatem unio Ecclesie impediatur,
& graviora sequantur scandala, cum
inter D. Regem Romanorum, & Nuncios Pe-
tri de Luna super modo conventionis facien-
da, que jam pendet, fuit conventum & or-

dinatum, quod pendente dicta conventionis nihil
hinc inde faceret novitatis, maxime in illis,
que concernunt statum Papae, & Ecclesie
Romane; constat autem, quod hinc est maxi-
ma novitas, per quam nimium prejudicatur,
immo subvertitur status Ecclesie Romane; ti-
metis etiam ulterius per eos aggravari in futu-
rum tam per impositionem novorum onerum,
quam ex causis predictis, aut aliis quibuscum-
que, ab ipsis DD. Episcopis, eorumque ad-
haerentibus in premissis, & contra eos, et eo-
rum quolibet, ab eorum, et conjunctis ipso-
rum votis, deliberationibus, et conclusionibus,
et contra eos, et contra R. P. D. Presidentem,
si, quod absit, ad conclusionem procedat se in-
deliberate, ad eorum petitionem, seu aliam,
nominibus quibus supra, in his scriptis ad sa-
crum Generale Concilium, et ad summam Pon-
tificiam futurum, & ad suam sanctam sedem
Apostolicam conjunctim provocat, et appellat,
et Apostolos petit instanter, instantius, et in-
stantissime, et cum debita instantia per vos di-
ctum D. Presidentem dictam Nationis, vel alium,
seu alios, qui eos dare velit, et possit, seu
velint, et possint; et super premissis omnibus,
et singulis una cum responsione, vel sine,
pred. appellans petit, nominibus quibus supra,
sibi conici et fieri instrumentum publicum, et
instrumenta publica, unum et plura, tot quot
necessaria fuerint, per Notarios dictam Nationis,
seu per eorum alterum, et cum protestatione
corrigendi, minouendi, vel mutandi, prout si-
bi expedire videbitur.

Subsequenter vero, die Lunae, quarta dicti
mensis Novembr. de mandato D. Presidentis
Nationis Gallicane prefata in refectorio do-
mus Fratrum Predicatorum, hora secunda post
meridie, fuit eadem Natio solemniter con-
gregata, fuitque propositum per D. Presiden-
tem, quod darentur aliqui notabiles Deputati
ad eundem ad alias Nationes, ut velint con-
currere cum dicta Natione Gallicana, super
conclusionione vacantiarum facta die Sabbati se-
cunda pref. mensis Novembria proxime lapsa,
& fuit conclusum, quod dentur Deputati, et
fuerunt nominati, atque dati, videl. DD. Epi-
scopi Antientis, et Sylvanestensis, Petrus Ab-
bas S. Maxentii, M. Ursinus Talavande, Pon-
tius Simoneti sacri Theol. profess. D. Ame-
deus de Talaru Decanus Lugdun. et D. Ar-
chidiaconus Parvicalensis, et qui referant quid-
quid in aliis Nationibus repererint, et cum ip-
sis, proxima die Veneris, vel proxima die Lu-
nae sequenti.

Et incontinenti M. Oliverius Guesnet in
artibus et medicina magister, et Petrus Ne-
grandi Archidiaconus de Brianco in Ecclesia
Pictaviensi litterarum Apostolicarum scripser
nonnullorum absentium procuratores discursum,
protestati fuerunt, quod vacantias que rest-
pant prefati episcopi, Archidiaconi, et alii,
omnino tollantur; alia non consentientes, quod
imponatur onus aliquod super clero inferiori,
nec quod vacantias supra contentas, super quibus
vota audita fuerunt, tollantur, & de hoc
petierunt instrumentum.

Adveniente vero dicta die Veneris, que fuit
octava predicti mensis Novembria fuit dicta Na-
tio Gallicana de mandato D. Presidentis ejus-
dem Nationis solemniter congregata in loca
predicto, post prandium, & D. Patriarcha pre-
sidentis prelatas proposuit, qualiter in ultima
congregatione fuerant certi deputati ad eun-
dem

ANNO
CHRISTI
1431.

ANNO
CHRISTI
1431.

dem ad alias Nationes super fisco vacantiarum, & quod hodie debent facere eorum relationem; & prefatus D. Episcopus Aniciensis, unus & primus de Deputatis super hoc, fecit relationem de his, quae super dictis vacantibus repererunt tam in Italica, quam Germanica, & Anglicana Nationibus; & in effectu dixit, & result, quod Natio Italica in fisco dictarum vacantiarum erat contraria, nec vult, quod tollatur; Natio vero Germanica super dictam vacantiam non deliberavit; & etiam dixit, quod Natio Anglicana non deliberavit adhuc super eisdem vacantibus, sed habet spem, quod concordabunt.

Post quem M. Pontius Simoneti dixit, qualiter fuit hic pridie facta & data in materia vacantiarum una appellatio, & quod videatur, & sciat quid continet, & cur fuit data. 2. Sciat, qui sunt, & quot sint oppositores, & sciat, quibus causis fuerint oppositi. 3. Quod sciantur numerus & meritum votorum Auditorum & Scriptorum in praef. materia vacantiarum. 4. Quod conclusio super hoc facta reddatur in scriptis, & tradatur in forma publici instrumenti &c.

Die vero Dominica, decima praef. mensis Novembris, dicta Natio post prandium in domo Praedicatorum de mandato praef. D. Praefati congregata, supervenit M. Joannes de Scribanis procurator fiscalis sedis Apostolicae, dicens quod a decem diebus circa venit ad notitiam suam, quod in ista congregatione fuerunt aliqua facta in prejudicium sedis Apostolicae &c. & propterea infra decem dies existens appellabat, & appellavit, prout in quadam cedula in duobus foliis papiri descripta, quam exhibuit contingeret, et tradidit legendam, Apostoliceque petiit sibi dari: et facta fuit in Congregatione praedicta. Qua lecta, dictus M. Joannes de Scribanis repetiit Apostolos sibi fieri dari, & petiit de omnibus sibi fieri publicum, & publicum, instrumentum, & instrumenta per nos Notarios dictae Nationis, & quotvis alios praesentes, & quolibet nostrum; et incontinenti M. Pontius Simoneti petiit copiam dictae appellationis, & processus facti de injuriis & haeresibus in ea contentis. Et praef. D. Praefatus, collatione facta, & habita ad partem, cum DD. Prelatis, dixit multa bona verba exhortatoria ad pacem &c. Postea respondit dicto M. Joanni de Scribanis. 1. Petiit copiam dictae appellationis. 2. Copiam processus sui; et 3. Respondit, quod DD. de Natione dictam appellationem viderunt, et super ea deliberabant, et postea sibi respondendum, et ad respondendum sibi assignavit ei diem quintam decimam proxime futuram, retento sibi termino juris, quem terminum alii in ista materia appellacionibus assignaverat, et assignare intendebat. Et item M. Joannes de Scribanis procurator petiit copiam hujusmodi responsionis. Tunc vero dicta cedula appellationis per praef. M. Joannem de Scribanis tradita, ut praefertur, de verbo ad verbum requiritur, et est talis.

Coram vobis reverendissimi PP. DD. Praefati, ceterisque Praefatis, et aliis Nationis Gallicanae Constantiensi congregationis pro generali Concilio celebrando, praesentibus et personam constitutis appellando praesens Joannes de Scribanis de Placenza, Procurator fiscali sedis Apostolicae & Curiae Romanae sicut eisdem sedis, et camerae apostolicae, inique adscriptum,

Act in hac materia adhaerere volumus, & dicit, quod licet eisdem in quadam Congregatione vener. Nationis Gallicanae, in domo Praedicatorum de anno D. 1415. solemniter celebrata, mature digestum, et per dictam Nationem deliberatum et conclusum exhiberit, pro bono pacis et reformationis Ecclesiae, ad hoc ut liberius sine turbatione quacumque, omnes et singuli de dicta Natione sua vota explicare valerent, sine indignatione cujuscumque, videlicet quod quancumque contingeret aliquam materiam arduam in dicta Natione, & per dictam Nationem tractari, hujusmodi talis materia per scrutinium secretum de cetero tractaretur, dando singulorum vota certis fidelibus deputatis, qui votis ad iuricam compensatis, D. Praefato, qui pro tempore foret, praesente praedicta inchoata Natione referrent, et, facta relatione in ejusmodi negotio concluderetur. Quae ordinatio, definitio, seu statutum in materia inventionis, et electionis viae pacis, & unionis Ecclesiae, videlicet via cessionis Papatus, et aliis arduis negotiis tenta, et practicata, et per dictam Nationem feliciter observata extiterit, salvo infra dicendis. Et licet etiam in hoc sacro generali Concilio Constantiensi fuerit haecmodi laudabiliter observatum, tenent, et practicatum, quod vener. Deputati quatuor Nationum tam per advicamenta aliorum DD. de Concilio, quam per se ipsos, materias in Congregationibus Nationum proponendas eligerent, et singuli Deputati ad singulas Nationes easdem materias pertractandas deferrent, ut in eisdem conclusionibus concurrerent, et easdem in Sessione publica desinerent. Licet etiam Romanis Pontificibus, quibus incumbit universalis cura religionis, omni jure sit subvencionem ab inferioribus Ecclesiis, quae omnes a Romana Ecclesia detenderunt, pro sustentatione statutorum, et supportatione onerum eorum pro universalis regimine incumbendum, & reverendissimi PP. DD. Cardinales, qui eisdem in officio coadjutores existunt, ac etiam aliorum officiorum Romanae Curiae, ipsi Romano Pontifici, et universo Orbi servientium, cum etiam in quibuslibet aliis rebus publicis, regimibus, seu regnis, quae communicatae hoc semper observatum fuerit, et hodie servetur, quod illi, qui insistant regimini rerum publicarum, de publicis providerent, unde possint honeste vivere; cum etiam ipsi Rom. Pontifices & DD. Cardinales, et officiales, praedicti, a L. C. CC. annis, et ultra tempus, de quo memoria non existit, fuerint, prout etiam de praesenti existant, sedes, et Apostolica camera in possessione pacifica, et quiete, Praefatorum inferiorum Ecclesiarum primo, et Concilio generali pluribus interum congregatis, scientibus, et partibus, & non contradicentibus; immo postquam de hoc tractatum, saltem tacite approbantibus, percipiendi et levandi fructus, et communia servitia per omnes et singulas Gallicae provinciae, praesertim sub dominio Christianissimi et illustrissimi Francorum regis existentes, primo anno vacationis beneficiorum annatas, seu beneficiorum primo anno suae vacationis fructus, redditus, et praesertim beneficiorum auctoritate Apostolica habitorum, ac major parte sustentationis status papalis, et suae Curiae in hujusmodi annatis, seu vacantibus, et communibus servitiis, quae pro servitiis appellatur, quae pro servitiis, quod communitati, et Republicae, per Papam et Cardinales impo-

ANNO
CHRISTI
1411.

ditur, solvunt, dignoscuntur consistere, adeo quod statum summi Papa non posset commode sustentare sine huiusmodi vacantibus, & communibus servitiis, nisi aliunde sibi provideretur, attento praesertim, quod propter schismata, quod, prohi dolor! in Dei Ecclesia longo tempore viguit, & malam gubernationem Romanae Ecclesiae Praesidentium, malitiamque temporum, & rabiem tyrannorum, patrimonium Ecclesiae totaliter est collapsum, & Camera Apostolica funditus exinanita; nec videatur sibi, nomine quo supra, convenientior modus, nec pauperibus Clericis minus onerosus, ad providendum statui Papae, & reverendissimi DD. Cardinalium, quibus de bonis Ecclesiae, secundum iura divina, & humana providendum existit, prout nec visum fuit SS. Patribus in Concilio Viennensi in copioso numero congregatis, de hac materia tractantibus, qui circa hanc materiam nihil immutare voluerunt, consuetudinem, & privilegium praedicta per hoc saltem tacite approbantes, quod sunt vacantiae, seu annatae, moderate tamen in quantitate, loco, & tempore solutionis eandem, & prout dicitur, per Collegium dictorum RR. PP. DD. Cardinalium iam est oblatum, videlicet quod, sicut audivit idem appellans, in scriptis inter illos, qui pro parte Nationum deputati sunt super reformatione, quod communia servitia Praelatorum non possint solvi etiam a volentibus ante annum, & quod fiat talis constitutio quae servetur ex necessitate, quod a die habitus possessionis in fine anni solvatur medietas, et in fine alterius anni alia medietas; & si pluries in anno vacaverint, non solvatur, nisi semel; & quod Ecclesiae vel Monasteria indebite taxatae debite taxentur.

Item, spolia Praelatorum defunctorum, et fructus medii temporis Ecclesiarum sive beneficiorum vacantium, & procuraciones, quae ratione visitationis debentur, item decime per alias constitutiones advisatas per Reformatores praedictas sunt sublatae Papae, & Romanae sedi; unde si etiam tollantur annatae praedictae, nihil dimittitur Papae, et dictis RR. PP. DD. Cardinalibus, & suae curiae, unde vivant, quod non est aliud dicere, nisi quod vel non sint Papa, et Cardinales, nec Curia, vel quod serviant Republicae totius Ecclesiae, et cum voluerint praedare, vadant ostantium mendicando: quae res si bene intelligeretur, non fuisset processum in ea cum tanta levitate, nec procederetur.

Praemissis tamen non obstantibus, nonnulli RR. PP. DD. Episcopi, et nonnulli DD. Abbates, et alii eis adherentes, nescitur quo spiritu ducti, nisi forte quia eorum aliqui sunt debitores eisdem annatarum, et volunt se hoc modo liberare, non advertentes quod se de vacante, nihil est in praedictum vacantis Ecclesiae innovandum, et quod per innovationes huiusmodi deprimeretur status summi Pontificis, a quo, post Deum, status omnium Christianorum dependet; quod nihil aliud est, quam totum Ecclesiasticum ordinem confundere, et prorsus extinguere, et annihilare, super materia annatarum seu vacantiarum, in praedicta Natione, ad instantiam praedictorum DD. Episcoporum, et sibi adherentium, ut creditur, aliis Nationibus inconsultis deducta, volentesque, et petentes huiusmodi materiam per scrutinium secretum tradari, attenta eius arduitate, juxta constitutionem praedictam ejusdem Nationis, non solum non exaudientes,

immo non audire volentes, et quod pejus est, per minas, terrores, et allegationes voluntariam aliquorum Principum temporalium quamplures ad suam voluntatem trahentes, alios vero timore territos ad non exprimendum vota sua juxta ipsorum conscientias inducentes, in praedictum Libertatis Generalis Constitutionis Concilii, vota etiam dicentium expediens fore Papae et DD. Cardinalium statui provideri expresse interruptores, salva eorum debita reverentia, in praemissa perperam et iniuste, indebite et injuste procedentes, etiam ut verisimiliter creditur, praeter conscientiam et consensum Christianissimi principis D. Francorum regis, et aliorum Principum domus suae, quorum praedecessores Romanam Ecclesiam saepe in multis et magnis necessitatibus sublevarunt, et per consequens non creditur eos nunc ad destructionem ipsius Ecclesiae intendere, primas annatas Papae non esse debitas, ipsaque de praesenti, praeterito, et futuro tollendas fore omnino taliter, qualiter per sua vota, ut dicitur, declaraverunt, et concluderunt, quantum in eis est, nulla per prius provisione facta, seu ordinata per eos, pro sustentatione Papae, et DD. Cardinalium, licet hoc fuerit per magnam partem dictae Nationis deliberatum, conclusum et petitum; immo, quod videtur prorsus inhumatum, nulla de hac re facta mentione vel requisitione RR. PP. DD. Cardinalium et ipsorum sacro Collegio, ad quod de jure, et antiqua, & diutissime per tempus, cujus contrarii non est memoria, observata consuetudine pertinuit et spectavit, pertinet et spectat protectio Romanae et apostolicae sedis: ea vacante, et similiter ipsius Apostolicae Camerae. Qui etiam DD. Cardinales hic erant et sunt causa unionis in Dei Ecclesia procurande, et hoc fecerunt in praedictum, et enormem lesionem honoris et status Ordinis Clericalis, ab excellentia dignitatis et status Papae et DD. Cardinalium post Deum, ut praemittitur, dependentium. Immo etiam, ut dicitur nituntur asserere simoniacum fuisse & esse, eas in praeteritum solvisse, vel hodie solvere, non advertentes quod per hoc videntur damnare totum Ecclesiae statum; a multis annorum centenniis, & Concilia etiam Generalia, quae praedictis temporibus facta sunt, quorum temporibus praedictae annatae, seu communia servitia fuerunt ab omnibus Christianis, & maxime clericis, & Praelatis recepta, & observata sine ulla contradictione. Non advertentes etiam quod istud munus, seu onus annatarum, seu communium servitorum, est impositum Ecclesiae, non personis: ita quod etiam si promotus, qui debet annatam, transferatur, tamen onus non sequitur eum, sed Ecclesiam: & successor, & Ecclesia remanent obligati, unde nullus respectus habetur ad personam, sed ad Ecclesiam; & sic non apparet, unde dici possit, quod ipse promotus, qui in effectu ad nihil se obligavit, possit dici simoniacum commississe.

Es propter praedicta Joannes de Scribanis, procurator dicti fisci, & sedis Apostolicae nomine quo supra, et sibi in hac parte adherere volentium, sentiens se, nomine praef. in praemissa, et per praemissa lesum, & gravatum, timensque per praemissa alterum de duobus evenire, vel totius Christianitatis, praesertim ordinis Clericalis, cui in vilipendium repetatur, si unus Clericus minimus mendicare cogatur, superversionem, et confusionem, aut novi oneris,

ANNO
CHRISTI
1411.

ANNO
CHRISTI
1431

ria, et gravioris ipsa Clero impositionis, ac etiam timens ne per huiusmodi novitatem usio Ecclesiam impediatur, cum in conventionibus inter seorsum Principem D. Regem Romanorum, et Nuncios D. Patri de Lana, super modo conventionis fenda, que iam pendet, fuit conventum et ordinatum, quod pendente ista conventionis, nihil hinc inde fieret novitatis: constat autem quod hinc est maxima novitas, per quam nimium prejudicatur, immo pene subvertitur status Ecclesie Romanae, nec non timens per eos ulterius aggravari in futurum ab ipsis DD. Episcopis, et Abbatibus, eorumque adherentibus in promissa, et contra eos, et eorum quemlibet, ab eorum votis, deliberationibus, et conclusionibus huiusmodi, et contra eas, et contra R. P. D. Praesidentem, et ab omni alio gravamine, quod ex praedictis colligi et elici potest, et ad appellandum sufficit, nomine quo supra, in his scriptis ad sanctam sedem Apostolicam, et ad summum Pontificem provocat, et appellat, et Apostolos petit instantius, instantius, et instantissime, et cum debita instantia, per vos dictum D. Praesidentem dictam Nationis, et alium, seu alios, qui eos dare velit, et possit, seu velint, et possint, et super praemissis omnibus, et singulis, una cum vestra responsione, vel sine, praedictus appellans petit sibi nomine quo supra fieri et constitui unum et plura publicum instrumentum, et instrumenta, et tot quot fuerint necessaria.

Postmodum die Martis duodecima dicti mensis Novembris in domo Praedicatorum, in loco consueto fuit post prandium de mandato dicti D. Praesidentis praefata Natio congregata, et proposuit in ipsa congregatione praef. D. Praesidens continuando materiam vacantiarum, & narravit de appellatione interposita per Procuratorem Fiscalem, videl. M. Joann. de Scribanis, & etiam per M. Joannem Poncetii, & alios nomine DD. Cardinalium, & qualiter assignata fuit dies ad respondendum dictis appellationibus, videl. 15. computando a prima appellatione per Procuratorem Fiscalem, videl. M. Joannem de Scribanis interposita, & conclusit, quod dentur Deputati, qui videant dictas appellationes, videl. appellationem 1. per M. Joannem Poncetii traditam, 2. appellationem per dictum M. Joann. de Scribanis datam, quarum tenores superius sunt descripti; nec non appellationem secundo per dictum M. Joannem Poncetii interpositam, & appellationem per alios, videl. per D. Joann. de Reate Decretorum Doctorem, et M. Joannem Nicolai sacri Collegii Procuratores, nomine dictorum DD. Cardinalium, dictique Deputati videant, & adveniant dictas appellationes, & modum respondendi dictis appellatibus, ut referant in Congregatione dictae Nationis ante diem assignatam, ut eisdem appellatibus debite valeat responderi.

Post haec supervenerunt plures DD. Praelati, ac Doctores, & Magistri ex parte dictarum Nationum, videl. Germanicæ, & Anglicanæ, & M. Job Nationis Germanicæ nomine omnium proposuit, & narravit materiam dictarum vacantiarum, et discordias inde ortas, & de gestis per ipsas Nationes, et post multa elegantius dicta rogando conclusit, quod dicta Natio Gallicana deputaret aliquos certos notabiles viros, sicut aliam Nationem fecerunt, qui videant & examinent materiam dictarum vacan-

tiarum, & cessent omnes appellationes: et D. Patriarcha praesidens regratiarius fuit eisdem pro parte Nationis, et dixit quod super propositis per dictum M. Job dicta Natio deliberabit, et deputabuntur certi super petitis, et sic recesserunt.

Postea fuit positum in deliberatione super petitis per praedictos, et auditis rationibus singularum, fuit conclusum, quod eligantur quatuor, et D. Praesul. sit unus de illis quatuor, & quod ipse nominet alios tres, qui videant cum Deputatis aliarum Nationum materiam supradictam, et non habeant potestatem nisi pro prima conventionis cum aliis Deputatis aliarum Nationum, videl. ad tractandum, audendam, et referendum duntaxat, et relatione eorum audita, si videatur, alii Deputati addentur, vel deputabuntur. Et incontinenti praef. D. Praesidens, habita deliberatione cum certis Praelatis et aliis, idem D. Praesidens nominavit alios tres, videl. Vauensensem, et Sylvanensensem Episcopos, et M. Jordanem Morini Ambaxiatorem praef. D. N. Francorum regis sacrae Theol. professorem, quibus nominatis placuit Nationi. Tenores vero dictarum duarum appellationum per praef. M. Joannem Poncetii secundo, & DD. Joann. de Reate, et M. Joann. Nicolai interpositarum, de quibus supra fit mentio, de verbo ad verbum sequuntur, et sunt tales. Et primo sequitur tenor appellationis secundae praef. M. Joannis Poncetii.

Non recedendo ab oppositione, et appellatione super per Joann. Poncetii Licentiatum in Decretis, Canonicum Bisuntinensem, et Rectorem Parochial. Ecclesie de Ornaus Bisuntin. diocesis, ac sacri Collegii RR. PP. DD. S. R. E. Cardinalium clericum, procuratoremque plurium DD. Ecclesiasticorum, in dicta oppositione, seu appellatione nominatorum, suo proprio et DD. suorum, et aliorum ceterorum sibi in hac materia adherere volentium facta et interposita, in vener. Natione Gallicana, a quibusdam DD. Praelatis, et aliis sequentibus, inter quos S. Sedem, et Apostolicam Cameram, et sacrum Collegium dictorum DD. Cardinalium S. R. E. iuribus et possessionibus antiquis, praesertim vacantibus seu primis annatis dignitatum, et beneficiorum vacantium, tanto tempore per eos pacifice possessis, quod de initio hominum memoria non existit, spoliare, et a quibusdam deliberationibus, et praesentis conclusionibus super illa materia factis, immo verius extortis, posset contra praef. Joannem, et plurium aliorum oppositiones, seu appellationes, sed potius eis inhaerendo, et attentatas declarando, illas per istam, et istam per illas justificando, ac nullitatis, iniquitatis, et injustitiae ipsarum praesentiarum deliberationum declarando, dicit et asserit, quae sequuntur.

Primo quod processum fuit ad dictam deliberationem praeter et contra ordinationes, et observantias huius sacri Concilii, et Nationum in eo existentium, praesertim dictae vener. Nationis, & specialiter contra ordinationes, quibus cavetur, quod nulla materia ponatur in deliberatione alicujus Nationis seorsum, donec prius fuerit advisata inter DD. generales Deputatos ipsarum Nationum simul congregatos, et inter eos deliberatum, an sit repellenda, vel differenda, aut quando in deliberatione ipsarum Nationum sit ponenda.

Item, quia quando aliqua materia, ut praemittit.

ANNO
CHRISTI
1431

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1112

mittitur, debet poni in deliberatione, hoc fa-
ri debet per D. tunc presidentem in Natione,
& non per quemcumque alium, cuiuscumque
gradus, vel status existat.

Item, quod nullus cuiuscumque gradus vel
status existat, possit vel debeat aliquid conclu-
dere in dicta Natione, nisi solus Presidentis de-
bite per maiorem partem dictam Nationis ele-
ctus; quorum omnium contrarium hic existit
observatum; nam contempto D. Presidente di-
ctam Nationis, ac etiam contemptis DD. gene-
ralib. Deputatis, & aliis Nationibus, D. Pa-
triarcha Constantinop. primo dictam materiam
posuit in deliberatione, & postea M. Pontius
Simoneti, nulla fretus auctoritate vel potesta-
te, nisi sicut unus alius de aliis Magistris, po-
suit eam secundo in deliberatione, & ad cla-
mores ipsius, & quorundam aliorum fuit nul-
liter, & taliter qualiter dicta deliberatio facta,
& materia sine Presidente conclusa in Congre-
gatione immediate Presidenti D. Episcopo To-
lonensi loco R. P. D. Patriarcham Antiocheni
Presidentis in dicta Natione, per prosequentes
istam materiam, contra eundem D. Patriar-
cham Antiochenum fuit facta magna murmu-
ratio imponendo sibi quod dissimulabat, & scien-
ter dicebat procedere in ista materia, & tan-
dem tunc revocaverunt eum a dicta Presidentia,
& petebant, quod concluderetur per dictum D.
Tolonensem, & ipse noluit concludere, sed respon-
dit eis, quod postquam revocaverant a Presidentia
dictum D. Patriarcham Antiochenum, loco cu-
jus venerat ipse D. Tolonensis, nullam habebat
potestatem concludendi, & sic recessit.

Et nihilominus in Congregatione sequenti,
videl. die secunda Novembris, postquam dictus
D. Patriarcha Antiochenus gratis proposuisset
in dicta Natione aliquas excusationes, ex-
cusando se a dicta Presidentia, & rogando quod
eligeretur, quem eligere vellent, praefati prose-
quentes dictam materiam vacantiarum contra
sedem Apostolicam, & dictum Collegium, pro-
pter nimiam & inordinatam affectionem, salva
eorum reverentia, quam habebant ad illam ma-
teriam, non expectaverunt, nec permiserunt,
quod eligeretur aliquis Presidentis, sed prius per
clamores & impressionem fecerunt concludi si-
cut voluerunt, & aliter quam esset per ma-
iorem partem deliberatum, & postmodum etiam
pluribus clamoribus interpositis elegerunt in Presi-
dentem D. Patriarcham Antiochenum; & sic
clare patet, quod quando ipse concludit, iam
non erat Presidentis, quia in Congregatione pra-
ecedenti, ut praedictum est, fuerat revocatus, &
post dictam conclusionem fuit electus.

Uterque dicit, quod licet per maiorem &
sanctiorem partem dictam ven. Nationis fuisset al-
ter deliberatum, videl. per aliquos, quod pra-
dictam vacantiam simul tollerentur, & providere-
tur, & quod darentur Deputati notabiles viri
non passionati in hac materia, qui cum aliis
Nationibus prius tractarent & adviserent, quo-
modo ista materia esset tractanda, ad honorem
& utilitatem R. Ecclesiam, ceterarum Ecclesia-
rum, & totius Cleri, & per alios, quod ista
materia differretur, nihilominus praedicti hanc
materiam prosequentes, ut praemittitur, procu-
rarunt per magnos clamores suos post opposi-
tionem seu provocationem praedicti Joannis ap-
pellantis, & nonnullorum aliorum, concludi
quod dicta vacantia tollerentur; postea non as-
signando aliquem terminum, nec tunc ordinan-
do de Deputatis super alia provisione.

Item dicit, quod in arduis materiis, quando
est discordia inter Patres, debent audiri omnes
quos tangit, & quorum interest, & si sint ali-
qui oppositores, antequam concludatur, debent
examinari causas suarum oppositionum, quas hic
non fuit observatum; nam licet ipse Joannes
& multi alii parati essent dicere & assignare
causas suarum oppositionum, suis & DD. su-
orum, quorum sunt procuratores, nominibus,
non tamen fuerunt exauditi, sed fuerunt im-
pediti dicere vota sua per clamores, & terro-
res illatos patenter, & secreto per dictos ma-
teriam prosequentes, qui inferabant minas de
procurando damna contradicentibus suis opini-
ni, & de procedendo contra ipsos, dicentes,
quod contrarium facere esset contra eorum in-
structiones, cum tamen eo modo, quo dicunt,
continetur in suis instructionibus, prout refe-
runt, & asserunt multi, qui viderunt eos.

Item dicit, quod diu antequam de hac ma-
teria vacantiarum tractaretur, DD. Cardinales
sponte, & gratis, etiam non requisiti, DD.
per sacrum Concilium Deputatis super refor-
mationibus obtulerunt, quod dicta vacantia mo-
derarentur, & Ecclesiam nimis taxatae reduc-
rentur ad debitam taxam, & ordinaretur de
temporibus & modis solutionum faciendarum,
ut dicta Ecclesiam non essent nimis gravatae,
vel oneratae, & nullus haberet causam conque-
rendi, nec oporteret imponere nova onera su-
per Ecclesiis: qua oblatione penitus contempta
praedictam hanc sublationem vacantiarum pro-
sequentes ad praedictam conclusionem, ut pra-
mittitur, de facto processerunt, sic volentes sei-
ptos, ut dicitur, liberare, & dicentes quod ali-
ter bene provideretur Ecclesiam Romanam, quod
fieri non posset, nisi imponendo nova onera
super minoribus beneficiis, ad quod dicti hanc
materiam prosequentes tendere videbantur, & per
quod totus Clerus nimis gravaretur, & se-
queretur in exactionibus nimis oppressio subdi-
torum; ex quibus causis apparet, semper lo-
quendo cum debita reverentia, dictam conclu-
sionem fuisse factam per clamores inordinatos,
nulliter, indebite, per impressionem, & con-
tra iustitiam, & etiam contra conventiones ha-
bitas cum D. Rege Romanorum, & Nunciis
Petri de Luna, videl. quod pendente tractatu,
seu conventionem, quae nunc pendet, super sa-
cro prosequenda unionis, nihil innovaretur, in
his maxime quae concernere possent statum Pa-
pae, & Ecclesiam Romanam. Ista est enim tanta
novitas, quod posset impedire, vel saltem dif-
ferre dictam unionem propter contradictiones &
discordias.

Et propter dictum Joannes videns praedictos
DD. suos, seipsum, & sibi in hac parte adha-
rere volentes, & statum Ecclesiam Romanam, &
totius Cleri laicos, gravatos, & perturbatos ex
causis praedictis, timentesque ulterius aggravari
per impositionem novorum onerum super Ec-
clesiam suam, & sibi subditis, nominibus quibus
supra, provocat, & appellat in his scriptis con-
iunctim ad sacrum Generale Concilium & fu-
turum summum Pontificem, & Apostolos pe-
tit instant, instantius, & instantissime, &
cum debita instantia, per D. Presidentem di-
ctam Nationis, & alium, seu alios, qui eos de-
dere velit & possit, seu velint & possint, super
omnibus & singulis praemissis, una cum vestra
responsione, vel sine, praedictis appellans po-
nit nominibus quibus supra, sibi confecti & su-
per instrumentum publicum, & instrumenta pu-
bli-

ANNO
CHRISTI
1418.

biles, unum vel plura, & ut quot fuerint necessaria, & cum processionibus corrigendi, addendi, vel dimittendi, prout videbitur expedire.

Albertus vero appellationsis Celsus per D. Joannem de Reate, & M. Joannem Nicolai supradictos datus, & interpositus tenor sequitur in hunc modum.

Coram vobis R.R. PP. DD. Pontificis, venerisque Prælati & alii Nationis Gallicane Constantiam congregatis, ac coram ipsa Natione pro generali Concilio celebrando, presentes, & personaliter, Joannes de Reate Doctor, & Joann. Nicolai Tullensis ac Virtutem. Ecclesiarum Canonicus, procuratores sacri Collegii R.R. PP. DD. S. R. E. Cardinalium constituti appellando proponunt nomine S. R. E. & sacri Collegii prædictorum, & omnium huic appellationi adherere voluntatem, & dicunt, quod licet Romanis Pontificibus, quibus insumitur universalis cura regiminis, omni jure sit subsistendum ab inferioribus Ecclesiis, que omnes a Romana Ecclesia descendunt, pro sustentatione onerum is pro universalis regimine incumbunt, ac R.R. PP. DD. Cardinalium, qui eisdem in officio coadjutores existunt, ac etiam aliorum officialium Romanæ Curie, ipsi Romano Pontifici, & universo orbi servitium, sicut Ecclesiarum aliarum pontificibus, per alias inferiores, etiam ex ordinatione Lateranen. Concilii providendum est; cum etiam in quibuslibet aliis rebus publicis, regiminibus, seu regalis, aut communitatibus hoc semper observatum fuerit, & hodie servetur, quod illis qui insistant regimini reipublicarum, de publico provideatur; cum etiam ipsi Rom. Pontifices, & DD. Cardinales, ac officiales prædicti a L. C. CC. annis & ultra tempus, de quo memoria non existit, fecerunt; prout etiam de presenti existunt sedes, & Apostolica camera in possessione pacifica & quieta, Prælati inferiorum Ecclesiarum, imò & Concilii Generalibus pluribus interim congregatis scientibus, patientibus, & non contradicentibus: imò postquam de hoc tractaverunt, saltem tacite approbantibus, percipientibus, & levandi annatas, vacantias, communia servitia, per omnes & singulas provincias Christianitatis, & major pars sustentationis status Papalis, & tunc Curie in hujusmodi annatis, seu vacantibus & communibus servitiis, que ideo communia servitia appellantur, quia pro servitio quod communitati & Reipublicæ, quod per Papam & Cardinales impenditur, solvuntur, dignoscatur consistere: adeo quod status suum Papa & Cardinales non possent commode sustentare sine hujusmodi vacantibus, & communibus servitiis, atque præsertim, quod propter schismata, quod, proli dolor! in Dei Ecclesia longo tempore viguit, malitiamque temporis, & rabiem tyrannorum, patrimonium Ecclesie totaliter est collapsum, & Camera Apostolica funditus extinguita, nec videtur prædictis appellatibus, nomine quo supra, convenientior modus, & universo clero minus onerosus ad providendum status Papæ, & R.R. PP. DD. Cardinalium, quibus de bonis Ecclesie secundum jura divina & humana, & consuetudinem præscriptam providendum existat, prout nec visum fuit Patribus in Concilio Viennensi in copioso numero congregatis, de hac materia tractantibus, qui circa hanc materiam nihil immutare voluerunt, consuetudinem & privilegium prædicta per hoc saltem

Concil. General. Tom. XXVIII.

Atque approbantes, quod sine vacantibus, communibus servitiis, seu annatis, moderate tamen in quantitate, loco, & tempore solutionis exarandis, & prout per collegium dictorum DD. Cardinalium jam est oblatum in scriptis inter illos, qui pro parte Nationum deputati sunt super reformatione, videlicet quod communia servitia Prælatorum non possint solvi etiam a volentibus omne onerum, & quod finalis Constitutio, que servetur ut necessitate, quod a die habuit possessionis, in fine anni, solvatur medietas, & in fine alterius anni alia medietas, & si pluries in anno vacaverint, non solvatur nisi semel, & quod Ecclesie vel Monasteria indebitis taxata, debitas tarentur, atque præsertim quod spolia defunctorum Prælatorum, & fructus medii temporis Ecclesiarum sive beneficiorum vacantium, & procuraciones, que ratione visitationis; item decime, per alias Constitutiones adhibitæ per Reformatores prædictos sunt sublata Papæ, & Romane sedis; unde si etiam tollantur annate prædictæ nihil dimittatur Papa, & R.R. PP. DD. Card. & sui Curie, unde vivant; quod non est aliud dicere, nisi quod vel non sit Papa, & Cardinales, nec Curia, vel quod serviant Reipublicæ totius Ecclesie, & non habeant unde valeant sustentari: que res si bene intelligeretur, non fuisset procedendum in ea cum tanta levitate, nec procederetur.

Præmissis tamen non obstantibus, nonnulli R.R. PP. DD. Episcopi, & nonnulli DD. Abbates, non curantes juramentum per eos in eorum promotione eidem Rom. Ecclesie præstitum, & aliis eis adherentes, nescitur quo spiritu ducti, nisi forte quia eorum aliqui sunt debitorum dictarum annatarum, & volunt se hoc modo liberare, juramenta etiam per eos præstita in Camera Apostol. parvi pendentes, non advertentes quod sedes vacante nihil est in præjudicium sedis vacantis innovandum, & quod per innovationem hujusmodi deprimeretur status summi Pontificis, quod nihil est aliud, quam totum ordinem Ecclesiasticum confundere, & profus extinguere, & annihilare super materia annatarum, & vacantiarum in prædicta Natione, ad instantiam prædict. DD. Episcoporum, & sibi adherentium, ut creditur aliis Nationibus inconsultis deducta per minas, terrores, & allegationes voluntatum aliquorum Principum temporalium, quamplures ad suam voluntatem trahentes, alios vero timore terrores, ad non exprimenda vota sua juxta ipsorum conscientias inducentes, in præjudicium libertatis Generalis Constantiensis Concilii; vota etiam dicentium expediens fure Papæ & DD. Cardinalium statui provideri, expressis interruptis, salva ipsorum debita reverentia in præmissis, perperam, & iniuste, indebite & injuste procedentes, etiam, ut verisimiliter creditur, præter conscientiam & consentium Christianiss. Principis D. Regis Francorum, & aliorum Principum domus sue, qui, & quorum prædecessores Romanam Ecclesiam sapienter in multis & magnis necessitatibus sublevarunt, & per consequens non creditur eos nunc ad destructionem ipsius Ecclesie, præsertim vacantis, & plurimum læcessus intendere; primas annatas Papæ non esse debitas, ipsaque de præterito, presenti, & futuro tollendas fore omnino, taliter qualiter per sua vota, ut creditur, declaraverunt, & concluserunt, quantum in eis est, & postea his non contrari e-

N

has

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO
CHRISTI
1611.

ANNO
CHRISTI
1611.

lias Nationes hujus sacri Concilii pro simili
conclusionem facienda totis viribus sollicitave-
runt, nulla pro prius provisione facta seu or-
dinata per eos pro sustentatione Pape, & di-
ctorum DD. Cardinalium; immo quod videretur
prorsus inhumannam, nulla alia de hac re fa-
cta mentione vel requisitione RR. PP. DD.
Cardinalibus, & ipsorum sacro Collegio, ad
quod de jure, & antiqua consuetudine per tem-
pus, cujus contrarii non est memoria, obser-
vata consuetudine pertinuit & spectavit, perti-
net & spectat defensori Rom. & Apostol. Sedis
ea vacante; qui etiam DD. Cardinales hic e-
rant & sunt causa unionis in Dei Ecclesia pro-
curanda, & hinc fuerunt in prejudicium, &
enormem lesionem honoris & status Ordinis
Clericalis; immo etiam, ut dicitur, non ve-
rentur asserere Simoniacum fuisse & esse, eas
in preteritum solvisse, vel hodie solvere; non
advertentes, quod per hac videntur damnare to-
tum Ecclesiasticum statum, a multis annorum
centenariis, & Concilia etiam Generalia, quae
praedictis temporibus facta sunt praed. annate,
seu communia servitia fuerunt ab universo Cle-
ro recepta, & observata sine ulla contradi-
ctione.

Ea propter Procuratores praed. sentientes se
nominibus quibus supra laesos, timentesque per
praemissa alteram de duobus evenire, vel totius
Christianitatis praesertim ordinis Clericalis, cui
in vilipendium reputatur, si etiam unus mini-
mus Clericus mendicare cogatur, subversionem,
aut confusionem, aut novi oneris etiam gra-
vioris ipsi Clero impositionem; ac etiam ti-
mentes ne per huiusmodi novitatem unio Ec-
clesiae impediatur, cum in conventionibus in-
ter Sereniss. Principem Regem Romanorum
& nuncios D. Petri de Luna super modo con-
ventionis faciendae, quae jam pendet, fuit con-
ventum & ordinatum, quod pendente ista con-
ventionem nihil hinc inde fieret novitatis: con-
stat autem quod haec est maxima novitatis, per
quam nimium praesudicaretur, immo pene sub-
verteretur status Romanus Ecclesiae; necnon ti-
mentes per eos ulterius aggravari in futurum,
ab ipsis DD. Praesidente, Episcopis, & Abba-
tibus, eorumque adherentibus in praemissis, & ab
ipsa Natione, nomine quo supra, in his scri-
ptis ad S. Sedem Apostolicam, & ad summum
Pontificem futurum, cum Concilio, si congre-
gatum reperietur, tempore quo huiusmodi ap-
pellationis per ipsos prosecutio fiet, alioquin
sine Concilio, provocant, & appellant, & A-
postolos petunt instanter, instantius, instantis-
sime, & cum debita instantia, per vos dictum
D. Praesidentem dictae Nationis, & alium seu alios,
qui eas dare velit, & possit, velint, & possint,
& super praemissis omnibus & singulis una cum
vestra responsione, vel sine, praedicti appellantes,
nomine quo supra, petunt sibi fieri, & conscri-
bi unum & plura, publicum & publica instru-
menta, & tot quot fuerint necessaria, salvo
jure corrigendi &c. & protestantur.

Rursum die Veneris 22. dicti mensis Nov.
in domo Praed. post prandium fuit dicta Na-
tio de mandato dicti D. Praesidentis congrega-
ta, in qua congregatione praef. D. Episcopus
Aniciensis proposuit de factis annatarum seu
vacantiarum, de quibus supra fit mentio, &
narravit appellaciones propter dictam materiam
vacantiarum interpositas, & alia facta, & in-
de secuta, & petiit in Congregatione praedi-
cta, quod in termino per praef. D. Praesiden-

tem appellacionibus assignato datur Apostoli, &
quod DD. deputati ad visitandum & viden-
dum dictas appellaciones, & ad observandum
responsionem hendam dictis appellacionibus, fa-
ciant diligentiam, & in Congregatione dictae
Nationis relationem faciant de omnibus, & de
propositione sua petis, & requisivit sibi fieri
per nos Notarios dictae Nationis, & quolibet
nostrum publicum & publica instrumentum &
instrumenta.

Et subsequenter die Dominica 24. dicti mensis
Novembris in domo Praedicatorum Constantis
post prandium fuit de mandato dicti D. Prae-
sidentis dictae Nationis congregata in dicta
congregatione praef. D. Patriarcha Antiochenus
praesidens proposuit de duabus appellacionibus,
prima per M. Joannem de Scribanis nomine
Sedis Apostolicae; & secunda per quosdam no-
mine Collegii DD. Cardinalium, & de aliis
super dicta materia vacantiarum appellacioni-
bus interpositis, ac de assignatione termini fa-
cta ad hodie respondendum dictis appellan-
tibus; retento termino juris, & de Deputatis
ad deliberandum super praemissis, ac responsio-
ne faciendae hodie, & de forma responsionis
sibi fieri tradita, quam vidit hac nocte praee-
denti in quodam quaterno papyri, ac de ver-
bis sibi per D. Episcopum Bathoniensem, &
certos alios, ad concordiam tendentibus dictis
appellantibus, & de responsione eis facta, &
etiam qualiter aliqui de Majoribus sacri Con-
cilii & Nationum petebant, quod nihil in-
novaretur in materia vacantiarum praedi-
cta, sed videretur bonus, honorabilis, &
competens modus de providendo statui & ho-
nori summi Rom. Pontificis, sumque Caris,
& DD. Cardinalibus. Quibus propositis M.
Pontius Simoneti supra nominatus dixit, quod
habebat in scriptis in quodam quaterno papyri
responsionem dictis appellacionibus faciendam,
quem quaternum tradidit M. Egidio Zacha-
rie, in iuroque jure Licentiatum, dicendo,
quod ipse M. Pontius Simoneti pro se & suis
adherentibus dabit illa, quae in dicto quaterno
continebantur pro responsione.

Postmodum vero fuit dictum per D. Prae-
sidentem, & multos alios de dicta Natione, in
eadem Congregatione existentes, quod DD.
deputati super ista vacantiarum materia au-
diantur, & suam faciant relationem, ut te-
nentur, prout fuit per dictam Nationem in
Congregatione ordinatum; & tunc fuerunt le-
cta nomina DD. in ista materia Deputatorum,
videlicet primi, & adjuncti, scilicet DD. Episco-
pi Aniciensis, Dolensis, & Sylvanectensis, Ab-
bas S. Maxentii, MM. Ursinus Talevande,
Nicolaus de Gonneffis, Pontius Simoneti sacri
Theol. Profesa, Decanus Lugdunensis, Archi-
diaconus Parvi-Caleti, et nonnulli alii, qui
non sunt hic descripti. Quibus nominibus le-
ctis, praef. D. Episcopus Dolensis super ista
materia rescripsit multa, et specialiter quod re-
sponsio dictis appellacionibus faciendae, non fue-
rat per DD. deputatos bene visa, nisi per
unum ipsorum duntaxat, et quod ille refer-
ret, et alii DD. in ista materia deputati con-
similiter dixerunt, et unus eorum videlicet M.
Pontius Simoneti subjunxit, quod supervenerat
in visitatione scripturarum super dicta materia
confictarum aliquod inconveniens, propter
quod ipsi DD. deputati insimul videre non
potuerunt, subjunxitque causam, videlicet quod
ille qui habebat omnia penes se, et visitabat,
& in

ANNO
CHRISTI
1415.

et in debita forma p[ro]ferre debebat, obdormi-
vit, et casualiter una pars eorum est combu-
sta: tamen dixit quod omnia iterato per ce-
dulas fuerant debite recollecta, et debite in
præs. quaterno papyri descripta, et quod erant
vera, et in debita forma p[ro]ferre, et hoc per
suum juramentum, suamque conscientiam, ma-
num dexteram ad pectus ponendo, juravit et
affirmavit; post quod juramentum et affirma-
tionem prædictam præf. D. Episc. Ancientis,
et idem M. Pontius Simoneti clamaverunt di-
centes, quod fiat responsio secundum quod
continetur in quaterno per præf. M. Pontium
Simoneti dicto M. Egidius Zacharias tradito:
et incontinenti quasi omnes de dicta Natione
in eadem congregatione existentes dixerunt,
quod legeretur dictus quaternio; alii vero di-
xerunt, quod audirentur vota, et fuit auditio
dictorum votorum inchoata.

Et primo D. Patriarcha Constantinop. dixit,
quod fiat responsio dictis appellatibus, prout in
quaterno continetur, reservato dicto quaterno
pro correctione in manu Notarii dictæ Natio-
nis per unum diem. MM. Jordanus Morini,
Guil. Palchri nepotis, Petrus de Versaliis sacri
Theol. Profef. D. N. Francorum Regis Amba-
xiatores dixerunt, quod non viderant istum
quaternum, nec contenta in eodem.

D. Episcopus Atrebatensis dixit, quod illi
de Ambaxiata D. Ducis Burgundis non fue-
runt advocati, & quod detur alia dilatio, videl.
terminus juris, & interim videatur, et delibe-
retur. alii clamaverunt iterum, quod audian-
tur vota, et D. Decanus Lugdunensis, Prior
Celsinarum, Nicolaus de Gonnessia, M. Oli-
verius Guennot, et plures alii dixerunt, quod
nunquam viderunt dictum quaternum, nec con-
tenta in eo, et quod ipsum volunt videre, &
contenta in eo, et quod legatur, & differatur
responsio usque ad terminum juris, alias se oppo-
nunt, et se realiter opposuerunt, et plures alii.

Postmodum iterum clamaverunt, audiantur
vota: et tunc propter murmur diversa clamant-
ium hinc et inde D. Præsides præf. surrexit
de sede sua, et ivit ad loquendum cum DD.
Prælati, et consulendum ipsos DD. Prælatos
singulariter singulos ex utroque latere dicti lo-
ci; et dum dictos Prælatos consuleret, surre-
xerunt de locis suis DD. Elias Ancientis,
et Joannes Sylvanecæ Episc. et loquuti sunt
cum D. Patriarcha præfidente ad partem; et
post eorum locutionem idem D. Præsides re-
didit ad sedem suam, et ait: video, quod fru-
stra laboravi, nam habebam consensum domi-
norum cum quibus sum loquutus, quod differ-
retur hæc responsio, et prorogaretur terminus
usque ad terminum juris, si pars appellatus
consentire vellet; sed D. Episcopus Sylvanecæ
dixit, quod Universitas vult, quod statim fiat
responsio.

Ex illo tunc supervenerunt M. Joannes de
Scribanis procurator Fiscalis, D. Joannes de
Reate Decretorum doctor, M. Joan. Poncet-
ti supradicti procuratores; et dictus M. Jo-
annes de Scribanis, ceterique procuratores di-
xerunt, quod venerunt ad petendum Aposto-
los in termino eis p[re]fixo, et assignato; & il-
lico præf. D. Episcopus Ancientis primo di-
xit, & post eum D. Patriarcha præfides su-
perdictus, quod dictus M. J. de Scribanis an-
te omnia debet facere fidem de mandato suo,
& ita dixit aliis, videl. D. J. de Reate, M. J.

Censil. General. Tom. XXVIII

anni Poncetii, & J. Nicolai, & M. J. de Scri-
banis respondit, et dixit, quod notorium est
ipsum esse procuratorem fiscalem; et D. J. de
Reate, et M. J. Nicolai dixerunt, quod No-
tarius, qui recepit instrumentum potestatis eor-
um, erat ibi præfens: et idem Notarius retulit,
quod instrumentum potestatis eorum receperat;
ipsique J. de Reate, et J. Nicolai obtulerunt
loco et tempore necessariis debitis et op-
portunis ipsum instrumentum producere et trade-
re, ubicumque fuerit opportunum; et tunc fuit
disputatum in ipsa Natione, utrum hoc sufficie-
bat, etsi ante omnia tenerentur docere de man-
datis, et potestatibus eorundem.

Et tandem præf. D. Patriarcha Antiochenus
præsides ad petitionem & requisitionem dicto-
rum DD. Ancientis, & Sylvanecæ Episcoporum,
protestatione præmissa, quod ipsos
appellantes, nec aliquem ipsorum intendit in
præsenti actu, propter aliqua que dicit vel fa-
ciat, habitare, nec admittere, si alias de
iure non forent admittendi, dixitque quod in
dicto quaterno erant aliqua verba descripta,
que viderat, que sibi non placebant: sed quia
tunc non poterat propter murmur, & turbationem
aliter deliberare, & quia placebat majori
parti Nationis, & aliqui etiam de deputatis
volebant, quod fieret incontinenti responsio,
respondit præfatis appellatibus, prout in
præsato quaterno continetur; quem quater-
num penes M. J. Guiardi Notarium publ. in-
fra scriptum dictus M. Egidius Zacharias de
præcepto dicti D. Præsidentis tradidit, & præ-
cepit idem Præsides, quod dictum quaternum
apud me retinerem per unam diem pro corri-
gendo, vel addendo, aut diminuendo, si ali-
quid corrigendum, addendum, aut diminu-
endum foret, antequam copia dicti quaterni &
contentorum in eodem alicui traderetur.

Et incontinenti illi, qui supra se opposue-
rant, & nonnulli alii se opposuerunt, & quam-
plurimi non consenserunt, quod dicta respon-
sio, sive aliqui Apostoli dentur nomine Natio-
nis, prout continetur in quaterno prædicto,
quia non viderunt responsionem, nec sciunt quid
continet ille quaternus papyri, dixeruntque
quod prorogetur terminus juris juxta assigna-
tionem primo factam, in qua fuit reservatus
terminus juris.

Post hæc autem præfatus M. J. Ponceti pe-
titiit Apostolos super appellationibus suis sibi da-
ri, offerens tamen, quia vidit in Congregatione
& Natione præf. turbationem & contradic-
tionem prædictas, quod consentire volebat, &
consentiit, si dicto Præsidenti placeat, quod
idem D. Præsides proroget terminum ad diem,
de qua sibi videbitur, & interim cum bona
maturitate fiat deliberatio super dicta responsio-
nenda, vel Apostolis dandis, & similiter D.
J. de Reate, & alii appellantes illud idem di-
xerunt, & de hoc fuerunt contenti. Et sta-
tim factum est murmur dicentium quod ita
fiat, et aliorum quod statim responderetur:
et tunc D. Præsides dixit, quod responderet
dicto M. J. Ponceti, prout aliis appellanti-
bus responderat, videl. prout in dicto quater-
no superius designato continebatur: protestan-
do de ipso M. J. Ponceti, quod non inten-
dit ipsum habitare, nec admittere in aliquo,
prout protestatus fuit de aliis appellatibus su-
perdictis. Tenor vero præf. quaterni papyri res-
ponsonem & Apostolos, de quibus supra fit

N 2 men-

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1612.

ANNO
CHRISTI
1612.

mentio, continentis de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Cum Evangelica veritas dicat, nihil cum scandalo fundum esse: subiungit tamen, quod necesse est ut veniant scandala. Sed imputet sibi, per quem venit scandalum, maxime adivum. Quia passivum vel defensivum, communiter non est in solo nec in culpa.

Cum autem venerabilis Natio Gallicana, & ipsius venerabilia ac honorabilia supposita, tam majora, mediocria, quam inferiora, Constantiæ congregata, pro generali Concilio inibi convocato & debite congregato, pro deducendo in eo id, in quo habent voces iudicativas, consultivas, & querelosas, secundum materias suppositas & relationes debitas, cogatur respondere, & apostolos, ad quos teneri posset, dare cuidam interpositis appellationi, pro parte Magistri Joannis de Scribanis, afferentis se Procuratorem Fiscalem nomine Camera Apostolicæ & sibi adherere volentium: Pro ipsius Nationis honore, & Conclusionis in ea habitæ, ex qua oriri dicitur interposita appellatio, justificatione, ac veritatis manifestatione, in responsione huiusmodi, & apostolorum petitorum datione, ordinetur veritas. Quæ si scandalum generet apud aliquos, vel etiam alicubi, hoc causam activam præstantibus, non autem venerabili Nationi Gallicanæ, defensivam assumentis, suæque & Ecclesiarum, ac Monasteriorum, ceterorumque Beneficiorum, apud ipsam portionem, necessitatibus prospicienti, adscribatur.

Descendendo igitur ad materiam, noverit idem Magister Joannes de Scribanis, dominique Cardinales, ac eorum Collegium, & ceteri universi, qui tunc et nunc pro generali Concilio sunt & fuerunt Constantiæ congregati, fuisse ordinatum, quod deputarentur de singulis Nationibus certi, qui cum deputatis dominis Cardinalibus convenirent, ad advisandum quæ essent reformanda in Curia Romana, tam in capite quam in ipsius membris, & de modo pro futuro providendi.

Sicut factum fuit, & est, inter sic deputatos Nationum. Cum quibus fuerunt, & tunc erant domini Cardin. Pisanus, Cameracensis, & Florentinus.

Qui domini Cardinales, contradicentibus deputatis Nationis Gallicanæ, aperuerunt materiam sonatarum, & iurium ac minorum servitorum. Ex, quantum potuerunt, fundaverunt, eas esse debitas. Adducendo in medium rationes & justificationes, quas per prius longe advisaverunt.

Discussionem factam inter omnes, validioribus rationibus, & auctoritatibus, Juris divini pariter & humani, demonstratum est, non esse debitas.

Et quamvis dedissent operam ad trahendum ad eorum opinionem quos potuerant: inductione tamen facta de singulorum deputatorum votis, longe major fuit pars, quod non debeat, nec ulterius tolerari deberet.

Propter quod domini Cardinales concludere noluerunt, sicut & in aliis fecerant.

Et sic fuerunt primi qui materiam promoverunt & aperuerunt. Unde secuta sibi impudent, et nulli alteri.

Novit etiam idem de Scribanis, dominique Cardinales, & ceteri alii, deputatos fuisse certos alios de singulis nationibus, ad advisandum de remediis, & modo procedendi, & providen-

di in exorbitantiis, exorbitanterque ac indubite factis, de præterito, in Curia Romana per plium Joannem, tunc Papam, & alios de tempore suo.

Inter quos fuit advisatum: quod dominus Joannes præfatus, & Curia sua Romana Apostolica, & domini Cardinales, & eorum Collegii Camerarius, sive pro Camerario legere, a beneficiis Prælatorum & Prælatuum vacantibus, & quoties vacabant, etiam si ter aut pluries vacassent in anno, pro qualibet mutatione tituli, voluerunt habere & exigere fructus primi anni beneficii sive prælaturæ vacantis, & aliquando longe ultra: Et quandoque Papa qualibet vice annatas vacantes habebat, & Cardinales nihilominus partem mediam: Quodque propter Vacantias fuerunt quandoque privati Prælati, & translati invitati: Et quandoque propter plus offerre, sumtis aliis coloribus, assumti & alii Prælati, qui forte non fuerunt præferendi.

Ex quibus secuta sunt strages, guerræ, scandala, etiam nondum sopita.

Et quia exorbitanter factum fuerat, & contra jus & iustitiam, in oppressionem Prælatuum, Ecclesiarumque, Monasteriorum, & beneficiorum, & etiam personarum quibus contigerat & ita factum fuerat: Per eisdem deputatos pluribus rationibus fuit conclusum: Non debitum, & esse tollendum de præterito. Et per aliquos ex iisdem fuit dictum, propter eandem rationem & infra dicenda esse extendendum ad futura.

Et super hoc fuit composita schedula, & inter eos lecta, et, sicut solet fieri, communicata, et deinde ad Nationes singulas missa. Saltem per deputatos dictæ venerabilis Nationis Gallicanæ fuit relata in eadem atque lecta.

Et communiter super ea solemniter septem diebus deliberatum successively, sociate dicto de Scribanis, dominis Cardinalibus, collegialiter ac singulariter: Qui etiam in huiusmodi odium et vindictam dixerunt, aliquos notabiles Prælatos excommunicatos, contra rei veritatem, etiam ex ipsorum parte eorum nominibus non expressis: Magistro Joanne Ponceti, pro eorundem Collegii clerico et Promotore legere, qui se interponere appellationem dixit, aliisque Nationibus, et cunctis Constantiæ pro generali Concilio congregatis, scientibus. Et debite in ea conclusum fuit: De præterito, præsentis, et futuro esse tollendum.

Causa vero motiva, rationesque & jura, collecta, quantum fieri potuit, ex dictis diversorum, qui in dicta Natione deliberaverunt, & alias aperta fuerunt, subsequenter exprimentur.

Et juxta Gregorii responsivum oraculum, & Concilii Lateranensis prohibivum edictum, initium & causam debendi istarum præstationum fructuum primi anni Prælaturarum, Dignitatum, vel Beneficiorum vacantium, qui afferuntur debiti, & quos volunt exigere diligenter inquirentes: Privilegiis, consuetudine, aut prescriptione non posse defendi, certum est.

Sicut fuit observatum, & de non vacantibus in Curia, secundum antiqui juris ordinem, nullum reperiri posse initium, præterquam reservationem quandam temporalem, primo per Joannem Papam XXII. factam, pro certo palatio ultramarino, & quibusdam aliis necessitatibus suis, de omnibus Dignitatibus & Beneficiis, exceptis Abbatibus.

Pro.

ANNO
CHRISTI
1417.

Propter quod servatum est in Anglia usque ad hodiernum diem, nihil sedi Apostolicæ solvere, pro huiusmodi Abbatibus fructibus Abbatiarum vacantium.

Exceptis Episcopales, & etiam alias supra, majores, per expressam, Certeque postmodum fecit super istis declarationes.

Deinde, postmodum nonnulli Romani Pontifices, ipsius successores, etiam certis temporibus similes fecerunt Reservationes, certis causis expressis. Quas Clerus, Principes, & populus aliquo tempore tolerarunt. Sed postmodum nimium gravati ex iis, in aliquibus regnis & provinciis, recusaverunt solvere. Prout fuit factum in Anglia, & quibusdam aliis locis. Eo quod per modum facultatis toleratum fuerat.

Et sic quantumcumque eis placuit, licite poterunt atque possunt recusare. Maxime quia cessant causas, quæ tunc erant: Eo quod non sit passagium ultimarum, vel aliud virtuosum ex talibus pecuniis.

Et quia Italiam, Galliam, Alemaniam, & Angliam partes, per Dei gratiam sunt unitæ ad invicem, propterea tolerari non debent. Cum propter divisionem, temporibus retroactis, aliquantum diutius fuisset toleratum.

Non sine reservatione aut contradictione, quæ impediunt & cessare faciunt exactionem, reperitur talis præstatio decem annis continuata. Et quando erunt talia, præscriptionem non inducunt, maxime de supremo ad inferiores, & minus consuetudinem; Ut est Juristis notum, & infra expressius dicitur.

De vacantibus vero & fructibus primi anni majorum Prælaturarum, Abbatialium videlicet, Episcopatum, & supra, nullum aliud initium fuisse invenitur, quam voluntaria & gratuita oblatio quorundam, qui in discordia electi ad Abbatialem vel Cathedralis Ecclesiam, dum proficerentur in curia, per appellationem ad eam factam, per eum, qui obtinebat finalem victoriam, & promovebatur sive eligeretur.

Et talis oblatio & gratuita datio, iuxta valde Italicum, dicta fuit servitium: Et secundum Alemanos propina dicitur. Et dicta fuerunt servitia communia. Quia communiter inter eos dividebantur, eo quod singulos, quibus dare volebat, non convocabat. Et singulis dare fuisset nimium onerosum his, qui tunc agebant in publico Consistorio.

Sed postmodum deductum est in Consistorium secretum. Quod tamen fuerat & simoniacum vel multum de simonia suspectum, & species mali crudelis, etiam prætextu consuetudinis: Tum, quia ante vel post promotionem ad huiusmodi dignitates, aliquando huius prætextu dare vel recipere, secundum sacros Canones est etiam prohibitum: Tum quia alienatio est talis oblatio, datio, vel obligatio, quam etiam facere non potest talis electus vel promotus.

Et successivo tempore, volentes gratuite dare, & voluntarie conferre summam certam, vel aliquid: Eo quod tunc nulla certa taxa esset in Camera: Quoad aliqua ad tertiam partem valoris Episcopatus, Monasterii, aliqua vero ad mediam, in aliquibus etiam taxa dictum valorem excedis, prout in libris Cancellarius scriptis sunt, & ultra, pro minoribus servitiis, compulsi sunt dare, & offerre, ad solvendum, se & Monasterium, sive etiam obligare, per suarum litterarum retentionem.

Et novissime additum est, & compelluntur per eandem retentionem se obligare ad id, quod reperiretur esse debitum in libris eorum Camera, sive dominorum Cardinalium, per oblationem vel obligationem alicujus prædecessoris Monasterii vel Ecclesie, ad quam assumitur vel transferitur.

Ex quo resultat periculum & maxima absurditas, propter diversitatem librorum, in quibus diversimode possunt scribi solutiones, vel non scribi, secundum diversitatem, vel obligationem, aut forte malitiam officiariorum, qui præsent talibus, prout quandoque compertum est. Quemadmodum de hoc per formas obligationum, quas super hoc habent in Cantellaria, & quas in talibus observant, quarum copia inferius scribitur, poterit constare plenius.

Et nullus talis modus inducit consuetudinem, præscriptionem, nec justam causam talia exigendi vel etiam observandi: Tum, quia gratuita vel voluntaria oblatio, unius vel plurium singularium, non inducit consuetudinem vel obligationem, ad quam teneantur alii, nisi velint. Cum hoc sit per modum facultatis, quod præscribi non valet. Nec est jus continuum. Quia respectu diversorum & separatorum corporum, oblatio & datio perfecta est: quæ per successores continuata non est. Et si continuata foret, nihil refert ad alios. Et quia etiam quamplures ex illis, qui obtulerant & debebant, seque ad solvendum obligaverant, postmodum recusaverunt solvere, tanquam indebitum. Nec etiam solverunt.

Tum, quia nullo statuto privilegio, consuetudine, præscriptione, aut alio titulo, potest induci, quod propter conferre aut consecrative promotioni aut electioni alicujus Monasterii vel Ecclesie Cathedralis, sive ut præficiatur administrationi Prælaturæ, Beneficii, sive Ecclesie, aliquid possit, vel debeat peti vel exigi. Eo quod secundum Apostolicas & Canonicas traditiones, clarissime foret simoniacum.

Tum, quia non petuntur, neque exiguntur hæc annate per Cameram Apostolicam & dominos Cardinales, ex eo quod vacant, sed quia collationi & promotioni, quæ fit per Papam, assentiunt. Et hoc est clare secundum canones simoniacum.

Tum, quia constat, quod propterea exigantur, quia conferunt, seu electioni vel promotioni consentiunt, & non quia vacant, eo quod ab illis, qui promoventur ad prælaturas huiusmodi extra Curiam, & per alium quam per Papam, nihil habent, vel exigunt. Et constat ex eo, quod nihil percipiunt in tali exactione, nisi domini Cardinales qui actu sunt presentes, tamen de jure communi omnes Cardinales etiam absentes participarent, si, quia vacant, deberentur, vel exigentur.

Tum, quia talis usus vitiosus, inhonestus, & continens speciem mali, & de jure prohibitus. Propterea nulla consuetudo potest super eo firmari, & minus præscriptio induci. Violentantur enim qui in Curia promoventur, ad dandum & offerendum, sive & Monasterium sive Ecclesiam, ad quod sive ad quam promoventur, obligandum, ad solvendum taxam sive quotam, quæ refertur eis esse in libris Camera, cum minoribus servitiis, & omne illud, & quicquid reperitur dubitari per dationem vel obligationem consensitum, factam Cameram Apostolicam, & dominis Cardinalibus, suorum prædecessorum, per litterarum promotionis suarum

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1111

penitentiam & detentionem. Et tales modi nunquam inducunt consuetudinem, neque prescriptionem, cum sint violenti. Et cum hoc resultat alia violentia. Quia, quantumcumque promoti, benedicti, vel consecrati, & notum sit Monasteriis vel Ecclesiis quibus praesentantur, sine litteris ejusmodi non possunt intrare possessionem, propter constitutionem penalem, factam in favorem hujusmodi indebitarum exactionum, quae incipit in *Extravagant. Commun. lib. I. tit. 3. cap. unic.*

Tum, simoniacum vel suspectum de simonia: Quia petuntur fructus primi anni, & solvitur in Curia realis pecunia pro fructibus colligendis in partibus: & quia solvitur ante tempus: & quia quandoque solvitur totum Camerae, & ante adeptam possessionem. Et nihilominus Cardinales taxam requirunt, & per retentionem litterarum exigunt, re vel obligatione, quando possunt.

Tum, quia ex praemissis infertur rationabilis diffamatoria murmuratio contra Romanam Curiam, quam Deus servare puritatem & justitiam, & ab omni specie mali abstinere voluit. Resultatque insectio & pullitas omnium & singulorum quae sunt in praemissis, datione, oblatione, obligatione, sive contra obligantes summatione & submissione, propter modum & causam, ex quibus fit concurrentia in actu, qui non tenet. Propterea, qui dicuntur incidere in sententias, quae ejusmodi occasione feruntur, non debent eas tenere, nec timere, nec videntur absolutione indigere. Propter enim praedictam concurrentiam, continent errorem intolerabilem, & quia sunt contra jus constitutionis. Nam videntur hominem obligare ad incidendum in haeresim, iargo sumto vocabulo, videlicet quod sit licitum spiritualia emere, vel pro spiritualibus pecuniam & temporalia dare.

Tum, quia talis consuetudo, praescriptio, seu privilegium, quando essent, nimium forent Ecclesiis, Clero & Provinciis onerosa, & substantiarum Ecclesiarum destructiva. Et propterea de jure nulla esset praescriptio, quae ultatenus procederet. Et privilegium, si quod appareret, non solum de jure decurtandum, sed etiam totaliter submovendum, utroque jure hoc testante clarissime.

Tum, quia Praelatus quilibet, qui in Curia promovetur ad Monasterium vel Ecclesiam Cathedrali, antequam suae expediantur litterae in Curia, jurat nihil de juribus Monasterii vel Ecclesiae alienare. Et ipsis in Cancellaria expeditis, & deinde bullatis, ac etiam registratis, portantur ad Cancellariam, a qua haberi non possunt, nisi primo se obliget, ut praefertur. Quae obligatio est alienatio clara. Et sic promotus videtur cogi committere simoniam, & simul perjurium.

Tum, quia non fuisset credendum, nec est, Camerae Apostolicam, ac dominos Cardinales, aut quoscunque alios, propter quodcumque lucrum, sive temporale commodum, velle sustinere, aut etiam defendere tantam inhonestatem, praetextu cujuscumque consuetudinis, praescriptionis, aut privilegii, etiam quando essent, in quibus includuntur labe simoniae, & clarum perjurium, scandalumque, & damnatio animarum.

Tum, quia adhuc, praemissis cessantibus, & supposito, quod annatae petite deberentur, tollendae sunt ex toto, causis & inconvenien-

tibus ac scandalis sequentibus. Nam licet secundum Apostolicam doctrinam Papa potestas a Christo immediate sit, tamen est ad Ecclesiam edificationem, & non ad ipsius destructionem. Quae tamen resultaret in observatione praedictorum: Estque hujusmodi potestas ordinata ad justitiam & rectum judicium exercendum, quod non obligaret, & cessaret in exactionibus praemissis. Haberetque praesidere propter bonum publicum, & salutem animarum, & non propter seipsum. Alias videretur abusus. Nec videretur facultas Papae nec Ecclesiae Romanae concessa, neque eis competit pro libito voluntatis, exactiones, sive praestationes aliquas imponere ecclesiasticis. Cum eorum non sit dominus, sed tantummodo Christus. Maxime per quas auferretur ipsarum oppressio, vel inde oritur scandalum, deturque causa murmurandi, vel etiam resultet detrimentum animarum, aut frustraretur sive fraudetur intentio fundatorum Ecclesiarum Cathedralium, Monasteriorum, & aliorum inferiorum Beneficiorum.

Tum, quia per exactionem praedictarum annatarum, tam ardentem & inhonestam exactionem, sine Cleri, Principumque, in quorum dominio sunt, & eorum de genere, qui ea fundaverunt, expresso consensu, & levem decimas impositionem, sequute sunt oppressiones in Clero, & in Ecclesiis. Et inde murmuraciones graves exortae, & apud Regem, magnosque Principes, & alios Nobiles, & illos de populo usque ad plebejos, scandala. Quia vident patii ruinas Ecclesias Cathedralis, Monasteria, aliaque Beneficia, quae sui primogenitores & alii magnates fundaverunt, & uberanter dotaverunt, & largiti sunt Ducatus, Comitatus, & alias dignitates temporales, Baronias, Castra, Terras, Jurisdictionem, & alia temporalia bona, pro sustentatione ministrantium in divinis, & ad divini cultus honorem, & augmentum, suorumque peccaminum expiationem, alimentationem pauperum, redemptionem captivorum, Ecclesiarum ipsarum edificationem & reparationem terrarum, ac possessionem Ecclesiarum, & Monasteriorum culturam, iudicium ipsarum prosecutionem, conservationem, & defensionem. Quae omnia cessant, nec fieri possunt. Sed numerum in Ecclesiis sic fundatis ministrantium, juxta fundatorum ordinationem, minuere oportet, propter dictas intolerabiles exactiones.

Tum, quia scandalizantur, & inde murmuratur, cum recurrunt ad causas propter quae tanta contigerunt: dicentes, non fuisse intentionem fundatorum, nec eorum existere, quod propter tales exactiones, vel etiam similes, vel propter replere quadraginta aut etiam plures personas, deberent frustrari intentionibus suis fundatores, & ipsi in hoc pati verendum, quod dotata per eos & largita tam exuberanter, deducantur ad ruinam, & patria reddatur infirmior ad se defendendum contra hostes: eo quod Castra & Munitiones nec retinere nec defendere possunt quibus collata sunt. Et propterea id nolle pati omnino, dicunt. Cum talia in nullo subdantur Papae nec Cardinalibus, ut fiant eis tributaria, cum sint feudalia, aut mere temporalia.

Tum, scandala & murmuraciones insurgunt, dum vident & sentiunt exigi ejusmodi vacantias & praestationes, sine pietate & misericordia, aut aliqua remissione, quantumcumque impotentibus. Et hoc notum fuit, sicut contigit in Ab-

ANNO
CHRISTI
1417.

bate S. Saturnii Tolofani, compulso obligari ad taxam sibi relatum, quæ erat quatuor milium & ducentorum florenorum, & non valet annis omnibus, etiam vivendo supra locum, quingentes. Et tam ipse quam plures alii compelluntur per exactores deputatos, usque ad impignorationem terrarum dotalium Ecclesiæ, vel Monasterii, & usque ad venditionem calicum, etiam non conditorum, librorum & aliorum ornamentorum, & bonorum aliorum Ecclesiæ, quæ petuntur solvere.

Tum, quia scandala & mormurationes insurgunt, quod propter huiusmodi exactionem, Prælati & alii ministri reputantur per exactores excommunicati. Et per processus ac litteras, quas affigunt in locis publicis, eos denunciant, injuriantur, & verecundiam faciunt in diebus solemnibus, nec coram aliis audent celebrare. Licet in veritate non teneant sententiam. Inde scandalizantur Principes & alii de populo. Et in tantum arduantur ad solvendum, quod pro dilationibus non dantur nisi tres menses. Et pro littera & sigillo relationis sententiæ oportet solvere realiter tres vel quatuor florenos cum dimidio. Si sit simoniacum, videat unusquisque. Et sunt in anno XX. floreni, sine eo quod dare oportet Clericis, ad huiusmodi prosecutionem deputatis, & quod expendit nunciis in eundo & redeundo; nec per hoc principale minuitur.

Tum, scandala sunt exorta & non cessant propter exactiones prædictas ex eo, quod, postquam Ecclesiæ Romana continuavit tales exactiones, non cessavit a guerris. Et major sollicitudo Romani Pontificis, & suorum Cardinalium, usque ad Joannem inclusive novissime depositum, fuit de guerrarum continuacione, in qua fit effusio humani sanguinis. Et licet etiam habeat temporale imperium, non tamen cadunt honeste talia in viris tam perfectis. Et quia per humilitatem, sanctimoniam, & devotionem, solebant jura Ecclesiæ in esse conservari, retineri, & acquiri, sine artificiali gladio, aut alia violentia.

Tum, quia propter tam promptam numerationem huiusmodi vacantiarum, & aliarum exactionum, Camera ac alii domini Cardinales non curaverunt neque solliciti fuerunt de dote & patrimonio Ecclesiæ Romanæ, de quo vivere possent & debent, neque de recolligendo tributa, pensiones, & debita, quæ rationabiliter eis deberentur. Sed ea per expressum remiserunt, & remittunt. Prout fecerunt aliquibus communitatibus. Etiam moderni domini Cardinales, centum millia Florentiæ cum quibusdam aliis, Regi Apulie tributa pro quindecim annis, & cuidam Marchioni, remisit. Et ita fecerunt pluribus aliis, quibus concesserunt dari terras, & castra patrimonii Ecclesiæ, de quorum fructibus vivere habent. Et videntur quodammodo affectare occupationem dicti patrimonii, & non solutionem dictarum pensionum, & etiam tributorum: Ut sub illo colore possint dictas vacantias, & alias exactiones exigere, ac per hoc collationem beneficiorum, & promotionem ad Prælaturas retinere, ut inde magis ab illis de Clero timeantur, & universales reverentur, & etiam honorentur, sicut de factis observant.

Tum, scandala, propter præmissas & similes exactiones, & ipsum modum exigendi, in Gallis exorta sunt, eo, quod superfluitates de genere illorum, qui Ecclesiæ, Monasteria, & alia

Beneficia dotaverunt, audientes referri, quod pro pecuniis beneficia habentur in Curia Romana, & quod propterea ruina & præmissas beneficiorum destructiones sequebantur, querelam fecerunt fieri apud Regem Francorum eorum, summum principem. In cujus Parlamento, & suo Consistorio, auditis quæ fuerunt proposita pro parte Camere Apostolicæ, & dominorum Cardinalium (quod bene sciunt aliqui ex istis) fuit clare & ad plenum solemniter, apertum, & evidenter monstratum, quod nullo jure deberentur, & quod clara simonia in modo se habendi includebatur, quæ plurimum erat sibi periculosa, & ad ipsum spectabat, ut dicebant, in suo dominio reprimere tales abusus, & vitiosos excessus, ne consentiendo iram Dei provocare videretur in seipsum, juxta Gregorianam Epistolam, Theodorico & Theoberto Francorum regibus missam, in Decretorum volumine insertam. Fuitque clare demonstratum, quod ultra præmissa & multa alia inconvenientia, pro tales exactiones vacuabatur regum & dominium suum pecuniis & divitiis, quæ ad nullam pietatem applicabantur, sed postmodum malos & pessimos pariebant exitus & causabant effectus. Quodque Romani Pontifices, pluries fuerant moniti & requisiti, ut in his tam scandalosis, & causantibus animarum damnationem, providerent, & canonica ordinata darent. Quod facere neglexerunt. Certam igitur provisionem tunc super his rationabiliter edidit. Quæ per quoscunque regnicolas & in dominiis suis domiciliatos, sub divina & regia offensa servanda est. Et, quando deberentur, propter tale scandalum tollendæ sunt.

Tum, quia nec dicta provisio totaliter sufficit, quin per prædicam Romanæ Curie aliqua pecuniis intervenientibus in dominiis suis beneficia conferrentur, & resultaret, quod prius per solemnes suos Ambaxiatores (adjunctis Nunciis notabilibus, pro parte Prælatorum & Cleri regni sui atque Universitatis Parisiensis) destinatos ad Romanam urbem, inter cetera domino Joanni, tunc in sede Apostolica & Romana sedenti, proponi, eumque requiri, exhortari & moneri fecit, ut tales exactiones, per quas tales abusus sequebantur, et perditio animarum, submovere curaret, et providere non tardaret. Qui verbo respondit, hoc sibi placere et totaliter submovere velle, et super hoc onerare Legatum, quem destinaturus, ut dicebat, erat ad Franciam. Et, quia nulla provisio secuta est, licet iuste potuisset ac posset, dicti Gregorii Epistolam, et alias de jure, per seipsum providere, magis mite in favorem et honorem Ecclesiæ volens in hoc se habere, distulit, et suis Ambaxiatoribus, et aliis, pro Prælatibus atque Clero Regni sui et Delphinatus destinatis ad præsens Generale Concilium, injunxit hanc provisionem et remediationem persequi. Quam multipliciter conantur quidam impedire, plus curantes de questu, quam de animarum profectu.

Tum, quia multiplicatum est scandalum et causa nova adjuncta, ex eo, quod dominus Joannes olim Papa, novissime destitutus, testificatur, et se publice facit audiri, quod unum millionem et septingenta millia florenorum auri habeat in diversis locis reposita. Et Collegium dominorum Cardinalium ad medietatem summa tantandem præsumitur habuisse. Quorum forte major pars de Gallis processit. Quod

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1111

principes, clerus, et populus attendentes, magis commoveatur ad capiendum remedium. Cum dicta pecunia nullum profectum fecerint, sed plures arces & Ecclesias macularint, & causa fuerint destinationis dicti Joannis, atque magis scandali. Fuit ergo talis exactio causa tollendi, ne similia futuris temporibus eveniant aut etiam contingant. Et si predicta locum non habuissent, vel habere possent, sicut tamen habent, adhuc dicta annata & vacantia, & hujusmodi indebita exactioes sunt tollenda, & totaliter submovenda, quia dant causam proximam simoniaci committendi in Curia diversimode, infamantque Curiam Romanam, & infirmorum malorum dant occasionem, & sunt & fuerunt causa, quod venderentur beneficia Ecclesiastica, Prælatum, & dignitates, & mercarentur. Sicut factum fuisse reperitur cum domino olim Joanne Papa. Quod quamvis simoniacum non esset, sicut est, tamen turpissimum, abominabile, & scandalosum valde est.

Tum, quia sub prætextu & colore solvendi vacantias, secundum verum valorem & taxam antiquam præsentem, triplicatur, & quadruplicatur, juxta verbum quorundam, dicentium, quod, sicut offert juxta taxam, ita potest offerre & dare totum valorem unius vel plurium annorum. Et per hoc promovetur ambitiosi, & male morigerati, illitterati. Et quibus deus aliam virtutes, recurrunt ad pecunias. Repe- luntur literati, viri virtuosus, non habentes pecunias. Et futurum est de proximo, quod si, sicut factum est, ita continuaretur in promotionibus & beneficiorum distributionibus, studia efficerentur deserta, nullusque curaret scire, vel etiam studere. Et posset inde pati fides & religio Christiana, propter defectum doctrine, maximum detrimentum. Sunt etiam tollenda & removenda, quia juxta taxam Prælatum vacantis, cui committitur inquisitio & processus, mercatur, & vult limitare salarium, quod afferre sibi debitum ab illo, pro quo debet relationem facere, & in securo vult habere antequam referat. Prout in hac venerabili natione Gallicana per egregium Dominum Paulum Doctorem alterius nationis conquerendo fuit notabiliter propositum: Et aliquantulum casus unus apertus, videlicet, quod, quia tunc erat conventum cum Papa, aliquem debere solvere tria millia, qui relationem facere pro vacante debebat, volebat habere trecentos. Quos oportebat detrabere de prædicta summa, eo quod promovendus nihil plus habebat. Et tunc Papa de suo proprio solvit quinquaginta, & centum procuravit pars propria. Et sic pro quolibet millario habuit quinquaginta. Si sit simoniacum, judicent audientes. Idem facit Notarius, qui scribit in processu, scilicet Papa, & scilicet domini Cardinalis referentis, qui de more mittuntur ad promotum, ut plurimum ad intimandum suam promotionem. Qui sua salaria dicunt esse limitanda secundum quantitatem vacantiarum. Et idem trium portarum ostendit, & quam plures alii consimiles, qui non exprimentur de presentia.

Tum, quia promotus in Curia propter tales angarias cogitur esse passive usurarius, & intra manus mercatorum, qui pro quingentis mutuaris voluit habere & recuperare mille cum tuo interesse. Quod clare expertum est. Et adhuc cogitur fieri simoniacus propter hujusmodi maculatas exactioes, eo, quod oportet secundum limitationem taxæ, pro jure sacris vel benefici-

ationis munere realiter pecunias solvere. Quod abhorrendum est.

Tum, quia etiam hujusmodi vacantiarum infertur quidam turpissima venalitas, eo quod, licet fuerit commissum pro aliquo notabili promovendo ad prælatum vacantem, quantumcumque notabilis & sufficiens fuerit, nihilominus pro omnibus aliis volentibus concurrere similiter committitur: Et quandoque eidem commissario, quandoque diversis. Et qui melius solvere vacantias poterit, & se commissario gratum reddere, & apud campiores, quibus pecunias sunt numeranda, de solvendo certos & cautos facere, ille sufficientior est, & præfertur alii, secundum modum quandoque observatum. Et inde secuta sunt scandala diversa, ut taceamus illa.

Rursusque, quia, cum propter retinere solutionem vacantiarum & aliarum exactioem hujusmodi, decimas & subsidia charitativa quandoque inducantur, venundatus est Clerus, & libertas Ecclesiastica sublata, & totaliter remissa, & est data & concessa Principibus & communitatibus participatio in hujusmodi exactioibus, ne contradicerent, & nullatenus Clero assisterent, & ut ex eo per brachium seculare possent facere exigi. Et ultra illa tributa, alia, & exactioes aliquibus concessa sunt super Clerum. Ita quod in plerisque dominiis facti sunt Prælati, clerus, & quicumque religiosi, deterioris conditionis quam laici. Quod forte facere Papa non potuit, neque potest. Cum sit in subversionem &urbationem universalis status ecclesiastici, absolvere privilegia & libertates eorum, qui servare ea habent, ut in pace & quiete Deo valeant famulari, & iram Dei populo placare.

Præmissis igitur omnibus statibus, dicere, eas debitas, & exigere posse, ut præfertur, & pertinaciter hoc tenere, esset forte hæreticum, et periculosum valde.

Ex istis igitur, et quibusdam aliis de presentia non expressis, et ex causa, et reluctantibus ex eis, et parte eorum, qui sufficere ad hoc poterant et possunt, conclusit rationabiliter et de jure hæc venerabilis Natio, et supposita ejusdem, matura deliberatione præhabita, dictas annatas sive vacantias, et quas appellant Communia et minuta servitia, de presentia et de præterito, nec aliquo tempore, nec continuari, nec per modum tributii seu debiti imponi posse Monasteriis, vel Ecclesiis, aut beneficiis, seu personis Ecclesiasticis: Et non esse debitas: Et, quatenus de facto, prætextu eorum que præterierunt, nullus conaretur eas exigere vel levare, totaliter esse tollendas, & rescindendas.

Modo ad causas et rationes, quibus nititur justificare et confirmare suam appellationem interpositam, præfatus de Scribanis, et qui eam composuerunt, et sibi adherentes, restat respondere.

In primis enim dicit idem de Scribanis: Fuisse deliberatum in Natione, procedendum esse in arduis per secretum scrutinium, & ita fuisse hic practicum, &c. Respondetur: Quod in actibus particularibus, de quibus actum est quod per secretum scrutinium ferret deliberatio, ita observatum est. In aliis vero, in quibus specialiter actum non est, nequaquam. Quia repugnat honestati Concilii & plenarie libertati. Et quando ita ordinatum fuisset, non esset substantiale formæ, nec decretum irritans in

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1431.

contrarium. Et quia nationes singulas delibe-
rant apud se que videntur eis ulla vel neces-
saria, sine aliorum convenientia. Sicut factum
fuit de procedendo in causis precedentibus, &
commitendis superveniens in Curia sede
vacante. Quod non est de jure. In quo deli-
beratum fuit, & etiam conclusum in quibus-
dam nationibus, antequam fuisset datum ver-
bum in natione Gallicana. Quis quidem natio
confringi non debet, nec plus ancillari ceteris
Nationibus. Et ultra quandoque fuit actum,
ut in actibus certis per secretum scrutinium de-
liberaretur. In quo fuit solemniter & debite
oppositum. Quare superfluo fundat se, & nul-
liter, prefatus de Scribanis.

Cum dicit ultra in ordine idem de Scriba-
nis appellans: quod materiam in Nationibus
deliberandis, primo deferri debent ad deputa-
tos quatuor nationum. Respondetur, ita fa-
ctum fuisse, ut dictum est. Et quando non ef-
set factum, substantiale non est.

Cum dicit idem appellans: Esse Papam sub-
veniendum ab inferioribus Ecclesiis, quas asse-
rit descendisse a Roma &c. Respond. Quod
quilibet Episcopus debet certos suos habere
reditus pro donatione & sustentatione sua sive
Episcopi. Sicut habet Episcopus Romanus,
quos sufficere, & sufficere possunt, cum indu-
stria, & alia, que extraordinarie superveniunt.
Nam Apostolus ex industria querebat sibi vi-
dium, ne quibus ministrabat esset nimium o-
nerosus. Et si non sufficient reditus Episcopi
Romani de present, primo habet requirere
subsidium a Clero sui civitatis & Diocesis,
deinde sui provincie: Et per modum subsidii
charitativi temporalis, & non perpetui census.
Et postmodum ab aliis ecclesiis immediate sub-
ditiis potest subsidium benigne implorare. Que,
causa necessaria supposita expressaque & vera,
honeste non possunt denegare ad tempus. Nec
tunc forte venit exactio subventionis respectu
dati temporalitatis pro fundationum Ecclesiis,
ut certam onus supporteretur, aut aliquid ad
fiat, secundum eorum ordinationem, ne fu-
strentur ordinatione & intentione eorum: Sed
tantum respectu eorum, que proveniunt ratio-
ne spiritualitatis, & dotis continuæ a jure,
ut sunt decime, oblationes, portio canonica
mortuorum, & similia. Quod autem Eccle-
sia alii descendit a Roma; Præcessu Græ-
ca, in qua primo sedet Petrus Antiochie, &
Jacobus Jerosolymis. Et fuerunt aliqui que
contendebant de pari. Et que præcesserunt,
ab ea non videntur descendisse. Veruntamen,
ab omnibus recognoscitur tanquam suprema,
domina, & magistra omnium, propter virtu-
tes & merita eorum qui præfuerunt in ea.
Cujus ultimum non correspondet primis.

Subiunxit postmodum prefatus appellans:
Quod subveniendum est dominis Cardinali-
bus, qui adiutores sunt Papæ, &c. sicut di-
cit. Respondetur: Quod domini Cardinales
duplicem habent statum. Primum, cujus
retioen titularum, & principales dignitates in
collegiatis Ecclesiis in Curia Romana obtinent,
vel sunt Curati parochialium Ecclesiarum e-
iusdem. Et illo respectu dicuntur Cardina-
les, id est principales. Quod non competit
eis specialiter: sed multis sunt ecclesiis, si-
cut Ravennatensis, que obtinentes dignitates
in ea nominantur Cardinales. Et ita est in plu-
ribus aliis Ecclesiis, in diversis regnis & pro-
vinciis. Et ex ista presenti institutione co-

Council. General. Tom. XXVIII.

Arundem primum officium fuit, & est, &
esse debet, confessiones audire, predicare,
& etiam baptizare, &c. quoad Presbyteros:
Episcopi vero Cardinales, hæc habent facere
& exercere in suis Diocesis. Et isti de suis
titulis & eorum emolumentis isto respectu de-
bent & tenentur contentari, sicut alii de Cle-
ro in singulis Diocesis. Et si non valeant,
quantum valuerunt, limitare expensas, vel pe-
tant sibi provideri debere, et per modum ca-
nonicum. Et ille status fuit in caritate fun-
datus, et valde humilis et benignus.

Alium statum assumpserunt, quando Con-
stantinus Imperium Occidentale contulit Ec-
clesiæ Romanæ, quam voluit habere Se-
natum, et quod Senatores vestibus, hono-
re et ornatu decorarentur, qui statum illum
representarent. Et illum tenent, et repræ-
sentant domini Cardinales, ut dicit Inno-
centius. Quorum officium est, principi consu-
lere, scilicet Papæ, sicut consulebant Prin-
cipi temporali. Sciens Constantinus Ecclesi-
am non posse onera talis status sustinere, nec
expensas sustinere, et quod statum eorum pro-
pter hoc nollet admittere, nisi aliter vi-
deret, contulit et dedit eis patrimonium et
temporalia pro statu eorum. Quod postmo-
dum augmentatum. Et si illud occupatum
fuerit, culpa et negligentia eorum factum est,
sicut supra dictum est. Ideo recuperent, vel
sint contenti eorum primo statu. Cum status
eorum sit nimium Ecclesiæ onerosus, et non
necessarius, sicut præcedunt multi, maxime
cum tanto Ecclesiæ onere.

Quod enim domini Cardinales sint Papæ
coadjutores, sicut dicit qui appellat, nihil
est, super talio se fundat. Quia Episcopi
sunt Papæ coadjutores, et supra Cardinales
de jure. Cardinales vero sunt tantummodo
Papæ consultores. Et patet, quia dudum
Cardinales, qui bene servierant, in eorum
remunerationem, et pro quiete ipsorum,
promovebantur ad cathedrales Ecclesias. Pa-
tet etiam quod majores esse videntur Car-
dinalibus: Quia cum forebat temporalitas
eis data, Ecclesia et Generale Concilium sta-
tum eorum limitavit ad xxv. familiares tan-
tum, Episcoporum vero ad xxx. Quos tam-
en contempnunt hodie, et per violentiam
eos et alios de Clero opprimere conantur,
atque volunt sibi facere tributarios, et per
eos faciunt vi familiariter servise. Nec pro
quocunque Prælate, etiam pro adorante
eos in terra, ponent manum adappel-
lum, ut salarent eum. Quod nunquam
aliquis Rex aut Princeps fecit, neque ho-
die permetteret: Cum immediate recipiant
Episcopi potestatem et dignitatem a Christo,
Domini vero Cardinales ab homine, quoad
statum assumptum Senatorum. Dicitur, et
futurum est, atque necessarium in statu e-
orum providere, ut certus constitutur numerus,
statuque eorum limitetur, decernendo, quod
serent tantummodo temporales, sicut aliqui di-
xerunt, et in quolibet Generali Concilio, qui be-
ne se habuissent confirmarentur, qui vero male,
eradicarentur, et in domos suas remitterentur.

Cum ulterius subiungit appellans, quod Pa-
pa et Cardinales sint in possessione percipiendi
a Prælatibus annatas, præsertim in dominio Re-
gis Francie: Respondetur, prout supra, et ul-
tra: quod nullus unquam illis competit titulus
percipiendi. Et si aliquando perceperunt, hoc
fuit

ANNO
CHRISTI
1431.

fuit per modum permissivæ facultatis, & bene-
gum tolerantis, quæ secundum Innocentium,
& quoscumque doctores, potest revocari quan-
documque. Et est mirum, litteratos talia pro-
fundamento allegare, quod a cetero sullen-
non intendunt. Quis quodcumque esset eis
aliter subveptendum, contribuendum esset aqua-
liter per nationes & provincias. Et talis pro-
visio annatarum nimium esset excessiva. Nam
taxa vacantiarum, secundum quod descriptum
est in libro Cameræ Apostolicæ, de Ecclesiis
cathedralibus, & Abbatibus Galliarum taxatis,
ascendit ad sexcenta nonaginta septem millia
septingenta quinquaginta Francorum, sine Præ-
laturis, quas non taxant, & aliis inferioribus
dignitatibus & beneficiis, quæ fere ad tantum-
dem ascendunt. Quæ summa prima sex an-
nos, velat clare demonstraretur, integraliter
solvitur, & singulis annis divisa ascenderet ad
ducenta millia, Prælaturis & aliis minoribus
beneficiis inpondis. Quod si in singulis natio-
nibus tantundem reciperetur, & haberetur, a-
scenderet summa, & esset in universo sex mil-
liones, nongenta septuaginta septem millia, &
quingenti florenti. Quod esset excessivum val-
de, etiam quando non solveretur, nisi tota in
decennio. Et ultra domini Cardinales moder-
ni obtinerent in Galliis sex Cathedralis Eccle-
sias, & alias dignitates, ac alia beneficia, de
quo deberent contentari, sine tanto questu va-
cantiarum, & recurrere ad alias nationes, ut
tantundem eis facerent, quod esset rationabili-
us. Quando omnes, Italica, Germanica, His-
panica, & Anglica nationes tantum facerent
eis, essent ad minus trecenta & quinquagin-
ta, annis singulis. Detrahunt enim & oblo-
quantur venerabili nationi Gallicanæ, quæ so-
la plus facit quam totum residuum, & susti-
net pondus & æstus dici.

Quod autem communia servitia, sicut dixit
appellans, deberentur propter servitium, quod
communitati & republicæ impendit Papa &
Cardinales, &c. Respondetur, quod Papa ad-
ministrans justitiam & regnans ad edificatio-
nem Ecclesiæ & salutem animarum, & non
propter seipsum, servit quantum plurimum. Et
tali servitium esset etiam realiter. Quod
dominos Cardinales, si non debeatur eis nisi
quia servant, quam plures ex eis de nihilo ser-
viant, immo nocent & officiant, superfedendo
ab expressione causarum, quæ suo tempore lo-
cum habere poterant.

Quando ulterius subjungit appellans: Quod
sine vacantibus vivere non possint, attento,
quod patrimonium Ecclesiæ propter schisma &
malum regimen Ecclesiæ Romanæ, & Præsi-
dentium in ea, est occupatum, &c. Allegat
suam turpitudinem. Et devorantibus substantiam
suam non est dandus recursus ad alienas.
Et qui præfuderunt in Romana Ecclesia fue-
runt Cardinales, & de illo statu assumpti. Et
eos, qui præfuderunt, elegerunt domini Cardi-
nales, qui sunt moderni. Et præsumuntur e-
legisse meliores, qui, (ut confiteretur appellans
& sibi adherentes) totum destruxerunt. Im-
pudent ergo sibi ipsi.

Et cum ulterius appellans dicit: Quod, si
removerentur vacantibus, Cardinales reipublicæ
servientes non haberent unde viverent: & sic
cas non debere solvere, nimia levitate fuisse
conclusum in natione Gallicana. Respondetur
Quod ex supradictis potest apparere, si nimia
levitate, vel digesta deliberatione, processit

conclusio, &, si nimia cupiditate conetur eam
impedire.

Procedendo ulterius dicit idem appellans:
Quod procuratores fieri dclaram conclusionem o-
rant debitores Cameræ Apostolicæ: Respondetur:
Quod si debitores reputet propter vacan-
tias, quas asserit debitas, patet per supradicta,
non esse debitores, nec etiam debitas, nec ef-
se solvendas. Si ex alia causa dicat eos debi-
tores, iustificet actum.

Quod sede Apostolica vacante, sicut dicit
idem appellans, nihil sit innovandum &c. Re-
spondetur: Quod nihil innovatur. Sed quod est
vitiosum, scandalosumque, & indebitum, tale
esse declaratur & declarari petitur.

Quando ulterius progreditur idem appel-
lans, ostendens, quod inconsultis aliis natio-
nibus ad conclusionem natio Gallicana processit
&c. Respondetur: Quod per medium deputa-
torum aliarum nationum, quæ omnes consen-
serunt, quod de præterito tollenda essent, con-
sulta satis nationes videntur. Et quod super
illis natio Gallicana deliberaret omnes scive-
runt nationes, & etiam domini Cardinales.
Ultra deliberationem, motiva & conclusionem
suam voluerunt communicare aliis nationibus,
ad effectum concurrentiæ, & provisionis dan-
de. Quod domini Cardinales per exquisita me-
dia impediverunt. Et inter nationes non est
quæ tantum fuerit gravata, sicut Gallicana in
illis exactionibus. Et propterea magis sollicita
esse debet.

Et constat. Quia in Anglia nihil percipit,
nisi de Episcopatibus, qui sunt pauci, Came-
ra vel domini Cardinales. Nec paterentur,
quod interea Cardinales obtinerent beneficia.

Et in certis regnis Hispaniarum ordinatum
est, quod Camera nihil totaliter recipiat.

In Italia vero, beneficia Prælaturæ, & di-
gnitates, modici sunt valoris. Et cum hoc
domini temporales & communitates prohibent,
quando videtur eis atque placet, quod dista
Camera nihil recipiat. Et novissime communi-
tas Florentina, Papa Joanne, qui tunc erat,
& dominis Cardinalibus in eorum civitate e-
xistentibus propter unicum abusum, quem Papa
commisit in consecrando unam Abbatiam suam
in eorum dominio, privaverunt Papam pote-
state conferendi beneficia in eorum dominio,
usque ad quinque annos. Nec tunc appellave-
runt. Et tamen per hoc perdunt fructus an-
natarum.

In Alemania in certis Dioccesibus & provin-
ciis percipit aliquid, in aliis vero nihil. Im-
mo nec admittuntur litteræ Apostolicæ, nisi
quantum placet Episcopis, qui recusant, in
denegando, Vidimus.

Et propterea Gallia, quia nimium grata
fuit & obedivit, nimium gravata est, & adhuc
opprobriis laceratur.

Quando vero subjungit sæpe dictus appel-
lans, quod minis & terroribus, & certorum
principum voluntatibus allegatis, fuerunt im-
pediti, volentes deliberare &c. Respondetur.
Quod, sicut dictum est, ad opprobria & in-
jurias prorupit appellans sibi que adherentes,
& appellationis compositor; & bene intelligen-
tur. Et est falsum quod asserit. Sed domini
Cardinales fuerunt illi qui inexcitant terrores,
& inferebant minas, atque dicebant injurias
Prælatibus, & aliis notabilibus viris nationis
Gallicanæ, & eorum familiaribus, cum nimia
austeritate, ut libere non auderent quod con-
scien-

ANNO
CHRISTI
1417.ANNO
CHRISTI
1417.

scientia differat super illis exprimere. Et alii quibus dixerunt, quod inquireretur contra eos, ad finem destitutionis eorum status. Alii dixerunt injurias, aliis vero spem dabant promotionis & exaltationis status. De quo adhuc confidenter aliqui. Et familiares suos venire faciebant ad nationem Gallicanam, ad vociferandam & clamandam, sicut de facto fecerunt, ad deliberationem impediendum. Et ultra, videntes, non posse impedire deliberationem, quam fiebat, ad invicem congregati, omnes Protonotarios, auditores Palatii, scriptores, notarios, cursores, & quoscunque alios, etiam mechanicos Romanam Curiam sequentes, convocaverunt, & ad se venire fecerunt, & cum gemitibus eis dixerunt, quod natio Gallicana per se sola presumebat destruere velle statum Papæ, & Cardinalium, Protonotariorumque, Cameræ clericorum, Cameræ auditorum, plurium scriptorum, Notariorum, Advocatorum, Cursorum, ceterorum quorumcunque Romanam Curiam sequentium. Et ipsam Romanam Curiam incitarunt, loquendo, quod oportebat se illis opponere, & ad contrarium laborare, & conclusionem receptam de non solvendo vacantias, facere per media, ut non admittatur per alias nationes. Et fuit dubium & etiam periculum de magna commotione contra natos de Gallis.

Nec talia attentaverunt quando Natio Anglicana & eorum Rex illustris interdixit, tales exactiones nolle plus sustinere in regno suo Angliam.

Et videntes propter hoc non posse proficere: Quia rationabile est quod petitur, & irrationabile est quod impedire conantur: converterunt se ad appellationes, & unam interposuerunt nominibus suis, & aliam interponerunt per dictum de Scribanis, aliam vero per Magistrum Joannem Poncpi, eorum Promotorem & Clericum: Per tales appellationes & oppositiones volentes impedire & illibertare dicentes vota sua. Et in predicationibus publicis, materiam procuraverunt ad intentum eorum, & per verba magistralia notaverunt non sibi propitium esse, quod bene fuit intentum. Quare quod imponitur aliis, apud semetipsum & sibi adherentes querat appellans.

Quando enim subjanzit idem appellans, quod ad dictam questionem processum est, si sine prius providendo dominis Cardinalibus: Et in hoc natio Gallicana, non sufficienter consultata, fore tollendas dictas annatas & vacantias conclusit, &c. Respondetur: Quod quoad ipsam nationem satis late & ample provisum est dominis Cardinalibus de sexaginta ad septuaginta millia, ut supra dictum est. Et conclusivissime conclusit. Et mirum est, quod tanto tempore toleravit.

Cum ulterius dicit idem appellans, quod de laudabili consuetudine, protectio & tuitio Romanæ Curie Cameræ, sede Apostolica vacante, ad Cardinales spectat, qui non fuerunt requisiti in dicta conclusione, &c. Respondetur, quod bene facit allegare consuetudinem pro titulo putativo. Quia de jure est eis interdixit, ne de factis Cameræ in aliquo se intromittant, Sede Apostolica vacante. Esti que sit consuetudo, occulta & totaliter ignota. Nec debuerunt vocari nec requiri. Conclusio est Nationis, quoad Nationem, que respectu aliarum Nationum est consultiva, & quoad to-

Council. General. Tom. XXVIII

rum Concilium est querelosa, quam Concilio intendunt insinuare, & apud ipsum prosequi, ut remouetur in eis, ut redeuntes ad propria, suis Principibus, Prælatibus, & Clero, qui ibi remanent, & ceteris de populo, possint referre diligentiam quam fecerunt, ne videantur consentiam præbuisse, nec acquiescere tolerationi abusu in prædictarum vacantiarum præstatione: Ut, si Concilium provisionem non dederit, constet, quod per eos non steterit.

Progrediendo ulterius dicit idem appellans: Quod domini Cardinales sint causa unionis, &c. Respondetur: Quod utriusque ita esset! Quod de præterito non fecerunt, nec usque nunc est factum. Quid fiet, videbitur postea. Nec quoad hoc etiam præsumitur, quæ in facto consistunt etiam de præterito.

Cum dicit ulterius ille idem appellans: Quod removere vacantias est subversio totius ordinis Clericalis, &c. Respondetur: Quod de inordinato & vitioso ordine vellet facere ordinem, ad ipsius commodum, nec curaret de nutrimento peccati, nec de quocunque scandalo, dummodo affluat aurum & pecunia. Si debeat subverti ordo Clericalis propter tollere vacantias, potest videri ex præcedentibus.

Uterius præstus de Scribanis dicit, quod attestari simoniam intervenire in solutione eorum, est venire contra vota plurium Conciliorum, &c. Respondetur: Quod nunquam in aliquo Generali Concilio fuit ordinatum, quod quis posset recipere pecunias, ut spiritualia aut beneficium conferat, vel aliquem eligat ad dignitates, & Prælaturas. Sed bene jure divino, canonico, & civili, & per Generalia Concilia reperuntur prohibita. Quæ etiam damnant actum & consuetudinem.

Quando ulterius progreditur contra claram rei veritatem & ipsius conscientiam, videlicet: Quod solutio istarum vacantiarum est onus reale, nec in hoc versatur aliqua obligatio personalis, cum per illam maneat officium obligatum, & non persona: Respondetur: Quod mirabiliter justificat actum ex istis appellationibus. Sicut supra dictum est, clarum est, quod litteræ promotionis haberi non possunt, donec obtulerit quod petitur ab eo, seque, Monasterium, & Ecclesiam obligaverit. Nec alio exigitur modo, quia ista obligatio sit personalis. Aut jura omnia fallunt, aut est personalis. Nec potest esse realis, quia per obligationem, quam fecit de Monasterio, vel Ecclesia, non est hypothecca. Quia dominus non est. Et quia non possidet tempore obligationis. Et quia non vergit in utilitatem Ecclesie, vel Monasterii. Et quia etiam turpi causa. Et quia sine consensu conventus vel Capituli. Et quia tempore fundationis non fuit tale impositum, nec post, per consensum illorum, qui consentire habent, & necessario. Aliter non potest esse reale. Et quando esset hypothecca, adhuc diceretur primo persona que antea fuerat obligata. Quod mutata persona remaneat omnia supra Ecclesiam vel Monasterium, quod dimittit, non est verum, nisi quantum per porrectionem dictarum litterarum eum obligare faciunt ad solvendum, in quo obligatus reperitur fuisse antecessor. Et sic possunt exigere ab utroque totum debitum quando volunt.

Et quod hoc sit verum, patet per formam obligationis, quam servant in talibus in Camera Apostolica, etiam domini Cardinales, que talis est.

ANNO
CHRISTI
1111

Primo rubricat Formas obligationis Patriarche, Archiepiscopi, vel Episcopi, aut Electi, quando in propria forma sequitur: Vos, domine Patriarcha, Archiepiscopo, Episcopo, aut Electo, de licentia & auctoritate Apostolica, vobis in hac parte concessa, gratis & sponte offeritis, dare promittitis & donatis, pro vestro communi servitio Camera sanctissimi in Christo Patris & Domini Domini Gc. Alexandri Papa V. & sacro collegio Reverendissimorum in Christo Patrum, dominorum sancta Romana Ecclesia Cardinalium, videlicet, Gc. florenas auri de Camera, boni & legitimi ponderis, & quinque servitia consueta, pro familiaribus & Officialibus domini nostri Papa, & dominorum Cardinalium predictorum. Item, recognoscitis eisdem Camera, & Collegio ac familiaribus & Officialibus, omnes illas pecuniarum quantitates, in quibus predicta vestra Ecclesia in libris ipsorum Camera & collegii, per aliquorum Prædecessorum vestrorum personas obligata est. Quos quidem florenas cum quinque servitiis & recognitis supradictis, promittitis reddere & solvere realiter cum effectu in Romana Curia, ubicunque fuerit, videlicet reverendissimis in Christo Patribus & dominis, dominis miseratione divina Henrico Episcopo Sabinese, & Amodeo sancta Maria nova Diacono Neapolitano, & de Saluciis, vulgari nuncupatis, sancta Romana Ecclesia Cardinalibus, & Francisco miseratione eadem Archiepiscopo Narbonensi, domini nostri Papa & sacri collegii Cardinalium Camerario, vel eorum successoribus, vel deputatis ab eis, medietatem scilicet in fisco, Gc. & aliam medietatem in fisco, Gc. Recognita vero in alio simili fisco, Gc. Quod si debito loco & terminis dictam florenarum summam, & quinque servitia consueta, & recognita supradicta non solvatis, ut dictum est, promittitis redire ad Romanam Curiam infra quatuor menses, post elapsos terminos huiusmodi vel alterum eorumdem immediate sequentem, & eorum dictis dominis Camerariis seu eorum successoribus aut Deputatis ab eis, personaliter comparere, et inde non recedere, donec per vos fuerit de predictis integraliter satisfactum. Super hoc obligatis vos vel Ecclesiam vestram, & successores vestros, ac omnia bona Ecclesie vestra mobilia & immobilia, presentia & futura, ubicunque sint & consistant. Et ut sitis vinculo fortioris obligationis adstricti submittitis vos, & successores vestros jurisdictioni & coercitioni dictorum dominorum Camerariorum, & cuiuslibet eorum in solidum, ac etiam successorum suorum & Deputandorum ab eis. Et de voluntate vestra, qui hoc vultis & petitis, & hanc jurisdictionem in eos porrigitis, prefati Domini Camerarii, & quilibet eorum, eandem jurisdictionem in se suscipientes, & suscipiens in loco mandatum faciunt & præceptum, ut de re confessata de ea de solvendo dictam florenarum summam, & quinque servitia ac recognita supradicta, de redeundo ad Romanam Curiam, & de non recedendo ab ea absque satisfactione, & quod omnia alia & singula supra dicta efficaciter compleatis & attendatis. Quod si non feceritis, suspensionem ab administratione spiritualium & temporalium dicta Ecclesie, & ab executione Pontificalium, & majoris excommunicationis sententias, ex nunc prout extunc in vos canonica monitione præmissa proferat in his scriptis: comminantes nihilominus dicti Camerarii, & quilibet eorum, se contra vos, dictum dominum Patriarcham, Archiepiscopum, Episcopum vel electum, processuros, & processurum, absque alia vocatione seu monitione, ad graviores penas & sententias spirituales & temporales, & aggra-

vationes earum, prout eis seu eorum alicui placuerit, seu visum fuerit expedire: Et quod vos denunciabunt, & denunciari faciant per se, vel per alium, seu alios, excommunicatum, suspensum, perjurum, & aliis penis & sententiis astrictum, quas propter hoc in vos duxerint proferendas. Et vos, domine Patriarcha, Archiepiscopo, Episcopo, vel Electo, renunciatis super his omnibus litteris, Privilegiis, Indulgentiis Apostolicis impetratis vel impetrandis, concessis vel concedendis quibuscumque, & beneficio appellationis, & restitutionis in integrum, ac omni foro, usui, præscriptioni, & juri revocandi donam, & omni auxilio juris canonici & civilis: per quod, contra præmissa de jure vel de facto venire possitis, vel aliquod præmissorum. Et omnia præmissa juratis ad sancta Dei evangelia tenere, servare, approbare, & in contrarium non venire, directe vel indirecte, per vos vel alium vel alios. Si vero ante satisfactionem huiusmodi vos contingat mori, cedere, vel transferri, & ille vel illi qui ad regimen ipsius Ecclesie vobis substitutus, substituti fuerint infra quatuor menses, post substitutionem & dicta Ecclesie possessionem adeptam, de florenis & servitiis & recognitis satisfacere non curaverit seu curaverint, ex nunc prout ex tunc, eandem penas & sententias in eisdem substitutos, & eorum quemlibet infligunt & proferunt in his scriptis, prout dictum est & narratum, auctoritate dictorum dominorum meorum Cardinalium, & nostra proferimus in his scriptis; vos dominum Patriarcham, Archiepiscopum, Episcopum, vel Electum, volentem, petentem, & requirentem, ad predicta recitata condemnamus. Et nihilominus monemus vos semel, secundo, tertio, & peremptorio, ac sub excommunicationis pena, ut predicta adimpleatis, attendatis, & observetis: Alioquin excommunicationis sententiam in vos proferimus in his scriptis. Et vos, domine Patriarcha, Archiepiscopo, Episcopo, vel Electo, vultis, quod per nos Clericos, vel Notarios Camera, qui sumus hic presentes, de præmissis omnibus & singulis fiat unum vel plura publica instrumenta. Similes formæ pro eisdem, quando fit per Procuratores. Et ibidem de Abbatibus.

Et sic, per tenorem dictæ obligationis, constat, quod non est reale, sed violentum, personale, sicut supra dictum est, eo quod per litterarum retentionem ad hoc compelluntur. Et licet composuerint formam aptiori modo quo potuerant, ad iustificandum et colorandum factum suum, veruntamen reprobanda est, ut vitiosa valde. Et propterea super his obligationibus nunquam voluerunt grossare instrumentum, nec copiam obligationis dare. Peccant in quinque vel quatuor substantialibus secundum formam juris, quod per quemlibet intelligentem potest clare intueri. Nec etiam Cardinales, aut eorum præfatus Camerarius, unquam habuerunt jurisdictionem, nec habent potestatem ad hoc, quam præterdunt.

Cam dicit ulterius idem de Scribanis appellans: Quod attentis conventionibus per Regem Romanorum & Petrum de Luna factis videlicet, nihil debet innovari, cum per hoc posset impediri unio Ecclesie, cum sit vilipendium totius Christianitatis removere vacantias, etc. Respondetur: Quod removere causam que præstat et occasionem dat peccati et damnationis animarum, per quam etiam parantur scandala et fuit, per quam destruantur Ecclesie, et universaliter persone Ecclesiasticæ opprimuntur, et stant in errore, intentio fundatorum Ecclesiarum et beneficiorum fraudatur, et pe.

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1479.

Et per quam opera pietatis impediuntur, & A
iustitia leditur, est advertere Christianitatem,
Et cum in devotione confuturo: Nec per hoc sit
innovatio, vel innovatio contra promissum vel
convocatum. Et quando hinc facta non essent,
aut ferent, Romanorum Rex illustrissimus & o-
mnes alii reges, & quicumque Christiani, ha-
berent incipere totum Generale Concilium, quod
mora in huiusmodi data fuisset. Et ultra quod
citius venient qui obediunt Petro de Luna.
De quo modica spes, quod voluntarie aliquid
boni faciat. Et facilius propter hoc inclina-
buntur ad recordandum ab eius obedientia.

Subjungit: Quod ex illis appellabat ad so-
dem Apostolicam, & summum Pontificem fu-
turum, & apostolos petit, &c. Omittebat Con-
cilium Generale fraudulenter, non dubiam,
quod deberet esse iudex competens in causa
huiusmodi, & quod sedet de presenti, & ad
illud potest haberi recursus facilliter. Et appel-
lando ad Papam, tantum facit causa dissugii.
Nec Papa videretur iudex competens, eo quod
sit pars formata, & ejus Camera Apostolica:
Et consilio Cardinalium in hoc uteretur, qui
affectum quem habent ostendant.

Ideo ex praemissis & resultantibus ex eis,
tam conjunctim quam divisim, neque appella-
tionem dicti de Scribanis, neque aliam inter-
positam nominis dictorum dominorum Cardi-
nalium & eorum Collegii, nec aliam interpo-
sitam per magistrum Joannem Ponceti, seu
quoscunque alios, in materia huiusmodi & li-
pius occasione, hae venerabilis Natio Gallica-
na, propter hoc solemniter congregata, matura
deliberatione habita, non ducit admittendum:
Nec eos admittit appellantes, nec eorum
frivolis appellationibus vel alteri eorum
esse deferendum: Neque desert.

Parata eadem venerabilis Natio, et se offe-
rens velle respondere plenius et singulariter sin-
gulis causis, ex quibus causantur et justificare
nituntur dicti domini Cardinales, et dictus
Ponceti appellans per eos, suis nominibus in-
terpositis, quarum copiam, etiam facta debita
diligentia, habere non potuit, quoadcunque
dabitur ei, vel habere poterit: Protestando et-
iam de specificatione quorundam aliorum hic
non expressorum: Hanc responsionem eisdem
de Scribanis, Procuratorique collegii domini-
rum Cardinalium, et ipsi dominis Cardinalibus,
ac praefato Ponceti, singulariter singulis,
ac quibuscunque suis adherentibus et adhaere-
re eis volentibus, conjunctim et divisim, pro
Apostolis, ad quos teneri posset, dans et eis
faciens, et Praesidens ejusdem Nationis de con-
sentu et mandato totius Nationis: Protestans
eadem venerabilis Natio, et Praesidens, ac sin-
gula supposita ejus, maxime et specialiter des-
tinati pro parte Praelatorum atque Cleri Gal-
liarum ad hoc Generale Concilium, de profe-
quendo eorum receptam conclusionem apud
praesens Generale Concilium, et ubicunque de
jure debite poterit, et licebit, et de eadem
referendo, intimandoque, et scribendo Serenissi-
mo Principi Francorum Regi, et germano
suo Regi Siciliae Ludovico nominato, illustri
Duci Aquitanis primogenito regis Francorum
illustrissimo, ceterisque Ducibus et Comitibus
et Baronibus Galliarum, Palatis, ac illis de
Clero, qui in partibus remanserunt, nobilibus,
et illis de populo omnium Galliarum: Ad i-
pforum excusationem et exonerationem, et
ad debitam provisionem consequendam, &c.

ANNO
CHRISTI
1479.

Postmodum vero die Jovis vicefima octava
dicti Mensis Nov. anno a Nativ. Dom. supra-
dicto, de mandato dicti D. Patriarchae Praesi-
dentis fuit dicta Natio Gallic. post prandium in
loco solito congregata, in qua congreg. ven. et
circumspectus vir M. Pontius Simoneti sacrae
Theol. professor supra nominatus petiit primo,
quod DD. deputati pro Natione Gallicana praedi-
cta super facto vacantiarum ad sollicitandum
alias Nationes faciant diligentiam apud alias Na-
tiones quod consentiant, ordinent, et conclu-
dant, quod dictae vacantiae tollantur omni-
mo.

2. Quod legatur in dicta Congregatione di-
ctae Gallicanae Nationis responsio facta appel-
lantibus de quibus supra fit mentio. 3. Quod
super his et omnibus connexis grossentur in-
strumenta et instrumenta, et quod Notarii
dictae Nationis in prima Congregatione ejusdem
Nationis ostendant minuta super hoc facta et
conf. ta. Post quam quidem petitionem fuit in
dicta Natione apponatum, quod crastina die,
in loco praedicto, legeretur praedicta responsio
praefatis appellantis facta, prout in suprascri-
pto quaterno continetur, et quod super omni-
bus aliis fiat bona diligentia.

Et subsequenter die Lunae secunda mensis
Decembris anno supradicto de mandato dicti
D. Praesidentis fuit dicta Natio Gallicana in
refectorio domus Fratrum Praedicator. Constanti-
ensium post prandium congregata, in qua
Congregatione fuerunt multa proposita et pe-
tita; inter quae praef. M. Pontius Simoneti pe-
tiit legi responsionem et Apostolos super facto
praedictae vacantiarum supradictis appellantis
factam, et Jaros, cum ulquequaque nulla le-
ctura facta fuerit de eisdem in Natione praedi-
cta. Qua petitione facta placuit Nationi, quod
legeretur responsio et Apostoli praedicti, prout
in quaterno dato et superius descripto conti-
nentur: quem quidem quaternum decem et se-
ptem folia papyri, ab utraque parte descripta
continentem, ego Joann. Guiardi Notarius pub-
licus infra scriptus legere incepi; et cum quasi
medietatem perlegissem, et esset hora tarda,
D. petiit fuit a me per multos, si supererat
mutum ad legendum; et ego respondi quod
nondum erat lecta medietas; et cum attad-
ti essent, dixerunt quod crastina die residuum
legeretur; et multi clamaverunt et dixerunt
quod compleatur lectura: et tunc D. Joa. Pa-
triarcha Constantinop. supradictus recepit qua-
ternum praedictum, et lecturam perfecit usque
ad finem: de quibus omnibus et singulis su-
praedictis RR. in Christo Patres, alique Do-
mini et Magistri, DD. Aniciensis, Vaurenus,
Sylvanensis Episcopi, Pontius Simoneti,
Oliverius Guenet, ac etiam opposcentes, et
appellantes supradicti, et nonnulli alii diver-
sorum statuum de dicta Natione, in diversis Con-
gregationibus dictae Nationis, ut superius descri-
buntur, petierunt, et requisierunt diversimode,
et diversis vicibus sibi per me Joann. Guiardi,
et M. Michaelem Boloniensis Notarios publicos,
et ad conscribendum acta, propositiones, con-
clusiones, et alia in Congregationibus dictae
Nationis facta et fienda per eandem Nationem
deputatos, ordinatos, et electos, et quemlibet
nostrum fieri et conscri unum et plura, publi-
cum, et publica, instrumentum et instrumenta.
Acta fuerunt haec Constantiae anno, indistincto-
ne, diebus, mensibus, horis, loco, et Congre-
gationibus, quibus supra. Praesentibus RR. in
Chri-

ANNO
CHRISTI
1613.

Christo PP. & DD. Joan. Patriarcha Constantinop. Joana. Patriarcha Antiochena presidente dictam Nationem, Martino Atrebatensi, Stephano Dolensi, Alano Leoneasi, Vitale Tolonenasi, Joas. Vaurenasi, Ogerio Augu- stensi, Joanne Sylvanensi Episcopis, Joan. Cisterciensi, Petro S. Maxentii Monasteriorum Abbatibus; Jordano Morali, Petro de Ver- sailis sacr. Theol. professoribus, sereniss. & christiani. D. N. Francorum regis Ambaxiat. Pe- tro Couchon Vicedomino Rhemenfi, Petro Sa- lomoni Ord. Fr. Minorum in Theolog. ma- gister, illustris. principis Joannis Burgundie ducis una cum dicto D. Episcopo Atrebatensi nunciis & ambaxiatoribus, Ursino Talevende, Nicolao de Gonessia, Matthæo Rodet in di- cta sacra Theolog. magistris; Joann. Hugone- ti, Egidio Acarie in utroque jure licentiat; Petro Cajetani Canonico Confortanensi, litte- rarum sacre Penitentiarii scriptore, Joanne de Monte acuto Notario publico, & nonnullis aliis DD. Prælati, Magistris, & Doctoribus, ac Principum, Prælatorum, Universitatum, Studiorum, Capitulorum, Conventuum, & aliorum diversorum dictam Nationem Gall. Nunciis, Procuratoribus, & Ambaxiatoribus, mul- tisque aliis notabilibus, & egregiis, ac scienti- ficis viris, in grandi numero, & multitudine copiosa, diversis vicibus ad præmissa testibus vocatis specialiter, & rogatis.

Et subsequenter interpolatis aliquibus die- bus, & mensibus, discretus vir Jacobus de Sabaudia Apostolicæ sedis Cursor, die Veneris, vicesima mensis Martii circa horam Ve- sperarum anno a Nativitate D. 1416. Indict. 22. mihi Joanni Gulari Notario publico in- fra scripto præsentavit & exhibuit quasdam litteras patentes a R. P. D. Angelo de Ballionibus de Perusio Decretorum Doctore, Ar- chipresbytero Ecclesiæ Perusinae, sedis Apo- stolicæ Cappellano, ipsiusque, ac ejus Camera- rii, & causarum Camera Apostol. generali Auditore emanatas, & sub sigilli proprii dictam Curiam, quo utitur, impressione sigillatas, & signo Cyri de Lombardis dictam Curiam Nota- rii signatas, & meque monuit, ut in dictis lit- teris continetur; mihique dixit, quod M. Mi- chael Bolosonis erat, & fuerat bene certifi- catus de præmissis litteris: quibus sic per dict. Curforem peractis copiam dictarum litte- rarum petii, quam mihi tradidit Cursor præ- fatus, & de dicta copia cum præf. originali- bus litteris collationem feci diligentem; qua- rum litterarum tenor de verbo ad verbum se- quitur, & est talis.

Angelus de Ballionibus de Perusio, Decre- torum Doctore, Archipresbyter Ecclesiæ Peru- sine, sedis Apostolicæ Cappellanus, ipsiusque, ac ejus Camerarii, & causarum Curiam Came- rarum Apostolicæ generalis Auditor, honorabili- bus magistris Notariis, sive tabellion. & scri- bis publicis per inelytam Nationem Gallicam in præfati sacro Concilio Constantinensi exi- stentem, ad conscribendum & publicandum getta, seu per dictam Nationem gerenda, seu deliberanda specialiter deputatis, salutem in Domino. Querelam pro parte venerabili- um, & circumspectorum virorum DD. Pro- curatoris fiscalis sedis & Camera Apostolicæ necnon Clericorum sacri Collegii S. R. E. Cardinalium recepimus effectualiter continen- tem, quod cum per aliquos de Natione præ- dicta asseratur in eadem Natione deliberatum

fuisse, & conclusum, quod deinceps annatas in Rom. Curia solvi consuetis omnino remit- terentur, & nullatenus solverentur, & per nonnullos alios Nationis præfate conclusioni hujusmodi oppositum contradicendum fuerit, & etiam appellatum, & appellationibus hujusmo- di etiam responsum; & plura dictam conclusio- nem præcedentia, & præambula, & plura alia concomitantia, & connexa, & alia etiam inde sequuta dependentia, emergentia, & ce- tera quæ ad rei veritatem, & ejus clarificatio- nem, & verificationem non modicum facere & servare videantur; & per aliquos, ut asseri- tur, estis requisiti, ut omnis, seu prætermis- sis oppositionibus, contradictionibus, anteceden- tibus, præambulis, concomitantibus & con- nexis, necnon appellationibus, responsonibus, dependentibusque, emergentibus, & inde se- quatis, dictam præsentam conclusionem tan- tum nudam & crudam, quæ nequaquam uni- formis, aut concorditer facta extitis, absque circumstantiis suis debitis in formam publicam reducatis, & etiam formam publici instrumenti expediatis; quodque non votis eorundem an- nuere volentes, licet pro parte dictorum Pro- curatoris fiscalis sedis Apostol. & Clericorum al- lia pluries debite fueritis requisiti, ut ipsi pro dicta sedis, & sacri Collegii interesse, & ceteris quorum interest, de præmissis omnibus in bona & debita forma, nihil de contingen- tibus omitendo, instrumenta publica faceretis, & expediretis, mediante salario compe- tenti, quod tamen usque nunc facere distulistis, grave damnum sedis & Camera Apostolicæ & sacri Collegii DD. Cardinalium præ- dictorum prævideatur, ac bonæ consuetudinis Rom. Curiam violationem. Super quibus a no- bis idem Procurator & Clerici præf. sedis, Camera, ac Collegii prædictorum nominibus de opportuno remedio sibi provideri implo- verunt, vobisque inhiberi, ne de dictis præten- sa conclusione, et aliis dictum processum concernentibus alicui in publica forma tradatis frustratim separatim vel divisim contra formam juris, & stylum officii tabellionatus; im- mo quod vos utraque simul in formam publi- cam reducatis, & eis, & quibuslibet petenti- bus, quorum interest, tribuatis.

Nos igitur Auditor præf. non valentes, neque volentes alicui debitam & postulatam justitiam denegare, sed eam potius, ut tenemur, uni- cuique debite ministrare, vos omnes & singulos præfati tenore requirimus, & monemus, & per quemcumque Apostolicam sedis Curforem moveri volumus, & usandamus, vobisque ni- hilominus, & vestrum cuilibet, in virtute san- ctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pena, quam in vos & vestrum quemlibet ferimus in his scriptis, nisi feceritis quæ mandamus, districte præcipimus, ac præcipi volumus, vo- bisque, & vestrum cuilibet districte inhiben- tes, quatenus vos, & quilibet, seu alter ve- strum hujusm. præsentam conclusionem, oppo- sitiones, contradictiones, appellationes, & alia supradicta dependentia, & connexa, frustratim, aut de per se, sive divisas, aut separatas, nul- li personæ tradatis aut publicetis; immo eas, & utraque, seu quamlibet earum, simul & in uno contextu, ac sub eadem publicatione, quibusli- bet petentibus alligatas expediatis, atque trada- tis; vestra tamen competentem mercede recepta, & semper salva. Verum si vos, aut aliquis alius ex præmissis feceritis, aut fecerit se gravatum,

ANNO
CHRISTI
1613.

com-

ANNO
CHRISTI
1415.ANNO
CHRISTI
1415.

comparatis, aut comparet coram nobis, causa vestri, aut aliorum gravaminis ostensuri vel ostensurus, atque recepturi, vel recepturus a nobis jus, & iustitia complementum: alioqui si mentionibus & mandatis nostris huiusmodi non parueritis cum effectu, ad declarationem, denunciationem, & publicationem di-
ctæ excommunicationis sententiam, & alias ut juris fuerit, contra vos, & vestrum quemlibet procedemus, vestra contumacia non obstanti. Datum Constantiæ provincie Maguntinensis, in audientia domus nostræ residentis, & sub sigilli proprii dictæ Curie, quo utimur, impressione sigillatum, die Jovis xix. mensis Martii nonæ indictionis sub anno a Nativitate Domini 1416. Signatum, Cyprianus de Lombardis & J. Guiardi.

Et quia ego Joannes Guiardi Clericus Paviaensis diocesis publicus Apostol. & imperiali auctoritate sacri generalis Concilii Constantiensis pro Natione Gallicana & ejusdem Nationis notarius præmissis omnibus & singulis, dum sicut superius describuntur in Congregationibus dictæ Nationis, diebus, & horis interpolatis dicerentur, proponerentur, responderentur, agerentur & fierent, una cum DD. testibus supra scriptis præsens fui, eaque sic fieri vidi, & audivi, ideo huic præsentis publico instrumento alia manu in septem membranis conglutinatis fideliter scripto, manu mea propria me subscripti, & signum meum consuetum apposui, in fidem & testimonium omnium singulorum præmissorum requisitus specialiter, & rogatus. Conglutinationes autem signo meo prædicto signatas, nec non dictiones in fine præf. instrumenti, ante meam præsentem subscriptionem, post dictionem Lombardis, & ante signum meum manuale, ad signa diversa posita, approbo, & de eisdem hesitari valeat, seu quomodolibet dubitari.

XXVII.

Ex Breve
ad an. 1415.
fol. 455.

Ladislai Polonia Regis & wiboldi Lituania Ducis Epistola ad Constantiense Concilium exhibita circa diem Jovis 23. Novemb. 1415.

Sacro sanctæ Constantiensis Synodo, universalem Ecclesiam representanti.

Reverendissimi Patres, & metuentissimi Domini.

Quantum circa principium sacri Concilii nostris Ambaxiatores, Reverendos in Christo Patres, Nicolaum Archiepiscopum Guelmensem, Jacobum Episcopum Ploensem & Andream Electum Poznaniensem, ad hanc sanctissimam synodum in Spiritu sancto congregatam expediverimus, ad reverentiam debitam & assistentiam efficacem vestris Paternitatibus faciendam, quantum ad integrationem sanctæ Matris Ecclesiæ, quam semper diligentissima sollicitudine optabamus, & exquisita diligentia quantum in vobis fuit quærebamus: Considerantes tamen, quod multi zelatores unionis prædictæ, propter longam protractionem illius, multis intolerabilibus turbationibus afficiuntur & usibus, immo spes ipsorum jam in toto decideret, si non cognoscerent seu viderent vos ita fortes & solidos in sancto proposito, per quod utique præstante Altissimo ipsam sanctam Ecclesiam ad pacis dulcedinem perfectam vultis reducere, & in eadem Ecclesia unitatem optatam & debitam consummare. Pro quo primum Deo, ut

vos conforter in eodem sancto proposito, cum omnibus subditis nostris semper devotas preces offerimus. Demum & Vestram sanctitati, qui pro sanandis vulneribus sectionis detestandæ viriliter & intrepide laborantes, commodo utilitatis Republicæ vultis prodesse, cathedramque sanctissimam sedis Apostolicæ, multis iniquitamentis deformatam, ab omni morbo pestifero expurgare, ad debitas & juxta tempore recolendas cum omni devotione gratiarum asserimus actiones: Eidem Vestræ Sanctitati humiliter supplicantes, quatenus in nomine illius, qui vos vocavit & congregavit ad dandam scientiam salutis plebi ejus, multiplicare velitis sollicitudinis vestræ studia, & diligentiam virium vestrarum denuo acere, qui jam in vicia Domini laborantes pondus diei & æstus sustinere consueveritis, laboribus corporeis & sumptibus non parcetes, quatenus audenter & sine cuiusvis prolixitatis aut tentationis formidine omnes errores & defectus, in ipsa sancta Dei Ecclesia pullulantes, possitis radicibus extirpare. Vos enim, Patres Reverendissimi, constitit Dominus super gentes & regna, ut evellatis & delinatis in Ecclesia eadem Dei plantationes iniquæ.

Et quod de Vestra felici provisione ipsa S. Mater Ecclesia statim semper mereatur obtinere pacificum & tranquillum, & ut in consummatione ipsius desideratissimæ unionis vos aliquantulum confortare valeamus: Non dubitantes, ex longa absentia serenissimi Principis Domini Sigismundi Romanorum Regis semper Augusti, Fratris nostri carissimi, pro ipsa etiam sanctissima unione ferventissime laborantis, vestras paternitates multis affici molestiis & mediis, quorum nos vobiscum volumus esse participes.

Ecce nunc per novos recentisque Ambaxiatores nostros primis nostris Ambaxiatoribus applicatos & adjunctos, nos ad omnia beneplacita vestra fidelissime offerimus, cum vestra sancta concione in vita & in morte permanere, & vobis assistere satagentes. Profecto tali devotione nos cum subditis nostris Vestræ Sanctitati nunc subijcimus, quasi obedientes filii virtuosus Patribus subijci sunt soliti. Illudque vobis non debere profitemur, quod devoti discipuli suo tenentur facere Præceptori.

Præterea vestræ sanctitati nuper per venerabilem Fratrem Theodorum, Vicarium ordinis Fratrum Prædicatorum peregrinantium de Constantinopoli, per certas scriptorum nostrorum series intimavimus, quomodo multitudines schismaticorum in subjectionibus dominiorum nostrorum, et alios in erroribus gentilium existentes, ad unitatem fidei cum summa devotione vellemus reducere et gremio sanctæ matris Ecclesiæ aggregare. Nunc tamen ad hoc ipso consummandum major nos pulsat devotio, quod prædicti schismatici et alii erronei, fidelis orthodoxæ, interim quod vitam ducimus in humanis, advenant. Formidantesque, quod circa successores nostros fervor devotionis huiusmodi nostræ poterit frigidescere, Vestram sanctitatem humiliter supplicamus, quatenus nobis salubre consilium & auxilium opportunum ad hoc præbere velitis, juxta modum et doctrinam, quam Iussperiti et viri prudentissimi in hoc sacro Concilio congregati poterint exquirere, quod supradicti schismatici Catholicis vestram fidem tenentibus poterint aggregari.

Etiā efficere dignetur vestra sanctitas, per

ANNO
CHRISTI
1415.

potestatem, quam post Deum primam obtine-
re meruistis, quatenus omnes invalores, qui
nos in amplianda sancta fide catholica impedi-
re consueverunt, compescantur, & ne nos am-
plius impediunt. Nam si circa primordium re-
generationis nostræ non fuisset impediti,
tantus fructus in dilatatione sanctæ fidei prove-
nisset, de quo tota hierarchia sanctæ matris
Ecclesiæ potuisset jugiter gratulari.

Ceterum scripta vestra, noviter nobis obla-
ta, de casu descendo & dolendo stragis nobili-
um gentium armorum Regni Hungariæ, quas
rabies Turcorum crudelis & impia nuper in
bello cum ipsis habito devicit & prostravit,
cum omni reverentia & gratitudine recepimus.
Per quæ inter cetera per vestram sanctitatem
prudenter declarata & descripta nos benig-
nissime & sollicitè dignati fuistis requirere &
hortari, ad subventionem Regni Hungariæ &
republicis ipsis faciendam, & ut ex hoc nos
ostenderemus catholicæ fidei scutum fidelissimum
& firmissimum ac verissimum defensorem. Sed
quia ante exhibitionem litterarum vestrarum a
quibusdam mercatoribus nostris de eadem strage
lamentabili & amara informati, damnis &
periculis prædictis Serenissimi Principis Domini
Sigismundi Regis Romanorum &c. fratris nos-
tri carissimi, non minus quam propriis condole-
ntes, illico dum nobis de hoc casu doloroso
innovuit, ad Reverendum in Christo Patrem &
Dominum Joannem Archiepiscopum Strigoniensem,
ipsum Serenissimi Principis Domini Sigismundi
Vicarium, & alios Prælatos & Barones
regni Hungariæ, quamvis per ipsos non fuerim
requisiti, litteras nostras direximus, exhiben-
tes nos eisdem Prælatibus & Baronibus Regni
Hungariæ, ad omnem subventionem possibilem
ipsis per nos fideliter faciendam. Et sic con-
currentibus ipsorum & nostris ad hoc consiliis,
attento eo, quod propriarum guerrarum insidiis
& incommodis, nos, regnum, & terras nostras
gravissime urgentibus, modus haberi non po-
tuit, quo exercitus nostrus contra insultus Tur-
corum prædictorum sine detrimento proprio
potuissimus ita celeriter conducere: Ad hoc tan-
dem concorditer devenimus, quod Ambaxiato-
res nostros ad Christum magnum Turcum, &
alios ad Bosnam ad Harvii transmisimus, im-
ponendo ipsis quod eisdem Christum magnum
Turcum & Hervaii informarent & certos red-
derent, ac significarent eis seriose, quod nos
cum eodem Serenissimo Principe Domino Si-
gismundo Rege Romanorum, fratre nostro ca-
rissimo, sumus indissolubili fœdere reciproce
colligati, ipsamque nullatenus possumus nec
volumus deterere: Ideo quicquid damni per
eisdem Christum & Hervaii eidem Domino Si-
gismundo & Regno ipsius Hungariæ illatum est
vel inferri poterit, nobis & personæ nostræ pro-
priae factum reputamus & jugiter volumus re-
putare. Et ut idem Christum Turcum magnus
& Hervaii a molestatione & turbatione Regis
& Regni Hungariæ respiciant, ipsos Ambaxia-
toribus nostris prædictis mandavimus commone-
re, ac eos aliquibus mediis congruentibus in-
ducere, quod ad tempus certum cum eodem
Serenissimo Principe Romanorum & Regno
Hungariæ ipsius treugas statuerent, & omnes
Barones, & quovis armigeros circa hanc stragem
captivos & detentos ad fidei assessoriam
dimitterent cautionem. Ut interim durantibus
treugis pace perpetua inter ipsos Turcos & ip-
sum Regem Romanorum ac regnum ipsius Hun-

gariæ disponere possimus, quæ si disponi po-
terit, ex nunc post decursum treugarum hu-
jusmodi, potentiis nostris cum ipso serenissimo
Principe Domino Sigismundo Romanorum Re-
ge fratre nostro carissimo adunatis, pacificatis-
que ab omnibus finibus terris nostris, crudeli-
tatem & impietatem ipsorum Turcorum, quo-
rum magna est potentia, reprimere divino no-
bis auxilio suffragante valeamus.

Et quamvis nos ad temovenda damna & pe-
ricula ejusdem Serenissimi Principis Domini
Sigismundi Romanorum Regis fideliter & ni-
tide exponimus, quidam tamen æmulus nostri,
propriae salutis immemores, famam nostram
innocentem denigrare non desinunt, asserentes
quod strages prædictas Baronum & armigero-
rum Regni Hungariæ memorati de nutu &
annuentia nostra processit, cum tamen hoc ip-
sum difficile credi poterit per quemlibet pro-
bum & fidelem Christianum, ut illum nos
supplantare vellemus, pro quo parati sumus
exponere vitam nostram.

Ideo ad relevandum hoc nuncios nostros di-
reximus ad Constantiam, & ad alia loca. Qui-
bus circa expurgandam innocentiam nostram
penitus sinceram & benevolam exhibere dignemini
voluntatem. Quibus quidem nunciis &
Ambaxiatoribus nostris, exhibitoribus præsen-
tium, videlicet validis & nobilibus viris, Joanni
Tholischkove, Castellano Calitensi, Gregorio
alias Gedigolt, Capitaneo Podoliæ, & Ni-
colao Sepinsky, Consiliariis nostris fidelibus,
alias satis ardua vestrae sanctitati in præsentia
Serenissimi Principis Domini Sigismundi prædi-
cti Regis Romanorum fratris nostri carissimi
exponenda & referenda commisimus, quibus
fidem in referendis adhibere dignemini credula-
m atque firmam, & eos habere gratiote re-
commisissos. Datum in Leopoli, decima octa-
va die mensis Octobris.

X X V I I I.

*Acta Hispanica, quoad cessionem Petri de Luna
Papa Benedicti XIII. An. 1415. Mensis Octo-
bris, Novembri, & Decembri consilia.*

Post acta præmissa Petrus de Luna fuit per
suos Ambaxiatores excusatus (scilicet in Con-
stantiensi Concilio) quod non posset convenire
Niciam cum Imperatore propter loci nimiam
distantiam. Hac igitur de causa volens Imperator
sic indiscussum manere negotium, iit
Narbonam, quæ non multum distat a Perpi-
niano, ad quem locum debebat accedere Rex
Aragonum, qui passus infirmitatem non potuit
expectatus diu per Imperatorem, et debebant
simul convenire cum dicto Petro de Luna in
dicto Perpiniano per totum mensem Junii, in
quo mense Rex Aragonum infirmabatur. Ea
quia scivit D. Imperatorem multum festinanter
properare, ne deficeret in termino, mandavit
ipse Rex Imperatori, qui maximum laborem
assumebat, ne deficeret in via; quod pacifice
veniret, donec sciret ipsum esse potentem equi-
tare. Non fuit igitur Imperator infra mensem
Junii in Perpiniano.

Quod bene perpensens Petrus de Luna, me-
dia nocte ultima diei ipsius mensis Junii, stans
in Perpiniano, proclamari fecit per villam vo-
ce præconis, si quis esset in villa, qui compa-
reret pro Sigismundo tali se dicebat Impera-

Ex M. V.
Ctorino

ANNO
CHRISTI
1418.ANNO
CHRISTI
1418.

torum. Similiter factum est ex parte ipsius in Narbona per suas gentes, quas ibidem miserat, & cum nullus comparuisset, ipse P. de Luna accusavit contumaciam Imperatoris, & recepit juramentum fidelitatis ab omnibus incolis ville Perpiniani, & specialiter quod præservarent ipsum ab omni molestia, & perturbatione sui status.

Postmodum de mense Julii venit Imperator Narbonam, & ibi diu stetit expectans Regem Aragonum, stante P. de Luna in Perpiniano. Postmodum deliberavit Imperator venire Perpinianum, credens ibi reperire P. de Luna, quem non reperit, quia sciens ipse Petrus adventum Imperatoris, recessit. Postea mandavit Imperatori dictus Petrus, quod ipse sibi mitteret saluum conductum pro veniendo in habitu Papali, pro manendo ibidem, & pro redeundo quoties vellet. Ad quod respondit Imperator, quod non erat auctoritatis suae dare saluum conductum in terra Regis Aragonum, nec reciperet eum ut Papam, sed ut Cardinalem. Ideo fuit habita licentia Regis Aragonum de salvo conductu dando per Imperatorem dicto Petro: qui quidem saluus conductus illi datus est ut Cardinalis, & propter hoc non venit ipse Petrus, sed mandavit eidem per tres articulos subsequentes.

Primo, quod ante omnia per Sereniss. principem D. Imperatorem congregentur existentes in Constantia, simul cum collegatis, & praesentibus D. Imperatore Perpiniani existente in locum unum notabilem, & liberum, ad quem omnes Nationes possint libere venire, stare, & redire &c. Quo facto fiat & decernatur per totum sacrum Concilium, sed, ut praedictum est, congregatum, in modum qui sequitur, ante renunciationem. Sacrosancta Constantiensis Synodus in Spiritu S. congregata decidit, declarat, determinat, & concludit processus omnes & singulos factos & promulgatos in Concilio Pisano contra dictum P. de Luna, tum Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum, esse nullos, cassos, irritos, & inanes, quos per tenorem praesentium cassat, irritat, & annullat, & simpliciter nullos esse aut fuisse asserit, & judicat: sive dicti processus facti fuerint contra ejusdem D. personam mediate, vel immediate, sive aliquem vel aliquos conjunctim, vel divisim de sua obedientia.

Ex pari forma ibidem annullentur, ipso D. & illis de sua obedientia praesentibus, omnes & singuli processus per ipsum D. quovis modo facti contra quoscumque, vel quemcumque alterius obedientiam, vel aliarum obedientiarum. Quibus sic completis convocabitur per ipsum D. Benedictum totum Concilium universalis Ecclesiae, tam aliarum obedientiarum, quam suae, & ibidem fiat habitatio per ipsum D. de consensu pariter & voluntate totius sacri Concilii, sic ibidem congregati, si & in quantum oportuerit, & immediate post ibidem, & in eadem Sessione, fiet renuntiatio per ipsum D. & deponet toto Concilio praesente, insignia papalia.

Antequam tamen Imperator Concilium in Constantia existens vocet ad locum per dictum Benedictum deputandum, ipse D. B. reddet praesentibus D. Imperatorem certum & securum de sua renuntiatione, modo & forma melioribus, quibus judicabit ordo rationis.

Pro statu vero dicti D. Benedicti post ejus renuntiationem offeratur illi sequentia. 1. Concilii Generalis. Tom. XXVIII.

Quod ipse remanens in statu Cardinalis habeat Vicariatium, seu Legationem a Latere, cum pleno dominio in Spiritualibus & temporalibus in tota obedientia, quam adu habet, & omnibus viis & modis, quibus nunc habet, hoc tamen excepto, quod non vocabitur, nec erit Papa, nisi universaliter ab omnibus in Concilio existentibus, seu in electione vocem habentibus, juxta deliberationem totius sacri Concilii, tunc ut dictum est congregati, Papa reputaretur, seu eligeretur.

Item, offeratur eidem D. Benedicto, quod omnes promoti, seu assumpti per ipsum ad quancumque dignitatem, seu aliud quodcumque officium, maneat in suis dignitatibus & officiis juxta dicti D. arbitrium seu dispositionem, & interim etiam possit assumere seu promoveri illos, qui sibi servant, vel serviant in sua obedientia.

Item, quod reverentia & honor per universum orbem sibi fiat super omnes mundi Praelatos & Dominos temporales post Papam, seu in Papam elatum.

Item, quod non possit appellari ab eo per aliquem de sua obedientia ad Papam, ita modicum, sicut quando erat Papa.

Item, & quod illi, qui habebunt competitorum, maneat sicut stant in suis Dignitatibus, & officiis usque ad decessum unius vel alterius, & uno decedente, alter succedat in toto.

Dua via aperta per Petrum de Luna, & oblata ad cedendum Papam, die 15. Octobris exhibita.

Cum per serenissimum D. Sigismundum &c. Extat supra in Actis Sessionis xxx.

Declaratio Petri de Luna super prima scheda per ipsum data, qua incipit: Cum per Serenissimum &c. super clausula illa: & quod fiat Electio canonice; die 26. Octobris edita.

Sequitur praedicta &c. Extat supra in Actis loco cit.

Additio facta ad praedictam supra proximo, 8. Novembris tradita.

Et pro breviori expeditione dicti negotii, &c. Extat supra loco cit.

Die Sabbati 12. mensis Novembris, hora nona vel quasi, D. Princeps Gerunda primogenitus Regis Aragonum, hanc requisitionem fecit Petro de Luna in castro Perpiniani.

Beatissime Pater. Cum negotium extirpationis. &c. Extat supra in Actis Sessionis xxxii. ad art. 63. contra eundem productas. Ex Cod. Vindobonensi.

Similes supplicationes factae fuerunt per inclitum infantem Henricum, magistrum militiae ordinis S. Jacobi, Procuratorem Regis Castellae, per Lambertum Protonotarium administratorem Ecclesiae Pampilonensis &c. procuratorem Regis Navarrae, per Bernardum Comitem Armeniaci, & Joannem Comitem Faxi &c. & desuper requisiti sunt notarii.

ANNO
CHRISTI
1411.

*Die Martis xii. Novembris, fuit oblata respon-
sio per D. Petrum de Luna, in modum sequen-
tem, ad istam primam requisitionem Regis & a-
ragonum, & aliorum ipsorum requisitionem, ut su-
pra patet.*

Ex MC VII
do. Joenli.

Ut appareat veritas processus negotii unionis
Ecclesie, de quo fit mentio in requisitione fa-
cta Domino nostro Papae Benedicto XIII. pro
parte Serenissimi Domini Ferdinandi Regis Ara-
gonum, 9. mensis Novembris, anno Do-
mini 1411. cujus tenor est talis: *Beatissime Pa-
ter. Cum negotium extirpationis Schismatis &c.*
(Fuit insertus tenor dictae schedulae de verbo
ad verbum, ut supra continetur.) Dicitur ne-
gotium, ab ipso sui initio exordiendo, est ad
memoriam reducendum, quod, Serenissimo D.
Sigismundo Rege Romanorum, per nuncium
suum Ottobonum de Bellonis, utriusque juris
Doctorem, movente, tractatum apud Domi-
num nostrum & dictum Dominum Regem Ara-
gonum de mutua visione, inter ipsos ex una,
& praefatum Serenissimum Dominum Regem
Romanorum parte ex alia, in aliquo loco fienda,
pro negotio unionis Ecclesie: Concordatumque
postea inter nuncios Domini nostri Papae,
& Domini Regis Aragonum, super hoc
missos Constantiam, & dictum Dominum Re-
gem Romanorum, de civitate Niciae & loco
de Villa Franca, pro dicta mutua visione per
totum mensem Junii anno praedicto fienda.

Pro cujus executione idem Dominus noster,
locorum dispositione attenta, in galeis, & ar-
morum generibus, aliisque preparatoriis magnas
summas pecuniarum exposuit.

Postea movente praefato Rege Romanorum
per dictum suum nuncium Ottobonum, propter
hoc missum ad Dominum nostrum Papam, &
Dominum Regem Aragonum, praedictos, tunc
Valentiae residentes, fuit concordatum, quod
per totum mensem Julium proxime lapsum Do-
minus noster Papa, & Rex Aragonum Perpi-
niani, & Dominus Rex Romanorum Narbo-
nae convenirent. Propter quod praedictae expen-
sae pro majori parte dicto Domino nostro in-
utiles & infructuosae fuerunt.

Demum idem Dominus noster fuit Perpini-
ani in termino concordato, Domino Rege Ara-
gonum propter suam infirmitatem non valente
infra dictum terminum ibi esse.

Tandem dictus Dominus Rex Romanorum
15. Augusti Narbonae, & Rex Aragonum
ultimo ejusdem mensis Perpiniati fuerunt.

Ibi, tum propter Domini nostri senectutem,
tum propter infirmitatem Domini Regis Ara-
gonum, quod dicta mutua visio fieret Perpini-
ati, invicem concordarunt.

Deinde vero Dominus serenissimus Rex Ro-
manorum una cum quibusdam praetensis nunc-
is Congregationis, quae nunc est Constantiae,
provinciae Moguntinae, ad dictam villam appli-
cavit: Coram Domino nostro Papa supplican-
do, quod viam vel vias aperiret, per quam
vel quas unio breviter in Dei Ecclesia haberetur.

Et aliquibus elapsis diebus, in quibus Domi-
nus noster instrumenta & alias scripturas super
gestis in Congregatione Constantiae contra Bal-
thasarem Colla, & etiam per procuratores An-
geli Corario videri fecit: Idem Dominus nos-
ter per unam schedulam, quam die 15. Octo-
bris anni praedicti dicto serenissimo Regi Ro-
manorum tradi mandavit, prout constat per

A publicum instrumentum, vias unionis ape-
ruit. Cujus quidem schedulae talis est tenor:
*Cum per Serenissimum Dominum Sigismundum
Regem Romanorum fuerit supplicatum Domino no-
stro Papae Benedicto XIII. &c.* (fuit insertus te-
nor dictae schedulae.)

Postea autem Dominus noster Papa Benedi-
ctus super habenda practica de executione dic-
tae viae cessionis, quae dicto Serenissimo Regi
Romanorum acceptabilis esse videtur, certas
assignavit personas ad tractandum & concor-
dandum cum personis aliis per Serenissimum
Regem Romanorum assignatis.

Et tandem, habitis inter dictas personas ali-
quibus prolocutionibus seu tractatibus, idem
Dominus noster Papa Benedictus super dicta
via cessionis eidem Serenissimo Regi Romano-
rum cum una schedula quam d. 26. Oct. an-
ni supra dicti exhibuit, practicas duas aperuit
& obtulit tenoris sequentis. *Sequitur practica
super via renunciationis aperta per Dominum no-
strum Papam Benedictum ad instantiam illustrissi-
mi Principis, Domini Sigismundi Romanorum Re-
gis, & cetera, ut supra.*

Et quamvis utiles, securae & certae sint pra-
cticae Domini nostri Papae super insertae, quae
utique non indigent longo discursu temporis,
non timent infamationis periculum, vel tu-
multuosae multitudinis seu congregationis dis-
crimen, neque terrorem seu impressionem po-
tentis Principis vel alterius formidabunt, sed
aderit plena securitas & libertas, qualis requi-
ritur in dicto negotio unionis.

Post ipsorum autem apertionem & oblatio-
nem nihil circa eas pro parte dicti serenissimi
Regis Romanorum, nec pro parte eorum, qui
asserbant se esse missos a dicta Congregatione
Constantiensis, fuit dictum, vel propositum dic-
to Domino nostro Papae.

Sed obtinentes ab eo diem certum, videli-
cet 30. mensis Octobris proxime lapsi ad pro-
ponendum aliqua, quae se velle proponere asser-
bant: Certi ex praedictis prius nunciis dictae Con-
gregationis pro parte ejus, & certi alii pro
parte dicti Serenissimi Regis Romanorum, in
praesentia Domini nostri Papae die praedicta,
palam assistente multitudine gentium copiosa,
praemisissis aliquibus praefationibus, Dominum
nostrum Papam monuerunt, rogarunt, & re-
quisierunt, quod suo juri papatus renunciare
ac cedere dignaretur.

Quibus pro parte Domini nostri Benedicti
fuit responsum, & clare ostensum, quod ob
salutem fidelium animarum, & ad evitandos
errores, & ut vera unio in Ecclesia sequeretur,
oportebat ipsum debite providere. Et
quod, nisi sic fieret, non satisfaceret Dei ser-
vitio, bono universalis Ecclesiae, oblationibus
per se hactenus factis de via renunciationis,
quae modum & finem unionis haberent an-
nexos, atque sacris canonibus, per quos via re-
nunciationis suis casibus ideo commendatur,
quod sit ob finem boni, quod sequatur ex eo-
dem nunc debito sui officii: Cum providere
super hoc ad eum spectat, ex jure & preroga-
tiva a parte sedis, immo ad hoc compellant
ipsum divina jura pariter & humana.

Fuitque subjunctum in dicta requisitione,
quod Dominus noster Papa, ut bonus pastor,
ad satisfaciendum supradictis, post oblationem,
quam fecit dicto Serenissimo Regi Romano-
rum de via cessionis papatus, prout in praemis-
sa schedula continetur, duas super ea obtulit
pra-

ANNO
CHRISTI
1411.

ANNO
CHRISTI
1415.

prædictas, ad providendum, quod per ipsam unionem universalis Ecclesie habeatur.

Tandem pro parte Domini nostri Patris fuerunt rogati, hortati, moniti, & instantissime requisiti supradicti præsentis nuncii dictæ Congregationis, & præfatus Serenissimus Rex Romanorum in personis eorum, qui ibi tunc nomine suo, quatenus præfatas prædictas vel alteram earum acceptarent, vel causas dicerent, aut dubia moverent, cur acceptandæ non essent. Nam paratum se exhibebat & promptum dictis eorum satisfecit, & dubia declarare. Et si aliqua essent in dictis prædictis rationabiliter corrigenda, emendanda, addenda, vel mutanda, illa volebat & re & effectu corrigere & emendare, addere & mutare.

Qui quidem præsentis tunc nuncii dictæ Congregationis, missi per dictum Serenissimum Regem Romanorum, nihil de suis vel domiporum intentionibus, seu conceptis super dictis prædictis, vel materia unionis Ecclesiarum, dicere vel aperire volentes, recitatis tibi, pro parte Domini nostri Patris, monitionibus, rogationibus, exhortationibus & requisitionibus antedictis, ab ejus presentia recesserunt. Prout hoc constat per publica instrumenta.

Postea vero in alia scheda ex parte Domini nostri tridita serenissimo Domino Regi Aragonum, & præfati mensis Novembris, ut constat per publica instrumenta, dictus Dominus noster ad declarationem tuam schedulæ super ultimo insertæ concedendæ voluit ad faciendum additionem, tenoris sequentis. *Et pro breviori expositione prædicti negotii, ob Dei servitium & animarum salutem placet eidem Domino nostro, designando numerum compromissionum, de quibus fit mentio in practica per ipsum oblatæ, ad hoc condescendere, videlicet: quod compromissioni de suo consensu per Dominos Cardinales eligendi sunt sex, eligendi autem per illos Dominos, qui in alia obedientia se Cardinales faciunt nominari. Si de tot dem pars alia non contentatur, sint octo vel decem: aut si voluerint, XII. Præterea volens idem Dominus noster ad designationem loci venire, de quo secundum dictam practicam est concordatum, offeri locum & loca idonea infra suam obedientiam assignare, cum sufficientibus securitatibus: Quæ loca si pars alia acceptare voluerit, licet multis attentis ea non debeat resistere, nihilominus placet eidem Domino nostro condescendere ad acceptandum Marchiam cum Sancto Victore, Niciam cum Villa Franca, vel Saonem, non obstantibus, quod sint in alia obedientia constituta, dum tamen de sufficientibus securitatibus fuerit provisum.*

Quibus omnibus attentis, que indubie vera sunt, evidenter apparet, quod Serenissimus Rex Romanorum, et alii præsentis nuncii dictæ Congregationis Constantiensis a Domino nostro Papa responsum efficaciter habuerunt, nec non aperitionem & oblationem viarum & practicarum salubrium pro dicta unione Ecclesiarum obtinenda: Et, quod, si forte scandalizati recesserunt, eorum scandalum non est imputandum Domino nostro Papæ.

Sed veniendo ad conclusionem requisitionis prædictæ, respondet Dominus noster prædictus, quod renunciare papatu sic simpliciter, sicut petitur, non debet, sicut late superius est deductum; sed paratus est renunciationem facere de suo jure papatus, observata omni via ex practicis supra insertis, vel alia justa & rationabili practica, quam nunquam exclusit, nec intendit excludere, pro dicta unione consequenda &c.

Council. General. Tom. XXVIII.

Sequitur copia requisitionis facta pro parte promissionum dicto D. N. P. in Coquilbero per sui. Ambaxatores xiv. die mensis Novembris.

Beatissime Pater. Supplicationi et requisitioni hæc. &c. *Exat supra hoc. cit. ad art. 64.*

Responso Petri de Luna xvi. die mensis Novembris ad secundam requisitionem supra proxime scriptam.

Cum per ultimam schedulam, ex parte sanctissimi Domini nostri Patris Benedicti XIII. Serenissimo Domino Ferdinando Regi Aragonum die 12. Novembris anno Domini 1415. præsentatam, sic incipientem: *Ut appareat certis processibus &c.* supplicationi et requisitioni Regis, ejusdem mensis et anni, præfatis, incipientibus: *Beatissime Pater. Cum negotium extirpationis schismatis &c.* iuste et sufficienter satisfactum sit, evidenter apparere potest cuilibet intuenti. Nec videtur necessarium, ad supplicationem et requisitionem, die 14. ejusdem mensis et anni in Coquilbero Elementis diecesibus præsentatam, in quantum cum primis supplicatione et requisitione concordant, pro nunc aliud respondere, sed sufficit ad schedulam prædictam remittere, in qua idem Dominus Papa de et cum consilio fratrum suorum Reverendissimorum in Christo patrum, Dominorum Cardinalium, et aliorum Prælatorum, et scientificorum virorum, supplicationi et requisitioni prædicti Regis rationabiliter satisfecit.

In quantum vero et supplicationi et requisitioni prædictis subjungitur *protestatio de jure universalis Ecclesie &c.* huic protestationi idem Dominus noster, ut ponitur, non consentit. Quia nec jure nec ratione succitur. Immo ipse, cui ex officio incumbit omne jus universalis Ecclesie defendere, et animam suam pro illo defendendo ponere, protestatur pro se, et ipsius Ecclesie nomine, de suo et ejusdem Ecclesie interesse, et de jure ipsius Ecclesie conservando, ac de providendo, si opus fuerit, per Constitutiones factas et fiendas, pro illius auditione et defensione, et per remedia juridica, necessaria et oportuna, nec non per poenas spirituales et temporales contra quascunque personas cujuscunque status et conditionis existant, contrarium attentantes, aut eis in attentando hujusmodi dantes consilium, auxilium, vel favorem, etiam Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Imperiali, Regali, aut quacunque alia Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate.

Et quod in supplicatione et requisitione prædictis recessus Domini nostri a villa Perpiniæ tangitur, et pro regressu ad eandem villam idem Dominus noster per supplicantes requiritur: Respondet Dominus noster prædictus, quod cum ipse, quia ad villam jam dictam pro mutua vilione inter ipsum et Regem Romanorum fienda ad tractandum de pace et unitate Ecclesie se venturum promiserat, die inter eos conventa venerit, et in eadem villa ultra assignatum terminum adventum dicti Regis Romanorum ad Narbonam per 15. dies expectaverit: Et abinde, adveniente dicto Rege Romanorum ad se ipsam villam Perpiniæ, de unione Ecclesie cum eo tractare incepit: Prædictusque Rex Romanorum ab ea tractatu rupto recessit, et postea idem Dominus noster non sine

Ex M. V. lib. 1. doctum.

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO CHRISTI 1492.

suæ personæ periculo, ut a fide dignis asseritur, in eadem villa per plures dies resederit: Prædictus Rex Aragonum mirari non debet de recessu, sibi per eundem Dominum nostrum per antea intimato, Nam etsi omni tempore, et in omnibus causis deceat Romano Pontifici ad libera pervenire Concilia, et ipsius in nullo vacillare iudicia; isto tamen tempore, et in tanto negotio, ubi omnimoda libertas requiritur, necessum summe videtur, quod in tali loco negotia pertractentur, in quo ipse et tota curia sua fruuntur omnimoda libertate.

Et cum idem Dominus noster adhuc non pervenerit ad locum, ad quem pro personæ suæ securitate ire decrevit, sed adhuc sit in via: propterea omnibus aliis, in supplicatione et requisitione prædicti Regis contentis, singulariter respondere non potest de præsentis. Sed postquam ad locum destinatum pervenerit, ad omnia ibidem contenta, si dictus Dominus rex Aragonum pro habenda pleniori responsione miserit, rationabiliter auxiliante Domino respondebit.

Requisitio D. Regis Aragonum, Castellæ, & Navarræ, & Comitatus eorundem, facta Cardinalibus in Coquilbero cum Petro existentibus xiii. Novembris.

Ex citato M.

Cum Serenissimus Dominus Rex Aragonum cum Ambaxiatoribus Illustrissimorum Regum et Principum Castellæ et Navarræ, et Fuxi Comitæ, et aliis pluribus obedientiæ sanctissimi Domini nostri Papæ Benedicti, in villa Perpiniani congregatis, insisteret et intenderet virgili animo, quantum potuit, & circa directionem negotii unionis sanctæ matris Ecclesiæ, supplicando continue, et cum debita reverentia requirendo sanctissimum Dominum nostrum Papam super cessione per eum fienda, et aliis utilibus, ac commodis & opportunis ad consequendum unionem jam dictam: Et durantibus supplicationibus antefactis Dominus noster Papa recesserit a villa Perpiniani, & vos Reverendi Patres pariter cum eodem: Præsentiaque vestram paternitatum pluribus ex causis in hoc negotio sit valde necessaria & utilia in dicta villa Perpiniani, ubi de negotio dictæ unionis tractatur, & continue tractabitur: Joannes Raymundus de Plano, Bonovatus Petri, Legum, & Petrus de Serra, Decretorum Doctores, Ambaxiatores, & procuratores dicti Domini Regis, ex parte Serenissimi Domini Regis prælati, cum instantia, quanta possunt, vos rogant, & cum debito honore, pro interesse universalis Ecclesiæ, & alio quocunque, quod præiendi potest, requirunt, quatenus redeatis illico ad dictam villam Perpiniani, & conveniatis cum dicto Domino Rege, & Ambaxiatoribus Regum, Principibus, Prælati, & aliis personis ibidem pro dicto negotio congregatis, & interveniatis tractando, consulendo, operando & exequendo ea, quæ erunt necessaria, utilia, expedientia, seu etiam opportuna ad dictam unionem consequendam.

Alias enim cum debito honore protestantur de omni jure universalis Ecclesiæ, & alterius, cuius interit.

Responsio Cardinalium Petri de Luna dicto xiii. die, ad requisitionem confirmem de non recedendo, usque dum unio facta fuerit in Ecclesia, per Regem Aragonum eisdem factam.

ANNO CHRISTI 1492.

Requisitioni ex parte Serenissimi Principis, Domini Ferdinandi Regis Aragonum, die 13. mensis Novembris in loco Coquilberii Elnensis dioceseos, sacro collegio Reverendissimorum Patrum & Dominorum, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium factæ, cuius tenor sic incipit: *Cum Serenissimus Dominus Rex &c. prædicti Domini Cardinales respondent: Quod, cum sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Benedictus, & Providentia Papæ XIII. tractanda de unione Ecclesiæ cum Rege Romanorum se in debita et justa ratione posuerit, et prædictus Rex Romanorum rationabiles prædictas, ad unionem Ecclesiæ veraciter consequendam per eundem Dominum nostrum oblatas, non acceptaverit, nec aliam vel alias rationabiles dicto Domino nostro aperuerit, immo tractatus rumpendo a villa Perpiniani recesserit, & prædictus Dominus noster ex justis causis a dicta villa recesserit: Prædicti Domini Cardinales debitum suum fecerunt, sequendo suum Dominum, nuncii Christi vicarium, caput ipsorum & totius Ecclesiæ militantis. Et si contrarium fecissent, Deum graviter offendissent, & fidelitatem, ad quam tenentur, minime observassent.*

In quantum vero requiruntur, ut ad prædictam villam Perpiniani revertantur, ad tractandum & consulendum, operandum & exequendum cum Dominis, Rege & aliis, quæ erunt necessaria Ecclesiæ unitati: Respondent, quod ipsi cum Domino nostro Papa in prædicta villa Perpiniani, quamdiu ibi sua fuit sanctitas, resederunt, consiliis suæ sanctitatis continue adherentes, si ibidem dicto Domino Regi eis aliquid circa negotia currentia dicere placuisset. Nunc autem eidem Serenitati respondent, quod, cum non deceat a capite membra discedere, immo juxta Scripturæ sacræ sententiam membra diuina debeant sequi caput, ipsi eundem Dominum nostrum non possunt nec debent dimittere, nec ad eandem villam Perpiniani reverti.

Et cum dicitur, quod præsentia didorum Dominorum Cardinalium sit ibi valde necessaria & utilis in hoc negotio: Respondetur, quod rami fracti ab arbore fructus germinare non possunt, et a fonte rivi præcisus arefcunt fructificare. Itaque sine Domino nostro prædicto non possunt, sine cuius auctoritate possunt facere nihil.

Protestationi autem dicti Domini nostri Regis cum ejusdem honore non consentiant. Immo ipsi, quibus post Papam principaliter incumbit pro jure universalis Ecclesiæ protestari, suo et universalis Ecclesiæ nomine protestantur, melioribus, via, modo, et forma, quibus possunt, de Domini nostri, eorum et ipsius universalis Ecclesiæ interesse.

Requisitio per Regem Aragonum Prælati in Coquilbero facta xiii. Novembris.

Ferdinandus &c. Reverendis et Venerabilibus in Christo patribus, universis et singulis Archiepiscopis, Episcopis, et aliis Prælati, intra Domini nostri dominium constitutis, salutem et dilectionem. Cum nos, cum Ambaxiatoribus Illustrissimorum Regum et Principum Ca-

Ex eodem M.

ANNO
CHRISTI
1415.

Castellæ et Navarra, ac Comite Fari, et aliis pluribus obedientibus sanctissimi Domini nostri Papæ Benedicti, in villa Perpiniensi congregatis, insistimus et intendamus vigili animo, quantum possumus, intendimus et vigilavimus circa directionem negotii unionis sanctæ matris Ecclesiæ, supplicando continue, et cum debita reverentia requirendo sanctissimum Dominum nostrum Papam prædictum super cessione per eum fienda, et aliis utilibus, ac commodis & opportunis ad consequendam unionem jam dictam: Et durantibus supplicationibus antefactis, idem sanctissimus Dominus noster Papa recesserit a villa ejusdem Perpiniensi: Et vos pariter eum eodem: Præsentiæque vestra pluribus ex causis in hoc negotio sit valde necessaria et accommodata in dicta villa Perpiniensi, ubi de negotio et preparatoris dictæ unionis tractatur et continue tractabitur: ideo vos rogamus, requirimus, et etiam exhortamur pro interesse universalis Ecclesiæ, & alio quocumque, quod præcendi potest & possit, quatenus redeatis illico ad dictam villam Perpiniensi, & ibi convenientes nobiscum, & Ambaxiatoribus aliorum Regum, Principibus, Prælatibus, Comitibus, et aliis personis, ibi in prædicto negotio et preparatorio congregatis, et interveniatis tractando, consulendo, operando et exequendo ea, que erant necessaria, utilis, expedientia seu etiam opportuna ad dictam unionem consequendam. Alias protestamur contra vos de omni jure universalis Ecclesiæ, et alterius, cujus inersit, et quod possumus procedere ad remedia debita in prædictis. Datum in villa Perpiniensi, & propter indispositionem personæ nostræ signatum manu nostri Secretarii, die 13. Novembris, Anno Domini 1415. Paulus Secretarius.

Ad hanc requisitionem Prælati non responderunt, cum pro majori parte ad Perpiniensem redierunt, illis exceptis de familia Petri.

Copia tertia & ultima requisitionis, facta Petro de Luna, ad cedendam, ex parte Regis Aragonum &c.

Sanctissime & beatissime Pater. Pro parte non solum &c. ut supra in Sessione XXXII. ad art. 35.

Copia secunda & ultima requisitionis, facta Cardinalibus Petri de Luna, quod redirent ad locum Perpiniensi, pro tractando de pace & unione Ecclesiæ.

Cum per serenissimum D. Regem Aragonum, seu per Ambaxiatores & procuratores ipsius, 13. mensis Novembris facta fuerit paternitatis vestrorum reverendorum Cardinalium, in villa Coquiliberi tunc existentium, certa requisitio, ut illico rediretis ad villam Perpiniensi, & ibi conveniretis cum dicto D. Rege, & Ambaxiatoribus aliorum Regum, Principibus, & Prælatibus, & aliis personis ibidem pro dicto negotio congregatis, & interveniretis tractando, & consulendo, operando & exequendo ea, que essent necessaria, utilis, expedientia, seu etiam opportuna ad dictam unionem consequendam. Protestando, si dicta requisitio nullatenus impleteretur, de omni jure universalis Ecclesiæ, & alterius, cujus inersit: Et vos, Reverendi Patres, preces & requisitiones jam dictas non curaveritis adimplere, prætendentes, quod ut membra a capite non debetis discedere, immo illud omnino sequi, inferendo, quod ideo

non potestis D. N. Papam dimittens, nec ad dictam villam reverti, allegando alterius, quod rami fracti ab arbore germinare non possunt, & a fonte rivi præcisi statim arefcunt &c. pro ut in serie vestrae responsionis hæc latius exarantur. Unde, cum caput vestrum & omnium essentialia principale sit Christus, & sua Ecclesia tanta utque nunc fuit tribulatione nefandi schismatis obfuscata: Ille etiam ut summus Deus omnipotens est propitius tota mente & viribus cordialiter diligendus, & illi, ut indubitato capiti, sue Ecclesiæ decent membra accedere & uniri, quocumque alio Insuperamento abolito, & ut arbori salutiferæ tanquam ramis procedentes ab illa se figere totis conatibus atque posse: Ad illum etiam, ut verum fontem, a quo desillant rivi gratiæ & dulcedinis gloriolæ debemus flexis genibus & prostrati ore aperto recurrere, ut sitientes extirpationem schismatis & sanctam unionem Ecclesiæ, sua mercede pia debeat satiare: Pro tanto Raymondas Xatmar miles, & Petrus Basseti legum Doctor, Consiliarius, Ambaxiatores & procuratores Serenissimi Domini Regis Aragonum, qui cum Ambaxiatoribus aliorum Illustrissimorum Regum & Principum, Principibus, Prælatibus, & aliis personis, in dicta villa pro dicto sancto negotio congregatis, ut dictum est, & cum sanctissimo Domino nostro Papa, quamdiu præsens fuit, & cum Illustrissimo Romanorum Rege, & reverendis Patribus & aliis personis, huc missis per Congregationem Constantiensem, tractavit usque nunc, & continue tractat de necessariis ad directionem sanctissimæ unionis: Cum dictus Illustrissimus Rex Romanorum, & alii jam dictæ personæ de Congregatione Constantiensi præsentem in civitate Narbonensi adhuc per suos Ambaxiatores continue tractant, ut insistant in dicta villa cum D. Rege Aragonum & cum aliis prædictis & suo consilio cum omni diligentia, apertoque animo pro bono & concordati remedio, compendioso & directivo ad extirpationem schismatis, ad perveniendum ad sanctissimam unionem: Vos, Rev. PP. & vestrum quemlibet, non desistendo a precibus, & requisitionibus jam factis iterum, & iterum geminatis vicibus, unanimiter exhortamur, & cum debito honore requirunt, quatenus pro Dei servitio, & zelo sue sanctæ Ecclesiæ, pro extirpatione dicti pestiferi schismatis, & perveniendo ad beneficium unionis diutius concupitæ, omnia & singula contenta, requisitionibus, non obstantibus vestris responsionibus, obligati: & nihilominus, quia SS. D. N. Papa, licet supplicatus, & cum reverentia requisitus, noluit clare facultatem & potestatem alicui, seu aliquibus personis convocandi Generale Concilium, ac autorizandi, approbandi, & confirmandi per ipsum Concilium petenda, & cetera alia faciendi in dicta requisitione contenta: Dicti Ambaxiatores & curatores nominibus antedictis Vos Rev. Patres, quatenus, ob nolentium dicti sanctissimi Domini nostri Papæ, dictam convocationem Concilii generalis supplicatam & requisitam, sub illis modis & formis, quibus supplicata & requisita exitit a dicto summo Pontifice, personaliter, vel per personas sufficienti super his potestate sussultas, illico propter moram periculum facientes, realiter impleatis. Alias dicti Ambaxiatores nominibus quibus protestantur de omni jure universalis Ecclesiæ, & alterius, cujus inersit, & de recurriendo ad remedia debita, juridica & permilla.

ANNO
CHRISTI
1415.

Ref.

ANNO
CHRISTI
1415.Ex eodem
Mi.

Responso Petri de Luna ad dictam certiam & ultimam requisitionem per Regem Aragonum factam.

Antequam responderetur schedula Domino nostro Papae Benedicto XIII. noviter oblata Paniscola, aliquid est dicendum super schedula in Coquilbero Elnensis dioceseos 13. mensis Novembris proxime lapsi sibi oblatae per praesentos Ambaxiatores, nuocios & procuratores Serenissimi Domini Ferdinandi Regis Aragonum tenoris sequentis: Beatissime Pater, Supplicationi &c. Nam etsi eidem Dominus noster Papa satisfecerit per suam responsivam schedulam: incipientem: Cum per ultimam schedulam &c. (inseratur) Respondere tamen plenus, si requireretur, sibi reservavit, ex quo pervenisset ad locum, quem decreverat pro securitate personae suae, ut in dicta responsiva schedula continetur. Nunc ergo, ne arguatur, absque responsione fuisse aliud praetermissum, suae adjicit responsioni, quod via seu practica praesentis Generalis Concilii, de quo fit mentio in schedula supra, juxta scilicet obedientiarum Domini nostri Papae, & olim dicti Gregorii, & dicti Joannis, assumenda seu acceptanda non videtur. Nam de & super hac via, per quam catholici cum schismaticis unirentur in unum perversum Concilium, multi periti in Theologia & jure diversa & contraria opinantur. Unde tali altercationi & varietati submitendus non est Ecclesiae universalis status. Nam post rem factam, multorum conscientiae non quiescerent, immo in dubium verterent, an unio Ecclesiae, per quam fidelium animi acquiescant. Maxime, quia quaecumque, colorata, ficta & verbalis feret acceptatio de convocazione, quam fieret per Dominum nostrum Papam, vel in vim suae commissionis, & de auctoritate sua quam praestaretur agendis in dicto praesentis Concilio: Post dictam omnem acceptationem, sperandum esset indubie, quod multitudo illa, quae hodie residet Constantiae, quae aut in praesentia auctoritate dicti Joannis, vel sui praesentis papatus, aut sub quadam praesentia auctoritate, quam dicunt universalis Ecclesiae, diu perduravit, ac hodie perdurat, & cui firmiter & sine adiectione ullius conditionis innititur, dictam praesentiam auctoritatem a se non abjiceret, immo in illa perduraret, & illi soli de facto & realiter inniteretur in agendis: Efferet etiam sperandum, quod personae obediens Domino nostro, si ei libertas & securitas praeretur, ianiterentur firmiter auctoritati Domini nostri, aut sui papatus, & quoque de personis dicti olim Gregorii, quoad suam praesentiam auctoritatem. Unde sequentur, quod quaecumque esset color & fictus & verbalis in eadem Congregatione, in qua ad veritatem rei maxima esset animorum & voluntatum divisio, absque (atque) scissura circa praesentias auctoritates & capita.

Attendendum est etiam, quod periculosa esset Ecclesiae dicta via, seu practica diu praesentis Generalis Concilii. Nam, cum Congregatio illa hodie Constantiae residens, potestatis plenitudinem verbis & factis sibi usurpet, & si posset, papalia, & quaecumque positiva jura suspendere & tollere optinetur, & sic etiam in diversis suis pronuntiationibus in factum deducere attentavit: Praesumere & timere oportet, quod ex dicto praesentis Generali Concilio, ubi voces eorum, qui sunt hodie in dicta Congregatione Constantiensis, propter eorum multitudinem pra-

ponderarent, nullus bonus exitus resuleret, sed papalium positivorum jurium subversio, quae multa ratione & maturitate fuerunt condita, & status universalis inordinatio inde procederent, & damnabiliter sequerentur.

Praeterea, quamvis in schedula praesentia nominatio expressa loci non fiat, pro tenendo dictum praesentis Generale Concilium, sed dispositionem electionis dicti loci Regibus, Principibus, & aliis de obedientia Domini nostri, nescitur quo jure, reservet acsi nil ad Papam pertineret denominatio loci hujusmodi casus, ut dicta convocatio esset fenda; Rei tamen veritas, ut a multis dicitur, sic se habet, quod propositum & intentio Serenissimi Domini Regis Aragonum est, quod dictum praesentis Concilium teneatur Constantiae provinciae Moguntinensis, & sic est deliberatum per ipsum & quosdam alios, volentes in hoc concedere voluntati Domini Sigismundi, Regis Romanorum. Cui tamen testis sit Deus, quod dicta civitas Constantiensis non est tuta, secura & libera ad tractandum & concludendum negotium unionis Ecclesiae; nec posset Dominus noster ipsam acceptare sine Dei offensa, si sequenti attendantur. Est enim certum, quod civitas Constantiensis est sub potentia & Dominio dicti Domini Sigismundi Regis Romanorum, Domino nostro inobediens: Verosimile est, quod voluntati ipsius contradicere non audent personae dicti praesentis Concilii, & fruerentur debita libertate, maxime, quia ex relatione fide dignorum habetur, quod dictus Rex Romanorum ad suum extollendum imperium appetit, & intendit statum papalem applicare certae nationi, sibi magis favorabili & obsequenti, ut quodammodo etiam papam dominetur. Et sicut a multis personis dictae Congregationis, & aliis asseritur, existentibus in dicta Congregatione, non fuerunt in libertate, prout nec hodie sunt, immo, ut dicitur, multos ipsorum oppressos minis, exasperationibus, & terroribus dicti Regis Romanorum oportebat descendere ad ejus voluntatem super negotiis, quae tractabantur in Congregatione praedicta, neque super his debita servabatur libertas, ob quod personae dictae Congregationis, non reputantes, se esse in libertate, de Constantia fugerunt. Ex aliorum etiam fide dignorum relatione habetur, quod multi dictae Congregationis protestati sunt super loci mutatione pro tenendo dicto praesentis Concilio, reputantes, dictam civitatem non esse ad hoc tutam, liberam & securam. Quod vero suspecta sit dicta civitas Constantia, vel locus alius sub potestate vel dominio praefati Domini Sigismundi, testes sunt exempla eorum, quae circa Balthasarem de Cossa, nunc autem Papam Joannem nominatum & reputatum, facta sunt, quem, non obstantibus quibusvis salvis conditionibus, eidem praesentis per dictum Regem Romanorum, tenet Rex ipse carceri mancipatum. Possent etiam exempla quaedam alia ad propositum allegari, quae pro nunc ex honestate omissa suis loco et tempore, si necesse fuerit, detegentur.

Tamen, ne taceatur, quod ex relatione multorum habetur, dictus Rex Romanorum intendit, atque vult, ut Papam sibi faventem obtineat, ut cum ejus obsequio & favore possit Italianam suo subjungere imperio, & multas Ecclesias temporalitatibus multis privare, quas praetendit ad dictum Imperium spectare. Unde, prout

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1415.

prout asseritur, non sine grandi mysterio dictus Rex Romanorum mutationem loci fugit & abhorret, neque personis facientibus sibi mentionem de dicti loci mutatione patienter præbeat auditum. Defectus autem libertatis loci quantum periculum, scandalum & errorem producat, nemo sanæ mentis ignorat. Ea enim, quæ ibi fierent, essent invalida atque nulla, & ille, qui de novo crederetur assumptus in Papam, non esset Papa, sed intrusus.

Quibus omnibus consideratis, Christi fideles & unionis Ecclesiæ zelatores videre possunt, quod via, seu practica aperta in prædicta schedula, non induceret unionem, sed errorem, nec daret pacem, sed divisionem majorem, non utilitatem asserret universali Ecclesiæ, sed augeret discrimen, & per consequens ad consequendam & exquirendam viam seu practicam Dominus noster Papa non posset papatu cedere sine divina offensa. Avertat enim Deus, quod via cessationis, ad finem, causa quarrendæ unionis acceptata, per eam irreparabile damnum ministeretur universali Ecclesiæ. Sed paratus est Dominus noster renunciacionem facere de suo jure papatus, observata una ex practicis per eum aperiis & oblatis Perpiniæ, vel alia justa & rationabili, quam nunquam exclusit, nec intendit excludere pro dicta unione Ecclesiæ consequenda.

Veniendo consequenter ad schedulam incipientem: *SS. & beatissime Pater. Pro parte Serenissimorum Regum &c.* Domino nostro Papæ noviter oblatam Paniscolæ per honorabiles viros, Raimundum Xatmar, militem, & Petrum Baslet Legum Doctorem, præsentibus Ambaxiatores, nuncios & procuratores Serenissimi D. Regis Aragonum: Idem Dominus noster pro responsione ad ipsam dicit & reiterat, & pro dictis & reiteratis haberi vult hic omnia, quæ superius dicta & responsa sunt ad prædictam litteram sibi oblatam in Coquilibero.

Ceterum, quia in dicta schedula noviter oblata Paniscolæ, asseritur, electionem futuri Pontificis ad illud, quod ipsi dicunt, Generale Concilium pertinere, mirandum est, quod ista dicuntur, cum per aperta jura & Generalibus Conciliis edita electio Papæ ad cæterum Cardinalium pertinere dignoscatur. Quæ quidem jura tolli posse per dictum præsentium Concilium, videtur fundamentum carere.

Ceterum, quia dicta schedula reprehendere nititur recessum Domini nostri de Perpiniæ, ideo Dominus noster adjicit ad prædicta, quod causæ dicti recessus, quas allegavit in Coquilibero in dicta sua schedula responsiva, veræ sunt, & non sunt fidei coloris, immo earum veritas magis detegitur per ea, quæ contra ipsum attentata sunt, & quotidie attentantur.

Præterea Dominus noster ad intimaciones & protestaciones contentas in dicta schedula sibi oblata Paniscolæ respondet, quod eis non consentit, immo dissentit, & contradicit, & credit se intelligere, quod illa præsentia remedia, in dictis intimacionibus & protestacionibus contenta, comminantes ipsi intelligant. Habet tamen D.N. Papa ex fide dignorum relatione, quod multi malevoli suggererunt, & etiam suggerunt Serenissimo Domino Regi Aragonum, & ipsum pro viribus nituntur inducere ad subtrahendum obedientiam Domino nostro, & apponendum manus in bonis cameræ Apostolicæ & Ecclesiæ pertinentibus, & prosequendum conventionem de hac obedientia cum obedientia Constantiensi in unum quod dicitur Concilium Genera-

le, & faciendum persecutionem contra Dominum nostrum, juxta conceptum dictorum malevolorum, volentium super his condescendere votis dicti Regis Romanorum. Novum autem Deus, quod ista non possunt dici remedia, sed injuriæ & discrimina, & ex eis, si fierent, quod ablit, non unionis, sed erroris sequeretur effectus. Unde cum Dominus noster rogat, & hortatur præfatum Serenissimum Dominum Regem Aragonum, & alios supra dictos, ac per viscera misericordiæ Jesu Christi instantius, quo potest, requirit, quatenus compatientes Ecclesiæ, Christi sponsæ, a tantis cessent scandalis, quæ nedum licet facere, sed nec de ipsis est comminari seu protestari: Et nihilominus per dictum Serenissimum D. Regem Aragonum, qui pro regnis, & ceteris, quæ a dicto D. N. Papa tenet in feudum, eidem Domino nostro juramentis fidelitatis & homagii, quæ sibi personaliter præstitit, valde tenetur alitidus.

Nec modus iste, qui contra Dominum nostrum tenetur, est remedium ad obtinendum unionem, immo ipsum nimium difficultat. Nam quæcumque fierent per Dominum Papam circa unionem Ecclesiæ, stantibus talibus circumstantiis, quæ utique notoriam impressionem inducunt, suspensiva reputarentur per Christi fideles, nec possent per ea ipsorum conscientiæ quietari.

Alias autem, si dictæ exhortaciones & requisiciones non pervenerint, protestatur dictus Dominus noster de omni jure suo, & suæ papalis dignitatis, & omni jure universalis Ecclesiæ, & de omnibus constitutionibus aperiis, & quibusvis aliis jure editis contra talia facientibus, & signanter de Constitutione per dictum Dominum nostrum edita Massiliæ, & penitis in ea appositis.

Per prædictam tamen non est intentio Domini nostri Papæ, prosecutionem dimittere negotii unionis. Immo ad Concilium Generale suæ obedientiæ, quod de præsentibus durari, convocari prælatos suæ obedientiæ absentes, ut ad dictum Concilium veniant per totum mensem Februarii proxime instantis. Cum quibus una cum aliis, qui erunt in Romana curia in dicto Concilio, super contentis in schedula per dictos nuncios sibi oblata, & alias deliberare vult, quid rationabiliter facere debeat pro Ecclesiæ unione.

Et quia aliqui obloquuntur, quod aliquæ comminationes factæ sunt aliquibus Prælatibus, idem dictus Dominus noster rogat, hortatur atque requirit præfatum Serenissimum Dominum Regem Aragonum, quod minas cessare faciat, quantum cum eo erit, ne modi tales serventur, qui Prælatibus, qui a dicto Domino nostro fuerunt ad dictum Concilium evocati impedimentum erunt, quo minus ad illud venire valeant, & eidem Domino ab eis libera consilia provenire.

Verum, quia ad dicti Domini nostri auditum pervenit, quod aliqui ei insidiantes & emuli, ex ejus verbis sive scriptis pravos sensus & alienas extorquent sententias, linguasque suas (acuentes) in malum, asseruerunt, quod aliqua dicta seu scripta Domini nostri Papæ a veritate & doctrina fidei catholice deviant, dubitatque, an Serenissimus D. Rex Aragonum asseveracionem prædictam audiverit: Idcirco & alias dictus Dominus noster Papa protestatur expresse, quod si aliqua talia, quod ablit, unquam verbo vel in scriptis dixit, seu in futurum dicere ipsum contigerit, illa cassat, irritat, & annullat, & vult pro cassis, revocatis, & annullatis haberi, ipsaque sacrosanctæ Ecclesiæ

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1413.

clesiæ catholicæ denunciationi submittit, offert-
que se paratum, si sibi intimentur seu deli-
goentur illa, quæ præceduntur, seu in poste-
rum præcedentur a veritate & doctrina fidei
Catholicæ deviare, si tamen talia dixerit, seu
in posterum per eum dici contigerit, quod non
dubitat mentem suam super ipsis taliter decla-
rare, quod evidenter apparebit, & revera sic
est, suæ intentionis non fuisse, nec esse, de-
viare a recta fide, seu catholica veritate: Re-
quirens idem Dominus noster notarium & no-
tarios, qui instrumentum recerunt de præsen-
tatione dictæ schedulæ sibi oblatæ Paniscolæ,
ut illud absque præsentis schedulæ infertione
non claudant.

*Epistola Archiepiscopi Narbonensis ad Cardinales
in Constantiensi Concilio præsentis de rebus
Benedicti XIII.*

Ex Corre-
no.

Reverendissimis in Christo Patribus & Do-
minis meis præcipuis, Dominis Dei gratia Jo-
anni Ottienti Vicecancellario, Petro Camera-
centi, Guillelmo S. Marci, Antonio de Cha-
lanço, & Amadeo Salutiarum, S. R. E. Car-
dinalibus.

Reverendissimi Patres & Domini præcipui,
præmissa recommendatione: Novissime per unum
servitorem Archiepiscopi Tolosani scripsi Pater-
nitatibus vestris Reverendissimis recessum Do-
mini Petri de Luna de Perpignano apud Co-
cumliberum, ubi continuo remanserant quatuor
galeæ suæ. Post cujus recessum venerunt. Im-
mediate sequenti, quæ fuit decima quinta hu-
jus, Dominus Rex Aragonum ad eum misit
viros solemnnes ad requirendum eundem & pro-
testandum, ut in schedula hic inclusa, prout
& fuerunt antequam galeas ascenderent. Qui-
bus per ipsum de Luna auditis, in effectu eiu-
dem respondit ut sequitur: *Domini, Vos bene
conversiti. Audi vi qua vos dixistis. Ego vado ad
S. Mattheum, ad quem locum curiam meam
transiit: Ibi deliberabo cum meis fratribus Do-
minis Cardinalibus & aliis. Et deinde responde-
bo Domino Regi, qui vos misit.* Et sic ab eo
recesserunt. Eadem autem die circa solis oc-
casum intravit galeam. Et in portu mansit to-
ta illa nocte. Sabbati autem mane velis tentis
navigavit. Et dicitur quod vadit Paniscolam.
Cum eo vadunt quatuor sui Cardinales. Quin-
tus autem, scilicet Dominus Pater Ranati vo-
catus Tolosanus remansit in Perpignano, senio
& infirmitatibus contractus, cum tamen secu-
turus, quamprimum equitare poterit. Multi
Prælati & alii in Perpignano tunc existentes se-
cuti sunt, aliqui per mare cum eo, alii vero
per terram. Et quia Dominus Rex Arago-
num dixit quod volebat procedere ad subtra-
ctionem obedientiæ eidem Petro de Luna fi-
endam, Domini Ambaxiatores sacri Concilii re-
dierunt apud Perpignano ad protequendam
dictam materiam. Instat etiam præfatus Rex
Aragonum, quod Dominus Imperator illuc
redeat. Qui hoc facere deliberavit, dummodo
per ipsum Regem assecuretur, quod infra cer-
tum terminum non longum subtractionem fa-
ciet, & postea parti notitæ adhærebit. Nec
alia occurrunt mihi nota. Paternitates vestras
Reverend. conservet altissimus. Scriptum Nar-
bonæ, 21. Novemb.

Vester Frater Archiepiscopus Narbo-
nensis & Sanctæ Rom. Ecclesiæ Came-
rarius.

*Jacobi Archiepiscopi Turonensis cum Casare &
aliis Magnatibus Constantiensi Concilio ad His-
paniam Legati Apologia Narbona mense Novembri
scripta pro Casare, Rege Aragonia ac
Constantiensi Legatis contra Benedictum XIII.
de tractatibus superioribus Perpiniensibus.*

ANNO
CHRISTI
1413.

Univerſis Christi fidelibus, Jacobus, misera-
tione divina sanctæ Turonensis Ecclesiæ Ar-
chiepiscopus & minister indignus. Gratia vo-
bis & pax a Deo & a Domino nostro Jesu
Christo, qui nec velamine falli, nec fictionis
palliamiento decipi potest.

Prælati cujuslibet Doctorisque incumbit offi-
cio veritatem propalare, ne falsis asseveratio-
nibus rei gestæ series incauta taciturnitate sus-
focetur, ac in errorum devia animi ad vera
prompti deducantur. Altissimo enim placuit,
me servulum suum indignum ad cooperationem
unionis Ecclesiæ suæ sanctæ per ministerium
sacri Generalis Constantiensis Concilii deputa-
re. Ne igitur temporibus futuris certa scripta
Domini Petri de Luna, qui Benedictus XIII.
in sua obedientia appellatur, veritati præjudi-
care valeant, & aliam quam veracem opinio-
nem legentibus ingerere, cum ipso Domino
Petro peracta veridice referre animus est.

Compertum est, devoti & felices conservi
Christi fideles, a triginta octo annis Ecclesiæ
Dei pretiosissimo sanguine Filii sui acquiritam,
ac sibi in sponsam copulatam, quæ unitate
perpetua florere debet, propter aliquorum asse-
rtionem, quorum quilibet se per ministerium
ejus spontum asserbat, fuisse & esse divisam,
divisione laceratam, & pene in præcipitium
deductam, permittente Domino & nostris de-
meritis exigentibus. Nec enim est reperire ma-
lum seu mali speciem, non commissam dicto
pellitero schismate durante, usque ad contem-
tum Dei exclusive, non observatione religionis
Christianæ, & dissolutione omnium bene vi-
vendi modorum in statibus quibuscumque.

Pro quo schismate extirpando, quamquam
plures viæ repertæ extiterint, scilicet Concilii
Generalis, reductionis obedientiarum in unum,
conventionis, compromissi, discussionis jurium,
(quam dictus Dominus Petrus julianæ appellavit)
& viæ cessionis: Quæ omnes, quamvis in
se consideratæ bonæ sunt, tamen aliquæ pro-
pter difficultatem earundem, aliæ propter im-
possibilitatem, aliæ propter longi temporis tra-
ctum, tanquam non convenientes, nec aptæ
ad præsens schisma totaliter sedandum, omis-
sæ & rejectæ sunt, sola viæ cessionis recepta &
approbata. Quia ipsa est concientiarum plene
purificativa, iusta, rationabilis, a sanctis Pa-
tribus practicata, jure Canonico approbata,
omni juri consona, brevior, facilior & expedi-
entior.

Hanc viam cessionis Dominus dictus Petrus,
dum Legationis officio in Francia fungeretur,
approbavit, collaudavit, & contra bonæ me-
moris tuoc Clementem VII. persecutus est.

Præterea Domini Cardinales, quorum di-
ctus Dominus Petrus erat unus, volentes pro-
videre Ecclesiæ Dei, mortuo dicto Domino
Clemente, ante ingressum conclavis pro ele-
ctione futura, juraverunt & eorum quilibet ju-
ravit, quod si eum contingeret in Papam eli-
gi, prosequeretur unionem Ecclesiæ per viam
cessionis inclusive, requisitus a Cardinalibus vel
eorum majore parte.

Et

ANNO
CHRISTI
1418ANNO
CHRISTI
1418

Et quia credebant, quod dictus Dominus Petrus haberet magnam affectionem ad viam prædictam cessionis, cum quasi ejus inventor, approbator, & publicator fuisset contra prædictum Dominum Clementem, ut dictum est: Sub hac spe, quod Ecclesie per eam pacem daret, ipsum elegerunt. Et quodam ex post requisierunt, ut per dictam cessionis viam Ecclesie prædictæ pacem daret, sicut ante ingressum conclavis juraverat. Acceptavit etiam expost, promisit, juravit, atque solemniter pœvit dictus Dominus Petrus pacem dare Ecclesie per viam cessionis. Immo consequenter eandem cessionem, contententibus secum de papatu, aut cum ejus successoribus, cedentibus, decedentibus, vel ejectis obtulit, ac reipublicæ Christianorum pollicitus est.

Quam tamen cessionem nondum fecit. Quamvis secum de Papatu contententes, ille videlicet qui Gregorius XII. dicebatur, in sacro Constantiensi Concilio legitime in spiritu sancto Congregato, in præsentia invictissimi Domini Sigismundi Romanorum Regis semper Augusti, per ministerium Magnifici Caroli de Malatestis, legitime ac juridice renunciaverit: Dominus etiam qui Joannes XXIII. dicebatur, post depositionem ipsius per dictum sacrum Concilium factam, hoc idem scilicet cedere & renuntiare voluit atque fecit.

Non igitur restat ad veram pacem & perfectam in Ecclesia sancta consequendam, nisi renuntiatio facienda per præfatum Dominum Petrum. Pro qua requirenda, & ipsum ad hoc inducendum, invictissimus Romanorum Rex prædictus, pacis Ecclesie ferventissimus Zelator, & qui pro ea gratiose per triennium laboravit, personaliter ad Regnum Aragoniæ, ad præsentiam dicti Domini Petri ac Serenissimi Aragonum Regis, cum maximis expensis, periculis ac laboribus, accessit. Venerunt etiam cum eo Venerabiles Patres Episcopi, Magistri & Doctores numero duodecim, viri utique doctissimi, peritia linguarum & experientia rerum decorati, & ego cum ipsis, ex parte præfati sacri Concilii ad pacem Ecclesie consequendam missi.

Qui omnes, scilicet prædictus Dominus Rex invictissimus, & legati ac nuncii Concilii prædicti ipsum Dominum Petrum pluries, diversis diebus ac horis, ad pacem Ecclesie præstandam, primo in genere, motivis, præfationibus, & allecivis multiplicibus, humilibus & gratissimis inducere nisi sunt. Et consequenter, per expressum, tam ab ipso, quam a deputatis per eam, & Dominum Regem Aragonum, Schisma sedari per cessionem dicti Domini Petri petierunt, hortati sunt, & requisiverunt rationibus efficacibus, aptis, materiæ convenientibus, & opportunis, cum quanto poterant honore & reverentia fieri, ne excusationis verbum, sicut alias fecit, aliquo prætextu, aut sumpta occasione capere posset.

Et quamvis præfatus Dominus Petrus fateatur, se magis quam viventem aliquem ad unionem Ecclesie obligari, ac semper dixerit verba generalia in sui significatione opportuna: attamen ad speciem condescendere differens, per plures & diversas dilaciones, exquisitis coloribus negotium a duodecima Septembris usque ad quintam decimam Octobris sequentis inaniter protraxit.

Et promisso, quod dicta decima quinta die finem materiæ daret, schedulam quandam, *Concil. General. Tom. XXVIII.*

quam secunda die dare potuisset, illo tunc porrexit. Quæ quidem schedula, prima sui inspectione, justitiam colore dealbata existit, ac more tabulae vermicibus corrosæ, quæ noviter depicta & speciosa videtur ignorantibus ea quæ sub pictura abscondita sunt, rationabilis apparet. Quare ut latentia detegamus, circa singula ejus puncta paulisper insistendum est.

Primo asserit, Dominum Regem Romanorum sibi supplicasse, quod vellet vias aperire, quibus posset unio haberi. Quod, pace sua salva dixerim, falsitatem continet. Quia præfatus Dominus Romanorum Rex aperitionem nullam petiit, seu pro eisdem supplicavit. Sed moriendo, exhortando, & requirendo, præfatum Dominum Petrum rogavit, quatenus daret pacem Ecclesie, per viam cessionis, eandem viam expresse & simpliciter petendo, & de nulla alia faciendo mentionem.

Insuper in dicta cedula offert dictus Dominus Petrus viam quam appellat justitiam, quæ revera dici debet discussionis juris, quod ipse præterdit. Quam viam asserit securiorem, salubriorem quæ faciliter videri possit. At hæc via est impossibilis, & per consequens difficilima & quæ videri juridice non potest. Nam ipsa fundatur super factio electionis dudum Urbani VI. qui fuit primus post mortem bonæ memoriæ dicti Gregorii XI. ultimi indubitati universalis Romani Pontificis. Super quo factio inveniuntur instrumenta authentica penitus contraria, & depositiones notabilium personarum etiam contrariæ. Nam per aliqua instrumenta & depositiones apparet, quod Domini Cardinales, tempore quo dictum Urbanum elegerunt, erant in plena libertate, & quod, antequam tumultus fieret, electio erat de eo juste & debite celebrata. Aliis autem instrumentis & probationibus apparet, justum metum in electione prædicta intervenisse. Ita quod hoc schisma pro utraque parte est probatum coloratum. Modo certum est ex facto jus resultare debere. Item, pauci sunt, qui testimonium in materia prædicta ferre possent propter longævitudinem temporis. Quare apparet quod dicta discussionis via juste & rationabiliter alias fuit rejecta tanquam impossibilis.

Præterea offert dictus Dominus Petrus viam cessionis modificatam, ut infra patebit, nullam aliam viam excludendo. Quod si intelligat per hoc, se omnem viam receptorum, quæ per Ecclesiam pro unione habenda ab ipso peteretur, bene intelligit. Quia omnis modus, per quem ad unionem deveniri potest, debet per ipsum acceptari, & nullus excludi. Sed si intelligat, quod per oblationem alicujus viæ alterius a via cessionis, non requisitæ ab ipso, liberatus est ab obligatione, qua tenetur viam cessionis acceptare, decipitur. Quia ad istam cessionis viam obligatus est jure divino & humano, promissione, juramento, voto & pollicitationibus, quod nullo alio modo, aliam viam offerendo non requisitam, liberari potest. Aliud enim pro alio invito creditore solvi non potest.

Ceterum viam cessionis offert, proviso tamen per prius, quod Reges & Principes Christianitatis, eligendo ad Papatum tanquam vero Christi vicario obediant, quod futura electio fiat canonice & in loco securo, statim post ejus renunciationem. Super quorum prædicta offert dare deputatos, qui super præmissis videant & concordent. Sed temerarium profecto

Q

vi.

ANNO
CHRISTI
1417.

videtur presumere, quod Reges & Principes futuro summo Pontifici, obedientiam duabus, Concilii scilicet & dicti Domini Petri conjunctis, habeant non obedire. Nam certum est, quod Reges & Principes obedientiam Concilii, obedire non differant. Quia Concilio obediunt, obediunt & obediant. Nam suos Ambaxiatores in Concilio prefato habuerunt, & habent, & per Dei gratiam habebunt. Sic & jam de Principibus obedientiam dicti Domini Petri rationabiliter promittendum est. Quare provisio predicta non videtur requisita, tanquam unionis dilativa & impeditiva, ac Schismatis pestiferi nutritiva. Et praesertim si unius Regum aut Principum Christianitatis noller dictam promissionem sufficientem dare. Sic enim in unius personae potestate esset unioem Ecclesiae differre, quod multum periculosum existit, propter corruptiones, quae datis promissis aut remissis fieri possent.

Quod autem futura electio fiat canonice, non erat cautio petenda. Nullus enim virtuosus aut bonus debet dubitare, quin, duabus obedientiis predictis simul conjunctis, si non sit sufficienter ex nunc electioni futurae provisum, providetur per sacrum universale indubitatum Concilium sic conjunctum, de quo nullo modo suspicari debet, quia electionem futuram canonice fieri instituat, cum in humanis non de aliquo tantum sit confidendum in his, quae fidem & Ecclesiae statum concernunt, sicut in sacro generali & universali indubitato Concilio totius Ecclesiae, cui Spir. S. adesse credendum est, ac sanctorum Patrum doctrina tenendum.

Petit ulterius, quod in loco tuto fiat electio. Si per hoc loci mutationem querat, voluntarium petierit & sine ratione, diffugia querens. Nam si nolit aut non possit Constantiam venire, mittere possit procuratorem irrevocabiliter constitutum, qui eadem quae ipse facturus esset explebit: Absque hoc, quod sancti Patres, qui plusquam per annum in dicto Concilio fuerunt, graventur mutatione loci. Maxime, quia dicta mutatio non est necessaria Ecclesiae, sed verius pacis ejusdem dilativa, et in casu impeditiva. Quid enim si mors contingeret Regi Romanorum, vel aliis dictum negotium manurentibus? Constat, quod ipsa dilatio est destructio totalis unionis Ecclesiae.

Item, Constantiae locus electus, est non solum securus, sed securissimus: Quod per anni circumprobatum est: Et in tantum, quod praefato tempore durante rumor aliquis, vis, violentia aut metus alicui illatus sive factus non est. Nec est suspicandum, Romanorum Regem non posse aut debere securitatem dicto loco praestare, & sic per indirectum perdere meritum, famam, gloriam, quas triennio laboribus corporalibus quampturimis et expensis gravissimis perquisivit.

Postremo, sicuti praefatus Dominus Petrus deputatos petiit sibi dari per Regem Romanorum, sic etiam concessi sunt sex scilicet numero, inter quos ego alter extiti, et ipse totidem sua ex parte deputavit. Qui omnes in praesentia novem mediatorum a Serenissimo Rege Aragonum deputatorum materiam in predicta cedula contentam discussimus.

Verum post aliqualem disceptationem, praedictam cedulam declarationem petivimus nos invicem deputati. Et quia super declaratione obcurtatis cedulae praedictae expositiones fiebant, quae

A mediis aliquibus nostris ex parte videbatur rationabiliter impugnandae, ad quas per aliam partem responsum existit: Moxeores praesentis praesentis intellectus, rem in manibus suis receperunt, seu ad se advocarunt, quatenus super prolocutus medlaret, ad honorem Dei et bonum negotii. Unde pluribus diebus expectatis, praefatus Dominus Petrus, qui elare & dilucide sine negotio dicebat se velle imponere, post plures procrastinationes, intentionem quam habet circa praedicta declarando, ejus praedictam in alia cedula, cujus sequitur tenoris effectus expressit.

Afferit enim primo, quod ipse cessione per eum facta, hac vice Romanum Pontificem debet eligere. Afferit enim, quod fundamentum ad iustificandam viam cessionis est propter dubietatem, quae esse dicitur super jure Papatus, ex qua insurgit dubietas circa jus eligendi Papam: Modo penes eum est jus eligendi Romanum Pontificem certum: Haec autem certitudo ex dubio jure aliorum non debet reddi incerta: Item, quia post cessionem per ipsum factam recuperabit dignitatem pristinam Cardinalatus, quam habebat.

Haec Practica in quolibet sui fundamento veritate caret. Nam fundamentum ad iustificandam viam cessionis, non est tantum propter dubietatem circa jus papatus, sed quia ipsa via cessionis est expedientior, brevior, facilior, & sola conscientiarum purificativa, ad sedandum tam induratum et inveteratum schisma, et evitandum scandala, ita commune et notorium, quod quemlibet de populo afficit. Unde si praefatus Dominus Petrus haberet ita certum et indubitatum jus ad papatum, sicut habet B. Petrus, pro evitando tanto scandalo cedere tenetur, immo non solum cedere, sed et morti se exponere, exemplo pastoris nostri veri, primi Papae, Christi benedicti, cujus actio nostra est instructio. Praeterea per adventum status supremi confunditur inferior, in quo character non erat impressus. Et sic per assumptionem dicti Domini Petri ad Apostolatam, Cardinalatus fuit confusus. Nam in Cardinalatu, ut sic et in se considerato, character non imprimatur, ut notum est, et sic nihil reliquiarum pristinae dignitatis remansit. Item, alias sequeretur, quod Papa esset caput, et membrum aliud corporis mystici Ecclesiastici, quod est absurdum. Nam modicum esset, unum et idem membrum, ultra naturam suam speciem esse multiplicatum in corpore aliquo, vel ipsum partem unius membri, et partem alterius addere, ut si pars capitis esset manus, et sic ipsam caput esset partem caput, partem manus. Rursus esto, quod jus Cardinalatus non amitteretur ad adeptionem papatus, attamen ad Papatum et Cardinalatum per sententiam sacri Pisani Concilii contra praefatum Dominum Petrum lata, omnis dignitatis expertus redditus est. Quare nisi de novo habiliter et promoveatur, apparet Cardinalatum penes ipsum non existare. Insuper certum est praefatum Dominum Petrum interfuisse electioni celebratae, postquam ad tam execrabile schisma perventum est. Et per plures asserunt, ipsum alius publice dixisse, quod tempore quo elegit Urbanum praedictum, ipse erat in plena libertate. Quod si sic, privatus esset saltem hac vice jure pontificem Romanum eligendi.

Ultra praedictam in eadem cedula subjunctam praefatus Dominus Petrus sequentem in

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

in terminis, videlicet: *Quod de consensu profecto Domini nostri Papa, Domini Cardinales compromittant de electione futura, qua post cessationem Domini nostri inuicem fonda, in certos compromissarios, in numero de quo concordatur. Qui quidem compromissarii potestatem habebunt faciendi, omnes vel eorum unam partem, de eadem electione: Et committitur illi Domini qui in alia obedientia se Cardinales faciunt nominari, in personas alias compromittant, dantes eis consimilem potestatem cum approbatione congregationis Constantiensis: Qui quidem compromissarii tam ipsi quam illi ponantur in loco sacro, et sub tecto et fidei custodia, de qua fuerit concordatum, in casu, quilibet ad partem suam: Disposito, quod deliberatio utrorumque compromissariorum concurrat ad unam et eandem personam afferendam ad Papatum. Postea vero dicti compromissarii, videlicet utriusque ad partem suam, et pro se, ante actum electionis faciant scribi in instrumentis authenticis deliberationem per se habitam de persona illa eligenda: in qua quidem deliberatione concurrant vota omnium vel majoris partis compromissariorum, et cujuslibet predictarum duarum partium: Et per alias medias personas utriusque parti notificari instrumenta dictorum deliberationum. Quibus quidem notificationibus factis compromissarii alterius partis eligant personam concordatam, antequam fiat cessio. Quo cessio facta statim eligant compromissarii predictarum Cardinalium Domini nostri Papa dictam personam concordatam: Et statim post hoc eodem tempore fiat presentatio utriusque electionis, separatim tamen, ipsi electo. Qui quidem electus acceptet Papatum, et exinde pro vero Romano Pontifice habeatur.*

Practica predicta est impossibilis, de jure canonico et civili, jure naturali, divino et morali confutabilis. Vult enim quod unius et ejusdem electionis, quae communiter et una simul fieri debet, fiant duae electiones separatim, contra omnium iurium intentionem et causam finalem electionis, nec hoc a saeculo auditum est aut scriptum. Voluerunt enim iura, quod electio fiat communiter, quatenus electores habeant unum alium monere de meritis eligendi, tractatu inter eos habito super necessitate et utilitate Ecclesiae, cui Pontifex debet praefici, si ad honorem Dei et utilitatem Ecclesiae ac bonum Christianitatis alium poterit. Nam nullus dubitat quin facillime invenitur quod a pluribus queritur: Et saepe minoribus est reuelatum, quod majoribus est absconditum. Item, omni jure demonstratum est, quod ante electionem ad unam tantam personam habeatur respectus, et quod unius tantum fiat electio. Primo, quia jure testante electio est plarium, nec respectu unius tantum fieri potest. Item, Electores debent mere, libere, sponte, et absque gratia, vel alio, quod miseris hominum animos tenet, habere considerationem ad plures personas tam Ecclesiae sum, quam aliarum Ecclesiarum, ut magis idoneum recipiant, et qui secundum qualitatem temporum Ecclesiae possit magis prodesse, quam praesens. Et potissime in Romano Pontifice hoc est observandum. Quia in ipso est majus periculum. Quare etiam iura volunt, quod a duabus partibus electorum eius fiat electio, non tantum a majori parte. Praeterea omni juri contrarium est, quod vota electionis publicentur, antequam fiat electio. Nam primum electio, et consequenter eius debet fieri publicatio.

Concil. General. Tom. XXVIII.

Vult consequenter predicta condita, quod compromissarii a Cardinalibus nostris eligantur antequam fiat cessio, quasi praesupponat cessationem de nullo debere operari, quae tamen petitur a dicto Domino Petro quatenus concilientis pacificentur, ad cautelam. Sic etiam honore utriusque partis servari posset electio vel provisio. Quare praefatus Dominus Petrus primo debet cedere, et consequenter cessio facta deberet electio fieri, secundum provisionem a iuribus statutam. Nec colorem habet, quod cedere non vult, donec certum sit, quae persona in Papam eligi debeat. Quia dato, quod secundum modum praedictum, omni tamen jure damnatum, fieret electio, esset in eius potestate actum praedictum reddere nullius efficacis, differendo cedere, vel non cedendo.

Postremo ponitur, quod utriusque obedientiae electionis separatim tamen fiat ipsi electo presentatio, qui quidem electus acceptet papatum et pro Papa habeatur. Iste etiam modus a jure damnatus est. Nam non nisi per unam electionem jus queri potest electo. Aut ergo reputat dictus Dominus Petrus, electionem ex parte suorum Cardinalium factam non valere; et sic frustra in practica deduxit talem modum eligendi: aut reputat, electionem ex parte Dominorum Cardinalium nostrorum non valere; et sic etiam delusoria esset magis electio, cuius practica supra posuit, seu deceptiva, quam verax et realis. Immo praefata practica est difamatoria alterius praedictarum partium.

Quare visum fuit tam deputatis praedicti Invictissimi Romanorum Regis, quam etiam mediatoribus supra dictis, quod data practica ultima erat juri contraria, impossibilis, nec recipienda. Idcirco dicti deputati, aliam viam juridicam possibilem, facilem, conscientiarum purificativam, ac honoris utriusque partis conservativam, divisionis et schismatis praesentis totaliter sedativam, ac pacis et tranquillitatis Ecclesiae procurativam aperuerunt, viam scilicet cessationis per practicam sequentem.

Quod primo et ante omnia fieret habitatio cujuslibet praedictarum partium per alteram, et quod fieret convocatio et auctorizatio Concilii Constantiensis, ad cautelam. Et quod consequenter fieret unio obedientiarum praedictarum ad invicem, qua unione facta, dictus Dominus Petrus haberet cedere, pure, simpliciter et absolute, prout tenetur atque debet. Quodque cessio praedicta facta et recepta per dictos deputatos, qui super omnibus praedictis plenariam habent potestatem, terminus statuere, infra quem Praelati et alii, tam Ambaxiatores Regum et Principum, quam Doctores qui sunt obedientiae praefati Domini Petri, possent accedere Constantiam, ut interfuerint Concilio. Quo termino elapso, procederetur ad electionem, secundum formam, jam per sacros canones statutam, et in Concilio Constantiensis ordinatam, seu per aliam formam, per Concilium Generale indubitatum, et sic conjunctum ut superius dictum est, praescriptam.

Unde, quamvis praesens practica, tam equa, rationabilis et justa, sibi fuerit a dictis mediatoribus ac etiam Concilio Domini Regis Aragonum, ac genibus praedicti Domini Petri, pluries presentata et oblata, et quae fuit in persona Domini Angeli, qui Gregorius XII. dicebatur, practicata, cujus practica copia per praefatos Deputatos Concilii rebellionata, et signata a invictissimo Domino Romanorum

Q 2

Regi

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO CHRISTI 1111

ANNO CHRISTI 1111

Regi data esset, & consequenter per praesentem Dominum Romanorum Regem dicto Domino Petro tradita, quam & ad huc penes se habere speratur: Nihil tamen neque vult cedere, aut praedictam praedictam acceptare, sed perversionem negotium neque ad penultimam Novembris distulit.

Hinc Domini Legati & Nuncii Concilii praedicta considerantes, deliberarunt, praedictum Dominum Petrum solemniter requirere, quatenus cederet simpliciter & absolute, & praedictam praedictam acceptaret. Quod idem facere decrevit dictus Dominus Rex Romanorum. Quare audientia impetrata, die ultima Novembris praefatus Dominus Petrus in praesentia quatuor suorum Cardinalium, plurimorum Praetorum, militum & nobilium, ac aliorum de genere suo, multitudine copiosa doctorum & aliarum nobilium personarum praesente, in castro villae Perpiniani, ubi residebat, in magna aula, fuit per me Archiepiscopum Tarontensem mandato collegarum & procuratorio nomine Generalis Constantiensis Concilii requisitus ut cederet. In propositione per me facta, in qua mediis, ut valui, gratis & honorabilibus ostendi sibi, quod cedere tenebatur in loco Perpiniani, & quod nullo modo absque detrimento animae suae, famae & honoris Regni Aragonum, progeniei suae, ac praesentis insignis villae Perpiniani aliter facere poterat. Et de hoc eodem, ex parte invidiosissimi Romanorum Regis per Ambaxiatam solemnem Ducis Ludovici de Briga & militum ac doctorum, post propositionem praedictam per me factam, fuit solemniter requisitus. Qui dictus Dominus Petrus respondit: Quod certas praedictas & schedulas dederat, quae erant iustae & rationabiles. Et quod promptus erat ad praedictam cedulam addere vel diminuire, si esset aliquid addendum vel diminuendum. Praedictas autem erant illae, quae superius sunt improbatas. Unde etiam praedictus Dominus Petrus per Episcopum Soveientem & quendam Doctorem proponi fecit ad excusationem sui qualiter debitum suum fecerat, & quod praedictas dederat quae erant rationabiles, quas se paratum dicebat rationibus ostendere, quod bonae erant.

Verum Legati praedicti & Nuncii Concilii per me proponi fecerunt; quod, sicut in prima sua cedula petierat dictus Petrus, certi fuerant per Regem Romanum et ipsum deputati, qui cum mediatoribus per Regem Aragonum datis aliquibus diebus communicaverant super dicta materia. Et quod certa via, rationabilis, iusta et canonica, scilicet via cessionis, quae praesentialiter petita fuerat, et praedicta dictis suis deputatis et mediatoribus aperta fuerat; videbaturque eisdem, quod illa praedicta deberet executioni mandari, et non aliqua de praedictis per Dominum Petrum praesentatis: Quia profecto erant iniustae, et sic nec minui nec addi aliquid eisdem deberet, sed totaliter tolli et rejici debebant tanquam omni juri contrariae. Quare iterato requirebam nomine praedicti, ut requisieram. Et quatenus praefatus Dominus Petrus vellet disputare super viis per ipsam oblatis, Domini Collegae praedicti deliberarunt non esse cum ipso disputandum. Quia sua praedicta, ratione et equitate ipsorum erant destituta, ac omni juri contraria, ut superius ostensum est. Hinc super eisdem non videbatur eis infensandum fore. Nam

tacite importabant et important denegationem illius, quod ab ipso petebatur. Etiam praefatus Dominus Petrus erat circumdatus hominibus armatis tenentibus enses et hastas, focerantque omnia ostia aulis, in qua propositio fiebat, per dictos armatos in magno numero custodiri. Immo omnes sui stipendiarii, balistarii et alii sagittarii erant armati, quasi ad bellum dispositi. Nec erat mirandum, si cum ipso, et praesentibus talibus, super illo, quod nullum colorem juris aut rationis habet, non fieret disputatio; Ne videlicet pro replica in castro munitione responderet baculus, cui lethalis actus inerat. Non enim decebat illum, qui pro Romano Pontifice se gerit, ubi per homines inimicos procuratur ad pacem Ecclesiae, quam ipse proficui et procurare deberet, ipsam materiam pacis tractare coadunatis hominibus armatis; Quasi ipse, cujus tamen praedecessori, ut aestimat, impropertum a Domino extitit et praescriptum, ne gladio materiali uteretur, metum ingerendo his qui pacem quaerebant, Imperatoris terreni seu Capitanei, cujus est arma materialis tenere, vices assumerit.

Ubi jam sunt lacrymae et orationes, quae arma existunt clericorum, ut ajunt sacri canones? Evanueruntne? Utique mutatus est, prohi dolor! color optimus. Et qui, spiritualium rerum administratores, exemplum esse debent aliorum, esse jam desinunt quod debent, et incipiunt esse quod non possunt. O caeca statuum confusio! O inordinatus, et verius perverfus vivendi modus! Ille, quem virtus et merita custodire debent, sibi ipsi conscius, exposito et mendicato utitur indecentium suffragio contra propriae professionis decorem.

Verum, quia disputationem praedictam aggredi noluerunt deputati et nuncii praefati, jam publicat et praedicare facit praefatus Dominus Petrus, quod vias rationabiles aperuit: Nihilque contra eas obiectum est: Immo plusquam debitum est, fecit, et quod per eum non fiat quo minus unio habeatur, quodque si via aliqua aperta fuisset vel praedicta, aut praedicta aliquae meliores suis, ipsas promptus erat acceptare.

Attende, Domine, sancte Pater Omnipotens, aeternus Deus, qui nec figmento falleris, nec simulatione decipi potes. Considera opprobria, quae servis tuis propter te inferuntur, et qualia de diligentibus te, et pacem tuam cum omni mansuetudine et equitate quaerentibus falso proferuntur.

Quid enim Invidiosissimus Romanorum Rex pro praedicta pace facere omisit, quod scire debuit? A finibus mundi Orientalis ad oras Meridionales venit, post prosecutionem praedictae pacis Ecclesiasticae, quasi per tricennium continuatam, cum maximis periculis, gravibus laboribus, & numerosis expensis ac permaximis sumptibus, relinquendo tam regna, quam alia propria. Nec a praedictis etiam immunes fuimus legati & nuncii praefati. Annos cum omni honore possibili, cum verbis allestivis, cum expectatione indiosa, & plus quam deceret, expectavimus voluntatem dicti Domini Petri, quam ipse dicebat esse bonam, & ad Ecclesiam se habere, pro qua offerebat se etiam vitam mortem recipere, pro qua tamen nec cessionem vult facere. Annos post petitam cessionem viam, & certas praedictas per ipsam datas, mediis validis per nos improbatas, tanquam omni juri & rationi dissomas, ac veritate carentes, quales etiam aliqui Consiliarios praefati Domini

ANNO
CHRISTI
1417.ANNO
CHRISTI
1417.

mini Regis Aragonum quædam auctoritatis viri
judicant, viam prædictam cessionis per præ-
dictas iustas & rationabiles superius declaratas
obtulimus & presentavimus, ac super eisdem
cum suis & Domini Regis Aragonum præ-
satis deputatis pluribus operantibus, & quas præ-
dictas adhuc penes se habet, & quas sunt respec-
tu Gregorii XII. dudum observatis.

Verum præfatus Dominus Petrus, quasi ob-
turans aures suas præfata audire non volens,
vel contra audita & scita prædicta asserere non
erubescit. Nec mirum, quia palliamento depi-
cto falsitas eget, alias semper refutanda, nec
eligibilis. Ubi est nunc voluntas toties prædi-
cata dicti Domini Petri? Ubi charitas ad Ec-
clesiam & Christianos? Ubi fides? Ubi prom-
issum? Ubi iuramentum? Ubi quod solemniter
vovit? Ubi adimpletio oblati contendenti-
bus cedentis, decedentis, vel electi? Ubi pol-
licitationis reipublicæ Christianis exsolatio?
Debitor certe est vis cessionis, pure, simplici-
ter & absolute. Debitor est, inquam, obligatio-
ne, quæ in dilectione proximi fundatur. Debi-
tor etiam professione propria. Debitor per vo-
tum & iuramentum, quæ necessario Deo red-
denda sunt. Sed etiam prædictorum oblitus sit,
adest jus naturale, quod ad cessionem eum in-
vitat. Adest honor progeniei, honor regnicola-
rum, sed & totius regni, a quo traxit origi-
nem, quibus nec majorem honorem facere po-
tuerat, quam pacem petitam in loco conven-
to dare. O hominem deceptum! Et utinam
non in sensum reprobum a Deo ad sui ignomi-
niam datum! O senem, ætate viribus quasi cor-
poralibus destitutum! Utinam miseriam munda-
nam & refutationem pomparum ejus considerasset.
Meritum, gloriam & famam attendisset, pro-
fuso quod debet, si Deum timeret, complevisset.

Sed ad excusationem sui allegat, quod Ec-
clesiæ sponfam suam dimittere non debet adul-
terandam: Quare debet de electione futuri Ro-
mani Pontif. providere, alias enim, ut asserit,
graviter peccaret. An quomodo dici possit, spon-
sam, parentibus propriis in præsentia amicorum
suorum fere omnium legitime per sponsum com-
missam, esse traditam: Qui quidem parentes &
amici cum omni custodia eandem recepissent,
ipsamque tuerentur, defendunt, protegent, & pro
ejus statu felici laborant, & continuo laborare
prompti sunt, ad adulterandum esse dimissam?
Comperitum est, quod non. Si ergo dictus Do-
minus Petrus cessisset, vel in Concilio, vel in
manibus aliquorum nobilium Concilii, numquid
Deo Patri, in præsentia filii sui, concomitati
amicis venerabilibus, scilicet, Prælati, Eccle-
siam doctoribus ac sanctis patribus, & principi-
bus orthodoxis, qui plebem sibi commissam
representant, sponfam quam asserit suam red-
didisset? Certe sic. Nec adulterandam eam po-
tuisset dici dimisisse, cum non sit aliquis, qui
de ejus scilicet Ecclesiæ honore, statu & manu
tenentia sua conversatione melius possit provi-
dere, quam sacrum Concilium, quod Spiritu S.
regitur. Quare tam circa futuri sponsum electio-
nem, quam alia statum ejusdem Ecclesiæ con-
cernentia, tenendam est indubitanter, quod Con-
cilium provisisset, si provisiones jam factas non
sufficiens. Propter igitur rationes prædictas
cessionem differre vel nolle facere, quilibet ju-
dicare satis potest quid importet.

Præfata igitur considerans Sereniss. Princeps,
Dominus Rex Aragonum, de Consilio Do-
minorum de præsentia sua, & plurimum Prælato-

rum, Baronum, procerum & nobilium Docto-
rum, tam Ecclesiasticorum quam secularium,
& virorum honorabilium, civitatum & locorum
insignium regnorum suorum antedictorum, quod
dictus Dominus Petrus fuerat requisitus debite,
juridice, & cum magna humilitate, cedere, &
per duos menses expectatus, tam per prædictum
Dominum Romanorum Regem, quam per ve-
nerabiles legatos sacri Concilii Constantiensis:
Et quia prædicam, sanctam & justam refuta-
verat: Concluserunt, dictum Dominum Petrum
adhuc requirere, quatenus cederet. Similiter
etiam concluserunt una simul facere Sereniss.
Principes, Domini Reges Castellæ & Navarræ,
ac illustres Comites Armeniaci & Fuxi. Quæ
per eos conclusa die 9. Nov. præsentis incepe-
runt facere, dictum Dominum Petrum requi-
rendo, in castro Perpiniæ, in quo residebat,
ministerio Illustriss. Principis Gerundæ, primo-
geniti Domini Regis Aragonum prædicti, in
præsentia dictorum Dominorum Comitum &
Ambaxiatorum, tam Regum quam aliorum su-
pra nominatorum: Qui quidem similiter ipsum
Dominum Petrum requisiverunt.

Verum, quia responsio facta per dictum Do-
minum Petrum non videbatur nec erat suffici-
ens, deliberaverunt præfati Domini, secundo
& tertio, cum protestationibus et commina-
tionibus certis ipsum requirere.

Sed dictus Dominus Petrus, sibi ipsi conscius,
Ca loco Perpiniæ recessit, et ad galeas suas se
transiit, asserens, se justum metum habere.

Cumque secundo et tertio, ut deliberatum fue-
rat, modo supradicto requireretur in loco Co-
quolibet: Die 14. Nov. respondit, quod ad lo-
cum, ad quem destinaverat accedere, non dum
venerat: Et, dum ibi esset, responsum fac-
ceret, si ad ipsum pro ea obtinenda mitteretur.

Considerate, devoti servi Christi fideles, et ca-
tholicis animis quomodo revolvite prædicta. Certe,
longo tempore redam in lucem productam con-
spicietis dicti Domini Petri intentionem. Hic
homo verbis generalibus, multum attractivis
semper usus, proferebatur, nedum se velle ce-
dere, sed etiam mortem suscipere pro unione
Ecclesiæ. Et, dum videt Reges, Principes,
Prælatos plures, proceres, nobiles, cives, et
incolas sui obedientiam in unum convenire, ut
mediis juridicis matri suæ Ecclesiæ succurrant,
et ipsam usant, jam, qui verum se Christi
vicarium asserit, cum maxima commoda Do-
minici gregis tractari conspiciat, mercenarii vi-
ces assumit fugiendo. Fuga enim, teste lege,
præventum, suspectum reddit. Verum nedum
fugit realiter, sed dictis et scriptis asserit, se
debite omnia, quantum in eo est, et erat, se-
cisse. Quæ an vera sint, ex prædictis comper-
tum habetis. Sumite itaque vires, capefite for-
titudinem, Catholici. Non vos fuga desperet,
non falsa asseveratio ab incepto glorioso retra-
hat. Christum, et ejus armaturam, charitatem
et perseverantiam induite, et præcincti tenete.
In messem Domini hora jam appropinquat.
Fideles faciant, quilibet quod in eo est. Viri
Ecclesiastici, exemplo Pauli, doctoris dilectis-
simi, qui Petro jure resistit, deneganti quod
debet, pacem videlicet Ecclesiæ per cessionem
toties debitam, et per sequaciam schisma nu-
trienti tam pessimum, Petro Lamm, resistite:
Ac populum a Deo vobis traditum instruite,
ea quæ paci contraria sunt, avellite. Vos pug-
les Ecclesiæ, Principes, fortia fortiter compe-
scite. Saepè enim, ut ait canon, per terrenum

ANNO CHRISTI 1415.

regnum, calcasse proficit. Hujus potestatis calamina intra Ecclesiam, de quo Domino redditori illis rationem, tenetis. Vos vero fideles alii, superioribus vestris, quibus a Deo data est potestas, in his obedite, & per adhaerentiam, causam Dei & matris vestrę Ecclesie defendite. Ut sic post gloriosum triumphum in eadem coronari possitis a vero sponso ejus, Christo, qui Deus est pater fortitudinis & consolationis, faciens utraque unum, cui sit laus & honor in perpetuum. Amen.

Capitula Narbonensia concordata pro unione per Regem Romanorum & Ambaxiatores Concilii ex una, & Ambaxiatores Regum, & Principum, & aliorum de obedientia Benedicti XIII. B ex altera parte.

Ex Ms. Vi. Carino.

In nomine sanctę & individue Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen. Tenor hujus veri & publici instrumenti cunctis pateat evidenter: quod die Veneris 13. Mensis Dec. Anno a Nativ. Dom. 1415. Indictione VIII. hora secunda post meridiem, ante tamen prandium, existentibus & coegregatis in Capitulo novo Ecclesie Narbonensis reverendissimis & venerabilibus in Christo Patribus dominis misericordie divina Jacobo Archiepiscopo Turonensi, Petro Ripensi, Jacobo de Opizis Adriensi, & Joanne Gennensi Episcopis; nec non Joanne de Opizis Decretorum doctore Causarum sacri palatii Apostolici Auditore, Lamberto de Silpate Priore Prioratus conventualis de Bertrannia Ordinis S. Benedicti Leodiensis diocesis decretorum doctore, Benedicto Gentiani, Conrado de Susato sacre Theologie Professore, Joanne de Fabrica, Legum, Joanne Buellis, Hugone Huvvez, & Bernardo de Plancha, Decretorum doctoribus, sacri generalis Concilii Constantiensis, sic per ejus obedientiam nuncupati, legatis, nunciis, & procuratoribus, qui cum Serenissimo Principe D. Sigismundo Dei gratia Romanorum Hungaricę Croatiae &c. Rege semper Augusto, pro pace & unione sanctę matris Ecclesie ad partes istas per idem Concilium transmissi venerunt: assistentibus eis, & in bonum cooperantibus etiam reverendissimis in Christo patribus dominis Francisco divina misericordie Narbonensi, S. Romanę Ecclesie Camerario, Reginaldo Romanensi, ac Joanne Ripensi archiepiscopis, Guidone Abbate Crastensi, Illustribus & magnificis Principibus dominis Duce Brigenis, Comite Palatino Ungarico, Comite Bertholdo, Brunone de Scala Veronę & Vicenę &c. pro sacro Romano Imperio Vicario Generali, Guilielmo Affer, pluribusque aliis Baronibus & nobilibus dicti D. Imperatoris Consiliariis, ab una; nec non multum honorabilibus & providis viris dominis Didaco Ferdinandi de Quinones d. Regis Castellę, & Didaco Ferdinandi de Vadiello, militibus & consiliariis dicti D. Regis Aragonum, & magistro Philippo de Madalia, in sacra pagina Professore, ac Sperante in Deo Cardona Jurisperito, & Bonanato Petri decretorum doctore, Ambaxiatoribus & Procuratoribus dicti D. Regis Aragonum, a Magistro Garcia de Falcibus secretario D. Regis Navarre, ac ipsius & D. Fuxi predictorum Ambaxiatore & Procuratore, ab aliis partibus: De & super pace unione Ecclesie antedictę, habitis per eos pluribus diebus precedentibus variis & diversis tractatibus, fuit tandem ad con-

clusionem sive concordiam inter eos devenit, ut continetur in Capitulis, quorum tenor sequitur sub his verbis.

Die Veneris XII. mensis Decembris &c. et supra in Sessione XX. Forma convocacionis litterarum in primo articulo conclusa est at supra Sess. XXII.

Quibus capitulis initis, factis, & inter prelatos DD. dicti Concilii, ejusdem Concilii, & suis propriis neminibus, ab una, & dictorum DD. Regum Castellę, Aragon., & Navarre, & Comitum Fuxii Ambaxiatores, & Procuratores ab alia partibus, concordatis, ipsi DD. Legati, & eorum quilibet, & etiam dictus D. Remensis Archiep. Christianiss. principis D. Francorum Regis Ambax. laudantes, approbantes, ratificantes, & confirmantes capitula preinserta, & unumquodque ipsorum, & omnia, & singula in eis contenta, dicti DD. Legati, & eorum quilibet, etiam dictus D. Remensis Archiep. videl. DD. Prelati, Prelatorum more, visis & inspectis sacrosanctis Evangelii, manus ad pectus ponendo, reliqui vero ad ipsa S. Dei evangelia corporaliter tacta promittendo conveniunt, & juraverunt. D. tamen Remensis, quantum in eo foret, dicta capitula & omnia & singula in eis, & quolibet eorum contenta, pro se, & dictis nominibus, nobis subscriptis Notariis pro partibus predictis, & aliis omnibus & singulis, quorum interest, vel intererit, legitime stipulantibus, & recipientibus, tenere, observare, & adimplere perpetuo, & per dictum Concilium Constantiense inviolabiliter adimpleri, & observari, ac ratificari, & confirmari facere, quantum in eis & eorum quolibet foret, nec contra ea, seu quidquam de contentis in eis ullo unquam tempore facere seu venire, aliquo jure, causa, seu ratione.

Quibus peractis prefati omnes DD. super nominati tam Ambax. quam alii quicumque, rebus via, absque diversione ad quemcumque alium actum, ad presentiam prefati Sereniss. D. Imperator. accesserunt, quem in camera magnę turris Palatii archiep. in qua jacere solet, reperientes premissa ei reverentia per organum dicti D. Turonensis eidem premissa jam dicta exponentes, sum Imperiali Majestati humiliter supplicaverunt, quatenus etiam ipse premissa firmare dignaretur, cum ipse de capitulis predictis alias plenam habuisset notitiam. Qui quidem dictus D. Imperator verba sua ad DD. Legatos pro parte Concilii, & alios dirigendo dixit, quod fecit alias eisdem dixerat, etiam nunc dicebat, quod paratus erat facere quidquid posset & deberet pro unione S. Matris Ecclesie, & quidquid per eosdem sibi pro eadem unione consuleretur, firmaret, quibus, seu his similibus dictis, & per ipsos DD. de Concilio auditis; ipsi DD. Legati dixerunt, quod eisdem videbatur, quod dicta capitula firmare debebat.

Quibus per eum perceptis ipse D. Imperator tactis sacros. Scripturis, predicta omnia & singula preinserta capitula, & eorum quolibet, & omnia & singula in eis contenta, quantum ipsam tangunt, & tangere possunt, juxta ipsorum continentiam, & tenorem firmando, easque laudando, approbando, et confirmando, juravit, convenit, & promisit pro se, & suis successoribus, & heredibus quibuscumque predicta omnia & singula capitula, & ipsorum quolibet, & omnia & singula in eis contenta, quantum ipsam & successorum suos, ut prefertur, tangebant, & juxta ipsorum continentiam et tenorem tenere, confirmare, et adimplere, ac teneri, et adimpleri, ac perpetuo

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO
CHRISTI
1431ANNO
CHRISTI
1431

observari facere per suos heredes & successores quolibet, ut prefertur.

Illico prefat. DD. Didacus Ferdinandi de Quinones, & Didacus Ferdinandi de Bridello, ac Philippus de Medalia, et Benenatus Petri, & M. Garcias, pro dictis DD. Rege Navarra, Comite Fuxi, & eorum quolibet tam conjunctim, quam divisim, prædicta omnia, & singula capitula per eos cum prædictis DD. Legatis unanimiter concordata, absente tamen D. Sperante in Deo Cardonam ob aliquam suam personam indispositionem præd. DD. Regibus & Regno Navarra & Comite, & quolibet eorundem, & ipsorum, & cujuslibet ipsorum, hereditibus, & successoribus quibuscunque, etiam conjunctim & divisim: quatenus ipsos DD. Regem & Comitem, et eorum quemlibet contenta in eisdem capitalibus tangunt, et tangere possunt, cum præf. D. Imperatore, ac DD. Legatis ante dictis, firmante illa et unumquodque eorum, et in eis, et eorum quolibet contenta laudarunt, approbarunt, ratificaverunt, et confirmaverunt, eaque omnia et singula in ipsis et eorum quolibet contenta, nominibus quibus supra, tactis sacros. Scripturis juraverunt, promiserunt, et convenerunt, et quilibet eorum juravit, promisit, et convenit pro DD. Rege et Comite, hereditibusque et successoribus ante dictis singula singulis referendo tenere, et adimplere perpetuo, et inviolabiliter observare, ac in eorundem DD. Regis et Comitibus regno, terris, et dominiis per eos ac eorum quemlibet, heredes, successores, ac subditos, et alios ad quos spectabit, quantum in ipsis Ambaxiatoribus et Procuratoribus erit, teneri et adimpleri, ac perpetuo inviolabiliter observari facere. Sub quorum virtute juramentorum prænominati DD. utriusque partis, et eorum quilibet renunciaverunt expresse et renunciaverunt non sic celebrati contractus, rei non sic gestæ, et aliis omnibus et singulis exceptionibus, nec non cuique juri canonico et civili, et omnibus aliis, et singulis, per quæ contra præmissa, seu eorum aliquod, de jure vel de facto facere possent quomodolibet, seu venire. De quibus omnibus partium prædict. DD. et eorum quilibet petierunt et petiit publicum et publica sibi instrumentum fieri, seu instrumenta. Quæ acta fuerunt Narbone anno, die, mensis, indictionis, et locis quibus supra, presentibus prænominati Prelatis, Principibus, et Consiliariis, nec non R. P. D. Episcopo Strigonicensi etiam D. Imperatoris Consiliario, cum alia multitudinis Principum, militum, et nobilium de familia dicti D. Imperatoris, testium, nec non nobilibus vris Dom. Garcia de Senle, ac Humberto de Villafranca militibus, et Petro Blan domiceño Barchinonensis diocesis, etiam testibus vocatis, et rogatis.

Subsequenter eadem die, ante, et post prædictum, post prædicta nobis subscriptis Notariis, licet divisim, ad presentiam D. Sperantis in Deo accedentibus, et præmissa et strarentibus, ac requirentibus, ut ea quantum ad se pertinere firmare, approbare, tenere, et observare vellet, idem D. Sperans in Deo, gratias et gratas Altissimo cum cordis humilitate, et animi devotione immensas referens, omnia et singula prædicta, prout supra continetur, tam nomine procuratorio Dom. Regis Aragonum, quam etiam, ut Procurator substitutus D. Comitibus Fuxi superioris nominati, laudavit, approbavit, ratificavit, et confirma-

vit, illaque omnia & singula, quantum optinere foret, pro ipso D. Rege Aragonum, & dicto Dom. Comite suisque & cujuslibet ipsorum hereditibus & successoribus, de novo firmavit, tactis sacros. Scripturis, juravit, convenit, & promisit tenere, & adimplere, ac perpetuo & inviolabiliter observare, ac observari, teneri, & adimpleri facere cum prædictis, & aliis renunciationibus, obligationibus, promissionibus, & aliis clausulis necessariis & opportunis, & pro prædictis omnibus, & singulis complendis, tenendis, & observandis, tam dictus D. Rex Romanorum pro se, hereditibus, & successoribus suis, quam D. Legati & Procuratores Concilii Constantiensis pro se & principalibus suis, quam etiam Ambaxiatores dictorum DD. Regum Castellæ, Aragonum, Navarra, & D. Comitibus Fuxi pro eisdem DD. suis eorumque hereditibus & successoribus, prædictis nominibus, videlicet dictus Rex Romanorum omnia & singula regna, terras, & dominia, aliaque mobilia & immobilia, præsentia & futura bona quæcumque, qualiacunque, & ubicunque fuerint, & pro tempore existant, dictis DD. Castellæ, & Navarra Regibus, ac Comiti Fuxi, suisque & cuilibet eorum hereditibus, & successoribus, ac dictis Ambaxiatoribus DD. Regis & Comitibus præd. regna, dominia, ac terras, ac bona alia mobilia, & immobilia præsentia & futura quæcumque, & qualiacunque fuerint, & pro tempore existant, dictis D. Imperatori, & Concilio, & Legatis antedictis, conjunctim & divisim, videlicet una pars alteri parti, & contra, obligaverunt, supposuerunt, & submiserunt, ac expresse hypothecaverunt; de quibus voluit et petiit fieri unum, vel plura, publicum, seu publica instrumenta, quæ acta fuerunt Narbone in diversorio, anno, die, indictione, et mensis prædictis, presentibus dicto D. Benenato Petri, D. Humberto de Villafranca, et Petro Blan prædictis, et Joan. Comitibus rectore parochialis Ecclesiæ de Basopeneræ Cænonian. diocesis, testibus ad præmissa vocatis specialiter et rogatis. Signa Jacobi Turoensis, Petri Rigensis, Jacobi de Opizis Adriensis, Joan. Gebennens. Episcoporum, Joannis de Opizis decretorum doctoris, causal. sacri palatii Apostolici Audit. Humberti de Stripite Prioris Prioratus Conventualis de Bertraya Ord. S. Benedicti Leodiens. diocesis decretorum Doctor. Benedicti Gentiani, Getardi de Susaco sacri Theol. Professoris, Joannis de Fabrica legum, Joannis Buellis, Hugonis Albez, et Bern. de Palantua decretorum Doctoris.

Signum sereniss. D. Sigismundi Regis Romanorum, signa Didaci Ferdinandi de Quinones, Didaci Ferdinandi de Vadrello, militum Magistris, Philippi de Medalia in sacra pagina Professoris, Sperantis in Deum Cardonæ jurisperiti, Benenati Petri Decretorum Doctoris, et Garfim de Fallibus prædictorum, qui hæc prædictis nominibus juraverunt, et firmaverunt.

Signum Petri Margail, illustriss. D. Regis Aragonum Secretarii, et auctoritate reverend. in Christo P. D. Archiepiscopi Narbonensis Notarii Apostolici per totum territorium archiepiscopatus ipsius, qui tunc cum discreto Petro de Trilya Presbytero Canonico et saccentore Narbonensi publico apostol. et Metropol. auctoritate notario, prædictis interfuit, eaque scribi per suos substitutos juratos fecit, et ipse clausit.

Et me Petro de Trilya presbytero, canonico, et saccentore Narbonensis Ecclesiæ, publica,

ANNO
CHRISTI
1415.

blica, Apostolica, et Metropolitana Narbonensis auctoritatibus, cameraque Apostolica Notario, et dicti sacri Generalis Constantiensis scriba, qui ex praemissis per me una cum honorabili viro Petro Margail Notario, et Secretario praescripto in notam sumptis, hic praesens publicum instrumentum extractum, et per alium fideliter scriptum, illud in formam publicam redigens, signo meo solito signavi hic me manu propria subscribens, requisitus in testimonium veritatis eorumdem.

Signum Ferdinandi D.G. Regis Aragonum, Siciliae, Valentiae, Murciae, Sardiniae, et Corsicae, Comitum Barcinonae, Ducis Athenarum, et Neopatriae, Comitum Rochiliensis et Ceritaniae, qui informati ad plenum de Capitulis praesentibus, ac omnibus et singulis, tam in eis, quam aliis supra contentis, quem nostro, & successorum nostrorum quorumlibet, & Tutorio illustris principis D. Joannis g. D. Castellae & Legionis Regis nepotis nostri charissimis nominibus, super facto unionis S. Matris Ecclesiae, per dictos nostros, & ipsius nostri nepotis Ambaxiatores, & Procuratores firmatis, & juratis, ipsa, & omnia singula in eis, & quolibet eorum contenta juxta eorum seriem pleniorum dictis nominibus, & tam pro nobis, & successoribus nostris quibuscumque, quam pro dicto chariss. nepote nostro, & suis successoribus quibuscumque; laudamus, approbamus, & ratificamus, ac hujus nostrae confirmationis praesidio roboramus, nec non etiam ea de novo facimus, inimus, concedimus, & firmamus, ac tactis sacros. Evangeliiis omnia & singula in eisdem capitulis, & eorum quolibet contenta, quantum tamen nobis, vel nos, & dictum chariss. nepotem nostrum, ipsiusque & nostri regna, terras, & dominium tangunt & tangere possunt, tenere, adimplere, ac perpetuo, & inviolabiliter conservare, ac teneri, adimpleri, & observari facere promittimus, & juramus, eisque, ut majori robore succiantur, auctoritatem nostram interponimus pariter & decretum, appositum hinc 26. mensis Decembris, anno a Nativitate Domini 1416. regnique nostri IV. & propter indispositionem nostri corporis, manu nostri chariss. primogeniti fecimus subsignari, & ad majorem praemissorum corroboracionem sigillum nostrum pendens iussimus hic apponi. R. Primogenitus.

Signum illustris Principis Garunda, illustris Regis Aragonum & Siciliae primogeniti, ejusque Regnor. & terrarum generalis Gubernatoris, qui visis & recognitis capitulis in hoc instrumento insertis, ipsum & omnia illa, que singula in eis, & quolibet eorum contenta de mandato ejusdem D. Regis genitoris nostri, laudamus, approbamus, & ratificamus, ac hujusmodi confirmationis nostrae praesidio roboramus, eaque omnia & singula, & eorum quodlibet, quantum in nobis est & erit, tenere, adimplere, ac perpetuo, & inviolabiliter observare, ac teneri, adimpleri, & observari facere promittimus, convenimus, & ad sancta Dei Evangelia per nos corporaliter facta juramus. Ut praemissis omnibus & singulis, & huic publico instrumento inde confecto auctoritatem nostram interponimus pariter & decretum appositum die 27. Decembris anno a Na-

tivitate D. 1415. regnique ejusdem D. Regis IV. & ad majorem praemissorum corroboracionem sigillum nostrum pendens iussimus apponendum. Q. primogenitus.

XXIX.

Executoria Carolina Constitutio pro libertate Ecclesiastica per Joam. Oflingrum Vices-cancel. nomine Constantiensis Concilii concessa cum subdelegatione, die Venuris 24. Jan. 1416.

ANNO
CHRISTI
1416.ANNO
CHRISTI
1416.
Ex MC. Vindobonensi
Docr.

Joannes inmeratione divina Abbas Monasterii Scotorum extra muros Constantiae &c. Executor, cum certis aliis executoribus nostris, cum clausula Quatenus vos, vel duo aut unus vestrum, &c. ad infra scripta per sacrosanctam & Generalem Synodum Constantiensem deputatus, venerabili viro, D. Officiali Curiae Basiliensis, salutem in Domino & debitam diligentiam in commissis.

Litteras sacrosanctae & Generalis Synodi Constantiensis, ejus vera Bulla plumbea, in filis cannabi, more Romanae Curiae bullatas, sanas, integras, et illasas, omniique profusus vitio et suspicione carentes, per Venerabilem Dominum, M. Petrum Liebinger, Praepositum Basiliensem et Canonicum Constantiensis Ecclesiarum, in nostra praesentia personaliter constitutum, nobis humiliter praesentatas, cum ea, qua decuit, reverentia nos noveritis recepisse. Quarum quidem litterarum tenor de verbo ad verbum sequitur, et est talis.

Sacrosancta et Generalis Synodus Constantiensis Venerabilibus fratribus, Basiliensi et Lausanenfi Episcopis, ac dilecto eorum filio, Abbati Monasterii Scotorum extra muros Constantiae, salutem et Dei omnipotentis benedictionem.

Ad compescendos consatus nefarios perverforum, qui personas et loca Ecclesiastica super bonis et juribus suis offendere, et multiplicibus perturbare molestiis non verentur, tanto magis decet praefatum Generale Concilium opportunum remediū providere, quanto per amplius turbationes hujusmodi et molestias in divinis Majestatis offensam, nec non Ecclesiasticam libertatis dispendium redundare dignoscuntur.

Dudum siquidem, cum in diversis mundi partibus Consules civitatum et Rectores, nec non alii, qui potestatem habere videbantur, tot onera frequenter imponerent Ecclesiis, ut deterioris conditionis factum sub eis Sacerdotium videretur, quam sub Pharaone fuisset, qui legis divinae notitiam non habebat, quique, omnibus aliis servituti subjectis, sacerdotes et possessiones eorum in pristina libertate dimisit, et de publico eis alimoniam ministravit: In Conc. Lateran. Ecclesiam immunitati providendo, sub anathematis distractione perhibitum extitit, ne Consules, Rectores, aut alii praedicti, Ecclesias et viros Ecclesiasticos tallis seu collectis vel exactionibus aliis aggravare praesumerent: Transgressores autem factores eorum praecipiendo anathematis sententiam subjacere, donec satisfactionem impenderent competentem. Et etiam deinde in Generali Concilio editum fuit, quod si Episcopi forte simul cum Clericis, etiam si tantam necessitatem vel

Confirmata fuit Carolina in Constantiensi Concilio d. 27. Septemb. 1415. & mandatum Vices-Cancellario Executoris facti illis, qui possidebant. Unum ejus exemplum allatum est superius pag. 259. alterum ex MC. Vindob. Docr. hic demum.

ANNO
CHRISTI
1416.

utilitatem inspicerent, ut absque ulla coactione ad relevandas communes utilitates vel necessitates, ubi laicorum non suppetere facultates, requirerentur, subsidia per Ecclesias laicis ducerent concedenda, minime super hoc consulto Romano Pontifice, concessionem & sententiam, quae a talibus, vel de ipsorum mandato forent promulgatae, essent irritae & inanes, nullo unquam tempore validorum.

At etiam in ipso generali Concilio Decretum editum, illius, qui infra tempus sui regiminis, propter fractionem Constitutionum vel sanctionum huiusmodi, sustineret anathema, tanquam post illud non esset ad satisfactionem debitam compellendus, nec non ipsius successorum, qui non satisfacerent infra mensem, manere Ecclesiastica censura conclusum, donec satisficeret competenter, eum succederet in opere, qui substitueretur in honore.

Postmodum vero felicitatis recordationis Honorius Papa III. attente considerans, quod quondam Fridericus II. olim Romanus Imperator, tunc sub obedientia & devotione S. R. E. persistens, ad laudem ejusdem Ecclesiae & sacri decus Romani Imperii cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis statutis penitus deletis, de cetero Ecclesiae & Ecclesiasticarum personarum plena fruerentur quiete, & securae libertate gauderent: ac pie & iuste attendens, quod quorundam perversorum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent contra Ecclesiasticam disciplinam & sacros Canones, statuta sua consurgere, adversus Ecclesiasticas personas & Ecclesiasticam libertatem: edita lege huiusmodi statuta iniqua irritaverat & praecipue irrita nunciari, & omnia statuta & consuetudines, quae civitates & loca, Potestates vel Consules, aut quicumque aliae personae contra libertatem Ecclesiae vel personarum Ecclesiasticarum huiusmodi edere aut servare tentarent, contra Canonicas vel Imperiales sanctiones, de ipsorum capitularibus infra duos menses, post ipsius legis publicationem, penitus aboleri facerent. Et si de cetero talia attentarent, illa ipso iure decessit esse nulla, vel eos sua iurisdictione privatos, nec non locum, ubi talia deinceps praesumpta fuissent, banno mille marcarum auri sacro Imperiali praecipue subiacere: Potestates vero, Consules, statuarii, & scriptores statutorum praedictorum, nec non Consilarii locorum ipsorum, qui secundum statuta & consuetudines memorata iudicarent, ex tunc essent ipso iure infames, quorum sententiae & actus legitimos statuerat aequaliter non tenere. Quodque si per annum praefatarum Constitutionum inventi forent contemptores, bona eorum per totum sacra Imperium mandavit impune ab omnibus occupari. Salvis nihilominus aliis penis, contra tales in eisdem Generalibus Conciliis promulgatis.

Et insuper voluit idem tunc Imperator, quod nulla communitas, vel persona publica vel privata, collectas seu executiones, angarias, vel perangarias, Ecclesiae vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis huiusmodi imponere, seu Ecclesiastica bona invadere praesumeret. Quod si secus faceret, & requisita ab Ecclesia vel imperio huiusmodi emendare contempseret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno Imperiali subiaceret, quod sine satisfactione debita nullatenus remitteretur.

Statuerat insuper, quod quicumque communitas vel persona per annum in excommunicatione

Concil. General. Tom. XXVIII.

propter libertatem Ecclesiae violatam persisteret, ipso iure similiter dicto banno Imperiali subiaceret. A quo nullatenus extraheretur, nisi prius ab Ecclesia beneficio absolutionis obtento.

Et insuper ordinaverat, ut nullus Ecclesiasticam personam in criminali questione vel civili ad iudicium seculare trahere praesumeret, contra eadem Canonicas sanctiones & Constitut. Imperial. Quod si secus faceret, auctoritate sua iure caderet, & iudicatum non teneret, & iudex foret ex tunc iudicandi auctoritate privatus. Quodque iudices temporales, qui clericis & personis Ecclesiasticis iustitiam deogare praesumerent, tertio requisiti suam iurisdictionem amitterent.

Dictaque Honorius Constitutionem ipsam, de consilio etiam fratrum suorum S. R. E. Cardinalium, qui tunc erant, auctoritate Apostolica approbans & confirmans, ipsam mandavit inviolabiliter observari, nec non statutos & scriptores ac violatores praedictos excommunicatos eadem auctoritate nunciari.

Et deinde, ad audientiam divae memoriae Caroli IV. etiam Rom. Imperatoris semper Augusti, deducto, quod nonnullae seculares personae in potestatibus, & officiis publicis constitutae, videlicet Duces, Marchiones, Comites, Barones, & alii Domini temporales, nec non Consules civitatum, oppidorum, villarum et locorum Rectores, in diversis provinciis eiusdem Imperii, Dei timore postposito, statuta singularia et iniquas ordinationes motu proprio, et de facto contra ipsas personas Ecclesiasticas et Ecclesiarum libertates, ac eorum privilegia considerant, illisque de facto et publice uterentur, contra canonicas et legitimas sanctiones, utpote, quod nulla bona temporalia in potestatem Ecclesiasticam transferrentur, et de clericis, in sacris ordinibus constituti, ad agendum, et testificandum in civilibus, et maxime in piis causis, aliquatenus admitterentur, quodque excommunicati laici et publice denuncianti in civili foro minime repellerentur: Et insuper praedicti Domini temporales, Consules et Rectores, per secularem potestatem res et bona clericorum occuparent, arresterent, et oblationes Christi fidelium minuerent atque restringerent, exactiones et tallias indebitas de bonis et redditibus Ecclesiarum exigerent et extorquerent, possessiones Ecclesiarum, et personarum earundem devastarent incendiis et rapinis, contractus inter clericos, et laicos factos legitime ad libros civitatum, villarum et locorum praedictorum inscribere, et sigillare recusarent, donataque et legata ad fabricas et Ecclesiarum struendas, contra Praelatorum voluntatem, et aliorum, quosum intererat, temere usurpare praesumerent, ac in fraudem et odium Clericorum de bonis etiam et de rebus eorundem clericorum, quae non causa negotiationum sed pro eorum propriis usibus per eorum terras ducebant, seu duci faciebant, telonium exigere et recipere non verebantur, et confugiens ad Ecclesias et eorum caemeteria inde extrahere contra Canonicas et Imperiales sanctiones huiusmodi praesumerent et praesumebant: Idem Carolus Imperator, tanquam Christianissimus Princeps, volens in praemissis providere de remedio salutari, etiam de quorundam Principum, Ducum, Comitum, Baronum fideliumque aliorum facti Imperii saepe dicto consilio, auctoritate Imperiali, quicumque statuta et consuetudines praedictas, tanquam per canonicas, et civiles sanctiones expresse reprobata, cassavit. ir-

ANNO
CHRISTI
1416.

R. rita.

ANNO
CHRISTI
1416.

ritavit & annullavit, ac cassa & irrita, nullaque esse voluit roboris vel momenti.

Præcipiens, sub Imperiali bonni pena, universis & singulis Principibus & Dominis temporalibus, Consulibus, Potestatibus, & aliis, in officiis publicis in eodem Imperio constitutis, quatenus ex tunc ipsorum statuta & ordinationes, sicut in præjudicium Ecclesiasticæ libertatis edita fuerant, omnino revocarent & de luce tollerent. Quodque secundum ea non judicarent amplius, aut de eisdem, in iudicio vel extra iudicium, quomodolibet, pro se, & contra eandem Ecclesiasticam libertatem, potirentur.

Pronunciavit insuper & eadem decrevit auctoritate, quod, quicumque laicos, cuiuscunque status aut conditionis existeret, ausu sacrilego, & propriis temeritatis audacia sacerdotem, vel clericum, secularem vel religiosum diffidaret, proscriberet, captivaret, spoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, vel huiusmodi maleficia perpetrantes scienter receptaret, vel eis favorem præstaret, præter penas a sacris canonibus & legalibus sanctionibus in tales inflatas, eo ipso redderetur infamis, ac omni honore privatus, nec ad placita vel consilia nobilitum admitteretur quovismodo.

Hortans insuper in Domino & requirens Ecclesiasticos Prælatos, in illis partibus, in quibus committerentur talia, constitutos, ut legem Imperialem huiusmodi per eorum Ecclesias & Synodos publicarent, ne transgressores hominum per simulatam ignorantiam suam valerent in hac parte malitiam excusare: Prout in constitutionibus & sanctionibus Conciliorum & Honorii prædictorum, ac Imperialibus præfatis plenius continetur.

Cum autem, sicut lamentabili querela venerabilis fratris Episcopi, & dilectorum Ecclesiarum filiorum, Decani Capituli ac cleri civitatis & Dioceseos Constantiensis nuper accepimus, nonnulli Principes, Duces, Comites, Barones, & alii seculares Potestates, earundem constitutionum, & sanctionum Canoniarum & legalium forsitan ignari, & contra ipsas, a clericis, Ecclesiis & Ecclesiasticis personis civitatis & dioceseos Constantiensis præfatorum, forsitan tallias & gabellas & alias exactiones illicitas hætenus extorserint, & adhuc extorquere nitantur, ac etiam bona cleri, Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum ipsarum civitatis & dioceseos Constantiensis invaserint, & suis usibus applicaverint, nec non occupare, invadere, arrestando, detinere & eadem suis usibus applicare similiter de facto præsumant, in animarum suarum periculum, nec non cleri ac Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum civitatis & dioceseos Constantiensis huiusmodi non modicum præjudicium atque dampnum: Nos, in præmissis Ecclesiis & Ecclesiasticis personis civitatis & dioceseos Constantiensis huiusmodi, opportune providere volentes, per hæc nostra scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo, mandamus, quatenus vos vel duo, aut unus vestrum, per vos, vel alium seu alios, eisdem Ecclesiis & Ecclesiasticis personis civitatis & dioceseos Constantiensis prædictorum, contra quoscunque transgressores & violatores Constitutionum & sanctionum earundem, cuiuscunque status, dignitatis & excellentiæ fuerint, efficacis defensionis auxilio assistentes, non permittatis eos contra canonicas & legales Con-

stitutiones & sanctiones huiusmodi indebite molestari, nec non easdem constitutiones & sanctiones, ubi & quando expedire videatis, solemniter publicantes, faciatis transgressores & violatores huiusmodi, si & prout iustum fuerit, ac ubi & quoties expedierit, tamdiu excommunicatos aut anathematizatos publice nunciari, donec ab earundem talliarum & collectarum, impositionum & quorumlibet extorsionum, nec non bonorum, Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum civitatis & dioceseos Constantiensis huiusmodi, invasione, arrestatione, occupatione, detentione, applicatione & diffidatione, omnino desistant, nec non efficaciter restituant eisdem clero, Ecclesiis & Ecclesiasticis personis civitatis & dioceseos Constantiensis huiusmodi, occasione præmissorum per eos læsis seu gravatis, tallias, gabellas, exactiones ipsas, ac etiam bona Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum civitatis & dioceseos Constantiensis arrestata, occupata & detenta, & applicata ipsis, aut quæ per se vel alios illo prætextu quomodolibet receperunt, immo verius temere & illicite usurparunt, libere & omnino relaxent, ac in manibus nostris tradant; quod de cetero talia non committant & ea committentibus non præstent auxilium, consilium vel favorem: Contradiatores per censuram Ecclesiasticam & alia juris opportuna remedia compescendo: Invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Ceterum, si forsitan huiusmodi transgressorum, aut violatorum, vel ea feri mandantium, ipsisque consentientium, seu dantium illis per se vel alios directe vel indirecte, publice & occulte, auxilium, consilium, vel favorem, pœnitentiæ, præmonitionibus & requisitionibus per nos faciendis, tute, secure, vel commode haberi nequiret: Nos, vobis monitiones & requisitiones huiusmodi ac citationes quaslibet, per edicta publica in locis assignanda publicis, de quibus sit verisimilis conjectura, quod ad notitiam dictorum citatorum & monitorum huiusmodi pervenire valeant, faciendi, plenam & liberam concedimus tenore præsentium potestatem. Volentes, quod monitiones, requisitiones & citationes huiusmodi perinde ipsos citatos, requisitos & monitos, ut præmittitur, ardeant, ac si eis factæ & insinuatæ præsentialiter personaliter existissent.

Non obstantibus, tam piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. quibus cavetur, ne aliquis extra suam civitatem vel diocesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam diem a fine suæ dioceseos ad iudicium evocetur: Seu ne iudices extra civitatem & diocesim, in quibus deputati fuerunt, contra quoscunque procedere, aut alii vel alii vices suas committere, seu aliquos ultra unam diem a fine dioceseos eorundem trahere præsumant, dummodo ultra duas dietas aliquis auctoritate præsentium non trahatur, ac de personis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis, quam aliis constitutionibus apostolicis contrariis quibuscunque. Aut si aliquibus, communitate vel divisim, a sede apostolica indultum existat, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari, aut extra vel ultra certa loca ad iudicium evocari non possint, per litteras apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Dat. Constantiæ 8. Cal. Febr. anno a nativitate Domini 1416. apostolica sede vacante.

Post

ANNO
CHRISTI
1416.

ANNO
CHRISTI
1416.

Post quam quidem litterarum presentationem et receptionem, fuit nobis per ipsum Dominum Præpositum humiliter supplicatum, quatenus ad executionem aliquorum negotiorum, ipsam Dominum Præpositum ac personam suam concernentium, procedere dignaremur. Nos vero, aliis certis de causis impediti, executionem huiusmodi intendere non valentes, ac de prudentia et legalitate vestris non modicum confidentes, vobis vices nostras in hac parte totaliter duximus committendas et committimus per presentes. Vos assidue rogantes, quatenus ad executionem huiusmodi iuxta prædictarum litterarum tenorem et effectum efficaciter intendatis. Et si nos contingat in præmissis, vel aliquorum ipsorum, personaliter procedere ad aliquos, de quo nobis potestatem omnimodam reservamus, per hoc non tamen intendimus commissionem nostram huiusmodi votis factam in aliquo revocare, nisi de revocatione ipsa specialem & expressam per nostras litteras faceremus mentionem.

In quorum omnium & singulorum testimonium presentes commissionis litteras per nostrum juratum Notarium publicum infra scriptum scribi, instrumentari, & in hanc publicam formam redigi mandavimus, sigillique nostri Abbatis appensione fecimus communiti. Quod quidem sigillum si forte frangi, corrumpi, devastari, aut non recognosci, vel totum tolli contingat; Nihilominus presentis nostre commissioni, in omnem casum & eventum stare volumus, & fidem decernimus plenariam adhiberi. Datum & actum, &c.

XXX.

Lamberti de Stipite Legati Constantiensis Concilii, Epistola Dertusa Constantiam per scripta Die 22. Januarii 1417 ad Joannem Othensem Cardinalem Viroviansem.

Ex Mf. Vindobonensi.

Lambertus de Stipite, monachus Ord. S. Benedicti. Reverendissime Pater. Post humilem recommendationem, cum promittuntur famulandi sedulo præoptatam. De presenti non scribo Serenissimo Romanorum Regi, quia nescio an sit in Constantia, an non. Sed vestre R. P. aliqua scribo latius pro consolatione, cum tamen omnimoda vestri benigna supportatione.

Ex primo in solo verbo regio, scilicet Aragonis, sine salvo conductu Petri de Luna, ac sine comitatu armigerorum, Magister Bernardus Anglicus, & ego Alamannus, personaliter intravimus Panicolam: Notetis: Est castrum, in quo habitat Petrus de Luna, in mari situm: Habentes nobiscum tres Notarios apostolicos, quos nobiscum de Constantia duxeramus, etiam unum ex parte Regis Aragonum, duos milites & alios scutiferos & personas honestas, pro testibus. Et in introitu villæ Panicolæ reperimus Dominum Redigonem, nepotem Petri de Luna, associatum bene cum ducentis armigeris satis armatis. Qui lato animo, ut apparebat, nos suscepit. Et quidam, vocatus Simon Salvatoris, Doctor, venit obviam nobis per medium milliare: Notetis, Italianum: Trañans, ut vellemus retrocedere usque ad crastinum: Quia Dominus suus volebat nos amplius honorare. Requirimus ista, ita, quod contra suam voluntatem intravimus, ut præscripti. Isti diaboli videntur salvari, & quando possunt materiam unionis differre? Et per horam, R. P. quanta fuit nobis gloria, quando vidimus istum Petrum de Luna in tanto

Concilii General. Tom. XXVIII.

timore positum, quod propter duos monachos inermes fecit tales armatos, ut ostenderet suam potentiam & magnificentiam. Ipse bene poterat plus timere, quando Deus & omnis homo erit contra eum, & jam quasi sunt. Confundatur ejus malitia. Dat. XXI. Januar. die Agoetis.

In crastino nostri introitus, statim post octavam horam, comparuimus in Panicola. Ubi reperimus ipsum Petrum de Luna cum tribus Cardinalibus suis & aliis Episcopis, clericis & laicis, usque ad numerum CCC. virorum utriusque sexus. Et inclinatione facta, sine genuflectione, more monachorum, facto summo silentio, ego incepti exordiri factum nostrum. Et alta intelligibili voce, prout in citatione continebatur, nihil omitendo. Unde iste homo tantam impatientiam habebat, quando eum nominabam schismaticum & hereticum, quod non poterat continere. Immo dicebat: *Non est verum, item: Non est sic, item: Mentiantur.* Ipso sic citato per me, & Notariis rogatis & requisitis super confessione instrumentorum &c. M. Bernardus voluit sibi legere citationem, sed habuit pro lecta, ex quo erat ejusdem tenoris. Deinde ipse Dominus Bernardus citavit eum illo modo, sicut feceram in latino. Sed quia ibidem erant milites & alie persone seculares, latinum non intelligentes, ipse Dominus Bernardus intelligibili voce eum citavit de verbo ad verbum in vulgari, sicut fecerat in Latino. Unde ipse Petrus de Luna satis confusus propter singulos discumbentes, rogatis & requisitis Notariis, ipse Petrus de Luna respondebat in Gallico & Latino, quod quia materia erat magna & ardua, ideo tentantialiter non poterat ibidem respondere, sed habita deliberatione cum suis Cardinalibus, in brevi responderet. Quo dicto, ad justificationem suam dixit se quatuor daturum, quamvis nisi tria diceret, quia adeo commotus erat in loquendo, quod quartum dimisit incassum. Incepit primum ab exemplo cujusdam abbatis, de quo legitur in vitis Patrum, quem discipuli non poterant provocare ad impatientiam, donec vocarent eum hereticum. Et recitando totam illam historiam dixit hoc de se ipso. Et rursus; Si dixissemus sibi defectus cordiales, quod scilicet esset peccator, patientiam habuisset: Sed quia schismaticum & hereticum nominabamus, ideo vix patientiam habuit &c. Primum, quod posuit, fuit de nullitate Constantiensis. Secundum, de justificatione sui, quod non esset schismaticus, neque hereticus. Circa primum institit multis verbis; Sed in effectu resolvuntur in hoc, quod in Constantia nulli sunt Prelati. Quia aut fuerunt de obedientia sua, aut Romana. Si sua, omnes sunt privati & inhabiles &c. per sententias Gregorii olim, & propter processus eorum amborum. Istud deduxit multis verbis frivolis. Secundum deduxit per historiam multum prolixam, incipiendo ante notivatem suam. Dixit eis, quod antequam fuisset natus, promissus fuit Ecclesie, ut esset clericus. Unam laicus! Narrans, quod in scholis & ubique fuit honeste viri. Et iterum: Quomodo invitus fuerit assumtus ad Papatum. Demum, quomodo persecutus est unionem Ecclesie. Et tenuit nos per dimidiam horam, recitans totam fabulam secundum gesta, que gesserat in Riparia Januensi, semper concludens pro se, videlicet, quod unionem persecuebatur Ecclesie. Evomit tamen in hac recitatione, quod nunquam ante suam assumptionem in

ANNO
CHRISTI
1416.

ANNO
CHRISTI
1416.

Papam laudaverat viam cessionis. Sed con-
fitebatur, quod juraverat ipse schedulam in con-
clavi; sed ad cessionem minime tenebatur, nisi
si aliis viis tentatis. Et saepius confutis abo-
re, ipse & sui. Etiam dixit, quod via cessionis
nunquam apparuit melior, nec apparet,
nec sibi apparebit; sed eam acceptavit cum
certis modificationibus seu practicis ad satisfac-
ciendum mundo. Quia reputat alias vias me-
liores, viam iustitiam etc. Hic recitavit omnia,
quae recitaverat in Perpiniano, & in requisiti-
one ex parte sacri Concilii praefati. Breviter,
Nulla dispositio eius est ad cedendum, secun-
dum verba sua, nisi servetur modus datus per
eum in Perpiniano. Noretis, dando modum.
Tunc duo proposuit: Primum, quod Concilium
vel locus ejus mutaretur, & heret in ipsis par-
tibus, ubi ipse esset. Secundum, quod electio
futuri summi Pontificis fieret in ipso, & sic
vellet cedere secundum petita & proposita. Ex
super hoc Ambaxiatores ejus sunt in via ve-
niendi ad Constantiam, credo Episcopum Con-
chenicam, fratrem Minorem, qui noluit ire in
Ambaxiata pro parte Serenissimi Regis Castel-
lae, ut prohibetur: Sed nunc venit, ut noceat,
& per ipsos, quos mittit, intendit nequium
unionis rumpere, aut in Constantia divisionem
ponere, aut negotium totaliter differre, quod
habeat intentum suum. Quoad tertium, scilicet,
quod non sit schismaticus, neque haereticus,
pateat ex praemissis, & maxime, quia pa-
tens est stare iudicio Ecclesiae. Ex super isto
ipse alias fecerat protestationes solemnes, ut
asseruit. Nam a quocumque melius in fide sa-
piente vellet edoceri, quia Deus quandoque
celat majori, quod revelat minori. Et sic istis
verbis insistendo descendit ad istam propositi-
onem: *Paratus sum capere viam cessionis, practi-
ca servata priori, quia non vellet cedere, nisi
sequatur vera unio. Et quia non cedit, sicut
placet illis de Constantia, ideo non sequitur,
quod sit haereticus. Quia ibi non est Ecclesia,
sed in Paniscola est, vera, inquam, Ecclesia.
Et verberando manum suam ad cathedram
suam, dixit: Hic est arca Noe, & subiungit:
Illi de Constantia dicunt, quod ego sum schisma-
ticus, eo, quod impedis unionem Ecclesiae, & quod
non pono Ecclesiam in manibus ipsorum. Quod non
faciam. A manibus eorum liberet me Dominus.
Ego dixi, persequar unionem veram Ecclesiae, &
jam dimidius annus est lapsus, in quo unionem
habuissimus, nisi illi fuissent de Constantia. Et
ex quo sic impediunt, magis sunt haeretici & schis-
matici, quam ego. Deduxit istam materiam ut-
que ad saturitatem. Quo silente, petivi instru-
mentum super sua responsione, & maxime su-
per illo, quod dicebat, se responsurum cito,
quod erat tempus incertum. Statim subiunxit:
non, non, non do vobis istud responsum; Sed
habita deliberatione cum Cardinalibus meis,
infra paucos dies dabo vobis responsum. Et
ita debetis expectare, juxta formam citationis
in fine. Et ita requisivit Notarios, ne clauderent
instrumenta, donec fecisset responsum. Iterum
recepit instrumentum super illa responsione
incerta, & dixi, nos velle recedere. Insti-
tit ipse deceptor, ut, ubi vellemus manere?
Ad finem, quod nos corrumperet. Ipse vero
magis est obliuatus, quam unquam fuit. Nec
uno modo dispositus est ad bonum, sed ad ma-
la quaeque paratus. Et ad convincendum ejus
pertinaciam, dimissimus apud eum Secretarium
Domini Regis Aragonum. Quia consuetudo*

est pristina, quod Secretarii vel Notarii Regis
non claudant instrumenta, facta in salubris actis,
usque post triduum.

Et ita recessimus, & venimus de sero in ci-
vitatem Dertusensem, ubi est Dominus Rex
Aragonum. Et expectato Notario Regis per tres
dies, intendimus recedere & venire ad Constam-
tiam Deo propitiante.

Et postquam venimus Avinionem, rogavi-
mus Dominum Camerarium, ut mitteret post
nos curiorem, ut certum redderemus sacrum
Concilium de nostra executione. Plura alia re-
feremus, cum Constantiam per Dei gratiam
venimus.

Finaliter, quamquam dicatur: Iste Petrus de
Luna est in posse Regis Aragonum, & quam-
quam habeat sorte castrum & armigeros, ar-
migeri sunt homines desperati, & qui prodigia
sua exposuerunt: Nihilominus cum rex volu-
erit, nullus ibidem remanebit. Et ita festinetur
ad ejus ejectionem, qua dignus est. Scriptum
d. XXII. Januar. in civitate Dertusensi, per
me Lambertum de Stipite, monachum ordinis
S. Benedicti, diocesanos Leodiensis, executores
praedictorum.

Executio citationis praedicta in praesentia Pe-
tri de Luna facta fuit in villa Paniscola, ipso
die Vincentii Martyris, qui fuit xxii. mensis
Januarii, & dicti executores statuerunt sibi ter-
minum respondendi LXX. dierum in Constam-
tiam, qui terminus erit prima die mensis A-
prilis.

XXXI.

*Assensu per XXIV. Cardinales, Praelatos,
& Doctores, in loco Reformatorii
Constantiensis.*

Constituta Constantiensis Concilium ex omnibus Nationibus, ipsaque Cardinalium Collegio selectissimus viris, qui
Reformationis Ecclesiae negotium tractarent, saepe dispu-
rarent. Res in Reformatorio: ten Reformatorem Collegio
die & accurate agitur, & saepe perpenditur: & primo omnes
Reformationis articuli in Reformatorio oblati, saepe pon-
derati in quodam veluti procolium conspecti: non pla-
num & illud Constitutionum Reformatorem systema
juxta Codicem juxta Concilium, aut Decretalium quinquae li-
brarum ordinem digestum. Denique ex his selecti principes
Reformationis articuli, qui a Nationibus approbati Conci-
lio exhibiti sunt. Horum aliqui in Sessione XXXIX. oblati:
quod reliquos omnes in Sessione XL. decretum, ut futurum
Pontifex, antequam Concilium dissolvatur, debeat refor-
mare Ecclesiam super materis articulis alias per Na-
tiones in Reformatorio oblatas, quae sequuntur etc. Quod
& praesertim Martinus V. in Sessione XLIII. Porro primum
Reformatorem Constantiensis non tantum hic primo editum
ex MSS. Cantabrigiae Vindobonensis, in quibus cum quodam
num exisset illius exemplar, sed hinc paginas, necrum in-
ter, postea subiectis, quidquid notabile discrepantia
in priori deprehensum est.

INDEX CAPITUM,

Aut Rubricarum Protocolli Reformatorii
Constantiensis.

- I. De Conciliis Generalibus, & adversus futura
schismata.
- II. Professio Bonifacii VIII. Qua hic ponitur, ut
de cetero per assumptos in Pontifices summas
fuit, additis illis, de quibus in sequentibus
constitutionibus, & quaevidentur addenda.
- III. De gravibus & arduis per Papam non sa-
ciendis, nisi cum Cardinalium consilio & con-
sensus.
- IV. Contra Simoniacos.
- V. De numero & modo assumptis Cardinalibus:
Et de qualitate assumendorum.

VI.

ANNO
CHRISTI
1418.

VI. Quod Paps etiam pro alio crimine quam heresi & XLI. Contra Praelatos, qui non succedunt in ha-

b. Ductorio scandalosus Ecclesiam, postea depusi.

VII. De Reformatione Curiae & Officiorum eius.

VIII. De studiis praelatorum, de promotionibus, de fructibus ecclesiarum pauperum per Papam nec inferiores Praelatos capitales.

IX. Quod obliuiscimus & praesentibus de eorum non sunt per praesentia.

X. De non dispensando cum promotis ad Episcopatus qui Abbatibus, quod non teneantur promoveri ad sacros ordines.

XI. De dispensatione ad incompatibilia.

XII. De pluralitate beneficiorum.

XIII. De praesentibus dispensationibus quod incompatibilia revocandis.

XIV. De residentia Episcoporum & superiorum Praelatorum.

XV. De dispensatione ad Ordines.

XVI. De dispensatione aetatis Episcoporum, Abbatum, Curatorum & Ordinum.

XVII. De litigantibus in Curia Romana.

XVIII. De decimis per Papam non imponendis.

XIX. De conversis ad fidem.

XX. De corruptionibus reliquis concessis.

XXI. De privilegiis inferiorum Praelatorum ipsi concessis.

XXII. De ignorantibus idioma.

XXIII. De unimibus.

XXIV. De beneficiis, circa Episcopos & Abbatibus, non residentibus.

XXV. De taxis Ecclesiarum reducendis ad debitum modum.

XXVI. Contra Simoniacos.

XXVII. De oneribus seu solutionibus pecuniarum, quas habeant subire, qui recipiuntur ad Canonizationem vel Probandam in Ecclesiis Cathedralibus vel aliis Collegiatis: Et specialiter de Statutis vel Juramentis, propter quae recipiendi sunt per multos annos, ut nihil percipiant: Et de littera Vidimus.

XXVIII. De tempore professionis ferenda.

XXIX. De Conciliis Provincialibus & Synodis Episcoporum.

XXX. De capitulis reservatis sedi Apostolicae.

XXXI. De vicariis perpetuis in Ecclesiis institutis.

XXXII. Quod Pontifices ordines, consecrationes, & alia pontificalia, per se vel substitutos, gratis, sine quacunque exactione pecuniarum celebrare teneantur, & quod non dispensent cum ordinatis per Simoniam.

XXXIII. Contra Concubinarum.

XXXIV. De coelibatibus Clericorum.

XXXV. De promotionibus ad beneficia Ecclesiastica, quod graduati promovendi.

XXXVI. De pessima consuetudine cathedralium & regularium Ecclesiarum, quod in eis non admittantur, nisi de nobilitate aut militarium genere procreati.

XXXVII. De fructibus indebitis perceptis per praelatos.

XXXVIII. De iniquis statutis Ecclesiarum & Monasteriorum.

XXXIX. De exactionibus per principes impostis clericis.

XL. Quod retroget Auditor Camera, qui est in Avinionis. &c.

XLII. Quod Praelati habeant vicarios non idiotas sed bene litteratos.

XLIII. De juramentis capitulorum, praedictantibus Ecclesiis.

XLIV. Quod Praelatus contra Praelatum non possit propria auctoritate bellum indicere.

ANNO
CHRISTI
1418.

CAPUT I.

De Conciliis Generalibus, & adversus futura schismata.

Quoniam ex omissione Generalium Conciliorum errores & schismata, impressiones & scandala, in Ecclesia Dei damnabiliter haecenus succreverunt: Volentes futuris obviare periculis, hoc perpetuo Decreto statimus: Ut deinceps, saltem de decennio in decennium, Generalia Concilia, exceptis duobus primis futuris Conciliis, quorum primum a fine hujus Concilii usque ad quinquennium, secundum vero a fine sequentis Concilii usque ad septennium, & deinceps de decennio in decennium, celebretur, in locis, quae summus Pontifex in fine cujuslibet Concilii, approbante & consentiente Concilio, vel, in ejus defectu, ipsum Concilium deputare & assignare teneatur.

Ut sic per quandam continuationem semper aut Concilium vigeat, aut per termini pendenciam expectetur.

Quem terminum liceat summo Pontifici, de fratrum suorum consilio, ob emergentes forte casus, breviate, sed nullatenus liceat prorogare. Locum autem deputatum non maret, nisi forte ex evidentii necessitate, & de fratrum praedictorum, aut duarum partium consensu atque subscriptione.

Quam mutationem vel abbreviationem per annum ante praefixum terminum publicare & intimare teneatur.

Si vero, quod absit, novum schisma oriri contingerit, ita, quod duo vel plures pro summis Pontificibus ex quacunque causa se gerant, a die, quo ipsi duo vel plures insignia pontificatus publice assumerint, seu administrare coeperint, intelligatur ipso jure terminus Concilii, tunc forte ultra annum pendens, ad annum proximum breviate.

Ad quod omnes praelati & ceteri, qui ad Concilium ire teneantur, sub poenis juris, & aliis per Concilium imponendis, absque alia vocatione conveniant.

Nec non Imperator, ceterique Reges & Principes, vel personaliter vel per solemnes nuncios, tanquam ad commune incendium extinguendum, per viscera misericordiae Jesu Christi ex nunc exorati, concurrant.

Et quilibet ipsorum pro Romano Pontifice se tenentem intra mensem a die, qua scientiam habere potuit, alium vel alios assumisse papatus insignia, vel in papatu administrasse, teneatur sub interminatione maledictionis aeternae, & amissione juris, si quod forte quaesivit in papatu, quam ipso facto incurrat, & ultra hoc ad quaslibet dignitates active & passive. Et ina-

1 Sic titulus in utroque MS. Vindobonensi conspexit. In posteriori tamen additur: Avinionensis, per XXXI. Cardinalis Petri et Ducei, in loco Reformationis Constantiensis. Quae inscriptione totius partis hujus libri aut Praenotium. Radem quippe & primi Praenotium sunt: Avinionensis Reformationis Concilii Constantiensis.

2 In alio MS. legitur: profecto decreto, lapsu tamen calami scriptum.

ANNO
CHRISTI
1546.

fit inhabilis, Concilium ipsum ad terminum anni prædicti indicere & publicare, ac per suas litteras competitori vel competitoribus, ipsum vel ipsos provocando ad causam, & ceteris prelati & principibus, quantum in eis fuerit, intimare; nec non termino præfuso ad locum Concilii personaliter se transferre; nec inde discedere, donec per Concilium causa schismatis plenarie sit finita.

Quis, sic electi, seu Papam tenentes, a die prædicta in Papatu nullatenus administrant. Nec interim eisdem a fidelibus, nisi quoad conveniendum ad Concilium, sub interminatione divini iudicii, quomodolibet obediatur.

Quod si forte electionem Romani Pontificis per metum seu impressionem fieri contingat, ipsam nullius decernimus efficaciam vel momenti, nec posse per consequentem consensum etiam metu cessante ratificari vel approbari.

Non tamen liceat Cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi ille sic electus forte renunciet, vel decedat, donec per Generale Concilium de electione illa fuerit iudicatum.

Et si procedant, nulla sit electio ipso iure. Sitque sic eligentes & electus, si se Papatu ingesserint, omni dignitate, honore, & statu, etiam Papali, Cardinalatus & Pontificali, ipso iure privati, & inhabiles de cetero ad eisdem.

Sed liceat, immo & teneatur collegium totum, aut saltem major pars ipsorum, (nam paucioribus in hoc casu audientiam ad evitandum scandalum decernimus denegari,) quam cito sine periculo personarum poterunt, etiam si periculum omnium bonorum imminet, retrahere se ad locum tutum, & metum prædictum allegare. Nec ultra proximum futurum Concilium ullo modo possint disserre.

Teneantur insuper, postquam se retraxerint & metum allegaverint, modo prædicto, provocare se electum ad Concilium. Quod si ultra annum pendeat, a die provocationis huiusmodi, intelligatur ad annum, ut supra, ipso iure terminus brevior.

Et nihilominus teneatur electus ipse, sub penis prædictis, & Cardinales provocantes, sub pena amissionis Cardinalatus & omnium beneficiorum suorum, quam ipsa facto incurrant, intra mensem a die provocationis, Concilium ipsum, ut supra dicitur, indicere, publicare, & quam citius poterunt, intimare, & ad locum Concilii tempore conveniente personaliter se transferre, & usque ad finem causæ expectare.

Teneantur quoque Prelati & ceteri ut supra, ad convocationem Cardinalium tantum, si forte electus convocare cessaret, accedere.

Qui sic electus, post provocationem prædictam, nisi in convocando Concilium, ut præfertur, administrare in Papatu non valeat. Nec sibi a Christi fidelibus, sub interminatione divini iudicii, interim, nisi quoad conveniendum ad Concilium, quomodolibet obediatur.

Quod si infra annum, ante diem indicti Concilii contingant supradicti casus, vel, quod plures se gerant pro Papa, vel quod unus per metum eligatur, censeantur ipso iure, tam gentes se pro Papa, quam electus per metum, & Cardinales, ad dictum Concilium provoca-

ant. Teneanturque in ipso Concilio comparere personaliter, causam exponere, & iudicium Concilii expectare.

Sed si dictis casibus contingentibus contingat forte casus aliquis, quo necessarium sit, locum Concilii mutare, et oblationis vel pueræ aut postis, aut famulæ: teneantur nihilominus tam omnes supra dicti, quam omnes Prelati, ceterique qui ad Concilium ire teneantur, ad locum proximiorum, qui sit habilis ad Concilium, convenire: postquam major pars prelatorum, qui infra mensem ad locum certum declinaverint, illum sibi & aliis pro loco Concilii deputare, ad quem etiam convenire teneantur, ac si a principio fuisset deputatus.

Concilium autem, ut præfertur, convocatum & congregatum, de huiusmodi schismatis causa cognoscens, & in contumaciam electionis, seu generationis se pro Papa, seu Cardinalium, si forte venire neglexerint, licet dirimat, causamque debnat; ac culpabiles in schismate procurando seu nutriendo, vel in administrando, aut obediendo, vel administrantibus favendo, seu contra interdictionem superius editam, vel calumniolos in allegando metum, etiam ultra prædictas penas, cuiuscunque gradus, status, seu præminentis existant, Ecclesiasticam vel monachicam, sic puniat, ut vindictæ rigor transeat ceteris in exemplum.

Adjicientes, quod in hoc cuiuscunque Concilii Generalis hoc decretum solemniter legatur & innovetur.

CAPUT II.

Professio Bonifacii VIII. Quæ hic ponitur, ut de cetero per assumptos in Pontifices summos fiat; Aditis illis, de quibus in sequentibus Constitutionibus, & quæ videbantur addenda.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis Amen. Anno Dominicæ incarnationis, MCCXIV. Indictionis octava. Ego Benedictus Capetanus, Sanctus Romanus Ecclesie Diaconus, Cardinalis, & electus, ut sum per Dei gratiam huius sanctæ Apostolicæ sedis humilis minister, professor tibi, Sancte Petre, Apostolorum Princeps, cui claves regni cælestis, ad ligandum atque solvendum in cælo & in terra, Creator atque Redemptor omnium Jesus Christus tradidit, inquit: Quicumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis, & quicumque solveris super terram, erunt soluta & in cælis, sanctique Ecclesie tue, quam hodie tuo præsidio regendam suscipio, quod, quamdiu in hac misera vita constitutus fuero, ipsam non deferam, non derelinquam, non abnegabo, nec abdicabo aliquatenus; neque ex quacunque causa, & cuiuscunque metus vel periculi occasione dimittam, vel me segregabo ab ipsa; Sed veræ fidei rectitudinem, quam, Christo auctore tradente, per te, & beatissimum Cospostolum tuum Paulum, perque discipulos & successores vestros usque ad exiguitatem meam perlatam, in tua sancta Ecclesia reperi, totis conatibus meis usque ad animam & sanguinem custodire: Tum de sanctis & individuis Trinitatis myste-

¹ In priore Codice MS. Vindobonensi hæc inferuntur: sub pena amissionis Cardinalatus & omnium beneficiorum, quam ipse facto incurram.

² Repertur in Priore Codice MS. Vindobonensi in suprema ora paginæ, in qua hoc caput scriptum, hæc epigraphæ: Incipit materia Reformationis dicit, corrupta in Concilio Constantiensi.

ANNO
CHRISTI
1446ANNO
CHRISTI
1446

myſterio, qui unus eſt Deus, quoque per di-
ſpenſationem, qua ſecundum carnem facta eſt,
unigeniti filii, Domini noſtri Jeſu Chriſti, &
de ceteris Eccleſiæ Dei dogmatibus, ſicut in
univerſalibus Conciliis & Conſtitutionibus Apo-
ſtolicarum Pontificum, præbetiſſimorumque Ec-
cleſiæ Doctorem ſcriptis ſunt commendata; id
eſt, quæcumque ad veritatem veræ religio-
nis orthodoxæ fidei a te traditione acceptæ, ut
conſervarum: ſancta quoque omnia univerſalia
Concilia, id eſt, Nicenum, Conſtantiopolitanum,
Ephelinum primum, Chalcedonenſe quartum
quoque & ſextum, item Conſtantiopolita-
norum & ſeptimum, item Nicenum octavum
quoque, item Conſtantiopolitanum, uſque ad
noſtrum apicem immaculata ſervare & pari ho-
nore & reverentia digna habere: & que prædi-
caverunt & ſtatuerunt, omnimode ſequi & præ-
dicare, quoque condemnaverunt, condemnare
ore & corde: Diligentius autem & vivacius,
quamdiu vixerò, omnia Decreta canonica præ-
deceſſorum Apoſtolicorum noſtrorum Pontifi-
cum, quæcumque vel Synodaliter ſtatuerunt, &
probata ſunt, confirmare, & indiminuta ſer-
vare, & ſicut ab eis ſtata ſunt, in ſui vigo-
ris ſtabilitate cuſtodire, quoque vel quocumque
condemnaverunt vel abdicaverunt, ſimili ſenten-
tia condemnare vel abdicare; Diſciplinam &
ritum Eccleſiæ ſicut invenit, & a ſanctis præ-
deceſſoribus meis canonicè traditum reperi, quan-
diu mihi vita comes fuerit, illibata cuſtodire:
Et indiminuta res Eccleſiæ conſervare, neque
alienare, ſeu in fraudem aut cenſum vel em-
phyteuſim dare quomodolibet, ex quacumque cau-
ſa, ut indiminute cuſtodiantur operam dare:
Nihil de traditione, quam a probatiſſimis præ-
deceſſoribus meis traditam & ſervatam reperi,
diminere vel mutare, aut aliquam novitatem
admittere: Sed ſerventer, ut eorum verè diſci-
pulus & ſequipeda, totis mentis meæ conati-
bus, que tradita canonicè comperi, obſervare
ac venerari: Si qua vero emerſerit contra cano-
nicam diſciplinam, ſilorum meorum, ſanctæ
Romane Eccleſiæ Cardinalium, (cum quorum
conſilio & conſenſu, directione & rememora-
tione miniſterium meum geram, & peragam,)
conſilio emendare, aut patienter, excepta fidei
aut Chriſtianiſmi religionis gravi offenſione, tua
& beatiſſimi coſpoſiti tui Pauli patrocinante
interceſſione, tolerare, ſacroſque canones &
canonica inſtituta Pontificum, ut divina & im-
pleta mandata, Deo auxiliante cuſtodire: Ut
pote Deo & tibi ſciens me redditarum de om-
nibus, que proſiteor, & quamdiu vixerò, ego-
ro, vel omiſſero, diſcretam in divino judicio
rationem. Cujus ſanctiſſimi ſedi, divina digna-
tione, te patrocinante, præſideo, & vicem in-
terceſſionibus tuis adimpleo. Eris autem mihi
in illa terribili die propitius hoc conanti & di-
ligenter ſervare curanti. Adjuvatorum quoque ut
prebeas obſecro, in hac corruptibili vita con-
ſtituto. Ut irreprehenſibilis appaream ante con-
ſpectum judicis omnium, Domini noſtri JESU
Chriſti, dum terribiliter de commiſſis adve-
nit judicare, ut facias me dextris partis parti-
cipem, & inter fideles diſcipulos ac ſucceſſores
tuos eſſe confortem. Hanc autem profeſſionem

per notarium & Secretarium San-
ctæ Romane Eccleſiæ me jubente ſcriptam, pro-
pria manu ſubſcripti, & tibi, beate Petre, &
Apoſtolorum omnium Princeps, pura mente &
devota conſcientia ſuper ſanctum corpus & al-
tare tuum ſinceriter offero. Actum Romæ,
menſe, anno & indictione, quibus ſupra, præ-
ſentibus &c.

CAPUT III.

De gravibus & arduis per Papam non faciendis,
nisi modo infra ſcripto, ut ſequitur.

Cum antiqui & laudabilis moris fuerit, ut
majores Eccleſiæ cauſæ per ſummam Pontifi-
cam ſive Cardinalium Sanctæ Romane Eccle-
ſiæ conſilio & aſſenſu diſponi non deberent:
Unde etiam ceteris Cardinalium in hac quaſi
poſſeſſione eſſe dignoſcitur, quod eorum conſilio
ſunt per Romanos Pontifices ardua negotia per-
tractanda & terminanda: Ad quod etiam indi-
candum vetuſti moris fuit, aſſenſum ipſum ſub-
ſcriptionibus declarare: Ideo præſenti Decreto,
mortem ipſum laudabilem renovantes ſtatuimus:
Ut Romanus Pontifex ſine conſenſu & ſub-
ſcriptione ſaltem majoris patriæ Cardinalium col-
legialiter facta, infra ſcripta de cetero non diſponat:
Ut, cauſarum fidei deciſiones, ſanctorum
canonizationes, anni Jubili redutionem ſeu de
novo indictionem, erectiones, exterminationes ſeu
ſuppreſſiones, diſiſiones, ſubjectiones, uniones
Eccleſiarum cathedralium, & Monafteriorum,
promotiones Cardinalium, privationes, transla-
tiones inſitorum Patriarcharum, Archiepiſcopo-
rum, Episcoporum & Abbatum, ſalvo jure
Conſtitutionum ſuorum ordinum, privilegiorum
perpetuorum & realium novas conſeſſiones,
exemptionum hætenus per Romanos Pontifices
Eccleſiis, Monafteriis, Collegiis, & aliis locis
conſeſſarum revocationes: (Exemptiones etiam
novas & perpetuas Eccleſiis, Monafteriis ſeu
capitalis ulque ad proximam futuram Conci-
lium non concedat ſine cauſa cognitionis, &
vocatæ ordinariis. Quod tamen locum non ha-
beat in Eccleſiis, Monafteriis ſeu capitalis de
novo edificandis ſeu conſtituendis, que poſſit
eximere.) Exemptiones ante præſens ſchilma
factas, alienationes bonorum, immobilium vel
mobiliium pretioſorum, Rom. Eccleſiæ, vel alia-
rum Eccleſiarum, & aliorum locorum Eccle-
ſiaſticorum, & piorum, privilegia perpetua,
immunitates cenſuum, & quorumcumque ju-
rium, & proventuum perpetuorum remiſſio-
nes ſeu dilationes, vicariatus, & reſtoratus ter-
rarum Eccleſiæ Romane, conſtitutiones, fæ-
dera pacis, bella, legationes de latere ſeu vi-
cariarum & nunciarum, auctoritate legatorum
de latere fungentium, deputaciones, & que-
cumque ardua, ſeu pertinentia ad ſtatum uni-
verſalis Eccleſiæ: decernentes, ut geſta præter
vel contra formam præmiſſam ſint nulla ipſo
jure, nec eis a catholicis in aliquo pareatur.
Vel fiat prædicta Conſtitutio per modum ad-
ditionis ad profeſſionem Bonifacii VIII. ſupra
proxime poſitam, mutatis verbis in primam
perſonam. Et hoc forte eſſet honeſtius, quam
per conſtitutionem.

Et

1 In uno Codice M. Vinthobani legitur *Eccleſiæ*, in alio *caſtella*.
2 In priori Proſpecto M. Vinthobani non legitur hæc, a voce *exemptiones*, ſed *utque ad, dilationes*. In alio li-
bro habetur *inter*.

ANNO
CHRISTI
1176.

Et potest addi ad professionem etiam quod sequitur, videlicet: Rectoribus ad regendum provincias vel civitates Ecclesiarum Romanarum, nisi Cardinales aut prelatos, nonnullorum Vicariatum aliquam terram Ecclesiarum, nisi ad triennium non concedantur: Et ad custodiendum castra vel Rocas (arces) Ecclesiarum Romanarum non mittant aliquem consanguineum, vel affinem, nec aliquos alios ultra triennium duraturos.

Ad idem.

Quia decet Romanum Pontificem ministerium suum cum discretione, quæ mater est omnium virtutum, peragere, fratrumque sanctorum Cardinalium in magnis, & Concilii Generalis, in majoribus, consilio & consensu uti: Intendens sacrosancta Generalis Constituentia Synodus Romana & aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum & aliorum locorum piorum futuris dispendiis, consideratione præteritorum, Ecclesiam Dei scandalizantium, obviare, statuit, definit, & ordinat: Quod deinceps ipse Romanus Pontifex sine consilio & assensu Generalis Concilii res, jura, relictus, possessiones, castra, civitates, villas, oppida, census, pensiones, canones, seu alia bona quæcumque, immobilia vel mobilia, præterita Romana & aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum Ecclesiasticorum prædictorum, in perpetuum, seu ad tempus magnum, quod intelligitur decem annorum, contra ius formam non alienet, nec impignoret, seu de novo in feudat, & in emphytheosin vel assiduum assignent, nec pensiones, census aut canones Ecclesiarum, Monasteriorum & locorum prædictorum remittat, aut ad solutionem eorum terminum ultra biennium proroget, seu concedat, creationes, suppressiones, divisiones, subiectiones, uniones Ecclesiasticorum Cathedralium & Monasteriorum, ac Prioratum, qui sunt principales dignitates, translationes in vitorum Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum seu Abbatum, salvo iure Constitutionum, non faciat usque ad proximum futurum Concilium.

Licet, ubi immineret scandalum & periculum Ecclesiarum, expectando celebrationem futuri proximi Concilii Generalis, licitum sit Rom. Pontifici, cum consilio & consensu Cardinalium, seu majoris partis eorum, absque translatione faciendâ, de nimio scandalo hujusmodi providere.

A modo etiam jubileum, seu plenam remissionem non daret, sed perduret fixum anno quinquagesimo, ut alias fuit statutum. Nec mutari possit nisi in Concilio Generali.

Nec liceat etiam ipsi Rom. Pontifici sanctorum canonizationes, privilegiorum perpetuorum & realium novas concessiones, exemptionum, hætenus per Romanos Pontifices Ecclesiis, Monasteriis, Collegiis, & aliis locis concessarum revocationem, sine consilio & consensu ac subscriptione sanctorum Cardinalium, seu majoris partis eorundem, facere seu expe-

dire. Exemptiones etiam novas & perpetuas Ecclesiis, Monasteriis seu capitulis usque ad proximum futurum Concilium non concedat sine causa cogitatione, vocatis ordinariis. Quod tamen locum non habeat in Ecclesiis, Monasteriis, seu capitulis, de novo edificandis, seu constituendis quæ postea erunt.

Et si contrarium præmissorum, vel eorum cujuslibet fecerit, id sit ipso facto, auctoritate hujus sanctæ Synodi, irritum & inane.

ANNO
CHRISTI
1176.

CAPUT IV.

Contra Simoniacos.

Contra labem Simoniacam pestis, quæ decor Ecclesiarum plurimum denigratur, multa remedia per Apostolicos Patres & sacra Concilia hætenus excogitata fuerunt, saluberrimæque provisæ. Quæ tamen tempore excrecente malitia, ut experientia docet, optatum non attulerunt effectum. Volentes igitur, quantum possumus, radicem pestis hujus penitus extirpare, hoc perpetuo Decreto statuimus: Quod quicumque de cetero Ecclesiasticus, cujuscuque status, gradus, ordinis, seu præminentis fuerit, etiam si Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchatus vel Cardinalatus dignitate præfulgeat, qui de cetero simoniæ esimen, in Romana curia, vel extra, sive dando, sive recipiendo, sive promittendo sive pacificando, sive mediando, commiserit, ipso facto omni dignitate, officio Ecclesiastico, & omnibus beneficiis suis perpetuo sit privatus: possintque beneficia eorum tanquam vacantia libere conferri & impetrari.

Prælati vero, qui ad custodiam gregis ad purgandam vitium Ecclesiam Dei positi sunt, cogitent, quantum excedant, si in executione hujus Decreti negligentes extiterint.

Et nihilominus, ne talis negligentia sine debita pœna pertranseat, cum ex hoc videantur aliena crimina sua facere, statuimus: Ut de tali negligentia contra Prælatos hujusmodi procedi possit & debeat, etiam ad privationem, si qualitas negligentis id exposcat: Laici autem, qui in hujusmodi culpabiles fuerint, excommunicationem incurrant ipso jure.

CAPUT V.

De numero & modo assumptionis Cardinalium: Et de qualitate assumendorum.

Quia plerumque multitudo superflua confusioem inducere consuevit, statuimus: Ut deinceps numerus Cardinalium sanctæ Romanæ Ecclesiarum decem & octo non excedat.

Sint autem viri in scientia, moribus, & rerum experientia excellentes, qui non minores sint triginta annis, Doctores in Theologia, & saltem quatuor, reliqui in jure canonico, vel civili, præter admodum paucos, qui forte de stirpe regia vel ducali aut magni Principis oriundi existant, non affines seu attinenter alicui-

1. In priori Protocollo M. Vindobonensi non habetur quæ hic legitur, a voce *eroffione* usque ad *dignitates* sed in altero fuit expressa.
2. In priori Reformatorelli Const. Protocollo, M. Vindobon. non lecta, quæ sequuntur: *M. deest, usque ad, post omnino.* In hoc posteriori Protocollo inserta sunt.
3. In priori Protocollo M. Vind. non habetur hæc, *sive pacificando*, sed in posteriori.
4. In posteriori hoc Protocollo, M. Vindobon. quæ inserta habetur verba, *saltem quatuor, reliqui*, in priori non continentur.
5. In priori Protocollo M. const. *consanguineis*.

ANNO
CHRISTI
1449.

aliquis Cardinalis vivens usque ad quartum gradum inclusivè, nec de eadem stirpe, familia, domo, vel agnatione, nec de uno ordine religionis ultra unum, non illegitime nati, non corpore vitiosi, non aliquis criminis aut infamie nota suspectus.

Nec fiat eorum electio per auricularia vota solummodo. Sed illi solum eligi & assumi possunt, in quos, facto vero scrutinio ac publicatione, majorem partem Cardinalium per subscriptionem manus propriis consenserit collegialiter consentire. Et apostolicis litteris confirmantur exinde.

Qui etiam modus scrutini & subscriptionis observetur, quando aliquis ex Cardinalibus, vel alius, in Episcopum Cardinalem assumetur.

Et aliter celebrata Cardinalium assumptio ipso jure non subsistat.

CAPUT VI.

Quod Papa etiam pro alio crimine, quam heresi, si notorie scandalizat Ecclesiam, possit deponi.

Romanus Pontifex quanto ceteris Ecclesie rectoribus prudens, tanto debet sanctiore vita & clariori fama fulgere. Si enim, qui singulis plebibus superintendant, tales esse debent, ut eorum existimatione populus grex dicatur, qualem se exhibere debet, qui non uni populo, sed universis, nec solum populis, sed ipsi pastoribus pastor est positus? dicente Domino Petro: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos:

Exhibeat se ergo presul ille, qui jam sanctissimus ex officio nominatur, sicut nomine, ita re sanctum.

Consideret, quam difficile sit tenere sedem Petri: cum non solum populi, sed prelati sit positus in exemplum.

Docere debet non solum discipulos, sed etiam magistros. Elevet hunc suum in excelso, qui lumina cetera debet illustrare. Sit sol in mundo, qui in Ecclesia populos ut tenebras, prelatos ut stellas purgare debet, illuminare atque perficere.

Teneat mentem suam mundissimam, semperque Christo conjunctam in caelestibus, cujus vicariatus officio fungitur in terris.

Si autem, quod abest, vita & moribus sit perverfus, si oblitus dignitatis sue, & relictis caelestibus conversus ad terrena, damnabilibus & capitalibus criminibus se immisceat: consideret, quod lucifer, quanto ceteris angelis clarior & perfectior est creatus, tanto ex perveritate sua severius & irreparabilius est punitus.

Nec confidat, solum divino ac ultimo iudicio reservari. Quod tamen quanto certius atque severius, tanto debet humiliter, trepidantiusque formidari. Quia & per Ecclesiam, quae corpus est Christi, Deus iudicia sua etiam in hoc mundo exercet; & Concilia Generalia universalem Ecclesiam representant.

Unde super promissis salubriter providere cupientes, hoc Decreto perpetuo declaramus ac definimus: Quod summus Pontifex non solum de heresi, sed & de simonia, & quocumque alio crimine, Ecclesiam Dei notorie scandalizans, de quo solemniter monitus, saltem per annum post monitionem incorrigibilis appareat, possit per Generale Concilium puniri, etiam per depositionem a Papatu.

Monitionem vero non qualibet, sed per duas partes Cardinalium collegialiter, sive per tria Concilia provincialia diversarum trium nationum, sub diversis tribus Regibus existentium, moneatur. Teneanturque sic monentes monitionem suam infra mensem solemniter publicare.

CAPUT VII.

De Reformatione curiae & Officialium ejus.
Rubrica.

Litterae Apostolicae tam de gratia, quam de iustitia, expendantur per cancellariam. Nec eis adhibeatur fides in iudicio vel extra, nisi in cancellaria sint expeditae. Quod appareat per signa consueverunt. Exceptis dumtaxat concernentibus negotia camerae Apostolicae, ut consueverunt. Quae tamen iudicentur in eadem camera, & signa habeant consueverunt.

Item, quod in Bullis, ubi dicitur, de consilio fratrum &c. debeat esse subscriptio saltem trium priorum collegii: ad probandum consilium.

Protonotarii de cetero assumantur de consensu majoris partis Cardinalium. Et sint Magistri in sacra pagina, vel doctores in iure, aut illustres, & in sacris ordinibus constituti, & non ultra septem, sicut antiquitus consueverunt.

Auditores etiam assumantur de consilio majoris partis Cardinalium; Et qui per biennium in aliquo studio generali, vel in curia per annum, post doctoratum legerunt. Qui habeant stipendia de camera vel de beneficiis, conjunctim vel divisim, florenos CCC. Et quod morentur ad liberatam Papae, non in domibus Cardinalium. Nec sint ultra sedecim, nec pauciores duodecim. Et jurent, non recipere post sententias esculenta & potulentia ultra valorem trium florenorum. Nec stent cum

1 In priori Protocollo, Manuscripto Vindobonensi positum: per tria diversa Concilia diversarum trium Nationum.

2 In priori Protocollo inserta haec: *Admitti canonica ac iusticia investigatur.*

3 In priori Protocollo: *consensu.* Adhuc expressè in margine prioris illius Protocolli, quod constitutionis formula prior positum sit mutanda. Qui modus praescribitur hoc suffragio: *Placet. Cum hoc vero dicitur, de consensu, dicitur, de consilio.*

4 In priori Protocollo haec orant infirma verba: *Et sint Magistri in sacra pagina, qui hic expuncta.*

5 In priori Constitutione erat triennium. Verum suffragis officium in Reformatorio ut substitueretur in hac reformatione, iura tenorem novi Protocolli, biennium, Marginalia nota in priori Protocollo sic continuatur ad postmodum constitutionem: *Et loco triennii ponatur biennium, vel annus in curia. Et quod examinetur etiam cum agnoscatur.*

6 Neque de hoc stipendio in priori Constitutione quicquam. Ad suffragis, in margine prioris Protocolli positae, addere iusserunt, haec verba: *Et quod habeant stipendia de camera vel beneficio, conjunctim vel divisim, florenos CCC.*

7 Neque de his in priori Dispositione. Vota tamen alterutra hac respiciunt, in margine prioris Protocolli: *Et non quod sint cum Cardinalibus in domo.*

8 Haec quidem etiam in priori formula non habentur, desumpta tamen apparent ex suffragis adjectis, jamque nota in Concil. General. Tom. XXVIII.

ANNO CHRISTI 1416.

ANNO CHRISTI 1416.

cum Cardinalibus. Unde & fiat de diversis provinciis, & in sacris ordinibus constituti.

Scriptores litterarum Apostolicarum & penitentiarias assumantur cum diligenti examine, & non nisi prius facta reductione ad numerum consuetum. Et quod non sint conjugati. Et non locent, sed per se exercent, cessante infirmitate. Et non habeant duplex officium scriptoris. Et quod huiusmodi officium non vendatur, non donetur, nec permittetur, nisi pro simili officio.

Abbreviatores etiam assumantur cum examine, & non ultra numerum viginti quinque. Et Auditor, sigillator ac Registrator, scriptores & procuratores penitentiarias sint sacerdotes, cum secreta delicta debeant audire.

Clerici camera non sint ultra sex, & Doctores & Licentiatii in iure. Et de diversis Nationibus.

Corrector litterarum Apostolicarum sit unus, & Doctor famosus & excellens, qui ad minus legerit per tres annos in studio generali, & bene expertus in cancellaria.

Auditor contradictoriarum sit etiam unus, & excellens Doctor, & assumatur de rota vel aliunde, dummodo sit excellens in scientia iuris.

Et idem de Auditore cameræ. Sit Doctor probatus, bonæ scientiæ & expertus in curia.

Acolythi non sint ultra sex, & honesti viri.

Subdiaconus sit unus, & magister in Theologia, vel Doctor in iure: Attento, quod magis causas illi committi consueverunt.

Cappellani commensales stent in domo Pape,

& ad liberatam, & incedant in habitu honesto. Cappellani vero qui dicuntur honoris, revocantur, nisi sint Doctores in sacra pagina, vel in iure & seculari. Et declaretur de novo quod non sint exempti, etiam si habeant processus, & quod de cetero non dentur eis processus de camera.

Referendarii non sit ultra sex, homines excellentes, in iure famosi, & integerrimi viri. Et assumantur de consilio majoris partis Cardinalium, & de omni natione.

Penitentiarii sint Magistri in sacra pagina, vel bene periti & digni magisterio, ætatis XL annorum ad minus. Et distribuantur per linguas secundum exigentiam. Et nihil exigant, vel ad dandum alliciant directe vel indirecte pro confessionibus, & sub pena. Sed a camera habeant stipendia consuetæ, & teneantur predicare populo diebus consuetis, sc. dominicis & festivis.

In audientia contradictoriarum, & sacri palatii Apostolici causarum, ferventur ad usum constitutiones Joannis XXII. Et similiter in cancellaria. Et addantur pœnes graviores.

In registris litterarum Apostolicarum nihil recipiatur nisi pro litteris taxatis. Et pro illis nihil ultra taxam. Et fiat expeditio cito, & sub pena. Et scriptores etiam habeant salarium de publico, sicut consueverunt. In registro supplicationum nihil recipiatur pro supplicationibus registrandis. Et si in manu registratoris perdat supplicatio, nihil recipiat de summo. Et fiat expeditio cito, & votiva, sub pena.

Et

1 Et hæc a priori Constitutione abierant: Per suffragia vero sunt postea addita, ut in margin prioris Protocolli notentur. Et quod hæc de diversis provinciis, & in sacris ordinibus constituti. Sic tota prior Constitutio, que in prior Protocollo Manuscripti Vindobonensis habetur, hæc fuerat: Auditores etiam assumantur de consensu majoris partis Cardinalium, & sint Magistri in sacra pagina, & qui per trimum post doctrinam legimus in aliquo studio generali: Et quidem necesse est ad liberatam Pape, nec sint ultra sedecim, nec papaveris dandem. Et iuramentum non accipere post sententiam nisi omnia non extiterunt: Sed pro illis hæc lecta sunt verba, ut in prior Protocollo exhibentur: Qui tunc eorum & annis quod grassam, & viginti quatuor quod penitentiarias. Verum lecta uberiora suffragia mutationem paraverunt. Habentur illa suffragia in margin prioris lecti Protocolli, his verbis: Placet illi numerus atque, quod sint eorum quod grassam, & sic, quod penitentiarias. Hæc postea vendi: Nec sint conjugati. Nec scribantur per alium, nisi causa necessitatis vel infirmitatis. Quæ necessitas declaretur per Vice Cancellarium, vel Penitentiarium: Et quod unus scripserit duo officia non habeat. 2 Neque hæc prima tria officiorum nomina in priori Deliberatione aut Protocollo comparant. Per vota autem, prior Protocollo patet, accedere. Quæ suffragia sunt: Et addatur: Item de Auditore, Sigillatore & Registratore. Hinc advo renovata constitutio est locupletata. 3 Desiderantur in prioro hæc hæc: & de diversis Nationibus. Sane eorum ex additis in prioro Protocollo vocis defuncta: Placet, nisi reperitur alius numerus ordinatus ante schisma: Et in fine addatur: Quod sint de diversis Nationibus. 4 Ad hæc Constitutio, addita aliqua circumstantia. In prioro namque propositione dictum: & Doctor excellens in studio generali &c. 5 Ex suffragiis locupletatum & hæc decretum. In priori namque deliberatione hæc sunt addita: Placet: & in fine addatur: Vel aliunde, dummodo sit excellens in scientia iuris. Id quod in posteriori hæc Constitutione ex decreto additum deprehenditur. 6 Ex hæc Constitutio per nova suffragia emendata. In priori namque Protocollo hæc habentur: Acolythi non sint ultra sex, & honesti viri. Placet quod sint sex. 7 Hæc quoque Constitutio aliter nova deliberatione est instructa. Erat enim prius hæc: Cappellani, qui dicuntur honoris, revocantur, vel saltem privilegia inferant, etiam si habeant processus, quia sub illa specie procedunt rati a prelati. Placet articulus, usque ad, vel saltem. Quod tollatur prima verba usque ad sum. Et addatur. Nisi sint magistri in Theologia vel in iure seculari, nec sint exempti, etiam si habeant processus in camera, qui committant. 8 In priori Protocollo lectum, cum consensu, quod, ut supra, in altera deliberatione mutatum. 9 Ultima hæc verba in priori Constitutionem delineationem non habentur. Addita autem in hoc repetito examine ad exemplum alterum superiorum constitutionum, quibus eadem circumstantia adjecta, de viris talis modi, in curia ministrantibus, et omni natione leguntur. 10 Adjecta & hæc decreto post novam considerationem hæc apponitur, que in primo Protocollo non habetur. Clanditur autem prior Constitutio his verbis: sub pena privationis. Quæ posteriori vocula in aliqua emendatione expuncta, pena non determinata. 11 In priori Protocollo Reformationis hæc habetur paragraphus, in hac altera Constitutionem revisionem positus. Et eorum hic: Commisum est quatuor (viris) vel pro natione, qui examinationem Constitutionis prædicit: & ut hic leguntur nomina, sunt: Episcopus Mayssbergensis, Auditor Camera, Abbas Vindobonensis, & Robertus Apollon. 12 In priori Protocollo legitur hæc expeditio cito vel votiva, quod an idem sit cum eo, quod in renovata hæc Constitutione dicitur cito & votiva, videtur alii. Nisi sit differentia annotationis antiquæ calamo tribuenda. Marginali promissa prioris illius Protocolli additur hæc suffragium. Placet. Sed quod seculari notarii se inferant illi quatuor, de quibus in C. XVII. Videtur hæc suffragium respicere quatuor illos deputatos nationum, qui postea ante sub canonis XVII. hujus rubricæ, De reformatione curia Rom. in priori illo Protocollo sunt nominati. Ut videtur est supra, in nota præterea.

ANNO CHRISTI 1416

ANNO CHRISTI 1416

Et fiat redemptio taxarum litterarum Apostolicarum & sacrarum provisionarum ad solitum, & juxta Constitutiones.

Item, nullatenus temerari promotiones ad ordines in curia, nisi pro officialibus curiarum, qui contione referantur in curia per quosdam cum bono examine, maxime de statu; nisi sint forte aliqui, habentes litteras dimissorias a suis ordinariis, vel promoti in curia ad Episcopatus vel Abbacias, vel ad beneficia requisitis ordinem. Et nihil recipiatur de ordinibus. Nec dentur dimissoria in curia: Vel extra quatuor tempora fiant. Nec dentur duo vel plures sacri ordines simul, nisi promotis ad Episcopatus vel Abbacias, vel pro litteris aliquid detur in curia vel extra.

Officiales curiarum, ut scriptores, abbreviatores, procuratores advocati, &c. incedant induti daphardis, ut antiquitus consueverunt, & sub penna.

Item, in curia Romana continue vigeat studium tam in Theologia, quam in utroque jure, & in litteris latinis, Græcis, Hebræis, Arabicis & Chaldeis, juxta Clementinam. Et habeant stipendium de camera. Et provideatur de executione.

Item, habeant malischalkum nobilem, justum, & honestum, nec capientem lucra ignominiosa, sicut aliquando consueverunt.

Item, Clerici cappellani, sive ceremoniarum sint tantum duo, qui sint presbyteri, & probe ac experti in ceremoniis curiarum, & qui cognoscant prælatos, & sciant locare in sessionibus, satis litterati, & diligentes in officio suo.

Magister hospitii sit miles grandævus, nobilis & Deo devotus, qui sciat honorare dominos & nobiles venientes ad curiam, & tenere ordinatum domum, quoad laicos, cum omni honestate.

Examinator curiarum sit prælatus honestus, doctor in jure, rigidus, qui non querat lucra, sed qui diligenter & fideliter examinet beneficiandos, ne promoveantur indigni, per se, & non per substitutos, & schedulam examinis subscribat manu sua. Et detur sibi juramentum duplex, unum super diligentia examinis, alterum, quod non recipiat pro examine ultra certam taxam. Et caveatur ne unus pro alio examinari se faciat. De taxa videri debet Constitutio, si aliquid de hac caveatur. Sin autem detur pro quolibet unus carlinus, quorum decem faciunt unam ducatum.

De amplius non faciendo doctores Bullatos. Eo multos perduxit ambitio, ut qui primas cupiant cathedras in synagoga, gradum scientiarum non labore & studio per scientiam querant, sed a summo Pontifice per ambitionem impetrent, cupientesque vocari Rabbi, satis habeant, si per Bullam Apostolicam magistrum sui lignum valeant ostentare. Ex quo contemptibilis multiplicatio magistrorum exoritur, scientiam margarita vilescit, & sermo Dei, ex ore prælatus ignorantium, populi in devotione contemnitur. Statuimus, ut nec Legatis, nec Nunciis Apostolicis, seu Generalibus ordinum, aut alias cuicumque personis præter Cancellarios, in generalibus Studiis ordinatos, detur per sedem Apostolicam facultas aliquos ad gradum magistrum seu doctoratus in quacunque facultate de cetero licentiandi vel assumendi. In curia vero Romana, quæ privilegium studii generalis censetur habere, ita demum ad gradum prædictum licentiari & assumi possunt, si in studio dictarum curiarum cursum consuetum auditionis & lectionis, repetitionum & disputationum, in illa facultate perfererint. Vel, si extra curiam, in aliquo et studio generali. De quo, & eorum sufficientia in vita & moribus, ejusdem studii Cancellarii, & doctores seu Magistri facultatis.

1. Ultima hæc verba in priori Protocollo non continentur.

2. In priori Constitutione suffragio hic additur: *Placeat*. Et in fine addatur: *Vel beneficia requisitis ordinem. De nihil omnino recipiatur pro ordinibus, sub penna. Et non dentur dimissoria in curia, nec extra quatuor tempora fiant. Nec dentur per dies vel per plures sacra ordines simul, vel eodem die, nisi promotis ad Episcopatus vel Abbacias. Nec pro litteris aliquid detur in curia vel extra. Hinc illam formam Constitutio nota.*

3. Quod in plures ordines legitur subordis, idem videtur cum illo posteriori Codice daphardis.

4. In priori Protocollo legitur in curia quosdam viget studium tam in aribus quam in Theologia, quam etiam in utroque jure. In ceteris par est omnia quoad omnes linguas Constitutio.

5. Clausula notabilis, quæ in priori Constitutione non existit, in reformata alterius Protocolli est adjecta: *Et provideatur de executione. Quod monitus non magis ad fabricam, quam precipue ad linguarum illarum orientalium Professorem spectabit.*

6. In utroque Codice MS. legitur malischalkum.

7. In priori Codice scriptum alius.

8. Tota hæc Constitutio habetur & priori Protocollo, sed locum leviter est mutata. Additur nihilominus in priori Protocollo: *Placeat*. & terminatur in dispositione Papa de sua familia.

9. Hæc Constitutio in priori Deliberatione hæc habuit formam: *Examinator curiarum sit prælatus honestus, qui non querat lucra, sed qui diligenter & fideliter examinet beneficiandos, ne promoveantur indigni. Et detur sibi juramentum duplex, unum super diligentia examinis, aliud, quod non recipiat pro examine ultra certam taxam. Additur porro hæc decreto hæc suffragium: *Placeat*. & addatur, quod sit doctus; & quod adhibeatur diligens cura tota in examinando, ne unus faciat examinari pro alio, & quod examinatur per se ipsum & non per alium extraneum officium. & subscribat se propria manu in cedula: Et quod de taxa solutionis examinis recipiantur quædam, & si reparantur diversa taxa, recipiantur minores.*

10. In serie decretorum in priori Protocollo habetur sequentia: *Item, quod deinceps non fiant Magistri vel Doctores per Bullam Apostolicam sine examine, sed in studiis generalibus per rigorem examinationis. Et si studium fiat in curia, sicut ordinatum est, possint fieri Doctores, sicut in aliis studiis generalibus. Sed fiat etiam per Cancellarium studii, quomodo Papa deponit, adhibere solennitatem magistrorum & doctorum in examine, sicut in aliis studiis est de more. Quod decretum de doctoribus Bullatis per Papam non faciendum, hoc verborum tenore in redintegrato altero Protocollo plane est omissum. Nihilominus tamen, quia in priori illo Protocollo post hæc Constitutiones reliquæ distincte adhuc semel & sumus de eadem agitur materia, hoc expresso titulo: *Quod per sedem Apostolicam nulli detur facultas de cetero licentiandi aliquos ad gradum magistrum seu doctoratus: Rubrica: Verosimile hæc sit, in Protocollo repetito priorem illam hæc de Bullatis doctoribus Constitutionem ita plane esse omnino, quod ubique Constitutio est præfata. Est autem plenior illa de Bullatis doctoribus Constitutio aliam in priori Protocollo habet locum. In altero tamen hæc est translata, in locum prioris decreti brevis. Quomodo cum, in posteriori posteriori Protocollo obivum, mutare nosse putavimus. Ceterum, in ipsa hæc plenior Constitutione in utroque Codice lris est differentia. Scilicet in studio ad hæc: *multiplicatio magistrorum*, additur in priori, & *Doctores*. Deinde, quando similiter in priori Codice erat scriptum: *Volentes igitur hæc moribus salubriter providere, statimus, &c.* in posteriori Codice ac Constitutione modo dicitur, *statimus*. Nec non in fine Decreti in primo Protocollo additur: *Et idem intelligatur etiam de doctoribus secularibus.* Quæ appendix in posteriori constitutione non reperitur, quod superioribus jam ostendimus.**

ANNO
CHRISTI
1516.

cultatis, per suas authenticas litteras praesentibus sufficiens documentum. Et tunc non per Bullam, seu commissionem specialem, sed alias per consuetos officiales & Doctores Studii dictae curiae, cum rigoroso etiam examine, tales etiam ad licentiam vel doctoratum seu magistratum assumantur. Aliter autem licentia vel assumptio huiusmodi per Bullam, commissionem, seu facultatem Apostolicam facta, non valeat: Nec recipientes, Licentiatum, Doctores aut Magistri de cetero reputentur.

Item, quod officiales curiae Romanae non permittantur publice autrire concubinas, ludere ad taxillos, aut alias dissolutiones facere, sed sint disciplinati moribus, verbis & exemplis, sic quod curia sit speculum sanctitatis & norma. Alioquin absque dissimulatione officii suis priventur, si moniti non desistant.

De sessionibus & locis ordinandis in curia Romana. Disputatum fuit de loco protonotariorum. Et auditis votis inventum fuit, quid fuerint vota XIII. Et concordatum in hoc, quod extra curiam protonotarii non praecedant prelatos. In curia vero protonotarii, si sint in exercitio sui officii, praecedant; Si autem non sint in exercitio officii sui, tunc X. vota fuerunt, quod ad hoc servaretur mos antiquus. Reliqui dicebant, quod prelati praecedant.

Circa Constitutiones Joannis Papae XXII. quoad audientiam Rotae videndo, addenda infra scripta, quoad cappam, & rochetum, portandum semper in publico per auditores, locum habeant, quando vadunt ad rotam vel audientiam, vel consilia, seu missas & officia alia papalia, vel exequias & sermones, & alios actus in curia publicos. Item, quando vadunt equitando in curiam post Papam vel dominos Cardinales. Haec tamen intelligenda sunt dum non est tempus pluviosum, aut lutosum, quod eis uti non possint.

Item, quod Auditores non sint familiares Dominorum Cardinalium, nec debeant ad eorum expensas morari etiam extra Cardinalium Domus.

Quod causae auditorum vel notariorum suorum vel advocatorum aut procuratorum non committantur auditoribus, nisi de iurisque partium assensu.

Quod causam non audiant, in qua scienter consilium dederunt, nisi de consensu utriusque partium hoc scientis.

Quod esculenta & potulentia vel propinas, post sententias tantum mera liberalitate oblata, non fraudulenter recipere valeant, prout Consuetum est hactenus, licet non dicatur in constitutionibus. Et non recipiant ultra quam

superius in una Constitutione fuerat expressum.

Quod notarios quatuor, auditoris &c. addendum videtur, quod duos eligat auditor, alios vero Cancellarius. Et in manus Cancellarii iurem in camera auditor & notariorum.

Quod de dictis notariis auditor non teneat in domo nisi unum, pro commissionibus recipiendis. Et faciat inter notarios distributiones causarum more solito.

Quod notarii non scribant per alios, nisi in casu infirmitatis, & tunc per aliam consocium, & non per substitutum.

Quod officium notarii audientiae rotae, & notarii audientiae camerae, sive auditorum, non possint per eundem haberi simul: Nec unus notarius coram duobus auditoribus scribere in causis: Nec possint notarii Dominorum Cardinalium esse in Rota ad scribendum coram auditore.

Quod notarii examinentur per Vicecancellarium praesente Decano, & duobus de antiquioribus rotae. Et approbati per eos admittantur tantum.

Quod notarii in faciendo registra non extendant in registro aliquod instrumentum procuracionis, vel aliud, vel citationem, inhibitionem, vel eorum executionem, nisi semel tantum. Et alibi in registro referant se ad illud primo extensum. Et in executione, seu relatione executionis, citationis & inhibitionis, similiter. Nec faciant proemium in productione instrumenti, in quo interferant tenorem, vel partem tenoris, &c. sed dicant, cujus tenor infra sequitur.

Quod auditores non consulant scienter in causis in rota versantibus, vel quae verti sperantur, pro consanguineis usque ad tertium gradum, vel etiam pro Ecclesiis, in quibus huiusmodi consanguinei sunt beneficiati, & tunc exeant rotam.

Quod auditores vel notarii causas non sollicitent seu procurent in rota, etiam pro consanguineis, vel aliis.

Quod auditores, pronunciantes male appellatum & bene processum per aliquem in curia, in casu, in quo de iure senda esset remissio, remittant ad iudicem a quo.

Quod citationem & inhibitionem faciant in eadem littera, & pro uno taxentur.

Quod non sint veloces ad inhibendum vel absolvendum ad cautelam in causis de curia tantum.

ANNO
CHRISTI
1516.

CA.

1 Tom hae Constitutione de consuetudinibus in sala Romana, in priore Protocollo non exhibetur. Haec porro decreto in Codice MS. atque Protocollo posteriori subijuncta sunt nominalia monita Cardinalis Pisani de Gratia & provisionibus, quod eruditus libere debeatur beneficiis. Haec vero particularia Cardinalis monita in priore Protocollo non comparant. Etsi summa eorum videntur inter reliqua Constitutiones postremo atque in priore Protocollo, ut mox patebit.

2 In priore Protocollo inde scriptum, de Sessionibus in ordinandis &c. In marginem vero, ubi in decreto memoratur quod vota fuerint collecta, & unde diversimodis sententiae in Refractorio, addit ut tempore illius deliberationis. Illi sunt deliberati die Sabbati, septimo Septembris. Quod ad annum 15. vel 16. pertinet.

3 In priore Protocollo alia clausula cum censura: Item in exquirendo in curia post Papam vel Cardinales. Placet, dummodo non sit tempus pluviosum vel alius iustus, quod eis non possint uti. Ex quo intelligitur nova illa emendata constitutio.

4 In priore Protocollo hoc ponitur in fine illiusdem: Placet, dum non ultra quam constitutum est supra capite. Unde notum novae Constitutionis augmentum. Vid. supra. pag. 274.

5 In priore Constitutione de Cancellario quid erat mandatum, his verbis: Vel unum Cancellarium & alium Cancellarium, in cuius manibus iurem in Camera auditor & notariorum. Quibus loquens censura addita: Placet quod solentur de Cancellario, quia non est de antiqua consuetudine. Illae constitutionis illa monita submittit.

6 In priore Protocollo dicitur: quatuor notarii.

7 In priore Constitutione dicitur: nisi pro consanguineis tertii gradus: vel Ecclesiis in quibus sunt beneficiati, & tunc exeant rotam. Adhuc sententia: Placet, usque ad tertium gradum pro consanguineis. Illae monita facta.

ANNO
CHRISTI
1416.

CAPUT VIII.

De spoliis prelatorum, de procuracionibus, de fructibus modis temporis, per Papam nec inferiores Prelatos capiendis. Rubrica.

Datum fuit provide dispositum, quod non reservarentur de cetero spolia Prelatorum ac clericorum decedentium, nec fructus modii temporis Ecclesiarum seu beneficiorum vacantium, nec procuraciones, que ratione visitationis debentur Episcopis & aliis prelati.

Verum, quod dictas dispositiones hactenus non fuerint plene observatas, & a nonnullis possint in dubium revocari, an fuerint personales vel perpetuas, volentes Ecclesiarum ac prelatorum dispendiis providere, declaramus, dispositiones ipsas fuisse & esse perpetuas, & per quoscunque summos Pontifices inviolabiliter observandas. Et nihilominus de novo statuimus.

Et bonum forte est, adjicere poenam, ut scilicet tandem curia Romana quoad officia sua remaneat suspensa, donec per summum Pontificem hujusmodi spolia fuerint plenarie restituta. Dicta vero suspensione durante, officia sua exercentes excommunicationis sententiam incurrant ipso facto.

Nec spolia, que etiam inferioribus prelati ponitur interdicimus, nec fructus aut proventus, qui vacantibus Ecclesiis, Monasteriis, aut quibuscunque dignitatibus, beneficiis, administrationibus, aut locis piis medio tempore obtulerunt, nec procuraciones supra dictas, que ratione visitationis prelati, vel aliis quibuscunque dignitatibus, beneficiis, debeantur, possint de cetero etiam per commissiones seu concessiones, eis jam forte factas, quas tenore presentium revocamus, nomine summorum Pontificum camera apostolica reservari, levari, aut quomodolibet participari.

Adjicientes, quod de cetero prelati, & alii, qui ex officio visitare tenentur, facultas sive licentia visitandi per procuratorem, nullatenus per sedem Apostolicam aut alium concedatur. Nisi forte ex causa infirmitatis, aut alia necessaria, personaliter visitare non possint. Quod specialiter in litteris exprimat. Alias concessio nullius sit roboris vel momenti.

Et concessa hactenus tenore presentium revocamus: Constitutionibus, que circa fructus hujusmodi conservandos, & procuraciones, & taxationes ipsorum, per alios retro pontifices & Generalia Concilia provide facta sunt, in suo robore duraturi.

Et nota, quod quibusdam visum fuit, quod circa spolia, &c. adjicienda esset poena, ut scilicet tam diu curia Romana, quo ad officia sua remaneat suspensa, donec per summum Pontificem hujusmodi spolia fuerint plenarie restituta, dicta vero suspensione durante, officia sua exercentes excommunicationis sententiam incurrant ipso facto.

CAPUT IX.

Quod electiones & provisiones de cetero non fiant per preces, Rubrica.

Statutum felicitis recordationis Innocentii Papae III. editum in Concilio Generali contra electores, eligentes, ac electionibus consentientes, per secularis potestatis abusum, locum habere decernimus in provisionibus quibuscunque, etiam per summum Pontificem faciendis, quoad provisiones ipsas ac provisionibus consentientes.

Et nihilominus decernimus, electionem seu provisionem; per secularis potestatis abusum factam censeri debere, non solum si expressa vis aut metus fiat electoribus aut provisorii, sed etiam preces litterariorum vel vocales sint tales, ut a tali vel talibus & taliter emanent. Quod, si non pareatur, possint electores, vel provisorii, seu provisores, damna vel incommoda in personis suis, vel suorum, vel rebus vel Ecclesiis suis verosimiliter formidare.

Et publicetur hæc Constitutio in singulis synodis, & capitulis provincialibus, vel Episcopalis vel regularibus, & alias, ubi videbitur expedire, & specialiter, cum fuerit ad electionem vel provisionem procedendum. Et ubi in Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 43. dicitur de suspensione, dicatur, ipso jure, & procurans preces, ultra poenas prædictas sit excommunicatus ipso jure.

Alia Constitutio de eodem.

Si quis vocales aut litterales preces quorumcunque secularium, que aut propter consanguinitatem, vel alias simoniam sapiant, aut propter potentiam deprecantium impressionem, pro sua electione aut promotione ad Episcopatum vel abbatiam, vel provisione cujuscunque beneficii Ecclesiastici impetrare, uti, aut approbare, immo non expresse contradicere, & statim, cum poterit, electoribus seu promotori, aut provisorii contradictionem suam non intimare præsumserit: Electio, promotio vel provisio nulla sit, & ipse ad Episcopatum ipsum, seu abbatiam, vel beneficium ea vice sit inhabilis ipso jure.

Sapient enim ut plurimum tales preces vitium simoniam, & cum a potentioribus ingeruntur, metum & tacitam impressionem inducunt.

Si quis etiam Ecclesiam quamcunque, seu beneficium, post rem contra ipsum in foro Ecclesiastico, in possessorio seu petitorio judicatum, & contra executoriam judicatum, per solam facti resistentiam, per mensem a die scientie, detinere præsumserit: Omni jure, quod in illo, vel ad illud sibi forte competeat, & ceteris beneficiis suis sit ipso facto privatus. Sit præterea inhabilis ad omnes alias dignitates & Ecclesiastica beneficia obtinenda.

Eadem

Ultima hæc clausula in priori Protocollo non habetur. Etque in ipsa hæc Constitutio in utroque codice paulo antea jam expressa. Ut superius videri potest, ad istud repetita forte dicatur, quod singulariter hæc notandum creditur.

Quæ in priori Protocollo sequitur Rubrica ac longa Constitutio: *Quod per sedem Apostolicam nulli detur facultas de cetero honorandi aliquem ad gradum magistris seu doctorum, supra alio loco in posteriori Protocollo jam est quibusdam.* Vid. supra pag. 278.

ANNO
CHRISTI
1916.

Eidem etiam pena ipso jure percellatur, si quis super Episcopatu, abbati vel beneficio quocunque Ecclesiastico litem in foro seculari, super petitorio, seu possessorio movere presumpserit. Nisi forte post rem judicatam in foro Ecclesiastico, in vim executoris impetret brachiumulare, ab Ecclesiastico iudice invocatum.

Non tamen prohibemus, quin iudex, seu Dominus secularis, in ditione sua, etiam inter Ecclesiasticas personas, in rebus ac beneficiis Ecclesiasticis, vim fieri vetet; sed solum, ut de facto vim arceat, scandala prohibeat, causas tam possessorias, quam petitorias, ad Ecclesiasticum iudicem iudicandas remittat.

CAPUT X.

De non dispensando cum promotis ad Episcopatum vel abbatiam, quod non tenentur moveri ad sanctos sacros ordines. Rubrica.

Papa non dispenset cum aliquo promotum ad Episcopatum vel Abbatiam, quod non tenentur ad sacros ordines promoveri, vel ad sacerdotium, vel consecrari intra tempus juris, sine consensu majoris partis Cardinalium, & causa rationabili in litteris specialiter expressa: Et tunc non ultra annum dispenset.

Et quod omnes tales dispensationes in petitorio facte per Papam, revocentur, & currat tempus juris a fine presentis Concilii.

CAPUT XI.

De dispensatione ad incompatibilia. Rubrica.

Ex nunc revocentur omnes concessioness facte Episcopis vel Abbatibus a tempore Schismatis de beneficiis tenendis ultra Episcopatum vel Abbatiam. Nisi esset adeo exilis, quod non possint de ipsis sustentari.

Item, tales concessioness in futurum non fiant per Papam, nisi ex causa evidenti, quae in litteris exprimat, & cum consilio ac subscriptione dominorum Cardinalium.

Item, nullus monachus habeat beneficia in diversis religionibus. Et revocentur concessa, ita, quod remaneant in beneficiis suae religionis.

CAPUT XII.

De pluralitate beneficiorum. Rubrica.

Quod Papa non dispenset, nisi ex causa rationabili, expressa specificè in litteris, scilicet propter scientiam vel nobilitatem, vel exilitatem beneficiorum, ut in Decretal. lib. 3. tit. 5. cap. 28.

Ad tria autem non dispenset, nisi ex eminenti scientia, vel magna nobilitate, & quia illustris: Nisi forte in partibus, ubi essent exilia beneficia, ut in Apulia, & in certis partibus Hispaniae. Et ibi non ultra quatuor. In Anglia vero omnino caveat, ut non nisi ad duo ad plus dispenset. Et hoc etiam ex magna causa.

Item, quod nullus possit habere ultra duas prebendas Ecclesiarum Cathedralium, non obstante quocumque consuetudine. Nec possit dispensari per Papam nisi ex causa specialiter expressa in litteris, quae sit rationabilis & vera. Et quod non possit lucrari eadem die quotidianas distributiones, nisi in uno beneficio.

CAPUT XIII.

De praeteritis dispensationibus quod incompatibilia revocandis.

Revocentur illae ex toto, quae non sunt sortitae effectum. Sed sortitae effectum reducuntur ad duo tantum. Ita, quod liceat habenti plura incompatibilia, eligere infra annum duo, quae malit. Nec possit alia cum aliquo permutare.

CAPUT XIV.

De residentia Episcoporum, & superiorum Prelatorum. Rubrica.

Quilibet summus Pontifex in principio assumptionis suae proponat edictum, quod omnes Archiepiscopi, & Episcopi, similiter & Abbates, jurent in promotionibus suis, & alii exempti, quod teneantur in propriis Ecclesiis, monasteriis, & dignitatibus, curis & administrationibus residere. Et si steterint per sex menses

1 In priori Protocollo hoc Statuti est initium: *Invenio quae Papa non dispenset.*

2 In origine prioris Protocolli ad hoc decretum additur: *De hac materia habes conclusionem XIV. & XV. Se premissis.*

3 Et hic antea simile initium: *Invenio, quod ex nunc revocentur.*

4 Infera renovato decreto verba: *a tempore schismatis, ex suffragio.*

5 Antea scriptum erat in Statuto: *Nisi forte Episcopatus vel Abbatia esset adeo exilis.*

6 Haec in priori decreto non fuerant posita. Sed suffragium in margine prioris Protocolli postea perhiberi hoc augmentum. Sunt autem in margine posita: *Sci. tempore schismatis. (Quae verba paulo ante decreto novo sunt inserta.)* Circa & in futurum non fiant per Papam, nisi ex causa evidenti, quae in litteris exprimat, & cum consilio et subscriptione dominorum Cardinalium. Et habet VII. Novembris.

7 In priori Protocollo haec praemittitur titulus: *De incompatibilitate beneficiorum habet XIX. Octobris. Sed non continentur.* Unde patet, quare in posteriori Codice haec non continentur.

8 In priori Protocollo titulus hic erat: *De compatibilitate secularibus, alias de pluralitate beneficiorum.*

9 Nova haec Constitutio inserta: *Non obstante, usque ad. vera.* Ex suffragio quidem, margine prioris Protocolli addito, quod tale est: *De hac materia habet V. Novembris, quod quis non possit habere ultra duas prebendas Ecclesiarum Cathedralium, non obstante quacumque consuetudine. Nec possit dispensari per Papam, nisi causa specialiter expressa in litteris, & quae sit vera & rationabilis.*

10 In priori Protocollo verba sunt differentia. Fuit enim hic tenor: *Revocentur illae, quae non sunt sortitae effectum, in totum. Aliae autem revocentur ad duo tantum. Ita quod licet habent plura incompatibilia, possit eligere infra annum duo quae malit, nec possit cum aliquo permutare.* In margine vero scribitur: *Similiter de his habet V. Novembris, quod dispensationes de incompatibilitate secularium, si non sunt sortitae effectum, revocentur ex toto. Sed sortitae effectum, reduci ad duo. Et institui teneantur infra annum eligere quae duo volint, nec possit permutare.*

ANNO
CHRISTI
1431

ses abfentes ab Ecclesijs suis, vel Monasterijs, absque expressa licentia sedis Apostolicæ, sint ipso jure privati Episcopatibus & abbatibus suis.

Nec det Papa licentiam, nisi ex rationabilibus & justis causis, in ipsorum litteris specialiter expressis: Utpote, quia Romana curia indiget de presentia sua, vel quia tenentur profectui causam Ecclesie sue in curia vel alibi, vel quia est de consilio alicujus Regis vel Principis. Hoc tamen adjecto, quod pro consilio Regum & Principum sint deputati, ad certum & determinatum numerum.

Intelligentur tamen esse presentes, si morantur in castris vel locis aliis vicinis Ecclesie sue infra diocesim. Ita tamen, quod saltem in principis festivitibus & diebus solemnibus, scilicet Nativitatis Domini, Circumcisionis, Epiphaniæ, Quadragesimæ, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, in Nativitate Sancti Joannis Baptistæ, Assumptionis nostræ Domini, & in aliis festis principalibus, ut consecrationis seu dedicationis Ecclesie sue, sint presentes in Ecclesia, & missas celebrent, si possunt.

Similiter Episcopi tenentur sub poena, ponere simile edictum omni anno in Ecclesia sua pro Abbatibus non exemptis, & aliis curatis & habentibus beneficia residentiam de jure, consuetudine, vel statuto. Nec dent licentiam non residendi, nisi ex causa justa, & expressa, ut supra. Nec aliquid capiant pro tali licentia sub poena.

Item, quod Abbates non possint abesse a monasterijs causa studiorum: Quia debent esse scientes: Nec ideo, ut legant in aliquo facultate, quia utilius est, ut suscepta monasteria gubernent, quam quod scholaribus legant.

Item, quod non possint esse in officiis secularibus vel consiliis Principum, nec propterea habere absentiam: quia mortui sunt mundo.

In Concilijs provincialibus habeatur diligens inquisitio & relatio de subditis ipsorum, ut penitentur, & de Episcopis & exemptis, qui per semestre non resederint, vel negligentes fuerint, compellendo subditos ad residentiam, ut per Concilium referatur Papæ.

CAPUT XV.

*De dispensatione ad ordines.
Rubrica.*

Quod prelati servent Capitulum XIV. Sexti Decretal. lib. I. tit. VI. Item, quod in litteris expriment, quod nisi studium continuo prosecutus fuerit, cessante studio dispensatio ipsa cesset. Et de facto revocent dispensationem, si habentes relicto studio vel intermisso abutantur ipsa.

Et idem in litteris de non residendo causa studii, vel alia quacumque.

Papa etiam non det dispensationem, quod non tenentur ad sacros vel ad sacerdotium intra annum promoveri, nisi ex justa causa & specialiter in litteris expressa. Nec tunc ul-

tra annum concedat. Et in præteritum concessus revocentur. Ita quod remaneant ad annum tantum.

CAPUT XVI.

*De dispensatione ætatis Episcoporum, Abbatum, curatorum & ordinum.
Rubrica.*

Non dispense Papa nisi in tribus annis infra ætatem juris. Ut in Episcopo, si explevit xxvii. annum, in Abbatibus & curatis, si xxii. attigerunt, & similiter in ordine presbyteratus. Ex hoc non fiat nisi ex causa rationabili, & specialiter in litteris expressa.

Præteritæ dispensationes revocentur, quæ non sunt sortitæ effectum. Si habentes ipsas hodie sint infra dictas ætates dispensabiles, sint revocatae. Hoc adjecto, quod dispensationes, quæ dicuntur factæ cum infantibus, ad dignitates supra scriptas, etiam si sint effectum sortitæ, sint revocatae. Quia contra jus naturale.

In præbendis Ecclesiarum cathedralium stet regula Cancellariæ, quod non possint conferri, nisi existentibus in xiv. Possit tamen conferri existentibus in xii. facta mentione de ætate.

CAPUT XVII.

De litigantibus in curia Romana.

Non imponat Papa silentium litigantibus, nec extinguat litem, nisi causa cognita per sententiam.

Nec restituat, contra rem judicatam, nisi ex causa legitima, & causa cognita.

CAPUT XVIII.

*De decimis per Papam non imponendis.
Rubrica.*

Quod Papa non imponat decimam clero, vel toti, vel ejus parti, nisi in Concilio Generali, & cum consensu Concilii.

Possit tamen postulare caritativum subsidium cum caritate, quando res exiget.

CAPUT XIX.

De convertis ad fidem. Rubrica.

Quod bona illorum, qui convertuntur ad fidem, non confiscentur per Ecclesiam vel Principes, seu Dominos seculares, sed eis remaneant.

Nisi sint de usuris, vel alias male ablatis. Et tunc incerta eis libere remaneant.

CA-

1 In forma hæc in renovata Constitutione, in priori Protocollo hæc obvia: Item quod Abbates — legant.
2 In marginis prioris Protocolli notatum: De hac materia habet conclusionem VII. Novemb. & incipit Rubrica: De Episcopis & Superioribus Prelatis & Abbatibus non residentibus in suis Ecclesijs.
3 In priori Protocollo & hæc erat inferum: Et de consensu Concilii.
4 In priori Protocollo eadem hæc: De ceteris relinquatur eorum consecratio.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT XX.

De exemptionibus Religiosis concessis. Rubrica.

Quod omnes exemptiones, quibuscumque religiosis domibus, aut aliis locis, vel personis quibuscumque, a tempore schismatis per Romanos Pontifices concessae, praeter consensum ordinariorum, aut sine eorum cognitione, indistincte revocentur, cassentur, irritentur & annullentur. Exceptis Ecclesiis vel locis noviter fundatis, & sub conditione exemptionis etiam a tempore schismatis. Exemptionibus tamen studentium & generalium Studiorum semper salvis.

CAPUT XXI.

De privilegiis inferiorum praelatorum ipsi concessis. Rubrica.

Quod omnia privilegia & indulgentiae a tempore schismatis concessae inferioribus praelatis,

adeo ut Pontificalibus, sicut mitris, sandaliis, rochetis, de benedicendo populo, & dando indulgentias, & huiusmodi, ad dignitatem Pontificalem pertinentibus, revocentur. Et idem intelligatur de Abbatibus.

CAPUT XXII.

De ignorantibus idioma. Rubrica.

Item, nulli ad Ecclesias Parochiales promoveantur in aliquo regno, nisi idioma vulgare ejusdem patriae sufficienter intelligant & loquantur. Et ibi conclusum fuit, quod innovetur Constitutio Gregorii XI. & extendatur ad Ordinarios.

CAPUT XXIII.

De Unionibus.

Uniones de beneficiis cujuscumque status, si- ve etiam de Ecclesiis secularibus vel regularibus, deinceps non fiant per summum Pontificem,

• Prior Constitutio clauditur voce schismatis. Verum in margini hac adiecta: Et fuit dictum, quod habeatur ad- vertentibus de exemptionibus praedictis ex necessaria causa, orta ante schisma, & de exemptionibus Studentium in huiusmodi Generalibus. Hinc: appendix in nova Constitutione de Academicis.
• Priora Constitutionis hoc erat initium: Item quod nulli ad beneficia Ecclesiastica curata promoveantur.
• Hac clausula in prioro statuto prioris Protocolli non comparuit. In margini tamen Protocolli istem verbis res fuit concepta, scilicet: Cautam, quod innovetur Constitutio Gregorii XI. & extendatur ad Ordinarios.
• Sequens longa series Constitutionum absque titulo aut Rubrica in priori succedit Protocollo. Neque in novo Pro- tocollo quicquam horum hic loci comparuit. Prima autem ex his statuta, derivata videntur ex monitis Alamani Admirari Cardinalis Pisani, qui sibi recessimus. Ne quid igitur & borum omitteretur, ex prioris Protocolli faciem. In collatione beneficiorum primo attendatur ad dignitatem personarum, maxime circa scientiam. Quod ad Episcopatum nullas eligatur vel promoveatur, nisi sit persona sublimis, vi: Doctor in Theologia vel in ju- ris Capensis. Attendatur tamen qualitas regionum. Quia alicubi sunt ita tenuis redditus Episcopatum, quod fore hoc non poterit observari. In margine hic adicitur: XIII. Septemb. conclusum, quod tunc ista materia referretur ad vacationem.
• Ad Abbatias autem non videtur tantum requiri gradus scientiae, quia aliquando scientia praebet materiam reg- nandi, quantum bona administratio, & bona fides ad divinum cultum, & honestas in observantia regulari. In margine: Praesertim Augusti fuit conclusum, quod in magni Abbatii, maxime si habeant monasteria sub se, attendatur, quod sit Doctor, sicut in Episcopatus. In aliis pariter littera. Sed adhuc istis particulis pendit de- liberatio ex particulis praedictis.
• In primis etiam dignitatibus post Pontificalem, & curatis cathedralibus soli Doctores & Licentiat in Theologia vel iure. In aliis dignitatibus Ecclesiarum cathedralium & in principalibus, ut collegiatis & curatis magis, licet, vel baccalariis in Theologia formati.
• Item, in qualibet Ecclesia cathedrali sit certus numerus prebendarum, ad quas non possint nisi predicti ultimi ul- timo modo assumi. Et supra dicti gradus scientiae requirantur si- ve per ordinarios si- ve per expectativas, si- ve per electionem, si- ve provisionem Apostolicam. Alias nulla sit provisio. Habeatur tamen ratio nobilitatis, tam ad Episcopatum, quam ad alias dignitates, secundum quod videbitur expedire. Item, consideratio regionum, ut supra. In margine: communitur placet ista particula omnibus, ita quod habeatur consideratio, quod Ecclesia sint iustitiam ad hoc.
• De gratiis expectativis videtur, quod principaliter Papa det gratias in communi forma pauperum, in datis consuetis. Et quod paribus in datis praferatur litterati, quod sit iustitia potius quam gratia. In margine: Varia fuerunt opinio- nes. At alii & majori parti placuit textus, alii quod limitentur, alii, quod materia pro nam reman- neat ista, usq. Et finaliter fuit conclusum, quod differatur.
• Item, de rotulis ordinibus pro familiaribus suis, pro officialibus, pro regibus, pro universitatibus, pro familiaribus Cardinalium, pro ducibus & aliis consuetis. Sed in certo numero, & cum moderamine debito, secundum ordina- tionem observatam tempore Urbani V. & Gregorii XI. Et ultra rotulos per totum primum annum possit secundum exigentiam meritorum & statum dari expectativas, in primis datis, secundum quod moderate sibi videtur, post annum vero primum nulli nisi sub data currenti.
• Item, quod non dentur expectativa nisi ad unum beneficium tantum, & unam collationem tantum, nisi esset infra summam XL. florinarum, & tunc ad duo, vel distinguantur regiones, ubi detur ad unum vel duo, vel plura, se- cundum consuetas regulas cancellariae.
• Item, non dentur ad prioratus, conventuales, nec ad dignitates electivas.
• Item, hac Constitutio, quod certus locus remaneat liber ordinarius. Sed quod simul scientia conferant, ut supra. Et alia provisio sit nulla.
• Item, quod major in gradu scientiae praferatur in pari data, & ideo diocesanus non diocesano.
• Item beneficia vacantibus minoribus, vacant solum reservationibus juris scripti, & Extravaganis Ad regimen, que ita moderata est, & consuetas, quod pro iure facti regulari possit.
• In Episcopatus & Abbatibus minoribus, usque ad centum florenas, libera sit electio & confirmatio ordinaria: in ma- joribus libera sit electio, sed Papa confirmet.
• Communia servitia praelaturarum solvi non possunt, etiam a volentibus, ante annum. Et fiat talis Constitutio, quod servetur ex necessitate. In fine anni, a die habita possessionis, solvatur medietas, & alterius anni altera me- dietas. Et si bis in anno vacaverit, non solvatur, nisi semel. Et Ecclesiam ac monasteria, que sunt indubite taxata, debite taxentur.
• Item, quod Papa pro tempore existens in suis provisionibus ad praelaturas, & alia beneficia Ecclesiastica, mentem ha- beat & gerat specialem ad Doctores in Theologia, iure canonico, & civili. Et ipsi iuxta eorum habilitatem & suf- ficientiam ad gubernandum in spiritualibus & temporalibus, provideant, & eos promoveant inter alios. In margine: Non detur. Quia non expediat, & ponderi adhuc.
• Item, quod Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores, & alii quicumque spirituales, beneficiorum spiritualium colla- tores, Doctores in Theologia, iure canonico vel civili, nec non baccalarios in Theologia, ad quicumque benefi- cia: Cum curia extra Ecclesias cathedrales existentes, quamvis aliqui huiusmodi Doctores, Magistri sive Licentiat, et in diocesis, ubi huiusmodi beneficia existunt, non promoti fuerint, temper annum ex huiusmodi beneficiis

ANNO
CHRISTI
1416.

ccm, nisi ex causa rationabili & causa cog-
ta. Et aliter factis, ipso jure sint nullae. Idem
& fortius in Ordinariis.

Factis autem in praeteritum, quae nondum
fortitè sunt effectum, indistinctè intelligantur
cassatae & penitus revocatae.

Et idem de unionibus factis de vicariis, quae
intelligantur revocatae, etiam si effectum forti-
tè sint.

Quae vero de aliis beneficiis, sive per sum-
mos Pontifices sive Ordinarios facta sunt, &
effectum fortitè, a tempore hujus nefandi schis-
matis, causa rationabili non subsistente, indi-
stinctè habeantur pro nullis, & sint ipso jure
revocatae.

Item, revocentur omnes litterae facultatum
concessae mendicantibus, etiam si fortitè sint
effectum, & etiam si per modum commenda-
rum.

ANNO
CHRISTI
1416.

ex tunc simul vel successive vacatura conferant, seu ad ea presentent in forma juris de tempore in tem-
por. Qui quidem Doctores in Theologia, & alii praedicti, se promovendi, super eisdem suis beneficiis resident
& suis doctrinis & exemplis populum informant in lege Christi, & ad hoc per suos Ordinarios compellantur. Hic
in margine: XVIII. Novembris conclusum, quod per Capitulum, quantum ad id, quod ibi dicitur de referentia
in locis Universitatum studiorum. Illi tamen de natione Gallicana dixerunt, quod super hoc contulerant inter se
sed nondum erant concordati.

Item, Archiepiscopi, Episcopi, in collationibus beneficiorum, in Ecclesiis cathedralibus & collegiatis, Doctores in
Theologia, jure canonico, seu habentes recommendationes, quod in Ecclesiis cathedralibus dignitates & beneficia, pro
Theologia, sive jure canonico in eisdem Ecclesiis legendo fundata, per hujusmodi Doctores in Theologia & jure
canonico, non per alios quavis modo occupentur, juxta naturam & fundationem eorundem beneficiorum. Qui
quidem Doctores Theologiam & jura canonica in eisdem Ecclesiis juxta eorum naturam & fundationem personalem
& contentum legunt. Additur & hic in margine: Conclusum, quod per Capitulum, & addatur,
quod collatio aliis facta quam Theologia vel Canonica, sit nulla. Item, quod praedicti Theologi & Canoni-
cae revocentur eaque id, quod est eis in usum per fundationes. Et passim ad hoc per subtractionem fructuum
compelli.

Præterea item Archiepiscopi, & Episcopi, alias dignitates, canonicatus & prebendas in singulis suis Ecclesiis
Cathedralibus & collegiatis se conferant, quod, quando aliquid hujusmodi Doctores, Baccalarii, sive Licentiatii,
in suis diocesis nati & non promoti, seu unicum beneficium tantum habentes, reperiri poterunt idonei, inter
quatuor hujusmodi dignitates seu prebendas, per mortem sive resignationem in eisdem Ecclesiis cathedralibus & col-
legiatis vacaturas, unam conferant alicui eorundem.

Et præterea alios hujusmodi Doctores & Licentiatos & Baccalarios juxta sua merita, scientias & habilitates, ex-
tra suas diocesis natos, habeant in aliis collationibus suis ad hujusmodi dignitates & prebendas in eisdem
Ecclesiis Cathedralibus vacaturas recommendatione, juxta suas conscientias, & secundum quod pro utilitate Eccle-
siarum videbitur expedire. Et omnes Doctores & Licentiatii, Magistri & Baccalarii praedicti, vigore presen-
tis ordinationis sive decreti promovendi, supra beneficiis hujusmodi juxta naturam & fundationem eorundem re-
sident, & morantur, nisi habeant causam juridicam, sive rationabilem sui absentis. Et ad finem, ut praemissa
exempli valent, Cancellarii vel Doctores universitatum pro tempore existentes, de nominibus hujusmodi Doctores,
Licentiatos, ac Magistrorum, ac Baccalariorum, Ordinariis locorum, in quibus nati existunt, certificent de
tempore in tempore.

Item, quod in qualibet Ecclesia Cathedrali ad minus quarta pars prebendarum sit pro Doctoribus seu Licentiatii
in sacra pagina, jure canonico vel civili, aut in medicina, aut Baccalariis in Theologia.

Item, quod in qualibet alia Ecclesia collegiata ad minus quarta pars prebendarum sit pro doctoribus, Li-
centiatii ac Baccalariis vel pro Magistris in artibus, ac Baccalariis in jure canonico vel civili.

Item, quod ad minus tertia pars Ecclesiarum parochialium sit pro graduatis & aliis supra dictis. Sic tamen quod
quod Ecclesiae parochiales existentes in locis insignibus, aut alias habentes magnas plebes, habeatur respectus ad
Theologos & Canonicos.

Item, quod Episcopis & aliis praelatis non provideatur, nisi graduatis, aut alias scientiis eminentis, aut ge-
nerosis, & tamen illi sunt sufficientes litteraturae.

Item, quod nati de diocesi, in quibus sunt hujusmodi beneficia, preferantur extraneis, & magis graduatus mi-
nus graduato, nisi rationabili causa aliud exprocat.

Item, quod nullum habens beneficium preferatur habenti, ceteris paribus. Item, provideatur, quod per illam pro-
visionem graduatorum divinus cultus & edificatio populi crescat, & augeatur.

De Translationibus.

Translationes ievitorum Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum seu Abbatum, salvo jure Constitutio-
num ordinum suorum, Pape non faciat usque ad proximum futurum Concilium. Licet, ubi immineret scanda-
lum & periculum Ecclesiae expectando celebrationem futuri proximi Concilii Generalis, licitum sit Romano Pon-
tifici, cum consilio, & consensu Cardinalium, seu majoris partis eorum, absque translatione facienda de invito,
scandalo hujusmodi providere.

Additur & hic in margine: Hoc est in Constitutione, qua supra jam data, qua incipit: Quia deest. Alia nota
marginalis: xx. Augusti sunt determinatum, quod non nisi in Concilio fiat, & quod sit factum.

Quod electiones, provisiones & postulationes de cetero non fiant per prae- Rubricam, xi. Septembris. Pla-
rum, quod Constitutio fiat eo modo & forma, quod non fiat inutilis vel periculosa. Et fuerunt deputati pro forma
dictanda Reverendissimi Cardinalis Praefatus & Patriarcha Antiochenus. Qui postea exhibuerunt schedulam, qua
incipit: Statutum felicitis recordationis Innocentii Papae III. &c. Additur & hic in margine: Conclusio facta
xi. Septembris.

In prioris Protocolli margine. Dicitur: Ista Conclusio fuit facta XIX. Novembris. Huic porro paragrapho subjungun-
tur in priori Protocollo sequentia:

De exemptionibus.

Item quod omnes exemptiones &c. Ista materia non est deliberata, prout apparet die Veneti XXII. No-
vembris.

Additur hic in margine: Non dicitur.

De Examine Ordinandorum.

Fuit dictum, quod Ordinandi teneantur examinari.

Etiam, cum examinatio pertinet ad alium ex privilegio vel alio jure, tunc si dubitet de idoneitate non tenentur
eum admittere, nisi se offerat examinationi.

Et hic in margine: Ista materia non est discussa prius, prout habetur XIX. Octobris.

De facultatibus Religiosorum.

Conclusum, quod facultates concessae religiosis non mendicantibus, pro beneficiis extra suam ordinem, revocentur,
si non sint sortita effectum. Scilicet, si non sortita. Dicitur tamen fuit quod oportet considerare. Quia sunt
aliqui Canonici regulares qui tenent habitum Canoniarum regularium, & tamen habent beneficium monachorum,
& c. contra.

Item, de litteris facultatum dicitur indistinctè, quatenus habeant. Tamen ista videnda sunt in capite.

Additur hic in margine: De ista materia habet xx. Octobris, & prout apparet, in fine non est conclusa.

Council. Generall. Tom. XXVIII.

T

ANNO
CHRISTI
1916.

rum. Sed concessis aliis religiosis pro beneficiis A
extra suam ordinem, si non sint sortiti effe-
ctum, indistincte revocentur. Secus, si effectum
sortiti sunt. In futurum aptem indistincte non
concedantur. Et si concedantur, non valeant. 2

CAPUT XXIV.

*De beneficiis, circa Episcopos & Abbates,
non residentibus. Rubrica.*

Quod omnes habentes beneficia, requirentia
residentiam de jure, consuetudine, vel statuto,
vel alia speciali ordinatione, residentiam.
Et moneantur per edictum publicum. Quod faci-
ant Episcopi & alii Prælati, jurisdictionem
habentes, in principio sui institutionis. Et
repetatur hoc in Synodis & Conciliis provin-
cialibus.

Et si absque rationabili, & superiorum li-
centia fuerint absentes per sex menses, exe-
quantur prælati pœnas juris contra ipsos.

Et ultra hoc dixerunt aliqui de specialibus
pœnis imponendis.

De licentia autem, que datur pro absen-
tia, quod nihil recipiatur pro ipsa. Et non
datur, nisi causa rationabili & expressa. Nec
habeatur pro rationabili, si stant in curia Ro-
gatus vel Principis pro officiis voluntariis, in qui-
bus stant propter sacrum.

Et si Episcopi vel alii jurisdictionem habentes
fuerint negligentes in præmissis, fiat super
hoc inquisitio in Conciliis provincialibus & Ge-
neralibus ad effectum, & in primis redarguan-
tur, & in Generalibus puniantur.

Item, etiam Papa in principio assumptionis
faciat edictum publicum in Romana curia de
residentibus, ut supra.

Et dispensationes factæ contra præmissa ex
toto sint revocatae. Nec in futurum concedan-
tur, nisi ex causa rationabili & evidenti, &
in litteris specialiter expressa.

Et specialiter habeatur advertentia, quod
non dispensetur cum illis, qui sponte jurave-
runt residere.

Et quod habentes dignitates, principales post
Pontificales, teneantur ad residentiam. 3

CAP. XXV.

*De tamen Ecclesiarum ad debitum
modum. Rubrica.*

Fuit propositum & dictum, quod materia in
se erat bona & necessaria, sed tamen differen-
da usque quo per Dei gratiam habeatur unio
& unicus Pontifex in Dei Ecclesia. 4

CAP. XXVI.

Contra Simoniacos.

Conclusum, quod expediens est, quod per
Concilium procedatur contra aliquos, saltem
illos, qui sunt de hoc publice diffamati.
Et dentur iudices zelatores veritatis & affecti
ex conscientia contra hoc crimen, qui contra
prædictos, constanter, intrepide procedant, et-
iam summarie & sine strepitu & figura judi-
cii, vel ad instantiam volentium agere, civi-
liter vel criminaliter, vel etiam ex officio, &
omnibus modis juridicis, etiam per denunciatio-
nem vel inquisitionem. Et hoc quoad forum
judiciale.

Sed quoad forum penitentialia, quia multi
dicuntur his turpibus illaqueati, tam clerici
quam laici, & nonnulli etiam creduntur esse,
qui forte faciunt sibi conscientiam, existiman-
tes, se hoc crimine contaminatos esse, etiam
ultra, quam sint: Ideo ad hoc, ut facilius
educantur ad penitentiam super hoc agen-
dam, volens hoc sacrum Concilium providere
saluti animarum, statuit quoad tempora præ-
terita, quod, quicumque tales voluerint peni-
tere, liceat eis eligere sibi confessorem discre-
tum, qui sciat bene talibus consulere, prout
fuerit expediens.

Et ne contingat, confessores in hoc per igno-
rantiam errare, decernatur, quod sint Docto-
res vel Magistri in sacra pagina, vel in sacris
Canonibus. Et istis sic electis conferatur a Con-
cilio plena potestas, ita, quod possint secun-
dum qualitatem criminis & devotionem confi-
tentis, & aliis circumstantiis attentis, hujus-
modi confidentes plene absolvere, imposita peni-
tentia salutari, & sufficienter consulere, &
providere prædictis & eorum statui, habentes
in hoc omnimodam potestatem, quam potest
tribuere Concilium.

Intelligendo temper, quod quicquid per præ-
dictos in præmissis gestum fuerit, valeat quoad
dictum forum penitentialia tantum, sine præ-
judicio fori judicialis.

Et iudices prædicti deputentur per nationes,
unus pro natione, & unus de collegio Cardi-
natum, quem ipsum collegium voluerit de-
putare. 5

CAPUT XXVII.

*De oneribus, seu solutionibus pecuniarum, quas
habent subire hi, qui recipiuntur ad canonica-
tum vel præbendam in Ecclesiis Cathedralibus,
vel aliis Collegiatis: Et specialiter de statutis
vel juramentis, propter que recipendi stant
per multos annos, quod nihil percipiant. Et
de littera Vidimus. 6*

Conclusum erat varie. Tamen communiter
inclinantur in hoc, quod onera, que sunt ad
cultum divinum, & quod recipiendus solvat
pluvia-

1 In margine prioris Protocolli: *Litur.* De hac materia habes ultima Septembris conclusio.

2 Pius Protocollium ab initio Decretalium, in margine: *Decret.* Hanc conclusionem habes vti. Novembris.

3 Hujus censura marginalis in priori Protocollo est: *Non dicitur.*

4 In margine prioris Protocolli: *Decret.* Hanc conclusionem habes vti. Novembris.

5 In priori Protocollo: brevior titulus istud præmissum. De iniquis pœnis. Quam inscriptio in margine quoque post-
rioris Protocolli continetur.

Habetur in margine prioris Protocolli. De hac conclusione vide s. Obobris.

ANNO
CHRISTI
1431.

pluviale, vel quid simile, fient. Sed provideatur, quod solutio fiat de fructibus prebendis. Et illud fiat cum effectu ad utilitatem publicam.

Si autem solvitur pecunia, que distribuitur inter Canonicos, illud prohibeatur. Et si est consuetudo de faciendo passum, non cogatur recipiendus ad hoc. Et si etiam velit facere, non possit excedere florenum.

Item, si consuetudo habeat, quod fructus primi anni debeantur fabrica, & secundi anni alteri loco vel personis &c. Non extendantur talia ultra duos annos.

Distributiones autem quotidianas sine aliqua exceptione debeantur a die receptionis, si receptas deservit in divinis.

De receptionibus vero, que sunt per expectativas, quod etiam tunc nihil exigatur. Cum tunc non consequatur prebendam, que non vacat: Vel forte, si vacat, alii concurrant cum eo, ita, quod inter eos est lis, quis potior.

CAPUT XXVIII.

De tempore professionis fanda. Rubrica.

Fuit conclusum, quod in religionibus licet possint recipi pueri, tamen ad professionem non admittantur nisi plene puberes, scilicet, qui sint in 18. anno, & maxime quoad puellas. Nec etiam obligentur ex professione tacite ante dictam etatem.

Et quod novitii non admittantur ad professionem, nisi sciant competenter legere & cantare, nisi in religione militari, ut S. Joannis, & similis.

Nec ad sacros ordines admittantur nisi sint profecti, & sint competenter in Grammatica instructi.

CAPUT XXIX.

De Conciliis Provincialibus & Synodis Episcoporum. Rubrica.

Fuit conclusum, quod Concilia provincialia fiant, saltem de triennio in triennium, & synodi Episcoporum singulis annis.

In quibus agatur de correctione morum & aliis, ut est juris.

Et teneantur Archiepiscopi & Episcopi per se ipsos, si non sint legitime impediti. Et si omiserint, sint suspensi ab omni jurisdictione. Et devolvatur ad Capitulum cum emolumento ipsius, quod convertatur in utilitatem publicam Ecclesiarum, non privatam ipsorum de Capitulo.

Et si Metropolitanus per quadriennium, & diocesanus per biennium differant, tunc in sequenti Concilio Generali possunt, si videbitur, continuo privati dignitatibus Archiepiscopatus vel Episcopatus.

Et ipsi teneantur ire ad Concilium Provin-

cialis sub pena excommunicationis, quam incidunt ipso facto, nisi habeant causam rationabilem, que discutatur in Concilio, vel sint suspensi a collatione beneficiorum per annum. Et devolvatur ad Capitulum suum.

Et de loco Concilii Provincialis statuatur in precedenti Concilio provinciali.

E daret saltem octo diebus vel decem. Aliqui dixerunt de mense. De Synodo vero, quod daret saltem quinque diebus. Nihilominus fuit dictum, quod illa materia latius tractaretur in sequenti die. Postea tamen nihil fuit mutatum.

CAPUT XXX.

De Casibus reservatis Sedi Apostolica.

Propositum fuit de casibus reservatis sedi Apostolicæ, in quibus absolvit major penitentiaris, sine speciali mandato, quod committantur Episcopis. Vel saltem, quod in partibus alicui daretur potestas circa hoc.

Conclusum per majorem partem, quod stetur juri communi.

Tamen aliqui dixerunt, quod super occultis bonum esset providere. Et aliqui etiam dixerunt, quod vellent magis deliberare de occultis. De notoriis autem fuerunt omnes concordat, quod stetur juri communi.

CAPUT XXXI.

De Vicariis perpetuis in Ecclesia instituendis. Rubrica.

Item, in singulis Ecclesiis appropriatis, & unitis sit unus Vicarius alias Curatus perpetuus, qui cum infirmitate Ecclesiarum, bene & competenter dotatus per Ordinarium, pro auctoritate Apostolica, & hospitalitate tenerda, & oneribus incumbentibus sufficienter supportandis Revocatis litteris Apostolicis, privilegiis, consuetudinibus, prescriptionibus, pactis, sententiis latis, omnibus aliis, in contrarium facientibus quibuscunque, tanquam irrationabilibus, & in præjudicium divini cultus contentis.

CAPUT XXXII.

Quod Pontifices ordines, consecrationes, & alia Pontificalia, per se vel substitutos, gratis, sine quacunque exactione pecuniarum, celebrare temptant: Et quod non dispensent cum ordinatis per simoniam. Rubrica.

Quia a temporibus longis, humani generis hoste procurante, nonnulli, immo multi Pontificali dignitate sublimati, quibus ex debito Pontificali officii competeat sacrorum & inferiorum ordinum ministeria, nec non consecrationes & alia Pontificalia actu exercitia, per

1 In prioris Protocelli margine porro additur: *Derat.*

2 In margine prioris Protocelli: *De hac conclusione vide IX. Novembrii.*

3 In margine prioris Protocelli: *Hanc conclusionem habet X. Octobris, non tamen discussam, prout habet in fine.*

4 In margine prioris Protocelli: *Derat.* Et in margine posteriori: *Fiat, ad minus ad presens.*

5 Et hic in margine prioris Protocelli: *De hac conclusione habet XXV. Novembrii.*

Angus hic finitur prius Protocellum in codice MS. Vindobonensi, Actuum Concilii Constlan. Parte I. l. 90.

ANNO
CHRISTO
1816.

per se, gratis, sine quacunque pecuniarum exactione celebrare, huiusmodi exercitia, aliis Episcopis titularibus, pauperibus, & aliunde unde viverent non habentibus, interdum annua pensione ex pacto seu aliter soluta, commiserunt exequenda: Qui differenter secundum differentias ordinatorum aut rerum consecrandarum, implicito vel explicito pacto, ab ordinatis vel consecratis, aut de conciliatis rebus pecunias nedum recuperant, sed & satis inhumaniter extorserunt, vitium simoniace pravitate miserabiliter & satis impudenter nedum exercendo, sed & alios recipientes huiusmodi ordines, de consecrationibus & reconciliationibus paciscentes, damnabiliter maculando: Idcirco sacra Synodus, volens tale vitium, tam evidenter Ecclesiam Dei scandalizans, in quantum potest, extirpare, statuit & decernit, quod quilibet Archiepiscopus aut Episcopus prefatos suos actus Pontificales vel per se ipsum, si poterit, alioquin per substitutum Pontificem, & catholicam gratiam & communionem sancte sedis Apostolicę habentem, gratis & absque omni datione aut exactione pecuniarum pręvia, ipsi Pontifici, janitoribus, intulatoribus, scriptoribus vel servitoribus, quomodolibet, cum pacto vel sine pacto solvendarum, exerceat, & faciat taxam litterarum testimonialium, quas formate nuncupantur, pro quibus unus solus papalis grossus, aut ejus valor tam pro sigillo & cera, quam scriptura solvi debet.

Vel, si Archiepiscopum, vel Episcopum ad extraneas remotiora loca, pro consecratione & reconciliatione Ecclesię, monasterii, cęmeterii, altaris aut cappellę, proficisci contingat, pręfate expensarum & non ultra procuracione & solucione, duntaxat exceptis ordinatione & dispositione, quod Episcopo ordinanti & consecranti, reconcilianti, substituto, de redditibus mensis sui principalis taliter & tam sufficienter provideatur, ne egestate gravatus sibi in huiusmodi adibus simoniace quantum querat.

Quod si locus actum fuerit, & quod pecuniam ultra id, quod pręmittitur, exigantur, dentur, aut recipiantur, sit ipse ordinans, vel aliam actum Pontificalem exercens, tam principalis quam substitutus, ultra pęnas juris eo ipso sua Pontificali dignitate privatus & inhabilis ad eandem. Et taliter ordinatus ab officio suo suspensus tam diu, donec a solo summo Pontifice in Generali Concilio a tali suspensione relaxari mereatur.

Et nihilominus, quod hęcenus talis damnatę corruptionis abusus nimium invalescens totum ordinem Ecclesiasticum ministrorum Dei simplicium per simoniacam suorum ordinum receptionem hinc inde per diversas infecit mundi partes, ita ut paucissimi reperiantur, qui non sint hoc vitio maculati seu decepti: Idcirco hęc sancta Synodus, errantium multitudini compatiens, pia mater, omnes taliter ex pura simplicitate promotos, aut aliter ad sacros ordines promoveri non potentes, a singulis excommunicationis & suspensionis sententiis, quas taliter ordinati usque ad pręsens incurrerint, aut inciderint, ipso jure, postquam coram taliter commissa aut debita suis consecrationibus in foro conscientię, & confessione ex-

posuerint, accepta secundum modum culpę penitentia salvari, ex nunc prout ex tunc absolvendos & relaxandos decrevit, nec non pręferti Constitutione absolvit & relaxat. Super irregularitate seu inhabilitate quacunque, officio ordinarum suorum ministrando qualibet hęcenus contracta, pie & misericorditer dispensando.

CAPUT XXXIII.

Contra Concubinaris. Rubrica.

Ad arcendum concubinaris crimen, & de clero penitus ad eliminandum, summo studio per sacros canones provisum est.

Quia tamen quamplures Ordinarii & alii, ad quos pertinet, non adhibuerunt, nec adhibent diligentiam quam habere in eisdem provisionibus: Crimen pręfatum in multis locis cum maximo catholicorum scandalo, & in totius clericali contemptum ordinis frequentatur. Cui morbo hęc sacra Synodus volens occurrere decernit, ut deinceps omnes in sacris ordinibus existentes, vel religionem aliquam de apparatu professi, qui votum continentię, ad quod se sponte obligarunt, concubinaris scđitate violarunt, pęnis infra scriptis ipso facto subiaceant. Ut videlicet, si habuerint beneficia secularia vel regularia, etiam si sint episcopatus vel firmiora beneficia, & concubinas notorie tenuerint, nisi infra mensem prorsus a se removerint, ipso jure intelligantur suis beneficiis per hanc Constitutionem privati. Et possint ipsa beneficia libere per habentes potestatem aliis conferri & impetrari, vel aliis canonicis modis de aliis idoneis reformari.

Si vero beneficiati non fuerint, sint ipso jure inhabiles ad consequenda quacunque beneficia: Pęnis aliis a sacris canonibus contra tales prędictos in suo robore remanentibus.

Quia vero circa evitacionem talium diversis reperiantur opiniones, aliis asserentibus, quod a presbyteris notoris concubinaris, quam diu tolerantur ab Episcopis & aliis superioribus, ita, quod per eos non est facta mentio specialis, & nominatim quod evitentur, licitum sit audire divina, et talia alia suscipere Ecclesiastica sacramenta ab eis; Aliis confirmantibus, ipsam notorietatem sufficere, ut quilibet possit et debeat etiam alias monitione non pręcedente tales evitare: Volens eadem Synodus animarum saluti consulere, et sentiens, ex huiusmodi evitacione, quam privati auctoritate propria fecerunt, in nonnullis locis gravissima scandala exorta fuisse, decernit, priorem opinionem, que monitionem pręcedentem exigit, tanquam tutiorem et non scandalosam esse pręferendam.

CAPUT XXXIV.

De vestibus clericorum. Rubrica.

Statutum felicis recordationis Clementis Papę V. contra clericos, absque rationabili causa vestes virgatas aut partitas publice deserentes,

In margine posterioris huius majoris Protocolli in fine canonis hoc adjectum monitum: Provideatur de executione.

ANNO
CHRISTI
1446.

tes, editum in Concilio Viennensi, locum ha-
bere decernit sancta Synodus in omnibus cle-
ricis, etiam si Pontificali praeferantur dignitate,
qui absque causa similes vestes virides, rubras,
supra talem curtas, filias, stamptas, aut ma-
necas letas ultra palmam, seu federaturam o-
deram habentes, alias prohibitas in Concilio
Generali, de cetero publice portare praesu-
mant.

Adjiciens, ut ultra penas ibidem promulga-
tas, Ordinarii locorum clericos sibi subditos in
praemissis excedentes, sive exemptos, apostoli-
ca auctoritate monere teneantur, ut vestem
talem habentes infra certum tempus dimittant,
et tradant, pauperibus in elemosinam ero-
gandam. Quod si post trinam monitionem non
lecerint, beneficiis suis sint ipso facto privati.
Vel si beneficium non habuerint, sint omnino
inhabiles ad idem.

Ordinarii vero, qui circa monitiones praedi-
ctas & executiones earum reperti fuerint ne-
gligentes, secundum negligentiam modum per
superiorem proximum, etiam si sint Pontifices,
appellatione postposita percellantur, sive pu-
niantur.

Ad Episcopatum nullus eligatur vel assu-
matur, nisi Doctor in Theologia, Jure Cano-
nico, vel civili, vel notorie sufficiens Doctor
reputatus. Excipe parvos Episcopatus, qui non
ascendant ad quatuorcentum florenos, ut sunt
in civitatibus non insignibus.

Ad abbatiam, si est caput ordinis, vel Prior
Abbas, id est, si alias habens vel habere de-
bet conventum XXV. monachorum, sufficiat
licentia in jure canonico, vel baccalaureatus
formatus in Theologia, in minoribus auditio
triennalis. Nisi esset Cisterciensis vel Pramon-
stratensis ordinis, in quibus competens Gram-
matica cum bona administratione sufficiat.

In dignitatibus primis post Pontificalem, in
cathedralibus, vel principalibus, collegiatis &
aliis, jurisdictionem habentibus, doctoratus,
vel licentia divini vel humani juris requiratur.
In ceteris dignitatibus sufficiat baccalaureatus
cum lectura triennii.

In qualibet Ecclesia cathedrali sit una praebenda
pro magistro in Theologia, qui saltem bis
in septimana legat, & aliquando praedicet, &
una pro Doctore juris Canonici vel civilis, qui
in causis Ecclesiarum patrocinari teneatur. Nec al-
liis conferri possint.

Excipe Ecclesias habentes adeo praebendas
exiles, ut non inveniant Doctorem, qui se
velit ad praemissa obligare. De aliis vero praebendis
quarta pars graduatis debeat in Theologia,
jure canonico vel civili.

In collegiatis vero non cathedralibus quarta
pars praedictis, vel medicinis vel artium magistro
debeat.

In Ecclesiis parochialibus, quae sunt in vil-
lis insignibus, & valeat centum florenos, vel
ultra in portatis, requiratur licentia juris cano-
nici vel civilis, aut baccalaureatus formatus in
Theologia. Si vero fuerit extra insignes villas,
sufficiat gradus baccalaureatus in scientiis pre-
dictis, seu magisterii medicinae vel artium.

In ceteris parochialibus & aliis beneficiis re-
quiratur semper competens Grammatica, &
alia, juxta dispensationem juris communis.

Et semper graduatus non graduato, vel
magis graduatus minus graduato, & dioecesa-
nus non dioecesano praefertur, in pari data.

Et praedicta intelligantur, sive per electio-
nem, sive per collationem aut promotionem,
in curia vel extra, assumatur.

CAPUT XXXV.

*De pessima consuetudine cathedralium & regula-
rium Ecclesiarum, quod in eis non admittan-
tur, nisi de nobilibus aut militaribus generis
procreati.*

Quia in Ecclesiis quibusdam regularibus pes-
sima servatur & inolevit consuetudo, vel po-
tius corruptela, sic, quod in eis non admit-
tantur nisi de nobilibus aut militaribus genere
procreati, qui velut ex militia geniti moribus
laicalibus imbuti studia non frequentant, ne-
que curant, & sic ignari remanent & idiotae:
Ex quibus tunc consequenter per electionem
talem qualem ad Ecclesias cathedrales hujus-
modi militiae dediti in praelatos promoventur,
interdum vix latinum fari scientes, & actus
militares tam in vestibus, quam in bellorum
conflictibus & armorum insultibus, quia exer-
citati sunt in illis, magis praetendentes, quam
quod actibus Pontificalibus pro acquirendis,
conservandis & pascendis animabus & ovibus
sibi subiectis, se ingererent, contra jura tam
divina quam humana: unde multa in populo
ipsis subiecto scandala oriuntur, & Ecclesiae ip-
se gravia damna & pericula patiuntur: Et
specialiter plura solemniter Monasteria de Ordi-
ne S. Benedicti desolata sunt, & deserta, ita
quod in quibusdam vix duo aut tres monachi
inveniantur, qui nec religiose vivere, nec di-
vina curant ministrare, seu frequentare officia,
bona etiam, res & possessiones Monasteriorum,
male dispensantes, in esse seu statu eorum
non conservant, sed eorum aliqua ab ipsis
Monasteriis alienant: Idcirco petitur super his
provideri.

Ad idem.

Omnes constitutiones seu consuetudines,
quantumcunque servatas, etiam si tanto tem-
pore, cujus contraria memoria non existat,
etiam per sedem Apostolicam confirmatas,
quod ad Episcopatum, dignitates seu praeben-
das aut Monachatum, nisi nobiles, vel illu-
stres, aut cujuscuoque gradus, dignitatis, no-
bilitatis recipiantur, declarat haec sancta Syno-
dus non valere, sed reputandas corruptelas.
Nisi forte in ipsa fundatione Ecclesiarum seu
beneficiorum probari possit, ex voluntate Pa-
troni sic fuisse statutum. Quo casu ex Eccle-
siae tolerantia servari possint. Nisi talis nobi-
litas homines de facili reperiri non possint.
Quo casu ad explendum numerum canonicorum
seu monachorum tales Ecclesiae vel con-
ven-

1. Quae hic sequuntur, usque ad novum caput, non ad praesentem titulum videntur spectare. Ut omnium esse titulum apparet. Respondens autem ex parte illa, quae ex priori Protocollo supra ad caput XXXII. p. 288. longa forma recessimus.

2. Declarata haec de re Constitutio Concilii exhibetur infra Parte XII. in Decretalibus Reformationis Constantensis. lib. 3. tit. 3. cap. 2.

ANNO
CHRISTI
1116.

veniens etiam ignobiles admittere vel recipere
teneantur.

Grades etiam doctoratus vel licentis in sa-
cera pagina, jure canonico, vel civili, pro qua-
cumque nobilitate reputentur.

CAPUT XXXVL

De fructibus indebitis perceptis per Prælatos.

Adversus damnabilem abusum, quo quidam
Ecclesiastici prælati requirunt, exigunt, & re-
cipiunt, & sibi inbusant fructus integros aut
duorum, vel medios duorum annorum, vel
unius, in magnum detrimentum & gravamen
pauperum, qui multa litigando exposuerunt, &
ac in principio introitus sui multis indigent,
pro regimine domestico, & hospitalitate ser-
vanda, cum tamen hujusmodi prælati alias
sint sufficienter abundantes, & redditus pro
suis mensis habent copiosos: Petitur igitur su-
per his etiam provideri.

CAPUT XXXVII.

*De iniquis statutis Ecclesiarum & monaste-
riorum.*

Quum nonnulla Ecclesiarum & monasterio-
rum capitula & conventus quædam nimis in-
tolerabilia pauperibus, exorbitantia statuta ha-
bere noscuntur, videlicet, quod nullus de no-
vo admittatur, nisi magna pecuniarum soluta
quantitate: ita etiam, quod talem admitten-
dum, pluribus annis, antequam integram præ-
bendam portionem accipiat, oporteat expecta-
re: Quo contingit, quod pauperes etiam,
quantumcumque alias idonei, nimium prægra-
ventur: Idcirco talibus gravaminibus & exa-
ctionibus succurrendo petitur provideri.

CAPUT XXXVIII.

*De exactionibus per Principes impostis clericis.
Rubrica.*

Cum prælati Ecclesiastici, Principes secula-
res, & alie personæ, singulari exactionis ge-
nere clericos seculares & religiosos per nimias
hospitalitates, vesturas, aliasque servitutes,
venatores, falcenarios, canes & aves, quos
clericis & religiosis committunt nutriendos, ac
etiam porcos, boves & animalia ad impinguan-
dum tradunt, nimis gravent: Idcirco petitur
super hoc per optimum remedium provideri.

CAPUT XXXIX.

*Ad idem, Contra libertatem Ecclesiasticam.
Rubrica.*

Quia per diversa loca sunt, & hæcenus fa-
cta sunt statuta contra libertatem Ecclesiasti-
cam, collectæ, aliaque gravamina per domi-
nos temporales & communitates, spreta & cal-
cata omni reverentia, quibuscumque clericis &

eorum bonis, prætoris ac laicis imposita, pas-
sim imponuntur: Peroptimum videtur, quod,
etsi præmissa a jure satis damnata sint, tamen
desueto per hoc sacrum Concilium pro majore
firmitate adhibeatur omnia cura possibilis, quod
illa omnia de facto tollantur: Et nova pena
formidabilior taliter facturis, & clericis aut bo-
nis ipsorum gravamina seu collectas imponenti-
bus, statuantur. Quia penam alias a jure iusti-
tiam contempnuntur & vilipenduntur.

CAPUT XL.

*Quod revocetur Auditor camera, qui est in Ave-
nionem, & potestas Penitentiaris minoris extra
curiam, & quæstiones extraordinariæ.*

Conclusum, quod revocetur Auditor camera,
qui est in Avinione, tanquam superfluum, &
per cujus officium nimium præjudicatur officio
Auditoris camera, qui est in curia.

Revocentur etiam omnes concessiones factæ
aliquibus extra curiam, per quas conceditur
eis illa potestas, quam habent penitentiarum
minores in curia.

Revocentur etiam omnes quæstiones extra-
ordinariæ. Ut illi, qui de consuetudine non ha-
bent, vel ex privilegio, concessis locis vel ho-
spitalibus, que possunt facere.

CAPUT XLI.

*Contra Prælatos, qui non incedunt in habitu &
tonsuræ decenti.*

Fuit conclusum, quod Prælati, videlicet
Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abba-
tes, si omiserint incedere in habitu & tonsu-
ra per annum, sint ipso jure privati suis be-
neficiis. Et libere possint habentes potestatem
eligendi vel conferendi, eligere & conferre.

Et sub habitu clericali intelligatur, quoad
prælatos seculares, quod portent rochetum &
Cappam, vel troccam vel mantellum, & quo-
ad regulares, quod portent habitum suæ reli-
gionis convenientem.

CAPUT XLII.

*Quod Prælati habeant vicarios non idiotas sed
bene litteratos.*

Et fuit conclusum, quod hoc fuit de jure
communi: Tamen fiat Constitutio, in qua de-
cernatur, quod omnes prælati & personæ Ec-
clesiasticæ, habentes jurisdictionem spiritualem,
non possunt causam exercere, nisi per clericos
non uxoratos & bene litteratos, item in jure
peritos. Et si per non clericos fuerint lata
sententiæ, sint nullæ. Et quod imponantur
penæ sufficientes contra contrascentes.

C A.

1 Hoc factum quoque esse constat ex Decretalibus Reformatorii Concilii l. 1. tit. 22. cap. 1.

2 Et huic desiderio mox factum satis in Reformatorio Concilii Constantiensis. Vide infra Parte XII. in Decretalibus Reformatorii Concilii lib. 4. tit. 22. cap. 3.

3 Prædictum & hoc in Reformatorio Concilii. Vid. Decretal. Reform. Concilii lib. 1. tit. 22. cap. 3.

ANNO
CHRISTI
1416.

CAPUT XLIII.

*De Juramentis capitulorum praedictantibus
Ecclesiis. Rubrica.*

Propositum fuit de juramentis, quae exiguntur per capitula vel conventus, ante electionem, vacante sede Apostolica, quae singuli de capitulo jurant, quod, si eligantur, faciant talia, quae sunt in grave praedictum Ecclesiarum, seu mensis Episcopalis, aut alterius praedictum.

Ad quod dictum fuit, quod juramenta non tenentur.

Sed quia non observantur de facto, quod opponatur poena, puta, quod electio sit nulla, & eligentes priventur jure eligendi proxima vice seu vacatione.

Addiderunt etiam aliqui, quod electus sentiantur inhabilis perpetuo ad illam dignitatem. Dixerunt & alii, quod etiam quoad eligentes adderetur major poena.

CAPUT XLIV.

*Quod praelatus contra praelatum non possit propria
auctoritate indocere bellum. Rubrica.*

Item, omnes conveniunt, quod erat justum, quando dicitur ad offensam, quod hoc tunc non debet fieri sine licentia superiorum, nisi in defectu iustitiae. Sed de poena indicenda fuit varietas.

Ideo dixerunt, quod cogitaretur maxime per nationem Germanicam, ubi talia plus quam alicubi eveniunt.

Datum etiam fuit, quod Germanici sint cum Domino Cardinali Florentino, & declarent praemissa duo capitula, ut videbitur, & iterum hic videatur.

XXXII.

AVISAMENTA

*Secundum aliquas Decretalium Rubricas
pro Reformatione congrua facienda.*

Rubricae Primi Libri.

De Rescriptis. Capitulum unum.
De Consuetudine. unum.
De Electione. octo.
De Aetate, qualitate, & ordine praeficiendorum unum.
De Filiis Praelatorum & illegitimitatis. unum.
De Officio iudicis ordinarii. duo.
De Majoritate & obedientia. unum.
De Truce & pace. duo.
De His, quae vi metusque causa sunt unum.

Summa Capitulorum XVIII.

Rubricae Secundi Libri.

De Iudiciis. duo.
De Sequestratione possessionum & fructuum. unum.
De Fide instrumentorum. duo.
De Iurejurando. duo.

Summa VII.

Rubricae Tertii Libri.

De Vita & honestate clericorum. tria.
De Clericis non residentibus in Ecclesia, vel in praebenda. duo.
De Praebendis & dignitatibus. quinque.
De Concessione praebendarum, & Ecclesia non vacantis. unum.
De his, quae sunt a maiore parte capitali. unum.
De Beneficiis Ecclesiasticis sine diminutione conferantur. unum.
De Rebus Ecclesiae non alienandis. unum.
De Testamentis & ultimis voluntatibus. unum.
De Decimis. unum.
De Statu monachorum & aliorum religiosorum viginti quinque.
De Jure patronatus. duo.
De Census, exactioibus & procuracionibus. quinque.
De Consecratione Ecclesiae & altaris. unum.
De Celebratione missarum. duo.
De Reliquiis & veneratione sanctorum. tria.

Summa LIV. Capitula.

Rubricae Quarti Libri.

De Matrimoniiis. unum

Rubricae Quinti Libri.

De Accusationibus & denunciationibus. quinque.
De Simonia. tria.
No Praelati vices aut Ecclesias sub anno censu concedant. unum.
De Magistris. duo.
De Judais. unum.
De Raptoribus, incendiariis, & violatoribus. duo.
De Crimine falsi. unum.
De Excessibus Praelatorum. quatuor.
De Privilegiis. unum.
De Penitentibus & remissionibus. unum.
De Sententia excommunicationis. unum.

Summa XXII.

Summa summarum C. & II. Capitula.

LIBER I.

TITULUS I.

De Rescriptis.

CAPUT UNUM.

Quia propter nimiam multiplicationem conservatoriarum Apostolicarum, Ecclesiarum & Monasteriis concessarum, & Rescriptorum personalium singularium, etiam pure laicalium, cruce signatarum, quasi totaliter enervantur jurisdictiones praelatorum inferiorum, pauperes ad loca remotiora & extra suas civitates & dioeceses etiam in causis mere profanis trahuntur cum maximis eorum iacturis & damnis: Idcirco haec sacra Synodus, volens Praelatorum & suorum subditorum praedictorum gravaminibus, in quantum potest, obviare, statuit & ordinar: quod, ut antea, nulla persona, Ecclesiastica vel mundana, cujuscumque confer-

ANNO
CHRISTI
1416.

ANNO
CHRISTI
1416.

vatorum aut rescripti vigore, præterquam in casibus, per felic. record. quondam dominum Bonifacium VIII. Sexto Decretal. lib. I. tit. 3. De Rescriptis, cap. 11. expressis, extra suas civitates & dioceses ad iudicium trahi possit: Nisi partis adricis juramento, nec non duorum testium testimonio constet & probetur, eandem partem in civitate aut diocesi partis reæ justitiam minime consequi potuisse, propter duos duntaxat casus, ibidem expressos, videlicet: Si actor reum in civitate aut diocesi suis secure convenire non possit, quia forte intrare non audeat: Vel quia timet adversarii sui potentiam.

Nullusque in aurea cruce signetur, nec signatus de sancta cruce signatorum privilegio gaudeat, nisi per principem, cuius interest, generale passagium de facto sit indictum. Post cuius indicationem vero poterunt quicumque laici cruce signari, & signati suo gaudere privilegio, usque dum huiusmodi passagium & negotium sanctæ crucis existat consummatum.

Et quicumque in præmissis secus aut contrarium fecerit, si actor sit, ab actione cadat, si vero iudex, sic læso satisfaciatur competenter, & ab officio per duos menses sit suspensus.

Verum, in favorem Studiorum generalium, & in eis præcise causa studendi, quam antelitem inceptam per medium juramenti declarare teneantur, de gentium, huius Constitutionis partem primam ad conservatorias litteras, pro universitatibus studiorum impetratas, extendi non vult hæc Synodus Sacrosancta.

TITULUS II.

De Consuetudine.

CAPUT UNUM.

Corrupta quadam & perversa consuetudine in quibusdam Ecclesiis cathedralibus & collegiatis servatur, & tanquam pro lege tenetur, quod quicumque novellus canonicus ad præbendam admissus, cuiuscumque etiam conditionis, præminentiæ, litteraturæ, dignitatis aut ætatis, juret, sicut si velit admitti ipsum jurare oportet, quod sub iugo Scholastici illius Ecclesiæ remaneat, quousque ab eodem Scholastico fuerit emancipatus & dimissus: Quo tempore durante, etiam, quantumcumque alias idoneus, ad capitulum nullatenus admittetur.

Quo fit, ut Scholasticus tales novellos canonicos, præbendatos, ad domum & ad suam mentam vocet, & cogat eos, sibi corpore præbendarum suarum cum quotidianis distributionibus, quæ præsentis nuncupantur, totaliter & officialiter deservire, tamdiu, donec tales, tanquam de iugo captivitatis, ad certam & magnam pecuniæ quantitatem in modum exactionis persolvant, & se redimant.

Et licet huiusmodi statutum forsitan ab initio consuetudinarie ex tali existat introductum ratione, ut novelli canonici præbendati, minores & majores in annis, minus docti existentes, apud Scholasticum Ecclesiæ doctrinam scientiarum, & disciplinam Choralem & Ecclesiasticam addiscere valeant: Tamen quia absurdum est, & totaliter absonum, quod Doctor & Magister debeat subesse discipulo, sapiens interdum idiotæ, & ætate maturus juniori: Idcirco hoc sacrosanctum Concilium ordinat &

decernit: Tale statutum, quacumque etiam consuetudine introductum, ad Doctores, Magistros & Graduatos, ad eos, qui XXIII. annum complete attigerunt, & qui alias sacerdotio essent apti, ac etiam ad eos, qui in aliis Ecclesiis per integrum annum capitulares fuerunt, & tractatibus capitularibus interfuerunt, nullatenus extendatur.

Etiam Scholasticus juniorem aliquem canonicum, Generali studio volentem insistere, nullatenus habeat impedire, vel actu Studio insistentem revocare: Sub penis privationis sue Scholasticæ, qua sit, si contra præmissa fecerit, privatus ipso facto. Non obstantibus quocumque juramento: Quod ex nunc, prout ex tunc, præsens Concilium cassat, & annihilat, & super eo dispensat ad cautelam.

TITULUS III.

De Electione.

CAPUT I.

Ut pestis simoniacæ, ambitionisque & cupiditatis vitia, quæ nostris nimium succrevere temporibus, ab area domus Dei valeant terminari, & ut sacratissimæ, in divino naturalique & positivo iuribus fundatæ Constitutiones, de præficiendis Ecclesiarum & monasteriorum Prælatibus per viam electionis aut postulationis, habere possint locum, hæc sacrosancta Synodus Constantiensis suo decreto revocat, cassat, & annullat omnes & singulas reservationes Ecclesiarum cathedralium, Abbatialium & aliarum dignitatum electivarum, quæ in Corpore juris non clauduntur. Et quod talibus interea etiam summo Pontifici uti, vel eas iterare non liceat, sine deliberatione & consensu Concilii Generalis. Et quod de hoc in posterum serventur iura antiqua, de electione aut postulatione edita.

Sic tamen, quod de prælaturis & dignitatibus exemptis, & sedi Apostolicæ immediate subiectis, quoad confirmationes electionum aut postulationum huiusmodi, summus Pontifex se introumittere possit.

Ceteræ vero electiones Prælatorum & dignitatum, per immediatos superiores, ut si Abbas sit, per Episcopum, si Episcopus, per Archiepiscopum, & si Archiepiscopus, per Primate, si illum habeat, dummodo, examinationis singulis, rite secundum sanctiones canonicas, de viris idoneis factæ sint, confirmantur.

Nec se alii superiores, nisi in defectu inferiorum aut per devolutionem hoc eis de iure communi competat, de talibus introumittant quovis modo, hæc sacra Synodus similiter ordinat & disponit.

De eodem.

CAPUT II.

Formis & modis, de eligendo aut postulando in iure communi expressis, servatis aut tenentis in suis viribus, illisque manentibus, quibus derogare non intendit: Præterea hæc sacrosancta Synodus specialiter super electione aut postulatione prælatorum secularium præsentis Constitutione disponit & ordinat: Quod adveniente termino, pro electione aut postulatione futuri

ANNO
CHRISTI
1416.

ANNO
CHRISTI
1416.ANNO
CHRISTI
1416.

turi prælati assignato, & secundum formam A
juris præfixo, de mane in aurora celebrari de-
beat solemnis missa de Spiritu sancto, ut per
ejus gratiam eligentium aut eligere debentium
accendantur & inflammentur corda, ad eli-
gendum aut postulandum prælatum, qui bene,
utiliter, & honeste regere possit & debeat Ec-
clesiam sic vacantem.

Et ut talis electio aut postulatio pura, sin-
cera, & absque admixtione cujuscumque lini-
stæ conditionis perficiatur: omnes & singuli,
qui hujusmodi electioni debent & poterunt de
jure vel consuetudine interesse, post dictam
decanatam missam ad altare accedant, & co-
ram positis sacris Evangeliiis, per quemlibet
eorum manu sua tactis, coram multitudine B
cleri & populi tunc præsentis intrent, simul
legendo juramentum, quod sequitur in hac
forma: *Ego N. Canonicus capitularis Ecclesie
N. progressus ad jam instantem electionem futuri
Pontificis, promitto, spondeo, & juro, Deo, om-
nibus sanctis ejus, Ecclesie nostræ, & specialiter
sancto N. aut sanctæ N. patrono nostro, aut pa-
trona nostræ, pro omnibus, prece, pretio, odio,
gratia, timore, carnalique & alia quocumque
affectu sepebitis, & prout in die tremendi fi-
nalis judicii Altissimo de hoc reddere velim ratio-
nem, eligam aut postulabo, in futurum dictæ Ec-
clesie Pontificem illum, quem singulis attentis co-
gnovero magis idoneum, & habilem, in spiri-
tualibus & temporalibus sufficienter circumspexerim:
sic me Deus adjuvet, & chorus sanctorum An-
gelorum.*

Quæ omnia, nisi ut præmittitur, facta sint,
sit electio aut postulatio subsequens ipso jure
nulla, nulliusque roboris vel momenti.

De eodem.

CAPUT III.

Statuit & ordinat etiam hæc sacra Syno-
dus: Quod si quis vocales aut litterarias pre-
ces, quorumcumque Principum, Ecclesiastico-
rum, secularium, aut aliorum potentum quo-
rumcumque, aut propter consanguinitatem vel D
alias simoniam sapientes, aut propter poten-
tiam deprecandi, impressionem, pro sua ele-
ctione aut promotione ad Episcopatum, Ab-
batiam, vel aliam dignitatem electivam, impe-
trare, uti, aut probare, immo expresse non
contradicere, & statim, cum poterit, electo-
ribus seu promotori aut provisorii contradic-
tionem suam non intimare, præsumserit: Electio
illa aut promotio nulla sit, & ipse ad Episco-
patum, Abbatiam vel dignitatem prædictas ea
vice sit inhabilis, ipso jure. Cum hujusmodi
preces vel sapiant simoniam, aut cum a po-
tentioribus ingeruntur, metum & tacitam im-
pressionem inducant, quæ a canonica electio-
ne esse debent penitus aliena.

De eodem.

CAPUT IV.

Præterea omnibus capitulis & conventibus
Ecclesiarum & Monasteriorum, quorum de jure
aut antiqua consuetudine est, suos præla-
tos eligere, hoc sacrum Concilium districtius
& sub excommunicationis pena mandat & præ-
cipit, quatenus prædictam Constitutionem de
cavendis precibus & promissionibus, nec eis
Concil. General. Tom. XXVIII.

utendis, inter cetera ipsorum statuta capitula
seu conventualia, quæ de novo capitula
seu conventus intrantes jurare consueverunt,
de verbo ad verbum ponant, atque scribant.
Et quod quilibet talis de novo admittendus ju-
ret ad sancta Dei Evangelia prædictam Consti-
tutionem tempore vacationis occurrente obser-
vare fideliter, secundum posse & nosse suum.
Ut omnes taliter astricti, perjurii interdictionem
magis formidantes, discaut hujusmodi preces,
& importunas instantias, quæ canonice electio-
ni impedimenta plura præstant, devitare.

De eodem.

CAPUT V.

Disponit & ordinat insuper hæc sacra Syno-
dus, quod quibet Prælati Ecclesiasticus, ha-
bens subditos electos confirmare, habeat secum
juramentum conscriptum in forma, quod Ec-
clesiarum & Monasteriorum prælati Apostolicæ
sedis præstare tenentur, quod confirmandus an-
te suam confirmationem, in manus confirman-
tis, & coram eo præstare, & ipse confirmans
sub publico documento ad Apostolicam sedem
mittere teneantur.

Quod quidem juramentum si electus præsta-
re noluerit, aut recusaverit, sit ipsa sua ele-
ctio, aut, si ipse, qui confirmatur, ex occa-
sione quacumque tale recipere noluerit, aut
non receperit, sit similiter ipsa subsequens con-
firmatio ipso jure nulla, nulliusque roboris vel
momenti.

Similiter etiam idem confirmandus immédia-
te post sui confirmationem sufficientem cautio-
nem faciet de satisfaciendo cameræ Apostolicæ
de taxa, illi Ecclesie vel Monasterio imposita,
vel deposito moderamine imponenda, infra
duos annos per duas medietates, post tempus
pacifice adeptæ possessionis.

Super quibus idem confirmator gentes Apo-
stolicæ cameræ, aut collatores ejusdem in illis
partibus certificare tenebitur. Sic tamen, ut
Ecclesiarum & monasteriorum taxæ, hæcenus
satis excessivæ, moderentur secundum tertias,
qua Ecclesie aut monasteria habere censentur,
communi æstimatione, importatis. Ut non sol-
vant de toto nisi tertiam.

Et hujusmodi taxas per modum caritativæ
subventionis papalis usque ad proximum futu-
rum Generale Concilium hæc sacra Synodus
pro restitutione sanctæ Romanæ Ecclesie con-
cedit duntaxat duraturas, & non ultra. Nisi
id fieret de expressis voluntate & assensu dicti
Concilii assuturi.

De eodem.

CAPUT VI.

Insuper ad evitanda vacantium Ecclesiarum
& dispendiosa pericula, necnon ad consulendum
electis, qui in eo per viarum incommoda, &
expensarum opera nimis gravarentur, ordinat
& decernit hæc sacra Synodus, quod concor-
diter, nullò discrepante, Primas, Archiepis-
copu, Episcopus aut Abbas exemptus, elec-
tus, & qui Apostolicæ sedi est immediate sub-
jectus, non in propria, sed, si placet, ut in
suorum procuratorum, de omnibus & singulis
meritis electi & electione sufficienter informa-
torum persona, a summo Pontifice poterit pe-
te.

terc & obtinere confirmationem (sua electionis, A
nec non confirmationem (sua consecrationis,
traditionis, pallii aut eminentis benedictionis.

Quis omnia summus Pontifex illi concedere
teneatur, nisi alius legitimum aut canonicum
contra personam promovendam aut ipsam ele-
ctionem impedimentum obstat: Constitutio-
neque incipit: *Cupientes*, Sexto Decret. lib. 1.
tit. 6. cap. 16. & aliis in contrarium facien-
tibus non obstantibus quibuscunque.

De eodem.

CAPUT VII.

Item, quia quidam Canonici, Capitulares, B
nec non conventuales Ecclesiarum cathedralium
& regularium, pœnas & censuras, per sel. re-
cord. Dominum Bonifacium Papam VIII. que
incipit: *Quia sæpe*, Sexto Decretal. l. I. tit. 6.
de Electione, c. 40. fulminatas, nullatenus for-
midantes, quas per futurum eorum eligendum
tolli sperant, vacantibus eorum Ecclesiis &
Monasteriis, jocalis, clenodia, pecunias, &
bona cetera, a Prælatibus eorum defunctis scori-
lim habita & dimissa, vel etiam tempore va-
cationis obvenerint, occupant, inter se divi-
dunt, & surripiunt, dilapidant, dissipant &
consumunt, ea nullatenus in Ecclesiarum &
Monasteriorum utilitatem convertendo, nec
successoribus reservando: idcirco ne huiusmodi
vulnus cupiditatis sub multis medicis amplius
incurabile computetur, aggravando pœnas Con-
stitutionis prædictæ hæc sancta Synodus decer-
nit & ordinat, quod tales præsumptores, si
suspensionis ab officio, & beneficio sententias
sine facta restitutione per quindecim dies ani-
mo sustinuerint iudurato, sint eo facto post
lapium dictorum quindecim dierum suis priva-
ti beneficiis, que obtinent, & inhabiles ad ha-
benda.

De eodem.

CAPUT VIII.

Prædicta quoque sancta Synodus statuit & P
ordinat, quod quilibet electus & confirmatus ad
aliquam cathedralem aut abbatialem Ecclesiam
aut Monasterium, si post adeptam possessionem
pacificam & quietam, videlicet sine competitorum
quocunque acquisitam, vel per eum steterit,
quo minus illam taliter habere potuisset, si se
infra tempus a jure statutum consecrari aut
benedicere non faciat, eo facto sit ille etiam ab
abbatia privatus, & inhabilis ad eandem, Apo-
stolica dispensatione quacunque non obstante.

Idem fiat de inferioribus Prælatibus, ut Ar-
chidiacono in diaconum, & Archipresbytero &
decano in sacerdotem promovendis.

Sintque omnes & singuli talium Prælatorum,
ut præmittitur, non promotorum subditi, vas-
salli, homines, vel subiecti civitates, & oppi-
da, lapsi dicto termino ab omnibus, que præ-
stiterunt, fidelitatis juramenti absoluti.

Super quibus & hæc sancta Synodus ex nunc
prout ex tunc dispensat ad cautelam, mandans,
tales subditos, vassallos, homines, civitates &
oppida pro tunc illis obligari, quibus tempore
vacantium taliter obligari consueverunt.

TITULUS IV.

*De ætate & qualitate ordinandorum aut
præficiendorum.*

CAPUT UNICUM.

Quia modernis temporibus ex dissimulatione
aut negligentia Prælatorum, & interdum, quod
pejus est, simoniaca interveniente pravitate,
ad sacros ordines promoventur pueri, idiotæ,
aut alias indigni: Ideo statuit & ordinat hoc
Generale Concilium, ut ultra alia jura, que
de ætate & qualitate præficiendorum existunt,
per sanctos Patres instituta, ipsorumque cen-
suras & pœnas, Episcopus, ex cujus facto vel
commissione huiusmodi indigni promoventur,
ab administratione sue Ecclesie tandiu sit su-
spensus, quousque ab Apostolica sede duna-
xat, post condignam satisfactionem, restitutio-
nis beneficium mereatur obtinere.

TITULUS V.

*De filiis presbyterorum, & illegitime natis,
præficiendis, an non.*

CAPUT UNUM.

Consequenter decernit, statuit et ordinat
hæc sacra Synodus, quod illegitime nati, &
maxime filii presbyterorum, nullatenus ad præ-
laturas, etiam inferiores, aut canonicatus &
præbendas in cathedralibus, vel ad dignitates
principales in collegiatis Ecclesiis, quacunque
dispensatione Apostolica non obstante, admit-
tantur, nisi tali ac tanta virtutum, morum
ac scientiarum eminentia præfulgeant, ut, si
sint ex illustribus nati, aut Doctores in sacra
pagina, jure canonico vel civili, vel nisi sin-
gulare id sit in patria, ubi ex hoc scandalum
non oriretur.

In quibus casibus, habito Apostolicæ dispen-
sationis privilegio, admitti possunt. Et si se-
cus actum fuerit, sit irritum ipso facto.

TITULUS VI.

De officio Judicis ordinarii.

CAPUT I.

Contra Prælatos, qui suas Ecclesiasticas ju-
risdictiones in locis quasi campestribus, non
insignibus, ac litigantibus intutis, exercent,
statuit hoc Generale Concilium, & mandat
generaliter, ut universi Prælati suas jurisdictiones,
per generales suos Judices exerceri soliti-
tas, non nisi in locis insignibus & notabili-
libus, ubi copia jurisperitorum & advocatorum
commode habeatur, exercent.

Alioquin citati venire non teneantur, sen-
tentiaque lata nullius sint roboris vel mo-
menti.

Et sit Prælati secus faciens ipse ab officio
divinorum suspensus tandiu, donec attentata
revocet, & læsis ex infecuritate loci, aut ju-
risperitorum defectu, satisfaciatur competenter:
Constitutione felic. rec. quondam Bonifac. VIII.
que incipit: *Cum Episcopus*, Sexto Decretali
lib. 1. tit. 16. c. 7. & aliis in contrarium fa-
cientibus non obstantibus quibuscunque.

De

ANNO
CHRISTI
1416.*De eodem.*

CAPUT II.

Districte mandata & precepta hæc sacra Synodus Prælati, Archidiaconi, Præpositi, Archiepiscopi, & aliis Ecclesiasticam jurisdictionem habentibus, ut iudices & officiales non præficiant, nisi viros in jure peritos, si habere valeant, atque viros justos, conscientiosos, Deum timentes, & justitiam diligentes, & nullatenus uxoratos, qui ad minimum de consilio jurisperitorum sententias ferant, & ordinate procedant.

Si dicti Prælati, Archidiaconi, Presbyteri, & Archipresbyteri idiotas, exactionatores, suos familiares, aut uxoratos, vel alios inhabiles præficiant, sint tam ipsi præficiant, quam ipsi officiales & iudices excommunicati ipso facto. Et nihilominus in proxima Synodo sequenti, & secundum ejus deliberationem, penis aliis, prout opus fuerit, & qualitas delicti exegerit, puniantur.

TITULUS VII.

De majoritate & obedientia

CAPUT UNUM.

Quia in regimine Ecclesiastico, & præsertim cooragi & cappellani necessaria est obedientia, qua inferiores veluti subditi superioribus suis reverenti quadam obligatione uniantur: ideo sub pena suspensionis a fructibus beneficiorum suorum, mandat hoc sacrum Concilium omnibus ejusdem Ecclesiasticis, Canonicis & Vicariis, quatenus subessendo unico Decano, in licitis & honestis obedientiam eidem præstent manualementem, & sibi in talibus pareant cum effectu.

TITULUS VIII.

De treuga, & pace.

CAPUT I.

Quia propter usurpationes Ecclesiasticarum prælaturarum & dignitatum, & ad Apostolicam sedem hæc tanta inter Ecclesiasticas prælaturas & dignitates, & suorum prælatorum post illa tempora diversitas accidebat, ut nec Primas Archiepiscopum, nec Archiepiscopus Episcopum & coepiscopus suffraganeos suos, nec e converso, ullatenus recognoscerent, se in Ecclesiastica libertate teneoda simul cererent, aut mutuo defenserent, imo, quod deterius erat, interdum ad complacentiam laicorum se mutuo guerris & bello impeterent: idcirco, ut in Ecclesiastico statu firmior, & securior pax & tranquillitas valeat solidari, statuit & ordinat hæc Generalis Synodus, quod in proximo provinciali celebrando Concilio omnes & singuli comprovinciales prælati pro defensione & manutentione Ecclesiasticæ libertatis, assensu & fidelitate ad invicem sibi mutuo præstent juramenta, nec non auxilii mutui in omnibus, que in Generalibus aut etiam in provincialibus Conciliis observanda concludentur.

Providebiturque quilibet Metropolitanus, Primas, seu Archiepiscopus in futurum, quod
Concil. General. Tom. XXVIII.

Acquis electus confirmandus in sui confirmatione ultra fidelitatis juramentum, quod in licitis, & honestis suo confirmatori præstare tenetur, jurabit prædictam assensu & fidelitate comprovincialium ad invicem, pro defensione & manutentione Ecclesiasticæ libertatis, nec non omnium & singulorum in Generalibus & provincialibus Conciliis determinantum aut determinandorum immutabilem & perpetuam unionem.

De eodem.

CAPUT II.

Cum gladius spiritualis magis appropriatus sit Ecclesiasticis prælati, ex eo quod Christi militibus offensive pugnare non liceat: ideo hæc sacra Synodus decernit & declarat, quod nihil minus Ecclesiasticus prælatus, ut antea, guerras dissidatorias & invaloras incipiat, aut bella indicat quovismodo, contra quemcumque Ecclesiasticum aut secularem: nisi hoc faciat vel auctoritate superioris principis, vel nisi prius sententialiter per censuras Ecclesiasticas, sine emendationis & correctionis profecto, suum invalerit & vicerit offensorem.

Quod si per quemcumque Ecclesiasticum prælatum secus actum fuerit, sit eo ipso suspensus a divinis tam diu, donec a solo summo Pontifice absolutionis beneficium mereatur obtinere.

TITULUS IX.

De his, qua vi, metusque causa sunt.

CAPUT UNUM.

Cum nonnulli, clericorum, Ecclesiasticarum personarum, invalores & captivatores, excommunicationis & aliarum censurarum Ecclesiasticarum sententiis innodati, secundum formas expressas a jure, ac plus communionem fidelium quam subtractionem sacramentorum formidantes, ingeniti utantur cautelosis, ut videlicet ipsos captivos, injuriatos aut invalores clericos aut personas Ecclesiasticas, per injurias, violentias, & captivationes secrete compellant, post factam compositionem eis absolutionis beneficium procurare: Ut pridem injuriis & violentiis affecti, in hujusmodi procuracione absolutionis amplius prægraventur: Quas quidem extortas absolutiones, licet male, viribus evadent, & extorquentes excommunicatione nova percillant: Cæque simpliciores tales denuo excommunicatos ut habita priori absolutione sine nova denuncacione non vitent velut tales: Ideo, ut talium cautelis per salubris provisionis remedium obvietur, decernit & ordinat hæc Synodus sacrosancta, quod nullus talium invalorem aut captivatorum, ut antea, a talibus ab homine vel a jure sententiis latis absolvetur quovismodo, nisi talis coram suo absolute ordinario, delegato vel subdelegato constitutus ad sancta Dei Evangelia juret, in talibus nullas minas, violentias aut impressiones in personam, res, bona, aut amicos injuriati aut captivati clerici verbales, factos, per se, vel aliam, publice vel occulte, directe vel indirecte, fecisse, quovis modo.

Et si quod juramentum ab injuriato & captivato

ANNO
CHRISTI
1416.

privato clerico extorisset, quod illud ante omnia relaxet. Et super eo etiam hæc sancta Synodus ex nunc, prout ex tunc dispensat ad cautelam.

Hæc de titulis primi libri scribenda occurrant.

LIBER II.

TITULUS I.

De Judiciis.

CAPUT I.

Quia Ecclesiastici prelati inferiores, ordinariam aut delegatam jurisdictionem de jure aut de consuetudine habentes, in judiciis & eorum processu nimiam & excessivam iniquitatem servant: Sine quocumque decreto, aut ad nullius instantiam, facti variatione prætermissa, in quibuscumque casibus, indifferenter, citatione omittunt varios & varias, immo, quod pejus est, ipsis ignorantibus tales omittuntur; Una & eadem vice, & per eundem nuncium, ad eundem locum unum, de una tantum sicut de aliis, æquale viaticum, seu bravium, & sic pecunias ultra debitum multas extorquent: Procuratores quoque & notarii terminos suos, etiam in causis parvis immo & minimis, in locum ducunt, Ecclesiasticis etiam abolitionis beneficium, quod est pure spirituale, ex pacto vendunt pro magnæ summæ quantitate, & interdum majore, quam sit principale: Pauperes insuper, currendo, recurrendo, labores & expensas faciendo, nec non in utiles eorum labores negligendo fatigantur & depauperantur: Ut, non invento loco, contra statum Ecclesiasticum materiam habeant ex odio gravissimo sciendi, cum subditi eorum per inordinatam Ecclesiasticam censuram tam inhonester pertrahantur: Quo fit, ut hujusmodi potentes laici nuncios, hujusmodi litteras deferentes, submergunt, percutiunt, contumeliis afficiunt, auribus mutilant, & mandata crudelia clericis curatis & non curatis faciunt, videlicet de non recipiendo litteras nisi in ambove vel cancellis: ex quo gravissima scandala oriuntur: Idcirco, (ut judicium Ecclesiasticum, & seculare huic etiam ex adverso, suis terminis limitentur, limitata distinguantur, ac distincta in hoc sacro Concilio publicentur, in finem, ut ipsa cognita errorum & dissensionum prædictarum materiam exterminando valeant amputare,) statuit & ordinat hæc sacra Synodus: Quod ad Ecclesiasticum judicem, & ejus judicium primo spectare debent omnes & singule cause beneficiales, etiam si sint de jure patronatus laicorum; deinde omnes & singule cause personarum Ecclesiasticarum, tam injuriarum, quam alie quocumque communiter; causas bonorum Ecclesiasticorum, quarumcumque possessionum, decimarum, immisionum, obventionum, reddituum, & proventuum per eos possessorum quorumcumque, & debitorum, ex his cum quibuscumque contractorum; item cause decimarum, causas matrimoniales, causas dotium & donationum propter nuptias: Item, cause viduarum, pupillarum & aliarum miserabilium personarum quarumcumque: Item, cause hæresum, schismaticum, necnon aliorum publicorum criminum, ut usurarum, adulteriorum, fornicationum & perjuri, quæ per judicium seculare non corri-

guntur, vel sub dissimulatione tolerantur, cum omnibus suis appendentiis, dependentiis, incidentiis & connexis: Item, omnes & singule causas, etiam quantumcumque civiles & profane, ubi contrahentes Ecclesiastico se judicio voluntarie submiserunt: Item, causas rerum confessoriarum coram iudice Ecclesiastico: Item, causas etiam civiles, in quibus in seculari iudicio iustitia fuisse denegata, vel ad terminum sex mensium prorogata, aut, si Dominos vel iudices illius secularis iudicii tanquam reos ipsa causa concerneret, quæ omnia per medium interpositum juramenti partis adricis cum duorum testium fide dignorum depositione probari possint & debeant: Item, omnes causas testamentarias & donationum in terminis spiritualiter, ubi quidpiam ad pias causas est donatum vel legatum. Quæ omnia ad Ecclesiasticum iudicium, & nullatenus ad forum iudicii secularis trahi debent.

Sed ex adverso ad iudicium seculare spectare debent omnes & singule cause bonorum omnium, tam mobilium quam immobilium, hereditario jure possessorum aut possidendorum, cujuscumque nominis censeantur, quæ saltem non sunt ad pias causas legata, donata, aut per personas Ecclesiasticas, tanquam ad eorum beneficia Ecclesiastica pertinentia possessa: Item, omnes & singule cause actionum, occasione contractuum jure civili inter personas laicales motorum aut movendarum, ut sunt cause emtionum, venditionum, locationum, emphyteosium, pignorationum, mutuatorum, & quorumcumque debitorum pecuniarum, & aliorum, inter personas laicales contractorum: Item, cause de directo vel indirecto recipientes penam sanguinis, injurias & violentias inter personas laicales perpetratas & commissas.

Ordinatque hæc sacra Synodus, districtissime prohibendo, ne Ecclesiasticus iudex, ad instantiam partis procedere volens & debens, quemquam clericum vel laicum citet, aut citari quam clericum vel laicum sedens querelam partis adricis verbo vel scripto per supplicationem audiens, & an in iudicio Ecclesiastico vel seculari tractanda sit, examinans, coram notario & testibus citationem hujusmodi decernat. Et tunc consequenter procedat, in quantum brevius poterit, partes in expensis non gravando.

Si autem reperiat ex defensione partis reæ, vel aliter, causam, per citationem aut alias intentatam, ad Ecclesiasticum iudicium non spectare, iudex talis partem alteram in expensis in hujusmodi causa satis condemnabit, & si petitur, ad iudicium remittet seculare.

Insuper Ecclesiasticus iudex post latam sententiam expensas liti tali moderamine taxet, sicut de hoc Altissimo in die tremendi iudicii reddere velit rationem.

Consequenterque excommunicatos injuste, sine quacumque satisfactionis emenda, & gratis absolvat.

Abolvendis quoque iuste excommunicatis pro modo culpe spirituales injungat emendas. Vel si tales multa pecuniaria punire decreverit, talem pecuniam Ecclesiasticus iudex tam evidenter in pias causas convertat, ne de spiritualis abolitionis beneficio ex iniqua cupiditate & ubi imberfendo simoniacæ pravitate vitium videatur commississe.

Quod si per quemquam Ecclesiasticum iudicem secus, aut in contrarium agi vel attentari con-

tingat, ille in Synodo sequenti & proxima accusatus, aut per inquisitionem talis repertus, usque ad privationem omnium beneficiorum & officiorum inclusive, & inhabilitatem ad habenda, auctoritate hujus sacri Concilii, districtissime & sine spe venie taliter corrigatur, quod ceteris cedat in exemplum.

De eodem.

CAPUT II.

Distinctis & ordinatis capitulis, que videlicet causis ad Ecclesiasticum forum divisum pertinent, & de quibus cognoscere & definire Ecclesiasticus iudex habet: injungit hæc sacra Synodus, Ecclesiam Dei militantem representans, Serenissimo Principi, Domino Sigismundo, Dei gratia Romanorum, Hungarie &c. Regi semper Augusto, ipsius Ecclesie advocato, in virtute obedientie filialis, quatenus sua Celsitudo Regalis districte præcipiat omnibus & singulis Ducibus, Marchionibus, Landgravibus, Burggravibus, Comitibus, Baronibus, militibus, militariibus, clientibus, comitatibus, civitatibus, oppidis, villis, & quibuscunque eorum potestatis, & iudicibus, laicalibusque personis quibuscunque, ut sub pena regis offensæ & banni imperialis nullitatem Ecclesiasticam, taliter, ut præmittitur, ordinatam, ut antea non impediunt, inquietent aut molestant, sed eam per nuncios, advocatos, procuratores, notarios, immo & ipsius iudices promoveant & defendant. Quod si secus fecerint, probato factò coram regia maiestate, indignationem regiam, & imperialis banni, nec non canonicas Ecclesiasticarum censurarum penas incurrisse eo ipso cognoscuntur.

TITULUS II.

De sequestratione fructuum.

CAP. UNUM.

Quia quidem locorum Ordinarii fructus beneficiorum Ecclesiasticorum, pro quibus inter litigantes lis pendet indecisa, tempore huiusmodi litis sibi imburse procurant, nihil evincenti beneficium restituendo: Ideo, cum huiusmodi consuetudo, vel potius corruptela, animabus perniciofa, & sacris non immerito sit canonibus inimica, hæc sancta Synodus sub pena suspensionis a divinatorum officiis, quam incurrant eo factò, decernit & ordinat: Quod, nisi interveniat talis Constitutio sel. rec. quondam Domini Clementis V. Clementinar. lib. II. tit. VI. Quo casu dicta Constitutio servetur: Locorum Ordinarii vel possidenti & regenti beneficium huiusmodi fructus cedere permittant, aut, si neuter possideat fructus eadem beneficii, per duos idoneos presbyteros vicinos diligenter recolligi, & cum debita cura regimini effici & expediri procurent, usque ad decisionem litis. Quo factò, si quid superest, evincenti beneficium restituant integraliter & complete.

TITULUS III.

De fide instrumentorum.

CAPUT I.

Quoniam notarii & tabelliones publici adeo per mundum sunt multi perlati, ut in tanta multitudine plurimi id ejusmodi officio levissimi idiomæ, & totaliter, sedum in græco, sed & in stylo notariatus reperiantur ignari, subscribentes interdum que nesciunt, nec intelligunt quovis modo: cujus occasione fit, quod instrumentis publicis quamplures laici nec in judiciis nec extra iudicia tanquam legitimis probationibus stare volunt: idcirco in singulis civitatibus & diocesis tam Apostolica, quam imperiali auctoritate, locorum Ordinariis, annuente Serenissimo & Invidissimo Principe, Domino Sigismundo, Rege semper Augusto, hoc sacrum Constantiense Concilium præsentis ordinatione committit, quatenus assumtis sibi viris intelligentibus, & literatis, omnes & singulos notarios publicos & tabelliones diligenter examinent, tam in scientia, quam in moribus, & cujus auctoritate, qualiterque existant instituti, indignosque & auctoritate carentes abiciant, & officiis eorum privent, inhibeant hujus sacri Concilii auctoritate, ne taliter privatorum instrumenta in iudicio vel extra stent quovismodo.

Et idem fiat in Romana curia, ubi talium multitudo convenit. Et forsitan reparabiles existunt plus suspecti.

De eodem.

CAPUT II.

Abusioni certæ: Quæ quidam Scabini, consules et iudices seculares in iudicio seculari magis stare volunt testibus litteris privatis, etiam usius solius honesti viri sigillo sigillatis, aut etiam juramento partis, quam instrumentis publicis, sed debita forma subnignatis et subscriptis, immo si alicujus sigilli non sint munimine roborata, talia abiciunt et refutant: Volens hæc sacra Synodus obviare, accedente consensu Serenissimi et Invidissimi Principis, Domini Sigismundi, Romanorum Regis semper Augusti, hæc sacra Synodus decernit et ordinat: Nisi de expressa falsitate, aut ipsius suspitione in instrumento productò appareat, ipsi instrumento, secundum quod jura canonica et leges sacre determinant, stetur, tanquam aliis legitimis documentis.

Quod si per quoscunque iudices seculares secus adum sit, ita quod huiusmodi instrumenta publica refutantur absque causa legitima, ad sententiam procedatur, iudicatum non teneat. Et Ecclesiasticus iudex poterit huiusmodi processum retrahere, si per partem ad hoc fuerit requisitus, et consequenter procedere, prout secundum Deum, iustitiam et rationem fuerit procedendum: Consuetudine et municipali iure non obstantibus quibuscunque.

ANNO
CHRISTI
1416.

TITULUS IV.

De iurjurando.

CAPUT I.

Quia in quibusdam partibus canonici capitulares aut personae conventuales, in electione, postulatione, aut admissione suorum praelatorum quaedam statuta & consuetudines ipsis praelatis proponunt, & ab eis exigunt iuranda, & interdum sigillorum suorum munimine roboranda, quibus illi canonici & personae conventuales se nituntur a suorum praelatorum jurisdictione & obedientia, immo & interdum sui Decani, eximere, ut eo liberius suas exercere vanitates, & se minus vel in nullo aptas seu habiles ad officia valeant ingerere, ad quae bona conscientia promoveri non debeant, cum ad illa bene reperiantur, aptiores: ideo haec sacrosancta Synodus huiusmodi statuta, & praesertim, quae illicita, inhonesta ac impossibilia sunt, aut quae sine salutis aeternae interitu servari nequeant, cassat, irritat, & annihilat.

Et si illa ex quacunque occasione facta videantur, & jurata sint, super his ex nunc prout ex tunc ipsum Concilium dispensat ad cautelam, nolens quemcumque praelatorum per huiusmodi iuramenta ligari quovis modo.

Et quod deinceps iurans in sine semper annectat haec verba: Has, quas iuravi, consuetudines & statuta, intelligo, in quantum iustae, possibiles, & honestae, iusta, possibilia & honesta sunt, & etiam bona conscientia de facto & de iure poterunt observari.

De eodem.

CAPUT II.

Contra conspiratores & se mutuo confederantes et colligantes interpositione iuramenti a se aliquam electionem canonicam, in electionibus faciendis, admittendis praelatis, aut aliis quibuscunque negotiis, contra obedientiam suorum superiorum, et canonicas sanctiones, ut etiam tales interdum sententias definitivas, quae in rem transiverunt iudicatam, sed de facto conarentur opponere, decernit hoc sacrum Concilium poenas graviores, ut privationis beneficiorum obtentorum, et inhabilitationis ad obtinenda. Quia et id conspirationis criminosa qualitas exigit et requirit.

Quas poenas, nisi moniti se ad iovicem a talibus iuramentis absolvant, infra quindecim dierum spatium, quorum quinque pro primo, quinque pro secundo, et reliqui quinque dies pro tertio et peremptorio termino, et canonica monitione praemissa, eis assignentur, incurrant eo ipso.

Et haec praedicta capitula in titulis secundi libri Decretalium scribenda occurrerant.

LIBER III.

TITULUS I.

De vita & honestate Clericorum.

CAPUT I.

Cum Canonici, a canone sive regula dicti, in statu clericali vel Ecclesiastico, ceteris regularius et devotius normam debeant praebere vivendi, quorum tamen aliqui nimis laicaliter, immo irregulariter viventes, nec tonsuras clericales, inter clericum et laicum discretivas, nec habitum deferant clericalem: ideo statuit et ordinat haec sacra Synodus, sub poena suspensionis a perceptione suarum praebendarum, et quotidianarum distributionum, quae praesentim nuncupantur, inhibendo omnibus clericis, in quibuscunque ordinibus et praesertim maioribus constitutis, ne aliquis eorum tempore divinatorum sine veste clericali decente, nec nimis longa vel nimis brevi, aut etiam absque tonsura clericali, secundum correspondentiam suscepti ordinis sufficienter magna, Ecclesiam intrare, aut etiam chorum eidem temporibus sine causa rationabili, et absque licentia Decani, aut in eius absentia praelati aut canonici senioris, exire praesumat quovis modo, sub poena suspensionis aedictae, a qua ante lapsum triduum nullatenus relaxetur.

Quod si ceteri, talibus suspensis, durante suspensionis tempore quidquam de suis praebendis aut quotidianis distributionibus praedictis dederint, aut aliquis eorum dederit, tales aut talis frivoli suspensionem, a qua non nisi per ordinarium, et post unius mensis lapsum relaxentur, incurraut vel incurrat eo facto.

De eodem.

CAPUT II.

Quia praelatorum & Ecclesiasticorum virorum vita omnibus subditis, si speciem mali contineat, est non immerito maxima causa ruinae: ideo haec sacra Synodus omnes & singulos praelatos & Ecclesiasticas personas, qui ad modum militum in vestibus accurtatis, ac alias indecentibus, per campos equitant, supparati & loricati, interdumque fertis plumatis velut laici incedunt in publico, immo ad spectacula chorearum & aliarum vanitatum, excommunicationis poena, quam huiusmodi habitus deferendo incidant eo facto, praesenti Constitutione vult puniri, & ut excommunicatos ab omnibus evitari.

Similis sit sententia de clericis, qui rapinis, incendiis, guerris & bellis, interdum ad hoc stipendiati, & quandoque ab aliis rogati, se ingerunt, contra communem statum clericalem.

Quam quidem excommunicationis sententiam si non curent, contra eos utique ad privationem Ecclesiasticarum dignitatum & beneficiorum inclusive, vel alias prout iustum fuerit, in proxima Synodo sequenti procedatur.

ANNO
CHRISTI
1416.*De eodem.*

CAPUT III.

Quoniam in his, quæ in diversis juribus scripta sunt de vita & honestate clericorum contra publicos concubinos & cohabitatores mulierum, contra clericos aleatores, lusores, negotiatores, tabernarios, corifatores, indecentium vestium, colore, scissura, stragulatūra, manicarum nimia apertura & longitudine excellenti, portitores, spectaculorum vitatores, venatores, & aucupis insudantes, ludos larvarum, placita secularia, & institutiones mundanas in suis Ecclesiis tanquam in diversis sistentibus & tolerantibus, quasi totus status clericalis evidenter exorbitet: Casus occasione popularis laicalis maxime scandalizatur, & in status clericalis odium excitatur: Tamen huic sacro Concilio necesse non est contra hujusmodi exorbitantias status clericalis scandalizaturas specialia pro nunc Decreta edere, quia de his satis provisum est in iure, sub pena privationis Ecclesiarum, & dignitatum suarum, quam ex eorum negligentia demonstrantur incurere eo ipso.

Injungit præ ceteris, atque mandat omnibus & singulis Ecclesiarum prælati, superioribus & inferioribus, quatenus super his singulis annis visitent, corrigendos, absque tamen multa pecuniaria sibi imbutanda, etiam usque ad privationem beneficiorum inclusive, corrigant & puniant. Ut talium poenarum gravitate correkti culpabiles, discant a tali inordinatione ut antea abstinere, & quod ceteris præcludatur audacia consimilia perpetrandi.

TITULUS II.

De clericis non residentibus in Ecclesia vel præbenda.

CAPUT I.

Quoniam prælati quidam, innitentes magis repletionibus sacrorum, quam provisioni animarum, absentes a suis beneficiis, sub colore justitiae & processibus graves movendo compellunt in eisdem residere, & tamen, pro pecuniis, ut vel decimam vel in vita sua partem valoris reddituum, immo aliqui eorum integros fructus accipiunt, & sibi imbutant, tunc licentiam abessendi dantes, & processibus quoad personas illorum dantium relaxantes, & propter quantum talem, de simonia suspectum, postea licere reputant, quod antea suis processibus fulminabant injustum: idcirco contra tam cupidum avaritiæ hiatum hæc sancta Synodus exurgendo, sub excommunicationis & privationis Ecclesiarum, & dignitatum suarum obtentorum poenis, decernit & ordinat: Quod prælati Ecclesiastici beneficiatos suos subditos in illis beneficiis, quæ residentiam exigant personalem, & quæ alias pro congrua sustentatione illorum beneficiatorum in redditibus Ecclesiasticis sunt dotata & fundata, vel residere compellant, non accipientes pecuniam, aut, si aliqua causa rationabili dictos beneficiatos residere debentes jura permittunt absentes esse, prospiciant tunc provisio tali beneficio de regente idoneo, ut ipsam in divinis non fraudentur obsequiis. Reliqua, quæ supersunt, in

Augmentum dicti beneficii distributione Ecclesiastica provenire procurent, nihil sibi de dicti beneficii redditibus imbutando, sub pena præscripta.

ANNO
CHRISTI
1416.*De eodem.*

CAPUT II.

Licet in Parochialibus Ecclesiis, ut, recepto ordine Subdiaconatus, studendi causa, aut varia studia audire volentes per septennium, ad majores ordines, Diaconatum videlicet & Presbyteratum, non teneantur promoveri, satis sit provisum per Constitutionem felicis recordationis quondam Domini Bonifacii VIII. quæ incipit: Cum ex eo, Sexto Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 34. Ut dictorum caratorum Episcopi & superiores cum eisdem supra gratia dicta absque promotione valeant dispensare: tamen, quia tempore hujus dolorosi schismatis litterarum studia, & ex consequenti viri litterati, & in scientiis eruditi quamplurimum defecerunt: idcirco statuit & ordinat hæc sacra Synodus, quod, si qui tales curati vel etiam alii beneficiati, non vicarii, ad studendum habiles, ad studia generalia transferre se volent, studendi causa, quod locorum Ordinarii, aut eorum superiores, aut Ecclesiarum patroni, talibus ad septennium abessendi a suis beneficiis, & in studiis promovendi licentiam concedere non solum valeant, sed & teneantur. Provisio tamen, quod Ecclesiis & beneficiis talium studentium taliter medio tempore disponantur, quod divinus cultus & divinarum officia, nec non animarum cura, quæ eis convenit, nullatenus negligantur.

Si prælati superiores, aut patroni hujusmodi petitam licentiam cuiquam talium denegare præsumserint, sint hujusmodi prælati & patroni ab ingressu Ecclesiarum interditi, quousque tali absentia consenserint. Et nihilominus auctoritate hujus sacri Concilii prædicti studere volentes præfatam licentiam taliter petitam habeant eo facto.

TITULUS III.

De præbendis & dignitatibus.

CAPUT I.

Quia in Ecclesiis quibusdam, præsertim cathedralibus, & etiam quibusdam regularibus de ordine S. Benedicti, pessime servatur & inolevit consuetudo, vel potius corruptela, sic quod in eis non admittantur nisi de nobilitate aut militarium genere procreati, qui velut ex militia geniti moribus talibus & militaribus imbuti litterarum studia non frequentant, neque curant, & sic ignari remanent & idiotæ: Ex quibus tunc communiter per electionem talem qualem ad Ecclesias cathedrales hujusmodi militie dediti in prælatos promoventur, interdum vix latinum sari scientes, & actus militares tam in vestibus, quam in bellorum confectibus, & armorum insultibus, quia exercitati sunt in illis, magis prætendentes, quam quod actibus Pontificalibus, pro acquirendis, confirmandis, & pascendis animabus, & ovis sibi subiectis, se ingererent, contra jura tam divina quam humana: idcirco statuit & ordinat hoc Generale Concilium, quod in qualibet cathedrali

ANNO
CHRISTI
1116.ANNO
CHRISTI
1116.

theatrali Ecclesia non solum hujusmodi nobiles & militares, sed etiam Magistri in Theologia Doctores & graduati, vel indifferenter, vel ad certum numerum, & specialiter non minus quatuor, etiam de nobilium aut militarium genere procreati, si saltem haberi valeant, alioquin alii notabiles, graduati, ut præfertur, admittantur, dummodo alias eis canonicum quid non obstat, sub pœna privationis omnium beneficiorum obtentorum, & inhabilitationis ad obtinenda, quam contrasfacientes, contradictores & rebelles incurrant ipso facto.

Et specialiter prædicti regulares de ordine S. Benedicti, sub pœna prædicta, quoscunque alios devotos & tantæ religioni aptos indifferenter accipiant. Quia sicut Christus Salvator noster in caelestibus personarum non est acceptator, nec est apud eum differentia apud Græcum & Latinum, ita in caelesti Ecclesia militante, & singulariter in tantæ humilitatis religione & ordine, talis differentia & personarum acceptatio nullatenus esse deberet.

De eodem.

CAPUT II.

Damnabilem usum, qui in quibusdam, ut asseritur, Ecclesiis inolevit, quod videlicet quoad tractatus capitulares secretos, & alios, admittuntur interdum canonici parvi, ex maturitate annorum inhabiles, & quandoque nec in sacris ordinibus constituti, hæc sacrosancta Synodus penitus reprobat atque damnat: Mandans omnibus & singulis Ecclesiarum canonicis capitularibus, præsentibus & futuris, quia in capitulis Ecclesiarum frequentes arduissimæ super Ecclesiastica libertate seu alias spirituales causæ tractantur, quæ puerili ætati, aut his, qui, abjectis canonicatu & præbenda, convolare possunt ad nuptias, sint inconvenienter committendæ, quatenus ut antea alia idoneitate supposita nullum ipsorum canonicum ad capitulum aut tractatus capitulares admittant, nisi ad minus decimum octavum suæ ætatis annum compleverit, vel in aliquo sacro ordine ad minus subdiaconatus existat constitutus.

Quod si quis se per præcem, minarum aut cujuscuque impressionis instantiam secus adungi procuraverit, sit ille suis canonicatu & præbenda ipso facto privatus, & inhabilis ad eandem. Et secus admittentes, a perceptione fructuum singulorum de suis canonicatibus & præbendis adventantium per annum integrum sint suspensi: De eisdem proventibus in modum pœnæ Apostolicæ Cameræ responsuri.

De eodem.

CAPUT III.

Cum in quibusdam Ecclesiis statutum reperitur, ut, licet numerus canonicorum præbendorum sit satis magnus, ipsorum tamen capitularium ad satis parvum numerum sit restrictus, in finem, ut creditur, quod dicti pauci capitulares ex capitularibus proventibus uberius valeant impinguari: Statuit igitur hoc Generale Concilium, quod si canonico præbendato immatura ætas, insufficientia litteraturæ, aliaque idoneitas, aut aliud impedimentum ca-

nonicum non obstat, capitulares ejusdem collegii ipsum ad capitulum petentem admittere intra sex dies teneantur, sub pœna suspensionis a fructibus præbendarum & restitutionis dupli emolumentum, quo dictus admittendus processisset. Quod quidem duplex emolumentum contra contradictores & rebelles judicialiter talis petere, exigere & recipere potest, quocunque juramento non obstante.

Super quo præfens Concilium ex tunc prout ex tunc dispensat, immo dictum juramentum cassat, & annullat.

Ætatem aut etiam idoneitatem personæ a capitularibus tractatibus non repellendo, decrevit hæc Synodus, sicut in ordine presbyteratus Constitutionibus felicis recordationis quondam Domini Clementis V. ubi determinatur, quod Subdiaconus potest habere vocem in capitulo, & conceditur sibi, quod in decimo octavo anno ad subdiaconatum potest promoveri, ut in Clementinis lib. I. tit. VI. de ætate & qualitate præficiendorum cap. II. & seq. Et aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque.

De eodem.

CAPUT IV.

Quoniam ex quadam disuetudine aut corruptela canonici præbendati & capitulares in Ecclesiis residentes, fructus & redditus absentium canonicorum, & propter absentiam suam suspensorum, inter se dividunt, sibi retinent, & imbuunt: idcirco decernit hoc sacrum Concilium, quod præbendæ ejusdem Ecclesiæ, quæ communiter capitularibus distribui consueverunt, singulis annis in qualibet divisione æqualiter dividantur.

Quod si tunc aliquos absentes aut etiam præfentes suspensos esse contingat, talium suspensionum fructus aut in augmentum præbendarum, vel saltem in utilitatem Ecclesiæ convertantur, ne quomodolibet imbuantur.

Quod si secus actum fuerit, imbuentes & recipientes ad restitutionem faciendam Ecclesiæ per Ordinarium compellantur Ecclesiasticam per censuram.

De eodem.

CAPUT V.

Quia quædam Ecclesiæ certa bona, redditus, & proventus ab aliis ejusdem Ecclesiæ bonis, redditibus, & proventibus segregarunt, illa tanquam senioribus & capitularibus, secundum quod diutius vixerunt, applicanda, quæ aliqui oblegia, aliqui fercula, quidam supplementa, & alii officia, & ceteri fœda claustralia vocant: Unde fit, quod in eadem Ecclesia unus præbendatus, secundum quod diutius vixit, mille florenos, alter junior, & interdum in capitulo novellus vix decem florenos habeat annuatim de præbenda: & ob hoc, ut ad capitulum promoveri nequeant juniores, seu avaritia, quæ temporaria vetustate juvenescit, interdum impedimenta plurima parat: idcirco hoc sacrum Concilium decernit, definit & ordonat, omnes præbendas saltem ejusdem Ecclesiæ canonicis capitularibus de paritate esse debere æquales. Nisi, sicut in quibusdam Ecclesiis ob-

ANNO CHRISTI 1416.

ANNO CHRISTI 1416.

servatur, ex sua institutione primava diversimodis dividuntur, & fundatione inaequales.

Castas & irritat, & annullat segregationes supradictas. Liceatque junioribus canonicis, saltem capitularibus, taliter damnificatis, & per tam iniquam distributionem defraudatis, nisi seniores cum junioribus omnia ejusdem Ecclesiae de uno anno provepientia singulis exponant dividenda, a die praesentis Constitutionis ablata, & taliter eis abstracta, aut saltem in posterum, quod abest, abstrahenda, repetere, & etiam judicialiter exigere cum damnis & interesse: quocumque juramento per tales juniores non obstante: Super quo haec sancta Synodus ex nunc prout ex tunc dispensat tanquam inique & fraudolenter extorto.

TITULUS IV.

De concessione prebendarum & Ecclesia non vacantis.

CAPUT UNUM.

Cum nonnulli non per verum ostium aut rectam viam praebendas, Ecclesias & cetera beneficia Ecclesiastica ingredi contententes, antiquorum & aetate provectorum, & quorundam divitum, qui etiam longis temporibus beneficia sua Ecclesiastica pacifica possederunt, eadem beneficia impetrent, aut actiones apertas reportent, ut in vim compositionis a divitibus vexari timentibus pecunias valeant extorquere, aut liti pendencias erga senes possessores procurare, in finem, ut ipsis decedentibus ad hujusmodi beneficia valeant surrogari: ideo haec sancta Synodus, volens tam nefandis astutiis & malis adventionibus obviare, disponit, & ordinando decernit: Quod, quicumque hactenus Ecclesiasticum beneficium Apostolico vel ordinario titulo questum per triennium pacifice & quiete possedit, aut quem in futurum taliter per ingressum canonicum, Apostolicum vel ordinarium per triennium possidere contingat, ille eo facto talem titulum quoad formam conventionis in illo beneficio, & tam justum acquirat, ut nequaquam etiam super eo postea per quemquam impeti, citari valeat, aut vexari. Et si sit processus talis eo facto nihili, nulliusque roboris vel momenti. Nisi talis possidens seipsum fecit inhabilem, aut postmodum taliter excedat, quod ex magnitudine criminis notorie perpetrati clare probari valeat, quod suo beneficio privari deberet, aut in futurum inhabilitaret semetipsum.

TITULUS V.

De his, quae sunt a majore parte capituli.

CAPUT UNUM.

In quibusdam Ecclesiarum capitulis, sine urgente causa, nec vera ratione, immo contra jurisdictionis dispositionem dicitur observari, quod unus duo, vel interdum plures, & tamen respectu aliorum paucissimi vel pauciores, sua contradictione impedire possint ea, quae per majorem & forsitan saniores partem capitularium concluduntur, statuit & ordinat hoc Generale Concilium, hujusmodi observantiam & consuetudinem, quae potius corruptela dicenda est, cum praefatis contradictionibus, si

Concil. General. Tom. XXVIII.

evidentem habeant rationem, cassari et annullari, nec non praesenti Constitutione cassat et annullat, immo tales temere contradicentes a voce capitulari, et a fructibus suarum praebendarum eximit, prout ex tunc praesenti Constitutione tandem suspendit, quousque a sua temeritate cessando, resipiscant.

TITULUS VI.

Ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conserventur.

CAPUT UNUM.

Cum sectiones & divisiones beneficiorum canonicis institutionibus sint inimicae, ideo haec sancta Synodus decernit & ordinat, districtius inhibendo, ne hujusmodi sectiones aut divisiones ut antea fiant.

Immo nec summus Pontifex de istis sine consilio sacri Concilii Generalis habet potestatem.

TITULUS VII.

De rebus Ecclesiae alienandis, vel non.

CAPUT UNUM.

Auctoritate hujus sacri Concilii, accedente ad hoc consilio & assensu Serenissimi Principis, Domini Sigismundi, Romanorum & Hungariae Regis semper Augusti, cassantur & annihilantur omnes et singulae impignorationes, per Ecclesiarum et Monasteriorum praelatos sine consensu capitulorum et conventuum suorum a receptione aut ad certum tempus factae, si saltem ex talibus capitalibus summa appareat perfoluta.

Alioquin fructibus computatis in sortem, vel impignorata calici usque ad solutionem sortis completam apud impignorantem remaneant, aut saltem praelatus vel ejus Ecclesia seu Monasterium, soluto quod solvendum restat, bona hujusmodi ad praelatum, Ecclesiam aut monasterium libere recipiant, ac eis utantur, sicut ante.

TITULUS VIII.

De testamentis & ultimis voluntatibus.

CAPUT UNUM.

Quia in quibusdam mundi partibus contra cleri libertatem gravissimae servitutis inductiva, damnabilisque involuit corruptela, quod Ecclesiastici Praelati, immo, quod detestabilis est, laici Ecclesiarum & beneficiorum Patroni, advocati vel defensores, decedentium clericorum bona, qualitercumque etiam testata, vel etiam, si ab intestato decedant, recipiunt, suisque usus imbuunt, nihil Ecclesiis & beneficiis ac pro augmento divini cultus, nec non pauperibus successoribus relinquentes, debita contraeta non solventes, immo taliter, & ad extremum domus illorum expoliantes, ut nec funerals officia, Christiano homini debita & consueta, possint peragi quovis modo: immo quod deterius est, quaedam possessa haereditaria bona in praedictum & gravamen haereditario auferre non formidant: Contra hos, in manu potenti & brachio extenso, tanquam Christi & Ec-

ANNO
CHRISTI
1116.

*Ecclesiam Dei spoliatores & praeones agrorum
divini depopulatores, exurgens hoc Generale
Concilium decernit & ordinat, omnes & sin-
gulos Ecclesiasticos praelatos, ac etiam laicos,
talia, ut praefertur, attentantes & praefumen-
tes, excommunicationis sententiam incurere
ipso facto, & a Christi fidelibus arctius evi-
tandos.*

*Et si Ecclesiasticus praelatus in huiusmodi
excommunicationem perliterit per sex menses,
animo; quod absit, indurato, sua Ecclesiasti-
ca dignitate, Ecclesia videlicet & Monasterio
sit privatus, & inhabilis ad eadem.*

*Laici vero talia committentes aut committi
procurantes, eo ipso a jure patronatus, advoca-
tiae seu defensionis cadunt. Nihilominus eo-
rum terra, & loca quolibet Ecclesiastico sunt
interdictio subjecta. Et nisi satisfecerint de com-
missis, ipsi decedentibus Ecclesiastica careant
sepultura.*

TITULUS IX.

De decimis, primitiis & oblationibus.

CAPUT UNUM.

*Cum inter Ecclesiasticos praelatos, Ecclesias,
monasteria, prioratus & conventus, habentes
aut habentia auctoritate Apostolica & ordina-
ria Ecclesias quasdam incorporatas ex una,
& suos curatos Rectores & perpetuos vicarios
ex altera partibus, frequentius lites moventur
& contentiones insurgunt super decimis, no-
valium prius iocutorum: juribus & sanctorum
Patrum decretis inhærendo hoc Generale Con-
cilium inter dictas partes ordinat, disponit &
declarat.*

TITULUS X.

De statu monachorum & aliorum religiosorum.

CAPUT I.

*Quoniam uniuscujusque professionis regulae a
sanctis Patribus saluberrime ordinatae sunt, in
quacumque religione, pro conservatione status
regularis, & specialiter trium substantialium
cujuscumque religionis, quae sunt obedientia,
continentia & paupertas: idcirco hoc sacrum
Concilium primo & ante omnia sub poena A-
postolicae excommunicationis & suspensionis or-
dinat & decernit, quod quilibet religio &
quilibet ordo regulam sui ordinis, aut prima-
riam, aut saltem secundum subsequens sancto-
rum Patrum moderamen, salvis tamen tribus
substantialibus praedictis & absque laxatione aut
remissione eorundem postmodum deliberative
decretam, servet & continet.*

*Et quod non servantes huiusmodi regulam,
praesertim contra tria substantialia praedicta,
aut aliquod eorum, temere vivendo, ultra poe-
nas praedictas, etiam usque ad poenas carceris
inclusive, si id delicti qualitas exegerit, puni-
antur & corrigantur. Ut atrocitas poenae sit
delinquentibus ad medietatem, & ceteris similia
devitandi ad exemplum.*

*Et si in aliquibus monasteriis aut conventi-
bus alias non habeantur huiusmodi scriptae regu-
lae, aut habitae in absum sint deductae: huius-
modi regulas infra sex mensium spatium ha-
bere sibi, & habitae infra idem spatium sub
poenis praedictis districtius, effectualius, obser-
vare procurent.*

De ordines.

CAP. II.

ANNO
CHRISTI
1116.

*Cum abdicatio proprietatis ita monasticæ pro-
fessionis & regulae sit annexa, quod nec sum-
mus Pontifex contra eandem valeat dispensare:
nihilominus tamen quamplures regulares perso-
nas utriusque sexus, & quasi indifferenter om-
nes, paucis dumtaxat exceptis, salutis suae im-
memores, interdum ante ingressum religionis
& quandoque post, pecunia sibi indolente
congregata, vel recepta ab amicis & parenti-
bus, nec non jura, possessiones, redditus, pen-
siones, portiones, praebendas, animalia, & alia
bona emerunt, seu emi fecerunt & procura-
runt, proprio & saepe nomine alieno multos
contractus tanquam negotiatores exerceant, pecu-
nias inde acquisitas, vel alias unbecumque
provenientes ad libitum propriam voluntatis ex-
pendunt, quamplures quoque huiusmodi pecu-
niam & alia praedicta contra seipsum & volun-
tatem superiorum suorum occulte vel illicite
tenent, in suarum pericula animarum.*

*Quorum praesertim & occasione, ex tunc ve-
stitum emant, claustralia loca ad placitum de-
serunt, mansiones sibi seorsim procurant, vi-
dium & potum singularem extra conventualem
locum sibi disponunt, vel in mensa communi
in praesentia pauperum fratrum aut sororum
eadem scandalose consumunt, reliquis fratri-
bus aut sororibus, similia non habentibus,
magnam egestatem cum amaritudine animi pa-
tientibus.*

*Ex quibus surgunt invidias, detractiones, ran-
cores, scandala, applausiones, commedationes,
inobedientia, incontinentia, aliaque infinita
exorbitantiae regularis disciplinae.*

*Allegantes, se posse huiusmodi abusus dete-
stabilis, de licentia & indultu superiorum
talibus consentientium, aut talia dissimu-
lantium, licite exercere.*

*Cum ergo huiusmodi pestiferas abusiones in
totius regularis observantiae gravem iacturam
vergere dignoscantur: ideo hoc sacra Synodus
omnibus Praelatis et superioribus regimini-
bus, omnium religiosorum locorum praesidentibus,
sub poena privationis praelaturarum, dignita-
tum, officiorum, administrationum omnium,
tam spiritualium, quam secularium, injungit:
Quod talia de cetero nequaquam indulgeant,
eis consentiant, vel ea permittant, sed potius
subditis suis in virtute sanctae obedientiae, et
sub poena carceris, Apostolicae excommunica-
tionis et suspensionis, similia attentantibus,
aut ab eisdem desistere nolentibus, firmiter et
perpetuo inhi-beant: Huiusmodi transgressores,
tam superiores quam subditos, primo, secun-
do, tertio, per uniuscujusque immediatum
superiorem excommunicationis poena praestata
irremissibiliter puniendo. Constitutionibus, con-
suetudinibus, litteris, pactis, promissionibus,
ac aliis etiam gratis Apostolicis non obstantibus
quibuscumque.*

*Mandat insuper eadem Synodus, quod quilibet
regularis persona, utriusque sexus, omnia bona tam
mobilia quam immobilia, sub
quocumque colore, vel ex cujuscumque licen-
tia de facto habita, possessa, vel habitas in-
dustriae acquisita, teneatur sub praescripta poe-
na infra triduum post requisitionem in manus
superiorum suorum integre ac fideliter assigna-
re.*

ANNO
CHRISTI
1116.

re. Qui ipse & aliis subditis de talibus bonis, ac communi substantia monasterii aut conventus, concessit sub penis prescriptis in vita & vestitu, & omnibus necessariis, secundum unicuiusque loci regularis exigentiam, facultatum ac personarum, loci & patrie qualitates, fideliter providere, pecuniari & aliorum venditum pro pecuniis ultra vitum & amictus necessitatem distributione semper exclusa & penitus interdicta.

Negligentes etiam & remissi per suos superiores abique misericordia puniendi.

De eodem.

CAPUT III.

Quia in diversis ordinibus negligens intermissio congregationum capitularium, quibus visitanda, corrigenda, & emendanda quamplurima existunt pratermissa, facta est: ideo ordinat & decernit hæc sacra Synodus, quod tales religiosorum ordines, qui, ut pratermittitur, suas conventiones capitulares pratermiserunt, capitula sua & conventiones prædictas, vel secundum regna, regiones aut provincias distinctas aut distinctas, ut antea secundum modum aut observantiam suæ regulæ institutionis servent & teneant: ibidem accusanda accusent, inquirenda inquirent, visitanda visitent, & corrigant corrigenda.

Quod utique Prælati monasteriorum & conventuum majores facere teneantur, sub pena privationis dignitatis, officii & administrationis, eis, ex facta eorum negligentia, in proxima Synodo, vel generali vel provinciali, inquirenda.

De eodem.

CAPUT IV.

Quandoquidem contra sublimitatem obedientie in diversis religionibus & ordinibus rebellis humana temeritas, jugum Domini, quod sua professione suscepit, conans abjicere, plures exemptiones communes & personales adinvenit, quibus ille ab istius superioris sui, illud monasterium ab alterius obedientia, exemptus seu exemptum erat: Pluresque Prælati, Principes, Barones & nobiles, ex impetrato privilegio, ut asserunt, contra sanctorum religiosorum Prælatorum & superiorum voluntatem & assensum, regulares & religiosos in suis servitiis ut cappellanos tenuerunt, & sub stipendio sustentaverunt & fovenerunt: Eam in finem, ne tanta inobediens vitium, ut antea, tam periculose succederet, sed quo magis in omni religione & ordine cætenalis & dependens ordinata obedientia secundum sui institutionem primævam, & quod omnis religiosus sub sui superioris religionis obedientia, ut debitum & saluti accommodatum est, conservetur: Hoc sacrum Concilium omnes & singulas in statu regularium exemptiones, communes & personales, ac omnia & singula hujusmodi privilegia, post Constitutionem felicis recordationis quondam dicti Innocentii 4. que incipit: Volentes: Sexto Decretali. lib. 5. tit. 7. cap. 2. qualitercumque factas aut concessas, cassas, irritas & annullas. Possuntque amplius talia quomodolibet concedendi, omnibus Ecclesiarum prælati, immo & summo Pontifici, nisi ex urgentissima causa Concilii Generalis. Tom. XXVIII.

sa, & ex consilio Generali Concilii fiat, sit penitus interdicta.

Per hæc tamen hæc Synodus nullius ordinis approbati exemptionem, ab ordinaria jurisdictione Prælatorum Ecclesiasticorum & secularium prius factam, & secundum formam præfate Constitutionis limitatam, tollere, aut ei præjudicare intendit quovis modo.

De eodem.

CAPUT V.

Quia simoniaca cupiditatis vitium in sacris religionibus & statu regularium, qui ex voto, quo propriis labiis distinguuntur, profiteri solent paupertatem, Ecclesiam sanctam Dei maxime scandalizat, quamplurimaque sunt monasteria & conventus utriusque sexus hominum, qui, ut de parte taceamus precante, personarum sub pacto simoniaco nedum occulte solum, sed & publice receperunt, sub tali tantaque continuatione, ut apud eos perniciosissima vitia maris & feminis videant: Quidam etiam receptatores aut receptantes personarum religiosarum, suas nequicias palliantes, & excusationes querentes in peccatis, ipsis recipiendis dicant libenter: Vobis pare, propter Deum, gratis ex caritate & sine pacto, concedimus ordinis nostri societatem in spiritualibus; Sed quia pauperes cæcibus, provideatis vobis taliter de necessariis, ut de illis vos sustentare valeamus, in eo simoniacam illam occultantes pravitatem: ideo hæc sacrosancta Synodus, volens, in quantum potest, hujusmodi vitium specialiter in statu regularium, cum omnibus talibus similibus suis cautelis totaliter exterminare, statuit, disponit, ordinat, districte inhihendo, ne ut antea quisquam religiosus aut religiosa, cuiuscumque monasterii, conventus aut regule fuerit, sub pacto implicito vel explicito, aut pretio pecuniario, aut cuiuscumque rei utilis, ut antea quovismodo recipiatur, seu admittatur.

Quod si qui aut quis ut antea in contrarium fecerit aut fecerint, quidquam taliter ex pacto recipiendo, vel dando, sint personarum tam dantes quam recipientes eo facto excommunicate, Monasteriaque & Conventus Ecclesiastico suppositi & supposita interdicta, tandem, donec a solo summo Pontifice absolutionis & dispensationis gratiam, etiam post restituta pretia, meruerint obtinere.

Et quia quasi totus religiosorum cæcus utriusque sexus hujusmodi vitio existit maculatus, tantæque multitudini nec non immerito sit compatiendum gratiose: ideo hæc sacra Synodus, ordinata cautela futurorum, de præteritis & commissis delictis post confessionem criminis misericorditer fore ab immediato superiore dispensandum, ex nunc prout ex tunc præfate Constitutione decernit.

De eodem.

CAPUT VI.

Exposito nobis, quomodo quidam, in ordinibus secundum regulam lenioribus constituti, satagent & procurant secum ad ordines secundum regulam arduiores per sedem Apostolicam dispensari: Quamlibet, narrando verbis multa, simulatam præcedant sanctitatem & simplicitatem

ANNO
CHRISTI
1116.

ANNO
CHRISTI
1116.

talem orium, interfectus tamen lupi rapaces existentes, ordines, velam orium, quorum Monasteriorum illorum. Quorum aliqua de facto sub regala diaboli degunt, vanitati deserviunt, & irregularitatem permittunt. Cuius occasione occidit, ut in eadem ad Abbates & alios priores & majores illorum ordinum, ad quos ingredientes dispensant, magis irregulariter viventes, accedant, admitti petentes. Qui etiam, ut fortur, sub tali conditione admittuntur, & sub juratoria cautione, quod nequam aliquam prebendam aut conventualem portionem, seu introitum capitularem equitarent aut exigant. Quibus sic stantibus, non post modica tempora dantur eis illorum superiorum litteris licentiarum abesse a suis Monasteriis & Conventibus, & regendi Ecclesias parochiales. Ut de professis, monachis & regularibus, qui monasticam vitam voverunt, sicut quasi clerici seculares, habitum rejiciunt, per mundumque vagantes ut dyaboli.

Volens igitur hoc sacrum Concilium de tantis abusionibus, vagitate & vanitate, modis omnibus providere, statuit decernit & ordinat, quod Abbates & majores Monasteriorum & Conventuum, si hujusmodi dispensatores vagos & vanos velint admittere, eos pure & simpliciter propter Deum, & sine hujusmodi pacto vel juramento admittant, in suis Monasteriis & Conventibus standi & perpetuo permanendi, sub pena privationis dignitatum, officiorum, & administrationum suarum.

Quod si hujusmodi dispensationis impetrator postea extravagari, aut ad instar secularium clericorum aut sacerdotum curam plebis, regula sui ordinis pretermittit, gerere reperitur: Locorum Ordinarii tales ut apostatas captivare, & superioribus sui primi ordinis captivos presentare, tanquam perpetuo incarcerandos tenentur: Cuiuscuque licentia data, aut etiam dispensatione obtenta vel obtinenda non obstant.

De eodem.

CAPUT VII.

Insuper prohibet hanc sacrosancta Synodus monachis & religiosis, aut etiam canonicis regularibus, quod Ecclesias parochiales seculares, extra terminos suorum Monasteriorum existentes, nec per institutionem perpetuam, nec per commendam regant quovis modo: Aut etiam judicia causarum inter personas seculares non exercent aut servent. Prout quidam se ad hoc privilegium assument. Quis & hujusmodi regimen & exercitium judiciale dissolutioni, vagationi, & cupiditati, contra essentialia religionis, videlicet continentiam & paupertatem, auditum prebet & exhibet.

Et inconveniens est, quod multis curandis plebibus preficiatur ut pastor aut iudex, qui ex assumta religionis officio custodiam unius duntaxat gerere debet.

Quod si Abbates & ordines superiores, proficiendo suos monachos aut fratres, secus fecerint, per se aut per alios suos monachos vel fratres eorum nominibus iudicium contentiosum inter seculares exercere presumptur, nec post trinam canonicam monitionem premissam presumpta & attentata revocaverint: in proxima Synodo sequenti accusati & convicti, ab omni administratione suarum dignita-

tum & officiorum suspendantur tamdiu, donec a sua temeritate resipiscant.

Quod si facere non curaverint, contra eos usque ad privationem inclusive procedatur.

De eodem.

CAPUT VIII.

Sicut hujus dolorosi schismatis tempore Ecclesie sancta Dei primitus in duas obedientias usque ad tempus Concilii Pisani, & ex tunc usque modo in tres obedientias divisa fuit; ita & quasi omnium religionum ordines, Monasteria & Conventus inter se & ab invicem divisi & divisa fuerunt, sic, quod isti, qui fuerunt de una obedientia, alios superiores, quam alii, de alia obedientia, recognoverunt, varietate & diversa, alia perpetua, alia temporalia privilegia, gratias Apostolicas & exemptiones impetrarunt: In nullo tamen, nec Pisano, nec presenti Concilio determinatum remaneret, quis presidentium illarum trium obedientiarum noquam fuerit verus Pontifex: Cuius occasione in ordinibus & religionibus predictis, per Dei gratiam nunc unitis, & completius univertis, multorum conscientiarum dubia remaneret, & scrupulos perplexos incidere, quos privilegia & gratias Apostolicas, taliter diversa ac diversas, imitari aut servare deberent, cum sine nota diversitatis, & illa & ista, aut istas & illas imitari aut servari non possint: Idcirco pro dictarum religionum & prioratorum ordinum magis charitativa unione, & omnium conscientiarum servatione, hanc sacra Synodus omnia & singula hujusmodi privilegia, exemptiones aut gratias Apostolicas, a tempore inchoati schismatis eisdem religionibus & ordinibus, sive sint communia, sive personalia, communes vel personales, concessa vel concessas, quarum tenores habet pro sufficienter expressis, revocat, irritat, cassat & annihilat.

Veruntamen si aliquis ex premissis pro bono statu ordinis & religionis predictorum, nec non sine acceptatione personarum, sive rationali equalitate institutus videatur: apud futurum unicum & verum summum Pontificem hanc Synodus intercedet, ut eodem unius obedientie, sed indifferenter omnibus nunc unitis religiosis hujusmodi privilegia concedere velit gratiose. Ut ipsi per unitatem Ecclesie inter se abque omni diversitate uniti altissimo cum suarum conscientiarum puritate eo confidentius valeant famulari.

De eodem.

CAPUT IX.

Cum scriptum sit: Un soli, quis, si ceciderit, non habebit sublevantem: ideo decernit & ordinat hanc sacra Synodus, quod Abbates, & religiosi, domos, preposituras aut prioratus, subditas aut subditos, per totum monachum aut religiosum non regant aut regi procurant. Sed, si reditus & proventus pro duobus non sufficiant, servetur in hoc Constitutio salutaris recordationis quondam Domini Clementis V. que incipit. Attendentes, Clementis. lib. 3. tit. 10. cap. 2. Quis utique soli divinum officium

ANNO
CHRISTI
1516.

cliam regere non valent: Testimonium bonum & laudabilem vitam ex defectu fecerunt non habent. Et, quod forte desertus est, soli contra religionem continentiam libidini carnis & luxuriam libenter vacant: Et forsitan in aliis delinquant, quae monasticam dedecent honestatem.

Quod si Abbas aut quicumque religiosus contrarium aut locus facere presumpserit, Ordinarius loci tam superiorem quam subditum per censuram Ecclesiasticam compescat, etiam utque ad incarcerationem inclusive, si aliter saltem compescere nequeat: Exemptione quacumque non obstante.

De eodem.

CAPUT X.

Quis in ordinibus & religionibus uniformitas, humilitatis & vere obedientis imago quamplurimum accommodata, est instructiva, sic, quod difformitas clericorum inobedientis & scandalo locum praebet. Ideo haec sacrosancta Synodus obviando illi ambitioni, qua in diversis ordinibus, contra ordinem Sancti Benedicti, quidam Abbates, spiritu, ut traditur, superbia inflati, se Apostolico privilegio procurarunt insula, baculo pastoralis, anulo & sandaliis, toto ultra ceteros exaltari, huiusmodi privilegia totaliter revocant, cassant, irritant & annihilant. Ut antiqua, sancta, sincerique uniformitas in ordinibus ab olim servata, ut scilicet differentia non sit, secundum doctrinam Salvatoris, inter recumbentem, & eum qui ministrat, restitueretur.

Neutrum tamen Abbatibus ordinis Sancti Benedicti, qui antiquissimis temporibus huiusmodi prerogativa gaudebant, generari praedictum per hoc intendit Synodus sacrosancta.

De eodem.

CAPUT XI.

Quoniam fratres ordinum mendicantium ex sui institutione inter ceteros religiosos expresse proficiunt paupertatem, ita ut nihil nec in communi, nec in speciali debeat in modum proprietatis possidere: Idcirco haec sancta Synodus districte inhibet, ne huiusmodi ordines & ordinum conventus, ac etiam personae singulares eorundem ordinum, ut antea possessiones & proprietates immobilium bonorum, quae plurimum eorum habere videntur, aliquatenus habeant, per se vel per alios. Sed si habeant, vendant, pretioque secundum vitam Apostolicam ante pedes superiorum ponant unicuique prout opus sibi erit, distribuenda, demerant in vitam & amicum. Pensiones quoque ad receptionem, quae usurariae, vel de usura sunt suspectae, vel etiam in perpetuum, nullatenus enumerent: Distincte receptione, nisi quid de his sancta determinabit Ecclesia, in publicis sermonibus tanquam licitas non canoneant; Sed secundum sui institutionis regulas pure de elemosynis, & de his in communi vivant.

Quod si fecerit facere aut attestare presumpserit, poterit locorum Ordinarius, terna tamen canonica monitione praemissa, per debita intervalla facta, taliter reus, velut proprietarius interdicere officia predicandi, confessiones au-

diandi, terminos suos visitandi, & eos alias per Ecclesiasticam censuram coercere: Privilegio Apostolico & alio quocumque non obstante.

ANNO
CHRISTI
1516.*De eodem.*

CAPUT XII.

Multorum querela Curatorum ad hoc sacrum Concilium deducta, qualiter fratres ordinum mendicantium limites Apostolici privilegii eis dati per Clementinam, Clementinar. lib. 3. tit. 7. de sepulturis cap. 2. multipliciter excedant: Sic quod superiores dictorum fratrum non eo modo, sicut deberent, sed in scriptis, immo interdum nomine non expresso, Ordinarius locorum suos terminarios, ut plurimum idiotas, & interdum minus quam presbyteri curati scientes, praesentant: Praesentati, soli absque socio per parochias velut vagi transcurrunt, absolutiones suas, ultra curatorum efficaciores, tanquam Apostolica auctoritate concessas, praedicant saepius: Quod in casibus eis non commissis absolvent, pecuniaria etiam passione procedente aut interveniente: Decedentibus & testari volentibus secretius ingerunt, sibi & non Curatis legari, & apud suos conventus sepeliri: Quibus omnibus secretius ingessis & practicatis, canonicam ipsis curatis non exhibent portio-

nem, in dictorum Curatorum multiplex praedictum & gravamen. Volens igitur haec sacra Synodus tanto abusu, in quantum potest, obviare, omnia & singula privilegia, post dictam Constitutionem in praedictum Curatorum per praefatos fratres quomodolibet impetrata, revocat, irritat, totaliter cassat & annihilat. Expressius inhibendo, ne limites dictae Constitutionis, nec non ejusdem Domini Clementis, Clementinar. lib. 5. titulo 7. De privilegiis, cap. 1. & aliorum statutorum terminos, verbo vel facto, publice vel occulte, directe vel indirecte excedant quovis modo.

Quod si forte facere presumpserint, a locorum Ordinariis per censuram Ecclesiasticam compescantur: Quocumque privilegio Apostolico, aut quovis alio, impetrato seu impetrando, non obstante.

De eodem.

CAPUT XIII.

Quis sub colore tertiae regulae Beati Francisci, ex conventu fratrum Minorum, quamplures personae utriusque sexus scapularia deportare videntur, ac si ipsorum vivendi modus distincta foret religio, & ab aliis separata: Huiusmodique personae in illo habitu operibus interdum indecentibus & muliebribus se ingerunt, in dedecus sacrae religionis vergentibus, ex quibus inter seculares plurima scandala videntur exoriri: Quaedam etiam personae tales, continentiam, obedientiam & paupertatem promittunt, & tamen in sylvis & plebibus commorantes, cum alias ad laborandum aptae forent, de elemosynis in praedictum pauperum & miserabilium personarum vivunt: Beggardis, Begatis, quae Sancti omnes dicuntur, haeresi valde suspectis, se eis conversando ingerunt: Ipsorum ipsarumque sectas & haereses, ut timendum est, ius tali habitu & specie occultant sumo.

ANNO
CHRISTI
1116.

Sancti: hinc hinc hanc sancta Synodus distri-
ctius inhibet, sub excommunicationis poena, ne
hujusmodi personae, sub tertia regula, hujus-
modi secularia ut antea deserant: sed in
conversations & statu se aliis honestis civibus,
sub observantia dictae regule, quam praclarus
quidam modus vivendi est, tanquam regula,
conformem pensent.

Et omnino non liceat dictorum fratrum su-
perioribus sub tali habitu quascunque personas
extra loca sacra sui ordinis quomodolibet as-
sumere, sub poena praescripta. Quam quidem po-
enam locorum Ordinarii, tam contra dantes, quam
contra recipientes hujusmodi distinctum habi-
tum, scapularia & professionem, procedant &
procedi faciant, Ecclesiasticam per censuram:
Apostolico vel alio quocunque privilegio, &
aliquatenus non obstantibus.

De eodem.

CAPUT XIV.

Decernit insuper haec Synodus, quod amplius
nullus monachus aut frater per campos extra
septia sui Monasterii equitando vel currendo
vagari permittatur absque sui superioris licen-
tia, litteratorie & ex legitima causa sibi con-
cessa, aut habitu relicto vel saltim sub aliis
vestibus secularibus occultato.

Quod si quis secus repertus fuerit, & in pra-
missis culpabilis, poterit ille per locorum Or-
dinarium licite arrestari, teneri, captivari &
incarcerari tamdiu, quousque talem inobedi-
entiam suam luat poena concedenti. Nisi suus Ab-
bas aut superior ipsum postulet, aut repetat,
& promittat sibi data, talem secundum regu-
lam sui ordinis velle corrigere & punire. Et
ex tunc istum extravagum monachum aut fra-
trem suo Abbati aut superiori Ordinarius te-
nebitur presentare corrigendum: Privilegiis,
exemptionibus, & aliis indultis in contrarium
facientibus non obstantibus quibuscunque.

De eodem.

CAPUT XV.

Quia contra canonicam sanctamque electio-
nem, qua superiores Officiales & Generales,
& ministri in ordinibus mendicantium ab olim
assumi consueverunt, certae definitiones capitu-
lorum generalium factae feruntur: ideo declarat
hoc sacrum Concilium, quod omnia & singu-
la officia & ministeria, praesidentisque dicto-
rum ordinum, ab olim per viam electionis
consueti distribui, nisi per justam, veram &
canonicam electionem distribuantur, sicut ab
olim in eisdem ordinibus factum esse dignoscitur.

Quod si quid secus per quem actum fuerit,
sit hoc irritum ipso facto: quascunque dispen-
satione, indulgentia aut concessione non ob-
stante.

De eodem.

CAPUT XVI.

Ordinat quoque & statuit eadem sancta Sy-
nodus, quod, cum dictorum fratrum mendican-
tium generalia capitula celebrantur, generales
ministri, seu rectores dictorum ordinum, qui,
secundum formam suarum Constitutionum &

observantiarum, libent de functionibus, & ca-
pitula de negligentis, commissionibus, & omis-
sionibus, suam culpam dicere, & veniam pe-
tere, in eo actu quo sigilla resignant, etiam
officia eorum resignasse confitentur: Et quod
tunc capitulum ad electionem prioris, vel al-
terius generalis ministri aut rectoris canonice
procedat, secundum quod videbitur expedire.

De eodem.

CAPUT XVII.

Statuit insuper & decernit haec Synodus,
quod generales ministri & rectores dictorum
ordinum, seu etiam Provinciales provinciarum,
nullatenus pretextu cujuscunque litterae & gratiae
praesument a provinciis aut fratribus quibuscun-
que sibi subditis exigere pecuniam, vel aliam
rem quatenusque sic quod nec pro scriptura,
aut sigillo litterarum quidquam recipiant, sub
excommunicationis poena. Quam contra faciens
incurrat ipso facto. A qua etiam absolvi non
possit nisi per Romanum Pontificem, praeter-
quam in mortis articulo. Quam non curans,
si postea non absolutus celebraret, divinis se
ingerens, & ex consequenti irregularitatem in-
curreret, sit eo ipso suo privatus officio. Li-
ceatque fratribus dictorum ordinum capitulum
vel generale vel provinciale celebrare, & ibidem
alium eligere in locum supradicti.

De eodem.

CAPUT XVIII.

Ut in tam humili religiosorum ordinum vi-
delicet Mendicantium statu reserari valeat am-
bitio dominandi: decernit haec sancta Synodus,
quod nullus Provincialis, si magister in Theo-
logia fuerit, ultra sex annos, si vero lector,
aut alter venerabilis frater non gradus fuerit,
ultra tres annos, in officio provincialatus
remanere debeat. Sed dictis annis elapsis alii
in eorum loca eligantur.

Et modis omnibus Magistri in Theologia,
dummodo alii sint idonei, praeserventur.

Et quod singulis annis sua provincialia ca-
pitula celebrent, dispensatione quacunque non
obstante. Nisi pro tunc Generale totius Eccle-
siae Concilium contingat celebrari.

De eodem, & specialiter de Monialibus.

CAPUT XIX.

Cum proprietates paupertati, quam religio
sancta profectur, sit adversa & totaliter inimi-
ca, mendicantique per fragilitatem sexus apud
sanctimoniales virgines sit non immerito dete-
standa: Unde factum est, quod monasteria
& claustra Monialium, ultra suos redditus, quos
possident atque tenent in communi plures vir-
gines, professionis suae regulam habentem occi-
piendo, & non bene, permiserunt, redditibus
parentum, aut consanguineorum ad dies viam
comparatis, dotatis & deputatis, virgines in-
gressiones ut propriis uti & gaudere, contra
essentialem ordinem & observantiam regularem;
Ordinat igitur & decernit haec sacra Synodus,
lata sententia, quam contra facientes incur-
rant ipso facto, prohibendo districtius, ne ut
antea

ANNO
CHRISTI
1116.

omnes ad quoscunque monasterium aut clau-
strum quoscunque sanctimonialis virgo recipitur
aut admittatur, nisi illa cum aliis de com-
munibus proventibus aut redditibus dicti mona-
sterii aut claustrum sine egestate nimis aut mon-
dicitate inhonesta valeat sustentari.

Si quis ultra hoc fillam, sororem, consan-
guineam, nepotem, vel amitam, ad monaste-
rium aut claustrum sanctimonialium recipi vo-
luerit, ille liberaliter, sine omni pacto aut
conditione verborum praviis, in fixis rediti-
bus provideat monasterio vel claustrum in com-
muni de tanto, ut ipsa cum ceteris de commu-
ni vivere valeat, & quod non habita proprie-
tate non cogatur egere, & victum & amictum
turpiter acquirere: Sicut heu! quamplurimas,
tali necessitate forsitan impulsæ, facere consu-
verunt.

De eodem.

CAPUT XX.

Quoniam sexus muliebris ex sua fragilitate
carnalibus tentationibus forte resistere minus va-
let: propter quod quamplurimas sanctimoniales
post nimis tempestivam professionem luxu car-
nali tentatas postea multa vitis, que dicere
pudet, commiserunt, que, ætate matura &
profecta in profutendo expectata, fuissent per
egressum licitum & sacras nuptias bene cæta: C
idcirco decernit & ordinat hæc sacra Synodus,
quod ut antea nulla sanctimonialis ad profes-
sionem quomodolibet admittatur, nisi in vice-
simo ætatis sue anno aut ultra existat consti-
tuta.

Et si ante tale tempus, quocunque ordinante
seu praticante, professio talis fiat, sit illa, tan-
quam illegitima ætate facta, ipso jure nulla.
Poterit enim talis ante hujusmodi vice-
simum annum se bene probare, an valeat continere.
Quod si non, secundum doctrinam Apostoli
nubat in Domino.

Nam et si virginitas optimis rebus preferenda
sit: sunt tamen nuptiæ sacre commendandæ, &
nullatenus refutandæ. D

De eodem.

CAPUT XXI.

Quia ex conversatione virorum, tam Eccle-
siasticorum quam secularium, cum sanctimo-
nialibus, monasteria aut claustra ingrediendo,
aut ipsæ ingrediendo, multa indecentia & in-
honestas, experientia teste, committit consuere-
unt: idcirco super clausura talium monasterio-
rum & claustrorum stricte servetur Decretalis
illa, Sexto Decret. l. 3. tit. 16. de statu Regula-
rium, capite unico: cum adjectione pœne gra-
vioris, videlicet non solum præcipienda hæc in
virtute sanctæ obedientiæ, sub obstatione ex-
tremi iudicii, & interminatione maledictionis
æternæ. Quæ omnia conscientiam prælatorum re-
linqui videntur. Sed, quod illam Decretalem
exequantur prælati sub pœna privationis omnium
suarum dignitatum & officiorum Ecclesiasticorum
& secularium, quam a die constitutionis
professionem ultra sex mensium spatium negligendo
incurrant eo facto.

De eodem.

CAPUT XXII.

Item, attentis, quod minoris dedecoris est,
sanctimonialem virginem excedentem a suo Præ-
lato regulari, regulas correctionum & modum
corrigenendi melius scienter, corrigi, quam a suo
Prælato seculari: ideo hæc sacra Synodus sta-
tuit, expressius inhibendo, ne prælati seculares
de correctione talium excedentium sancti-
monialium se intromittant quovis modo. Nisi
illius religionis superiores, ad quos spectat
correctio, post admonitionem ad corrigenda
evidenter reperiantur negligentes aut re-
missi.

De eodem.

CAP. XXIII.

Cum junioribus Sanctimonialibus propter ten-
tamenta pedicitæ ad exteriora vagari non li-
ceat, nec tutum est; & seniores per debilita-
tem & fragilitatem non possint exire: disponit
& ordinat hoc sacrum Concilium, quod locorum
Ordinarii, aut eorum religiosi superiores,
ubi saltem expedire videbunt, cum consilio &
consensu Abbatum, Præpositorum, Priorum,
aut Magistrum, singulis monasteriis & claustris
sanctimonialium singulos præpositos & negotia-
rum actores, qui sint viri maturæ ætatis, bona-
rum conscientiarum, bonæ famæ, & specialiter
de vitio carnis non suspecti, præficiant.

Qui soli, aut si facultas monasterii aut clau-
stri ad tantum se extendat, cum famulo fide-
li, omnibus & singulis ad extra facienda pertra-
dent & faciant, cum omni fidelitate & diligen-
tia. Sicut ad illa præstare tenebuntur juramenta.

Qui etiam singulis annis de receptis & distri-
butis eorum ordinariis aut superioribus religio-
sis, vel saltem deputandis per illos, bonam,
legalem, plenam & exactam facient rationem.

De eodem.

CAPUT XXIV.

Inæqualitati victus & amictus, que in vita
regulari & religiosa invidiam aliorumque vitio-
rum non modicam materiam subministrat, vo-
lens obviare hæc sacra synodus, disponit & or-
dinat locorum Ordinariis, sub pœna excom-
municationis, districtius committendo, que-
renus, si ut antea cuiquam religiosæ personæ,
virilis aut muliebris sexus, redditus perpetui ad
vitam, pecuniales aut alii quomodolibet assi-
gnentur seu deputentur, illi personam post suam
professionem non in singulari, sed omnibus in
communi per eorum superiorem, Præpositum
aut negotiatorem, assignandi: Similiter, quod
omnes in refectorio communi de una olla com-
modant, & de eodem potu bibant, & de uno
& eodem vestituario vestantur; Similiter, ne in-
firmaria faciant, nisi una vel plures personæ
infirmis, tam seorsim, quam sua necessitate,
semper de communi sua recipiant nutrimenta.

De

ANNO
CHRISTI
1416.*De eodem.*

CAPUT XXV.

Mandat insuper & præcipit hæc sacra Synodus sub excommunicationis pœna, quatenus quilibet religiosus, tam in monasterio, claustris aut conventu, quam extra, habitum sui ordinis distinctum in colore, figura & dispositione ab habitu alterius ordinis, secundum uniuscuiusque religionis institutionem & observantiam regularem deserat. Ut videlicet inter Benedictum & Bernardum, inter fratrem Minorem & Augustinum, in dictis monasteriis, claustris, conventibus, in choro, foro & in campis, egressus quitando vel ambulando, sit differentia manifesta.

TITULUS XI.

De Jurispatronatus.

CAPUT I.

Super incorporalibus parochialium Ecclesiarum, mensis prælatorum, nec non Ecclesiis, monasteriis, prioratibus & conventibus, utriusque sexus hominibus, secularibus & regularibus factis, in quibus cautum est, & in litteris de super confectis communiter caveri consuevit, quod vicariis perpetuis, dictas Ecclesias regentibus, onusque diei & æstus portantibus, de congruo, condecensque provideatur portione, unde se cum honesta familia sustentare, hospitalitatem servare, juraque episcopalia solvere, & alia incumbens onera valeant supportare.

Ex fomite avaritiæ illa provenit enormitas, ut prædicti Prælati Ecclesiam, monasterii, conventus, & prioratus, immo & rectores, nec non laici Ecclesiarum & beneficiorum Patroni, cum vicariis dictarum Ecclesiarum presentandis, vel ad eas promoveri cupientibus, & interdum, quod adhuc pejus est, minime idoneis & inhabilibus, pacta singularia, interdum litteris & sigillis, & quandoque fidejussoria cautione dictorum vicariorum, aut promoveri cupientium valata, faciunt, & sic procurant de tam exigua, tam sacerdotali statui indecenti portione, totum residuum sibi imbutantes & retinentes, ut præmissa pedum facere nequeant, sed & miserabiliter sub tanta laborum & rerum sarcina cogantur egere: immo & quidam de oblationibus suis, quæ incertæ sunt, & ad certum taxari non possunt, certam partem interdum non modicam patronis suis dare & assignare compelluntur, contra Deum, justitiam, & omnem æquitatem.

Volens igitur hæc sancta Synodus illis pauperibus de optimo remedio providere, ut circa hæc servetur Constitutio sel. record. quondam Domini Clementis V. quæ incipit: Ut constitutio, Clementinar. lib. 3. tit. 12. De jure Patronatus, cap. 1. cassat & annihilat hujusmodi quæcumque pacta, taliter exacta, præterita & similiter assuta.

Nihilominusque super juramentis factis & fiendis in hujusmodi vitiosis contractibus misericorditer dispensat: Omnibus taliter oppressis & minus bene provisus dando licentiam hujusmodi, eorum gravamina in hac sacra Synodo, aut aliis provincialibus vel synodalibus, seu aliis

competentibus iudicibus proponendi, & debitam eorum competentiam a Patronis eorum exigendi & obtinendi. Quibus & hæc sacra Synodus, aut etiam alius synodi dictus, vel iudices, per assignationem & deputationem portione concedentis, si alius sint habiles & idonei, providebit aut providebunt.

Quod si Ecclesiarum Patroni et rectores talibus assignationibus & deputationibus concedentis portione, vel per Concilium aut per iudicem factis, se opponant quovis modo; probata contradictione, sint illis Ecclesiis, & earum canonicis privati, ipsorumque collatio & dispositio ad immediatum superiorem devoluta.

De eodem.

CAPUT II.

Statuit igitur & ordinat hæc sacra Synodus, districtius præcipiendo omnibus & singulis Ecclesiarum prælati, Archidiaconi, Præpositi, eorumque officialibus, qui de jure aut de consuetudine instituere habent ad Ecclesiastica beneficia presentatos, sub pœna privationis omnium suarum dignitatum & officiorum, quatenus ut antea ad presentationem laicorum nequaquam instituant aut investiant personas non idoneas, scientia, moribus & ætate, ad quæcumque beneficia Ecclesiastica, maxime curam animarum habentia: Presentatosque, etiam si alias essent idonei, præfatis juramento diligenter examinent, anne suis patronis novas pensiones, advocatias, aut aliud simile promiserint, se soluturos, aut promiserint vel promittere intendant, medietatem, aut aliam partem decimarum Ecclesiasticarum patronos posse percipere.

Et, si diligenti inquisitione tali præmissa, reperiantur patroni Ecclesiarum, sive sint Ecclesiastici, sive sint seculares, talia quomodocumque fecisse, aut alias decimas Ecclesiarum tallium, ad quas tales presentati essent instituendi, hujusmodi patronos usurpasse: tales presentatos nullatenus instituant.

Etiam, si ejusdem patroni de facto, cum de jure non possint, eisdem vel alios presentatos instituerint, Ecclesiasticam institutionem contemnendo, excommunicationis sententiam incurrant, & a jure patronatus seu presentandi ea vice per superiorem supplendo cadant eo facto, institutusque similiter excommunicationem majorem incidat, & Ecclesia talis, tam ex culpa instituentis, quam instituti, Ecclesiastico sit supposita interdictio. A quo per loci Ordinarium relaxari non debeat: nisi taliter institutus Ecclesie tali cedat, & pro sui delicti temeritate correctus, absolutionis & relaxationis beneficium mereatur obtinere.

TITULUS XII.

De censibus, exactiõibus, procuratoriõibus.

CAPUT I.

Adversus damnabilem abusum, quo quidam Ecclesiastici Prælati requirunt, exigunt, recipiunt, & sibi imbutant fructus integros unius aut duorum, vel medios duorum annorum aut etiam unius, in magnum detrimentum & gravamen pauperum, qui multa litigando exposuerunt, ac in principio introitus sui multis indigent,

ANNO
CHRISTI
1416.

ANNO
CHRISTI
1416.

que, pro regimine domesticis, & hospitalitate servanda: Cum tamen huiusmodi Prælati alias sint sufficienter abundantes, & reditus pro suis mensis habeant copiosos: Decernit hoc sacrum Concilium & ordinat, huiusmodi oppressiones & exactiones gravissimas totaliter revocari, easque præsentis Constitutionis irritat & annullat. Et secus aut in contrarium facientes excommunicationis sententiam vult incurrere ipso facto.

De eodem.

CAPUT II.

Cum in quibusdam mundi partibus, per adinventiorem, ut creditur, laicalem, Ecclesiastica beneficia, in censibus & pensionibus pecuniaribus ab olim nobiliter & bene dotata, jam propter monetæ diminutionem & decrevitiam in valore, nec non propter variationem & vocitationem, tam exilia sint & parva, ut, qui olim habuit de suo beneficio triginta vel quadraginta ducatos, vix nunc habeat decem, aut modicum ultra: Quia ubi quondam libra æquipollebat ducato, viginti solidi libram faciebant, nunc vix quatuor libra ducatum faciunt, quia & apud illos vix tres denarii Constantienses faciunt solidum: Et pensionarii nihil aliud nisi secundum currentem monetam solvere volunt: Idcirco decernit & ordinat in favorem Ecclesiastici status hoc sacrum Concilium, quod Ecclesiastici reditus non nisi in illo valore, prout antiquitus vel etiam post fuerunt, in sui emptione, donatione, aut legatione, integraliter & sine diminutione perfolvantur. Quia iniquum omnino foret, ut æqualiter alteri deserviens in suo Ecclesiastico stipendio pati deberet detrimentum.

De eodem.

CAPUT III.

Cum nonnulla Ecclesiarum capitula quædam nimis intolerabilia pauperibus, exorbitantia statuta habere noscantur, videlicet, quod vacantibus aliquibus canonicatibus & prebendis nullus de novo admittitur, nisi magna pecuniarum soluta quantitate: ita etiam, quod talem admittendam pluribus annis antequam ipsam prebendam portionem accipiat, ut 4. 5. 6. 8. vel pluribus annis, oporteat expectare: Quo contingit, quod pauperes etiam, quantumcumque alias idonei, post gestarum litium expensas nimiam prægraventur: idcirco talibus gravaminibus & exactionibus succurrendo, ne per imbursementem vitium simoniacæ pravitatis sapere videantur, decernit & ordinat hæc sacra Synodus, quod in admissione canonicorum ad prebendas pro introitu prebendatus ille amplius non solvat, quam sicut media prebenda unius anni se posse extendere. Et illam medietatem solvet anno primo, quæ pro ornamentis Ecclesiarum cedere debet. In secundo anno similiter medietatem solvet pro Ecclesie fabrica conservanda. Et consequenter medietatem tertii anni solvet pro decessore defuncto, ad ejus debita, si restent, perfolvenda, alioquin pro ejus memoria ad distributiones quotidianas convertendam. Et tunc ad plenam perceptionem admittatur.

Pro quibus mediis fructibus illorum trium
Concil. General. Tom. XXVIII.

annorum colligendis in qualibet Ecclesia unus vel duo probi & idonei eligantur, qui, sub fide præstita loco juramenti, eisdem fructus fideliter colligant, & ad usus præfatos præcise convertant, Capitulo de huiusmodi perceptis & expositis rationem reddaturi.

Et si secus actum fuerit, per Ecclesiarum & capituli sententiam, suspensionem a divinis incurrant eo ipso, nullatenus relaxandam, nisi perceptis restituis, quæ ultra taxam prædictam receperunt.

De eodem.

CAPUT IV.

Hæc sacrosancta Synodus Constantiensis omnes & singulos, qui a personis Ecclesiasticis, eorumque bonis, frumento, vino, & rebus aliis, quæ negotiandi causa non deducuntur, telonia, pedagia, aut alia exactionum genera, requirunt, exigunt & recipiunt, ex nunc prout ex tunc excommunicat, eo ipso excommunicatos esse denunciatur, & ab omnibus Christi fidelibus arctius evitandos, quousque, perceptis & exactis restituis, absolutionis beneficium a suo Ordinario duntaxat, aut ejus in spiritualibus vicario mereantur obtinere.

Ceterum si Ecclesiasticus prælatus talia commisit, nisi statim restituito tam turpiter accepto, in sui ipsius statum, quem usque ad sanguinem erga laicos defendere deberet, vererundiam, per solum summum Pontificem, nisi in mortis articulo, absolvatur.

Fidem autem, quod talia sint Ecclesiastica bona & non negotiationis causa deducta, faciendam esse decernimus litteris illorum Ecclesiasticorum, quorum res huiusmodi propriæ sunt, & ipsi telonariis ostendendis, nullo aliorum suorum Dominorum mandato desuper exactato.

De eodem.

CAPUT V.

Contra Principes tantum Ecclesiasticos quam seculares, Ecclesiarumque & Monasteriorum advocatos & defensores, qui singulari exactionis genere Abbates, Priores, Præpositos, ceterosque religiosos, eorumque monasteria, ultra decem annorum hospitalitatum onera per vesturas, aliasque servitutes, per venatores, falconarios, canes & aves, nec non etiam, qui clericis secularibus canes committunt nutriendos, nimis gravant, processuri, eos excommunicationis sententia Constitutione præsentis innodamus: a qua inferior non nisi per Ordinarium loci, aut ejus in spiritualibus vicarium, sed Prælatus Ecclesiasticus a solo summo Pontifice, præterquam in mortis articulo, recompenatis damnis absolvatur.

TITULUS XIII.

De consecratione Ecclesie & altaris.

CAPUT UNUM.

Mandat & præcipit hæc sacrosancta Synodus, quod Episcopi amplius cappellas & altaria, præsertim in civitatibus, oppidis, villis aut campis, extra monasteria et conventus religiosorum sitas & sita, noviter erectas aut erectas,

Y nul.

ANNO
CHRISTI
1416.

multatenus consecrent, nisi prius huiusmodi cap-
pelle aut altaria sint sufficienter dotata pro
regentium congrua sustentatione, & per Ordina-
riarum in Ecclesiastica beneficia confirmam &
confirmata: sub poena suspensionis ab officio
per unum integrum annum duratura, quam
contrafaciens Episcopus incurrat eo ipso.

TITULUS XIV.

De celebratione missarum.

CAP. I.

Quia nonnulli in cathedralibus & collegiatis
Ecclesiis specialia festa sanctorum aut sancta-
rum, necnon pro suarum, suorum progenito-
rum heredumque animarum salute missas pro
defunctis disposuerunt, disponunt, celebrandas:
Quo fit, ut illius diei officium vel totaliter
omittatur, vel praetermissa solemnitate observe-
tur sine nota: Ne igitur unum devotionis opus
voluntarie impostum reliquum de jure debi-
tum impediatur quovismodo, & clerus magis ce-
ler pro pecunia, quam pro divina obtinenda
gratia videatur: statuit haec sancta Synodus,
quod dictis institutis festis, & animarum com-
memorationibus peractis, clerus illius Ecclesiae
reliquam missam ejusdem diei cum nota, sicut
officium exigit, decantet, sub poena suspensio-
nis ab officiis divinatorum. Quam ex negligetia
dicti officii omnes, qui reliquis officiis pro
luero suo interfuerunt, incurrant eo ipso. A
qua suspensione nullatenus absolvantur, nisi res-
tituant ea, quae in aliis institutis officiis reco-
perunt, in pios usus convertenda.

De eodem.

CAPUT II.

Eo, quod Canon missae in aliquibus libris
terrisque diversificatus existat: Primo, quia in
novis libris in principio canonis habentur: *Et
omnibus orthodoxis catholica & Apostolica sedis
cultoribus*: Et hoc totum non habetur in anti-
quis libris: & quidam notabilis expositor cano-
nis ponit, quod poni non debeat.

Item, in sequenti oratione post memoriam
vivorum antiqui libri solum habent: *Qui tibi
offerunt*, sed novi habent: *Pro quibus tibi offer-
rimus: vel qui tibi offerunt*. Item, in oratione
sanctissimi tractatus antiqui libri habent: *Bibite
ex eo omnes*. Alii vero habent: *Bibite ex hoc
omnes*. Et sic etiam habent in Evangelio Mat-
thaei, scilicet: *Ex hoc*.

Item, aliqui ante elevationem calicis, sta-
tim & conjunctim post verba consecrationis,
tanquam ad consecrationem pertinentem dicunt
hanc orationem: *Hec quotiescumque feceritis*.
Alii vero dicunt post depositionem calicis.

Item, in sequenti oratione, scilicet: *Unde
& memores nos servi tui, sed & plebs tua san-
cta Christi filii tui*; Et alii addunt pronomen,
dicentes: *Ejusdem Christi filii tui*.

Item, in oratione *Supplices* aliqui habent in
conspectu, alii vero, in *conspetuum*.

Item, aliqui habent: *Memento, Domine, &
eorum, qui nos praecesserunt*, sed alii addunt: *Fa-
mularum, seculariumque tuarum*.

Item, in sequenti oratione *Illi tantum: Ip-
sis, Domine, & omnibus in Christo quiescentibus*;
alii addunt: *Hic & ubique quiescentibus*.

Item, in Oratione: *Nobis quoque peccatoribus,
famulis tuis*, aliqui addunt: *& famularibus*.

Item, in Oratione: *Libera nos, quaesumus
Domine, ab omnibus &c.* & infra: *Et beatis A-
postolis tuis, Petro, Paulo, atque Andrea*, ali-
qui post hoc addunt *Patrum majoris Ecclesiae,
& alios quamplures sanctos*.

Et in fine Orationis dicitur: *Cum omnibus
sanctis*, aliqui addunt: *Tuis*.

Aliqui post conclusionem cujuslibet Orationis
per Christum, vel, eundem Christum, dicunt,
Amen, alteri vero non.

Item, post precationem de sancta Trinitate,
qua concluditur: *Adeoretur aequalitas*, aliqui leg-
unt: *Quam laudant Angeli, adorant dominatio-
nes*. Sed alii legunt: *Quam laudant Angeli, ve-
nerantur Archangeli &c.*

Item, in precatione de B. Virgine aliqui
legunt: *Lumen aeternum mundo effudit*. Alii ve-
ro, *haec mundo lumen aeternum effudit* legunt.

Concedens quoque, tanti mysterii Orationes
& verba, & sicut indivisus est Christus, qui
in altari consecratur, in omnibus dictionum &
Orationum verbis integraliter concordare: Id-
circo haec sacra Synodus decernit, & ordinat,
quod missalium librorum canones, secundum
distinctiones & verba canonis illius, qui sequi-
tur, corrigantur, & adaptentur in hac forma:
Te igitur, &c.

Si placet, ponatur canon secundum Missale
Romanum & Apostolicum Ecclesiam.

TITULUS XV.

De reliquiis & veneratione Sanctorum.

CAP. I.

Licet Sanctus sanctorum in suis sit sanctis non
immerito venerandus, ex cujus venerationis de-
votione moti sancti Patres multorum sanctorum
& sanctorum festa per subiectum sibi populum
solemniter indixerunt, celebranda tam in cho-
ro, quam in foro: tamen, quia attenda dicto-
rum festorum multiplicitate nimia, & multitu-
dine enormitatum variarum, quae in his diebus,
in visitationibus chorearum, & tabernarum, &
perpetrationibus laborum, ebrietatum, commes-
sationum, invasionum, altercationum, occisio-
num, blasphemationum nominis Altissimi & san-
ctorum suorum, & quamplurima alia gravissi-
ma committuntur, & ex adverso utiles labores
tam morales quam mechanici inutiliter negli-
guntur; idcirco non ob irreverentiam sanctorum,
sed ad evitandam huiusmodi congeriem
vitiatorum, & damna laicorum, decernit & ordi-
nat haec sacra Synodus, huiusmodi festa, &
specialiter tempore aestivali, quo videlicet pro
sustentatione hiemali amplius oportet laborare,
minora saltem, quae videlicet in antiquis juri-
bus & Patrum decretis non sunt instituta, so-
re tollenda. Moderamine, cum tali, quod illa
more consueto in Ecclesia, & apud Ecclesiasti-
cos solemniter festiventur, tam per clerum, quam
per populum usque ad missarum complementum
inclusive, & quod ex tunc populus laicalis per
illius diei residuum suis laboribus sine prohibi-
tione Ecclesiastica vacare valeat: Provisio tam-
en, quod restantia divorum officia, quoad alias
horas canonicas illius diei per clerum in cho-
ro more solito solemniter compleantur: Festis
tamen sanctorum patronorum in unaquaque pa-
rochia, ut moris est, festivandis exceptis.

ANNO
CHRISTI
1416.*De eodem.*

CAPUT II.

Contra abusum damnabilem, quo ad irreverentiam festi paschalis, natalis Domini nostri Jesu Christi, in nocte ejusdem festi, immo interdum continuando per diem, quidam satrapae diaboli attentissima & maledictissima intentione ledunt ad taxillos nomine Altissimi ejusdem, nomine puerperae, nec non omnium sanctorum, multipliciter blasphemantes: Volens haec sancta Synodus potenter exurgere, statuit, decernit & ordinat, quod nullus talium luforum aut blasphematorum, si clericus, & in sacris sit, divinum officium infra sex mensium spatium peragere, aut eidem interesse: Si autem laicus, per diem temporis spatium Ecclesiam introire praesumat.

Nec talium quicumque ad sacrum Eucharisticum infra istum terminum admittatur. Et nec post. Nisi talis peccati gravissimi contritione & confessione emundatus, sex sextarum feriarum post mediate sequentium in pane & aqua duntaxat jejunium hiat.

De eodem.

CAPUT III.

Cum ob avaritiam questum, laicali populo scandalizato, ut videtur, quidam clerici & religiosi, in suorum sanctorum Patronorum aut dedicationum festis, sanctorum suorum & reliquias sanctorum, extra eorum Ecclesias, monasteria & conventus, in coemeteriis & quandoque in plateis exponant, ut tanquam elemosynaria petitione oblationes recipere valeant largiores: Ideo decernit haec sancta Synodus, sub excommunicationis poena distridius inhibendo, quam contrafacientes incurrant ipso facto, ne hujusmodi exponentes, turpissimam avaritiam praconizantes, quidpiam facere praesumant ut antea. Sed hujusmodi sanctorum & reliquiarum non nisi in altaribus, & infra Ecclesias; monasteria, conventus exponantur.

Et haec sunt quae de materiis titularum Tertii libri occurrere videbantur.

LIBER IV.

TITULUS UNUS.

De Matrimonio.

CAPUT UNUM.

Quia sacra Congregationi ex querela quamplurimum innotuit, qualiter quidam laici potentes pro lege suis subditis statuerunt, quod, si quis, aut quae, personam quancumque super matrimonio coram Ecclesiastico iudice trahat in causam, si pars attrax in eadem causa fructum perat, sub gravi pecuniaria poena talis pars agens illi Domino laico veniat puniendum, quam poenam effugiat, sit causam hujusmodi coram illo laico & Domino, simpliciter & de plano, declinandam intentabit: Quo fit, quod vera matrimonia, sine executione tolemitatum etiam contracta, imperfecta manebunt, & per partes ad alias nuptias convolantes adulteria

Cancil. General. Tom. XXVIII.

A perpetua committentur, & perverfitatis quaedam lege laici de Ecclesiasticis sacramentorum infirmitatis contra canonicas sanctiones iudicabunt: Quapropter haec sacra Synodus omnibus & singulis Ecclesiarum subditis, Archidiaconis, presbyteris, & aliis, quorum de jure aut consuetudine interest de causis matrimonialibus iudicare, sub excommunicationis poena mandat, praecipiendo distridite, quatenus habito diligenti serutinio, si in terris aut dominiis cujuscunque laici aut Domini temporalis talia statuta, ordinata, promulgata, vel etiam servari repererint, trium terminorum aequaliter distantium canonica monitione praemissa, terras, oppida & loca ejusdem laici & Domini temporalis sanctissimo supponent interdico, tamdiu servando, quousque hujusmodi execrabili lege revocata & cassata ille Dominus aut laicus suum errorem recognoscens promittat & juret, talia ut antea nullo unquam tempore attentare, sed potius hujusmodi causas, prout debitum, est, Ecclesiasticis iudiciis relinquere, libere sine quacumque prohibitione iudicandas.

Et si Ecclesiasticus iudex in executione contra tales negligens reperitur aut remissus, probata negligentia in proxima Synodo contra ipsum, etiam usque ad privationem dignitatum & officiorum suorum inclusive, procedatur.

Et haec de Quarto libro.

Sequuntur nunc avitata capitula titulorum Quinti libri Decretalium, quae occurrerant avitanda.

LIBER V.

TITULUS I.

De accusationibus & denunciationibus.

CAPUT I.

Quandoquidem per desuetudinem & non observantiam Conciliorum provincialium, synodalium, Metropolitanorum & Episcoporum, quae secundum antiqua jura singuli pro accusatione, denuncatione & inquisitione malorum & reformatione morum servabant, multa mala ex hujusmodi negligentia Ecclesiastico statui evidentius provenerunt: Ut dictus Ecclesiasticus status ad aliqua restaurativa proficere valeat incrementa, praesertim, cum quaedam sint provinciae nimis latae, ut quod singulis annis convenire ipsa Praelatis nimis foret onerosum: idcirco statuit & decernit haec sancta Synodus, quod Concilia provincialia in singulis provinciis post praesens habitum Concilium infra annum, & tunc consequenter de triennio in triennium, & Synodalia singulis annis, in locis apertis per Metropolitanum aut Archiepiscopum, aut etiam per Dioecesatum celebrentur & serventur, secundum modum & formam in jure expressos. Et quod sub poena privationis suarum dignitatum, officiorum & beneficiorum, Metropolitanus, Episcopi, ceterique inferiores, qui alias debent interesse, illa Concilia convocare, & vocati ad ea venire teneantur. Alioquin in proxima Synodo sequenti, usque ad privationem hujusmodi inclusive, si id contumacia aut rebellio exegerit, contra tales procedatur.

Y 3

De

ANNO
CHRISTI
1416.

ANNO
CHRISTI
1916*De eodem.*

CAPUT II.

Item, ordinat hæc Synodus, quod Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Præpositi, Archipresbyteri & ceteri inferiores Prælati, quorum est, de jure aut consuetudine, excessus clericorum, & laicorum corrigere, omnibus odio, amore, prece aut pretio seclusis, singulis ansis visitanda visent, corrigenda corrigant, excessus quoque tam per accusationem, quam per impositionem repositos & cognitos, secundum eorum qualitatem medicamentis congruis, secundum modum & formam juris expressis, charitative corrigant, non querentes, exigentes aut recipientes ad sibi inburfandam lucra pecuniarum, sed querentes lacra animarum.

Et quicumque secus egerit, aut negligens in hoc repertus fuerit, ultra penas juris secundum deliberationem Synodi proxime sequentis puniatur, usque ad privationem dignitatum & beneficiorum inclusive, aut alias secundum commissi aut omisi delicti qualitatem.

De eodem.

CAPUT III.

Decernit insuper & ordinat, quod Prælati, sub pena privationis suæ dignitatis, in puniendo crimina, & excessus clericorum aut laicorum, pecunias cupiditatis & avaritiæ, multas non recipiat in emendam, ut sibi eas imburset, sed spirituales injungat emendas, illius criminis aut excessus curaturas: Vel si in defectu alterius punitionis pecuniarum multam imponat delinquenti, illam tamen evidenter in pios usus convertat, ut ipse de avara imburfatione notari non valeat.

Et nihilominus in suo processu ordinem juris servet, defuncto cuiusque, qui forsan de numero existit salvandorum, criminos vel excessus non imponat. Alioquin in proxima Synodo, & secundum ejus determinationem, usque ad privationem inclusive, talis Prælati puniatur.

De eodem.

CAPUT IV.

Considerato, quantum malum sit, notoria crimina, sive excessus, totam communitatem inficientia seu inficientes, dissimulando tolerare, cum hoc sit omnibus vitiosus lazare frænam: idcirco decernit hæc Synodus sacrosancta, si aliquis Dominus temporalis, aut communitas quæcumque, contra Ecclesiasticos prælatos, quorum interest, se opposuerint visitationi aut correctioni notiorum vitiorum, ut sunt hæreses, adulterii, fornicationis, perjurii, decimarum & usuræ, & hujusmodi, nec talis Dominus & communitas, ita, ut non sint per se talia, corrigere videantur, quod primo trina canonica monitione per æqualia temporum intervalla facta, terra illius Domini, & præfata communitas divinatorum cessationi subjaceat tandem, & quoadusque hujusmodi notorii excessus & crimina per Prælatum Ecclesiasticum tali pena premantur, ut ceteris cedat in exemplum, & excedentes hujusmodi, ut obstruant in futurum, distridius arceantur.

De eodem.

CAPUT V.

Interdicendo etiam prohibet hæc sacra Synodus omnibus Dominis temporalibus & communitatibus, ne Beguardos & Beguas, quas propter suspicionem singularitatis suæ vitam frequentius oportet visitare, contra visitationes Ecclesiasticas quoquo modo defendant, sed eadem circa eos fieri permittant.

Alioquin si secus per eos aut contrarium factum fuerit, si tertio mœnti non desistant, terræ, loca & communitates eorum prout Ecclesiastico sint supposita interdicto.

TITULUS II.

De Synonia.

CAPUT I.

Electus seu postulatus ad aliquam Ecclesiam vel dignitatem, cum ejus confirmatore omnibus modis pacta quæcumque simoniaca pro pecunia aut alia quacunque re utili facere vel tractare caveat.

Immo confirmator ipse pecuniam & aliam quæcumque rem nullatenus petat vel accipiat, Caut quomolibet det confirmatus, sub pena privationis omnium dignitatum, officiorum & beneficiorum suorum, & inhabilitationis ad obtinenda, quam incurrant eo facto: excepto salario & pretio notariorum & scriptorum, quod taxam viginti florenorum de curia non excedat.

Et quia in illis contractibus receptio & datio pecuniarum secretius fieri consuevit: ideo ad hoc probandum fama sufficit, ad effectum privationis supra dictæ. Nisi ipsa canonica purgatione tolleretur.

De eodem.

CAPUT II.

Quia a longis temporibus humani generis hoste procurante nonnulli, immo multi Pontificali dignitate sublimati, quibus ex debito incumbere pontificali officii, sacrorum & inferiorum ordinum ministeria, nec non consecrationes & alia pontificalium actuum exercitia per se, gratis sine quarumcumque pecuniarum exactione celebrare, hujusmodi exercitia aliis Episcopis titularibus, pauperibus, & aliunde, unde viverent, non habentibus, interdum annua pensione ex pacto, seu alias soluta commiserunt exequenda: Qui differenter secundum differentias ordinum aut rerum consecratarum, implicito & explicito pacto, de ordinatis vel de consecratis aut reconciliatis rebus pecunias nedum receperunt, sed & satis inhumaniter extorquendo exegerunt, vitium simoniacæ pravitatis miserabiliter & satis impudenter nedum exercendo, sed alios recipientes hujusmodi ordines ac de consecrationibus aut reconciliationibus pacifcentes damnabiliter maculando: idcirco hæc sacra Synodus valens tale vitium, tam evidenter Ecclesiam Dei scandalizans, in quantum potest, extirpare, statuit & decernit: Quod quilibet Archiepiscopus vel Episcopus prælatos suos quoslibet actus Pontificales vel per se ipsum, si poterit, alioquin per

ANNO
CHRISTI
1417.

per subditum Pontificem catholicum, gratiam & communionem S. Apostolicam totis habentem, gratis, absque omni datione aut exactione pecuniarum, prebenda vel sequenti, ipsi Pontifici, ianitoribus, intendantibus, examinadoribus, scriptoribus & servitoribus, quomodolibet cum pacto vel sine pacto solvendarum, exercent, aut faciat.

Litterarum testimonialium, que formate nuncupantur, pro quibus unum solum profusum eius valor, tam pro sigillo & cera, quam scriptura, solutione: vel si Archiepiscopum vel Episcopum ad exteras remotiora loca pro consecratione aut reconciliatione Ecclesiarum, Monasterii, cimiterii, altari vel capellis proficisci contingat, prebende moderatarum & supportabilium expensarum non ultra, procuracione duntaxat exceptis. Et cum ordinatione ac dispositione, quod Episcopo ordinato, consecranti aut reconcilianti, sub presentio de redditibus mensis sui principalis taliter & tam sufficienter providetur, ne egestate gravatus sibi in sacris actibus forsitan simoniace quantum querat.

Quod si secus actum fuerit, ut, quod pecunias ultra id, quod promittitur, exegerit, denter aut recipiantur, sit ipse ordinans, vel alium actum Pontificalem exercens, tam principalis quam substitutus, ultra alias penas juris eo ipso sua dignitate pontificali privatus, & inhabilis ad eandem: Et taliter ordinatus ab officio suo suspensus tandem, donec a solo summo Pontifice aut Generali Concilio a tali suspensione relaxari mereatur.

Et nihilominus, quia hactenus talis damnata corruptio abusus nimium invalescens quasi totum ordinem Ecclesiasticum receperit hinc inde per diversas mundi partes infecit, ita paucissimi inveniantur, qui non sint hoc vitio maculati seu decepti: Idcirco hinc sacra Synodus, errantium multitudinem compescens, velut pia mater, omnes taliter promotos, aut qui aliter commode promoveri non poterant, a singulis excommunicationem, & suspensionem sententis, quas taliter ordinati usque ad presentem incurserunt, aut incidere ipso iure, postquam coram taliter commissis aut delictis suis confessoribus in foro conscientie, & confessionis exposuerunt accepta secundum modum culpe penitentia salvari, ex nunc prout ex tunc absolvendum & relaxandum decernit, nec non presentem constitutionem absolvit & relaxat: Super irregularitate seu inhabilitate quacunque in officio ordinum suorum ministrando quomodolibet hactenus attracta, pie & misericorditer dispensando: non obstantibus in contrarium factis quibuscumque.

De eodem.

CAPUT III.

Quoniam quidam Ecclesiarum prelati repletis barbis suis, labores, ad quos bene ditati habiles essent, volentes effugere, pacta secreta inveniunt cum successoribus, quos in vita deputant proficandos: quos quidem facta utique sapere videntur simoniam: ideo decernit hac sacra Synodus, quod tales ultra sententiam excommunicationis, quam incidunt, omnibus honoribus & dignitatibus sine privati co facto, pactaque huiusmodi nullius sint roboris vel momenti: Et si recipiens quidquam sibi de hoc imbutisset, aut receperit, sub pena

predicta restituere teneatur. Ad effectum autem privationis huiusmodi sufficit probatio per famam. Nisi talis purgatione canonica tollatur.

ANNO
CHRISTI
1416.

TITULUS III.

Ne Prelati vices suas aut Ecclesias sub annuo censu concedant.

CAPUT UNUM.

Contra hos Prelatos, Judices inferiores, qui suas jurisdictiones Ecclesiasticas, & temporales pro pretio vendere vel locare solent, vel ad tempus vitæ suæ, vel determinatum & certum: Quo quidem modo fit, quod venditur seu locatur iustitia, sanguisque & fides pauperum per horrendissimos exactionatores emungitur, & totus Ecclesiasticus status odio sit simplicitati laicali: Idcirco tanta iniquitatis malo hinc sacrosancta Synodus obviare volens decernit, & ordinat, quod ultra alias penas in iure statutas contra tam venditores quam emptores & locatores, in proxima Synodo sequenti procedi possit & debeat, usque ad suam dignitatem, officiorum sive beneficiorum privationem inclusive.

TITULUS IV.

De Magistris.

CAPUT I.

Ex quo huius sacri Concilii auctoritas universitatum & studiorum Generalium Magistris & Doctoribus plurimas prerogativas concedit, & ultiores concedere est quamplurimum inclinata: Idcirco, ne illarum occasione quidam minus idonei aut indigni, prece, pretio, vel amore scientiarum gradus sibi forsitan nimis ardentem procurare presumant, statuit & ordinat hoc Generale Concilium, quod in generalibus studiis ad gradus singularum Facultatum nullus vel nulli ut antea promoveantur, nisi per rigorem districti examinis. Et presertim talium examinadores, qui ad manus Cancellarii, vel Vicecancellarii illius universitatis actu congregati, promittant, & tactis sacrosanctis scripturis parent, dignos & idoneos admittere, indignosque & inidoneos refutare, omnibus prece, pretio & amore vel timore penitus postergatis.

De eodem.

CAPUT II.

Cum experientia teste videantur ex varietate opinionum, presertim in sacra pagina, que ex utraque parte per Doctores Ecclesiasticos opinative tenentur, & tamen neutram illarum sancta determinavit Ecclesia, ut, beatam Virginem esse vel non esse Conceptam in peccato originali, in universitatibus studiorum generalium, & alias per orbem, in ordinibus fratrum, seditiones plurimas & scandala plurima suboriri: ideo decernit hac sacra Synodus, & inhibet sub excommunicationis pena districtius, ne ut antea in publicis sermonibus ad populum quicquam huiusmodi opiniones predicet, sed si quis de illis quid velit asserere,

ANNO
CHRISTI
1416.

serere, in scholis aut in collisionibus ad elo-
rum; nihil tamen temere definiendo, sed pro-
babiliter disputando asserere vel definire partem
suam.

TITULUS V.

De Judæis.

CAPUT UNUM.

Quia, ut expertum est, quamplurimi Judæi
utriusque sexus homines, per usuram acquisita
restituere metuentes, ad Christianismum susci-
piendum alias satis inclinati, seorsum abierunt,
in sua perfidia tanquam desperati remanentes: **B**
ideo hæc Synodus sacrosancta decernit & ordi-
nat, quod Judæus, ad fidem catholicam ve-
nire volens, non nisi in quantum medietas e-
jus substantiæ, tam in mobilibus quam immo-
bilibus se extendit, eis, a quibus usuras, si
superint, recepit, alioquin hæredibus, secun-
dum proportionem usurarum receptarum, re-
stituere teneatur, reliqua medietate sibi & suis
liberis absque mendicitate educandis in modum
elemosynæ misericorditer derelicta.

TITULUS VI.

De reprobis & violatoribus.

CAPUT I.

Quoniam insolentia laicalis clero oppido est
infecta, adeo, quod plerique laici injustis diffi-
dationibus, captivationibus, occisionibus, re-
luctationibus, mutilationibus, proscriptionibus
& invasionibus violentis in Ecclesiasticas perso-
nas, & eorum Ecclesiastica bona, nec non li-
bertatem Ecclesiasticam graviter lædere & mole-
stellare non verentur: ideo, ut tam nefando
crimini, etiam apud infidelium sectas inaudi-
to, obvietur, ultra canonicas & legales san-
ctiones statuit & ordinat hæc sacra Synodus,
ut quilibet in futurum ad sacros ordines pro-
movendus per Episcopum ordinantem prius e
xaminetur fideliter, & diligenter, an ipse, e-
jus pater, aut avus, usque ad tertiam genera-
tionem, personas Ecclesiasticas, eorum bona
aut libertatem Ecclesiasticam taliter, ut præ-
mittitur, unquam a tempore presentis Consti-
tutionis invaserit, aut invadi procuraverit, di-
recte vel indirecte, publice vel occulte. Et si
sit talis, inhabilis ad Ecclesiasticum ordinem
nullatenus admittatur, nisi habita Apostolica
dispensatione. Quæ etiam nullatenus conceda-
tur, nisi prius facta læsorum satisfactio de-
bita & condigna.

Simile quoque examen diligens & exactum
fiat de noviter admittendis ad consortia cleri-
corum, dignitates, administrationes, officia &
præbendas, nec non ad Ecclesiastica beneficia
quæcumque, Ecclesiarum tam cathedralium,
quam collegiatarum secularium & regularium
quarumcumque, ut talis puniatur in se, vel in
semine suo, & consequenter, ab his, in qui-
bus tanquam ministris Domini ausus fuerit tem-
erarie malignari.

Ceterum si Episcopus examinans aut admit-
tendus secus fecerit, sint tales excommunicati
ipso facto.

De eodem.

CAPUT II.

Quia quorundam Ecclesiarum personarum,
& eorum canonicorum, eorum levatorum, &
Ecclesiasticæ libertatis violatorum, in tantum
excrevit, cum contumacia assumptæ temeritatis,
audacia, ut abolari non valeat, nisi per
excessivam exaggerationem personarum: ideo
hæc sacra Synodus omnibus Principibus, Ec-
clesiasticis & secularibus, nobilibus, magnati-
bus, comitatibus, & oppidis, earum eorum-
que rectoribus & capitaneis, in virtute sanctæ
obedientie diffinitissime prohibet, ne tales in-
valores & violatores, saltem monasterios, ut
antea, terras, civitates, castra, & loca eor-
um, etiam sub salvo conductu, nisi in causa
tractandæ concordie, ex parte violentationis &
invasionis hujusmodi subintrare, ibidem stare,
aut morari permittant quovis modo, immo
realiter & effectualiter tales excludant.

Quod si non fecerint, sit talis locus, in quo
hujusmodi præfractores notorii fuerint recepti,
statim visis eis, & post eorum recedum
usque ad triduum inclusive, Ecclesiastico sup-
positus interdictio, in penam laicorum, qui
talibus præfractoribus tam notorie communi-
care præsumunt.

TITULUS VII.

De crimine falsi.

CAPUT UNUM.

Quidam Prælati sub specie justitiæ, ut crimi-
num falsitatis amovitis, subtiliter adinvenierunt
modum examinandi omnes litteras, tam Apo-
stolicæ sedis, quam legatorum & subdelegato-
rum ejus, & super dicta examinatione dare
litteras testimoniales, quas Vidimus nuncupant:
De quibus multas & magnas extorqueant pecu-
nias, & quandoque majores, quam eadem lit-
tera in curia Romana sunt taxatæ: Videntur
que & examinantur per illos frequentius, qui
deas vix legere, minus intelligere, immo &
nullo modo inter falsum, nec non, facilem
discretionem habere possunt. Quo fit, quod
pauperes, in Romana curia labore & expensis
fatigati & afflicti, amplius affliguntur in justiti-
a sua, cum dictæ litteræ denegantur, aut ex-
pedite non traduntur, & impediuntur, in A-
postolicæ sedis vilipendium, nec non pauperum
præjudicium & gravamen: ideo statuit &
ordinat hæc sacra Synodus, sub excommuni-
cationis pena mandando omnibus & singulis
Ecclesiarum Prælati, quatenus in quolibet loco
seu cathedrali Ecclesia depurent unum docto-
rem in jure peritum, expertum, conscientio-
sum, & bonum hominem, Deum timentem,
& justitiam diligentem, qui examinare habeat
hujusmodi litteras, & tradere testimoniales:
Ultra duos grossos Thuroneses, vel secun-
dum quantitatem valoris eorundem nullatenus
recipiendo. Quas si, repertis litteris non sus-
pectis, tradere recusaverit, vel contra diem
fatalem, contra voluntatem potentis, dare di-
stulerit, qui etiam quid ultra, quam præmit-
titur, exegerit, sit talis eo ipso ab ingressu
Ecclesie per sex integros menses simpliciter
interdictus. Et nihilominus in proxima Syno-
do veniet gravius, si id delicti qualitas popo-
suerit, puniendus.

T 1.

ANNO
CHRISTI
1418.

TITULUS VIII.

De censuris Prælatorum & subditorum.

CAPUT I.

Quia cupiditas & avaritia vitium in quibusdam Prælatibus adeo creverit, ut velut vorago insatiabilis evidenter videatur. Quo, attractis sibi canonicis, capitularibus sui capituli, forsitan per promissiones & munera, ipsosque a contributionibus eximant, & communicantes, gravia, & magna, cum sui capituli consilio, permissione, & assensu; immo quidam velut consuetudine ducti singulis annis, ultra sua iura Episcopalia suo clero frequenter & frequentius imponant subsidia consolationis, seu propinas & procuraciones, que sine visitatione contra canonicas sanctiones postulant, exigunt & requirunt, pauperes non habentes excommunicant, capitula & conventus suspendunt, Ecclesias, monasteria, terras, & loca Ecclesiastico supponunt interdito: quorum occasione Ecclesie & monasteria gravissima & destructiva debita contrahunt, religiosi utriusque sexus pro nimia egestate monasteria sua exire coguntur, pauperes curati, pauperiores, immo & pauperissimi efficiuntur, elemosynas pauperibus subtrahunt, cultus divinus minuitur, & populus laicalis in carentia divinarum punitur innocenter: idcirco hæc sacrosancta Synodus volens hæc tam pestifero mori de salubri remedio providere, disponit, & decernit, quod huiusmodi inferiorum prælatorum sacrosancta contributio locum admisionis nullatenus habeat: Nisi, talis necessitatis urgentibus causis in Concilio provinciali primitus deductis, omnes com-provinciales prælati, majores & minores; aut saltem duo tertii eorundem capituli, tum designant & concludant, huiusmodi subsidium & relevamen talis instantis & supplicantis, aut eius Ecclesie, fore & esse petendum, exigendum & sublevandum: sub tali tamen moderamine, quod ex eo, aut ejus frequentia, subsidia Ecclesie, collegia, monasteria, conventus & capitula, singulariterque personæ Ecclesiasticæ, non nimis graventur.

Verum, si quisquam Prælatum in contrarium seu fecerit facere aut attentare presumpserit, ejus processus, censuræ, sententiæ & puniendi sint nulli & nullæ, nulliusque roboris vel momenti. Et insuper sua Ecclesia seu dignitate sit privatus, alteri non tam ardeat cupidus & avaro, sed magis idoneo conferenda: Nec etiam suis huiusmodi processibus aut mandatis ejus subditi quovis modo obedire teneantur.

De eodem.

CAPUT II.

Prælatum, volens procedere contra subditum clericum delinquentem per accusationis aut inquisitionis viam, ordinem juris omnino servet: Nullum etiam clericum eutionem de stando iustitiæ trahentem & habentem captivando aut incarcerando, ordine juris prætermisso: Nisi notorie & expresse reperiat criminosus, aut a iustitia fugitivus: Et tunc de notorie loquentis iure serventur.

Et si talis clericus subditus se per viam iustitiæ defendere velit, caveat Prælatum aut ejus

A iudex, talis sine defensionis præsidia petita, ut advocatum, notarium & procuratorem, denegare: Quatinus huiusmodi petitis sibi concedi sub excommunicationis pena ad illius rei patrociniæ mandare teneatur.

Quod si fecerit aut in contrarium, aut per ipsum Prælatum, seu ejus iudicem, seu etiam officii indagatorem factum fuerit, eo probato, huiusmodi processus & sententiæ nulli & nullæ sint eo facto. Et sint in his culpabiles per triginta dierum spatium a suis officiis suspensi. Et nihilominus secundum deliberationem proxime sequentis Synodi, secundum quod qualitas delicti poposcerit, corrigendi.

De eodem.

CAPUT III.

Contra Ecclesiasticos Prælatos, qui Abbatibus, Abbatibus, Prioribus, Prioribus, Præpositis, Monasteriis, Conventibus, Ecclesiis, Ecclesiasticis personis & clero existunt nimis graves in servitutibus, vestra curruum pro constructione edificiorum, expeditionibus exercituum, & armaturarum, & aliorum onerum importabilium multiplicium, decernit & ordinat hoc sacrum Concilium, quod huiusmodi gravamina ut antea non faciant Ecclesiastici Prælati, sub excommunicationis pena, quam incurant ipso facto, & aliis penis in Synodo proxima, & secundum ejus determinationem intelligendis, districtius inhibendo. Quia satis abominabile videtur, quod is, qui Ecclesiasticæ libertatis protector & defensor est positus, ipsius officio efficitur, & Ecclesiasticas personas ad talem per se ipsum redigere nititur servitutem.

De eodem.

CAPUT IV.

Contra Prælatos Ecclesiasticos, eorumque officiales & iudices, qui pro pecuniario debito interdum satis parvo, dicentes, quod pro contumacia hoc fiat, Ecclesias, terras, & loca Ecclesiastico supponunt interdito; statuit & de novo decernit hæc sacra Synodus, illam Decretalem Extravagantem, que incipit: Provide ascendentes, Extravagant. Commun. lib. 5. tit. 10. cap. 2. cum adjectione penæ majoris, videlicet suspensionis ab officio per unum annum integram duraturæ, districtius observari. Nisi post illatam excommunicationis sententiam, post aggravationem & reaggravationem contra debitorem, tanta sit illorum locorum & terrarum, hominumque & ipsorum potestatum potentiorum & majorum pertinacia, quod aliquis excommunicato communicare stivole, & ipsum inter se consovere contendant. Quo facto, si tunc per sex menses lapsum terminum, mox per trium temporum mediorum equalia intervalla, a tali pertinacia non desistant, sed contumaciter perseverent, tunc poterit Ecclesiasticus iudex, ad instantiam partis, in Ecclesiis, terras & loca dictorum Ecclesiasticorum interdictionem fulminare: Extravagante prædicta, & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO
CHRISTI
1116.

TITULUS IX.

De privilegiis.

CAPUT UNUM.

Cum interdum Domini seculares & temporales in eorum territoriis & dominis curas Ecclesias, quas alias de jure & consuetudine locorum Ordinarius & Archidiaconus, eorumque jurisdictioni subiectas fuere, hujus nefandi schismatis tempore in Collegiatis Ecclesias erigere, & ecclesias a talibus Ordinariis & Archidiaconorum jurisdictione totaliter eximere auctoritate Apostolica ordinavit: advertens hæc sancta Synodus, quæ unicuique sua sint jura conservanda, & nullatenus sine demeritis & evidenti asserenda: Omnes & singulas hujusmodi exemptiones, quibuscumque Ecclesiis & personis Ecclesiasticis in præjudicium Ordinariis & Archidiaconorum, seu aliorum quorumcumque factas, & præsertim hujus dolorosi schismatis tempore concessas, revocat & annihilat, talesque nullius esse decernit roboris vel momenti.

TITULUS X.

De penitentis & remissionibus.

CAPUT UNUM.

Quia tempore hujus nefandi schismatis, quo singula quasi spiritualia publice exponebantur venditioni, multæ questuaciones ac petitiones cum quamplurimum indulgentiarum & concessionum privilegio, ut verosimiliter præsumitur, pro pecunia plus quam pro animarum salute sunt concessæ, in gravamen pauperum & Ecclesiastici status ridiculum, & quibus velut ex qualitate veniæ incentivum præbetur delinquendi: ideo hæc sacra Synodus omnes hujusmodi novas questuaciones, sub cujuscumque facti aut factæ nomine ab Apostolica sede concessas, nec non omnia & singula privilegia indulgentiarum, concessionum aut gratiarum, cujuscumque etiam sine tenoris & continentie, dictis novis & etiam antiquis questuacionibus & petitionibus, tempore jam lapsi schismatis, immo & tempore unionis, post Constitutionem felicis recordationis quondam Domini Clementis V. quæ incipit: *Abusionibus*, Clementinar. lib. 5. tit. 9. cap. 2. qualitercumque concessa, revocat, irritat, cassat, & annihilat, easque, ut antea, nullius vult esse roboris vel momenti.

Per hanc revocationem hæc Synodus antiquis questuacionibus & petitionibus, dummodo per presbyteros bonæ famæ, habiles & idoneos, sine sermone publico, sed cum litterarum petitionum suarum & indulgentiarum antiquarum vera expositione, sine commixtione salutaris, & secundum formam dictæ Clementinæ fiant, aliquatenus derogare non intendit.

TITULUS XI.

De sententiis excommunicationis.

CAPUT UNUM.

Quis quamplures Prælati interdum, a Romana curia, vel de alio loco venientes, pro jucundo adventu, alii, pro aliis causis, charitativam subventionem tanquam subsidium a suis subditis clericis postulant sibi dari, & in his sibi subveniri. Ne igitur charitas in crudelitatem, aut jucunditas in peccatam tristitiam convertatur, inhibet hæc sacra Synodus, ne ut antea subditorum clericorum quisquam pro tali charitativo subsidio, aut adventu jucundo, excommunicationis sententia, quæ omnium gravissima est, aliquatenus percellatur: Cum talis poena, non nisi pro mortali peccato intelligenda, hujusmodi delicti totaliter excedat quantitatem.

Si Prælati secus aut in contrarium fecerit, sententiam sine ulla ipso facto, nulliusque roboris vel momenti.

Verum, quod si subditi, non compulsi, ex propria benevolentia, Prælato petenti velint subvenire, non prohibet accipere hæc sacrosancta Synodus. Amen.

XXXIII.

AVISAMENTA

*In Reformatorio Concilii Constantiensis per
XXV. Prælatos & Doctores.*

CAPUT I.

De futuris Conciliis celebrandis.

Hoc decreto perpetuo sancimus, decernimus & ordinamus, ut amodo Generalia Concilia celebrentur. Ita, quod primum a fine hujus Concilii in quinquennium immediate sequens, secundum vero a fine illius sequentia Concilia in septennium, & deinceps de decennio ad decennium perpetuo celebrentur, in locis, quæ summus Pontifex per mensem ante finem cujuslibet Concilii, approbante & consentiente Concilio, vel in ejus defectu ipsum Concilium deputare & assignare teneatur.

Ut sic per quandam continuationem semper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur.

Quem terminum liceat summo Pontifici, de fratrum suorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, ob emergentes forte casus, abbreviare. Sed nullatenus liceat eidem summo Pontifici, etiam de fratrum consilio prorogare. Locum autem, pro futuro Concilio celebrando deputatum, absque evidenti necessitate non mutet.

Sed, si forte casus aliquis occurreret, quo necessarium videretur ipsum locum mutare, puta obsidionis, guerrarum, pestis aut similis: tunc liceat summo Pontifici, de prædictorum fratrum, aut duarum partium ipsorum consensu atque subscriptione, alium locum prius deputato viciniorem & aptum sub eadem tamen natione surrogare. Nisi idem impedimentum per totam illam nationem vigeret. Tunc ad ali-

Ex III. Vie
d. bononi.

ANNO
CHRISTI
1418.

aliquam aliam viciniorum alterius nationis locum aptum, huiusmodi Concilium poterit convocari. Ad quem Praelati & alii, qui ad Concilium solent convocari, accedere teneantur, ac si a principio locus ille fuisset deputatus.

Quam tamen loci mutationem vel termini abbreviationem teneatur dictus summus Pontifex legitime & solemniter per annum antea praefixum terminum publicare & intimare, ut ad ipsum Concilium celebrandum possint praedicti statuto termino convenire.

CAPUT II.

Provisio adversus futura schismata praevenda.

Si vero, quod absit, in futurum schisma oriri contingeret, ita, quod duo vel plures summis Pontificibus se gererent. A die, quo ipsi duo vel plures insignia pontificatus publice assumpserint, seu administrare ceperint, intelligatur ipso iure terminus Concilii, tunc forte ultra annum pendens, ad annum proximum brevatus.

Ad quod omnes Praelati & ceteri, qui ad Concilium ire tenentur, sub poenis juris & aliis per Concilium imponendis, absque alia vacatione conveniant.

Nec non Imperator, ceterique Reges & Principes, vel personaliter vel per solemnes suos nuncios, tanquam ad commune incendium extinguendum per viscera misericordiae Jesu Christi ex nunc exhortati, concurrant.

Et quilibet ipsorum pro Romano Pontifice se gerentium infra mensem a die, qua scientiam habere potuit, aliam vel alios assumpsisse papatus insignia, vel in papatu administrasse, teneatur sub interminatione maledictionis aeternae, amissionis juris sui, quod forsitan sibi quisquam esset in papatu, quam ipso facto incurrat, & ultra hoc ad quaslibet dignitates active & passive sit inhabilis, Concilium ipsum ad terminum anni praedictum, loco prius deputato celebrandum, indicare & publicare, & per suas litteras competitori vel competitoribus, ipsum vel ipsos provocando ad causam, & ceteris praelatis ac principibus, quantum in eo fuerit, intimare, nec non termino praefixo sub poenis praedictis ad locum Concilii personaliter se transferre, nec inde discedere, donec per Concilium causa schismatis plenarie sit finita.

Hoc adjuncto, quod nullus ipsorum contententium de papatu in ipso Concilio ut Papa praesideat.

Quinimmo ut tanto liberius & citius Ecclesia unico & indubitato pastore gaudeat, sint ipsi omnes de papatu contententes, postquam dictum Concilium inceptum fuerit, auctoritate huius sacrae Synodi ipso iure ab omni administratione suspensi, nec eis aut eorum alteri, donec causa ipsa per Concilium terminata fuerit, a quoquam sub poena fautoris schismatis obediatur.

CAPUT III.

De remedio electionis Papa facta per metum.

Quod si forte electionem Romani Pontificis per metum, qui caderet in constantem, seu impressionem, fieri contingat, ipsam nullius decernimus efficaciam, vel momenti, nec posse per sequentem confirmationem, etiam metu praedicto cessante, ratificari vel approbari.

Non tamen liceat Cardinalibus ad aliam e-

Concil. Gen. ad. Tom. XXVIII.

lectionem procedere, nisi ille sic electus forte renunciet vel decedat, donec per Generale Concilium de electione illa fuerit iudicatum. Et si procedant, nulla sit electio ipso iure.

Sicque sic secundo eligentes & electus, si se papatu ingesserit, omni dignitate, honore & statu, & cardinalatus & pontificati ipso iure privati, & inhabiles de cetero ad eandem, etiam ad papalem. Nec aliquis eidem secundo electo ut Pape sub poena fautoris schismatis obediat quoquo modo. Et eo casu Concilium de electione Pape provideat illa vice.

Sed liceat, immo & teneatur totum collegium, saltem major pars ipsorum, quam cito sine periculo personarum poterunt, etiam si periculum omnium bonorum immineat, se transferre ad locum tutum, & metum praedictum allegare coram notariis publicis & notabilibus personis ac multitudinis populi in loco insigni. Nec ultra proximum Concilium ullo modo possint disferre.

Teneantur insuper, postquam se transferunt, & metum allegaverunt modo praedicto, provocare sic electum ad Concilium. Quod Concilium si ultra annum pendet a die provocationis huiusmodi, intelligatur ad annum, ut supra, ipso iure terminus brevatus.

Et nihilominus teneatur electus ipse sub poenis praedictis, & Cardinales provocantes, sub poenis amissionis Cardinalatus & omnium beneficiorum suorum, quam ipso facto incurrant, infra mensem a die provocationis, Concilium, ut supra dicitur, indicare, publicare, & quam citius poterunt, intire, & ad locum Concilii tempore convenienti personaliter se transferre, & usque ad finem causae expectare.

Teneantur quoque Praelati & ceteri, ut supra, ad convocationem Cardinalium tantum, si forte sic electus convocare cessaret, accedere.

Qui sic electus in Concilio ipso non praesideat. Quinimmo sit a termino initiandi Concilii ipso iure ab omni administratione papatus suspensus. Nec sibi a quoquam, sub poena fautoris schismatis, quomodolibet obediat.

Quod si infra annum ante diem indicti Concilii contingant praedicti casus, videlicet, quod plures se gerant pro Papa, vel quod unus per metum seu impressionem eligatur: censeantur ipso iure tam gerentes se pro Papa, quam electus per metum seu impressionem, & Cardinales ad dictum Concilium provocati. Teneanturque in ipso Concilio comparere personaliter, causam exponere, & iudicium Concilii expectare.

Sed si dictis casibus occurrentibus contingat forte casus aliquis, quo necessarium sit locum Concilii mutare, ut obsidionis, vel guerra aut pestis aut similis, teneantur nihilominus tam praedicti, quam omnes Praelati, ceterique, qui ad Concilium ire tenentur, ad locum proximiorum, ut praemittitur, qui sit habilis ad Concilium, convenire. Possitque major pars Praelatorum, quam infra mensem ad locum dictum declinaverit, illum sibi & aliis pro loco Concilii deputare. Ad quem ceteri venire teneantur, ac si a principio esset deputatus.

Et si forsitan Generali vigente & durante Concilio, electio per metum aut impressionem praecedentem fuisset facta, teneantur huiusmodi metum seu impressionem praetendentes, dum tamen metus & impressio notorie & evidenter cessaverint, ipsum metum seu impressionem, antequam ipsum Concilium dissolvatur, publice & canonice allegare, & deducere. Et si ipsum metum seu impressionem in ipso Concilio allegare non

Z

cura.

ANNO
CHRISTI
1418.

caraverit, ipsum seu ipsam finito dicto Concilio allegandi audientia sit penitus interdicta.

Tunc autem metus seu impressio notorie & evidenter cessare intelligatur, quando ipsam cessasse per sacrum Concilium fuerit declaratum.

Si vero metus seu impressio huiusmodi non cessaverit, teneantur ipsam procedentes illa finito Concilio prosequi, ut superius continetur.

Concilium autem, de huiusmodi schismatis causa cognoscens, & in contumaciam electorum, seu gerentium se pro Papa, seu Cardinalium, si forte venire neglexerint, litem dirimat, causamque desinat, & culpabiles in schismate procurando, seu vetriendo, vel in administrando aut obediendo, vel administrantibus favendo, seu contra interdictum superius eligendo, vel calumniosos in allegando metum, etiam ultra prædictas penas, cuiuscunque status, gradus, seu præminentis existant, Ecclesiasticæ vel mundanæ, sic puniat, ut vindictæ rigor transeat ceteris in exemplum.

Ut autem metus, seu impressio molestia, in electione Papæ eo formidolosius evitetur, quo toti Christianitati lamentabilis eorum incussio seu factio perpetratur; Ultra prædicta specialiter duximus statuendum, quod, si quis huiusmodi metum vel impressionem aut violentiam electoribus ipsis, vel alicui eorum in electionem Papæ intulerit, seu fecerit, aut fieri procuraverit, vel factum ratum habuerit, aut in hoc consilium dederit, vel faventem facientemque scienter receperit vel defenserit, aut negligens in executione penarum inferius memoratarum extiterit, cuiuscunque status, gradus, seu præminentis fuerit, etiam Imperiali, Regali, Pontificali, aut alia quavis Ecclesiastica vel seculari præfulgeat dignitate, illas penas ipso facto incurrat, quæ in Constitutione felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. quæ incipit, Felicitis, Sexto Decretal. l. 5. tit. 5. c. 5. continentur, illisque effectualiter puniatur.

Civitas vero, etiam si, quod absit, urbs Romana fuerit, & alia quavis universitas, quæ talia facienti consilium vel auxilium dederit aut favorem, vel infra mensem saltem taliter deliquerit, proat tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei assuerit, non duxerit puniendum, eo ipso subiaceat Ecclesiastico interdicto. Et nihilominus, præter dictam urbem, Pontificali, ut supra, sit eo ipso dignitate privata, non obstantibus privilegiis quibuscunque.

Volimus insuper, quod in fine cuiuslibet Concilii Generalis hoc Decretum solemniter publicetur. Nec non quoadcunque & ubicunque Romani Pontificis electio imminet facienda, ante ingressum conclavis legatur, publicetur, intimitur.

CAPUT IV.

Profectio Papæ, ovifata in Concilio Constantiensi.

Quanto Romanus Pontifex eminentiori inter mortales fungitur potestate, tanto clarioribus ipsum decet fidei vinculis, & sacramentorum Ecclesiasticorum observandis ritibus alligari.

Expropter, ut in futuris Romanis Pontificibus in luce creationis primordiis singulari splendore luceat plena fides, statuimus & ordinamus: quod deinceps quilibet in Romanum Pon-

tificem eligendus, antequam sua electio publicetur, coram suis electoribus publice confessionem & professionem faciat infra scriptas.

In nomine sanctæ & indivisæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus S. Amen.

Ego N. electus in Papam, omnipotenti Deo, cuius Ecclesiam suo præsidio regendam suscipio, & beato Petro Apostolorum Principi corda & ore confiteor, & profiteor, quoad in hac fragili vita constitutus sum, me credere & tenere fidem catholicam, secundum traditiones Apostolorum, Generalium Conciliorum, & aliorum sanctorum Patrum, maxime autem sacrorum vobis Conciliorum Universalium, videlicet primi Nicæni, secundi Constantiopolitani, tertii Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti item Constantiopolitani, & septimi item Nicæni, octavi quoque Constantiopolitani, nec non Lateranensis, Lugdunensis & Viennensis Generalium etiam Conciliorum, & illam fidem usque ad unum episcopum immaculatam servare, et usque ad animam & sanguinem confirmare, defendere & predicare: Ritumque pariter sacrorum, Ecclesia Catholica canonice traditum, omnimodis prosequi & observare. Hanc autem confessionem & professionem, per notarium Scribarium Sanctæ Romanæ Ecclesie me iubente scriptam, propria manu subscripsi, & tibi, omnipotens Deus, pura mente & devota conscientia super tali aliori sinceriter offero: In presensia talium, Etc. Amen &c.

CAPUT V.

Quod Papa bona Ecclesie non perdat, sed recuperet ea juxta suum posse.

Ut Romanus Pontifex nedum circa spiritualia attenta consideratione verteretur, sed etiam temporalia, sine quibus spiritualia diu subsistere nequeant, provida dispensatione studeat gubernare, hoc perpetuo valituro Decreto rationi fore consonum, & moribus antiquis conveniens, declaramus: Quod quilibet Romanus Pontifex ante suam inthronizationem promissionem faciat, solemniter interposito juramento, quod regna, dominia, provincias, civitates, oppida, castra, villas, territoria, possessiones, superiatus, jurisdictiones, nobilitates, pensiones, census, decimas, redditus, & alias res, ceteraque jura, & quæcunque bona immobilia Romana & aliarum Ecclesiarum non alienabit, nec in feudum novum seu emphyteosin dabit: sed ea omnia indimnuta, quanto in eo fuerit, conservabit, recuperabitque perditam juxta posse.

CAPUT VI.

Quod Papa non solum de hæresi, sed et de alio crimine, scandalizante Ecclesiam universalem, et simonia, possit deponi.

Ne sancta mater Ecclesia summi Pontificis, si, quod absit, laberetur, detestanda cogatur vitia sub dissimulatione lamentabili pertransire, nonnullorum antiquum dubietatis articulum declarantes, hoc Decreto perpetuo definimus: quod summus Pontifex non solum de hæresi, sed etiam de simonia notoria, tam circa sacramenta, quam circa beneficia Ecclesiastica, & quo.

ANNO
CHRISTI
1416.

qualibet alio notorio crimine gravi, Ecclesiam a
Dai universalem notorie scandalizans, de quo
canonice monitus & incorrigibilis extiterit, per
Generale Concilium puniri valeat, ac deponi e-
tiam de papatu.

CAPUT VII.

*De indebita & inordinata electione Prælatorum
prætorum in Alemania, & de præcedenda
futura. Avisamentum per M. Job.*

Quia, prohi dolor! nimis abusus in promo-
tione Episcoporum, præsertim in partibus Ale-
manis innotuit: Nec speratur de facili posse
executioni demandari, quod eligantur Docto-
res vel graduati, maxime quia imperfectum
scientiæ quasi communiter in tota Alemania
non tam supplet perfectio charitatis, quam no-
bilitas sanguinis vel potentia amicorum: Et
quia Decretalis, Decretal. lib. 1. tit. 6. de
Electione, cap. 19. circa scientiam aliquate-
r laxè loquitur, & Doctores dicunt circa eam,
cum nobili potente, si alias temporalia Eccle-
sias periclitentur, posse dispensari: idcirco vi-
sum est aliquibus Dominis deputatis ad refor-
mationem pro Germanica natione, quod pro
reformatione Episcoporum tam præsentium quam
futurorum, fiat una Constitutio generalis. In
qua primo recitetur per modum exordii, quali-
ter institutum sit, nomine & figura, Episcopi
seu Pontificis, ex vi vocabuli, & etiam Veteri
Testamento, ac ex doctrina Apostoli ad Ti-
motheum & ad Titum: Et quomodo sacri ca-
nones ex his regulas potuerim, prout a XXV.
distinctione ad quinquagesimam prosequitur Gra-
tianus. Et specialiter tangantur ea, quæ in
capite secundo distinctionis XXIII. & in capite
V. & seq. distinctionis XXXVIII. habentur: nec
non in Decretal. libro 1. tit. 6. de Electio-
ne, cap. 7. & tit. 14. De ætate, qualitate &
ordine prædicendorum. cap. 15. & tit. 9. de
renunciatione, cap. 10.

Et post hæc deprecetur lamentabilis Episco-
porum status modernus in aliquibus partibus.
Quia nonnulli sunt penitus idiotæ, aliqui non
in sacris, alii semper in guerris & armis, &
plerique nunquam vel raro per se exercent Pon-
tificalia, aut celebrant ordines, vel prædicant,
aut visitant, ut tenentur: sed principale sui of-
ficii committunt titularibus, etiam levibus per-
sonis, & officialibus seu vicariis. Et id, quod
accessorium est, & per alios facere debent,
vel potius omittunt, personaliter faciunt. Die
noctæque placitis & tractatibus profanis & se-
cularibus insudant: nec recordantur etiam con-
secrari, per professionem, quam fecerunt. Ex
quibus tepescit fides, exulat charitas, & spes
salutis admittitur Christianis, infinitaque scanda-
la sunt secuta.

Quare statuit & ordinat hæc sacrosancta Syno-
dus, quod Archiepiscopi & Episcopi deinceps
sua officia personaliter exercent, prædicando,
visitando, ordines celebrando, & in suis Eccle-
siis, in festiuitatibus divina ministrando &c. nisi
iusta & rationabili causa fuerint impediti.

Quodque in eligendis & promovendis Episco-
pis examen canonicum de singulis ad hoc re-
quisitis præcedat, scilicet, quod omnino persone
ad talem dignitatem salubrem ex omni parte li-
dones & non alius præstentur.

Nec circa hoc, nisi ex magna, rationabili &
notoria causa, in iure expressa, aliquatenus di-
censil. Genral. Tom. XXVIII.

spendatur, sub gravibus penis, quæ sacro Con-
cilio videbuntur optinas.

Hæc autem Constitutio, quæ in effectum man-
dabit sacros canones servari tam in exercitio
officii Episcopalis per nunc promotos, quam in
promovendo futuros, in omnibus cathedralibus
Ecclesiis singulis annis bis vel ter, & præsertim
imminentis electionis tempore, cum intellectu
debito publicetur.

CAP. VIII.

*Quod nullus eligatur in Episcopum vel Abbatem,
nisi sit Doctor sacre Theologia, vel Juris ca-
nonici vel civilis.*

Licet divina eloquia, sanctorumque Patrum
canones, de Prælatorum, superiorum & inferiorum,
aliorumque sacris Ecclesiasticis ministeris
deputatorum, moribus, conversatione, vita at-
que scientiis, multa salubria statuerint observan-
da: Labentis tamen seculi procliva fragilitas a
sacris regulis plurimum deviauit.

Cernimus enim, quosdam, nedum insufficien-
tes, sed quandoque valde modicæ scientiæ vel
nullius, Episcopales cathedras, prohi dolor! ascen-
disse: nec non in illis, & in minoribus digni-
tatibus, beneficiis & officiis Ecclesiasticis, exhor-
tationem sanæ doctrinæ, & populorum edifi-
cationem nostris temporibus lamentabiliter de-
fecisse, in tantum, ut pauci hodie reperian-
tur, qui Ecclesiasticum ministerium perficiant,
in efficacia verbi Dei.

Ex quo nimium clerus vilipenditur, nervus
Ecclesiasticæ disciplinæ dissolvitur, virtutum re-
gula infringitur, virtutum correctio negligitur,
& innumera crescunt pericula animarum.

Volentes itaque detestabili huic morbo possibili
occurrere cum modesta, ultra priores sanctiones
specialibus duximus remediis juxta dignitatem
beneficiorum, ac officiorum gradus expressius
providendum: hoc synodali Statuto perpetuo de-
cernentes, quod, præsupposita morum & vitæ
honestate, nullus deinceps ad Episcopalem, vel
supra, aut abbatialem, qui caput alicujus or-
dinis fuerit, dignitatem assumatur, seu promo-
veatur, nisi in Theologia seu Jure canonico aut
civilis Doctor vel licentiatus extiterit, debiti exa-
minis cum rigore; vel saltem in scientia equi-
pollens additio.

Ad majores autem post Pontificalem aliasve
curatas in Ecclesiis Cathedralibus dignitates solum
in dictis facultatibus Doctores aut Licentiatii.

Ad alias vero in Cathedralibus & principales
in Ecclesiis collegiatis dignitates, ejusdem gra-
dus, vel saltem baccalarii dictarum facultatum,
aut in Medicina, vel notabiles in artibus magi-
stri de cetero admittantur.

Ubi vero dignitatibus prædictis cura non im-
minet animarum, viri morigerati, præsertim
nobiles, valeant admitti, saltem taliter litterati,
qui verba latina intelligere, & congrue no-
verint explicare.

Propterea in qualibet Ecclesia cathedrali ad mi-
nus sexta pars præbendarum, si prius in eadem
tales persone non fuerint, doctoribus aut licen-
tatis in Theologia vel altero jurium assignetur.

Omnia tamen prædicta intelligantur, si in-
fra menses, postquam dignitates aut præben-
das præmissas vacaverint, vel aliqua earum, ta-
liter, ut præmittitur, graduati vel graduatus
reperiti seu repertus fuerit, qui voluerit, &
canonice potuerit acceptare. Salvis semper
sta-

ANNO
CHRISTI
1416.

statutis rationalibus fundationis Ecclesiarum & A
laicorum juribus patronatus.

ANNO
CHRISTI
1516.

Nota, quod aliqui volebant inferi possi-
las infra scriptas. Sed major pars residebat in
textu.

Postille: Quod si forsas Ecclesie notoria
utilitas, & sanguinis preclara generositas suas-
erint, possint Regum, Ducum, magnorum Mar-
chionum, aut prepotentium Comitum ad Epi-
scopales, vel supra aut infra, alique Baronum
filii, seu militares ex utroque parente, ad alias
preclatas dignitates, etiam sine gradibus supra-
dictis, dum tamen alias competentis literatu-
re fuerint, promoveri.

CAPUT IX.

Quæ Prælati non sint transferendi invito.

Cum ex Prælatorum translationibus Ecclesie,
de quibus transferuntur, plerumque gravibus in
spiritualibus & temporalibus subjaceant dispen-
diis & jacturis, prælati quoque nonnunquam
jura & libertates Ecclesiarum suarum transla-
tionis formidine non adeo solerter, ut alias,
prosequantur; ne ad importunitatem quorun-
dam, quæ sua & non quæ Jesu Christi sunt
querentium, Romanus Pontifex, forsitan ut ho-
mo, facti necius, in hujusmodi circumvenia-
tur, aut alias leviter inclinetur: Præsentibus
declaramus, invitorem Patriarcharum, Archi-
episcoporum & Episcoporum translationes ac
etiam exemptorum Abbatum, quorum mona-
stera immediate sedi Apostolicæ sunt subiecta,
salvo jure Constitutionum ordinum suorum,
absque magna, rationabili, notoria, & eviden-
ti causa, quæ vocata parte de consilio sanctæ
Romane Ecclesie Cardinalium, vel majoris
partis eorundem cognita fuerit, & decisa, de
certo fieri non debere.

CAPUT X.

Contra Simoniacos.

Contra labem Simoniacæ pestis, quæ decor Ec-
clesiæ plurimum denigratur, multa remedia per
Apostolicos Patres & sacra Concilia hætenus
excogitata fuerunt, salubriterque provisæ. Quæ
tamen temporum excrecente malitia, ut experi-
entia docet, optatum non attulerunt effectum.

Volentes igitur, quantum possumus, radicem
pestis hujus penitus extirpare, hoc perpetuo De-
creto statuimus: quod quicumque Ecclesiasticus,
cujuscunque status, gradus, ordinis aut præ-
minentis fuerit, etiam si Archiepiscopali, Epi-
scopali, Patriarchatus vel Cardinalatus digni-
tate præfulgeat, qui de cetero circa beneficii
Ecclesiastici impetrationem, collationem, pro-
visionem, præsentationem sive dispositionem
qualemcunque, simonis crimen in Romana
curia vel extra per conventionem aut pactio-
nem, sive dando, recipiendo, promittendo,
aut remittendo, paciscendo sive mediando com-
miserit, ipso facto omni dignitate, officio Ec-
clesiastico, & omnibus beneficiis suis perpetuo
sit privatus.

Postquam beneficia tanquam vacantia, de-
horatione tamen per prius legitime facta super
commissione criminis prædicti, vocatis tamen
vocandis libere impetrari & conferri.

Laici vero, qui in hujusmodi culpabiles fue-
rint, excommunicationem ipso jure incurrant.

Ceterum universis & singulis Ordinariis præ-
cipientes mandamus, quatenus cum omni so-
berbia circa punitionem sic delinquentium ta-
liter intendant, quod de negligentia minime
redargui valeant. Quod si negligentes exte-
riant, per suos superiores, prout facti qualitas
exposcit, sic puniantur, quod ceteris cedat in
exemplum.

XXXIV.

*Consultationes Cardinalium aliorumque Præla-
torum, de novo Pontifice in Constantiensi Con-
cilio eligendo. Ex Ms. Vindobonensi, alioque Co-
dice antiquo.*

CAP. I.

*De Papa & Cardinalibus non ex una semper Na-
tione eligendis, Scheda præsentata Regi Ro-
mano, ut eam cum ejus materia promoveret
curam Conc. Constantiensi.*

Videtur multis Prælati & Doctoribus, quod
ea, quæ sequuntur, essent post materiam
fidei tractanda, & in Concilio deliberanda.

In primis itaque essent aperiendi modi ra-
tionabiles, quibus salubriter præfens schisma
posset convenientius terminari, & pax Ecce-
lesiastica reformari.

Et circa hoc dudum plures viæ apertæ sunt,
quæ offeruntur examini Concilii, & discussio-
ni, ut ex eis convenientior eligatur.

Item, sanctorum Patrum sequendo vestigia,
qui contra præcedentia schismata Ecclesie in
Conciliis Generalibus futura remedia provide-
runt, ne similia ulterius occurrerent, esset pri-
mitus videndum: Principales radices, & occa-
siones, ex quibus præfens schisma ortum est,
& tam diu, proh dolor! continuatum, ut nul-
lum tale aut simile fieri contingeret, penitus
extirpando.

Item, ut tanti mali radices extirparentur,
essent contra eas, & ipsarum occasiones con-
venientia remedia statuenda.

Item, videretur multis, quod tres fuerunt
radicales huius schismatis causæ. Prima, am-
bitio papatus, quod videlicet una natio urbis
diu papatum tenuerat, alia vero e contra pa-
pam cubiebat habere Romanum vel saltem Ita-
licum.

Secunda, Romani populi seditiosus tumultus.

Tertia, Dominorum tunc Cardinalium lon-
ga dissimulatio, tarda que allegatio sui metus.

Contra hæc igitur videretur esse modis con-
venientibus providendum.

Et circa provisionem præmissorum occurrunt
questiones sequentes, super quibus requiritur
deliberatio Concilii Generalis.

Contra primum & principale schismatis fun-
damentum & originalem radicem, & ubi ma-
jor necessitas providendi, queritur: An expedi-
at statuere, quod de cetero de uno regno
vel natione, aut provincia, non fiant tot Cardi-
nales, quod possint in electione Papæ per plu-
ralitatem vocum papatum ad libitum obtinere;
& sanctuarium Dei, quasi hereditatem possi-
dere? Sed de omni natione, absque persona-
rum acceptione, electio celebretur.

Item, An statuendus sit certus numerus Car-
dinalium, qui non sic ex sua multitudine hu-
jus status, nec ex sua sustentatione nimis exi-
stat Ecclesie onerosus?

Item, utrum statuendum expediat, quod de
una

ANNO
CHRISTI
1516.

Ex Ms. Vin-
dobonensi

ANNO
CHRISTI
1417.ANNO
CHRISTI
1417

una provincia non possunt esse plures? Distinguen-
do provinciam juxta usum Ecclesie Romanæ.

Item, utrum expediat statuere, quod de di-
cto numero Cardinalium, per Concilium decla-
rando, ordinetur, quod de qualibet natione,
videlicet Italis, Gallis, Hispanis, Germanis
& Anglis, aliqui eligantur? Ita tamen, quod
ad minus una medietas Cardinalium sit citra-
montanorum. Ut sic in eorum electione non
videatur esse acceptio personarum.

Item, utrum statuendum sit, quod de dicto
numero Cardinalium sit una pars Doctorum
Theologorum, sicut fuit antiquitus consuetum?
Ut, cum ad Romanam curiam pertinet quæ-
stiones fidei discutere, non sit opus extra collegium
Cardinalium exteriorum Theologorum
suffragia mendicare.

Item, ad magis tollendum radicem præsentis
schismatis & futurorum, considerandum erit:
An congruat statuere, quod nunquam de eodem
regno vel provincia bina vice eligeretur suc-
cessive Papa: Sed alternatis vicibus, jam de una,
jam de alia, vel una vice citramontanus? &c.

Contra secundum: Utrum expediat statuere
in præsentis Concilio, quod de cetero nullibi
Romana curia resideat, nisi ubi sit aliquis lo-
cus tutus pro habitatione Papæ ac Cardinalium,
ac quoad electionem summi futuri Pontificis a
tumulto populari securus.

Item, circa hoc considerandum erit: Utrum
conveniat, quod civitas Leonina, seu Burgus
S. Petri, continens Basilicam Apostolorum,
sacrum palatium, & Castrum sancti Angeli, &
pons propinquus eidem, claudantur sub una
cittadella fortissima, in qua Papa, Cardinales,
& Romana curia possint secure residere contra
hujusmodi tumultus & insultus sæpe expertos
intrusionibus pluribus Pseudo-Pontificum, &
extrusionibus verorum Pontificum Romano-
rum.

Contra tertium fundamentum hujus schisma-
tis: Utrum expediat statuere certum tempus,
ultra quod non liceat Cardinalibus in electio-
nibus de summo Pontifice metus exceptionem
aliquatenus allegare &c. Amen.

CAPUT II

*De Modo vel forma eligendi novum Pontificem
in Concilio Constantiensi, Constitutio, calamo
Petri de Alliaco Card. Cameracensis delineata,
ac publica postmodum Concilii auctoritate proba-
ta, uti ex Act. C. pub. constat.*

Ex antiquo Codice operum Card. Cameracen-
sis, edito Argentini 1490.

Ad laudem, gloriam & honorem omnipoten-
tis Dei, ad pacem & unitatem universalis Ec-
clesie ac totius populi Christiani, ad defendendum
auctoritati & honori hujus sacri generalis Con-
stantiensis Concilii. Ut electio futuri Romani
& summi Pontificis proxime fienda firmiori au-
thoritate & plurium roboretur assensu, satisfactio-
que votis multorum, & ne, attento statu
Ecclesie, super dicta electione in posterum ul-
la retractio, ullusque scrupulus in mentibus
hominum resideat, sed ex illa sequatur unio
plenissima & perfecta fidelium, ac exinde Se-
renissimus Romanorum, Hungaris, &c. Rex
Sigismundus, suorum ad unionem habendam
laborum fructum & gloriam consequatur: Et
ut reverendi patres Episcopi, & nobiles & specta-

Abiles viri & Doctores insignes, ceterique Le-
gati Serenissimi Regis Castellæ, nomine dicti
Regis præfato Concilio se uniant, qui noluer-
ant se unire, nisi prius certificat. de modo
electionis prædictæ, & maxime qui erunt ele-
ctores: Collegium sanctæ Romanæ Ecclesie Car-
dinalium, ad quos de jure pertinet jus eligendi
Romanum & summum Pontificem, dictos Le-
gatos quantum in se est certificans, offert eidem
sacro Concilio atque legatis prædictis, quod hac
vice duntaxat ad eligendum Romanum Ponti-
ficem una cum ipsis Cardinalibus de qualibet
natione, in eodem sacro Concilio pro nunc ex-
istente & nominata, assumantur aliqui Præla-
ti vel alie insignes personæ Ecclesiasticæ, quo-
rum & quarum omnium numerus ipsorum Car-
dinalium numerum non excedat, quos seu quas
quolibet ipsarum nationum per se ad hoc de-
crevit eligendos cum ipso Cardinalium Col-
legio.

Hoc tamen in ipsa electione observando, quod
non valeat electio, nec electus pro summo Pon-
tifici habeatur, nisi duæ partes Cardinalium
in conclavi existentium & duæ partes cetero-
rum, cum Cardinalibus ad eligendum admit-
tendorum & tunc admissorum, consentient &
consenserint.

Hoc etiam observando, atque ex nunc volunt
& intendunt, vota quorumcunque, in ipsa ele-
ctione emittenda, nulla esse, nec aliter inten-
dunt in aliquem consentire, nisi, ut præmitti-
tur, duæ partes Cardinalium, & duæ partes
aliorum prædictorum principaliter aut per acces-
sionem in unum concurrant.

Hoc etiam adjecto, quod Prælati & alii cum
ipsis Cardinalibus ad electionem hujusmodi ad-
mittendi, omnes etiam & singulas Constitutio-
nes Apostolicas, etiam penales, circa electio-
nem Romani Pontificis editas, atque consue-
tudines observari consuetas, quemadmodum ipsi
Cardinales, observare teneantur & ad illarum
observantiam adstringantur.

Teneantur insuper jurare, & jurent dicti ele-
ctores, Cardinales & alii quicumque, antequam
ad electionem procedant, quod in hujusmodi
electionis negotio, attendentes quid eis immi-
nebit, cum de creatione agatur vicarii Jesu
Christi, successoris beati Petri, universalis Ec-
clesie Rectoris, gregis Dominici Directoris, pu-
ris & sinceris mentibus, quantum credent pu-
blicæ utilitati universalis Ecclesie proficere, om-
ni cujusque nationis personæ aut alio inordi-
nato affectu, odio, gratia vel labore abjectis,
procedent, ut eorum ministerio de utili & ido-
neo universali Ecclesie provideatur pastore. Et
hæc omnia fiant sacro primitus si sibi placet
approbante Concilio, & super his interponente
Decretum, & defectus omnes, si qui insint,
supplente.

XXXV.

AVISAMENTA

*Nationis Germanica super articulis juxta Decre- Ex Mf. Go-
tum Concilii reformandis exhibenda Domino no- thano.
stro Sanctissimo.*

Index Capitum vel Articulorum XVIII.

I. De numero, qualitate & Natione Dominorum
Cardinalium.

II. De Reservationibus (facili oculorum lapsu, de
Re-

ANNO
CHRISTI
1417.

- Reformationibus legit Scholasticas in Actis A
Concilii p. 186. & 270.) sedis Apostolica.
- III. De Annatis & communibus servitiis, & minutis.
- IV. De Collationibus beneficiorum & gratiis expectationis.
- V. De Confirmationibus electionum.
- VI. De Causis in Romana curia tractandis volum.
- VII. De Appellationibus ad Romanam curiam.
- VIII. De Officiis Cancellariae ac Penitentiariae.
- IX. De Exemptionibus, incorporationibus, temporibus schismatis factis.
- X. De Commendis.
- XI. De fractibus medii temporis.
- XII. De non alienandis bonis Rom. Ecclesiae.
- XIII. Propter qua & quomodo Papa possit corrigi vel deponi.
- XIV. De extirpatione simoniae.
- XV. De Dispensationibus.
- XVI. De Provisione Papa & Cardinalium.
- XVII. De Indulgentiis.
- XVIII. De Decimis.

ARTIC. I.

De numero, qualitate & Natione Dominorum Cardinalium.

Super primo videtur dicta Nationi, quod numerus decem & octo Dominorum Cardinalium prima facie sufficiat Ecclesiae universali. Si tamen aliae Nationes deliberaverint de XXIV. Natio Germanica non reluctatur.

Qualitatem dictor. Dominorum in futurum creandorum admittit, prout est in Reformatione avisata.

Distributionem autem per Nationes singulas faciendam, relinquit summo Pontifici. Ita tamen, quod de qualibet Natione aliqui Cardinales, quantocius fieri poterit, habeantur.

Nec aliqua Natio, sine rationabili comparatione, aliam seu alias in hoc excedat: servetur aequalitas quoad omnes, Romanae Ecclesiae & singularum Nationum opportunitatibus, dispositionibus & circumstantiis ponderatis.

ARTIC. II. IV. V.

De Reservationibus sedis Apostolicae.

De Collationibus beneficiorum & gratiis expectationis.

De Confirmationibus electionum.

Super secundo, quarto, quinto articulis, dicta Natio dudum per modum supplicationis aperuit mentem suam in quadam schedula, Dominis Cardinalibus, per SS. Dominum ad reformationem deputatis, exhibita: Sperans dicta Natio, quod dictus Dominus noster summus Pontifex gratiosum super hoc dabit responsum, aperiendo mentem sui sanctitatis.

Parata nihilominus eadem Natio rationabilem aequitatem juxta qualitatem locorum, temporum & personarum, in hujusmodi tolerare, sic, quod viris litteratis & studiosis praeter ceteris provideatur.

Et tenor Schedules sequitur, & est talis:

Supplicat humiliter Natio Germanica, quatenus sedes Apostolica, deinceps reservationibus beneficiorum Ecclesiasticorum, clausis in Corpore Juris, contenta, quocumque seu qualiacumque aut quantumcumque Ecclesiastica beneficia generaliter aut specialiter ulterius non reservet.

Sed electiones, confirmationes, collationes, provisiones, presentationes, & quavis alias dispositiones Ecclesiasticas, de Archiepiscopatibus, Episcopatibus, & Abbatibus, aliisque dignitatibus, & prelaturis ac beneficiis Ecclesiasticis quibuscumque, in Corpore Juris sedi Apostolicae non reservatis expresse, nec ad eandem devolutis, per Metropolitanos, Episcopos, Praelatos, capitula vel collegia, & alios Patronos seu collatores Ecclesiasticos Ordinario jure libere fieri permittat: juxta dispositionem nonnullorum Generalium Conciliorum antiquorum, atque mentem seu dispositionem fundatorum & dotatorum Ecclesiarum ac Monasteriorum, aut beneficiorum Ecclesiasticorum, vel consuetudines seu institutiones rationabiles eorundem.

Salvo jure sedis Apostolicae in Ecclesiis & Monasteriis, sibi privilegio exemptionis, vel alius immediate subjectas seu subiectas.

Nec non, quod Papa quolibet collatorum Ecclesiasticum, ad cujus collationem ultra quinque beneficia Ecclesiastica spectant per unam in speciali, & aliam in forma pauperis duntaxat, gratias, cum clausula, si pro alio in tali forma non scripserit, possit onerare.

Sublatis & annullatis & extravagantium Regularum Cancellariarum, & aliis factis & faciendis reservationibus quibuscumque, in Juris Corpore non expressis.

Sub praedictis autem gratiis in forma specialia, beneficia Ecclesiastica, quinque marcarum argenti valorem annuum non excedentia, non cadunt, seu veniant quovismodo.

ARTIC. III. & XVI.

De Annatis & communibus servitiis et minutis.
D De Provisione Papa et Cardinalium.

Super tertio & antepenultimo articulis, videlicet de Annatis &c. & de Provisionibus Domini nostri Papae & Cardinalium &c. avicavit dicta natio, quod de qualibet Ecclesia Cathedrali atque Abbatiali, cujus Monasterium fuerit immediate sedi Apostolicae subiectum, nec non de quolibet officio Ecclesiastico, cujus confirmatio seu provisio, demptis gratiis expectativis, per sedem Apostolicam vel ejus auctoritate immediate fiet: Et si quando duntaxat infra quinquennium, a fine praesentis Concilii numerandum, vacaverit, & de eodem vel eadem fuerit dispositum: illa vice, nisi patrimonium Rom. Ecclesiae tunc fuerit recuperatum, communia servitia vel annata, juxta taxam Romanae curiae, debite, ubi excessiva fuerit, moderandam, sub honesta & tolerabili cautione, summo Pontifici & Cardinalibus Dominis: Nec non minuta servitia, prout ante schisma, videlicet tempore quondam Gregorii XI. dictis Dom. Cardinalibus & Officialibus curiae; Medietas

Definitio hoc erat in Concilio in Illustri Reformationum Collegio. Vid. supra Statuta Reformationum, cap. V.
Statuta Reformationum, supra L. c.
Vide Decretales Reformationum. Const. supra L. s. tit. 9. c. 1. & seqq.

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417ANNO
CHRISTI
1417

dietas scilicet communium servitorum de Prælatibus in fine primi, & alia medietas in fine secundi anni, post adeptam pacificam possessionem: De aliis vero beneficiis annate juxta taxam in fine primi anni persolvantur.

Nec possint, etiam a volente, dicti solutionis terminari præveniri.

Si tamen bis aut pluries in uno anno Prælatibus vel beneficiis vacaverit, non nisi semel communia servitia ac minuta vel annate hujusmodi persolvantur.

De abbatibus autem monialium quibuscunque, nec non de minutis beneficiis, que non excedunt xxx. florenos in taxa, annate hujusmodi non solvantur.

Omnibus debitis annatarum, seu communium servitorum præteritorum, totaliter relaxatis.

ARTIC. VI.

De causis in Romana curia tractandis vel non.

Super sexto articulo videtur dictæ Nationi, primo, quod, sine rationabili causa & expressa, amodo non committantur aliquæ causæ in Romana curia tractandæ cum tali clausula: Non obstant, quod causa de sui natura in Romana curia non fuerit tractanda.

Item, videtur, quod non deceat, nec expediat sedem Apostolicam de causa mere profana inter laicos, Romanæ Ecclesiæ temporali non subiectos, etiam prætextu crucis signationis, se intrinsece quovismodo: Nisi illo tempore generalis passagii, quo forte illos eundo, stando vel redeundo, in subsidium terræ sanctæ morari contigerit: Nisi in casu perhorrescentis, duobus testibus ultra juramentum actoris probandæ, aut negligentis iudicis secularis, legitime comprobatæ, vel nisi de consensu partium expresso.

Item, videtur, quod causæ pecuniariæ, etiam ad forum Ecclesiasticum spectantes, & summam quingentorum aureorum non excedentes, nec non beneficiales, summam xv. marcarum argenti, secundum communem estimationem valoris antiqui non excedentes, ad simplicem querelam per sedem Apostolicam non committantur in Romana curia, etiam si beneficium auctoritate Apostolica collatum fuerit vel prætendatur.

Item, in causis matrimonialibus, que non sunt inter personas sublimes, vel præpotentes, exceptis casibus perhorrescentiæ, & negligentis iudicis inferioris, aut de consensu partium, ut superius continetur.

ARTIC. VII.

De Appellationibus ad Rom. Curiam.

Super septimo articulo videtur primo, quod causæ, que per simplicem querelam, juxta præmissa in Romana curia non sunt tractandæ, per appellationem extrajudicalem ad sedem Apostolicam vel Romanam curiam devolvi non debeant, nec in ea in vim hujusmodi appellationis quomodolibet tractari.

Item, quia multi gravantur ex eo, quod

Appellatur judicialiter ad sedem Apostolicam indifferenter, omisso medio: Et quod appellatur a gravaminibus citra definitivam, que per appellationem possunt reparari: dignetur Dominus noster summus Pontifex circa hujusmodi gravamina providere.

Item, quod nulla appellatio a gravamine citra definitivam, nisi ex legitima vel rationabili causa, in eadem expressa, in Romana curia non admittatur, sed frustratoria omnino repellatur: ita, quod Romana curia de tali appellatione, per citationem, inhibitionem, vel alias, se nullatenus intromittat.

Item, quod super appellatione ante definitivam sententiam non fiat inhibitiō, quousque confiterit, causam legitime devolutam. Et tunc de appellationis articulo ante omnia cognoscatur. Et si appellans in aliquo prædictorum defecerit, causa ad priorem iudicem remittatur, deficiens in expensas litis & itineris condemnatur, & nihilominus, juxta personarum & causæ qualitatem, pro sua temeritate arbitrarie puniatur: nisi de consensu partium aliter procedatur.

Item, ad tollendas calumnias videtur expediens, quod quidem appellans juret, quod non dilationis, vel ad compositionem aut renunciationem inducendi partem adversam causa, seu alias malitiose, sed quia justam causam se fore credit, appellet. Alioquin appellatio sit irrita ipso jure, & nullatenus admittatur.

ARTIC. VIII.

De officiis Cancellaria, & Penitentiarie.

Super octavo articulo, de officiis Cancellariæ & Penitentiarie, videtur primo, quod lites, præsertim in causis beneficiis, sint omnino abbreviandæ. Ne personæ Ecclesiasticæ, & patrimonium crucifixi, ad alios, quam pios usus, & prout eantem est in juris divini & humani sanctionibus, nec non in fundatorum & dotatorum dispositionibus, distraherentur.

Item, quod lite pendente non fiant speciales commissiones, alteri partium præjudiciales, nisi in consistorio publico partibus auditis.

Item, quod personæ Officialium & salaria eorum reducantur ad debitum numerum, & taxatione examinentur, & qualificentur juxta consuetudines & Constitutiones antiquas: prout etiam in reformatoria est avisatum: Specialiter in utraque officiorum prædictorum, distributis officiis officiorum prædictorum, inter supposita singularum nationum, prout secundum bonam equitatem Sanctitati sue convenientius videbitur expedire.

Item, quod confessionalia non adeo multiplicentur indistincte. Et ubi concessa fuerint, exprimat, seu declaretur, illum duntaxat fore idoneum confessorem, qui habet exercitium curæ animarum.

Item, quod super peccatis penis occultis, quantumcunque gravibus sedi Apostolicæ reservatis, detur potestas Archiepiscopis, Episcopis locorum, ac Abbatibus, vel aliis Prælatibus sedi Apostolicæ immediate subiectis, quoad exemptos sibi subditos duntaxat, in foro con-

• Vide Reformatorium.
• Vid. legem Sacrum Reformativum, cap. 7.
• Vid. Reformatorium, cap. 10.

ANNO
CHRISTI
1417.

scientie tantummodo absolvendis, & abolitioni committendis: Ut scilicet delinquentes ad confessionem facilius invitentur, & secretum confessionis eo minus reveletur, ac sigillum melius servetur.

ne in futurum fiant, nisi ex causa justa, expressa atque necessaria, causa cognita, vocatiffique quorum interest: quodque, si alias obtentus fuerint, sint irriti ipso jure.

ANNO
CHRISTI
1417.

ARTIC. IX.

De Exemptionibus, Incorporationibus, tempore Schismatis factis.

Super nono articulo videtur, primo de exemptionibus, quod omnes exemptiones a tempore schismatis factæ sine consensu Ordinariorum, seu parte non vocata, & causa non cognita, sint totaliter revocandæ: Et specialiter privilegia quorumcumque, derogantia Constitutionibus Innocentii IV. in Concilio Generali, (Sext. Decret. lib. 5. tit. 7. c. 1.) & Clementinas (Clementinarum lib. 3. tit. 7. De sepulcris. c. 2. Dudum.)

Et quod de cetero exemptiones non fiant, nisi ex rationabili, justa, vera & expressa causa cognita. Et aliter factæ viribus non subsistant.

Item, videtur, quod Dominus noster sanctissimus reddatur attentus de & super incorporationibus & unionibus Ecclesiarum cathedralium, Collegiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcumque, a tempore schismatis & citra factis, de causis commodis ac incommodis, utilitatibus, scandalis ac periculis eorundem.

Quarum aliquæ forsitan ex causis necessariis justis ac rationabilibus, utputa in collegiatarum aut conventualium Ecclesiarum erectionem: Aliæ in universitatum generalium studiorum dotacionem ac fundacionem processerunt. Aliquæ de Ecclesiis, quas laici in manibus suis diutius tenuerunt, sed non nisi certis religiosis locis donare jus patronatus voluerunt, quibus postea incorporatæ sunt, & nunc si revocarentur incorporationes, redirent ad laicos &c. Nonnullæ vero, ut præsumitur, ex simoniaca pravitate: Aliquæ ex levi aut parva causa: Quædam autem ex falsa, immo nulla penitus rationabili subsistente causa aut necessitate, sed solum ambitionis ac avaritiæ intuitu, videntur creduntur.

Ex quibus quidem incorporationibus indiscretis plura pericula ac incommoda provenire notentur.

Præsertim, quia ex residentia religiosorum, in Ecclesiis sic incorporatis extra Monasteria sua commorantium, ipsorum tepescit devotio, & regularum observantia relaxatur, numerus etiam ministrorum ab antiquo institutus in ipsis Monasteriis, ac cultus divinus diminuitur.

Intuper per eadem Ecclesiarum reditus adeo diminuuntur, ut non reperiantur idonei, qui se de cura earundem intruere velint. Sed in dioræ & ignari ad regimen ipsarum plerumque assumuntur. Per quos animarum cura totaliter negligitur. Qui etiam portiois exigue ipsis assignatæ augmentum non petere, juramentis aut aliis cautionibus compelluntur.

Dignetur igitur Sanctitas Sua circa præmissa per revocationem rationabilem providere: Et

ARTIC. X.

De Commendis.

Super decimo articulo videtur, quod nulla cathedralis, conventualis aut parochialis Ecclesia, nec aliquod beneficium, curam habens animarum, aut dignitas in cathedralibus major post Pontificales, aut in collegiatis principalis, aut etiam hospitale, vel Xenodochium, aut alius locus pro hospitalitate fundatus, debeat sine manifesta, & rationabili causa, & expressa ac cognita, non nisi ad certum breve tempus in Commendam alicui assignari.

Si tamen Romanus Pontifex de plenitudine potestatis vel alias secus duxerit faciendum, aut aliquid præmissorum commendandum, tunc saltem provideatur non solum verbo, vel litteris, sed etiam realiter in effectu, ne animarum cura negligatur, divinus cultus diminuat, vel ruant ædificia, seu alia Ecclesiastica bona vel jura pereant, vel supprimantur, aut infirmi velegentes sustentatione congrua defraudentur.

Et Ordinarii locorum auctoritate Apostolica super præmissis providere habeant, etiam contra quoscunque: quocunque exemptionis aut majoritatis privilegio non obstante.

ARTIC. XI.

De fructibus mediæ temporis.

Super undecimo articulo videtur dicte Nationi, quod fructus beneficiorum Ecclesiasticorum, majorum & minorum, vacationis tempore obvenientes, omnino debeant Ecclesiis & futuris successoribus in hujusmodi beneficiis, pro ipsarum Ecclesiarum opportunitatibus, & incumbentibus oneribus sublevandis reservari: Nec deceat Romanum Pontificem aut alium quemcumque Apostolica aut alia auctoritate tales fructus sibi usurpare vel attribuire quovismodo, nisi specialis aliqua rationalis causa contrarium induxerit, aut susserit particulariter faciendum.

ARTIC. XII.

De non alienandis bonis Romana Ecclesie.

Super duodecimo articulo videtur expedire, quod quilibet Rom. Pontifex de non alienandis bonis & juribus Romanæ & aliarum Ecclesiarum promissionem faciat: prout in ultimo fuit Reformatorio avilatum, ante electionem Romani Pontificis celebrato.

Ex Archiepiscopus, Episcopus, ac Abbates, sedi Apostolicæ immediate subiecti, sine licentia & auctoritate Romani Pontificis alienantes deponant, ac capitula, & singulares personas eorum, quæ ad præmissa assensum præbuerunt, sic puniant, quod ceteris transeat in exemplum.

AR-

1 Vid. Reformatorium cap. 10.

2 Reform. cap. 11.

3 Vide supra Reformatorium, cap. 8.

4 Vide supra in Reformatorii Decretis cap. 5.

ANNO
CHRISTI
1437

ARTIC. XIII.

*Propter quod & quando Papa possit corrigi
& depuni.*

Super decimo tertio articulo videtur, quod summus Pontifex non solum de heresi, sed etiam de simonia notoria tam circa sacramenta, quam circa beneficia Ecclesiastica, & quolibet alio notorio crimine gravi, Ecclesiam universalem notorie scandalizante, de quo canonice motus incorrigibilis extiterit, per Generale Concilium puniri valeat, ac depuni etiam de Papatu.

Item, videtur, quod sanctissimus Dominus noster, sacro approbante Concilio, specialem Constitutionem super hoc, quod premissum, declaratoriam debeat promulgare, & insuper declarare, (quod) neminem circa sacramenta, sed etiam circa beneficia Ecclesiastica conventionem seu passionem pecuniariam per se vel alium faciendo crimen pravitatis simoniacæ non evadat &c.

ARTIC. XIV.

De extirpatione Simonia

Super decimo quarto articulo omnino videtur, quoad futuram simoniam vitandam poenis gravissimis providendum, sive in Romana curia, sive extra illam contingant perpetrari, juxta aversata in reformatorio hujus Concilii Generalis.

De simonia autem præteritis temporibus sive in ordinibus, sive in beneficiis, aut aliis sacramentis Ecclesiasticis, vel circa quacunque spiritualia, seu spiritualibus annexa, quocunque modo jam contracta, propter multitudinem delinquentium & superiorum negligentiam, mitti, saltem in foro conscientie, est agendum, abolendo scilicet maculas præteritas, & de beneficiis & ordinibus viros Ecclesiasticos in suis titulis justificando, & male percepta penitus remittendo &c.

ARTIC. XV.

De Dispensationibus.

Super quinto decimo articulo videtur, quod Dispensationes super incompatilibus, de non promovendo ad ordines, super defectum ætatis, super defectum natalium, de non referendo, super contrahendo matrimonium in gradibus prohibitis, & non faciendo munus consecrationis aut benedictionis, aut non obstantibus aliis, non sint deinceps nisi ex evidenti, seu notoria, rationabili & expressa causa, consideratis differentiis & statibus locorum, temporum, & personarum, cum magna gravitate & matura deliberatione per sedem Apostolicam faciendus, juxta ea, que de his sunt in reformatorio aversata.

Et de obtentis provideatur, eisdem moderando secundum bonam æquitatem, prædictis circumstantiis ponderatis.

ARTIC. XVII.

De Indulgentiis.

Super decimo septimo articulo videtur, quod Indulgentiis exorbitanter concessis tempore schismatis, continentes remissionem omnium peccatorum, vel factis ad instar &c. sint penitus revocandis, juxta aversata in reformatorio primo hujus Concilii Generalis: Quodque deinceps tales non nisi ex maxima causa concedantur, cum expressione qualitatum & circumstantiarum opportunarum.

ARTIC. XVIII.

De decimis.

Super ultimo articulo videtur, quod tales decime non sint nisi ex consensu Generalis Concilii ex causa maxima imponenda &c.

Prædicta etenim Natio Germanica protestatur, quod per dictas petitiones non intendit, nec vult recedere a Decretis Concilii, atque Capitulis Narbonæ concordatis. Super quibus &c.

Gumpertus Fabri Notarius Nationis Germanicae scripti de mandato Præsidentis & Nationis antedictæ.

XXXVI.

Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis Exhortatio ad Concilium Generale Constantiense super correctione Calendarii propter ingentes ipsius errores: delineata proximo ante Concilium Constantiense, sed repetita Constantia in Concilio A. 1417. mense Martio, & publice in Ecclesia S. Pauli pronunciata.

Ex MLV. tab. per
q. AD. CC.
L. 116.

Inter controversias Ecclesiasticas in Concilio Constantiensi in forum productas, que ad omnes revocantur, locum habet quæstio de Calendarii Ecclesiastici erroribus, illisque emendationibus. Traxerunt hoc negotium Petrus de Alliaco Card. Cameracensis prædixit anno Constantiensi Concilio m. 1411. episcopus de re episcopatum an. 1411. Romæ in Concilio generali a Joanne XXIII. convocato, memorato Pontifici obtulit. In quo Concilio Joannes hoc Cardinalis institutum laudavit, ac publicationem ejus distulit ad finem usque schismatis inter tres Pontifices tunc existens. Quod utrumque peccati alio diplomate reboavit.

Postquam igitur in proximo Constantiensi Concilio res eo devenisset tandem, ut tres Pontifices essent (sede vacante), Joannes eques ac Gregorius & Benedictus, Cardinalis superius sum negotium resuscitandum ac Concilio presentem proponendum auctoravit, prædicto publico in templo eorum Concilio, omnibus illis Actis, circa hoc Essentialibus negotium ante paucos annos sub Joanne XXIII. proditis. Quoniam igitur hæc Constantiensem controversiarum pars fuit non postrema, hic exhibere per fuit.

Non autem Constantiam hæc res fuisse confectam vel exinde potest, quod in Concilio Basiliensi, decennio fere elapso eisdem materiam traxerit Cardinalis Casanus, novo publico episcopo, quod illo sæculo, typographia sulcitrata, typorum. locum est expertum.

CAP.

- 1 Super in Reformatorii Decretis cap. 6.
in Reformatorii Statuti cap. 6.
2 Super in Reformatorii Protocolis, cap. 4. & cap. 14. Et in Decretis Reformatorii, cap. 10. Et in Decretis Reformatorii, lib. 1. tit. 2. cap. 1. seqq.
3 Super in Reformatorii Protocolis, cap. 10. 11. 12. 13. 16.
4 Vnde super in Reformatorii Decretis, lib. 4. tit. 10.
5 Super in Reformatorii Protocolis cap. 10.
Concil. General. Tom. XXVIII.

A 2.

ANNO
CHRISTI
1617

CAP. I.

Quanta diligentia cura olim fuerit Ecclesie Christianae de observatione Paschae, & Quadragesimalis jejunii, aliisque festivitatibus solemnibus, Eusebius in Ecclesiastica historia manifestavit, Ubi Libro V. narrat de Pascha questione quae in provinciis Asiae exorta est, ideo videlicet, quod XIV. Luna putarent Pascha observandam, quia tunc Judaeis agnus praecepit immolari. Et ita quaecumque die Luna XIV. venisset, solvebant jejunia quadragesimalia: Cum talis consuetudo in aliis non servaretur Ecclesiae.

Ob quam causam Conventus Episcoporum & Concilia per singulas quasque provincias constituerunt, ne licet aliquando, nisi in die Dominica, in qua Dominus surrexit a mortuis, Dominicam Pascha celebrare mysterium, & in hac sola dissolvendum esse Pascha jejunium.

Exstat hujus Concilii apud Caesarem Palistinense hujusmodi Decretum. Habetur & nostra ratione Concilii Decretum simile, cui Victor Papa praefuisse narratur. Sub quo quanta super hac re controversia fuerit, diffuse prolequitur Eusebius eodem libro. Et deinde libro X. concludit, quod in Nicena Synodo Patres antiquum canonem de observatione Paschae confirmarunt. Quam Eusebii historiam Isidorus Lib. V. Etymologicorum brevibus verbis expressit, dicens: Quod antiquitus Ecclesia Pascha XIV. Luna cum Judaeis celebraverit, quocumque die occurreret.

Quem ritum sancti Patres in Nicena Synodo prohibuerunt, constituentes, non solum Paschalem diem & mensem inquirere; sed etiam diem resurrectionis observare. Et ut in eodem libro Isidorus recitat, paschalem cyclum Hyppolitus episcopus primus conscripsit, postquam probatissimi auctores, Eusebius Caesariensis, Theophilus Alexandrinus, Prosper, & quoque natione Aquitanus, atque Victorinus, amplificatis ejusdem festivitatis rationibus multiplici circulo ediderunt. Beatissimus vero Cyrillus, Alexandriae urbis episcopus, ubi debeat Pascha celebrari summa brevitate notavit. Idem etiam Isidorus libro praedicto quoque cyclos paschales inseruit, superque plurimi magni sapientiae viri, qui super his disertissime ac diligentissime tractaverunt. Ut Dionysius Romae urbis Abbas, Bedaeque Venerabilis Anglicus hac occasione plures de temporibus libros scripsit. Gerlandus insuper tabulas edidit, & Joannes de sacro Bosio ac Robertus Lincolnensis episcopus, alique multi de computo subtilia conscripserunt.

His ergo, talibus & tanta tantaque auctoritatis viris ob causam praedictam de dierum ac momentorum calculatione, magis quam de denariorum ac monetarum computatione olim sollicita cura fuit & diligentia.

E contra vero, prohi dolor! nunc tanta est in his Ecclesiasticorum ministrorum, & eorum maxime, quibus super horum observatione incumbit provisio, tamque negligens inertia, ut iam a multis annis, propter errores Calendarii, Paschalis celebratio, & consequentes ad eam festivitates & observantiae, non sine gravi scandalo Ecclesiae violentia & a debitis sibi locis mutentur, sicut in subsequenti plenius declarare proposui.

Unde propter hoc praesens compendium ex

Avantia ac prolis, sed veris & probatis diversorum auctorum sententiis compilare decrevi, ut adversalem Episcoporum censuram, ego ipsorum infamiam, tanquam casus veneticus minimus excipere valeam ad profugendam praefatum scandalosum errorem, erroneumque scandalum, & ipsam ab Ecclesia unice tanquam feram pestifera ac monstrum horribile penitus extirpandum.

Accedit etiam ad id agendum & salubriter providendum opportuna congruitas. Nam ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, dies videlicet Ecclesiasticae salutis periculis, Deoque ac toti populo Christiano acceptabilis, quo, ad ultimum Pisani Concilii Decretum, universalis debet Synodus celebrari. Quae ad hoc specialiter ordinata extitit, ut reformetur Ecclesia, nunc, prohi dolor! miserabiliter deformata.

Igitur inter difformitates varias, quarum plurimas alibi notavi necessario reformandas, hujus singularis difformitatis reformatio specialis non aliquid omittenda.

Ut & hoc evidenter declaretur, praesens opusculum conveniendi ordine sex capitulis distinguitur. Primum est praemula exhortatio, quae tanquam prologus antecedit. Secundum generaliter agit de tribus principalibus Calendarii erroribus. Tertium agit specialiter de errore ex mutatione equinoctiorum & solstitiorum. Quartum de erroribus ex mutatione primationis Luna. Quintum de aliis erroribus, qui ex praecedentibus consequuntur. Sextum de Calendarii correctione.

CAP. II.

De tribus principalibus Calendarii erroribus.

Sciendum est ergo, quod Calendarium, quo utitur Ecclesia, principaliter tres errores continet, qui essent merito corrigendi. Sed hoc non potest auctoritative fieri, nisi per ordinationem seu approbationem sedis Apostolicae, vel Concilii Generalis.

Primus error, qui radix est plurimum, est: Quod hujusmodi Calendarium non utitur vera anni quantitate. Cum populi anni quantitatem cccxv. dies & quartam diei integram, quae quarta colligitur per quatuor annos, ut in anno bissextili computetur unus dies plus quam in aliis communibus annis.

Sed constat, non solum per computistas, sed etiam per vias Astronomiae, quod quantitas anni solaris non est tanta, immo minor. Nam Astronomi, scilicet Ptolemaeus & Abbatem, non ponunt illam quartam diei integram, sed solum quinque horas & aliquas minutae partes unius horae. In quibus non plene concordant. Quia Ptolemaeus ponit 51 minutas & 1 secundam. Abbatem, 47 minutas & 9 secundas. Alphonsus, 49 minutas & 16 secundas.

Et haec ultima opinio nunc communior & verior reputatur. Et sic vera quantitas anni minor est quantitate anni nostri Calendarii de sexta parte unius horae & modice plus, scilicet de 44 secundis vel circiter. Quod dico: quia hic non numerantur ultra fractiones minores, propter tardum: Et quia in tanto tempore non facerent errorem, nisi parvum.

Secundus error sequitur ex primo, videlicet. Quod equinoctia & solstitia, ac etiam Ecclesiastica festa immobilis, xxi. fixe signata in Calendario, continue ascendendo, sicut certum

ANNO
CHRISTI
1617

ANNO
CHRISTI
1417

tum est Astronomis, & per tabulas & instrumeta probatum est.

Et hoc accidit ex errore quantitatis anni solaris. De qua, & de huiusmodi ascensu solstitiorum & æquinoctiorum, plenius scripti in fine tractatus de legibus & c. tibus. Ubi ostendit, primas ascendere in Calendario circiter per unam diem in CXXXIV. annis.

Unde patet, quod prædicti duo errores corrigere, & per consequens quoad hoc verificaretur Calendarium nostrum, si in totidem annis auferretur una dies. Et hoc satis convenienter fieri posset cessando a bissexto, quarto anno videlicet, & per CXXXIV. annos. Quando primo æquinoctium vernale ascenderet ad novam litteram, in Calendario tunc ibi signaretur æquinoctium. Et si ille annus esset bissextilis cessaretur a bissexto; si vero non, tunc in proximo anno bissextili, sive præcedente sive subsequente, fieret huiusmodi bissextili cessatio. Et annus ille propter iocunditatem huius verificationis posset merito annus jubilæus nominari.

Tertius error, qui accidit ex primatione designata per aureum numerum in cyclo decennoviali Calendarii. In qua, quia non solum Astronomi & Computista sciunt, sed etiam simplices & ignari per experientiam cognoscunt, quod a cc. ferie annis Luna est prima secundum veritatem per tres vel quatuor dies, antequam signetur in Calendario. Et ita his temporibus jam multum fallit primatio. Qui error nisi corrigatur, semper crescit amplius in futurum.

Et ratio huius est secundum Astronomos: Quia in omnibus 76. annis recedit primatio a loco suo in Calendario per 16. minuta unius diei, & 40. secundas, quæ valent 6. horas, 40. minuta horæ. Et hoc est prope per quartam unius diei.

Et in omnibus CCCIV. annis recedit a loco primationis in Calendario per unum diem & 6. minuta unius diei & 40. secundas, quæ valent 2. horas, 40. minuta horæ.

Unde post 4356. annos dicitur luna secundum Calendarium prima, quando erit plena. Et 7904. annis erit error unius lunationis integræ, excepto modico, videlicet 38. min. & 30. sec.

Et hic error potest devenire ad 300. lunationes. Et tunc iterum redibit error primus, ut sequantur alii præfati per ordinem.

Horum autem varietas a quibusdam peritis Astronomis declarata est. Ideo a Computistis, quorum scientia Astronomis subalternatur, est merito supponenda.

C A P. III.

De errore ex mutatione æquinoctiorum & solstitiorum.

Ad majorem autem declarationem & certificationem præmissorum de mutatione æquinoctiorum & solstitiorum, ac etiam primationum lunarium, aliqua specialia notanda sunt. Et primo quidem sciendum est, quod solstitia & æquinoctia non debent intelligi esse in Calendario posita diebus fixis, ac si semper fuissent, aut ibi forent in æternum. Cum certum sit, ea ascendere in Calendario, ut dictum est. Et tamen, sicut Beda narrat, quidam Æquinoctia v111. Kal. Aprilium, & v111. Kal. O. Bobr. Solstitia v111. Kal. Julior. & v111. Kal. Concil. General. Tom. XXVIII.

Januar. quidam x11. Kal. eorundem, notandum esse saæverunt.

Prims vero opinionis fuit Hippocrates, ut patet in epistola, quam scripsit Antigono Regi, & similiter Plinius L. II. Nat. Hist. Et hanc opinionem aliquandiu secuta est Ecclesia primitiva, ponendo æquinoctium vernale in die Annunciationis Christi, & æquinoctium autumnale in die conceptionis Joannis Baptistæ, & solstitium æstivale in die Nativitatis ejusdem, & solstitium hiemale in die Nativitatis Dominicæ.

Sed tamen secundum præcisam veritatem nunquam simul eodem anno fuerunt æquinoctia & solstitia in diebus prædictis, sicut posset per scientiam Astronomis demonstrari. Quia tamen satis prope fuerunt, sufficiebat Hippocrati, quantum ad considerationem medicinarum, & eadem ratione aliquando sufficiebat Ecclesiæ.

Verum postea secundam opinionem secuta est Ecclesia, & mutavit æquinoctia, & solstitia ad x11. Kal. & posuit æquinoctium vernale xxi. die Martii, vel quia ibi secundum Rabanum fuit æquinoctium in primo anno seculi, vel forte, quia ibi fuit æquinoctium tempore eorum, qui hanc doctrinam tradiderunt, ut dicit Lincolnensis, vel, ut verisimilius credo, non quia ibi fuerunt præcise, sed quia erat prope. Nam in Nicæno Concilio fuit hæc Ecclesiastica observatio confirmata, & hoc fuit, secundum Bedam, anno ab Incarnatione Domini CCCXXXII. Quia tunc æquinoctium vernale prope x11. Kal. April. poterat ascendisse, & ultra processisse, ut ex dicendis clarius apparebit.

Sed quia Lincolnensis dicit, Christum natum fuisse in solstitio hiemale secundum scripturas: sciendum est, quod hoc non est dictum quasi sit verum secundum præcisionem, sed secundum propinquitatem. Et hoc quoque declaratur. Quia Ptolomæus anno CXL. Christi invenit solstitium hiemale, xi. Kal. Januarii, & æquinoctium vernale, xi. Kal. April. ut patet in Almagesto. Cum ergo solstitia & æquinoctia semper ascendant in Calendario: patet, quia secundum probationem Ptolomæi non potuit esse solstitium hiemale v111. Kal. Januarii in die Nativitatis Dominicæ, sed oportuit, quod esset x. Kal. Januarii. Et similiter in primo anno Nativitatis Domini non potuit esse æquinoctium vernale v111. Kal. Aprilis, sicut crediderunt in Ecclesia primitiva. Et longe magis non potuit esse, sicut postea posuerunt, pro x11. Kal. Aprilis, xvi. Kalend. secundum hoc, quod Ptolomæus invenit xi. Kal. Nam CXL. annis, a tempore Nativitatis Christi usque ad probationem Ptolomæi, non potuit moveri solstitium vel æquinoctium per 3. dies, neque per 2., & per consequens, multominus per 4., sed solum per unum, & parum de alio, ut patet ex supradictis. Ideo etiam secundum istos, Hippocras non longe fuit a veritate in hac parte. Quoniam ipse fuit ante Christum, plus quam CCC. annis. Et propter hoc suo tempore esse potuit æquinoctium v111. Kal. vel saltem prope, videlicet v11. Kal.

Insuper secundum istos, anno Domini MCC LXVII. fuit solstitium sub die Idus Decembris, & æquinoctium III. Idus Martii. Sed ab hoc loco usque ad locum, ubi tempore Ptolomæi erant, sunt 9. dies, & a tempore sue probationis usque tunc, fuerunt anni Domini 1127.

ANNO
CHRISTI
1417

ANNO
CHRISTI
1117.

In quo numero annorum sunt novies 127. anni. Ideo concludant secundum probationem Ptolomæ, quia hoc tempus 127. annorum satis convenit cum annis Christi, ut semper unus dies in tanto tempore minuat de quantitate anni, & denotet mutationem solstitii & æquinoctii. Sed hoc non asserunt esse certum cum præcisione, sicut nec est. Nam, sicut in præallegato tractatu præallegavi, solstitia & æquinoctia in uno anno non ascendunt circiter 21. minutis unius horæ, & sic in 5. annis 55. minutis. Quare in cxxx. annis ascendunt per unum diem, vel loquendo præcisus, circiter in 134. annis, ut prædixi.

Et ut cognoscamus, quantum ascenderent æquinoctia & solstitia a tempore nativitatis Christi, expedit scire, ubi modo sunt.

Unde secundum tabulas Alphonsi, quæ a meridie diem incipiunt, hoc anno mccccxi. ita significari possunt: XI. die Martii completa, cum 15. horis, 47. minutis, & 6. sec. ac 67. tertiis, sol intrabit arietem. XIII. die Junii completa, cum 4. horis, 8. minutis, 52. sec. sol intrabit cancerum. XIV. die Septembris completa, cum 16. horis, 19. min. & 37. sec. ac 12. tertiis, sol intrabit libram. Die XII. Decembris completa, cum 19. horis, 3. min. & 30. sec. ac 4. tertiis, sol intrabit capricornum.

Unde ex his patet, quod secundum vulgarem usum Calendarii nostri, incipiendo diem a media nocte, præcedente meridiem diei signate; Sicut Romani, ut ait Beda, a medio noctis in medium, dies suos computare maluerunt: Sic inquam computando dicere possumus, quod æquinoctium vernale hoc anno erit die XII. Martii ante meridiem, scilicet post mediam noctem præcedentem per 3. horas & plus quam tres quartas unius horæ. Solstitium æstivale erit XIII. die Junii post meridiem, per 4. horas & plus quam septimam partem unius horæ. Æquinoctium autumnale erit 3. die Septembris ante meridiem, scilicet post mediam noctem per quatuor horas, & minus quam tertiam partem unius horæ. Solstitium hiemale erit XIII. die Decembris post mediam noctem per 7. horas & minus quam 15. partem unius horæ.

Prædicta vero anno sequente propter bisextum ascendunt per unum diem seu per unam litteram in Calendario. Verbi gratia, secundum Alphonsum, sol intrabit arietem 10. die Martii completa in 21. horis, 45. min. 22. sec. & 56. tert. Et secundum prædictam rationem, æquinoctium vernale erit XI. die Martii, ante meridiem, videlicet post mediam noctem præcedentem per 9. horas, & 2. tertias unius horæ, & plus quam unam sextam partem horæ. Aliis vero annis non bissextilibus prædicta æquinoctia & solstitia manebunt diu in diebus prædictis sub litteris signatis in Calendario, nunc ascendendo simpliciter ad novam litteram, sive bene approximando. Ideo quando ipsa vel aliquod ipsorum ascenderet absolute ad novam litteram, expediret providere, quod tunc ponerentur in suis debitis locis: Et specialiter æquinoctium vernale, propter inventionem veri paschæ. Et tunc cessaret ab unius bissexti computatione, si esset tunc annus bissextilis, vel si non, quod in anno proximiori bissextili, sive præcedente sive sequente, fieret hujusmodi bissexti cessatio, & deinceps post quolibet 134. annos. Ut sic

fieret nostri Calendarii correctio juxta modum superius annotatum.

CAP. IV.

De errore numeri aurei ex mutatione primationis Lpæ.

Post hæc vero etiam de errore numeri aurei ex mutatione primationum lunarium, aliqua specialiter dicenda sunt. Ex licet hujus rei declaratio principaliter ad considerationem Astronomicam pertineat, tamen per narrationem historicam potest aliquantulum manuduci. Sciendum est igitur, quod sicut narrat Svetonius Lib. 1. de Ro. Caf. Julius Cæsar Calendarium reformavit. Quia sicut nunc negligentiam Pontificum Christianorum, ita tunc vitio gentilium Pontificum erat corruptum. Et hoc propter defectum intercalationis, vel interpositionis dierum. De qua plene loquitur Solinus in principio Libri de Memorabilibus Mundi. Hic ergo Julius in Astronomia edoctus, sicut notat Lucas, contra quosdam Astronomos in Ægypto de quantitate anni solaris disputavit, & ordinem Calendarii, sicut suo tempore potuit, adimplevit.

Ideo dicant Computistæ, quod ipse numerum aureum in Calendario ordinavit.

Hoc itaque supposito, considerandi sunt anni, qui ab hac ordinatione fluxerunt. Sciendum igitur, quod Julius imperavit annis circiter quinque. Cui successit Octavianus, nepos ejus, cujus Imperii anno XLII. natus est Christus, secundum historiam Ecclesiasticam & scholasticam, & ut ait Isidorus. Unde patet, quod anno 43. Octaviani Augusti, qui incepit, secundum computationem Romanorum, prima die Januarii, quam computationem adhuc Romana sequitur Ecclesia, Christus in octava die, sequente suam nativitatem, quæ erat initium anni Romani, tunc dictus est, in secundo anno a sua nativitate, licet solum octo dies haberet ætatis.

Et inde oritur secundo, quare nunc Romana Ecclesia computat annum Domini a nativitate mccccxi ante Annunciationem. Et illi, qui computant ab incarnatione, dicunt decimum, & tunc undecimum, usque ad diem Annunciationis, cum tamen annuatio seu incarnatio nativitatem præcesserit. Hoc enim ideo fit, quia computant XL anno ab incarnatione completo.

Hanc autem computationem ab incarnatione Dionysius Abbas Romanæ Urbis instituit, ut dicit Beda. Nam ante Græci ipsum ordinem a Diocletiani Principis annis observabant, sicut antea ab Imperatoris temporibus computabant, juxta illud Evangelii: anno XV. Tiberii Cæsaris.

Hoc autem solum incidenter dixi, ut appareat, quod Julius Cæsar imperavit circiter per XLVII. annos ante nativitatem Christi. Quibus junctis cum annis Domini mccccxi, sequitur, quod in fine Decembris completo, hoc anno fluxerunt ab ordinatione numeri aurei, circiter mccccxviii.

In quo annorum numero continentur quater trecenti quatuor anni, quibus quaternariis primationes lunæ, ut patet per ea quæ prædicta sunt, a suis locis in Calendario per quatuor dies recesserunt, & ultra remanent 242.

ANNO
CHRISTI
1117.

ANNO
CHRISTI
1117.

in quibus, adjunctis eis 62. annis futuris, qui A
304. perficient, iterum una die ascendent.

Unde manifeste sequitur, quod anno Domini MCCCCLXXXIII. primationes lunares a suis recederent locis circiter per quinque dies. Et hæc chronica computatio satis consonare videtur cum astronomica veritate. Quare saltem tunc debet numerus corrigi, & primationes lunares in suis locis veraciter assignari. Quia tunc flarent in eadem veritate, qua fuerunt in sua primæva institutione, saltem per CCCIV. annos. Post quos iterum posset aureus numerus corrigi. Vel per correctionem erroris posset primatio lunæ notari per unum diem aurei numeri, primationem designantem. Ut scilicet, ubi prius dicebatur luna prima, postea diceretur secunda.

Hic autem sciendum est, quod, cum de primationibus lunæ tractamus, menses lunares propriè non accipiuntur, secundum Ptolomæum & omnes Astronomos, a visione novæ lunæ: Quia hoc tempus est inæquale, & tamen menses debent æquari: Nec accipiuntur a conjunctione solis & lunæ, secundum eorum cursum verum: quia etiam hoc tempus est inæquale: Sed considerantur penes conjunctionem solis & lunæ, secundum eorum cursum medium & æqualem: Quis hoc tempus est uniforme, & secundum Ptolomæum hoc tempus est 29. dies, 31. minuta unius diei, & 50. sec. cum aliquibus minoribus fractionibus, ut ad quinta. C
Et huic concordat Arraol in fundatione tabularum, nisi quod omisit tertis, quarta, quinta Ptolomæi, quia in maximo tempore parum habent. Unde secundum eam quantitas anni lunaris continet 354. dies, & quintam & sextam unius diei. Et secundum hoc erit tempus æquale lunationi 29. dies, 31. minuta diei, & 50. sec. Quia ista temporis quantitas multiplicata per XII. facit quantitatem anni prædictam. Et quia huiusmodi minuta diei & cum dimidio valent horam, ideo prædicta minuta & secunda, cum minoribus fractionibus omisissis, valent XII. horas diei cum dimidia, & una fere quarta horæ, quia non deest unum integrum minutum horæ.

Unde patet, quod medium lunationis æqualis, ubi est oppositio sive plenilunium, habet dies 14, tres quartas diei, cum quarta parte unius horæ, & medietate unius quartæ.

Ex quibus etiam concludi potest, quod XII. dies, qui dicuntur excrecere in anno solari super annum lunarem, propter quod epacta sequentis anni solaris quasi epacta aut superaugmentata nominantur, nequaquam cum omnimoda præcisione computantur. Sicut clare patet ex comparatione anni solaris ad annum lunarem, secundum præcisam quantitatem superius computatam.

Sequitur etiam ex præmissis, quod cum maximus & manifestissimus sit error primationis secundum Calendarium; necessario oportet, quod sit error in cyclis epactarum. Quia per ejusmodi epacta XII. dierum majoratur ætas lunæ in principio cujuslibet mensis futuri anni super ætatem suam in principio cujuslibet mensis prioris anni.

Et quia huiusmodi errores contingunt, necesse est, ut ætas lunæ vera aliter quam huiusmodi cyclis querenda sit.

CAPUT V.

De aliis erroribus, qui consequuntur ex prædictis.

ANNO
CHRISTI
1117.

Sed ulterius considerandum est, qualiter ex prædictis erroribus sequuntur errores alii multo plurimi Ecclesiæ scandalosi. Nam totus ordo solemnitatum Ecclesiasticarum confunditur per falsam æquinodiorum & erroneas signationes primationum in Calendario.

Cujus ratio est, quia secundum ordinationem Ecclesiæ, in Nicæna Synodo constitutam, Pascha debet celebrari die Dominica post XIV. lunam, quæ invenitur vel in æquinodio vernali, vel immediate post, propter conformitatem legis Christianæ ad legem antiquam, quæ figura fuit novæ legis, & immolatio agni paschalis figura novæ Paschæ.

Cum ergo error sit in fundamento, scilicet in æquinodiis & lunationibus: necesse est ut error sit in celebratione Paschæ, ut extra locum prædictum multum ante vel post, plus quam debeat, celebretur: & per consequens, quod Quadragesima & omnia festa mobilia, sicut Pentecostes & Ascensionis, & alia huiusmodi, violenter, & a suo loco recedant. Quia omnia huiusmodi cedunt Paschati, & ab eo regulantur.

Et cum omnia ista in se sint horrenda, tamen respectu politice Christianæ scandalosa sunt, tanquam stulta & irrisione indigna. Quia, propter ignorantiam vel negligentiam ista corrigendi, sic diabolo procurante, quod in tempore vero paschali Christiani abstinant a carnibus, & in vera quadragesima quandoque carnes comedunt, & multa alia inconvenientia sequuntur, sicut de septimo & rogationibus, ac aliis huiusmodi observantiis Ecclesiasticis, quæ suis temporibus non servantur. Et non solum Computistæ & Astronomi, sed omnis homo, qui non vult cervicem erigere ut contradicat veritati, hæc manifeste cognoscunt.

Unde Philosophi infideles, Arabes, Hebræi D & Græci, qui habitant inter Christianos, sive in Hispania sive in Ægypto, & aliis partibus Orientis, aut aliis mundi regionibus, derident Christianorum, & maxime Prælatorum suorum ignorantiam, & abhorrent stultitiam, quam evidenter conspiciunt in hac ordinatione, seu verius in ordinatione temporum, quibus utuntur in solemnium observatione festorum.

Si vero quis querat, cur Ecclesiæ tam magnos & manifestos tamque scandalosos errores jamdiu non correxit? Quod huius questionis solutione sciendum est, primo, quod Eusebius Cæsariensis Episcopus circulum primationum pro observatione paschali parum ante Synodum Nicænam ordinaverat; ideo die quo celebrata fuit dicta Synodus, non potuit hæc mutatio notabilis apparari. Quare ibi statutum est, primationes paschales secundum dictum cyclum observari. Et B. Leo Papa, discussione super hoc facta, tandem desinuit sententiæ Nicænæ Synodi adherere. Sed & Beda in Libr. temp. nuntiatur, quantum potest, hanc sententiam roborare.

Secundo considerandum est, quod Leo Papa fuit post Synodum Nicænam fere 120. annis sub Martino Principe, & Beda circiter per 369. annos. Quapropter tempore ipsorum non potuit lunatio multum recedere a loco suo: Cum CCCIV. annis fiat solum mutatio diei unius,

ANNO
CHRISTI
1417.

unius, ut dictum est. Et ideo isto tempore ad huc potuit ille cyclus rationabiliter observari, etiam propter evitacionem novæ contentionis & scandali in provisione remedii. Unde & notat Beda: Ideo Patres sic observabant, ut aliud majus periculum propter hoc declinarent.

Ex his tamen patet, quod jam tempore Leonis oriebatur scrupulosa dubitatio super hac re. Et rursus augmentabatur tempore B. Papæ Hilarii, qui præcepit novum cyclum componere. In quo quia non fuit certitudo, sicut nec prius, ideo adhæserunt posteriores consuetudini antiquæ. Nam primitiva Ecclesia non multum habuit usum Astronomiæ. Unde, sicut dicit Lincolnienfis: quia Ecclesia nondum certificata erat de quantitate anni, ideo non mutarunt antiquam doctrinam de invenendis solstitiis & æquinoctiis: quamvis ex ea sequatur error in Calendario. Et ideo omisa fuit correctio hujus erroris & aliorum prædictorum, tum quia tunc non erant tanti sicut modo sunt, & continue majores fiunt, tum propter longam consuetudinem, in cujus mutatione potuisset esse contentio scandali; tum quia scientia Astronomiæ prius non multum fuit in usu Christianorum, immo Ecclesiæ primitivæ fuit aliqualiter odiosa.

CAPUT VI.

De Calendarii correctione.

Jam vero quia Ecclesia Dei multos habet Christianos in Astronomia peritos, debet diligentiam adhibere, ut sua Synodali auctoritate prædicti errores, tam manifesti, & palpabiles, & tam horribiliter scandalizantes, omnesque defectus Calendarii corrigantur.

Licet autem superius aliqualiter apertus sit correctiois modus, tamen plenior & pretiosior hujus rei certitudo decet per Astronomos delectari.

Sciendum est ergo, quod pro correctione errorum Calendarii possunt tres modi satis convenienter assignari. De quibus merito considerandum est, quis utilior sit atque facilior.

Primus est, quod cessetur a computatione unius bissexti: Videlicet in quibuslibet CXXXIV. annis, sicut prædictum est in II. Capit. Et per hunc modum corrigitur Calendarium, quantum ad cursum seu annum solarem, sed non quantum ad lunarem. Nec sic aureus numerus seu primationes lunæ poterunt corrigi & stabiliter signari in Calendario secundum correctionem, quod docet Caput IV.

Secundus modus est, quod non toties cessetur ab hujusmodi computatione bissexti, sed solum in quibuslibet CCCIV. annis. Et per hunc modum corrigitur Calendarium, quantum ad cursum lunæ seu cyclum decennovalem vel numerum aureum. Sed quantum ad cursum solarem non sufficienter providetur: tamen aliqualiter, licet non totaliter corrigatur error de ascensu æquinoctiorum & solstitiorum ac Festorum immobilium in Calendario signatorum: Et similiter correcto, scilicet numero, & primationibus lunæ signatis in debitis suis locis, stabant postea in eadem veritate qua prius.

Duo vero modi prædicti non possunt similiter practicari, vel ad invicem se compati, propter differentiam ascensuum æquinoctiorum & solstitiorum ad ascensum primationum lunarium. Et hæc omnia sunt ex præcedentibus manifesta.

Tertius autem modus non utitur prædicta cessatione bissexti, sed per novas tabulas astronomicas fieri docetur, sicut statim dicetur. Et licet modus iste magis certus sit & præcisus, tamen esse videtur magis a communi usu & consuetudine Ecclesiæ alienus. Nam aureum numerum tandem observatum destruit, & tabulas novas & inconsoetas introducit; nec tamen errorem, qui est ex ascensu Festorum immobilium, tollendo corrigit, sicut primus modus, nec sicut secundus ipsum moderando restringit.

Hic vero modus super duobus erroribus docet principaliter remedium providere. Et primo de æquinoctiis & solstitiis per tabulas Astronomicas de introitu solis in signum. Quia, licet adhuc non sit nobis expresse certificata vera quantitas anni cum plena determinatione: tamen, sicut dicit Lincolnienfis, absque verificatione hujus quantitatis anni potest cognosci veraciter dies æquinoctii vel solstitii per instrumenta vel tabulas Astronomicas verificatas.

Secundo vero, quantum ad primationem lunæ potest correctionis remedium adhiberi: Quia eas possumus cognoscere secundum veritatem Astronomicam, si numeremus tempora secundum annos & menses Arabum de quibus Lincolnienfis diffuse tractavit. Unde primus dies cujuslibet mensis Arabum est dies conjunctionis solis & lunæ, secundum eorum utriusque cursum medium. Ideo si hunc diem volumus dicere primum ætatis lunæ, tunc cognitis initiis mensium, cognoscuntur initia primationum. Vel si volumus inchoare primationes nostras prima die visionis lunæ, vel secunda vel tertia, incipimus primationes nostras a secundo, vel tertio, vel quarto die cujuslibet mensis Arabum. Et procedemus uniformiter in computatione lunationum. Ideo non oportet nisi recurrere ad tabulas & canones annorum & mensium Arabum. Et hæc est doctrina vulgata apud astronomos, Arabes & Latinos.

Tamen, sicut quidam dicunt, alia via procedere possumus cum eadem certitudine, sed majori auctoritate, videlicet per tabulas Grecorum & maxime Hebræorum. Et ideo si quis consideret tabulas eorum, ad occasum Jerusalem, plenam in his reperiet veritatem.

Namque a principio Hebræi fuerunt peritissimi in scientia Astronomorum. Et omnes nationes habuerunt hanc scientiam & alias ab eisdem. Quia, sicut recitat Beda, Josephus testatur, quod Abraham Patriarcha in Astronomia edoctus a Chaldeis hæc disciplinam veracius intellectam, Egyptianorum genti, cum apud eos exularet, advexit.

Ex quibus patet, quod ad evacuationem omnimodam errorum prædictorum necessarium esset, & Ecclesiæ honestum & utile, Deo ac toti mundo gratum & acceptabile, conveniens adhibere remedium, videlicet, ut inveniantur unum æquinoctium vernale, & verificetur primatio, & 14. luna ab æquinoctio sumatur sive esset in die æquinoctii sive post. Fieretque ibi terminus pacis, ut in Dominica sequente celebraretur paschalis solemnitas. Et possent fieri tabule de his æquinoctiis & primationibus, absque hoc quod numerus aureus, vel aliquod aliud fixum poneretur super Calendarium.

Et secundum illas posset Calendarium in anno & mensibus ordinari per consimile artificium, quo utuntur Hebræi.

Si vero Ecclesia pro nunc non vellet Calendarium cum præcisione corrigere, nec in ejus cor-

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

correctione uti aliquo trium predictorum modorum, quia forte quibusdam videbuntur maxime esse difficiles, saltem animo debent providere, ut equinoctia & solstitia ac etiam primariones hunc corrigantur, & locis sibi debitis in Calendario ponantur, Nam sic usque ad maximum tempus non esset in predictis tantus error, sicut nunc est. Ex adhuc contra errorem futurum posset remediari facilius per modum superius in Cap. IV. annotatum. Ut sic esset aliquantulum provisus contra infidelium irrationes & precipue Judaeorum. Magnum enim opprobrium est & verecunda irritio, quod in his rebus ad Dei cultum pertinentibus artificiosius procedant Judaei, quam faciant Christiani.

Tollat igitur hoc opprobrium rite a populo Christiano, auferat ab Ecclesia Dei hanc verecundiam apostolica celsitudo & sacra Synodalis auctoritas, ordinando & districte precipiendo, ut tam utile & laudabile opus celeriter compleatur, ad illius gloriam & honorem qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

XXXVII.

Joannis Gersonis molle Concilium de convincenda se Flagellantium secta An. 1417. die 18. Julii in Constantiensi Concilio proditum.

Lex Christi dicitur *lex amoris*, quam Dominus, sicut dicit Augustinus, voluit paucissimis Sacramentis esse contentam. Et inde culpatur eos qui servilibus eam premunt oneribus, conformiter ad illud primi Pastoris Petri Act. 15. *Quid tentatis Deum, imponendo jugum super cervicem discipulorum, quod neque nos, neque Patres nostri portare potuimus? Sed per gratiam Domini nostri Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum illi.* Pium verbum omni acceptione dignum.

Lex Christi non minus debet in cultu suo vitare superstitiones gentilium & idolatrarum, praesertim crudeles & horrendas, quam antiqua lex. In qua tamen prohibitio fit per expremum Deut. 14. ubi dicitur: *Filii estote Domini Dei vestri. Non vos incidatis.* Glossa: *Non debetis in aliquo idololatris assimilari.* Et in Hebraeo habetur: *Non vos lacerabitis.* Hoc autem faciebant idololatras, sicut habetur 4. Reg. 18. Ubi dicitur, quod incidebant se iuxta ritum suum cultris & lanceolis, donec profunderent sanguinem. Compertum siquidem & traditum, homicidas illos & apostatas demones esse cupidos effusionis sanguinis praesertim humani.

Lex aliqua, quanto est iniquior & demoniis obsequentior, tanto semper invenitur crudelior & amarior. Patet in illis, qui filios suos & filias immolabant demoniis. Hinc Dominus ait per Prophetam: *Servietis diis alienis, qui non debent vobis requiem.*

Christus autem ex gratia sua, sicut notatur in dicto Petri prius allegato, *voluit nos misericorditer salvare per sanguinem suum semel effusum. Per quem factus est nobis a Deo sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio.*

Lex Christi maximam sortitur virtutem ex misericordia & gratia sua. Cujus gratiae vasa sunt sacramenta nova legis, ex virtute operis operati. Et quicquid avertit a sacramentis suscipiendis, praesertim a Sacramento Confessionis, debet rejici fideliter.

Constat autem per experientiam, quod tali-

ter se flagellantes non curant de Sacramento Confessionis vel poenitentiae sacramentali dicentes: Quoniam haec flagellatio potior est ad delendum peccatum, quam quicumque confessio. Immo eam equiparant nonnulli, vel praeponeunt martyrio. Quoniam facimus, ultro, inquam, fundendo sanguinem proprium, quod martyres ab aliis pati cogebantur.

Formidandum tamen istuc est, ne apud personas clericales & in locis sacris causet haec pollutio sanguinis vel excommunicationem vel irregularitatem, vel contaminationem & profanationem in eisdem locis sacris.

Lex Christi prohibet sollicite poenitentias publicas dandas esse clericis, sacerdotibus & Praeblatis, propter reverentiam status clericalis. Quanto minus debent tales personas suscipere poenitentias hujusmodi publicas. Sicut sunt, ut fertur, multi de numero flagellantium se, qui, licet videantur celare se, tamen satis cognoscuntur. Similiter diceretur de personis insignibus in utroque sexu, de servanda insuper verecundia juvenularum & juvenum, illic se denudantium, & de non infringenda gravitate virorum, vel auctoritate minuenda parentum.

Lex Christi si videatur flagella indulgere, iuxta illud, *Ecce ego in flagella paratus sum: nihilominus circumstantis debent apponi, quibus rationabiliter fiat obsequium nostrum.* Una, quod hujusmodi flagellatio fiat iudicio superioris imponentis talem poenitentiam, & quod ab altero fiat, & moderate & sine scandalo & ostentatione, ac sine sanguine, iuxta traditionem Guilelmi Parisiensis. Quemadmodum fit hujusmodi flagellatio in religionibus approbatis & aliquibus devotis personis. Sed aliter longe videmus illis, quos reprobamus, flagellis observari.

Lex Christi, declarata per Ecclesiam, cujus auctoritas major est in sua consuetudine, dicente S. Thoma, quam sit auctoritas unius Doctoris, sicut Hieronymi vel Augustini, semper sectam flagellantium se reprobavit, postquam insurgere videbatur in diversis mundi partibus. Et hoc de memoria plurimum hominum viventium tam in Lotharingia quam in Alemania & in Francia, pluribus in locis, iuxta narrationes hominum, & Chronicas Franciae, ac scripturas fide dignas.

Lex Christi prohibuit frequenter multas observationes Begardorum & Begardarum, quae in prima sui introductione praetendebant spem magne religionis ac multi fructus spiritualis in animabus, & exempla salutis atque austeritatis. Prohibuit inquam propter sequelas malas & multas, quae sub hoc praetextu fieri sunt inventae. Non enim est malum, quod subsistere posset, si non aliquam speciem haberet in te boni. Propterea fallit haec argumentatio: Proveniunt ex hac secta flagellatorum multa bona: Non igitur tollenda vel reprobanda.

Lex Christi aedem ordinat hominem ad Deum, sed etiam ad proximum & Principem seu Praelatum suum. Propterea non debet qualiscunque ritus induci per populos, qui possit causare seditionem vel partialitatem vel superstitionem. Sed debent omnia regulate fieri & ordinate de mandato & ordinatione superioris. Ut nullatenus ordo hierarchicus confundatur. Quod fieret, si quilibet ad arbitrium suum posset instituire, vel fovere novum ritum, sine dace, sine lege stabili, sine ordine, ubi sunt juve-

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1517.

alios affligentes se, iuste vel iniuste; quam si manens iracundus & impatiens nedum flagellaret se ipsum ad sanguinem, sed laceraret & decerperet membratim ad mortem. Immo sicut non licet hominem se ipsum propria auctoritate mutilare vel castrare, nisi pro sanitate totius corporis consequenda: sic nec licet, ut videtur, quod a se ipso quis sanguinem violenter nisi causa eliciat medicinz corporalis. Alioquin simili ratione posset se homo cauterisare per ferrum ignitum, quod adhuc nemo posuit vel concessit, nisi forsitan idololatrz & falsi Christiani, quales reperiuntur in India, qui se putant baptizari debere per ignem.

Fiat in speciali velut in quadam radice profusio solers & exacta circa societatem illam multum numerosam, a qua videtur inchoata, vel saltem multum continuata & obfirmata flagellatio talis.

Unde cum dicant se sub obedientia esse, primitus imperandum est, quod desistant, & desistere suadeant alios, sub moderatone que dicta est. Videlicet, nisi, vel quosque sacrum Concilium, vel Ecclesia Romana mandaverit vel tolerarit hęc fieri. Allegando regulam moralem, quod, ubi dubitari surgit de aliquo actu, an possit licite fieri vel omitti, tutius est omittere, quam facere. Præsertim ubi scilicet generare cernitur scandalum aliorum. Unde est illud Apostoli: *Si esca scandalizet fratrem meum, non manducabo carnes in astrum.*

Videretur proinde numerus talis coarctandus & sollicite purgandus, ne sub eorum multitudine, etiam bonorum, mali & reprobi deliteant.

Denique populus, quoniam erigitur novitibus, illis sunt illis ingerendz, in quibus est tuta salubrisque devotio. Sicut, de misericordia sanctorum & recurru ad eos. Ut, ad Angelum proprium custodem: Ad sanctum, cuius nomen persona gerit: Ad illam matrem Dei & virginalem, sponsum suum Joseph: numerando prerogativas eorum.

Proinde si predicandum fuerit de finali iudicio vel Antichristo, fiat hoc in generali, concludendo, quod in morte quilibet habet suum iudicium proximum & certum.

Quod si quis inducere voluerit miracula nova super Antichristi adventu proximo: notet, quod mundus senescens patitur fantasias saliorum miraculorum, sicut homo senex fantasatur in somno. Propterea sunt nunc habenda miracula valde suspecta, nisi facta prius examinatione diligenti.

Observandum præterea summopere videtur, apud tales de societate, quod nullo modo vivant otiose, si laborare possint, exemplar & animatio laborantium.

Ubi præterea nihil agant contentiose, & zelut ex vituperio & contemptu Prælatorum, majorum & minorum, vel aliquorum, generaliter clericorum, neque in prædicationibus faciendis, neque in confessionibus audiendis.

Propterea debent in omni loco, quo primum veniant, primitus habere allocutiones & bonum placitum cum Ecclesiasticis, vel eorum capitibus; Ne schisma forsitan fiat Laicorum ad clericos, vel contra.

Tandem si forte senserit Doctor insignis Magister Vincentius, non posse convenienter super præmissis salubriter & efficaciter provideri, videtur consultius, ut ad tempus segregaret præsentiam suam, effugiens tantam societatem, *Concil. General. Tom. XXVIII.*

quod si posset, visitando sacrum Concilium, vel altera occasione sibi sumta.

Hęc interim notata sunt velut in quodam incurru, magis ad rememorandum, quam docendum, XVIII. Julii Anno MCCCCXVII. Constantiensis tempore Concilii.

XXXVII.

DE REBUS MATTHÆI GRABON

In Constantiensi Concilio.

Cum ea more plures extra monachale vinculum coe-
pissent, in societate amica de communibus opibus videntur
horum studium aut mores tanto more damnare fuerat adu-
sus Matthæus Grabon, ut monachalem ordinem ultra mo-
dum extolleret. Ex quo igitur hic varios ea de re libellos
dederat, summa eorum breviter ex illis congesta Martino
V. Pontifici in Concilio est ad dirudicandam oblata. Qui
commissariis Cardinalibus hoc disquisitionis munus de-
fuit, ut, Petri de Alliaco præsentem & Gerlonis iudi-
cicio, Grabonis scripta ac dogmata, fidei & religioni Chris-
tiane iuribus condemnarentur. Quorum essent res istæ,
ut Grabon ad penitentiam & sententiæ revocationem per-
duceretur. Ea ergo de religione vera litem.

CAP. I.

*Conclusiones Fratris Matthæi Grabon, Ordinis
Prædicatorum, in sacro Constantiensi Concilio
ad examinandum Martino V. oblata.*

Ex antiquis Codicibus Gerlonianis.

Beatissime Pater. Exponitur sanctitati Ve-
stræ ex parte viri devoti Oratoris Fratris
Matthæi Grabon, conventus Wilmariensis (for-
te Vinariensis) Provinciæ Saxoniz, Ordinis
Prædicatorum ac Mersburgensis Diocetæos, quod,
cum lector ipse exillens in conventu
Groningensi, Diocetæos Trajectensis, dictæ Pro-
vinciæ & Ordinis, videret, plures personas sex-
us utriusque novæ Religionis habitum assu-
mentes, & conventicula facientes, nullum ha-
bitum approbatum profitentes, statuentelque
sibi ipsis superiores prohibitu voluntatis, & sub
simulata devotione populum attrahentes, &
multa contra veritatem sacre scripturæ ac sa-
cros Canones attentantes, & de elemosinis
Christi fidelium domos sumptuosas ad modum
Monasteriorum regularium edificantes, & se
invicem in eis includentes, cum observatione
quorundam rituum minime per Ecclesiam ap-
probatorum: Cœpit super hoc apud semetipsum
ardenter cogitare, & an hoc stantibus Regulis
fidei & sacris canonibus, Ecclesia dissimulare
deberet. Revolvensque diligentius sacre scripturæ
sanctorumque Doctorum libros & sacros
canones, qualdam conclusiones, reprobantes
illorum modum vivendi, extraxit & scripturæ
commendavit. Quarum una principalis est, ex
qua aliæ deducuntur exceptis paucis. *Nihil
potest licite & meritorie, immo nec veraciter,
obediencie, paupertatis, & castitatis universalia
consilia, conjunctim, extra veras religiones ma-
nendo, adimplere.*

Ex quo sequitur immediate formali conse-
quentia, articulus seu conclusio nona in or-
dine: *Quod nihil potest prædictum paupertatis
consilium meritorie, immo nec veraciter obser-
vare, nisi fuerit in statu spiritualis perfectionis,
sive vera Religionis.*

Et dico notanter de istis tribus consiliis sim-
pliciter seu universaliter sumptis. Secundum
Bb quod

ANNO
CHRISTI
1117

quod vero, & in aliquo casu possunt laudabiliter & meritorie, extra Religiones observari. Quando enim aliquis secularis dat eleemosynam in casu aliquo, quando ad eam de necessitate præcepti non tenetur, implet illud consilium paupertatis in illo casu tantum. Et quando continet se ab uxoris amplexibus tempore illo, quando illud facere non tenetur, implet consilium continentie, in illo casu, secundum quod tantum. Quando etiam obedit alicui suo Prælato, Curato vel Episcopo, in casu, quando hoc de necessitate præcepti non tenetur, observat illud obedientie consilium in illo casu. Et ista possunt extra Religiones viventes voto vel sine voto Deo offerre. Unde dicit Sanctus Thomas, secunda secundæ, quod in seculo viventes aliquid Deo dant, & aliquid sibi reservant, & secundum hoc Prælati Ecclesie subduntur. Regulares autem oportet totum Deo quod habent tanquam holocaustum offerre. Et hoc fit & fieri potest tantum per tria consilia universaliter prædicta. Et ideo dicit ibidem, quod ad seculares pertinet tantum particularia vota offerre, ad regulares autem universaliter. Unde particularia vota dicuntur sacrificia, more veterum, de cuius ratione fuit, de offeritorio Deo oblato partem dare & partem retinere. Universaliter vero vota holocaustum dicuntur, de cuius ratione fuit totum Deo offerre, & nihil retinere, quod pertinet ad totos religiosos, se & sua in modum cuiusdam holocausti Deo dedicantes.

Ex quibus sequitur undecima. Quod *abdicere* quæquam omnia propter Christum, extra prædictas religiones manendo, seu, nisi veram aliquam Religionem ingrediatur, est sibi & suis, quorum cura sibi incumbit, vitam subtrahere. Quod est homicidium tot hominum committere, quot eius curæ subduntur. Hæc est de mente sancti Thomæ, secunda secundæ, quæst. 33. art. 8c.

Ex quibus sequitur, quod nullus potest abdicatorem omnium propter Christum facere extra veram Religionem manendo, sine peccato mortali. Quia subtraheret sibi vitam.

Ex quibus sequitur, quod omnes peccant, qui bona sua simpliciter in eleemosynam largiuntur extra Religionem veram manendo. Quæ est tertia conclusio in ordine.

Et etiam, quod peccant qui sua propria resignant, non intrantes Religionem aliquam approbatam. Quæ est decima octava in ordine, coincidens cum tertia immediate præcedenti.

Ex quibus sequitur decima, quod reputantes, se bene facere assumendo prædictum Consilium paupertatis, remanendo in statu seculari, mortaliter peccant. Ratio. Quia talis non est assumptio ipsius nisi fantastica, perversa & non vera. Ut docet Dominus Joannes XXII. in quadam Extravagante, *Gloriosam Ecclesiam*, &c. Et ratio idem convincit.

Ex quibus sequitur, quod seculares, credentes se mereri tali abdicatone (in seculo scilicet manendo) vitam æternam, mortaliter peccant.

Ex quibus sequitur, quod aliquis sit voluntarie pauper propter Christum, in seculo manens, omnino nihil habendo, nec etiam ipsam voluntatem habendi propria, includit omni tempore contradictionem &c. Quia includit, quod secularis sit religiosus, & e contra. Quod est omni tempore contradictio.

Ex quibus sequitur, quod non effundi omnes opes simul ab his qui volunt in statu seculari

Armanere, reducitur quasi immediate ad illud præceptum Decalogi, *Non occides*. Uno casu tantum dempto, secundum expositionem sancti Thomæ q. 33. allegantis ad confirmationem dicti sui Ambrosii, dicentem in primo de Officiis: Deus non vult simul omnes opes effundi, nisi forte ut Eliazus, qui mactavit boves suos, & pavit pauperes ex eo quod habuit. Ut nulla cura teneretur domestica, sed ut se daret in prophetica disciplina. Quod verbum, scilicet, nisi forte ut Eliazus, exponit sanctus Thomas: Nisi quis velit statum suum scilicet secularem mutare per Religionis ingressum, & Principem de extrema necessitate liberare. &c. Et Joannes in summa confessionis sub aliis verbis: Nisi quis velit ex toto seculum relinquere. Et Magister sententiarum titulo de eleemosyna dicit idem. Et loquitur ibi Ambrosius de cessione seu abdicatione actu habitorum, ex quibus possit homo convenienter vitam transigere, secundum conditionem status & personæ.

Ex quibus sequitur, quod dicens pertinaciter, omnia esse meritorie abjicienda propter Christum in seculo manenti, hæreticus est dicendus. Excepto uno solo casu, de liberando Principem de necessitate extrema, per quem &c.

Ex quibus sequitur, quod *proprietas temporalium rerum est status seculari essentialiter annexa*.

Et per consequens Dominus Papa salva auctoritate sua non potest dispensare cum secularibus, ut omnibus in singulari careant, seu nihil in singulari habeant.

Ex quibus sequitur sextus Articulus, reddens præcedenti quinti Articuli rationem. Si enim Dominus Papa posset hoc alicui concedere, seculari videlicet, posset ei concedere propriæ vitæ subtrahiones &c. Posset etiam, quod pro omni tempore contradictionem implicat. Quod Deus, secundum sanctos, facere non potest.

Sequitur etiam, quod religiosus sine peccato mortali non potest abdicare voluntatem habendi communia, etiam quando actu talia non habet.

Quia etiam illud, quod nullus facere potest sine peccato mortali, nullus potest illud velle facere. Et religiosus non potest abdicare communia, quia sine illis vivere non posset, cum per suam professionem renunciaverit omnibus & singulis propriis singularibus. Sequitur ergo, quod religiosus &c. Quia etiam, testante sancto Thoma, secunda secundæ, q. 33. articulo 8c. nullus debet inconvenienter vivere, tribus casibus exceptis.

Sequitur, quod male faciant & peccant, illud abjicientes, de quo secundum statum suum & conditionem persona possint convenienter vivere, dictis tribus casibus exceptis &c.

Nullus etiam corpore validus, extra veram necessitatem existens, potest sine peccato Christi fideliem eleemosynas tollere.

Ex quibus sequitur, quod prædicta tria Salvatoris Consilia sint ita concatenata, ut ubi paupertas veraciter seu meritorie invenitur, oportet, quod necessario obedientia & castitas veraciter seu meritorie inveniantur. Probatur ita. Quia Papa sic arguit in Decretali. Qui non renunciant propriis, non sunt religiosi. Ergo propriis renunciantes, sunt religiosi. Et omnis religiosus est necessario simul cum paupertate ad alia duo consilia veraciter obligatus &c.

Or.

ANNO
CHRISTI
1117

ANNO
CHRISTI
1517.Ordo & Numerus Articulorum & Conclusionum
praedictarum.

Artic. I. Proprietas temporalium rerum statui seculari essentialiter est annexa.

Artic. II. Nullus sine peccato potest illud abjicere, quo retento potest convenienter vivere secundum statum suum.

Artic. III. Omnes peccant, quibus bona sua simpliciter in elemosinam largiuntur propter Christum.

Artic. IV. Abdicationes omnium propter Christum nullas facere potest, extra veras Religionem manendo, sine peccato mortali. Et dico veras Religionem, per sedem Apostolicam approbatas.

Artic. V. Papa non potest dispensare cum secularibus, ut omnibus in singulari careant.

Artic. VI. Si Papa posset alicui concedere hoc, tunc posset concedere propriae vitae subtraditionem. Quod est contra Praeceptum Decalogi: *Non occides*.

Artic. VII. Religiosus non potest sine peccato mortali abdicare voluntatem habendi communis, quando actu talia non habet.

Artic. VIII. Quod aliquis sit voluntarie pauper propter Christum, in seculo manens, omnino nihil habendo in singulari, nec etiam ipsam voluntatem habendi propria, includit omnino tempore contradictionem.

Artic. IX. Nullus potest paupertatis consilium meritorie observare, nisi fuerit in statu spiritualis perfectionis, sive verae Religionis. Dico autem veram Religionem secundo modo dictam Religionem.

Artic. X. Reputantes se bene facere, assumendo paupertatem, quae est Salvatoris consilium, remanendo in statu seculari, peccant mortaliter.

Artic. XI. Abdicare omnia etiam propter Christum, nisi veram approbatam religionem ingrediatur, est sibi & suis, quorum cura sibi incumbit, vitam subtrahere. Quod est homicidium committere tot hominum, quot etiam eius curae subduntur.

Artic. XII. Credentes se mereri vitam aeternam sui abdicacione, credunt se posse mereri vitam aeternam mortaliter peccando.

Artic. XIII. Effundi omnes opes simul ab his qui volumus in seculo manere, reducit quasi immediate ad illud praecipuum: non occides.

Artic. XIV. Dicens, omnia meritorie esse abjicienda propter Christum, remanenti in seculo, est haereticus iudicandus.

Artic. XV. Nullus potest meritorie & secundum Deum, obedientiae, paupertatis, & castitatis consilia extra veras & approbatas Religionem manendo adimplere.

Artic. XVI. Tria Salvatoris consilia sunt sic concatenata, ut ubi paupertas meritoria, in quantum est Salvatoris consilium, invenitur, oportet ut necessario alia duo, scilicet castitas & obedientia, inveniantur, quae a paupertate separari non possunt.

Artic. XVII. Matrone seu mulieres communem vitam ducentes, insimul commemorantes, Begutta vulgariter nuncupata, quoscunque errores non tenentes aut praedicantes, seu alias de erroribus vel haeretica pravitate non suspectas, aeternae damnationis sunt filiae, & earum status est prohibitus & damnatus.

Artic. XVIII. Peccant, qui propria sua regu-
Concil. General. Tom. XXVIII.

agnant, non intrantes Religionem approbatam. Ratio est, secundum eum, quia religiosorum est carere proprio, sicut secularibus est necessarium retinere proprium.

Artic. XIX. Non licet Presbyteris & Clericis communem vitam ducere, nisi in Religionem approbatam, sub poena peccati mortalis.

Artic. XX. Peccant omnes, qui sistent consilio & auxilio communem vitam ducentes extra Religionem approbatam.

Artic. XXI. Excommunicati sunt omnes communem vitam ducentes extra Religionem approbatam.

Artic. XXII. Quare similiter excommunicati sunt illi, qui vitam communem extra Religionem approbatam ducentibus praebent elemosinam. Et qui tales sistent consilio & auxilio vel defensione: similiter stant & sunt in statu perpetuae damnationis. Et nisi de huiusmodi eorum excessibus magna contritione penituerint, ad vitam aeternam non possunt pervenire, neque salvi permanere.

Artic. XXIII. Omnes vitam communem ducentes extra Religionem approbatam, sunt illi, a quibus Salvator noster praecipit esse abstinendum, & tanquam a falsis Prophetis attendendum.

Artic. XXIV. Quilibet faciens contra iura Canonica peccat mortaliter.

Artic. XXV. Nullus corpore validus absque communi utilitate & necessitate potest extra veras Religionem sine peccato elemosinas Christi fidelium tollere &c.

CAPUT II.

Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis iudicium de causa huius Matthaei Grabon, datum Commissario Cardinali, a Martino V. Constituto.

Reverendissime Pater & Domine. Super scheda papyrea sigillo vestro sigillata mihi ad investigatoris instantiam in quadam causa fidei, respondeo, deliberationem meam istam esse praesentem: Quod coram Reverendissima paternitate Vestra convocentur Theologi qui sunt in hoc sacro Concilio. Quibus proponatur materia, ut communicatis invicem communi deliberatione, sine contentione dicat tandem unumquique in publico id quod sibi videbitur conformiter ad sacram scripturam. Et illic ego in favorem fidei volo libenter interesse.

Non enim debet talis materia in tenebris vel particulariter terminari, sed communiter & in luce. Ut quilibet, qui intererit, possit vel docere vel doceri, dum se mutuo quilibet intelligit.

Et talem modum servavi in hoc Concilio in causis fidei mihi commissis. Et nihilominus, quia nescio si occurrerit occasio, quod non potest interesse in convocacione praemissa, dico, quod mihi occurrit, ut sequitur.

Propositiones sive Conclusiones, super quibus sit inquisitio, habent fundamentum primae Conclusionis principale quod est erroneum, repugnans nempe rationi Theologicae & morali, sed etiam observationi primitivae Ecclesiae, quae scribitur Act. 4. Ubi sic in forma dicitur: *Multitudinis autem credentium erat cor unum & animus unus, nec quisquam eorum quae possidebat, aliquid suum esse dicebat: Sed nec quisquam operi erat inter eos.* Constat itaque quod in illa congregatione primitiva fuerunt multi uxorati & alii diversarum conditio-

ANNO
CHRISTI
1517.

num seculares, qui scilicet non erant astricti per votum ad tria consilia Evangelica, castitatis, obedientiæ & paupertatis, quemadmodum sunt professi Religionum, per Beatum Basilium, Benedictum, & Augustinum ac similes introducarum. Quas iste, ponens huiusmodi conclusiones, appellat veras religiones, tanquam extra illas non sit vera Religio, quod falsum est, immo hæreticum, si sic per præcisionem intelligatur. Quoniam Christiana vera est Religio etiam apud seculares, ut Jacobus in Canonica sua notanter expressit.

Sunt præterea in dictis propositionibus multæ clausulæ appositæ ultra prædictum principalem fundamentalem errorem: quod seculares non possint vivere sine proprio. Quæ continet magnam temeritatem scandalum atque proterviam: & quæ possent singillatim reprobari. Ut, quod dicere oppositum illius, quod aliquæ conclusiones suæ continent, sit hæreticum, quod sit implicans contradictionem, quod sit peccatum mortale, quod omnis faciens contra Jura Canonica peccat mortaliter, & ita de similibus.

Est igitur deliberatio mea, quod propter ista & similia, quæ tractatus vel libellus, a quo sunt extractæ conclusiones seu positiones antedictæ, continet, damnandus est ut erroneus & temerarius & scandalosus, & ut dogma falsum. factæ scripturæ contrarium. Et per consequens quod tractatus est hæreticalis & igni tradendus.

Ceterum de compositoribus tractatus deliberent Domini Juristæ, illis attentis quid agendum.

In testimonium præmissorum propria manu subscripsi. Vester totus, Petrus Cardinalis Cameracensis.

CAPUT III.

Joannis Gersonis Judicium, seu Propositiones, de dogmatibus Matthæi Grabon in Concilio Constantiensis propositis, in causa fidei de vera Religione & perfectione.

Quibus propositionibus tredicim Doctores Majores, quos pro tunc mundus habuit in Theologia de diversis Universitatibus, contra prædictas Assertiones adhaeserunt.

Reverendissimo in Christo Patri ac Domino Præstantissimo, Domino Antonio, Cardinali Veronensi, Joannes, Cancellarius Parisiensis, humiliter obedire.

Reverendissime Pater. Super scheda per Reverendissimam paternitatem vestram ex commissione Domini nostri mihi transmissa, respondeo, conformiter ad responsonem Reverendissimi Patris ac Domini mei ac Præceptoris præcipui, Domini Cardinalis Cameracensis. Quam responsonem in scriptis ego vidi & huic adhaereo, paratus si opus fuerit ad declarationem non veriolem, sed forte latiore. Scriptum Constantiæ propria manu, die tertii Aprilis, anni Millesimi quadringentesimi decimi octavi.

Ad elucidationem veritatis & ad obedientiam meritum sex propositiones sequentes cum totidem corollariis observantur vobis, Reverendissimo Patri Domino Cardinali Veronensi, Judici in hac parte, per me Joannem Cancellarium Parisiensem.

Propositio I. Sola Religio Christiana est proprie vere & antonomatice dicenda Religio, quam Christus observavit perfectissimo & summo modo.

Patet prima pars: Quia extra Religionem Christianam non est salus. Secundam partem nullus potest negare Christianus. Quia sicut eam Christus docuit in Evangelio, sic & fecit quod cepit facere & docere.

Propositio II. Religio Christiana non obligat ad observantiam consiliorum neque cum voto, neque sine voto. Patet: Quia jam non essent consilia, sed præcepta.

Propositio III. Religio Christiana potest absque voto obligante consilia, perfecte, immo perfectissime observari.

Patet de Christo, qui non legitur vovisse consilia, qui fuit tamen suæ legis perfectissimus observator.

Patet insuper de Apostolis & Discipulis Christianis in primitiva Ecclesia, quorum multi erant uxorati, multi possessiones habuerunt, quidam in communi, quidam in proprio. Multi subiciebantur solis Prælati suis, Episcopis & Curatis.

Constat itaque, quod non erant de Religionibus Basilii vel Augustini. Quia nondum fuerant institutæ, vel per Ecclesiam approbatæ, nec talibus Regulis subdebantur.

Propositio IV. Religio Christiana non requirit ad perfectionem sui observationem tam in præceptis, quam in consiliis, quod superaddatur alia religio. Quales dicuntur observationes institutæ per sanctos Basilium & Augustinum &c. Et quales Anselmus vocat Religiones facultatis. Patet ex præcedentibus.

Propositio V. Religiones hujusmodi factitias satis improprie & abusive & forsau arroganter dictæ sunt status perfectionis.

Patet, quia stat, homines imperfectissimos tales Religiones profiteri. Sic notat Augustinus, quod non peiores reperit quam eos, qui in hujusmodi Religionibus defecerunt.

Sed aliunde declaratur hæc abusus vel usurpatio nominis. Quia secundum illos, qui noviter, post sanctos Doctores usi sunt tali vocabulo, statu perfectionis, ille status non dicitur apud Religiosos perfectionem habitam vel acquisitam, sicut est de statu Prælatorum, sed tantummodo dicitur perfectionem acquirendam. Constat autem, quod perfectio acquirenda non est jam acquisita. Et ideo melius nominaretur via quædam vel instrumenta seu dispositiones ad perfectionem acquirendam, quam diceretur status perfectionis.

Immo & sicut hujusmodi status sic dictus dirigit & juvat quosdam ad perfectionem observationem veræ Religionis Christianæ, sic & multos impedit atque præcipitat, quod tutius fuerat in seculo remansisse. Quia displicet Deo stulta & infidelis promissio. Quæ scilicet Deo indiscreto sumitur, vel non observatur.

Propositio VI. Religio Christiana perfectius potest & debet observari a Papa, Cardinalibus & Prælati, etiamsi nullo voto sint astricti ultra legem Dei, quam simplices Religionum facultiarum Professores. Patet. Quia sunt in statu perfectionis exercenda.

Primum Corollarium. Sequitur primo, quod acceptio Religionis, sicut Frater Matthæus Jacobita describit in secunda acceptatione, ubi vult declarare quid est proprie & antonomatice Religio, est nedum stulta & insana, sed & hæreticalis, blasphema, quando dicitur: Alio modo, inquit, accipitur hoc nomen Religio secundum quod a religando dicitur, prout homo obligat se ad ea quæ pertinent essentialiter ad

ANNO
CHRISTI
1417.

ad statum perfectionis. Et illo modo dicitur A
antonomastice tantum de illis, qui sunt in
aliqua de approbatis Regulis proprie dictis pro-
fessi, cujusmodi sunt Augustini, Basilii, Be-
nedicti, Francisci &c.

Patet Corollarium, ex præcedentibus dedu-
cendo ad hoc inconueniens: Quod Christus &
Papa & Prælati non observaverunt vel observant
essentialiter statum perfectionis. Quia si non
professi sunt Regulas prædictas, ideo nec debe-
rent dici de vera Religione, nisi improprie &
analogice, contra primam propositionem quæ so-
lide fundata est. Nec est credibile, quod Augu-
stinus & sanctus Thomas hoc somniaverunt.

Unde, etsi possint in religione Christiana
assignari duo modi vivendi, secularium videli-
cet, & illorum, qui profitentur Religiones fa-
ctitias, quos communis usus Religiosos appel-
lat: non tamen ita distinguuntur isti modi,
quin multa quæ conveniunt talibus religiosis,
conveniant & convenire possint vere & merito-
rie multis secularibus, immo & perfectius,
sicut patet de Prælati qui sunt in statu per-
fectionis exercendæ, tam Majores quam mi-
nores, sicut sunt Curati, prout multi tenent
contra sanctum Thomam.

Secundum Corollarium. Sequitur secundo:
Quod extra Religiones factitias potest aliquis,
cum voto simplici vel sine voto, Christianam
Religionem in suis præceptis & consiliis perfe-
cte observare. Et dicere, quod tale votum sim-
plex, si ferret, esset nullum, & pro non voto
debetur computari, est apertissimus error &
infamis. Sic tamen iste Frater ponit circa fi-
nem & in fine sui scripti ultimi.

Corollarium Tertium. Sequitur tertio: Quod
tota doctrina Fratris istius innititur stultæ &
insane fantasie, immo & blasphemie.

Propterea non est mirandum, si hoc incon-
venienti dato multa posuerit & deducere cona-
tus est. Ut, quod implicet contradictionem,
aliquem de seculo servare consilium paupertatis
vel castitatis & obedientie: immo quod hoc
esset mortale peccatum, extra Religiones facti-
tias, quas solus vocat veras Religiones: Et
quod Papa non posset dispensare, quod aliquis
in seculo sic observaret consilium paupertatis
&c. Et, quod dicens oppositum, est hæreticus.

Nec valet ratio sua: quod si secularis vove-
ret paupertatem, ageret contra illud præcep-
tum: Non occides. Quoniam multis modis
posset secularis sicut & religiosus vivere decen-
ter & sufficienter in communi sine proprio,
immo & nihil habendo, nisi labores manuum
suarum: Potest etiam aliquis de seculo, sicut
constitetur, & verum est, vovere solemniter ca-
stitatem. Patet in sacerdotibus. Cur non simi-
liter vovere posset obedientiam Prælati suo se-
culari, cum secularibus vivere in communi?

Corollarium Quartum. Sequitur quarto. Quod
factores & defensores istius Fratris sunt arcendi
seu repellendi. Et nisi desistere voluerint, gra-
viter puniendi.

Ita tamen, quod non laxetur nimia licen-
tia ad defensionem Begardorum & Begutta-
rum, si reperiuntur effrenes & dycolii, & scan-
dalosi in sacris observationibus. Præsertim in
contemptum Prælatorum suorum secularium &
Curatorum, juxta mentem Decretalium contra
tales editarum.

Corollarium Quintum. Sequitur quinto. Quod
Dominus noster Papa, qui secularis est, & si-
militer sui Cardinales & Prælati, tam majores

quam minores, de seculo, debent celeriter &
vehementer operam dare, quod talis doctrina
pellifera ac blasphema atque injuriosa eis, ex-
tirpetur judicialiter & publice, ne serpat in
majorem perniciem.

Corollarium Sextum. Sequitur sexto. Quod
si auctor talis doctrine cum suis fautoribus in-
veniatur pertinax & arrogans, & a longo tem-
pore, tam contra prælatum suum, quam Ma-
gistros & Doctores, tam in verbis, quam in
scriptis, debet sic arrestari, quod non habeat
facultatem redeundi & deteriora perpetrandi.
Sicut jam dicitur hoc pluries fecisse, receden-
do scilicet a Prælati suo, & judice, & con-
sequenter semel ab hoc Concilio.

Alia sunt de validis mendicantibus, & de
actione contra Jura Canonica, quæ dimitto.

CAP. IV.

*Matthæi Grabon revocatio & abjuratio prædicto-
rum suorum articulorum & conclusionum.*

Ego Frater Matthæus Grabon, Ordinis Fra-
trum Prædicatorum professus, conventus Wils-
marient. (s. Vinarientis) Mesbürgensis Diece-
sis, Provinciæ Saxonie, cognoscens veram Ca-
tholicam & Apostolicam sedem anathematizo
& abjuro omnem hæresin, omnemque falsam
& erroneam doctrinam, in quodam meo opus-
culo, tractatulo, seu libello, incipiente: Sup-
pono me primo, quod non intendo infra scrip-
ta neque quomodolibet alia pertinaciter defen-
dere &c. & sic finiente: Et aliam specificat
Joannes Andreæ cujus inventrices seu assump-
trices conscientiam peccatum reputabant (ut
invenitur in Glossa utriusque super dicto Cap.
Et per hæc patet responsio ad decimum) ma-
xime ad decem & septem conclusiones perversas
sive assertiones, quarum alie sunt hæreti-
cæ, alie erroneæ, & alie scandalosæ, ac pia-
rum aurium offensivæ, per me dictas & ma-
nutentas, in dicto perverso opusculo, sive tra-
ctatulo, aut libello contentas, de quo hæc-
tus infamatus, convictus & sententialiter con-
demnatus sum. Consentio sanctæ Romanæ Ec-
clesiæ & Apostolicæ sedi, ac corde & ore pu-
ris profiteor eandem fidem & doctrinam me
tenere & credere, quam sancta mater Ecce-
lesia tradidit & firmavit. Jurans per sanctam
Trinitatem, & per hæc sacrosancta Christi E-
vangelia, eos qui contra hanc fidem orthodo-
xam venient cum dogmatibus suis eterno ana-
themate dignos esse. Promitto etiam, quod si
ego ipse aliquando contra hæc aliquid sentire,
dicere aut prædicare præsumptero, canonum
severitati me submitto. Præsentem abjurati-
onem per me lectam & perlectam manu propria
me subscripsi, hancque meam confessionem & ab-
jurationem coram Vestra, Reverendissima Pa-
ternitate, Domine Cardinalis Aquilegensis,
Judex & commissarie, Reverendisque Patribus
Dominis Prælati Doctores & Magistris hic
præsentibus, ad hoc specialiter vocatis & re-
quisitis, feci & approbavi, ad futuram rei me-
moriæ, in testimonium præmissorum.

ANNO
CHRISTI
1417.

XXXIX.

DE REBUS CISTERCIENSIVM.

Monachi Dominici litteris aliis excipit Cisterciensium. Utriusque fuit questio de usu ac possessione rerum temporalium, quousque Monachis aliisque abique saluis discrimine vel negari vel indulgeri aut imperari possit aut debet. Quamvis quidem igitur hæc res in Concilio venturam generum illorum temporum egregie illustrat, hic dissipulare netas fuit. Tamquam iucundior lectu hæc de temporalium bonorum usu dimicatio Monachorum, Constantis congregatorum, quanto suavis pellocet utrinque affectus, ingeniorumque acies & argumetorum vel pondus vel cumulus distinctus sese manifestant. Conferri poterit ad illustrandam hanc litterulam Ecclesiastico civilem, Anonymi tractatus alius, Geroloni nomine insignitus, contra Proprietarios.

L

Anonymi Ordinis Cisterciensis Propositio affirmativa in Constantiensi Concilio A. 1417. oblata & examinata, quod Monachi Cistercienses propriam possidere bona.

Ex Mss. Academiæ Helmstadiensis, in quo bis diverſa manu olim exarata comparat.

CAP. I.

Quo casu fas sit, Monachum possidere bona temporalia.

Reverendissimo in Christo Patri, ac Domino Cistercii, ceterisque Doctoribus & Prælatiſ ordinis nostri Cistercii, in sacro Concilio generali, Anno Domini 1417. Constantiæ celebrato, congregatis.

Pro evidente ac necessaria salute animarum nostrarum querimus: *Utrum vel quomodo Abbates vel Monachi ac Moniales Ordinis Cisterciensis, existentes proprietarii, nullo modo salvari possint? Quia ante ingressum religionis fuit eis consilium abdicare propria, sicut ait Veritas: Si vis esse perfectus &c.* Etiam non videtur differentia quoad hoc inter personam monasticam, quæ diceret Prælati suo, illa sunt vestra seu monasterii, & post mortem meam cedant Monasterio, & tamen ad usum fructum reservaret: Et inter personam secularem, quæ dominium omnium bonorum suorum resignasset, & tamen usum fructum sibi reservasset. Quod nullus credo sanæ mentis diceret.

Manifestum est autem, quod Dominium legale rerum non est malum, nisi solum propter usum malum, qui inde potest sequi. Quapropter sancti Patres, qui veneno proprietatis rerum materiam subtrahere intendebant, in prohibitione Domini utique usum prohibuisse intelligendi sunt. Alias multo melius & prudentius fecissent, quod permisissent personis monasticis retinere dominia talia sine usu, quam e contra. Cum nihil differat, quoad sequelam vitiorum, habere usum sine dominio vel cum dominio.

Item, personam monasticam habere res temporales ad usum, citra tamen alienationem, & per totam vitam, vel ad omnem habendi usum, ad certum tempus, vel ad aliquos certos usus, ad quos Prælati Monasteriorum ex regularibus statutis personis monasticis provide habent, & ex antiqua & laudabili consuetudine providere soliti erant, ex quo a sanctis Patribus pro custodia & observantia caritatis institutum est, quod Monachus actualiter nihil

A debet possidere privatim, quoad determinatam personam: idcirco Patribus, loco & officio, & canonica electione illis succedentibus, licitum & fas est interdum dispensare.

Et hoc isto modo: Quod monachus seu religiosus de scitu prælati sui habet res temporales ad usum bonum & necessarium, quando cogit necessitas excusabilis, aut suadet utilitas notabilis.

Nec istud discrepat a dictis sanctorum Patrum. Nam isto modo, salvo iudicio melius Tententium, videntur loqui & tendere sanctorum Patrum canones super proprietatis dispensatione. Quicquid enim canones concedunt religioso, semper ad usum concedunt. Et hoc, quoniam non trahunt ad noxam. Quam enim perficiens notabili causa inclusionis vel alias potest manere in domo sua cum omni substantia sua, ut refert Innocentius, Extrav. (Decretal. l. 4. c. 6.) *Qui Clerici vel vocentes, c. 7. Insinuante*, Veruntamen dicit in dicto Capitulo 7. *Insinuante*, quod hoc verbum secundum illos, qui tenent hanc opinionem, debet intelligi exponi, id est cum usu fructu illarum rerum victum & vestitum habeat in vita sua, & quod ultra, in commune redigat, aut in usus pauperum. Et quod ille usu fructu temper utatur sub obedientia Prælati, & non alias. Nec istud discrepat a conclusione præmissa.

C Et quamvis Joannes de Deo in libello Dispensationum, cap. De dispensatione Abbatum, dicit, quod Abbas potest dispensare, quod Monachus habeat cellam intra septa monasterii: hoc tamen non intendit fieri ex voluntate Prælati seu ad ejus voluntatem, sed ex evidenti necessitate, aut Communitatis notabili utilitate. Nec hoc etiam discrepat a conclusione præmissa.

Et notetur in Conclusionem, de licentia Prælati. Quia quicquid religiosus possidet, dummodo illud celestis Abbati, nec illud constat, proprium sibi coram Deo & hominibus reputabitur. Exemplum in Anania & Sapphira, & de duobus obolis apud Monachum reperitis. De primo in Actis, de secundo Gregorius in Dialogo. Nec sufficit, salvo iudicio meliori, quod Prælati sciat in generali, quod subditus suus possideat temporalia. Quia quicquid in generali scitur, non scitur. Sed requiritur ut sciat possessionis summam & quantitatem.

Secundo dicitur, ad usum. Notanter, ad excludendum proprietatem, quæ consistat in legali rerum dominio, in rerum solutione, venditione testamenti dispositione, & sic de aliis. Quia hæc est proprietas, proprie dicta, super qua loquitur illa Decretalis in fine *Cum ad monasterium*, Decretal. l. 3. tit. 35. *De Rebus ad monasterium*, Decretal. l. 3. tit. 35. *De Rebus ad monasterium*, c. 6. 9. *Nec assimes Abbas &c.*

Tertio dicitur, ad usum bonum. Ad excludendum usum malum, s. usum fornicandi, adulterandi, commessandi, inebriandi, negotiandi causa lueri. Quia usus ille est in se malus. Et per consequens super eo non cadit dispensatio.

Quarto dicitur, ad usum necessarium. Ad excludendum usum superfluum, qui omnibus prohibetur religiosis, 1. Tim. 6. *Habentes vitulum & amicum, bis contrati sumus*. Et cum his Monachus debet esse contentus, 12. q. 1. *Clericus*.

Quinto dicitur notanter, quando cogit necessitas excusabilis, aut suadet utilitas notabilis. Quia, ut præmissum est, dispensatio non est pro Prælati voluntate, sed ex evidenti necessitate.

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

necessitate. Licet enim sanctorum Patrum canones dicant, quod prælatus rationabiliter dispensare potest, nullibi tamen debet, quod dicitur, nisi quia cogit necessitas excusabilis, ut puta, quando Prælatus mterit ad studia, aut commiserit alicui temporalium administrationem, inquam communem, non privatam, vel commiserit alicui curam animarum Monasterio annexam. Et ex aliquibus infirmitatibus vel certis causis. Ita tamen, quod quicquid eis ultra necessaria restat, quod hoc in commune redigatur, aut in usus pauperum convertatur, quod eorum conscientias committitur.

Quod vera Monachorum paupertas in animo a cupiditate alieno sit posita, non spreto rerum usu.

Nota. Circa principium dictum fuit de professione paupertatis. Et queritur, utrum illa abdicatio proprietatis sit de substantia professionis vel non?

Respondetur. S. Thomas 2. 2. d. q. 184. art. 7. dicit quod abdicatio proprietatis facultatum dupliciter considerari potest. Uno modo, preparatione animi; ut scilicet homo sit paratus animo semper omnia dimittere, si opus fuerit, vel distribuere. Et ista paupertas directe pertinet ad religiosos, & est de substantia professionis. Unde Augustinus in libro de questionibus Evang. dicit, in abstinendo, re mendicando, non esse iustitiam, sed in æqualitate tolerando inopiam. Unde Apostolus: Scio abundare, & penuriam pati. Et alibi, paupertas proprie inopia mentis est, non qualitate possessionis.

Alio modo considerari potest abdicatio proprietatis rerum, secundum quod est in actis. Et sic non consistit essentialiter perfectio, nec est de substantia professionis essentialiter, sed solum instrumentaliter. Est enim abdicatio rerum ab extra in actu, instrumentum internæ paupertatis, scilicet animi, in quo essentialiter consistit perfectio. Et contra, usus & habitus rerum temporalium in actu, est occasionaliter impedimentum perfectionis. Quia ex hoc quod aliquis res temporales possidet, allicitur animus ad eorum amorem. Quia difficile est, ut ait Philosophus, interesse concupiscentis, & tamen eis non affici. Et Augustinus dicit in Epistola ad Paulinum, quod diligatur arctius adeptus quam concupis. Aliud enim est, velle incorporare, quæ desunt, aliud est, incorporata divellere. Illa enim velut extranea repudiantur, ista vero in terra putrida absceduntur.

CAP. III.

Quid dicatur proprium in Monachis.

Quid est proprium in Religiosis? Quis religiosus dicitur proprietarius?

Quid sit proprium in religiosis, a nonnullis dubitatur. Sub correctione tamen melius sententiam videtur dicendum secundum Joan. Andr. in Interpretationibus super regulam juris: Non est obligatorium: Quod illud in Monacho sit proprium, quod ceditur Abbati. Ideo dicit B. Petrus Ananiz: Cur tentavit Satanas cor tuum, scilicet. mensuri spiritui S. & fraudare de pretio agri, Act. 6.

CAP. IV.

De dispensatione, ut Monachus possideat bona.

Item, Heinricus Boek super Cap. Cum ad Monasterium (vid. supr.) querit: Utrum Abbas possit cum suo monacho, ut habeat res temporales dispensare? Distinguit: Aut ut habeat & possideat nomine Monasterii, in usus suos necessarios: Et dicit quod sic, allegans notam Guillelmi de Monte Laudano, de statu Monachorum & Canonicorum regularium. Ne in agro, in fin. glossa antepenultima; in Clement. l. 3. t. 10. c. 1. Aut, ut habeat & possideat nomine proprio. Et dicit quod non. Joan. Andr. ad hoc, c. cum ad Monasterium, de statu Monach. primo, De regulis juris: Non est obligatorium, in Novella, lib. 6.

CAPUT V.

De statuto a Monachis & Abbatibus facto, pro rerum possessione & usu Monachis concedendo.

Ad conclusionem fratris Huberti, quæ est talis: Abbas cum conventu causa vitandi murmuris aut scandali fecerunt statutum, iuramento firmatum, ut singulis darentur decem floreni pro vestitu. Solvebat Frater Hubertus: Quod nisi causa subsistat, per quam statutum trahatur ad noxam, Abbas ex propria voluntate non debet negare pecuniam, sed debet servare iuramentum, cum possit servari sine interitu salutis Ecclesiæ. Patet Decretal. l. 2. t. 24. De iurejurando c. 6. Debitores, & c. 8. Si vero.

Joan. Andreæ in regula præcedente allegat & probat, quod Monachis foret statutum (tacere) licitum, primo ex parte causæ efficientis, secundo materialis, tertio finalis, quarto de materiali non dubitatur.

De primo. Abbas & Monachi cum faciunt licitum Collegium, statuta in Monasterio facere possunt. Conclusio ad jus civile, Decretal. l. 1. t. 2. De Constitutionibus c. 8. Cum accessissent, & l. 3. t. 4. De clericis non residentibus, c. 14. Cum dilectus. Ergo est licitum ex facientibus.

De secundo. Pecunia datur pro vestibus. Et in eas est convertenda. Cum illis ergo censetur in eadem ut, l. 1. Decretal. t. 2. c. 10. Ecclesia. Sed Monacho debetur victus & amictus, quibus debet esse contentus, 12. q. & 2. Clericus. Ergo licite recipit quod datum est pro vestibus. Inducitur ad illud, Qui clerici vel voventes c. 7. Insinuante, Decret. l. 4. t. 6. & quod ibi notatur 2. q. 1. De viduis. Per quæ patet, quod Monachus in domo quidem sua cum omnibus bonis suis remanere potest, & illa administrare & in usus suos convertere, de licentia Abbatis. Et fortius ergo Abbas cum Capitulo vel conventu tacere poterit Monachum administratorem pecuniæ in usum necessarium convertendo. Per argumentum a minori, de quo Decretal. l. 1. t. 6. De Elect. c. 7. Cum in cunctis. Et de toto ad partem, Decr. l. 1. t. 29. De officio & pot. delegati c. 28. Pastoralis. Ad illud probatur, quod Monachus de licentia Abbatis potest aliquas possidere, licet non ut proprium.

Facit ad hoc, 12. q. 1. Non dicatis, & in nota. Nam ibi textus dicit, quod nihil possidere possent sine Abbatis licentia. Ergo Abbas licentia possunt.

Item

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

Item constat, quod possunt habere peculium A pro administratione sibi injuncta, de Siatu Monachorum c. 2. Si ergo cuilibet Monacho datur administratio, illius sententia licite eam tenet. Ergo sententia nostra non est iniqua. Nec propter hoc dicitur habere proprium. Cum in Monacho sit proprium quod celatur Abbati. Sed hoc non est tale.

Sed de causa finali, ad vitandum scandalum aut murmurationem, quæ maxime in Religiosis vitandæ, quos decet esse quietos, 16. q. 1. c. 12. *Qui vere*. Valuit ergo Constitutio respectu causæ prædictæ, cum pro vitando scandalo possit fieri & omitti, quod alias non liceret. Decret. l. 5. t. 32. *De novi op.* cap. 2. Fortiter facit de Præbendis. Nisi esset, ubi pro bono pacis absolute permittitur dari Monacho annua pensio. Fortius ergo dari potest ad certum usum necessarium, ut in littera Constitutionis.

Bonum ergo est & fuit statutum, scandalum & murmurationem tollens, quæ sepe in Monasteriis evenit ex vestium distributione, quandoque etiam non discreta. Et quæ pro quiete religionis conversationis ordinata sunt, turbari violentè non debent, 26. q. 1. Cum pie.

Cum ergo probatum sit, editum ab Abbate & Conventu per solum Abbatem tolli non posse, ut patet de *Regalis juris*, *Omnis res*: Concedat solutio, quod nisi certa causa subsit, per quam trahatur ad noxam, Abbas ex propria voluntate non debet denegare pecuniam, C paritate rationis.

Et sic de aliis, scilicet vino, carnibus seu piscibus, ad piscantiam pertinentibus, videtur dicendum. Item Hieronymus de Deo in libello Dispensationum, cap. de Dispensatione Abbatis, dicit, quod Abbas potest dispensare quod Monachus habeat cellam intra septa Monasterii, 18. q. 2. *Nullus* & 1. q. ult. c. ult. ad finem. Quare proficuum est, quod in retroactis temporibus Abbates vel fecerunt Conventuum consensu tacite, vel expresse in rei veritate, vel saltem gratiose cum religiosis eis subditis, quod ipsi, & eorum quilibet habeant & possideant aliqua pro victu & vestitu, qui eis debetur, non tamen æqualiter omnibus, ut dicit regula. D

Si vero sunt aliqui abutentes, corrigantur & primum emendantur. Si vero non volunt corrigi & emendari, sic poterit Abbas propter abusum tollere usum.

Non tamen sic possidentes de scientia, scitu & consensu Abbatis, tales sunt dicendi proprietarii. Quia solum possident ad usum & non ad proprietatem, & possident nomine Monasterii, & non nomine proprio.

CAPUT VI.

De recepta consuetudine Monachos Cistercienses possidere bona.

Et sic quasi in omnibus Monasteriis nostri ordinis sive per statutum, sive per dispensationem, ut prædictum, consuetudo inolevit, etiam dudum pacifice observata & præscripta, propriis Prælatibus, & etiam Dominis Visitationibus scientibus & consentientibus. Quæ consuetudo non debet leviter tolli. Maxime, ubi timetur verisimiliter scandalum plurimorum.

Item, est præsumendum, quod religiosi viri non forerunt iniquas causas, Extrav. (Decr. l. 5. t. 32. c. 2.) *De novi operis auct.* Cum ex injuncto.

CAPUT VII.

Solvitur dubium de Consilio paupertatis Evangelico.

Item, consilia Dei seu Evangelica sunt referenda ad affectus animi interiores, & non semper ad actus exteriores, nisi pro loco & tempore. Ut *Si quis te percusserit in unam maxillam, præbe ei &c.* Hoc Dominus Jesus non fecit, quando unus servorum dedit ei alapam. Item, quando fuit contentio inter discipulos, quis eorum videretur esse major, dixit Dominus Jesus, *Qui major est vestrum, fiat minister vester*. Non est intelligendum, quod debeat Prælati se subdere quantum ad actus exteriores religionis suis, nisi pro loco & tempore, in lotionem pedum, quando fuit mandatum. Sed debet intelligi, quod in animo sibi proponat, quos regat esse meliores æstimando. Et hoc, ut vilescat ejus auctoritas.

CAPUT VIII.

Solvitur dubium, de spontanea paupertatis voto.

Item, voluntaria paupertas, qua obligantur religiosi per votum solemne, taliter eorum qui possunt habere proprium, in communi intelligi debet, quod Religiosus quoad affectum animi interiorum paratus est suscipere omnem paupertatem, quam votum Deo, & Ecclesie promissum violaret. Nec est saluti necessarium, quod abiciat actualiter a se usum rerum temporalium. Quemadmodum Apostoli, & alii fideles in primitiva Ecclesia fecisse leguntur. Unde notandum, quod Sanctus Augustinus tres fecerat Constitutiones. Prima erat, quod Clerici non poterant habere propria. Sed illa male servabatur. Et quia plurimi erant transgressores, ideo revocavit eam, 12. q. 1. c. 10. Certe ego sum qui statueram, nullum ordinari Clericum, nisi qui vellet mecum manere, aut si vellet a proposito decedere, recte illi tollere clericatum. Ecce in quo demuto consilium. Tertio de consensu clericorum suorum confirmavit primam Constitutionem, ut in capitulo 11. *Non dicatis vos habere aliquod proprium, sed sint vobis omnia communia* 12. q. 1.

Unde sciendum, quod Augustinus distinguit: *Pro diversitate locorum et temporum et hominum scriptura intelligenda sunt*, ut ibidem sequitur in Cap. *Necesse est*. Et textus est: *Necesse est, quod iuxta diversitates locorum, temporum et hominum, scriptura sint diversa, quoad causas, argumenta et origines etc.*

Hæc super Proprietate habenda ex prima parte de tribus votis Monasticis fratris Henrici de Cosveldia Monachi.

ANNO
CHRISTI
1517.

Magni Monachorum Vifitatoris sub Concilio Constantiensi enarrata Constitutio negativa. Quod Monachi propria non debeant possidere bona.

Ex Ms. Academiae Helmstadiensis.

CAPUT I.

Quod Monachus non possit habere proprium, aut peculium.

Sacrum Concilium Lateranense, Extrav. (Decretal. l. 3. t. 35.) De statu Monachorum, c. 2. religiosus proprietatem seu peculium districte Monachi prohibet, dicens: *Qui vero peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro injuncta administratione permittum, a communione removeatur Altaris. Et qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & digno non permisit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipias sepulturam. Quod de universis religiosis precipimus observari. Abbas, autem, qui diligenter non caverit, officii iacturam se noverit incursum. Hinc ibi Innocentius III. Et Decretal. lib. 3. titul. 35. Cum ad Monasterium, sic dicit: Prohibemus quoque districte in virtute sancta obedientia, sub attestatione divini iudicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat. Sed si quid habeat proprii, totum etiam incontinenti resignet. Si vero post hoc proprietatem aliquam habere fuerit deprehensus, regulari monitione premissa expellatur, nec recipiatur ulterius, nisi penitentia secundum monasticam disciplinam. Quod si proprietatem quod nunquam inventa fuerit in morte, ipsa cum eo, in signum perditionis, extra Monasterium in sterquilino subterretur. Secundum quod B. Gregorius narrat in Dialogo se fecisse &c. Vide ibi.*

Hic patet, quod Abbas nulli Monacho poterit aliquid permittere nisi Officiali, ratione officii sui dispensandi. Ergo dicit in cap. 6. supra tacto. *Nec estimat Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare. Quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo annexa est regulae Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.*

Ut hic etiam apparet, quod fallunt, qui dicunt, quod quicquid Abbas permiserit, hoc non sit proprium. Nisi Abbas incaute & male permittere posset proprium, non de jure, quamvis de facto: utique Papa non prohibet. Dico etiam, quod idem est proprium & peculium, jure, quamvis unum ab alio in verbis differat.

Videamus igitur conscientias nostras, quate meritate altari jungamur, qua securitate moriamur. Et, si Julius vix salvabitur, proprietarius, Ecclesiae sanctae inobediens, Deo recalcitrans, propriam professionem violans, ubi manebit? Unde Bernardus: *Monachus habens proprium, Deus negabit ei suum proprium, quod est misereri & parcere.* Et B. Gregorius etiam dicit: *Monachus habens commune bonum non valet obulum.* Ratio hujus est, quia obulus constat ex substantia, pondere, & forma. Quando illa tria adsunt, tunc obulus est bonus, videlicet, si est de substantia bona, si habet suum pondus, si debitam formam. Monachus autem est persona paupertatem & obedientiam sub regulari observantia, professa. Si modo aliquis

Concil. General. Tom. XXVIII.

illorum trium terminorum verificari non poterit de monacho, monachus non est. Igitur habens obulum irreligiose, non est pauper, non valet obulum, quia obulus est bonus in se, cum constet ex suis partibus sibi assignatis. Sed monachus non valet tantum. Non enim est, quod dicitur. Non enim constat ex terminis suae definitionis.

Patet hoc ex etymologia litterali hujus, quod est monachus, miles Christi, tentationum expugnatione obediens, sine contradictione: Nihil habens proprium, in absconsione, amans Christum pura & sincera dilectione, custos sui animi in peccatorum adhaesione, humilis & patientis in adversione, unanimis in domus Dei habitatione, simplex & rectus in conversatione.

Videamus illud capitulum, Cum ad monasterium supremum, ubi dicitur, Ne quis proprium aliquo modo possideat.

Quomodo ergo illi excusantur, qui hoc quidem tradunt, secundum consuetudinem aliquorum monasteriorum pessimam ad servandam, sibi utique aliquo modo per alium possident proprium. Hic autem dicitur, ne quis proprium aliquo modo possideat, id est, neque per se, neque per curationem. Hic utique sunt proprietarii velint, nolint. Quia, quamvis dant rei substantiam custodi, ad custodiam, non tamen resignant, sed repetunt, quando volunt. Item dant substantiam, sed sibi reservant dominium, affectum & spem. Cum proprietas plus consistat in affectu & spe, quam in re. Quia alias custos rerum esset proprietarius. Sed ideo proprietarius non est, ratione istius substantiae, quia ipse sibi deest, nam alteri custodit.

Sed dicit aliquis: Consentio, nil horum monachus habere debet ex propria auctoritate, habeat ergo ex Praelati licentia. Respondeo. Quod non poteris de licentia vel indulgentia ejus. Quia satis claret ex praallegatis, ubi habens qualicumque modo, excepta causa administrationis, privandus est communione sacrorum, & sepultura Ecclesiastica, & Abbas, quia permisit, deponendus est. Et hoc non pro relicto; ergo pro illicito.

Quod autem non poteris proprium habere de Abbatis licentia, videndum est clarius. Concludit enim caput jam praallegatum in haec verba: *Quod super habenda proprietate, ubi dicit Glossa, Papa, si vult, potest de monacho facere non monachum. Sed quod habeat proprium fit monachus, hoc non potest facere, quia paupertas est de substantia monachatus.* Et hoc idem, Um. & Jo. tenent.

Ergo, quocumque modo monachus habeat proprium, peccat mortaliter, & est removendus a communione. Unde dicitur in Clementinis, *De Regularibus*, si quis fuisset factus monachus cum hac conditione, ut proprium habere posset, conditio removebitur, & monachus manebit. Quia ut dicit Hugo, quod proprium habere est contra ipsius monachi substantiam. Ergo proprium habere non debet.

Sed diceret aliquis: Textus juris sonat de his, qui abdicaverunt proprietatem: Ego autem feci professionem in communi formula, nil specialiter abdicando. Respondeo ex jam dictis: Quia, si intentionem habuisses, & conditionem illam expresse posuisses, quod velles retinere proprium, nil tibi prodesset, ad professionem admissus non fuisses. Quia dicit Ordinarius Decretalium glossator in capitulo, *Monachi*, praallegato, quod conditio frangitur, si quis taliter professus esset, & remanebit monachus.

C c

Sed

ANNO
CHRISTI
1517.

ANNO
CHRISTI
1177ANNO
CHRISTI
1177

Sed, charissimum, aliqua vestrarum non temere A
dicat: Ego nondum feci professionem alicui, ideo mihi propriam habere licet. Respondeo: Si nondum solemnem fecistis professionem, fecistis utique secundum jus commune tacitum, cum steteritis per annum & diem sine reclamations etc.

Item, dicat quis: Etsi non possum habere proprium, habeam autem peculium. Dico, quod regula sancti Augustini, & beati Benedicti nullam faciunt differentiam inter proprium & peculium, nec etiam rei quantitatem aspiciunt. Quia etiam, quod de necessitate oportebit habere monachum, & quibus carere non poterit, possunt veriti in proprium, si habentur illicite. In minima quippe re monachus potest esse proprietarius, videlicet in tabula, graphio. Quia in regula sancti Benedicti hujusmodi vitia prohibentur haberi, quasi propria, ubi dicitur capitulo XXXII. *Præcipue hoc vitium radicatus amputetur.* Et si in his vitibus sit proprietas, quid tunc in pecuniis multis, & aliis clenodiis, & rebus diversis?

Ubi apparet, quod usus rerum, quem Abbas potest concedere, debet esse rerum necessariarum, non superfluarum. Nam illi dicitur: Omnia vero necessaria a patre etc.

Ubi etiam apparet, quod non solum tabula & hujusmodi prohibentur, sed & minora, si habeantur indebite. Ubi dicitur, *sed nihil omnino.*

Attendamus etiam, quod illa necessaria, que Abbas dedit aut permisit, debent esse communia. Quia, quod non est commune, hoc proprium.

Unde colligitur, quod, quicumque magis alicujus rei indiget, & melius uti poterit, ceteris paribus, auferatur ab eo, qui prius habuit, & detur alteri. Alias non essent communia, sed propria. Unde ibidem dicitur: *Omnia sunt eis communia.* Alias, si non essent communia, quamvis essent necessaria, essent tamen propria. Quia proprietas ita bene attenditur in necessariis, sicut in superfluis. Quod per eandem regulam ostenditur, cum dicitur: *Nil habere proprium, nullam omnino rem.* Et sequitur: *Sed nil omnino.* Ubi etiam includitur necessarium.

Sed hoc, quod dicitur, Abbatem nil posse concedere nisi necessaria, sciendum, quod necessarium quoad præsens dicitur caput, scilicet sine quo monachus non potest stare, vel sine quo non potest honeste stare, scilicet consideratione qualitatis personæ, vel monasterii, exclusa in omnibus superfluitate & curiositate. Illa autem clausula, qua dicitur, quod monachus nil debet habere sine licentia, intelligitur de licentia voluntaria, non compulsiva.

Ex illa autem clausula, ubi dicitur, *nihil licet habere, quod Abbas non dedit*, vel permisit, aliqui inferunt: Ergo, quicquid Abbas dedit vel licentia dedit, hoc licet. Hi errant. Arguunt enim falso in forma. Quia ex negativa nunquam sequitur affirmativa de forma, maxime universalis. Non enim sequitur: Nil licet habere, quod non dedit aut permisit. Ergo quicquid dedit aut permisit etc. Sicut hoc notum est intelligentibus Logicam.

Sed non est nobis hic transeundum per viam logicalem, sed auctoritative per viam manifestæ assertionis. Falsum est, dico, quicquid dedit Abbas, aut permisit, quod hoc licet. Quia quicquid est contra salutem animarum, hoc nunquam licet. Sicut, si mihi permisit ea pro

quibus volo mihi quotidie preparare pitantias & vestes speciales, seu jocalias, seu etiam radiens annuales. Quæ omnia sæcialiter prohibita sunt in statutis Papæ Benedicti XII.

Item, quicquid est contra statuta papalia, nunquam est licitum, licet proprium vel peculium.

Item, Papa non potest mihi permittere, quicquid vult, & non omne, quod permisit, licet. Ergo minus Abbas.

Et Benedictus clausulam ponens præsupponit, quod Abbas non permittat nisi licita, & necessaria, & hoc licitum, dicit, monachum non debere habere sine licentia. Dico ergo, hanc clausulam regulæ, videlicet, quicquid Abbas dedit etc. fore intelligendam de permissione licita rerum necessitarum. Et si sic non intelligeretur, dudum revocatum esset a jure, scilicet, ubi Abbas prohibetur permittere proprium & peculium. Sed non potest hoc revocari contra veritatis regulam, que docet, omnia relinquere & nil possidere.

Item, monachus minimam rem habens, & quasi nil valentem, indebite, non solum proprietarius est, ut supra traditum est, sed etiam est fur, si cum illa intentione habet, quod vellet præcise Abbatem mescire. Furtum quippe non solum in majoribus, sed etiam in minoribus committitur, ut probatur 16. d. q. 6. cap. ult. & de Perjur. & dist. 1. c. 16. *Vulgaris.*

Beatus etiam Augustinus concordat cum supradictis in regula sua, ubi dicit: *Non dicatis vobis aliquid proprium, sed omnia sunt vobis communia*, assumpta in canone sæpe allegato XII. q. 1. *Non dicatis.*

Sed quare tam sedulo hi duo legislatores hoc puniunt, prohibentes, ne quis aliquid dicat suum. Ideo, ut dicunt glossatores regulæ beati Augustini: Quicumque monachus deliberato animo, protervo animo, diceret, *hoc est meum*, ille peccaret mortaliter. Unde Ambrosius: *Non solum non licet monacho aliquid habere proprium, sed nec dicto arrogare.* In regula namque beati Benedicti continetur, quod monachus non suscipitur, nisi omnibus renunciatur.

Ideo raditur monacho caput, & moniali absconduntur crines. Quia ratio coronæ significat temporalium depositionem, ut XII. q. 1. C. *Domus.*

Dicit ulterius sanctus Benedictus, *Res, si quas habet, prius erogat pauperibus*, aut per solemnem donationem conferat monasterio, nil sibi reservando ex omnibus, intellige, ex propria deliberatione, non sub aliquo pacto. Hoc enim esset simoniacum. Ergo in illa renunciatione debet permanere. Quia hæc renunctio est de presenti & futuro. Unde Bernardus. Cur nostra professio hanc prærogativam promeruit, quod appellatur *secundum baptismum*. Et dicit pro ratione: *Abbas, quia propter perfectam renunciationem, per quam homo mundo moritur, & deus regeneratur.* Quapropter a quodam sancto viro eadem virtus in baptismo visa est, & super monachum profertem. Quia dicit Hieronymus de Gandavo, quod, quando quis proficitur, tunc a peccato indulgentiam consequitur. Hoc idem vult beatus Thomas, secunda secundæ, q. ult. quod quis per ingressum religionis consequitur remissionem omnium peccatorum. Et hoc intelligitur secundum Hieronymum de Gandavo, si intendit servare, que in professione promittit, scilicet regulam, & ordinem suum. Nam si non intendit servare ea,

ANNO
CHRISTI
1417.

ea, que in professione promitteret, ipso facto sic promittendo peccaret mortaliter, & non esset filius celestis regni, sed filius diaboli & gehennæ ignis. Et tales quandoque postmodum pessimi erunt.

Et sunt aliqui, qui damnabiliter dicunt, quod monachus poterit habere censum, vel precariam. Et ad reprobandum hoc, iam satis dictum est; Quia debet omnibus obrenunciare: Nam omne nihil excludit: Et in illa renunciatione permanere.

Ut ergo magis notum sit, quod tales errant, qui hoc dicunt, utor canone LIX. regule sancti Benedicti, ubi tractat de filiis nobilium, & pauperum, quomodo suscipiantur, sic dicens: *De rebus autem suis promittant, supple parentes, sub iurjurando, quod nunquam per se, sine per suspectam personam, vel quolibet modo ei aliquid dant &c.*

Sed adhuc aliqua hic inserunt, oppositum huius intentionis dicentes: Parentes possunt facere reservationem vel censum specialem. Et tradunt hoc ex illo, quod dicitur in eodem capitulo, *reservato sibi usu fructuario*. Et dicunt, quod illud pronomen ubi demonstrat puerum. Cum utique secundum verum intentum & expositionem regule referatur ad parentes.

Errant ergo, qui dicunt, puero posse provideri. Quia talis provisio vel reservatio, aut est propriam aut peculium, quod non licet haberi.

Item, regula illa non sibi ipsi contraria. Sed si talem promitteret provisionem, contrarietur sibi ipsi: Nam dicit, *omnia debent esse communia*: Item, *nec aliquid habere proprium*: Igitur nec talem provisionem. Igitur sicut adultus debet omnia resignare, nec aliquo modo in tali casu sibi ipsi providere: Sic etiam, qui puer ingressus est, & pro quo parentes jurant quod nil sibi dare velint, debet facere. Quia, discretio non esset, ubi morum diversitas interveniret, quod ille, qui adultus intravit, nihil haberet, & ille qui puer intravit, aliquid specialiter haberet, cum æqualis professio eos ligat.

Item, ostendam hoc ita esse, aliquo modo ex presenti capitulo supradictæ regule. Dicitur enim, quod parentes debent jurare, quod nunquam velint per se &c. *Si nunquam*, ergo nec in presenti, nec de futuro. Sed talis provisio aut esset de presenti aut de futuro. Et additur: *Aliquo modo*. Ubi omnis modus excluditur, qui puero possit aut dare legationem, provisionem, reservationem, ubi exprimitur omnis modus. Dicitur enim: *Occasioni habendi*. Dicitur etiam ibidem, *ut omnis via obstruatur, per quam puer peccare possit*. Ideo beatus Benedictus non timet periculum pueri in non habendo, sed non habendo. Et ideo ibidem dicitur: Si parentes pro mercede sua aliquid dare voluerint Monasterio, reservato sibi, si ita voluerint, usufructuario, scilicet temporibus vitæ suis utentes illo.

Est ergo intentio sanctorum patrum, monachales scribentium regulas, quod monachus non debeat habere nec propriam nec peculium, sed quicquid habet, hoc debet esse, de licentia Prælati, & in communi usû fratrum & sororum.

CAPUT II.

Monacho per Prælatum de necessariis debere provideri, ut filio per Patrem.

Cum ergo monachus nihil habere debeat, nisi necessaria, & de sui superioris licentia: Quia omnibus renunciavit, si adultus intravit: Si puer, tunc parentes juraverunt, quod nihil vellet sibi dare: ideo necessarium est, quod Prælati sibi provideat, quasi pater filio. Quia monachus patrem naturalem dimisit, & spirituales elegit, & ille pater spiritualis suscepit eum in filium.

Et multo sollicitius debet sibi providere, quam pater naturalis filio. Quia plus sibi ille filius propinquus est, quam prius erat patri naturali, ex eo, quod cognatio spiritualis sic sibi conjungit personas, quod ex multis personis faciat unum corpus, ratione unitæ voluntatis & cordis in Deum. Ad. 9. *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una* 1. q. 15. Cap. 1. & 12. q. 1. c. 2.

Alio modo debet esse magis sollicitus circa eum. Quia principaliter ipse præpositus animæ suæ, immo & animæ illius monachi facta est quodammodo anima sua, ita ut etiam pro ea damnetur, si minus curiose circa eam egerit. Unde IV. Reg. 9. *Qui effugerit de manibus Cæsarit, erit anima ejus pro eo*. Et Ezech. 3. *Speculatorum te dedi domus Israel, & audies de ore meo verbum, & annuntiabis ei ex me. Si dicente me ad impium: morte morieris, non annuncio tibi: neque locutus fuero, ut advertatur a via sua impia, & vivat, ipse impius cum impietate sua morietur: Sanguinem autem ejus de manu tua requiram &c.*

Unde etiam dicit beatus Benedictus in regula Cap. II. *Sciatque Abbas culpa peccatoris incumbere, quicquid in oculis patrisfamilias minus utilitatis poterit invenire, &c.* Ex post subditur, quasi in fine: *Et quantum sub cura sua fratrum se habere scierit, agnoscat pro certo, quia in die iudicii ipsorum omnium animarum est redditurus Domino rationem, sine dubio addita & sua anima &c.*

Sicut ergo pater naturalis subtrahens filio hæc, que sibi dare debet, & filius occasione illius compellus fuerit furari, & contigerit, ipsum suspendi, pater reus est mortis huius. Quia de ejus venit negligentia. Nec excusat eum aliquando ignorantia. Quia non potest esse pastoris excusatio, si lupo oves comedit, & pastor nescit. Extravag. *Dere juris*. *Quamvis*, Glossa: supple, si fuerit negligens, Dist. 43. *Episcopis*. Si autem dedit operam, quam potuit, imputabitur illi, 47. d. *Quod ad nos*, & cap. *Quod quidam* 1. q. 1. *Hæc autem*.

Sic etiam paterfamilias, id est, pater spiritualis si subtrahit monacho necessaria vitæ, & monachus incidit in proprietatis crimen, & ex hoc proculdubio damnabitur, pater spiritualis utriusque facti reus erit. Quia quicquid a membris delinquitur, in caput redundabit, ubi scilicet caput occasionem dederit, & negligenter se habuerit, ut patet ex Regule capitulo supraposito.

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

CAPUT III.

*Solutum dubium, quod sufficiat Monacho animus
et intentio relinquendi bona, etiam si possideat.*

Porro, quamvis hæc de proprietatis crimine dicta sufficiunt, aliquas tamen questiones propter quorundam Doctorum auctoritates super eadem proprietate specialiter inferam.

Et primo cuiusdam Parisiensis Doctoris examini ponam responsiones, sic dicentis: *Ad dubium vestrum libenter, si possem, responderem. Videtur enim mihi grave, condemnare omnes personas religiosas, quæ habent, unde se sustentent, maxime, si habent talem intentionem, quod volent omnia, quæ eis proveniunt, dare ad communitatem, dummodo eis daretur vicibus et auxiliis, sola necessitas, secundum quod cuilibet opus esset. Et sibi non reputant sejuris proprietatem et dominium habere alicujus rei, sed omnia esse ad mandatum superioris. Credo enim, quod eo ipsa quæ faciat contra votum paupertatis, quod in aliqua re se juris proprietatem et dominium vult habere. Et hoc puto tunc fieri, quando quis nolit dare aut præsentare quod habet, superiori, illud requirentis pro necessitate communitatis.*

Ultimo tamen, quod si quis habeat istam bonam voluntatem & intentionem, & estimationem, omnino adhuc esset dubium, an persona talis religiosa posset de licentia & scitu sui superioris uti tali re pro necessitate sua, quando alii necque vel in eis indigent. Et in hoc placet mihi responsio Gotfridi de Fontibus dicentis: *Talis persona non debet talibus uti, nisi secundum convenientem et proportionabilem habitudinem, quam habet unus de communitate ad alios, qui sunt partes ejusdem communitatis. Ut tota communitas sit quasi quoddam corpus mysticum. Et sicut nullum membrum habet jus proprium in cibo, qui sumitur pro toto corpore et pro omnibus membris proportionabiliter, sed quasi in quodam repertorio communi cibaria reponuntur, scilicet in humero, et ibi præparantur, ut per virtutem generalem generativam unicuique membro, sicut conditio exigit, dirigatur: Ita in hoc corpore mystico nulla persona habet jus proprietatis in bonis temporalibus, undecunque veniant, nec debet eis uti nisi secundum istam proportionem, et statuat pro statu alicujus personæ determinata, ut scilicet ipse talibus bonis utatur, hoc est dicere, quod non utatur eis nisi secundum conditionem sui status et suæ professionis. Si enim procurat de licentia sui superioris, ut illis bonis utatur tantum pro persona sua, quam deceat, secundum habitudinem et proportionem, quam habet ad alias personas suæ communitatis, videtur facere contra votum, et tanquam propriarius vivere, et non pro talis communitatis conditione. Et facit, quod res communes non in communem rediguntur, nec communiter secundum proportionem unicuiusque representantur. Cum enim habere jus in rebus non queratur nisi propter usum, sic non debet religiosus querere, quod habeat jus in aliqua re, nisi ut pars communitatis. Ita videtur quod de usu dicendum. Et videtur superior graviter peccare licentiando, et subditus sic utendo. Hoc Gotfridus notatu valde dignum.*

Unde notandum, quod vita religiosa comparatur vitæ cælesti: Quia, sicut in celo omnia sunt communia, & dividuntur cum alio: Gregorius: Ibi Angeli & Apostoli congaudent

Ad merito omnium inferiorum, ibi omnes inferiores latibuntur de gloria & corona superiorum: Ex illis enim sanctis & perfectis charitatis unione fiet, ut unusquisque habiturus sit in alio, quod non habet in proprio. Unde Anselmus: *Unusquisque in tantum gaudet de alterius gaudio, quantum de proprio: Sic in religione omnia debent esse communia.*

Et ex hoc patet, quod status religionis & communitatis secundum Magistrum Humbertum est status optimus & valde laudabilis. Quod probatur. Quia non est meliorem statum accipere, quam statum naturæ ante peccatum. Et tali statu, scilicet naturæ, ante peccatum, erant omnia communia. Unde Isidorus: *Jus naturæ est communis omnium possessio. Nec gratiæ meliorem statum invenire poteris, quam primitivum statum Ecclesiæ, scilicet tempore Apostolorum. Et statu tali omnia ipsis Apostolis erant communia, similiter ipsis credentibus. Unde & recepit originem religio, & perfectio vitæ monasticæ, A. 4. Erant illis omnia communia, & distribuebatur unicuique prout opus erat, nec quisquam aliquid suum dicebat.*

Et videtur hoc durasse usque ad tempora Constantini, ut habetur XII. q. 1. c. *Futurum.*

Item, in statu suarum gloriæ erunt omnia communia, ut jam dictum est.

O quam felix est ille status religionis, qui tales status, scilicet naturæ, gratiæ & gloriæ imitatur! Et infelix, qui illos non sequitur!

CAPUT IV.

De dispensatione ad habendum proprium

Unde queritur, an Prælati possint cum subdito religioso dispensare ad habendum proprium.

Respondetur secundum Humbertum, quod minime, quantumcumque etiam auctoritatis sit, nec etiam Papa, ut patet Extravag. (Decretal. 1. 3. c. 35.) *De statu monach. c. 6. Impe alleg. cum ad monasterium 6. Nec æstimat Abbas &c.*

Sed dicis, Monacho de sui Abbatis licentia licet aliquid possidere. Verum est. Sed non ut proprium XII. q. 1. c. 11. *Non dicatis.* Respondet Joannes Parisiensis Doctor: Hoc est verum, dummodo illud non expendat in propriis usibus, nec alicui det sine Abbatis licentia, sed nomine Abbatis teneat, paratus resignare, quodcumque voluerit, nec uti ad libitum suum, secundum Officium supradicti cap. *Cum ad monasterium*, super verba: *Proprietati habenda.* Vel forsan quia periculosum est, intendit Papa docere, quod nec illud fiat, immo tutius est abstinere sine dubio. Est namque res periculosa, & mali exempli, & causa invidiæ. Unde consulo Abbati, quod, nisi magna, & evidens, urgente utilis causa subit, caveat a tali licentia concedendi.

Concordat Joannes Testonicus Decretal. glossator. Quod si Abbas fecerit, ut supra est dictum, animarum, scilicet suarum propriarum, & hujus, cui admisit, periculo subjacebit, quia nunquam vel raro talem subditum humilem vel obedientem habebit.

ANNO
CHRISTI
1117.

CAPUT V.

An Monachi possint adhibere pronomen meus, mea, meum.

Item querit, *an religiosus vel religiosa mortaliter peccet dicendo, liber meus, mea cappa, & sic in aliis?*

Respondet secundum Humbertum in Epistola sub sermone ad omnes religiosos super regulam beati Augustini: Si dicit ex lapso lingue, sive improviso, sive ex levitate, non peccat mortaliter. Si autem ex proposito, & animo assertivo, quod est proprie dicere, peccat mortaliter. Unde Augustinus in regula, & assumitur in can. jam saepe praefato, 12. q. 1. c. 1.º *Non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia.* Ergo religiosi nunquam debent dicere, *mea cappa, meus liber, res mea, sed semper quae sit liber, nostra cappa.* In glossa capituli: *Non dicatis.* Sed debent dicere: *Nostra tunica, nostra cappa* &c. Et hoc tractum est a statu primitivae Ecclesiae A. 4. Nec quisquam eorum quae possidebat, suum esse dicebat. Vendebant enim agros & domos, & ponebant pretia eorum ante pedes Apostolorum.

CAPUT VI.

De dispensatione ad rerum usum.

Item, queritur: *An cum religioso possit dispensari circa habendum usum alicujus rei, & si non circa proprietatem rei habendam.* Respondetur secundum Magistrum Humbertum, quod duplex est usus, scilicet certus & incertus. Certus usus est, qui non potest auferri; incertus est, qui in voluntate alterius consistit, ut auferatur, cum ei placuerit. Et circa illum incertum usum potest Praelatus dispensare ex causa rationabili & necessaria. Tutius tamen consilium, ne fiat, cum sit valde periculosum, ut supra ostensum est. Sed circa certum usum nullo modo dispensare potest. Semper enim debet voluntas religiosi esse subiecta Praelato, ut refert, quando voluerit, quia omnia religiosus semper debet esse paratus omnia resignare. Alias esset filius perditionis, in statu aeternae damnationis. Nam omnia persona religiosa, qui non haberet animum resignandi, etiam quamcumque rem, nec ad communitatem dandi, quando Praelatus hoc exegerit ab ea, talis esset persona proprietaria & semper in peccato mortali, & nullus posset illam personam absolvere a peccatis, quamdiu fiat in tali proposito, libere non resignando, & ad communem vitam non dando. Et talis quotiescumque celebrat, vel confessionem audit, vel sacramenta porrigit, aut communicat, toties peccat mortaliter. Et tales personae religiosae peiores sunt & damnatione & inferno, si sic decederent impenitentes. Quia moriente Christo infernus restituit aliena, sed tales nolunt restituere nec resignare. Item, talis merito posset dici idololatra. Quia fiduciam in pecunia habet, qui in Deum solum, qui perfecte juvare posset, est habenda. Immo talis quandoque flagitium Judae sperat, qui proprietarius non tantum triginta denariis, ut Judas, sed aliquando uno solido se damnat. Et insuper Judas triginta denarios restituit, quod iste proprietarius non facit. O quam injuste hic proprietarius respondeat, qui post,

A modo pro paucis denariis, uni, cui paupertatem promisit, deludere putat, qui non potest nec vult falli, & pretiosus pignus toto mundo, scilicet animam propriam, pro temporalibus paucis & vilibus rebus damnat, & se gaudiis caeli privat. Certe melius illi esset, si natus non fuisset homo ille. Et talis religiosus indignus est misericordia Dei. Unde Bernardus supra allegato capitulo: *Monacho habens proprium negabis Deo factum proprium, quod est, misereri & parcere.* Ergo quicumque religiosus volens misericordiam Dei, oportet, ut habeat animum omnia resignandi, sine omni conditione, quodcumque Praelatus hoc requirit.

CAPUT VII.

De jure Abatis compellendi Monachos ad vitam communem.

Ex quo patet, Quod omnis Praelatus debet habere potestatem inducendi suos subditos ad communem vitam servandam. Et subditi in hoc nullo modo debent ei contradicere, nec se opponere verbo vel facto.

Ergo omnia peccata, quae subditi & proprietarii committunt, redundant in Praelatum, qui habet potestatem compellendi eos ad communem vitam, cum hoc facere posset, & sic dissimulat, ut supra clare juridice probatum est. Alias Praelatus cum subditis proprietariis damnabitur.

Unde de hoc dicit quidam Doctor Carthusiensis. Quando Praelatus vel Praelata ad hoc omni posse suo laborat, ut subditi in communi vivant, se ipsum & subditos decipit & damnat. Quia resistere posse perveris, & non facere, est eis consentire. 23. q. 3. c. 8. *Qui potest obviare & perturbare perveros, & non facit, nihil est aliud, quam favore eorum impietati. Nec caret scrupulo societatis occulta, qui manifeste facinorosi desunt obviare.* Patet etiam hoc 86. di. c. 3. *Culpam facientis 24. q. 3. c. 34. Illud;* Quia negligere, cum possis, perveros perturbare, nihil aliud est, quam facere & 2. q. 7. c. 55. *Negligere 83. di. c. 3. Error & 86. di. c. 8. Culpam.* Et qui crimina, quae potest emendare, non corrigit, ipse committit 23. q. 8. c. 12. *Præterea.* Qui tacet, consentire videtur.

Et sic, facientem & consentientem par poena constringit, 14. q. 3. *Omnis.* Illud durissimum iudicium fiet his, qui praesunt.

Item, sciendum, quod, quicumque habet filium vel filiam in monasterio, quem vel quam scit non sponte velle omnia ad sui Praelati iussionem resignare, & ad communem vitam dare, illi amplius nihil debet dare, & si aliquid ei dederit praeter extremam necessitatem, confortando eum in sua proprietate & malitia, & pertinacia, ipso facto peccat mortaliter. Quia ipse dat occasionem hujus criminis & damnationis perpetua secundum juris regulam nota dignam. *Qui occasionem dat damni, damnatum dedisse videtur.* Ergo nulla elemosyna, nec aliquid beneficium est talibus proprietariis exhibendum, nisi ut peculii in extrema necessitate.

CAPUT VIII.

De poena proprietariorum.

Immo tales proprietarii sunt graviter puniendi & persequendi a suis Praelatis, exemplo sanctorum Patrum, qui fuerunt in religionibus. Unde

411
ANNO
CHRISTI
1617.

ANNO
CHRISTI
1617.

de in dist. allegata dicitur, quod beatus Gregorius in Sordidissimo sepeliri iussit proprietarium cum tribus argenteis, quos repertus est habuisse, & fecit eos secum portare in sepulcrum, dicendo: *Pecunia tua tecum sit in perditionem &c.*

CAPUT IX.

Charitatis & tituli Proprietariorum.

His omnibus consideratis modernis temporibus, quod plerique in religione videntur sicut bellii in caelo rutilare, efficiuntur de numero reproborum maxime propter vitium proprietatis. Unde secundum Theologos proprietatis est charitatis telicidium, firmitatis naufragium, religionis exilium, animi praecipitium, consuevit fordatio, cordis distractio, mentis indevotio, negotiandi occasio, cupiditatis filia, dissensionis materia, pacis nocera, idolorum servitus.

Unde proprietarius est professioni contrarius, perditionis filius, Judae socius, pecuniae servus, Deo inimicus, proximo iniurius, obediens diabolo, rebellis magistro, gentili infidelior, Judaeo iniquior, latrone crudelior, usurario infamior, hure peior, sacrilego execrabilior. Et sic miser manifestiori excommunicatione excommunicatus, quia manifesta excommunicatio ex supradictis subsecuta est.

Singula membra praefata diversis scripturis concurrentibus sunt probabilis, si temporis facultas adesset, & materia prolixitas suppeteret. Singula tamen haec omissa, cum iterum visitavero vos, supplendo referabo.

CAPUT X.

Variae exceptiones de Monasterii in primis partate, ut & consuetudine, solvantur.

Notandum ex supradictis his, ubi dixi. Si darentur victus & amicus, & necessaria competentia. Propter hoc ex parte Deo non estis excusati, quia habetis census annuales, quos ad libitum vestrum ipsi expenditis, una plus, alia minus, unde competenter in communi vivere possitis.

Sed salva excusatione dicitis: *Parentes nostri tali modo non exsolvent nobis.* Ad quod ego: Si bonarum essetis voluntatum, & eisdem parentibus vestris errores vestros, quibus usque huic fuissetis involuti, & a veritatis ac salutis via devii, exponeretis, non tantum illos reditus vobis exsolverent, sed multo plura superadderent. Quod si non facerent, merito vos haberetis de eis querelari, quod ipsi vos loco illi, in quo necessaria vobis minime haberetis, fraudulenter obtulissent. Utique vobis aut Praelato vestro consuetos reditus pro communi bono repetere congrueret, si ipsi tunc exsolvere recusarent. Quia Monasterium in sustentatione vestrarum omnium deficeret.

Sed adhuc obicitis pro praebenda certam pecuniam summam ipsi pro vobis condonaram.

Sed certe melius esset hoc & simile tacere, quam in medium ducere. Scilicet, non pes ostium, sed sicut fures aliunde & latrones in ovile ovium simoniae ascendere. Quia simonia haeretica pravitate est vicina. Et ideo pretium hoc propter validitatem non esse iudicio nominandum, sed magis oblationem appellandum.

Sed adhuc omnia haec non excusent contra proprietatis vitium: Si etiam non aliquem sci-

renus denarium, nec corporis necessaria ratione penuriosi Monasterii acciperemus, quid tunc nobis esset faciendum?

Certe sanctorum Patrum & Apostolorum, quorum sequentes esse debemus, more, manuum laboribus insubendo, non solummodo nobis, sed etiam pauperibus necessaria taliter acquirendo. Idcirco dicit beatus Benedictus cap. XLVIII. *Oritas inimica est anima. Et ideo certis temporibus occupare se debent fratres labore manuum &c.* Et post pauca: *Tunc veri monachi sunt, si labore manuum suarum vivunt, sicut Patres nostri & Apostoli &c.* Et hoc patet pulchre de consecras, dist. 5. cap. 34. *Nunquam.*

Illud in experientia vidi in conventu quodam sanctorum seminarum juxta Basilicam, ubi auctoritate Domini legati Papae confessoris functus officio, ibi nullum denarium possidebant de redditibus certum, sed manuum laboribus insistentes aequae bene convenienter duxerunt vitam. Sic & nos, si quippiam nobis ex manuum laboribus acquiri contingeret, si vera nostra probata fuerit religio, ad communitatem tenemur presentare, ut patet in c. *Nunquam* supra allegato. Ubi ponit de ritu Monasteriorum Aegyptiorum.

Nec habent aliqui inter vos allegare consuetudinem vestram. Quia mala est, & non minus quam perniciose corruptela est vitanda. d. 8. c. 3. *Mala.* Et (cap. 4. 5. 6. 7. 8. 9.) omnia talia. 16. q. 3. c. 5. *Licet.* Nam ratio & veritas consuetudinem semper excludunt, ut dicit Augustinus lib. 3. de unico baptisate. *Nemo consuetudinem veritati & rationi praeponat, quia Christus non dixit: Ego sum consuetudo, sed, ego sum via, veritas, & vita. 8. di. c. 4. Veritate manifestata.* Quia ut dicit Cyprianus, *Dei veritatem, non hominum consuetudinem sequi oportet, 8. d. c. 9. Si solus Christus.* Nam etiam consuetudo perversa excusare nequit. Non levigat crimen, sed auget, ut 24. q. 1. c. 34. *Schisma* Et Extrav. (Decret. l. 5. t. 3.) de *Simonia* c. 48. *Non satis.*

Cedat ergo talis consuetudo vestra, habens tot & tantas rationes & auctoritates contrarias

CAP. XI.

De diversa intentione illorum, qui in monasteria se conferunt.

Est quippe unum, quod volo vos scire, quod cunctis est religionem ingredi cupientibus valde nota dignum, quod dicit Anselmus: *Quicumque vult religionem intrare, & in ea proficere, debet principaliter tria scire: Quare, Ubi, & Ad quos.*

Ad primum, Quare. Utrum intentio sit recta, an sinistra.

Quia plerique religionem ingrediuntur, ut sibi valeant inopiam succurrere, cum in seculo pauperulam gerant vitam, dum de victu & amictu in religione taliter proficerent. Si etiam esset illis multa habendi facultas, quam propter Deum renunciant, hi sapienter, cum pauperibus saturari queunt in Monasterio. Unde dicit Hieronymus in can. 12. q. 2. c. 71. *Gloria Episcopi. Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui tunc milia & cibaria pauperum con-*

ANNO
CHRISTI
1417.

ventum saturare poterat, nunc etiam similes & A
nulla scilicet etc. Unde scribit etiam Hierony-
mus ad Nepotianam: *Nonnulli sunt ditiores mo-
nachi, quam fuerunt seculares, & clerici possident
opes sub Christo pauperes, quas sub locupletis & sal-
sente diabolo non habuerunt.*

Aliqui vero intrant religionem iocundi, & quasi
a parentibus coacti, Hi inquieti, impatientes,
& inobedientes videntur, & cuncta eisdem, si
etiam melliflua apparent, amara sunt.

Isti tamen, si post deum voluntarie con-
senserint, & prosperius, salvabuntur. Quia de
necessitate virtus efficitur.

Alii intrant, ut Prælaturas vel dominia offi-
cium in religione adipisci queant. Hi male
intrant, cum tam apud seculares, quam reli-
giosos ad Prælaturas aspirare sit damnabile. Un-
de dicit Ambrosius: *Quicumque desideraverit pri-
matum in terra, inveniet confusionem in celo,
nec inter sanctos Christi computabitur, qui de pri-
matu transierit, ut XL. dist. (1. q. 1. c. 12.)
Quicumque.* Etiam ambitiosus ad prælationem,
etiam si sanctus sit, reprobatur 1. q. 1. c. 25.
Principatus.

Nonnulli etiam intrant propter disortium,
de huius mundi prosperitate desperantes.

Omnes isti non recta intentione intrant, Sed
hi deputant, vanitatibus huius mundi & deli-
ciis, & secundum consilium Christi omnibus,
que possident, renunciantes, ut suas lucrari va-
leant animas. Illis omnia etiam dura videntur
propter Deum suavia.

CAPUT XII.

*Monasterium esse locum penitentia
& purgatorium.*

Pendamus ergo, quamobrem ad religionem
pervenimus, dicendo cum Poeta:

*Ad hunc quare venisti, praevidere. Non-
ne venimus propter penitentem? Quare ergo par-
tes penitentis, scilicet vigilare, ieiunare, ora-
re, & alia similia corpori contraria renuendo
abjicimus? Cum verus penitens ad omnia du-
ra semper sit paratus.*

Si cupimus ad libertatem nostrum dormire,
comedere, bibere, & fabulari, in propria volun-
tate ambulare, solatium & omnem commodi-
tatem habere quid tunc querimus in loco pe-
nitentis?

Nonne hic est clibanus, & Babylois fornax,
in quibus per dura & aspera, ac per tribula-
tiones diversas oportet nos tanquam aurum pur-
gari & probari? quis tanquam aurum in forna-
ce probavit electos suos Dominus. Unde Ber-
nardus Cassinensis supra primum capitulum
regulae ubi de monasterii probatione diutur-
na etc. *Monasterium est fornax, inquit, for-
caminis, in quo proficitur monachus, ut dicuntur
tribulationibus, tentationibus, & asperitati-
bus compræbetur, ut deum purior sit aure, quod
transit per ignem. Ideo dicitur Monasterium.
Hinc ille.*

Cum sic pertranierimus per ignem & aquam,
post deducemur in refrigerium. Unde dicit Gre-
gorius: *Si quis appetit plena vitia vincere, sta-
det humiliter purgationis sua flagella tolerare, ut
post tunc mundior ad iudicium veniat, quantum
nunc ejus rubiginem ignis tribulationis purgat.*

Oportet utique animam purgare, sive per i-
gnem, sive per aquam. Unde Num. 31. *Omne
quod potest transire per flammam, igne purgabitur,*

*quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua
expiationis sanctificabitur.*

Attendant, qui volunt evadere ignem purga-
torii, quia oportet eos expiari aquis lacryma-
rum. Immo etiam ignem mundanae tribulationis
saepè evadit homo per aquam lacrymosæ ama-
ritudinis, ut patet satis ex scriptura.

O religiose. Si non posses unum sustinere op-
probriosum, quomodo tunc flagella & asperita-
tes sustinebis? Purgatorium futurum evadere pu-
tas, & hic tribulationibus & adversitatibus pur-
gari recusas? Non sic itur ad astra. Quare di-
cit Hieronymus ad Heliodorum: *Monachus de-
licatus est, charissimus, & hic vis gaudere cum so-
culo, & postea regnare cum Christo? De hoc Au-
gustinus: Impossibile, inquit, est quod aliquis
fruat presentibus bonis & futuris, ut hic ven-
trem & illic ventrem impleat, & a deliciis ad
delicias transeat, & in celo & in terra glorio-
sus existat. Hæc Augustinus.*

CAPUT XIII.

*Monasterium esse scholam studiorum
& virtutum.*

Insuper causa studii & virtutum acquirenda-
rum hoc in loco convenimus, tanquam in Do-
minica schola congregati. Unde dicit sanctus
Benedictus in prologo Regulae: *Constituenda est
ergo a nobis dominici schola servitii etc.* In qua
quidem schola quasi in loco, a turbine & a
pluvia mundanae perturbationis quieto, virtutes
sunt acquirenda summo cum studio, per quas
quasi Deo participamus: Unde Psalmus: *Ego
dixi, Dii estis etc.*

Studeamus ergo scalatim ascendere a funda-
mento omnium virtutum, scilicet humilitate,
usque ad scale summam & bonitatem, sum-
mam in hoc mundo perfectionem. Hæc est il-
la scala in somniis a Jacob visa, in qua An-
geli ascendebant Genes. 28. Et sanctus Bene-
dictus in regula c. V. ubi etiam subiungit dicens:
Non aliud sine dubio descensus ille, vel ascensus
& nobis intelligitur, quam in exaltatione descen-
dere, & humilitate ascendere. Sic oportet nos
ascendere, & ambulare de virtute in virtutem,
donec videamus Deum Deorum, in Sion.

Inspiciamus itaque undique vitam nostram,
quantum in virtutum scala proficimus, aut de-
ficiamus, memores semper huius terribilissimi di-
cti Augustini, a me alias vestris auribus incul-
si, quod scribit ad Vincentium: *Ex quo Deo ser-
vare cupi, omnium difficile expertus sum melio-
res; quam qui in monasteriis profecerunt, & dif-
ficile expertus sum peiores, quam qui monaste-
riis descenderunt, ut patet dist. 47. etc. Quamli-
bet.* Unde etiam Bernardus dicit: *Qui in loco
ordinis suo ordine vivit, ad illum deveniat or-
dinem, ubi nullus ordo, sed sempiternus horreo
inhabitas.* Hoc quantum ad prius.

CAPUT XIV.

Monasteria requirunt solitudinem.

Ad secundum, Religionem intrans debet con-
siderare, ubi vult intrare. Utrum locus pro
regulari observantia aptus & quietus. Quia or-
do noster solitudinem requirit, non inter pa-
ratos & motos, ubi nunquam vel raro quispiam
proficere valet. Quare dixit Dominus: *Egre-
dere de terra tua, & de cognatione tua etc.* ut patet
supra

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1117.ANNO
CHRISTI
1117.

supra. Attendant suos parentes & notos frequentantes, quomodo proficiant. Immo, qui aliquando in uno integro anno in spiritualitate accumularunt, una hora perunt. Hi non habent consolationem divinam, quærentes humanam. Non vere cum Propheta renuit consolari anima mea: *Memor fui Dei mei, & delictus sum.* Item, *Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.* Hi autem non sunt mortui mundo, immo vivunt mundo, solum nomen portantes. Quia monachus dicitur a monos quod est unus, & *tristis*, quasi *unus tristis*. Sedeat ergo tristis, vacans officio, quia mortuus est mundo, vivit autem Deo. 16. quest. 1. cap. placuit. Hi etiam crucem Christi tollunt, sed eum non sequuntur. Hoc quantum ad secundum.

CAPUT XV.

De pietate & concordia in Monasteriis desiderata.

Ad vertium. Intrans religionem considerare debet, ad quos vult intrare, utrum sint sanctæ conversationis, observantia regularis, quod non sint simoniaci, proprietarii, inobedientes, incontinentes, inter se divisi, litigiosi, clamosi, scurriles, leves, dissoluti otiosi, ac studiose observantes quietem.

Monachus in monasterio, quasi paradiso terrestri ducit vitam. Unde dicit Hieronymus in in quadam suarum epistolarum: *Monasterium, ubi est unio & caritas, est paradysus, & inhabitantes sunt Angeli Dei.* Ubi autem est divisio & dissensio, monasterium est infernus, & inhabitantes diaboli sunt. Nam, ut ait Hieronymus: *Nihil est familiaris affectus demonum quam litigare.* Sed, ut dicit Seneca ad Lucillum; *Pacem habeas cum hominibus, bellum autem cum vitiis etc.*

Hæc pauca procul dubio de religione cognita, prout nunc vobis, ut promisi, transmittito, prohi dolor! non quod ego ita facio, sed vos una mecum admonendo exhortor, ut in his frequenter in cordibus ruminantes proficere possimus in vitam æternam. Amen.

III.

DE ANNUIS PENSIONIBUS

Monachorum ac Monialium, aliisque subsidiis, quibus privatim fruuntur, Deciso Medio.

Ex Ms. Academiæ Helmstadiensis.

CAPUT I.

Argumenta pro consuetudine inter Monachos, & annuas pensiones, precarias, familiarique subsidiis obtinendi.

Utrum consuetudo, qua quidam religioſi utriusque sexus habent precarias, seu annuas pensiones, seu subsidiis a parentibus vel amicis, vel propriis laboribus, quibus utuntur seorsum, extra conventum, & frequenter, ex licentia superiorum, valeat & sit licita, ita, quod tales religioſi sint sine periculo animarum suarum?

Et videtur, quod sic.

Primo. Quia hoc Ecclesia Romana scit &

tolerat, igitur hoc approbare videtur. Et per consequens hujusmodi consuetudo est licita.

Secundo ad idem, illud Joan Andream in cap. Cum ad Monasterium in Novella dicit, quod Romana curia toleret, quod religioſi in Romana curia loco vestium capiant a suis Prælatibus annuam pensionem. Igitur hoc eadem ratione loco cibi & potus possunt capere. Cum victus & potus debeant religioſo ministrari per suam superiorem, quibus debet esse contentus, XII. q. 1. c. 5. Clericus qui. XVI. q. 2. c. 5. Si capir.

Tertio ad idem, in eodem c. in Novella dicit, quod moniales in Monasteriis pauperulis ultra præbendam minus sufficientem, que eis in conventu ministratur, possunt meliorare præbendam ex subsidio parentum vel amicorum, vel per proprios labores. Igitur hujusmodi consuetudo valet.

Item quarto, hoc solum dicitur proprium, quod celtatur coram Prælato suo. Hic vero in casu nostro subditus habet licentiam a superioribus suis, ut per annuas pensiones, vel precarias, vel subsidia parentum vel amicorum, vel per proprios labores possint meliorare præbendam minus sufficientem.

Item quinto, necessitas non habet legem. Sed sæpe Prælati non possunt providere de bonis Monasterii, minus sufficientibus, præsertim Prælati mendicantium ordinum, suis subditis. Igitur oportet, quod Prælati licentiam subditos suos, ut acquirant necessaria pro victu & vestitu. Igitur &c. Alias Prælati propter defectum necessariorum perirent.

Item sexto inducitur ad illud, *Qui clerici vel vocatus.* Decret. l. 4. t. 6. c. 7. *Infirmitate*, & quod ibi notatur, & 27. quest. 1. c. 7. *De viduis.* Per que patet, quod monachus in domo sua cum bonis omnibus quondam suis remanere potest, & illa administrare, & in usus suos convertere de Abbatis licentia. Fortius ergo Abbas cum Capitulo potest facere monachum administratorem certæ pecuniæ, in certum necessarium convertendæ usum. Per argumentum a majore, de quo Decret. lib. 1. t. 6. *De electione*, c. 7. *Cum in causis.* Et de toto ad partem de officio deleg. c. 28. *Pastoralis.* Nam qui totam causam non delegat, certum articulum delegare potest, de appellat. c. 62. *Cum causam*, & t. 2. t. 27. *De re Jud.* c. 18. *Cum Bertholdus.*

Item, septimo ad illud, quod monachus de licentia Abbatis potest aliquid possidere, licet non ut proprium, facit 12. q. 1. cap. 11. *Non dicatis.* Quia ibi dicitur, quod vel sine licentia Abbatis possit possidere. Ergo cum licentia ejus potest. Extrav. Decret. l. 3. tit. 10. *de his, que sunt a Prælato*, c. 7. *Cum Apostolica*, in fine. Unde talis spoliatus petit restitutionem, Dec. l. 1. t. 3. *De rescriptis*, c. 22. *Cum dilecta* &c.

CAPUT II.

Argumenta contra consuetudinem talis habendi subsidiis privata.

In oppositum, contra consuetudinem videtur esse quatuor.

Primo status monachorum. Secundo, subsidio eorum ad suam superiorem.

Tertio superioris officium. Quarto, regula Monachorum.

Primo, status monachi non permittit, cum habere proprium, vel aliquid possidere, 12. q. 1.

ANNO
CHRISTI
1117.ANNO
CHRISTI
1117.

q. 1. *Nolo, &c. Non dicatis de statu monachorum* c. 11. *Et c. Cum ad monasterium*. Ergo consuetudo est illicita, quam scilicet proprietarium. Nec enim, quod una via prohibitum est, per aliam est concedendum. *De procurat. c. Tunc*.

Item, cum sit speciale, quod monachus potest habere peculium ex injuncta sibi administratione, *de statu monachorum c. 11*. Et tamen certum, quod ille, licet sit administrator, non habet illud, ut proprium, etiam si Abbas vel Episcopus; *De privilegiis, Decr. l. 5. t. 33. c. Cum olim*. Propter quod concluditur, illi administratori concedi detentionem tantum. Ex quo sequitur, quod nullo administratori detentio etiam per Abbatem concedi potest. *Facit de privilegiis c. 9. Saas*. Ergo nec se ad illud per consuetudinem obligare potest, defraudando legem de hoc privilegio.

Quare circa secundum constat, quod monachi Abbati vel superiori obedire tenentur, *De statu monachorum, cum ad monasterium, 54. dist. Abbas*. Et sicut obedientia in exhibendo inest monacho, sic recipiendo inest Abbati, & huic Abbas renunciare non potest. Quia monachus manentem suum non potest absolvere ab obedientia, *de renunc. cap. Pridem*. Sed illa consuetudo quodammodo absolvit, si ratione consuetudinis monachus potest tollere precarias. Igitur &c.

Item, si conceditur hac consuetudo pro vestibus, pari ratione, pro vino & piscibus, & forte pro carnibus. Et sic ex vi consuetudinis habebunt monachi praevidendas distinctas, vel portiones privilegiatas, contra canonem *Doct. l. 3. t. 5. c. 19. Dilectus 1. de praevidendis*, & similiter cellas privatas, contra illud *20. q. ult. Monachi 12. q. 1. Necessaria, de statu monachorum*.

Circa tertium certum est, quod ad Abbatem pertinet tota potestas Monasterii, *18. q. 5. Nolla*. Et debet esse discretus in regimine, *ead. q. c. Si quis Abbas*. Et de omnibus sollicitudinem gerere debet, per *cap. Cum ad monasterium*, & secundum qualitatem personarum eis providere. Quod singulis Abbas faciat, ut in usu, *de praevidendis de multa*, in fin. exemplo Apostolorum, qui non equaliter omnibus, sed singulis dividiebant, prout singulis opus erat *Act. 4*.

Sed si secundum hanc consuetudinem annua pensio non sufficeret pro monacho, vel abundaret plus, quam monachus indigeret, distributoris Abbatis manus essent ligatae; & sic illicitum. Cum sit equale vitium, negare necessaria, & dare superflua, *47. Si quis, De officio custodis c. prim. Et de jure prioratus in Clem. c. 1*.

Ergo consuetudo est iniqua, quae aufert Abbatis officium, providendo & distribuendo. Et sic non habet potestatem. Quia non servat honoris statum, sed confundit. *23. q. 5. c. 24. Si apud*. Etiam solvit obedientiam, nec habet juris possibilitatem, *22. q. 2. c. 15. Faciat*. Nec habet necessitatem, cum aliter providere possit monachis, ad illud *dist. 1. c. 5. Consuetudo*. Ubi dicitur quod lex debeat talis esse, quae congruat religioni, disciplinae conveniat, & saluti proficiat. Sed haec consuetudo facit contrarium.

Quarto, cum regula monachorum sit approbata per sedem Apostolicam, & confirmata, *de relig. dum*. Si non licet illum alicui mutare, *de confirmatione utili vel inutili c. 1. Et 11. concluditur* ergo, quod Praeatus hanc consuetudinem possit revocare, quam sine interitu salutis servare non potest. Hic vide Joa. Andr. in regulam. *Nam est oblig.*

Council. General. Tom. XXVIII.

Sed experientia, quae est rerum magistra, docet, quod hujusmodi religiosi utriusque sexus sint inquieti frequenter, inobedientes, nolentes reformari, neque hujusmodi pensiones annuat ponere ad communitatem, etiam per superiorum iussum, & sic proprietarii, & alii lascivores & fornicarii, bibuli & crapulosi, vestibus pretiosi. Et quando alii monachi elurient & sitiunt, ipsi sunt inebriati, nec paupertatem, nec obedientiam servant, nec saltem communem mensam tenent. Vide ergo, quam periculosus sit status Superiorum hujusmodi religiosorum, qui hoc sciunt in subditis fieri, & tacent, nec prohibent. Ecce omnes animae hujusmodi subditorum requirentur de manibus superiorum, sive claustralium, sive provincialium. Vide, quam periculosus sit status hujusmodi praebendariorum, qui substantialia ordinis non servant, quia perjuri, quia nolunt obedire Generali Concilio, quod utique voluit omnes ordines reducere ad communem vitam. Quare sunt extra statum salutis: quia monachus habens obolum, non valet obolum, & qui habet proprium, Deus negat sibi suum proprium, quod est misereri & parcere. Et sic scandalizant Ecclesiam & praesertim laicos, incitantes eos contra clerum. Vnde illi, per quem scandala fiunt, seu veniunt.

CAPUT III.

Sententia media.

Ad illam quaestionem respondendo tota quaestio Ecclesiae quoad religiosos confunditur.

Quia, sicut rationes ante oppositum videntur ostendere, quando subest rationalis causa, praetatus religiosus cum suis subditis professis dispensare potest, ut religiosi professi habeant peculium seu precariam. Ut videlicet, quando superior subditos nutrire aliter non potest in communi, sed subditi possunt se nutrire diversimode, unus praedicando, aliter docendo & regendo, aliter scribendo, aliter meditando in libris, aliter per parentes & amicos & subsidio eorum, vel patrimonium ad eum devotum. Et non essent praemissi iam ita diligentes in acquirendo pro communi utilitate, sicut pro ipsis in speciali.

Rationes vero in oppositum videntur ostendere, quod hoc sic contra statum religiosorum professorum, & quod per hoc restringantur substantialia ordinis, & multa mala superius expressa oriuntur.

Et quia in causa rationabili superior possit dispensare, quando subest causa rationalis, dummodo subditi parati essent hujusmodi precarias dare in manus superioris ad communem utilitatem, quando superiori placet, & videtur sibi opportunum: Et quia, quae sit hujusmodi rationalis causa, non est concordia, nec inter Praeatos, nec inter subditos, & quod subditi sint parati dimittere hujusmodi precarias omni tempore: ideo melius est, quantum possibile foret, raro vel nunquam mittere hujusmodi precarias, nisi ex notoria causa & evidenti, propter scandala, & ne substantialia ordinis per hoc infringantur.

ANNO
CHRISTI
1617.

CAPUT IV.

*Argumenta, quod monachi de propriis viventes
sunt in periculo damnationis.*

Sequitur alia questio. *Utrum religiosi Prælati utriusque sexus non viventes communiter sed singulariter, sint cum subditis in statu salutis.*

Et videtur, quod non.

Quia de communi deceret vivere communiter, quoad esum, potum, vestitum, & servare regulam, jejunium, & non comedere carnes, nisi essent infirmi, & alia plura observare, quæ non observant. Ergo sunt in statu periculoso magis quam seculares clerici. Quis de quanto status altior, de tanto casus periculosior.

Secundo ad idem. Quia fundant se super dispensatione invalida, credentes se in omnibus dispensare. Sed non est verum. Quia, sicut dicit Joannes Andreas super c. *Cum ad monasterium de statu monachorum, in novella &c.* licet summus Pontifex posset dispensare cum monacho, ut possit contrahere matrimonium, si causa maxima subesset, ut conversio gentilium, vel pax magis reformanda, tamen, si legitima causa non subest, non valet dispensatio. Immo, ut dicit idem, non potest Papa dispensare contra vota, vel ut monachus habeat proprietatem, nisi magna causa subest. Et, si dispensat sine magna causa, non valet dispensatio, & Papa peccat: & utentes eadem dispensatione decipiuntur. Hic autem in casu nostro Prælati religiosorum, dispensant contra vota, ut subditi non servent paupertatem, immo nec obedientiam, castitatem, nec regulare jejunium. Cum ergo nec Papa possit quid contra promissa Deo facta, nec causa legitima & magna subest: Ergo eorum dispensatio non est dispensatio, sed subditorum & Prælatorum deceptio.

Tertio. Talis vita religiosorum tendit ad noxam & ad subversionem totius vite religiose. Ita ut non serventur tria substantialia ordinis, nec paupertas, nec obedientia nec castitas, & alia regularia. Sed nec statuta, nec leges, nec consuetudines valent. Sic tendentes ad noxam, & subversionem Ecclesie quoad magnam portionem ejus magis notabilem, scilicet religiosorum. Ergo talis vita est damnabilis, & omnino abjicienda a statu Ecclesie.

Item quarto. Quod omnes regulares fratres indigeant hujusmodi dispensatione, ut non communiter vivant sed singulariter: Et quod tot sint procuratores in conventu, quot fratres, quilibet rerum suarum: Et quod hic subest licita causa dispensandi quoad singulos fratres: non videtur unquam occurrere. Sed magis si quilibet fratrum ea, quæ possidet, poneret ante communitatem: melius & abundantius provideretur quam sic.

Quinto, interim, quod Prælati examinant, an possint conventum decenter nutrire de his, quæ singuli fratres possunt comportare, & possint eos ad hoc compellere, ut omnia, quæ habent, ponant ad communitatem, semper sint culpabiles & inexcusabiles. Quia tenentur subditos suos ad communem vitam compellere. Et si non possunt ad hoc attrahere propter rebellionem vel propter causam præsentem rationabilem, saltem aliquos ad communem vitam juvando et sibi obediendo attrahant, ut se et sibi obediens excusabiles faciant. Quod minus offendet, si saltem aliquis ad communem vi-

am adducat, faciendo diligentiam, quam torpendo hoc permittat, se & plures suos subditos ad perpetuam damnationem inducendo.

Sexto. Dispensatio superioris cum subditis in præmissis non excusat nec prodest. Nam sicut præmissum est, nec summus Pontifex super proprietatem vel vota cum religiosis sine legitima causa potest dispensare. Ergo multo minus alii inferiores Prælati infra Papam dispensare possunt.

Septimo. Talis vita singularis tollit officium superioris in præcipitium, & singulis necessaria distribuendo, & obedientiam inferiorum in præmissis superioribus exhibendo, & superflua retinendo. Et æquale vitium est in præmissis, ut superior vel non necessaria seu superflua vel diminute provideat, quod subditi in necessariis & mediocribus non sint contenti.

Octavo. Joannes Andreas in c. *Cum ad monasterium*, super non proprietate dicit: *Nec videtur dici: quando subditus de qualitate & quantitate nihil celat superiori, nec sine ipsius consensu vel sine scientia aliqua recipit vel expendit, paratus totum reddere & dimittere ad jussu Abbat. Tamen res periculosa est, & invidia & exempli mali causa. Consultis Ostiensis Abbati, ut, nisi ex causa magna & evidenti, talem licentiam non det monacho, non habenti administrationem.* Ecce hic loquitur de monacho, cui tam raro debet dari hujusmodi licentia. Hic vero datur omnibus subditis licentia, & de omnibus rebus, quæ detinet subditus, quæ etiam ad libitum expendit, sicut placet, nec etiam interrogando superiorem de singulis. Quia superior libenter dat hujusmodi licentiam sine causa legitima subditis suis, non solum se, sed & subditos decipiendo, sicut patet ex illa ratione superius posita. Et etiam hoc non deberet fieri nisi in his subditis, qui habent administrationem, ut sunt officiales, procuratores, ut patet *De statu monachorum* c. 11. Hic vero omnibus subditis admittitur hujusmodi administratio pecunie.

Nono, cum sit duplex usus rerum temporalium: Scilicet certus, qui monachis non potest concedi, quia hoc importat proprietatem in subditis, quem tamen utum pronunc Prælati concedunt, de quo vide Humbertum super regulam Augustini: Et alius est usus incertus, qui monachis potest concedi, si subest necessitas vel utilitas communis, non privata secundum N. ad Eugenium Papam. Alias dispensatio vocatur dissipatio.

Sed communis utilitas rarissime occurrit in his dispensationibus, sed singularis. Sicut patet in effectu, quo quilibet querit utilitatem suam singularem.

Decimo. Cum experientia sit rerum magistra, hujusmodi vita singularis generat multas abusiones, & hujusmodi singulariter viventes possident aurum & argentum, quibus omnia obediunt, & nec refectorium nec dormitorium visitant, variam suppellectilem possident, vestes pretiosas, lectos, famulos & ancillas, concubinas, equos & canes venaticos in locis angulosis, vel etiam in refectorio lautius sibi providentes, & sic de pluribus aliis abusionibus. Quis enim poterit de hoc dubitare, quin Prælati cum talibus juvenibus dispensant, & hi, cum quibus sic dispensatur, sint in statu damnationis, & dispensatio cuiuscunque Prælati, generalium vel singularium superiorum quorumcumque, in nullo eos relevet.

Unde.

ANNO
CHRISTI
1617.

ANNO
CHRISTI
1517.ANNO
CHRISTI
1517.

Undecimo, quia tanta est inæqualitas in tali vita singulari, quod unus abundat, alter deficit, unus sicut, alter ebrius est, unus saturatus, alter famelicus est. Et sic de vestitu, & in omni indigentia humana eorundem. Cùm Augustinus dicat: *Et non dicatis aliquid proprium, sed vobis omnia communia.* Et sic sanctus Franciscus, Benedictus, Dominicus. Hæc ergo vita singularis est inæqualis, diabolica, proprietatem in se includens, paupertatem excludens, & cetera, quæ ordinis sunt.

Duodecimo, beatus Bernardus in libro de præcepto & dispensatione dicit: *Quicquid de spiritualibus in ipsa regula traditum est, in manu Abbatis nunquam relinquatur. Dein reliqua pars, quæ in corporalibus observantur, ne ipsa quidem ejus in voluntate ita posita est, ut eisdem servit voluntati, sed magis charitati. Neque enim Abbas supra regulam est, cui semel ipse se spontanea professione submitit. Et ibidem statim: Super fratrum transgressiones, non super Patrum traditiones constituitur qui Abbas eligitur, mandatorum cultor, & vitiorum ultor.*

Tredécimo. Omnis regularitatis, & omnis rigoris declinatio, ordinarie ex hac dispensatione exorta est. Quia superiores carnales in se volunt displicere subditis, æstimantes, se sine rationabili causa posse in omni casu vere, exceptis tribus substantialibus, dispensare. Quod non possunt propter multas causas superius expressas.

CAPUT V.

Argumenta, quod monachi de subditis propriis videntes non versentur in discrimine salutis.

In oppositum arguitur.

Cum sint tot Doctores Theologiæ, & utriusque juris, in ordinibus Mendicantium, non videtur verosimile, quod oculis apertis cæci scienter errarent: Et similiter multi veri devoti in dictis ordinibus inviti suas conscientias macularent.

Secundo, sanctus Thomas ait: In qualibet communione necessario abstinere a carnibus, non ponitur in regula beati Benedicti ut præceptum, sed ut statutum, quod non habet vim præcepti, sicut nec alia hujusmodi statuta. Ut Monachus comedens carnem eo ipso non peccat mortaliter, nec facit contra votum, nisi comederet ex inobedientia & contemptu. Sed incurrit poenam, in statutis expressam & contentam. Et tamen comedere carnes non licet sanis, sed infirmis. Sic similiter de jejuniis regulari, quod non est institutum præceptorie, sed sub poena. Quod quis solvens non incurrit culpam, nisi propter præceptum vel contemptum, sed poenam. Si ergo non servantes hæc duo non peccant, multo minus, qui non servant minora his duobus.

Tertio, sedes Apostolica sic dispensavit cum ordine Prædicatorum, quod ter in hebdomada comedant carnes, quia non semper prandia certa cum ovibus habent, sed comedunt cibum, quem possunt habere, maxime in itinere, & in terris suis, quando sunt extra monasteria sua. Et eadem est ratio de aliis Mendicantibus.

Quarto, cum sint varii ordines, habentes varias regulas, quis poterit scire singulorum ordines regulas, quis poterit scire singulorum ordi-

num regulam, & pertinenter arguere contra excessus eorum.

Quinto, singulariter vivere, non est contra paupertatem, obedientiam, castitatem. Quia sic vivere ex licentia & licita causa stat cum paupertate, obedientia, castitate. Ergo, sic vivere singulariter, non ponit, aliquem religiosum esse in statu damnationis.

Sexto, Romana curia scit & tolerat istam vitam: Ergo talem vitam videtur approbare. Consequentia tenet per istam Regulam juris: *Qui tacet.*

CAPUT VI.

Sententia media.

Ad istam questionem pono aliquas scholasticas conclusiones.

Prima conclusio. Ad istam vitam religiosorum sequuntur multa mala & inordinationes multæ, etiam abusiones & scandala, quibus laici contra religiosos insurgunt, & eis obloquuntur. Hæc conclusio patet ex experientia, quæ est rerum magistra, & per rationes ante oppositum.

Secunda conclusio. Prælati dans licentiam sic singulariter vivendi suis subditis & religiosi, & videns hujusmodi abusiones oriri ex sua licentia, & non revocat hujusmodi licentiam, nec aliqua ponit remedia contra hujusmodi abusiones, in quantum melius potest, est in statu damnationis, & omnium malorum, & culpæ, quæ ex tali sua licentia sunt, est reus, & sanguis animarum subditorum suorum de manibus ejus requiretur. Patet hæc conclusio, quia causam damni dat, ergo damnandum dedisse videtur, per regulam juris, & per rationes ante oppositum motas.

Corollarium hujus conclusionis, quod similiter Papa, vel Generales ordinum mendicantium, vel Provinciales, vel superiores particulares monachorum, cooperantes ad hujusmodi licentias, super singulari vita, ubi tales abusiones sequuntur, sunt in consimili damnatione, sicut dicitur conclusio. Patet ex eadem radice.

Tertia conclusio. Sive Papa, sive quicumque alii inferiores Prælati, dispensantes cum suis inferioribus, sine legitima causa, videntes ex dispensationibus suis hujusmodi dissipationes exoriri, & non revocant hujusmodi abusiones, sicut melius possunt, sunt in statu damnationis, & omnium malorum, quæ ex suis licentiis sunt, sunt participes. Patet hæc conclusio ex præmissis, & rationibus ante oppositum motis, &c.

Corollarium istius conclusionis: Omnis dispensatio super votis, & proprietate religiosorum, ex quibus præfatæ abusiones sequuntur, sunt dissipationes, & non validæ dispensationes. Quia non sunt ex rationabilibus causis, & non excusant Prælatos, sed magis accusant. Patet ex præmissis & rationibus ante oppositum.

Quarta conclusio. Nulla tolerantia vel dispensatio vel dissimulatio superiorum in præmissis abusionibus excusant subditos. Patet, quia non fit præscriptio culpæ. Et de quanto diutius animam culpa detinet, de tanto reddit eam infeliciorem.

Quinta conclusio. Prælati ex legitima causa potest cum suo subdito, uno vel pluribus, dispensare, ut usum aliquarum rerum habeat ad tempus ad voluntatem sui Prælati, ita,

ANNO
CHRISTI
1417.

quod subditus nomine Prelati detineat hujusmodi res, ea tamen conditione quod sit semper paratus resignare hujusmodi res, quando- cumque superiori placuerit, & quod non abutatur his rebus. Patet, quia subditus ex licentia superioris potest esse in studio vel in peregrinatione, vel in Romana curia nomine monasterii ex legitima causa, & peculium ex licentia superioris potest detinere.

Et per has conclusiones sit responsum ad rationes hinc inde factas, &c.

CAPUT VII.

Consilium cum pio voto Monachis & Monialibus datum pro pacanda illorum conscientia.

Item, super proprietate, quam, prohi dolor! continuare & palliare nemo potest, sic duximus amabiliter interloquendum: Quod tales devoti inter vos, fratres vel sorores, quæ hujusmodi salutarem perfectionem religionis libentius sectantur, ut merito tenentur, & propter penuriam & paupertatem monasterii, & alias, impeditur, offerre debeant sponso suo Jesu Christo hujusmodi impedimenta, quibus minus valeant, & promptam ac devotam voluntatem, quæ semper eidem suo sponso Jesu Christo obedienter colatur, submittant, ut, quod effectu non valeant, prompta tamen voluntate anhelent. Hoc tamen, quod ab eis Deo inspirante recte & regulariter postulatum est, omnibus vobis mandatum est. Quamvis communem vitam, ad quam tenemini, non tenetis, nihilominus ab observatione ipsius, si communicatur, nullatenus vos absolvit.

Quare volumus & in Domino exhortamur, requirimus, & monemus, quatenus nec vos, nec aliqua vestrum, quæcumque etiam sororum professarum, saltem ab hujusmodi bona & prompta voluntate voluntatis paupertatis amplectenda, sitis & sit, alienæ aut aliena.

Et ut discordia, quoad hoc inter vos amoveatur, sic dignum duximus observandum, quod nulla vestrum aliquid proprium sine scitu & contentu præpositi & prioris possideat, sed exhibitis & præsentatis singulis bonis spontaneæ, & id vobis devotè petentibus, usus eorum bonorum ad necessaria vestra, non superflua, ab eisdem benevole concedatur.

Per hoc tamen nulli vestrum licentiam proprii damus, aut aliquo modo contentimus habendi. Sed verius putamus per hoc conscientias allevandas, quousque omnipotens Deus gratia suæ visitationis paradisi suum regularibus observantibus, qua se possibilitas nondum habetur, dignetur misericorditer fructificare. Id vero, quod sic de licentia superioris, sicut præmittitur, receperitis, cum debita & magna obedientia, & perfecto Dei timore, in usus necessitates vestras convertatis & percipiat.

XL.

JOANNIS GERSONIS CONSILIUM PUBLICUM,

Constantia jussu Concilii An. 1417. Theologis datum, Causam Jacobi de Misa, & Bobrenorum quo ad communionis laicalis sub utraque specie necessitatem, ulterius discutendi.

ANNO
CHRISTI
1417.

PREFATIO.

Oblaturus juxta Seniorum hujus sacri Concilii Constantiensis monitionem generalem, nonnulla quæ concernunt expugnationem hæresum & hæreticorum nostri temporis, nominatim scilicet noviter exortæ, & protinus judicialiter damnatæ, de necessitate communicandi laicos sub utraque specie, scilicet panis & vini: Profero cum Evangelica paupertate duo minuta, quæ dici possunt duplex ille denarius, quem Samaritanus protulit & dedit stabulario pro cura vulnerati. Unus denarius decem regulas speculativas, alter decem practicas habet inscriptas.

CAPUT I.

Decem Regulae generales, De auctoritate scripturae, & illam interpretandi jure.

Regula Prima. Scriptura Sacra est fidei regula. Contra quam bene intellectam non est admittenda auctoritas vel ratio hominis cujuscumque. Nec aliqua consuetudo, nec constitutio, nec observatio valet, si contra S. Scripturam militare convocatur.

Hæc regula fundamentum est commune nobis & hæreticis, quos impugnare conamur. Propterea concedimus & adprobamus omnes auctoritates vel rationes, quæ hæc probant, pro quanto non ad aliud probandum per eos ducuntur, vel induci quererentur.

Quamobrem S. Scriptura debet considerari, quasi sit una propositio copulativa, connectens singulas partes, & unam confirmans per alteram, elucidans & exponens. Quoniam si propositio aliqua S. Scripturae, posita adterive per auctorem suum, qui est Spiritus Sanctus, esset falsa, tota S. Scriptura, sicut dicit Augustinus, vacillaret auctoritas. Quia similis est ratio adferendi per fidem cuicumque propositioni, signatæ in S. Scriptura, ita uni sicut alteri, scilicet auctoritas divinae revelationis, quæ utrobique communis est ratio credendi.

Secunda. Sacra Scriptura, dum consideratur in aliqua sui parte vel propositione, non est tenenda in solis terminis illius propositionis, aut in illo sensu, quem illa propositio sic per se & node considerata facit: Sed conferenda est & concordanda per comparationem ad alios S. Scripturae passus.

Patet hæc regula ex præcedenti, & per exempla manifesta, qualia sunt innumera. Dixit itaque Christus Matth. ult. *Qui ardidit & baptizatus fuerit, salvus erit. Si quis voluerit in hac præcisa forma & sententia stare, non admittit quacumque collatione ipsius cum aliis, sicut inventos aliquos esse tales notat Augustinus de Civit. Dei 21. constat, quod errabit manifeste, ponendo, quod sola fides sufficit in baptis-*

ANNO
CHRISTI
1417.ANNO
CHRISTI
1417.

baptismo ad salutem sine aliis virtutibus. Sicut traheret alii ex simili verbo Christi: *Qui credit in me, habet vitam eternam*. Amplius arguendo ad homines sic induceremus illud *Joanna. 6. Ego sum panis vivus, qui de celo descendi; si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in eternum*. Attamen secundum istos non sufficit manducatio solius panis, id est sumptio corporis, sed requiritur habitio sanguinis.

Tertia. S. Scriptura potest & debet in suis partibus & partialibus adfectionibus reverenter & humiliter & diligenter expositionem recipere, concordando passum cum passu, & unum per alterum judicando.

Sequitur ex precedentibus. Et quia sic fit in omnibus aliis scientiis & doctrinis, in quibus intentio & sensus unius dicti trahitur ex aliis, ex quibus apparet intentio dicentis. Quoniam secundum Hilarium intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi. Alioquin plura essent mendacia & contradictiones in qualibet scientiarum, & precipue in sacra & divina, quam essent veritates, in omni modo loquendi communi.

Quarta. Scriptura S. in expositione partium suarum requirit & requirit homines (1) predictos ingenio, (2) excellentes studio, (3) humiles in judicio, (4) immunes ab adfectato vitio.

Patet. Quoniam ex opposito alterius istorum quatuor solet facillime falsus intellectus Scripturæ suboriri: Ut si sit homo hebetis ingenii, si iners & neglectus studii, si superbi & arrogantis iudicii, si denique fuerit infestus & depravatus ex adfectu alicujus vitii. Quoniam excæcat tales malitia eorum. Possent ista & istorum quodlibet tam auctoritatibus quam exemplis & rationibus multipliciter declarari, quæ quia nota sunt doctis, & alibi satis inveniantur, brevitas amor linquit.

Quinta. Scriptura S. in sui primaria expositione habuit homines eruditos, non solum humana ratiocinatione vel studio, sed divina revelatione & inspiratione Spiritus S.

Patet de Apostolis & aliis, de quibus loquitur Lucas in Act. Apost. cap. 13. Et Paulus plures enumerat divisiones gratiarum, inter quas interpretatio sermonum, & sermo sententiæ, & sermo doctrinæ. Comparandi igitur sunt Doctores in expositione S. Scripturæ cum Doctoribus. Et illi, quos constant habere conditiones postitas in precedenti regula, præferendi sunt non habentibus. Similiter habentes revelationem non habentibus eam. Ex dona gratis data possidentes non possidentibus ea, ceteris paribus. Ex proinde convincitur ac reprehenditur quorundam arrogantia modernorum, usurpantium sibi illa de Psalmo: *Super omnes decem me intellexi*. Et iterum: *Super senes intellexi me*. Et iterum: *Super inimicos meos prudentem me fecisti*. Sed utinam adverterent, si verum sint eis caussæ, quæ junguntur: *Quia testimonia tua exquisivi, & lex tua meditatio mea est, & reliqua.*

Sexta. Scriptura Sacra non ita recipienda est modo & in solidum, contentis aliis traditionibus hominum, quin debeat ad intelligentiam veram ipsius habendam, iuris humanis & canonibus, & decretis, & glossis Sanctorum Doctorum frequenter & humiliter uti.

Patet ex precedentibus. Patet etiam ex modo, quem tenent heretici, quos nunc impugnamus, qui doctores valde diligenter allegant pro suis adfectionibus colorandis & corroborandis. Et tales, qui sunt aliquando nullius auctorita-

tatis vel ponderis, sicut sunt aliqui glossatores Decretorum & Decretalium, & non sancti, nec multum in Theologicis eruditi. Et similiter aliqui quos de numero trahunt Theologorum. Unde sic arguitur adversus eos: Si doctoribus & peritis in sua arte credendum est. cur Doctoribus per nos allegatis non vultis credere? Quos allegatis, bene intellecti, sunt pro nobis, & alii, qui absque ulla comparatione plures sunt & clariori sermone dicentes nostram sententiam. Si vero non talibus in aliquo credendum est, cur eos pro vobis in confirmatione errorum spirituum & sensuum vestrorum tam curiose & exquisitissimo studio queritis allegare? Undecumque colligentes & discerpentes, quantumlibet renitantur.

Septima. Scriptura S. recipit interpretationem & expositionem nedum in suis verbis originalibus, sed etiam in suis expositionibus.

Patet ex precedentibus. Unde si allegatur Augustinus, exempli gratia, quod dixerit in una glossa sua, sumendum esse sanguinem Christi in communicatione laicorum, & hoc de necessitate salutis: & alibi dicat vel observeat oppositam, secundum intellectum, quæ prima facie colligeretur ex verbis: attendendum est ex dictis aliis, qualiter est concordandum sibi ipsi. Invenitur enim dixisse: *Crede, & manducasti*, & ita dicere potuit, *crede, & bibisti*.

Octava. Scriptura S. dum per novos homines inducitur, tanquam credenda sit in suis nudis terminis absque alterius interpretis vel expositoris admissione, exponitur gravibus periculis & scandalis, nisi soletur provideatur, & confestim occurratur.

Patet ex precedentibus. Et quia ad veritatem tales implicent semetipsos in dictis suis, prout deductum est in sexta regula: Dum aliquando pro se inducunt Doctores, & inducos contra se non admittunt: dum præterea vitare volunt glossam omnem, incidunt speritissime in multiplicem contradictionem, & ultra quam Judæi literales judaizant, qui recipiunt in antiquis traditionibus legis expositiones suorum Doctorum multas & varias, ut Rabbi Salomonis & Rabbi Moyse & aliorum, quemadmodum traditum habent in lege Deuteronom. 17. sub mortis interminatione sacerdotibus Levitici generis esse credendum & obediendum. Ex hac præterea radice pestifera orti sunt & quotidie crescunt errores Begardorum & Pauperum de Lugduno, & omnium similiarum, quarum mali sunt Laici, habentes in suo vulgari translationem Bibliæ, in grande præjudicium & scandalum Catholicæ veritatis. Quale propositum est in Reformatorio, esse tollendum.

Nonæ. Scriptura S. in sui receptione & expositione authentica finaliter resolvitur in auctoritatem, receptionem & approbationem universalis Ecclesiæ, præsertim primitivæ, quæ recepit eam & ejus intellectum immediate a Christo, & revelante Spiritu S. in die Pentecostes, & alias pluries.

Patet. Quia quod Matthæus scripserit veraciter Evangelium, & Nicodemus non, solum habemus ab auctoritate Ecclesiæ: juxta illud Augustini. *Evangelio non crederem, nisi me auctoritas Ecclesiæ compulisset*. Hæc enim est ineffabilis regula a Spiritu S. directæ, quæ in his, quæ fidelis sunt, nec fallere potest, nec falli. Probationes omitto.

Et quia hoc est primum principium in fide tenendum, quo non credito, non superest arguere

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

quere contra se negantem, sicut nec contra A
negantem prima principia in moralibus & spe-
culabilibus arguendum esse tradit Aristoteles:
additur consecutive, quod in S. Scriptura ex-
positione habet & habere debet in reverentia,
& auctoritate majori consuetudinem universalis
Ecclesie, circa ea, que fidei sacramenta respi-
ciunt, & dispensationem ipsorum, quam aucto-
ritatem Doctoris unius particularis, etiam sancti.
Et sic tradit S. Thomas in illa questione, que
quirit, utrum pueri infidelium sint invititi
parentibus baptizandi, in ratione ad oppositum.
Unde valde mirandum videtur, apud aliquos
considerativos, dum vident quod statim ut Do-
ctor aliquis composuit unam lectionem, vel unam
compositionem aut glossam super Decre-
talibus aut Decretis rodegit in scriptis, habetur
illa glossa seu lectura in reverentia tali,
quod allegatur authenticis in scholis & judiciis.
Qui Doctor si viveret, non esset comparandus
mille & mille, qui jam sunt in vita. Et tamen
si tota una Universitas, exempli gratia, que
habet Doctores in omni facultate peritissimos,
decretaret aut determinaret unam expositionem
circa unum passum Scripturae S. vel Decretorum
aut Decretalium, vix reputabitur aut reci-
pietur hujusmodi testificatio. Quasi videlicet
Scriptura mortua sit majoris auctoritatis
quam viva.

Et si opponatur, quod in vivis pervertitur
iudicium propter perversiorem affectus, cur non
similiter potest dubitari, quod in mortuis re-
gnaverint, dum viverent, hujusmodi passionis
iudicii subversum.

Decima. Scriptura Sacra patitur in suis le-
ctoribus, permittente Deo, quod errent, &
proterve agant, quatenus qui probati sunt, sunt
manifesti, sicut dicit Apostolus: Et ut studia
Doctorum multipliciter excitentur, prout no-
tat Augustinus, & ut particulares veritates quo-
tidiano exercitio inveniantur & eliciantur jux-
ta illud: Pertransibunt plurimi, & multiplex
erit scientia; & illud: Declaratio sermonum
tuorum illuminat cum millibus multis. Nihilominus
dum S. Scriptura patitur in suis lecto-
ribus aut allegatoribus perversum & protervum
intellectum, adversus illa que manifeste sunt
in eadem Scriptura tradita, & que declarata
sunt per Ecclesiam universalem, & ita recepta
per fidelium observationem, debet habere de-
fensionem suam, magis judiciali severitate &
executione punitiva, quam ratiocinatione cu-
tiosa per scripturas aut verba.

Patet ex precedentibus. Verificatur enim in
talibus, quod stultus verbis non erudietur.
Quod & experientia quotidiana manifestat. Il-
la quippe tales negant, per que sola possunt, &
debent ad viam veritatis reduci. Et si nolunt
aliqui credere, nisi que reperiuntur in Biblia,
joveniant illic, si poterunt, forma sacramen-
torum, & quod Christus miscuit aquam cum
vino, quod consecravit, & ita de plurimis.

CAPUT II.

*Decem regulae speciales, pro expugnanda doctrina
Bobemorum, sub Constantiensi Concilio prodita,
de laicorum communicatione, faciendae de ne-
cessitate salutis sub utraque specie.*

Debet potius hoc sacrum Generale Con-
cilium invocare auxilium brachii secularis, si
opus fuerit, quam per ratiocinationes contra

tales, attentata sua determinatione, que jam
transit in rem judicaram.

Nihilominus in expugnatione tali possunt ali-
qui Doctores, de Concilio vel aliunde, scribere,
vel aliter agere contra tales errores & erran-
tes, per rationes, & persuasiones & allegationes.

Quemadmodum sit nunc pro errorum con-
futatione presens opusculum sub generalibus re-
gulis, que possunt latius trahi & particularius
applicari per rationes, deducas ante Decretum
dicti Concilii.

Prima. In expugnatione hujusmodi debet
in primis concedi proterventibus adversariis,
quicquid est Theologicum, & rationabiliter con-
cedendum, ut accepto illo, in quo est contro-
versia, facilius & compendiosius ad erroris de-
positionem induci possint.

Debet enim concedi, sicut & Sancta Syn-
odus concedit, quod aliquando potuit fieri &
factum est sine peccato, immo cum merito,
quod aliqui Laici communicarent sub utraque
specie, sicut aliquando fiebat consecratio in
fermento, ne judicare videretur Ecclesia. Si-
cut & Christus, & forsan pharisaei post eum pri-
mitiva Ecclesia consecravit, & dedit hoc sa-
cramentum post cenam.

Concedatur etiam ipsis, quod contra S. Scri-
pturam nec auctoritas humana nec consuetudo
aliqua robur habet. Sed addatur, quod inter-
pretationem vel expositionem ipsa recipit, sicut
in regulis deductum est.

Secunda. In expugnatione hujusmodi princi-
pale illud, circa quod versatur difficultas, si-
cut in puncto, centro, vel cardine, est: Si
communicatio talis sub utraque specie sit iusta
generaliter a Christo sub debito salutis eterne,
& indispensabiliter ab homine. Quemadmodum
dicimus quod baptismus aquae est de necessitate
salutis indispensabiliter per hominem, sic quod
nulla auctoritate vel consuetudine possit intro-
duci vel institui, ut certi homines non bap-
tizarentur baptismum aquae.

Definit autem Sac. Concilium, & verissime,
negativam. Sicut nec sumtio Sacramenti talis
est necessitatis ante cibum vel etiam post cibum.

Circa quod est rememoranda distinctio neces-
saria, & notanda, quod circa ministracionem
vel institutionem sacramentorum quedam sunt
de necessitate Sacramenti, & de jure divino,
quedam vero sunt tantummodo de necessitate
praecepti & de jure humano seu positivo. Ex-
emplum in materia nostra, quod fiat consecra-
tio per talem verborum formam, quod in tali
materia panis, quod per sacerdotem, hoc est
de necessitate Sacramenti & juris divini. Quod
autem fiat in templo, seu altari sacro, quod
cum talibus vestibus, & cum lumine, quod cum
talibus orationibus, epistola & Evangelio, &
quod jejuno stomacho, jejuniis etiam naturae:
Haec, inquam, omnia atque similia sunt de
solo praecepto humano & variabili. Sicque Ec-
clesia posset ex causis rationalibus etiam pra-
missa omnia vel aliqua talium immutare, &
immutata sub praecepto tradere, sic quod tunc
peccaret homo faciendo illud, in quo nunc me-
retur, & quod transgrediendo peccaret.

Tertia. In expugnatione tali declarari po-
test facillime apud nolentes protervire, vel ex
adfectu peaviter errare, quod sumtio sacra-
menti sub utraque specie a Laicis, modo non est
aut unquam fuit de necessitate praecepti juris di-
vini, sub poena damnationis eterne. Attamen
dum fiebat a Laicis, precipiente, vel permit-
tente,

ANNO
CHRISTI
1437.ANNO
CHRISTI
1437.

tenere, vel consensu Ecclesia, bene fiebat, A
sicut dum consensu sacerdotes in fermenta-
to. Nunc vero dum certa ratione inolevit op-
posita consuetudo, per Ecclesiam laudata &
iusta: Quam iustitia patet ex tali consuetudine,
quam est optima legum interpres: Sumtio talis
temeraria est, & presumptuosa, scandalosa, se-
ditiosa, & Ecclesiastici ritus turbativa, & ex
consequenti aeternam damnationis inductiva.

Nec valet, cum inducunt, quod Laici plus
merentur sumendo sub utraque specie, quam
sub sola forma panis. Respondetur, falsum es-
se. Quia melior est obedientia quam victimas.
Et quis potest Ecclesia prohibere aliqua, que
possunt aliquando meritum augere in aliquibus,
propter melius bonum commune adipiscendum
vel malum declinandum.

Quarta. In expugnatione tali dicendum est:
Adherentes, talem functionem esse licitam &
utilem Laicis sub utraque specie, tantum er-
rant quantum illi, qui dicunt, eam esse neces-
sariam de necessitate precepti divini, & juris
indispensabilis quasi sacramenti.

Patet: Quoniam illi secundi damnant aper-
tissime de hæresi omnes & singulos, qui non
volunt Laicos taliter esse communicandos, &
ponunt eos extra Ecclesiam. Et ita consequen-
ter reputant, quod sola generalis Ecclesia sit
apud eos, sicut olim fuit temporibus Augusti-
ni de Donatistis. Quam quam horrenda sit præ-
sumptio, videre stupor est.

Et valde notandum est, quod ex hac aucto-
ritate Christi: *Nisi manducaveritis carnem filii
hominis, & biberitis sanguinem, non habebitis
vitam in vobis* Jo. 6. volunt concludere inevita-
biliter errorem suum. Et non attendunt, quod
in eodem capitulo Christus præmisit: *Ego sum
panis vivus, si quis manducaverit ex hoc pane,
vivet in æternum*. Ubi nihil loquitur de potu.
Et ideo mendacem faciunt Christum, si requi-
ratur cum manducatione sacramentali panis,
sumtio etiam vini sacramentalis. Quoniam di-
ctum suum est una conditionale: *Si quis, cujus
oppositum consequentis stat secundum eos cum
antecedente, sumto in se, & secundum verba
sua. Immo consequens hoc modo repugnat an-
tecedenti. Est insuper mirabile, quod ex illo uno
verbo volunt concludere, quod sacramentalis
sumtio corporis & sanguinis Christi cadat sub
tanta necessitate salutis & juris divini, sicut
baptismus aquæ. Cum oppositum manifeste pa-
teat per doctores. Quoniam sine tali sumtione
stat salus, saltem in parvulis & pueris citra
perfectum usum rationis, sicut observat Eccle-
sia. Quamvis reperitur ex quadam epistola
Cypriani, quod parvuli quatuor annorum re-
cipiebant aliquando corpus Christi. Ponitur
enim pro miraculo, puerum unum talem, qui
oblato cibo idolis immolato solebat aut non
poterat comedere, sed bene de pane consecra-
to gustabat, si bene memini.*

Quinta. In expugnatione tali respondendum
est ad auctoritates adversariorum inductas.

Primo, quod aliqui conceduntur, pro quan-
to fundamentum veritatis dicunt esse sacram-
Scripturam &c. sed rite intellectam.

Alii similiter conceduntur, pro quanto di-
cunt, sacramentum altaris aliquando sumtum
fuisse a Laicis sub utraque specie. Quamvis
probabiliter videatur, quod hæc observatio nun-
quam a tempore Doctorum communiter apud
omnes extiterit.

Alii, que dicunt, sacramentum Altaris in-

tegre sumi debere, sicut expressus inter omnes
allegatos tradere videtur Gelasius Papa, *De
consecratione distict. 2. Comperimus, debent ex-
poni de sacerdotibus Ecclesie, qui celebrant
pro toto populo, apud quos semper fuit & est
de necessitate precepti, saltem Ecclesie, quod
sub utraque specie communicarent, in tantum,
quod plus obligantur hoc facere, quam quod
jejuni celebrent, juxta consilium Doctorum, di-
centium, quod, ubi homo veniens ad perceptio-
nem sanguinis reperit primo ibi aquam, putans
fuisse vinum degustat, & ita frangit jejunium
naturæ, debet consecrare noviter vinum & ita
sumere. Et ita dicitur populus sanguine u bi-
bere, quia ministrantes pro eis illum bibunt.*
Prout intelliguntur auctoritates inductæ ex Ca-
nonibus Ecclesie, & juxta verbum Augustini
prædictum: *Credo & bibisti.*

Est enim manducatio & bibitio juxta com-
munem distinctionem duplex. Una spiritualis
per fidem & amorem, que necessaria est in
adultis. Alia est sacramentalis, que si sit sine
spirituali, nedum non proficit, sed officit: Ca-
dit tamen in precepto, dum ejus sumtio ne-
quaquam contemnitur, prout de Confirmatione
& Extrema unctione dicitur a Doctoribus,
que dicuntur esse sacramenta non necessitatis.

Et de hoc sacramento notetur, quod egit
Venerabilis Hugo de S. Victore in morte sua.
Ex quo colligitur functionem sacramentalem
non esse necessitatis sicut baptismum, & ex aliis
notatis super Quartum sententiarum per Docto-
res distict. 11. & per glossas Jo. 6. & 1. Cor. 11.

Sexta. In expugnatione tali sunt inducendæ
auctoritates Doctorum Sacre Theologie, qui
scripserunt in hac materia, quas hic omitti-
mus; partim, quia fuerunt sufficienter allega-
te in hoc sacro Concilio ante damnationem
prædicti, partim quia multæ sunt vulgatæ &
notæ. Denique quia stat pro parte hæc experien-
tiæ testimonium ubilibet divulgatum, quale qui
negaret, debet non ratione, sed sensu & flagel-
latione compelli.

Septima. In expugnatione tali proficere vi-
deretur, quod Serenissimus Rex Romanorum,
invocatus a sacro Concilio, acciperet factum
illud prosequendum & terminandum, sicut &
alias hæreses in Bohemia, cum potentia etiam
brachii secularis. Attemo præcipue, quod præ-
sens fuit & est in Concilio, ubi facta sunt de-
creta in hac parte. Attemo præterea quod in
regno fratris sui, cujus est successor, hæc hæ-
resis habet exordium, & nisi provideatur, ser-
pet in longinquum.

Octava. In expugnatione tali videretur mul-
tum proficere, præsertim apud Bohemos, si
Concilium aut supposita ejus palam ostende-
rent, nedum verbis & epistolis, sed factis &
exemplis, quod non ex odio vel invidia procedit
contra eos, sed zelo solo fidei & salutis
animarum. Et hoc tunc fiet eis persuasibile, si
videant & sentiant in factis, quod queritur in
hoc Concilio extirpatio omnium errorum sine
acceptatione gentis alicujus vel personarum. Et
quod non solis eis fiat, sicut nec fiet Domino
concedente, persecutio, & non aliis, deterius
aut non minus errantibus, detur favor, dis-
simulatio aut etiam defensio.

Nona. In expugnatione tali videretur maxi-
mum esse præjudicium, si non libere conveni-
rent Theologi, collationes mutuas charitate, &
absque contentione frequenter habituri. Cum
pro causis minoribus & profanis fiat quotidie
alio-

aliorum conventio. Rursus oportet, quod sy-
lus procedendi Theologus observetur, non
litigiosus aut profanus. Super quare alibi scri-
ptum reperitur amplius.

Decima. In expugnatione tali viderentur i-
donei esse, quantum ad expugnationem doctri-
nalem, Theologi Universitatum illarum, que
non debent a Dominicis Bohemis de odio vel
invidia haberi rationabiliter suspecti, & quos
constare potest in aliis materiis sinceriter, &
veraciter & constanter hactenus decernisse, sine
nota hæresis vel erroris in aliis materiis. Et
ad hoc non dubium est: parati sunt inter ce-
teros Theologi de alma Universitate Parisiensi,
qui magno in numero presentes sunt in hoc
Concilio. Sunt & de aliis Universitatibus præ-
claris tam numero quam merito Theologi præ-
sentes.

Unde dicunt eorum plurimi, qui suer hoc
fuerunt simul congregati, quod consuetudo
licita & rationabiliter fuerit introducta de non
communicando Laicos sub utraque specie, præ-
sertim post multiplicationem fidelium. Et hoc
propter evitacionem multiplicis periculi, irreve-
rentiæ & scandali, circa susceptionem huius-
modi benedicti sacramenti.

Primum periculum in effusione.

Secundum in deportatione de loco ad locum.

Tertium in valorum sordidatione, que de-
berent esse sacra, nec passim tractata vel
tacta a laicis. Et multo minus deberet vinum
consecratum vendi apothecis, sicut fit apud
tales, ut dicitur.

Quartum in barbis longis laicorum.

Quintum in conservacione pro infirmis, quo-
niam potest in vase acetum generari, & ita de-
fineret ibi esse sanguis Christi, nec suscipiendum
esset, nec noviter consecrandum sine missa. Et
fieri posset, quod daretur acetum purum pro
sanguine Christi, addito, quod in æstate vermes
aut muscæ generarentur, quantumcunque esset
vas clausum; quandoque etiam putresceret aut
fieret velut abominabile ad bibendum. Et hæc
ratio est efficax valde. Et ex alia ratione,
quando alii multi præbissent. Et queritur,
in quo vase fieret consecratio tanti vini, quan-
tum requireretur in paschate pro decem aut
viginti millibus personarum?

Sextum damnum esset in sumptuositate vini
saltem apud multas partes, in quibus vix in-
venitur vinum ad celebrandum, & alibi care
comparatur.

Esset præterea periculum in congelatione.

Esset rursus periculum in falsa credulitate
inductione. Et hoc multipliciter.

Primo, quod tanta esset dignitas laicorum
circa sumtionem corporis Christi, sicut est
sacerdotum.

Secundo, quod hoc facere semper fuit & est
necessitas. Et ita perierunt omnes & perierunt
aliter sentientes, facientes aut docentes, & om-
nes generatim, tam Clerici quam Doctores &
Prælati, qui non possenteus opposuerunt se tali
consuetudini, verbis, scriptis aut sententiis. Et
quod Sacram Scripturam omnes illi perverterent.

Tertio, quod virtus huius sacramenti non
est principaliter in consecratione, quam in sum-
tione.

Quarto, quod Ecclesia Romana non rite senti-
ret de Sacramentis, nec in hoc esset imitanda.

Quinto, quod Concilia Generalia, & specia-
liter Constantiense, errassent in fide & bonis
motibus.

A Senso, multipliciter occasio esset seditionum
& schismatum in Christianitate nostra, sicut
experientia nunc manifestat in Bohemia. Que
seditio nondum ad spirituales, sed temporalem
dissipationem tendit, nisi Dei providentia &
Regis Romanorum prudentia provideant &
prædisponant.

Finit tractatus adversus hæresim novam de
necessaria communicatione Laicorum sub utra-
que specie, raptim editus Constantiæ, Anno Do-
mini MCCCCXVII. die 20. Augusti.

XLI.

MAURITII DE PRAGA

Tractatus contra Jacobum de Misa de Communio-
ne Corporis & Sanguinis Christi, jussu ac au-
thoritate Concilii Constantiensis scriptus ac editus
Constantia in Concilio An. 1417. die 8. Decembris.

P R Æ F A T I O.

Officium, in Concilio contra Jacobum de Misa
scribendum, per Constantiense Concilium Auctoritate
esse demandatum.

IN Filio Mariæ Virginis, in quo vivimus,
I movemur, & sumus, Apostolica docet sen-
tentia de matrice, sancta & universali Ecclesia,
quod Christus tradidit semetipsum pro Ecclesia,
ut exhiberet sibi eam gloriosam, non habentem
maculam, neque rugam, aut aliquid hujusmo-
di, Ephes. 5.

Quia vero in moribus & consuetudinibus,
paris dissensio universitati Ecclesiæ parit ma-
culam, quam prorsus purganda est, B. Augustino
in lib. 3. Confess. dicente: *Quo sunt contra mo-
res hominum, quasi flagitia vitanda sunt, pro
morum diversitate, ut passim inter se gentis aut
ciuitatis consuetudines aut lege firmatum, nullius
ciuis aut peregrini libidine violetur. Turpis enim
est omnis pars, universo suo non congruens.* Qualis
turpitudinis est quorundam assertio, contra uni-
versalem Ecclesiæ consuetudinem suadens, quod
laici teneantur sacramentum Eucharistiæ sumere
sub utraque, scilicet panis & vini, specie. Qua-
mobrem sacrosancta sacerdotum Synodus, sciens,
Christi sponsam, Ecclesiam, ut immaculate
secundum B. Hieronymum conservetur, sibi sin-
gulariter & fideliter esse commissam, sponso
dicente: *Caram illius habet, & quodcumque supe-
raveris, ego tunc cum rediero, reddam tibi.*
Luc. 10. per purificationem universalis Ecclesiæ
decrevit præfatam maculam abstergere.

Et, mysterio præcedentis cleri præhabito:
Quo, postquam sumtionem venerabilis sacra-
menti, sub utraque, scilicet panis & vini spe-
cie, per Christum post cenam institutam,
cunctis Christi fidelibus clerus primitivæ Eccle-
siæ concessisset: Sed ritum sumtionis post ce-
nam, quamquam a Christo exhibitum, nihilo-
minus, excepto necessitatis articulo, exclusisset:
ac deinde clerus subsequens sumtionem vene-
rabilis sacramenti de calice, eadem potestate,
qua clerus præcedens, post cenam sumtionem,
a laicis duxerat, sustulisset: Tandem sacra
Constantiensis Synodus, in eadem succedens
auctoritate, statuit laudabilem Ecclesiæ consue-
tudinem, qua laici hactenus non sumserunt
sacramentum Eucharistiæ sub vini specie, de-
creto venerabiliter roborare.

Apostolico nimirum freta præsidio, quo in
per.

ANNO CHRISTI 1417.

ANNO CHRISTI 1417.

persona Timothei instruitur, prædecessoris in honore sanctionibus, nec ab eorum observantia novitatum superstitionibus aliquatenus divelli. Dixit enim Apostolus: O Timothee, depositum custodi, devotus profanas vocum novitates, oppositum falsi nominis scientiis, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt.

Quales his temporibus apparatusque, præmissam auctoritatem Ecclesie & sui cleri infringentes, atque e contrario dogmatizare præsumentes: videlicet: Quod communio venerabilis sacramenti corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi sub utraque specie panis & vini cunctis fidelibus ministranda sit, est verbum, & lex, veritas & institutio, ac evangelium Domini nostri Jesu Christi, & suorum Apostolorum, & Ecclesie primitivæ, que per nullam Ecclesie Romanæ consuetudinem, quantumcunque vetustam, vel cujuslibet Romani Pontificis, seu Concilii vel Synodi Constitutionem, sententiam, seu Decretum potest infringi, tolli, vel quovis modo cassari, & annullari. Ex his palam præferentes, quod sit de necessitate salutis, laicos sacramentum Eucharistie sumere sub utraque specie, quodque prædictus functionis ritus per nullam auctoritatem Ecclesie valeat mutari, ex eo, quod sic est per Christum servari mandatum.

Tandem in sui erroris subsidium, divina eloquia, que non nisi sensu Ecclesie suæ exponenda, adulterino inartantes ingenio, contra præfatam Ecclesie consuetudinem pestifere conflaverunt, ac doctores Ecclesie sanctissimos ex assumtis dogmatibus hostes constituerunt ferocissimos: Reliquam vulgi multitudinem adversus Ecclesiam suscitantes, quasi Ecclesiastici laicis subtraxissent salutem, ex sacramentis debitam, negando summionem calicis, & quos salvare debuerant, per tot annorum curricula salute privaverunt.

Sicque sciendentes unitatem Ecclesie, constantem ex laicis & clericis, unam esse sanctam Ecclesiam catholicam negaverunt.

Itaque tantam non ferentes injuriam Patres sanctissimi, per sacrum Constantiense Concilium iudices fidei deputati, & profus paratissimi semper ad satisfactionem non solum poscentibus, sed insuper prævenientibus, rationem conclusivam reddere de ea, que in ipsis est, fide: mihi Professori S. S. Theologie minimo, Fratri Mauritio de Praga, ubi præfatam dogma vomit, tanquam magis de materia conscio, præceperunt in virtute Ecclesiasticæ obedientiæ, ut occurrerem pro posse, ex rationibus, potestatis Ecclesiasticæ atque sui Decreti declarativis, & præfati dogmatis destructivis.

Sciens ergo, obedientiam præferri victimis, & scelus idololatriæ superioribus nolle acquiescere, sed nec posse errare sub tantis patribus: statui, in virtute mandati, utrumque juxta mihi præcognitas conditiones sic dogmatizantium admonitionem præmittere beati Augustini, in principio lib. 2. de Civ. Dei, in hæc verba. Si ratio perspicua veritatis infirmum humanam consuetudinem sensus non audeat obfiteri, sed doctrina salubri languorem suum tanquam medicina subderet, donec divino adjutorio, fide pietatis impetrando, sanetur: Non vultio servare opus esse, ad convincendum quemlibet vanæ opinionis errorem, his, qui recte sapiant, & sensum verbis sufficientibus explicant. Nam vero, quia ille est major & terribior infirmorum morbus animarum, quo irrationabiles motus sunt, etiam post ratio.

Concil. General. Tom. XXVIII.

nam redditam plene, quanto homini ab homine debetur, fore nimia cecitate, qua nec aperta convincuntur, fore obstinatissima pernicacia, qua & ea que convincunt, non feruntur, tanquam rationem veritatemque defendens: Fit necessitas copiosius dicendi, ut plerumque res claras, velut eas non aspellentibus intusadas, sed quodammodo tangendas palpantibus & commoverentibus offeramus. Et tamen quis discipulandi finis erit & loquendi modus, si respondendum esse semper respondentibus, existimemus. Nam qui vel non possunt intelligere quod dicitur, vel ob percuratitatem mentis tam dari sunt, ut etiam si intellexerint, non obediunt, respondens, ut scriptum est: Et loquuntur iniquitatem, & insatigabiliter vani sunt. Quorum dicta contraria si toties volumus resalere, quoties obnixæ fronte statuas non cogitare quid dicant, dum quocunque modo erroris disputationibus contradicant, quam sit infinitum arduosum & infructuosum vides. Quamobrem nec te ipsum, mi fili Marcelline, nec alios, quibus sic labor noster in Christi charitate utiliter ac liberaliter servit, tales scriptorum moorum velim iudices, qui responsionem semper desiderent, cum his, qua leguntur, audierint aliquid contradii, ne sicut somnii eorum mularum, quas commemorat Apostolus, semper dicentes, & ad veritatis scientiam nunquam pervenientes. Hæc Augustinus.

CAPUT I.

De auctoritate Ecclesiastica, & obedientia Ecclesiasticis debita.

Tandem vero rationem auctoritatis Ecclesiasticæ & sacri Generalis Concilii proferam, ejusdem rationis assumens exordium de fundamento fidei revelata per Christum, quo novam fundando Ecclesiam cuidam cupienti ejusdem fundamenta noscere legitur respondisse, Joan. 3. oportet vos nasci de novo. Cujus secundæ nativitatis mox modum subjunxit & causam: Quia, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei. Cujus subdit rationem ipsam, videlicet naturalis nativitatis insufficientiam, dicens: Quia quod natum est ex carne, caro est. Et concludens: Quod natum est ex spiritu, spiritus est.

Ex his liquide protellatur, pro assequenda beatitudine necessario secundam nativitatem de spiritu concurrere per baptismum.

Quæ, inquam, secunda nativitas amplius quam prima, pro sui educatione parentum requirit notitiam atque curam. Quorum est notitiam tradiderunt Apostoli per symbolum, in quo Christus incarnatus de virgine pater ostenditur, ipsa vero Ecclesia catholica, ut vera mater, teste Apostolo, ex verbis protoplastæ: Erunt duo in carne una: Sacramentum hoc magnum est: Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia. Hæc enim Christus in Incarnatione sibi uxorem copulare dignatus est. Cujus matrimonii proles sunt per baptismum renati eodem spiritu de Ecclesia, quo Christus de virgine Maria. Curam tamen hujus proles Christus affectu paterno sollicitans, ne ex lux paternitatis absentia, properante in caelestia, genealogia deficeret, sacerdotale genus in paternitate sibi decrevit succedere, eidem aperte proclamans: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit: Qui autem me spernit, spernit eum, qui me misit. Luc. 10. Similiter de Ecclesia, tanquam de matre Matth. 18. protellatur: Qui

Ee

Eccl.

ANNO
CHRISTI
1417.

Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.

Ex his palam proli salutem concludens in istorum obedientia parentum: *Honora patrem & matrem tuam, ut sit longevus super terram*: Non quidem morientium duntaxat, in qua & de qua hujus proli ortus generatio: sed insuper viventium, pro qua ejus noscitur finalis productio, Salvatore huic proli Matth. 5. promittente: *Dati vobis, quoniam ipsi possidebunt terram*: Et infra cap. 23. sententiant: *Possidete vobis paratum regnum.*

Quam quidem salutem ex hac obedientia & ipse Salomon Prov. 1. annunciat dicens: *Audi fili mi disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuae, ne addatur gratia capiti tuo, & torquet collo tuo.*

CAPUT II.

Doctrinam Ecclesiae universalis tenendam esse in fide & moribus.

Quapropter, pro istorum duorum honore parentum, inhonoratorum per dogma praefatum, renatae proli duas conclusiones offero, praedicti dogmatis destruktivas, & horum parentum honoris conservativas.

Quarum prima matrem respiciens, est ista: In primis credendum & tenendum est, in moribus fidei, a quolibet viatore fideli, quicquid credit & tenet Ecclesia catholica, etiam si oppositum suaderent Magistrorum millia.

Probatum sic. Quia in progressu viae cuilibet viatori pro afferatione est inhaerendum indeviabili certitudini. Eo quod via ad vitam aeternam praerequirat solidam veritatem, de qua Salvator ait: *Ego sum via, veritas, & vita*. Sed Magistrorum doctrina est deviabilis, dicente propheta in raptu revelationum caelestium: *Omnis homo mendax*. Doctrina vero Ecclesiae catholicae in credendis & eorum agendis est indeviabilis: Salvatore afferente, de doctrina Ecclesiae, & hanc securitatem, sine qua viatoribus nullo modo est securitas, tanquam saluum conductum praestante, videlicet: *Quod portas inferi non prevalebunt adversus Ecclesiam. Portas inferi, inquit Hieronymus, vitia non esse, atque peccata, quoad agenda, vel certe hereticorum doctrinas quoad credenda, quae adversus Ecclesiam prevallere non possunt.*

CAPUT III.

Ecclesiam non peccasse, dum calicem subtraxerit.

Quamobrem, si communicatio calicis fuisset laicis debita de necessitate salutis, sicut vult assertio pestifera, & Ecclesia catholica illud debitum laicis jam subtraxisset per plura annorum centena: Profecto ex hujusmodi subtractione debiti, Ecclesia agens indebite; peccasset mortaliter, & sic portae inferi prevalluissent, ei Christo saluum conductum infringente.

Cumque universalis Ecclesia, constans ex hujusmodi baptizatis, clericis sic calicem non dantibus, & utriusque sexus laicis non accipientibus, per illa annorum centena fuisset peccato mortali obnoxia, tanquam fractrix legis & mandati evangelici: Liqueat, quod per illa tempora non fuisset sancta, contra articulum apostolici symboli, asserentis, quod sicut necessarium est credere Christum incarnatum, sic ne-

cessarium est, credere sanctam Ecclesiam catholicam, quam voco baptizatorum familiam, baptismi charactere a non baptizatis familiis discretam.

Quis docens & tenens, non licere nec debere laicis communionem calicis, sic scienter, contra veritatem Evangelicam, quam asserit novitas praefati dogmatis, esse profecto haereticos infecta peccato, contra securitatem Christi, de fide Ecclesiae Petro dicentis: *Ego rogaui pro te, ut non deficiat fides tua*. Non quidem personalis, quia illa defecit in negatione, sicut ex sequentibus colligitur. *Cum aliquando conversus fuisset, confirma fratres tuos*: Qui non diceretur conversus, nisi prius a fide propria fuisset aversus: Igitur rogat, ut fides Ecclesiae, Petro commissa, non deficiat.

Apostolus vero Hebraeor. 5. asserit, *Christum exaudivimus pro sua reverentia in omnibus*. Sicque certificans, Ecclesiam, pro cujus Christus fide oravit, errare non posse. Quis profecto errasset, nec Christus exauditus fuisset, si Ecclesia communionem calicis de necessitate salutis laicis debitam sustulisset.

Ceterum quomodo hic error non cessasset nisi in gloriam sancto Spiritui? Vitium namque subditorum, per ignorantiam invincibilem peccantium, imputari consuevit rectori, Ezech. 3. *Speculatorem dedi te, si non annunciaris impio, & ipse in peccato suo morietur, sanguinem ejus de manu tua requiram*. Sed regimini sancti Spiritus noscitur commissa sancta Ecclesia ex fidei symbolo.

Et rursus Christo dicente Apostolis cum suis successoribus: *Multa habeo vobis dicere, & non potestis portare modo; Cum autem venerit Spiritus veritatis, ille docebit vos omnem veritatem*. Quia ergo Spiritus sanctus non docuit Ecclesiam in tot annis communionem laicorum de calice, de qua dicit ista pestifera assertio, quod sit veritas Evangelica: Liqueat, quod Spiritus sanctus non omnem in Ecclesia saluti necessariam & Evangelicam docuisset veritatem.

Praeterea Christus promisit assistentiam Ecclesiasticis dogmatibus & Doctoribus, dicens: *Quae vobis dico, & ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi*. Quomodo ergo huic dogmati, quo Ecclesia docuit, laicos non debere sumere sacramentum Eucharistiae sub vini specie, Christus assistit, qui, sicut sibi imponit illud dogma pestiferum, oppositum adstruxit?

Cumque omnes fideles de salutari obedientia sacerdotum in persona sui ex praemissis afferaverit: quomodo sub tali securitate ens per sacerdotes, negantes communionem calicis, decipi permittit?

CAPUT IV.

Ecclesiam habuisse jus communionem calicis tollendi.

Porro, Ecclesia post acceptam potestatem a Christo, sicut est ejusdem entitatis, sic & auctoritatis, propter praefatam Christi assistentiam. Quamobrem, si tempore Apostolorum primitiva Ecclesia baptizando in nomine Domini Jesu Apor. 3. 8. 10. formam baptismi in nomine Patris, & Filii & Spiritus S. a Christo traditam Apostolis, Matth. ult. mutare perivit, ad solum intinctum Spiritus S. sine revelatione specialia, sed solum attenda utilitate erodendum:

Liqueat,

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1439.

Liquet, a fortiori ratione, quod similiter potuit Ecclesia communionem calicis, in primitiva Ecclesia laicis indultam, ex post tollere. Cum forma baptismi sit magis fidelium salutis necessaria, quam communicatio sacramenti non solum sub vini specie, sed etiam panis, sicut in parvulis patet.

Rursum, si uxor virum sequi tenetur, eo, quia vir est caput mulieris, 1. Cor. 11. Sed Christus, vir Ecclesiam, in N. T. prohibuit plurima, quae in veteri praeceperat: Nec quisquam fidelium mutationem huiusmodi execratur, sed prorsus veneratur, B. Augustino III. Confess. sibi dicente: *Cum autem aliquod, sed repente institutum & imperiosum imperat, etiam hoc obsequando venisti, quoniam causam imperii tui occupas, & quomodo sit contra pacem aliquorum hominum societatis, quis dubitat, esse servandam?* Igitur huiusmodi mutationes matris Ecclesiae sunt venerandae, sicut & Christi, patris. Tenet consequentia. Quia pariter honorari mandantur, ut dicitur: *Honora patrem tuum & matrem tuam.* Praesertim, quia in hoc conjugio Christus habet ab Ecclesia humanitatem, secundum quam est vir & pater, teste Augustino super Joannem.

CAPUT V.

Romanam Ecclesiam esse audiendam, qua consuetudinem communicandi sub una observaverit.

Ceterum sicut genus sacerdotale gerit vices Christi in paternitate, juxta praemissa: Sic Romana Ecclesia gerit Vicarium universalis Ecclesiae in maternitate, scribente Marcellino Papa ad Athanasium, & omnes Aegypti episcopos, in hac verba: *Romana Ecclesia, quae est mater omnium Christi Ecclesiarum, per omnipotentis Dei gratiam a tramite apostolicae traditionis nunquam errasse probatur, nec haereticorum nocentibus depravata succubuit. Sed, ut in exordio normam fidei Christiana percipit ab autoribus suis. Apostolorum Christi Principibus, sic semper immaculata permansit. Et Domino providente, & B. Petro opem ferente in futuro, sine ulla haereticorum insulatione firma & immobilis manebit.* Sed Romana Ecclesia, per contrariam consuetudinem, qua sub sola specie panis laicos communicat, communionem laicorum sub utraque specie reprobatur: Igitur talis laicorum communicatio sub utraque specie prorsus est detestanda, Antiocheno Concilio contestante: *Omnes, qui aversantur sanctam sanctionem Domini sacramenti secundum aliquam propriam disciplinam, hos ab Ecclesia abjici oportet.*

De qua ejectione loquitur B. Hieronymus, ad Heliodorum monachum dicens: *In vestri quidem lege habetur: Quicumque sacerdotibus non obtemperaverit, aut extra castra positus lapidabatur a populo, aut gladio cervicis subiecta contentum expiabat cruce. Nunc vero inobediens spirituali animadversione cruciatur, aut ejusdem de Ecclesia rabido ore damnatum decerpitur.* Et allegatur transumptivo in can. 11. q. 2. Abfit. Sub auctoritate Antheri Papae, qui longe tamen B. Hieronymum antecessit.

CAPUT VI.

Conciliorum Decreta esse observanda, quibus jam olim usus calicis interdictus.

Ex praemissis itaque patet, quantum sit obediendum Ecclesiae, ad quam omnia, quae supraeant, sunt reducenda. Salvatore desuper Petro dicente: *Dic Ecclesiae*, Matth. 8.

Verum quia Ecclesiam catholicam sparsam per orbem terrarum pro condendis institutionibus congregari non solum est difficile, sed insuper pro ejus latitudine, qua extendit palmites suos usque ad mare, & usque ad flumina propaginos, etiam admodum impossibile, praesertim propter baptizatos pueros in cunis vagientes. In cujus mysterium Deut. 16. solum patres familias singuli proprias representantes, in unum locum divinitus convenire jubentur: Quia secundum B. Hieronymum conventionem synodalem figurabant Episcoporum, Apostolico gradui succedentium velut patres. Quorum Constitutionibus ex jam didis parere necesse est. Quibus licet decreverint, ad Romanam Ecclesiam, in maternitate succedentem universali Ecclesiae, aliquas particulares Ecclesias velut filias reduci debere: tamen, quia Romana Ecclesia habet interesse principaliter aliarum Ecclesiarum conventui, in quo similiter huiusmodi paternitas & maternitas adunantur: Quae in re pro parte patris, secundum pono conclusionem: videlicet, quod firmissime credendum & tenendum est, in fide & moribus Ecclesiae, quicquid credit & asserit sacrum Generale Concilium. Ex eo, quia ratione representationis universalis Ecclesiae, quae ex praemissis est indeviabilis, ipsum etiam Generale Concilium est indeviabile. Assesurante Salvatoris sententia, Matth. 18. *Dic Ecclesiae.* Et mox sermonem cum adjuratione convertente ad Concilium, prout est representativum Ecclesiae: *Amen dico vobis, quaecumque ligaveritis super terram, erant ligata in caelis.*

Si ergo patrum Generale Concilium, communionem calicis, olim in primitiva Ecclesia laxatam laicis, ex post ligare non potuit, ut dicit illa perversitas: Quomodo, quae, suprema dixit veritas congregatis in Concilio: *Amen dico vobis, quaecumque ligaveritis &c.*

Quamobrem quia revera ligare potuit Christo adjurante: hinc ex illa potestate VI. Constantinopolitana Synodus prohibuit laicis communionem calicis, tanquam caeremoniale transitorium. Quod tamen sacerdotibus, velut rationale morale faciendum injunxit, dicens: *Circa sanguinem caeremonias in Ecclesia celebramus. Na quippe accedimus ad benedictiones arcanas, & sanctificamur, participes effecti sumus sanctae carnis, quam pretiosi sanguinis.* Quae ratio in lege veteri rudes arcana Ecclesiae videre vetantur, scriptura figuratim dicente: *Nolo perdere populum Coanb.* Num. 4. Tale vero arcanum, quantum caeremoniale & asseribile, est communicatio sacramenti laicorum de calice, sicut sequentia manifestabunt.

Porro, ut super hac materia omnis tolleretur querela, statuit VI. Toleranum Concilium, etiam in necessitatis articulo nullo modo laicos ministrare in communionem calicis, dicens: *Cum nihil in divino canone debeat esse confusum, nihil dubium, nihil etiam indifferens, in collatione nostrae carnis relatus est canon Toleran. I. Concilii,*

ANNO
CHRISTI
1417ANNO
CHRISTI
1417

in quo praeceptum est, ut si quis acceptam a sacerdote Eucharistiam non sumserit, velut sacrilegus repellatur. Nec adjecta est ibi discretio voluntatis. Cum & fidelis accipiat fidenter, quod naturaliter illum necessitas deglutire non sinit. Quod etiam in multorum exitu vidimus, qui optantes suis votis sacrae Communionis vaticum, regravati tanto siccitatis pondere, ut nullis ciborum illationibus, sed vix tantumdem illati delectabantur poculi gratia sustentari, collatam sibi a sacerdote Eucharistiam rejecerunt. Non quod infidelitate hoc agerent, sed quod propter dominici calicis haustum traditam sibi Eucharistiam non possent deglutire. Non ergo hujusmodi a corpore Ecclesiae separandi sunt, qui talia non infidelitate, sed necessitate fecerunt.

CAP. VII.

Quod in primitiva Ecclesia laicis fuerit concessa communicatio calicis in memoriam martyrii, quotidie illis immunitatis. Quo sine postmodum sublato, sublata quoque sit inter laicos communicatio calicis.

Cujus statuti ratio & auctoritas ex veritate colligitur evangelica, in qua sacramenta Ecclesiae censentur esse medicinae, ministranda diversimode, non pro infirmi, sed pro Medici voluntate, ac morbi varietate, per sacerdotum ministerium, quos fore decrevit medicus humani generis Samaritanus, Luc. 10. Qui, pensata iniquitatis abundantia & caritatis refrigerentia, Matth. 24. Calicis communionem, olim in Ecclesia primitiva concessam laicis, sustulerunt. Ex hac nimirum ratione. Cum enim sacramentum Eucharistiae ex vi vocis sit sacramentum charitatis, quae sola curat & operit multitudinem peccatorum, 1. Petri 4. In primitiva vero Ecclesia charitas laicorum effluerat, ad effundendum pro Christo sanguinem, sive ex reamptione vicissitudinis, ad quam invitavit Apostolus dicens: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Jesu, sive ex recompensatione latitudinis, B. Petro praemontente: Christo igitur passo, & vos eadem cogitatione armamini: Quo exemplo Actor. 5. ibant Apostoli gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Praesertim quia Christo, ad passionem invitanti, secundum Hieronymum: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? efficaciter responderunt ex fervore Martyrii: Possumus. Quoniam alter alterum ad passionem praeveneri certabat, cum Propheta decantans: Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi? Calicem salutarem accipiam, & nomen Domini invocabo. Tunc qui episcopatum desiderabat, non aliud quam martyrium optabat, secundum Gregor. I. Pastoral. persecutionibus omni hora mortem intentantibus. Tunc qualibet hora licebat laicis in provocationem effundendi sanguinem bibere de calice sanguinem.*

Pro quo casu B. Cyprianus in Epist. XXXVII. de lapsis dicebat: *Et cum ad hoc fiat Eucharistia, ut possit accipientibus esse tutela: Quos igitur tutos esse contra adversarios volumus, munimento Domini, sacramento securitatis armemus. Nam quomodo docemus, aut provocamus eos, in confessione sanguinem suum fundere, si eis militantis Christi sanguinem denegamus? Aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, si non eos prius ad bibendum in Ecclesia Dei divinum poculum jure communicationis admittimus? Haec ille.*

Verum, quia talis fervor charitatis erat donum singularis privilegii, testante Apostolo, Phil. 6. *Vobis donatum est per Christum, non solum ut in eo credatis, sed etiam ut pro illo patientiam: Quia secundum B. Augustinum, sicut nullus in hanc vitam est melior introitus, quam per baptismum, sic nullus tyrior exitus, quam per martyrium: In quo sicut in baptismo omnia tolluntur peccata, in cupis ministerium super Christum primum baptizatum, & super Stephanum primum pro Christo lapidatum, calicis leguntur aperti: privilegia vero paucorum non sunt trahenda in consequentiam, sicut illa trahere videtur praesata assertio, quia jam non essent leges privatae sed communes: quomobrem cessante tali statu Ecclesiae, ac tali laicorum privilegio, merito cessare laicis debuit de calice communicatio.*

Ex eo, quia post martyrum tempora, quae Apocal. 6. equus rufus figurabat, sequuntur persecutiones confessorum ab haereticis, equo nigro insidentibus, & pro sua voluntatis arbitrio statim sacrae scripturae librantibus. Quibus imperatorum jungitur coequis equo pallido praesidentium, & sine signatarum passionum experientia ipsa signa passionum praedicantium, atque hypocritice allegantium laicis debitam communionem calicis ex consequentia Ecclesiae primitivae, sed passionum signatarum experientia in consequentiam trahere formidantium. Revera generatio prava, pro signo sine signato contendens, & in erroris adiutorium quamplurimas allegans frivole scripturas.

Quapropter Ecclesia ob signatarum passionum defectum merito etiam signum Christi sanguinis de calice laicis prohibuit.

Et hoc quidem modo Apostoli propter persecutionem nominis Christi Jesu baptizabant tantum in nomine Domini Jesu, Actor. 8. Eucharistia vero in primitiva Ecclesia sumebatur post prandium 1. Cor. 11. Et ut dicit Leo Papa: Olim pro tempore propter errorem in observatione legalium conficiebatur in fermento. Quae omnia nunc non licent.

Non ergo in omnibus primitivae Ecclesiae sunt ritus sequendi, ut dicit ista assertio. Quoniam non eodem cursu respondent ultima primis.

CAP. VIII.

Concilium Constantiense habuisse jus, usum receptum negati calicis confirmandi.

Talibus, inquam, sacra Synodus permota considerationibus, Communionem de calice, olim laicis oblatam, scripto frangere decrevit, potestate indeviabilis praesidentiae, qua regitur, subnixta.

Cum enim auctoritate Praesidentis iura firmentur & leges, quemadmodum universalis de se fatetur Praesidens: *Per me Reges regnant, & legum conditores iuxta decernunt* Prov. 6. Christus vero asserit se Praesidentem generalis Concilii, dicens Matth. 8. *Ubi duo vel tres congregati fuerint in meo nomine, ibi sum ego in medio eorum, extrema conjungens, & dissidentia pacificens: Apostoli vero in suo Generali Concilio praesidentiam & definitionem Concilii attribuebant sancto Spiritui, dicentes Act. 15. *Visum est Spiritui S. & nobis, &c. Quomobrem, postquam Apostoli in eodem Concilio legalis per Christum servata & servari mandata potuerunt tollere: liquet, propter indomitatem Praesidentis corr.**

ANNO
CHRISTI
1517.

contioni, dicens: *Ecce, ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi*, quod sequentia post Apostolos Concilia rationabiliter potuerunt tollere olim concessam laicis communionem calicis.

CAP. IX.

De fide laicorum, sub una specie esse verum corpus & verum sanguinem Christi.

Præsertim ad firmandam fidem in Ecclesia Dei hujus venerabilis sacramenti, circa quod laicalis populus sic tenetur credere, quod per se sub qualibet specie hujus sacramenti est plenissime verum Corpus Christi, & sanguis, secundum essentiam, qualitatem & quantitatem, cum Deitate & anima, tam quoad esse, quam quoad cooperari, insinuante vitam, virtutes & gratiam, Christo, dicente ad confirmationem tantæ fidei, de panis duntaxat specie, & nullam mentionem faciente de specie vini: *Ego sum panis verus, qui de calo descendi; si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*, etiam si non biberet de calice, quia sanguinem sufficienter sumit sub panis specie. Palam ostendens, quod communicatio calicis non est laicis de necessitate salutis, sicut Christo imponit dogma pestiferum.

Quamobrem ex tanta Christi auctoritate voluit Ecclesia ad hanc fidem sacramenti sub panis tantum specie arctare laicalem populum per subtractionem sacramenti sub vini specie: ne rudis populus plus substantialiter & efficaciter sacramenti esse crederet sub duabus speciebus, quam sub una. Quoniam sine hac fide, adu vel habitu, impossibile est quemquam placere Deo. Et ad hanc sententiam omnes Doctorum auctoritates sunt reducendæ.

CAP. X.

De Sacramenti illius integritate sub una specie.

Ex quibus patet, ipsam duplicem speciem, panis scilicet & vini, non esse expresse institutam sic connexe & simultanee, propter sacramenti substantiam & efficaciam, quasi sub duabus speciebus plus esset & operaretur, quam tantum sub una. Sed duntaxat propter significationem & denominationem sacramentalem, extrinsecam sacramento. Quæ, inquam, significatio non concernit sacramenti substantiam, vel operationem, sed tantum usum & usum denominationem, ad quæ sacramenta ordinantur. Qui inquam usus, licet sit in aliis sacramentis substantialis, huic tamen sacramento est omnino accidentalis, ex eo, quia sine usu & perceptione hoc sacramentum in speciebus durans manet perfectum in sua substantia, remanente in ipso, sicut in aliis sacramentis, significatione & denominatione sacramentali. Quia sicut in baptismo aquæ lotio exterior est signum lotionis interioris per gratiam, sic in sumptione Eucharistiæ cibatio exterior, consueta fieri in duplici specie, panis scilicet & vini, est signum plenæ cibationis interioris. Quæ cibatio, licet sit æque plene & realiter sub una tantum specie, signo tamen sensibili & sacramentali non æque plene exprimitur sensui, nisi sub duplici specie.

CAPUT XI.

ANNO
CHRISTI
1517.

De variis figuris & Symbolis, quæ eruditiores sub duplici specie in Eucharistia considerare possunt.

Quæ duplicitas apud sapientes & industrios salubris plurimorum figuratorum posset esse figura, juxta quatuor sensus sacræ scripturæ.

Nam historice, perfectio corporalis cibationis in duplici specie, scilicet panis & vini, est expressum signum perfectæ cibationis animæ, per gratiam venerabilis sacramenti, causatam sub duplici specie.

Allegorice vero. Postquam in creaturis non fit major aliquorum approximatio, quam per cibationem unius in alterum conversio, sive corporaliter alimenti in alium, Arist. II. de anima, sive spiritualiter alii in alimentum; Qualiter est III. de Anima: *ibi plus est anima, ubi amat, quam ubi animat*. Qui modus in hoc sacramento digne sumentibus obvenit, Christo B. Augustino inspirante: *Non tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me*; Et consequenter communiter omnibus pronunciante. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me*. Et hoc dupliciter. Vel (1) ad bonam vitam applicando, per immutationem carnis vitæ in carnem; Quæ mutatio figuratur in conversione panis in carnem, virtute sacramentali: Vel (2) a peccatis abstinendo propter effusionem sanguinis, in peccatorum remissionem & detestationem. Quæ figuratur in sacramento sanguinis conversi sub specie vini.

Tropologice sive Mystice. Cuilibet viatori ad salutem duo sunt necessaria, scilicet Christi incarnatio, figurata per sacramentum corporis sub panis specie: secundo Christi passio, figurata per sacramentum sanguinis sub vini specie. Et quia sine istis figuratis non contingit quemquam salvari, jure istam figuram Salvator expressit dicens: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*.

Anagogice. Panis cor hominis conservat, & vinum lactificat; Sed firmitas in via non certe est, nisi per fidem & spem, lætitia vero per charitatem, quæ toris expellit timorem. Igitur cum fidei succedat clara visio, & charitati fruitio, in quibus perficitur patriæ beatitudo: liquet, duplicem speciem sacramenti in via, patriæ fore figuram.

CAPUT XII.

Laicis illis Symbolicis considerationes duplici speciei in sacramento non competere.

Verum, quia laici, habentes præfatam de sacramento venerabili historiam fidem, non tenentur se occupare circa hujusmodi signorum relationem duplicis speciei, propter suam ruditatem & irreligiositatem, dicente Apostolo Hebræor. 9. *Omnis enim, qui lactis est participans, expertus est sermonis justitiæ*. Quæ iustitia figuræ librantur correspondere figuratis. Parvulus enim est rudis: perfectorum autem est solidus cibus, eorum, qui pro ipsa consuetudine exercitatos habent sensus, qualis est clerus evangelicus, sub utraque specie condicions & manducans.

Quæ

Quis sacrarum scripturarum machina, cujus armatura instantes dejicit, ex sententia Apostoli, Ephes. 6. in argumento rotarum Ezechielis de facibus quatuor, prælatam sensum quadruplicem figuratum fundavit. Nec tamen intelligentiam vitalis spiritus, quo rotæ servatur, nisi in mutua circumfessione rotæ unius testamenti in aliam, perfecte decrevit. Adeo, ut rotator testamentorum perfectam conclusionem intelligentiæ consequi se non gaudeat, nisi propriis exutus phantasiis, inter medios utriusque testamenti clericos obdormiat, illorum sensibus soporatus: Quatenus secundum Hieronymum abyssus unius testamenti abyssum alterius invocet in voce & expositione cataractarum, Prophetarum scilicet, Apostolorum & Doctorum. De quibus Apostolus Eph. 4. scribit: *Christus dedit in Ecclesia quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad conluminationem sanctorum in opus ministris & edificationem corporis Christi, &c. Ut jam non simus percussibiles, & circumferamur omni vento doctrinæ ad circumventionem erroris.*

Quorum si verba variari viderit, ex tunc nihil partialiter præsumat asserere, sed in tali ambiguo Prælatos Ecclesie consulat, qui ex assecurante scriptura, Deut. 18. sibi indicabunt judicii veritatem, a quorum sententia sub mortis supplicio doctrinæ vetatur.

In cujus mysterium apud Ezechiellem rotæ sequuntur animalia. Quia hitera rotarum sensui deservit Ecclesiasticorum. Sed tantæ regirationis frustratur mysterio Judæorum peridia: Dum novæ legis spernens eloquia solam veteris observantiam litteralem veneratur corticem, historiz cæcitate allegationibus, quibus vetus lex divinitus data, servari & perpetuari mandata, Sanctorum insuper patrum mortibus firmatur. Unde Christum non recipit, tanquam litteralis corticis violatorem. At vero Manichæorum versutia, similiter prælatam testamentorum rotationem falsidians, vetus quidem testamentum respuit, asserens, de novo se fore saturam: Allegans conformiter Legislatoris sufficientiam, ejusque litteræ immutabilitatem. Qualiter tunc prælata assertio pestifera, ex congectione sacræ scripturæ, & ejus doctorum, abnegans variationem sumptionis de calice, olim concessam cunctis Christi fidelibus.

CAPUT XIII.

Laiorum esse, mutationes litterales rituum a clero factas suscipere.

Sola fidelium Ecclesia, Ezechielis visioni credula, evangelici cleri litterales mutationes veneranter recipit, pronuncians illud Richardi F. de Trinit. c. 2. *Utinam attendere Judæi, utinam advertere Paganæ, cum quanta securitate passimur dicere Domino: Si error est, a te ipso decepti sumus. Tu enim dixisti clero Evangelico: Qui vos audit, me audit. Si ergo in abnegatione sumptionis de calice nos hic clerus decipit, tu principaliter per eum, vel per tuum instrumentum, de quo assecurasti, profecto nos docepisti. Sed quis summa veritas, nos decipere non potuisti, tu de te dicente Apostolo: Ille qui fideles permanet, se ipsum negare non potest. Quamobrem nec tuus clerus Evangelicus in abnegatione calicis nos decipere valebit, qui more materno, dante parvulis panem cum lacte, ut*

se cibare incipiant, postquam adoloverint, tabulæ lacte facit solo pane contentas: Sic in exordio nascentis Ecclesie dedit cletus cunctis fidelibus sacramentum Eucharistie sub utraque specie, quos tandem, solidatos in fide unius speciei, sub sola panis specie decrevit contentari.

Revera imitator formæ Apostolicæ in baptisimi ministerio. In quo primum Apostoli non pandebant rudi populo benedictæ Trinitatis mysterium, ex post crescenti Ecclesie publicandum. Sed rudem populum baptizando in nomine Domini nostri Jesu, ad rudimenta fidei provocabant.

CAPUT XIV.

De sensu illius dicit: Nisi manducaveritis carnem, & biberitis sanguinem &c.

In quibus quidem prima credibilia sunt Christi Incarnatio & Passio. De quibus credibilibus ait Salvator: *Nisi dentibus fidei manducaveritis carnem filii hominis, ejusdem doctrinam, credendo incarnationem, & biberitis ejus sanguinem, proficundo simpliciter ejus pro salute necessitatem passionem, non habebitis vitam in vobis. Non enim est aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo oportet nos salvos fieri, Act. 4.*

Quamobrem nullus a mundi exordio salvatus est, nec in futurum salvabitur, nisi qui se corpus Christi manducaverit, & sanguinem biberit. In cujus mysterium Apocal. 13. ab origine mundi agnus oculis legitur. Et quod omnes, qui peccabant ab Adam, & qui sequuntur Christi incarnationem, usque ad ultimum electum, filio David proclamant Osanna, protestantes, sine ope concurrentia incarnationis & passionis, insufficientiam propriæ salutis.

Et talis manducatio corporis, & sanguinis Christi est ita necessaria, sicut baptismus, in quo illa manducatio celebratur, dicens Apostolo: *Quicumque in Christo baptizatus est, Christum induit, Galat. 3.*

Verum, sicut de baptismo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei*, sic & de tali dicitur manducatione: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Cujus manducationis mysterium figuratur ex præmissis sub sacramentali manducatione corporis & sanguinis in utraque specie.

Et hunc sensum divina eloquia & sanctorum præferunt in præmissis exceptivis circa spirituales hujus sacramenti sumptionem, non autem semper corporalem, quam illa crudelis testatur assertio, excludens a beatitudine baptizatos parvulos non manducantes sacramentaliter & corporaliter corpus & sanguinem Christi, & quam plurimos sanctos.

CAPUT XV.

De Constantiensi Concilio auctoritate dammandi sententiam de Communionem sub utraque.

Quapropter sacrum Constantiense Concilium tam horrendam crudelitatem merito damnavit, & revera auctoritative demovere potuit. Quoniam secundum B. Augustinum in epistola ad Januar. *Conciliorum in Ecclesia est saluberrima auctoritas, quibus omnia negotia Ecclesie terminantur* Quale

ANNO
CHRISTI
1517.

ANNO
CHRISTI
1517.

Quale negotium est dispensatio hujus Venerabilis Sacramenti laicis tantum sub panis specie.

Verum & auctoritas Biblicæ, quæ est fundamentum totius disciplinæ Ecclesiasticæ, robur sumit a Generalibus Conciliis. B. Augustino contra Faustum dicente; *Nostrium porro librum auctoritas, cuius tantum consensus per successiones Apostolorum Conciliorumque roborata, vobis adversa est.* Quia, ut ait Isidorus, Concilia inceperunt aggregari principaliter propter extirpationem hæresum.

Quomobrem hæretici principaliter insultant Conciliis, sicut patet de illis assertoribus, & ante passim in Nicæno Concilio. In quo de omni orbe terrarum convenientes Episcopi, juxta fidem Evangelicam & Apostolicam, secutum post Apostolos Symbolum propter hæreticos ediderunt. Et de primo Apostolorum Symbolo, de quo nihil habetur in Canone Biblicæ, quod fuisse ab Apostolis editum, fidem fecerunt. Quoniam sicut Decalogus prima principia agendorum, sic & Symbolum tradit prima principia credendorum. Hinc B. Gregorius Concilia sicut Evangelia veneratur. Quomobrem B. Augustinus contra Faustum dicebat: *Vides in hæc re, quid Ecclesiæ valeat auctoritas, quæ ab ipsiis fundatissimis Apostolorum sedibus usque ad hodiernam diem succedentium fibinet Episcoporum series, & tot populorum consensus firmatur.*

CAPUT XVI.

Laicos uti hoc Sacramento, non obligatione divina, sed solam instituto clericorum ac Conciliorum.

Itaque exemplo tantorum Patrum confusa Status Concilii cedat assertio, necessitas ex præcepto Christi cunctos fideles sumere Sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie. Postquam laici nunquam obligantur ad summionem Venerabilis Sacramenti ex Canone Biblicæ. Quia Christus Apostolis, non prout laicis, sed, prout sunt, clericis, pro se Sacramentum Venerabile sine disjunctione sumendum & consecrandum præcepit, dicens: *Accipite, sumite, & escite, 1. Cor. 9.*

Clerici vero non leguntur arctasse laicalem populum ad frequentem communionem, nisi ex jam dictis ob fervorem fidei.

Quo tepescente, ad trinam tantum in anno. Sicut ex Conc. Agathonensi sub III. idus Septembr. cetero legitur. *Seculares qui in natalis Domini, Paschatis & Pentecostes festis, non communicaverint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur.*

Tandem finaliter patrum Concilium arctavit sub pœnali præcepto omnes, utriusque sexus populum, ratione utentem & adultum, semel in anno pro die Paschæ sacramentum Eucharistiæ sumere, & singulariter tantum sub sola panis specie. Sicut testatur magna sexta feria diei Paschæ propinquissima, in qua Ecclesiæ consuetudo, omnium legum interpret, sub sola panis specie, retentata de hellena quinta feria, laicalem populum sine calice communicat, ab expresso palam protestans, nunquam laicalem populum, nisi sub sola panis specie communicandum.

Porro ex Christi doctrina & litterali Evangelio non nisi ab expresso datur clericis auctoritas baptizandi, Matth. ult. Nunc autem in necessitatis articulo non solum laicis collata est

& feminis, ad charactrem clericalem minus idoneis; sed insuper Judæis & paganis, duotaxat servantibus debitam formam, & materiam, ritum & intentionem Ecclesiæ.

Et quis quæso hanc potestatem ipsis contulit, quam non contulerunt Apostoli, & Evangelia, circa baptismum necessariam, ultra alia? Revera Ecclesiæ per sua Concilia. Quæ potestate etiam hodie posset statueri, ut in certis regionibus, ubi est vini carentia, sacerdotes Missas celebrando consecrarent sacramentum Eucharistiæ tantum sub panis specie.

Et plane Magnus Albertus fatetur in tractatu de Missarum celebritate, finaliter concludens: *Propter intolerabilem damnationem quod incurritur communicantes in terris, ubi non habetur vinum, expedit, quod dispensetur, ut corpus Christi consecrari possit sine calice.* Subdit causam: *Corpus non est sine sanguine, acume, & dulcitate.* Si ergo sacerdotibus in certis regionibus potest indulgeri consecratio panis sine calice, cur non laicis sumptio?

Quapropter si præfatus assertor, velut mandum animal cibum ruminans & ungulam dividens Levit. 11. Sacræ Scripturæ, & Ecclesiæ sententias & consuetudines regyret, mi fallor, præfatum dogma pestiferum adversus Ecclesiam & suum Concilium minime vomasset.

Vivat ergo secure sancta & immaculata baptizatorum familia sub catholice Ecclesiæ, & Generalium Conciliorum obedientia, nec ad hæreticorum se sinat declinare præstigiis. Quas ex his poterunt signis palam deprehendere, si novitatem adversus Ecclesiam conabuntur introducere sub præsentia divinæ scripturæ.

Cujus sacramenta in præsentis opusculo minus intelligibiliter, & reverenter etiam tractare compulsus sum, non temeritati, sed exiguitati violentiæ per obedientiam, lectores deservant, quæ etiam super vires assumebatur materia de fide venerabilis Eucharistiæ, cujus causa agitur, & ausu jubentium tentabatur periculi.

Unde ne sub tali sauce contingat succumbere, me ipsum ex protestatione solita cum scriptis, & dictis disciplinæ subjecio Ecclesiasticæ, de præsentate per præfens Constantiense Concilium, & præsertim Reverendissimorum Patrum, per illud pro judicio suis assumtorum, dignissime. Qui auctoritate, quæ meam imperitiam exercitare dignati sunt, eadem dignentur limitatione subtilissima, qua consulant.

Subscriptio in MS. Viadobonensi. Explicit primus tractatus de communicatione Venerabilis Sacramenti Corporis & Sanguinis D. N. J. C. editus & approbatus in Concilio Generali Constantiensi, videlicet, quod laici debent communicari tantum sub una specie, scilicet panis, & non sub utraque.

Subscriptio in MS. Berolinensi. Complectus Constantiæ est iste tractatus de communione sub utraque specie anno Domini 1517. die 8. mensis Decembris, compilatus per M. Mauritium de Praga Professorem S. Theologiæ.

ANNO
CHRISTI
1617.

XLII

MAURITII DE PRAGA

TRACTATUS II.

Ex M. C. *Contra librum Jacobi de Misa de Communicatio-
ne calicis in plebe Christiana, in Constantiensi
Concilio publica illius auctoritate scriptus atque
publicatus.*

LIBER I.

*Jacobelli, sc. Jacobi de Misa demonstratio per tes-
timonia scriptura, Patrum atque Doctorum, de
Communicacione calicis in plebe Christiana
esse necessariam; a Mauritio de Praga sua il-
lius reutationi hic inserta.*

CAPUT I.

*Dicta Scriptura, pro Communione calicis in plebe
Christiana, a Jacobello proposita.*

Augustinus de videndo Deum: Fieri nullo mo-
do potest, ut hæc sacramentum litterarum
auctoritas ex aliqua sui parte mentiat, &c.

Item *Augustinus, super Pater noster*. Si ego
quicquam dixerò, nolite credere ex hoc. Sed
si Christus dicit, vix qui non credit. Immo vobis
generationi adulteræ, quæ plus credit testimo-
nio alterius, quam Dei, &c.

Beda, in *homilia infra octavam Ascensionis*,
cum venerit: Perfectæ vitæ magisterium est, Ec-
clesiæ primitivæ semper adus imitari.

Et *infra*: Nec dubitandum, quin, quorum
tunc vestigia sequimur, ad eorum sumus intur-
so præmia venturi, &c.

Auctoritates Evangelii, Doctorum, Cano-
num, & Ecclesiæ, quæ doceant Sacramentum
Corporis, & sanguinis Domini nostri Jesu Chri-
sti omnibus Christi fidelibus sub utraque specie
panis, & vini ministranda, debent manere us-
que in diem judicii, *Libro I. de Symbolo*.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Cœnantibus
autem illis, accepit Jesus panem & benedixit
ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Ac-
cipite & comedite, hoc est corpus meum. Et
accipiens calicem gratias egit & dedit illis, di-
cens, Bibe ex hoc omnes. Hic est Calix meus
novi testamenti, qui pro multis effundetur in
remissionem peccatorum, &c.

Joannis 6. Dixit Jesus discipulis suis, &
turbis Judæorum: Amen, amen, dico vobis;
Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & bibe-
ritis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Ubi *Glossa*: Uique modo non fecit mentio-
nem de comestione sacri altaris. Et si igno-
retis quis modus sit dandi vel manducandi, sub-
dit: Nisi manducaveritis carnem filii hominis
& biberitis ejus sanguinem, &c.

Et *infra* super verbo: *Qui manducat*, dicit
Glossa: Quidam sancti exponunt de comestione
altaris. Et bene dicunt, &c.

Paulus 1. Cor. 11. Ego enim accepi a Do-
mino, quod & tradidi vobis. Quotiescunque
enim manducaveritis panem hunc, & calicem
biberitis, mortem Domini annuntiabitis, donec
veniat. Et *infra*: Probet autem seipsum
homo, & sic de pane illo edat, & de calice
bibat, &c.

CAPUT II.

*Testimonia Patrum pro Communione
laicali sub utraque.*

*Augustinus, Libro Sententiarum Prosperi, &
in Canone de consecratione dist. 37. cum frangi-
tur*, dicit: cum frangitur hostia, dum sanguis
de calice in ora fidelium funditur, quid aliud,
quam Domini corporis in cruce immolatio,
ejusque sanguinis de latere effusio designa-
tur, &c.

*Augustinus Libro de Trinitate, & Canone de
consecratione dist. 2.* Quia morte Domini libera-
ti sumus, hujus rei memores in edendo & po-
tando carnem, & sanguinem, quæ pro nobis
oblata sunt, significamus, &c.

Augustinus. Et vos post illa jejunia, post
labores, post humilitatem & contritionem, jam
in nomine Christi, tanquam ad calicem veni-
stis, & ibi vos estis in mensa, & in calice no-
biscum. Simul enim hæc sumimus, simul bi-
bimus, quia simul vivimus. *In quodam sermo-
ne, & in Can. de consecr. dist. 2. Quia passus est.*

Augustinus. Quicquid vis feceris, &c. Num-
quam Christum occidisti? Non est isto pecca-
to aliquid aliud pejus. Quia Christo nihil est
melius. Quantum est nefas occidere Christum?
Judæi tamen occiderunt & multi post in eum
crediderunt, & ejus sanguinem biberunt, &
dimissum est illis peccatum, quod commise-
runt, &c.

Augustinus. Qui calicem, id est sanguinem
Christi, per se ponit, quasi aliam gratiam a
mensa, id est a carne Christi, ponit. Cum ta-
men caro sine sanguine, nec sanguis sine carne
possit esse vel sumi. Nec ibi duo sunt sacra-
menta, sed unum. Sed nec caro est sanguis,
nec sanguis est caro. Et panis in carnem con-
vertitur, & vinum in sanguinem, & non e
conversa. Et sub diversis speciebus utrumque
sumitur. Ideo mensam & calicem hic distin-
guit, velut diversas gratias. *Super Psalmo 22.
in Glossa ordinaria, &c.*

Augustinus. Tuoc eis annunciat Petrus eum
colendum, quem crucifixerunt, ut ejus jam
sanguine bibent credentes, quem fuderant se-
vientes. *Libr. de utilitate agenda parentia, &
in can. de consecr. dist. 2. Tunc eis, &c.*

Augustinus. Hujus rei sacramentum in uni-
tate corporis & sanguinis Christi alicubi quoti-
die, alicubi certis intervallis dierum, in Domi-
nica mensa preparatur, & de mensa Domini-
ca sumitur, quibusdam ad vitam, & quibus-
dam ad exitum. Qui manducat meam carnem,
& bibit meum sanguinem, habet vitam æter-
nam. Hanc ergo non habent, qui istum panem
non manducant, & istum sanguinem non bi-
bunt. *Homil. 23. super illo verbo: Nisi mandu-
caveritis.*

Augustinus. Accesserunt Judæi ad Jesum, ut
crucifigerent eum. Nos accedemus, ut corpus
& sanguinem ejus capiamus. Iterum vere ma-
gnus Deus, & magna misericordia ejus, qui
dedit nobis manducare corpus suum, in quo
tanta perpeffus est, & sanguinem summo bibe-
re. *In Psalmo 33. homil. 3.*

Item *in Psalmo 98. ad Judæos*. Jam securi bi-
bite sanguinem, quem sudistis. Habetur in ca-
none de consecr. dist. 2. *Accesserunt Judæi.*

Augustinus. Et quia istam mensam paravit
servis tuis, & ancillis in conspectu eorum, ut
quoniam.

ANNO
CHRISTI
1119.ANNO
CHRISTI
1117.

quotidie in similitudine corporis, & sanguinis Aguinem lex præcipit. *Super illud 1. Cor. 11. quotiescumque hoc feceritis.*

Ambrosius. Si quotiescumque effunditur sanguis Christi in remissionem peccatorum effunditur, debemus eum semper accipere. Qui semper pecco, semper debeo accipere medicinam, *L.V. de mysteriis & sacramentis, & in canone de consecrat. dist. 2. Si quotiescumque &c.*

Ambrosius. Jam mentis caelestis honore suscipior, epulis meis non pluvia mittitur, non terræ laborant partus, non arbores fructus, potui meo flumina querenda, non fontes. Caro Dei cibus est mihi, & sanguis Dei potus est mihi. Et ideo accedite ad Deum, & satiemi, quia panis est, & potate, quia fons est &c. *Super, Beati immaculati in via, Psalmo 118. Adolescentulus sum ego &c.*

Ambrosius. Bibebant autem de spiritali consequentibus deos petra, Petra autem erat Christus, *1. Cor. 9.* Non immobilis petra, quæ populum sequèbatur. Et tu bibe, ut te Christus sequatur. Vide mysterium: Moses hic est Propheeta, virga hæc est verbum Dei, tangit petram & fluit aqua, & bibit populus Dei, qui Dei gratiam consecutus est. *Et infra: Quotiescumque bibis, remissionem peccatorum accipis, & inebriaris Spiritu sancto. L. de Sacramentis, & in dist. 2. in calice &c.*

Ambrosius. Sicut enim similitudinem mortis assumisti, ita etiam Christi sanguinis similitudinem bibis, ut nullius cruoris sit, & tamen pretium operetur redemptionis *Lib. de sacramentis, & in can. dist. 2. de consecr. cap. 54. Panis est.*

Diionysius. Postea Hierarcha, postulans dignus fieri hoc sacrificio, quod sit, & ad ipsius Christi imitationem divina perficere, & distribuere castissime, & sacris participantes, ut convenit sanctis participare, sanctificat, & divinissima subministrat agitur dicta proposita sancte signa. Etenim coopertum & indivisibilem panem discooperiens, & in multa dividens, & unitivam calicis omnibus partiens, significatve unitatem multiplicat, & distribuit, sanctissimum in istis sacrificium perficiens. *Et infra.*

Gregorius. Quid sit sanguis agni, jam non audiendo, sed bibendo, bene didicisti. Qui sanguis super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur. In utroque enim posse sanguis agni est positus, cum ore ad redemptionem sumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Et in hoc mysterio moritur, ejusque corpus ubilibet sumitur. Cujus caro in populi salutem patitur, ejus sanguis jam non in manus infidelium, sed fidelium per ora funditur. *In homilia paschali, & in canone de consecrat. dist. 2. Quid sit sanguis.*

Gregorius. Unde factum est, ut redemptoris nostri sanguinem, quem persecutores lævientes fuderunt, postmodum credentes biberunt, eumque esse Dei filium prædicarunt. De quo videlicet sanguine aperte subjungitur: terra, ne capias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus. *Lib. 13. Moralium.*

Gregorius in lib. Dialogorum. Cum quadam die missa celebrata populus communicaret, & Diaconus Christi sanguinem propinaret, subito paganorum impulsu Diaconus cecidit, & calicem sanctum fregit. *Lib. Dialogorum. Et hoc legitur de S. Demato.*

Ambrosius. Quia morte Christi liberati sumus, hujus comedendo & bibendo carnem & sanguinem, memores esse debemus, in hac consequi novum Testamentum, quod est nova lex, quæ obediens sibi tradit caelestibus regnis. Testamentum ergo sanguine consuatum est. Quia beneficii divini sanguis tellis est. Unde ad tuitionem corporis, & animæ percipiuntur. Quia caro Christi pro salute corporis, sanguis vero pro anima nostra sumitur & effusus est, sicut præfiguravit Moyses, dicens: Caro pro corpore vestro offertur, sanguis vero pro anima. Ideoque jam non manducandum san-

Super illud 1. Cor. 11. quotiescumque hoc feceritis.

Ambrosius. Si quotiescumque effunditur sanguis Christi in remissionem peccatorum effunditur, debemus eum semper accipere. Qui semper pecco, semper debeo accipere medicinam, *L.V. de mysteriis & sacramentis, & in canone de consecrat. dist. 2. Si quotiescumque &c.*

Ambrosius. Jam mentis caelestis honore suscipior, epulis meis non pluvia mittitur, non terræ laborant partus, non arbores fructus, potui meo flumina querenda, non fontes. Caro Dei cibus est mihi, & sanguis Dei potus est mihi. Et ideo accedite ad Deum, & satiemi, quia panis est, & potate, quia fons est &c. *Super, Beati immaculati in via, Psalmo 118. Adolescentulus sum ego &c.*

Ambrosius. Bibebant autem de spiritali consequentibus deos petra, Petra autem erat Christus, *1. Cor. 9.* Non immobilis petra, quæ populum sequèbatur. Et tu bibe, ut te Christus sequatur. Vide mysterium: Moses hic est Propheeta, virga hæc est verbum Dei, tangit petram & fluit aqua, & bibit populus Dei, qui Dei gratiam consecutus est. *Et infra: Quotiescumque bibis, remissionem peccatorum accipis, & inebriaris Spiritu sancto. L. de Sacramentis, & in dist. 2. in calice &c.*

Ambrosius. Sicut enim similitudinem mortis assumisti, ita etiam Christi sanguinis similitudinem bibis, ut nullius cruoris sit, & tamen pretium operetur redemptionis *Lib. de sacramentis, & in can. dist. 2. de consecr. cap. 54. Panis est.*

Diionysius. Postea Hierarcha, postulans dignus fieri hoc sacrificio, quod sit, & ad ipsius Christi imitationem divina perficere, & distribuere castissime, & sacris participantes, ut convenit sanctis participare, sanctificat, & divinissima subministrat agitur dicta proposita sancte signa. Etenim coopertum & indivisibilem panem discooperiens, & in multa dividens, & unitivam calicis omnibus partiens, significatve unitatem multiplicat, & distribuit, sanctissimum in istis sacrificium perficiens. *Et infra.*

Gregorius. Quid sit sanguis agni, jam non audiendo, sed bibendo, bene didicisti. Qui sanguis super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur. In utroque enim posse sanguis agni est positus, cum ore ad redemptionem sumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Et in hoc mysterio moritur, ejusque corpus ubilibet sumitur. Cujus caro in populi salutem patitur, ejus sanguis jam non in manus infidelium, sed fidelium per ora funditur. *In homilia paschali, & in canone de consecrat. dist. 2. Quid sit sanguis.*

Gregorius. Unde factum est, ut redemptoris nostri sanguinem, quem persecutores lævientes fuderunt, postmodum credentes biberunt, eumque esse Dei filium prædicarunt. De quo videlicet sanguine aperte subjungitur: terra, ne capias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus. *Lib. 13. Moralium.*

Gregorius in lib. Dialogorum. Cum quadam die missa celebrata populus communicaret, & Diaconus Christi sanguinem propinaret, subito paganorum impulsu Diaconus cecidit, & calicem sanctum fregit. *Lib. Dialogorum. Et hoc legitur de S. Demato.*

Ambrosius. Quia morte Christi liberati sumus, hujus comedendo & bibendo carnem & sanguinem, memores esse debemus, in hac consequi novum Testamentum, quod est nova lex, quæ obediens sibi tradit caelestibus regnis. Testamentum ergo sanguine consuatum est. Quia beneficii divini sanguis tellis est. Unde ad tuitionem corporis, & animæ percipiuntur. Quia caro Christi pro salute corporis, sanguis vero pro anima nostra sumitur & effusus est, sicut præfiguravit Moyses, dicens: Caro pro corpore vestro offertur, sanguis vero pro anima. Ideoque jam non manducandum san-

ANNO
CHRISTI
1617.

Cyprianus martyr. Quoniam sciam, frater A
charissime, Episcopos plurimos, Ecclesiis Do-
minicis in toto mundo divina dignatione præ-
positos, Evangelicæ veritatis ac Dominicæ tra-
ditionis tenere rationem, nec ab eo, quod Chris-
tus Magister & præcepit & gessit, humana &
novella institutione decedere: Tamen, quoniam
quidam vel ignoranter vel simpliciter in calice
Dominico sanctificando & plebi ministrando non
hoc fecerunt, quod Jesus Christus Dominus nos-
ter, sacrificii hujus auctor & doctor, fecit &
docuit: Religiosum pariter ac necessarium du-
xi, de hoc ad vos litteras facere, ut si quis
adhuc in isto errore tenetur, veritatis luce
perfecta ad radicem atque originem traditionis
Dominicæ revertatur. Nec nos putes, frater B
charissime, nostra & humana conscribere, aut
ultronea voluntate hæc nobis audeat assume-
re, cum mediocritatem nostram semper humi-
li, & verecunda ratione tepeamus. Sed quan-
do aliquid, Deo inspirante & mandante, præ-
cipitur, necesse est, ut Domino servus fidelis
obtemperet, excusatus apud omnes, quod nihil
sibi arroganter assumat, qui offensam Domini
timere compellitur, nisi faciat, quod jubetur.
*Epist. 34. ad Cæsilium de Sacramento Do-
minici calicis.*

Cyprianus ad quendam. Et quemadmodum
vino illo communi mens solvitur, & anima re-
levatur, & triditia repellitur, ita potato san-
guine Domini & poculo salutari, expellitur me-
C
moriam veteris hominis, ut fiat oblivio conver-
sationis pristinæ secularis, & mœstum pedus aut
triste, quod prius peccatis angentibus premebat-
ur, divina indulgentiæ lætitiâ resolvatur. Quod
tum demum potest lætificare in Ecclesia viven-
tem turbam, si quod bibitur, Dominicam te-
neat libertatem. *Et infra.* Quomodo autem
possumus sanguinem nostrum propter Christum
fundere, qui sanguinem Christi erubescimus bi-
bere? *Et infra:* Sed videamus, frater charissi-
me. Si quis de antecessoribus nostris vel igno-
ranter vel simpliciter non hoc observavit, &
tenuit, quod nos Dominus facere exemplo &
magisterio suo docuit, potest simplicitati ejus
de indulgentiâ Domini venia concedi. Nobis
vero non potest ignosci, qui nunc a Domino
moniti & instructi sumus, ut calicem Domini
cum vino mixtum, secundum quod Dominus
obtulit, offeramus, & de hoc quoque ad col-
legas nostros litteras dirigimus, ut ubique lex
Evangelicæ, & traditio Dominicæ servetur, &
ab eo quod Christus docuit & fecit, non re-
cedatur. *Epistola ubi supra.*

Cyprianus. Et cum ad hoc fiat Eucharistia,
ut possit accipientibus esse tutela: Quos igitur
tutos esse contra adversarium volumus, muni-
mento Dominicæ saturationis armemus. Nam
quomodo docemus, aut provocamus, eos in
confessione sanguinem suum fundere, si eis mi-
litaris Christi sanguinem denegamus? Aut
quomodo ad martyrii poculum idoneos faci-
mus, si non eos prius ad bibendum in Eccle-
sia Domini poculum jure communicationis ad-
mittimus? *Epistola 3. de lapsis.*

Joannes Chrysostomus: Illud est mysterium,
sine quo non est nobis salus, nec ea, quæ bo-
na sunt nobis promissa divina, redduntur. Ne-
mo enim valebit ingredi Regni Cælorum, nisi
ex aqua fuerit renatus & Spiritu, Joan. 3.
Et qui non manducat Domini carnem nec bi-
bit ejus sanguinem, non habebit vitam æter-
nam Jo. 6. Quæ per nullius alius quam san-

cti efficiuntur manus sacerdotis. *In suo Dialogo,
L. III. c. 1.*

Bernardus. Benignissime Jesu, nobile sa-
tis sponsæ tuæ dotalitium indulxisti. Ut vel
sic teneret columba tua dulcissimum memoria-
le dilecti sui. Christus enim pridie, quam pa-
teretur, discipulis suis hujus sacramenti for-
mam præscripsit, efficaciam explicavit. Idem
præcepit fieri formas præscriptionem, in pane
& vino. Notate ordinem: Cum adhuc cenaret,
a mensa surrexit, Apostolorum pedes Do-
minus universitatis lavit, dehinc ad mensam
regressus ordinavit sacrificium corporis & san-
guinis sui, seorsum panem, seorsum tradens,
& vinum. De pane ita dicens, Matth. 26. Ac-
cipite & comedite, hoc est corpus meum. De
vino similiter: Bibite ex hoc omnes, hic calix
est Novi Testamenti &c. *In sermone ad Petrum
de Corpore Christi.*

Bernardus. Ponitur igitur panis species, &
vini, ut doceamur, plenam & perfectam refe-
ctionem esse in sumptione corporis & sanguinis
Jesu Christi. *In epistola ad Petrum*

Beda. Non solum lavit nos a peccatis nostris
in sanguine suo, quando sanguinem suum ef-
fudit in cruce pro nobis, vel quando uniusquis-
que nostrum mysterio sacrosanctæ passionis ejus
baptismo aquæ ablutus est. Unde etiam quoti-
die tollit peccata mundi, lavatque nos a pec-
catis nostris quotidie in sanguine suo, cum ejus-
dem beatæ passionis ad altaria memoria repli-
catur, cum panis & vini creatura in sacramen-
tum carnis & sanguinis ejus ineffabili spiritus
sanctificatione transfertur, sicque corpus & san-
guis illius non infidelium manibus ad perniciem
eorum funditur & occiditur, sed fidelium ore
sumitur ad salutem. *Super Jo. 1. Vidit Joannes
Jesum venientem ad se.*

Remigius, sive Haymo. Ad hanc spirituales
alimoniam, ad hunc mysticum & divinum ci-
bum, Dominus nos invitavit, eamque aucto-
ritatem sumendi hujusmodi alimoniam nobis
inducit, ut aliter in nobis vitam habere non
possumus, nisi carnem ejus manducaverimus,
& sanguinem ejus biberimus. *Et infra.* Sed my-
D
sterium sui corporis & sanguinis quotidie a fi-
delibus per sacerdotum ministerium sumi man-
davit rationabili sacramento. *In homilia super
illo Evangelio Jo. 6. Nisi manducaveritis carnem
filii hominis.*

Fulgentius. Verbum Patris, carni & sangui-
ni, quem de utero Virginis assumpsit, & panis
& vino, quod in altari sumitur, medium in-
terveniens, unum sacrificium efficit. Quando
tamen in ora fidelium sacerdos distribuit: pa-
nis & vinum absuntur & transit, partus au-
tem Virginis cum unico suo verbo Patris & in
cælo & in hominibus integer permanet & in-
consumtus. Sed in illo, in quo non est fides,
præter visibiles species panis & vini nihil de sa-
crificio pervenit, quemadmodum alius ad Iy-
ram, cum irrationabiles aures erigit, sonum
quendam audit, sed modos cantilenæ non per-
cipit. *Libr. de divinis officiis, cujus Prologus sic
incipit: Haec qua panis circulum &c.*

Joannes Damascenus. Dominus noster Jesus
Christus, qui pro nobis de cælo descendit, de-
bens voluntariam pro nobis suscipere mortem,
nocte, qua se ipsum tradebat, in comaculo,
novum testamentum disposuit sanctis suis di-
scipulis & apostolis, & per ipsos omnibus, qui
in eum credent. *Et infra.* Panis autem & vinum
assumitur. Novit enim Dominus humanam in-
firmi-

ANNO
CHRISTI
1617.

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

firmitatem. Ad multa enim, quae non secun-
dum consuetudinem frequentata sunt, avertit,
anxiatur. Assueti enim condescensione utens,
per assueti naturam facit quae supra naturam.
Et quemadmodum in baptisate, quia consu-
tudo est hominibus aqua lavari & oleo ungi,
conjugavit oleo aquae gratiam Spiritus sancti, &
fecit illud lavacrum regenerationis: ita consu-
tudo est hominibus, panem comedere & aquam
& vinum bibere. Conjugavit ejus Deitatem,
& fecit ea corpus & sanguinem ejus, ut per
assueti & secundum naturam sunt & sunt. Et
infra. Communio autem dicitur & est vere,
proprie, quia communicamus nos per ipsam
Christo, & quia participamus ejus carne & Dei-
tate, & quia communicamus & unimur ad invi-
cem per ipsam. Qui etiam ex uno pane assumi-
mus omnes unum corpus, & unum sanguinem,
ad invicem membra generamus, concorporati
Christo existentes. *Libro suo IV. Sententiarum c.
de sacramentis, & communicantes Dei mysteriis.*

Thomas de Aquino. Quamvis totus Christus
sit sub utraque specie, non tamen frustra. Non
quidem hoc oportet ad replicandam passionem
Christi, in qua seorsum fuit separatus sanguis
a corpore: Unde & in forma consecrationis
sanguinis, fit mentio de ejus effusione: Sed
hoc est conveniens hujus usus sacramenti, ut
seorsum exhibeatur fidelibus corpus in cibum &
seorsum sanguis Christi in potum. Tertio quan-
tum ad effectum est conveniens dare sub di-
versis speciebus ipsis fidelibus: eo quod corpus
Christi exhibeatur pro salute corporis, & tan-
guis Christi pro salute animae. *Part. 3. Summa
sua q. 77. artic. 2.*

Thomas de Aquino. Sanguis Christi dispen-
satur populis per diaconos. Unde & B. Laurentius
dixit B. Sixto: Experire, utrum idoneum
ministrum eligeris, cui commisisti Domini
sanguinis dispensationem. Tam diaconia sangui-
nis, quam dispensatio corporis. *Part. 3. Summa
sua, artic. 3 q. 82.*

Augustinus idem dicit *sermone 2. de S. Lau-
rentio*. Qua gloria & quanta, & quantarum vir-
tutum multitudine, quasi florum varietate, di-
stincta sit Laurentii corona, universalis testis
est Romana Ecclesia. In ipsa enim Ecclesia,
sicut solet audire, diaconi gerebat officium:
ibi sacrum Christi sanguinem ministravit, ibi
pro Christi nomine sanguinem suum fudit.

Albertus Magnus. Unde Levitic. 11. dicitur,
quod animal, quod non ruminat, immundum
erit. Hic est, quod de duobus, quae sunt in
hoc sacramento materiali cibi & potus, dicitur
Eldrae 7. Super triticum & vinum ruma-
bunt. Haec enim duo ab omnium fidelium bo-
no, Zach. 9. Quid enim bonum est & pulchrum
ejus, nisi frumentum electorum & vinum ger-
minans virgines, hoc est virginem mentem.
Et *infra*. Patet, quod pro certo peccat, qui
magnum aut corporis sui, & parvum aut nul-
lum ad Domini sanguinis poculum adhibet
studium. Quia Christi sanguis incorporat nos
sibi. Et isto elemento, quod fit in cibo & po-
tu corporabilibus, quando incorporantur cor-
pori, debet fieri in nobis incorporatio ad cor-
pori & sanguinem Christi, quibus nos incorpo-
ramur. Omnis autem homo potest advenire,
quam purus, quam saporosus, quam electus
esse debeat, qui sanguine Christi, qui per om-
nia corporis ejus membra fluere debet, est in-
corporandus. *Lib. 4. Sententiarum, Summa de
officio missae, tractatu de Sanguine Domini.*
Concil. General. Tom. XXVIII.

Albertus Magnus. Omnis sanctus scit, quod
sine corpore & sanguine Christi non est vita
gratia & jucunditatis aeternae. Et *infra*. Sic
igitur corpus Dominicum in forma panis per
se in usu istius gratiae sunt sumenda. Et *in-
fra*. Ex omnibus istis accipitur, quod Christus
sub una specie panis corpus suum tradidit &
sanguinem, & sic servandum instituit. Et cum
Christi actio sit nostra instructio, pro certo
haec duo nobis servanda esse praecipit. Et ideo
sub una specie corpus, & sub altera tradimus
sanguinem. Ubi supra.

Albertus Magnus. Cum ergo sic Deus ordi-
navit & multiplicavit sacramenta, quod omnes
gratias sacramentales habeamus in sacramen-
tis, & alia gratia sit per sanguinem redem-
ptionis, quam communionis per corporis sum-
ptionem, non sufficit in sacramento habere
elementum, significans communionem, nisi et-
iam haberetur elementum significans redem-
ptionem. Et sic Christus hac ratione instituit
utrumque. Quod ergo dicitur, quod alterum
videtur superfluum, cum sanguis habeatur in
corpore, & corpus in sanguine, dicemus, quod
hoc non est verum. Verum quidem est, quod
sanguis habetur in corpore, sed non ex virtu-
te sacramentali, sed potius habetur sanguis in
corpore ex unione naturali, qua humores, a-
nima autem habetur per unionem potentiae ad
actum. Deitas autem habetur cum istis per unio-
nem gratiae, cum nihil horum, nisi corpus habe-
tur ex virtute sacramenti, ad utendum perti-
nente. Et ideo oportuit, ut esset ibi confessio
ex elemento potus, sicut fuit ibi confessio ex
elemento cibi. Quia aliter sacramentum in
virtute & ratione sacramentali esset imperfe-
ctum: quia non significaret perfectum alimentum.
Quia nullum alimentum hominis perficitur
sine potu. Ubi supra.

Alanus. Quicumque carnem Christi digne sum-
serit & sanguinem biberit, infinitam in te dulce-
dinem Dei degustabit, dulcedine animae, &c.

Nicolaus Lira. Bibite vinum, quod miscui
vobis, id est, sanguinem meum, sub specie vi-
ni, in quo admiscetur aqua. In utraque enim
specie communicabant antiquitus fideles. *Super
illo Prov. 9. Venite, comedite panem meum, &
vinum meum bibite, quod miscui vobis.*

Idem Lira. Probet autem scriptum homo,
propriam conscientiam diligenter pensando &
emundando, & sic de pane illo edat &c. Tunc
potest fructuose hoc sacramentum sumere. Fit
autem hic mentio de duplici specie. Nam in
primitiva Ecclesia sic fidelibus dabatur. Quia
utrumque est de perfectione sacramenti, scilicet
forma panis & forma vini. Tum quia per
utrumque simul exprimitur & perfecte Christi
passio, tum quia utrumque significat perfectam
restitutionem. *Super isto 1. Cor. 11. Probet au-
tem seipsum homo.*

Leo Papa. Hujus adversarii diaboli dolos
non solum in illecebris gulae, sed etiam in
proposito abstinentiae caveamus. Qui enim sci-
vit mortem humano generi inferre per ci-
bum, novit & per ipsum nocere jejunium.
Et ad contrarium fraude, famulis utendo Ma-
nichaeis, sicut impulit, interdicta praesumi, ita
suadet concessa vitari. Et *infra*. Cumque ad
regendam inheliditatem suam nostris audent in-
teresse conventibus, ita sacratorum sacramento-
rum communionem se temperant. Et interdum ne
penitus latere non possint, ore indigne corpus
accipiunt, sanguinis autem redemptionis nostrae

455
ANNO
CHRISTI
1417

ANNO
CHRISTI
1417

calicem haurire declinant. Quod ideo vestram potum facimus sanctitati, ut vobis huiusmodi homines etiam manifestentur in suis iudiciis, & quorum deprehensa fuerit sacrilega simulatio, a societate sacramentorum sacerdotali auctoritate pellantur. De talibus enim B. Apostolus Paulus, Ecclesiam Dei provide monens, dicit: Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam didicistis, faciant, & declinate ab his &c. In sermone de quadragesima, que incipit; Prædicatur.

Innocentius Papa. Simili modo, licet sub altera specie sumatur utrumque, corpus & sanguis, utraque tamen species consecratur, & neutra superfluit. Ostenditur, quod Christus naturam humanam totam assumpsit, ut totam redimeret. Panis enim refertur ad carnem & vinum ad animam, quod vinum sanguinem operatur, in quo sedes est animæ. Unde legitur in Levitico: Anima carnis in sanguine est. Moses quippe testatur, quod caro pro corpore, sanguis autem pro anima offeratur. Quocirca panis & vinum in sacrificium offeruntur, quod valet ad tuitionem carnis & animæ. Ne si sub alterutra tantum specie sumeretur, ad alterius tantum putaretur pertinere salutem. Et quamvis sub specie panis sanguis sumatur cum corpore, & sub specie vini corpus sumatur cum sanguine: tamen nec sanguis sub specie panis comeditur, nec corpus sub specie vini bibitur. Quia sicut nec sanguis comeditur, nec corpus bibitur; ita neutrum sub specie panis bibitur, aut sub specie vini manducatur: & si concessibile videatur, quod corpus bibendo & sanguis sumatur; est ergo modus sumendi carnem & sanguinem, quo neutrum manducatur aut bibitur. In suo libro de sacramento.

Gelasius Papa. Comperimus autem, quod quidam sumpta tantum corporis sacri portione a calice sacri cruoris ablineant? Qui procul dubio, nescio qua superstitione docentur adstricti. Aut ergo integra sacramenta accipiant, aut ab integris arceantur. Quia divitio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest pervenire. Majorico & Joanni Episcopis, D & de Conf. dist. 2. Comperimus.

Clemens Papa. Transiturus de Mundo ad Patrem Salvator noster Dominus Jesus Christus, dum tempus passionis suæ instaret, sumpta cœna in memoriam mortis suæ instituit magnificum sui corporis & sanguinis sacramentum, corpus in cibum, & sanguinem in potum tribuendo. Nam quoties hunc panem manducamus, & sanguinem bibimus, mortem Domini annunciamus. In Clementina unica de reliquiis & veneratione sanctorum. Si Dominum.

Urbanus Papa IV. Unigenitus siquidem filius Dei suæ divinitatis nos volens esse participes, naturam nostram assumpsit, ut homines Deos faceret. Factus est homo, & hoc, quod de nostro assumpsit, totum nobis contulit ad salutem. Corpus namque suum pro nostra reconciliatione in ara crucis hostiam obtulit Deo Patri, sanguinem suum fudit, in pretium simul & lavacrum, ut redempti a miserabili servitute diaboli, a peccatis nostris mundaremur. Ex ut tanti beneficii jugia in nobis memoria remaneat, corpus suum in cibum, & sanguinem suum in potum sub specie panis & vini sumendum fidelibus dereliquit. Et legitur in Ecclesia in festo corporis Christi.

Urbanus in Legenda. Ego, qui vitam æter-

nam habere desidero, carnem ejus veraciter comedo, & sanguinem ejus veraciter bibo, illam, quam traxit de virgine carnem, & illum sanguinem, quem fudit in cruce. Et infra: Sicut enim vidua Sareptana quotidie comedit, & nunquam diminuebatur farina de hydris, & oleum de lecytho: sic universalis Ecclesia quotidie sumit & nunquam consumit carnem & sanguinem Domini Jesu Christi sub diversa specie sacramenti. Legitur per octavam corporis Christi.

Urbanus in Legenda. Et quamvis separatim corpus, separatim sanguinem, non tamen bis, sed semel Christum accipere satemur. Sic iste mos ita separatim accipiendi in Ecclesia inolevit, quia Christus in cœna apostolis separatim dedit, ut per hoc intelligerent, se animæ & corpori Christi debere conformari. Dominica infra octavam corporis Christi.

Ecclesia. Non solum corpore epulemur agni, sed etiam inebriamur sanguine. Hujus enim tantummodo cruor non creat periculum bibendi, sed salutem. In cantico; Rubrica, S. Ambrosii: Excuset jam Angelica turba calorum.

Ecclesia. Hæc domus tibi rite dedicata noscitur, in qua populus sacrum corpus sumit, bibit & vorat sanguinis haustum. In hunc dedicationis vespertino S. Ambrosii.

Ecclesia. Dedit fragilibus corporis ferculum, dedit & trillibus sanguinis poculum, dicens: Accipite, quod trado vasculum, omnes ex eo bibite. Sic sacrificium istud instituit, cujus officium committi voluit solis presbyteris, quibus sic congruit, ut sumant & dent. In hymno corporis Christi: Sacris solemnibus.

Ecclesia. Quibus sub bina specie carnem dedit & sanguinem, ut duplici specie totum cibaret hominem. In hymno: Verbum supernum, in Festo Corporis Christi &c.

Wilhelmus de monte Lauduno. In hoc sacramento Christus fuit sacerdos, in eo, quod consecit. Item, fuit sacrificium; eo, quod corpus suum sacrificavit. Item, minister, in eo, quod ministravit apostolis. Apostoli vero primo fuerunt laici, in laicali persona communionem percipiendo. Item, Christus ibi fuit præsens, in eo, quod apostolos ordinavit in sacerdotes, dum dixit: Hoc facite in meam commemorationem. Capitulo, Cum Martha.

Idem. Recipiendo corpus, totam veritatem recipit, non totum sacramentum. Ideo in multis locis communicatur cum pane & vino, in toto sacramento. In suo libro sacramentali, ubi supra.

Gregorius. Multi secularium hominum, cum plus sacerdotum vitam, quam suam discutiunt, in magnum contemtionis sacramentorum crimen incurunt. Et infra. Unde fit, ut non solum ab eis dicta respuant, sed quod deterius est, divina mysteria ab eis audire contempnant. Unde nec corporis communionem aut sanguinis Domini nostri Jesu Christi, eorum ministerio consecrata, assumunt, putantes, quod illorum fiat officio, quorum vita oculis eorum videtur ignobilis. Et infra. Sunt autem sacramenta, baptisma, chrisma, corpus & sanguis Christi. Quæ ob id sacramenta dicuntur, quia sub tegumento corporalium rerum divina virtus secretius salutem eorundem sacramentorum operatur. Unde a secretis virtutibus vel sacris, sacramenta dicuntur. Quæ ideo fructuose penes Ecclesiam sunt, quia sanctus in ea manens spiritus eundem sacramentorum latenter operatur etc.

ANNO
CHRISTI
1417.

effectum. Cuius panis & calicis sacramentum A
græce Eucharistia dicitur, Latine *hemegratia* in-
terpretatur. Et quid melius corpore & sangui-
ne Christi? Sive ergo per bonos, sive per ma-
los ministros intra Ecclesiam dispensetur, Sa-
cramentum tamen est. Et *infra*: Polluimus
itaque panem, id est corpus Christi, quando
indigni accedimus ad altare, & sordidi mun-
dum sanguinem bibimus. Et *habetur in Cano-*
ne 1. q. 1. Multi.

CAPUT III.

Conclusiones Jacobelli de necessaria communica-
tione plebis sub utraque specie.

Ex præmissis Sacris scripturis, sanctorum Do-
ctorum, sacrorum canonum, & Ecclesie uni-
versalis institutis & Decretis, patet luce clarius,
quod *communio venerabilis sacramenti corporis*
& sanguinis Domini nostri Jesu Christi sub utra-
traque specie panis & vini cunctis Christi fide-
libus ministranda est.

Verbum est, lex, veritas, institutio ac evan-
gelium Domini nostri Jesu Christi, suorum
Apostolorum & Ecclesie primitivæ, quod per nul-
lam Ecclesie Romanæ consuetudinem, quantum-
cumque vetustam, vel cujuscunque Romani Pon-
tificis seu Concilii & Synodi Constitutionem, sen-
tentiam vel Decretum, potest infringi, tolli, vel
quovis modo cassari & annullari. Ut constat
ex fide catholica & auctoritatibus infra supra
dictis &c.

CAPUT IV.

Quod auctoritas scriptura præferenda
sit omni consuetudini.

Isaia 40. Vox Domini dicentis, Clama.
Et dixi, quid clamabo? Omnis caro fœnum,
& omnis gloria ejus quasi flos agri. Exsiccata
est fœnum, & occidit flos, quia spiritus
Domini sufflavit in eo. Vere fœnum est po-
pulus. Exsiccatum est fœnum, & occidit flos.
Verbum autem Domini stabit in æternum.

Eccles. 40. Non contradicas verbo veritatis,
ne de mendacio in eruditione tua confundaris.

Psal. 118. In æternum, Domine, perman-
et verbum tuum in cælo. Et *iterum*: Pax
multa diligentibus nomen tuum Domine, &
non est illis scandalum.

Lucæ 16. Cælum & terra transibunt, ver-
ba autem mea non transibunt.

Matth. 5. Amen quippe dico vobis, donec
transeat cælum, jota unum aut unus apex non
preteribit a lege, donec omnia fiant &c.

Luc. 16. Facilius est cælum & terram præ-
terire, quam de lege unum apicem cadere.

Tertii Esdræ 4. Omnis terra veritatem in-
vocat, cælum etiam ipsam benedicit, & omnia
opera moventur & tremunt eam, & non est in
ea quicquid iniquum. Iniquus vero vir, in-
iquam mulierem, & iniqui omnes filii hominum,
& iniqua omnia illorum opera, & in eis non
est veritas, & in sua iniquitate peribunt. Ver-
itas autem manet, & involebit in æternum,
& vivit & obtinet in secula seculorum, nec est
apud eum accipere personam, neque differentias.
Sed quæ iusta sunt, facit omnibus injustis ac ma-
lis. Et omnes benignantur in operibus suis, &
non est immunditia, iniquum, sed fortitudo & re-
gnum & potestas & majestas omnium ævorum.

Urbanus Pape. Sunt quidam dicentes, Ro-
mano Pontifici semper licuisse novas leges con-
dere. Quod & nos non negamus; sed & val-
de affirmamus. Sciendum vero summopere est,
quod novas leges potest condere, ubi Evange-
lillæ aliquid nequaquam dixerunt. Ubi vero
aperte Dominus & ejus Apostoli & contingen-
tes sancti Patres sententialiter definiunt, ibi
non novam legem Romanus Pontifex dare, sed
potius quod prædicatum est usque ad animam
& sanguinem confirmare debet. Si enim quod
docuerunt Apostoli & Prophetæ, destruere, quod
absit, intenderet, non sententiam daret, sed
magis error convinceretur. *Ponitur in canone*
25. q. 1. Sunt quidam.

Symmachus in sexta synodo. Nulli licet Impe-
ratori vel cuiquam pietatem custodienti aliquid
contra divina mandata præsumere, nec quic-
quam, quod Evangelicis, Propheticis aut Apo-
stolicis regulis obviaverit, agere. *Ponitur dist.*
10. Non licet.

Augustinus. Quæ contra mores sunt homi-
num, hujusmodi, sicut flagitia pro morum di-
veritate sunt vitanda, ut pactum inter se gen-
tis aut civitatis consuetudine aut lege firma-
tum nulla civis aut peregrini libidine violetur.
Turpis est enim omnis pars universo suo non
congruens. Cum autem Deus aliquid contra
morem aut pactum quorumlibet jubet, & nun-
quam ibi factum est, tamen mox faciendum.
Et si omisum est, instaurandum. Et si statu-
tum non erat, instituendum est. *Et infra*: Ge-
nerale quippe pactum est societatis humanæ,
obtemperare Regibus suis. Quanto magis Deo
regnatori universæ creaturæ ad ea, quæ jussit,
sine dubitatione serviendum est. Sicut enim
in potestatibus societatis humanæ major pote-
stas minori ad obediendum præponitur, ita Deus
omnibus. *Lib. Confess. 2. Et habetur in canon.*
dist. 8. Quæ contra mores &c.

Augustinus. Qui contempta veritate præsumit
consuetudinem sequi, aut circa fratres invidus
est & malevolus, a quibus veritas revelatur,
aut circa Deum ingratus est, inspiratione cu-
jus Ecclesia ejus instruitur. Nam Dominus in
Evangelio, Ego sum, inquit, veritas. Non dixit,
consuetudo, sed veritas. Quia & Petrus,
qui circumcidebat, cessit Paulo veritatem præ-
dicanti. Igitur cum Christus veritas sit, ma-
gis veritatem, quam consuetudinem sequi de-
bemus. Quia consuetudinem ratio & veritas
semper excludit. *Lib. de baptismo parvulorum.*
Et ponitur octava dist. c. 6. Qui contempta &c.

Augustinus. Frustra, inquit, qui ratione viu-
cuntur, consuetudinem nobis obijciunt, quasi
consuetudo major sit veritate, aut non sit in
spiritualibus sequendum, quod melius a Spiritu
sancto revelatum est. Hoc plane verum est,
quia ratio & veritas consuetudini præponenda
est. Sed si consuetudini veritas suffragatur,
nihil oportet firmiter retinere. *Lib. IV. de ba-*
pismo parvulorum. Et ponitur 8. dist. Frustra.

Gregorius VII. Et consuetudinem fortassis op-
ponas, advertendum est, quod Dominus dicit:
Ego sum veritas & vita. Non dicit: Ego sum
consuetudo, sed veritas. Et certe ut B. Cy-
priani sententia utamur. Quælibet consuetudo,
quantumvis vetusta, quantumvis vulgata, veri-
tati omnino est postponenda. Et usus, qui ve-
ritati est contrarius, est abolendus. *Et ponitur*
dist. 8. Si consuetudinem &c.

Isidorus. Si is, qui præest, fecerit, aut cui-
quam quod a Domino prohibitum est, sacer-

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

iusserit, vel quod præceptum præterierit, aut præterire mandaverit, S. Pauli sententia iogenda est: Etiam si vobis nos aut Angelus de celo evangelizaverit, præter id, quod vobis evangelizavimus, anathema sit. *Habetur 11. 9. 3. c. 101. Si is qui dicit.*

Idem. Si quis prohibeat vobis, quod a Domino præceptum est, vel rursus imperat fieri, quod prohibet Deus, execrabilis est omnibus, qui diligunt Deum. *Et infra:* Is, qui præest, si præter voluntatem Dei, aut præter quod in sacris scripturis evidenter præcipitur vel dicit, vel aliquid imperat, tanquam falsus testis Dei & sacrilegus habeatur. *Et ponitur 11. 9. 3. c. 101. Si is qui.*

Gregorius IX. Cum tanto sint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, nemo sanæ mentis intelligit, naturali juri, id est divino, cujus transgressio periculum salutis inducit, quacumque consuetudine, quæ dicenda est in hac parte verius corruptela, aliquatenus posse derogari. Licet enim longæ consuetudinis non sit levis auctoritas, non tamen est usque adeo valitura, ut vel juri positivo debeat præjudicium generare. *Et. Extrav. de consuetudine, capitulo ultimo.*

Augustinus. Quis nesciat sanctam scripturam Canonicam, tam Novi quam Veteris testamenti, certis terminis suis contineri, eamque posterioribus omnium Episcoporum litteris ita præponi, ut de illa omnino dubitari & disceptari non possit, utrum verum vel rectum sit, quicquid in ea scriptum constiterit esse? Episcoporum autem litteras, quæ post confirmatum canonem vel scriptas sunt vel scribuntur, & per sermonem forte sapientiore cujuslibet in ea re peritioris & per aliorum Episcoporum graviozem auctoritatem, acceptemque prudentiam, & per Concilia licere reprehendi, si quid in eis forte a veritate deviatum est? *De unico baptismo l. 2. Et habetur dist. 9. Quis nesciat.*

Augustinus. Noli meis litteris quasi canonicis scripturis inservire. Nam in illis, N. & V. T. libris, quod non credebas, cum inveniris, incubans, crede, in istis autem, quod certum habebas, nisi certum intellexeris, noli firmum tenere. *In prola. l. 3. de Trinitate. Et ponitur 9. dist. Noli meis.*

Cyprianus. Consuetudo, quæ apud quosdam irrepleat, impedire non debet, quo minus veritas prævaleat & vincat. Nam consuetudo sine veritate erroris vetustas est, propterea relicto isto errore sequamur veritatem. Et ignosci potest simpliciter erranti. Sicut de se ipso dicit B. Paulus: Qui primo sui blasphemus persecutor & injuriosus. Sed misericordiam meruit, quia ignorans fecit. Post inspirationem vero & revelationem factam qui in eo, quod erraverat perseverat prudens & sciens, jam non in venia ignorantis peccat. Præsumptione etenim & quadam obstinatione nititur, cum ratione superetur. *Et infra.* Si solus Christus audiendus est, non debemus attendere quid aliquis ante nos faciendum putaverit, sed quid, qui ante nos omnes est, fecit, Christus. Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem. Cum per Isaiam Prophetam loquatur Deus c. 28. Sine causa colunt me, mandata & doctrinas docentes hominum, & sequentes. *Et ponitur dist. 8. 9. Consuetudo &c.*

Nicolaus Papa. Mala consuetudo non minus quam perniciofa corruptela vitanda est. Quæ

nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab impiis capitur vel assumitur, & incipiunt prævaricationes & varis præsumptiones, celestissime, non compressæ, pro legibus venerari & privilegiorum nomine perpetuo celebrari. *Et ponitur dist. 8. Mala.*

Innocentius, in Concilio Generali. Quoniam omne quod non est ex fide peccatum est, synodali judicio definitum, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio, tam canonica quam civilis. Cum generaliter sit omni Constitutioni atque consuetudini derogatum, quæ absque mortali peccato non possunt observari. *Extravagan. De Præscriptionibus, Quoniam.*

Gratianus. Constitutiones quæque & consuetudines quacumque, vel Ecclesiasticæ vel seculares, si divino juri contrariæ probantur, penitus sunt excludendæ. *Ponitur dist. 9. c. ult.*

LIBER II.

Mauritii de Praga Prof. Theol. in Const. Concilio presentis, responsio ad illam Demonstrationem Jacobi de Missa, de Communione laicali sub uno. In Constantiensi Concilio publica illius auctoritate edita.

CAPUT I.

Preliminaris Responsio ad Superiores Jacobelli conclusiones de necessitate communionis laicali sub utraque.

Sequuntur super his auctoritatibus auctoritates, solutiones, & conclusiones, editæ, & per Concilium Constantiense approbatæ, quod laici non communicentur sub duplici specie.

Compilerator hujus libelli, postquam præmissis multis auctoritatibus Bibliæ, sanctorum & aliorum Doctorum, sonantes de communionis fidelis populi sub utraque specie panis & vini, ultra medium libelli potuit verba propria in hac forma, quæ sequitur: *Ex præmissis Sacra Scriptura, sanctorum Doctorum, sacrorum canonum auctoritatibus &c.*

In quibus verbis innuit duas conclusiones. Prima, Quod est de necessitate salutis & de præcepto Christi, & ejus institutione, populos fideles communicare sub utraque specie.

Secunda. Non potuit, nec potest, aut poterit tollere, aut annullare seu cassare Constitutio Summi Pontificis, aut Decretum sacri Concilii Generalis, aut consuetudo quacumque Ecclesiæ universalis.

Et quia istæ duæ conclusiones præteritis sunt erroneæ, & doctrinis sanctorum Patrum & Doctorum, ac rationabili consuetudini Ecclesiæ, immo & determinationi sacri Generalis Constantiensis Concilii contrariæ: Ideo de harum auctoritatum occasione simplices aut minus docti forte in hunc errorem deducantur, expedit ipsis auctoritates exponere & ad qualibet respondere sigillatim: Isto ordine servato, quod primo ponatur prima auctoritas in parte, & illi mox subiungatur sua expositio aut solutio, & taliter fiat de secunda & tertia & ceteris consequenter.

Præquam respondero ad auctoritates ad conclusiones prædictas respondens, quod amba sunt falsæ.

Probatur. Quia multi sunt salvati in veteri lege, in tempore Christi sub nova lege, sine com-

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

communione corporis & sanguinis Christi sacramentali: Ante institutionem novae legis, infra institutionem & post institutionem. Ante institutionem, patet de Abraham, Isaac & Jacob. Tempore Christi, Joseph nutricius, Joannes Baptista. Post institutionem, Iatro in cruce, & multa millia cum *Ermolao*, cum *Mauritio*, cum *Ursula*. Igitur non est de necessitate communicare populum sub utraque specie. Patet consequentia ex vi nominis & necessitate. Nec est praeceptum ut praeceptum. Quia tale obligat quemlibet hominem omni tempore, omni hora, sanum, infirmum, nobilem, ignobilem, sicut taci dilectio, in qua consistit lex & Prophetarum, Matth. 19. In his duobus, in dilectione Dei & proximi &c.

Similiter conclusio secunda falsa. Quia Ecclesia universalis mutavit necessaria salutis, videns hominum profectum & Dei laudem. Christus praecepit baptizare in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti tantum Apostolis, Marc. ultimo. Apostoli laicis dederunt. Item Apostoli concesserunt laicis baptizare & in nomine Jesu tantum, Act. 8. Patebit melius infra.

CAPUT II.

Responsio Mauriti ad Scriptura loca a Jacobello pro Communionem calicis proposita.

Ad primam auctoritatem Augustini. Fieri nullo modo potest ut haec sacramenta litterarum auctoritas ex aliqua parte sui mentiatur. Responsio. Haec auctoritas extollit auctoritatem sacrae scripturae & certitudinem veritatis eius, eo, quod nihil in ea assertive positum invenitur falsum: & hoc quidem fatetur. Verum non quoad omnem sensum, quem quilibet sibi in scriptura fingit, sed quoad omnem sensum, quem Spiritus sanctus auctor scripturae in ipsa scriptura intendit.

Augustinus: Si ego quicumque dixerit &c. Idem vult in sententia, quod praecedens, per omnia. Beda. Perfecta vita magistrum est, Ecclesia primitivae semper actus imitari &c. Respondeo. Per hanc auctoritatem videtur innui, quod debeamus imitari actus & ritus Ecclesiae primitivae. Et hoc ideo, sicut Ecclesia primitiva ministrabat sacramentum altaris populis sub duplici specie, & sic hodie illud exemplum imitari debemus, & sic sub utraque specie populis sacramentum ministrare. Circa quod dico, quod ista auctoritas Bedae non potest intelligi universaliter, scilicet, quod debeamus, aut Ecclesiam expediat, omnes actus & ritus primitivae Ecclesiae imitari. Patet namque instantia in multis.

Etenim Apostoli baptizabant ad tempus in nomine Jesu, Act. 8. Et ita baptizare non solum non debemus, sed nec est licitum. Similiter in primitiva Ecclesia Eucharistia sumebatur a Christi fidelibus praesens: Et nunc eos in hoc imitari non est licitum, sed prohibitum. Item primitus Ecclesia conficiebat in azymo. Postea omnes Patres ab isto ritu primitivorum ad tempus cessarunt, propter errorem de observatione legalium. Insuper in primitiva Ecclesia constituti in sacris ordinibus licitum fuit uti matrimonio, ut dicit Apostolus 1. Tim. 3. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobriam, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percusso-

rem, filios habentem subditos, in omni castitate. Ad quod omnes posteriores sunt illegitimati.

Et sicut in illis exemplificatum est, & in multis aliis exemplificari poterit, quod non oportet, immo non licet in omnibus nunc imitari actus primitivae Ecclesiae: ita in proposito intelligendum est. Quia in primitivae Ecclesiae ministrabatur sacramentum fidelibus populis sub utraque specie, quia erant ferventes in amore Dei, pro cuius amore exponebant se quotidie martyrio, effundentes suum sanguinem pro Christo: Non oportet nunc fieri, immo non licet, propter contrariam consuetudinem universalis Ecclesiae, fundatam in rationabilibus causis, de quibus post dicitur. Etiam charitas tepuit in hominibus.

Auctoritate Evangelii, Doctorum, Canonum &c. Quae docent sacramentum dari sub utraque specie laicis, debent manere usque in diem iudicii. Respondeo: Quod Ecclesia universalis cum suo Concilio universalis potest, potuit & poterit immutare, cum consilio Spiritus sancti, ut videt profectum Catholicorum & honorem Dei, Act. 13. Visum est Spiritui sancto & nobis, dicit Barnabas.

Comensibus autem illis, accepit Jesus panem &c. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 24. Respondeo. Concedendo, quod Dominus hoc sacramentum discipulis sub utraque specie tradidit sumendum. Sed tamen non habetur ex auctoritate quod per hoc omnibus legem posuerit sub utraque specie. Quod tamen probandum esset, eo, quod prima conclusio compilatoris hoc praetendit.

Et pro ampliori declaratione est notandum, quod aliud est hic sacramentum, aliud est consecratio, aliud est consecratio sacramenti. Sacramentum etenim res est permanens post consecrationem in altari, aut in pixide, ut de hoc posterius patebit. Consecratio vero aut consecratio est actus transiens. Cuius consecrationis sunt quaedam communia substantialia, aut essentialia, non sacramenti sed ipsius consecrationis, eo, quod taliter sunt ad ipsam requisita de necessitate, quod etiam ista non possunt immutari, & quod semper eis positus ponitur consecratio, ut Doctores concorditer dicunt. Alia vero omnia sunt sacramento aut ejus consecrationi extrinseca & tanquam accidentalia, aut praedictis essentialibus accidentaliter annexa. Ut sunt solemnitates, quae sunt in missa, & est modus sumendi, seu usus sacramenti. Et sunt accidentales conditiones rerum substantialium praedictarum. Ista dicuntur accidentalia ipsi sacramento seu consecrationi ejus, quod illis deficientibus, vel aliquo ipsorum, potest fieri consecratio, & est verum sacramentum. Et etiam ideo, quod Ecclesia potest ista mutare & circa ea ordinare & disponere, prout videbitur saluti fidelium congruere, & reverentiae tanti sacramenti.

Dico ergo, quod Dominus instituendo hoc sacramentum in ultima coena, prout ultima auctoritas praemissa loquitur, determinavit essentialia hujus consecrationis, sacramenti, taliter, quod Ecclesia ea mutare non potest, ut docent Doctores ex concordia sententia. Accidentalibus vero omnia dimisit in potestate Ecclesiae, ut circa ista ordinaret, prout et Spiritus sanctus rector Ecclesiae pro tempore inspiraret.

Et hoc patet inductive in singulis. Et primo de solemnibus, quae circa hoc sacramentum sunt in Missa. Quae quia Ecclesia infli-

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1177ANNO
CHRISTI
1177

intuitu, posset ex causis aliter circa ea ordinare, ut apparet a Spiritu sancto edocta.

Secundo de tempore sumptionis. Nam licet Dominus hoc sacramentum consecrationis fecit post cenam, & dedit, & ministravit Apostolis post alios cibos, *Ecclēsa hoc mutavit*, statuens, quod hoc extra casum periculi mortis non sumatur, nisi a jejuniis.

Et hoc rationabiliter propter multas causas, quas enumerant Doctores in quarto Sentent. dist. 11. Prima est, propter ejus sanctitatem, ut os Christiani, quo sumendum est sacramentum, non sit prius aliis cibis imbutum, sed quasi novum & parum ad ejus perceptionem servetur. Secunda, propter devotioem requisitam ad digne & salubriter sumendum hoc Sacramentum: que communiter minor est in pranis quam jejuniis. Tertia, propter periculi evitacionem, vomitus, ebrietatis, que contingere solent in usu ciborum & potuum inordinato, sicut Apostolus scribit 1. Cor. 11. Quarta, propter significacionem, ut detur intelligi, quod Christus, res hujus sacramenti, & ejus charitas, debent primo fundari in cordibus nostris, juxta istud Matth. 6. Primum querite regnum Dei, &c. Hoc etiam docet *Magister sententiarum, dist. 8. Lib. 4.* & etiam *Augustinus ad inquisitores Januarii, L. 1.*

Tertio patet etiam de conditione accidentali media ejus sacramenti. Nam licet Dominus instituendo hoc Sacramentum confecit id in azymis, & ita in primitiva Ecclesia consecraverunt Apostoli, quem etiam morem Romana Ecclesia ab Apostolis, qui eam fundarunt, accepit, ut dicit Leo Papa: Imminente hæresis hæreticorum, dicentium, legalia esse servanda simul cum Evangelio; sancti Patres, ne eis consentire viderentur, voluerunt ad tempus conficere in fermentato ex Spiritu sancti inflinctu. Et ipsa hæresis eliminata, Romana Ecclesia ad primitivum morem rediit. Propter quod sacerdos, subditus Romanæ Ecclesiæ, qui contra istum morem conficiendi in azymo nunc faceret, quamvis vere conficeret, tamen peccaret.

Similiter posset hoc declarari de conditionibus accidentalibus aliquorum substantialium consecrationis hujus sacramenti.

Cum ergo ista ita se habeant, patet hoc manifeste, quod, quatenus Dominus instituendo hoc sacramentum ipsum ministravit sub utraque specie, ipsa tamen Ecclesia potuit circa hoc aliter ordinare & assumere usum ministrandi populis sub una specie. Et ita fecit ex rationalibus causis posterius dicendis.

Non enim potest assignari causa, quare Ecclesia unum potuit facere possibilem, quam aliud. Cum ista non sint de essentia Sacramenti aut consecrationis ejus, sicut vere illud.

Et etiam ministratio sub utraque specie fuit a Domino observata pro Apostolis. Quia si voluntas ejus fuisset, quod laici sub duplici specie debuissent utque in diem judicii communicari, dedisset tunc in cena minoribus discipulis & familiaribus illius domus. Et ly omnes, ibi capitur collective: Bibite ex eo omnes, non distributive.

Sic consecratio & sumtio post cibum in azymis fuit a Domino observata, sicut ministratio sub utraque specie Apostolis tantum, que tamen Ecclesiæ posterius mutavit. Igitur, &c.

Joannis 6. Dixit Jesus discipulis suis, & turbis Judæorum: Amen, amen dico vobis: Nisi

manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Respondet. Hæc auctoritas secundum superficiem verborum videtur innuere necessitatem sumendi sacramentum sub utraque specie. Et ideo maior est diligentia adhibenda, ut exponatur, non secundum voluntatem cujusvisque privati hominis, sed secundum expositiones authenticas sanctorum Doctorum & approbatarum Glossarum.

Pro quo est notandum, secundum quod docet

Magister sententiarum, l. 4. dist. 9. de sacramen-

to, de quo loquitur: Species visibiles panis &

vini, que post consecrationem manent, est sacramentum, quia sacræ rei signum. Et huius

sacramenti due sunt res, una contenta, & signata, & est caro Christi, quam de Virgine

traxit, & sanguis, quem pro nobis abunde fudit. Alia res sacramenti est per ipsum sacramentum significata, sed non sub ea contenta, & est unitas Ecclesiæ. Hæc due res sunt duplex caro Christi. Unde Hieronymus super epistolam ad Ephesios. Dupliciter intelligitur caro Christi & sanguis: Vel ista que crucifixa est & sepulta, & sanguis qui militis lancea effusus est: Vel ista spiritualis & divina, id est mystica, de qua ipse Dominus ait Joan. 6. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Et, Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem non habebitis vitam in vobis &c. Hujus geminæ carnis Christi ipsa visibilis species sacramentum est, quia utrumque signat, & utriusque similitudinem gerit. Sicut enim panis plus ceteris cibis corpus reficit & sustentat, & vinum cor hominis lætificat atque inebriat, sic vera Christi caro & ejus sanguis plus ceteris gratis interiorum hominem reficit & saginat. Et sicut ex multis granis conficitur unus panis, & ex multis acinis vinum in unum confluit, sic ex multis Christi fidelibus unitas Ecclesiæ constat. Unde Apostolus: Unus panis, & unum corpus multi sumus. *Augustinus*. Et ponitur in *Glossa* 1. Corin. 11. Unus panis & unum corpus dicitur Ecclesia, pro eo, quod sicut unus panis ex multis granis, & unum corpus ex multis membris componitur, sic Ecclesia ex multis fidelibus Christi charitate copulante connequitur. Item ipsa vera Christi caro aut ejus verus sanguis, est carnis Christi mysticum, aut sanguinis ejus mysticum signum & sacramentum. Sicut namque caro Christi vera ex multis membris purissimis & immaculatis constat, sic caro Christi mystica, que est societas Ecclesiastica, ex multis personis, a criminali culpa sive macula liberis, consistit.

Secundo notandum est, quod duplex est manducatio & bibitio corporis Christi, & sanguinis: Una sacramentalis, alia spiritualis. Sacramentalis est sumtio veri corporis Christi sub specie panis, aut sanguinis sub specie vini, cum intentione taliter sumendi. De ista manducatione aut sumtione sacramentali corporis & sanguinis Christi non intelligitur auctoritas prædicta, ut docent sancti Doctores communiter, ut patebit ex sequentibus.

Et potest suaderi ratione. Sicut baptismus fluminis ex præcepto Christi est sacramentum necessitatis, ita quod etiam parvuli non possunt sine eo consequi salutem regulariter: ita, si auctoritas Christi prædicta, intelligeretur de manducatione aut sumtione sacramentali ipsa sumtio sacramentalis etiam, ex Christi verbo

& in-

& institutione esset de necessitate salutis. Tenet consequentia. Quia sicut Dominus precipiendo dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum celorum*, Jo. 3. Ita hic precipiendo dixit: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis &c.* Sicut ergo baptismus propter ista Christi verba est necessarius, ita esset sumptio sacramentalis pari ratione necessitatis, propter similia Christi verba. *Consumens* manifeste falsum. Ut patet in parvulis, qui salvantur sine hac sacramentali sumptione.

Etiam patet ex effectu sumptionis sacramentalis, quæ est delictio venialium, & augmentum virtutum. Quorum neutrum est de necessitate salutis, saltem ex Christi verbo. Quamvis in adultis sit de Ecclesiæ præcepto. Quia ei videbatur congruere fidelium salutis, & facere ad reverentiam tantæ rei.

Pro quibus notandum, quod *manducatio & bibitio spiritualis est duplex*, secundum quod duplex est res hujus sacramenti. *Prima est sumptio spiritualis prima rei* hujus sacramenti, scilicet veræ carnis aut veri sanguinis Christi, & est devota meditatio seu cogitatio Christi, ut est subsacramentum cum corpore suo vero, in quo multiplicem passionem sustinuit, & cum vero sanguine quem propter nos sudavit. Et ipsius cogitationis ad cogitatum fit unio per actum amoris. Ita quod sicut ad manducationem cibi corporis requiritur manducatio ejus, & consequenter incorporatio: sic ad manducationem spirituales *cibi anime*, scilicet veri corporis Christi, requiritur *primo*, quod homo in fide vera recogitet devote, quomodo sub istis speciebus est vere & totaliter totus Christus, Deus & homo, cum suo sanctissimo corpore, quod pro nobis exposuit tam multiplici passioni, & quod nobis dedit in cibum animarum nostrarum, aut alia hujusmodi. Et istud correspondet masticationi &c. *Secundo* requiritur, ut cogitans pactum amoris uniat ipsi cogitato, scilicet Christo Domino. Et illud correspondet aliquo modo incorporationi.

Proportionabiliter intelligitur de bibitione veri sanguinis Christi.

Et de ista sumptione spirituali veræ carnis aut sanguinis Christi, iterum non intelligitur verbum Christi Domini: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem &c.* ut patet ex sequentibus. Etiam quia parvuli sic non manducant, cum non habeant actum fidei, nec cogitare possent talia, & habent tamen vitam in se. Sed de ista manducatione spirituali intelligatur illud Augustini, quod allegat *Magister sententiarum, dist. 9. lib. 8. Quid parat dentes aut ventrem, crede & manducasti.*

Alia est *manducatio & bibitio spiritualis secunda rei* hujus sacramenti, scilicet carnis Christi mysticæ, aut sanguinis. Et est consecutio seu adeptio unionis per fidem & charitatem ad membra Ecclesiæ & cum capite Christo, quam unionem hoc sacramentum significat. De ista manducatione spirituali seu sumptione intelligitur prædictum Christi verbum: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem &c.*

Sic de hoc exponit: *B. Hieronymus* in autoritate superius allegata, cum dixit: *Dupliciter intelligitur caro Christi & sanguis. Vel illa, quæ crucifixa est & sepulta, & sanguis qui unguibus lanceæ est effusus. Vel illa spiritualis & divina, de qua ipsi dicit: Caro mea vere est* Concil. General. Tom. XXVIII.

cibus, & sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem & bibit &c. Et, Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

De hoc etiam exponit prædictum verbum *B. Augustinus super Joannem*, homil. 1. Cor. 11. & Glossa ordinaria in 1. Cor. 11. Nam post verba prædicta adjunxit Dominus: Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Super quo dicit *B. Augustinus*, ubi supra: *Hanc ego vitam æternam non habens qui istum panem non manducant, nec istum sanguinem bibunt. Nam temporalem vitam sine isto homine habere possunt, æternam omnino habere non possunt.*

Constat ergo, quod hoc non est verum de manducatione aut bibitione sacramentali veræ carnis & veri sanguinis Christi. Et hoc propter pueros, qui consequuntur vitam æternam sine manducatione sacramentali aut spirituali veræ carnis & veri sanguinis. Igitur oportet ista intelligi de *manducatione spirituali mysticæ carnis Christi*, quæ est virtus corporis Christi mystici, sine qua non est salus. Nulli enim patet aditus ad vitam æternam extra Ecclesiam.

Et subdit *Augustinus*: *Qui non manducat ejus carnem, nec bibit ejus sanguinem, non habet in se vitam: Et qui manducat ejus carnem & bibit ejus sanguinem, habet vitam æternam.* Quod iterum non est verum de manducatione sacramentali, quam multi non ad vitam sed ad iudicium sibi sumunt. Nec est universaliter verum de manducatione spirituali veræ carnis Christi. Cum talis possit esse sine gratia gratuita faciente, quæ est vita animæ. Et etiam parvuli habent in se vitam animæ, & tamen non manducant spirituales veram carnem Christi, cum non meditentur neque cogitent actualiter Christum: sed est universaliter verum de manducatione spirituali mysticæ carnis Christi, de qua intelligi oportet: Quod etiam *Augustinus* docet, cum subjungit: *Hunc utique cibum & potum Dominus vult intelligi societatem corporis & membrorum suorum, quod est sanctæ Ecclesiæ in fidelibus sanctis & fidelibus ejus.*

Et potest sic argui ad propositum: Dominus loquens Jo. 3. de Baptismo dixit primo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei: Et quomodo hoc intelligi & observari voluit a fidelibus, partim declarat, cum subjungit: Amen amen dico tibi, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest intrare in regnum Dei.* Igitur a simili, quando Dominus Joann. 4. loquitur de manducatione carnis suæ &c. Quomodo hoc voluit intelligi, statim declarat, cum subjungit: *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in eo.* Per hoc exponens, quod priora verba intelligat de manducatione spirituali mysticæ carnis suæ, & bibitione spirituali sanguinis mystici.

Et hoc manifeste dicit *Augustinus*, & etiam *Glossa* super verbo eodem. Nam post prædicta subdit *Augustinus*: *Denique jam exponit, quomodo id fiat, dicens: quod loquitur, & quod fit manducare carnem ejus & sanguinem bibere, dicens: Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem &c. in me manet, & ego in eo.* Subdit *Aug.* *Hoc est ergo manducare illam escam & istum potum bibere, in Christo manere, & Christum in se manentem habere. Ac per hoc qui non manet in Christo, &*

467

in quo non manet Christus, procul dubio nec manducet ejus carnem, nec bibet ejus sanguinem, etiam tanta rei sacramentum ad iudicium sibi manducet & bibet. Quod iterum intelligit de manducatione carnis mysticæ, cuius sacramentum est & species visibilis, & corpus Christi verum, uti patet ex prædictis.

Et iterum dicit Augustinus, & allegat Magister dist. 9. c. 4. Quod est Christum manducare? Non solum est in sacramento corpus ejus accipere; multi enim indigne accipiunt: sed in Christo manere & habere in se ipsum manentem. Spiritualem enim manducant, qui in unitate Christi & Ecclesia, quam sacramentum significat, manent.

Et iterum dicit Augustinus: Quoniam manducandus est Christus, quando ipse dicit: Qui manducaverit meam carnem, & biberit sanguinem meum, in me manet & ego in eo: Si in me manent, & ego in eo, tunc carnem meam manducant & sanguinem meum bibunt. Qui vero in me non manent, nec ego in eo. Si accipit sacramentum, magnum acquirit tormentum.

Et in homilia 27. super Joannem dicit: Manent in eo, cum sumus membra ejus. Manet autem ipse in nobis, cum sumus templum ejus. Hoc intelligite, id est cum inhabitat nos per visionem sanctissimam, secundum illud Jo. 16. Qui diligit me, templum meum servabit, & pater meus diligit eum & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.

Ex quibus clare patet, quod prædicta Christi verba nullam ponunt necessitatem communicandi sub utraque specie, cum non sint intelligenda de manducatione sacramentali, sive sub una specie, sive sub utraque specie. Et quod nihil faciunt ad probationem præsentis conclusionis primæ.

Et illud patet expresse per B. Thomam, per Bonaventuram & per Doctores communiter in scriptis suis super 4. sentent. dist. 9.

Patet etiam per Albertum M. in Postilla sua super Joannem, ubi exponit de manducatione spirituali, per quam Christo incorporamur. Et dicit consequenter: Quod, sicut parvuli habent virtutes non in usu, sed in munere, ita habent & corporis Christi incorporationem.

Etiam patet per B. Thomam in sua Postilla super Joannem, ubi dicit: Referendo litteram ad manducationem spirituales, sententia plana est. Iste enim spiritualiter manducatur corpus & bibitur sanguinem Domini, qui particeps est Ecclesiastica unitatis, qua fit per charitatem. Qui autem sic non manducatur, est extra Ecclesiam & extra charitatem, & ideo non habet vitam.

Confirmatur hoc ratione. Nam manducatio sacramentalis sive spiritualis veræ carnis Christi, non est de necessitate salutis, ex Christi mandato: sed manducatio, de qua verba Christi loquuntur, est de necessitate salutis, ita quod nemo sine illa salvatur! Igitur illa verba Domini, non possunt intelligi de sumptione sacramentali, sive sub una specie, sive sub utraque specie: nec etiam de spirituali veræ carnis Christi. Major patet ex prius dictis. Et minor nota est ex modo loquendi Salvatoris, qui dicit: Nisi quis manducaverit &c. Et patet ex verbis Augustini prius allegatis, quibus dicit: Qui non manducatur ejus carnem, non habet in se vitam &c.

Immo illa spiritualis manducatio sic de necessitate est salutis generaliter, quod nec parvuli sine ea salvantur, ut docet etiam aperte

Augustinus in epistola ad Bonifacium. Et ponitur in Glossa 1. Cor. 11. & allegat Magister, dist. 9. 4. sentent. 8. Nulli ambiguum est, tunc quisque corporis & sanguinis Domini nostri participem fieri, quando Christi membrum efficitur, nec alienari ab illius panis calicisque consortio, etiam, antequam illum panem edat & calicem bibat, de hoc seculo in unitate corporis Christi constituto abscedat, quia illius sacramenti beneficio non privatur, quando ille habere hoc, quod id sacramentum signat, invenitur.

Hoc etiam patet per auctoritatem Origenis posterioris allegatam, ubi sic dicit: Nemo enim valebit ingredi regnum celorum, nisi ex aqua renatus fuerit & Spiritu. Et qui non manducatur Domini carnem, nec bibet ejus sanguinem, non habet vitam æternam.

Iterum patet minor per auctoritatem Remigii posterioris allegatam, ubi sic dicit: Ad hanc spirituales alimentum, ad hanc mysticum Domini cibum Dominus nos invitavit, tanquam necessitatem sumendi hujus alimentum nobis indicit, ut aliter in nobis vitam habere non possimus, nisi carnem ejus manducaverimus & sanguinem ejus biberimus &c.

Glossa super Jo. 6. Usque modo non fecit mentionem de consecratione sacramentali altaris. Ego vidi duos libros, & neuter habuit particulam, que hic a principio ponitur, scilicet istam: Usque modo non fecit mentionem de consecratione sacramentali altaris. Sed uterque liber habuit solum residuum, scil. Et si ignoratis &c. Et hoc est verum de consecratione spirituali mysticæ carnis Dei, de qua jam expositum est, de qua etiam jam exposuit Glossa magistralis.

Verum, quia ista particula facit solum mentionem de consecratione sacramenti altaris: ideo, si in aliquo libro ponitur, videtur sonare pro nobis, videlicet pro communione sub sola specie panis, quia est communicatio per modum consecrationis.

Iterum residua verba sunt Augustini, scilicet illa: Et si ignoratis &c. Sed nescitur quis alia apposuit. Ergo si aliquid tacere videntur contra prædicta, non esset standum eis contra tot & tantas authenticas expositiones, quæ præmissæ sunt.

Alia Glossa super verbo: Qui manducatur meam carnem & bibit meum sanguinem &c. Dicit Glossa: Et exponunt quidam Sancti de consecratione altaris, & bene dicunt. Quatenus Augustinus & Glossa, ut prædixi, exponant textum istum Domini de spirituali manducatione & bibitione, sicut præcedentem textum: tamen, quia textus iste non dicit necessitatem respectu omnium, sicut dicit præcedens textus: igitur, sicut loquitur ista Glossa potest exponi de sacramentali sumptione corporis & sanguinis Domini. Nam adultus, qui sic sumit, habet vitam &c. Et si bene inspicitur Glossa, ipsa est pro nobis, in eo, quod dicit Quidam Sancti exponunt &c. de sumptione sacramentali per modum consecrationis. Et talis fit ubique sub specie panis, ubi tunc communicatur corpori & sanguini. Et secundum hanc expositionem, quando dicitur: Qui manducatur meam carnem & bibit meum sanguinem &c. per manducationem & bibitionem oportet intelligere in genere communicationem & sumptionem.

Et hoc etiam vult B. Thomas in postilla, ubi dicit: In aliquibus Eccl. r. servatur, ut solus sacerdos communicet sanguini, reliqui vero corpori. Nec tamen est contra sententiam Domini. Nam qui communicat corpori, communicat & sanguini.

ANNO
CHRISTI
1517.ANNO
CHRISTI
1517.

ni, cum sub utraque specie totus Christus inveniatur &c.

Paulus 1. Cor. 11. Ego enim accipi a Domino, quod & tradidit vobis. Et sequitur: quotiescumque manducaveritis &c. Respondeo: sicut Dominus institucendo sacramentum, ipsum consecit sub utraque specie, & apostolis sub utraque specie ministravit: sic primitiva Ecclesia eundem morem ministrandi fidelibus sub utraque specie aliquo tempore observavit. Et hoc vult Apostolus in presenti auctoritate, scilicet, quod tunc sic fecit. Non tamen hoc Apostolus præcepit servare, ut dicat a Domino sic esse præceptum. Et ideo auctoritas non est ad propositum. Quia nihil facit ad probandum conclusionem primam. Pro qua tamen probanda fuit a compilatore inducta.

Et dicitur convenienter, quod quotiescumque manducaverimus panem huic, mortem Domini annunciamus. Et quamvis expressius annunciamus & significamus mortem seu passionem Domini sub utraque specie sumendo, quam sub altera tantum: tamen non oportet, immo propter causas posterius dicendas non expedit, quod hoc modo fiat a laicis, sed sufficit, quod fiat per sacerdotes, missarum solemniam celebrantes, qui sciunt sacramentum caute tradere, & tenentur sub utraque specie consecrare & sub utraque specie sumere, & hoc propter totalitatem & integritatem ac perfectionem sacramenti, quoad eius significationem.

Pro cuius intellectu est notandum quod, ut docent *Doctores in 4. Sentent. dist. 21.* duo sunt circa hoc sacramentum consideranda. Primum est *efficacia*, secundum est *eius significatio*. Et sic potest aliquid esse de integritate aut perfectione hujus sacramenti dupliciter.

Primo quantum ad *efficaciam*, scilicet: illud, quod ex parte sacramenti requiritur ad totalem eius efficaciam. Et sic neutra species est de integritate sacramenti, sed quilibet, quantum ex opere operato, sufficit sine alia, ad causandum totalem sacramenti effectum. Et hoc ideo, quia efficacia sacramenti non est ratione signi, sed contenti sub sacramento. Idem autem continetur sub utraque specie & secundum eundem modum existendi. Nec plus sumit, qui sumit utramque speciem, quam qui alteram tantum, ut docet *Magister dist. 21. lib. 4. Sentent.* Unde sicut sub speciebus panis est totus Christus cum corpore, anima, sanguine & Deitate. ita sub speciebus vini est totus Christus cum omnibus eisdem, & secundum eundem modum existendi. Quia sicut sub speciebus panis Deitas est unita humanitati, ita sub speciebus vini. Et sicut anima informat corpus, ita ibi. Et sicut hic sanguis est inclusus intra venas corporis, ita & sub speciebus vini. Et ita in modo existendi nulla est diversitas. Quia panis convertitur in corpus tantummodo, & cetera sunt ibi concomitantur, & vinum in sanguinem tantum, & cetera sunt etiam ibi concomitantur.

Alio modo aliquid de integritate sacramenti dicitur, quantum ad *eius significationem*, scilicet illud, quod requiritur ad totalem & completam illius sacramenti significationem. Hoc modo ambæ species sunt & quilibet species & de integritate sacramenti perfecti, eo quod per ambas & per nullam earum seorsum simpliciter & complete exprimitur hujus sacramenti significatio. Quod patet sic: Hoc sacramentum significat Christum, ut nutrimentum perfecte reficiens sic digne manducantes sacramentaliter.

Concil. General. Tom. XXVIII.

Sed cum perfecta refectio corporalis non fiat in pane solo, sed in utraque, non potest una specierum sola significare Christum, ut perfecte reficientem, sed una significat eum per modum cibi reficientis, ratione corporis sui, & alia per modum potus ratione sanguinis. Ambe vero hoc simul significant complete. Quare ambæ requiruntur ad integritatem significationis hujus sacramenti.

Item: Hoc sacramentum significat sumptionem, hoc est memoriale Domine passionis, prout fuit in corpore Christi multiplici afflictione & ejus sanguinis copiosa effusione. Igitur oportuit in hoc sacramento utrumque horum scilicet corpus & sanguinem distinde significari. Corpus quidem per speciem panis, & effusum sanguinem per aliam speciem, scilicet vini. Ad hanc ergo completam significationem requiruntur ambæ species.

Item: Sacramentum hoc significat assumptionem totalis humanitatis a Christo, scilicet tam quoad animam, quam quoad corpus, & significat nostram perfectam redemptionem, scilicet in anima & in corpore. Unde dicit *Magister* ubi supra: *Quod in duabus speciebus celebratur, ut anima & corpus in Christo susceptio, & utriusque in nobis liberatio significatur.* Hæc autem significatio non potest fieri per alteram speciem tantum, sed per ambas simul. Ut per speciem panis significetur corpus, per speciem vini anima, cujus sedes est in sanguine secundum modum scripturæ, dicentis, quod sedes anime est in sanguine.

Ex dictis patet, quod, sicut Dominus in ultima cœna sacramentum sub utraque specie apostolis ministravit, sic eundem modum ministrandi sacramentum hoc laicis, primitiva Ecclesia servavit.

Patet *secundo*, quod licet Apostolus de hac re locutus fuerit in prædica auctoritate, non tamen præcepit sic servandum fore. Nec dicit, Dominum talem modum communicandi omnibus præcepisse, ut patet ex verbis auctoritatis.

Tertio patet, quod ad integritatem & perfectionem hujus sacramenti, quoad *eius efficaciam*, id est ad causandum in eo, quod digne suscipit, totalem ejus effectum, non requiritur utraque species, sed sufficit altera eorum. Cum efficacia sacramenti, quam habet ex opere operato, non sit ratione signi visibilis, sed sit ratione contenti sub eo. Et idem continetur sub utraque specie, nec plus sub ambabus, quam sub una earum.

Et sicut dictum est de *efficacia*, ita intelligendum est de tali *refectio spirituali*. Quia refectio spiritualis fit ratione contenti. Sub specie autem panis continetur cibus & potus, tam vere & realiter, sicut sub ambabus speciebus. Ibi enim continetur cibus anime, scilicet corpus Christi, & potus, scilicet sanguis Christi, omni modo existendi, quod sub specie vini. Qui ergo sumunt sacramentum sub specie panis, sumunt cibum & sumunt potum: sed non per modum potus in ordine ad sensum, quia non suo specie potabili. Illud autem nihil variat quoad efficaciam & refectioem totalem, saltem quantum ad opus operatum, sed variat, quantum ad sumptionem.

Quarto patet, quod ad integritatem sacramenti, quatenus ad *eius significationem* pertinet, utraque species requiritur, nec sufficit altera earum. Sed istam perfectam significationem

Gg 2 Ecclo-

ANNO
CHRISTI
1412ANNO
CHRISTI
1412

Ecclesia fieri voluit per sacerdotes, quibus Dominus dedit potestatem consecranda hoc sacramentum & aliis ministrandi. Et voluit eam fieri in missa celebratione, qua principaliter est representatio passionis Christi. Et ideo propter hanc perfectiorem significationem instituit & inviolabiliter observari vult, ut sacerdotes missarum solemniter celebrantes, sub utraque specie consecrant & sub utraque sumant. Et hoc faciunt coram populo manifeste, ut populus, quotidie assistens divinis, consequatur fructum, quem sibi asserre potest perfecta significatione sacramenti, in quantum excitat homini devoto memoriam passionis Christi & redemptionis nostrae ac omnium bonorum, quae nos consecuti sumus.

Postremo ex isto patet, quod liceat a principio nos communicandi sub utraque specie fuerit circa laicos aliquo tempore servatus, tamen, existente multitudine populi Christi, provide & rationabiliter inducitur est consuetudo ministrandi Eucharistiam laicis sub altera solum specie panis. Quia, ut dictum est, laici respiciunt ad refecionem spiritualem, & istam consequuntur tam perfecte in una sumptione sub una specie, sicut sub utraque specie. Idem effectus sequitur, quantum est ex opere operato.

Cum ergo, ut dictum est, plura pericula possent contingere facilliter, si communicarent laici sub utraque specie, quae non contingunt sub una specie, & cum de effectu sacramenti nihil eis isto modo deperat, & significatio totalis sacramenti posset quotidie coram eis fieri ad excitandam memoriam passionis Christi: Patet etiam, quod istum modum communicandi eis sub sola specie panis rationabiliter Ecclesia universalis induxit.

Patet etiam hoc per B. Thomam in P. 3. Summ. q. 8. & per Bonaventuram & alios Doctores, dist. 12. lib. 4. Sent. & per alios hujus rei Doctores, qui assignant plures causas, cur universalis Ecclesia mutaverit modum communicandi laicalem populum, qui olim erat sub duplici specie, quare per amplius communicentur laici sub una specie.

Prima causa est, periculum effusionis calicis sacramenti. Jam enim, multiplicatis fidelibus, veniunt in maximo numero ad communionem, juvenes & senes, sani & infirmi, & saepe rustici ac minus discreti, non scientes adhibere cautelam debitam circa usum sacri calicis. Et sic frequenter contingeret fieri irreverentiam sacramenti, per effusionem, vel excreationem, vel alio modo.

Unde ille famosus Doctor Alexander de Hales, in lib. 4. Sentent. in materia de sacramento, recitat hanc historiam: Quibusdam nodosis appetentibus & instantibus, ut sub utraque specie sumerent sacramentum Eucharistiae, sacerdote quodam pio celebrante, cum faceret hostiam fractionem, visum est concavum patinae totum repleri sanguine. Ad quod obstupuerunt ipse & circumstantes. Sed cum conjungeret partes hostiae, totum visum est reintegrari. Et sic petitioni est satisfactum. Unde hic Doctor asserit ex intentione, quod Christus integer sub utraque specie manet.

Subdit etiam B. Thomas, super lib. 4. Sentent. dist. 8. Et licet prius fusus est sanguis Christi in terram in cruce, tamen jam non debet fundi, quia ibi fuit mortalitas, hic immortalitas.

Secunda causa est, periculum erroris. Possent

enim simplices credere, quod in una specie non totum Christum caperent, sed sub specie panis corpus Christi tantum, & sub specie vini sanguinem tantum, quod est error. Multi fuerunt, qui, quando sumpserunt corpus Christi dicebant medium Deum suscepisse, & cum sanguinem de calice addiderunt, tunc totum Christum affirmabant sumpsisse. Quod autem sub utraque specie sit totus Christus, ante in primo periculo posito patet.

Tertia causa est, quia, ut dictum est, populi sumentes Eucharistiam sub sola specie panis sumunt integrum sacramentum, quod est eius efficaciam. Quae efficacia est solum ratione contenti. Et non plus continetur aut turritur sub Bambabus, quam sub altera tantum. Et per consequens, quicquid efficaciam habet sumptio sub utraque specie, illud habet habere sub specie panis. Communicatio ergo populi sub utraque specie esset non solum frustra, & sine utilitate, sed etiam nocua, propter pericula praedicta.

Quarta causa. In die Parasceves, sacerdos sumit sacramentum solum sub specie panis. Propter hoc, ut dicit Bonaventura dist. 12. lib. 4. Sentent. quia isto die sumit populus ipse plus ad refecionem quam ad significationem. Ista enim die non oportuit passionem significari per sacramentum, eo, quod tota dies & totum officium diei est memoriale Dominicae passionis.

Convenit tamen tunc sumere ad refecionem sacerdotis & populi. Quae refectio fit sufficienter per sacramentum sub una specie, eo quod totus Christus sub ea. Igitur ex eadem licite & rationabiliter Ecclesia communicat laicos sub una specie panis, eo quod ipsi semper recipiunt sacramentum plus ad refecionem quam ad significationem.

Quinta. Ex consuetudine apostolica & ex consuetudine apud omnes Ecclesias approbata, sacramentum consecratum die Cena, reservatur usque in diem Parasceves sub una specie panis & non vini, propter plures causas. Quarum una est periculum effusionis, ut supra dixi. Igitur, a multo fortiori, non debet quotidie sub specie vini servari pro laicis, nec per vicus aut campos ad infirmos portari, propter periculum effusionis.

Ut patet per Wilhelmum in Rationali divinarum officiorum, ubi dicit: Quod Innocentius Papa statuit Eucharistiam a die Cena servari sub specie panis pro fidelibus, qui debent communicare, & ad implendum officium sequentis diei, quo sacramentum non conficitur. Sanguis vero non servatur sub specie vini, quia facilliter ex negligentia posset spargi. Ecce quomodo dedit servandum sacramentum sub specie panis, propter officium implendum in sequenti die, & propter communicare volentes fideles. Et per consequens sub sola specie panis Ecclesia licite communicat fideles, quia sub utraque specie non debet sumere, nisi consecratis sacramenta, ut dicit B. Augustinus super illud Deut. 12. Carnibus hostiarum tuarum ipse vesceris, sanguinem fundes in altari, id est committes sacerdoti consecranti. Ob hoc officium magna feria sexta sacerdos non sumit sanguinem de calice. Cur? Quia non conficit. Patet in decret. dist. 12. Cum Martha.

Similiter, Concilium Tolosanum deposuit laicis communionem sub utraque specie, ut post dicitur.

Sexta causa. Ad servandum sanguinem vasa debent

ANNO
CHRISTI
1417.

debeat esse consecrata, non passim tractata vel *Arriani, & non nocti indicat scismam, id est,*
laici a laicis.

Septima. Si sanguis deberet dari laicis, quis daret ubi pauper Ecclesia, unus sacerdos? Et laici non debent tangere sacramentum.

Octava. Si perfunderetur sanguis Christi in barbis, in poplis, deberent cremari, & essent rixæ.

Nona. Non potest servari sanguis pro infirmis. Quia accelceret cito in vase, & non esset sanguis. Neque suscipiendus esset ab infirmo, nec de novo consecrandus sine missa. Etiam si diu in vase fiat, generantur bibiones, parvæ mulsæ, & esset valde abominabile ad bibendum. Et hæc est ratio valde efficax, cur laicis non datur calix.

Decima. Exod. 16. præceptum: Sume tibi vas unum & pone ibi manna, ut custodiatur futuræ retro generationes.

Undecima. Quando multa milia deberent convenire, ubi tantum vas posset reperiri pro servando sanguine Christi?

Duodecima. Quia sunt terræ, in quibus est defectus vini, quia vix sacerdos potest habere. Quid aliis ministraret? Immo alicubi nec sacerdos potest habere. Igitur per Concilia Generalia indultum est, quod solum panem consecrant & ibi virtualiter sanguinem sumunt.

Decima tertia. Aliqui sunt homines qui non possunt sentire saporem vini, immo nec gustare, ut *Rex Polonia modernus (Ladislavus) a pagano inno conversus.* Igitur suæ damnationis est causa Christus, si esset præceptum Christi, sanguinem de calice bibere.

Decima quarta. Ellet periculum in congelatione.

Decima quinta. Solis sacerdotibus Christus in cæna dedit sub duplici specie, ut solum suscipiant in representationem Dominicæ passionis ejus. Quia si voluntas ejus fuisset dandi calicem, dedisset tunc laicis circumstantibus.

Decima sexta. Propter multos alios errores qui nullalarent circa hoc sacramentum.

Primus. Laici dicerent: Cur non suscipiamus sub duplici specie? Sumus ita digni, sicut sacerdotes. Falsum. Sacerdos, etiam pastoris filius, dignior est Cæsare, Rege & quolibet Principe.

Alius error, eorum fuit: Sumere sub duplici specie, est lex Christi. Falsum est, pro laicis.

Tertius error est: Dixerunt, quod virtus hujus sacramenti non est principaliter in consecratione, quam sumptione.

Quartus error: Dixerunt: Ecclesia Romana cum suo Concilio non est tenenda ut fides Christiana. Ut radius & sol est indivisibilis, sic ipsa fides cum Concilio. Quia regitur fides per Ecclesiam.

Quintus error ipsorum: *Generalia Concilia,* ut est *Constantiense* &c. dixerunt, *errarunt in fide, & in bonis operibus.* Igitur non sunt imitanda. Falsum est.

Sextus. Errarunt in sua doctrina, consulentes, ut Ecclesiastica bona seculares recipiant, & expellant plebanos. Falsum est. Quia nullam jurisdictionem seculares habent super spirituales, 1. Cor. 11. *Et spiritualis homo omnia judicat, ipse autem a nemine judicatur.* Quia seculares recipiunt potestatem judicandi a spiritualibus, ut dicit *Dionysius libro de celesti hierarchia: Secularis super spirituales.* Gen. 1. *Fecit Deus duo luminaria magna, solum id est Patrem, ut præset diei i. e. spiritualibus, & Lunam id est Cæsarem, Regem, ut præset nocti, i. e. secularibus.* Similiter *Augustinus super Psal. 14. Dies dei cruciat verbum, id est, spiritualis spi-*

ANNO
CHRISTI
1417.

Videns igitur mater Ecclesia universalis cum suo Concilio tot mala evenire ex sumptione sub duplici specie, Christi Eucharistiam restrinxerunt, ut sumant laici sub una, ut Christus dedit post resurrectionem suam, Luc. 24. *Cognoverunt Dominum in fractione panis.* Ubi *Augustinus in bo-mila 24. Laicis Christus dedit sub una specie, qui significantur per minores discipulos.* Similiter *Act. 2.* dederunt Apostoli laicis sub una specie. *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum & fractione panis.* Ubi *Lyra, Beda, Illymo,* omnes exponunt, quod tunc primum communicarunt laicos primum conversos, sub una specie tantum, sc. panis.

Sed quando vidit Ecclesia conversos ad fidem procos suum sanguinem effundere pro Christo, ac in charitate Christi nimis accensos, ad tempus concessit sub duplici specie. Et quando Ecclesia Romana vidit, quod tepuerunt in charitate, abstulit duplicem speciem, & dat eis tantum sub una, rediens ad primum modum communicandi laicos sub una specie. Et præcipue, quia vidit eos deviare a fide præter talem sumptionem duplicem, mutavit.

Et Ecclesia universalis potest mutare non tantum accidentalialia Ecclesie, sed etiam essentialia, ut videt profectum fidelium & honorem Dei. Patet *Matth. ultimo.* Christus præcepit baptizare in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. *Act. 8. Ipsi baptizabant tantum in nomine Jesu.*

Et bene etiam Christus solis Apostolis præcepit baptizare. Et ipsi laicis concesserunt in necessitate.

CAPUT III.

Responsio generalis ad omnia testimonia Patrum a Jacopo de Misa pro communione calicis adveffa.

Responsiones generales, ad omnes auctoritates sequentes. Possunt dari plures solutiones in communi, ad invicem non repugantes, per quas fere ad omnes esset sufficienter responsum, ut patebit in processu.

Prima solutio est, quod, licet auctoritates sequentes & præcedentes loquuntur de manducatione corporis & bibitione sanguinis Christi, nulla tamen earundem auctoritatum, vel paucissimæ, de quibus dicitur in locis suis, dicit communicationem populi sub utraque specie esse de necessitate salutis, aut esse de præcepto ex sacramenti institutione, aut ex Christi verbo & mandato. Et ita fere nulla facit earum aliquid ad propositum, scilicet ad probationem conclusionis primæ, pro qua tamen probanda adductæ sunt. Et per consequens omnes fere superflue ponuntur.

Secunda solutio. Quod auctoritates præcedentes & sequentes non loquuntur de communione laicorum sub utraque specie, sed loquuntur de sacerdotibus, ad quos pertinet hoc sacramentum conficere, & sub utraque specie sumere, propter perfectam significationem passionis Christi, & refectionis completæ.

Tertia solutio. Quod si aliqua auctoritatum loquitur de laicali populo, & de sumptione sacramentali sub utraque specie, tunc loquebatur de illo tempore, in quo iste servabatur modus in Ecclesia, quod sacramentum etiam exhibebatur populo sub utraque specie.

Quor-

Quarta solutio. Quod in huiusmodi auctoritatibus per manducationem corporis & bibitionem sanguinis potest in generali intelligi communio corporis & sanguinis Christi. Et ista fit in communi sub sola specie panis, tam vere & realiter, sicut sub utraque specie. Et secundum proprietatem locationis, in calice sola species vini bibitur, & non sanguis proprie, cum non sit effusus sed inclusus in venis, sicut sub specie panis. Immo quamvis species vini proprie bibitur, tamen videtur, quod sanguis non magis bibitur sub specie vini proprie, quam sub specie panis. Cum omnino eundem modum existendi habeat hic & ibi. Quamvis ergo Sancti & Doctores saepe loquuntur de sumptione sacramenti sub sola specie panis, tamen in dictis suis faciunt mentionem de manducatione & bibitione, ponendo ista duo pro sumptione. Et etiam ad significandum fidelibus, quod sub sola specie panis sumant corpus & sanguinem vere & realiter, & non aliter sub ambabus, quam sub una earum, nec magis efficaciter.

Quinta solutio. Auctoritates loquuntur quoad haec, non de manducatione & bibitione sacramentali sub utraque specie, sed de spirituali. Quando enim sacerdotes in altari in conspectu populi conficiunt & sumunt sub utraque specie, tunc populus, existens in devotione sua, manducat & bibit spiritualiter corpus & sanguinem Domini, ea in sinceritate fidei, per recitationes bonas, masticando & hauriendo ore & corde, & se Christo uniendo per affectum amoris.

CAPUT IV.

Specialis responsio ad singula Patrum testimonia de usu calicis, a Jacobello collecta.

Licet per has quinque solutiones sufficienter responsum fore videtur ad omnes sequentes auctoritates, de communicatione sub utraque specie mentionem facientes: tamen, ut evidentius fiat, volo ad quaelibet in speciali quanto brevius possum respondere.

Augustinus. Cum frangitur hostia, tum sanguis de calice &c. Responderetur, quod non dicit Augustinus, quod necessarium sit ita fieri circa populos, aut quod sit ex mandato Christi. Ergo non est auctoritas ad propositum praesens, scilicet ad probandam conclusionem primam.

Secundo dicitur, quod auctoritas loquitur de sacerdotibus ministrantibus, & sub utraque specie sumentibus. Nam loquitur de ista fractione hostiae, & de ista sumptione sacramenti, per quas passio Christi complete designatur. Ubi patet advertenti verba auctoritatis. A solo autem sacerdote celebrante, & qui debet sumere sacramentum non solum ad refectionem, sed etiam ad perfectiorem significationem, huiuscemodi fractio hostiae in tres partes fit. Quae fractio significat passionem & vulnerationem veri corporis Christi. Sic tres partes Christi corporis mystici secundum triplicem earum differentiam, uti patet per Magistrum, dist. 12. L. 4. Sententiarum. Et sicut per fractionem & sumptionem specierum panis significatur passio Christi corporis, sic per species vini & carnis de calice in os sacerdotis fusionem expresse significatur Christi sanguinis effusio.

Augustinus. Quia morte Domini liberati sumus &c. Respondeo, primo, sicut ad praecedentem dictum est. Scilicet, quod non loquitur

de necessitate sumendi sub utraque specie, nec de mandato Christi. Ideo non est ad propositum. Et istam responsionem in sequentibus volo semper habere pro repetita, exceptis paucis auctoritatibus, quae de praecipuo faciunt mentionem, ut patebit in sequentibus.

Secundo dicitur. Quod si tempore Augustini fuit de more in sua Ecclesia populos communicare sub utraque specie, tunc fiat auctoritas pro tempore illo, & non est contra consuetudinem Ecclesiae tempore pro praesenti.

Augustinus. Quicquid vis feceris, nunquid Christum occidisti &c. Respondeo quod loquitur Augustinus de primitivis fidelibus, scilicet Judaeis, qui erant rei morte Domini, & post conversi fuerant, & illis dabatur sub utraque specie, ut moris fuit, sicut innuit Apostolus.

Augustinus. Qui calicem; id est sanguinem Christi per se ponit &c. Dicitur, quod auctoritas non est ad propositum. Nihil enim loquitur de communione fidelium sub utraque specie, uti patet Intuenti. Sed est notandum, quod in Psalmo 22. psalmus enumerat decem dona Dei, quae Glossa ordinaria vult docere gratias, & post gratiam nonam ponit auctoritatem praedictam. Quam non incipit, ut hic ponitur, sed sic incipitur: Nota quod calicem Christi, id est sanguinem Christi, psalmista per se ponit, quasi a se gratiam a mensa, id est a carne, cum tamen &c. ut in forma. In qua auctoritate Glossa explicite

solvit talem questionem praedictam: Psalmista enumerando praedicta dona Dei, seu gratias, mensam id est corpus Christi, & calicem id est sanguinem Christi distinguit velut duas gratias, id est dona, cum tamen species panis & species vini sint unum sacramentum totale, & non duo, & caro Christi non possit de lege communi esse vel sumi sine sanguine, & e converso, eo quod totus potest esse sub utraque specie. Et respondendo dicit: Reddit ipse tres causas. Prima est distinctio essentialis corporis Christi & sanguinis eius. Et istam tangit, cum dicit: Sed quia nec caro est sanguis, nec sanguis caro. Secunda causa, est diversitas conversionis eius. Et istam innuit, cum subiungit: Et panis in carnem convertitur, & vinum in sanguinem, & non e converso &c. Tertia causa est distinctio specierum panis & vini. Et istam notat, cum addit: Et sub diversis speciebus utrumque sumitur.

Ex quibus patet, quod Glossa in ista auctoritate tota nihil loquitur de communione sub utraque specie, nisi quantum tangit circa finem auctoritatis, cum dicit: Sub diversis speciebus utrumque sumitur. Et hoc est verum, quantum ad sacerdotes, ad quorum officium pertinet conficere sub utraque specie & etiam sumere sub utraque, propter perfectam significationem sacramenti, ut saepius dictum est.

Augustinus. Tunc eis Petrus annuntiavit eundem colendum &c. Respondeo. Loquitur de primitivis fidelibus conversis per B. Petrum, quibus ministrabatur pro tunc sub utraque specie sacramentum &c.

Augustinus. Huius veri sacramentum in unitate corporis & sanguinis Christi &c. Responso ad hanc auctoritatem satis patet ex responsione facta superius ad verba Christi, posita Jo. 6. Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c. Tamen, applicando solutionem ad propositum, dico primum, quod secundam partem auctoritatis Augustini prius ponit: Dominus, ne istam vitam intelligentes de hac re litigarent, secun-

ANNO
CHRISTI
1117.ANNO
CHRISTI
1117.

rius adiunxit: *Qui manducat &c.* Et post alia qua interposita, exponendo, quid Dominus intelligat in loco per manducationem carnis suae & bibitionem sanguinis sui, dicit: *Hinc itaque cibum & potum societatem vult intelligi corporis & membrorum suorum quod est sancta Ecclesia &c.* Ex quibus clare patet secundum Augustinum, verba Christi: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c.* Et, *Qui manducat meam carnem &c.* intelligenda esse de manducatione carnis mysticæ: Quare autem compilator libelli ista tacuerit, nescio. Sed scio, quod esset securius allegare scripturas, non verbaliter tantum, sed fideliter ad intentionem Sanctorum, consideratis præcedentibus passibus & sequentibus. Post prædicta verba Augustinus statim subiungit primam partem auctoritatis hic allegatæ, dicens: *Hæc*

rei sacramentum. Pro cuius intellectu notandum, quod Augustinus antea dixit, præcedentem statim ante hæc verba sententiam ostendens, quod in istis Dominici verbis, *Nisi manducaveritis carnem filii &c.* per carnem ejus & sanguinem debet intelligi unitas Ecclesiastica, id est *communicatio membrorum Ecclesie ad invicem, & cum capite Christo, ut dictum est superius.* Quoniam hujus unitatis Ecclesiasticæ verum corpus & verus sanguis Christi est sacramentum. Et ipsa unitas Ecclesiastica est hujus sacramenti res. De isto ergo sacramento carnis Christi mysticæ loquitur Augustinus in prima parte auctoritatis. Ut sit sensus: Verum corpus ejus & verus sanguis est sacramentum hujus rei, scilicet mystici corporis & sanguinis Christi, id est unitatis Ecclesiasticæ. Et istud alicubi quotidie, alicubi certis intervallis dierum in Dominica mensa preparatur, & de mensa Dominica sumitur quibusdam ad vitam & quibusdam ad exitium. Et hoc est verum de sacerdotibus, qui præparant & sumunt.

Augustinus. *Accesserunt Judæi ad Jesum, ut crucifigerent &c.* Prima pars est vera ut stat. Quia sub una specie sumimus corpus & sanguinem. Secunda pars loquitur de primitivis convertis ad Christum, quibus tunc dabatur sub utraque. Tertia pars per bibitionem intelligit susceptionem sanguinis, que fit vere sub specie panis, ut notum est. Aut loquitur de sacerdotibus celebrantibus, aut de manducatione & bibitione spirituali veri corporis & veri sanguinis Domini. Vel forte tempore Augustini fuit mos in sua Ecclesia, quod ita communicabant laici sub utraque specie, quomodo juste abolutum est.

Per illud ultimum respondetur ad auctoritatem sequentem Augustini, in qua incipit: *Et quia istam mensam paravit, &c.*

Augustinus. *Et quia istam mensam paravit servus suis & ancillis &c.* Respondit est in auctoritate immediate præcedente in fine, quod tempore Augustini laici tunc communicabant sub utraque specie, quod modo juste abolutum est & rationabiliter, propter causas prædictas.

Hieronymus. *Sacerdotes, qui Eucharistia serviant & sanguinem ejus dividunt &c.* Respondetur quod auctoritas ista nihil de communicatione populi, sub utraque specie loquitur. Quia sacerdotes, communicantes populum sub sola specie panis, vere dividunt & ministrant ejus sanguinem & non plus quam innuunt verba auctoritatis.

Hieronymus. *Bibere autem dicuntur sanguinem Christi, non solum sacramentum ritu &c.* Res-

pondeo. Quod loquitur de solis sacerdotibus. Vel, capit bibere generaliter pro sumere, quod etiam fit sub specie panis.

Hieronymus. *Astendamus cum Domino cornuculum magnum, fratrum, atque mundatum &c.* Respondetur, quod loquitur de solis sacerdotibus. Vel loquitur de manducatione spirituali. Quod innuit per hoc, quod dicit, *quotidie in sacrificiis ejus &c.*

Gregorius. *Quid sit sanguis Christi, agni, non jam audiendo, sed bibendo didicistis &c.* Respondetur, quod in auctoribus Sanctorum non oportet tam attendere ad rigorem verborum suorum, sed oportet ad eorum intentionem. Sequendo enim rigorem suorum verborum, non esset verum, etiam de sacerdotibus, qui biberent sanguinem de calice, cum ibi non sit effusus de corpore, sed inclusus in venis. Et sic de multis aliis. Sequendo ergo intentionem Gregorii, videtur illis terminis *bibendo, hauriendo*, uti pro istis, *sumendo, accipiendo*. Et ita tumunt fideles sanguinem Christi sub specie panis, ut sæpe dictum est.

Et si utique dictum concedatur, quod loquitur de sumptione sanguinis per modum potus, id est sub specie vini: Tunc dicitur, *forte tunc temporis in Romana Ecclesia adhuc fuit de more communicare populos sub utraque specie*, cujus contrarium rationabiliter est inductum.

Aut respondetur secundum aliquam aliam quinque solutionum generalium superius præmissarum, ad quas semper volo habere recursum, ne præjudicem veritati. Et singulariter, cum non viderim nec habere potuerim omnia originalia Sanctorum hic allegata. Et specialiter debet haberi semper recursus ad primam solutionem generalem, scilicet, quod auctoritas non dicit, *præceptum esse a Domino*, quod communicatio omnium fiat sub utraque specie.

Gregorius. *Unde factum est, ut Redemptoris nostri sanguinem, quem persecutores servientes suderunt, postmodum credentes biberent.* Respondetur. Illa auctoritas, uti patet ex ejus verbis, & præcedenti & sequenti passibus, loquitur de Christi crucifixoribus, pro quibus Deus tempore passionis suæ oravit ad Patrem, dicens: *Pater, dimitte illis, non enim sciunt, quid faciant*, qui post conversi biberunt sanguinem Christi, vel spiritualiter tantum vel sacramentaliter, eo quod erant de primis fidelibus, quibus sub utraque specie ministrabatur, ut satis innuit Apollolus 1. Cor. 11.

Gregorius, in 1. Dialogorum. *Cum quadam die missa celebrata &c.* Respondetur, Quod tunc populus sumebat sub duplici specie. Post, ut dictum est, per Concilium Toletanum, ne per amplius populus laicalis sub duplici specie communicetur, ne accidat periculum circa effusionem sanguinis Christi, sicut illi diacono accidit, rationabiliter Ecclesia mutavit modum communicandi sub una specie.

Ambrosius. *Si quotiescumque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur.* Dicitur, quod loquebatur de se ipso, quoniam sacerdos erat, utrumque consecrans & utrumque sumens. Vel respondeo, quod per effusionem ibi non potest intelligi, nisi oblatio sanguinis. Ut sit sensus: Quotiescumque offertur sanguis Christi, in remissionem peccatorum offertur. Sed istam peccatorum medicinam, id est, Christi verum sanguinem, ita realiter & efficaciter sumit homo sub specie panis, sicut sub specie vini.

Ambros.

ANNO
CHRISTI
1417

ANNO
CHRISTI
1417

Ambrosius. Quis in morte Christi liberati sumus &c. Respondeo. Loquitur de sacerdotibus; qui conscienties & sumentes faciunt hoc officio, ad memorandum & perfecte significandum passionem Christi, & perfectam redemptionem nostram in anima & corpore. Licet enim per Christi passionem & mortem sumus liberati in anima & corpore: tamen ista liberatio non significaretur tam perfecte per summptionem sub una specie tantum. Et ideo per sacerdotem, ad quem perinet perfecta significatio conficitur & sumitur sacramentum sub utraque specie, ad hoc, ut per oblationem Christi sub specie panis significaretur liberatio corporis nostri, & sub specie vini liberatio anime nostrae.

Et hoc innuit *Magister, dist. 11. l. 4. Sentent. Tamen.* Post praedicta verba Ambrosii subdit: *Tamen sub utraque specie sumitur totus Christus. Sed si in altera tantum sumeretur, ad alterius tantum id est corporis, aut anime, non utriusque pariter tuitionem valere significaretur.* Ecce loquitur de significatione communi. Quoniam non dicit, ad alterius tantum valeret tuitionem, sed dicit ad alterius tantum tuitionem valere significaretur.

Vel habeatur recursus ad aliquam quinque praemillarum solutionum. Locum debet habere, quoad illas auctoritates omnes. Eo quod non loquuntur auctoritates de necessitate sic communicandi, aut de praecipio Christi, quod tamen solum esset ad propositum.

Ambrosius. Jam mensa caelestis honore suscipiuntur &c. Respondetur, quod Ambrosius in persona propria sua loquitur de sacerdotibus omnibus qui sumunt sub utraque specie.

Ambrosius. Bibebant autem de spirituali confluence eos petra &c. Potest intelligi de spirituali manducatione & bibitione. Quoniam populus, assistens divinarum celebrationi, quotidie manducat & bibit ore cordis, spiritualiter per meditationem & recogitationem passionis Christi & redemptionis nostrae & ceterorum beneficiorum. Vel forte tempore *Ambrosii fuit consuetudo, in Ecclesia Mediolanensi, sumere sub utraque specie.*

Ambrosius. Sicut omnia similitudinem mortis dampnasti &c. Respondeo, sicut ad praecedentem ultimo dictum est. Quia tum talis mos erat communicandi sub utraque specie.

Dionysius. Postea hierarcha postulans dignus fieri hoc sacrificio &c. Respondeo, quod ista auctoritas non probat, quod sit necessitatis aut praecipii, communicare laicos sub utraque specie, quod probandum erat.

Item, ipse *Dionysius* fuit Graecus. Et dicitur, quod *Graeci communicant laicos sub utraque specie*, sicut tenent multas alias consuetudines ab his, qui in Ecclesia occidentali rationabiliter observantur. Nam de ista communicatione ipsorum sub utraque specie, *Petrus de Tarantasio* dicit in scripto super *l. 4. Sententiarum: Graeci benedictius sumendo sub utraque specie: tamen Latini melius faciunt, ministrando solum sub specie panis. Quia in isto tantum fit ratio signi, scilicet significatio pertinens ad sapientiam, & in isto ratione causa, seu causalitas, pertinens ad gratiam.* Et quia gratia omnibus est necessaria, ideo omnibus traditur sub una specie, perfecta tentiva gratiae, sub qua cum majori cautela & reverentia potest tradi. Sed sapientia non sic est omnibus necessaria. Ideo a solis majoribus, qui majorem cautelam & reverentiam servare

norunt, scilicet ministrantibus altari in sacris, sub utraque specie, qui habent rationem signi perfecti, sumi solet.

Origenes. Dicant ergo nobis: Quis est iste populus, qui in usu habet sanguinem bibere &c. Respondetur. Non videtur quod ista auctoritas ex verbis suis aliquid faciat pro communione laicorum sub utraque specie, nisi quantum ista verba Christi facere vident: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis* &c. Sed ista superius exposita sunt, & per omnes exponuntur, non de sacramentali, sed de spirituali sumptione.

Posset etiam ad eandem responderi per hoc: *Origenes fuit de antiquissimis Doctoribus, tempore cujus forte adhuc communicabatur populus sub utraque specie.*

Hilarius. De veritate carnis & sanguinis. non est relictus ambigendi locus &c. Respondetur, quod non dicit Hilarius, quod sit de necessitate sic sumere, aut de Christi praecipio. Quod solum fuisse ad propositum.

Etiam forte tempore *B. Hilarii* mos fuit iste apud Ecclesiam suam, communicare populum laicalem sub duplici specie.

Vel dicitur, quod istum terminum *hausa* ponit loco termini generalis, extendentis se ad manducationem & bibitionem, ut loco talis, sumpta, vel hujusmodi. Et hoc innuit *Glossa decreti* super his verbis *Hilarii, accepta & hausa.* Nam ea exponendo dicit, accepta a Christo, *hausa*, id est a nobis sumpta. Ecce quomodo *Glossa* per hoc innuit, illudque etiam superius dixi, scilicet, quod Sancti ista verba manducare, bibere, hausire, ponunt saepe loco istorum generaliter, accipere, communicare, sumere.

Idem docet *Archidiaconus*. Nam in sua expositione eorundem verborum dicit: *Vel accepta a Christo doctrinaliter sacramento instituyendo, 1. Cor. 11. Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis* &c. *Hausa sacramentaliter de altari de manu sacerdotis.* Ubi *ly hausa* ponitur pluraliter, & extendit se ad utrumque, scilicet corpus & sanguinem. Quia de utroque est sermo. Et tamen corpus non hauritur proprie. Igitur oportet *hausa* loco talis termini, sumpta, accepta, ponere. Et sic est sensus: Corpus & sanguis Domini *hausa*, id est sumpta, sacramentaliter de manu sacerdotis, efficiunt, ut nos in Christo, & Christus in nobis sit. Et sit vere & realiter, cum fidelis communicat sub sola specie panis. Quia sumit corpus & sanguinem Domini & cum totali efficacia.

Deinde *Compiler* allegat *Archidiaconum*. Ubi dico, quod *Archidiaconus* ponit duas *Glossas* praedictorum verborum. Unam, de qua jam dixi: *Aliam tamen: Accepta quoad corpus, & hausa quoad sanguinem.* Et isti *Glossae* non addit verba quae hic sequuntur, scilicet *sacramentaliter de altari & de manu sacerdotis*, sed addit ea ad aliam *Glossam*, de qua dixi prius. Et nota, quod ista *Glossa Archidiaconi* jam dicta posset alicui videri inconveniens, eo quod ipsa loquitur de vero corpore & vero sanguine Christi, cum fuerit pluralis numeri. Et erit sensus hic: Corpus & sanguis Domini, accepta quoad carnem, & hausa scilicet corpus & sanguis, hausa, quoad sanguinem. Et ille videtur ineptus sensus, scilicet, quod corpus & sanguis hauriatur quoad sanguinem. Et ideo *Archidiaconus* dimissa *Glossa* tanquam inepta, dedit secundam, de qua dixi prius. In quo etiam concordat cum *Glossa decreti* simpliciter superius posita.

Vel

ANNO
CHRISTI
1417.

Vel posset dici, quod Archidiaconus non loquitur de tempore suo, sed de tempore Hilarii, cuius verba exponit. Qui fuit de antiquissimis sanctis. Forte fuit mos pro tunc in Ecclesia sua.

Item, Archidiaconus manifeste ponit & approbat communionem laicalem sub sola specie panis. Ideo non est credendum, quod tantus vir voluerit hic contrarium istius asserere, nec sibi ipsi contradicere. Assumptum patet. Quia super c. *Comperimus*, prope finem, explicite hoc docet. Nam idem ad Glossam addit verba Petri de Tarantaso, quæ statim ante hoc posita sunt in responsione ad auctoritatem Dionysii.

Item, de can. dist. 2. *Presbyter*, dicitur sic: *Presbyter Eucharistiam semper habeat paratam, quia, quando quis infirmatus fuerit, statim eum communicet, nec sine communionem moriatur.* Ubi Glossa dicit: *Sanguinem non precipit servare, quia opus est nimia cautela in eo servando. Ergo propter cautelam non servatur, ne fundatur, ne accescat, ac vilescat.*

Et ad istam Glossam addit Archidiaconus ibidem, dicens: *Addo præterea: Non est opus, quia ubi est corpus, ibi est sanguis.*

Cyprianus. *Quamquam sciam, frater charissime, Episcopos plurimos &c.* Ex verbis auctoris patet, quod Cyprianus non reprehendit Episcopos suos de hoc, quod non ministrabant calicem Domini populo, sed reprehendit eos de quodam alio. Nam dicit: in calice Domini sanctificando & plebi ministrando, non hoc faciunt, quod Christus docuit. Per quod innuit, quod errabant in aliquo, quod circa calicem sanctificandum posterius prius facere debuissent. Et sic forte sumit, quod non consecrabant calicem. Quod utique reprehensione dignum fuit, velut innuit auctoritas sequens: *Illud fuit, quod in calice sanctificando, id est consecrando, aquam cum vino non ministraverunt.* Sic tamen celebrantes tenentur, propter expressiorem significationem, propter Ecclesie præceptum vel Domini exemplum.

Vel forte reprehendit aliquos Episcopos, qui prius consecrabant calicem, quam panem: Trahentes ex passione Christi, quam Luc. scribit c. 22. Et prius tangit de calicis consecratione, & post de corpore Christi consecrando.

Cyprianus. *Et quemadmodum vino isto communi mens resolvitur & anima relaxatur.* Respondeo, dicendo, quod in prima parte auctoritatis, scilicet usque ibi: *Sed videamus fratres &c.* Cyprianus accipit bibere generaliter pro sumere. Et ita laici communicando sub specie sola, bibunt, id est sumunt sanguinem Christi vere.

Vel si bibere refert ad species vini, tunc loquitur de turba sacerdotum.

Aut si de laicis, tunc loquitur de tempore suo, in quo forte in sua Ecclesia fuit mos, præsentibus laicos communicandi sub utraque specie.

Secunda vero pars auctoritatis, quæ incipit ibi: *Sed videamus, frater charissime*, non est ad propositum. Nam tota usque in finem loquitur aperte de his, qui in calice consecrando, vel miscendo vinum cum aqua. Sicut etiam totam illam partem allegat ad istum sensum *Magister*, dist. 11. l. 4. *Sententiar.* & ita impertinenter ad præsens propositum allegatur.

Cyprianus. *Et cum ad hoc fiat Eucharistia, ut possit accipientibus esse tutela &c.* Puto, quod loquitur contra istos sacerdotes, qui prius in gravia peccata lapsi & postea poenitentibus, adhuc negabant communionem. Et si bibere generaliter capitur pro sumere, tunc sic negabatur *Concil. General. Tom. XXVIII.*

A cis in hoc sumptio corporis & sanguinis Domini. Si autem bibere refertur ad species vini, tunc auctoritas loquitur vel de sacerdotibus solum, qui sic repellentur a celebratione & communionem: aut si de laicis, tunc fuit illo tempore de more in Ecclesia Cypriani. Sed non oportet, immo non licet nos istum morem sequi, propter contrariam consuetudinem universalis Ecclesie. Et propter causas superius dictas. Nec Cyprianus, aut etiam alii sancti, fere in omnibus auctoritatibus, dicunt, quod sit de necessitate aut de præcepto, laicos sub utraque specie communicare. Quod tamen advenarius probare intendit. Quare ut prope principium dixi, fere omnes præcedentes auctoritates superflue & impertinenter allegatæ sunt.

Joannes Chrysostomus. *Illud est mysterium, sine quo nobis non est salus, nec ea que bona sunt &c.* Verba manifeste innunt, quod sicut sacramentum baptismi necessitatis est regulariter quoad omnes, sic necessitatis est manducatio & bibitio corporis & sanguinis Domini. Et hoc non est verum de manducatione & bibitione sacramentali, ut prius ostentum. Igitur oportet intelligi de spirituali manducatione & bibitione corporis Christi mystici, id est, de unitate, & communicatione, per fidem & charitatem ad membra Ecclesie & cum capite Christo, quo unita est res sacramenti huius, & per verum corpus & sanguinem Christi significatur. Et iste intellectus est conformis expositioni authenticæ Sanctorum & Glossarum authenticarum prius positæ.

Et quod Chrysostomus in fine auctoritatis dicit: *Quæ per nullius alterius, quam sancti, efficiuntur manus sacerdotis.* Puto, quod ly quæ, refertur ad sacramenta. Ut sit sensus: Verum corpus Christi & verus sanguis Christi sunt vera sacramenta carnis Christi mysticæ, & ista non fiunt ministerialiter, nisi per manus sacerdotis. Et si aliter intelligeret verba Christi, ut pote, sicut baptismus, quod est necessitatis, quod sic manducatio scilicet & bibitio sacramentalis etiam sit de necessitate salutis, non crederem sibi, contra Hieronymi, Augustini, Glossas authenticas, & alios Doctores, quorum dicta superius posita sunt.

Bernardus. *Benignissime Jesu. Nobis satis sponsæ tuæ dotulium indulxisti &c.* Respondeo. Verum est, quod Dominus hoc dotulium, scilicet corpus & sanguinem suum, dedit Ecclesie suæ sponse sub sacramento in sui memoriam. Et ita etiam Ecclesia frequentat quotidie. Sed quando dicit Bernardus: *Idem fieri præcepit*, loquitur de hoc præcepto Domini, quo dixit discipulis suis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ubi præcepit consecrationem, scilicet in pane & vino. Et ideo sacerdotibus loquebatur, non laicis. Alias laici deberent consecrare, quod est error, sed loquebatur sacerdotibus, qui consecrare habent in pane seorsim, & in vino seorsim.

Bernardus. *Ponitur igitur species panis & vini, ut doceamur &c.* Sæpe est dictum, quod Christus, ut est sub hoc sacramento, perfecte reficit manducantes se. Et ad istam perfectionem refectionis significandam hoc sacramentum sub duplici specie institutum est. Et hoc vult Bernardus. Proponitur ergo species panis & vini, ut doceamur, scilicet intelligere, & ut nobis significetur, quod hoc sacramentum significet Christum, ut nutrimentum perfectum, reficiens nos corpore & sanguine suo. Et hoc

Hh

potuit

ANNO
CHRISTI
1417.

potuit significari, nisi sub duplici specie panis & vini. Et propter hoc dicit Bernardus: *Propositur species panis & vini, ut doceatur scilicet intelligere, & ut nobis per hoc significetur &c.* Hæc autem significatio pertinet ad conscientes. Igitur pertinet ad istos significatio, sed proponere in altare panem & vinum.

Etiã advertendum est, quod Bernardus non dicit, ut doceamur plenam & perfectam esse refectionem in sumptione corporis & sanguinis Christi. Sed ista utique fit tam perfecta sub specie panis sicut sub utraque, & tam efficaciter.

Reda. Non solum locus nos peccatis nostris in sanguine suo &c. Dicitur, quod auctoritas est vera, sicut stat. Quia fideles sumunt Eucharistiam sub sola specie panis, sumunt etiam sanguinem ad salutem. Uti patet ex sæpe jam dictis.

Remigius, sive Haimo. Ad hanc spirituales nimoniam, ad hunc mysticum & divinum cibum &c. Prima pars auctoritatis stat in verbis Christi Jo. 6. Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c. que sufficienter superius exposita est de manducatione spirituali mysticæ carnis. De qua etiam ipse intelligit cum dicit *Ad hunc mysticum & divinum cibum &c.* Secunda pars auctoritatis est vera, sicut stat. Quia quotidie hoc sacramentum fit & conficitur a fidelibus per ministerium sacerdotum. Quid est sacramentum & signum corporis mystici, superius dictum est.

Fulgentius. Verbum patris carni & sanguini, quem de utero virginis sumptas &c. Dicitur, quod auctoritas ista loquitur de tempore illo, in quo in aliquibus Ecclesiis adhuc fuit de more, communicare populum sub utraque specie. Et licet tunc fuit licitum, non tamen tunc fuit necessarium. Sicut nec ista auctoritas dicit, nec vere omnes illæ & aliæ. Quare, ut sæpe dixi, impertinenter allegantur ad Conclusionem primam probandam, que sonat de lege & præcepto divino & quadam necessitate.

Joannes Damascenus. Dominus noster Jesus, qui de celo descendit pro nobis &c. Respondeo. Dicens: Quod vera est prima pars auctoritatis. Dominus enim Apostolis suis & successoribus eorum disposuit corpus & sanguinem suum conficiendum & sumendum, & omnibus, qui in eum credunt, disposuit sumendum corpus suum & sanguinem. Et ita faciunt fideles, cum communicant sub specie panis, quia tunc sumunt corpus & sanguinem Domini. Et ad hunc sensum loquitur in hoc auctoritatis. Immo videtur innuere communionem sub sola specie panis, cum dicit: *Quis enim ex uno pane assumimus omnes unum corpus Christi & unum sanguinem.*

Thomas de Aquino. Quamvis totus Christus sit sub utraque specie, non tamen frustra &c. Superius dictum est, quomodo S. Thomas ex intentione determinat, quare consuetudo sit, nunc populo in Ecclesia communicare sub sola specie panis. Et assignat causas, propter quas rationabiliter ille mos introductus est. Et non est putandum, quod velit per hanc auctoritatem asserere, & sibi ipsi contradicere, sed vult assignare causas, quare una specierum non sit frustra, quando sacramentum conficitur & sumitur sub utraque specie, cum tamen idem sit utrobique. Et de hoc assignat tres causas, quæ omnes sunt referendæ ad expressiorem significationem. Est enim primo propter expressiorem

significationem passionis Christi, effusione, & sanguinis ejus effusione. Secunda est, propter expressionem completæ refectionis spiritualis. Quia licet sub speciebus panis sumitur etiam sanguis, tamen ibi non sumitur per modum potus. Et sic licet sub specie vini sumitur corpus, tamen non per modum cibi. Ergo ut ibi sumeretur corpus per modum cibi, & sanguis per modum potus, sumitur sub duplici specie a conscientie. Ut sic significetur perfecta significatio passionis Christi in corpore & anima, & perfecta resectio spiritualis, quæ fit per hoc sacramentum a Sacerdotibus, & in aliquibus Ecclesiis etiam a Levitis & Subdiaconis, ministrantibus in sacris, id est vestibus, ut dicit S. Thomas in postilla sua super Joannem. Tertio, propter distinctos effectus sacramenti, non quidem ad cavendum diversos effectus, sed ad expressius eos significandum. Licet enim sub sola specie panis offeratur caro Christi pro salute corporis nostri, & sanguis pro salute animæ, & similiter intelligendum de sola specie vini tamen non fit hujus oblationis pro anima & corporis tam expressa significatio, cum sumitur sub una specie tantum, sicut sub utraque. Et hoc docet Glossa 1. Cor. 11. & Magister Dist. 11. L. 4. Ubi dicit: *Ideo in duabus speciebus celebratur, ut anima & corporis susceptio a Christo, & a Christo utrinque liberatio, in nobis significetur.* Sed sæpe dictum est, quod talis significatio perfecta & completa pertinet principaliter ad sacerdotes celebrantes coram populo.

Thomas de Aquino. Sanguis Christi dispensatur populis per Diaconos. Unde & B. Laurentius dixit &c. S. Thomas prima verba dixit arguendo. Et ideo non est in eis vis ponenda, nisi quantum in ipsis facit mentionem de S. Laurentio. De quo conceditur, quod ministravit sanguinem Domini etiam populis, quia tempore suo adhuc fuit mos Ecclesia ejusdem, communicare populos sub utraque specie.

Secundo dico, quod liber meus non habet istum terminum, *populis*, sed habet sic: *Sanguis Christi dispensatur per Diaconos.* Et hoc verum quoad aliquas Ecclesias, in quibus Diaconus distribuit populis & Subdiacono sanguinem de calice. Sed modo non distribuunt populis, quia est contra consuetudinem Ecclesie universalis. Quamvis ex officio possint, si consuetudo & rationabiles cause non obstant. Et hoc vult S. Thomas in sequentibus verbis.

Albertus M. Unde Levitic. 11. dicitur, quod animal, quod non ruminat, immundum erit &c. Ad omnes auctoritates ejus in genere dico, quod tempore Alberti fuit iste mos, communicandi populum sub panis specie. Et ipse nullibi redarguit eum; quod tamen fecisset, si eum reputasset illicitum & contra Christi præceptum. Immo putavit, Ecclesiam non solum posse laicis ministrare sub una specie, sed etiam putavit, quod posset ordinare, quod sacerdotes conficerent sub sola specie panis. Propter hoc in tractatu suo de Missa dicit prope finem: *Propter intolerabile damnum, quod incurritus habitantes in terris, ubi non habetur vinum, expedit, quod dispensaretur, ut corpus Christi sine calice conficere possent.* Et subdit causam, dicens: *Corpus enim non est sine sanguine & anima, & deitate, quamvis non sit ibi sanguis ex virtute consecrationis.* Non ergo putandum est, quod per auctoritates

ANNO
CHRISTI
1417.ANNO
CHRISTI
1417.

tes hic allegatas voluerit in eodem libro contrarium illius asserere, & sibi ipsi contradicere.

Deinde ad primam *Alberti M.* auctoritatem in specie dico, quod prima pars eius vult, quod materia sola, ex qua hoc sacramentum confici potest, est frumentum & vinum. Quod atet. Quia in principio *tractatus de sanguine* dicit, quod sicut confici non potest, nisi de pane, de frumento, corpus Domini; ita dicimus, quod sanguis Domini non potest consecrari, nisi de vino, quia se Christus vino comparari fecit, & vix se ipsum comparavit. Hoc probat per longum processum. Et prope finem primi paragraphi ponit istam partem presentis auctoritatis. Et post illam concludit: *Sic ergo patet ex comparatione Christi sanguinis ad vinum, non debere aliud in sacramento esse, nisi vinum.* Ecce quomodo hoc solum ex intentione ostendit, quod sanguis Christi non potest confici, nisi ex vino. Et ideo auctoritas non est ad propositum *Compilatoris*.

Ad secundam partem illius auctoritatis primam dico, quod *Albertus* in §. in quo ista auctoritas ponitur, loquitur de consecratione sanguinis Christi. Et ponit ibi *duo*. Primum est, quod propter reverentiam sacramenti bonum vinum & electum debeat esse in sacramento. Et probat istud pluribus auctoritatibus scripturæ, postquam allegat illud *Malachia I. Maledictus qui habet in grege suo masculum, id est perfectum, & offert Domino debile.* Ex quo concludit, quod multo magis maledictus est, qui ad mentem suam facit afferri vinum bonum & electum, & sacrificium Domini assumit debile valde. Secundum, quod ibi ponit, est, quod vinum offerendum ad hoc sacrificium debet poni in vasis mundis. Unde dicit: *Merito maledictus est, qui vinum in vasis mundis & pretiosi bibis in mensa propria, & in vasis sordidis, & in ampullis corruptis vinum infici permittit, & sic fatidum in calice offert in sacrificium Domini.* Et post ista subiungit istam secundam partem auctoritatis, dicens: *Ex premissis patet, quod pro certo peccat qui magnum ad corporis sui, & parvum aut nullum ad Domini sanguinis poculum adhibet studium.* Reprehendens eos in hoc, quod vinum bonum & in vasis mundis adhibent usui suo & nutrimento seu incremento corporis sui, & vinum valde debile & corruptum in vasis immundis & fetidis offerunt ad sacrificium sanguinis Christi. Statim post hoc declarat: *Sicut volumus mundum & purum esse cibum & potum nobis incorporandis, & ponimus ad vasa munda & pura: ita multo a fortiori debet fieri in nobis respectu corporis & sanguinis Christi, scilicet ut nos sicut mundi & puri, qui volumus tanquam intra nos sumere corpus & sanguinem Domini: & qui per istam assumptionem corporis & sanguinis Domini volumus incorporari corpori & sanguini Domini mystico. Illud innuit in verbis auctoritatis istius sequentis, ut patet examinanti, ubi etiam innuit causam. Ulterius in libro post pauca subdit: *Qui liquori puro ut vas preparatur, etiam ipse valde debet esse depuratus, ut ibidem sequitur.**

Albertus M. Omnis sanctus scit, quod sine corpore & sanguine Christi non est vita gratia &c. Pars prima ponitur in littera in paragrapho. Et si intelligitur de sumptione veri corporis & sanguinis Domini, non est contra nos. Quia sub specie panis sola vere sumit utrumque. Si vero intelligitur de sumptione spiritali, iterum non est contra nos, ut est notum. De illa *Concil. General. Tom. XXVIII.*

magis videtur loqui, eo, quod ipse statim prædictis verbis subdit: *Unde Jo. 6. Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c. Quæ verba non possunt intelligi universaliter, nisi de sumptione spiritali, ut supra ostensum fuit, & ipsemet exponit in passilla sua super Joannem.*

Secunda pars auctoritatis vult, quod quicumque sumit totale sacramentum, iste debet sumere seorsim corpus sub specie panis, & seorsim sanguinem sub specie vini, & non conjunctim, sic, quod panis sit intinctus sanguini. Nam ista verba non ponit cum prædictis verbis primæ partis, sed in alio paragrapho, in quo ex intentione ostendit, quod nullus debet immediate sumere de manu sacramentum sub specie panis intincti in sanguine, aut etiam si intingeretur in vinum. Quia, ut dicit ipse, vinum illud omni reverentia ex ipsa intentione efficeretur dignum, & non esset cautum illud porrigere de manu, quod vix aut nunquam posset caveri, quin aliquid a manibus stillaret, aut manibus adhereret.

Tertia pars auctoritatis loquitur de celebratione hujus sacramenti sub utraque specie propter perfectionem significationis sacramentalis.

Et quod hoc sit verum, non stemus in nudis verbis istius auctoritatis, sed secundum regulam Theologicam, quæ in omnibus libris servanda esset, videamus præcedentem & sequentem passum, ut intentionem auctoritatis intelligamus, ex hoc, quod auctor prope principium paragraphi dicit: *Postquam Christus exhibuit corpus suum sub specie panis, tunc postea etiam sanguinem suum sub specie vini, & utrumque sacramentaliter celebrandum esse præcepit per Statuta Apostolica.* Et ideo Ecclesia instructa occasione Christi utrumque celebrat divisim, conficiendo sanguinem ex specie vini. Et probat hoc postea ex dictis & factis Christi in ultima cæna. Et tunc subdit verba hic allegata, scilicet: *Ex rationibus istis accipitur.* Et per hoc non intendit aliud, nisi quod Christus confecit sub duplici specie, & Apostolis tradidit, & sic celebrandum instituit. Et hoc celebrantes missas servant conficiendo & sumendo sibi sub utraque specie, propter perfectionem significationis, quæ ad sacerdotes pertinet.

Et quod de hac consecratione & perfectione significatione loquatur, iterum declarat, cum infra in eodem §. ad propositum sic concludit: *Oportuit ergo, ut ibi esset consecratio ex elemento potus, sicut fuit ibi consecratio ex elemento cibi. Quia alias sacramentum in virtute & ratione sacramentali esset imperfectum. Quia non significaret perfectum alimentum.* Ecce, quomodo loquitur de consecratione & perfecta significatione, & non de ministrations quoad laicos sub utraque specie. Et si homo utique contendat de ultimis verbis auctoritatis, scilicet istis: *Et ideo sub una specie corpus, & sub altera sanguinem tradimus* &c. Dico, quod vult intelligere, quando alicui non celebranti tradimus plenum sacramentum, ut in pluribus Ecclesiis fit de ministrantibus ad altare in vestibus sacris, tunc tradimus eis corpus Christi sub specie panis, & sanguinem sub specie vini. Sed ex hoc non habetur, quod omnibus ita tradendum sit sacramentum. Nec habetur, quod sit necessarium ex præcepto Christi ut *Compilator* nititur probare.

Albertus M. Cum igitur alimentum ad naturam perfectionem non possit perfecte significare nisi in adulto &c. Istæ & ceteræ auctoritates sequentes ponuntur in eodem §. cum præcedenti auctoritate.

Et sicut verba ostendant, & passus precedentes & sequentes, & quas etiam prius allegavi, ambas loquuntur de celebratione & consecratione sacramenti, & perfectione significationis eius. Et ita fit per sacerdotes, ad quos hoc pertinet, & non ad laicos, qui sumunt sacramentum ad refectionem & efficaciam. Totalis autem efficacia & perfecta relectio fit in sumptione sub una specie, licet non perfecta sacramenti significatione, ut saepe dictum est. Quam tamen nihil tollit laicis de fructu, quem habent ex opere operato. Cum ergo Dominus sic ordinaverit & multiplicaverit sacramentum, ut dicit *Albertus*, & continetur sub precedente auctoritate, ad eam jam satis responsum est in auctoritate immediate precedente supra posita.

Annu. Quicumque digne carnem Christi sumperis & sanguinem biberis &c. Verum est, quod quicumque sumperit hoc sacramentum digne, meretur gloriam infinitam durative. Et si sacerdos sumperit sub utraque specie, & laicus sub una specie, solus ipse laicus meretur tantum gradum glorie aeternae, quantum ipse sacerdos communicans, qui sumit sub utraque specie. Quia, ut saepe dictum est, sumit istud contentum, quia eundem cibum, corpus Domini, & eundem potum, sanguinis Domini, sed non per modum potus, id est non sub specie potibili. Efficacia autem saltem ex opere operato, de qua hic est sermo, ratione contenti tantum & non continentis.

Nicolaus Lira. Bibite ex hoc vinum, quod misit vobis, id est sanguinem meum sub specie vini &c. Patet ex verbis, quod modus communicationis sub sola specie panis fuit in usu tempore tuo. Quia dicit: *In utraque specie communicabant antiquitus fideles*, non dicit: *communicans*. Ex istum modum non reprehendit, nec reprobavit. Quod utique fecisset, si fuisset illicitus & contra Christi praeceptum.

Immo super istis verbis Domini *Joan. 6.* Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem &c. dicit: *Nam est per hoc intelligendum, quod hoc sacramentum sub utraque specie fit ministrandum, sed tantum hoc modo a sacerdote fit sumendum. Licet enim in primitiva Ecclesia populus sub utraque specie communicaret, tamen postea providè ordinatum est, ut non communicaret sub specie vini, propter periculum effusionis &c.*

Nicolaus Lira. Probat seipsum homo, propriam conscientiam exguinando &c. Ista idem asserit quod in precedente. Et quando ulterius dicit, quod tam forma panis, quam forma vini est de perfectione sacramenti, quoad efficaciam, sed quoad significationem, ut expresse dicunt verba sequentia. Et ista significatio pertinet ad sacerdotes consecrantes.

Leo Papa. Hujus adversarii diaboli dolus non solum in illecebris gula &c. Non vidi originale hoc, sicut & plura alia hic allegata, sed respiciendo ad verba auctoritatis, dico primo, quod auctoritas non dicit, quod sit de necessitate aut de praecepto Dei ministrare laicis sub utraque specie. Ergo non est ad propositum. Secundo dico, quod si *Manichaei*, de quibus loquitur, fuerunt sacerdotes, non sumentes sanguinem, quando celebrabant, sicut de quibusdam loquitur *Gelasius Papa*, de *conf. dist. 2.* *comperimus*, tunc utique errabant, & digne reprehendendi & puniendi erant. Si autem fuerunt laici, & fuit tunc mos in Ecclesia mini-

strandi populus sub utraque specie, tunc reprehensibiles erant in hoc, quod sine rationabili causa, sed ex erroribus & haeresi volebant sacramenta sumere more tunc consueto in Ecclesia, & propria temeritate contra sacerdotum auctoritatem novum modum inducerent. Non ergo reprehendit eos tanquam facientes contra praeceptum Christi in communicando sub sola specie panis: sed singulares, & disensionem per hoc in Ecclesia facientes. Propter quam singularitatem & disensionem jubet eos secundum Apostoli praeceptum a communione fidelium repelli.

Innocentius Papa. Simili modo licet sub utraque specie sumatur utrumque &c. Loquitur de sacerdotibus, qui consecrunt & sumunt sub utraque specie propter perfectam significationem. Quod etiam innuit, cum dicit: *Ut ostendatur, quod Christus naturam totam &c.*

Etiams auctoritas nihil dicit de necessitate sic sumendi sub utraque specie, quod tamen restaret probandum adversario.

Gelasius Papa. Comperimus autem, quod quidam sumpta tantummodo corporis, sacri portione &c. *Glossa* ibidem & *S. Thomas* in *P. III. Summa* 98. dicunt, quod tantum loquatur de sacerdote consecrante, & celebrante, qui sicut tenetur totum consecrere, sic tenetur totum sumere, & quod ii, qui contra hoc fecerunt, graviter errarunt & adhuc errarent. Nec putandum, quod non celebrans, & sacramentum sub sola specie panis sumens, praedictet totalitati aut perfectioni sacramenti. Cum totalitas sacramenti & perfectio, non consistat in quolibet eius usu, sed magis in consecratione, aut secundum existentiam sub utraque.

Et insuper aliqui libri habent sic: *Divitio unius ejusdemque mysterii.* Et si ille verus est textus, patet manifeste, quod loquatur de celebratione.

Clemens V. Transiturus de mundo Dominus noster Jesus Christus ad patrem &c. Totum est verum, quod ibi narratur. Sed nullam dicit necessitatem communicandi sub utraque specie.

Urbanus IV. Unigenitus quidem filius Dei sua divinitatis volens nos esse participes &c. Vera sunt per totum. Quia sacerdotes sumunt sacramentaliter sub utraque specie, & populus assistens sumit spiritualiter.

Urbanus in legenda. Et quemvis separatim corpus, & separatim sanguinem &c. Respondeo. Loquitur de sacerdotibus celebrantibus & consecrantibus & sumentibus sub utraque specie.

Urbanus in legenda. Ego qui vitam aeternam habere desidero, carnem ejus veraciter comedo &c. Loquitur a principio de se, qui sacerdos erat. Et in fine dicit, quod universalis Ecclesia &c. Et hoc est verum quoad sacerdotes, qui in forma totius Ecclesiae offerendo consecrunt & assumunt.

Ecclesia. Non solum corpore epulemur agui, sed etiam inebriemur sanguine &c. Loquitur de sacerdotibus: Aut accipit bibentibus pro sumentibus: Et sic laici sub specie panis sumunt ad salutem: Aut loquitur de manducatione &hibitione spiritualibus, ad quas utraque dicationes omnes Ecclesia fideles invitat.

Ecclesia. Haec domus tibi rito dedicata nescitur, in qua populus &c. dico, quod loquitur secundum consuetudinem, qua tunc fuit in Ecclesia Ambrosiana. Aut loquitur de manducatione spirituali populi praesentis in celebratione.

Ecclesia. Dedit fragilibus corporis ferculum, dedit & tristibus sanguinis poculum &c. Est totum

ANNO
CHRISTI
1517.

tum verum. Quia etiam sacerdotes sumentes corpus & sanguinem sub duplici specie, dant ceteris sub una specie tantum.

Ecclesia. Quibus sub bina specie carum dedit & sanguinem, ut duplicis substantia &c. Dico, quod qui sumit sub specie panis, sumit corpus & sanguinem. Et ita cibatur secundum corpus & animam, quantum ad effectus bonos, quos in eo, qui digne sumit, operatur quoad utrumque, & quoad corpus habebit in resurrectione, & animam quoad aliquid nunc, & perfecte in gloria.

Wilhelmus de monte Lauduno: In hoc sacramento Christus fuit sacerdos, in eo, quod consecravit &c. Hoc est pro nobis. Nescio, quid faciat ad propositum. Et quamvis Apostolis adhuc laicis ministravit sub utraque specie: Non tamen ex hoc præceptum omnibus sic ministrandum fore, ut sæpe dictum est. Et patet a simili. Quia Apostolis dedit ibidem auctoritatem conficiendi sacramentum. Et tamen in hoc non dedit potestatem eandem laicis. Alii dicunt: *Dedit Apostolis*, ut ordinatis, quia fuerunt prædicatores ante hoc, *Joan. 17.* consecravit eos, quando dixit: *Pater sanctifica*, lavit pedes &c.

Wilhelmus, de monte Lauduno: Recipiendo corpus totam veritatem recipit &c. Hoc est pro nobis. Si enim recipiendo corpus totam veritatem recipit, tunc etiam totam efficaciam. Et hoc sufficit hic laico. Sacerdos vero officians debet recipere totum sacramentum, id est totum exterius signum, propter perfectionem significationis, quæ ad eum pertinet.

Et cum dicitur, quod in multis locis communicatur cum pane & vino, id est, cum toto sacramento: Dico, quod hoc verum est quoad ministros in aliquibus Ecclesiis, sed nullibi in laicis. *Quædam enim in Constantia a pluribus de longinquis regionibus, qui omnes optant & affirmant, quod idem fuerit apud eos, sicut apud nos.*

Iterum etiam per hoc innuit *Wilhelmus*, quod tempore suo communicabant populi in multis locis sub sola specie panis. Et tamen hoc non redarguit, igitur non reputavit illicitum, nec fore contra Christi præceptum.

Gregorius. Multi secularium hominum, cum plus sacerdotum vitam quam suam discunt &c. Non est ad propositum. Quia qui contemnit jam communicare sub sola specie panis, contemnit etiam communicare corpori & sanguini Domini. Eo quod istorum utrumque est sub specie panis.

Ultima vero pars auctoritatis loquitur de sacerdotibus. Nec oportet laborare ad solutionem, vel expositionem istius & multatam immediate præcedentium auctoritatum, cum nulla earum dicat aut verò innuat necessitatem communicationis quoad laicos sub utraque specie ex Christi mandato. Quod tamen *Compiler libelli* debuit probare.

CAPUT V.

Repetita specialis responsio Mauriti ad duas Jacobelli Conclusiones de usu calicis.

Ex dictis patet, quod conclusio prima, quæ fuit, quod est de necessitate salutis, ex præcepto Christi & ejus institutione, populus fidelis communicare sub utraque specie, a nullo fidei est tenenda. Cum non solum non sit probata, sed in veritate fateor, quod secundum meam existimationem nullum etiam habet colorem probandi. Etiam quia est contra generalem consuetu-

dinem Ecclesie universalis & contra generalem determinationem sacri Concilii Constantiensis.

Secunda conclusio Compileris fuit hæc: *Ritum communicandi sub utraque specie quoad laicos, non potuit, nec potest, nec poterit tollere aut annullare aut cassare Constitutio Summi Pontificis aut Decretum Concilii Generalis, aut consuetudo quacunque Ecclesie universalis.*

Et quamvis conclusio illa sit falsa & erronea, sicut & præcedens conclusio: tamen eam nititur *Compiler* probare multis auctoritatibus scripturæ, Canonis & Sanctorum, quæ sequuntur, & in libello usque finem positæ sunt, quas hic nolo inserere, quia verum probant, modo, quo dicitur infra.

Et est notandum, quod ista *secunda conclusio* innititur duobus.

Quorum primum est, videlicet: *Quod est de necessitate sacre scripturæ, & de lege Divina, & de præcepto Christi, non potest tolli per Ecclesie consuetudinem, aut per statutum Papa vel Conc. Generalis.*

Et illud est verum & tenendum, sicut & auctoritates consequenter positæ in libello usque in finem, puta ab auctoritate 61. usque ad auctoritatem 72. inclusive, sufficienter ostendunt. Propter quod non oportet laborare circa responsiones ad eas dandas, cum sint veræ, concedendæ, secundum fundamentum istius *secundæ conclusionis.*

Secundum est, secundum adversarium, præcedens conclusio sua, scilicet, quod ritus communicandi quoad laicos sub utraque specie sit de veritate Evangelica, sit lex Divina & præceptum Christi. Et illud est falsum & erroneum. Ut clare patet ex superius dictis.

Et ita etiam ista *secunda conclusio Compileris* est falsa, erronea & contraria veritati, scilicet illi, quæ sequitur: *Ritus communicandi populos sub utraque specie potest & potuit Ecclesia tollere, & mutare in ritum communicandi populorum sub sola specie panis.*

Quod probatur tali modo. Si Ecclesia non posset nec potuisset mutare: Hoc esset præcisè ex hoc, quod ritus communicandi sub duplici specie esset de præcepto Christi, ut dicit pars alia, quæ solum hoc habet pro causa. Sed ex prioribus constat, quod ritus ille non est de præcepto Christi: igitur constat, quod Ecclesia potest mutare & potuit tollere & immutare dictum ritum. Et ita fecit ex rationabilibus causis prius positis. Et a longissimo tempore continuavit & confirmavit consuetudinem, ad sui observantiam obligando. Nam dicitur *dist. 11. c. Consuetudinem: Cum nec sacris canonibus nec humanis legibus consuetudo monstratur obviare, inconcussa servanda est.*

Et *Augustinus ad Cassianum presbyterum* dicit: *Consuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil usurpare dignoscitur.* Et iterum ad eundem dicit: *In his rebus, de quibus nihil statuit Divina scriptura, nos populi & Instituta majorum pro lege tenenda sunt. Et sicut prævaricatores legum divinarum, ita contemtores consuetudinum Ecclesiasticarum coercendi sunt.*

Hæc adversarius valde ponderare deberet.

CAPUT VI.

Longa Vindicatio consuetudinis Ecclesiasticæ, communicandi sub una, contra Jacobellum, consuetudinis illius censorem.

Iterum, si adversarius dicit: Communicatio laicorum sub utraque specie est de præcepto Christi, & ritus communicandi sub sola specie panis

ANNO
CHRISTI
1517.

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

panis est contra divinam legem; & quod ideo A
consuetudo communicandi, si quantumcumque
diuturna, est mala, nec potest fieri licita aut
bona. Tunc omnes laici jam a longissimo tem-
poribus sunt damnati, eo, quod Sacramentum
hoc non sumferunt; nec sibi ministrari pete-
runt sub utraque specie, sicut tenebantur ex
lege divina & precepto Christi, nec de hoc
penituerunt, quia nec habuerunt super isto
conscientiam, sed credebant se bene facere. Et
non excusat eos ignorantia, cum lex divina &
preceptum Christi expresse sit in Sacra scriptu-
ra positum, ut dicit adversarius.

Contra quod non licet facere exemplum.
Si quis ignorat, fornicationem esse prohibitam
in lege divina, non per hoc excusatur a mor-
tali peccato, si fornicatur. Similiter si Præla-
tus docet populum suum, quod Christus so-
lum esset creatura, & populus sic crederet,
non excusatur a gravi peccato. Ad hoc facit
etiam illud Evangelii: *Si cæcus cæco ducatur
pariter, nonne ambo in foveam cadunt?* Igitur
si est preceptum Christi & lex divina, scilicet
communicare sub utraque specie, non excusa-
tur populus in non communicando, aut non
petendo communionem sub utraque specie.
Sicut non excusatur adultus, qui ex ignoran-
tia non baptizatur nec petit. Alias infideles
excusarentur, aut qui fornicatur ex ignoran-
tia, alias non facturus.

Item, similiter sacerdotes omnes, qui a prin-
cipio hujus consuetudinis, usque nunc, curam
animarum rexerunt & mortui sunt, omnes es-
sent damnati, eo quod obligabantur populo mi-
nistrare sub utraque specie ex precepto divino,
ut dicit alia pars, & hoc facere neglexerunt,
immo noluerunt & sic populum privarunt jure
suo, quod habuerunt in Sacramenti percep-
tionem, & impediverunt in augmento salutis sue,
aut in totali salute. Et hoc fuit grave pecca-
tum. Sicut namque si quis spoliaret aliquem
aut rebus aut jure, quod habet in aliqua posses-
sione, esset peccatum mortale; quanto magis
privare aliquem salute aut jure suo, quod ha-
bet, in perceptione tantæ rei.

Item, hujusmodi sacerdotes non solum non D
ministrabant populo sub duplici specie, sed etiam
docuerunt populum, quod licitum esset sic
communicare sub sola specie panis, & quod
non esset eis ministrandum sub duplici specie,
nec tenerentur sic ad recipiendum. Et in hoc
iterum gravissime peccassent, inducendo erro-
rem contra legem divinam, & faciendo, gre-
gem sibi commissum in tam altis & magnis
errare. Sicut magnum esset peccatum, si Præ-
latus doceret populum suum, quod licitum sit
fornicari, aut quod licitum sit propria se au-
thoritate vindicare.

Sic autem damnare totum populum laica-
lem, & etiam clericum, ex parvis argumentulis
nihil fundatis, & sine evidentissimis & luce
clarioribus motivis, est nimis temerarium.

Item, cum hæresis aut propositio hæretica
lit proprie, assertio repugnans alicui veritati
assertive positæ in Sacra scriptura: omnes adu-
ti tam laici quam clerici jam a longissimo
tempore errassent in fide, & tenuissent hære-
sin. Quia tenuissent & credidissent assertionem
legi contra iam divinam & precepto Christi.
Eo, quod Prælati & Doctores simplices, cleri-
ci seculares & religiosi crediderunt, defende-
runt, credunt, & defendere persequuntur, ac po-
pulum docuerunt, & docent, quod laici non

tenerentur communicare sub utraque specie, &
quod licitum & sit licitum eis nunquam com-
municare, neque desiderare communionem sub
utraque specie, & quod possint habere in se
vitam, nunquam in re aut in voto manducan-
do corpus Christi, aut bibendo sacramentaliter
ejus sanguinem sub specie vini. Et omnis po-
pulus idem firmiter credit, taliter a clero do-
ctus verbo & practica.

Hoc autem consequens videtur esse contra
articulum fidei: *Unam sanctam catholicam Ec-
clesiam credere.* Quomodo enim esset una, si
non esset una vel vinculo fidei colligata? Aut
quomodo esset *sancta*, cum tanto tempore fail-
ter, quoad omnes adultos, hæresis maculata?

Item, nunquam potuit aliqua hæresis vi vel
astutia ita introduci in universam Ecclesiam, ut
ab omnibus teneretur & crederetur. Sed omnis
hæresis habuit aliquos contradicentes & ei resis-
tentes. Igitur pari ratione, si communicatio
populi sub sola specie panis fuisset, & esset error &
contra Christi preceptum, nunquam fuisset sic
universaliter in Ecclesiam introducta, ut ab
omnibus credita fuisset, observata practica per
tam longa tempora. Ubi enim esset & diu
fuisset illud verbum Christi: *Et porta inferi non
prevalebit adversus eam?* Et si in decem tri-
bus populi Israel ad idola conversa, Domi-
nus sibi reservavit decem millia virorum qui
non curvarunt genua sua ante Baal, quomodo
Christus Dominus dereliquisset suam Ecclesiam,
& ipsam habuisset odiosam & exosam, ut om-
nes adultos in ea tanto tempore dimisisset hac
hæresi maculatos? Absit cogitatus ille longe a
cordibus fidelium.

Item, nunquam inolevit in Ecclesia aliqua
consuetudo scrupulum habens, quia aliqui in
illa impugnaverint ejus scriptum aut periculum,
quod in ea esse posset de reiterandis, uti pat-
tet de reversis ad vitam hominibus, de consue-
tudine dandi pro formatis, & ceteris. Sed con-
suetudinem, de qua sermo, jam longissimo tem-
pore nullus maximorum & optimorum repre-
hendit, sed omnes de ea scribentes ipsam lau-
dant, omnes clerici & laici prædicant & tenent.
Igitur ex omnibus patet, quod male & de-
testabiliter sit, si qui, ut præfertur, distas duas
præmissas *Conclusiones*, in *scholis publicis* non so-
lum opinando aut disputando loquendo, sed fir-
miter asserendo dogmatizaverunt, aut hodie
dogmatizant, innixi prædictis auctoritatibus,
sere omnibus ad probationem dictarum con-
clusionum impertinentibus, ut est satis superius
declaratum.

Et est pejus & detestabilius, si ita in publi-
cis sermonibus prædicando auribus vulgaris popu-
li inculcant.

Et est pessimum & detestabilissimum, si istum
ritum communicandi sub utraque specie innovare
ausi sint, non requisito summo Pontifice, ac
etiam *Generali Concilio*, tam longo tempore, &
quasi in *oculo latere congregato*.

Ex istis namque multa sequuntur inconveni-
entia & detestanda semper.

Primum est, quod tales vehementer præjudi-
cant Sacra scriptura, cum dicunt aliquid esse
de lege divina & de precepto Christi, quod
non est tale. Et sic quantum est de veritatibus
Theologicis seu Catholicis, & verbis divinis,
addunt aliquid, tanquam veritatem catholicam,
& tanquam de necessitate credendum & tenen-
dum, quod tale non est. Et in hoc faciunt con-
tra illud *Prov. 3. Omnis sermo Dei initus clypeus*

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

est sperantibus in se: No addas quicquam verbis illius, ne arguaris & inveniaris mendax. Ad idem videtur facere illud Joannis in Apoc. c. ult. Si quis appoverit ad hoc, apponet super eum Dominus plagas scriptas in libro isto, & si quis diminuerit de verbis prophetia libri hujus, auferet Dominus partem ejus de libro vite & de civitate sancta, & de his, que scripta sunt in hoc libro, scilicet bona.

Secundum est, quod tales inducunt simplices clericos & laicos, populum laicalem in errorem, ut credant, de necessitate salutis esse & de præcepto Christi, quod non est nec fuit tale unquam, & quod non est licitum communicare populum sub utraque specie propter contrariam consuetudinem universalis Ecclesie.

Tertium est, quod videtur impugnare articulum fidei: *Unam sanctam catholicam Ecclesiam.* Quia, ut prius argutum fuit ex eorum dicto & assumpto, isto tempore nostro, hæc consuetudo duravit in tota Ecclesia a longissimo tempore: Sequeretur omnes adalios per totum tempus illud errasse in fide & fuisse in peccatis mortalibus, & in illis decessisse, qui nunquam noverunt errorem suum. Immo opere approbant in agone, cum sub una sola specie communicaverunt, ut prius dictum est.

Quartum est, quod extinguit in cordibus fidelium fidem & devotionem & charitatem, quam abere debent ad hoc saluberrimum sacramentum, cum impiis, simplicibus & indoctis, quibus simpliciter proponenda esset, nova & inauditæ prius ingerunt, quibus ab omnibus fidelibus, tam doctis quam indoctis, ubique contradicitur. Et hoc non est sine magno peccato, sic simplicium fidem, devotionem & charitatem turbare leviter & sine maxima causa.

Quintum est, quod faciunt populum peccare, in hoc, quod faciunt eum transgredi laudabilem & approbatam consuetudinem universalis Ecclesie, que inconcussa est servanda & pro lege habenda. Cujus transgressores secundum B. Augustinum, ut superius allegatum fuit, coercendi sunt veluti transgressores legum divinarum. Quod utinam notarent adversarii.

Sextum est, quod tales inhonorant & contemnant matrem suam universalem Ecclesiam, quam *Generale Concilium* repræsentat, ac etiam Apostolicam sedem, & quantum in eis est, minime utriusque auctoritatem, cum in arduis desinat, & propria voluntate mutant consuetudinem approbatam universalis Ecclesie, inconsulta Ecclesia aut Apostolica sede, ad quam tamen omnia ardua referenda sunt, juxta illud, quod dicitur *dist. 12. c. Præceptis*, ubi sic scribitur: *Et nulli dubium sit, quod non solum Pontificatus causatio, sed omnis sancta religionis relatio ad sedem Apostolicam quasi ad caput Ecclesie debent referri, & maxime ea, que fidei concernunt, juxta illud Innocentii Papæ, positum 74. q. 1. Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Coepiscopos vestros nisi ad Petrum & sui nominis & honoris auctorem referre debere.*

Hoc etiam significatum est in Mose, de qua *Exod. 18.* dicitur: *Quicquid autem gravius erit, referent ad ipsum.* Et *Deut. 17.* *Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem &c. Surge & ascende in locum quem elegit tibi Dominus Deus tuus, venesque ad sacerdotes Levitici generis & ad judicem, qui fuerit illo tempore, quareque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem, & facies quacunque dixerint tibi.*

Ita etiam doctissimus Hieronymus auctoritatem Apostolicæ sedis recognoscens, librum, quem de expositione fidei Catholica fecit, discussioni & correctioni Apostolicæ sedis humiliter subiecit. *Hæc est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia catholica didicimus, quamque semper tenuimus, in qua si minus pariter, aut parum forte aliquid, propositum est, emendari cupimus a Te, qui Petri sedem tenes & fidem. Si autem hæc nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur, quis me culpare voluerit? Ex ista auctoritate trahitur laudabilis protestatio in dispositionibus generalibus.*

Ultimo addo exemplum. Si consuetudinem approbatam, & longissimis temporibus ab omnibus tam majoribus quam minoribus totius regni Bohemia laudabiliter tentam, aliqua privata persona, propria voluntate falsa, & sine sufficientibus & evidentissimis motivis publice doceret, semper fuisse & esse malam & inquam, & eam propria auctoritate mutaret, aut in toto regno Bohemia mutare cauteretur, non habito desuper consilio sapientum, nec requisitis desuper Rege & majoribus regni: Puto quod homo talis iudicio rationis non esset sequendus, sed potius contemptor Regis & violator jurium regni ab omnibus reputandus. Quanto magis, qui consuetudinem laudabilem, ab universali Ecclesia circa saluberrimum sacramentum longis temporibus tentam, propria voluntate violat & populum violare suadet, inconculta de Ecclesia viris doctissimis, & maxime superioribus suis, ad quorum pertinet auctoritatem, non est sequendus vel audientius, sed sibi obijcienda sunt que superius posita sunt, & alia, que Doctoribus occurrunt. Et insuper illud Augustini in libro *Confessionum*, dicitur: *Qua sunt contra mores hominum, quasi flagitia sunt vitanda pro motum avertitate, ut pactum inter se gentis aut civitatis, aut consuetudine aut lege firmatum, nulla civis aut peregrini libidine violatur. Turpis enim omnis pars universo suo non congruens.*

Explicunt Solutiones & Conclusiones super auctoritates positas per Jacobum de Misa, pro *Communione laicorum sub utraque specie: Editæ & approbata Constantia*, per Magistros & Doctores, ibidem pro tunc in Generali Concilio existentes: Quod non licet, laicos sub duplici specie communicare. Et sic est finis. Amen.

X L I I I.

DISPUTATIO CONSTANTIE

In Concilio edita contra illos, qui Reformationem curie Romanae Electiomi Pontificis præmitti volebant.

Ad obviandum multis erroribus, qui nunc oriri videntur circa materiam unionis Ecclesie, petitur consilium & deliberatio Theologorum super dubiis infra scriptis, que Joannis Hussi doctrinam erroneam sapere dicuntur.

DUBIA XII.

I.

Utrum dicere, quod oblatio super modo electionis futuri summi Pontificis, facta per Dominos Cardinales, & acceptata per tres nationes, est erronea, aut Ecclesie periculosa vel

Ex Cod. Ms. Lipsiensi.

ANNO CHRISTI 1417. **ANNO CHRISTI 1417.**

vel scandalosa, sit erroneum & injuriosum, ac permittitur, maneat acephala, sit periculossima, & per consequens hujus deformitatis reformatio sit p̄ca ceteris necessaria?

II.

Utrum dictam oblationem non acceptare, nec aliam eque bonam vel meliorem offerre, & non velle super hac materia cum aliquo conferre, sed rem istam, tam necessariam, in longum periculosius differre, sapiat fautoriam schismatis & impedimentum unionis?

III.

Utrum inducere potentiam secularem ad prohibendum, seu de facto impediendum, ne super dicta oblatione deliberaret, aut responderent aliis nationes, sit libertatis Concilii turbativum, aut impressivum metus, aut Ecclesiasticæ unionis impeditivum?

IV.

Utrum dicere, quod Apostolica sede apud omnes notorie vacante, non est facienda electio futuri Pontificis summi, secundum canonicas sanctiones, sed quod post dictam vacationem, Ecclesia diu, & sine determinato tempore, maneat acephala, id est, sine Apostolico capite seu pastore, & absque canonica provisione super modo & forma future electionis, sit contra jus divinum, videlicet, contra ordinationem Christi de instituendo sibi vicario, Petri successore?

V.

Utrum prædicta assertio sit hæretica, vel sapiens fautoriam pravitatis hæreticæ, & specialiter hæresis contra Joannem Huss per hoc sacrum Concilium condemnatus, videlicet, quod Ecclesia melius potest regi sine Papa, quam cum ejus & Romane Ecclesie auctoritate?

VI.

Utrum quacunquæ hujus Concilii decreta, capitula vel juramenta, sane intellecta, possint obviare præfato juri divino, seu ordinationi Christi de substituendo sibi vicario? Et utrum hoc dicere sit erroneum, & sapiens hæresin, ac huic sacro Concilio injuriosum?

VII.

Utrum dicere, & efficaciter procurare, quod non solum electio futuri summi Pontificis, sed & provisio super forma, modo, & tempore future electionis differatur, donec & quousque prius fiat reformatio capitis, id est, Papæ, Cardinalium, ac Romane curiæ, quasi hujusmodi reformatio bene fieri nequeat Papa præsentente, sit erroneum & sapiat hæresin Joannis Huss supradicti?

VIII.

Utrum canonica provisio super futura electione sit prima & principalis reformatio Ecclesie, præ ceteris necessaria, & debito ordine preferenda, aut saltem non postponenda? Et an contrarium dicere sit erroneum, & debiti ordinis reformationis sit turbativum? An hæc deformitas, scilicet, quod Ecclesia, ut

IX.

Utrum dicere, quod minus inconveniens est, Ecclesiam carere capite, quam carere capitis reformatione, sit erroneum, & a bonis moribus Ecclesiasticis alienum?

X.

Utrum consulere, & inducere potentiam secularem, quod exerceat viam facti, vel brachium seculare adversus personas Ecclesiasticas hujus sacri Concilii, absque auctoritate & expresso decreto suo, sub præfatis colore, quod illi vel illi sint turbatores Concilii, reddat sic consulentes & inducentes reos penarum juris statutorum contra violatores Ecclesiasticæ libertatis, quarum penarum aliquæ confirmatæ sunt, & noviter institutæ per hoc sacrum Concilium.

XI.

Utrum dicere, quod Romana & universalis Ecclesia non possit debite ac perfecte reformari, nisi per subtractionem bonorum temporalium, quibus a principibus superflue est dotata, sit erroneum, & expresse sapiens hæresin, contra Joan. Huss per hoc Concilium condemnatam?

XII.

Utrum tales consulentes & persuadentes, quod Dominus Rex Romanorum vel ratione suæ dignitatis, vel altero præfatis titulo, sive conservatione hujus Concilii, sive decretorum ab eodem Concilio statutorum, possit aliquam jurisdictionem in Ecclesiasticos exercere absque speciali ipsius Concilii mandato, dicendi sint errantes de jure, & de fautoria schismatis vehementer accusandi, tanquam præfatis Concilii turbatores, & violatores Ecclesiasticæ libertatis, prædictas juris penas damnabiliter incurrendo?

Super materia dictarum questionum offerunt se multum notabiles Doctores Theologiae probare & defendere tres conclusiones sequentes. Videlicet.

Prima Conclusio.

Ex articulis fidei clare deducitur, quod Ecclesia non debet absque unico summo Pontifice derelinqui, usque ad consummationem seculi. Et hoc de lege communi.

Secunda Conclusio.

Ex articulis fidei clare deducitur, quod præceptum divinum & affirmativum super electione summi Pontificis facienda, dum sedes Apostolica vacat, obligat omnem Christianam ad non impediendum hujusmodi electionem canonicæ & salubriter faciendam.

Tertia Conclusio.

Ex articulis fidei clare deducitur, quod prædictum præceptum obligat omnem adultum Christi-

ANNO CHRISTI 1417.
Christianum ad procurandum juxta qualitatem sui status, quod electio summi Pontificis nequaquam differatur, ubi & quando non erit efficax dilationis ratio, demum scilicet electio deterioris exitum probabiliter non habet.

Ex prædictis tribus conclusivibus sequitur Responsio affirmativa ad prædicta duodecim dubia.

Sequuntur Rationes & Declarationes præmissorum.

Contra bonos, qui, sub prætextu & alio reformationis status Romani Pontificis & Collegii Dominorum Cardinalium ac curiæ Romanæ, moluntur destruere non solum electionem futuri Romani Pontificis, immo etiam nituntur impedire, ne provideatur de forma, modo & tempore ipsius electionis.

Pro fundamento trium Conclusionum prædictarum in primis supponendum est, quod ex institutione Christi, qui est principale caput Ecclesiam, usque ad consummationem seculi debet succedere aliquid caput ministeriale, Christo subordinatum, quale caput Papam vel summum Pontificem appellamus. Et secundum canonicas sanctiones valde periculosum est, quod sede vacante diu differatur electio talis capitis, sive Pontificis. Et maxime, sine determinatione modi & formæ, & præfixione temporis. Maxime considerato longo tempore, & mandato, quo jam vacavit Ecclesia, ut per suas litteras testatur Concilium. Quoniam aliter Ecclesia exponitur discrimini, ut remaneat acephala a tali capite. Quæ est maxima deformatio Ecclesiam, cujus deformitatis reformatio præ ceteris est necessaria. Et per consequens, exponere Ecclesiam tali discrimini, sine manifesta provisione contra scandala, quæ inde possunt oriri, est favere schismati, & præbere impedimentum Ecclesiasticæ unitati. Quod sapit hæresim Joannis Huss per hoc sacrum Concilium damnati: & maxime in illis, qui alios, volentes contra prædicta scandala providere, vocant turbatores Concilii, & factores schismatis. Hoc itaque fundamento præsupposito, quod tam jure divino, quam humano potest multipliciter stabiliri, consequenter dicendum est, quod contradicentes conclusioni præmissæ, quantum in se est, manifeste se reddunt suspectos favoris inveterati schismatis, aut fabricationis novi. Quod sic potest probari.

Certum est, quod si istud Concilium solvatur, antequam habeatur Romanus Pontifex, quod haberemus schisma pejus, quam aliud, propter difficultatem iterum congregandi Concilium. Quoniam difficillime congregaretur, sub quocunque Principe Christiano, propter multa, quæ faciliter considerari possunt. Item, quia secundum eos suspensa sunt jura, virtute quorum ipsa electio pertinet ad collegium Dominorum Cardinalium, & sic non valeret electio eorum, dato, quod eam vellent facere, & eam celebrare. Sed certum & notorium est, quod nos sumus in imminente & quasi inevitabili periculo solutionis prædictæ. Et hoc propter multas causas.

Prima: Propter longam & diurnam moram, quam fecimus hic, ex qua longa mora non solum attendiata sunt notabilia supposita hujus Concilii, immo hæc civitas Constantia cum tota provincia circumvicina.

Secunda: Propter periculum pestilentis aeris, Concilii Generalis. Tom. XXVIII.

ad quem secundum judicium Astronomorum & medicinarum peritorum tempus valde disponitur.

Tertia: Propter divisiones, odia, & dissensionem, quæ durante isto Concilio exorta sunt inter Dominum Regem Romanorum, & nonnullas nationes, nec non Ambaxiatores aliquorum Regum & Principum, ut notorium est.

Quarta: Propter strages & guerras, quæ invalescunt in aliquibus regnis & regionibus, propter quas & dissipantur bona & monasteria plurimum Prælatorum, & aliorum hujus existentium.

Quinta: Propter diffidentiam, quæ habetur de aliqua bona reformatione obtinenda in hoc Concilio, viso, quod per duos annos, licet major pax & dilectio & concordia tunc esset inter nationes, non potuit plene & perfecte concordari unum solum capitulum de supradicta reformatione, de qua tractatur, videlicet de statu Papæ & collegii Dominorum Cardinalium.

Et sic, viso imminente & universali periculo solutionis prædictæ, qui, periculo non obstante prædictæ machinationis, non curant providere circa formam electionis præmissæ, sed nituntur occupare tempus circa prædictam reformationem, se vehementer reddunt suspectos de favoris inveterati schismatis, aut conspiratione & generatione. Nam & videntur Ecclesiam reddere acephalam, nec curant de hujusmodi periculo.

Item, si dicta reformatio est in suo tempore necessaria, nullus tamen sanæ mentis dicet, quod sit præferenda electioni Romani Pontificis, vel saltem provisioni dictæ electionis, & determinationis modi, formæ, & temporis ejus, & hujusmodi; eo quod dicta electio est principale negotium hujus Concilii. Et si non perficeretur, quod Deus avertat, esset magis periculosum & nocivum. Immo est quasi tota & unica spes universi populi Christiani. Valde ergo absurdum est, tantum principale propter unum accessorium ponere in periculo, immo quodammodo postponere.

Item, non solum per hoc, quod volunt dictam reformationem præponere, & in ea tempus occupant, se reddunt prædicti suspectos, sed potius & verius ex hoc, quod volunt, quod concurrenter provideatur, circa electionem, vel saltem determinationem modi, formæ, temporis ejus, & hujusmodi. Cum tamen convenientissime uno & eodem tempore possit provideri super utroque, nec unum in aliquo posset aliud impedire.

Nunc restat ad aliqua eorum objecta respondere.

Primo dicunt, quod creato Papa, bono modo non posset fieri dicta reformatio.

Ratio, quia ipse per præsentiam suam impediret causam.

Responsio. Aut dicta reformatio potest canonice absque eo & consensu suo fieri, aut non. Si sic; absurdum est dicere, quod impediret causam. Cum non posset impedire dejectionem suam. Si vero sine eo, & consensu ejus, non potest fieri: nec modo poterit fieri. Cum pars contemptus esset, vel cum creatum non vocare, vel creandum non expectare. Immo plus nocet contemptus paucorum, quam contradictio multorum.

Secundo. Ad hoc, quod dicunt, quod plurimi illi vellent complacere, alii timerent illi displicere; & ideo nunc habent majorem libertatem, &c.

ANNO
CHRISTI
1417.

Responſio. Primo tales, quicumque ſunt, non ſunt amiſi veritatis; cum favore vel timore negarent veritatem. Neque per tales fieri deberet hæc reformatio. Vel impudens eſt illud obiectum, & ſapit corruptionem.

Tertio. Ad hoc, quod dicunt, quod habito Papa, quilibet nitetur recedere. Et dant exemplum de Concilio Piſano.

Illud obiectum repugnat eis, qui tantum cupiunt iſtam reformationem. Quoniam ſi tantum deſiderant eam, non cito recedent, quin prius perſiciatur, etiamſi ipſi pauci deberent remanere ob hanc cauſam duntaxat, quod in ipſis, viſo in hoc caſu, poterit remanere auctoritas Concilii: Item, vanum eſt, quod Concilium non poterit ita providere poſt electionem ſicut ante, ne Prælati recedant.

Item, quod datur exemplum de Piſis: Reſpondeo: quod de dilatione ipſius reformationis fuit libere concors illud totum Concilium. Nec fuit culpa Papæ, nec collegii Dominorum Cardinalium, ſed potius totius Concilii, ſi pro tunc dicta reformatio non fuit facta.

Item, dicta reformatio non fuit impedita propter creationem Papæ, ſed potius propter conſentum totius Concilii ex cauſa rationabili.

Item, deformitas Eccleſiæ in hoc, quod caret Papa, eſt præ omnibus deformitatibus generalior. Quia tangit bonos & malos, & omnes generaliter Chriſtianos.

Item, eſt periculoſior, ut ſupra dictum eſt. Quia ex dilatione ejus poſſet ſtatus Eccleſiæ non mediocriter deteriorari, tam in fide, quam in moribus.

Item, tam longa expectatio futuri Romani Pontificis eſt præ cæteris deformitatibus populis magis ſcandalofa, quam pauci cogitant in iſta reformatione capitis. Quamvis non negatur, quin ſit expediens & neceſſaria, ſed electioni prædictæ nullo modo præponenda.

Patet igitur, quam vehemens ſuſpicio laborat contra prædictos, quod non recte tendant ad ea, quæ ſunt Jeſu Chriſti, & glorioſe ſponſiæ ejus. Et forte intendunt ſic expendere tempus, & attendere Concilium, ut ſic tandem paucis remanentibus eligant Papam ad ſua vota.

Allegationes autem tam divini quam humani juris leviter poterunt fieri ad præmiſſa.

Hucusque in Codice MS. Lipſienſi.

X L I V.

M A R T I N I P A P A E V.

In Conſtantiæ Concilio A. 1417. die 11. Nov. Martini die electi Regula Cancellariæ, altero ſtatim poſt electionem die, ap. 12. Nov.

A J O A N N E O S T I E N S I,

Cardinale & Vice Cancellario, more conſueſto in Concilio conſcriptæ.

& A. 1418. d. 26. Feb. ibidem publicata.

Ex antiquiſſimis Codicibus MS. Vindobonenſibus ac Lipſienſibus.

AD illius, cujus perfectæ ſunt opera, & a quo ejus in terra vicario omnis perſpicitur

collata poteſtas, laudem & gloriam; Apoſtolice ſedis, ipſi imperante vicario, laudabile regimen: Agendorum quorumlibet normam regiam: Ac juge proſperitatis publicæ iocundum.

Sequuntur ordinationes, ſive Regule, per ſanctiſſimum in Chriſto patrem & Dominum noſtrum, Dominum Martinum, divina providentia Papam Quintum, anno Domini 1417. die 12. Novembris, in craſtinum ſuz aſſumptionis ad ſummi Apoſtolatus apicem, & ante ſuz coronationis ſolemnia factæ & editæ.

Quas ſuo duntaxat tempore durate voluit. Quasque poſtmodum Ego Joannes Oſtienſis Epiſcopus, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vice-Cancellarius, & Cardinalis Vivarienſis nuncupatus, de ipſius Domini noſtri mandato, tam in Cancellaria Apoſtolica, quam dictæ ſedis audientia publica, publicari mandavi, atque ſeci ſolemniſter, ut eſt moris, die Sabbati, 26. Februarii, Pontificatus ſui anno primo.

Inprimis etiam nonnullorum ſuorum Prædeceſſorum, donec ſuper his aliud ordinandum duxerit, inherendo veſtigis, Reſervationes ſeci, illis ſimiles, quæ in Conſtitutione felicis recordationis Benediſti Papæ XII. prædeceſſoris ſui, quæ incipit, *Ad regimen continentur*, ubicunque prælaturæ, dignitates, & beneficia, ibidem comprehenſa, vacaverint.

Item, declaravit, quæcumque & qualiæcumque, canonicatus, præbendas, prioratus & præpoſituras, dignitates, perſonatus, officia & alia beneficia Eccleſiaſtica, ſecularia & regularia, cum cura, vel ſine cura, in Balthaſaris, Joannis XXIII. Petri de Luna, Benediſti XIII. & Angeli de Corario, Gregorii XII. olim nuncupatorum, obedientiis, per contententes de papatu inibi reſervata: & etiam, quæ dictus Petrus, tempore, quo de hujusmodi Papatu contendere inciperet, obtinebat: quæ videlicet tempore ac occasione ſubtractionis obedientiarum earundem, ipſis Balthaſari, Petro, & Angelo, generali Conſtantiæſi vigente Concilio, factæ, vacabant: Remanſiſſe & remanere per hujusmodi reſervationem & Decretum affecta: Nullum de illis, ſive etiam cathedralibus Eccleſiis vel monaſteriis, eorundem contententium ordinationi & diſpoſitioni reſervatis, & tempore & occasione ſubtractionis hujusmodi vacantibus, præter Romanum Pontificem ea vice potuiſſe ſive poſſe diſponere, vel ſe intruſmittere quoquo modo. Ac decrevit irritum &c.

Item, prædicta die reſervavit generaliter diſpoſitioni ſuz omnes dignitates majores in cathedralibus poſt Pontificales, & principales in collegiatis Eccleſiis, ac prioratus & præpoſituras conventuales, nec non præceptorias generales ordinum quorumcumque, & quæcumque beneficia, quæ ſui & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium familiares, continui commenſales, obtinent, & in poſterum obtinebunt.

Item, eadem die reſervavit generaliter diſpoſitioni ſuz quoscumque canonicatus & præbendas, ac dignitates, perſonatus & officia, cæteraque beneficia Eccleſiaſtica, cum cura vel ſine cura, in Baſilica principis Apoſtolorum, nec non ſancti Joannis Lateranenſis, B. Mariæ majoris de Urbe Eccleſiis, tum vacantibus, & in antea vacatura.

Item, eadem die declaravit, quoscumque, etiam de latere, Apoſtolice ſedis legatos, quamvis

¹ In Cod. MS. Lipſienſi: Quas ſuo duntaxat tempore durate voluit obſervari.

² In Cod. MS. Lipſienſi: per hujusmodi reſervationes & decreta, affecta. Quod forte clarus.

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRIST.
1418.

vis etiam hactenus super hoc auctoritate prædicta sive facultate munitos, post huiusmodi eius assumptionem non potuisse, sive in ante posse disponere quomodolibet de beneficiis dispositioni Apostolicæ generaliter reservatis: Decernens irritum &c.

Item, eadem die revocavit omnes uniones, quacumque auctoritate factas, quæ nondum suam sortitæ fuerint effectum.

Circa expeditionem litterarum.

In primis voluit & ordinavit Dominus noster, quod omnes & singulæ Joannis XXII. Benedicti XII. Clementis VI. Innocentii VI. Urbani V. & Gregorii XI. prædecessorum suorum, ordinationes & Regulæ, in cancellaria Apostolica, salvo infra scriptis, firmiter observentur.

De Expectativis.

Item, voluit & ordinavit, quod per signaturam quamcumque, in Rotulis super expectativis gratis generaliter pro tempore factam super quibusvis petitionibus inibi contentis, nisi teoribus sufficienter signatæ appareant, litteræ alias quam super huiusmodi expectativis nullatenus expediantur.

Item, voluit & ordinavit, quod in quibuslibet expectativis gratis dignitates in cathedralibus majores post Pontificales, & in collegiatis Ecclesiis principales, ac in Regularibus prioratus, & dignitates conventuales, & præceptoris generales, semper excipiantur: Non obstante quacumque signatura, etiam motu proprio facta: Nisi specialiter in ea de majori dignitate, vel principali aut conventuali vel generali concederetur.

Item, voluit & ordinavit, quod, salvo infra scriptis, per quamcumque signaturam, gratiæ expectativæ in rotulo vel extra positam, etiam pro quocumque, ad unum duntaxat beneficium, & unicam collationem, vel de canonicatu sub expectatione præbendæ aliquæ Ecclesiæ, etiam si petatur, litteræ concedantur. Sed pro idoneis, ut infra, poterit addi de dignitate, personatu, administratione vel officio Ecclesiæ, in qua petet de huiusmodi canonicatu, cum expectatione præbendæ. In Italia tamen petentibus duo dentur beneficia & totidem collationes, etiam si unum illorum duntaxat canonicatus & præbendæ Ecclesiæ cathedralis existat. Verum ubicumque petens ad beneficia simpliciter, & ut supra idoneus, habeat, etiam si canonicatus & præ-

benda, dignitas, personatus, administratio vel officium, in cathedrali, etiam metropolitana, aut collegiata Ecclesia. Aliis autem detur, etiam si in Ecclesia cathedrali, ac canonicatus & præbenda alterius, quam ipsius cathedralis Ecclesiæ, seu officium, ubicumque fuerit. Et omnibus istis in qualibet Ecclesiarum prædictarum canonicatus & præbenda cum prælimoniis & prælimonialibus portionibus, nec non oblegiis, additamentis, ferculis, supplementis, & similibus, unius tantum ipsius Ecclesiæ canonicatus quomodolibet vacantis vel vacaturi. Quorum fructus, si impetrans doctor vel Licentiatus in aliquo iurium, cum rigore examinis, aut in Theologia saltem formatus Baccalaureus fuerit, 60. alias 30. librarum Turonenium parvorum, vel tantundem in alia moneta, secundum taxationem decimæ non excedant, pro uno beneficio veniant, si ad hoc petitiones eorum se extendant.

Item, voluit & ordinavit, quod, ubicumque litteræ expediantur in expectativis pro Magistris, Licentiatis, Baccalaureis formatis in Theologia, & Doctoribus in iure canonico vel civili, tam secularibus, quam regularibus, ad unum beneficium tantum, cujuscumque taxæ fuerit, vel de canonicatu sub expectatione præbendæ ac dignitatis, personatus, administrationis vel officii, &c. ut supra, collegiata vel cathedralis Ecclesiæ, si petatur: Si vero signatura suffragetur eis ad duo vel plura, detur taxa in universo ad 100. & 50. libras Turonenium parvorum, vel tantundem in alia moneta, secundum taxationem decimæ.

Item, in partibus Gallicanis ac per totam Hispaniam, sive signatura ad unum sive ad plura beneficia se extendat, detur Magistris in medicina, & in iure canonico vel civili Licentiatis cum rigore examinis, in beneficiis secularibus, in locis, in quibus antiqua taxatio decimæ ad illius mediocritatem est reducta, si cum cura, 80. si sine cura 60. Ubi vero reductio non est, si cum cura, 100. & 20. si vero sine cura fuerit, 80. librarum Turonenium parvorum, secundum taxationem antedictam.

Item, quod in Theologia non formati, aut in iure canonico vel civili Baccalaurei, nec non in medicina, ac sine rigore examinis in aliquo iure Licentiati, & in artibus Magistri, habeant in locis, in quibus est antiquæ taxationis reductio, si cum cura 60. & sine cura 40. In aliis autem, si cum cura 100. & si sine cura fuerit, 70. librarum Turonenium prædictorum, secundum taxationem antedictam.

Item,

¹ In Codice MS. Lipsienſi hæc est inscriptio: De expectativis Regula Cancellaria, lecta & publicata pro parte Domini nostri Mariani Papa Quinti in audientia Contradictorum apud Ecclesiam Sancti Stephani, Constantia, die Sabbati, 16. mensis Februarii. Nisi forte hoc tituli augmentum ad totius potius operis huius frontem pertinet: quod ab amanuensis aut librario imprudenter hæc relatum. Quod ex eo fit verosimile, quod nullus operi huic in hoc codice titulus sit præmissus. Deinde non sequentes solum, sed & præcedentes regula illi in loco, eodemque die sunt lectæ & publicatæ, ut in operis exordio est notatum.

² In MS. Lipsienſi brevior est hæc Constitutio, his verbis: Quod per generalem signaturam, in quibuscumque Rotulis expectativarum factam, litteræ alias quam super huiusmodi expectativis nullatenus expediantur.

³ In MS. Lipsienſi: Si petatur, litteræ expediantur.

⁴ In MS. Vindobonensi: Ut prima legebatur, visio, ut apparet, veteris librorum. Unde ex MS. Lipsienſi infra fuit restitutum.

⁵ In MS. Lipsienſi hæc vox, duntaxat, est omiſſa.

⁶ In MS. Lipsienſi, additur, fuerit.

⁷ In MS. Lipsienſi, vocula hæc parvorum hic non legitur: paulo tamen post, dum redit, in Lipsienſi neque ac Vindobonensi comparat.

⁸ Ex MS. Lipsienſi, librorum lapsu omiſſa sequenti, in Vindobonensi recte expressa, ut oppositio docet: si cum cura, 60. si sine cura 40. Ubi vero talis reductio non est, & sic porro.

⁹ In MS. Lipsienſi, secundum taxationem decimæ. ¹⁰ In MS. Lipsienſi, parvorum, ut alias. ¹¹ In MS. eadem.

ANNO
CHRISTI
1118.ANNO
CHRISTI
1118.

Item, ceteri seculares habeant in locis reductionem habentibus, de qua supra, si cum cura, 40. si sine cura, 30. Et in aliis, si cum cura 60. si sine cura fuerit, 40. librarum Turonensium similitum.

Item, regulares non graduati, et ut supra, habeant in locis cum reductione praemissa, 60, et in aliis 80. librarum Turonensium similitum, secundum taxationem antedictam.

Item, seculares non graduati taxam habeant in Alemania, Scotia, et in Hibernia, si cum cura 25. et si sine cura 18. In Anglia vero, si cum cura, 40. et si sine cura, 30. Regulares autem 30. marcarum.

Item, in Italia dentur, si cum cura, 60. et si sine cura, 40. florenorum auri, secundum taxationem praemissam.

Item, in forma pauperum detur in locis Gallicanis cum reductione praemissa, si cum cura, 25. et si sine cura, 15. Et in aliis locis, si cum cura, 50. et si sine cura, 30. Et in Hispania et Arragonia, si cum cura, 40. et si sine cura 25. librarum Turonensium parvorum. In Alemania, si cum cura, 25. et si sine cura 15. In Anglia vero, si cum cura, 30. et si sine cura, 20. marcarum. In Italia vero, si cum cura, 30. et si sine cura, 25. florenorum aureorum.

Item, voluit et ordinavit, quod in partibus Gallicanis in expectativis nulli detur ad canonicatus et prebendas Ecclesiarum cathedralium; Magistris in Theologia, Doctoribus et Licentiatibus cum rigore examinis in iure canonico vel civili, Magistris in Medicina, Licentiatibus et Baccalaureis in Theologia, Magistris in artibus, qui per septennium post magistratum in artibus renserint, vel in Theologia tandem studuerint, Apostolicam sedis officialibus, apud eandem sedem suis officiis et pro tempore existentibus, Domini nostri Pape, Cardinalium, Imperatoris, Regum et Ducum nepotibus et consanguineis ac nobilibus, duntaxat exceptis. Aliis vero ad huiusmodi canonicatus et prebendas petentibus detur de beneficio, cum cura vel sine cura, prout capaces fuerint, etiam si canonicatus et prebenda acrius quam cathedralis Ecclesie existat, ad integram collationem, utpote Archiepiscopi, Episcopi et capituli singulorumque canonicorum et personarum, etiam dignitates obtinentium Ecclesie, in qua ad prebendas petebant se admitti.

Item, voluit et ordinavit, quod nullus in rotulis gratiarum expectatarum, datas ordinatas habentibus, possit aliquem ponere loco sui.

Item, quod petenti ad cuiuscunque, seu quo-

rumcunque collationem, vel ad plures collationes aut Ecclesias dignitative, detur duntaxat una collatio, vel Ecclesia ex petitis, talis videlicet, qualem verosimiliter habuisset, si eam in sua petitione specificasset. Voluit autem, quod, si plures personam gratias expectativas in eadem supplicatione petierint, littere pro primo duntaxat expediantur, et alii careant omnino petitione.

Item, voluit et ordinavit, quod in Parisiensi, Rothomagensi, Tornacensi, Cameracensi, Bajocensi, Narbonensi, Remensi, Ambianensi et Leodiniensi Ecclesiis, nulli detur ad canonicatus, et prebendam ex rotulis expectativis quibuslibet: In Theologia et Medicina Magistris et Doctoribus, cum rigore examinis in aliquo iure licentiatibus, fratribus, nepotibus, et consanguineis germanis Dominorum Cardinalium, et Magistris nobilibus ac officialibus duntaxat sedis Apostolicae, exceptis.

Item, voluit et ordinavit, quod per quamcunque signaturam, clausula, etiam si singulis conferre habeant, vel etiam ratione dignitatum etc. quas extra eandem Ecclesiam obtineret, nullatenus in litteris expectativis concedatur.

Item, quod Magistri, Doctores, Licentiatii in iure canonico vel civili, ac Magistri in medicina, nec non Licentiatii et Baccalaurei formati in Theologia, una cum gratiis expectativis quibuscunque obtentis, in rotulis vel supplicationibus particularibus possint quoscunque beneficia compatiblea, que obtinent, retinere, dummodo fructus eorum 400. libras parvorum Turonensium vel tantundem in alia moneta importatis non excedant.

Item, quod in Theologia non formati et in iure canonico vel civili Baccalaurei, vel Magistri in artibus, et Licentiatii in medicina, una cum gratiis expectativis possint quoscunque beneficia compatiblea, que obtinent, retinere, dummodo eorum fructus etc. 200. libras, vel tantundem in alia moneta importatis non excedant.

Item, quod alii non graduati etiam beneficia, que obtinent, compatiblea cum eorum gratiis expectativis retinere valeant, dummodo eorum fructus etc. 100. libras vel tantundem in portatis non excedant.

Voluit tamen idem Dominus noster, quod qui habeat quinque beneficia vel ultra, quod si gratiam expectativam ad unum beneficium, aut unum beneficium vacans, vel certo modo vacaturum, seu plura impetret, quod teneatur dimittere tot beneficia, de habitis, quot beneficiis assequeretur: Protonotarii, correcto-

1 In MS. Lips. librarum utique regere. desiderant sequentia omnia in hac constitutione, a verbis, ut supra, usque ad hac sequenti regere verba, eadem habentur.

2 In MS. Lips. alia hic reperitur ratio. verba. Si cum cura 30. et si sine cura, 25. in ceteris omnia sunt paria.

3 In MS. Lips. sequentia huius regule de Italia desiderantur.

4 In MS. Lips. hic insertum: in expectatione.

5 Insertum hic in Codice Lips. hoc vocat in artibus.

6 Absunt ex Codice Lips. haec vocat in artibus.

7 Haec vocat, suis officiis, desunt quidem in Vindobonensi, sed ex MS. Lips. sufficit deducere, ad sensum reddendum.

8 In Lips. MS. hic additur. Ecclesiasticas.

9 In MS. Lips. datum ordinatum.

10 In MS. Lips. impetratis.

11 In Codice Lips. non habetur et consanguineis.

12 In MS. Lips. magnum multum minorum librarum sorte lapsa expressis, nump. 4. librarum, pro 100.

13 In MS. Lips. CL. librarum.

14 In Lips. MS. et hic valent est numerus. 60. libras.

15 In MS. Lips. insertum, ut supra.

16 In MS. Lips. non leguntur hac verba: aut unum beneficium vacans.

17 In Codice Lips. est A.

ANNO
CHRISTI
1418.

rubere litterarum Apostolicarum ac contradi-
ctarum, & sacri palatii Apostolici consue-
torum Auditoribus, & Secretariis, nec non Dominis
Vice-Cancellario, vel eius locum tenente, in
camera Apostolica residentibus, duntaxat exceptis: Etiam si infra summas supra
ordinatas comprehenderent, nisi in regnis Sicili-
e & Trinacris, & in provincia Reati Petri,
in Thufia & Marchia Anconitana, ac in Urbe
& eius districtu.

Item, voluit & ordinavit, quod obtinentes
beneficia Ecclesiastica quocumque, vel in eis
habentes, etiam si non expresso valore,
possint in communi forma impetrare per peti-
toriam affectionem pacificam obtenta, ac jus
hujusmodi realiter dimittendo.

Item, voluit & ordinavit, quod in gratiis
beneficialibus quibuscumque, per eum quibusvis
personis pro tempore faciendis, & omnium &
singulorum beneficialium, que per eas, etiam si
motu proprio sunt, conceduntur, & aliis ni-
hilominus obtinentoribus, & de quibus, vacanti-
bus, vel certo modo vacaturis, impetrantibus
provisum aut providi mandatum vel concessi-
onem activerit, nisi ipsi impetrantes ea forsan
dimittere moluerint, vel alias propter eorum
incompatibilitatem dimittere teneantur, verus
valor in moxta quocumque secundum estimati-
onem communem exprimitur. Alias litteras
super gratiis hujusmodi nullatenus consiciantur.
Et sub generali clausula in petitionibus plerum-
que poni solita, non obtineat gratia expecta-
tiva, seu dispensatione, super obtinendis incom-
patibilibus in cancellaria Apostolica exprimen-
da in litteris super hujusmodi petitionibus con-
ficiendis, quis ultra duo beneficia pro qualibet,
ex gratia & dispensatione hujusmodi nequeat
explicare. Quod si ad plura ipsa gratia vel di-
spensatio se extendat, petitiones ipsas omni pe-
nitur careant effectu.

Item, voluit & ordinavit, quod si aliqui in
expectativa gratiis petant, statuta & consue-
tudinibus Ecclesiarum, quibus cavetur, quod nul-
lus inibi de minoribus prebendis ad maiores
sive majores prebendas ascendat, derogari, lit-
teras cum clausula derogationis hujusmodi nul-
latenus expediantur, nisi eam ipsius Domini
nostri Pape signatura importet expresse, vel ad
partem clausula concedatur antedicta.

De Vacantiis.

Item, voluit & ordinavit, quod in gratiis E-
beneficialibus vacantibus aut certo modo vaca-
turis, quibuslibet, si plura petantur beneficia,
unum cujuscumque anni valoris per simplicem
signaturam, & addito, ut petitur, duo^a vel

tria & non plura petita beneficia veniant, dum-
modo etiam illorum fructus &c. ultra 60. 4 in
portatis vel 100. libras Turonensium parvorum
communis estimatione, sive tantundem in alia
moneta non valeant, annuatim.

Item, voluit & ordinavit, quod in quibus-
cumque gratiis beneficialibus super vacantibus
nulla detur clausula, generaliam reservationem
importans, nisi ex primo vacationis modo, inibi
dispositive narrato, aliqua talis reservatio
elici possit expresse: Sed alias etiam per sim-
plicem signaturam quocumque ventiam omnes
modi vacationum & per Constitutionem Ene-
crabilis, nec non clausula devolutionis & spe-
cialis reservationis, ac de lite inter alios pen-
dente, si petantur, colligentes tamen ac ex-
iam alii petentes, scilicet neuter in singulis or-
rum petitionibus super litigiosis beneficiis qui-
buslibet, de lite, cui se ingerere contendunt,
sufficienter faciat mentionem. Alias litteras su-
per petitionibus ipsas cum hujusmodi expressio-
ne liti non expediantur quocumque modo. Una
vero reservationem ex hujusmodi primo vaca-
tionis modo, ut permittitur, elicitam, reliquis
petitis generalium reservationum clausula con-
cedantur.

Item, voluit & ordinavit, quod ex quibus-
cumque petitionibus, super novis provisionibus,
per concessum pro tempore signandum, nulla
detur clausula, generali reservatione, etiam in
presenti disponitur, aut aliis vacationum mo-
dis expressam quomodolibet comprehendens:
Nisi per Dominum Vice-Cancellarium data re-
periarur apposita singulis petitionibus ante di-
ctis.

Item, voluit & ordinavit, quod super bene-
ficiis de jure patronatus laicorum quibuslibet,
qualitercumque & ubicumque pro tempore va-
cantibus, litteras Apostolicas, nisi in eis, quod
illa tanto tempore vacarunt, quod eorum col-
latio juxta Lateranensis statuta Concilii est le-
gitime devoluta, vel quod ipsorum patronorum
ad id accedat assensus, expresse ponatur, nul-
latenus concedantur, nisi ipsi Dominus noster
signaret, etiam si de jure patronatus laicorum
existat.

Item, voluit & ordinavit, quod si in aliquo
supplicatione petatur beneficium, per obitum
vel alio modo vacandi in Cancellaria Apostoli-
ca exprimentum, nequaquam super illa, nisi
petens alicui per eum, prius habito colorato
titulo, immitteretur, littere expediantur, sed o-
mni prorsus careant effectu.

Item, voluit & ordinavit, quod in litteris,
provisionum Ecclesiarum titularium ponatur
clausula, quod ad ipsas promoti in eis reside-
re teneantur, nec possint sine speciali indulto
a Papa

^a In MS. Lipl. hic inferunt: motu proprio factis.

^b In Codice Lipl. in alijs.

^c In Liplensi Codice omnia nomina, hic expressa. Scribitur enim: duo vel plura petita beneficia.

^d Et hic in MS. Liplensi hic scribitur: Ultra 60. libras Turonensium parvorum, vel tantundem in alia moneta
in portatis non valeant annuatim.

^e In MS. Lipl. hac Constitutio aliter est colligata: Item voluit & ordinavit, quod in quibuscumque gratiis benefi-
cialibus super vacantibus veniant etiam per simplicem signaturam omnes modi vacationum, & per Constitutionem
Encrabilis patris, dummodo ex liti, prout quom de primo dispositive narrato, aliqua generalis reservatio non ex-
istat, & etiam clausula devolutionis & specialis reservationis, nec non de lite inter alios pendente, si petant, colligi-
gentes tamen, vel etiam alii petentes, si neuter in singulis eorum petitionibus super litigiosis beneficiis quibuscumque,
de lite, cui se ingerere contendunt, sufficienter faciat mentionem. Alias litteras cum hujusmodi expressione liti super
cujusque provisionibus nullatenus expediantur.

^f In MS. Liplensi & hac Constitutio alio stylo colligata: Item, voluit & ordinavit, quod in litteris super quibus-
cumque gratiis beneficialibus nulla prorsus alia quam per Constitutionem Encrabilis ponatur clausula per gratiam re-
servatorem quocumque, nisi in hujusmodi gratiarum supplicationibus dispositive expresse; Et una reservatio ut
permittitur expresse contra generalium reservationum veniant, si petantur.

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO
CHRISTI
1111.

a Papa Pontificalia extra suas civitates, & a diocesea exercere: Nec expediantur littere, nisi prius de assignatione provisionis annua eis aliunde facta usque ad summam ducentorum florenorum auri de camera doceatur.

Item, quod si in aliqua supplicatione de beneficio vacante aut certo modo vacaturo petatur data anterior, nullatenus ipsa veniat, quodque littere super petitionibus, in quibus data non est apposta, non expediantur, nisi sub data dici, qua in Cancellaria ponentur.

Item, voluit & ordinavit, quod si aliqui religiosi petant aliquod beneficium ad nutum revocabile, cum clausula, quod exinde pro solo matris Abbatis vel superiorum non possit amoveri, littere quoad ipsam clausulam nullatenus expediantur, nisi idem Dominus noster ponat signaturam, quod non possint amoveri, vel ad partem clausulam ipsam concedat.

De Dispensationibus.

Item, voluit & ordinavit, quod per quamcumque signaturam petentibus sibi qualitercumque de beneficiis Ecclesiasticis etiam cum dispensatione provideri, dispensatio nulla detur, nisi per ipsam signaturam expresse concessa appareat, vel, nisi talis fuerit gratia, quae totaliter actum huiusmodi dispensationis concerneret, vel sine illa de aliquo operari non posset.

Item, voluit & ordinavit, quod petentibus, secum super defectum natalium, quem patiuntur, dispensari, si in aliqua sint licita facultate graduati vel magni nobiles, dentur per simplicem signaturam quatuor, & addito, ut petitur, ultra petita, etiam si canonicatus & prebenda, dignitates etiam majores in cathedralibus, etiam metropolitanis, seu principales in collegiatis Ecclesiis fuerint. Aliis autem dentur per simplicem signaturam duo, & per fiat, ut petitur, si tot petantur, beneficia Ecclesiastica quocumque, dummodo canonicatus & prebenda in cathedralibus Ecclesiis, aut dignitates non existant. Circa spurios tamen & expositos ac consimiles consulatur idem Dominus noster, vel Vice-Cancellarius, ut major in illis restrictio servetur. Clausula non faciendae mentionis de defectu, non veniat, nisi teoribus concedatur.

Item, voluit & ordinavit, quod petentibus, secum super obtinendis incompatilibus dispensari, si in Theologia aut Jure canonico vel civili Doctores, vel cum rigore examinis Licentiatii, seu magni nobiles fuerint, per simplicem signaturam triam, & per fiat, ut petitur, bionium etiam, ad duo duntaxat ex huiusmo-

di competitilibus: dummodo tamen illa in cathedralibus majores post Pontificales, vel collegiatis Ecclesiis principalis dignitates, seu parochiales Ecclesiarum, insimul aut tales mixtim non fuerint, & cum potestate permutandi, si petatur. Poterit tamen Vice-Cancellarius, vel ejus Locumtenens pro tempore, circa personas alias in licita facultate quocumque, etiam minus gradatas, superiorem restrictionem de huiusmodi dignitatibus ac parochialibus Ecclesiis, per tales alios, ut praevenitur, insimul retinendis, moderare, personarum earundem, nec non locorum pensata qualitate.

De Beneficiis parvis.

Item, voluit & ordinavit, quod pro nubilo, nisi saltem XXII. suae aetatis annum attingat, expediantur littere, quod beneficium quocumque cum cura, vel etiam pro minori, XVII. annorum completis, quod dignitatem vel personatum, etiam sine cura, valeat obtinere.

Item, voluit & ordinavit, quod secum dispensari petentibus, ut ratione Ecclesiasticorum beneficiorum, curatorum, aut alias ex privilegio, statuto, vel consuetudine lacros ordines requirentium, ad ordines, quos huiusmodi beneficia requirunt, vel aliquem ex illis, se non teneantur facere promovendi, si in Romana curia vel generali studio residere voluerint, per signaturam simplicem detur quinquennium, & addito, ut petitur, septennium. Alibi vero residendo, ex quocumque signatura quinquennium duntaxat concedatur. Hoc tamen semper adjuncto, quod saltem infra annum, a tempore datae dispensationis huiusmodi, in Subdiaconos sint promoti.

Item, voluit & ordinavit, quod de cetero etiam per signaturam quamcumque nulli, cuius dignitatis, gradus, conditionis existat, ut suo genitori in beneficiis immediate succedere, vel in Ecclesiis, in quibus ipse genitor beneficiatus extitit, beneficia obtinere valeat, littere quomodolibet concedantur.

De Fructibus percipiendis.

Item, voluit & ordinavit, quod petentibus sibi de suorum beneficiorum fructibus in absentia responderi, si in curia Romana vel in studio generali, per signaturam quamcumque quinquennium, & addito, ut petitur, septennium, in alio vero beneficiorum suorum residere voluerit, triennium duntaxat concedatur.

De

1 In MS. Lipsiens. haec voces de camera non leguntur.

2 In MS. Lipsiens. hic insertum quatuor.

3 In MS. Lipsiens. plenus: Detur ad quinquennium, & addito, ut petitur, quoad vicarius ad duo incompatibilia quocumque. Aliis vero per simplicem signaturam cedat annis, & sic porro.

4 In MS. Lips. perpetuandis.

5 In MS. Lips. alia est inscriptio, scilicet De dispensationibus super aetate.

6 In MS. Lips. nulli nisi sa. & sic porro.

7 In MS. Vindobon. scriptum erat signatura, vitio unius librarii. Restitutimus autem cura: quod videtur rectius, ex MS. Lipsiens.

8 In Lips. Codice praemittitur titulus: De dispensationibus ad non sacros.

9 Ex Lips. Codice addita sequentis, qua librarii lapsi ex Vindobonens. MS. omisisti: & addito, ut petitur, septennium. Alibi vero residendo, ex quocumque signatura quinquennium & sic porro.

10 In MS. Lips. inscribitur: de succedendo in beneficio patris.

11 In MS. Lips. sequitur hic titulus: De diversis formis. Subjungiturque Constitutio, qua incipit: Item cum exonerabili, qua in Codice MS. Vindobonens. infra legitur. Haecque Constitutio in Lipsiens. Codice finita, succedit titulus De indigentibus. Qui titulus in Vindobonens. Codice etiam non comparere. Ad in Constitutionibus ipsa. recommendanda eadem series in utroque codice.

ANNO
CHRISTI
1418.

De Indulgentiis.

Item, voluit & ordinavit Dominus noster quod Indulgentiis per eum deinceps concedendis, sive per fiat¹ concedentur, sive per concessum visitantibus videlicet Ecclesias vel pia loca, seu illis elemosynas etiam ad fabricam vel alias, &c. porrigentibus, darentur dumtaxat per decem annos, Et dentur solum festivitates sequentes: Videlicet² septem Domini nostri, & quatuor beati Maris, Joannis Baptistae, Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, celebratis omnium Sanctorum, nec non Sanctorum, sub quorum vocabulo Ecclesiam sive loca hujusmodi sunt fundata, in Dedicatione earundem Ecclesiarum & locorum, ac etiam octavibus dictarum festivitatum octavas habentium. Et ponatur clausula, volumus, quod si alias &c. Si tempus Indulgentiarum adhuc daret,³ voluit, quod si aliqua Indulgentia pro una tantum die anni petita fuerit, non apponantur festa praedicta, ipsaque Indulgentia in perpetuum daret.

Item, voluit & ordinavit, quod si aliquis Indulgentiam pro Ecclesia hospitalibus aut piis locis, ad instar Indulgentiarum aliis Ecclesiis vel aliis locis concessarum petatur, si non⁴ plene specificata fuerint, litteris non expediantur super⁵ illis.

Item, voluit & ordinavit, quod in litteris Apostolicis super Indulgentiis, per ipsum deinceps concedendis personis visitantibus Ecclesias, seu alia loca pia, vel ad eorum reparationem seu fabricam manus porrigentibus adiutricibus, seu inibi pias elemosynas erogantibus, si supplicatio signata fuerit per fiat, si Ecclesia Cathedralis, vel insignis collegiata Ecclesia aut solemae Monasterio fuerit, tres, aliquando duo anni, & totidem quadragesimae. Et si per fiat, ut petitur⁶ pro cathedrali aut collegiata Ecclesia aut Monasterio hujusmodi, quatuor, aliquando tres anni & totidem quadragesimae, licet plures petantur,⁷ per singulas vero octavarum festivitatum consuetarum, & pro capillis vero tantummodo C. dies apponantur.

Item, voluit & ordinavit, quod deinceps aliquae litterae super concessione Indulgentiarum hujusmodi, aut etiam a poena & culpa, pro quibuscumque personis, sub sigillis Cardinalium seu aliorum cujuscumque non expediantur. Quod si secus fiat, eo ipso sint nullae. Et in litteris Apostolicis super illis conficiendis ponatur clausula jejunii.

De diversis Formis.

ANNO
CHRISTI
1418.

Item, voluit & ordinavit, quod omnes & singuli beneficiae gratiae quorumcumque,⁸ qui Consilarii, Secretarii, aut familiares ac officarii Cardinalium, Regum, Ducum, Comitum, Principum seu aliorum quorumcumque, videlicet in petitionibus illis, pro tempore porrectis⁹ asseruntur, nisi realiter tempore datae petitionum hujusmodi & antea per duos menses integros tales extiterint, nullius sint roboris vel momenti. Et in litteris, super hujusmodi petitionibus conficiendis, de mensibus eisdem, ut praemittitur, mentio habeatur expressa.

Item, voluit & ordinavit, quod nullus ex Dominis Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, vigore cujuscumque gratiae expectativae, etiam motu proprio: & sub quacumque forma vel expressione verborum concessis hactenus, vel in posterum concedendae, possit aliquam dignitatem in cathedrali post pontificalem majorem, vel in collegiata Ecclesia principalem seu parochialem Ecclesiam vel prioratum, seu aliam dignitatem conventualem, vel praepositoriam generalem, vel officium claustrale, seu etiam quodcumque aliud, cujus fructuum valor ad summam 70. librarum Turonensium parvorum, vel alterius aequivalentis monetae importatis non ascendat, beneficium Ecclesiasticum acceptare, seu sibi de illo¹⁰ vel alio facere provideri; ipsaque acceptatio & provisio, si fiant, nullius sint momenti.¹¹

Item, voluit & ordinavit, quod quicumque vigore gratiarum expectativarum acceptaverit quaecumque beneficia Ecclesiastica, secularia vel regularia, cum cura vel sine cura, etiam si canonicatus & praebendae ac dignitates, personatus vel officia seu administrationes fuerint, teneantur & debeant infra unius mensis spatium, a tempore hujusmodi acceptationis computandum, de hujusmodi beneficiis per eos acceptatis, ut praesertur, sibi per suos executores vel¹² subsecutores facere provideri. Alloquin lapsa dicto mense, hujusmodi acceptationes per eos factae, & quaecumque inde secuta, quoad numerum & qualitatem beneficiorum, quae acceptationes concernerent, vel¹³ concernere possent, eo ipso sint cassa & irrita, nulliusque roboris vel momenti. Et quod infra tres menses ex tunc immediate sequentes teneatur hujusmodi acceptationes & provisiones in loco beneficii publicare; alias gratia & acceptatio & provisio hujusmodi sit nulla.

Item, voluit & ordinavit, quod si ipse faceret gratiam de beneficio sine cura, vel de canonice-

¹ In Lipl. Codice, *apparetur*.
² In Vindobonensi Codice legitur *nativitatem*, vitio utique librarii. Opere ex Lipsiensis restitimus *septem*.
³ In Lipsiensis Codice sequentia videntur *marillata* librarii neglecta. Scribitur enim: *Voluit tamen quod si aliqua Indulgentia daret*. Cetera omittit.
⁴ In Lipl. Codice, *si non plene & specificata*, errore forte librarii.
⁵ In Lipl. MS. *alibi*. Rectius forte *Alibi*, ut in Vindobonensi.
⁶ In MS. Lipl. *est in*.
⁷ In Lipl. Codice: *pro singulis vero diebus octavarum*.
⁸ Defuit in Codice Lipsiensis haec verba: *& pro capillis vero*.
⁹ In Vindobonensi desiderantur haec verba, quae, quoniam ex Lipsiensis restitimus.
¹⁰ In Vindobonensi Codice, forte librarii lapsa, *affertur*, in Lipsiensis Codice legitur *clare affirmantur*.
¹¹ In Lipl. Codice non habentur haec vel alia.
¹² In MS. Lipl. sequitur integra Constitutio quae in Vindobonensi non extat. *Item ut si quando praesentem fructus expectantibus gratia expectativa sibi facta, litteris super ea non censetur occupare. Quod si facta sit, acceptationes hujusmodi non valeant, nec per eos aliquod praedictum cuiquam alteri generetur.*
¹³ In Lipsiensis Codice est *subsecutores*, quod forte restituitur.
¹⁴ Hic alium librum in Codice Lipsiensis est abruptum. Ut sequentia omnia in eo desiderentur.

ANNO
CHRISTI
1110.

nicatu, sub expectatione prebende alicujus Ecclesiam, alicui constituto in nono vel decimo anno sua aetate, anno tacito, de hujusmodi aetate gratia ipsa sit nulla. Et idem in vacatibus, vel certo modo vacaturis.

Item, voluit & ordinavit, quod in litteris super confirmatione cujuscumque unionis, compositionis, transactionis vel alterius contractus, clausula supplens defectum, si quis in eo contineatur, nullatenus concedatur, nisi ipsi defectus essent in petitione specialiter expressi, vel illa per fiat, ut petitur, fuerit signata.

Item, cum, execrabili potissime alias in Dei Ecclesia extirpato schismate, pluribus, solius praesidentis oculo conquiescente, ordine turbato relicta, nonnulli clerici & Ecclesiasticae personae, seculares & regulares, etiam Meritiorum & aliorum Ordinum diversorum, superstitionis & ambitionis velamine devedit, pro suorum ordinariorum ac superiorum victimis, tamen potiori calcanda ac subterfugienda obedientia, in sedis Apostolicae cappellanos recipi, ac super hujusmodi litteris ejusdem sedis Camerarii processus, diversas sententias, censuras Ecclesiasticas, atque penas continentes, fieri procurarunt: propterea ab eorundem superiorum ac ordinariorum jurisdictione praetendentes penitus se exemptos; unde rerum experientia attestante magistra, licentia laxato freno, nonnulla per illorum aliquos commissa excedit & crimina praeterire detestabiliter impunita: Idem Dominus noster, super his providere intendens, voluit & ordinavit, atque decrevit, quod tales recepti hactenus, & in antea, importunitate forsitan impellente, per eum suis litteris, etiam desuper decernendis processibus, in similes cappellanos recipiendi, nisi Magistri & baccalarii formati in Theologia, sive Doctores & Licentii in Jure canonico vel civili fuerint, adversus quos, virtutem redimentibus studiis, similis ambitionis suspicio non respondet, praetextu litterarum & receptionis earundem, ab hujusmodi jurisdictione superiorum & aliorum ordinariorum praefatorum nullatenus censeantur exempti, sed libere per illos juxta sanctiones canonicas corrigi possint & debeant, perinde in omnibus & per omnia, ac si litterae & processus hujusmodi, quorum etiam in hoc vigorem & substantiam pronus ademit, nullatenus emanassent.

Item, voluit & ordinavit, quod gratiam de Cappellanatu Apostolicae sedis, quibuscumque personis concedendam, nisi constet, seu constare possit de earundem personarum expresso consensu, nullius existant roboris vel momenti.

Item, quod in quibuscumque litteris super gratiis beneficiis in Bulla per unum ex lectoribus scribatur, in plica litterae post taxam, dies mensis per Calendas, Nonas, vel Idus, & deinde in registro scribatur dies mensis & annus modo consummi. Et hujusmodi litterae de registro tradantur parti. Et quod super hoc lectores & registratores, & eorum clerici, praesentent in manibus Vice-Cancellarii juramentum.

Et quod hujusmodi scripturae fectur, & plena fides adhibeatur in iudicio, in Romana curia & extra.

Item, voluit & ordinavit, quod nullus vigore gratiae expectativae, ab ipso impetratae vel impetrandae, possit acceptare beneficia, dispositioni suae vel sedi Apostolicae quomodolibet reservata, etiam si expectans habeat clausulam in genere vel in specie, quod beneficia hujusmodi acceptare possit, & de illis facere provideri, aut quid simile in effectu.

Item, voluit & ordinavit, quod litterae expectativae super Hospitalibus, Leprosoriis, Xenodochiis, & aliis piis locis, quae pro hospitalitate tenenda sunt fundata, de cetero nullatenus expediantur, nisi talia sint, quae sua fundatione consueverunt in titulum perpetui beneficii Ecclesiastici signari.

Item, voluit & ordinavit, quascumque retractiones, resignationes, cessiones, & dimissiones, de cetero fectas per quoscumque, quos ad aliquam Praelaturam promoveri vel assumi contigerit, de beneficiis quibuscumque Ecclesiasticis, secularibus & regularibus, curatis & non curatis: etiam si canonicatus & praebendae, dignitates, personatus & officia, aut alia quaecumque & qualiacumque existant, sive simpliciter seu ex causa permutationis, seu quavis alia, in Romana curia vel extra, in quorumcumque manibus, vel alias quovis modo inter ultimam vacationem Praelaturae hujusmodi, & diem promotionis seu assumptionis suae ad eandem, cum omnibus secutis & sequendis, exinde fore nullas, invalidas & inefficaces, nulla, invalida & inefficacia, & nullius roboris vel momenti, & pro infectis haberi.

Item, si quis in infirmitate constitutus resignaverit aliquod beneficium, ubicumque, etiam in Romana curia sive extra, causa permutationis, sive simpliciter, postea infra XX. dies de illa infirmitate decesserit, talis resignatio non valeat, & sit omnino irrita, cum secutis ex eadem. Et tale beneficium censeatur vacare per obitum ipsius resignantis.

Item, ut in habendis beneficiis Ecclesiasticis fraudes evitentur, servetur conscientiae puritas, & ambitionis via ambiciosa pracludatur.

Item, Dominus noster declaravit, statuit, voluit & ordinavit, quod quaecumque gratia de quibusvis beneficiis, etiam secularibus & regularibus, cum cura vel sine cura, vacantibus, tanquam per obitum, quibusvis personis deinceps sub quacumque data faciendam, nisi tempore datae gratiarum hujusmodi, notitia vacationum expostarum in gratiis ipsis, de locis apud quae tunc vacaverint, ad dicti Domini nostri verosimiliter potuerit devenire notitiam, & quaecumque infecuta, nullius existant roboris vel momenti.

Item, voluit, mandavit, & ordinavit, quod de cetero quibuscumque impetrantibus aliqua beneficia Ecclesiastica uniri vel incorporari cathedralibus vel collegiatis Ecclesiis seu monasteriis aut mensis Episcopalibus seu Abbatialibus, aut quibuscumque aliis beneficiis, tales im-

ANNO
CHRISTI
1110.

1 Integra haec Constitutio in Codice Lipsiensi non hic loci, sed supra, ut notavimus, inferna habetur. Non autem ordinem Codicis Vindobonensis fecerit sumus.

2 In Vindobonensi codice legitur, *Ecclesia*, in Lipsiensi vero *rectis*, *oculo*, quod restitutum fuit, sicuti arguitur.

3 Legitur in Vindobonensi Codice *drandi*, sed in Lipsiensi est, *dravi*: hinc *drandi* legendum.

4 In Vindobonensi scriptum *repro*, pro quo in Lipsiensi clarius *recepti*, quod restitutum.

5 Lectam quidem in Vindobonensi Codice *consecrari*, verum ex Lipsiensi melior lectio restituta.

ANNO
CHRISTI
1418.ANNO
CHRISTI
1418.

impetrantes teneantur exprimere verum valorem, secundum communem estimationem tam beneficii sic univendi, quam etiam Ecclesie, Monasterii aut monachi, seu alterius beneficii, cui unio ipsa fieri debet. Alioquin huiusmodi unio non valet, & littere super eis non expediuntur. Et in talibus unionibus seraper sit commissio ad partes, & oneret conscientia illorum, quibus committeretur. Et idem voluit observari, quando impetratur confirmatio unionis iam facta.

Item, cum clerici & Ecclesiasticæ personæ, suas causas & querelas, in his videlicet, que de iure & consuetudine ad forum spectant Ecclesiasticum, eo tamen derelicto, secularibus iudiciis submittere, seu partes sibi adversas ad forum de iure veterum convenire vel trahere præsumant, gravibus poenæ, tam spiritualibus, quam temporalibus, etiam iure disponente alligantur, quod tamen coram plerisque non sine proprio salutis periculo dare videntur sæpius in contemptum: Idem Dominus noster voluit & ordinavit, quod, quicumque ex clericis seu personis eisdem de cetero talis præsumptionis reus extiterit, nisi de hoc in quibuscunque concessionibus & gratiis, per eum ab ipso Domino nostro impetrandis, adeo specialiter & expressam mentionem faciat, quod etiam sibi super hoc opportunus providere valeat, quod sine cautela salutis eo ipso omni commodo careat eorundem, ipsamet concessionibus, dispensationibus & gratiis totaliter inefficaces, nullius roboris vel momenti existant, & nihilominus poenæ canonum contra tales locum habeant, & etiam declarentur.

Item, ne de cetero Domini Cardinales aut personæ, apud sedem Apostolicam, Romanam videlicet curiam, aut Cardinales eisdem, familiaritatem, officium vel incolarum habentes, ab aliis, ut quandoque contingit, occasione vel prætextu beneficalium litium, distrahantur: Idem Dominus noster voluit, & ordinavit, quod omnes & singulæ causæ beneficales, contra quoscunque ex Cardinalibus seu personis eisdem, aut per eos quibuslibet personis de cetero movendæ, etiam si de sua natura ad distam curiam legitime devolutæ, seu in ea tractandæ non fuerint, apud sedem Apostolicam prædictam demtaxat, apud quam competentia quoad id solum patet eisdem, tradari, ventilari, & finire debeant, nec in illis aliquis ex Cardinalibus, vel ex personis eisdem alibi conveniri possit invitus: Quod si forsan aliquos processus in contrarium fieri contingat, ipsi cum omnibus secutis irriti prorsus habeantur & inanes, non obstantibus privilegiis & indulgentiis Apostolicis, ac aliis contrariis quibuscunque.

De Iustitia.

Item, voluit & mandavit, quod appellans quicumque procuratorio nomine a quavis sententia in Romana curia pro tempore lata, se in exhibitione mandati sufficienter super hoc, de quo se docens proponit, iudici approbet. Alias si ius huiusmodi faciendi infra tempus sibi per ipsam iudicem super hoc statuentem defecerit, quamvis ille qui pro huiusmodi appellatione interposita extiterit, postmodum approbaret eandem, nisi de convictis personis sit, vel alias legitimam excusationem allegaret, per eundem iudicem falsi procuratoris poena percellatur, vel a procuratoris officio in Romana Curia Generali Tom. XXVIII.

ma curia perpetuo, vel ad aliquod tempus longum, sicut ipsi iudici videbitur, repellatur, seu in XL vel citra, non cum X. descendendo, honororum anni summa, parte una in cappellaniam auditoris palatii Apostolici, & alia medietate in pauperum usus convertenda, mulctetur, nullo sibi super hęc appellationis diffugio quomodolibet profuturo.

Item, voluit & mandavit, quod nullus iudex quilibet constitutus in causis & litibus, etiam per appellationem pendentes indecisis, ad instantiam capisvis, proprio aut procuratorio nomine, etiam iuris ad ius in beneficio quocumque, si & postquam huiusmodi ius ex persona colligantis qualitercumque vacaverit, se surrogari petentis, ad huiusmodi faciendam surrogationem quomodolibet procedat, nisi proprio surrogandi auctoritate, saltem de aliquo colorato & verosimiliter per eum prius habito titulo fides præstetur legitima, aut quod talem causam non malitiose vel fraudulenter, sed pura & bona conscientia instituit: Super hoc ipsi iudici, verosimilibus spondentibus conjecturis, corporale præstetur iuramentum: Quidquid autem secus factum extiterit, cum infectis quibuslibet, nullius existat firmitatis.

Item, voluit & ordinavit, quod deinceps causæ quæcumque auditorum causarum palatii Apostolici vel eorum notariorum, nequeat eorum inimicis adversariis, alieni ex auditoribus dicti palatii, vel eorum loca tenenti committi, alioquin processus in contrarium habiti nulla subsistant firmitate.

Item, voluit & ordinavit, quod, si aliqui debitores ratione debitorum se submiserint districtui seu coercitioni cameræ Apostolicæ temporalis Avinionensis & aliarum curiarum Romanæ curiæ, & Avinionensis civitatis, ad conficiendum debita huiusmodi coram auditore & iudicibus eorundem curiarum, certos procuratores constituerint, quod si debitores ipsi in dicta Romana curia fuerint presentes, & eis non vocatis, iidem procuratores debita huiusmodi confiterentur coram eisdem auditoribus & iudicibus, confessiones huiusmodi nullius sint roboris vel momenti.

Item, voluit & ordinavit, quod nullus iudex ordinarius vel delegatus, quacumque auctoritate fungatur, possit aliquem de Auditoribus, presentibus & futuris, in Romana curia commorantibus, suspendere vel excommunicare quacumque ratione vel causa, etiam si voluntarie se submiserint, excepto Camerario, qui possit contra eum vel eos, si & quando ei videbitur, Ecclesiasticam exercere censuram.

Item, statuit, voluit & ordinavit, quod de cetero nulli ad officium notariatus audientiarum causarum, seu etiam curiæ cameræ Apostolicæ admittantur, nisi primitus per diligentem examinationem Vice-Cancellarii vel eius commissarii ad illud idonei reperti fuerint, & qui etiam saltem 25. annorum sue ætatis teneant: Quod omnes Notarii audientiarum & curiæ cameræ prædictarum, presentes & futuri, per se ipsos huiusmodi sua officia exerceant, alioquin illis omnino careant, nec deinceps per suos Auditores admittantur: Quodque nullus ex prædictis ipsum notariatus officium in audientia causarum & curia cameræ Apostolicæ huiusmodi infirmal valeat exercere.

Sanctissimus in Christo pater & Dominus noster, Dominus Martinus, divina providentia

K k

Papa

ANNO
CHRISTI
1419.

Papa V. die 11. mensis Decembris, Pontificatus sui anno primo, voluit & ordinavit, quod omnes & singuli, cum quibus habentur per sedem Apostolicam, seu ejus auctoritate, super pluribus incompatibilibus beneficiis Ecclesiasticis, etiam invicem perpetuo vel ad tempora obtinendis, dispensatum extitit, & quæ jam ab eo obtinuerint, vel in posterum obtinebunt, quascunque gratias de beneficiis Ecclesiasticis vacantibus, vel certo modo vacaturis, si in Theologia Magistri vel Baccalarei formati, aut in Jure canonico vel civili Doctores, seu cum rigore examinis Licentiatii, vel ex utroque parente nobiles existant, illa, quæ ultra duo: Si vero aliter in eisdem studiis graduati, aut in medicina, vel in artibus Magistri fuerint, illa quæ ultra unum, habeant vel habent incompatibilia, infra annum a tempore possessionis pacificæ beneficiorum, eis ex gratiis eisdem competentium, simpliciter, vel ex causâ permutacionis pro aliis compatilibus: Ceteri vero graduati vel ignobiles quicumque, incompatibilia, unicum dumtaxat incompatibile transcendentia, in eventum similis affectacionis realiter & omnino dimittere teneantur, dispensacionibus prædictis in contrarium minime profuturis: Familiaribus tamen ipsius Domini nostri, & officialibus dictæ sedis, actu & continuo suis officiis insistentibus, nepotibus Dominorum Cardinalium, magnorum Baronum, & supra, filiis & nepotibus, dumtaxat exceptis.

Item, voluit, quod circa gratias beneficiales per eum factas & fiendas talis moderatio circa pluralitatem vel excessum beneficiorum obtentorum vel obtinendorum servetur, quod Magistri & Baccalarei formati, Doctores ac Licentiatii, nec non nobiles præfati, ultra 400. Ceteri vero aliter, ut supra, graduati, ultra 250. Nec non simplices, seu non graduati vel ignobiles prædicti ultra 100. libras Turonensium parvorum, aut alterius æquivalentis monetæ, tam in obtentis, quam in quibuscunque ex gratiis eisdem consequendis beneficiis, nullatenus valeant retinere, etiam expeditione litterarum, ut reliqua omnia, dimittenda: Dumtaxat exceptis familiaribus & officialibus Domini nostri Papæ, actu & continuo suis officiis insistentibus, Dominorumque Cardinalium nepotibus, qui sub hac ordinatione nullatenus includantur.

Item, voluit, & ordinavit idem Dominus noster, quod, ubi pro personis diversis, super aliquo beneficio Ecclesiastico vacante aut certo modo vacaturo, sub ejusdem diei data, diversæ per eum, sive de suo mandato, concessiones aut gratiæ factæ appareant, is, cui gratia proprio motu facta fuerit, reliquis omnibus, sub simili motu non habentibus: Si vero per aliam signationem litteræ fuerint, tunc graduatus non graduato: & inter graduatos magis graduatus: Professor (forte possessor) quoque, saltem collegiatio titulo, non tamen spoliator, aut institutus per eum, qui potuit scire eum non debere instruere, sive causam possidendi conferre, non possessori: & contrariis qualitatibus seu aliis, ceteris paribus: Præfens venturo ab ea absentis: ac oriendus civitatis & dioceseos, in qua hujusmodi beneficium consistat, alteri non oriundo: & nullum habens beneficium, habenti, in dicti beneficii affectacione præferatur, nisi super hoc idem Dominus noster specialius duxerit ordinandum.

Item, ut calumniatores execrabiles, quibus per

abusus Romanæ curiæ datum alimentum, ne contagione serpente seges calefacta insecta, peccatarum etiam dignis coemptis aculeis, motus improbi exadivis, reprimantur, præfatus Dominus noster ipsius gloriam obfuscentes, Zizanias satores, eliminare contendit: Omnes & singulos, qui alicujus nominis sigmento supplicationem sive petitionem quæcumque, gratiam, vel justitiam continentem, surripere, aut quo minus illa in lucem prodeat, cursui destinato debito quanquam supplicanti eam ut antea subtrahere præsumserit, excommunicationis sententiæ, & si contra eos super hoc instituto judicio reperi legitime extiterint diversa beneficia Ecclesiastica obtinere, cujuslibet illorum, quæ ultimo affectui fuere, privacionis; non beneficiatos vero inhabitationis ad quæcumque Ecclesiastica beneficia in posterum obtinenda, pœnis subiiciendo: Nihilominus emergentium forsitan alias scandalorum suppressendis præcipitiis, nudo pacis fomento carceris acrimonis unius mensis spatio absque spe veniæ quanto citius mancipando &c.

ANNO
CHRISTI
1419.

X L V.

SOLEMNES ORATIONES

ANNO
CHRISTI
1419.

ALIIQUOT VARIÏ ARGUMENTI

In Concilio Constantiensi habitæ.

I.

NICOLAI DE DIMKELSPUHEL

Theologi Viennensis; Alberti V. Austria Ducis ad Constantiense Concilium Legati

O R A T I O

Ad Sigismundum Cæsarem in Concilii exordio habitæ.

De Auctoritate Imperatoris vs Concilii gubernandi, ut publica paretur salus sublato Schismate Papali.

EX MS. ACADEMIÆ HELMSTADENSIS.

Salus nostra in manu tua est. Respiciat nos tantum Dominus noster, & latè serviemus Regi. Gen. 47. 25. verba scribantur.

Salus populi Christiani, quæ licet attingi non possit in terris, tamen datum est mortalibus, ut sub ea felicitate morali, nunc eis possibili, illam perfectam, quæ sanctis reservatur in cælis, possint faciliter promereri.

Ecce isti sunt portus, ad quos dirigi debent populi ab his, qui gubernacula tenent in mari hujus mundi.

Isti sunt fines, ad quos respicere habet Serenitas Regalis, & omnes qui præsumt populis, ut ipsos ita regant, quod hic de virtute in virtutem, de scientia in scientiam, gradatim ascendant, & finaliter ad beatitudinem & salutem perveniant consummatam.

Hoc pertinet ad circumspiciendam Majestatem Regalem. Hoc est Regali officii debitum, religiosa mente pertractandum.

Ad Imperialem Celsitudinem pertinet cura & sollicitudo circa bonam habitudinem utriusque status, scilicet spiritualis & secularis, juxta illud Justiniani Imperatoris, in Authenticis, Collocatione I. *Nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut sacerdotum benefas, cum utique & pro illis*

ANNO
CHRISTI
1418

ANNO
CHRISTI
1418

illis ipsi Deo semper supplicent. Nam, est hoc quidem inculpabile sit, undique & apud Deum fiducia plenum, Imperium autem recte & competenter exornat creditam sibi reipublicam: Erit consensu quodam bona, omnes, quicquid utile est, humano conferens generi.

Et cum sciat Vestra Majestas, quod non possunt homines in hos fines dirigi, nec possunt ad istos portus perducere, nec possunt prædicta bona stabiliter plantari in christiano populo, nisi ab area sanctæ Ecclesiæ eradicentur schisma ac mala ipsius contraria: Advertat Regia Celsitudo, quod plures in unum convenientes sint in agere & intelligere potentiores, ut dicit Aristoteles. Advertat etiam prætorum orthodoxorum Regum exempla, quorum devotione, hortatu ac patrocinio plerumque in retroactis Ecclesiæ necessitatibus Synodi Episcoporum & Generalia Concilia convocata sunt.

Eodem Vestra Majestas summo desiderio anhelat ac totis viribus procurat Congregationem Concilii Generalis, pro instauratione pacis & integratione totius Ecclesiastici status.

Ut ubi Patrum Conciliali determinatione, ad Dei gloriam & hominum salutem, omnis contradictio, omnes discordiæ, & omnia mala, prædictis finibus humanis contraria, longe repellantur a Dei Ecclesia & populo Christiano.

Ecce unxit te Dominus super hereditatem suam in principem, & tu liberabis populum ejus de manibus inimicorum suorum, qui in circuitu ejus sunt. 1. Reg. 10.

Materialis civitas, ex lignis & lapidibus constructa, typum gerit civitatis non manu factæ humanitus, sed ex vivis lapidibus compaginatæ divinitus, Ecclesiæ scilicet militantis, quæ est congregatio fidelium, recta fide Deum colentium. Quæ & propheta testante, dicta est civitas regis magni, suadata in exaltatione universæ terre, Ps. 97.

In hac sua civitate, Princeps Serenissime, omnipotens Dominus Vestram Celsitudinem ex optima carne elegit, & jam constituit in supremam Regem sui populi Christiani.

Et ideo, ut ipsum nomen Regis ostendit, & etiam requirit institutio ministerii Regalis dignitatis, & insuper attestantur magnifica opera gloriosorum præcedentium Regum: ad Vestram Regiam Majestatem pertinet, totis viribus, insatigabili cura & studio intendere paci & tranquillitati, commodo & salutem, sic Vobis creditæ civitatis, prout Vestra Serenitatis Celsitudo &c. ut schisma ab area civitatis Dei funditus evellatur.

Unxit te Dominus in Regem super Israel, & misit te Dominus in vias. 1. Reg. 15.

Gloriosissime Princeps, Verba & opera ac ferventissimus Zelus gloriosissimorum præcedentium Regum, a quibus posteros verecundum esset degenerare, ostendunt officium Regale. Justinianus enim in diversis Authent. locis de se ipso ait: *Magnum Deum & Salvatorem meum, Jesum Christum, auxilium invocantes, studemus omnes nostros subiectos, quorum regimen credidit nobis Deus, illa fore & sine calumniis custodire.* Et alibi ait: *Nostre Serenitatis Celsitudo remediis invigilat subditorum. Nec cessamus inquirere, si quid sit in nostra republica corrigendum. Ideo namque voluntarios labores appetimus, ut quosdam alios præparemus: ubique utilitatem subiectis invenire volentes. Et ex quo nos Deus Romanorum proposuit imperio, omne habemus studium universa agere ad utilitatem commissa nobis a Deo reipublica. Om-*

Concil. General. Tom. XXVIII.

nis etiam hominibus, qui recte sapient, mansuetum esse putamus, quod omne nobis est studium & oratio, ut crediti nobis a Domino Deo bene viveant, & ejus inveniant placationem. Quoniam & Dei misericordia non perditionem sed conversionem & salutem vult, & delinquentes qui corriguntur, suscipit. Hæc ille.

Hanc etiam sollicitudinem circa creditum sibi populum exercendam, ostendit ipsum nomen Regis & requirit institutio ministerii regalis dignitatis. Rex enim a regendo didus est, eo quod regere habeat populum sibi subditum. Regere autem populum est, ipsum in finem suum dirigere, & pro posse perducere. Finis vero populi est salus ejus atque felicitas. Quæ est triplex.

Prima politica, quæ in tribus consistit: Primum est pax & tranquillitas populi civiliter congregati. Secundum est, sufficientia necessariorum ad transigendam præsentis temporis vitam. Tertium est exterioris conversationis hominum decentia & honestas. Populus enim, qui hæc plene & stabiliter habuerit, civiliter felix dici poterit.

Secunda felicitas dici solet moralis. Et similiter in tribus consistit. Primum est, plenitudo cognitionis cælestium & sub cælestium, per scientiam & fidem. Secundum est, virtutum omnium jure exercitium. Tertium est, verus cultus unius Dei publicum & solemne præconium.

Populus enim, qui in his tribus constanter perseverat, vere moraliter felix est: Quamvis adhuc diminate, respectu felicitatis tertriæ scilicet Præmiatoris. In qua est ablatio omnis mali & conservatio omnis boni &c.

Regia Majestas tota mente amplexetur viam Concilii Generalis, tanquam inter ceteras meliorem, certiolem, firmiorem, pro plenaria instauratione pacis & concordie & redintegratione totius Ecclesiastici status. Et divina annuente clementia ad votum Vestre Serenitatis eveniet, ut congregetur in copioso conventu potentum venerabilium Christianorum virorum.

Regia Majestas dignetur omnibus securitatem præbere. Ut quilibet libere, sine metu, timore aut terrore loqui audeat, quicquid vere & pure tendit ad plenariam reformationem sanctæ Ecclesiæ.

Et insuper dignetur sine personarum acceptione, sine quocunque partialitatis affectu, ita se habere in hac Dei & sanctæ Ecclesiæ causa, ut semota omni humana gratia & indebito favore, partes suas efficaciter, quantum sibi convenit, possit interponere. Ut plenaria pax & unio sanctæ Ecclesiæ, propter quam principaliter hoc sacrum Concilium vestro hortatu ac interventione congregatum est, ita fiat & perficiatur charitative, ut hominum quietentur conscientie, & ut Deo auctore maneat vera, stabilis & firma.

Ob hoc enim Celsitudo Vestre Serenitatis habebit in præsentem gloriam & honorem, a tota Ecclesia, vestro interventu de tantis pressuris & periculis sublevata: & a Deo, apud quem nullum bonum manet irremuneratum, habebit pro futuro inextimabilem gloriam, perpetuo duraturam.

Humilis, obediens, & fidelis filius Vestre Regiæ Maj. Illustris Princeps, propter reverentiam ætatis sum, propter novitatem suscepti regiminis sui domini, propter quotidianas inquietudines exterorum, propter multiplices occupationes, non potuit in propria persona adire Concilium.

ANNO
CHRISTI
1415.

Ideo de Procerum, Magnatum, & aliorum filiorum suorum maturo consilio & assensu, fecit & constituit legitimos procuratores suos & nuncios speciales, Reverendos in Christo Patres, N. & N. Nobiles viros, N. & N. Barones, Ministeriales Ducatus, N. strenuum militem, item & me indignum sacra Theologiae professorem. Deditque nobis plenam potestatem & mandatum, Generali Concilio ipsius nomine intercessendi, ordinationique ac dispositioni ejusdem universalis Concilii cooperandi, quod ea, quae tendunt ad gloriam Dei, profectum fidei, perfectamque unionem & reformationem sanctae matris Ecclesiae. Et insuper praedictus illustris Princeps, Dominus noster gratiosus, Dominus Albertus, Austriae Dux, dedit nobis auctoritatem & plenariam potestatem ipsum obligandi, & pro eo ac ipsius nomine promittendi, quod omnia & singula, per Generale Concilium, circa bonum statum universalis Ecclesiae ordinanda, seu concludenda, rata habeat & firma, ac inviolabiliter observabit, ad gloriam Dei & profectum sanctae matris Ecclesiae, unice sponse Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, qui cum Deo patre, &c. Amen.

Hac extracta sunt ex sermone quodam in Concilio Constantiensi facta coram Rege Romanorum Sigismundo, per egregium Sacrae Theologiae Professore, Magistrum Nicolaum de Dinc Respabel, pro tunc Ambasiatorem Ducis Alberti quinti Austriae.

I I.

ANDREAE LASCHARII

ELECTI POSNANIENSIS REGIS POLONIAE

Et magni Ducis Lituaniae ad Concilium Constantiense Legati.

O R A T I O

Ad Sigismundum Imperatorem an. 1415.
mense Januario habita.

De Pace & unionis Ecclesiae per Sigismundum Imperatorem Constantiae paranda.

EX MS. ACADEMIAE LIPSIENSIS.

Hoc titulo:

Collatio, facta per Dominum Andream Lascharii, Electum Posnaniensem, in Concilio Constantiensi, coram Rege Romanorum semper Augusto & suis, praesentibus Electoribus Imperii & multis aliis.

Cum fabricator mundi, Rex gloriae, auctor pacis & amator, cujus judicia abyssus multa, quique stabilis manens cuncta dat moveri sua ineffabili providentia, mundum fenscentem & in maligno positum conspiceret, Tuam praecelsam Majestatem, o sublimis & invisibilis Rex Romanorum & Monarcha, constituit super omnes gentes & regna, ut dissipares gentes, quae bella volunt, scutum & arma confringeres, pacemque propalares. Tuo namque imperio profecto parat orbis, Scriptura testante: *Subjetti estote omni creatura, sive Regi tanquam praecellenti, sive Ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudam vero bonorum. Quia sic voluntas Dei. 1. Petr. 2. De maja. & obe. l. 1. t. 33. c. 6. Sollicita.*

Pretiosum quippe pacis donum, quod suis fidelibus per multitudinem caelestis militiae nascendo attulit, vivendo docuit, & regis tum curis pervigili quam strictius commendavit. Quae post, extremum transiturus de hoc mundo ad Patrem, sponsam suae Ecclesiae, cui officio advocacy & defensionis feliciter praesides, sequenti themate pro testamento ultimo sic inquires reliquit pacem: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis*, Joa. 13. & cap. 1. *Nisi bella*, 23. q. 1.

Rex pacificus pia miseratione disposuit, inquit Gregorius in poemio Decretalium, ubi subditos fore pacificos & modestos: Sed effrenata cupiditas, suae prodiga pacis, aemula mater litium, materiam jurgiorum generat, ut, nisi Romani Imperii iustitia conatus ejus sua virtute reprimere, jus humani federis litigiorum abusus extingueret, & dato paci libello repudii, concordia extra mundi terminos exularet.

Ideoque, Evangelica ut docet historia, venit in mundum, ut pacem doceret, Matt. 10. & Matt. 8. 23. q. 1. cap. *Nisi bella*. Qui & Princeps pacis dicitur sermone Prophetico, *Is. 9.* scilicet, Pater futuri seculi, & Princeps pacis, vera sapientia, Christus Jesus, qui omnia condidit in pace, neutraliter pacem inserens creaturis, ut pacem amarent, & ad pacem tenderent, ac in pacis pulchritudine habitarent.

Numquid plerique insatiabiles & silvae bestiae sunt, & leones, vulpes, ursi, lupi, & tigrides, qui filia suis immurmurant, & pacata feritate blandiuntur? Quis milvus, quantumvis solitarius rapinis circumvolat, nonne in lignum pacis conjugium copulat, nidum congerit, ova fovet, pullos alit, & quasi cum matrefamilias societatem domesticam, quanta potest pace, conservat? Et ob hoc rationalem creaturam, quae est homo, ad pacem suam ordinavit, quatenus vivens in pace temporis, dulcissima sua visione fruatur in pace aeternitatis.

Quod caelestis Doctor, qui non didicerat ab homine, sed per revelationem Jesu Christi, considerans, dicebat ad Hebr. 13. *Sine pace nemo videbit Deum.* Et Augustinus de verbis Domini c. 68. *Qui in pace non erit inventus a Patre, abdicatur a Filio, et nihilominus a Spiritu S. alienus efficitur, nec ad hereditatem Dei poterit pervenire, qui testamentum pacis noluit observari.*

Et idcirco a cunctis mortalibus pax expetitur, ut dicunt Philolophi: *Bonum est, quod omnes appetunt*, Ethic. 1. Pax enim tantum bonum est, ut, qui illam non habet, nihil habere dicatur, vel credatur. Glossa enim omnino super illud Psalmi: *Pax super Israel.* dicit: *Omnino uno verbo dixit. Qui pacem non habet, infelix est.*

Igitur Dei Filius, qui est pax nostra, & facit ex utroque unum, Ephes. 2. de tumis ad ima descendens, ipsamque pacem ingressu in mundum, progressu, & egressu e mundo solemniter commendavit suis amatoribus, inquires: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis*, ubi themata.

In quibus verbis replicat suum nobile testamentum, implicat utile documentum.

Per primum inducimur ad virtutem, per secundum vehimur ad salutem.

De primo dicam modicum; de secundo nihil, brevitas amicus.

Dico primo: Quod Redemptor noster, cujus sceptrum regia tenens Rex in terris vices agit, Apostolo scribente de Rege, Rom. 13. *Non enim sine causa gladium portat, Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit*: Nobis replicat suum nobile testamentum, per quod ducimur

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1418.

circum ad virtutem. Pax enim est *novitas servitatis*, ut ait Augustinus de verbis Domini, *Tranquillitas animi, vinculum amoris, simplicitas cordis, consortium caritatis. Hac est, quam homo compefit, iras comprimit, superbus calcat, humiles amans, discordias sedat, et inimicos concordat. Ad quam habendam omnes hortatur Apostolus, si Deum habere volumus, 2. Cor. 7. Pacem habete, et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum.*

Proinde, si Reges fidelium populorum, quia hujus regni non domini, sed ministri existunt, secundum voluntatem Dei regere sunt astricti, Sap. 6. summo opere est ordinanda, & sollicitè consummanda. Quoniam non nisi pacis tempore colitur pacis auctor.

Et, quemadmodum humanus spiritus nunquam agit membra nisi fuerint unita: sic Spiritus S. Ecclesia membra nunquam vivificat, nisi pacis vinculo fuerint glutinata, secundum Augustinum de verbis Domini. Et alludit B. Benedictus in quodam sermone: *Parum timet Diabolus jejunantes, continentis et vigilantes. Tam enim de illis, quam de istis multos in laqueum pertraxit. Sed concordat et unanimes, conjuncti per pacis vinculum, dolorem, livorem, ac timorem ingerunt Diabolo.*

Et ob hoc nemo ambigit, quantum sit nobile pacis testamentum, per quod ducuntur ad virtutem.

Verum, cum pax tam utilis sit hominibus, & salubris, heu cur tot guerrarum turbines per climata mundi affluxere, & discordias lator zizaniorum superdixit, sicut experitur infelix nostra ætas? Nisi, quia mandata Dei non custodimus, et in viis ejus non ambulamus, Baruch. 3. Nam, si in via Dei ambulasset, habitasset utique in pace super terram. Et Prophetarum eximius David inquit: *Si populus meus audivisset me, Israel si in viis meis ambulasset, pro nobis forsitan inimicos illorum humiliasset, et super tribulantes eos misisset manum meam, Pl. 71.* Et ideo nunc hunc, nunc illum consumit gladius, 3. Reg. 2.

Dicat quæso quispiam ubi sit pax, & ubi non formidetur repentinus interitus? En undique surgit gens contra gentem & regnum adversus regnum, sol & luna retraxerunt splendorem suum, hoc est, lumen Apostolici culminis, & imperialis dignitatis eclipsantur Luc. 21. Joel. 2. *de Major. O obed. c. Sollicita.*

Et quid lugubri voce enuncio schisma inventarum & cruentum, Ecclesiam Dei crudeliter dilacerans? In quo effusa est contentio super Principes, & errare eos fecit in invio & non in via. Et a quo ambitionis, avaritiæ, ambitionis, & multorum errorum in populo & clero, ignis vehementer exarsit. Nisi jam per Tuam Regiam providentiam extingatur, ardebit usque ad inferni novissima Deute. 32.

Pro quo extinguendo Principes orbis & potentes, & Doctores sapientes 37. annis laborantes descenderunt.

Et quo ad procliviora vergente, Romanus Pontifex de loco Urbis, sibi cælitus per duos Imperatores pro domicilio deputato, cedens furæ, in vilipendium Imperialis potentis effugatur.

Ac demum finitimæ Christicolæ partes, pacatissimum scilicet regnum Poloniæ, scutum multorum fidelium, novit Tua Regia providentia, guerrarum tempestate quatitur minus juste.

Et Spiritu S. fundata nova proles Ecclesiæ gens bellicosa Lituaniæ, in latissimas diffusa provincias, quamquam neophyta, ejus tamen fides Deo est cognita, & nota devotio, efficiens Deo

A sacrificium vespertinum: Qui sunt revera spiritu ferventes, Domino servientes, spe gaudentes, in tribulatione & hostili guerrarum turbine patientes, orationi insistentes, hospitalitatem sectantes, charitate fraternitatis invicem diligentes, non alta sapientes, sed humilibus contentientes Rom. 12. & quibus vere diligentibus Deum pax multa debetur. Ecce incurtibus hostium molestantur, qui foveri debuerant, ut novellæ plantationes & arbuta, charitatis obsequio, ac exemplari doctrina per Christi fideles irrigari.

Quid plura deplorando dicam, inauditum & lamentabile? Nam populi Christiani quasi duo gemelli in Rebecce utero, corpore videlicet Ecclesiæ undique scandalose colliduntur. Gen. 25.

Numquid super his continebis te Domine Rex, & tacebis? Is. 64. Quinimo tu, qui regis Israel, intende, & accingere gladio tuo super femur tuum, Potentissime Rex, propter veritatem & justitiam. Qui ut alter David universum Israel in hanc novam Jerusalem, Constantiam, ad perpetuam tui nominis memoriam congregasti, vel congregari procurasti, ut afferas arcam Dei, nec non filios Aaron & Levitas, in locum eis præparatum. Historia legitur 1. Paralip. 13. & 15. Arcam enim fœderis sanctam Ecclesiam non incongrue intelligo. In illa namque cum tabulis legis est virga Moysi & manna cæli. Habentur enim in illa sacramenta Scripturarum in pectore, & cum discretionem rigoris & justitiæ mannam consuevit pietatis & mansuetudinis propinare, 45. *Dist. Disciplina.*

Quoniam per illum Philistæum damnatæ memoriæ, cunctis notum & liquidum, expulsum & effugatus est Dominus noster Joannes Papa XXIII. de illo suo habitaculo, a Deo sibi & hominibus præparato.

Supereff igitur, ut David noster manu fortis & pacificus, in cuius conspectu stamus, Romanorum & Hungariæ præpotens Rex, & felicissimus triumphator, semper Augustus, pacem loquatur gentibus, scissuram Ecclesiæ consuendo, ipsamque ad habitationem suam pristinam reducendo: Et, quod manus Pontificum exple non prævalet, ipse Deo juvante perficiat & consummet.

Nam, ut ait Isidorus: *Inter Ecclesiam potestates seculares necessaria non essent, nisi, quod non prævalet sacerdos efficere per doctrinam sermonem, potestas hoc imperet per disciplinam terrorem: ipsamque disciplinam, quam Ecclesia utilitas exercere non prævalet, cervicibus superborum potestas imperialis imponit: Et ut venerationem mereatur, virtute potestatis imperiatur.*

Cognoscant Principes seculi, Deo se debere esse reddituros rationem propter Ecclesiam, quæ Christo tuendam accipiunt. Nam sive augeatur pax & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exigit, qui eorum potestati suam Ecclesiam creditur committendam, 23. q. 5. c. *Principes.*

Unionem sanctæ matris Ecclesiæ, desideratam cunctis gentibus & lamentis diutius expectatam, propulsato crudeli schismate, in hoc Generali Constantiensi Concilio, Deo opitulante, & constantiter modis canonicis atque justis efficaciter procurabis. Quoniam exemplo religiosissimi Principis Constantini, prædecessoris tui, non ad potentiam ostendendam synodali tractatu interesse te oportet, sed ad veritatem invenendam, ne ultra multitudo pravis doctrinis attracta & distracta discordet, 96. d. cap. *Nor ad fidem, & 63. Dist. Adrianus.*

ANNO
CHRISTI
1418.

ANNO
CHRISTI
1614.

O te vere felicem Principem, qui tali modo A voluntarios labores appetis, ut possis aliis preparare quietem, & si hæc terminanda divina clementia tibi reservavit.

Eja vero, Domine Rex, post Christum Rex Regum, & Domine dominantium. Ecce, unxit te Dominus super hæreditatem suam, in Principem, & tu liberabis populum ejus de manu inimicorum. 1. Reg. 10.

Et ideo, omne quod est in corde tuo vade & fac. Quia Dominus tecum est. 2. Reg. 7. Quin in occursum adventus tui omnes Principes terræ surrexerunt de solis suis, II. 14. Et præpara te, & instrue omnem multitudinem hanc, quæ convocata est ad te, & esto eis in præceptum. Ezechiel 38.

Nec solvatur quodammodo de regali tuo corpore, nec de tuæ tremendæ majestatis potenti exercitu, prius militis cingulum, quam tibi victori cedat adversitas præliorum. *De Rev. c. 1. Unde.* Siquidem feliciter conservatam arcam Dei ad locum sibi præparatum, de quo parum locutus sum, curabis reducere, superbiorum & tubilium colla contra hæc reluctantia propria virtute calcabis.

Adiunt enim in præsentiarum venerabiles & Reverendi in Christo Patres, sacri antistites, Doctores, & Magistri, magnificique nobiles & strenui milites, & ego parvulus, missi a præclaris Principibus, Dominis Uladislao Rege Poloniz &c. & Alexandro, alias Witoldo, magno Duce Lituaniæ, cum aliis eis assistentibus, Majestati tuæ Regiæ sincero cordis glutino, in charitate non fida, ad quævis beneplacita & grata confidenter astricti. Qui potestati vestræ regali volunt, & optant flammato desiderio in factis tam utili, tamque necessario, & laudabili totius orbis negotio efficaciter in Domino assistere, cum pleno mandato regni Poloniz, & Dominorum suorum, suscipiendi, approbandi, & exequendi universa & singula, quæ Celsitudo vestra cum Sanctissimo Domino nostro Domino Joanne Papa XXIII. & cum sacro Concilio Constantiensi statuere & ordinare decreverit, ad laudem & honorem Dei, & ad salutem omnium populorum, & ad Romanæ & aliarum Ecclesiarum commodum & immunitatem.

Ad quæ votive perficienda oramus omnes curvi, mitti tibi e caelis reatitudinem Moysi, Zelum Phineæ, mansuetudinem Davidis, Traiani justitiam, sapientiam Salomonis, ac genitoris tui item ac divæ memoriz Caroli IV. religiofam prudentiam, qua mundum subiecit, & in suum amorem convertit.

Propter quæ timebunt gentes nomen tuum, Domine, & omnes Reges terræ gloriam tuam. Ps. 101.

Ecclesia enim universali sacrosanta ad debitæ unionis integritatem, ad integram unionem, operatione felici serenitatis Vestræ redunda, ac sacratissimo Romano Imperio in pulcherrimam libertatem restituta, facilius incubio ad particularium provinciarum pacem & regnorum pervenitur.

Quod sollicite animo & corde religioso, præfati Principes Invidiosissimi &c.

III.

ANDRÆ LASCHARII

ALIA ORATIO PARÆNETICA

In Constantiensis Concilii principio anno 1414. mense Jan. ad Papam Joannem XXIII.

habita.

*De humilitate Papam docente spontaneorum
Papatus abdicatione.*

Ex antiquissimo MS. Cæsareo Vindobonensi. Part. IV. Aq. Conc. Const. post med.

AD scabellum pedum Sanctitatis vestræ procumbens, sermonem mihi injunctum supra vires meas conspicio, & Doctores & Magistros egregios, quibus parvulus sum additus, me omni scientiæ virtute præcellere.

Ideo, Beati Gregorii sequendo doctrinam & stitum, inquit: Non d'ando sed colloquendo, parumper edisseram. Cum colloqui vox corda torpentis plus quam sermonis excitet, quasi manu sollicitudinis, ut vigilant, pulset.

In nomine ergo Domini Jesu Christi, qui est auctor pacis & amator, assumo mihi thema: *Fiat pax in virtute tua, et abundantia in turribus tuis.*

Verba autem præmissa pro themate, sunt eximii Prophetæ Davidis, ad Dominum, qui in caelis habitat, pro pace interna & externa exclamantis, scripta Ps. 122. 7.

Sunt & eodem spiritu congrue sumpta & nostra, pro pace militantis Ecclesiæ ad Dominum, qui in terris supremum locum obtinet. Vos videlicet, Vicarium Jesu Christi. Cujus revera est, hanc sacræ unionis pacem, cunctis Christi fidelibus diutius cum lamentis expectatam, efficere & perficere, & sponsam suam sacrosantam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, heu! nostris exigentibus peccatis tanto tamque descendendo dissidio pestiferi schismatis, non sine gravi Christi fidelibus periculo & salutis iadura, hæcenus miserabiliter laceratam & distractam, forma e caelis divinitus tradita ad integritatis unionem, & unionis debitam integritatem revocare. Ut, juxta veritatis vocem, Unum sit ovile & unus Pastor. Joa. 10.

Quis nempe dubitat, magistro superbiæ procurante hoc schisma crudelissimum esse scidum? Quia ipse est Rex super omnes filios superbiæ. Joan. 4.

Et ideo, ut contrarium suo curetur contrario, humilitatis perfectæ magisterio est tollendum. Quia humilitas est consummata justitia. B. Matth. 3.

Et hæc virtute emovere debet præcipue perfectio Apostolica. Nam dicit Canon, *Totius familia Domini status & ordo nabit, si quod requiritur in corpore non inveniat in capite* Dist. 61. cap. 5.

Hanc humilitatis viam Dei filius salvator noster ineffabili suæ divinitatis sapientia adinvenit. Hanc tanquam præcipuam suam, exemplo circa salutis nostræ primordia nobis tradidit cum prægrandissimum schisma inter Deum & hominem, primi parentis inobedientia perpetratum, sua humilitate sedavit, factus obediens Patri

ANNO
CHRISTI
1614.

ANNO
CHRISTI
1116ANNO
CHRISTI
1116

Patri usque ad mortem, mortem autem crucis, & tanquam peritus Medicus huic morbo contraria apposuit medicamenta. Quid fecit? Non quaesivit terronem dignitatis gloriam. Sed, cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portans omnia verbo virtutis sui, purgationem peccatorum faciens, sedensque ad dexteram Majestatis in excelsis, *enimvero semetipsum, formam servi accipiens, in habitu inventus ut homo.* Hebr. 1. Philipp. 2. Sicque sum Excellentissimæ dignitati non peperit. Nihil enim differt a servo, cum sit Dominus omnium. Gal. 4.

Offendit in hoc, quod gessit, & quod gerendum suis sequacibus, præsertim locum Apostolorum tenentibus lucide demonstravit, expresse & sua voce normam humilitatis denuncians: Exemplum enim vobis dedi, ut, *quemadmodum vobis feci, ita & vos faciatis.* Joan. 13. Quod dictum, non solum de lotionem pedum accipiendum est, sed de qualibet actione intelligendum. *Cum omnis Christi actio nostra sit instructio.* 6. Decr. 1. tit. 6. c. 4. Unde Doctor sanctissimus beatus Gregorius tractans illud verbum veritatis Evangelicæ: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum* &c. sic ait: *Quis, nisi quis a semetipso, hoc est, ab appetitu propria excellentiæ desinat, ad Deum, qui supra eum est, non appropinquat, nec vult apprehendere, quod ultra ipsum est, si nescit mactare, quod est. Mactare scilicet se ipsum.*

Verum, Beatissime Pater, quamquam multorum ingenia sapientum se in hoc sacro negotio unionis occuparunt, multas prodierunt artes, multique studii est questum, ut Dei Ecclesiæ reuocetur finaliter, realiter & perfecte, pluribus modis attentatum, nondum autem prædicatum, nisi a vero Christi vicario per humilitatis virtutem debitam hæc sui ipsius exinanitione, ad instar Christi, quam in sedando schismate, prævaricatione primi hominis inducto, ut supra dixi, adhibuit. Juxta dictum Propheticum: *Dimisi domum meam, reliqui hereditatem meam* &c. Jer. 2.

Et ideo ad vestram sacram Excellentiam aptissime hæc verba hinc, quæ Joannes in vinculis, cum audisset opera Christi, mittens duos discipulos, ait: *Tu es, qui venturus, an alium expectamus?* Matt. 11.

Tunc es, Pater sancte, qui hoc lugubre exitatum schisma igne Spiritus Sancti extinguere per virtutem humilitatis advenisti, & extra mundi ditiones in exilium perpetuum propulsare atque sepelire decrevisti, an alium expectamus?

Certum enim est, quod veri pastoris officium est animam suam ponere pro ovibus suis. Unde beatus Gregorius super illo versu Joan. 10. *Et bonus pastor ponit animam suam pro ovibus suis*, dicit: *Audistis eruditionem nostram, audistis, & periculum nostrum. Ecco enim, is, qui non ex accidenti dono, sed essentialiter bonus est, dicit: Ego sum pastor bonus. Atque ejusdem bonitatis formam, quam nos imitemur, adjungit, dicens: Bonus pastor animam suam ponit. Facit sicut Salvator, quod monuit: ostendit, quod iussit: Primum enim vobis exteriora nostra vobis misericorditer impendere, postremo vero, si necesse sit, etiam pro eisdem mortem ovibus subire. Aprimo autem hoc minimo pervenitur ad postremum majus. Qui enim non dat pro ovibus suis substantiam suam, quando & quomodo daturus est pro eis animam suam, qui mortem decernendo certo suo casu peccat mortaliter. 7. q. 1. c. 48. Et sub-*

dit: Et sunt nonnulli, qui terrenam substantiam dum plus quam oves diligunt, pastoris meritum perdunt. Eius rationem reddit Apostolus, quia, quæ sunt sua, querunt, non quæ Jesu Christi sunt &c. Phil. 2. Et sequitur in hominibus Gregorii: *Mercenarius quippe est, qui locum pastoris tenet, sed lucrum animarum non querit, terrenis commodis inhiat, honore prælationis gaudet, temporalibus pascitur, impensa sibi ab hominibus reuerentia, & pro eo ipso, quod in regimine laborat, hoc agit ut inveniat, & ab hereditate gregis in posterum alienus existat. Mercenarius autem fugit, quod mercenarius est, ac secundum eundem beatum Gregorium; stare pro ovibus in periculo non potest, quam in eo, quod ovibus præcæ, non oves diligit, sed lucrum terrenum querit. Et ideo se opponere contra periculum trepidat, ne hoc, quod diligit, amittat.* Hæc ibi Gregorius.

Concordat beatus Augustinus dicens, sunt in Ecclesia oves, scilicet quæ est expectatio gentium & redemptio Israel. Pontifex futurorum honorum, qui est ex hominibus assumptus, & pro ovibus constitutus, in his, quæ sunt ad Deum. Vos estis missi ad oves, quæ perierunt domus Israel.

Attendat vestra Sanctitas parabolam Salvatoris, Luc. 15. *Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, non ne dimittit novaginta novem in deserto, & vadit ad illam, quæ perierat, donec inveniat eam?*

Quid autem horum majus sit? Aperite celum & claudere, aut laceratum schismate corpus Christi mysticum, videlicet Dei Ecclesiam, reintegrare, nec destruere? Non tamen debet dubitare utrumque ejusdem potestatis esse, ab eadem virtute Christi procedere, sic dicentis: *Quandocumque solveris super terram* &c. Matt. 16.

In suprema igitur specula residens viam sine mundum senescentem conspicit positum in inaligno. Nam, juxta veritatis vocem, Gens surgit contra gentem, & regnum adversus regnum. Sol & luna subtraxerunt splendorem suum, hoc est, lumen Apostolici culminis, & splendor Imperialis dignitatis eclipsatur, Luc. 21. Joan. 2. ac devotio & obedientia soluta, & populi Christiani quasi duo gemelli in Rebecca utero scandalose utique colliduntur, Gen. 25.

Ut autem perditioni hujusmodi & discrimini salubri remedio occurratur, *Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis: Quod fuit thema.*

Circa aliam divisionem thematis considero, quod virtus vestra, Christi altissimi, excellentissimæ potestatis, quæ a Deo vobis est data, in salutem omni credenti in Deo, & Græco & Romano. Ergo & hæc virtus pariendi fideles populos, 1. Tim. 1. in factu, non tono verborum.

Et quod Christus potuit facere pro salute populorum, poterit ordinare & suos vicarios, si abusus potestatis hujusmodi non obstant, & clavis non aberret, respondent Doctores in c. *ad monasterium, de statu Regularium.*

Idcirco, beatissime Pater, nos hic ad pedes Sanctitatis vestre constituti nominibus Principum, Prælatorum, quorum hic præsentamus personas, ac propriis, nec non votis communibus aliorum supplicii obsecratione humiliter leprecamur vestram benignitatem Apostolicam, verbis nostri thematis devote exclamantes, scilicet: *Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis, sive eorum, quæ ad pacem sunt Jerusalem, in turribus tuis, id est, tot, & tantis Patribus, Romanis Cardinalibus & sacrosanctis Episcopis, & clericis, qui ad hanc san-*

sanctam Synodum iussione Apostolica congregati hic existunt. Turres sunt & propugnacula protectionis fidei orthodoxae, & bases Ecclesiarum edificatarum, constructas ut castrorum acies ordinatas, quas & montibus sanctis vocis Prophetica designantur, *secundo Decretal. lib. 1. tit. 6. c. 17.*

Dabit quoque sanctitas vestra voce sua vocem virtutis: Et hic, quod verbo & scripto de vestra sanctitatis salubri proposito toti mundo innotuit, & propter hoc universalem vocavit Ecclesiam in presenti Concilio, Christo favente, qui est pax vestra, & fecit, Ephes. 2. feliciter perficiat. Ne, quod abest, si secus contingeret, major dolor dolori additus irreformabiliter deformaret Ecclesiam, sanctam & formosam Christi sponsam, essentque novissima peiora prioribus.

Facta autem & consummata pace universalis Ecclesiae, ad provinciarum particularium pacem & regnorum facilius indubie pervenitur.

Quod devote ac religiose considerans praesentis Princeps ac Dominus, Rex Poloniae, & Witoldus magnus Dux Lituaniae, per reverendum in Christo patrem, Dominum Dominum Episcopum Lufonensem, Episcopum sedis Apostolicae & Vestrae sanctitatis, in illis partibus esse necessarium exhortatus, arma, quae validissimis exercitiis pro sua defensione tunc moverat, pro sedis Apostolicae reverentia, licet non sine gravi dispendio utriusque parando deposuit, & gladium, quem iustitia sua dextra adversus Dominos cruciferos de Prussia vibratum tenuerat, convertit in vaginam: Vestrae sanctitati devotissime supplicans, quatenus attempta sua licentia obedientia prompta, quam inconcussa sedi Apostolicae exhibuit, ac tam cito exhibet, oriatur sibi in diebus vestris iustitia & abundantia pacis. Quoniam Deus pacis erit nobiscum. Phil. 4. & 2. Cor. 13.

Quam pacem praestare dignetur Ecclesiae suae & nobis omnibus omnipotentissimus & clementissimus Dominus, qui est pax aeterna, benedictus in secula seculorum. Amen.

I V.

COLATIO FACTA CORAM

REGIS ROMANORUM PER

D. Archiepiscopum Januensem (Pileum) in Concilio Constantiensi.

De Reformatione Ecclesiae in Concilio Constantiensi sequenda.

Ex antiquo MS. Bibliothecae Paulinae Lipsiensis Academiae.

Sicut vera narrat historia, Serenissime Principum, Invidiosissime Domine, Constantinus adversus Maxentium bellum parans vidit per soporem in caelo signum crucis flammeo nitore rutilare, & Angelos sibi assistentes ac dicentes: Constantine, in hoc visce. Licet Eusebius dicat, Constantinum praedicta verba vidisse in scriptura, conferta circa praedictum signum crucis.

Ex quo Constantinus crucem in vexillo militari depinxit. Et sic paratus contra Maxentium processit.

Quo in flumine demerso, Constantinus triumphans Romam ingreditur. Et cum ob honorem triumphii imagines illi Senatus erigere, ipse vexillum sanctae crucis depingi fecit, & subter ascribi: *Hoc est invisibile signum Dei vivi.*

Hanc Ambrosius, Gregorius, & multi alii dicunt esse magnum meritum apud Deum: Quia primus Imperatorum viam fidei & devotionis Principum dereliquit.

Quae verba, sive per Angelos nuntiata, sive in scriptura conscripta, tibi, Gloriosissime Princeps & Dominus noster, existimo convenire. Ut merito dicam. *Constantine, in hoc visce.*

Te enim digne in hoc Constantinum dici posse, video, imitatione, loco, & virtute.

Constantinum enim multipliciter imitaris. Dum, sicut ille, fide ac devotione propolles.

Dum, sicut ille in Synodo in Nicæa Bythinis congregari fecit 30. Episcopos: Ita tu in Constantia Germaniam fecisti, ac facis: tanto amplius, quod in illo pro Apostolico interfuerunt Vitas & Innocentius, Romanus Ecclesiae presbyteri: In hoc autem tua sollicitudine, cura, cuiusque precibus ipse Apostolicus adest, adest & sacrum collegium.

Dum, sicut illi prima die sui baptismatis Apostoli Petrus & Paulus apparuerunt, tibi opinor ipsam apparere divinitatem, & gratiam praeventis Altissimi, qua illustratus tam efficaciter & prudenter divinis insistis operibus.

Dum, sicut ille in laudem & gloriam Dei, & Ecclesiae Sanctae propagationem & commodum, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. successivis diebus nova fecit edicta, nova concessit privilegia, ac sicut de illo scribitur, honorem cleri tuebatur in omnibus: ita, tuae gratia maiestatis per dies singulos cogitas, disponis & agis ea, quae si perficiantur, majus & melius beneficium in obsequium Ecclesiae praestiteris, ac populo fidelium gratiorem & utiliorem remegetis, quam fecerit Constantinus. Majus enim & melius Beneficium ac fidelibus donum dari non potest, quam unitatis & pacis, Angelicis vocibus super reliqua omnia commendatum.

Dum, sicut ille, insigni humilitate & clementia viges & vales. Unde de eo scriptum est, quod edicto publico per totum orbem edificari iussit Ecclesias, collatis pecuniis affluenter ex regis thesauris, scribens simul civitatibus, ut populus Episcopis ministraret de regali fisco, unde sanctae perficerentur Ecclesiae. Ipse vero legendo, scribendo & meditando se multum exercebat. Et Princeps invictus, per dies singulos fide & devotione crescens, inexplebili gaudio de Ecclesiarum profectibus replebatur.

Unde te quoque imitatione Constantinum merito possumus nominare.

Loco etiam. Dum Romanum, summumque Pontificem, Sacrum collegium, sacrumque Concilium, Constantiam adduxisti. A qua Constantinus merito nominaberis, si id in ea perficies, quod Henricus III. praclarissima memoriae praedecessor tuus Qui de Hungaria reversus Synodo Constantiensi adfuit, ubi cunctis, qui deliquerant in se, debita dimisit, omnibus inimicis pacem habemus inauditam tam in tota Svevia, quam in aliis provinciis per regis censuram edictum confirmavit, & natalem Domini Treveris celebravit, ibique omnes, qui in regiam maiestatem deliquerant, crimine absolvit. Eandemque legem, sicut prius, per totum regnum promulgavit, ut omnes delicta sibi invicem condonarent. Illaque edicta est illa famosa & insignis pax, quae pax Constantiae nuncupatur. Quam profecto haec, quae hic agitur, scilicet Ecclesiae & totius orbis fidelium, merito & gloria superabit. Tu ex hoc loco digne vocaberis Constantinus.

Re-

ANNO
CHRISTI
312.

Restat ut etiam virtute constantis dici valeat Constantinus. Hæc virtus sic describitur: Constantia est stabilitas animi firma, & in proposito perseverans, quæ omnem virtutem circumdat. Unde Valerius ad Tiberium Cæsarem: *Cur enim se comparationem esse, nisi, ut quisquis se aliquod ordine ac recte mente complexum confidit, vel jam gestum, sustinetur, alacriter tuesur, vel nondum editum, si interpellatur, sine ulla conulatione ad effectum perducatur.* Inde in sequentibus subdit de Fulvio Flacco, quod constantia victoris quoque gloriam antecellat. Ex qua Q. Fabium Maximum, Cn. Pisonem, M. Numidicum, Scævola Augurem, Menium Centuriorem, Bladium quendam Phocionem, Socratem, Ephialtem Syracusanum, Alexandrum Macedonem, Regem illum famosum, singulariter extollit.

Ex qua tu quoque usque in hodiernum diem vere & merito commendaris. In hoc præsertim, quo agitur de integritate reformationeque Ecclesie. Quam usque in consummatum finem ut prosequaris, eadem virtus exigit. Quæ, ut in Decretis scribitur, tanta est, & esse debet fidelibus, ut prius auferatur vita, quam consummatio seu perfectio recti operis.

Est autem hæc virtus, servare modum inter mutabilitatem seu levitatem & perniciatiam. Quorum utrumque reprehensibile judicatur. Mutabilitas vero dum homini inest, inesse ei judicatur stultitia, vel peccatur impatientia, vel defectu dilationis boni, aut duplicitate animi.

Quæ omnia a tua Majestate avertat ille, cuius causam & Ecclesie prosequeris, Dominus Jesus Christus, ac faciat, ut digne voceris Constantinus, imitatione, loco & virtute.

Constantine igitur in hoc vince. In hoc scilicet opere dignissimo, utilissimo, desideratissimo.

Dignissimo quidem: Quia omnem cuiusvis operis, quin etiam simul omnium operum dignitatem excellit Opus integrationis & reformationis Ecclesie, quam Deus omnipotens, æternus & immensus, sua clementissima pietate homo factus, suo pretioso sanguine dedicavit. Opus est itaque hoc divinum potius, quam humanum. Ideoque in Decretis describitur Ecclesia Christi fidelium multitudo, fide & caritate unita, quæ sponsa Christi dicitur pudica & incorrupta, extra quam salus non habetur, & a qua per scissimam præcisos comprimere spectat ad Principes seculares. Et quando in ea sunt duo aut plures rectores, non est sponsa, sed scortum.

Utilissimo autem, respectu animarum & corporum, non unius hominis tantum, aut unius provincie vel patrie, sed totius orbis, cuius universale bonum, summum & maximum hæc integratio reformatioque concernit.

Inexplicabilia sunt, Serenissime Domine, bona, publica, privata, spiritualia & temporalia, quot & quanta integrationem reformationemque huiusmodi consequentur. Sicut inexplicabilia sunt mala, animæ & corporis detrimenta, damnaque gravissima, publica & privata, quot & quanta in diversis regnis, & pene in omnibus partibus orbis ex hoc scissimate & incompositione Ecclesie consequuntur. Non explicare modo aut scribere, sed nec cogitare quis possit in utramque partem, ex integratione & reformatione quot bona, ex scissimate & incompositione quot mala proveniant.

Concil. General. Tom. XXVIII.

Opus itaque, quod agitur, omnino quævis opera humana utilitate sicut & dignitate præcellit.

Accedit, quod desideratissimum est opus. Hoc nunquam enim tantum, tamque universale cuiusquam rei fuit desiderium, nunquam tanta expectatio, quanta huius desideratissime integritatis & reformationis Ecclesie.

Hæc spes & expectatio, Prudentissime Domine, si perficiatur, nunquam fuit tanta lætitia, jucunditas, exultatio in fidelibus populo Christiano. Si, quod absit, & avertat misericordia Creatoris, frustreretur & irrita maneat: quis explicet, quantus mæror, quanta tristitia, quanta confusio & irrisio ac derisio totius ceteri, quin & imperialis honoris, Ecclesie ac fidei, & catholice religionis, specialiterque omnium Germanie Prælatorum & procerum, qui e suis manibus rem huiusmodi imperfectam labi sinant? Non audeo, Christianissime Princeps, non audeo cogitare. Avertat hunc casum, avertat clementia Creatoris & Redemptoris nostri.

In hoc itaque opere dignissimo, utilissimo, & desideratissimo, Constantine, vince. Vince siquidem hostes, vince difficultates, vince superiores prædecessores tuos.

Vince quidem hostes, hostes fidei, hostes imperii, hostes tui.

In hac enim integratione & reformatione Ecclesie vinces hostes fidei, qui invalescunt, invalueruntque numero magno, cum pudore & rubore Romanæ Ecclesie, Romani Imperii, & nostri temporis, quo ipsam civitatem sanctam Jerosolymam, tanto fidelium cruore quaesitam, amissam non curamus, maluimusque gladius & potentiam, quos in infideles exerceri deberet, in proximos & fideles convertere, cum tanta ignominia & injuria nominis Christiani.

Vinces hostes imperii & rebelles. Quod profecto, tua pace, tua cum venia dixerim, aliter facere non poteris, nisi in hac integratione reformationeque Ecclesie.

Vinces hostes tui, & detractores, quos multos tibi fecit inclita virtus, cui semper mali & reprobi minitantur & detrahunt.

Inter quos illos præcipuos, præcipueque cavendos putaverim, si qui sint, qui ullis artibus, ullo ingenio, ullis promissis, te a sancto & recto proposito mutationis & reformationis Ecclesie tentant abducere, seducere vel avertere.

Vince difficultates. Huic enim tam grandi & optimo operi magnas inesse difficultates oportet: sed tua virtute superandas ac vincendas. Ne credas rem tanti meriti, tantæque virtutis carere insidiis, carere æmulis, carere multis laboribus, multis impensis, multis vigiliis & dispendiis.

Et si alia desint, vigilat & cernit nunc maxime ille humani generis hostis, cui tuæ vigilantie, sinceritatis, virtutis, fidei & devotionis clypeus objiciendus est.

Vince prædecessores tuos. Hoc loco, Illustrissime Principum, commemorare possem singulorum prædecessorum tuorum laudabilia gesta erga Ecclesiam, erga summos Pontifices & sacrum Collegium, in Conciliis Generalibus, & alias. Sed brevitatis, & tua insignis peritiae, cui ea omnia nota sunt, faciunt, illa nunc recensenda non esse.

Quæ etsi multa magis sint, hoc tamen, quod nunc agis, & quod habes in manibus, majus & melius omnibus illis est. Quod si perfeceris, vinces omnes, qui te dignitate hac & sublimitate Cæsarea præcesserunt, ipsos etiam Tiberios,

ANNO
CHRISTI
312.

ANNO
CHRISTI
1111.

Philippus, Constantinus, Constantes, Jovianos, A
Valentinianos, Gratianos, Theodosios, Arca-
dios, Honorios, Marcianos, Leones, Iustinos,
Justinianos, Anastasios, Ludovicos, Lotharios,
Carolos, Conrados, Henricos, Ottones, Fri-
dericos: Et si aliqui sunt, qui ullo modo, ul-
love nuda Ecclesiam juverint, auxerint, vel
prolexerint.

Constantine igitur, imitatione, loco, & vir-
tute, in hoc opere dignissimo, utilissimo, &
desideratissimo, vince hostes fidei, Imperii
tui, vince difficultates, vince prædecessores tuos.
Ut post & per has victorias triumphator & vi-
ctor felix ascendas in cælum, apud illum cæ-
lestem & omnipotentem Regem coronam ac
sedem perpetuam habiturus.

V.

MANFREDI DE LA CRUCE
PHILIPPI MARIE.

Ducis Mediolanensis ad Constantiense
Concilium Legati,

O R A T I O

Habita in Constantiensi Concilio Anno 1415.
d. 18. Febr. ad Sigismundum Ro-
manorum Imperatorem;

*Quis Dux Mediolanensis se Casaris Sigismundi
Vasallum ac subditum publice agnovit,
Casarisque Imperio se submisit.*

Ex Codice MS. Academiæ Lipsiensis.

Serenissime Princeps, Dei gratia Romano-
rum Rex semper Auguste.

Docet efficax rerum magistra experientia,
insinuatque clare scriptura, fore debitum, &
de more, quod, cum a Deo, bonorum omnium.
Iusto & vero datore, aliquis datur in Patrem,
Dominum & Superiorem: Boni filii cum om-
ni reverentia & devotione illum in suum reci-
pant patrem dilectissimum: Fideles servi cum
omni & gaudio & fidelitate recognoscant in
Dominum metuendum: Obedientesque subditi
cum omni humilitate tractent ut suum Superi-
orem honorandissimum.

Isti sunt illi boni filii, de quibus scriptum
est in Evangelio: *Quotquot autem receperant eum,
dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Joa. 1.

Isti sunt illi boni filii, de quibus scribit A-
postolus dicens: *Accipite illum cum omni gaudio,
& huiusmodi in honore habete,* Philipp. 2. Qui-
cumque sub jugo sunt servi, Dominos suos om-
ni honore dignos arbitrentur, 1. Tim. 6.

Isti sunt illi obedientes subditi, quibus S.
Scriptura præcipiendo loquitur dicens: *Regem
honorificate, servi, subditi estote in omni timore
Dominis vestris,* 1. Petr. 2. Filius honorat pa-
trem, & servus Dominum suum.

Verum, quia pater & filius, Dominus & ser-
vus, superior & subditus, sunt adeo correlativa,
quod uno posito necesse est ut ponatur reliquum:
Et ideo naturali vicissitudine bonus pater tenetur
diligere filium suum: Unde cælestis & summus
pater de filio suo legitur dixisse: *Hic est filius meus
dilectus, in quo mihi bene complacui.* Matth. 3.

Clemens & pius Dominus benigne tractat ser-
vum suum, juxta illud: *Servus fidelis sit tibi
quasi anima tua,* 11. 41.

Justique & recti Domini & Superiores subdi-
tis tam pie quam iuste ministrant justitiam,
clementiam, & æquitatem. Isti sunt illi Domi-
ni, quibus scribit Apostolus dicens: *Domini, quod
justum est & æquum, præstate servis,* Colos. 3.

Hæc omnia scriptura divina considerat. Pri-
mo enim consideravit, quomodo jam diu &
retroactis temporibus, peccatis hominum exigen-
tibus, forinsecis & partialibus odibus, rapinis ra-
pacificibus, & asperis guerrarum furoribus, maxi-
me in Italia miseranda orientibus, populus Chri-
stianus fuit in tantum tribudatus, conquassatus,
laceratus & afflictus, quod dici poterat & re-
ferri verba Doctoris eximii Hieronymi, in epi-
stola sua ad Eliodorum Episcopum sic scriben-
tis: *Peccatis nostris barbari fortes sunt, nostris
vitiis Romanorum superatur exercitus. Et qua-
si hoc non sufficeret cladibus, plus peno bella civi-
lia quam hostium mucro consumpsit.*

*Injelices nos, qui tantum displicemus Deo, ut
per rabiem barbarorum illa ira in nos deserviat.
Viginti & eo amplius anni sunt, quibus Romanus
sanguis effunditur. Quot matrona rapta sunt,
quot virgines violata, quot ingenua nobilitate cor-
pora bis bellis fuerunt ludibrio? Capti Episcopi,
interfecti presbyteri, diversa clericorum officia de-
stituta, subversa Ecclesia, & juxta altaria Chri-
sti stabulati equi, martyrum effusa reliqua, ubi-
que luctus, ubique gemitus, & plurima mortis
imago. Romanus vixit orbis.*

*Attamen cervix nostra erecta non fluctat.
Felix, qui ista non vidit, felix, qui non audi-
vit. Nos miseri, qui aut patimur, aut fratres
nostros tanta patientes prospicimus: Non amputa-
mus causas morbi, ut morbus auferatur a nobis.
Hæc Hieronymus.*

Et ideo populus Christianus sic tribudatus,
laceratus & afflictus, peccatum suum & causas
morbi dolenter agnoscit, fusus ad Deum de-
votis lacrymis oravit, dicens: *Miserere mei Deus
secundum magnam misericordiam tuam, & secun-
dum multitudinem miserationum tuarum, dele ini-
quitates meas, & multum lava me ab injusti-
tia mea, & a delicto meo munda me. Quoniam
iniquitatem meam ego cognosco, & delictum meum
contra me est semper,* Pl. 50. *Deus respulisti nos,
& destruxisti nos, da nobis auxillum de tribula-
tione,* Pl. 59. *Deus miseretur nostri, & benedi-
cat nobis, illuminet vultum suum super nos, &
miseretur nostri,* Pl. 66. *Domine, salva nos,
perimus,* Matt. 7.

Ad has pias & devotas supplicationes afflicti
populi Christiani conditor rerum æternus, cu-
jus pietas, cujus immensa clementia, cujus
inexplicabilis misericordia mensuram non reci-
piunt, & qui, si iratus fuerit, miseretur &
parcit, juxta illud Psalmi: *Iratus est, & miser-
tus est nobis,* Psalmo allegato: *De cælo respé-
xit, & misericordiam recordatus est.*

Quia pro pace cunctis optata populis, pro
tranquillitate pariter & quiete populi Christi-
ani, ad Romanorum sublime & celeberrimum
regnum, atque sacrum orbis imperium misit,
transtulit & promovit personam Vestram san-
ctissimam, toti Mundo gratissimam & accep-
tam, que radio splendoris æterni vultura, sua
virtute inconcussa procul abjectis operibus re-
nebrarum, lucem clarissimam, pacem & quie-
tem jucundam dabit populo Christiano.

Unde merito dici potest: *Habitantibus in re-
gione umbra mortis, lux orta est eis.* 11. 26.
Redemptionem misit Dominus populo suo, Pl. 110.

Et ideo Serenissime Princeps & Domine, Rex
invi-

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1431.ANNO
CHRISTI
1431.

invidiosissime, præmissis diligenter attentis atque consideratis, Illustris Princeps & Dominus noster, Dominus Philippus Maria, Vicecomes Anglus, Dux Mediolani, Papiæ Anglerique comes, tanquam bonus & devotissimus filius, tanquam fidelissimus servus, servitor atque vassallus; tanquam humilis & obediens subditus vestræ regis atque sanctissimæ imperialis majestatis, principaliter quatuor facit.

Primo enim coram vestra sanctissima regia & imperiali majestate mente & corpore se prosternens, cum omni reverentia & devotione vos affectuosissime recipit & recognoscit in verum, justum, & indubitatum Romanorum Regem semper Augustum, in suum patrem dilectissimum, & Dominum semper metuendum, atque Superiorem suum semper honorandissimum. Dicens cum scriptura divina, mente devota: *Ego servus tuus sum.*

Quæ fuerunt primo vestræ regis atque sanctissimæ majestati proposita. In quibus quidem verbis duo breviter denotantur.

Primo enim notatur vestra regia & imperialis dignitas, seu potestas sublimis & alta, orbis universi gubernatoria. Et hoc, cum in verbis præmissis dicitur: *Domine.*

Secundo notatur vestri devoti filii & fidelissimi servi, servitoris & vassalli, humilitas, immensa dilectionis, fidelitatis & obedientiæ demonstrativa sinceritas. Cum subditur, *Ego servus tuus sum.*

Dico igitur primo, quod in verbis præmissis notatur vestra regia & imperialis potestas, seu dignitas orbis universi gubernativa, cum dicit, *Domine.*

Quod vestra regia & imperialis dignitas seu potestas sit sublimis & alta, ex eo probatur: Quia cælestis & summus Rex omnium Regum, Dominus noster Jesus Christus, vocari voluit Dominus, cum Apostolis & Discipulis suis dixit: *Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis; sum etenim,* Jo. 13.

Quod sit orbis universi gubernativa, probat veritas Evangelica, ubi legitur: *Exiit edictum a Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis,* Luc. 2. Evangelium quoque Joannis, qui sub grandi & mirabili aquila figuratur, dicit: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem,* Jo. 19.

Ubi enim dicitur illi Rex semper Augustus, de quo scribitur: *Rex unus erit omnibus imperans,* Ezech. 34.

Dicebam etiam, quod in verbis præmissis notetur vestri devotissimi filii, fidelissimique servitoris & vassalli, humilitas immensa, dilectionis, fidelitatis & obedientiæ demonstrativa, cum subditur: *Ego servus tuus sum.*

Bonus enim filius & fidelis servus seu vassallus inter ceteras res debet habere virtutes.

Primo enim debet habere humilitatem in officio. Unde dicebat Psalmista: *Vide humilitatem meam.* Et alibi: *Humiliatus sum usquequoque,* Domine, vivifica me.

Secundo debet habere fidelitatem in servitio, juxta id, quod scribitur: *Esto fidelis usque ad mortem.*

Tertio debet habere obedientiam efficacem, juxta illud Evangelii: *Si diligitis me, mandata mea servate,* Jo. 14.

Subsequenter vero vester devotissimus filius, atque fidelissimus servus, servitor & vassallus, Illustris Princeps, Dominus Philippus Maria, Illustri Dux Mediolani, considerans & attendens, quod bonarum mentium est, ibi timere culpas, Concil. General. Tom. XXVIII.

Ubi culpa minime reperitur, si quid forte per ignorantiam, innocentiam, vel aliquam finistram seu falsam suggestionem commisit vel omisit, quod auribus vestræ regis atque sacratissimæ Imperialis majestatis displicerit, cum omni devotione atque humilitate postulat remissionem, dicens cum Psalmista: *Delicta, Domine, remove, & ignorantias meas ne memineris,* Domine, Pl. 24.

Secundo præfatus servus, servitor & vassallus vestræ sacratissimæ majestatis, de vestra cunctis salutifera provisione divinitus ordinata, omnipotentii Deo cum devota cordis affectione refert omnes, quas potest, gratiarum actiones, dicens cum scriptura divina: *Benedixit Dominus Deus, quia visitavit, & fecit redemptionem plebi sue Israel;* Repletique omni júbilo mentis suæ lætatur, & gaudet, dicens: *Hæc est dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Rex, in æternum vive,* Jer. 11. *Tu es Dominus meus,* Gen. 14.

Et non solum præfatus vester devotus filius, & fidelis servitor, sed tota Lombardia, præcipue civitas inclita Mediolanum, lætitia inexplicabili est repleta. Omnes ibidem utriusque sexus & ætatis cupiscumque, quasi divinitus inspirati, sperantes amodo sublatis odiis & guerrearum furoribus jucunda tranquillitate & fini pace gaudent, & una voce proclamant dicentes: *Benedixit qui venit in nomine Domini,* Jo. 12. *Latentur & exultent gentes, quoniam indicabitur populo in æquitate, & gentes in terra diriget,* Pl. 66. *Valde mirabilis, Domine, facies tua, plena gratiarum,* El. 16. *Dabis nobis pacem, quæ in te speravimus,* Il. 26.

Tertio vero præfatus devotus filius, fidelissimusque servitor, servus & vassallus, Dominus Philippus Maria, Dux Mediolani, considerans & attendens, quod juxta doctrinam Apostoli probatio dilectionis est exhibitio operum, se ipsum & omnia, quæ habet, scit, & potest facere, libere offert ad quelibet mandata vestræ sacratissimæ majestatis, dicens cum scriptura divina: *Inclinavi cor meum ad justificationes tuas. Qui contradixerit ori tuo & non obedierit cunctis sermonibus, quos præceperis, moriatur,* Jof. 26.

Quarto & ultimo, præfatus vestræ sacratissimæ Majestatis devotus filius, atque servus, servitor atque vassallus fidelissimus, Illustris Princeps, Dominus Philippus Maria, Dux Mediolanensis, adeo sperat in vestra sacratissima majestate, quod merito dicere potest, & dicit cum scriptura divina: *In te, Domine, speravi, non confundar in æternum,* Pl. 20.

Et ideo firma spe certaque fiducia in mente sua conceptis, seipsum, omnesque suos & sua confidenter & cordialiter recommendando majestati vestræ sacratissimæ, recordatur, & ad vestri memoriam pro præsentis actus vera conclusionem reverenter deducit, quatuor Sacræ scripturæ auctoritates, quarum prima est talis: *In conspectu tuo sunt omnes tribulantes me.* Secunda est hæc: *Justus es, Domine, & rectum judicium tuum.* Unde tertia talis est: *Non habitabis juxta te malignus, neque permanebunt injusti ante oculos tuos. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem.* Quartam vero & ultimam ponit Augustinus l. b. 1. Soliloquiorum, dicens ad litteram: *Jam te solum amo, te solum sequor, te solum quero, tibi soli servire paratus sum, quia tu jure dominaris, tui juris esse cupio. Jube, quæso, atque impera, quicquid vis: omnia me spero, quæ*

ANNO
CHRISTI
1411.

535
jufferis, esse facturum. Recipe me tuum, clementissime Domine.

Quam quidem clementiam, & vestram sanctissimam majestatem, ille feliciter servare dignetur, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

VI.

JOANNIS GERSONIS

ORATIO PUBLICA,

Tertio a fuga Joannis die 23. Martii, Sabbato, Vigilia Dominicæ in Ramis Palmarum, Concilii jussu, antequam Legati illo die e Concilio ad Papam Joannem Schafusam migrarent, mane habita, de Concilii Auctoritate.

Ambulate, dum lucem habetis, ut non tenebrae vos comprehendant. Jubet hoc Christus, Patres Orthodoxi, patres non in tabulis æreis, ut olim apud Romanos, sed in libro vitæ conscripti. Jubet, inquam, Christus originaliter Joannis 12. & recitative in Evangelio Sabbati præsentis. Vos obedientes audite, ambulate non passibus corporis, sed gressibus mentis, ambulate de virtute in virtutem, dum lucem habetis. Et qualem lucem? Respondeat lux vera, cujus hoc est verbum: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.*

Adfuit invocatus, Domine Jesu, præclarissime tot justitiæ, disjice terræ nebulas, & pondera molis, atque tuo splendore mica. Absque te enim præcipiti mersa profunda mens habet, & propria luce relicta tendit in externas ire tenebras. Hoc ne fiat, tu mediatrix, tu advocata & exoratrix nostra, simpliciter aduanda es, Virgo gloriosissima, quæ tui nominis interpretatione tam illuminata, quam illuminatrix diceris. Et quo lumine? prorsus lumine gratiæ, quo sic illuminata es, ut dicaris in Apocalypsi mulier amicta sole. Hoc tu nobis lumen ut infundas de plenitudine tua suppliciter imploramus, salutantes & dicentes Ave &c.

Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebrae vos comprehendant: Lux ista est, Patres celeberrimi, Deus, qui glorificatur in Concilio Sanctorum, dicente Psalmo: Magnus & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt. Cujus hanc tenemus infallibilem promissionem, Matth. 18. Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio eorum sum. Sicut vidit Psalmista dum cecinit: In Concilio justorum & in congregatione magna opera Domini.

Et magna plane, immo ingentia jam vidimus in hoc Concilio justorum Dei opera, spontaneam & vix speratam cessionis viam.

Porro cum propter semetipsum & ut glorificetur, fecerit omnia Deus, quo pacto credendus est præclariori celebritate glorificari, quam in Concilio justorum, quæ vera laus est in Ecclesia Sanctorum? Tales vos esse convenit, Orthodoxi & Deo amabiles Patres, ac Domini, ut Concilium sitis Sanctorum & justorum, quos posuit Deus in Mundo quasi vera totidem luminaria. Vos, inquit, estis lux Mundi. Siquidem in hoc constituti estis alios purgare, illuminare, atque perficere; nunc maxime, cum factus conventus ille sacrosanctus, dum aduatus est cæcus, dum congregata est Ecclesia, ut de Machabæis scribitur, quatenus orarent &

peterent misericordiam a Deo. Et ut epistula de eo doceretur, quid factu opus esset. Exultat animus profecto levans in circuitu oculos, & videns omnes istos, qui congregati sunt tibi, hoc est, ad utilitatem tuam, o popule Christiane. Congaudet admirans spiritus meus & in hanc erumpit Ecclesiastici castus vocem: Cives Apostolorum & domestici Dei advenimus hodie, portantes facem: & illuminantes patriam, dare pacem gentibus, & liberare populum Domini. Qualiter liberare? Exhortando, clamandoque: *Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebrae vos comprehendant; Cujus deliciae sunt, esse cum filiis hominum: Ipse tenebræ divisionum schismatumque, tenebræ tot errorum & hæresum, tenebræ demum horridæ tot vitiorum per Ecclesiasticum corpus vasto quodam turbine miserabiliter exundantium. Ambulate igitur, dum lucem habetis, ut non hæ vos tenebræ comprehendant. Lucem itaque habetis, Patres luminosissimi, Christum, qui vere est in loco isto, vel Emanuel, qui interpretatur, nobiscum Deus, cujus est hæc certissima promissio: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Deus iste est, qui glorificatur in Concilio Sanctorum, magnus & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt. Et bene in circuitu tuo, Domine, res omnes esse dicuntur, quem tu velut sphaera intelligibilis, cujus centrum ubique est, circumferentia nusquam, tu ubique es, extra non exclusus, intra non conclusus, supra non elatus, infra non prostratus, immo magnus valde, terribilis, gloriosus, & superexaltatus in secula.*

Ecce Patres Orthodoxi, quod ad hoc ipsum, ut glorificetur Deus, & illustretur Ecclesia, nunc celeberrima Parisiensis Universitas, cultrix & amatrix eorum omnium, quæ Christianæ religionis pietatem, quæ sanam doctrinam respiciunt, ipsa ad exemplar Christianissimi Regis Francorum, Patris sui dignantissimi, legationem mittit, querens primo ea, quæ pacis sunt, denique secundo, quæ fidei sunt, denique tertio, quæ virtutis & Ecclesiasticæ sunt libertatis. Quoniam ad hæc tria principaliter Synodus hæc sacra tendit.

D Jussit hesternò vespere per ambaxiatores & nuncios suos hic præsentem, quatenus hoc matutino tempore essem habiturus orationem nomine suo pro veritatis elucidatione circa ea, quæ per hoc sacrum Concilium agenda videntur occurrere. Nullus, opinor, mirabitur, si ad hæc iusta ego fragilitatis meæ conscius, & temporis arduatione pressus expavi. Nihilominus in Deo, cujus glorificatio queritur, sisus, & de studio præterito super hac veritatis inquisitione memor, Regis præterea & Ecclesiæ regni sui voluntate per instructiones cognita: Jussioni denique matris inclytissimæ, cujus legem dimittere nequeo, monitus a sapiente, ego tanquam obedientiæ filius parere desiderans, conatus sum aggredi, cum humili dicendorum omnium ad hoc sanctorum Concilium submissione, ut jure suo dirigat omnia, vel acceptet, vel corrigat: Et in primis quatenus habeatur ordo dicendorum lucidus & brevis: quia vel est, quod textitur ordine, longum. Convertamus interim dilato themate oculos nostræ considerationis ad hoc quod dictum est, Deum esse, qui glorificatur in Concilio sanctorum, qui magnus est & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt. Defigamus in hoc Psalmistæ verbo mentis intuitum, ne per multa vagemur, fallor si non ibi videbimus hujus sacrosanctæ Synodi causam

ANNO
CHRISTI
1411.

ANNO
CHRISTI
1415.

lam quadruplicem, efficientem videlicet, formalem, finalem, & materialem.

Vult aliquis cognoscere causam efficientem, plane illa est: Deus magnus & terribilis, cuius infinita, misericordia, adlatu & attractu collecta est nunc Ecclesia, sicut elevatus Spiritu procedit I'almista: *Deum esse, qui dispersos Israelis congregabit, qui congregat electos suos a quatuor ventis, a solis ortu & occasu, ab aquilone & mari.* Tantummodo qui cepit, orandus est, ut ipse perficiat. Leva in circuitu tuo, o facer cœtus, oculos tuos & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Quidni contingat tibi, quod idem Propheta loquitur Isaias: *Tunc videbis & adflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum.* Et, si dilatetur, numquid non implebit illud Spiritu suo Deus?

Porro causa formalis est hæc ipsa collectio seu conexio Concilii sanctorum, vel Spiritu sancto formante & exemplante, qui est nexus & vinculum compaginans in unum diversa membra sanctorum. Sic agnoscit Ecclesia, petens pro seipsa, ut Spiritu sancto congregata hostili nullatenus incurfione turbetur.

Querit aliquis præterea finalem huius sacri conventus causam, sane illa est, ut glorificetur Deus magnus & terribilis, iuxta vocem Apostoli dicentis: *Omnia in gloriam Dei facite.* Hæc itaque recta, hæc efficax semita ad omnium, que voluerimus, adeptionem, sã primo quaesierimus gloriam suam dedit hoc intelligi, dum ait: *Primum querite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis.*

Omnes postremo, qui in circuitu Dei sunt, accipiuntur veluti pro causa materiali, & de se informi. Nam sicut hominibus per schismata peccantibus consequens est univerfa sub Deo quodammodo deformari, quoniam homo finis est omnium, dicentibus Platone & Aristotele: *Necesse est autem, secundum exigentiam finis omnia moderari: sic ex adverso veniunt omnia per hoc sanctorum Concilium Domino efficiente, formante, & finiente, reformanda.* Ita enim de pretioso sanguine Christi canit Ecclesia: *Terra, pontus, æstra, mundus quo lavantur flumine.*

Quocirca videre fas est deinceps, quo titulo relucet in causa efficiente ac relucet instruabilis auctoritas, que causa est Deus magnus & terribilis, ex quo omnia in mensura. Relucet in causa formali exemplaris unitas, ut sint omnes unum, sicut estis nunc in Concilio sanctorum, & hoc in Deo, per quem omnia in numero. Relucet in causa finali spiritualis utilitas, ut glorificetur Deus, in quo omnia in pondere. Demum concluditur in causa materiali generalis uniendorum reformandorumque universitas, omnium scilicet, que in circuitu Dei sunt; quatenus omnia reformentur in numero, pondere & mensura, concedente Deo. Ex quo omnia, hinc modus, unitas & mensura: per quem omnia, hinc species, veritas, & numerus: in quo omnia, hinc ordo, bonitas, & pondus, quo pondere refluent omnia in causam, que dedit esse.

Ceterum prima triplicitas adpropriatur Patri, secunda Filio, tertia Spiritui sancto. Bene habet, jacta sunt fundamenta, soliditate quadrangula, superædificare possumus tetras Pythagoricum, hoc est, quadruplicem constructionem parietem, vel structuram, & dicere pro prima constructione: Deus magnus & terribilis

Asic glorificatur in hoc Concilio sanctorum, quod eidem sufficientem præbet & infallibilem auctoritatem ut causa efficiens, quoad primum fundamentum. Rursus pro secunda constructione: Deus magnus & terribilis trahit & allicit omnes in commune Christianos ad unius veri capitis unitatem, tanquam causa formans & exemplans, quoad secundum fundamentum, primum in reformatione. Amplius pro tertia constructione: Deus magnus & terribilis sic glorificari vult in hoc Concilio sanctorum, quod omnia præcipue fiant ad honorem & conservationem sue legis ac fidei, sine qua ei placere nemo potest, quoad tertium fundamentum, secundum in reformatione. Demum pro quarta constructione: Deus magnus & terribilis paratus est rebus omnibus, maxime hominibus concedere per hoc Concilium sanctorum quandam reformationem, pulchritudinem, glorificationem, ordinem & decorem, cum provisionibus idoneis adversus eos, qui non in reformatione morum, sed in circuitu pergunt vitiorum. Et hoc pro quarta constructione super ultimum fundamentum, quod est tertium in reformatione.

Poterat hic ordo teneri sub his terminis, sed aliam progredi viam suaserunt verba thematis, que in Metaphora lucis fundata sunt. Revertamur igitur & ponamus lucem divini præcepti, quia præceptum Domini lucidum illuminans oculos. Lucernam insuper, diem legis, sicut Petrus loquitur, ut jubente Deo posita super candelabrum luceat omnibus, qui in domo sunt, que domus est Ecclesia, vel hoc sacrum Concilium vice sua. Diffundat & spargat consequenter lux ipsa, veritas Evangelica, 12. considerationes quasi totidem effulgentissimos radios veritatum particularium splendidos & coruscantes. Ponamus in primis, immo jam positam, digito, sicut ajunt, demontremus, lucem Apostolici Symboli, quo dicitur: *Credo in Spiritum sanctum & vivificantem.* Quid vivificantem? *Certe unam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam.* Unam, propter colligationem ad unum caput primum Christum, & vicarium summum Pontificem; Sanctam, propter sanctorum communionem, & remissionem peccatorum, ut infra subditur, *Catholicam*, hoc est, universalem, quoniam ab ejus obligatione nullus viator immunus est; *Apostolicam*, quoniam in Apostolorum & Prophetarum, per quos Spiritus Sanctus locutus est, doctrinis fundata est, & similium filiorum successione duratura. Certus sum, quod nullus, qui vel haberi vel dici vult Christianus, caligare se dicet ad hanc lucem. Superaddamus lucem alteram Apostolici verbi conformem huic luci: *Soliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis, unum corpus, unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestra, unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus & pater omnium, qui super omnes, per omnia, & in omnibus nobis.* Sequitur: *Et ipse dedit quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in edificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitate fidei agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Sequitur. *Veritatem autem facientes in caritate crescimus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem juncturam subordinationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri augmentum corporis fecit in adf.*

ANNO
CHRISTI
1415.

edificationem sui in charitate. Hæc Apostolus ad Ephesios 4. Et in hanc sententiam multa ad Colossenses 1. & 2. & 1. ad Corinthios 12. & ad Romanos 12. posita sunt. Hæc autem comparatio veri corporis ad mysticum multum luminis adfert inquisitoribus veritatis, nedum apud Philosophos, sicut Aristotelem & Plutarchum, sed apud Theologos, Paulum præcipue.

Diffunduntur vero, sicut præmissimus, 12. considerationes ex hoc Symboli & Apostoli doctrinali luce, quasi totidem radii veritatis splendidissimi.

Ecclesiastica unitas ad unum caput Christum fit, & adglutinatur per amorosum Spiritus Sancti vinculum, mediantibus divinis charismatibus, tanquam qualitativis dispositionibus, redendentibus in corpore mystico complexione harmonicam vivificam & decentem, ad opera vite spiritualia sufficienter exercenda.

Ecclesiastica unitas ad unum caput secundarium, quod dicitur summus Pontifex, Christi vicarius, secundior est, multiplicior, copiosior, & major, quam fuerit congregatio synagoga, & quam sit congregatio civilis sub uno Rege, Rege, vel Imperatore.

Ecclesia habet potestatem seu facultatem ex vivifico germine sibi infuso per Spiritum Sanctum, quod seipsum potest continuare in integritate & unitate membrorum suorum, tam essentialium seu formalium, quam materialium atque fluentium.

Ecclesia habet sponsum indefectibilem Christum. Sic, quod lege stante nec Christus potest ipsi sponsæ suæ Ecclesiæ dare libellum repudii. Nec e converso Ecclesia ita ligatur matrimoniali vinculo ad vicarium indefectibilem sponsum sui, quin mutuo se possint abolvere, & dare libellum repudii.

Ecclesia, vel Generale Concilium eam representans, est regula a Spiritu Sancto directæ, tradita a Christo, ut quilibet, cujuscumque status etiam papalis existat, eam audire ac eidem obedire teneatur, alioquin habendus est ut ethnicus & publicanus. Patet ex immutabili lege divina, Matth. 18. promulgata.

Concilium Generale sic describi potest. Concilium Generale est adgregatio legitima auctoritate facta ad aliquem locum ex omni statu hierarchico totius Ecclesiæ Catholicæ, nulla fidei persona, quæ audiri requirat, exclusa, ad salubriter tractandum & ordinandum ea, quæ debentur regimen ejusdem Ecclesiæ in fide & moribus respiciunt.

Ecclesia vel Generale Concilium, dum dicitur aliqua, regimen Ecclesiæ concernentia, Papa non sic est supra jura etiam positiva, quod possit pro libito dissolvere talia dictata per Ecclesiam, eo modo & intentione, quibus dictata conclusaque sunt.

Ecclesia vel Generale Concilium, quamvis non possit tollere plenitudinem potestatis Papæ, a Christo supernaturaliter & misericorditer collatæ, potest tamen usum ejus limitare, sub certis regulis ac legibus, in ædificationem Ecclesiæ, propter quam Papalis auctoritas & alterius hominis collata est. Et in hoc est totius Ecclesiæ reformationis stabile fundamentum.

Ecclesia vel Generale Concilium potuit & potest congregari sine expresso consensu vel mandato Papæ etiam rite electi, & viventis, in multis casibus. Unus inter ceteros est, quod si accusatus & evocatus sit, ut audiat Eccle-

siam juxta legem Evangelicam allegatam, cui legi subiectus est, & ipse renuit contumaciter Ecclesiam convocare. Alius casus, ubi materie grandes concernentes regimen Ecclesiæ veniunt terminandæ per Generale Concilium, & Papa renuit contumaciter illud evocare. Alius, si etiam dictatum sit per Generale Concilium, quod debeat tali vel tali tempore convocari. Alter casus est, ubi probabilis est dubitatio super contententia plurium de Papatu.

Ecclesia seu Generale Concilium si viam aliquam conluserit seu didaverit acceptandam esse a Papa pro terminatione schismatis, ipse tenetur illam acceptare, & ita secundum præparationem animi tenetur ad cessionem, & dum ultro offert eam, & prævenit ipse, redditur multipliciter commendandus.

Ecclesia seu Generale Concilium præcipue debet intendere cum persecutione unitatis perfectæ, extirpationem errorum, & emendationem errantium, sine personarum acceptance. Similiter ad hoc, quod hierarchicus ordo Ecclesiasticus prælatorum & curatorum multipliciter turbatus reformetur, ad similitudinem divinæ cælestis hierarchiæ, & conformiter ad regulas primitus institutas.

Ecclesia non habet efficacius medium ad generalem sui ipsius reformationem, quam si statuatur Generalium Conciliorum continuatio, celebrationem Provincialium non omitendo.

V I I.

ORATIO A JOANNE GERSONE

habita

Constantiæ in solemnibus Concilii supplicatione die 26. Aprilis 1415.

EX MS. VICTORINO.

Observo vos tanquam advenas, & peregrinos. Exillimate, precor, verbum hoc, obsecrationes saluberrimæ, humiles, & piæ, non meum esse verbum; parum enim haberet ex me ponderis, & auctoritatis: accipite potius illud tanquam ab Ecclesiarum principe Petro. Sic vero est enunciatum originaliter 1. Petr. 2. & recitatur in Epistola Dominicæ currentis, *Observo &c.* Itaque sicut dicit coapostolus Petri Paulus, quamdiu sumus in hoc mundo, peregrinamur a Domino, dicentes ex sententia quilibet cum Propheta; *incola ego sum in terra, peregrinus, & advena.* Cujus rationem reddit idem Apostolus Hebr. 11. *quoniam non habemus hic civitatem permanentem, sed futuram inquirimus, Jerusalem illam civitatem, qua ædificatur ut civitas; & oh, quam gloriosa dicta sunt de te civitas Dei! quis nos deducet in civitatem hanc munitam? quam felix illa civitas &c.*

Hæc a longe prospiciens olim Moyses cum Levi, non sine mysteriorum quodam involucre, primogenitis suis imposuerunt nomina Gersan & Gerson, quæ interpretata sonant idem, quod advena vel peregrinus. Sicut igitur nobis advenis, & peregrinis cantabiles obsecro voce Petri justificationes Domini in loco peregrinationis mee: ad hoc enim factus est conventus iste stationis celeberrimæ, ut misericordiam & auxilium consequeretur: a quo? Ab eo, qui peregrinantibus duobus discipulis, & de se colloquentibus, quamvis nondum credentibus se

ANNO
CHRISTI
1418.

se conjunxerat, scripturas aperuit, cor accendit, dans illud intelligi quod promiserat; *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio eorum sum.* Matth. 18. Nunquid non vere credendum est, quod Dominus sit in loco isto? adest utique, cui millia millium serviunt, & decies centena millia assunt ei.

Ad quid ista? nimirum ut juxta proverbium *Laberli a Seneca & Macrobio positum, comes facundus in via pro vehiculo sit.* Quid facundius verbo Dei in excelsis? Et nobis, viri Patres, Fratres reverendissimi, præclarissimi, sapientissimi, atque carissimi, nobis, qui per varios casus, per tot discrimina rerum tendimus, non Latium, sed in Cælum, exorandus est ipse idem Christus Jesus, qui nostræ peregrinationis est, id est Boethio, dux, semita, terminus; idem ne peregrinantes non deserat, sed comiteur, doceat, dirigat, & perdoceat. Consequamur hoc quæsumus tuis intercedentibus meritis, o beatissima Dei mater & virgo, quæ puerum Jesum peregrinantem in terra Ægypti cum sanctissimo & iusto Joseph sponso tuo bajulasti, fovisti, nutristi, custodisti. Sic tu nos advenas & peregrinos spiritualibus auxiliis fovere non abnuas, nostræ memor miseræ, nostræ peregrinationis & angustię, nec abhorre peccatores, sine quibus nunquam fores tali digna filio. Quod ut impetremus, adimus cum fiducia thronum gratię tuę, te salutantes obsecrando, & obsecrantes salutando, ac dicentes illud angelicum: *Ave, gratia plena.*

Obsecro vos &c. Non erravit profecto Princeps Ecclesię Petrus, dum cunctos homines obsecraturus, viscerosissima pietate magis, quam imperio commouit eos advenas esse & peregrinos. Cur ita? non ut peregrinationem vię statuerent sibi pro habitatione patrię, sed ad æterna semet proveherent, aliter quam pecora & pecudes, & aliter quam dives ille de Evangelio, qui dicebat: *anima mea habes multa bona reposita in annis plurimos &c.* Sed quoniam pro statu naturę destitutę, nos corporea hac mole pressi, & oppressi non possumus ad cælum patriam nostram, quam a longe salutamus suspirantes, curtos in terris animas satis erigere, instar Sisyphi fabulosi, quem assidue mola sua dejicit & obruit. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam clausam tenebris, & carcere cæco, ait Virgilius, & vincam in mendicitate & ferro, dicente Propheta: hinc est illa Prophete conquestio. *Heus me, quia incolatus meus &c.*

Providet misericors & miserator Dominus, restaurator noster, Dux noster, via, veritas, & vita, qua ratione possit mentem nostram volatu libero celerem nuntium ad ipsum Patrem nostrum, qui in cælis est, destinare. Mira profus, quid dicam, vel Dei benignitas, vel hominis dignitas, vel orationis pietas! dicam istorum quodlibet; ita est, credite. Nuntius hic est oratio, quæ duabus alis subnixæ, fide, & spe, quæ animata est charitate, & quæ ornata est tanquam plumis variis, virtutum multiplicitate; unde quid est oratio? nisi ascensus, vel elevatio mentis in Deum per pium & humilem affectum; quo fit, ut dum oramus, nos familiari quadam proximitate Deo colloquimur, per illud philosophicum de Boethio carmen sonorum, ad id traduci quidem asserimus; sunt enim ei pennæ volucres III. quæ celsa conscendant poli; quas sibi cum velox mens induit, terras perosa despicit, aeris immensi superat globum, nubefque post tergum videt: quique agili mo-

Atu calet ætheris, transcendit ignis verticem, donec in astrigeras surgat domos &c.

Bene hoc igitur fecit nobiscum magnifice Deus, dum nobis advenis & peregrinis in loco horroris & vastę solitudinis dedit talem nuntium, qui necessitates nostras offerret Deo, & opem desideratam impetraret, & referret; obsecrationes igitur, viri Patres & fratres, obliquo voce Petri, nunc tanquam advenas & peregrinos. Assumatur ab unoquoque nostrum sedulus iste nuntius, oratio, omni quidem tempore; nam oportet semper orare, & non deficere; præcipue tamen in hac hora, & die, dum ad hoc ipsum factus est conventus iste sacratissimus, hæc devotissima processio, hæc sacrosanctę Synodi quædam collectio, tum pro nostris omnibus incommodis sublevandis, tum specialiter ut dirigat Deus Legatos hujus sacri Concilii ad D. N. Papam Joannem XXIII. destinatos, ut venientes redeant cum exultatione, portantes responsionis optatę manipulos.

Fiat insuper oratio, quatenus det Deus voci suę vocem virtutis: det mihi evangelizanti verbum virtute multa. Impleat os meum, quod per iustiones vestras, quibus obniti fas esse non credidi, aperuit; neque enim existimavi quod ullo modo deesse posset sermo mihi de re saluberrima ad petitionem talem, licet sero valde nimis impositam locuturo. Assumpserat onus istud R. P. & doctor emeritus, giganteis humeris suis, sed raucedo vocem abstulit. Conabor patrem filius sequi, non passibus æquis, ut apud Virgilium est: enumeremus ordine lucido, & brevī, quia nihil, quod textitur ordine, longum, proprietates quas habere debet nuntius hic nostrę peregrinationis, oratio devota, vel obsecratio.

Sit igitur oratio, vel obsecratio, quatenus evolet libere in cælum, primum agilis, & expedita, abstinent &c. 2. Bonis associata; *conversacionem vestram &c.* 3. Patiens & benigna, *ut in eo quod de vobis &c.* 4. Sit libera, nec serviliter alligata; *liberi estote &c.* 5. Sit amabilis & honesta, *omnes honorate &c.* 6. Sit demum humilis, & subdita; *subditi estote &c.* Coerceatur sermo noster inter terminos & verba prænominatę Epistolę Dominicę currentis, ne per diversa vagetur & distat. Sumamus ex ea sex orationis proprietates juxta totidem consideraciones sententiarum ex eadem epistola. Utamur insuper familiari, grossa & palpabili similitudine peregrini, magis scholastico, doctrinali, & quotidiano, quam accurato sermone loquentes: habet enim satis venustatis sermo divinus, etiam ubi vilius verborum panniculis operitur, quemadmodum Veritatem, dum de terra orta est, non auro, vel sericis, sed panniculis virgo mater involvit.

Sit ergo Oratio, ut supra, agilis & expedita, tanquam cursor levis explicans vias suas, & sicut virgula sumi, quemadmodum postulabat, qui dicebat: *Dirigatur ad te oratio mea, sicut insensum in conspectu tuo.* Hoc autem fiet, si obsecranti Petro obediverimus, abstinentes nos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam: mala profus, diraque malitia, pestilens, & crudata desideriorum carnalium: audi qualium, quia occidunt pigrum, quibus subserviunt otium subvertatrix Sodomę, voluptas esca malorum, vanum gaudium, quod in puncto ad inferna descendit, cibus immoderatus & potus, inter quod cap. Joan. 1. his & similibus prægravatur oratio: his inescantur,

ANNO
CHRISTI
1418.

aut evolvuntur penae ejus; figuram hominis pro nostra peregrinatione in Abraham, cui iusto peregrinari dictum est: *Egredere de terris tuis, & de domo patris tui*; hoc est de terrenis affectibus, de peccati occasionibus, quae sunt peccati magna cognatio; id est de domesticis nostrae carnis, & tanquam paternis conversationibus, & desideriis.

Potuerat nunc & posterius trahi sermo noster per concordantias ex scriptura ad eruditionem moralem assumptas; sed ecce crebrius occurrit in ipsa meditatione mea studiositas speculatrix, ut propositiones aliquas doctrinales eliciens insererem, ut hoc intelligat studiositas. Prima. Efficacior est oratio ceteris paribus, quia spiritualior est, & a carnalibus desideriis remotior. Hinc est quod veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. *Orabo spiritum*, inquit Apostolus, *orabo & mente*. Non sic illi, quos increpat Christus ex verbis Isaiae: *Populus hic labiis me honorat &c.* 2. Est efficacior ceteris paribus Theologorum oratio, qui super fidem simplicium clariorem & puriorem habent de divina bonitate notitiam; est enim talis oratio spiritualior, & phantasmatibus corporeis alienatior. Haec oratio quaritur cum summa difficultate. Nota Antonium de oratione extatica. 3. Efficax est parvorum baptizatorum oratio, in quibus nondum vigent desideria carnalia, quia per regenerationem facti sunt filii Dei, & placabiles ei. Hinc est illud: *ex ore infantium & lactentium*. Maxima debetur puero reverentia. Vx, vx, vx, qui verbis, operibus, aut exemplis prostituunt hanc puritatem Angelicam.

Secunda proprietas. Sit oratio bonis associata, sicut subdit Apostolus Petrus: *conversatio enim, inquit, vestram habentes bonam. Impossibile est enim sicut ait Hieronymus, multorum preces non exaudiri*. Propterea dicitur apud Machabzos: *factus est conventus, ut orarent*. Unde & habitavit divinitatis plenitudo. Hinc praeterea est illa Christi promissio: *Si duo vel tres ex vobis consenserint de omni re super terram, fiet eis a Patre meo*. Colligamus hinc speculationis tres doctrinas. Efficacior est ceteris paribus oratio multitudinis processionaliter & localiter adunata, quam dum sunt loco separati. Ad huius probationem satis esse debet usus Ecclesiae. Efficacior est oratio ceteris paribus, dum sic pro universali bono Ecclesiae, & ad ejus praecipuum vel ordinationem, quam dum fit tantummodo pro seipso. Efficacior est oratio multitudinis, dum illic iusti etiam, & peccatores orant, quam si nulla jungeretur talium oratio.

Tertia proprietas. Sit oratio patiens, & benigna. Quemadmodum illatas injurias oportet peregrinum sustinere, ut non respondeat cuilibet fatuo, nec litiget: perdat de suo potius, ut pacem retineat: sic debet esse oratio; quod notat Petrus consequenter, cum ait: *ut in eo quod detrahant de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis*: quando scilicet dicent: *hi sunt quos aliquando habuimus in derisum & in similitudinem improprietatis: nos insensati vitam illorum reputabamus insaniam, & finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sumus inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est*. Colligamus & hinc triplicem speculationem. Efficax est plurimum oratio illorum, qui diffamationes, & detractiones patienter pro veritate vel iustitia suscipiunt: patuit in David respectu Se-

mei maledicti: & de Sara filia Raguel, de Tobia, Job, & similibus: *pro maledictione inclinavit se, & recepit benedictionem*. Efficax est pauperum oratio, sicut dicit Piel. *Exaudivit pauperes Dominus, & viultos suos non despicit*. Similis est ratio de iis, qui in infirmitatibus suis corporeis gratias agunt Deo, & orant: quod vidit Apostolus, dum ait: *quod virtus in infirmitate perficitur*. Tot ora & linguas Lazarus habebat, quot ulcera. Efficax est plurimum oratio illorum, qui spiritualiter tentationes sustinent patienter in anima; quia molestiores aliquando sunt apud volentes bene vivere, quam corporales molestiae, vel paupertas exterior. Nota de blasphemia; nota qui insanunt, quia desunt consolationes ex parte, sed secundum multitudinem dolorum &c.

Quarta proprietas. Sit oratio libera, nec obligata vel alligata rebus huius mundi per vincula cupiditatis: propterea subdit Petrus, quasi liberi, libertate scilicet tali, quae summa ingenuitas est, in qua servitus Christo comprobatur; etenim fallax altera quaedam libertas, omni servitute deterior, quam notat Petrus, cum subdit: *Non quasi volentem habentes malitia libertatem, sed ut servi Dei*. Talis est peccator, qui velut onagrum se liberum natum putat, dum dimittitur ire post desideria cordis sui in adventionibus suis pessimis, quasi bos lascivens; sed nihil est infelicius, dicente Augustino, felicitate & impunitate peccantium. Oh infelix, inquit de quodam, cui peccare licebat! Sic ex sententia Platonis deducit Boethius. Colligantur hinc tres speculatione veritates. Efficacior est ceteris paribus oratio Religiosorum, quibus ex voto vel regula peccare minus licet, quam aliorum, si in religionis suae terminis absque transgressione seipso coercent, & vinculis occupationum terrenarum non involvant pedes affectionum suarum. Acceptabilis est plurimum oratio Solitariorum in desertis, ubi, docente Hieronymo, nescio quid ferentius emicat, & liberius mens volat ad penetrandum caelestia. Sic omnis religio, quanto sibi sufficientior est, & solitudinis minus habens, tanto est ad continuationem contemplationis habilior, licet non semper ad inchoationem. Nota de experientia. Acceptabilior est oratio pro seipso, vel pro paucis, quoad satisfactionem faciendam, quam dum ad satisfaciendum pro plurimis per susceptionem bonorum temporalium semet orans obligavit. Et hic esset grandis inquisitio de valore orationis, diversis aspectibus. Nota de duodecim faciebus orationis.

Quinta proprietas. Sit oratio amicabile, & modesta, consequenter ad id quod subditur in epistola: *Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum time, regem honorificate*. Hinc Joseph peregrinantes fratres commouit; *ne irascamini* inquit, *in via*: ad quos morum conformitas quia multum proficit, dicitur Exod. 12. *eadem lex erit indigena & colono, qui peregrinantur apud eos*; & Exod. 14. *Peregrino molestus non eris; ipsi enim fuistis peregrini in terra Aegypti*. Quin etiam necessaria est orationi modestia, quam generat timor Dei. Propterea 1. Petri 4. *Nolite*, inquit, *peregrinari in fervore, qui ad tentationem vobis fit*. Zelus absque discretionem praecipitat. Efficacior est ceteris paribus oratio pro inimicis, quanto videtur difficilior, & ex majori charitate ortum habens. Nota Samuel & Moyses. Acceptabilior est ceteris paribus oratio pro Regibus, Principibus,

ANNO
CHRISTII
1418.

ANNO
CHRISTII
1418.

...pibus, & aliis in potestate constitutis, quanto bonum commune excedit particulare. Ideo culpabiles valde sunt maledicentes eis, & impre-
cantes, quibus est maxime miserandum, quoniam habent homines super capita tua. Efficacior est oratio, quanto verecundior es sub Deo, & casti timoris plus retinens. Bernardus: *in oratione nihil comperi ita efficace esse ad gratiam Dei vel incrementum, vel conservandam, vel recuperandam, quae se semper in necessariis, non alta sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Denique beatus vir, qui semper est pavidus.

Sexta proprietas. Sit oratio humilis, & subdita juxta quod concluditur in epistola: *subditi estote in omni timore Domini non tantum bonis, & modestis, sed etiam discoloris; hoc est enim gratia.* Itaque cum divina lex hoc jubeat, qui obturat aurem suam ne audiat hanc legem, oratio ejus secundum sapientem, est execrabilis. Præterea obedientium semper & humilium Deo placuit oratio. Oratio militantis se nubes penetrabit. Est autem humilitas triplex, in intellectu, in affectu, & in effectu; ex cujus humilitatis carentia, præsertim in intellectu, ex depravatione in effectu consurgente proveniunt errores omnes, & scandala in Ecclesia sancta Dei. Dum scilicet humana præsumptio non vult captivare omnem intellectum in obsequium fidei, sed querit ambulare in magnis, & in mirabilibus super se.

Declarat hoc pulchre Auctor summus de virtutibus, & virtutibus, assignans causas errorum circa fidem, tractat de fide circa finem. Ecce enim quod intellectus superba præsumptio dicit orationem aliquando nihil valere. Quare? quia vel tenet omnia de necessitate absoluta evenire, vel Deum terrena non curare, vel omnia fortuito agi, sicut notat Claudianus *Sepe mihi dubium* &c. Aut quod sic Deus res administrat, ut eas propriis motus agere sinat: & ita quid proficit, inquirunt, oratio? Fuerunt tamen alii qui dicerent orationes non nisi a radiatione caelesti suscipere virtutem. Fuerunt qui negarent nobis orandum esse, aut in locis sacris, plusquam in profanis. Dixerunt alii, quod orationes Ecclesie omnis pollutæ sunt per simoniam. Dixerunt alii, ut Begaudus, non esse verbaliter orandum, sed tantum mentaliter in quadam libertate spiritus, quam dicunt non subjeci præceptis divinis. Sed & errores aliorum quis omnes dinumeraret? propter quos reddetur apud Deum inefficax oratio, quam in fide fieri debere tradidit Jacobus. *Pastores*, inquit, *in fide.* Hic late patet materia grandis, tam super factis D. N. Papæ Joannis XXIII. quam super aliis, quæ pro præsentis jussu & obediens prætereo.

Tandem sub epilogo concludendo dicamus, quod adversus omnes insultus adversariæ potestatis, adversus schismata, errores, & scandala spiritualis nequitiæ, adversus denique laqueos omnes, quos in via peregrinationis nostræ abscondunt superbi, efficacissimum remedium est habere comitem orationem, fide & spe subnixam, & animatam charitate: *nam hoc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra;* a qua dirigitur Oratio alacer, fidelis, & volucer nuntius noster ad Deum, cui dicebat fidelis Rex Josaphat 2. Paralip. 20. Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residuum, ut oculos nostros ad te dirigamus, per orationem scilicet, quæ victrix

Concil. General. Tom. XXVIII

& domina nature est. Sic legitur nuntius ipse, juxta quod prædictum est, agilitate & expedite bonis associatus, patiens, & benignus, libere, & non serviliter alligatus, amabilis, & modestus, humilis, & subditus. Hæc est enim gratia in Christo Jesu, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

VIII.

JACOBI EPISCOPI LAUDENSIS

ORATIO

IN SUPPLICIUM HOSSI HABITA IN PUBLICA SESSIONE

An. MCDXV. die 6. Julii.

De immenso damno ex trium Pontificum dissidiis in Ecclesia suborto.

Ex antiquissimis Codicibus Manuscriptis Casaræo Vindobonensi, Parte IV. A&C. Conc. Const. & Ducali Brunsvicensi, A&C. C.

In nomine Patris, & filii & Spiritus S.

Divini ac summi præsidii supplici invocatione confusus, Serenissime Princeps, Christianissimeque Auguste, præstantissimi quoque Patres & Domini, reverendi Præsules & Prælati, egregii Doctores & Magistri, Illustrissimi etiam Duces, excelsi Comites, Magnifici Procures & Barones, ceterique viri & Domini merito memorandi: Ut meæ mentis conceptum eloquium tam sacratissimo (sacro) cœtui clarius innotescat, dicendorum occurrit principio proponendum illud, quod legitur in epistola proximioris Dominice, scilicet: *Destruatur corpus peccati*, scribitur ad Rom. 6. c. & habetur in epistola Dominicali.

Quam damnosum, quam periculosum, quamque incautum videatur parvis (perveris) non obflare principiis, ex dictis claret Philosophorum Principis Aristotelis, qui ait in libro de cælo & mundo: *Parvus error in principio, maximus est in fine.* Damnabilis autem apparet, ubi periculosus est errasse, & difficilior est corrigere. Unde quod comprimendi sint hæretici, aut hæretes, & errores in suis primordiis extirpandi, nos docet inclytus Doctor Hieronymus in libro de Expositione Catholice fidei, ita dicens: *Rescanda sunt putrida carnes a corpore, ne totum corpus intreat, vel putrescat. Scabiosa ovis removenda est ab aliis, ne totus grex pereat. Parvus removendus ignis est a domo, ne tota ardeat.* Arius in Alexandria parva scintilla fuit, sed quoniam non statim oppressa fuit, pene totum mundum ejus flamma depopulata est.

Certe non minus malus, quam Arius, sed multo peior etiam quam Sabellius, qui fidem Catholicam, Christi fundatam sanguine, triumphis victoriosissimis martyrum defenditam, & tantis tamque præclaris sanctorum doctrinis illuminatam, præsumit suis pravæ atque perversæ cogitationibus, aut phantasticis adventionibus denigrare. Talibus ergo oportet resistere. Tales ergo hæreticos necesse est comprimere & damnare.

Unde respectu cujuslibet talis hæretici oblati propolæ, quod destruendum est corpus peccati.

M m

Cir-

ANNO
CHRISTI
1555.ANNO
CHRISTI
1555.

Circa quod considerandum, juxta Patrum fa-
cras traditiones, quod aliqua sunt peccata sibi
invicem contraria, seu adversa: Alia sibi in-
vicem sunt connexa: Alia sunt aliorum, ut
rami & membra: Alia sunt aliorum, ut ra-
dices & capita: Quaedam vero sunt ceterorum,
ut congeries, seu corpora. Inter quae sunt il-
la pessima censenda, a quibus peccata oriuntur,
vel plura.

Unde quamquam recte Nationis consilia cun-
cta sunt crimina nostris visibus detestanda, pos-
sibile tamen illa, quae capitis vel radicis, aut
totius in se vires probantur corporis continere.
Quoniam certe quanto in illis major vi-
get & efficacior ad nocendum perverio, tanto
quidem sunt celerius & cautius antidoti oppor-
tunis & cauterii remediis extirpanda & peni-
tus extinguenda.

Cum vero inter cuncta peccata non minus,
immo majus appareat scelus execrabili schisma-
tis inveterati, ideo etiam hujusmodi respectu
praemissi: *Destruatur corpus peccati*. Nam ex
longa diuturnitate continuati schismatis ortu
inter haecles perdurant acerbissimae dissensiones,
creverunt abominabiles simoniae, haeresium &
errorum multiplicatae sunt ruinae, creverunt
confusiones totius cleri, & multipliciter pullu-
larunt opprobria populi Christiani. Et certe,
non mirum. Quia illud execrabile schisma est
velut corpus & congeries totius delationis fi-
dei orthodoxae. Quid namque iustum, rectum
ve aut sanctum esse potuit, ubi schisma tam
pestiferum tanto tempore locum oppressit? Quia,
ut ait Bernardus, *sicut in unitate & pace fi-
delium factus est locus Domini: ita in schismate
& dissensione Christianorum locum fieri diabolo,
manifestum est.*

Nonne schisma est origo subversionis, sive
haeresium, & nutrimentum omnium scardalo-
rum? Unitatis namque & pacis truncato ter-
dere, litibus & vitis liberum indulgetur arbi-
trium. Ad perdam cupiditas extruditur. Inju-
riandi libido dilunditur. Facilis exordibus aper-
titur. Jus omne de medio tollitur. Patitur ec-
clesiastica libertas injuriam. Et inducit schisma-
tis calamitas servitutes. Imperant omnes & lan-
ceae. Dominantur oppressiones & impetus. Et,
unitatis proscripta concordia, omnis religionis
& sanctitatis relegantur edicta.

Considerate, clementissimi Domini, durante
hoc pestifero schismate, quot apparuerunt haer-
etices? Quot insuper remar serunt haeretici? Quot
tuerunt diripi & spoliatae Ecclesiae? Quot op-
pressae urbes? Quot dilatae religiones? Quot
evenerunt confusiones in Clero? Et quot strage-
es in populo Christiano? Attendite quomodo Dei
ecclesiam, Christi sponsam, fidelium matrem;
quantum deum in data contemptui. Quis jam
claves veneratur Ecclesiae? Quis censuras formi-
dat? Quis immunitates defendit? Immo verius,
quis non offendit? Quis non invadit? Quis est,
qui non audeat violentas manus opponere in
patrimonium Jesu Christi? Diripiuntur & dis-
sipantur Salvatoris & martyrum sacratissimo
sanguine parva bona clericorum, pauperum, &
peregrinorum viatica.

Circumspicite abominationem delationis il-
latam esse in templo Domini, in destructionem
fidei & confusionem populi Christiani, in exci-
dium ovilis Domini & totius sortis pessimi re-
demptoris. Gravior est haec jactura, quam fuit
in Christi martyres crudelis persecutio tyran-

norum. Quia illi perimebant corpora. Sed in
schismate perimuntur animae. Ibi humanus ef-
fundebatur sanguis, sed in schismate orthodo-
xa confunditur fides. Illa persecutio fuit mut-
tis salus: Illud schisma fuit multis interitus.
Tyrannis faventibus fides crevit; sed in schi-
mate fides perit. Sub tyrannica rabie auda est
primitiva Ecclesia: sed in schismate catholica
fides est confusa. Tyranni peccabant ignoran-
tes; sed in schismate multi peccabant pertinaci-
ter & scienter. Sub tyrannis crecebant iusti ad
palmam & coronam, sub schismate creverunt
haeretici, schismatici, (in Brunsv. MSC. Si-
moniaci) & hypocritae, ad fraudem ecclesiae
& ruinam. Sub tyrannis augebantur sanctorum
merita; sub schismate auda sunt scelera atque
flagitia.

Nonne isto execrabili schismate procurante
facta est Christianis veritas inimica, fides ad-
versa, charitas exorta, spes perdita, iustitia con-
traria, fortitudo non nisi ad crimina, tempe-
rantia simulata, prudentia subdola, humilitas
ficta, aequitas falsa, patientia nulla, concien-
tia prava, intentio perversa, devotio fatua,
mansuetudo abjecta, religio spreta, diligentia
neglecta, pertinax contumacia, obedientia nul-
la, & infamis vita?

Quanta itaque amaritudine Ecclesia est reple-
ta, dum eam tyranni opprimunt, haeretici in-
vadunt, Simoniaci spoliunt, & schismatici la-
cerant? O dejectum laceratumque populum
Christianum, tam indurato schismate jam qua-
si annis XL. offensum & labefactum! O Chri-
sti naviculam errabundam, tanto tempore nunc
in syrtibus (fretibus) nunc haerentem in sco-
pulis, nunc altis adversisque tempestatibus actam!
O Petri cymba, si te mergi sineret pater pius!
In quae pericula piratae impii te traxerunt!
Quibus in rupibus te locarunt? O pissimi Chri-
stiani, quae fidelis devotio super tanto excidio
non provocetur ad lacrymas! Quae recta con-
scientia stertus poterit continere?

Quia effusa est consensus super principes Ec-
clesiasticos, qui nos errare fecerunt in itinere,
& non in via. Quia viam unitatis & pa-
cis non invenerunt, immo verius invenire no-
luerunt.

Unde creverunt haereses & confusiones in gre-
ge Petri & ovilis Dominico. Ad hoc extirpan-
dum multi laboraverunt Reges, Principes &
Praelati, qui tam salubre tamque opus necessa-
rium perficere minime potuerunt.

Unde, Rex Christianissime, te gloriosus iste
expectavit triumphus, tibi illa debetur perpetua
corona, & felicissima perpetuis temporibus ce-
lebranda victoria, ut resarciat laceratam ec-
clesiam, schisma tam inveteratum submoveas,
simoniacos compellas, & exstirpes haereticos.
Nonne vides, quanta erit ista perpetua fama
& celebris gloria? Quidnam potest esse iustius,
Equid sanctius, quid opportunius, quid deni-
que Deo acceptius, quam schisma nefarium
exstirpare, libertati pristinae Ecclesiam restituere,
simonias extinguere, ac haereses & errores de
grege fidelium destruere & damnare? Cer-
te nulla res melior, nulla sanctior, nulla toti
orbi convenientior, nulla denique Deo accep-
tior esse potest.

Ad hoc tam sanctum, tam pium perficiendum
opus, fuisse electus a Domino, prius deputatus
in caelo, quam electus in terra. Prius caelici te
constituerunt principes, quam Imperii Electores.

Et

ANNO
CHRISTI
1415

Ex præcipue ut hæreses & errores, quos in præ-
senti damnatos habemus præ manibus, Impe-
riali fræna destrueres & damnares. Ad tam
sanctum opus perficiendum contulit tibi Deus
divinæ veritatis sapientiam, regnæ Majestatis
potentiam, & rectæ æquitatis iustitiam. Unde
inquit Altissimus Jeremiæ 1. *Ecce, dedi verba
mea in ore tuo, sapientiam insuadendo, & po-
su te super gentes & regna, potentiam conse-
cendo, ut evellas & destruas, iustitiam exer-
cendo. Destruas namque hæreses & errores.*
Et præcipue hunc hæreticum obstinatam, quo
malignante, plura Mundi loca peste hæretica
sunt infecta, & ejus occasione destructa quam-
plurima. Sacer hic labor tibi, Princeps glorio-
se, relictus est. Tibi magis incumbit, cui da-
tus est iustitiam Principatus. Unde ex ore infan-
tium & lactantium tibi (orbi) laudes cele-
brantur perpetue, ut Catholicæ fidei inimicos
destruas & ultores. Quod feliciter prospereque
tibi dignetur concedere Jesus Christus, qui est
benedictus. Amen.

*Explicit Collatio facta per Magistrum Jacobum
Episcopum Laudensem & Magistrum Sacri Pala-
tis in condemnatione Joannis Hus hæretici, coram
Serenissimo Imperatore & sacro Constantiensi Con-
cilio, Anno Domini MCCCCXV. die Sabbati,
VI. Julii.*

IX.

JOANNIS GERSONIS

ORATIO PUBLICA ET PROPHEPTICA,

A. 1415. die 21. Julii, ante iter Cæsaris Si-
gismundi e Concilio in Hispaniam, ad Be-
nedictum XIII. seu Petrum de Luna in
Concilio sententiam petrahendum, facta Pa-
patus cessione.

*De jure & præci Constantiensi Concilii in com-
pendiis rebus arduis, ipsoque Schismate.*

EX MSC. ACADEMIÆ HELMSTADIENSIS.

Prospere iter faciat nobis Deus salutarium no-
strorum. Ita loquitur Propheta in Psalmo 67.
Cujus initium est: *Exurgat Deus & disperant
inimici ejus &c.* Fiat ita, quæsumus! Prosperum
iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum, au-
xiliantem te beatissima Virgine, in qua omnis gra-
tia viæ (& veritatis.) Quam imploramus, &
salutamus, dicentes: Ave Maria.

Prosperum iter faciat nobis Deus salutarium
nostrorum. Ita fieri credimus & speramus. O Do-
mine Deus salutarium nostrorum. Ita fieri cre-
dimus. Nec mirandum, si speramus & credimus.
Quoniam te donante adsumus. Ecce ordinatione
sanctissima nuper facta quam inspirastis, sit con-
ventus iste celeberrimus & devotus, ad orandum
& deprecandum faciem tuam plenam gratiarum,
& dicendum, *Domine, salvam fac regem, iter-
que suam in salutis tue prosperitate dispone.*

Sed quare nobis prosperum iter fieri petimus;
Viri Patres & fratres Reverendissimi, sapien-
tes, illustres atque doctissimi, & in omni vir-
tute decore præclari. Nobis, inquam, prospe-
rum iter, quo pacto fieri petimus, qui loco
manemus, nec moveri quoquam extra disponi-
mus? Sed profecto videmur iter agere, dum sa-
cit iter nobis, h. e. ad utilitatem nostram, ad
universalem Ecclesiæ pacem, Serenissimus Ro-
mæ Concil. General. Tom. XXVIII.

A maiorum Rex, Protector ejusdem Ecclesiæ si-
delissimus. Prosperum sit iter suum, suppliciter
& salubriter imploremus. Quoniam in prospe-
ritate sua salus nostra reponitur. Ita enim prospe-
rum facies iter nobis, o Deus salutarium
nostrorum, si pedes ejus Regis nostri in viam
pacis direxeris, si concesseris eum redire cum
exultatione, portantem uberes unionis perlicæ
manipulos. Sic enim fas habebit ex sententia
dicere cum Abrahamæ servo, quod prosperum te-
ceris iter suum, quod præterea fueris secum in
omnibus, ad quæ perrexerit.

Ambulet igitur ipse Rex via regia per ar-
ma iustitiæ, a dextris & a sinistris, te Duce,
te comite, qui es via, veritas & vita, te dicen-
te ad eum: *Intellectum tibi dabo, & instruam te
in via hac, qua gradieris, firmabo super teocu-
los meos.* Mandes, Deus, Angelis tuis, ut cu-
stodiant eum in omnibus viis suis, portentem
in manibus tuæ protectionis, ut non offendat
ad lapidem cujuslibet obstaculi, vel obduratio-
nis partis advertæ, pedem suum, zelum suum.
Sic enim prosperum iter facies, nedum sibi,
sed nobis, hoc est ad utilitatem nostram, tu
Deus salutarium nostrorum.

Poterat sermo noster prolixius extendi, qui
devotas pro Regis itinere prospero fundendas
orationes commonefaceret atque suaderet. Sed
inspicio vestrum devotionis ardorem, qui ut
continuetur, vel in majorem desideriorum flam-
mam erumpat, non eget statu verborum meo-
rum exiguo. Per te enim satis in meditatione
vestra exardescit ignis piorum sanctorumque de-
sideriorum, ut jugiter levatis sursum cordibus,
ut tradis ex imo pectore suspiriis atque ge-
mitibus dicat uniuersique apud semetipsum:
Prosperum iter faciat nobis Deus salutarium
nostrorum. Faciet pro faciat. Nam & apud
Hebræos (ut Nicolaus de Lyra dicit) Futu-
rum Indicativi pro Optativo tolet poni.

Divertat nunc paululum & pergat ad alia,
non aliena, sermo noster. Ecce quod offertur
in ipsa meditatione mea iter quoddam non ter-
restre, quod agitur pedibus corporis: sed spi-
rituale & cæleste, iter æternitatis, quod pera-
gratur pedibus mentis, qui sunt, cognitio, pes
sinister in intellectu, & volitio, pes dexter in af-
fectu. Hoc iter quale est, si quis interrogave-
rit? Respondet Propheta, id esse *viam man-
datorum Dei*, quam nedum ambulasse, sed cu-
currisse gloriabatur ipse, cum ait: *Viam man-
datorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Et
rursus: *In via testimoniorum tuorum delectatus
sum, sicut in omnibus divitiis.* Et talia sunt in
hanc sententiam absque numero. Etenim tu,
qui peregrinaris hic a Domino, si pergero vis
ad vitam ingredi, serva mandata. Hæc est enim
via regia, hoc iter prosperum, hæc compeda-
diola semita, quæ ducit ad vitam.

At vere videre mihi videor consequenter in
ipsa meditatione mea collectum esse sacrosan-
ctum præzens Concilium, ut viam istam præ-
paret & dirigat, ut prosperum hoc iter nostrum
faciat, concedente Deo salutarium nostrorum.
Nam vix Mundo a scandalis! Vix hostilibus
insidiis super quibus est illa Propheta conque-
stio: *In via hac qua ambulabam absconderunt sa-
perbi loquentem mihi.* Et rursus: *Juxta iter scan-
dala posuerunt mihi.* Quis autem omnia juxta
iter mandatorum Dei posita superborum, Dia-
monum, Carnis & Mundi, scandala dinume-
ret? Quis omnes laqueorum nodos artes &
modos agnoscat? Quis non cum Antonio

ANNO
CHRISTI
1415

pavescens exclamaverit: *Hos, Domine, laqueos* **A**
omne, hęc scandalorum retia quis evadet? At
qui benedictus Deus salutarium nostrorum, qui
prosperum nobis fecit iter spirituale mandato-
rum suorum, dum voluntatem facultatemque
consultit conveniendi Seniores in unum, convo-
candi cœtum, congregandi Ecclesiam, ut viderent
quid factio opus esset, ad tollendum tot
scandala, posita in viis Sion, ita, ut lugerent,
eo, quod non esset qui veniret ad solemnita-
tem. Hinc offendebat scandalum schismaticę
divisionis. Hinc scandalum multiplex hæreticę
pravitatis. Hinc multiplicata super numerum
scandala, offensiones, & retia cujuslibet vitio-
sitatis.

Obstebat præcipue hoc iter spirituale, mon-
strum horrendum, ingens, mole potens, super-
bia, & filia ejus improbitas, dira dominandi
libido. Prohibebant toto malignitatis spiritu &
astu, ne celebraretur Generale Concilium,
quod efficacissimum erat & (pene) unicum
adversus hæc omnia scandala remedium.

Exultet vero nunc omnis fidelium turba.
Nunc magnifice gratias referat Deo salutarium
nostrorum, qui prosperum fecit iter mandato-
rum suorum, dum consultit celebrari sacrosan-
ctum hoc Generale Concilium, sufficiens ad
schismaticum sedationem, ad hæreticum extirpa-
tionem, & ad morum reformationem.

Et hoc ex paucis in hoc eodem practicas
Concilio non tam declarare, quam summam
enarrare vel annoverare curabo, non accurately
quidem, sed quotidiano doctrinalique sermone.
Satis erit ita loqui, ut intelligat.

Considerans itaque mentalibus oculis præsens
Generale Concilium & acta ejus, invenio, quod
ipsum ab itinere spirituali removit primo qua-
druplex scandalum oblitans schismaticum sedatio-
nem. Removit alterum quadruplex scandalum
contrarians morum reformationi, & ita con-
trarians, ut jam non esset prosperum, sed infau-
stum iter pacis, fidei & virtutis.

Conformiter ad hæc triplicem quaternitatem
scandalorum numeris XII. Conclusiones,
regulas aut leges, quę in hoc Concilio vel
explicite vel implicite stabilizæ sunt, quatuor
idem directiones salutaris, per quas prosperum
iter fecit nobis Deus salutarium nostrorum.
Ut in hoc itinere sit unitas ratione primi, sit
veritas ratione secunda, sit bonitas respectu
terti. Sit in super modus, species & ordo, sit
denique mentura, numerus & pondus, conformes
ad potentiam, sapientiam & bonitatem
Patris & Filii & Spiritus sancti. Hoc modo
prosperum iter faciat nobis Deus, scilicet ut sit
iter planum, iter lucidum, iter pulchrum,
dum sollicita ponit in via gregeis iues, dum
vestigia sua relinquit impressa, quasi certa to-
tionem signa, ne oberremus vel exorbitemus,
nobis data.

Prima pars, de via pacis.

Assignetur pro prima parte, quę est de via
pacis, prima lex sive directio, liberans iter
nostrum a primo scandalo: Quę data est in
sessione publica, VI. Aprilis, anni præsentis.

Concilium Generale potestatem a Christo im-
mediate habet, cui quislibet cujuscumque ita-
tus vel dignitatis, etiam si Papalis existat,
obedire tenetur in his, quę pertinent ad fidem
& extirpationem schismatis, ac generalem refor-
mationem Ecclesię Dei in capite & in membris.

Conscribenda prorsus esse mihi videtur in edi-
tioribus locis, & insculpenda per omnes Eccle-
sias saluberrima hæc determinatio, lex vel re-
gula, tanquam directio fundamentalis, & vel-
ut infallibilis adversus monstruosum, horren-
dumque offendiculum, quod hætenus positum
erat per multos de Ecclesię itinere manda-
torum Dei, determinantes ex textibus, grosse,
non ad regulam Evangelicam & æternam ac-
ceptis, Papam non esse subiectum Generali
Concilio, neque judicari posse per ipsum: Quod
præterea Generale Concilium totum ab ipso
robore immediatum sumebat: Nec poterat sine
eo casu quocumque vel convocari, vel stabili-
ri: Quod nemo poterat ei dicere, cur ita fa-
cis, quoniam solutus erat legibus & supra jus;
& ita de pluribus. Quę blanda fallax & sub-
dola adulatio fovebat libidinem dominandi, &
in tyrannidem, Ecclesię destructricem, Papatum,
seu eius utrum, convertebat, ita ut non
pateret via reductionis seu pacis.

Scriptis super hoc errore vel scandalo Reve-
rendissimus Pater, Cardinalis Cameracensis,
Præceptor meus inclitus, dudum, & super,
antequam heret hæc Constitutio, reputans esse
perniciosissimum sic asserere. Sicut & de mul-
tis, dictis per quosdam innotentes suis iuribus
positivis, annotavit.

Nunc ex quo lex posita est, nec jam licet
dubitare, probationes omittamus. Sola hæc
probatio sufficeret: *Si Ecclesiam non audierit,
si tibi ut Ethnicus & publicanus.*

Concilium Generale potest eum, quem re-
putat summum Pontificem, nedum consultive
inducere, sed autoritative compellere ad offeren-
dum viam cessionis, vel ad cedendum Papati,
etiam sine culpa sua, sed non sine causa. Qualis
causa multiplex esse potest, quemadmodum pu-
blicis sermonibus tactum fuit in hoc Con-
cilio.

Hęc lex per hoc sacrum Concilium deter-
minative statuta est, in Papa Joanne XXIII.
prædicata, qui viam cessionis urgente Concilio
primum obtulit, dehinc cessit.

Tollitur ex hoc scandalum dicentium, viam
cessionis praticari non posse in vitis contenden-
tibus de Papatu.

Tollitur collusio seu tergiversatio volentium
invito Generali Concilio vel Ecclesię pernicio-
se Papatum detinere, nunc, aut quomodolibet
in futurum. Etenim, si potest summus Ponti-
tex dare libellum repudii Ecclesię sponsę Chri-
sti, sicut egit Cælestinus, & laudatur: cur non
viceversa poterit sponsa (Christi) repudiare,
non dicam sponsum suum, sed sponsi Vica-
rium, præsertim ubi subest vel culpa vel causa?

Concilium Generale sic est super Papam,
quod ejus Bullas & processus vel ordinationes
& statuta potest irritare vel annullare. Potest
insuper translationem curię Romanę a loco
Concilii impedire, compellere rursus, Papam
itare cum Concilio. Et ita de similibus.

Hoc determinatum est in publica Sessione,
& multipliciter praticatum.

Tollitur ex hoc scandalum, quo per indi-
rectum quæretetur, nunc, aut alias dissipari
Generale Concilium.

Concilium Generale sic est supra leges omnes
positivas, vel a summis Pontificibus, vel a Ge-
neralibus Conciliis editas, quod eas potest in-
terpretari, mutare vel tollere, pro quanto vi-
derentur impedimento vel scandalo esse ad iter
Ecclesiasticę Unionis.

ANNO
CHRISTI
1418

Hoc præfavit præfens Concilium, tollendo penas omnes & inhabitationes &c. suspendendo insuper futuram summi Pontificis electionem. Recipiendo denique ad cautelam & humili quadam condescensione præfens confirmationem Concilii a non Papa. Cum multis similibus, quæ & qualia iurium positivorum rigor non admittit.

Secunda pars Principalis, de Via Veritatis.

Exposuimus in hæc parte prima quatuor scandalorum genera, quibus obstitit præfens Concilium, ut prosperum iter faceret nobis Deus salutarium nostrorum, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis, & ad sedationem schismaticæ divisionis.

Tranficamus pro secunda parte ad destructionem alterius (quaduplicis) scandali, quo videbatur impediri declaratio veritatis, & hæreticæ pravitatis destructio.

Concilium Generale potest & debet circa omnem personam, cuiuscunque præminentie vel status existat, absque favore vel timore vel personarum acceptione iudicium in causa hæreticæ pravitatis exercere.

Potest ex tenore commissionis, datæ Reverendissimis Patribus, Dominis quatuor Cardinalibus, & aliis de qualibet natione.

Hoc insuper practicum est circa inquisitionem factam de Papa Joanne XXIII. & circa Joannem Huss. Qui quamvis esset status parvi, habuit tamen fautores plurimos, fortes, acres & potentes.

Hoc autem est prosperum & efficax iter ad extirpationem errorum, dum nullis parcitur, sed constanter proceditur ad emendationem, vel si corrigi noluerint, ad punitionem & exterminationem errantium. Alioquin non satis destruuntur errores, si pertrahuntur liberi & impuniti, patentes & notorii, verbis aut factis, hæresum defensores. Si præterea prædicationibus Theologicæ veritatis non subest plena libertas elucidandi legem sanctam. Tollitur ex hoc præfenti Concilio dictum Philosophi illius, qui leges comparabat telis aranearum, eo quod debiliores muscas retinent, transmittunt fortiores.

Concilium Generale potest & debet assertiones hæreticas & erroneas in fide & moribus, quæ fuerunt & sunt in scandalum publicum, diligenter examinare, reprobare, & damnare, etiam non factis prius, vel simul processu adversus assertores.

Hoc pluries practicum est in hoc Concilio. Ut de assertionibus, quod communicandi erant Laici sub utraque specie. Et de (ista) assertionem: *Quilibet Tyrannus potest & debet &c.*

Denique tam rationes, quam similitudines (manifestæ) & exempla Sanctorum probant idem, ut de falso numismate & famosolibello.

Tollitur ex hoc scandalum vel tolli debet eorum, qui pro uno accessorio, quod in facto consistit, elucidationem veritatis vel impediunt vel procrastinant. Hoc autem procrastinare quid nisi impedire est?

Concilium Generale potest damnare propositiones multas cum suis auctoribus, licet habere Glossas aliquas vel expositiones vel sensus Logicales veros possint.

Hoc practicum est in Concilio de multis articulis Wicleff & Joannis Huss.

Quorum aliqui poterant vel de vi Logicæ

vel Grammaticæ defensionem aliquam recipere, ut in articulis, qui sunt indefinite traditi, vel qui loquuntur de possibilitate, posse locutum esse latum nimis, (*In impressis codicibus legitur: prout posse Logicum est & non Philosophicum*) vel qui possent ad aliquem sensum verum trahi, si seorsim ponerentur.

Sed Concilium hoc solenter attendit, primo, quod iuxta Hilarium, *Intelligentia dictorum ex causis assumenda est dicendi*. Iterum illud Augustini: *Libris exerbis utuntur Philosophi, & in verbis ad intelligendum difficillimis offensionem periculum aurium non pertimescunt*. Nobis autem, scilicet Theologis, ad certam regulam loqui fas est. Illud denique vulgatum fundatum in Aristotele. Quod sermones accipiendi sunt secundum materiam (subiectam.) Unde moralis scientia, similiter & Theologica suam habent propriam Logicam & sensum literalem, aliter quam speculativæ scientiæ. (*In impressis Codicibus longe aliter hæc referuntur*. Unde moralis sententia sumitur. Ea est enim divinarum formæ substantia, ut quod nec in extrema dilabatur, nec inde extraneum aliquid ipsa suscipiat. Sed sicut de ea Parmenides ait: *Verum orbem mobilem rotat, dum se immobilem ipsa conservat*. Quare si rationes quoque non extraneitas, sed intra rei quam tractabimus ambitum collocatas agitavimus, nihil est quod admirare. Cum, Platone sanciente, didiceras, cognatos, de quibus loquimur, rebus oportere esse sermones. 3. de Consolat. ult. prof. in fin. Similiter Theologia suam propriam habet Logicam & sensum literalem, aliter quam speculativæ scientiæ.)

Hæc directio vel lex præservavit hætenus præclaram Universitatem Parisiensem a pluribus erroribus, dum scholasticos suos semper ad certam regulam huius loqui iussit & compulit. Utinam in aliis Studiis hæc disciplina similiter teneatur. *Mala libertas est, nisi & erroris loqui posse.*

Concilium Generale potest & debet damnare propositiones multas vel assertiones huiusmodi, quamvis non possent ex solo & nudo textu expresso Sacræ scripturæ patenter reprobari, seclusis expositionibus Doctorum vel usu celebri Ecclesiæ, &c.

Hoc practicum est in hoc Concilio de multis assertionibus Joannis Wicleff & Joannis Huss: immo & de ista, quod est communicandum per laicos sub utraque specie panis & vini.

Hæc directio vel lex propinquum facit iter ad hæreticum & hæreticorum exterminationem. Quoniam hæretici, quos vidimus, defensionem suam ut plurimum accipiunt. Quia nolunt hæreses absolute revocare, sed tantum conditionaliter: Si videlicet ex rigore textus Sacræ scripturæ convincantur errare, dicentes, quod expositiones, Doctorum Decreta & Decretales, sint apocryphæ, neque de illis curandum est. Hæc autem præsumptio quam late pateat ad errores, nemo non intelligit.

Tertia Pars, de Via morum.

Sequitur tertia pars principalis de via morum vel virtutis. Declaratis vel narratis scandalis quatuor obviantibus errorum extirpationi: loquamur pro tertia & ultima parte aliquid de remotione totidem scandalorum, obstantium morum reformationi in capite & in membris,

ANNO
CHRISTI
1418

ANNO
CHRISTI
1555

bris, narrando quadruplicem legem & directionem A
prædicatam in hoc Concilio, ut prosperum iter
faceret nobis Deus salutarium nostrorum.

Concilium Generale sic est supra Papam, vel
alium quemlibet de Ecclesia, quod ipsum Pa-
pam potest deponere pro quocunque crimine,
de quo notorie & corrigibiliter scandalizat Ec-
clesiam.

Hoc est prædicatum dudum de Papa Joanne
XII. & nunc de Joanne XXIII. In cujus de-
jectione non interitur quod fuerit hæreticus, vel
a fide devius. Et si ita actum est de cædro Li-
hani, quare non timebit humilis herba deserti?
Accusatus (tamen) inter cetera fuit & convi-
ctus, quod fuerat notorie Simoniacus.

Ex quo confunditur illa quorundam temeri-
tas, qui Papam in collatione beneficiorum non
posse committere Simoniam, vel disputabant
vel desinebant.

Concilium Generale, quamvis non possit nec
debeat plenitudinem potestatis Papalis, commis-
tam a Christo Petro, & successoribus ejus, tol-
lere vel minuere, sed de ea gratias agere Deo,
qui contulit, eamque revereri debet & ample-
cti: Potest nihilominus utrum potestatis illius
certis legibus & statutis limitare in ædificatio-
nem Ecclesie.

Hoc prædicavit præiens Concilium, tum in
multis, tum specialiter in hoc, quod legem præ-
fixit in eligendo Papam futurum, & suis electo-
ribus, quod Reverendissimum Patrem Dominum
Angelum Corratio, ob laudabilitatem suæ ces-
sionis spontaneæ, nullus Papa futurus potest eum
a collatis Cardinalatu & potestate legati per hoc
Concilium, deponere, nec eum super præteritis
quibuscunque factis quomodolibet impetere vel
punire. Jure quidem indulgenti condensatione
hoc factum est, ut exemplum posteris detur
ultra cedendi, dum illud efflagitant Ecclesie,
vel pia utilitas, vel urgens necessitas.

Expediit autem nunc ante summi Pontificis
electionem ita fieri circa multa, generalem sta-
tum Ecclesie concernentia, in quibus summi
Pontifices utrum plenitudinis suæ potestatis pas-
sim nimis verterunt in abusum. Ut quia nolue-
runt Generalia celebrare Concilia: nec inferior
prelatis ordinaria jura relinquere. Quod-
que in statutis Generalium Conciliorum nunc
callando ea, nunc mutando, nunc ad libitum
interpretando, nunc privilegia & exceptiones
largiendo, palam & absque manifesta ratione
vel utilitate deviarunt.

Unde, sicut in usu dispensationum, conces-
sione privilegiorum, innovatione Decretalium,
non expedit usum potestatis Papalis sic restringi,
ut in omni casu talitatis ad Concilium Generale
recursus, propter difficultatem & raritatem suæ
convocationis, qualis non erat in primitiva Ec-
clesia, quando communi consensu, dicente Hie-
ronymo, siebatur omnia: sic non expedit talem
laxationem fieri, quam vim & robur Generalium
Conciliorum in suis Constitutionibus passim tol-
lat & enervet. Considerari potest in hoc loco
Aristotelis traditio de triplici politia: Regali sci-
licet vel Monarchica, in qua unus bene præsit;
cui tyrannis opponitur. Altera est Aristocratia;
tertiam ponit Timocratiam, in qua populus bene
dominatur, quæ oppositam habet Democratiam.
Esset autem inter istas politias illa melior,
quam aliqua singularis, quæ ex Regali & Aristho-
cratia componeretur, ut in regno Francie, ubi
Rex instituit Parlamentum, a quo iudicari non
refugit. Esset vero omnium optima & saluber-

rima politia, quæ triplicem hanc bonam com-
plecteretur, Regalem, Aristocratiam & Timo-
cratiam.

Est autem Generale Concilium politia talis
composita, habens suam directionem magis ex
assistentia speciali Spiritus sancti & promissione
Jesu Christi, quam ex natura, vel humana sola
industria.

Hinc est illud quod prædiximus, quod ipsum
est saluberrima & efficacissima regula ad regi-
men totius Ecclesie tranquillum vel conservan-
dum vel reformandum vel invenendum, tan-
quam supremus & sufficiens legislator, univer-
salis & potens, præterea legitimus &
securus, nec suspectus (rationabiliter) ab ali-
quibus Christianis, cum procedat omnium com-
muni consensu vel assensu.

Quid autem sit Generale Concilium, alias
descriptum est, reputo: Concilium Generale est
congregatio, legitima auctoritate facta, ad ali-
quem locum, in omni statu hierarchico totius
Ecclesie Catholice, nulla fidei persona, quæ
audiri requirit, exclusa, ad salubriter transan-
dum & ordinandum ea, quæ debitum regimen
ejusdem Ecclesie, in fide & moribus respiciunt.

Deduci posset ex hac descriptione cum præ-
cedentibus, qualiter plenitudo potestatis Papalis
collata est a Christo in his quæ supra naturam
sunt. In aliis etiam, quæ leges naturales, cano-
nicæ & civiles, sibi tribuunt, ut Monarchæ su-
premo, stat & concordatur cum potestate Con-
cilii, quæ dicta est. Quoniam in Concilio Pa-
pali potestas concluditur, quamvis aliter sit
hæc potestas in Papa, aliter in Concilio. Sicut
aliter claves Petro traditæ sunt, aliter Ecclesie.
Unde Concilium in multis, quæ Papam respec-
tunt, habet auctoritatem consultativam & direc-
tivam, (dictativam) exercitativam & executi-
vam. Non enim posset Concilium per se ipsum
vel absolvere in foro conscientie, vel Presby-
teros ordinare, vel corpus Christi conficere, vel
debellare manu armata infideles, & ita de mul-
tis. Sed ad ipsum spectat circa hæc hujusmodi
consulere vel dicere, cujus dictamini, qui re-
pugnat contumaciter, repugnat Spiritui sancto,
cujus est ipsum Concilium in dicendo vel con-
sulendo dirigere. Exemplum in homine, ubi
ratio potestatem habet dictativam & consi-
liativam, voluntas exercitativam vel executio-
nem.

Concilium Generale potest de divisionibus &
guerris inter Principes Christianos sævientes in
perniciem totius Christianitatis & perditionis
hominum in anima & corpore, auctoritate le-
gitima cognoscere, prohibendo eis vias facti, &
ad suscipiendum vias juris & rationis per cen-
turas Ecclesiasticas compellendo.

Hoc prædicare proposuit Serenissimus Rex
Romanorum semper Augustus. Qui priusquam re-
cederet ab hoc Concilio ad locum conventionis
cum Rege Aragonum & Petro de Luna, ora-
tionem ad deputatos habuit, omni religiosa
pietate & vere Christiana religione plenissimam,
quam his auribus non sine pia compunctione
lætus audivi. Narravit illis, propositum suum
esse, tendere post sedationem schismatis ad pa-
cificationem Regum Francie & Anglie. Maxi-
mè per auctoritatem hujus Concilii narravit
de pacificatione Regis Polonie cum Prutenis:
Dehinc de passagio Jerosolymitano. Et ex
tunc, prædicta pacificatione Regis Polonie
&c. fundamentum seu regulam procuravit,
inducendo quamlibet partium, ut se Gene-
rali

ANNO
CHRISTI
1555

ANNO
CHRISTI
1515.

rali Concilio suæque definitioni prorsus submit-
tere, cuius auctoritati ipsemet Rex, quemad-
modum tunc & pluries antea sub attestatione
divini nominis protestatus, esse debebat & vo-
lebat esse subiectus, & hoc in speculum & exem-
plar æternum cuiuslibet Catholici Principis
temporalis.

Concilium Generale potest & debet constitue-
re crebriorem Generalium Conciliorum celebra-
tionem, quam retroactis temporibus fuerunt
celebrata, ut de decennio in decennium, præ-
fixa futuris summis Pontificibus ista lege, quam
transgredi non liceat.

Fundatur in præmissis hæc consideratio, &
per argumentum ex oppositis. Quoniam si tot
& tam enormia discrimina provenerunt Eccle-
siæ Dei, dum cessatum est a Conciliis Genera-
libus, quanta denum erit salutaris utilitas ex
frequentiore celebratione, perspicuum est. Quis
itaque nesciat, quod inde superiorum peccata
minus vigeant, dum minorem sentiant sibi
esse peccandi licentiam, vel impunitatis spem,
dum scilicet reddituros se rationem coram Ju-
dice suo Generali Concilio prospiciant? Sunt
quippe nonnulli, qui, etsi Deum non timent,
homines tamen reverentur.

Denique, si non sit alidua lex, viva, diri-
gens, regens & actuans leges mortuas ad effe-
ctum, ipsæ non satis proficiunt. Unde & Phi-
losophus tradere satagens medium virtutis, non
potuit illud efficacius invenire, quam ut dice-
ret: Prout sapiens iudicabit.

Potuerant ex præmissis omnibus velut ex fun-
damentalibus quibusdam regulis, directionibus
& signis in via mandatorum Dei, leges elici
particulariores, ad tollendum scandala, impe-
dienda prosperum iter pacis, fidei & virtutis,
ad sedationem schismatum, quoad primum,
ad extirpationem errorum, quoad secundum,
& ad reformationem morum, quoad tertium.
Sed neque tempus neque locus sufficiunt. Quia
retigerunt insuper multa ex eis prudentes &
studiosi suis in scriptis. Quia rursus debent hu-
jusmodi leges & Constitutiones particulares,
magis per mutua collationem omnium de
Concilio agitari, tractari & definiri, juxta re-
gionum aut patriarum varietatem. Quia deni-
que Decreta & Decretales viderentur abundan-
ter sufficere, si per legem vivam fieret efficax
executio. Alioquin multiplicatio Constitutionum
hujusmodi, etiam penalium, quandoque plus
onerat & aggravat, quam sublevet aut prohi-
ciat.

Faciamus tandem in oratione hanc verbis,
ut ratio revolet ad alia. Et dicamus, obe-
crantes: *Prosperum iter faciat nobis Deus salu-
tarium nostrorum.* Iter nedium terrestre, sed
spirituale & cæleste, iter æternitatis ad Deum
salutarium nostrorum, qui est Deus benedictus
in sæcula. Amen.

ANNO
CHRISTI
1515.

X
JACOBI, EPISCOPI LAUDENSIS
O R A T I O

In Exequiis Cardinalis Barenfis in
Constantiensi Concilio

An. 1516. tempore Quadragesimali habita.

De honesta Ecclesiasticorum vita.

Ex antiquissimo Codice MS. Casareo Vin-
dobonensi Añ. C. C. Parte IV.

Sermo bonus Episcopi Laudensis, quem fecit
in Exequiis Cardinalis Barenfis.

Dispone domui tuæ, quia morieris tu & non
vives, scribitur II. 38. & 4. Reg. 20.
& in epistola præsentis diei, quæ de dicto ca-
pitulo Isaie est extracta.

Reverendissimi Fratres. Ad eligendum ex
præmissis verbis aliqua, quæ sint ad laudem
& ad gloriam omnipotentis Dei, tuæ dignissi-
mæ matris Mariæ, Sanctorum Apostolorum,
totius cælestis curiæ, nec non ad nostram zedi-
ficationem, emendationem & correctionem,
indigeo speciali assententia divinæ bonitatis.
Quam ut assequi merear ejusdem Dei geni-
tricis Mariæ precibus, dicamus singuli cum de-
votione: *Ave Maria.*

*Dispone domui tuæ, quia morieris tu & non
vives,* scribitur, ubi supra. Hæc verba Ita-
ias Propheta de mandato Domini loquebatur
ad Ezechiam Regem Judæ, dum inle Ezechias
ægotavit utque ad mortem, ut patet ubi su-
pra. Et eadem verba nunc congrue diriguntur
ad quemlibet vestrum, & omnem hominem in
hac mortali vita morbo peccatorum prægrava-
tum. Cuilibet enim tali valde necessarium est,
ut disponat de domo sua, ne forte præoccu-
patus die mortis, quæ infallibiliter veniet, &
sæpe improvise, sicut sur in nocte, quærat
spatium penitentis, & invenire non possit.

Sed, Reverendissimi, quæ est illa domus, do-
mus nostra, de qua disponere debemus? certe
hæc est anima nostra, quæ vere & proprie di-
citur domus nostra. Nam quicquid in illa ha-
bemus, hoc est nostrum, sive sit bonum, sive
sit malum, & illud non potest a nobis eripi
contra nostram voluntatem. Sed quicquid ex-
tra illam habemus, hoc potius est fortunæ,
quam nostrum, & potest a nobis eripi contra
nostram voluntatem. Sicut sunt divitiæ exte-
riores, sanitas, pulchritudo, honor, fama, &
potentia, quæ omnia in aliorum potestate.
Unde legimus de quodam Philotopho, quod amis-
sis omnibus possessionibus suis, amissa uxore,
amissis liberis, interrogatus fuerit a quodam, *an
aliquid perdidisset?* Cui respondebat: *Nihil per-
didi, sed omnia mea mecum sunt.* Ille virtuosus
philotophus, quia retinuit illa bona, bona quæ
habuit in anima sua, scilicet virtutes & scientias,
ideo dixit, nihil perdidit, sed omnia mea
mecum sunt.

Et revera qui habet hanc domum bene dis-
positam, ille, & solum ille, est vere felix,
vere dives, vere nobilis, & verissime felicior
illo, qui abundat in pretiosis ædificiis, in mul-
to thesauro, in multo honore, & magna po-
tentia. De hoc Valerius Maximus, lib. 7. cap.
1. ponit notabile exemplum de Gyge Rege Ly-
diæ.

589
dixit. Ille Gyges erat Rex famosissimus armis, & divitiis abundantissimus. Et quadam vice visitavit locum, ubi erat oraculum Apollinis. Et ibi sciscitabatur, an alius mortuum esset felicior eo? Et ex abdito specu Sacriarii tale recepit responsum, quod Aglajus Sophidius esset felicior eo. Ille Aglajus erat homo pauperissimus in rebus exterioribus, qui habitabat in quodam parvo rure, in quo colebat paucos agellos, de quorum fructibus suam domunculam sustentabat, & licet iam senex esset, nunquam tamen exierat terminos iururris, sed inter septa ejus semper permanfit. Ille in felicitate prelatum est illi ditissimo Regi. Nam licet pauca haberet, de illis tamen valde contentus erat. Et sic non inflavit eum superbia, non corrosit invidia, non irritavit intemperantia, non inquietavit avaritia, non ad insanam hominum opinionem vivere studuit, sed naturæ legibus se subiecit: quæ natura in modicis est contenta: Obi mala consuetudo, quæ tandem bonam naturam pervertit, non fecit eum voracem.

Immo, proh dolor! natura in nobis omnibus adeo vorax effecta est, quod vix omnia, quæ apportari possunt de mari, de terra, & de silvis, ac nemoribus, sufficiunt pro ejus repletionem. Quot incommoda, quot molestiæ, quot gravamina, quot sollicitudines, quot ægritudines per hoc in nobis pullulent, vix sermone poterit explicari.

Ex his sequitur, quod ille non est censendus miser, qui non multa possidet, qui non multa fercula degustat, cujus domus non fulget pretiosa structura, vas aureis, argenteis, ac omni alia cara suppellectili. Vel etiam qui multa possidet bene acquisita, & illa male dispensat, querendo per illa suam voracitatem, suam lasciviam, & humanam gloriam.

Pro quo attendite, Reverendissimi fratres, illud, quod Dominus noster Jesus Christus per servum suum Joannem scripsit Episcopo Ecclesiæ Laodicensis, ut habet Apoc. 3. ubi sic scribit: quod dives sum, & locuplet sum, & nullius ego. Et nescis, quia tu es miserabilis & pauper, & cæcus & nudus. Ecce quamvis ille Episcopus abundaret in bonis temporalibus, tamen scribitur miser, miserabilis & pauper, & nudus, ex defectu bonorum spiritualium, & cæcus ex defectu veræ cognitionis.

Attendite & illud, quod scribitur Luc. 12. de quodam divite, qui sic loquebatur ad animam suam: O anima, habes multa bona, reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, & epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte, hæc nocte animam tuam repetent a te. Quia autem parasti, cujus erant? Quasi dicat: Hoc ignoras. Subdit textus Evangelii: Sic est, qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives. Hæc ibi.

Ex quo sequitur, quod non expedit nobis gloriarî de divitiis nostris, vel etiam de quibuscunque bonis transitoriis. Quia nescimus, quid futura parat dies.

Legimus enim, quod ille magnus Rex Nabuchodonosor deambulabat in aula Babylonis, & ait: Nonne est hæc Babylon civitas magna, quam ego edificavi in domum regni in robore fortitudinis, & in gloria decoris mei? Et cum sermo adhuc esset in ore ejus, vox de cælo ruit super eum dicens: Tibi dicitur, Nabuchodonosor Rex: Regnum tuum transibit a te, & ab hominibus ejiciens te, & cum bestis atque feris erit

habitatio tua, sicut quæ bos comedas, & septem anni numerabuntur super te, donec scias, quod dominetur excelsus in regno hominum. Ista scribuntur Danielis 6. Et omnia fuerunt impleta super Nabuchodonosor, ut patet ibidem.

Quapropter, Reverendissimi fratres, non debemus querere felicitatem vitæ nostræ in pretiosis structuris domorum nostrarum materialium, in pretiosa suppellectili, in magnis thesauris, in humana laude: sed potius in bona & congrua structura nostræ domus interioris, quæ est anima nostra. Sequitur consilium ipsius Philosophi venerabilis Senecæ, sic nos docentis: Fac, ut qui domum tuam materiam intraverit, plus de te quam suppellectili tua admiretur. Hoc est: Sic vive, ut, qui intraverit domum tuam, plus miretur de tua laudabili vita, quam de tuis divitiis.

Attendamus etiam ad metra illius egregii metricatoris Gamfredi Anglici, quibus sic inquit.

Si bene successit, non prima, sed ultima spes.

A casu describe diem, non solis ab ortu.

Et infra.

Nulla fides rerum, sequitur post bella venenum.

Et claudis nox atra diem, nebulaque serenum.

Attendamus igitur cum omni diligentia, quomodo omnes beatitudines, ad quas noster fidelissimus Magister Jesus Christus nos invitat per Evangelia sua, respiciant bonam dispositionem nostræ domus interioris, quoad mansuetudinem, quoad justitiam, quoad patientiam, quoad pietatem, & spiritus puritatem. Et nulla illarum consistit in pretiosis domibus in nobili suppellectili, in magna fama, vel in numerosa familia.

Audire autem placeat, quæ sunt requisita ad bonam dispositionem domus hujus nostræ, domus interioris, ut illa queramus, pro illis sollicitemur.

Certe ad hanc ex parte structuræ ejus requiritur, & primo, quod sit edificata super firmam petram, quæ est Christus Dominus. Quia secundum Apostolum 1. Cor. 3. Fundamentum aliud nemo ponere potest præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus.

Requiritur secundo, quod sit cincta muro constantiæ & fortitudinis, nec excutiat per tentationum jacula.

Requiritur tertio, quod sit bene purgata a peccatorum sordibus, ne in ipsa aliquid inquinatum, offendens oculos divini majestatis, inveniat.

Requiritur quarto, quod sit respersa virtutum floribus, ut ab ipsa in omni loco erumpat bonus odor fidei, spei, charitatis, justitiæ, pietatis, ceterarum virtutum. Ut sic dicere possimus cum Apostolo, Deo gratias, qui semper triumphat nos, id est, triumphare facit nos, in Jesu Christo, & odorem virtutis sue manifestat per nos omni loco, scribitur 2. Cor. 2.

Requiritur quinto, quod hæc domus nostra sit constructa, sit disposita, ut dicendum est, sit cæca per humilitatem, ne per dicta queramus humanam laudem, vel exigamus in superbiam. Quam artem tegendi docet nos ille celestis Architectus Jesus Christus Matth. 11. dum inquit: Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde,

ANNO
CHRISTI
1416.

Deinde aliqua requiruntur ad dispositionem A
dictæ domus, ex parte suæ gubernationis. Pri-
mo, quod ipsa ratio, cuius est gubernare hanc
domum, sit recta, prudens & discreta. Ne di-
ctam nobilem structuram, quæ in quolibet, qui
sine sanctificatione baptizatur, sine magisterio
construitur, vilipendat, parvipendat, & per con-
temptum, vel negligentiam destruat. Nec etiam
male de rebus iudicans, quod est malum com-
mendet ut bonum, & quod est bonum, vilipen-
dat ut malum.

Et, proh dolor! multi faciunt, quod plerum-
que contra propriam conscientiam. Id laudare
volunt, quod est vituperabile, & illud vitupe-
rare, quod est laudabile. Hæc facientes vel cau-
sa facinoris, vel rancoris, vel invidiæ, vel ava-
ritiæ, vel adulationis, vel superbiæ, ut aliquid
fecisse videantur. Attendant illi, quod *ve illis,*
*qui dicunt bonum malum, & malum bonum, po-
nentes lucem tenebras, & tenebras lucem, amarum
dulce, & dulce amarum.* Et. 7.

Requiritur secundo ex parte gubernationis hu-
jus domus, quod ipsa voluntas, quæ etiam est
particeps in principatu hujus domus, non sit
nimis reflexa super se, sed etiam sit affectata ad
bonum commune, seu ad rem publicam, ut illa
non negligatur. Et quamvis omnis homo ex ob-
ligatione naturali obligetur ad procuracionem
boni communis in communitate, in qua degit;
Nos tamen viri Ecclesiastici ad hoc strictius ob-
ligamur, quod omnia negotia Ecclesiæ nostræ
fideliter agamus, attente pensemus. Ab his nul-
lus rancor, nulla indignatio, nulla offensio,
nulla parvipensio, nulla derisio, nulla pigrities
nos retrahere debet. Et revera malitiosæ men-
tis est, qui injuriam sibi a persona vel personis
illatam nititur vindicare per negligentiam com-
munis boni, ad cuius procuracionem non solum
omnis iusta lex, sed & proprium ipsum obligat
juramentum.

Sed quia sermo prohibet, ne de singulis ne-
cessitatibus Ecclesiæ nostræ in speciali pertractem,
convertam me ad loquendum paulisper de divi-
no officio & servitio, ad quod peragendum pie
& devote, cum omni reverentia Dei & san-
ctorum ejus, tenemur esse intenti. Ad hunc fi-
nem etiam nostra est domus solemniter constru-
ta, est magnifice dotata, & propter hunc fi-
nem Ecclesiastica beneficia nobis sunt collata.
Ac per eundem finem quotidie suscipimus pro
nostra sustentatione spiritualia stipendia.

Est igitur primo notandum, quod non est li-
citur nobis infra officium vacare colloquiis,
cachinationibus, & jocis. Et magis peccamus,
si hoc facimus infra missam. Et adhuc magis,
si post inceptionem præstationis. Nam tunc ce-
lebrans missam nos alta voce hortatur ad erigen-
dum sursum corda in Deum, dicens: *Sursum
corda;* Nosque sibi respondemus, & utinam ve-
re, *Habemus ad Dominum.* De ipso scribitur in
Decreto, de consecratione, d. 1. III. capitulo, E
Quando sic sacerdos ante orationem, sive Can-
onem, præstatione præmissa, præparat mentes,
dicendo: *Sursum corda;* & dum respondet plebs:
Habemus ad Dominum; admoneatur, nihil aliud
se, quam Dominum cogitare deberet, & sic
claudatur contra adversarium peccus, & soli
Deo pateat. Hæc ibi.

Secundo est notandum, quod, quando legitur
Evangelium Christi, tenemur reverenter stare in
conspectu Evangelii, & illa dominica verba at-
tente audire, ad illam partem, in qua legitur
Evangelium, nos vertere.

Concil. General. Tom. XXVIII.

ANNO
CHRISTI
1416.

Decens quoque est, quod cum pollice impri-
mamus signum sanctæ crucis, primo fronti, ad
insinuandum, quod crucem Christi non erubesci-
mus, secundo ori, ad insinuandum, quod ve-
limus audacter & publice confiteri, dicendo cum
Paulo: *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce
Domini nostri Jesu Christi;* tertio cordi, ad
insinuandum, quod velimus Christum semper in
nostro corde gestare. Et de illa materia habe-
tur, *De consecratione d. 1. III. cap. Apostolica,
& in glossa ejusdem.*

Debemus etiam, dum legitur Evangelium,
reverenter nostra capita detegere ad reverentiam
illorum sanctissimorum verborum, ad insinuand-
um, ut dicit quoque glossa, ubi supra, quod om-
nia velamina legis veteris Evangelica prædicatio
remover. Et quicumque illud ex contemptu omit-
tit, valde graviter peccat.

Tertio est notandum, quod nos viri Ecclesia-
stici teneamur cum diligentia frequentare cho-
rum, & quotidianis officiis ibidem interesse.
Nisi quando legitimum impedimentum nos ex-
cusat. Et ad hoc præsertim tenemur in diebus
festis, propter varias causas, & præcipue propter
duas. Quarum prima est, quia dies festi adven-
turi sunt, quod in ipsis homines vacent divi-
nis laudibus, orationibus, & contemplationibus.
Illud originaliter Exod. 2. ubi dicit Dominus in-
ter cetera præcepta: *Memento, ut diem sabbati
sanctifices.* Præcipitur etiam in plurimis consi-
tutionibus summorum Pontificum & Concilio-
rum.

Secunda causa est, ut vitetur scandalum in
populo, hoc est, ne populus scandalizet in
nostra negligentia. Quis dubitat, populum valde
scandalizari, dum in diebus festis Chriticoli
confluunt, secundum suam laudabilem consue-
tudinem in magna multitudine ad Ecclesiam, &
pauci ex nobis, qui stipendiati sumus ad frequen-
tandum Ecclesiam, ibidem comparent. Ipsi mane
congregantur, major pars ex nobis vix incipit ser-
pere versus chorum, more telludinis, jam divino
officio pro medietate peracto. Sed timeo, quod
sic serpendo non introibimus cum sponte ad na-
prias; sed cum pigris virginibus excludemur.

Dolenter referrem, nisi offendere timerem:
Sed conceptum sermonem quis continere potest?
Quid nos clerici debemus esse exemplar laico-
rum, ut vitam & mores suos emendant. Jam
cito nobis opus est, ut accipiamus exemplum
vivendi ab eis. Nonne magis moraliter, magis
seriose, magis compositè, magis devote, & re-
verenter se gestant in Ecclesia, quam nos? O
dolor, o plus quam dolor: quod Christi spon-
sa prælecta, mater Ecclesia, per nostram dis-
solutionem & vanitatem ita deturparatur.

Propter quod, hoc etiam Deo permittente;
& tuam defensionem detrahente, multa mala
nos involvunt. Nam ut flebilis nos docet expe-
rientia, jam seie omnes Principes, barones, mi-
lites, cives & clientes, servi & liberi, nos per-
sequuntur, nobis detrahunt, nos deplumant, nos
despiciunt. Et si in his angustiis constituti elam-
menus ad Dominum pro auxilio, quid nobis
respondebit: *Misereri nequeo, quia pariter non
tulisti.* Tollite vos causam, sive malam vestram
vitam, quantum in vobis fuerit, & ego tol-
lam effectum, sive hanc vestram persecutio-
nem.

Veruntamen, Reverendissimi fratres, ecce
nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salu-
tis, emendemus in melius, quod ignoranter pecc-
avimus.

Nn Supe-

ANNO
CHRISTI
1116.

oblatione tam sancti sacrificii abstinere. Etiam olim in Ecclesia, quando sacerdotum & matrimonium simul stabant, oportebat sacerdotes illos tunc, quando altari servire debebant, continentem esse a propriis uxoribus. Ergo a fortiori debent novi sacerdotes post commissam fornicationem ab altari se abstrahere per tempus.

Sed per quantum tempus? Hoc definire nescio. Olim servabatur circa hoc magnus rigor, ut in Decretis Dist. 32. in cap. Presbyter. Nam post magnam penitentiam decem annorum sacerdos, si fornicationem publicam fecit, permittebatur venire ad pristinos honores. Ex finito primo anno & dimidio, admittebatur ad perceptionem corporis & sanguinis Domini, ne indignificeret. Sed tantus rigor hodie non servatur.

Sed tamen hoc attendamus, quod in quodam Concilio ordinatum fuit, ut habetur in decretis de Conf. Dist. 2. cap. *Omnis homo ante sacram communionem abstinere debet a propria uxore, tribus aut quatuor, aut quinque, aut sex diebus.* Et ista ordinatio reputatur consilium, quando committio cum uxore fieret, præcipue gratia generandæ proles: tamen censetur peccatum, quod si committio fieret causa satian- dæ libidinis. Cum ergo fornicatio fieret causa satian- dæ libidinis, ad minimum sacerdos deberet post fornicationem tot diebus abstinere.

Quarto est notandum, quod diaconi & subdiaconi post commissam fornicationem etiam debent aliquanto tempore abstinere a ministratio altaris, ob reverentiam sacramenti. Istud expresse dicitur ex Decretis Dist. 31. in pluribus capitulis, & ex capite *Proposuit*, d. 82. Ubi illis, qui debent ministrare altari, præcipitur, continere se etiam a propriis uxoribus.

Tot ergo & tanta sunt dicta de bona dispositione domus nostræ interioris, sine qua, etsi omnia alia habuerimus, sumus velut æsonans, & cymbalum tinniens, & vanum est omne, quod vivimus. Bene ergo nobis consulitur, dum in themate assumpto nobis proponuntur: *D. spiritus domini tua.*

Et licet plures sint causæ, propter quas hæc dispositio est nobis necessaria, una tamen magna causa in themate subjungitur, cum dicitur: *Quia morietis in, Et non crevis.* In quibus verbis insinuat, quanto periculo nos exponimus, cum dispositionem istam negligenter deserimus. Nam infallibiliter moriemur, & non sumus certi de aliqua mora in vita præsentis. Ergo periculo expectamus, differendo penitentiam in crastinum, vel in quodcumque tempus futurum. Nam si anima nostra morte præventa separata fuit a corpore, adhuc indisposita existens, nunquam postea disponetur. Quia tunc non erit amplius locus fructuosæ penitentis. Et sic nunquam induetur veste nuptiali, sine qua nequit ingredi ad certam nuptiarum Agni, & ultra hoc detrudetur in profundum inferni, & pastura poenam acerbissimam, nunquam finiendam. Et dicit beatus Augustinus libro suo de penitentia, quod multa sunt, que impediunt languentem & retrahunt, & periculosissimam est, interitui vicinam, ad mortem protrahere penitentis remedium. Videmus namque ad experientiam, quod aliqui subito suffocantur, alii perdunt usum rationis, alii tantis doloribus gravantur, quod tota eorum mens rapitur ad dolores, & non finitur tendere in Deum. Alii tot occupationibus circa dispositionem bonorum suorum temporalium invol-

Concil. General. Tom. XXVIII.

Avantur, quod de animæ salute cogitare non permittuntur. Ut lætus Augustinus iussit ubi supra.

Adhuc ad veram penitentiam requiritur unum, quod rarum est in illis, qui usque ad articulum mortis differunt penitentiam, scilicet, quod peccator doleat de peccatis, non principaliter timore poenæ, sed affectione, quam habet ad Deum, ut scilicet habeat respectum ad divinam majestatem, bonitatem, patientiam & longanimitatem, que in se est res nobilissima, & humano generi contulit tam excellentia beneficia, & doleat de hoc, quod tantam majestatem & tam nobilem rem contempsit, & res vilissimas adamavit, doleatque de hoc, quod de illis excellentibus beneficiis, de nobili creatione, de periculi liberatione, de benigna conservatione, & aliis innumeris beneficiis ingratus extitit. Qui sic facit, ille jam non tantum, nec principaliter poenas timet, sed suum gloriosum Dominum offendisse desinet. Cui talis penitentia contingit, etiam in fine vitæ, de illo desperandum non est. Hoc ponit beatus Augustinus finaliter ubi supra.

Quapropter, Reverendissimi fratres, non differamus poenitere de peccatis nostris, propter supradicta pericula, que sunt omnium periculorum maxima. Non expectemus serotinam penitentiam, que sæpe, ut audistis, est imperfecta, sed statim in hoc quadragesimali tempore veram penitentiam peragamus elemosynis, jejuniis, & devotis orationibus. Nemo te excuset per impotentiam, quia satis potentes erimus, ad hoc vocati. Nemo est inter nos omnes, si lucrari posset mille florenos, quin horas quadragesimales diligenter & distincte observando, & singulis secundum ordinationem Ecclesiæ jejunando, libenter hoc vellet implere, & cum lætitia adimpleret ob spem præmii promissi. Si igitur tunc posset, & modo poterit, si velit.

Tendamus etiam, Reverendissimi fratres, ad observationem fraternalis concordis. Excusamus latentia odia, si que sunt inter nos. Ut illa sancta & salubris exhortatio, que per diotum in Completorio ruminatur, hæc scilicet: *Pacem & veritatem in justitia diligite in vobis, suo effectu non frustraretur, ut & hanc pacem habendo, Ecclesiam nobis commissam tam in spiritualibus, quam temporalibus diligentius & jucundius gubernemus, & sic ad societatem cælestium civium sub summa & perpetua pace viventium concedere valeamus, adjuvante gratia atque misericordia Domini nostri JESU Christi in secula benedicti. Amen.*

ANNO
CHRISTI
1116.

XI.

ANTONII DE MERCEDE

ALPHONSI REGIS ARAGONIAE

Ad Constantiense Concilium Legati

P A R E N T A T I O

Habita in Exequiis Ferdinandi Aragonis Re-
gis Constantiae, in Concilio.

An. MCDXVI. die 30. Aprilis.

EX CODICE MS. LIPSIIENSI.

Rex vero laetabitur in eo, Psalm. 62. Reverendissimi Patres & orthodoxi Domini. Indelenter uberrimos in fletus prorumpere & lacrymas incessatas certissime existimarem, in occasu tam lugubri Serenissimi Principis, nisi me revocasset illa Divi Augustini sententia, qua Libro de consolatione infirmorum sic ait: *O mors desiderabilis, o mors, malorum omnium presentium finis, o mors, laborum nostrorum omnium initium quietis! Quis cogitare queat tuarum beatitudinum utilitatem? Nam male mori Christianorum non est; bene autem mori, vivere cum Christo est. Quisquam mortis narrare beneficia sustineret, qua nos cum Christo gloriatur, qua finis est presentis miseriae, auxilium atque initium felicitatis aeternae? Vale igitur, mors dilectissima, confitebor, quod si possem te amplecti, libenter degustarem & ultro me subicerem.* Consideraverat namque Augustinus, quod tantam gratiam Deus fidei Christianae concessit, ut mors, quam in se constat esse contrariam, instrumentum fieret, per quod transiremus ad vitam. Sane itaque non horrendum, sed gloriosum atque beneficium morituris, se cognoscere, mortem praevidere, intrepide expectare, & feliciter sumere: Non his quidem, quorum cum vita omnia extinguuntur, sed his, quorum laus a memoria recedere non potest.

Hanc quoque sententiam Tullius sensisse videtur de Tuscul. Ubi: *Tota Philosophorum vita commentatio mortis est.* Nam quid aliud agimus, cum a voluptatibus corporis & a republicae negotiis animum revocamus, nisi ipsum ad se ipsum advocamus? Maximeque a corpore secerne, nihil aliud est, quam mori discere. Hoc ergo, mihi crede, commentemur, nosque a corpore sejungamus, & mori consuecamus. Meditatum igitur debet esse ab adolescentia, ut mortem negligamus & mori consuecamus. Sine qua meditatione tranquillo animo esse nemo potest, cum certissime moriendum sit. Sapientissimus quisque aequo animo moritur, nec eum vixisse poenitet, qui ita vixit, ut se natum aestimet.

Et ex hac vita discedit tanquam ex hospitio, & non ex domo. Commorandi enim diversorium natura nobis dedit, & non permanendi: Verba sunt ejusdem Tullii, Libr. de Senect. Idem etiam sensu Trismegistus Mercurius ad Esculapium, cum dicebat: nos piis votis optamus, si divinae pietati placeat, ut mundana custodia absolutos superioris partis naturam restituat. Haec quidem est merces, pie sub Deo, diligenter in mundo, viventibus.

Et deum concludit Tullius, L. 2. de Tuscul.

A quod sapiens mortem non timet: non quia mori necesse est, sed, quia mors nihil habet, quod sit horrendum, mortem non timet, quae magnum praesidium ad beatam vitam comparat.

Cum itaque hic Rex serenissimus, cujus exequiis devote insistentis, virtuosissime vixerit, moriturum se cognoscens, mortem praesolatus meditatusque fuerit, & juxta meritum Altissimi eam devote feliciterque susceperit; merito verba praemissa de eo repetere possumus. Videlicet, quod hic Rex laudabiliter moriens laetabitur in Deo.

In quibus Rex iste Serenissimus commendabilis plurimum perhibetur ex vita pariter & morte. Primo ex vita, tanquam Princeps virtuosus & sublimis, secundo ex morte, tanquam supplex gloriosus & elatus. Primum probat solium, cui praesuit rectissime, velut Rex. Secundum notat gaudium, quod invisissimum. Ideo: Laetabitur in Deo. Nam in solio respicendit uti jubar virtutum plurium, sed in gaudio jam quiescit in spe salutis hominum.

Primo itaque ex vita commendatur iste Christianissimus Dominus tanquam Princeps virtuosus & sublimis. Ideo dicitur Rex. Quod indicat solium, cui recte tanquam Rex praesuit rectissimus, in quo splenduit velut jubar virtutum plurium. Sicut enim Rex virtuosus & sapiens fuit stabilimentum sui regni & populi, Sapient.

4. Dederat namque illi Dominus ut alteri Salomoni prudentiam & sensum, id est sapientiam & virtutem, ut posset regnum, immo regna regere sibi commissa, ut scribitur 3. Reg. 21. Nempe, sicut inquit Isidorus lib. 3. de S. B. Reges non a regnando, sed a recte regendo vocati sunt. Ideoque recte faciendo regis nomen tenetur, sed errando amittitur.

Recte ergo illi reges sunt, qui tam semetipsos, quam subjectos bene regere noverunt. Regimen quidem a sui rectore sumit exordium. Propterea is bene poterit alios regere, qui non modo verbo, sed facto novit sibi impetare, & se virtuti subdere, & legibus rationis & disciplinae.

Unde Seneca in Prov. inquit; *Vis regnum?*

De tibi magnum: Rege te ipsum. Apud enim Dantiquos non ditior, non fortior, non major, sed melior eligebatur. Si vis itaque omnia tibi subicere, te prius subice rationi. Multos reges, si illa te reverit. Ab illa discet, quid & quemadmodum regere debeas. Sic nempe mirabiliter conditi fuimus, ut ratio animam, & anima corpus possideant. Jus vero animae corporis possessione repellitur, si non prius anima a ratione possidetur. Unde sciendum, quod ratio est velut lux & vis principalis in anima, quae cognoscit & dirigit. Cognoscit, quid bonum & malum, & dirigit, cum judicat bonum debite peragi, & malum penitus declinari. Cum autem, quid judicaverit, appetit, liberum arbitrium nominatur. Hujus quidem duo sunt partes, superior una, & inferior altera. Prima divinis & aeternis intendit, secunda de terrenis & transitoriis judicat & disponit. Rursus superior evidencias accipit per leges divinas, ut Dei preceptis assentiat, sed inferior per humanas disciplinas, ut sibi aliisque provideat. Unde secundum se semper ad bonum movet & provocat, e contra vero malum abhorret & recusat. Haec, quae est in nostro microcosmo, totius regimini obtinet principatum, & semper ad optima deprecatur. Quoties enim homo sine ratione perit! Quia omnia recta, iusta, honesta bona & sancta, semper sunt consona rationi. Maximum ideo mu-

ANNO
CHRISTI
1116.

ANNO
CHRISTI
1116.

mens est animi, ratione bene uti. Unde Tullius de Tusculanis in quarto: *Bona adhibita ratio cernit peroptimum: Neglectis vero multis implicatur erroribus.* Propterea nil rectam sine ratione fieri potest. Nam hoc est tanquam summi regis Vicaria, pars Divini spiritus, in corpore humanum immerita. Quae bona tenet, prohibita respuit, mentem ream accusat ex crimine, laetam conscientiam stimulat, in offensu ac inhonestis actibus semper sua contradictione resistit. Et sicut cunctis nefariis repugnat, sic quoque iusta approbat; recta desiderat, aequa praecipit, & hominem tanquam regina in omnibus regulat, & reformat. Haec est lux, quae a lege qualibet debet maxime relucere. Cum in regimine debitus ordo adhibendus in rebus, non erit utique rectum regimen sine debito ordine. Nec utique debitus ordo poterit esse sine recta ratione, cum omnia regalia iura, statuta, edicta atque decreta, sive leges sive sanctiones, non sunt nisi tyrannides, quando videntur a recte rationis tramite deviare.

Non igitur Regibus omnibus convenit principatus, sed solum his, qui ratione & sapientia peritranstrant. Quod recte censuit 1. Politic. Aristoteles, dicens: Is in cunctis naturalibus est Princeps, qui potest mente & ratione providere. Pulchrum est namque nomen Regum & illustre, sed officia difficilissima, si rite gerantur. Alioquin periculosa prorsus atque mortifica. Sola namque virtus rationis vel prudentia fuit, quae primitus homines regia nobilitate notavit. Cum enim omnes homines ejusdem essent generis, inter eos servos Dominosque distinxit. Et si decet principem omnium membrorum vigere & sensuam viribus, multo magis convenit eum ratione, sapientia & animi praesente virtutibus.

Cum etiam animus locum principatus atque recti regiminis in nobis obtineat, quia Dux atque Imperator vitae mortalium animus est.

Quam ob rem regem illum Principatus glorificat, quem non fortuna aut lubricus vulgi favor, vel indocta multitudo, sed ratio & sapientia illustrent. Unde nihil est quod luce clariore praesulgeat, quam ratio & animi clara virtus, in Principe.

Sic decrevit Aristoteles lib. Polit. cum dixit, quod multorum sunt naturaliter Domini, qui se ipsis rationabiliter & virtuose utuntur.

Quantum autem hic illustrissimus Princeps, ejus felicem obitum devote recolimus, fuerit ratione dotatus, perlustratus sapientia & iustitia, fortitudine ac cunctis virtutibus redimitus, certe ejus restantur facta illustriora, declarant ejus virtutes innumeræ, proclamant gloria & fama clarissima, toto jam terrarum orbe diffusa. Nulla quippe potuit eum passio vincere: Non subitus motus, non ira impetus potuit eum retrahere a iusto dictamine rationis. Nullus quidem illius ætus, nullus gestus, nullus incessus, nullus motus, nullus assatus nisi honestissimus & praeclarus. Ut ejus clarissime indicant gesta magnifica, fuit totus sapiens. Quod, pro dolor! nostris temporibus rarissimum apparet in Principe, fuit suavis animo, clarus, & doctus ingenio, sincerus eloquio, iustus, mansuetus, misericors, magnanimus & modestus, æquus, gratus, devotus, gravis, largus, pius, liberalis, prudens, industrius, sobrius, castus, assabilis & in omnibus circumspectus.

Sed ut de omnibus non omnia sileam, possum dicere, quod innocens fuit cum Abel, opere

Amoenus cum Enoch, ipse longanimis cum Noe, torus benignus cum Elia, fidelis cum Abraham, vita castus, ut Isaac, laborum tolerans cum Jacob, bona rependens pro malis ut Joseph, mansuetus ut Moses, contra adversa fiducia semper plenus ut Josue, pro reipublicæ commodis aggrediens ut Samson, devotus ut Samuel, misericors ut David, studiosus Salomonis sapientiam imitator, pius ut Tobias, ut Elias zelator fidei, verus ut Isaias, & verbo cum Jeremia sincerus, patiens cum Job.

Grandem namque hujus regis patientiam & insestimabilem demonstravit illius longa & intollerabilis infirmitas, in qua quanto gravioribus opprimebatur doloribus, angustis, tanto majores Deo reddebat laudes & gratias ampliores.

Fuit equidem magnanimus ut Alexander, prudens ut Brutus, animosus ut Hector, & fortis velut alius Machabeus. Fuit abstinent ut Fabricius, constans ut Zenocrates, oblivisus injuriarum ut Julius. Fuit clemens ut Titus, iustissimus ut Trajanus, liberalis ut secundus Tiberius, generaliter, in omnibus temperatus. Templorum Dei fundator & patronus ut Constantinus, ut Justinianus æquissimus, totusgratus ut Theodosius, victoriosus ut Heraclius, felix ut Carolus Magnus, Ecclesie defensor ut Otto, & pro pestifero Ecclesie schismate extirpando nostri invictissimi Cæsaris Sigismundi comes

Quis namque narrare sufficeret, quot sustinuerit labores, quas impensas, quot noctes infomnes, quot solemnes destinaverit oratores, quot destinaverit epistolae, quanta laboraverit diligentia? Vere, non omnibus his contentus fuit, nisi etiam pro tanto bono perficiendo se totum impenderet. Unde pro tam salutifero opere lucro sibi putavit etiam mortem suscipere.

Unde merito de ejus vita postum conclude-re, quod vincit samam suam virtutibus. Quoniam major fuit ejus virtus & sapientia, quam audistis, 2. Paralip. 2. Quoniam ipse fuit Dominus virtutum & Rex, Psalm. 23.

Dixeram quoque, quod Serenissimus Princeps commendetur ex morte, dum subjungitur, ut supplex gloriosus & elatus. Ideo quia lætabitur in Deo, quod probat gaudium, quod meruit amplissime, in quo jam quiescit in spe salutis hominum. Lætabitur, tanquam iustus in Domino, quia continue speravit in eo, ut habetur in Psalmo.

Sicut namque fuit cunctis virtutibus redimitus in vita, sic quoque illius mors felix fuit, & devotissima, quia per illam gaudium invenit atque lætitiā. Nullus quidem hic vere lætabitur, sed tantummodo ubi plenum & summum gaudium possidetur. Nam, ut inquit sacer antistes Ambrosius, de discessu sanctorum: *Nulla quidem potest esse jucunditas inter has amaritudines & nostra vita dolores, qui vel intrinsecus infirmitate proveniant, aut extrinsecus accidentium incommoditate contingunt. Anxius namque & periculis & ad ipsa locorum vota suspens. Quod sustinuit in incerto, sperantes labia pro meritis, incommoda pro secundis, caduca pro solidis, nil habentes possessatis in arbitrio, nil firmitatis in voto. Amplius ad verborum dolore concutimur, quam secundorum fructu possumus. Gravitas namque & fragilis conditio humani corporis est nostri crudelis oppressio, quae ut Platoni placuit in Timaeo, praevertat mentem, & omnem oblivionem inducit: Quia corpus quod corrumpitur, aggravat animum, & deprimis terrenis subahatatio sem.*

ANNO
CHRISTI
1116.

sanam. Quamobrem licet in se animalibus cum-
his sit amabilis, tamen propter graves lues, quas
ex corpore contrahit, sit omnibus sapientibus
odiosa.

Unde Augustinus pertractans illud Jacobi:
Vita nostra est labor ad modicum apparet, sic
ait: Vita nostra, vita cara, vita dubia & plena
arumnis, quibus humores turbant, dolores exterminant,
calores defocant, aura morbidam, oesa in-
flant, jejunia moerant, jaci solvant, tristitia con-
sumunt, sollicitudo precipitat, securitas lebetat,
arvitia jollant, paupertas dejicit, juvenus extol-
lit, senectus incurvat, infirmitas fragit, moror
deprimat. Haec omnia mors inopinata succidit.

Propterea bene praefata vita dicitur sine cadu-
ent, lacera demus, diversorium brepe, carina
vetus, cymba sine remige, cecitas sine Duce, iter
lubricum: tella foeca, precipitium latens, rodens
sed filens tima, apertus iacus, abditum rete,
procellisum pelagus, ventosum litus, cupiditatum
vorago, comminus irarum, patens odiorum, pecca-
torum incendium, patre adificium, ruens mueras,
fragile fundamentum, sectum labens, lata angu-
stia, pax instabilis, rota volubilis statio, blan-
da fallacia, pax infida, enusata nequitia, lau-
data frans, querulum suspensum, contritiosus stre-
pitus, obiviosa peregrinatio, odium, amor, exi-
lium, miseria regio, demonum principatus, mor-
talis casus, vitalis mors, inutilis cura, superva-
cua appetitus, apparatus vermium, longa senis,
pomposa vanitas, periculosa reputatio, superba
miseria, & miseranda vita. Verba sunt Petrar-
chi catholici, in quadam epistola.

Optime igitur quidam corpus nostrum telz,
quod textur, comparavit, cuius filum filo addit-
tur, ut postremo succidatur. Sic corpori nostro
medum dies diel, sed arumne miseriis, mise-
riisque arumnis succedunt. His itaque cogeba-
tur Apostolus exclamare, cum dicebat: *Infelix
homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?*
De hoc autem exilio, de hoc carcere foetido,
de hoc periculoso labyrintho, noster princeps,
Rex serenissimus, abiit, grate mortem, &
hanc miserabilem vitam devote finivit, & le-
tabundus ad eam, quam quaerimus, patriam,
evolavit.

Non quidem juventutis tempore, quando
mors est acerba, & praematura, nec in decre-
pita aut amenti senecta, sed in sua virilitate
virtuosa & honestissima. Et quia laudabilis vi-
ta fuit, ideo laudabilis felicem mortem suscep-
pit. Quippe gustavit, quam quisque justus
praecipit. Cupiebat enim dissolvi & esse cum
Christo. Quare illius mors fuit in conspectu
Altissimi & omnium pretiosa, quae nil aliud
operata est, nisi ut spiritus libere de Mundo
exiret, corpus requiesceret, & anima in debi-
tam requiem locaretur.

Unde mors ista fuit serenissimo Principe ve-
lut stipendium suarum virtutum illustrium, &
summa plenitudo mercedis. Bene dicitur ideo:
*Rex iste letabitur in Deo. Domine, in virtute
tua letabitur Rex, & super salutare tuum exul-
tabit vehementer*, Psalm. 28. Ex merito letabi-
bitur. Letabitur nempe, reliquisse corporis onera
& incommoda hujus vitae, exuisse insausa pe-
ricula. Letabitur, hujus Mundi vicisse pericu-
la, delicta & crimina. Letabitur, gaudia obti-
nuisse caelestis.

Bene itaque respondeo, quod *Rex letabitur in
Deo*. Quare merito potest dicere cum rege Da-
vid, Psalm. 9. *Letabor & exultabo in te, & confi-
tebor nomini tuo, Altissime*. Et cum Tobia c. 13.

Ego autem & anima mea letabitur. Quod Gi-
bi nobisque concedat Jesus Christus benedictus,
qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat
per infinita secula seculorum. Amen,

XII.

JACOBI EPISCOPI LAUDENSIS

ORATIO

IN SUPPLICIUM HIERONYMI PRAGENSIS

In Concilio A. 1416. d. 30. Maji habita.

EX DUOBUS MSC. GERMANICIS.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen.
Supremam TRINITATIS nomine invocato,
pro praesenti proposito occurrit mihi themame-
rito proponendum, videlicet: *Exprobravit incre-
dulitatem illorum, & duritiam cordis*. Marc. ult.
c. & in Evangelio occurrit octava.

Reverendissimi Patres & orthodoxi Domini,
ceteri quoque fideles & catholici. Quoniam,
teste Aurelio Augustino, perveris & obstinatis
hominibus non levia verba, sed magis aspera
objicienda sunt: Quoniam saepius contigit, ut
ubi lenis correptio (MSC. Br. correctio) sper-
nitur, acris, aut acerba prolata (MSC. Br.
C. plaga) majori attentione suscipiatur: ideo,
qui blando verbo non corrigitur, necesse est,
ut acriter arguatur. Cum dolore quidem absin-
denda sunt, (in MSC. Br. vulnera) quae le-
niter sanari non possunt, inquit Isidorus de
summo bono. Certe sic videmus, quod gravis-
simus nodus in ligno nequit expelli, nisi gra-
vissimo oppressorio, testatur Ambrosius. Ubi
namque fuerit pestilentior morbus, (MSC. Br.
pestilentia morbi) oportet medicam apponere
fortiorem, & majus vulnus cautiori (ardiori)
est ligamine constringendum. Durior quoque
ferri materia, dum ad formam non facile Ro-
ditur, opportunum est, ut ei acrioris flammis
incendium & proffioris mallei iunio adhibeatur.

D Propterea, Hieronyma, visa tua obstinatio-
ne diutina, atenta pertinaci contumacia, &
audita tua ultima responsione tam improba,
certe possum tibi dicere illud, quod scribitur
Isa. 47. *Scivi, quod durus es, & nervus ferreus
cervix tua, & frons tua aera*. Sed attende,
quod cor durum mala habebit in novissimo, &
Qui amat periculum, peribit in illo. Eccl. 3.

Considera tu quoque, quod, licet foris mea
sonet terribiliter increpatio, intus tamen haec
charitativa dilectio lenitatis. Et sicut tibi non
debeo verbo aut ore parcere, sic etiam inten-
do bona voluntate te delinquentem & pia cha-
ritate corripere. Non quippe malis assentien-
dum est, ut approbentur. Sic etiam negligen-
da non sunt, ut non arguantur. Quare non
potes me afflictionem velle afflictio addere, ne-
que ignem gladio confovere. Non enim inten-
do recalcitrantem bis punire, sive incredulum
obruere, aut induratum confundere. Sed ut
verius cognoscas, quanta charitate corripereis,
quanta dilectione reprehenderis, & quam lon-
ga piaque benignitate, ut resipisceres, horta-
baris & adoptaberis, propositum thema duxi
iterum resumendam, eisdem verbis, videlicet:
*Exprobravit incredulitatem illorum, & duritiam
cordis*.

Sacrum quippe praesens Concilium exprobravit
inre-

ANNO
CHRISTI
1416

incredulitatem illorum perfidorum hominum, Joannis Wicleff, & Joannis Huss, & eorum sequacium. Sic quoque exprobrat tuam incredulitatem & duritiam cordis. Tua quidem incredulitas mala, quæ hæreses nutrit, atque perfidiam. Sed magis peior tua cordis duritia, quæ tuam obstinationem ostendit & pertinaciam. Nam ex errore incredulus reprehenditur; sed ex cordis duritia hæreticus vincitur. Quoniam qui suam sententiam licet falsam nulla pertinaci obstinatione tuentur, se ipsos emendare parati, sunt nequaquam inter hæreticos computandi. Sed solum qui majorum Patrum contempta sententia suorum errorum perfidiam contendunt toto posse defendere, parati magis mori, quam corrigi, verba sunt Augustini contra Faustum. Nam ex dispositione nullus simpliciter nominatur, sed ex habitu persecto. Unde non quicumque incredulus, sed solum qui pertinaciter devius, hæreticus est. Quoniam error in ratione, est hæreses initium: Sed pestinacia & cordis duritia in voluntate, est hæreses complementum. Falli quippe & fallere, humane est fragilitatis conditio. Quare vidimus, quod, qui, non dico meliori aut saniori, sed acutiori (*MSC. Br. aciori*) vigent ingenio, præ aliis delipiunt. Quoniam nostrum ingenium de (in) sua natura non est otiosum. Et ideo, quando desinit tenere veritatis tramitem, in labyrinthum præcipitatur erroris. Nam *aliter sapere, quam res se habet, humana tentatio est. Sed nisi suam amare sententiam, sacrorum Patrum decreta contemnere, & usque in hæreses sacrilegium pervenire, diabolica præsumptio est*, inquit Augustinus contra Donatistas.

Sunt igitur errores simul & increduli exprobrandi. Sed magis cordis duritia condemnanda. *Vitia siquidem transmittit ad posterum, qui presentibus culpis ignoscit, & bonis nocet, qui malis parcat*, sic ait Moralis Seneca. Iniquitas quippe mortalium in nostri perniciem more putredinis sine fine vagaret, si eam medicinalis correctio minime reseraret. Nempe malum cum perseverat, augetur, & remediabile bonum est in peccato accelerata correctio.

Occurrendum est itaque malis, occurrendum est scandalis, ne tractu temporis impunita malitia convalescat, & vires iniquitati dissimulatio subministrat: Sed debita correctio imperitiam doceat, & contumaciam, atque cordis duritiam severa disciplina compescat. *Manifesta sunt quidem crimina non occulta correctione purganda. Sed palam arguendi sunt, qui publice peccaverunt. Ut, dum aperta objuratone sanantur, hi, qui eos imitando deliquerunt, corrigantur. Dum enim unus corripitur, plurimi emendantur. Et melius est pro multorum salute, ut reus puniatur, quam quod per unius licentiam multi periclitentur*, inquit Gregorius in Registro, & Isidorus, III. de Summo bono.

Quamobrem sunt hæretici publice extirpandi, de suis malis exemplis, falsa doctrina, & contagione pestifera plurimos perdant. Fide quidem cordium mundatrice contempta, quid agunt increduli, intelligendo, quæ de natura nostræ mentis subtilissime disputantur, nisi, ut sua quoque intelligentia teste damnentur. Sunt enim nonnulli, ut inquit Gregorius, qui, dum quis acquirunt contemplantando, quam capiunt, usque ad perversa dogmata erumpant, & dum humiliter discipuli esse veritatis negligunt, magistri errorum sunt. Sicut igitur est approbanda vera & docta simplicitas: sic ex-

approbanda est falsitas accurate composita, quæ hominam suis erroribus illicet, & per linguas ornata laqueos deceptionis expandit.

Et licet quisque incredulus sit pro sua perfidia merito exprobrandus; interest tamen multum, in quibus rebus & quantum erretur, & quam facile se quisque corrigat, vel quanta pertinacia suum defendere conetur errorem. Incredulitas, ubi correctionem suscipit, meretur veniam. Sed duritia & pertinacia non nisi finali exterminatione plecenda est. Nemo igitur obduratus & contumax de suo corde presumat, nemo de sua inani phantasia confidat. Adversaria namque est duritia, quæ vitam suam pro certo commendat: Et lubrica spes, quæ inter fomenta peccati salvari se sperat. Inventa est victoria, inter hostilia arma pugnare: Et impossibilis est salvatio, flammis circumdari & non ardere.

Nimium itaque præceps sui est, qui contendit intrare, ubi viderit alios cecidisse: Et vehementer intransis, cui non incutitur timor, alio pereunte. Culpa cum defenditur, geminatur. Et peccatum peccato adjicit, qui mala gesta inverecunde pertinaciterque defendit. Detestanda igitur est cordis duritia, & præcipue illa, quæ nec compunctione sanatur, nec pietate mollior, nec precibus commovetur, quæ minis non cedit, & flagellis amplius induratur. Unde est inexcusabiliter criminalis, quando remedium penitentiae non admittit, & contentum superbiæ non vomit.

Duo sunt quidem, quæ in erroribus hominum difficilissime tolerantur: Præsumptio, antequam veritas pateat, & cum patuerit, præsumpta defensio falsitatis. Sicut enim incredulitas ex superbia nascitur, sic etiam cordis duritia ex propria præsumptione nutritur. Nullus quidem præsumptuosus culpam suam confitebitur, (*MSC. Br. lateur*) quia se culpabilem non existimat. Quod tamen si omnino viderit, argui aut deliquisse putari, minime patitur. Damnatissima estinguitur præsumptuosa superbia, & superba præsumptio, quæ, ubi nulla veritas est, sibi cupit fidam justitiam arrogari, & de propria non desinit scientia superbere.

Hieronyme, timeo quod ista talisque præsumptio & existimatio, quam tu tibi fingis de te ipso, sit totius tuæ causa ruine. Hic est tuus labyrinthus errorum. Hæc tua obstinatio paravit interitum. Licet enim sciovis sis, & didascalus fueris, tua tamen, ut mihi apparet, nimium præsumptione deceptus. Error enim tuus erroris gradum multifariam præparavit.

Deliberavi, Hieronyme, te utraque fronte percutere, semper tamen cum deoita charitate, quæ dum vulnerat, sanat, & dum pungit, lenit. Quare non præbeas mihi faciem tuam ut petram durissimam. Sed potius, juxta evangelicum (*M. B. Ecclesiasticum*) documentum: *Si quis percussus te in unam maxillam, præbe illi & alteram*. Percutiam igitur te, & utinam lenem. Debuisse quidem emolliiri ex recordatione criminum commissorum, aut vita tanta benignitate tuorum judicium.

Primo quidem proicio stercus non alienum super faciem tuam, sed tuum proprium, ut tua possis ad tui emendationem crimina intueri. Quibus utinam posset tanta duritia emolliiri.

Attendite, queso, Catholici Domini, quanta fuit horum virorum, scilicet Joannis Huss & Hieronymi, præsumpta temeritas. Ut homines viles,

ANNO
CHRISTI
1416

ANNO
CHRISTI
1416.

viles, plebei, infimi, ortuque ignoti, audent nobile regnum Bohemiam totum concutere, Barones & Principes ad lites & dissensiones incitare, milites provocare, regimina antiqua & utilia immutare, convocare cohortes, dividere populos, inter cives dissensiones maximas commovere, caeteras ducere, satellites habere, armatos tenere, homicidia perpetrare, vel procurare, spoliare Ecclesias, & altaria profanare. O beatum regnum Bohemiam, si natus non fuisset homo ille! Valde quippe detestandum est, quod homines Ecclesiastici, sub cuiusdam praetextu sanctitatis, qui deberent Deo vacare, die noctuque precibus insillere, pro peccatis populi, cuius bona comedunt, orare, tempus suum orationi impendere, non verentur Regum & Principum curias infestare, lites commovere, Decreta regnorum velle pro libitu immutare, libitibus infundere.

O quanti mali fuit radix, horum duorum rusticorum praesumptio! Ex qua quot sunt utraque parte occisi, & quot solemnes clerici detrusi? quot exilio relegati? quot violenter expulsi? quot spoliati? quot verberibus caesi? quot desolatae Ecclesiae? quot profanata altaria? quot destructa monasteria?

Et si, Hieronyme, volebas malos persequi clericos, cur bonos afflixisti? Quae te. Quia pridie usus fuisti Jeremiae exemplo, eodem & nunc velis uti & dicere: *Va mihi mater mea, cur genuisti meorum rixam, virum discordia in universa terra?* ut scribitur Jerem. 15. Non te pigeat meminisse, illorum sanctorum virorum Carthusiensium de Praga, quorum Priorem trahi, & monasterium spoliari, vos, in animarum veltarum perniciem, procurastis.

In unam te percussit maxillam, praebere mihi & aliam, in qua benignitatem tuorum Dominorum iudicium ut perpendas attende. Sciunt aliqui, si non omnes, debeo scire & ego, rigorem & modum, qui circa haereticos vehementer de haeresi diffamatos debet breviter observari. Nam debent diligenter inquiri & capi, ac sorti carcere mancipari. Debent contra eos articuli recipi, & testes quicumque contra eos admitti, etiam si sint infames, ut utularii, ribaldi, aut publicae meretrices. Debent de veritate dicenda iuramento astringi. Quam si praesati haeretici dicere contempserint, debent aculeo (equuleo) torqueri, & variis tormentis extendi. Nec debent aliqui ad eos, nisi magnae necessitatis causa, intromitti. Non debent quoque publice audiri. Si respuerint, debet eis misericorditer venia impendi. Si autem pertinaces extiterint, debent condemnari, & tradi brachio saeculari.

Certe non isto rigore tecum actum est, licet fueris de haereticis permaxime diffamatus. Quia non tantum Arrius, non Sabellius, non Faustus, non Nestorius, non quisquam alius fuerit haereticus in via sua tantum, quantum tu, diffamatus. Quia in Anglia, in tota Bohemia, in Francia, in Ungaria, in Polonia, in Lituania, in Russia, in Italia, & in tota Alemania, de haeresi tua pervolavit infamia. Fuisti captus, ut debent similes, ad Conciliumque deductus, & sola necessitate urgente, reclusus. Super una reclusionem reverendissimi Domini mei Cardinales de Urbinis, Aquilegensis, Cameracensis, Florentinus, personaliter quaesierunt, si posses alio magis loco commode collocari. Et, si tuam fugam non fuissent veriti, quia saepius fugeras, oedum in eorum domo, sed merita

& camera, te unusquisque eorum benevole pertrahisset.

Contra te non fuerunt, nisi probi testes admissi, ut puta S. Theol. Magistri, sacri Canonis Doctores, Baccalarii quoque quam plurimi, solemnium Ecclesiarum Curati, & omnes alii venerabiles viri, qui coram te iuraverunt, & quorum neminem reprobasti. Articuli quoque contra te adducti fuerunt pro maxima parte de veritate probati.

Tortus (coactus) non fuisti. Et utinam fuisses. Quia vel sic humiliatus omnes errores tuos penitus eromisses. Poena illa tuos aperisset oculos, quos culpa praecuserat.

Ad te etiam quicumque venire voluerunt, ad tui consolationem snere intromissi. Recogita, quam benigne, quam dulciter Reverendissimi Domini Cardinales, quam plures alii te fuerint exhortati, & tibi ex corde compassi. Ut velles respicere, quoties supplicarunt?

Audientia quoque publica pluries tibi ad tui concessa est liberum. Quam utinam non habuisses! Timeo namque, ne illa audientia tibi nimiam praestiterit audaciam.

Sex enim incommoda tibi per te in illa audientia irrogata sunt. Primum, quia omnium te pie excusare volentium ora obstruxisti, qui quadam pietate commoti, ut te defenderent, te delirum, amentem, stultum, sive insanum dicebant. Sed, quae, quis te insanum aut delirum ediceret, nisi esset delirus? Hominem sic ornate orantem & accurate dicentem? Oportet amplius, ut hi tui excusatores sileant, & penitus conticescant. Quia loquela tua manifestum te fecit.

Secundum incommodum tibi in tua irrogatum oratione fuit: quia te seditiosum & homicidia procurasse minime denegasti.

Tertium: Quia testes contra te deponentes per multas historias longaque exempla, mentitos fuisse, probare conabar, quos tamen contra te veracissime dixisse, unico tuo testimonio comprobatum est.

Quartum fuit: Quia apparuit, ne nescires inter Logicam Rhetoricamque distinguere, cum dixeris, dicta testium contra te demonstrativum argumentum minime facere. Nescis quippe, quod demonstrationis genus aliud est in Logica, & aliud in Rhetorica. Logica quidem demonstrat per praepositiones immediatas & Syllogismum expositoryum. Rhetorica vero monstrat per laudes & vituperia. Aliter namque demonstrat Physicus, Naturalis, & aliter Ethicus & Moralis. Unde Legista, Canonicus vel civilis, non demonstrat nisi per allegata & probata. Itaque contra te demonstrant per allegata legitima, & probata de veritate sufficientissima. Rogo te, quis magis contra te potest demonstrare, quam tu ipse contra te & adversum temet demonstrasti? Tu solus tibi inimicus existis, tu solus tibi adversarius, tu solus magis tibi contrarius. Omnes nos tibi compatimur, tu solus tibi crudelis penitus comprobaris. Omnes tibi pii assistunt; at tu solus tibi ipsi inimicaris.

Quintum fuit: Quia Joannem Huss, quero prius tuo testimonio ac iuramento anathematizaveras, postmodum laudare non fuisti veritus. Quae te, qua fronte, qua audacia, qua quoque inveteranda potuisti attollere virum seditiosum, haereticum, & homicidia procurantem?

Memini, te aliquando dixisse, illum non fuisse ebriosum, vel fornicarium. Sed quid prodest, Reverendissimi Domini, vinum non bibere, & ira, odio, superbia, & contentione inebriari?

Quid

ANNO
CHRISTI
1416.

ANNO
CHRISTI
1417.

constituti, exhortamini verbis presentis thematis: *Resistite fortes in fide.*

Et merito. Ne, acie debellata, tota turba populi Christiani consequenter vestro exemplo corruat & succumbat.

Ut autem istis hostibus resistere valeatis, tria repetio esse necessaria.

Primum est, maceratio corporis in effectu, contra carnis delicias & voluptates. Et hoc scriptum est Exodi 12. ubi dicitur: quod filii Israel ambulaverunt *per secum in medio maris.*

Secundum est, paupertas in affectu, contra concupiscentias & mundi vanitates. Quod etiam significatum ibidem, cum dicitur: Filii Israel ambulaverunt in solitudine.

Tertium est, prudentia in intellectu, contra astutias diaboli & dolositates. Ideo dicit sapiens: *Relinquitte infantiam, & vivite & ambulate per vias prudentia.* Proverb. 9.

Sic enim fideles Christi, & ceteri viri Ecclesiastici ad resistendum hostibus debent ambulare, in bonis spiritualibus proficiendo, tria seminaria omnium peccatorum, praesertim mortalium, praedictis tribus bonis contraria, calcaturi: juxta consilium B. Joannis, in sua Canonica dicentis: *Nolite diligere mundum, neque ea, quae in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas in eo, quia omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, oculorum, aut superbia vitae.* 1. Joa. 2.

Sicut enim reprobi Praelati & ceteri viri Ecclesiastici in corpore Christi, ambulantes crescunt in secularibus, cumulant nequitiam impunitam, quae est seculi laetitia, se inordinate ditando, lascivendo & superbiendo: sic e contra boni Praelati & viri Ecclesiastici in corpore Christi, & per consequens in Christo, qui est fons humilitatis, & Evangelicae paupertatis, ambulantes proficiunt: circa bona honesta, delectabilia, & humilia, humiliando, castigando, & depauperando, ad beneplacitum Christi.

Et sicut superbia, lascivia, & avaritia circa bona honesta, delectabilia, & utilia, sunt gloria & divitiarum carnis & seculi fallae & inanes: sic humilitas & castitas & paupertas Evangelica circa eadem bona, sunt vere & bene gloria & divitiarum spiritus, quibus aliquis vere & formaliter est dives & gloriosus. Primi enim, scilicet superbi, lascivi, & avari, sunt gloriosi & divites in mundum; secundi vero, scilicet humiles, casti & pauperes, sunt divites & gloriosi in Deum. De quo sententialiter Lucæ 12. Unde Christus, in mundo pauperrimus fuit, in Deum ditissimus: Et Antichristus, ditissimus in mundum, erit summe pauper in Deum.

Status itaque praesentis vitae est status militandi. Quod militia est vita hominis super terra, Job. 1. Ideo quanto quis plus se humiliat circa bona honesta, plus se castigat circa bona delectabilia, & plus se depauperat circa bona utilia: Quae triplicia bona sunt, velut suprema, media & infima: tanto virilius militat in bello hujus vitae, plus hostibus praetatis generis humani in fide resistit, & fit magis dives, & in Deum gloriosus. Christus enim passus est pro vobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius, 1. Petr. 2. Et quod Christus fecit pro nobis, hoc etiam a nobis requirit, teste B. Augustino in sermone de nativitate Virginis gloriose, se inquit: *Pro nostra redemptione non aurum dedit, non argentum appendit, non pecuniam numeravit, sed se ipsum tradidit, & pretiosum sanguinem sui corporis fudit, propriam ipsius*

animam posuit. Expedi igitur, ut Redemptori suo semetipsum offeras, quicumque ad ejus consortium pervenire festinas; Illius vestigia imitetur in via, qui cum eo gaudere ambulat in patria: Illam sibi duce[m] faciat in itinere, qui ejus particeps esse desiderat in perventione. Nemo igitur se ipsum vel fratres seducat, nemo se vanitate spei decipiat. Non enim possumus hic gaudere cum seculo, & illic regnare cum Christo. Haec Augustinus.

Cum autem Christus nec superbiendo circa bonum honestatis, nec lascivendo circa bonum delectationis, nec ambiendo bonum utilitatis, post accipere a summo promeruit: Oportebat enim post sui humiliationem, gloriam, post castigationem, delicias, & post depauperationem, divitias regni, Christum pati, & ita intrare in gloriam suam, Lucæ ultimo: Hoc nobis reliquit exemplum, ut sequamur vestigia eius. Cujus exemplo delectationi carnis, avaritiae mundi, & superbiae vitae resistite fortes in fide.

Et signanter summus Papa B. Petrus addit: in fide. Scivit enim, & Spiritu S. docente cognovit, quod non nisi in fide & per fidem nostros hostes & inimicos debemus superare. Quia haec est victoria, quae vincit mundum, fides nostra, 1. Petr. 7. Hoc idem docuit Apostolus Eph. 7. dicens: *In omnibus, subaudi, tentationibus, sumentes scutum fidei, in quo possitis nequissimi hostis ignea tela extinguere.*

Etiam quia ad veram beatitudinem ambulare volentibus, sive agendo, sive tentationibus resistendo, primo omnium necessaria est fides, sine qua nec in hoc seculo quis gratiam justificationis consequitur, nec in futuro vitam aeternam possidebit. Quia sine fide est impossibile placere Deo. Hebr. 11.

Et pro utraque ista causa Apostolus fidem valde commendans ibidem concludit: *Sancti fide vicerunt regna,* siquidem tyrannorum, scilicet carnis, mundi & diaboli. Quoad primam causam operati sunt justitiam, adepti sunt remissiones quoad secundam.

Proinde Magistrorum optimus & sapientissimus ipse Christus, qui vult, omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis in fide pervenire, 1. Timoth. 2. triplicem fidem in domo Ecclesiae militantis collocavit. In fundamento hujus doctrinae posuit Ecclesiasticam fidem, humilem & obedientem, in corpore ejus extruxit catholicam fidem, castam & patientem, sed in templo ipsius erexit Apostolicam fidem, pauperem, spinis divitiarum renitentem. Ut certe domus illa Ecclesiae militantis per fidem humilem & obedientem in terris pergat ad speciem liberam & gloriosam in caelis: Per fidem castam & patientem in temporalibus angustiis transmigret ad speciem laetam & voluptuosam in aeternis deliciis: Per fidem pauperem, spinis divitiarum renitentem, in angustiis copiis perveniat ad speciem divitem & superabundantem in amplissimis copiis.

Nec amplius quovis modo queri aut desiderari potest, quam habere sufficientiam omnis boni honesti per libertatis gloriam, omnis boni delectabilis per voluptatis laetitiam, & omnis boni utilis per possessionis abundantiam. Sufficientia omnis boni per primam fidem adipiscitur; Secunda per secundam, atque tertia per tertiam: Secundum ordinatissimam scalam ascensionem per tres gradus fidei, infimum, medium, & supremum.

Tanta itaque admirabilis virtutis est fides triplex supra dicta. Unde Bernardus super cantica:

Quid

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1417.

Quid non inveniat fides? Deprehendit ignota, comprehendit immensa, approbandis novissima, ipsam denique aternitatem ipso suo vastissimo loco quodammodo circumcludit. Quae bona omnia si consequi cupitis, hostibus ad haec impediuntibus avide resistite fortes in fide.

Porro ipse Christus sua sapientia immensa fecit & ordinavit, ut summus Pontifex cum Dominicis Cardinalibus, Pontificibus, Praelatis, & ceteris suis Ecclesiasticis, veluti in regione capitis suo officio residens, per claves regni caelorum sibi traditas sit rector, gubernator, & administrator domus supra dictae: Imperator vero Romanus, cum Regibus, Principibus, potentatibus, & aliis suis armigeris secularibus, veluti in regione brachiorum substans, gladio & armis suae potentiae temporalis sit defensor, protector ac propugnator domus memoratae: Sed fidelis populus communis, veluti in regione pedum subjacens, sit laboribus suorum negotiorum subpeditator, sustentator, & subportator talis domus supra dictae.

Tunc autem, secundum Chryostomum in Polyerat. totum reipublicae corpus roboris sui integritate vigeat, tunc optime corporis specie venustabitur, & elegantis pulchritudinis decorem induet, si singula locum teneant sortita deceret, & si fuerit officiorum non confusio, sed distributio. Et hunc ordinem describens metrica, loquitur:

Tu supplex ora, tu protege, tuque labora.

Omnis igitur domus, totus honor & gloria Papae, Cardinalium, Pontificum, Praelatorum, & aliorum Ecclesiasticorum, Imperatoris, Regum, Principum, potentatum, & ceterorum secularium, atque totius communis populi Christiani, in officiis & negotiis sibi propriis & appropriatis permixtae in hoc subsistunt & videntur, ut primi regendo, gubernando, & administrando salubriter; secundi defendendo, protegendo, & propugnando viriliter; & tertii subpeditando, sustentando & supportando fideliter, domum Ecclesiae militantis tueantur, & laborent diligenter pro toto suo posse, ut ipsa in triplici sua fide praedicta ad beneplacitum Dei salvetur, augeatur, ac perficiatur. Cum, secundum B. Augustinum de verbis Domini, nullae majores sint deliciae, nulli thesauri, nulli honores, nulla substantia hujus mundi major sit, quam fides catholica.

Ideo ipsam impugnantibus, eamque lacerantibus resistite fortes in fide, omnes filii sanctae Matris Ecclesiae.

Quamvis autem ipse Christus sic summe sapienter, summe eleganter, domum suam in se ipso ordinaverit, & pro eadem optime disposuerit: tamen, quia contraria juxta se posita magis elucescunt, ut hujus suae domus & triplicis ejus fidei claritas magis ac plene, & in se, & in respectu ad suum contrarium resfulgeat, permittit ipse prudentissime, ut mille artifex Satanas circum poneret domum suam in triplici perfidia fabricatam.

In fundamento talis domus posuit diabolus perfidiam, superbam & protervientem, Ecclesiasticae fidei humili & obedienti contrariam. Quae perfidia haeresis nominatur.

In corpore ejus instruit perfidiam lascivam & impatientem, catholicam fidei castam ac patientem adversariam. Quae schisma appellatur.

In tecto vero illius domus maledictae collocavit.

Council. General. Tom. XXVIII.

avit perfidiam avaram & ambitiosam, Apostolicam fidei pauperi, spinis divitiarum large renuncianti, oppositam. Quae perfidia Simonia nuncupatur.

De quibus perfidiis sententialiter habetur 1. Corin. 1. & 11. ad Titum 3. Actor. 8. & 6. Reg. 7.

Verum, quia secundum beatum Hilarium in 1. libro de Trinitate, & Augustinum de Ecclesia, hoc proprium habet Ecclesia, dum opprimitur crescit, dum contemnitur proficit, dum laeditur vincit, dum arguitur intelligit, tunc stat, cum superari videtur: necesse est, talem domum quoad triplicem suam fidem habere adversam domum triplicis perfidiae, a qua sic impugnata & excitata floreat, creseat, proficiat, vincat & superet, ut jam est supra dictum.

Prima perfidia, scilicet haeresis, ubicunque venerit, fidem primo modo dictam, quae locum tenet fundamenti, effodit & evellit. *Modicum enim fermenti totam massam corrumpit* 1. Cor. 5. & Gal. 5. Et sicut propositio copulativa, si millesies mille partes veras in se & catholicas habeat, dummodo unam falsam in se & haereticam cum his continet, tota ipsa non vera & catholica, sed falsa & haeretica judicatur: sic, si quisquam quotlibet credulitates in se veras continet & catholicas, si una cum his fuerit haeretica, totalis sua credulitas, non catholica, sed haeretica reputatur. Eo quod talis credulitas aut est propositio copulativa, aut circa propositionem copulativam veritatem mentaliter. Propter quod dicit B. Augustinus in de fide ad Petrum: *In eo, quod quis singulari non credit articulis & contumaciter repugnat, & his contraria dicere non dubitat, haereticus & fidei Christianae inimicus apparet. Cum si quis delinquit in uno, factus est omnium reus.*

Secunda perfidia, scilicet schisma, fidem secundo modo dictam tollit & excludit. Ubi enim homo, vel communitas quaecumque, a vero suo Ecclesiastico capite & sponte lascivus & impatientis adulteratur, alieno quaerens adherere, vel pro adultero in Ecclesiasticis se gerit, ibi fidem secundo modo dictam tolli necesse est & excludi. Inseparabile est enim sacramentum unitatis. Et sine spe perditionem permaximam sibi acquirunt, qui schisma faciunt, & relicto Episcopo alium sibi constituunt, dicit B. Cyprianus martyr, ut habetur 7. q. 1. c. 9.

Tertia perfidia est Simonia, quae fidem tertio modo dictam remouet & expellit. Ubi enim Simonia, quae radicaliter est studiola & perverfa voluntas pretiosa spiritualia pro vilibus temporalibus commutandi, intravit, ibi fidem pauperem, spinis divitiarum large renunciantem, fugat & propellit. Quia non potest quis servire Deo & mammonae, Matth. 6.

Et sicut in composito naturali est triplex unio, una animae ad corpus & ejus membra, secunda corporis & membrorum ad invicem, tertia est eorum, quae adjacent composito ac ejus membris: sic suo modo est triplex unio in composito spirituali & supernaturali. Et sicut prima fide servatur unio Ecclesiasticae animae mysticae, quae est Christus, ad corpus & membra in composito mystico, quod est praesens Ecclesia: sic etiam fide secunda salvatur unio corporis & membrorum ejusdem ad invicem in eodem corpore mystico. Sicut denique tertia fide conservatur unio adjacentium Ecclesiasticorum & spiritualium honorum ad praedictum compositum & sua membra: sic necesse est per oppositum, quod, ubi tue-

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1617.ANNO
CHRISTI
1617.

rit prima perfidia, ibi illa anima mystica separetur; Et ubi secunda fuerit, quod ibi illud corpus discerpatur: At ubi tertia perfidia advenit, quod ibi unio tertia spiritualium & Ecclesiasticorum bonorum adjacentium dissipetur.

Propterea, sicut prima Ecclesiastica unio corporis & membrorum ad animam mysticam est suprema, secunda vero corporis & membrorum ad invicem est inedia, tertia autem unio adjacentium Ecclesiasticorum & spiritualium bonorum ad compositum mysticum & ejus membra est inter has infima: sic fides prima est suprema, secunda media, tertia ima. Et suo modo prima perfidia, quia primæ fidei contraria, est gravissima, secunda perfidia secundæ fidei adversa est media, & tertia perfidia, quia tertiæ fidei opposita, inter has in genere suo est minima. Hæresim enim primum locum tenere inter perfidias, schisma medium, Simoniam infimum, ex jam declaratis concluditur satis plene.

Quibus perfidiis tanquam tribus hostibus lethalibus, quæ Ecclesiam vulnerant, scindunt & dissipant perfide, resistite fortes in fide.

Et tantum de præsentis thematis introductione.

Quia vero recti & virtuosus longe sunt sufficientiores virtute, quam perversi & vitiosi sint potentes iniquitate: Cumque in illa domo diaboli maledicta, Pontifices Sacerdotes & Levitæ templi demoniaci, tyranni, carnifices & tortores regni diabolici, atque populus Gomorrbæ, per triplicem perfidiam præctam vi & dolo supra modum domum Dei & ejus fidem triplicem persequuntur & impugnant: quanto magis incomparabiliter Pontifices, Sacerdotes & Levitæ templi dominici, Reges & Principes se milites in regno Dei, populusque Domini, & præterea hoc Generale Concilium, ad hunc finem in Spiritu Sancto congregatum, habent prudentia tua & virtute invadere & devastare regnum diaboli, & triplicem ejus perfidiam, hæresim scilicet, schisma, & simoniam. Quæ per se & alia crimina mundum impleverunt, & regnum celorum, quod est in terris, pene vastarunt. Totus enim mundus in maligno positus est, s. Joan. ultimo.

Prima namque perfidia & maxima secundum genus suum est hæresis. Quæ ubi venerit, unionem inter tres præcipuam, corporis scilicet & membrorum Ecclesie ad animam mysticam, quæ est Christus, in composito Ecclesiastico separamat & dissolvit.

Quis autem crudelitatem & malitiam hujus perfidie possit æstimare? Si enim tam dulce vinculum naturale animæ ad corpus & ejus membra, ut etiam minime membri sensitivi separationem anima absque magno dolore non patitur: Quam supra modum dulcius est vinculum spirituale animæ mysticæ, quæ est Christus, ad corpus mysticum, & ejus membra!

Et per consequens, quam miserabilis, multum debilis est & dolenda separatio cujuscunque membri a tali mystica anima, per hanc præsertim perfidiam, quæ hæresis appellatur, ubi vinculum illud a membro evellitur radicibus & auferitur!

Nam cum corpus Ecclesie & membra ejus ad istam mysticam animam veluti triplici funiculo, & tribus ligamentis, fide scilicet, spe & charitate, in statu vis connecti habeant & ligari: Et si tunc charitas, si etiam cum hac spes in aliquo membro deficiat, fide remanente, illud membrum, etiam mortificatum, adhuc tamen corpori Ecclesie & animæ per talem fidem est uti-

que mystice colligatum. Ut, si cujus manus esset arida, verum quidem esset membrum, licet absque sanguine inefficax & mortuum; sic fides, cum sit vera, sine operibus mortua est. Sicut dixit B. Augustinus contra Donatistas, & habetur 1. q. 1. c. 47.

Si autem hæresis quancumque supervenerit, totalem credulitatem circa materiam catholicam reddit hæreticam, ut supra dictum est. Et tunc fides tollitur, & vinculum illius membri ad corpus Ecclesie & animam mysticam penitus extirpatur.

O si tantam crudelitatem hujus feræ pestis & tyrannidem, quæ per unum mortuum ita lethaliter vulnerat, totalem hominis devorans credulitatem, hoc sacrum Concilium, universalem Ecclesiam representans, cordialiter perpenderet! Reverta ad extirpationem errorum & hæresum majorem diligentiam adhiberet, moras & dilaciones amputando. Nam hæreses si dimittuntur in longum indiscussa, plurimos inficiunt, & radices suas difficiliter evulsibiles in cordibus infidelium profundabunt, & ipsos infectos hæresibus roborabunt.

Nam mala per longas invadere moras.

Unde si pro sedando schismate contententium de Papatu hoc sacrum Concilium cum summa diligentia, magnis laboribus, periculis & expensis fideliter laboravit, nihil de tempore & aliis contingentibus omitendo: quanto magis erit pro ipsum Concilium providendum, ne schismata herent circa fidem, præcepta Dei, & Ecclesie sacramenta. Quia hæc sine proportionem nocivior existit divisio, maximam tollens unionem.

Igitur majus & salubrius esset fidei Christianæ, quam diversarum obedientiarum occurrere scissuris. Quinam prodest, si sub uno capite schismata haberentur? Ordo nempe esset præposterus, si majori diligentia, ampliori conatu & labore in unam obedientiam, quam in unam fidem populum Christianum reducere curamus. Et ex minoris boni præpositione grave peccatum incurritur, si ardentius, si denique vigilantius obedientiarum, quam fidei reunire laborandum scissuras.

Exsurgat igitur, queso, exsurgat hoc sacrum Concilium in spiritu & virtute Dei, & pro toto suo posse eradice per suam sententiam & definitionem omnes hæreses pestiferas, in hoc sacro Concilio diu ventilatas, quæ status utriusque, spiritualis scilicet & secularis ordinem nituntur evertere, & auctoritatem tyrannicam Antichristi, & Babyloniam totius confusionis inducere, electione summi Pontificis minime expectata.

Est enim auctoritas Concilii Generalis, præcipue, ubi de fide agitur, major auctoritate Papæ & collegio Cardinalium. Cum ipsam Generale Concilium, universalem Ecclesiam representans, hoc privilegium habeat, Spiritu Sancto dirigente, quod in his, quæ sunt fidei, errare non possit, stante lege, nec in toto peccato mortali maculari. Aliis non esset secutum refugium visibile in humanis, si non sacrum Concilium, ad quod in materia fidei & Ecclesiastica esset recurrendum.

Ideo summus Pontifex cum collegio Cardinalium in casibus novis & arduis ad deliberationem Concilii recurrere consuevit, ut apparet Sexti Decretal. lib. 1. tit. 1. *De summa Trinitate*, per totum. Quod insinuat B. Hieronymus ad Evandrum, dicens: *Si auctoritas queritur, orbis major est urbe*. Et habetur *Dist. 93. cap. 24.*

Non

ANNO
CHRISTI
1517.

Nonne viris eruditis fides debet committi discutienda? Quales sunt in presenti Concilio. Viri utique spirituales & sapientes, secundum qualliam iudicia medianum virtutis Philosophus iubet accipere. Hic prout sunt idonei coadiutores legum, doctrinaliter & auctoritative. Hic utique sunt tetragoni sine vituperio, Theologus Professore, Juris Canonici Doctores, & Civilis. Et alii viri doctissimi in magna multitudine congregati. Qui mentiri nesciunt supra motis in materia fidei vel movendis. Qui etiam possunt redarguere mentientes, dum a vero saluum, a catholico erroneum, ab illicito licitum sciunt separare.

Propter quod, Reverendi Patres, eximique Doctores, legis divinas fervidi Zelatores, in hoc sacro Concilio congregati, ad hoc animum vestrum, affectum & curam dirigite, ut, quod ad conservandam fidem & religionem pertinet Christianam, sine acceptione personarum, nullo odio, nullo fervore vel favore, nullave desidia & proterelatione negligatur. In hac enim materia nulli est parcendum, nulli obtemperandum, quin immo contra omnes hereses, haereticos, fautores eorum & defensores, quantum fieri potest, est viriliter insurgendum, ne ipsa domus Ecclesie militantis in suis cornu fundamentis. Hoc docet nos egregius Doctor Hieronymus, in libro de Expositione catholicam fidei, dicens: *Resecanda sunt carnis putrida de corpore, ne totum corpus intreat vel patros. Scabiosa ovis repellenda a caula, ne totus grex pereat; parvus ignis remouendus a domo, ne tota ardeat. Arris in Alexandria una scintilla fuit, sed quia non statim appressa est, pene totum orbem ejus flamma depopulata est:* & habetur 23. q. 3. c. 16. In his namque qui intus sunt, infidelibus, citius patredo est ressecanda, dicit Augustinus: & habetur 23. q. 4. c. 17. Contra quos etiam summus Pontifex in Bulla epistolae hodiernae exhortatur insurgere, dicens: *Resistite fortes in fide. Causam prae mittens: Quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, querens quem devoret. Et subiungit: Cui resistite fortes in fide. Et hoc quoad primum.*

Est alia denique peridia, videlicet schisma, quod median unionem, utpote corporis & membrorum Ecclesie ad invicem tollit & excludit. Constat enim ex scriptura & ratione, quod perfectio Ecclesiastici corporis consistat principaliter in unitate, tanquam in consummatione omnis boni, pro quo, ni fallor, Salvator ante suam passionem rogavit humillime, dicens: *Pater Sancte, serva eos, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & nos, Joa. 17. Pro hoc eximius Prophetarum postulabat, imprecans pacem super Israel, sciens, quoniam posuit auditor eius Deus fines suos pacem.*

Hae autem pax & unio opposita divisioni schismatica, non consistit in unitate charitatis, in qua omnes homines in gratia existentes, & soli tales conjunguntur: nec in unitate donorum naturalium, in qua omnes homines connectuntur: nec in simili participatione fidei vel sacramentorum, & praesertim baptismatis, in quo character imprimitur, in qua omnes, qui baptismata rite susceperunt, copulantur, etiam ubi fidem actualem vel habituaalem perdidissent: non enim consistit in sola obedientia ad Christum, cum in hoc omnes obedientiae sibi conveniunt & concurrunt: sed est unitas membrorum Ecclesie ad unum caput vicarium hic in terris.

Quam qui negat pertinaciter, haereticus est; qui impugnat, schismaticus est. Nam quisquis post electionem factam canonice Episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est. Nec habet Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesiasticam non tenet unitatem. Quisquis ille fuerit, licet de se multum iactans & plurimum sibi vendicans, profanus est, alienus est, foris est, dicit B. Cyprianus martyr: & habetur 7. q. 1. cap. 5. Verum si permanebit Ecclesia usque ad consummationem seculi, utique permanebit ut perfecta. Dei enim perfecta sunt opera, non solum in inchoatione, sed magis in conservatone & consummatione. Sed nemo dubitat, quin ablatio unius membri a corpore deformitatem grandem inducat & imperfectioem. Ideo non est suscipibile caput vicarium ab Ecclesia usque ad seculi consummationem, quia post vacationem sedis aliquis certus & unicus suo tempore praeficiatur Ecclesie sponsus, stante lege. Alias ipsa Ecclesia usque ad tempus illud remaneret imperfecta, nec suorum gauderet integritate membrorum, & praesertim membri principalis.

Igitur Joannes Huss, damnatus memoris, & sui sequaces, Christi repugnant ordinationi, & Spiritui sancto sunt rebelles, asserentes, & asserere non verentes, quod non sit scintilla apparentis, quod sit unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum Ecclesia militante converteretur: Sed quod Christus, sine talibus capitibus monstruosis, per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum, melius Ecclesiam suam regularet.

Contra quos militat argumentum gentilis Philosophi, 12. Metaphys. Cum regnum & principatum oporteat ab aliquo vel aliquibus regi. Et, non est bona pluralitas Principum: unus ergo Princeps. Et, quia regnum calorum in terris, quod est praesens Ecclesia, est regnum perfectissimum, & regulatissimum, necesse est, ut in eo unus principetur. Optima & decentissima politiarum est, ubi unus monarcha praesidet, etiam ratione naturali hoc dictante.

Quibus erroribus posset per plures canones, D scripturas & rationes Theologicas, obvari, quas causa brevitas praetermitto. Hoc concludas: quod, sicut Ecclesia duratura est integritate membrorum usque ad finem seculi: sic eidem Christus contulit vivificam semetipsam unien di, seu in unione conservandi, facultatem & virtutem. Quam toties predicare tenetur, quoties ipsa Ecclesia suo capite vicario fuerit viduata, ne acephala & sine visibili capite maneat hic in terris.

Unio siquidem ad Christum etiam sit summe necessaria ad salutem, qui est caput principale Ecclesie, permanens, & invariable, sempiternum habens Sacerdotium & Papatum, ut ait Apostolus Hebr. 7. non tamen usquequaque sufficit lege divina currente ordinata, ita, ut in illa stemus unione, non procurantes, in quantum in nobis est, alteram unionem ad caput vicarium hic in terris: in quorequidest foetalis & capitalis plenitudo Ecclesiasticae potestatis, quam ex ordinatione Christi semper oportet permanere & non deficere, quandiu universalis Ecclesia durabit super terram.

Si enim Ecclesiastica potestas particularis, partialis & membralis, praesidendi visibiliter in humanis, & disponendi in Ecclesia, durabit usque ad consummationem seculi: igitur Ecclesiastica potestas etiam universalis, totalis & capita-

ANNO
CHRISTI
1517.

pitatis, præfandi & disponendi in Ecclesia derabit usque ad illud tempus. Cum, secundum Philosophum, Relativa posita se ponant, & precepta se perimant. Quare necesse est incutere alicui personam humanam, super terram visibiliter conversanti, quæ officio suo Ecclesiastico in universa materia catholica & Ecclesiastica cognoscere habeat, & definire, errores circa illam corrigere & repurgare, atque in universa illa materia curam habere omnium Ecclesiarum, & universorum Christi fidelium, conversantium visibiliter in humanis.

Licet tamen aliquando, ut sede vacante, illa plenitudo potestatis careat protunc in seffore & subiecto suo: in potestatibus partialibus tanquam materialibus constructur.

Sicut vinum, dirivum in duo vasa, manet totum materialiter: quia manent omnes ejus partes quantitativæ, & sic tota materia ejus quantitativa: sed ipsum vinum non manet totum formaliter: sic de illa potestate sede vacante est imaginandum.

Et sicut species Phœnicis ad corruptionem unius singularis Phœnicis definit esse, & regeneratione alterius reincepit esse: sic desinente Papa, definit esse illa species potestatis magnæ prædictæ in propria forma, & superveniente novo Papa reincepit esse & prius & posterius, & alia materialiter secundum subiectum, sed semper eadem secundum formam.

Et illa specificæ & magna potestas est per se principium, & per se finis omnium particularium potestatum.

Nec ex hoc Ecclesia habens Christum caput & Papam, biceps est appellanda, sicut Wiclefistæ garriunt: & Hussitæ: Cum Papa sit vicarium caput Christi, qui in regionem abiit longinquam.

Cum igitur summe sit necessaria saluti hominum, stante lege, hujus Vicarii perfectio: postulemus humiliter & devote, ut Christus sponsus Ecclesiæ inausferibilis nobis certum & unicum, Deum timentem Papam, avaritiam & lasciviam in se & in aliis odientem, constituat, ad gloriam nominis sui, & salutem omnium suarum, pro quibus multa dura & aspera usque ad ignominiam mortis crudelissime passus est. Ad hoc quippe mortuus est Jesus, ut filios dispersos in unum congregaret, Joa. 11. utraque unum tanquam lapis faciens angularis.

Sed ecce jam heu! schisma maledictum, fera pessima, monstrum horrendum, pulcherrimam hanc & perfectam unionem, quantum in se fuit, prius in duas partes, posterius in tres partes discepserit & laceravit, & in exilium extravit longinquam regionem.

Sed qualis sit ista horrenda perfidia, videre ipsam Ecclesiam sic laceratam & dissipatam, manducendo ostenditur. Nam sicut intolerabile est unicuique nostrum, videre matrem suam carnalem a capite usque deorsum per medium in duas vel in tres partes jacere dilaniatam: O quantum magis debet esse intrinsecus dolor cordium nostrorum, quod amantissima mater nostra spiritalis, sancta universalis Ecclesia, quæ nos regeneravit in Christo, per 40. fere annos usque in præsens, a capite usque deorsum jacuit in corpore & partibus suis discepta, lacerata pharisaica contentione, de qua olim coqueffus est Apostolus. Quibusdam dicentibus: *Ego sum Gregorius*. Aliis: *Ego sum Benedictus*, & ceteris: *ego sum Joannis*. Cui lacerationi & nefandæ contentioni multi Reges, & Principes, Prælati com-

passi sunt. Sed nulla remedia hætenus profuerunt. Quis etiam diligentissime laboraverunt, tamen ipsam Ecclesiam minime reunire potuerunt. Quin immo peccatis populi exigentibus, & præsertim superbia, lascivia, & insuissima dominandi libidine Prælatorum, matre insausa hujus pestiferi schismatis, hoc heu! longius protrahum fuisset, nisi Serenissimi Principis & Domini, Domini Sigismundi Romanorum Regis & Hungariæ semper Augusti sollicita diligentia, & diligens sollicitudo accessisset. Qui ex pura gratia Dei, tam speciali privilegio, ad opus tam salubre, tamque laudabile perficiendum, ut creditur, est prævisus ab æterno. Huic ista gloriosa expectavit victoria, hinc ista præstolabatur gloria felicissima in cunctis seculis celebranda memoria, quod ipse refarciret Ecclesiam sic laceratam, & schisma tam inveteratum subinveret. Unde merito præ ceteris Regibus & Principibus in apicem imperialis dignitatis dignus est ab Ecclesia exaltari. Cui Ecclesia respondens pro meritis exhibere debet in effectu, & digne dicere: *Faciam te excelsores cunctis Regibus*. Deut. 26.

Assurgendum itaque est, & omnino a singulis Christianis, usum habentibus rationis, tanto athletæ cooperandum, ut tanta clades, tantaque pernicies de domo Dei pro salute populi, & ejus gloriæ eradiceretur, & penitus evellatur, & pax Ecclesiæ salutifera de exilio revocetur.

Vos tamen Ecclesiæ Præsides, præcorum Patrum zelum & vestigia subsequentes, præ ceteris assurgatis, & sanctorum Patrum veteribus recentis canonibus, ea, quæ ad instaurationem clericalis disciplinæ, & pacis restauracionem pertinent, secundum quod uniuscujusque exposulat ratio, conciliariter decernere, statuire & ordinare non pigritemini, salubriter exhortati verbis Innocentii Papæ c. 2. secundi Generalis Concilii Romæ celebrati, sic dicentis: *Quoniam fœniculus triplex differtur sumptur, præcipimus, ut Episcopi ad solum Deum & salutem populi habentes respectum, omni cupiditate seposita, ad pacem firmiter tenendam mutuum sibi constantem & auxilium præbent, ne hoc alicujus amore vel odio prætermittant. Quod si quis in hoc Dei opere tepidus inventus fuerit, ne dum damnatum propria dignitatis incurvat, quinimo beatitudine pacis careat, a Salvatore promissa, qui, beati, inquit, pacifici, quia filii Dei vocabantur.*

Audiant hoc jurgiorum & dissensionum seminatores, & negligentes pacis restauratores, ad omnino ipsius impeditores: Et ex adverso colligant, si filii Dei vocantur, qui pacem faciunt. Procul dubio satanæ sunt filii, qui discordiam faciunt, & impediunt unionem. Quibus resistite fortes in fide, vos columnæ Ecclesiæ. Nunc maxime, quando adversarius vester diabolus, pacis inimicus, sæviet acrius, salutem pacis & unionis sentiens appropinquare. Nunc enim proprius est nostra salus, quam cum credidimus. Rom. 13.

Immitteret enim, non dubito, validissimum ad continuationem schismatis impedimentum, ministerio superbiæ, ambitionis, cupiditatis, vel invidiæ: Divisiones scilicet & odia, rixas & jurgia inter eos, qui prolecuri sunt hanc sanctissimam unionem. Cui resistite fortes in fide. Et sequitur in epistola: *Sciantes, tandem passionem, subaudi, ut olim, circa unionem vel electionem, quæ in Mundo est, vestra frater-*

nitati

ANNO
CHRISTI
1517.

nitati ferri. Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit vos in æternam suam gloriam in Christo Jesu, medicum passus ipse perficiet, sive hanc sanctissimam unionem confirmabit, solidabit. Quare ipsi gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

Sic conclave B. Petrus, qui fuit unicus & indubitatus Pontifex, in epistola hodierna, prænuncians, Reverendas Paternitates, & reverendas dominationes vestras tribulationes passuras & angustias, antequam summus talis Pontifex & indubitatus eligeretur. Sed per spem Domini nostri Jesu Christi, cujus res agitur, ne ab incepto opere torpeat, easdem paternitates ac dominationes ad operis erigit continuationem, dicens, quod ipse Christus, principalis Pontifex & invariabilis, perficiet, & confirmabit, & solidabit die a fidelibus optatam unionem. Cui soli vere & merito gloria & imperium in secula seculorum est adscribenda, si anchoram spei, quam sæpe perdidimus, in desperatione positi, humanoque consilio & auxilio omnino destituti, propter casus, qui in hoc opere emerferunt, diligenter revolavimus.

Et hoc quoad secundum.

Est insuper tertia perfidia, etsi minima in genere, scilicet simonia: est tamen maxima in infectione. Cum in statu Ecclesiastico incomparabiliter multo plures sint simoniaci, quam hæretici, vel schismatici. Nam ipsa maledicta perfidia fere totum clerum maculavit, beneficia possidentem. Quia usque adeo *convenata perniciis hæreticus involvit, ut vix aliqua Ecclesia possit reperiri, qua hoc morbo non sit aliqua ex parte corrupta*, ut scribit Nicolaus Paps in Synodo Constantinopolitana.

Ex eo enim, quod statibus Ecclesiasticæ prælatum tantæ delictis, divitiis & honores, reverentiæ, potestatis & dominationes conspiciuntur annexæ, fatuus & sapiens, puer & senex, malus & bonus, & doctus pariter & indoctus, a minimo usque ad maximum, omnes pariter indifferenter ad pingues Ecclesiasticos status per fas nefasque ascendere anhelant, simoniam prædicant, discordiam seminant, cælum & terram movent, magnis periculis, miseris, & mediis se exponunt, quas tamdiu si paterentur propter Deum, coronam martyrii sortirentur, coquuntur iniquis & servitiis visibus stabulorum se submitunt, ut ad beneficia & Ecclesiasticas dignitates promoveantur.

Hæc enim omnia exercet perfidia illa magna, videlicet simonia, quæ unionem tertiam Ecclesiasticorum & spiritualium bonorum, adjacentium corpori mystico, & suis membris, quasi undique infideli errore dissolvit, atque illa bona veluti ubique dissipat vehementer.

Nimis enim rarum est, ut reverenter, fructuose & meritorie in horis canonicis & missis divina officia peragantur, verba Dei sic seminantur, sacramenta Ecclesiastica sic ministrantur, judicia in foro conscientie & Ecclesiastico sic exercentur, sic mali corrigantur, & boni promoveantur, atque bona temporalia Deo consecrata sic disponantur. Sed prædicta plurimum irreverenter, nocive & abusive tractantur.

Unde per illam magnam perfidiam nedum bona talia & similia spiritualia, sed etiam bona Ecclesiastica quasi ubique dissipantur.

Ubi enim, & quando, jam in Christianismo ad dignitates, præfecturas, administratio-

nes, beneficia, regimina, judicia & officia in Ecclesiasticis eliguntur, præsentantur atque assumuntur aliqui secundum hæc, qui sunt viri potentes, sapientes & timentes Deum? In quibus est veritas, & qui odiant avaritiam. Quales, ad consilium Jetro sacerdotis Madian hominis gentilis, Moses vir plenus Deo in Judaismo constituit & elegit principes populi, tribunos, centuriones, quinquagenarios, & decanos, qui populum omni tempore judicabant. Exod. 18.

Sed nunc quasi per totum mundum queruntur & attenduntur munera, servitia, lucra, commoda, honores, favores & affectiones carnales. Et sic secundum studiosas & perversas voluntates spiritualia in Ecclesiasticis pro temporalibus commutantur.

Et promoventur in pastores majores & minores hominum & animarum, tam penitus ad illos pascendum ignari, impotentes & mali: Ita, quod consimiliter indispositos circa curam jumentorum nemo de mundo vellet habere pastores ovium & porcorum. Tam inhabiles, idiotæ, & dycolici, in Levitas, Sacerdotes & Episcopos ordinantur, in ministerium & officium divinatorum, ita ut rusticus consimiliter indispositus circa ruralia nollet habere in servitium & culturam agrorum.

Et tales, sic inhabiles promoventes, manifestum est, oves Christi non diligere, nec in charitate manere, ac per hoc tunc in statu salvandorum non esse. Quomodo enim oves Christi diligunt, qui eas, in medio luporum rapacissimorum constitutas, scienter & volenter paralytico, aut cæco, aut torpore desidie languido tradunt custodiendas & committunt? Nonne sunt ovium perditores, & ipsarum crudelissimi occisores, pro quibus vivificandis pius mundi Salvator est occisus.

Nec solum incidit in hujmodi reatum homicidii, qui sciens & volens tradit animas custodiendas impotenti, ignorantii vel negligenti, sed ut in pluribus, qui eas tali committit curandas, de quo penitus ignorat, qualis sit in potentia, vita, scientia & voluntate curandi.

Et si unum contingere possit ignotum esse idoneum, non est tamen hoc, si accidat, præficientis manus, sed fortunæ. Si autem ignotus fuerit minus idoneus, hoc ipsum merito imputabitur præficienti, qui, ne talem præficeret, solcite debuit præcavisse. Sicut, si sagittans in locum, per quem novit esse hominum consuetum transitum & frequentem, aliquem occiderit, licet ignorans, hujusmodi ignorantia non excusat, sed magis est reus homicidii perpetrati. Quia antequam sagittam emitteret, ne forte quisquam ibi præfens foret, considerasse debuit diligenter. Ideo dicit Chrysostomus de dignitate sacerdotum: *Qui ordinans indignos, eisdem parvis subjucens, quibus illi, qui indigne sunt ordinati, etsi dicant, se eorum vitia ignorasse.* Unde Apostolus ad Timotheum: *Magnus cito nemini impoſueris, ne committaveris peccatis alienis.* Hoc crimen gravius eticitur, quam excusatur. Cur promovit eum, quem ignorabat? Atque illud, quod putabatur esse excusatio, fiet accusatio. Hæc Chrysostomus.

O quanto igitur tremore & timore beneficiorum & dignitatum Ecclesiasticarum deberent concuti collatores, ne forte pro vivicatoribus ovium eas exponant occisoribus, ac per hoc

ANNO
CHRISTI
1517.

ANNO
CHRISTI
1417.ANNO
CHRISTI
1417.

in tremendo iudicio cum homicidis condemnentur.

Ideo vos, Reverendissimi & Reverendi Patres, hoc pensato periculo collatorum, ac discutientes, quanta & quam ardua habentibus status Ecclesiasticos agenda incumbant, in quibus si negligentes fuerint, etiam aeternam suberunt maledictionem: in reformatione Ecclesie, hoc precipue providete, ut doctis & habilibus provideatur prae ceteris in futurum. Pioralitem beneficiorum superfluum amputatores, per quam cultus divinus diminuitur, & populus scandalizatur.

Non enim equum est, satuos praesse, & sapientes subesse, juvenes domitari, senes fatuisci, ignaros ardua discutere, scientes loqui non audere, equorum famulos in promotionibus praeponi, eloquiorum Dei discipulos postponi, simoniaca haeresi procurante.

Et quid necesse est, hoc quasi minus nota publicare, cum de his experientia luce clarior mundum replerit universum. Ideo propter multitudinem ista haeresi infectorum haec magna peridia jam peccatum non reputatur.

Unde rationibus non vincuntur, Sacram Scripturam non recipiunt, & sanctorum Patrum canones vilipendunt, qui contra istam perfidiam clamaverunt. Ut patet 1. q. 1. per totum.

Immo, quod deterius est, viros catholicos, gravitatem huiusmodi peccati pensantes, exosos habent & derident, qui pro extirpatione huiusmodi haereseos laborant bono zelo. Et quanto plus sollicitant, tanto magis curialium & aliorum illo morbo gravatorum detractionibus, subito & risui exponuntur. O nimis stupenda insania, & vere culpanda vesania! Quid perniciosius, quidve a salute remotius, quam illos detestari, & illorum in fabulas convertere bortamenta, qui eos fatigant reducere ad salutem, & se, laethaliter vulneratos, sanos aestimare? Grande peccatum simoniaci pro non peccato erronee reputantes. Cum tamen secundum B. Gregorium liqueat, hanc haeresim ante omnes haereses radice pestifera surrexisse, atque in ipsa sui origine apostolica esse detestatione damnatam. Cur non cavetur, cur non perpenditur, quod illi benedictio in maledictionem convertatur, qui ad hoc, ut fiat haereticus, promovetur? Et habetur 1. quest. 1. cap. 13.

Nec tibi, simoniace, de multitudine peccantium similiter impunitatem mentiaris. Audi B. Hieronymum sic dicentem: Non tibi de multitudine peccantium similiter blandiaris, dicens: *Non ego hoc solus, multos habeo socios.* Recogita, quod *multitudo peccantium impunitatem non facit.*

Redite ad cor, simoniaci praevicacatores, & attenta peccati gravitate, & omni procul amota cupiditate: iuxta monitum summi Pontificis beati Petri in principio epistolae hodiernae, humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis ad majores dignitates & praefecturas, omnem vestram curam projicientes in eum, quoniam ipsi est cura de vobis, ubi thema. Humiliamini, inquam, ut contra Deum dura cervice & collo extento non acquiratis, nec possideatis acquisitas simoniace dignitates, attendentes illud Salvatoris: Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animam vero suam detrimentum patiatur? aut, quam debet homo commutationem pro anima sua? Matth. 16. Et iterum: Nisi quis renuntiaverit, scilicet in affectu, omnibus, quae

possidet, ita, quod nihil velit acquirere vel tenere contra Deum, non potest esse meus discipulus. Luc. 14.

Igitur simoniaci, si volunt Christi & non Anti-Christi esse discipuli, beneficiis & dignitatibus renunciare tenentur, quos per simoniam sunt adepti, exemplo Moysi, qui ad placandum Deum, peccatum filiorum Israel, id est rem, in qua peccaverant, scilicet vitulum, arripens igne combussit, & in frustra comminans, & omnino in pulverem redigens projecit in torrentem, qui de monte descendebat, Exod. 32. & Deut. 6. Sic simoniacos, si volunt placare Deum, & sibi reconciliare, peccatum, quod fecerunt, id est rem, in qua peccaverunt, scilicet beneficium simoniace acquisitionis abjicere oportebit, quod est quasi vitulus, quem adorant, constans in igne nimis sollicitudinis & laboris. Quod peccatum non dimititur, nisi male possessum dimitatur. Est enim male possessum sicut telum in vulnere, quod sanari non valet a medico, nisi prius extracto a vulnere ipso telo.

Sed timeo, quod hoc consilium simoniaci praecipuum, simoniaci non acceptabunt, exemplo illius juvenis, de quo Matth. 19. qui multas habens possessiones abiit tristis, nolens eas vendere, & Christum sequendo pro thesauro caelesti commutare.

Sed iudicium Dei horrendum post hanc vitam super se debent finaliter expectare, sub cuius manu potenti hic in presenti humiliari voluntarie noluerunt, eo ipso, quod haeresi simoniaca infecti damnatione involvuntur, ab Eliseo Propheta perfunduntur, a Petro in perditionem damnantur, a Christo vero tanquam exteri de templo eiciuntur Ecclesiae militantis, in signum evidens, si finaliter non penitent, de templo triumphantis Ecclesiae absque dubio repellentur.

Sed nec in hoc seculo illorum perverforum haereticorum effrenitas debet transire impunita. Quia immo per Praelatos huius sacri Concilii compefatur. Ne, pravis continuo invalescentibus, tandem victor sedeat in solio maiestatis primae, Deeps tenebrarum, artifex simoniace laicitatis, firmaturus undique propugnacula sua tyrannica maiestatis.

Ideoque vos, Reverendissimi & Reverendi Patres, Ecclesiae Dei rectores, gubernatores & administratores, tali haeresi maledictam resistite fortes in fide, ipsam nimis scandalizantem Ecclesiam a comu Dei fortiter profligantes. Alias timor est, si negligentes fueritis, sicut hucusque, Reges & Principes seculares ipsam curabunt a clero extirpare.

Exurgite igitur, quaso, exurgite, vos Reverendissimi Patres & Domini praestantissimi, sanctae Ecclesiae principal defensores, Culpatorum solvite nodos, transgressores morum corrigite inhonestos, excitate Zeli disciplinam in perfidos, superbos mordacitates obtundite, oppressoribus cleri & Ecclesiae resistite, & oppressis ad salvandam libertatem subvenite. Et quod plus omnibus est, protegit & propugnate domum Ecclesiae militantis secundum triplicem fidem supra dictam, atque de medio Ecclesiae triplicem perfidiam contrariam propellite & fugate. Ubi minor, scilicet simonia, post se induxit & inducit mediam, puta schisma, sub quo, & ex quo tertia perfidia, haeresis, nimis invaluit & succrevit.

Et nos omnes devotis orationibus, & aliis bonis

ANNO
CHRISTI
1417.

bonis operibus infirmus, ut hac ita fiat diligenter, ut dicta fides triplex in nobis crescat & perficiatur, & ex hac ad contemplantiam speciem celsitudinis perducamur, ac venire mereamur. Quod nobis prestare dignetur ipse Jesus Christus, sponsus Ecclesiam, in secunda benedictus. Amen.

XIV.

SERMO MAGISTRI MAURITII
DE PRAGA

SACRÆ THEOLOGIAE PROFESSORIS

Factus in generali Concilio Constantiensi.

De Ecclesiastico statu in Concilio Constantiensi emendando.

Ex vetustissimo MS. Augustissimæ Bibliothecæ
Cæsareæ Vindobonensis.

Habeo vobis dicere, Jos. 16. originative, & in officio Missæ transfumtive.
Reverendissimi Patres, Domini Magistri, ac bases & columnæ atque paxilli tabernaculi testimonii, Exodi 27. figurative.

Locutus vestræ Beatitudini, in quadam anticipati versor sententia. Ut gravatis mœstitudine mentibus quidam diffidentie torpor obprelerit in dicendis.

Tum, propter auditorum dignitatem. Terribilis beato Gregorio (prope finem Sexti Moralium) nuncupatur, dum ait: *Cum talibus doctrina mea palliat, gravis est imperita, velle docere meliores. In eorumque verba vim suam reftitudinis amittunt, dum auditori non congruunt, nam & medicamina vires perdunt, cum sanis membris apponuntur.*

Tum, propter morum pravitatem. Quia, ut idem ait in Pastoralibus: *durum est, ut, qui nefestæ modernæ suæ vitæ, fiat iudex aliena.*

Tum, propter dicendorum tarditatem. Nam, ut scribit Petrus Damianus; *dum sermo Dei curioforum auribus promitur, utrum artificiosi stili lepro adfuit, attenditur, Rhetorica venustatis color inquiritur, & captiosus Syllogismorum atque entymematum circulus mens curiosa rimatur.*

Super qua tarditate licet præceptum habeamus, quo in templo Dei locus infructuosæ loquacitatis plantari prohibetur, Deut. 16. Et cuncti procul dubio scimus, quod, quoties malæ segetis culmi proficiunt, spicarum grana minori plenitudine turgescunt. Tamen saluator, in cuius manu sunt & sapientia, & operis & scientiæ disciplina, Sap. 7. a quo est & nostra sufficientia, 1. Cor. 3. nostram solatur penuriam, inquit, ubi therna, multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo; cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

Igitur pro impetranda ejusdem adventatione, matrem Virginem eodem plenam Spiritu salutemus, mente serena dicentes: *Ave Maria, gratia plena.*

Habeo vobis dicere, ubi supra.

Quia secundum beatum Gregorium, V. sermone in Moralibus, in oratione, quando dicitur, *ne esse est, ut tempus, causa, & persona pensentur, si verba sententia veritas roborat, si hanc tempus congruentiam expostulat, si veritatem sententia & congruentiam temporis persona qualitas non impugnat. Ille enim laudabiliter spicula mittit, qui prius hostem conspi-*

Concil. General. Tom. XXVIII.

cit, quam feriat. Hæc Gregorius. Cumque gradus dicibilitatis confluant ex gradibus entitatis, propter stylum veritatis: hinc, quia primum propter reformandam corporis Ecclesiastici unitatem, secundo propter excludendam restitudinis pravitatem, tertio propter erigendam sacerdotii dignitatem, vos congregatos video. Quasmodum super illis tribus vobis dicere habeo; Urgentibus, fructuosæ fidelitatis necessitate, ut aliquem fructum in vobis habeam, Rom. 1. imperiosæ noscibilitatis auctoritate, quam habeo a vobis, quibus datum est noscere mysterium regni Dei; animosæ dicibilitatis utilitate, qua saluator per motus ait: *Simon, habeo tibi aliquid dicere*, Luc. 7.

Cumque omne dicibile vel est honestatis, quale est reformatio Ecclesiasticæ unitatis, quoad primum: Vel utilitatis, quale est exclusio recidivæ pravitatis, quoad secundum: Vel delectabilitatis, quale est erectio sacerdotalis dignitatis, quoad tertium.

Liquet pro primo; quod perveniri ad reformandam corporis Ecclesiastici unitatem non potest, nisi per hoc medium primitivæ Ecclesiæ, ad cuius formam seu sanctiones Ecclesiasticas disponitur Ecclesiæ præsentis reformatio, videlicet, ut sit vobis cor unum, & anima una in Domino, Act. 4.

Tum quia in ipso solo duntaxat nostræ schismata uniantur, dicente beato Augustino Confessione prima ad Dominum: *Fecisti nos ad te: Et inquietum est cor nostrum, nisi quiescat in te.* Et infra lib. 10. *In omnibus his, que percurro, consulens te in creaturis, non invenio locum animæ meæ, in quo colligantur sparsa meæ, nisi in te. Quod nisi in te, recedit a me.* Cujus significat necessitatem saluator dicens: *Martba, Martba sollicita es & turbaris erga plurima: Porro unum est necessarium*, Luc. 10. Super quo B. Augustinus in homiliis: *Præponitur unum multis. Non enim a multis unum, sed multa ab uno sunt. Multa sunt unius, qui fecit.* Hæc ille.

In quo facta Prælatorum communio, est Ecclesiæ unio: A quo eorumdem divisio, est Ecclesiæ scissio.

Quod sic suadet. Vera Ecclesia universalis constat in particularibus, secundum Augustinum de civitate Dei, Lib. 16. cap. 4. Particularis autem Ecclesia Prælatorum particularis per saluatorem dicitur, Matth. 18. *Si te non audierit, dic Ecclesiæ.* Igitur si particularium Prælatorum in Deo communio est Ecclesiæ universalis unio: Sic eorum a Domino per peccatum divisio, fuit schismatis occasio.

Sed, inquis, durum est, de Prælatibus talia sentire. Respondeo, utinam ipsi agnito crimine talia de se sentirent. Nam cum beato Augustino de Civit. Dei lib. 14. cap. 14. audeo dicere: *Superbis est utile, cadere in aliquid apertum, manifestum peccatum, ut sibi displiceant, qui sibi placendo ceciderant. Saluberrimus enim sibi Petrus displicuit, quando stovit, quam quum sibi placuit, quando presumpsit. Hinc ait Propheta: Imple facies eorum ignominia, & quarrens nomen tuum, Domine, qui sibi placuerunt querendo suum: Sed peior est superbia, qua in manifestis peccatis quarritur suffragium excusationis, sicut ille, quorum unus dixit: Domine, mulier, quam dedisti mihi, & illa, & serpens seduxit me. Nusquam sonat hic petitio veniæ, nusquam imploratio medicina. Nam licet non urgent, sicut Cain, tamen in aliam quarrens referre. Quod perperam fecerunt, quasi quidquam Deo, cui crederetur, proponendum foret. Unde non excusatio, sed potius con-*

Pp

ra ac.

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1117.

*ra accusatio est, ubi mandati divini est aperta
transgressio. Hæc ille.*

Nec allegatio metus subvenit, qui in schismate intervenit. Beato Augustino super Joa. 12. *Qui amat animam suam, perdet eam, dicente. Cum iste articulus venerit, ut aliquid faceretur contra Dei præceptum, aut ex hac vita migrandam, comminante mortem persecutore; ibi eligat homo Deo dilecto mori, quam offensa vivere.* Hæc Augustinus.

Et quia portatores rubei cappelli sunt Papæ electores, ex signo rubedinis profecto sunt per Ecclesiam in statu martyrum. Est autem verendum, metum mortis martyribus adscribere. Quia in re non est fugiendum. Quod seculares, qui assimilantur corpori, sicut Ecclesiæ Prælati spiritui possint Ecclesiam scindere. Quod ex conditione status innocentie colligitur, in Adam, in quo tunc fuit universalis Ecclesia, dicente Apostolo, Rom. 6. *in quo omnes peccavimus*, secundum B. Augustinum lib. 16. de civit. Dei cap. 26. Legem datam omnibus, in Adam prævaricantibus, si spiritus Adæ, sicut in conditione acceperat, servasset unicus per obedientiam, nunquam etiam ab eo descendens schismam tenuisset, nec corpus ejus spiritui rebellare potuisset, ex sententia beati Augustini lib. de civit. Dei cap. 2. Item 1. 60. cap. 1. Sed spiritus Adæ scindente se per peccatum a Deo, mox etiam universalis ab eo descendens pravitate schismatis perensit, Propheta dicente: omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, corrupti, & abominatio facti sunt, Ps. 13.

Et a similibus Prælati, in Ecclesia peccantibus, schisma in Ecclesia est seminatum. Et sicut in Adam, spiritu peccante in Deum, mox sensualitas rebellavit spiritui; sic Prælati Ecclesiæ, a Deo se separantibus, mox seculares protervire cœperunt, Domino per Prophetam dicente figurate cœtui Prælatorum: *Numquid servus est Israel, aut vernaculus? Quare ergo factus est in prædam? Super eum rugierunt leones, & dederunt vocem suam, posuerunt terram ejus in solitudinem, civitates ejus excussa sunt, & non est, qui habitet in eis, filique Noph & Taphnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non illud factum est tibi, quod dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebat te per viam, Jer. 2.*

Quamobrem Reverendissimi Patres, postquam divites facti estis in omni verbo & omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis: ita, ut nihil vobis desit in ulla gratia: obsecro vos per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut non sint in vobis schismata 1. Cor. 2. Schismata, inquam, nec quoad Deum, nec quoad proximum. Quoad Deum, dico: Quia sunt contra naturam, secundum beatum Augustinum de civit. Dei lib. 11. cap. 17. Vitium ita est contra naturam, ut non noceat nisi naturæ. Nec esset vitium, recedere a Deo, nisi naturæ, cujus est vitium, cum peteret esse cum Deo.

Quamobrem pro exclusione schismatis quoad Deum, scrutetur unquisque conscientiam suam, sicque ante se statuat propriam censuram judicii. Si in secreto cordis illam, quam Christus dat, invenit pacem, si desiderium spiritus nulla concupiscentia carnis impugnat, si humilia non spernit, similiter alta non appetit, si immoderate rerum suarum non gaudet augmento, si aliena felicitate non uritur, aut inimici miseria non læratur, si ejus justitia nec adulantium potentia, nec propinorum gratia, nec muneris vilescit pretio.

Et cum harum perturbationum nihil in se reperit, sincero disquirat examine, qualium frequentetur cogitationum species, & utrum nullis vanitatum acquiescat imaginibus. Nam nullis illecebris commoveri, nullis cupiditatibus titillari, non est istius viri, quæ tora est tentatio, & qua nimium vincitur, qui ab eadem vinci non veretur. Superbum est enim de non peccandi facilitate presumere, cum hoc ipsum præsumisse sit peccasse. Hinc B. Augustinus de Civ. Dei l. 14. c. 10. ait: Nunc satis bene vivitur, si sine crimine. Sed qui sine peccato se vivere æstimat, non agit, ut peccatum non habeat, sed ut veniam non accipiat. Et infra l. 22. c. 23. Sciamus, quantumlibet virtute pugnandi vitium repugnemus, vel vitia superemus, quamdiu sumus in hoc corpore, non deesse nobis posse. Unde dicamus Deo: Dimitte nobis debita nostra.

Dico secundo: Non sint schismata in vobis quoad proximum, ipsa etiam repugnante lege naturæ: de qua B. Augustinus prope finem 12. libri de Civ. Dei: Nihil commodius contra vitium discordiæ, quam recordatio illius parentis, quem ideo Deus creavit unum, de quo multitudo propagaretur, ut hac communicacione unitas in multis servaretur.

Quæ unitas tunc cernitur, si ab hoc sacro Concilio affectiones causarum particularium, lites generantium, & odia unitatem catholicam retardantia proferantur. Qualiter in exordio Conciliorum per Constantinum in primo Historiæ Tripartitæ factum fuisse narratur. Secus, si invicem mordetis, & comeditis, videte, ne ambitione consumamini, Galat. 5. novissima peiora prioribus relinquentes.

Ista non fonte labia prolucaballino, nec in bicipiti sum Parnasso perfusus mero. Quia, ut verbis utar Apostolorum Principis, non doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virtutem & præstantiam, sed speculatores facti illius magnitudinis, 2. Petr. 1. De qua habuimus vobis dicere quoad primum.

Dixi secundo, quod propter excludendam recidivi pravitate congregatos vos video. Hinc secundam conclusionem vobis dicere habeo, videlicet, quod schismatis recidivi rationem non potestis providere, nisi per extirpationem simoniæ. Quæ sic suadet. Figuræ veteris legis & Ecclesiæ non verificantur, nisi ex figurato nostræ Ecclesiæ, dicente beato Augustino 12. de Civitate Dei cap. 7. Nihil enim prodest Testamentum Vetus de monte Sina in servitute, nisi quod Testamento Novo testimonium perhibet.

Sed status veteris legis & Ecclesiæ non est destructus nisi per simoniam. Quod patet quadruplici testimonio.

Primo Prophetæ dicentis: *Audite hæc, Principes domus Jacob, & judices domus Israel, qui abominamini iudicium, & omnia verba pervertitis, qui edificatis Sion in sanguinibus, & Jerusalem in iniquitate. Principes ejus in muneribus judicabant, & sacerdotes ejus in mercede docebant, & Propheta ejus in pecunia divinabant, & super donum requiescebant, dicentes: Numquid non Dominus in medio nostrum? non veniens super nos mala; Propter hæc causam turris Sion quasi ager arabitur, Jerusalem quasi acervus lapidum erit, & mons templi in excelsa fitearum. Michæ 3. Et rursum Osee 3. *Sedebat filius Israel sine rege & sine Principe, & sine sacrificio & sine altari, & sine Ephod, & sine Teraphim.* Quæ heu citius etiam veniebant.*

Secundo confirmatur testimonio Salvatoris, quo

ANNO
CHRISTI
1117.

ANNO
CHRISTI
1417.

quo ait simoniaco, quos de templo eiecerat: *Auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Matth. 21.*

Tertio per beatum Augustinum. Quod ignis sacrificii, qui 70. annis vixit sub aquis, vendente Antiocho sacerdotium Iasoni, est extinctus: Extinctionem sacerdotii ostendit.

Quarto ostenditur ex multitudine figurarum. Cum enim simonia sit inordinata voluntas commutandi temporale pro spiritali, & e contra.

Et non dico, studiosa voluntas commutandi. Quia studiosa commutatio est laudabilis, Apostolo dicente: *Si vobis seminamus spiritalia, non magnum est, si nos carnalia vestra metemus &c.* Ita enim & Dominus ordinavit 1. Cor. 9. Qui etiam commutationem huiusmodi persuasit dicens: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Luc. 16.*

Proinde dixi, inordinata voluntas. Quia procedit ex inordinato amore, odio vel pretio forisandi spirituale pro temporali. Regnum vero Salomonis scissum est propter inordinatum amorem mulierum, commutantem cultum Dei in cultum diaboli temporalem, idololatrando. 3. Reg. 11. Regnum vero Roboam infra 12. scissum est ab eo propter odium &c. quo detestatus est senum consilium, juvenum amplectens. Regnum vero Jeroboam ablatum est ab eo similiter propter inordinatum pretium, quod recipiebat vendendo sacerdotium. Dicitur enim ibidem e. 13. quod Jeroboam de novissimis, id est, de vilissimis populi, fecit sacerdotes excelsores. Et propter hanc causam domus Jeroboam eversa & deleta est de superficiebus terrae.

Liquet ex relatione figurarum ad figurata, quod regnum Ecclesiae primo scinditur propter regentium meretricia, quae emuntur ex provisione Ecclesiastica, exemplo Salomonis, Quae, inquam, provisiones sunt bona spiritalia, sicut infra probabitur, quae commutantur pro temporalibus & momentaneis meretriciis.

Secundo propter contemptum sanctionum & decretorum sanctorum Patrum contra pravitatem simoniacam, & amplexionem novitatum, exemplo Roboam, asserentium, in Papam non posse cadere simoniam. Vere mendacium operatus est stylus scribarum mendax. Nam si in nova lege in Judam, electum a Christo discipulum, aequalem tunc Petro, accidit simonia, qui etiam personam in divinis aestimavit 30. argenteis: quomodo non in Papam, in Apostolatum ab hominibus electum?

Sed cur in Judam cecidit? Revera, quia de Christo malam fidem velut haereticus habuit. Et tales sunt omnes simoniaci. Ait enim Remigius in praefatione tertii Psalmi: Quod Judas non credidit, Christum esse Dei filium, sed quemdam magum & sacrilegum.

Simoniaci vero peius de Spiritu sancto, quam haeretici sentiunt, teste beato Augustino contra Maximianum, qui Spiritum sanctum dixit esse servum Patris, & Filii; simoniaci cum dicunt esse servum denarii.

Et in adiutorium erroris assumitur, quod Papa non vendat spirituale, sed solum annexum temporale, cum quo transit spirituale, quemadmodum jus patronatus, cum emat villa hereditate. Sed his respondetur, quod errant, nescientes divinas Scripturas, quibus docemur, quod temporale ipso facto annexionis deditur, ut consecraretur & commutetur in spirituale.

Concil. General. Tom. XXVIII.

Proinde, si venditur, profecto venditur ut spirituale. Quod patet ex ratione & auctoritate.

Ratione, inquam. Quia corpus Christi non est de se spirituale, in eo, quod corpus: Secundum rationem annexionis divinitati, quae est supremus spiritus, dicitur esse spirituale, quamvis in substantiam spiritus divini non transierit, sed corporale remanserit: sic similiter de provisionibus temporalibus, quae annexuntur spiritalibus, est censendum.

Auctoritate, inquam, qua Ecclesiae loquitur Dominus in lege veteri, Levitico ultimo; Quicquid semel consecratum fuerit Domino, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non vendatur, quia sanctum sanctorum erit, Domino loquente. Et in nova, Matth. 23. quod altare significat donum sibi impositum, & ita donum est spirituale. Quia sanctum Deo, non homini dedicatum. Unde sacerdos, dans denarium Deo dicatum pro meretricio, crimen simoniae incurrit. Secundum quam sententiam oblata non dicuntur sacerdotum proprie, sed Dei. Quemadmodum Dominus Salvator dicens: *Reddite, quae sunt Caesari, Caesari, non subdit: Reddite sacerdotibus, quae sunt sacerdotum, sed quae sunt Dei, Deo.*

Ut Papa intelligat, non se esse spiritalibus annexorum Dominum, sed dispensatorem & villicum. Et pro tali est reputandus, secundum Apostolum, dicentem: *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum.*

Sed quia hic jam quaeritur in dispensatore, ut fidelis quis inveniat, 1. Corin. 4. Quoniam nositii Jeroboam de vilissimis, qui manuum eorum implebant, fecerant sacerdotes: sicut lamentabiliter colligitur ex Ecclesiae scissura, cui occasionem praebuit ipsorum simonia: Quae de re auctoritate huius sacri Concilii, reformantis Ecclesiae scissuram, cicatrices simoniae sunt medendae.

Primo, quatenus huiusmodi simoniaci charitative commoneantur, ut digne poeniteant, aut saltem cum Juda proditore, primo novae legis simoniaco, resignantes, beneficia percepta restituant, quemadmodum Judas proiectis argenteis, nec tamen se suspendant. Matth. 27.

Nec sunt censendi extare alii modi poenitendi. Nam sicut in omni genere primum est mensura omnium secutorum, ex 10. Metaphysic. sic Judae, primi novae legis simoniaci, poenitentia, suscepto suspendio, est regula poenitendi omnium simoniacorum sequentium. Et, si poenitere noluerint, ex tunc ejiciantur de beneficiis usque ad electionem summi Pontificis, exemplo Concilii primi Ebrae 2. Ubi veteris legis Ecclesia, dispersa per captivitatem Babylonicam, in reditu Jerolymae, redintegrata non legitur, nisi eiectione sacerdotibus, qui de iusto beneficii titulo docere nequibant. Ait enim de filiis Abia &c. *Hi quaeherunt scripturam genealogia sua, & non invenerunt, & eiectioni sunt a sacerdotio, ut non comederent de sancto sanctorum, id est, de cibo pertineate ad sacerdotes, donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus. Tunc enim sacerdotium authentice transibat per successorem hereditarium, qualis fuit Aaronitarum divinitus olim authenticata Exod. 28. Et haec successio per lineam genealogiae legitimam dabat tunc nisi beneficii titulum. Qui cessavit post partum Virginis, quo sacerdotes, castitatis professores, promoventur pro spiritali sobole multiplicanda.*

P p 2

Quod

ANNO
CHRISTI
1417.

Quod si de beneficiis nolunt cedere, ex tunc illi expellantur cum furore, exemplo Salvatoris, qui mansuetissime super asinam veniens, eosdem zelanter eiecit, atque fures & latrones appellavit, ac templum, ratione simoniæ, speluncam latronum, Matth. 21.

Ad quod simoniacos intrare prohibens, se ostium Ecclesiam vocavit, Jo. 10. In cuius mysterium, Exod. 12. ostium in utroque posseigni sanguine tingitur: ostendens introitum in Christi sanguine duntaxat. Atque aliter intrantes, simoniace videlicet, Angelo exterminatoti tanquam incorrigibiles relinquit.

Tandem facta expulsiōne sunt acerrime puniendi. Ut patet in Gehasi, 4. Reg. 5. Cui Eliseus leviter dixisse: Naamani lepra adhaerebit tibi, & semini tuo in sempiternum.

Cum autem non legatur Gehasi semen naturale reliquisse, constat, de mutato cleri simoniaci semine Eliseum prophetaisse. quasi desperantem de simoniacorum per Ecclesiam exterminatione.

Tum primo, quia in Romana curia non deficient servitores prælatorum pro promotionibus. Quam servitutem beatus Gregorius dicit simoniacam. Quia munus ab obsequio.

Nec secundo deficient promotores honorantiarum & presentiarum, exemplo Gehasi. Qui, sine pacto sanatione peracta, quamvis non consentiente Domino, tamen occulte, nomine sui Domini Elisei, honorantias legitur recepisse tanquam munus a manu simoniacam, secundum beatum Gregorium.

Nec tertio procuratores & advocati deficient, sicut nec lites. Quas operas reputat beatus Gregorius simoniacas, tanquam munus a lingua. Ait enim libro moralium, nono capitulo: Plerumque nonnulla terrena premia appetunt, & iustitiam defendunt, seque innocentes estimant, & esse defensores rectitudinis exultant. Quibus si spes nummi subtrahitur, a defensione iustitiæ cessatur. Et tamen defensores se iustitiam cogitant, seque rectos asserunt, qui nequaquam rectitudinem, sed nummos querunt. Contra quos bene per Moysen dicitur: Iuste quod iustum est exequi. ur. In iuste quippe, quod iustum est exequitur: qui ad defensionem iustitiæ non virtutis emulatione, sed amore temporalium excitatur. Iuste autem, quod iustum exequitur, quando nec laudes, nec premia ab hominibus expectamus. Hæc Gregorius.

Sed quid contra stimulum calcitro, ventum percussis, postquam audio Prophetam dicentem: *Frustra constavit constator, malitia ejus non sunt consumpta.*

Unum tamen infero, quod de partibus mecum attuli: quod hoc sacrum Concilium nullo modo ab infamia vulgari liberatur, nisi simoniam exterminet. Tum, quia communis vulgi opinio, quamquam falsa & hæretica, clamat, Joannem Huss sententiatum per Concilium, tanquam severe judicari ut Salvator, simoniacos, contra quos ille damnatus acerrime prædicavit.

Hoc in medium deducere volui, tanquam secundum quod vobis dicere habui.

Dixi tertio, quod propter erigendam sacerdotii dignitatem congregatos vos video. Hinc vobis hanc conclusionem tertiam dicere habeo, quod dignitatem sacerdotii non potestis erigere, nisi pro posse conemini promotiones puerorum, ignarorum & pravorum destruere.

Quod suadetur: Quia prædictorum prælatio, est ruinosa sacerdotii destructio. Igitur eorum destructio erit sacerdotii erectio. Talis consequentia capitur ab oppositis.

Et amplius patet inductive auctoritate, ratione & exemplo, positio de prioribus.

Quia auctoritate prohibentur per Apostolum promoveri ad sacerdotium, 1. Tim. 3. Non neophytum in fide, nec moribus novitium. Quales sunt pueri ætate vel probitate. Unde puer centum annorum maledicitur, El. 65.

Et ratio. Quia propter pubescentem adolescentiam, quam sequuntur passiones vitiorum, & propter inexperientiam, a regimine arcentur Ecclesiastico. Eo quod *ars artium est regimen animarum*, secundum beatum Gregorium primo Past. cap. 11.

Porro si hujusmodi non sunt scientiæ morales, utiles auditoribus, ex 1. Ethic. cap. 2. quomodo erunt scientiæ moralis doctores? Quales esse oportet Prælatos. Qui non sunt in statu acquirendæ perfectionis, quemadmodum religiosi, secundum beatum Benedictum cap. ult. *sua Reg.* Sed per amplius sunt in statu exercendæ virtutis & perfectionis, in alios prælatialiter diffundendæ. Quemadmodum tradit beatus Gregorius, 10. Moralium dicens: *Sammus locus tunc bene regitur, quando homo non hominibus, sed vitis principatur. Qui ergo nefcit propria vitis compellere, quomodo compescat aliena?*

Ex quibus colligitur, quod inconsulte Balthasar de Colla electus est in summum Pontificem, qui ab experimento non habuit statum exercendæ perfectionis, sed promittebat, se assumere statum acquirendæ perfectionis. Quod prælatiæ repugnat.

Patet idem ab exemplo utriusque testamenti. Nam in veteri lege pastores pecorum propter experientiam vocantur ad regimen hominum. Et in nova assumuntur similiter picaiores.

Quod autem ignari arceantur a promotione Ecclesiastica, patet auctoritate, ratione & exemplo.

Auctoritate inquam. Quia Prælati animarum in veteri lege dicuntur *speculatores*, Ezech. 3. In nova vero lege *Episcopi*, Ad. 20. *Attendite vobis & universo gregi, in quo Spiritus Sanctus vos posuit Episcopos*, id est, *Superintendentes*, secundum beatum August. 19. de civitate Dei c. 19. Episcopatus nomen græcum est, & nomen est operis, non honoris. Hinc propter defectum scientiæ & Superintendentis ignari arcentur a sacerdotio, Domino dicente: *Quia tu repulisti scientiam, repellam ego & te, ne sacerdotio fungaris*, Osee cap. 4. Et causam sive rationem assignat Prophetæ dicens: *Labis sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore ejus, quia Angelus Dei exercituum est.* Malachie 2. Angelus, inquam, divini voluntatis, legationem ad homines sufficienter conferens. Quia Dei perfecta sunt opera Dei. Unde & ait: *Scientiam Dei volui plus, & holocausta*, Ezech. 17.

Hinc patet idem ab exemplo, quo Christus noluit Apostolos Ecclesiis præbere, volens ad cælum ascendere, nisi per missionem sancti Spiritus informatos sufficientissime, dicens: *Seleto hic in civitate, donec induamini virtute ex alto*, Luc. ult. Et ex tunc, *Euntes in mundum prædicare*, Marc. ult. Et rursum Ad. 1. *Accipietis virtutem Spiritus supervenientis in vo* & eritis mihi

ANNO
CHRISTI
1417ANNO
CHRISTI
1417

mibi talis &c. In cuius mysterium coronam A impetrabitis in fide, scientiam utriusque testamenti accipietis, quando signata signis concordant. Secus, secundum Gilbertum de abusio- nili fuit, propter signorum discrepantiam, quam alius coronatus, & speculator cecus.

Vorum, quia prelati Ecclesiastici sunt laico- rum libri & exemplaria, in quibus debent legere humanitatem, castitatem, & omnem virtutem, Salvatore ipso dicente: *Vos estis lux mundi*, Mat. 5. Lux, inquam, non solum ut videatis, sed ut videamini. Quemadmodum subdit: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.* Hinc pueri & scandalosi accenter a prelatorum regimine, tanquam mala exemplaria, nomen Domini blasphemantia, in quibus legitur avaritia, luxuria, superbia & omnis munitia. Unde merito tales libri forent corrigendi, vel certe comburendi. Tam quia secundum B. Gregorium. 16. moralium, sicut lectio viva est vita iustorum, sic scandalosa vita prelatorum est damnatio subditorum, Domino per Prophetam conquirente: *Grex perditus factus est populus meus, pastores eorum seduxerunt eos.*

Hanc vestram sanctitati dicere habui, propter excludendum taciturnitatis demonium, cuius vitium Iaias Propheta sibi imputans 6. Cap. *Va*, inquit, *mibi, quod tacui, timens offensam regium*, in tantum aggravat, ut se propter hoc removendum ab officio prophetie censcat, nec posse purgari, nisi per ignitum calculum, quod beatus Hieronymus misericordiam interpreta- tur.

Vos autem, ut omnia premissa verbis concludam Apostolorum Principis, 2. Petr. 1. Omnem curam subinferentes, ut universa onera Ecclesie catholice supportetis, ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abinentiam, in abinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem fraternitatis amorem, in amore autem fraternitatis charitatem. Hec enim, si vobiscum adfint & superent, non vacuos nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Jesu Christi cognitione. Cui e- D nina non prelo sunt hęc, cecus est, & manu tentans, oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter satagite, ut per bona opera certam vestram vocacionem & electionem faciat. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum. Hęc Petrus. Quem introitus ipse prestare dignetur, qui est Deus benedictus in secula. Amen.

X V.

SERMO PRÆDICATUS
IN CONCILIO CONSTANTIENSI.

A Vener. Episcopo Laudensi, antequam intraverunt Conclave Cardinales & ceteri Electores.

Anno 1417. 8. Novembris.

Ex antiquissimis Codicibus MS. Casareo, Vindobonensi, & Ducali Brunsvicensi.

IN Christi Jesu nomine. *Eligite meliorem.*
I Tam raris universalis opportunis revelandi occurrent, quam etiam lacessitam sacro-

sanctam Ecclesiam instant refarciendi necessitas, vobis Dominis, qui perenni opitulante presidio Summum estis electuri pastorem, me sane coegit, ut proponerem: Eligite meliorem.

Itaque eligite meliorem, scribitur 4. Reg. 10. Cap.

Virginem illam eximiam, maximeque per- optimam, quam elegit ante secula, & prelegit Altissimus, in nostri precabimur sermonis exordio, ut tota clemens pro nobis interveniat, utique & propitia. Eam primo salutabimus, dicentes cum Angelo: *Ave Maria, gratia &c.*

Eligite meliorem. lib. & cap. ut supra
Celeberrimi Patres, orthodoxique Domini. Quantum verba ista vestris reverentiis congrua, quantumque opportune conveniant, plurimum intelligentibus liquet. Quoniam, etsi nil aliud fari instituerem, satis est, eruditissimis viris dixisse: *Eligite meliorem.*

Nempe, uti ad graviora referenda onera requiritur fortior, ad alta discutienda consilia vocatur doctior, ad ardua pericula bellica exponitur prom- tior,

ad ingentes impensas poscitur ditior:
Sic sane congruit, ut ad ea, que sunt maxime sanctitatis officia, eligatur & melior.

Et si super naturam videatur, quod quis sine crimine sit, ideo nedum optimum aut meliorem, sed bonum sit difficile comperire: Propter tamen urgentem jacturam penitus semovendam, non qualemcuoque, sed meliorem debetis præferre.

Nam, ut eligatis, hoc vestro sacro convenit cœtui.

Sed ut eligatis meliorem, jam, nedum Ecclesie, sed toti expedit orbi.

Et quoniam, que ante oculos habuistis dispendia, est facile intueri: Ideo cladem pestiferam, qua nonnulli nostri Pharisei & summi Pontifices jam pene octo lustris ovile Dominicum laniarunt, si cupitis de medio Ecclesie submovere, considerate attentius, quales hi fuerint. Et non utique talenti, sed omnino eligite meliorem.

Tamen in comparatione eorum, qui in tanto apice præcesserunt, quam illorum quoque, qui subsequi possent, ne præteritorum Pontificum, quem diluere intenditis, videamini velle renovare errorem: ideo non illis similem, sed utique eligite meliorem.

Siquidem, ut dist. 23. cap. 2. clare colligitur, quod is qui aliis prædicatur in pastorem, debet esse natura prudens,

docilis,
temperatus in omnibus,
vita castus,
victu sobrius,
semper sui cavens ingenii,
humilis,
benignus,
pius,
justus
& misericors,
in lege instructus Domini,
scripturarum sensibus captus,
& sacris exercitatus dogmatibus.
Quanto igitur magis & multo amplius, qui cunctis debet præesse pastoribus, qui caput debet esse fidelium, qui esse debet auriga Ecclesie, præsul Principum, sacerdos Altissimi,

Pater

ANNO
CHRISTI
1617.

Pater Pontificum,
propugnaculum fidei
& princeps Apostolorum
omni debet ornari titulo probitatis.

Quaquam autem singulas, quibus summum
oportet insigniri Antistitem, virtutes exprimere
nemo sufficit: Tribus tamen debet precipue
esse prae omnibus redimitus. Non enim tam
celebre culmen cui libet convenit.

Cum itaque tantus apex regiminis animarum
ars sit artium, ideo summus eligatur Antistes,
qui sit bonus

& doctus
& aptus.

Bonus quoad vitam,
doctus ad sapientiam & doctrinam,
& aptus ad regimen & curam.

Eligatur, qui niteat puritate & sanctorum,
& sit vitae bonitate precipuus:

Qui fulgeat claritate & sapientia, & sit do-
ctrinae veritate perlucidus:

Et qui emineat probitate & experientia, &
sit regimini & dignitati aptissimus.

Et quoniam omnium bonorum humanorum
pura & innocens vita fundamentum est, ideo
dixi primo: Eligatur qui niteat puritate & san-
ctitonia, ut sit vitae probitate precipuus. Il-
lum quippe honores & dignitates glorificant,
quem virtutes, probique mores extollunt, ce-
lebris quoque commendat & vita.

Talem ideo eligit, cujus possitis magis ope-
ra & merita admirari, quam verba.

Eligite eum, qui se in cunctis emergentibus
adstringat limitibus rationis, ut illa duce sibi
cetera subicere possit.

Summa quippe cunctis Christianis erit feli-
citas, si inter nos major esse non poterit, nisi
qui melior.

Quamobrem labem perferens criminis memo-
randi, redimiri non debet praesulis dignitate.
Quoniam modo delictorum laqueis irretitus po-
terit Ecclesiae profectibus libere intervenire? O-
quam perniciosum, quamque erumiosum est Ec-
clesiam praeferre malos! Quoniam & Ecclesiarum
exterminium provenit: & praesulum pravos imi-
tari mores & vitia, velut quoddam gratum
genus obsequii iudicatur.

Profecto tamen eorum animas subditorum praesul
interimunt, quos lux mala vitae exemplo in
perniciem trahit. Eapropter sic est a periculo
quolibet in dono Domini convertendum, ne ab
eo possint occasionem aut excitationem laici
sumere delinquendi.

Oportet quippe Pontificem nedum sine cri-
mine, sed irreprehensibilem esse. Adeo, ut il-
lius conscientia nullius possit delicti aculeis sti-
mulari.

Qualiter namque spiritualis valebit medicus
animarum moderi languoribus, si ipse morbo gra-
viori oppressus sit? Qualiter Pontifex poterit
alios monitione salutarum arguere, qui conicius
ipse sibi se intelligit perpetrasse peiora?

Propterea Pontifex quoque debet vita nitere
& moribus. Ut cunctis in iubar & virtutum spec-
ulum, qui est universis ad sanctitatis exem-
plar expositus imitandum. Unac sacri Antistes
Gregorius (& ponuntur dist. 40. c. oportet)
sic ait. *Quibus conveniat ornari Pontificem, au-
diamus. Ornamenta quidem Pontificis sunt virtu-
tes, quae promittuntur a Domino, cum dicitur: Sacerdotes
ejus iustitiam salvatorem. Unde in primo
Testamento Pontifices ex praecepto Domini intelli-
guntur ornari, quod multis modis debet visa spien-*

*Adere Pontificis, ut gradus ex vita decorum con-
ferat. Quam, supple, decorum non ab eo gradu
accipit, quia non dignitates sui iura sanctum sa-
ciant sacerdotem. Quapropter ex suscepto officio
non licentiam peccandi, sed bene vivendi neces-
sitate se intelligant accepisse. Non igitur phalera
aurea, non tersa calcarea, non altissimi pedes,
non suaves gradarii, non arridentes clientuli,
non fulgentes in manibus annuli, non laeta con-
cavia, non vasa multumode pretiosa, non delica-
tissima vestes, non quaeque alia pompatissima or-
namenta, sed virtutes & vita reddunt antisti-
tem gloriosum.*

Sic quoque in suo Pastoralis sacerdotis Am-
brosius, ubi ait: *Sicut seminatorem clemens ornat,
B sicut agricultura rusticum, sicut barbarum arma,
sicut nautam navigationis peritia, & uniuscuiusque
operis qualitas suos dimittit actores, sic Epi-
scopum non nisi operatio Episcopalis deservat.*

Studeatis igitur, ut plus bono opere, quam
quod professione noceatur, & magis vitam me-
rito, quam quod nomine Episcopus vocitetur.
Haec est enim divini principatus auctoritas,
quae nec carni nec sanguini, non divitiis, non
principatui, non amicitiis, non alteri peritu-
rae rei, sed solis meritis debetur & vitae.

Et ideo Moles filios suos noluit principatus
relinquere successores, neque posteris suam le-
gare voluit dignitatem: sed alium de tribu
alio elegit, ut sciremus, principatum Domini
Cesse solis virtutibus deserendum.

Vita itaque celebris & sincera requiruntur in
eligendo Pastore. Quia Pontifex debet radiis
splendere virtutum, ut cunctos queat populos
ad imitanda sanctitatis exempla facto & opere
provocare.

Vos igitur, Domini, qui estis in tanto, tan-
que sacro negotio electores electi, considerate,
quod non hominum, sed Dei opus prae mani-
bus habetis.

Propterea vos oportet, si quod intra vos est,
vipereum onine venenum evomere, nocuas affe-
ctiones exuere, & cupiditatem & cunctam ambi-
tionem a vobis longius relegare. Vestros placeat
animos diligentissime perferutari, ne prae pra-
vitate, terda fudera, illicita lege, conductae
conventiones, & indebita vos circumveniant
juramenta. Deum autem, vestrorum cordium
inspectorum & iudicem, placeat intueri.

Quid, queso, tantum nosser Serenissimus Impe-
rator & invictissimus Rex semper Augustus tanto
tempore laborasset? Quid opus fuisse: tot labo-
ribus, tot sudoribus, tot impensis, tot dispen-
diis, aut tot periculis vos committere? Si vel-
letis errorem priorem renovare peiorem: Cou-
sultius fuisset non incipere, quam desistere ab
inceptis.

Propterea si bonum elegeritis, inter bonos &
optimos poteritis computari. Sed si, quod Deus
avertat, malum vel reprobum, sane non nisi
iniqui & pessimi iudicabimini.

Nonnulli ad hanc sacram Synodum se venisse
protesti sunt, qui utinam ad Concilium, non ad
mercatum adissent. Quoniam non de communi
bono aut re publica, sed de proprio com-
modo & privata re totis visibus conantur in-
sistere.

Sed non sic, vos Domini mei, non sic. Sed
puri, liberi, sinceri, devoti atque confessi, in-
trare contendite: Attendentes, quod vestris
pendet in manibus Mundi totius salus, aut po-
stremus interitus. Ad vos Orbis respicit uni-
versus. Considerate itaque, quod Deo & homi-
nibus

ANNO
CHRISTI
1617.

ANNO
CHRISTI
1417.

ribus secundum quod egeritis, et illis pro nobis A
omnibus rationem reddidituri.

Et quoniam electionem rectam facit virtus, ut 6. Ethic. vult Philosophus: Ideo maxime proprium virtutis videtur electio. Omne enim bonum & laudabile per se eligibile est.

Virum ideo eligite bonum,

sincerrum,
integrum,
memorem,
pium,
gratum,
iustum,
benevolum,
alieni abstinentem,

sui non terrorem,
non voluptati deditum,
non iracundum,
non cupidum, non elatum.

Eligite pastorem, cuius diligentia sit,
creditas oves pascere, non vorare,
dirigere, non interimere,
conservare, non perdere.

Oportet summum Antistitem non tam dignitatis culmine, quam sanctitate & vita sibi subditos anteire. Propterea minimum abtonum est, ut præsulatum assumat, qui se necivit clavis moribus erudire.

Si itaque ad lacessitam domum sanctum zelum geritis & amorem, eligite vita & moribus meliorem. Eligite eum, qui sit vere sacerdos & Pontifex, non secundum legem mandati carnalis, sed secundum virtutem vite, scribitur Hebr. 7. cap.

Sed esto, quod celebris sit præsul vita, sint probi denique mores: Quid queso proderit subditis sine doctrina? Ardebit forsitan, sed non lucebit. Et devoto teste Bernardo, nedum ardeat, sed etiam lucere oportet Antistitem.

Quare secundo subiunxeram, fore optimum, quod Pontifex fulgeat claritate & sapientia, ut sit doctrinae veritate perlucidus. Pontificis quippe debitum est, & annexum officio, ut sit doctus,

& doceat.

Doctus quidem, ne dum ab hominibus, sed D
& a Deo,
& doceat, quæ didicerit dirigente Spiritu Sancto.

Ideo a Pontifice summo studio omnis vitanda est ignorantia. Quæ, licet omnibus, tamen potissimum est periculosa pastoribus. Cum hi debeant alios erudire, nedum in lege Domini, sed etiam in sanctorum operum disciplina. Tales itaque sunt ad præsulatum assumendi officium, qui possint sibi subditas dirigere oves, & salutaribus pascere documentis.

Unde ad culmen regiminis ratio non accipiat, quem sapientia claritas non illustrat. Summum enim & bonum & optimum mentium humanarum sapientia est. Ideo omni debet sapientia perstrari, qui nostrarum omnium animarum director exiit.

Sic igitur Pontifex in scientia polleat, ut non solum sibi creditum populum sufficienter instruat, sed etiam cunctarum hæresium inventores a catholica Ecclesia repellere queat. Ne sua imperitia ceteri corrumpant imperiti, & huiusmodi casu perverto illi contingat, quod scribitur. Si cæcus cæco ducatur præstat, ambo in fossam cadunt.

Qui vero sapientem, ut diximus, se esse non intelligit, præsulatum minime ambiat, nec digno-

ris locum usurpare præsumat, præsertim illius, qui suo iugore sapientia populo postea corda hominum perstravit; Verba sunt sanctissimi Ambrosii in tuo Pastoralis.

Quamobrem VIII. q. 1. c. 15. dicitur & sunt verba Hieronymi: Prætulæ nil sapientiæ, nil scientiæ, nil quoque desit industriæ: Sed adit sensum omnium plenitudo, & Scripturarum sacrarum cognitio, ut, quid sit Pontifex, quid sit unctio, & quid ejus indumenta significant, intra sacrarium cordis clara possit mente advertere. Audire nempe præsulatum oportet attentius, & ab ipso monita fidei & documenta suscipere veritatis.

Quantam igitur summus Pontifex debeat Scripturarum habere peritiam, & omni scientia eminare, Testamenti utriusque plurimis docemur exemplis.

Et primo, quia Summus sacerdos rationale gestabat in pectore, (ubi manifestatio scribebatur & veritas) in pectore summi Pontificis manifesta, clara & plena debet esse cognitio veritatis.

Sic quoque annulis, quibus arca Domini ferebatur, erant vestes inserti, ut, cum arca portanda esset, de dimittendis vestibus nulla fieret mora. Vestes quippe sunt Pontifices, per quos arca in Ecclesia sustentatur & vehitur: Hi debent annulis esse i. e. sacris litteris semper intenti, ne tunc discere queant, cum eos convenit alios edocere.

Nonne Joseph a Domino prius fuit veritatis visione edoctus, antequam Ægypti susciperet principatum?

Et Moyses ante Dominum vidit in rubo, & pariter audivit, dein dux factus est Israel.

Et David populum Domini directurus, antequam regni susciperet gubernacula, Spiritus Sancti gratia dono sapientiæ est repletus.

Sic Salomon, ut esset pacifice regnurus, non divitias, non longa huius mortalitatis curricula, sed sapientiam a Domino, quam petiit, impetravit.

Et Dominus prius verba sua sancta in ore Jeremiæ apposuit, deinde super gentes regnaque constituit.

Et Salvator noster, Dominus Jesus Christus, in medium Doctorum sedit, illos audiens & interrogans, & demum postea prædicavit.

Sic etiam suos prius erudit discipulos, postea ad docendum alios destinavit.

Cum enim turbas pascere decrevisset, panes fregit, discipulis tradidit, & per eos turbis apponi mandavit. Quia legis & Prophetarum sacramenta discernendo exposuit, discipulis scientiam infudit, & tantum illorum mysterium fidelibus dispensavit.

Sic post resurrectionem sensum Scripturarum aperuit, Apostolis potestatem contulit, & in orbem universum transmisit.

Multis aliis liquet clarissimis documentis, quod Pontifici sola bona non sufficit vita, ut morum honestate præfulgeat, nisi quoque sapientia & doctrina. Cum hi debeat cunctos erudire, & nullus esse indigens documentis.

Itaque si virtuosum, doctum elegeritis, vere nedum beatum, sed beatissimum poteritis nuncupare. Sed si, quod absit, ignavum, desidem, stolidum, ineptum, aut alius vitis deditum: Quo quæso poterit Beatitudinis titulo decorari?

Potestne major esse abusus, quam quod hominem moribus perditum, scelus, infandum, criminibus obrutum, cogamur uti sanctissimum venci-

ANNO
CHRISTI
1417.

venetari, Aurelio inquam in quadam Epistola. Nemo amplius in Ecclesia docet, quam qui perverse agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Namque hunc redarguere nullus praesumat. Et in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur.

Et ideo, si cupitis eum eligere, qui Apostolo debet Petro in sede succedere, talem eligite, qui vere Petrus sit, tam doctrina, quam vita.

Propter tota discretionem cavendum est, ne vices Petri committatis Gebasi, aut Judae, aut Simoni, nisi decreveritis, Christum revendi, aut Romae iterum crucifigi.

Omni enim & summa diligentia tam sublimem negotium consummandum est, venerabili Leone in quodam sermone dicente. Si in omnibus Ecclesiarum gradibus prudenter, sapienterque curandum est, ut in domo Domini nihil praeposterum aut inordinatum eveniat: Quanto magis elaborandum est in electione illius, qui super omnes constituitur? Nam totius familiae Domini ordo pervertitur, si, quod requiritur in corpore, non invenitur in capite.

Si igitur vultis desolatam Ecclesiam restaurare priorem pulchritudinem vel decorem, tam scientia, quam vita eligite meliorem. Quia sapientiam debent Pontificis labia custodire, quia de ore illius lex exquiritur Dei, quia Angelus Domini exercituum est, scribitur Malachiae 2.

Quamquam autem vita celebri eligendus & clara sapientia sit redimitus, sane parum est, neque sufficit, nisi fuerit regimini aptus expertusque, & singulari prudentia praedotatus.

Multos quidem conspeximus scientia praecellosos, & praecellosos moribus, qui tamen, quia in experti in regimine, non minimum defecerunt.

Quare dixi, quod convenit tertio, ut is emineat probitate & experientia, ut sit regimini & dignitati aptissimus.

Experientia nempe regiminis, scit virtutes extollere, & audaciam praebet crimina coercendi. Quae licet in cunctis sit rerum magistra, praecipue tamen in tanto gubernationis apice non modo opportuna, sed permaxime necessaria est. Si navis perito rectori committitur, non facile tempestatibus sive procelis, aut ventorum turbine conquassatur.

Ne mirum itaque, si obruitur fluctibus, quando qui de remo non noverat, ad gubernaculum collocatur.

Securior equidem celsa conscendit, qui se in paulo minoribus comprobavit. Et certo procedit vestigio, qui expertus folio potitur accepto.

Propterea Aristoteles 6. Ethic. c. ult. inquit, quod experti circa singula opera bene dijudicant. Quia per quae qualiterque perficiant, intelligunt. Experientia enim ex plurium actuum singularium humanorum collectione fit in memoria retentorum: Id est, propria homini ad vim cognoscitivam pertinens, quae particularis ratio nominatur. Et sicut scientia universalis colligit, sic experientia circa particularia negotiatur.

Et ideo ad recte regimen peragendum scientia sola non sufficit. Quia licet universale cognoscat, sine experientia autem particulare ignorat, in regimen plurimum deficiendo peccabit.

Quoniam recte agere,
bene regere,
sane consulere,
sanctaeque disponere,

magis in particulari, quam in universali consistit.

Et licet homines communi ratione cognoscant, tanquam per id, quod in eis principale consistit: tamen per experientiam de singulari agibili rationem suscipiunt singularem practicam ad id, quod est actualiter peragendum.

Experientia quidem, ut diximus, ex pluribus actibus, & longa memoria oritur, qua promptus, aptusque sit homo plurima operari. Et ideo facultatem recte agendi experientia praebet. Cum scientia aut prudentia sine arte videtur quodammodo convenire. Quare experientia facit artem, inexperientia vero casum. Experti enim in agendo magis proficiunt, ut Aristoteles primo Metaphys. inquit: Expertos magis proficere videmus, quam inexpertos, scientiam & etiam artem habentes.

Ideo scientifici ubi fuerint in experti, in regimine multum delinquant.

Unde Praetulem quemque prudentem, solentem, expertum, bene sensatum & circumspexitum oportet esse. Propterea inquit Augustinus in quodam sermone: Ad praesularem dignitatem eligi non debuit, qui expertus minorum officia gubernare non didicit: Et quia ex noto sit ignoti optima conjectura.

Quare, Patres optimi, qui reipublicae totius Ecclesiae debetis recteque consulere, praeterita placeat dispendia intueri, & sic praesentia disponere, ut in futurum virum eligendo probatum toti possit orbi salubriter providere.

Cum Deo potius, quam cum hominibus tantum factum velitis tractare, & ante factum discutere. Quoniam post factum sera retractio est, tarda retractio est. Quid turpius, quam quod sapientes quasi insipientes poenitent sic fecisse? Nimirum indecens est, quod doleant sic fecisse, quorum iudicium periclitari non decet. Nullus error aut major aut damnabilior esse potest, quam eorum, quibus nil prodest crasse cognoscere.

Virum igitur non probandum, sed probatum eligite. Quia teste devoto Bernardo in quadam epistola, honor Romana curia facilius recipere consuevit, quam facere.

Et, si dignum aut idoneum non sit facile comperire, eum tamen apprehendite, cujus sit conscientia pura,

intentio recta,
probitas, maturitasque discreta.

O quot periculis status Ecclesiae ponitur: O quot dispendia Petri navicula patitur, quando praeficitur in pastorem, qui praesce non debuit!

Quando imperat, qui revereri non didicit!
Quando ad gubernaculum residet, de portu non noverat!

Quando ducatum suscipit, qui, quo pergit, ignorat!

Quando pastoris fert baculum, qui nescit inter oves discernere, dispersas colligere, aut errantes reducere ad ovile!

O quantus, quamque acerbus dolor infigitur animis clericorum, scientia & dignitate pollentium, quando tam sublimis dignitas ineptum suscipit, vel celebris sedes collocavit ignarum!

O quam iuste ignis zelus accenditur, ubi dentibus caecus praepositus, & aeger, ad propria impotens, aliis immittitur ad medendum! Hinc enim provenit ovium & pastoris damnatio, quum sumuntur exempla malitiae, unde debue-

ANNO
CHRISTI
1179.

debeant spectacula relinquere virtutem, & inde A
victorum sententia protenditur, quæ caterva de-
bit palliare salutis.

Valde absurdum & nimium præposterum, ut
imperiti Magistris, novi antiquis, & rudes præ-
ferantur immeritis, inquit Leo in quodam ser-
mone.

Adverte, queso, pissini Domini: Scilla na-
vigamus puppi, lacero velo, amissa anchora,
commissoque malo: Quam perito igitur nobis
opus est remige!

Egritudine laboramus pestifera: Quam pro-
bato animarum indigemus & medico!

Erramus quasi oves a canis, nobiscum simul
errare pastores, immo verius, nos post illos:
Quam sancto ergo & optimo præiale est necesse!

Luget clerus,
mæret sacerdotium,
squalet fors Domini,
affligatur religio,
& tota lacrymatur Ecclesia.

Quis igitur eo, cuius instat dectio, conside-
rator, quis diligentior, quis rectior, quis pru-
dentior, quis fidelior, aut quis attentior esse
debet, aut melior?

Eligite ideo virum animo sincerum, quem
nulla propria extollat ambitio.

Eligite liberum, quem nulla suffocet violen-
ta cupido.

Eligite ingenuum, quem nulla deturpet ma-
culata affectio.

Eligite reatum, quem nulla obliquet sinistra
suspicio.

Eligite pervigilem & attentum, quem nulla
a spe deducat curiosa detrahitio.

Eligite firmum, quem nulla concutiat repen-
tina turbatio.

Eligite invidium, quem nulla insidens fati-
get tribulatio.

Eligite probatum, quem nulla decipiat fur-
tiva inrentio.

Eligite eum, qui sit positus ad mores,
probatus ad sanctimoniam,
mansuetus ad patientiam,
rigidus ad censuram,
catholicus ad fidem,
fidelis ad commissioem,
concors ad pacem,
conformis ad unitatem.

Qui sit in consilio reclusus,
in iudicio providus,
in præcipiendo discretus,
in disponendo industrius,
in agendo magnificus,
in loquendo modestus.

Qui sit in adversitate securus,
in prosperitate devotus,
in zelo sobrius,
& in misericordia non remissus.

Eligite, qui se Regibus Joandem exhibeat.

Ægyptus Molen,
fornicantibus Phinees,
Eliam idololatris,
Eliæum avaris,
Petrum mentientibus,
Paulum blasphemantibus,
& negotiantibus Christum.

Qui vulgus non spernat, sed doceat,
divites non palpet, sed terreat,
pauperes non gravet, sed foveat,
minas Tyrannorum non paveat, sed contem-
nat,

Concil. General. Tom. XXVIII.

desolatum clerum non spoliet, sed refor-
met,

maripia non exhaustiat, sed corda reficiat,
& crimina corrigat,
sams provideat lux, non invidiat alienæ,
orandi studium gerat, usum habeat,
& plus orationi confidat, quam propriis in-
dustriis vel labori.

Eligite eum, cuius sit sermo edificatio,
vita iustitia, presentis gratia.

Qui se benignum & amabilem non verbo, sed
opere præbeat,

qui modestiam non vultu, sed actu exhibeat,
qui sit humilis cum humilibus, innocens cum
innocentibus,

pravos dure redarguat.

maligantes coarceat,
& reddat retributionem superbis: Devotissi-
mo iniquente Bernardo ad Eugenium summum
Pontificem.

Oportet formam esse iustitias,

sanctimonie speculum,
pietatis exemplar,
veritatis scellum,
fidei discensorem,

doctorem gentium,
Christianorum ducem,
pastorem plebium,
refugium oppressorum,

miserorum spem,
pupillarum tutorem,
viduarum iudicem,
cæcorum oculum,

baculum senum,
Regum patrem,
cleri ordinatorem,
moderatorem legum,

dispensatorem canonum,
ultorem scelerum,
pravorum metum,
proborum gloriam,

virgam potentum,
malleum tyrannorum,
salem terræ,
orbis lumen.

D sacerdotem Altissimi,
vicarium Christi,
Petri successorum,

Christum Domini, & Deum Pharaonis.

O si talem videre, o si talem in Dei Eccle-
sia habere mereamur! O nos felicissimos, si
Christi sponsam cerneamus tantæ sanctitati com-
missam, aut tam celebri creditam probitati!
Quid namque, queso, iucundius, quid delecta-
bilis, quid securius, quid opportunius, quid
beatius, aut quid melius contingere nobis pos-
sit, quam habere prælatum, pastorem & pa-
trem, cuius devotio atque fides ad quæque
sancta, ad quæque honesta nos alliceret, in-
flammarer, & traheret!

E Quandoquidem igitur imminens necessitas re-
quirat & exigit, quemadmodum inquit Aristo-
teles III. Ethic. ut de meliori fieri debeat ele-
ctio: Ideo necesse est eligere virtuosum, do-
ctum, & optiorem, si vultis eligere meliorem.

Considerate queso, qualiter summus Ponti-
fex debet intrare,
vivere,

& regere.

Debet intrare legitime & canonice: Ideo di-
citur Eligite.

Debet vivere sancte,

Q9

& 10-

ANNO
CHRISTI
1179.

ANNO
CHRISTI
1118.

& regere iuste.

Ideo ad animarum salutem & Dei laudem & honorem dicitur: Eligite meliorem.

Adus magnæ prudentiæ, plenam habens libertatem, est eligere. Sed fructus veræ iustitiæ, cunctam tenens bonitatem, est eligere meliorem. Eligite ergo meliorem.

Et cum talis decet, ut nobis sit Pontifex innocens, immaculatus, doctus, probatus & segregatus a peccatoribus, ut dicitur ad Hebr. 6.

Ideo eligit, qui sit velut Melchisedech, verus sacerdos Antiquissimi, qui a dextris sedeat Domini, & amicus Ecclesiæ tyrannos, schismaticos & hæreticos ponat scabellum pedum suorum, ut habetur in Psalmo centesimo nono.

Eligit eum, qui possit sublevare Ecclesiam delatam, destitutum reformare clerum, dissentientes vocare Principes, & totum confociare populum Christianum.

Quod nobis concedat ille pastor optimus, qui cum patre & Spiritu Sancto vivit Deus per infinita secula seculorum. Amen.

XVI.

ALBERTI DE BONCHRISTIANIS,
FLORENTINI,

EPISCOPI FOROLIVIENSIS

Solemnis Oratio de Passione Christi habita Constantiæ in Concilio, præsentis Martinus V. Pontificis An. 1418. Die Veneris Sancta.

EX CODICE MSC. LIPSIENSI.

Præsul sanctissime, dignissimique totius orbis Cardinales, Reverendi Domini Prælati, & ceteri omnes. Attente placeat intelligere, videlicet qualiter procedentis temporis inextinguente & virtuosa repræsentatione, pro occurrentis operis clarescente & fructuosa reservatione, pro attentis oneris demulcente & gratiosa toleratione, tot, & pro nostri sermonis inchoatione, verba sacri oraculi, que originaliter & primitivo in 53. cap. Itaiæ habentur, transumptive vero in prophetia hocærna legimus: Videlicet, *Luxore eius sanati sumus.*

Ex quibus singulis, corde afflicto, vocibus querulosis & oculis lacrymosis, heu! cogor a dicto ordini sermonem gravem & durum, Christi livoris propositi concipiens mysterium. Gravem & durum procul dubio, Beatissime Pater, eo quod dum Christus patitur, vita deficit & occidit: Ut ait Anselmus Canthuariensis, in suis meditationibus: *Et quid erimus? Vita conijumitur, & quo vivimus? Quid fiet, quia veritas damnatur, iustitia prohibetur, iniquitas ingreditur, misericordia vituperatur, crudelitas laudatur, solus curatur, lana denigratur, sidera disperguntur, & infinita latitudo, longitudoque a finis capitur, & æternitas mensuratur.* O mirabilis conditio, o stupenda compassio, o inexpe-
 & abilis dilectio! Quis enim talia intelligere, concordare & enarrare extra fidem valeret? Nam ut verbis utar Chryostomi, in De Reparatione lapsi: *Non Grammatici, nec Priscianus nec Euripides, non etiam Rhetorici, non Tullius aut Demosthenes. Non quidem læti musici, non tales sunt Tubæ aut Socrates; Non Geometrii, non*

A Euclides, aut Parmenides; Non alii Metaphysici, non Plato aut Aristoteles. Non tales sunt Dialectici, Nec Zeno nec Empedocles; Non præfici Arithmetici, Non Leucippus aut Pythagoras; Non Mathematici, ut Polycrates aut Pheidias. Non occupati Medici, ut Galenus & Hippocrates. Non manus Astronomi, ut Tholosanus aut Campanus. Non rurales Juridici, ut Justinianus aut Ulpianus: Non pessimi hæretici, ut Sabellius aut Arius.

Quis prædicta intuens non doleat? Quis non condoleat? Quis tam feri, tamque ferrei pettoris? Quis cordis dolorem, lacrymarumque affluentiam valeat continere, cum orbem videt suo auctore, duce & pastore tam impie privatum? Desicit gaudium cordis nostri, versus est in ludum chorus noster, cecidit corona capitis nostri, Thren. 5. Plangat ergo, plangat, doleat, & ululet universa terra super se ipsa, pro tanto, & tali livore, sicut dolere solet super morte unigeniti, Zach. 12. Atque erumpat & clamet devota anima, suo dilectore, suo pacis latore, suoque orbatæ decore. Nam virtus est tristari, in quibus oportet, & ubi oportet, Ethic. IV. Desicat & contremisecat tota mundialis machina, quemadmodum inquit Hieronymus super Matthæum. Omnis creatura compatitur mortui, terra movetur, petreæ scinduntur, velum templi dividitur, sepulcra aperiuntur. Solus miser homo non compatitur, pro quo solus Christus patitur.

C Unde Catholica nostra militans Ecclesia his diebus cantica lætitiæ, & in figura decoris, nititur omittere Divinum adiutorium non audent in suis officiis præmittendo postulare. Assuetam gratiarum matrem, juxta crucem afflictam, pro patrocínio veretur salutare, revera afflictam, quoniam ut dicit Anselmus, Christi mater nunquam non juxta crucem, immo in cruce cum filio. Vulnera, in filii corpore dispersa, fuerunt in corde matris unita. O mira res! Tota Virgo beata fuit in vulneribus Christi, immo totus Christus crucifixus fuit in intimis visceribus cordis sui.

Qua de re dum hæc inter me meditor, mihi taceat animus vacillat, mens trepidat, cor riget, linguaque muta traditur ori; & quia, ut scribit Divus Hieronymus ad Heliodorum, ingenium nostrum, ultra vires si audeat, succumbit: Carentes sumus divini adiutorii, per Christi mortem facti pupilli, absque Patre, & Dei genitricis consueti patrocinii delatati.

Quia facta est quasi vidua Domina gentium, Jer. 1.

Ne ex metu & insufficientia sermo noster sit inanis, Charissimi, vulneramus cor nostrum, si volumus, cum egeamus recipere auxilium ipsum, scindendo aperiemus clavem & lancea, amplectentes Christi crucem, & vulnera. Nam ut occurrendo nobis clamitat Ecclesia, crux est salus, vita, & resurrectio nostra. Per ipsam enim infernus spoliatur, dæmones terrentur, comprimuntur, vincuntur, & conculcantur; per ipsam cæli civitas rellauratur, & nobis iter panditur.

Ipsam igitur in nostri sermonis exordio orabo, ut corda nostra illuminet, linguamque meam dirigat rectam, ita ut ineffabile & grande suum mysterium absque vestri, Beatissime Pater, & tantorum lædio Dominorum adstantium, valeat felici & grato explicare sermone, dicendo cum devotissima humiliter Ecclesia: *O crux, ave spes unica &c.*

Im.

ANNO
CHRISTI
1118.

ANNO
CHRISTI
1118.

Implorato aliquali subsidio, thema resumimus
Sacerdotis, scilicet: *Livore ejus sanati sumus*:
Libro & capite ubi supra.

Beatissime Antistes, & celeberrimi mundi firmi Cardines, reverendique Praesuli, & Domini, & ceteri omnes. In hac sanctissima passionis celebratione stupens devota anima, cuiusdam excessusque admiratione suspensa, tres de proposito themate quaestiuiculas in medium ingerit & movet sub hac forma:

Estne humanae adivitatis, ut se redimat ex sua potestate, quia dicitur, quod *Huius livore?*
Estne divinae entitatis, mereri ex sua bonitate, quia dicitur: *Sanati?*

Estne operantis veritatis, aliud ut faciat ex concessa libertate, quia dicitur: *Sanati?*

Propter primum respondit David, quod homo est spiritus vadens, & non rediens, Pf. 77.

Propter secundum respondit Apostolus, quod est in salutem omni credenti virtus ejus, ad Rom. 1.

Propter tertium respondit Evangelium, *Nam qui inceperit, sed qui perseveraverit, salvus erit* s. Matth. 10.

Ex propterea concludunt verba, quae proposuimus, quod *livore ejus sanati sumus*.

Propter quae iria, ecce primo praemittitur demonstrativae afflictionis expressivum mirabile, quo splendescit amor patientis dignitatis, cum dicitur: *Livore ejus*.

Adjungitur secundo Declarativae offensionis completivum peroptabile, quo luceat ardor merentis novitatis, cum dicitur: *Sanati*.

Terno concluditur consecutivae positionis induktivum delectabile, quo clarescit valor operantis veritatis, quia dicitur: *sumus*.

Et quoniam sacratissima attestante Scriptura, unusquisque onus suum portabit, ut ita dicatur: Filius non portabit iniquitatem patris, sed anima, quae peccabit, morietur: satis apparet, quod, si poena & afflictione debebamus sanari, non per alienam, sed per propriam hoc decens fuisse fieri. Hinc, piissime Pater, Reverendique, qui adstant, omnes, animae contemplanti oribatur primum dubium, quo quaerebatur: Estne &c. quia dicitur, quod *ejus*, scilicet Christi, *livore*. Quia Jesus peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Abonum esset & ari contrarium, quod non delinquens patiatur, reus vero & delinquens absolvatur, & relaxetur. Nam, ut testatur Augustinus, Divina iustitia non plus exigit in poena, quam commissum sit in culpa. In qua quia fuit primus homo, poenam non debebat portare, nisi ipse solus. Quam si non poterat, optimum, cum sit Deus omnipotens, erat, immo secundum nostrum modum intelligendi levius, ut peccatum simpliciter dimitteretur, quam Dei filius iniuste pateretur.

Contrarium tamen apparet, respondendo ex mente Divi Ambrosii, & allegatur a Magistro in 3. Sententiarum, in di. 19. quod formans Deus hominem, & ipsum ponens in Paradiso, paulo minus ab Angelis eum minuens, in elu vetiti pomi de Paradiso oportuit expelli. Quoniam, ut scribit Anselmus in primo: *Cur Deus homo? Sicut Deus non potest facere aliquid malum, ita nec potest auferre inordinatam. Et per hoc quod contra ordinem erat, peccatum impunitum dimittere, decretis humanam naturam Deus non incommittit ad sui contemplationem, nisi in homine uno tanta existeret humilitas, quae omnibus sufficere posset, sicut tanta superbia fuerat.* Concil. General. Tom. XXVIII.

Aras in Adam, omnibus nocuerat, cum oporteat satisfactionem esse secundum mensuram delicti, Deut. 25. Et quia habebat culpam, quae erat infinita, sic debebat esse satisfactio infinita.

Immo communis est Doctorum conceptio, quod ea sit ratio, quare de peccato non potest a nobis fieri recompensatio: Cum nihil habeamus quod ponderet, & aequale sit ei infinito bono quod per peccatum amittimus. Omnes enim debitores eramus, & nulli propria culpa. Et sic impotentes eramus, ad immolandum hostiam sufficientem ad nostrae redemptionis, nisi Deus nobiscum esset.

Nec sufficiens & congruum erat, quod per angelum restauratio & praedicti debiti solutio fieret, sive per quamcumque aliam creaturam. Quod si esset, nullatenus restauratus esset in illam dignitatem, quam habiturus erat, si non peccasset. Cum coulet, tam Angelicam naturam, quam humanam per se peccasse & cecidisse.

Et nisi homo fuisset, qui Diabolum vicisset, non iuste, sed violenter homo tolli videretur, qui ei se sponte subiecerat. Sed si homo eum vincebat, jure manifestato hominem perdere debebat.

Oportuit ergo ad congruam restorationem, & condignam debiti satisfactionem, ut esset, qui deberet & qui posset. Quae satisfactio ab eo, qui debebat, & ab eo qui poterat, usquam reperiebatur nec in solo Deo, nec in solo homine, nisi Deus uniretur homini.

Quia Deus poterat. Consequens fuit igitur, ut, qui hoc faceret, esset homo Deus, non alius & alius. Et hoc erat de mente Anselmi, ubi supra, continuando: *Non si idem quod & homo. Impossibile est, quod ambo faciant, quod tamen fieri necesse est, scilicet condignam debiti solutionem.* Unde aeternus pater, nostrae misertus est impotentiae, nostraeque ignaviae, missurus eam solutionem, quam diuturno studio ac labore minime attingere poteramus, de caelis veniens, carnem passibilem assumens, morti se amarissimae subiecit, ut, sicut Adam ex superbia consummaverat peccatum in comestione delectatione, quae fuerat per omnes ejus sensus, ut habetur Gen. 3. ita Deus ex humilitate, descendens ad unionem humanae naturae, ut pro ipsa satisfaciendo omnium sensuum dolorem pateretur in maxima acerbitate.

Sed oritur dubium ex dictis, Pater beatissime, de acerrima Christi passione. Cum nullus affligatur in eo, quod sponte & voluntarie suscipit. In Christo vero, ut Damascenus dicit, nihil coactum consideratur, sed volens litavit, & volens esurivit, Joa. 4. Volens & passus obblatus est, Joa. 18. Et in prophetia hodierna. Immo non compatiuntur ad invicem summum gaudium, & summa tristitia: Cum unum sit alterius corruptivum. Christus vero habuit summum gaudium ex divinae essentiae summa & continua fruitione beatifica. Non ergo apparet, quod aequaliter pati potuerit.

Pro quo intellectu est advertendum, quod poena aliquando accipitur, prout est contra naturam patientis, secundum quod extrahitur ex attestazione Iulii in primo de Officiis. Ibi omni generi animalium est de natura tributum &c. & ab Ovidio in de Remediis, ibi: *Uterque redimas* &c. 1. Quibus concordat & August. in VI. de civitate Dei. Ibi &c. *Quod sentire potest, naturaliter vitat incommensurabilem.* Quomodo

ANNO
CHRISTI
1118.

ANNO
CHRISTI
1916.

legitimæ passio Christi fuit pœnalis, quia contra ejus naturam, eo quod habuit corpus optimæ complexionis, propter organizationem mirificam, & optime conveniens animæ, cum in ipso fuerit elementorum ordinatissimus ordo. Unde in ejus ab anima separatione, & diversarum pœnarum perpessione, non potuit nisi maxime dolere & pati.

Aliquando accipitur pœna, prout est contra voluntatem patientis, juxta distinctionem Augustini in lib. de spiritu & anima, sive contra voluntatem sensualem seu naturalem. Et sic etiam fuit maxime pœnalis. Nam secundum istam factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram, & calicem passionis postulabat amoveri, quando fuit in agonia, dicendo: *Tristis est anima mea usque ad mortem.*

Vel accipitur prout est contra voluntatem rationis, ut ratio est. Et sic non fuit maxime pœnalis, quia ratiocinabatur sic de fine rationis & voluntate sui Patris. Unde dicebat: *Non quod ego volo, sed quod tu: Fiat voluntas tua.* Et per hanc oblatas est, quia voluit.

Sed hinc longe majus excitatur dubium, Pater beatissime. Quia intellectus, qui est simplicissima potentiarum, ut inquit Philosophus in Topicis, licet plura possit scire, non tamen valet plura intelligere simul. Quia non est alicujus scientiæ, nisi objectum unum numero. Quomodo hoc erit, quod voluntas Christi in uno & eodem indivisibili tempore potuit moveri pluribus motibus, & ad plura objecta, nisi diceretur, hoc fuisse præter speciem humanam. Sed hoc esset erroris indultivum. Cum in Christo nihil fuerit contra speciem humanam, divinitate accepta. Nec apta supra dicta distinctio, quæ, ut dicunt Doctores, non est alia, quam realitatis & formalitatis, quæ diversificare minime habet realitatem rei.

Ad quæ respondet Albertus Magnus. Qui fundamentum destruendo inquit, quod non est inconueniens, contraria inesse eidem simul, quorum unum est materiale, & alterum finis rationis. Et sic dicit una potentia in uno & eodem indivisibili tempore apprehendit passionem ut instabile, & gaudium fruitionis, ut delectabile. Tamen mirabile videtur, quod Christus in gaudio fruitionis existens, pœnam potuerit apprehendere passionis: Cum de Mose dicatur, quod XL diebus existens cum Domino dulcedine divinæ contemplationis abstractus non senserit passionem famis & sitis. Et sic dicitur de multis aliis. Quomodo cum Christus in multo majori dulcedine fuerit ab instanti conceptionis suæ per summam fruitionem, etiam non fuerit & ipse ab omni sensu passionis abstractus?

Ad quod etiam respondet idem Albertus Magnus, dicens, quod Christus habuerit contemplationem comprehensionis: quæ alia est a contemplatione abstracti & rapit a sensibilibus. Et ideo non fuit inconueniens, quod, si alii, qui contemplationem abstrahentem vel rapientem habuerunt, pœnas non senserunt, quia abstracti a sensibilibus, quod similiter Christus fuerit abstractus ab omni sensu passionis, qui similitudinibus illis contemplationem non habuit. Immo, in gaudio prædictæ fruitionis existente, motu contraria objecti disconuenientis in potentia sensitiva organica naturæ assumptæ, erat causa tristitiæ in potentia volitiva suæ animæ.

Tamen, ut dicit Joannes de Ripa, ipsi potentia volitivæ suæ animæ, quæ fruitive & inhaerent se habebat, summo & incommutabili

Ali bono, ratione cujuscumque objecti disconuenientis, non poterat intrinsece correspondere alicui dolor, seu aliqua tristabilis passio. Quia anima Christi secundum talem voluntatem fuit perfecte beata. Et voluntati perfecte beatæ non potest correspondere alicui dolor, seu aliqua tristabilis passio.

Pro quibus omnibus, dimissis declarationibus, a Doctoribus dum catholicæ recipiuntur propositiones.

Prima, quod satisfactio, nedum fuit facta a Christo secundum portionem superiorem fructivam voluntatis Christi, ex libera complacentia passionis, verum & secundum portionem inferiorem per sensibilem passionem.

Secunda propositio. Quod, licet in anima Christi non poterit esse dolor vel tristitia respectu voluntatis naturalis, unitæ potentie sensitivæ, tamen ipsi potentie sensitivæ, per nullam reducantiam a superioribus viribus ad inferiores, passio fuit vel dolor aliquo modo immoderatus. Immo, ut Damascenus dicit; Unicuique virium Christus in ejus passione permittit agere, quod fuit sibi proprium.

Potuitque, Pater beatissime, nisi maxima esse doloris & passionis acerbitas, ut dicit beatus & devotus Bernardus, cum iniquissimi Judæi sine omni misericordia in Christum sævientes immanissimis verberibus totum corpus ejus scinderent? Quæ corporis scissio & doloris acerbitas clarius apparet intuendo, a quibus fuit passus, pro quibus & in quibus.

A quibus? Quia a gentibus & Judæis, a masculis & a feminis: Ut de ancillis Petrum accusantibus: Et a ministris eorum Ps. 3. *Quare fremuerunt gentes &c.* Et a familiaribus & notis, ut de Juda eum prodente, & Petro eum negante. Item a suis amicis eum deserentibus, de quibus dicitur in Psalmo: *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem tunc.*

Pro quibus fuit passus? Dicit Apostolus: Pro nobis omnibus, scilicet, pro sceleratissimis inimicis, pro nequissimis maucipiis, pro generaliter corruptis, pro vili spermate, sacco stercoreis, pro cibo vermium, pro contemptoribus suæ majestatis.

Item intuendo, in quibus fuit passus? Quia in fama, per blasphemias: In honore & gloria, per irrisiones & contumelias: In rebus, per expoliationem: In anima, per tristitiam & timorem: In corpore per vulnera & flagella.

Item, in omnibus membris. In capite coronam pungentium spinarum: In manibus & pedibus fixationem clavorum: In facie alapas & sputa: In toto corpore flagella.

In omni sensu corporeo. Secundum sensum tactus, durissime flagellatus, secundum gustum, amarissime potatus, secundum odoratum, in loco calvarie cadaverum in cruce appensus, secundum auditum, voce blasphemantium lacessitus, secundum visum, ejus piam Matrem aspiciens in fletibus, devotissimo attollente Bernardo, quod plus cruciabatur dolore matris, quam passione corporis. Quæ apertius patent in Evangelio.

Sed cur per tot & tanta evagando transcurrimus, cum Sapiens dicat: *A planta pedis usque ad verticem capitis non erat in eo sanitas?* Unde Hilarius in X. de Trinit. *Unigenitus Dei filius ad peragendum mortis suæ sacramentum consummasse in se omne humanarum generum passiones, testatur, cum inclinato capite emisit spiritum.*

Ex quibus, cum fuerit separata anima a corpore,

ANNO
CHRISTI
1916.

ANNO
CHRISTI
1118.

pore, Divinitas non a carne, quia quod semel assumptum, nunquam dimisit, sed ab humanitate, quia Christus non fuit homo in triduo, dicunt communiter Doctores contra Magistrum: Sanguis a corpore, & sanguis a Divinitate: Sequitur, quod maximo dolore & afflictione vere fuit mortuus. Cum mors ultimum terribilium non sit alicujus rei consumptio, sed conjunctorum separatio, ut dicit B. Dionysius 3. libro de Ecclesiastica hierarchia.

Congruè igitur diebus his ab Ecclesia in persona Christi frequentatur, quod dictum Thren. 1. scilicet: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor similis, sicut meus dolor.* Quasi dicitur: Diligenter meditamini & considerate, quod major dolor pro debiti vestri solutione esse non potest. Multo plus existens humiliatus, amaritudinem mortis gustando, quam Adam superbia per seculum ligni vetiti, noxii delectatione perfruendo.

Sed quid, *Videte?* Videte, ut dicit Augustinus in libro de virginitate, vulnera pendentes, sanguinem morientis, pretium redimentis. Caput habet inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplectendum, totum corpus expositum ad redimendum. Hæc quanta sunt, cogitate! Hæc in statera cordis vestri appendite, ut totus nobis figatur in corde, qui totus pro nobis fixus fuit in cruce.

Sed mirantur Patres sancti, quod, cum plures essent modi, unde redimi poteramus, solum Dei elegit filius pati pro iustitia, quam per potentiam misereri. Quis dubitat, quod aliam personam poterat assumere, ut de alio genere. Immo, ut dicit Magister in 12. Dist. sola iustionis virtute nos liberare poterat, & alio modo.

Sed propter rectitudinem iustitiæ, sapientiæ & potentiam cum non deceret, noluit. Et sic intellexit Magister, dicens. Ad nostræ miseriæ sanationem convenientiorem modum non fuisse nec esse oportuisse. Non enim sic oportuit. Quod si potentia nos salvare potuisset, iure æquissimo diabolum non vicisset. Sed iuste postposuit Christus, quod potuit, ut primo faceret, quod oporteret. Quoniam, ut in eadem Dist. dicit Magister, placuit Deo, ut non potentia, sed iustitia Christus vincens diabolum, hominem erueret, ut in illo homo eum imitari disceret, potentiam iustitiæ non anteponendo.

Sed o! *Quæso!* In medium venirent potentia & iustitia Dominorum & Prælatorum, immo & cunctorum, & dicerent, si in agendo potentia exemplo Christi iustitiæ postponatur? An iustitia per potentiam patitur?

O utinam, Patres, tempus locusque daretur, ut, quam iustitiæ vel potentiam admodum pauci imitatores, licet Christus reliquerit, sunt, plane liceret ostendere! Non prohibetur potentia tanquam ad regimen necessaria, sed recta & licita ostenditur quæ sit: Ea posse quæ de iure licent, quæ non utuntur plerique, dicentes: *Multa de iure non licent, quæ tamen facti tenent.*

Hi male intelligentes, obliti sanctæ societatis, quos charos habere tuerique deberent, non parvis afficiunt incommodis. Illa proprie potentia censenda non est, sed pœna peccati. Quamquam enim pares fortuna non dederit exitus, eadem tamen a natura eundis hominibus tributa est potentia, honorisque dignitas, ut sensit Aurelius Augustinus de civit. Dei, c. 9. dum dixit ita: *Deus hominem condidit:* Nam,

Dominetur, inquit, piscibus maris & volatilibus celi &c. Rationabilem factum ad imaginem suam non nisi irrationabilibus voluit dominari, non hominem homini, sed hominem pecori. Et sequitur conditio, *Quippe servitutem culpa meruit, non natura.* Idem scripsit Seneca in suis epistolis ad Lucillum, dicens: *Ma nomina servus & libertinus a natura homini non sunt: sed vitio vererunt.* Diabolus enim perversitate sua amator est potentiam, oppugnator defectorque iustitiæ. In quo homines eum imitantur. Quia neglecta iustitia, immo etiam passa, potentiam magis student, ejusque adeptione lætantur, vel cupiditate inflamantur. Certe, prohi dolor! in potentiam mutantur plerique. A quibus nostra mater, militans Ecclesia ad instar sponsi Jesu Christi multipliciter affigitur.

Nam proditur, exspoliatur, flagellatur, spinis coronatur, irridetur & velatur. In cruce ponitur, & affigitur, ejus latus aperitur. Et tenebris existentibus super terram, dum mortuus putatur, divino miraculo exurgens gloriosa apparet, & videtur.

Proditur, inquam: dum in sacramentis, consecrationibus & benedictionibus, componitur, & momentaneum pretium inde recipitur.

Exspoliatur. Cum sententiæ in tantum differuntur, quod pauperibus litigantibus plus quam totum aufertur; Unde oritur expealarum major sumptus, quam sequantur sententiæ fructus.

Flagellatur: Cum jugi meditatione delectabile amplectimur, & molestum, licet salutiferum, spernitur.

Spinis coronatur: Scilicet, quando solitudine multiplici in honore per jactantiam quis exspoliatur, non curans prodesse, sed glorians præesse.

Irridetur & regaliter saluatur: Dum ejus vera sapientia terminis dialecticis & juvenilibus sophismatibus promulgatur, & eorum garrulitas pro auctoritate habetur.

Ejus visio læditur & velatur. Dum in promovendis, virtus asseritur, ubi non est, & pretio venalitatis exponitur. Unde virtuosus paupertate depressi repulsum patiuntur.

Tunc in cruce ponitur & in manibus confoditur: In prosperitate sanctæ unionis scindi a nonnullis sic procuratur.

Consequenter pedes affiguntur, dum in omnium defensionibus proprii anteponuntur affectus.

Ejus latus aperitur: Dum sui sacri cardines impugnantur, ut eis Christi sedes in terris non corroboretur.

Sed divina dispensatione & miraculo *exiit continuo sanguis & aqua.* Quia ejus, scilicet sanctæ sedis, gratia & misericordia, multipliciter, non obstante malorum prædictorum sordiditate, offertur, & petentibus promulgatur.

Tenebræ autem fuerunt super terram: Quando quisque de Præsulibus, se Pontificem gerens, tenebræ fidelium, instabili ambiguitate plectebatur.

Et congrue, dum mortuus putatur, resurrexit. Quia Ecclesia in totum extingui non potest, ut scribit Apostolus. Oravit pro ea ad Patrem, ne deficeret, & ipsius oratio exaudita existit. Luc. 22. 24. q. 1. *Pudenda.*

Quis enim tam perspicui ingenii, tamque pollentis extitit, ut de principis & mediis prognosticatus fuisset, sequi conclusionem tam miram unionem? Certe nullus. Quia a Domino, & non ab homine factum est illud, Pi. 117. Certe solum a Domino surrexit. Immo Christi oratione vere Dominus deicit, dispersa & divisa reducendo, Dominus abstulit ichisma pessiferum, redunda in unum vivificando. Nec mirum. Quoniam passus

ANNO
CHRISTI
1118.

ANNO
CHRISTI
1418ANNO
CHRISTI
1418

passus est, ut filius Dei, qui erat dispari, congregaret in unum. Joa. 11. Igitur sit nomen Domini benedictum, Job. Quoniam non amovit orationem, scilicet Christi, ab Ecclesia, & misericordiam suam a nobis, Pl. 53.

Andivisti igitur, ad propositum rediendo, in rectitudine, universi, pro eo, quod humanum genus nequibat se redimere, in Christo vero patiente pro nostra redemptione, & mutatione, concurrere acerrime plurimarum poenarum congeriem. Ob quam, ut devotus scribit Bernardus, voluit in altum ascendere, ut longius audiretur, in medio terræ esse, ut melius videretur, fortiter clamare, ut nullus excusaretur, iustitiam adimplendo, ut illam imitaremur.

Ne ergo, carissimi, perditus sit fructus passionis, diligite illam, qui judicatis terram; in illam studete, illam amplectimini, ab ore non recedat, in corde sedeat, illam pro corona statuat, illam pro sceptro in manibus portate, nullus sit timor, per quem ab ea recedatis. Timeate eum potius, qui animam mittit in gehennam, & corpus. Quod, o Domini, ad opus nos inducet. Nonne, cum inimici essetis, reconciliati estis Deo per mortem filii ejus? Quod pretium quid prodest vobis, si universum mandum lucremini, in anima vero detrimentum patiamini? Estne pretium majus eo, quo emti estis? Aut est amor æqualis ejus amor, qui proprio filio non pepercit, ut animam suam poneret? Nemo majorem hac dilectionem habet.

Excita ergo mentem tuam, o anima Christiana, momento resurrectionis tuae, recogita redemptionem tuam, versare meditatione, & delectare in contemplatione ejus. Excute iustitiam tuam, fac vim cordi tuo, incende in hoc mentem tuam, gusta bonitatem Redemptoris tui, attende in amorem & deitatem Salvatoris tui. Manda seruum carborum, iuge plus quam intellectum saporem, gusti salubrem dulcorem; Manda cogitando, iuge intelligendo, gusti delectando, delectare amando, iocundare givendo. Verba sunt Anselmi, capitulo de meditatione passionis Christi.

Ex quibus redditur satisfactum animæ de primo dubitabili, propter quod præmittatur demonstrativæ afflictionis expressivum admirabile, quo splendescit amor patientis dignitatis, quia primo dicitur: *Livore ejus*. Attritus est propter scelera nostra, Ilai. in præleg. cap. Et hoc de primo.

Et quia ad finem debet perducere, quæ visa est intentio prudentis suscepisse, cum, sicut perfectam laudem generant, sic & vituperationem, quæ mediis conatibus ægra deseruntur, ut dicit Tostatus Variorum suorum lib. 3. Epist. 31. inde, Pater piissime, secundo dicebatur, quod movebatur anima audiens sanitate per Christi livorem, ad petendum: Estne divinus entitatis mereri ex sua bonitate? Quia dicitur *sanati ejus livore*. Ac si dicat: Apparet, quod nobis sanitas sit, pro merito Christi livoris. Cum anima Christi mundissima, omnibus naturalibus ornata, preservatione non indigens, in instanti sum creationis informata omnibus virtutibus & sapientia, & omni gratia, tantam habuit plenitudinem spiritualium charismatum, quod in eis proficere non potuit, nec melior esse poterat, quam ab initio sum creationis extiterat, ut dicit Divus Gregorius. Non enim habuit omnino Christus animæ meritum, quo poterit proficere. Non igitur videtur, quod plus meruerit per livorem crucis, quam in conceptio-

ne meruerat per gratiam virtutum. Nec apparet, quod per ejus livorem mereri debeamus, immo demereri. Quis hominum, si innocentem occidit, premiari debet? Et qui meretur proficit. Christus vero non potuit. Nec quis meretur in eo, quod non agit. Deus enim omnis doloris immunis extitit. Quomodo igitur patiente pro nobis meruit? Pro quibus meruit.

Facit, respondendo, quod dicit D. Ambrosius, quod propter carnem unitam verbo, & propter animam, quæ dolorem sensit, Deus dicitur passus. Qui adducens dictum Apostoli: Christus in carne passus, inquit; *Ibi docetur, quæ ratione Deus vel Dei filius sit passus, vel mortuus, vel meruerit, non quia mortem sensit, in quantum Deus est, sed quia caro ei unita vere mortuus est.* Quod etiam de mente erat D. Augustini, dicens: *Si quis dixerit, atque crediderit, filium Dei Deum passum, anathema sit.* Unde per communicationem idiomatum dicitur: Passus & mortuus est Deus, & non passus, nec mortuus est Deus.

Secundum hanc traditionem potest stare dictum Joannis Damasceni, dicens, quod *aliquid fuit passibile in Christo Jesu crucifixo simpliciter, scilicet corpus; aliquid impassibile, sicut divinitas, quæ cum sit impassibilis, non est compassa corpori.* Sicut sole superlucente in ligno, si securis incidit lignum, incisibilis & impassibilis remanet sol.

Quibus concordat Ambrosius, in sermone de resurrectione Christi, dicens: *Christus crucifixus resurrexerat secundum carnem, quæ caro vere mortua fuerat, non secundum verbum, quod semper apud Deum manebat;* Secundum quam resurrectionem non dicitur verbum meruisse interpretative ex sua passione, quemadmodum probo peccatori restituitur majus bonum. Nec meruit communiter, sicut a sanctis ex condigna prævia gratia meretur peccatori; sed meruit sibi verbum per suam passionem de debito, ex habitu faciens debitum, ut ex actu plenitudinis gratiæ habuerit, omne bonum, cum pro temporis successu ex actu gratiæ in operibus suis excellentibus, fecit quod sibi debetur, fecit ex actu, quod sibi debebatur ex habitu, ut scilicet accelerationem resurrectionis, glorificationem sui nominis, impassibilitatem animæ & carnis, & traditionem judicariæ potestatis. Tamen, ut dicit Augustinus super illo verbo, quod claritas Christi ejus humilitatis fuit præmium. In forma servi hoc totum factum est. In forma Dei semper fuit, & erat claritas. Et sic Christus non profecit per suam passionem secundum animæ meritum, quantum ad virtutem meriti, profecit tamen large, quantum ad numerum meritorum, quia plura habuit merita in passione, quam in ejus conceptione. Sed majoris virtutis non extitit in merendo plura, quam fuerit in merendo pauciora. Et sic anima illam habuit in se post mortem, quam non habuit ante. Sed absit, quod inde fuerit melior, qui non fuit sanctior, nec gratis cumulatio, nec beator, quam ante in Dei contemplatione, in quo beatitudo proprie consistit. Nisi diceretur, quod per hoc fuit beator, quia ab omni pena immunis. Sed ex illo nequit inferri simpliciter, quod beator fuerit. Nec inferri debet, tacite respondendo objectioni: Si virtutes ad hoc merendum Christo sufficiebant, ad quid igitur voluit pati & mori? Nam periformiter dici posset, cum minima gutta sanguinis Christi fuisset sufficiens nostræ redemptionis pretium, cur, quando circumcissionem accepit, ulterius pati voluit?

Horum prosecutionem omitto, tum, quia sentio

ANNO
CHRISTI
1118.

tio me prolixum, tum etiam, quia solvi, pro-
ut per præcedentia. Ad secundum, scilicet,
quod etiam pro nobis meruit, devenio. Meruit
enim virtute sui livoris Christus, ut Deus nul-
lum peccatorem accedentem sub hoc nomine
Jesu respuat, juxta sensum Anselmi lib. 2. Cur
Deus homo? inquit: *Necesso est enim, quod
Pater retribuatur filio, alioquin injustus esset, si
non velit, vel impotens, si non posset. Sed retri-
buatur filio, cuius omnia, quæ Patris sunt,
antequam pateretur, erant, nec unquam aliud de-
bit. Ratio autem, quare nullum accedentem re-
futat, est, quia pro uno sicut omnibus, & pro
omnibus sicut pro uno, & tanquam pro omnibus
passus est. Ideo aliqui volunt, quod, si unus
homo tantum redimendus fuisset, pro isto pas-
sus esset, & inde meruit redemptionem nostram,
non sic in quolibet motu suo, in quo quodlibet
meruit nobis vitam æternam, in potentia,
sed in effectu, sive ex habita satisfactione pro
originali reatu, ita ut amota ignea romphaea
liber ad caelestia nobis pararetur introitus.
Nonne, quicquid culpatum erat, unde nos dia-
bolus ad luenda supplicia detinebat, Christus
extinxit, ut in hac vita tentando nobis non præ-
valeat? Licet enim nos tentet post mortem Chri-
sti, quibus modis ante tentabat, non tamen vin-
cere potest, sicut ante vincebat. Nam Petrus,
qui ante Christi mortem voce ancillæ terribus
negavit, post mortem ante Reges & Principes
ductus non cessit: Unde Augustinus lib. de Civit.
Dei c. 8. *Christus alligavit fortem vinculis pas-
sionis suæ. Intravit in domum ejus, id est, in
corda eorum, in quibus habitabat, & vasa ejus,
sive nos diripuit, quæ illo impleverat amaritudine
suâ, & ea eripiens & sua faciens, sudis amaritudi-
nem, & replevit dulcedine, adoptionem futurorum
largiens, & a peccatis suo merito nos redimens.**

O! quibus & quantis, divino amoto merito,
laboravimus & laboravimus infirmitatibus! Quo-
to, quid aliud indicat horrenda quædam pro-
funditas ignorantis, ex quo omnis error exi-
sit, qui omnes filios Adam tenebroso quodam
fuit suscepit, ut nemo ab isto sine labore, do-
lore, timore esse non possit? Quid amor ipse
tot rerum vanarum atque nozarum? Quid mor-
daces curæ, perturbationes, mætores, formi-
dines, insana gaudia, lites, insidias, iracundias,
inimicitias, circumventiones, prævaricationes,
falsa testimonia? Quis ignorat, cum quanta i-
gnorantia veritatis, & cum quanta abundantia
vanæ cupiditatis homo veniat in hanc vitam,
ita ut, si dimittat vivere, ut velit, & facere
quicquid velit, in hæc flagitia & facinora, quæ
commemoravi, & quæ commemorare non po-
tui, vel cuncta vel multa perveniat, sic ut hu-
mana fragilitas a ratione infirma occupetur, ut
ait Augustinus lib. 2. cap. 22. de Civ. Dei.
Etiam stante libertate arbitrii, quod est Pela-
gianorum, nemo liberari possit, nisi Redem-
toris gratia & merito juvetur.

Quo merito fuerunt perfecta & nobis exhibi-
ta septem Ecclesiastica Sacramenta, quæ, vir-
tute Christi livoris omnium infirmitatum no-
strarum medicinalia, ut idem dicit Augustinus
in Pl. 7. dant fortitudinem & salutem. Quod
attestatur Hugo de Sancto Victore parte 9. c.
5. inquit, quod septem Sacramenta sunt spi-
rituales medicinae, quæ corporibus foris adhi-
bentur per visibilem speciem, intus vero sana-
ri animam per invisibilem gratiam, nobis infi-
ram ex merito Christi passionis. Quo merito
caro expurgatur, dum in Christo renovatur,

& hoc lavacro medicinae, & hoc per sacra-
mentum Baptismi. Animus roboratur, dum pro-
missione confirmatur spiritu clementiæ, & hoc per
sacramentum Confirmationis. Debilis vigoratur,
dum per ipsum manducatur corpus Christi proprie,
& hoc per sacramentum Eucharistiæ. Lapsus ho-
mo relevatur, dum ipse vivens operatur emendam
Dei injuriæ, & hoc per sacramentum Pœnitentiæ.
Infirmus confortatur, si in fine perungatur oleo
lætitia, & hoc per sacramentum Extremæ unctio-
nis. Humanus status exaltatur, dum Christum
imitatur in ordine militiæ, & hoc per sacra-
mentum Ordinis. Fragilis solidatur a malo inconti-
nentiæ, & hoc per sacramentum Matrimonii.

Ecce igitur, ecce, o anima Christiana, audisti
virtutem salvationis tuæ, causam libertatis tuæ.
Sanguis Christi crucifixi fuit pretium redemptionis
tuæ. Captiva eras, sed modo es redempta. Ancil-
la eras, & sic liberata es. Sic es exul redempta,
perdita restituta, & mortua rejuvencata. Consi-
dera, o anima Christiana, & intende, quantum
illi debeat tota substantia tua. Quia certe te
fecit: Deberes amori te ipsam totam. Quia te
redemit tam caro pretio, debes plus, quam te
ipsam totam pro debiti solutione, ut dicit Ber-
nardus. Per suam Ecclesiam clamat Christus
quotidie. O homo, vide quæ pro te patior! Non
est dolor, sicut quo crucior. Ad te clamo,
qui pro te morior. Vide pœnas, quibus affi-
cior, vide clavos, quibus confodior. Cum sit
dolor tantus exterior, interior est plañctus gra-
vior, cum te tam ingratus experior. Adhære
igitur illi, importuna, ingrata anima, non te
rejecit, laqueos amoris ejus fume. Sanat te di-
lectio tua, impinguat te ejus affectus, impleat
te amor ejus, & occupet te totam. Congruè
igitur post secundum animæ patetadum dubium
adungebatur declarativæ attentionis completi-
vum perceptibile, quo luceat ardor merentis
novitatis, dicendo: *Sanati. Sanabat omnes vir-
tutes, quæ ex illo emibant, Luc. 7.*

Sed quia accipienti bravium deficit cursus,
& generaliter per ademptum terminum perhi-
tur opus, inde dicebam, Sanctissime anilles,
& orthodoxi Domini, quod anima, audiens,
in tertia thematis particula concludi, sumus,
inonebatur ad tria peccatum: Estne humana
entitatis, aliud ut faciat ex concessa ubertate,
quam dicere videatur? Cum nihil censeatur per-
fectum, quoque superat ad agendum, 5. q. 1.
*Nihil & 38. dist. Quæ ipsi. Si sumus, scilicet ta-
nati, non expedit, ut quid ultra faciamus. Si
pœnalitates a peccato pervenerunt, liberati a
peccato, quomodo attingimur? Nam si peccata
nostra, id est, pœnas peccatorum nostrorum,
ut dicit Doctor Sententiarum in 3. pertulit in
corpore suo super lignum crucis, quomodo tem-
poraliter omnes & æternaliter plurimi moriun-
tur? Si sumus sanati, quomodo omnes voca-
ti, sed non omnes electi?*

Inficia enim & ignata petit anima, ac si ei
non constet, quod effluxus salutis a Christo in
hominem non est per naturæ propaginem, sed
per studium bonæ voluntatis, qua homo ei ad-
hæret. Unde quod a Deo uniusquisque conse-
quitur, est personale bonum, & non derivatur
ad polleros, sicut peccatum, quod cum naturæ
propagine adducit. Et hinc sequitur, quod, licet
parentes per Christi livorem & passionem sint a
peccato originali mundati, non est tamen incon-
veniens, quod pœnalitates ex peccato originali
consequentes remaneant, etiam culpa sublata
in omnibus, qui redemptionis fructuum participes
sunt

ANNO
CHRISTI
1118.

ANNO
CHRISTI
1611.ANNO
CHRISTI
1611.

fun: Non tamen per hoc sequitur, quod sufficienter non fuerimus sanati, & quod Christi crucifixi prædicta passio etiam pro non electis non fuerit sufficiens ad satisfaciendum, quantum fuit ex parte ipsius patientis. Immo, ut dicit D. Gregorius, fuit sufficiens causa salutis, etiam quoad infernum mundum, si imaginari posset.

Sed pro penis & exercitiis virtuosus nobis relictis, non obstante Christi passione sufficientissima, est advertendum, quod quodam est causa sufficiens & completa, quæ non habet semper effectum sibi conjunctum nisi tempore determinato. Et est alia causa, quæ habet sibi semper effectum conjunctum: Verbi gratia, motus solis circa terram est causa eclipsis sufficientis, non tamen quolibet tempore relinquit istum effectum eclipsationis, sed in tempore determinato. Ignis vero est causa caloris, & semper relinquit istum effectum. Nunc ad propositum: Passio Christi fuit sufficiens & completa causa, qua sanati sumus, & sanamur a culpa, & a pena. Sed tunc debet pena considerari etiam dupliciter, uno modo, cum reatu separationis a Deo, sive carentia visionis; vel sine reatu, secundum quod est materia & exercitium virtutis, prout distinguit beatus Gregorius super Job. 4. quod est pena, quæ infligitur homini propter reatum peccati, & est pena, quæ ordinat ad præmium, sive ad meritum. Sic in proposito, passio Christi, in quantum est causa habens sibi effectum conjunctum, tunc delet non solum culpam, sed & omnem penam, quantum ad reatum. In quantum vero non sibi semper effectum conjunctum habet, tunc non delet omnem penam in præsentia, sed illam relinquit pro materia & exercitio virtutis; illam tamen delet in futuro, sive tempore determinato, cum corruptibile induet incorruptionem, 1 Cor. 15.

Et per hanc considerationem est necesse, quod omnes, non obstante dicta passione, operentur virtuosè, & fidei credant, ut per Christum regenerentur: non propter peccatum tantum, quia sine ipso homo se totum, & quicquid potest facere, Deo debet: sed pro materia & exercitio virtutis.

Nec tamen est contra ordinem & debitum, quod, sicut per livorem sui passionis statim, cum ad ipsum accedimus, mundamur a culpa, sic subito non liberamur a pena. Immo, ut dicit beatus Doctor in sententia contra gentiles: Quod non statim illud consequamur, congruenter & utiliter factum est, propter tria: Primo, ut meritum fidei non minuat; Secundo, ut propter temporalia Christum non consequamur; Tertio, ut membra capiti Christo conformemur. Duobus primis dictus sanctus Doctor. Pro tertio: Quoniam, sicut Jesus Christus multas passionibus sustinuit, & sic ad immortalitatis gloriam pervenit, sic decuit, ut fideles penis subicerentur, sic ut ad immortalitatem pervenirent. Quod clamavit Apollolus, per multas, inquit, tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

Sed heu miser, heu! credentes, cum mundo gaudere, & cum Christo in cælis sine fine regnare! Certe expedit, juxta Augustinum in sermone de nativitate Virginis, ut Redemptori suo semetipsum offerat, quicumque ad eius confortium pervenire festinat: *Christi vestigia imitetur in via, qui cum eo gaudere audebat in patria.* Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Qui enim patitur, laborat, remedia salutis animæ ut corporis querit. O

autem tales essemus amatores vite permanentis, quales sumus transeuntis!

Quæ & quanta in orbe terrarum fuerunt discrimina enormia, lites, terrarum destructiones, sive forte melius dilapidationes, Prælatorum abusiones, & totius cleri confusiones!

Unde hæc evenerunt, Patres sacratissimi? Certe, ut dicit Bernardus, quod obliiti nostræ redemptionis, & ingrati, non desistendo, contumque malum malo addimus, ut clare profertur Jeremias, 3. Cap. suæ prophetiæ dicens: *Quia facti sumus infidèles, sursum omnes diligimus, munera & retributiones sequimur, non judicamus pro pupillo, & miserabilis causa vidua non ingreditur ad nos, terra ponitur sursum, caelum deorsum.* Libentius mundivariates, quam Christi crucifixi penalitates accipimus, pedes ponimus super caput, facies a terro, interiora extra effunduntur, Deus concubatur, terra deficiatur, diabolus honorifice suscipitur, Deus contumeliose repellitur.

Raptores, tyrannos, perjuros, simoniacos, ignaros, & mundi destructores cum honore suscipimus, & quod forte pejus est, malis stampibus procuramus.

Bonos vero, justos, zelatores, virtuosos, scientificos, devotos & spirituales, adinventis legibus, novis coloribus, & sèdis utilitatibus, expellimus.

Quis his se opponit, quis contra hæc se movet, quis condolet, quis remedium præbet, scilicet nullus, nisi livor & passio Christi crucifixi Jesu.

Nota, ut extrahitur ex Augustino super Joannem: Ita in Christo cuncta complectuntur, ut morborum, quibus corpora peccatis suis premunt animas, ibi medicina præposset.

Ibi superbia non invenitur: In forma Dei existens semet ipsum exinanivit.

Simoniaci fugantur, in vendentium de templo ejectione.

Puniuntur schismatici & hæretici, in arboris Inocenti combustione.

Pafores instruuntur, in prævenienti passionis ministrorum præsentatione.

Præcluditur ira, dum sicut ovis ad occisionem ducitur. Incontinentia exprobratur, dum virgini Virgo commendatur. In cruce existens & utens inebriatur. Nudus existens virtutis vestimentis ornatur. Ejus manus ligno conclavate nos solvunt. Pedes confossi nos currere faciunt. Finitens spiritum vitam inspirat. In ligno decedens ad caelestia vocat.

In eo videtur, quomodo pueri, viri & senes operantur. Cives civibus, gentes gentibus prorsus omnibus ad invicem compati ostenditur. In eo docentur Reges proficere populis. Moneantur populi se subdere legibus. Ibi ostenditur, quibus honor debeatur, quibus reverentia, quibus timor, quibus consolatio, quibus admonitio, quibus coercitio, quibus disciplina, quibus objugatio, & quibus supplicium.

O igitur indurati filii Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam urgens ardor amoris, tam vehemens amator, qui solum pro vilibus sarcinulis tot & tanta pretiosa remedia dedit, & tradidit & monstravit. Hæc Bernardus.

Sic ergo patet, quomodo livore Christi, ut diximus, sanati sumus, propter quod concubatur consecutivæ positionis indomitum debetabile, quo clarescit valor operantis veritatis, quando dicebatur: *Jamas.*

Vivi.

ANNO
CHRISTI
1414.
1415.

Vivimus modo & sumus, A. E. 17. Igitur, ut dicit Bernardus, admiremur, gratulemur, amemus, laudemus, quoniam per Redemptoris nostri mortem vocati de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de exilio ad patriam, de luctu ad gaudium sumus. Merito ergo, o tu quisque homuncio, peccata, crudelitates & scelera tua dimitte, & trahere de his, quos debet Salvatori tuo. Immo, ut dicit Anselmus, ubi supra: *Confidere, quid tibi erat, & quid tibi factum sit, & pensa, quae tibi facit, quae amore sit dignus.* Intruere necessitatem eius, & quas gratias reddas, & quantum debeas amori eius, & expetere memorando. Vocavit enim te per suam passionem nomine novo, quod tibi de nomine suo dedit, & incurvatum ad aspectum eius te erexit: *Confide, ego te redemi, animam meam pro te dedi, si adhaeres mihi, & mala, in quibus eras, evades, & profundum, quo properas, non cades, sed perducam te ad regnum meum, & faciam te heredem Dei, & coheredem meum, in presenti per gratiam, & in futuro per gloriam.* Quod facere dignetur ipse crucifixus Jesus, qui in Trinitate perfecta benedicitur & laudatur. Amen.

Explicit Sermo compertus & recitatus per Dominum fratrem Albertum de Bon-Christiano de Florentia, Episcopum Ferroniensem, Baccalorum formatum in Theologia, fratrem Servorum Sanctae Mariae, in die veneris sancta &c. in Concilio Constantiensi, Anno 1418.

XLVL

GEBHARDI DACHERII
CONSTANTIENSIS.

Historia Magnatum in Constantiensi Concilio
Primis Concilii Annis XIV & XV.

EX MS. VINDOBONENSI CAESARIS.

Anno Domini 1414. & 15. venerunt Constantiam civitatem pro Concilio ibidem celebrando.

Sanctissimus in Christo Pater & Dominus noster, Dominus Joannes Papa XXIII. DC

PATRIARCHÆ.

Dominus Joannes, Patriarcha Constantinopolitana. XXXV

Dominus Joannes, Gradensis Patriarcha Venetiarum, Damasci, & Jerusalem. XX

Dominus Joannes, Patriarcha in Antiochia XXXV

CARDINALES.

Dominus Joannes Cardinalis Ostiensis Vicecellarius. LXXX

Dominus Jordanus, Cardinalis de Urinis. XL

Dominus Franciscus, Cardinalis Venetiarum. XXXV

Dominus Angelus, Cardinalis Laudensis. XLVIII

Dominus Lucius, Cardinalis de Comitibus. XXXII

Dominus Amedeus, Cardinalis Salutarum. XLII

Dominus Franciscus, Cardinalis Florentinus. XLVIII

Concil. General. Tom. XXVIII

A Dominus Ludovicus, Cardinalis de Plifcheo.

XL

Dominus Antonius, Cardinalis Aquilejensis.

XXXVI

Dominus Petrus, Cardinalis S. Angeli. L

Dominus Joannes, Cardinalis Utinponensis.

LXXX

Dominus Guillelmus, Cardinalis S. Marci.

XXXVII

Dominus Branda, Cardinalis Piacentinus. XI

Dominus Landolfus, Card. Barenfis. XXXVIII

Dominus Otto, Cardinalis de Columna. B

Dominus Ansonius, Cardinalis de Chalanco de Chalan.

LXX

Dominus Ludovicus, Cardinalis de Bara. XLV

Dominus Petrus, Card. Cameracensis. XXXV

Dominus Alamanus, Cardinalis Pisanus. XXX

Dominus Simon, Cardinalis Rhemenfis. XLIV

Dominus Ludovicus, Cardinalis de Fultigo

XLIV

Dominus Thomas, Cardinalis Tricaricensis

XXXVIII

PATRIARCHÆ.

Ex parte Domini Decis Ludovici de Delt Patriarchae Aquilejensis, unius Dux, & unus Episcopus. XL

EX PARTE D. GREGORII PAPÆ.

Dominus Joannes, Patriarcha Constantinopolitanus. XII

Dominus Frater Joannes, tituli sancti Sixti Cardinalis Ragusinus. Et tres titulari Episcopi, Doctores Decretorum & in Theologia. XXXII

EX PARTE BENEDICTI PAPÆ.

Dominus Joannes, Episcopus Cameracensis in Aragonia

Dominus Joannes Didacus de Frenit Salida, & Quatuor Doctores Decretorum. XLVIII

ARCHIEPISCOPI.

Dominus Joannes, Archiepiscopus Moguntinensis, sancti Romani Imperii summus Decanus, Comes de Nassau. CCCCLII

Ex parte Archiepiscopi Trevirensis, Comes Otto de Ziegenhaim, Praepositus & Canonicus Ecclesiae Trevirensis. XX

Ex parte Archiepiscopi Colonienfis, Dominus Joannes, natus de Dyest, & Canonicus Colonienfis. XX

Dominus Eberhardus, Archiepiscopus Salaburgensis, Legatus sedis Apostolicæ. CCCLX

Pileus, Archiepisc. Jannensis. XII

Joannes de Nanto, Archiepiscopus Viennensis in Delphinato. XIV

Joannes, Archiepiscopus Lutemischelensis in Bohemia. CXXIV

Antonius, Archiepiscopus Ragusinus in Dalmatia. X

Joannes Waldrod, Archiepiscopus Rigenfis, in Rig, terra, Prutenorum. CLXXX

Andreas Archiepiscopus Collesensis in regno Ungariae.

Franciscus, Archiepiscopus Narbonensis, generalis Amonensis. LXX

R s Ni.

ANNO
CHRISTI
1414.
1415.

ANNO CHRISTI 1494 1495

Domini

Nicolaus, titulus Archi-Episcopus Cor-
nicensis in regno Ungaris. III
Franciscus de Tomacellis, Archiepiscopus
Cusentinus in regno Napoli. V
Philippus, Archiepiscopus Capuanus in
regno Sicilia. XX
Petrus, Archiepiscopus Spalentinus. VI
Thomas, Archiepiscopus Lucensis. LII
Nicolaus, Archiepiscopus Gnesensis,
in regno Polonia. CCL
Theobaldus de Rubemonte, Archiepiscopus
Bisentinus. XXXVIII
Reginaldus de Carnoto, Archiepiscopus
Rhemensis, in regno Francie. XXXVI

EPISCOPI.

Exceptis titulis Episcopis, quorum sunt in numero XXXIII quilibet cum 2. famulis. CXXXII

Fridericus Grafenckg, Episcopus Augu-
stensis. XVIII
Marchio Comes Otto de Hochberg, Episcopus
Constantiensis. XXIV
Rupertus, Episcopus Macloensis in re-
gno Britannia. XVI
Amedeus, Episcopus Momeranensis &
Lofanensis in Sabandia. XVI
Vitalis Valentini, Episcopus Tholonen-
sis in Proventz. VIII
Jacobus, Episcopus Tarvisinus in Tre-
visans. X
Joannes, Episcopus Sleswicensis in Taf-
sia Tenmarch.
Petrus, Episcopus Ripensis in Tassia,
hoc est in Tenmarch. CVI
Joannes, Episcopus Audinensis in Ita-
lia. VI
Bartholomaeus, Episcopus Piacentibus
in Italia, & ex parte Patriarcha A-
quilejensis. XL
Frater Joannes, Episcopus Naulensis in
Ripania in Italia. V
Thomas, Episcopus Littenis in regno D
Napulia. X
Petrus Fabri, Episcopus Regensis in
Provincia. XII
Marcheo de Caroto, Episcopus Alben-
ensis in Montferrea.
Pretefalus, Episcopus Aqueusis in Mont-
ferrea. XX
Nicolaus, Episcopus Lucanus in Thaf-
sia, hoc est, in Tenmarch. X
Ulricus, Episcopus Brizienensis. LXXX
Albertus, Episcopus Regensburgenus.
XL
Fridericus, Episcopus Bar-
thoniensis. } hi tres sunt
Rupertus, Episcopus Salif- } ex Anglia.
burgensis. }
Joannes, Episcopus Sestrii. }
CCCC
Rupertus, Episcopus Istericensis in Pro-
vincia. IX
Joannes, Episcopus Vitroniensis in re-
gno Francie Arricann. X
Nicolaus, Episcopus Wildiensis. XIII
Joannes, Episcopus Vivariensis in re-
gno Francie. XXX
Henricus, Episcopus Feldriensis & Bel-
nensis in Italia. IX

Domini

Joannes Episcopus Thomeriarum in re-
gno Francie. XII ANNO CHRISTI 1494 1495
Simon, Episcopus Traguriensis in Dal-
matia. VI
Georgius de Hohcaloch, Episcopus Pa-
taviensis. C
Donadeus, Episcopus Naumenis in Ita-
lia.
Jo. Episcopus de Lebus in Marchia. X
Didacus, Episcopus Samo-
rensis. } ex Ara-
Jacobus, Episcopus de Se- } goniam.
nes. LXIV
Albertus, Episcopus Astensis in Italia
XII
Benedictus de Montfredis, Episcopus
Gluinus in Italia. X
Jacobus, Episcopus Plocensis in Mefo-
phia, Legatus Ducum Mefophis in
Polonia. XXII
Jacobus, Episcopus Adriensis in Italia.
VIII
Joannes, Episcopus Bayonenis in re-
gno Pulii. VIII
Ludovicus, Episcopus Bagorensis in An-
glia.
Ester, Episcopus Ravenleusis in regno
Sicilia. X
Rabanus, Episcopus Spirensis. LXXX
Franciscus, Episcopus Aretinus, in Tu-
scia, terra Florentinorum. XII
Jacobus, Episcopus Adriensis in Mont-
ferrea. X
Rudolphus, Episcopus Metensis in lacu
Muffel. LX
Hainricus de willa, Episcopus Tulen-
sis in Provincia Ronensis. XXX
Blasius, Episcopus Clusinus in Tussia.
X
Nicolaus, Episcopus Wisliensis Napu-
lii. VI
Hartmannus, Episcopus Curenus. XL
Simon, Episcopus de Pistoria Florenti-
norum. X
Franciscus, Episcopus Tudebtinus in
Italia, Vulgariter su dem Tod. XII
Nicolaus, Episcopus Arhmas in Tuf-
sia. LII
Petrus Episcopus Tarentinensis in re-
gno Pulii. VIII
Paulus, Episcopus Seremenis in Pro-
ventz. II
Conradus, Episcopus Ebronensis. X
Antonius, Episcopus Concordiensis in
Provincia Marcana. VI
Anabelmus a Neningen, Episcopus Au-
gustensis. XL
Antonius de Perugia, Episcopus Peru-
sinus in Italia. VI
Bertifalus, Episcopus Aqueusis Italicus
II
Stephanus, Episcopus Volsterranus in
Tussia. VIII
Joannes Barla, Episcopus Mitlenis in
Sabaudia. X
Flamius, Episcopus Nolaus Napalii.
VIII
Jacobus Episcopus Esarus in Marchia
Anconitana. VI
Philippus de Sicilia, Episcopus Bellica-
strensis in Gracia. XII
Nicolaus Episcopus Terentinus in Huo-
garia. III
Man-

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Domini

Manfredus Episcopus Arzacensis in Capulo. X	Hairicus de Gundelfingu, Abbas Sancti Gal. N. exemptus. XVI
Rudolphus Episcopus Metensis in Francia. VIII	Petrus, Abbas Sancti Melanii in Britannia. VII
Andreas, Episcopus Castellae civitatis in Castis Scottorum. III	Christianus, Abbas monasterii beatae Mariae Virginis in Pelusio in Hungaria. VII
Georgius, Episcopus Tridentinus. XXI	Gallatz Pipalis, alias Monasterii Sancti Silvestri de Novacula in Bohemia. VII
Joannes, Episcopus Jebennensis in Sabaudia. XXVI	Franciscus de Panfacinis, Abbas Sancti Stephani in Bononia. VII
Jacobus, Episcopus Dolensis in Britannia. XVI	Jocinus, Abbas S. Mariae Virginis in Jubino in Janna. II
Joannes, Episcopus Herbipolensis. CC	Franciscus, Abbas sancti Engeti in Sabaudia. VI
Joannes, Episcopus Nebolinus in Aragonia. III	Imbertus, Abbas in Bucino in Sabaudia. III
Albertus, Episcopus Babenbergensis & sui Ambaxiatores, nobiles & proceres. CCX	Imbertus, Abbas in Sussen } Constantiensis dioceseos.
Alanus, Episcopus Leonensis in ducatu Britanniae in Francia. XII	Joannes Abbas in Wein- } garin. VI
Ogerius, Episcopus Augustinus in Sabaudia. X	Nicolaus, Abbas in Brun in Provetz. XXIV
Antonius, Episcopus Cumanus in provincia Aquitane. VIII	Joannes Abbas in Nidernaltath in Bavaria. VIII
Joannes de Lidberken, Episcopus Cameracensis in Francia. XXXVI	Wilhelmus Abbas Westmonasterii, exemptus.
Andreas, Episcopus Poznanensis in regno Poloniae. XXXII	Thomas, Abbas Beatae Mariae de Eboraco. } hi quinque sunt ex Anglia.
Henricus Episcopus Adrinicanus dioceseos Moguntinensis. IV	Richardus, Abbas Jorwaldiff
Engelmarus, Episcopus Kiemenis, dioceseos Salzburgensis. X	Joannes Ripen alias de fontibus,
Imbertus de novo castro, Episcopus Babilienensis. XII	Richardus, Abbas Bellilocenensis. CCXX
Antonius, Episcopus Bencotinus Napolis. VIII	Ulricus, Abbas zu Hamtram Herbipolensis dioceseos. XI
Joannes, Episcopus Wormatiensis. XX	Joannes de Merla, Abbas in Fuld in territorio Buchn. XXXVIII
Joannes, Episcopus Lubacensis in Marchia. XXXVIII	Joannes de Gomin, Abbas Sancti Albani, exemptus, Moguntinensis dioceseos. XX
Nicolaus, Episcopus Battonensis & Wilensis in Anglia. D	Joannes, Abbas in Melch in Austria. XXIII
Bartholomaeus, Episcopus Penfaurientis Italicus. XII	Hugo de novo castro, alias Sancti Antonii Viennensis dioceseos. XL
Gapp, Episcopus in Gapp, in provincia regni Ludovici in Francia. XIV	Joannes, Abbas in Kernitz in Meichsen. VI
Bertrandus Episcopus S. Flori in Efranea in regno Franciae. XII	Sifridus, Abbas in Helwang, Augustensis dioceseos. XIV
Joannes, Episcopus in Alexandria. X	Nicolaus, Abbas Florentinus dioceseos Bilsanensis. V
Hermannus, Episcopus Nicopolensis in Wallachia. X	Joannes, Abbas Sancti Blasii in Nigra Giva, Constantiensis dioceseos. XX
Bartholomaeus, Episcopus Cumanus. X	Joannes, Abbas in Zedlitz, in Kuten, in Bohemia. X
Mauritius Sanasfurtz, Episcopus Catechgeno in regno Napoli. XII	Petrus de Perusio, Abbas in civitate Romana. IV
Dydacus, Episcopus Samarenus in Aragonia. XIII	Erhardus, Abbas in Cruzligen. } XXX
Ganfridus de Parutzis Episcopus Xantomensis regni Francorum. XXII	Joannes, Abbas in Peterabufen. } XX
Joannes, Episcopus Wladissensis & Dux Oppolensis in regno Poloniae. XXV	Chromatus, Abbas Scottorum. } III
Ganfridus, Episcopus Sancti Pontii Themeriarum, Ambaxiator ordinatus Regis & cleri Franciae. XV	Conradus, Abbas in Schafufen } XXV
Geraldus de Podio, Episcopus Tarraconensis in Francia. OC	Joannes, Abbas in Stein. } Constantiensis dioceseos.
Wilhelmus, Episcopus Ebroicensis in regno Franciae. OC	Joannes, Abbas in Rinow. VI
Alatus, Episcopus de Laude, vulgariter in Lotia. VI	Nicolaus, Abbas in Bregentz. XIV
	Jodocus, Abbas in Salem. XL
	Umarus, Abbas Scottorum. IV
	Erfridus de Feldberg, Abbas in Conberg. IV
	Erhardus de Schwenberg, Abbas in Pantz. IV
	Joannes de Waldensels, Abbas S. Burkardi. XIV
	Georgius, Abbas Monasterii Marcensis Constantiensis dioceseos. X
	Albertus, Abbas Monasterii Sancti Joannis in valle Curial, Constantiensis dioceseos. III
	Hairicus, Abbas in Cappel, Constantiensis dioceseos. III
	Franciscus, Abbas Sancti Salem. } Florentinorum.
	Libellus, Abbas in Moigotten. } Constantiensis dioceseos
	Fridericus, Abbas in Oelchenbafen. }
	Hairicus, Abbas in Vviblinga. } Nica-
	XX

ABBATES.

Fridericus Comes de Zollr, Abbas Anglis majoris, exemptus. X
 Hugo de Refenchg, Abbas loci Eremitarum, exemptus.

ANNO CHRISTI 1414 1415

Christophorus de Reato
Petrus de Trilba
Hainricus de Satuna
Joannes Simonis

VIII Hermanus Gul de Hamburg.
Mag. artium.

ANNO CHRISTI 1414 1415

Communis populus

Scriptorum Bullarum Apostolicarum est in numero ad minus CXLII. & quilibet cum 3. personis, unus plus, alter minus. CCCCXL
Scriptores penitentiarum XLVII. quilibet cum socio. XCIV
Scriptores Francie, etiam de Anglia, Italia, Bohemia & de aliis partibus, sunt DC. & LXX. unus cum socio, alter solus. DCC
Procuratores Papae & Cardinalium OCLXXXIII quilibet cum socio, facit personas. DC
Portantes argenteos baculos XII. quilibet cum socio. XXIV
Curtisani, quos reperi in domibus. MD
Simplices presbyteri, quos reperi in domibus. MDCCC
Camfores solum de Francia, cum servis LXXIII
Tutores ostii aulae. XXIV

III Simon Colcam, Doct. in Med.
Antonius de Monte Cornino, Doct. Legum, Comes Levanis Vallis Nebule. X
Hermannus Gaul, Mag. in art. III
Joannes Pont, de Brabant, Licent. U. J. IV
Olabus de Tatzia
Conradus Ludking,) Mag. in art. VII
Conradus Appenberg, Licent. in decret. & Mag. art.
Joannes Slinitz, de Buda, Doct. Decret.
Jeronymus de Chamerano, Gener. Ordinis sancti Augustini Eremitarum.
Angelus de Pistorio, & Theol. Prof. B
Wilhelmus de Latinis, de Prato, Decr. D. XXII
Wilhelmus de Menstranis, in Francia, Mag. art. IV
Olwicus, de Francia, Mag. art. IV
Joannes Jegodi, Baccal. in Jure. III
Joannes Honigmann, Anglicus D. Utr. V
Wilhelmus Gilling,) Francigenae, Magi-
Paul Amlung,) stri art. Doct. Leg.
Joannes Domim, VII
Galtherus Crassi, Doct. Decr. III
Joannes de Ripparia, Doct. Decr.
Nicolaus Calawaschga, D. in Theol.
Joannes Auam, D. Decr.
Joannes de minori Curia, D. Decr. XVIII
Petrus Pulonis, Ungarus. III
Petrus, Medicus Papae, D. in Med. III
Ulricus Burggraf, Canonicus Augustensis, Doct. Decret.
Joannes de Fortuno, D. Decret. XVI
Joannes Schrapfle, D. in Med.
Antonius, Archiepiscopus Ragusinus Doct. Med. IX
Gregorius Anlandus } Magistri art. &
Petrus Presbyter, } Doctores in Med. IX
Sebastianus, Decanus Brixinens. M. art. V
Joannes,
Eltas, Angeli, ex Anglia, Magistri art. XII
Prior Urfestri } Doctores in Theologia.
Guilhelmus Clerici } Anglici. XXIII.
D Prianus Farbach } Licentiatu Juris
Petrus Redli, } Anglici. XVIII
Jacobus Molher, } Decret. Doctores IX
Paulus Molher, }
Simon de Grandi, Baccal. Jur. IV
Appolinus, Moguntinensis, Doct. Med. VII

Doctores, Magistri, Licentiatu & Baccalaurci, in qualibet facultate.

Et primo Universitatis Parisiensis.

Joannes Gacherey, natione Pitavide, Doctor in Theologia.
Benedictus Gentiani, natione Francigena, Doctor in Theol.
Joannes Baldewini, nationis Normanice. Doct. in Theol.
Petrus de Pronino, nationis Francie, Doctor Decretorum.
Joannes de Villa nova, nationis Francie, Doctor Decret.
Joannes Sippandi, nationis Normanice, Doctor Decret.
Jacobus de Spars, de Picardia, Doctor in Medicinis, & Magister in artibus.
Hainricus Dipont, de Normania, Magister in artibus & Medicinis.
Joannes de Templis, De Francia, Mag. in art. & Med.
Adam Bourgin, de Picardia, Mag. in artibus & Baccal. in Theol.
Simon Pinardi, de Normania, Mag. in artibus, & Baccal. in Theol.
Wilhelmus Lochem, de Anglia, Mag. in art. & Baccal. in Theol.
Mathias Jacobi, de Anglia, Mag. artium.

Supradicti venerunt Constantiam cum XI. personis.

Philippus de Runk, Doctor Legum.
Antonius de Canario, Doctor Legum. XII B
Dominicus Custus, Wadridiensis, } Doctor.
Thomas, Srignonensis Canonicus, } Decret.
Ungaria. VIII } tor.
Joannes Gombady, Licent. in decret. VII
Petrus Vitrio } Italici, Doctores
Jacobus de Walwasmo } U. J. III

Universitas civitatis sanctae Colonie

Theodoricus de monasterio. } Doct. Decr.
Joannes Wurbug } XVIII
Antonius de Wolwe

Universitas Viennensis.

Petrus de Pulka, Doct. in Theol.
Caspar Misenstain, Doct. Decret.
Conradus Hildishaim, Licent. in Decr.
Martinus Monasterii, Professor Theol.
Petrus Detriuger, Licent. in Jure. XVI
Hainricus Erenvels, Doct. Utriusque. III
Petrus de Lins, Licent. in Jure. IV
Conradus Unruw,
Petrus Achter, praepositus in Lins, Licentiatu in Jure.
Hainricus Ritzpul. VIII
Martinus Kotwegh, Doct. in Theol. VI
Petrus Clocci, Decret. Doct.
Hugo de Dampia, Mag. art. X
Wilhelmus Ancredy.
Simon de Pochparten, Lic. in utroque III
Hermanus Span, M. art. D. Med.
Theodoricus de Francia, Doct. in Med. VI
Raphael de Placentia, Italicus, Doct. U. VI

Joan-

635		A P P E N D I X		636			
ANNO	CHRISTI	Joannes de Haimelburg, Doct. Med.	III A	Stephanus de Burgo, Prior sancti Sepulchri, Baccal. in Decret.	VI	ANNO	CHRISTI
1114	1115	Mathias de Hainoffia, Magistri art.	VI	Antonius Willarii, Baccal. in Decr.	IV	1114	1115
		Franciscus de Priega, Aragonici, Doct. Decret.	IX	Conradus Ghins, Doct. utriusque	IV		
		Petrus Fals, cret.	IX	Petrus de novo Drygine, Mag. art.	II		
		Jacobus Abellaco, Doctores U. & ci- ves in Colonia. X	X	Hainricus Neithard, Decret. Doct.	III		
		Joannes de Novo Lapide, miles, Doctores U. & ci- ves in Colonia. X	X	Simon de Perusio, Doct. Decret.	VI		
		Waltherus de Kessingen,)	X	Petrus Salomonis, Doct. in Theol.	IV		
		Andreas de Engubio, frater generalis, Ordinis Cruciferorum, Doct. Decr.	X	Item, Fratres minores habent ex eorum provin- ciis Doctores	XXXIII		
		Joannes de Fontibus, Doct. in Theol.	III	& Episcopos titulares	XII		
		Petrus Pointerii, Licent. in artibus.	II	Petrus Paulus de Justinopoli, Doct. utriusque	III		
		Hainricus de Satuna, Archidiaconus, Doct. Decret.	IV	Antonius de Scharparia, Doct. in Med.	IV		
		Ludovicus de Otto, Doct. Med.	VI	Henricus, Decanus in Lutzelberg, Licent. Jur.	Jur.		
		Wilhelmus Schilwatz, Doct. Decret. & Med.	VI	Ludovicus Malvii, Licent. utriusque	VI		
		Michael Falconis, Licent. in Jure.	VI	Nicolaus Pechr, Licent. Jur. & Mag. art.	XII		
		Petrus Hilprandi, Licent. Jur.	VI	Ordo Prædicatorum sancti Dominici habent in Theol. Doctores	XXIV		
		Hainricus de Lebenstain, Licent. Jur.	XVI	& titulares Episcopos	VI		
		Cunzio de Zwajla, Doct. Theol. & Jur.	VI	Wilh. de Monte Gaudeo, miles } ex parte u- niversitatis	VI		
		Albertus Bohemus } Mag. art.	VI	Jo. Mainquini, Doct. Leg.	X		
		Franko Bohemus } Mag. art.	VI	Carolus Duplias, Doct. Leg.	X		
		Benedictus de Perusio Decret. Doct.	IV	Wildricus, Decanus Metensis, Doct. utriusque	VIII		
		Andreas de sancto Monte, Mag. art.	IV	Petrus de Praga, Mag. art.	II		
		Dominicus de Ponte, de Venetiis, Decr. Doct.	IV	Joannes Magistri, Licent. Jur.	III		
		Franciscus de Suntino, Doct. Med.	III	Petrus de Amcorano, Doct. Decret.	VI		
		Wilhelmus Corff, de Anglia, Doct. Th.	III	Antonius de Bentivoli, Doct. Leg.	IV		
		Joannes Helling, Licent. Jur.	VI	Petrus } Kitzling, Mag. art.	IV		
		Nicolus, Decanus Spirensis, Decret. Doct. & Mag. art.	VI	Joannes } Thomas Boffikatt, Lic. Jur. Leg.	IV		
		Job Vener Doct. utriusque	VI C	Joannes Hugneti	IV		
		Nicolaus de Bohemia, Decret. Doct.	III	Antonius Marka Doctor Decr. & Licent. Leg.	XX	Italici,	XX
		Nicolaus Elstraw, Baccal. Jur.	II	Guilhelmus Mariae,			
		Matthæus de Bohemia, Decret. Doct.	VI	Joannes Andreae, Mag. art.			
		Joannes Durlach, Doct. Med.	VI	Joannes Richarde, Lic. Leg.		Frangige-	
		Joannes Turn, Licent. Decret.	VI	Wilhelmus de Valli, Mag. art.		nae,	XII
		Conradus Helie Doct. Dec. & Mag. art.	XX	Nicolaus Garron, Doct. Dec.			
		Wilhelmus Killher, Doct. Decret.	XX	Reinhardus Rainbolt			
		Rudolphus Spitzli, Doct. Decret.	XX	Heinricus Kulp, Mag. art.	X		
		Joannes Keller, Doct. Decret.	XX	Antonius Jubennens.	VI		
		Nicolaus Naso, Mag. art.	XX	Heinricus de Colonia } Doctores in Med.	VI		
		Joannes Habendorn, Licent. Jur.	XX	Petrus de Hilburg, Doct. Decr.	III		
		Jacobus Makkart, ex Sicilia, Mag. art.	XX	Joannes Abundi, Doct. Decret.	IV		
		Hugo de Montprull } Ambaxiatores Du- cis Orlienensis, Do- ctors Leg.	XX	Frater Joannes Agni, Doct. in Theol.	IV		
		Gerfrardus Walsall } Ambaxiatores Du- cis Orlienensis, Do- ctors Leg.	XX	Joannes Arnbach, Doct. in Med.	IV		
		Ambrosius de Vicecomitibus, Doct. Decr.	XX	Albertus, Parochialis in Nuremb. Mag. art.	VIII		
		Schotus de Raskanavilla, Baccal. Decr.	XX	Barthol. ejusdem, Doct. in Theol.	III		
		Joannes de Prato } Doctores Decr.	XX	Jacobus de Monfognishard, Doct. utr.	II		
		Hainricus Herboni } Doctores Decr.	XX	Joannes de Novo foro, Mag. art.	II		
		Martinus, Constiliarius Regis, Mag. art.	XX	Mathias Repelschover, Licent. Decr.	II		
		Mathias, Canonicus Thuricensis, Lic. Jur.	XX	Fridericus Deys, Doct. Decr.	II		
		Arnoldus Wilhelmi de locis Doct. Dec.	XX	Christianus Pfaff, Baccal. Jur.	XIV		
		Jacobus de Frantzagiis, Licent. utriusque.	XX	Nicolaus de Pulka, Doct. utriusque	II		
		Joannes Wigeri, Mag. art. & Baccal. Jur.	XX	Nicolaus de Augusta, dicececos Metensis, Doct. Med.	II		
		Joannes Munsterbergtr. } Doct. in Theol.	XX	Antonius de Baldinatis } Doct. Leg.	VII		
		Petrus Storch } Doct. in Theol.	XX	Justinus de Blanck	IV		
		Wilhelmus Sulberi, ex Anglia, Doct. in Theo- log.	XX	Leodotis, Pallentinus, Doct. Leg.	IV		
		Thomas Medicus, Doct. in Med.	XX	Antonius de Janus, Decret. Doct.	IV		
		Wido de Puschgo, clericus, Licent. utriusque.	XX	Honorius de Murtza, Doct. Leg.	X		
		Augustinus de Pisis, Doct. utriusque	XX	Hollifernus de Britannia, Doct. Leg.	II		
		Jacobus Stoltzli, Mag. art.	XX	Durrantus De Turri, Baccal. in Decr.	II		
		Bartholomæus de Pisis, Doct. Decret.	XX	Petrus Chenretl } Licent. Juris utriusque	X		
		Joannes de Bechorii, Licent. in lege.	XX	Petrus Postall }	X		
		Wilhelmus de Rotzeta, Baccal. in decret.	XX	Wilhelmus de Spelunca, Doct. in Med.	IV		
		Hugo Romanix, Baccal. Jur.	XX	Joannes Adomars, Prior de Pelegio, Doct. in Theol.	IV		
		Joannes Ontwardi, Baccal. in lege.	XX	Joannes Byenen de Castro, Mag. art.	V		
		Joannes Butzen, Mag. art.	XX	Heinricus Abindon, Doct. in Theol.	V		
		Paulus de Cario, Episcopus titularis, Doct. Decret.	XX	Joannes Wellis } Anglici & pro Rege Angliis	XXVIII		
		Clemens de Perusio, Decret. Doct.	XX	Joannes Schierfort }	XXVIII		
		Joannes, Abbas Mormundi, Doct. Dec.	XX	Petrus de Chumba. Doct. utr.	VI		
		Franciscus de Castellariis, Doct. in Theol.	XX		VI		

ANNO
CHRISTI
1414.
1415.ANNO
CHRISTI
1414.
1415.

Thomas Polton, Lic. utriusque }
Rupertus Appelton, Lic. utr. } Anglici XVI
Joannes Stokkes, Lic. in Leg.
Jacobus Lichtemberg, Mag. art.
Conradus Rinniger, Doct. Med. VII
Petrus Tortinii, } De Sabaudia De-
Ludovicus Alamanni, } cret. Doctores
Heinricus de Safunay, } XV
Augustinenses habent ex claustris eorum Do-
ctores in sacra Theol. XVIII
& titulare Episcopos VII
Laurentius Rentini, Lic. utriusque }
Dietricus de sancto Didato L. U. }
Wilhelmus Moneat, Baccal. Jur. } ex parte stu-
Fridericus Treverensis, Mag. in }
art. & Baccal. Jur. } dii Orlien-
Badocus de Madistone, Doct. Leg. } sis. XXIV B
Simon Garete, Doct. utriusque }
Joannes Huss, Bohemus, hæreticus, Mag. in }
artibus. VIII
Jerardus Rindeli, D. in Th. } ex parte Domi-
Officialis Leodiensis, Lic. Leg. } ni Joannis Ducis
Prior de Piert, Decret. D. } Bavariæ Episc.
Archidiaconus Leodiensis. } Leodiensis. XX
Præpositus Ecclesiæ Nemaufensis in Francia,
Doct. Leg.
Arcaldus de Peyeria, Doct. Leg. IV
Joannes de Caribus, Minor, Doct. in Theol. II
Joannes Gerlon, Cancellarius Ecclesiæ Parisi-
ensis. IV
Joannes Gerardi, Consiliarius }
Regis Franciæ, } Doct. XII
Joannes Norri, }
Joannes de Monsterollo. }
Hugo de Domo Comitum, Decret. Doct. VI
Petrus Robasiensis, Lic. in Decret. II
Stephanus Palatsch, Doct. }
in Theol. } hi IV. a parte Do-
Joannes Palatsch, D. in } mini Jo. Episcopi
Theol. } Ludhomislen-
Nicolaus Teisse, D. Utr. } sis expensis. XII
Paulus, N. Lic. in Theol. }
Petrus de Versaliis, Prior de Calve monte,
Doct. in Theol. IV

PRÆPOSITI, PRÆLATI

ET AMBAXIATORES.

Caspar, Canonicus sancti Petri & Michaelis,
Ecclesiarum in Argentina. X
Petrus, Præpositus Ecclesiæ sancti Stephani in
Hungaria, Cancellarius Regis. XV
Thomas Polton, Protonotarius Regis Angliæ X
Petrus de Flandria, } Abbreviatores. VIII
Benifalus Canco, }
Ambaxiata civitatis Cremonæ juxta Hunga-
riam. V
Wilhelmus de Wien, Dominus ad sanctum
Georgium & ad sanctam Crucem, ex parte
Ducis Burgundiæ. XVI
Wentzelus, præpositus Patavienfis, sedis Apo-
stolicæ Protonotarius. X
Ulricus, Cancellarius Patriarchæ Aquilejen-
sis. X
Ex parte civitatis Sundenfis in Ducatu Steri-
al. VI
Ex parte Ducis de Brunswig, Frick Twedorff,
miles. VII
Ex parte civium in Lunburg, in Hamburg,
in Sund, ducatu Barenfis, Mag. civium &
3. Cives. XI
Ex parte civitatis in Septem castris in Hunga-
ria. VI

A Ex parte civitatis Brabantie & regni. IV
Ex parte Marchgravi de Meichin. XX
Ex parte civitatis & cleri in Megburg. X
Joannes Goch, præpositus, & tres cives. X
Intall Hilmanus, canonicus in Wurtzburg. VI
Ex parte civitatis Cschga, Hungariæ. III
Ex parte comitis Hugonis de Montfort, alias
in Phanberg. VIII
Ex parte civitatis Ach, Joannes Scharffe mi-
les, & Joannes Ellrebarn, Licent. in Leg. VIII
Ex parte civitatis de Luke, Ludovicus de Ful-
gineo, miles. X
Ex parte civitatis Iporadiæ, Ludovicus de Can-
dia, miles. V
Ex parte civitatis in Clusenburg in Hunga-
ria. IV
Ex parte civitatis Spaltræ provincie Dalmatiæ,
Nicolaus Dominicus, miles. VI
Ex parte Regiæ in Wollen, unus miles &
Wolffzandi. VIII
Ex parte universitatis sanctæ Colonie quatuor
Doctores. XII
Albertus, præpositus in Kloster Neunburg, in
Austria. XXIV
Ex parte Domini Alberti Ducis Austriæ, Leo-
poldus Ekchartswær, Georius Starbemborg,
& plures nobiles, & etiam Doctores. CCXI
Ex parte universitatis & cleri Wiennensis,
Caspar, Ordinarius, & tres Doctores. XII
Unus Commendator de Nova domo, Angli-
cus. XI
Magister Sancti Antonii in Memmingen. VIII
Præpositus Herbipolensis, ex parte cleri. XII
Præceptor Sancti Antonii in Altze. IV
Petrus Benzawær, præpositus in Berchtolga-
dem. XII
Ex parte Archiepiscopi Treverensis.
Otto de Zigenhain, Præpositus Treverensis. XX
Ex parte civitatis in Nuremberg, Zebolt Phin-
zig, Petrus Volkmyer. XII
Ex parte civitatis in Regensburg, unus miles
& tres cives. XVI
Ex parte civitatis in Hagnaw, in Elfas. VI
Ex parte civitatis regni Slesie & Cleri, Nico-
laus Burstnitz, Joannes Strater, Canonici,
Dietricus Cancellarius, & alii plures. XVIII
Angelus de Viterbio }
Bonannus de Reate } Speciales Scriptoros
Henricus Lupo } Papæ XII
Laurentius de Roma }
Ex parte civitatis sanctæ Colonie, Jacobus de
novo lapide, miles, Doct. Leg.
Walterus de Kessingen, Licent. Leg. X
Ex parte civitatis in Frankensfurt, Joannes de
Holtzentain, Jacobus de Holtzen. VIII
Ex parte civitatis in Mecheln, in Pruk. XII
Ex parte Senensis & Bononiæ civitatum. VIII
Ex parte civitatis in Hall, Nicolaus Hurd &
Andreas de Sancto monte. V
Benedictus Præpositus Alben- } Cancellarii Re-
sis, & Georius, } gis XXXII
Ex parte cleri Argentinensis, Wilhelmus Fro-
berger, Decanus in Freisingen, & Nicolaus
Zorn, præpositus Sancti Thomæ. XXIV
Ex parte Ernelli Ducis Austriæ, Rudigerus,
Piebanus in Pruk, & Nicolaus Elstraw. XI
Ex parte Ducis Orlienfis, Mistian de Brak-
mont, miles, Hugo de Montbrall, Gerar-
dus Wassel. XX
Ex parte Ducis de Fagen, Joannes Aldendorff. VI
Ex parte Regis Cypri Nicolaus Angelini, mi-
les. XII
Ex parte septuaginta & cleri Moguntinensis, Berch-
toldus

ANNO
CHRISTI
1414
1415

toldus Willing, Joannes de Bontzheim, præ-
positi. XII
Joannes Wais, Præpositus Frislaurensis, Ca-
nonicus Moguntius. IX
Benedictus, prior de Mutua, Bisuntinensis dice-
ceses. X
Ex parte capituli, & cleri & Episcopi in Aich-
steten, Præpositus ibidem, & tres Canonici. XV
Præpositus & Canonici Magdeburgensis. VI
Ex parte Ordinis Præmonstratensium in Francia,
Joannes Seneschalli, & Egidius Makoc. X
Joannes Kerchoff } Abbreviatores V
Heinricus Sifridi }
Commendur in deutschen Lande Ordinis Cru-
ciferorum, & sex Commentores & XXI. mil-
lites, ordinis eorum. CCLX B
Ex parte civitatis in Ulenburg in Mehru Do-
minus Jan, miles. IV
Ex parte Cleri civitatis Prunii, Præpositus &
Canonici. VI
Ex parte Domini David, Archiepiscopi Burdi-
galensis, in ducatu Aquitanie. X
Præpositus, Joannes, in Staingaden,
Joannes, Præpositus Machtellenus. IX
Bandolus de Albano } Protonotarii XIII
Hermannus Twerg }
Nicolaus, Prior de Balionibus, Ordinis Jero-
solymitani sancti Sepulchri. IV
Ardecinus de Novaria } Protonotarii VI
Gaudentius de Loperta }
Ex parte Capituli & cleri Argentinenfis, in
Summario, Fridericus Comes de Zollr, Ca-
nonicus, Nicol. Pechr, Officialis. XVI
Theodoricus, Præpos. Wormaticensis. IV
Præpositus Ulmenfis Civitatis,
Præpositus Jacobus in Walfew }
Præpositus de Zarchberg. } Constantien-
Præpositus, Conr. in Ittingen, } sis diocce-
Præpositus Conr. in Ottingen, } sos. XXX
Præpositus, Nicolaus, in Em-
rach.
Ex parte civitatis Basileensis, Conradus Munch,
miles. XX
Nicolaus Maurer.
Ex parte Comitum in Gorz, Paulus Tanhuser
& Wernz Holtzhuser. IX D
Araganus de mala Spina, } Protonotarii. VI
Jacobus Rodinus, }
Ex parte Domine Anne Regine Anglie,
Wilhelmus de Spelunca. IV
Ex parte civitatis Moguntipensis,
Petrus Bart, miles, & Conrad. de Kacheln. XII
Ex parte civitatis Wormaticensis,
Wilhelmus Brun.
Ex parte civ. Spirensis, Andreas Forst. XIII
Ex parte Abbatis in Murbach, duo Doctores,
unus Monachus, & unus Presbyter. XII
Ex parte Regis Anglie, Thomas Polton,
Rupertus Appelton, Jo. Stockes, Anglici. XIII
Joannes, Præpositus in Dyessen,
Præpositus in Jusin,
Præpositus in Staingaden. X
Ex parte Regis Portugallie, unus miles, &
unus Archidiaconus. IX
Ex parte civitatis in Lubek, Gordian Plofch-
gen, Marquardus de Dornen, Reinhardus
de Castell, milites. XII
Ex parte civitatis in Tyrna, in Presburg, &
in Oedenburg, und die brachten dem Ku-
neg die schon verdakten Rofs. XII
Ex parte Regine Napulii tres Doctores, tres
miles, & duo Episcopi. XLV
Ex parte Philippi Marie, ducis in Mailan, u-

nus Episcopus, unus Abbas, & tres milites,
& quatuor Doctores. CVI
Ex parte Caroli de Malatestis, Philippus de
Rikombus, miles & Doct. Legum. XXII
Antonius de Canario, Doct. Legum. XXII
Ex parte illustrissimi Domini, Domini Maroil
Palæologus, Cesaris Constantinopol. duo du-
ces & unus miles. XXI
Ex parte Episcopi Ancensis ex Græcia, unus
Doct. V
Ex parte Domini Joannis Ducis Bavarie, E-
piscopi Leodienfis. XII
Ex parte illustrissimi Regis Uladislai Regis Po-
lonie, & ex parte illustris Principis Alexan-
dri, alias Witolt, magni Ducis Lithuanie,
unus Archiepiscopus, tres Episcopi & qua-
tuor milites. CCL
Ex parte civitatis Sierdus, in territorio Fran-
cie, Colin de Lofen, Thomas de Lofen,
Mag. art. Beykon. XIII
Frater Vventzeslaus, Prior vallis Marie Virgi-
nis ex parte wilhelmici in Almania. VI
Jacobus Archidiaconus Marolus de Belleloco in
Francia & Legatus ipsius provincie. VII

PRINCIPES SECULARES.

Serenissimus & illustrissimus Princeps & Domi-
nus, Dominus Sigismundus Romanorum Rex,
Hungarie, Dalmatie, Croatiae &c. Rex sem-
per Augustus & ejus Conthorialis. M
Dux Rudolffus Saxonie, Sacri Imperii summus
Marchalkus. CLXXX
Dux Ludovicus Bavarie, Comes Palatinus, sa-
cri Imperii Archidapifer.
Dux Otto Bavarie, Palatinus Rheni. CCCC
Dux Ludov. Bavarie, Palatinus Rheni. D
Dux Henricus, Bavarie, Palatinus Rheni. CC
Dux Wilhelmus, Bavarie, Palatinus. CLX
Dux Ludovicus Brigenfis, in Slesia. CXXV
Dux Fridericus, Dux Austrie. D
Dux Hercules, Saxonie. XL
Dux Henricus, Slesie, alias Rumpolt,
Dominus in Grossen Glewen, & in Traffen. XXXV
Dux Albertus, in Mechelnburg. XX
Dux Karibund, Russie Albe. XX
Dux Wasla in wolff bey der Sec. XXVI
Dux Ulricus de Dekk. XXIV
Reinhart Vo in Urslingu. X
Dux Joannes de Stettin. XLIV
Dux Petrus de Lindov. XXV
Dux Joannes Opoliensis, Episcopus Wladisla-
viensis in Polonia. XXII
Dux Carolus Lothorie, in Luttringu. LXX
Duces, Philippus de Troppi, ex Græcia,
Michael de Troppi, Filius ejus. XXI
Comes Fridericus, de Lothorie, in Luttringu,
Frater Caroli, Comes in Veldemund.
Dux Antonius, Lothorie, in Luttringu, filius
Caroli de Luttringu. XXVIII

MARCHIONES BUTGGRAFI, GRAFII.

Marggraf Bernard. von Nieder Baden. CC
Burggraf Friedrich von Nurnberg. CL
Burggraf Hans von Nurnberg. CC
Marggraf Rudolph, von Rotelln, Hertze, Hoch-
berg, Marggraf Rudolph sein Sohn. LX
Marggraf Joanns Jacobi von Ferrer. LXX
Comes Hermannus de Cilli,
Comes Fridericus de Cilli, filius ejus. CCL
Comes Richardus de Warevick, Anglicus,
Comes Joannes Carolus, Vice-Comes in Medio-
lano. XXX
Co-

ANNO
CHRISTI
1414
1415

<p>ANNO CHRISTI 1414 1418</p>	<p>Comes Philippus in Gorott, Ungarus. XXXA Comes Joannes de Lunungen. XX Comes Bruno de Scala, } von der Lei- Comes Paulus de Scala, } ter. Comes Nicolaus de Scala, } XVI Comes Ludovicus zum Rofslin. X</p>	<p>ANNO CHRISTI 1414 1418</p>	<p>COMITES.</p> <p>Albrecht von Werdenberg, Herr zum heiligen Berg. XV Joannes de Spanhan. XII Rudolph von Vverdenberg } Heinrich de Vverdenberg } von Sangau. XXII Joannes von Vverdenberg } Conradus de Friburg, Dominus in Vvelschen Neuburg. L</p>
<p>COMITES.</p> <p>Rudolphus de werdembergh. V Joannes de Lupfen, Landgräffius in Stulinga. XL Joannes, Edler ze Swendfuf. XVI Jorg Soppingo de Hohenstein, Bohemus. XII Joannes, Landgraff zu Liechtenberg. XII Gunther von Schwartzburg, Herr zu Ronaw, des Konigs Hoff-Richter. XXIV B Rudolph, sein Sohn. V Albertus von Schwartzburg. XVI Albrecht von Werdenberg, Herr zu Bludentz. XII Eberhardus de Kirchberg. XII Ludovicus de Liechtenberg. X</p>		<p>COMITES.</p> <p>Albertus de Scotis, de Placentia. } apud Cardinalem de Flischgo, Romani. L Ludovicus de Lavantia, } Nicolaus Marggravius Vilterii. } Geofius, Thomas, Joannes de Krawatn. XXXV Joannes de Prata, e Friaul. XXXII Ludovicus de Ottingu, Vvilhelmus filius fuus. XXX Vvilhelmus de Orlamuntz, Otto de Orlamuntz. XXX Gunther de Schwartzburg, Canonicus Herbipolentis. X Joannes de Novo Castro, Antonius de Gronfon. XX Fridericus de Ottingen. XXIV Ulricus Vogt ze Meifch, Graf zu Kilchberg. XX Joannes Burger, ze Aldenhain. XL Joann. de Firmenbach. XXII Philippus de Naffau. XVIII Heinricus de Vvietenau, extra Vvartrang. IX</p>	
<p>COMITES.</p> <p>Wilhelmus de Henneberg, XII Joannes de Spanhan. XX Joannes de Liningen. XX Rudolph von Montfort, des Konigs Landvogt. XXX Wilhelm von Montfort, Herr zu Bregentz. XXI C Wilhem von Montfort, Herr zu Tettnang. XVI Friderich von Valentz, apud Epifcop. X Joannes } von Werthan, Mogunt. LX Michael } Wilhelm von Naffau, Thum-Herr zu Mentz. X Intall Fritz de Zollr. VIII Otto de Zigenhann, Praepofitus Trevirenfis. XX Fridericus de Luttringen, Comes in Wudemund, Dominus in Runinga & in Bonn. XXII Hugo de Arpigone, Vice Comes de Laudrico, Francigena. XXVIII Hugo de Montfort, Land Commendur S. Joannis Orden, in Teutifchen Landen. XX Fridericus de Toggemburg. CLX D Didacus von Svent Salida ex Arag. XLIII Eberhardus } de Nellenberg, Landgra- Conradus } fen in Hennegow und in Madach. XXII Joannes von Ixate Ambaxiator Regis Arag. XXX Franco aus Karbau, bey dem von Cili. X Nicolaus von Brun, } Ungari. XXVI Lasla von Brun, } Heinricus Eggo, Conradus de Furlenbergh. XXVIII Friderich } von Helffenftain. L Joannes } Eberhard von Kilchberg. XII Rudolph } von Sultz. XXII Herman } Friderich von Fellentz, } aus westerrei- Canrad von Bitfch, } ch. XXXII Enoch von Luningen } bey Hertzog Ludwi- Fritz von Zollr } gen und. Wilh. von Fberftein. Hertzog Otten. XXX Albrech von Hohenloch. XIII Friderich Graff zu Hennenberg. XX Thomas de Rineck. XX Hermannus de Hennenberg, ex parte Epifcopi Babenbergensis. XVIII</p>		<p>COMITES.</p> <p>Freyn, Ritter, Knechte.</p> <p>Freyn Ritter Vvalther von Klinga, Freyn } Cunrad Buffnang, Albret Buffnang. X Freyn } Vvalter } de Hohenklingen ob Ulreich } Stain. X Ulreich } Ritter Joannes de Zimmern. VI Ritter Joannes } von Rofnech. X Frey Heinrich } Freyn Vvilhelm } von Cund. X Georg } Ritter Himvardus de Altare } aus Lutzelburg. X Ritter Gerhard de Paftoria } Ritter Henricus de Hohenstein, Hartmann de Vvagn. XII Rudolphus de Hohenftein. } Jacobus de Yico, } Italic. XV Joannes Aliprandis } Miles Eberhardus de Landau, Eberhardus de Landau, Vvolff de Grafeneck. XV Freyn } Rudolph de Hohentann Cunradus Findinfin Happ Marfchal de Pappenheim X Freyn Miles Nicolaus de Curlix X Ingel de Rothenburg Milites } Joannes de Pergen Heinrich de Piffch Seiffrid Nechel Balthaffar Panawitz Bernard Aptitz Heinrich ze Schoff. Friedrich ze Schoff. Friedrich Umbvrind Joannes Buchwald Chriftoff. Rotenberg. Heinrich Schainer. } Bey Hertzog Heinrich aufs Steien.</p>	

<p>ANNO CHRISTI 1414 1415</p>	<p>Freye { Burchard von Willersburg Rudolph von Asburg, Albrecht Thum. XXVI</p> <p>Miles Berus de Blossen, aus Melchberg. IV</p> <p>Milites Andreas Lugholtz, Heuning Lugholtz. X</p> <p>Servi { Albertus de Kuniglegg, Burchardus de Werdnau, Itall de Werdnau, X</p> <p>Milites Joannes, Ulricus Freutberg. XVI</p> <p>Miles Heinrich Glandesberg. XXVIII</p> <p>Freyen { Heinrich de Blumtau, Heinrich de Gravenn, Herr zu Blum- tau. XXVI</p> <p>Freye Milites { Billung de Conis, Honofrius de Conis, XVI Herrn zu Brun in Urgern.</p> <p>Frey Miles Henricus de Blumtau de Mehren VI</p> <p>Miles Cunradus von der Stat. VI</p> <p>Milites { Hartung von Clux, Joann von Waterkon, Engelfch. XII Huidnietz von Lanza, alias Pre- xo, Ungarus. X</p> <p>Milites { Heinrich Vischgul de Limburg. VIII</p> <p>Servi { Joannes Zedlitz, Joannes Huotham, Nikl de Lauffen, ex Saxonis, VIII</p> <p>Milites { Nicolaus, Lalchga von der Jauben, Unga- ri XV</p> <p>Milites { Marquart de Schellenberg, Joannes de Kungick, Cunrad de Schellenberg, XII</p> <p>Servi { Brukart von Bischoch, Gebhard von Schellenberg, Heinrich von Offtringen, Walther von Amwil, Heinrich von Ertzingen, Cunrad von Ertzingen, Ruff von Neuenhausen, Haas von Hodorf: Bey Graff Hanlem von Lypfen.</p> <p>Frischhanus von Bodmen, Joannes Cunrad von Bodmen. Wilhelm von Honburg, Heinrich von Honburg, Joann von Bodmen. XVIII</p> <p>Wentlaw von der Tauben, Wilhelm Has von Waldeck, Joannes von der Tauben, Joannes Rodann, Marquart von Kamnitz, Nicolaus de Ottrawitz, Nicolaus de Starogotz, Joann von Littaw, Hans von Harms, Bohems. L</p> <p>Heinricus Vifii, Wilhelmus Vifii, Camerarii Regis Anglis XLVII</p> <p>Mitcheo Dominus in Addeck, Thoblitz de Addeck, Joannes Thoble, Hungari. X</p> <p>Henricus de Mentoc, ex Sabaudia, VI</p> <p>Joannes Melibon } Hungari. IX</p> <p>Joannes Hernschgo, } Ulricus de Lutz alias Stall Bohemus, VII Georius Melibon, portans gladium Regis, Joannes Merenwitz, VI Peter de Hohneck, Fridericus, Henricus, Petrus de Friberg, XIV</p>	<p>A Thasibaldus in mare Prutini Conditus VIII ANNO DESMARI REGIS, CHRISTI BURCARDUS DE KNORINGEN, 1414 HENRICUS DE KNORINGEN, 1415 CUNRADUS DE KNORINGEN, VIII GEORGIUS HARTUNG DE LORT, ANGLICUS, VI JOANNES ORTLINGER, SERVUS REGIS ANGLIS. III</p> <p>WOLF PETRUS JOANNES DE HEWEN.</p> <p>ARSELLUS DE SALUCIIS, BERETIENSIS DE THARACO, ANTONIUS DE COMITIBUS, GARFARANUS DE FRATCHELLE. STEPHANUS DE OBUTANO, BARTHOLOMAEUS DE LASSALA, FRANCISCUS MERLINUS BARCHARDUS: APUD MAR- CHIONEM DE MONTERRARIA.</p> <p>Oswaldus, Leonardus, Joannes, Wolfen- stein, VI Rudolphus de Rethensfurti Anglicus, XXVI Joannes de Vilanders, Joannes de Vilanders, Junior, & quatuor de Slindersberg. XVII</p> <p>Joannes Schwartz. VI Henricus, Filius suus. Nicolaus de Damascia, Ungari. IX Ulricus Flogt.</p> <p>Thomas Ladwik, Bastien Schumell von Onaden, Ungari VIII Cunradus de Sobasleustein super Rheo</p> <p>Joannes Clan Bohemus. XIV Joannes Zorn de Straßburg, X Joannes de Bonstettin, VI Jorg de Katzenstein, X Fridericus de Katzenstein, X Antonius de Novo Castro, Wicomenſis dic- ceſeos. X</p> <p>Joannes Bentzauer, Ludovicus ab dem Stein, XII Ludovicus Bentzauer. Guring de Ramstein, X Cunradus von Riggembach. X Reinhardt von Hans Dietricus von Iffenburg</p> <p>D Dietrich Schenck von Erpach. XX Joannes von Kagnegg, Hans Zorn, Junior. Nicolaus von Weichenſe, Joannes von Stuben, Joann von Helmſtat, Heinrich von Hobenstein: Bey den Marrgraffen von Baden.</p> <p>Cunrad von Rischach, Cunrad Steinbrecher, Diedrich Rod, Joannes Rod, Joannes Lapp, Eberhard von Stein, Claus Schuch von Eantzingen.</p> <p>Pappill von Ellerbach, Sitz Marſchall von Pappenheim, Wolf de Weſerherra.</p> <p>Burchart Homel de Stoffenberg, VIII Joannes Stoll de Stoffenberg. VIII Mark von Schellenberg, Pentel von Hannehoben, Cunrad von Wiler, Ulrich von Hannehoben, Heinrich Togramm Leopoltz Rudger Hartzer, Jorg Knoll, Vogt XL Heinrich Latſchembok, Bohemus. XII Joan-</p>
---	---	---

ANNO CHRISTI 1449. 1450.

ANNO CHRISTI 1449. 1450.

Joannes de Hagenbach, Conradus de Rindsholm, Petrus Sarnberg, Et alius XXVL milites servi.

Apud Archi- & Zentfcha, Gergo, Brungo, Joannes, Joannes, } Papani ex Servia.

Joannes, Joannes, } Kungboitz.

Joannes Grotius, Bedovinus Surus, Rikkin, Lampert Maknei, Gualdo Sock, Wilhelmus Rochlans, Joannes Adon, Joannes Waldione, Et alius VII milites servi

Angli apud Cantuar de Warevik.

Wilhelmus in Turu, Eberhardus in Turu, Andrus de Rochlans, Marcell waida, Erasmus Liechtenberg, Waltharus Saffar, Andrus Seifenheimer, Joannes Burkard de Ellerbach, Ludovicus Sachs, Conradus Griebing, Wilhelmus Reichenberg, Rihart Schirmer, Conradus Schellendorf, Jacob Rawmacher, Friedrich Dobringer, Anroni Verber, Joannes Hohenwartter, Hans Arbenstaler, Loucolt Seffner, Stephan Twall, Georgius Jamer, Joannes Schrams, Nicolaus Gerthorffer, Andrus Sachs, Jorg Ekhenslein, C Erasmus Verber, Jacob Pfegepiche, Herman Gruber, Paul Eh, Thomas Prefinger, Viktor Graftrucker, Sigmund Grattweg, Rurich Gerthorffer, Andrus Hohenberger, Joannes Kamer, Joannes Prantner, Fry milite, Diricus de Wilmberg, Eckardus de Vlianden, Bartholdus de Stals, Jous Commendar de Athof, D Gham Kaeffel, Joannes de Helmslat, Fredericus de Fiehhoflein, Wilhelmus de Niperg, Gerg de Niperg, Joannes de Helmslat, Radolphus de Helmslat, Viprocht de Helmslat, Heinrich von Ransdeck, Michel Jak de Kufell, Jan Jak de Kufell, } Hungari. XXX

VI

Bevingone de Britanone ex Francia. Jacob Pruhart, Capet de Klingenberg, Joannes Hurnf, Abracht von Schomon, Hans Swandorf, wetzi, } de Higo, frater. Higo, } Joannes Waltharus frater de Manchwiler, Hanmann de Grunberg, Wilhelmus de Grunberg, Turug Mene, Berthold de Stoffen, Joannes Rich de Richeftein, Joannes von Bahel, Adelberg von Baden, Hans Flechlen, Hans, Werner, Nicolaus, de Roggenbach, Heinrich von Stein, Eberhard von Wila, Wolf von Kalenberg, } Laurens Paichga de Damaia, Ungarus, Jorg Alchberg, Jorg Starenberg, Nicolaus Schranck, Wentala Schranck, } Hermannus, Instal Hermannus, Albertus, Ulrich, Beringer, Herman Bix, Albrecht, Radolph, Bos Feringer, Hays, Radolph de Rosenber, Eberhard von Ranschwerg, Burchard Schenck de Galdia, Henricus, Burchardus, } de Hermendorf, Nicolaus Zorn, Meck Petrus de Scharu, Ungarus, Joannes de Morst, Ungarus, Joannes von Meyberg, Christoph von Gerthorf, Holaricus Abs, Joannes de Zedlitz, Nili Schierwin, Hans von Langen Marichalus, Holaricus Bonowitz, Thomas de Girschof, Holaricus Bongerthor, Hans Halwilerf, Nili Zedlitz, Holarich Schellendorf, Frits Lantzen, Hans Gerthorffer.

LX X IV XX IV VI XX

Apud Marchionem de Roetien.

XV VIII X XII

De Landenberg, resident in territorio Turgow. XI.

In Turgow. XX

VI XXXVI LXXI

Apud Episcopum Georg Sprengem & in sub capensis. VI

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

By dem von CII.

By dem von CII.

Confiterii Ducis Austriae. L

Apud Episcopum Georg Sprengem & in sub capensis. VI

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

VI XXXIV

647
ANNO
CHRISTI
1414
1415

A P P E N D I X

648

Joann. de Froberg,
Volfio de Brandis,
Dietegen de Marmels,
Dietegen,) Filii sui.
Andreas,)
Joannes de Slandersberg,
Hainrich de Rockvile,
Manzo de Rockvile,
Hainrich) de Kochberg.
Albertus)
Andreas de Palitzgi,) ex Polonia.
Chama de Schriens,)
Hilling de Ulenberg,
Joann. de Utemberg,
Michel de Rischach,
Ruff
Egge
Hainrich
Ulreich.
} de Rischach.
} & quatuor de Rischach de
} Richenflain.
Berthold von Morberg,)
Heinrich vor Morberg,)
Hainrich de Gumpenberg.
Andreas von der Tauben, Bohemus.
Porrferca de Sabandia,
Jacobus Marrandula,
Simoe de Vresfal,
Hainrich Engelberg,
Rudolf de Eendingen,
Heinreich Guff,) de Argentina.
Conrad. Boct,)
Fridericus Schettur,) ex Vreslerreich.
Conrad. Lovvenstein,)
Heinrich Gebotich,
Hermannus Gebotich,
Joannes Lingichenk,
Vvintzig Kramer,
Analus Pomerra, ex Portugal.
Caspar von Friberg,
Hans von Vveslernach.
Joan. Druchfes, de Vvalzburg,
Vvalther de Stadgen,
Jacob)
Ulrich) Druchfes, filii sui, de
Hans) Vvalzburg,
Golltzer de Schellenberg,
Eggo de Kungteck,
Abrecht de Kungteck,
Abrecht Tobischalm de
Kungteck.
Frey Miles. Conrad de Biggenbach,
Dietrich Schenk, de Erpach,
Conrad. Schenk, de Fochenpach,
Joannes de Hirschorn,
Schvartz Rainhart de Siggigen,
Joannes Gevvolf de Teggenberg,
Joannes de Siggigen,
Rainhard de Siggigen, Hofmei-
ster,
Vvilhelm de Falkroflain,
Joannes de Fenigen, Senior.
Joannes de Fenigen, Mariscalcus,
Joannes de Kich, Schenk.
Conradus de Roisenberg,
Svriger de Siggigen,
Vvipprecht de Heindlas,
Philipp de Lappshain,
Heinrich de Ecomber, Junior.
Hartmannus de Hantthshain,
Eberhardus de Hirsberg,
Horneg de Hornenberg,
Vvolffio de Avve,

XIV Martinius Blas,
Joannes de Roisenberg, Junior.
Vvilhelmus Svaiger,
XL Conradus de Erichon, alias Horn-
berg,
Stephan. de Emershoven,
VI Conradus Buchfelder,
Conradus) de Faringen,
Dietricus)
XII Dietrich Rainach,
Bernardus Seven,
XVIII Joannes Izen, Ritter,
XII Adam Bertendorffer,
Ludovicus de Mentzingen,
Arnold Sloder,
Eggbrecht de Vvacheim,
Piter) von Puhl.
XXX Bernhart)
Joannes de Vvingartn,
Joannes de Branberg,
Joannes de Herthoon,
VI Rainart de Siggigen,
Joannes de Roisenck, Junior.
IV Amodeus de Chalanco, Romanus.
X Marinus Schlatfus Napalii,
IV Vvolff de Zalahart,
Michael de Ferandis,
XIV Bretholdus de Feronis, } Italicus. X
Ludovicus,
Conradus, Dominus in Vvinsberg, Sacri Im-
XIII C perii Camerarius, XIV
Berkardus Mench,) de Bosilia
Albrecht von Egilflain;) XIV
VI Otto von Olenburg,
Meinhart von Loufen,
Joannes von Lindauv,
Vierich von Grutlingen,
Ehrenfried von Seggendorff,
VI Jorg Scheock von Gira.
Hainrich von Seggendorff,
VIII Hans von Sandan,
Otto von Scheden,
Strebis aus Polen,
XIV Hans von Enningen,
Vvilhelm Fuchs,
D Joannes von Hilpurg,
Joannes Katsenberger,
Hans Sachs,
Vvalther de Hangersfort, Anglicus. XXX
Conrad. Schenk de Linberg,
Joannes de Haldegg,
Jorg von der Lipp,
Hans von der Lipp,
Abrecht von Kanauv,
Frey Miles, Zoller Benedikt von Butsch Un-
garus, XXIV
Joannes de Monte Forti, V
Manuel de Christofora, de Constantinopoli, ex
Gracia, VIII
Vvilhelmus de Rimpfen,
B Joannes Zoller,
Ott Platt,
Appel de Liechtenfels,
Joannes, Druchfes de Baldershain,
Dietricus Druchfes de Vestahusen.
Apud Du-
ocem Lu-
dovicum
& fratrem
ejus Du-
cem Oto-
nem, Du-
cor Bava-
Lamprecht de Riehsen,
Rapp de Hoffart,
Joannes Platt de Saltzburg,
Antonius de Bora,
Appel) de Miltz.
Hans)
Faurus Druchfes de Vvetzhusn.
Sigmund. Froberger,

rim & Po-
litanus
Rheni.
ANNO
CHRISTI
1414
1415

X
XIV
VIII

X

XIV

XIV

Apud Berg-
gravius de
Nuremberg.

XXX

XX
XXIV

V
VIII

Apud Epi-
scopum de
Wurzburg.

Vv-

<p>ANNO CHRISTI 1418.</p> <p>Wernherus Waldeger, Joannes } Layminger, Georgius } Wilhelmus de Froberg, Joannes Kuchler, Ulrichus } Weipriacher, Joannes } Fridericus Bentzenwer. Joannes Castellanus Calice- sis. Soffinus de Sarbozi. Dono de Kall, Scenzia w Meraki, Jan Kalixi, Joannes von Bomerdingen, Conradus } Waldner, Diepolt } Jacobus de Cadenacia, Romanus, Georgius Zitruff, } ex Slesia, Nicolaus Ribnitz, } Zobel de Athesi. Frey miles, Stephan de Gundolfingen, Jan de Merwitz Bohemus, Fridericus de Scharfenberg, Albrecht Heinrich } Schenck de Sidaw. Heinrich Ott Joannes Joannes de Waldaw, Albrecht Holtzendorfer, Marquet de Notablez, Joannes de Kolritz, Hermannus Lofar, Albrecht Wolff, Joannes Sengwitz, Ott de Diebon, Gant de Krudcin, Zugo de Korfch, Joannes Willgots, Bertholdus Laß, Dietrich Gunther } Meininger, Heinrich Marchalch de Pappen- heim, Christoff Frauenborst, Joannes Poff, Eberhard de Bich, Joannes de Libig, Gunther Rainkain, Joannes Trachnawer Wurbek de Wald, Heinrich de Honday, Peter Hecht, Heinrich de Lutz, Gebhard Haffer. Koppo an Zedlitz, Heinrich Hagg, Gim Ganteloge, Petrus Stiffrang, Nichl Warsthorfer, Heinrich } Schag. Otto Joannes de Rosberg, an Wellerreich, Joannes } Conradus } de Hodorf. Heinrich } Schwigger von Gundolfingen, Albrecht Brifinger, Alton Hefner, Dionisius Hoffer, Stus Torringer, Mathas Gram,</p>	<p>XIII A</p> <p>Apud Archi- Episcopum Salisburgen- sem, Ex Polonia, & ex parte Regis.</p> <p>CXX</p> <p>X B</p> <p>VI</p> <p>XIII</p> <p>V</p> <p>IX</p> <p>XIX</p> <p>Apud Domi- num Radol- phum Du- cem Saxonie.</p> <p>Apud Domi- num Radol- phum Du- cem Saxonie.</p> <p>aus del Ste- gen.</p> <p>XXXVI B</p> <p>IV</p> <p>X</p> <p>Apud Domi- num Ducom Henricum Ducom Beve-</p>	<p>Christian Wirlebe, Casper Torringer. Hans Proberger, Wilhelmus Ahamer, Afon Sebelhorfer. Afon Layminger. Heinrich Franawer. Ulrich Egger. Joannes Truchsess. Paul Closter. Hans Zersyrud. Eberhart de Friberg. Conrad de Friberg. Sigmund Proberger. Wilhelm Torringer Bernhard Waldeger. Wilhelm Machseltrauer. Hanns, filius suus. Ott Bentzenwer. Radolf Brifinger. Stefan Ebber. Peter Michel speckch. Hanns von Scullingen. Otto de Staetlingen. Joannes Waichinger. Conrad de Magcnbuch. Wilhelm Schelmburger. Conrad Eglolfflein. Christoff de Friberg. Wilhelm Landstedler C Conrad de Friberg. Albrecht Ternli. Sigmund Wattenhofer. Frey miles, Turing de Rainfzin. Bereng Kowalitschgi. Jan Sidenfrang. Peter Srahl. Jordan Pfischgon. Marchart de Dornen. Rainhart de Kalfan. Franz Hagendorf de Argentinia Buben Fromberger. Ganticho de Chohn. Hugo de Schenwald. Gerfo de Chohn. D Albrecht Sideofrang. Petrus Bugarich. Antonius Kalabris. Petrus Stiffrang. Ian Billing. Dietrich Billing. } ex Polonia. Joannes Sonfon. Joannes Melmen, alias de Iantsberg. Joannes Bock. } de Argenti- Radolf Bapfrenig. } na. Sigmund de Laffenz, Ungarus. Arpagaus de Lingari ex Francia. Laurentz Damsus, Bohemus. Hugo de Montfedis ex Polonia. Casper Bichgaut } de Mediolano. Otto de Montelle. } Joannes de Stadgen. Heinrich von Hornungen. Welfo de Stain. Heinrich de Isenberg. Pappli de Elterbach. Thomas de Froberg. Joannes de Ar. Conrad de Bomerfeld. Burkard de Soppendorf. Friedrich de Kindenberg. Ulrich de Kindenberg. Wilhelm Mayental.</p>	<p>ris, & Pala- tinum Rheni</p> <p>apud Dominum Ducom Heinri- cum Ducom Be- varie, & Palati- num Rheni.</p> <p>apud Ducom Wilhelmum Ducom Be- varie, & Pa- latinum Rheni.</p> <p>VIII</p> <p>XXI</p> <p>de civitate Lubec. XII</p> <p>IV</p> <p>Bohemii</p> <p>XXI</p> <p>Ungari. XII</p> <p>ex Polonia. XVII</p> <p>de Argenti- na. XXII</p> <p>X</p> <p>XIV</p> <p>XXII</p> <p>XX</p> <p>XXX</p> <p>XXL</p> <p>Ott</p>
--	--	---	--

Ott de Stoffenberg.
 Conrad de Ulff.
 Orloff Zegener.
 Joannes Schetz.
 Martini de Waldenick.
 Joannes Stoffenberger.
 Michel, Druchschel de Bornschel.
 Hermannus de Hilsberg.
 Burkart de Tann.
 Waltherus de Waldenick.
 Eberhard de Vorf.
 Albrecht de Ulff.
 Heinrich de Stein.
 Christoff Steyer.
 Heinrich de Kottaw.
 Wolfgang von Egolshaim.
 Albrecht von Hachan.
 Peter Nothoff.
 Dietrich Berlenstet.
 Lucas de Eichenstet.
 Niki Wild.
 Jorg de Hirberg.
 Lucas Starig.
 Michel de Rodvitz.
 Joannes Koder.
 Wolfhart Tanner.
 Wilhelm Zobel.
 Joannes de Lichtenstein.
 Gantner de Griefham.
 Hugl de Mangfratt.
 Heinrich Tansdorff.
 Joannes Rabenstein.
 Janigi Behem.
 Berthold Fronawer.
 Hanns Rannberger.
 Fritz de Kolln.
 Heinrich Marischalch.
 Jorg de Kravet.
 Christian Steinbach.
 Joannes Steinbach.
 Mathias, Joannes, Kindsberg.
 Arnolt de Kammern.
 Diesselt Heil.
 Ludwig Bannawer.
 Joannes de Appberg.
 Herman de Fraichenstein.
 Conrad Payer von Puchpartn.
 Alon Brinzier.
 Joannes Marx de Argentina.
 Gellert de Botchen.
 Conrad Leyminger.
 Wislant Swelher.
 Seitz Marischalch, Junior.
 Arching de Rochemberg.
 Eberhart de Friberg.
 Seitz Marischalch de Gantzen.
 Burkart Marischalch de Pberbach.
 Frik Schenk de Gira.
 Heinmann Hasllinger.
 Stefan Behenbauer.
 Mauritz de Walthlich.
 Franciscus de Stein.
 Kraft Besser.
 Ulrich Riedl.
 Herman de Brakenstein.
 Heinrich de Appberg.
 Jacob
 Laurentz } de Wolfstein.
 Wilhelm }
 Hilpolt Mendorffer.
 Albrecht Frodenberger.

A P P E N D I X

Arnold Frodenberger.
 Christoff Leyminger.
 Wilhelm Leyminger.
 Petrus Seussler.
 Peter von Kammern.
 Kallin Pallas.
 Arnolt Karstl.
 Frey miles, Vilhelm de Vienne, Dominus ad sanctum Georham, & Dominus ad sanctum Cronen,
 Joannes de wiano, filius ejus. } ex Bar.
 Joannes von der Novvndat. } gunda.
 Wilhelmus de Nebanana. }
 Jan Rabend. } LXIIX
 Miles Andrus de Judica de Napch. } XVIII
 Gvido de Amasia } de Napch.
 Gvido de Miseris }
 Ermanus de Buntto } XLII
 Miles Dimer de Loctus, Ungarus. } XVI
 werner de Vvaldery.
 Vilhelm de Bebenberg.
 Servus, Jan Jorgewvichgi, Polonus. VI
 Hanns Barhart von Helsenberg.
 Conrad de Flutking.
 Lencolus de Bernschel.
 Joannes Schilling.
 Heinrich de Eblingen.
 Kalschard de Ralschingen. XXXIII
 Burkart de Lochen. III
 Philipp de Ribomb de Rinsch. XII
 GBrus.) de Lapsu. VI
 Heinrich)
 Gellmann de Pomporia. }
 Eliocus de Pflath. } Francigen.
 Petrus de Pauliano. }
 Vilhelmus de Padio valle. }
 Eliocus Vigarij. }
 Joannes) de Kalevilla Francigena. XII
 Carolus)
 Ponco de Zafelovitz. }
 Rubin de Rifenburg. } Bobeni apud
 Petrus de Scarnberg. } Dominum E.
 Jan de Cham } plicopum La.
 Albrecht de Rabenstein. } dindindem.
 Joannes Poffein. }
 DArnolt de Sirk. }
 Kilianus de Laid. } XL
 Heinrich Peyer. }
 Joannes de Helsenvilla. }
 Franciscus de Buray. } ex territori
 Makko de Zvechtuch. } thoria.
 Walther de Tann. }
 Joannes de Bafien. }
 Otto Schenk de Miffen. }
 Ulrich de Blankenberg apud Comitem. IX
 Fridericus de Widenmuth. }
 Vilhelm de Bocheishain. } VI
 Gerdorff de Trov. }
 Servus, Dietrich de Tangen, Francigena. VI
 Apud Ducem }
 Ludovicum, }
 Ducem Ba- }
 varie & Pa- }
 latinum Rho- }
 ni, jam se- }
 duntum in }
 Francia. }
 Extranei.
 Anikeli, & eorum socii.
 Mercenarii, & servi.
 Institoris, & servi.
 Calcestrarii, & servi.
 XIII
 apud Comitem
 Habsburgum de
 Gers.
 XLV
 CCCLXX
 CCCLII
 LXX
 P.

ANNO CHRISTI 1418 1419	Pedifices, & servi. Apothecarii, & servi. Fabri ad equos, & servi Piscatores Padularum (astrummodo). Alii piscatores Paps, Cardinalium & aliorum Dominorum, Hospites ad viam Italicam, & servi. Alii inferiorum hospites.	XLIX XLIV LXXXII LXXV OCL LXXXIII XLIII	A Cantores Florentinorum, & servi. Sectores, & servi. Heroldi. Histriones, Pantomatores, & eorum similes OCCXLVI Ratores, & servi. Mulieres communes, quas reperi in domibus, & ultra, & non minus, exceptis aliis.	XLIX CCXXIX LXV OCCVI DOC	ANNO CHRISTI 1418 1419
---------------------------------	--	---	--	---------------------------------------	---------------------------------

X L V I L

P E R B R E V I S D E S C R I P T I O H O S P I T U M

IN CONCILIO CONSTANTIENSI, SATORUM, ET ANNONÆ.

Ex antiquissimo Codice MS. Vindobonensi Estrawiano.

De numero personarum Concilii, valore rerum venalium, & de acquisitione multimoda pecuniarum.

IN presenti Concilio fuerunt Milites plus
 LXXXIIIC. quorum nomina non possunt con-
 scribi.
 Item ibidem computati sunt XVIIIIM Pra-
 latorum, Sacerdotum & Presbyterorum.
 Item ibidem fuerunt LXXXM. laicorum,
 qui fuerunt advenæ.
 Item RVC meretrices vagabundæ.
 Item conscripti erant XXXVIM. lecti pro ad-
 venientibus.
 Item unus lepus solvit unam libram hall. &
 postea emptus fuit pro uno plaffer & circa.
 Item labulam semper fuit in bono foro,
 ita, quod non valuit ultra 24. duc. sed com-
 munitate solvit 20. & 21.
 Item dicebatur quod plus quam VC. homi-
 nes de nocte sint submersi in lacu.
 Item una Gallina solvit v. solidos hall.

Item Asperiolus vi. Plaffer. Item una co-
 lumba 2. plaffer.
 Item. 3. rose pro uno duc. Item duo pue-
 ri lucrati sunt 21. libras hall. de feno, quod
 levaverat de terra quando portantibus dictum
 fenom cecidit.
 Item juvenis serosa lactans, octo plapph.
 Item dicitur, quod una meretrix lucrata
 est VIII. florenos.
 Item 1. lilium album pro solido.
 Item duo pueri lucrati sunt L. florenos cum
 feno quod levaverat de terra, & hoc prote-
 statum est in hospittio apud crucem aeneam.
 Item singuli pueri lucrati sunt IIIIC. libras
 de feno, quod cum raris collegerunt.
 Item, quidam civis Constantiensis vendidit
 uxorem suam Cancellaris Regis pro VC. du-
 catis, pro quibus pecuniis emt domum.

X L V I I I .
C O N C I L I I O C U M E N I C I
C O N S T A N T I E N S I S .
P A R T I

Ab Hermanno Von der Kardt in Compendium contracti, ac
concise delineati.

Die

Anno MCCCCXIV. Mense Octobri.

1. **P**ostquam Sigismundus Cæsar superiori anno 1413. mense Nov. Colloquio. 2. Landensi, Joanne Papa XXIII. annuente, statuerat, in Calendas Novembris. 3. Anni 1414. Concilium Constantiam esse convocandum; Edictisque per orbem Christianum Cæsar & Papa locum huic & tempus fixum denunciarant: Cardinalis Ostiensis Constantiam hoc anno præire
 4. iussus, 12. Augusti huc appulit. Joannes Papa vero, Bononiæ agens, hodie ad iter se com-
 5. posuit, castra movit, Bononia Constantiam perreiturus, citi haud constanter ibidem per-
 6. severaturus.
 7. *Dom. 8. 9.*
 10. Hussus, Constantiam, quo vocatus erat, e Bohemia migraturus, Cracovetis epistolam valedictoriam Bohemis Bohemica lingua scripsit, quæ latine versa in Concilio de la contra ipsum producta.
 11. Hussus Cracovetia Constantia digressus.
 12. 13. 14. *Dom.*
 15. *Id. Octob.* Joannes Papa XXIII. Merani, in itinere, Fridericum Austriacum omni ope sibi devincire studuit, qui, si opus, e Concilio Papam subducere ac liberaret.
 16. 17. 18. Sigismundus Cæsar Spira saluum conductum Hussu impertivit.
 19. 20. 21. *Dom.*
 22. Huss venit Noribergam, ubi publico programme significavit, se Constantiam ad Concilium tendere. Ubi & Cæsar saluum conductum nactus.
 23. 24. 25. 26. Joannes Papa in itinere Arlebergam delatus, non sine fato ac omine, labente curru, in nivem projectus, fata sua Constantiensis auguratus.
 27. *Vigilia Simonis & Jada.* Papa Joannes venit Craxlingam. Ubi Monasterium ingressus Abbatem Eberhardum a Linden insula donavit.
 28. *Dom. Sim. & Jud.* Papa Joannes magna cum pompa Constantiam ingressus, una cum Cardinalibus & Curialibus multis, inter quos Theod. a Niem. Indixit Concilium in proximas Calendas Novembris, ut inter Cæsarem & ipsum superiori anno convenerat.
 29. 30. 31. *Vigilia omnium Sanctorum.*
- Dona a Constantiensibus Papæ oblata. Consuli vicissim munuscula deest Papa. Sacra in templo Cathedrali fecit Papa. Auditores Rotæ constituit a Papa.

A. MCCCCXIV. Mense Novembri

1. *Festum Omnium Sanctorum.* Debat hodie inaugurari Concilium. Ast publico programme inaugurationem distulit Papa in diem tertium. Sacra in templo Cathedrali fecit Papa.
2. Sex alii Cardinales Joannei Constantia venerunt. Collegium Auditorum Rotæ in templum S. Stephani delatum.
3. Denuo per Papam dilata Inauguratio Concilii in diem quorum Nov. Hussus Constantiam appulit. Leges hospitii conditæ.
4. *Dom.* Congregata Curia Papalis, coram qua Comites Hussi comparuerunt, & Papa saluum conductum Cæsarem monstrarunt.
5. Concilium solemniter inauguratum in templo Cathedrali.
6. Templum cathedrale aptatum pro futuris Sessionibus & Congregationibus generalibus.
7. 8. Sigismundus Cæsar Aquisgrani coronatus, antequam Constantiam se conferret.
9. Coronationem suam denunciavit Cæsar Papa Joanni, in Concilio, per litteras.
10. Alii Cardinales Joannei venerunt Constantiam, nec non Archiepiscopi, Episcopi, Patriarchæ, &c.
11. Congregatio publica, qua lectæ litteræ de recuperata Roma Processio cleri sollemnis, signum gaudii. Injuncti Papa omnibus, ne quis e Concilio absque venia discederet.
12. *Dom. Fest. Martini.* Editus hoc fere tempore in Concilio præclarus libellus a Cardinale Francisco Zabarella, *Capita agendorum in Concilio Generali Cons.*
13. Congregati Theologi de rebus in Concilio tractandis. De Concilio in Nationes distribuendo. De reformatione Ecclesiæ. De unionis Ecclesiæ. De cessione trionis Pontificum. De procuratoribus ac promotoribus Concilii constituendis.
14. Circa hoc tempus Theodericus de Niem, Secretarius Papæ Joannis edidit præclarum librum *De necessitate Reformationis Ecclesiæ in capite & in membris.*

15. Congregatio Generalis. Actum cum Papa Joanne de rebus in Concilio expediendis. Landolphus Cardinalis Barenus Constantiam venit.
16. *SESSIO GENERALIS I.* Præfide Papa Joanne, De rebus in Concilio tractandis, & quo ordine. Constanti Ministri publici, Procuratores & Promotores, Secretarii, Advocati, Notarii & scribæ.
17. Cardinalis Cameracensis, Petrus de Alliaco, multis in Concilio libellis scriptis inclutus, Constantiam venit.
18. *Dom.*
19. Gregorii XII. Papa insignia, in hospitio Legatorum ejus Constantiæ suspensa, Joannis Papæ iniuncta violata.
20. Congregatio Generalis, in Palatio Episcopali, de Gregorii XII. armis pridie dejectis.
21. 22. 23. 24. Congregati hoc tempore Deputati, tractantes de mechanicis ad Concilium confluentibus.
25. *Dom.*
26. 27. Legati Alberti Ducis, Austriæ Constantiam venire, nec non Comes Cilicæ, Cæsaris Sigismundi socer.
28. Congregati Cardinales in Palatio Episcopali, de rebus Hussi. Hussus in Confessum citatus, comparuit, in Palatio Episcopali dein detentus. Congregati post meridiem Cardinales, de Hussu capto ac in custodia tenendo.
29. 30. Henricus Lazembog litteras a Cæsare attulit de proximo ejus ad Concilium adventu.

A. MCCCCXIV. Mense Decembri.

1. Congregatio publica, de rebus Hussi examinandis, deputatis Cardinalibus. Multi Archiepiscopi Constantiam venire. Joannes Papa per litteras Cæsarem invitavit ad maturandum adventum.
2. *Dom. I. Advent.*
3. 4. 5. 6. *Festum Nicolai.*
7. Legati Regis Angliæ & Scotiæ Constantiam ingressi. Congregati Cardinales alique Prælati, de unione ac reformatione Ecclesiæ tractantes.
8. 9. *Dom. II. Advent.*
10. Congregatio Generalis hujus temporis, qua Petrus de Alliaco Cardinalis cessionem trium Pontificum urgit. Cæsar per litteras Joanni Papæ imperavit, Hussum e carcere dimittere.
11. 12. 13. IV. Cardinales Joannei, inter quos Oddo de Columna Constantiam appulerunt.
14. 15. 16. *Dom. III. Advent.*
17. In hunc diem indicta nuper, in prima Sessione, Sessio II. Verum intermissa hodie, quod Cæsaris præsentia desideraretur.
18. 19. 20. 21. Regis Galliarum Legati Constantiam ingressi.
22. 23. *Dom. IV. Advent.*
24. *Vigilia Nativitatis Christi.* Chlumarus publico programmate conquestus de carcere Hussi.
25. *Festum Nativit. Christi.* Sigismundus Cæsar, cum Rodulpho Saxonis Electore, suamque manere Constantiam magnifice exceptus. Qui, templum Cathedralis statim ingressus, multa suæ Majestatis ac Cæsarem intentionis edidit specimina atque auguria.
26. 27. 28. Ab adventu Cæsaris ad Concilium Petrus de Alliaco Cardinalis memorabilem habuit orationem, *De officio Imperatoris, Papæ, & reliquorum Concilii membrorum pro unione & emendatione Ecclesiæ.*
- Circa hoc tempus etiam Cæsari oblata *Gratulatio*, ob Constantiam pro Concilio electam, & *Admonitio* ad urgendam trium Pontificum cessionem, & *Declaratio Juris Cæsarei* pro rebus omnibus instruendis.
29. Congregatio Generalis, *præsente Cæsare* ac Papa, de rebus Concilii tractandis.
30. *Domus.* Matthæus Rodet, Theologus Gallus, præclaram habuit orationem *De unione & reformatione Ecclesiæ.*

A. MCCCCXV. Mense Januari.

1. Papa Joannes sacra solemnia fecit in Templo Cathedrali pro anno novo inaugurando. Congregati Deputati super inquisitione Hussi per Cæsarem non amplius impedienda.
2. 3. Hussus in novum, eamque tetriorem carcerem in Monasterio Dominicanorum detrusus.
4. Congregatio Generalis, de Legatis Gregorii Papæ XII. An hi, & alii Legati Benedicti Papæ XIII. ad Concilium admittendi, & quo charactere?
5. Fridericus Burggrav. Norimberg. mox in Concilio a Cæsare Marchio & Elector Brandenburgens. creatus, venit Constantiam.
6. *Dom. Fest. Epiph.* Papa Joannes iterum sacra solemnia celebravit in Templo Cathedrali. Congregati Deputati Papæ, Cæsaris, aliorumque Principum, & Magistratus Constantiensis, de novis hospitii Legibus.
7. Willibertus summus Magister Joannis Ordinis Teuton. Rodis ad Concilium venit.
8. Petri de Luna Pontificia Benedicti XIII. Legati ad Concilium venerunt.
9. 10. Archiepiscopus Gnesnensis cum aliis Episcopis Polonis adventit.
11. Andreas Lascaris, Episcopus Posnanienfis, præclara oratione ad Cæsarem *ius Cæsaris in parandum in Concilio pacem* exposuit.
12. Congregatio Generalis de negotio Legatorum Petri de Luna, Benedicti XIII. Gregorius ab Hohenloh, Episcopus Patavienfis, venit. Archiepiscopus Kivionensis ex Russia, venit.

13. *Dies Hilarii . I. Dom. post Epiph.* Coegregatio Generalis de Legatorum Regia Aragonum negotio.
14. Andreas Lascaris Oratione ad Papam Joannem, ad cessionem illam hortatus.
15. 16. Ludovicus Bavarus, Ingolstadt, Comes Mortanis, Regni Galliarum Legatus, venit.
17. Ludovicus Bavarus, Elector Palatinus, & tres Episcopi, Wormatiensis, Spirensis & Verdensis, Gregorio XII. additi, ad Concilium venerunt.
18. Episcopi quidam Lithuani, nec non Henricus Bavarus Landsbutanus, comparuere.
19. Joannes Nassovius Elector Mogunt. magno stipatus comitatu Constantiam venit.
20. *Dom. II. post Epiph. Fest. Fab. & Seb.*
21. 22. Cardinalis Ragusinus, alique Gregorii XII. Papae Legati accesserunt.
23. 24. Fridericus Austriacus hoc fere tempore venit. Nec non multi Principes alii.
25. Congregati ex nationibus Deputati in Palatio Sigismundi, ipse praesente, ubi Legati Gregorii XII. de hujus cessione auditi.
26. Coegregatio Generalis, in qua, praesente Caesare Sigismundo, de nova cessionis Gregorianae formula actum.
27. *Dom. Septuages.*
28. 29. Paulus Voladimiri, cum aliis Regis Poloniae Legatis ad Concilium accesserunt. Joannes Papa muneribus & promissis, Marchionis Badensis, aliorumque Principum & Episcoporum favorem sibi conciliare studuit.
30. 31. Archiepiscopi & Episcopi Angli, multique Magnates Angli advenere. Inter quos Archiepiscopus Sarisburiensis, qui Constantiae sub finem fere Concilii obiit.

A. MCCCCXV. Mense Februario.

1. Caesar Sigismundus Brunsvicensibus, per eorum Legatos Constantiae praesentes, dedit Privilegium de novo evocando.
2. *Fest. Purificat. Mariae.* Coegregatio Generalis, in Templo Cathedrali, in qua, praesente Caesare, per Joannem XXIII. canonizata Birgitta. Caesar Sigismundus Brunsvicensibus novo Diplomate Privilegia ipsorum confirmavit.
3. *Dom. Sexages.*
4. 5. 6. Legati Papae Benedicti, Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, multique Magnates Hispani, venerunt. Pariter & Hungari. Pipo alique.
7. Congregatae Nationes, de rebus Concilii per Nationes definiendis. Congregati Gregoriani, de unione ac cessione Gregoriana.
8. Alii tres Cardinales Gregorii XII. ad Concilium appulere. Congregatae Nationes, de inquisitione criminosa contra Papam Joa. XXIII.
9. Archiepiscopus Strigonicus, nec non Andreas Colocensis, hoc fere tempore venerunt.
10. *Dom. Quinquages.*
11. 12. 13. 14. Edita circa hoc tempus a viro cordato obtestatio Concilii, quod dissidentes Pontifices removeant, melioremque Papam substituant. Quae simul invectiva in Joannem Papam, cedere renuentem.
15. Philippus Maria, Dux Mediolanensis, Imperii Vassallus, per Legatum Manfredum de la Cruce, a Caesare Constantiae investitus, qui & fidem Caesari & Imperio jurato spondit. Manfredus de la Cruce, Decretorum Doctor, Abbas S. Ambrosii Mediolanensis, Legatus Philippi Mariae Ducis Mediolanensis, solemni oratione ad Caesarem Sigismundum, sui Ducis, Vassalli, erga Caesarem devotionem explicavit. Congregatae tres Nationes, Germanica, Gallica & Anglicana, de cessione trium Pontificum, & in specie Joannis XXIII. ac Gregorii XII.
16. Congregatae Nationes de cessione Joannis & Gregorii, Papatum. Joanni prima a Concilio cessionis formula oblata. Quam amplexus. Coegregatio Generalis, de cessione Joannis. Concilio primam suae cessionis formulam Papae Joannes exhibuit, praesente Caes. Sigismundo.
17. *Dom. Invocavit.* Archiepiscopus Narbonensis ad Concilium venit. Congregatae Nationes, a quibus prima illa Joannea cessionis formula rejecta. Secunda per Joannem parata atque porrecta. Denuo congregatae Nationes, a quibus & secunda cessionis Joanneae idea repudiata.
18. Caesar tractavit cum Papa Joanne de cessione. Secunda Concilii formula Papae oblata, quae a Papa iterum rejecta. Legati Acad. Parisiensis & Alberti Austriae Ducis, aliorumque Principum advenere.
19. Nicolaus Dunkelspuel, Legatus Alberti Austriae, oratione ad Caesarem *in nomine Caesaris* exposuit pro pace paranda.
20. 21. 22. 23. 24. *Domini. Reminiscere.* Congregata Natio Germanica, quando Legati Academiae Parisiensis a Caesare ad Nationem Germanicam & Anglicam deducti, & iisdem uniti sunt, pro negotio unionis Ecclesiarum & cessionis Papalis. Joannes Papa Brunsvicentium Legatis, Constantiae degentibus, Privilegium dedit, pro duabus scholis Brunsvigae, ad S. Martini & S. Catharinae, erigendis.
25. 26. 27. Congregatae Nationes de tertia cessionis formula, Joanni per Concilium parata, & per Caes. Sigismundum privatim Joanni monstrata.
28. Congregatae Nationes, Praeside Imperatore Sigismundo, de ultima & plena cessionis formula, per Concilium instructa, & Joanni proxime offerenda.

ANNO
CHRISTI
1418.

A. MCCCXV. Mense Martio.

ANNO
CHRISTI
1418.

1. Congregatio Generalis Præside Papa Joa. XXIII. & præsentis Caf. Sigismundo, cum IV. Nationibus. Papa Joannes XXIII. solemniter Papatu cessit.
2. *SESSIO GENERALIS II.* in Templo Cathedrali, præsentis Caf. Sigismundo, cessionem Papatus sui Joannes Papa XXIII. publice repetiit.
3. *Dom. Oculi.* Huss in tertium carcerem, in Monasterio Franciscanorum, ductus. Scopus Joa. Papæ, in negotio Hussi ulterius progrediendi, per Cæsarem impeditus. Legati Papæ Gregorii venire, inter quos Princeps de Malatestis.
4. Congregatio Generalis in Monasterio Franciscanorum, præsentis Caf. Sigismundo, de constituto Sigismundi itinere in Hispaniam, in negotio Papæ Benedicti XIII. ad cessionem perducendi.
Pacta in Concilio inter Caf. Sigismundum & Regis Aragoniæ Legatos, de itinere Cæsaris ad Hispanos, pacis Ecclesiæ parandæ causa.
Bulla Joannes XXIII. edixit, nihil innovari, pendente tractatu unionis Ecclesiæ inter Cæsarem Sigism. Regem Aragoniæ, & Petrum de Luna Benedictum XIII.
Bulla Joannes Papa XXIII. dedit potestatem Cæsari dandi saluum conductum nomine Papa & aliorum.
5. Congregatio publica. Petita per Concilium a Joanne Papa cessionis suæ Bulla, sed non ob-
tenta.
Plures Regis Galliæ Legati venerunt ad Concilium.
6. Congregatio publica. *Cafar Sigismundus* a Concilio electus, ut Bullam desideratam a Joanne expeteret aut extorqueret.
7. Congregatio in Palatio Papali, ubi expedita a Joanne XXIII. Bulla suæ cessionis.
8. Cardinalis Joanneus Amadeus Salutiarum venit.
9. Congregatio Nationes de invitando Joanne Papa, qui suæ cessionis Procuratores constitueret, Cæsarem aliosque.
Quod cum detrectaret Papa, iussu Cæsaris clausæ urbis portæ, ob fugæ Papalis metum.
10. *Dom. Latere.* Joannes solemniter rosam auream consecravit, Cæsarique obtulit, ut ejus affectum sibi devincret; sed frustra, cum Cæsar illam Templo destinaret.
11. Congregatio publica in Templo Cathedrali, præsentis Caf. Sigismundo, de novo, eoque uno Papa eligendo. Quam congregatio contentione non caruit, cum Archiepiscopus Moguntinus pro Joanne Papa decertaret, Archiepiscopus vero Sarisburiensis, rogo dignum Joannem Papam palam enunciaret.
12. Congregatio nationes singulæ de rebus superioribus.
13. Congregatio publica, de unione Ecclesiæ & electione novi Papæ.
14. Congregatio in Palatio Papali, præsentis Joanne XXIII. De portis urbis clausis.
15. Congregatio Generalis coram Cæsare, De Joanne XXIII. fortiter obligando, ut integritas Concilii facta tecta maneret.
16. Congregatio Generalis in Palatio Papali, coram Papa Joanne XXIII. in qua respondit Joannes ad superiora Concilii desideria.
17. *Dom. Judica.* Congregatio Nationes in Monasterio Franciscanorum. De Concilio per Papam non dissolvendo, deque Procuratore cessionis per eum constituendo.
18. Congregatio Nationes, De Itolorum sententia, Procuratorium illud per Joannem non constituendum.
Joannes Papa de fuga consilia cepit, deque Concilio dissolvendo.
19. Congregatio Nationes, præsentis Caf. Sigismundo, in qua Angli consilium dederunt de Joanne Papa capiendo.
Congregatio Nationes, præsentis Caf. Sigismundo, de controversis Pontificum rebus componendis. Interdictum per Cæsarem Friderico Austriaco fugæ Joannem consilium vel auxilium.
20. Cæsar comite Archiepiscopo Sarisburiensi invisit Papam Joannem, eique interdixit fugam, promissa libertate. In quo Colloquio Robertus Sarisburiensis Concilium esse supra Papam, diserte Joanni objecit.
21. *Vigilia S. Benedicti.* Ludi Equestres per Fridericum Austriacum Constantiæ instituti, quibus Concilium per Papam illud. Sub his enim Joannes Papa XXIII. habitu servi assumpto, clandestinam e Concilio fugam circa vesperam prehendit.
Litteras statim Schaphusa ad Cæsarem Papa dedit apologeticas.
Fridericus Austriacus Constantia similiter clam statim elapsus, Joannem Papam in fuga Schaphusam secutus.
22. *Festum Benedicti.* Cæsaris Sigismundi, per urbem obequitantis, & securitatem omnibus promittentis prudentia; tumultus, ex fuga Papæ in Concilio ortus, feliciter compositus, metus Nationibus exemptus, & Concilium conservatum.
Congregatio Generalis, præsentis Caf. Sigismundo, in Templo Cathedrali, de securitate & integritate Concilii, quam Cæsar se præstiturum promisit, Conciliumque conservavit.
Fridericum quoque Austriacum de abducto Papa Joanne Cæsar publice accusavit, & bellum contra illum movit.
Legati, ad fugitivum Papam Joannem XXIII. per Concilium ablegandi, definiti.
Congregati Cardinales, qui Legatos, tres Cardinales, ad Papam ire iusserunt.
Joanni Gersoni injuncta oratio altero die habenda, ante Legatorum abitum, de auctoritate & officio Concilii.
Joannis Papa litteræ apologetice Schaphusa Constantiam ad Cæsarem Sigismundum & Cardinales hodie delatæ; magna Cæsaris cum offensâ.

- 663
 ANNO CHRISTI 1417.
- Haffus Episcopo Constantienſi traditus, Constantia dein Golebiam veſtus, & novo carcere clauſus.
23. *Vigilia Palmarum*. Congregata Nationes, *Casare Sigismundo preſente*, de rebus illius dici. Invitati Cardinales ad audiendam Gerſonis orationem, De Concilii auctoritate. Secretum colloquium Cardinalium cum *Casare Sigismundo*, in ſacello Eccleſie Constantienſis, ante iter Legatorum ad Papam.
- Joannes Gerſon, Legatus Gallus, publicam ante Legatorum iter orationem habuit de auctoritate Concilii, & rebus in illo expediendis.
- Reginaldus de Carnoto, nomine Gallorum & Concilii ad Papam ablegatus, Schaphuſam abiit. Cardinales ad Papam ablegati, Conſtantia Schaphuſam digreſſi. Eodemque ſtatim die eo delati, Pape rem ſue legationis expoſuerunt. Joannes XXIII. fugitivus Apologias ſuas ſuam ſcripſit Schaphuſi, in Galliam ablegatus. Idem Cardinales & Curiales ſuos e Concilio Schaphuſam evocavit.
24. *Dom. Palmarum*. Pugerunt quidam Cardinales e Concilio Schaphuſam ad Joannem Papam.
25. Reginaldus de Carnoto, Archiepiſcopus Rhemenſis, e Concilio nudius tertius ad Papam ablegatus, rediit.
- Congregatio publica, in Palatio Episcopali, *preſente Casare Sigismundo*, de rebus apud Papam Joannem per Legatum Archiepiſcopum Rhemenſem Schaphuſam geſtis. Deque Concilio abſente Papa confirmando.
- Academia Pariſienſis Propositiones Concilio obtulit de corroborando & confirmando Concilio.
26. Congregatio Generalis ante ſeſſionem publicam, *preſente Casare*, de rebus in imminente ſeſſione rite expediendis. An Cardinales admittendi?
- SESSIO GENERALIS III. *prima poſt fugam Pape*, in templo Cathedrali, *preſente Casare Sigismundo*, preſide Card. Cameracenſi Petro de Alliaco, de Concilio poſt fugam Joannis Pape confirmato.
- Deque auctoritate atque integritate Concilii, abſente Papa.
- Leſta publice Episcopi Tholonenſis proſcriptio peculiaris de ignominioſa Pape fuga.
- Cardinales quoque proteſtati de ſuo in fugitivum Papam aſſeſſu.
- Tres Cardinales, ante triduum ad Papam ablegati, cum duobus Cardinalibus, Piſano & Chalanzo, qui nuper clam abierant, reverſi.
- Congregati Deputati IV. Nationum, *preſente Casare Sigismundo*, ubi Cardinales Legati nonnulla ex ſuis ad Papam legatione non ſine lite retulerunt.
27. Quatuor alii Cardinales fugitivi a Papa Joanne Schaphuſam Conſtantiam ad Concilium reverſi. Pape Joannis XXIII. programma publicum, quo curiales ſuos e Concilio evocavit, valis templi Cathedralis aſſixum.
- Congregatio Generalis, in Palatio Episcopali, *preſente Casare Sigismundo*; in qua rationem legationis reddiderunt Cardinalium Legati, heri a Papa reverſi. Acriterque dimicatum de integritate & auctoritate Concilii.
- Propoſitiones, per Cardinalem Piſanum pro Papa Schaphuſa adreſtæ, propoſitæ, & per Concilium examinatæ.
- A multis Principibus per litteras Schaphuſam miſſis bellum Friderico Auſtriaco indiſum on Papam abductum. Quod terruit & Papam.
28. Programma Papale novum, quo citatio Cardinalium in aliquot dies dilata, publicis locis aſſixum.
- Congregatio Generalis, litibus plena, de auctoritate & integritate Concilii.
- Plures vaſſalli Friderici Auſtriaci ab eo deſecerunt ob Concilii offenſam ex abducto Papa. Quod illi quilibet per litteras Schaphuſam miſſas ſignificavit. Quo revertit & Papa.
29. Congregatio Generalis, *preſente Casare Sigismundo*, de rebus in proxima ſeſſione pro auctoritate Concilii expediendis.
- Congregati Cardinales, in Palatio Episcopali, *preſente Casare*, de quibuſdam decretis Nationum in proxima ſeſſione non publicandis, que auctoritatem pontificiam concernerent. Joannes Papa Schaphuſam Laufenbergam fugit, in media tempeſtate.
- Ante portas Schaphuſenſes Papatuſ renunciationem a ſe in Concilio factam, irritam declaravit, qua teneatur.
30. Congregatio Generalis in Palatio Episcopali, *preſente Casare Sigismundo*, ante ſeſſionem publicam, de articulis nonnullis, a Nationibus contra Papam fugitivum conſuſis, ſervandis, an ad preces Cardinalium in publica ſeſſione proxima tantisper diſſimulandis.
- SESSIO GENERALIS IV. *Secunda a fuga Pape*. In templo Cathedrali, *preſente Casare Sigismundo*, preſide Jordano de Urſinis Cardinale, pro Auctoritate Concilii.
- Decreta vero Concilii, de Auctoritate & integritate eius, per Cardinalem Zabarellam proleſta, in prælegendo decurtata aut mutilata, indignante Concilio. Quæſtio mota de abſolutis e Concilio.
- Cardinalium nove proſitiones pro Papa Joanne XXIII. Concilio oblatæ.
31. *Dom. Feſtum Paſch.*

A. MCCCCXV. Menſe Aprilis.

1. *Feria ſecunda Paſch.* congregata Nationes, de Decretis in ſuperiori ſeſſione per Zabarellam Cardinalem mutilatis, quod indigne tulere Nationes.
- Congregati ex Nationibus Deputati cum Cardinale Zabarella. Hic reprehendus ob decurtata Concilii Decreta.
- Inveſtiva in Cardinalem Zabarellam, ob Concilii articulos in ſuperiori ſeſſione publica violatos, Concilio oblata & publice aſſixa.

ANNO
CHRISTI
1415.ANNO
CHRISTI
1415.

2. *Feria tertia Paschæ*. Congregati Deputati quatuor Nationum. Conclufum, Indigne nuper omiffa per Zabarellam in publicatione Decretorum Seflionis quartæ, in Seflione V. effe omnino redintegranda, & exactè reftituenda, atque ita plene repetenda ac publicanda.
3. 4. Joannes Laufenbergæ ad Concilium literas dedit apologeticas.
Hieronymus Pragenfis Conftantiam appulit.
5. Scaphufa relifta Joannem XXIII. Laufenbergam ulteriori fuga fe contuliffe Cafari & Concilio nunciatum, magna cum Cafaris & Concilii offensa.
Diffam Joannis XXIII. fugam, fœmi ac Conftantis innotuit, excepit nova fuga plurium Cardinalium, Curialium, aliorumque virorum Ecclefiafticorum.
Congregatio Generalis, in templo Cathedrali, *prefente Cafare Sigifmundo*, de caufa fugæ Papæ Joan. XXIII. & Concilio, falfo ab illo venditata.
6. **SESSIO GENERALIS V. tertia a fuga Papæ Joan. XXIII.** in templo Cathedrali, *prefente Cafare Sigifmundo*; Præfide Jordano de Urfinis Cardinale. De confirmata integritate & auctoritate Concilii. Decreta Concilii, in fuperiori feflione per Cardinalem Zabarellam decurtata, nunc publice ac paleam reftituta, repetita, confirmata, ac integre publicata.
Propofitio de rebus Huffi & Wicleffi in proxima feflione tractandis facta, & per Concilium approbata.
Definitum, epiftolas ad Reges & Principes nomine Concilii, de fuga Papæ, & integritate Concilii fervata, effe fcribendas.
Conclufum, Papam Joannem fugitivum per Cafarem Conftantiam ad Concilium effe retrahendum. *Cafar Sigifmundus* confeffit in Papam Joannem fua Cafaræ ope Conftantiam reducendum. *Cafaris* propofitio de bello in Auftriacum Ducem Fridericum moto, & Cardinalibus ad reditum invitatis.
Cardinalium repetita conftitutio de fuo in Papam Joannem affertu.
Decreta poena e Concilio fuae emigrantium.
7. *Dom. Quæf. modo g.* Congregati Deputati IV. Nationum in Monafterio Francifcanorum. Apologia Joannis Papæ XXIII. pro fua fuga, & Bulla eisdem prælecta.
Fridericus Auftriacus Dux ob Joannem Papam abduftum *per Caf. Sigifm.* novo publico ad Conftantienfe forum tribunal citatus effe edito, armaque contra eum mota, occupatis mox oppidii principibus.
Hieronymus Pragenfis falvum conductum publico petiit programmate.
8. Congregata Nationes. Res iuftitias & fidei abfente Papæ in Concilio effe continuandas.
9. Congregati Deputati IV. Nationum: Res Cancellariis abfente Papæ per Cardinales effe expeditas.
Hieronymus Pragenfis, non obtento ftatim falvo conductu, in Bohemiam remeare inftituit.
10. Joannes Papa fugit ulterius Laufenbergæ Friburgum, ad Burgundiam Ducem tendens.
Dedit hinc Conftantiam ad Concilium Epiftolam pro fuga fua excufanda.
Sed Cardinales, a fuga Scaphufa Conftantiam revertari, falvum conductum petierunt ac impetrarunt.
11. Congregati Deputati IV. Nationum. Hieronymo Pragenfi falvus conductus indultus & Decretum, Procuratorium Joannis effe urgendum, fugamque ejus publice damnandam.
12. Laufenbergæ Friburgum Joannem XXIII. fugiffe, Cafari & Concilio innotuit, indignante Cafare & Concilio.
13. Congregata Nationes in Monafterio Francifcan. fuper poftulatis Joannis pro fua ceflione, rebulque aliis. Grandia poftulata nova Joannis XXIII. pro fua fortuna, Concilio oblata. Decretum quoque, Monachos Ord. Mendicantium nullo fub prætextu e Concilio debere difcedere.
Congregati IV. Nationes in Monafterio Francifcan. Delineam litteræ ad Principes abfentes mittendam, quibus fuperiora Concilii facta denunciantur, fœmalque Cafaris & Concilii ftudium pro Concilii integritate & publica tranquillitate declaretur.
Congregata Nationes, *prefente Cafare*, qui plures fuos falvos conductus, quibus aliqui, Joanni Papæ addicti, abufi, revocavit, Dato diplomate Cafareo.
14. *Dom. Mifericord. Domini.*
15. Emanuel Chryfolorus, Conftantinopolitanus, vir Doctrina & virtute excellentiffimus, iudice Biondo, cujus cooperatione, cum Papalis effet legatus, Conftantia pro Concilii loco fuerat electa, Conftantia in Concilio obiit, in Monafterio Dominicanorum conditus.
16. Joannes Papa XXIII. in fuga Friburgo Britacum perrexit, in Burgundiam penetraturus.
Congregata Nationes. De rebus in feflione proxima expediendis. Delineatum infuper Procuratorium a Joanne poftulandum, & Decreti formula de Hieronymo Pragenfi citando concepta.
17. **SESSIO GENERALIS VI.** in templo Cathedrali, *prefente Cafare Sigifm.* Præfide Joan. de Borinico f. Enibronico, Officenf Cardinali Vivarienti, Vice-Cancellario, de Procuratorio per Papam Joan. XXIII. dando, eoque & Hieronymo Pragenfi citandis.
Conftitui Commiffarii in caufa Huffi. De libris & articulis Wicleffi fententia Cardinalium quaefita.
Libelli famofi fevere interdicti.
Articuli contra Papam & Cardinales, qui a confultationibus Concilii excludendi, publice prælecti.
Epiftola Parifienfis Academias ad Cafarem, Concilium, Legatos fuos in Concilio, cum Epiftola Papæ Joannis ad Parifienfes, prælectæ. Nec non Epiftola Concilii ad exteros de factis fuperioribus Concilii, Cafaris in Concilium & Ecclefiam ftudio, Papæ fuga, & Concilii auctoritate roborata.

Legat.

ANNO
CHRISTI
1511.ANNO
CHRISTI
1511.

- Legati quoque Parisiensis Academia ad Regem Galliarum eandem participaverunt.
Concilium Polentis Regi distinctius illa aperuit.
18. Hieronymus Pragensis citatur prima vice. Delinectus salvis conductus, Joanni XXIII. Constantiam revertere dandus.
Congregati Cardinales, de vendicando jure suo, negotia Concilii cum Nationibus tractandi.
Congregata Nationes. Quibus Cardinales conclusiones pro auctoritate sui Concilii obtulerunt.
Quas Concilium scriptis resistit.
- Congregati his diebus saepe Cardinales, Theologi & Juri, super articulis Wicleff, quas examinarunt ac variis prolixis scriptis censuerunt. Disputatum quoque acriter, multique reciprocos scholis: Nam articuli Wicleff, Concilii, an Papa, an utriusque nomine damnandi.
- Ventilata hinc porro thesa: An res Concilii per Consilium, an per Papam sint expellenda.
19. Congregati Deputati Nationum. Ablegati ad Joannem Papam Friburgum, qui Procuratorium postulare, Cardinales.
20. Duo Cardinales fugitivi Scaphusa Constantiam reversi.
21. Dom. Julii Academia Parisiensis epistola ad Italianam nationem in Concilio, pro Concilio continuando lecta.
22. 23. Joannem fugitivum Legati Concilii Brisaci offenderunt.
24. Legati Concilii, Brisaci sibi commissa Papa proposuerunt, Procuratorium postulando. Illi ausi, non exauditi.
25. Joannes subito & clam fugit Brisaco Nieburgum, habitu & hic mutato, nullo Legatis dato responso.
Hieronymus Pragensis a Concilio fugiens, in itinere Hirshavi captus est, quod Concilio denunciatum.
26. Friderici Ducis Austria reconciliatio cum Cesare & Concilio tentata, hoc lege, ut Joannem Papam fugitivum, quem abduxerat, Concilio redderet.
Instituta quoque est solemnissima processio, pro pace ac unione Ecclesiarum ex voto obtinenda.
Legati Concilii, re Nieburgi infecta, Friburgum redierunt. Joannes Papa suavis Friderici Austr. & Ludovici Bavari Friburgum reversus.
Friderico Austr. Constantiam repetiturus salvis conductus a Cesare datus.
27. Legati Concilii Friburgi a Joanne iterum procuratorium postularunt.
28. Dom. Cantate. Promissis tandem, nec sine luctu, Joannes Legatis Procuratorium.
Joannes Simonis deditur, cum speciebus Friburgi in fuga non esset.
29. Legati Concilii Friburgi & Papa relicti Constantiam absque Procuratorio repetierunt.
Congregata Nationes praesente Cesare, ubi Legati Cardinales fata sua legationis exposuerunt.
Quo facto, citatio Joannis decreta.
30. Fridericus Dux Austria Constantiam rediit.
Legati Joannis Procuratorium quoddam diu frustra querentem Constantiam attulerunt, nisi Concilio non esset ad palatum.

A. MCCCCXV. Mense Majo.

1. Congregatio publica, praesente Cesare, de citatione Joannis postulare facienda, Procuratorio ejus oblato repudiato, deque Hieronymi Pragensis, Hirshavi capti, citatione repetenda.
2. Congregata Nationes cum Cardinalibus, praesente Cesare. Cardinales proprium jus de rebus Joannis ac reformatione deliberandi & concludendi praeterierunt. Quod illis per Concilium negatum.
- SESSIO GENERALIS VII. Joannes Papa publice citatus. Hieronymi Pragensis secunda finita citatio, contumacia hujus accusata.
Salvis conductus a Cesare & Concilio Papa fugitivo indulget, sed limitatus.
Decreta nova Sessio in diem 4. Maji de Wicleff memoria condemnanda.
Hieronymus Pragensis secundo publice citatus.
3. Legati Joannis Nassovii Electoris & Archiepiscopi Moguntini, Joannis Papa Patroni, Constantiam venientes admissi.
4. Hieronymus de Praga tertia vice citatus.
Citatio quoque publice Wicleffita.
- SESSIO GENERALIS VIII. Memoria Wicleff cum libris damnata.
Prima vice publice citatus Joannes XXIII. in portis Constantiensibus.
Congregata integra Natio Germanica, de subus pacis & unionis Ecclesiarum consultans. Tres alii Cardinales fugitivi, Scaphusa, & plurimi curiales Joannis Papa Friburgo, Constantiam reversi.
5. Dom. Rogato. Congregati Deputati IV. Nationum. Fridericus Austr. Caesaris gratiam solenniter petiit, Joannem Papam Caesaris manibus se redditurum pollicetur.
Demum congregati Deputati IV. Nationum. Diploma obligationis Friderici Austr. erga Caesarem, lectum, ac publicatum. Imperator Sigismundus exercitus ditiones Friderici Austria occupatum misit.
6. 7. 8. Pasch. Menses Christi.
9. Congregatio publica. Ablegati Principes & Episcopi Friburgum, ad Joannem Papam, quem in Concilio accusatum & publice citatum denunciarent, & Constantiam retraherent.
10. Legati Concilii, Papam, citatum, ad reditum Friburgi persuadere conati sunt. Papa doloris & poenitentiae quaedam signa pro se ferre visus, se Constantiam rediturus dato promisso, sed fide.

ANNO
CHRISTI
1418.ANNO
CHRISTI
1418.

11. *Causa Ladislai Jagellonis Regis Polon. & Prætorum Ordinis Teutonici, per Commis-
sarios examinata.*
Joannes Papa tres Cardinales Procuratores male sua causa, Friburgo misit Constantiam.
12. *Dom. Bessali. Congregati Cardinales, qui Joannis Pape perditumque illius causis patrocinium
suscipere detestantur.*
Congregata Nationes, de rebus proxima sessione quoad Joannem Papam contumacem expo-
scentibus.
13. *SESSIO GENERALIS IX. Præsente Cæsare.* Joannes Papa secunda vice publice citatus.
Eum a Papatu suspendi quæsitum, & inquisitio contra illum decreta.
Cardinalis Zabarella publice contestatus, se & collegas nolle jam patrocinari Joanni Pape.
Joannes Papa iterum publice citatus.
Parisiensis Academiæ ad Concilium Epistola lecta, qua rata habet quicquid Concilium pro
unionis Ecclesiarum egerit, & ad constantiam excitat.
Alia Paris. Acad. ad Cæsarem epistola, ejusdem argumenti, lecta.
Congregata Germanica Natio. Apparatus inquisitionis contra Joannem Papam instructus, &
Commissarii quidam inquisitionis electi.
Congregati Deputati IV. Nationum, de Gregorio Papa, Concilium Constantiense appro-
bante.
Prædicta Epistola Caroli de Malatestis ad Concilium.
Congregati Commissarii in inquisitione contra Joannem Papam, testesque contra eum produ-
cunt.
14. *SESSIO GENERALIS X. Præsente Cæsare.* Joannes Papa tertia vice citatus, contu-
maciam accusatus, & a Papatu solemniter suspendus.
Jacobi de Misa institutum, de resuscitanda communione sub utraque, in Bohemia, Concilio
denunciatum.
Congregati Deputati IV. Nationum, de intercessione Bohemorum pro Husso, quem Epistola
lecta, deque doctrina Jacobelli de communione sub utraque.
Congregata Natio Germanica, de modo suffragia sua aptius colligendi.
15. Congregati IV. Nationum, de Gregorio XII. ad cessionem se offerente.
16. Congregati Commissarii & testes contra Joannem Papam.
Joannes Papa quarta vice citatus. Articuli LXX. contra Joannem producti. Congregatio pub-
blica, contra Joannem Hus, ejusque salvum conductum, Bohemos, Jacobum de Misa,
ejusque Communionis sub utraque institutum.
17. Joannes Papa per Fridericum Austr. & Concilii Legatos Friburgo Cellas deducens est.
18. Joannes Papa, Cellis Concilio redditus, assignatis illi per Concilium custodibus, Episcopis
& Prelatis.
Congregata Nationes, de ulteriori intercessione Bohemorum pro Husso, deque ejus salvo
conductu.
Congregati Deputati Commissarii in inquisitione contra Joannem Papam, ad examinandum
testes, XI. Cardinales.
19. *Festum Pentecostes.*
20. *Fer. II. Pentecost.* Joann. Pape se Papatu suspendum ex Legatis audivit, & acquievit, tradi-
tis sigillis Papalibus.
21. *Fer. III. Pentecost.* Congregati Deputati in inquisitione contra Joannem Papam.
22. Congregati Deputati in eodem inquisitionis Papalis negotio.
Hoc tere tempore edita ab Theoderico de Nien *invocatio in fugitivum Joannem Papam*, qua
facinora illius præcipua perstrinxit.
23. Hieronymus Pragensis captivus Constantiam ad Concilium retractus est.
Congregatio publica. Hieronymus Prag. in vinculis Concilio traditus. Primum publice exa-
minatus. Duro carceri mancipatus.
24. Congregati Commissarii & Deputati IV. Nationum in inquisitione contra Joannem Papam.
25. *SESSIO GENERALIS XI. Præsente Cæsare.* Joannes Papa publice accusatus, articulis LIV.
contra illum productis, cumque a Papatu removendum esse, definitum. Deputati Cardi-
nales V. ad Joannem Papam, depositionem ejus decretam denunciaturi. Joannes mun-
cium devote accepit, seque Concilii sententiam submisit.
26. *Dom. Trinit.* Congregatio publica. Legati, heri statim a Joanne reversi, auditi. Et novi
Legati desunti, qui articulos inquisitionis factam Pape exhiberent, imminentisque remo-
tionis diem proximum denunciarent.
27. Commissarii illi Cellas ad Joannem Papam digressi, parem Pape erga Concilium devotio-
nem agnoverunt.
Congregati Deputati IV. Nationum. Legati prædicti hodie reversi, Concilio legationis sue
acta, de Pape devoto, qui Concilio se prorsus subjeceret, retulerunt.
Epistola Joannis Pape supplex, Cæsari publice in Concilio oblata.
Congregati IV. Nationes, definita tertia dilatio termini, Joanni Pape, ad audiendam sen-
tentiam præfixi.
Congregati Commissarii apud Minoritas in causa Joannis Pape, proxime a sede movendi.
Congregati iterum Commissarii in causa Joan. Pape apud Cardinalem Zabarellam, pro ter-
mino audiendam sententiam prorogato.
28. Abierunt e Concilio Cellas duo Legati, Joanni Pape prorogationem judicialis termini nun-
ciaturi.
Cæsar Sigismundus hoc tempore se instruxit ad iter in Hispaniam. Congregati Cardinales
pro definitendis comitibus ex Cardinalium collegio in itinere Sigismundi in Hispaniam
pro Benedicto XIII. a sede movendo

ANNO
CHRISTI
1532ANNO
CHRISTI
1532.

Congregati Deputati IV. Nationum. Cardinales IV. Legatos ex suo Collegio commendaverunt, Caesaris comites futuros, cum Caesar comites Cardinales non requireret, quia scopo adversus crederet. Cardinales quoque de futuro Concilio Protector, Duce Bavaris, Electore Palatino, disputarunt.

Congregati hoc tempore supras Deputati in causa Hussi, pro formanda contra eum articulis.

29. Legati Concilii Cellis a Joanne Papa hodie reversi.

SESSIO GENERALIS XII. Joannes Papa solemnissime de sede dejectus, & ad carceres condemnatus. Statutumque, novum Pontificem sine consensu presentis Concilii hanc esse eligendum. Neque ex tribus illis Pontificibus, Joanne, Gregorio, & Benedicto, ullum esse repetendum.

30. *Festum Corporis Christi.* Processio religiosa per Caesarem, Electores, Principes, & universum clerum, aliisque, magnifice celebrata.

31. Legati ad Joannem Papam exortum, sententiam Concilii, eum de sede esse dejectum, nunciarunt. Ante Papa Joannes, nunc Balthasar, Concilii de se sententiam Cellis in custodia approbavit, ac pro majori confirmatione ipse cessit, ac omni juri plane vale dixit.

Congregati Nationes, *praesente Caesare*, de Hussio & carcere Goblebensi Constantiam reducendo, ac publice examinando. Supplex libellus a Bohemis Constantis collectis pro Hussio publice audiendo Concilio oblati.

Responsum Bohemis, Hussium proxime iri auditum. Bohemi Caesari alias obtulerunt pro Hussio litteras supplices.

A. MCCCCIV. Mense Junio.

1. Ex Hussio Goblebis per Bohemos quaesitum, quid sentiret de Communionis calicis. Congregati Deputati IV. Nationum: Legati Concilii Cellis reversi retulerunt, quod Joannes se Papam dejectum agnoverit, Conciliique sententiam plane acceperit, ac prorsus cesserit. Hussium doctrinam Hussi sententiam de sua doctrina defendenda exposuerunt. Hussus in carcere Goblebensi adhuc haerens, ad revocationem XXX. articulorum, ex libris suis excerptorum, privatim a Concilii Deputatis invitatus.
2. *Dom. I. Trinit.*
3. Balthasar Coss, ante Joannes Papa, Cellis Goblebiam jussu Concilii ductus, & carcere clausus.
4. 5. Depositi Papae Joa. domestici, Concilii jussu, ab illo dimissi, Constantiam reversi. Solatium & consilium ab occultis amicis sero & frustra quaesivit.
- A Caesare & Concilio traditus est Ludovico Electori Palatino, quem captivum custodiret. Goblebis Heidelbergam ductus, carcere ibidem claudendus.
- Caesar, Papa Joa. deposito, curam Ecclesiarum Germanicarum suscepit, Episcopos constituens. Caesaris Sigismundi her in Hispaniam a Junio bo Julium dilatum.
- Qua itineris prorogatio confirmata a Ferdinando Aragonum Rege.
- Hussus & carcere Goblebensi Constantiam in Monasterium Franciscanorum vinculis deportatur.
- Congregatio publica. In qua Hussus prima vice publice auditus.
6. 7. Eclipsis solis spectatu admirabilis ante congregationem publicam.
- Congregatio publica. Hussus denuo publice examinatus.
8. Congregatio publica, *praesente Caesare*. Hussus tertia vice publice examinatus.
- Articuli 26. ex Hussi libro de Ecclesia excerpti, & in carcere ei prius exhibiti, hodie repetiti, una cum responsione ejus tunc data, qua ulterius examinata. VII. alii articuli Hussi ex alio scripto ejusdem excerpti publice pronuntiati. VI. alii praecedenti articuli Hussi. Quos omnes articulos ut revocaret, invitatus, sed frustra.
- Alii iterum articuli Hussi propositi, ad quos similiter respondit.
9. *Dom. II. Trin.* Revocationis formula Hussio proposita. Quam repudiavit Hussus, & licet Card. Ostiensis scrupulos illi subortos eximere allaborasset, sententiam suam constanter inhaesit, revocatione negata.
10. 11. Huius finitis examinibus expectavit mortis sententiam.
12. 13. 14. Congregati his diebus Nationes, de causa Jacobi de Misa, Bohemi, quoad communionem sub utraque.
- Congregati quoque hoc tempore Nationes, ob doctrinam Joannis Parvi, Theologi Burgundi, in Principes injuriam, examinandam.
15. *Fest. S. Petri.*
- SESSIO GENERALIS XIII.** *Prasente Caesare.* Interdicta communio plebis sub utraque. Inquisitio definita contra doctrinam Joa. Parvi.
- Carolus de Malatestis, Gregorii XII. Papae Papam cessuri Legatus, magna cum pompa Constantiam est ingressus.
16. *Dom. III. Trin.* Malatesta, Legatus Gregorianus, rationem adventus sui Concilio aperit, scilicet ut Ecclesiam pacem per cessionem Gregorii XII. pararet.
17. 18. 19. 20. Circa hoc tempus Clemangius Concilium hortatus est per litteras ad prosequendam pacem, indignatus tamen de Decreto nuper 29. Maji lato, seminem trium illorum pontificum Papam iterum esse eligendum.
21. Hussus per litteras Bohemos monuit, ne Jacobellum, calicis sacri restituti auctorem, impugnant. Idem constantiam suam, revocatione negata, exposuit amicis.
22. *Fest. Decem millium martyrum.*
23. *Dom. IV. Trin.* Sigismundus Imper. Constantiam divertit in prata vicina, negotia sub dno conficiens.
- Hussus per Concilii Deputatos aliquoties ad recantandum invitatus, & rogo territus, de quo per litteras est conquestus.

Idem

ANNO
CHRISTI
1418.

- Idem a Paleatio ad abjuracionem pertentatus. Qua de re certiores fecit amicos.
 24. *Festum Joannis Baptiste*. Congregationes, quibus libri Hussi damnati.
 25. *Cæsar Sigismundus* animi reconciliandi gratia in oppidum vicinum Uberlingam digressus.
 26. 27. Hussus dilationem supplicii tanquam meditando mortis spatium effimavit, eamque meditationem amicis communicavit.
 Mortem postredie imminente abique mutata sententia expectavit.
 28. *Cæsar Uberlinga* Constantiam rediit.
 29. *Fest. Petri & Pauli*. Confessionis constantiam plurculis episcopis testatus est Hussus.
 30. *Dom. V. Trin.* Confessionarius Hussu indultus septiduo ante rogam.

ANNO
CHRISTI
1418.

A. MCCCCV. Mense Julio.

1. Congregati Deputati Hussum denuo ad revocationem sollicitarum, quam diserte abiecit.
2. 3. 4. *SESSIO GENERALIS XIV. præsentis Cæsaris*. Theodericus de Monasterio Theologus solemnem habuit Orationem in laudem Cæsaris, qui pro Ecclesia uniceuda indefesso studio laboret.
- Gregorius XII. solemnissime renunciavit Papatui per Carolum de Malatestis Legatum suum. Decretum quoque denuo, sine consensu Concilii ad electionem novi Papæ non esse procedendum. Modum electionis Papalis per Concilium esse determinandum.
5. Congregati Deputati IV. Nationum. Hussus ad abjuracionem suæ doctrinæ postremo invitatus, quam constantiter detestavit.
- Congregata Natio Germanica, de questione Polonorum: An infideles ferro, an potius verbo sint ad fidem Christianam perducendi? Quod posterior Paulus Voladimiri, Legatus regius, integro tractatu diduxerat, quem hoc sine Nationi nunc exhibuit.
- Congregata his iterum diebus Nationes de Joa. Parvi doctrina publice, damnaanda.
6. Congregatio publica, qua repetita & ventilata superior questio: *Ferreo, an verbo infideles convertendi?* Quod posterior Poloni iterum per Paulum Voladimiri Legatum regium publico scripto asseverabant.
- SESSIO GENERALIS XV. præsentis Cæsaris*. Episcopus Laudensis solemnem habuit orationem in supplicium Hussi. Hus cum libris condemnatus.
- Et Doctoris Joa. Parvi doctrina Principibus adversa rejecta & condemnata.
- Libri Joa. Hussi condemnati, ante finem Sessionis, inspiciente Hussu, ante templi fores palam combusti.
- Hussus ad rogam tractus. Concrematus. Cineres in Rhenum coniecti.
- Congregata Nationes, de litteris ad Bohemos de Hussi supplicio scribendis.
7. *Dom. VI. Trin.* Solemnis processio pro Ecclesie salute instituta.
8. *Cæsar Sigismundus* Ulricho Hofelder dedit litteras primarum precum de beneficio Ecclesie.
9. 10. *fico.*
11. *SESSIO GENERALIS XVI. præsentis Cæsaris*, De Concilii Legatis cum Cæsare in Hispaniam
12. 13. *abituris.*
14. *Dom. VII. Trin.*
15. 16. *Memorabili festo Divisionis Apostolorum. SESSIO GENERALIS XVII. præsentis Cæsaris*. De
17. Imperatoris imminente discessu e Concilio in Hispaniam, pro Papa Benedicto ad sessionem
18. perducendo, Votaque Concilii pro ejus negotii successu concepta.
19. Congregati Deputati. Hieronymus Pragensis e carcere in Concilium deductus & examinatus.
20. 21. *Dom. VIII. Trin.* Joa. Gerson ante abitum Cæsaris propempticam orationem in Concilio habuit *de jure & praxi Constantiensis Concilii in componendis rebus arduis.*
- Cæsar Sigismundus*, multis Concilii Legatis cinctus, in Hispaniam migravit, ad Benedictum Papam Papatu movendum.
- Celebrata solemnis processio in Concilio pro felici successu itineris Cæsarei.
- Concilii Protector absente Cæsare, extitit, Cæsaris & Concilii voluntate, Ludovicus Bavarus, Elector Palatinus.
22. Congregatio publica, postredie ab abitu Cæsaris, de rebus Concilii actis & porro agendis.
23. 24. Singulis diebus absente Cæsare sacra in templo Cathedrali facta, Missæ celebratæ, viro docto perorante.
25. Gregorii XII. sede moti Legati e Concilio discesserunt.
26. Concillium ad Bohemos de vupero Hussi supplicio litteras scripsit.
27. 28. *Dom. IX. Trin.* Processio circa templum Cathedrali pro absente Cæsare celebrata, quod
29. 30. 31. singulis Dominicis sequentibus observatum.

A. MCCCCV. Mense Augusto.

1. 2. 3. Congregatio publica, de Confirmata per Gregorium Cessione sui Papatui.
4. *Dom. X. Trin.* Congregata nationes ob nuntium hodie allatum, Cæsarem in itinere pro Ecclesie salute in Galliam penetrasse. Processio, pro absente Cæsare.
5. 6. 7. 8. 9. 10.
11. *Dom. XI. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
12. 13. 14. 15. Sigismundus Cæsar *Narbonæ* prope Hispanos, pro Ecclesie pace cum illis paranda, & Papa Benedicto sede movendo.
16. 17. *SESSIO GENERALIS XVIII.* De variis Concilii negotiis porro disponendis. De causarum iudiciis, de fide Bullarum Concilii.
18. *Dom. XII. Trin.* Processio pro absente Cæsare. Bertrandus Vaqueri insignem orationem de Ecclesie reformatione habuit.

675
ANNO
CHRISTI
1515.

ANNO
CHRISTI
1515.

19. 20. Congregatio Reformatorii. De translationibus Episcoporum sine prescitis Concilii per Papam non admittendis.
21. 22. 23. Archiepiscopus Rigensis, Joannes a Wallenrod, ad Cæsarem in Galliam ablegatus, nomine Concilii rogatus, ne nimis diu ob civilem pacem inter Gallos & Anglos parandam, in Gallia, se detineri pateretur.
24. 25. *Dom. XIII. Trin.* Episcopus Alamanis e Concilio in Hungariam missus, qui Hungaros in fide Sigismundi absentis retineret.
- Processio, pro absente Cæsare.
26. 27. 28. Gerson de Visionibus ac revelationibus, per multos crebro illa tempestate jactatis, edidit opusculum, *De Probatione Spirituum*.
29. Congregatio Nationes, ob nunciaturam ipsam Bened. Papa sede in Hispania morandi.
30. Congregatio Reformatorii de Episcoporum & Abbatum eruditione, qui Doctores esse debeant.
31. Ferdinandus Rex Aragonie venit *Perpinianum*, licet super, pro Papa Benedicto ibidem de genere ad cessionem inducendo. Quo sine hoc etiam mox venit Sigismundus Cæsar cum Concilii Legatis.

A. MCCCCIV. Mense Septembri.

1. *Dom. XIV. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
2. 3. 4. 5. 6. 7. Congregatio Reformatorii, de Protonotariorum auctoritate in Curia Rom.
8. *Dom. XV. Trin. Fes. Nativ. Mar.* Processio pro absente Cæsare.
- Congregatio Nationes super literis Bohemorum ac Moravorum ad Concilium, de Hussi supplicio. His diebus Hieronymus ad abjuracionem aliquoties invitatus.
9. 10. 11. Congregatio publica, qua Hieronymus Pragensis prima vice doctrinam Hussi & suam abjuravit.
12. *Perpiniani*, in tractatu Cæsaris Sigismundi cum Papa Benedicto de Papatu abdicando, ab hoc die usque ad 15. Octobr. varia Benedictus quæsit effugia, in cessionem nullatenus descensurus.
13. Congregatio Reformatorii, de Collationibus beneficiorum.
14. Congregatio Reformatorii, de Dispensationibus Papalibus.
15. *Dom. XVI. Trin.* Processio, pro absente Cæsare.
- Gravis Oratio publice dicta de Ecclesiastico Regimine emendando.
16. Congregatio Reformatorii. Restrictæ dispensationes Papales.
17. 18. Cæsarem Sigismundum cum Rege Aragonie & Benedicto Papa *Perpiniani* de pace Ecclesie agere, Concilio nunciatum.
19. 20. Sessio nova indicta, sed in triduum prorogata.
21. 22. *Dom. XVII. Trin.* Processio pro absente Cæsare. Præclara Oratio publice dicta de necessaria & digna Cleri reformatione.
23. *SESSIO GENERALIS XIX.* Hieronymus de Praga publice fidem suam, secunda nempe vice, abjuravit.
- Decretum quoque, salvo conductu, Cæsaris & Regum, non obflare, quo minus de hæretica pravitate in quem inquiratur.
- De salvo conductu Hussi Cæsareo violato Cæsar excusatus per Concilium.
- Constitutio Carolina, de Libertate Ecclesiastica, publice confirmata.
- Causæ hæresium iudicibus commissa.
24. 25. 26. 27. 28. 29. *Dom. XIX. Fes. Mich.* Processio pro absente Cæsare.
30. Congregatio Reformatorii, De litteris facultatum religiosus per Papam concessis.

A. MCCCCIV. Mense Octobri.

1. Congregatio Reformatorii, de Canonicoorum juramentis iniquis.
2. Congregatio publica, qua spes ex Hispania facta de Benedicto Papa per Cæsarem subigendo.
3. 4. 5. gendo.
6. *Dom. XIX. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
7. 8. 9. 10. Landolphus Barenis Cardinalis Constantis defunctus. In templum Dominicorum deportatus.
- Congregatio Reformatorum de Conciliis provincialibus.
11. 12. 13. *Dom. XX. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
14. *Perpiniani* Benedictus Papa Cæsari & Concilii Legatis dedit formulam de Ecclesie unionis paranda.
15. *Perpiniani* Benedictus Cæsari obtulit tandem schedulam de sua cessione.
16. *Fes. S. Galli.* Sex Deputati, per Cæsarem Sigismundum *Perpiniani* statim ex Concilii Legatis electi, qui cum novem aliis a Rege Aragonie deputatis cessionis Benedictinæ schedulam examinarent.
17. *Perpiniani* a Benedicto Papa, quam diu distulit, usque in diem 26.
18. Declaratio cessionis oblatæ expetita *Perpiniani* a Benedicto Papa, quam diu distulit, usque in diem 26.
19. Congregatio Reformatorii. De Monachorum beneficia in diversis religionibus. Item de Examine Ordinandorum.
20. *Dom. XXI. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
21. 22. 23. Congregatio Reformatorii de facultatibus religiosorum.

24. 25. 26. Declarationem sui cessionis desideratam qualemcunque exhibuit Bened. Perpinianus Deputati Cæsarei & Aragonenses post examen illius declarationis, illam repudiaverunt, ac formam simplicis cessionis præscribendam judicaverunt.
- Exequium Landulphi Card. parentante Jacobo Episc. Landensi, in Concil. celebratæ.
27. *Dom. XXIII. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
- Hotticus Abendon, Theologus Oxoniensis Anglus, memorabilem publice habuit orationem contra Exemptos & Simoniacos.
28. *Fest. Simonis & Juda.* Cædes quædam Constantiæ perpetrata, raro sub Concilio exemplo.
29. Suspicio de fucata Hieronymi revocatione, quibusdam subnata. Gerson edidit libellum de protestatione ac revocatione in rebus fidei.
30. 31. *Perpinianus* Deputati Cæsaris & Concilii Constantiensis Papam serio hortati, qui Papa sui renunciat. Quod diserte & expresse negavit.

A. MCCCCXV. Mense Novembri.

1. 2. Cæsar cum Concilii Legatis indignabundus hoc tempore Perpiniano Narbonam iterum discessit, quod Benedictus ad cessionem invitatus tricas neceret.
3. *Dom. XXIII. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
- Perpinianus* Ferdinandus rex Aragonis Benedicto Papæ injunxit cessionem Papatus, juncta comminatione subtractionis. Quod contempsit Papa.
4. Congregatio Reformatorii: Quod quis ultra duas præbendas Ecclesiarum Cathedralium habere non possit. Item de Dispensationibus ad incompatibilia revocandis.
6. 7. Congregatio Reformatorii de dispensationibus Papalibus ad incompatibilia. Item de Episcopis non residentibus in suis Ecclesiis.
8. *Perpinianus* Bened. Papa Regi Aragonum novam obtulit schedulam.
9. Congregatio Reformatorem de eruditione illorum qui ad ordines admittendi.
- Perpinianus*, per Alphonsum Aragonum, nomine Ferdinandi parentis, per legatos regis Castellæ, & Navarræ, aliisque pluribus libellis ad puram cessionem serio invitatus Papa.
10. *Dom. XXIV. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
11. 12. *Perpinianus* Papa Bened. scripto respondit ad superius postulatam Regis Aragoniæ de sua cessione, quam denegavit. Papa Benedictus Perpiniano fugit Cocoliberum.
13. Cardinales Benedicti Papæ, aliique Prælati, qui cum eo *Cocoliberum* fugerant, invitati per Regem Aragoniæ, qui Perpinianum redirent. Quod pernegarunt.
- Benedictus Papa *Perpinianum* redire jussit ad cessionem præstandam, vel per Legatos id facere indultum.
14. 15. His fere diebus Gerton edidit Constantiæ libellum Reformatorio offerendum, de Simoniacis per Concilium reprimendis, ac Ecclesia ab illis liberanda.
16. Congregatio Reformatorem. De Simoniacis.
- Benedictus Papa *Cocoliberi* respondit ad secundam Regis Aragoniæ invitationem pro Papatu deferendo.
17. *Dom. XXV. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
- Bened. Papa fugit Pansicalem.* Tertio requisitus Bened. Papa per Regem Arag. ad cessionem, & Cardinales ad reditum, sed frustra.
18. Congregatio Reformatorii de Episcoporum & Abbatum & Prælatorum eruditione summe necessaria.
19. Congregatio Reformatorii. De unionibus Ecclesiarum sive honorum sacrorum.
20. Vincentius Ferrerius hoc tempore per regem Arag. ad Benedictum Papam ablegatus, qui cessionem ei persuaderet. Sed absque fructu.
- Rex Aragoniæ Cæsari misit propositiones de Benedicto Papa coercendo.
- Legati Constantiensis Concilii Perpinianum reversi, facta spe Benedicti Papatu privandi.
21. *SESSIO GENERALIS XX.* Monitorium publicatum contra Ducem Austriæ pro Episcopo Tridentino.
22. Congregatio Reformatorii De Exemptionibus.
23. 24. *Dom. XXVI. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
25. Congregatio Reformatorem. De casibus sedi Apostolicæ reservatis.
26. 27. 28. Legati Samogitarum recens converterorum Constantiam venire: Ut & Legati Poloni.
29. Ladislai Poloniæ & Witholdi Lituaniæ Ducis ad Constantiense Concilium Epistola oblata.
30. 1a.

A. MCCCCXV. Mense Decembri.

1. *Dom. I. Adventus.* Processio pro absente Cæsare.
2. 3. 4. 5. 6. *Fest. Nicol.* Præclara oratio publice dicta pro seria emendatione cleri.
7. Nova controversia Concilio subnata, Episcopo Argentinenſi ab Argentinenſibus capto.
- Congregatæ Nationes, Lecta epistola Gregorii, antea Papæ, sede moti, nunc Cardinalis, pro salute Ecclesiæ per Concilium sedulo promovenda.
8. *Dom. II. Adventus.* Processio pro absente Cæsare.
9. 10. 11. Congregatæ Nationes de liberando Episc. Argentinenſi, Wilhelmo de Dieſi.
12. 13. *Narbons* conclusa capitula, a Cæsare Sigismundo & Concilii legatis nec non Hispanorum nunciis, juxta quam Benedicto Papa sede moto, Ecclesia Hispanica, Constantiæ, reliquis redunienda.
14. 15. *Dom. III. Adventus.* Processio pro absente Cæsare.
- Council General. Tom. XXVIII.*

- 679
- ANNO CHRISTI 1416.
16. 17. 18. 19. Congregatæ Nationes. Germani conqueſti, reformationem corruptelarum, quas Joannes Papa invexerat, Simonis præſertim, differri vel diſſimulari.
20. 21. 22. *Dom. IV. Adventus.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
23. 24. 25. *Fef. Nativ. Chriſti.* Pandellus, Cardinalis Gregorianus, Conſtantiæ obiit: In templo Auguſtinianorum in choro humatus.
26. Joannes Zachariæ, Theologus, in laudem Cæſaris, e Concilio abſentis, Narbonæ degentis, pro Papa Benedicte ſede movendo, & de neceſſariâ Eccleſiæ reformatione inſignem habuit in Templo S. Stephani, *die S. Stephani*, orationem.
27. *Dom. Feſtum S. Thom. Cantuar.* ab Archiepiſcopis ſolemniter celebratum. Proceſſio.
28. Congregatio publica. Lætum nuncium Narbona per Cæſarem & Concilii Legatos perſcriptum de ſpe unionis. Pulſatæque campanæ.
29. Proceſſio pro unione Eccleſiæ ſolemnis celebrata. Et ſacra in Templo facta.
30. Congregatio publica. Nova Bohemorum quæſta ad Concilium epiſtola oblata cum 450. ſigillis.
31.

ANNO CHRISTI 1416.

A. MCCCCXVI. Emboliſmali. *Menſe Januario.*

1. 2. 3. 4. In principio hujus anni Congregatæ Nationes Argentinam Legatos deſcinerunt, & inter illos Patriarcham Conſtantinopolitanum, pro Epiſcopo captivo liberando.
5. *Dom.* Proceſſio pro Cæſare abſente.
6. *Fef. Epiph.* Vitalis Epiſcopus Tholonenſis præclaram admodum habuit Orationem de neceſſariâ Eccleſiæ reformatione. *Perſipiani* per Regem Aragoniæ Benedicte Papæ obedientia ſolemniffime ſubtraſta, Vincentio Ferrerio publice id denunciante. Idque per litteras Alphoſus ſtatim eodem hoc die 6. denunciavit Cæſari. Idem terius fecerunt Reges Caſtellæ & Navarræ, quorum miniſtri & Epiſcopi per Bened. Papam corrupti diu ſubtraſtionem iſtam diſtulerunt.
7. 8. 9. Congregatæ Nationes Legatos Regis Neapolitani aliorumque audierunt.
10. 11. 12. *Dom. I. Epiph.* Proceſſio pro Cæſare abſente.
13. 14. Legati Concilii Argentorato Conſtantiam reverſi.
15. Congregatio publica, in cauſa Epiſcopi Argentinæſis captivi, de qua auditi Legati.
16. 17. 18. 19. *Dom. II. Epiph.* Proceſſio pro Cæſare abſente.
- Congregatæ IV. Nationes in cauſa Argentinæſis contra Epiſcopum.
20. 21. 22. 23. 24. Editæ Executoriæ Carolinæ Conſtitutionis De Libertate Eccleſiaſtica.
25. 26. *Dom. III. Epiph.* Proceſſio pro Cæſare abſente.
27. 28. 29. Legati Concilii, qui cum Cæſare ad Aragonenſes migraverant, inde hodie reverſi.
30. Congregatio Generalis, qua Legati illi auditi, qui ſelicem Cæſaris in Hiſpania pro Eccleſiæ ſalute expeditionem nunciarunt, Benedicte Papæ repudiato. Narbonenſia Capitula prælecta. Aragonenſes Papam Benedictum rejeciſſe diplomate probatum.
31. Denunciata publice proceſſio poſtridiana.

A. MCCCCXVI. *Menſe Februario.*

1. Proceſſio ſolemnis pro pace Eccleſiæ inſtituta.
2. *Dom. IV. Epiph. Feſt. Pariſ. Mar.* Proceſſio pro Cæſare abſente. Nobilis Oratio habita de ſtatu Eccleſiaſtico emendando.
3. 4. Congregatio Generalis. Cardinales, Archiepiſcopi, &c. Capitula Narbonenſis juramento confirmarunt.
5. Petrus de Alliaco, Card. nuper abſens, idem juramentum præſtitit. Nec non Amedeus Saluciarum Card. Ut & Card. Raguſinus. Cardinalis Tricaricenſis anceptricas nexuit. Cardinalis de Fuxi Conſtantiam venit.
6. 7. 8. 9. *Dom. V. Epiph.* Proceſſio pro Cæſare abſente.
- Congregatio publica. Pro ulteriori converſione Gentilium, per Legatos Samogitarum propoſita & commendata.
10. 11. 12. 13. Congregatio publica. Conqueſti Poloni de Ordine Teutonico.
- Congregatæ IV. Nationes de negotiis arduis ad reditum Cæſaris diſſerendis.
14. Sigismundus Cæſar hoc fere tempore ex Gallia Lugduno in Sabaudiam divertens, Amedeum Sabaudiz Comitem, Cameriaci creavit Ducem.
15. *Dom. Septuageſ.* Proceſſio pro Cæſare abſente.
- Theodoricus de Monafterio Colonienſi gravem ſermonem habuit de Eccleſiæ reformanda.
17. 18. 19. Congregatio pro reformatione Ordinis Monachorum nigrorum.
20. Congregatio generalis. Officiales curiæ nuper ſede moti Papæ Gregorii XII. admiſſi. De Huſſitis, in Bohemia & Moravia degentibus, citandis. Deque Epiſcopo Argentinæſi captivo.
21. 22. Joannes de Opizit e Concilio ad Aragoniæ Regem ablegatus.
23. *Dom. Sexageſ.* Proceſſio pro Cæſare abſente.
- Congregatio Generalis in cauſa Polonorum & Ordinis Teutonici.
24. Congregatio Generalis, in cauſa Polonorum, Hieronymi Pragenſis, & Gregorii XII. olim Papæ.
25. 26. 27. 28. Legati Regis Aragon. ad Concil. cum litteris venere cum pompa excepti.
29. (Dies emboliſmalis.)

A. MCCCCXVI.

ANNO
CHRISTI
1416.

A. MCCCCXVI. Mense Martio.

ANNO
CHRISTI
1416.

1. *Dom. Ego mihi.* Cæsar Sigismundus pro pace etiam civili inter Gallos & Anglos paranda Parisios venit, magnifice exceptus.
Processio in Concilio pro Cæsare absente.
Oratio publice dicta de Ecclesie emendatione.
Samogitarum Legati rebus confectis Constantia abiere, una cum novæ gentilium conversionis Apollolis, per Concilium adjunctis.
2. Congregatio generalis, in qua Legatus Aragoniæ Antonius de Mercede auditus.
Ludi Equestres per Ludovicum Electorem Palatinum instituti.
3. Ejusdem ludi equestres continuati.
4. Archiepiscopus Gnesnensis, Cæsaris in itinere comes, Parisiis, a Professoribus nactus seralem librum Joannis a Falkenberg, Theologi, de rege Poloniæ cum Polonis interficiendo. Qui famosus liber, magnas dein controversias in Concilio movit, ob quem Joannes a Falkenberg Constantiæ in carcerem mox conjectus, quamprimum Cæsar Constantiam reversus.
6. Solemnis Processio Cleri pro pace Ecclesie & constantia Hispanorum.
7. 8. *Dom. In hoc.* Processio pro absente Cæsare.
Leonardus Statti pro auctoritate Pontificis publica oratione disseruit.
9. 10. Monitorium contra Argentineses pro Episcopo Argentini publicatum.
11. 12. 13. 14. 15. *Dom. Reminisc.* Processio pro absente Cæsare.
16. 17. 18. 19. 20. 21.
22. *Dom. Oculi.* Processio pro absente Cæsare.
23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. *Dom. Latere.* Processio pro absente Cæsare.
30. Fridericus Dux Austriæ, qui per annum Constantiæ in obitagio fuerat, e Concilio clam abiit.
31. abiit.

A. MCCCCXVI. Mense Aprili.

1. 2. Ferdinandus Rex Aragoniæ, fides Cæsaris in debellando Benedicto Papa & unione Ecclesie paranda adjutor, obiit Castellæ. Cui in regno successit filius Alphonsus, in Constantiense Concilium optime affectus.
3. 4. 5. *Dom. Jud.* Processio pro absente Cæsare.
Insignis Oratio solemniter pronunciata de digna Ecclesie reformatione.
6. 7. 8. 9. 10. 11. Prædones Constantiæ capti, qui Concilii hospites infestaverant.
12. *Dom. Palm.* Processum solemniter per urbem, palmæque consecratæ.
13. 14. 15. 16. Inter sacra publica, per Joannem Patriarcham Antiochenum ingens peccatorum numerus in Templum S. Stephani pro more ductus, & absolutus.
17. Sacra solemnia in Templis præcipuis per Cardinales facta.
18. Sacra iterum per Cardinales facta in Templo Cathed. consecratis igne, cereis &c.
19. *Dom. Festum Pasch.* Sacra per Cardinales solemniter celebrata.
20. *Feria II. Pasch.*
21. *Feria III. Pasch.* Prædonibus & turbatoribus Concilii Castrum Grimmenstein per Constantienses ereptum.
22. 23. 24. 25. 26. *Dom. Quasi mod.* Processio pro absente Cæsare.
27. Congregatio publica. Ad examen retractus Hieronymus Pragensis, multis articulis prolatis. Proposita appellatio Argentinesium. Sancti quidam Sueci ad canonizandum haud admitti.
28. 29. 30. Congregatio generalis. Celebratæ exequiæ Regis Aragoniæ, parentantibus Jacobo Episcopo Laudensi, & Antonio de Mercede, Legato Hispano.
Res Joannis Parvi ad examen curatus Concilio per Gallos propositæ.
Appellatio Argentinesium repudiata.
Congregata Natio Germanica in causa Argentinesium.

A. MCCCCXVI. Mense Majo.

1. 2. Congregatio generalis. Martinus Porreus, Episcopus Atrebatensis, fusc pro Duce Burgundiæ & causa Joannis Parvi peroravit.
3. *Dom. Misericord. Domini.* Processio pro absente Cæsare.
Congregati deputati IV. Nationum de Ernesti Ducis Austriæ studio in Concilium Const.
4. 5. Bohemi publice Constantiæ citati.
Congregatio generalis. In causa Jo. Parvi & Ducis Burgundiæ.
Gerson fusc peroravit, ac superiorem Episcopi Atrebatensis sermonem refutavit.
6. Libellus novem Assertionum Jo. Parvi oblatus.
7. Sigismundus Cæsar a Gallia in Angliam digressus Londinum venit.
8. Castrum Doloris magnifice erectum Constantiæ pro Ferdinando Aragoniæ Rege defuncto.
Congregat. publica pro Episcopo Argent. liberando.
Archiepiscopus Gnesnensis ceterique Poloni Episcopi Festum Wenceslai celebrarunt.
9. Congregatio generalis, in causa inquisitionis Hieronymi Pragensis, & de Episcopo Argentinesium liberando.
10. *Dom. Jubilæe.* Processio pro absente Cæsare.
Gerson publica Oratione dixit de Oratione vel precibus.

- 683
11. Congregatio Generalis in causa Argentin.
 12. 13. 14. 15. Alphonsus Rex Aragonie per Legatum confirmavit capitula Narbonensia.
 16. Congregatio Generalis. Deputati Commissarii pro causa Argentinensi.
 17. *Dom. Cantate*. Processio pro absente Cesare.
 18. 19. 20. 21. 22. 23. Congregatio Generalis. Hieronymus Pragensis paulo ante supplicium publice examinatus.
 24. *Dom. Regat*. Processio pro absente Cesare.
 25. 26. Congregatio Generalis. Hieronymus de Praga porro publice examinatus.
 27. 28. *Fest. Ascensionis Christi*.
 29. 30. **SESSIO GENERALIS XXI.**
Hieronymus Pragensis, absentibus Cesare & Cesaris Locumtenente Electore Palatino, publice damnatus ad rogam.
Jacobus Episcopus Landensis publica oratione de supplicio ejus disseruit.
Eodem in busto, quod nuper Hussus, nunc Hieronymus concrematus, magna animi constantia.
 - Poggius Florentinus epistola ad Leonardum Aretinum fata hujus supplicii hodie descripsit.
 31. *Dom. Exaudi*. Processio pro absente Cesare.
Prælati absentes ad reliqua ardua Concilii consuecenda convocati.

A. MCCCCXVI. Mense Junio

1. Absentes Prælati ad Concilium vocati in valis Templorum.
Rex Portugallie Legati Constantiam venerunt cum pompa excepti.
2. Absentes Prælati denuo vocati.
3. Absentes Prælati postremo ad Concilium publice vocati.
Congregatio Generalis de Bohemis citandis.
Cesar per litteras Concilio significavit, ne quid ardui se absente perficerent.
Archiepiscopus Moguntinus per Legatum se excusavit, quod cum remoto Papa Joanne non colluderet. Contra Argentinenses pronunciatum. Grandis simoniacus Joanneus, Joannes Creyt, Concilii sententiam expertus.
Ludovicus Bavarus, Protector Concilii, qui abfuerat, ac Joannem Papam Manheimensi carceri incluserat, rediit.
4. 5. 6. Congregatio Generalis. Legati Regis Portugallie affectum Regis erga Concilium expoluerunt.
Theodoricus a Niem, historicus, reformationis Ecclesiasticæ & unionis Ecclesiarum, ipsiusque Concilii Constantiensis, strenuus defensor, circa hoc tempus in Concilio defunctus.
7. *Dom. Fest. Pentecostæ*. Oratio solemnis habita De notis boni cleri.
8. 9. 10. 11. Congregatio publica. Comes Conradus de Nellenburg sese excusavit, quod concilium non esset captivitate Episcopi Argentinensis.
12. 13. 14. *Dom. Fest. Trin.* Processio pro absente Cesare.
15. 16. 17. Congregatio Nationes pro conversione gentilium per Samogitas libere instituenda.
18. *Fest. Corp. Christi*. Processio solemnissima celebrata.
19. 20. 21. *Dom. I. Trin.* Processio pro absente Cesare.
22. 23. *Vigilia Joan. Baptista*. Ingentem Florentini instruxere apparatus in sequentis diei celebratam.
24. *Festum Joan. Baptista*. A Florentinis solemnis Processio instituta.
25. Alia Processio Concilii in honorem ejusdem Joan. Bapt. celebrata.
26. 27. Congregatio Generalis. Wilhelmus de Dieft Constantiam deducus Concilii sententiam se submittit.
28. *Dom. II. Trin.* Processio pro absente Cesare.
29. *Fest. Petri & Pauli*.
- 30.

A. MCCCCXVI. Mense Julio.

1. Congregatio Nationes, de Henr. Laschenbock Hussi fidem abjurante.
2. 3. 4. Congregatio Generalis de unione Ecclesiarum protequenda, & de Aragonum in hanc illud.
5. *Dom. III. Trin.* Processio per absente Cesare.
6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. *Dom. IV. Trin.* Processio pro absente Cesare.
13. 14. Litteræ Regis Castellæ ad Concilium perlatæ.
15. Congregatio Nationes, & Cardinales, de litteris Regis Castellæ pridie Concilio traditis.
16. 17. 18. Congregatio Generalis, in causa Argentinensium, Bohemorum, aliorumque.
19. *Dom. V. Trin.* Processio pro absente Cesare.
20. 21. 22. 23. 24. 25. *Dom. VI. Trin.* Processio pro absente Cesare.
26. 27. 28. 29. 30. 31.

A. MCCCCXVI. Mense Augusto.

1. 2. *Dom. VII. Trin.* Processio pro absente Cesare.
3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. *Dom. VIII. Trin.* Processio pro absente Cesare.
10. Congregatio Nationum de Bohemis.
11. Congregatio de Bohemis.
12. Congregatio Nationum de Bohemis.

13. 14. Congregationes Nationum de causa Tridentina.
 ANNO 1516
 15. Congreg. de Causa Tridentina.
 16. Dom. IX. Trin. Processio pro absente Cæsare.
 Congregatio in causa Tridentina.
 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. Dom. X. Trin. Processio pro absente Cæsare.
 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. Dom. XI. Trin. Processio pro absente Cæsare.

ANNO
 CHRISTI
 1516.

A. MCCCCXVI. Mense Septembri.

1. 2. 3. 4. Congregatio Generalis de causa fidei Bohemorum, qui excommunicati. Friderici Austriaci causa Tridentina pari severitate versata.
5. Legati Regis Aragonum Constantiam accesserunt, præclare excepti.
6. Dom. XII. Trin. Processio pro absente Cæsare.
Legati Regis Neapolitani itidem comparuerunt.
7. Gerson Epistola ad Canonicum Carnotensem, Doctorem Parvi, Festum Jesu, Joseph & Mariæ commendavit.
8. Fesi. Natio. Maria. Gerson solemnè oratione de Nativitate Mariæ, non solum commendavit festum Jesu, Mariæ, Joseph, sed & publice professus est immaculatam conceptionem Mariæ, sive quod in utero sit sanctificata, in scriptura non contineri explicitè, neque ex contentis in eadem educi evidentè. Optatque, in præsentis Concilio Const. illam questionem publice ventilari & componi. Monerque, numerum festorum apud plebem, quæ manu victum querit, minui, quod in Reformatoria Const. sit potatum.
9. 10. Congregatio Generalis, pro audiendis Regis Aragoniæ Legatis.
11. 12. 13. Dom. XIII. Trin. Processio pro absente Cæsare.
14. 15. 16. Congregatio Generalis in qua Legati Regis & Reginiæ Neapoli auditi Epistola Polonorum contra Ordinem Teutonicorum prælecta.
Epistola Teutonicorum Ordinis ad Concilium publicata.
Cracoviensis Academiæ epistola ad Concilium recensita.
17. 18. 19. Congregatio Generalis, in qua Legati Concilii, à Navarræ & Castellæ Regibus reversi auditi, quod & illi Reges Benedictum Papam repudiassent.
Libellus hoc tempore in Concilio editus de reali obedientia antea Pajæ Gregorii.
20. Dom. XIV. Trin. Processio pro absente Cæsare.
21. 22. 23. 24. Legati Regis Angliæ, tres Episcopi Angli, venerunt Constantiam, honorifice excepti.
25. 26. 27. Dom. XV. Trin. Processio pro absente Cæsare.
28. 29. Fesi. Mich.
- 30.

A. MCCCCXVI. Mense Octobri.

1. Petri de Alliaco Cardin. Opus De Ecclesiastica potestate, publicatum ac prælectum publice in Templo S. Pauli.
2. 3. 4. Dom. XVI. Trin. Cardinales sacra fecerunt in Monasterio Franciscanorum missa processione singulis sabbatis consueta pro absente Cæsare.
5. 6. 7. 8. 9. 10. Congregatio Generalis quod Hispani pro quinta natione in Concilio habendi.
11. Dom. XVII. Trin. Processio pro absente Cæsare.
12. 13. 14. Congregatio Generalis, in qua jus suffragii Hispanis tanquam quintæ nationi concessum.
15. *SESSIO GENERALIS XXII* Regis Aragoniæ Legati Concilio solemniter uniti.
16. Fesi. S. Galli
17. 18. Dom. XVIII. Trin. Processio pro absente Cæsare.
19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. Dom. XIX. Trin. Processio pro absente Cæsare.
26. 27. 28. 29. 30. 31.

A. MCCCCXVI. Mense Novembri.

1. Dom. XX. Trin. Processio pro absente Cæsare.
2. 3. 4. 5. *SESSIO GENERALIS XXIII*. De iudicibus deputandis contra Petrum de Luna.
Congregati Commissarii in inquisitione contra Papam Benedictum.
6. Congregati iterum Commissarii in inquisitione in Petrum de Luna, Papam Benedictum.
7. Congregati porro Commissarii pro inquisitione contra Petrum de Luna.
8. Dom. XXI. Trin. Processio pro absente Cæsare.
9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. Dom. XXII. Trin. Processio pro absente Cæsare.
16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. Dom. XXIII. Processio pro absente Cæsare.
23. 24. 25. 26. Henricus Duc Brunsvicensis super his diebus Constantiam Lunenburgum reversus.
27. 28. *SESSIO GENERALIS XXIV*. Decreta citatio contra Petrum de Luna Papam.
Citatus publice in valvis Temporum Papa Benedictus.
29. Dom. I. Adv. Processio pro absente Cæsare.
- 30.

ANNO
CHRISTI
1516.
1517.

A. MCCCCXVI. Mense Decembri.

ANNO
CHRISTI
1516.
1517.

1. 2. 3. 4. 5. Congregatæ Nationes, in Monasterio Franciscan. Instruati Legati Concilii, Lambertus de Stripite & Bernardus de Plancha, Paniscolam ad Papam Benedictum citandum destinati.
6. Dom. II. Adv. Processio pro absente Cesare.
7. 8. 9. 10. 11. 12.
13. Dom. III. Adv. Processio pro absente Cesare Olorensis & Adrensis Episcopi Hispani Constantiam venerunt, Concilio adveniendi.
14. **SESSIO GENERALIS XV.** In qua Legati Comitis de Fuero qui ex Hispania pridie advenierant, Concilio usiti.
Definitus & confirmatus contractus inter Concilium & Constantienses, ratione demorum & vidualium pro hospitibus.
15. 16. Quatuor Legati Regis Navarra Constantiam venerunt.
17. 18. 19.
20. Dom. II. Adv. Processio pro absente Cesare.
21. 22. 23. Congregatæ Nationes de jure suffragiorum in Concilio.
24. **SESSIO GENERALIS XVI.** Legati Regis Navarra Concilio adunati.
25. *Fest. Nativ. Chr.*
26. 27. Dom. Processio pro absente Cesare.
28. 29. Festum Thomæ Cantuariensis ab Anglis in Concilio solemnissime celebratum.
30. 31. Concilium litteras ad Cesarem circa hoc tempus dedit de Hussitarum Bohemorumve negotio.

A. MCCCCXVII. Mense Januario.

1. 2. 3. Dom. Processio pro absente Cesare.
4. Congregatæ Nationes, ubi nunciatum, obedientiam in regno Castellæ Benedicto Pape ratam esse.
5. 6. *Fest. Epiph.* Oratio solemnis habita De dignis clero virtutibus.
7. 8. 9. 10. Dom. I. *Epiph.* Processio pro absente Cesare.
11. 12. 13. 14. 15. 16.
17. Dom. II. *Epiph. Fest. Antonis.* Processio pro absente Cesare. Acrem orationem Gerson habuit de Concilii auctoritate, & causa Joannis Parvi immerito excusata.
18. Gerson alium edidit tractatum, quo ad examen rigidum doctrinæ Joannis Parvi Concilium excitaret.
22. Lambertus de Stripite, & Bernardus de Plancha, Legati Concilii, ablegati Paniscolam ad citandum Papam Benedictum, Paniscola Papam magno animo allocuti, eum, prout a Concilio jussi erant, coram citarunt, ad audientiam Concilii tententiam.
23. 24. Dom. III. *Epiph.* Processio pro absente Cesare.
Anglorum Episcopi, de imminente Cesaris adventu læti, Senatuum Constantiensem & alios lauro convivio & comœdia sacra sub prandio exceperunt, comœdiarum sacrarum in Germania adores.
Benedictus Papa Paniscola scripto prolixo respondit ad citationem superiorem. Quod scriptum Legatis Concilii exhiberi jussit.
25. 26. 27. Sigismundus Cesar Constantiam ex Hispania, Gallia & Anglia reversus, magnificentissime exceptus.
Per Archiepiscopum Gnetoensem ex itinere hoc Parisiis allatus feralis liber Joannis Falkenbergii contra Polonos, eorumque Regem ac Principes, interficiendos. Inclinat in sententiam Joannis Parvi, Theologi Burgundi. Pro quo tres libellos Constantia in Concilio contra Gersonem & Petrum de Alliaco scripserat.
28. 29. 30. 31. Dom. II. *Epiph.* Episcopi Angli Cesarem, Ludov. Bavarum, alioque Principes splendido convivio & repetita superiori comœdia sacra exceperunt.

A. MCCCCXVIII. Mense Februario.

1. 2. *Fest. Purif. Mar.* Gerson nova oratione, Joan. Parvi pessimam doctrinam curato examini publico submittere suavit.
3. Archiepiscopus Granensis Constantiam venit splendide exceptus.
4. 5. 6. Gersonis insigne opus de *Eccllesiastica potestate* editum, pronunciatum publice.
7. Dom. *Septuages.*
8. 9. 10. Joannes a Falkenberg, Theologus, ob librum superiorem Parisiis allatum in mincipis injurium, in carcerem in Concilio hoc fere tempore coniectus.
11. 12. 13. Congregatæ hoc tempore frequenter Nationes & Cardinales, librum Falkenbergi examinantes, qui librum perniciosissimum condemnarunt, & in publica Sessione condemnandum esse decreverunt. Quod Decretum Poloni vehementer urserunt in Sessione ultima, sub fine Concilii.
14. Dom. *Sexages.*
15. 16. 17. 18. 19. Fridericus Dux Austria ob causam Tridentinam citatus.
20. **SESSIO GENERALIS XVII.** *præsente Cesare*, in causa præcipue Tridentina contra Fridericum Austriacum.
21. Dom.

21. *Dom. Ego mihi.*
 ANNO CURISTI 1417
 22. 23. Joa. Nassovius a Cæsare Electoratu Moguntino investitus.
 24. 25. 26. 27. 28. *Dom. Invecevit.* Ponderosa oratio habita de Ecclesiâ corrupto statu.
 De reformatione Monachorum nigrorum Capitulum Provinciale celebratum.

ANNO
 CHRISTI
 1417.

A. MCCCCXVII. Mense Martio.

1. 2. 3. *SESSIO GENERALIS XXIX. presente Cæsare*, in causa Tridentina contra Fridericum Austriacum.
 Galli longo scripto, ob strepitum non plene prolecho, Anglis dubium moverunt de jure Nationis in Concilio. Quod Cæsar egre tulit.
 4. 5. 6. 7. *Dom. Remissio.* Epistola Lamberti de Stripite, Legati Concilii ad Hispanos, de Benedicto Papa Paniscolæ citato, Concilium perlata.
 8. *SESSIO GENERALIS XXIX.* Contumacia Petri de Luna Papæ Benedicti accusata.
 9. Legati Concilii ad Hispanos pro Papa Benedicto Paniscolæ citando, re bene confecta, Constantiam redierunt.
 10. *SESSIO GENERALIS XXX. presente Cæsare*, de Benedicto Papa Paniscolæ per Concilii Legatos citato.
 11. 12. 13. 14. *Dom. Oculi.*
 15. 16. 17. Hoc tempore Petrus de Alliaco Cardinalis in templo S. Pauli publice prælegi curavit opus suum de Calendario per Concilium corrigendo.
 18. Cæsar Sigismundus Brunsvicensibus dedit Privilegium de libera in urbe Brunsvicensi cujuscunque lexus hominum inhabitatione, secundum Imperialia statuta.
 19. Capitulum Provinciale Benedictinorum, Constantiæ in Monasterio Petrusiano hætenus celebratum, hodie finitum.
 20. 21. *Dom. Latere.* Petrus de Alliaco, Cardinalis, gravi oratione ad reformationem Ecclesiæ Concilium hortatus, & de Joannis Parvi causa dissimulata amare conquestus.
 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. *Dom. Janica.* Momentosa & ponderosa oratio habita de status Ecclesiastici emendatione & Benedicto de sede præcipitando.
 29. Advenere Legati Regis Castellæ, cum pompa excepti.
 30. *SESSIO GENERALIS XXXI.* De variis rebus. Comite Virtutum, Gregorio, Polonis &c.
 Angli quoque longam Apologiam Viudicialque pro jure Nationis in Concilio, contra Gallos, publice Concilio exhibuerunt.

31.

A. MCCCCXVII. Mense Aprili.

1. *SESSIO GENERALIS XXXII.* Petrus de Luna Papa Benedictus contumaciæ denuo accusatus & ulterior inquisitio contra eum decreta.
 2. Congregatio generalis, in qua auditi Legati Regis Castellæ.
 3. Cæsar Sigismundus Constantia Cellas in vicinia divertit.
 4. *Dom. Palm.* Processio quinque nationum & Patrum Concilii.
 Diplomata affixa contra Petrum de Luna & Ducem Austriæ.
 5. 6. 7. 8. *Die Viridiam.* Sacra per Cardinales facta.
 Cardinalis Florentinus Zabarella solemnem habuit orationem.
 9. Sacra solemnia per nationes facta.
 10. Sacra iterum facta, ignibus & facibus paschalibus inauguratis.
 11. *Dom. Pasch.* Solemnis processio cleri.
 12. 13. Cæsar Sigismundus Constantiam e diverticulo rediit.
 Advenere tres Bavarie Duces, honorifice excepti.
 14. 15. Fridericus Marchio Mitinæ solemnissime exceptus.
 16. 17. 18. *Dom. Quasi mod.* Fridericus I. Electoratu & Marchia Brandenburgensi a Cæsare publice & solemnissime in Constantiensi foro investitus.
 19. 20. 21. 22. Congregati Commissarii super Inquisitione contra Petrum de Luna Papam.
 23. Petrus de Luna, Benedictus Papa, publice iterum citatus.
 24. 25. Congregati Commissarii, convincentes Inquisitionem contra Petrum de Luna, articulis contra eum productis.
 26. *Dom. Miseric.* *Dom. die Marti Evang.* Citati testes contra Benedictum Papam.
 27. 28. Adolphus Comes Clivæ, Dux a Cæsare Constantiæ creatus.
 29. 30. Solemnissima totius Concilii processio instituta.

A. MCCCCXVII. Mense Majo.

1. 2. *Dom. Jubil.*
 3. 4. 5. 6. Congregati Commissarii in Inquisitione contra Petrum de Luna, articulisque novi contra eum producti.
 7. 8. 9. *Dom. Cantate.* Mauritius de Praga Oratione solemnī simoniam extirpandam, clerumque in hoc Concilio plane emendandum esse, graviter monuit.
 10. Congregati Commissarii in Inquisitione contra Petrum de Luna.
 11. Ludovicus Bavarus, Comes Palatinus Rheni, in publico foro a Cæsare Electoratu investitus.
 Eberhardus Comes de Nellenburg a Cæsare in Cæsarea sua curia Constantiæ investitus.
 Congregati Commissarii in Inquisitione in Petrum de Luna.
 Citatus denuo Papa Benedictus.
Cencil. General. Tom. XXVIII.

Xx

12. SES.

12. *SESSIO GENERALIS XXXIII. Cæsare presentis, contra Petrum de Luna, qui contumax rursus declaratus.*
 ANNO CHRISTI 1417. Fridericus Marchio Misnie sine investitura indignandus Constantia discessit.
13. 14. 15. Congregati Commissarii in pertenda Inquisitione contra Petrum de Luna.
16. *Dom. Rogate.* Cæsar Rudolphum Saxoniz Electorem, aliosque Principes Constantiz investivit.
17. 18. 19. 20. *Fest. Ascens. Christi.*
21. In Inquisitione contra Petrum de Luna porro congregati Commissarii.
22. 23. *Dom. Exaudi.*
24. 25. Congregati Commissarii in Inquisitione contra Petr. de Luna, novaque Papæ citatio decreta.
26. 27. Congregati iidem Commissarii.
28. 29. *Vigilia Pentecostes.* Congregatio publica præsentis Cæsare. Cardinales Cæsari obtulerunt formulam novi Pontificis eligendi.
30. *Dom. Pentecost.* Petrus de Alliaco Card. oratione solemniter in festum, commendavit formulam
31. electionis Papalis pridie oblatam.

A. MCCCCXVII. Mense Junio.

1. Congregatio publica in Inquisitione contra Petrum de Luna.
2. 3. 4. 5. *SESSIO GENERALIS XXXIV.* Omnia ad damnationem ac depositionem Papæ Petri de Luna instruita & composita.
6. *Dom. Trinit.*
7. 8. 9. 10. *Festum Corporis Christi* solemnissima Processione celebratum.
11. 12. Congregatæ his diebus Nationes frequenter, præsentis Cæsare de Ordine rerum in Concilio porro expediendarum, & de Reformatione ante Papæ novi electionem instituenda.
13. *Dom. I. Trinit.*
14. 15. 16. Congregatæ simul Nationes non sine turbine. Congregatæque singulæ seorsim nationes pro litibus illis sopiendis.
17. Congregatæ Nationes super Cæsaris propositione: Reformationem status Ecclesiastici ante Papæ electionem perfici debere.
18. *SESSIO GENERALIS XXXV. presentis Cæsare.* Legati Castellæ Concilio uniti.
19. 20. *Dom. II. Trinit.*
21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. *Dom. III. Trinit.* Stephanus de Praga ad maturandam Ecclesiæ reformationem solemniter oratione Concilium hortatus.
28. Congregatæ Nationes, *presentis Cæsare.* Cardinales & quædam nationes postularunt a Cæsare Decretum de modo eligendi novum Papam.
29. 30.

A. MCCCCXVII. Mense Julio.

1. 2. *Fest. Visit. Mariæ.*
 Cardinales Cæsarem precibus fatigarunt, qui indiceret in proximam Dominicam publicas preces pro novo Papa eligendo. Quod factum.
3. Magistratus Constantiensis iussu Cæsaris publice per præcones denunciavit festum Mariæ postidie celebrandum pro novi Papæ electione urgenda.
4. *Dom. IV. Trinit.* Festum Mariæ indidum celebratum.
5. 6. 7. 8. 9. Vincentius Ferrerius per litteras Constantiam invitatus, ut a Flagelliariorum secta avocaretur.
10. 11. *Dom. V. Trinit.* Cæsar diplomate publico securitatem Concilio pollicitus, de qua Cardinales scrupulum moverant.
12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *Dom. VI. Trinit.* Molle consilium a Gersono scriptum de secta Flagelliariorum convincenda.
19. 20. 21. 22. *SESSIO GENERALIS XXXVI.* De citando Petro de Luna ad sententiam decretoriam audiendam.
 Citatus Petrus de Luna Papa ad audiendam sententiam.
23. 24. 25. *Dom. VII. Trinit.*
26. *SESSIO GENERALIS XXXVII. presentis Cæsare.* Benedictus Papa de sede decessit. Decessit Papæ, Cæsaris iussu per tibicines publice denunciata per urbem.
27. 28. *SESSIO GENERALIS XXXVIII.* De iure suffragii Castellanonum & Aragonum, deque causa Argentinensi.
 Cæsar Sigism. Ducibus Brunsvicensibus dedit privilegia de sale & libera navigatione.
29. 30. 31. Electa his diebus celebris Mercatorum Constantiensium domus, pro parando, conclavi ad novum Pontificem eligendum.

A. MCCCCXVII. Mense Augusto.

1. *Dom. VIII. Trinit.*
2. 3. In principio Augusti. Congregatæ frequenter Nationes Cæsaris auctoritate ac iussu, pro Reformatorio novo constituendo ad reformationem curiæ Romanæ persequendam.
4. *Dies Dominici.* Joannes Huguenotti de Metis, Academiæ Avinionensis Legatus, solemniter panegyri in Monasterio Dominicanorum de Reformatione curiæ Romanæ summe necessaria graviter differuit.

ANNO
CHRISTI
1517.ANNO
CHRISTI
1517.

Congregata Nationes, coram quibus scriptis libellis oblatis Cardinales contra Reformationem ante electionem Pontificis suscipiendam, uti volebant eam Casare Nationes, protestati.

5. Cardinales contra Nationes in suis partibus partes pro reformatione differenda.
 6. 7. 8. *Dom. IX. Trinit.*
 9. Novi reformatores somnolentius progressi in opere reformationis injuncto.
 10. 11. Itali, Hispani & Gallorum plures in partes Cardinalium palam concesserunt, Reformationem electioni Papae esse postponendam.
 12. 13. 14. Congregati Reformatores his diebus continue.
 15. *Dom. X. Trinit.*
 16. Pileus Archiepiscopus Genuensis gravi oratione Casarem hortatus, ne a Reformatione per insidias se avocari sineret.
 17. 18. 19. Alii quoque paribus scriptis animum Casaris Reformationem urgentis sollicitate roborarunt.
 20. Gerson consilium de controversia, quoad communionem laicam sub utraque, Concilio exhibuit.
 21. 22. *Dom. XI. Trinit.* Bernardus Baptizatus ponderosa oratione Reformationem cleri dignam in Concilio prosequi ac perficere suavit.
 23. Congregati Reformatores, qui literis reformationem adornandam conscriberent.
 24. *Festum Bartholomaei.* Pro electione novi Papae sollemnis processio cleri instituta.
 25. Galli in Reformatore hoc tempore acriter Annatas impugnavunt, editis scriptis, ultro citroque.
- Petrus de Alliaco oratione solenni in S. Ludovicum, de Papa eligendo & de necessaria reformatione sese differt.
26. Imperator Sigismundus Comitibus Principum frequentia his diebus Constantiae celebravit, in quibus etiam de Duce Bavarum Ludovico accusato egit.
 27. 28. 29. *Dom. XII. Trinit.* Theobaldus solenni panegyri reformationem status Ecclesiastici strenue, urgit.
 30. 31.

A. MCCCXVII. Mense Septembri

1. 2. 3. Congregatio Generalis, ad expediendum litteras, quibus universo orbi denunciaretur, Petrum de Luna Papam Benedictum per Concilium esse Papatu dejectum.
- Sigismundus Caesar Epistola ad Lunenses de Wenceslao Bobemio Rege, suo fratre, Hussitarum Patrono, pluribus egit.
4. Rupertus Alanus, Archiepiscopus Sarisburiensis, strenuus Reformationis propugnator, cujus iussu Rupertus Ullerslon, Theologus Anglus, nobile opus scripserat, in hoc Concilio multum lectum, *Petitiones pro Ecclesia reformanda*, magno Concilii & Ecclesiae damno obiit Gotlebis.
 5. 6. 7. 8. *Dom. XIII. Trinit.* Defuncti Ruperti corpus Gotlebis Constantiam delatum. Scriptum aculeatum prodit, quo Germani & Angli ob reformationem ante electionem Papae postulatam haereticos accusati.
 9. Congregatae Nationes, coram quibus non sine tumultu Cardinales denuo contra reformationem electioni Papae praemittendam protestati. Quo Casar vehementer offensus, ut protestationem rumpere cogerentur Cardinales.
- Legati Regis Castellae indignabundi Constantia emigrarunt, a Casare in itinere mox retenti & retracti.
- Cardinales Concilio se subducere studuerunt agnita Casaris offensa.
10. Casar Cardinalibus consuetas Consultationes in Templo & Palatio Episcopali Interdixit. Cardinales alio in loco congregati saluum conductum Constantiae abeundi frustra postularunt.
 - Friderici Electoris Brandenburgensis opera Cardinales in Concilio retenti.
 11. Congregatae Nationes. Coram quibus ruptam nuper Protestationem Cardinales majori cum impetu continuerunt contra reformationem ante electionem Papae suscipiendam. Cardinalis princeps Zabarella tanta vocis vehementia usus, aeger alias, ut brevi post expiraret.
- Casari quosdam Cardinales capere constituit.
12. *Dom. XIV. Trinit.* Cardinales pertinaciter sententiae suae inhaerent, reformationem electioni Papae praemitti nullo modo admittunt. Adeo ut Martyrii symbolum rubens pileus declararent, si pro electione Papae reformationi praemittenda esset obeundum. Defecerunt quoque hoc die nonnulli Galli atque Itali a Casare & Germanis, in Cardinalium sententiam eundo.
 13. Archiepiscopi Sarisburiensis defuncti exequiis celebratis magno cum splendore.
 14. Congregatae Nationes, coram quibus Germani Cardinalium protestationibus, reformationi haecenus oppositis, animose responderunt, ac pro Reformatione summe necessaria gravissimam Apologiam texerunt.
 15. 16. Roberto Archiepiscopo Sarisburiensis defuncto, Natio Anglicana, etiam in partes Cardinalium pertracta, ut Reformationem electioni postponi sineret.
 17. 18. 19. *Dom. XV. Trinit.*
 20. Archiepiscopus Ripensis & Episcopus Cuiensis, per Cardinales eorumque promissa visi, Casarem tandem pellexerunt, ut vel invitatus in electionem Papae consentiret.
 21. 22. 23. Congregatio Generalis. Commissarii constituti ad parandam concordiam inter Hispaniae Legatos de jure suffragiorum.

- 695
 ANNO CHRISTI 1497.
 24. 25. 26. *Dom. XVI. Trin.* Franciscus Zabarella Card. Florentinus obiit Constantiæ, senex 78. annorum, Papatu dignissimus iudicatus.
 27. Exequiis Zabarellæ celebratis. Poggius Florentinus præclara oratione funebri parentavit.
 28. 29. 30.

A. MCCCCXVII. Mense Octobri.

1. 2. Alia oratione funebri Zabarellæ parentatum.
3. *Dom. XVII. Trin.*
 Nicolaus de Jauri gravi oratione reformationem Ecclesiæ commendavit, eamque ante electionem novi Pontificis præstandam esse urfit.
4. 5. Cæsar & Natio Germanica electionem Papæ admittere tandem coacti, reformationem Ecclesiæ statim post Papam electum incipiendam & perficiendam arserunt. Qua de republicum postularunt Decretum ac promissum.
6. 7. 8. 9. *SESSIO GENERALIS XXXIX.* Quidam reformationis articuli publicati, de futuris præcipue Conciliis frequenter celebrandis.
10. *Dom. XVIII. Trin.*
11. 12. 13. Congregati sepe hoc tempore Deputati Nationum, de forma Decreti, per Germanos desiderati, pro reformatione per novum Papam statim præstanda.
14. 15. 16. *S. Galli.*
17. *Dom. XIX. Trin.*
18. Obiit Gregorius XII. Angelus de Corrario dictus, olim Papa, in Concilio sede motus, nunc Cardinalis, *Recomati.*
19. In Comitibus Cæsaris Constantiensibus controversia Ducum Bavarum tractata.
 Henricus Bavarus Ludovicum Bavarum, finitis comitiis, lethali ferro aggressus, cum prostravit. Quo factò, urbs statim elapsus. Quem, iussu Cæsaris, cum copia militum Guntherus Comes Schwartzburgensis frustra statim insecutus.
20. Constantiensibus Imperator nonnulla privilegia contulit.
21. 22. Episcopus Wintoniensis, Anglus, hoc tempore Constantiam venit, quo mediatore auctum de reformatione per Papam præstanda.
23. Congregati frequenter Nationes pro electionis Papalis modo definiendo, & an Cardinales ad electionem admittendi, nec non qui Reformationis Papalis futuri articuli.
24. *Dom. XX. Trin.*
25. 26. Congregati Deputati V. Nationum. Disputatum acriter de jure eligendi Pontificem, an pro consuetudine Cardinalibus competat.
27. 28. Congregati Deputati. Modus eligendi Papam definitus, ut Nationum Deputati una cum Cardinalibus Papam eligerent.
29. 30. *SESSIO GENERALIS XL.* Decretum, reformationem status Ecclesiastici a novo Papa statim debere institui ante Concilii finem, publicati Reformationis institucandæ articuli.
31. *Dom. XXI. Trin.*

A. MCCCCXVII. Mense Novembri.

1. 2. Pro electione novi Pontificis in Domo Mercatorum conclavia distributa.
3. 4. 5. 6. Congregati Deputati in causa Argentinesis, contra Argentineses sententia lata.
7. *Dom. XXII. Trin.* Interdictum publice hospitibus ac civibus a Cæsare, ad conclave electorum accedere.
8. *SESSIO GENERALIS XLI. præfata Cæsare.* Curate omnia instruda pro ingressu conclavia ad electionem Papæ.
 Jacobus Episcopus Laudensis coram toto Concilio publica oratione *ideam boni Pontificis eligendi* præclare depinxit.
 Cardinales & reliqui Nationum Deputati decenti ordine conclave statim sunt ingressi post meridiem.
 Electores conclave ingressi Cæsari jurato promiserunt, se *Papam bonum reformationi aptum* electuros.
 Obserato conclavi, omnia curatissime observata, ne quis subreperet dolus.
9. Inchoata electio a sacris in conclavi.
10. Processio solemnitas extra conclave a Cæsare ceterisque magnatibus ad conclave pro felici electione triduo instituta. Electio Papalis triduo difficulter successit.
11. *Festum Martini.* Odo de Columna, Cardinalis, novus Pontifex, Romanus, Martinus V. dictus, Germanorum beneficio est electus, ante meridiem. Qui gratulationibus & solemnitatibus consuetis ab omnibus in conclavi exceptus. Idque per effractum conclavi parietem publice denunciatum.
 Cæsar cum magnatibus ad conclave confluxere.
 Magna cum pompa, ex conclavi egressus Papa, in templum Cathedrale deductus.
 Ludovicus Bavarus in hac via auxilium a Papa imploravit contra Henricum Bavarum, a quo nuper vulneratus.
 Novus Papa Martinus Palatium Episcopale statim occupavit pro sede Papali.
12. Martinus in Diaconum consecratus.
 Regulæ Cancellariæ Martini Papæ a Joan. Ostiensis contra Concilii votum ac Decreta statim hodie conscriptæ, etiam nonnum publicatæ.
13. Ex Diacono in Sacerdotem consecratus Martinus in Palatio Episcopali.
14. *Dom. XXIII. Trin.* Ex Sacerdote Episcopus consecratus Martinus in Palatio Episcopali.
15. Obedientiam Martino univèrsus promisit clerus in templo Cathedrali.

ANNO
CHRISTI
1417.
1418.

16. Cæsar, Electores, Duces, Comites, alique nobiles, veneratione decenti Papam prosecuti.
 17. 18. Obedientiam ac devotionem suam Ordines Monachales Papæ declararunt.
 19. 20. Univerſa ad consecrationem proximam Papæ in templo Cathedrali intruda.
 21. *Dom. XXIV. Trim.* Consecratus & unctus Papa Martinus V. a Cardinali Otienſi summo mane in templo Cathedrali, incensa stupa.
 Coronatus in Palatio Episcopali sub dio, magno splendore, *præſente Cæsare.*
 Instituta mox solemnis per urbem processio, deduculque novus Papa, equo veſtus per urbem, Cæsare aliisque Principibus & clero Papam comitantibus.
 In processione Judæi obvii, devotionem suam testati, volumine legis novo Papæ oblato.
 Quod Cæsar & Papa modestissime declinarunt.
 Novus Papa Abbatibus non insulatis privilegium dedit, insula quotannis hoc die utendi.
 Joanna Siciliæ Regina Legatos Constantiam ablegavit Martino V. gratulatura.
 22. Quinque Nationes Reformationem maturandam a Papa postularunt.
 Quod reformationis negotium ægre successit duobus mensibus.
 Germani præcipue, acri scripto urserunt, Reservationes Papales esse restringendas.
 23. 24. 25. Martinus V. Papa Legatum ad Fridericum Austriæ Ducem misit, eam cum Cæsare reconciliaturus.
 26. Martinus Gregorii nuper defuncti exequias Constantiæ celebravit.
 27. 28. *Dom. I. Adv.*
 29. Primum Papæ Consistorium publicum in palatio Episcopali de querela Ludovici Bavarum contra Henricum Bavarum, deque causa Argentinenſi.
 30.

ANNO
CHRISTI
1417.
1418.

A. MCCCCXVII. Mense Decembri.

1. Ludi equestres Constantiæ a Principibus instituti in Foro piscium.
 2. 3. 4. 5. *Dom. II. Adv.*
 6. 7. Præpositus Lucerneſis Constantiæ assassinio interfectus, assassino capto.
 8. Mauritius de Praga Concilii jussu gemino publico scripto respondit ad Jacobi de Miſa librum de Communione laicali.
 9. Assassinus Lucerneſis ad supplicium raptus.
 10. 11. 12. *Dom. III. Adv.*
 13. 14. 15. 16. 17. Martinus Papa solemnissime gratias seu beneficia publice distribuit.
 18. Martinus V. in consistorio privato juravit professionem Bonifacianam.
 19. *Dom. IV. Advens.*
 20. 21. 22. 23. 24. Hoc anno diu multumque disputatum in Concilio de usu & possessione rerum temporalium apud Mohachos.
 25. *Festum Natio. Christi.* Martinus Papa sacra publice & solemnissime peregit.
 26. *Dom.*
 27. 28. *SESSIO GENERALIS XLII. præſente Cæsare,* de Balthasare de Coſſa, deposito nuper Papa, Manhemii in carcere hærente, novo Papæ Martino tradendo.
 Henricus Baufort, Episcopus Wintonienſis, Anglus, Cardinalis a Papa Constantiæ creatus.
 29. 30. Cancellarius Cæsaris obiit Constantiæ, successore a Cæsare creato Georgio ab Hohenlobe,
 31. Episcopo Patavienſi.

A. MCCCCXVIII. Mense Januario.

1. Imperator Sigismundus Henricum de Ulm, Consulem Constantienſem, solemniter creavit Equitem.
 2. *Dom.*
 3. Germani hoc tempore libellum Pontifici Martino obtulerunt, Articulos de reformatione supermi Ecclesiastici regiminis comprehendentem, quo cum ad Reformationem suscipiendam animarent.
 4. Defuncti nuper Cæsarei Cancellarii exequiæ celebratæ.
 6. *Epiph.* Sacris operatus est Martinus V. *Cæsare præſente.*
 Ludovicus de Deck, Patriarcha Aquienſis, cum fratre Ulrico de Deck, Constantiam venens, magnifico excepti.
 7. 8. 9. *Dom. I. post. Epiph.*
 10. 11. 12. Galli quoque per Cæsarem nunc urgeri desiderarunt reformationem a Papa præstandam. Quibus indignabundus respondit Cæsar, illis exprobans nuperum insalubre consilium, de reformatione in Papam differenda.
 13. 14. 15. Hispani etiam, directe & indirecte, verbis & scriptis, reformationem per Martinum Papam perfici postularunt, simoniam præcipue extirpatam voluerunt.
 16. *Dom. II. post. Epiph.*
 17. Cæsar Benediclinorum reformationem confirmavit.
 18. 19. 20. 21. 22. 23. *Dom. Septuages.*
 24. Papa & Cardinales in Congregatione Generali jurarunt, se Cæsarem pro Rege Romanorum venerationis.
 25.
 26. Decimas de quibusdam novis Ecclesiasticis in Germania, pro immensis sumptibus impensis, Cæsari tribuit Papa.
 27. 28. 29. Hoc fere tempore Papa Martinus quandam *Reformationis Curia Romana*, toties expetitæ. *ideam*, scriptis consignatam, Nationibus obtulit.
 30. *Dom. Sexages.*

31. Congregatio publica, in qua Legati duorum Cardinalium Papae Benedicti, qui ab eo defecerant, auditi.

ANNO
CHRISTI
1419.

ANNO
CHRISTI
1419.

A. MCCCCXVIII. Mense Februario.

1. 2. *Festum Purif. Mariae.* Papa sacra solemnia fecit.
Solemnis Oratio de Ecclesiastici Regiminis reformatione habita.
3. 4. 5. 6. *Dom. Ego mihi.*
7. Comitia Constantiam in curia Regia celebrata, praeside Friderico Electore Brandenburgico, contra Fridericum Ducem Austriae.
8. Ludi equestres instituti praesente Caesare.
9. 10. 11. Caesare legatum Georgium ab Hohenloe, Episcopum Pataviensem misit Mediolanum, qui rem controversam inter Caesarem & Ducem Mediolanensem componeret.
12. *Dom. Invenio.*
13. *Dom. Invenio.*
14. Guntherus Comes Schwaraburgensis, aliique Caesaris legati Basileam e Concilio profecti, pro oppignorandis quibusdam ditionibus Austriacis.
15. 16. Eberhardus Windeck, Caesaris Legatus, ad Moguntipos Wormatienses & Spirenses in eodem abiit negotio.
17. 18. Alamannus Adamarius Cardin. Pisanus in Hispaniam missus, qui admoneret Petrum de Luna, ut Pontificatu se abdicaret.
19. Georgius Archiepiscopus Kivionensis Russus una cum multis Principibus Tartarorum & Turcarum, nec non XIX. Graecae fidei Episcopi Constantiam venit, perhonorifice exceptus.
Alphonso Aragoniae regis Legati Constantiam apud Martinum Papam hoc tempore diu multumque egerunt de gratia pro studio in unionem Ecclesiae Regi reddenda.
20. *Dom. Reminiscere.*
Concordata Germanorum, Anglorum & Gallorum cum Martino V. De Emendatione regiminis Ecclesiastici, hoc tempore a Papa dolineata ac tentata.
Causa Joannis Parvi & Joannis de Falckenberg in Principes injuria, Cardinalium culpa frigidius tractata.
21. Galli ac Poloni de censura causae Joan. Parvi dilata conquesti & contra eam protestati.
XXIV. Articuli Inquisitorii contra Bohemos editi ac Hussitas.
22. Bullae Martini Papae contra Wicleffii & Hussi sectatores publicatae.
23. Gerton hoc tempore, quando cum Commissariis Papae Galli in Concilio egerunt de concordatis, regimen Ecclesiasticum emendandum, Commissariis pro potestate Papae Decretoria nimis libere dissentientibus, opusculum opposuit, quod vocavit *Discussionem illius Assertionis, Sententia pastoris etiam injusta tenenda est.*
24. Sigismundus Imperator Constantiam Basileam divertere contendit, sed in itinere consilium mutavit.
25. Caesar Sigismundus Constantiam reversus.
Podagra affectus, per plures dies lecto sellae affixus haesit.
26. Polonos, causam Joannis Parvi a Martino Papa neglectam esse, & nullo modo damnatam, male habuit. Quare a Papa ad futurum Concilium provocarunt.
27. *Dom. Oculi.* 28.

A. MCCCCXVIII. Mense Martio.

1. 2. 3. 4. 5.
6. *Dom. Latere.* Martinus Papa in sacris publicis auream rosam consecravit, eamque Caesari decumbenti cum pompa offerri curavit. Quam & Caesar sellae impositus honorifice excepit.
7. 8. 9. 10. Consistorium publicum Martini Papae, in quo Polonorum appellationem ad futurum Concilium, damnavit, hoc nomine, quod a Papa appellare non liceat. Cui Decreto Papali Gerton mox obviam ivit peculiari opusculo. Quomodo & an liceat in causis fidei a summo Pontifice appellare, seu ejus judicium declinare.
11. 12. 13. *Dom. Jud.*
14. 15. 16. 17. 18. 19.
20. *Dom. Palm.* Martinus V. in publicis sacris palmas consecravit.
21. *SESSIO GENERALIS XLIII.* De Reformatione Ecclesiae quaedam statuta publicata: de Exemptionibus, de unionibus & incorporationibus, & de fructibus medii temporis, de simoniacis, dispensationibus, de decimis, & aliis oneribus, de vita & honestate clericorum.
24. *Dies Viridium.* Martinus V. multis ceremoniis sacra hujus diei fecit celebriora.
25. *Die Veneris Sancta.* Martinus V. sacra praesente Caesare peregit, & indulgentias distribuit. Albertus de Bon Christianis Florentinus, Episcopus Foroliviensis, solemnem orationem disseruit de Passione Christi.
26. *Vigilia Paschalis.* Joannes Cardinalis Ostiensis & Patriarcha Antiochenus ignem & cereos Paschales consecrarunt.
Bertrandus Princeps Cameriniensis Italus, cum pompa Constantiam Ingressus.
Ludovicus Dux Brigensis rediit.
27. *Dom. Festum Pasch.* Papa & Patriarcha Antiochenus in diversis templis sacra peregerunt, & placentas Paschales consecrarunt.
28. Venetorum & Genuensium Legati venere, cum Caesare transfacturi.
29. 30. 31.

A. MCCCCXVIII.

ANNO
CHRISTI
1418.

A. MCCCCXVIII. Mense Aprilis.

ANNO
CHRISTI
1418.

1. 2. Martinus V. *Agus Dei* inter sacra consecravit.
Duo Cardinales, Legati in Galliam & Angliam abierunt.
3. *Dom. Quasi modo g.* Matthæi Grabon Dominicani controversia de statu Monachali ac vera religione, ventilata ac dijudicata, Grabone recitante.
4. 5. 6. 7. 8. 9. Nuptiæ inter Friderici I. Electoris Brandeb. filiam, & Ludovicum Ducem Brigensem Cæsare paratio Constantiæ celebratæ.
10. *Dom. Misericord.*
11. 12. Sigismundus Constantia ad vicinam arcem Morsburg divertit, cum Friderico Duce Austriæ, qui illuc quoque venerat, reconciliandus.
Libri Domini de Laude combusti in Palatio Episcopali.
13. Congregatio, in qua Dominicus de Laude alicuique Viti eruditi publice recantarunt, suaque dogmata abjurarunt.
14. Concordata Martini Papæ cum Germanis ac Gallis, ejusdem jussu libris Cancellariæ Rom. sunt inserta.
16. Cæsar re cum Friderico Austriaco Morsburgæ nondum composita Constantiam reversus.
17. *Dom. Jubil.*
18. 19. *SESSIO GENERALIS XLIV. præsentæ Cæsare & Papa.* De futuro Concilio pro reformatione Ecclesiæ Papæ celebrando.
20. 21. *SESSIO GENERALIS XLV. & ultima præsentæ Cæsare & Papa.* Concilium, non sine tumultu, & repugnantibus Polonis, illique, quod Papa non publice damnaret libellum Falkenbergii in Principes injurium, ad futurum Concilium provocantibus, solutum.
23. 24. *Dom. Cantate.*
25. Tractatus inter Cæsarem & Frider. Austriacum in Monasterio Munsterlingensi, Constantiæ vicino, sequentibus diebus continuatus.
27. 28. Sigismundus Constantia Tigurum divertit, & Fridericus Dux Austriæ Constantiam rediit.
29. Guntherus Comes Svarzburgenfis, aulæ Cæsareæ Judex, Maiuovia æger Constantiam deportandus, in lacu Potamico prope Constantiam diem obiit.
Martinus Papa publicis programmatibus valvis templorum affixis, omnes Curiales suos admonuit, qui cum hospitibus suis rationem inirent, ob imminentem abitum.
30. Sigismundus Tiguro Constantiam subito reversus.

A. MCCCCXVIII. Mense Majo.

1. *Dom. Rogate.*
2. Concordata Martini cum Germanis & Gallis in templo S. Stephani publice prælecta.
Tres Commissarii Martini V. mandatum pro colligendis decimis Cæsari destinatis, promulgarunt.
Dominicus de Geminiano Jctus Florentinus, nomine Germanorum querentium, edictum illud Papale oppugnavit, ac libertatem nationis vindicavit.
3. Papa Martinus V. invito ac dissuadente Cæsare Constantia abire instituit, proximumque abitus terminum publicis programmatibus definiuit.
5. *Festum Ascensionis Christi.* Martinus sacra fecit in templo Cathedrali.
6. 7. Cæsar & Fridericus Austriacus in gratiam rediere.
8. *Dom. Exaudi* Fridericus Austriacus ab excommunicationis sententia per Cardinales absolutus.
Cæsar Friderico Austriaco reconciliato solemnissime regalia sua contulit in publico foro Constantiensi, infinita hominum turba spedante.
9. 10. Martinus Papa Constantiensibus impertivit privilegia & Indulgentias.
Religiosa postridiana Constantiensium processio publice denunciata.
11. Celebrata solemnis processio cleri Constantiensis.
12. 13. 14. Sigismundus ante abitum cum Constantiensibus convenit de debitis suorum Curialium.
15. *Dom. Festi. Pentecost.* Martinus ultima sacra Constantiæ fecit, multasque distribuit Indulgentias.
16. *Feria II. Pentec.* Martinus V. magna cum pompa Constantiæ valedixit, ac Genuam se contulit.
17. *Feria III. Pentec.* Legati Poloni, Lithuani, Russi, Masovii, Constantia abierunt.
Gerson de Concilio optime meritis e Concilio sponte migravit in exilium.
18. *Fer. IV. Pentec.*
19. *Feria V. Pentec.* Fridericus I. Elector Brandenburgensis, Constantia discessit, ubi Electoralem dignitatem a Cæsare erat consecutus.
Cæsar in vicinia divertens, Basileam tendit, cum Sabaudis, Burgundis, aliisque Principibus, de rebus arduis tractaturus.
20. *Feria VI. Pentecost.*
21. *Vigilia Festi Trin.* Cæsar Sigismundus Constantiam rediit.
Concilio vero jam confecto sedem quoque suam mutavit, ac Constantia hodie digressus, ad Imperii sui limites. Argentoratum, Colmarium, Slestadtium, indeque ad interiora viscera, Ulmam, Ottingam, Ratisbonam, Patavium, se contulit. Postquam alter hic Cæsar Constantinus, in Imperiali sua urbe, Constantiæ, in magno orbis Christiani Concilio, suæ majestatis, sapientiæ, potentis, inque Ecclesiam & rempublicam infraßi fludii, æterna ac incomparabilia dederat monumenta.

ANNO
CHRISTI
1415.ANNO
CHRISTI
1415.

lianensem, utpote tyranni mores referentem, iure interfici, incautum licet, & nihil sibi tunc-tem, potuisse. Hinc plura asseruit de occisione hominis perniciosi, quæ Parisiensis universitas primum, dein Parisiensis Episcopus de communi virorum doctorum consilio damnaverat. Ex hoc natae celebres illæ novem assertiones, de quibus tam multa in Concilio Constantiensi disputata sunt.

Præter selecta hæc, ex opere Gersoniano libata, palantia multa ex variorum voluminibus conquisita supplementum hoc meum colligit. Ex Baluzio Miscellaneo. VII. duplex exhibeo monumentum, quod ut novitatis gratia aliqua aspergatur ad MSS. codices bibliothecæ Ecclesiæ majoris Lucensis eandem Baluzianam lucubrationem referentes contuli, & variantia nonnulla ad extremum pagellæ limbum adnotavi; tum ex eodem Lucensi codice adjeci epistolam Martini Papæ V. statim post assumptionem suam ad Rentium de Columaa fratrem suum scriptam, quam a me primum hic vulgari censeo. Ex Lunigii etiam spicilegio derivavi nonnulla, seu non visa seu neglecta a Vepero Labbei editore. Ex Benzeli Diario Vazstenensi pag. 200. habent hic lectores supplicem libellum Archiepiscoporum & Episcoporum Sveciæ pro adscribendis in sanctorum albo Nicolao Episcopo Lincolniensi, Brinolfo Episcopo Scarenfi & Ingridæ sanctimoniali ordinis S. Birgittæ Sveciæ. Sua etiam dedit Eccardus in corpore Historiæ. Medii ævi tradita; sua Balus in nova Hist. Viterbiensi to. 1. pag. 427. append. sua pariter Wilkins in Conciliis Britannicis. Denique Schelhornius in suis Amoenitatibus to. XI. pag. 213. brevem narrationem adornat MS. cod. monasterii Blavifontani in Wittenbergensi ditione, in quo nova aliqua ad Concilium spectantia continentur. Hæc pariter dantur in commodum lectorum. Hæc omnes profecto chartæ & documenta, maximi sunt momenti ad Concilium Constantiense, commodoque eruditorum me consuluisse arbitror, si ex palantibus & per varios dispersis codices hic simul junctæ habeantur. Si quæ vero ex tam multis hic allatis occurrerint S. R. Ecclesiæ auctoritatem labefactantia, sive Conciliorum potestatem ultra quam par sit effrenata, hæc a me non quasi approbante, sed parante potius quæ in Concilio sive dicta sive scripta sunt, exhiberi sciant. Fateor denique alia plura suppetere quæ dari in rem præsentem aptissime potuissent; sed vel fusiora sunt, quam ut in hanc collectionem locum obtineant; vel scripta sunt, in Concilio quidem digesta, non vero sive jussu Concilii confecta, sive ut Concilio proponerentur destinata. Cujusmodi ratio persuasit omissionem libelli articulorum theologorum contra Petrum de Luna Joannis Gersonii; sicut & alterius ejusdem scriptoris opusculi: *Quomodo & an liceat in causis fidei a summo Pontifice appellari*; opusculi Petri de Alliaco card. Cameracensis *de necessitate reformationis Ecclesiæ in capite & in membris*; ejusdem *de Ecclesiâ, Concilio Generali, Romani pontificis, & Cardinalium auctoritate*.

Tam multa & varia quo ordine digerere concept me cogitatio diutius occupavit. Succurrit demum ordo sessionum, ut singula ad proxime præcedentem sessionem addidamenti loco referrem; sed nec omnia ad sessionem commode reducerentur; nec, si potuissent, id opportunum conferretur, cum hoc agendi institutum unius ejusdemque causæ documenta nimis intercessa aliisque aliarum causarum permixta atque confusa exhiberet. Ordo chronologicus haud ab similibus incommotis subditur. Optimum id arbitratus sum, ut singularum causarum documenta simul omnia dentur, ab aliis separata, præmissa brevi præfatione quæ rei gestæ historiam synopticam narret. Cetera, quæ nullam continuatam documentorum seriem habent, ad singulas sessiones addidamenti loco adscribo.

DE CAUSA ARGENTINENSIS.

In Concilio Constantiensi discussa.

Argentinensis Episcopi causa, in Concilio Constantiensi agitata, major est quam ut leviter adumbratæ & suis tere omnibus destituta coloribus in collectionibus Concilii illius exhibeat. Hinc ego supplenda ea duxi quæ huc usque ejus controversiæ desiderari in collectionibus animadverti; præmissa tamen brevi ejus historia, qua melius cætera intelligantur. Wilhelmus e baronibus de Dyest Brabantinus Argentinensem Episcopatum laicus exceperat & laicus per viginti annos administraverat, Episcopatus muneribus alterius opera suppletis. Grave id Argentinensibus visum; nec tolerare diutius valentes, accitum illum per dolum tandem cooperant, & in custodia detinebant. Hæc viri Ecclesiæ addicti captura nunciata est Patribus Constantiensibus, & in generali, ut vocabant, nationum consensu discussa. Visum Patribus, legatos e suo ordine mitti, denunciatores Argentinensibus mandare Concilium, ut Episcopus sibi traderetur liber, simulque Episcopatus oppida manibus Patrum resignarentur. Actum id in consensu nationum die 12. dec. 1415. Renunciarunt legati detradere Argentinenses Episcopi dimissionem; eo quod libertati permisso Episcopo res Episcopatus direptioni forent expoliti. Hæc causationes nihil morati Patres die 21. Februarii anni 1416. Decretum ediderunt, omnes, quorum opera captivus detinebatur, anathematis reos habendos. Prodiit Decretum hoc die 10. Martii anni 1416. Ab hac sententia provocarunt Argentinenses ad Concilium plenius his de rebus edocendum, & ad mox eligendum Pontificem. Id vero ceu futile Patres rejecerunt; ne tamen sententiam ratam decernerent obstitit aliquantisper Sigismundi imperatoris legatio, rogans dilationem, sequestremque se offerens pro impetranda dimissione Episcopi ad Concilium. Decretum est igitur ut sexdecim delectis viris, tunc deputatis, ea causa cognoscens remitteretur; qua de litteræ expeditæ die 16. Maii, missique insuper a Concilio deputati Argentoratum, qui ejusdem Concilii nomine Episcopum & socios e custodia eductos fidei suæ commissos recipient. Non diu post prolatum est Argentinenses reos teneri penatum in contumaces indagarum. Lataeque sententiæ in Congregatione Generali die 3. Junii anni 1416. Interea legati Constantienses venerat Argentoratum, usque ad judicium residentibus plena querelatum in Episcopum scheda oblata est, ad Concilium ferenda; ac tum demum eorum potestati permittitur est Episcopus, & cum illo post dies aliquot ceteri ejusdem captivitatis socii. Arque ita

Y y

140

Concil. General. Tom. XXVIII.

ANNO CHRISTI 1417.
 tandem remissionem censurarum Argentioenses impetrarunt, obligata tamen prius fide sua de parendo iis que Concilium statuisset. Que de in fuerit cautae ejusdem prolequatio, quis exitus ex actis quidem Concilii non liquet; quamquam id ex eis constat, Argentioenses Episcopi adversarios novam anathematis sententiam, Concilio pronunciante anno sequenti 1417. incurrisse, ac dein altum de causa illa silentium.

A. Ferr. Imit. Spec. Eccl. p. 191.

INSTRUMENTUM APPELLATIONIS

Ad sedem apostolicam & Generale Concilium melius informandum, nec non ad futurum pontificem per Concilium legitime eligendum.

A. Ferr. & Harduino, e quo variolus dantur.

Harduino op. Harduino.

H. Reum H. Gier H. Aurburg

H. propulsi

Deid

H. di. p. 191

IN nomine Domini Amen. Anno a natiuitate eiusdem millesimo quadringentesimo sexdecimo, indictione nona, Apostolica sede vacante, die lunae, vicesima septima mensis aprilis, hora primarum vel quasi, tempore sacri Generalis Concilii Constantiensis in nostrorum Notariorum publicorum testiumque infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum presentia personaliter constitutus honorabilis vir dominus Kuvvt, alias Bell procurator, ut asseruit, & syndicus procuratorio & syndicatorio nomine venerabilium virorum dominorum Hugelman decani & capituli, necnon Friderici de Zolre canonici venerabilis Ecclesie Argentioensis, & etiam excellorum dominorum magistris officiorum, necnon proconsulum, consulum & universitatis magnifice civitatis Argentioensis, nec non Rulini Barpennig, Ulrichi Gosse & Michaelis Maleburge civium Argentioensium, tam conjunctim, quam divisim habens & tenens in suis manibus quandam appellationem papyri... Jam, quam ibidem palam & publice ac alta & intelligibili voce legit & publicavit ac recitavit; & appellavit & protestatus fuit, atque dixit & fecit, quemadmodum in eadem appellatione continebatur, cujus tenor de verbo ad verbum sequitur & est talis. *Coram vobis notario publico & testibus*, hic presentibus & absentibus. Ego Henricus Kuvvt dictus Bell, procurator & syndicus, procuratorio & syndicatorio nominibus venerabilium virorum dominorum Hugelman decani & capituli, nec non Friderici de Zolre canonici venerabilis Ecclesie Argentioensis, ac etiam excellorum dominorum magistris officiorum, nec non proconsulum, consulum & universitatis magnifice civitatis Argentioensis, necnon Rulini Barpennig, Ulrichi Gosse, & Michaelis Maleburge civium Argentioensium, tam conjunctim, quam divisim, protestor solemniter & expresse, quod per presentem & quemcumque alium actum per me dictis nominibus factum aut faciendum, non intendo me quibuscumque rite iulle ac sancte per predictum sacrum Generale Constantiense Concilium in Spiritu S. legitime congregatum diffinitionibus, decretis ac statutis & ordinationibus ac diffinitionibus, *decernendis, statuendis & ordinandis* in aliquo opponere, aut contra ea facere vel venire. Quinimmo volo semper & intendo diffinitionibus sanctis & iustis, necnon Decretis statutis & ordinationibus atque mandatis predicti sacri Concilii firmiter atque humiliter parere & obedire. Infra dictis tamen semper salvis, protestor insuper, quod per presentem actum, vel etiam alium quemcumque per me factum aut faciendum nolo neque intendo ab

appellatione & appellationibus per me nomine dictorum dominorum in presenti causa interpositis, & a gravaminibus eis illatis quoquo modo recedere neque resilire, sed eisdem volo firmiter inhærere; quibus protestationibus ipsis salvis appellando propono dictis nominibus & dico, quod quamvis predicti domini decanus canonici & capitulum super desolationis, destructionis, dilacerationis bonorum eorum, possessionum, terrarum, oppidorum & castrorum predictae venerabilis Ecclesie Argentioensis alienationis per Willelmum de Dyest assertum electum ejusdem Ecclesie damnosae & irreparabiliter factis; praesertim cum idem Willelmus tempore suae damnosae & execrabilis promotionis predictam Ecclesiam Argentin. in triginta castris vel circa & oppidis atque redditibus invenisset ad valorem triginta millium Florenorum auri annuatim abundare, que omnia temporibus suis miserrime dilapidavit, dissipavit & quasi ad nihilum reduxit. Ita quod hodie dicta Ecclesia Argentin. nullum hujusmodi oppidorum & castrorum in possessione habet, quod detestabile est audire; pie compatiemur & cupientes quantum in eis erat indemnitati Ecclesie predictae providere, & finali ipsius Ecclesie exterminio imminenti obviare, ad ipsius Willelmi (*arrestationem*) tunc fugitivi & suspecti propter praemissa per eum commissa & perpetrata volens tunc & intendens oppidum Zubern ipsius Ecclesie Argentin. penitus ab ipsa Ecclesia alienare, prout publica vox & fama tunc de his in partibus illis erat, quemadmodum etiam quasi alienatum esse videtur; debita cum honestate processissent, cum non erat superior, ad quem statim posset recursus haberi, propter periculum instans, quem etiam in habitu laicali & absque tonsura clericali repetierunt, quemadmodum etiam semper incedere solebat & solet; & successive predicto sacro Concilio arrestationem, (*electi*) alienationem, destructionem, desolationem & finale exterminium per suos legitimos procuratores atque amicos (*nuncios*) solemniter atque sufficienter intimassent cum exhortatione & supplicatione tam humili quam devota deprecando, quatenus predictum sacrum Concilium predicti domini decano, canonicis & capitulo & Ecclesie Argentin. in praemissa paterne consulere, ipsique Ecclesie tam miserabiliter destructae occurrere; necnon etiam dominum Bernardum comitem de Eberstein predicti oppidi, una cum *Wryce de Hoenburg* occupatorem & detentorem, tunc personaliter coram praefato sacro Concilio seu certis tunc in causa hujusmodi deputatis constitutis ad restituendum Ecclesie predictae oppidum predictum, vel ad repandendum ipsum in manibus ipsius sacri Concilii, compellere & constringere dignaretur, prout haec & alia in instrumentis publicis desuper confectis, ad quas me quo supra nominibus refero, & ea, necnon omnia & singula acta, facta, dicta, gesta in praemissis & circa praemissa hic infero & pro insertis haberi volo, quatenus tamen faciunt pro justificatione presentis appellationis & non alias plenius continetur. Nihilominus tamen predictum sacrum Concilium, cum omni semper benigna supportatione ejusdem loquendo, majoribus, *H. ut praer ut praesumitur*, propeditum negotiis supplicationem & exhortationem dictorum dominorum decani, canonici & capituli usque nunc exaudire in praemissis, paterne consulere & occurrere

ANNO CHRISTI 1415.

H. Dilap. datione

H. Ulrichi de Hoenburg

H. ut praer ut praesumitur

H. Canon. coram.

ut veritas habeatur, ac scandala & pericula imminuentia evitentur, avifando deliberarunt: primo quod causa hujusmodi tam pro electo quam contra eum capitulumque & communitatem Argent. cum dependentiis emergentiis incidentiis & connexis committatur aliquibus iudicibus per Concilium cum plena potestate in forma juris tradanda in Basilea vel in alio loco insigni extra Constantiam & Argent. ex causa usque ad sententiam exclusive. Et tam ex officio nobili per inquisitionem quam mercenarii procedendo plenarie processu instructo & conclusio assignata die ipsi electo et aliis quibus fuerit & videbitur assignanda Constant. ad comparandum personaliter vel peremptorie secundum exigentiam casus vel materiam coram Concilio, audiri relationem processus & ipsius exhibitionem postmodum iudicando per ipsius Concilii deliberationem. Item avifando deliberaverunt, quod ante omnia debeant inducere, monere & requirere capitulum & communitatem Argent. ut dictum electum deliberarent & relaxarent in manibus iudicum deputandorum nomine Concilii, & hoc excommunicationis in singularum personas, & interdicti in capitulum & civitatem & in eorum territoria & dominiis, & aliis penis, tam iuribus quam aliis, de quibus *videbitur* eis quas ipsi possint, debeant & teneantur declarare, casu quo non fecerunt, & processus facere contra particulares culpabiles. Item avifando deliberarunt, quod electo liberato, & in eorum manibus reposito immediate in eodem loco existente debeant inducere, requirere & monere, maxime dicti electi consensu interveniente, ut oppidum Zabern & castrum Borre detinentes debeant relaxare & remittere pure & libere in potestate & custodia dictorum iudicum nomine Concilii; & hoc per consimiles censuras & interdicta aut consimiles declarationes, & per privationem feudorum & aliarum penarum de quibus eis videbitur. Item avifando deliberarunt, quod castrum & oppidum hujusmodi debeant dari & committi in custodiam alicuius non suspecti, fideli habita deliberatione cum ipso electo & aliis de quibus videbitur, & quod ultra redditus annuos dictorum castri & oppidi pro custodia *exponendi* non possint & debeant, nec etiam etiam pro *communibus* expensis fieri possit, & quod pro stipendiis suis vel expensis vel quocunque casu dato fortuito vel alio non possit nec debeat differri expeditionem & traditionem castri & oppidi predictorum ad decretum & beneplacitum Concilii vel specialiter ad hoc deputatorum; & de hoc debeant recipi iuramenta obligationis & hypothecationis & alias securitates possibiles. Item avifando deliberarunt, quod qui castrum & oppidi custodiam habebunt, debeant & teneantur jurare & promittere, non offendere capitulum vel communitatem Argent. quod eis debeat fieri inhibito & similiter illis de capitulo & communitate Argent. sub penis formidabilibus, donec per Concilium vel suam auctoritatem aliud super hoc fuerit ordinatum. Et quamvis post predictam deliberationem & etiam ante, iidem domini sedecim deputati requisiti fuissent, & cum instantia ab eis petitum fuisset, quatenus indemnitati Ecclesie predictae, maxime circa oppidum predictum provideant, & si providissent, quod nondum apparuit, predictos dominos decanum, canonicos & capitulum de hoc certificarent, cum iidem do-

mini tunc fuissent & essent parati prefatum Wilhelmum relaxare praestita per ipsum sola juratoria cautione de stando & pargudo juri coram predictis deputatis & sacro Concilio, ad quod etiam ipsi domini paratos se semper obtulerunt. Predicti tamen etiam domini deputati indemnitati hujusmodi saltem tacito pertransientes, se deliberationem quam facere intendebant circa praemissa fecisse asserbant; dictos tamen appellantes de provisione indemnitate hujusmodi certificare non curarunt. Cumque iidem domini deputati in causa hujusmodi juxta eis per praedictum sacrum Concilium commissa procedere intendissent, aliqui tamen pauci *animis* partiales Praelati a Spiritu Sancto, ut *presumitur*, recedentes, seque *procuratoribus* a magistris magnis inter sanctos dominos ibidem in eodem spiritu congregatos, tanquam principales gubernatores praesentantes, mittentes falcem in messe alienam, in angulis & non in publico quasdam particulares fecisse dicuntur in causa hujusmodi deliberationes a jure communi penitus devias & exorbitantes, licet super hoc a praedicto sacro Concilio nil penitus habuissent in mandatis; saltem sic deliberandi; qui etiam omnibus & singulis per praedictos sedecim deputatos deliberationibus & conclusionibus contradixisse & contrarium fecisse comprobantur, prout res dicit, proh dolor! & hodie docet exitus. Et licet idem Spiritus Sanctus per organum prophetae David locutus fuerit sic inquit, *responde* *judicate, filii hominum*, quod etiam iudicium non immerito ipse idem spiritus in praedicto sacro Concilio procul dubio fieri semper voluit ac hodie vult, machinationibus partialitate exorbitantibus & particularibus deliberationibus iniquis & injustis personarum quarumcumque non obstantibus quibuscumque. Quaedam tamen *provisio* littera sub sigillo sine Bulla dicti sacri Concilii partialiter & absque praedictorum sedecim deputatorum; quinimmo etiam praeter & absque iuclytarum quatuor nationum, praedicti sacri Concilii scitum, consensum, voluntatem & mandatum, cameraliter & non angulariter contra omnem juris formam & debitam rationem etiam surreptitiae & obreptitiae contra praedictos dominos meos, etiam nescitur ad cuius instantiam, emanata esse dicitur, in qua de omnibus & singulis oblationibus requisitionibus exhortationibus dicto sacro Concilio per dictos dominos meos factis, nec non de alienatione, desolatione, destructione, periculis, exterminis & aliis supradictis dilapidationibus per dictum Wilhelmum venerabili Ecclesie Argent. praedictae factis & praestitis nulla penitus mentio facta apparet. Quinimmo per eandem *provisam* Bullam exorbitanter praedicti domini mei per edictum, per modum monitionis requiri dicuntur, quatenus infra duodecim dies post lectionem, publicationem & affixionem ejusdem praevise Bullae in certis Ecclesiis & locis, ibidem expresse factas praedictum Wilhelmum assertum electum, nec non cantorem Ecclesie praedictae cum eorum familia absque qualibet contradictione, obstaculo, plenarie in manibus dicti sacri Concilii seu commissariorum ab eodem sacro Concilio ad hoc deputatorum libere restituerent, ipsique ablata redderent & reddi ac restitui facerent, vel de ipsis si non extarent, satisfacerent aut satisfieri procurarent, competenter sub excommunicationis & interdicti & aliis similibus & censuris

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

H. Pro tunc

H. Et hoc per expensis retributione. H. hoc.

H. Expensis H. Adversariis.

H. Numero H. Praemissis H. Pro Reddendis

H. Praevise H. Sive

Deest non

H. Praevise H. Sive H. Sive

ris ac pœnis. Quod si forsan hujusmodi monitionibus & requisitione in dicto termino parere contemnerent, infra annos duodecim dies domini Hugelmannus decanus, Fridericus de Zolre, necnon Rulinius Barskenning, Ulricus Gosse, & Michael Melburge, personaliter in eorum propriis personis, & alii domini canonici & capitulum omnes legitime comparerent Constantiæ in loco sessionis, ad videndum & audiendum se declarari in censuras & pœnas, tam juris, quam sacri Concilii prædictæ incidisse, certificantes nihilominus omnes & singulos prædictos dominos & eorum quemlibet, quod sine hujusmodi monitionibus & requisitione parere & obedire ac in præfatis terminis comparere curarent siue non, ipsa nihilominus sancta Synodus ad omnia & singula præmissa & alia juris remedia in præmissis opportunis quomodolibet procederet, quæ utique ab ipsa S. Synodo processisse minime creduntur, sed potius cameraliter, particulariter, atque furtive, eadem S. Synodo penitus ignorante, extorta præsumitur, maxime ex eo & pro eo quia quidam Gaspar de Perusia, quia semper atque frequenter prædictos dominos meos in prædicto sacro Concilio & in nationibus nequiter & mendose tanquam advocatus diffamando, prædictam prævisam Bullam præter scriptum consensum & voluntatem dicti sacri Concilii, & ipsarum quatuor nationum, non per cancellariam, sed angulariter & cameraliter expedivisse comprobatur pecunia & muneribus corruptus, dictum sacrum Concilium vituperando & scandalizando. Nam in eodem prævito monitorio inter cætera continetur, quod dicti domini decanus & capitulum eidem Wilhelmo debitam obedientiam promiserint & præstiterint, quod omni caret veritate. Quinimmo idem Wilhelmus eidem decano solemnè præstitit juramentum de non alienando bona Ecclesiæ prædictæ; cuius tamen contrarium fecit perjurium incurrendo. Etiam non attendens eadem S. Synodus, quod præfatus cantor fuit & est de jurisdictione dictorum dominorum decani & capituli; quodque etiam de consue tudine legitime præscripta correctio & punitio canonicorum dictæ Ecclesiæ Argent. delinquentium, ac etiam arrestatio, captio & detentio eorundem ad eosdem decanum & capitulum spectavit & pertinuit, quodque etiam si apparere posset, eundem cantorem & canonicum per decanum & capitulum prædictos fuisse captum, quod hujusmodi captura rite & legitime ipsius cantoris & canonici de causis exigentibus facta fuit; & præsertim ex eo & pro eo, quia idem cantor ut laicus sine habitu & tonsura clericalibus in armis equitando semper incessit. Quodque etiam juxta juramentum per eum prælitum decano prædicto obedire sæpius recusavit, & contra juramentum suum veniendo capitulum ejusdem Ecclesiæ rebus & bonis suis vi & manu armata spoliavit, ac sæpius debellare & depredare studuit. Eisdem etiam decanum & capitulum ad indebitas exactiones spreto iudicio & foro atque jurisdictione spiritali compulsi, (a) nec iustitia in foro Ecclesiastico contentari veluit, sed eosdem exactiones, depredare ad suæ libitum voluntatis, & quam plura alia enormia, contra juramentum fidelitatis & obedientiæ, commisit & perpetravit. Non attendens etiam ipsa S. Synodus, quod præfatus Wilhelmus prævitus electus non fuit, neque est in aliquo etiam clericali vel ma-

ANNO
CHRISTI
1415.

H. Partialis
III.

H. Meritis

(a) Deest
comp. p. 115

H. Minor.

A juri ordine constitutus, quodque tanquam puerus laicus armatus semper incessit sine aliqua tonsura. Quodque etiam tempore suæ arrestationis sic repertus fuerit, & sic etiam ejusdem correctiones & punitiones ad præfatos dominos magistrum officiorum, rectores & officiales prædictæ civitatis Argentin. non est dubium pertinere. Quodque ad dictum sacrum Constantiense Concilium de excessibus laicorum non spectat cognoscere, & præsertim de excessibus in dicta civitate Argentin. & ejus districtu per dictum Wilhelmum de Dyest commissis & perpetratis inhibendo, mandando, monendo vel aliis qualitercunque disponendo. Et licet prædictum prævium monitorium, præter scriptum, voluntatem, consensum atque mandatum dicti sacri Concilii, ac etiam contra juris & styli Romanæ curiæ (a) emanasse creditur, eique etiam tanquam nullo & jure communi exorbitanti, necnon subreptitiæ & obreptitiæ extortum fides aliqua non fuisset, neque esset adhibenda, sibi que etiam minime parendum neque obtemperandum per prædictos dominos, monitos, ut dicitur, atque citatos quavis de facto. Et quamvis etiam in prævisa forma dicti præviti monitorii cavetur expresse, quod dictum prævium monitorium per edictum publice foret in Romana curia, & extra in partibus circumvicinis affigendum. Nihilominus tamen etiam prævisa forma hujusmodi in exequendo minime servata esse dicitur, maxime cum originalis prævisa Bulla hujusmodi minime reperitur in aliquo locorum edicti hujusmodi, extra Romanam curiam fuisse in valvis Ecclesiarum, ut moris & juris est, affixa. Et licet præfatus dominus Gaspar de Perusia, advocatus dictæ partis, nuper coram omnibus dominis deputatis quatuor nationum hujusmodi sacri Concilii in causa hujusmodi, tunc audientia illustris principis D. comitis de Wirtenb. necnon Basiliensis & Constantien. civitatum, nec non Bernensis, Turicensis, Schaffusensis, Lucernensis, Überlingensis, Ravenspurgensis, Rotvylensis, Lyndorvensis, Pfalendorphenis & Villingensis oppidorum imperialium ambaxiatoribus, data in domo fratrum minorum Constantiensis congregationis, expresse postulasset & petivisset, quemadmodum etiam sæpe & sæpius pro parte dictorum dominorum decani canonicorum & capituli petitum & postulatum; quatenus hoc sacrum Generale Concilium indemnitati Ecclesiæ Argentin. prædictæ provideret, prædictique etiam ambaxiatores coram eisdem dominis deputatis & a sacro Concilio etiam cum instantia postulassent, quatenus prædictæ reverendissimæ P. & hoc sacrum Concilium intuitu Dei & etiam propter bonum pacis & concordie, & pro utilitate & statu reipublicæ totius patriæ terminum monitorii prædicti, nec non etiam saluum conductum eisdem dominis, decano, canonicis & capitulo ac magistro officiorum proconsulibus & consulibus dictæ civitatis Argentin. per idem sacrum Concilium datum & concessum ad moderatum tempus, videlicet terminum quindecim dierum proxime futurorum, prorogare dignaretur; attentio maxime quod iidem domini ambaxiatores mediante auxilio & consilio ejusdem sacri Concilii sperabant inter partes hujusmodi se taliter interponere & amicabilem tractare, quod causa hujusmodi absque magnis periculis concordaretur & terminaretur. Nihilominus tamen prædictæ reverendissimæ P. seu

ANNO
CHRISTI
1415.

(a) Addit
Permanet

H. Clari
scripti.

sal.

715
 saltem prædicti domini deputati reverendissimo
 ANNO CHRISTI 1411.
 H. DiBa
 H. H. Hoffr
 H. InAm-
 niam
 (b) H. Ad-
 Confessionem
 H. Approb-
 tione
 H. Pmo

ANNO CHRISTI 1411.
 saltem prædicti domini deputati reverendissimo
 ANNO CHRISTI 1411.
 H. DiBa
 H. H. Hoffr
 H. InAm-
 niam
 (b) H. Ad-
 Confessionem
 H. Approb-
 tione
 H. Pmo

ANNO CHRISTI 1411.
 saltem prædicti domini deputati reverendissimo
 ANNO CHRISTI 1411.
 H. DiBa
 H. H. Hoffr
 H. InAm-
 niam
 (b) H. Ad-
 Confessionem
 H. Approb-
 tione
 H. Pmo

ANNO CHRISTI 1411.
 saltem prædicti domini deputati reverendissimo
 ANNO CHRISTI 1411.
 H. DiBa
 H. H. Hoffr
 H. InAm-
 niam
 (b) H. Ad-
 Confessionem
 H. Approb-
 tione
 H. Pmo

ANNO CHRISTI 1411.

H. Beng-
H. AmiBi

DECRETUM

Contra appellationem Argentinensem.

Cum appellationibus frivolis nec iustitia de-
 ferat, nec sit a iudice deferendum, & con-
 stat, appellationem, in causa cuiusdam moni-
 torii, per sacrosandam Synodum Constantien-
 sem in causa Argentinensi decreti, nomine de-
 cani & capitali Ecclesie Argentinensis, & quo-
 rundam aliorum in instrumento publico dictæ
 appellationis nominatorum, interjectam, super
 causis non veris & frivolis fundatam; Attema
 maxime notorietate iniuste detentionis personæ
 venerabilis electi Ecclesie Argentinensis, quod-
 que illa etiam verba iniustitia mediante sic de
 jure qualificent monitorium præfatum, quod
 non est procedendum contra appellantes præ-
 fatos, si in termino compareant, & pareant,
 & rationabilem causam cur parere non de-
 beant, proponant, & iustificent, sicque semper
 intellexerit præfata sancta Synodus, dum di-
 ctum monitorium, decrevit, & expedivit: con-
 sideratque eadem appellatio multa juri & ratio-
 ni dissona, sicut ex tenore illius evidentem col-
 ligitur: ea propter dicta sancta Synodus præfa-
 tam appellationem tanquam frivolum, frustra-
 toriam,

Hardien t.
IV. P. 112.

toriam, temerariam, & inane[m], in materia & forma peccantem, non admittit, presentem responsum pro apostolis refutatoris concedendo, & penam temere appellantibus indigendam loco & tempore sibi reservando. Mandans & precipiens dictis appellantibus, ut, si aliquam causam rationabilem habeant, cur dicto monitorio parere non teneantur, illam in presentiarum, juxta assignationem alias factam proponant, ut inde ad ulteriora procedatur, prout fuerit juris & rationis.

DECLARAT CONCILIUM ARGENTINENSES

contumaces in penas decretas incidisse.

¶ Rev. Ludw.
Spic. Ec. p.
111.

IN Dei nomine Amen. Ad compescendos temerarios ausus subditorum in superiores & Prelatos suos, nec non laicorum, quos clericis infesto oppido tradit antiquitas, personas ecclesiasticas & praesertim pastorales gerentes officium, tuendamque Ecclesiae libertatem, haec sancta Generalis Synodus Constant. dudum ad eam, fama publica proferente, frequentique & clamorosa insinuatione rem pene notoriam demonstrante, quod Hugelmannus decanus & Fridericus de Zolre canonicus de mandato capituli Ecclesiae, atque de consensu proconsulum, rectorum & communitatis civitatis Argent. nec non Michaelis Melbruge, Rulini Barpfening dictae civitatis civium consilio, auxilio & consensu dilectos etiam filios Wilhelmum electum nec non Fridericum cantorem dictae Argentinensis Ecclesiae cum nonnullis eorum bonis & rebus manu armata violenter & temere ceperant in quodam castro ad ipsam Ecclesiam pertinente, atque ad civitatem Argent. iuvitos adduxerant, carcerique mancipaverant, dictique Hugelmannus, Fridericus, alii supra nominati, necnon capitulum, consules, proconsules, civitas & communitas praedicti inclusos detinebant, prout adhuc detinent mancipatos, praesatum Hugelmannum decanum, Fridericum canonicum, necnon capitulum, consules, proconsules, rectores, & communitatem, atque Michaellem & Rulinum praefatos, canonicos & peremptorie monuit quatenus infra certa temporum spatia tunc futura, nunc autem & diu elapsa, praedictos Wilhelmum electum & Fridericum cantorem sub penis juris & sacrorum canonum, necnon excommunicatione in singulos, interdicti in Ecclesiam atque civitatem, communitatem, necnon in terras Dominis atque loca ad capitulum & communitatem praedictam & praedictam communiter vel divisim pertinentes & pertinentia, eidem sanctae Synodo redderent & relaxarent, nisi tamen causam vel causas allegare vellent, quare ad praemissa minime tenerentur, ad quam seu quas allegandas eorum sancta Synodus certum & peremptorie terminum praefixit & assignavit, & ad illos peremptorie citavit; alioquin eadem sancta Synodus praefatas sententias & censuras ex tunc in scriptis promulgavit. Et quia praefati moniti huiusmodi monitioni parere, & coram eadem sancta Synodo legitime ad praemissa in assignato & prorogato terminis & eorum quolibet comparere, causamque vel causas praemissas allegare minime curaverunt, immo contumaciter contempserunt (Ad hoc tamen diutius expectari) Idcirco eadem sancta Synodus praefatos Hugelmannum decanum, Fridericum canonicum, Michaellem & Rulinum cives, nec

non consules & proconsules, & singulariter singulos excommunicationem, Ecclesiam vero civitatem & communitatem, necnon terras, dominia & loca praedicta & praedicta interdicti sententias & censuras incurrisse, dictasque personas, singulariter singulas, excommunicationi; Ecclesiam vero, civit. & com. atque terras, dominia & loca praedicta & praedicta Eccl. subjacere interdicto, pronunciat, & declarat, praemissaque mandat per omnes Ecclesiae subditos, qui fuerunt super hoc requisiti, publicari, & de praemissis confici litteras opportunas.

Notificatio declarationis.

Sacrosancta & Generalis Synodus Constantiensis, venerabili Episcopo Aconitano, & dilectis Ecclesiae filiis Conventiens. & Spiren. officialibus salutem, & Dei omnipotentis benedictionem. Cum dudum ad audientiam nostram, post depositionem Balthasar, olim Joannis pontificis vicelimi tertii in sua obedientia nuncupati, per nos factam fama publica referente deductum foret, quod Hugelmannus de Vynstingen decanus, & Fridericus de Zolre, canonicus Ecclesiae Argentin. Michael Melbruge & Rulinus Barpfening cives Argent. de capituli & canonicorum Ecclesiae praedictae, nec non consulum & proconsulum, atque communitatis civitatis Argent. consilio, auxilio & consensu hoc ratum, & gratum habentium, cum nonnullis suis in ea parte complicibus ad oppidum Mollisheim Argentin. diocesis ad episcopalem mensam spectans, in quo tunc erat dilectus Ecclesiae filius, Wilhelmus electus Argentin. una cum dilectis Ecclesiae filiis, Friderico de Byz, cantore Ecclesiae praedictae, & familia ipsorum electi & cantoris pro quibusdam ipsius Ecclesiae negotiis illic una cum eisdem decano & canonico, ut ipse credebatur, utiliter pertractandis, & promovendis, manu armata accesserant, & suadente diabolo, ac Dei timore, necnon reverentia & obedientia eidem electo per ipsos debitis inconsulte postpositis, in electum & cantorem praedictos autu sacrilego manus injecerant temere violentas, eosque cum praedicta ipsorum familia ignominiose ceperant, & ad eandem civitatem perduxerant; ibique carceribus manciparant, ac ex post detinuerant, prout adhuc detinent electum ipsum incarcerationum. Necnon eosdem electum, cantorem & familiam bonis & rebus suis apud eos repertis spoliaverant; propterea excommunicationem, aliasque censuras Ecclesiasticas, & penas in tales a jure prolatas damnabiliter incurrendo. Nos de tam gravibus excessibus prope, nos qui ad universalis Ecclesiae reformationem diu ante hic fuimus, prout adhuc sumus auctore Domino intinuit congregati, & ad quos super quibuscumque quaestionibus movendis, contra electum cantorem ac familiam praedictos communiter & divisim de facili poterat recursus haberi; non immerito dolentes, & volentes, prout ad nos spectabat, & spectat, super his diligentius inquirere veritatem, venerabiles fratres, Joannem Patriarcham Constantinopolitanum, & Nicolaum Episcopum Merseburgensem ad civitatem praedictam, cum plena potestate super praemissis simpliciter & de plano inquirendi, seque informandi, & si ita esse reperirent, electum & cantorem, ac familiam praedictos, cum rebus & bonis huiusmodi eis ablati, ut praeter-

ANNO
CHRISTI
1111.

ANNO
CHRISTI
1413

ANNO
CHRISTI
1413

tur, libere in nostris manibus restitui, facien-
di, requisitionemque & monitionem hujusmo-
di, ceteraque circa hæc quomodolibet utilia
& necessaria faciendi, nuncios speciales nostros
duximus destinandos, parati, de ipso electo
querulantibus omnibus reddere bonum & breve
iustitiæ complementum. Ex quorum, siquidem
patriarchæ & episcopi, qui ad eandem civita-
tem, prout eis injunximus, propter præmissa
personaliter accesserant, postquam ab inde ad
nos reversi fuerant, relatione fide digna com-
perimus, quod quanquam prædictas captivem
& detentionem fore notorias in illis partibus
reperissent, ac de illis & aliis præmissis ibi ef-
fet publica vox & fama, ipsique decanum,
canonicos & capitulum, cives, consules, pro-
consules & communitatem prædictos pro parte
nostra requisivissent, & monuissent instanter,
ut electum, cantorem & familiam relaxarent,
electumque in nostris manibus, ut facere ten-
derent, libere assignarent, cum oblatione ius-
titie, quam apud nos, sublata difficultate qua-
libet, invenirent, si contra ipsos vellent ali-
qua proponere, coram nobis tamen decanus,
Fridericus, capitulum, cives, consules, pro-
consules & communitas prædicti requisitione &
monitione hujusmodi obauditis aut speris præ-
dictos electum, cantorem & familiam relaxa-
re, ipsumque electum in nostris manibus assi-
gnare, minus debere denegarunt, aut saltem
differunt, prout adhuc denegant & differunt
de præsentibus, propter quæ nos ad juris remedia
concurrere, suggerente iustitia, communitati, &
in hac parte ex officio contra ipsos procedere
volentes, per nostras ecclie tenoris literas
ad instar edicti publici majoris Constantiensis,
& quarundam aliarum dictæ diocesis Ecclesia-
rum portis publice affixis, monuimus decanum,
Fridericum, capitulum, cives, consules &
communitatem prædictos, ac etiam quoscum-
que alios in præmissis forte culpabiles, videli-
cet infra certum terminum peremptorie com-
petenter tunc expressum decanum, Fridericum
canonicum, capitulum, Michaellem & Ruli-
num, cives, consules, proconsules, communi-
tatem, & complices præfatos, quatenus ele-
ctum & cantorem cum hujusmodi eorum fami-
lia, abique cujuslibet contradictione, obsta-
culo & plenarie in nostris manibus seu com-
munitatibus, per nos super hoc deputatorum,
restituerent aut ponerent, eisque ablata ipsa
redderent, aut reddi & restitui facerent, si ex-
tarent. Alioquin de illis satisfacerent, aut pro-
curarent satisfieri, competenter sub excommu-
nicatione, quam alias decanum, & Fridericum
canonicum, necnon cives, consules, procon-
sules & alias culpabiles in præmissis, ac etiam
singulas personas ex capitulo & communitate
prædicta incurrere; necnon interdicti penis,
quo Ecclesiam Argentinæ & civitatem præfa-
tas, & omnia loca, terras & dominia capi-
tulo & communitati prædictis in temporalibus
subiecta, corporaliter volumus subiacere. Et
nihilominus ex tunc etiam decanum, Frideri-
cum canonicum, capitulum, cives, consules,
proconsules, communitatem, & complices, nec
non omnes & singulos in præmissis culpabiles
interdictos, & eorum fautores per idem edi-
ctum peremptorie citavimus, ut infra alium
terminum peremptorie competenter etiam tunc
expressum, videlicet decanum, Fridericum ca-
nonicum, Michaellem & Rulinum cives perso-
naliter in eorum propriis personis. Alii vero

omnes legitime comparent coram nobis, ad
audiendum per nos declarari, se in penas & cen-
suras prædictas incidisse, vel ad docendum causam
rationabilem, quare illa ferri non deberent. In
quo quidem primo termino dilectus Ecclesie
filius, magister Joannes de Scribann. procura-
tor in Romana curia & promotor hujusmodi
officii per nos deputatus coram nobis in judi-
cio comparens, ac de citatione prædicta nobis
fidem faciens, per legitima documenta prædi-
ctorum citatorum non comparentium contumaciam
accusavit. Et licet etiam postea decano,
Friderico canonico, capitulo, civibus,
contulibus, & communitati prædictis pro bono
paris, nec non ad obviandum scandali & li-
tibus quæ alias ex præmissis & eorum occasio-
ne possunt verisimiliter exoriri, multas dilatio-
nes sub dierum competentibus intervallis dede-
rimus ad expurgandum per ipsos coram nobis
hujusmodi nimis morosam contumaciam eorun-
dem, & quanquam specialiter exhortatione cha-
rissimi Ecclesie filii Sigismundi, Romanorum
& Hungarum &c. regis illustrissimi excitati di-
lectum Ecclesie filium nobilem virum Henri-
cum dictum Latzenback, militem ad prædictam
civitatem Arg. & capitulum prælibatum trans-
miserimus, pro hujusmodi liberatione & rela-
xatione concorditer facienda, certo termino
præfixo, donec ejusdem Henrici responsio ha-
beretur, jam elapso, eandem declarationem sus-
penderimus, putantes intercedentibus suffragiis
ejusdem invidiosissimi Romanorum regis, prædictos
consules, proconsules & capitulum nostris, im-
mo Dei & Ecclesie iussionibus hujusmodi obe-
dire debere; ipsi tamen decanus, Fridericus ca-
nonicus, capitulum, cives, consules, procon-
sules, & communitas in reprobum sensum dati
requisitioni & monitioni, nec non citationi nos-
tris prædictis obedire contumaciter non cura-
runt, nec in termino eidem Henrico præfixo
debite & cum effectu responderunt, nec quem
cum eodem Henrico tractaveramus, effectui de-
mandarunt. Postea vero præfatus magister Joan-
nes coram nobis in judicio comparens, quan-
dam petitionem summariam in hujusmodi causa
dedit, nosque demum attendentes, quod ferro
scindenda sunt vulnera, quæ somenta respiciunt
medicinæ, ad instantiam præfati Joannis præ-
dictos decanum, Fridericum canonicum, capi-
tulum, cives, consules, proconsules & commu-
nitatem ad nostram in causa hujusmodi decla-
rationis sententiam audiendam, in audientia
publica, ut moris est, citari fecimus ad cer-
tum diem peremptorie competenter, in qua
prædicto Joanne coram nobis in publica sessio-
ne in judicio comparente, ac præfatorum cita-
torum non comparentium contumaciam accu-
sante, & in eorum contumaciam sententiam
ipsam ferri petente, nos, ipsos citatos, quod
ad hoc prout erant reputantes merito con-
tumaces, in eorum contumaciam visis per nos
& diligenter inspectis omnibus & singulis actis
& habitis in causa hujusmodi, ipsisque cum
diligentia recensitis & examinatis, per hanc
nostram sententiam pronunciamus, & declara-
mus præfatos Hugelmannum decanum, Fride-
ricum canonicum, Michaellem & Renum ci-
ves, nec non consules, proconsules, & singu-
lariter singulos excommunicationis; Ecclesiam
vero, civitatem & communitatem, necnon ter-
ras, dominia & loca ad capitulum & communi-
tatem communitate vel divisim pertinentes, & per-
tinentia interdicti sententias & censuras incurrisse,
di.

ANNO
CHRISTI
1613.ANNO
CHRISTI
1613.

didatque personas singulariter singulas, excommunicationi, Ecclesiam vero, civitatem & communitionem, atque terras, dominia, & loca predicta & predicta Ecclesiastico interdicto subjacere. Quocirca discretioni vestre per scripta nostra mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios predictam sententiam nostram ubi & quando expedire videritis auctoritate nostra solemniter publicetis. Nec non decanum, Fridericum canonicum, cives, consules, proconsules & singulas personas excommunicationi ad Ecclesiam Argent. civitatem, loca, terras & dominia ipsa interdicto ipso, ut premititur, supposita in omnibus Ecclesiis & locis, de quibus etiam fueritis requisiti coram multitudine populi publice nuncietis. Et ab aliis tamdiu, denunciari dictosque decanum, Fridericum canonicum, cives, consules, proconsules & personas arctius evitari ab omnibus faciatis, quousque ipsi absolutionis beneficium ab excommunicationis sententia, nec non aliis censuris & poenis eisdem a nobis aut unico & indubitato summo Pontifice, in proximo, Domino annuente, erando meruerint obtinere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compeſcendo. Datum Constantiæ tertio nonas Junii, anno a Nativitate Dom. millesimo quadringentesimo sextodecimo, Apostolica sede vacante.

DEPUTATIO QUORUMDAM EX PATRIBUS

Ad cognoscendam causam Argentinensem.

Advt. Luig.
p. 202.

Sacroſancta & Generalis Synodus Constantiensis, dilectis Ecclesiarum filiis Angelo Veronenſi & Branda Placentinensi S. R. E. cardinalibus sic vulgariter nuncupatis. Nec non Marino Episcopo Apruntino, Thomae de Aurelia sacri Palatii apostolici causarum auditori pro Germanica, Patrio Episcopo Cortagienſi & Richardo Derhiam sanctæ sedis Apostolicæ protonotario pro Anglicana natione, committit omnes & singulas causam & causas, tam civiles quam criminales, quæ vertitur, vertuntur, seu verti & esse sperantur inter dilectos Ecclesiarum filios, Wilhelmum electum Argent. ex una, ac Hugelmanum decanum, Fridericum canonicum, & capitulum ejusdem Ecclesiarum Argent. & Rulinum Barphenning, Michaellem Melbruge, magistrum civium, consules & proconsules, ac communitatem Argentin. & eorum ab utraque parte complices & adherentes conjunctim & divisim parte ex altera, de & super captivationibus dictorum electi & cantoris Argent. suorum familiarium & sibi adherentium in hac parte, nec non spoliis, violentiis & injuriis per unam partem contra aliam active & passive deductis & deducendis, juxta tenorem cedulas alias in sessione publica in presentii materia lectæ, audiendi, cognoscendi cum omnibus & singulis emergentiis, incidentiis, dependentiis & connexis usque ad sententiam diffinitivam exclusive. Et cum potestate, & cum si omnes iudices interesse non possint aut noluerint, major saltem pars in aliorum absentia procedere valeat simpliciter & de plano sine strepitu et figura iudicii, seriis non obstantibus, sola facti veritate inspecta, & terminis abbreviatis, etiam ex officio, cum potestate processus jam decretos vel in futurum simulandos, contra quoscunque quorum contumacia

Concil. General. Tom. XXVIII.

A hoc exigit aggravandi, reagravandi & brachium seculare invocandi toties, quoties opus erit. Et nihilominus decanum & capitulum, necnon Michaellem & Rulinum, cives supradictos, singulasque personas, tam capituli Argent. quam communitatis ejusdem civitatis, a quibuscumque censuris in forma juris absolvendi. Et interdictum occasione præmissorum, ubicunque positum, relaxandi, vel ad tempus suspendendi, nec non omnes & singulos processus in hujusmodi causa decretos & decernendos, fulminatos & fulminandos, tam in Concilio Constantiensis, quam in partibus per Edictum exequendi, Constitutionibus & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque.

ABSOLUTIO DATA ARGENTINENSIBUS

Ex iis quas incurreant censuris.

IN nomine Domini Amen. Per hoc præſens publicum instrumentum pateat universis presentibus atque futuris, quod anno a Nativitate ejusdem Domini millesimo, quadringentesimo, sextodecimo, indictione nona, sede Apostolica vacante, die vero sabbati decima octava mensis Julii, Constantiæ, provinciæ Moguntinensis, in Ecclesia cathedrali processionibus sive congregationibus publicis per sacrum Concilium Constantiense super ordinationibus, diffinitionibus & conclusionibus teneri & servari solent specialiter deputata, ipseque Concilio in modum generalis congregationis super certos ibidem ordinandos concedendos & diffiniendos legitime congregato, inter ceteraque ibidem statuta ordinata & diffinita fuerunt, idem Concilium in finem & effectum ut provideri possit indemnitati Ecclesiarum Argentinensis, ac reverendo patri D. Wilhelmo, electo Argentinensi, & Friderico Bits, cantori dictæ Ecclesiarum ex una, & Hugelmano Decano, & Friderico de Zolre Canonico, & Capitulo ipsius Ecclesiarum Argent. & Rulino Barphenning, Michaelle Melbruge magistro, civium consulibus & proconsulibus, & communitati sæpeditæ civitatis Argentinensis & ipsorum ab utraque parte complicibus & adherentibus conjunctim & divisim in causa & causis vertente, & quæ verti & esse sperantur inter eos, & quæ una pars alteri, & altera alteri movet, movebit, seu movere intendat de & super nonnullis spoliis, violentiis, injuriis, dilapidationibus, & alienationibus, & aliis in ipsis, causa & causis deductis & deducendis, & eorum occasione partibus ex altera hinc inde plena justitia ministraretur, & ex quo iudices seu commissarii, alias per ipsum Concilium ipsis partibus ad examinandam causam & causas predictas, videlicet Reverendissimi in Christo patres & Domini Branda Placentinensis, Angelus Veronenſis presbyteri cardinales pro collegio Reverendissimorum patrum dominorum S. R. E. Cardinalium, Martinus, Episcopus Apruntinensis, & Thomas de Aurelia sacri Palatii Apostolici causarum auditor pro Italica, Joannes Patriarcha Constantinopolitanus, & Joannes Episcopus Gebenensis, pro Gallicana, Jacobus, Episcopus Plocentinensis, & Nicolaus Vordus, ejusdem palatii, Apostolici causarum auditor, pro Germanica, Patrius, Episcopus Cortagienſis, & Richardus Derhaim, sedis Apostolicæ protonotarius, pro Anglicana nationibus uniformiter deputati fuissent, licet tunc plena potestate pro examinatione hujusmodi causæ & causarum usque ad diffinitivam sententiam, in ea seu eis profuissent.

Zz

723
ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1111

serendam, exclusive non fuffalti, prout in qua-
dam papyri cedula, die vicesima septima men-
sis Julii proximo praveriti partim per organum
reverendissimi in Christo patris & domini, do-
mini Joannis, Patriarchae Antiochenſis, in ſi-
mili congregatione ipſius Synodi Conſtantiens-
is recitata; partim vero de mandato ipſius
Synodi & totius congregationis per venerabilem
virum, magiſtrum Henricum de Piro, de Co-
lonia, ipſius Synodi Conſtantiens ſis promotorem,
in ſcriptis tunc pronunciata, cujus tenor infe-
rior eſt inferius, plenius continetur. Quapro-
pter ipſa Synodus, ut praemittitur, loco & hora,
quibus ſupra, legitime congregata, nihil de
contingentibus & neceſſariis, quoad ſupra di-
ctas cauſas atque partes omittere volens, ſu-
pra dictis Dominis iudicibus & commiſſariis alias
deputatis dedit, tribuit atque conceſſit plenam
potteſtatem audiendi & cognoscendi cauſam &
cauſas huiusmodi, prout & quemadmodum in
ſimili papyri cedula per reverendum in Chriſto
Patrem & dominum, dominum Antonium, Epi-
ſcopum Concordienſem, de mandato ipſius Synodi
ſacrosanctae in amboe, in quo edita, decre-
ta, ordinationes, ſtatuta, & diſſinitiones ipſius
Synodi legi ſolent, fuerunt lecta & publicata,
cujus tenor ſimiliter inferius eſt inferius, con-
tinetur & habetur. Tenores vero cedularum,
de quibus ſupra ſis mentio, ſequantur & ſunt
tales: Primo, quod perſona domini electi Ar-
gentinenſis offerat ſacro Concilio, eras in con-
gregatione generali in loco ſeſſionum faciendi,
ibique per habentem verbum nomine dicti Con-
cillii cum honeſtate & honore debitis recipia-
tur, ſecundum quod decet honorem ſacri Conci-
lii & Eccleſiae Argentinenſis & perſonae ejuſ-
dem domini electi conſideratis. Item, quod
attendatur, quod dicta perſona oblatio fiat
pura & ſimpliciter ſine conditione & obliga-
tione quarumque, & ſi forſan aliqua condi-
tio vel obligatio interveniret, in dicta obliga-
tione caſſetur, ante omnia per dictum Conci-
lium, & pure praefata perſona recipiatur ad ſi-
mili iuſtitiam inter partes & alias ex officio in-
terſtradae. Item, quod dictus electus ibidem
offerat & praestet cautionem idoneam de non
recedendo a Concilio ante finem cauſae, & de
ſtando juri ac iudicio ſiſti, & de parendo obtem-
perandoque & obediendo iudicatis ſuper omnibus
propositis, & proponendis contra eum, tam ex
officio, quam ad iſtantiā datam & capituli
ac civium Argentinenſium, & maxime ſuper
iis, quae concernunt indemnitate Eccleſiae
Argentinenſis praedictae. Item, quod viceverſa
praefati domini decanus & capitulum ac cives
ſimilem cautionem praestet, quoad propoſita
& proponenda contra eos pro parte dicti ele-
cti & alias ex officio, ne iuſtitia dicti ſacri
Concillii in aliquo videatur claudicare. Iſta ſu-
perius ſcripta non fuerunt lecta, ſed ſolum per
dominum Patriarcham Antiochenſem verbaliter
dicta, ſequens capitulum fuit lectum, prout ſe-
quitur. Item, quod deputentur per ſacrum Con-
ciliam, de qualibet natione domo notabiles per-
ſonae, & ex parte collegii duo domini Cardina-
les, qui habeant plenam potteſtatem recipiendi
dictas cautiones, cauſa quo in prima congrega-
tione non eſſent per Concilium recepta, & cir-
ca cuſtodiam perſonae medio tempore providen-
di in dicto cauſa, & etiam cauſam & cauſas &
querelas partium praedictarum & alias ex offi-
cio motas & movendas audiendi, examinandi
& generaliter omnia faciendi, quae ad plenam

diſcuſſionem huiusmodi cauſarum & querelarum
pertinent, ſeu pertinebant uſque ad ſententiam
diſſinitivam. Tenor ſecundae cedulae. Sacro-
ſancta & Generalis Synodus Conſtantiens diſ-
cretis Eccleſiae ſiſti A. Veron. & B. Placentinenſi
ſanctis R. E. cardinalibus ſic vulgariter nuncu-
patis, nec non Marino Epicoſo Apruntinenſi
&c. ut ſupra pagina 1276. Qua quidem ultima
papyri cedula potteſtatem concedam iudicibus &
commiſſariis praebatis, in ſe continente, le-
cta, & ipſa cedula, ut ſic lecta per eundem
dominum Antonium Epicoſum Concordienſem
Italicam, Vitalem Tholonenſem Gallicanam, Ni-
colam Merſeburgenſem Germanicam, Patrium
Anglicanam nationum, & Joannem Epicoſum
Oſienſem Cardinales, collegii nominibus ap-
probata, per verbum placet praefata Synodus
Conſtantiens ſis, ad honorabilis viri magiſtri Jo-
annis de Sriban. promotoris ipſius Synodi ju-
ſtam & requiſitam, mandavit omnibus & ſin-
gulis protonotariis ſedis Apoſtolicae, ceteris-
que notariis ipſius Synodi Conſtantiens ſis uſum
vel plura, ac tot, quot ſufficiant heri publi-
cum & publica iſtrumentum & iſtrumenta ad
perpetuam rei memoriam, praesentibus ibidem
reverendiſſimis in Chriſto Patribus & dominis
dominis, Joanne Oſienſi, Vivarien. Angelino
Poenetrin. vulgariter Laudem. epicoſo. Cardinali-
bus, Antonio Bononienſi, Antonio Aquile-
janſi, Gabriele Senenſi, Alamano Piſano,
Angelo Veronen. Thoma Tricaricenſi, Guillel-
mo ſancti Marci, Antonio de Challanto, Pe-
tro de Fuxi praebiteris, Reginaldo de Bran-
chatiis, Ludovico de Piſco, Amadeo Saluti-
rum, Lucido de Comite & Francisco Floren-
tin. diaconis Cardinalibus vulgariter nuncupatis,
aliisque dominis, Patriarchis, Archiepicoſis,
Epicoſis, Abbatibus, Regum, principum, comi-
tatuum & univerſitatum ſtudiorum ambaxiato-
ribus, doctoribus & magiſtris, ac procuratori-
bus Eccleſiaſticis & ſecularibus dictum Conci-
lium repraeſentantibus, aliis Chriſtianis in nu-
mero copioſo ad praemiſſa vocatis ſpecialiter &
rogatis. Et ego Guaipertus de Wildnerghen,
clericus Moguntinenſis dioceſis, publicus, Apo-
ſtolica & Imperiali auctoritate, notarius,
praefatae Synodi Conſtantiens ſis, pro natione
Germanica ſcriba, & praedictarum cedularum
recitationi & lecturae, potteſtati, traditioni,
omnibusque & ſingulis aliis praemiſſis, dum ſo-
ut praemittitur, fierent & agerentur, una cum
praenominatis dominis Cardinalibus, ceterisque
dominis pro teſtibus in ſcriptis praesens ſucceſ-
ſuris temporibus ſui, eaſque ſic heri vidi & au-
divi. Ideo hos praesens publicum iſtrumen-
tum huiusmodi cedularum, lecturam, iudicium
deputationem, potteſtatem dationem in ſe conti-
nens, per alium rre aliis occupato ſcriptum
de mandato Synodi praebatis exinde conſeci,
publicam & in hanc publicam formam redegi,
ſignoque & nomine meo ſolis & conſuetis
ſignari rogatus & requiſitus, in ſolem & te-
ſtimonium omnium & ſingulorum praemiſſo-
rum. Quorum quidem iſtrumentorum, ſeu
commiſſionum praedictarum vigore per nos in
cauſa & cauſis huiusmodi inter partes praedi-
ctas ad certos actus rite & legitime proceſſo,
ac cautione idonea & ſufficiens de non re-
cedendo a ſacro Concilio Conſtantiens ſis praedi-
cto ante finem cauſae & cauſarum huiusmodi, quo-
ad ipſam dominum electum duntaxat primo,
deinde ab ipſo domino electo, nec non ab
ipſis dominis, decano, canonicis, capitulo,
civi-

ANNO CHRISTI 1473

ANNO CHRISTI 1473

725 civibus & communitati Argentinensi subsequen-
ter de stando juri & de iudicio fidei, & de pe-
rendo obtemperandis & obediendo iudicatis
super omnibus propositis & proponendis, con-
tra auctoritatem partium, tam ex officio, quam
ad instantiam auctoritatis partis diligenter rece-
pit. Et ad maiorem cautelam & certitudinem
premissis attendendum & observandum,
aliquos quosdamque cautionibus a dictis do-
minis, decano, canonicis, capitulo, civibus &
communitate solemniter interveniente stipulatio-
ne, tam super restitutione ablatorum, quam
expectationis ratione continenter facturum, &
alias de parando & obtemperando mandatis di-
cti sacri Concilii, atque nostris coram nobis
datis & realiter exhibitis.

Tandem die & hora infrascriptis comparere
in iudicio coram nobis iudicibus & commissa-
riis prefatis ad hoc specialiter congregatis, do-
minus Hagelmannus de Vinstingen decanus,
ac Toringus de Arberg canonicus Ecclesie
Argent. predictas, tam nominibus propriis, quam
capituli & Ecclesie Argentinens. citra tamen
suis procuratorum revocationem, hac idem
dominus Toringus, & mag. Henricus Kuvv
alias Bell in Romana curia, & dictorum domi-
norum Frederici de Zolre, canonici Eccle-
siae, nec non Rulini Barphenitz, Michaelis
Molberge ac proconsulum, consulum, civium
& communitatis civitatis Argentinens. principa-
lium procuratores, prout de ipsorum procura-
tionum mandatis nobis legitime constabat,
prout constat documentis in presentis memo-
rati domini Wilhelmi electi, tunc etiam cor-
am nobis comparere, ac ad actum infra-
scriptam per nos legitime requisit, predicti
domini Hagelmannus decanus, ac Toringus
canonicus, nec non magister Henricus Kuvv
alias Bell, procuratores in personam dicti do-
mini Frederici de Zolre, & capituli Ecclesie
nec non Rulini, Michaelis civium predictorum
ac proconsulum, consulum & communitatis
Argentinens. a predictis excommunicationis sen-
tentis absolvi, ac interdictum in quibuscunque
Ecclesiis, terris seu locis commuiter seu divi-
sum eidem subjectis positum relaxari, per
nos debita cum instantia postulavit, prout id
etiam in quadam petitione summaria, in scri-
ptis nobis oblata, humiliter flexis genibus pe-
tierunt, obsecrantes se in omnibus paratos stare
juri, & parere mandatis sanctae matris Eccl.
dictique sacri Concilii atque nostris. Nos igitur
iudices & commissarii prefati attendentes
requisitionem huiusmodi fore iustam & conso-
nam rationi, & quod S. mater Eccl. nemini
clauditur premium ad eum revertenti, & veniam
petenti, conficito nobis prius de relaxatione i-
psorum dominorum, electi, cantoris & fami-
liarum eorundem, ac decano receptis per nos ab
ipsis dominis, Hagelmanno decano, principali,
ac Toringo canonico, nec non magistro Hen-
rico Kuvv, procuratoribus procuratoris nomi-
nibus, quibus supra, & per ipsorum quoslibet
ad mandatum nostrum & in nostris manibus
tactis corporaliter scripturis sacrosanctis, ac
sancta Dei Evangelia praestito iuramento, ac
insuper aliis cautionibus sufficienter de stando
juri & parando sanctae matris Ecclesiae, dictique
sacri Concilii & nostris mandatis, nec non etiam
recepta ab eisdem dominis, decano, cano-
nico, & procuratore nominibus, quibus su-
pra, cautione idonea, sine deposito ac promissio-
rio sufficienti de restituendo effectualiter dictis
Concil. General. Tom. XXVIII.

dominis, Wilhelmo electo, Frederico cantori
& familiaribus eorum res ablatas huiusmodi, quae
extant, quarum facultatem restituendi habent
infra viginti dies, a die dat. presentium im-
mediate sequentes, & de aliis secundum valo-
rem earum sufficienter, competenter ad man-
datum nostrorum iudicum & commissariorum
infra terminum per nos eisdem taxatione pri-
ma assignandum; consequenter praenominatos
dominos, Hagelmannum decanum, principalem
in persona propria, Toringum & mag. Hen-
ricum Kuvv, procuratores in persona dictorum
dominorum, Frederici canonici, nec non Ruli-
ni, & Michaelis, civium, ac proconsulum,
consulum civitatis predictae etiam principales.
Et vice versa ipsos dominos, Fredericum cano-
nicum, nec non Rulinum & Michaellem, ac pro-
consules, consules cives civitatis ejusdem in
personas dictorum Toringi & mag. Henrico
Kuvv, procuratorum singulariter singulos ab
excommunicationis sententiis, quas incurrerint
propter contumaciam in non parendo monito-
rio supradicto, per sacrum Concilium contra
eos Decreto, in quibus sententiis declarati in-
cidisse extiterunt, praesertim in nomine Patris
& Filii & Spiritus S. duximus absolvendos sim-
pliciter, & absolvimus, ac interdictum in Eccl-
siae, communitate civitatis Argentinens. ac aliis
quibuscunque Ecclesiis, terris & dominis, ra-
tione contumaciae predictae positum duximus
suspendendum, & usque ad tres menses prox-
ime futuros suspendimus per praesentes. Quae
omnia & singula acta & facta per nos iudices
& commissarios antedictos vobis omnibus & sin-
gulis supradictis intimamus, iustissime & no-
tificamus, ac ad vestram & cujuslibet vestrum
notitiam deducimus & deducimus per praes-
entes. In quorum omnium singulorum fidem
& testimonium praemissorum praesentes nostras
litteras absolutionis & relaxationis exinde fieri,
& per notarios publicos scribasque nostros in-
frascriptos subscribi & publicari mandavimus,
ac dominorum Angeli & Brandae Cardinalium,
nec non Joannis Patriarchae predictorum sigil-
lorum vice & nomine, & de consensu omnium
nostrum iudicum & commissariorum praefato-
rum fecimus appensione communiter. Datum &
actum Constantiae, provinciae Moguntiacensis,
in aula Episcopali Constantiensis, in loco soli-
to, ubi per nos iura inter dictas partes reddun-
tur, vobis inibi ad iura reddendum, pro tribu-
nali sedentibus, sub anno a nativitate Domini
millesimo quadringentesimo sexto decimo, in-
dictione nona, Apostolica sede vacante, die ve-
ro Jovis, vicesima tertia mensis Julii, praes-
entibus ibidem honorabilibus viris, Wilhelmo de
Sele & Joanne de Bluet de... nuncio nostro
in huiusmodi causa jurato clerico Leodiensis
& Spirensis dioecesis, ac Ulrico Meyer, pro-
tonotario civitatis Argentinens., predictis testibus
ad praemissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Joannes Ruenberg de Moenemaris,
clericus Paderbornensis dioecesis, publicus Apo-
stolica & Imperiali auctoritatibus notarius, ac
Reverendissimi in Christo patris & domini, do-
mini Angeli, Cardinalis Veronensis, iudicis,
& commissarii prefati, & huiusmodi causa
coram eo scriba. Quia predictis absolutioni,
relaxationi eorumque petitioni coram Decreto,
omnibusque aliis & singulis praemissis dum sic,
ut praemittitur, fierent & agerentur, una cum
praenominatis testibus praesens interfui, eoque
omnia & singula sic fieri vidi & audivi.
Zz 2 Ideo-

ANNO CHRISTI 1611.

ANNO CHRISTI 1611.

Ideoque hoc praesens publicum instrumentum per alium me aliis occupato negotiis, fideliter scriptum, exinde confecti, ac una cum Antonio comotario meo praedicto subscripsi, & in hanc publicam formam redegi, signoque & nomine meo solitis & consuetis, una cum appensione sigillorum memoratorum dominorum, Angeli, & Brandae Cardinalium ac Joannis Patriarchae praefatorum sigari rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium & singulorum praesentium.

Et ego Antonius Bartholini Franchi de Pisis, publicus Apostolica & Imperiali auctoritatibus notarius, ac praefatorum dominorum judicum.

ARGENTINENSIVM ACCUSATIONES

In Episcopum suum.

IN nomine Domini Amen. Anno a Nativitate ejusdem millesimo, quadringentesimo, sexdecimo, indit. nona, Apostolica sede pastore carente, coram Reverendissimis in Christo Patribus & dominis, dominis misericordie divina, Joanne, Patriarcha Constantinop. & Nicolao, Episcopo Merseburg. nuntiis, & legatis sacrosancti Generalis Constantiensis Concilii, super unione & reformatione universalis Ecclesiae sancti Dei congregati, ad civitatem & capitulum Argentinae. super liberationem & relaxationem D. Wilhelmi, electi Argentinae. per civit. Argent. & capit. antedictum. personaliter detenti, specialiter destinati in civitate ipsa & in loco, in quo capitulum Ecclesiae Argentinae teneri consuevit & tenetur existentibus, in meisque notarij publici & testium infra scriptorum praesentia personaliter constituti & existentes nonnulli religiosi & alij viri Ecclesiastici, qui Abbates & Archidiaconi & alij Praelati civitatis & dioecesis Argentin. dicebantur, & praesertim Dominus Burkardus, abbas monasterii Novillarenfis, nec non Joannes Armbruster, abbas monasterii in Schuttero, & Joannes Wengenbergh archipresbyter in Sierstad, nec non Jacobus..... plebanus Ecclesiae S. Andreae Argentin. ut asserbatur, post debitam reverentiam eidem dominis Patriarchae & Episcopo, nuntiis, & legatis antedictis per ipsos dominos Abbates Archipresbyteros ut Praelatos impensam ipsis dominis nuntiis & legatis per venerabilem & circumspetum virum dominum Hermannum Ritter advocatum curiae Argentin. nec non clericum capituli dictae Argentin. Eccles. ibidem praesentem proponi fecerunt multa gravamina & oppressiones, quibus ipsi & clerus Argentin. affligebantur per malum regimen praedicti electi, praesentantes & exhibentes per eundem quendam papyri rotulum scriptum, cujus tenor de verbo ad verbum inferius est insertus de malo regimine dicti domini gentin. electi & oppressionibus ac violentiis ipsius factis per eundem multipliciter conquerendo, petentes humiliter, ac etiam postulantes sibi super dictis oppressionibus, violentiis, & aliis in ipso rotulo contentis & expressis, ac malo regimine antedicto per eosdem dominos nuntios & legatos de optimo remedio providere. Tunc vero iidem Reverendissimi Patres domini Patriarcha & Episcopus nuntii & legati praedicti hujusmodi rotulum benigne recipientes ipsis dominis Abbatibus, Archidiaconis & Praelatis responderunt se velle concedere omnia juridica, offerentes se paratos ipsis conquerentibus, si aliqua volebant intentare juxta eorum possibilitatem

ministrare justitiam; tenor vero rotuli antedicti superius, ut praemittitur praesentati & recepti sequitur, & est talis. Reverendi Patres, hi sunt defectus & gravamina quibus Praelati & clerus Argentin. dioecesis haecenus gravati sunt & fuerunt, circa quae pro conservatione libertatis status Ecclesiastici petunt eis provideri. Primo, cum oportet quid indistincte Ecclesiastici viri dictae dioecesis haecenus a domino Wilhelmo electo suo confirmato Argentinensi indecenti sive sint religiosi viri abbates, praepositi, proceres &c. sive clerici seculares, juri stent coram laicis judicum & districtum dominorum temporalium & juri pereant laicis responderi querelis ipsorum & a laicis recipiant justitiam & Decreto judicum temporalium parent cum effectu, per praecoeseque laicorum eidem mandata observent & eorum advertant & eidem obtemperant indistincte, ob quae & qualia monasteria, conventus praebenda eorum & alia depauperati sunt & depauperantur quotidie contra Ecclesiasticam libertatem, quia sua consequi non possunt. Secundo, praelati & clerus dioecesis Arg. haecenus indefensi a dicto domino Wilhelmo electo & non protedi indistincte a laicis ad omnes exactiones, decimas, tallias, gabellas & alia onera laicalia subeunda & solvenda hortantur & compellantur sine omni misericordia, etiam de bonis monasteriorum, & quae propriis sumptibus excolunt, ob quae Civiles & facultates ipsorum exhaustae sunt; & si exolvere eadem reculant, tunc bona ipsorum de facto ab eis auferuntur. Tertio viri Ecclesiastici, religiosi abbates, priores & eorum monasteria nec non clerici seculares indistincte dioecesis Argentin. propter indefensam domini Wilhelmi praedicti a laicis dominis temporalibus ratione advocatiae seu exactionis turpis, quam tamen exactionem domini temporales laici, milites & militares dictae dioecesis nominant & nominare consueverunt, jus advocatiae, omnem substantiam cleri extorquent, nam aliqui abbas domino suo temporali annue sexaginta vel octoginta modia frumenti advocatiae nomine assignare annuo & singulis annis compellitur, ex quibus de cultu divino peragendo monachos suos alere debet, & sic juxta vires facultates indistincte omnes Ecclesiastici viri extorqueunt a laicis; & non tantum in hoc opprimuntur, verum etiam ad mandata laicorum operas serviles facere & ministrare oportet, eidem prout caeteri servi & villani praestando, curras seu quadrigas ipsorum, famulas & alia animalia ipsorum in usus & commoditatem laicorum dominorum temporalium, ad eorum nutum & beneplacitum, ob quae vestigalia immensa gravantur. Quare quia a domino Wilhelmo, electo praedicto immense haecenus spoliati & depredati sunt, variis viis, nam omni anno collectam habere voluit & extorsit ab eisdem sine misericordia jam de qualibet marca reddituum annuorum, quas viri Ecclesiastici, religiosi & singulares possederunt quintam partem Florenorum Renes. ut puta quatuor blasphardos; aliquando plus hoc annus continuando, ob quae annue clerus tria millia Florenorum cum quingentis florenis eidem exsolvit, aliquando vero duo millia vel mille octingentos florenos. Insuper a quocumque abbate, abbatissa, praeposito vel priori electo a suo conventu, & ab ipso confirmando pro conservatione praedicta scienda tantum extorsit, & extorquere consuevit

locus obfer...

ANNO
CHRISTI
1415.ANNO
CHRISTI
1415.

rit a confirmando & monasterio suo & in-
distinse enim tempore confirmationem scien-
tia, quod vires facultates monasteriorum ipso-
rum exhauserit, & proprietates & possessiones
monasteriorum vendere coacti sunt, & fuerunt;
nam pro confirmatione aliquis abbas vel ab-
batibus iam sexagenos, iam septuagenos,
iam octuagenos, iam quingentos, iam qua-
dringentos florenos extorsit & extorquere con-
suevit; & si infra anni spatium vel quando-
cumque eisdem confirmatum, vel confirmatum,
decedere contingebat, iterato tantum pro con-
firmatione novi electi, vel electis habere voluit,
prout prius extorsit ab eisdem; insuper indi-
stinse ad sui libitum quoscunque sacerdotes seu
diocesis, sine causa & ratione, causa extor-
quendi pecunias ab eisdem cepit, incarceravit
& incarcerare consuevit, & rebus & bonis eor-
um ad sui libitum spoliavit, & abstulit, tam
in vita, quam post mortem ipsorum, non vo-
cati in jus non convicti, neque confessi; &
ne similia in humana eis contingant, deceter
petunt misericorditer eisdem provideri de re-
medo. Insuper judicia Ecclesiastica ordinaria,
nec delegata in diocesi Argentinensi in domi-
niis dominorum temporalium, & imperii pro-
pter indefensam domini Wilhelmi, progressum
habere non possent, nec mandata Ecclesiastica
reciperentur, nec publicare per aliquem sacer-
dotem presumerentur, nec per metum aliquem
ad publicanda presentari sine examinatione sui
ipsius & metu corporum; quare nec decimas
centas, nec debita ipsi & eorum monasterio-
rum & prebendis competentia consequi possunt,
ob que depauperati sunt hactenus & quotidie
depauperantur & petunt provideri eisdem, ut
de cetero mandata Ecclesiastica in diocesi pre-
dicta & districtibus dominorum temporalium
recipiantur ob sua consequenda. Insuper syl-
vas & nemora ipsorum monasteriorum & reli-
giosorum, abbatum, prepositorum, priorum
& Ecclesiasticarum personarum necnon bona
& jura sylvestria, seu forestaria ob indefensam
antedicti domini Wilhelmi electi, domini tem-
porales recipiant, & auferuntur ab eis indebi-
te & praedictis ipsi spoliantur indistinse: petunt
similiter ut his provideatur; item juribus &
operis servilibus tam in vita quam post mor-
tem debitis & competentibus abbatibus, priori-
bus, prepositis monasteriorum & aliis religio-
sis locis & servis ascriptiis & aliis personis
monasteriorum eorundem a dominis temporalibus
laicis spoliantur & destituuntur, atque sibi
titulo presentis advocacie sub ipsis has operas
& jura usurpant & adscribunt in grave detri-
mentum Ecclesiasticarum personarum, item ju-
ra jurisdictiones & alia privilegia, quae & quas
viri Ecclesiastici habent, & habere consueve-
runt, in certis villis & districtibus ad eorum
monasteria pertinentibus, ipsi etiam laici eisdem
Ecclesiasticis personis usurpant & desti-
tuuntur; & ipsos impediunt, quominus ipsi
gaudere possint ipsorum privilegiis & libertati-
bus; item ipsi laici & domini temporales pro-
pter indefensam ipsorum a dicto domino Wil-
helmo decimas ad ipsorum monasteria & ab-
batias & aliarum Ecclesiasticarum personarum,
prebendas & mensam spectantes sibi usurpant,
assumentes sibi vocabulum iroaicum & repug-
nans, dicentes fore decimas laicales, cum ta-
men nulla decima possit dici laicalis, cum pos-
sessio in eisdem laicos eorundem non cadat,

Acum decimas sine cibis in domo Domini; item
laici & domini temporales, qui cum potentia
armorum incedunt per diocesis ut plurimum
in monasteriis & locis religiosis se locant, &
bona ipsorum consumunt sine misericordia, Ec-
clesiasticos & monasteria graviter laedendo &
depauperando petunt circa eisdem obviari; in-
super praefatus dominus Wilhelmus a tempore
sui introitus in dictam Ecclesiam Argenta. indi-
stinse omnes benedictiones abbatum, abbatissa-
rum ceterorumque prelatorum, nec non ordi-
nes clericales ceteraque sacramenta per suffra-
ganum seu Episcopum titularem confert &
conferre consuevit simoniacis pro pecuniis, im-
mensisque pecuniis ob dationem ordinum, ob
benedictionem, ob consecrationem Ecclesiasticarum
& cimiteriorum & reconciliationem eorundem,
hactenus a prelati & Ecclesiasticis viris extor-
tae sunt & quotidie extorquentur, contra divi-
nae legis institutionem; & petunt similiter eisdem
de remedio opportuno provideri: item ipsi
domini abbates, prepositi & priores monaste-
riorum & conventuum hactenus indistinse ultra
onera Episcopalia debita & competentia solita
per ipsum dominum Wilhelmum coacti compulsi,
& coardati sunt ad exactiones indebitas
annuas. Nam ipse dominus Wilhelmus sagittarius
sive ballistarius, suis portuoculis fistulato-
ribus Coc. exponditibus cellerariis & aliis
familiaribus suis salarii nomine nil vel parum
tribuit nec tribuere vult ut asseruit, sed abba-
tes, prepositos & Ecclesiasticas personas com-
pellit per totam suam diocesim contra solitum
fas & rationem ad satis faciendum eisdem suis
familiaribus annue de salariis apud ipsum do-
minum Wilhelmum serviendo debitis, ob quae
annuas contributiones ipsos abbates, preposi-
tos, priores & Ecclesiasticos viros imponere
oportet, nam talis abbas constitatur annue ad
solvendum quatuor florenos, talis ad quinque,
talis ad tres, talis ad sex & juxta vires & fa-
cultates petunt similiter ipsis provideri. De &
super quibus omnibus & singulis antedictis lidem
domini abbates, archidiaconi & prelati peti-
runt, didique domini nuntii & legati volue-
runt & concesserunt, sibi unum & plura pu-
blica fieri instrumenta per me notarium pu-
bicum infrascriptum, acta fuerunt haec anno die
mensis indicione & loco quibus supra, presen-
tibus venerabilibus & illustribus viris Hugelmanno
de Vinslingen decano, Friderico comite
de Zolre canonico dictae Ecclesiae Argent. Nicolao
Stendorpf decano Ecclesiae S. Sixti Merseburgensis,
& Corrado Luppfer vicario in Ecclesia
Argentina. testibus ad praemissa vocatis
specialiter & rogatis.

Et ego Ludovicus de Maurinis
de Luca in legibus licentissimus, publicus aucto-
ritate Apostolica notarius ac praefatorum re-
verendissimorum in Christo patrum dominorum
Joannis Patriarchae Constantinopolitani & Ni-
colai Episcopi Merseburgensis una cum Nicolao
de Stendorff decano S. Sixti Merseburgensis
pro tunc notarius & scriba, cum praenomina-
tis testibus, dictis praesentationibus exhibiti-
bus & requisitionibus ac singulis, dum sic, ut
praemittitur, agerentur et fierent, adfui, vidi
& audivi, prius inde publicum instrumentum
meum aliena fideliter scriptum me aliis occu-
patum negotii consciens in fidem praemissorum
omnium & singularum rogatus & requisitus.

CONSTANTIENSE
SYNOPSIS CHRONOLOGICA

*Etiam quo alibi sunt in negotio Joannis Parvi,
ex Dupino Operum Garfan. to. V. in eorund. volum.*

*An. mens.
& dies
1407.*
23. Novembris.
Regni Caroli V. I.
Francorum regis

*Fide Prae-
fationem
ad hoc
Consil.*

24. & 25. No-
vemb.

26. Novemb.

1408.
Circa finem Feb.

8. Martii.

5. Julii.

11. Augusti.

R*ex p^o.*
Ludovicus dux Aurelianen-
sis Parisiis occiditur, die
mercurii 23. Novemb. cir-
ca horam septimam pomeri-
dianam.

Duobus diebus sequenti-
bus regium consilium ha-
berur, in quo agitur de
causa ducis Aurelianensis.
In posteriori consilio, a-
gnoovit Joannes dux Bur-
gundia, eam jussu suo per-
petratam.

Die 26. Novembris, con-
siliium regium habetur a-
pud ducem Bituricensem,
a quo dux Burgundia ex-
cluditur; qui statim Parisi-
is egressus, magna cele-
ritate in Flandriam perve-
nit.

Ambianus, cum Ludovi-
co Siciliae rege colloquium
habet, ac iustam fuisse
ducis Aurelianensis eandem
contendit; causam hanc
defendendo M. Joanne Par-
vo (Paris) doctore Theo-
logo Parisiensi, adjunctis
aliis duobus pariter docto-
ribus.

Rex vetat ne dux Bur-
gundia Parisiensem urbem
adeat; & ducissam Aurelia-
nensem cum filiis benigne
excipit.

Sperto regis mandato, si-
parus militibus, Lutetiam
Burgundia dux ingreditur,
& a Parisiensibus cum gau-
dio excipitur. Audito ejus
adventu, ducis Aurelianen-
sis vidua cum filiis Blesos
aufugit.

Audientiam a rege petit
dux Burgundia, qui con-
ceditur ei die 8. Martii.
Ibi Joannes Parvus longa
oratione causam hujus tus-
tur in Aula Palatii S. Pau-
li.

Dux Burgundia a rege
litteras abolitionis obtinet,
& cum eo, & cum regi-
na reconciliatur.

Die 5. Julii, Parisiis e-
greditur, & Arrebatum
contendit.

Die Augusti mensis 11.
ducis Aurelianensis uxor
Lutetiam rediit, & a re-
ge de nece mariti sui ju-
diciam ferri postulat; nec-

non ejus memoriam a ca-
lumnia in illum a duce
Burgundia per Joannem
Parvum intentatis vindi-
cari.

Causam hujus perorat
coram rege & consilio, in
Castro Luparum abbas S.
Dionysii. Post longam de-
liberationem pluribus vic-
ibus repetitam, dux Bur-
gundia, nulla habita ra-
tione litterarum, quas a
rege obtinuerat, prescri-
ptus est, & hostis publicus
declaratus.

At ille parva de Led-
diensibus rebellibus solem-
ni victoria, Lutetiam evasit
redit.

De compositione inter
dissidentes agitur.

Die 4. Decembris Au-
relianensis ducis vidua mor-
ritur.

Ducis Aurelianensis filii
reconciliantur cum duce
Burgundia in urbe Carnu-
tensi. Burgundia in Flan-
driam secedit.

Sed cito Lutetiam re-
greditur, & regni habenas
incipit.

Facta inter ducem Bor-
boniam, & Bituricensem,
ac Aurelianensem confede-
ratione, Burgundia ex pe-
ditio redit.

Joannes Parvus mori-
tur.

Dissidia inter factiones
Burgundicam, & Aurelia-
nensem.

Inde bellum Civile.
Pax tandem inter par-
tes inita.

Seditio Parisiis excita-
tur: cui favore creditur
dux Burgundia. Ea sedata,
dux Burgundia cum
inferiorem se Aurelianen-
sibus agnosceret, Lutetiam
discedit.

Tum Aurelianenses ve-
rum potius nihil non mo-
liuntur adversus Burgun-
dia ducem, accessio in eum
regis animo. Hinc in li-
brum Joannis Parvi insti-
tuta questio.

Die 4. Septembris, Jo-
annes Gersonius cancella-
rius Parisiensis deputatus
ab universitate, ad agen-
dam causam apud regem,
& eo-

4. Decembris.

1409.
Circa finem Mar-
tii.

Mense Julio.

1410.
Mense Augusto.

1411.

1412.

1413.

4. Septemb.

OECUMENICUM CONCILIUM.

6. Septemb.

& eodem die in oratione, A nomine universitatis coram rege habita, novem assertiones Joannis Parvi damnat ac reprobat.

Die 6. Septemb. refertur in comitiis universitatis sententia Joannis Gersonii de septem assertionibus, eaque approbatur & confirmatur.

Alii quoque errores in hisdem comitiis proscribuntur.

7. Octobris.

Carolus VI. Rex Francie Episcopo Parisiensi, B ejusque officiali injungit, ut adjuncto sibi fidei Inquisitore, & adhibitis in consilium sacre facultatis theologie Parisiensis doctoribus, ac laicis universitatis, in errores Joannis Parvi inquirat.

30. Novemb.

Joannes Caderi Licentiatius in legibus, officialis Parisiensis, deputatus Gerardi de Monte acuto Episcopi Parisiensis, necnon Petrus de Florentinis, Joannis Poleti inquisitoris Generalis hereticas pravitatis in regno Francie deputatis, habent comitia in Aula curie officialitatis Parisiensis, ad procedendum circa negotium Joannis Parvi. Lectus in ea prima sessione littere regis; deputatio Gersonii per universitatem Parisiensem; censura propositionum Joannis Parvi, & aliorum errorum approbata & confirmata in comitiis universitatis Parisiensis: quibus lectis, triginta magistri sententiam ferunt, articulos legitime reprobatos fuisse censent, & rem istam in judicio debere tractari: atque ita conclusum.

4. Decemb.

In secunda sessione habita die 4. Decembris, cui adfuerunt Episcopus, & Inquisitor, sexaginta quatuor magistri sententiam tulerunt circa propositiones Joannis Parvi. Quidam, propositiones exemplo damnandas censuerunt; alii a damnatione abstinendum, aut saltem supercedendum; omnes fere schedulas mittendas a doctoribus, priusquam sententia ferretur: atque ita conclusum.

A die 19. Decemb. anni 1413. ad diem 5. Januarii anni 1414.

Schedula propositionum Joannis Parvi data omnibus magistris, qui Parisiis aderant; horum suffragia

1414.
A die 19. Januarii
ad diem 7. Febr.

12. Febr.

23. Febr.

25. Febr.

ex scriptis recitata, a die 19. Decembris ad 5. Januarii; septuaginta novem magistri sententiam dixerunt. Omnes, paucis exceptis, propositiones falsas & erroneas esse judicarunt: ex iis quadraginta fere, nunc judicio Episcopi & Inquisitoris damnandas: alii supercedendum esse censuerunt, donec constaret eas esse ex libro Joannis Parvi fideliter excerptas. Ad id examinandum sexdecim magistri sunt deputati: & quia nonnulli dixerant, monendum esse ea de te docem Burgundie, missus est ad eum Petrus Plourens, qui ea, quae agitabatur, ipsi exponeret. Interim facta est Inquisitio per testes de doctrina Joannis Parvi.

Deputatis dati codices libri Joannis Parvi, ut eos cum propositionibus delatis conferrent, & ad Episcopum Parisiensem ac Inquisitorem referrent.

Deputati convenientes, a die 19. Januarii ad diem 7. Februarii, schedulam propositionum ex libro Joannis Parvi excerptarum, & cum delatis collatarum confecerunt. Eadem die 7. Februarii, ad magistros ea transmissa est.

Deliberatio doctorum circa propositiones Joannis Parvi incepit die 12. Febr. Quinquaginta quinque magistri sententiam dixerunt: ex iis duodecim tantum supercedendum esse a judicio censuerunt, aut rem ad curiam Romanam remittendam; ceteri judicium ferendum.

Die 23. Februarii, convenerunt iudices duo, Episcopus, & Inquisitor, cum Prelatis, Episcopis, Abbatibus, Doctoribus, & Baccalareis: habita oratio. Lecta deinde acta iudicialia in hoc negotio confecta, ac lata sententia, nomine Gerardi Episcopi Parisiensis, & Joannis Poleti ordinis Fratrum Predicatorum Inquisitoris Generalis, continens censuram novem assertionum Joannis Parvi, & damnationem ejus libri.

Die 25. ejusdem mensis, crematus est hic liber in atrio Ecclesie Parisiensis.

Lit.

735
6. Martii.

ANNO CHRISTI 1415.
16. Martii.

23. Martii.

19. Novemb.

4. Decembr.

27. Decembr.

1415.
26. Maji.

4. Junii.

Menſe Junio.

Litteræ regis publicæ. A
tur adverſus librum Joann
is Parvi.

Mandatum regis emittit
tur, quo cavetur, ut pu
bliceur condemnatio Joann
is Parvi, de juſtificatione
ducis Burgundis.

Burgundis dux ab hæ
ſententiæ Epifcopi Parifien
ſis & Inquiſitoris appellat
ad ſedem Apoſtolicam.

Cauſa committitur in
Romana Curia Cardinali
bus de Urſina, Florentino,
& Aquilejenſi.

Mandat rex ſuis legatis
ad Concilium Conſtanti
enſe, ne nomine majesta
tis ſuæ confirmationem
damnationis propoſitionum
Joannis Parvi in Concilio
urgeant: ſed ſi queſtio il
la in Concilio moveatur,
ut ſuo proprio nomine
egant.

Litteræ regis ad univer
ſitatem, ut legatos mittat
ad Concilium Conſtanti
enſe, qui damnationis pro
poſitionum Joann. Parvi
confirmationem petant.

Coram rege, dominis
& prælatiſ, in Aula S.
Pauli Joannes Gerſonius,
orationem habet adverſus
doctrinam Joannis Parvi.

Litteræ regis patentes
adhortatoris ad eam ſu
giendam datæ 27. Decemb.
Res deſertur ad Con
cilium Conſtantiense.

Martinus Porreus Epi
ſcopus Atrebatenſis, &
Petrus Cauchon licentiatus
in decretis, legati ducis D
Burgundis litteras illius
datas 15. die Maji, Con
cilio Conſtantiensi offerunt,
ne in Concilio de damna
tione doctrinæ Joannis Par
vi agatur: e contra Ger
ſon regis Franciæ & uni
verſitatis Parifienſis lega
tus, ejuſque collega Petrus
de Verſalis, inſtant no
mine privato, ut judicium
ea de re a Concilio ſera
tur, promittentes ei ſe fu
turos obſequentes.

Recitantur in Concilio
litteræ Joannis ducis Bur
gundis. Purgat ſeſe a que
relis ducis Bavaris, qui ip
ſum inculpabat, quod ſcri
pſiſſet ad Sigifmundum,
quod occidendus eſſet inſi
diis ejuſdem ducis.

Joannes Gerſonius de
fert ad Concilium propo
ſitiones Joannis Parvi.
Epifc. Atrebatenſis qua
rit utrum nomine proprio,

an nomine regis. Patetur
Gerſon ſe id facere nomi
ne proprio, & proteſtatur
de perſonis ſe nihil dictu
rum. Inſtat Atrebatenſis,
ut ſecundum mandata re
gis, & ducis Burgund. al
tum ſit ea de re ſilen
tium.

Post deliberationem qua
tuor nationum, annuente
Sigifmundo rege Roma
norum, conſtituuntur ju
dices in hac materia.

Incipiunt Judices ea de
re cognoſcere die 19. Ju
nii.

Inſtruitur cauſa.
Recuſatur ab Atreba
tenſi Cameracenſis Cardi
nalis.

Inſtat Gerſon, aliquo
ut judicium acceleretur.

Multa hinc inde ſcripta
commiſſariis exhibentur per
reliquum annum.

Epifcopus Atrebatenſis
hoc ſolum in ſe ſuſcipit,
aſſertiones non eſſe judicio
fidei reprobandas.

Initio Octobris, promo
tor a judicibus nomina
tur, cum Gerſonius in ju
dicio tanquam pars ſtare
renuſſet.

Sententiæ Cardinalis Ca
meracenſis circa propoſi
tiones Joannis Parvi, cum
reſponſione Atrebatenſis
Epifcopi.

Varie ſchedulæ exhibi
tæ, continentes varia ju
dicia de propoſitionibus
Joannis Parvi.

Schedula data doctori
bus & baccalaureis qui ado
rant.

Certos facit per Epiſto
lam commiſſariis fidei Ca
rolus VI. cauſam Joannia
Parvi ſuam eſſe.

Carolus VI. jubet pro
curatori ſuo in curia Ro
mana, ut intermiſſam pro
ſecutionem de damna
tione propoſitionis Joannis
Parvi reſumat.

Interim die 15. Januar.
tres Cardinales deputati a
Pontifice ad hanc cauſam
judicandam, ad inſtantiam
Joannis de Monte-juſtina
procuratoris Ducis Bur
gundis, in abſentia Epi
ſcopi Parifienſis & Inqui
ſitoris, præſente eorum pro
curatore Joanne Martine
ti, ſed juridiſtioneſem illo
rum commiſſariorum non
agnoscente, ſententiæ tan
quam in contumaces hæc
eſt, quia judicium per eos
latum irritatur.

Scrj.

ANNO CHRISTI 1415.

6. Febr.

ANNO
CHRISTI
1415

8. Febr.

18. Febr.

21. Febr.

23. Martii.

11. April.

16. April.

OECUMENICUM CONCILIUM.

Scribit universitas Parisiensis ad Concilium Constantiense, de damnatione Assertionum Joannis Parvi.

Die 8. ejusdem mensis, Constantiæ, Cardin. Cameracensis exhibet schedulam iudicii a Concilio ferendi circa assertiones Joannis Parvi.

Petunt procuratores ducis Burgundiae, ut sententiae magistrorum, qui consulti fuerant in hac causa, nationibus tradantur.

Eadem die, Guillelmus Bonardi Caroli VI. regis orator, & Simon de Teramo ejus advocatus, interveniunt in hac causa nomine Christianissimi regis, petuntque ad ejus prosecutionem admitti, & Cardinalem Cameracensem aliosque iudicibus adungi; recusatis Cardinalibus de Urinis, Aquilensi, necnon abbate Clarevallensi & M. Ursino Taillemande.

Contra hanc schedulam datur exceptiones die 21. Februarii.

Carolus VI. procuratores instituit ad hanc causam in Concilio prosequendam, Remensem, & Turonensem Archiepiscopos, & Joannem de Gersono, Jordanum Morini, Guillelmum Pulchrinepotis, & Petrum Versailles, magistros in Theologia; Guillelmum Monardum licentiatum in legibus Joannem Campani licentiatum in Decretis & Simonem de Grandis procuratorem in curia Romana.

Oratores ducis Burgundiae obstant in natione Gallicana, ne nomine regis Franciae hac causa suscipiatur.

Joan. Gersonius in publica Congregatione, nomine regis defert propositiones Joannis Parvi, & damnationem earum postulat.

Eadem die publicantur vota 87. magistrorum, quorum 20. pro parte affirmativa, eas scilicet iudicio fidei improbandas; ceteri pro negativa.

Appellat oratores regis a votorum publicatione.

Procuratores regis, ac in primis Joannes Morini, in natione Gallicana negotium urgent, & queruntur de iudicibus fidei.

Concil. General. Tom. XXVIII.

21. April.

5. Maji.

9. Maji

10. Maji.

11. Maji.

13. Maji.

15. Maji

26. Junii

Mense Julio.

ANNO
CHRISTI
1415

Admittuntur a iudicibus fidei ad hanc causam agendas oratores regii. Ab hoc Decreto appellant procuratores ducis Burgundiae die 21. Aprilis.

Longam orationem habet in Concilio Joannes Gersonius, qua totum negotium Joannis Parvi complectitur, & simul plura exhibet scripta.

Legitur in Congregatione Generali epistola universitatis, data 21. Martii.

Eadem Universitas, die 10. Maji procuratores nominat, qui suo nomine urgeant damnationem assertionum Joannis Parvi.

Lecta in Concilio Cardinalium epistola Sigismundi Imperatoris, qua iudicium commissariorum, circa negotium Joannis Parvi irritari postulat: & alia ad Cardinales, registrata, data Parisiis die 6. Aprilis, qua rem vehementer urget.

Respondent regi Romanorum tres Cardinales, se sententiam tulisse de consilio peritorum in utroque jure, atque ita iudicasse.

1. Quia causa hæc, utpote fidei, reservata erat Summo pontifici, nec pertinebat ad Episcopum Parisiensem de ea cognoscere.

2. Quod ab ipso non fuerint citati, quorum intererat.

3. Quia nemo comparuerat coram ipsis ex parte Episcopi & Inquisitoris.

4. Quia cum appellaverint ab hac sententia, debent expectare finale iudicium Concilii, cui se suamque sententiam subjiciant.

Declarant tres Cardinales, qui iudices fuerant deputati a sede Apostolica, se per suam sententiam non approbasse propositiones novem Joannis Parvi; nec de veritate, aut falsitate earum iudicasse, & illatum manere ea de re iudicium; sed visum esse illis iudicium Parisiensis Episcopi & Inquisitoris irritum quia ad ipsos non pertinebat de negotio fidei iudicare.

Deputati in materia fidei totum hoc negotium remittunt ad Synodum Generalem.

A a a

Ap

739
Mense Augusto.

ANNO
CHRISTI
1417.

Appellat dux Burgundia A
a iudicibus.

Cardinali Veron. com-
mittitur istius causae in-
quisitio.

Senatus Parisiensis decre-
tum adversus propositiones
Joannis Parvi.

17. Octob.

Appellat procurator re-
gis ab iis, qui fuerant a
iudicibus in negotio fidei
ad Concilium generale.

30. Octob.

Rejicitur ejus appella-
tio.

5. Novemb.

Protestatio oratorum re-
gis.

7. Novemb.

Alia Protestatio cardina-
lis Cameracensis.

18. Novemb.

Censura Facultatis de-
cretorum Parisiensis adver-
sus propositiones Joannis
Parvi.

1417.
17. Janu.

Oratio Joannis Gersonii
adversus doctrinam Joan-
nis Parvi, incipiens *Nuptia
facta sunt* &c.

27. Janu.

Per archiepiscop. Gnes-
nensem Parisiis allatus est
liber Joannis Falkenberg.
Approbat is sententiam
Joannis Parvi, & jam tres
excusserat Constantiae libel-
los in ejus gratiam.

8. 9. & 10. Febr.

Joannes Falkenberg ob
librum hunc in carcerem
est conjectus.

11. 12. & 13.

Congregatae hoc tempo-
re frequenter nationes, &
cardinales librum Falken-
bergii examinantes, ut per-
niciosissimum damnarunt.

1418.
21. Feb.

Galli, & Poloni de cen-
sura Joannis Parvi delata
conqueruntur & protestan-
tur. Hanc protestationem
habet Joannes Gerson in
Dialogo.

22. Aprilis.

In ultima sessione Con-
cilii, Poloni petierunt ite-
rum damnationem libri Jo-
annis Falkenberg.

Gerson quoque damna-
tionem propositionum Jo-
annis Parvi urget, & scri-
ptis protestatur.

21. Feb.

Poloni, cum eis non sa-
tisferet, ad Concilium Ge-
nerale proxime futurum pro-
vocant.

16. Maii.

Joannes Gerson, & no-
tarii Concilii in causis fidei
arbitros nominant, qui de
debitis horum salariorum sta-
tuant.

Solvit Gerson 125. flo-
renos auri notariis pro ex-
pensis & salariis in hoc ne-
gotio.

EPISTOLA DUCIS BURGUNDIAE

Patribus Concilii Constantiensis: & acta super
ea re in Concilio.

In nomine Domini amen.

PER hoc praesens publicum instrumentum, Ex Dupla.
hoc cum
sequatur.
Op. Gerf.
t. V. p.
141. cum
sequent.
P cunctis pateat evidenter, quod anno a na-
tivitate Domini millesimo quadringentesimo
quintodecimo. Indictione octava. Die vero vi-
cesima sexta mensis Maji in domo fratrum
Praedicatorum Constantiensis, provinciae Mogun-
tinae, in refectorio dictae domus, pontificatus
sanctissimi in Christo patris, & domini nostri,
domini Joannis, divina providentia papae vice-
simi tertii, anno sexto &c. In congregatione
nationis Gallicanae, circa horam octavam, per
mediam noctem, reverendus in Christo pater
dominus Martinus, episcopus Atrebatensis, &
venerabilis & circumspectus vir, magister Petrus
Cauchon, licentiatum in decretis, vicedominus
Ecclesiae Remensis, ambaxiatores illustrissimi
principis domini Joannis ducis Burgundiae, quas-
dam litteras clausas, ex parte dicti domini
ducis dictae nationi sic congregatae praesentarunt,
in eadem congregatione publice legi petierunt:
& incontinenti, in dicta congregatione publice
lectae fuerunt.

Quarum quidem litterarum, sigilli dicti do-
mini ducis impressione ab extra sigillatarum,
& suo signo manuali, ab intra signatarum,
ut prima facie apparebat, tenor, ab extra,
videlicet in superscriptione, talis est.

Reverendissimis in Christo patribus, ac vene-
rabilibus & doctissimis viris nationis Gallicanae,
in sacro Concilio Constantia existentibus, amicis
meis praclarissimis.

Ab intra vero, de verbo ad verbum, tenor
sequitur, & est talis.

Reverendissimi patres in Christo, venerabiles
ac doctissimi viri.

Per reverendum patrem Episcopum sancti
Poncii, & demum per venerabilem patrem ab-
batem S. Joannis Reomensis consiliarium meum
&c. Similis fere tenor.

Binas vestrarum circumspeditionum litteras nu-
per recepi; quae primo, statum miserabilem
Ecclesiae sacrosandae, provenientem ambitione
contententium de papatu; modos quos tenit
dominus noster papa modernus, quibus mini-
me contentamini: suum recessum a vestro sa-
cro consortio; quibus etiam subterfugiis differt
implere quod debet & promisit, pro ipsius
unione S. Matris Ecclesiae, serius narrant.
Et tandem, per ipsas me gratissime rogatis &
requiritis, quod ipsum dominum nostrum in
meis dominis nullatenus receptem vel recipiam:
& si jam, tempore receptionis litterarum foret
mihi, taliter eum custodiam, quod de ipso, pro
bono universalis Ecclesiae, possitis libere dispo-
nere, vel quod eum statim remittam ad Con-
cilium generale. Subjungentes, quod finem in-
dubiam dare velim praesatis reverendis patribus,
super mihi per eos dicendis, parte vestra.

Quibus lectis, & eorum audita credentia,
vehementer dolui, cum sperarem unionem op-
tativissimam, ex oblatione sanctissima cessionis
domini nostri nuper facta, celeriter assequen-
dam, quam, proh dolor! jam cerno differri.
Spem tamen concipio, si vestra sacratissima Sy-
nodus a coeptis non desistat, quae si perseveret,
pul-

741
 pulsantibus aperiet Deus ostium misericordie vestre, ad solatium singulare lamentabiliter divi-
 sorum; & ne vacillet vestra Congregatio san-
 ctissima, sed per veritatis nucleum, mendacio-
 rum cortice sublato, pascatur; cui, malevolorum
 relatu, suggestum est, me prædictum domi-
 num nostrum velle recipere, fovere, et con-
 ducere in præjudicium unionis Ecclesie, et
 contra determinationes Synodi vestre sacratissi-
 mæ. Veritatem rei gestæ, cui sine repulsa men-
 dacii contradicere fas non erit, præsentibus
 vobis expono.

Post recessum domini nostri a Constantia, ipse dominus noster statim misit ad me solem-
 nes oratores suos, per quos mihi mandavit, omnino nescienti quomodo vel propter quid
 recesserat, quod ad hoc Constantiam dimiserat, solum ut præmissa compleret, in propria
 persona volens ire in Niciam ad renunciandum, sicut promiserat in cedula sua. Si humiliter,
 si reverenter ipsos debui recipere, et eis gratè respondere; quos nuncios sciebam Patris
 nostri sanctissimi, ab Ecclesia pro tali habiti, & tenti, non reprobati, non condemnati, promittentis se velle cedere et omnia facere quæ
 forent ad bonum unionis Ecclesie, judicent vestre Paternitates. Insanum quippe credit, ut
 æstimo, vestrum quilibet, etiam prudentissimus, Papam, qui ad omne bonum bene dispositus
 crederetur, dicere se nolle recipere, et præsertim sub spe ipsum inducendi ad quilibet meli-
 ora. Ea propter eis respondi, quod ipsum dominum nostrum animo libenti et jucundo reci-
 ciperem, sic ut præfertur, dispositum; et tan-
 diu tractarem honorifice, quamdiu persisteret in sua bona voluntate. Si quæ præparatoria facta
 fuerint, ut securus ad patriam accederet, quorum rumor ad vestras circumspeditiones per-
 venerit, referat, obsecro, ad prima responsa, quæ dispositioni fidem nullo modo possunt ado-
 ptari. Nempe, Reverendissimi Patres, venerabiles ac doctissimi viri, de veritate gestorum vestris
 litteris, et præfatorum Reverendissimo im-
 Patrum relatione, plenius instructus, quibus asseritis recessum præfati domini nostri clande-
 stinum, scandalotum esse; & si recipiatur a quoquam, per hoc præjudicari non modicum
 Ecclesiasticæ unioni, quam totis viribus, & toto posse perquirere vellem; non inane consi-
 lium mutavi, disponens nunquam contra deliberationes vestras, quibus omnino cum cæteris
 Principibus catholicis adhærere conclusi, præfatum dominum nostrum recipere vel receptare:
 quin immo vobiscum cum præfatis unanimiter laborare, ad extirpationem præsentis pestiferi
 schismatis, per omnes vias, per vestrum coetum sanctissimum advisandas, & concludendas. Et
 si quid in contrarium per oblocutores differri contingat, curetis rejicere, precor, ut menda-
 cia; nam nunquam mente concepi primitus, vel post, quod vergere crederem in præjudicium
 unionis prædictæ, vel conclusionum vestrarum.

Præterea, Reverendissimi Patres, & eruditissimi viri, relatum fide dignorum comperi, per nonnullos homines, paucos magni status, aliquos vero modici, ipsorum complices & fautores Constantie stantes, omnes autem inimicantes, mihi quantum in eis est, honorem meum multipliciter aggravari, & præsertim in materia fidei catholicæ, occasione cujusdam propositionis super factis coram domino meo Aquitanie duce, primogenito domini mei regis, & multis principibus Franciæ, omnique status
 Concil. General. Tom. XXVIII.

regni multitudine numerosa, in qua dicunt multos errores in fide fore contentos, per me, ut mendaciter asserunt, cum suis erroribus approbatæ: quibus, precor, nullam adhibeatis credentiam; attentis quæ prædicta sunt modis per eos tentis, non inverecundis tantum, sed etiam rabidis, de quibus per ambaxiatores meos vobiscum stantes potestis, si placet, plenius informari.

Considerent, rogo, circumspeditiones vestre, quod licet immeritus, de domo gloriosissima Franciæ originem duxi, quæ, gratia Dei, mon-
 stris hæreticis pravitate contaminatam nusquam fuisse legitur. Patre non solum catholico, verum ferventissimo zelatore fidei progenitus, & ardentissimo prosequutore unionis Ecclesie filio regis Franciæ, non theologus, non eruditus subtilitatibus fidei, sed firmiter credens, & conficiens simpliciter quæ nobis per Christum, per Apostolos, & per sanctam matrem Ecclesiam tradita sunt, utpote Christianus Princeps, miles & laicus, paratus non solum credere, quæ S. Mater decrevit Ecclesia; sed etiam tueri & defendere, manu militari, usque ad effusionem proprii sanguinis, & meos subditos ad ea credenda & defendenda compellere, si sit opus. Videant qui sunt delatores, quid movet eos dicere, quod approbando propositionem prædictam, errores approbavi quos nunquam cognovi, nec scivi, vel intellexi: cum, si qui fuerint, meum exceperunt intellectum, si cuncta pensetis, hodie dicuntur & insania, non fidei zelo; quod satis, proh dolor! ostenderunt in Francia, dum eorum quidam ve sania ducti, nisi sunt sub umbra veritatis fidei dogmatizare, nullam pacem mecum posse componi, ratione approbationis prædictæ.

Attendant ulterius, quæso, vestre Reverendissimæ Paternitates, quid in propositione præmissa demeruerim, si etiam plurimos contineret errores, quod negant plurimi; si proferatur illa quæ veraciter per magistrum Joannem Parvi prolata est; non illa quæ sub suo nomine confecta dicitur Parisiis per æmulos meos, & inimicos, me non vocato, vel dicto Parvi; loco non tuto, saliter qualiter condemnata: nam sola facta, quibus conclusionem volebam inferri, quam querelam dicto Parvi tradideram, qui litteratorum more, majorem factis proposuit prælibatis, ex quibus conclusionem intulit, in modum syllogici argumenti. Si quid de suo, mihi non cognitum quidem, nec quilibet eruditus bene percipisset, proposuit per approbationem generalem; quid mihi restat impingendum? Quod si mihi constitisset erroneum, nunquam approbarem; quin immo approbantibus quibuscumque restituissem. Ergo repellantur, supposito, qui tam inverecunde & mendaciter nituntur asserere, in fide me quidpiam deliquisse, & non solum repellantur, verum puniantur per justitiam sanctissimi Concilii: qui, & quamvis simulent se nihil directè agere velle contra me; hanc tamen habent damnatissimam voluntatem, quia quærunt, dicta propositione damnata, guerram novam in regno Franciæ, quod avertas Altissimus, perniciosissime suscitare; quam timet fore sopitam. Et me vestra Synodus sacratissima catholicum teneat, vestris definitionibus factis, & sententis, cæterorumque sacrorum Conciliorum humiliter adhærentem; nec volentem quidquam sustinere quod sit erroneum, vel contrarium sanæ doctrinæ, seu fidei orthodoxæ. Et si per approbationem
 Aaa a præ-

ANNO
CHRISTI
1417

743
 pramissam, sic generaliter factam, veniat, vel intelligatur aliquid approbatum, quod per S. M. B. decerneretur contrarium veritati fidei catholicae, vel sanae, vestro coetui sanctissimo notifico, me nunquam intellexisse, voluisse, vel velle talia approbare, & ea, supplico, pro non dictis, vel approbatis per vos haberi, quae corrigenda diffinitionibus vestris submitto. Supplico tamen affectuosius, ut valeo, quod si quid in hac materia per praemissos, vel alios, coram vestris circumspeditionibus producatur examinandum, cum expressione nominis mei, vel dicti magistri Joannis Parvi, seu aliter quorumcumque; taliter venietur & dissentiat, vocatis ambaxiatoribus meis, quod evidenter vobis constat de propositionibus per dictum Parvi veraciter probatis, ita quod alie, dictis nominibus, non demoneantur per eos confite, vel mendaciter assertas, quibus sufficeret id habere, quod in doctus meum redondere posset, & discordias in hoc regno seminare; considerata quod virgus, alta non sapiens, per thalos & abutros facilliter inducitur, maxime sub speculo, praesertim fidei, ad credendum quae per hypocritas & futicos praedicantur. Quorum nonnulli de praedictis convincuntur fore similes, qui vestrum gloriosissimum coetum mendacis valuerunt decipere, pluries afferentes regnum Franciae perditionis expositum periculo, si propositio praemissa non damnetur, cuius errores singulares lethaliter infecerunt; cum revera nulla de dicta propositione heret in regno vel quasi memoria, nisi praedicti sua malitia, in odium mei, & regni subversionem, modis tyranoicis, materiam dictae propositionis, nomine meo, & dicti Parvi mendaciter confictae, sicut fertur, excitassent ambaxiatores meos, & servitores vobiscum executores, & procuratores in meis & suis agendis, velitis habere specialiter recommissos, & mecum rescribere quaeque grata. Reverendissimi Patres, venerabiles in vinculo patris & charitatis, & taliter laborare concedat, quod pacem habeamus optatam in diebus nostris.

Scriptum Divioni, die XV. mensis Maii.
 Tenor subscriptionis, talis est. Joannes, Dux Burgundiae, comes Flandriae, Arthesii, et Burgundiae, &c. sic signati, Jehan G. le Bas.

Quibus quidem praesentatione, lectura et publicatione duarum litterarum, ut supra describitur, factis, venerabilis et circumspectus vir, magister Joannes de Gersonno, sacrae Theologiae professor, Cancellarius Ecclesiae Parisiensis, ambaxiator, ut dicebat, Serenissimi christianissimique principis, domini Caroli, Dei gratia Francorum regis, & almae universitatis Parisiensis, professus fuit, & dixit, quod nomine suo proprio, ut privata persona, per tuos, super contentis in praedictis litteris petebat, & supplicabat fieri & habere iustitiam huius sacri Generalis Constantiensis Concilii, cui etiam se submittebat, potestate sibi reservata, quod habita super hac deliberatione, nomine dictorum regis, & universitatis, si sibi videatur, illud idem facere possit & valeat. Et in continenti, venerabilis et religiosus vir, magister Petrus de Versailles, sacrae Theologiae professor, ordinis S. Benedicti, in dicta legatione regis dicti domini Cancellarii collega; etiam nomine suo proprio, et tanquam privata persona; et simili potestate facta, dicto domino Cancellario se adiunxit, et dictis per cum adhesit. Et

tunc dictus dominus Episcopus Atrabatenis, et magister Petrus Condion ambaxiatores, et nomine dicti Ducis Burgundiae, dixerunt quod dictam summisionem admittent et iustitiam dicti sacri Concilii petebant, etiam nomine dicti domini sui, si submittebant determinationi praedicti sacri Concilii.

De, et super quibus omnibus et singulis supradictis, praefati dominus Cancellarius et magister P. de Versailles, et eorum quilibet, petierunt et potant per me notarium publicum, ibidem tunc praesentem, infra scriptum, sibi et eorum cuilibet, fieri atque tradi publicum instrumentum, seu publica instrumenta; unum vel plura.

Acta fuerunt haec, anno, indictione, die, mense, Pontificatus, et loco praedictis; praesentibus Reverendissimis in Christo Patribus ac dominis Jo. Patriarcha Antiocheno, praedictae nationis praesidente, Reginaldo Remensi... Bifuntinenti et Jo. Vicensi Archiepiscopo, domino Leone de Rofto, decano Valentini, dictae nationis promotore, cum pluribus aliis Praelatis, doctoribus, et magistris, ac notabilibus personis, ibidem pro natione Gallicana congregatis: testibus ad praemissa vocatis, specialiter et rogatis.

Ego vero Michael Bolofonis, de Nantuaeo, Lugdunensis dioecesis, clericus, auctoritate Imperiali notarius publicus, ac sacri Constantiensis Concilii, pro natione Gallicana conscriba: omnibus et singulis supradictis, in mei, et testium supradictorum, ut praemittitur, praesentia factis, dum sic agerentur & fierent, una cum ipsis testibus praesens interfui, eaque fieri vidi & audivi, & de ipsis notam recepi, ex qua hoc praesens publicum instrumentum, in hanc publicam formam redactum extrahi, & scribi, alterius mihi fideli subscriti manu feci, meoque manu propria subscriti, signumque meum quo in tabellionatus officio uti consuevi, appolui, requisitusque et rogatus tradidi, in robor et testimonium praemissorum. Bolofonis.

Collatum sur l'original en parchemin, conserve dans les archives des RR. PP. Celestins d'Avignon, par moy A. Baz, ex Prieur des dits Peres Celestins d'Avignon.

PROPOSITIO CORAM CONCILIO GENERALI
 CONSTANTIENSI.

Authore Jo. Gersonio universitatis Parisiensis
 Cancellario.

REverendissimi Patres ac domini praeruditissimi, Deo insuper amabiles egregii ac spectabiles viri doctissimi, ac sapientissimi. Deus qui glorificatur in Concilio sanctorum, magnus & terribilis Ps. 88. 8. mihi loquuntur, immo nobis humilibus ambaxiatoribus christianissimi Francorum regis, pro parte sua, et veritatis catholicae defensione loquuntur coram hoc sacrosancto Concilio, in spiritu pacis, et lenitatis congregato, in quo glorificatur Deus, exorandus est in prima ac tibi dicendum cum Propheta: Deus iudicium tuum regi dicit. Accomodum satis est quod sequitur, & iustitiam tuam filio regis. Ps. 71. 1. Iustus quidem sic exprociamus, rite sic exordimur, quoniam dicente eodem Propheta: Honor regis iudicium diligit. Ps. 98. 3. Quae ratio? nimium

ANNO
CHRISTI
1417

Ex Ord.
ll. p. 119

ANNO
CHRISTI
1112.

745
 rem quia constitutus est rex a Deo iudex homi-
 num, in vindictam malefactorum, laudem vero
 bonorum, 1. Petr. 11. 14. *Nepos enim sine causa
 gladium portat, Rom. 13. 4. Constitetur hoc
 ipsum pia, grataque recognitione idem rex suis
 patentibus litteris, prout infra docebimus. Sed
 ex mundo a scandalis 1. Matth. 18. 7. Vn
 calumniantibus christianissimum regem superbis,
 ita ut exclamare fas habeat, tam apud Deum,
 quam apud hoc Concilium, Dei nutu congrega-
 tum: *Fori iudicium & justitiam, ne tradas
 me calumniatibus me, Ps. 118. 121. Et il-
 lud quod sequitur: Suscipe seruum tuum in bo-
 nam, non calumniatur me superbi. Ps. 122. Et
 a quibus, oro, calumniatibus querit Rex cri-
 pi? Quales sunt istae calumniae? Dicemus pau-
 ca pro re tanta, ut protinus ad rem veniamus,
 quam exponere, atque defendere missi
 sumus nos humiles, & devoti ejusdem regis
 ambaxatores.**

Ecce calumnia dicentium etiam in hoc Con-
 cilio, quam auribus his accipi: Quid queritis?
 Rex vester non fecit iudicium & justitiam su-
 per neco lubricosissima: unici fratris sui, quam
 vel dissimulavit, vel indulsit. Calumniatur ex
 adverso plurimi dicentes: Rex ulique iustifica-
 tionem mortis illius non iuste damnari fecit,
 vel permisit, quam mortem non reprobare,
 sed approbare debuerat. Auditis calumnias qua-
 quaversum, dextrorsum, & sinistrorsum, quas
 quomodo dissolvemus? Attendite, Patres Or-
 thodoxi. Allegatum nuper hic audistis; & in e-
 pistola Dominicae currentis scriptum est: *Sapi-
 mus, inquit, vestigia eius, qui peccatum non
 fecit, 1. Petr. 11. 21. & hic est Christus Je-
 sus, quem invenimus proprias injurias inquan-
 titer indulsisse: Qui cum malediceretur (sicut
 subdit Petrus Ps. 23.) non maledicebat, cum pe-
 teretur, non comminabatur. Ipsum vero Patris
 sui Dei, divinaeque legis suae contumelias acri-
 ter repulisse legimus semper, adeo, quod refe-
 rente Marco, dictum est quandoque de eo pro-
 pter fervorem defendendis legis Dei: *Quoniam
 in sermo versus est, Marc. 3. 21. Notat ista
 Chrysothomus super illud Matth. 16. 23. Pa-
 de vitro, satanas, ubi nos inculpat, qui mites
 in injuriis Dei sumus, acres vero & implaca-
 biles, immo crudetes in nostris vindicandis in-
 ventur. Non sic Moyses, qui mansuetissimus
 existens omnium qui erant in terra, mira se-
 veritate praevariatores legis divinae vindicare
 curavit. Rex igitur christianissimus, & vere
 mansuetissimus, atque totus amabilis, sequendo
 vestigia eius, qui peccatum non fecit, pronus
 fuit, ac indulgentissimus in personalibus inju-
 riis; sicut fuerat ipse frater suus, quo iubente
 nemo unquam vilita privatus est. Recogitat i-
 dem rex velut ad se dictum, quod reges Israel
 clementes sunt. Et illud Salomonis Prov. 20.
 28. *Misericordia & veritas custodiant regem, &
 clementia roborat thronum eius. Quamobrem,
 sicut tradit in his patentibus litteris, misericor-
 dia in eo superexaltavit iudicium, dum de fra-
 tris amantissimi nece vindictam non accepit.
 At vero dum ad injurias divinae legis, ac fidel-
 dum in adulationem sacrilegam veri Dei
 processum est, ipse nulla ratione potuit had-
 nus induci, ut dissimulante eas ferret, appro-
 bando justificationem sceleratam, haereticam,
 & impiam hujus execrandae necis: tenuit mi-
 sericordiam in primo, veritatem in altero cu-
 stodivit. Accipite, Patres conscripti, memoriter
 quemadmodum collaudavit, & gratias egit ip-***

se rex huic sacro Concilio, quod haec asser-
 tionem: quibus tyrannus &c. damnaverat ut
 haereticam; quae quidem assertio, sicut reserunt
 praedictae litterae, inventa est ex testimonio fide
 digno, sufficienter contineri in damnata pro-
 positione defuncti magistri Joannis Parvi, qui
 iustificare mortem hanc nititur horribilem. Et
 ecce testimonium sexdecim magistrorum in Theo-
 logia in his litteris, quales sunt apud iudices.
 Lectura vero tam istarum, quam aliarum lit-
 terarum, atque schedularum placet ut reser-
 vetur in finem, ne fiat interim nostra veluti
 cicalitica narratio.

Porro licet habeat parvitas mea hoc loco,
 Patres celeberrimi, grandem, & multam ad-
 versus calumniantes me respondendi materiam,
 nihilominus pudet me, & pudere debet, qui
 sum pulvis & cinis, si non ad imitationem Chri-
 sti capitis nostri, si non exemplo christianissi-
 regis, ut praesertat, si non ad publicam hujus
 sacri Concilii iustionem, quamquam velut e
 caelo sonantem, libens accipio; si non, in-
 quam, nunc agam dissimulante circa proprias
 injurias, quatenus illas Dei ac fidei morosius
 & eo efficacius, quo patientius, possum perse-
 qui. Decrevi praeterea non insistere circa rela-
 tionem eorum quae sunt in facto, de quibus
 constare poterit & potest, quis vero, vel falsa
 dixerit in prospectu tam sacri Concilii. Nam
 conari omnia salta resellere, & mordentes re-
 mordere, contentio potius canina est, mulie-
 bris, proca, & indigna, quam gravitas chri-
 stiana. *Christus, jam dixi, & repeto, cum ma-
 lediceretur, non maledicebat, cum peteretur, non
 comminabatur 1. Petr. 11. 23. ubi salis quid
 sequamur admonuit legi, qui dixit: verba ini-
 quorum prevaluerunt super nos. Sequitur fru-
 ctus: & imprecatoribus nostris tu propitiaboris, Ps.
 64. 4. Fructus plane salubris, & oberrimus
 fuit (ni fallor) rex David, cujus haec verba
 sunt: qui cum malediceretur a Semoi, dixit ad
 Abisai, volentem eum confodere, dimitte eum,
 ut maledicat, si forte reddat mihi Dominus bo-
 num pro maledictione hodie, 2. Reg. 16.
 11. 12. Porro, si quidem verbis constringam
 pusillum, vel magnum; neque enim glori-
 or me perfectum esse, qualem Jacobus loquitur
 dicens: si quis in verbo non offenderit, hic perfe-
 ctus est vir, Jacob. 3. 2. Veniam supplex
 peto. Denique quali zelo, vel intentione ma-
 teriam hanc fidei castissima mentis integritate
 tractandam prosequutus usque modo fuerim,
 scis, o cordium Deus inspector, testimonium
 mihi pertubente conscientia, Rom. 9. quod ni-
 hil mihi confiteor sum, 1. Cor. 4. 41. aliud
 intendisse principaliter deliberato & recolito in
 se animo, nisi dilectionem & emendationem homi-
 num cum odio, & extirpatione vitiorum, & erro-
 rum, etiam usque ad certa discrimina co-poris,
 & vite. Hoc odium habebat qui dixit: Per-
 fectum odium est, diligere unumquemque, vel per-
 sonam, culpam odisti. Sed quid loquitur? mi-
 mici facti sunt mihi: propterea si mihi tale
 contigerit, admirari non debeo. Vetus enim,
 tritum vulgo proverbium est: Veritas odium
 parit; quod etiam, nihil mihi confiteor sum, ubi-
 lamini proclamo tremens & pavidus cum A-
 postolo, quod non in hoc iustificatus sum: nam
 qui me iudicat, Dominus est, 1. Cor. 4. 4.
 Dominus ille magnus, & terribilis, ante cujus
 tribunal stabimus omnes. Illic aperte videbi-
 tur, quo quis zelo, qua sinceritate, & simplici-
 tate*

ANNO
CHRISTI
1112.

ANNO
CHRISTI
1112

ANNO
CHRISTI
1112

tate fidem ac legem suam servaverit, defendent, & pro ea certaverit. Felix, qui nunc gloriari poterit ex vero corde: *Faci iudicium & iustitiam, non tradas me etc.* Pl. 118. 121. Felix, qui imitatus fuerit, modo quo praeiudicemus, Christum, proprias tolerando, & divinas absque ulla miseratione injurias persequendo. Felix denique, cui pro zelo domus Dei dici poterit: iste sanctus pro lege Dei sui certavit usque ad mortem, & a verbis impiorum non timuit; fundatus enim erat supra firmam petram.

Hic itaque promeritis liberatus videor ab onerosissima, inutili, & forte probrosa contentione respondendi punctualiter, vel articulatum ad omnia, quae sunt in sacro circa processum Reverendi Patris, Episcopi Parisiensis, & inquisitores haereticam pravitatis in toto regno Francie, qui processus, si sit in hac civitate Constantiensis, postulamus, atque requisimus, quod ponatur in manibus Concilii. Constantiter affirmo, salva cujusvis reverentia & honore, quod aliter pridie multa dicebantur, quam habeat in se verus processus, qualem authenticum speramus in brevi recipere. Proinde quoad processum alios hic habitos, insensimus, dum postulatos iudices habuerimus, copiam petere, ac deinde procedere, & causam instruere pro parte Christianissimi regis, prout rationis ordo postulat, & cum omni debita celeritate; quia procrastinationes non querimus, sed quod iustum est, quoniam iuste fieri: *Quod iustum est (inquit Lex) iusto conquiris.* Credite, quod talis obinde fuit ad Deum deprecatio praemissa: *Deus, iudicium tuum regi da, Pl. 71. 1.* Verum submissimus ex persona regis eiusdem: *Faci iudicium, & iustitiam, non tradas me calumniantibus me, Pl. 118. 121.* Illis itidem addimus: *Redime me a calumniis hominum, ut custodiam mandata tua, V. 134.* Superiunt itaque plurimi secundam loventes calumniam; ut interim de prima fileamus, cujus purgatio litteris istis inferitur. Haec est calumnia, sicut audivit coetus iste sanctissimus, quod propositionem defendentem magistrum Joannis Parvi, & assertiones novem exceptas ab ipsa, rex idem Christianissimus non recte damnari per ordinarios iudices fidei fecit, permisit, vel approbavit. Quae quidem propositio iustificare nititur mortem fratris sui, iubente domino Duce Burgundiae, per alios indictam. Qua super re conquestus ipse rex in his parentibus litteris. Testor attamen Deum in primis, non me laeto ea, sed moesto ore recitaturum quae continet, nisi quod ita fieri defensio causae regis, immo catholicae veritatis, & fidei nunc impellit. Prosector igitur, quod non ad injuriam cuiuscumque, non in causam criminalem, vel personalem, recensito unam praesentium litterarum particulam, qua sic habetur ex persona regis: subinde, inquit, quid iniuste iustificatione criminis, & talis criminis in quo quid laudamus, quid remuneremus perpendite. Nunquid auctorem laudamus? Sed in eo defuit judicialis auctoritas & regiam nostram spernens, invalidamque praedicans, & enormiter laedens usurpavit, tot abotens beneficis, tot necessitudinibus, quibus majestati nostrae, etiam ipso iactante, tenetur obnoxius. Nunquid ministros laudabimus? Sed eorum impietate, prodicione, recordia, crudelitate, servitia, cupiditate, nihil execrabilius, fœdus, vetrius excogitari potest. Nunquid facti modum laudabimus? Sed hic per praemeditatas diu insidias, per confederationem plurimum simula-

ationes blandas, per mille amicitiarum ligas fallacia ad subitum fratrum regique sanguinis exitium, tanquam de bestia processum est; & hoc hora tenebrarum, in tali civitate, ubi securitas plebs etiam et advena esse debebat. Nunquid operis rationem et causas laudabimus? At nihil ibi probabile prius, nihil posterius inductum est pro testimonio, quod tali notorie constet, qualem secundum Leges divinas, et civiles esse necesse est, ubi vilissimus etiam homo rite vita privatur. Qualis nempè lex, non praemonitum, non auditum, non convictum, morte damnaverit, sicut ait Nicodemus *Joan. 7. 50.* sicut & a Pello notatum est? *Ad. 25. 27.* Nunquid tandem facinoris huius eventum laudabimus, & remuneratione dotabimus? Sed obinde floridissimum istud pridem regnum nostrum jam per septennium tot calamitatibus infandis attritum est, tantum in eo sanguinis humani solum fuit, ut estimationem omnium effugiat. Hic plane est verus casus, Patres aequissimi atque sapientissimi, hic est casus cum acuto, brevis sed valida reprobationis, telo positus authentice. Quo cognito, quid adhuc egerimus testibus, quid ambagibus verborum, quid circumventionibus frivolis evasionum frustra niti necesse est, ubi mortem hanc comitatus sunt laesa majestas regia; assassinorum crudelitas impia; juramentorum violatio fallax & blanda; legum omnium divinarum, naturalium, & humanarum praevicatio notoria; denique regni totius infanda calamitas & foeda? Nihilominus, o mores! o tempora! sunt etiam in hoc sacro Concilio, qui tales circumstantiarum notas vel non advertentes, vel descientes, vel dissimulantes (negari quippe non possunt) calumnias struere non cessant adversus damnationem reprobissimam iustificationis huius latam.

Calumnia prima. Calumniatur aliqui primo, dicentes, assertiones istas assertore caruisse, nec ex consequenti veniant iudicio fidei reprobanda. Sed respondemus primo, quod in errorum damnatione non oportet assertionem dari, ubi notorium est, & patens scandalum ex doctrina tali. Ex utraque nec haberent, nec habuissent huiusmodi assertiones assertorem; sed habuisse processum indicat, & nunc plurimos habere in hoc sacro Concilio, adversam non pudet partem gloriarum. A qua factum est, ut a loco hoc sancto, & celebri, unde veritatis elucidatio sperabatur, inde, pro dolor! falsitatis tenebrae depressiores per populum Christianum respersae sunt. Dedit occasionem decretum publicationis votorum, seu deliberationum, priusquam examinarentur inter magistros, & conferrentur ad invicem causas, rationesque dicendi, quibus aspectis, & libris, pars adversa nihil probabilis, nihil solidi fundamenti, nullum denique robur auctoritatis comperta fuisset habuisse. Ex hoc perspicue videbitur, domino propitio; sed aegre ferimus, quod non citius, atque prius.

Calumnia secunda. Calumniatur alii secundo, quod assertiones istae sunt infideliter, & perperam praefato magistro Joanni Parvi per amulos attributa. Mostrant haec litterae regis contrarium, quod monstrabitur in processu; & ex ipsa propositionis inspectione liquebit, quam hic examinandam, & damnandam judicialiter offerimus. Haec illa est, vel similis, quam in camera sua se praesente partim pronuntiavit, partim pronuntiari fecit, multis transcribentibus, idem Joannes Parvi, quae postmodum per

ANNO CHRISTI 1111

ANNO CHRISTI 1111

per exemplaria multa venditioni publice sunt exposta. Veritas est, nos negamus, quod de conclusionibus finali propositionis illius sceleratissime, que conclusio est domini ducis Burgundie, sicut asseruit sepe, & loquitur singulariter de ipso, quod in nullo culpari debet, dum fecit interfici ducem Aurelianensem, sumptus sunt quinque, sex, septem assertiones, non profecto dolo malo, vel ad veritatis impugnationem, sed ut honor ipse ducis Burgundie, quantum fieri poterat, celando nomen eius, servaretur. Quale est igitur, ea que in oblatione facta sunt, in maleficium retorquere? Porro non secus evenit in hoc Concilio, dum assertiones oblique asserentis nomine nunciatae sunt, quod verum videmus in grande prejudicium causae fidei, & catholice veritatis; quia non ita potuit intelligentia ditorum ex causis illius decendi.

Calumnia tertia. Sequitur aliorum calumnia tertia, idem dicendum quod priores, sed ex alio capite. Contendunt enim, magistrum Joannem Parvi veritates octo pro sua maiore posuisse, que ab ipsis assertionibus plurimum sunt dissimiles. At vero calumnia talis non relevat in aliquo, sed aggravat, & gladio proprio facientem jugulat. Primo, quoniam presentis veritates istas quendam reperitur in fide, & moribus erroneas, ut tertia, quarta, sexta, & septima. Alias vel falsas, vel injuriose, scandalosas, & piarum auriarum offensivas, immo & sacrilegas, si examinatio debita fiat. Fatentur proinde, assertiones istas novem non esse totaliter extraneas ex presentis octo veritatibus; quia ex conclusionibus principali tres, ut praeferuntur, sumptis sunt, reliquis vero cum pluribus aliis continent articulo quatuor hac ille sparium indoddi pro maiore, cum suis probationibus. Quis praeterea nescit, potuisse propositiones plures, & varias, scriptas fuisse pro eadem conclusione justificanda; immo & sic aliam esse bis, aut ter, forsitan inveniretur testimonio fide digno. Fuit autem una variatiois occasio, propositio facta Parisiis in castro Lupara, pro parte domini tunc Ducis Aurelianensis ad impugnationem praefatae propositionis Joannis Parvi, ita quod non est verum; salva pace dicentis; quod illa sua propositio non fuerit, ipso vivente, quomodolibet impugnata. Cur autem non damnata judicialiter fuerit, plurima dici possent, sed amica brevitatis, & loquendi sobrietas non patitur. Notum est illud Ciceronis: *Inter arma silent leges*; qui audit, intelligat. Denique hanc cum prioribus calumniarum unam verbum dissolvit; quia nihil adum est, nihil processum judicialiter contra personam aliquam, sed duxerat contra quatuordecim istam, & alios similis tenoris, damnando doctrinam ipsa est pestiferam cum assertionibus istis novem & aliis illis positus, quibus actor, vel non actor extiterit.

Calumnia quarta. Sequitur aliorum calumnia quarta. Veritatem, inquit, habent assertiones istae, specialiter prima principalis, & hoc in casu divinae revelationis. Sed facilis est responsio, dicere: doce me de revelatione; nam absurdum & blasphemum proximum est, detorqueere divinam revelationem passim in casibus assertionibus illis. Nullas e casibus super hoc non recipimus, sed in oppositum scripturas de casibus habemus authenticas.

Calumnia quinta. Veniamus ad alteram calumniarum quintam. Assertiones istae (dicunt mul-

ti) verae sunt in casu inevitabilis necessitatis. Hic est principalis locus refugii partis adversae; delitescunt in hoc antro subdolum & oberrantes ratiocinationum vulpeculae. Docuit hoc lectura quatuordecim, & allegationum, fulcire, consentium partem istam. In loco hoc publicae sessionis convincuntur, & hoc per inspectionem omnium fere schedularum, ratiocinationum pro verificatione huiusmodi assertionum. At vero credite, patres Orthodoxi, *deservunt scrutantes scrutatio*, Pl. LXIII. 7. & *meditati sunt inania*, Pl. 11. 1. Repetemus hic pauca de gluriam, que adversus calumniam istam & allegata, & scripta sunt. Sunt nimirum assertiones istae, praeter octavam, universaliter positae, neque ad casum inevitabilis necessitatis posita; immo potius exclusae, quo casu & quibus inevitabilis necessitatis, negaremus eas ex forma loquendi veras esse: quod scilicet meritum esset nedum occidere, sed occidi facere per insidias, & villane sine diffamatione, &c. Omissa vero contentione super hoc, constet, ut praediximus, assertiones istas octo sumendas esse pro universalibus ex quadruplici radice. Primo ex usu communi, & vulgaris acceptionis. Secundo ex forma sua locutionis. Tertio ex modo syllogisticae applicationis. Et quarto ex theologice sermonibus, ac moralibus regulis, in quibus indefinita pro universali solet poni. Declamationes omittere fastidii timor cogit, nam in prima multiplex distributionis signum ponitur, dum ait: *Licetum est unicuique subdito*, &c. Sed & quarta palam est universalis dicens, *quod quilibet tyrannus debet interfici per insidias*, &c. Porro quid dicimus de nona, que sic habet: *In casu socialitatis, juramenti, promissionis, seu considerationis factarum ab uno milite ad alterum, quocumque modo id fiat, aut fieri possit; si contingat, quod istud vertatur in prejudicium unius promittentium, aut consideratorum sponsa sua, aut suorum liberorum, ipse de nullo tenetur eas servare*. Oro, quid universalis, ac proinde quid absurdus, quid falsus, quid dementius dici potest? Sed non minus inepta est defensio, qua dicunt aliqui, istam ideo veram esse, quia prejudicium capitur tantummodo pro prejudicio animae, quod est peccatum mortale, vel veniale. At vero forma propositionis vulpeculam hanc interimit, quoniam homo non jurat in prejudicium animae uxoris suae, vel liberorum. Consultatur & ex communi modo loquendi apud vulgus, apud iuristas, & iudices. Unde & Papias dicit, prejudicium esse impedimentum in causa. Rursum neque turpis & frivola est fuga, dicendo quod prejudicium analogice dicitur de prejudicio spirituali & temporali. Postremo, etiam ubi prejudicium concederetur non posse dici, nisi de prejudicio animae, quod esset contra jus; veruntamen homo pro conservatione

juramenti deberet huiusmodi prejudicium non quidem facere, sed ab alio factum pati, pro conservatione juramenti. Patet in juramenti per metum extortis. Quanta est igitur, o salutaris Christus, scandali materia adversus hoc Concilium, & constituentes ipsum, bonos, & graves literatissimos & peritissimos utroque jure, quod jam per undecim menses, vel eo circa ventilari visa est haec doctrina tam patenter haeretica, immo et sacrilega, tanquam de propositioe dubitabili, vel opinabili, aut forsan vera, que secularibus illiteratis, nedum christianis, sed & iudeis, paganis, & barbaris debet

ANNO
CHRISTI
1613.

bet esse notissima, prout in his potentibus literis rex pororavit. Haberet hoc loco parvitas mea iustitiam invehendi causam adversus famulos quosdam libellos, inuitentes super hoc casu inevitabilis necessitatis, qui traditi sunt per primum ex iudicibus in iudicio, & protinus decreta copia est habere volentibus. In quibus quot atrocis injurias dicantur adversus hoc Concilium super condemnatione errorum adversus Christianissimum regem Francorum, & enormiter supra modum adversus presulgidam illud iuber Ecclesie Parisiensis universitate, demum contra personas diversis dignitatis, & gradus, recogitare, nedum legere prius horror est. Quibus tamen addita est hæc injuria, quod respondendi locus negatus est, vel non datus. Illic auctor inter cetera cadit in foveam quam fecit, dum damnat, & irridet ignorantiam Logicæ apud illum, qui consequentiam istam facit: contradictoria istius; *Licitum est unicuique, &c.* est vera, ergo ipsa falsa, per legem contradictoriarum, qua nulla melior est consequentia. Nulla vero fallacior illa, quam, ipse facit ex adverso, saltem implicite, dum arguit sic: verum est in aliquo casu possibili, ut puta, inevitabilis necessitatis, quod licet occidere tyrannum, ergo licitum est unicuique decem oppositum consequentis fiat cum antecedente in casibus plurimis centum, vel mille. Sed hæc interim modestis, & brevitate zelus prætereat.

Calumnia sexta. Veniamus ad sextam calumniam dicentium, quod assertiones istæ sunt satis exponibiles ad aliquem sentum verum. Respondemus negative; si juxta regulam Hilarii præallegatam, & in schedula fratrum Mendicantium postam perspicue, pro nostro proposito, intelligentia didorum ex causis assumatur dicendi, combinando scilicet conclusionem cum præmissis, & præmissa cum probationibus ad invicem. Ceterum & si verum esset id quod allegatur de exponibilitate ad aliquem sentum verum, nihilominus propter casus longe plures falsissimos, & notorie scandalosos, redderetur condemnanda, ut alias in quodam sermone & in schedulis quæ legentur, deductum est.

Calumnia septima. Respondemus alteri calumnie, quæ a veritate vacua, per numerositatem conatur evincere, dicens: assertiones istas plures habere defensores, quam oppugnatores; sunt ideoque veræ, vel saltem opinabiles. O fallacissima, & hæretica, atque erroribus favens calumnia. *Non sequitur* (inquit lex Exod. 23. 2.) *multitudinem ad faciendum malum.* Quare quia *paucorum*, & etiam malorum, *infinitus est numerus*, Eccle. 1. 25. Nihilominus si ad numerum, & meritum placeat attendere, non dubitamus, multo plures atque gravioris auctoritatis nos habere, tam in hoc sacro Concilio, quam alibi, attento quod plures magistris, præsertim seculares, nondum dederunt deliberationes suas, ut intelleximus, sicut illi de inchoata natione Anglicana, prout fertur; quos tamen vidimus strenuos, & industrios pugiles adversus hæreticam pravitatem, absque ulla acceptione personarum, vel patriæ etiam propriæ. Attento præterea modo deliberandi, quem fecerunt fratres Mendicantes de quatuor ordinibus, qui sunt illi facientes hunc numerum. Putamus enim non esse cum eis duos magistris in theologica seculares, vel si veniant ad ternarium, totum est. Attento rursus, multas ef-

se causas extrinsecas, quæ moverunt, aut movisse præsumuntur prædictos fratres ad ita deliberandum in modum cujusdam conventiculi, ne dicamus conspirationis: qualis sit ipsorum habitudo ad universitatem Parisiensem plures norunt. Sed hoc referre dimittentes, offendiculi formidine, dicimus ad excusationem multorum, quod informatione plenaria caruerunt, & in jure & in facto, ex quo jus oritur. Quid igitur mirandum, si ad pauca aspicientes de facili enunciarunt? Quibus si collationi tantum majorum ad invicem, & cum eis interesse datum fuisset, quemadmodum tanta & tam diuturna quanta est istantia a dominis commissariis in causis fidei, existimare non possumus quin matalissent vota sua. Rursus attendendum est, quod materia præfata non est sic appropriata theologis, quin conveniat dominis canonistis & legistis, apud quos materia præceptorum Decalogi propter applicationem eorum faciendam ad iudicia, particularius et exquisitius enucleata est, quam apud theologos; quales plurimi sunt qui canones, jura, et leges, etsi speculative studuerunt, ad praxim tamen operis judicialis nequaquam traduxerunt. Erunt igitur tales, immo et laici prudentes et boni iudicii, magistri insuper moralibus eruditi super eorum deliberatione quid sentiant, consulendi.

Calumnia octava. Subjungamus pro calumnia Octava eorum, qui dicunt, quod assertiones istæ, ideo quia reprobatae ac damnatae sunt Parisiis, et hic reprobari queuntur, pepererunt infinita scandala, et parient etiam usque ad talem destructionem communitatis. Fatemur cum Christianissimo rege ac universitate Parisiensi, sicut et experientia, propheta dolor! nimis edocuit, quod assertiones istæ et propositio continens eas, dederunt infinita scandala; sed quod ex reprobatione et damnatione sua scandalum tam multiplex datum sit, vel negamus omnino; vel dicimus, quod scandalizati per huiusmodi condemnationes, nedum non haberent causam rationabilem scandali; sed ex hoc reddunt se, ac de scandalo in fide, et de bonis moribus, immo et de pertinacia multipliciter, ac vehementer suspectos. Videant igitur, qui retorquent injurias, quæ contigerunt, et calumnias ac reprobationem hujus pestiferæ doctrinæ, ne dum alios inculpate satagunt assentientes damnationi, ipsi dissentientes incidant in foveam et laqueum inextricabilem, non solum hæreticæ pravitatis, et fautoris homicidiorum, perjuriorum, ac insidiarum, ac seditionum sine numero; sed in pertinacis obstinationis damnabilem, et vix expressibilem labyrinthum se detrudant, ac detruos manifestent. Neque enim certior est errantium pertinacia, quam si ob veritatis publicationem vel damnationem erroris notorii guerras moveat quis, seditiones, et bella, aut moventibus proinde saveat, atque consentiat; sed in his pro nosc insistere non est nostrum.

Calumnia nona. Superadditur nona calumnia dicentium, assertiones istas spectare non ad iudicium fidei, sed ad causam sanguinis, et quia concernunt præcepta Decalogi, quæ licet non ad fidem non pertinent, quia continent evidentiam in lumine naturali. Concedamus in primis, quod homicidium in se consideratum spectat ad causam sanguinis criminalem, sed homicidii justificatio, præsertim per jus divinum, atque canonicum, tanquam illud sit

ANNO
CHRISTI
1613.

ANNO
CHRISTI
1115

ANNO
CHRISTI
1115

Scitum, laudabile, & meritorium, pertinet
ad iudicium, & iudices fidei. Est enim
longe aliud loqui de homicidio, aliud de ho-
micidii justificatione; sicut aliud est furtum,
aliud est furti approbatio. Porro dum addit
hanc calumniam, precepta Decalogi non esse de
fide, etiam proprie dicta, fallit, & fallitur,
sicut alibi perspicua & irrefragabili ratione
monstratum est; edocuit hoc tituli formatio
obscura proveniens, ut fertur, dum quantum
est, utrum haec novem assertiones sint fidei ju-
dicio reprobandae; sed hoc fieri procurans in-
cidit in foveam, quam fecit.

Calumniarum locum. Subinfertur tandem ulti-
ma pro nunc calumnia, quae me pariter cum
rege querit involvere, tanquam aliquid execra-
bile commissem. Ecce, inquit, iste Chri-
stianissimum regem exponit discrimini turpis
notae erroris vel haereseos in causa quam non
voluit, nec vult assumere. Hic respondeo pri-
mo, quod neque regem, neque prudentissimum
consilium suum totum, neque universitates, neque
Praelatos, neque clerum sui regni, ita in manu mea
teneo, quod eos sufficiam, vel debeam prohibere
ad defensionem causae fidei; neque certe volo.
Ob hoc enim rex dicitur Christianissimus vel
autonomastice, quia fidem protegit & defen-
dit. Dico secundo, quod antequam rex ve-
niret hic in causam, assumpsi mihi causam
ipsam modo, quod decebat theologum, a quo
modo neque discessi, neque discedo, neque
discedam, Deo mihi proprio, sicut reperiri
debet in actis me ita respondisse. Erat modus
procedendi per denunciationem Evangelicam
contra doctrinam erroneam in fide & moribus,
ac multipliciter scandalosam. Dico tertio, quod
dum sensi commissarios in causis fidei aliter
intendere, quia citabant me ut irem Divio-
nem, & turis mihi forte fuisset ire in Baby-
lonem; quia insuper nihil intendebam procede-
re contra personam qualemcunque, nec per
streptum, & figuram iudicii: interrogatus, si
facerem meam partem: respondi, quod hujus-
modi denunciationem contra personam neque
feceram, neque faciebam: & retribuatur Deus in
horum illis qui contra satagentes oppositum,
quibus ignoscatur Deus, meam in hoc innocen-
tiam, & simplicitatem relevavit: hoc memo-
ri, gratasque mente retineo. Dico quarto, quod
si materia stetit in puris terminis theologiceis,
tractando eam stylo theologico, qualis praedescri-
ptus est, ita quod de interesse personali cujus-
cunque personae nequaquam fuisset actum, non
opus fuisset introducere regis auctoritatem.
Nunc autem, dum res tractata est, & tractatur
per advocatos, & procuratores, & notarios,
& per streptum, & figuram iudicii, sensit ad-
versa pars, credite, sensimus & nos, quod di-
vitiis, & divitiis opus erat: & ecce litteras
instructionis missas per partem adversam ex hoc
loco in Burgundiam, quae satis hoc indicant;
sed eas propalare iussu sacri huius Concilii cum
propositi modestia non permittit. Hic vero ju-
ridicus procedendi modus, qualis praedictus est,
multos exterruit, ne manifestas haereseos hic do-
gmatizatas, & notorie praedicatas, vellent, vel
auderent denuntiari iudicibus. Quis autem sit
stylus in hac fidei materia praedicandi, sche-
dula postlerius legenda docebit. Concludo tan-
dem, & constanter affirmo, me firmiter cre-
dere, & nullatenus dubitare, quod haec doctri-
nae propositionis defendentis magistrum Joan-
nem Parvi, cum suis assertionibus, sicut in
Concil. General. Tom. XXVIII.

venta, & in isto codice continetur, est erro-
nea in fide & moribus, ac multipliciter scan-
dalosa. Quod si fuerit aliquis, vel aliqui quan-
tumcumque multiplices, volentes Christianissi-
mam regem calumniari, quod non fecerit in
hac parte iudicium, & iustitiam, credendo, &
credi mandando, sicut modo diximus, & sic
ut operatus est: ego, nedum nomine regis
Christianissimi, sed etiam proprio nomine con-
stituo me partem defendentem ad poenam ta-
lionis, pro me & mihi adherere volentibus
in hac parte, & coram hoc sacrosancto,
& universali Concilio Dei natus congregato.
Dico, partem defendentem, attendite, quam
partem accusantem contra personam aliquam
neque feci, neque facere pro nunc, nisi quid
aliud urgeat, disposui. *Non enim mihi collucta-
tio est adversus carnem & sanguinem, sed adver-
sus principes tenebrarum harum* Eph. 6. 12. Fa-
ciat igitur similiter; ponat personam propriam
in querela Domini sui, immo certe consilio
meo non faciat, aut si fecerit, conquiescat.
Abstia a me, ut gaudeam super iniquitate, &
non congaudeam veritati. Sed ecce, Patres
orthodoxi, Deo iure amabiles, dum inter lo-
quendum retorqueo mentis oculos ad praesum-
ptum thema, quo diximus: *Deus, iudicium tuum
regi da*, Psalm. 71. 1. rapior quodammodo de
viviis ad mortuos, dum id quod subditur, in-
tueor, & *iustitiam tuam filio regis*. Et animad-
vertite, precor, interim, Patres benignissimi,
viri misericordiae, quorum iustitiam oblivionem
non acceperunt. Advertite nunc paulisper ad
me auribus vestrae carnis, & oculis; atque spi-
ritualibus oculis, auribus, quid filius regis &
frater istius, Ludovicus inclitus memoriae, dux
olim Aurelianensis mansuetissimus, & benignus,
elegantis formae, perspicacissimae sagacitatis,
eloquentiae singularis, & pene incomparabilis;
quid, inquam, nunc ipse, immo quid sanguis
suis clamet ad hoc sacrum Concilium, miseri-
cordi pietate pensate, compatientes estote ex
innata teneritudine miserationis cordialis, re-
volventes vobiscum intra misericordiae viscera,
quo clamore, quo gemitu, quo plangore quae-
rat modo iustitiam. Non equidem, sicut ulti-
mo, tantundem pro ipsa morte naturae, quia
scit quod mortuus est quandoque moriturus,
quantum pro tali mortis modo conqueritur;
quantum praeterea pro crudelissima necis suae
justificatione, quae est infamiae mors altera,
mors continua, mors indigna, neque minus
fugibilis, quam sit ipsa mors naturae. Haec si-
quidem infamiae mors civilis, nedum viventes
interimit, sed desavit in mortuos; non unum,
vel duos interfecit, sed posteritatem totam, to-
tum genus, & affines diro lacerat ignominiae
telo: vos tres praecipue, filios illustres, ac in-
genuos superstites, quorum unus obles, alter
captivus tenetur in Anglia; non ut proditores
quidem, sed ut vestri regis, ac regni fidelissimi
defensores. O si datum esset his liberis, pupil-
lis, orphanis, & captivis, astare coram reveren-
dissimo ac celeberrimo caetero praesenti; si fas allo-
qui, plus plandibus, plus suspiriis, plus singulti-
bus, lacrymis, & gemitibus, quam ore, vel vo-
cibus clamarent: Date Patri, date nobis iustitiam.
O si procumbentes eos, & ad volutos vestris san-
ctis pedibus cererent hi misericordes oculi ve-
stri, concipite quibus jaculis intimae compassio-
nis vulnerarentur piissima corda vestra; quia
neque verbis extra proferre, neque intra me
pro rei magnitudine comprehendere sufficio

Bbb

quod

755
ANNO
CHRISTI
1415.

quod cupio; perficite quod nequeo. Ceterum
numquid non, obsecro, sufficere debuerat, Pa-
tres sapientissimi atque misericordissimi, natu-
rae mortem immaturam taliter infligisse Patri?
Tollatur ergo mors altera, quam sacrilega im-
pietate crudeliter inferre, ac renovare non ces-
sare, tam Patri mortuo, quam superstiti ge-
nerosissimae proli suae, libellus hic vere famo-
sissimus, ut rex scribit, vere haereticus, scan-
dalosus, humani foederis amulus, catholice con-
demnatus, sceleratissimus, viperinus, legis De-
calogi impugnativus: quin etiam misereamini
pereuntium animarum, Patres, ac Domini mi-
sericordes, (illorum vicem multum dolendo)
qui damnabiliter (ita profecto est, damnabili-
ter) in perniciem propriae salutis & alienae,
libellum hunc lethiferum pertinaci animositate
defendunt, & servare contendunt, ne pereat.
Et ego nunc in spiritu lenitatis, in spiritu sa-
cri Conc. Praesentis (qui est spiritus pacis &
concordiae, spiritus charitatis, quae benigna est,
quae nec inflatur, nec irritatur 1. Cor. 13.
4. 5.) converto vocem meam, ad vos, reve-
rende pater ac domine, domine Atrebatensis,
cum quo vixi olim familiariter, & benigne:
ad vos similiter, magister Petre, vice domini
Rhemenis, compatriota charissime, quos ego
diligio in veritate, dilexi, & diligam, Domino
propitio; (nam qui non diligit, manet in mor-
te, 1. Joan. 3. 14.) optabilius autem esset,
perdere vitam carnis, quam in tali vivere mor-
te mentis. Interrogo vos nunc aliqua; respon-
dete, precor; immo, tacentibus votis, respon-
debo ipse pro vobis. Nonne diligitis salutem
temporalem simul & spiritualem illustrissimi
principis, domini ducis Burgundiae? Diligitis,
scio. Non diligitis securitatem inclytae posteri-
tatis suae, in dominiis haereditandis? Diligitis,
scio. Numquid praeterea non animadvertitis ve-
ro iudicio rationis, mortem de qua loquimur,
pravo consilio perpetratae: qualem, & quali-
ter nunquam pater prudentissimus, recolendae
memoriae Philippus attentasset? Puto, quod sic
animadvertitis, neque, si assuissetis, (eratis
enim tunc in Italia) dedissetis tale consilium,
de quali, dum aliquando, vivente patre praes-
fato, fuisset aliquis sermo habitus per nonnul-
los, continuo cameram exiens, & medicum
suum inveniens, moestus ac turbidus clamavit:
Beatus vir, qui non abis in consilio impiorum,
Pl. 1. Denique cognitum est, quod mortem
hanc, mox ut patefacta est, & annotata, sic
ipse dominus dux praesens exhorruit, detesta-
tusque est, ut diceret dominis de regio sangui-
ne, *diabolus*, inquit, *mibi persuasit*: quod si
mors injusta fuit, sit justificatio peior, sit de-
fensio justificationis pessima, consequens est.
Vincat igitur vos, non ego, sed veritas, sed
ratio, sed pietas, per salutem animarum ve-
strarum, & per illam quam vos expavescere,
ac refugere convenit, poenam errantium; per
illam denique severitatem sententiae, qua Chri-
stianissimus rex Francorum supremus dominus
noster communis, per litteras patentes suas
(credite dicenti, his oculis vidi, his manibus
palpavi eas) damnat hunc libellum, tanquam
injuriousum regiae majestati suae; mandatque ple-
thi defendentes illum poena crimini talis debita,
quam qualis sit, non laet vos, scio: & hinc co-
hibeat temporalis poena, si non retrahere suffi-
cit canonica, vel aeterna.

Tandem ego ipse revertor ad vos, Patres
orthodoxi, supplicans, petens, & obsecrans,

per desiderium illud quod habent Reverendis-
sima ac Deo amabiles paternitates vestras ad
salutem animarum, ad extirpationem errorum,
& correctionem errantium, si quid movet illa
Ezechielis, immo Dei per Ezechielem expave-
scenda horribilis tuba, qua percussum in er-
roribus, & peccatis intonat, *sanguinem a spo-
culatore muto respiram*, Esch. 33. 6. Tol-
latur per judicalem hujus sacrosancti Concilii
sententiam libellus iste famosissimus, mortifer,
& haereticus, & eradatur memoria ejus apo-
pulo christiano. Ut quid etiam membranas oc-
cupat? Ut quid legentes, & audientes sua co-
ntagione foedat, imbecit, conculatque? Hoc in
recessu suo quaesivit serenissimus rex Romano-
rum: superest schedula patens, cui sigillum
suum impressum est: & quid Parisiis egerit sa-
mae vox intonat. Hoc ipsum petiit, hoc laudet,
hoc obtestatur Christianissimus rex Francorum;
hoc praeclearissima Parisiensis universitas, & alii
quamplurimi: hoc nos postremo humiles sui am-
baxiatores supplicibus votis exoramus, quatenus
in hoc adjuvatores sitis, dando regi iudicium,
& justitiam filio regis, sequendo vestigia Chri-
sti, qui ad hoc venit in mundum, ut oves er-
rantes ad se reduceret. Sic itaque de prius er-
rantibus, si non obdormiverint, si non in er-
rore caepo pertinaces (quod abis) extiterint,
dicetur ex sententia illud de epistola Dominica
currentis, *eratis aliquando sicut oves errantes*,
sed nunc conversti estis ad pastorem, & Episcopum
animarum vestrarum, 1. Petr. 11. 25. Ad hoc
quippe teodit oratio proposita vice thematis:
Deus iudicium tuum regi da, & justitiam tuam
filio Regis, Psalm. 71. 1. Terminavimus in hoc
primam praesentis actus partem, reliquam per le-
cturam litterarum quarundam, & schodularum,
quantum audire plaquerit, finietur.

ANNO
CHRISTI
1415.

DELATIO NOVEM ASSERTIONUM
JOANNIS PARVI,

Facta Concilio Constantiensi, ab ambaxia-
toribus regis Francia, anno XV.

In nomine Domini Amen.

Tenore praesentis publici instrumenti, cu-
dis pateat evidenter & sit notum, quod
anno domini millesimo quadringentesimo deci-
mo quinto, indictione octava, die veneris se-
ptima mensis Junii, post meridiem, S. Sede
Apostol. pastore destituta. In refectorio fratrum
Minorum Constantiae, Moguntinae provinciae;
ubi Reverendissimis, reverendisque patribus &
dominis, Petro, tituli S. Grisogoni, presbyte-
ro, Cameracensi; & Francisco, tituli sancto-
rum Cosmae & Damiani, diacono Florentino,
cardinalibus, vulgariter nuncupatis, praesidenti-
bus, & aliis nationum, ac super facto fidei &
sacrum Constantiense Concilium deputatis, una
cum pluribus aliis Archiepisc. Episcopis, abba-
tib. & praematis nec non in theologia, & iure
magistris & doctoribus, aliisque notabilibus
personis, in magna multitudine, propter in-
frascripta, & alia negotia factum fidei con-
cernentia specialiter congregatis; in nostrorum
notariorum & testium infrascriptorum praesen-
tia, praefatus Reverendissimus pater dominus
Cardinalis Cameracensis, narravit commissionem
sibi, & aliis deputatis super facto fidei factam,
& quasdam haereses pullulasse in pluribus locis,
& pra-

Ex Gest. t.
V. pag. 111.

et praesertim Turingia; super quibus dixit fore a providendum, & subjungit quod Serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariorum &c. rex, zelo orthodoxae fidei, alias & pluries instiit, & sollicitavit, tam supra dictos, quam alios dominos nationum deputatos super facto fidei, & totum Concilium, quod ante recessum suum apud Niciam materia fidei tractaretur, & omnes haereses & errores, quantum esset possibile, extirparentur, & cause super hoc inchoatae terminarentur, & non compertis inchoarentur; aut saltem haec diligentia possibilis ante ejus recessum: quoniam desiderabat esse particeps cum sacro Concilio tanti boni; & quae indicata forent per ipsum sacrum Concilium, executioni debitis demandari, & ideo idcirco si essent aliqui, qui aliqua alia, materiam fidei tangentia scirent, illa proponerent, & provideretur de opportuno remedio; protentans tamen quod non deberent tangi, seu nominari personae; sed materia expoeretur secundum facti veritatem, ad evitandum scandala, quae propter expressionem nominum oriri possent.

Quibus, sic, vel alias consimiliter in effectu dictis & prolatis per dictum dominum Cardinalem Cameracensem, venerabilis vir magister Joannes de Gersono, in sacra theologia magister, Cancellariusque Ecclesiae Parisiensis, narravit alias in natione Gallicana proposuisse, & adhuc proposuit, de, & super certis erroribus & assertionibus condemnatis Parisiis, per reverendum patrem, dominum Episcopum Parisiensem; quos errores, seu assertiones, & eorum condemnationem contineri dixit in quodam papyri folio, seu cedula, quam legendam ibidem exhibuit, & tradidit, seque tunc submittere, prout adhuc se submittit, iudicio, & correctioni dicti sacri Concilii, cum aliis protestationibus tunc factis, & nunc repetitis, & alias, ut in talibus est moris. Quae quidem assertiones, cum condemnatione earum, in dicto folio papyri descriptae, fuerunt ibidem alta & intelligibili voce lectae, per venerabilem virum dominum Bertholdum de Wildughen, Decretorum doctorem, ac sacri palatii Apostolici causarum auditorem: quarum tenor, de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Prima Assertio.

Licet unicuique subdito, absque quocumque mandato vel precepto, secundum leges naturalem, moralem, & divinam occidere, vel occidi facere quemlibet tyrannum qui per cupiditatem, fraudem, sortilegium, vel malum ingenium machinatur contra salutem corporalem regis sui, & supremi domini, pro auferendo sibi suam nobilissimam & altissimam dominationem, & modum licitum, sed honorabile & meritorium; & maxime quando est tanta potentia, quod iustitia non potest bene modo ferri per supremam.

„ Erronea in fide & moribus, ac multipliciter scandalosa “

Secunda Assertio.

Leges naturalis, moralis & divinae, auctoritates antiquaeque subditum, de occidendo, vel occidi faciendo dicitur tyrannum.

„ Erronea in fide, & moribus; ac legibus naturalis, moralis, & divinae scandalosa “.

Concil. General. Tom. XXVIII.

Tertia Assertio.

Licet unicuique subdito, honorabile & meritorium, occidere, vel occidi facere supra nominatum tyrannum, proditorem & infidelem suo regi & supremo domino, per dolos & insidias; & est licitum dissimulare & flere voluntatem suam de hoc faciendo.

„ Falsa & erronea & scandalosa. “

Quarta Assertio.

Ius est, ratio & aequitas, quod omnis tyrannus occidatur viliter, per dolos & insidias, & est propria mors qua debent mori tyranni infideles, occidere scilicet eos viliter, per bonas causas, dolos & insidias.

„ Erronea, crudelis & impia.

Quinta Assertio.

Ille qui occidit, vel occidi facit tyrannum supra nominatum, modis praedictis, non debet de aliquo reprehendi, & rex non debet solum esse contentus, sed debet habere factum acceptabile, & auctorizare, quantum opus, vel necessitas esset.

„ Erronea in fide & moribus, scandalosa ac regiae Dominationi injuriola. “

Sexta Assertio.

Rex debet premiare & remunerare illum qui occidit, modo qui dicitur est, vel occidi facit tyrannum supra nominatum, in tribus rebus, scilicet in opibus, honoribus & divitiis; exemplo remunerationum saecularum sancto Michaeli Archangelo, pro expulso Lucifero a regno Paradisi; & nobili homini Phimois pro occisione ducis Lombri.

„ Erronea in fide, & moribus, scandalosa, ac regiae Dominationi injuriola.

Septima Assertio.

Rex debet plus amare, quam prius, illum qui occidit, vel occidi facit tyrannum supra nominatum, modis supra dictis, & debet sacro praedicare suam fidem, & bonam fidelitatem per suum regnum, & extra regnum sacro publicari, per litteras in modum epistola, & aliter.

„ Erronea in fide, & moribus, scandalosa; ac regiae Dominationi injuriola.

Octava Assertio.

Littera occidit, spiritus autem vivificat, 2. Cor. 3. 6. hoc est dicere, quod semper tenere sensum litteralem in Sacra Scriptura, est occidere animam suam.

„ Expositio indiscreta, & erronea.

Nona Assertio.

In casu socialitatis, juramenti, promissionis, seu confederationis foederum ab uno milite ad alterum, quocumque modo istud fiat, aut fieri possit; si contingat, quod istud versatur in praedictum unius promissionem, aut confederationem, sponsa sua, vel suorum liberorum; ipse de nullo tenetur eas observare: hoc probatur ex ordine charitatis, quo quilibet plus tenetur se ipsum

B b b 2

759
se ipsum diligere, uxorem, & liberos, quam al-

terum:
ANNO CHRISTI 1411.
" Falsa, et erronea, secundum se, et ad perjuriam viam præbens.

" Post cujus quidem cedulæ lecturam, reverendus pater Atrebatensis Episcopus, unus de Ambaxiatoribus, ut dixi, illustrissimi principis Burgundie, tanquam Ambaxiator in dicto Concilio Generali Constantiensi, et nomine dicti domini ducis Burgundie, dixit, et proposuit, quod sibi, et aliis ambaxiatoribus ejusdem domini ducis visum est, quod dictæ assertiones condemnatæ, ut præfertur, tangebant quandam præsentem sententiam, per præfatum dominum Episcopum Parisiensem, et inquisitorem hæreticæ pravitatis in regno Franciæ latam, in præjudicium honoris, famæ et status prælati domini ducis, ad sanctam Sedem Apostolicam, et Concilium Generale, in quantum sua intererat, et quatenus ipsum dominum ducem ipsa sententia tangebatur, aut tangere posset in futurum, extitit legitime appellatum. Idcirco dictus dominus Atrebatensis Episcopus, quo supra nomine, a dicto domino Cancellario Parisiensi petiit, si ipse loqueretur et proponeret prædicta, ut ambaxiator Christianissimi Principis domini regis Francorum, naturalis, et superioris domini dicti domini ducis, et sui, aut si alio, et quo, seu cujus nomine loquebatur.

Secundo, quia ipse magister Joannes de Gersono fecerat mentionem de quadam sententia, lata per dictum dominum Episcopum Parisiensem; etiam interrogavit eum, si intendebat loqui de illa præcisa sententia lata per dictos dominum Episcopum Parisiensem, et inquisitorem, contra propositionem magistri quondam Joannis Parvi, semel et unica vice verbaliter propositam Parisi, de mandato dicti domini ducis, quæ sententia dicitur fuisse lata 23. die mensis Februarii, anni quadringentesimi decimi tertii.

Super quibus, etiam idem dominus Episcopus Atrebatensis petiit interrogari ipsum dominum Cancellarium, per dictos dominos Præsidentes.

Cui domino Atrebatensi dicti Præsidentes responderunt, quod fuerat alias ordinatum, præsentem præfato Serenissimo principi, domino Sigismundo Romanorum et Hungariæ &c. rege, quod ita intendebant facere, et non alias, et de hoc protestati fuerunt.

Et tunc præfatus magister Joannes de Gersono Cancellarius respondit, & dixit quod ipse pro nunc, seu de præsentem, loquitur & lo-

queretur tanquam magister in Theologia, seu Theologus professor, denunciator præfate sententiam domini Episcopi Parisiensis, lata tanquam catholicam Parisi, super novem assertionibus erroneis in dicta cedula contentis, & in dicta sententia damnatis, ut etiam in hoc Concilio reprobandentur.

Præfatus vero dominus Atrebatensis Episcopus, nomine quo supra, narravit qualiter a dicta sententia fuerat appellatum ad sanctam sedem Apostolicam, pro parte dicti domini ducis, quatenus sua intererat; & causa commissa in Romana curia reverendissimis Patribus dominis cardinalibus de Ursinis, Florentino, & Aquilejensi, & citatio ad partes decreta, & inhibitiio facta &c.

Veruntamen ex ordinatione, & propter inhibitionem dudum factam per olim Joannem papam XXIII. Conciliumque et dominum regem Romanorum prædictis ambaxiatoribus dicti domini ducis; et etiam propter inhibitionem etiam super hoc factam per christianissimum regem Francorum, prout apparere poterat ex tenore quarundam instructionum suis ambaxiatoribus transmissarum; et etiam propter quandam ordinationem eis factam per dictum dominum ducem, in favorem unionis sanctæ matris Ecclesiæ et præsentis Concilii, noluerunt hanc materiam propalare in dicto Concilio Generali, agendo, aut appellationem prædictam active protequendo; ne ex ista materia scandala insurgerentur, occasiones ministrarentur, propter quæ seu quas, persecutio unionis Ecclesiæ sanctæ Dei turbari posset in aliquo, aut quomodolibet impediri, minime processerunt; sed pure passive se habuerunt in præmissis, usque ad præsentem tempus, nec procedere intendunt, nisi quatenus arctati erunt procedere, neque facere aliquid contra instructiones & voluntates dictorum dominorum regis & ducis: & de hoc protestatus fuit, licet per dictum magistrum Joannem de Gersono plurima jam fuissent dicta, scripta & attentata contra præmissa, prout dixit. Et ut omnibus pateret evidenter de præfatis inhibitionibus, & voluntatibus dictorum dominorum regis Franciæ, & ducis Burgundiæ, ipse dominus Episcopus Atrebatensis exhibuit quandam papyri cedulam, quam dicit fuisse translata de Gallico in Latinum, in earum sensibus & formis, in quibus sunt in originalibus litteris, quam idem dominus Episcopus publice legit in forma quæ sequitur.

ANNO CHRISTI 1411.

ANNO
CHRISTI
1515

S U M P T U M

ANNO
CHRISTI
1515

In instructionibus Serenissimi domini nostri regis Francie XXI. Maji, in civitate Constantiensi apporatis per magistros Jordanum Morini, & Guillelmum Pulcrinepotis, presente domino Episcopo Carcassonensi, magistris Guillelmo predicto, & Petro de Versellis, se gerentibus pro ambaxiatoribus ejusdem domini ducis Burgundie, Archiepiscopis Bifuntino, & Viennensi, Episcopo Atrebatensi, vicedomino Remensi, & Eleemosynario prefato domini Ducis, se gerentibus pro ambaxiatoribus ejusdem domini Ducis.

Item domini magistri Jordanus & Guillelmus, A dicent ambaxiatoribus predictis, quod rex ad requestam domini ducis Brabantie, & aliorum de sua comitiva ordinavit, vult, & eis mandavit, quod in facto condemnationis propositionis magistri Joannis Parvi non se faciant partem, nec faciant prosecutionem ex parte regis in petendo, proviso quod similiter mandetur per dictum dominum ducem Burgundie suis ambaxiatoribus existentibus in dicto loco Constantiensi; & quod faciant similiter: quamvis sit voluntas & ordinatio regis, quod ipsi defenderent dictam condemnationem, si materia esset nota ex alia parte, & videretur esse expediens; & similiter responsa super hoc facta, poterunt communicari dicto Imperatori & alibi. Datum Parisiis per regem, in suo Consilio 23. die Martii Anno millesimi quadringentesimi quarti decimi. Et sunt signate dictarum instructiones, isto modo. Charles. *Par le Roy, en son Conseil, Malliere, P. Beaunieps.*

Hac clausula translata est de Gallico in Latinum, & Gallicum extractum est signatum manu propria Guillelmi Pulcrinepotis, apud ambaxiatores dicti domini Ducis.

Episcopus Atrebatensis dicit verba sequentia in Sessione publica celebrata die XV. Junii IV. C. XV. nomine ambaxiatorum illustrissimi principis ducis Burgundie.

Nos humiles ambaxiatores illustrissimi principis domini Ducis Burgundie, in quadam causa per aliquos nuper introducta, si, & pro quanto, & in quantum ista causa tangeret, aut tangere posset directe, vel indirecte prefatum dominum nostrum, stamus in protestationibus per nos alias factis, quantum ad reverendissimum patrem dominum cardinalem Cameracensem, & ab eo excipimus, quod ad causam istam, donec aliud a prefato domino nostro habuerimus in mandatis, propter causas alias loco & tempore opportunis allegandas; de quibus prefatus dominus Episcopus, nomine quo supra, petit instrumentum &c.

B R U N E T I

Jo. Guardi habet notam Instrumenti.

Prime Cedula.

Primo. Sententia Episcopi Parisiensis, & inquisitoris Francie, qui de jure est nulla, ne non dicatur iniqua, verbum temperando, admitteretur, & quidquid inde & ex ea secutum est, irritum & inane declaratur.

Item. Cum super principali materia nullus apparuit accusator, nec denunciator, nec insinuatio clamorosa; iudices commissarii, sive sacrum Concilium, non intendunt, sicut non debent in causa, & ulterius procedere; tam

veritates Parvi, quam assertiones per Joannem de Gersonno eidem Parvo falso impositas, in sua probabilitate relinquendo; silentium perpetuum imponentes supradicto Episcopo, & Joanni de Gersonno, atque promotori super hac causa, propter abusus per eisdem commissos in hac parte propter supra dicta.

Item. De calumniosa denunciatione, quam fingit Joannes de Gersonno fore evangelicam, quoad hoc satis debet sufficere quod ad arbitrium iudicum pene impositio relinquatur moderanda, prout exigentia materie & status requirunt tam illustris ac generosi Principis & prepotentis, cujusmodi est princeps inique super his diffamatus.

Propter premissa, non intendunt recedere a requesta alias per eos petita, super condemnatione illius propositionis: *Quilibet tyrannus &c.* que fuit eos taliter qualiter denegata; sed volunt in primis illam de verbo ad verbum, & per Decretum explicari.

Cedula tradita XV. Maji, per dominum procuratorem Cluniacensem.

Pro parte domini Ducis Burgundie proponitur, quod male & injuste contra rei veritatem & contra suam bonam famam, per inimicantem eidem domino duci, Episcopum Parisiensem, dudum condemnata fuit quedam propositio facta per magistrum Joannem Parvi, in aula sancti Pauli Parisiensis &c. & per eundem dominum Burgundie advocata; ab ejusmodi condemnatione, ad Sedem Apostolicam, vel Concilium Generale, per eundem dominum extitit appellatum.

Pro parte vero domini Cancellarii Ecclesie Parisiensis, & quorundam aliorum sibi in hac parte adherentium, proponitur, quasdam assertiones, novem in numero, videlicet &c. nescitur a qua persona, aut quibus personis emanasse, & in certis codicibus scriptas & reperitas esse, ut dicitur; ex quibus, iudicio domini Cancellarii, & sibi adherentium predictorum, scandalum & veritatis Catholicae prejudicium sequi possent, nisi hujus sacri Conc. determinatione providetur.

Ad igitur ostensionem veritatis, predictorumque domini Burgundie & magistri Joannis Parvi honorem reparandum & famam, & ad terrenationem animorum dictorum domini Cancellarii, & sibi adherentium super dicta veritatis Catholicae materia; pariterque ad potiore firmatam in pace Principum & regni Francorum, adimpleantur sequentia, & per modum istum.

Primo. Ab hac sancta Synodo, aut suis, vel sedis Apostolicae ad hoc specialiter deputandis aut deputatis, processus & sententia dicta condemnationis facta per dictum dominum Episcopum Parisiensem, visitabuntur; & pro quanto de-

763
 ANNO CHRISTI 1519.

oeicānosī reperti fuerint, adnullabuntur prout fuerit rationis.

Item. Octo propositiones principales, cum suis probationibus, quas dictus magister Joannes Parvi in dicta sua propositione, veritates appellat, in quibus fundavit majorem ipsius propositionis; a quibus quidem octo veritatibus certas propositiones, quas censent erroneas, dicuntur extraxisse, & ratione quarum dictus dominus Episcopus Parisiensis hujusmodi propositionem dicti magistri Joannis Parvi, tanquam errores multipliciter continentem, damnavit; per dictam sacram Synodum, seu epus ad hoc deputatos vel deputandos visitabantur, prout in dicta propositione prefati magistri Joannis Parvi vere & formaliter continentur, an sint aliz a predictis assertionibus, per dictum dominum Episcopum damnatis, vel ex eis sequentes, & an sint veritati, aut probabilitati, aut bono intellectui, seu pie expositioni dissonantes vel consonantes, aut alique morum, vel fidei præjudicio sustinibiles.

Item. Et quod dicti dominus Cancellarius, pariter & sibi adherentes, ad reformandum & reparandum lationem fame & honoris, que dictis domino duci Burgundie, & magistro Joanni Parvi, per dictos processus & condemnationem facta extitit, & ex dictis processibus & condemnatione contra eisdem dominum ducem, & magistrum Joannem Parvi inturrexit, in quantum potuerunt intendant, & possent procurabunt; quodque etiam hoc mediante dictorum domini Cancellarii, & suorum adherentium instanter procurabitur, & certissime obtinebitur in eo qui facit utraque unum, & est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Cedula tradita per dominum Cardinalem Cameracensem.

Deest ali-
 quid

Hinc autem sancta Synodus declarat quod per promissam condemnationem novem propositionum, vel etiam per condemnationem nuper factam de illa propositione: *Quilibet tyrannus &c.* eadem sancta Synodus non intendebat, nec intendit juri alicujus persone, seu fame ipsius, vel honori præjudicare, seu quomodolibet particulariter derogare; cum nullus particularis assertor seu defensor earundem, coram dicta sancta Synodo fuerit specialiter, vel judicialiter accusatus.

Per manum abbatis Clarevall. in conventu prædicatorum, Dominica, scilicet undecima die Augusti.

Cedula Episcopi Atrebatensis.

Cum pro bono pacis pectoris & temporis reformandæ in Ecclesia militante, hæc sacrosancta Synodus Constantiensis, in Christi nomine, Spiritus sancti instinctu volente congregata, ut tandem populum christianum, redemptum Christi Sanguine pretioso, ad pacem eternitatis reducat, & deducat, scandala cupiens ab agro Ecclesie tollere, eorum causas radicibus excidens, aditus futuris possibilibus præcludens, quantum potest, diffinit, decernit, & declarat, quod cum occasione quarundam novem assertionum, quarum tenor sequitur, & est talis &c.

Aliqua scandala in quibusdam mundi partibus, ut dicitur, fuerunt per malevolos suscitata, & verumiliter suscitari in posterum timeo-

tur oritura, & præsertim apud minus doctos: quæ tamen dictæ novem assertiones non sunt tanquam erroneæ condemnandæ, eo quod de earum possibilitate sive evidenti contradictione Fidei, sacre Scripturæ, & bonorum morum, sunt opiniones graves magnorum doctorum eas assertentium probabiles, ut præsertim, testimonio scripturarum naturalium, moralium, & divinarum.

Ea propter hæc sancta Synodus erroneas in fide, & moribus fore non declarat; sed ne occasione earundem scandala sequerentur graviora, earum probabilitati derogare non intendens, ipsarum tamen doctrinam publicam suspendit, sub pœnis &c. Verum quod Episcopus Parisiensis, & Inquisitor in regno Francie, quamdam præsentem sententiam tulerunt, qua visi sunt eas tanquam erroneas in fide, & moribus condemnare; quod tamen tam ex defectu judicariæ potestatis, quam propter prædictarum assertionum probabilitatem, & contormitatem ad prædictas scripturas minime facere poterunt, quapropter dictam suam sententiam annullat, & nullam fuisse, aut esse, præsentium tenore diffinit, & declarat, perpetuum silentium imponendo dictis Episcopo, & Inquisitori, & quibusvis aliis præsentibus, & futuris; ne occasione dictarum assertionum novem, aut dictæ præsentis sententiæ sic annullatæ, & pro nulla declaratæ, imponant, aut imponere audeant quomodocumque, aut qualitercumque, directe vel indirecte, per se, aut per alium, occulte, aut publice, cuicumque, aut quibuscumque, persone aut personis, vivæ, aut defunctæ, vivis aut defunctis, dictas assertiones, aut occasione ipsarum hæresim, seu prædictis pœnis, & impositoribus criminum hæresis, & erroris in fide, & moribus a jure indictis, & declaratis.

Cedula Cisterciensis, & Clarevallensis.

Ad hoc quod super processibus & concordis traditus utilis, & efficax habeatur, decerni poscitur in sanctæ Synodi sessione.

Primo, quod sententiæ Episcopi Parisiensis, & Inquisitoris fidei, in condemnationem assertionum &c. late Parisiis tali die &c. Cum autem juris ordine, multipliciter exorbitasse reperiantur, irritæ cum sequelis suis decernantur, & omnino nullæ; Episcopo tamen ipso ab omni, si placuerit, inspectione super hoc immuni semper, & libero permanente.

Item. Propositio condemnata priorem: *quilibet tyrannus &c.* modificetur per Concilium, quod non intendit quibuscumque viventibus, vel mortuis per ejus condemnationem in aliquo derogare; cum hoc addendo, quod nulli fas sit assertionem imponere vel attribuere cuiquam, extra judicium, nisi reus in hoc inventus legitime fuerit, & convictus.

Item. Ne discordiarum renovetur immanitas; quod nullus possit, aut debeat, occasione dogmatizationis, approbationis, vel defensionis, usque in præsens, harum assertionum, de suspicione, vel errore contra catholicas veritates, & sanam doctrinam, argui quomodolibet, vel notari.

Item. Quia dictarum assertionum liberam dogmatizationem, seditiosibus, homicidiis, & perjuriis viam præbere dicit denunciatis, & omnimode magis earum judicialis per Concilium re-

reprobatio, vel eodemmodo, tanquam omnis
 ANNO CH. CHRISTI 1113.
 offensiva timoris, tam principatum, quam
 hostiliter savientium tyrannidi, oppressioni sub-
 ditiorum irremediabili, totiusque reipublice sub-
 versioni, facilliter occasiones, & ausus aperiret
 effruges: pontificis similiter doctorum celeberris
 famam non paucorum sententias, assertiones hu-
 jusmodi probabiles, & illa fide sublimibiles
 esse, quidam dicitis, aliis vero scriptis asseve-
 rantium authenticis, quodque, nec assertorem
 habent, neque scandalo fuerunt, nisi quantum
 adversus partis molimina suscitaret: sancta Synodus fide-
 lium Christi semitas ad eternam salutem rectas
 facere, solidare vincula pacis, scandala tollere
 de regno Dei, quod est Ecclesia, votis com-
 munitatis inardescens, earum dogmatizationem,
 & in publicis actibus allegationem, prædicationem,
 aut alias promulgationem approbative, vel
 reprobative sessionabiliter prohibeat, & catho-
 licis omnibus interdicit sine præmissis, & eor-
 um quolibet, ne restaurabitur enormitas, con-
 tumelia, & inhonoranda crudelitas, tot mo-
 dis, & vicibus in principem tantæ majestatis
 evomita, qui debitor est ad honorem proprium,
 & famam suam negligere non intendit.

JOANNIS GERSONII DOCTORIS ET CAN-
 CELLARII PARISIENSIS

Sermo contra assertiones magistri Joannis
 Parisi, circa præceptum

NON OCCIDES.

Ex Cor. 1. H. P. 118. **O** Portet barbes esse, sicut dicit Apostolus 1. Cor. 11. 19. ut qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Probati, inquam, per fidem in intellectu; per charitatem in affectu; per exercitationem in effectu. Providentia nimirum divinæ sapientis, qua attingit a fine usque ad finem fortiter, suaviterque disponit omnia, Sap. 7. 1. non sine- ret mala fieri, (teste Augustino) si non posset, sciret, & vellet inde bona esse; disponens finem amoris pervertit ad finem finis boni, atque gloriosi: quod vidit Apostolus, cum ait: Scimus, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Rom. 8. 28. Et sic omnia (inquit Guido Carthusianus) ut etiam aliena mala, immo & propria: dum ex peccato consurgit quis humilior. Fit autem hic ex hæresibus hoc salubre, quatenus, sicut corde creditur ad justitiam; ita fiat ore confessio ad salutem. Rom. 10. 10. profitendo scilicet fidem suam extrinsecus, quod cadit sub præcepto obligante ad semper, non pro semper, nisi casibus certis, qui possunt ad præsens quatuor nominari. Unus est coram infidelibus, & tyrannis, sicut tempore martyrum. Alter coram perfidis hæreticis, ut tempore doctorum. Tertius ad testificandum, vel respondendum, sicut fit coram iudicibus. Quartus doctrinaliter, & judicialiter erudiendum, sicut fit a Prælati, &

doctoribus. In casu primo exercetur patientia, uti hymnus loquitur. In secundo patientia, & plerumque constantia, juxta dictum Augustini. In tertio meritum acquiritur, ut dum Petrus respondit: Matth. 16. Tu es Christus Filius Dei vivi; dicit Glossa quod hoc fuit ad meritum. In quarto doctrinale & pastorale officium exercetur. Joa. 10. & Matth. & ult. Malach. 2. & 1. Pet. 3. &c. Ex qua distinctione, protius elicitur, quod quia professio fidei sit extrinsecus ad salutem, nedum ore, sed etiam gestu, vel opere (ut assistendo consentibus, vel docentibus veritatem:) illi, Patres reverendissimi, & ceteri qui pridie remanserunt cum aliis assistentibus, quique nunc remanent, vel assistunt, collaudandi sunt tanquam beati, qui audiunt verbum Dei, sicque eorum merces copiosa Deus, quia quid retribuam non habeo. Qui ex Deo est, inquit Christus, verba Dei audit; timendum est, quod sequitur, refugientibus; propterea non auditis, quia ex Deo non estis. Joan. 8. 47. Sed reprimo, cohortor autem per illud Apostoli in epistola Dominice currentis originaliter ad Ephes. 5. 17. Nolite fieri imprudentes, sed intelligentes qua sit voluntas Dei, ut dicamus ei: Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra; Matth. 6. 9. Quod utique prohibet fieri triplex sapientia, terrena, animalis, diabolica, Jacob. 3. 17. Elicitur præterea, quod si quis voluerit testimonium suum fidei palam dicere, quisquis ille fuerit, præsertim eruditus, audientia sibi publica dari debet: meretur intuper dum refugit esse doctor nocturnus, & in angulis aliter quam Nicodemus, qui venit ad Jesum nocte: Joan. 19. 39. Trepidus nempe, & obscuros suæ fidei protelatores arguit Christus dicens: Matth. 10. 27. Quia in tenebris audistis, predicare super tellus, quia qui me erubuerit (Luc. 9. 26.) & sermones meos, & filius hominis erubescet eum coram angelis Dei. Itaque sit fides uniuscujusque in ore, sit in oculis, sit in fronte. Ex quibus ita prælocutis, protius eliceretur veritas duplicis ultimæ partis nostræ conclusionis quadrimembri, alias positæ, quæ talis est.

Novem assertiones cum suis reprobationibus judicialiter nunciatæ spectant ad fidem etiam explicite, & sunt prout in schedula continentur, rationabiliter qualitate. Potuerunt insuper per doctores, & ordinarios locorum doctrinaliter, ac judicialiter condemnari. Sunt denique per hoc sacrum Concilium, vel per sedem Apostolicam de necessitate salutis reprobanda, & hoc vere, vel interpretative. Ad elucidationem ponebatur casus longus dans intellectum de A. & B. vatalis C. Regis. Additus est casus brevis iste: Quislibet tyrannus &c. Propositæ sunt quatuor conclusiones, responsum est per conclusionem quadrimembrem tam firmiter in sermone, quam certitudinaliter, apud Eme est in corde, quia quod scimus loquimur; & credidi propter quod locutus sum. Nam & ubi intendis (ait Julius Cæsar) ingenium tuum. Nemo autem facere metuit secundum Vegetium, quod optime didicisse cognovisti. Vis bene loqui, dixit Socrates, nisi loquere, nisi quod bene didiceris.

Prima pars conclusionis principalis.

Et quidem prima pars conclusionis sufficienter probata ex pluribus forte verbis quam necesse fuit eruditis in Theologicis sermonibus, scilicet

ANNO CH. CHRISTI 1113.

ANNO
CHRISTI
1111ANNO
CHRISTI
1111

fortassis non pluribus quam oportuerat pro non eruditis. Itaque deducta est hæc pars ex quadruplici radice: Ex fidei descriptione, quæ est habitus certus, & certus per auditum verbi Dei acquisitus, ad Rom. 10. & Hebr. 2. Cujus fidei obiectum est propositio credenda, vel collectio plurium, ac omnium credendorum, sicut accipit Athanasius in hoc Symbolo: *Quicumque* &c. Alias fidei acceptationes rejicio, nisi pro quanto fides infusa requiritur ad credendum catholice. Dehinc scripturæ testificatione, quoniam omnia in sacris scripturis Bibliæ contenta formaliter, vel sententialiter, & in effectum; & per consequens Decem præcepta sunt de fide, quoniam cum opposita assertionem pertinenti non fiat fides. Unde Gratianus: *Jus naturale est, quod in lege & in Evangelio consistitur, quo quisque jubetur facere quod sibi vult fieri, & prohibetur inferre quod sibi nolit fieri.* Dehinc ex Ecclesiæ observatione, quæ damnat ut hæretes, nedum illa quæ contrariantur articulis speculativis nostræ fidei (ut ista, *Deus est*) verum etiam quæ contrariantur principiis & doctrinibus prædicatis, ut quod *Deus est diligendus super omnia; & proximus sicut nos: in quibus duobus tota lex pendet & Propheta;* quæ utique lex est fides nostra, vel de fide. Unde in scripturis sacris, Augustino teste, *quidquid aliis maximum est, damnatur.* Denique ex hæresis descriptione, quam Hieronymus dicit, esse dogma falsum fidei orthodoxæ contrarium. Et illic habita est distinctio, quod quedam sunt pure de fide sub quadruplici gradu; quedam pertinent ad fidem, & opposita sapienter hæresim: quedam sunt impertinentia, quia non apparet quod repugnant, vel sequantur ad fidem. Intereratur hoc corollarium, quod hæc consequentia impossibilis est, & hæreticalis: Decem præcepta Legis sunt evidentiæ, in lumine naturali; ergo non spectant ad articulos fidei, nec ex eis deducuntur. Ex hinc rationabiliter motus fuit reverendissimus magister Petrus de Verfa, exhibere Schedulam quam tradidit Alii verodicitur: qui volunt quosdam hæreticare, videant ne erroribus se involvant.

Secunda pars conclusionis principalis.

Ceterum pro secunda partis deductione sunt inducæ contra primam assertionem: *Licitum est unicuique &c.* rationes in triplici quaternario &c. Fundatur prima super hujus adverbii significat. *maxime*, jam præsertim, jam specialiter, Gallice (mellement) quia præsupponunt veritatem illius quod præcedit. Altera super hoc complexo: *Abque mandato quocunque, vel præcepto*, deducendo ad contradictionem; quia Lex Dei mandatum est &c. Tertia super intellectu plano, ac resolutio hujus præcepti, *Non occides*, scilicet hominem propria voluntate, sed vel jubente Deo per revelationem, vel per publicæ administrationis admissionem, Matth. 26. 52. *Omnes qui gladium acceperunt &c.* Glossa, *propria auctoritate &c.* Unde lex occidit & non homo; *Mibi vindicta &c.* Rom. 11. 19. Quarta super defectu jurisdictionis, vel jurisdictionis potestatis in occidente tyrannum, sicut ponit assertio. *Quis est, qui iudicet alienum servum &c.* Rom. 14. 4. Fundatur prima ratio secundi quaternarii super condemnatione trium articulorum Hus & Wicleff, *de prædicantibus abque missione: de popularibus corrigentibus ad libitum dominos &c.* Et dominis bona Ecclesiasticorum

rapientibus &c. quoniam occisor in casu assertionis; & pejus facit, quam in his casibus tribus fiat. Fundatur altera super omni politia vera, vel præsentia; ut puerorum sub magistro, & inter se; ut latrosum, vel paganorum, immo ut demonum pro statu præsentis. Matth. 20. ut omnium bonorum, quibus omnia ordinata sunt. Est autem „ordo parium disparumque rerum unicuique jus suum tribuens, „ iniqua non usurpans. „ Tertia, super comparatione tyrannidis ad hæresim, & alia vitia deteriora, propter quæ non veniunt homines passim occidendi, & quomodolibet, & abque mandato. Quarta & octava in ordine, super comparatione non habentis auctoritatem judicariam ad habentem, sicut est rex; qui quidem rex non posset sine juris ordine, non monitum, non vocatum, non convictum interficere; quanto minus ergo censendus est dare auctoritatem implicitam, vel interpretativam alteri, cui non mandatum est, immo legibus regis prohibitum? Pro his loquitur Textus *Act. 25. & Nicodemus 17. & in Lege: quod justum est, iuste exqueris, Deut. 16. 20.* Demum prima ratio tertii quaternarii fundatur super multiplici notorietate juris, aut facti, quæ requirebatur pro qualibet circumstantia, seu clausula hujus assertionis, ut quod notorium esset talem machinari &c. quoniam ex incertis nullo pacto potest certa mors inferri. Et si non potest quis occidi ad testimonium unius, quanto minus nullius? Altera, quod hæc assertio, quantumcumque circumstantionata, non potest habere veritatem de privata persona extra casum Divinæ revelationis notoriæ, vel casum inevitabilis necessitatis; sicut extrationibus advertariorum, quas quidem pridem vidimus, si is constat; nec tamen casus ille necessitatis semper excusaret. Fundatur undecima ratio, exaggerando quod hæc assertio se præjudicalem ostendit ad omne genus hominum active, & passive, licet contra se poni videatur: extendit se ad Papam, ad Episcopos, ad abbates, ad principes, ad patres, ad maritos, ad sacerdotes, ad clericos, ad populares, & ad omnes in communi; patet consideranti, quia cuilibet tali dici potest: *Tu es tyrannus, vel machinaberis in mortem Domini tui.* Postremo pro quarta ratione, duodecima in ordine, & ultima, sebat epitogus sic arguendo: Contradictoria hujus assertionis, quæ est particularis, vel singularis negativa, est vera, & catholica; igitur ista est falsa, & non catholica, & consequenter hæretica, quod tenet per legem contradictoriam, per dicta Aristotelis & Dionysii, quod verum & bonum sunt ex omnibus circumstantiis; falsum autem & malum ex unica: antecedens est manifestum in multis casibus; ut, dum occidens non habebit sufficientem notorietatem, ut procedat ad certam mortem non moniti, non convicti &c. vel dum potest servare juramentum fidelitatis, vel est sacerdos; & provideri potest regi per alterum, vel alio modo &c. Exclamabit hic aliquis, & dicet: ponimus casum necessitatis extremæ, ponimus quod omnia sunt notoria, quæ proponuntur. Responso, quia hic non investigo, quod alii dicant, sed quod ponit assertio, & in quibus terminis se regulat. Replicabit alter dicens: truncata est assertio. Responso, quia nec hoc pro nunc inquiritur, quamvis non desint testes hic etiam præsentis, omni exceptione majores, quod

ANNO
CHRISTI
1111.

quod nihil truncatum est &c. Superant an-
horitates sanctorum, superest nuntio exem-
plorum, & historiarum.

Sed interim discurremus per alias octo as-
sertiones; & ad hæc inducenda postmodum
ponitur secunda assertio sic: *Leges naturalis,
moralis, & divinas, authoritates unumquodque
subditum de occidendo, vel occidi faciendo di-
bitum tyrannum; damnatur ut erroneas in fide,
ac moribus, & legibus naturali, morali, & divi-
nae injuriosa. Deducitur hæc condemnatio ex ra-
dice quadruplici; immo quod insana & sacrilega.*

Prima, quia Lex aivna, naturalis, &
humana prohibent explicitè & expresse, quod
nemo accipiat *sibi honorem judicarium, vel do-
minandi jus in jurisdictionem, sed qui vocatur*
sicut *Arum*; patet in Epistola ad Hebræos,
c. 5. 4. Non igitur auctorizant non vocatum;
alioquin suprema Lex, Deus scilicet, dissen-
sionis Deus in hoc esset. Est & contra Apo-
stolum; nec daret unicuique quod suum est,
& sic esset summa perversio modi, speciei,
& ordinis: dicit Lex, judiciorum vigor, juris
publici tutela in medio constituta est, ne quis
de aliquo, quantumcumque sceleribus impli-
cito, assumere valeat ultionem. Hæc est
etiam Lex pnerorum Nota de Bruto, cur
filium occidit: „ Qui, incio principe, inquit
„ Lex, bellum gerit, reus est læsæ majesta-
„ tis. „ Altera radix est, quoniam Lex
divina, naturalis, & humana, prohibent, ne
idem sit erga alterum, pars, iudex, & testis,
quod soli Deo proprium videtur. Unde, dum
ex officio procedit iudex contra errores, qui
sunt sicut Leges læsæ majestatis, pars rea con-
stituitur promovens, vel instigans, tenens lo-
cum partis accusantis; propterea reprobari non
potest sententia iudicis in causa appellationis,
vel aliter, ipso non vocato vel audito. Amplius
tertia radix est, quia secundum Legem
divinam, naturalem, & humanam, nemo debet
ex incertis causis, & conjecturis, vel
ex eis quæ secreta geruntur (sicut sunt machi-
nationes, & cogitationes cordis) publice puniri,
præsertim ad mortem; quia cogitationis
penam nemo meretur, quoad forum scilicet
præsentis vitæ, secus quoad forum conscientie.
Nemo (inquit Lex) *ad testimonium unius
moritur*. Demum quarta radix est, quia nemo
vellet quod a non iudice suo damnetur
ad mortem, præsertim non vocatus, non au-
ditus, non monitus. Lex autem naturalis dicta
est & sumpta Matth. 7. 12. *Omnia quæcumque vul-
tis, ut faciant vobis homines, & vos eadem fa-
cite illis, Glossa, velle debetis*. Procedamus ad
reprobationem tertie simul & quartæ assertio-
num, quia connexæ sunt, & sic habent: *Lici-
tum est unicuique subdito, honorabile & merito-
rium &c. Ex dicunt in sententia, quod Quilibet
tyrannus potest, & debet occidi a quocumque vili-
ter, & per insidias, & quomodo hæc est propria
mors, qua debent mori, occidere scilicet ita eos.*

Assumitur pro reprobatione quadruplex fun-
damentum. Primum sumitur ex causis conden-
di Decretalem illam in Concilio Lugdunensi,
Lib. 6. *Pro humani*, quantum prima est, ne
quis christianus subito & improvisè moriatur
in periculum damnationis æternæ; quod ibi di-
citur horrenda inhumanitas, detestandaque in-
vitia. Altera, quoniam omnis potestas tribuitur
a Domino ad justitiam, rectumque judi-
cium exercendum. Tertia, quoniam hoc in
Christianitatis opprobrium cedit. Alterum fun-
damentum, ex reprobatione insidiarum, dum
frater per mendacia, aut perjuria aut per si-
nem illicitum, sicut notat Thom. 2. 2. *qu. de
insidiis*. Unde Lex dicit: *hominem bonum insi-
diari nefas est*: Ex Exod. 21. 14. *Si quis per
insidias, & per insidias occiderit proximum
suum, velles eum ab altari tuo, ut moriatur*.
Constat autem quod in insidiis, de quibus sic
hic mentio, concurrunt frequenter hæc tria:
mendacium, perjurium, ac finis, scilicet subita
mors, & vili alterius cui fides, data erat; un-
de etiam quedam possunt esse insidias iustæ, non
tamen istæ, attentis mediis, & fine, & non
diffidatione. Sumitur aliud fundamentum ex
dictis sanctorum, reprobantium in Judith, Aod,
& similibus mendacia, & fisiones falsas, licet
in eis collaudetur zelus ad cultum Dei, & sal-
vationem populi; & oppositum sentire hæreti-
cum est, ut deducit Augustinus ad præmium
&c. Demum pro quarto fundamento sumitur
descriptio tyranni data ab assertione: *Tyrannus
est, qui in republica non jure principatus, vel
principari conatur*. Constat enim juxta venera-
bilem Egidium de Roma; in suo *de regimi-
ne principatus*, & experientia loquitur, quod
vix est aliquis Dominus qui non tyrannus in
aliquo jure, vel interpretatione iudicetur.
Et ita debet active & passive, vilitate, &
insidiose per subditos interfici. Cujus falsitatem
deducit Oresmius super quinto Politic. Ubi Ari-
stoteles dicit, quod *boni non faciunt seditionem*.
Veniamus consequenter ad quintam, sex-
tam, septimam simul assertiones, quæ dicunt
*Regem debere amari, remunerari, & glorifi-
care talem mortem &c.* Hæc tres simul ex in-
convenienti quadrupliciter reprobantur. Pri-
mo quidem, quia rex teneretur amare, remun-
nerare, & glorificare peccata, qui ideo posi-
tus est in vindictam *malis hominum: non enim
sine causa gladium portat*, sicut dicit Aposto-
lus Rom. 13. 4. Unde etiam posset ad tempus
dissimulare vindictam, sicut fecit David de
Joab; non tamen potest absolute remittere
culpam; præsertim non penitente, sed pec-
catum justificante palam, & in eo perseve-
rante in scandalum subditorum: quæ justifica-
tio neque in Cain, neque in Antiocho scele-
ratissimo, neque in Juda perfido inventa est,
quia dixerunt, *peccaverit*. Amplius secundo, quia
Rex per has assertiones deducitur, non dum ad
peccatum mortale committendum, sed ad hu-
resim: dum dicitur quod tenetur tanquam li-
citur, laudabile, & meritorium, amare, re-
munerare & laudare id quod de se iniquum
est. Et quia dicente sapiente Eccli. 10. 2.
*Qualis est rector civitatis, tales & habitantes
in ea*. Et Claudianus ait.
Regis ad exemplum totus componitur orbis:
sequeretur hæreticatio omnium fere subditorum.
Attendant hic omnes, præsertim domini Com-
missarii, qualiter hæc materia tangit plures &
magnos, immo maximos, quia regem cum to-
to clero suo, quibus imponitur, nedum senten-
tia pro non catholica reprobatur, quia deter-
minare falsam doctrinam pro vera, nequit fieri
sine pertinacia, ut deducit Okam *quarto pri-
mæ partis dialogi*: Rursus tertio includitur in
his blasphemæ comparatio de Michael & Phi-
nees, quæ Michael occiderit Luciferum sine
mandato Dei & præcepto quocumque; similiter
& Phinees ipsum Zambri; quorum patet oppo-
situm, tam ex ratione, quam ex epistola Judæ
Ccc de

ANNO
CHRISTI
1111.

774
 ANNO
 CHRISTI
 1415

ANNO
 CHRISTI
 1415

de Michaelē, qui non est *iusus iudicium inferre* A
aspicienda &c. Jud. 9. & de Phinees Num.
 25. Unde si Phinees occidisset licite sine man-
 dato adulterum, vel idololatram Zambri: cur
 non similiter tunc, & nunc aliter idem posset?
 Sic argueretur de Moyse respectu litigantium.

Denique notatur, ut ex assertionē ver-
 tis, (sicut etiam res se habet) quod hęc po-
 sitiva doctrina multiplicata est per populos,
 & regna, sub episcopis, & propositionibus has
 assertiones continentibus. Deducamus propterea
 falsitatem octavę assertionis ad intellectum po-
 nentis; quoniam si liceat unicuique iudicare
 lege divina, ut de illa *Non occides*, Exod. 20.
 13. & eam interpretari secundum epikeiam
 suam & conscientiam, relinquendo planam,
 rotundam, ac solidam sensum positum per do-
 ctiores sanctos; epikeia, & conscientia quęlibet
 poterit Scripturam intelligere sacram aliter
 quam Spiritus S. efflagitet, quod est hæresis,
 secundum descriptionem Hieronymi. Et hæ in-
 convenientię consequuntur.

Primo quod poterit quilibet interpretari præ-
 ceptum illud, *Non furaberis*: Exod. 20. 15. Si-
 cut inventus est unus dogmatizans, quod pro
 nutritione pueri bonis indolis ad eruditionem
 theologię, vel utilitatem reipublicę, poterit
 rapi pecunia a divite. Alii, quod licebat com-
 mittere usuram pro sublevatione pauperum:
 alii, quod simoniam pro necessitate Ecclesię:
 alii, quod rapinam pro fundandis Ecclesiis,
 vel hospitalibus, nemo aspiciens ad malum
 &c.

Amplius secundo, idem arguitur de hoc præ-
 cepto, *Non maritaberis*, Exod. 20. 14. quia
 diceret aliquis rex, vel præpotens: sterilis est
 uxor mea; recipiam alteram, ne successione
 defrauder heredis. Alter idem faciet pro mul-
 tiplicatione prolis ad cultum Dei.

Rursum tertio contingit hoc idem circa præ-
 ceptum hoc, *Non mentieris*. Mentiar, inquit,
 aliquis, ut salvem proximum, vel me ipsum
 a morte, seu damno, seu vituperio: mentiar
 ad salutem aliorum corporalem, vel spiritua-
 lem: mentiar ut licentius perdantur impii ty-
 ranni, vel hæretici; immo & confessionem re-
 velabo, ne perdantur reliqui.

Postremo, licebit etiam sic parentes occide-
 re in senectute, ne langueant diutius: sic oc-
 cidere scriptum ad evitacionem indigentię, ser-
 vitutis, vel stupri, vel contumelię Dei; sicut
 fuit tempus, dum *omnis*, qui interfecerat chri-
 stianos, *arbitrabatur se obsequium prestare Deo*.
 Joan. 16. 2. &c.

Advertitis autem quam late pateat hæc rui-
 na. Si cuilibet non secundum leges vivere, sed
 de lege iudicare licuerit, contra illud decretum
 vulgatum: *Ejus est interpretari, cujus est conde-
 re legem*. Ex illud Augustini *de vera religione*
dist. 4. can. In ipsi temporalibus legibus, ubi di-
 cit, quod dum institutę sunt leges, non lice-
 bit etiam iudici de eis iudicare, sed secundum
 ipsas: unde fatemur, sensum legis, non ver-
 ba, facere sensum litteralem; sed de sensu pe-
 riti definiunt, non quilibet pro seipso. Deni-
 que cum ex solo sensu litterali Scripturę sumi-
 tur efficax argumentum solidum, sic litteralis
 sensus Scripturę in aliquo falsus diceretur
 &c.

Tandem reproberetur assertio nona, quę in
 schedula minus damnata est rigide in casu so-
 cietatis juramenti, hæretica est, sacrilega est,
 perniciosissima est. Primo quidem, quia perju-
 rium, secundum genus suum (si Thomas cre-
 ditur) gravius est homicidio, quoniam est im-
 pediatius contra Deum, & contra præceptum
 primę tabulę. Cedit insuper in subversionem
 graviores totius reipublicę, dum vinculum e-
 jus, quod est juramentum, rumpitur, & dis-
 solvitur; unde *juramentum est omnis controver-
 sia finis* secundum Apostolum Hebr. 6. 16.
 Porro, si perdet Deus omnes, qui loquuntur
 mendacium, Pl. 5. 7. ita quod nulla adjectio-
 ne potest licitum fieri; quid de perjurio cen-
 sebitur iudicandum? Negetur ratio Augustini
 quare mendacium non recipit compensationem
 ut fieri licitum possit. Rursum exemplis sacre
 Scripturę docemur 4. Reg. & 2. Paral. in fine,
 quod Sedecias cum toto populo Judæorum
 ideo peremptus est, quia non tenuerit pactum
 cum idololatra Nabuchodonosor, seductus per
 sacerdotes dicentes, quod cum idololatra per-
 fido, tyranno, foedus initum non tenebat, ex
 quo erat sine fide. Exemplum aliud est de Si-
 meon, & Levi, quibus jam maledixit pater,
 quia frugerant pactum cum Sichimitis initum
 Gen. 34. Exemplum aliud apud Gentiles de
 Regulo, & Fabricio, ac multis similibus,
 de quibus loquitur Cicero *lib. 8. de Officiis*. No-
 tetur quid recitet tempore Hannibalis de duo-
 bus remisus per Romanos. Exemplum de per-
 fidia Carthaginensium, quę subvertit eos, qui-
 bus dictum est: per quos Deus iurabit, & ubi?
 Exemplum de fide militum, de fide mercatorum,
 de fide Joannis regis Francię, & alio-
 rum quotidie sine numero, quos constat servasse,
 & hodie servare confederationes, & vera ju-
 ramenta, ne dum in præjudicium temporale sui,
 vel suorum, sed etiam in præjudicium vitę
 proprię, quod est ultimum præjudicium tempo-
 raliū. Nota de Lombardis, nota de Lo-
 tharingis, qui reducerentur captivi a suis, si
 fugerent. Denique queritur, si confederatus,
 de quo loquitur hæc nona assertio, poterat ser-
 vare juramentum suum, non occidendo, vel
 occidi faciendo tyrannum illum, cum quo ju-
 ramentum & foedus habebat; & si sic, tene-
 batur illud observare, cum non cederet in præ-
 judicium animę suę, vel salutis eternę: si
 vero non potuerit observare, consequetur pri-
 mo, quod tenebatur de necessitate salutis ty-
 rannum illum sibi confederatum vel occidere
 vel occidi facere; quod improbatum est prius,
 quia non erat iudex ejus, ut supponitur, &
 quia iudex etiam observare fidem hosti debet.
 Sequitur præterea, quod talis præsentiens illum
 esse tyrannum dignum mortę, cui nec servan-
 da fides erat, secundum cum juravit in men-
 dacio, & dolo malo. Unde litteralis intelle-
 ctus, planus, & grossus apud omnes, istius
 præcepti, non perjurabis, quod est, omne ju-
 ramentum deliberate, & licite factum tene-
 dum est, etiam usque ad præjudicium mortis
 temporalis; quoniam plus tenetur observare fi-
 dem suam, quę est quedam integritas, & vir-
 ginitas animę, quam corpus proprium, vel al-
 lienum, & est ordo rectus charitatis. Promi-
 seramus inducere rationes cum auctoritatibus,
 & historiis; summabimus illas plures: itaque
 continentur 2. 2. q. 5. & q. 8. in Augustino &
 Hieronymo: plures in summa confessorum su-
 per his vocabulis *bellum, homicidium, insidia*
perjurium. Sanctus Thomas ad idem 2. 2. qu.
 64. multis articulis, & q. de *insidiis* & q. de *ju-
 ramento*. Item q. *penul. secundi*. Item lib. 1. c. 6.
 De *regimine principum ad regem Cyprę*, deter-
 mi-

rium, secundum genus suum (si Thomas cre-
 ditur) gravius est homicidio, quoniam est im-
 pediatius contra Deum, & contra præceptum
 primę tabulę. Cedit insuper in subversionem
 graviores totius reipublicę, dum vinculum e-
 jus, quod est juramentum, rumpitur, & dis-
 solvitur; unde *juramentum est omnis controver-
 sia finis* secundum Apostolum Hebr. 6. 16.
 Porro, si perdet Deus omnes, qui loquuntur
 mendacium, Pl. 5. 7. ita quod nulla adjectio-
 ne potest licitum fieri; quid de perjurio cen-
 sebitur iudicandum? Negetur ratio Augustini
 quare mendacium non recipit compensationem
 ut fieri licitum possit. Rursum exemplis sacre
 Scripturę docemur 4. Reg. & 2. Paral. in fine,
 quod Sedecias cum toto populo Judæorum
 ideo peremptus est, quia non tenuerit pactum
 cum idololatra Nabuchodonosor, seductus per
 sacerdotes dicentes, quod cum idololatra per-
 fido, tyranno, foedus initum non tenebat, ex
 quo erat sine fide. Exemplum aliud est de Si-
 meon, & Levi, quibus jam maledixit pater,
 quia frugerant pactum cum Sichimitis initum
 Gen. 34. Exemplum aliud apud Gentiles de
 Regulo, & Fabricio, ac multis similibus,
 de quibus loquitur Cicero *lib. 8. de Officiis*. No-
 tetur quid recitet tempore Hannibalis de duo-
 bus remisus per Romanos. Exemplum de per-
 fidia Carthaginensium, quę subvertit eos, qui-
 bus dictum est: per quos Deus iurabit, & ubi?
 Exemplum de fide militum, de fide mercatorum,
 de fide Joannis regis Francię, & alio-
 rum quotidie sine numero, quos constat servasse,
 & hodie servare confederationes, & vera ju-
 ramenta, ne dum in præjudicium temporale sui,
 vel suorum, sed etiam in præjudicium vitę
 proprię, quod est ultimum præjudicium tempo-
 raliū. Nota de Lombardis, nota de Lo-
 tharingis, qui reducerentur captivi a suis, si
 fugerent. Denique queritur, si confederatus,
 de quo loquitur hæc nona assertio, poterat ser-
 vare juramentum suum, non occidendo, vel
 occidi faciendo tyrannum illum, cum quo ju-
 ramentum & foedus habebat; & si sic, tene-
 batur illud observare, cum non cederet in præ-
 judicium animę suę, vel salutis eternę: si
 vero non potuerit observare, consequetur pri-
 mo, quod tenebatur de necessitate salutis ty-
 rannum illum sibi confederatum vel occidere
 vel occidi facere; quod improbatum est prius,
 quia non erat iudex ejus, ut supponitur, &
 quia iudex etiam observare fidem hosti debet.
 Sequitur præterea, quod talis præsentiens illum
 esse tyrannum dignum mortę, cui nec servan-
 da fides erat, secundum cum juravit in men-
 dacio, & dolo malo. Unde litteralis intelle-
 ctus, planus, & grossus apud omnes, istius
 præcepti, non perjurabis, quod est, omne ju-
 ramentum deliberate, & licite factum tene-
 dum est, etiam usque ad præjudicium mortis
 temporalis; quoniam plus tenetur observare fi-
 dem suam, quę est quedam integritas, & vir-
 ginitas animę, quam corpus proprium, vel al-
 lienum, & est ordo rectus charitatis. Promi-
 seramus inducere rationes cum auctoritatibus,
 & historiis; summabimus illas plures: itaque
 continentur 2. 2. q. 5. & q. 8. in Augustino &
 Hieronymo: plures in summa confessorum su-
 per his vocabulis *bellum, homicidium, insidia*
perjurium. Sanctus Thomas ad idem 2. 2. qu.
 64. multis articulis, & q. de *insidiis* & q. de *ju-
 ramento*. Item q. *penul. secundi*. Item lib. 1. c. 6.
 De *regimine principum ad regem Cyprę*, deter-
 mi-

minans hanc questionem ex intentione, fundamēta se in hac auctoritate Petri, fori, subditi obor in omni dicitur Dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyabolis, 1. Pet. 11. 18. Exemplificat de multis Romanorum imperatoribus, sub quibus christiani passi fuerunt sponte, licet eos potuissent occidere, ut patet de sacra legione Theodororum Sarreburienfium. Insuper qui ab aliis distortis, vel truncate allegatur, facit pro dictis lib. 3. cap. 16. ubi dicit, quod tyrannus est, qui vult contra leges dominari. Et lib. 8. cap. 19. tradit, quod nullus quantumcumque tyrannus, etiam atrocior & intolerabilis, interficiendus est contra iuramentum, neque per veniendum. Exemplificat de David respectu Saul. Et tandem dat consilium simile sancti Thomae. Sed addi potest, quod per Generale Concilium possunt tyranni iudicari, vel deprimi, non propria presumptione. Est ad idem Alexander de Hales diffuse, tertia parte Summæ super hoc præcepto. Ad idem Augustinus lib. de libero arbitrio; & epistola secunda contra Faustum. Ad idem lib. 1. de vitis. Tractatu de Ira c. 12. Ad idem leges civiles. Exempla sunt in scriptura de Cain sceleratissimo, de quo non licuit alteri, ut interficeret eum. Item de Iudæis, qui licet Christum reputarent tyrannum pessimum, noluerunt tamen interficere propria auctoritate.

Concludamus tandem ex istis omnibus veritatem secundæ partis conclusionis nostræ principalis, scilicet, quod hæc novem assertiones rationabiliter, & catholice, prout in scheda continetur, qualificatas, reprobatae sunt; immo profiteor cum reverendissimo patre domino Cardinali Cameracensi, & firmissime teneo & vulatentis dubito, quod hæc doctrina est hæretica, & damnata per hoc Concilium in ista, Quilibet tyrannus &c. Nec super hoc oportet me iudicio Concilii, tanquam sim dubius, submittere, quia crederem me peccare, sentiendo de fide certissima rem incertam.

Habent ecce criminatores quod intendunt, me consistentem, quod opponunt &c. Elicitur ex his, quod nullus a commissione circa materiam Fidei repellendus est tanquam suspectus, si dixerit, hanc esse fidem suam; quemadmodum fecit idem reverendissimus pater dominus Cardinalis Cameracensis, Præceptor meus clarissimus, ad requestam Serenissimi regis Romanorum. Sic & præfulgidum decus canonistarum, & flos gratissimus dominus cardinalis Florentis, confessus ut alias, me præsentem, legit hæc assertiones, admiratus: Et potuerunt, inquit, inveniri defensores, quin mox fuerint aliqui contradicentes? adeo sibi manifestus error videbatur. Sequitur tandem iuramentum fuisse licitum de repugnando talibus erroribus.

Tertia pars conclusionis principalis.

Demonstratis itaque duabus primis partibus nostræ conclusionis, ita ut non sit relictus dubitationis scrupulus apud illos qui nolunt fieri imprudens, sed intelligentes qua sit voluntas Dei, Ephe. 5. 17. nam & ratio evidens & auctoritas convincens, & hæc sacrum Concilium determinans, multipliciter hoc credere tradunt, & impellunt &c. Expediamus nos breviori sermone de partibus reliquis duabus. Dicit tertia pars, quod hæc novem assertiones potuerunt per doctores & ordinarios locorum doctrinaliter, a judicialiter condemnari. Stabiliamus

Council. General. Tom. XXVIII.

hoc quadrupliciter. Primitus in iure divino; spoliatur itaque ad Prælatos etiam inferiores paciscere gratum pabulo doctrinae. Joan. 10. 19. Bonus Pastor &c. & Matth. ult. 9. 11. Decretis omnes Gentes &c. Isa. 58. 1. Clama, ne cesses, & Jerem. 33. 1. Va Pastoribus &c. Esac. 33. 2. Va Pastoribus Israel. Et 33. 6. Si Speculator viderit &c. Et simile ejusdem 3. 18. Si dicente me ad impiam &c. Thren. 2. 24. Propeta tui viderunt &c. Deut. 13. & 16. Contra hæreticos 1. Tim. 4. ad Titum 3. ad Gal. 2. 5. & 6. Item Act. 20. 28. Attendite vobis & universo gregi &c. Ex quibus omnibus fundatum est in scriptura Sacra, quod doctores & prælati possunt & debent populum subditum in doctrina sana pascere, & ne errent providere. Stabiliamus secundo partem eandem ex iure naturali, & positivo. Ex naturali quidem, quo pater debet erudire filios, sapiens insipientes docere, videns cæcos ducere, caput in membra sensum influere, & ita de reliquis similitudinibus naturalibus. Ex positivo vero iuribus iudicatur Extra de heretic. cap. Ad abolendum, & cap. Excommunicamus, & cap. Sicut, & Extra de Simo. cap. licet Heli. & LXXXIII. distinet. can. Nil illo pastore &c.

Stabiliamus tertio partem hanc, & approbationem hujus sacri Concilii per prædicam ejus: collaudat enim condemnationes factas contra errores Wicleff, per universitates Oxoniensem & Pragensem, & per ordinarios eorundem locorum; quas velut temerarias, & iniquas reprobare debuerat, si nequaquam eis condemnatio talis licuisset. Inducerentur similia plura de prioribus Conciliis tam Generalibus, quam provincialibus etiam ante Nicenam Concilium &c.

Stabiliamus denique quarto partem eandem ex consuetudine laudabili in diversis diocesis, præsertim in Parisiensi. Illic enim damnati sunt articuli, & damnantur quotidie per doctores Sacræ scripturæ, & per Episcopos, & jurant baccalaurei priusquam legant sententias in manu Cancellarii Parisiensis, quod si quid audierint dici in favorem articulorum Parisiensi condemnatorum, revelabunt infra octo dies Episcopo, vel Cancellario Parisiensi, qui erunt pro tempore. Scripsit & hoc idem sacre Theologie facultas in Parisiensi universitate, in tractatu quem misit ad Clementem VII. solvens rationes, vel allegationes in oppositum sumptas ex iuribus male intellectis. Cujus facultatis auctoritas major est in hac parte, quam unius Glossatorum; quia decreta sunt dicta doctorum, sanctorum theologorum, que melius intelligi possunt a theologis, quam a solis juristis, sicut architecta iudicat de ceteris. Concedamus tamen, quod nulli inferiores ad Papam, vel ad Generale Concilium, faciunt determinationes in fide, que ligent generaliter omnes christianos, ut præcise sunt talium. Præterea dicuntur inferiores Prælati causas fidei magis ventilare, quam terminare; quia reservatur auctoritas superiori qui potestatem habet universalem definiendi, & obligandi. Quod si dicatur, quia Prælati inferiores, & Inquisitores, quandoque sunt ignari litterarum (sicut arguit Ockam, quod plane ita fuerunt quandoque Summi pontifices) propterea concedimus, Prælatos inferiores non debere questiones fidei judicialiter decidere, nisi concurrentibus illis causis.

Prima, quod scandalum fuit ortum ex aliquibus assertionibus in sua diocesi, quia de his quæ

775
ANNO
CHRISTI
1115

foris sunt nihil ad eos, nisi forte requisiti sunt A
in fidei subsidium. Secunda, quod assertiones
tales sunt, quae sine periculo non possunt diu
admitti, vel tolerari, nec eorum falsitas igno-
rari seu dubitari. Tertio, dum habetur suffi-
ciens copia doctorum in sacris literis homi-
niam scientiam discernere si tales assertiones
sunt explicitae contra fidem & per Sacram scri-
pturam reprobatae in sententia, vel affectu. Pos-
sunt itaque, imo et debent Praelati et docto-
res scire multa esse contra fidem explicitam,
qualia populus nescit, nisi implicite. Unde
regulariter nec Papa, nec Generale Concilium
debet facere determinationes fidei, nisi con-
currant haec tres causae: quod si dicitur Prae-
lato et doctores posse facere de aliquibus asser-
tionibus declarationes quas sunt contra fidem,
non tamen posse determinare; hoc nihil est:
quia Papa, vel Generale Concilium determi-
nando de fide, seclusa revelatione speciali, non
faciunt aliud, nisi declarare, talia esse de fide
cum poenarum adiectione. Denique non potest
allegare contra Praelatos, vel doctores, si prius
damnent assertiones doctrinaliter, et judiciali-
ter, quam evocent, et damnent assertores.
Exemplum multiplex de nuntiate falso, &
de morbo canceris, et similibus. Hoc insuper
pradicatum est in hoc sacro Concilio de er-
roribus Wicleff, et de isto: *Quilibet tyrannus*
&c. & in aliis Conciliis, et de haeresibus &
apocryphis dogmatibus sine additione damnatis.
Est enim prius damnare haereses, quam dam-
nari possint errantes: propterea pervertisimus,
ac perniciosissimus est, non quidem ordo juris,
sed illius confusio, nolle quomodolibet tracta-
re prius de interesse fidei, quam discussum,
vel decisum fuerit de interesse personali. Et
hic locum habet dictum Christi Matth. 15. 6.
Irritum facitis mandatum Dei propter traditiones
vestras. Numquid non est iudicium sufficienter
fundatum, ubi error nuntiatus est, reus, pro-
motor accusans, iudex damnans? Advertant
Praelati ea quae sequerentur inconvenientia, si
passim ac libere aliqui predicarent quidquid
vellent; neque possent corrigi, nisi referendo
causas ad sedem Apostolicam, ubi plerumque
pauci sunt theologi, nisi forte tales qui pos-
sunt esse rei, & pars. Audenter, non arro-
ganter, affirmo, quod in damnationem novem
assertionum, plures fuerunt magistri in theo-
logia, ac licentiatum, absque baccalareis forma-
tis, & aliis, quam sunt in hoc sacro Conci-
lio: & tribus mensibus duravit eorum delibe-
ratio, quae fiebat publice, & libere, protestan-
do, quod solum ad extirpationem errorum (si-
cut sua professio requirit) intendebant. Pro-
pterea, non evocata est facultas Decretorum
tota, sicut theologi omnes vocati sunt; quia
de solo fidei interesse querebatur. Addo, quod
nullus unquam inventus est, me sciente, qui
auderet dicere, quod assertiones istae, & similes
essent verae, quamvis aliqui diverticula confinge-
rent, ne responderent ad rem istam. Rursus
executio facta est, non per unum, aut per
duos; sed per sedecim magistrorum, ad hoc ju-
dicialiter deputatos.

Quarta pars conclusionis principalis.

Supereft declaranda quarta pars & ultima
dicens, quod haec assertiones novem sunt per
hoc sacrum Concilium, vel per sedem Aposto-
licam de necessitate salutis reprobandae, & hoc

vere, vel interpretative. Reddatur haec pars
perspicua, tam ex prioribus reprobationibus,
quam ex probationibus partis praecedentis, vi-
delicet ex iure divino, ex iure naturali, & hu-
mano. Non enim minus, imo amplius, Con-
cilium Generale obligatur vigilanter intendere
ad extirpationem errorum, & emendationem er-
rantium, quam praelati inferiores, vel etiam ip-
si saeculares principes: qui qualiter obligantur,
notum est ex prioribus, & *sententibus legum le-
gum*, Rom. 7. 1. Deinde patet eadem pars ex
verbis huius sacri Concilii positae in condem-
nationem huius assertionis: *Quilibet tyrannus*
&c. ubi sic dicitur.

Principum sollicitudine volens sacrosancta
Synodus ad extirpationem errorum in diver-
sis mundi partibus invalescentium procedere,
sicut tenetur, et ad hoc collecta est: nuper
accepit &c. Denique sumitur probatio
partis huius ex notoritate multiplicis scandali,
quod verisimiliter tolli non potest, nisi per de-
terminationem huius sacri Concilii. Scandalum
unum est inter Praelatos etiam eisdem regi,
pluribus definitibus unam, aliis murmuranti-
bus, & virtualiter reprobantibus; dicendo, quod
de opinione fidem facere volunt; quod sen-
tentiam Parisiensi late, per regem, & universita-
tem approbata, ac per regnum accepta, sunt
iniquae, ut pridie dicebatur in publico. Reverta
hinc dixit Apostolus de haeresi, quod ipsa *scit*
cancer serpsit, 2. ita Tim. 2. 17. quoniam ex
una jam centum exortus sunt, quod *sanguis san-
guinem tangit*, Olee 4. 2. Scandalum aliud
est inter doctores et scholasticos aliquos, sicut
patet, quamvis non expresse, reprobant senten-
tias istas, sed profecto seducunt se, dissimulant
se, nec iuramentum custodiunt. Scandalum aliud
est, et fuit multiplex, et horrendum inter se-
culares; sed vis, per quos; quia non per fidei
defensores, neque per haeresum reprobatores
(viderint ipsi, qui fecerunt, et faciunt opere,
et consilio, unde scandalum tale venit) quia
profecto non datum fuit, sed acceptum. Est
enim *pax multa diligentibus legem Domini*, et
non est illis scandalum, Pl. 118. 165. Ego
fidenter pro me respondeo, quod nec tam po-
tens sum, quod possum operari destructionem
talem totius communitatis aut regni; nec tam
perversus, et nequam, ut hoc vellem, Deo
propitio. Et ad veritatem persecutandam esset
vigilantius attendendum quid importent voces
tales, ut occurreretur destructionis periculo, si
tale sit, et unde sit haec percussio. Est, in-
quunt, in destructionem communitatis totali-
ter &c. Dicere habet omnis bonus civis; ecce
si propter me temeritas haec orta est, mittite me
in mare &c. Jonae 1. 12. Sed reprimo.

Cum haec ita se habeant de tantis scanda-
lis, dum sacrum hoc Generale Concilium po-
test occurrere, et opem ferre, si dissimulet, si
procrastinet, si in personarum acceptionem ve-
lit habere fidem Jesu Christi, nonne iudicabi-
tur in se, et in suis membris reprehensibile?
Nonne de reatu apud Deum et homines ar-
guatur? Cur ita? Quia unico sententiam defini-
tivarum verbo tantis malis occurrere potest, de-
votus ad se reducere, et errantes revocare. Quod
quanti meriti sit, Jacobus ostendit e. v. 20.
Dicunt itaque omnes definitivae perhibemus re-
de quod non perhibetis. Faciunt pro hac parte
dicta scripturae, et sanctorum, *Extra. de ha-
ret. cap. 11. Qui alios cum potest* &c. 23. 9. 4.
*can. ita plane, LXXIII. dist. can. error cui non res-
bitur*

ANNO
CHRISTI
1115

777
 ANNO CHRISTI 1113
fitur approbatur; Extra. de homic. cap. sicut A
liquam, qui potuit hominem liberare &c. & Matth.
 18. 16. 17. de tollendis scandalis & mem-
 bris nocentibus in corpore mystico; ac de illa
 Lege; *Die Ecclēsa; quod si ecclēsam non audierit,*
fit tibi sicut gentes & publicanus: debet
 etiam sibi loqui sic ut audiat; & 1. Petr.
 3. 15. *Parati semper ad satisfaciendum omni*
poscenti &c. Obsecro, peto, & obsecor, per
 matrem omnium bono viventium, charitatem
 per illam, sine qua Deo nemo placere pot-
 est, neque salvari, fidem scilicet catholicam :
 per beatam denique felicitatis spem: *nolite fieri*
 (sicut monet Apostolus, Ephel. 5. 17.) *im-*
prudētes, sed intelligentes, quae sit voluntas
 Dei. Constat autem, quantum est ad prae-
 sens dicere, talis intelligentia in quatuor con-
 siderationibus, in quibus mox finis erit. Pro-
 testor nihilominus solemniter, & supposito
 quod mihi non praesudicet modestia mea, quam
 haecenus tenui coram dominis commissariis,
 & hic nolendo quicquam dicere, & respon-
 dere circa materiam harum novarum assertio-
 num, praeter id quod ad reprobationem earum
 theologiam spectat, & ad apertionem theo-
 logicam, praedicando quod altera pars simi-
 liter se habeat; aut si contigerit quod fiat
 descensus ad personalia quaecumque tangen-
 tia vel Christianissimum regem Francie, cuius
 legationem suorum, vel sacram theologiam fa-
 cultatem, aut illam, cuius pars est, uni-
 versitatem Parisiensem, aut personam meam,
 in fama doctrina, vel aliter; detur &
 pateat mihi legitima defensionis, & respon-
 sionis locus. Sic spero firmiter in Domino,
 quod potentissima veritas vincet, & fides, in
 qua est mundi victoria. „ Habet veritas si-
 militer, & iustitia (dicente Augustino)
 „ quamdam lucem suam, quae velut orbitula-
 „ riter se diffundit, & terminatur ad umbram:
 „ a qua luce dum quis refugit, excutatur, &
 „ magis ac magis in tenebrosa demergitur.
 „ Intelligamus igitur quae sit voluntas Dei sub
 considerationibus paucissimis. Intelligere con-
 venit, quod *haereticus est* (sicut dicit Augusti-
 nus in lib. de utilitate credendi cap. 1. & habet
 tur 24. q. 3.) *qui alicujus temporalis commodi,*
 & maxime gloria principatusque sui gratia, fal-
 sas, ac novas opiniones, vel sequitur.
 Ecce quod dicit, & nesciam assentiens, quoniam
 dubius in fide infidelis est, dum videlicet du-
 bitat in eis, quae explicita, & certa fide tene-
 tur credere, profiteri, vel docere, ratione sui
 status, scientiae, vel gradus; propterea dixi,
 me non dubitare. Intelligere convenit, quod
 haereticus sola non facit de per se haereticum,
 nisi dum conjungitur depravatio pertinax ipsius
 voluntatis, juxta illud Augustini: *Errare pote-*
 ro, haereticus non ero. Et hic locum habet pro-
 testatio, ac submissio conditionalis, quae perti-
 naciam excludit. Hoc verum est in dubiis, sed
 in certis illam inquinat potius, quam salvat, &
 est duplex iniquitas, &c. patet in haereticis di-
 centibus, se fidem catholicam semper velle pro-
 fiteri. Intelligere convenit, quod ille censendus
 est pertinax, qui non dimittit errorem suum,
 nec querit causa sollicitudine veritatem, vel
 quae sit, & doctae non obedit: cuius pertinaciae
 multa sunt signa, sicut enumerat. Ockam, *pri-*
 ma parte Dialogorum lib. 4. ponit decem & novem
 signa; ego redigo ad duodecim; inter quae il-
 lud est praecipuum, & pessimum; dum error
 defenditur verbis, & factis, minis & terrori-

bus, castelis, & arcebus. Aliud signum est
 in eis, qui consentiunt errantibus sicut dicitur
 ad Rom. 1. quanto amplius qui errores, vel
 errantes defendere satagunt malis modis? In-
 telligere postremo convenit, quod non licet
 homines ea nescire quae spectant ad officium
 proprium, sicut oportet iudices cognoscere ea
 de quibus judicare habeat, ut de homicidiis,
 furtis & similibus. Similiter, oportet Praelatos
 & doctores scire, nesciam implicite, sed etiam
 explicito veritatem nostrae legis, tam in spe-
 culativis, quam in agilibus, quae necessariae
 sunt, & utiles ad docendum, & arguendum, ad
 corripiendum, ad erudiendum in iustitia, sicut
 dicit Apostolus, 2. Tim. 3. 16. 17. *ut perfe-*
 ctus sit homo Dei, ad opus bonum instructus.
 Nihil autem magis scire convenit populo Chri-
 stiano, & in omni republica, quam quod ser-
 vanda sunt pacta seu juramenta ad Deum,
 & proximum; & quomodo non inferenda sit in-
 iuria proximo, praesertim in re sibi charissi-
 ma, quae est vita corporalis; & spiritualis,
 scilicet animus; neque occidatur a non vero ju-
 dice suo; neque impediatur per subitam mortem
 aeterna salus sua. Quod denique non usurpet,
 cui non est concessa sibi, potestatem, neque vel-
 lit esse iudex, testis, & pars, & sibi jus dicere,
 quod nefas est; & ita de similibus praecceptis mo-
 ralibus &c. Hoc attendentes, *nolite fieri impru-*
 dentes, sed intelligentes, quae sit voluntas Dei.
 Ephel. 5. 17. & sicut corde creditis ad iustitiam,
 sic potens & constans vestra sit oris confessio ad
 salutem: quatenus qui probati sunt, *manifesti*
 sunt, Philip. 6. 7. *Et pax Dei qua exsuperat*
 omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelli-
 gentias vestras, in Christo Jesu Domino nostro,
 qui est Deus benedictus in saecula. Amen.

Alias etiam de hac ipsa causa Joannis Parvi
 orationes pro Concilio recitavit Gersonius. Sed cum
 nec ipse pariter Concilii hujus historicus Hardinus
 recitandas illas censuerit, satis habens synopsin
 illarum retulisse, remisso lectore qui integras opte-
 ret ad operum Gersonianorum volumina; idem
 consilium mihi pariter assumo.

LIBELLI DUO

Dati a Joanne Gersonio ad accelerandum ju-
 dicium causa Joannis Parvi.

Sequitur libellus diffamatorius datus
 pro parte adversa die Martii
 XX. Augusti. IV. XV.

Videatur haec exhortatio, ad reme-
 diandum in materia fidei.

POscitur a vobis, reverendissimis Patribus do-
 minis magistris, & doctoribus, commissariis
 per hoc Sacrum Generale Concilium super
 omnibus causis fidei.

Poscitur ratio de ea quae in vobis est fide,
 quam reddere, jubente Petro, parati semper
 esse debitis, nesciam uni vel alteri, sed omni.

Poscitur autem haec ratio jam pridem, &
 imitantes, super certis assertionibus damnatis,
 tam doctrinaliter, quam judicialiter in Christia-
 nissimo regno Francie per diversas provincias.

Denique poscitur haec ratio, non per unum
 duntaxat, vel alterum; neque per homines
 contentibilis status, quibus tamen debitores
 essetis.

Poscitur per Christianissimum regem Francie
 sub

ANNO
CHRISTI
1415.

sub litteris patentibus, sub instructionibus publicis & repetitis.

Postulat a charissima eius filia universitate Parisensi, per nuncios ad hoc ipsum juratos & instructos.

Postulat a Serenissimo Romanorum rege, ex certo & fervido devotionis zelo, & intuitu premissorum.

Petit hoc ipsum tota per regnum Francie & delphinatum Ecclesia, sciens occurrendum esse scandalis animarum & corporum, irahentibus originem ex his assertionibus pestiferis.

Petit hoc, ex officio, promotor hujus Concilii, speciali ad hoc per vos commissione fortiter astrictus.

Petit hoc denique vester honor, vester zelus ad fidem, vestra ad Deum & ad hoc sacrosanctum Concilium obligata devotio.

Has igitur postulationes audire, his petitionibus intendere, his clamoribus alius auditum præbere, quo pacto differitis? Qua ratione dissimulatis? Nunquid ideo forte, quia fidei veritas in hac re non satis explorata est? At vero per summos & celeberrimos theologos & doctores, diu multumque deliberantes data est certitudo, omni exceptione major, quam si contradicentes inveniat, eo magis operam dare vos oportuerat, libere loquimur; ut per novam celeremque examinationem, contradictionibus hujusmodi scandalosissimis via clauderetur: Quamvis qui aperto verbo directe palam obstitat, necdum vidimus; est hic adeo veritas perspicua: () res in tenebris agitur; timore fugaque. Numquid præterea dilatio fit, quia vel assertor ignoratur vel minus esse potens cognoscitur? Atqui primum testimonii patentibus & multis refellitur, quibus derogare necdum incivile est, sed pens impium; alterum tollit Jacobi iussio: Jac. 2. 3. *Notite, inquit, fratres, in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloria.*

* locus corruptus.

Si Pape ipsi Concilium hoc non pepercit, non eum timuit; cui parcendum est? Quem timendum judicabitur? Sed lædetur honor magni Principis & seditiones orientur. Videte, quaesumus, ne contingat illud: *Qui timet pronuntium, irruet super eum nix: Job. 6. 16. illud in idem*

Decidit in scyllam, cupiens vitare charybdim.

Quoniam si hoc non feceritis, lædetur honor, non cuiuscunque hominis, sed Dei, sed fidei, sed hujus sacri Concilii, sed vestri omnium, sed Christianissimi regis Francie, & Christianissimæ filie sue Parisensis universitatis; immo & Serenissimi Romanor. regis, si confundatur hic ab expectatione sua, & a petitione tam verbo, quam scripto cui sigillum proprium est affixum; ceterum, si non seditionibus & bellis finera, sed fomentum & continuationem vestra hæc dissimulatio præberit, nutriet hæreses, & errores mortiferos. Quid dicimus, nutriet? Auguebit potius, fortificabit, cumulabitque.

Quam vero crudelis, si pietas impietatem nutriens & errores, quos ipsi videritis formidare: præterea seditiones ex veritate, & hæresum damnatione per aliquem suscitatum iri, quid aliud est, quam illum talem, vel tyrannum, vel juxta Christi verbum, canem aut porcum reparare?

* f. & quælibet

Equali proinde erit, proh Dei atque hominum fidem! huic finis negotio, si non nuda lo se veritas fidei pulcherrima castissimaque

diligitur, si non ipsa inanes hominum favores fortissima vincit. *Qui observat ventum, inquit sapiens, non seminans: Et qui considerat nubes, nunquam vorat. Eccl. 11. 4. Qui præterea Deum non invocat, illic dicente Psalmista trepidat timore, ubi non est timor: Pl. 12. At e contra. Time Deum, consulit Augustinus, & homines non timabis. Quod si quis formidolosus abcedat, tanquam ex lege ineptus bello: neque velit fieri iudex, nisi virtute valeat irumpere iniquitates.*

ANNO
CHRISTI
1415.

Postremo si quaeritur causa prius tali modamine terminari, ut neminem lædat, hoc fieri non potest, credite; tanget aliquos & magnos quidquid actum, vel non actum tandem extiterit. Tangantur vero non immeriti, sed meriti; tangantur, petimus, & lædantur ad sanationem, & salutem, in spiritu lenitatis & veritatis, non in spiritu vehementi contritionis & perditionis. Præponatur, obsecramus, amor & lex spiritus, legi carnis; honor perpetuus, decedenti sterculo glorie presentis. Felix itaque confusio, quæ supra modum immensum glorie pondus operatur, miserante eo qui propter nos saturatus opprobrii, Deus benedictus in secula; in quo bene valet, viriliter agite, fideliter atque feliciter.

Sequens requesta fuit prodelta judicialiter per N. de Gonneffis, Jordanum Morini, G. Pulchrinopotis & Jo. Baldini, die martis xx. mensis Augusti anno XV. in loco sessonis.

Exponitur coram vobis, Reverendissimis patribus & dominis, & ceteris commissariis per sacrum Concilium in causis omnibus fidei &c. Quod cum materia fidei sit favorabilissime tractanda, & aliter quam materiam profane, cessantibus diffugiis & dilacionibus non necessariis, sine figura & strepitu iudicii. Cum præterea possint hæreses & errores damnari, non habendo respectum ad personas, sicut novissime visum est omnibus nationibus, jam practicum est in hoc Concilio, & in aliis multis Conciliis. Cum insuper novem assertiones exhibitæ, & expositæ vobis dominis commissariis, non habeant in hoc Concilio aliquos, qui se dicant ipsarum assertores, vel defensores esse vel fuisse, proprio vel alieno nomine: nihilominus vos, domini commissarii, loquendo cum reverentia debita nondum processistis, nec proceditis ad examinationem veritatis vel falsitatis earundem novem assertionum, jam a novem hebdomadis & ultra vobis insinuatam. Placeat ad exaltationem fidei, & celerem errorum extirpationem, conformiter ad factam vobis super hoc commissionem, & ad intentionem seu petitionem Serenissimi Principis domini regis Romanorum, qui conclusionem super prædictis novem assertionibus habere ferventer exoptat, & ad tollendum scandala jam exorta & verisimiliter oritura, procedere ad celerem examinationem prædictarum novem assertionum, ut consequenter ad conclusionem debitam, hoc sacrum procedat Concilium: alioquin timendum est de offensa Dei, & læsione christianæ fidei, & quod hoc sacrum Concilium principaliter congregatum ad hæresum extirpationem, & emendationem errorum, non habeat causam legitimam vos super prædictis quomodolibet arguendi.

ANNO
CHRISTI
1415.

SCHEDULA JOANNIS GERSONII

Circa novem assertiones Joannis Parvi.

Queritur utrum novem assertiones, fidei iudicio sint reprobanda.

Ego Joannes de Gersono, magister in artibus & in Theologia, Cancellarius Parisiensis, volens parere mandatis Reverendissimorum Patrum, ac ceterorum dominorum commissariorum in causa fidei; dico affirmative quod has novem assertiones exhibitae, sunt iudicio fidei reprobanda per hoc sacrum Concilium, & quod iam nimis tardatum est; si intelligatur quod sint reprobanda, id est, quod dignis reprobari, quod discernere maxime spectat ad Theologos; si sic accipiatur, quod reprobanda, id est, quod expedit eas reprobare, quod spectat ad omnes qui possunt temporum atque personarum perpendere, ita quod dicere volo quod has assertiones reprobare licet, decet & expedit, immo necesse est, necessitate precepti Divini affirmativi, sicut inferius docebitur.

* Deest ali-
quid.

Sto praeterea in liberatione Reverendissimi Patris domini Cardinalis Cameracensis publice tradita, quod haec doctrina est erronea in fide & moribus, & tanquam haeretica, scandalosa, seditiosa; & ad fraudes, deceptiones, mendacia, ac proditorum & perjuriam viam praebens; & quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes sunt haeretici, & ut tales, juxta canonicas & legitimas sanctiones puniendi.

Deberent autem sufficere rationes & auctoritates allegatae, cum auctoritate tanti viri, immo cum auctoritate tot sapientissimorum doctorum & aliorum in sacris litteris eruditissimorum, nedum universitatis Parisiensis, sed de aliis universitatibus, ac provinciis regni Franciae, qui doctrinam hanc pestiferam doctrinaliter reprobaverunt, & judicialiter condemnandam esse senserunt, quibus non minus deferendum fuerat, quam delatum fuit per hoc sacrum Concilium universitatibus & ordinariis de Anglia & de Praga, circa improbationem doctrinae Wicleffi & Huss.

Nihilominus, pro elucidatione majori materiam, distinguo novem has assertiones in quatuor partes, juxta diversitatem materiam.

Reprobatur itaque quarta assertio dicens:

- » sus est, ratio & equitas, quod omnis tyrannus occidatur villane, Gallice, *villainement*,
- » per explorationes & insidias, & est propria mors, qua debent mori tyranni, occidere scilicet eos per bonas cautelas, explorationes & insidias: quoniam haec est universalis, nec dependet ex aliquo casu, & debuerat proponi tanquam una maxima, respectu primae assertionis, & aliarum quinque ex ea sequentium vel collateralium, quae tyrannum contrahunt ad unam speciem tyrannidis.

Reprobatur secundo octava assertio, quae sensum litteralem scripturae sacrae dicit aliquando falsam esse, siue mortiferam.

Item, reprobatur tertio una assertio, quae nullum juramentum dicit esse tenendum, si vergat in praedictum jurantis, vel uxoris suae, vel liberorum.

Reprobatur quarto prima assertio cum secundae, tertiae, quinta, sexta, & septima, quae dependent ab invicem, propter causam connectio-

num; licet qualibet addat malitiam specialem ad primam, unde dependent.

Epilogans igitur, dico primo, quod has assertiones spectant ad fidem, sicut illa: *Quilibet tyrannus, qui damnata est tanquam erronea in fide, & moribus, & haeretica, & per consequens spectans ad fidem. Contrarie & oppositum dicere, reputo haeticum.*

Dico secundo, quod errantium multitudo per depravationem affectus, vel ignorantiam, aut aliter, non facit praedictas assertiones probabiles; cum *multorum insidias est numerus: Eccle. 1. 15.* similiter & haeticorum.

Dico tertio, quod reputantes has assertiones probabiles, habent consequenter dicere quod sunt temerarie assertae in fide & bonis moribus pro regula & lege vivendi; & quod ex talibus reputatis probabilibus procedere ad certam mortem, non absolvit, sed accusat homicidam.

Dico quarto, quod eae assertiones non possunt verificari per fugas adversariorum, scilicet fingendo casum mortis inevitabilis, vel casum divinae revelationis, vel voluntarie glossando, vel allegando casum aliquem singularem vivificationis aliquarum, cum sint universaliter positae, & ita de reliquis diffugiis.

Dico quinto, quod non est licitum Praelatis doctoribus, poenitentiaris, iudicibus etiam secularibus, in causis civilibus, seu consiliariis eorum, vel confessoribus negare, vel dubitare falsitatem harum assertionum, postquam fuerunt eis sufficienter propositae, atque declaratae. Non enim solum haeticus est qui asserit contra fidem, sed qui falsas opiniones contra eam gignit, vel sequitur, secundum distinctionem Augustini.

Dico sexto, ad formam propositae quaestiones, quod eae assertiones sunt fidei iudicio reprobatae, id est debent digne reprobari; immo de necessitate precepti affirmativi debent reprobari, prout deductum est.

Prætentant defensores aliqui doctrinae haeticalis novem assertionum, & condemnationum earum, quia directe non possunt per indirectum impedire. Turbaret, inquit, pacem factam, & divisiones induceret ista condemnatio. Sed respondetur in oppositum primo; quia doctrina haec est radix divisionum, quae remanente non succulla, magis ac magis divisiones pullularent &c.

SEQUITUR RESPONSO AD CEDULAM

Quae incipit:

Prætentant defensores, &c. Gerson.

Seditiosi Belial filii, furis infernalibus agita-
ti, cum se concernunt a suarum seditionum finibus impeditos, more canum hiantes, rabie virulenta, patulis ridibus, ipsorum obices possitenui se disponunt, & quos non valent mordaciter toxicare, latratibus rabidis aereis infedibus afficere non postponunt.

Sane quemdam Augusti Caesaris sub edicto caelestis militiae canticum decantatum melliflue continentem Lucae 2. a Christi *Pacifici testimonium* praedicantem, per indirectum publicum impeditorem damnationis erroris, eo quod inducebat seditionem istorum nutrire schismata, ac pacis inita foedera violare, quod ii seditionis refellunt doctrinam per ipsos falso erroneam estimatam inquietantes divisionum radicem, quae nunc succulla intenuis & extenuis pullulabunt, ex litteris regis & universitatis Pa-

ANNO
CHRISTI
1415.

* locus
corruptus se-
re per tota.

Parisensis suum falsum propositum confirmare nitentes: quas litteras qualiter extorserunt effectus monstrat pacis per eos crebrius impeditae, ad plenum, Dei gratia, reformatae, ut litterarum patulo demonstrarunt publice in hoc sacro Constantiensi Concilio Generali.

Delatantes 2. doctrinam, quam nequiter pestiferam nominant, de qua sermo, omnem pacis firmitudinem enervare, dum, inquit, homicidia insidias & perjuria fovet, sicut liquet cuilibet intuenti; sed mentita est iniquitas sibi; ipsa nempe tyrannicidia suffert, proditioes auferit, in regum diademata conspirantes quod isti seditiosi non penitus sunt exortes: juramenta priora & fortiora iudicans per carentia suis comitibus nullatenus temeranda.

• lectus corruptus

Sed tertio, clamitare rabide non cessant, & materiam in hoc sacro Concilio non condemnandam, juxta didum canonis approbati. *Error cui non resistitur, approbatur*: Quod male subsumi clare liquet; non enim est error omne quod erroneum ab infectis per errores pestiferos judicatur; sicut nec amarum quod a palato infecto humoribus falso judicatur amarum. Non enim ex ipsa relinquitur fore indifferenter homines occidendos, sed tyrannos & infideles proditores, suorum Regum diademata usurpare conantes; nec etiam perjuria licita fore docet; sed juramenta obligatoria per inconvenientia pro debito non existere violanda.

Quarto vero, suos ululatus obsonos taliter prosequuntur. Consueverunt, inquit, haeretici, postquam suorum errorum venena vomuerunt, dicere: sileatur, pacis vincula non rumpantur. Et exemplificant de Dario cum fautoribus suis; sed liquet nequiter perperamque subsumi, falso applicando proposito quod haeresis nulla macula sordidatur: sed ut ex immediate praecedentibus est ostensum, hujusmodi seditiosi Cerbero colligati, quae ad pacem faciunt iustitiam & veritatem, & dominorum, ac eorum dominiorum altissimorum conservationem haereses satagunt nominare, ut sic seditionum proditioque optatum sortiantur effectum, qui iure prosequuntur judicialiter per appellationem, & juxta demerita amplius prosequuntur urinis unguibus iustitiae per sacrum Concilium finaliter & sententialiter lacerandi.

Rursus provocant ad ulterius attendendum, non posse dici majorem injuriam alicui christiano, potissime Principi, vel Praelato consiliario, sive Principum confessori, quam quod suscitabit guerras, divisiones, si materia fidei terminetur; quod false ad hypothese[m] applicatur. Sed amplius fuerunt inquentes: Illi sunt seditiosi & scandalosi qui doctrinas scandalosas & seditiosas seminant, non qui iam pestifere seminat & nimis, prohi dolor! adultas eradicare contendunt: sed si seditionum actores, bonum semen reputant zizaniam: ita enim ipsos furiarum malitia excacavit, ut bonum semen malum reputent: & e contra. *Va igitur iis qui dicunt malum bonum, & bonum malum*. Isaie 5. 20.

Denique, malitiose & quasi blasphemis vocibus impingunt in sacrum Concilium Generale, quaerentes ubi fidei veritas ostendetur, si in Concilio Generali subicenda censetur? Nonne Gregorius, inquit, *utilius scandalum nasci permittitur, quam fidei veritas relinquatur*? Sed falluntur isti, ut saepius praemissum est, substrahendo, cum haec materia non pertinere ad iudicium fidei debeat merito declarari.

Demum & finaliter, quaerunt malitiose hujusmodi quaestionem.

Qualis tandem crudelior impietas, quam errantibus in via mortis nolle petitem tramitem ostendere veritatis? Sed proculdubio, quaestio ista sit ad praecaciter subsumendum, cum sacrum Concilium omnibus errantibus ostendere sit paratum callem sacrae fidei veritatis.

Est autem immanissimum & Deo displicibile super cuncta, cum malitiae stimulis agitati, nituntur seminare discordias inter fratres; praesertim ex quorum discordia cuosorum malorum genera sunt exorta; & plura, nisi seditiosorum illorum malitia reundatur, disposita sunt oriri; quos ab iniquitatis via, ad semitam suae gratiae, fraternaeque & pacificae caritatis perducatur rex pacificus Jesus Christus, qui est pax nostra, & Deus dilectionis & pacis, qui charitas est, regnans cum Patre & Spiritu sancto per omnia saecula saeculorum. Amen.

SCRIPTUM EPISCOPI ATREBATENSIS

De novem assertionibus Joannis Perovi.

Attente, si placet, motivum sequens consideretur.

Quaeritur ab adversariis: si istae novem assertiones pertineant ad fidem, cum non fuerint alias damnatae per Ecclesiam, nec corrumpant directe aut formaliter articulum fidei, nec ex eis sequatur corruptio alicujus articuli: qua temeritate condemnavit eas Episcopus Parisiensis, cum scire teneatur quod fidei declaratio & novorum articulorum ordinatio, atque symboli explicatio ad summum Pontificem pertineant & ad Concilium Generale; & habent dicere quid haeticum & quid catholicum debeat reputari, prout declarat S. Thomas secunda secunda q. 1. articulo ultimo: & habetur XXIV. q. *Quartus*.

Numquid non alii Episcopi particulares similiter, & eadem auctoritate dicent, quod licet eis similiter propositiones hujusmodi ad fidem trahere, & de illis novos articulos facere, aliquas earum condemnare, condemnatione haeticali; & contrarias approbare, approbatione catholica & fidei.

Et sic contingeret, quod, stante varietate opinionum diversorum doctorum, diversi Episcopi de eisdem propositionibus diversas ferrent sententias & omnino contrarias; quibus sententias praeciperent & mandarent suis subditis universis, ut fide tenerent oppositas propositiones talium propositionum sic per eos damnatarum.

Cum igitur aliqui eorum tales assertiones fide approbarent; alii vero reprobarant; evidenter sequitur incertitudo fidei, & impositio oneris gravioris religionis christiane, quod patres nostri non portaverunt, & divisio catholicae veritatis.

Si autem dicunt adversarii, quod dictae novem assertiones ad fidem sic de facto non pertinent ante determinationem Ecclesiae, sed quod eas debet tanquam haeticas condemnare; qua temeritate, ante hujusmodi condemnationem Ecclesiae eas praedicaverunt & affirmaverunt publice haeticas; cum haeticum sit aliquod fide tenere, quod non est fides, aut quod est non fides?

Nam si licuit beato Augustino dicere quod non crederet Evangelio, nisi ad hoc ipsum commoveret

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

Th. P. 151.

veret Ecclesiam auctoritas; rationabiliter dicitur
 ANNO
 CHRISTI
 1411.
 istis adversariis, quod ante dictam determina-
 tionem nondum factam, cum dictas assertiones
 haereticas fide tenuerunt & publicant ac inve-
 recunde publicant in hoc sacro Concilio Gene-
 rali; reges, principes, & cunctos Christi fide-
 les qui eos audierunt, sefellunt, ut pseudo-
 prophetas, & deceperunt, oberrare eos facien-
 tes in invio, & non in via, unde contentio,
 prohi dolor! mortifera inter eos est effusa, quam
 placare celeriter dignetur ille qui est pax no-
 stra Jesus Christus Filius Dei benedictus.

Ad dubium quo quaeritur: *Nunquid novam as-
 sertiones Ec. fas fidei iudicio reprobanda?* non
 transcendendo de genere in genus, si sunt ver-
 um vel non verum; quia vitium est, secundum
 Philosophum, secundo posteriorum, ad propo-
 situm respondens, salva determinatione Eccle-
 siae semper; dico quod non, & hoc ex doctri-
 na & fundamento S. doctoris Thomae de Aquino
 parte prima q. 32. art. 4. dicentis, quod
 quando circa ea quae etiam ex scripturis Sacris
 sequuntur, sunt opiniones diversae doctorum,
 ad illa credenda nemo obligatur, quoad us-
 que per Eccl. praecipiantur aut ordinentur cre-
 enda.

Unde in primitiva Ecclesia multae erant opi-
 niones doctorum sustentabiles, & sine fidei pra-
 iudicio, quas hodie asserere esset haereticum,
 quia oppositum per Ecclesiam exstat determi-
 natum: ut de processione Spiritus S.; de baptis-
 matis forma; de visione animarum; de pau-
 peritate Christi, & similia.

Ex quo fundamento sequitur quod omnes
 assertiones ex Sacra scriptura opinabiles, circa
 quas diversae sunt opiniones doctorum, sunt ma-
 teriae fidei impertinentes, ut gratia exempli de
 observatione legalium ad Galatas 11. de qua
 Hieronymus & Augustinus adversantur: uno
 dicente, in earum observantia Petrum peccasse,
 scilicet Augustino: alio vero, scilicet Hiero-
 nymo, simpliciter illud negante.

Similiter de occisione Aegyptii per Moysen
 Exod. 11. de qua Ambrosius & Augustinus
 opposita sentiunt. Nam unus actum commen-
 dat, ut Ambrosius in libro, *De officiis*; alter
 vero actum culpatur, ut Augustinus, in *De qua-
 rumlibet Exodi*.

Unde & per locum a majori correptione se-
 qui videtur quod cum circa novam assertionem
 praefatas diversae & oppositae doctores sentiant,
 nec per Ecclesiam quid sit tenendum determi-
 natum, quod ad materiam fidei minime trahi
 debent.

*Hoc protestatio fuit facta XXIV. die
 Octobris, in Ecclesia cathedrali
 Constantiensi, de mane.*

14. p. 471. Ego Martinus Episcopus Atrebatensis, hu-
 milis in sacra theologia magister, protestor E
 primo, quod in hoc actu, nec in quocumque
 alio per me, Dei gratia, in posterum fiendo,
 sicut nec in praecedentibus dudum per me fa-
 ctis quibuscumque, nunquam latendi, nec de
 praesenti intendo aliquid dicere, aut asserere:
 immo intendo non dicere, quod sit contra de-
 terminationem sacrosanctae matris Ecclesiae,
 sacratissimorum Conciliorum Generalium, aut
 huius sacrosancti Concilii Generalis Constantien-
 sis, seu contra veritatem fidei catholicam, seu
 Sacrae scripturae, aut etiam contra bonos mo-
 res: vel quovis modo possit offendere piis au-
 Concil. General. Tom. XXVIII.

ANNO
 CHRISTI
 1411.
 Quod si oppositum contingeret, quod
 Deus avertat, vel ex ignorantia mea, quae
 magna est, vel ex alia causa quacumque; ex
 nunc, prout ex tunc, omne tale dictum, aut
 assertum habeo pro non dicto, aut asserto,
 & illud ex nunc, prout ex tunc, revoco, cas-
 so, irritato & aduoluto, & offero me humiliter
 promptum & paratum, ad suscipiendam emen-
 dationem, & correctionem huius sacri Con-
 cilii Generalis, & ad revocandum omne tale di-
 ctum, cassandum, irritandum, & adnullandum,
 ubi, quando & qualiter dicitur illud per me
 debere fieri saepe dictum hoc sacrum Concilium
 Generale, cupis dissimulationibus, & Decretis jam
 factis, & fiendis; ac etiam conclusioni, & con-
 clusionibus per ipsum eligendis, vel eligendis,
 determinandis, vel determinandis super novem
 assertionibus, de quibus materia hic ventilatur,
 adhuc firmiter, indubie & incoactis, &
 adherere intendo, quamdiu vitam duxero in
 humanis.

Secundo, protestor quod in praesenti actu non
 gero ambaxiatam Principis, aut alterius per-
 sonae, sive status cuiuscumque, nec intendo ge-
 rere, nisi pro quanto fuerit opus; aut neces-
 se: sed solum vices gero quaestionem propo-
 nendi de mandato Reverendissimorum patrum,
 & excellentissimorum doctorum, in causis fidei
 deputatorum per hoc sacrum Concilium Gene-
 rale, qui XVI. die Octobris mensis huius, mi-
 Chi per expressum injunxerunt, ut partem ne-
 gativam aperirem rationibus, & scripto tenus,
 huius quaestio: scilicet, utrum novem asser-
 tiones coram ipsis, per magistrum Joannem de
 Gersonno, Cancellarium Ecclesiae Parisiensis
 agitatae, fidei iudicio sint reprobandae.

Et quia eorum mandatis volo, prout te-
 neor, pro semper obedire; idcirco tanquam
 organum ipsorum & bajulus, proponam quo-
 que proponenda.

Tertio, protestor quod non intendo aliquid
 dicere, quod sit proprie in injuriam personae cu-
 juscumque: sed solum intendo ad elucidationem
 catholicam veritatis, & ad declarationem aliquam
 falsitatis.

Et si non haberem verba adeo reverentia
 in omnibus dicendis, non credant aliqui quod
 propter hoc intendam excedere a charitate &
 dilectione fraternae; quia debitam reverentiam
 & honorem cordiales volo semper habere ad
 omnes, maxime autem ad domesticos fidei.

Et finaliter, quaeque jam dicta, aut dicenda
 in praesenti actu, dicam probabiliter, & secun-
 dum quod dictamen rationis & conscientiae, ac
 instinctus Spiritus S. mihi ministrabit, secun-
 dum formam juramenti per me emissi in praesenti
 actum, & de mandato Reverendissimorum do-
 minorum iudicium.

ALIUD SCRIPTUM EPISCOPI ATREBATENSIS

Adversus Cardinalem Cambracensem.

Cardinalis Cameracensis XXV. Octobris

Conclusiones Astrologicas praeposuit Theologi-
 cis: inde leviter intulit, principia fidei ver-
 sati circa principia legis naturalis.

Responsio.

SI Collegium in hoc vellet partem assume-
 re, quia cardinalis est, & sustinere vellet
 D d d pro.

propositionem male sonantem; exponeret semagno periculo &c.

ANNO
CHRISTI
1613.

Item, in materia presenti que tangit multos principes sub quorum dominis habent sua beneficia, possessiones &c.

Item, si per medium Collegii, cum violentia, importunitate, aut alias condemnarentur aliquam propositiones, & præsertim ista &c.

Noteatur quod multæ sunt universitates solennes, quæ eis non assentirent in tali condemnatione; sic esset destruere statum Cardinalium, & cujuslibet eorundem, & quod de presenti se redderent inhabiles ad electionem &c. Et si procederent ad talem electionem &c. forsitan non reciperetur pro Summo pontifice per eos electus, propter suspicionem de hæresi.

Item, status Cardinalatus non attenditur, quoad approbationem, vel reprobationem aliquarum assertionum, tanquam approbandarum fidei iudicio; sed Episcopi & doctores, mandato sanctæ sedis Apostolicæ, tales materias debent tractare, & super illis deliberare, & quid sit de illis de fide tenendum, declarare; Papa vero concludere habet, & definire &c.

Item, si singulariter aliqui Cardinales vellent se constituisse partem, aut promotores in causa fidei, hoc non obstant, a prosecutione non est desistendum, nec subicendum est, quin veritas catholica palam fiat; si secus autem fieret, per tales modos, & comminationes, quod Collegium assumat sibi causam, propter honorem Collegii, quia Cardinalis est, & nihilominus fovet assertiones erroneas & hæreticas, esset tyrannizare in Religionem Christianam, quod nequaquam permetterent Principes christiani. Avertant igitur domini Cardinales, si qui fiat, ne dijudicent causam eis ignotam, de qua ad eos non spectet judicialiter cognoscere, & omni favore, odio &c. postpositis, veritate comperta, conjudicent Concilio Generali equitatem.

PROPOSITIO FACTA IN LOCO SESSIONIS.

24. & 30. diebus Octobris, anno millesimo quadingentesimo decimo quinto

Episcopus Atrabatenfis.

IN præsentia hujus sacratissimæ celsitudinis, cuius gesta magnifica per orbem universum gloriose prædicantur.

In assilientia suæ subtilissimæ simplicitudinis, cuius circumspessione, Catholicæ Ecclesiæ status & mores virtuosè regulantur, de præsentia materia, tam dignissimæ altitudinis, ut etiam ingenia hierarchica eam non concipiant, nisi divinitus luminose doceantur, loqui pertimesco, pensata dicendorum arduitate, auditorum subtilitate, sensus & intellectus meorum exiguitate. Nec mirum, quoniam grandes materias ingenia parva non sufferunt; sed mox in ipso suo conatu ultra vires ruunt & succumbunt.

Fateor siquidem quod quantumcumque quis de fonte Pegaseo sit potatus; etiam si linguis hominum loquatur, aut Angelorum; si in Mercurium transformetur, aut Tullium; si dulcescat Titi Livii lætæ eloquentia; aut certe si Demosthenis suavitate peroret; digna loqui nequaquam poterit de dicendis. Nihilominus tamen ego, cuius sensus modicus, intellectus brevis, memoria labilis, sed eloquia incomposita in tantum existunt, ut non nisi res so-

ans, & cymbalum tinniens a prudentibus debeat merito iudicari.

Sed oro, ut is, qui docet hominem scientiam, osque mutorum aperit, & linguas infantium facit disertas, nunc det sermonem rectum & benevolentem in os meum, ut & intellectum meum vero fidei humore infundat & illustret, affectum quoque igne caritatis inflammer: sed & labii pollutis calculo ignito, seraphico ministerio, expurgabit, linguam refrænans temperet, & os meum adornet præconio catholicæ veritatis; cuius veritatis inardescente fervore adversus errores carnalium, atque animalium hominum, arcem turris Davidicæ, clypeis theologiarum rationum communis, Spiritu Sancto vos evocante, conscendistis. Vos scilicet, Sacratissimi Ecclesiæ pastores, & expertissimi rectores, atque eruditissimi doctores & magistri, qui estis belli hæreticalis duces triumphales, super cujus turres estis speculatores positi, & custodes pariter & defensores, ut per vos cunctis adversariis, erroribus, & hæresibus eliminatis, & destructis, Deo uno & vero, christiana religio, tranquilla devotione gaudens, pacifica ac secunda, perennique serviet libertate. In quo bello constituti, contra hæreticam pravitatem se extollement adversus Dei scientiam, & doctrinam Ecclesiæ sacrosanctæ, vos hortatur ipsa Catholica veritas, ut veros suos pugiles, & athletas strenuos & fideles, quatenus sitis fortes in bello, & pugna cum antiquo spiritu, in principio spiritualis belli huius.

Stantes in facie primæ aciei proponens in medio Ecclesiæ verba sancti Apostoli: *Confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius, & induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli, ad Ephes. 6. 10.*

In quibus verbis consistit audaciæ stabilitatem.

DECLARATIO CARDINALIS CAMBRACENSIS

Circa propositiones Joannis Parvi.

DEGO Petrus Cardinalis Cameracensis, tanquam doctor theologus, in testimonium veritatis requisitus, dico, & per iuramentum affirmo, me firmiter credere, & nullatenus dubitare, quod quelibet dictarum novem assertionum catholice condemnanda est in forma superius scripta.

Et nihilominus, ex condemnatione hujus propositionis; *Quilibet tyrannus potest & debet licite & merito occidi per quemcumque vasallum suum, sive subditum, etiam per insidias, & blanditias, vel adulationem; non obstante quocumque iuramento, seu consideratione factis cum eo, non expectata sententia, vel mandato cujuscumque iudicis.* Quæ condemnatio in una sessione hujus sacri Concilii facta est; patet manifeste condemnatio earundem propositionum. Nam continent doctrinam illam virtualiter, & in simill radice fundantur, & addunt circumstantias alias plurimum aggravantes, sicut de auctorizatione cujuslibet legis divinæ, naturalis, & humanæ, respectu talis homicidii in secunda propositione.

Item, de turpitudine & vilitate mortis, in tertia.

Item, quod rex debet approbare tale homicidium in tribus sequentibus.

Item, ad confirmationem erroris, addit quod litteralis sensus scripture sacre occidit animam.

In octava denique, quod in nullo ligat iuramentum.

ANNO
CHRISTI
1613.

Confederatio, vel confederatio facta inter aliquos, si vergat in prejudicium alterius jurantium, vel confederatorum sponsum suum, aut liberorum. Et ita de reliquis.

ANNO
CHRISTI
1415.

Quare patet, quod doctrina hæc & similis condemnanda est, prout & prædicta propositio condemnata, videlicet tanquam erronea in fide & moribus, & tanquam hæretica, scandalosa, seditiosa, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditorum, perjuriam vias præbens; & pertinaciter doctrinam hæc petiolicissimam aliterentes sunt hæretici, & ut tales, juxta canonicas sanctiones puniendi.

In testimonium præmissorum, mandata me subscripsi.

ADDITIO CARDINALIS CAMERACENSIS

Pro sua opinione, die VIII. Novembris

Anno MCCCCXV.

EX quo manifeste sequitur quod asserere inter Catholicos dictas propositiones esse probabiles, vel fortan veras, est erroneum, & sapiens hæreticum: & quod doctor Theologus hoc publice in hoc sacro Concilio, & coram judicibus fidei asserens, habendus est de hæresi vehementer suspectus.

Unde pro fundamento condemnationis hujus pestiferæ doctrinæ, licet multa possent allegari de jure naturali, divino, & humano; tamen specialiter, contra eam pauca sufficiant que sequuntur.

Primo, quia hæc doctrina est contra duo præcepta Decalogi, videlicet contra illud, *Non occides*, Exod. 20. 13. scilicet absque auctoritate judiciaria; & illud, *Non perjurabis*, Levit. 19. 12. ubi omne juramentum subetur observari, quod non vergit in detrimentum animæ; & contra illud Exodi 21. 14. *Si quis per industriam occiderit proximum & per insidias, ab altari meo evellat illum, ut moriatur*; & contra illud, XXIII. q. V. Cap. *Non occides*, quod sumitur ab Augustino, libro de *Civitate Dei*, ubi dicitur: *Ita igitur exceptis, quos vel Lex iusta generaliter, vel Spiritus Sanctus iustitia Deus, specialiter jubet occidi, quisquis hominem, vel seipsum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine invehitur*. Et XXIII. q. VIII. cap. *Quicumque*, quod sumitur ab eodem Augustino, eodem libro, ubi dicitur: *qui sine publica aliqua administratione maleficium, furem, sacrilegum, adulterum, & perjurum, vel quemlibet criminiosum interfecerit, aut trucidaverit, vel membris debilitaverit, velut homicida iudicabitur, & tanto acrius, quanto non sibi a Deo concessam potestatem abusive usurpare non timuit*.

Est denique contra rationes condendi Decretalem illam, *Pro humani de homicidio*, lib. VI. editam in Concilio Lugdunensi; ubi contra interfectores per assassinos ponitur poena excommunicationis, depositionis a dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio, ipso facto: & quod quicumque talis fuerit, a toto Christiano populo perpetuo disfidatus est: sic quod postquam probabilibus confliterit argumentis, aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu disfidationis adversus eum sententia requiratur.

Item, dicta doctrina multo magis est condemnanda, quia multo pejus circumstantiis.

Concil. General. Tom. XXVIII.

Ata est, quam illa damnata propositio Joannis Wicli, qui ponit quod populares possint ad eorum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

Item, hujus doctrinæ condemnatio non minus fieri potest absque speciali expressione de ejus assertore, quam illa que super in una sessione facta est contra errorem in Bohemia, de communicatione populi sub utraque specie &c. In testimonium præmissorum, manu propria me subscripsi. *P. Cardinalis Cameracensis*. Hoc totum sequens est de sua manu.

ANNO
CHRISTI
1415.

RESPONSIO EPISCOPI ATREBATENSIS

B *Ad deliberationem domini Cardinalis Cameracensis.*

Cum vos, reverendissimi in Christo Patres, & domini commissarii, in causis fidei per hoc sacrum Concilium deputati, ordinaveritis, quod quilibet doctor theologus habeat vobis dare, infra certum terminum, suam intentionem, videlicet utrum novem assertiones, pro examine, sint fidei judicio reprobandæ; & liceat unicuique doctori in facultate prædicta, etiam super hoc publice respondere, prout experientia comprobavit, per responsum publicam, factam VIII. die Novembris, per reverendissimum patrem in Christo dominum Cardinalem Cameracensem, & vestris paternitatibus exhibitam, & per eandem receptam.

Idcirco, Ego M. Episcopus Atrebatensis, tanquam doctor theologus in testimonium veritatis requisitus, salva tamen determinatione sacrosancti Concilii, & sanctæ sedis Apostolicæ, credo & affirmo quod nulla dictarum novem assertionum est fidei judicio reprobanda, nec aliqua illarum est condemnanda, ex condemnatione illius propositionis: *Quilibet tyrannus &c.* Cum nullo modo sequatur ex aliqua illarum novem assertionum, sed nec ex omnibus simul, nec continent doctrinaliter illam, vel virtualiter, nec in simili radice fundantur, quod patet.

D Non enim sequitur. *Licetum est unicuique subdito &c. occidere vel occidi facere quemlibet tyrannum, qui per cupiditatem, fraudem, sortilegium &c. Ergo quilibet tyrannus &c.* Tum quia ibi arguitur a parte in modo, ad suum totum in modo, cum distributione.

Et clarum est consequentiam non valere, sicut nec valet. *Licetum est unicuique interficere vel furem nocturnum, qui venit ad occidendum. Ergo quilibet fur nocturnus potest & debet licite interfici a quocumque.* Sicut nec sequitur: *Quemlibet hominem album video; ergo quemlibet hominem video.* Tum quia in assertionibus fit de tyranno taliter specificato. In illa vero, *Quilibet tyrannus &c.* de tyranno universaliter capto.

B Tum quia ad mentem assertionum a parte subiecti, *ly unicuique subdito* capitur pro vassallo immediate regi subdito. Et in illa, *Quilibet tyrannus &c.* capitur pro quocumque, etiam subdito tyranno, sive subiecto.

Patet, quod nec sequitur ex prima, nec ex secunda, neque tertia; cum in secunda specificetur, dicendo quod *Leges auctorizant de occidendo dictum tyrannum proditorem & infidelem suo regi &c.* Nec sequitur ex quarta. Licet enim dicat quod: *Omnis tyrannus infidelis sit villanus occidendus; non tamen dicit, a quolibet subdito suo.* Nec sequitur ex quinta, sexta & septima.

Ddd 2

Ex Ger. t.
P. 471.

Stima. Non sequitur: *Ille qui occidit supra nominatum tyrannum, non debet de aliquo reprehendi, ut dicit quinta; immo debet premiari, ut ait sexta; & illum debet rex plus amare ut canit septima; ergo quilibet tyrannus &c.* Nec sequitur ex octava: *Littera occidit &c.* clarum est. Sed nec ex prima, in casu socialitatis &c. quae est nona.

Sed quod nec ex omnibus simul, patet, quia si ex aliquibus debeat sequi, videretur quod ex prima & quarta. Quarta enim dicitur quod *omnis tyrannus infidelis, est villanus occidendus*: & prima dicit quod: *Licetum est unicuique subdito &c.* Ergo videtur quod sequatur quod *omnis tyrannus infidelis, est villanus occidendus*: & prima dicit quod *licetum est unicuique subdito &c.* Ergo videtur quod sequatur quod: *Omnis tyrannus sit occidendus villanus, a quolibet subdito suo. Quilibet tyrannus &c.*

Sed manifestum est, quod subjectum primae assertionis *Licetum est unicuique subdito*, supponit, & accipitur respectu praedicati, quod est, *Quemlibet tyrannum qui per cupiditatem &c.* Quod praedicatum est taliter qualificatum. Et in secunda capitur subjectum universaliter, sed non respectu cuiuslibet subditi, ita quod *ly a quolibet subdito*, in nullo supponit, respectu talis praedicati, *Quemlibet tyrannum &c.* nec in ambabus simul.

Unde si quia in quarta ponitur, *Omnis tyrannus &c.* Non tamen respectu talis praedicati, a quocunque subdito. Et in primo ponitur, quod *Licetum est unicuique subdito &c.* non tamen respectu talis praedicati, quemlibet tyrannum &c.

Eodem modo inferam de quocunque demonstrato ut determinato, forte inferam istam: *Hic est diabolus, ex dictis & contentis in sacra scriptura: unde capiam istud complexum. Hic est, Matthaei, 17. & istud praedicatum, diabolus Matthaei 4.*

Sic igitur apparet manifeste quod istae novem assertiones non continent virtualiter illam: *Quilibet tyrannus &c.* nec per consequens veniunt fidei iudicio reprobandae ex condemnatione illius.

Dico alterius, quod ex nulla circumstantia aggravante sunt dictae propositiones fidei iudicio reprobandae. Non enim propter primam, scilicet auctorizationem talis tyrannicidii: quinimo ista circumstantia est allevians in secunda propositione; nec propter illam de villanitate &c. qua dignus est talis tyrannus occidi, ut in tertia & quarta.

Nec propter illam qua rex debet approbare tale tyrannicidium, ut in sexta, quinta & septima.

Nec ex additione confirmationis erroris, ut dicit dictus dominus Cardinalis, cum non sit error quod: *Semper tenere sensum litteralem, occidit animam*; qui *ly sensum litteralem*, supponit ibi confute tantum. Et clarum est quod semper accipere sensum litteralem quem faciunt propositiones in Sacra scriptura, est error, immo inducit in errorem, ut ait expresse Gregorius, in moralibus Lib. 1. cap. 3. in Prologo, ut in octava.

Hec ex illa circumstantia, quod: *De nullo tenetur miles servare promissionem, seu confederationem factas alteri militi, si videntur in praedictum &c. in casu socialitatis &c.* cum prius & amplius tenetur ex ordine charitatis vitare suum praedictum, quam alterius.

Nec est verum quod haec doctrina & similis

fit condemnanda, prout haec praedicta propositio: *Quilibet tyrannus &c.* est condemnata; videlicet tanquam erronea in fide & moribus, & tanquam haeretica, scandalosa, seditiosa, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, & perjuriam vias praebens.

Ex quibus omnibus infero.

Primum, quod hanc doctrinam asserentes opinabiliter, circa determinationem sacri Concilii Generalis, & sanctae sedis apostolicae, non sunt haeretici, & ut tales, iuxta canonicas sanctiones legitimas puniendi.

Secundo infero, quod non sequitur manifeste, immo totum oppositum, quod asserere inter catholicas dictas propositiones esse probabiles, aut forsan veras, non est erroneum, aut sapiens haesim, nec doctor theologus hoc taliter publice asserens, in hoc sacro Concilio, & coram iudicibus fidei, est habendus de haereli vehementer suspectus.

Tertio, infero quod oppositum testificans, sub juramento temere jurasse videtur. Nec contra has assertiones sunt, aut factae sunt aliquae rationes, seu deductae in medium, quae videantur alicujus ponderis, vel momenti.

Unde, cum dicitur primo, quod haec doctrina est contra duo praeccepta Decalogi, videlicet: *Non occides absque auctoritate judiciali.* Et illud: *Non perjurabis*: ubi omne juramentum jubetur observari, quod non vergit in detrimentum animae; & contra illud Exodi 21.

Si quis per industriam occiderit proximum suum & per insidias, ab altari meo evellens eum ut moriatur. Et contra illud XXXIII. q. v. cap.

Non occides, quod sumitur ab Augustino, Libro de civitate Dei ubi dicitur: *Is igitur exceptis, quos lex iusta generaliter, vel Spiritus sanctus iustitia Dei specialiter jubet occidi; quisquis hominem, vel se ipsum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine invehitur.* Et XXIII. q. VIII. cap.

Quicunque, quod sumitur ab eodem Augustino, eodem libro, ubi dicitur: *Qui sine aliqua administratione maleficum, furem, sacrilegam, adulterum, perjurum, vel quemlibet criminiosum interfecerit, aut trucidaverit, aut membrum debilitaverit, velus homicida iudicabitur, & tanto acrius, quanto non sibi a Deo concessam potestatem abusus usurpare non timuit.* Est denique contra rationes condendi Decretalem illam. Pro humani, Lib. VI. editam in Concilio Lugdunensi.

Ad quae omnia dicitur primo, quod haec doctrina non est contra illa duo praeccepta. Patet.

Non est enim contra primum, cum dicitur: *Non occides*; quod glossatur distorte, & aliter quam Spiritus sanctus efflagitat, cum dicit, *absque auctoritate judiciali.* Si enim ista Glossa esset convertibilis cum praeccepto, tunc sequeretur quod nullus posset occidere furem nocturnum; sed nec etiam vim vi repellere liceret.

Ergo occidens in multis casibus, non occidit

judiciali officaria auctoritate; tamen occidit auctoritate legis, cuius est minister, in casu, & non ex officio, ut declarat doctor irrefragabilis Alexander de Halles, de occidente invasorem suum ad mortem: *Quem, inquit, occidit ut minister Legis & iustitia, non tamen ex officio.* Et dat exemplum de laico baptizante in casu necessitatis, qui baptizat, non ex officio, & licite ut legis minister, in casu necessitatis. Non ergo sic glossatur illud praecceptum, nec ita communiter glossatur, sed sic: *Non occides, scilicet innocentem, amore vindictae, aut propria auctoritate.*

ANNO
CHRISTI
1415.

Constat autem quod tyrannus non est innocens, nec talis subditus eum interficit auctoritate propria, sed legum; non livore vindictæ, sed amore conservationis Principis sui, et reipublicæ. Nec contra præceptum illud, *Non perjurabis*, ubi juramentum jubetur observari, quod non vergit in detrimentum animæ: quod verum est, si tamen adsint tres comites, iudicium, iustitia, et veritas. Et etiam conditiones, quæ infinitè subintelliguntur in omni juramento promissionis, quæ sunt secundum ... Lib. II. rubrica XXIV. de iure iur. §. *quod sunt species*, ubi dicit sic: *In omni juramento intelliguntur ista conditiones tacite. Faciam hoc; si Deo placuerit; Si Papa, quia ejus auctoritas videtur excepta, XXV. q. 2. §. ultimo; versus, ipsi namque. Item, si res in eodem statu permanerit ut videtur. Qui gladium suum deposuit, et illum sariose repetet, non teneor recedere, etiam si juravi: XXII. q. 2. Ne quis.*

Idem Raymundus, §. XVII. In Summa. Et Innocentius, in *Glossa super cap. Quemadmodum.*

Idem. *Si mihi fidem servaveris. Non servanti enim fidem, fides non est servanda. Unde si non facis quod promissisti, non teneor, ut extr. de iurejur. Pervenit. 2. cap. Sicus.* Idem Raymundus. Idem etiam Innocentius.

Item, *Si præcipiatur tale quid quod juratus non fuisset, si mandatum tale scivisset, et extr. de iurejur. veniens.* Et cap. *quintavallis.* Et pariformiter videtur dicendum, si tale quid eveniat quod non jurassem, si illius rei scivissem eventum.

Ubi apparet quod juramenta non obligant, quæ non habent conditiones requisitas. Esto quod possent salvari, sine animæ detrimento. Unde sine animæ detrimento, si mihi fidem non tervas, possum servare tibi fidem; & tamen non teneor, ut patet ex didis.

Ad secundam.

Ad illud Exod. 21. *Si quis per industriam &c. habet intelligi necessario, livore vindictæ, & auctoritate propria: quia aliter occidens inimicum suum, in iusto bello, per insidias, esset ab altari dominico evellendus, & moreretur. Quod falsum est, & contra illud cap. Dominus, XXIII. q. 2.*

Ad tertiam.

Ad illud Augustini libro, *De civitate Dei.* Illa auctoritas solvit se ipsam, & facit pro assertionibus; quoniam Lex iusta, naturalis, moralis & divina talem occisionem generaliter auctorizant.

Ad quartam.

Ad illud etiam Augustini, habetur necessario intelligi, auctoritate privata; alias non liceret furem nocturnum occidere, nec vim vi repellere; quod est falsum. Licet enim eos interficere, publica administratione, intelligendo, per illam auctoritatem judiciariam ordinariam, ut supra.

Ad quintam.

Ad illud quod dicitur, quod est contra rationes condendi Decretalem illam &c. apparet

quod est manifeste falsum, ex textu Decretalis, quæ loquitur de illis, qui ex vindicta sicutiunt humanum sanguinem, immanitate horrenda, & sævitia detestanda.

Ratio vero de occisione corporis & animæ, licet currat contra illos qui sic agunt, livore vindictæ; non tamen currit in hoc casu; sicut nec in subito perimente latronem nocturnum, vel vim vi repellente; cum secundum Augustinum, ille qui sic vadit ad furandum de nocte, vel invadit ad mortem, ipse sit causa mortis propriæ corporis & animæ utriusque.

Ad sextam.

Ad sextam, cum subiungitur quod dicta doctrina multo magis est condemnanda, quia multo pejus circumstantionata est, quam illa damnata proposito Joannis Wicleff; quæ ponit quod *populares possint ad eorum arbitrium corrigere suos dominos delinquentes: negatur simpliciter; & quia aliter non probatur, nec ad propositionem aliquam responderetur, nec etiam est ad propositum.*

Item, cum dicit quod huiusmodi doctrinæ condemnatio non minus fieri potest absque speciali expressione de ejus assertore, quam illa, quæ nuper in una sessione facta est contra errorem in Bohemia, de communicatione populi sub utraque specie &c. dicitur quod non est simile, quia nullus in speciali exitit diffamatus de illa communicatione: sed tantummodo in Generali, talem quod confluerit sacro Concilio.

De istis autem novem assertionibus diffamatus fuit falso, inique & perperam, mortuus per lucidæ memoriæ magister Joannes Parvi, & illustrissimus princeps dominus dux Burgundia, ut patet in sententia Episcopi Parisiensis præsentis, et in propositionibus factis coram Scienissimo rege Francorum, per magistrum de Gerfoulo, et in tractatibus suis quibusdam.

Ex quibus sequitur, quod prima assertio, cum secunda et tertia, et similiter quarta, sunt vere absque fidelis præjudicio, aut sacræ scripturæ sustentibiles, terreque reipublicæ, et omnis iusti principatus, ac fidelitatis inter principes et subditos conservativæ.

Patet hoc, quia Sacra scriptura omnis veritatis quam ratio colligit, auctoritatem continet, cum illam aut aperte affirmat, aut nullatenus negat; sed Sacra scriptura, ex nulla ejus parte, assertionibus contradicit; maxime dum præceptum, *non occidas*, quod magis ceteris videtur eis contradicere, in nullo contradicit: ergo &c. Minor patet tam per præcedentia, quam per XXIV. rationes, et per auctoritates doctorum, ac allegationes Sacræ scripturæ, factas in propositione partis negativæ questionis.

Sed pro verificatione quartæ assertionis, sic arguitur: Supposito quod explorationes et insidie sint a Domino præceptæ, ut patet *Numer. 21. 5. Josue 18.* Cuilibet tyranno, secundum rigorem iustitiæ, tali tyranno hostili de quo loquitur assertio, debetur pro pœna, non solum occidi villane, sive ignobiliter per bonas cautelas, explorationes, & insidias; sed etiam ipsi ex iustitia debetur, juxta illud: *Misericordia enim Domini, quia non sumus consumpti.* Thren. 3. 22.

Tertio. Igitur omnis tyrannus, secundum rigorem iustitiæ, meruit graviora, quam occidi villane, seu ignobiliter, per bonas cautelas, explorationes & insidias. Sed dum comparati-

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO CHRISTI 1421.
 795
 nus præsupponit positivum, consequens est omni- A
 no quod *Omnis tyrannus meretur occidi villano*
 &c. Sed quoniam jus est, ratio & æquitas,
 quod unicuique reddatur, & pariter debetur
 quod meretur: ideo omni semoto dubio, apud
 quemlibet scientem jus, est ratio & æquitas
 quod omnis tyrannus occidatur villano per ex-
 plorationes & insidias. Et est propriis mo-
 S.

Sequitur ulterius quod quinta, sexta & se-
 ptima assertiones sunt veræ ex eadem radice,
 qua præcedentia.

De octava vero dicitur, quod est catholica
 & vera. Probatur: quia sumo istos textus
 sacri Evangelii, *Matthæi 18. & 19. capp.*
 quibus dicitur: *Si oculus, manus, aut pes tui,*
te scandalizans, abscinde eos &c. sunt enim Eu- B
machii qui castraverunt se ipsos propter regnum
cælicum.

Aut adversarius recipit istos textus secundum
 sensum litteralem, & licet se ipsum mutilare,
 quod prohibetur hoc præcepto, *Non occides:*
 vel reddat quod *Licetum est in casu, occidere*
abscisioe iudiciali potestate, quod est prima as-
 sertio: aut transeat ad sensum spiritualem lit-
 teræ: & habebitur propositum huius octavæ as-
 sertiois.

De nona dicitur, quod est vera in sensu
 propositio, & ad perfuria, multaque alia pec-
 cata & damna temporalia viam præcludens.
 Quod patet, tam in rationibus factis in propo-
 nendo pro parte quæstionis negativæ, quam per C
 supra dicta.

Et confirmatur sic. Iustitia enim, dum est
 comes iuramenti, manifestum est, quod nullum
 iuramentum socialitatis, quocumque modo fit,
 obligat, nisi ad æqualitatem iustitiæ. Sed æqua-
 litate iustitiæ nulli fit præiudicium, sed dunta-
 xat inæqualitate iustitiæ, ad quam nullus obliga-
 tur, nec potest obligari. Et liquet ex qua-
 ternis præiudicium quod præiudicium importat
 inæqualitatem iustitiæ. Ergo manifestum est
 quod in casu socialitatis iuramenti, seu pro-
 missionis &c. sicut in assertione.

Ex quibus omnibus concluditur, salva tamen
 determinatione huius Sacratissimi Concilii Ge-
 neralis, aut sanctæ sedis Apostolicæ, quod pars
 negativæ quæstionis est tenenda, scilicet quod
 ex novem assertiones &c. non sunt fidei judi-
 cio reprobandæ.

Et hæc dicta sint cum omni humilitate &
 reverentia, & cum cauta sollicitudine inqui-
 rendi catholicam veritatem, qua comperta,
 semper fui, sum & ero paratus eidem indubio
 & firmiter assentire.

JOANNIS DE ROCHA ADVISAMENTA

Super ulterius agendis.

Primo.

ib. p. 141.

R Epellendus est ab examine cedularum re-
 verendissimus pater, & dominus Cardina-
 lis Cameracensis, & ab omni actu judiciali in
 facto fidei, in hac causa, cum se fecerit par-
 tem, & ita promiserit in domo Augustinensium
 dicens: *Postquam non vultis me iudicem, ego ero*
promotor. Et ita etiam facto ostendit. Nec va-
 let cum dicit quod libere se absentavit ab in-
 teresse &c. non enim vult se absentare ab hac
 causa, cum utraque causa importet præiudicium
 & interesse &c. ex falsa attributio

Secundo.

ANNO CHRISTI 1421.
 Non solum est a iudicio in hac causa repe-
 lendus; sed etiam a testimonio, cum testifica-
 tus fuerit, etiam medio iuramento, ut dicit,
 ante requestam, vel mandatum factum sibi per
 iudices, & sic se ingerit, & qui se ingerit &c.

Tertio.

Omnes qui juraverunt sententiam Episcopi
 Parisiensis sustinere, sunt a testimonio repe-
 lendi, cum sint pars manifestissima.

Quarto.

Nulla modo est negotium differendum, ne-
 que amplius disputandum in scriptis & verbis,
 cum confenserint, post materiæ disputationem,
 in cedulis dandis magistris. Et si disputetur,
 sit injuria examini doctorum magistrorum; tum
 quia nunquam isto modo erit finis; quia ipsi
 replicant, & alii respondebunt, & sic conde-
 quenter; tum quia iudices in causa fidei habent
 iudicare secundum testimonia magistrorum,
 non secundum disputata; tum quia ex hoc se-
 quetur briga non modica; tum quia iterum o-
 portebit venire ad cedulas magistrorum, &
 idem quod prius.

Quinto.

Non est differendum, propter materiæ ar-
 duitatem & sublimitatem: non enim est sub-
 tile & arduum iudicare utrum dictæ assertiones
 sint fidei iudicio reprobandæ. Immo est val-
 de, utrum pertineant ad fidem, vel ne, secun-
 dum quod dicit dominus Cameracensis, & ita
 tenet illa pars tota.

Sexto.

Non est differendum propter hoc, ut vi-
 deatur quæ regula dabitur universalis in fa-
 cto morum per sacrum Concilium, & in
 penitentiaria, quia si declarentur ad iudi-
 cium fidei non pertinere, sicut nec pertinent;
 nec approbabitur, & sic non dabitur regula
 moralis, nec lex.

Septimo.

Ista practica, in condemnatione illius, *Qui-
 libet tyrannus &c.* facta ad instantiam ipsorum,
 non fuit observata de disputatione magistro-
 rum. Immo multi fuerunt contempti, ut potest
 ostendi per instrumenta.

Octavo.

Ista practica non fuit Parisiis observata in
 sententia præterita Episcopi Parisiensis de dispu-
 tatione, cum etiam magistri fuerint contempti
 nec vocati. Immo multi dixerunt quod non
 erant iudicio fidei reprobandæ &c. Alii vero
 quod sedes Apostolica erat consulenda, vel
 Concilium Generale.

Nono.

Item nono; mirum est quod nunc petatur
 dilatio, & quod materia fidei non expediatur,
 nisi

nisi simul cum interesse; tum oppositum fuerit petitum isto anno toties, dicendo causam fidei non debere impediri per causam profanam, cum sint causæ distinctæ; quia una causa est devoluta per appellationem, alia per solam denunciationem; & per consequens habens iudices distinctos per potestates distinctas delegatos. Unde Papa tunc commisit factum appellationis, & sacrum Concilium causam fidei super denuntiatione.

Decimo.

Cum sint distinctæ; ideo dicit dominus Cameracensis se absentasse ab una, & non ab alia.

Item, sunt compescendi per iudices qui minantur magistris, quod si teneant assertiones istas non fore iudicio fidei reprobandas, rex Franciæ hæreticabitur per illas. Quod falso & nequiter dictum est; quoniam esto quod unus laicus ad seductionem Prælati sui credat saltum; dum tamen intendat credere quod sancta mater Ecclesiæ credit fideliter, catholicus est.

CEDULA EXHIBITA DOMINIS COMMISSARIIS,

Acta die XXIII. Decembris.

Petunt humiliter, & cum instantia requirunt ambaxiatores illustrissimi Principis ducis Burgundiæ per V. R. P. mandari opiniones & testimonia egregiorum Magistrorum, & aliorum, de quibus constat per cedulas, juxta ordinationes vestras productas in actis, & processu, redigi, & incorporari, rejectis cedulis illorum qui jurarunt sustinere & defendere sententiam & condemnationem Episcopi Parisiensis, nec non illorum qui se partem constituerunt, de quibus eisdem P. V. comitat satis; & quanto citius fieri relationem, ut inde sententia ferri possit per sacrum Concilium, specialiter ante instans festum Nativitatis, seclusis quibuscumque aliis disputationibus exquisitis.

REQUISITÆ

Facta dominis iudicibus in causis fidei, per Episcopum Atrebatensem VIII. die Novembris IV. XV.

MCCCC

Primo, quoniam fidei nostræ sacrosanctæ non est humana cognitio, quæ decipi potest, sed veritas Divina in sacris Scripturis, & doctrina sanctæ matris Ecclesiæ revelata & declarata; ideo non sufficit ad condemnationem cuiusvis datæ propositionis, quod magistri in Theologia dicant eam esse hæreticam, si non assignaverint regulam fidei, aut passum sacre Scripturæ, seu doctrinæ sanctæ Ecclesiæ sanctæ Dei, E cui talis propositio adversatur.

Quapropter petit, nomine equitatis & rationis, præfatus Episcopus, qui de mandato vestro asseruit partem negativam questionis coram vobis ventilatæ, ut in deliberatione magistrorum præfatus modus observetur.

Item, quia materia novem assertionum pro magna eorum parte, pertinet ad doctores juris canonici & civilis, eo quod dicitur in aliquibus eorundem, *Licetum est &c. secundum leges, naturalem, moralem, & divinam*; & in ultima ipsarum agitur de juramento promissorio; petit

ut dicti doctores ad deliberationem istam admittantur; & nequaquam ab ea excludantur; quia processus Episcopi Parisiensis fuit & est vitiosus, eo quod in Concilio suo eos non vocavit; sed ipsis contemptis, fecit dictum suum processum vitiosum, ut patet de se, & patebit in processu. Et ut melius & clarius materia aperiat eisdem doctoribus, ipsis vocatis coram vobis dominis iudicibus, dies brevis & juridica assignetur partibus scilicet affirmative & negative, ad allegandum una vice, & sub eodem contextu, hinc & inde, prout moris est in curia Romana, & dictis doctoribus porrigantur cedule; recepto eorum juramento.

PRODUCTA IN JUDICIO

Sequens cedula per magistrum Jo. de Salinis, die VIII. Novembris IV. XV.

Reverendissimi Patres, quia de illis XXV. assertionibus alias per me &c. & pro mihi adherentibus Evangelicæ denunciatis Ecclesiæ, apparuit assertor, scilicet magister Joannes de Gersono, Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis, in eo quod quasdam expositiones satis frivolas dictarum assertionum fecit legi per quemdam suum familiarem, penultima die Octobris, propter quod peto in fidei favorem, ut dictæ XXV. assertiones tradantur examini doctorum Curriusque juris.

CEDULA SEQUENS

Fuit exhibita per dominum Episcopum Atrebatensem, die VIII. Novembris IV. XV. coram præfatis dominis commissariis.

Quoniam quidam familiaris magistri Joannis de Gersono, Cancellarii Parisiensis, quandam cedulam legendo die penultima Octobris, in primo articulo dixit quod hæc propositio: *Non est fere ita modicus, si vellet expungere vitam suam pro tollendo vitam tyranni, qui non possit invenire modum & viam ipsam interficiendi, & ab eo liberare patriam.* Est vera in forma, sicut & aliæ septem per me Episcopum Atrebatensem, male tractæ, ut falso asserit, ad meum propositum: respondeo sibi, quod quidquid sit de veritate, aut falsitate dictæ propositionis, de quo non ago de præsentis, hæc est sua in forma, cum decem aliis, sicut paratus sum ostendere eidem incontinenti, nisi opuscula sua negaverit, super quibus fundavi XI. rationes, quarum octo probant efficaciter hanc assertionem: *Licetum est unicuique &c.* Et tres aliæ probant illam assertionem octavam, quæ incipit: *Littera occidit, spiritus autem vivificat &c.* Et si velit audire tibi non placentem veritatem.

CEDULA CARDINALIS SALUCIARUM

22. Novembris.

Declaramus per dictum Parisiensem Episcopum vocari debuisse hæredes quondam magistri Joannis Parvi, nec non & dominum Burgundiæ, pro suis in causæ præsentis, si quæ habebant, interesse; qui tamen non vocati & omnino indefensi fuerunt: eisdem Parvi, & dominum ducem Burgundiæ pronuntiamus, in præfata sententia Parisiensis Episcopi nullatenus

ANNO
CHRISTI
1415.

com.

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1415.

comprehensos, nec comprehendi posse, quovis modo. *acram. & contra præcepta Decalogi, & contra bonos mores, referendo semper tales causas ad sedem Apostolicam terminandas.*

Per hoc autem non intendimus sententiæ prædictæ, hic per appellationem devolutæ, in iis quæ spectant ad veritatem fidei derogare, quam Romano Pontifici in proximo futuro Concilio Generali remittimus terminandam.

ALIA CEDULA

Ultima Novembris, Viennensis, & per Patriarcham Antiochenum, prima Decembris.

PER hanc autem nostram dilinitivam sententiam non intendimus aliquas propositiones fidem tangentes approbare, vel reprobare, iis ad quos de jure pertinet determinatio simpliciter.

Hac clausula supponit cassationem sententiæ Episcopi Parisiensis.

RESPONSIO.

Tertia Decembris & Patriarcha prædicto per Episcopum Atrebatensem.

SENTENTIA præsentis Episcopi Parisiensis diffiniatur, & decernatur fuisse & esse nulla, & quod novem assertiones, de quibus fit mentio, in eodem iudicio fidei non veniunt reprobandæ. De ceteris autem propositionibus fidem tangentibus, ordinet sacrum Concilium, prout Spiritu Sanctus illud inspirabit.

In casu fidei.

Pro parte dominorum iudicum & commissariorum in causis fidei deputatorum, inclinatur ornibus & singulis dominis doctoribus & magistris in Theologia, ac baccalaureis formatis, tam Prælati, quam aliis, qui cedulas quarundam novem assertionum ab eisdem dominis commissariis receperunt, & nondum opiniones suas super eisdem tradiderunt, quatenus in favorem fidei per totum diem veneris proxime instantem hujusmodi suas opiniones tradant, prout alias juraverunt, & etiam ordinatum extitit. Alioquin pro non datis habebuntur; nec deinceps recipientur, vel admittentur, & non dantes de perjurio merito reprehendentur. Datum die Mercurii undecima mensis Novembris.

Data per Gersonitas pervenit ad manus meas: tertia die Decembris.

Desideramus nos de Francia scire & informari a dominis Prælati & doctoribus aliarum nationum, & specialiter in quibus sunt universitates solennes, & studia Theologiæ super duobus articulis sequentiis.

Primo. Si condemnentur unquam errores aliqui, etiam sub nomine errantium, ut Wicleff Huss, non factis simul processibus contra errantes, hoc est, non evocatis prius eis iudicialiter, sive tales sunt mortui, sive vivi.

Secundo. Si super materiis quæ non concernunt immediate & expresse, sub propria verborum forma, articulo fidei contentos in symbolo, vel quæ materiæ non sunt damnatæ per Ecclesiam, sub propria verborum forma, procedant unquam Ordinarii locorum, damnando scilicet errores qui sunt contra scripturam Sa-

Episcopus Atrebatensis loquitur.

Ad Cedula prædictam immediate respondetur.

Sciant illi qui se esse de Francia dicunt, fuisse & desideris Franciam adherere falso se jactant; sciant ipsi nunquam in Francia naturale lumen cognitionis taliter occubuisse, nec eos, qui viri Franci sunt, Franciamque per figmenta insanie, potius quam ignorantie nullatenus maculare nituntur, ad tantum cæcitatæ affectum devenisse; quod dubitaverint partem aliquam penitus inauditam, super eo quod error pro libito æstimatur, & nihilominus falso, atque distorste ascribitur, non posse, neque debere, contra lumen totius æquitatis, etiam omne jus positivum extititum esset, sine partis evocatione, & cum ipsius aculatione, vel ascriptione condemnari. Nec iudex omnium Deus, iudicium sua fecit, neque ipsius primi & radicalis omnium peccatorum vindictam judicalem accepit, quin partem vocaret. Adam, ubi es? Gen.

Quantum ad secundum articulum veritas suggerit, & iura clamant, ad quem de non iam determinatis per Ecclesiam ad fidem pertinentibus determinatio statuenda, vel etiam præmittenda pertineat. Quod si non tibi sedi Apostolicæ, vel Generali Concilio; tunc a diversis sedibus Episcoporum, per sensuum diversitatem credibilia statim plurimum auferentur, & interdum mutuo repugnarent.

Quod autem error contra præcepta, & bonos mores levi iudicio, & corde affectato in dicta cedula latenter supponitur, nunc provida deliberatione magistrorum, quid aut quale sit, & an fidei iudicio reprobari debeat, videndum esse inquiritur.

CEDULA EPISCOPI ATREBATENSIS.

VIII. Decembris anno XV. Cedula quadam &c.

DECLarentur sententiæ Episcopi Parisiensis, & Inquisitoris nullæ simpliciter; quæ tamen una cum hoc deberent dici & decerni falsæ, & iniquæ, eo quod illustrissimo Principi domino duci Burgundiæ devotissimo christiano ac fidelissimo; & lucidæ memoriæ magistri Joannis Parvi crimen hæresis inlicitè imposuerunt, & eos publice & notorie diffamaverunt de eodem, quibusque novem assertiones in dictis sententiis contentæ, secundum iudicium famosissimorum Theologorum hic & nonnullis aliis locis existentium iudicio fidei nequaquam sunt reprobandæ.

Ponderentur sequentiæ, si placet, quomodo a duobus annis citra, dictus Princeps fuit publice diffamatus, occasione prædicta, & specialiter hic in Concilio Generali.

Item, quod si quæ litteræ, aut instructiones, a rege Franciæ emerferunt, de quibus Joannes de Gersono, & ceteri in hac materia frequentius loquuntur, extortæ fuerunt, & surreptitè impetratæ, tanta rei veritate tempore guerrarum suscitatorum propter prædictam ad defensionem veritatis in præmissis.

Item,

Item, quoad materiam præsentatum sententiarum, magistri Jordanus Morini, & Guillelmus Pulcrinepotis, cum quibusdam aliis, nequaquam debent audiri; tum quia non sunt ad hoc sufficienter fundati; tum quia dicunt se defendere præfatas sententias, & de hoc emiserunt juramentum incaute & temerarie, cum sciunt, aut scire debeant didos Episcopum, & Inquisitorem, nullam in hac parte habuisse jurisdictionem, neque tenuisse processum iudicium: sciuntque insuper per dictum Parvi propositas, nec in sua propositione esse contentas, in propriis sensibus, substantia atque forma; nec ignorare debent eas ad iudicium fidei nequaquam reprobative pertinere.

Item, non debent movere animos quorumcumque allegationes quarundam litterarum, quas prætendunt circa hanc materiam a rege emanasse; cum per litteras regis hic publicatas cum magna maturitate consilii dicti regis, pro pacis confirmatione, postremo & nuperrime datas revocatae sint & annullatae.

Item, non debet aliquem movere regressus & præsentia serenissimi regis Romanorum, eo quod timeatur ne ipse debeat moveri & inclinari ad condemnationem dictarum novem assertionum: quia si prima illarum condemnatur, quæ tamen non venit condemnanda, ut petitur, lex imperialis divi Henrici septimi Imperatoris orthodoxæ recordationis, proavi eiusdem domini regis, quæ incipit. *Quoniam nuper* &c. condemnaretur eadem condemnatione qua prima assertio, si contingerit eam condemnari, quod non libenter permitteret dictus dominus Rex, prout possunt æstimare sapientes.

Item, non valet, si dicatur quod attendatur qualiter illa propositio, *Quilibet tyrannus* &c. fuit condemnata; quia latissima differentia est inter ipsam, & illas novem assertiones; quia hæc: *Quilibet tyrannus* &c. ad destructionem principum tendit; illæ vero ad eorum conservationem. Sunt multæ aliæ differentiæ, ut patet intuentibus eas, & ad invicem comparantibus diligenter; quare non est simile.

Finaliter & conclusivè, debet sufficere ad minus quod prædictæ præsentæ sententiæ diffiniantur, & determinantur nullæ, & omnia inde secuta; ut taceatur falsæ & iniquæ: & quod novem assertiones, de quibus fit mentio in eisdem, non sunt fidei iudicio reprobandæ; ut taceatur quod sunt veræ & approbandæ.

Alioquin petimus nobis fieri iudicium; & nihilominus quod in nullo differatur præter præmissa.

Item propria.

Dicetur sententiam, seu sententias Episcopi Parisiensis, & Inquisitoris, ipso iure nullam, & nullas tulle & esse, ac pro nullis declarabuntur, quidquid inde sit secutum, ipsaque novem assertiones in præsentem Concilio denunciatas in propositione defuncti magistri Joannis Parvi, in materia, forma & sensu nullo modo contentas esse, sive comprehensas: immo octo veritates, quarum tenor talis est &c. contentas in dicta propositione magistri Joannis Parvi, alias esse ab illis novem assertionibus in sensu & in forma fore sustenibiles, ac fidei iudicio esse reprobandas.

* Adde non

DECLARATIO HENRICI VII.

Romanorum Imperatoris,

X. Decembris, tradita domino des Urbinis.
Anno XI.

Henricus septimus, divina favente gratia, Romanorum Imperator, & semper augustus. Ad repræmendanda multorum facinora, qui ruptis totius debite fidelitatis habentis, adversus Romanum imperium, in cuius tranquillitate totius orbis regularitas requiescit, hostili animo animati, conantur, nedum humana, verum etiam totius præcepta, quibus iubetur quod omnis anima Romanorum Principi sit subjecta, sceleratissimis factionibus, & assiduis rebellionibus demoliri: ne ex eorum absentia in detestando lætæ majestatis crimine retardetur, & tanti sceleris nefanda temeritas remaneat impunita, hac edictali, Deo propitio, perpetuo valitura sancimus, ut in quocumque lætæ majestatis crimine, & maxime ubi contra Romanorum Imperatores, vel reges aliquid quoddam crimen tangat assertur committam, possit procedi per accusationem, inquisitionem, seu denuntiationem, summarie, & de plano, sine strepitu & figura iudicii, prout illi, qui jurisdictioni præest videbitur expedire.

Ad hæc, si qua communitas, corpus, vel collegium, vel alia quævis persona, cuiuscumque status, dignitatis, vel conditionis existat, super dicto crimine, per nuntium, vel litteram seu etiam per edictum publice propositum citata, vel citatum, neglexerit in termino, personaliter, legitime comparere, contra ipsam vel ipsum: per vim, ac si præsentialiter omnibus interfuisset, ut lis foret legitime contestata, tam ad receptionem testium, quam ad sententiam definitivam, & ejus executionem procedatur; legibus, vel consuetudinibus non obstantibus quibuscumque.

Hanc autem generalem legem extendi jubemus ad præterita, præsentia, & futura, quam ex nunc, absque alterius temporis expectatione transcursus, integrum rigorem decernimus obtinere.

Quoniam nuper ad auditum nostrum deducum est, quod inter nonnullos fideles, & subditos nostros, Lombardicæ provincie, aliorumque locorum Italicæ, disceptationes & dubia sæpius oriuntur; au infidelis & rebellis Imperii quisquam reputari debeat, nisi prius per nostræ majestatis sententiam condemnandus appareat: nos attendentes, quod acta prava malorum, potius quam verba sententiarum, ipsos faciunt poena condignos: & eo ipso quod quis peccat, correctionem meretur; & quanto plus differtur poenitentia, tanto amplius culpa crescit, & gentibus in exemplum perniciosius transit: tenore præsentium declaramus, decernimus, & pronuntiamus, quod illi omnes, & singuli sunt rebelles & inideles nostri Imperii, qui quomodocumque publice, vel occulte, contra nostrum honorem, infidelitatis, & rebellionis opera faciunt, & in nostram, & imperii prosperitatem aliquid machinantur, contra nos, sive officiales nostros, in iis quæ ad eis commissum officium pertinent rebellando.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam declarationis & pronuntiationis infringere, vel ausu temerario contraire. Si quis

Ecc

ANNO
CHRISTI
1493.

ANNO
CHRISTI
1493.

Ex Geston.
V. 1493.

Deesse ali-
quid vide-
tur.

* Hic aliquid
deest

ANNO CHRISTI 1511

ANNO CHRISTI 1512

aliter attentare praesumpserit, indignationem A etc, seu approbare: sed eorum determinationem, seu approbationem ad Concilium Generale futurum reservat.

CARDULA PROPRIA

XIX. Decembris tradita dicto dantis Cardinali, pro quibus procedenti.

Ad idem autem assertiones per doctores in theologia disputatas, & examinatas diligenter, repositaque per multo majorem partem, & saniorum probabiles & firmabiles, sua scilicet & Sacra scriptura corruptione, & per consequens non sua scilicet iudicio reprobandas; aliis ex doctoribus aliter sentientibus in eisdem, sua probabilitate relinquendos, eorum ampliorum declarationem & determinationem certis de causis, reservat proximo futuro Concilio Generali.

PETRUS CAUCHON.

XIX. Decembris.

DE dictis autem novem assertionibus disputata publice & solemniter, diebus pluribus inter doctores quoniam, an iudicio fidei sunt reprobanda; examinataque materia diuina per singulos eorum, ex ipsorum opinionibus scripto traditis, comperita est multo major & sanior tenere causam fore probabiles, & minime fidei iudicio reprobari debere.

Nihilominus tamen, certis de causis, ulteriores determinationem circa eas differt, usque ad primum instans futurum Concilium Generale, eas sub probabilitate relinquendo; interimque, ne occasione sumpta ex ipsis, lascitentur rixae, & iurgia inter aliquos, prohibet ne quis temere legendis, disputando, docendo, vel predicando, aut alias assertive, sive reprobative eisdem utatur quoquo modo.

ANTIOCHENUS PATRIARCHA,

XVIII. Decembris. CCCC. XV.

Sacra Synodus &c. Visis actis & actitatibus in causa novem assertionum denunciatarum coram iudicibus & commissariis super causa fidei per ipsam Synodum; & visa relatione eidem Synodo per dictos iudices & commissarios facta; visoque processu factis per dominos de Urstis, Aquilejensem, & Florentinam &c.

Et volens totam causam simul terminare, pronunciat, decernit & declarat sententiam latam per Episcopum Parisiensem, simul cum Inquisitore haereticum pravitatis &c. super dictis assertionibus, fuisse & esse nullam, & nullius roboris, vel momenti. Et ulterius eadem sententia pronunciat, decernit, & declarat eadem sancta Synodus, illustrem dominum ducem Burgundiam, & quondam magistrum Joannem Parvi, seu ejus memoriam, eorumque haerodes & successores, ab omni processu dictae causae, contentisque in eadem, fore absolvendos, & absolvit: decernens & statuens, quod nullo unquam tempore possit impedi, molestarti vel inquietari, de iure, vel de facto.

TYPI SENTENTIAE

Nominis Concilii secunda.

Sacra Synodus etc. Visis actis & actitatibus in causa IX. assertionum denunciatarum coram iudicibus & commissariis super causa fidei per ipsam Synodum deputatis, & visa relatione eidem Synodo per dictos iudices & commissarios facta: viso etiam processu factis per dominos de Urstis, Aquilejensem, & Florentinum Cardinales, & volens totam hanc causam simul terminare, pronunciat, decernit & declarat sententiam latam per Episcopum Parisiensem, simul cum Inquisitore haereticum pravitatis, in & super dictis assertionibus, & condemnatione propositionis Joannis Parvi, quam appellavit justificationem, quae sic incipit &c. fuisse & esse nullas, & nullius roboris, vel momenti, & in quantum de tacto processerunt ad illud quod tangit vel aliquo modo tangere potest illustrem dominum ducem Burgundiam, seu ejus statum, vel honorem; vel quatenus eidem possit directe vel indirecte aliquid afferre praesudicium; & similiter etiam quatenus in aliquo concernit, vel concernere potest honorem, seu memoriam quondam magistrum Joannis Parvi, seu eidem, vel ejus honori, seu memoriam, seu ejus haereditibus & successoribus, directe, vel indirecte aliquid afferre praesudicium, illud revocat, cassat, irritat & annullat, ac nullius roboris, vel momenti esse decernit & declarat; & hoc multis rationibus & de causis de quibus constat in dictis actis: & maxime quia visa dicta propositione Joannis Parvi, constitit, atque constat quod IX. assertiones praemissae, non fuerunt dicti Joannis Parvi, seu contentae in dicta sua propositione, in forma neque sensu. Et in omnibus & singulis praedictis, dicta Synodus praefatum dominum ducem, & dictum Joannem Parvi, & ejus memoriam, ejusque haerodes & successores absolvit & liberat per praesentes, decernens & statuens, quod dictus dominus dux, aut quondam Joannes Parvi, seu ejus memoria, vel ejus haerodes, & successores, occasione, vel causa dictarum sententiarum latarum per Episcopum Parisiensem, & Inquisitorem praedictos, vel ab ipsa sententia dependentium vel conexorum, vel ad ipsam quoquo modo pertinentium, nullo unquam tempore possint impedi, molestarti vel inquietari, de iure, vel de facto.

Mac. 1511. 1512. 1513.

Eisdem autem assertiones, visis praedictis, auditis per dictam Synodum variis opinionibus plurium doctorum solemnium, quorum aliqui eas afferunt veras, & sustinentur, absque fidei contradictione, fideique iudicio fore non reprobandas; alique eisdem fore eodem iudicio reprobandas; dicta Synodus, iustis & rationabilibus causis ad id suadentibus, differt termina-

impeti, molestari, vel inquietari, de jure, vel de facto. Inhibens ex certis causis animam suam moventibus, omnibus & singulis causis quibus status vel conditionis certant, etiam sine Pontifici, vel in sacra pagina magistri, ne de dictis assertionibus, aut super eisdem publicis vel occultis aliquid tractare, disponere, vel innovare presumant legendo, scribendo, predicando: vel aliter quomodocumque, ad usque proximum futurum Concilium Generale Adjunctisque, quod si qui temerario ausu, contra praedicta, vel aliquod praemissorum venire praesumpserint, per iudices competentes, tanquam hujus sacra Synodi contemptores, penalis canonice coercantur.

EPISTOLA CAROLI VI.

Francorum regis.

Sequens littera fuit primo lecta in natione Gallicana die 3. Februarii. Deinde fuit exhibita aperta dominis iudicibus fidei, & lecta eorum ipse. Die 21. ejusdem mensis an. XVI.

Dilectis & fidelibus consiliariis nostris & ambaxiator. nostris Joanni Gerson, Jordano Morini, Guillel. Fulchreopotis, & Petro de Versailles sacra paginae professoribus.

Ex parte regis.

Dilecti & fideles nostri.

Cum nos in pacis auctore, nostrorum regni & subditorum pacis habentes affectum, charissimo cognato nostro duce Brabantiae, charissimo & oratoribus charissimis nostris ducibus Hollandiae, necnon & deputatis communitatum trium statuum Flandriae, pro parte charissimum consanguineum nostrum ducem Burgundiam missis ad nos, requireribus vobis, & aliis in sacro Constantiensi Concilio nostris nunc Ambaxiatoribus, mandavimus, a prosecutione propositionis defuncti magistri Joannis Parvi, dudum per dilectum & fidelem consiliarium nostrum Parisiensem Episcopum, & fratrem Joannem Poles, haereticam pravitate in regno nostro, eo tunc Inquisitorem; convocato huiusmodi consilio celeberrimo Parisiensi condemnatae, & per diversas regni nostri civitates nostris publicis mandatis, tacentes eodem consanguineo nostro, taceretis; nostrisque nomine prosequi, parere facere cessaretis; sperantes similiter pro dicti consanguinei nostri parte cessari, prout a praedictis; sui parte, precantibus receperamus in praemissis.

Verum, cum nuper fide digno relato cognoverimus, pro dicti nostri consanguinei, & suorum parte dictas condemnationem, advocacionem & publicationem, multis mediis impugnari, contra nostrum concessione intentionem, qui eam velut Dei & propriam, manuteneat, & defendere volumus & volumus, nec desistere volumus indelesam, salvo nostrum regis majestatis honore: vobis propterea mandamus, quatenus ad dictam condemnationem detentionem, velut nostrae regis majestatis propriam, sicut erga nos fideles haberi cupitis, vis omnibus iudicis, prout vestra viderint discretionem expedire, celeriter & diligenter intendatis, secundum nostras instructiones & litteras alias concessas a nobis; sic agentes in earum defensione, quod Dei zelus, fidei favor, nostraque re-

Concil. General. Tom. XXVIII.

gis majestatis honor, in vestrarum diligenciarum prudentia manifestior appareat: remque tam arduam in Consistorium publicum prout aliarum haereticarum materiarum tractatus scilicet examinandum, si videritis expedire, requirendo fidem de dicendis in hac re, parte nostri, praesentiam exhibitori, quem propter id destinamus ad vos, plenariam habentes. Datum Parisiis X. Januarii.

Charles.

J. Mallier.

LIBELLUS SUPPLEX

Plurimum magistrorum Parisiensium Reverendissimo in Christo patri, ac domino venerabilissimo, domino Cardinali de Ursinis, Supremo sanctae sedis Apostolicae penitentiario.

Supplicamus, petunt & requirunt, cum quanta possunt instantia & devotione, plurimi magistrorum Parisiensium, pharesque alii diversorum studiorum, in sacro Concilio existentium, quod cum ipsi priusquam advenirent ad hoc sacrum Concilium, crederent indubitanter, quod in casu novem assertionum denunciatarum, non esset licitum in foro conscientiae sic agere, vel docere, sicut praetendunt istae assertiones, propter praeccepta Dei ad oppositum data, de non occidendo propria auctoritate, & de non procurando, ubi iuramentum potest servari sine peccato, & non occidendo per insidias hominem non praemonitum, non diffidatum.

Crediderint insuper quod scriptura Sacra verissima sit, in omni sensu suo literali, qui est primarius, & principalis sensus suus: & credat praeterea quod haec assertio. *Quilibet tyrannus &c.* fuerit rationabiliter condemnata, ut erronea in fide, & moribus, & haeretica: quae assertio sufficienter in his novem includitur.

Et cum ad vos, reverendissime pater, ratione officii vestri praedicti, & ad alios inferiores penitentiarios, & similiter ad fratres quatuor ordinum Mendicantium, qui se de confessionibus audiendis intromittunt, spectet cognoscere, & certificare, quid de talibus dabit, in foro conscientiae sentiendum sit, & agendum; placeat responsionem veram, certam, & celerem dare praedictis supplicantibus, super praemissis assertionibus: quid scilicet agere & consilium debeant in conscientia, super eisdem; quia tales casus possunt saepe contingere, & de facto jam contigerunt: super quibus oportet praebere, & habere salubre consilium, ab illis maxime qui se de confessionibus audiendis intromittunt; sicut a medicis aegritudines, & remedia cognosci necesse est.

Est igitur petitio haec in effectu; utrum haec novem assertiones sint in foro conscientiae, tanquam verae & laudabiles, salubriter approbandae, sic quod agentes, vel docentes conformiter ad has assertiones, sint laudandi, remunerandi & multipliciter honorandi, prout dictae assertiones expriment manifeste. Fit haec eadem supplicatio, seu petitio reverendissimo patri domino Cardinali Ragusino, qui de officio magistri penitentiarii, tanquam sibi debito, nuper contendeat.

Et in casu quo non dederitis, prout temerari, ex debito officii, super praemissa salubre consilium & responsum, protestantur habere recursum ad Concilium Generale.

ANNO
CHRISTI
1511

CONTESTATIO LITIS

De negotio Joannis Parvi, inter cardinalem
Cameracensem & Gorjensem, ex una par-
te; & Joannem de Rocha, ordinis
fratrum minorum, ex altera.

In nomine Domini, Amen.

lib.

PER hoc presens publicum instrumentum
cunctis pateat evidenter, & sit manife-
stum, quod anno a Nativitate Domini, millesimo
quadringsentesimo decimo sexto, indictione
nona; mensis vero Januarii die quarta, Aposto-
lica sede pastore carente, coram reverendissimis
in Christo Patribus, & eruditissimis viris, domi-
nis commissariis, in omnibus causis fidei per
sacrosanctum Generale Constantiense Concilium
deputatis, ac quamplurimis egregiis magistris,
doctoribus & baccalaureis formatis in theologia,
ad mandatum, & requestam dictorum domi-
norum commissariorum, in aula episcopali Con-
stantiensi, provicibus Moguntina solemniter con-
gregatis; in meique notarii publici, ac testium
infracriptorum ad haec vocatorum specialiter
& rogatorum presentis. Quia reverendissimus
in Christo pater & Dominus, P. cardinalis Ca-
meracensis, ibidem tunc presens, resolvendo
materiam novem assertionum alias coram ipsis
dominis commissariis denunciatarum, ad ter-
minos peritos & claros, dixerat quod haec no-
vem assertiones pertinet ad fidem, quia ad
eam sent & ad scripturam Sacram sequuntur,
vel repugnant, & reducuntur ad hunc arti-
culum symboli, *Qui locutus est per propheta-
tas &c.*

Dixerat secundo, quod saltem spectat ad
mores, & sic veniunt iudicio fidei reprobandae,
quemadmodum practicatum est in hoc sacro
Concilio, & in multis aliis, de propositionibus
quae minus videbantur ad fidem pertinere: sic-
ut etiam invenitur in Bulla Mendicantium, de
multis articulis.

Concluserat tertio, quod haec assertiones ve-
niunt iudicio fidei reprobandae: immo sunt iam
sufficienter reprobatae, in condemnatione facta
per Concilium, de illa propositione. *Quilibet
tyrannus &c.* quae similis est quartae assertioni,
junctis prima & ultima: & adduntur in aliis
assertionibus aliae multae.

Tunc religiosus vir, magister Joannes de
Rochas, de ordine fratrum Minorum, surrexit
& dixit ea quae sequuntur, vel similia, in sen-
tentia, & effecta.

Ego volo loqui propter honorem fidei, pro-
pter honorem Christianissimi regis Francorum,
propter honorem quatuor ordinum Mendican-
tium; & ex consequenti, propter honorem
meum.

Et dico primo, quod fides, capiendi pro-
prie, est de illis quae sunt pure credibilia; jux-
ta illud Augustini: *Quid est fides? nisi credere
quod non vides.*

Dico secundo, quod fides capitur magis lar-
ge, pro omnibus quae continentur in Sacra scri-
ptura, vel quae sequuntur ex ea.

Dico tertio, consequenter, respondendo ad
praedicta tria puncta facta per praedictum domi-
num Cameracensem, quod haec novem assertio-
nes non sunt de fide, nec proprie, nec large
sumptae: quia non repugnant scripturae Sacrae,
nec contentis in eadem, neque praecipis Deca-

A legi contrariantur in aliquo; sed conformantur
eisdem.

Dico consequenter, quod haec novem asser-
tiones non sunt contra bonos mores.

Dico finaliter, quod propter praemissas cau-
sas, non sunt iudicio fidei reprobandae.

Quibus auditis, venerandis circumspeditionis
vir magister Joannes de Gersonio, cancella-
rius Parisiensis, dixit in effectu, quod expedie-
bat illa scire, scilicet intentiones fratrum Men-
dicantium, de quatuor ordinibus, in suis de-
liberationibus. Unde, licet dolendum esset, ut
dicebat, quod virus esset in vulnere; gauden-
dum tamen erat quod speriretur, & sanies
efflueret; quia per hoc citius, & salubrius sa-
naretur.

De & super quibus omnibus & singulis su-
pra dictis, praefatus dominus cancellarius Pa-
riensis, petiit a me notario publico, infra
scripto, sibi confici, atque tradi publicum in-
strumentum, seu publica instrumenta, unum,
vel plura.

Acta fuerunt haec, Anno, Indictione, Men-
se, Die & loco praedictis: praesentibus venera-
bilibus & circumspedis viris magistris Nicolao
de Gonneffa, magistro in theologia; Joanne
Campani, licentiate in Decretis; Dominis Joanne
Reginaldi, & Andrea de curia, presbyteris
Laudunensis, Remensis, Cameracensis & Pari-
sensis diocesium, una cum pluribus aliis
testibus ad praemissa vocatis specialiter & ro-
gatis.

Et ego Guillelmus Picardi, clericus Bituri-
censis dioecesis, publicus, Apostolica & Impe-
riale auctoritate notarius, praemissorum, hinc
inde, verborum prolationi praesens, una cum
praenomina testibus interfui; Idcirco huic pu-
blico instrumento, alia manu scripto, signum
meum solitum publicando apposui, hic me ma-
nu propria subscribens, in testimonium verita-
tis praemissorum, requisitus, & rogatus. *Avoc-
sa parvise authentique a coste.*

*Collatione sur l'original en parbebin conservee
dans les archives des RR. PP. Celestins d'Avoi-
gnon, par moy ainsi signè F. N. Bazin Prieur
des dits Peres Celestins.*

PROTESTATIO CARDINALIS CAMERA-
CENSIS

Circa schedulam concordia, in negotio
novem assertionum.

In nomine Domini Amen.

NOverint universi, & singuli praesens pu-
bicum instrumentum inspecturi, quod
anno a Nativitate Domini millesimo quadrin-
gesimo sexto decimo, indictione nona, die
Sabbati, quarta mensis Januarii, coram reve-
rendissimis in Christo Patribus, dominis cardina-
libus, & nonnullis dominis Praelatis, & do-
ctoribus in materiis fidei, per sacrum Concilium
Generale Constantiense deputatis commissariis, in
magna aula palatii episcopalis Constantiensis,
pro tribunali sedentibus, & in plurimum docto-
rum, & baccalaureorum in sacra pagina, ibidem
super materia fidei convocatorum, nostrorum-
que notariorum infra scriptorum presentia; per-
sonaliter constitutus reverendissimus in Christo
pater, & dominus Petrus cardinalis Camera-
censis.

Post plura inter eisdem magistrorum, doctores,
& bac-

ANNO
CHRISTI
1511

ANNO
CHRISTI
1111

& baccalarios super quarundam novem assertionum materia per honorabilem virum magistrum Joannem de Gersonio, cancellarium ecclesie Parisiensis coram ipsius commissariis denunciatarum abscissa; petiit instanter, & requisivit, quatenus ipsius, & ambaxiatorum Christianissimi regis Francorum ibidem presentium, pro parte, duas cedulas pro modo concordie in materia novem assertionum predictarum, ut dicebat, alias compositas, & exhibitas, quarum una, ut etiam asseruit, fuit alias prefatis dominis commissariis per ipsam reverendissimum patrum dominum cardinalem Cameracensem; & aliis quasi ejusdem sententis vel effectus, postea per dominos ambaxiatores predictos presentata, legerentur: quarumque cedularum, una videlicet dictorum ambaxiatorum, fuit ibi lecta; quas quidem cedulas etiam requisivit ipse dominus cardinalis Cameracensis examinari per magistrum, & baccalarios in sacra pagina, ad sciendum si in ipsis cedulis servabatur honor fidei, & ostendendum, quod ibi non indebatur honor domini ducis Burgundis, aut cujuslibet alterius persone. Tenor autem cedule predictis ibi lecta sequitur, & est talis.

Recogitans hac sancta Synodus Constantiensis se divino munere congregatam esse, ad procurandum totis conatibus ea que pacem non solum spiritualem, sed temporalem respiciunt. Sentiens praeterea quod in Christianissimo Francie regno divisiones plurimae subortae erant, quae, Domino miserente, conalescere sperantur: unde cogasset in Domino hac sancta Synodus, & gratias agens congratulatur actoribus, & conservatoribus verae pacis. Ipsa nihilominus eadem Synodus satagens, exemplo boni medici, tollere radicitus occasiones divisionum hujusmodi; & attendens quod durantibus iis divisionibus, fuerunt super materiis quarundam assertionum nunc per quosdam publicatarum verbo vel scripto, nunc per alios reprobatarum contentiones variis perlatae etiam ad sanctam sedem Apostolicam; deinde ad hanc Synodum Constantiensem: super quibus si non apponeretur finis debitus, non est dubium spirituale inde tranquillitatem, ac temporalem posse turbari.

Qua in re praehabitis deliberationibus maturis, declarat hac sancta Synodus, decernit, & diffinit, quod novem assertiones judicialiter commissariis super omnibus causis fidei etiam per promotorem Concilii absque assertore denunciatis, non sunt dogmatizandae, suscipiendae, vel asserendae; & ita dogmatizationem ipsarum omnium, & singularum, cum propositione, in qua contineri dicuntur, prohibet, & reprobet deinceps fieri, tanquam de doctrina in fide, & bonis moribus erroneae, sub poenis a sacris canonibus indictis.

Declarat nihilominus eadem Synodus, quod nec a sententia, nec ab alia lata Parisiis, vel alibi, que concernat novem has assertiones, vel propositionem eas continentem, illustris princeps Joannes, & dux Burgundis etiam tenetur, vel ligatur: cum nulla, sicut accepimus, lata fuerit contra personam ejusdem ducis judicialis sententia, sicut nec dari debuit, aut potuit, ipso non vocato, vel audito.

Super hujus quidem cedulae lectura, publica-

tionem, & exhibitionem ibidem factis, praesertim dominus cardinalis Cameracensis petiit sibi a nobis notariis publicis infra scriptis fieri, atque tradi publicum, seu publica instrumentum, vel instrumenta.

Acta sunt haec Constantiae, provinciae Moenionum, in aula majori curiae Episcopalis Constantiensis; sub anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, indictione, die, & mense de quibus supra, Apostolica sede pastore vacante. Presentibus ibidem venerabilibus, & egregiis viris, magistris Nicolao de Gonneffa, in sacra pagina, Jacobo de Cyresio, & Joanne Majoris, in artibus magistris, Laudunensis, Trecentis, & Remensis diocesis, ac aliis in multitudine copiosa testibus ad praemissa vocatis specialiter, & rogatis.

CEDULA

Data per magistrum Jordanum Morini, G. Pulchrinopis, domino cardinali de Urbino, quinta Januarii.

Hae Cedulae sunt iterum datae per Joannem Gerson, die Mercurii VIII. Januarii, coram dominis iudicibus. Anno XVI.

SI causa fidei circa novem assertiones, incipiendo ab illo, quod novissime dictum est pro parte quatuor ordinum Mendicantium, per organum magistri Joannis de Rocha cordigeri, poterit haberi celerior finis in dicta causa, sine querendo aliud interesse personale, cum istae assertiones hic habeant assertores, atque defensores; nec oportebit praeterea per diversa, vel equivoca vagari; cum haec causa posita sit in patenti contradictione, scilicet ista. *Haec assertiones sunt verae; Haec assertiones non sunt verae.*

Restat igitur solum videre, quae pars habeat potiores rationes. Et hoc poterunt judicare non theologi, sicut qui sunt theologi; immo & laici, vigentes in iudicio naturali rationis, & in experientia publicae consuetudinis. Et si reperitur ipsas esse falsas, consequens est de necessitate, quod sint errores in fide, & in moribus, & iudicio fidei reprobandum.

Ad hoc autem exequendum clarius, honestius, & efficacius, pro relatione facienda apud nationes per vos dominos commissarios, videtur quod habenda est disputatio inter paucos, ut puta duos de una parte, & duos de alia, qui appunctius elucidabunt, & resolvent materiam, sine contentione, quam fieri possit per soles scripturas; dum homines non se mutuo intelligant, nec in idem conveniant.

Piaceat igitur reverendissimis, ac sapientissimis Paternitatibus vestris ordinare, quod sic fiat in prima convocacione Concilii fidei, & in sequentibus usque ad complementum.

CEDULA

Tradita per magistrum Stephanum Paletz, magistrum in theologia, nationis Germanicae, die Mercurii VIII. Januarii, dominis commissariis in causis fidei.

REverendissimi Patres, & domini ceteri venerandi. Sicut in proxima convocacione hic in loco fuit humiliter supplicatum ex parte plu-

ANNO
CHRISTI
1111

p. 151.

p. 155.

plurimum magistrorum, ut scripta doctorum in materia novem assertionum vestris dominationibus presentata, sine nominatione personarum, que nolunt nominari, in favorem fidei publicentur; sic ex nunc suppliciter vestris paternitatibus, ut petitis eorum, cum sit iusta & rationabilis, exactionis moreretur effectum; attento quod in materia beneficii, vel injuriarum, ante prolationem sententiarum, sit necessarium dicta testium publicari; quanto magis in ista materia arduissima, sic solemniter, & publice ventilata, necessarium est scripta doctorum coram doctoribus in isto auditorio publicari, que dicta testium representant, cum eadem in favorem fidei, & testimonium veritatis catholicam perhiberent, juramento medio requisiti: attento etiam quod reverendus in Christo pater, dominus Episcopus Atrabastensis, cum scriptura super materia illarum novem assertionum doctorum per vestras dominationes injuncta & commissa, hoc idem postulavit; asserens quod nollet stare suppelici assertioni doctorum, in condemnatione, vel approbatione dictarum assertionum, nisi scriberentur motiva, & probarentur per auctoritates, & rationes.

l. Anselm.

Eodem die Mercurii, dominus Episcopus Atrabastensis coram dominis iudicibus exhibuit quendam cedulam hujus tenoris.

In vestro judiciali conspectu, Patres Reverendissimi, denunciatis dudum quosdam novem assertiones tradidistis examini doctorum sacre theologie, ac baccalaureorum formatorum, quos de diversis regionibus convenisse in unum, ac huic sancte Synodo assistere reperistis. Qui vestris mandatis obtemperantes, suas opiniones dederunt, juxta vestram ordinationem, & secundum juramentum per eisdem in vestris manibus emissum, super questione propolita, & publice ac solemniter disputata, pro sua qualibet parte.

Nunc autem suppliciter petimus, hos ambaxiatores Illustrissimi Principis domini ducis Burgundie, ut vestre commissionis officium ulterius peragatur, potiore effectum colligentes salutiferi consilii, & optime deliberationis doctorum, & baccalaureorum predictorum; & eum referentes huic sacre Synodo, ut fiat denique sessionalis, atque sententialis responsio, pro salubri informatione conciliorum Christi fidelium, si dictae assertiones iudicio fidei veniant reprobandae, aut ne.

Nam hoc ipsum, juxta conditionem materis titulo prudenter instituto, perquisitis; nec in re tanta bubulcos, rusticos, idiotas, laicos, & ignaros, sed totius orbis litteratissimos, & eruditissimos consules, & peritissimos sollicite questivistis, & Dei gratia, hic copiosissime invenistis.

Eja igitur, non iam videantur in hoc sacro Concilio negligi, sacrosancta fidei consules & doctissimi theologie professores, quos iuxta vestro, solertissimos, & sagacissimos illius materis digestionem, decisionemque didis preclaris, & sententis solidissimis, nunc institisse, diligenter, & fideliter cognovistis laborasse, ac id quod major, & sanior pars, insuspectaque doctorum predictorum peritia demonstrat, ad salutiferam iudicii consummationem celeriter deducere dignemini, & velitis. Hoc enim petitur instantissime, ne quereis de vestri iudicii tarditate materiam habeat illustrissimus dux

Burgundie antecessoribus, cujus insubili adjuvante, iustis facturus.

Hoc deinceps poposcit frequentius dudum harum assertionum damnatione; & ut eubior occurrerent toti mundo, ut fingit ab hoc perenni exemplo, ad hoc taliter qualiter Apostolicis facti mandatis exempti sanctis testifieri possit, equis totidem sive potentis, cancri serpenti, ignique succedentis.

Poposcit ipsum frequentius Henricus de Petro sacre Synodi promotor. Poposcit insuper ille idem, qui vestro modico dilatione, per eum ultimam contumaciam detrahendo, Paganos, vel Judaeos in iudicio fidei proptavit. Poposcit iterum ille, & sui sequaces, ut examini citissime eadem materia preberetur, & in ea concluderetur. Et id ipsum nunc poposcit a nobis prefatis Ambrasiatoribus, ut de illo peritissimo, ac digestissimo examine sedepcepta vestra quidem circa assertiones preactas formatae questionis sanior, major, atque peritior doctorum, ac baccalaureorum predictorum determinatio, auctoritate hujus sacre Synodi roboretur.

Et petiit ut hoc cedula in actis, & actibus hujus processus poneretur. Et petiit instrumentum tunc sibi fieri.

ANNO CHRISTI 1411.

Item scriptum.

ACTA RELIQUA IN CAUSA JOANNIS PARVI.

EPISTOLA

Caroli VI. Francorum regis

Ad. deputatos a Synodo.

Discretis viris commissariis super materis fidei a sacrosancta Generali Synodo deputatis, nostris charis vinctis.

* Parisi n. micis.

CAROLUS, Dei gratia, Francorum rex, a discretis viris commissariis super materis fidei a sacrosancta Generali Synodo deputatis nostris charis amicis, salutem, & hauries extirpare.

Exm. cum reliquis literis operis Carlon. edit. Dupin. 10. V. pag. 107.

Vestras discretiones comprobamus, quod missos nostros oratores ad universalis Ecclesie sacrum Concilium benigne nostris in agendis excepistis, illam primum maxime Dei, & in qua vivimus fidei, nostramque causam propositionis defuncti Joannis Parvi, dudum per dilectum, & fidelem consiliarium nostrum G. Episc. Parisiensem & fratrem Joannem Polet, haereticam pravitatis eo tunc in regno nostro Inquisitorem, celebri convocato Concilio, catholicos coedemnavit, quam nos, & charissima filia nostra Parisiensis universitas advocavimus; & per nostras regni nostri civitates, litteris nostris publicari mandavimus; vestras discretiones in actum fidei requirentes, quatenus causam ipsam, quam velut propriam defendere volumus, & volumus, nec deserere valeamus indefensam, salvo Dei, & nostrae regis majestatis honore; nostrorumque oratores, & nuncios in eorum defensione, quantum fidei fervor in nobis est, iustis favoribus amplecti velitis recommissos: & in hac re nostris eisdem oratoribus, quibus per dilectum nostrum nuncium, & oratorem magistrum Guillelmum Monardi, hincelatum in Decretis, nostram significari factis voluntatem, auditum benignum, & finem prestare poterat.

nam. Et si qua volitis, qua possimus, ea ad nos significans curae sumptetur. Datum Parisiis, nona Januarii.

ANNO CHRISTI 1519. Pontificatus Gregorii XII.

J U D I C I U M

Depositorum Censuræ,

Quo Joannes Episcopus Parisiensis, et Joannes Paris, adversus libros Joannis Parvi cessatur.

In Nomine Domini. Amen.

Prædictus Dominus Balthasar Cossa, tunc Joannes Papa XXIII. quondam commissarius, vice supplicationis cedulam nobis Jordano, nunciosatione divina Episcopo Albanensi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, per curiam Apostolicæ Sedis curiorem presentari fecit, quam reverenter, ut decessit, suscepimus, hujusmodi sub tenore,

Beatissime Pater,

Loco propositi.

Pars propositi.

Datum accepta occasione super quadam asserita propositione per quendam magistrum Joannem Parvi, sacre Theologiæ professorem, Parisiis, ut dicitur facta, qui devotus sanctitatis vestre filius Joannes Burgundis dux præsequitur advocatus, reverendus pater dominus Gerardus, Episcopus Parisiensis, & quidam Joannes Polet, præsentibus hereticis pravitate in regno Franciæ Inquisitor, ad quorundam annulorum prosecutionem malitiosam, dictam propositionem, tanquam, ut assereret, a sana doctrina fidei catholice deviantem, & libros in quibus scripta dicebatur, comburi etc. ut dicitur sententialiter mandaverunt. A quibus omnibus idem dominus dux, tanquam verus fidei Christianæ zelator Catholicus, in quantum præmissa eum, ejusque statum, honorem, atque fidem concernere poterant, etiam pro sui bonæ fame, sive Christiani nominis conservatione, ad sanctitatem vestram, & sanctam sedem Apostolicam appellavit. Dignetur igitur eadem Sanctitas causam, & causas appellationis, & appellationem hujusmodi, ac etiam principalis malitias, iniquitatis, & injustitiam dictam præsentis sententiam, ac etiam processum in præmissis factorum, & habiturum, una cum dependentibus, emergentibus, & coniectis, tam coadjutam, quam divisam alicui prælato probo viro in curia Romana residenti committere audiendas, decidendas, & sine debito deterruandas, cum potestate citandi Episcopum, & Inquisitorem prædictos, & omnes alios, qui sua interesse crediderint, in curia Romana, & extra: ac etiam eis, & aliis quibus toties quoties opus erit inhibendi, sub penis formidabilibus; non obstantibus quod alias causa, & causas hujusmodi non sint in dicta curia legitime devotum, vel alias sententiam; & cum potestate etiam præmissa omnia, & singula, per edictum publicum in Romana curia & alibi, si opus fuerit, & ad aliqua loca non poterit intro accessus, exequendi, & ex officio procedendi etc. & cum potestate restituendi ad prosecutionem hujusmodi appellationem cum tota suo effectu, non obstante

lapis primi facialis infra quod propter turbationem, que fuerunt in regno Franciæ; & quondam alia, commode profici non valuit. Juribus, stylo, constitutionibus Apostolicis, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque.

ANNO CHRISTI 1519. Pontificatus Gregorii XII.

In fine vero dictæ commissionis, sive supplicationis cedulam, scripta erant de alterius manus litera, litera superioris litera ipsius cedule profusa & omnino dissimili, & diversa hæc verba, videlicet;

De mandato Domini nostri Pape; mandant reverendissimi Patres domini Cardinales de Ursinis, Aquilejensis, & Florentinis. Cuius etiam per edictum, inhibeant, & restituant, & procedant ut petitur, & decessit promotorem ad causam etc. & quilibet eorum procedere valeat citra conclusionem & sententiam definitivam.

Cujus quidem commissionis seu supplicationis cedule rigore nos Jordanus Episcopus & Cardinalis, iudex & commissarius prædictus de dictorum dominorum Aquilejensis, & Florentini Cardinalium nostrorum collegarum in hac parte mandato expresso & voluntate in solidum; etiam virtute commissionis procedentes, ac citatione, inhibitione, & compulsoria per nos ad providi & circumspetti viri magistri Petri Cauchon, præfati Illustrissimi principis domini Joannis ducis Burgundiæ principalis, in ipsa nobis facta & presentata commissione principaliter nominati, per providum virum magistrum Joannem de Monteleonis ipsius domini ducis principalem procuratorem constitutum substituti procuratoris instantiam, prout de ipsorum constitutionis & substitutionis mandatis idem magister Petrus Cauchon coram nobis legitime edocuit, contra venerabilem patrem dominum Gerardum Episcopum Parisiensem, & fratrem Joannem Polet Inquisitorem ex adverso principales, etiam in eadem nobis facta commissione principaliter nominatos, omnesque alios & singulos sua interesse credentes communiter vel divisim; etiam peremptione, decretis & concessionibus, & jurisdictione nostra legitime perpetuata præfatum Balthasar Cossa citatione, inhibitione & compulsoria hujusmodi, ut præfertur, Decretis nondum executioni mandatis, fuit per sacrosanctum Generale Constantinense Concilium, universalem Ecclesiam representans, omni dignitate etiam Papali privatus, & delictus.

Deinde vero ad dicti magistri Petri procuratoris præfati domini ducis principalis instantiam, contra præfatos dominos Gerardum, & fratrem Joannem Polet ex adverso principales, & alios sua interesse credentes alias citationem & inhibitionem de novo extra Romanam curiam, & ad partes concessimus, & decrevimus, ac per nostras curi tenoris literas contra eundem dominum Gerardum Episcopum, & Joannem Polet Inquisitorem prædictos, aliosque omnes & singulos sua interesse credentes, eosque citari fecimus, & mandavimus, quatenus certo peremptorio, & competenti termino, in eadem secunda citatione expresso, comparereant coram nobis, vel alio forsan interim, loco nostri, surrogando iudice, & commissario, per se, vel per procuratores suos idoneos, ad causam, & causas hujusmodi sufficienter instructos, cum omnibus juribus, & monumentis, causam, & causas hujusmodi tangentibus, præfato Illustrissimo principi domino Joanni duci, principali

episcopi legitimo procuratori pro eo; de & supra per omnibus, & singulis in ipsa commissione contentis de iustitia responduri; ac in causa, & causis huiusmodi processum, & procedi vlturi, aliasque dicturi, facturi, audituri, allegaturi, & receptum quod iustum foret, & ordo diceret rationis; cum certificatione, quod siue in dicto citationis termino comparerent, siue non, nos nihilominus, vel surrogatus iudex predictus, ad omnia, & singula premissa, & alias, prout iuris foret, procederemus, seu procederet, dictorum citatorum absentia, seu contumacia non obstante, prout in dictis nostris citationis, & inhibitoris sigillo nostro sigillatis, ac in forma solita, & consueti expeditis plenius continebatur.

Quibus quidem nostris secundariis litteris in partibus, ut moris est, etiam in personis domini Episcopi, & fratris Joannis Inquisitoris predictorum, & alias debite exequutis, & de ipsis partibus; una cum earum exequutionibus reportatis, & coram nobis per providum virum Magistrum Joannem de Montejustino, in curia Romana, & etiam prefati domini ducis principalis procuratorem, prout de sue procuratoris mandato, etiam coram nobis legitime edictum extitit, ac nomine procuratorio eiusdem domini ducis judicialiter, & in scriptis reproductis.

Nos tunc, Jordanus Episcopus, & Cardinalis, ac iudex, & commissarius predictus, de dictorum dominorum Aquilejensis, & Florentini Cardinalium, nostrorum collegatorum; in hac parte, mandato expresso, & voluntate, in solidum ac etiam virtute commissionis inter partes predictas rite, & legitime ad ulteriora procedentes, ad prefati magistri Joannis de Montejustino procuratoris instantiam, eisdem, dominum Episcopum, & fratrem Joannem, ex adverso principales, omnesque alios & singulos, sua interesse credentes, & eorum procuratores, si qui essent in curia Romana pro eisdem, ad dicendum vel opponendum quicquid verbo, vel in scriptis contra huiusmodi commissionem, citationem, & exemptiones supradictas dicere, siue opponere volebant, ad certum terminum peremptorium per audientiam publicam litterarum contradictarum Romanæ curiæ, fecimus, & mandavimus.

In quo quidem termino comparuit in iudicio coram nobis dictus magister Joannes de Montejustino procurator, quo supra nomine, & dictam citationem audientiam in eadem audientia debite executam representavit facta, & in scriptis, citatorumque in eadem contentorum, non comparentium contumaciam accusavit, ipsosque contumaces per nos reputari petendo.

Et tunc discretus vir magister Joan. Martineti, dictorum Gerardi Episc. & fratris Joannis Polet Inquisitoris, ex adverso, principalium procurator, ibidem presens, quoddam instrumentum procuratoris publicum, quamvis limitatum, coram nobis produxit, ac in jurisdictionem nostram nullatenus, ut asseruit, consentiens: nihilominus contra commissionem, citationem, & exemptionem supradictas, verboduntaxat, excepit; protestans excipere facta, & in scriptis suis, loco & tempore congruis: & ob hoc copiam productorum nomine procuratorio petiit, quam eidem fieri decrevimus, atque tradi volumus per huiusmodi presentis causæ notarium, & scribam infra scriptum.

Subsequenter vero, comparente in iudicio coram nobis prefato magistro Joanne de Montejustino procuratore, & quendam libellum, siue summariam petitionem facta, & in scriptis producente, cujus tenor sequitur & est talis.

Coram vobis reverendissimis in Christo Patribus dominis S. R. E. Cardinalibus, videlicet dominis Jordano Episcopo Albanensi, de Urbis; Antonio Aquilejensi, & Francisco Florentinensi, vulgariter nuncupatis iudicibus & commissariis a Sede Apostolica ac partibus infra scriptis cum potestate quod quilibet vestrum valeat &c. specialiter deputatis, proponit in iure procurator & procuratorio nomine illustrissimi principis domini Joannis ducis Burgundis, comitis Flandriæ, Arthesii &c. Quod licet condemnatio, seu determinatio opinionum in fide insurgentium ad solam sedem Apostolicam spectet; nihilominus tamen quidam dominus Gerardus præteritus Episcopus Parisiensis, & frater Joannes Polet pro Inquisitore hæreticæ pravitate in regno Franciæ tunc se gerens, facem suam in messum alienam mittentes, ac iudicium ad eos minime pertinens temere usurpantes, nullique auctoritate, jurisdictione, aut alia sufficienti potestate sussultis, non vocatis neque citatis legitime illis, quorum intererat, ac nullo processu juridico super hoc facta, nec aliquo iuris ordine observato, sed penitus prætermisso, quasdam præteritas sententias in quibus præfatum dominum ducem nominant, nulliter & perperam protulerunt, & quas assertiones quasdam novem numero truncatas & confusas, & quendam propositionem, quas falso quondam magistro Joanni Parvi adscriperunt, tanquam justificationem dicti domini ducis per eundem, ut dicebant, propositas, velut in fide & moribus erroneas &c. temere & de facto damnare præsumperunt; necnon quosdam chartabellos, quos propositionem magistri Joannis Parvi pro justificatione domini ducis factam appellarunt; licet falso, igne cremandos decreverunt, cremarique iusserunt, & de facto dictas præteritas sententias vilissime & ignominiose exequendo fecerunt publice concremari, inhibueruntque; & alia nefanda plura attentarunt, quæ in suis præteritis sententiis dicuntur contineri, & quæ alias facti immanitas patentius demonstrat.

Cum igitur præfati domini ducis, qui in eisdem præteritis sententiis & processibus per expressum nominatur, & qui ab eisdem & inde subsecutis, salva eorum nullitate, tam pro se, quam pro sibi adherentibus, & aliis, quorum interesse poterat, appellavit; licet obstante huiusmodi nullitate non esset appellare necesse, valde interfit, quod præteritis sententiis & processibus huiusmodi ac præmissa omnia & singula & alia inde secuta nullæ, nulli, & nulla declarentur, vobisque reverendissimis in Christo Patribus ac dominis commissariis predictis nullitas præmissorum omnium cum omnibus dependentibus, incidentibus, emergentibus & connexis tam conjunctim quam divisim, per olim Joannem Papam commissis extiterit.

Ea propter petit dictus procurator, nomine quo supra, per vos reverendissimos Patres dominos Cardinales & commissarios ante dictos, per vestram sententiam & ordinationem promuntari, decerni, & declarari præteritos processus, sententias, condemnationes, cremationes, inhibitiones, & executiones predictas, & prædictas, ac omnia inde secuta, fuisse & esse nul-

ANNO
CHRISTI
1411

ANNO
CHRISTI
1411

C nullas, nullas, & nulla, invalidos & invalidas, cassos, cassas, & cassa, ac nullius fuisse, & existero roboris nec momenti, eosque, eas & ea subjacuisse & subjacere vitio nullitatis, & quatenus de facto processerunt per modum nullitatis cassandos, irritandos, & annullandos, cassandas, irritandas, & annullandas, cassanda, annullanda, & irritanda fore; & per vos cassari, irritari, & annullari, ipsosque per Gerardum & fratrem Joan. Poler inquisitor, predictos & eorum quemlibet in solidum expensis in hujusmodi causa, occasione praemissorum, pro parte dicti domini ducis tam in partibus quam coram vobis, & alibi factis, de quibus, & de faciendis in * antea solemniter proclata condemnandos fore & condemnari; & super praemissis tam conjunctim quam divisim & alias, prout convenit, & decet justitiam ministrari, vestrum, in quibus potest, & debet, benignum officium implorando.

Et proestatur dictus procurator, quod praemissa possit corrigere, emendare &c. & quod per ea, quae praedixit, & in posterum quomodolibet in hujusmodi causa dicturus est, non intendit se ad onus superfluum prolationis alligare, seu astringere; sed solum duntaxat ad ea, quae sufficient, seu sufficere possunt ad intentionem suam praestatiq; domini ducis & aliorum, quorum interest consequendam. Et ultra protestatur, quod per praemissa, & alia quaecumque dicta, & dicenda nihil intendit ad intentionem adversariorum, seu aliorum eorum consiteri; sed potius diffiteri, & negare, prout diffitetur & negat.

Nos tunc ad ipsius magistri Joannis de Montejustino procuratoris instantiam, dictum magistrum Joannem Martineti procuratorem praedictum per certum sedis Apostolicae cursores, & nihilominus praefatos dominos Episcopum, & inquisitorem per audientiam * litterarum contradictarum ad dicendum, & opponendum quidquid verbo vel in scriptis contra hujusmodi libellum seu petitionem summariam dicere, seu opponere volebant, ad certum terminum peremptorium & competentem citari mandavimus atque fecimus.

Quo termino adveniente comparuit in judicio coram nobis praefatus magister Joannes de Montejustino procurator, & citationem audientiae in eadem debite executam reproduxit, dictorumque citatorum in eadem contentorum non comparventium, ac etiam dicti magistri Joannis Martineti, ibidem praesentis, nihil contra dictum libellum, sive petitionem summariam verbo vel in scriptis dicentium, vel nec opponentium, contumaciam accusavit, ipsosque contumaces per nos repetari instanti postulavit.

Nos tunc dominum Episcopum, & Inquisitorem praedictos absentes, & etiam dictum magistrum Joannem Martineti ibidem praesentem, nihil tamen contra dictum libellum opponentes, nec excipientes, reputavimus, justitia exigente, contumaces.

Et nihilominus, quia dictus magister de Montejustino assererat se de quibusdam litteris, sive instrumentis, quas, ut dicebat venerabilis, & circumspectus vir, Magister Joannes de Gersonio, cancellarius Ecclesiae Parisiensis, coram iudicibus in causa fidei, seu assertionum praedictarum per sacrum Concilium Constantiense deputatis judicialiter produxerat, & quae penes notarios in eadem causa assertionum scribentes, vel alterum eorum esse debebant, indigere.

Concil. General. Tom. XXVIII.

A Nos, Joannes Cardinalis praedictus, eisdem notarios, & quemlibet eorum, instante dicto magistro Joanne de Montejustino, ad portandum, & exhibendum coram nobis instrumenta, seu litteras hujusmodi, primo simpliciter, & deinde ad idem secundo, sub pena, ad certum peremptorium, & competentem terminum citari, & compelli, per certum sedis Apostolicae cursores, viva voce fecimus, & mandavimus.

In quo quidem, & secundo termino, discretus vir magister Conradus de Velden, secretarius praefati domini Cardinalis Florentini, alter notariorum, in praedicta causa assertionum, & scribarum, ad haec de mandato nostro citatus, & compulsus, duas litteras, unam sigillis Episcopi, & Inquisitoris praedictorum, & aliam sigillo serenissimi Principis domini regis Francorum sigillatas; in quibus quidem litteris quaedam sententiae per Episcopum & Inquisitorem, super condemnatione novem assertionum, & propositionum praedictarum Parisius late continebantur, & etiam narrabantur, exhibuit & produxit: asserens idem magister Conradus, illas coram dictis dominis iudicibus in causa dictarum assertionum deputatis per praefatum magistrum Joann. de Gersonio productas extitisse.

Postquam quidem exhibitionem dictarum duarum litterarum, per eundem magistrum Conradum, ut praemittitur, coram nobis factam, praefatus magister Joannes de Montejustino, ibidem praesens, dictas duas litteras judicialiter coram nobis reproduxit, in quantum faciebant pro interesse praefati domini ducis consequentiam, & non alias, nec alio modo: petens nihilominus idem de Montejustino sigilla, & signa in eisdem litteris apposta, & appensa, per dictum magistrum Joannem Martineti ex adverso procuratorem, & quosdam alios testes, quos tunc produxit, recognosci.

Quae signa, & sigilla tunc per eisdem Martineti, & alium testem, recepto ab eis per nos primitus juramento, quod dicerent veritatem, recognita extiterunt.

Deinde vero, instante dicto magistro Joanne de Montejustino, nos praefato magistro Joanni Martineti, ex adverso procuratori, assignavimus; nec non eosdem dominos Episcopum, & Inquisitorem, per audientiam contradictarum, ad dicendum, opponendum, & excipiendum, si, & quicquid verbo in scriptis dicere, opponere, vel excipere vellent contra dictas duas litteras, ut praefatur exhibitas, & productas, ad certum & peremptorium terminum per audientiam contradictarum citari mandavimus, & fecimus.

Quo termino adveniente, nos, ad instantiam praefati magistri Joannis de Montejustino, coram nobis in judicio comparventis, & citationem proximam dictam in audientia contradictarum legitime executam reproducentis, ac etiam dominorum Episcopi, & Inquisitoris praedictorum, nec non dicti magistri Joannis Martineti eorum procuratoris praedicti non comparventium; nec quicquam verbo vel in scriptis contra dictas duas litteras dicentium, opponentium, vel excipientium contumaciam accusantis, reputavimus, prout fuerunt, contumaces.

Consequenter autem, productis pro parte dicti domini ducis certis aliis instrumentis, ac etiam illis, & omnibus actis causae meritis, visis, & intellectis; illisque etiam in plurium dominorum cardinalium, ac praetorum, & aliorum

ANNO
CHRISTI
1411.

ANNO
CHRISTI
1411.

* I. audientiam, aut
audientiam.

ANNO CHRISTI 1411.
corro compitis
 jurisperitorum; nec non etiam in nota cum auditoribus ejusdem diversis, & iteratis consilium per nos, & nostros collegas prædictos habitis, positis, & plenius recessitis.

Tandem nos Jordanus, Cardinalis de Urbinis iudex & commissarius, una cum, ac de voluntate, & mandato dictorum dominorum Aquilejensis, & Florentini Cardinalium nostrorum, in hac parte collegarum prædictorum, ipsique volentibus, & consentientibus, ad præfati magistri Joannis de Montejustino procuratoris instantiam, eundem magistrum Joannem Martineti ad concludendum, & concludi videndum, vel dicendum causam, si quam haberet, rationabiliter quare concludi non deberet, allegandum; nec non audiendum per nos, & collegas nostros prædictos ferri & in scriptis promulgari sententiam, & ad audiendum super hoc voluntatem nostram, & collegarum nostrorum prædictorum ad certos diem, & horam inferius annotatos, per certum Apostolicis sedis curiorem: n. non dominos Gerardum Episc. & fratrem Joan. Polet Inquisitorem, prædicti ipsius magistri Joan. Martineti partes antedictas, etiam ad ipsius magistri Joannis de Montejustino procurat. instantiam ad actus, & terminos prænotatos ad diem, & horam inferius etiam descriptos, per audientiam publicam litterarum contradictarum Romanæ curiæ citari fecimus, & mandavimus: quos etiam diem, & horam eidem magistro Joan. de Montejustino procurat. instanti, & petenti ad idem, & eandem actus statuimus, & diximus præfigendum.

Quibus, die, & hora advenientibus, comparantibus in iudicio coram nobis magistro Joan. de Montejustino, ex una; & Joan. Martineti procuratoribus prædictis, nominibus procuratoris, quibus supra partibus ex altera; Idem magister Joannes de Montejustino procurator, dictam citationem audientiam contradictarum in eodem debite executam, factam, & in scriptis representavit, dominorumque Episcopi, & Inquisitoris dictorum, & aliorum citatorum, in eodem contentorum non comparantium, nec aliquid rationabile allegantium, præfato magistro Joanne Martineti ex adverso procuratore semper præsentem & audientem, contumaciam accusavit, ipsosque contumaces reputari, & in eorum contumaciam, una cum eo concludi, & pro conclusio haberi per nos instantem postulavit, quantumcumque in eo fuit, concludit in eadem.

Nos tunc, una cum dicto magistro Joanne de Montejustino procuratore concludente, & secum concludi petente in hac causa præfatis dominis Cardinalibus, nostris in hac parte collegis, præsentibus, volentibus, mandantibus & consentientibus, ut præfertur, duximus concludendum, & conclusimus, habuimusque & haberi volumus pro conclusio in eadem.

Et nihilominus magistro Joanne de Montejustino procuratore instante, & sententiam ferri petente; nos Jordanus Cardinalis de Urbinis prædictus, una cum præfatis dominis Aquilejensis, & Florentino Cardinalibus, iudicibus, & commissariis, nostrisque in hac parte collegis, ac etiam ipsi nostri collega, & eorum quilibet, una nobiscum in domo habitationis nostræ existentes, & pro tribunali sedentes; ac de nostri, ac etiam de dictorum dominorum Aquilejensis, & Florentini Cardinalium, iudicum, & commissariorum, nostrorumque in

hac parte collegarum voluntate, & mandato; nec non de jurisperitorum consilio, præhabita cum eisdem, ut profertur, matura deliberatione, & sufficienti, ad nostram sententiam & ordinationem præferendam, in huiusmodi causa duximus procedendum & processimus; eamque per ea, que vidimus & cognovimus; ac de præfati cognoscimus & videmus, pro præfato domino duce Burgundis, ad instantiam, & petitionem dicti magistri Joannis de Montejustino procuratoris, & contra dominos Gerardum Episcopum, & Joannem Polet Inquisitorem, prædictos, in scriptis tulimus, & per præfatos proferimus, in hunc qui sequitur modum.

De Jurisperitorum consilio per hanc nostram sententiam, & ordinationem, quam ferimus scriptis; pronuntiamus, decernimus, & declaramus præfatos processus, sententias, condemnationes, & executiones prædictas & prædictas, ac omnia inde secuta, fuisse, & esse nullas, & nulla, invalidas, & invalida, cassas, cassas, & cassa, ac nullius fuisse, nec existere roboris, nec momenti; eosque, eas, & ea subjacuisse, & subjacere vitio nullitatis; quatenus de facto processerunt, per modum nullitatis, cassandas, irritandas & annullandas, cassandas, irritandas, & annullandas, cassanda, irritanda, et annullanda fore; cassamus, irritamus, & annullamus: condemnationem expectarum in huiusmodi causa coram nobis legitime factarum, ex causa omitentes.

LECTA, lata, et in scriptis promulgata fuit hæc nostra sententia per nos Jordanum Episcopum, nec dominos Aquilejensem, et Florentinum Cardinales, iudices; et commissarios prædictos per organum tamen nostrum, atque vocem.

Constantiæ, provinciæ Moguntinæ, sacrosancta Synodo universalem Ecclesiam representante, ibidem in Spiritu Sancto legitime congregata, in domo habitationis nostræ, in vespertis, nobis inibi, una cum præfatis dominis Aquilejensis, et Florentino Cardinalibus nostris collegis ad iura reddendum, pro tribunali sedentibus, et prædictæ sententiæ ibidem suis propriis manibus, et nobis una cum eis subscribentibus.

Sub anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. indictione nona, die vero mercurii, quinta decima mensis Januarii, sede Apostolica pastore carente.

In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium præmissorum præfatas litteras, sive præfens publicum instrumentum, huiusmodi nostram sententiam et ordinationem in se continentes, sive continens, ex inde fieri et per Antonium notarium publicum, nostrumque et huiusmodi causæ coram nobis scribam infra scriptum subscribi, et publicari mandavimus, nobisque una cum præfatorum dominorum Aquilejensis, et Florentini Cardinalium nostrorum, ut præfertur, collegarum, sigillorum appensione, iussimus communi, præsentibus ibidem honorabilibus et circumspectis viris, dominis Stephano de Cechano priore urbis, Salvato de Pireto Apostolicarum, et Cyno de Lombardis de Pisis sacre penitentiariæ litterarum scriptoribus, et Joanne Baera notario publico, cum pluribus aliis testibus ad præmissa vocatis specialiter, et rogatis.

Et ego Antonius Dominici de Prato, Clericus Pistoriensis diocesis, publicus Apostolica, et In-

et Imperiali auctoritate notarius, ac Reverendissimorum dominorum Cardinalium de Urbis, Aquilejensis, et Florentini, iudicum et commissariorum prefatorum, et huiusmodi coram eis scriba; quia predictas sententiae prolationi, omnibusque aliis et singulis praemissis, dum sic, ut praemittitur, per prefatos dominos Cardinales iudices et commissarios, et coram eis fierent et agerentur, una cum praenominatis testibus praesens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi, et audivi; ideoque hoc praesens publicum instrumentum per alium, me aliis occupato negotiis fideliter scriptum ex inde confeci, subscripsi, publicavi, et in hanc publicam formam redegei, signoque, et nomine meis solitis, et consuetis, una cum appensione sigillorum prefatorum dominorum Cardinalium, iudicum, et commissariorum signavi, rogatus, et requisitus, in fidem et testimonium omnium, et singulorum praemissorum.

SCHEDULA SENTENTIAE

Profecta per D. C. Cameracensem, in praesentia dominorum iudicum in causis fidei, die Sabbati VIII. Febr. anno XVI.

Recogitans haec sacrosancta Synodus Constantiensis, se divino munere congregatam esse, ad procurandum totis conatibus, ea quae ad pacem, nedum spiritualem, sed temporalem respiciunt; quod utique fieri nequit, nisi vera fides, quae per dilectionem operatur, in violata subsistat: sentiens praeterea, quod in christianissimo Franciae regno divisionis plurimae subortae erant, quae Domino misereunte, et ad concordiam clementissimi regis animum, cum suis principibus, et baronibus inclinante conquiescunt; unde congaudet in Domino haec sancta Synodus, et gratias agens, congratulatur actoribus talis pacis, conservatoribusque fidelibus.

Ipsa nihilominus eadem Synodus satagens, exemplo boni medici, tollere radicitus occasiones divisionum huiusmodi, ne deinceps nimia facilitate repullulentur, et attendens, quod durantibus iis divisionibus, fuerunt super materis quarundam assertionum, nunc per quosdam publicatarum, verbo vel scripto, nunc per alios reprobarum, contentiones variae perlatae, etiam ad sanctam sedem Apostolicam; deinde ad hanc Synodum Constantiensem; super quibus, quoniam fidei moraliumque praecceptorum veritatem directe concernunt, si non apponeretur finis debitus, non est dubium spiritualem inde tranquillitatem, ac temporalem posse turbari.

Qua in re, praehabitis deliberationibus maturis, et recepto communi consensu partium hic existentium declarat haec sacrosancta Synodus, decernit, et diffinit, propter praemissas, & alias rationes, ad ea faciendum moventes, quod IX. assertiones judicialiter coram commissariis super omnibus causis fidei etiam denunciatis, non sunt dogmatizandae, sustinendae, vel asserendae; et ita dogmatizatores ipsarum omnium, et singularum cum propositione in qua contineri dicuntur, prohibet, et reprobat deinceps fieri, sub poenis a sacris Canonibus institutis; sed sunt reprobandae: et ita prohibet, et reprobat, tanquam falsas, et scandalosas, non intendens iuri alicuius personae, vel honori praevindicare, seu quomolibet derogare;

Concil. General. Tom. XXVIII.

cum nullus particularis assertor, seu defensor earundem coram hac Synodo fuerit judicialiter accusatus.

Prohibet insuper propter certas rationes dogmatizationem deinceps fieri cuiusdam propositionis, quae diversis, & variis exemplaribus inventa est & inscripta, sub nomine defuncti magistris Joannis Parvi: super qua propositione illustri princeps Joan. Dux Burgundiae protestationes multas publice fecit, quarum unam huc direxit per litteras sigillo suo, & signo proprio manuali roboratam, continentem inter caetera talem verborum formam.

„ Considerent, rogo, circumspectiones vestrae, quod licet immeritus, de domo Franciae originem duxi, quae, Dei gratia, monstretur haereticae pravitate contaminata nusquam fuisse legitur. Patre non solum catholico, verum ferventissimo zelatore fidei progenitus, & ardentissimo prosequutore unionis Ecclesiae, filio regis Franciae, non theologus, non eruditus subtilitibus fidei, sed firmiter credens, & confitens simpliciter quae nobis per Christum, per Apostolos, & per sanctam matrem Ecclesiam tradita sunt; utpote christianus princeps, miles & laicus, paratus non solum credere, quae sancta mater decreverit Ecclesiae; sed etiam tueri, & defendere manu militari, usque ad effusionem proprii sanguinis, & meos subditos ad ea credenda, & defendenda compellere, si sit opus.

Sequitur.

„ Me vestra Synodus sacratissima catholicum teneat, vestris diffinitionibus factis, & fiendis caeterorumque sacrorum Conciliorum huiusmodi adhaerentem, non valentem quicquam sustinere, quod sit erroneum, vel contrarium sanctae doctrinae, seu fidei orthodoxae, & si per approbationem praemissam sic generaliter factam scilicet de propositione magistris Joannis Parvi, veniat, & intelligatur aliquid approbatum, quod per sanctam matrem Ecclesiam decerneretur contrarium veritati fidei orthodoxae, vel sanctae doctrinae: vestro caeteri sanctissimo notifico, me nunquam intellexisse, voluisse, vel velle talia approbare, & ea supplico pro non dictis vel approbatis per vos haberi, quae corrigenda diffinitionibus vestris submitto.

Qua protestatione, & humili submissione pensatis, decernit haec eadem sancta Synodus, eundem illustrem principem ducem Burgundiae habendum esse in hac parte catholicum; cum huic diffinitioni in materia IX. assertionum praemissarum cum sentire speramus.

Declarat insuper eadem Synodus, quod a nulla sententia Parisiis, vel alibi lata, concernente praedictam propositionem magistris Joannis Parvi, vult eundem illustrem ducem tueri, vel ligari; cum nec aliqua, sicut fertur, lata fuerit contra personam ejusdem ducis judicialis sententia.

Denique commonet, & hortatur haec sacra Synodus praefatum ducem, quatenus ipsi, sicut generosum decet, & christianum principem nullis pravae suasionis stimulis moveatur, occasione praeteritorum gestorum, vel dictorum in iis fidei materiis, ad exercendum contra personam quamcumque rancoris vel odii fomitem: sed in Christi charitate, quae non irritatur, & congaudet utilitati. 1. Cor. 13. 6. sint omnia pacifica, sicut

F f f 2

sicut omnes ad unum pacis aeternae finem nituntur pervenire.

ANNO
CHRISTI
1417.

• Forte dicit
Cecilia.
• locus pro.

Sequitur quaedam parva * primo tradita per dominum Cardinalem Cameracensem ambasciatoribus domini ducis Burgundiae per concordia &c.

Haec sancta Synodus declarat, quod per praemissam condemnationem novem propositionum, vel etiam per condemnationem nuper factam de illa propositione: *Quicumque tyrannus &c.* eadem Synodus non intendebat, nec intendit juri alicujus personae, seu famae ipsius, vel honori praedictae, seu quomodolibet particulariter derogare, cum nullus particularis assertor seu defensor eorumdem, coram dicta Synodo fuerit judicialiter accusatus.

Producta & exhibita per dominum Cameracensem die Sabbati VIII. Februarii, coram domini commissariis, & lecta publice per suum secretarium: super qua dominus Cameracensis petitis instrumentum, presentibus &c.

L I B E L L U S

Ex parte Ducis Burgundiae oblatus Synodo Constantiensi;

Sive

Requesta exhibita, & lecta coram commissariis &c. & de ea petita sunt instrumenta, die XVIII. Februarii post prandium, in Aula Palatii Anno XVI.

Reverendissimi Patribus, dominis iudicibus in causis fidei per hoc sacrum Concilium deputatis, pro parte illustrissimi principis ducis Burgundiae, humiliter de sequentibus supplicatur.

Et primo, cum quaedam novem assertiones per aliquos, zelum fidei non habentes, confictae, & quondam magistro Joanni Parvi malitiose, & falso impostae fuerint, in lesionem memoriam ejusdem magistri Joannis Parvi; ac etiam in praefati domini ducis scandalum, & injuriam; & per quendam magistrum Jo. Gerson, quamvis calumniose denunciatus in praesenti Concilio extiterit: petunt, & instantiter requirunt ambasciatores, & procuratores praefati domini ducis per V. R. P. eundem de Gersonio declarari, & pronunciari a dicta denunciatione calumniose destituisse, prout alias pluries extitit petatum per eundem.

Secundo, cum in causa dictarum novem praetensarum assertionum, iuste & rationabiliter decreveritis, & fueritis interlocuti, praefatum dominum ducem habuisse, & habere interesse, ipsumque ad illud admiseritis, a quibus minime fuit appellatum: petunt iidem ambasciatores, & procuratores, quod super petitis in libello, pro parte ipsius domini ducis coram vobis oblato, velitis iuxta formam, & conclusionem ejusdem, justitiam ministrare.

Tertio etiam, quia dictae novem praetensae assertiones, quarum occasione praefatus dominus dux multipliciter sine causa in suis famae, nomine, & honore praeclearissimis laesus fuit, atque tactus, post publicam, & plenissimam apparitionem materiae earum, pro & contra, sic mandato V. R. P. factam, fuerunt traditae

magistrorum, licentiarum, & baccalariorum in theologia formatorum examini, qui medio juramento per eos in manibus vestris, seu per vos, vel deputatorum praefato, super eisdem assertionibus suas opiniones, etiam iuxta ordinationem vestram, tradiderunt.

Ea propter supplicant ambasciatores, & procuratores praedicti, pro quanto praefatum eorum dominum, modo praetaxo tangunt, aut tangere possunt; quatenus absque ulteriori mora opiniones praedictas, illis tamen rejectis, quae merito sunt repellendae, nec non omnia aditata in processu praetensarum IX. assertionum hujusmodi fideliter huius sacri Concilii nationibus referre, illaque in scriptis redigi, & etiam signis, & subscriptionibus plurium notariorum communiri facere dignemini; ut sic, iis mediantibus, praesens sacrum Concilium, iustitia mediante, iudicet, & terminet, si praedictae assertiones sint iudicio fidei reprobandae, vel ne; aut alias diffuset id quod ius, & iustitia subducunt.

Has autem petitiones, & requestas pluries factas, & nunc repetitas, petunt ambasciatores, & procuratores praedicti in actis causae inseri, & de iis sibi fieri publica instrumenta, unum, vel plura, ad futuram rei memoriam.

R E Q U E S T A

Domini Simonis de Teramo advocati &c.

Exhibita coram domini commissariis in causa fidei die XIII. mensis Februarii anno domini MCCC. XVI.

Reverendissimi in Christo Patres, & domini. Quemadmodum vestrae dominationis audierunt, venerabilem & circumspexit virum, magistrum Guillelmum Momnardum, nuncium, & oratorem Christianissimi principis, domini Caroli Francorum regis illustrissimi, suam credentiam prudentem exposuisse.

Ego Simon de Teramo huius causae, pro parte promotionis ejusdem, per easdem vestras dominationes deputatus, atque sacri Consistorii Apostolice sedis advocatus, non recedendo, sed potius inhaerendo jam dictis, & expositis per praefatum magistrum Guillelmum Momnardum requiro, postulo, & humiliter peto, ut supra dictum D. Guillelmum Momnardum nuncium & oratorem regium, & alios in Romana curia procuratores ejusdem domini regis, pro interesse praefati Christianissimi Francorum regis antedicti admittere, eisque, & mihi promotori causae hujusmodi copiam processus in hujusmodi fidei causa agitati decerneret, & communicare velitis: & protestor, quod ante decretum hujusmodi processus, ad ulteriora in ipsa causa procedere minime debeatis.

Item, quod praefatus magister Guillelmus, & alii praefati Christianissimi regis procuratores, & ambasciatores, & princeps in materia existentes, ad hujusmodi causam, & ejus prosecutionem admittantur; eo quod praedictus dominus Francorum rex suam singulari praetendit interesse, & sui regni; praesertim ex hoc, quod ipse novem assertiones ex propositione Joannis Parvi, pro justificatione praetensa nefandissime necis inclitus recordationis domini Ludovici quondam Ducis Aquitanensis, illustissimi & unici fratris regis Francorum antedicti, infideliter & scandalose composuit, extractis sunt.

Item,

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1615.ANNO
CHRISTI
1615.

Item, ne ipse Christianissimus rex de erro-
re argui possit, ex quo assertiones illas tan-
quam erroneas suppressi, aboleri, & casari,
& ut a fide & moribus devias denunciari in
suo regno iussit & fecit.

Item, ne pervertatur fidelitas in subditis re-
gum sui versus superiores & dominos.

Item, ne pervertatur debita politia, & ci-
vile regimen in regno suo.

Item, ne scandala in eisdem regnis essent,
quam ex dictis propositionibus, seu assertionibus,
si non damnarentur, possent in eius re-
gno contingere, & evenire; & ex aliis pluri-
bus, quae in factis, ex quo jus resultat, cum
expediret, deducuntur.

Et protestor, quod ad actus aliquos non pro-
cedatis in hac causa, nisi ad illos; nisi ipsi
nunciis & procuratoribus dicti domini regis pri-
mitus evocatis, & solemniter requisitis.

Item, simili modo requiro, supplico & po-
ro, quatenus, reverendissimi Patres, considera-
tis statum, conditionem & qualitatem persona-
rum, a quibus votum in hac causa suscipitur.

Item, quod illis consideratis, deliberationes
& opiniones magistrorum in Theologia, & alio-
rum in ipsa causa fidei vota sua deliberantium
& dantium, & nomina eorundem publicare,
atque in publico legi facere velitis; ut nume-
ri ad numerum, zeli ad zelum, ac rationum
ad rationem, suppositionum ad supposita cal-
culis prehabitis, supra dictae necis fundamen-
to, ex qua ortus sunt, attento, possimus ad
veram eandem devenire condemnationem.
Et protestor, quod aliis, ordine, modo, seu
forma, ad decisionem relationum, seu aliam
dispositionem in hac causa faciendam minime
procedatur.

Præterea vos, reverendissimum patrem, &
dominum Cardinalem Cameracensem requiro,
hortor, & quantum instantius possum deprecor,
ut attentæ vestrae præcellenti & glorificatæ scien-
tiæ, efficaciter, velut unus iudicum inter cae-
teros non minimus, per olim Joannem Papam
XXIII. & hoc sacrum Concilium Generale
deputatus estis, velitis honorem & onus assu-
mere, præfatas assertiones, & earum errorem
examinandi, una cum præfatis dominis meis
commissariis hic presentibus; illumque erro-
rem, una cum ante dictis referendi, & con-
demnandi, quatenus commissio vobis omnibus
facta patitur, & ut tenemini, veritatem fidei
summo opere defendere, quacumque excusatione
separata: cum præfata suspicionis causis, pro
parte ducis Burgundiae & suorum procurato-
rum confictis fuerint, & sunt salva consue-
tudinum reverentia, salis, insufficientes, & minus
legitimas, prout eadem intuenti patet. Vos-
que, reverendissimi Patres & dominos, supra
dicti domini Cameracensis collegæ, & conjudi-
ces, sub omnipotentis districto iudicio, obsecror
& requiro, ut eundem dominum Cardinalem
Cameracensem vestrum collegam ad audiendum,
disputandum, & iudicandum, ut unum ex vo-
bis admittatis, & ex nunc admittere velitis,
& quod alias, ipso absente, contempso, vel irre-
quiritis minime procedere debeatis: protestans alias
de contemptu eiusdem, & nullitate processus.

De & super quibus etc. peto a vobis nota-
riis publicis & tabellionibus substantibus per-
sonarum testimonio confici publicum instru-
mentum.

Simon de Teramo

Advocatus, ut supra.

Item, protestor quod non procedatur cum
personis suspectis. Nomina autem vestrorum
collegarum, quos suspectos habeo, sunt videli-
cet, dominus Cardinalis de Urinis, Dominus
Cardinalis Aquilejensis, Dominus abbas Cla-
revallis, & Magister Ursinus Taillevande.

Reiecta fuit hæc cedula præcedens, & con-
tra eam datæ exceptiones Generales, die XXI.
Februarii: & postea & in continenti fuit por-
recta quædam supplicatio tria pænesta continens,
quæ haberetur per tria folia ante; de qua fue-
runt petita instrumenta: & nihilominus quod
inferrentur in actis causis, & præter notarios
iudicum, fuit petitum instrumentum a magi-
stris Joanne Pilon, & Guidooc procuratore
Episcopi Bajocensis.

APPELLATIO GERSOITARUM

A commissariis in causis fidei.

ANNO MCCCC. XVI. indictione nona, se-
de Apostolica vacante pastore, die Jovis,
XIX. mensis Martii, inter quintam & sextam ho-
ras, post meridiem. In palatio Episcopali Con-
stantiensis coram dominis iudicibus in causis fi-
dei deputatis; illis tunc in loco eorum solito
pro tribunali sedentibus: fuit judicialiter inter-
terposita præfata appellatio per Simonem de
Teramo, tanquam advocatum ambaxiatorem
regis Christianissimi Franciæ, videlicet Joannis
de Gertonio, Jordani Morini, P. Pulchrinop-
tis, & fratris de Verailles, ibidem præsentium,
manualiter per dictum Simonem judicialiter di-
ctis commissariis tradita, dicentem, protestan-
tem, & appellantem, prout in cedula conti-
netur, petens instrumentum etc. Præsentibus
Andrea Bernardi, Pe. Salomonis, sacre pagi-
næ professoribus, & nobis Conrado de Velden,
P. Picardi, & Jo. Baerl, notariis & scribis
in causis fidei, ac pluribus aliis testibus etc.

Licet vos, reverendissimi Patres, & domi-
ni, domini iudices, & commissarii ad extirpan-
dum hæreses & errores quoscumque fidei con-
trarios, ac sacrosanctæ Generali Constantiensis
Synodo specialiter deputati, certas requestas,
tam pro parte Christianissimi, ac illustrissimi
domini Caroli Francorum regis, per suos ora-
tores, ambaxiatores & nuncios, quam pro
parte magistrorum Simonis de Teramo, Hen-
rici de Piro, hujus causis pro parte promotio-
nis atque sacri Consistorii Apostolicæ sedis ad-
vocati, ac promotoris, a sacro Concilio præ-
dicto deputatis factas, recipere & admittere
debuissetis. Ex quibus quidem requestis & aliis
in iudicio, coram dominationibus vestris pro-
ductis, & exhibitis; consistit & constat præ-
fatum Christianissimum Francorum regem, in cau-
sa hujusmodi suam singulare prætereire inte-
resse; certis de causis & requestis eisdem, per
dominum Simonem advocatum prædictum fa-
ctis, contentis coram vestris dominationibus pro-
ductis, & exhibitis; & aliis loco & tempore,
si opus fuerit, latius declarandis: de quo solem-
niter protestati fuerunt oratores, ambaxiato-
res, & nuncii, atque advocatus, & promo-
tor ante dicti, & adhuc protestantur. Nihil-
ominus requestas ipsas per eosdem dominos supra
scriptos factas, & ambaxiatores eiusdem domi-
ni regis ad causam ipsam admittere & recipere
non curatis; quin immo id saltem tacite re-
cusatis, ad alias deliberationes, & tractatus in
hac causa per vos habitos, & actus alios devo-
nien-

ANNO CHRISTI 1492.

niendo, sine deventi decernendo; in ipsius Christianissimi Francorum regis, regisque sui, & regnicolarum, totiusque christianae religionis ambaxiatorumque, oratorum, & nunciorum, advocatorum, & promotoris praedictorum praedictum non modicum, & gravamen. Quia propter ambaxiatores, & oratores, & nuncios, advocatos, & promotores praedicti, sentiens se, & dictum Christianissimum Francorum regem ex praemissis gravatos & oppressos, fortisque in posterum gravari, & opprimi dubitantes; a vobis omnibus & singulis vestraeque audientia totali, ac non admittente praefati Christianissimi Francorum regis, pro suo interesse, & supplicationibus huiusmodi, & iustis recusatione, & aliis gravaminibus ex actis causae huiusmodi colligibilibus, ad sacrosanctum Generale Concilium Constantiense, a quo vos estis deputati, & sanctam sedem Apostolicam, in his scriptis provocant & appellant: ac apostolice primo, secundo, tertio, instant, instantius, & instantissime, per vos sibi dari petunt. Et protestantur quod praemissa possint corrigere: quodque ad aliquos actus non procedatis, huiusmodi appellatione pendente, nisi ipso Christianissimo Francorum rege, aut eius legitimo procuratore, sive ambaxiatoribus, oratoribus, & nunciis praedictis.... Protestantur etiam quod, huiusmodi appellatione pendente, nihil innovetur. De, & super quibus omnibus & singulis, praedicti ambaxiatores, oratores, & nuncii, advocatus, & promotor praedicti petunt sibi fieri & confici publicum seu publica instrumenta, unum vel plura.

* Nota quod hic debet esse unum verbum & ita in originali.

C E D U L A

Episcopi Atrebatensis.

Ne Christianissimi regis nomine, negotium Joannis Parvi prosequantur.

XXIII. mensis Martii, habita in natione Gallicana. Anno XVI.

IN p. 111. Cedula Atrebatensis in natione Gallicana XXIII. mensis Martii, nominibus quibus supra, per magistrum Joannem Iohannem notarium, ejusdem nationis praesente dicto Givardi magistro Simone, & supra qua petuit sibi fieri instrumentum a notariis; specialiter a magistro Joanne Givardi praedicto, & Joanne Baeris.

Cum magister Simon de Teramo, nescio quo ductus spiritu: intendat gloriam singularem Christianissimi regis Francorum maculare, eo quod nititur, ut ex eius verbis appareat, eundem dominum regem trahere in causam fidei; secundum communem modum loquendi quorundam; & in qua, ut dicitur, tractatur materia haereticis: vel sub sua majestatis colore, quaerit processum fidei impedire, quos quantum sunt scandalosa & vituperabilia Christianissimi domini Franciae clare vident eidem bene & fideliter servientes & eam sinceritate diligentes.

Quapropter nos ambaxiatores illustrissimi principis domini ducis Burgundiae, sui sincerissimum fidelitatem, quam habet, ad praefatum Christianissimum regem dominum nostrum superiorem inherentes, & ego in speciali, M. Episcopus Atrebatensis, fidelis & juratus consiliarius ejusdem domini regis; requirimus, quatenus dictus magister Simon sufficiens ad hoc mandatum exhibere compellatur, aut manifeste dicat, qui

ANNO CHRISTI 1492.

sunt illi qui posuerunt haec verba in ore suo, cum non vellet confiteri eundem repugari: & consequenter requirimus, & requiro, nominibus quibus supra, quatenus regnicolas dicti regni Franciae, ut defensionem honoris praefati domini nostri regis viriliter assurgentes, nobiscum assistant ad prosecutionem validam faciendam super reparatione honoris dicti domini regis, iam facti per dictum de Teramo. Contra quem protestantur, quod, nisi aliud mandatum ostenderit, & adinventor praedictorum non immerito debeat reputari. Singulariter vero procuratorem ejusdem domini nostri regis requirimus, & requiro de praemissis.

Notarii sunt, Jo. Givardi, & Baeris, ad faciendum instrumentum specialiter, cum omnibus aliis ibidem praesentibus & requisitis.

I N S T R U M E N T U M

Opprobriis

Contra Simonem de Teramo.
Anno XVI.

In nomine Domini Amen.

PER hoc publicum instrumentum cunctis notura sit & pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini, MCCCCXVI. indictione XIX. & die martis XXIV. mensis Martii, hora septima post mediam noctem, Apostolica sede vacante, & sacro sancto generali Concilio Ecclesiam universalem representante, in civitate Constantiensi, provinciae Moguntinae, residente convocata praecleara & insigni natione Gallicana, de mandato Reverendi in Christo patris & domini, domini Joannis misericordiae divinae Episcopi Gebennensis, tunc ejusdem Gallicanae nationis presidentis; & in maiori refectorio domus fratrum Praedicatorum Constantiae, ut est moris, solemniter congregata, pro nonnullis punctis, & articulis sacrum Concilium, & ipsam nationem concernentibus deliberandis, tractandis, & concludendis; & postea per ipsum Concilium expediendis. In qua quidem Congregatione interfuerunt Reverendi in Christo patres, domini domini Joannes Patriarcha Constantinopolitanus, Antiochenus, Tholonensis Episcopi, & alii Episcopi, abbates, ac egregii, & famosi domini, & magistri sacrae Theologiae professores; utriusque juris, & in altero ipsorum iurum doctores, & licentiatii, in artibus, & medicinae magistri, baccalarii, & alii notabiles viri circumspediti, in grandi numero. Post aliqua proposita & deliberata in eadem natione, praefatus Reverendus pater dominus presidentis posuit in deliberatione ejusdem nationis, quod domini Reverendissimi iudices & commissarii, in omnibus causis fidei per hoc sacrum Concilium deputati, petierant, & requisiverant, in favorem fidei, ut melius, ac magis mature, & deliberate procedere valerent in dictis causis fidei; quod dicta inclita natio Gallicana, quos viris litteratis & scientificis clare dignoscitur, eligeret, daret & deputaret decem notabiles viros, magistros, & doctores, tam Praelatos quam aicos, pro assistendo, & consulendo, ac audiendo, & videndo cum ipsis domini iudicibus procedens & causas materiam fidei concernentes.

Quo quidem articulo sic in deliberatione nationis posito; & egregio legum doctore, D. Si-

mons

ANNO
CHRISTI
1011.ANNO
CHRISTI
1011.

mons de Teramo, advocato consulari curie Romanæ, ipsam nationem intrante, & coram dicto domino presidente dictæ nationis, ac nostrum notariorum infra scriptorum presentia, personarum confiteo, venerabiles & circumspetti viri, magistri Joannes de Garfano, Jordanus Morini, Guillelmus Pulchripolis, & frater Petrus de Versailles, Christianissimi principis domini nostri regis Francorum nuntii & ambaxiatores ibidem tunc presentes: per organum tamen dicti magistri Guillelmi Pulchripolis, sacra pagum professoris, nomine ambaxiatorio dicti domini regis petierunt, & requisierunt, quatenus dictus dominus Simon de Teramo audiretur super certis per eum proponendis, antequam super hujusmodi articulo de dictis decem personis eligendis procederetur, vel deliberaretur.

Et tunc reverendus in Christo pater & dominus, dominus M. Atrebatensis Episcopus, illustrissimi principis domini ducis Burgundie ambaxiator, huic petitioni factæ, & audientis se opposendo dixit; quod casu quo dictus dominus Simon advocatus vellet aliquid, nomine dicti Christianissimi regis Francorum proponere & loqui de quodam processu pendente coram dictis dominis commissariis, tam super nullitate sententiarum Episcopi Parisiensis, quam etiam super novam assertionibus hujusmodi, niteretur & vellet periculosè involvere, prout alias, nomine dicti domini regis, in ipsis suisque honoris, nominis gloriosi, & regni christianissimi grave scandalum, periculum, & injuriam, tam coram dictis dominis judicibus, quam in hac natione insigni proposuerat, & involvere nifus fuerat, sine mandato, vel advocacione quibuscumque; ipse dominus Atrebatensis Episcopus, nomine ambaxiatorio predicto, & tanquam dicti domini nostri regis Consularis juratus se omnino opposuit, quod dictus dominus Simon non audiretur, nisi prius doceret de mandato, super hoc a dicto domino rege sibi facto, vel alia advocacione sufficienti, de quibus nondum docuerat; licet pro parte dicti domini ducis super hoc fuisset requisitus.

Qua oppositione dicti Episcopi Atrebatensis non obstante, dictus dominus Simon advocatus, instantes, & iterato, requirentibus dicti domini nostri regis ambaxiatoribus, concessa sibi per dictum dominum presidentem, de consensu majoris partis nationis, audientia & factio silentio in eadem natione, quæplura, & diversa, super materia dictarum novam assertionum, & nullitatis sententiarum dicti domini Episcopi, ibidem vocatus, & requisitus per ambaxiatores regis, tanquam advocatus, pro defensione hujusmodi causæ per dominos iudices, & commissarios causarum fidei specialiter deputatus, eleganter proposuit; narrando inter alia qualiter dicti domini ambaxiatores Christianissimi regis Francorum, se coram dictis dominis commissariis causarum fidei petierunt admitti ad defensionem causæ dictarum novam assertionum, pro interesse dicti domini regis; & alias requisitas fecerunt, quas ibidem domini iudices, & commissarii minime admittere curaverunt, immo denegaverunt, saltem tacite.

Quapropter ipsi domini ambaxiatores ab ipsis dominis judicibus appellaverunt: propter quam quidem appellacionem dicebat nihil fore innovandum, cum eorum jurisdictioni & iudicium

esset suspensum; nec ad electionem decem personarum predictarum, ad petitionem dictorum dominorum iudicum, minime fore procedendum.

Veruntamen dixit, in casu quo ipsa venerabilis ratio ad electionem dictarum personarum procedere vellet, supplicavit quatenus eligerent personas tales, quas partibus non suspectas essent, quas potestatem haberent corrigendi minus bene gestas per dictos dominos commissarios in causis fidei; & etiam cognoscendi de causa suspicionis contra nonnullos ex dictis dominis iudicibus, quos ibidem dixit se non vellet nominare, & plura alia dixit & proposuit; ac etiam duas parvas papyri cedulas legi fecit, quas pones notariorum nationis dimittere voluit, licet ad hoc, ut copia de eisdem haberetur per dictum dominum Atrebatensem, super hoc fuisset instantes requisitus.

Ad quæ quidem proposita, tam dictus dominus Atrebatensis Episcopus, quam etiam dominus Ardalicus de Novaria, advocatus, pro parte dicti domini ducis multum notabiliter, & eleganter responderunt. Et inter alia dictus dominus Episcopus Atrebatensis ostendit quamplura pericula & inconvenientia, quæ sequi possent, si dictus dominus noster rex Christianissimus involveretur in materia & processibus fidei, maxime ad sustinendam unam partem, vel alteram, in materia fidei dubia: quia cum litium eventus dubii sit, & dictus dominus noster rex cadere, & deficere posset de consequendo intentam, & partem suam obtinendo, quod esset in maximum scandalum dicti domini regis, & regni Francorum, ac totius domus regis, sicutque nominis gloriosi, & Christianissimi: quodque ob minorem Petrus de Luna, & sui complices, alias nisi sunt imponere maculam in regno, & domo Francie, & nomen illud gloriosum delere; & sic nimirum, si hoc in presenti Concilio, ubi quamplures varis nationes existunt, & aliquæ non multum benevole ad ipsam regem, & regnum, formaliter in casum & eventum predictos, ita facere consentirent. Quapropter instantes requisivit dictum dominum presidentem, ut ad electionem dictarum decem personarum procederet; & quatenus compelleret dictum dominum Simonem, ad dicendum de sufficienti mandato: vel quod faceret se super eum ibidem propositum advocari. Et super hoc exhibuit quamdam papyri cedulam tenoris subsequentis.

« Cum magister Simon de Teramo, nescio quo ductus spiritu, intendat gloriam singulari Christianissimi regis Francorum maculare; eo quod nititur, ut ex eius verbis apparet eundem dominum regem trahere in causam fidei, secundam communem modum loquendi, & in qua, ut dicitur, tractatur materia heresis: vel sub sui maiestatis colore, querit processum fidei impedire: quæ quantum sunt scandalosa & vituperabilia christianissimum domus Francie, clare vident eidem bene & fideliter servientes, & illam sincere diligentes.

« Quapropter nos ambaxiatores Illustrissimi principis domini ducis Burgundie, sue sincerissime fidelitati, quam habet ad prælatum Christianissimum regem dominum nostrum superiorem inhaerentes; & ego in speciali M. Episcopus Atrebatensis fidei, & juratus consularis ejusdem domini regis, requirimus,

* locus corruptus.

ANNO
CHRISTI
1111

nos, quatenus praedictus magister Simon A
sufficiens ad hoc mandatum exhibere com-
pellatur, aut manifeste dicat qui sunt illi
qui posuerunt haec verba in ore suo, cum
non vellet eorundem auctor reputari: &
consequenter requirimus, & requiro, no-
minibus quibus supra, omnes regnicolas
dicti regni Franciae, ut defensionem ho-
noris praefati nostri regis viriliter asser-
gentes, nobiscum assistant ad prosecutionem
validam faciendam super reparatione
honoris dicti domini regis iam lesi-
si: & nisi aliud mandatum ostenderit,
confessor & adinventor praedictorum non
immemerit debet reputari. Singulariter
vero procuratorem ejusdem domini no-
stri regis requirimus, & requiro de praemissis.

Qua quidem cedula sic exhibita & in di-
cta natione per me Joannem Givardi, ip-
sius nationis notarium publicum, & alia vo-
ce lecta, etiam audiente dicto magistro Si-
mone de Teramo, ac copia ejusdem per di-
cti domini nostri regis ambaxiatores petita,
& per dominum praesidentem concessa & de-
creta; praesentibus dominus Atrebatensis Epi-
scopus, & honorabilis vir dominus Petrus
Cauthon, Vicedominus Remensis, nomine
ambaxiatorio dicti domini ducis Burgundiae,
petierunt sibi ad omnem futurum eventum,
tam super exhibitione, & lectura cedulae ho-
jusmodi, quam super omnibus aliis & singu-
lis praemissis; tam per nos notarios publi-
cos infra scriptos, quam per quoscunque alios
notarios in eadem natione tunc praesentes,
& fieri sibi & tradi publicum instrumentum,
& publica instrumenta unum vel plura;
totam ipsam nationem in testimonium praemis-
sorum omnium, & singulorum, invocando.

Acta fuerunt haec sub anno, indictione
me, mense, die, hora, & loco praedi-
ctis: praesentibus reverendis in Christo pa-
tribus, dominis Joanne Patriarcha Constanti-
nopolitano, Ogerio Episcopo Augustensi,
Jo. abbate Cisterciensi, magistris Jo. Ade-
mare, Nicolao de Gonnestia, & fratre
Joanne de Bocha, Ordinis fratrum minorum
sacre theologiae professoribus, & nonnullis aliis
dominis Episcopis, abbatibus, magistris, &
doctoribus, ac aliis notabilibus personis diver-
sorum statuum, graduum, & ordinum in ma-
gno & grandi numero & multitudine copia-
ta, testibus ad praemissa vocatis specialiter, &
rogatis.

Et quia ego Joannes Baers clericus Mori-
menis diocesis, publicus Apostolica, & Impe-
riali auctoritate notarius, praemissis omnibus
& singulis, dum sic, ut praemittitur & sub-
scripta sunt, agerentur, & fierent, una cum
praenominatis testibus supra, & notariis publi-
cis infra scriptis praesens interfui, eaque sic
vidi fieri, & audiri, ac in notam recepi. Id-
circo huic publico praesenti instrumentum, manu
aliena fideliter scripto, propria manu me sub-
scripti, & sigillum meum publicum hic apposui
consuetum, rogatus & requisitus in testimo-
nium veritatis omnium praemissorum.

Et ego Joannes Riviani, canonicus Antio-
dorensis, publicus Apostolica auctoritate nota-
rius, praemissis omnibus, & singulis, dum sic,
ut praemittitur, agerentur, dicerentur, & fie-
rent, una cum praenominatis dominis testibus,

ac notariis publicis, supra & infra scriptis,
praesens interfui, eaque sic fieri vidi, & audi-
vi, ac in notam recepi. Ideo hoc praesens pu-
bicum instrumentum manu aliena fideliter scri-
ptum, propria manu subscripti, & sigillo meo
publico consuetum signavi, in fidem & testimo-
nium veritatis omnium, & singulorum praemissorum,
requisitus, & rogatus.

Et me Palquerio de Vallibus, clericum Am-
biansis orationis, publico Apostolica, & Impe-
riali auctoritate notario, qui praemissis
omnibus & singulis, dum sic, ut praemittitur,
fuerent, & agerentur, una cum testibus praenominatis,
& notariis supra scriptis praesens interfui, eaque omnia & singula sic fieri
vidi, & audiri. Ideo huic praesenti publico in-
strumentum manu aliena fideliter scripto, sigillum
meum, me hic propria manu subscribendo,
apposui consuetum, in testimonium veritatis
omnium & singulorum praemissorum, requisitus.

CONCLUSIONES

Nationis Gallicanae

Circa petitiones Joannis Gersonis &
Episcopi Atrebatensis.

In nomine Domini. Amen.

PER hoc publicum instrumentum cunctis no-
tum sit, & pateat evidenter, quod anno
a Nativitate Domini M^oCC^oCC^oXVI. indictione
nona, die vero jovis, vigesima sexta Martii
ante meridiem: Apostolica sede vacante, &
sacro sancto generali Concilio, Ecclesiam uni-
versalem representante, in civitate Constanti-
si, provinciae Moguntinae residente: convocata
praecleara & insignis nationis Gallicanae de manda-
to reverendi in Christo patris, & domini
domini Joannis, misericordiae divinae Episcopi
Gebennensis, tunc ejusdem Gallicanae nationis
praesidentis, & in magno refectorio domus fra-
trum Praedicatorum Constantiensium, nonnullis
diebus, & articulis illa die deliberandis & con-
cludendis & expediendis, in qua quidem Con-
gregatione interfuerunt reverendi in Christo
Patres, & domini, domini Joannes Patriarcha
Constantinopolitanus, Aniciensis, Tholonensis
Episcopi, & alii Episcopi abbates, ac egregii
& famosi domini magistri, sacrae theologiae
professores utriusque juris seu in altero ipsorum
jurium doctores & licentia, in artibus & me-
dicina magistri baccalarii, & alibi notabiles
& viri circumspetti, in grandi numero.

Petitaeque deliberatione suppositorum ejus-
dem nationis, super articulo, die martis ul-
timo erit praeterita eidem nationi propo-
sita: an scilicet, dominis iudicibus, &
commissariis, in causis fidei deputatis peten-
tibus, & requirentibus in favorem fidei,
haec ratio insignis, quae viris litteratis abun-
dare & clarere dignoscitur, dare debent de-
cem notabiles doctores, magistros, tam Prae-
latos, & quos, qui eisdem assistere & consu-
lere habeant, super certis dubiis in processu
fidei occurrentibus.

Venerabiles & circumspetti viri magistri Jo-
annes de Gersonio, Jordanus Morini, G. Pul-
chrinepotis, & frater Petrus de Versailles, ibi-
dem pro, & nomine ambaxiatorum Christia-
niss.

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1415.
p. 10. ind.
domini.

missum regis Francorum, per organum tamen domini magistri Guillelmi Pulchrinopis, sacre theologie professoris, instantur requisiverunt dictum dominum presidentem, quatenus antequam ulterius ad deliberandum super huiusmodi articulo instantur legere quendam parva papyri cedula: quod sibi concessum extitit, & lecta fuit publice, alta voce, in eadem natione, sub forma que sequitur.

Ista cum omni instantia petunt, & requirunt ambaxiatores Christianissimi regni Francie, inclite nationis Gallicane.

Primo. Quod natio det deputatos, qui nobis assistant in prosecutione causa fidei, sicut rex in suis litteris requirit, cum pars adversa nullo deputato voluerit recipere, pro tractanda concordia, juxta deliberationem nationis, quando littere regis fuerint presentate ipsi nationi.

Item. Cum appellaverimus ab istis iudicibus fidei, nec eos reputemus iudices nostros, requirimus quod si dantur deputati, quod non dentur ad conferendum cum eis in materia nostra, sed dentur ad examinandas requestas nostras sepe factas in iudicio fidei, an sint iuste, vel non: & etiam ad videndum causas nostras appellationis a prefatis iudicibus, & recusationis quorundam.

Item. Cum ista materia sit grandis & ardua tangens honorem fidei, regis, & regni sui, convocentur specialiter prelati huius nationis, & maxime regni Francie, tam episcopi, quam cardinales.

Item. Quod si deputentur aliqui in predicta materia: cum multi sint nobis suspecti in ista natione, quod prius dentur nobis nomina, antequam procedatur ad aliquem actum in ista materia, ut ipsos possimus repellere, si causam habeamus suspicionis.

Istas requiritas, domine presidentis, predictae nationis Gallicane, nomine ambaxiatorum requirimus instantur adimpleri, tamquam iustas & rationabiles. Et in casu quod aliter feceritis, protestamur de appellando &c.

Post cujus quidem cedulae lecturam reverendus in Christo Dominus Atrebatensis episcopus, pro, & nomine ambaxiatorum illustrissimi principis domini ducis Burgundie, petita per eum copia dictae cedulae, & sibi concessio, pro quanto tangere, vel concernere posset dictum dominum suum ducem, ad ipsam cedulam respondendo dixit, quod quia primus articulus supra dictae cedulae loquitur de parte adversa sine expressione alicujus personae, petit quatenus dictus magister Guillelmus Pulchrinopis, & alii sui ambaxiatores predicti, huiusmodi partem adversam quam pretendunt in dicta cedula, exprimerent, & per expressum nominarent & declararent: cum ambaxiatores ipsius domini ducis non habeant aliquam causam controversae, aut litis, contra quoscunque ambaxiatores, & praesertim contra ambaxiatores Christianissimi regni nostri Francorum, sive sint veri ambaxiatores, sive praesens, prout asseruit dictus dominus Atrebatensis episcopus. subjungendo quod prout sibi videbatur, quod dominis iudicibus in causis fidei postulantibus, & requirentibus consilium, nullo modo sine periculo suspicionis finitrum posset denegari, & quod circa hoc ipsa natio insignis diligenter & attente habebat advertere & attendere.

Et tunc praefatus magister Joannes de Gerconci. General. Tom. XXVIII.

sono, incipiendo loqui, dixit se velle exprimere causam, quare ipse, sui in hac parte adherentes erant male contenti de predictis dominis iudicibus in causis fidei & processu eorum: ex eo videlicet quod novem assertiones, de quibus coram ipsis contenditur jam, a decem mensibus elapsis, denuntiatae fuerunt coram ipsis, simpliciter, & nulle, nondum tamen potuerant obtinere quod magistri & bachelarii in theologia haberent disputationem & collationem mutuas inter se super eisdem assertionibus, ut si invicem intelligere valerent: sed nonnulli magistrorum, in uno angulo: & alii, in alio angulo, super huiusmodi materia scripserunt, quod dixit omnino fore absurdum.

Ad quae & alia, per dictum magistrum Joannem de Gersono proposita respondendo dixit venerabilis & circumspexus vir, magister Petrus Cauchon ambaxiator dicti domini ducis Burgundie, quod propterea nihil deberet latere ipsam nationem, & hoc sacrum Concilium, imo totum deberet fieri manifestum, & omnibus publicari: quia cum hic processus & materia fidei, & sic ab omnibus approbati, vel reprobari deceret quare petit quod processus dominorum iudicum predictorum, adque actus, & gesta per eos, circa huiusmodi materiam assertionum singulis nationibus, & toti Concilio referrentur, & publicarentur, ut si qui defectus reperti fuerint, corrigi valeant, & deinde iustitia fieri & ministrari per hoc sacrum Concilium.

Et quia etiam in eodem articulo primo fiebat mentio, quod deputati fuissent nonnulli per ipsam nationem, quos, ut asseritur a nonnullis, ambaxiatores dicti domini ducis recusaverant recipere: iidem domini ducis ambaxiatores ad hoc respondendo dixerunt, quod nunquam ipsa natio super hoc aliquos deputaverat: nec ipsi etiam unquam pacem veram, vel tractatores ejusdem recusaverant, nec subterfugere voluerunt: immo antequam materia huiusmodi assertionum inchoaretur, saepius institerunt, quod de eadem taceretur, & supersederetur propter scandalum, quod inde evenire dubitabant, prout evenit.

Et tunc praefatus magister Jordanus Morini asserendo, quod habeat instruere ipsam nationem de veritate, dixit quod quando littere per dominum nostrum regem, ultimate ipsi nationi scriptae, super eo quod ipsa natio se adungeret huic processui, presentatae eidem nationi fuerunt, & per omnes tunc in eadem natione congregatos clamatum fuisset, quod erat laborandum pro pace, reverendissimus in Christo pater dominus Turonensis archiepiscopus, tunc ejusdem nationis presidentis, plures tradidit deputatos, quos ipsi domini nostri regis ambaxiatores acceptaverunt: licet ipsius domini ducis ambaxiatores, ut dixit, ipsos totaliter recusaverant, dicentes quod solum erant tres in natione huiusmodi, quos ipsi vellent acceptare.

Ad quod respondendo dixit praefatus magister Petrus Cauchon hoc omnino carere veritate, & ut ipsi nationi de contrario constaret, dixit, quod ipse nomine ambaxiatorio domini sui ducis ad finem petitorum per dominos iudices & commissarios causarum fidei, erat paratus nominare & tradere triginta sex personas de notabilioribus ejusdem nationis, qui numerus longe distat a tribus, ex quibus ipsa natio decem personas, quas vellent, consequenter eligere posset ad sui beneplacitum.

ANNO
CHRISTI
1415.

o. l. st.

Quibus & aliis diversis hinc inde alterca-
 tis, prælibatus dominus præfatus ambas par-
 tes requisivit, quatenus nationem exirent: ut
 ipsa natio, in eorum absentia, quietius va-
 leret super hinc inde dictis, & propositis de-
 liberare. Cui quidem requestæ partes prædi-
 ctæ tandem obtemperaverunt, & ipsam natio-
 nem exiverunt.

ANNO
 CHRISTI
 1413.

Post quarum egressum, præfatus dominus
 præfata vota singulorum in eadem natione
 existentiam requisivit, & scrutatus est: an sci-
 licet decem persona notabilis, & quæ, essent
 deputandæ, ad assistendum & consulendum di-
 ctis dominis iudicibus in causis fidei. Et tan-
 dem, singulis votis exquisitis, & in scriptis
 redactis, ipsoque domino præfate laborante
 ad eliciendum conclusionem ex eisdem votis,
 intraverunt eandem nationem.

Primo honorabilis vir, magister Joannes
 de Monsjustino, procurator dicti ducis, &
 consequenter prælibati domini, Atrebatensis
 Episcopus, & magister Petrus Cauchon, asse-
 rentes ad eorum notitiam devenisse quod ipse
 dominus præfatus alias, & aliter concludere
 voluit, quam petitio, seu questio in delibe-
 ratione ejusdem nationis posita habuit, & con-
 tinebat, & ex eadem concludi posset, aut de-
 beret: unde in hac parte reputabant se grava-
 tos. Quapropter, nomine dicti domini ducis Bur-
 gundiæ, in quantum hujusmodi conclusio ip-
 sum tangere posset, conclusioni hujusmodi se
 opposuerunt, protestantes de gravamine, & de
 recurrendo ad remedia juris.

Et tunc præfatus dominus præfatus dixit
 quod non intendebat alias nec aliter conclu-
 dere, quam esset positum in deliberatione: &
 ut plenius super conclusione hujusmodi delibe-
 rare valeret, ipsam conclusionem distulit facere
 usque ad diem crastinum.

Super quibus omnibus & singulis, præliba-
 ti domini ducis ambaxiatores peticunt sibi,
 ad omnem futurum eventum, & finem debitu-
 m, a nobis notariis infra scriptis conscribi, at-
 que tradi publicum instrumentum, & publica
 instrumenta, unum vel plura.

Acta fuerunt hæc sub an. indictione, mense,
 die & loco prædictis, præfatis ibidem præ-
 fatis reverendis in Christo patribus, dominis
 Joanne patriarcha Constantinopolitano. An-
 tioceni & Tholonensi Episcopis, Joanne abbate
 Cisterciensi, Joanne Ademare, Nicolao de Hon-
 nissa, & fratre Joanne de Rocha ordinis fra-
 trum Minorum, in sacra pagina magistris, ac
 alia multitudine dominorum prælatorum, do-
 ctorum, magistrorum, licentiariorum, bachal-
 latorum, & aliarum personarum diversorum
 statuum, graduum, & ordinum, testibus ad
 præmissa vocatis specialiter & rogatis.

l. G. G. G.

Deinde vero, die veneris sequenti, vide-
 licet XXVII. prædicti mensis Martii, ante
 meridiem, convocata prædicta insigni natio-
 ne Gallicana & solemniter congregata, mo-
 do & loco supradictis: postquam præfatus do-
 minus præfatus quampures articulos tunc ex-
 pedientes, in deliberatione ejusdem nationis
 posuisset, & expediri fecisset: tandem legi
 fecit publice quendam papyri cedulam, conclu-
 sionem super hesterna deliberatione continen-
 tem sub forma quæ sequitur.

Quia * iudices dicti generaliter in mate-
 riis fidei deputati per Concilium, peticunt
 sibi dari per nationem Gallicanam decem
 deputatos, super certis dictas materias fidei tan-

gentibus, eisdem explicandis: fuit die XXVI.
 martii per præfatum nationis prædictæ pon-
 tum in deliberatione, an deberent prædicti de-
 putari, & eis dari, & qui. Unde super pri-
 mo, videlicet, an deberent deputari: fuerunt
 audita vota singulorum, ut moris est. Ex quib-
 us votis, seu majori parte ipsorum concludi-
 tur ut sequitur.

Primo. Quod dentur deputati, qui in ma-
 teriis, de quibus videtur esse contentio, co-
 ram prædictis iudicibus, inter ambaxiatores il-
 lustrissimi principis ducis Burgundiæ, habeant
 pro parte tractare pacem, & concordiam cum
 potestate, casu quo pacem & concordiam face-
 re non possent, requirendi prædictos iudices &
 nationes alias, quod prædictæ materiæ suspen-
 dantur usque ad electionem futuri summi
 pontificis, saltem usque ad Concilium uni-
 tum cum obedientia dudum domini Petri de
 Luna.

In aliis autem materiis fidei, concluditur
 quod dentur deputati, ut petitur. Fuit etiam
 visum quamplurimis quod super hoc esset per
 nationem scribendum prædicto christianissimo
 regi, & illustrissimo principi duci Burgun-
 diæ.

Qua quidem conclusione sic lecta, præliba-
 ti domini ducis Burgundiæ ambaxiatores, per
 organum tamen dicti magistri Petri Cauchon,
 vicedomini Remensis, proponendo dixerunt,
 quod pro quanto dicta deliberatio faciebat ad
 bonum pacis, bene placebat eisdem: sed in
 quantum erat dilativa, & impeditiva iustitiæ
 dicto domino duci ministrandæ, stando semper
 in protestationibus die hesterna, per eosdem
 ambaxiatores factis, se opponebant, & protes-
 tabantur adhuc de habendo recursum ad re-
 media juris.

Consequenter præfatus dominus Atrebaten-
 sis Episcopus, nomine etiam ambaxiatorio di-
 cti domini ducis, multum eleganter, & pro-
 lixe in effectu sequentia, * que in quadam
 cedula super hoc per eum confecta, & nobis
 notariis infra scriptis postea tradita effectuali-
 ter continebantur, & continentur: videlicet
 quod hujusmodi deliberatio, seu conclusio,
 erat peregrina, & omnino aliena a dicta pe-
 titione, quæ per dictum dominum præfatum
 tem, in deliberatione nationis fuerit posita,
 & pro qua solum ipse, & alii sui ambaxiato-
 res ad rogatum ipsius domini præfatis, die
 hesterna, exierant de natione, una cum illis
 qui se dicunt ambaxiatores dicti domini nostri
 regis Francorum, ut liberius natio delibera-
 ret, prout deliberavit: & sic per consequens,
 dicta natio deliberaverat super alia materia,
 quam super illa quæ posita in deliberatione,
 in ipsorum ambaxiatorum præsentia, ipsis do-
 mini ducis ambaxiatoribus non vocatis, nec
 auditis: imo spretis, in præjudicium grande
 ipsius domini ducis, & iustitiæ, suæ, pro quan-
 to causa novem assertionum dictum dominum
 ducem concernit.

Quare dictus dominus præfatus, concluden-
 do pro cedula ibidem lecta, * superius scri-
 pta continetur, dictum dominum suum ducem
 gravabat. Et ideo, non recedendo etiam a
 protestationibus heri per eum, & nunc per
 dictum magistrum Petrum Cauchon nomine
 ambaxiatorio factis, dictæ deliberationi & con-
 clusioni, se eodem nomine, opponebat, cum
 protestationibus prædictis de recurrendo ad re-
 media juris.

ANNO
 CHRISTI
 1413.

* l. d. d. d.
 paratæ est
 dicit

* l. d. d. d.
 dum i. p. d.

ANNO
CHRISTI
1415.

Præterea quia in deliberatione prædicta dicitur, inter partes, petiit ut idem dominus præsidens vellet exponere huiusmodi verba; cum contra quosque ambaxiatores quorumlibet principum non reputabant se habere partem, nec ipsos esse partes contra eos in quacunque causa, præsertim illos qui dicunt se esse ambaxiatores christianissimi Francorum regis, quodque talis modus concludendi, & loquendi, erat magis discordiæ nutritivus, quam pacis.

Item, dixit quod videtur multum mirabile, quod cum dictæ novem assertiones per eum qui eas denunciavit, tam in regno Franciæ quam in Concilio, dicantur esse erroneæ in fide, & bonis moribus, ut asseruit pluries, & adhuc asserit dictus denunciator; & quod tam in regno Franciæ, occasione istarum hæresum, quæ in dicto regno ortum habuerunt, plures hæreses, errores subortus sunt & creverunt, & cum christianissimus dominus noster Francorum rex velit omnes hæreses a regno suo exterminari, quomodo aliquis, præsertim de dicto regno, presumere, dicere, vel concludere præsumat, quod earundem assertionum iudicium & determinatio ad futurum summum pontificem reservetur? Tum primo, quia nescitur quando erit summus pontifex; & dum erit etiam plura agere habebit, & circa multa alia grandia ipsum versari oportebit. Tum etiam, si Concilium generale, quod est & dicitur fons & origo iustitiæ, æquitatis & scientiæ, timeat super iis diffinire; quomodo summus pontifex non timebit? Tum etiam, si modo non diffiniat Concilium generale; nusquid dicetur, aut dici poterit, quod ignorantia aut timor servilis potestatis mundanæ, aut aliquis alius respectus inordinatus, quibus humanum iudicium perverti consuevit, apud dictum Concilium liberavit? * quod pro nephas est dicere, aut cogitare. Tum insuper, quia isto tempore medio, populi remanebunt in errore, tam ecclesiastici, quam reges, & principes, eo quod istæ assertiones fuerunt in regno Franciæ prædicatæ & declaratæ, & in præsentis Concilio publicatæ & denuntiatæ tanquam erroneæ in fide, & moribus; unde nota & præposita est, in præsentis Concilio, & solemniter disputata questio hæc: utrum hæ novem assertiones iudicio fidelium sint reprobandæ?

Cum igitur, teste beato Augustino, tam hæreticum sit aliquid fide * quod non est fides, aut quod est non credere; quam hæreticum est negare, vel abstrahere a fide quod fide credendum est; & ergo quia hæ novem assertiones, si sint veræ aut probabiles, & oppositum earum teneatur pro fide; ecce errorem manifestum in populo Dei.

Si vero sint reprobandæ, tamquam erroneæ, & teneantur tanquam veræ, aut probabiles; ecce errorem ex alia parte. Et sic est inducere errorem, quocunque dato, & per Concilium generale, in religione christiana, per suspensionem supra dictam.

Item dixit, Considerandum quam maxime, & advertendum, quod scandalum ex hoc insurgit dicto regno Franciæ christianissimo, & huic præclarissimæ nationi; quia ille qui denunciavit, est de regno Franciæ, & de natione ista; & petit plures, una cum complicibus suis, dictas novem assertiones confessim condemnari, tam per dictos dominos commissarios, quam per hoc sacrum Concilium, ad

Council. Gener. Tom. XXVIII.

A honorem, & exaltationem fidei, ut dicebat, & morum, regis & regni prædictorum, & ante examen earundem assertionum. Nunc autem, examine facto, & datis deliberationibus dominis commissariis prædictis, venerabilium doctorum, magistrorum & bachalliariorum in sacra pagina, qui nolent aliud loqui quam quod veritas sacræ scripturæ suaderet, & qui nolent se damnare pro quocunque vivente, modo ipse idem denunciator, & sui complices, instant pro deliberatione prædicta, & ipsam requirunt; quibus hæc insignis nationis debite assentire viderur. Ex quo apparet evidenter, quod hæc natio, quæ totis viribus debet laborare ut regni nostri infamia tolleretur; nititur, & laborat ut in sordibus remanens, gloria ipsius hæresibus maculetur; ad quam natio hæc venerabilis multum debet attendere, & etiam ad regnum Bohemiæ, & ad alia circa hæc attendenda.

Item dicit, quod in hoc ista natio faciat injuriam dictis dominis doctoribus, magistris, & bachallariis, quod * est inquirere & declarare doctrinaliter catholicam veritatem, quos consulit semper sancta Romana eccles. in questionibus de fide motis declarandis.

Item dixit, quod major nota scandali gravioris inferitur huic præclaræ nationi ex dicta deliberatione & conclusionem; quia inde sic denegare iudicibus in causis fidelium Concilium, a peritis in iure divino pariter & humano quærentibus; non caret omnimode serupulo fautorio hæreticæ pravitate; sed per dictas conclusionem & deliberationem denegatur, cum non respondeatur ad petittum eorumdem. Igitur &c. Et sic scandalum quod ex publicatione dictarum assertionum ortum est, & per totum orbem divulgatum, non tollitur, sed nutritur, & augetur per prædicta.

Item. Ad hoc quod dicitur in huiusmodi conclusionem, quod deputandi habebant tractare de pace, dixit quod mirabile videtur, cum tractare inter aliquos, sit secundum veram estimationem de aliquo dubio inter * iudicare, & unusquisque bene iudicet de iis quæ novit, & horum bonus iudex sit. Necessè est autem, ad huiusmodi tractatum pacis, quod tractatores plenam habeant notitiam de materia discordiæ inter partes.

Si igitur aliqui ambaxiatores, aut alii dicunt se esse partes in huiusmodi causa fidelium, necessè est quod huiusmodi tractatores plenam habeant notitiam de processu & deliberationibus doctorum magistrorum, & bachalliariorum prædictorum, factis in dicta causa, ut, comperta veritate, melius iudicent secundum æquitatem. Et cum tale iudicium debeat per hoc sacrum Concilium approbari, quæ approbatio non debet fieri de ignoto, aut ignorato; necessè est ad dictum tractatum, quod dictus processus, & dictæ deliberationes doctorum, magistrorum, & bachalliariorum prædictorum palam fiant, & publicentur omnibus nationibus huius sacri Concilii. Et insuper, quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, & nihil sit quod plus omnes tangit, quam ista fides catholica; & hic dicitur esse processus fidelium sequitur quod ut approbetur de dicto processu illud est fide approbandum, dictus processus debet fieri omnibus manifestus, quia nunquam incognita sacrum Concilium approbat.

Ex quibus omnibus, dictus dominus Aribanensis Episcopus inferens conclusit, quod

G g g a tele

ANNO
CHRISTI
1415.

* forte quæ

* definitio videtur plurimum

* illud verbum videtur contra pacem

* videtur deperari casus

ANNO
CHRISTI
1415.

relatio est facienda palam & publice de dicto processu & deliberationibus doctorum, magistrorum & bachalliorum predictorum, in hoc sacro Concilio, & in sessione publica, vel quatuor nationibus, cum collegio dominorum cardinalium simul congregatis: quod fieri petite & requisivit dictus dominus Arrebatensis Episcopus, pro, & nomine ambaxiatorum dicti domini ducis Burgundie, propter reverentiam Dei, exaltationem fidei, honorem huius sacri Concilii, & propter conservationem illibatam preeminentie & titulorum singularium christianissime domus, religiosissime ecclesie, & regni devotissimi Francie: ut discordie per nonnullos in dicto regno factitate, sub colore dictarum novem assertionum per eos malefice confictarum, & innocentibus scienter impostarum, brevis & clarus terminetur, & finiantur.

His dictis & propositis, prefatus dominus presidens, nulla data super premissis responsione, & ceteri illi in dicto loco congregati a dicto loco recesserunt. Et tunc prefatus dominus Arrebatensis Episcopus, nomine quo supra, ad omnem futurum eventum petiit sibi super premissis omnibus & singulis a nobis notariis infra scriptis & singulis aliis notariis, & tabellionibus, pro tunc ibidem presentibus, sibi fieri, atque tradi publicum instrumentum seu publica instrumenta, unum vel plura, & tot, quot sibi fuerint necessaria, omnes & singulos in eadem natione tunc existentes in testimonium premissorum omnium, & singulorum invocando.

Acta fuerunt hac sub anno, indictione, mense, diebus, & horis predictis, presentibus ibidem reverendis in Christo patribus, ac dominis Tholonensi, & Augustensi Episcopis, Joanne abbate Cisterciensi, necnon venerabilibus & circumspicuis viris magistris Joanne Balauni in sacra pagina, Joanne Rippart in decretis magistris, almae universitatis Parisiensis ambaxiatoribus, Joanne Ademare, Nicolao de Gonesia & fratre Joanne de Rocha Ordinis fratrum Minorum sacre theologie professoribus, ac alla multitudine dominorum prelatorum, doctorum, magistrorum, bachalliorum & aliarum personarum diversorum statum, graduum, & ordinum testibus ad premissa vocatis specialiter & rogatis.

Et quia ego Johannes Baers clericus diocesis Morinensis publica, apostolica, & imperiali auctoritate notarius premissis omnibus & singulis dum sic, ut premititur, proponerentur, allegarentur, narrarentur, explicarentur, agerentur, dicerentur, & fierent, una cum dominis & testibus supra & notariis publicis infra scriptis presens fui, eaque, prout scripta sunt, sic vidi & audivi proponi, allegari, narrari, dici, replicari, ac fieri: ac in notam recepi. Idcirco huic presenti publico instrumento super inde confecto, aliena manu fideliter scripto, me aliis negotiis legitimo prepedito, propria manu una cum notariis publicis infra scriptis me subscripsi, & signum meum publicum hic apposui solum, rogatus & requisitus in testimonium veritatis omnium & singulorum premissorum.

Et ego Jo. Riviani canonicus Antiodorensis, publicus apostolica auctoritate notarius, premissis omnibus & singulis, dum sic, ut premititur, proponerentur, narrarentur, allegarentur, replicarentur, agerentur, dicerentur,

ac fierent, una cum dominis testibus, ac notariis publicis supra & infra scriptis, presens fui, eaque sicut supra sunt scripta, bevidi, & audivi proponi, allegari, narrari, dici, & replicari, & fieri, ac in notam recepi. Ideo huic presenti publico instrumento manu aliena fideliter scripto, manu propria, una cum aliis notariis publicis supra, & infra scriptis, me subscripsi, signumque meum publicum consuetum apposui in veritatis testimonium premissorum, requisitus & rogatus.

Et me Pasquero de Vallibus clericus de Ambianis oriundo, bachallario in decretis, publico, apostolica, & imperiali auctoritate notarius, qui premissis omnibus & singulis, dum sic ut supra scribuntur, fierent dicerentur, & agerentur, una cum testibus, & notariis publicis supra scriptis presens interfui, eaque omnia, & singula sic fieri vidi, & audivi, ac in notam sumpsi. Ideo huic publico instrumento exinde confecto manu aliena fideliter scripto signum meum, me hic propria manu scribendo apposui consuetum, in testimonium veritatis omnium & singulorum premissorum, requisitus & rogatus.

*Hec appellatio fuit interposita XV. mensis
aprilis, per dominum Symonem de
Theramo, pro Gersono.*

ANNO XII.

Quoniam a vobis, reverendissimis patribus, & dominis, dominis iudicibus & commissariis in causis fidei, & errorum in fide & moribus, a sacro sancta generali Constantiensi Synodo specialiter deputatis, nuper, videlicet die sabbati undecima presentis mensis aprilis, hora completorii, vel quasi, ejusdem diei, in loco solito congregatis, in causa coram vobis, super quadam propositione quondam magistri Joannis Parvi, seu novem assertionum exinde extractarum, virtute & auctoritate dictae deputacionis, ut dicitur, introducta; oratores, & ambaxiatores christianissimi principis domini regis Francorum, videlicet magistri, Joannes de Gersono cancellarius Parisiensis, Jordanus Morini, Guillelmus Pulcrineporis, & Petrus de Versailles magistri in theologia, ac Symon de Theramo dicti domini regis advocatus, & per vos dominos commissarios pro hujusmodi cause prosecutione advocatos specialiter deputatos, cum omni instantia petierunt prefatum christianissimum, & illustrissimum principem dominum Carolum Francorum regem, seu se ipsos oratores, ipsius procuratores, ad hac sufficienti potestate ibidem edocta & exhibita sulcitos, eius nomine, pro suo interesse legitime, ad causam ipsam, in statu & terminis quibus erat admitti, & ipsum dominum regem, seu oratores, & procuratores admissos audiri, tam in facto, cum in iure: licet etiam ipsi petierint, & diligenter instituerint, & fuerint protestati, quod antequam admitterentur, & postquam admissi essent, audirentur plene, & debite, tam in iure, quam in facto, antequam ad actum aliquem in causa ipsa procederetur, prout de iure non debeatur: licet etiam usque nunc pro parte ipsius domini regis, vel alicujus alterius se in causa ipsa partem constituentis, causa ipsa instruita non fuerit, nec defensa: licet etiam, pro parte prefati christianissimi regis, oblatum

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO CHRISTI 1415

um & proceſſatum fuerit, quod poſt eius ad-
mittionem, cauſam inſtrere, defendere, &
alia media deducere obulerint, per quos de
juſticia & veritate cauſa, & deducorum in
eadem, clare poteratis, & poſſetis inſtrui, &
informari: & licet ſpecialiter & expreſſe, pro
parte dicti chriſtianiſſimi regis, fuerit prote-
ſtatum, quod ad publicationem votorum &
conſultorum redditorum per noanillos, qui di-
cuntur in ſacra pagina magiſtri, in cauſa iſta,
pro votis, & conſiliis, ad deciſionem requiſi-
ti, non deveniretur, & eadem vota, ſeu con-
ſilia non publicarentur, * cauſis & rationibus
inſcriptis.

Primo. Quia ex hoc præjudicium non mo-
dicum præſato domino regi ad cauſam ve-
nienti, circa ipſius cauſa proſecutionem, ge-
rebat.

Secundo. Quia conſilia ex quibus ſententia
ferenda, aut deciſiones cauſarum ferenda ve-
niunt, publicanda ad partis inſtantiam non
ſunt; ſed illa fieri eſt a jure, optima ratio-
ne, inhibendum.

Tercio. Quia talia in facto proponi, ipſius
domini regis nomine, poterant, & offerreban-
tur: quibus viſis, & attentis, magiſtri qui con-
ſultum dederant, iterum conſulendi fuerant, &
conſulti conſilia reformarent; quod nunc, poſt
publicationem votorum, non ſine ſuſpitione re-
peti poterit, & præcipue cum eis facultas pau-
tuit cum partibus colloquendi.

Quarto. Quia ſcandala ex illa publicatione
multa & plurima ſequi poterant.

Quinto. Quia illorum publicatio, eſt comi-
natio qualis ſit futura ſententia ferenda.

Sexto. Quia ſaltem fieri non debuit modo
& forma quibus facta fuit: debuit enim ipſa,
non partibus, ſed peritis in jure divino, &
humano fieri, ad effectum conferendi, & exa-
minandi rationes, & cauſas; conſulendi zelum,
gradum, & auctoritatem conſultorum, ſicut eſt
moris & juris, prout fuerat, & tunc fuit a
veſtris reverendiſſimis paternitatibus inſtanter
petitum.

Septimo. Quia per ipſam publicationem pa-
tet ipſam admiſſionem præſati domini regis
capioſam fuiſſe. Quid eſt enim aliquem ad
cauſam admittere, & admiſſum, antequam ad
ulteriora procedatur, non audire? Nam, ne-
dum ipſe chriſtianiſſimus rex; ſed qualibet vi-
lis perſona, nedum in cauſa fidei, qua nulla
major; ſed in qualibet alia etiam materia,
poſt aliquem ad cauſam admiſſum, antequam
ad ulteriora procedatur, illi termini, & dil-
ationes legitime dantur, infra quos &c. quas
admiſſus poſſit, & debeat, ſi qua proponere,
vel producere, vel allegare intendat, & velle:
& licet pro parte dicti domini regis oblatum
fuerit prædicta & alia, qua ad ostendendum
dictam publicationem, fieri non debere, & al-
ia ad juſtificationem præſentis appellacionis ſa-
cientia, velle coram vobis, quatenus expedi-
ret, ostendere vel docere: nihilominus vos,
reverendiſſimi patres, prædictis omnibus & ſin-
gulis minime attentis, neque conſideratis; die
& hora, ibidem, in hujusmodi cauſa tum ar-
dua & gravi, nimis præcipitanter, & ſerven-
ter, ad ulteriora, ex abrupto, procedentes,
præſentia vota, atque conſilia, in ſcriptis red-
dita, certorum doctorum, ſive magiſtrorum
ad hoc, ut dicitur, requiſitorum in dicta cau-
ſa, occaſionem dictarum proſitionis, & af-
ſerionum habita; & forſan ſuper falſo cauſa

citra veritatem in eſſe poſito ſcrutata, ad im-
portunam quorundam aſſerionum domini du-
cis Burgundie oratorum, & procuratorum in-
ſtantiam, ut dicitur, publicatiſtis, & publicari
fecitiſtis, & mandatiſtis; & eorum copiam eiſdem
oratoribus, & procura:oribus dicti ducis decre-
viſtis; licet de facto contra omnem æquitatem,
& juris rationem, præmiſſa, & ſingula, pro
parte præſati illuſtriſſimi principis domini re-
gis propoſita, & oblata, ſaltem tacite repe-
lendo; juri, æquitati, & honori præſati
chriſtianiſſimi regis minime deferendo, orato-
ribuſque, ſeu procuratoribus prædictis cau-
ſam, & occaſionem ſubornationis, aut alias
malignandi.

Idcirco Conradus Ludeking procurator, &
procuratorio nomine præſati illuſtriſſimi domi-
ni regis, ad hoc per præſatos ipſius procura-
tores ſubſtitutus, ſentens ipſam dominum re-
gem, & ſe, nomina procuratorio ejuſdem,
per dictam præſentam publicationem, ex qua
quam plurima ſcandala verthmiller poſſent ex-
xoriri, & alia contra juris & rationis debi-
tum, & in præjudicium dicti illuſtriſſimi re-
gis reſultant, multipliciter gravatos, & dubi-
tans de gravaminibus ſubſecuturis; a dicta
præſentia publicatione, ac aliis gravaminibus
ex præmiſſis, & actis præſentis cauſe, coram
vobis habitis quomodolibet colligibus in li-
ſcriptis; ad ſanctam ſedem Apoſtolicam & di-
ctum Concilium Generale provocat & appel-
lat & apoſtolos petit, primo, ſecundo, &
tertio; ac inſtanter, & inſtantius, & inſtan-
tiſſime ſibi dari & concedi.

INSTRUMENTUM APPELLATIONIS

*Trocuratoris ducis Burgundia, a iudicibus &c.
in cauſis fidei,*

*Ex quo reges Francorum admiſerunt ad cauſam
novem aſſerionum &c. de qua appellacione ſui-
nuſ idem procurator certis de cauſis, ex de-
liberatione conſilii ejuſdem domini ſuper hoc
præhabita.*

In nomine domini Amen.

PER hoc præſens publicum instrumentum
punctis pateat evidenter, quod anno a na-
tivitate domini MCCCXVI. indictione nu-
ma, die vero martis, vigesima prima mensis
aprilis, videlicet ante tertiam, & post secundam
horam ejusdem diei post meridiem pulsationem,
apostolica sede pastore carente, in nostrum
notariorum publicorum, & testium infraſcri-
ptorum, ad hæc ſpecialiter vocatorum præ-
ſentia perſonaliter conſtitutus venerabilis &
circumſpectus vir, magiſter Joannes de Monte-
juſtino, in curia Romana, & ut aſſeruit, il-
luſtriſſimi principis domini Joannis ducis Bur-
gundie procurator; ac ejus procuratorio nomi-
ne, & ad opus omnium illorum quorum in-
terest, ſeu intereſſe poterit quomodolibet in
futurum, videlicet in ſtupa magna domus E-
piſcopalis Conſtantienſis, in qua reverendiſſimi
reverendique, ac venerabiles & circumſpecti
patres, domini iudices in cauſis fidei per ſa-
crum generale Conſtantienſe Concilium depu-
tati, ſoliti ſunt ſuam audientiam in dictis cau-
ſis tenere; & præſertim in cauſa novem af-
ſerionum, in eodem Concilio, per venerabi-
lem virum magiſtrum Jo. de Gerſono, ut idem
pra-

ANNO
CHRISTI
1415

procurator asserere, denuntiarum, tenere & A

Qui quidem magister Joan. de Montejustino, procurator, nominibus, & ad opus quiddam supra, ad hoc effectus, ut dicebat, meliores & utiliores quibus poterat, petiit a discretis viro Clemente Groco, dictæ sedis Apostolicæ cursore, ibidem existente; ipsumque interrogavit, si sciebat ubi erant dicti domini iudices & deputati & si debebant, vel crederet quod deberent hodie suam tenere in dicta causa novem asseritionum, vel alias in causis fidei audientiam.

Qui quidem Clemens cursor eidem procuratori respondendo dixit, quod præfati domini iudices illuc non erant, & quod suam audientiam in causis prædictis, ut firmiter credebat, dicta die non tenerent.

Et tunc dictus magister Joannes, procuratoris nomine & ad opus quo supra, dixit & exposuit, quod si iidem domini iudices, & deputati essent ibidem præfentes, ab eis a nonnullis gravaminibus præfato domino ductæ sibi, nomine quo supra per eundem dominum iudices, ut asseruit, in causa dictarum novem asseritionum factis & illatis, libentius provocaret & appellaret: & cum eorum præfentiam pro tunc non haberet, nec commode habere posset; idcirco idem magister Joannes de Montejustino, nomine, & ad opus quibus supra, coram nobis notariis infra scriptis, tantquam coram authenticis & publicis personis, ac in testium infra scriptorum præfentia, a præfatis dominis iudicibus, & a gravaminibus, in quadam papyri cedula, quam tunc tenebat, expressit, declaratis, & specificatis, ad præfatum sacrum generale Concilium Constantiense, & sanctam Sedem Apostolicam, in scriptis provocavit & appellavit: ac Apostolos semel, secundo & tertio, sæpe, sæpius, & instantèr, saltem testimoniâles, a nobis notariis publicis sibi dari petiit, & etiam requiritus protestans de dicta appellatione sua eisdem dominis iudicibus, & aliis quibus opus esset intermanda, & ea loco & tempore debitè proseguenda &c. prout & quemadmodum in eadem appellationis cedula nobis notariis infra scriptis exhibitæ & tradita, ac in nostris manibus reposita latius continetur.

Cujus cedule tenor sequitur in hæc verba.

Propositis appellando procurator, & nomine procuratoris Illustrissimi principis domini Joannis ducis Burgundie.

Comme au cayer cy joint.

INSTRUMENTUM

Nationis Picardie,

Quo se Concilii generalis iudicio statum iri decernit.

n. p. 170.

Noverint universi, & singuli præfens publicum Instrumentum Inspecturi, quod anno ejusdem domini MCCCXVI. indictione nona, die vero sexta mensis maii, sancta sede Apostolica vacante, in congregatione generali venerabilis nationis Picardie, in alma matre universitate Parisiensi, apud sanctum Julianum Parisiis, ipsa die, hora quasi decima ante meridiem, solemniter celebrata nobisque no-

ANNO
CHRISTI
1415

tibus, Venerabilis, & discretus vir, Hugo Malopin, mariter in artibus, procurator ejusdem nationis, & in ipsa congregatione tunc præfatus, seriatim exposuit, & retulit, quod nuper veneranda circumspectionis, & magnæ scientiæ vir magister Guillelmus de Valle, rector ejusdem matris universitatis, per organum venerabilis & discreti viri, magistri Roberti de Bressy, & nonnullorum aliorum magistrorum, eundem procuratorem nationis Picardie; pro, & nomine ejusdem nationis requisierat, quatenus ipse procurator, seu ipsa natio sigillare, seu sigillari facere, & procurare vellet, sigillo nationis prædictæ, quasdam litteras sacrosanctæ Synodæ Generali Constantiensi, ex parte ejusdem matris universitatis, ad requestam, & exhortationem serenissimi principis domini nostri Francorum regis, ut dicitur, mittendas, & dirigendas, super materia revocationis cujusdam sententiæ per eandem sacrosanctam Synodum, seu dominos commissarios ejusdem, nuper late, contra processum dudum factum Parisiis, & deductum per reverendum in Christo patrem, & dominum Parisiensem Episcopum, in condemnatione nonnullarum asseritionum, contentarum, seu comprehensarum, ut dicebatur, in quadam propositione olim per defunctum magistrum Joannem Parvum factæ; & se aliis nationibus, & facultatibus ejusdem universitatis, & intentionum earum in hac parte consentiendo, expeditioni, sigillationi, & missioni hujusmodi litterarum consentire. Ea propter dictam nationem Picardie, ad consulendum super his, convocari fecerat, & ea ibi exposuerat.

Quæ quidem natio solemniter, ut præfatur, congregata, post maturam, & diuturnam, de, & super præmissis factam per eam, & habitam deliberationem, per organum ejusdem domini procuratoris, concluserat, & concludebat, ac pro conclusio haberi volebat, & vult, illa quæ sequuntur.

Videlicet, quod quemadmodum ipsa natio Picardie in materia prædicta, seu de ipsa materia tractanda, decidenda, & diffinienda, & tam quoad processum prædictum per eundem dominum Episcopum Parisiensem factum, quam quoad asseritiones prædictas, dictæ sacrosanctæ Synodæ, ad quam pertinet ultimare sententiam diffinire, in his quæ fidem catholicam concernunt, se retulerat: ita omnino se referebat, & refere, supplicans humiliter eadem natio omnibus Christianidelibus, tam in sacro Concilio, quam alibi existentibus, quatenus ipsi in materia prædicta, & cæteris fidem hujusmodi tangentibus, Deum solum præ oculis habendo, favore quocumque particulari, vel illicito sublato, sinceritatem fidei orthodoxæ servando, consulere dignentur.

Item, & quod dicta natio litteras hujusmodi prædictæ sacrosanctæ Synodæ mittendas, ut præmittitur, exhortantes eandem Synodum, ut dicitur, de revocando hujusmodi sententiam contra dictum processum factum, non vult, nec intendit, sui sigilli appensione, seu appositione munire, seu muniri facere, nec eas approbare. Imo, si aliquid in contrarium post diem hodiernum contigerit fieri, vel attentari, videlicet sigillum dictæ nationis ab arca comuni, in qua conclusi, & repositi soliti sunt, vi, metu, violencia, vel alias extrahendo, aut clavigeros ad dictam arcam aperientiam,

ANNO
CHRISTI
1615

ANNO
CHRISTI
1600.

dam, seu clavem ejusdem arca tradendam com-
pellendo; illud ex nunc, in quantum potest,
& debet, decernit irritum, & inane, ac de
morce sua non existere; nec existisse; repu-
tam ex nunc, pro illa vice, dicta natio, pro-
ut reputat nullum suum sigillum fore, vel ef-
se, in causa predicta, ac nulla efficacia, vel
momento subsistere, & nullam fidem sibi ad-
hiberi debere, ipsum ex nunc, pro illa vice
revocat, cassat, & adnullat; volens supradicta
natio, prout vult, ut dicebat, predicta pun-
cta, sic per eam conclusa, firmiter, irrevoca-
biliter tenere in perpetuum, & observare, &
in eodem proposito, ac voluntate, quoad hoc
permanere.

De, & super quibus premisis omnibus, &
singulis, prefatus dominus procurator supradic-
tae nationis, pro, & nomine ipsius, petiit,
& requisivit a nobis notariis publicis subscri-
ptis, sibi fieri, atque tradi publicam instru-
mentum, seu publica instrumenta, unum
vel plura.

Acta fuerunt hac ubi supra sub anno, in-
dictione, mense, die, & hora predictis: praesentibus ad haec venerabilibus, & discretis vi-
ris, magistris Joanne Yone, licentiate in theolo-
gia, Ingeranno la Senere, Nicolao Midy,
Joanne de Novavilla, Symone Rante, in
theologia etiam bachallariis. Rogerio Bette,
Nicolao Amici, Joanne Cantoris, Balduino
Andrae, Joanne Goye in artibus magistris,
& domino Joanne Amantis, presbytero, prae-
bato nationis Picardiae bedello, cum pluribus
testibus ad praemissa vocatis specialiter, & ro-
gatis.

Et ego Jacobus Mareti clericus Lingonen-
sis diaecesis, magister in artibus, publicus aposto-
lica, & imperialis auctoritate notarius; quia
premissis omnibus, & singulis, dum sic, ut
supra, scriberentur, agerentur, & dicerentur,
& fierent; una cum notario sub, & testibus
suprascriptis praesens fui, eaque sic fieri vidi,
& audi. Idcirco huic praesenti publico instru-
mento inde confecto, manu aliena fideliter scri-
pto, me aliis negotiis legitime praepedito, si-
gnum meum publicum & consuetum, requisit-
us, hic me subscribendo apposui, in testimo-
nium veritatis omnium, & singulorum.

Et ego Agidius Maffardi, Atrebatensis diae-
cesis, bachallarius in jure canonico, publicus,
apostolica, & imperiali auctoritate, ac curiae
conservationis privilegiorum venerabilis univer-
sitarum studii Parisiensis notarius juratus; quia
premissis omnibus, & singulis, dum sic, ut
praemittitur, agerentur, dicerentur, & fierent,
una cum notario, & testibus suprascriptis,
praesens interfui, eaque sic fieri vidi, & audi-
vi. Idcirco huic praesenti publico instrumento,
manu aliena fideliter scripto, me aliis negotiis
legitime praepedito, signum meum hic, me pro-
pria manu subscribendo, solitum, una cum si-
gno, & subscriptione dicti notarii publici, re-
quisitus apposui, in testimonium praemissorum.

S C E D U L A

Exhibita in Concilio

Deputatis universitatis Parisiensis.

In p. 126.
com. 1094.

Anno a Nativitate Domini, millesimo XIII,
secundum computationem ecclesiae Gallicanae,
die Jovis prima mensis februarii, Parisi-

his in camera Episcopi Parisiensis; in Conci-
lio XII. Deputatorum super materia fidei, di-
ctus Parisiensis Episcopus cum dictis duodecim
deputatis, magistrum Jordanum Morin, Joan-
nem Dulcimenillo, & magistrum Joannem Da-
cheri, & magistrum Petrum de Nogeno, si
posset interesse cum aliis tribus, deputaverunt
ad questionem magistri Joannis Parvi principa-
liter intentam mitigandam, & mutandam, in
modo terminorum singularium, in terminis
communes & appellativos & sicut instans sab-
bati, de mane, assignata illis tribus deputatis,
ad referendum XXII. deputatis praedictis,
qualiter ipsam conclusionem mitigaverunt in
modum terminorum, seu interminis, ut supra,
ad videndum si bene fuerunt mitigari, & or-
dinari per dictos tres, vel quatuor deputatos;
& ad videndum quid, & qualiter, & quomo-
do sit procedendum ulterius in ista materia.

Adveniente autem dicta die sabbati; in con-
cilio duodecim deputatorum in materia fidei,
dicti tres deputati praesentaverunt, & exhibue-
runt quamdam cedulam continentem novem as-
sertiones &c. extractas, seu illatas, ut dicebatur
a propositione magistri Joannis Parvi, ad miti-
gationem & modificationem terminorum singu-
larium quae dictae prop. Jo. Parvi in termi-
nis communes, seu appellativos. Dictaque ce-
dula lecta, & audita dictus Episcopus assignavit
eisdem deputatis diem martis inde sequentis,
ad advolvendum, & deliberandum, si praedicta
cedula erat in bona forma, & ad ulterius pro-
cedendum in materia ista &c. Et distribuitur ce-
dulis pluribus magistris, & bachallariis in theo-
logia, nonnullis aliis famosioribus contemptis,
spretaque facultate decretorum, & contradicen-
te natione Picardiae, receptis cedulis cum deli-
beratione praedictorum, quibus missae fuerant
XIX. ejusdem mensis februarii; XXIII. sequen-
ti Episcopus, & inquisitor praedicti, dictas nove-
m asseriones condemnarunt, duas sententias
eadem die ferendo, quas sustinere jurarunt, &
defensare illi theologi, qui, ut dicunt, pro
parte regis, & universitatis venerunt ad Conci-
lium generale; alias non venissent ad stipendia
decimae impositae.

Eadem die Episcopus Silvanectensis, & ma-
gister Joannes de Templis dixerunt, quod uni-
versitas Parisiensis tangebatur: Idcirco Episcopus
Atrebatensis dixit verba sequentia.

Expositio ultima clausula.

Quod ultima verba cedulae exhibitae non in-
telligebantur de veris ambaxiatoribus sive nunciis
almx, & praeclearissimae universitatis Parisien-
sensis, qui gratiose se habuerunt, & labora-
verunt circa pacem, & qui venerunt ad pro-
prios sumptus quidem; sed intelligebantur de
magistris Joanne de Gersono, Jordano Morini,
& Petro de Versallies, qui coram commissariis
in causa fidei deputatis, & etiam in causa
appellationis a praesenti sententia Episcopi
Parisiensis, allegaverunt se esse nuncios & am-
baxiatores dictae almxe universitatis, nullo con-
tradiciente & sub eius membra multa petierunt
in praedictum defensorem, appellationis supra-
dictae.

ANNO
CHRISTI
1415.

Exhibita XXVII. maii per manum Theobaldicum
locatum &c.

Secunda

De p. 14p. Ne vos, reverendissimi patres, ac ceteri domini Commissarii in causis fidei per hoc sacrum Concilium deputati, ignorantiam de clarissimo interesse regis Francie christianissimi in materia novem assertionum valeatis pretendere, sub pallio, vel colore, quia pure & nude, absque cuiuscumque nominis expressione, judicialiter vobis denunciata fuerunt; placeat attendere, quae sequuntur.

Primo & principaliter, quomodo propositio magistri Joannis Parvi, justificativa mortis nefandissimae, in personam bonae memoriae, Ludovici duois quondam Aurelianensis, fratris unici regis praedicti perpetratae ad mandatum domini Burgundiae, sicut clare, & notorie probabitur, fuit producta per dominos ambaxiatores ipsius domini regis, coram toto Concilio generali plenissime congregato, & in plurimum vestrum praesentis, a quo, prout scitis, & praefertur, commissi, deputatique estis, & etiam nonnulla alia producta fuerunt, quae ad praemissa ostendenda plurimum conferre videntur.

Item, qualiter pluries, & coram vobis pro tribunali sedentibus per dominum Symonem de Teramo, ipsius domini regis, ac etiam officii promotionis in causis fidei per vestras reverendas paternitates deputatum, advocatum, & nonnullos alios, dictum, propositum, & judicialiter allegatum fuit praedictas novem assertiones fuisse verissime extractas de praedicta propositione Parvi, sicut etiam per instrumentum authenticum vobis a longo tempore citra per dominum Cancellarium Parisiensem in iudicio porrectum, potuit apparere.

Quod si dicatur de ipso instrumento vos non curasse, cum producens illud partem se in hac materia minime facere fuerit solemniter protestatus, attendatur super quo alio potuit fundari interesse domini Burgundiae, nisi super sententia domini Episcopi Parisiensis, quia scilicet: in eadem ipse dominus Burgundiae nominabatur, & ad veritatem solum recitative, quae sententia per eundem dominum cancellarium tunc, protestationibus praemissis, producta est.

Item ad clarius ostendendum interesse dicti domini regis, constas, prout facile probare ex quadruplici radice.

Primo quia dictus D. Aurelianensis erat frater suus, qui, per quos, & quomodo fuit interfectus non latere debet unum ex vobis, quia genere propinquus alicujus interficientium.

Secundo, quia dominus rex pro tunc, & antea fuerit in possessione pacifica, & libera regni Francie, prout adhuc est de praesenti, in cuius regni sui notabiliori, & praeminentiori civitate perpetratum fuit dictum facinus, & postmodum publicata ipsa sceleratissima propositio Parvi, super dicti criminis justificatione, ipso domino rege in sua eadem civitate Parisiensi existente; spreto, ut videtur, & usurpata sua regali auctoritate, sicut ex huiusmodi novem assertionum, & certius ex totius propositionis easdem continentis inspectione potest faciliter deduci: quia dicitur expresse: *aliquo quocumque mandato, vel precepto, per in-*

A fides, adulationis, comelas, & explorationes; non obstantes quocumque juramento &c.

Tertio, quia dictus dominus rex sententias condemnationis dictae propositionis Parvi, & novem assertionum in eadem contentarum approbavit, & per suas patentes litteras, quorum fines sunt penes vos, publicari fecit, & mandavit per totam regnum suum, fecitque causam istam condemnationis, causam suam propriam, tanquam justam, & catholicam.

Quarto, quia ipse tanquam bonus catholicus, & christianus, & praesertim in materia extirpationis errorum in regno suo publicatorum, & dogmatizatorum; imo etiam quilibet infirma persona potest intervenire, & pretendere interesse in materia fidei, & errorum, in ipsius fidei favorem, ante sententiam ferendam in eadem; & inter ceteros mundi terrenos principes, idem rex non sine causa christianissimus appellatur.

Item satis constare potuit per Instructiones magistrorum Iordani Morini & G. Pulcrinepotis &c.

Item, per litteras clausas regis Francie praedictis vobis transmissas &c.

Item per litteras clausas ejusdem regis ambaxiatoribus missas, quae sunt penes vos.

Item per procuratorium suum regium.

Item, per litteras universitatis Parisiensis super hac materia novissime vobis praesentatas.

Item per litteras repetitis vicibus directas Concilio generali, & singulis nationibus, a dicto domino rege, & aliis.

Item, per libellum pro parte domini Burgundiae productum coram vobis, ex quo, si bene perpendatur, elici facile est, dictam materiam, seu causam, tangere ipsum dominum regem. Et ne ad absolutionem alicujus procedatur, videretur quod magistri essent consulendi super octo praesentis veritatibus in eodem libello contentis, cum super earum dogmatizatione plurimi litterati teneant scandalum in fide nostra exoriri non modicum.

Et quia per dictum libellum satis constat, magistrum Joannem Parvi fecisse Parisiis in publico, unam propositionem, quod ex officio possitis, imo forsitan deberetis compellere, & interrogare illos qui eundem libellum producerunt, super qua materia, & ad quam conclusionem dicta propositio facta fuit.

Quare placeat vestris reverendissimis paternitatibus diligenter advertere, an propter praemissa omnia, & multa alia, quae ex parte regis coram Concilio hoc sacrosancto proposita fuerunt, & coram vobis potuissent proponi si post ipsius domini regis admissionem, antequam processissetis ad aliquem actum, prout fieri debuerat de jure, ipse dominus rex fuisset auditus, sicut petium fuerat, dictus dominus rex habeat claris interesse, quam dominus Burgundiae qui creditur, sub praetextu duntaxat quarundam litterarum, in quibus ipsius nominis recitatio solum fit, cui tamen per sententiam vestram adjudicatum est, habere interesse in hac causa. Et amore veritatis, & iustitiae, & ad scandalum per maximum inextirpatione errorum evitandum attendatur, ne ultramodum in hoc sacro generali Concilio, quod omnium Christi fidelium directio bene vivendi, & regula debet esse, vilipendatur digni-

ANNO
CHRISTI
1415.

• factum di

ANNO CHRISTI 1675.

Inde dependet

quibus; & auctoritate dicit domini regis & regni, ac etiam cleri Francie, & provinciarum universitatis Parisiensis, & laudabilis consuetudo legitime prescripserit quoad ordinarios, & maxime ubi studia generalia theologiae facultatis vigent, in damando erroribus, a tam longavis temporibus, tam in Conciliis generalibus, quam in curia Romana, & alibi per totam christianitatem, super extirpatione errorum ineffabiliter, & rationabiliter commendata.

EPISTOLA

Sigismundi imperatoris

Ad Synodum.

Acta in Sessione 3. mensis Junii

Anno XVI.

D. P. 177

Sacro sanctae Synodo Generali Constantiensi in Spiritu sancto congregatae, universalem Ecclesiam representanti; ejusdem ecclesiae filius devotus, & advocatus, Sigismundus, Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Hungariae, Dalmatiae, &c. rex: reverentiam filialem, spiritumque consilii in eo qui omnem edocet veritatem, & pacem quam superat omnem sensum.

Sacrosancta Synodus.

locus corruptus esse videtur

locus corruptus esse videtur

Summus equidem orbis opifex; fabricator caelorum, & universae conditor creaturae, qui sapientia fundavit terram, & formavit caelos prudentia, omnia solus ordinans, caelestia & terrestria ineffabili providentia moderatur; dum universitatis pulchritudinem perficiens & decorans cuncta in trescalati partitus est ordine; ac certis & impermixtis limitibus stabilivit, ut singula quaque locum teneant, sortita decenter.

Ad instar namque superiorum ordinum, inferiore in ecclesia militanti disposuit hierarchiam, distinguens varietate mirabili, & congrua (a) universa; discretis inter cetera describens gradibus dominationes, principatus, & potestates, ad regimen universi: appendit quidem tribus digitis molem terrae, cuncta disponens, in numero, pondere, & mensura, & conservans in omnibus speciem, ordinem, atque modum. Librat etiam in pondere montes, Deus, erigit humales in sublimi vertice dignitatum, & colles in statera culminis inferioris appendit, ut ponat in pondere iudicium, & justitiam in mensura, & ut superiorum praecepta, prohibitiones, atque consilia inferioribus annuunt, & nubes rore congregata subjectos compliceat & fecundent imbre gratiae, & humore pluviae salutaris: Et quia membra Christi decenti ordine in corpore mystico sunt distincta, filii obedientiae patribus obsequuntur, ut & patres sedula custodia invigilent pro subjectis; sicque vicaria sibi ope subserviant, suscepti ministerii officium salubriter adimplendo. Sicut enim organici corporis compositio mirabilis & decora, operante sapientia plasmatoris, ex diversa, & congrua partium & membrorum conjunctione consurgit, singulis eorumdem propriis cunctis depu-

Council. General. Tom. XXVIII.

Atque, ut pacis unaquaque locum teneat, sortita decenter.

Sic, eodem opifex disponens militantis ecclesiae sua fabrica velut novum corpus ex multiplici fidelium collectione, quae partium aggregatione perficitur & solide stabilitur, diversis diversorum ministeriorum officii congrue assignatis, ut ex multiplici sollicitudine obsequentium, haec structura concorditer fulciatur, nec dissolvatur compago, sed salubrius in se unita virtus gubernatur.

Summopere igitur occurrendum est, ut non crescat jurgia, sed juxta magistram bonorum omnium charitatem, quae nihil sapit extraneum, nihil asperum, nil confusum; imo propria virtute nutrit concordiam, dissociata conjungit, inter domesticos fidei, quos non oportet litigare, pax & unanimitas conservetur. Equum quippe est, ut qui spiritu Dei aguntur, nulla seditione mentium, nulla voluntate contraria dividantur; ne inde discordia sumat initium, unde pacis foedera debent continua suscipere incrementa.

Quisumus igitur, ut cessent inter vos similitates contentiosae; imo etiam in negotiis mendicantium superfedere libeat, ne divisae unitas, & illibata concordia, salva reformatione, conservetur: quoniam minima in talibus neglecta principia, periculose crescere, & in grandia solent ampliari pericula.

Ille nempe, mille modorum nocendi artifex, qui a principio in veritate non stetit, hujus unitatis celeberrimae structuram mirabilem non sustinens patienter, ventum misit, ut committere afferretur, a regione deserti, machinans evertere unitatis fundamentum; sed speramus quod domus unitatis supra firmam petram mirabiliter constituta, pati non potest omnino ruinam, sed crescit in templum sanctum in domino.

Ceterum licet fera videri potest, sed non improbanda discretio in quocunque negotio, rerum experientia sanius suadente consilium imitari, & post causam iacturam, ad suavitatis converti remedia, quae prius fuerant eligenda; circumspectio siquidem conditionis humanae, cum in his etiam quae in prospectu concutientis hebetudinis raro vitare possit errorem, facilliter a vero, dum deviat, in longam procedens aciem, incerta aestimat de futuris: ideoque cum quis in id quod utiliter declinasset, opinione fallente, deducitur, ponit eum ad id quod damnose postposuerat, quantumlibet non rediret ordinata siquidem recte principia, sub timore Dei, & vehiculo directae justitiae, solent prosperis clarere successibus, & exitus fortiri felices. Aditus quidem aperitur ad gratiam, cum a via rectitudinis non erratur; & qui firmamento virtutis innititur, procedit utiliter, regnatque securus.

Hic profecto principibus ecclesiasticis & secularibus, & praesidentibus potissime convenit, ut sensus ab intimis ad gerenda negotia praebeant, coniecturent ex minimis quod fieri deceat in arduitate majorum; sicque suorum processuum maturis respectibus initia munit, quod reddatur illorum prosecutio laudabilis ad futura.

Sane iudicio quod processus & sententiae per venerabilem Episcopum Parisiensem, associato sibi & assumpto inquisitore haereticae pravitatis, ad quos ordinaria & attributa divinum auctoritatibus spectat extirpare errores

H h h & vi-

ANNO CHRISTI 1675.

locus corruptus

ANNO
CHRISTI
1413.

& viti, & in agro domini sibi commisso plantare virtutes; contra quandam propositionem erroneam, imo & damnatam, quam quondam magister Joannes Parvi impudenter asserere & sustinere presumpsit, formati & latæ; quos & quas præclarissima universitas studii Parisiensis, quam non consuevit errores dogmatizare, per suas litteras approbavit, per nonnullos in Constantia commissarios, & iudices in hac parte se præsertentes, & non attendentes, quod hoc solum plectendo, vel ignoscendo, bene agitur, & vita hominis corrigatur, irritati & irritatæ fuere.

Nonne plurimi, & maxime simplices & incauti ex hoc scandalizati, ad sua desideria festinantes, & acervantes sibi magistros auribus præsertentes, a veritate deviant; & maxime in regno Francorum, tanto liberius debacchantur, quanto sibi licite permillum, in dominos animadvertere non formidant, & sicut ille quondam Joannes Hus, articulos damnatos contra ecclesiasticos & spirituales viros dogmatizando, ut aures secularium mulceret, etiam secularis ipsos consequenter, & latenter pestiferæ includebat: sic & iste quondam Joannes Parvi contra seculares potestates arguens, ecclesiasticos simul contagiose & damnabiliter involvebat, qui habentes caudas quasi vulpecularum colligatas, ille allibi, & iste messes in regno Francorum comburere inceperunt; quasdam seditiones, damna, dispendia, & mala non facile numeranda, quæ exinde in Francia subsecuta fuisse oculata fide conspeximus, limpidè & luculenter manifestant & amare deplangunt.

Quis ergo fidelis ab auditu tantæ perfidiæ non horrescat? Quis tot abominationes abominari non valebit? Quis malitiam compescere poterit, quin armetur inferior in superiorem?

Nonne scriptura a potestatibus secularibus; regibus utpote & principibus, & non a quibusvis inferioribus materialem gladium, ad malefactorum vindictam, & laudem bonorum bailari testatur?

O curas hominum! O quantum est in rebus inane! O inanis gloria! O terreni honoris inexplebilis fames! O ambitio ceca! O humidorum cordium, animarum subversio! Complacencia humana, ut divina offendantur Majestas!

Unde putatis, obrepit hæc pestis, unde invaluit hæc execranda præsumptio? Dum exinde crimina remanent incorrecta, delinquentium ausus exerescit, peccandi consuetudo quasi pro lege tenetur; dum talis error contagiosus & periculosus principibus, maxime præfato carissimo fratri nostro Carolo regi Francorum, & ejus regno perniciosus, ut liquet ex fremitu nationum, & rerum magistra experientia docet, temere defenditur.

Nonne verbum juris est, quia: *Error cuius resistitur, approbatur*; & veritas cum minime defendatur, opprimitur? negligere quippe, cum possis perturbare perverfos, nihil aliud est quam fovere, nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori delinuit obviare.

Quid vero putatis in his agi? Quid per talia machinamenta queri? Ad quid per tales insidias anhelari, nisi ut deterior cuiuslibet regis & principis in hac parte concessus conditio, & status vitæ, & in esse conservatio in-

securior, & minus tuta reddatur, quam conspiciam rusticæ vel villani?

Attendant universi, si perspicaciter advertant, quam periculose per exemplares alveos, etiam ad regiones alias error iste derivetur; nisi occurrat in tempore, vicinis instat incendium, igne proximos parietes consumente. O quam cauta, quam consultata vis est, in aliena potius domo vires reprimere exardescens incendii, quam extinguendum illud in propria expectare.

Attendant itaque cuncti, attendant, & intentæ discussione revolvant, quomodo erroribus vires ex more diuturnitatis sumentibus, sero medicinæ remedia præparantur. Quomodo jam professionis Christianæ catholici principes, qui prælucent nitore sidereo in orthodoxæ fidei firmamento, sunt nihilominus in sulcimentum ipsius, velut, columnarum stabilium fortitudo in virtute Del.

Igitur ad decorem fidei, institutæ consentur a Domino personæ potentia præditæ, ab illustri profapia, præpollentes in regnis, seu locis suæ ditionis; vel vico etiam modico tuerunt, cum ponitur in eorum gloria macula, & eadem fides... patitur; dum infidelium, maxime subditorum ausus ad nocendum aperitur.

Nonne fidelis antiquitas, velut præminentibus stulis, ex eo specialiter inticulat, quod principes ipsi, & reges catholici, ecclesias & personas ecclesiasticas, bonæ, & libertatis earum, suæ clypeo potentie protexerunt, & immunitatem solum in suis munificentis erga illas pro mensura ponentes, multis eas libertatibus & liberalitatibus dotaverunt & ampliaverunt.

Quo circa sacram vestram consecrationem obsecramus per viscera misericordie Dei nostri, quatenus pro tollendis scandalo & periculis, quæ imminet, pronunciationem contra prædictum Episcopum Parisiensem, & ejus sententias & processus, ut præfatur, factam cassare, & annullare, remque hujusmodi, proinde ac si dicta pronunciatio in contrarium facta non fuisset, in integrum restaurando, reponere dignemini.

Novit enim vestra sanctitas perspicacius, quod inscrutabilis superni concilii magnitudo, cujus nemo consiliarius exitit, cujus providentia in sui dispositione non fallitur, ad sponsæ suæ, universalis ecclesie munimentum utriusque gladii potestatem, pontificalem & regiam instituit dignitatem; volens ut ipsorum officiosa diversitas nulla sibi adversitate dissentiat; sed alterius adiuta suffragiis, & utriusque mutuis fota favoribus, in defensione iustitiæ, debita executione ipsius concordati voto concordantes, opus iustitiæ operentur, fructumque producant, pacem mundo pariendo, fovendo concordiam, & unitatem nutriendo, unam potestatem, scilicet quæ fovet filios; aliam, quæ adversarios expugnet; unam, quæ subditorum vitam verbo instrueret, & exemplo; aliam, quæ impiorum maxillas in freno cohiberet, & chamo, ne pacem ecclesie & christianitatis perturbaret; unam, quæ inimicos diligeret, & pro persecutoribus etiam exoraret; aliam, quæ ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum materialem gladium exerceret, & armis quietem ecclesiasticam tueretur.

Expedi igitur, ut spiritualis auctoritas, & secularis potestas suæ causam institutionis atten-

ANNO
CHRISTI
1413.

ANNO CHRISTI 1615.

quodentem; concurrans ad ecclesiam, & fidei defensionem in unum, & utraque alteri suffragetur; ut quos a malo ecclesiastica censura, vel disciplina non revocat; brachium seculare compescat; & eos qui, de feritate propria confidentes, gladium materiale non timent, spiritualis ultio subsequatur.

Datum Parisiis, XX. die martii, regnorum nostrorum Hungaria &c. anno vigesimo nono, romanorum electionis sexto, coronationis vero secundo.

Ad mandatum domini regis

Joannes. Propositus de Strigonia
Vicem cancellarius.

Presentata & lecta in congregatione generali sacri generalis Concilii Constantiensis in ecclesia majori Constantiensi, die mercurii, tertia mensis junii, hora octava post mediam noctem. Anno Domini millesimo quodringentesimo decimo sexto.

Originalis littera, de qua præfens copia fuit extracta, & collatione facta cum dicto originali, dictam præfentem copiam manu mea propria signavi. Ego Jo. Guiardi, sacri Constantiensis Concilii prædicti pro natione Gallicana notarius.

S E N T E N T I A

In Synodo Constantiensi lata.

Sancta Constantiensis Synodus.

Ad futuram rei memoriam.

D. p. 600.

ANNO CHRISTI 1615.

AD pacem Universalis ecclesie submoven-
daque schismata, hæc sancta generalis Synodus congregata, eadem in singulis ecclesie, præsertim insignibus, operari desiderat, ne partium discordia, totius mystici corporis ecclesie pacem, & tranquillitatem, cum ex partibus universum conficitur impediatur, aut perturbentur.

Cum itaque in eadem sancta synodo & coram certis generalibus iudicibus in causis fidelium, ab eadem synodo deputatis, super novem propositionibus, quæ dicuntur in regno Francie publice assertæ & publicatæ, & quarum tenor inferius est inferius; ac super illarum veritate, vel falsitate, & aliis qualitatibus, tam in modum appellationis, quam alias, orta sit materia questionis, ex qua scandala, discordiæ, & inimicitie, pericula, & turbationes possent, & jam prope videntur oriri: eadem sancta synodus, præmissis cupiens obviare, omnes & singulas, tam principalem, quam appellationem, tam a reverendo patre Jordano Episcopo Albanensi, ac dilectissimis ecclesie filiis Antonio, tituli sanctæ Sufannæ presbytero; & Francisco, sanctorum Cosmæ, & Damiani diacono, sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalibus, olim a sede Apostolica, in materia hujusmodi, & illius occasione, iudicibus deputatis, quam etiam a prædictis iudicibus in causis & negotiis fidei ab eadem sancta Synodo generaliter deputatis, omnemque processum & iudicium pendente, & pendens super præmissis, & illorum occasione, apud eandem sanctam Synodum, vel quoscunque iudices ab ea deputatos; nec non processus & Concil. General. Tom. XXVIII.

sententias definitivas, & interlocutorias, ac omnem illorum, & illarum effectum, ex certis & iustis causis, usque ad electionem summi pontificis, & illius inthronizationem differt, & suspendit; atque ad summi pontificis iudicium, & determinationem, in generali Concilio, vel extra remittit; decernens, ac statuens, quod super dictarum appellationum prosecutione, & finitione, usque ad quadraginta annos tempus fatale, neque ulla curra præscriptio: & ne ex illarum novem propositionum assertionem, dogmatizationem, prædicationem, vel publicationem, scandala, pericula, seu discordiæ oriantur, eadem sancta Synodus omnem assertionem, dogmatizationem, & publicationem illarum, donec super illas per summum Pontificem fuerit iudicatum, aut alias ordinatum, reprobat, & prohibet.

Verum quia per dictos generales iudices in causis, & negotiis fidei, per eandem Synodum generaliter deputatos, super dictis novem propositionibus, & earum veritate, vel falsitate, ac aliis qualitatibus, nonnullorum doctorum, & magistrorum opiniones variæ sunt habitæ, & in scriptis redactæ, atque partibus negotium hujusmodi prosecutionibus publicatæ; ne illorum opinionum occasione errores in mentibus hominum imprimantur; & ne inde oriantur scandala, & discordiæ suscitentur; eadem sancta Synodus decernit, & declarat dictas opiniones, & earum publicationem, nullius auctoritatis, aut fidei existere, quantum ad veritatem, vel falsitatem, aut alias qualitates dictarum propositionum, neque dictarum opinionum, seu illarum publicationis vigore, vel auctoritate, quid a quocunque, super illarum propositionum veritate, vel falsitate, aut aliis qualitatibus, esse credendum, tenendum, dogmatizandum, vel alias publicandum.

Verum quia in processu Parisiensis Episcopi, atque inquisitoris hæreticæ pravitatis in regno Francie, a quorum sententia ad sedem Apostolicam extitit appellatum, de illustri principe D. Joanne duce Burgundie aliqua mentio habita est; eadem sancta Synodus declarat, & decernit, quod præfatorum Episcopi, & inquisitoris sententia, ex illo processu, & super dictis novem propositionibus lata, dictum illustrem principem, qui ad causam & processum hujusmodi vocatus non existit, minime comprehendit aut afficit; sed quantum ad eundem ducem attinet, proinde habeatur ac si lecta non fuisset. Teuor vero dictarum assertionum talis est &c.

CECUMENICUM CONCILII

In causa IX. assertionum

Per Patriarcham Antiochenum recepta

XIII. mensis Julii.

Quia visis propositis, petitis, responsis, pro-
ductis, & aliis coram iudicibus a nobis deputatis in causa fidei novem assertionum infrascriptarum, tam ex officio inquisitionis, denunciante dilecto præfate ecclesie filio Joanne de Gersono sacre theologie professore, Ecclesie Parisiensis cancellario; quam ad instantiam christianissimi ecclesie filii, Ca-
Hhh 2 roli

ANNO
CHRISTI
1413.

ANNO
CHRISTI
1413.

roli regis Francorum, seu ambaxiatorum & procuratorum suorum, ejus nomine, & mandato, officium dictae Inquisitionis, in favorem fidei promoventium, ex una: ac dilecti ecclesie filii Joannis ducis Burgundiae illustris, seu ambaxiatorum & procuratorum suorum, ejus nomine, ac mandato, partibus ex altera: habitaque plena, & matura deliberatione, super eadem cum doctoribus, & magistris utriusque juris, divini & humani, in multitudine copiosa; non constat nobis praefatum Joannem ducem Burgundiae dictarum assertionum fuisse, nec esse assertorem, factorem, nec aliter defensorem; constatque nobis, fidei dignorum testimonio, ipsum sub fide & obedientia ecclesiae sacrosanctae vixisse, & vivere velle, sicut bonus & illustres sui progenitores, in omnibus que ad salutem animarum pertinent, vivere consueverunt.

o fere de sup
Catholicum.

Ea propter, per hanc nostram sententiam distinctivam, quam scripsimus in his scriptis, pronunciamus, decernimus, & declaramus praefatum Joannem ducem Burgundiae illustrem, ab omni impetitione denunciatoris praefati, & cujuscumque promotoris caularum fidei, & aliarum partium praedictarum, quoad causam dictarum assertionum, absolvendum fore, & absolvimus; perpetuumque silentium dictis denunciatori, & promotori, & per illorum ministerium quibuscumque inquisitoribus, seu iudicibus fidei imponendum fore, & imponimus; terrorem dictarum assertionum praesentibus, sub forma quae sequitur inferendo, & inferantur.

Composita fuit hac cedula sequens, die XXII. mensis Julii, in horto exteriori domus vestra.

C. est de L'Evêque d'Arras.

SANCTA Synodus etc. cum super novem assertionibus per iudices in casibus fidei ab eadem sancta Synodo deputatos habita fuerit matura deliberatio cum doctoribus & magistris utriusque juris, divini & humani, in multitudine copiosa, veritatemque earum die examinari mandaverit, & tandem, eisdem discussis plene & diligenter, compertum est dictas assertiones non esse haereticas. Verum quia in ipsarum reprobatione, aut approbatione, contradictione, seu dogmatizatione, impugnatione, vel defensione, possent occasionaliter scandala contingere in futurum; eadem sancta Synodus quibuslibet scandalis viam pracludere satagens, & intendens, dictarum assertionum approbationem, seu reprobationem, contradictionem, aut dogmatizationem, impugnationem, aut defensionem districtius inhihet & defendit. Eos autem qui secus fecerint, animadversione canonica decernit puniendos.

DECLARATIO

Trium Cardinalium iudicum, super sententia ab ipsis lata,

Tradita per dominum cardinalem de Chalanco, circa horam vespereorum 26. Junii.

Universis Christi fidelibus praesentes litteras inspecturis.
Jordanus Episcopus Albanensis, Antonius tituli sanctae Susanna presbyteri; Franciscus

A sanctorum Cosmae, & Damiani diaconos sanctae Romanae Ecclesiae Cardines; dudum auctoritate apostolica iudices deputati in quibusdam appellationum causis, pro parte illustris principis domini Joannis ducis Burgundiae interjectis a quadam sententia, per reverendum in Christo patrem, Episcopum Parisiensem, & inquisitorem haereticam pravitatis in regno Francia super novem assertionibus, & quadam propositione, quas publice asseruisse, & proposuisse dicebatur quidam magister Joannes Parisi; quarum assertionum tenor inferius est insertus, per dictorum Episcopi, & inquisitoris praefatam sententiam reprobata...

o locut. ecc.
sup. nos

Intellextimus a nonnullis, quod cum nos in causis appellationum hujusmodi procedentes pronunciamus Episcopi Parisiensis, & inquisitoris praedictorum processus & sententiam nullos ac nullam fuisse; nonnulli, nostram sententiam praedictam non recte intelligentes existimant, asserunt, & publicant, nos dictas novem assertiones, & propositionem approbasse, atque veras esse judicasse; propter quod in nonnullis partibus scandala, ac pericula dicuntur posse oriri.

Nos igitur ad omnium conscientias servandas obviandumque scandalis hujusmodi, omnibus attestamus & volumus esse notum, nos de veritate vel falsitate, approbatione, vel reprobatione assertionum, & propositionis hujusmodi nihil omnino judicasse; nihilque de veritate, vel falsitate, approbatione, vel reprobatione illarum ad nostram praedictam sententiam pertinere; qualesimo super veritate vel falsitate, approbatione, vel reprobatione illarum integrum, & illarum manere iudicium pendens adhuc in sacro Concilio Constantiensi, vel coram iudicibus super hoc deputatis ab illo.

Sed ex eo praedictorum processuum, & sententiam Episcopi & inquisitoris praefatorum nullos, ac nullam fuisse pronunciamus; quod nobis visum fuit ad Episcopum Parisiensem non pertinere de fidei questionibus iudicare, nec illas determinare; sed illarum iudicium & determinationem soli sedi apostolicae, vel generali concilio pertinere; & etiam quatenus praefatum illustrem principem ducem Burgundiae tangere poterat ad causam, & sententiam hujusmodi Episcopi & inquisitoris, quia dictus princeps non fuerat evocatus.

Quod autem dicitur a quibusdam, ad Episcopum Parisiensem, de questionibus hujusmodi iudicare, vel determinare, de privilegio, vel consuetudine pertinere, non fuit propositum; nec ullus pro dictis Episcopo & inquisitore ad defensionem causae comparuit coram nobis; verum, a praefata nostra sententia, pro parte Episcopi, & inquisitoris, praedictorum extitit appellatum; cujus appellationis causa pendet, in qua partes poterunt uti defensionibus, & iuribus suis, dictaque nostra sententiae effectus fuit & est per praefatam appellationem suspensus.

Haec autem ad manifestandam rerum gestarum in praemissis per nos veritatem, omnibus volumus esse nota, & per has nostras litteras fideliter attestamus; quas per nostrum infra scriptum in publicam formam redigi mandavimus, & sigillorum nostrorum fecimus appensione.

o Supp. Monitum.
Supp. Mar. titl.

Datum & actum Constantiae.

AP.

APPELLATIO DUCIS BURGUNDIE

ANNO
CHRISTI
1417.
P. P. 424

Proponit appellando procurator & nomine procuratorio illustrissimi principis domini Joannis ducis Burgundie, tam ad opus ejusdem domini ducis, quam & aliorum quorum interest, inciderit, aut quomodolibet interesse poterit in futurum, etiam, ad conservationem honoris & christianissimi nominis, gloriosaque tituli domini Francorum regis & sui regni, dicens, quod licet vos, reverendissimi, reverendique & circumspici patres in causis fidei per sacrum presens Constantiense Concilium deputati, coram quibus quondam preterita novem assertiones per quendam Joannem de Gersono, quamvis calumniose, non zelo utique fidei, sed perfidia & instinctu pessimo, prout cullibet etiam idiotam notum est, denuntiatis fuerunt, debuissetis dictum de Gersono, qui confusus calumniose, a dicta sua denunciatione cum rubore se retraxit, calumniosam & calumniose destitisse ac etiam causam ipsam quantum ad interesse prefati domini ducis, ad quod ipsum in causa ipsa assertionum, cum in eis nominaretur, & sub qualitatibus sibi & quondam magistro Joanni Parvi ascriberentur, tam rationabiliter audivissetis, quantum vobis erat finire, seu finire facere, nec non etiam delinquentis luxta & secundum opiniones & dicta majoris partis catholicorum & fidelium, magistrorum licentiariorum, & bachalliariorum formatorum in theologia, in presenti Concilio existentium, qui super dictis assertionibus, si videlicet essent fidei iudicio reprobande, vel non, de mandato V. R. P. etiam ad instantiam infestam prefati de Gersono & asserti promotoris, per vos in eadem, post desistentiam calumniosam dicti de Gersono causa deputati, sua vota, medio juramento, dederunt, causam ipsam principalem novem assertionum, que per novem menses & ultra fuerunt coram V. R. P. agitata, relatione premissa in nationibus, de veritate eorum, que coram vobis in dicta causa gesta fuerant, quantum in vobis erat, expedire facere, & causam eandem facere terminari, vosque etiam, ad importunam instantiam dicti Gerson & aliorum, qui pro ambaxiatoribus, advocatis, & procuratoribus ejusdem domini regis se gerunt, vel alias, non debuieritis prefatum christianissimum principem Francorum regem, in dicta causa novem assertionum crude & nude, nulla relatione habita ad personam ipsius domini regis, aut alterius cujuscumque persone mortue, vel viventis denunciarum, in qua, ex officio, postquam dictus Gerson calumniose destitit, per viam inquisitionis processisset, involvere, nec permittere involvi, ac etiam eosdem preteritos ambaxiatores, advocatos & procuratores in eadem causa, attempto ejus statu, non debuieritis pro interesse per vos preterito, de quo etiam non constat, dicti domini regis admittere, prefertim eo modo, quo se petierunt admitti, neque etiam causam ipsam tam principalem, quam etiam dicti interesse domini ducis quoquo modo retardare, aut etiam ad alium modum procedendi iterum transire, imo potius debuissetis honori & nomini regis majestatis Francorum consultius consulendo, eosdem ambaxiatores, advocatos & procuratores tanquam ambaxia-

alis, procuracionibus & officiis sibi, ut dicebant, commissis, abutentes, ac metas suorum preteritorum mandatorum, etiam si non essent, prout sunt, invalida, excedentes, & eundem christianissimum regem, honori suo non parcendo, nitentes, preter, ut firmissime creditur, ejus sui que boni & recti Consilii scitum & voluntatem, periculose in facto fidei involvere & illaqueare penitus, & omnino repellere.

Et prefertim post depositionem vocorum prefatorum magistrorum, licentiariorum, & bachalliariorum formatorum in theologia, ex quibus luce clarius liquet, paucissimis discrepantibus, dictas novem assertiones nullo modo esse fidei iudicio reprobandas, prout & notorium est admodo toti mundo.

Nihilominus tamen vos, reverendissimi, reverendique & circumspici patres, nuper, nondum sunt decem dies elapsi, preteritu cujusdam procuratoris per dictum Gerson, aliosque pro ambaxiatoribus, advocatis & procuratoribus ipsius domini regis Francorum se gerentes, ut dicitur, nomine ipsius regis coram vobis producti, non data copia parti dicti domini ducis, licet petita, nec dato termino ad opponendum contra ipsum procuratorem, ad causam tamen istam, si bene videatur, minime se extendens, & alias, ut satis est verisimile, ad importunam instantiam dicti Gerson & aliorum producentium, preter voluntatem & scitum ejusdem domini regis, subrepti & obrepti ipsum serenissimum dominum regem in personam dictorum Gerson & aliorum querentium regem ipsum, & causam involvere pro interesse preterito ipsius domini regis, qui tamen nunquam fuit in causa, nec in toto processu nominatus, ut dicitur, si & in quantum de jure deberet admitti, admittisset, sic & aliter regem ipsum serenissimum in dicta causa fidei periculose, ad prenominatorum Gerson & aliorum importunam instantiam involvendo, seu involvi periculose permittendo, & causam interesse prefati domini ducis & expeditionem cause principalis dictarum novem assertionum, earumque expeditionem, per prefens Concilium ad vestram relationem, & alias sciendam retardando, ac justitiam sepius & pluries iteratis vicibus, tam verbo, quam scriptis, pro parte dicti domini ducis, & aliorum quorum interest & interesse potest, petitam, seu repetitam, tam tacite quam expresse denegando, que verisimile est vergere posse in scandalum fidei, nec non Francie regni, ac etiam ludibrium hujus sacri Concilii, & Christi fidelium, scire desiderantium, quid in facto dictarum assertionum sit fide tenendum, & quid respondendum, quamvis indebite & injuste, vestrum omnium, & singulorum reverentis, & honoribus semper salvis.

Cum igitur ex premissis omnibus & singulis prefatus dominus dux fuerit per vos nimium gravatus & oppressus, fortiusque in posterum gravari & opprimi dubitet, idcirco, non recedendo ab his, que ad publicationem vocorum dictorum magistrorum juste & rationabiliter ordinastis, procurator & nomine procuratorio prefati illustrissimi principis, domini ducis Burgundie, pro quanto tangitur, & ad opus & honorem ejus, quibus supra a vobis & vestra audientia totali, dictisque permissione & admissione, involutione, retarda-

ANNO
CHRISTI
1417.

* hinc non
habentur se
exemplari
infante in
actis diei
21. apr.

* locus
cunctus

859

ANNO
CHRISTI
1413.

tione, & iustitia denegatione prædictis aliis-
que etiam gravaminibus ex actis causæ colli-
gibilibus, per vos & quemlibet vestrum tam
conjunctim quam divisim factis, fiendis, &
inferri comminatis, ac verisimiliter inferendis,
ad præfatum sacrum Constantiense Conci-
lium, & sanctam sedem apostolicam, salva
actorum in præmissis & agendorum nullitate,
in illis scriptis provocat & appellat, &
apostolos petit per vos sibi dari & concedi,
semel, secundo, tertio, sæpe, sapius, &
instanter, de quibus per vos notarium & no-
tarios hic præsentem conjunctim & divisim pe-
tit sibi dari & fieri publicum instrumentum,
unum & plura, si sit opus, testes advocando
hicstantes, & de ipsius intimatione, & de
bita prosecutione fiendis infra tempus juris &
alias protestando.

Post cujus quidem appellationis interposi-
tionem & cedulæ prædictæ appellationis tra-
ditionem, & in nostrorum notariorum infra-
scriptorum manibus repositionem, idem ma-
gister Joannes, procuratorio nomine, & ad
opus quibus supra, iterum petit, & instanter
requirit apostolos per nos sibi, dum ta-
les quales sibi dare possemus, saltem testimo-
niales, quos nos, in quantum de jure potui-
mus, dedimus, & concessimus testimoniales.
De quibus omnibus præfatus magister Joannes
de Montecullino, nomine, & ad opus
quibus supra petit a nobis notariis sibi dari
& fieri publicum instrumentum, & publica
instrumenta tot & quot necessaria forent &
opportuna.

Acta fuerunt hæc Constantiæ provincie Ma-
guntinæ anno, indictione, mense, die, & ho-
ra quibus supra. Præsentibus ad hæc venera-
bilibus & discretis viris domino Laurentio de
Vallibus, presbytero canonico Laudunensi, &
Joanne Reborgelli, clerico, notario publico,
cum pluribus aliis testibus, ad præmissa vo-
catis specialiter, & rogatis.

Et me Milone quoque Leti clerico Lingon-
nensis diocesis, publico auctoritatibus aposto-
lica & imperiali, ac curiæ cameræ apostolicæ
notario, qui præmissis omnibus & singulis
dum sic, ut præmittitur, agerentur, dicerentur,
& fierent una cum prænominatis testibus
ac magistro Joanne Viviani, notario sub-
scripto præfens sui, eaque sic fieri vidi &
audivi, ac in notam cum dicto notario sum-
psi, de qua hoc præfens publicum instrumen-
tum manu aliena * propria subscribendo cum
eodem notario redegi signoque meo præceden-
ti consueto, una cum ipsius magistri Joannis
notarii signo & subscriptione signavi, in fi-
dem & testimonium omnium præmissorum re-
quisitus & rogatus.

* scripsit de-
scripsit h-
delicta scri-
ptam

Et ego Joannes Viviani canonicus Antiso-
dorensis publicus apostolica auctoritate nota-
rius præmissis & singulis, dum sic, ut præ-
mittitur agerentur & fierent, una cum præ-
nominatis testibus & notario publico superscrip-
to, præfens sui, eaque sic fieri vidi & audi-
vi, ideo huic præfenti publico instrumento,
aliena manu fideliter scripto signum meum
consuetum apposui, me manu propria sub-
scribendo in testimonium veritatis præmissorum
requisitus & rogatus.

Ne igitur dicta causa propter hujusmodi
reculationem, & dictæ contrariæ partis im-
portunas instantias & favores in expeditione
impediatur, & plus debito protrahatur, im-

mortalisque efficiatur, dignetur dicta paterni-
tas vestra in locum dictorum Venetiarum &
Placentini Cardinalium, præfato domino Car-
dinali Veronensi duos alios dictæ sanctæ Ro-
manæ ecclesiæ Cardinales adjuungere, & ipsis
committere & mandare, ut una cum præfato
domino Cardinali Veronensi, dictam causam,
in eodem statu in quo erat ante hujusmodi
remissionem audiant, cognoscant, decident, &
sine debito terminent, juxta formam dictæ
commissionis, ipsisque dominis Venetarum,
Placentino & Veronensi Cardinalibus similiter
antedictam remissionem factam cum omnibus
& singulis suis emergentibus, incidentibus,
dependentibus, & connexis.

Audiat idem R. P. dominus Cardinalis Ve-
ronensis & procedat solus cum consilio &
consensu auditorum & duarum partium eo-
rumdem, nisi concordant partes de dominis
Cardinalibus surrogandis. *

ANNO
CHRISTI
1413.

* quodam
hic debet
notari

SENTENTIA NATIONIS GERMANICÆ

In causa novem assertionum

Recepta per familiarem domini patriarchæ
Antiocheni die VI. mensis augusti.

Die mercurii, XXIX. julii anno &c. con-
clutum fuit in natione Germanica, quod
materia novem assertionum pendens coram ju-
dicibus in causis fidei deputatis advocetur ab
eisdem ad Concilium sine relatione, & expedi-
diatur Concilium sine suspensione.

Humbertus Fabri.

Notarius dictæ nationis Germanicæ de man-
dato nationis scripsit.

Tradita per dominum Bathoniensem die
XXI. augusti.

Placuit nationi Germanicæ, quod causa
novem assertionum cum omnibus suis dependen-
tibus a dominis iudicibus fidei advocetur ad
sacrum Concilium sine ulteriori dilatione, &
sine publica relatione; verumtamen pro honestate
dictorum dominorum iudicum poterit
fieri relatio privata coram præfidentibus &
deputatis nationum extra locum sessionis, sic
tamen, quod illa relatio non sit scandalosa,
aut præjudicialis, quasi dispositiva ad feren-
dam sententiam, cum causa nondum sit sus-
ficienter instructa.

Humbertus Fabri.

Notarius nationis Germanicæ prædictæ
de mandato dominorum præfiden-
tium & deputatorum.

Ardicinus tradidit domino Rigeni xxviii.
augusti.

Placet quod domini iudices &c. remittant
causam ad Concilium constructum absque rela-
tione publica, ac in hujusmodi relatione con-
tingat altercationes fieri sed loco publicæ re-
lationis dicti domini iudices faciant relationem
coram præfidentibus & deputatis nationum, &
in scriptis eam tradant, ut possit deliberari
quid ulterius sit fiendum. Quæ quidem relatio il-

ANNO
CHRISTI
1415

illam vim habeat, quam haberet relatio publice facta.

Fuit præscripta cedula tradita Rigenfi, Balthonienfi, Sacrisberienfi ad melius informandum suas nationes quod essent * prout patet per duas præcedentes cedulas.

Deliberatio ambaxiatoris regis Daciae de ordine minorum.

Episcopus Sleuicenfis sive Sleuicenfis de ordine minorum.

Ego Joannes Episcopus Sleuicenfis, sacrae theologiae professor & ambaxiator regis Daciae ad generale sacrum Concilium. Sub protestationibus in universitate Parisiensi pluries & in singulis actibus meis, ibidem per me factis, quas & quamlibet earum hic habeo repetitis, duabus conclusionibus positis in deliberatione novem assertionum traditarum doctoribus in theologia de ordinibus mendicantium, quarum prima est: Nulla dictarum novem assertionum debet fidei iudicio reprobari. Secunda conclusio: Quamlibet illarum non fore iudicio fidei reprobandam debet eodem iudicio declarari.

Adhaere etiam per iuramentum, juxta intellectus mei intelligentiam, approbo, & confirmo & monet * me Joab, qui interfecit Absalonem, volentem committere per fas, & nefas crimen laesae majestatis in regem suum libidine dominandi, & patricidium in proprium genitorem; & hoc non fecit dictus Joab ad mandatum dicti regis imo contra mandatum; & tamen ex hoc & per hoc debitum fidelitatis non dimisit; imo debitum fidelitatis commisit.

Item monet * me ad hoc illa, quam sacra scriptura multiplici benedictione extollit, libetrix gentis suae Judith, quae multiplici simulatione interfecit Olofernem, hostem publicum non simulatum.

Item tertio Moyses qui interfecit Aegyptiurixantem cum singula persona, & pro singulari facto non vergentem in reipublicae & boni communis exterminium; & non videtur quod hujusmodi tres actus, sic vel debito fidelitatis vel zelo paternarum legum vel dilectione proximi facti, multum per sacram scripturam reprehendantur; imo potius commendantur, & laudantur, & eorum laudatores ex hoc nollent alicuius haereticis macula respersi, nec esse de haereticis suspecti.

Protestationes domini Burgundiae, receptae XIII. septembris. anno XVI.

In nomine domini nostri Jesu Christi.
Amen.

Noverint universi, praesentis scripti paginam, seu praesens publicum instrumentum inspecturi, quod anno ejusdem domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, indictione nona, die vero XVIII. mensis augusti, sede apostolica pastore carente, nobis notariis publicis & testibus praesentibus infra scriptis, personaliter existens serenissimus princeps & dominus, dominus Joannes, dux Burgundiae, comes Flandriae, Arthesi, & Burgundiae palatinus, dominus de Salinis, & de Machinia, ex ejus certa scientia, eisque iuribus, viis,

& modis melioribus quibus potuit, protestatus fuit, & protestationes fecit, ut sequitur, & in quodam rotulo papyreo plenius continetur, cujus tenor talis est.

Primo, quia idem princeps illustrissimus alias protestatus se semper velle imitari sacratissimas, & orthodoxas suorum praedecessorum, scilicet dominorum regaliū de sanguine liliato, christianissimo, semitas; hoc idem iterato protestatur, & fatetur, se velle profiteri, & tenere inviolabiliter, adherendo, tanquam verus catholicus, sententiae fidei, & ecclesiae sacrosanctae, & eam vult fovere, tueri, & defendere, & in eadem permanere, & perseverare, quoad altissimus vitam sibi contulerit in humanis.

Item, protestatur, sicut & alias protestatus est, quod in ipsa fide catholica, & sub ipsa vult vivere, & mori ipsam excolere, protegere etiam omnes & singulos suos fideles, amicos, parentes, aligatos & subditos, ad hoc ipsum, totis viribus, exhortando eisdem, ac etiam, si quando foret opportunum & necesse, quantum in eo erit, compellendo.

Item protestatur, sicut alias protestatus est, quod de mente sua nunquam fuit, est, aut erit, dare favorem, aut assensum quibuscumque propositionibus, seu assertionibus, atque conclusionibus propositis, aut in posterum, per quemcumque, seu quoscumque proponendis, quae venirent directe, aut indirecte, contra determinationem fidei sacrosanctae, aut doctrinae ecclesiasticae sanctorum doctorum ab ecclesia probatorum, & ceterorumque catholice doctentium.

Item, protestatur, sicut alias, quod circa ea, quae jam longo temporis spatio in sancto universali Concilio Constantiensi, & Parisiensi praedicata, publicata, & proclamata fuerunt per Episcopum Parisiensem, & ejus procuratores, suo nomine, & magistrum Joannem de Gersono, suosque complices, contra ipsum principem inchiuissimum, idem se submisit, & semper vult submittere ordinationi, declarationi & determinationi sanctae Matris ecclesiae, & sedis Apostolicae, offertque se, prout alias se obtulit, stare iuri, casu quo aliqui voluerint ipsum impetere super facto fidei, aut sanctae catholice doctrinae, contra ipsum proponendo aliqua, quae ejus sinceritati, fidelitati, honori & famae derogare possent.

Et quia post praedictas protestationes, processus quidam fuit inter ipsum principem illustrissimum, parte una; & Episcopum Parisiensem & inquisitorem, qui tunc erat, parte altera; occasione cujusdam praesentis sententiae per ipsos Episcopum & inquisitorem, in iacturam fidei, & principis praesati opprobrium latae; qui quidem processus cum maturo & diuturno examine doctorum plurium, dominorumque de Rota, in praesentia iudicum fidei, terminatus sententialiter extitit contra ipsos Episcopum, & inquisitorem, per tres dominos Cardinales ad hoc deputatos per sacrum Concilium.

Nihilominus persecutores sententiae dicti Episcopi, tanquam veritatis, & praesati principis adversarii, a dicta sententia appellarunt. Post quam quidem appellationem, via juris rejecta & neglecta, viam facti assumentes, procuraverunt litteras, epistolas & libellos, nunc ex parte regis Franciae christianissimi, nunc ex parte regis Romanorum, nunc ex parte uni-

ANNO
CHRISTI
1415

ANNO
CHRISTI
1413.

universitatis Parisiensis postulantes importune A
dictam sententiam revocari; & ex consequenti
inferentes injuriam, opprobria & contumelias
contra præfatos dominos Cardinales commissar-
ios; totum ipsum universale Concilium &
prænomiatum principem, adjicientes insuper
minas & terrores contra omnes & singulos,
præcipue de regno Franciæ & in eodem be-
neficiarios, qui sue insaniæ non dederunt as-
sistentiam, Consilium, auxilium, & favorem,
organo magistri Joannis de Gersono in hæc
verba, aut similia in sententia, die Jovis,
nono Julii apud Constantiam, in sessione pu-
blica nationis Gallicanæ præfati regis no-
mine, prorumpentes.

Quicumque sibi, & suis collegis assisten- B
tiam non darent eo ipso pœnam criminis læ-
sæ majestatis incurrerent. Subjungentes præ-
terea, quod de mente regis erat sententiam
præfati Episcopi Parisiensis defendere, susti-
nere, & tueri velle per totum regnum suum
& Delphinatum, pœnam ignis, ferri, gladii,
exilii & totius exterminii incurrendo omnibus
& singulis in contrarium venientibus; & con-
sequenter dicebant super his litteras, ex parte
regni suo parlamento, & per totum suum re-
gnum, super executione pœnarum facienda,
jamque destinatas; quemadmodum apparet per
Incarcerationem magistri Nicolai Canache do-
ctoris in theologia, & magistri Joannis de
Villa-nova doctoris in decretis ob causam præ- C
dictam punitorum, quemadmodum faciendum
asserunt de cæteris iis similibus.

Præmissis itaque, nec non & veritatibus al-
iis similibus diligenter attentis, protestatur il-
lusterrimus princeps sæpe dictus in modum
qui sequitur.

Primo, quod non intendit discedere a deter-
minatione sanctæ sedis apostolicæ, quæ in hac
materia habuit consultationem & deliberationem
doctorum catholicorum de quatuor nationibus
sufficenter congregatorum, & dominorum
de Rota apostolica; immo eam tenet &
approbat tanquam sententiam catholicam.

Secundo protestatur se velle stare sententiæ
per dominos Cardinales commissarios legitime D
& canonice lætæ.

Item protestatur quod in futurum stare vult
juri, & judicio sanctæ sedis apostolicæ, quan-
diu libertas omnibus & singulis fuerit conces-
sa & data dicendi & scribendi, & publice quid-
quid jus & ratio eis suadebunt, secluso omni
timore, & favore, odio & rancore, quibus ipsa
libertas & verum judicium impediri solent.

Item protestatur in casu quo via facti lo-
cum haberet per terrores, minas, seu alias
quovis modo, aut libertas & justum judicium
paterentur detrimendum in loco tam solemnem,
taliter quod via juris sibi totaliter secluderet-
ur, idem dominus cum remediis juris & jus-
titiæ procurabit sibi, tempore & loco oppor- E
tunis, justitiam ministrari, modo & forma
melioribus, quibus Deus sibi contulerit.

Item protestatur, quod si via facti taliter
suam impediret justitiam, quod sui ambaxiato-
res audientiam non haberent, idem dominus
eosdem ex nunc prout ex tunc revocat, &
eorum auctoritatem annullat, requirens nihi-
lominus, ut de jure est, quod salvi & inco-
lumes sibi remittantur.

Item quia illi qui de præfati se gerunt
pro universitate Parisiensis, & ab anno citra
se gesserunt, per suas multiplices litteras &

epistolas & sicut & savorum sententiæ Epi-
scopi Parisiensis, jam damnatæ, partem se
constituendo in hac materia contra præfatum
dominum, protestatur idem dominus se nolle
per se, vel suos ambaxiatores recipere opi-
nionem ipsorum, nec ipsam esse admittendam
plurquam illam Episcopi Parisiensis, cum ipse
cum eo, & ipse cum eis pro parte adversa
ipsius domini debeant reputari. Et aliunde,
cum illi iidem & in odium ipsius domini du-
cis, jamque expulerint & expelli procurave-
rint ab ipsa universitate fere totam nationem
Picardiæ, præcipue quoad magistrum notabilio-
res, arcamque ipsius nationis frangi procura-
verint, violenter sigilla sua auferendo, sicut
habetur ex publico instrumento; & ex conse-
quenti de facultate decretorum, & cæteris na-
tionibus & facultatibus quamplures de notabi-
lioribus doctoribus & magistris expelli fecer-
int, eo quia in suas opiniones & sententiam
dicti Episcopi consensum non dederant, sed
potius eas deavoaverant, & ipsum magistrum
Joannem de Gersono, quantum in eis erat,
seamque potestatem revocarunt. Acta insu-
per illorum, libellos & epistolas nomine uni-
versitatis composita sigillare noluerint, ipsa
potius fore discutienda per sacrum Concilium
judicantes, prout ex pluribus publicis instru-
mentis clarius patet. Quæ omnia ostendunt
præfatos, universitatem representantes, facere
partem formaliter pro dicto Episcopo contra
memoratum principem. Quare protestatur idem
quod prius.

Item, prænominati universitatem regentes
adhærentes dicto Episcopo Parisiensis, una cum
ipso possent forsitan in posterum nonnullorum
malignantium suavisu in materia hujus proces-
sus novitates varias Introdúcere & cautelas,
per quas id quod in lite pendet pateretur te-
nere dispendium.

Protestatur idem princeps hujusmodi novi-
tatibus, seu cautelis quibuscumque per ali-
quem vel aliquos quacumque auctoritate fun-
gentes nolle adhærere, tanquam juri & ratio-
ni contrariis.

Item protestatur, quod si dicti Episcopus &
universitatem regentes, pars adversa ipsius
principis, in talibus novitatibus procurarent
per quamcumque auctoritatem, ecclesiasticam
aut secularem, opiniones aliquorum doctorum
catholicorum infirmari, annullari, aut repel-
li, seu cum plures essent numero, ad mino-
rem numerum redigi, atque congregationes
quascumque seu conciliola particularia alibi,
quam in loco generalis Concilii fieri, eo quia
hujusmodi congregationes seu conciliola vix
suspensione carent; quia interdum in talibus
sunt collusiones, impressiones, violentiæ &
cætera, quæ libertati adversantur, sicut mani-
feste apparet ex iis, quæ Parisiis contigerunt,
ut præfertur.

Si denique contingeret libellos, cartulas, e-
pistolas aut codicillos alicubi scribi, ad libi-
tum ipsius partis adversæ, in præjudicium, &
jacturam processus juridice inchoati, atque li-
bertatis, quæ in materia tanta præcipuum de-
bet locum habere. Hac omnia & iis similia,
tanquam rationi & juri dissona, protestatur
sæpe dictus princeps, ex nunc & in posterum,
nolle admittere; quinimo ipsos omnes talia
procurantes & promoventes, eorumque com-
plices & eosdem faventes, tenet, & habet in
fide suspectos, & eosdem suos adversarios &
capi-

ANNO
CHRISTI
1413.

capitales inimicos suspiciatur, iurisque calum-
natores & pravaricatores, quibus nulla fides
adhibenda est, æstimat reputandos & reputat
æstimandos.

ANNO
CHRISTI
1615.

Item, & postremo, protestatur sepe nomi-
natus illustrissimus princeps se velle semper
stare iuri & iudicio, juxta modum & formam
Processus in sacre universalis ecclesie formati,
inchoati & hucusque illuminati nihil volens
immutari aut innovari quod ipsius processus
formam & decretum sacri Concilii variet,
conurbet, aut allqualiter vitiet & immuet.
Rogaturque & petit omnia & singula fieri in
libertate, seclusis omnibus, ex quibus violen-
tia, timor, metus & terror possunt verisimi-
liter confurgere & inferri cuiuscunque.

De quibus siquidem protestationibus per il-
lustrissimum principem, dominum ducem Bur-
gundie præfatum, sic, ut præmittitur, factis,
omnibusque & singulis superius descriptis, ip-
se dominus dux petit sibi fieri per nos nota-
rios infra scriptos publicum instrumentum unum
vel plura.

Acta fuerunt hæc in villa Insulensi Torna-
censis diocesis, presentibus reverendis in Chri-
sto patribus ac dominis, dominis Tornacensi,
& Bethleemitano Episcopis, nec non illustri
principe, Philippo comite S. Pauli, ac domi-
nis Joanne de Luxemburcho, Joanne domino
de Fosseus, Rollando de Flandria, Guillelmo
domino de Bonieres & gubernatore Attrebaten-
si, Carolo de Lens, & Roberto de Mailly,
ipsius domini ducis consiliariis, cabellanis, &
magistris Eustachio de Atris, Joanne de
Mailly, Marco de Foras, Toussano Baujar-
di, Remundo de Burgundia, Joanne Gue-
rini, & Joanne de Velery, ejusdem domini
ducis consiliariis, ac Garisado Mauvoivre,
in artibus & medicina magistro, testibus cum
pluribus aliis, ad præmissa vocatis specialiter
& rogatis.

Verum quia ego Jacobus Ysambardi cler-
icus Metensis, publicus apostolica & imperiali
auctoritatibus notarius, in legibus baccalau-
reus, præmissis omnibus & singulis, dum sic,
ut supra scribuntur, per eundem illustrissimum
principem, dominum meum ducem Burgun-
die fierent & agerentur, una cum prænomi-
natis testibus ac notariis infra scriptis, præfens
interfui, ideo exinde confecto præfenti pub-
lico instrumento, alterius manu fideliter scri-
pto, præmissa publicando, signum meum una
cum signis & subscriptionibus notariorum in-
fra scriptorum, apposui consuetum, hic me
subscribens manu propria, requisitus in testi-
monium præmissorum & rogatus.

Et ego Simon Gangnardi, presbyter Car-
notensis diocesis baccalaureus in decretis, publi-
cus apostolica & imperiali auctoritatibus nota-
rius, protestationibus, ac omnibus aliis & sin-
gulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, per
sepe dictum illustrissimum dominum princi-
pem, ducem Burgundie, agerentur, & fierent,
una cum venerabilibus notariis, necnon
testibus supra & infra scriptis præfens interfui;
itaque per alium fideliter scripta, etiam cum
eisdem notariis publicavi & in hanc publicam
formam redegi, signoque meo publico signavi,
requisitus & rogatus, in fidem & testimonium
omnium & singulorum præmissorum.

Et quia ego Joannes de Plesseyo, clericus
Parisensis, publicus apostolica & imperiali
auctoritatibus, notarius, præmissis omnibus
Concil. General. Tom. XXVIII.

& singulis, dum sic, ut supra scribuntur,
per eundem illustrissimum principem, domi-
num meum, dominum ducem Burgundie fierent
& agerentur, una cum prænomina-
tis testibus & notariis præscriptis, præfens inter-
fui, ideo exinde confecto huic præfenti pub-
lico instrumento, manu alterius fideliter scri-
pto, præmissa publicando, signum meum una
cum signis & subscriptionibus notariorum præ-
dictorum apposui consuetum, hic me scribens
manu propria requisitus & rogatus in testi-
monium.

ANNO
CHRISTI
1615.

Conclusiones Cardinalis Cameracensis tradita
anno XVI.

Dicere quod condemnare propositionem ma-
gistri Joannis Pavi, vel novem propositiones,
quæ dicuntur ex eadem propositione in hoc
sacro Concilio fuisse denunciata, sic facere
novum articulum fidei est falsum, erro-
neum, & in fide & moribus scandalosum, &
iis quæ in hoc sacro Concilio prædicata sunt
manifeste contrarium.

Et ideo in quantum in isto errore fundata
esset annullatio sententia Episcopi Parisensis
& Inquisitoris, ego ad honorem fidei catholice,
huius sacri Concilii & christianissimi regis
Francie, ac universitatis Parisensis, & præfer-
tim theologicæ facultatis, offero me probare
dictam conclusionem, & publice defendere.

Addens, quod non oportet ad errorum
condemnationem errorum assertores evocare; ma-
xime ubi agitur de reprobatione errorum no-
torie scandalosorum.

Anno XVI.

Cœcula

Exhibita per magistrum Joannem Campeni, pro-
curatorem regium, nomine regis reformatorem
VI. octobris. Et similis in forma per Jo. Ger-
son tradita fuit in collegio domorum Cardi-
nalium, V. octobris cum novem assertionibus
& possillis.

attendatur &c.

CUM causa fidei, præsertim in Concilio
generali, sint inter omnes, imo super
omnes alias causas pertractandæ summarie &
de plano, sine dilatione, & sine strepitu & si-
gura iudicis. Cum præterea debeat in huius-
modi causis fieri prius inquisitio de qualitate
doctrinae, & interesse fidei, quam de quocun-
que interesse personalis sit: prout sciendum est,
an doctrina sit vera, vel falsa, quam absolva-
tur dogmatizans, vel damnetur: placeat ordi-
nare quod iste modus deinceps teneatur etiam
in materia novem assertionum, & propositio-
nis, a qua sunt extractæ, sicut in hoc Con-
cilio in causa fidei est hætenus laudabiliter
observatum, quod videlicet evocata prius cau-
sa ipsa cum omnibus dependentibus a dominis
commissariis, quorum aliqui per suos modos
procedendi prolongaverunt, & intricaverunt
hanc materiam per spatium quinque mensium,
cum multis vexationibus, expensis, gravami-
nibus, propter quæ appellatum est ab eis.

Fiat examinatio summaria, & de plano per
nationes, & sacrum collegium, si talis do-
ctrina sit vera, vel falsa; sana, vel scandalo-
sa:

ANNO
CHRISTI
1415.

sa: alioquin scandalizabitur Concilium, quæ
vel nesciat, vel non audeat, vel negligat de-
cernere quid secundum fidem christianam, & ec-
cliam jura canonica, & civilia sit tenendum;
attentis præcipue tot precibus & requisitis se-
renissimi principis regis Romanorum, & chri-
stianissimi regis Franciæ, ac aliarum universita-
tis Parisiensis, super hac re, toties & in-
stanter factis: attento præterea quod error,
qui non restititur, approbatur; & quia dicit
Iacobus, XXI. I. Nolite in personarum acceptio-
ne habere fidem domini nostri Jesu Christi. At-
tento rursus, quod multi & graves reputant
hanc doctrinam longe perniciosiorem esse, &
in errorum manifestationem, quam sit in plu-
ribus articulis doctrinæ Hussi hic damnatæ;
licet habere videatur etiam in hoc Concilio
pertinaces defensores, & ei faventes multum
mediis: attentis denique condemnatione istius
propositionis: *Quilibet tyrannus &c.* quæ ut
hæretica condemnata est.

Quam propositionem, secundum iudicium
plurimorum, istæ assertiones, & maxime dic-
ta propositio, a qua sunt extractæ, conti-
nent: evidenter sufficientes & in effectu.

Die Martii VI. octobris exhibita in refor-
matione per magistrum Joannem Campani,
procuratorem regis Franciæ, & petit, prout
retro continetur, & a nobis notariis petit in-
strumentum. Et fuit responsum per Menze-
burgensem, prout præsentem, quod vellent
deliberare, & quantum in eis esset, ipsam
executioni demandare. Et ut facilius fiat,
præcepit nobis notariis, ut singulis nationibus
detur copia, ut etiam valeant super hoc de-
liberare.

MEMORIALE JOHANNIS GERSONI

Exhibiturum in Concilio Constantiensi in causa
propositionum Joannis Parisi.

Volens ipse qui regit Israël, dominus no-
ster Jesus Christus, intendere salutem homi-
num, & eos, velut oves, ad æternæ vitæ
pascua ducere; cuidam interroganti se ado-
lescenti respondit: *Si vis ad vitam ingredi,
serva mandata.* Matth. XIX. 17. Et cum rur-
sus interrogasset: *Quæ?* Jesus dixit: *Non homici-
dium facies: non adulterabis: non furtum fa-
cies: non falsum testimonium dices: honora patrem
& matrem, & diliges proximum tuum sicut te
ipsum v. 18. 19.* De quibus quidem mandatis
antea prædicaverat Christus. *Qui solverit unum
de mandatis istis minimis, & docuerit sic ho-
mines, hic minimus, gloffa, nullus, vocabitur
in regno celorum, Matth. v. 19.* De quibus
præterea loquens propheta Domino: *omnia,
inquit, mandata tua veritas, psal. CXVII.
86. & iterum: tu mandasti mandata tua custo-
diri nimis v. 4. & Ecclesiastes concludens ait:
Deum time, & mandata eius observa, hoc est
omnis homo. cap. XII. 12.*

Observantur autem mandata Dei, nedum
per voluntatem bonam in justa operatione,
sed & per intelligentiam veram in recta fide:
fidem dixerim, quæ veritati mandatorum cre-
dere facit, nedum ex indita naturali ratione,
sed & ex scripturæ sacræ, quæ solvi non po-
test, supernaturali, & ad supernaturalem fi-
dem traditione: ita ut cum opposita falsitatis
assertione non fiet fides, neque salus. Vidit

virumque Psalmista, qui mandatis Dei credi-
dit, & ab eis intellexisse se fatetur.

Constabat hæc salubris sententia sacrosan-
ctæ synodo Constantiæ, dum inter cæteras
determinationes suas unam edidit, sub hac
forma.

*Præcipua sollicitudine volens hæc sacrosancta
synodus ad extirpationem errorum & hæresum in
diversis mundi partibus invalescentium procedere,
sicut tenetur, & ad hoc collecta est: nuper
accepit, quod nonnulla assertiones erroneæ in fi-
de, & bonis moribus, ac multipliciter scanda-
losa, totiusque reipublicæ statum & ordinem sub-
vertere molientes, dogmatizata sunt, inter quas
hæc assertio delata est.*

*Quilibet tyrannus potest & debet licite & me-
ritorio occidi per quemcumque vasallum suum,
vel subditum, etiam per infidelis & blanditias,
vel adulationes, non obstantes quocumque jura-
mento seu consecratione factis curæ, non ex-
pellata sententia vel mandato iudicis cuiuscum-
que.*

*Adversus hunc errorem satagens hæc sacra syn-
odus insurgere, & ipsum furiosius tollere; præ-
habita deliberatione matura, decernit, declarat,
& definit huiusmodi doctrinam erroneam esse in
fide, & moribus, ipsamque tanquam hæreticam,
scandalosam, seditiosam, & ad fraudes, decem-
ptiones, mendacia, proditorias, vias dantem re-
probas & condemnat. Declarat insuper, decernit
& definit, quod pertinaciter doctrinam hæc per-
niciosissimam asserentes, sunt hæretici, & tan-
quam tales iuxta legitimas & canonicas senten-
tias puniendi.*

Ex qua quidem declaratione possunt accipi
salubres veritates, temporibus, maxime nos-
tris, accommodæ pro reprimendis hæreticis,
aut hæreticorum, per affectionem reprobam,
favoribus, contra divinam & catholicam man-
datorum veritatem, & in cuiuslibet reipublicæ,
nedum temporalis, sed spiritualis pariter
turbationem subversuram, qualiter, proh do-
lor! sentimus in Bohemis & alibi, multis
modis.

Prima veritas.

Post præfatam sacrosanctæ synodi Constantiensis determinationem, prædicta propositio,
Quilibet tyrannus &c. habenda est tanquam
hæretis expressissime damnata; quodque dog-
matizatus aliquis scienter ipsam, iudicandus
est in hæresim jam damnatam cecidisse, &
nisi paratus est corrigi, debet ut hæreticus
condemnari.

Secunda veritas.

Post huiusmodi determinationem quilibet
ecclesiæ prælatus, & doctor, a summo usque
deorsum, debet suo modo, ad exemplum sac-
ræ synodi, præcipua sollicitudine conari,
quatenus hæc hæresis non resurgat, sed fun-
ditus extirpetur. Ita enim dixit eadem syno-
dus, se voluisse, & ad hoc faciendum obliga-
tam esse, si verbis suis pondus detur.

Tertia veritas.

Post huiusmodi determinationem debent ab
ecclesiæ prælatis, & doctoribus assertiones,
quas in hac hæresi damnata, sub qualicum-
que forma verborum, palam fundari deprehen-
de-

ANNO
CHRISTI
1415.

derint, habere pro damnatis, & protinus ablati-
cere & tollere, alioquin frustraretur intentio
Concilli, quæ satagebat hunc errorem funditus
tollere, ut videlicet radice succisa, rami
r. probi non subsistant; est enim de similibus
idem aut simile iudicium.

ANNO
CHRISTI
1615.

Quarta veritas.

Post huiusmodi determinationem, quidquid
antea fuerit, nulli fas est deinceps dogmatiz-
zare scripto vel verbo, quod hæc doctrina,
& similes contra Dei mandata, spectent tan-
tummodo ad mores, & nullatenus ad fidem,
nec veniant iudicio fidei reprobandæ; alioquin
sit intolerabilis injuria sacro Constantiensis Con-
cilio, diffinienti hanc doctrinam, nedum er-
roneam in fide & moribus, sed hæreticam;
nec immerito, quoniam veritas mandatorum
Dei, quamvis sit de lege naturali, est nihilominus
alio multiplici respectu de lege divina &
evangelica, quoniam in ea traditur ad
finem æternæ vitæ, supernaturalem utique,
consequendum.

Datur etiam istud palam intelligit ex contextu
propositionis huius & similitum, que lo-
quuntur, quod meritorie & secundum legem
divinam potest occiso fieri, qualem dicunt;
& quia falsum dicunt, comitat quod legi di-
vine contradicunt: est autem hæreticis dogma
falsum divinæ legi contrarium.

Quinta veritas.

Post huiusmodi condemnationem & solemnem
atque publicam ipsius promulgationem, non
licet, aut saltem non decet, vel expedit rur-
sus doctrinam hanc pestiferam, cum suis si-
milibus in ea manifeste fundatis, ut dubiam,
deducere ad iudicium cuiuscumque generalis
Concilli, vel summi pontificis, pro nova con-
demnatione, quanto minus pro retractatione:
videretur enim, vel auctoritas vel fides, vel
sanctitas dicti generalis Concilli Constantiensis
in dubium revocari, quod nefas est. Nam proinde
celebris electio summi pontificis & præde-
cessoris expulso, cum cæteris actis & deter-
minationibus ibidem nimium vacillarent.

Sexta veritas.

Post huiusmodi condemnationem, nedum
summus pontifex, & sui inferiores prælati &
doctores, tenentur satagere, exemplo Con-
cilli, tollere doctrinam istam nefariam, quilibet
suo modo, ne male reputet in se, vel
ramis suis apud populos christianos; quin et-
iam ex serie condemnationis, principes & ju-
dices sæculares commoti sunt, * quilibet suo
modo, procedere ad ablationem talis doctrinæ.
Neque enim fuit contenta sacrosancta synodus
decernere & declarare, necnon diffinire do-
ctrinam ejusmodi erroneam esse in fide, & in
moribus, & hæreticam; sed addidit, ipsam
esse scandalosam, seditiosam, & ad fraudes,
deceptiones, mendacia, prodiones, vias dan-
tem; constat autem quod seditiones & prodio-
nes cum similibus, crimina sunt iudicio po-
testatis secularis extirpanda.

Occurrit proinde collaudanda devotio & sol-
licitudo præcipua christianissimi regis Franco-
rum ad salutem reipublicæ, qui in suprema
iustitiæ suæ & parlamenti curia tulit legem,
Concil. General. Tom. XXVIII.

* L. com-
munit

A & arrestum perpetuum, valde conformiter ad
condemnationem factam in sacro Constantien-
si Concilio, cujus ad gloriam & veritatis e-
lucidationem ac totius reipublicæ conservatio-
nem, inseritur hic ejus forma.

Carolus &c. Cum nuper &c. Vide reliqua apud
Dup. to. V. Operum Græf. pag. 676.

ANNO
CHRISTI
1615.

APPELLATIO

Inscripta per Conradum Ludeking, substitutum
procuratoris domini regis Francorum.
Die sabbati XVII. octobris

Anno XVI. coram iudicibus in causis
facti &c.

Coram vobis, reverendissimis patribus, hu-
jusmodi causæ novem assertionum, ut di-
citur, iudicibus & commissariis, appellando.

Proponit promotor & instigator officii in
dicta causa deputatus, nec non procurator
christianissimi Francorum regis, non tamen
propter infra scripta, ac per eos & eorum al-
terum facta & facienda, appellationibus alias
nomine christianissimi Francorum regis, seu
alias in huiusmodi causa quomodolibet inter-
positis præjudicando, derogando, vel ab il-
lis, quibus ipse promotor & procurator ad-
hæreticæ intendit, aequaliter recedendo; sed

eisdem fortius assistendo, ac in illis, quan-
tum in eis est, inhærendo, de quo protesta-
tur, & dicunt, quod licet a vobis reveren-
dissimis patribus sæpe & sæpius suis, loco &
tempore congruis, cum instantia debita pe-
titum fuerit, ut huiusmodi causam simpli-
citer ad dictum sacrum Concilium genera-
le, more debito causarum fidei, quibus ju-
dicio rum strepitus & collationes non conve-
niunt, & in quibus personarum interesse non
debet attendi, examinandam & terminandam
remitteretis, vosque de eadem ex multis cau-
sis, præcipue illis in appellatione alias a vo-
bis interposita contentis, quas in hac appel-
latione pro repetitis habere volent, & inten-
dunt, coram vobis allegatis, exoneraretis; li-
cet etiam debitum aut saltem honestum ac
consuetum, quod iudices, maxime antequam
causarum merita rimari & investigare inci-
piant, partibus, seu parte petente, causas
remittant; & inhonestum & non sine suspi-
cione & affectione ad causam sit, quod Ju-
dices ipsi contra partium, seu partis volun-
tatem velint iudices esse; licet etiam Inchy-
ta natio Germaniæ, quæ est pars notabilis
hujus sacri Concilli, dictam causam ad ip-
sum Concilium simpliciter & sine relatione
per vos faciendam ex dictis & multis aliis ra-
tionabilibus causis per vos remittendam aut
verius evocandam concluserit fueritque etiam
coram vobis propositum, & allegatum, & in-
stanter petatum, quod prædictis causis, & ra-
tionibus, præcipue illis in appellatione pro
parte dicti christianissimi principis domini Fran-
corum regis interposita, quam hic repetit, &
habere vult pro inserta, expressatis, attentis,
& consideratis, ad actum aliquem, & præci-
pue alicujus relationis de ipsa causa facien-
dæ, minime devenire deberetis, propter scan-
dalum quod fidei, ac ipsius christianissimi
Francorum regis juri, & honori resultare pos-
set; licet etiam ipsa causa pro parte dicti
christianissimi regis ad causam venientis & per

vos alias admissi, licet verbaliter, & sine effectu, licet etiam per dictas appellationes legitime, pro parte dicti christianissimi regis, in causa ipsa nullam penitus potestatem & jurisdictionem habeatis.

ANNO
CHRISTI
1615.

Nihilominus vos, reverendissimi patres, iudices, & commissarii praedicti, vestris reverentis semper salvis, in dicta causa, sicut praefertur, minime instructa, & per vos in favorem adversariorum, cum omni, qua decet, reverentia loquendo nimis favorabiliter forma commissionis vobis factae, & iuris ordine postpositis, & per vos minime observatis; immo penitus, ut praefertur, praetermissis, appellatione pro parte domini christianissimi regis indecisa pendente, ipsi quae in dicta causa non audito, in fidei catholicae scandalum, & in ipsius domini regis gravamen, & iuris sui appellationem eam remittere ad sacrum Concilium, modo praemissa examinandam & terminandam, expresse, aut saltem tacite denegastis quinimo, ut ad notitiam praedictorum promotoris & procuratoris pervenit, eam non instructam & in eadem audiendis non auditis, taliter qualiter referre, sub modis & formis inordinate parti adversae favorabilibus, & parti ipsius domini regis & fidei veritati detractivis & nocivis, & cum debita reverentia loquendo, tacendo in eadem multa vera, & exprimendo multa non vera, ut dicitur, proposuistis, & in diem proponitis, & continuo, ut dicitur, talem praesentem relationem facere comminati estis, asseruistis & asseritis de praesenti. Dicti promotor & instigator & procurator, nominibus, quibus supra, sentiens se per praemissa multipliciter gravatum & laesum, ac timens se in posterum plus gravari & laedi posse, a dictis gravaminibus futuris sibi comminatis, ac omnibus & singulis gravaminibus ex praemissis & actis praesentis causae coram vobis, ut dicitur, habitis: quomodolibet colligibilibus in iis scriptis ad sanctam sedem apostolicam, & sacrum Concilium generale praedictum provocant & appellant, & apostolos petit primo, secundo, & tertio, ac instantanter, instantius, & instantissime sibi dari, & concedi, si quis sit qui eis sibi dare possit, & velit.

Et petitur &c. de commendatione & correctione praemissorum.

Apostoli

Super appellatione interiecta XVII. octobris, dati pro responsione eandem die XX. eiusdem.

Reverendissimi domini in causis fidei, per hoc sacrum generale Concilium Constantiense deputati hic de praesenti congregati in causis ipsi pro tribunali sedentes super appellatione per te, Conradum Ludcking, assertum instigatorem & procuratorem illustris principis domini Francorum regis, ultimo coram ipsis interposita, in huiusmodi causa novem assertionum &c.

Coram ipsis dominis iudicibus indecisa pendente, iuxta praesentis diei & horae termini tibi factam assignationem; respondent, quod cum appellationibus frivolis iura non deferant, nec sit a iudicibus deferendum; ideoque dictae tuae ultimae appellationi, tanquam manifeste frivole & inani ex frivolis, & inanibus cau-

sis interpositae, ipsi domini iudices hic existentes non deferunt, prout nec de iure deferre debent, hanc suam responsionem pro appellationis refutatoris super dicta tua asserta appellatione tibi dantes & concedentes.

ANNO
CHRISTI
1615.

Cedula supplicationis

Exhibita aliquibus iudicibus fidei, & conscripta die VII. februarii anno XVII.

Reverendissimis patribus, dominis consiliariis in causis fidei, pro parte ambaxiatorum, & procuratorum illustrissimi principis domini ducis Burgundiae &c. Supplicatur, & cum omni instantia requiritur vestris reverendissimis paternitatibus, prout pluries & saepius, parte ipsorum, supplicatum & requisitum extitit, quatenus in causa tangente novem assertiones coram eisdem paternitatibus vestris agitata, procedant ad relationem debitam, ex actis processus facientiam sacro Concilio, ut ipsum Concilium conclusivo disponat de ipsis, ut Spiritus Sanctus eidem ministrabit; quemadmodum per eandem decretum extitit sciendum die 23. iulii ultimo lapsi, videlicet cum designatione numeri & qualitate pro utraque parte in materia scribendum, & deponendum, & subscripto patenti & aperto, quae relatio hucusque dilata est, & de die in diem prorogatur, & differtur in magnum praedictum, & iacturam praesati domini & singulorum, quos haec materia tangit, aut tangere potest, & in scandalum grave totius Concilii, cum praetermissa hac materia tanti ponderis, ad alias varias pertranseat, habentes eam, ut appareat pro derelicta, quae tamen committione dicti sacri Concilii dictis reverendissimis paternitatibus vestris facta, & per eandem suscepta stante, non valet praetermitti, earundem paternitatum vestrarum fama, & honore fidei salvis.

Instantia ambaxiatorum ducis Burgundiae

Ad relationem.

Domini ambaxiatores illustrissimi principis, domini ducis Burgundiae, tam verbo, quam scripto petierunt fieri relationem in causa novem assertionum, annis & diebus infrascriptis.

Et primo. Anno a nativitate Domini MCCCCXV. die martis, XVII. mensis decembris, petierunt scripto tenus, fieri relationem in sacro Concilio.

Item, die Jovis, XIX. dicti mensis decembris, petierunt fieri relationem, repetendo cedula dicta die martis datam.

Item, anno MCCCCXVI. die mercurii, VIII. mensis januarii, eidem ambaxiatores petierunt fieri relationem, & super hoc exhibuerunt cedula magnam. Ad idem petit illa die Stephanus Paletz.

Item, petierunt verbo dicti ambaxiatores die sabbati, VIII. mensis februarii, fieri relationem.

Item, petierunt similiter verbo quod fieret relatio, die martis, XVIII. februarii.

Item, petierunt dicti domini ambaxiatores, scripto tenus, quod fieret relatio die veneris, XXI. datam, & fieri relationem &c.

Item,

ANNO
CHRISTI
1413.

Item, ad idem & eodem modo, petierunt A die lunæ, nona mensis martis.

Item, scripto petierunt quod fieret relatio die Veneris, XIII. mensis martis.

Item, die Jovis XIX. mensis martii, petierunt verbo quod fieret relatio publica &c.

Item, die sabbati, XXVIII. mensis martii petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, die sabbati, XI. mensis aprilis, petierunt quod fieret relatio publica.

Item, die lunæ, XXV. mensis maii, petierunt verbo quod fieret iudicium & iustitia.

Item, petierunt verbo quod fieret relatio publica, die sabbati, XXVII. mensis junii.

Item, die jovis, secunda mensis julii, petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, die jovis, XVI. mensis iulii, petierunt cum cedula subscripta duobus advocatis, quod fieret relatio publica &c.

Item, die Jovis, XXIII. mensis julii, petierunt verbo repetendo cedulam, quod fieret relatio publica.

Item, die sabbati, XVII. mensis octobris, petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, illa die, qua primo dominus decanus Brugensis proposuit, petierunt verbo quod fieret relatio.

Item, die lunæ, XXIII. novembris, petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, die sabbati, secunda mensis januarii, anno MCCCXXVII. petierunt verbo quod fieret relatio plenaria & publica.

Item, eodem anno die quarta mensis januarii, petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, die martis, IX. martii petierunt verbo quod fieret relatio.

Item, veneris XII. martii, petierunt scripto per cedulam quod fieret relatio &c. Et ista est ultima dicta. Qua die etiam petium fuit idem per nuntios domini regis Romanorum.

DE CONSTITUTIONE CAROLINA

In Concilio Constantiensis admissa & confirmata.

Friedericus II. imperator lata constitutione cavens ne iniqui rerum ecclesiasticarum per viros violentis suis debaccarentur impune. Sanctiss. hanc legem Carol. IV. diplom. dato anno 1377. confirmaverat, auerit atque promovit. Eam vero legem quoniam nocerant oppositam coercendis impiorum quorundam insulibus, Constantiensis patres auctori se sua approbaverunt, approbatamque in ecclesiasticis litteris suis insertam longe lateque promulgaverunt. Horum omnium documenta in Libro habes. Reliquum est legi tam utilis rebusque ecclesie tuendis maxime opportuna adjuvamus Sigismundi imperatoris diploma, quo id effecit, ut potestis utriusque laica & ecclesiastica auctoritate munita lex apud omnes Romano imperio subiectos valeret. Debemus constitutionem hanc Luminio Spicileg. Eccles. tom. I. pag. 225. ex quo hic.

SIGISMUNDI IMPERATORIS DIPLOMA

Pro decretanda executione Carolina.

ANNO
CHRISTI
1413.

Sigismundus, divina favente clementia, Romanorum Imperator semper Augustus, Bohemix, Dalmatix, Croaticx, rex, &c. ad perpetuam rei memoriam &c.

Sublimitatis imperialis gloriam Invenit superne Majestatis veritas, nullos derelinquens virtuosos suppeditatus, & animadvertenter exposcit, ut Romani imperii gubernaculum tenens, præter alia eximia virtutum opera sua, cunctos, præsertim servitio Dei mancipatos, ab universis oppressionibus & offensis suis semper insistat accurata diligentia clementer sublevare. Et ob id nos, qui ad Romanum imperium sumus divina dispositione vocati, curis sollicitamur assiduis, ut, præ cæteris tuitioni nostræ committis, personarum ecclesiasticarum status venerandus, in varietate virtutum clerus sublimatus, in suis libertatibus & immunitatibus conservetur & tueatur, & oppressionibus & a temerariorum ausibus liberetur, nunc novarum constitutionum editione, nunc antiquarum innovatione & extensione cum augmento poenarum, ad gloriam & laudem Dei solite providere curemus.

Sane clara memoria Fridericus II. olim Romanus imperator, prædecessor noster, ad sanctæ Romanæ ecclesie laudem, & sacri imperii Romani decorem, cupiens ut expurgatis quorundam erroribus, & iulquis statutis penitus destitutis, de cætero ecclesie & ecclesiasticæ personæ plena vigerent quiete, & secunda libertate gauderent: ac pie & iuste attendens, quod quorundam perverforum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent contra ecclesiasticam disciplinam ac sacros canones sua confingere statuta, & adversus ecclesiasticas personas & ecclesiasticam libertatem, edictali lege huiusmodi statuta iniqua irritaverat, & præceperat irrita nunciari: & omnia statuta & consuetudines, quæ civitates & potestates vel consules, aut quæcumque aliæ personæ, contra libertatem ecclesie vel personas ecclesiasticas ac bona huiusmodi edere aut servare tentarent, contra canonicas & imperiales sanctiones, de ipsorum capitularibus infra duos menses post ipsius legis publicationem penitus abolere facerent. Et si de cætero talia attentarent, illa ipso jure decrevit esse nulla, & eos sua jurisdictione privatos: Nec non locum, ubi talia deinceps præsumpta fuissent, banno mille marcarum auri, fisco imperiali præceperat subjacere.

Potestas veros consules, statuarum & scriptores statutorum prædictorum, nec non consiliiarii locorum ipsorum, qui secundum statuta & consuetudines memorata judicarent, ex tunc essent ipso jure infames, quorum sententias & actus illegitimos statuerat aliquantulum non terti. Quodque, si per annum præfatarum constitutionum inventi fuerint contemptores, bonorum per totum imperium mandavit impune ab omnibus occupari, salvo nihilominus aliis poenis contra tales in sacris conciliis generaliter promulgatis.

Et insuper voluit idem tunc imperator, quod nulla communitas, vel persona publica vel privata, collectas seu exactiones, angarias vel perangarias, ecclesiis vel aliis piis locis, aut

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1415.

aut ecclesiasticis personis huiusmodi imponere, seu invadere ecclesiastica bona præsumeret. Quod si secus faceret, & requisitus ab ecclesia vel imperio huiusmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno imperiali subiaceret, quod sine satisfactione debita nullatenus remitteretur.

Statuit insuper, quod quæcumque communitas, vel privata persona per annum in excommunicatione propter libertatem ecclesie violatam persisteret, ipso iure similiter dicto banno Imperiali subiaceret, a quo nullatenus extraheretur, nisi prius ab ecclesia beneficio absolutionis obtento.

Et insuper ordinaverat, ut nullus ecclesiasticam personam in criminali questione vel civili ad iudicem secularem trahere præsumeret contra easdem canonicas sanctiones & imperiales constitutiones. Quod si secus faceret, auctor a suo iure caderet, iudicatum non teneret, & iudex foret ex tunc iudicandi potestate privatus. Quodque iudices temporales, qui clericis & personis ecclesiasticis iustitiam denegare præsumerent, tertio requisiti suam jurisdictionem amittant.

Et deinde ad divæ memoriæ Caroli IV. etiam Romanorum imperatoris, prædecessoris & genitoris nostri, audientiam deducto, quod seculares quidam in potestatibus & officiis publicis constituti, videlicet duces, barones & alii domini temporales: nec non consules civitatum, oppidorum, villarum, & locorum rectores, Dei timore postposito, statuta singularia & iniquas ordinationes, motu proprio & de facto contra personas ecclesiasticas, ecclesiarum & locorum religionum libertates & privilegia condiderant, eisdemque publice & de facto præsumerent insistere contra legitimas & canonicas & civiles sanctiones: utpote quod nulla bona temporalia in potestatem ecclesiasticam transferantur, neve clerici in sacris constituti ad agendum restituantur in civilibus, & maxime piis causis, aliquatenus admittantur. Et quod excommunicati laici & publice denunciati, in civili foro minime repellantur.

Præterea quod dicti domini temporales, consules & rectores per secularem potestatem res & bona clericorum occupaverant, oblationes fidelium diminuerant & restringerant: exactiones & tallias indebitas de bonis & redditibus ecclesiarum exegerant & extorserant: possessiones ecclesiarum & personarum earundem devastaverant incendiis & rapinis: & contractus inter clericos & laicos factos legitime, ad liberos civitatum, villarum, & locorum recusaverant inscribere atque sigillare: ac donata & legata ad fabricas & ecclesiarum structuras contra voluntatem prælatorum & aliorum, quorum intererat, præsumperant usurpare contra iustitiam, & in fraudem & odium clericorum, & de bonis & rebus clericorum, quas non causa negotiationis, sed pro usibus propriis, per terras ducebant, seu duci faciebant, thelonium exigere & capere veriti non fuerant: & confugientes ad ecclesias & cimiteria, inde extrahere contra sanctiones Imperiales præsumperant.

Idem genitor, prædecessor noster, hæc omnia, & quæcumque exinde secuta, cum per sacras, civiles & canonicas sanctiones expresse reprobata essent, & in fraudem ecclesiasticæ libertatis præsumpta, de principum, du-

cum, baronum, fideliumque suorum consilio, ex certa scientia & auctoritate imperiali cassavit, irritavit, annullavit, cassaque & irrita & nullius esse momenti pronunciavit, præcipiendo sub indignatione imperialis banni universis & singulis dominis temporalibus, consilibus, potestatibus, & in officiis publicis constitutis; quatenus mox, visis & intellectis præsentibus, cassatione, irritatione & annullatione huiusmodi dicta eorum statuta & ordinationes, sicut in præjudicium ecclesiasticæ libertatis edita erant, omnino revocarent & de luce tollerent: quodque secundum ea non iudicarent amplius, nec sententias dicerent, aut eisdem in iudicio, aut extra iudicium quomodolibet pro se & contra Ecclesiasticam libertatem potirentur.

Et insuper pronunciavit & declaravit auctoritate prædicta, quod quicumque laicus cujuscunque status, vel conditionis foret, ausu sacrilego vel propria temeritatis audacia, sacerdotem vel clericum, secularem, vel religionis suæ disfidaret, proscriberet, vel captivaret, vel spoliaret, occideret vel mutilaret, aut in carcere detineret; aut qui huiusmodi malitiam perpetrantes scienter receptarent, vel favorem in his præstarent, præter poenas a sacris imperialibus & canonicis sanctionibus eis inflictas, si forent ipso facto infames & omni honore privati, nec ad placita nobilium aliquatenus admittendi.

Voluerat etiam & hortabatur, & requisiverat Episcopos & prælatos, ut hanc suam legem & constitutionem in synodis & ecclesiis publicare procurarent, ne in præmissis excedentes per simulatam ignorantiam suas valeant excusare malitias: adjiciens, quod nulli hominum liceret huiusmodi suæ cassationis, irritationis, annullationis, pronunciationis & declarationis paginam quovis ausu temerario infringere, aut eis quomodolibet contraire, sub poena quinquaginta marcarum auri puri, quas ab eo, qui contrafecerit, toris, quoties contrafecerit, irremissibiliter exigi voluit, pro medietate sui Imperialis ærarii, sive fisci: pro reliqua vero parte injuriam pastorum usibus applicari prout in ipsis prædecessoris & genitoris nostri desuper confectis litteris eius Imperiali signo & bulla aurea suæ majestatis impressis, signatis & munitis, quas præsentibus hic habere volumus sufficienter expressis, plenius continetur.

Et quoniam per prædicta ecclesiasticæ libertati nondum satis provitum esse videtur: ut igitur per infra-scripta sit uberius & latius ipsi libertati provitum, & ut ecclesiastica personæ plene sua libertate gaudere, & pia loca a noxiis preservari, & optatis proficere valeant incrementis: Nos Sigismundus, qui statum ecclesiasticum fervore fidei & claræ devotionis affectu veneramus, libenter, ut tenemur, hæc edificali lege & imperiali auctoritate, constitutiones sive leges antedictas, tanquam iustas, sanctas & legitimas, tenore præsentium approbamus pariter & innovamus: ipsasque & infra-scriptas nostras leges, & prohibitionem, & præsentibus litteras, & mandatum nostrum ad omnes & singulas ecclesias, & monasteria quæcumque, cujuscunque nationis existant, & ad omnes singulos prælatos, clericos, & presbyteros, & ecclesiasticas personas, pro majori eorum tuitione & cautela ad tollendum in his quorundam curiosorum ambigui-

ANNO
CHRISTI
1415.

tatis dubium, de singulari munificentia do-
no, ex certa nostra scientia, tenore præsen-
tium duximus extendendum, ac extendimus;
& præcipimus ubique locorum sub banno &
pœnis ante & infra scriptis a quolibet inviola-
biliter observari.

Deinde statuimus hoc edito in perpetuum
valituro, ut nullus iudex secularis in ecclesia-
sticis causis, præsertim matrimonii legitimatio-
nis, nuptiarum, testamentorum infra annum
non executorum, & ad iudicium ecclesiasticum
legitime devolutorum, ac decimarum, præ-
diorum ac fructuum, reddituum, & proven-
tuum ecclesiasticorum ac locationum: & con-
ditionum seu conductorum eorundem, possit seu
valeat iudicare, aut quomodolibet de huiusmo-
di causis aut eorum articulis cognoscere; nisi
quatenus ab ecclesiasticis iudicibus fuerit re-
quisitus. Quod si contrarium fecerit, iudica-
tum non teneat: & iudex ex tunc iudicandi
potestate sit privatus: & subiaceat nihilomi-
nus pœnis infra scriptis, actorque a suo jure
cadat ipso facto.

Insuper omnibus & singulis principibus, du-
cibus, baronibus, comitibus, comitatibus,
consulibus, rectoribus, ac in officiis tempora-
libus, dominiis & potestatibus constitutis, sub
indignatione imperialis banni & quadraginta
marcarum auri multa, ad cuius solutionem &
præstationem pro una nostro sive imperiali
erario aut fisco, & alia mediocritatibus personis
iniuriam passis, faciendam quemlibet huius
nostræ prohibitionis transgressorem ipso facto
teneri volumus.

Demum præfenti & irrevocabili sancimus,
declaramus, decernimus; & pronunciamus edi-
cto, districtius prohibentes, ne quisquam ex
eis prælatos, presbyteros, clericos, & perso-
nas ecclesiasticas, quo minus vina, grana, res
& bona de suis redditibus ecclesiasticis proven-
ientia, libere & sine solutione thelonii seu
gabelle vendere seu abduci facere possint: Et
quo minus res, bona, vina, cerevisias, car-
nes, grana, panes & pannos & alia quacun-
que eorum usui & recreationi convenientia,
sive intraneæ sive intraneæ, seu extræ vel ex-
træ fuerint, pro eorum usibus, seu recreatio-
ne sibi, & per quævis loca, civitates, terras,
castra & aquas vestigio vel navigio, absque
quavis prohibitione, libere & absque solutio-
ne cuiuscunque thelonii, dacie, vel gabelle,
adduci & portari facere valeant: Et etiam quo
minus res & bona mobilia, ex prælatorum seu
ecclesiasticarum personarum obitu relicta ad
manus illorum, ad quos de jure spectant, li-
bere & sine quibuscunque impedimentis, in-
ventionibus; intromissionibus, exactionibus, &
occupationibus, præsertim per laicos quantum-
cumque attentatis, perveniant, sive valeant pa-
cifice pervenire: Ex quo minus coloni & sub-
diti ecclesiasticarum personarum sine violentis
hospitalitatibus & vestigialium extorum, ser-
vitorum & exactionum, & petitionum huius-
modi occasione, colonis & subditis ipsis illa-
ta, plenarie resarciantur: Nec non etiam quo
minus prælati seu iudices ecclesiastici eorum
spirituali jurisdictioni subiectos pro suorum
excessuum demeritis, capi & incarcerari, &
captos ducti, & per quævis loca & civitates li-
bere abduci, & alias debita correctione puniri
facere valeant; quocunque aut qualitercunque
publice vel occulte, directe vel indirecte, per
se vel per alios, impedire aut facere impe-

diri præsumant vel permittant: nec talia com-
mittentes receperint, aut eis in præmissis vel
circa ea impendunt auxilium, consilium, vel
favorem.

Quinimo magis volumus & mandamus sub
banno & pœna proxime supradicta, ut prin-
cipes, duces, comites, barones, comitatus,
consules, rectores, ac in officiis, dominiis &
potestatibus prædictis constituti, quicumque ab
impedimentis & usucapionibus rerum & bono-
rum relictorum huiusmodi, & a prædictis vio-
lentis hospitalibus, vestigialibus, servitiis, exa-
ctionibus, & petitionibus huiusmodi colono-
rum & subditorum ecclesiasticarum perso-
narum, & ab impedimentis & perturbationibus
ecclesiasticæ jurisdictionis omnino desistant:
ne captos nec abductos rebelles repetere vel
repeti facere præsumant: nec non requisiti to-
tis viribus personas ecclesiasticas in præmissis,
ac jurisdictionem huiusmodi ecclesiasticam ex-
ercentes, adjuvent, & diligenter, sine ulla
dilatione, adhibeant & opponant auxilium
brachii secularis, ut libertas ecclesiastica manu
teneatur, & ut subditi rebelles, criminosi &
delinquentes, modis præfatis, aut alias prout
eisdem jurisdictionem ecclesiasticam exercenti-
bus conjunctim vel divisim expedire videbitur,
digna animadversione castigantur.

Ceterum, ut didicimus, nonnullis perveris
eorum conatibus leges & constitutiones antea
dictas, prælatos, presbyteros, clericos, & per-
sonas ecclesiasticas diversis injuriis afficientes,
pro eo quod tam per constitutiones & le-
ges, quam sanctiones huiusmodi inflictarum
pœnarum executio absque animadversione ne-
gligitur, infringere non verentur. Ut igitur
tam genitoris, quam Friderici II. prædecesso-
rum nostrorum prælatorum, ac nostri
constitutiones & leges præsentibus litteris manda-
tum nostrum debite executionis hende suffra-
gio fortiantur effectum, & insolentia compe-
scantur transgressorum; Omnes & singulos
nostros & sacri Romani imperii principes spi-
rituales & seculares ac comites, barones, mi-
lites, militares, proconsulesque, & consules,
ac consularatus, potestates, rectores ci-
vitarum, oppidorum, & locorum quorum-
cunque, pro executione huiusmodi questio-
num & legum imperialium, & præsentiarum
nostrarum litterarum facienda, executores eo-
rundem, conjunctim & divisim, tenore præ-
sentium deputamus: & nihilominus ipsis sub
imperialis banni indignatione & sub antedi-
cta, quo ad alios, qui feudum vel privilegia
alia non habent: quo ad alios vero, qui ta-
lia habent, sub perditionis suorum feudorum
& privilegiorum quorumcunque pœna, (quas
eos si requisiti infra unius mensis spatium, re-
quisitionem huiusmodi sequens, & ad infra-
scriptam executionem, non processerint, & non
fecerint, quod mandamus, Incurrere volumus
ipso facto districtè præcipiendo per hæc im-
perialia scripta mandantes, quatenus ipsi & eo-
rum singuli, quoscunque, & quocunque,
cum & quoties præsentibus executores ipsos
requiri contigerit, prælati & presbyteri,
clericis & personis ecclesiasticis, quibuscum-
que conjunctim & divisim, efficacis præsidii
auxilio assistentes, non permittant eisdem aut
eorum alicui, a quoquam, cuiuscunque gra-
dus, status, vel conditionis fuerint, contra
vel circa præmissa omnia, aut aliquod ipso-
rum quomodolibet injuriam irrogari, sed magis
in-

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CHRISTI
1415.

injurantes hujusmodi; nisi post requisitionem
executorum eorumdem infra certum terminum
peremptorie competentem, eis per executores
ipsum desuper praefigendum contra praemissa
commissa aut neglecta emendando retificiant,
poenas antedictas, prout quemlibet pro com-
missio aut neglecto contigit, incidisse declarent;
sic per captionem & detentionem personalem,
distractionem, invasionem aut alienationem rerum
& bonorum suorum mobilium & immo-
bilium quorumcumque sine mora ad satisfactio-
nem & observantiam plenariam praemissorum
omnium & singulorum executores ipsi suos se-
culari brachio cogant & compellant, faciant
ac pecunias, occasione poenarum praefatarum
marco sive si imperiali debitas & debendas
Imperiali auctoritate emoneant, & partem ip-
sorum ad fiscum imperiale pertinentem, ad
fiscum ipsum fideliter studcant destinare: reli-
quam vero partem earundem partibus laicis rea-
liter assignare procurent.

Super quibus eisdem executoribus, & eorum
cuilibet in solidum, imperiali auctoritate nos-
tra praedicta, plenam licentiam & potestatem
liberam concedimus per praesentes, volentes &
decernentes, ut eisdem executoribus, omni-
bus & singulis praesentibus & futuris, vigore
praesentium quo ad praemissa perpetua potestas
& licentia remaneat attributa, constitutionibus
& legibus imperialibus ac privilegiis &
indultis quorumcumque, & aliis in contra-
rium forsitan facientibus, non obstantibus quib-
uscumque.

Ne autem in praemissis excedentes per simu-
latam ignorantiam suis valeant malitias exu-
sare, hortamur & requirimus universos &
singulos Archiepiscopos, Episcopos & prae-
latos, ut constitutiones & leges imperiales an-
tedictas, & praesentes nostras literas singu-
lis annis in Synodis & ecclesiis suis publica-
re procurent, si nostram indignationem volue-
rint evitare.

Nulli ergo hominum liceat hanc legem & con-
stitutionem praefatarum & praesentium, litterarum
nostrarum ac inhibitionum praedictarum & man-
dati nostrorum paginam quovis ausu contrario
infringere, aut eis quomodolibet contraire, sub
poena quadraginta marcarum auri puri; quas
ab eo, qui contrafecerit, toties, quoties con-
tra factum fuerit, praeter supra dictas & alias
poenas, a sacris canonibus & imperialibus san-
ctionibus etiam eis inflictas, irremissibiliter vo-
lumus exigi, ut praefertur: nec non sub indi-
gatione Dei omnipotentis & timore ultionis
suae aeternae. Datum &c.

BULLA PAPE JOHANNIS XXIII.

Cum Archiepiscopi Cant. certificato pro Concilio
generali Constantiensi.

ANNO
CHRISTI
1415.

Sacratissimo in Christo patri ac domino no-
stro, domino Joanni, divina providentia
sacro sanctae Romanae ecclesiae universalis sum-
mo Pontifici, sua humilis & devota creatura,
Henricus, Dei & apostolicae sedis gra-
tia Cantuariensis Archiepiscopus, cum omni
subiectione & obedientia, pedum oscula bea-
torum. Litteras sanctitatis vestrae mihi alias
directas cum omni reverentia recepi, tenorem,
qui sequitur, continentes: Joannes Episco-
pus, servus servorum Dei venerabilibus fratel-

Abus Archiepiscopo Cantuariensi, ejusque sus-
fraganeis, & dilectis filiis Cantuariensibus, &
caeterarum ecclesiarum capitulis, nec non ab-
batibus provinciae Cantuar. exemptis, & non
exemptis, ac ordinis cujuscumque, salutem &
apostolicam benedictionem. Ad pacem & exal-
tationem ecclesiae, ac tranquillitatem populi
christiani prompto corde & efficaci desiderio in-
tendentes, ea libenter ordinamus & quaerimus,
per que hujusmodi pax, exaltatio, & tran-
quillitas merito valeat provenire. Dudum siqui-
dem felici recordationis Alexander papa quin-
tus, praedecessor noster, sacro generali Concilio
Pisano tunc praesidens, ex quibusdam magnis
& arduis negotiis ipsum moventibus, ipso ap-
probante Concilio, inter caetera decrevit iterum
generale Concilium ex tunc ad triennium per-
se, vel successorem suum in loco, de quo
sibi vel eidem successori videretur, fore sol-
lemniter convocandum; idemque praedecessor
ea, quae circa reformationem ecclesiae expe-
dienda restabant, pro tunc suspendit, ipsum-
que Concilium usque ad tempus trienni praef-
atum continuandum statuit, & prorogavit.
Postmodum vero ipso Alexandro praedecessore,
sicut Deo placuit, vita functo, nobiscum
divina favente elementia ad apicem summi
apostolatus assumptis, cum tempus ejusdem
triennii jam adventaret, & nos per vestigia
ejusdem praedecessoris incedere, ac ordinatio-
nem praefatam ab eo in Concilio factam, ut
praefertur, puro corde & recta voluntate adim-
plere properarem, quibusdam rationibus tunc
expressis, animum nostrum moventibus, Con-
cilium hujusmodi in Romana urbe, quae paulo
ante de manibus hostium recuperata, praesentiam
nostram pro eius conservatione plurimum
flagitabat, debito tempore convocavi-
mus. Verum quia, veniente postea tempore
constituto, praelati & caeteri, qui hujusmodi
Concilio interesse debebant, nequaquam in
tanto numero convenerunt; quantum rei una
agendarum pondus & magnitudo requirere vi-
debatur; nos post alias prorogationes per nos
factas, tandem ipsum Concilium ad mensam
decembris nunc praesentem solemniter prorog-
gavimus, & celebrandum statuimus; locum
autem infra certum tempus tunc reliquimus
declarandum, ut interim super eo maturius
confuieremus. Post haec vero infra dictum tem-
pus nondum elapsum per litteras carissimi in
Christo filii nostri Sigismundi, electi in regem
Romanorum, & Hungariae regis illustris, in-
stantissime requisiti, ut non properamus in
declaratione hujusmodi loci pro Concilio fa-
ciendo, sed tam in declaratione loci praedi-
cti, quam etiam in tempore dicti Concilii
celebrandi supersedere vellemus, donec ipse
nuncios suos super hoc instructos ad nostram
praesentiam destinaret; nos vocis ejusdem regis,
quae ex zelo devotionis & puritate fidei
manare conspiciebamus, annuentes, adventum
praefatorum nunciorum, de venerabilium fratrum
nostrorum sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium
& praefatorum, qui Romae in generali consistorio,
ad hoc vocati fuerunt, voluntate, consilio, &
assensu, duximus expectandum: deinde cum post
Romanae urbis miserabilem casum ad nos tunc apud
Florentiam existentes ejusdem regis nuncios
accessissent, & ex parte ejusdem regis multa
nobis circa materiam suggestissent, eorum auditis
relativis pro pleniori expeditione dilectos filios
no-
stros

ANNO
CHRISTI
1415

stus Antonium, titulo sanctæ Cecilie presbyterum, & Franciscum, sanctoyum Cosmas & Damiani diaconum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales cum plena super hujuscemodi electione loci & deputatione temporis potestate, ac simul cum eis dilectum filium nobilem virum Manuelem Thessoloram, militem Constantinopolitanum, ad præsentiam ejusdem regis transmisimus; qui ad eum venientes, tandem de ipsius regis Consilio & assensu civitatem Constantiensem, provincie Maguntienensis, pro loco hujuscemodi Concilii celebrandi concorditer elegerunt, ac tempus ad initiandum hujuscemodi Conc. statuerunt diem primam mensis novembris proxime venturi. Deinde vero nos pro quibusdam magnis, & arduis negotiis cum eodem rege juxta nostrum & ipsius desiderium personaliter convenientes, certificati ab eo de habilitate, capacitate, & securitate civitatis Constantiensis ante dictæ, quam securitatem ipse rex se præstiturum, & in ipso Concilio personaliter assuturum pollicetur, volentes & ab intimis cupientes, ut præfata celebratio Concilii salubriter impleatur, & optatum consequatur effectum, hujuscemodi electionem loci & temporis, ut præmittitur, factam auctoritate apostolica de eorundem fratrum consilio & consensu ratificavimus, approbavimus, & confirmavimus, ac apostolici roboris adjectimus firmitatem, præfatumque Concilium in civitate Constantiensi prædicta, prima die mensis novembris proxime venturi initiandum, & auctore domino, exinde celebrandum, eadem auctoritate & consensu statuimus, pronuntiavimus, decrevimus, ac solemniter publicavimus; venerabiles fratres nostros patriarchas Archiepiscopos, & Episcopos, ac dilectos filios electos, abbates, & ceteros Ecclesiarum & monasteriorum prælatos requirentes, hortantes, & monentes, in virtute præstiti juramenti & sanctæ obedientie eidem mandantes, quatenus personaliter, necnon charissimos in Christo reges, & nobiles viros, principes, duces, marchiones, & alios, qui hujuscemodi Concilio interesse debent, vel qui prodesse possunt quoquomodo, per viscera charitatis Domini nostri Jesu Christi invitantes, & exhortantes, quatenus pro pace Ecclesiæ & omnium christianorum etiam personaliter, vel si personaliter non possunt, per solemnes oratores, congruo tempore, dicto Concilio debeant interesse, prout in aliis nostris litteris, super hoc confectis, plenius continetur. Quocirca devotionem vestram requirimus, & monemus, vobis & vestrum singulis in virtute præstiti juramenti & sanctæ obedientie injungentes, quatenus, in quantum Deo placere cupitis, pro pace & exaltatione Ecclesiæ, ac tranquillitate christianorum præfato Concilio in loco & tempore constitutis debeatis personaliter interesse; quod si aliqui ex vobis justis fortasse ex causis & canonicis impedimentis causantibus ad hujuscemodi locum & tempus Concilii personaliter adesse nequiverint, nunc illi, qui sic impediti fuerint, aliquos suo nomine Deum timentes, scientia & rerum experientia præditos ac sufficienti mandato suffultos mittere non postponant, vices eorum, qui miserunt, in dicto Concilio impleturos. Volumus autem & præsentium tenore mandamus, quod hujuscemodi nostra publicatio & convocatio Concilii, ac requisitio prælatorum, & cæterorum

Concilii Generalis. Tom. XXVIII.

ra, quæ præsentibus nostris litteris continentur; per te, frater Archiepiscopo, venerabilibus fratribus coepiscopis suffraganeis tuis, ac per eosdem suffraganeos similiter capitulis, prælati, & personis suarum Ecclesiarum, civitatum, & diocesium exemptis, & non exemptis, similiter solemniter intimetur; quodque per te & ipsos injungatur eidem, quatenus pro debito præfati juramenti & Dei complacentia, congruo tempore, ad locum hujuscemodi Concilii juxta ordinationem nostram debeant se conferre, & ibidem personaliter interesse, ut sic congregata Christi fidelium multitudine copiosa ea quæ in ipso Concilio agenda incumbunt, Deo auctore & adjutore, feliciter, ordinentur. Insuper volumus, quod de iis, quæ circa hujuscemodi intimationem & requisitionem egeritis, Dat. Laudæ undecimo idus decembris, pontificatus nostri anno quarto. Cujus auctoritate mandati vestri beatissimi publicationem & convocationem Concilii, ac requisitionem prælatorum, & cætera, quæ in dictis vestræ sanctitatis litteris continentur, venerabilibus fratribus Episcopis, & suffraganeis meis, ac capitulo, prælati, & personis mearum Ecclesiæ, civitatis, & diocesis intimavi, ac per ipsos suffraganeos feci similiter capitulis, prælati & personis suarum Ecclesiarum, civitatum, & diocesium exemptis & non exemptis, solemniter intimari, per me, & ipsos injungens & injungi faciens eidem, quatenus pro debito præstiti juramenti, & Dei complacentia, congruo tempore, ad locum hujuscemodi Concilii, juxta ordinationem beatitudinis vestræ, se conferant, & quod secundum omnem vim, formam, & effectum mandati prædicti in eodem Concilio studeant interesse. Et sic mandatum vestrum sanctissimum, quatenus ad me attinet, sum cum omni humilitate & diligentia, qua potui, efficaciter executus. Dat. &c.

ADDITIO AD SESSIONEM VI. CONCILII.

Admonitio Collectoris.

IN sessione Concilii VI. die VII. aprilis anni 1415. habita inter cætera data sunt litteræ ad Hieronymum de Praga celebrem Hussitam, ut certa die sisteret se Concilio responsurus prout publico scripto se paratum jactitaverat in causa sua. Scriptum illud in majoris Templi valvis ab eo affixum huc transfero ex Lunig. spicil. to. I. p. 204.

Serenissimo Principi, & Domino, Domino Sigismundo, Dei gratia Romanorum regi semper Augusto, & Hungariz Regi &c. Pariterque toti huic generali venerando Concilio. Ego Magister Hieronymus de Praga artium liberalium magister, generalium studiorum videlicet Parisiensis, Colonienfis, Heidelbergensis & Pragenfis, litteris præsentibus notifico, & quod in me est ad notitiam univerforum & singularum deduco, quod, propter obrectatores, criminatoresque meos diffamatoreque regni nostri dolosus paratus sum, sponte & libere venire Constantiam, & puritatem fidei meæ orthodoxæ innocentiamque meam, non latenter in angulis, aut eorum privatis personis sed aperte & publice coram toto Concilio ostendere. Proinde si qui sunt obrectatores mei, cujuscunque na-

Kkk

tio:

ANNO
CHRISTI
1415

ANNO
CHRISTO
1419.

tionis, aut conditionis, qui contra me velint quodcumque criminis vel erroris, aut heresio obijcere, hi apertis & publice in mei presentia coram toto Concilio, ex suis propriis nominibus obijciam: Et ego pro innocentiam meam paratis sum apertis & publice coram toto Concilio, ut prescripti, respondere, & puritatem fidei meae orthodoxae ostendere. Et si comperitus fuero in aliquo errore, aut heresi, ex tunc non recuso publice pati poenam, prout erroneum seu haereticum decet. Quamobrem obsecro Dominum Regem, pariterque eorum Concilium, ut habeam ad hoc, ut praesertur saluum atque securum accessum. Quod si veniendi & me tantae aequitati offerenti ante probationem in me cuiuscunque culpe quacunquae arrestatio, captio, vel violentia fuerit, ex tunc tunc nundo patefceret, quod hoc generale Concilium non secundum iustitiam, sive aequitatem procederet, si me sponte venientem a tam alta & rigida aequitate quovis modo repellerent. Quod utique a tam sacro sapientium Concilio longo puto relegatum.

AD SESSIONEM IX.

ADDITIO.

In hac sessione audire Patres litteras universitatis Parisiensis ad Concilium datus suggerentesque quid optimum factum esset, in eo rerum articulo, cum Joanne XXII. supra dilapso, res componendi schismatis in ambiguo versaretur. Has vero litteras in aliis synodalibus inferas exhibet Labbeus: sed & alias pro Concilio pariter lectas, de quibus collectores ceteri nihil habent, dare hoc consilium ex Cornaro in Chron. ad an. 1416. Hac vero illis.

Parisienfis universitas intelligens, Papam Joannem fugam cepisse, & Concilium Constantiense deseruisse, secundum notarium actorum dicti Concilii, condolens valde Ecclesiae Delpericantoli, Epistolam compassionem dicta destinavit congregationi Synodali, pariter & consolativam sub horum verborum tenore.

Pulcræ pacis faciem locuti speravimus, Reverendissimi patres sacrumque & insigne collegium, & velut in exitu Israelis de Aegypto ab hostibus schismatis militantem Ecclesiam gloriose triumphare. Sed nunc, etsi non extincta, multis tamen spes illa collapsa est, cum patrem filios, pastorem oves linquentem audivimus, nam intelligere possumus, quid sibi vult alias hæc scrutatio. Quis locus ei dabitur aptior & acceptior civitate quam elegit? Quæ magis fida habitatio, quam cum filiis ex omni genere & nationibus præcipuis ad ipsum confluentibus. Si de securitate ambigitur, an ne rex Romanorum & Ungarorum habuerit custodiam, cujus famam cujus gloriam communes ad astra voces efferunt. Nec vestra fratrum devotio aberrat, quæ nos prope tractum optatæ illius unionis, a qua nunc forsasse retrocedimus deduxerunt. Dicat, quo patrocinio roborari possit Concilium, cujus auctoritas in Ecclesia Christi præsidet. Aut enim se non verum & indubitatum; ut tenemus, asserat, si Consilio acquiescat, major sibi presentem non absentem gloria. Si declinat ad sinistram, iam auctoritati, quam a Concilio Pisano accepit, videbitur & sibi ipsi derogari. Sed quid loquor, iudicatis difficile. Hoc

Atamen sacro a vestro peccatis collegio, ut per omnem viam staretur ejus redemptio, ut omnes, quos gratulantes, effrocat, sibi non inveniat indignos, & contumacibus non detur occasio, ut suam sanctitatem in populis scandaliscent. Atamen persistite, quæsumus. Nam instant charitas, clamat populus, & supplex matrona ostendens ubera lacerata, comas desuones & perfusus lacrymarum genas. Petite Ecclesie mater alma, ut sua affectional compatiatur filii, quos nutrit. Jam spes Ecclesie tota apud vos est. Jam a vobis pax & populi salus exquiruntur. Et vos unanimiter agite, manete constantes. Jam enim amplioribus vigiliis & ferventioribus laboribus opus est. Non dispergatur sine fructu Concilium, quod tanto labore congregatum est, sed permaneat, quousque populo quietem dederit. Et nos ejusdem præcepta reverenter amplectentes, & sacris ejusdem sanctionibus credimus indubie, ac mandatis cum humilitate parebitis, non recusantes nos & quacunquæ nostra ad tanti boni consumationem exponere cum adjutorio benignissime Trinitatis, quæ vos juvet, & dirigat gressus vestros propter salutem populi in viam salutis, sanitatis & pacis æternæ.

AD SESSIONEM XIV.

ADDITIO.

Sequentes litteræ a Gregorio XII. olim Pontifice, tunc S. R. E. Cardinali, quæcumque die post sessionem hæc scriptæ, cum tamen ad Gregorii spontaneam abdicacionem, in hac sessione peractam, spectaret; hic non inepte dantur ex Martini Anec. tom. II. pag. 1645.

Sacro sacro universali Concilio Constantiensi devotionem & subjectionem cum humilli recommendatione.

Humana conditio post peccatum primi parentis fragilis facta est. nec alium ex suis operibus perfectum consistit, quin adiciat perfectionem non possit, vel non accidat ad intentionem oblatulum: quia cum homo partes in se habeat ab invicem dissidentes, securi raturus & ille felix est, cui de celo datum est appetitum voluntate, & voluntatem integra regi ratione. Et cum sit difficile ascendere ad felicitatem, a se excludere rixam non est facile: quanto magis societatem humanam mentibus finibus diversam suspitionibus agitatum, detractionibus seductam, adversis voluntatibus laceratam, opinionibus variatam, passionibus corruptam a discordia liberari & in perfectam uniti formam est arduissimum reputandum: & hinc omnes magisterum in actibus est arduum humanis, nec aliud est magnum in istis, nisi recta ratione approbandum, sed cum uno mala incidimus, si alterum sine peccato nostro sequimur, magnum reputamus. Ea propter cum ad congregationem per regiam majestatem in Constantia habitam & vocatam potestatem beatissimi Petri, a Salvatore nostro Jesu Christo capite nostro sibi Petro pro se & successoribus datam, quam tunc in persona nostra esse indubie tenebamus, quomodo potuimus participandam, misimus per magnificum virum filium nostrum carissimum Carolum de Malactis, tamquam personam nostram,

ANNO
CHRISTO
1419.

ANNO
CHRISTI
1615.

ut ejus sacratissima potestatis usu schismata extirparetur, & universalis pax haberetur Ecclesie, & ceteris & verus papa loqueretur quam licite & affectuosissime adorarem: qua potestate per modum participationis plenam sufficienter ad & circa primum effectus per vos recepti, & Synode inde sacra & sanctificata, habito humiliter credulitate de nostra renuntiatione obtemperavimus voci vestri. O Synode sancta, cui me subiecto, desiderans ex incivili cordis in usu illius sacratissime potestatis beatissimi Petri vobis participata nullum fuisse defectum, & circa provisionem & benignam provisionem pro honestate papatus, utpote mihi gratiam factam benevolentiam cognosco, & fidelibus laboribus sacro Concilio me submitto. supplicans humiliter eidem, ut fideliter & efficaciter intendat ad reintegrationem & schismatis extirpationem: cui sacro Concilio tardavi scribere expectans Ambaxiatam eisdem, que dicebatur mihi destinari, quatuor Ambaxiatorum, que nondum applicuit. Datum Racaneti die septimo octobris millesimo quadringentesimo quindecimo, octava Indictione.

Humilis & devotus vester Angelus Episcopus sancte Romanae Ecclesie Cardinalis.

EPISTOLA CONCILII AD VITERBIENSES

Quos de spontanea oblatione Gregorii & consilio Joannis reddis certiores.

Albert Ballo
Bib. Vindob.
p. 177. 177.

Dilectis filiis populo civitatis Viterbiensis. Sacrosancta Constantiensis Synodus universalis Dei Ecclesiam representans in Spiritu Sancto legitime congregata. Dilectis in Christo filiis prioribus populi civitatis Viterbi salutem, & paternam benedictionem. Intra maximas quasdam curas nobis occupatis, ut Dei sacrosanctam Ecclesiam peste hac tam horrenda schismatis liberemus, & christianum populum jam tam tempestatibus contractum, ad pacem, ac quietem restituere valeamus, nec licet, nec volumus, Almam urbem Romam Petri Sedem, cujus ob praeceptorum magnitudinem simulacra venerari debemus nostris praesidiis carere, ac quantum fas est ut eidem consulatur, desistere, idque in aliis Romanis Ecclesiis terris agendum consuevimus. Meminimus quidem acerrima bella, dispendia, & angustias, quibus haecenus propter hanc Schismatis malignitatem attriti estis; insuper fidelitatem, ac devotionem Ecclesiae Dei per vos impensam repetimus, quae animos nostros non solum ad consulendum, & retribuendum, sed pro tot malis, & periculis perpensis ad compatiendum inducunt. Sed fortes estote, optimi viri, dabit enim Deus his quoque finem; nos enim ut pacatam relinquamus Ecclesiam, & etiam quae belli calamitatibus provenerunt, lenitate pacis sopiantur quantum licet, instentur. Ob id igitur ne solum ad extinguendum Schisma, quod in praesentiarum vos affligit, sed ne amplius committi valeat, studemus. In quo opere permaxima Dei gratia, & hominum ope perfectimus. Nam & D. Balchassarem Cassa dudum Joannem Papam XXIII. suis exigentibus demeritis ac flagitiis, quae nec poteramus, nec

licet amplius tolerare, & quibus Ecclesia Dei permaxime ludebatur, postquam incorrigibilis existere visus est, a papatu ejecimus, quam objectionem idem D. Balchassar suorum criminum conscientia ductus, sponte, libere, ac motu proprio confirmavit, & suo papatu, quoniam in eo erat, renuncians liberrime hujus determinationi Concilii se subiecit, prout publicis documentis manifestissime apparet. Post hoc autem adventans ad civitatem Carolo de Malatestis viro magifico cum plenissima ad concedendum pro parte Angeli Corario, qui se Gregorium XII. nominari faciebat, potestate, hodie in publica Concilii sessione, divinis peractis, liberrime, ac pro omni jure, quod dicitur Angelus in papatu pretendebat habere, cessit, & ob id omnis dicti Angeli obedientia, simul accedentibus III. principe Ludovico Palatino, ac Bavariae duce, aliisque principibus, obedientia, quae haecenus extiterat praedicti Joannis unita, decreto hujus sanctissimae Synodi incorporata existit, & in unum corpus conflata sunt. Pro his tam prosperis, felicibusque successibus Deo Max. cum animorum alacritate in simili Concilii sessione gratias egimus, decantantes gloriam ejus. Velimus etiam amplius venerari sanctissimum illud nomen, a quo pacem tot laboribus perquisitam, sua sumus pietate habituri. O quam magnum unionis Ecclesiae incrementum, quam grande bonum, haec duo capita subegisse, in unumque reddisse ovile! Reliquum est igitur, ut Petrum de Luna, a plebisque Benedictum XIII. nominatum, ad hujusmodi gremium revocemus. Est hac autem pro re super piissimus, ac clementissimus Imperator Romanorum, & Hungariae rex, profectus personaliter, cum... regia Aragonis, ut finis tam sanctus, & saluberrimus rei fuit. Spe igitur optima ducimur, quin imo quod secus fiat, ratione quapiam percipere non valeamus. Expectamus celeriter, brevique spatio rem fore feliciter consummandam, & imperatorem nostrum pacem nobis sanctissimam portaturum, quem triumphare, gloriarum, ac beari pro tanto opere quis merito dubitare poterit? Postquam vero unio, & reintegrationis saluberrima Ecclesiae terminabitur, ad felicem unum, ac indubitati summi Pontificis electionem Spiritus Sancti gratia venietur. Devotionem igitur, fidelitatemque vestram propensum hoc tempore, quo pro pace saluteque omnium... servare curetis, carissimi filii, etenim tempus redibit, quo pro tot perpensis angustias dulcedinem quietis, & pacis oculum sub legitima ecclesiae protectione consequemini. Scitote nos non solum ad unitatem, sed ad morum reformationem intendere, ac ne de cetero tam impudenter, tam indiscretetur Romanis ecclesiis subiectis pergraventur, velle dispendere. Ceterum non omitemus quin consensim ad vos solemnes oratores nostros destinemus, tractaturos cuncta, quae defensionem vestram accommodata, opportunaque erunt. Sic vos putatis, quod nostra auctoritas, atque opera in aliquo suffragari, quod unicum summum Pontificem habeamus, valeant, cum primum erimus adversari, celeriter provideri curabimus. Datum Constantiae sub sigillis praesidentium quatuor Nationum die IV. Julii MDCXXV. Indictione VIII.

ANNO
CHRISTI
1615.

ANNO
CHRISTI
1415.

ANNO
CURIAE
1415.

AD SESSIONEM XV.

COLLECTORIS ADMONITIO.

IN praefatione ad hoc Constantiense Concilium, sedem meam obsistendi litteris; de inferendo scriptis hinc mox fragmento interrogationis iudicialis in Joannem Hus instituta ab Ecclesia in cor. Hilar. mod. avi vulgato. Scriptum vero illud dum relego, levius esse intellexi, quam ut hic dari mereatur. Indulgendum igitur mihi erit, si oppugnantem mihi consule sedem meam liberandam minime duxi.

AD SESSIONEM XXXVII.

ADDITIO.

Legati academiae Colonienfis ad Concilium Constantiense missi post epistolam ad eandem academiam datam, legendamque cum ceteris eorumdem legatorum apud Martine Anecd. tom. II. pag. 1668. subdant sequentem schedulam, quam a Concilio seu datam seu in eo propositam credo, nec alio plane tempore, quam quae lata in Petrum de Luna sententia: cum postmodum ab ea abrogatione littera illa data fuit.

Quia bonorum laborum iuxta sententiam sapientis gloriosus & fructus, considerantes S. R. E. Cardinales quanto religionis zelo fideique fervore serenissimus & christianissimus dominus Sigismundus Romanorum rex & Hungarum semper augustus ad procurandam pacem & unionem ecclesiae studia & labores, nullis parcens periculis & expensis, impenderit volentesque, ut etiam tenentur ex debito, quantum in eis est, perpetuam tantis meritis gratitudinem exhibere, & ut inter Romanam ecclesiam & Imperium ac eis praesidentes atque Cardinalium collegium pax, amicitia, atque concordia perseverent; eidem serenissimo regi sponte & libera voluntate promittunt & jurant singulariter singuli, quod ipsi statum & gloriam, & honorem, bonaque & jura personae suae, imperii & regnorum suorum suo posse conservabunt, & in illorum conservatione assistent favoribus & Consiliis opportunis, nec unquam procurabunt, neque procurantibus auxilium, consilium, vel favorem, aut consensum praestabunt, quod sit in diminutionem seu lesionem status glorie, honoris, bonorum & jurium personae suae, sacri imperii, ac regnorum suorum. Et quantum in eis erit, idem procurabunt apud futurum summum Pontificem & suos successores. Et ut ipsi summi Pontifices statum, gloriam, honorem, bona, & jura praedicta conservent, & eundem serenissimum regem in filiali ac speciali & charitativa dilectione habeant, & specialibus favoribus prosequantur, idem serenissimus rex qui specialis advocatus, protector & defensor ecclesiae Romanae existit, vice mutuo promittit fidei regia & jurat Romanam ecclesiam, ac illidem Cardinalibus, quod statutum, honorem, bona, & jura sanctae Romanae ecclesiae atque collegii Cardinalium singulariumque personarum ipsorum Cardinalium subscriptorum suo posse conservabit, & in illorum conservatione assistet favoribus & Consiliis opportunis, nec unquam procurabit, aut procurantibus consentiet, neque auxilium, Consilium, vel favorem praestabit, quod sit in diminutionem seu lesionem status, honoris, bonorum, & jurium Ecclesiae Romanae, sacri Cardinalium collegii, vel singularium personarum praedictarum, illosque tamquam veros amicos habebit, fovabit, & ornabit veraciter cum effectu.

A Inclita Germanica & Anglica nationes hujus sacri generalis Constantiensis Concilii, nec non aliarum videlicet Italicae, & Gallicanae nationum reverendissimi patres domini Cardinales, Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi, abbates, magistri & doctores atque Ambaxiatores regum, principum, universitatum, communitatum atque dominorum multitudine copiosa, in hoc dictis nationibus adherentibus, una cum serenissimo & gloriosissimo principe & domino domino Sigismundo Romanorum rege semper augusto: & qui ex infusa sibi caelitus gratia diutinis maximisque rerum, corporis, regnorum, terrarum, conjugis, prolis, & amicorum periculis vigilantiter & sollicitè velut Dei minister & Ecclesiae defensor, scissam dubiamque diversitatem trium obedientiarum in dicto sacro Constantiensi Concilio congregari procuravit, exclamant, apertissime protestando, quod dictis sacri Concilii decretis dissentis & capitulis Narbonae solemniter, auctoritative, & sub multis juramentis ibidem & in hoc Concilio factis & praestitis, clare determinatis & conclusis, sine cujuscumque disputatione ambigua firmiter inhaerere, nec ab eis quolibet recedere volunt, intimantes ad hoc cetera supposita hujus sacri Concilii, cujuscumque status, gradus, ordinis, aut conditionis existant, & per viscera misericordiae Dei in domino exhortantes & requirentes, quatenus cum ipsis in omnibus & per omnia concurrere velint usque ad hujus negotii sacratissimi complementum, iuxta modum, ordinem, atque formam conventorum, atque provide decretorum: ut videlicet ille primo notorius & probatus schismaticus, continue pertinax, Petrus de Luna, schisma faciens atque fovens, a suo praesentio papae & pestilentis cathedrae abiciatur.

Secundo quod ecclesia Dei saltem in capite & Romana curia reformetur, ut in futuris promotionibus & ceteris agendis secundum solitos abusus ipsa curia amplius non erret; & demum capite & curia reformatis, & singulis dubitationibus amoris, taliter tamquam iuste, sancte, & canonice ad electionem unius summi Pontificis tanta certitudine procedatur, ut etiam nullus catholicus de electione & electo possit aut debeat rationabiliter dubitare.

Protestantur quod si qui, quod absit, forsitan illas cautiones & securitates de non fienda impressione quo ad electionem futuram per dictum serenissimum regem secundum deliberationem hujus sacri Concilii determinandas, liberaliter exhibitis, acceptare nolent, & ordine praetermissis supradictis, seorsum se colligere aut disputationum inviolationibus se propter privata commoda aut inordinatas affectiones tractatibus vellent quomodolibet perturbare, quod contra illos generaliter & specialiter tamquam contra turbatores sacri Concilii, reformationis, & unionis impeditores, schismaticos, & schismaticorum fautores & nutrices omnes

ni modo quo possent procedere, & processum contra eos promovere intendunt ad iustitiam complementum.

ANNO CHRISTI 1415.

AD SESSIONEM XLJ.

Ad electionem Martini V. pontificis quondam.

NARRATIO DE FORMA

Et modo electionis facta de Domino nostro Papa Martino V. in Concilio Constantiensi.

Et habet in fidei VII. pag. po. sed dicitur veriorum in M. Cod. Tac.

Post varias hujus sacri Concilii fluctuationes, ipsum divina clemencia deduxit papalis electionis salutarem ad portum. Nempe cum de modo electionis fuisset diutine disceptatum, & variis circa hoc convenibus opinionibus, prout alias vobis scripsi, optata concordia reperiri non posset; tandem spiritu pacis illapso, fuit in hoc de consensu Cardinalium, & nationum omnium concordatum, quod scilicet quilibet natione sex nobiles viros in sacris constitutos de ipsa eligeret, & isti omnes, qui insimul erant triginta, adjuvarentur Cardinalibus, qui erant viginti tres, & ille esset Papa, & non alius, quem duo partes Cardinalium (a) cujuslibet presertim senarii elegerent. Hic autem modus, licet apparet ad electionem habendam valde difficilis, quia tres personae velis senarii hanc poterant impedire; tamen ideo sic acceptus fuit, quia Papam sic eligendum reddebant indubium & facile acceptabilem, ab omnibus regibus, & nationibus Christianis, ex quo nulla esset natio que ipsum non elegerit in Papam. Videbatur insuper hac forma continere eminenter omnes alias eligendi formas. Nam forma capituli Ego Ledovicus 63. dist. & forma capituli in nomine Domini 13. dist. & forma capituli Licet de vitanda extra de electione, in dicta forma pariter includuntur. Octava igitur die Novembris celebrata fuit sollemnis sessio, in qua facta sunt ista. Primo forma eligendi praedicta fuit promulgata & per totum generale Concilium concorditer decreta & assignatus locus conclavis, videlicet quondam sollemnis domus communis civitatis Constantiae aptissima ad hoc factum, assignataque dies & hora intrandi, videlicet dies illiusmet & auro solis occasum. Secundo, dicti electores de nationibus electi & etiam ipsi Cardinales fuerunt habilitati, si & quantum indigebant. Tertio dicti electores de nationibus fuerunt nominati. Videlicet pro natione Italica Bartholomaeus Mediolanensis, Archiepiscopus, Franciscus Melitenensis, Henricus Feltrinus Episcopus, Jacobus Peanenensis Leonard. General. ord. predicatorum in obedientia quondam Joannis, Pandolphus de Malactis archidiaconus Bononiensis. Pro Gallicana Joannes Patriarcha Constantinopolitanus. Guillelmus Bituricensis, Jacobus Turonensis Archiepiscopi, Joannes Gebennensis Episcopus, Robertus abbas Cluniacensis, & Galterus Grassi (b) decretorum doctor prior Rhodi. Pro Germanica Joannes Rigenis, Nicolaus Gnesensis Archiepiscopi, Symeon Stragomienensis (c) Episcopus, Lambertus de Scipio Prior de Bortania decretorum doctor, Nicolaus Diplocheffuel, Conradus de Sufaro (d) sacre palatii magister. Pro natione Hispania Didacus Conchenensis, Nicolaus Aqueusis, Joannes Paganus Episcopi, Philippus de Mendalla; magister archidiaconus Paganus in ecclesia Barchinensis, Gualdaluus Garbinus decretorum

doctor archidiaconus de Brevifera Burgenfis, Petrus (e) Petri utriusque juris doctor Portugallensis. Pro Anglica (f) vero Richardus Londonensis, Nicolaus Barontensis, Joannes Liquestidensis, Joannes Mobicensis Episcopi, Thomas sancti Maris Eboracensis abbas, Thomas Eboracensis decanus & sedis apostolice notarius. Quarto, fuerunt nominati custodes conclavis, pro Cardinalibus magister Rhodi; pro natione Italia comites Landensis (g) & Bertholdus; pro natione Gallicana dux Bavarie frater reginae Francie, Bastardus Sabaudie, & cancellarius, & quidam miles Ambaxiator regis Ludovici; pro natione Germanica dominus Marthamus de Vrandeborch, quidam comes de domo imperiali, duo barones Ambaxiatores regis Poloniae, & multi alii nobiles domini illius nationis, pro natione Angliae, non recorder, pro natione vero Hispania dominus Fernandus Petri de Ayala, dominus comes Cardona, dominus miles Alcajduz domicellorum regis Castellae, dominus Raymundus Chamber, (h) quidam nobilis miles ambaxiator regis Portugalliae; pro civitate vero Constantiensi magister civium cum certis aliis notabilibus burgenfis civitatis. Quinto fuerunt nominati de quolibet natione certii ecclesiastici, qui una cum Vicecamerario cibaria & alia introducenda infra conclave perferunt habere. Imperator vero, ut superintendens, in omnibus praesens erat: Sexto fuerunt lectae decretales Ne Romani & extravagantes Clementis VI. de modo se habendi electores in conclavi & eorum restrictione mentionem facientes. Septimo, ipse Imperator, custodes, & alii supra nominati sollemniter juraverunt supra Missale & super crucem se servaturos, quantum eos tangebatur, decretales praefatas & ipsum conclave secure & fideliter custodire, nec ad aliquid aliud ipsos electores quovismodo restringere vel restringi permittere, nisi secundum quod ibidem fuerat expressum. Eadem igitur die, hora vesperorum omnes electores numero LIII. conclave intraverunt. Diebus autem, quibus fuerunt in conclavi, insubstibat ab extra clerus & populus missarum sacrificiis, orationibus, jejniis, & elemosynis, divinam in hoc opere misericordiam interpellans. Et ecce in die beati Martini, post missarum sollemnia, post verbi Dei exhortationem devotam, inchoatur religiosa processio, & versus conclave, prout duobus diebus praecedentibus factum fuerat, preparatur. Procedit puerorum Innocentium multitudo, & vocibus attonis resonant per nubila, cunctos rumpunt, summi potentem excitant, & omnes, inquit, in excelsis. Clericorum, religiosorum, praetorum hymnis canora coelestibus turba prosequitur. Subsequitur utriusque popularis devotio que singulatis gemitibus dum silenter orat, clamore valido divina clementis aures pulsat. Mirantur, imitantur omnes, per quos transit devota processio. Flunt hinc inde lachrymas hymnis & canticis suavesonantis ecclesiae vehementer affecti, cunctis manibus pectora. Eriguntur vultus ad sydera, & plus vocis quam vocibus Spiritus sancti gratis imploratur. Inter hac Martinus pontifex ad litteram dominus frater Martinus ordinis nostri Atrebatensis Episcopus, qui die illa hujus celebritatis officium faciebat, aliorum pontificum & praetorum

ANNO CHRISTI 1415.

(f) Valde (g) Aquila

(g) Landensis

(h) Chamber

omnibus (a) M. & duo partes

indubium

Et in

(b) Grassi

(c) Stragomienensis

(d) Diplocheffuel

ANNO
CHRISTI
1417.

torum vallibus veneranda caetera, conclavia
 accedat ad ostium, & super electoris bene-
 dictione divina impetrans, precibus proce-
 lagemant, adventum sancti Spiritus alia vo-
 ce cum ceteris invocando. Audiant hac om-
 nia electores ab intra, qui adhuc a concor-
 dia longe erant, & eorum non immerito stu-
 pent mentes, commovetur viscera, corda
 mollescent, mutantur voces, devotione lique-
 scunt animi, dulcesque per oculos stillant
 guttas, poplites ad terram seclunt, manus
 ad Deum extendunt, os in oratione aperiunt,
 ut Spiritum sanctum attrahant ventilem. Er-
 rat enim hora tertia, illa, inquam, tertia
 de qua hymnus: *Domine cum sis hora tertia, re-
 pente mundus innotat, orantibus Apostolis Deum
 venisse nunciat.* Factus est enim repente de
 caelo sonus. Sonus enim ad extra canentium,
 licet esset de terra, tamen erat de caelo. Ut
 enim a quibusdam electorum audivi, voces
 canentium puerorum sibi videbantur voces de
 caelo descendendum angelorum tamquam ad-
 veniens sancti Spiritus vehementer, id est,
 mentem a primo statu discordiae ad concor-
 diam vehementer. Et replevit totam domum,
 scilicet conclavis, ubi erant electores seden-
 tes, & replevit repente & miravit (a) ele-
 ctorum corda; quia, antequam ad ecclesiam
 redisset processio, ad hujus electionis concor-
 diam adunavit. Et tunc coeperunt loqui va-
 rias linguas, & schedulis, prout spiritus da-
 bat eloqui illis, dicentes: *Ego eligo in papam
 dominum Cardinalem de Columna hic profectum.*
 Vere a domino factum est istud. Nam de
 praefato domino Cardinale nulla fiebat, quoad
 hoc (b) mentio, licet de multis aliis fieret
 mentio, quasi certa, utique a domino factum
 est istud. Quis enim non videat, attenta e-
 lectorum varietate & multitudine & forma e-
 ligendi decreta, ut praedictur, in publica
 sessione, hujus electionis concordiam humani-
 tatis difficillimam extitisse? Quis ergo in hac
 difficultate tantam facilitatem apposuit, nisi
 Spiritus sanctus, cujus est divisa adunare &
 tarda molimina in sua operatione desicere. Ip-
 se certe qui olim per diversitatem linguarum
 multarum gentes in unitate fidei congrega-
 vit, ipse nunc in hac electione varietatem
 nationum & voluntatem univit, & qui olim
 discipulos in cenaculo adimplevit, repente
 ipse electores, in conclavi clausos brevi con-
 cordavit in tempore. Jam ergo per Dei gra-
 tiam non est locus rebellionis vel schismati,
 quia nationes omnes & obedientes reges &
 principes christiani per suos deputatos huic
 electioni manum & animum praebuerunt; &
 quod plus est, non solum dum partes colle-
 git & cuiuslibet alterius aggregati, quod uti-
 que sufficisset, sed omnes & singuli electo-
 res in summum pontificem concorditer elegerunt.
 Cessent ergo amodo argumenta quae
 contra electiones olim domini Clementis &
 Urbani per nos annorum turricula curre-
 runt, contra Clementem scilicet quod electus
 fuisset sede non vacante; contra Urbanum
 quod ex impressione, & non pure, gratuite,
 & lucrere. Sed non sit in proposito. Celebra-
 tus est enim haec electio sede vacante, scilicet
 quod postquam unus competitorum sponso re-
 signaverat, & alii duo morte civili obierant,
 prout fuit universali ecclesiae manifestum; ce-
 lebrata (c) nihilominus in tanta libertate &
 pace, quod nec intra nec extra conclave cu-

jus via violentia vel impressione potuit in-
 trari spiraculum. Intra conclave tanta quiete
 & pacis religiosum, quod velut quoddam
 religiosorum dormitorium videbatur. Extra
 in civitate tanta securitas, ut quoad hoc ma-
 gis monasterium regularium, quam civitas
 popularium appareret. Exiens enim edictum
 a Caesare Augusto, quatenus sub poena mor-
 tis nullus tempore electionis, nisi deputatus,
 ad locum conclavis accederet, nullus in civi-
 tate rumorem quantumlibet excitare praesume-
 ret, nullus ad taxillos luderet, ut omnis dis-
 sentionis vel rumoris occasio tolleretur. Num-
 quid innotum erat videre caesarem majesta-
 tem tam praclara milita conspiciam circa
 custodiam & securitatem conclavis tam reve-
 renter juramenta praestare, tam fideliter obser-
 vare? potius videbatur (d) circa conclave pe-
 rambulantes esse ecclesiae vasalli & servi hu-
 miles, quam principes & domini tam subli-
 mes. Retrocedat amodo argumentum de capi-
 tulo *si quis poenitentia, militari vel populari tu-
 multu &c.* quod nos circa electionis alias tan-
 to tempore laceravit; quia in hac electione
 nullatenus locum habet. Et haec de forma e-
 lectionis dicta sufficiant. Materiam vero ejus est
 Dominus, olim Cardinalis de Columna (e)
 aetate quinquagenarius, Martinus V. dictus,
 eo quod in die beati Martini fuit electus, vir
 clemens & benignus, simplex & rectus, non
 intricatus, sed planus, non inanimis propriis
 prudentiae, sed Consilio credens, quantum hu-
 mana fragilitas (f) posse fuit, salubriter re-
 get, dum tamen mali consilii non decipiant
 ipsum. Conserve illud Deus ad utilitatem
 ecclesiae & salutem animae suae. Amen.

ANNO
CHRISTI
1417.

(a) & ut
narravit
supra con-
grua

(b) ut hoc

(d) vide
batur.

(e) ut est
praedictum
Civis de
domo con-
sistens de
Columbo

(f) videtur

EPISTOLA BALTHASSARIS COSSAE,

Qui fuerat Joannes Papa XXIII. istius nominis,
ad Petrum de Luna dictum Benedi-
ctum XIII.

NObilissimo ac meruendissimo domino Pe-
tro de Luna, olim in sua tunc obedi-
entia Benedicto XIII. nuncupato, per Balthas-
sarem de Coxa.

Et eodem
Balth. ibi
& in Lib.
Cod. ex quo
vulgatum.

Postquam plus Dominus adiutor meus & pro-
 tector meus, in quo speravit cor meum, &
 adjutus sum, & exaudivit vocem deprecationis
 meae, & restituit caro mea Florentiam, dum
 ex mera (g) liberrima voluntate confensus pu-
 blice sum coram suo sancto vicario, ipsum
 qui est fortitudo plebis suae & praesidio (h)
 salvationum Christi sui, salvum fecisset (i)
 populum suum a pestifero antiquoque schis-
 mate, unico suo ovili unico & indubium
 praeficiendo pastorem, scilicet sanctissimum in
 Christo Patrem & beatissimum (k) dominum
 Martinum sua mirabili providentia Papam V.
 ante cujus sacratissimos pedes me, ut optabam,
 in libertatis plenitudine humilitatissime sinceri-
 tate me praesentavi, a cuiusque beatissimi cle-
 mentis, post alias plurimas, etiam istam mo-
 tu suo proprio consecutus sum gratiam, ut
 me in dignitate Cardinalis reponere & eccle-
 siae Tusculanae praeficere dignaretur in Epi-
 scopum & pastorem; post haec, inquam, per
 que tam animae meae quam corporis iocun-
 dissimam sum adeptus quietem, quamvis
 optimi viri, vasa Christi, animae vestrae, o
 meruendissime Domine, ex tota praecordii co-
 zopantes salutem, magnam apud me fecerunt
 instan-

(g) non
(h) pene-
dit
(i) dicitur

(k) dicitur
non est
suum

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

instanciam, ut vobis, quantum mihi foret, A
 possibile bonam procurarem & pacem. Quod
 nullatenus roboratur fieri posse facilius, quam
 si meorum & actus meos super pace sancte
 matris Ecclesie conservanda vestro dominatio-
 ni perferberem, afferentes dominationem eam-
 dem quibusdam suis dictis ac responsis ali-
 quem dedisse colorem, propter illa que in
 mei accidentat personam. Ego vero, quamvis
 non tam verberum claritudinis quam scilicet
 effecta meam voluntatem & vellem orbi terrarum
 super pace ecclesie innocescere voluntatem;
 tamen opera pretium arbitratus sum presentes
 vobis destinare litteras, quibus mea inten-
 tionis sinceritas perspicuis vestrae reverentis
 perfectissimisque claritas; praesertim cum non
 dubitem multa per multos vobis esse pida &
 scripta mendacia. Cumque diebus praeteritis
 ego, timentis iterum relinere carceres, ali-
 quorum fusu ab honesta societate, quam
 mihi praedictus sanctissimus dominus noster
 assignaverat, declinaverim, & me in quodam
 castro cuiusdam amici mei posuerim, ubi ve-
 raciter comperita summi Pontificis voluntate,
 statim ad ipsius sacratissimam praesentiam in
 libertate omnimoda postus festinaui, & in
 vigilia corporis Christi suo sacro me praesen-
 tavi conspectui; gratiasque, quas petivi, egi
 domino Deo nostro, quia videbam, quod quam
 maxime semper optaveram, perfectam scilicet
 in sancta ecclesia unionem. Et quoniam non
 nulli in diversis mundi partibus constituti forte
 murmurabant me apud non sponte
 nec libere resignasse, in declaratione mea
 voluntatis in praesentia (a) sanctissimi domini
 nostri & dominorum meorum Cardinalium
 & aliorum multorum & in aliis pluribus lo-
 cis publicis & secretis, saepe testatus sum &
 testificor, professus sum & profiteor, me ces-
 sisse libera & spontanea voluntate, meamque
 cessionem ratam & gratam habui, nec ali-
 quem actum recorder me unquam scilicet li-
 bendum, quam pro pace ecclesie statui cede-
 re, ad cuius regimen me sentiebam indignum,
 cuiusque tantum gravabar, quasi insano pon-
 dere, ut nunquam in illo unquam diem sciam
 me habuisse quietem; quod, ut supra dixi,
 claris factis confirmandum duxi, quam ver-
 bis. Et per hoc, quantum ad illorum hortat-
 us, quibus precibus, meam vobis voluntatem
 notifico, factis scripsisse me credo. Restat
 ut vobis, tamquam domino litteratissimo, ad
 vestri comminationem & mei, de contradic-
 tione vestra aliquantulum exponenda sumam ad-
 miratione a, omniique potestati, voluntatis meae
 & actuum praedictorum reddam iustissimam &
 evidentissimam rationem, quam quisque ani-
 ma passionibus sequestratus attendit. (b)
 In primis igitur rogo firmiter, ut vestra pra-
 grandia circumspicere arbitretur, quod est e-
 go a certo tenentem veritatem papae in tran-
 sacto schismate fuisse apud dominum Urba-
 num, & successores suos, semper tamen viam
 cessionis in tam colorato schismate ab utra-
 que partem, hoc est tota christianitate di-
 cissime approbatam, & vehementi instantia
 postulatam in dilexi, ut per eam citius &
 facilius, quam per alias vias pacem ecclesie
 dari posse sine ulla dubitatione crederem;
 & ideo illam a contententibus de papae ac-
 ceptari & exoptari debere; praesertim cum
 se ad eam voto & juramento restrinxerant,
 constantiter tenuerim; quod si licere recusa-

rent, tamquam perjuros votiique violatores,
 schismaque foventes & notorie nutriendes, ANNO
 sanctamque ecclesiam nequiter dividentes, ab CHRISTI
 ipsa ecclesia tamquam praecisa membra fore
 censuerim repellendos; signanter cum esset a-
 pud ipsam universalem ecclesiam dubium de
 papatu; quod ut a sancta pelleretur ecclesia,
 ego in cardinalatu meo quantum potui labo-
 ravi, ejusdem matris ecclesie auctoritatem,
 consensum, clamores, querelasque sequutus.
 Quamobrem Pisano Concilio, quantum in me
 fuit, dedi auxilium, Consilium, & favorem.
 Defuncto vero sanctae memoriae domino Ale-
 xandro, & me insufficiente ad apicem aposto-
 licum assumpto, non cessavi laborem impende-
 re pro pace ecclesie integraliter consequenda.
 Cumque essem in Constantiensi Concilio, sup-
 plicatusque, vobis & olim Gregorio cedenti-
 bus vel dejectis cedere vellem, libenter con-
 sensi, & juxta tenorem cuiusdam per me pu-
 blice lectae cedulae renuntiare promisi. Pro-
 pter aliqua tamen personam meam tangentia,
 item ut liberius executarem promissum, de
 Constantia recessi, & ad Scafusiam quadam
 nocte me transuli, prius aliquibus ex domi-
 nis Cardinalibus advisatis, me non recedere
 ad impediendam vel dilatandam meam in al-
 quo cessionem. Nec modum postea contra me
 tenti meum bonum propositum immutarunt.
 Imo quam primum fui a Concilio, & sacro
 collegio requisitus, in praesentia quique Car-
 dinalium libentissime cessi, ad magnam re-
 putans gratiam Domino Jesu Christo quod
 statum, ad petitionem ecclesie universalis, pro
 sequenda unitate dimitterem, quem dignos
 gubernare non poteram. Quis enim san-
 menti ignorat, quod ex debito pastoralis of-
 ficii praesul sit obligatus de necessitate salu-
 tis ad deponendum mitram, qui obligatur
 pro ovibus ad ponendam animam? Quomo-
 do ille positurus est animam, qui non possit
 substantiam? Parcet profecto, juxta beati Gre-
 gorii sententiam, parcet animae qui parcie
 substantia? Sed talis juxta verba Domini, non
 pastor sed mercenarius tunc (c) convincitur,
 (d) si non oves pascens, imo & animam suam
 in tali passu condemnans, Ego, doctissime
 Domine, volui ostendere mundo, in pace
 procuranda verum me fuisse pastorem. Ideo illam
 dignitatis celsitudinem parvipendi, confi-
 derans, juxta Augustini claram propriamque
 in re praesenti doctrinam, quod episcopalis
 dignitas fructuosior mihi esset, si deposita Gre-
 gem Christi colligeret quam reventa disperde-
 ret. Nam, ut ipse ait, qua fronte in futuro
 saeculo promissum a Christo expectamus hono-
 rem, si noster honor impediret in hoc sa-
 culo unitatem? Longe quippe, inquit alibi
 idem doctor magnus Augustinus, est glorio-
 sius episcopatus sarcinam propter ecclesie vi-
 tanda pericula deposuisse, quam propter re-
 genda gubernacula suscepisse. Ad qua & si-
 millia dirigens considerationis intuitum, me
 cessisse, & post in plenissima libertate ces-
 sionem meam verbis & actibus confirmasse,
 suscitasseque aliquorum, qui ut suos audirent
 pestiferos diabolicosque conatus, me in liber-
 tate positum ad suscitanda scandala incita-
 bant, viriliter contempsisse delectat; ita ut
 maxima indicibilisque mihi adde corporalis
 jucunditas spiritualisque alacritas, quociens
 praedictorum actum remissior. Et haec de
 me ipso, quantum passus episcopalis angus-
 tia,

(a) praesentia

(b) non de-
 lino quia
 me non de-
 cido dignum
 & merito-
 riam con-
 stantiam me
 tenentem

(c) esse

(d) esse

ANNO
CHRISTI
1415.

Haec, dixisse sufficiat, ut sit gloria Deo a quo
omne datum optimum donumque descendit
perfectum; Item ut pessimorum hominum re-
fronetur audacia, qui semper nituntur semi-
nare zizaniam. De vobis autem, doctissime
ac nobilissime Domine, quid loquar, cum
omnem admirationem transcendat, virum tam
clari generis, & qui tanta fuit a multis re-
putatus virtutis, talem in sacris ecclesie ce-
nasse processum, pro cuius unitate non solum
renuntiare sed mori, vos semper fuisse & es-
se paratissimum praedicastis, pro cuius unitate
vestram renuntiationem directe vel indirecte
nullatenus impedire iuramento medio confir-
masti? Ut alia sileam, quae in schedula con-
clavis & aliis vestris oblationibus continen-
tur. Igitur vehementer stupent omnes, cum
sola de contendebus vestra dignatio remaneret;
quare non satisfecistis ecclesiae matri
vestrae; quare tam tanto tempore fluctuare fe-
cistis, postquam, ut dixi, cesserat olim Gre-
gorius, & ea, quae contra vos Pisus facta fue-
re, juxta tenorem petitionis vestrae non solum
revocarentur, sed declararentur fuisse invali-
da, atque nulla. Clamor itaque omnium in
hanc descendit sententiam. Quis umquam
opinari potuisset, quod tantus vir, illos, qui
praedicaverant, numquam eum pro pace (a)
renuntiatum ecclesiae, imo simula-
te fuisse viam cessionis, cum olim Gregorio
prosecutum, sic fecisset veraces, & ora om-
nium eum amantium tantis adimplevisset ru-
boribus, ut non solum pedes eorum nomine
annuntiantium pacem, evangelizantium ho-
num, sed etiam facies confusa sint, & merito.
Expectabant enim, & ad sui excusationem
clamabant quod ubi omnes concorderent,
ipse concordiam adjuvaret. Sed cum Deus di-
versitatem gentium, & contrarietatem ratio-
num in sui nominis confessionem super modo
eligendi sibi indubitatum vicarium mirabiliter
adnasset, & tam brevi tempore, praeter spera
omnium, (b) in unam sanctissimam miracu-
lose concordassent personam, quam ipse qui
fecit concordiam in sublimibus suis evidenter
elegerat; quid dicere in excusationemque sui
qualemcumque poterant suis contradictionibus
praestare colorem, nisi forte dicerent, quod
ipse respondit, se scilicet non esse in libertate?
O bone Deus, quare tua permittit vera
iustitia tantum hominem sic errare? Reputa-
bat se esse liberum ut toti ecclesiae contradi-
ceret; & non liberum ut cum tota ecclesia
concordaret; cum illa ab eo cum magna hu-
militate pacem quaereret, non conflictum. Qui-
nimo, inquam, non liber erat, qui in castris
fortissimo & munitissimo residebat, ad quod
ut libertate debita frueretur se declinare re-
sponderat. Quomodo non liberum hominem
tanto rectum auro, tantis pollentem localibus
pretiosis, tam multis stipatum militibus, &
circumseptum armigeris suae voluntati paren-
tibus? Quomodo non liberum ad quem, nisi
de voluntate sua, nullus patet ingressus; qui
ad eum intrantes, si vult terrere, poterit;
sed ab eis terreri non valet? Haec inquam,
& similia clamitant contra vos. Ego autem
attendo quod forte vestra circumsperta domi-
natio alla formidabat quae non dicebat. Ti-
mebat forte scandala quae propter me possent
in ecclesia suscitari. Et ideo, doctissime Do-
mine, expectabatis, prout aliquibus mihi re-
ferentibus praedixistis, libertatem meam, ut

tunc me ratificans cessionem meam, etiam
vos libentissime cederetis. Ecce igitur habetis
quod optastis, si pacem ecclesiae dilexistis. Si
schisma, quod iam non solum tolerare, sed
audire mundus abhorrebat & fugere dignum du-
citis, accelleret vestrae magnitudo prudentiae ad
liberandum animum, ad reparandam, relin-
quendamque summam festinet. Quod si adhuc
sancto operi vestrae dominationis reluctatur o-
pinio, deponat humilitas vestra illam, & acriter
detestetur, dicens cum Aug. omniscathol.
securus eam partem detestatur, cui ecclesiam
universalem, apostolicis sedibus roboratam,
non communicare cognoscit. Secure igitur de-
testari in opinionem vestram, cui ecclesiam
universalem contradixisse cognoscitis; & quod
plus est, non solum auctoritative in Concilio
universaliter, sed etiam discretive & regula-
riter, ita ut nullus fidelis & prudens in tota
reperiatur ecclesia, quin vestram contradic-
tionem exhorreat. Faciatis igitur sacrificium Deo
de opinione praedicta, si bono vestro alterius
contradicat. Et venite cum gaudio ad sacros
pedes Domini nostri sanctissimi, a cuius mi-
rabili elementa quicquid vestrae conscientiae
salubre, quicquid sane decorum, quicquid
personae utile sit, facillime vestra reverentia
impetrabitis (c). In quo principaliter bonum
vestrum & paucorum animarum quae vos for-
te sequuntur considero. Nam quod ad pacem
ecclesiae attinet, illam, Christi gratia, iam su-
mus adepti perfectam. Omnes enim reges, om-
nia regna, omnesque communitates & dominia
christianitatis unam sequuntur ecclesiam, &
unicum indubitatumque consensum Christi vi-
carium praedictum sanctissimum dominum no-
strum dominum Martinum divina providentia
Papam quintum. Finaliter vero vestram domi-
nationem exoro, quatenus si aliquod praedictio-
rum eadem dominationem offendit, magis
ad sinceritatem meae benevolentiae erga vestram
personam nobilissimam quam ad ipsius verba
respiciat. Mihi equidem aequaliter indisposi-
to in persona, & multis in aliis occupationi-
bus non occurrerunt honestiora vel humilliora
verba, nec etiam enodatores sententiae ad ex-
primendum intentum meum dominationi praedi-
ctae, cui Christus dare dignetur spiritum
tranquillitatis & pacis ad exequendum felici-
ter quae superius continentur.

MARTINI PAPAE V. EPISTOLA.

Martinus Episcopus servus servorum Dei dilecto
filio nobili viro Rensio de Columna.

Germano nostro salutem & apostolicam benedictionem.

Misericors & miserator dominus, unigenitus
Dei filius Jesus Christus, qui caelestia simul
& terrena suae majestatis omni potentia diri-
git & gubernat, sacrosanctam Romanam ca-
tholicamque ecclesiam sponsam nostram, quam
non factio solum, sed sui proprii sanguinis as-
persione fundavit, suae pietatis oculis ab alto
respectus, ipsius viduitatis incommoda post
resignationem juris papatus per Joannem XXIII.
ac subsequenter per Gregorium XII ipsius et-
iam Joannis depositione ab ipso papatu pri-
vationem ac depositionem de Benedicto XIII.
etiam a papatu hujusmodi, ut toti orbi de-
bet esse compertum, in hoc generali Con-
cilio Constantiensi, ac per ipsum canonicos
cele-

ANNO
CHRISTI
1415.

(c) tempo-
rabit

Ex 109.
Cod. 100.

ANNO
CHRISTI
1417.

cro Dominico grege præfati schismatis, Car-
dinales, ac coelectores prædicti nos tunc S.
Georgii ad velum aureum diaconum Cardina-
lem, licet ex fragilitate humanæ conditionis
ad tantum onus regimini universalis ecclesiæ
insufficientibus humeris, eorum vota unani-
miter, nemine discrepante, dixerunt, hym-
num Te Deum, & canticum decantantes, mox-
que inthronizavere, ac etiam adoravere sole-
mniter, ut moris est. Quæ devotioni vestra du-
ximus ad vestrorum iucunditatem cordium spe-
cialiter intimanda, nam universalitatem vestram,
& privatim & publice, etiam cum minori
sungebamur officio, continuatis semper affec-
tibus in nostræ gestimus, & gerere intendi-
mus visceribus, charitatis, ac de tranquillo sta-
tu vestro, & aliorum subditorum animarum-
que, & corporum salutem iugiter cogitare, &
circa illa sedulo exponere internalis vigilantie
nostræ curas. Nos autem, sicut certissimi red-
dimur, sic in devotione, fidelitate, & obedi-
entia nostris, & præfate ecclesiæ matris vestræ,
ac dominæ, ac magistræ continuatis affectibus
persistatis, & ultra nostram, & apostolicæ se-
dis benevolentiam, & gratiam a largiente mu-
nerum supernorum pareatis, sempiternæ vitæ
gratiam valeatis promereri. De hoc autem,
quod bulla sine impressione nostri nominis est
appensa præsentibus, eadem vestra devotio
non miretur, sed potius gratuletur maxime,
cum ejusdem vestræ sinceritatis desiderii oc-
currentes, easdem litteras ante nostræ corona-
tionis insignia providerimus dirigendas, infra
quæ usus præfate bullæ cum nostri impressio-
ne nominis non habetur. Dat. Constantiæ Mo-
guntinæ provincie III. Idus novembris. su-
scripti a nobis apostolatus anno 1.

EPISTOLA COLLEGII CARDINALIUM

Ad universitatem Coloniensem.

Significans celebratam electionem summi
pontificis.

Hæc non
cum sup-
riori apud
Mart. A-
nera. l. II.
p. 101.

Miseratione divina Episcopi, presbyteri &
diaconi S. R. E. Cardinales, egregiis
viris rectori & universitati studii Coloniensis,
salutem in domino sempiternam.

Pater futuri sæculi princeps pacis de thro-
no ejus ineffabilis pietatis atque clementiæ ad
datum Petri naviculæ, variis & calamitosi-
undarum turbibus per quadraginta annorum
lugenda curricula ob schisma prædictum la-
crymabiliter laceratis, prospiciens; ac misere-
tus jam tandem super illam, nec passus diu-
tius sacrosanctam Romanam ecclesiam catho-
licam post cessionem juris Papatus dudum per
olim Joannem XXII. & subsequenter Grego-
rium XI. in eorum obedientiam nuncupatos,
factas, & depositionem a Papatu de dicto o-
lim Joanne per sacrosanctam & generalem sy-
nodum Constantiensem; ac deinde Benedicto
XIII. in ejus obedientiam nuncupato, & per
ipsam synodum legitime celebratas, suo præ-
sule viduatam in maximum & enorme præju-
diciam animarum & corporum, & interitum
deplorandum fidelium christianorum, ipsius
viduitatis ulterius deplorandæ incommoda non
ferens per infusionem Spiritus sancti paracliti
diebus his proximis in corda hominum inspi-
rare in maximo rerum turbine (nam ubi vult
spirat) inestimabiliter est dignatus, ut post

multos, diutinos, varios, laboriososque tra-
ctatus inter nos & deputatos commissarios na-
tionum in præfata synodo existentium, quas
divina maiestas ad pacem, reformationem, &
unionem dictæ ecclesiæ de universis christiani-
tatis, & nonnullis aliis partibus in unum mi-
rabiliter adunavit super electione summi Ro-
manique & futuri tunc proximi pontificis ha-
bitos, in ipsa generali synodo concorditer
provisum extitit, & conclusum super modo
& forma electionis ipsius Romani & futuri
summi pontificis, quod collegio nostræ præfa-
tæ ecclesiæ Cardinalium, sex coelectores pro
qualibet quinque nationum in ipso Concilio
seu synodo existentium ad peragendum una
nobiscum electionem huiusmodi adungerentur:
ita tamen quod electus in Papam per duas
nostræ collegii & duas alias partes coelectorum
cujuscunque nationum prædictorum, concorditer
a cunctis Christi fidelibus pro unico vero
& indubitato pontifice præfate ecclesiæ catho-
licæ haberetur, prout in decretis ipsius synodi
litteris denotatur. Post quæ nationes ipsæ supre-
mis aspirantes affectibus, ut pro universali
bono christianitatis electio ipsa in altissimi
gratiam concluderetur celeriter, ad electionem
coelectorum huiusmodi procedentes, sex inter
prælatos & alios viros gradibus, scientia &
virtute conspicuos ad electionem huiusmodi
pro earum quinque nationum qualibet, nobis
& nostræ collegio adjunxerunt; & deinde di-
ctorum sex pro natione numero triginta coele-
ctorum ad electionem ipsam celebrandam, e-
lectione per nationes, ut præmittitur, cele-
brata, in eadem synodo fuit confirmata so-
lemniter cum potestate in decreto dicti Con-
cilii alias declarata. Quibus opportune & so-
lemniter peractis, die lune octava instantis
mensis, circiter horam quartam post meridiem
nos & dicti coelectores, servatis de more ser-
vandis, decretum conclave in domo communi-
tatis Constantiensis notabili accommodo, li-
bertate atque securitate amplissimis communi-
tum, ad omnipotentis Dei laudem & gloriam,
pacem, statum & unionem præfate ecclesiæ
ac totalem extirpationem schismatis prædicti
in Spiritu Sancti nomine exultantes intravi-
mus. Illoque qui de superno cardine cui vult
spirat, & fidelium corda vivificat, & illu-
strat mentes nostras & nostrorum coelectorum
inestimabiliter ac divinitus inspirante, die Jo-
vis, XI. præsentis mensis, circa horam de-
cimam, & ad tam sacratissimum negotium,
eodem spiritu humillime, prout tam subli-
mis materia exposcebat, ab intimis præcor-
diis invocato, una cum coelectoribus præfatis
consultatione & deliberatione maturis super
status ipsius ecclesiæ, tranquillitate fidelium,
& electione huiusmodi, præfati schismatis
confusione universale, vota nostra cum eisdem
coelectoribus unanimi consensu ac libe-
ra voluntate nemine discrepante, in reveren-
dissimum in Christo patrem & dominum O-
donem de Columna, tunc S. Georgii ad ve-
lum aureum diaconum Cardinalem, contra-
trem nostrum, ejusdem ecclesiæ verum & in-
dubitatum pontificem supremam cordem no-
strorum affectione direximus, ac ipsum elegi-
mus & præfecimus eidem Romanæ ecclesiæ in
huiusmodi pontificem & pastorem. Moxque
cum hymnis de more & canticis ipsum, mu-
tato Odonis nomine in Martinum Papam quin-
tum, solemniter inthronizavimus, & adoravimus
jux-

ANNO
CHRISTI
1417.

ANNO
CHRISTI
1615.

juxta morem, consuetis super his omnibus ad futuram rei memoriam publicis documentis. Et deinde solemniter juxta ritum præfatum Romanæ ecclesiæ hæc præsentis die in ecclesia Constantiensis canonice & solemniter celebratis, adstante multitudine percelebri, in præsentia serenissimi principis domini Sigismundi regis Romanorum & Ungariæ illustris, prælatorum, procerum nobilium, ceterorumque ipsius domini nostri coronationis insignia celebravimus cum exultatione præmaxima. Quæ licet dominus circumspectioni vestræ latius affectibus per suas litteras intimet; nos etiam significare decrevimus ad lætitiæ singularem. Obsecrantes nos proa semper affectione dispositos apud ipsum dominum nostrum tranquillitatem vestram pariter, & honorem fraternitatem amplectentem pro omni statu & honore vestris interponere, totiusque vigilantia vestræ curas casu quolibet ingruente. Vos autem, prout de vestra circumspectione, & integritate erga statum, honorem, & gloriam præfatorum domini nostri & ecclesiæ abunde confidimus, sic vos exhibebitis diligentissimum & solerem, ut merito valeatis in Altissimo collaudari & condigne remunerationis impendia promereri. Datum Constantiæ provincie Maguntinæ sub trium priorum nostrorum sigillis, XXI. novembris ab assumptione pontificalis culminis ipsius domini nostri anno primo, millesimo quadringentesimo decimo septimo, indictione decima.

INSTRUMENTUM STUDII HEYDELBERGENSIS

Traditum nuntio sibi nuntianti electionem domini Martini Papa V.

IN nomine sanctæ & individua Trinitatis, Amen. Noverint universi præsentis & futuri, hoc præfens publicum instrumentum inspecturi, quod anno nativitatis dominicæ MCCCXVII. indictione X. die nona mensis decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris domini nostri domini Martini digna Dei providentia sacrosanctæ Romanæ ac universalis ecclesiæ & summi pontificatus Papæ V. anno primo, coram venerabili & egregio doctorum doctore domino magistro Joanne de Noer, rectore ad præfens alme universitatis Heidelbergensis, Wormatiensis diocesis; necnon venerabilibus viris dominis Nicolao de Janwer, Henrico de Hoemborch, Willelmo de Eppembach sacre theologiæ professoribus; Nicolao de Berembeyg, Nicolao de Treiffel sacrorum canonicum, Willelmo de Davantia in medicina doctoribus, Willelmo de Lyra decano facultatis artium, totoque cætu aliorum regiminis & non regiminis nobilium bacallicorum, scolarium & suppositorum alme universitatis per bedellum ejusdem, ex commissione dicti domini rectoris, ut moris est, ad hunc audiendum specialiter evocator, personaliter constitutus venerabilis Ludovicus de Nutliana Faventinæ diocesis artium & medicinæ magister & doctor egregius, a præfato domino nostro Papa ad hujusmodi aliam universitatem nuntius specialiter destinatus, quasdam litteras, unam videlicet secretam præfati domini nostri Papæ, ejus vera bulla in cordula canapæ more Romanæ curiæ impendente bullatam, & aliam papyream reverendissimorum in Christo patrum & dominorum S. R. E. Cardinalium

Concil. General. Tom. XXVIII.

sub tribus sigillis priorum Cardinalium eorumdem de cera rubea per impressionem figuratam, modum & formam electionis & coronationis dicti domini nostri Papæ in se continentes in præsentia dictæ alme universitatis, hujus rei causa, ut præmittitur, congregatæ, in medium produxit, atque præfato domino rectori tamquam capiti ejusdem universitatis honorifice præsentavit. Quas idem dominus de manibus humiliter & devote ac cum omni, qua decuit, reverentia suscipiens, ipsas mihi notario tradidit publice legendas, & eidem universitati publicandas: quas ego notarius infrascriptus de mandato ejusdem rectoris aperiens, easdem publice alta & intelligibili voce perlegi & publicavi. Quibus quidem litteris sic, ut præmittitur, debite perlectis & publicatis cum collatione & assumptionis, electionis, coronationisque præfati domini nostri Papæ recitatione, ac ipsius & universalis sanctæ matris ecclesiæ status, & horum recommendatione per præfatum dominum Ludovicum nuntium ad ipsam universitatem laudatis, factis & expeditis; egregius sacre theologiæ professor magister Nicolaus præbiterus præfati nuntio præfati & astanti, ac suæ colationi nomine dictæ universitatis respondit hujusmodi verba, videlicet: *Hæc est dies boni nuntii pro themate assumendo, quod quidem thema per similia membra subtiliter distinguendo & introducendo solemniter & honorifice cum jubilo & gaudio immenso conclusit. Hæc est dies boni nuntii, unionis videlicet sanctæ matris ecclesiæ per tot annorum lugenda circumla lamentabiliter lacescit, ac electionis & præfati sanctissimi domini nostri domini Martini Papæ V. unici veri & summi pontificis per omnes Cardinales & deputatos singularum nationum in civitate & Concilio Constantiensi tunc in conclavi existentes, unanimiter, eorum nemine discrepante factæ & celebratæ: cui domino nostro Papæ tamquam vero & indubitato Romano & universalis ecclesiæ summo pontifici & pastori, B. Petri legitimo successor; ipsiusque præceptis, monitis & mandatis, ipsa hujusmodi universitas expedita, tamquam filii humillimi volunt & intendunt irrevocabiliter in omnibus, & per omnia, prout decet, devote & humiliter obedire. Recommendantes se & sua cum humilibus reverentia & subiectione ad præfati sanctissimi domini nostri Papæ pedum oscula beatorum; hymnumque. *Te Deum laudamus* de principio usque ad finem cum antiphona de B. Maria Virgine gloriosa solemniter cum exultatione maxima decantantes, ad laudem, gloriam & honorem omnipotentis Dei ac pacem & unitatem universalis ecclesiæ & totius populi christiani. Super quibus omnibus & singulis præfatus M. Ludovicus nuntius petiit sibi per me notarium infrascriptum unum vel plura publica fieri instrumenta. Acta fuerunt hæc in ecclesia regali S. Spiritus Heidelbergensi, dictæ Wormatiensis diocesis, sub anno, indictione, die, mense, & præsentibus quibus supra, hora vespereorum vel quasi; præsentibus ibidem supradictis doctoribus & magistris aliisque suppositis dictæ universitatis, ad hoc, ut præfatur, inibi congregatis, aliorumque notabilium virorum in multitudine copiosa, tenores & fines dictarum litterarum, de quibus fit mentio sequuntur per ordinem & sunt tales:*

LII 2

tales:

ANNO
CHRISTI
1615.

ANNO CHRISTI 1413

ANNO CHRISTI 1413

tales; Martinus Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis rectori & universitati Heydelbergensi salutem & apostolicam benedictionem. Misericors & misericors dominus, & usque deplorare non compungit, etc. & h. sicut. Datum Constantie XI. kalendas decembris pontificatus nostri anno primo. Aliter vero littere dominorum Cardinalium principum sequitur in hac verba: misericordia divina Episcopi, presbyteri, diaconi S. R. E. Cardinales egregia viria rectori & universitati studii Heydelbergensi, salutem in domum sempiternam. Pater futuri seculi, princeps pacis, de throno ejus, etc. usque ubi suo prefato viduata &c. sic finit. Datum Constantie provincia Magnatum sub trium priorum nostrorum sigillis XXI. decembris ab assumptione pontificatus culminis ipsius dom. nost. an. primo, MCCCCXVII. Indictione X.

Et ego Joannes de Werthusen clericus Trajectensis diocesis, publica apostolica auctoritate notarius, premissis omnia de singulis, dum sic ut premissis, agerentur & fierent, una cum prefato rectore, doctoribus, & magistris, nec non totius universitatis suppositis interfui, eaque omnia de singulis sic fieri vidi & audivi. Ideo hoc presens publicum instrumentum manu mea propria scriptum, confeci, publicavi, & in hanc formam publicam redegi, signumque meum solum & consuetum apposui rogatus & requisitus in h. c. dem & testimonium omnium & singulorum premissorum.

Similes litteras ipsam per verba conceptas & expressas nomine universitatis Coloniae die prima Januarii anno MCCCCXVII. datas continens eodem codex ms. quas hic describere non multum juvat.

ADBITIO AD SESSIONEM XLIII

BULLA

MARTINI P. A. P. P.

In Concilio Constantiensi, ut arbitror, lata.

Qua concessa exemptiones tempore schismatis tolluntur.

PRAEMONITIO COLLECTORIS.

IN sessione XLIII. Concilio Constantiensi lecta sunt pro Concilio decreta quadam a Martino vero pontifice facta, quorum primam abrogatas exemptiones tempore schismatis concessas, singulosque tunc exemptos juri presulum suorum restituit. Integram Martini bull. usquam legi in quare opera proximo me facturum existimavi, si ejusdem bulla dignus fragmentum seu potius bullam integram titulo tantummodo & sine carentem, o MS. codicis hic exhibuerim, communicationem mihi usper a viro eruditissimo, & de hoc ipsa opere non semel optime merito P. Josepho Bergensini ordinis servorum B. M. V. & Praeta sui ordinis provincia antistite. Caret hac eadem bulla inscriptione, sed ad Martinum P. pertinere nullus dubito, necumque lectur. conueniens facile eredo.

Priscorum jam temporum, quibus haec

schisma post obitum felicia recordationis domini Gregorii Pape XI. exortum fuit, impulis qualitas, ut in sub obedientia pro Romanis seu summis pontificibus se gerentes, ad impetrandas quaslibet subreptitias potentiam instantias nec (non) ad captandas humanas benevolencias; nec (non) ad exhauriendas ceteri diuisas nec aliter & variis ad complendas suas placentias non usquequaque semper canonice regulatas; nonnullaque etiam sine illorum quorum intererat vocatur vel aspectu noscuntur atque patuisse quas in leuonem non modicam subditorum, praesertim ordinariorum redundare censentur, reipublicum detrimentum; inter caetera multas tam ab ipsa ordinaria, quam a superioribus aliis eorum jurisdictione, dominio, potestate exemptiones seu mancipationes a dicto iustitiae schismatis tempore inferioribus rationabiliter concesserunt. Ea propter cum inter sacrorum canonum sententias non occurrat locus & opportunitas ut minus canonice gesta retractentur, omnes, & singulas exemptiones quibuscunque ecclesiis & monasteriis, capitulis, collegiis, & locis aliis religiosis & pia sub quocunque verborum forma a prefato iustitiae schismatis tempore per auctores, qui pro summis seu Romanis pontificibus in sub obedientia se gerebant, concessas, datas, salvis infra designatis, ex certa scientia annullamus, irritamus, cassamus, & revocamus lictis (littere) cuiuslibet pendenti non obstante, & si in ea usque ad conclusionem in causa effectus processum. Praefatis insuper sic, ut dicitur, exemptis, universis & singulis ab auctore inchoati schismatis tempore sicut praedictis exemptis districte precipientes & mandantes, quatenus diocesanis ordinariis aut superioribus aliis, quibus antea parebant & subditi consistebant, de cetero in omnibus pareant & subditi existant, prout & quemadmodum ante concessiones praedictas subditi esse & parere tenebantur & debebant. Per praedicta tamen nullo modo directe, vel indirecte intendimus in aliquo derogare exemptionibus seu emancipationibus datis seu concessis ecclesiis, capitulis, religiosis, monasteriis, domibus aut aliis piis locis seu etiam ordinibus ante dictum tempus inchoati schismatis praedicti & obitum domini Gregorii XI. per Romanos pontifices seu sedem apostolicam datis seu concessis; neque etiam derogare intendimus ecclesiis, monasteriis, capitulis, collegiis, religiosis domibus aut locis aliis piis quae a dicto tempore sunt fundata sub conditione siue modo ut eximerentur seu quae fundationis novae hujusmodi contemplatione fuerunt exempta; atque etiam ordinibus approbatis a prefato tempore etiam de novis concessis vel etiam universitatibus seu collegiis studiorum generalium etiam datis & concessis, nec etiam subsequenter derogare intendimus confirmationibus augmentis seu additionibus exemptionum dicto durante tempore schismatis & a dicto tempore factis prioribus privilegiis seu exemptionibus, quae scilicet ante praefatum dominum Gregorium obitum erant inchoatae, factae quibuslibet ecclesiis, monasteriis, capitulis, collegiis, religiosis domibus aut locis aliis piis causa sic dependente &c. vegeti causa. Nec etiam postremo intendimus derogare exemptionibus, quae de consensu ordinariorum seu etiam de consensu aliorum superiorum, quorum intererat, pro-

inter sub-

inter non-

ANNO CHRISTI 1417

ANNO CHRISTI 1417

procedere. Quinimo omnes & singulas legi-
 atinas numeratas exemptiones, & profertim an-
 tiquas volumus remanere in suo robore firmi-
 tatis, & illas ex abundantia approbamus, de-
 cernentes allegantibus quascunque exemptione-
 nem profecti schismatis durante tempore fuisse
 concessam incumbere onus probandi. Et insu-
 per declaramus rationi esse consonum & sacris
 canonibus multum quod Romanus
 Pontifex delerere exemptiones aliquas Eccle-
 siis, capitulis, monasteriis, religiosis domi-
 bus, plis locis, ordinibus, universitatibus seu
 personis quibuscunque non concedat sine cau-
 sa rationis ac vocati & auditis locorum
 ordinariis & aliis quorum principaliter intere-
 rit; quod tamen locum non habeat (pro) Ec-
 clesiis, monasteriis aut aliis plis locis de no-
 vo edificandis sub conditione exemptionis ac
 universitatibus & collegiis studiorum noviter
 ordinandorum.

BRITIA NOTITIA CODICIS MS.

Qui varias sermone in Concilio Constantiensi habuit complectitur.

In Bibliotheca Anthonii. Ms. num. XL. p. 101.

Scriptus est Codex anno MCCCCLXXXII.
 In ejus fine hac leguntur haud illepidi:
*Alia sunt haec in Monasterio S. Joannis Baptista
 in Blankenburg anno MCCCCLXXXII. videlicet Christi
 gerente in eodem loco reverendo in Christo Pa-
 tri Dominico Heinrich Schmid. Eodem anno
 in eodem loco apparuit rara avis, capitulum
 provinciale dicta, in qua multa bona comesta,
 pauca gesta sunt. Eodem anno pestilentia re-
 gnavit per totum dominium dominorum de Pir-
 tenberg & fere per totam Stryiam. Con-
 tinentur in eo praeter alias sermones XXVIII.
 in Concilio Constantiensi habiti, & quibus
 haud pauca testimonia de miserrima Ecclesia
 ejus aevi facie decerpi possent. Dabimus hic
 eorum tantummodo indicem, quos in actis
 Concilii Constantiensis, ac tertia Historiae llo-
 terariae reformationis parte haud vulgavit ce-
 leb. Hermannus von der Harst, iis fortasse
 tum non instructus.*

Sermo fratris Matthaei de Aula regia ordi-
 nis Cisterciensis. Magistri in artibus ac S. Theol.
 profecti. habitus domia. 4. post Trinit. text. *E-
 nec misericordes.*

Sermo fratris Joannis Zachariae S. theol. prof.
 ord. Heremitarum S. Augustini, unius de am-
 basiatoribus almi universit. studii Herfordiens.
 A. 1417. text. *Gratia, vobis & pax.*

Sermo Joannis Gersoni cancellarii Parisiens.
 A. MCCCXXV. text. *Obsecro vos, tamquam ad-
 vens & peregrinos. 1. Pet. II.*

Sermo Anonymi post clandestinum recessum
 olim Joannis Papi XXIII. A. MCCCXXV.
 Incipit: *reverendissimi in Christo Patres & domi-
 ni praestantissimi, Ecclesia sancta Dei Cardinales
 immobiles, inflexibilesque columna. Almi nomi-
 nis auxilio primitus invocato.*

Sermo fratris Alexii ordinis minor. Episco-
 pli Placentini, Dominic. II. quadrages. Ann.
 MCCCXXVI. text. *Faciamus hic tria tabernacula.*
 Matth. XVII.

Sermo Anonymi de nativitate Mariae Vir-
 ginis. Text. *Liber generationis Jesu Christi.*
 Matth. I.

Sermo Fratris Bernardi Baptifati monachi &
 abbatis ord. S. Bened. in S. theologia licentia-

ti A. MCCCXXVI. domia. III. post festum
 Pasch. text. *Parabitis & sobitis vos, multas
 autem gaudetis, &c. Jo. XVI.*

Sermo Joannis de Rotha ordinis minor. Vi-
 cegenralis ac S. theol. prof. A. MCCCXXVI.
 in festo nativ. Mariae Inc. *In Jesu Christi unum-
 ur te flagrantem virginem, qua Deum peperisti,
 thema fandi sermonis ornam. Generationis liber
 Jesu Christi.*

Sermo magistri Mauricii de Praga S. theol.
 profecti. domnica VII. post festum pentecost.
 text. *Accendite a falsis prophetis. Matth. VII.*

Sermo magistri Jacobi Episcopi Placentini
 in exequiis domini Cardinalis Barensis. Incip.
*Mibi occasum solibilem, reverendissimi patres &
 Domini, dolorem & amarissimum recolenti &c.*

Sermo generalis ordinis Praedicatorum domi-
 nica I. quadrages. A. MCCCXXV. Inc. *Reve-
 rendissimi patres & domini praestantissimi domini
 Cardinales, cardines terre excellentissimi, profes-
 ses, doctores eximii, pastoresque fidelium anima-
 rum, super quibus posuit Deus orbem. Etsi jux-
 ta sacri canonis veritatem annis suis debent
 currere temporibus.*

Sermo Anonymi A. MCCCXXV. d. 19. se-
 ptembr. text. *Obsecro vos ut sitis in charitate ra-
 dianti. Eph. III.*

Sermo Episcopi Firmani ordin. minor. An.
 MCCCXXVI. in festo corporis Christi. text.
Cere mea vere est tibus. Jo. VI.

Sermo Anonymi. text. *dominus dabit vobis
 signum: Ecce virgo concipiet & pariet filium
 Jesu. VII.*

Sermo Anonymi de contemptu sacri Conci-
 lii. Text. *Filius noster iste protervus & contu-
 max est, vestra monita audire contemnit. Deu-
 ter. XXI.*

Opera pretium est ex hoc quidam decer-
 pere. Habitus est in Joannem Archiepiscopum
 Maguntinum, & quidem ab ipso, uti vide-
 tur, Martino V. Pontifice Maximo. Meminit
 enim orator praedecessorum suorum, a quibus
 multa beneficia & ipsam Archiepiscopatum
 Joannes acceperit, subque sermonis haem, sua
 auctoritate alius, graves in eum penas se decre-
 torum minatur. Ita autem in eum inter cetera
 invehitur.

*Praedecessores nostri & nos & illa sancta ma-
 ter Ecclesiae unum filium genuit Joannem Archie-
 piscop. Maguntinum, & non solum genuit,
 immo fovit, immo indulgentius educavit, immo
 ipsum ad unum de solemnioribus Ecclesiarum exal-
 tavit. Sed iste filius protervus & contumax pa-
 tris & matris contempsit imperium; immo et-
 tiam contra patrem & matrem conspiravit, in-
 imico & hosti Ecclesiae adhaerendo, sicut magis
 declarabitur infra, ergo merito vocandus fuit, ut
 compareret curam senioribus, id est, curam isto
 sacro consistorio, cujus auctoritate est juvenus,
 ut postmodum subsequatur increpatio dura & mo-
 nitio salis, qua cedat ceteris in exemplum, ut
 de eo merito proponamus verba textus. Exprobat
 dein nonnullis interjectis illi beneficia, ab
 ecclesia in eum collocata fuisse, scilicet eum
 a domino Joanne ad Archiepiscopatum promo-
 tum in partibus, uti vocant; consecratum,
 palliumque ipsi missum; graves quoque pro-
 cessus contra illos, qui castra Archiepiscopa-
 tus detinebant, in ipsius favorem ab eo in-
 stitutos; per dominum Benedictum etiam ejus-
 que nuncios in Germaniam missos curatu, ut
 possessiones Archiepiscopatus obtinerent. Deinde,*

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

de, quam legitimum in contra Ecclesiam se praesertit, his verbis edisserit.

Iste potest dici velle protervus, vel superbiens, vel velle crudelis & ferax regis matrem sanctam Ecclesiam. Post cuius suscepit tanta beneficentia statim adhaere servare, de heresi & schismate condemnato: & praestitum illi iuramentum Ecclesiam fidelitatis sicut omniagam fidei Bavaro & iuramentum fidelitatis praestitit: & de sancto baroniarum dici potest. Omni die vidit ad sua curricula: si vera sunt qua tibi relata sunt. Ipse super omnes homines tenet eum in superbia sua, in sua malicia, nec permittit venire ad reconciliationem suam. Ipse enim ligam dicitur facere eum eo, non verendo incurvere sententias laetas per dominum B. Joannem Papam. Ipse nihilominus eum captivum suo dicitur intrasse multa capitula in praedictum istius sanctae Ecclesiae, perjurium perjurio committendo, qua capitula diffusus continetur in cicutario. Et addit peccatum peccato, non solum protervus est in committendo, sed etiam contumax in omittendo. Contumax enim secundum Isidorum L. X. Etymolog. dicitur, quia contemnit vel negligit. Iste autem citatus super multis criminibus, nunc per benedicti. (jam erant cito septem anni) postmodum vero per nos, (hodie est jam annus vel circa) post multas prerogationes, tandem in termino prerogato contumaciter venire contempsit, mittens liquas excusationes, quas praedecessor noster frivolos reputavit. Ergo contumax est, & merito. Tandem multis interpositis ita involvitur hanc orationem finit. Quia ergo verba non suscipiunt, opus est facti. Et ideo quia iste citatus venire contempsit, & excusationes quasdam misit, primo excusationes illas, sicut proposita & scripta sunt, frivolos reputamus, & (ipsum) ab officio & beneficio suspendimus, ad parvas alias, prout suadent iustitia, processuri. Ergo quilibet exemplo illius terribis attendat sibi illud. Prov. XXII. Audi fili patrem tuum, qui gravis est, & non contemnas, cum senneri mater tua &c.

verba haec sunt Schelhornii

Hac ideo huc transferre volui, quod eius rei, nisi mea in inquirendo me fecerit industria, haud meminerint Hardtius & Lenfantius. Stetit equidem illum a partibus Joannis XXIII. & post eius fugam a Concilio quoque digressum uterque annotavit: criminis vero illius, cujus cum Pontifex reum peragit, a neutro, quod sciam, fit mentio. Nec ego sane quo illa accusatio tendat, novi: ab aliis id edoceri cupidus.

EXCERPTA QUEDAM ORATIONUM,

Quas in Concilio viri quidam docti & religiosi habuerunt.

JO. Georgius Schelhornius, vir doctus, in suis amoenitatibus litterariis to. III. pag. 10. ex ms. quodam codice bibliothecae Raymundi de Krast respublicae Ulmenis consulis protulit nomina virorum illorum, qui coram patribus Constantiensibus perorarunt. Sunt vero nomina illorum haec. Theobaldus Mauritius de Praga, Matthaeus de aula regia, Alexius ordinis Minorum Episcopus Placentinus, Bernardus Baptisatus monachus & abbas ord. S. Benedicti, abbas Jo. de

Castro Carianae, Episcopus Landensis, Episcopus Sarruberienis, Episcopus Emonensis, Jo. vice generalis ord. minorum, generalis ord. Predicatorum, Andreas cister. Postnaniensis, Jo. Gerson cancellarius Parisiensis, mag. Petrus de Fuka professor Vindobonensis, mag. Theodoricus de monasterio. Ex his orationibus excerpta quaedam subjicit idem Schelhornius, qua hic referenda censui: diverso tamen ab eo, quo Schelhornius dicitur consilio. Ille enim his in medium allatis occulte insinuat, quatenus reformationis necessitas tempora illa teneret, simulque veluti viam struit, ad Lutherianam, quam vocant, reformationem excusandam. Nisi tamen vir doctus decipi ultro voluerit, intellet utique longe aliam, quam qua a Lutthero profecta est, reformationem Patres illos postulasse; neque enim Ecclesiam Romanam doctrinam, sed clericorum Romanorum doctrinam, sed clericorum Romanorum communiis mores perfringi. Hos refringi in veterem sanctitatem postulans; de doctrina nihil quidquam excipiunt. Hac pronotasse opportunum censui, ne in his referendis unum eundemque cum Schelhornio scopum habere me quisquam insinulet.

E sermone P. habito a Fratre Matthaeo de Aula Regia, S. Theolog. Professore.

Estote misericordes.

Olim pia recolenda memoria, venerabiles Patres nostri, viri Ecclesiastici, prelati & pastores Ecclesiam, spiritu facta carnis mortificantes, miseri animabus suis, mandata domini & Consilia susceperunt latenter, & legem diligentissime impleverunt, etiam usque ad mortem inclusive, dicentes cum Apostolo ad Rom. VIII. Quis nos separat a civitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, &c. Hi gloriosi viri Ecclesiam sanctam pretioso Christi sanguine plantatam, rigatam & fecundatam rezerunt non tyrannice, sed misericorditer, non superbe, sed humiliter, non aere, sed liberaliter ipsi viri praecleari, quibus dignus non erat mundus, suam professionem magnificabant non per vestem splendidam, non per supellectilem pretiosam, non per refectioem gulosam, nec per clientelam numerosam; sed per vitam sanctam & doctrinam salutarem. Sed jam, probo dolor: Jordanes conversus est retrorsum, planctus facti sunt retrogradi, obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, perile factus de terra. Moderni namque temporis prelati manum quidem miserunt ad aratrum fidei, sed contra doctrinam Christi Luc. IX. respiciunt retro, arcam domini ponentes juxta E. Dagon. Spiritualibus carnalia miscentes, sunt tanquam prompularia plena eructantia ex hoc in illud. Intramus quidem Ecclesiam, missas legimus & audimus, de Christo loquimur & cantamus, de Christiano vocabulo gloriamur; sed heu! nihil est aliud nisi tunica Joseph in apparentia exteriori; filium autem in rei existentia fera pessima devoravit. De Christo namque tractatur in Conciliis, disceptatur in iudiciis, disputatur in scholis, in Ecclesia cantatur. Sed vade ad exitus viarum, i. e. ad finem intentionis, & pensa, quis horum generalior

ANNO CHRISTI 1423

ANNO CHRISTI 1423

Et hinc operum, non ne per hoc omnia, quae A sancti, Concilio constanter expectamus. Suscita nunc super gregem tuum pasto- rem unicum, & ab omnibus fidelibus tuis in- dubitatum, sed utramque bonum, quia nihil prodest, sed plurimum obest pastor, si non sit pastor & ipse bonus: bonus, qui bonos misericorditer diligit, malos autem & haereticos, quorum heu! quasi infinitus est numerus, se- vere punit & corrigit; qui sic gregem subditum diligit, ut gregis curam non negligat; qui non solum se, sed & gregem suum pascat. Sed quis hic? & laudabimus eum &c.

Bernardi Baptizati Monachi S. Theol. licent.

Oratio vobis & pax &c.

Sine iustitia, inquit B. Augustin lib. IV. de Civit. Dei cap. IV. quid sunt regna, nisi magna atrocitas? unde, reverendissimi patres & domini, in Ecclesia tanta atrocitas corporalis & spiritalis, & tot schismata insurrexerunt, nisi propter absentiam praclarissimae iustitiae, quae ut haereticus solet lucere? Ubi nunc & in qua parte Ecclesiae ipsa iustitia resurgat? Certe obnubilata est & in tenebris prostrata vitis praetorum & virorum Ecclesiasticorum. Ubi, peto, sunt eius filii, iusta commutatio & iusta distributio? Revera duae meretrices factae sunt, ligantes de infante mortuo, i. e. pro bonis temporalibus Nonne Patres, meretricius actus est, & iniusta commutatio, pro mercede dare spiritalia, pro temporalibus cum Geal vendere, i. Reg. V. & cum Symone emere? Act. VIII. Nonne etiam meretricia est & iniusta distributio beneficiorum Ecclesiasticorum, quum in ea respicitur non spiritalis, sed carnalis: non habilis, sed nobilis; non virtus, sed amicus; non dignus, sed propinquus, non scientia, sed pecunia? Qui sic beneficia confert, non est iustus collator, sed cum Iuda pessimus mercator, & proprie loquendo personarum acceptor Paucos heu! videmus de praetis in hoc sacro Concilio congregatis, quod quotidie clamamus in Spiritu S. congregatum, devote orare, decimare, celebrare, eleemosynas dare, & exempla bona laicis praebere: immo magis videmus ipsos orari, comessari, vana gloria solaciari, & plus quarere, ut placeant hominibus utriusque sexus, quam Deo De iustitia autem distributiva praetorum respectu Dei nescio quid dicam. Cunctis vobis constat, quod Cardinalis seu archidiaconus beatus Sixti seu beatus Laurentius thesaurum Ecclesiae disperdit & dedit pauperibus. Nunc vero patrimonium domini nostri Jesu Christi & Ecclesiae thesaurum distribuunt potius mulieribus, quam Christi pauperibus; carnalibus quam spiritalibus; mimis iocosis, quam pauperibus religiosis ... Propter huiusmodi, reverendissimi patres, iniustas commutationes & distributiones, terrenasque affectiones schisma in Ecclesia est conclusurum, & vera pax subvertata Ecclesiae Quem a vicio avaritiae innocuum dicam? Num aliquem de summis Pontificibus, domini Cardinalibus, Archiepiscopis, Patriarchis, Episcopis, abbatibus, praepositis vel decanis, aut unum de religiosis, vel de inferioribus cu-

ercoantur, misericordis, dum in his rectoribus & praetis non animas sed pecunias quarunt, de quibus in canonica lege dicitur: in novissimis temporibus ventent iniquiores secundum desideria sua non in piam ambulantes. An non tam Christo quam populo illudat, qui praetum illius & illius peccata devorant, & tamen nec illi servant, nec illius salutem procurant? sicut hec! nobilis experientia monstrat. Hi sunt, quorum iniquitates adipsi profunt, qui de Christi inopia esse volunt divites, & ignominia gloriosi, honorum delicat, de cunctis sericari, de patrimonio cruciatu lascivi, & iactantia deserviant, solliciti non de animabus, sed de avibus, non de pauperibus sed de canibus, iureis, oculis execrandis ----- Nunc prohi dolor! impletum est illud apostoli Rom. II. nomen Dei per vos blasphematum inter gentes. Unde nisi per nequam conversationem & ineptam vitam praetorum & virorum Ecclesiasticorum, qui tamen deberent esse sal terra, condendi oves sibi commissas doctrina & bona vita, ne sordibus putrescant victorum; sed hoc sal jam evanuit & adeo insinuatum est, ut vel condire nequeat, vel a putrefactione reservare non valeat. Si hoc sal melius populum Dei condret, melior utique ab eo odor procederet. De hoc sale dicitur Matth. XVII. Ad nihil valet sal insinuatum, nisi ut ab hominibus conculeetur. Annoque conculemur, qui tam multum replet sumus despectione; qui facti sumus in proverbium & derisum omni populo, opprobrium abundantibus, & despectio superbis, ut etiam in plateis, in tabernis, in convivis & theatris ab impiissimis hominibus, quod cum lacrymis dico, super dorsum nostrum fabricantibus dilaceremur & deridemur? Vulgares namque, cum inter praetatos bonos & malos distinguere nequeant, omnes fugiunt, nullos amant, omnibus detrahunt, nullis obtemperant, nullum libenter audiunt, nulli libenter obediunt, nulli confidenter credunt, nullum suscipiunt reverenter. Nec est hodie pastor, qui omnibus suis cum apostolo dicat: tanquam angelum Dei suscipistis me: sed est abunde, qui e contra dicitur: tanquam nuntium diaboli recepistis me. Quis vidit similia, quis tanta audit opprobria, quae nunc populi laetant, & de plateis murmurant? pudet referre, quia taderet cogitare. Si hac deberem cum Ezechiele propheta patriam fodere & ingredi, ut dicitur Ezech. VIII. & ostendere abominationes pessimas, quae sunt in domo domini a viris Ecclesiasticis. Indubitanter plis auribus nauseam induceret & horrorem; sed sufficiat breviter testasse. S. lentes ergo, reverendissimi P. quod scriptum est apud Salom. Proverb. XIV. Miseros facit populus peccatum: in reformatione in hoc sacro Concilio facienda, primo vos ipsos, deinde inferiores reformate. Ejicite prius trabem de oculis vestris, suadente Christo, & deinde strucam de oculis inferiorum evelite. ----- Tu o pastor aeterna, clemens & bone custos Jesu Christe ----- miserere civitati sanctificationis tuae Jerusalem, civitati requies tuae, & sponsa tuae Ecclesiae sanctae, iam fere XL. annis miserabiliter scissae. Exurge & miserere Sion, quia tempus miserendi eius ----- Hoc est, pastor optime, quod iam fere per biennium in hoc sacro Con-

ANNO CHRISTI 1448

rath? Revera si aliquem eorum excipiam, scripturam facio mendacem, qua dicitur a minori usque ad majorem omnes auctores student, Jerem. VI, &c.

II Sermone XII.

Episcopi Sarrabaricensis.

Erunt signa in sole & luna, Luc. X.

Pace vestra loquer, sanctissimi patres, si ista solerti studio curasemus, non tam horrenda & abominanda de Ecclesiasticis personis nunc predicarentur in mundo; taceo quod nec in multis est cosona potens, nec confusa conveniens; quod in vestre laetitia, insolentia in gestu, turpitudine in verbis interioria hominis loquuntur insaniam. Præterea in divinis officiis quanta sit negligentia, cum sapienter ad sacra missarum solennia venimus potius ad ridendum, ludendum & confabulandum, quam psallendum & cantandum. Deficiente lumine claritatis, conversationis & vite, nec non veritatis & justitiae in sole spirituali Ecclesiae, I. e. Papa, maxime a tempore schismatis mundus iste abundat haereticis & schismaticis, perfidis & tyrannicis, symoniacis & hypocritis, ambitiosis & cupidis, raptoribus, & prædonibus, usurariis & falsariis, adulatoribus & mendacibus, garrulosis & versutis, gulosis & ebriosis, adulteris & incestuosus, mollibus & immundis, ac demum universis vitiosis &c.

II Sermone XIII.

a M. H. V.

Fratres libenter suffertis insipientes, cum suis sapientes. 2. Cor. XI.

Quidam nominantur prelati majores; alii nominantur prelati inferiores, quidam nominantur gabellatores, alii vociferantur raptores. Quid dicam de vobis nisi cum Psalmista: omnes declinaverunt similiter & insipientes facti sunt, non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum. O inutilis viri, o prodigi filii, o perditionis alumni: convulsis in unum de diversis mundi partibus cum gravibus laboribus & impendibilibus expensis pro danda pace & unitate Ecclesiae, marri vestra, scissa lacerata & percussa, in qua a planta pedis usque ad verticem capitis non est sanitas, qua etiam clamat cum voce jam vacua: miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus domini tetigit me! Et tantopere simul cohabitastis, & vacatis contentionibus & schismaticis, divisionibus & emulationibus.

II Sermone XXIV.

Mendacium quo fertis vasa Domini. II. LII.

Bidit primo, quod vos, domini mei prelati, sacerdotes & clerici omnes, qui fertis vasa Domini, eritis mundi a tenebris ignorantia.

Sed hoc sunt venales psalter, manibus vestris corrupte legentes. Proh dolor! quomodo sunt mendaces temporibus, qui nec litteras sanctas credunt, nec quomodo erant, neque creduntur in bonis divinis ad pacificum tempus matutinum vocare cum animadvertentibus quomodo, occupationibus vestris parumque! &c.

APPENDIX

Documentorum ad Concilium Constantiense pertinentium, juxta seriem chronologicam.

CECULA APPELA AD VASVAS PALATII EPISCOPALES

Constantiensi, die Lunae VII. Mensis martii 1419.

Adverte, qui sequimini quod justum est, quia, ut ait Joannes, in canonica sua, nunc antichristi multi exierunt in mundum, multi adoratores, & veritatis detractores, Deo, & mundo odibiles, qui sua sunt, non qua Jesu Christi quaerentes, ponentes tenebras lucum, & e converso, mortificantes animas, qui non moriuntur, &c. quos scriptura commemorat dicens: A fratribus eorum cognovistis eos. Haec propter ne decipiamini, ne fallamini, placeat sequentia parumper attendere.

I. In primis quidem hoc sacrum Concilium Constantiense tam solemniter congregatum a primo mensis novembris circa fuit per papam, & Cardinales mirabiliter protraxerunt per deviam tractatum multorum inutilium utique ad primam diem martii, in qua dominus noster papa cedulam sibi super libera cessione exhibitam acceperunt, promissisque, vovit, & juravit se cessurum, & cetera quemadmodum in illa continetur.

II. Item, ex post requisitus quatenus procuratorem, aut procuratores constituere vellet ad cedendum &c. semper renluit, nec acquiescere voluit, ut bene egeret. Et domini Cardinales sibi in hac parte faventes protrahendo hujusmodi negotium semper dederunt certas exceptiones, cautelas, & cavillationes, ne tantum bonum haberet effectum in animarum suarum grave periculum, & istius sanctae congregationis iacturam & vilipendium.

III. Item istis pendentibus dominus papa Joannes XXIII. suorum promissa, voti, & juramenti immemor, volens hujusmodi negotium, videlicet istud sacrum Concilium dissolvere, & dissolvere, quod Ecclesiam Dei militantem representat, clam, furtive, & nocturno tempore sui cordis sequens tenebras ab hinc cum suo comite duce Austria, & in habitu villi recessit oves deserens, pro quibus seipsum impendere tenebatur, in dedecus, scandalum, & vilipendium istius sacri Concilii.

IV. Item, quod statim serenissimus princeps dominus rex Romanorum viriliter agens, ne Concilium dissolveretur, corda nutantia confortavit, & sanctae congregationi procuravit stabilitamentum totus in certamine positus, sed non sic isti patres reverendissimi, qui a via veritatis hanc sacram congregationem avertere conantur suis cavillosis Conciliis, & cavillationibus, quoniam magna pars ipsorum sequuti sunt patrem suum, sperantes Italiam aut.

ANNO CHRISTI 1419.

ANNO CHRISTI 1419.

ANNO CHRISTI 1419.

ent affunde ad placitum se iruros. Et quia non sperabant reperire bonam copiam, alii qui miseris, & veracibus sunt reversi; alii in Schafesam confuso remanserunt, ne sibi detri- menta contingerent.

V. Item, post haec iste Pater sanctissimus, qui est lapis effundens et petra scandalum in Ecclesia Dei, suam volens palliare malitiam, scripsit in dolo Romanorum regi literas mendaces & falsas, quod abque scitu ducis Austriae receptas: et hoc constat esse falsissimum.

VI. Item, quod ex post domini Cardinales inceperunt tractare cum Concilio, tenentes homines in verbis, et in suspensio, trahentes ex adverso, de quibus psalmista ait, *loquuntur pacem cum proximo suo, male autem in cordibus eorum*. Et ut istud patet evidentissime, advertite, qualiter iste pater Reverendissimus Cardinalis Florentinus cedulam, quam nationes concordaverant in sessione qua facta fuit penultima Martii, suorum fratrum consilio sociorum et fautorum detruncavit, et decurtavit, delatando ac vilipendendo hanc sacram Congreg. in qua talia praesentantes non sunt digni ut a modo admittantur, juxta illud 2. ad Corinth. *Es qua participatio justitiae cum iniquitate? Exite de medio eorum, et separamini ab eis, et immundum ne tetigeritis*.

VII. Item, quales isti Cardinales fuerint seu sint, manifeste patet in electione domini Papae Joannis XXIII. per eos facta, si sane attendatur. Nam juraverunt sanctiorem, justiorem, meliorem, et sufficientiorem ex ipsis eligere. Ipsi autem istum Balihassar, quem tunc sciebant tyrannum, homicidam et simoniacum (alia praetermitto vitia quamplura) elegerunt. Qui si eorum sanctior et melior fuit, quales dici possunt ceteri Cardinales? certe deteriores. Considerent ergo oculi iustorum, et videant, et judicent veritatem et mala quae dunc sunt. Ex praemisissis videmus insurgere illud quod habetur 1. q. 1. *principatus*. Difficile ut bono peragantur exitu, quum malo sunt inchoata principio.

VIII. Item, isti domini Papa et Cardinales et eorum sequaces quotidie quaerunt per eorum longas oblationes, tractatum prolongationes, ut istud sacrum Concilium medio affectum laborum, et expensarum, assiduum et exhaustum dissolvatur, et dissipetur; de quibus psalmista: in circuitu impij ambulabunt; et ideo non amplius eis credendum, sed faciendum juxta illud 1. q. 1. *quis*. Separamini, inquit, a viis istis durissimis, ne simul pereatis in peccatis eorum.

IX. Item, istis amodo non est credendum, quoniam illusores sunt; pro quo notatur illud XXIII. q. c. Transferunt principes Juda terminos quos posuerunt patres eorum, qui immutant mendaciter veritatem. Nam aliud praedicant, quam ab Apostolis acceperunt.

X. Quia a Deo sacerdotes positi fuerunt et prophetae, id est speculatores. Isti ergo veniunt in laqueum tortuosum, ponentes ubique scandalum. Verba sunt Hieronymi.

XI. Item, considerate quis unquam Ecclesiam Dei magis scandalizaverit, quam iste Joannes XXIII. et sui fautores cum eorum sequacibus mercatoribus, qui tam enormiter et publice, velut porcos in foro dignitates Archiepiscopales, Episcopales, abbatiales, canonicatus, et praebendas, ac parochiales Ecclesias pretio appetiatis vendiderunt. Immo quod pejus est,

Concil. General. Tom. XXVIII.

Bulla non expediebantur in cancellaria apostolica, sed in barreo nummulariorum seu usurariorum et mercatorum, maxime Florentinorum.

XII. Item, *soli justitiae*, Christus Deus et Dominus nostris ementes et vendentes de templo ejecit. Illos vero Papa Joannes XXIII. et sui sequaces in templo introducentes nisi sunt, mensas nummulariorum in templo creverunt, quas Christus subverterat. Ista et plura alia manifesta sunt et notoria, nam in omnem terram exivit sonus eorum.

XIII. Item, si quaeratur utrum tales simoniacos decusare necesse sit. Respondet B. Gregorius super Genesim de morte Abelis. Evidentia patrati sceleris clamore non indiget accusatoris. Ex quibus concludi potest, quod isti simoniaci sunt perfecti haeretici, quibus non est fors neque pars in hac fide Christi, quia cor eorum non est rectum coram Deo, ut habetur 1. q. 1. *Petrus*. Omnis avaritia cum multis aliis ibidem.

XIV. Item, cum omnibus simoniacorum haereticis damnabilior esse comprobatur, ut dicitur 1. q. c. *nos qui*. Igitur ab eis recedendum. Nam ut ait Apostolus ad Rom. 1. *qui talia agunt, morte digni sunt: & non tantum qui ea faciunt, sed qui consentiant facientibus*.

XV. Item, attendatur, quod populus commendabiliter zelo fidei commotus Constantinum Episcopum, qui erat Ecclesiae oculus, privavit et deposuit.

XVI. Item, Henricus secundus Romam transiens Benedictum IX. et duos alios qui contumptionibus suis scandalizabant Ecclesiam Dei, imperiali & catholica censura deposuit, et Clementem II. Romane Ecclesiae Papam constituit.

XVII. Item, Otto primus Joannem XII. qui luxuriosus et venator fuerat, supientem etiam a Concilio, deposuit; et ut dicit quidam solemniter doctus Parisiensis, violentiam gladii ipsa illo abeundo potest repellere per gladium suum cum moderamine, nec agere contra Papam ut Papa est, sed contra hostem suum et hostem reipublicae, sicut Ayoth qui Egion regem Moab interfecit sagitta infixam in femore ejus, quod gravi servitute populum Dei premebat, non est reputatus interfecisse rethorem, sed hostem. Hoc enim agere non est contra Ecclesiam agere, sed pro Ecclesia.

XVIII. Item, etiam multis aliis, quae causa brevitate omitto, attentis, confurgere necesse est cum Psalmista clamante: *Quis confurgat mihi adversus malignantes? aut quis habitet in castris adversus operantes iniquitatem?* Et ne amplius seducant istam sanctam Congregationem fallacibus verbis et promissionibus dolosis, magna cum instantia reddere illis iniquitatem ipsorum necessarium et expedit; videlicet procedendo jugiter ad sacras sessiones et determinationes juxta canonice sanctiones, prout tempus et personarum merita requirant. Nam ad hoc data est huic sacro Concilio potestas et virtus ab Altissimo, quae non veretur magnitudinem cujusquam. Viriliter igitur agatur, et confortetur cor vestrum in Domino. Et ut docet Machab. *Verba hominis peccatoris ne simularitis, quoniam furcus & verumis sunt. Nam hodie instabunt, & cras non invenitur: sed estote fortes in bello, et pugnate cum antiquo serpente*. Nam si in Constantia constantes fueritis, videbitis auxilium domini super vos, et accipietis vitam aeternam, quam vobis et mihi concedat Altissimus. Amen.

M m m

32.

SEQUUNTUR XII. PROPOSITIONES

ANNO CHRISTI 1415

Quas in vigilia Palmorum proposuit coram omnibus Prelatis & aliis in Concilio existentibus eximius sacra theologia doctor cancellarius Parisiensis, unus de ambaxiatoribus regni Francia.

1. Ecclesiastica unitas ad unum caput Christum fit, et agglutinatur per amorosum Spiritus sancti vinculum, mediantibus divinis charismatibus, tanquam qualitatibus, dispositionibus reddentibus in corpore mystico complexionelem harmoniam, vivificum, et docentem ad opera vite spiritualis exercenda.

2. Ecclesiastica unitas ad unum caput secundarium, quod dicitur summus Pontifex, Christi vicarius, fecundior est, multiplicior, copiosior, et major, quam fuerit Congregatio Synagoga, et quam sit Congregatio civilis sub uno rege, rege, vel imperatore.

3. Ecclesia habet potestatem seu facultatem ex vivifico germine sibi infuso per Spiritum Sanctum, quod seipsam potest continuare integritate membrorum suorum tam coricalium seu formalium, quam materialium seu fluentium.

4. Ecclesia habet sponsum indefectibilem Christum, sic, quod lege stante, nec Christus potest ipsi sponsum suum Ecclesiam dare libellum repudii, nec e contra.

5. Ecclesia non ita ligatur matrimoniali vinculo ad vicarium indefectibilis sponsi, quin mutuo se possit absolvere et dare libellum repudii.

Hac definitio Concilii ad praesentem tunc Ecclesiam commoda est. Ita & de sequentibus dicitur.

6. Ecclesia vel Generale Concilium, eam representans, est regula a Spiritu sancto directam, tradita a Christo, ut quilibet cujuscumque status, etiam Papalis existat, eam audire vel eidem obedire teneatur; alioquin habendus est, ut ethnicus et publicanus. Patet ex immutabili lege divina, Matth. 18. promulgata. Concilium Generale sic describi potest; Concilium Generale est congregatio legitima auctoritate facta ad aliquem locum ex omni statu Hierarchico totius Ecclesiae catholicae, nulla fidei persona quae auctori requiritur exclusa, ad salubriter tractanda et ordinanda ea quae debitum regimen ejusdem Ecclesiae in fide et moribus respiciunt.

7. Ecclesia vel Generale Concilium, dum dicitur aliqua regimen Ecclesiae concernentia, Papa non sic est supra jura, etiam positiva quod possit pro libito disponere, talia dictata per Ecclesiam eo modo et intentione quibus dictata conclusaque sunt.

8. Ecclesia vel Generale Concilium, quamvis non possit tollere plenitudinem potestatis Papalis a Christo supernaturaliter et misericorditer collatae; potest tamen usum ejus limitare sub certis regulis ac legibus in edificationem Ecclesiae; et in hoc est totius Ecclesiasticae reformationis stabile fundamentum.

Que hic traduntur, communi in concilio hinc doctrina; de qua vultus missis concilio. Ita hinc habet reperi; tollantur

9. Ecclesia vel Generale Concilium potuit et potest aggregari sine expresso consensu vel mandato Papae etiam rite electi et viventis in multis casibus. Unus inter ceteros est, si accusatus sit et evocatus, ut audiat Ecclesiam juxta legem Evangelicam allegatam, cui legi subiectus est, et ipse renuit contumaciter Ecclesiam convocare. Alius casus ubi materiam generales continentes regimen Ecclesiae veniunt ter-

minandum per Generale Concilium, et Papa renuit contumaciter illud convocare. Alius, si jam dictatum sit per Generale Concilium, quod debeat tali vel tali tempore convocari. Alter casus est, ubi probabilis est dubitatio super contententia plurium de Papatu.

10. Ecclesia seu Generale Concilium, si viam aliquam concluderit seu distaverit acceptandam esse a Papa pro terminatione schismatis; ipse tenetur illam acceptare; & ita secundum preparationem suam tenetur ad confessionem; & dum nitro offert eam, & prevenit, ipse redditur multum commendandus.

11. Ecclesia seu Generale Concilium praecipue debet intendere cum prosecutione unionis perfectae, ad extirpationem errorum & emendationem errantium suos personarum acceptatione. Similiter ad hoc quod hierarchicus ordo Ecclesiasticus praetorum & curatorum multipliciter turbatus, reformetur ad similitudinem caelestis Hierarchiae, & conformiter ad regulas primitivae institutionis.

12. Ecclesia non habet efficacius medium ad generalem sui ipsius reformationem; quam si statuatur Generalium Conciliorum continuatio, celebrationem Provincialium non omitendo.

COMMISSIO FACTA AUCTORITATE CONCILII GENERALIS

Dominus Archiepiscopo Cantuariensi.

Sacrosancta Synodus, universalem Dei Ecclesiam representans, in Spiritu sancto legitime congregata venerabilibus Patribus Archiep. Cantuar. Winton. & Lichfelden. Episcopis salutem, & commissorum vigilantiam efficacem. Quoniam hic nos pro votiva & saluberrime unionis obtentu, ac orbis universi quiete, ad cuius felicem gloriam & dulcedinem longava ac jam pene defessa vota fidelium exarscunt, cum maximis nempe curis plenisque laborum vigiliis jugiter insudemus, simulque circa ea quamplurimum occupati; nihilominus, dum ubique jura camerae Romanae Ecclesiae conserventur, & ea minime fraudentur, aciem oculorum extendimus, & partes nostrae sollicitudinis adhibemus; isto namque praesertim tempore, quo Petri navicula cernitur rectoris gubernacula permaxime deplorare. De vobis igitur ac vestrum quolibet gerentes nostris in cordibus fiduciam firmiter specialem, quascunque pecuniarum summas, res, jura, ac bona in quibuscumque consistentia, a quibuscumque collectoribus & subcollectoribus in regno Angliae, per sedem Apostolicam seu alios potestatem habentes, hactenus quomodolibet deputatis, personis quoque aliis, tam Ecclesiasticis, quam secularibus vel mundanis regni praedicti, ad dictam cameram quovismodo, seu quavis occasione, vel causa, nunc vel etiam in posterum pertinentia, cujuscumque status, conditionis, dignitatis, vel praesentis fore noscantur, & quibusvis nominibus nuncupatis, per vos, vel alios fidos, probos, et alias idoneos a vobis & vestrum quolibet deputandos, nostra & dictae camerae nomine petendi, exigendi, recipiendi, ac pariter rationem, computum, & calculum cum ipsis & quolibet ipsorum ponendi & revidendi, & de receptis quietandi, liberandi, & plenarie absolvendi, atque praesertim de ulterius non petendo faciendi, eosque & quos-

ANNO CHRISTI 1415

tamen, quod Romano- rum pontificum auctoritas inter debet Pontificis auctoritas.

Affert with. Conc. Brit. t. III. p. 371. ex reg. off. Chelbel. fol. 305. 6.

ANNO
CHRISTI
1431.

ANNO
CHRISTI
1431.

& quolibet aut quolibet eorundem ad praedictam de Serenissimi domini Ferdinandi regis Aragonum & domini Petri de Luna voluntate pariter & assensu ad eandem diem fuerat rogatus, cum tota sua comitiva sospes & saluus ingressus est, & ex post, die XX. mensis praefati, per notabilem ambaxiatam dicti Petri de Luna, qui pro parte sua die XIX. praecedente in magna Episcoporum, doctorum, atque militum multitudine hac applicuit, sub themate: *Descendit iustificatus in domum suam*, reverenter & honorifice, nobis & aliis sacri Concilii nuntiis assistentibus, salutatus fuerat & susceptus, quemadmodum haec & alia litteris per praefatos nuntios dicto sacro Concilio communiter destinatis plenius & latius continetur. Verum, Patres reverendissimi, quod his sic gestis, nihil in principali negotio, maxime quoad visiones mutuo celebrandas & alia nobis injuncta negotia usque in hunc diem fieri poterat, seu congruis modis pertractari, agilitudine corporali dicti domini regis Aragonum etiam usque ad horrendum mortis periculum obfistente. Nunc autem idem Rex, Redemptoris nostri gratia, saluti seu sanitati pristinae restitutus in parte, non absque medicorum suorum dissuasionem manifesta, dixit se penitus committens dispositioni, iter Valentia per mare arripuit, & heri, Deo duce, ad prope villam Perpignani, prosperis appulit successibus, eandem per curram in diem crastinum ingressurus, totaliter & peroptime, quantum nos concipere possumus, ad pacem Ecclesiae, nec non Christi fidelium totalem reintegrationem dispositus & cordialiter inclinatus; quemadmodum etiam ex copiis litterarum praedicto domino nostro Romanorum regi infra biduum per eundem transmissarum, quas vestris circumspeditionibus reverendissimis praesentibus inclusa destinamus, luce clarius poterit apparere. Jam igitur tempus acceptum mutui visionis & practicae finalis super nobis commissis cum desiderio per nos expectatum advenit: in quo ea quae fient & concludentur praefatis vestris dominationibus quantum fieri poterit curabimus intimare. Quas Altissimus pro salubri & felici Ecclesiae reformatione, &c. salubriter & feliciter juxta vota dignetur conservare. Supplicamus nihilominus instanter, quatenus nos de mora scribendi eadem vestrae paternitates velint habere excusatos: quia per recessum nostrum de Gubbensis usque in diem istum nihil certi, de quo scribere congrueret, occurrebat. Datum Narbonne die XXV. Augusti MCCCXV. mei Ripensis sub secreto.

EPISTOLA.

NUNTIORUM CONCILII CONSTANTIENSIS
AD PETRUM DE LUNA AD
CONCILIUM.

Directi cum regi Rom. ad Petrum de Luna significans junum in Narbonam civitatem adventum, nihilque bellum actum obfistentis Regis Aragonum agilitudine.

Apud Mart. An. 1. M. P. 1642.

Reverendissimis in Christo Patribus & dominis praestantissimis praesidentibus ceterisque alms nationis Germanicae Concilii Constantiensis.

Reverendissimi Patres domini praestantissimi. Post recommendationem & promptam obsequii voluntatem vestris dominationibus innotescat, quod pridem, die videlicet decima mensis praefati, corporibus, equis, ac rebus nostris Dei gratia sanis & salvis, venimus ad hunc locum, quem eadem gratia dirigente, Serenissimus Princeps & dominus noster Sigismundus Romanorum, Hungaris, &c. rex inclitissimus, die dicti mensis XV. eo quod scribis applicandi Narbonae Concilii Generali Tom. XXVIII.

Aragonum & domini Petri de Luna voluntate pariter & assensu ad eandem diem fuerat rogatus, cum tota sua comitiva sospes & saluus ingressus est, & ex post, die XX. mensis praefati, per notabilem ambaxiatam dicti Petri de Luna, qui pro parte sua die XIX. praecedente in magna Episcoporum, doctorum, atque militum multitudine hac applicuit, sub themate: *Descendit iustificatus in domum suam*, reverenter & honorifice, nobis & aliis sacri Concilii nuntiis assistentibus, salutatus fuerat & susceptus, quemadmodum haec & alia litteris per praefatos nuntios dicto sacro Concilio communiter destinatis plenius & latius continetur. Verum, Patres reverendissimi, quod his sic gestis, nihil in principali negotio, maxime quoad visiones mutuo celebrandas & alia nobis injuncta negotia usque in hunc diem fieri poterat, seu congruis modis pertractari, agilitudine corporali dicti domini regis Aragonum etiam usque ad horrendum mortis periculum obfistente. Nunc autem idem Rex, Redemptoris nostri gratia, saluti seu sanitati pristinae restitutus in parte, non absque medicorum suorum dissuasionem manifesta, dixit se penitus committens dispositioni, iter Valentia per mare arripuit, & heri, Deo duce, ad prope villam Perpignani, prosperis appulit successibus, eandem per curram in diem crastinum ingressurus, totaliter & peroptime, quantum nos concipere possumus, ad pacem Ecclesiae, nec non Christi fidelium totalem reintegrationem dispositus & cordialiter inclinatus; quemadmodum etiam ex copiis litterarum praedicto domino nostro Romanorum regi infra biduum per eundem transmissarum, quas vestris circumspeditionibus reverendissimis praesentibus inclusa destinamus, luce clarius poterit apparere. Jam igitur tempus acceptum mutui visionis & practicae finalis super nobis commissis cum desiderio per nos expectatum advenit: in quo ea quae fient & concludentur praefatis vestris dominationibus quantum fieri poterit curabimus intimare. Quas Altissimus pro salubri & felici Ecclesiae reformatione, &c. salubriter & feliciter juxta vota dignetur conservare. Supplicamus nihilominus instanter, quatenus nos de mora scribendi eadem vestrae paternitates velint habere excusatos: quia per recessum nostrum de Gubbensis usque in diem istum nihil certi, de quo scribere congrueret, occurrebat. Datum Narbonne die XXV. Augusti MCCCXV. mei Ripensis sub secreto.

Earundem reverendissimarum Paternitatum humiles nuntii, Petrus Ripensis Episcopus, Conradus de Susato sacre Theologie, & Lambertus de Stipite Sacrorum Canonum professores.

EPISTOLA.

Jacobi Turonensis Archiepiscopi ad Concilium Constantiense.

Negotia feliciter consummatauisse significat.

Sacrofanctae Generali Constantiensis Synodo, &c. p. 1633.

Reverendissimis in Christo Patribus & dominis nostris praestantissimis.

Reverendissimi Patres & domini, humillima
M m m 2 recom.

recomendatione præmissa cum obsequio promississimo. Altissimus, qui sperantes in se non deservit; sed res penitus desperatas sua virtutis magnitudine consummat, post permaximos labores & turbines varios & ingenia tædia dignatus est, quos diligit consolari. Hinc manum ad fortia ponens, cervicem antiqui hostis confringendo, rem unionis Ecclesiæ, pro qua firmi & intrepidi certatis felices & nos, quantum ex alto elargitum est, grandi cum patientia qua potuimus complevimus. Adeo disposuit, quod ejus dirigente dextera, existat factum, in unum ovile reducti canticum pacis & lætitiæ referre poterunt sacræ dominationes vestræ. Idcirco R. V. P. præfata scribimus, quatenus spes vos pulcherrima fovet, pacem & unionem Ecclesiæ diu desideratam & consequendam, veluti per nos latius eisdem in brevi explanabitur, Domino concedente, qui R. V. P. conservare dignetur, ut ea quæ sua sunt, pacem & alia virtutum opera feliciter complatis. Serptum Narbonæ Decembris die XIV.

*Vestrorum R. P. humiles & devoti
Jacobus Turonensis & ceteri collegæ legati nunciis vestri.*

EPISTOLA

Sigismundi regis Romanorum ad Concilium Constantiense.

Significat nonnulla determinata fuisse capitula, in quibus unio optata sequatur.

ib. p. 1656. **S**acrofanctæ Generali Constantiensi Synodo, in Spiritu Sancto congregata, universalem Ecclesiam representanti, Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiae &c. rex, filialem obedientiam cum debito honore.

Quamquam pervigili cura, omnique sollicitudine, post ingressum nostrum ad terras istas, pro bono sacratissimæ unionis feliciter consummando, non cessavimus, quemadmodum etiam in votis habuimus, fideliter laborare; quia tamen tractatus desperati habiti, Deo permittente, continuæ mutationi subiacebant, sic quod hodie adpunctuata, & circa circumstantias occurrentes fere conclusa, crastina die, vel variata fuerant, vel saltem penitus retractata, V. S. super æditatis a certo nequivimus avisare. Verum quia Christus Jesus, sponsus Ecclesiæ, cujus res agitur, oculis misericordiæ suæ nos respicere dignatus est, & vestræ sanctitati consolationem hujusmodi communicare cupientes, præsentibus intimamus, quod die externa parte nostra, & noviorum præfate vestræ sanctitatis cum ambaxiatoribus, & procuratoribus regum & regum principum obedientiæ illius, Benedictum. quem B. appellant, super certis capitulis, punctis, & articulis, ex quorum practica unionem in Ecclesia Dei perfectam & completam pervenire nullatenus dubitamus, conclusum fuerat, & optato sine determinatum & concordatum; super quibus nuntii breviter ad Constantiam reversuri, supradictam sanctitatem plenius & expressius informabunt, quam Altissimus pro felici & salubri suæ Ecclesiæ reformatione feliciter dirigere & salubriter dignetur inspirare. Datum Narbonæ sub sigillo secreto nostro Lutzelburgensi, XIV. die Decembris regnorum no-

strorum Hungariæ &c. vigesimo nono, Romanorum vero sexto.

Ad mandatum regis Michael cancellariensis Wratislaviensis.

EPISTOLA SIGISMUNDI IMPERATORIS

Ad Ludovicum Bavarie ducem.

Mittit ei litteras Ferdinandi Regis Aragonum de subtractione obedientiæ Petri de Luna.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiae &c. rex, illustri principi Ludovico duci Baviæ, & comiti Palatino Rheni, avunculo nostro charissimo. Die XVIII. Januarii. 1459

Illustri princeps, avuncule charissime; die hesternæ, hora quasi tertia noctis civitatem Viennensem ad Rodanum si tam nobis feliciter ingredientibus, litteræ serenissimi principis domini Ferdinandi regis Aragonum, fratris nostri charissimi, Perpiniæ die septima præsentis mensis Januarii scriptæ, quas præsentibus inclusas tibi dirigimus, nostræ presentati fuerunt majestati, in quibus idem serenissimus frater noster rex Aragonum, qui etiam diem constitutum & conditum in subtractione obedientiæ Petri de Luna prævenit, prout & ex litteris ejusdem serenissimi fratris nostri, ac forma subtractionis præmissæ nuper per dilectum secretarium nostrum Jodorum tibi transmissis plenius elucet; & quem nos ad sacrum Generale Constantiense Concilium pro hujus facti incepti felici negotii terminatione requirere, & sollicitate deberemus, nos affectuosissime pro faciendo nostri vigili operis studio requirere studuit, ut litteræ vocatorie pro præmissi negotii celeri expeditione quantocumque sibi transmittantur. Quapropter te instantè rogamus, tibi quæ seriole committendum edicimus, ut præsentatis litteris præfati serenissimi fratris nostri, adnotato sacro Constantiensi Concilio in specie pro parte exhibendis, idem sacrum Concilium instantissime pro hujusmodi litterarum vocatoriarum ipsi serenissimo regi Aragonum celeriter transmissione, ac aliorum in talibus pro honore Dei, & Ecclesiæ sanctæ ejus reintegratione, prædictorum peractione, uti eidem sacro Concilio mensus & consultus videbitur nostri parte requiras. Datum Lugduni die XXII. mensis Januarii prædicti, regnorum nostrorum anno, Hungariæ &c. XXIX. Romanorum vero sexto, nostri tui signato.

B. Præpositus Albenis.

SYNODI CONSTANTIENSIS LITTERÆ

Adbortorie,

Quibus nobiles ab Hamzburg, ut Ecclesiam contra quosvis hereticos masculine defendant.

Dilectis Ecclesiæ filiis, nobilibus viris Wilhelmio, Jaroslao, & Nicolao fratribus dilectis de Hamzburg, regni Bohemiæ baronibus, sacro sanctæ & Generalis Synodis Constantiensis, salutem & Dei omnipotentis benedictionem. Quantis providentiis studiis, malitiæ & nequitie fermentum, quod humana conditio ex antiqui serpentis alitato, miseranda cop.

ANNO
CHRISTI
1111.

contagione contraxit, potestibus, quibus Ecclesiam suam Dominus regendam tuendamque commisit, expurgandum incumbit; & ne corruptionis suae virus perniciosus dilatare queat, opportunis remediis occurrendum esse, ex Salvatore nostri sententia evidentius percipimus, quibus arborem fœci sterilem fecundisque vitibus suam vineam noxiam succidi; insuper & oculum, manum ac pedem, reliquamque sui corporis compagem scandalizantes, etiam dextris forsitan viderentur, præcidi & abici mandari, pro ejusdem corporis vita & cæterorum membrorum incolumitate salubrius conservanda. Licet itaque, nobiles Domini, fidelitatis vestrae zelum erga catholicam fidem plurimis cognoverimus documentis; quia tamen nonnunquam proficit ad vigilantiora virtutum studia, etiam animos vigilare excitare; quomobrem nobilitatibus vestris fiducialiter hæc duximus incimanda, quæ benigne suscipere, ac in obsequium militantis Ecclesie ex innata devotionis effectu dignemini executioni debita mandare. Noscunt igitur vestra nobilitates, quomodo sathanas, humani generis hostis antiquus, qui circumiens terram atque perambulans quærere non quiescit, quibus damnationis virus infundat, quendam damnata memorie Joannem Huss, & nonnullos alios sectatores eorum, Babylonis calice inebriavit; adeo ut ipsi inebriati, magisterium appetentes & legislatores novelli a quibusdam simplicibus putantur, sanæ doctrinæ studiis traditionibusque sanctorum Patrum miserabiliter contemptis, nec non ad vanitates & insanias fallas conversi, se ex susceptis de manu ipsius sathanæ errorum poculis noxialibus impleverunt usque ad summum ejus; & diviserunt etiam reliquias suas parvulis: quippe adeo perversitas eorum in regno Bohemie & marchionatu Moraviae, quod dolentes referimus, passim detestanda succrevit, ut etiam nonnulli, qui nobilitatis secundum carnem titulo, aliis præminent, unanimiter adversus Christum Dominum, & ipsam catholicam fidem damnabiliter conspirantes, ad tuendum & defendendum errores, & pseudodoctores hujusmodi se impietatis funiculis invicem obstrinxerunt. Porro nuper ipsi scelerati, eorundem Joannis Vicleff & Joannis Huss hæreticorum errorum in ipsis regno & marchionatu sequaces, iniquitatem super iniquitatem continuo opponentes, & contra auctoritatem hujus sacri Concilii colla eorum extendere, quamvis temere, non verentes, vindictam divinam, ac in profundum malitiæ descendentes, quosdam libellos famosos, pelles scilicet grandes suis calami virgisque plenas turpiter conscripserunt, quas in congregatione nostra, hic in Spiritu Sancto pro reformatione universalis Ecclesie, in capite & in membris feliciter inchoata, & jamdiu continuata non erubuerunt facere publice præsentari; & earumvæm pellium margines in gyro circumcirca suorum appensorum sigillorum in evidentius suæ prævaricationis testimonium stupenda & ridiculosa præoccupat multitudine; quæ ne dum horrendum, sed & ridiculosum spectaculum intuentibus præstant. Et licet per hæc & alia etiam horrenda plurimum, quæ ipsi sequaces eorundem Joannis Vicleff, & Joannis Huss in eisdem regno & marchionatu, in contumeliam nostri Creatoris & sanctorum ejus inconfutis moribus attentarunt hætenus & attentant, de cordium suorum obstinata duritie spes nobis modica resuleret, quod

dimissis erroribus eorum, ipsi tandem facere deberent, aut debeant dignos fructus; veruntamen totaliumque sacrosanctæ reatorum perditionem, & fascinationem sathanicam, materna charitatis viscera, absque amarissimo compassionis dolore nequeunt sustinere. Et ideo, quantum nobis ex alto permittitur, eos ad salutem, atque salvationem perducere viis & modis congruentibus jamdiu laboravimus; nihil de contingentibus omitendo: nam docendo, scribendo, dissimulando, blandiendo, comminando, censuras & pœnas Ecclesiasticas fulminando, & jam forsitan ultra, quam ipsorum saluti expedit, eorundem conversionem expectando, solerter, fideliterque impendimus ipsi misericordiam, quæ potuimus, & proficere debere credimus, officia universa; præsertim erga Joannem Huss supradicti personam dum viveret, quem manifestissimis, perniciosissimisque, ut præfertur, hæresibus jamdudum tam judicialiter, quam scholasticè in diversis consistoriis ac generalibus studiis valde mature atque solemniter reprobatas atque damnatas irretitum, frivolam assertorem, & pertinacissimum defensorem, tam ex confessione propria, quam ex suis manus propria conscriptis codicibus, necnon ex testium omni exceptione majorum multitudinis copiosa, devicit maturus noster ac legitimus contra eum hic habitus processus; prout ex ejus inspectione liquet omnibus luculenter. Insuper non obstante quod juxta divinarum & humanarum legum decreta de carcere, & in compediibus respondere; nihilominus etiam in præsentia copiosa multitudinis spiritualium & secularium aliquoties audientia publica per nos sibi præstita, & non tantummodo conversio ei locus concessus, sed ad committendum ejus obstinatam malitiam super abundantissimis instructionibus, catholice veritatis & hortamentis dulcissimis cantatis, ut saluti suæ consulens, ad veritatis christianæ religionis unitatem, pro ut tenebatur facere, ipsi per eum relicti & abnegati erroribus rediret ad premium Ecclesie; requisitus restitit sapiens & instanter; qui tamen more aspidis surdæ obturatis auribus monita respuit salutis, nolens ab insanis suis fallis & plenis fermento malitiæ periculis resiliere: dilexit enim maledictionem & venit ei; & quia noluit benedictionem, elongabatur ab ipso, abiensque demum in locum suum mercedem suis sceleribus, ac illorum sectatoribus debitam de jure, omnium miserorum ipse miserimus finaliter reportavit. Hæc itaque vestris nobilitatibus pro informatione summaria scripsimus, ut de suprascriptis aliter referentium, vos reddamus præmunitos in Domino, unanimiter sinceris affectibus, quantum debemus & possumus, & per viscera Domini nostri Jesu Christi requirentes & rogantes, quatenus virtutis vos viros in catholice fidei puritate flagrantes, quemadmodum dubitata ad omnibus fiducia hætenus commendamini, in hoc necessitatis articulo, manifestis operibus, & magnificis vos effectibus exhibere, & omnes hujusmodi fallas insanias, pseudodoctores & sectatores eorum a vestris sinibus exterminare viriliter & circa alios consanguinitate aliove amicitie sedere vobis junctos ac vasallos ditionis vestrae, & subditos universos studeatis flagaciter & efficaciter providere. Quod & ipsi modo dicti nullum hujusmodi pestiferis hominibus Dei & Ecclesie inimicis audiam accommodent, nullum eis præbeant auxilium, consilium,

ANNO
CHRISTI
1111.

ANNO
CHRISTI
1113.

vel favorem; sed odis vobiscum atque nobiscum ad similes persecutionis atque exterminationis opus viriliter animentur, & Dei gloriam in hostium suorum enormisio efficaciter prosequantur. Nec non venerabili fratri Joanni Episcopo Litomisciensis, fidei Catholicae ferventi defensori, quem alias veluti ex millibus electum ad regnum, & marchionatum hujusmodi propter opus istud salubre si, & quantum Deo placeret, in illis partibus utiliter peragendis legatum nostrum destinavimus in favorem fidei, quantum opem & operam impendatis efficacius; & quantum vobis fuerit possibile, sibi si necessitas ingruerit in tali opere salutari, fideliter & constantiter assistatis, viribus & opere vobis cultus ministratis. Et quia consideramus, prout etiam credimus, vestras nobilitates non latere, quod eorundem perversorum audacia & numerus in praefatis frequenter augmentur, & ipsorum effrenata superbia, & impietas, vires sumendo; prohi dolor! semper ascendit; adeo quod illic propterea Ecclesiastica censura dissolvitur, & canonicae sententiae auctoritas evertitur; ibi etiam divina officia, timore Dei postposito, profanantur, ac multa nefaria, & absurda, fidei catholicae repugnantia, in Deum ac sanctos sanctamque matrem Ecclesiam, ut fama vulgata didicimus, ausu damnabili publice praedicantur, & sacerdotes, religiosi & saeculares crudeliter spoliantur, a suis beneficiis repelluntur, percutiuntur, occiduntur, & inhumane traduntur contra Ecclesiasticam libertatem; & ipsorum consortia fugientes vel eis adhaerere nolentes crebras injurias ab ipsis sustinent, & offensas. Nos tantas Dei & Ecclesiae sanctae injurias dissimulare nequeunt, contra pluriuos hujusmodi pestiferos, tam in regno Bohemiae, quam in marchionatu Moraviae, haeresum & errorum dogmatizatores, sedatores, defensores, ac fautores, vibrato jam censurae spiritualis mucrone, citatione personali delecta, secundum canonicas sanctiones duximus procedendum, & ulterius procedemus, prout res tanta exigit & fuerit opportunum. Sicque universalis Ecclesiae confortati praesidio in his & eorum executione vestras nobilitates se velint & dignentur habere, quod vos reddatis inter optimos ejusdem fidei zelatores in Christi militis magis & magis gloriosos. Nos etiam proinde ac ipsa Ecclesia, eorundem nobilitatum digna merita, in eas a felicitis divae memoriae suis praedecessoribus laudabiliter propagata, altis laudum praemonis attollere, & si opportunitas se obtulerit, congruis recompensare retributionibus jugiter constringamur. Datum Constantiae sexto Kal. Aprilis, anno a nativitate Domini MCCCXVI. Apostolica sede vacante.

LITTERAE CONCILII AD VITERBIENSES.

A. Bert. Mart.
Vet. Mon.
tom. VII. p.
1113.

Acrosancta & Generalis Synodus Constantiensis, dilectis filiis prioribus, regimini, & communitati civitatis Viterbiensis, salutem & Dei omnipotentis benedictionem.

Litteras vestras accepimus, de quibus vestra devotione satis gavisi fuimus, nam cum ad universalem & sanctam Romanam Ecclesiam sinceram fidem, reverentiamque gerere videamini, gratiosissimum nobis est. Quippe ea nobis maxime cura est, ut omnes, & subditi maxime Ecclesiam, quemadmodum vinculo humano, ac divino pariter sunt astricti; ita eidem pareant

Ac ipsam debite reverentur. Unde cum juxta nostra desideria ostenditis sincere ac fideliter ad Ecclesiam statum intendere, de vobis fiduciam summam specialem, & de optimo proposito vos plurimum commendamus. Verum quia pro tutela vestrae civitatis suffragia postuletis, & specialiter dilectum Ecclesiam filium Tartalliam de Lavello, nonnullarum armigerarum gentium capitaneum, plurimum laudando, ipsum desideratis ad servitia S. R. E. retineri. Nos super his habita maturo deliberatione, quamquam multiplicibus arduissimis negotiis occupati sumus, de remedio opportuno, quantum licet, providere curavimus; ita quod poteritis merito contentari, certificantes vos tantum nobis cordi existere, ut terrae Romanae Ecclesiae immediate subiecta in tranquillitate permanerent, quod cum omni ingenio, atque opere vos intendimus vigilare. Estote ergo fortes; nam de proximo sublato hoc perniciosissimo schismate, sumus ad electionem indubitati summi Pontificis perventuri, qui vos, & alios Ecclesiae populos sub pacis otio continebit, nosque super inde omnem diligentiam apponentes. Datum Constantiae Kal. Aprilis anno a nativitate Domini MCCCXVI. Apostolica sede vacante.

ANNO
CHRISTI
1113.

EPISTOLA RAYMUNDI ABBATIS

Cluniacensis, ad Concilium Constantiense.

Excusat suam a Concilio absentiam ob senectutem & infirmitatem.

Acrosancta Generali Constantiae Synodo in Spiritu Sancto congregata, devoti oratores Raymundus Ecclesiae Cluniacensis humiliter minister, totusque conventus ejusdem loci, reverentiam & obedientiam cum honore.

Perpendimus grande & multiplex bonum ob desiderandam cujus assentionem benedicta Congregatio vestra & suum canonicis sortita est initium, & constantem, rite & virtute procedens, Christo duce, felicem praestolatur exitum. Perpendimus sane & per tenorem praefatae Convocationis Apostolicae didicimus gloriam in unum convenisse multitudinem vestram, ut diutinum pestiferumque schisma, & quodvis perversum dogma, seu pullulantem haeresim in agro Dominico funditus extirparet, utque pene confusum, prohi dolor! mysticum corpus Ecclesiae ad debitum suum integritatis atque reformationis ordinem in capite & membris ipsius revocaret. Haec opera est felix sollicitudo vestri sacratissimi curus. Et vere felix cuiusque Deus tam laudabilis salubrique negotio consistere & cooperari praestiterit. Has ob res, ego Cluniacensis Ecclesiae minister praedictus fategram dudum, & arrepta via conatus sui apud vestrum tantae conventionis consortium me transferre, vestri quidem sancti operis & curae participio me felicissimum existimaturus, si quo tendebam tunc advenisse potuissem. At grandis senectus obvius illico expertius comprobata debilitas, quam coepi itineris fatigatio, indeque proveniens gravis aegritudo sinu oppressit. At vero non diminutam constat, quin potius in corporis & propius debilitatis augmentum processisse, mel amplius quam septuagenarii senectutem. Superest incommoditas temporum, sterilitas agrorum, dolendi & lacrymabiles tumulus impacifici finium istorum, guerrarum im-

ANNO
CHRISTI
1175.

impetus, currentis tunc temporis frequentioris A
strepitus armatorum, & quorundam proteris
impudentium, nodum agris depopulatis inope
vulgus exheredando ad nihilum funditus redi-
gere, quin etiam adversus castrorum & forta-
litorum cacumina violentius insurgere, atque
radicibus evolvere singula, nisi iugis ac indefe-
sa custodia sedulius obstitat. Cujus rei insolentiam
nuper in grave litium monasterii dispendium
pertulimus. Cum igitur quondam generalis ex-
hortatio, requisitio, monitio, ac in virtute
obedienciam preceptio mandatumque absentium
ab eadem sancta Synodo Prælatorum, ut in
eodem Concilio conveniant, per quasdam lit-
teras sub plumbo & Bulla quidem sacre Syno-
di dudum emanasse contingerit, prout fertur: B
idcirco eandem sanctam Synodum, vestramque
sanctæ multitudinis benedictum cœtum suppli-
ces & humiles deposcimus, quatenus prædicta
sterilitatis, guerrarum & disturbiorum incommo-
da cum fragili senio ad mei ministri supra-
dicti Cluniacensis Ecclesiæ absentiam legitime
excusandum suscipere dignemini, attendentes,
quod etiam ab ipsius sanctæ Synodi exordio,
pro me & meo monasterio ac Cluniacensis or-
dine in eodem sancto confortio vestro atque Ge-
nerali Concilio assuerunt iugiter viri quidam
juris utriusque divini & humani doctores, quo-
rum assistentiam in eodem Concilio vicariatum-
que & procuratorem pro me ac prædictis mo-
nasterio, & ordine usque in finem ejusdem Con-
cilio continuandam esse decrevimus & decerni-
mus per præsentem: eidem & cuilibet eorum
in solidum, videlicet dominis Roberto de E-
schandeleis Decretorum doctore priorique Celsi-
niarum, Joanni de Vinzellis magistro in theo-
logia de Ymoionne, Lamberto de Stripite de
Bertreriis, Petro de Corrocello B. Marie Deau-
raie de Tholosa, & Petro Alboti de Tarnayo
ordinis nostri Cluniacensis prioribus, doctori-
busque Decretorum: dantes & concedentes po-
testatem vice & nomine nostro atque pro no-
bis in eodem Generali Concilio comparendi,
& ibidem ad opus sanctæ unionis ac reforma-
tionis Ecclesiæ incedendi, jura, & libertates
& privilegia universalis Ecclesiæ, nostrorumque
monasterii & ordinis prædictorum tuendi &
defendendi: vices quoque nostras in his & aliis
quibuscumque, prout moris est & pertinet ad
Generalia Concilia plene absentiam prædictam
excusando, penitus exercendi. Quam quidem
omnia vice & nomine nostro agenda, ut præ-
mittitur, per nostros hujusmodi procuratores
& nuntios speciales, atque gerenda in eodem
Concilio ex nunc promittimus rata & grata
habere, nec quomodolibet a salubribus discre-
pare statutis aut statuendis in eodem Generali
Concilio: quin in nunc ea tenere & custodire,
ac in dictis nostris monasterio & ordine facere
toto nitu inviolabiliter observari. Datum in
nostro monasterio Cluniacensi prædicto, sub
sigillis nostris, anno Domini MCCCXXVI die
secunda mensis Augusti. R. Clun. J. Gisors.

COPIA LITTERÆ ALFONSI
REGIS ARAGONUM

Missa &c.

Significat obitum patris sui Ferdinandi, & unio-
nem Ecclesiæ, quantum in ipso fuerit procura-
torum se promittit.

R Everendis venerabilibus in Christo Patribus, Dns 14. ep.
amicis charissimis, dilectis, & devotis no-
stris dominis Cardinalibus, Patriarchis, Archie-
piscopis, cæterisque Prælati & aliis in Con-
stantis Moguntinensis provincie congregatis,
Alfonso, Dei gratia, rex Aragonum, Siciliæ
&c. salutem & honoris augmentum.

Plebilis tragedie calamo, non sine alta cor-
dis amaritudine, & lacrymarum fluvio nuncia-
mus, quod Illustrissimus dominus rex pater &
dominus noster, recordationis ætatis in villa
Aquelata, die jovis, secunda Aprilis instantis
circa meridiem suum debitum, quod sacra men-
te referimus, fatalitatis exsolvens, ab hoc se-
culo migravit ad Christum. Et quamquam de
tanti principis, patris & domini obitu nequa-
mus amarissime non tristiari; considerato at-
tamen, quod nihil humanæ naturæ decentius ad
nihilque certius in hanc vallem lacrymarum ve-
nimus, quam ut tremendæ mortis janua exca-
mus, nostram aliquatenus obtemperamus tristi-
tiam; præcipue tamen in sum vitæ glorioso
exitu, ut Christianissimus princeps, cum tota
cordis contritione Ecclesiastica sumpsit sacra-
menta. Ex quibus tenemus de firmo quod ul-
tra gloriosum nomen & famam, quam ob sua
magnifica gesta, & opera virtuosa, & inter mul-
ta alia, quæ ad ætæram unionem sanctæ matris
Ecclesiæ devote peregit, reliquit in terris, ani-
mam ejus dirigit in excelsis. Ideo Paternitates
vestræ, quas credimus, ut humanum est, tan-
tæ amaritudinis acerbitate dolere, pro refrige-
rio anime sue, ut libeat, ad Dominum inter-
cedant, ut si quid maculæ purgandum reman-
serit, devotorum orationibus abstergatur; sci-
tuz quod si vivente dicto serenissimo domino
genitore nostro, prout nobis, ex hinc negotia
dirigebantur Ecclesiæ; non minus nos, qui igne
pæternæ charitatis adurimur, voluntate proos,
studio pervigili, & intentione sincera præter
omnia ad consummationem tam meritorii, &
sacri negotii gloriosissime initiati, ejus suffra-
gio dirigente, ejus res agitur, procedemus,
parati si qua restent, quæ super his vobis oc-
currerint, utpote a paterno non degenerantes
affectu, pro viribus adimplere. Datum in mo-
nasterio Poplei sub nostro sigillo secreto XIX.
die Aprilis, anno a nativitate Domini millesimo
quadringentesimo sexto decimo.

EPISTOLA PRIORIS MAJORIS

Et conventus Cluniacensis, ad clerum Galli-
canum in Concilio Constantensi existentem.

Significant novi abbatis electionem, quam pe-
tunt a Concilio confirmari.

R Everendissimi Patres & domini metuendis-
sima, humillima recommendatione præ-
missa. Cum, volente & permittente Deo, reveren-
dus

ANNO
CHRISTI
1175.

Die 14. ep.
Abbt. Mart.
Ann. t. II.
p. 166.

Sequenti
mensis 7. Mart.
Mon. t. VII.
p. 117.

65
 ANNO
 CHRISTI
 1453.

das in Christo pater dominus Raymondus dudum abbas & pastor noster, ac hujus nostri Cluniacensis monasterii, ex presenti saeculo ad Dominum migraverit: unde nos & id ipsum monasterium totiusque Cluniacensis ordo vehementer & non immerito condolemus tanto viduati pastore, qui tanquam forma religionis & speculum devotionis per vitas sua cursum exitit. Nos inde processimus ad novi abbatis & pastoris electionem, venerabilemque patrem dominum Robertum priorem Celsinarum, decretorum doctorem, tanquam idoneum elegimus in abbatem nostrum & hujus Cluniacensis monasterii, cujus personam excellentem apud vos & praclarissima merita sufficienter agnovistis. Supplicamus igitur, quatenus nunc, vacante sede Apostolica, a qua locus ipse Cluniacensis immediate dependet, vices gratiae & favoris vestri impendere dignemini, ut idem dominus noster possit & valeat, ut nobis opus est, celerius confirmari. Alioquin gravis iactura incommodataque periculosa multiplici dispendii instanti luminet nostrum satis numerosis fratrum congregationi, & huic Cluniacensi conobio, quod Romani pontifices & sedes Apostolica quasi cameram suam, & propriam thalami locum solerunt jugiter operosius confovere: quod & nunc in parte ista etiam dignentur reverendas Paternitates vestras favore prosequi gratioso: quas Altissimus conservare dignetur. Scriptum Cluniaci die XV. Septembris.

Humiles vestri oratores

Prior major & conventus monasterii Cluniacensis.

Superscriptio.

Reverendissimis, reverendisque ac venerabilibus in Christo Patribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, ceterisque venerabilibus circumspicientibus viris nationis Gallicanae in Generali Constantiensi Synodo constitutis, dominis nostris honorandissimis.

EPISTOLA UNIVERSITATIS COLONIENSIS

Ad Concilium Constantiense.

De Joanne de Prussia suspecto de haeresi.

AN. 1453.
 AB. 11. Mart.
 AN. 1. 11. p.
 1453.

Sacrofanctae Generali Constantiensi Synodo praesidenti, Patribus & Dominis nostris reverendissimis.

Humillima subiectione & obedientia praemissis. Vobis, praesantissimis dominis nostris, & Ecclesiae universali ac sacrosanctae Synodo Constantiensi praesidentibus, summarie exposuimus, quod ad nos supervenerat quidam frater Joannes de Prussia, moram nobiscum Coloniz trahens, qui suspectus de haeresi habebatur; non initiative apud nos inventus, sed in aliis locis pluribus, in quibus antequam se applicerit provinciae nostrae, ut sufficit, intelleximus, pro tali habebatur. Idem Joannes apud nos per sententiam canonicam venerabilis Jacobi de Sulato, ordinis fratrum Praedicatorum sacrae theologiae professoris, inquisitionis haereticae pravitatis, carceri satis facili pro custodia mancipatus; & ne ab eodem illicitatus exiret, juramento per eum praestito ad hoc astrictus, universitate nostra & praelatis Ecclesiarum ad hoc specialiter vocatis, & in illam sententiam

anonimam consentientibus, illicitatus tamen abiit, allegans se post abscissum suum, a Gregorio Papa absolutionem ab omnibus suis excessibus obtinisse. Processum contra eum factum vestris Paternitatibus referent magistri nostri venerabiles, Theodoricus de Monasterio, & Joannes de Monte, ordinis fratrum Praedicatorum, sacrae theologiae professores. Supplicamus igitur humillime, quatenus singulis auditis & attentis, qui concernunt factum illud, dicto M. Jacobo, & nobis scribere dignemini, qualiter nos in hoc facto habere debeamus, ut nec Ecclesiae sanctae, cujus caput apud nos pro tunc censetur, & tenebatur Papa Joannes, confusio vel ignominia generentur. Factum, & totum processum contra eum factum noverunt magistri universitatis nostrae praedicti, videlicet T. de Monasterio, & Joannes de Monte, quibus scripsimus, rogantes, ut reverentias vestras super istis plenius informet, quas dignetur dirigere, & sanas, ac incolumes conservare ad honorem, & unionem suae Ecclesiae sanctae, gratia nostri Salvatoris. Scriptum XXI. Maji.

Vestri humiles & devoti, Rector & universitas studii Coloniaensis.

EJUSDEM EPISTOLA

Ad Theodoricum de Monasterio, & Joannem de Monte

Ejusdem argumenti.

Venerabilibus & scientificis viris magistris T. de Monasterio, & Joanni de Monte, ordinis fratrum Praedicatorum, sacrae theologiae professoribus, amicis nostris praedictis.

Reverendi magistri, & domini honorandi. Intelleximus a magistro Jacobo de Sulato, ordinis fratrum Praedicatorum, inquisitore haereticae pravitatis per provinciam Coloniaensem deputato, nobis exponente, quatenus dominus Jo. Maikaw de Prussia judicem obtinuerit dominum cardinalem Ragusinum contra dictum magistrum Jacobum in causa fidei, alias per eundem magistrum Jacobum adversus praefatum Joannem institutum; & quod olim Gregorius XII. tunc in sua obedientia sic nominatus, ipsum dominum Joannem absolvisse debuisset sententiae excommunicationis in eundem dominum Joannem ab ipso magistro Jacobo in causa fidei promulgatis; quodque praefatus dominus cardinalis Ragusinus requirit & desiderat, ut ipse magister Jacobus in congregatione Universitatis nostrae delugetur habita consilium nostrum imploraverit, quid esset facturus in praemissis, ut nihil honoris sui, cleri, neque nostro derogaret. Ubi nostra concordavit deliberatio, quod si dicta absolutio facta fuerit secundum formam juris cap. *ut officium* §. *si vero* de haereticis lib. VI. equanimiter tolerari debeat, quod ibidem suum sortitur effectum. Sed si idem dominus Joannes de Prussia ad civitatem & provinciam Coloniaensem descenderit, & ibidem malum semen suum ut prius spargere voluerit, a praedictis sententiis in eum latis non censeatur immunis; quia dictus Gregorius, de cujus obedientia tempore praesentis absolutionis praedictae nos non eramus, ipsum dominum Joannem praefatum absolvere non poterat a sententiis praedictis in eum promulgatis, maxime pro excessibus & delictis per eum in nostra obedientia perpetratis, & commissis.

ANNO
CHRISTI
1415.

lis, ut a nobis pro absoluto haberetur. Si tamen Concilium declaraverit ipsum fore absolutum & pro tali habendum, huic declarationi sit acquiescendum. Et ideo consultum fuit, ut copia processus per dictum Inquisitorem contra præfatum dominum Joannem facti vobis mitteretur, ut ex eo & cardinalis prædictus & alii de Concilio magis, & melius de factis & erroribus dicti domini Joannis possint informari. Insuper, reverendi magistri, missimus etiam litteras nostras universitatis totius Synodo supplicantes, quatenus audita, & cognita veritate facti processus contra dominum Joannem &c. ipsi nos dirigant, & informant, quomodo nos habere debeamus in ista prætexta absolutione &c. ab eo obtenta; scilicet an validam & canonicam eam censere debeamus, de quo certi non sumus; præcipue ex eo quod tempore hujusmodi absolutionis, si talis dici mereatur, eramus sub obedientia Joannis Papæ. Nec credimus, si idem frater Joannes veritatem processus plenarie narrasset, absolutionem a quocumque discreto tanta saltem facilitate obtinisset. Unde in litteris nostris Synodo Generali directis eos ad vestras reverentias ad habendam plenam informationem super facto & processu, in quo ipsos plenarie & certitudinaliter informari poteritis, remisimus; & supplicamus, quatenus utique diligenter de processu in hac causa per magistrum Jac. & nos una cum ipso habito dominos de Synodo informetis, & certificetis.

Rector universitatis studii Colonienfis.

ALIA EJUSDEM ARGUMENTI.

Ibid.

NOvenis, magistrum Jacobum de Sufato, ordinis fratrum Prædicatorum, Inquisitorem hæreticæ pravitatis, per provinciam Coloniensem nobis litteras magistri Theodorici de Monasterio, sacre theologiæ professoris, exhibuisse, quomodo frater Joannes de Malkav de Prussia obtinuerit judicem Cardinalem Ragusinum contra dictum magistrum Jacobum, qui scribit sibi quod Gregorius XII. in sua obedientia sic nominatus, absolvit prædictum fratrem Joannem de Prussia a sententia excommunicationis, quam idem M. Jacobus tulit in causa facti contra eundem fratrem Joannem, qui nos & totum clerum Coloniensem congregari fecit, requirens nos quid sibi & nobis expediret in hoc facto. Nos vero concorditer sibi dedimus responsum; non dubitantes de consensu domini nostri Archiepiscopi Colonienfis; ob reverentiam dicti domini Cardinalis sub istis modo & forma: Reverendo &c. Primo, ad ultimam clausulam litterarum ipsius M. Theodorici de Monasterio, Nam si Joannes Papa ipsum absolvisset a dictis excommunicatione & perjurio, oportuisset hoc vos tolerare, quod ex hoc sequeretur multa absurda, scilicet divisio Ecclesiarum, dispartitas collegiorum, parochiarum bicipitum tricipitumque multiplicatio. Nec dispartitas esset finis. Sed quidquid Gregorius fecit legitime in sua reali obedientia esse approbatum non contradicimus; sed facta in nostra obedientia non sunt talia, que concernant obedientiam dicti Gregorii; ergo non habemus nos de his factis implicare. Et quia idem M. Jacobus Inquisitor nunquam post Concilium Pisarum tenuit ipsum sic nominatum Gregorium pro Papa, sicut nec clerus Colonienfis, nec

Concil. General. Tom. XXVIII.

A etiam nos. Ergo facta nostra obedientie non sunt revocata. Idcirco sententia in ipsum lata stet & stabit in suo vigore. Maneat ergo ille in sua obedientia, nec occupabimus nos cum ipso, nisi venerit ad loca nostra quondam obedientie. Item, ob reverentiam & honorem dicti domini Cardinalis concordēs sumus sub istis modis, & forma: si absolutio facta est debito juris ordine, secundum tenorem capituli & officium inquisitionis §. 1. Si vero aliqui, extra de hæreticis l. b. VI. ubi sic dicitur. Si vero aliqui ex prædictis, hæretica labe primitus abjurata, redire voluerint ad Ecclesiam unitatem, eis juxta formam Ecclesie absolutionis beneficium impendatis, & injungatis eisdem quod injungi talibus consueverit. Ubi Glossa super verbum consueverit, notat, modum secundum capitulum Quæstionis cordis 1. q. VII. &c. Saluberrimum, Et de consec. Di. secunda. Ego Berengarius. Si sic legitime factum est, & habere poteritis legitimum documentum, de quo dominum Archiepiscopum, universitatem, clerumque totum Coloniensem & dictum magistrum Jacobum certos reddere poteritis; placebit omnibus prædictis & nobis quod dictus frater Joannes se gerat pro absoluto; dummodo maneat extra provinciam Coloniensem, certis rationibus nos ad hoc moventibus. De istis petimus informari Sacrum Concilium, & dominum Cardinalem Ragusinum prædictum, ut supersedeant de isto facto, quia non possumus nos a domino nostro Archiepiscopo & toto clero Colonienfi separare.

ARCHIEPISCOPI, ET EPISCOPORUM

Svevia supplicatio ad Patres Concilii Constantiensis pro canonizatione Nicolai Episcopi Lincopænsis Brynolfi Episcopi Scaresburiensis, & Ingridis monialis, anno 1417. die 1. Martii.

Ex cod. MS. Bibl. Upsal. n. 63. Q. 10.

Reverendissimis in Christo Patribus ac dominis suis gratiosissimis, dominis Episcopis, presbyteris & diaconis, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, vestri humiles & Deo devoti filii Joannes Archiepiscopus Upsalensis, Kanutus Lincopænsis, Brynolfus Scaresburiensis, Andreas Strengingensis, Nawoo Arotiensis, Magnus Aboensis, & Eschilus Vexionensis Ecclesiarum Episcopi regni Sveciæ, omnimodam reverentiam debitamque & devotam in domino orationem.

Reverendissimi Patres, dominique præstantissimi. Quoniam Virginis filius, Deus noster gloriosus, suæ inscrutabilis sapientiæ consilio opportuno pro sue inconsultis tunicæ, videlicet S. Martii Ecclesiæ sueque sponsæ, longissimo schismate pessifero dilaceratæ, reintegratione morum ac consuetudinum laudabilium reformatione, virtutumque insignium adoratione vestrum sacrum collegium, in Sacro Generali Concilio Constantiensi in Spiritu Sancto voluit adonari, ut earundem Paternitatum vestrarum moderante prudentia, scissuræ sarciantur, & deformia refoventur, sicutque amodo omnia prava in directa, & aspera in vias planas convertantur, in quibus (Domini videlicet viis) alius sic, alius sic transiens pop. Christ. Christi sanguine redemptus, ad cælestis vitæ patriam de hoc exilio secure valeat pervenire.

Sane, reverendi Patres, cum ipsa agni,

N n a

quæ

ANNO
CHRISTI
1415.Affert Ben-
zel Dier. 1.
Ben. pag.
300.

que cum sequitur, quocumque serit, eodemque A sponsa, videlicet sancta mater Ecclesia, tanquam regina a dextris virtuti Dei aditus, diversarum sacrarum religionum sit varietate decorata, inter quas advesperascere mundo, in occidentis Aquilidem partibus, ut puta in regno Svecie Christianissimo, quedam regulares constitutiones sub nomine & vocabulo *Regis S. Salvatoris* a D. nostro Jesu Christo, ut pie credimus, beate Brigide, patronis regni Christianissimi Svecie supradicti divinitus revelate, in salutem populi Christiani prodierunt, prout paternitates vestras, credimus non ignorare, que sub Augustini regula, per sanctam sedem Apostolicam dudum confirmata in monasterio Watzileno in regno predicto celebriter & devotissime per duos conventus utriusque sexus in distinctis providissime locis separatis observantur. Unde quantum fructus devotionis, peccatorumque conversio & salus animarum redundare dignoscitur, ne dum in regnis istis aquilonaribus, verum etiam per diversorum imperatorum aliorumque regum alimata, videlicet Italie, Anglie, Germanie, Polonie & Livonie quibusvis terris, vix animus capere possit aut lingua explicare.

Patres Reverendissimi, orbis terre Cardinales, ac columnae Ecclesie Dei inconcussa, omni cum reverentia ac devotione grandique fiducia preces humillimas porrigimus eidem Reverendissimis vestris paternitatibus, supplicantes, quatenus ob amorem Dei, nostrarumque precum supplici interventu procuratores & syndicos prelati monasterii ac totius ordinis ad sacrum Concilium Constantiense supradictum & Reverendissimas paternitates vestras directos, habere dignemini recommendatos, & negotia pro quibus ad dictum sacrum Concilium venerint expedienda favorabiliter recommendata, atque eorum clementissimi cooperatores existere in privilegiis, immunitatibus, indulgentiis, & aliis eidem a summis Romanorum Pontificibus alias dudum indultis & concessis, per unicum futurum summumque Pontificem, Deo danse rite & canonice eligendum auctoritate Apostolica confirmandis; preteritum ut predicta constitutiones beate Brigide, ut prefertur, divinitus per revelationem traditas, per modum regulae ab aliis sacris regulis distincte valeant per eandem sedem Apostolicam confirmari, si quovis modo fieri possit, sacro Constantiensi Concilio approbante. Intuper, Reverendissimi patres & domini prestantissimi, ut ingratitude apud vos non arguamur, sufficienter informati per litteras sacri Concilii ac nostros procuratores, quos alias nuper ad sanctam sedem Apostolicam direximus pro trium sanctorum de supradicto regno Svecie, videlicet beatorum patroni Nicolai Lincopensis, & Brymulphi Scarenensis quondam Episcoporum, ac Ingridis monialis monasterii Skeningensis ordinis predicatorum, celebri memorie canonizatione (quorum meritis conulescantibus quamplurimis miraculis ad eorum sepulcra, firma fide in cordibus fidelium tenetur per universa regna ista & partes circumvicinas, ut potentes sint apud Deum intercedere pro peccatis omnium populorum, & gratiam militanti Ecclesie in presenti, & gloriam in futuro a Domino cum aliis sanctis uberius impetrare.) Vestris Reverendissimis paternitatibus pro bono cooperationis in sacro Concilio Constantiensi, nobis quo ad primam instantiam jam facta expeditione in

tam celebri negotio plurimum ex latius re- gratiamur, devotissime supplicantes, quatenus apud summum Pontificem de proximo, danse Domino, eligendum, habere dignemini id canonizationis negotium tam succriter recommendatum, ut ipsum cum aliis ulterius effectum sortiri mereatur optatum. Pro quibus Altissimi in sua gratia reverendissimas Paternitates vestras sine sine conservare dignetur ad premissa & singula misericorditer adimplenda.

Datum Upsaliae anno Dom. MDCXXVII. prima die mensis Martii, nostris sub sigillis presentibus coappensis.

MARTINI PAPAE V. BULLA

Asienfis (1), & *Verionensis* (2) *Episcopis*, ut de vita, & miraculis veneranda memoria Nicolai Lincopensis (3), & Brymulphi (4) Scarenensis (5) *Episcoporum*, ac Ingridis (6) monialis ordinis *Predicatorum*, quatenus instant.

Martinus Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Asienfis, ac Verionensis Episcopis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Quoniam ineffabilis virtutum caelestium, Ex Brem. in procerumque celsitudinis interius letitiam nobis Bull. veritate plantantis, summi, circumdati Ord. Prod. agminibus, Patria providentia, licet, in hoc ad hunc an. defluentis, & ad exitum continuo properantis ex rech. Ord. mundi, statu recti censura iudicii cuncta regens, omnes formans, gradusque psalmatorum dijudicans, singulis diversa distribuat, & in hoc procelloso curarum pelago hunc humiliter, & hunc exaltet, istum deici perimit ad infima, illumque ad summa rerum fastigia magnitudine dignitatum attollat; dum nascentis dies mortis indicitur, & per latentes subdoloque discursus huius vite nostrae mortalitas ad extremum diem propulsi temporis mobilitate capiatur, operum, gestorumque, remedia, & auxilia commoda salvando ceteri perstrangit duntaxat profutura; congruit profecto, ut nitentium labentis vite nostrae diem, quem festinatis curibus properare sentimus, piis praevenire gestientes operibus, & ex eorum, quos in hoc blandienti, captivoque seculi tramite, curi consummato ex itinerarum aere, ad caelestem patriam inamarcissibilibus deliciis Altissimi praesentiam venisse pie creditur, acceptabilia acquirere suffragia, illos, ut etiam eorum adpiti patrosinio, ipsius patriae possessores efficiamus, & haeredes, studiis honorare sollicitis, & sonoris effere praeconiis nullatenus omittere. Dudum liquidem cum pro parte dilectissimi in Christo filii nostri Erici (7) Sveciae (8), Daciae (9), & Norvegiae (10) regis illustri, ac venerabilium fratrum nostrorum Upsalensis (11), ac dilectorum filiorum nonnullorum capitulorum & conventuum (12) (13) (14), Eccles. & monaster. necnon Procerum, aliorum nobilium, & communitatum quarundam civitatum regni Sveciae juxta seriem quarundam litterarum per illos Balthasari, in sua obedientia, de qua partes ille tunc erant, Joanni XXIII. super hoc specialiter directarum, coram Generali Constantiensi Synodo, postquam ipse Balthasar hujusmodi obedientiam praestidere desierit, & antea sibi hujusmodi litteris minime presentatis expositum extitisset, quod cele-

Celebris & recordanda memoria Nicolai Lincolniensis, Brymulphi Scarlati Episcopi, ac Ingridis monialis Monasterii monialium Strazungen, (15) ordinis S. Augustini, sub cura & secundum iussuta fratrum ordinis Predicatorum viventium Lincolniensis diocesis, dum in

In prefati ad hoc Consilio Conc. astricti scripsi hanc Ingridem Monialem fuisse Ord. S. Bernardi.

hujus orationis peregrinationis exitio mortali vita potirentur, non humanis favoribus obsequi, sed puro corde, sinceraque mente divinis oculis complacere studuerant, & per austeritatem legis penitentis corporum artus suorum spiritui servare cogentes, lubrica carnis contempserant illecebras, declinaverant a voluptatibus, pudicium conjugii fuerant, & spreta fallaci gloria mundi, per devotam orationis exercitium, & laudabilem virtutum opera summo iudici Deo famularum impendere, ac sibi ipsi & aliis ad eternam vitam merita proficere conati erant indefesse verbis pariter, & exemplis, non querant opibus, sed spiritualibus gratis, & bonis moribus abundare, quibus jugiter, & conversatione se pios, prudentes, humiles, sobrios, & castos, erga Deum summa veneratione devotos, erga vere pauperes, & loca pia charitate non solum largitos, constantes in fide, sacra spe plenos, & aliis virtutibus claros esse probaverant; propter quod mirabilis Deus in sanctis suis, & faciens mirabilia magna solus, per gloriosa eorumdem Nicolai, Brymulphi, & Ingridis merita, tam ipsis in humanis agentibus, quam etiam post eorum felicem transitum ab hac luce in variis locis Sveciæ, diversisque temporibus miracula dignatus fuerat operari, honorans illos in terris, quos ut pie credebatur, coronaverat in excelsis, ac ex parte regis, & aliorum exponentium predictorum ipsi Synodo humiliter supplicato, ut aliquibus S.R.E. Cardinalibus, & aliis Prælatibus in dicta Synodo existentibus, quod se de vita, & meritis præfatorum Nicolai, Brymulphi, & Ingridis ac huiusmodi miraculis informarent, & ea que per huiusmodi reperirent informationem eidem Synodo referre curarent, & deinde sufficientibus, & exquisitis meritis ad hoc suffragantibus ipse Nicolaus, Brymulphus, & Ingridis aliorum sanctorum catalogo ascribi, & aggregari possent, committere dignaretur: ipsa Synodus nobis, tunc minori fungentibus officio, & dilecto filio nostro Petro (16) tit. S. Grisogoni presbytero Cardinali, ac venerabili fratri nostro Jacobo (17) Episcopo Laudensi, necnon dilectis filiis Joanni de Gersonio (18) Cancellario Ecclesie Parisiensis, Lamberto de Gellia (19) Petro de Pulca (20) Wilhelmo Slynce (21), & Joanni Blocvvel (22) in theologia professoribus in eadem Synodo presentibus, viva vocis oraculo commisit, ut litteris authenticis, necnon libellis & instrumentis publicis per regem & alios exponentes predictos super hoc destinatis per eos visis & examinatis super præmissis omnibus se diligenter informarent, & omnia que per eandem reperirent informationem ipsi Synodo fideliter referre curarent. Qui quidem commissarii procuratores regis & aliorum exponentium predictorum negotium huiusmodi presentibus eisdem litteris nec non libellis & instrumentis publicis per eos diligenter visis & examinatis, ea que exinde reperierunt de vita & meritis, nec non fama & devotione populi & miraculis huiusmodi, tam in vita, quam post mortem eorumdem Nicolai, Brymulphi & Ingridis, que ipse Deus ad eorum preces, ut credebatur, operatus fuerat & in dies operabatur, festinus referre curarent; ipsa quoque Synodus attendens, quod de fama præmissorum ac devotione populi, necnon vita, & meritis dictorum Nicolai, Brymulphi & Ingridis ac miraculis prædictis per huiusmodi informationem receptam plene liquere non poterat, quodque Ecclesia militanti difficillimum redderetur agnoscere spiritum glorificandum (23) in Ecclesia triumphanti, & quod propterea expediens videretur in talibus ea gravitate procedi, qua ipsa non deciperetur Ecclesia militans, & virtutum mater abundantiori cautela, & majori maturitate procederetur, vobis (24) suis dedit litteris (25) in mandatis, quatenus ad loca, quibus præfati Nicolaus, Brymulphus, & Ingridis fuerunt, dum in humanis agerent, conversati, & ad illa, ubi eorum corpora requiescunt, personaliter accedentes, de fama præmissorum, ac devotione populi, vitæque, & meritis prædictis ac miraculorum huiusmodi crebrescentia, veritateque & eorum circumstantiis universis, juxta datam vobis a Deo prudentiam, a testibus omnibus, quantum humana sineret fragilitas, exceptione maioribus, exacte, diligenter, fideliter, & prudenter secundum articulos & interrogatoria, que sua Bulla vobis mittebat interclusam, requireretis perpenius veritatem; super quibus omnibus & singulis vestras duxit conscientias onerandas, prout in ipsis litteris plenius continetur. Nos itaque, qui superni postmodum dispositione consilii in Apostolice dignitatis statione collocati, illius, quem in suis sanctis collaudare jubemur, cuiusque in hac tenebrarum valle habitantibus inscrutabilia sunt iudicia, & qui investigabiles fecit vias suas, in terris, vices gerere, licet immeriti, comprobamur, ulterioribus regis, aliorumque exponentium præfatorum, qui caritate æstuant, & fide, illudque veritatis, non qui cæperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit complectentes oraculum, Episcoporum & Ingridis prædictorum, qui ex Deo nati, illi omnia sua votendo consecraverunt, & quos Altissimus, in omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo Jesu benedicens, ante mundi constitutionem elegit, ut in conspectu ejus sancti essent, & immaculati, canonizatione, ut cum sanctis scribantur, studiis statuerint indefessus, piis, ac devotis supplicationibus excitati, ad Dei laudem, & gloriam, fidei propagationem orthodoxæ, & ut iustorum semita, quasi lux splendens procedat atque crescat, ac compunctionis vomere ad proferendos fructus uberesque manipulos fidelium de virtute in virtutem ambulantium corda perpenius adaperiant, vestrique exitus operis fruge Deus omnipotens, qui nullius obliviscitur operis, seminis per suos germinati in plurimorum conspectu pabula falce metant, granaque sua ad horrea perducant æterna, & elucente divine operationis effigie in huiusmodi tam celebris exagitatione negotii illud verbi Domini: Inveni hominem secundum cor meum: vobis dirigi valeat, & ascribi, nostras super his impertientes auctoritatis adminiculum, commisiones, necnon mandata, ac litteras huiusmodi, & omnia inde sequuta, rata habentes & grata, illa auctoritate Apostolica laudamus; approbamus pariter, & confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communitimus; supplet omnes defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem; & nihilominus ut huiusmodi tam merito.

ANNO
CHRISTI
1433.

ANNO CHRISTI 1515.

ANNO CHRISTI 1515.

ritorii edificatorique negotii ductu regio ex-
 tus citius substituat optatus, vobis & vestrum
 curabit, per vos vel etiam alios; meritis &
 vita comprobatos, viros idoneos, de quibus
 & proest vobis, in his etiam huiusmodi vestris
 conscientiam omeritis, expedire videbitur, ad pra-
 diditarum litterarum executionem procedendi,
 ac in eis contenta exequendi; omnia praeterea
 & singula quae pro huiusmodi etiam
 adimplenda quomodolibet necessaria vel oppor-
 tuna fuerint, faciendi, praesentium serie
 datum damus, & etiam potestatem. Testes au-
 tem huiusmodi, qui fuerint nominati, si se
 gratia, odio, vel timore subtraxerint, per cen-
 suram Ecclesiasticam, appellatione cessante,
 compellatis veritati testimonium perhibere, non
 obstantibus tam fel. rec. Bonifacii Pap. VIII.
 praedecessoris nostri, ac de una, & duabus die-
 bus in Concilio generali, quam aliis Apostoli-
 cis constitutionibus, ceterisque, contrariis qui-
 buscumque, seu si aliquibus communiter, vel

divisim a sede Apostolica sit indultum, quod
 interdici, suspendi, vel excommunicari, aut
 extra, vel ultra certa loca ad iudicium evoca-
 ri non possint, per litteras Apostolicas, non
 facientes plenam & expressam, ac de verbo ad
 verbum de indulto huiusmodi mentionem. Quid-
 quid autem per huiusmodi inquisitionem vos,
 & a vobis forsitan deputandos invenire conti-
 gerit in praemissis, nobis aut successori nostro
 R. P. canonice intranti per vestras potentes lit-
 teras praesentium, & aliarum litterarum praedi-
 ctarum se continentes, plurimorum Tabellionum
 publicorum boni testimonii, & fama legalis,
 manibus ac subscriptione vestris, sigillisque mun-
 itis, fideliter quanto magis intimare curetis, ut
 ex istimatione ipsa super his, uberiori nobis,
 vel eidem successori, certitudine reddita, con-
 sultius fieri queant singula, laudibus, & repen-
 ditis, supernaeque caterva jugiter extollenda. Da-
 tum Constantiae, Non. Maji Pontificatus nostri
 anno 1.

REV. PATRIS BREMOND TOTIUS ORD. PR.AEDIC.

Generis Magistri in hac Bullam

NOTAE.

- 1. Astora.) In Astura, vulgo Astos, in Norvegia.
- 2. Veroniam.) Veroniam, vulgo Verca, in Suecia. Apud Oederum anal. Ecclesiae. ad ann. MCDXVI. num. 10.
- legitur Veroniam, Episcopalis urbs est Verca sub Archiepiscopo Upsalensi.
- 3. Lincopra.) In Gothia. Nudius huiusmodi sicuti sancta Birgitta in suis operibus.
- 4. Brymalphi.) Oederum scribit Brymalphi.
- 5. Scarnia.) Urbs est Episcopalis Carbia.
- 6. Ingridis.) Ex Oederum Nigridis. Nota Ingridis vicem describere Joannes nobis a S. Maria, in lib. cui titu-
 lus: Loretis, & aliam memorabilem dei Sanctiss. & Brevissimum tant de Premier, que de Terti Ordre du P.P. &
 P. S. Dominicus parte II. pag. 157. Et. Nychicus nobis Choptum, Olavi Magni Upsalensis Archiepiscopus, & Jo-
 nes Vastinus in Vita Aquilonari.
- 7. Erici.) In Havia, in his nominis XIII. regis Sueciae & IX. regis Daniae.
- 8. Suetria.) Suecia, vulgo Sueda regnum est Europa versus septentrionem.
- 9. Dacia.) regio est Europa, in Transylvaniam, Moldaviam, & Valachiam ibella.
- 10. Norvegia.) Vulgo Norvege, est Europa regnum.
- 11. Upsala.) In Suecia.
- 12. Landen.) urbs est Scania Provincia.
- 13. Nidrosen. vulgo Dronheim, & Trondheim in Norvegia.
- 14. Safraganorum.) Quis nuncupat huiusmodi, docet Cronius, Episcopus scilicet Scarniam, Lincopra, Stogura-
 rum, Abarsen, Arstrosen, & Polimonsen. Idem continet Mirans, & Joannes Carolus a Siadel, in Compendio Geo-
 graphia Ecclesiastica pag. 117. Verum Lobbes in Breviario Geographia episcopali eos inter illustriores recentet etiam
 P.P. Cronium, seu Vancionensem Episcopatum de quo in II. nota nos dictum fuit.
- 15. Sarnaga.) Huiusmodi praedictum monasterium, quod Bernardus Guidonis recensens sanctorum monasteria provinciae
 Daciae, vocat Sarnagense. Ab Oederum dicitur Ostravagen.
- 16. Pavro.) De Alliaco nuncupat, viro doctissimo, de quo consulendus Ciacomus in Vita Pontif. & Cardinal. ad
 an. MDCOCX. pag. 100. Huiusmodi alium Cardinalem addit Oederum, Odorem scilicet S. Georgii ad Velum aureum, diaconum
 Cardinalem, ipsum nuncupat Martinum V.
- 17. Jacobi. De quo in appendice ad pontificatum Gregorii XII.
- 18. Joanni de Jorsio. In de Jorsio, ut scribit Oederum; utrumque bene. Quis fuerit vir ille celeberrimus, nemo
 nescit. Adus Boniam in Hispania universitatis Parisiensis, Bellarminum, Paffrinum, Miram, etiamque qui de scrip-
 turis Ecclesiasticis sermonem habuit.
- 19. Lamberro de Gerbia. De Lamberro, consilique videtur adha Comissionis Concilii.
- 20. Petro de Palca.) Oederum legit de Palca.
- 21. Wilhelmus Sinc.) Apud Oederum. Wilhelmus Kist.
- 22. Joanni Macwell.) Ex Oederum, Joanni Boltrauel.
- 23. Gloriscandum.) Oederum scribit Clariscandum.
- 24. Fabii.) tribus Episcopis, Altonsi scilicet, Abonensi & Veroniam Synodi Constantiensis diploma infer-
 bant.
- 25. Litteris.) Quis refert Oederum Reynaldus anal. Ecclesiae. ad an. MDCOCXVI. n. XXII.

EPISTOLA ORATORUM UNIVERSITATIS COLONIENSIS AD CONCILIUM

De modo providendi ad beneficia.

Ulr. sup. Affert Mart. An. to. II. p. 166.

Venerabilis domine rector. Agitur in Con-
 cilio de collationibus beneficiorum, in
 qua materia Ambaxiatores nationis Germa-
 nicae sunt valde angustiati, nescientes quid
 eligant. Si opponant se Praelatis & amba-
 xiatoribus Praelatorum, & domino regi, qui
 ad hoc efficaciter tendunt, quod ordinarii
 conferant, timent quod eis iuvitis transeat,
 & quod tunc nihil facient pro studiis. Si

conformet eis, iterum timent si forte alii
 prevaleant. Reputo me hoc certum quod
 natio nostra bene in hoc consentiet, quod
 certa portio omnium beneficiorum depu-
 tur pro graduatis, ad minus sexta pars. Sed
 timeo de difficultate introitus ad beneficia.
 Deus per suam misericordiam disponat sicut
 noverit pro sua Ecclesia, & pro consolatio-
 ne studiorum expedire. Fuimus cum rege,
 qui dicit quod velit pro viris doctis fideliter la-
 borare; & ita incepit facere publice in natio-
 ne vestra, ubi dicebat quod ipse vellet in hac
 materia esse mediator, si aliqua dissentio orire-
 tur inter Praelatos & ambaxiatores Praelatorum ex
 una, & nuntios studiorum parte ex altera. Ex
 sitis

ANNO
CHRISTI
1515.

scitis certi, quod didorum studiosum nuntii non querant se, sed utilitatem studiorum suorum. Verum est, quod Parisienses formaliter se opponunt, ne collationes veniant ad ordinarios, quibus ex certis causis non videntur expressis assensere, timentes pericula. Videretur mihi quod super hac materia loqueremur secreta cum paucis, & intimaretis mihi consilium vestrum, quia fortassis non ita cito concluderetur. Verum est quod modificatur conclave, sed super modo electionis nondum est deliberatum. Altissimus vos conservet. Scriptum Constantiæ ultima Augusti manu propria. De tempore electionis nescio vos adhuc certificare.

RESPONSIO AD PRÆCEDENTEM
EPISTOLAM.

Utilius est publico bene collationes beneficiorum fieri per Papam, quam per ordinarios.

Venerabilis magister & domine. Receperimus litteras vestras sub data ultima Augusti nobis directas, in quibus inter cetera continebatur in effectu qualiter in Concilio Constantiensi sit magna altercatio inter dominum regem & Prælatos ac ambaxiatores Prælatorum nationis Germanicæ ex una, & ambaxiatores studiorum Parisiensium & aliorum parte ex altera, de & super collatione & dispositione beneficiorum, qui debeant de ipsis disponere, an dominus Papa, an ordinarii collatores; & ideo perplexi estis cui parti adhaerere debeatis propter certa motiva per vos saltem implicite in eadem littera tacta. Quapropter consilium nostrum super his & aliis in littera vestra contentis a nobis petitis, quia de facto nostro agitur, & vos & alii ambaxiatores studiorum, ut scribitis, & bene credimus, non querunt quæ sua sunt, sed bonum & utilitatem studiorum suorum. Idcirco vobis sub brevitate rescribimus, quod videtur nobis omnibus expedire, immo necessarium esse pro utilitate Eccles. & totius cleri, & maxime Eccles. collegiarum & monasteriorum non solum civitatis, & diocesis Coloniensis sed & totius provinc. Colon. & partium circumvicinarum, quod collationes & nominationes & dispositiones beneficiorum maneat in potestate Papæ, quia, ut melius vobis scitis, si ordinarii collatores habere collationes eorundem, tot ad eos venirent preces armatus dominorum nobilium, & rusticorum, quod non possent de eis disponere ad utilitatem Ecclesiarum, nec conferre ea dignis & benemeritis; sed oporteret condescendere precibus eorum, nec in hoc satisfacerent, quæ ubi complacerent uni, displicerent aliis, & illi statim se vindicaret in incendiis, rapiis & bonis Ecclesiarum & maxime collegiarum, & monasteriorum in brevi funditus destruerentur. Quare his maxime attentis, & aliis exorbitantibus, quæ ab ipsis ordinariis collatoribus fierent, & visibiliter fieri deberent, si collationes eorum in manibus eorum remanerent, consilium omnium nostrum est, quod fideliter, fixe, & totis viribus assistatis ambaxiatoribus studii Parisiensis, & resistatis, ne collationes, & dispositiones beneficiorum veniant in partibus nostris ad manus ordinariorum collatorum. Et inducatis etiam ad hoc ambaxiatores aliorum studiorum nationis Germanicæ, prout scitis, & noveritis expedire; nec curetis quid inde vobis aut studio possit evenire, quia qui sincera intentio

ANNO
CHRISTI
1515.

ne laborant, Deus, qui novit corda hominum, & scit quid ipsis expediat, ipsis assistet, ita quod non frustrabuntur effectu. Si autem in præmissis obtentum obtinueritis, laboreis ulterius pro utilitate studii nostri, prout alias nostris litteris vobis scripsimus, quarum etiam copiam vobis transmittimus interclusam, & alias facietis prout melius noveritis expedire. Si vero in præmissis intentum vestrum cum aliis ad hoc collaborantibus nullatenus possitis obtinere, quod absit, tunc laboreis quod Concilium & Papa saturus provideant regentibus, graduatis & studentibus nostræ universitatis, quod ordinarii collatores habeant eis providere præ cæteris, prout vos melius cum aliis scietis adinventare, quam nos pro nunc sciremus excogitare.

AVISAMENTUM.

Reverendissimi Patres, & domini. Quia post usurpationem collationum beneficiorum Ecclesiasticorum ad Romanam curiam, gravis contra eadem a collatoribus ordinariis querela surrexit, nimis exorbitantis ex multiplicitate gratiarum, confusio & distorta inordinatio litigantium, intrudentium, & intrusorum rebellio, et depauperatio universarum mundi provinciarum et regnorum; immo et omnimoda desolatio generalium studiorum scilicet sunt, quia omnes in unum, dives, et pauper curabant, asserebant munera Prælatorum, qui coquis et stabulis inservierunt; et quod pretio pecuniarum, aut præsidio scientiarum non poterant, servituti et ejusmodi mercede ab honestate clericali positus alienis comparare satagebant. Ideo modis omnibus sacrum Concilium propter reformationem status Ecclesiastici, tam in capite quam in membris salubriter congregatum, de illis debet, et habet necessario providere, et ne status summi Pontificatus in hoc nimium deprimatur, et ex adverso ordinariorum collatorum potestas, quæ etiam nimis laxata evidenter exorbitat, nimium exaltetur, attendantur avilamenta, quæ sequuntur.

Primo, quia Papalem gravitatem, quæ maximis negotiis continue agitatur, non decet se circa minima occupare, sed illa inferioribus expedienda relinquere, ideo statuat hoc Generale Concilium, quod summus Pontifex nullatenus conferat illa minora beneficia, quæ taxam octo marcarum argenti non excedant; et si qua provisio de illis fiat, aut si gratiam habens tale beneficium acceptare præsumperit, et sibi de illo providenti obtinuerit; sint provisio et acceptatio hujusmodi nulla ipso facto, nec sub gratia cujusquam quoquo modo cadat.

Item, ad evitandam nimiam multitudinem gratiarum expectatarum hæcenus in gravamen ordinariorum, & tam diffuse factarum, disponat sacrum Concilium, quod hujusmodi gratiarum tantis ordinatione, & moderamine fiant, ita quod alternative summus Pontifex primum, & collator secundum, & iterum Papa tertium, & collator quartum, & ita consequenter habeant conferre beneficia personis habilibus, & idoneis, & quilibet in ordine suo acceptet, vel sibi providere faciat, ut non sit cuiquam optio suum ordinem prætereundi, & ex somite avaritiæ pinguis beneficium expectandi. Et de isto caveatur in litteris Apostolicis per clausulas ad hoc aptas. Et contra hujusmodi alterationem & Apostolicam expectantem in ordine suo post publicatas litteras sub Decreto papa-

¶ papali non licet ordinario sub pœnis suspensionis a collatione sua per tempus vici sui quemquam in beneficium intrudere, aut alteri conferre quoquo modo.

Item, ultra hoc habeat summus Pontifex conferre omnia & singula beneficia Apostolice sedi in corpore juris & in Extravaganti ad regiam reservata, summam prædictam excedentia.

Item, habeat ultra hoc de disponere beneficiis inhabilibus, et irregularibus, et de quibus Ordinarii male disposuerunt, aut que ad ipsius dispositionem secundum dispositionem juris devolvantur aut forent devoluta.

EPISTOLA UNIVERSITATIS COLONIENSIS

Ad præcedentes responsas.

Non expedire beneficia conferri per Ordinarios; & tamen aliter fieri non possit, quid tunc agendum.

Venerabilis magister, & domine. Super materia litterarum vestrarum nobis directarum juxta contenta ejusdem, aliquos de universitate nostra convocavimus, cum quibus deliberavimus; & finaliter omnium nostrorum deliberationes in hoc refecerunt, quod nullo modo expedit Ecclesiis in partibus nostris, quod Ordinarii collatores, & collatrices beneficia sua conferant, propter preces principum, & dominorum armatas & propter multa damna & mala, que inferuntur Ecclesiis & Prælatibus ac aliis personis Ecclesiasticis, si hujusmodi preces non exaudirent, prout etiam vos nobis melius sentire potestis. Veruntamen si ordinationi Concilii in his resistere non possitis, quia timetis quod ipsi prevalere debeant, prout scribitis; propterea propter idoneitatem personarum Ecclesiasticarum in partibus Alamannie regentium, immo verius absentium, ut super his cum Prælatibus inibi congregatis tractetis de opportunitate congruentissima que erit sanctæ civitati Colonienſi, & non universitati benegrata & accepta &c. Visum est nobis, salvo consilio vestro meliori, quod universitatibus in genere provideatur, hoc modo videlicet, quod sacrum Concilium statuat, & ordinet, et Papa postea electus confirmet, quod Ordinarii collatores et proinde ecclesiastici Ecclesiis parochialibus X. marcas puri argenti et ultra valentes non conferant, nisi in aliqua facultate graduati et de alia provincia nati, qui nullam aliam habeant beneficium, et in eisdem perpetuam jurent et faciant residentiam. Item, quod ad dignitates non eligantur aut assumantur nisi illustres, aut in theologia professores, vel in eadem, aut in altero jure licentiatii, aut baccalarij in theologia formati, vel ad minus ex utroque parente de militari prosapia procreati, de eadem provincia nati, et competentis litteraturæ, unicum beneficium duntaxat et compatibile habentes, qui similiter in eis continuam residentiam facere jurent et faciant; et si aliis personis conferantur, irrita sit ipso jure collatio, et ipsi collatores sint eo ipso potestate conferendi illas hac vice privati, et ad proximum superiorem devolvatur conferendi potestas, qui personis prædictis de illis providere habeat, et non aliis sub pœnis prædictis. De aliis autem beneficiis, videlicet præbendis, Ecclesiis parochialibus minoris valoris, ac vicariis, disponant Ordinarii collatores pro servitoribus et amicis

A suis; sic tamen quod ultra tria beneficia simplicia nulli conferantur. Si quis autem quartum beneficium tria habenti contulerit, per animum suspensus sit & maneat a collationibus omnium beneficiorum, & potestas conferendi ea devolvatur pro illo tempore ad proximum superiorem. Et ille qui quartum beneficium acceptaverit, amittat ipso facto tria priora. Si prædictus modus per Ordinarios collatores observetur; ipsi sufficienter providere poterunt suis servitoribus & amicis, & scientia cum graduatis fulgebunt in Ecclesia Dei, & per eandem gratia ipsius populus regeretur in plenitudine pacis, & multi undique confluent ad studia litterarum, ut promoveantur ad gradus & ad dignitates exaltentur. Insuper videtur nobis expedire, ut obtineatur confirmatio privilegiorum universitatis nostræ, quorum copias vobis transmittimus, ut super his plenius deliberare possitis. Item, videtur nobis expedire, si obtineri possit, quod impetraretur pro fundatione & incorporatione nostræ universitatis, & sibi incorporaretur totum collegium Ecclesiæ S. Andreae Colonienſis, in quod cedentibus aut decedentibus his qui ibidem jam sunt præbendis, in locum ipsorum non assumerentur nisi baccalarij de universitate studii nostri prædicti, qui ibidem perpetuo Deo & Ecclesiæ ac universitati nostræ servirent, & continue residerent. Scimus quod pro vobis & pro præmissis pecuniæ sunt necessarie; & ideo laborabimus apud dominos de consilio civitatis Colonienſis & inter nos, prout melius poterimus, pro eis habendis & mittendis.

CONSULTATIO THEOLOGORUM

De nonnullis propositionibus erroneis circa materiam unionis.

AD obviandum multis erroribus, qui nunc oriri videntur circa materiam unionis Ecclesiæ, petitur consilium & deliberatio theologorum supra dubijs infraſcriptis, que Joannis Huss doctrinam erroneam sapere dicuntur.

I. Utrum dicere quod oblatio super modo electionis futuri summi Pontificis, facta per dominos Cardinales, & acceptata per nos nationes est erronea, aut Ecclesiæ periculosa, vel scandalosa, sit erroneum, & injuriosum, ac pacis & tranquillitatis sacri Concilii turbativum.

II. Utrum dictam conditionem non acceptare, nec aliam æque bonam vel meliorem offerre, & non velle super hac materia cum aliis conferre; sed rem istam tam necessariam in longum periculosius differre; sapiat favoriam schismat. & impedimentum unionis.

III. Utrum inducere potentiam secularem ad prohibendum seu de facto impediendum, ne super dicta oblatione deliberent, aut respondeant alie nationes, sit libertatis Concilii turbativum, & impressivum metus, aut Ecclesiæ unionis impedimentum.

IV. Utrum dicere quod Apostolica sede apud omnes nationes vacante, non est facienda electio futuri summi Pontificis, secundum canonicas sanctiones; sed quod post dictam vacationem Ecclesia diu & sine determinato tempore maneat acephala; idest sine Apostolico capite seu pastore, & absque canonica provisione super forma & modo futuræ electionis; sit contra jus divinum, videlicet ordinationem Christi de instituendo sibi vicario Petri successore.

V. Utrum

ANNO
CHRISTI
1515.ANNO
CHRISTI
1515.

V. Utrum prædicta assertio sit hæretica vel sapiat sententiam pravitatis hæreticæ, & specialiter hæresis contra Joannem Huss per hoc sacrum Concilium condemnata; videlicet quod Ecclesia melius potest regi sine Papa.

VI. Utrum quantumcumque hujusmodi Concilii decreta, capitula vel iuramenta sane intellecta possint obstrari præfatis juri divino, seu ordinationi Christi de substituendo sibi vicario; & utrum hoc dicere sit erroneum, & sapiens hæresim, & huic sacro Concilio injuriosum.

VII. Utrum dicere & efficaciter procurare, quod non solum electio futuri summi Pontificis, sed etiam provisio super sacro, modo, & tempore futura electionis differatur donec, & quotisque prius fiat reformatio capitis, videlicet Papæ, Cardinal. & Romanæ curiæ... hujusmodi reformatio bene fieri nequeat Papa præsentem; sit erroneum, & sapiens hæresim Joannis Huss prædictam.

VIII. Utrum casus provisio super futura electione sit prima & principalis, ut saltem præponenda, & an dicere contrarium sit erroneum & debito ordine reformationis turbativum; & hæc deformitas, scilicet ut Ecclesia, ut præmittitur, maneat, sit periculosissima, & per consequens hujus deformitatis reformatio sit per totum nociva.

IX. Utrum dicere, quod minus inconveniens est Ecclesiam carere capite, quam carere capitis reformatione, sit erroneum, & a bonis moribus Ecclesiasticis alienum.

X. Utrum dicere quod Romanus Pontifex aut universalis Ecclesia non possit perfecte & debite reformari, nisi per subtractionem bonorum temporalium, quibus a Principibus superflue est dotata; sit erroneum & expresse favens hæresim contra Joannem Huss, per Concilium condemnatam.

XI. Utrum consilium vel inducere potentiam secularem, quod exerceat viam facti, vel brachium seculare ad certas personas Ecclesiasticas hujus sacri Concilii abque auctoritate & expresse decreto, seu sub præfatis colore, quod illi vel illi sint perturbatores Concilii, reddat sic consulentes, & inducentes reos poenarum juris, statutarum contra violatores Ecclesiasticæ libertatis, quarum poenarum aliquæ confirmatæ sunt & noviter institutæ per hoc sacrum Concilium.

XII. Utrum tales consulentes & persuadentes, quod dominus rex Romanorum ratione suæ dignitatis, vel alio præfatis titulo, sive conservatoris hujus Concilii, sive decretorum ab eodem Concilio statutorum, possit aliquam jurisdictionem in Ecclesiasticos exercere absque speciali ejusdem Concilii mandato, dicendi sint errantes in moribus & injures, & de favoraria schismatis vehementer accusandi tanquam præfatis Concilii turbatores, & violatores Ecclesiasticæ libertatis, prædictas juris poenas damnabiliter incurrendo.

Super materia dictarum questionum offerunt se multi notabiles doctores Theologos probare & defendere tres Conclusiones sequentes, videlicet.

Ex articulis fidei clare deducitur, quod Electio non debet absque unico summo Pontifice declinari usque ad consummationem seculi, & hoc de lege communi.

Ex articulis fidei clare ducitur, quod præceptum Divinum & affirmativum super electione summi Pontificis tenenda, dum sedes Apostolica

vacat, obligat omnem Christianum ad non impediendam hujusmodi canonice, & salubriter faciendam.

Ex articulis fidei deducitur, quod prædictum præceptum obligat ad idem hominem Christianum ad procurandum juxta qualitatem sui status, quod electio summi Pontificis nequaquam differatur, ubi & quando non occurrit dilationis ratio, dum scilicet electio deteriores exitum probabiliter non haberet.

Ex prædictis tribus Conclusionibus sequitur responsio affirmativa ad prædicta duodecim dubia.

Sequuntur rationes ad declarationem præmissorum contra nonnullos, qui sub præfatis & pallio reformatorem status Romani Pontificis & collegii dominorum Cardinalium ac curiæ Romanæ, moluntur differre non solum electionem futuri Romani Pontificis, immo nituntur impedire, ne provideatur de forma, modo & tempore electionis.

Pro fundamento trium Conclusionum prædictarum, in primis præsupponendum est, quod ex institutione Christi, qui est principale caput usque ad consummationem seculi, debet succedere aliquod caput ministeriale Christo subordinatum, quale caput Papam vel summum Pontificem appellamus, & secundum canonicas sanctiones valde periculosum est, quod sede Apostolica vacante diu differatur electio talis capitis, sive Pontificis, & maxime sine determinatione modi & formæ, & præfixionis temporis electionis, maxime considerato longo tempore & inaudito quo jam vacavit Ecclesia, ut per suas litteras testatur Concilium; quoniam aliter Ecclesia exponitur discrimini ut remaneat acephala a tali capite, quæ est maxima deformitas Ecclesiæ, cujus deformitatis reformatio præ cæteris est necessaria; & per consequens exponere Ecclesiam tali discrimini, sine manifesta provisione contra scandala quæ inde possunt oriri, est favere schismati & præbere impedimentum Ecclesiasticæ unitati, quod sapit hæresim Joannis Huss per hoc sacrum Concilium condemnati; & maxime in illis qui alios volentes contra prædicta scandala providere, vocant turbatores Concilii, & fautores.

Hoc itaque fundamento præsupposito, quod tam jure divino quam humano potest multipliciter stabiliri, consequenter dicendum est, quod contradicentes conclusioni præmissæ, quantum in se est, manifeste se reddunt suspectos favoris inveterati schismatis, aut generativi novi, quod sic potest probari. Certum est, quod si istud Concilium solveretur, antequam haberetur Romanus Pontifex, quod haberemus scilicet pejus quam aliud. Propter difficultatem iterum congregandi Concilium: quoniam difficillime congregaretur sub quocumque principe Christiano, propter multa quæ faciliter considerari possunt.

Item, quia secundum omnes suspensa sunt jura, virtute quorum ipsa electio pertinet ad collegium dominorum Cardinalium, & sic non valeret electio eorum, dato quod eam vellent facere & celebrare. Sed certum & notorium est, quod nos sumus in eminenti periculo & quasi in vitabili solutionis prædictæ, & hoc propter multas causas. Prima, propter longam & diutinam moram quam fecimus hic, ex qua longa mora non solum attediata sunt nobilia supposita hujus Concilii; immo hæc civitas Constantinensis cum tota patria circumvicina. Secunda, propter periculum pestilentie aeris, ad quam

ANNO
CHRISTI
1415.

quam secundum iudicium astronomorum & medicum peritorum tempus valde disponitur. Tertia propter divisiones, odia, & dissensiones, quae durante isto Concilio exorta sunt inter regem Romanorum & nonnullas nationes; nec non ambaxiatores aliquorum regum et principum, ut notorium est. Quarta, propter strages et guerras quae invaduntur in aliquibus regionibus, propter quas invaduntur et dissipantur bona et monasteria plurimorum Praelatorum et aliorum hic existentium. Quinta, propter dissensionem quae habetur de aliqua bona reformatione obtinenda in hoc Concilio, visum quod per duos annos licet major pax, dilectio, et concordia inter nationes tunc esset, vix tunc potuit plene et perfecte concordari unum solam capitulum super dicta reformatione; de qua tractatur, videlicet de statu Papae et collegii dominorum Cardinalium. Et sic visum imminenti et verisimili periculo solutionis praedictae: quo periculo non obstante, praedicti machinatores non curant providere circa factum electionis praemissae; sed nituntur occupare tempus circa dictam reformationem, vehementer se reddunt suspectos de favoribus antiqui schismatis in conspiratione et generatione novi: & videatur Ecclesiam reddere acephalam, nec curant huiusmodi periculo.

Item, & si dicta reformatio est in suo tempore necessaria; nullus tamen sanis mentis dicit, quod sit praeferenda electioni Romani pontificis, vel saltem provisioni dictae electioni et determinationi modi, formae, et temporis eius, et huiusmodi, eo quod dicta electio est principale negotium huius Concilii; et si non perficitur, quod Deus avertat, viget periculosum et nocivum: immo est quasi tota et unica spes universi principalis christiani. Valde absurdum est tantum principale propter unum accessorium ponere in periculo, immo quodammodo postponere.

Item, non solum pro hoc quod volunt dictam reformationem praepone, & in ea tempus occupare, se reddunt praedicti suspectos. Sed potius & verius ex hoc quod nolunt quod concurrerent, provideatur circa electionem vel saltem determinationem modi, formae, temporis eius & huiusmodi: cum tamen convenientissime uno & eodem tempore posset provideri super utroque, nec unum in aliquo possit aliud impedire.

Nunc restat ad aliqua eorum objecta respondere. Primo dicunt, quod creato Papa bono modo, non possit fieri dicta reformatio; primo quia ipse per praesentiam suam impedit eam &c. Respondeo, aut dicta reformatio potest canonice absque eo & consensu suo fieri, aut non: si sic, absurdum est dicere quod impedit eam, cum non posset impedire dejectionem suam. Si vero sine eo & consensu suo non potest fieri, nec modo poterit fieri: quoniam pariter consensus esset, vel cum creatum non vocare, vel tandem non expedire: immo plus nocet consensus paucorum, quam contradictio multorum.

Secundo, ad hoc quod dicunt quod plurimi vellet sibi complacere, alii timerent sibi displicere: & ideo nunc majorem haberent libertatem, &c. Respondeo primo, tales, quicumque sunt, non sunt amici veritatis, qui favore vel timore negarent veritatem; neque per tales debet fieri haec reformatio; & impudens est illud obiectum & lapit corruptionem.

Tertio ad hoc quod dicunt quod habito Papa, quilibet nitatur recedere; & dant exemplum de Concilio Pisano. Respondeo: istud obiectum repugnat eis qui tantum cupiunt ipsam reformationem: quoniam si tantum desiderarent eam, non cito recederent quam prius perficeretur: etiam si ipsi pauci deberent remanere ob hanc causam duraxat, visum quod in ipsis in hoc casu poterit remanere auctoritas Concilii. Item, unum est quod Concilium non poterit ita providere post electionem sicut ante, ne Praelati recedant. Item, quod datur exemplum de Concilio Pisano. Respondeo, quod de dilatione ipsius reformationis fuerit libere concors totum illud Concilium, nec fuit culpa Papae, vel collegii dominorum Cardinalium; sed potius totius Concilii, si pro tunc dicta reformatio non fuit facta. Item, dicta reformatio non fuit impedita propter creationem Papae, sed solum propter consensum totius Concilii ex causa rationabili. Item, deformitas Ecclesiae in hoc quod vacet Papa, est praeter omnibus deformitatibus generalior: quia tangit bonos & malos, & omnes generaliter Christianos.

Item, periculosum est, ut supra dictum est, quod ex dilatione ejusmodi status Ecclesiae non mediocriter deteriorari possit tam in fide, quam in moribus.

Item, tam longa expectatio futuri Romani pontificis est praeter ceteris deformitatibus populi magis scandalosa, quam pauci cogitant in ista reformatione capitis: quamvis non negatur, quin sit expediens & necessaria, sed electioni praedictae nullo modo praeponenda: patet igitur quam vehemens suspicio laborat contra praedictos, quod non recte tendant ad ea quae sunt Jesu Christi & gloriosae spouae ejus. Et forte intendunt sic expendere tempus, attendere Concilium, ut paucis tandem remanentibus eligatur Papa ad vota sua.

Allegationes autem tam divini, quam humani juris leviter poterunt fieri ad praemissa, &c.

Sacrosancta Synodus Constantiensis, &c. statuit & ordinat, quod futurus summus Pontifex per Dei gratiam de proximo assumendus, cum ex hoc Concilio deputandis per singulas nationes debeat reformare Ecclesiam in capite & curia Romana secundum aequitatem & bonum regimen Ecclesiae, antequam hoc sacrum Concilium dissolvatur super materiis alias per nationes in reformatorio oblato, quae sequuntur, scilicet de annatis tollendis, de collationibus beneficiorum, de numero Cardinalium, contra simoniacos, de revocatione alienationum tempore schismatis, de providendis ad beneficia & officia, de exemptionibus & privilegiis tempore schismatis impetratis revocandis, &c. Videlicet hoc adjecto, quod facta per nationes deputatione praedicta, liceat aliis de licentia ad propria remeare. Illud Decretum per singulas nationes et collegium Cardinalium summi Pontificis nondum est concordatum, &c. Isti quinque articuli subsequentes fuerunt XI. die mensis Octobris praesentis ad sacrum Concilium Constantiense in plena et publica sessione conclusi et publicati. Primum de futuris Conciliis celebrandis, videlicet proximum ad quinquennium, secundum ad septennium, tertium, quartum, quintum ad decennium. Secundus articulus de provisione adversus futura schismata. Tertius de provisione faciende per Papam. Quartus ne Praelati transferrantur inviti. Quintus de spoliis et procuracionibus.

ANNO
CHRISTI
1415.

945
ANNO
CHRISTI
1115

OECUMENICUM CONCILIUM.

946

ANNO
CHRISTI
1115

Sequuntur in inf. decursa de quinque articulis
prædictis, 1. De Conciliis Generalibus celebran-
dis & provisione adversus futura schismata.
2. De professione facianda pro Papa. 3. Ne
Prelati transferantur invidi. 4. De spoliis &
procuracionibus. Omnia ut extant in editis Ses-
sione 39.

*Concilio Constantiensi sententia definitiva de or-
dine servando in actibus publicis inter venera-
biles sen. rag. & monachos, confirmata per
Innocentium VIII.*

Evulgata est
in opere
Serr. ratiom
Constitutionum
ab Aug. Pa-
pae collig-
to & crudi-
tato typis
Mediolan.
an. 1500.
Ex Appen-
dicit. to.
VI. pag.
111.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam, provisionis no-
stræ debet provenire subsidio ut summi jus cui-
libet conferretur. Hinc est quod nos tenorem
quorundam litterarum Concilii Constantiensis
in registro ipsius Concilii repertarum pro eo
quod licet exhibitæ nobis super pro parte di-
lectorum filiorum abbatis & conventus mona-
sterii in Crutzeligen. extra muros Const. or-
dinis S. Augustini petitis continet ipsi se
indignos notantur de verbo ad verbum tran-
scripsi, & ad ipsorum supplicationem instantiam
præsentibus annotari fecimus: quitalis est. Sa-
crofanda & Generalis Synodus Const. ad
perpetuam rei memoriam. Rationi congruit,
& conventi honestati: ut ea que de Romani
Pont. gratis processerunt, licet tempore quo
Papatus præfuit litteræ Apostolicæ super illis
confectæ non fuerint summi consoquantur esse-
ctura. Sane datum pro parte dilectorum filio-
rum Erhardi abbatis & conventus monasterii
Crutzeligen. extra muros Con. ordinis S. Au-
gustini Balthasari tunc Joanni Papæ XXIII. ex-
posito: & licet ipsius ordinis regularis institu-
tio; ac ejus per Apostolicam sedem subsequens
approbatio longe præcederet institutionem: &
etiam per eandem sedem factam approbatio-
nem ordinis S. Benedicti: præfatusque abbas in
abbatiali dignitate promotus directus Eccle-
siam filium Joannem abbatem monasterii in Pe-
tri domo ultra pontem Const. dicti ordinis S.
Benedicti longe processerit: necnon abbas pro
tempore existens dicti monasterii in Crutzeligen.
mitra & annulo, ceterisque Pontificali-
bus insignis, & speciali privilegio sedis ejusdem:
cui non est in aliquo derogatum uti & gan-
dere ab olim consuevit: quibus dictus abbas
monasterii Petri domus minime utebatur seu
gaudebat: ac eidem abbati monasterii in Crut-
zeligen. existenti pro tempore ut patri abbati
etiam alia plura monasteria dicti ordinis S.
Augustini in diversis locis consistentia sed ejus-
dem ordinis regularia instituta per sedem ipsam
ex certa sententia approbata subsistent, in quo
eorumque personas degentes pro tempore in
eisdem jus seu superioritatem visitandi corri-
gendi, & puniendi habere. Et propterea ab-
bas & conventus prædicti necnon canonicus ejus-
dem monasterii Crutzeligen. in quibuscumque
actibus solemnibus, necnon processionibus ge-
neralibus, que fierent pro tempore in civitate
Constant. ac etiam in Generali Concilio Ab-
bati & Monachis existentibus pro tempore ad
conventum dicti monasterii Petri domus præfer-
ri, atque in digniori loco sive ordine colloca-
ri deberent. Tamen cum idem Joannes abbas
& conventus monasterii Petri domus contra-
rium effecerent iactarent se ex aliquibus confi-
ditis & minus validis rationibus se in talibus
ipsis abbati canonicis, & conventui ejusdem
Const. General. Tom. XXVIII.

monasterii in Crutzeligen. fore preferendos.
Quodque timebatur ex hoc inter præfatos ip-
sas exoriri litis jurgia & scandala que forsitan
de facili reparari non possem: ac pro parte
dictorum Erhardi abbatis & conventus mona-
sterii Crutzeligen. eidem Balthasari tunc Papa
humiliter supplicato: ut præmissis de benigni-
tate Apostolica salubriter provideret. Idem
Balthasar tunc Papa desiderans pacem & con-
cordiam inter Abbatem & conventum ac ca-
nonicos, & monachos hujusmodi monasterio-
rum præfatorum perpetuo stabilire: hujusmodi
supplicationibus voluit & concessit ut V. Kal.
Decembris Pontificatus sui anno quinto, quod
abbas existens pro tempore in Crutzeligen. præ-
fato Abbati etiam pro tempore existenti in
Petri domo prædictorum monasteriorum: nec-
non canonici in Crutzeligen. etiam existentibus
pro tempore in Petri domo monasteriorum
præfatorum, tam illis quam processionibus hu-
jusmodi dicti Concilii Const. & quando illud
duraret, quam etiam quibusdam aliis con-
gregationibus, processionibus, nec non actibus
solemnibus & publicis, in quibus eos pro tem-
pore simul convenire contingerit præferri: ac
in locis dignioribus hujusmodi perpetuis tempo-
ribus collocari deberent. Non obstantibus etiam
quibuscumque privilegiis indulgentiis & litteris
Apostolicis generalibus & spiritualibus eisdem
Abbati & conventui Petri domus, ac ordinis
S. Benedicti concessis quoruncumque tenorem
existerent: per que litteris dicti Balthasari tunc
Papæ, si super his confectis fuissent non ex-
pressa vel totaliter non inserta, effectus earum
impediri valerent quomodolibet vel diffusi: & de
quibus quoruncumque totis tenoribus de verbo ad
verbum habenda esset in eisdem litteris mentio
specialis. Ne autem pro eo quod super volun-
tate & concessione præfate litteræ dicti Balthasari
tunc Papæ interim quod Papatus præfuit
confectæ non fuerint, prædicti abbas & con-
ventus monasterii in Crutzeligen. voluntatis &
concessionis prædictarum frustrerent effectus: vo-
luntas & tenore præsentium decernimus quod
voluntas & concessio prædictæ a dicta die, quin-
to Kalen. Decembris perinde summi consoquan-
tur effectum: ac si litteræ dicti Balthasari tunc
Papæ super illis sub ipsius diei datæ confectæ
fuissent. Quandoque præfate litteræ ad proban-
dum plene voluntatem & concessionem præ-
dictas ubique sufficientes: nec ad illi probationis
alterius adminiculum requiratur. Nulli ergo
omnino hominum liceat hæc paginam no-
stræ voluntatis & constitutionis infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Si quis
autem hoc attemptare presumpserit, indi-
gationis omnipotentis Dei, ac beatorum
Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit
incursum. Dat. Const. sextodecimo Kalen.
Septem. Anno a Nativitate D. MCCCXV.
Apostolica sede vacante. Ceterum & or-
runden litterarum tenore prædictus insertus
omnimodam rei seu facti certitudinem faci-
at: Apostolica auctoritate decernimus;
ut illud idem robur, eamque vim & eun-
dem vigorem dictus tenor per omnia ha-
beat que habent originales litteræ supra-
dictas. Et eadem proferat eidem tenori si-
des adhibeatur quodcumque & ubicumque
sive in iudicio sive alibi: ubi fuerit exhibi-
tus vel ostensus. Et eidem tenori sum-
mè fieri in omnibus: sicut eisdem origina-
libus litteris fieretur si forent exhibiti vel
osten-

000

ANNO
CHRISTI
1431.

omnis. Per hoc autem nullum jus cuique de novo acquiri volumus; sed antiquum conservari tantummodo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri decreti, & voluntatis infringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Dat. Romae apud S. Petrum. Anno incarnationis Dominicae millesimo quadringentesimo octuagesimo nono. Quinto Kal. Maii, Pontificatus nostri anno quinto.

ORATIO PETRI DE ALLIACO

Cardinalis Cameracensis,

De officio imperatoris, Papae, reliquorumque membrorum Concilii Constantiensis.

Pro emendatione Ecclesiae, habita Constantiae in Concilio Generali anno MCCCXXVII.

Erant signa in sole, luna & stellis.
Luc. 21. 25.

Ex veteri
edit. Ar-
gentorat.
anni 1490.
data a
Dupin in-
ter Opera
C. 1. 10. 10.
p. 225.
11.

Considerantibus nobis verba proposita, triplex occurrit questio, pro eorum introductione, in hujus sermonis praemio breviter explicanda. Prima. Qualiter verba haec Evangelica, ad ea quae nobis hic sunt agenda, pertineant. Secunda, quid significent illa caeli luminaria, quae nobis consideranda praesentantur. Tertia, quae sint signa caelestia, quae nobis futura praenunciant.

Hae siquidem quaestiones multorum forte hic assantium animos pulsant, qui locum taciti admirantes interrogant: quam ob causam, quamve rationem aut congruentiam, verba haec proponere decreverim, & haec applicare sermoni. Quid, inquam, ad rem pertinet, quid ad propositum attinet Concilii Generalis: *Erant signa in sole, luna, & stellis.*

Prima igitur questio proponitur, qualiter verba haec ad ea quae nobis hic sunt agenda pertineant. Pro quo sciendum nobis est quod verba praemissa omnino arbitratus sum huic sermoni aptissime convenire, quod hi, qui in hac Synodali congregatione praesentes adstant, debent esse velut clarissima caeli luminaria, soli, & lunae ac stellae merito comparanda, ut sequentia plenius declarabunt.

Nec caret congrua ratione rationabilis congruentia: quia haec verba, quae ad litteralem intellectum dicta sunt de signis adventus Domini, ad Generale Concilium, seu iudicium Synodale, de quo adventu ipse in Evangelio legitur promississe: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio illorum sum.* Matth. 18. 20.

Otinam, bone Jesu, utinam sis hic in medio nostrum, ubi duo non solum, vel tres, sed tanta fidelium multitudo universalem representans Ecclesiam congregatur. Qui utique congregati sunt in nomine tuo, in nomine Salvatoris; nempe titulo, seu causa procuranda salutis, & salutaris utilitatis, non particularis quidem sed universalis, nec unius aut paucorum membrorum tuorum, sed totius tui mystici corporis, totiusque tuae Christianitatis. Utinam ergo, salutaris Christe, utinam nobis in tuo salutari nomine congregatis, ita digneris praesens assistere, ut, pulsis errorum tenebris &

A peccatorum nebulis, effici mereamur clara luminaria caeli spiritualis, id est, tuae Ecclesiae militantis, & in nobis reluceant haec signa salutaris consolationis. Unde sic vere possit dici: *Erant signa in sole, luna & stellis.*

Secunda questio erat: quid significent illa caeli luminaria, quae praemissa verba nobis consideranda praesentant. Pro quo considerandum nobis est, quod, sicut in caelo corporali, sic in caelo spirituali, hoc est in praesenti Ecclesia, quae, Gregorio teste, saepe in sacro eloquio regum calorum dicitur, ordinatissimus rex, omnium dispositio, diversa luminaria disposuit, de quibus in principio libri Genesis scriptum est: *Fecit Dominus duo magna luminaria; luminare majus ut praesentet diei, & luminare minus, ut praesentet nocti, & stellas.* Gen. 1. 16.

Habet igitur Ecclesia duo luminaria magna solem & lunam; habet & stellas varias.

In sole Papalis majestas quae praesentat diei, id est spiritualibus; in luna Imperialis potestas quae praesentat nocti, id est, temporalis. In stellis vero diversorum statuum Ecclesiasticorum varietas, quae suis subest majoribus, congrue designatur, sicut plenius patebit ex his, quae inferius dicenda sunt.

O quam doctra est Ecclesia christiana horum luminarium mira varietate, varisque claritate, dicente Apostolo: *Aut est claritas solis, aut luna, aut stellae, et sic stellae differunt in claritate.* 1. Cor. 15. 41. Ecce ergo quam bonum, & quam jucundum est horum luminarium variam claritatem videre! Quod tamen nobis nunc, Domino donante, concessum est, cum solem & lunam, utramque videlicet potestatem, spirituales & temporales, sacerdotalem & regalem, simulque cum eis stellas varias, id est, varios Ecclesiae status ad illuminandum universalem faciem terrae videamus in hoc sacro Concilio convenire: ut merito de eis dictum sit: *Erant signa in sole, luna & stellis.*

Tertia questio fuit: quae sint ista signa caelestia, quae verba praedicta nobis futura praenunciant. Pro quo pensandum nobis est, quod in caelo spiritualiter intellecto, hoc est in hoc sacro Generali Concilio, quo universalis representatur Ecclesia; in sole, luna & stellis apparere incipiunt signa multa, signa magna, signa nova, signa utique caelestia, sua multitudine stupenda, sua magnitudine miranda, sua novitate jucunda, quae plurimis retroactis temporibus fuerunt abscondita, fueruntque tristia signa illis omnino contraria.

Sed quod parabolice & obscure diximus, jam clare & lucide differamus. Scimus namque, & satis superque satis per experientiam docti sumus, qualiter, pro dolor! in sole, luna & stellis praecesserint signa tristitia & meroris, signa videlicet schismatica divisionis, & Ecclesiasticae deformationis. Propter quod impletum est illud Joëlis vaticinium: *sol & luna obtenebrati sunt, & stellae retraxerunt splendorem suum,* Joel. 11. 10. & 23. 15.

Jam vero, quod gaudentes referimus, videre speramus signa jucunditatis & laetitiae, signa charitatis & concordiae, signa prosperitatis & complacentiae, signa videlicet pacificae unionis & reformationis Ecclesiasticae.

Hae est ergo mirabilis mutatio dexterae caeli, quam in sole, luna & stellis nunc inchoari videmus, dum hoc sacrum Concilium ad hunc finem congregatum aspiciamus, ut sancta mater

ANNO
CHRISTI
1431.

ANNO
CHRISTI
1613

ANNO
CHRISTI
1613

ator Ecclesia, jurejurandum per schismaticam A
divisionem miserabiliter deformata, nunc per
pacificam unionem reformatur. Sane nec vera
unio sine reformatione, nec vera reformatio
sine unione esse poterit. O præclarum & pro-
sperum diem, & quem merito sanctum dixe-
rim, sub quo hoc fieri contigerit! O beatos
oculos, qui hoc videre meruerint! O felicem
locum, hanc videlicet Constantiensem civita-
tem, meque pariter cum ea jucundæ exultationis
participem, quem intra terminos commissæ
mihi legationis ad partes Alemanniæ Dominus
ad hoc eligere dignatus est.

Sed magis laudanda & veneranda & cum
letabunda gratiarum actione, dignis præconiis
extollenda immensa Dei clementia, quæ tam
ingens largitatis beneficium Ecclesiam tuam con-
tulit, ut terribilis signa horrendi schismatis tam
mirabili mutatione converteret in tranquilla li-
gna operæ unionis, & pacis, de quibus dictum
est: *Erunt signa in sole, luna & stellis, Luc. 21.*
25.

Hæc igitur hæcenus de tribus præmissis qua-
stionibus generaliter dicta sunt. Sed jam restat,
ut specialiter consideremus dicta luminaria, &
in eis singillatim notemus signa, & signemus
mysteria.

Primo quidem, in Sole signa præsentis pa-
storalis; secundo in luna signo prudentiæ tem-
poralis; tertio in stellis signa assuetæ specia-
lis & obedientiæ filialis.

In primis ergo consideremus in sole, idest
in Papali sublimitate, signa præsentis pasto-
ralis, de qua singulariter Petro pro se & suis
successoribus a Christo dictum est: *Pascere oves
meas, Joan. 21. 17.* Non quidem specialiter hæc,
vel illas, sed generaliter universas.

Hæc autem Papalis sublimitas, & ejus Pa-
storalis prudentia, ac eminentia singularis soli
merito comparatur, propter tres excellentias,
quas in eo specialiter cognoscimus. Habet enim
sublimitatem positionis, habet nobilitatem con-
ditionis, habet utilitatem operationis. Sic Pon-
tiffex summus & pastor supremus instar solis
habet positionis sublimitatem, si bene intrave-
rit; habet conditionis nobilitatem, si bene
vixerit; habet operationis utilitatem, si bene
regerit.

Sed e contrario, quod absit, pastor ab his
conditionibus solis degenerat, si male intrave-
rit per injustam & reprobam ambitionem; si
male vixerit per inhonestam & scandalo-
sam conversationem; si male regerit per torpi-
dam & otiosam remissionem, vel per tyrannicam
& onerosam, ac odiosam administrationem.

Hæc, prohi dolor! essent signa trititia, &
non illa judicanda signa, quæ divina favente
clementia, nunc in sole nostro videre spera-
mus, ut de eo cum psalmista, Domino dice-
re valeamus: *Tu fabricasti auroram & solem,*
Psalm. 73. 16. Fabricat enim Deus solem,
quando summus Pontiffex, per canonicam in-
stitutionem dignus eligitur. Et tunc ex Dei
opere verus sol efficitur, & recte super alios
sublimatur.

Sed non est ille sol verus, sed saltem solis
simulacrum, qui manibus hominum, idest hu-
manis & dolosis adventionibus fabricatur, si-
cut in psalmo scriptum est: *Simulacra gentium,
argentum & aurum, opera manuum hominum,*
Ps. 113. 4. Immo de talibus idolis per Jere-
miam dicitur: *Conversus Dominus statuas domus
solis.* Jerem. 43. 13.

Concil. General. Tom. XXVIII.

O utinam beata Trinitas sua omnipotenti
virtute conterat statuas domus solis, idest si-
mulacra Romanæ Ecclesie, quæ est domus
summi Pontifficis! Utinam inquam, illa simu-
lactra conterat, quæ in contumeliam individui
Trinitatis, trinum sibi nomen Papatus multi-
plicare conati sunt, cum tamen cum tres si-
mul habere nequeant, sed unus solus veri so-
lis, & veri Papæ nomen, & realem dignitatem
obtinere debeat.

Unde in plurium de hoc nomine contenden-
tium irrisionem, alias me scripsisse recolo;
quod sicut in divinis veneranda est & adoranda
Trinitas personarum, sic in humanis vene-
randa, & abominanda Trinitas Paparum. Cum
enim sol dicatur, quasi per excellentiam, so-
lus lucens, non potest esse sol trius, sed ne-
cesse est ut solus sit, & unicus. Unde licet
narrent historie, tres soles in celo aliquando
visos fuisse, sicut testatur Eusebius, tamen se-
cundum philosophos, nunquam plures fuerunt
realiter, sed solum apparenter. Nam quedam
nubes interposita, apparere fecit plura soles. Si-
mulacra eidem similia, & illud fuit signum
pronosticum inundationis futuræ.

Sic revera a tempore præsentis schismatis
quedam fuit nubes ingratiæ, & maliæ, quæ
in Romanæ curiæ plura soles, idest Papalis di-
gnitatis simulacra fecit lippis oculis appa-
rere. Quod monstruosum prodigium præsi-
gium fuit inundationis plurium scandalorum,
de quibus magis sere libet, quam aliquid di-
cere.

Hoc autem sacrum Concilium ad hunc finem
specialiter institutum est, ut fugatis hujus erro-
ris tenebris conteratur hujusmodi simulacra,
& juxta verbum Christi fiat unum ovile & u-
nus pastor, qui tanquam verus sol unus & so-
lus clarescat, & suo lumine universam illustrans
Ecclesiam, schismatis scandala sicut terram
ante conspectum solis incalcentis arefcere iaciat,
ut de eo dici possit illud propheticum: *Ortus est sol in ardore, & arefcit firmam,* Jacob
1. 2. & hæc de sole & prima nostri sermonis
consideratione sufficiant.

Jam ergo consideremus in luna, idest, regi-
ali seu imperiali majestate, signa providentiæ
temporalis, de qua scriptum est: *Abfque regni
providentia impossibile est pacem robus dari.* 2.
Mac. 4. 6.

Hæc autem regni majestas, & ejus tempo-
ralis providentia, lune merito comparatur,
propter tres conditiones, quas in ea sensibilibus
experimur. Est enim luna, secundum Iidorum,
imitatrix solis, dominatrix maris, & ministra
roris. In quibus designantur tres excellentiæ,
quæ debent regali providentiæ specialiter con-
venire. In imitatione solis, idest spiritualis
charitatis, fulgor claræ prudentiæ. In domi-
natione maris, idest temporalis mutabilitatis,
vigor magnæ potentiæ. In ministracione roris,
idest visceralis pietatis, dulcor veræ clemen-
tiæ.

Hæc sunt signa, quæ in luna nostra, hoc
est in regali providentiæ nunc, Domino conce-
dente, videre speramus, ut per ejus pruden-
tiam clarescat veritas in discernendis judiciis,
ut per ejus potentiam, servecat severitas in
corrigenendis vitis, ut per ejus clementiam du-
cescat serenitas in sublevandis miseriis.

Speramus igitur, quod per regis nostri pru-
dentiam clarescat veritas in judiciis discernen-
dis, juxta illud quod in Proverbis scribitur.

O o o 2

Rex

Rex qui iudicat in veritate, thronus ejus in aeternum firmabitur. Prover. 29. 14.

ANNO
CHRISTI
1115

Speramus insuper, quod per ejus potentiam servelcet severitas in vitiis corrigendis. Et sic de eo verificabitur illud, quod ibidem legitur: *Rex qui sedet in solio iudicii sui, idest sua regali potentia, atque providentia, dissipat omne malum. Prov. 20. 8.* Et notanter dictum est: *omne malum.* Ut detur intelligi, quod regia severitas non debet unum malum dissipare, & aliud dissimulare; sed sine perhorarum acceptione omne malum punire, & in hac punitione non bonum naturam, sed malum culpam in hominibus persequi.

Speramus denique, quod per ejus clementiam dulcescat serenitas in miseris sublevandis. Ut cum sancto Job dicere valeat: *Cum sederem quasi rex, circumstante exercitu, eram tamen servitium consolator. Job 29 15.*

Ad regis etiam nostri clementiam pertinet, ut severitatem iustitiam per serenitatem misericordiam temperet, & sicut illam contra superbos & rebelles, maxime contra hereticos & infideles contra schismaticos & Ecclesiam adversantes; sic illam in humiles & subiectos exercent, ut ei illud praeconium conveniat, quod in laudem optimi principis ab egregio poeta dictum est: *Parcere subiectis, & debellare superbis.*

His itaque virtutum titulis insignitus, dignus erit rex noster gladium accipere non sua quidem, sed divina auctoritate, ne pro quacunque causa; sed pro tuitione iustitiam & Ecclesiam defensione, ut mereatur illud audire quod Iudae Macchabeo strenuissimo divini legis zelatori dictum est 2. Mach. 15. 16. *Accipe gladium sanctum munus a Deo, quo dejicias adversarias populi mei Israel, idest populi christiani.*

Gaudeat igitur Ecclesia & nos cum ea pariter exultemus, quia serenissimus Romanorum rex, huic sacro Generali Concilio humiliter voluit interesse, non quidem ut praesit, sed ut proficiat, non ut spiritualia & Ecclesiastica negotia hic tradenda regia auctoritate definiat, sed ut ea quae synodali determinatione definita fuerint, sua potestate defendat. Non denique quasi sua interit Synodalia decreta statuere, aut statuta confirmare, sed ea potius reverenter conservare, & ad eorum observantiam, superbam inobedientium contumaciam suo temporali gladio coercere, volens in hoc exemplum imitari religiosissimi principis Constantini, de quo legitur in Decreto, & plenius habetur in historia Ecclesiastica lib. X. & in Tripartita lib. II.

O igitur felicem, o nobis optabilem diem, & toti mundo desiderabilem, quo in hac sacra Synodo videmus solem & lunam, id est, spirituales & temporales potestates, sibi invicem assilere, & sese forti ac stabili munire praesidio, ut de eis dici possit illud Propheticum: *sol & luna steterunt in habitaculo suo. Habac. 3. 11.* Et haec de luna, & de secunda nostri sermonis consideratione sufficiant.

Sed jam ultimo consideremus in stellis, id est, in multiplici Ecclesiasticorum statuum varietate, signa specialis assilentiam, & obedientiam filialis; de qua mystice & figurative potest accipi illud Baruch Prophetae verbum: *Stella dederunt lucem in custodiis suis, vocatae sunt, & dixerunt: Adsumus: Baruch. 3. 34.*

Ubi circa huius sacri Concilii Congregationem tria notare debemus. Primo, in personis

congregatis, conditionis nobilitatem: quia *stellae dederunt lucem.* Secundo, in persona congregante, auctoritatem praelationis: quia *vocatae sunt.* Tertio, in ipsa Congregatione, subjectionis humilitatem: quia dixerunt: *Adsumus.*

Consideremus itaque primo in personis congregatis conditionis nobilitatem: Quia *stellae.* Licet enim nullae personae catholicae, etiam si sint schismaticae, ab hac Congregatione sint exclusae: non tamen specialiter sunt vocatae infirmas, aut ignorantes personae; sed illae praecipue, quae in triplici conditionis nobilitate stellarum caeli sunt merito comparandae, videlicet, in sublimitate excellentis eminentiam, in claritate resurgentis sapientiam, in potestate praecellentis insistentiam.

Stellae igitur non qualescunque, aut quantumcunque parvae, vel parum lumine, sed tales, quae per abundantem virtutis redundantiam dederunt lucem in custodiis suis, id est, in variis Ecclesiae Christianae locis eis ad custodiam deputatis, & in administrationem commissis; de quibus dici potest illud Ecclesiasticum: *Species caeli, id est, decor Ecclesiae, vel huius caelestis Concilii gloria stellarum mundum illuminant. Eccli. 63. 10.*

Consideremus deinde in persona congregante, praelationis auctoritatem: quia *vocatae sunt.* Non enim propria temeritate convenerunt; sed Apostolica auctoritate vocatae sunt, ab illo videlicet, qui praelationis ac potestatis plenitudinem habere dignoscitur, id est, a summo Pontifice, qui solus potest Generale Concilium convocare, sicut per communia iura positiva probatur. Quod utique regulariter verum est: sed iure divino & naturali, patenter ostenditur, quod haec regula in certis casibus exceptionem habeat, & specialiter in casu Pisani Concilii, sicut alias declaravi. Unde, qui oppositum tenent, literalis sensui juris positivi, iudaico more, nimis tenaciter adherent, contra quos ait Apostolus: *Littera occidit, spiritus, id est, spiritualis sensus, vivificat. 2. Cor. 3. 6.*

Consideremus denique in hac sacra Congregatione, subjectionis humilitatem, quod stellae dixerunt: *Adsumus, id est, ad specialem assilentiam, & obedientiam filialem nos humiliter praesentamus.* Ut summo Pontifici merito possit haec Congregatio illud Prophetae verbum dicere: *Eccae adsum, quia vocasti me. 1. Reg. 1. 6. 9.* Et haec de stellis, & tertia nostri sermonis consideratione sufficiant.

Sed vos, o stellae clarissimae, non immerito querere potestis: quare vocatae sitis, ad quid cum sole & luna conveneritis, propter quid cum eis Synodaliter hic congregari deberitis? Ad hanc questionem respondeo, quod in hac sacra Synodo sol, luna, & stellae propter tria specialiter congregentur. Primo, ad praeterita corrigenda. Secundo, ad praesentia ordinanda. Tertio, ad futura providenda.

Primo, ad correctionem & reformationem Ecclesiasticae deformitatis, quoad praeterita. Secundo, ad ordinationem & integrationem pacificae unionis, quoad praesentia. Tertio, ad provisionem & evitacionem maleficis pravitatis, quoad futura.

His enim tribus temporibus secundum Senecam, tria prudentis officia correspondent: quae si nunc debite impleantur, utique iuxta verba proposita, erunt signa in sole, luna & stellis, id est, in omnibus statibus Ecclesiasticae, tam

ANNO
CHRISTI
1115

ANNO
CHRISTI
1111.ANNO
CHRISTI
1111.

in capite, quam in membris. Signa, inquam, A
jucunditatis, & exultationis, que in hac Syno-
dali Congregatione fieri prebolumur. Et hæc
sub triplici conclusionis proloquemur.

Prima ergo conclusio est, quod hæc sacra
Synodus congregetur ad correctionem & refor-
mationem Ecclesiasticam deformitatis. Ut merito
nobis dici possit illud Esachielis: *Pro eo quod
versus estis in scortium, congregabo vos & conflabo,
& succendam vos igne furoris mei, idest zelo fer-
voris divini. Ezach. 22. 19.*

O utinam hoc igne, hoc zelo, hoc divino
fervore ita nos conflare & succendere dignetur
Spiritus Sanctus, ut in gratia mediante Eccle-
siam, que a puritate sui primitivi decoris ver-
sa est in scortium multiplicis deformitatis, pur-
gare & reformare valeamus.

Hæc, heu, quam necessaria sit, & jamdu-
dum fuerit ista Ecclesie reformatio, magna
ejus deformatio insinuat, de qua Bernardus,
Sermone XXXIII. Super Cantica; lamentabiliter
conquerendo dicebat: „Serpit hodie putrida
„tabes per omne corpus Ecclesie, & quo la-
„tius, eo desperatius, eoque interius.“ *Et mul-
„tis interpositis subdit: „Olim de Ecclesia præ-
„dictum est, & nunc tempus impletionis ad-
„venit; Ecce in pace amaritudo mea amarissima.
„Isaïa 38. 17. Amara prius, in nece marty-
„rum, amarior post, in conflictu hæreticorum;
„amarissima nunc, in moribus domesticorum.
„Non lugere, non fugere eos potest. Intelli-
„na ergo & vix sanabilis est plaga Ecclesie,
„& immo in pace amaritudo ejus amarissima.
„Sed, in qua pace? Et pax est, & non est.
„Pax a paganis, pax ab hæreticis, sed non
„profecto pax a filiis. Unde vox ejus est plan-
„gentis in tempore isto: *Filius emittivi &
„causasti, ipse autem spreverunt me. Isaïa 1. 2.
„Spreverunt & maculaverunt me turpi vitæ,
„turpi questu, turpi commercio, negotio de-
„nique perambulante in tenebris.“* Hæc,
heu & iterum heu, si hæc dicebat ille tem-
pore suo, quid jam dicere possumus tempore
nostro, cum illi mali mores ex tunc semper
creverint, & processerint ad peiores. Hinc hor-
rendam monstruosi hujus schismatis divisionem:
hinc subtractionem obedientie ab Ecclesia Ro-
mana, alique scandala plura secutura, ex
tunc quidem, oculo spiritualis intelligentie
previderunt, sicut patet ex scriptis venerabilis
abbatis Joachim, & sanctæ Hildegardis, quo-
rum non est auctoritas contemnenda.*

Si ergo contra hæc mala, hæc sacra Syno-
dus non providerit remedia congrua, audacter
affirmo, quod post tam horrendas coruscationes,
quas videmus, horribiliora sequentur to-
nitura.

Utinam igitur, utinam horum malorum re-
formatio fiat. Utinam ad expurgandam Eccle-
siam scortium accendatur in nobis ignis boni fu-
roris, id est zelus divini fervoris. Ut impleatur
quod prememoratus Esachiel propheta sub-
junxit, *Y. 21. Et conflabimini, sicut conflatur ar-
gumentum in medio fornacis, id est, sicut purga-
tur argentum in fornace, non solum exterius,
sed interius, & in omni parte, ut non sit ficta
vel simulatoria, sed perfecta & vera purga-
tio.*

Hoc autem fieri non poterit, nisi Christus,
afflatu suo nos inflammet in fornace charita-
tis, & ardere faciat igne suo, videlicet zelo
ardentis fer voris, vitiorum scortium expurgan-

ram, & quid volo, nisi ut ardeat. Luc. 12. 49.
Et hæc de prima conclusione.

Secunda conclusio est, quod hæc sacra Sy-
nodus congregetur ad reordinationem & rein-
tegrationem pacificam unitatis: ut de nobis ve-
nificetur quod in Evangelio legitur: *Erant di-
scipuli pariter congregati, quando venit & stetit
Jesus in medio eorum, & quando ait eis, pax
vobis. Joan. 20. 19.*

O utinam in medio hujus Synodalis Con-
gregationis ita venire & perseveranter stare di-
gnetur Salvator Jesus, ut sua presentia nobis
Ecclesiasticam afferat pacem, & pacificam uni-
tatem: Utinam ad hæc reordinandam & rein-
tegrandam, sic nobis secum cooperari concedat,
ut, nostri laboris fructum universus christi-
ana sentiat. Hoc itaque labore nullus esse
potest fructuosior, hoc fructu nullus sentiri
potest suavior. Nec his pacis laudibus diutius
oportet insistere, cum talibus Script. placum
sint, nobis non ignotis.

Sed in tanti boni persecutione nostram de-
bet negligentiam arguere, nostram pigritiam ex-
citare. Nimis enim hoc in negotio temnimus.
Nimis hucusque quievimus, nimis obdormivi-
mus. Exturgendum tandem est, & data nunc
opportunitate & occasione calitus exhibita,
ad hoc tam arduum, & Ecclesie Dei tam ne-
cessarium virtutis opus efficaciter assurgendum.
Et quia, *Ubi intruderis ingenium, vult;* ut ait
Comicus; ideo omnes hic ingenti vires impen-
damus, totis conatibus incumbamus, rumpamus
moras, tollamus dilationes, & pacem
hanc tam utilem, modis omnibus, & viis ra-
tionalibus sine debito terminemus.

Ad hunc vero finem obtinendum, hæc con-
clusionem audacter affirmo, quod in hoc Con-
cilio nulla via possibilis erit repellenda, seu
penitus reprobanda, nisi que probabitur esse
juri naturali, seu divino contraria. Nam ad
illud jus necessario recurrendum est, ubi jura
non providerunt humana. Et hæc de secunda
conclusionis sufficiant.

Tertia conclusio est, quod hæc sacra Syno-
dus congregetur, ad provisionem & evitatio-
nem futuræ maleficæ pravitatis: ut convenien-
ter hic aptari videantur verba, que Moses in
Deuteronomio loquitur, *Congregate ad me omnes
majores natu per tribus vestras, atque Doctores,
& invocabo contra eos calum & terram. Novi-
enim, quod post mortem meam iniqua agatis, &
occurrent vobis mala in extremo tempore. Deut.
31. Y. 28. 29.* Quo Moïse exemplo docemur,
quod ad hoc Synodaliter congregemur, ut non
solum præterita mala corrigere, aut presentia
reordinare debeamus, sed etiam, ut contra fu-
tura providere, & ea, quantum in nobis est,
in nostris posteris evitare curemus.

O utinam majores natu, utinam Ecclesie
pastores & doctores hic congregati, & hoc e-
xemplo admoniti, diligenter attendant homi-
num pronitatem ad malitiam pravitatem. Uti-
nam vigilantem sic futura mala provideant, ut
contra ea utiliter provideant. Utinam, in præ-
senti talem adhibeant provisionem, que in fu-
turo debitam habeat executionem: quia parum
est jura condere, nisi sint qui ea possint &
velint conservare.

Hic vero unum quod ad præsens propositum
maxime pertinet, singulariter admoneo, ut in
sacra Synodo talis provisio fiat, ut per eam hoc
horrendum schisma cito finem capiat, ipso-
que

que finito, in posterum ex causa similibus, simile fieri non contingat.

ANNO
CHRISTI
1415.

Unde, cum nequam simile fuisse legatur, diligenter consideranda sunt principales radices, & radicales ejus causas, seu occasiones, & contra eas, ne in futurum similes occurrant, per synodalia decreta essent convenientia remedia providenda, exemplo sanctorum Patrum, quorum sequi debemus vestigia, qui in Conciliis Generalibus contra praecedentia schismata futura remedia leguntur statuisse. De qua materia plenius alibi tetigi, sed hic transeo, brevitate gratia. Et haec de tertia Conclusione sufficiant.

Sic ergo sub Conclusione triplici, breviter & summam ea teigimus, propter quae hic synodaliter congregamur.

Sed circa illa, quantum auctoritatis habeat haec sacra Synodus, non videtur utile omnino silentio praeterire. Sciendum est igitur, quod in caelo cum sole & luna, sint & aliae stellae, non solum ut eis assistant; sed etiam ut cum eis, insistant. Non enim tantummodo soli & lunae; sed ceteris stellis, immo generaliter omnibus constellationibus superioribus subjectus est hic mundus inferior, sicut Aristoteles ait, ut tota virtus ejus gubernetur inde. Sic in caelo spirituali, in hac videlicet Generali Synodo, quae tanta stellarum varietate, varietate venustate coruscat, cum sole & luna congregatae sunt stellae hujusmodi; non solum ut soli & lunae, id est, summo Pontifici assistendo, eidem se obediens exhibeant; sed etiam, ut cum eo, sua virtute multiplici, influendo circa ea quae hic agenda sunt, speciali auctoritate concurrant.

Ad haec autem tripliciter concurrere dignoscuntur. Primo ad dubia consulendum. Secundo, ad consultata decernendum. Tertio, ad decreta exequendum.

Hoc autem non solum humano, sed etiam divino jure probatur. Nam in antiquis Conciliis, & maxime approbatis, hujusmodi verba leguntur: *Placuit sancto Concilio*; vel, *Concilium decrevit*; vel, *Statuit sanctum Concilium*. Papa etiam quandoque dicit: *Auctoritate Concilii & consensu definitum est*.

Haec autem, atque multa similia a divino jure oriri habent. Nam in primo Concilio Hierosolymis celebrato, de quo in Actibus Apostolorum legitur, Jacobus praesente Petro protulit sententiam, ubi non ait: placuit Petro; sed *placuit vobis collectis in unum, Act. 15. 25.* & sequitur *¶ 28. Esurum est Spiritus Sancto, & nobis*.

Ex quibus patet quod auctoritas decernendi, & definiendi, non sit attribuenda soli Pontifici, sed toti Concilio Generali.

Unde manifeste reprobatur error quorundam perniciosissimus & toti Ecclesiae periculosissimus, qui adulando potestati Papali: ita detrahunt auctoritati sacri Concilii, ut dicere praesumant, quod Papa non habeat necessario sequi deliberationem Concilii, immo standum sit sententiae Papae, si Ecclesiae, vel Concilio Generali contradicat: falsum colorem sui erroris affumentes ex *Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 4. & quibusdam aliis juribus positivis, utique male intellectis. & populi contra jus naturale & divinum, in Ecclesiae praedictum introductis, sicut haec omnia plenius alibi declaravi. Sed de his prolixius discutere, temporis angustia non permittit; nec hic intendendum disputationi, sed magis orationi inflandum est.*

Oremus igitur, & a Domino humiliter postulamus, ut in hac sacra Synodo sol, luna, & stellae concorditer influant, & vobis, cunctisque fidelibus in eis signa, iustitiae & iocunditatis appareant, nec solum signa; sed signorum salutares effectus, (suaeque multiplicis influentiae virtutes jugiter impendant. Quod ipse praestare dignetur, qui supra solem, lunam & stellas in caelis regnat benedictus per omnia secula seculorum. Amen.

ANNO
CHRISTI
1415.

CATALOGUS ORATIONUM

In Conc. Constantiensi habiturum.

1. Sermo P. de Lamburga licent. in jur. habitus in Concilio Constantiensi in festo

Nativ. D. N. J. C. Incipit: *Si praesentis festi.*

2. Sermo factus coram Papa Dominica I. in quadragesima per Mag. Jo. de Monte an. 1415. Incipit: *Agite nunc dies salutis* 2. Cor. 6. Porro haec verba &c.

3. Collatio Mag. Theodorici de monasterio facta in Concilio Constantiensi in renunciationem Papatus Gregorii per Carolum de Malatostis in illud: *Qui sequitur me non ambulat in tenebris*. Incipit: *Verba sunt &c.*

4. Collatio Mag. Petri de Plinca facta in Concilio Constantiensi in illud: *Hii sunt viri misericordia*. Incipit: *Sub his verbis*.

5. Sermo F. Bertrandi S. Th. Prof. Ord. FF. Carmelitarum Conventus Montispestulani Domin. XI. post Trinit. factus in Conc. Constant. in illud: *Bene omnia fecit*.

6. Anonymi (Anglici) sermo in illud: *Erant signa in sole luna & stellis in Evangelio Dominica praesentis* (sic) secundum usum & observantiam Ecclesiae Anglicanae. Incipit: *In principio*.

7. Anonymi sermo ibid. in illud *Principes populorum congregati sunt*: Incipit: *Hac Prophecy*.

8. Sermo ibid. in illud: *Obsecro vos tanquam advenas* in fine legitur: *Iste sermo superscriptus fuit factus Constantia pro . . . in Ecclesia majori per D. Cancellarium Parisensem die Venaris de mane XXVI. April., in qua die fuerunt processiones totius Concilii Generalis*.

9. Anonymi sermo ibid. in Dominica IV. post Pascha super illud: *Multa habeo vobis dicere*.

10. Sermo Bernardi Baptizati monachi & abbatis ord. S. Benedicti, quem praedicavit in Concilio Constantiensi Dom. III. post Pascha an. 1416. in illud: *Plorabitis & sabbatis vos &c.*

11. Sermo factus ibid. Dominica in Septuagesima in illud: *Ite & vos in vinum meum*. Incipit: *Hec dies Dominica*.

12. Sermo per F. Alethum Ord. Minorum Ep. Placentinum in Dominica II. Quadragesimae an. 1416. super illud: *Faciamus hic tria tabernacula*. Incipit: *In Evangelio hodierno*.

13. Sermo praedicatus ibid. in die S. Michaelis per F. Jo. Zachariae S. Th. Prof. Ord. Eremit. S. Augustini an. 1416. in illud: *Gratia vobis & pax*. Incipit: *Hoc thema est valde authenticum*.

14. Sermo factus in exequiis Cardinalis Barenensis ab Episcopo Laudensi an. 1416. incipit: *Mibi occisum habilem*. Ex hac oratione discimus virum hunc ex archidiacono Bononiensi ad Archiepiscopum Barensem transisse & annis 36. & amplius episcopo S. R. E. Cardinalem. *Pro statu & defensione Ecclesiae, quam egregie labora-*

Dedit Mandi
Suppl. rom.
VI. pag. 1199
MS. Cod.
Vindob. Ce.
In. Cod.
Tha. num.
317.

horarunt, ait Orator, testatur nobilis civitas A
Perusia, tota Tuscia, Apulia, atque Italia &c.
Non indultis sua sensitati, neque expensis pro
unione S. Ecclesie. Dicat superior Alamannia,
Bavaria, Austria, Albia (sic) Franconia, Mi-
sia, Bohemia, Carinthia, quas partes aspera, &
media hystorie perlustravit pro extirpatione pestife-
ri schismatis excitando Germanos tam illustres
principes quam Praefatos. Antea quidem labora-
verunt permixtissime incliti DD. Anglici, Gallici
atque Italici, sed tunc per adventum hujus S.
Patris ad eosdem labores excitati sunt Germani;
qui licet fuissent posteri, facti sunt promptiores.
Et licet tunc facta fuerit diversa obedientia in
Alamannia, sane obiectum est, ut omnes de Pa-
pae contumaces haberent annulos & stimulos
&c. Hic R. P. & D. debitum obibat obsequium
(Divinum officium recitando) attente &
devote. Unde cum aliquando contigisset eum ali-
qua gravi infirmitate gravari, si non poterat
per se legere, satagebat per alium audire.

15. Sermo F. Matthaei de Aula Regia Ord.
Cisterc. S. Th. Prof. ibid. in Dominica IV.
post festum SS. Trinitatis ad illud: *Libete mi-
sericordes.*

16. Sermo Mag. Stephani de Palis de Pra-
ga S. Th. Prof. ibid. in Dominica III. post
SS. Trinitatem an. 1416. super illud: *Resistite
fortes in fide.*

17. Sermo Mag. Mauriti de Praga S. Th.
Prof. in Dominica VII. post Pentecosten in
illud: *Attendite a falsis Prophetis &c.*

18. Sermo praedicatus ibid. in festo Corp-
oris Christi per R. P. & Ep. Firmicum de or-
dine FF. Min. an. 1416. in illud: *Cere mea
terre est cibus.*

19. Sermo ibid. Bernardi Baptizati Ord. S.
Benedicti de Galconia in Dominica XI. post
Pentecosten an. 1416. in illud: *Duo homines
ascenderunt in templum.*

20. Sermo Theobaldi S. Th. Prof. Ord. S.
Dominici factus in Concilio Constant. Domi-
nica XI. post Pentecosten an. 1416. in illud:
Bene omnia fecit.

21. Sermo Anonymi ad Patres Concilii; in-
cipit: *RR. PP. Felicitet & conservet Altissimus.*

22. Sermo alius ibid. in illud: *Curam illius
habe.* Incipit: *Verbum propositum de Evangelio.*

23. Sermo Cancellarii Parisiensis ibid. in
die Nativitatis B. M. V. an. 1416. in illud:
Jacob genuit &c. Incipit: *Invocandam te prae-
dicamus.*

24. Sermo praedicatus ibid. a Mag. Petro
de Pluka S. Th. Prof. an. 1416. in illud: *Ite,
ostendite vos sacerdotibus.* Incipit: *In jam lecto
Evangelio.*

25. Sermo Mag. Mauriti de Praga ibid. ha-
bitus an. 1416. in illud: *Hec vidua erat.*

26. Sermo ibid. in illud: *Hors est jam nos de
somnia surgere.* In fine legitur: *Mag. Ursini.*

27. Sermo alius ibid. in illud: *Bonus pastor
animam suam.*

28. Sermo Cancellarii Parisiensis, quando
Rex Romanorum ierat de Constantia ad re-
gem Aragonum, & ad Petrum de Luna. In-
cipit: *Prosperum iter faciet &c.*

29. Sermo D. Petri Card. Cameracensis pra-
dicatus Constantiae in honorem S. Ludovici
regis Francie Ord. Min.

30. Eiusdem Sermo de omnibus Sanctis ibid.
habitus in illud: *Signum magnum &c.*

CONSTITUTIO

Venerabilis in Christo patris Henrici Chicheley Cantuariensis Archiepiscopi, pro
festis S. Georgii martyris magis duplici tenendo, necnon de festis
S. David, S. Ceddæ, & S. Vvenefredæ celebrandis.

Ex cod. MS.
in registro
principali do-
mini Archie-
pisc. Cantua-
rien. (man-
cupato Chi-
chley, vol.
2.) f. 1. b.

HENRICUS, &c. venerabili fratri nostro,
&c. Londonensi Episcopo, salutem &
fraternam in domino charitatem. Ineffabilis
& imperferutabilis potentie Dominus, cujus
altitudo prudentie nullis inclusa limitibus,
nullis terminis comprehensa, recti censura judi-
cii caelestis pariter & terrena gubernat; eum
cunctos eius ministros magnificet, altis decoret
honoribus, & caelestis efficiat beatitudinis pos-
sessores; nonnullos tamen apud diversarum
Christianismi regionum incolas, laudis, & prae-
mium, uberiori retributione prosequitur,
quos ipsarum regionum habitatoribus patro-
nos & intercessores speciales disposuit, ut sic
ipsum merito collaudet, iogentior devotio po-
puli sub tanto patrono & intercessoris prae-
sidio, per Dei clementiam assidue stabilita. Hu-
jus itaque dispositionis ex clementissima & be-
nignissima Dei Salvatoris nostri misericordia
procedentis consideratione, nationis Anglica-
nae plebs fidelis, cum Deum in Sanctis suis om-
nibus laudare ex debito teneatur, ipsum tam-
en ut orbis auctus, ipsaque gratia desuper
concessa, experientia rerum cuotidianis inter-
prete optima ardentur in suo martyre glorio-
sissimo beato Georgio, tanquam patrono &

protectore dicte nationis speciall, summis re-
nentur attollere vocibus, laudibus perfonare
praecipuis, & specialibus honoribus venerari.
Hujus namque, ut indubitanter credimus, in-
terventu, nedum gentis Angligene armata mi-
lilia contra incurfus hostiles bellorum tempore
regitur, sed & cleri pugna militaris in sacrae
pacis otio, sub tanti patroni suffragio celebri-
ter roboratur; hinc est quod nos, qui Dei
laudem in Sanctis suis quibus gloriosus existit,
in nostra provincia cupimus ampliari; regis
& regni incolarum ad hoc hortatibus excita-
ti, confratrumque nostrorum & cleri provin-
cialis Concilii robore ac Decreto suffulti, aut
quorum Patrum pium erga Sanctos Dei, devo-
tionis affectum prosequentes, festum beati Geor-
gii martyris praedicti, sub officio duplici, & ad
modum majoris duplicis festi, tam per clerum,
quam per populum nostrae Cantuariensis provin-
ciae, per univas Ecclesias ejusdem, de
expresso consentu confratrum nostrorum & cle-
ri antedicti, volumus, statuimus, & praeci-
mus annis singulis perpetuo futuris temporibus
solemniter celebrari; & in ipso festo ab om-
ni servili opere per omnes civitates & loca ip-
sius

ANNO
CHRISTI
1455.ANNO
CHRISTI
1456.

sus provinciam, sicut & prout in festo natalis A
Domini precipimus ferri, quo magis in ipso
festo plebs fidelis ad Ecclesiam conveniant, Deum
laudent, & ipsius laudi & omnium beatorum
patrocinia devotius implorent, & pro regis &
regni salute ferventius inflent & exorent.

Ad hæc didi provincialis Concilii auctoritate
decernimus, & etiam statuimus per presentes,
quod festa Sanctorum David & Ceddæ Episco-
porum, & Wenefredæ virginis, de cætero per
totam provinciam nostram antedictam, suis
temporibus, videlicet, Sancti David primo,
sancti Ceddæ secundo mensis Martii diebus;
Wenefredæ autem tertio die Novembris, cum
regimine chori & novem lectionum, perpetuis
futuris temporibus etiam celebrentur. Vobis
venerabili consratro nostro, tenore presentium
mandantes, & firmiter injungentes, quatenus
festa prædicta singulis annis de cætero, sic ut
præfertur, solemniter celebretis, & per vestras
civitatem & diocesim faciatis, tam per cleri-
cos, quam per laicos modo præmissis solemniter
celebrati. Volumus etiam & mandamus, qua-
tenus vobis, consratribus, & coenitropis nostris
Ecclesie nostræ Cantuariensis, suffraganeis om-
nibus, singulis, per litteras vestras, auctori-
tate nostra, ac dicti Concilii injungatis, & man-
datis, quibus & nos modo consimili injungi-
mus & mandamus, quod ipsorum singuli eadem
festa sic, ut præmittitur, singulis annis solem-
niter celebrent, & per suas civitates & diocē-
ses modo præmissis faciant perpetuis temporibus
futuris, a clero & populo solemniter celebrari.
Et quid feceritis in præmissis, ac quomodo,
& sub qua forma præsens nostrum mandatum
executi fueritis, nos citra festum Purificationis
beatæ Mariæ virginis proximo futurum, distin-
cte certificetis per litteras vestras harum serie
habentes sigillo vestro consignatas. Mandantes
etiam singulis consratribus nostris prædictis,
quod & ipsi singillatim quatenus præsens man-
datum nostrum ipsorum civitates & diocēses
concernit, nos citra festum Paschæ proximo
futurum, per litteras suas modo consimili cer-
tificare non omitant, sub pena quæ incumbit
tam vobis, quam ipsis, si contra factum fuerit,
canonice intelligenda. Datæ in manerio nostro de
Ottelord quarto die mensis Januarii anno domini
MCCCXV & nostræ translationis anno secundo.

*Constitutio venerabilis in Christo patris domini
Henrici Chicheley, Cantuariensis Archiepiscopi,
super approbatione testamentorum.*

An. 1456.
Excol. MS.
in regitio
principali
domini Ar-
chiepiscopi
Cantuar.
(nuncupato
Chicheley,
vol. 2.) f. 9. b.

1 H. e. 9.
videlicet. 11.

HENRICUS, &c. Venerabili fratris nostro R.
Dei gratia Londonensii Episcopo salutem,
&c. Quia nos in convocacione ultima in Eccle-
sia sancti Pauli London celebrata, attentis &
consideratis clamoribus populorum & vulgi re-
gni Angliæ, contra ordinarios & viros Eccle-
siasticos, jurisdictionem Ecclesiasticam exercen-
tes, & præsertim de & super indiscreta com-
missione administrationis bonorum testato vel ab
intestato decedentium, nimiaque & excessiva
perceptione pecuniarum pro insinuationibus tes-
tamentorum hujusmodi; nec non auditione
compositi, finalique dimissione executorum depu-
tatorum in eisdem; de vestro, & aliorum con-
sratrum nostrorum assensu, ad sedandam cla-
mores prædictos remedium sub forma que se-
quitur duximus apponendum; * viz. quod unum-
quique ad quem in quibuscumque locis nostræ
Cantuariensis provincie, jurisdictione in hac par-

te dignoscitur pertinere, statim post mortem
cujusque defuncti, quam cito commode poterit,
bona ejusdem faciat sequeltrari, ac sub fideli
custodia fideliter conservari, expensis funerali-
bus duntaxat exceptis, donec testamentum, si
quod fecerit, exhibeatur, ac per testes idoneos,
aut aliis legitimis documentis sufficienter pro-
betur, ita quod non statim committatur admi-
nistratio, sed iungatur executoribus in eodem
testamento nominatis, super quo primitus ad
sacra Dei Evangelia corporale præsentem juramen-
tum, quatenus infra brevem terminum ordina-
riorum, seu alias jurisdictionem hujusmodi ob-
tinentur arbitrio, juxta facti qualitatem mo-
derandum, de omnibus bonis defuncti, de qui-
bus testare potuit fidele & clare faciat inven-
tarium; quo exhibitio, & per diligens examen
reperio idoneo, tunc & non ante committatur
eisdem executoribus administratio omnium bo-
norum in eodem inventario contentorum, im-
jungendo eisdem sub pena excommunicationis ma-
joris, ne de aliis bonis quam in dicto inven-
tario contentis se administrando quomodolibet
intromittant, quousque de illis noviter receptis
inventarium fecerint, exhibuerint, & admini-
strationem receperint de eisdem; quodque iidem
executores onerentur, ac ad sancta Dei Evan-
gelia jurent, & si opus fuerit sufficienter cave-
ant, quod quam cito commode poterunt, &
præsertim infra annum, si possibile fuerit, om-
nia bona quorum administratio eisdem commis-
sa est in fidele & pius usus secundum volunta-
tem ejusdem defuncti, plenarie administrabunt,
ac de administratione hujusmodi incontinenti,
post ipsam administrationem completam, seu
saltem cum ad hoc moniti fuerint, distincte,
particulariter, & aperte, ipsis ad quos perti-
net, fidelem & plenam reddent rationem, ni-
hil de bonis antedictis tacite vel aperte, præ-
ter id, quod eisdem per ipsos ordinarios allocu-
tum, seu in testamento rite & legitime relinqui-
tulo emptionis, aut aliter sibi quomodolibet
retinendo; quodque ordinarii & jurisdictionem
hujusmodi exercentes, in redditione hujusmodi
compositi, & circa illud sic se & ministros suos
diligenter habere curent, ut absque dolo &
fraude, bona defunctorum fideliter & plenarie,
prout eorum animarum saluti magis conveniens
fuerit, sine dilacione qualibet, quatenus possi-
bile fuerit, disponantur; ac pro insinuatione
insuper testamentorum hujusmodi, nec non cal-
culi sive ratiocinii auditione sive dimissione fi-
nali executorum eorundem, ultra quinque soli-
dos nullatenus exigentes, aut quomodolibet re-
cipientes, usque ad unum annum a data præ-
sentium continue numerandum: Bona quoque
intestatorum in suo casu pro animabus ipsorum
defunctorum, cum celeritate possibili disponi
faciant, prout per jura communia, constitutione-
neque provinciales, in ea parte est plenius or-
dinatum. Vobis igitur in virtute obedientie,
& sicut periculum, quod in hac parte incumbit
evitare volueritis firmiter injungendo manda-
mus, quatenus ordinationem hujusmodi secun-
dum omnem vim, formam, & effectum ejus-
dem, per vestras civitatem & diocēsem debite
publicari facientes, illam in omnibus & per om-
nia observetis, & per alios, ut mandatur, obser-
vari faciatis: Instimantes insuper omnibus & sin-
gulis suffraganeis nostris, quod & ipsi omnes
& singuli eandem per suas civitates & diocēses
modo præmissis publicari facientes illam invio-
labiliter observent, & faciant per ipsorum sub-
di-

ANNO
CHRISTI
1416.

ditas sumiter observari. Et quid feceritis in
premissis nos extra festum sancti Petri ad vin-
cula proximo futurum debite certificetis, per
litteras vestras patentes, harum seriem conti-

Antes, sigillo vestro consignatas. Datz in hos-
picio nostro London primo die mensis Julii,
anno domini MCCCCXVI. & nostrae Transla-
tionis anno tertio.

ANNO
CHRISTI
1416.

ORDINATIO SUPER INSINUATIONIBUS

Testamentorum.

Ex cod. MS.
in Registro
principali
Archiepiscopi.
Cant. (manu-
scripto Chis-
chley vol. 2.)
100 b.

• Eodem
cum superior-
ri pariter
veribus ex-
ceptis

RICHARDUS permissione divina Londo-
nensis Episcopus, venerabili viro Custo-
di Episcopatus Cicerstrensis, sede ibidem vacan-
te, salutem in omnium Salvatore. Litteras re-
verendissimi in Christo Patris et domini, do-
mini Henrici Dei gratia Cantuariensis Archie-
piscopi, totius Angliæ primatis, & Apostolicæ
sedis Legati, sexto die præsentis mensis Julii
recepimus in hæc verba.

Henricus permissione divina Cantuariensis
Archiepiscopus, totius Angliæ primas, et Apo-
stolica sedis Legatus, venerabili fratri nostro
domino Richardo Dei gratia Episcopo Londo-
nensi salutem, et fraternæ dilectionis conti-
nuum incrementum. Quia nos in convocatio-
ne nostra ultima, in Ecclesia sancti Pauli Lon-
don celebrata, attentis et consideratis clamo-
ribus popularium & vulgi regni Angliæ, con-
tra ordinarios & viros Ecclesiasticos jurisdic-
tionem Ecclesiasticam exercentes, et præsertim de
et super indiscreta commissione administratio-
nis bonorum testato vel ab intestato deceden-
tium, nimisque et excessiva perceptione pro
insinuationibus testamentorum hujusmodi; nec
non auditione compoti, finalique dimissione
executorum deputatorum in eisdem, de vestro,
et aliorum confratrum nostrorum assensu, ad
sedandum clamores prædictos remedium sub
forma quæ sequitur duximus apponendum; viz.
quod unusquisque ad quem, in quibuscumque
locis nostræ Cantuariensis provincie, jurisdic-
tio in hac parte dignoscitur pertinere, statim
post mortem cujusque defuncti, quam cito com-
mode poterit, bona ejusdem faciat sequestrari,
ac sub fidei custodia fideliter conservari, mo-
deratis expensis funeralibus duntaxat exceptis,
donec testamentum, si quod fecerit, exhibea-
tur, ac per testes idoneos, aut aliis legitimis
documentis sufficienter probetur, ita quod non
statim committatur administratio, sed injun-
gatur executoribus in eodem testamento nomi-
natis, super quo primitus ad sacra Dei evan-
gelia corporale præsent juramentum, quatenus
infra brevem terminum, ordinariorum, seu
alias jurisdictionem hujusmodi obtinentium ar-
bitrio, juxta facti qualitatem moderandum,
de omnibus bonis defuncti, de quibus testari
potuit, fidele & clarum facient inventarium;
quo exhibito, et per diligens examen reperto
idoneo, tunc et non ante committatur eisdem
executoribus administratio omnium bonorum in
eodem inventario contentorum, injuncto eisdem
sub pena excommunicationis majoris, ne
de aliis bonis, quam in ipso inventario con-
tentis, se administrando quomodolibet intro-
mittant, quousque de illis noviter repertis in-
ventariis fecerint, exhibuerint, & admini-
strationem recuperint de eisdem; quodque eisdem
executores emerentur, ac ad sacra Dei evan-
gelia jurent, & si opus fuerit sufficienter ca-

veant, quod quacumque commode poterunt, &
præsertim infra annum, si possibile fuerit, om-
nia bona, quorum administratio eisdem commis-
sa est, in fideles & pios usus secundum volun-
tatem defuncti plenarie administrabunt, ac de
hujusmodi administratione incontinenti, post
ipsam administrationem completam, seu sal-
tem cum ad hoc moniti fuerint, distinde, par-
ticulariter, & aperte, ipsi ad quos pertinet,
fidelem, & plenam reddent rationem, nihil de
bonis antedictis tacite vel aperte, præter id
quod eisdem per ipsos ordinarios fuerit allo-
catum, seu in testamento rite & recte reli-
ctum, titulo emptionis, aut aliter sibi quomo-
dolibet retinendo: quodque ordinarii & alii
jurisdictionem hujusmodi exercentes, in reddi-
tione hujusmodi compoti, et circa illud sic se
& ministros suos diligenter habere curent, ut
absque dolo et fraude, bona defunctorum fide-
liter et plenarie, prout eorundem animarum
saluti magis conveniens fuerit, sine dilatione
qualibet, quatenus possibile fuerit, disponan-
tur. Pro insinuatione insuper testamentorum
hujusmodi, nec non calculi sive ratiocinii au-
ditione, sive dimissione finali executorum eo-
rundem, ultra quinque solidos nullatenus exi-
gant aut quomodocumque recipiant usque ad
unum annum a data præsentium continue nu-
merandum; bona quoque intestatorum in suo
casu pro animabus ipsorum defunctorum cum
celeritate possibili disponi faciant, prout per
sua communia, constitutioneque provinciales
in ea parte plenius ordinatum. Vobis igitur in
virtute obedientiæ, & sicut periculum, si quod
in ea parte incumbit, evitare volueritis, firmi-
ter injungendo mandamus, quatenus ordinatio-
nem hujusmodi, secundum omnem vim, for-
mam, & effectum ejusdem, per vestras civita-
tem & diocesim debite publicari facientes, illam
in omnibus & per omnia observetis, & per
alios ita mandatur observari faciatis. Intiman-
tes insuper omnibus & singulis suffraganeis nos-
tris, quod & ipsi omnes & singuli eandem per
sua civitates & diocesim modo præmissis pu-
blicari facientes, illam inviolabiliter observent,
& faciant per ipsorum subditos firmiter obser-
vari. Et quid feceritis in præmissis, nos extra
festum sancti Petri ad vincula proximo futurum
debite certificetis per litteras vestras patentes
harum seriem continentes sigillo vestro confi-
gnatas. Datz in hospicio nostro London primo
die mensis Julii, anno domini MCCCCXVI.
& nostræ translationis anno tertio.

Quarum auctoritate litterarum vobis harum
serie intimamus, & etiam injungendo manda-
mus, quatenus ordinationem prædictam secun-
dum omnem vim, formam, & effectum ejus-
dem, per civitatem et diocesim Cicerstrensem
publicari debite facientes, illam inviolabiliter
observetis, et per subditos vestros faciatis fir-

ANNO
CHRISTI
1546.

ANNO
CHRISTI
1546.

inter observari. Datum sub sigillo nostro in
palatio nostro London nono die mensis
Juli anno domini supradicto, & nostre trans-
lationis anno nono.

Statum Henrici Chicheley Cantuar. Archiepiscopi
contra Hereticos, editum primo Julii,
AN. DOM. MCCCCXVI.

Ex cod. MS.
in registro
principali
Archiepiscopi
Cantuar. (manu-
scripto Chicheley
vol. 2.)
f. 1. a.

HENRICUS, &c. venerabili fratri nostro
R. Dei gratia Londonensi Episcopo salu-
tem, &c. Nuper in convocacione nostra ultima
in Ecclesia sancti Pauli London celebrata, de
vestro, & aliorum contrariorum nostrorum ac
cleri nostre provincie assensu, constitutionem
infra scriptam nos meminitus edidisse. Cum in-
ter ceteras nostras sollicitudines ista debet esse
principis, ut hereticos, qui tanquam vulpecu-
lae in vinea domini latitant, capiamus, et ne-
gligentia patris de nostris & fratrum nostrorum
pedibus postea excutiantur, in hac Praefatorum
& Clerici convocacione statimus, ut singuli
contrarios nostri suffraganei, singulique archidia-
coni nostra Cantuariensis provincie, per se aut
suos officiales sive commissarios in singulis suis
jurisdictionibus, in quolibet decanatu rurali ad
minus his in anno de personis de heresi suspec-
tis diligenter inquireant, ac in singulis decana-
tibus hujusmodi, singulique parochiis in qui-
bus fama est hereticos habitare, tres vel plures
boni testimonii viros, ad sacra Dei evangelia
jurare faciant, ut si quos hereticos sive occulta
conventicula celebrantes, aut a communi con-
versatione fidelium vita & moribus discrepan-
tes, heresive aut errores tenentes, sive libros
suspectos in lingua vulgari Anglicana conscrip-
tos habentes, aut personas de heresibus sive
erroribus suspectas receptantes, eisdem faventes,
aut infra loca hujusmodi habitare, conver-
sari, sive ad eadem recursum habere sciverint,
ipsas personas cum singulis circumstantiis de
quibus habentur suspecta, eisdem nostris suffra-
ganeis archidiaconis sive aut eorumdem commissa-
riis, quamcito commode poterint in scriptis
denuncient & revelent, ipsique archidiaconi sin-
gulique commissarii supradicti, nomina hujus-
modi personarum denunciata, una cum singulis
circumstantiis eorumdem diaconorum locorum
sub suis sigillis secreta transmittant, ipsi quo-
que diaconati processus legitimos contra eos
faciant cum effectu, ac prout rei qualitas exi-
git effectualiter decernant, definiant atque exe-
quantur: Et si quas personas convictas forsan
curie seculari non relinquunt, ipsas ad carceres
perpetuos sive temporales prout rei qualitas exi-
gerit ad minus usque ad proximam Praefatorum
& cleri Cantuariensis provincie convocacionem
duraturam realiter committant, & in eisdem
secundum juris exigentiam servari faciant, ac
de omnibus & singulis supradictis quo videli-
cet inquiserunt, repererunt, ac in processibus
se habuerunt, personas hujusmodi convictas cu-
stodiri fecerunt, diligentius aut negligentius ar-
chidiaconorum sive commissariorum praedictorum
atque omnibus & singulis circumstantiis
premissis quomodolibet concernentibus, ac pre-
sertim de abjuracionibus si quos interita heres-
es abjurare contingat, in proximam Praefatorum
& Cleri convocacione, sub forma publica di-
finita & aperte, nos & successores nostros cer-
tificare curent, & eisdem processibus officiali cur-
ria Cantuariensis effectualiter libent, penas
eandem seu in registro curiae nostrae Cantuaricen-

sis venientes, sic videlicet, quod quilibet con-
jus hujusmodi per convocacionem ultimatam convocacionem
processibus, ad eandem officium referant ha-
bere potest cum effectu. Vobis igitur mandamus,
quatenus constitutionem praedictam per
civitates & dioceses vestras, hinc & tempo-
ribus ad hoc speis publicari facientes eandem
in omnibus & per omnia observatis, ac per
alios sic observari faciatis: Mandantes, insuper
omnibus & singulis contrariis et suffraganeis
nostris, quod & ipsi eandem similiter per suas
civitates & dioceses publicari faciant & obser-
vent, & per alios etiam observari faciant cum
effectu. Et quid fueritis in premissis nos al-
tra festum sancti Petri ad vincula proximo fa-
cturum, debite certificatis per litteras vestras
patentes harum seriei continentes, sigillo ve-
stro consignatas. Datum in hospicio nostro Lon-
don primo die Julii anno Domini MCCCCXVI.
& nostre translationis anno tertio.

Statutum venerabilis in Christo patris, domini
Henrici Chicheley Cantuar. Archiepiscopi, pro
festo S. Joannis Evangelisti celebrando.

HENRICUS permissione divina Cantuarien-
sis Archiepiscopus, &c. Dilecto in Chri-
sto filio venerabilis fratris nostri domini Ri-
chardi Dei gratia Londonensis Episcopi in re-
motis agens Vicario in spiritualibus generali
salutem gratiam et benedictionem. Anglicana
Ecclesia, cujus laudes et principia in Dei
et sanctorum suorum devota veneratione pra-
conera tam regionum et provinciarum Ecclesiis
orbis atollit universis, sacra promoveat au-
thoritas, et ipsorum laudibus eandem Ecclesiam
magis exuberet, jocundaque devotione gauden-
tius exultet, quorum patrocinio et miraculo-
rum gratia se reserere letatur: ac quorum pietas
intercessionibus ne dum ipsas Ecclesias, sed et
totius regni res publicas, cum pacis & quietis
interiori dulcedine, hostiumque ipsam exterris
insepugnanciam optata victoria, per justos re-
tores strenue defendatur: hujus quidem optu-
lantis gratiam, uti Deus eisdem Ecclesiam
suis, ipsiusque regni Anglia incolis per diver-
sorum sanctorum merita, quibus undique glo-
riosa resurgit inanis ostendat decreverit, ip-
sos tamen novissimis hinc diebus amissis
confessoris et pontificis sui beatissimi Joannis de
Beverlaco, ut veraciter confidimus, suffragio
speciali Ecclesiam praedictam, una cum provin-
tis regni proceribus, incolis, et membris uni-
versis, miraculosis dignatus est, et evidenter
specialibus consolari. O nonne consolatio in-
fabulis nostris praesertim temporibus, omnique
auro jocunda, ac semper memoris revocanda
Christianissimi videlicet principis Henrici regis
Anglia quinti et salutaritum in bello de Agin-
court nuper in partibus Picardie commisso,
gratiola videtur, quo in festo translationis di-
cti sancti, ad laudem divini nominis et Regni
Angliae honorem, ex iuvencia Dei assistentia
Anglicis est concessa: in quo quidem trans-
lationis festo, dum inter nostrum et Galliam,
condictus, de quo praemissum, habebatur, sicut
ad nostrum et contrarium nostrorum eandem in
ultima convocacione nostra quinquagesima, &
praesertim incolarum dictae parvis debuerunt
vera fama de ipso tanta sacrum illiusmodi
guttis ad modum fudothi emanavisse eorum divi-

Ex cod. MS.
in registro
principali
Archiepiscopi
Cantuar. (manu-
scripto Chicheley,
vol. 2.) f. 1. b.

ANNO CHRISTI 1536. f. ad unum d. l. p. c. v. m. l. r.

ANNO CHRISTI 1536.

no misericordie erga plebem suam ? non de-
 biam profui sanctissimi viri meritis ostendit.
 Volentes igitur in nostra provincia di-
 ni cultus augmentum, & specialiter ad tanti
 patris celebratorem laudis exaltationem, dilata-
 re, de fratrum nostrorum & cleri in eadem
 convocacione presentium voluntatibus, consilio,
 & assensu, & authoritate ad dicti Christi-
 stianissimi Principis nostri instantiam (socialem,
 memorati Confessoris sanctissimi memoriam, ubi-
 que per nostram provinciam predictam votivis
 & devotis officibus duximus exaltandam: Sta-
 tuentes, & de predictorum fratrum nostrorum
 & cleri consilio & assensu, pro futuris tempo-
 ribus ordinantes, quod festum depositionis di-
 cti Sancti, quod septimo die Maii, videlicet
 in crastino sancti Joannis ante portam Latinam,
 contingere dignoscitur, ad modum festi unius
 Confessoris & Pontificis paschalis temporis cum
 regimine chori secundum usum Sarum Eccle-
 siarum, per provinciam nostram predictam futuris
 temporibus perpetuo celebratur. Ceterum, quia
 in festo translationis ejusdem, quod vicissimo
 quinto die mensis Octobris etiam contingit an-
 nuntiam, de Sanctis Crispino & Crispiniano,
 secundum usum Sarum Ecclesiarum observari, qua-
 si per omnes Ecclesias provincie nostre predi-
 ctas celebrari, & servitum fieri ab antiquo: ne
 unius festi introductione alterius dimissio exi-
 stat, sed magis sub una celebratis laudibus di-
 cti martyres, quorum etiam die & meritis tan-
 tum visitationis gratia gentem Anglicanam Do-
 minus ex alto prospicere decreverat, una cum
 prefato Confessore amplius pariter honorentur;
 de fratrum nostrorum & cleri predictorum con-
 sensu unanimo, statuentes, decernimus, & or-
 dinamus, quod de cetero singulis annis dictus
 dies vicissim quintus mensis Octobris, ob tam
 notabilis rei memoriam ubique per provinciam
 nostram predictam, cum novem lectionibus ce-
 lebris habeatur; quarum tres primas erunt de
 proprietate sanctorum Crispini & Crispiniani,
 tres medias de translatione sancti Joannis pre-
 dicti, & tres ultimas de expositione Evangelii
 plurimorum martyrum, cum servitio secundum
 usum Sarum in talibus fieri consuevit. Volentes
 ergo & vobis firmiter injungendo mandamus,
 quatenus statuta & ordinationem nostre pre-
 dicta per civitates & diocesis Londonensem
 debite publicantes festa predicta faciatis annua-
 tim de cetero celebrari; mandantes omnibus
 & singulis confratribus & suffraganeis nostris,
 quibus & nos tenore presentium sic mandamus,
 quod & ipsi eadem festa modo premissa cele-
 rent, & per suas civitates & diocesis de ce-
 tero etiam similiter faciant celebrari; & quid
 feceritis in premissis, nos citra festum Purifica-
 tionis beate Marie virginis proximo futurum
 certificare curetis per litteras vestras patentes ha-
 rum tenorem habentes, sigillo officii vestri con-
 signatas. Datum in manerio nostro de Osterford
 sub sigillo nostro ad causas xvii. die mensis
 Decembris, anno Domini MCCCCXVI. & no-
 stre translationis anno tertio.

Ordinatio venerabilis in Christo patris domini
 Henrici Chicheley Cantuar. Archiepiscopi pro pro-
 vincione graduatorum in Academia Oxon. &
 Cantuar. facta in convocacione cleri in Eccl.
 Cath. S. Pauli London. incipit vi. die mensis
 Novembris anno domini MCCCCXVII.

Henricus, etc. Gravi etiam & frequentique
 relictis malorum filiorum nostrorum in uni-
 versitate Oxonii ac Cantabrigie nostrae Can-
 tuarie provincie studentium, ac querecloso
 elatione super ad nos delato perceptimus; nec
 non experimenta presentium temporum manife-
 ste declarant, quomodo universitates hujus-
 modi aliam matrem pariter & matricem quo-
 rumcumque studentium in eisdem, jam a multis
 retro temporibus plurimo succubuerant de-
 solationis opprobrio, ac vix fuit qui alicuius
 ecclesiasticis promotionis opportuno reme-
 dio consolaretur eisdem ex omnibus charis
 suis. Proinde igitur attendentes, Apostoli at-
 testante doctrina, laborantem agricolam de fru-
 ctibus oportere percipere, ne terra deficiente
 cultura sterilitatis immensa iactura proveniat,
 ac universitates jam dictas (se firma concepta
 de futura promotione condigna juxta filiorum
 suorum exigentiam meritorum gentem multi-
 plicent magnificatione letitiam, ac multipli-
 ci fructu scholasticis disciplinis pinguescant;
 & ne continuata vigilia graduatorum ac gra-
 duandorum in posterum in eisdem in despera-
 tionem aliquam promotionis jam dictis labo-
 rant, & disciplinam religio naufragetur; dignum
 quoque, justum, ac etiam salutare meritis repu-
 tentes, ut dignis digna rependentes valeamus
 ac posterioribus extolamus beneficiorum insi-
 gniis, quos digniores agnoscimus & labor
 commendat ingentiter meritorum; de nostrorum
 fratrum ac cleri provincie nostre Cantuarie
 predicta consilio & assensu, ad Dei laudem,
 gloriam, & honorem, sanctissimamque
 virginis matris sue Marie, ac omnium super-
 norum civium, ordinamus, & presentium to-
 pore per decennium duraturum statuentes;
 quod promoveantur doctores sacre theologie,
 decretorum, legum, & in medicinis licentissimi
 in eisdem facultatibus, baccalariique in sa-
 cra theologia, qui formam opponendo & lo-
 gendo debite compleverunt, ac magistri in ar-
 tibus, qui in universitate in qua inceperint
 per unum annum integram a tempore insep-
 tionis sue continue numerandam debite reze-
 runt in eisdem; ac etiam baccalarii in de-
 cretis, qui novum librum Decretalium pro forma
 in scholis publicis & non curiale: baccalarii
 vero in iure civili, qui libellum Institutionum
 etiam pro forma sua, ut premissis perlegit
 debite & complete: proviso semper, quod
 personam predictam gradus supradictos per gra-
 tias de cetero non attingant, exceptis perso-
 nis infrascriptis, videlicet religiosis viris, qui
 quodam obituante statuto universitatem predi-
 ctam in artibus regere non valent, atque
 scholaribus juris canonici, qui absque verbo
 complete de audiendo lectionem Decretalium, &
 trionio in iure civili qui in ipso studere non
 possunt, cum quibus universitates Oxonii &
 Cantabrigie supradictas super impedimento us-
 que ad decennium dispensabunt. Quodque do-
 ctorem in facultatibus antecedenti promoveantur
 ad beneficia curata, ad verum valorem annuum
 secundum communem estimationem sexaginta

Ex cod. MS. in registro principis Archiep. Cantuar. (Inscriptum Chicheley vol. 2.) f. 11. b.

f. locum.

ANNO CHRISTI 1417.

ANNO CHRISTI 1417.

marcarum vel supra; ad beneficia non curata quadraginta marcarum vel supra, Licentiam vero in facultatibus predictis, ac baccalarii in theologia superius limitati, ad beneficia curata quinquaginta marcarum; non curata triginta marcarum vel supra. Ac magistri & baccalarii predicti ad beneficia curata quadraginta marcarum; non curata viginti marcarum vel supra, nisi graduati predicti de beneficiis minoribus voluerint contentari.

Et volumus, ac etiam ordinamus, quod omnes & singuli spirituales patroni infra nostram provinciam Cantuariensem constituti, & quilibet eorundem ad quorum collationem, presentationem, nominationem, seu quamvis aliam dispositionem, beneficia huiusmodi occasione patronatus Ecclesiastici pertineant, sive infra dictam provinciam nostram sive extra, primum beneficium huiusmodi in proximum vacaturum alicui de personis predictis quam duxerint eligendis conferre, aut ad huiusmodi beneficium aliquam personam de superius expressatis, ut permittitur, presentare, sive nominare, usque ad tempus predicti decennii de cetero teneantur. Et deinde expedita & executi huiusmodi primava vacatione patroni predicti in qualibet tertia vacatura consimiliter teneantur personis antedictis providere de beneficiis superius expressatis.

Statuimus insuper ac etiam ordinamus, quod si quibusvis supradictis beneficia praenominati valoris offerantur, & ipsa beneficia infra tres dies continuas a tempore oblationis eorundem admittere recusaverint, ipsae personae ab omni beneficio huius ordinationis eo ipso de cetero sint exclusae, & bene liceat patronis eorundem, & teneantur aliis personis superius nominatis providere; & sic usque ad tertiam personam: Et si ipsa tertia persona beneficium huiusmodi recusaverit, infra tempus predictum, bene liceat eidem patronis de ipso beneficio disponere, pro sui libito voluntatis ordinatione predicta non obstante; salva ordinatione predicta, quo ad alia beneficia postea vacatura; salvo etiam eo, quod patroni de fundatione regia existentes, qui ratione vacationum dignitatum, loci, monasteriorum suorum diversis clericis domini nostri regis in certis pensionibus annuis sunt adscripti, quousque ipsi aliqua beneficia competentia eidem clericis obtulerint, & ipsa acceptaverint, seu ipsa recusaverint ordinatione presentis non ardeantur.

Et in eventu quo pensionarii huiusmodi beneficia sic eis oblata admittere recusaverint, quod ipsi patroni de beneficiis huiusmodi personis predictis in forma supradicta providere

Ateneantur; quodque patroni supradicti beneficia quousque quibusvis personis offerre minime teneantur, nec de eisdem providere illis personis gradatis, qui ad suam praedictam iam promoti sunt, vel in futurum tempore vacationis beneficiorum huiusmodi contigerit promoveri; & quod omnes & singuli graduati predicti usquequam ad beneficia huiusmodi promoveantur, litteras testimoniales sub sigillo unitivertutatis, in qua gradus suos adepti fuerunt, patronis, & ordinarii locorum, de gradibus & lecturis suis exhibeant realiter & ostendant.

Ac insuper statuimus & ordinamus, ut ordinatio predicta executioni debitas demandetur, ac de nominibus promotorum publice constare poterit, quod omnes & singuli ad quos institutiones beneficiorum pertinere debeant, de nominibus & cognominibus promotorum huiusmodi ad beneficiorum ad quos promoti fuerint, necnon de valore eorundem de convocacione in convocacionem durante tempore supradicto, dominum Archiepiscopum Cantuariensem distinga-

re certificent & aperire: proviso, quod si per sedem Apostolicam contra quam nullatenus attemptare intendimus, alias pro promotione dictorum graduatorum infra tempus predictum provisiones Generales dudum consuetas fieri contingat, quod extunc omnino cesset ordinatio antedicta, nec per eam ardeantur, aut quomodolibet obligentur collatores aut patroni supradicti. Postquam quidem ordinationem sic factam, incontinenti obfusa erat in publico quondam supplicatio in scriptis redacta, ex parte duarum facultatum, theologiae scilicet & juris canonici concepta remedium & emendationem expostulans gravaminum praedictorum: super qua supplicatione, habita in Concilio deliberatione matura, tandem placuit toti Concilio, quod huiusmodi supplicatio, una cum copia ordinationis praedictae transmitteretur ad universitates praedictas, ad illam societatem, quod si magistri regentes & non regentes, ac illi quorum in hac parte interest eandem supplicationem admitterent, & eidem consentirent,

Et super consensu suo huiusmodi litteris sub sigillis dictarum universitatum communibus praefato Reverendissimo patri Archiepiscopo, citra festam Purificationis Beatae Mariae proximo futuram, transmitterent, tunc primo & non ante ligaret ordinatio praenotata; & tunc etiam primo, & non aliter deberet eadem ordinatio per eundem Reverendissimum patrem, ut moris est, per provinciam suam Cantuariensem tanquam Constitutio Generalis, auctoritate & assensu unanimi totius Provincialis Concilii legitime facta & approbata publice promulgari.

ANNO
CHRISTI
1415.
In Bullando
tom. 2. Pa-
te. p. 69.

CONCILIIUM NOVOGRADENSE

ANNO
CHRISTI
1415.

In Lituania, in quo Phocicy Metropolita Kijovienſium deſignatus eſt.

Circa annum Chriſti 1407. Phocicy quidam, A Episcopatu deſignatus eſt, ſuſcepitque in ejus natione Græcus, eſt in ſedem Kioviensem intruſus: ſed quod omni ſtudio conaretur Græcorum ſchiſma in Ruſſiam introducere, in Concilio Metropolitanano Novogrodeci in Lituania, jussu Alexandri Vitrodi pro Rege Jagellone Lituaniae ducis anno 1415. habito, ab Episcopatu deſignatus eſt, ſuſcepitque in ejus locum Gregorius Cemivlacus Bulgarus, vir eruditionis opinione commendatus, qui Concilio Generali Conſtantienſi interfuit. *Hæſtus Bullandus tom. 2. Februarii pag. 640. num. 3. an Alberto Vojnik Koſalovico in Miſſionis Lituaniae tit. de ſibiſmate Græco-Ruſſo.*

EPISTOLA * REGI CAROLO VI.

Directa per Prælatos Eccleſiæ Gallicanæ Bituricis exiſtentes in menſe Septembris, anno Domini 1415. ad obtinendam exemptionem & libertatem ſubſidii quadraginta ſolidorum ſupra qualibet, ut vulgo vocatur, cauda vini de novo impoſiti.

Chriſtianiſſimo Francorum regi domino noſtro ſupremo.

Chriſtianiſſime ac excellentiſſime Princeps, ſupreme domine noſter, divini legis novi & veteris teſtamenti, ſacrorumque juriſum auctoritate colligimus, petrum & prædeceſſorum noſtrorum exemplis ſalutaribus provocamus, ut libertatis Eccleſiaſticae materiam, quam & injuncti nobis miniſterii jurementis ſana & ſalva conſcientia, & abſque graviffimarum cenſurarum periculis prætermittere non poſſimus, ſcriptis & nunciis apud veſtram regiam majeſtatem perſequamur, pro qua glorioſorum martyrii ſanctorum pluriſmos legimus ſubiſſe triumphum, qui ſe marum firmiter pro domo domini opponentes plus formidarunt æternum, quam temporalem offendere principatum. Sed Deo Major obſecrandi nobis datur occaſio, quod experientia manifeſte cognoviſſimus veſtram conſtitutionem majoribus, quam antea opprimi ærumois, neceſſitatibusque depreſſam, nullatenus voluiſſe ut in libertate prædicta quidquam attentaretur ſcandalolum, veſtrorum Chriſtianiſſimorum progenitorum veſtigis inhaerendo, qui pro quacumque adventitia neceſſitate captivitate regis perſonæ tributariam ſacere Eccleſiam minime voluerunt. De quibus reſert Gregorius in regiſtro, quod propter deſenſionem libertatis Eccleſiæ amplificatam: ſi terris regnum, conſeſſa divinitus victoria triumphalis, & ab omni clade caeliſis præſervatio repromiſſa: conſidimus igitur atque ſperamus, princeps Chriſtianiſſime, quod qui crept in vobis, & glorioſiſſimis progenitoribus veſtris opus bonum Eccleſiæ protectionis Deus omnipotens, in cujus manu cor regis eſt, perſiciet, & ab hoc ſancto vos non permittet propoſito declinare; nec a veſtra regali memoria excidere illam ſanctiſſimam & honeſtam profeſſionem veſtro ſolemnem in regalis diadematis & ſanctiſſimæ unionis ſuſceptione juremento firmatam, in ingreſſu Pariſienſis Eccleſiæ roboratam, qua libertatem Eccleſiaſticam, & Eccleſiaſticorum privilegia promiſiſſis perpetuis temporibus obſervare, perpetuis precibus ſanctam & ſinceram devotionem veſtram ad Deum & ſanctam Eccleſiam, que

Binter acerrimas quas regnum patitur moleſtias, ſingulare quoddam nobis ſolacium miniſtrat & juvamen, ſinceris cogimur exorare precibus, & pauca de multitudine auctoritatum ſcripturarum & juriſum ad veſtram clementiam memoriam reducere, & quaſi ante oculos majeſtatis veſtræ, non nos ipſos ſed a tergo Patres noſtros: Inter quos Jeremias deplorat Eccleſiam ſuam ſub tributo, immo & ipſam Eccleſiam ad veſtra, ut ita dicam, genus provolutam iſtituere deprecantem abundare jura, & ſacrarum teſtimonia ſcripturarum allegare volentibus, ſed qua devotiſſimum & doctiſſimum alioqui pauca hic brevi tacta compendio ſufficiant.

In primis ergo ab æterna & divina lege, per quam reges regnant, & ex qua inviſibili ſanctiſſime Eccleſiæ privilegia primitus ſunt conſeſſa, ſumentes exordium, id duximus commemorandum, quod in Geneti ſcribitur de Pharaone, ſervituti ſubjectis omnibus Sacerdotes & poſſeſſiones eorum in libertate dimiſit, & eis de publico alimoniam miniſtravit, extunc, ut dicunt, glorioſo domino proſtrante Sacerdotes in omni genere liberos eſſe debere. Quod & rex Cyrus ſecurus, ut legitur in Eſdra, voluit Sacerdotes pro templi ædificatione tributis non onerari, ne & in regem & ejus filios divina ultio deſerviret. Non arbitrandum igitur ſub veſtro deterioris conditionis eſſe ſacerdotium imperio, quam ſub illis regibus qui divina legis notitiam non habebant, dicente domino: *Noliſte tangere Chriſtos meos; & in Prophetis miſis Pſal. 104. nolite malignari, non enim Sacerdos ut populus, non æqua utriuſque conditio. Nam ut anima corpori, & ſpiritalia temporalibus: ſic Sacerdotes ſunt popularibus præferendi, qui & angeli domini exercituum dicuntur, & dii nuncupantur: lege quippe Moſaica, divina immo potius cautum eſt, ut eorum portio ab oneribus libera permaneret. Narrare libet illam divini offenſionis evidentiam Heliodorum templi, & Sacerdotum perturbatorem acerrimum; cui templum domini irruenti, & ut in libro Machab. 1. Machab. 1. terribilem habens ſedorem, & cum eo juvenes duo ſpeciſi amictu, qui plagis multis afflicti Heliodorum, & quaſi in exterminio palpirantem*

* Ex tom. IV. ſpicilægi D. Lucae Ducherrii p. 110.

ANNO CHRISTI 1416.

tem compulerunt regi divina magna demon- strare: Et cum rex aliam mittere cogitaret, fertur dixisse Heliodorus; si quam habes regi infidelitatem mitte, & flagellarum recipient, nam qui habitat in caelis vindex est templi, & manifestorum ejus, & violatores percussit & perdit.

Sed quid in hac re canonice stantem san- ctiones placeat attendere. Non enim nos Pon- tifici summus, sed tota universali Ecclesia in celeberrimo Lateranensi Concilio sub anathe- matis pena talias exigi ab Ecclesia iohibet, & privata exactiones & factores praemissa moni- tione decernit excommunicationi eo ipso subja- cere, a qua non nisi plenaria restitutione pra- habita non veniunt absolvendi. Quod si Ec- clesiastici quidquam voluntarie dixerint confe- rendum, Romanum Pontificem statuit consu- lendum. Sunt & alia jura multa idem sen- tentia, & sacrilegorum poenis decernentia tes- les existere premedos.

Pro, Va- lentinianus.

Quid autem in legibus imperatorum sit, & civibus breviter insensendum occurrit. Omnis, inquit imperator Justinianus, a clericis tribu- torum injurias & exactionis repellatur improbi- tas. Et cum negotiatores ob necessitatem publi- cam ad exactiones vocantur, in clericis om- nis strepitus, omnis molestia penitus conquies- cat, tantaque eis prerogativa succurrat, ut sa- cerdotum ministri immunes ab oneribus perse- verent. Unde Constantius & Valentinus im- peratores plurima Ecclesiarum libertatum privilegia condonantes, dicebant: gaudere & gloriari ex fide volumus, scientes magis religionibus, quam tributis & laboribus nostram republicam con- servari. Apud vestram regiam majestatem per- suasione non eget quid Carolus Magnus, Cal- vus, Robertus, & Sanctus Ludovicus vestri Christianissimi progenitores, hac in re sancie- runt. Tantis igitur auctoritatibus & exemplis commoiti vestrae regiae cogimus dicere majesta- ti, quod Ambrosius ad Imperatorem de Eccle- siastica protulit libertate: nil regi honorificen- tibus, quam quod filius dicatur Ecclesiae, verba quae debet regi suo sacerdos, consulere regnum Ecclesiae immunitis sit: haec beatus Ambrosius. Condolemus princeps Christianissime, & regno

Deum. con- sula. sub. hanc.

& vestris necessitatibus quam plurimum, quo- ore vestro nobiscum summa animi benignitas donetis, non sine magno lacrymarum ac dolore audivimus. In vestro namque periculum pe- riculo, & in vestris ruinis curavimus. Sed non nisi cum vita jubemus libertatem Ecclesiasticam relinquere indefensam, nec pro transitorio pe- ore mundi perdere sempiternam: cum non in multitudine victoria belli, sed de caelo fortitu- do sit. Orante namque Moyses legimus vixisse populum, & cessante succubuisse. Arma vestris militis lacrymas & orationes offerimus, discre- tes cum psalmis; *Hi in curribus & in sa equis, nec autem in nominis domini invocacione* Hortamur igitur, & obsecramus vestram regiam majestatem per viscera misericordiae Domini nostri Jesu Christi, ut ad sanctam Trinitatis providentiam animum erigens, & magis in Dei adiutorio, & Ecclesiarum precibus, quam bellorum ductibus, multitudine & viribus confidens, li- bertatem sanctae Ecclesiae protegendo, Deum sibi quorat propitium. Ingressari namque Romani bella deos sibi placatos reddere hostiarum im- molatione studebant, si quid in templo illarum molestis primitus reparantes. Narratque Vale- rius eo maxime Dionysium regem corruisse, quod nullam divino cultui & ministris servari prerogativam censuisset. Hanc nostram orationem regia vestra mansuetudo supportet, & nos- tras preces clementer exaudiat: nec pro mo- dica quantitate, quam parum vobis emolumenti adjiciat, nondum apertam tam periculosam viam aperiat, ne modicum fermenti totam mas- sam corrumpat: Deo igitur gratias agentes in immensum, quod talem nobis dederit regem qui pura mente tanto charitatis fervore Ecclesiam diligit, & omnes Ecclesiasticos in divino cultu praeclit: Obsecramus omnipotentem, ut qui specialem vos Ecclesiae protectorem/elegit, vos vos protectione custodiat, & gressus vestros sa- liciter dirigat. Amen.

ANNO CHRISTI 1416.

Psal. 14.

Ex vestra civitate Bituricensi, die Nativita- tis Beatissimae Virginis Mariae, octava mensis Septembris.

Subscriptio. Vestri Regis majestatis humiles, & devoti oratores Praeses, & alii viri Ecclesia- stici, & universitates de ejusdem mandato Bi- turicis congregati.

ANNO CHRISTI 1416.

QUAEDAM DUBIA PROPOSITA

ANNO CHRISTI 1416.

In Comitibus Ecclesiasticis provinciae Tolosanae circa quaedam puncta tractata in Concilio Cleri Gallicani Parisiis habito anno 1416.

Ex Archivis Bolognensi monasterii diocesis Mirapiceni.

Ex Martini Tholano Annotat. Tom. 6. pag. 147.

ANNO Domini MCCCCXVI. die XVIII. mensis Julii honorabilis vir dominus Guil- lelmus ex Randonne licentiatas in legibus & rector Ecclesiae Granatae, per reverendum in Christo Patrem & dominum nostrum dominum Archiepiscopum Tolosanum, ejusque honorabile capitulum, atque clerum suum pro ipso & pro tota provincia Tolosana missus fuerat ad Con- ciliū mandatum per dominum nostrum Regem Parisiis ultimae sessionis, inceptumque octava die Julii proximo praeterito fecit relationem suam, sive reportum suum super his, quae acta fuerant in dicto Concilio: & fuit facta dicta relatio in

capella Archiepiscopali Tolosa, praesentibus do- minis infrascriptis per praefatum dominum Ar- chiepiscopum, seu de eius mandato convocatis, pro audiendo relationem praedictam, & pro ar- bitrando, & considerando quid agendum in praemissis. Praefatus dominus Guillelmus de Randonne plurima acta, dicta, & gesta in dicto Concilio Parisiensi solemniter reportavit, continencia in effectu tres puncta, seu tria puncta.

Primum punctum fuit super concessione quaedam subsidii sive jovanis, quod dominus no- ster Rex petit dicto Concilio sibi dari, & fieri per gentes Ecclesiarum, & regni sui usque ad sum- mam

ANNO
CHRISTI
1112.ANNO
CHRISTI
1112.

man eorum quinquaginta milium fessorum A
ari: & hoc pro defensione regni sui lavati per
imbeciles suos Angliam, & pro obediens & re-
cuperatione villæ de Eborac. Super quo subsidio
petito fuit deliberatum & conclusum per a-
liquos dominos profanos, & nonnullos alios sibi
exhibentes, abstinere, & non expedita provincia
Tolosana, quæ tunc fuit vocata, & ideo mis-
sus per eam Dominus Guillelmus predictus non
potuit esse presens in principio dicti Concilii,
& quod magis expediret Ecclesie & clero re-
gali Francie offerre regi juvamen petuum per
modum & nomen unius decime, quam illud of-
ferre per modum quantitatis petui, in forma
quantis vel subsidii: & sic fuit tunc in princi-
pio dicti Concilii, & antequam ipse dominus
Guillelmus applicuisset, oblata domino nostro
regi per dictos dominos Prelatos una decima
integra cum illis qualitatibus, quod levaretur
per gentes Ecclesiasticas, & quod fieret qua-
dam compensatione quoad censuram Ecclesiasti-
cam, & quod levatores aut aliqui alii deputan-
di audirent impotentias & admitterent illas.

Secundus punctus tractatus in dicto Concilio
Parisiensi fuit super reabilitamento personarum
miserarum & interduarum pro toto regno ad Ge-
nerale Concilium Constantiense. Super quo ap-
penditur fuit, quod quilibet provincia mit-
teret seu designaret tres personas, videlicet Ar-
chiepiscopum suam, aut illo non valente ire,
unum Episcopum, & unum Abbatem, & unum
alium notabilem virum cum eo, expensis pro-
vincie: ad hoc tamen quantum tangebat provin-
ciam istam Tolosanam, quod Episcopus Vau-
rensis, prior Desurata Tolosa, & d. Gerardus
Freyditi, qui, ut asserbatur, fuerant in dicto
Concilio pro dicta provincia Tolosana, ulte-
rius remaneret ibi ut supra ad expensas pro-
vincie. Verum dictus de Randonis in hoc ar-
ticulo, scilicet quod prefati tres nominati ul-
terius ibi remaneret pro dicta provincia non
consensit; immo dissentit per expressum me-
diante publico instrumento, quod dixit in bre-
vi adportandum per Rectorem de Lauriaco; &
ordinatum dum erat Parisiis, secum adporta-
vit, attento quod illi tres nunquam fuerant elec-
ti per dictam provinciam: & licet pretende-
rent se electos, tamen renunciaverant dictis elec-
tionibus & vadis, mediante certa & magna quan-
titate pecunie, quam habuerant a dicta pro-
vincia usque ad complementum vadiorum pro
octo mensibus solutorum.

Tertius punctus in dicto Parisiensi Concilio
tractatus per clerum fuit super sigillatione cer-
tarum litterarum regiarum dudum concessarum
dicto clero per dominum nostrum regem, non-
dum tamen sigillatarum.

*Sequuntur dubia super quibus dicta provincia nos
habes deliberare in materiis antedictis.*

Primo, quantum tangit primum articulum de
subsidio petito, quod materia multum favorabi-
lis est, propter urgentes necessitates domini
nostri regis propter defensionem regni sui; sic-
que Ecclesia potest sibi succurrere de aliquo
portabili subsidio caritativo, & in forma, &
cum qualitatibus appositis in concessione dictæ
decime super concessis, ut supra dictum est,
domino nostro regi per dictos Prelatos; solum
tamen restant duo dubia, super quibus est
adhuc deliberandum.

Primum dubium est quantum tangit istam

provinciam, & alias provincias non expectatas,
nec evocatas tempore congruo ad dictum Con-
cilium: ex quo apparet prejudicatum fuisse gra-
viter dictæ provincie Tolosane, & aliis simi-
libus, quod alii Prelati, qui non sunt de ista
provincia, concesserunt statim in principio Con-
cilii absque expectatione aliarum dictam sub-
sidium, sine decimam pro omnibus provinciis ro-
tius regni: super quo queritur quale remedium
sit habendum, & an expediat supplicare domi-
no nostro regi, ut dignetur legalem oculum
suum dirigere ad bonam voluntatem, quam to-
tus clerus provincie Tolosane habet ad eum,
& ad succurrendum pro suo possibili necessita-
tibus suis ita benivole sicut possit, aut velit
facere quicumque alia provincia dicti regni sui,
& quod nolit sustinere amplius, quod dicta
provincia Tolosana sic habeatur in contemptu,
quod illi Prelati nullam potestatem habent su-
per eam, ita sufficientiam suam clerum conceden-
do talia subsidia super eam sine sctu & con-
sensu ipsius, & ea non vocata . . . & tem-
pore congruo, nec aliquo modo expectata.

Secundum dubium, an sit supplicandum do-
mino nostro regi, quod tam pro isto subsidio,
quam pro aliis, si contigerint in futurum, ip-
se teneatur petere & habere prius a Sede Apo-
stolica, vel, illa vacante sancta Sede, a Con-
cilio Generali licentiam dandi & concedendi
subsidium petitum, vel petendum, aut saltem
quod de Regis beneplacito dicta provincia pos-
sit mittere ad curiam Romanam sumptibus suis
pro habendo licentiam predictam: ut sic ser-
vetur honor Dei, libertas Ecclesie, & sui be-
neplacitum domini nostri regis, sine periculo
conscientiarum & animarum.

*Super secundo articulo de illis tribus dominis Vau-
rensi, Desurata, & Freyditii, qui se voluerunt
remanere contra pacta & juramenta sua.*

Primo, est querendum attentis, quod delibe-
ratum est in Concilio Parisiensi, quod certi
mittantur per quoslibet provinciam, an expedit
mittere tres novos sive noviter eligendos,
scilicet unum dominum Episcopum, unum Ab-
batem, & unum alium Clericum, notabiles vi-
ros; & quod residuum aliis per appellationes
& alia remedia justis apud Concilium, & ali-
bi: vel an magis expediat ipsos tres supra no-
minatos eligere de novo, & eis taxare mode-
rata stipendia pro quatuor mensibus tantum,
aut plus vel minus; vel si non esset expediens,
ut dicti tres supra nominati remanerent, an
expediat quod remaneat pro quatuor mensibus
& cum moderatis stipendiis dictus Vauren-
sis: attento quod habet magnam portum & offi-
cium in dicto Concilio, & quod adjogetur
noviter unus abbas, & unus clericus pro tota
provincia, & pro necessitatibus, & utilitatibus
suis procurandis in dicto Concilio, & libertati-
bus conservando.

Item, quæ & qualia stipendia taxabuntur,
& an sufficiant pro Episcopo duo franci, vel
duo scuta ad plus pro die qualibet, & pro
uno Abbate duo florenti, & pro uno Clerico
adjogetur unum scutum pro qualibet die,
vel viginti grossi ad plus juxta taxationem Con-
cilii Pisani.

Item, in singulis casibus adportetur ad pri-
mum Concilium potestas eligendi dictas perso-
nas, ut taxandi dicta vadia, & cetera agenda
que avilabuntur pro bono universalis Eccle-
sie,

SEDE VACANTE VITA MARTINI PAPÆ III. SICUTIQUIS INFERAT 976

975
976

ANNO CHRISTI 1475
ANNO CHRISTI 1476

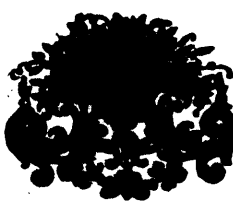
In, & bonæ provincie prædictæ, & nullas A. Item adporetur potestas ditionum domini-
 tar domus Pauli, & capituli, & procura- rum cum publicis instrumentis comparandi &
 torum cleri singularum diocesium, omnia que appendendi hoc omnia necessaria & utilis ad
 videbantur recolligenda pro martino ad Con- dictam materiam, & profici in Concilio Ge-
 cilio Generali, & facta de omnibus rotulis nerali, illaque de dictis operantur cum po-
 ordinatis. testate substituendi.

VITA

MARTINI PAPÆ III.
VULGO V.

Martinus vulgari opinione hujus nominis
 V. ex illustri Columenensi familia na-
 tus, per Innocentium VII. Cardinalis creatus,
 post interregnum bonæ, ipso festo sancti Mar-
 tini anno domini 1417. tempore Sigismundi
 factus est Pontifex optimus; in quo humanum
 se maxime, prudentem, iustum, & in omni-
 bus suis actionibus exercitissimum exhibuit.
 Legatum qui antipapa Petri de Luna conatus
 reprimeret, ablegavit: per quem dum nihil e-
 commendaretur, insipienterque in sua opinione per-
 severaret, ab iis qui partes ejus tuebantur, me-
 rito desertus fuit. Instituit, ne certis tempo-
 rum intervallis Concilia celebrarentur, ne an-
 tipapa aliquo occasione arripientes, Syno-
 dos ipsi etiam cogere assuecerent. Rogantibus
 Imperatore & Gallis, ut in Germania remane-
 re vellet, nullo modo acquievit. In Italiam
 reversus, Philippum ducem Mediolanensem cum
 Pandulpho Malatesta, ac deinde cum Venetis
 amicis fœdere religavit. Braecium Mantua-
 num, qui plures patrimonii Ecclesiarum loca oc-
 cupaverat, excommunicavit. Verum is postea
 sanis Florentinorum persuasionibus inductus,
 sese humiliavit, ac tandem per Pontificem in
 gratiam receptus, sua opera & industria, Ec-
 clesiarum stipendiis militans, Bononiam recupera-
 vit. Eodem tempore Martinus Bononiam exi-
 it, a Balthasare Cossa olim Pontifice, salu-
 tandi, atque eidem se submitteudi causa, invi-
 sitor. A Romanis receptus, non ante rediit,
 quam Florentiam metropolitanam declarasset,
 Ecclesias Volaterranam, Pistorientem & Fiesol-
 entem, auxilio & subsidio loco eidem annectens.

Romam veniens tanta cum omnium letitia &
 exultatione receptus est, ut is dies qui in de-
 cimum Kalendas Octobris incidebat, pro festo
 suo habitus. Exinde urbem ipsam, quæ multis in
 locis ruinam minabatur, reparare aggressus est.
 Novembri subsequente, Tiberis alveo suo egres-
 sus tantopere excrevit, ut plurima damna urbi
 intulerit. Temporibus istis Romam superve-
 nit Ludovicus Andegavensis, qui a Pontifice
 Grego Neapolitano donatus est, non sine gra-
 vi Alphonsi Aragonensis animi perturbatione,
 qui hanc ob causam legatus ad Senense Con-
 ciliū missus, ut Petri de Luna causam promo-
 veret. Cui machinationi Pontifex ut obviaret,
 Conciliū dissolvi curavit, atque post sep-
 tennium indixit. Quantum potuit assiduis Brac-
 cium, qui Ecclesie statum inturbabat. Bohem-
 os hæreticos, a quibus Catholici diveraban-
 tur, compescuit. Laccasibus quos Florentini
 dura obsidione premebant, per vicecomites open-
 ferri procuravit. His peractis, aliquas urbes
 Ecclesias reparavit, Cardinalesque creavit. Pa-
 cem cum Alphonso composuit, qui post obi-
 tum Petri de Luna alium antipapam eligi man-
 daverat. Sed cum exhaustum Martinius Epi-
 scopatu auxit. Ad extremum, ubi in collectio-
 ne beneficiorum, aliisque omnibus suis actio-
 bus judicium suum, prudentiam & integritatem
 manifestasset, obiit decimo Kalendas Martii
 anno Domini millesimo quodringentesimo tri-
 gesimo primo, cum sedisset annos sexdecim,
 menses tres, dies decem: cum in Laterano
 sepultus fuisset, sedes duodecim diebus vaca-
 vit.

ANNO
CHRISTI
1418.

CONCILIUM

ANNO
CHRISTI
1418.

SALTZBURGENSE PROVINCIALE

In causa fidei ac morum sub Eberhardo Archiepiscopo Saltzburgenſi,
circa annum Domini (1) MCCCCXX. tempore Martini Papæ V.

*In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, A
Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

*Eberhardus Dei & Apostolica ſedis gratia Archi-
epiſcopus Saltzburgenſis, Apoſtolica ſedis
legatus, ad perpetuam rei
memoriam.*

a familiari-
bus.

DEus omnium fabricator, post
infinita ſecula creaturas ad extra ſus cha-
ritatis volens eſſe participes, ad ipſius imagi-
nem & (a) pulchritudinem humanam condidit
creaturam, perfectam, in naturalibus illuſtratam,
& cunctis adornatam virtutibus, & ratione re-
ctiſſima regulatam; quibus felicitatem poterat
poſſidere perpetuam, ſi in originali juſtitia per-
ſiſtiſſet. Sed hoſtis antiquus tantæ, quam ami-
ſerat, felicitati invidens, hominem tot donis &
virtutibus præfulgentem ſua calliditate traxit ad
vetita. Cui homo primus aſſentiens, cum tota
ſua ipſius poſteritate in ſingulis ſuis virtutibus
vulneratus, mortalis effectus, cœpit infinitis
nedum corporis, ſed etiam animi incommodis
& miſeriis laborare. Hinc & homicidia, hinc
& mala innumerabilia per appetitum noxiarum,
proclivem ad malum, orbem replere terrearum.
Sed in horum remedium miſerationum Dominus
regales ad honeſte vivendum, quibus homo fe-
licitatem recuperaret perditam, nedum per ora

A prophetarum & principum, & ipſorum legato-
rum, ſed etiam ſacrorum præſulum provincie
Saltzburgenſis, in ſolicitudinis partem vocato-
rum prædeceſſorum noſtrorum, pro directione
gregis ipſis crediti divinitus promulgavit. Quis
licet ſaluberrima extiſſent, temporum tamen
exigente malitia, qua univerſalis Dei Eccleſia
monſtruoſo & peſtilifero ſchiſmate fere ſex luſtris
miſerabiliter lacerata, a memoria hominum ex
quadam diſſuetudine exularunt. Hinc delinquenti-
um impunitas præbens veniam delinquendi,
effecit, ut effrenata cupiditas & facilitas venie,
tam in clero, quam in populo, noſtræ provin-
cie decorem priſtinum in moribus per deſormi-
tatem vitæ denigrarint. Sed quia dies ſanctifi-
cationis illuxit, qua Rômana & univerſalis Ec-
cleſia jam unico & indubitato gubernatur Pa-
ſtore, tempus eſt, ut ex debito paſtoralis of-
ficii, quod dudum in votis geſſimus, ad reprimen-
dum tot conatus noxios, ad ſanandum in-
firmos, ad alligandum confractos, ad corrigend-
um exceſſus, ad reformandum mores, provi-
dis ſtatutorum remediis aſſurgamus.

Hinc eſt quod nos Eberhardus præſatus, Al-
bertus Ratiſponenſis, Hermannus Friſingenſis,
Engelmarus Chiemenſis, Ulricus Seccovienſis,
Volſhardus Laventienſis, cum venerabilium fra-
trum noſtrorum abſentium, Patavienſis, Brix-
ienſis, Gurzenſis, Eccleſiarum Episcoporum, pro-
curatorum; & (b) venerabilium abbatum & alio-
rum

b religio-
rum.

(1) Certum eſt Synodum Saltzurgi celebratam eſſe anno 1418. die octava poſt S. Martini Feſtum; hoc enim aperte
probat in ſummiſſa confederacione poſt Concilium huius ſummiſſa recitanda. In hoc ipſo Concilio videtur eſſe concepta il-
la, que typis emiſa ſunt, ſtatuta; idque ſatis indicio præſentis præſentis, in qua deſeruit Eberhardus conſilium
hujusmodi Synodi, videlicet, uti regulæ ad honeſte &c. Dies ſanctificationis illuxit &c. que, niſi valde fallor, mani-
feſtum factum Concilium illud poſt Conſtantiam, quod anno 1418. die 22. Aprilis conſeſſum fuerat, celebratum
eſt, videlicet, menſe Novembri ejuſdem anni 1418. ut ſupra adnotatum. *Manſionem German. ſtr. tom. 1. pag. 467.*
Concil. General. Tom. XXVIII. Q 9 9

ANNO
CHRISTI
1480.ANNO
CHRISTI
1480.

rum Prælatorum, & totius sacri Concilii Saltzburgeris approbatione, consilio & consensu, omnia & singula statuta Reverend. patris & domini domini Guidonis tunc sancti Laurentii in Lucina presbyteri Cardin. & rever. patris & domini Joan. Ep. Tusculani, Apostolicæ sedis legatorum, dum in nostra provincia legationis officio fungerentur; & Reverendissimorum patrum & dominorum divæ memoriz Friderici, Conrad, Pilgrini sanctæ Saltzburgeris Ecclesiæ Archiepiscoporum ac Legatorum sedis Apostolicæ, prædecessorum nostrorum, edita in ipsorum provinciis seu Conciliis provincialibus, innovamus, & observari præcipimus. Quibus novis morbis emergentibus nova remedia adhibentes, statuta subscripta, de venerabilium fratrum nostrorum prædictorum & totius provinciæ approbatione, ordinamus & statuimus, volentes & præcipientes, easdem nostras constitutiones ab omnibus & singulis nostris suffraganeis, & eorum subditis firmiter observari & publicari in ipsorum Synodis, & copiasque illarum perentibus decernimus sub perentium sumptibus & expensis.

I.

De summa Trinitate & fide catholica, ex Concilio domini Eberhardi.

De summa Trinitate, quæ propter sui exquisitissimam & probatissimam perfectionem, ac clarissimam & lucidissimam veritatem, adjectione vel declaratione ulla non indiget: ad quam in primis, tanquam principium, medium & finem salutis omnium, corda nostra, manus & oculos elevemus devoti: nihil aliud est credendum, tenendum & docendum, nisi quod Romana credit, tenet & docet Ecclesia, piissima, sanctissima, & prudentissima mater nostra: ita tamen, ut omnes Prælati articulos fidei principales fideliter suos subditos laicos doceant simpliciter credere, sicut Ecclesia: Ecclesiasticos vero, explicite & distincte.

Item statuimus, ut si aliquis clericus, vel laicus utriusque sexus, cujuscumque dignitatis, religionis vel status existat, ausus sit præsumptione damnabili publice prædicare, aut occulte docere, credere, vel tenere, quod sacerdos in mortali peccato existens non possit consecrare corpus Christi; seu, sic ligatus, non possit solvere vel ligare suos subditos a peccatis; pro hæretico & incredulo habeatur. Quem errorem huius sacri Concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus; cum Sacræ scripturæ dicat auctoritas, quod si ve bonus, si ve ma-

lus sit minister, per utrumque Deus effectum gratiæ confert. Non enim, quæ sancta, coinquinari possunt; nec ipsa sacramenta propter hominum malitiam profanari. Unde sacerdos, quantuncumque pollutus existat, divina non potest polluere sacramenta, quæ purgatoria cunctarum contagionum existant. Licite ergo a quocumque sacerdote ab Ecclesia tolerato divina mysteria audiantur, & alia recipiantur Ecclesiastica sacramenta.

Damnatione simili reprobamus quorundam opinionem erroneam, asserentem, Episcopum, presbyterum seu sacerdotem curatum non posse absolvere presbyteros fornicarios a fornicationis reatu propter votum castitatis: Inhibentes, ne quisquam de cætero prædictam opinionem sub pœnis prædictis docere, tenere aut dogmatizare quoquomodo præsumat publice vel occulte.

II.

De constitutionibus.

Frustra sanctorum decreta canonum antiquis fuissent ordinata temporibus, si illorum executio negligatur. Hinc est, quod nos Eberhardus Dei & Apostolicæ sedis gratia Saltzburgeris Eccl. Archiep. Apostolicæ sedis Legatus, statuta Roman. Pontificum de celebrandis provincialibus Conciliis & Episcopalibus Synodis diligenter cupientes observari, ordinamus, quod nostrum provinciale proximum Concilium a festo S. August. proximo futuro ad annum indicimus publice, & intimamus in hac civitate metropolitana nostra Saltzburgeris, per nos, Deo concedente, aut nostros procuratores solemniter celebrandum; nisi ex emergente causa, utputa, guerræ, pestilentiz, aut alia, duxerimus locum immutandum. Quam mutationem loci etiam congruo tempore nostris litteris intendimus publicare. Ad quod conveniendum ex nunc sub pœnis infra scriptis evocamus, citamus & requirimus omnes & singulos nostræ prov. suffraganeos, & alios quoscumque, qui de jure vel consuetudine ad provinciale Conc. ire tenentur. Statuentes denique pro ulteriori canonum executione, sacro approbante Concilio, ut singuli suffraganei nostræ provinc. qui per annum per se ipsos, vel alium, in casu quo legitime non fuerint impediti, omiserint celebrare Synodos Episcopales; a Pontificali officio, necnon ab omni exercitio jurisdictionis Eccles. por se vel per alium sint ipso jure suspensi; eorumque jurisdictio Ecclesiastica & illius liberum exercitium ad capitulum seu Ecclesiam devolvatur, & devoluta persistat; omniaque & singula emolumenta jurisdictionis

ANNO
CHRISTI
1410.

a aggrega-
tione

b circa pre-
dicta.

c tales.

tionis ad ipsum capitulum pertineant, in publicam ipsius Ecclesie, non singularium personarum vel officiorum utilitatem, donec huiusmodi Synodos congregaverint, convertenda. Adjicientes, quod sub pena premissa, omnes & singuli nostre provincie suffraganei infra hanc & festum sancti Jacobi proxime venturum, suas Synodos in suis diocesis studeant celebrare. In quibus de corrigendis excessibus, & reformandis moribus, presertim in clero, cum Dei timore agatur, visitationes faciant, vel fieri procurent, maxime monasteriorum ordinis sancti Augustini canonicorum regularium, & sancti Benedicti, in certis partibus, heu, nimium collapsorum, juxta canonicas sanctiones: quod & nos in nostra diocesi Saltzburgenſi fieri procurabimus, ut exhibeamus nos nostris fratribus in exemplum. Si vero dicto tempore suspensionis durante, suffraganei nostri, vel alter eorumdem exercitio dicte jurisdictionis Ecclesiastice per se vel per alium se immiscuerit, aut capitulum contra premissa impediverit, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. Quod si per annum alium integrum suffraganei nostre provincie Concilium synodale convocare seu celebrare neglexerint: (quia crescente contumacia crescere debet & pena) contra dictos temerarios violatores canonum & nostrarum constitutionum sequenti provinciali Concilio, aut Concilio Generali, si illud celebrari contigerit, de remedio provideatur opportuno, juxta canonicas sanctiones. Suffraganei vero nostri, & alii, qui de jure vel consuetudine ad provinciale Concilium ire tenentur, nisi congruo se tempore personaliter presentaverint, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto, nisi tali necessitate & impedimento legitimo prepediti fuerint; extunc per procuratores suos legitimos comparere teneantur sub pena predicta. Durentque Concilia provincialia per duodecim, & episcopales Synodi per tres dies; nisi agendorum exigentia prolixius aut precipius tempus exposcat.

Insuper sacro approbante Concilio ordinamus, ut omnes & singuli nostri suffraganei in proximis ipsorum Synodis per singulas dioceses, prout & nos in nostra proxima Synodo Saltzburgenſi ordinabimus sub pena suspensionis a pontificali officio, studeant personas idoneas, probas videlicet & honestas, in testes publicos sive synodales ordinare, qui per totum annum simpliciter & de plano absque ulla jurisdictione sollicitè investigent, quæ correctione &

Concil. Gener. Tom. XXVII.

reformatione sint digna; & ea fideliter referant ad provinciale Concilium aut Synodum Episcopalem, ut correctione digna animadversione congrua puniantur.

Ad reformationem quoque ordinum sancti August. canonicorum regularium & sancti Benedicti nostre provincie, cura officii pastoralis attendentes, sacro approbante Concilio, ordinamus presidentes capitulis antedictis, videlicet de ordine sancti August. canonicorum regularium, d. dominum prepositum, metropolitane Ecclesie Saltzburgenſis, monasterii beate Marie Virginis Nuiburgæ Pataviensis diocesis prepositos; de ordine vero sancti Benedicti religiosos monasterii sancti Petri civitatis Saltzburgenſis, & in Nidernaltach Pataviensis dioc. abbates: quibus plenam concedimus potestatem citandi & evocandi, per censuras etiam ecclesiasticas, omnes & singulos abbates, prepositos, priores, & quoscumque alios ordinum predictorum, qui ad capitula ipsorum provincialia consueverunt convocari, aut de jure vocari debebunt. Super quibus ipsis decernimus per cancellariam nostram fieri litteras opportunas, qui in eventum negligentie Episcoporum, suffraganeorum nostrorum, si suas Synodos non celebraverint in termino superius expresso, & emendanda & corrigenda in omnibus & singulis monasteriis ordinum predictorum nostre provincie non correxerint & emendaverint diligenter, teneantur singuli suum capitulum provinciale in loco apto suorum monasteriorum, in festo sancti Michaelis proxime futuro, convocare & celebrare; ibique agere de reformatione ordinum & monasteriorum juxta institutiones dictorum ordinum, & canonicas sanctiones: jure tamen ordinariorum in omnibus semper salvo. Dictaque capitula provincialia predictorum ordinum de triennio in triennium per predictos ordines districte precipimus in nostra provincia celebrari. In casu etiam diligentia, quo nostri suffraganei etiam suas Synodos celebraverint, fecerintque diligentiam suam pro reformatione ordinum prefatorum; nihilominus tamen volumus & ordinamus, ac districte precipimus; ut presidentes superius nominati debeant & teneantur de triennio in triennium, incipiendo a fine presentis Concilii, sua capitula celebrare: liberumque sit presidentibus sepe dictis terminum prefatum pro suis celebrandis capitulis prevenire.

Ordinamus, denique, sacro approbante Concilio, & in virtute sancte obedientie districte precipimus & mandamus

Q q q 2

omni-

ANNO
CHRISTI
1410.

d. dominus
metropolitane
Ecclesie

e. expresso
latio.

ANNO
CHRISTI
1562.

omnibus & singulis abbatibus, abbatibus, præpositis, prioribus, prioribus, & aliis, quibus cura & administratio monasteriorum utriusque sexus dictorum ordinum nostre provincie est commissa; quatenus infra hinc & festum Pentecostes proxime futurum, debitum pastoralis officii sui diligenter impendant: ipsos præcipue ad tria substantialia ordinis, videlicet proprietatis abdicationem, obedientie exhibitionem, & castitatis observationem reducendo: prohibendo ^a congressus sine causa rationali, & ingressum personarum suspectarum: ac observent & a suis subditis faciant observari, ut divinum officium diurnum pariter & nocturnum devote juxta regulas dictorum ordinum celebretur. In aliis vero quæ reformationem monasteriorum & ordinum præfatorum respiciant, se tales ostendant, quod nobis & suffraganeis nostris ipsos visitantibus, de diligentia quam invenimus, debeant merito commendari: scituri, quod si in præmissis, aut eorum aliquo negligentes extiterint, aut aliqui ex subditis præmissorum rebelles & inobedientes inventi fuerint, contra tales per nos & nostros suffraganeos ad penas graviore procedemus juxta canonicas sanctiones.

III.

De consuetudine.

Consuetudines quæ gravamen Ecclesiis inducere ^b demonstrantur, invalidas publicamus: locorum ordinariis, ut in ^c omni eventum eis resistent, firmiter injungentes.

IV.

De venustationibus.

Nullus Ecclesiam, vel beneficium Ecclesiasticum dimittere vel recipere presumat sine sui superioris auctoritate; quod sub pena excommunicationis vel suspensionis omnibus firmiter inhibemus.

V.

De scrutinio.

Statuimus, quod nullus ad examen per sacrorum ordinum susceptionem aliquatenus admittatur, nisi recenter confessus fuerit omnia sua delicta idoneo sacerdoti. Et quia pauci sunt, qui sua delicta cum sequelis eorum intelligant,

per districtum informatorem debet instrui ordinandus, an expediat sibi ordinari, an vero irregularitatis alicujus prætextu ei potius sit abstinendum.

Item, quod nullus admittatur ordinandus vel promovendus ad ordinem super vicaria, (^d nisi sit perpetua vicaria,) a qua non possit ad inordinatum placitum amoveri.

Statuimus insuper ad terrorem malefactorum, ut omnes Episcopi provincie Saltzburgerensis, ac eorum vicarii, quando volunt & debent suis temporibus ordines celebrare, committant expressè examinatoribus clericorum ordinandorum sub anathematis interminatione, ut inter cetera perquirenda, fidei diligentia perquirant, sub obtentu honoris percipiendi a singulis ordinandis, ut si patres, avi, aut progenitores eorum, usque ad quartam lineam ascendente, captivaverint, captivarum deriaverint, occiderint, aut mutilarint temere clericum aliquem in sacris ordinibus constitutum, & pro clerico se gerentem. Eum vero, quem in aliquo præmissorum affectum per aliquem ipsorum progenitorum usque ad lineam memoratam invenerint, si hujusmodi factum sit notorium, non admittant. Prælati quoque, vel eorum vices gerentes, quorum interest investire vel instituire præfatos, ante investituram vel institutionem cum summa diligentia de his querant: & quos tales invenerint, nullo modo instituant ad aliquod officium vel beneficium Ecclesiasticum. Examinatores insuper & Prælati, ac eorum vices gerentes, qui secus in præmissis agere præsumpserint, in futurum suspensionis sententia percillantur: alias per locorum ordinarios graviter puniendi, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum, & ab hujusmodi reatibus appareant absoluti.

VI.

De filiis presbyterorum.

Nullus illegitime natus ad aliquem sacrum ordinem, vel beneficium aut officium curam habens animarum, sine dispensatione sedis Apostolicæ admittatur in aliqua Ecclesia seculari. Ex tales qui hæctenus sunt admissi, si de his constiterit, per eorum ordinarios repellantur. Alioqui scienter contrarium facientes per unum mensem ab ingressu Ecclesiæ noverint se suspensos.

VII.

ANNO
CHRISTI1562.
e. 146. sub
aliquibus præ
textibus, & in
vicariis.d. Hæc per
reformationem
clariora in
manuscriptis
Ratisbonensibus
descripta.

ANNO CHRISTI 1546.

ANNO CHRISTI 1546.

VII.

De officio archidiaconi.

Inhibemus Episcopis, archidiaconis, Prelatis, ac eorum officialibus universis sub pena suspensionis, quam in omnes facientes contrarium promulgamus, ne subditis suis, aut eis qui litigant, seu litigaverint coram eis, aliquam eis faciant inhibitionem, seu impedimentum aliquod præstent, sub quocumque colore vel modo, publice vel occulte, quominus causas suas appellationum, seu quascumque alias ad examen superiorum spectantes, libere possint deferre.

VIII.

De officio vicarii.

Et quia Ecclesiarum rectores vicariis suis adeo relinquunt exiguam portionem, quod ex ea nequeunt sustentari, Generali Concilio inherentes statuimus, ut ipsis vicariis suis sufficiens & honesta portio de proventibus Ecclesiarum assignetur. Alioquin ipsi rectores, si moniti non assignaverint, suis poterunt beneficiis spoliari. Nullusque sub pena suspensionis ab officio, intitulus ad curam animarum, vicariam perpetuam Episcopalem, vel plus beneficii assumere presumat.

b temporalem. c sui illi beneficii.

IX.

De officio delegati.

Ad hæc plerumque contingit, quod iudices delegati, ad quos simplices commissiones sub forma communi diriguntur, ultra quam patiantur vires rescripti præcedentis, terras, civitates, oppida & villas Ecclesiastico subijciunt interdicho, invocantes etiam super hoc brachium seculare. Nos igitur volentes iniquis processibus hujusmodi obviare, præfati scripto declaramus de fratrum nostrorum consilio & assensu, quod sacerdotes nostræ civitatis, diocesis & provincie, ad observationem seu publicationem sententiarum hujusmodi interdichi minime teneantur; nec invocationi brachii secularis, quam sic faciunt, aliquatenus est parendum. Super interdicho vero ponendo, recurrant ad decretalem Extravagantem, quæ incipit: Provide attendendum. Et est Bonifacii VIII. cujus tenor sequitur in hæc verba: Provide attendendum, quod ut frequentius, quamvis non sine cau-

In fono de... de fono... cum. a. n.

sa, sine culpa tamen mulcorum, interdichi sententias preferuntur, quod que sunt nonnulli iudices nimis prompti ad preferendas easdem, etiam negotiis, sive causis, quæ interdum plus ex cupiditate, quam caritatis radice perspicuis iudiciis procedere arguatur: quodque interdichi tempore divina organa suspenduntur & laudes: nec Ecclesiastica sacramenta ministrantur, ut solent; tolluntur mortuis, seu minuuntur suffragia, præsertim per oblationem frequentem hostiæ salutaris: adolescentes & parvuli participant rarius sacramenta, minus inflamantur & solidantur in fide: fidelium tepescit devotio, hæreses pullulant, & multiplicantur pericula animarum: præfatis Constitutionis providemus edicto, ut nulla provincia, civitas, castrum, villa, locus, territorium vel districtus auctoritate ordinaria vel delegata supponatur Ecclesiastico interdicho pro pecuniario debito, vel pro cujusvis moneætæ vel pecunie quantitate, quacumque occasione vel causa, seu quovis quaesito colore: pro eo maxime, quod ipsorum domini, rectores seu officiales, quocumque nomine censentur, aut incolæ seu habitatores, aut singulares persone, ipsorum statuta vel statuendis, ordinatis vel ordinandis terminis hujusmodi delatum seu quantitatem non solverint hæcenus, aut in antea non persolverint. Nos enim ex nunc decernimus irritum & inane, si secus hæcenus extiterit attentatum, vel contigerit attentari; illumque revocamus omnino. Non obstantibus quibuscumque contractibus, obligationibus, pactis, conventionibus, compositionibus, submissionibus, fidejussionibus, consensibus, processibus & sententiis super hoc habitis vel habendis, juramentorum, penarum spiritualium & temporalium, seu multarum appositione, vel quacumque alia firmitate vallatis: nisi talis suppositio interdichi hæcenus foret facta, vel in antea hæret de Apostolicæ sedis licentia speciali expressa, per ipsius sedis potentes litteras apparente.

si illud quod... dicitur.

X.

De officio ordinarii.

Sacerdos vero quilibet plebem suam doceat diligenter, ut, cum in celebratione Missarum levatur hostia salutaris, qui-

ANNO
CHRISTI
1100

ANNO
CHRISTI
1100

quilibet Deo devote seclat genua sua, vel saltem se reverenter inclinet: idem faciens cum eam portat presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu, superposito mundo velamine, ferat manuste ac honorifice ante pectus cum omni reverentia & timore, semper nola parvula & lumina, nisi locorum repugnet distantia vel temporis qualitas, precedentibus, ut ex hoc fides & devotio apud homines sugentur.

Aciant tales ab immoderatis exactioibus circa lites: quod de monasteriis ordinum sancti Augustini, canonico regularium, & sancti Benedicti, suarum diocesum juvenes habiles mittantur ad studium generale: quod beneficiorum permutationes duntaxat ex causis a jure permissis admittantur.

XI.

De majoritate & obedientia.

Cum mos unicuique gerendus sit, & in diversis diocesis nostrae provinciae clerus & populus invenitur varia vitiis & defectibus laborare, quae omnia non possunt una quasi medela curari: Nos, cunctorum saluti nostri gregis, quantum possumus, providere volentes, aliqua duximus generaliter committenda; omnesque & singulos nostros suffraganeos, qui una nobiscum super populum nobis creditum in partem sollicitudinis sunt vocati, & de contingentibus apud ipsos in clero & populo, quae reformatione & emendatione indigent, habent notitiam certiore; paterna exhortatione requirimus & monemus in visceribus Jesu Christi, ut gregi sibi commisso praesint verbo doctrinae pariter & exemplo, ac secundum qualitatem temporum & locorum ea quae correctione & emendatione indigent, reformare & corrigere, dum ipsos suas Synodos celebrare, & suas dioeceses visitare contingit per seipsos vel alios Deum timentes, non omittant: in ipsorum pastoralis officio taliter procedentes, ut tollantur scandala, evellantur vitia, & populus eis creditus numero & merito au-geatur; ne subditorum sanguis in die districti iudicii de ipsorum manibus requiratur: attendant, ut sint iurium, praesertim contra Ecclesiastica crimina promulgatorum, & nostrarum Constitutionum executores. Usuras prohibeant, quantum possunt; clericorum concubina- tum cohibeant nimium scandalosum: provideant, ut divinum officium a canonice & debite persolvatur: ut mendicantes praesentati cum litteris ordinario- rum in ipsorum mendicitate non gra-ventur. Ut Mendicantes fratres suis li- mitibus contenti, parochiales Ecclesias & ipsarum jura non offendant; festivi- tates Sanctorum nimis multiplicatas res- tringant. Item, quia divinum officium in Ecclesiis cum solemnitatibus debitis persolvatur: habeantque archidiaconos, decanos & officiales in jure peritos, ha- bentes peritissimam causarum; quod tales iustitiam b celeriter faciant, praecipue pauperibus: abstineant se, & abstinere fa-

Sacro approbante etiam Concilio statuimus, ut nulli clerici nobiscum, cappellani in cappellis castrorum domino- rum suorum celebrare praesumant, nisi ante Episcopo, vel loci archidiacono obedientiam faciant manualementem, ut ad Synodos veniant & capitula, certis temporibus & statutis mandata Ecclesiastica recepturi, & suis dominis ac eorum castrensis, secundum quod fuerit oppor- tunum, relaturi; cum plebani, in quo- rum terminis castra consistunt, hoc fa- cere frequenter non audeant propter ty- rannidem suorum dominorum. Quod si secus quispiam facere praesumpserit, per loci ordinarium vel archidiaconum cog- digne puniatur. Statuentes etiam sub pena excommunicationis iam late sen- tentiae, districte mandantes; ut si quando praedam vel spoliium rerum Ecclesiastica- rum ad divinum cultum deputatorum, seu etiam Ecclesiasticam personam cap- tivam ad aliquam civitatem, villam, oppidum, seu castrum adduci contigerit, sacerdotes & cappellani civitatum, villa- rum, castrorum, postquam sciverint, non expectato super eo c suorum mandato, abstineant a divinis interim, quoad per- sona captivata, aut res Ecclesiastica praedictae in praefatis locis detinentur.

XII.

De his a qui vi metuque absoluti, vel absoluti sunt.

Hos qui absolutionem, vel quancun- que revocationem ab excommunicatione, suspensione, vel interdicti sententia, per vim vel metum extorserint, cum hoc, quod hujusmodi absolutiones, revocatio- nes sunt irritae, statuimus & publicamus, excommunicationis sententiae subiacere

XIII.

Quia clerici & religiosi nonnulli, non attendentes, quantum sit obedientiae bonum, quod victimis antefertur, & quod

a in Eccle-
siis cum so-
lemnitatibus
debitis.

b in scien-
tia celeriter
faciant pau-
peribus.

c forte. (u-
periorum)

d quae vi
aut metum
conferuntur.

ANNO
CHRISTI
1420.ANNO
CHRISTI
1420.

quod peccatum est ariolandi, nolle acquiescere; & scelus idololatriæ, obedire non velle; amissionem rerum suarum & corporis, & vacuum metum allegant frequenter, ne cogantur mandatum exsequi Prælatorum. Qui, cum prosperitatis tempore multa bona receperint, laute vixerint de patrimonio crucifixi, imminente necessitatis articulo, pro honore illius adversitates sustinere detrectant, qui cum foret summe dives, ad obediendum Deo Patri pro salute nostra subiit onus voluntariæ paupertatis: ex quo, propter contemptum clavium Ecclesiæ, nervus Ecclesiasticæ disciplinæ dissolvitur, & animas miserabiliter periclitari contingit: Sacra hujus Concilii necessaria deliberatione statuimus, ut nulla rerum perditio, aut metus corporis, nec legitime probatus, subditi inobedientiam, mandatum Prælati exsequi non curantis, valeant excusare: adeo, quod si metus corporis duntaxat sentienti, proprio juramento, & non legitimis coram eo, a quo mandatum subditus receperit, ostensus fuerit documentis, nihilo minus loco cedat, ne notam transgressionis incurere videatur. In his autem quæ in non faciendo consistunt, utputa, cum mandatur, non communicare excommunicatis, non celebrare in locis interdictis, ac aliis hujusmodi, omnino nullum, nec rerum, nec corporum, quantumcunque probatus metus excusat; cum pro nullo metu debeat peccatum mortale committere; quod ex inobedientia surgere, Sanctorum auctoritatibus comprobatur.

a Forte, oblatum.

XIV.

De alienatione. b

b mutandi
iudicii causa
facti.

Quia plerumque cessiones actionum in fraudem fiunt; aliquando tamen pure & simpliciter, ex causa legitima: Statuimus, ut cessiones cessionum, quæ ex iustis causis vel causa procedunt, in presentia Episcoporum, iudicum, seu officiorum suorum, de licentia eorundem, si subsint legitimæ causæ, fiant: jurent etiam cedentes, quod non simulate, sed vere cedant. Alioquin secus factas determinamus non tenere.

XV.

De iudiciis.

Et quia quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem magnam personaliter citari non possunt: quidam etiam, quia in castris habitant, ita

quod nulla potest ad eos citatio pervenire: idcirco provida & necessaria deliberatione statuimus, ut contra tales citationes edictum apud parochialem Ecclesiam ipsorum publice & legitime proponatur. Quia si parochialis sacerdos tales citare non posset metus causa, faciat juramentum hujusmodi coram aliquo presbytero honesto, qui ipsi iudici de hoc faciat litteratoriam fidem. Ex tunc in cathedrali Ecclesia tribus Dominicis continuis publice in ambone citentur, dummodo citandi infra unam dietam sint a cathedrali Ecclesia constituti. Alioquin ad tres quindenae solemniter evocentur. Ex extunc contra hujusmodi, si personaliter citati fuerint, procedatur, ne ex malitia valeant commodum reportare: propterea quod crudeles homines & perversi, dum ad forum Ecclesiasticum in causis, etiam de quibus Ecclesia merito habet agnoscere, a iudicibus evocantur, illius auctoritatis, qua dicitur, Qui honorat missum, mittentem honorat, immemores existentes; nuntios Ecclesiasticorum iudicium citatione excommunicationis, vel alias judiciales & juris litteras defendentes, verbis probrosis, & quandoque duris verberibus quosdam captivantes, alios interdum suis rebus temere, publice spoliantes, multipliciter afficiunt & perturbant, & impediunt citationes & litterarum executiones, in non modicam Ecclesiasticæ libertatis contumeliam & jacturam. Considerantes igitur malitiis hominum non esse aliquatenus indulgendum, hoc sacro approbante Concilio duximus statuendum, ut reus nuntios acta judicialia deferentes per se vel per alium verberans, spolians vel captivans, lite etiam non contestata, auctoritate etiam hujus sacri Concilii habeatur penitus pro convicto. Actor vero in causa reconventionis similia perpetrare per se vel per alium non formidans, super instituta reum actione amplius nullatenus audiatur. Et insuper uterque ac omnes alii qui nomine & actione eorum talia facere præsumserint, usque ad condignam satisfactionem læso, & iudicibus summaria cognitione super hujus sacro facta præhabita, percellantur.

XVI.

De foro competenti.

Dudum felicitis recordationis Pilgrinus prædecessor noster provide duxerat statuendum, ne Prælati, vel quivis alius clericus, alium Prælatum vel clericum, aut etiam laicum quantumcunque personam Eccle-

ANNO
CHRISTI
1110.

Ecclesiasticam coram seculari iudice trahere vel convenire, aut tractus seu conventus sponte & judicialiter præsumeret respondere: alioqui tam trahentes quam tracti, ultra penas contra tales a jure promulgatas, excommunicationis sententiam incurrerent ipso facto. Verum nonnulli laici salutis suæ immemores, contra penas prædictas, personas Ecclesiasticas, etiam si pontificali præfulgeant dignitate, ad hujusmodi judicia forensia & secularia indistincte trahere non verentur. Qui quidem iudices seculares

* Act. Rom.
11/12. fectis
pro vetita* F. ut con-
vertent. H.

nec compareant propria in persona libertatis suorum, decernunt in contumaciam invadenda, sic, quod ipsi laici exinde, occasione recepta, bona Ecclesiastica invadere & occupare præsumunt in Ecclesiasticæ libertatis detrimentum. Nos hujusmodi temeritatis audaciam reprimere cupientes, datam Constitutionem prædecessoris nostri auctoritate hujus Concilii de fratrum nostrorum consilio innovamus, & extendi volumus ad iudices seculares antedictos. Adjicientes, quod si quando laicum clericum, seu Ecclesiasticam personam, cujuscumque dignitatis vel conditionis existat, nostræ Saltzburgenfis, Brixinenfis, Chiemensis, Seccovienfis & Laventinenfis diocesium, ad iudicium seculare trahere vel iudicare præsumperit, tam diu in territorio trahentis & judicantis cessetur a divinis, donec de hujusmodi injuria satisfecerint parti tractæ, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

XVII.

De vita & honestate clericorum.

Etiam per sacros canones & nostrorum antecessorum Constitutiones indecentia in vita & habitu clericorum strictissime prohibeatur, nostri tamen subjecti temporibus præsentibus hoc minime attendentes, tam in habitu, quam reliquis ad honestatem in sortem Domini electorum spectantibus habenas suas dimiserunt. Nos igitur huic inhonestati clericorum occurrere volentes, nostrorum nihilo minus antecessorum Constitutionibus in suo robore duraturis, statuimus, ut quicumque clericus in sacris ordinibus constitutus, vel in minoribus, & beneficiatus tantum, portaverit habitum a sacris canonibus vel a nostris antecessoribus prohibitum, si monitus fuerit, eo ipso amissionem illius habitus incurrat ipso jure, in aliquod opus pium convertendum. Et ut hæc Constitutio nostris temporibus

* convertent.

effectu non careat, nostris suffraganeis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione divini iudicii præcipimus, quod per suas dioceses aliquos discretos & honestos Ecclesiasticos viros deputent, qui prædictis clericis, unica mentione tantum præmissa, præcipiant, ut infra decennium talem habitum deponant, & nullo amplius tempore reassumant. Alioquin ipsum habitum eis publice auferant, etiam violenter, & eum in opus pium convertant; cum consensu tamen ipsorum diocesano, si habitus ipse notabilis fuerit estimationis. Alioqui præter talem consensum exequantur, quod in exemplum prædictorum nostrorum suffraganeorum intendimus observari.

Cum plerique fratres ordinum mendicantium, ac religiosi ordinum aliorum intulati, &c. ad Ecclesias cathedralis suæ religionis habitum absque rationabili causa manifeste non deferentes, ad excusationem in peccatis exemptionis allegando privilegium, de quo minime oporteret, in animæ suæ periculum & plurimorum scandalum allegando, sicque excommunicationis sententia innodantur, qua ligati, damnabiliter exercere ea quæ sunt Episcopalis ordinis non verentur. Nos tantæ temeritati providere volentes, sacro approbante Concilio, ordinamus, ut sub pena suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, nullus suffraganeorum nostræ provincie in sua diocesi ad exercendum ea quæ Episcopalis ordinis existant, tales titulares Episcopos admittat, nisi habitum suæ religionis manifeste deferant, & sint conversationis laudabilis & bonæ famæ; omnesque tales, cum excommunicati sint, arctius evitent, & faciant eosdem ab aliis arctius vitari. Nullusque clericus vel scholaris nostræ provincie sub pena suspensionis ab ordine quem susceperit ab eodem, quam contravenientes incurrere volumus ipso facto, sacros, aut minores ordines: nec etiam laici utriusque sexus confirmationis sacramentum quoquo modo recipere præsumant. Nec invitentur tales, nec venientes sponte admittantur ad consecrandum basilicas, altaria, aut ad benedicendum quasvisque res sacras, nisi de absolutione ipsorum constiterit manifeste.

XVIII.

De cohabitatione clericorum & mulierum

Ad arcendum concubinitus crimen, ut de clero penitus evellatur, summo studio

ANNO
CHRISTI
1110.

ANNO
CHRISTI
1440.ANNO
CHRISTI
1440.

studio per sacros canones est provisum. Quia tamen tempore, quo universalis Ecclesia monstruose divisa perstitit, modica diligentia adhibita fuit in exequendo eisdem provisionibus, crimen præfatum in multis locis etiam provincie nostræ, cum maximo catholicorum scandalo, totius clericalis ordinis contemptu frequentatur. Cui morbo volentes occurrere, ut debemus, sacro approbante Concilio decernimus, ut deinceps omnes in sacris ordinibus existentes, vel etiam in minoribus beneficiati, vel ad religionem aliquam Deo sponte oblato & obligati, qui concubinitus fœditate castitatis votum notorie seu publice violarunt, tenendo notorie concubinas, poenis infra scriptis ipso facto subjaceant, ut videlicet si habuerunt beneficia secularia vel regularia officia, aut administrationes, vel dignitates, nisi infra duos menses prorsus a se removerint, ipso jure intelligantur suis beneficiis, officiis, administrationibus & dignitatibus Ecclesiasticis per hanc Constitutionem privati. Et possint ipsa beneficia, officia, administrationes & dignitates prædictæ libere per habentes potestatem alii conferri, impetrari, vel de eisdem aliis modis Ecclesiasticis provideri. Si vero beneficiati non fuerint, & concubinas notorie & publice detinuerint, & infra duos menses a se non separaverint, sint ipso jure inhabiles ad quæcumque beneficia Ecclesiastica assequenda, poenis aliis a sacris canonibus contra tales editis in suo robore duraturis.

† Quo sequitur, ex manuscriptis Rationibus si suppletur sunt.

XIX.

De institutionibus.

Statuimus, ut nullus clericus ad curam animarum ab Episcopo vel archidiacono admittatur, nisi prius juraverit, quod nullam in adeptione beneficii, ad cuius curam præsentatus est, commiserit simoniam.

Cum decor Ecclesie, exaltatio fidei, & errorum extirpatio per viros in utroque jure divino peritos, & humano instructos ut plurimum procurari noscatur; illi, quoniam in provisione congrua, quæ ad status ipsorum decentiam expediret, stipendiis Ecclesiasticis carentes, talentum eis creditum dispensare Dei populo non valentes, lucerna sub modo absconsa non effundit in domo domini luminis claritatem. Unde perquam contingit, ut beneficia & officia Ecclesiastica, præsertim quibus onus curæ

Concil. General. Tom. XXVIII.

& animarum & Ecclesiasticæ jurisdictionis incumbit, minus idoneis provideantur rectoribus; ex quibus pastoribus desunt pabula, & ovibus deficiunt alimenta. Ad quorum salutare remedium sacrosancta Generalis Constantiensis Synodus; saluti nationis Germanicæ providere intendens, Decretum promulgavit inferius annotatum: Nos spirituatem animarum profectum nostræ provincie, quem pastorali cura dudum concepimus, exequi cupientes, præfatum Constitutionem Constantiensis Concilii sacro approbante Concilio publicantes, præcipimus & mandamus, ut institutio prædicta ab omnibus nostris suffraganeis in suis Synodis proxime celebrandis intimetur & observetur. Quam exnunc cum singulis in ipsa contentis volumus sub poena suspensionis a collatione & electione beneficiorum per singulos beneficiorum collatores & patronos firmiter observari. Tenor Constitutionis sequitur, & est talis. Sanctissimus dominus noster Papa Martinus V. ad exaltationem fidei catholicæ, &c. Vide informationem ex Concilio Constantiensis de qualitate beneficiandorum, &c. Invenies, &c.

Quoniam nonnunquam contingit, quod ad vacantem Episcopatum, vel aliam Prælaturam, aut quodcumque beneficium aut officium Ecclesiasticum regulare velulare duo in discordia eliguntur, seu instituuntur, & alter, qui minore jure utitur, ut cum cui majus jus est acquisitum per potentiam vel per tædium fatigare & haurire possit, attrahit favorem potentium laicorum, quibus, ut Dei mutuent & assistant promissiones facit de beneficiis eorum filiis conferendis, & de juribus & libertatibus Ecclesiasticis remittendis: nos huic morbo occurrere volentes remedio salutari præsentis statuti, hujusmodi promissores, & potentium laicorum attractores volumus ipso jure sententia excommunicationis esse innodatos, & nihilo minus eos fore ineligibiles ad hujusmodi dignitates: mutuatores etiam pecuniarum taliter in hoc casu volumus carere actionibus pro mutuo hujusmodi repetendo.

XX.

Ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conservantur.

Quoniam in quibusdam Alamannicis locis laici fundatores Ecclesiarum, vel herodes ipsorum, potestate in qua hucusque Ecclesia sustinuit, abutuntur, partem decimarum, vel aliarum obventionum

R r r

tionum

ANNO
CHRISTI
1410.
f. cum
presentant
clericos.

tionum Ecclesiasticarum in beneficiis in possessionem etiam jam a suo superiore confirmatum, donec de certa pecunie quantitate concordent cum laicis antedictis atque persolvant eandem. Nos hujusmodi damnandæ ambitioni audaciam reprimere cupientes, auctoritate hujus sacrosancti Concilii statuimus, ut nullus, quacumque Ecclesiastica vel mundana, etiam Pontificali vel ducali præfulgeat dignitate, talia de cetero facere præsumat, per quæ offenditur Ecclesiastica libertas, & Ecclesiæ multipliciter aggravantur. Quod si secus actum fuerit, nisi infra mensem a tempore hujusmodi vacationis aut remiserint jam promissum, quod indebite extorserunt realiter & cum effectu, ipsos volumus excommunicationis sententiæ eo ipso subiacere; a qua nullatenus absolvantur, donec modo simili restituant extorta: in quibus etiam nulla eorundem remissio vindicet sibi locum.

Qui vero cæca cupiditate ducti, taliter a patronis beneficia per præsentationem recipere non verentur, officio beneficioque priventur, nec ad beneficium vel actus Ecclesiasticos admittantur, nisi per sedem Apostolicam cum ipsis fuerit dispensatum. Episcopi vero, vel Archidiaconi, qui talibus scienter curam commiserint animarum, ob institutionem hujusmodi beneficiorum collationem, perpetuo sint suspensi, &c.

f. a bea-
fic. collatione
perpet.

Cum beneficia Ecclesiastica sine diminutione conferri debeant, quidam Ecclesiarum patroni, personis idoneis prætermisissis, tales adeo cum præsentant, qui portionem, quam talibus debeant esse contenti, suis usibus residuum totaliter applicando. Unde ad hujusmodi mali perniciem extirpandam, statuimus, quod si tales clerici se portione debita spoliari videntes, ad Episcopum suum querelam non detulerint, auctoritate præsentis Concilii sint ipso jure suspensi; nihilominus per Episcopum eisdem Ecclesiis spolientur. Si vero ad superiorem super hoc detulerint questionem; ipse patronum per censuram Ecclesiasticam ab hujusmodi molestatione & exquisita exactionis malitia compescat: adjicientes nihilominus, quod si in hac (re) pertinax patronus extiterit, ad præsentationem, &c. Ecclesiæ proximo vacaverit, nullatenus admittatur.

Ad nostrum (quod dolenter referimus) pervenit auditum, quod nonnulli Episcopi, comites, barones, nobiles, ac eorum potestates & officiales, dum aliquam vacare contingit in nostra provincia prælaturam, beneficium vel officium Ecclesiasticum, statim gentes inibi mittunt armorum, quæ graves faciunt in ipsis prælaturis vel beneficiis expensas. Et quod deterius est, nonnunquam hi ad quos electio vel præsentatio spectat futuri prælati, compelluntur eligere aut præsentare per abusum potestatis secularis, vel potentie inordinatæ. Quandoquidem nullatenus admittunt ad

possessionem etiam jam a suo superiore confirmatum, donec de certa pecunie quantitate concordent cum laicis antedictis atque persolvant eandem. Nos hujusmodi damnandæ ambitioni audaciam reprimere cupientes, auctoritate hujus sacrosancti Concilii statuimus, ut nullus, quacumque Ecclesiastica vel mundana, etiam Pontificali vel ducali præfulgeat dignitate, talia de cetero facere præsumat, per quæ offenditur Ecclesiastica libertas, & Ecclesiæ multipliciter aggravantur. Quod si secus actum fuerit, nisi infra mensem a tempore hujusmodi vacationis aut remiserint jam promissum, quod indebite extorserunt realiter & cum effectu, ipsos volumus excommunicationis sententiæ eo ipso subiacere; a qua nullatenus absolvantur, donec modo simili restituant extorta: in quibus etiam nulla eorundem remissio vindicet sibi locum.

ANNO
CHRISTI
1410.

XXI.

De emptione.

Nullus prædam aliquam scienter emere, vel tenere præsumat: alioquin, nisi infra mensem prædam ipsam, aut ejus æstimationem, si restitutioni non subiaceat, restituat, excommunicationis sententiæ percellatur.

XXII.

De pignoribus.

Ad omnium quoque dubitationem, siue questionis materiam amputandam, statuimus, ut si quis prædium suum, cui jus attinet patronatus, cuiquam obligaverit indistincte, jus præsentandi apud ipsum obligantem resideat. Cum tale jus æstimari non possit, & in sortem nequeat computari. Cum semper fructus rei pignoratæ in sortem debeant computari, juxta canonicas & legitimas functiones.

XXIII.

De testamentis.

Ad hæc, quia quedam in quibusdam partibus consuetudo, immo corruptela detestabilis observatur; videlicet, quod tam clericus quam laicus in lecto xgritudinis constitutus, ultra quinque solidos usualis monete, vel aliam summam juxta loci consuetudinem limitatam, nec piis locis, nec personis Ecclesiasticis,

ANNO
CHRISTI
1490
a Foris de
pedit.

ci, pro anime sue remedio, aut aliis quibuscumque ordinare legata; considerantes prædictam consuetudinem & sacris canonibus, & sacris etiam legibus obviare; cum omnium jura clament, quod ultima voluntas & ultimum hominis testamentum immobile perseveret: & quod nihil sit, quod magis homines deceat, quam ut supremæ voluntatis liber stylus existat: eandem consuetudinem Deo odibilem, animabus & bonis moribus inimicam, auctoritate hujus sacri Concilii penitus reprobamus, firmiter statuente, ut ubicumque jura a testamentorum non prohibent actione, vel in lecto ægritudinis constituto, legandi, disponendi & ordinandi de bonis collatis circa pia loca, personis Ecclesiasticis, & alias quascumque, dummodo contra legitimas non veniant sanctiones, libera sit facultas. Volentes & præcipientes districte, ut per locorum Episcopos, & ceteros Prælatos jurisdictionem habentes, universi clerici & laici impediendo defunctorum legata, seu ultimas voluntates, per excommunicationem in personas, & interdici in loca sententias, quindecim tamen dierum canonica monitione præmissa ferendas, ab hujusmodi impedimenti desistere compellantur. Ad quarum executiones & debitas aggravationes procedente tempore faciendas, Episcopi & Prælati, ad quos testamentorum defensio, utroque jure suadente, dignoscitur pertinere, tam benevolos se exhibeant & paratos, ne hujusmodi negligentia de eorum manibus in die districti judicii requiratur.

XXIV.

De sepulchris.

Insuper statuimus, & sub pœna suspensionis præcipimus firmiter & moneamus, ut quilibet sacerdos provincie Saltzburgerne, cujuscumque dignitatis seu eminentie, status vel religionis fuerit, infra octo dies causa legitima cessante, postquam ei de morte Archiepiscopi vel proprii Episcopi prædictæ provincie constituerit, per se vel per alium Missam pro defunctis dicat, in remedium Archiepiscopi aut Episcopi memorati.

- XXV.

De parochiis.

Nos Sanctorum Patrum, qui Ecclesie sancte Dei & personis Ecclesiasticis ter-

Council. General. Tom. XXVIII.

minos, quos non licet transgredi, posuerunt, statuta considerantes, hujus sacri approbatione Concilii, universis sacerdotibus tam religiosis quam secularibus, cujuscumque ordinis, conditionis sive status existant, in civitate diocesis vel provincie Saltzburgerne degentibus, sub debito juramenti quod Episcopo in receptione sacerdotii præstiterunt, sub interminatione divini judicii firmiter inhibemus, ne quis alienum parochianum, cujus cura per Episcopum, vel loci archidiaconum, seu ejus vicarium, alii est concessa; (excepta necessitatis causa, quæ legem non habet;) ad confessionem recipere, aut ei aliquod Ecclesie sacramentum porrigere præsumat, non petita desuper & obtenta licentia proprii sacerdotis: cum minime incerti & indubitati juris existat, talem a tali crimine solvi non posse aliquatenus, vel ligari: & ex hoc ordinem Ecclesie per majores & Sanctos Patres divina providentia institutum confundi & perturbari. Et hoc præsens statutum per universos plebanos singulis quatuor temporibus, & in præcipuis festivitibus coram suis parochianis præcipimus publicari.

XXVI.

De jure patronatus.

Ad extirpandam illam detestabilem corruptelam quorundam Ecclesiarum patronorum, qui rectoribus earum defunctis, spoliant dotem & Ecclesiam rebus mobilibus, & interdum immobilibus, in salutis propriæ dispendium & scandalum plurimorum; statuimus, ut sive clericus, sive laicus hoc facere præsumperit, cujuscumque dignitatis, etiam Pontificalis existat, sit a jure præsentandi ea vice suspensus Ecclesiam conferat: & si ipse negligens fuerit, superior eam conferat ipsa vice: uterque autem sit excommunicatus ipsa juris & arctius ab omnibus evitetur, donec cum debita satisfactione restituat sic ablata.

XXVII.

De celebratione Missarum.

Prædecessorum nostrorum ducti vestigiis statuimus, inhibentes hujus sacri approbatione Concilii, ut nullus sacerdotum novitiorum illa die, qua primam Missam celebrare voluit, in exordio publicationis sanctissimi sui officii oblaturus Deo primitias gratiæ ac salutis sibi collatæ, aliquos ad convivium invitare,

R r r 2 aut

ANNO
CHRISTI
1490

In 997
d. 10. MS.
de saltzbur.
1490.

ANNO
CHRISTI
1100.

aut invitatos habere, aut procurare per se vel per alium ullo modo præsumat: sed ad solum Deum, cujus militiæ est adscriptus, dirigat aciem sui cordis, maxime die illa devotus, curis & sollicitudinibus temporalium, quibus mentes hominum distrahantur, exutus; remotis vanitatibus histrionum, qualibus tumultibus & insolentis reproborum, qui etiam sæpe venire adolent non vocati.

XXVIII.

De baptismo.

Baptismus cum summa reverentia celebretur, maxime in distinctione & prolotione verborum, in quibus sacramenti virtus existit; his scilicet verbis: Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Doceant igitur sacerdotes tam mares quam feminas, in necessitate debere (illos) parvulos baptizare eadem forma in suo idiomate. Et, quod patres & matres proprios infantes, si summa necessitas exigat, poterunt baptizare. Et, si sacerdotes super hoc diligenter requirentes debitam formam in baptismo invenerint, quod factum est, approbent, supplentes circa baptizatum, quoad unctionem olei in pectore & in scapulis, & chrismatis in vertice, quod a laicis est omissum. Si autem in baptismo debitam formam non invenerint observatam, non differant parvulos baptizare.

Item, statuimus, ut in cunctis Ecclesiis baptismus, chrisma, oleum & Eucharistia sub fideli custodia clavibus adhibitis, afferentur, ne possit ad illa manus temeraria extendi. Pallæ quoque altaris, vasa, corporalia & vestimenta ministrorum munda & nitida conferentur. Nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere, quæ dedecent etiam in profanis.

XXIX.

De immunitate Ecclesiarum.

Quamquam dudum Ecclesiarum advocati, ut ab indebitis vexationibus earum absterneant, & consuetis juribus sint contenti, saluberrimis monitionibus antiquorum Conciliorum sint causati: quia, cum plerique domini temporales, & laici alii provincie Saltzburgerensis, in Ecclesiis, monasteriis, seu quibuslibet piis locis, in quibus jus advocacionis prætendunt, suis juribus non contenti,

inconsoetas & enormes novitates exercent, attentant in Ecclesie libertatem & non modicum detrimentum. Nos huic morbo occurrere cupientes, auctoritate hujus Concilii statuimus, ne advocati Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum piorum locorum quorumcumque diocese nostræ provincie, quocumque etiam nomine censeantur, de cetero talia præsumant; nec Ecclesias, monasteria, alia pia loca, ultra consueta & debita onera ullatenus aggravent & infestent, quocumque quæsito colore. Alioquin ipsos, & eorum quemlibet, auctoritate hujus sacri Concilii excommunicationis volumus sententiæ subjacere ipso facto: a qua, donec de hujusmodi indebite extortis ac illatis violentiis Ecclesiis, monasteriis, atque locis aliis piis, competenter satisfecerint, nullatenus absolvantur.

Abusum quoque, seu consuetudinem quorundam laicorum, immo potius corruptelam sacris canonibus & legibus inimicam, quam quidam iudices & potestates seculares ad instantiam se præcedentium habere auctores contra Prælatos ac clericos beneficiatos nostræ provincie, seu etiam contra tales ex officio procedentes, licet de facto, ipsos Prælatos ac beneficiatos in bonis immobilibus spectantibus ad Ecclesias, monasteria & beneficia eorundem, quasi quodam citationis edicto publico solent ad iudicium evocare, licet nulliter & de facto; allegantes, quod non contra clericos, sed ipsorum bona duntaxat iudicent & procedant: non attendentes, quod clerici & clericorum bona eodem gaudent privilegio, & nulla sit eis de rebus & personis Ecclesiarum attributa iudicandi facultas. Nos hanc consuetudinem, sacro approbante Concilio, penitus reprobantes, decernimus, præfatam consuetudinem fore iniquam, rationi & juri penitus inimicam: statuentes sub pœnis præmissis, quas contra facientes incurrere volumus ipso facto; ut nullus, cujuscumque status, conditionis aut ordinis existat, etiam si pontificali aut ducali præfulgeat dignitate, præfatam reprobam consuetudinem observet, aut observari faciat, nec ipsius prætextu personas Ecclesiasticas prædictarum diocesium in ipsorum bonis & possessionibus perturbare, inquietare aut iudicare præsumat: decernentes irritum & inane, si secus contra præmissa a quoquam fuerit attentatum, sententiæque latas licet de facto ac..... impossibiles, cum omnibus inde secutis nullius existere roboris vel momenti.

XXX.

De simonia.

Ut labes pravitatis simoniacæ in nostra provincia penitus extirpetur, nos, sacro approbante Concilio, ordinamus, ut Constitutio Generalis Concilii Constantiensis inferius descripta in singulis Ecclesiis cathedralibus & aliis Ecclesiis collegiatis per ordinarios aut eorum inferiores ter in anno publice intimetur; ut in poenarum afflictione nullus valeat crimen prædictum ignorantia excusare: adjicientes, ut ad locum ordinarii & executionem ipsius & aliorum jurium, pro extirpatione pravitatis præfata procedant contra quoslibet transgressores. Alioquin contra negligentes executionem hujusmodi, & simoniam active vel passive committentes, in futuris provincialibus Conciliis acrius, auctore Domino, procedemus. Tenor vero constitutionis Constantiensis sequitur in hunc modum:

Martinus, &c.

„ Multæ contra simoniacam pravita-
 „ tem ab olim factæ sunt Constitutio-
 „ nes, quibus morbus ille non potuit
 „ competenter extirpari. Nos volentes
 „ de cetero, ut possumus, attentius pro-
 „ videre, sacro approbante Concilio de-
 „ claramus, quod ordinati simoniace ab
 „ executione suorum ordinum sint eo
 „ ipso suspensæ. Electiones autem, pos-
 „ tulationes, confirmationes & quævis
 „ provisiones simoniacæ Ecclesiarum,
 „ monasteriorum, dignitatum, persona-
 „ tum, officiorum & beneficiorum Ec-
 „ clesiasticorum quorumcumque deinceps
 „ factæ, nullæ sint ipso jure, nullum-
 „ que per illos jus cuiquam acquiratur:
 „ nec promoti, confirmati, aut
 „ provisæ, faciant fructus suos; sed ad
 „ illorum restitutionem, tanquam ini-
 „ que ablatorum, percipientes teneantur.
 „ Statuentes insuper, quod dantes
 „ & recipientes ipso facto sententiam
 „ excommunicationis incurrant, etiam
 „ si Pontificali aut Cardinalatus præful-
 „ „ geant dignitate.

XXXI.

De sententia excommunicationis, suspensionis & interdicti.

Item, in quibusdam locis, ut accepimus, in tantum accrevit temeritas & præsumptio laicorum, quod si quando

Auctoritate Ordinarii, seu delegati, in terram, villam aut castrum interdictum generale ponatur, iidem laici officium sacerdotum, immo quod ipsis sacerdotibus est prohibitum, usurpant, curantes, ut Ecclesiasticam per hoc magis censuram elidant, apud loca taliter interdicta sepelire præsumunt in cœmeterio corpora defunctorum. Licet autem jam pridem contra præsumptores hujusmodi inter alia sit provisum, * ut non resumantur divina, quam quæ tumulata sunt corpora, fuerint exhumata: quia tamen per illos, contra quos interdictum ponitur, antequam satisfaciant, frequenter in pactum deducitur, ut exhumationis poena ab Ordinario seu delegato ante omnia similiter remittatur: ne forte hujusmodi delinquentium temeritas hac actione impunita remaneat, & per hoc ceteris detur audacia similia præsumendi, sacri approbatione Concilii statuimus & mandamus, ut quicumque amodo intra cœmeterium loci interdicti aliquod corpus, seu corpora defunctorum sepelire præsumpserint, aut qui talia præsumptibus opem vel operam quocumque modo adhibuerint, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto: a qua non nisi per solum Metropolitanum vel Diocesenum, aut cui super hoc suas vices specialiter commiserit absolvantur. Metropolitanus vero, vel ejus Diocesanus, aut eorum in hac parte vicarii, nequaquam ad impendendum talibus absolutionis beneficium procedant, nisi prius sepultis taliter corporibus exhumatis, Ecclesie & personis, quibus ex hoc injuria dignoscitur irrogata, satisfactum fuerit competenter: & nisi super facta exhumatione & satisfactione præstita, ordinarii, aut si copia ipsius haberi non valeat, officialium suorum litteras absolutionis ipsis pro testimonio exhibeant & ostendant, ad communionem Ecclesie nullatenus admittantur.

XXXII.

De hereticis.

Cum nonnulli (quod dolenter ferimus) Vicleffitarum & Hussitarum hæresibus & erroribus infecti, & de eisdem infamati & suspecti, terminos nostræ provincie, sub agni specie gerendo lupum, latenter intrantes, ausu temerario præsumunt prædicare, tenere & docere occulte & publice prædictorum errores & hæreses dudum ab universali Ecclesia & Generali Constantiensi Con-

ANNO
CHRISTI
1003ANNO
CHRISTI
1004

Concilio tanquam erroneos & hereticos condemnatos: nos saluti gregis Domini nobis commissi, saluti animarum, & huic morbo periculoso pervigili cura providere volentes, ne scintilla modica in principio succrescat in flammam, & fermentum vilmodicum totam massam corrumpat, sacro approbante Concilio, sub interminatione maledictionis aeternae, ac sub excommunicationis sententia in singulares personas, & interditi in loca, si communitates aut domini locorum infra scriptis negligentes aut culpabiles fuerint, quas contra facientes ac negligentes incurrere volumus ipso facto; inhibemus, ut nulla Ecclesia mundanae persona nostrae provinciae, cujuscumque status, conditionis aut ordinis existat, etiam si Pontificali aut ducali praesulgeant dignitate, praefatis erroribus & haeresibus infectos, infamatos aut suspectos, in suis Ecclesiis, monasteriis, parochiis, dominiis, terris, civitatibus, oppidis, villis, castris aut domibus, ac locis aliis quibuscumque, ad praedicandum, docendum aut dogmatizandum publice vel occulte admittant, seu assumant, quovis quaesito colore: nullusque praefatorum eorundem praedicationem audire, aut praedicationibus interesse praesumat quoquo modo. Ordinamus, ut omnes Christiani utriusque sexus memoratae nostrae provinciae, postquam audiverint, sciverint, aut eis constiterit, praefatis haeresibus & erroribus infectos, infamatos ac suspectos, in praefata nostra provincia morari, docere, dogmatizare errores praedictos, ipsos statim suis superioribus, quorum praesentiam commode adire poterunt, sine omni excusatione & negligentia, sub poenis, ut superius exprimitur, denuntiare nullatenus omittant. Omnibus ducibus, comitibus, baronibus, capitaneis, burgraviis, castellanis, magistris civium, consulibus, iudicibus & officialibus aliis quibuscumque districte praecipimus & mandamus sub poenis praemissis, ut ad requisitionem suffraganeorum nostrorum, eorundem vicariorum, seu inquisitorum pravitatis haereticae, seu cujuscumque alterius praedictorum, taliter de haeresi infectos, infamatos aut suspectos incarcerare, captivare ut detinere debeant & teneantur. Et si tales se praetenderent in sacris ordinibus constitutos, nobisque ac nostris suffraganeis, archidiaconis, vicariis, & eorundem officii, ac haereticae pravitatis inquisitoribus deputatis, pro nunc autem in nostra provincia postea deputandis, tradant &

f. Eckh
L. 1003.

assignent taliter denunciatos & suspectos, ut pro extirpatione tam periculosa criminis libere procedant & procedi faciant juxta canonicas sanctiones. Receptatores quoque, fautores & defensores eorundem, poenis, ut praemittitur, volumus subjacere. Et quia tales infecti, infamati & suspecti de erroribus supra dictis, ut plurimum per simulatam conversionem, ad unitatem Ecclesiae redeunt fraudulenter, sacro approbante Concilio ordinamus, ut ultra poenas talibus post conversionem ipsorum & errorum abjuratorem a jure inflictas, per annum, postquam abjuraverint, carceribus mancipentur, nec relaxentur ab eisdem, donec de vera & sincera ipsorum conversione verisimiliter praesumatur. Adjicientes, ut omnes & singuli nostri suffraganei ad extirpationem tanti mali viriliter assurgent. omnia & singula jura contra haereticos ac de haeresi suspectos & infamatos, contra ipsorum receptatores, fautores & defensores, ac potestates seculares, qui requisiti legitime, neglexerint sua dominia a pravitate haeretica extirpare, promulgata provide exequantur & observent, & a suis subditis faciant inviolabiliter observari, paterne, ut tenemur, in hoc ipsorum officium excitantes.

XXXIII.

De Judaeis.

Non ambigui juris est, Hebraicam Gentem a fidelium Crucifixi populo aliquo discretionis extrinsecus signaculo debere esse separatam. Unde, sanctae memoratae Guido titulo sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis, in hanc nostram provinciam a Sacrosancta Apostolica sede legatus, provide decrevit, statuendo, ut Judaei in publicum se exhibentes, pileum deferre debeant cornutum: non portantes poena pecuniaria praecipimus multa puniri. Nos autem volentes praedicti legati bonam intentionem, quantum in nobis est, effectui mancipare, omnibus secularibus potestatibus, cujuscumque conditionis & praesentia existant, quocumque nomine censeantur, sive communitates, sive singulares reipublicae praesidentes existant, sub excommunicationis sententia praecipimus, & districte injungimus, ut per se, vel per alios suos familiares, quemcumque Judaeum pileum talem in publico non

ANNO
CHRISTI
1110

non deferentem pecuniaria pena, juxta eorum arbitratum taxanda, quinque conditione, provocatione vel exculpatione frivola non obstante, prociant.

Præcipimus etiam pro meliori hujus providi statuti executionis effectu, ut prædictæ potestates per se vel per alios possint & debeant Judæum sic pileum cognitum non portantem aliqua veste, vel alia re, publice & statim in itinere quo visus est, pignorari, ut sic eo citius penam exolvat antedictam. Et quoniam non tantum masculos Judæicos superstitioni inherentes a Christiano populo convenit separari, sed etiam ejusdem superstitionis feminas atque virgines a catholicorum gente volumus esse segregatas. Unde præcipimus sub eisdem pœnarum exactionibus, ut mulieres vel virgines dictæ superstitioni insudantes, cum se in publicum exhibent Christianorum nostræ provincie, nolam sonantem in aliqua sui corporis deferant parte: alioquin ipsas per dictas potestates pœnis & modis præscriptis in virtute sanctæ obedientie mandamus affligi.

XXXIV.

De prohibito & illicito vestitu mulierum.

Cum in parte sollicitudinis & pastoralis officii ad hoc sumas assumpti, uti gregem Dominicum rite gubernemus, & in eo vitia extirpemus, & virtutes inseramus, debemus non solum removere peccata, sed etiam cujuslibet mali & peccati speciem & imaginem, ac etiam scandalosum quodlibet & exempli continens perniciem, curabimus, quantum poterimus, provincia exulare. Unde (quod dolenter referimus) multorum querelis sumus excitati, ac etiam in parte nostris propriis percipimus oculis, quod in nonnullis nostræ provincie partibus mulieres habitu induuntur satis inhonesto, ut puta caudam ad modum aspidis, ac alias ornatum exquisitissimum, & supra modum sumptuosum habentes. Faciunt enim quedam mulieres suis peplis, crinibus, atque aliis capitis ornamentis, ac si ante & post facies habeant monstruose. Considerantes ideoque, quod ex his & consimilibus vanitatibus scandala, oblocutiones, detractiones, quæ in cordibus simplicium generantur, ac nihilominus per hæc patrimonialia exhauriuntur, furta, rapinæ, & alia innumerosa peccata, & demum spectacula

luxuriam provocantia in domibus, plateis & Ecclesiis, aliisque locis damnaviliter proveniunt. Nos igitur volentes, sicut tenemur, his periculis occurrere, sacro approbante Concilio, sub excommunicationis sententia, & obtestatione divini judicii, universos & singulos laicos nostræ provincie per viscera Jesu Christi obsecramus ac rogamus, & nihilominus districte præcipiendo mandamus, ut uxores suas & filias, & alias mulieres in sua patria seu familiari potestate existentes faciant honeste incedere, prohibentes, ne nimiam in vestibus & aliis mulierum ornamentis superfluitatem habeant. Eisdem etiam mulieribus sub excommunicationis sententia præcipimus, ut in hoc maritorum suorum obtemperent mandatis. Quod si secus fecerint, nostris suffraganeis & aliis Ecclesiasticis viris nostræ diocesis & provincie curæ animarum præexistentibus præcipimus, rebelles mulieres communionem privare, ac eas aliis Ecclesiasticis supponere censuris. Universis etiam secularibus potestatibus sub ejusdem districcionis pœna injungimus, ut ad corroboracionem & executionem hujus necessarii statuti faciant statuta pœnalia, quibus hanc sanctionem faciunt exactissime observari, &c. Deo gratias.

ANNO
CHRISTI
1110

In hoc ipso Concilio gestum fuit illud singulare, quod Episcopi, aliqui Prælati inter se sedes inire contra haec, a quibus Clerici & Ecclesia vexabantur, quod ad ordinem & efficaciter perit, Patres communi nomine gratiam suam exposuerunt Sigismundo Regi, & ejus auxilium in posterum invocaverunt. Rex eos per regias litteras iussit de præsidio suo securus: quo proinde Antistes manus edidere anno sequenti tabularum considerationis, quas his pollicentur invicem assistere non sacro duntaxat, sed etiam temporali gladio. Litteræ sunt istæ.

Nos Eberhardus Dei gratia Archiepiscopus Saltzburgenfis, S. Sedis Apostolicæ Legatus &c. Nos ejusdem gratia Hermannus Frisingensis, Albertus Ratisbonensis, Gregorius Passaviensis, Bertholdus Brixioensis, Ernestus Gurcensis, Engelmannus Chiemensis, Ulricus Secco-vientis, & Wolfgangus Lavantinus Episcopi Provincie Saltzburgenfis suffraganei, hisce patribus attestamus pro nobis & successoribus nostris: Postquam pro bono publico prædictæ provincie ad recuperandam immunitatem Ecclesiasticam & bonum regimen, Concilium provinciale octava post festum S. Martini die, in urbe Saltzburgenfi per nos Archiepiscopum Eberhardum convocatum, & rite celebratum fuit, ubi inter cætera ad dictum Concilium diverfi descensus, gravamina, & importunitates delatæ fuerant, quæ nobis, nostris Prælatibus, & clero a quibusdam secularibus principibus, dominis, & equitibus, vassallis, eorumque officialibus, & subditis in dicta Provincia commorantibus contra Pontificiam, & Cæsaream jura, clerique immunitatem atten-

ANNO
CHRISTI
1000.

ANNO
CHRISTI
1000.

attendantur. Quapropter etiam nos, & illud Concilium, Serenissimum Principem nostrum clementissimum Dominum D. Sigismundum Romanorum Regem pro assistentia contra dicta gravamina humiliter invocavimus, & (cum nos ipse noster clementissimus Dominus Romanorum Rex suis regis litteris desuper adsecuraverit) quod nos matura deliberatione, & Capitulum nostrorum consilio confederavimus, nosque etiam vigore presentium confederamus sequenti modo, & promittimus etiam hoc fœdus servare, nobisque invicem succurrere sub fide principali fideliter & candidè.

Ad rem causa pro assistentia contra talem secularem personam; & qui inter nos invocatus fuerit, is sine mora processum, & excommunicationem patentibus litteris in sua diocesi contra talem secularem publicare teneatur, juxta tenorem processus fideliter & candidè continuando usque ad eorum respicientiam. Si autem, quod Deus avertat, tales personam in contumacia perseverarent, & gladium spiritualem censurarum spernerent, deberetque invocari gladius temporalis, præsertim nostri prænominati clementissimi D. Romanorum regis, id fieri debeat nostrum omnium, aut potiorum e nobis consensu & consilio; ita tamen ut nos, & nostrum quilibet, qui ita invocatus fuerit, ut præmittitur, assistentiam, consilium, aut consensum sine mora impartiri teneamur, & teneatur, præclusa omni omnino tergiversatione, aut dolo. In quorum omnium fidem, & perpetuam rerum scriptarum memoriam hæc litteras fieri, & nostris, nostrorum Capitulum dependentibus sigillis roborari curavimus. Datum post Nativitatem Christi anno 1419. Dominica immediate ante festum S. Antonii: Appensa sunt sigilla octidocim.

Primo itaque, si aliquis ex secularibus cupis- cumque status & conditionis contra unum, aut plures nostrum, vel Prælatos, clerique immunitatem inique egerit, tunc gravatus, vel gravati secundum jura, aut statuta hujus Provincie, contra talem interdictis & excommunicatione procedat, vel procedant, donec resipuerit, & parti gravatæ satisfecerit; & si ejusmodi secularis persona retineretur, nec satisfacere vellet, & sic in sua temeritate permaneret, post sex septimanas incepti processus nos invicem invocabimus, nostri, nostrorum Prælatorum & cle-

apud D.
Hind in me-
moria
1000.

(I) JOANNES DEI GRATIA PRÆPOSITUS

& archidiaconus Ecclesie Saltzburgenſis, universis & singulis dominis, abbatibus, præpositis, ceterisque Prælatiſ, Archidiaconis, parochialium Ecclesiarum rectoribus, plebanis ac clericis quibuscumque per diocesium Saltzburgenſem constitutis.

QUAMVIS per sacrorum canonum & provincialium Conciliorum statuta recte ac honeste vivendi normam adeo sit sufficienter comprehensa, quod si eorundem negligeretur executio, quodammodo de cetero aliqua nova conderentur statuta: quia tamen eorundem tam saluberrimorum statutorum nostris temporibus memoria quali evanuit, cæcæque ipsa quodammodo offuscavit oblivio, tanquam prodita nunquam extitissent. Et quia juxta sapientis cujusdam dictum, nunquam nimium dicitur, quod nunquam satis. Subscriptæ ordinationes juris communis, ac provincialium statutorum innovationes & declarationes in Episcopali Synodo in civitate Saltzburgenſi nupè celebrata, qui de mandato reverendissimi in Christo Patris domini nostri Eberhardi sanctæ Saltzburgenſis Ecclesie Archiepiscopi, Apostolicæ sedis legati, & ex commissione ejus speciali præsedimus, alias emanarunt. Ad quorum humilem ac devotam observantiam, executionemque promptam & debitam, vos omnes & singulos in Domino exhortamur, prout divinam ex hoc reponate remunerationem, præstatiq; reverendi domini nostri Archiepiscopi penam & ultionem debitas & condignas volueritis evitare.

I.

Declaratio pene statuti provincialis contra notorios concubinariorum editi.

Contra crimen concubinitatus clericorum plurimum scandalosum, & hinc merito detestandum, non aliter, nec melius, quam dudum in provinciali Concilio statutum fuit, videmus posse provideri. Innotescimus tamen, & ad memoriam revocamus ejusdem Concilii. Omnes namque, qui a die publicationis statutorum provincialium, infra duos menses concubinas suas, quas notorie tenuerunt, a se prorsus non removerint, si beneficiati fuerint, sciant se suis beneficiis statim ipso facto, absque alia privationis sententia, auctoritate ejusdem Concilii esse privatos; nec aliquid juris amplius competere, aut aliquem se titulum habere in eisdem: tenerique se idcirco ad restitutionem omnium fructuum & proventuum quos levaverunt, seu in futurum levabunt ex eisdem.

Pos-

(1) Termino appropinquante ad festum S. Augustini (ut supra statutum fuerat) anno 1420. celebrata Synodus provincialis illa, cui Joannes Præpositus Saltzburgenſis præsedidit, cujusque functiones videntur in Synagmate Conciliorum, statutis prioribus subscriptis ubi salutaria quoque statuantur contra concubinariorum etc. Pleraque vero sumpta sunt ex Concilio per superiores Archiepiscopos, aut Legatos Apostolicos Curiam, & Joannem Tusulanum celebratis, quorum statuta singillatim renovantur, maxime illa, que ab Eberhardo in Synodo Saltzburgenſi nupè habita fuerant. *Manuscr. Germ. Sacr. t. 1. pag. 171.*

ANNO
CHRISTI
1009

Possuntque eorum beneficia per habentes potestatem libere aliis conferri, vel a curia etiam impetrari. Qui vero beneficiati non fuerint, sciant se auctoritate ejusdem Concilii ad habendum quæcumque Ecclesiastica beneficia perpetuo inhabilitatos.

II.

Quod clerici non debent secum tenere mulieres juvenes, & de incontinentia suspectas.

Et quoniam juxta Apostolum non solum a malo, sed etiam ab omni specie mali debemus abstinere, prohibemus, ne clerici in domibus suis habeant feminas juvenes, de quibus suspicio possit merito oboriri. Qui autem seminarum famulatu carere nequiverint, tales sibi assumant, quæ propter ætatem, morumque gravitatem, aut, si fieri potest, consanguinitatem, omnem merito suspensionem excludant.

III.

Quod clerici in domibus suis tabernas tenere, aut ad tabernas & laicorum convivia accedere non debeant.

Inhibemus insuper, prout etiam per sacros canones & Provincialium Conciliorum statuta prohibitum extat, ne clerici officium tabernariorum exercere præsumant, & ne in suis domibus tabernas teneant, aut vinum more tabernariorum vendant. Tabernas quoque & laicorum convivia (quod valde honestatem dedecet clericalem, ipsorumque clericorum vilescere facit auctoritatem) clerici omnino devitent, nisi necessitatis causa in itinere constituti

IV.

Quod clerici venationi & ludo alearum & taxillorum insistere non debent.

Venationi quoque cum canibus, nec non aucupationibus cum falconibus, nisus, aut hujusmodi volucris clericis omnino non insistant, nec canes tales venaticos aut aves in domibus teneant, aut secum per viam ducant. Ad aleas etiam & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis interfiant, nec ludos tales in domibus suis exercere permittant.

V.

Quales presbyteros debeant sibi assumere plebani in adiutorium exercitii cura animarum.

Ornibus insuper Saltzburgerensis diocesis plebanis prohibemus, ne in adiutorium exercitii curæ animarum, aut ad cappellanatum assumant presbyteros lufiores, potatores, ebriosos, aut laicorum convivia frequentantes, per quos multum plebs scandalizatur fidelis. Nul- lum etiam sacerdotem alienigenam & penitus incognitum, suæ ordinationis litteras, seu formatas omni suspicione carentes non habentem; * & vago litteras commendatitias proprii Episcopi, * aut fide digno testimonio, seu longi temporis conversatione de vita & moribus ipsius fuerit informatus, assumere præsumant.

VI.

Quod plebani inducere debent sibi subditos presbyteros ad observantiam statutorum Provincialium & Synodali- um ordinationum, & ad descendendum habitus honestos & clericales, a laicorum habitu discrepantes.

Studeant quoque plebani suorum domesticorum, præsertim clericorum sibi subjectorum, diligentem curam gerere, ipsos ad observantiam Constitutionum Provincialium, & hujus sanctæ Synodi ordinationum, morum honestatem, clericali quoque habitu decentiam respicientium, inducendo; nec patiantur eos deferre habitus a sacris canonibus vel Provincialibus Conciliis interdictos: sed faciant ipsos deferre vestes in colore & scissura honestatem Clericalem decentes; nimia longitudine vel brevitate non notandas, circa pectus & scapulas, ut moris est laicis, non strictas, & corpori bene adjacentes; sed bene amplas, & aliquantum plicatas, manicas decentes, usque ad contactum manus protensas, intra vero brachium deorsum ultra unius palmæ longitudinem minime dependentes, cum goleriis licitis saltem unius pollicis collo adjacentibus: scissuras, seu aperturas a latere omnino non habentes, nec retro: ab anteriori tamen parte, propter majorem ambulandi commoditatem, ad altitudinem unius palmæ cum media, vestes non prohibemus aperiri. Vestes etiam ad

ANNO
CHRISTI
1111

equitandum deputatas, prout commo-
ditas postulaverit, ante & retro pote-
runt, honeste tamen, aperire. In scis-
suris hujusmodi, in goleriis, seu aliis
vestium extremitatibus foderaturas ex-
positas, & notabiliter præminentes
non habentibus.

Abusum quoque istum clericorum,
quo se secularibus hominibus confor-
mantes pallia deserunt, nudis joppulis
manicas strictas, ut nunc moris est,
multipliciter plicatas, seu ^{rigatas} rigatas,
aut alias laicales habentibus, nulla ve-
ste manicata coopertis, cum expositis
brachiis, nequaquam tolerant. Aliasque
tam decenter & honeste clericos sibi
subditos intendere faciant, ut per decen-
tiam habitus extrinsecus morum valeant
ostendere honestatem. Hanc autem ha-
bitus honestatem exhortamur præcipue
ipfos plebanos, sicut & ceteros cleri-
cos, observare, quatenus in omnibus
suis subditis se normam & exemplum
præbeant.

VII.

*Quod sacramenta Ecclesiastica, & alia
spiritualia, libere, sine conventionione &
pactione præcedente, debent ministrari.*

Volumus quoque & præcipimus sin-
gulis Saltzburgenſis diœcesis presbyteris,
quatenus circa sacramentorum admini-
strationem omnem observent puritatem,
libere, sine pactione aut conventionione,
prævia, Ecclesiastica sacramenta, & alia
spiritualia administrando. Ex post
vero antiquas & laudabiles Ecclesiarum
consuetudines pia fidelium devotione,
per ministrorum sustentationem intro-
ductas non intendimus prohibere, ad
quas etiam observandas superioris offi-
cii laici Ecclesiastica possunt censura
compelli.

VIII.

*Quod non sunt tolerandi pro aliquo qua-
estu publice delinquentes, & quod posse-
state absolvendi in casibus reservatis
sacerdotes abusi non debent.*

Districte quoque prohibemus, ne quis
sacerdotum adulteros, concubinos,
seu fornicarios, aut alios quoscumque
publice delinquentes, gratia vel favore,
aut pro aliquo temporali emittat. Nec
obtentam a superiori in casibus refer-
vatis ad certum personarum numerum
licentiam, eam venalem exponant,
non nisi ad solvendum aliquod ex pacto

eadem licentia utendo; sed gratia &
libere, prout expediens fuerit, ad o-
mnnes, sine personarum acceptione,
hujusmodi sibi concessa utantur pote-
state.

IX.

*Quod pro sepeliendis præventis nil est
extorquendum.*

Pro sepultura quoque præventorum
presbyteri nil extorquere præsumant.

X.

*Qualiter adulteri & concubinarij publici
sunt admonendi, & ab ingressu Eccle-
siae excludendi.*

Ad extirpandum quoque adulterii &
concubinitus publica crimina, quæ in
diœcesi Saltzburgenſi plurimum sunt
frequentata, hunc volumus & præcipi-
mus ordinem per singulas Saltzburgenſis
diœcesis parochias observari; videlicet,
ut infra duorum mensium spatium in
qualibet Ecclesia parochiali aliquo die
Dominico vel festivo, quando major
adsuerit populi multitudo, publice in
ambone admoneantur & requirantur in
generali omnes & singuli utriusque se-
xus homines præfatis criminibus publi-
ce implicati, quatenus ab hujusmodi
adulterio & concubinitu penitus & o-
mnino desistant. Si qui vero generali
spectata admonitione se non correxerint,
sequenti Dominica in specie & nomi-
natim, ut se emendent,..... sic illi,
quorum domus inhabitant, quatenus
eos ultra non hospitent, admoneantur
& requirantur. Quod si nec taliter mo-
niti se correxerint, sequenti Dominica
eosdem, ac illos qui eos hospitare præ-
sumperint, ab ingressu Ecclesie publice
excludant, coram quibus ex post pres-
byteri nullatenus divina celebrare præ-
sumant. Idem quoque de conjugibus
utriusque sexus, qui temere sibi mutuo
cohabitare recusant & nolunt, & de
hospitantibus eosdem, etiam si non sit
notorium eos alibi adulterari, volumus
per omnia observari.

Hunc quoque ordinem perpetuis tem-
poribus in posterum præcipimus obser-
vari: ita quod generalis ista monitio
in Dominica prima Quadragesimæ pub-
lice proponatur, speciali continenter
admonitione & exclusione sequentibus
duabus Dominicis, prout supra disposi-
tum, continuatis.

ANNO
CHRISTI
1111

ANNO
CHRISTI
1014.

XI.

Qualiter se debeant habere plebani ad eos, quos ad auctoritatem superiorem remittunt.

Quoties vero ad Superioris auctoritatem aliquos remitti contigerit, plebani eosdem reverbos, nisi litteras testimoniales superioris ostenderit, pro absolutis nequaquam teneant, nec sacramenta eius Ecclesiastica, nisi poenitentia, aut saltem poenitentiae parte peracta, administrent: quod praesertim circa adulteros & alios criminosos notorios volumus exactissime observari. Et ut fraudibus via pracludatur, huiusmodi notorios & manifestos criminosos ad auctoritatem Superioris litteris suis clausis, causae & facti narrationem plene continentibus, transmittant: eosdemque reverbos, non ad simplices remissionis schedulas, sed ad litteras Superioris intentionem continentes*, ad Ecclesiastica remittant sacramenta. C

* forte deest
reducendo.

XII.

Quod matrimonia clandestine non sint contrahenda: & quod secus aut contrarium facientes ad Episcopalem auctoritatem sint remittendi.

Et quoniam ex clandestinis matrimoniorum contractibus plurima saepe insurgunt pericula animarum, quibus occurrere cupientes, quod super hoc a jure provide statutum extitit, praecipimus observari: ut videlicet, cum matrimonia fuerint contrahenda, prius per presbyteros publice in Ecclesia proponantur, bono competenti termino praefinito, ut infra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat: & ipsi etiam presbyteri infra illam nihilominus investigent, an aliquod impedimentum obstat, sollicitare. Cum apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicitur expresse, donec, quid fieri debeat, manifestis confiterit documentis. Qui vero aliter contrahere praesumpserint, ad Episcopalem auctoritatem puniendi secundum juris dispositionem remittantur.

Concil. General. Tom. XXVIII.

XIII.

Quod matrimonia in Ecclesiis & mediante presbytero contrahi debent: & quod non poss., sed ante carnalem copulam nuptiarum solemnibus matrimoniis sint benedicenda.

In contrahendis quoque matrimoniis hanc volumus honestatem pro reverentia Sacramenti observari, ut videlicet non nisi per presbyteros, & si commode fieri potest, in Ecclesia, a aliquando in alio loco honesto, sine strepitu, cum honestate debita fiant matrimoniorum copulationes. Matrimonia quoque quae benedicenda fuerint, non post, ut moris extitit, sed ante ipsorum carnalem consummationem, ac solemnitatis nuptiarum celebrationem, pro benedictionis ipsius reverentia benedicantur.

ANNO
CHRISTI
1014.

XIV.

Quod patrini baptismales non multiplicentur.

Et quia ex cognatione spirituali, sicut etiam ex carnali, impedimentum oritur matrimonii, impediens contrahendum, & dirimens etiam contractum. Unde, ne nimium inter homines ejusdem parochiae huiusmodi multiplicentur attinentia, mandamus, quatenus presbyteri parentes baptizandorum puerorum inducere studeant, ut uno tantum viro, vel una muliere, prout canones disponunt, sint contenti. Ad quod si forte facile induci non possunt, saltem ultra duos, unum scilicet virum, vel unam mulierem, nequaquam admittant.

XV.

Quod presbyteri informare debent populum, quali & quam lata spiritualis cognatio in Baptismo & Confirmationis Sacramento oritur.

Injungimus insuper omnibus plebanis, quatenus populum sibi commissum publice in ambone informare studeant, quod, sicut inter quemlibet levantem aliquem de sacro fonte, & ipsum levatum, sic & inter omnes filios & filias, levantem & ipsum levatum, & inter conjugem levantis carnaliter prius cognitum seu cognitam, & ipsum levatum, nec non inter parentes

S s s 2 leva-

levati & ipsum levantem, & eius conjugem, carnaliter prius cognitum vel cognitam, cognatio oritur spiritualis impediens matrimonium contrahendum, & dirimens jam contractum. Et ea quæ de levante sunt dicta, etiam de baptizante modis expressis declarent esse intelligenda.

In Confirmationis quoque sacramento ratione prius confirmantis, & ad confirmationem aliquam tenentis, non autem ratione ligaturam aut fasciam solummodo fronti alligantis, seu chrisma diuntaxat abluentis, eisdem modis ut in Baptismate, huiusmodi propinquitatem provenire populo denuntient & declarent.

XVI.

Forma iuramenti, quæ præstare debent testes synodales in manibus suorum archidiaconorum.

Jurabunt testes Synodales, vel saltem fidem loco iuramenti præbunt in hac forma. Primo, quod per totum annum usque ad Synodum proximam diligenter inquirent, simpliciter tamen de plano & absque ulla jurisdictione, quæ correctionis & reformationis tam in clero, quam in populo sint necessaria: & quod illa fideliter referent in Concilio Provinciali & Synodo Episcopali proxime celebrandis, postquam fuerint requisiti: usurarios, adulteros, concubinos notorios, seu manifestos, & quoscumque manifeste et publice delinquentes, tam in clero quam in populo, quos debita ad hæc adhibita diligentia perquisiverint, deferre et denunciare, quando super hoc requisiti fuerint, denunciare non omitent.

XVII.

Statuta summatim & ordinate sub certis titulis collocata, populo a collocanda.

a Forte, communiendo.

Quoniam multa statuta provincialia tam antiqua, quam etiam promulgata, necnon & quæ Synodales ordinationes laicos concernunt, quorum * quæ etiam satis dignoscuntur esse pœnalia. Unde, ne ipsos ignorantes contingat detrimentum incurere, quod dignum est eos postmodum b vetitos iustinare; idcirco statuimus & ordinamus, quatenus singuli Saltzburgenſis diœcesis plebani eadem statuta laicos respicientia, prout inferius summatim subiectis rubricis & titulis ordinate continentur, quam ci-

b MS. habet
c. 110. h. 2. d. 1.
c. 110. h. 2. d. 1.

tius poterunt, eorum habita copia, aliquo die Dominico vel festivo, & deinceps singuli annis bis: semel scilicet in Dominica prima Adventus Domini, & semel in Dominica prima Quadragesimæ, plebi sibi commissæ publice in ambone vulgari lingua clare & intelligibiliter intiment, publicent & exponant; ad observantiam eorundem, prout unumquemque concernunt, dignoscitur, eandem plebem fideliter exhortando.

XVIII.

De usurariis & corruptis, & status domini Guidonis tituli sancti Laurentii presbyteri Cardinalis, Apostolica sedis legati, quod incipit: Item, dolentes.

Excommunicati sunt ipso facto usuras exercentes: qui sic excommunicati, ter anno, videlicet in Cœna Domini, in Assumptione Gloriosæ Virginis Mariæ, in Nativitate Domini, per plebanos & majores suos debent denunciari, aliis pœnis contra usurarios editis nihilo minus salvis.

XIX.

De eodem ex statuto domini Joannis Episcopi Tusculani Apostolica sedis legati, quod incipit: Usurarios actus.

Usurarii dicuntur etiam, qui sub titulo emptionis usuras exercent, emendo scilicet pignus pro quantitate quæ mutuo petitur, & revendendo eidem, redemptionis tempore pro quantitate eadem adaucto numero usurarum. Et hæc Constitutio una cum constitutione Gregorii X. in Generali Concilio edita publicari debet singulis annis in Quadragesima, lecto Evangelio in singulis Ecclesiis cathedralibus & collegiatis. Et tunc etiam usuras exercentes contra dicti Concilii tenorem, ac illi qui eos retinent in domibus propriis, nominatim & in specie excommunicati debent denunciari. Et usurarium, etiam occultum, dum tamen duorum vel trium fide dignorum testium ipsum confiteri usuras exercuisse, nec pro eo satisfactum fuerit, nullus recipere debet ad Ecclesiasticam sepulcrum. Alioquin Ecclesiastici, in cujus cœmeterio de consensu Prælati sive capituli tale corpus sepultum fuerit, exhumatum Ecclesiastico subiacet interdico.

XX.

XX.

*Intentio Concilii Generalis, de quo supra
fit mentio, quod habetur in cap. Usu-
rarium, de usuris, libro sexto, in ef-
fectu est talis, ut sequitur.*

Constitutio Lateranensis Concilii contra usurarios edita debet inviolabiliter observari; scilicet, quod manifesti usurarii ad communionem altaris & Ecclesiasticam sepulturam, & oblationem faciendam, admitti non debent. Et qui eorum oblationes receperint, aut ad Ecclesiasticam eos sepulturam admiserint, compelli debent reddere quod acceperint, & ad arbitrium Episcopi ab officio suspendi. Item, secundo precipitur dominis terrarum, & universali-
bus, seu communitatibus, ne permit-
tant alienigenas in terris & locis suis conducere domos, & jam conductas retinere ad exercendum usuras. Con-
trarium facientes, si sunt Episcopi, aut eorum superiores, suspensionem; alii
vero inferiores, excommunicationis; communitates autem interdicti sententias & penas incurrunt ipso facto: quas suspensionis & excommunicationis penas, si Episcopi, & eorum superiores, aut singulares personae per mensem sustinuerint animo indurato, eorum terrarum, quamdiu huiusmodi usurarii in ipsis permanferint, Ecclesiastico subiaceant interdicto: & nihilo minus laici ab huiusmodi excessu per suos debent ordinarios compesci.

XXI.

*Ex eodem Concilio Generali, quod habetur
de usurariis in cap. Quamquam,
libro sexto.*

Manifesto usurario, licet mandaverit usuras restitui, Ecclesiastica sepultura denegari debet, nisi primo, prout facultates patiuntur, satisfaciat, vel de restituendo idonee caveat illis, quibus restitutorio faciendum, si praesentes fuerint: vel, ipsis absentibus, loci ordinario, aut ejus vices gerenti, sive rectori parochialis Ecclesiae in qua habitat, coram fide dignis de parochia; in cautione huiusmodi exprimendo quantitatem usurarum receptorum, si huiusmodi fuerit quantitas manifesta, alioquin, aliam quantitatem ipsius recipientis arbitrio moderandam: qui, si scienter minorem quam visibiliter creditur, moderetur, tenebitur ad residui satis-

factionem. Et eos contra hanc constitutionem sepeliendo, Lateranensis Concilii poenam incurrunt. Testamenta quoque talium usurariorum alias facta non tenentur: nec debet aliquis interesse, nec eos absolvere, aut etiam ad confessionem.

XXII.

*De constitutione Concilii Viennensis, qua
habetur in Clarentina (contra eos)
de Sepulturis.*

Sepelientes scienter usurarios manifestos, etiam si exempti fuerint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrant: a qua, nisi satisfactio prius competenter eis quibus ex hoc injuria est irrogata, facta fuerit, nullatenus absolvi debent.

XXIII.

*Ex statuto domini Pilgrini Salzbugensis
Archiepiscopi, quod incipit:
Apud multos.*

Usurarii, postquam a suis rectoribus trina monitione fuerint nominatim moniti, si infra mensem non destiterint, eo ipso excommunicationis sententiam incurrunt. Et Ecclesiarum rectores & Praelati tenentur suos subditos manifestos usurarios monere & inducere, ut infra mensem ab huiusmodi pravitate desistant, & de perceptis satisfaciant cum effectu. Quod si non fecerint, eos excommunicatos denuntient, certificantes nihilo minus eos, quod si in hoc peccato decesserint, Ecclesiastica sepultura carebunt. Quos si rectores scienter sepeliverint, similiter ipso facto excommunicationis sententia sunt ligati. Et manifesti usurarii dicuntur, de quibus est publica vox & fama, & certa sunt indicia & argumenta, quod pecunias mutuant ad usuras, easque recipiunt; vel fructus rei pignorate ex pacto, vel alias sibi imbutant, nec computant in sortem pecuniae mutuatae.

XXIV.

*De spoliatoribus & raptoribus stratarum,
ex statuto domini Joannis Tuscani,
quod incipit: Spoliatores stratarum.*

Excommunicati sunt ipso facto spoliatores stratarum, & raptores transeuntium per vias, & eisdem dantes auxilium vel favorem.

XXV.

ANNO
CHRISTI
1020

XXV.

*De his qui scienter annus prædam, ex statuto domini Eberhardi Saltzburger-
sis Archiepiscopi.*

Nullus prædam aliquam scienter emere vel tenere præsumat: alioqui nisi infra mensem prædam ipsam, aut ejus æstimationem, si deprædata & ablata haberi non possit, restituat, excommunicationis sententia percellatur.

XXVI.

Qualiter decime sunt persolvendæ, & qualiter puniri debeant laici decimas usurpantes ex statuto domini Guidonis Cardinalis, Apostolica Sedis legati.

Decimæ tam antiquæ, quam etiam de novalibus majores & minutæ, juxta laudabilem consuetudinem patriæ, integraliter sunt persolvendæ. Et laici decimas, maxime novalium & minutas sibi usurpantes, ab ingressu Ecclesiæ usque ad satisfactionem condignam sunt suspensæ.

XXVII.

De his qui imponunt aut exigunt nova passagia, vel antiqua augmentant, ex statuto domini Joannis Tusculani Episcopi, quod incipit: Imponentes.

Nova passagia imponentes & exigentes, vel antiqua augmentantes, singulis annis summus Pontifex in Cæna Domini denuntiat excommunicationi subjacere: quos etiam, si fuerint Ecclesiasticæ, siue secularis personæ, quocumque nomine censeantur, locorum Ordinarii per se vel suos vicarios omni anno in eadem die Cæne Domini, pulsatis campanis & accensis candelis, excommunicatos & ab omnibus evitandos usque ad restitutionem integram debent denuntiare.

XXVIII.

*Quod etsiam in lecto aegritudinis potest quis vestari, contraria consuetudine non obstante, ex statuto domini Eberhardi Archiepiscopi Saltzburger-
sis, quod incipit: Ad hæc.*

Non obstante consuetudine, quæ potius est corruptela, ubi jura testamentorum a sanctionem non prohibent, qui-

alibet, etiam in lecto aegritudinis constitutus, legare, disponere & ordinare potest de bonis sibi collatis a Deo piis locis, aut alias. Et impedimentum præstantes, per Prælatos compesci debent Ecclesiastica censura.

XXIX.

*De his qui tempore interdicti sepeliunt corpora defunctorum, aut sepelientibus opem præstant, ex statuto domini Eberhardi Archiepiscopi Saltzburger-
sis, quod incipit: Item in quibusdam.*

Excommunicati sunt laici sepelientes intra cæmeteria locorum interdictorum corpora defunctorum, aut qui sepelientibus opem vel operam præstant: a qua non absolvantur, nec per Ordinarium loci, vel per eum cui super hoc specialiter commiserit suas vices. Hujusmodi tamen absolutio non est impendenda, nisi prius exhumentur sic tumulata, & satisfactum fuerit Ecclesiæ & personis, quibus exinde injuria dignoscitur irrogata. Nec etiam tales ad communionem Ecclesiæ admittantur, nisi habeant super exhumatione & absolute prædicta litteras Ordinarii vel sui officialis.

XXX.

*Quod mulieres per exclusionem a communione prohibendæ sint ab illicito vestitu, ex statuto domini Eberhardi Saltzburger-
sis Archiepiscopi, quod incipit: Cum in partem.*

Mandatur sub pœna excommunicationis omnibus laicis, & sub obtestatione divini judicii, ut uxores suas & filias & alias mulieres, in præsentia vel familiari potestate constitutas, faciant honeste incedere: prohibeantque, ne nimiam in vestibus longitudine, & (ab) aliis mulierum ornamentis exquisitam superfluitatem habeant. Quibus etiam mandatur sub pœna excommunicationis, ut in his pareant maritis suis, alias Eucharistiæ communionem priventur, & per censuram Ecclesiasticam arceantur. Et in fine mandatur secularibus potestatibus sub pœna præfata, ut ad corroborationem hujusmodi statuti faciant hanc Constitutionem exacte observari.

XXXI.

ANNO
CHRISTI
1410.

XXXI.

De his qui occidunt, verberant, aut qualitercumque manus violentas in clericos injiciunt, aut eos captivantes, seu captivatos tenent. Ex statuto domini Guidonis Cardinalis Apostolica sedis Legati, quod incipit: Item cum in plerisque.

Occidens, verberans, aut qualitercumque manus violentas in clericos injiciens, seu eos captivans, singulis annis in Synodis Episcopalibus excommunicati denunciari debent, & nominatim illi, de quibus constiterit manifeste.

XXXII.

De eodem, ex statuto ejusdem domini Guidonis, quod incipit: Quodcumque vero.

Vulnerans enormiter Ecclesiasticam personam, occidens vel captivans, non nisi per sedem Apostolicam debet absolvi. Et si quid tenebat ab Ecclesia, illud ipso facto perdit, quod in utilitatem Ecclesie debet converti. Et generaliter in diocesi, in qua aliquem canonicum cathedralis Ecclesie, vel in dignitate Ecclesiastica constitutum capi contigerit, aut captivum detineri, usque ad liberationem ipsius, & debite satisfactionis exhibitionem. Similiter & in parochia, in qua res clericis violenter ablatas detineri contigerit, usque ad satisfactionem et restitutionem congruam cessari debet a divinis.

XXXIII.

De eodem, ex statuto domini Friderici Saltzburgerensis Archiepiscopi quod incipit: Statutum.

Captivato domino Archiepisc. Saltzburgerensi, aut aliquo ipsius suffraganeo, seu invasa Ecclesia Saltzburgerensi, aut quacumque alia Ecclesia cathedrali provincie Saltzburgerensis, hostiliter et injuriose, ut de subversione status ejus verisimiliter timeatur, statim postquam hoc innotuerit, per totam provinciam Saltzburgerensem cessari debet a divinis. In terris tamen Principum cessari non precipitur, nisi ab offensis hujusmodi cessare; et emendam prestare infra mensem admoniti contempserint.

De eodem, ex statuto ejusdem Friderici, quod incipit: Item cum hi.

Qui violentas manus in clericos injiciunt debent in parochia, in qua delictum commissum fuerit, aut in qua injiciens domicilium habuerit, per rectores Ecclesiarum singulis Dominicis & festivis diebus excommunicati denunciari: & qui tales violentos injectores scienter ad divina, vel Ecclesiasticam sepulturam receperint, sunt ab officio suspensi. Qui vero in predicta denuntiatione, postquam sibi per ordinarium fuerit specialiter demandata, negligens fuerit aut remissus, per viginti dies ab ingressu Ecclesie & ab officio est ipso facto suspensus.

XXXV.

De eodem, ex statuto domini Joannis Tusculani Episcopi, Apostolica sedis Legati, quod incipit: Eos qui.

Captivantes, seu captivos detinentes clericos & personas Ecclesiasticas, si infra octo dies, postquam requisiti fuerint, eos non relaxaverint, omnibus Dominicis & festivis diebus per Praelatos & rectores Ecclesiarum, in quarum limitibus hujusmodi captivantes aut detinentes commorantur, et personae hujusmodi Ecclesiasticae fuerint captivatae aut in quibus captivae detinentur, excommunicati publice denuntientur. Et nihilo minus, ubi hujusmodi Ecclesiasticae personae captae detinentur, quamdiu taliter detinentur, clerici hoc scientes cessare debent a divinis: contrarium facientes excommunicati sunt ipso facto.

XXXVI.

De his qui verberant vel capiunt nuntios legatorum Apostolica sedis, Archiepiscoporum delegatorum judicum & aliorum: aut eos qui de curiis eorum veniunt, aut eos occidunt: ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Si quis in sans.

Cipientes, verberantes nuntios legatorum Apostolicae sedis de latere missorum, seu Archiepiscoporum, aut Episcoporum, vel delegatorum; & eisdem litteras auferentes, vel dilaniantes, seu ipsos in jurisdictionem, (aut) eis commissa

missa quomodolibet, manifeste vel occulte impediens: similiter & illi qui ad curiam eorum Legatorum, Archiepiscoporum, Episcoporum, vel delegatorum venientes, aut abinde recedentes offendunt in personis, aut bonis quae secum habent, spoliant, excommunicati sunt ipso facto.

XXXVII.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Archiepiscopi Salzbουργensis, quod incipit: Praeterea.

Reus verberans, spolians & captivans nuntium judicis, litteras judiciales deferentem, pro convicto debet haberi: & idem in actore in causa reconventionis.

XXXVIII.

De his qui bona decedentium clericorum occupare praesumunt, ex statuto domini Guidonis Cardinalis Apostolicae sedis legati, quod incipit: Item ad aures.

Patroni Ecclesiarum tam clerici quam laici, advocati, judices & praecones bona decedentium clericorum occupantes & usurpantes, excommunicationis vinculo, quousque ablata restituant, debent innodari.

XXXIX

De eodem, ex statuto domini Friderici Salzbουργensis Archiepiscopi, quod incipit: Item statutum; & statuto domini Joannis Tusculani Apostolicae sedis legati, quod incipit: Nonnulli.

Raptores, invasores & occupatores bonorum clericorum detinentium, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt. Et in locis, ubi talia bona violenter ablata conservantur, tamdiu cessari debet a divinis, postquam hoc rectoribus Ecclesiarum innotuerit, donec ablata hujusmodi successori defuncti reddantur, in pristino loco reponantur, ac alia satisfactio competens subsequatur.

XL.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Archiepiscopi Salzbουργensis, quod incipit: Ad extirpandam.

Ecclesiarum patroni, sive clerici aut laici, qui rectore Ecclesiae mortuo, domum et Ecclesiam rebus mobilibus seu

immobilibus spoliant, cujuscumque dignitatis fuerint, sunt a jure putandi illa vice suspensi, et collatio ad immediatum superiorem devolvitur. Insuper etiam ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

XLI.

De his qui imponunt tallias & exactiones Ecclesiasticis personis. Ex statuto domini Pilgrini Archiepiscopi Salzbουργensis, quod incipit: Cum Ecclesia.

Imponentes clericis et Ecclesiasticis personis, et recipientes ab eisdem exactiones, tallias et collectas; si infra mensem, postquam per Ecclesiarum Praelatos moniti fuerint, non destiterint, vel de damnis illatis competenter non satisfecerint; excommunicati sunt ipso facto, & terrae ipsorum Ecclesiastico subjacent interdicto.

XLII.

De his qui Ecclesiasticas personas compellunt solvere pedagias vel quidagia de rebus suis. Ex statuto ejusdem domini Pilgrini, quod incipit: Constitutio: & in cap. de censibus, lib. 6.

Bonifacius VIII. statuit, quod si universitas seu communitas, vel singularis quaecumque persona, cujuscumque dignitatis fuerit, per se vel per alium, suo vel alieno nomine Ecclesias vel Ecclesiasticas personas compulerit solvere pedagias vel quidagia, seu exactiones pro rebus suis, quas causa negotiationis non deferunt, universitas talis est interdicta, & personae singulares excommunicatae. Nec valet contraria consuetudo. Et haec Constitutio per Praelatos, Archidiaconos et Aebanos debet solemniter publicari.

XLIII.

De his qui occupant, invadunt aut usurpant sibi Ecclesiastica bona. Ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Dignum.....

Seculares Ecclesiasticae personae, quaecumque dignitate praefulgeant, (Romanorum duntaxat rege, & ejus conjugis et filii exceptis) Ecclesias et Ecclesiastica bona, jura, et jurisdictiones, seu Ecclesiarum vassallos publice occupare aut invadere, vel scienter usurpare, seu occupatoribus, invasoribus, aut

aut usurpatoribus hujusmodi potestatem
quomodolibet, auxilium vel favorem
presumpserint: nec non qui bona Ec-
clesiarum titulo pignorum detinent o-
bligata, a quibus receperint ultra for-
tem: nisi requisiti infra mensem sati-
fecerint, ipso facto excommunicati,
& terræ ipsorum Ecclesiastico subjacent
interdictio quod clerici terræ offenso-
rum ad solam denunciationem Prælati
offensu observare tenentur: alioquin ante
satisfactionem coram celebrante a divi-
nis sunt ipso facto suspensi.

XLIV.

*De eodem, ex statuto ejusdem domini
Joannis Tusculani, quod incipit: Nul-
lus de cetero.*

Qui prætextu guerrarum, quas habent
cum advocatis Ecclesiarum, earundem
Ecclesiarum bona subriperint, aut Ec-
clesias ipsas, aut earum villas & in-
cendio vel hostilitate devastant, aut
homines earum suis bonis spoliant, ex-
communicati sunt ipso facto; nec possunt,
nisi sufficienter emendaverint, absolvi.

XLV.

*De eodem, ex statuto ejusdem domini
Joannis, quod incipit: Prohibemus.*

Qui propter debitum aut fidejussoriam
obligationem alicujus personæ singularis,
bona Ecclesiastica ad ipsam Ecclesiam
& capitulum communiter pertinentia
ceperit, seu spoliaverit, nisi requisiti
infra quindecim dies a die requisitionis
numerandos restituerit, excommunica-
tionis sententiam ipso facto incurrit.

XLVI.

*De his qui ad vacantes Ecclesias mittunt
armatos, & faciunt ibi expensas. Ex
statuto domini Eberhardi Salzburgen-
sis Archiepiscopi, quod incipit: Ad . . .*

Prælati principes, & alii nobiles ar-
que officiales eorundem, qui ad vacan-
tes prælaturas, beneficia sive officia,
mittunt gentes armorum, & inibi ex-
pensas faciunt graves, aut compellen-
tes eligere per abusum potestatis secu-
laris, aut potentie inordinate; seu qui
electum & confirmatum non admittunt
ad possessionem, nisi pro certa pecu-
niæ quantitate; nisi infra mensem e-
mendaverint quod fecerint, excommu-
nicati sunt ipso facto: a qua sen-
tentiâ Concil. General. Tom. XXVIII.

sententia non absolvantur, donec satisfa-
ciant, & extorta restituant: in quibus
etiam non prodest eis remissio.

XLVII.

*De laicis recipientibus & occupantibus
Ecclesiastica beneficia. Ex statuto do-
mini Joannis Tusculani, quod incipit:
Laicos.*

Laici recipientes & occupantes Ec-
clesiastica beneficia, nisi infra mensem
a tempore occupationis computando,
ipsa dimiserint, ipso facto excommu-
nicationis sententiam incurrunt.

XLVIII.

*De advocatis Ecclesiarum, qui ultra ju-
ra eis debita Ecclesiastica, gravant
Ecclesias. Ex statuto ejusdem domini
Joannis, quod incipit: Nonnulli.*

Mortuo Ecclesie advocato, non om-
nes ejus filii, sed ille solus in quem
omnes, vel major pars ipsorum consen-
sit, habeatur pro patrono. Et advo-
cati Ecclesiarum, qui defendendo &
manutenendo personas & bona Eccle-
siarum, quarum sunt advocati, negli-
gentes fuerint aut remissi, hujusmodi
advocationis officio privati sunt ipso fa-
cto. Qui vero ab hujusmodi Ecclesiis
ultra debitum aliquid auferre præsum-
pserint, nisi infra mensem ablata re-
stituerint, singulis mensibus debeat ex-
communicati denunciari.

XLIX.

*De eodem, ex statuto domini Eberhardi
Salzburgenfis Archiepiscopi, quod in-
cipit: Quamquam.*

Excommunicati sunt laici advocati
Ecclesiarum, qui suis juribus non con-
tenti, inconsuetas & enormes novita-
tes in ipsas Ecclesias exercent & at-
tentant, & ultra debita onera aggrava-
re non formidant.

L.

*De patronis Ecclesiarum, qui post tempus a
jure profectum occupant Ecclesias, et
impediunt superiores in collatione. Ex
statuto domini Joannis Tusculani, quod
incipit: Ecclesiarum.*

Patroni Ecclesiarum ad Ecclesias vacan-
tes præsentare debent personas idoneas
T t t infra

infra tempus a jure statutum. Qui vero post lapsum ejusdem temporis per menses Ecclesias ipsas retinere & occupare præsumperint, ipso facto sunt excommunicati, & ea vice præsentatione hujusmodi Ecclesiarum privati; quas superiores infra tempus eis a jure præfixum conferre teneatur: alioquin a collatione beneficiorum sunt ipso facto suspensi. Laici vero impediens ordinarium providere volentem, ipso facto excommunicationis Sententiam incurrunt.

LI.

Ex statuto domini Eberhardi Salzburgerensis Archiepiscopi, quod incipit: Quoniam. De patronis qui partem advocatorum, cum præsentant, sibi retinent ex pacto.

Laici patroni ex pacto sibi retinentes partem decimarum, vel aliarum obventionum Ecclesiasticarum in beneficiis, cum præsentant clericos ad ea, excommunicari debent, & terra eorum Ecclesiastico interdicta supponi, donec Ecclesiam liberam dimittant sub suo jure: salvo tamen eis jure patronatus. Clerici autem taliter ab ipsis recipientes beneficia, officio & beneficio priventur; nec ad beneficium vel actus Ecclesiasticos admittantur, nisi per sedem Apostolicam cum eis fuerit dispensatum. Episcopi vero & Archidiaconi, qui talibus scienter curam commiserint animarum, sub institutione hujusmodi beneficiorum & collatione perpetuo sunt suspensi.

LII.

De eodem, ex statuto ejusdem domini Eberhardi Archiepiscopi Salzburgerensis, quod incipit: Beneficia.

Clerici qui præsentantur ad Ecclesias per patronos cum assignatione alicujus portionis, ut residuum usibus patronorum applicetur, si de hoc non deferunt querelam ad Episcopum suum, sunt ipso jure suspensi, & per Episcopum hujusmodi beneficia spoliandi. Patroni vero per Episcopum, cum hoc ad ipsam deductum fuerit, ab hujusmodi exactione compescantur. Et si in hoc pertinentes reperti fuerint, ad præsentationem hujusmodi Ecclesiarum, cum proxime vacaverint, nullatenus admittantur.

LIII.

De laicis qui sine consensu Prælatorum bona fabricæ Ecclesiarum deputata administrant. Ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Laicos.

Laici sine assensu Prælatorum & capitulorum bona fabricæ Ecclesiæ deputata administrare non possunt. Et qui contrarium fecerint, si infra mensem, postquam per ordinarium loci moniti fuerint, non desistunt, excommunicati sunt ipso facto.

LIV.

De his qui Ecclesias & earum ædificia violenter & sine Prælatorum assensu incastellare præsumunt, aut gentes ibi tenere. Ex statuto ejusdem domini Joannis Tusculani, quod incipit: Neminus.

Qui Ecclesias, campanilia, seu alia Ecclesiarum ædificia violenter & sine Prælatorum assensu incastellare, aut personis armatis manire præsumperint, & eorum heredes hujusmodi violentiæ participes, per suos superiores excommunicationis poena percillantur.

LV.

De his qui prohibent, ne quis conquiratur coram Ecclesiastico judice; aut qui condunt statuta contra Ecclesiasticam libertatem. Ex statuto ejusdem Joannis Tusculani, quod incipit: Personis.

Universitates civitatum & locorum prohibentes, ut nullus conquiratur coram Ecclesiastico judice; ac statuta condentes contra clerum & Ecclesiasticam libertatem, interdicti: singulares vero personæ talia committentes, quacumque dignitate præfulgeant, excommunicationis sententias ipso facto incurrunt.

LVI.

De his qui tradunt Ecclesiasticas personas coram judice seculari. Ex statuto domini Pilgrini Salzburgerensis Archiepiscopi, quod incipit: Sæpe.

Trahentes clericos & Ecclesiasticas personas coram judice seculari, necnon Ecclesiasticæ personæ conventæ sponte coram talibus judicibus secularibus judicialiter respondentes, excommunicati sunt ipso facto.

LVII.

ANNO CHRISTI 1029.

LVII.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgerensis Archiepiscopi, quod incipit: Dudum.

Judices seculares, qui personas Ecclesiasticas ad judicia sua secularia evocare aut trahere in ipsorum contumaciam, ipsi non comparentibus, Ecclesiastica bona invadenda decernere præsumpserint, excommunicati sunt ipso facto. Et quotiens laicus, cujuscunque dignitatis existat, Ecclesiasticam personam ad judicium seculare trahere aut judicare præsumpserit, tamdiu in territorio trahentis & judicantis cessetur a divinis, donec satisfecerint parti tractæ, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

LVIII.

De eodem, ex statuto ejusdem domini Eberhardi, quod incipit: Quamquam in paragrafo; Abusum.

Invalida & iniqua est consuetudo, qua iudices seculares trahere conantur personas ecclesiasticas ad judicium seculare, etiam super bonis ecclesiasticis: & contra facientes excommunicati sunt ipso facto; & eorum processus ac omnia inde secuta nullius sunt momenti.

LIX.

Provisio contra Hussitas, ne admittantur ad prædicandum; & quod eos scientes suis superioribus denunciarent. Ex statuto domini Eberhardi Saltzburgerensis Archiepiscopi, quod incipit: Cum nonnulli.

Mandatur sub interminatione maledictionis æternæ, sub excommunicatio-

nis poena late sententiæ in singulares personas, & interdicti in loca, ne quisquam, cujuscunque status existat, etiamsi Pontificali vel ducali præfulgeat dignitate, Wicleffitas & Hussitas, & de eorum hæresibus & erroribus infamatos, aut suspectos, in quibuscunque locis ad prædicandum, docendum & dogmatizandum admittat, seu assumat, publice vel occulte. Et omnes utriusque sexus Christianifideles dicte provincie, postquam audiverint, sciverint, aut eis constiterit, hujusmodi hæreticos & suspectos in provincia morari vel docere, &c. sub poenis prædictis denunciare tenentur suis superioribus, si eorum præsentiam commode adire possunt. Principes quoque & comites, & eorum iudices & officiales, ad requisitionem Episcoporum, vel suorum vicariorum, tales incarcerare, captivare & detinere debent & tenentur sub poenis prædictis, etiamsi se prætendant in sacris constitutos; quos tamen suis superioribus præsentare tenentur. Et contra eos procedatur juxta canonicas sanctiones. Receptatores quoque, fautores & defensores eorundem poenis subjaceant præfatis. Insuper ordinatur, ut ultra poenas juris, non abjurantes hujusmodi errores per annum carceribus mancipentur; nec relaxentur, donec de vera constet ipsorum & non simulata conversione. Hortantur demum suffraganei, ut contra tales viriliter insurgant, & jura exsequantur & observent, & a suis faciant subditis inviolabiliter observari.

ANNO CHRISTI 1030.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. J.

R. P. Theodorus Morus Societas nostræ Theologus Uratlevis scribam die 30. Octobris anni 1661. memit, in divise bibliotheca Illustrissimi domini Orthodoxi L. B. Baronis de Nostitz Javronis in Silesia extare MS. in 4. Librum, cujus primæ tres pagine male manus orales sunt; deinde recentel caractere legitur titulus, cui subiecta sunt que sequuntur ab eo perhumaniter transmissa.

STATUTA SYNODI PROVINCIALIS

Habitz in chore Ecclesie Collegiatæ in Calisch, Gnesnensis diocesis, anno Domini MCCCCXX.

Provisio circa electionem Episcopi Strigoniensis. ... hujus sacri Concilii innovamus.

Definitio pro...
Ex M. M. de...
in...

Sciendum est, quod volentibus Ecclesiam vacantem ordinare quod altero de tribus modis ipsis vacantibus provideretur. Aut enim ordinatur vacans Ecclesia per provisionem, aut electionem aut per postulationem solemnem. Provisio pertinet ad superiorem, in qua non est Concil. General. Tom. XXVIII.

Necessaria forma Concilii. Electio autem & postulatio ad inferiores in quibus forma Concilii generaliter necessario observanda est. Forma autem ipsius Concilii tempore est forma scrutinii, compromissi, et inspirationis, vel quasi secundum alterutram istarum quicumque liber eligeretur, vel solemniter postulatione in Ecclesiis Cathedralibus et collegiatis, debet denunciatio præcedere. Per formam autem scrutinii provideretur modo subscripto. Ecclesia enim pa-

ANNO
CHRISTI
1410ANNO
CHRISTI
1410.

floris regimine destituta, capitulum seu canonicum presentes statuent terminum ad electionem celebrandam. De quo fiat publicum instrumentum, in quo narrabitur quod die tali precedente vel translato, a defuncto tali Prelato, talis Ecclesie, ejusque corpore Ecclesiastica tradito sepulture, capitulum seu canonicum qui tunc presentes erant, convenientes, talem terminum cum continuatione dierum sequentium ad electionem celebrandam unanimiter statuerunt, qui terminus erit competens, ut infra ipsam abientes qui sunt citati commode venire possint, considerantes locorum distantias & personarum & temporis qualitatem, non tamen nimis longus, quia in electione mora est periculosa, &c. *Sequitur.*

Sequuntur canones digesti sunt iuxta normam Decretalium ut apparet.

Canon de supplenda negligentia Prelatorum.
Contingit nonnunquam, &c.

De permutatione.

Nullus Ecclesiam vel beneficium, &c.

De tempore.

Cum electorum ordinatio, &c.

De filiis presbyterorum

Cum illegitime natis, &c.

De clericis peregrinis.

Nullus clericus, &c.

De officio archidiaconi.

Statuimus quod archidiaconus, &c.

De officio vicarii.

Ne forte contingat, &c.

De officio ordinarii.

Statuimus quod deinceps futuris temporibus, &c.

De majoritate & obedientia.

Cum inferior superiori regulariter, &c.

De procuratoribus.

Quamvis in omnibus peragendis causis.

De alienatione mutandi iudicii causa facta.

Quia plerumque cessiones adionum, &c.

Liber secundus. De iudiciis.

Quoniam quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem magnarum personarum accedere non possunt ut citentur, quidam etiam qui in castris, &c.

De foro competenti.

Quoniam plures Ecclesiastici census redditus, &c.

De feriis.

Ut Ecclesiastica celebratio celebritatum habeat Ecclesiarum nostrae provincie concordiam, statuimus infra scriptis diebus tam clericos quam laicos a servilibus operibus abstinere. In festivitibus videlicet Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, cum duobus diebus immediate sequentibus, necnon Corporis Christi, & sanctae Crucis Inventionis, & Exaltationis, & omnibus diebus Dominicis, & in sex festivitibus Beatae Mariae Virginis, scilicet Annunciationis, Visitationis, Conceptionis, Purificationis, Nativitatis, & Assumptionis, item in die Angelorum quod dicitur festum sancti Michaelis. Item in festo Nativitatis sancti Joannis Baptistae, item in diebus Apostolorum Philippi & Jacobi, Petri & Pauli, Jacobi majoris, Bartholomaei, Matthaei, Simonis & Judae, Andree, Thome, & Joannis, Mathias, & divisionis Apostolorum praedicatorum. Item in diebus martyrum Stephani, Innocentium, Laurentii, Adalberti, Stanislai. Item confessorum, Martini, Nicolai. Item Mariae Magdaleonae, Elisabethae, Hedwigis, Catharinae, Agnetis, Dorotheae, Margaritae. Item festum Omnium

sanctorum. Item Episcopus festivitates Patronorum suae Ecclesiae in sua dioecesi potest facere celebrari. Item in diebus Marti & Lucae evangelistarum. Item quatuor doctorum Ecclesiae Gregorii, Ambrosii, Augustini, Hieronymi, quorum festivitates felicitis memorie Bonifacii Papa mandavit universis Ecclesiis sub officio duplici solemniter venerari. Item ut populus in sua parochiali Ecclesia divino officio praecedente ad sua opera licita dimittatur. Item quilibet parochialis Ecclesia festum Patroni sui, in cuius est honorem principaliter dedicata, & anniversarium Dedicationis diem in sua parochia faciat celebrari, salvis Constitutionibus rationabilibus cujuslibet dioeceseos.

De iurejurando.

Communicationes, compirationes, & colligationes, &c.

Liber tertius. De vita & honestate clericorum.

Quia sicut Praelati quovisque supra, &c.

De institutionibus.

Presentis Constitutionis auctoritate sacro approbante Concilio inhibemus, ne quis Archiepiscopatum, &c.

De sede vacante.

Quoniam nonnunquam contingit quod ad vacantem Episcopatum, &c.

De rebus Ecclesiae non alienandis.

Indemnitatibus Ecclesiarum providere volentes, &c.

De emptione.

Si quis emerit animalia, &c.

De testamentis & ultimis voluntatibus.

Clericus de proventibus anni gratiae, &c.

De anno gratiae.

Licet alias per bonae memorie Archiepiscopum Gnesensem Jacobum praedecessorem nostrum.

De parochiis.

Universis sacerdotibus tam religiosis quam secularibus, &c.

De decimis.

Veteris testamenti serie, &c.

De statu monachorum & Ecclesiarum regionum.

Compaternitatem a monachis contrahi distrius inhibemus, &c.

De cappellis monachorum.

Nullus religiosus cujuscumque ordinis continue deservire valeat in parochialibus Ecclesiis secularium ultra octo dies absque parochialis Ecclesiae ordinarii licentia, &c.

De consecratione Ecclesiae vel altaris.

Si Ecclesiam polluj humani sanguinis aut seminis effusione, &c.

De celebratione Missarum.

Si per nos aut suffraganeorum nostrorum aliquid, &c.

De custodia Eucharistiae.

Statuimus ut in cunctis Ecclesiis Eucharistia, Christum, Oleum Sanctum, Aqua Baptismi, sub fidei custodia, &c.

De observatione jejuniorum.

Ad haec etiam prohibemus ne quis adultus, &c.

De Ecclesiis adificandis.

Ecclesiam seu Basilicam de novo nullus edificet, nec antiquam sufferat, nisi per Episcopum vel ejus commissarium, &c.

Liber quartus. De sponsalibus.

Ultimus consensus intervenit de presenti.

ANNO CHRISTI 1433.

ANNO CHRISTI 1433.

De cognatione spirituali.
 Spiritualis cognatio, sive paternitas in viginti casibus matrimonium impedit, & dirimit jam contractum. Scilicet inter levantem & levatum, &c.
Quintus liber. De hymnis.
 Licet Heli summus sacerdos, &c.
De Judæis.
 Judæis item omnibus, &c.
Contra Christianos qui ad ritum transferunt Judæorum.
 Remedium contra hæreticos. Primum remedium, &c.
De sortilegiis.
 Excommunicatus & anathematizatus, &c.
De clerico excommunicato ministrante.
 Cum scriptum sit in lege Domini, &c.
De privilegiis, & privilegiorum excessibus.
 Præterea statuimus ne religiosus cupidumque ordinis, &c.
De injuriis, & clericorum percussoribus.
 Et quia de Prælati & canonicis, &c.
De penitentibus, & remissionibus.
 Doceant maxime ante Quadragesimam sacerdotes, &c.
De sententia excommunicationis.
 Statuimus & præsentis Concilii auctoritate inviolabiliter præcipimus, &c.
De regulis juris.

Sanctorum Patrum regulis & statutis quilibet Christianus rogatur, in vita verbis & factis ut sciat & faciat quod acceptum est a Deo, &c.
 Acta sunt hæc in choro Ecclesie collegiate in Calisch, Gnesnensis dioceseos, anno a Nativitate Domini MCCCXX. indictionis decimæ tertie, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Martini superna providentia Papæ V. anno III. die Mercurii xxv. mensis Septembris, hora Tertiarum vel quasi: presentibus reverendis in Christo patribus & dominis, Alberto Cracoviensi, Jacobo Plocensi, & Andrea Poznaniensi, necnon venerabilibus & egregiis viris dominis Clemente abbate monasterii de Mochilna ordinis sancti Benedicti, Stephano Palca Calicum, Nicolao Prifez San-

domiriensi sacre Theologie professoribus. Nicolao de Krikus archidiacono. Petro Wolferami scholastico, Ladislao de Operals Gnesnensi, & Stanislao de Pliarmibura Cracoviensium Ecclesiarum canonicorum, Decretorum doctoribus licentiatis, aliisque Prælati tam religiosis quam secularibus, tunc in sancta provinciali Synodo in Spiritu sancto legitime congregatis.

Subscriptio Notarii.

Et ego Joannes Alberti de Wiclatavo electus Gnesnensis dioceseos publicus imperiali auctoritate notarius, quia dictorum statutorum, lectioni, correctioni, moderationi, eorumque approbationi penarum & sententiarum promulgationi, aliisque omnibus & singulis præmissis, dum sicut præmittitur coram præfato reverendissimo in Christo patri domino Nicolao sancte Gnesnensis Ecclesie Archiepiscopo, ac sancta Provinciali Gnesnensi Synodo, & per ipsum dominum Archiepiscopum & Primatem agerentur, & sicut una cum prænominatis testibus presentibus interfui, eaque omnia & singula sic fieri vidi & audivi; ideo me arduis occupato negotiis per alium fidelem notarium scribi feci de mandato quoque ipsius domini Archiepiscopi Primatis facta diligenti auscultatione: exinde prout publicatum inferui, confeci & in hanc publicam formam redegi, & me huic subscripti, sigillo quoque & nomine meo solitis & consuetis una cum appensione sigilli ipsius requisitus contignavi in fidem & testimonium præmissorum.

OBSERVATIO P. PHILIPPI LABBE, S. J.

Abrahamus Bzovius in Annalibus Ecclesiasticis ad annum Christi MCCCXXI. a num. primo ad octavarum referit pluribus locis acta Synodi Pragense Hæreticorum die VII. Julii ejusdem anni celebrata: II. eorumdem viginti tres articulos contra Thaboritas, ac protestationem publicam de quatuor articulis de quibus anno MCCCXXIII. Basilee diffusissime actum fuisse postea memorabimus. III. capita XVII. expostulationis adversus Sigismundum Hungaria regem, que tu per otium, si libuerit. ibidem leges.

ANNO CHRISTI 1433.

ANNO CHRISTI 1433.

ORDINATIO FACTA PER HENRICUM ARCHIEPISCOPUM,

Pro promotione graduatorum in Academiis facta XVI. Julii, anno Domini MCCCXXI.

Ex cod. MS. in regis principali Archiepiscopi Cantuar. (nunc in Museo Britanico) fol. 90 verso. 27. a.

Henricus permissione divina Cantuariensis Archiepiscopus, totius Angliæ Primas, & Apostolicæ sedis legatus, venerabili fratri nostro domino Richardo Dei gratia Londonensi Episcopo salutem & fraternam in Domino charitatem. Cum nos in convocazione Prælatorum & cleri nostræ Cantuariensis provincie, quinto die mensis Maii ultimo præterito celebrata in Ecclesia cathedrali sancti Pauli London, nonnullis propositionibus & querelis pro parte Universitatum Oxoniæ & Cantabrigiæ, coram nobis in presentia Prælatorum & cleri prædicti, super desolatione Universitatum prædictarum, occasione non promotionis graduatorum, in eisdem factis & expositis, pio compatientes affectu, de vestro ac ceterorum venerabilium confratrum nostrorum, aliorumque Prælatorum & cleri provincie antedictæ consensu pariter & assensu, ad laudem Dei omnipotentis. dicta-

rumque Universitatum exaltationem, & incrementum, ac revelationem, & promotionem personarum prædictarum, que ante hæc tempora in variis facultatibus profecerunt, et Deo duce in posterum proficiant, in eisdem decreverimus, et sub modo et forma sequentibus ordinaverimus providendum; videlicet, quod quicumque patronus Ecclesiasticus dictæ provincie, quodcumque beneficium Ecclesiasticum, quod ad ipsius collationem, presentationem, nominationem, aliamve dispositionem quancumque pertinens post publicationem ordinationis nostre hujusmodi primo vacare contingerit, alicui personæ alterius Universitatum prædictarum gradum scholasticum habenti; Doctori videlicet Theologiæ, Decretorum, Legum, vel Medicinæ, Magistro Artium, Licentiate, aut Baccalario in aliqua facultatum prædictarum, dum tamen in artibus Baccalarius in facultate sua antea

ANNO
CHRISTI
1441.

ANNO
CHRISTI
1441.

antea detern inaverit, seu alias, in ordine sacerdotali constitutus fuerit, juxta et secundum ipsius patroni propriam electionem offerre, et si illud acceptare voluerit conferre, seu alias aliquam ex personis graduatorum hujusmodi ad beneficium Ecclesiasticum, de quo praesertur, cum vacaverit, praesentare, nominare, aut pro persona hujusmodi juxta beneficium sic vacaturi, juxtaque dicto patrono in eodem competentis qualitatem, disponere teneatur; doto, fraude, seu malo ingenio quibuscumque cessantibus in ea parte; sicque extunc collatione, praesentatione, nominatione, seu quavis alia dispositione quorumlibet duorum beneficiorum, ad cujuscumque talis patroni collationem, nominationem, seu aliam dispositionem pertinentium sub ejusdem patroni dispositione libera remanente, tertium quodcumque beneficium Ecclesiasticum, ad ipsius collationem, nominationem, praesentationem, aliamve dispositionem, pertinens alicui personae alterius Universitatum praedictarum, sic ut praemittitur, graduatam conferre, ipsamve ad illud praesentare seu nominare, aut alias pro eadem ad ipsum beneficium disponere etiam teneatur. Sicque successive modus et forma praedicti usque ad decennium plenarie completum effectualiter observentur: Quodque interim nullus patronus Ecclesiasticus provinciae praedictae, advocatiam, seu jus patronatus, aut jus aliud quod habet in aliquo beneficiorum hujusmodi, in fraudem hujus ordinationis in genere vel in specie alienabit perpetuo vel ad tempus: Quodque etiam quilibet talis patronus in litteris collationis, praesentationis, nominationis, aut dispositionis suae ad beneficium quodcumque, ad collationem, praesentationem, nominationem, aliamve dispositionem suam pertinens, quod interim vacare contingeret, gradum & ordinem personae, cui aliquod beneficium conferre, vel ad quod ipsam praesentare, nominare, vel de quo alias disponere patronum hujusmodi contigerit, realiter exprimat.

Proviso semper, quod in promotionibus hujusmodi eminentia statuum, graduum, & meritum personarum praedictarum realiter attendatur: Et quod hi qui nullo modo, aut consideratis eorum gradibus & meritis existerent promoti, aliis in promotionibus hujusmodi praerantur.

Quodque ut provisionis hujusmodi certior in futurum habeatur notitia, singuli confratres suffraganei nostri, in singulis convocationibus, sive Conciliis provincialibus interim celebrandis, nomina & cognomina omnium & singularum personarum per eos interim promotarum, & ad aliorum patronorum spiritualium praesentationem, nominationem, vel aliam dispositionem admittarum, vel institutarum, una cum nominibus beneficiorum ad quae promotae fuerint, coram nobis aut successoribus nostris actualiter exhibeant & praesentent, ac penes nostrum, &

& successorum nostrorum registram realiter dimittant: Volentes & tenore praesentium declarantes; quod praesens nostra ordinatio ad patronos Ecclesiasticos praedictos, tam masculos quam feminas dictae provinciae extendatur. Per hanc tamen provisionem praedictam non intendimus patronis praedictis, quominus ipsi & eorum singuli de beneficiis praedictis, personis quibus incertis pensionibus annuis auctoritate regis onerantur, quousque de beneficiis Ecclesiasticis per eos congrue sit provisum; sed quod ipsi talibus personis ante omnia, de beneficiis hujusmodi providere possint; ita quod deinde quoad alia beneficia postea vacatura praesentem ordinationem observent in omnibus sicut decet. Vobis igitur auctoritate dicti Concilii & nostra, in virtute obedientiae firmiter injungendo mandamus, quatenus praemissa omnia & singula, per vestras civitatem & diocesim publicari, ut convenit, facientes, ordinationem praedictam, quatenus personam vestram concernit observetis, & per vestros subditos faciatis inviolabiliter observari.

Auctoritate etiam praedicta omnibus & singulis Coepiscopis, confratribus, & suffraganeis nostris per litteras vestras mandantes, quatenus ipsorum singuli praemissa omnia & singula, quatenus personas eorundem concernunt, diligenter observent; & facta publicatione ordinationis praedictae, per suas civitates & dioceses, ut praesertur, eandem a suis subditis faciatis inviolabiliter observari. De die vero receptionis vestrae praesentium, modoque & forma executionis vestrae earundem, nos citra festum sancti Michaelis Archangeli proximo futurum ad ultimum debite certificetis per vestras, dictis confratribus nostris & suffraganeis mandantes, quod eorum singuli de publicatione ordinationis hujusmodi, nec non de modo & forma executionis praesentium litterarum nostrarum, citra festum omnium Sanctorum proximo futurum ad ultimum curent reddere certiores, per suas litteras patentes harum seriem continentes, auctoritate sigillatas. Datae in hospitio residentiae nostrae juxta Westmonasterium decimo sexto die mensis Julii, An. Dom. MCCCCXXI. & nostrae translationis anno octavo.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Nicolaus Harpsfeldius historicus Ecclesiasticus Anglorum saeculo xv. capite 19. refert ab hoc Henrico Chichleyo Antidite habitam fuisse anno MCCCCXXI. provincialem Synodum, in qua Richardus quidam Vvaltherus Vvigor-niensis Ecclesiae clericus delatus est, quod libris execrandis magis figuris identidem asperis uteretur. Is vero crimen illud confessus, se parum jam saluum in illa arte habere professus est, quod per eam sepe quae cupisset, facere non potuisset. Ab Episcopo publica illi poenitentia injuncta fuisse dicitur, ut in solenni publicaque populi processione vestis illis codicibus aperta a fronte ac tergo dependentibus ambularet: codicesque illi igne postea palam absumi fuerunt.

CONSTITUTIO VENERABILIS IN CHRISTO PATRIS DOM.

Henrici Chichley Cantuar. Archiepiscopi, contra excessiva stipendia Capellanorum, facta xvi. Julii anno domini MCCCCXXI.

Ex cod. MS.
in registro
principali
Archiepisc.
Cantuar.
(nuncupato
Chichley
vol. 2.) fol.
25. a.

Henricus permissione divina Cantuariensis Archiepiscopus, &c. Venerabili fratri nostro, domino Richardo Dei gratia Londonensi Episcopo salutem, & in Domino charitatem. Nuper in Concilio nostro provinciali in Ecclesia

cathedrali sancti Pauli London, quinto die mensis Maji ultimo praeterito celebrato, coram nobis, vobis, ceterisque confratribus & coepiscopis nostris, exhibita fuit per clerum nostrae provinciae antedictae, quaedam constitutio provin-

ANNO
CHRISTI
1441.

vincialis per bonos memorie dominum Simonem Sudbury dudum Cantuariensem Archiepiscopum prædecessorem nostrum, de consilio confratrum, Coepiscoporum, & suffraganeorum suorum, contra excessiva stipendia cappellanorum, tam parochialium, quam aliorum annualia per provinciam nostram Cantuariensem ubilibet celebrantium, edita, tenorem in omnibus continens subsequentem.

In Dei nomine Amen. Nos Simon permissione Divina Cantuariensis Archiepiscopus totius Angliæ Primas, & Apostolicæ sedis legatus, de consilio fratrum & suffraganeorum nostrorum statuimus, ut quilibet cappellanus in nostris civitate, diocesi seu provincia Cantuariensi, pro animabus defunctorum annualia celebraturus, septem marcis, aut tribus marcis cum cibariis: alii autem qui curæ animarum deservient, octo marcis, aut cibariis & quatuor marcis sterlingorum annuatim contententur, nullatenus ex pacto ultra id percepturi, nisi aliter loci diocesanus cum iis qui curæ animarum deservient primitus decreverit fore faciendum. Si quis autem Clericus contra hanc nostram Constitutionem dando, seu recipiendo venire præsumperit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, a qua nisi per diocesanum loci in quo deliquerit non poterit absolvi. Quæ quidem Constitutio (sic ut præmittitur) coram nobis exhibita & publice perlecta, fuimus per partem Cleri dicte provincie nostræ inibi congregati cum instantia non modica requisiti, quatenus Constitutionem huiusmodi juxta omnem vim, formam & effectum ejusdem auctoritate dicti Concilii de novo publicari, & executioni debitæ demandari decernere dignaremur. Nos idcirco petitionibus dicti Cleri tanquam iustis & rationi consonis favorabiliter inclinati, Constitutionem ipsam ex consensu vestro & aliorum confratrum, Coepiscoporum, & suffraganeorum nostrorum ad tunc inibi congregatorum, citra festum san-

cti Michaelis proximo futurum, auctoritate Concilii prædicti, per nostras civitatem, diocesim, & provinciam prædictas publicandam fore, & debite promulgandam; nec non lapso dicto festo sancti Michaelis publicationeque dicte Constitutionis facta debite, ut præfertur, censuras in eadem Constitutione latis, quocumque subditos nostros & suffraganeorum nostrorum, si eidem, ut præfertur, contravenire præsumperint; sub modo & forma in eadem Constitutione contentis, juxta omnem vim, formam, & effectum ejusdem ardere decrevimus, prout per præteritis decernimus & ligare. Vestræ igitur fraternitati tenore præsentium committimus & mandamus in virtute sanctæ obedientie nihilominus injungentes, quatenus has litteras nostras Constitutionem antedictam in se continentes; ipsamque Constitutionem per vestras civitatem et diocesim auctoritate nostra debite publicantes, seu publicari facientes, ipsam in quantum ad vos pertinet, juxta dicti nostri decreti formam observetis, et a quibuscumque subditis vestris faciatis inviolabiliter observari. Auctoritate insuper nostra singulis Coepiscopis et suffraganeis nostris per litteras vestras harum seriem continentes, cum omni celeritate possibili transmittere studeatis, firmiter injungentes, quatenus ipsi Constitutionem prædictam per ipsorum civitates & dioceses, debite publicantes, ipsam quatenus eos & eorum subditos concernit, observent, & faciant, ut præmittitur, inviolabiliter observari. Mandantes eisdem, quod eorum singuli nos de publicatione sua huiusmodi Constitutionis citra dictum festum sancti Michaelis ad ultimum debite certificent per suas; Vosque pari forma per litteras vestras patentes harum seriem continentes curetis reddere certiores. Datæ in hospitio residentie nostræ juxta Westmonasterium decimo sexto die Mensis Julii, anno Domini MCCCCXXI. & nostræ translationis anno octavo.

ANNO
CHRISTI
1441.

CAPITULUM PROVINCIALE NIGRORUM MONACHORUM

APUD WESTMONASTERIUM,

Celebratum anno Domini MCCCCXXII.

ANNO
CHRISTI
1442.ANNO
CHRISTI
1442.Ex vet. cod.
MS in bibl.
Cotton. sub
effigie Vinea
lii E. 12. f.
136. a.

Cum plura sint exorbitantia & enormia inter professores ordinis sancti Benedicti nigrorum monachorum in Anglia, & reformatione digna, aliqua hic duxi notanda. Et primo incipiendum est a Patribus & capitibus, quorum actus & vita sunt subditis in exemplum.

In primis provideatur de abbatibus, tam de iis qui habent bona & possessiones a conventu discretas, cum hoc non sit fundabile in regula, nec in intentione fundatorum seu collatorum ipsorum, quam de abbatibus singulis dicti ordinis superioribus, & Prælatibus, ut juxta Constitutiones sanctorum Patrum & regularia instituta, vigilantiter intendant curis animarum, personaliter conversando, saltem singulis festivis diebus in choro & conventu, si non legitime impediuntur, ad officium & celebrandum divina, propter quæ dicitur officium, nec se subrahendum committendo in suis maneriis. Item moderetur sumptuosa & nimium ipsorum equitatura scandalosa tam in vario & irregulari apparatu salerarum quam in saleratura equorum; & quod qui majores sunt inter eos

ultra xx. equos, computatis sumariis, & cum frenis deauratis, sub pœna gravi temporali cameræ Apostolicæ applicanda equitate non præsumant.

Item, sub gravi pœna temporali ut supra, &c. statuimus quod singuli abbates & priores dicti ordinis exempti, quam non exempti, etiam ipsi qui bona habent a suis conventibus discretas, quod semel in anno singulis annis viz infra mensem post festum Michaelis immediate sequentem, plenum statum, & fidelem rationem, omnium bonorum dictis monasteriis suis & ipsis qualitercumque spectantibus, in capitulis coram toto conventu requisiti reddere teneantur nomina debitorum, quibus debentur, & a quibus debentur, & causas plane in scriptis redigentes.

Item, nihil de bonis & rebus suorum dictorum monasteriorum ultra valorem xl. solidorum aliquibus personis donent, alienent, vel vendant sine morosa deliberatione in expresso consilio, consensu, & assensu totius conventus.

Item, quantum ad conventuales sint omnes per

per regnum uniformes in habitibus, tam in formis, quam coloribus; & statuta circa formam cucullarum, floccorum, capparum clausurarum pro equitatura, & quia in floccis fit magis excessus, cum manicis ipsorum pro majori parte in pluribus locis protrudantur utque ad terram, quod de cetero non excedant pugnum manus medium unæ in longitudine, & trium quattoriorum in latitudine, & de capitiis cucullarum certa tradatur forma, ut omnes uniformiter in suis habitibus incedant ut alii religiosi faciunt; ac pannus ille nitidus de Wyrleio qui magis militaris quam monachalis censetur, omnibus tam abbatibus quam monachis penitus interdictus existat, & quod qui talibus utitur duplum istius teneatur solvere cameræ Apostolicæ.

Item, qui munitiones & solatia secundum morem locorum habuerint & recipiant, si infra tempus & diem mutationum & solatorum ipsorum, festinus dies, ut aliquod festum principale, vel duplex, seu xii. lectionum contingat, teneantur interesse matutinis, missæ majori, & vesperis infra oborum cum cæteris de conventu; & qui contrarium fecerit ab hujusmodi solatiis per quatterium suspendatur.

Item, quia elus carniū ipsius religiosi, exceptis certis casibus, quodammodo est interdictus; penitentiæque infirmitate modernorum, & longa ac diutina observantia in contrarium, videtur multum expediens, ut fiat auctoritate Apostolica modificatio gratiosa, & præcipue attentio quam sumptuosum foret, & quam importabile providere conventibus, qui multum a mari distant & aquis fertilitatem piscium habentibus, de alio genere quam de carnibus; & idcirco ordinamus, ut canunt statuta quæ die carniū per annum medietas conventus computatis officiaris, qui intra portas monasterii primo die personaliter existunt, sint in refectorio in prandio, nec comedant ipso die carnes ad excessum; sintque in ipso refectorio ladiciniis, piscibus, & pinguedine carniū ut hominis sarturatur contenti.

Item, ab exaltatione sanctæ Crucis usque ad caput Quadragesimæ per regulam & statuta indicimus ipsi professoribus regulare jejuniū, quamquam inter ipsos minime observetur, cum & hoc tempore indistincte comedant carnes, & plures cœnant: videtur vero consonum rationi & conscientis regulatis, quod modificetur, ut auctoritate Apostolica statuatur quod nullus hoc tempore, exceptis senibus, & actualiter infirmis ac debilibus, & juvenibus infra xx. annum suæ ætatis existentibus, cœnet, sed unico prandio in die contentetur, diebus dominicis, principalibus, duplicibus, ac xii. lectionum festis, & solemnitate Natalis Dominici usque ad octavas Epiphaniæ domini exceptis, & hoc tempore a carnibus abstineant.

Item, quia proprietas religiosorum execrabilis & detestabilis scelus existit, quæ maxime iis diebus per receptionem pecuniarum contra iura communia & statuta surrepit & inficit simplices conventuales, providetur, ut statutum domini Benedicti Papæ XII. contra hoc dictum via in rubrica ne victualia ministrarentur in pecuniis, firmiter observetur, & quod ordinetur unus fidelis dispensator communachus, qui habeat recipere omnes pecunias in præsentis conventualibus quomodocumque appropriatis seu assignatis, & de ipsis provideat singulis hujusmodi conventualibus, de habitibus & aliis suis necessariis, non in pecuniis, sed in ipsis rebus

A omnino prout unicuique opus fuerit ministrandis; & abbates ac priores qui in iis negligent fuerint, incurrant ipso facto formidabilem penam pecuniæ, & sui officii mutationem seu suspensionem; & si contingat hujusmodi conventuales visitare suos parentes & amicos, de licentia sui superiorum, hoc semel in anno ad majus fiat, & tunc habeant personas seculares honestas, ad ducendum eos & reducendum, quibus certa summa pecuniarum pro expensis per abbatem vel officiarium prædictum tribuatur, fiatque fidele ratiocinium de receptis & exceptis post iter completum; nullusque monachus retineat in sua custodia scyphum argenteum seu cochlearium, vel alia jocalia aurea vel argentea, seu libros, sine brevi & scriptura indentata, cujus una pars remaneat in manibus sui Prælati sub pœna proprietatis, nec talia recipiat vel donet sine licentia speciali; & si alicujus habitus seu vestimentum sit contractum, tradatur officario, qui habeat referre, seu novum loco ipsius recompeniare absque mora.

Item, nullus monachus habeat cellam vel cameram distinctam seu privatam, nec aliquo modo liceat eos ad talia loca privata ducere quascumque mulieres ad loquendum, comedendum, seu potandum, nisi proprias matres seu sorores, nec ad alia loca monasterii præter ad hospitium hospitum, & hoc cum speciali licentia, & sub testimonio & præsentia officiariorum ad talia recipienda deputatorum: Nec liceat alicui monacho infra monasterium nisi in dormitorio communi de nocte quietere præsentia sui Prælati, & infirmis fratibus in locis suis duntaxat exceptis.

Item, cum juxta beatum Augustinum inter omnia certamina Christianorum duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana pugna & rara victoria, & secundum eundem, qui familiaritatem mulierum vitare noluerit, cito labitur in ruinam, nec restat per Apostolum remedium nisi per fugam, statuimus districte, quod nullus religiosus dicti ordinis in villis seu civitatibus ubi sua monasteria situantur, licentiam habeat exeundi seu ingrediendi, secundum quod suis Prælati penitus facultas ipsos licentiandi ad comedendum, potandum, seu loquendum in ipsis locis, præterquam cum multis nobilibus, interdicitur, cum ex hoc gravis oriri poterunt scandala & incontinentia vitiorum.

Item, ut saluti animarum consultius provideatur, & inobedientiæ temeritas debite præcaueatur, necessarium videtur procurare a sede Apostolica certis personis diligentiam seu potestatem sufficientem ad declarandum & reducendum omnia statuta, dictum ordinem, & professores ejusdem, conservantiam tam Romanorum pontificum, quam ipsorum legatorum & subdelegatorum, ac aliorum superiorum quorumcumque, cum plura sunt hujusmodi statuta & varia; penas vero spirituales & temporales contra non observantes ipso jure infligentia, & quod ipsi sic auctoritate Apostolica delegati statuere, & decernere valeant certum limitatum modum observandi, ad quam observantiam singuli professores tam præsentis, quam futuri, & non ad aliam in antea adstringantur, sub penis temporalibus duntaxat per suos superiores arbitrarie infligendis.

Item, cum juxta regulam beati Benedicti singulis professoribus ipse ius jubetur, ut vestiti dormiant, pluresque solum cum staminis & femoralis.

ANNO
CHRISTI
1041

ralibus hoc sufficere eredunt; statuat, quod A non solum in staminis, sed etiam cum habitu regulari femoralibus & caligis, absque pedulibus omnino dormiant, linteaminibus de panno lino & camisis interdictis.

Cum secundum regulam beati Benedicti, nec debeat monachus possidere quod Abbas non dederit vel permiserit habere; quodque in plerisque monasteriis ad evitandum causam..... nis & iniquitatis permittunt Prælati suos monachos pro suis necessariis remendis pecuniis recipere, ne huiusmodi receptio pecuniarum causet vel inducat proprietatis vitium, ita est statutum & ordinatum, quod quilibet monachus sub pena proprietarii tenetur de pecuniis quibuscunque, & quomodocunque receptis & expensis, B suo prælato fidelem compositum reddere totiens quotiens prælato visum fuerit expedire, & ad minus semel in anno ad hoc etiam minime requisitus: Et si quid superfuerit non expensum, sine fraude ponat plenarie in prælati dispositione. Et ne prælati aut alii superiores huiusmodi bona per subditos in sua dispositione sic posita sibi retineant aut approprient, pro sua sola voluntate libere disponenda, ordinatum est & statutum, quod nullus talis prælatus aut superior recipiat aliquid de prædictis, nisi ad evidentem utilitatem sui monasterii; & hoc de assensu, & consentu quatuor vel quinque de senioribus.

Cum sacra monachorum religio in hac valle lacrymabili ubi velut signum reponitur ad sagittam, & quasi petra scandali in offensionem, sic juxta Patrum testimonia vitæ radiaret puritate, & mentis munditia resurgeret, quod nec populus habeat unde per ministratam occasionem sibi detrahat, nec mundus per violentam suspitionem quo nocere possit; ut omnis amodo in hac religione tollatur occasio scandali, ponatque de cætero populus cum platerio suo custodiam, & mundus suis labiis circumstantiam silentii & clausuram, ad complacentiam Altissimi, honorem ordinis, & piissimam exhortationem Christianissimi Principis regis nostri, unanimi Patrum assensu pariter & consensu, canonica auctoritate qua possumus in præsentis statui- mus primo firmiter & diffinimus, ut de cætero, D tam Abbates omnes qui bona a conventu possident discreta, de quorum bonorum discretionem mentio satis fit expressa de *Regulatis*, capitulo *Edoceri* in fine textus, & per Joannem Aton in constitutionibus Ortoboni, capitulo de *Prælati*; necnon per venerabilem Simonem Cantuariensem in suis constitutionibus provincialibus, capitulo *Etenim ut rectius*, quam singuli alii, qui bona participatim cum conventu obtinent concreta, quocunque superioritatis nomine sint vocati, juxta formam traditam Extra. De statu monachorum, capitulo *Cum ad monasterium*, priori, & in constitutionibus Benedicti XII. capitulo xxiv. necnon & provincialibus capituli Generalis capitulo 2. super gregem sibi commissum diligenter invigilent, studeantque quantum poterunt juxta vim & effectum eorundem canonum & constitutionum in claustris, choro, & capitulo pro fratrum instructione, correctione, & regimine; necnon pro celebratione divinorum in festis solemnibus personaliter interesse, nec occasione cuiuscumque consuetudinis in contrarium laborantis, ab his officiis ultra trium mensium spatium conjunctim, & sibi continue succedentium se subtrahant, nisi quatenus præpeditorem habeant canonicam & excusabilem satis de tempore absentandi.

Concil. General. Tom. XXVIII.

Præterea cum contra scripturam doctrinam illinam cum lana contextum induit, qui de professoribus diversi generis inordinatum habitum sibi sumit; ac etiam ulterius secundum sacros canones serico induti aut purpura, nec Christia- num induere convenit, neque aurum habentes in ornatum, aut cordis ornamenta aut pectoris pariter habere bene valent; idcirco ut omnes ejusdem nostri ordinis & professionis, tam superiores quam subditi, tanquam si essent singuli unius moris, ejusdemque conditionis in una domo, in suis sint habitibus; equorumque phaleraturis conformes & conformes, ulterius unanimiter statuitur, & districtius diffinitur, ut post horum per usum consumptionem; quibus dunc funguntur absque renovatione faciant sibi fieri de cætero juxta ritum, formam, & modum in proximo Generali capitulo excogitandos, flocos, cucullas, & capas, ornatumque pro equitatura suo statui concordet, juxta traditiones Vienen- nensis Concilii in *Ar in agro*, constitutionum Benedictinorum capitulo xxiii. Albineque capitulo primo cæterarumque constitutionum Patrum venerabilium antiquorum; nec panno Wyrleto duplicato, aut dimidiato, phaleraturaque deaurata & nimium sumptuosa, sub penis in ipso capitulo Generali statuendis ulterius abuti debeant aut vestiri, sed fiat ab hoc tempore in antea ultra prohibitiones, inhibitiones, excommunicationesque quas scripserunt sancti Patres, hæc omnia ulterius per nos veluti per aggravatam sententiam rejecta, suspensa, pariter & interdicta, neque ipsis liceat Prælati dum per viam equitant, aut alibi in itinere transeunt, ultra numerum de propria saltem familia vicenarium, nisi in casibus per constitutiones Papales capitulo xx. expressis, quomodocunque secum ducere aut in forissecis servitio retinere; sed semper cum ipso stent contenti, attentaque provideant, ne in eo modulis pensatis & moribus in temporibus & personis sit apparatus curiosus nimis aut nimium excessivus.

Præterea cum singuli Prælati nostri ordinis proinde ex hominibus assumpti sunt, ut pro hominibus constituti, tanquam prudentes vili- cii super servos Dei, quatenus singuli proleptis, ipsi vero omnibus & de omnibus in vili- catione sibi traditis fidelem pariter & prudentem Deo & collegio faciant rationem, nos eadem auctoritate qua prius firmiter injungimus, districtiusque singulorum conscientias oneramus, quatenus juxta Apostolicæ sedis legati domini Ortoboni decretum, Rubrica *De reddendo com- pota* una cum glossa Joannis Aton super eundem; necnon secundum constitutiones Simonis Cantuariensis Archiepiscopi, capitulo *Etenim ut rectius*, tam ipsi Prælati quam ipsi administratores singuli qui de more solent aut de jure deberent singulis annis semel ad minus, aut in capitulo, aut in alio seor- lum ad id negotium deputato, coramquinque vel sex fratribus cum consensu capituli in hac parte electis, fidele ratiocinium & plenarium de singulis receptis & expensis etiam irrequisiti faciant, nominaque creditorum cum debitoribus & causis si quæ fuerint plene & fideliter absque fraude redigant seu redigi faciant in scripturam, nec dent aut donec prælatorum aliqui de bonis sibi in administra- tionem taliter concessis, aut in curialitate, prodigalitate, aut liberalitate, summam aliquam notabilem, nisi in urgente manifesta necessitate, & tunc hoc faciant ad commodum

ANNO
CHRISTI
1042

ANNO CHRISTI 1443

ANNO CHRISTI 1444

monasterii ac profectum, & sine dissipationis specie aliqua.

Præterea cura juxta Sapientis eloquium tunc rone ad curia roboratur viriliter, cum de labore penatur utilitas laborantibus, quam post claustralis ponderis tantum, recreabilis solatii concederetur grata merces votivis, prout tenetur, desideris affectuantes hujusmodi onera claustralia cum mentis hilaritate continuo deportari volumus, opportunitatem fore decernimus, ut fratres singuli dum per cursum minorum solatii corporaliter se immittant tam diebus ferialibus, quam in festis duodecim horum hoc tempore occurrentibus, absque excessu tamen & cum summo modestis honestis solatii licitisque recreationibus de laudabili loci consuetudine approbatis monachaliter indulgeant & exercent moderare; in diebus tamen solemnitibus, festisque duplicibus saltem si talia frequentent fratres solatia presentialiter in cenobis volumus & injungimus sub pena recreationis per tempus notabile ad arbitrium Superiorum subrahenda, quotiens talia festa occurrerint, missis, matutinisque, & vespers inter sint, quocumque consuetudine scripta aut non scripta in contrarium non obstante.

f. minime

f. respice

A saneque nonnullis leges moribus utentium incongruum hodie penitus obrogare prout expresse decretatur ubi supra; ut lex de regulari monachorum juxta loca de eorum regulariter observetur, veluti in duobus magis religiosis moribus utentium in temporibus approbatur; ac ut quomodolibet in rebus primo postulanda est voluntas, non que est unius tantummodo, sed multorum, ita in imponendis jejuniis oneribus attendatur, non in illius refectionem, in quo est singulariter spiritus Domini & libertas, sed ad communitatis indigentiam, & debilitatem complexionis in eadem; volumus etiam ulterius & ordinamus, quod nullus his temporibus, ut puta ab Idibus Septembris usque ad caput Quadragesime præterquam juvenes dummodo sunt crescentes in loco regulari, videlicet refectorio, coment aut coram præstant quovismodo, dominicis diebus, festis principalibus duplicibus & xii. festis, ac Natalis domini festivo tempore usque in octavas Epiphaniæ, ab hac lege ob id duntaxat exceptis, ut in viam Domini a mane laborantibus ad vespem, præter statum retributionis domini in futuro in presentialium ipsa vespere recreationis stipendium sumere liceat & solamen.

Præterea cum angustiosum sit undique aut legem statuta de non recipienda a fratribus pecunia pro quibuscumque necessariis, aut indifferenter concedere juxta consuetudinem inchoatam, in diversis locis, cum inficere nequeat, quoniam hinc oritur alia dispositio ad peccatum, & sit in parte concessio præter jura, inde vero præter occulta convicia, clandestina negotia, alioque varia illicita multa, maxima injuria, materia mortuaris quod super omnia peccat & prohibet nostra norma, idcirco primo, quia melius magisque expediens fore suspensum, in manus obsequii incidere, quam leges & prohibitiones relinquere nostre norme: Secundo, quia satis sufficiens esse consideramus, si per viam imitationis sit quisque discipulus quemadmodum ille magister optimes, cujus omnis adio nostra est instructio, & qui juxta beatum Augustinum de operibus monachorum, juxta sententiam Joannis Crisostomi hominis quodam cum Gloriosa communi super Evangelium Joannis 12. lapculos habuit & pecuniam, ut omnem abscideret malefactorum materiam & moribus condiscenderet infirmorum: Tertio, quod libit juris consilium esse periculum, ubi majus periculum imminet, ubi cautius oportet agere, & propter vitandum malum majus quod minus de eodem genere sapit cum silentio tolerare, hoc nostrum singulos subditos, dum tamen non sint sine discretione, juvenes; aut in expensis prodigi, seu minus in regimine sapientis, permittimus pariter & toleramus juxta laudabilem locorum consuetudinem atque usum partium pro necessariis recreationibus pecuniam recipere & expendere, non quidem ad libitum, sed in his duntaxat que supradictis & cum discretione. Et ne hoc permissio est laborationis libertas in materiam evadat sursum, seu ad peccati opus sine summo dispanat per regulas penitus interdicti, nos ulterius usum, formam, & modum de recipiendi seu recipiendi pro contrarium pecuniam taliter capientes pro vitiis moderari, ut nos occasio mali sit in festo, ne veritas ordinis remaneat quemadmodum in consensu, aliter immo & strictiori modo quo possimus summiter injungimus, firmissimeque mandamus, quatenus ipsorum singuli subditi qui hujusmodi pe-

curia

f. consi

vin. 2.

ANNO CHRISTI 1045.

ANNO CHRISTI 1045.

a F. nuper
cunctis pro-
prie, H.
b Legi, H.
c nudi p. H.

di pecuniam taliter societas in suas res de
tallor recepta actione quatuor superiori vilium
sunt expeditione ad mense formi in anno ir-
requirit aut scripto aut verbo iuxta ipsius su-
perioris arbitrium fidem rationem pariter &
relationem faciant * velque omnino prater vi-
tandam proprietatis vicium quomodocumque aut
qualitercumque sibi concessam pecuniam b se
retineant, quod iuxta traditionem regula nec
abbas dederit nec permisit, seu in quo ipsi
non se semper promptos exhibuerint ad potes-
tatem plenarie in superioris arbitrio & dispositio-
ne, per hanc tamen positionem aut relationem
notum superiorem aliquem in aliquo promi-
torem aut promptiorem esse ipsam reditum
si quod fuerit a fratre auferre, aut penes se re-
tinere, nisi in pios usus id idem applicet, & tunc
hoc fiat cum saniori consensu, & absque ran-
coris vitio seu murmurandi libidine aliquali.

Præterea, cum secundum beatum Augusti-
num, qui mulierum non vult vitare præsen-
tiam de facili labitur in ruinam, nec restat
remedium per Apostolum nisi per fugam, hinc
constitutionibus Benedictinis provincialique ca-
pituli in hac parte imitantes omnes nostri or-
dinis profectores adjuramus in Domino, & sub
precepto instantius exhortamur, quatenus id in

inveniri homines mentaliter revolventes, ad-
vertentibusque ulterius, quomodo iuxta sapientis
eloquium, Aduli perierunt propter malorum sp-
ritus, affertaque ipsius colloquium fieri quasi
ignis exardescens; in quantum honeste poterunt,
aut commode valeant, ipsarum familiaritatem
omnino diligant, nec cum ipsis loco aliquo
colloquium habeant, nisi sufficienti honestatis
testimonio, & tunc taliter ut omnis vicius
materia scandali, nullaque detur occasio de
colloquio delinquendi: Et quia adeo inscit
mulieris consortium ut colloquium, & pro-
pterea juxta Hieronymum, nunquam solas ad
ipsas domum habitari est concessum; ideo ut
prius adjuramus in Domino & exhortamur,
ac in abundantius ulterius demandamus, ut ad
villas ubi aut mulieres habitant, aut ipsi fra-
tres murum inter se accessum nullus penitus
habeant, nec cum eis aut aliis quibuscum-
que, nisi in causa duntaxat nobili, in iis lo-
cis comedant, bibant seu quomodocumque se
reficiant, & tunc de superioris licentia expressa
& consensu.

Acta sunt hæc & inacta in domo capitulari
de Westmonasterio, anno Domini MCCCXXIII.
invidiosissime conquestoris & nostri Principis
Henrici Quinti anno octavo.

CONCILIIUM PROVINCIALE APUD VERNONIUM,

Exeunte Januario vel ineunte Februario 1422. de Mandato Regis celebratum,
ad deputandum ad Concilium Papiense, Senas postmodum translatum.

Ex Bulla
Concilii. Re-
monat. Prov.
p. 118.

Constat ex literis regis ad Capitulum Fif-
cense abbati sede vacante inscriptis,
ut certa die per suos deputatos apud Rotoma-
gum interesse non omittant, inde cum cæteris
ad locum præstitendum profecturi. Si quid
præterea pro Ecclesiastica disciplina, vel mo-
rum reformatione peractum sit, scheda Fican-
mensis non indicant.

Dux tamen Bedfordie ibidem Anglie Regi;
cujus vices & locum gerebat, novam fidelita-
tis sacramentum inter manus Archiepiscopi
Rotomagensis a singulis præstari voluit. Ver-
ram domini Errardus Carel, al. Corel, Prior

CS. Georgii de Medueta, & Guillelmus Stepha-
ni Cantor, monachi Fiscannenses ab eisdem
loci capitulo deputati, exceperunt se regia dun-
taxat auctoritate vocatos, nec allatenus Ar-
chiepiscopi, non posse, nec debere, nec velle,
inter Archiepiscopi manus præstare, ne sui mona-
sterii juribus & privilegiis aliquid propterea de-
tradum foret in futurum. Quamobrem toto ap-
probante consensu judicatum est, ut idiplam
inter manus Abbatis S. Michaelis ad Tumbas
tunc Normannie Cancellarii præstarent; quod
& ita fecerunt, uti ex aliis authenticis instru-
mentis, que ibidem asservantur, perspicuum est.

ORDINATIO HENRICI CHICHLEY

ANNO
CHRISTI
1422.

ANNO
CHRISTI
1422.

Archiepiscopi Cantuariensis, pro decenti regimine & gubernatione, tam advo-
catorum, quam procuratorum, & cæterorum ministrorum
curie Cantuariensis.

Ex va-
complecti
in libi.
Comen.

Henricus permissione divina Cantuariensis
Archiepiscopus, totius Anglie Primas, &
Apostolice sedis legatus, dilectis in Christo fi-
liis officiali curie Cantuariensis nostræ, & de-
cano Ecclesie beate Marie de Arcibus London
dilecti officialis nostri commissario, ac alteri di-
ctæ curie residenti cuiuscumque solentem gratiam
& benedictionem. Cum inter cætera nostræ cu-
rie prædictæ statuta, primo per recordanda me-
moris Robertum, deinde per Joannem, olim
Cantuariensis Archiepiscopos prædecessores no-
Concil. Genral. Tom. XXVIII.

stros, ad Dei laudem ac dictæ curie honorem,
& exaltationem, ac ministrorum ejusdem regi-
men & justitiam directionem edita & solemniter
publicata; & per vos singulosque alios dictæ
curie ministros, quantum statuta ipsa vos &
eos concernunt in principio admissionis vestræ
& eorum cujuslibet jurata, salubriter fuerit &
sit antiquitus ordinatum, quod advocati & pro-
curatores ejusdem curie, dum causas in ea tra-
standas habuerint, sive secum socios habeant in
causis, sive non, dum causas hujusmodi tran-
tunt.

STATUTA ECCLESIAE COLONIENSIS

a Theodorico Archiepiscopo in provinciali Synodo edita
anno MCCCCXXIII.

* Theodorico
Coloniens.
Eccles. P.
1641.

Theodicus * Dei gratia sancta Colo-
niensis Ecclesia Archiepiscopus, sacri
Imperii per Italiam Archicancellarius,
Vrøßphalia & Hungaria dux, &c.

I.

Contra fornicarios seu concubinos
clericos.

Licet per sacros canones Sanctorum Patrum satis abunde contra notorios presbyteros, similiter & clericos in sacris ordinibus constitutos & beneficiarios, focarias & concubinas, & mulieres suspectas in domibus suis, & extra domum in Parochia publice habentes, provisum existat: quia tamen succrescente malitia temporis moderni, labes hujusmodi criminis in Ecclesia Dei in tantum inolevit, quod scandala plurima in populo sunt exorta, & verisimiliter exoriri poterunt in futurum; & ex fide dignorum relatione percepimus quod quidam Ecclesiarum Praelati, & alii, etiam capitula, ad quos vel ad quem immediate correctio conjunctim vel divisim ex statuto seu consuetudine dignoscitur pertinere; obtentu commodi temporalis, vel ex negligentia, tales in suis iniquitatibus sustinuerunt & sustinent: ideo hoc sacro Provinciali Concilio approbante, monemus omnes & singulos Ecclesiarum Praelatos, & alios quoscumque nostrae provinciae, etiam capitula & collegia, ad quos vel ad quem hujusmodi presbyterorum, clericorum in sacris ordinibus constitutorum, ac beneficiariorum & aliorum correctio conjunctim vel divisim immediate spectare dignoscitur, quatenus intra sex septimanarum spatium, post praesentium statutorum provincialium publicationem, moneatis in specie & nominatim sub pena juris, & aliis maxime formidabilibus, omnes & singulos presbyteros & clericos in sacris ordinibus constitutos, ut intra novem dierum spatium post hujusmodi monitionem eis factam, quorum dierum tres pro primo, tres pro secundo, & reliquos tres pro tertio & peremptorio termino praefigimus, suas focarias seu concubinas a se removeant, & ipsas ab eorum co-

habitationibus, & a parochia penitus expellant, ipsas vel alias minime in eorum habitationibus & parochia admitturi. Alioqui inobedientes, ab officiiis divinarum suspendant, & si protervitas eorum hoc exegerit, beneficiis suis priventur. Et si Praelati & aliqua etiam capitula, ad quos correctio praescriptorum immediate conjunctim vel divisim pertinere dignoscitur, praescriptos concubinos effectualiter non correxerint, ita quod ipsi praescriptas mulieres a se & parochia non removeant cum effectu vel animo, aut alias in eorum habitationes vel parochias resumpserint: & praescripti Praelati, & capitula tales presbyteros vel clericos, beneficiatos vel non beneficiatos, in suis iniquitatibus per spatium sex septimanarum sustinuerint, extunc volumus quod correctio talium presbyterorum & clericorum, beneficiariorum & non beneficiariorum, ad dioecesanos locorum plenarie devolvatur. Et si dioecesani locorum per sex spatium mensium hujusmodi delicta reliquerint incorrecta, cum extunc possint notari de negligentia, volumus & statuimus, quod extunc illorum delictorum & delinquentium correctio ad nos libere devolvatur, non obstantibus quibuscumque pactis, consuetudinibus seu statutis. Inhibemus etiam, ne beneficiati praedicti filios, vel filias, aut concubinas dotent, aut ditent de patrimonio Crucifixi, aut talium nuptiis, vel exequiis audeant interesse: & qui contra fecerint pena canonica percellantur.

II.

Contra seculares interdicentes suis subditis, ne civilia & necessaria commercia cum clericis habeant, seu solita obsequia eis exhibeant.

Item licet per sacros canones sit provisum contra obtinentes temporale dominium, interdicentes suis subditis, ne Praelatis aut clericis seu personis Ecclesiasticis quicquam vendant, vel emant aliquid ab eisdem, neque ipsis blada molant,

ANNO
CHRISTI
1597.

ANNO
CHRISTI
1597.

lant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere possunt, cum talis in derogationem Ecclesiasticæ libertatis presumantur: quia tamen per se universitates civitatum, oppidorum, villarum & aliorum locorum, necnon collegia, societates, seu corpora ministeriorum seu officiorum mechanicorum, præscripta similia, & interdum majora committunt, & contra tales provisorum est: Ideo statuimus & ordinamus, omnes & singulos ad hoc opem, consilium, auxilium vel favorem præbentes, excommunicationis sententiam incurrere ipso facto. Et quia per præmissa providimus clericis contra laicos, volentes etiam providere laicis contra clericos, statuimus quod ipsi laici de clericis conquirentibus, ab ipsorum clericorum iudiciis fiat iustitia expedita.

III.

Officialis in causis appellationum a suffraganeis, servabis jura communia.

Item statuimus quod officialis noster Coloniensis, qui fuerit pro tempore in causis appellationum, quæ ad curiam nostram ab audientia suffraganeorum nostrorum seu eorum officialium devolventur, seu hæctenus sunt devolutæ, servet jura communia, & maxime illa, quæ introducta sunt per felicis recordationis Innocentium Papam IV. quæ hodie sunt inserta libro sexto Decretalium. Alioqui ipsum officialem nostrum ab officio suspendimus.

C. Roman.
de appell.
la 6.

IV.

Contra abrogantes pias & laudabiles consuetudines.

Item cum presumptuosa quorundam dominorum temporalium, judicum, scabinorum, consulum, universitatum, civitatum, oppidorum, villarum & aliorum locorum, necnon collegiorum, societatum seu corporum ministeriorum & officiariorum mechanicorum, rectorumque aliorum locorum vel communitatum, aut quocumque nomine vel titulo nominare se presumunt, seu presumant in futurum: in nonnullis nostrarum civitatis & diocesis, necnon provincie terminis, contra Dei Ecclesiam suam extendentium potestatem temeritas sic excrevit, quod consuetudines & observantias veteritas & laudabiles, pia fidelium devotione introductas, non absque scrupulo hæreticæ pravitatis

infringere molimatur, inhibendo, seu opem, operam, consilium, auxilium & favorem ad hæc præstando, aut aliis callidis & occultis machinationibus, seu condiculis verbis aut factis perficiendo, ne tempore exequiarum, ne in septimis, tricesimis, & anniversariis parochianorum defunctorum, aut alias quocumque tempore, panes, carnes, vel casei, seu pisces, vinum vel cerevisia, seu candelæ vel denarii, aut alie res quælibet, prout juxta morem & consuetudinem prædictam earundem Ecclesiarum, cappellarum, vel altarium sub antiquis temporibus obtentum fuit, a Christianidelibus utriusque sexus hominibus offerantur: ne etiam quis minus, aut aliud quam certam monetam, aut ejus valorem, aut petias effractæ monete, aut consimile (in præjudicium Ecclesiasticæ libertatis, ac contra constitutiones & observantias memoratas) offerat temporibus antedictis, cum præmissa in divinæ majestatis offensam (a qua majestate laici præscripti suas merito sibi datas recognoscere deberent potestates) ac Ecclesiarum earundem ac consuetudinum, & observantiarum prædictarum grandem perniciem tendere dignoscuntur. Nos igitur hujusmodi ausibus nefariis occurrere cupientes, districtius inhibemus, ne quis in modis præscriptis, vel aliis quibuscumque dictas consuetudines intringat aut infringere sive violare procuret, aut talia mandata vel statuta & novas consuetudines, imo verius corruptelas, de novo introducant, nec per se aliove, quibuscumque machinationibus, condiculis verbis vel factis qualitercumque efficiendo impediant, quominus dictæ aut quævis alie oblationes, Ecclesiis aut Ecclesiasticis personis quibuscumque juxta vota fidelium libere offerantur: nec ad prædicta faciendâ vel non faciendâ desit consilium, auxilium, opem, operam, vel favorem publice vel occulte.

Insuper districte præcipiendo mandamus ut in contrarium attentata si quis sint, revocent, & revocari procurent cum effectu intra mensem post publicationem hujusmodi nostri statuti. Alioqui in omnes & singulos, in præmissa contrarium facientes, & in his aut aliquo ipsorum inobedientes & rebelles, excommunicationis sententiam, quam etiam ipsos per jus commune incidisse reputamus, serimus in his scriptis: a qua, nisi rectori Ecclesie, cappelle, vel altaris, cujus oblatio (ut permittitur) impedita fuerit vel diminuta, de injuriis,

ANNO
CHRISTI
1111.

juris, damnis, expensis, & interesse, prius integre satisfactum fuerit, nullatenus absolvantur. Volentes, quod universi & singuli Ecclesiarum rectores, & eorum vices gerentes prædicti, quorum interest, præmissa suis parochianis singulis mensibus temel publicare non omitant. Et si universitas in præmissis vel aliquo præmissorum deliquerit, vel contrafecerit, Ecclesiastico supponimus interdicho.

V.

Stationariorum seu quæstuariorum officia solis sane modo sacerdotibus concedenda.

Item, statuimus & inhibemus sub pena excommunicationis lætæ sententiæ, ne quis de officio quæstionatus eleemosynarum se intromittat, nisi in sacris ordinibus fuerit constitutus. Nec ambonem ad prædicandum populo, aut charitativa postulandum subsidia, aut indulgentias sibi commissas insinandum, vel aliud, quam in eorum litteris Apostolicis, vel diæcesani Episcopi continetur, exponendum, nisi in sacerdotio constitutus, ascendere præsumat. Mandantes universis & singulis diæcesanis nostris capitulis & aliis, ad quos talium Constitutio dignoscitur pertinere, ne alicui, nisi secundum formam statuti, litteras concedant, & extra istam formam concessas, quantocitius revocare procurent.

VI.

Contra dormitantes in templis sub officiis divinis.

Item, statuimus, ne canonici ac beneficiati in Ecclesia, aut etiam intra Ecclesiam vel cæmeterium de loco ad locum, nec stando vel sedendo inutiliter fabulentur, quamdiu inibi divina peraguntur. Sed morate & distincte in choro intendant divinis, sub penis privationis fructuum ad octo dies.

VII.

In vicinias Ecclesiarum parochialium non fratres mendicantes, sed presbyteri seculares, si tamen idonei haberi poterunt, offerendi.

Item, statuimus & ordinamus sub pena excommunicationis, quam serimus in his scriptis, ne aliquis rector aut

perpetuus vicarius parochialis Ecclesiæ, seu etiam cappellæ, ordinet, constituat, vel deputet aliquem religiosum mendicantem vel non mendicantem, ad regendum & gubernandum seu officium Ecclesiæ suam, vel ejus vicariam seu cappellam, aut alias vices suas committere talibus præsumat, modo alter idoneus comode haberi poterit, dolo & fraude seclusis. Datum, statutum, & ordinatum Coloniz, de consilio in præsentia venerabilium virorum ambaxiatorum, & nunciorum reverendorum patrum & dominorum suffraganeorum nostrorum, Leodiensis, Trajectensis, Monasteriensis, Mindensis, & Osnaburgensis Episcoporum: ac capitulorum Ecclesiarum earundem, qui ad hoc missi fuerunt in multitudine copiosa, anno Domini 1423. die Sabbati, vicesima mensis Martii, sub sigillo nostro præsentibus impresso in testimonium præmissorum.

VIII.

Quibus de concubinariis superius mandatum intelligendum.

Theodoricus Dei gratia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopus, sacri Imperii per Italiam Archicancellarius, Westphaliæ & Ungariæ dux, &c. Cum nos nuper editione nostrorum statutorum provincialium, in sessionibus nostri Concilii provincialis solemniter publicatorum, auctoritatem, consensum & operam dederimus: jura tamen & jurisdictiones aut libertates suffraganeorum nostrorum, & Ecclesiarum aut aliorum quorumcumque judicum provincie nostræ, tollere aut lædere, vel eos ad aliquod verisimiliter impossibile, obligare non intendebamus, nec intendimus. Idcirco ad omnem ambiguitatem tollendam, quæ circa statutum, pridem in hoc sacro Concilio contra concubenarios editum, possit suboriri, declaramus hoc statutum ad notorios concubenarios concubinas in eorum habitationibus vel alibi publice detinentes, duntaxat extendi debere. Nolumus etiam vigore dicti statuti, nobis aliquam jurisdictionem acquiri, vel ad nos devolvi. Carolinam in Generali Concilio Constantiensi approbatam, mandamus ab omnibus observari, ipsamque aliis constitutionibus statutorum provincialium volumus insertam haberi.

1055

MARTINUS
P. V.

SYNODUS COLONIENSIS.

SIGISMUNDUS
IMP.

1056

ANNO
CHRISTI
1055.

IX.

A aut rebelles ejusdem, præsertim dictam
fidem impugnantes, largiri dignetur vi-
ctoriam & triumphum.ANNO
CHRISTI
1056.*Contra hæreses præsertim VVicleffiam & seu
Hugonicam per id tempus sævientem.*

X.

Hæreses, hæreticorumque Joannis Wicleff, Joannis Hus, & Hieronymi de Praga doctrinas erroneas anathematizamus, reprobamus, & totaliter condemnamus, asserentes cum Concilio Generali Constantiensi, quod omnes hujusmodi articuli, aut sunt piarum aurium offensivi, aut seditiosi, aut scandalosi, vel manifeste a fide devii, seu expressam hæresim continentes, prout in sententia lata contra dictos hæreticos & ipsorum perversa dogmata, plenius continetur. Quapropter universos & singulos subjectos nobis, in virtute sanctæ obedientiæ requirimus, & eis præcipiendo mandamus, quatenus in spiritu virtutis Dei exurgentes, prædictorum hæreticorum sequaces aut fautores, vel receptatores, & eorum doctrinam reprobam cum opusculis memoratis, ubicumque illos seu illas contigerit reperiri, diligenter inquiratis, nobisque, ordinario loci, aut alicui ex inquisitoribus hæreticæ pravitate, ad hoc a sede Apostolica deputatis vel deputandis, prodatis vel reveletis, atque mediante justitia (si non respuerint) exterminari fideliter procuretis. Nos enim omnibus per nostram provinciam constitutis, confessis & contritis, qui ad hoc operam efficaciter dederint, aut qui in expeditione exercituum contra dictos hæreticos profecti fuerint, de omnipotentis Dei misericordia, & Sanctorum ac Sanctarum nostrorum patronorum & patronarum meritis aut precibus confisi, xl. dies Indulgentiarum de injunctis eis poenitentis misericorditer in Domino relaxamus: Suffraganeos provincie nostræ in domino hortantes, ut his nostris Indulgentiis similes in suis civitatibus & diocæsi-bus superaddant. Mandantes insuper omnibus & singulis Ecclesiarum rectoribus, & eorum vicariis seu presbyteris, aliisque prædicatoribus per provinciam Coloniensem, quod in singulis sermonibus suis ad populum faciendis, exhortationes faciant speciales ad inducendum populum congruis modis, ut orationes, jejunia, & alia pia opera, omnesque presbyteri dictæ provincie nostræ, missarum in solemnibus celebrandis, speciales collectas, & suffragia nostro offerant Salvatori, quatenus Ecclesie sanctæ, & veris Christi-colis contra quoscumque persecutores

*Cur singulis feriis sextis circa meridiem
campana magna pulsetur, & cur item
quotidie mane & vespere tertiorum
istuum pulsatio fiat.*

Item, deinceps in singulis civitatum & locorum provincie nostræ principalibus Ecclesiis collegiatis & parochialibus, omnibus feriis sextis hora meridiei vel circa, in memoriam passionis & mortis Domini nostri Jesu Christi, nostrique redemptoris, solemniter campana cujuslibet Ecclesiarum magna pulsetur, ad excitandum Christianifideles, ut eadem hora memoriam passionis Christi & suæ redemptionis devotius recolant, & per ejus merita misericordiam Dei pro præmissis, & omni necessitate Ecclesie implorent. Similiter quoque approbante hoc sacro Provinciali Concilio, statuimus, ut deinceps in singulis Ecclesiis prædictis omni die circa solis ortum, in memoriam compassionis gloriose Virginis Mariæ, pulsetur tribus vicibus campana magna ipsius Ecclesie, & prout hætenus circa occasum solis, pro salutatione ejusdem Virginis Gloriosissime pulsari consuevit, ad hortandum Christianifideles, ut in laude ipsius Virginis incipientes, eam cum salutatione Angelica venerentur, ut ipsa quam filius ejus nil negans semper honorat, pro nobis & omni necessitate nostra apud Dominum intercedat. Nos enim omnibus contritis & confessis in provincia nostra constitutis, qui feria sexta tempore pulsus in memoriam passionis & mortis Domini nostri Jesu Christi, tria Pater noster, & tria Ave Maria, &c. Necnon qui tempore pulsus, qui singulis diebus fieri debet circa ortum solis, ter salutationem Virginis angelicam, Ave Maria, flexis genibus oraverit, de omnipotentis Dei misericordia, & auctoritate nostra metropolitana, & ordinaria, xl. dies Indulgentiarum de injunctis eis poenitentis, toties quoties hoc fecerint, misericorditer in Domino relaxamus: suffraganeos provincie nostræ in Domino hortantes, ut his nostris Indulgentiis similes in suis civitatibus & diocæsi-bus superaddant.

XI.

ANNO
CHRISTI
1493

XI.

Compassionis B. Mariæ festum, seu memoria, quando in templis agenda.

Ad gloriam sanctæ & intemeratæ Virginis Dei genitricis, pro miseris peccatoribus filium suum crucifixum assidue deprecantis & orantis, cujus laudes, etiam si omnes arenæ maris in linguas converterentur, depromere nequirent: nec non ad honorem illius angustię & doloris, dum redemptor noster Jesus Christus expansis manibus in ara crucis, pro salute nostra immolatus, matrem suam benedictam dilectissimo discipulo suo Joanni Evangelistæ commendavit, & præsertim ut prophanorum, hæreticorum Hussitarum perfidia, qui imagines ad laudem crucifixi, & gloriöse Virginis dedicatas, ausu sacrilego comburere, & devastare minime formidarent, nec formidant, statuimus, & ordinamus, ut festum commemorationis præfate angustię & doloris beatæ Mariæ Virginis, deinceps singulis annis feria sexta post Dominicam Jubilate, nisi aliquod festum eodem die intervenit, & extunc prima feria sexta proxima subsequenti, in primis vespere, matutinis, aliisque horis, necnon in secundis vespere, in choro tantum, in omnibus Ecclesiis provincię nostræ subiectis, secundum notas ac historiam & homiliam de eodem festo compositas, solemniter celebretur: Ut Dominus no-

ster Jesus Christus velamina de cordibus eorumdem hæreticorum auferat, & eisdem ad sacrosanctam fidem Catholicam revocare, & Christi fideles ab erroribus & omni malo per piissimam suam misericordiam præservare & custodire dignetur. Quicumque autem interessenti huic missæ cum devotione, de omnipotentis Dei misericordia, & auctoritate nostra metropolitana & ordinaria, xl. dies Indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis misericorditer in domino relaxamus. Exhortantes suffraganeos provincię nostræ in domino, ut his nostris Indulgentiis similes in suis civitatibus, & diocesisbus superaddant.

ANNO
CHRISTI
1493

Statutorum copia quibus necessario habenda.

Cæterum mandamus omnibus suffraganeis nostris, & eorum cuilibet, ut statutorum in sacro Provinciali Concilio Conclutorum & publicatorum copiam sub forma authentica intra unum mensem immediate subsequentem recipient, & suis Synodalibus Conciliis faciant publicari intra tempus a jure statutum, ne quiplam de sibi subiectis, de eorum editione prætereundere valeat ignorantiam, vel allegare. Et præcipue mandamus decanis Ecclesiarum nostrarum civitatis & diocesis, ac Christianitatum decanis, quatenus ea in suis Ecclesiis & cappellis conservent & publicent, ac ulterius dent (copiam) Ecclesiarum rectoribus per decanatum eorumdem: alioqui iusto impedimento cessante, præmissa negligentes per excommunicationis sententiam, tanquam inobedientes, volumus canonicè puniri.

Pronunciatum in Ecclesia nostra Colonienſi, sub anno a Nativitate Domini 1493. die Jovis. 22. mensis Aprilis, sub sigillo nostro præsentibus appenso in testimonium præmissorum.

CONCILIUM SENENSE,

Papie seu Ticini primo inchoatum, tum Senis celebratum anno Domini MCCCCXXXIII. & sequentibus initio sub Martino Papa V.

De translatione Concilii Papienſis ad Senas.

DE translatione Concilii Generalis a civitate Papienſi ad civitatem Senarum facta anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tertio, die vicesima secunda mensis Junii. Sciendum quod anno prædicto, die vicesimo primo prædicti mensis, in dicto Concilio existentibus pro parte Domini nostri Papæ Martini V. reverendis in Christo patribus & dominis

E Petro Archiepiscopo Spoletano (1), Petro abbate de Rosacio Aquilejensis diocesis, ordinis sancti Benedicti, & Leonardo magistro & Generali ordinis Prædicatorum, & aliis prælatis & Doctoribus de diversis nationibus: Reverendus in Christo pater dominus abbas sancti Ambrosii Mediolanensis de mane Illustrissimi principis domini ducis Mediolanensis præsentavit præfatis dominis de Concilio litteras credentiales, virtute quarum idem dominus abbas exposuit magnam benevolentiam, quam dictus Princeps

a Forte. de parte. li.

inductio prima.

(1) Petrus abbas de Rosacio pro Martino V. ad Concilium Papienſis, non Senensæ Legatus, filius fide Comitæ Philippus de Millis, Ave Arundis, Britannicæ, Joanni Galeotto viccomiti Duci Mediolanensi a Concilio, & in universis eius ditione Vicariis. Ob eius prædicationem animi datus, & miris in rebus operis solertiam ipsi Pontifici charus adeo factus, ut cum præcipuo concilio videret negotium & filium adscriptum in familiam suam, & amplissimis honoribus commoverit, & præcipue generoso Gubernatore Marchis Antonium cum plenarie potestate Legati a latere, in quo etiam regimine dilectissimi illi temporibus Pontificis memorem mirabiliter adeo adimpleverit, ut in Cardinalium quoque numero, sub Alberto in archiepiscopatu Italico, idem Martinus illum cooptaverit. Servantur adhuc, in Archivo Comitum Arundinorum Veronesium, quoque præsentibus laudis scriptis, plurimum Martini V. originalis Epistolæ, que eidem Petro de Arundis, postea de Calceone successore successore Abbati de Rosacio inscriptæ sunt.

ANNO
CHRISTI
1460.ANNO
CHRISTI
1460.

ceps habebat ad ipsum Concilium. Et quia do-
lenter intellexerat in dicta civitate Papiensi pos-
sibilem epidemicam vigere, dictis dominis
de eminenti periculo volens eis præcavere, præ-
sentabat dicto Concilio omnes civitates & oppi-
da suorum dominorum, demptis duntaxat dua-
bus civitatibus, Brixia & Mediolano. Quibus
auditis, domini de nationibus retraxerunt se ad
partem in aula exteriori, cor missarii domini
nostri Papæ in aula interiori remanentibus. Et
quia dicebatur quod idem dominus abbas habe-
bat illo die necessario reverti, & referre res-
ponsum ad dominum ducem prædictum: post
plures instantias præcipitativas, iterum dictam
cameram sine concordia de loco translationis,
ubi post multas altercationes hinc inde habi-
tas, dominus Andreas Poznanienſis Episcopus
pro se & illis de natione Germanica qui erant
quatuor in numero, cum videret quod non
posset faciliter haberi concordia, dicit præmis-
sis commissariis, quod onerabat dictos commis-
sarios de electione loci, pro translatione dicti
Concilii, talis semper in omnibus decretis Con-
cilii Constantiensis. Consequenter dominus
Philibertus Ambianensis Episcopus pro illis de
natione Gallicana, qui erant ibi sex in nume-
ro, similiter respondit. Postremo vero domi-
nus Ricardus Episcopus Lincolnienſis pro na-
tione Anglicana, qui plus abundabat in sup-
positis, respondit similiter, & addidit, quod
locum quem dicti commissarii eligerent, dicta
natio extunc eligebat. Nullus autem erat ibi
de natione Hispanica, neque de Italica, præ-
ter dictos commissarios. Et sic domini ierunt
ad prandium, quia etiam jam erat hora tar-
da. In crastino vero de mane tenebatur ses-
sio, in qua post celebrationem missæ per domi-
num Andream Poznanienſem presidentem pro
dicto Spoletano Episcopo, cantatis litanis &
ceteris orationibus more solito, idem dominus
Andreas ascendens ambonem legit quamdam
schedulam, quæ nunquam fuerat visa per na-
tionem Gallicanam, cujus tenor sequitur in
hunc modum.

Decretum de ipsa translatione ex causa pestis. D

Sacrosancta Synodus Generalis Papiensis in
Spiritu Sancto legitime congregata, causa pes-
tis inibi notorie vigentis, ipsam civitatem Pa-
piensem mutat, & loco ipsius civitatem Sena-
rum in natione Italica consistentem, tanquam
habilem & locum sufficientem pro continuatio-
ne ejusdem sacri Concilii, tenore præsentium
eligit atque deputat. Qua schedula perlecta,
dominus Petrus Archiepiscopus Cretenſis res-
pondit, *Placet*, pro natione Italica, licet non
haberet super hoc mandatum a natione, nec
natio viderat schedulam prædictam. Magister
Nicolaus de Suzato doctor in Theologia simi-
liter respondit pro natione Germanica, & do-
minus Ricardus Lincolnienſis Episcopus pro na-
tione Anglicana.

ACTA SENENSIS CONCILII.
Sequitur Decretum de approbatione proces-
sum, & continuatione in futurum contra
Hussitas hæreticos.

*Sacrosancta Synodus Senensis Generalis in Spiritu
Sancto legitime congregata, univ.ersalem
Ecclesiam representans:*

In ea Petro Archiepiscopo Cretenſi, Jacopo
Episcopo Spoletano, Petro Abbate de Ro-
sacco Aquilejensi, & Leonardo magistro & Ge-
nerali ordinis Predicatorum, nuntiis sanctissimis i
in Christo patris & domini domini Martini
Papæ V. unici & indubitati summi Pontificis
spectatissime deputatis: ipsiusque reformationem
intendens, incipiens a fidei fundamento, præter
quod nemo potest aliud ponere, damnationem
hæretum Wickliffitarum & Hussitarum, suo-
rumque sequacium extirpationem. Deinde per
prædictum sapientissimum dominum Papam Mar-
tinum pro viribus procurata tam principum,
baronum, divitorumque populorum exhortatio-
ne & requisitione, tam etiam plenarie Indul-
gentie concessione illas prosequentibus, cum
pro tali habitatione ad diversas partes bina de-
stinatione legati de latere, ratas & gratas ha-
bens approbat & confirmat, contra eisdem con-
tinuando processus. Decernit omnes persequen-
tes ac procurantes extirpationem dictæ sectæ gau-
dere omnibus juribus, privilegiis & indultis a
iure vel ab homine, peccatorum veniam con-
cernentibus, contra hæreticos insurgentibus con-
cessis, aut infectos labe dictarum hæresum quo-
cumcumque, omnes & singulos eisdem consi-
lis, auxiliis vel favoribus assistentes, ac eor-
dem defendentes vel receptantes, nec non vi-
ctualia, species aromaticas & pannos, sal, pul-
veres, bombardas, plumbum, vel arma, sive
instrumenta bellica, seu res alias quascumque
eis adducentes, sive alia quævis negotia vel
commercis publice vel occulte facientes cum
eisdem; eos etiam qui scienter per dominia,
terras, districtus, vel sue ditioni subjecta, præ-
missa in toto vel in parte præfatis hæreticis ad-
duci seu apportari, vel subditos suos cum eis
negotari permuerint, penis & damnationibus
contra hæreticos promulgatis obnoxios fore ac
subditos jurisdictionem quorumcumque iudicum,
extirpationem hæretice pravitate, privilegiis,
exemptionibus, immunitatibus, salvoconducti-
bus a quibuscumque personis Ecclesiasticis vel
secularibus, etiam si Pontificali, imperiali,
regali & ducali, aut alia quacumque Ecclesia-
stica vel seculari præfulgeant dignitate, con-
cessis vel concedendis, non obstantibus quibuscumque.
Insuper omnes Christianæ religionis
principes ac dominos tam Ecclesiasticos, quam
seculares hortatur, invitat & monet per visce-
ra misericordias Dei, ad extirpationem tanti
per Ecclesiam prædamnati erroris omni celeri-
tate, si divinam ultionem & penas juris evi-
tare voluerint, evigilent & intendant. Nihilominus
disponens hæc Sancta Synodus ante ejus
dissolutionem super huiusmodi Decreti executio-
ne efficacius providere.

*Ratificatio condemnationis facta per Constantiense
Concilium contra Petrum de Luna, & aggra-
vatio contra succedentes & participantes.*

Item hæc Sancta Synodus sententiam damna-
tionis & condemnationis in personam damnatæ
memo-

Poste, re-
habitatione.

memoria Petri de Luna, olim Benedicti decem-
mitertii in sua obedientia noncupati, schisma-
tici & heretici pronunciati per sacrum Constan-
tientiense Concilium, & inhibitionem factam om-
nibus singulis Christianis sub penis fauoris
hæresis & schismatis, & privationis om-
nium beneficiorum, dignitatum & honorum Ec-
clesiasticorum ac mundanorum, & alias penas
juris indigendo, ut dicta sententia præfati Con-
cilii, cujus totum tenorem hic haberi vult &
habet pro sufficienter expresso, latius continetur,
ratam & gratam habens, ejusque executionem,
continuationem continuare volens, decernit,
statuit & declarat, omnes & singulos post
obitum dicti Petri de Luna continuantes seu
perseverantes in credulitate vel observantia
erroris & schismatis ejusdem Petri sic (ut præ-
mittitur) damnati, vel jus aliquod ab eo in eas
directe vel per indirectum derivasse aut deriva-
ri potuisse præterentes, seu invicem ejus suc-
cedentes, eorumque receptores, defensores &
fautores, cujuscumque status, præminentis
vel conditionis existant, etiam Pontificali, Car-
dinalatus, imperiali vel regali, aut alia qua-
cumque Ecclesiastica vel seculari præfulgeant
dignitate, omnesque & singulos eidem consi-
liis, auxiliis vel favoribus assistentes vel rece-
pentes, nec non quoscumque victualia, spec-
cies aromatica & pannos, sed & plumbum,
pulveres, bombardas vel arma, seu instrumenta
bellica, seu res alias quascumque eis addu-
centes; sive alia quæcumque negotia vel com-
mercia publice vel occulte facientes cum eis-
dem; eos etiam qui scienter per dominia, terras,
prædium, districtus vel loca sui ditioni subiecta,
præmissa in toto vel in parte præfatis hereti-
cis adduci vel apportari, vel subditos suos cum
eis negotiari permiserit, fore obnoxios atque
ligatos penis & censuris in dicta sententia con-
tentis; cum etiam novi erroris inventores
non sint, alieno tamen facinori prædamnato
suam communionem immiscuerunt, nullo eis-
dem exceptionis, immunitatis, privilegii, sta-
tuti vel consuetudinis præsidio suffragante, per
hanc tamen approbationem & declarationem,
statutum sive decretum, non intendit privile-
giis, habilitationibus, declarationibus quibus-
cumque personis per sanctissimum dominum no-
strum Papam Martinum Quintum concessis &
concedendis præjudicium generare, seu in ali-
quo derogare.

*Concessio indulgentiarum persecutoribus
hereticorum.*

Item, quoniam propter negligentiam quorum-
dam ordinariorum & Inquisitorum deputatorum
extirpationi hæreticæ pravitate, in diversis mun-
di partibus variis hæresium species pullulaverunt
in gravem Dei offensam, fidei catholice detri-
mentum, & multarum animarum perditionem:
volens hæc sancta Synodus remedium adhibere,
statuit atque mandat omnibus & singulis
locorum ordinaris ac Inquisitoribus hæreticæ
pravitate, ut timore, favore, amore & odio
quibuscumque postpositis, juxta juris formam
solicite intendant Inquisitioni & extirpationi
hæresium quarumcumque, & quam primum eis
constiterit in locis sui jurisdictionis aliquos
dicta labe infectos existere, eorum captione &
punitioni intendant secundum canonicas sanctiones,
quodque ut favoribus opportunis circa hæc
eidem ordinariis & Inquisitoribus assistatur,
constitutioni Bonifacii Octavi disponenti super
Concil. General. Tom. XXVIII.

investigatione, captione, custodia & punitione
hæreticorum & fautorum fiendis & procuran-
dis per dominos & rectores temporales loco-
rum, addere cupiens, statuit hæc sancta Sy-
nodus, quod quicumque capientes hæreticos,
& in potestatem ordinariorum vel Inquisitorum
hæreticæ pravitate effectualiter ponentes, vel
eos quos detinere seu capere non possent, de
eorum territoriis omnes expellentes aut ban-
nientes, seu etiam requisiti brachium seculare
contra eos præstantes, eam indulgentiam con-
sequantur, quam dari consuevit personaliter pro-
ficientibus in subsidium terræ sanctæ. Man-
dat etiam omnibus ad quos spectat deputare
Inquisitores hæreticæ pravitate, ac in deputa-
tione servetur Concilium Viennense, ac in lo-
cis insignibus, vel ubi frequentius pullularet
hæresis, quoscumque non deperunt, nisi ma-
gistros in sacra pagina, si tamen commode pos-
sint. Alioquin, alios doctores & aptores quos
poverint reperire. Hujusmodi quoque decre-
tum prima & quarta Dominica Quadragesimæ,
in festo Nativitatis & Resurrectionis Domini
nostri Jesu Christi, ordinariis in suis Ecclesiis
principalibus, Inquisitores vero præfati in Ec-
clesia insigni civitatis vel diocesis, ubi magis
viderint expedire, quando populus convenit ad
divina, singulis annis perpetuo intelligibiliter
publicare teneantur, & singulis Dominicis die-
bus publice nuntiare candelis accensis pariter
& extinctis, & in terram projectis, campanis-
que pulsatis, omnes hæreticos, credentes, re-
ceptores, fautores & defensores eorundem,
excommunicatos, & tales ab omnibus evitari.
Hanc autem publicationis formam, quoad con-
stitutiones præfatas Wicelsitarum & Hussitarum,
& schismaticorum, quousque viguerint,
hæc sancta Synodus observari decrevit. Quod
si prædicti ordinarii vel Inquisitores circa ob-
servantiam hujusmodi statuti se remissos & ne-
gligentes reddiderint, penam suspensionis ab
ingressu Ecclesiæ per quadrimestre tempus eo
ipso incurrant, ac in provincialibus seu Syno-
dalibus Conciliis pro modo culpæ seu negligenti-
æ contra tales negligentes, ultra prædictam
penam, provideatur de remedio opportuno, pri-
vilegiis, exemptionibus, consuetudinibus & sta-
tutis contra præmissa disponentibus, non ob-
stantibus quibuscumque.

Statuta super materia reductionis Græcorum.

Item, in nonnullis Generalium Conciliorum
convocationibus Romani Pontifices pro tempo-
re existentes conati sunt Ecclesiam Orientalem
reducere ad unionem universalis Ecclesiæ in ne-
cessaria fide Jesu Christi Salvatoris; sanctissi-
musque dominus noster Papa Martinus Quintus,
paterno ejus affectu compatiens & asserens, om-
nes errantes ad unicū Christi ovile reducere
perquirens, solcite nuntium proprium sufficien-
ti potestate munitum ad Patriarcham & Impera-
torem Constantinopolitanum destinando, ut
unioni & gremio sanctæ matris Ecclesiæ possent
reincorporari: cujus nuntii expositione audita,
Imperator respondit, prout in ejusdem litteris
aurea Bulla im. latius continetur,
cujus tenor infra habetur. Ex quibus apparet
cum ipsis talia istis temporibus non posse uti-
liter & fructuose pertrahari. Quare hæc san-
cta Synodus considerans reformationem catholi-
cæ Ecclesiæ necessariam fore, eis pro nunc non
aliter expectatis, decernit ad dictam reforma-
tionem
Xxx 2 tio

ANNO CHRISTI 1482.

ANNO CHRISTI 1482.

tionem fore possidendam: & cum se factus A
obulari, vigilans divina clementia, succo-
que cordis affectu pro virtute incedere eorum
reductioni ad gremium fidei catholice.

Hoc idem, ostendebatur littera Patriarche
Constantinopolitani Bulla eorum sigillata, & in
Græco pariter & in Latino scripta. Et primo
legebatur Græcum per Ma..... unum secre-
tarium domini nostri Pape, & consequenter
Latincum per dictum Ma..... Ancl, cujus
tenor sequitur.

Instrumentum Relations de ambaxia-
ta facta ad Græcos ex parte domi-
ni Pape, & continet novem conclu-
siones.

In Individuo sancte Trinitatis nomine.
Amen.

Ex edit. Pa-
ris. an. 1611.
cum offi.
Canc. Pijani
et Serey.

A Christi Nativitate anno millesimo qua-
dringentesimo vicequiescentimo, indigio-
ne quinquagesima, die decimaquarta Novem-
bris, Constantinopoli urbe regia in presentia
domini Imperatoris Romanorum, presentibus
testibus infra scriptis, ad hæc omnia & singu-
la vocatus & rogatus, Reverendissimus & inte-
gerimus vir atque clementissimus sacre theo-
logie professor magister Antonius Massenus,
qui dicitur orator & nuntius Apostolicus in
partibus Græciæ, ad diem decimum Septemb-
millesimi septagesimi Constantinopoli applicavit
qui majori sui honestati consulens, diverit in
Peram ad conventum ordinis fratrum Minorum;
statimque per reverendos & honestissimos viros
fratrum Guillelmum confessorum excelsum & Chri-
stianissimum imperatricis, & magistrum Joannem
præfati oratoris socium. Et serenissimo Principi
domino Manuelli Dei gratia Romanorum Imp-
eratori idem significavit, primo se esse nuntium
Apostolicum missum ad suam majestatem im-
perialem; deinde ubi & quo in loco eidem pe-
tens morem fecisset. Tertio vero, quando-
cumque sua imperialis majestas pro eo mitteret,
ipse semper paratissimus esset. Cui quidem do-
mino oratori Jo..... domino Imperator
per eundem dominum venerabilem fratrem ad suam
serenitatem transmissis hujusmodi responsum de-
dit. Primum licet se plurimum de ipsius ad-
ventu; de loco eorum in quo erat, vehementer
congratulari, & ita meliorem eligere non
possisset: deinde vero quod propediem pro
eodem mitteret, quo voluntatem beatissimi sum-
mi Pontificis audiret. Postea vero, cum ad
diem decimum sextum ejusdem mensis Septem-
bris ipse dominus Imperator ipse, idem Re-
verendissimus pater dominus nuntius Apostolicus
ad imperiale palatium profectus est, honorifi-
centissime associatus, & ab honorabili domino
Bajulo illustrissimi ducis domini Venetorum,
& alia multitudine nobilium copiosa, tam Græ-
corum, quam Latinorum: ibique facta majesta-
ti imperiali reverentia debita, eidem Bullas san-
ctissimi in Christo patris & domini Martini di-
vina providentia Pape Quiesci, præfatus dominus
orator propriis ipsis manibus porrexit: atque
benedictione sanctitatis appose, assignata, di-
xit habere se ex mandato Apostolice ipsius san-
ctitatis, & sui serenitati & Reverendissimo in
Christo patri domino Patriarchæ novem ques-
tiones exponere, quibus dominus Imperator
respondit suo loco & tempore ad illas exponen-

das harum se pro eodem domino oratore mis-
serunt. Ad diem autem tertium Octobris cum
idem Illustrissimus Imperator Manuel oratore is-
tiusset, veluti orator dicitur, ut ipse una
cum domino Patriarcha eos novem conclusiones
exponendas attendere, gravissimas infirmitates
oppressus est, & adeo oppressus repens, ut &
loquens omnem, et factis omni penitus am-
fuit. Quamobrem die decima septima mensis
Octobris, idem Reverendissimus dominus ora-
tor & nuntius Apostolicus, per septuaginta fra-
tres Guillelmum confessorum & magistrum Joan-
nem transmissit ad Illustrissimum Principem do-
minum Joannem eja serenissimi domini Ma-
nuel filium primogenitum, atque Romanorum Im-
peratorum in præditi designatum, primo apud
ipsius majestatem consolat de adversis &.....
..... voluntatis concessum Patris sui, de-
inde modestissime ac ipsi significavit, quod
legatio beatissimi summi Pontificis in longin-
colum trahatur. Ad diem vero decimaquies-
tam ejusdem mensis Octobris, idem illustris-
simus dominus Joannes Imperator junior, advo-
cato in suum imperiale palatium præfatus reve-
rendissimo patre magistro Antonio Masseno,
dignissimo nuntio Apostolico, illam sacratissi-
mam Pontificis summi legationem in novem
conclusiones distributam in secuto audire, re-
jectis ac repositis omnibus præter seorum aliquas.
Quibus quidem novem conclusionibus accuratissi-
me auditis, post pluraque verba dixit, usque
ad dies paucos ad ea se responsum, quod ipsi
domino oratori placita forent. Viceversa autem
die ejusdem mensis Octobris, reverendissimo in
Christo patri & domino domino Patriarchæ Con-
stantinopolitano septagesimo publicè in Ecclesia
sancti Stephani coram suis metropolitanis, ca-
logeribus & (a) præpositis, atque aliis multis tam
Græcis, quam Latinis hominibus, idem domi-
nus nuntius Apostolicus easdem novem conclu-
siones exposuit, quibus & ipse reverendissimus
quoque dominus Patriarcha usque ad dies pau-
cos responsum affirmavit. Ipse vero conclu-
siones, quas illustrissimo domino Imperatori at-
que reverendissimo in Christo patri, domino
Patriarchæ præfatus dominus orator retulit,
hæc habent de verbo ad verbum.
Sanctissimus & beatissimus, qui habet cele-
ste arbitrium, qui est dominus in terra, sus-
ceptor Patri, Christus Dominus, dominus universi,
regum pater, orbis lumen, summus Pontifex
Martinus, divina providentia Pape Quiesci,
mandat mihi magistro Antonio Masseno ordi-
nis Minorum, oratori & suo nuntio in parti-
bus Græciæ, (b) hæc mora vobis reverende in
Christo patri & domino domino Joseph Patri-
archæ dignissimo Constantinopolitano, & ser-
enissimo principibus Manuelli & Joanni Romanorum
Imperatoribus Palæologis, novem nuntia-
re maxime convenientes.
Quarum prima fundatur in domini nostri
Pape ad unionem ardentissimo desiderio. Cum
enim omne ex natura sua tendat ad unitatem,
quia non vult totum a suis partibus separari,
nos partes a suo toto, ut ipse servatur; post-
ea quoniam virtus unita fortior est dispersa:
sanctissimus dominus Pape non tantum deside-
rat unionem ex natura, sed etiam ultra natu-
ram inclinationem. Tancum optat ratione benedi-
cti Pontificatus domini nostri felicissimam vide-
re diem illam Ecclesiarum Latinæ Græcorumque
unionis, ut præter Deum nihil supra. Deinde
intendit pro hac totam Ecclesiam Romanam licitum.

a Foras pa-
tribus.

b Pater, ut
cum vobis

ANNO CHRISTI 1066.

ANNO CHRISTI 1066.

nam iustum apponere cupit hanc sententiam: & quod A
 scilicet hoc in vicia sua sanctissimi occurrat, non
 te ei non vult in unum: & totum collegium
 dominorum Cardinalium, omnia omnes, quasi
 de te alia non perveniat, quam de his sanctis-
 sime unionis, sed quia dominus deo legatus
 reverendissimo Cardinali sancti Angeli, qui
 in infans expleto, ad mortem se posse in
 herenda sua contra omnes multorum consi-
 lium? Tum ostendit librum Ecclesiarum Græcorum
 & Latinorum desolatis ostendit pontificali unio-
 nem, ut eos dicimus, desiderio desideravit
 Christi vicarius cum suis Cardinalibus hoc Pal-
 cha unione, communionis & pacis (a) sacre
 vobiscum Græci unica in Ecclesia catholica &
 Apostolica, rugam non habent, schisma neque
 dolis.

a Proverbia
re vobiscum.

Secunda conclusio, sumi habet in malis
 & periculis que ex hoc schismate proveniunt
 habent, & quædam proveniunt, tam spiri-
 tualiter, quam temporaliter. Quæ lingua, pa-
 ter Patriarcha & Romanorum Imperator, scilicet
 expleto ex hoc postura divinas sanguinis of-
 fusionem, hominum stragem, lacrimas, fur-
 ta, adulteria, homicidia, & similia mala
 ineffabilia? Propter hoc postquam unum Græ-
 corum nobilis, tam florida, perdit proprietatem
 domini, fontem sapientiam ac morum fir-
 mitatem, principum nobilitatem, plenitudi-
 nem populorum, mercatorum affluentiam, maris
 potestatem. In presenti vero Græcia omni-
 amilla variisq; hominis parte, guerris inter-
 vorum crucis Christi uniusq; premitur, & in
 servitatem redigitur. Quid sceleris dici pos-
 set, quam quod infidelis, fides Christianos
 suppositantes (b) hac arma movere cogant ut
 plurimum contra Christianos? Quid inhono-
 rium, quam ut publico dominus Græcorum,
 alios timore, nunc amare per viros suos nunc
 admittantur ad tororum conjugium, immo per
 parentes ad dispensationem, si dispensatio ha-
 bet dici? Nos utique Latinos abominantes, &
 vocantes nos (c) schismatis Francos, cum sumus ejus-
 dem fontis renati baptismate, ejusdemque em-
 lecti Patris filii atque heredes & fratres. Sed
 quod deterius, nisi illa cesset scissura, omnes
 nunc tam Tartaris quam Turcis obediunt, &
 remanentibus Evangelio Christi, & iam servi
 sunt Mahometis, ex carnis predicatorum pe-
 cem, unionem, & salutem annuntiantium eis.
 Sed circa periculum, ne perat pæne ex toto
 Græcia monarchia irrevocabiliter, dari for-
 san consilium * nullius salubris, quam se no-
 bificum unire caritatis vinculo, ut fiat velut
 una manus ovile & unus pæstor, & ut filii Dei
 Græci, qui sunt aliqui in Græcia, aliqui in
 Armenia, aliqui in Syria, aliqui in Bulgaria, ali-
 qui in Turchia, &c. & congregantur in unum
 Ecclesiam Rom. confensum: aliat omnia per bra-
 chium infidelium remedia periculosa certe sunt.

b Proverbia
omnes.

c Græcorum
confensum.

Tertia conclusio (d) solvatur in requisitione
 promissi: quoniam reverendus Pater & dominus
 Episcopus Slovenis, & dominus Nicolaus E-
 damon Joannes, obtulerunt & dixerunt sper-
 te, districte & clare, omni temota obscuritate,
 dominus & sanctissimo Papa Martino quinto,
 voluntatem esse Patriarchæ reverendissimi Con-
 stantinopolitani, & serenissimi Romanorum Im-
 peratoris, procurare ac curare sua fraude &
 dolo sanctissimam unionem Ecclesiarum Græcorum
 cum Ecclesia Latina, sub illa fide quam sancta
 Romana Ecclesia tenet, & obedientia ad ean-
 dem Ecclesiam Romanam: ut intendit dominus

d Proverbia
vult.

notus Papa in suis Bullis credentialibus ad vos
 reverendissimum Patriarcham, & ad vos sereni-
 ssimos Imperatores, & ad præfatos vestros;
 ut etiam restantur hoc litteris credentis reve-
 rendissimi domini legati ad eosdem. Ideo do-
 minus noster merito, ut bonus pæstor requirit,
 invitavit vos iustum ad promissum servandum in
 sancta sede Apostolica. Divina voce Græci ait
 Ecclesia: conscientia nostrum convenit semper
 dare operam, ne eos errantes culpa nostra pe-
 rent de Ecclesia: & si prout intentum nostrorum
 dominus Theodorus & dicitur Nicolaus oratores
 nostri promiserunt hanc supradicta modo prædi-
 cto, ostenditur evidenter sanctitati domini no-
 stri, eos falso exposuisse voluntates nostras, ne
 dubium remaneat aliquis in parte præfatorum.
 Veritas quidem non querit angulos, sed præ-
 dicit in plateis, in publicum dicit quod narrat
 omni (e) alicui * idem phobis, &c.

e alicui.

Quarta conclusio creatione legati firmitatem
 habet. Propter quæ promissa tam iustitica san-
 ctissimi domini nostri Papa illico Florentie
 creavit dicitur legatum ex latere, & publicavit
 reverendissimum in Christo Patrem dominum
 Cardinalem sancti Angeli. Qui dominus Cardi-
 nalis & legatus propter nominales Ecclesias ne-
 cessitatem & fines pervenit ad Hispaniam, de con-
 scientia ejusdem domini Nicolai Eddamon Joan-
 nis, oratorum vestrorum; eo quod tunc non
 erat tempus idoneum navigandi ad Græciam,
 nec erat præordinata, quæ de necessitate vide-
 batur ordinanda Constantinopoli pro Concilio
 sendo. Sine enim Concilio visum fuit, Græco-
 rum & Latinorum præfata unionem sequi non
 posse: & ipse satis erat ad hanc faciendum. Fuit
 autem prædictus dominus Cardinalis in Hispania
 gravissima infirmitate detentus, a qua nondum
 liberatus, in maris periculo se posuit contra
 etiam salubre consilium medicorum, ut ad im-
 plendum opus sui officii veniret, & ut non fa-
 ceret voluntatem suam, sed voluntatem ejus
 patris domini Papa qui misit eum.

Quinta conclusio attenditur pæne impedimen-
 ta, ex quibus legatus & dominus Cardinalis non
 ivit ad Græciam. Cum enim veris eandem
 se pararet ad iter, litteris supervenerunt Episcopi
 Theodori, nec non & aliorum multorum, de-
 portati per fratrem Macarium & alios nomina-
 los: in quibus expresse continebatur ex fectio-
 tis, quod congregatio pro Concilio sendo præ-
 latorum Græcorum isto tempore fieri non pos-
 set, propter inhumanissimam Turcorum pæ-
 ræm, & transitum eorundem ad partes Græcia.
 Ac etiam in eisdem litteris remanentem est Con-
 stantinopoli esse nullum vestigium preparatio-
 nis Concilii. Incassum ergo supervenisset lega-
 tus ad impetratam, immo perturbatam atque
 inconsideratam omnibus suis in partibus.....
 prudentia enim si aut adjecto ultimo vult præ-
 ceptum, judicium medio, & primo consilium;
 quorum prudentia * aditum primus non est,
 secundus abest, tertius subest. Venire ergo non
 debebat dominus legatus.

Locum obiter

aditum.

Sexta conclusio vigorem habet in destinatio-
 ne nuntii Apostolici. Quare nec longum iter dia-
 urna mora legati esset sine fructu, si dominus
 noster Papa habito maturo & digesto consilio
 deliberavit * promittere unum nuntium suum Apo-
 stolicum, ut præordinatam congregationem Fra-
 tiorum & Græcorum, quæ representat totam
 ipsorum Ecclesiam, ne in primum inconveniens
 incidens, quando oratores Imperatoris Con-
 stantinopoli in Concilio Lugdunensi se Roma-
 or

f. prout

ANNO CHRISTI 1542

ANNO CHRISTI 1542

in Ecclesia univertur, & Credo in Deum, A
 prout eadem Ecclesia, publice decantatur: nec
 tamen illi reductioni, ut patet, Gracia fere
 voluit, asserens, ut fertur, sine communi Con-
 cilio id actum esse. Excepit quidem hoc ad tol-
 lendam vetustissimum malum. Hoc sciam, qua-
 tentus quo postum clarissime informare domi-
 num nostrum Papam & legatum, scilicet quo
 tempore fieri debet istud Concilium, quo loco,
 & ex quibus Græcorum Prælati: ad quem si-
 mem Concilium, fateor, intendit. Quia cujus
 finis bonus, ipsum quoque bonum est: & cu-
 jus finis malus, ipsum quoque malum est. Si
 est disputatio plurimum grandis, si de fide
 disputatio, procul a nobis: si ad conforem
 per doctores Græcos pariter & Latinos sum-
 mam complectentiam ad (a) *calore agathon*.

Septima conclusio reboratur in certitudine
 promissu. Unde quæro, si vos, reverendissimi
 Patriarcha & serenissimi Imperatores, intendi-
 tis realiter operari, quod unio fiat sub fide
 quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet &
 servat, & obedientiam ad eandem Romanam
 Ecclesiam: esto etiam quod alii Græci congre-
 gati in Concilio, quia non sint sub dominio
 vestro temporali, non vellent accedere. Istud
 idem dominus Episcopus Theodorus, & domi-
 nus Nicolaus Eudæmon Joannes obtulerunt
 Florentini pro parte reverendissimi Patriarchæ
 & serenissimi Imperatoris Manuelli, sanctissimo
 domino nostro Papæ & Legato, nos quantum
 ad intentionem promissionis Imperatoris & Pa-
 triarchæ, sed quantum ad verba, promissio
 indiget, ut fertur, examinatione.

Octava conclusio existit in oblatione domini
 Legati. Promittit enim certissime Illustrissimus
 dominus Cardinalis sancti Angeli & Legatus ex
 latere in partibus Græciæ, ubi promissi recto
 animo & dicto instituto venitis ad impe dictam
 sanctissimam unionem promptum adiutorium re-
 git Aragoniæ, regis Castellæ, gloriosissimorum,
 pro fidei triumpho, nec nos & aliorum prin-
 cipum: quamvis coacta Deo non placeant. *Hi-
 larem enim datorem diligit Deus.*

Nona conclusio terminatur in finali & sancto
 promisso sanctissimi domini nostri Papæ: Ego
 nuntius Apostolicus magister Antonius Massa-
 nus ordinis Minorum, palam coram omnibus
 promitto de mandato domini nostri Martini Pa-
 pæ V. quod si prædicta unio per reverendissi-
 mum dominum Patriarcham & imperialem ma-
 jestatem una cum modis supradictis fiat, quod
 sanctissimus dominus noster Papa prælo mittet
 legatum absque mora retardationis cum Præla-
 tis & magistris ad hoc specialiter ordinatis, ubi
 primo, sicut præmissi in sexta conclusione, sciam
 tempus hujus sacratissimi Concilii, & locum ejus-
 dem congregationis Prælatorum Græcorum suf-
 ficientem & idoneum, & quem finem intendi-
 tis esse nobiscum in Concilio, & quomodo.

*Diligentia pro responsione a Græcis habenda, &
 causa dilationis.*

Post autem has novem conclusiones, ita ut
 scriptæ sunt, diligenter expositas, idem reve-
 rendissimus pater dominus nuntius Apostolicus,
 magister Antonius Massanus, ad diem vicesi-
 manquartam ejusdem mensis Octobris eundem
 reverendissimum in Christo patrem dominum
 Patriarcham secundo convenit & alleborus est
 super conclusionibus suprascriptis. Item, & die
 vicesimasexta ejusdem mensis præfatus dominus

nuntius Apostolicus super nominatos fratres Gul-
 lielmum confessorum, & Joannem secum sum-
 ad eundem serenissimum dominum Imperato-
 rem dominum Joannem misit, ut suo majestati
 placeret responsum sibi dare ad ea que no-
 mines beatissimi summi Pontificis sui sermone
 retulerat. Die vero trigesima hujusdem quoque
 mensis Octobris, horum dominus Imperator ap-
 pud eundem reverendum dominum Patriarcham
 fuit ad tractandum & colloquendum de modo
 celebrandi Concilii. Kalendis autem Novembris
 idem serenissimus dominus Imperator Joannes
 misit ad ipsum dominum oratorem quendam
 ex nobilibus suis Catachimon, ad dicendum, ne
 miraretur, si tam cito minus responsum daret:
 quoniam multis & maxime negotiis bellicis im-
 presentiarum esset implicatus. Deinde quoque
 ad diem tertium Novemb. dominus nuntius A-
 postolicus misit ad quendam majestatis Imperi-
 rialis calogorum & (*) ad Ciolepe, ut vellent il-
 lustrissimum dominum Imperatorem, ac reveren-
 dissimum dominum Patriarcham ad hanc unio-
 nem sacratissimam excitare. Ad diem vero de-
 cimumquartum Novembris præfatus dominus
 nuntius Apostolicus responsum habuit ad om-
 nes supradictas conclusiones, tam a reverendis-
 simo domino Patriarcha, quam ab illustrissimo
 domino Imperatore supradicto: quoniam cum
 firma ac solida in se esse asserat, idem domi-
 nus nuntius Apostolicus hic annotari seu adscri-
 bi voluit. Scriptum & publicatum Constantino-
 poli, quemadmodum retulerunt, & suis sic mis-
 sis relationibus approbaverunt venerabilis fra-
 ter Gulielmus confessor supradictus, frater Pe-
 trus Capinus custos Constantinopolitanus, frater
 Ludovicus de Tarasio, frater Damianus de Ve-
 netiis, dominus Joannes Arispa, & frater Lau-
 rensius de Francis, testes ad hæc omnia &
 singula suprascripta vocati & rogati.

Et ego Franciscus Philadelphus civis Venetus
 publica & Imperiali auctoritate notarius, & no-
 stris in Venetorum curia & Constantinopolitana
 cancellarius, ex relatione & attestatione præ-
 fatorum testium suprascripta omnia & singula
 scripsi, complevi & publicavi.

Auscultatum & collationatum cum originali per
 me Almonem Gerbasii Episcopi Maurianensis,
 litterarum apostolicarum de curia & aliarum
 in camera Apostolica registrarum, sollicitate re-
 gistratori, die vicesimo octava Julii anni millesimi
 quadringentesimi vicesim tertii, de Episco-
 pi prædicti manu propria.

*Copia litterarum responsionis Imperatoris Græco-
 rum ad Papam Martinum V.*

*Sanctissimo in Christo patri & domino domino Mar-
 tino sacrosancta Romana Dei catholica & Apo-
 stolica Ecclesia summo Pontifici dignissimo, Joannes
 in Christo Deo fidelis Imperator & moder-
 ator Romanorum Palæologus semper Augustus,
 reverentiam debitam & devotam.*

Reverendus vir Ambaxiator vester Antonius
 presbyter, monachus, theologie magister, ve-
 nit ad nos in gratia sanctitatis vestre ferens ac
 accipi... cognovimus & ab ipso & a vestro
 Ambaxiatore quocumque nobis ipse dixit. Ad
 primos ejus sermones, qui fere in summa fin-
 runt, quod ex parte mea dixit Nicolaus Eudæ-
 mon, & reverendus Episcopus Olenis Theodo-
 rus, quod volumus unionem simpliciter cum
 Romana Ecclesia. Sed quoniam respondimus ipsi
 Ambaxi-

o Græci
1542
1542

b. F. ad C. Jo-
sep. hoc est
ad Cyrum
1542

F. Joh-
ann. regis-
trari, vel
registrari.

ANNO CHRISTI 1522

ANNO CHRISTI 1522

Ambaxiatori ad verbum, a quo Sanctitas vestra de omnibus agnosceat, affirmamus etiam per nostras litteras expresse, quod non solum aliquid tale commisitimus, sed neque omnino unquam ipsum in mente dicere habuimus. Sed quod scripsimus in litteris vestris, illud & non aliud nostri Ambaxiatores impeditum habuerunt, implere & exequere propriis formandis, videlicet fieri Concilium universale secundum ordinem & consuetudinem sanctorum septem universalium Conciliorum, & quod concesserit Spiritus sanctus ad hoc, illud firmare & tenere. Circa sermones autem ipsius magistri Antonii Ambaxiatoris, post hoc quod quaesivis agnoscere locum & modum & tempus Concilii: Respondemus, de loco quidem Constantinopolitani, cum imperium nostrum in presenti neque aptiorem alium locum habet, neque possemus ire alio propter necessitatem. Verum in qua magis nunc sumus quam aliquando, & etiam propter necessitatem expensarum quibus ipsum negotium indiget. De modo, non necessitatem ducimus esse, omnes sanctissimos Patriarchas, & omnes Episcopos provinciarum nostrarum interesse. Concilium autem huiusmodi expensas omni prout tempore faciebat imperium, nunc autem similiter esset opus: imperium vero nunc non potest alio modo, nec facultatem habet ad id faciendum. Qua de causa Sanctitatem vestram rogamus, ut circa hanc rem providetur sufficienter. De tempore autem, optamus & desideramus ut taliter essent res, quod hodie hoc Divinum opus unionis & nobis placitum, principum acciperet. Sed cum sint circa nos res tales, quales vidit fuit oculis Antonius, qui quasi poenitentia destruxit vobis omnibus, tunc sub periculo gladii & hac civitas & omnia nostra: & non est possibile congregare Episcopos ab Asia, neque ab Europa, propter guerras infidelium. Dicimus quod Deo dante pacem & firmitatem rebus, statim scribemus vobis, & apportatis nostris litteris ad vos, & ex vobis Ambaxiatoribus vestris sumentibus cum exitu & expensis circa Concilium faciendis ab illa die incipiente eo usque ad finem anni, ut Concilium fiat. Verum hoc magnum desiderium & lingualem amorem quem habemus ad tale divinum opus unionis, dicimus & hoc, quod etiam existente guerra infidelium. Si Sanctitas vestra fecerit talem pro securitate nostrorum necessariorum locorum, & fecerit excommunicationem terribilem & insolubilem contra quoscunque vestros homines, ut non relinquunt nos solos in guerra infidelium, & ipsi in pace sint cum ipsis, sed auxilientur nobis contra infideles, ita quod ipsi infideles non habeant facultatem inferre contra nos armatus nave ipsorum. Et hoc parcat nobis reverendissimus Cardinalis habens ex nobis generalem auctoritatem & vim super istis: Placet nobis incipere unionis opus ab ipsa die qua huc advenerit predictus reverendissimus Cardinalis: & tunc convenienter sacro Concilio secundum antiquum sanctorum universalium septem praeceptorum ordinem & consuetudinem, & veritate sine contentione quaesita, quidquid revolutum fuerit inspirante Spiritu sancto in hoc sacro Concilio, utriusque parti placitum sit, & subsequatur omnis terminus mundi. Itaque fiat universalis unio & intransigibilis & firma Ecclesiarum. Datum in urbe nostra Constantinopolitana millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, die Sabbati quartadecima mensis Novembris, sub nostra im-

perialis sigilli impressione, & nostra solita rubra subscriptione.

Instrumentum electionis civitatis Basileensis pro celebratione Concilii Generalis proximo futuri

In nomine Domini. Amen.

Tenore presentis publici instrumenti cunctis pateat evidenter & sit notum, quod anno a Nativitate ejusdem Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto, indictione secunda, die vero Sabbati decimanona mensis Februarii, hora tertiaria, vel quasi, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini, &c. *Vide reliqua in sessione prima Concilii Basileensis.*

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Ad idem Bravise Concilium spectat, quae sequuntur ex Odolrico Reynaldi P. O. annalium Ecclesiasticorum tom. 18. de prompta.

De rebus ad fidem spectantibus constitutis, de Ecclesiastica disciplina & Christianorum moribus in primavum decus restituendis agendum erat, sed cum ob turbas in Synodo exortatas saniora explicari consilia non possent, Pontifex eam rem ad sedis Apostolicae curam revocavit, duntaxat Concilium, de quo ad Joannem Conventum Toletanum Archiepiscopum haec scripsit.

Ad Archiepiscopum Toletanum.

Voluissemus, ut per te alios optime sentientes ea gravitate & libertate, qua in re tali conveniebat, agi posset de reformatione universalis Ecclesiae in Senensi Concilio: sed postquam tanta rerum perturbatio secuta est, ut vidisti, in animo nobis est hanc reformationis materiam non relinquere, sed ad prosecutionem debitam intendere in curia nostra. In quo sancto opere te optarem esse presentem: sed cum tibi necessarium sit tuam Ecclesiam visitare & ad ipsas regimen prudentiae tuae commissam curas tuas cogitationesque dirigere, contenti erimus, ut satisfacias muneri, ad quod spectaliter es vocatus a Domino, hortantes nihilominus ipsam fraternitatem tuam, ut quibuscunque locis tua vox, tuaque valebit auctoritas, laborare non timeat pro honore & Romano Ecclesiae dignitate, sicut in devotione tua plene confidimus & speramus. *Datum, &c.* Perfecit mox promissa Pontifex, Antonium enim Ep. Formentium, Petrum tit. S. Stephani in Caesio monte presbyterum, & Alphonsium sancti Eustachii diaconum, Cardinales designavit, ad quos universi fideles referrent, quae censura castiganda, vel in meliorem ordinem redigenda viderentur; qua de re encyclicam haec litterae exaravit.

Martinus &c. Ne propter dissolutionem etc.

Indicta porro est Basileensis Synodus decimano Februarii hujus anni die in Senensi Concilio, ut demonstrant acta ejusdem Concilii, quod praesides Apostolici vigesima sexta ejusdem mensis Februarii dimiserunt, ac publicis litteris patribus ut ad suas redirent dioeceses, septimo Martii die edixere, prohibereque iamentis gravissimis penis tum illis, tum regum ac principum oratoribus, ne ullos celebrarent conventus, quibus Senense Concilium dissolutum renovare vel propa-

Has litteras ingressus inferius in Add. ad hoc Conc. debimus.

pagas viderentur: quorum decretum Martinus A
lice litteris ratum habuit.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ad sacram Petri sedem divina dispositione vocati ad salutem, tranquillitatem & pacem totius gregis Domini a. b. i. crediti iuxta pastoralis officii debitum curis vigilibus libenter intendimus, & in, qui pro iusto statu universalis Ecclesie, & republice christiane mature & sapientissime gesta sunt, ut libata permancant, libenter adhibemus apostolici roboris firmitatem. Nuper squidem venerabiles fratres Petrus Archiepiscopus Cretensis, & Jacobus Episcopus Tolosanus, ac dilecti filii Petrus abbas monasterii de Rosacio ordinis S. Benedicti Aquilejensis diocesis, nec non Leonardus de Florentia ordinis fratrum Predicatorum generalis magister, nuntii nostri, Senensi Generali Concilio presidentes ad audientiam nostram deducere curaverunt, quod pridem ipsi, matura deliberatione prehabita cum doctoribus & magistris, aliisque sapientibus & prudentibus viris diversarum nationum, qui ad civitatem Senensem causa Concilii accesserunt, & usque tunc permanserant eodem, ad quod neque Prelati, & ceteri, qui huiusmodi Concilio interesse debebant, per novem menses vel circiter expectati, in tanto numero conveniant, quantum rerum agendarum pondus & magnitudo requirere videbatur, ipsorumque Prelatorum & aliorum paucitate pensata, animadvertentes, quod plures ex illis, qui ad Concilium ipsam venerant, inde necessitate coacti recessissent, quam venissent ad illud, sicut quotidie recedebant, nec esset spes adventus aliorum sine longo temporis intervallo, & propterea inter se premissa provide & mature considerantes, ac sentientes ex longa mora & protelatione dicti Concilii diveria & gravissima pericula non solum statui universalis Ecclesie, verum etiam toti Christianitati quamplurimum nocitura verisimiliter imminere, & (quod dolenter referimus) in eadem civitate per nonnullos tales modi indecentes & inhonesti in prosecutione Concilii tenebantur, quod neque ibi sessio publica teneri, neque conclusa & concordata poterant publicari, ex quibus optata Ecclesie reformatio iuxta desiderium cordis nostri, premissis obstantibus, nequibat cum libera Prelatorum consultatione compleri, & ne his omnibus mature digestis & ponderatis ejusdem Concilii dissipatio absque deputatione & assignatione loci pro futuro Concilio iuxta determinationem sancte Constantiensis Synodi sequeretur, civitatem Basileensem pro loco futuri Concilii, inde ad septennium auctore domino celebrandi, de voluntate pariter & assensu Prelatorum, magistrorum, doctorum, nationum, & aliorum predictorum, seu longe majoris partis eorum, elegerunt, deputarunt, & etiam assignarunt; & successive presidentes prefati ex premissis & certis aliis legitimis & rationabilibus subsistentibus causis die vicelima sexta mensis Februarii proxime preteriti, prefatum Concilium dissolverunt, ac huiusmodi dissolutionem die septima presentis mensis per eorum patentes litteras affixas in valvis Senensis Ecclesie publicaverunt omnibus, qui in virtute prefati juramenti vel alias ad Generalia Concilia venire consueverunt, ad propria redeundi vel alibi accedendi plenam & liberam licentiam concedentes, ac mandantes venerabilibus fratribus

nostris Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis abbatibus, Ambraseribus, & ceteris personis cujuscunque status, gradus vel conditionis existerent, qui ad ipsum Concilium conveniant, quatenus extra in posterum nulli eorum vel nationaliter se congregarent, vel procederent ad aliquem alium, per quem quovis modo ipsum Concilium sic, ut premissum, dissolutum continuare videretur; quod si quis eorum in premissis causa temerario foret continuaturus, vel rebellis, aut dissolutionem predictam impugnaret, aut nullam ipsam deceret, seu eam irritam allegare volentibus preflaret auxilium, consilium vel favorem, cujuscunque status, gradus, ordinis vel conditionis existeret, etiam Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, aut quavis alia dignitate fulgeret, excommunicationis sententiam incurreret ipso facto: inferiores vero beneficiati, qui contra huiusmodi dissolutionem facerent, seu contra ipsam aliquid attentare presumerent, ultra dictam penam, quam, si contra facerent (ut presertim) incurrerent, eorum dignitatibus & beneficiis perpetuo privati existerent eo ipso, & essent etiam inhabiles ad beneficia in posterum obtinenda, prout in dictis litteris plenius continetur; quare presidentes predicti nobis humiliter supplicarunt, ut loci electioni, deputationi, & assignationi, necnon Concilii huiusmodi dissolutioni & litteris predictis pro ipsorum subsistentia firmiori, robur Apostolica confirmationis adicere paterna diligentia dignaremur.

Nos igitur attendentes premissa omnia multa cum prudentia, maturitate, & sapientia necessario processisse, loci electionem, deputationem, & assignationem, nec non Concilii dissolutionem, & litteras predictas, penique in eis contenta, & quocunque inde secuta rata habentes & grata, illa de fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & presentis scripti patrocinio communitimus; ac volumus, & mandamus premissa omnia iuxta ipsorum continentiam sub penis predictis, quas contra facientes ipso facto incurrant, ab omnibus Christi fidelibus acceptari & inviolabiliter observari, mandantes ex tunc, & etiam injungentes in virtute prefati juramenti prefatis & aliis venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis, ac dilectis filiis electis, ceterisque locorum ordinariis, ut prefates litteras in eorum Ecclesiis publicari faciant, & ad notitiam deducere studeant quorumcumque. Nulli ergo, &c. Datum Roma apud S. Petrum xv. Idus Martii pontificatus nostri anno vii.

Missum fuisse Senas cum Leonardo Datho Dominicum e Capranica, qui Pontifici a secretis erat, ad dissolvendum Senense Concilium, cum in eo obortus essent lites de auctoritate Pontificis & Concilio, eo quod decretum Constantiensis Concilii in alienum sensum referretur, indicat Joannes Baptista Poggius, cum subdit: *Es igitur abi ventum est, sua prudentia effecerunt, ut omnia eius rei mentione id in civitate Germania Basilea septennio post convocaturum indicerent.* Extantes de re Martini ad Basileenses litteras, quibus iplos de soluto Senensi Concilio, deque ingenti honore ipsorum urbi delato certiores fecit, in qua solemniter Episcoporum totius orbis conventus celebrandi essent: namque decretum Patrum Senensium ratum habitum ab sede Apostolica fuisse, tum ad pontificum nomen colendum, & Ecclesiastici ordinis tuendam dignitatem ipsos est cohortatus.

Dile-

ANNO CHRISTI 1474

Dilectis filiis presensatibus, consensibus, & communitati civitatis Basiliensis salutem.

Ans & nobis acceptam per nostras litteras ratificavit, approbavit, & etiam confirmavit: nam certi reddimus, quod meditantibus vestris consiliis, vigilantia & virtute, pax summa & abundantia adeo vigeant in civitate prefata, quod qui se ad dictum Concilium conferunt, prudentiam eorum, qui talem locum elegerunt, merito laudant.

ANNO CHRISTI 1474

Datum presensentes per nos in sacro Senensi Concilio deponati, provide considerantes juxta Decretum Concilii Constantiensis circa electionem loci futuri Concilii una cum consilio ac deliberatione Prælatorum ac reliquorum sapientium virorum, qui ad bonum publicum universalis Ecclesie intendebant, civitatem vestram Basiliensem pro hujusmodi futuro Concilio, quod infra septennium celebrari debet, elegerunt. Præmeditantes enim primo fructum ex hac re in Ecclesia Dei proveniturum, deum respicientes ad integritatem vestrae fidei, maturitatem Concilii in rebus agendis, prudentiam & gravitatem, ac præsertim ad singularem devotionem, quam ad sacrosanctam Romanam Ecclesiam geritis, & personam nostram; civitatem vestram maxime dignam præ cæteris statuerunt, in qua cum pace, & quiete tranquilla omnium ad eam consensus potest teneri futurum Concilium pro statu Ecclesie & orthodoxæ fidei augmento. Nos quoque, illam nobiscum pensantes, consili de bonitate vestra & erga nos affectione apud omnes comprobata, electionem ipsam loci tanquam commodam omnibus Christi-

Ecce ergo, filii nobis dilecti, cum existimamus ad commodum & honorem vestrum & totius Christiani populi utilitatem, cooperante Altissimo, cedere debere; notificare volumus devotioni vestra, rogantes atque exhortantes in Domino ut, sicut decet devotos sanctæ matris Ecclesie filios, vestra bona opera ita luceant coram hominibus in protegendo, ac defendendo statum, & honorem Ecclesie, ac nostrum, in conservando jura Ecclesiarum, personas Ecclesiasticas honorando, ac permittendo in solita vestrorum cordium paritate, ut merito digni fuisse videamini, quorum civitas potissimè eligeretur ad comitium celebrandum: quæ ita agendo & homines redditus propter bonas actiones vestras ad veniendum ad ipsum Concilium promptiores, & præter humanam laudem consequemini præmia laudis æternæ, quæ sunt a Deo beneficentibus constituta. Datum Roma apud S. Petrum 17. Idus Aprilis anno 711.

ADDITIONES AD CONC. SENENSE

In Cod. MS. Cardinalis Passionei, in quo continentur plures Bullæ PP. Martini V. Eugenii IV. Joannis XXIII. Bonifacii IX. Innocentii VI. qui scriptus videtur a quodam Petro de Trillia Leodiensi, ut ex nonnullis ibidem obviis colligitur. Hæc in rem nostram derivanda occurrunt.

MARTINI PAPÆ V. BULLA

Confirmans Concilii Senensis Decreta.
Ad Perpetuam Rei Memoriam.

AD sacram Petri sedem divina dispositio-
ne vocati, ad salutem, tranquillitatem,
& pacem totius gregis Domini nobis crediti
nostræ Pastoralis officii debitum curis vigilibus
laboramus, & iis, qui pro quieto statu uni-
versalis Ecclesie, & republicæ Christianæ ma-
ture, & sapientissime facta sunt, ut illibata
permaneat, libenter adjuvamus Apostolici ma-
nimis firmitatem. Nuper siquidem ex vene-
rabilium Fratrum nostrorum Archiepiscoporum
Episcoporum, ac dilectorum filiorum Electro-
rum, Abbatum, & aliorum Prælatorum in sa-
cro sancta generali Senensi Synodo constitutorum
significatione percepimus, quod pridem eadem
Synodus præsentibus in ea VV. *Fratribus*, Petro
Archiepiscopo Creten. & Jacobo Episcopo
Spoletan. ac dilectis filiis Petro abbate Mona-
sterii de Rosacio Aquilejensis diocesis, necnon
Leonardo de Florentia Ordinis Fratrum Præ-
dicatorum generali Magistro nuntiis nostris,
inter cætera intendens ad reformationem uni-
versalis Ecclesie; incipiens a fidei fundamento
damnationem hæresum Wicleffitarum, suorum-
que sequacium, credentium, & adherentium,
per sacrum Generale Constantiense Concilium
factam, eorumque extirpationem per nos dein-
Cæcil. General. Tom. XXVIII.

de pro viribus procuratam approbavit & confir-
mavit contra eosdem continuando processus, &
similiter sententiam condemnationis per ipsum
Concilium canonice latam in personam damna-
tis memoris Petri de Luna, olim Benedicti
XIII. in ejus obedientia nuncupati, ac inhibi-
tionem factam omnibus Christi fidelibus sub
penis factorum schismatis, hæresis, & priatio-
nis omnium beneficiorum & dignitatum, &
honorum in eadem sententia plenius contentis,
ratam, & gratam habens, ejusque executionem
continare volens, decernit, statuit, & decla-
rat, omnes & singulos post obitum dicti Pe-
tri, seu in vicem ejusdem succedentes, eorum-
que receptatores, defensores, & fautores fore
obnoxios, atque ligatos penis, & censuris in
dicta sententia latis, denunciatis. Præterea quia
in nonnullis Generalium Conciliorum convoca-
tionibus fere Romani Pontifices prædecessores
nostræ conati fuerant orientalem Ecclesiam re-
ducere ad unionem Romanæ, & universalis
Ecclesie, sicut nos etiam nixi sumus, nunc Pa-
triarcha, & Imperator Constantinopolitanæ Im-
perii per nostrum specialem nuncium cum
summa diligentia requisiti ad hujusmodi red-
dicionem animos intendere videntur, conside-
rans

Yyy

ANNO
CHRISTI
1554.

rans eadem Synodus confirmationem Ecclesie necessariam fore, decrevit illis non aliter expectatis ad dictam reformationem procedere, & etiam super hoc cum se facultas obtulerit pro viribus intendere vigilantiter. Alia etiam dicta Synodus ad extirpationem hæresum pullulantium in agro militantis Ecclesie salubri, & matura deliberatione providit, ordinavit, & statuit, prout in eorum decretis dicta Synodi super hoc editis, & in illa solemniter publicatis, quorum tenores de verbo ad verbum inferius inferi plenius continentur. Quare pro parte Archiepiscoporum, Episcoporum, electorum, & aliorum Prælatorum præfatorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut eisdem decretis, pro ipsorum subsistentia firmiori, robur Apostolicum confirmationis adjicere de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur attendentes hujusmodi decreta fore iustissima, & multa cum providentia, maturitate, & sapientia provisæ fuisse, ordinata pariter, & statuta, decreta prædicta, & omnia in eis contenta rata habentes & grata eadem fratrum nostrorum Concilio auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, ac volumus, & mandamus illa juxta ipsorum contentum atque formam ab omnibus Christianis debentur, & inviolabiliter observari.

Tenor vero dictorum Decretorum sequitur, & est talis &c.

Desunt Decreta a Compilatore omissa; forte tamen initium eorum est illud quod immediate in Codice subditur, & hic datur.

Sacrosancta Synodus Senensis, generalem (sic) in Spiritu Sancto legitime congregata volentes (sic) Ecclesiam representans, præsentibus in ea P. Archiepiscopo Cretensi, Jo. (sic) Episcopo Spoletano P. Abbate Rosacio Aquilejensis Diocesis, & Leonardo magistro, & generali Ordinis Prædicatorum, unici & indubitati summi Pontificis, specialiter deputatis.

Statim in codice subditur sequens Epistola.

Charissimo in Christo filio Henrico regi Angliæ illustri salutem.

PRidem ex dilectorum filiorum nostrorum Senensis Concilio præsentium significatione percepimus, eos paulo post electionem, & assignationem Civitatis Basileensis pro loco futuri Generalis Concilii ad septennium celebrandi, juxta determinationem sanctæ Synodi Constantiensis, ex iustis, & legitimis causis ipsum Senense Concilium dissolvisse. Nam Prælati, & cæteris qui eidem Concilio interesse debent per novem menses, vel circiter expectatis, non solum aliqui non superveniebant, sed qui illuc convenerant, pauci quidem numero, metu, & necessitate coacti, quotidie de Civitate Senensi recedere cogebantur, & quod dolenter, & luctu referimus, post secundam sessionem in ipso Concilio canonice celebratam per cives Senenses, & nonnullos alios eis adherentes clericos modo in prosecutione Concilii tenebantur, quod in ipsa Civitate, in qua præ-

sentibus nostris, & aliis neque tuti, neque liberi permanserunt, non lesis publicis solemniter teneri, non in nationibus conclusa, & concordata, poterant expediri, & publicari, non missarum solemnia celebrari, quoniam præfati cives, & quidam alii per contumelias, & tumultum in rebus singulis procedentes turbabant omnia, adeo ut non pacem, & reformationem Ecclesie; sed discordias, divisiones in nationibus, & scandala querere viderentur. De quibus ab intimis nostris præcordiis condolentes, quanto magis eos nostris litteris, & nuntiis rogabamus, ut a talibusurbationibus, & molestiis desistere vellet, tanto magis contra decus Apostolicæ sedis honorem nostrum & ipsorum præsentium insultabant. Nam & clausæ portæ Civitatis fuere, quas sine ipsorum speciali licentia nemini permillum erat exire. Ex quibus & certis aliis rationabilibus causis, quas pro majori honestate Senensium præsentium, videntes præsentibus prædicti eximis,urbationibus, tumultu dictorum Civium, & aliorum quorundam nihil amplius apud Senas rite fieri, ordinari, aut decerni posse, quod impressione, & violentia non diceretur extortum, & in posterum posset de nullitate notari, præfatum Concilium, prout hoc ex sufficiente auctoritate eis concessa facere poterant, dissolverunt absolventes omnes Prælatos, & alios ad ipsum Concilium convocatos, eisque ad propria remeandi liberam licentiam concedentes. Quis ideo fili charissime Serenitati tuæ significare decrevimus per præsentibus, ut præmissorum habere notitiam pleniorum, & quia disposuisti sumus effectualiter proficere reformationem Ecclesie, que propter hujusmodi casum, prout desiderabamus, in ipso Concilio fieri, & compleri non potuit; & sicut jam in nostra curia aliquos ex venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalibus præsentibus quidem, & sapientissimis viris, pro consummatione reformationis hujusmodi deputavimus, ita in singulis regnis, atque Provinciis aliquos Prælatos notabiles, atque insignes habentes præ oculis solum Deum ad reformandum in partibus illis statum Ecclesiasticum, intendimus deputare. Tuam igitur regiam celsitudinem prout affectibus exhortamur, requirimus, & rogamus, ut Prælatos illos quos ad provinciam regnorum tuorum misisti sumus, seu quos forsitan recipiemus, & deputabimus in eisdem pro nostra & sedis Apostolicæ reverentia, benigne recipere velis, eisque in prosecutione reformationis ejusdem tuis regis favoribus, & auxiliis assistere, & favere, ac ipsos juvare in omnibus, in quibus circa hoc tuum præsidium implorabunt; ex hoc enim apud Deum præmia sempiterna, & apud homines promeraberis indelebilem gloriam, & honorem.

Datum Romæ apud S. Petrum IV. Idus Martii Anno VII.

ANNO
CHRISTI
1570.

EJUSDEM PONTIFICIS LITTERÆ
ALLÆ.

Universis Christianis prefatas litteras
imperiali salutem.

Apostolicæ servitutis officium nobis ex alto commissum exigit, & requirit, ut circa quietem, & pacem Reipublicæ Christianæ, ac reformationem universalis Ecclesiæ, quam omnium sollicitudine plene fieri in Generali Concilio procuravimus, juxta eorundem curis, & vigilantiâ intendere studeamus. Nuper siquidem ad audientiam nostram, & venerabilium Fratrum P. Archiep. Creten. & Jac. Epif. Spoletini, ac dilectorum Monac. de Rosacio ordinis S. Benedicti Aquilejensis Diocesis, necnon Leonardi de Florentia ordinis Fratrum Præd. Generalis Magistrum, nuncios nostrorum, qui auctoritate nostra Senensium Concilio præsidebant, considerantes quod Prælati, & cæteri qui eidem Concilio interesse debebant, per novem menses, vel circiter expectati nequaquam in tanto numero convenerunt, sicut agendarum rerum pondus requirere videbatur, & ex diuturna mora, & proclatione Concilii sentiebant diversa, & grandia pericula non solum statui universalis Ecclesiæ, sed etiam toti Christianitati quamplurimum nocitura, verosimiliter immoerere; animadvertentes etiam, quod dolenter referimus, per nonnullos in prosecutione Concilii teneri modos indecentes, impedientes, & perturbantes consultationem liberam Prælatorum, ex quibus neque sessio publica teneri, neque conclusa, & concordata cum ea solemnitate, qua convenit, publicari poterant, nec optata reformatio plene fieri, quam omnibus accepta universalis in posterum haberetur, sed illa ad tempus magis congruum suspensa; & ne Concilium ipsum absque assignatione loci pro futuro Concilio finiretur, civitatem Babilonensem pro loco futuri Concilii inde ad septennium auctore Domino celebrandi juxta determinationem sanctæ Synodi Constantiensis, de voluntate, & assensu Prælatorum, magistrorum, & doctorum, nationumque, & aliorum ipsam Senensium Concilium constituentium, seu longe majoris partis eorum, elegerunt, deputarunt, & etiam assignarunt; & successive præfatos præfati, ex præmissis, & certis aliis legitimis, & rationabilibus subsistentibus causis præfatum Concilium die xvii. mensis Februarii proxime præteriti dissolverunt sub certis pænis in dissolutione hujusmodi tunc adjectis; quam quidem dissolutionem die vii. præfatis mensis per eorum patentes litteras affixas in valis Senensium Ecclesiæ, publicarunt, ab solventes Prælatos, & alios ad dictum Concilium convocatos, eisque ad propria remeandi liberam licentiam concedentes, prout in dictis litteris plenius continetur. Ne igitur propter dissolutionem ejusdem Concilii reformatio universalis Ecclesiæ, & Romanæ curiæ impediatur, & retardetur, quam expediri in ipso Concilio libentissime vidissemus, si debite fieri potuisset; & quia omnia prosequi, & finire intendimus in omnibus suis membris venerabilem Fratrem Antonium Episcopum Portuensem, & dilectos filios nostros Petrum tituli S. Stephani Concil. General. Tom. XXVIII.

Ani in Cæli monte presbyterum, ac Alfonso S. Eustachii Diaconum Cardinalem super hoc, & ad recipiendum a quibuslibet dare volentibus informationes, instructiones, & alia, que pro hujusmodi reformatione, eis utilia, vel necessaria videbuntur, duximus deputandos. Quæ ideo ad notitiam vestram deducere decrevimus per præfatos, ut præmissorum omnium veram certitudinem habeatis, ne propterea quisquam existimet nos reformationem Ecclesiæ, & Romanæ Curie velle negligere, aut differre, ad cuius prosecutionem juxta pastoralis officii debitum, sumus ferventissime animati; et si præfatis Cardinalibus in scriptis exhibeant, quod nos semper gratum habebimus, ut tandem omnibus collectis in unum, que ad reformandum statum Ecclesiasticum, & eandem Curiam facere videantur, quod principaliter affectamus pro salute fidelium animarum, pro conservatione libertatis Ecclesiasticæ, pro quiete statu populi Christiani, maturius, & consultius ad expeditionem reformationis ejusmodi procedere valeamus.

MARTINI V. LITTERÆ AD SENENSES

Dilectis Filiis Prioribus, Gubernatoribus Communis, & Capitaneis Populi Civitatis Senensis.

Cognita translatione Concilii Generalis de Civitate Papiensi ad civitatem vestram Senensem decreta ex justa causa, postquam necessarium erat mutare locum, remanentes de vestra Civitate, quam paterna charitate diligimus, bene contenti, sperantes in devotione, & fide vestra, quod Concilium apud vos favorabiliter, & benigne tractabitur, & erit liberum, ac securum in vestra protectione, & in rebus omnibus opportune providebitur diligenter. Super que via instructionis, & informationis ad vos destinari decrevimus dilectos Filios B. & P. Decretorum Doctores Apostolicæ Camere Clericos, quibus velitis in iis, que nostri parte retulerint fidem, & in agendis præbere Consilium, & favorem. Datum ec.

EJUSDEM LITTERÆ

Ad Principes, & Prælatos, ut curiant, & mittant ad Concilium Senense. In diversis formulis, est Epistola Encyclica.

Dilecti Fili, salutem &c.

Jampridem ad notitiam tuæ nobilitatis pervenisse putamus translationem Concilii Generalis de Civitate Papiæ ad Civitatem Senensem ex justa, & legitima causa fuisse decretam de communi consensu, unanimi voluntate omnium, qui ibidem convenerant gratis Concilii celebrandi, cui postquam necesse erat mutare locum, & ad aliam Civitatem pro continuatione ejusdem Concilii, acquievimus, tenentes indubie id pro communi bono Christianæ Reipublicæ factum esse, & propterea cupientes, ut Concilium ipsum in dicta Senensi Civitate juxta determinationem jam factam continuetur, & etiam celebretur, & agenda in ea cum debita providentia, & matura deliberatione Prælatorum, & aliorum prout in tanta re convenit disponeretur, & ordinaretur, nobilitatem tuam, quam statum, honoremque nostrum, & Ecclesiæ

ANNO
CHRISTI
1570.

Sua præcipua affectione diligere non debemus, paternis affectibus requirimus, & hortamur in Domino, ut duos solemnes oratores viros notabiles, & insignes, ac bonis moribus instructos ad ipsum Concilium transmittere velis in rebus bene gerendis instructos, ac tali experientia doctos, qui pro conservatione status Ecclesiæ, Ecclesiasticæ libertatis, ac pace fidelium diligenter invigilent, & laborent, & in hoc iocant, & possint verbo & opere prodesse, consulere, & juvare, ut per ipsorum, & aliorum, qui ibidem Deo auctore convenient, sapientiam, & virtutem, illa in Concilio terminentur, & fiant, quæ sunt ad laudem Dei, extirpationem hæreticæ, conservationem libertatis Ecclesiasticæ, ac tranquillitatem, & pacem totius populi Christiani. Datum Romæ etc.

SALVUS CONDUCTUS SENENSIVM

Pro venientibus ad Concilium.

Universis, & singulis, ad quos fuerint de late præsentibus, ipsarum tenore facimus manifestum, nos Priores, Gubernatores Communis, & Capitaneus populi, Vexilliferque iustitiæ Civitatis Senarum pro nobis, nostris subditis, vobisque ad talia obligatis, quam omnibus & singulis, cuiuscunque dignitatis, status, & conditionis existant, venientibus, & qui venerunt, & venient in futurum ad sacrosanctum Generale Concilium celebrandum in nostra Civitate Senarum, seu ad ipsammet Civitatem ejusque Comitatum, territorium, & districtum, occasione, vel causa dicti Concilii, damus, & concedimus plenissimam securitatem, fiduciam, ac nostrum, & nostri Communis salvum conductum liberum, & plenissimum veniendi, standi, residendi, & moram trahendi, ac recedendi cum suis facultatibus, rebus, vassallis, & aliis quibuscunque bonis in dicta nostra Civitate, & ipsius Comitatu, territorio, et districtu toto tempore Concilii, et postmodum, si per infirmitatem, aut aliam causam rationabilem ipsos, vel aliquos ipsorum in eisdem civitate, & territorio manere contigerit, exinde dilcedendi, & recedendi semel, vel pluries, & toties quoties de ipsorum processerit voluntate, libere cum omnibus ipsorum sociis, familiaribus, equis, vassillis, arnelis, & bonis, ac rebus quibuscunque omni prorsus molestia, & impedimento cessantibus, petita tamen primitus & obtenta licentia ab eligendis, & deputandis viro pro qualibet natione, auctoritate Domini nostri Papæ, vel Præsidentium. Ita tamen, quod nulli nationi liceat integraliter recedere de dicta civitate, quotique Concilium dissolvatur secundum juris formam, ibique libere dicendi, allegandi, proponendi, & tractandi omnia, & singula quæ faciant, vel videantur facere pro bona reformatione, & prospero statu Ecclesiæ. Non obstantibus quibuscunque causis, occasionibus, suspitionibus, impedimentis, vel obiaculis pro quibus ipsi, vel aliquis eorum possent realiter, vel personaliter modo aliquo molestari, exceptis dumtaxat rebellibus, & excommunicatis nostri Communis, ad quos præsens nostra securitas, & salvus conductus sine alio nostro expresso consensu nullatenus extendatur, quorum rebelliam, & aliorum prædictorum nomina ad tollendam omnem suspitionem ab aliis quibuscunque ad Concilium ipsum venire volentibus in nostris

libris ad hoc deputatis descripta sunt. Hoc etiam declarato, quod Domini temporales, aut eorum oratores possint libere venire, & stare, & ab inde recedere, prout eis placebit: dum tamen talem, & ita rationabilem secum ducant comitivam (quod) per ipsos aut eorum aliquos nostram civitati, communitati, territorio, & districtui nullum valeat præjudicium afferri. Et omnia, & singula præmissa sub nostris fide, & juramento, ac sub obligatione, & hypotheca omnium bonorum nostrorum presentium pariter, & futurorum promittimus fideliter, & integraliter observare & observari facere, dolo, & fraude cessantibus quibuscunque. Quibus omnibus supradictis & singulis stare volumus, & illa observare, nec ex aliquibus tractatibus, aut contractibus, seu conventionibus factis vel quomodolibet faciendis in posterum cum quibuscunque personis cuiuscunque dignitatis, status, gradus, conditionis, seu præmiæ existant, ullo modo derogare, nec a presentibus recedere intendimus. Ita tamen quod per hoc non intelligatur per sacram Synodum Constantiensem salubriter definita super seditione schismatis præteriti dejectione tunc contententium de Papatu, inspirata assumptione ejusdem Domini nostri Papæ Apostolatum in dubium revocandi, aut contra ea, seu aliqua eorum proponendi, seu quomodolibet attentandi concessa licentia. Mandamus igitur universis, & singulis nostris subditis rectoribus, officialibus, & gentibus armorum nostri Communis presentibus, & futuris, quatenus præsentem nostram provisionem, ordinationem, & securitatem effectualiter observent, & impleant, sub nostris indignationis incursu, & faciant ab omnibus effectualiter, & inviolabiliter observari. Datum etc.

Absolutio Generalis in Regnis Castella, & Legionis, pro eo quod adheverant Petro de Luna post ejus damnationem.

A Concilio Senensi concessa.

Quoniam per sacrum Constantiense Concilium communiter contra omnes, & singulas personas cuiuscunque status, ac præmiæ forent, quæ quondam Petro de Luna olim Benedicto XIII. in ejus obedientia nuncupato ipse ab eodem Concilio, suis demeritis exigentibus, a Papatu, quem præstendebat sibi in jure, seu ad illum quomodolibet competente addictus extitit, post dejectionem hujusmodi tanquam Papæ obedire, vel sibi favorem, auxilium impendere præsumerent, nonnullæ tam privationis dignitatum, beneficiorum, officiorum Ecclesiasticorum, & mundanorum, & inhabilitationis ad illa, quam excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alique diversæ sententiæ spirituales, & temporales penas continentur, fuerint promulgatæ; tamen hæc sacrosancta Generalis Synodus Senensis legitime congregata attendens, quod Illustrissimus Princeps, & Serenissimus Dominus Joannes rex Castella, & Legionis, & Illustrissima Regina, necnon Archiepiscopi, Episcopi, Principes, Dukes, comites, & barones, abbates, decani, præpositi, archidiaconi, & alii Prælati, ceterique clerici, & religiosi, ac laici, & alii habitatores, & incolæ in regnis, & dominis dicti regis excellentes post ejusdem Petri dejectionem,

ANNO CHRISTI 1423.

& etiam post assumptionem SS. Domini nostri Martini divina providentia Papæ V. ad apicem summi Apostolatus, ante tamen publicationem factam in dictis regnis eis notam in obedientia dicti Petri permanerunt, & iidem tanquam Papæ obdierunt, ex certis rationabilibus causis iustum (sic) iudicant æquumque fore censens eos, vel eorum aliquem minime dicti Concilii decreti sive sententiæ super hoc late vinculis inodari, per hanc suam irrefragabilem Constitutionem perpetuo duraturam decernit, & declarat præfatos Regem, ac Reginam, Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, Principes, Duces, comites, & barones, ac alios supradictos a tempore defectionis dicti Petri, in eius obedientia permanentes, & ex tunc usque ad diem assumptionis præfati Domini nostri Papæ, & declarationem regi, & reginæ, ac aliis principibus in obedientia dicti Petri existentibus, & publicationem in dictis regnis, ut præmittitur factam in eo statu quantum ad penas in eadem sententiâ duntaxat contentas fuisse, & esse, in quo ante defectionem dicti Petri existebant. Et nihilominus eadem Synodus Regem, Reginam, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Prælatos, Principes, Duces, comites, barones, milites, & alios supradictos, ac tam clericos, & religiosos, quam laicos dictorum regnorum cuiuscunque status, gradus, ordinis, præminentie, vel conditionis existant, & quavis Ecclesiastica, vel mundana dignitate perfulgeant, qui ante publicationem prædictam ejusdem Petri, & post publicationem eandem præfate sententiæ, & ipsi Domino nostro obdierunt (sic) ab omnibus, & singulis prævaricationis, excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque sententiis, censuris, & penis spiritualibus, & tem-

poralibus, quas forsan præmissorum occasione quomodolibet incurrerunt, ad cautelam absolvit, & decernit plenarie absolutos, ipsasque penas, sententias, & censuras tollit, cassat, irritat, & annullat, ac haberi vult penitus pro insertis (insertis), dispoque Regem, & Reginam, Prælatos, Principes, Barones, & omnes, & singulos alios prædictos ad dignitates, famam, honores, officia, & beneficia quæcunque secularia, vel regularia, & alia in statu pristinum in quo erant ante defectionem ejusdem Petri, quantum ad penas prædictas reintegrat, restituit, & reponit, eosque habilitat ad præmissa, & quæcunque alia in posterum canonice obtinenda, ac omnem nihilitalis, & infamie maculam sive notam per eos, vel eorum aliquem occasione obedientie præfate dicto Petro post defectionem, & ante publicationem hujusmodi forsan contractam penitus abolet, & abstergit, & cum personis Ecclesiasticis, secularibus, & regularibus dictorum regnorum ex obedientia præfata dicto Petro ante publicationem prædictam, si aliquam irregularitatem forsan incurrerint, quodque in susceptis ordinibus ministrare, atque ad suscipiendos ordines promoveri libere, & licite possint, ad cautelam super hujusmodi irregularitate dispensat, statuens, ac decernens, quod de præmissis, aut eorum aliquo contra Regem, Reginam, Archiepiscopos, Prælatos, Principes, & alios supradictos, seu eorum aliquem in iudicio in Romana Curia, vel extra eam aliqua opponi, excipi, aut allegari non possit, quoquomodo. Per præmissa autem super causis per sententiam terminatas, & decidas, ac in Romana Curia, vel extra eam adhuc pendentes indecisa nullum intendit præjudicium generari. Datum &c.

ANNO
CHRISTI
1423.

TICINI CONCILIIUM

Generale inchoatum; Spas dein translatum; ac tandem Basileam inditum

ANNO
CHRISTI
1423.

ANNO
CHRISTI
1423.

Anno 1423.

An. 1423.
Ex Mansi
Sup. to. IV.
pag. 157.

EX decreto Constantiensis Concilii, Generalis Concilium post quinquennium habendum erat, idemque Ticinum indixerat Martinus Papa V. constitutione sua ea de re in eodem Constantiensi Concilio promulgata. Ad statam ergo diem Ticinum factus est Patrum conventus; ibique ceptum Concilium aliquandiu subsistit, donec grassantis lustrerore victa Patrum constantia, transferre Senas Concilii sedem in publica sessione statuerunt. Postremæ hujus sessionis acta recitat Labbeus; nec quidquam aliud suppeditat de Concilii illius exordio. Hujus defectum suppleendum hic censui, adductis in medium ista, quæ de Concilii exordio tradit continuator Niemii in Chron. vulgat. ab Ecardo inter Hist. Med. Ævi to. I. pag. 1546. Ita vero ille.

Appropinquabat tempus quinquennii, infra quod iuxta Bullam suam, & Decretum Constantiensis Concilii summus Pontifex Concilium celebrare debebat, quod ipse ante discessum suum de Constantia solemniter indixerat. Atque ergo secretiori consilio cum fratribus, ut Pontifex ipse præmitteret aliquos ad civitatem Papiam prædictam, quod Concilium

illud inchoarent. Ipse vero cum Cardinalibus, initiato Concilio, sequeretur. Destinavit itaque pro hoc præsidentes suos numero IV. videlicet Petrum Donatum Archiepiscopum Cretensem, nunc vero Episcopum Paduensem; Jacobum de Campo Episcopum Spoletanum; Petrum abbatem de Rosacio Aquilejensis dioceseos, referendarios suos; & fratrem Leonardum de Florentia generalem magistrum ordinis prædicatorum, qui ad civitatem Papiensem accedentes neminem fere invenerunt, præter duos abbates de Burgundia, qui illuc pro celebratione præfati Concilii jam convenerant. Statuto tamen die præsidentes ipsi una cum his, qui aderant, convocatis etiam Prælati circumvicinis, in Dei nomine Concilium inchoarunt. Et in prima sessione missam celebravit reverendus pater Dominus Andreas Episcopus Poenavienis, & sermocinatus est magister Joannes de Ragusio ordinis prædicatorum. Sicque per multos dies steterunt paucis adhuc comparentibus. Superverunt tandem ex Anglia Prælati, & abbates aliquot, cum quibus vix aliquid fieri poterat, quoniam Concilium carebat partibus suis. Nam de natione Germanica nullus venerat; & de natione Gallicana erat Episcopus unus tantum.

videlicet Ambianensis, qui de Episcopatu Con-
francienſi in Normandia litigabat. Et licet for-
te cum his paucis, qui aderant, multa potuiſ-
ſent expediri, tamen parum momenti agno-
ſcentes fore quod eſſet, licet forte juridice, a
paucis ſtabilitum, decreverunt adhuc modicum
abſentes praefolari. In hac itaque expectatio-
ne ſtantibus tam praefidentibus Papa, quam
caeteris paucis, ſupervenit Papae grandis peſtis,
que compulſit praefidentes ad transferendam
Concilium ad alium locum totum & ſanum,
habitaque ſuper hoc conſultatione de commu-
ni omnium ibi congregatorum concordia in ſo-
lemnem ſeſſione, translatum eſt tandem de Papia
Concilium ad civitatem Senarum, in quo loco
major multitudo convenit ex omni natione, &
quam Papae conveniſſet.

Juvat hic periter de Senenſi Conc. ali-
quid addere non proletrarium, quod erui ex
conſilio quodam Abbatis nondum, ut ar-
bitror, vulgato, & a MS. Codice Felici
mibi ſubminiſtrato. Eſt vero diſceptatio
quodam diſputata Senis, ubi abbas ille Si-
culis juris canonici profeſſorem agebat. Di-
ſcutiendum ibi proponitur, num principes
laici, & clerici ſine praetoribus interſeſſe Con-
cilio deberent. Qua occasione haec narrat:
*Dum de hoc ſeſſo in Conc. Senis habito tempore
Martini Papa, anno Domini MCCCCXIV. ca-
ſus diſceptandi occidit, variis variis dicebant.
Nihil tamen circa hoc determinatum extitit.*

ANNO
CHRISTI
1083

ANNO
CHRISTI
1084

CONCILIUM PROVINCIALE HAFNIAE,

ANNO
CHRISTI
1084

ANNO
CHRISTI
1084

In Regno Daniae celebratum anno Mccccxxv. feria quinta poſt feſtum ſancti
Canuti regis & martyris, praefide Petro Luckia Archiepiſcupo Lundeniſi, una
cum Episcopis Viburgenſi, Burglavienciſi, Roſchildenſi, Othonienſi, Ripenſi
& Arhuſienſi, aliisque Praetoribus, abbatibus, decanis, praepoſitis, omniumque
dioceſum archidiaconis, prioribus, cantoribus, caeterisque Eccleſiarum ac
cleri rectoribus.

In ea, inquit *ſtaucus Pontanus hiſtoria rerum*
Danicarum lib. IX. multa quae a prioribus
& praedeceſſore praefectum Archiepiſcopi jam
ante ſtatuta fuerant, novo decreto reſumpta ac
confirmita: & addita denique iſſidem perſura,
ſed omnia ejuſmodi, quae ceremonias Eccleſiae
& mores cleri, non ſidei aut dogmata pietatis
ſpectant, ſtatimque ante omnia ut preces
pro rege & regina, Enrico & Philippa, proque
ſtatu totius regni tranquillo quovide in Eccle-
ſiis ſerent, & iis, qui Eccleſias fundarant, ca-
rumque edificaciones promovent: Quorum in
cento primo loco nominata ſereniſſima Valde-
mari III. filia, laudatae memoriae Margareta,
trium horum regnoorum quondam regina. In-
deque ſuper vita & vellitu cleri decreta lata,
ut ii ſe gererent, ne in delicta tantum, ſed
ne in ſuſpicionem quidem delictorum incur-
rent: praefertim crapulam & ebrietatem, luxum
& libidinem fugerent, concubinas domesticas
procul amandarent; monialium clauſtra non
ingredere tur; diverſoria nulla aut cauponas
frequenterent; arma niſi iter facientes, non
geſtarent; veſtes & habitus eorum omnis ho-
neſtatem praeferreret; manicas ad cubitum pro-
pendentes non haberent; veſtes pellibus ſufful-
tae, exceptis pileis, ſimbrias haud explicarent;
nullis inſitiis aut ſimbis oris eorundem orna-
rentur. Moniales non niſi cum venia cenobio
ſuo excederent: Episcopos neminem ex clero al-
terius dioceſeos ordinarent, aut ſuae Eccleſiae
praeficerent, niſi conſeſis ac commendantibus
iis, quorum intereſſet: Idemque praebiteris
imperatum: Quibus conſeſum eſſet celebrare
divina officia in iis ſacellis, quae ad publicas
vias peregrinantibus erant poſita, vetabantur
id tamen ſacere caelo tempeſtuoſo & locis mi-
nus tutis aut honeſtis. De homicidiis quoque
decretum, ut certo quidem tempore ab Eccle-
ſiis eſſent ſemoti, ſed ſeria tandem ac vera pen-
nitentia demonſtrata, in eandem reciperentur.
Addita demum & alia, de decimis, de here-

ditis ac bonis cleri, deque iis, qui pacem re-
gis ac regni, ut & libertatem Eccleſiae Dani-
cae violarent, quique ditaciones ejus ac juridi-
dictionem invaderent, aut officerent immunitati-
bus, eos ſimileſque omnes ab Eccleſiae commu-
nitione procul habendos. Quorum praeter alia,
illud de homicidiis, ut (a) exorbitantis libertatis
vitiis, aetas poſterior, ſalubritate correxit: eſt
que caudum licentia capitali poena per leges re-
preſſa. Verum de quid a nobis omniſum videat-
ur, ipſius hujus, de qua loquimur, conſtitu-
tionis, cujuſmodi ea concepta verbo tenus fuit,
exemplum ſubjeci.

*In nomine ſanctae & individuae Trinitatis, Pa-
tris, Filii, & Spiritus ſancti. Amen.*

Petrus Dei gratia Archiepiſcopus, omnibus
& ſingulis Praetoribus, abbatibus, decanis,
capitalis, conventibus, plebanis, Eccleſiarum
rectoribus, clero & clericis, ac aliis Chriſti fi-
delibus, tam religioſis, quam ſecularibus uni-
verſis, per Lundeniſem civitatem, dioceſis, &
provinciam conſtitutus, ſalutem in omnium Sal-
vatore. Paſtoralis cura regiminis illo eſt jugo
ſollicitudinis onerata, ut in commiſſa vinea Do-
mini concurrentibus exceſſibus, reformatis mo-
ribus, placitatioſque virtutibus, per vigilantiam
proviſionisque ſarculum, vitia ſtudeat extirpa-
re. Nos itaque una cum venerabilibus fratribus
noſtris dominis, Laugone Viburgenſi, Petro
Burglavienciſi, Joanne Roſchildenſi, Naſtone
Othonienſi, Chriſtierno Ripenſi, & Ulrico Ar-
huſienſi, eadem gratia Eccleſiarum Episcopis,
ſuffraganeis & aſſeſſoribus noſtris; praefentibus
ex parte domini Henrici Sleſvicensis Episcopos,
Hermannos Dene canonico, & Joanne Sethe
perpetuo vicario Eccleſiae Sleſvicensis, ejuſdem
Episcopos valetudinem, ſenium & legitimum
impedimentum praetendentibus; licet (b) nulla
ex parte domini Rivallicenſis hic in praefentia-
rum comparente: ſacro, cui nuno licet irame-
ſit

*a De hoc re-
gno Pontani
conſule ſpon-
danum, ad
cap. 1112.
cap. 1.*

*b Lycop. mil
lo. H.*

ANNO
CHRISTI
1433ANNO
CHRISTI
1433

riti pœnitentiam, approbante Concilio; infra scripsit per felicis memoris dominum Petrum, quondam Lundensem Archiepiscopum prædecessorem nostrum, in Concilio Provinciali Helsingbordi celebrato, articulos innovamus.

Primo, ut si quis in hoc sacrilegi genus irrupserit, quando aliquem Episcopum Dacianæ provinciæ hostiliter fuerit persecutus, vel percuſerit, aut ceperit, seu damnaverit, sive locum fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, sive consilium dederit, aut favorem, seu postea receptoris, vel defensoris scianter eundem, sive etiam extorquere præsumperit ab ipsis Episcopis, aut suis consanguineis, affinis vel amicis, per minas aut cruciatus corporis, seu alio quocumque modo litteras pœnitentiæ, cautionis, aut alicujus obligationis, sub quocumque forma verborum, etiam si beneplacitum continere videantur, concedentes de excusando, vel quittando eas pro captione, violentia & injuriis ipsis Episcopis factis: quas cautiones tanquam per vim & metum extortas, auctoritate præsentis Concilii, decernimus esse irritas & inanes: sicut & reus læsæ majestatis, perpetuo sit infamis, & perpetuo anathematis mœrone percussus. Itaque & ipsius filii per lineam masculinam descendentes, usque ad secundam generationem, reddantur ipso facto inhabiles, ad Ecclesiastica beneficia, per totam Lundensem provinciæ, in omnibus diocœsibus, & civitatibus obtinenda: necnon sunt inhabiles ad exactiones, jurisdictiones, administrationes spirituales & temporales; castra, villas, & oppida seu quascumque alias possessiones Ecclesiæ, quocumque nomine censeantur, ad dies suos vel tempus aliquod determinatum, sub annuo censu, vel in concessu, seu alio quocumque titulo, vel colore alieno acquisito alicuique obtinendi. Terra quoque ipsius, si quam habeat propriam, vel titulo pignoris, seu quocumque alio modo acquisitam; necnon locus seu loca alia, in quibus Episcopus captus detinebitur, seu ipse capiens transferit, quamdiu sibi moram fecerit, & post ejus recessum inde, per triduum, quamdiu ipsa detentio duraverit, auctoritate præsentis Concilii, Ecclesiastico subiacent interdito. Clerici vero, qui hujusmodi durantiis in locis sic interditiis divina scienter celebrare, immo potius profanare præsumperint, præter excommunicationis sententiam, quam ipsos incurtere volumus; omnibus & singulis suis beneficiis Ecclesiasticis ipso facto auctoritate qua supra sint privati, & inhabiles ad quoscumque alia beneficia. Item ut quicumque diabolo instigatus, aliquem Prælatum vel Caponicum cujuscumque Cathedralis, vel collegiæ Ecclesiæ, nostræ provinciæ, seu aliquam personam dignitatem Ecclesiasticam habentem, regularem & secularem, per laicos seu alios, absque loci ordinarii justo mandato, capi seu interfici, vulnerari, membro mutilari, vel alias scandale tractari contigerit, & de hoc constiterit manifeste; usque ad liberationem persequi capere, ac satisfactionem debitam & emendam, eo ipso per totam illam diocœsim, in qua captus detinebitur, seu hujusmodi factio sit commissum, sileatur generaliter a divinis: & deaocietur hujusmodi malefactor, cum suis malefactoribus & fautoribus, & complicitibus, de quibus constiterit manifeste, excommunicatus, per totam nostram provinciæ Daciæ, interdictum sub penis inferius annotatis. Si vero regulares vel seculares, cle-

rici vel monachi, nostram provinciæ, injuriis capiantur, mutilentur, seu trucidentur, dum de hoc constiterit manifeste, tunc in tota provinciæ, ubi hujusmodi captus detinetur, usque ad ipsius inde deliberationem; necnon ubi hujusmodi malefactores domicilia habuerint, morantur vel transire fecerint, & per triduum post eorum inde recessum sileatur similiter a divinis: & hujusmodi malefactores per totam hujusmodi diocœsim, usque ad satisfactionem debitam, excommunicati denuncientur nominatim, de quibus constiterit manifeste. Insuper ut omnes & singuli, qui bona Ecclesiastica, redditus & Ecclesiasticas personas provinciæ nostræ, rebus suis aut meliori parte earundem spoliaverint, vel bona decedentium clericorum rapuerint, seu tallias collectas, vel onera clericis vel eorum familiis vel colonis, sine Prælatorum, capitulorum licentia, consensu & voluntate imposuerint; seu clericos vel eorum familias, vel colonos injurias ab hospitalitate gravaverint; aut redditus Ecclesiasticos, seu decimas Ecclesiasticas sibi usurpaverint violententer; seu homines ad Ecclesias confugientes, vel infra loca immunitatis constitutos, ceperint vel extraxerint, seu capi vel extrahi mandaverint, nisi in casibus præmissis; vel per subtractionem cibi & potus ipsos exire compulerint loca sacra; ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, & per provinciæ Ecclesias excommunicati denuncientur, de quibus constiterit manifeste: a nullo nisi a diocœsano, præsertim in mortis articulo, facta pœnitentia digna satisfactione absolvendi: & alias in morte, Ecclesiastica creant sepultura. Item ut clerici beneficiati, in sacris ordinibus constituti, qui jurisdictiones vel advocatias temporales, a laicis sibi commissas, sive committendas exercere præsumperint; nisi infra mensem a præsentis Constitutionis notitia, maturando eas demittere curaverint cum effectu; administratione ordinum eo ipso suspensi, & a beneficiis Ecclesiasticis, que occupant, sint privati: & si postea indurati, nisi infra quindecim dies, post lapsum mensem supradictum, advocatias, jurisdictiones & exactiones prædictas non (a) demiserint penitus cum effectu, extunc excommunicationis sententiam incurrant ipso facto. Item, ut in causis matrimonialibus, nullus alius, quam Episcopus, si præsens fuerit, & commode poterit, sententiam proferre præsumat, vel jurisperitus vice sua, cui is hujusmodi causam committendam duxerit.

Ad hæc autem innovamus quosdam felicis recordationis domini Magni, quondam Archiepiscopi Lundensis, prædecessoris nostri, in provinciali Concilio statutos articulos, qui sequuntur. Excommunicamus omnes & singulos, qui Ecclesias causa lucri, odii, vel favoris alioquin, aut alia quacumque de causa, jure suo privare præsumunt: etiam illos, qui bona clericorum decedentium injuste rapiunt, & tibi impurant. Illos qui homines in Ecclesiis, vel turres Ecclesiarum, vel alia sacra loca incastellant, & munitiones & fortalitia inde faciunt, sine locorum ordinariorum inquisitione & contentu. Etiam illos qui cœmeteria violant, vel violari mandant. Etiam illos, qui per minas vel cruciatus corporis compellant aliquos se excusare vel quittare pro dampnis & injuriis, Episcopus, Ecclesiis, ecclesiasticis, vel sacerdotibus, clericis vel eorum familiis, vel colonis illatis. Etiam illos, qui Ecclesias incendunt, vel infringunt, vel

a Pro. dmi.
sentent.

ANNO
CHRISTI
1087.ANNO
CHRISTI
1088.

vel libertates earum infringere, aut perturbare contendunt. Item, excommunicamus clericos divina celebrantes scienter, presentibus huiusmodi malefactoribus: quos etiam sic celebrantes irregulares esse declaramus per presentes. Item, excommunicamus illos qui huiusmodi malefactoribus consilium, auxilium, vel consensum in suis maleficiis admittunt: necnon & illos qui eadem faciunt, vel fieri mandant, aut procurant. Nec aliquis predictorum nisi per Episcopum diocesano, facta prius satisfactione competenti, super damnis & iniuriis, a dictis sententiis possit absolvi. Personas quoque omnes quacumque dignitate & status preminetia prefulgentes, universitates civitatum vel locorum, aut consules eorumdem, qui ut nactus conqueratur coram iudice Ecclesiastico prohibent, vel statuta condunt contra clerum & Ecclesiasticam libertatem; hoc edicto tali pena volumus puniri, scilicet quod personarum talia de cetero committentes modo quolibet, excommunicationis universitatis sententiæ subjacent ipso facto.

Nos igitur Petrus Dei gratia, Lundensis Archiepiscopus presatus, premixtis articulis dominorum nostrorum predecessorum in suo vigore & robore duraturis, sacro cui nunc presidemus approbante Concilio, articulos addicimus infra scriptos: statuentes, quod omnes clerici, tam seculares quam religiosi, metropolitico & diocesano nobis iure subiecti, quod pro serenissimo domino Enrico Dei gratia Dacis, Svecie, Norvegiæque rege, duce Pomernie, & illustri comitali sua, domina Philippa regina, necnon pro iis qui pro tempore fuerunt Dacie regibus & reginis; necnon pro statu pacifico, Ecclesiastico & temporali, in Missis & quotidianis orationibus suis fundant preces ad Dominum devotas: ut in presenti vias eorum dirigat per suorum semitas mandatorum, & in futuro premium eis tribuat beatorum. Item, omnes & singulas personas Ecclesiasticas, tam religiosas, quam seculares nostræ provincie hortamur, & in Domino monemus, ipsique auctoritate, qua supra, firmiter precipiendo mandamus, quod pro Ecclesiarum, monasteriorum, claustrorum & aliorum locorum quorumcumque in quibus degunt, fundatoribus, institutoribus, dotatoribus, patronis, aliisque quibusvis benefactoribus, vivis & defunctis: Etiam, quod pro serenissima domina Woldemari filia, Margareta bone memorie, istorum regnorum quondam regina, & Ecclesie Dacianæ directrice speciali, ad Dominum Deum continuas fundant preces, humiles & devotas. Item, ut universi clerici, vitam & mores in melius reforment: ut ea que ad ipsorum statum & honestatem pertinent, cum magna cautela custodiant, non solum; sed etiam ab omni specie inali te student cohibere, a crapula & ebrietate, que sunt libidinis incentiva. Publicas etiam in suis domibus, sub pena canonis, non habeant concubinas; Tabernas non vident; arma non portent, nisi propter necessitatem & viarum pericula, in itinere constituti. Manicas ad cubitum pendentes, cum magna superfluitate non habeant; vestibus etiam a retro, vel a lateribus fissis, exceptis vestibus pro via necessariis, sub pena Concilii Constantini, non utantur: que est ut talibus utentes vestibus, ac perceptione fructuum suorum beneficiorum per mensem sint privati. Clausuras monasteriorum & monialium, sub pena excommunicationis terna monitione

a Sroc, Cons
Amicant.

premissa, absque rationabili & manifesta causa, & sine superiorum suorum licentia, ingredi non presumant. Ipsique monialibus, ubicumque infra nostram provinciam degentibus, sub pena excommunicationis stricte precipiendo mandamus, ne septa monasteriorum suorum de cetero creant, sine rationabili, necessaria & urgente causa, nec nisi superiorum suorum prius petita licentia & obtenta. Plebani itaque Eucharistiam, reliquias & ornamenta Ecclesiarum, precipue ad usum altarium spectantis, in statu decore & mundo diligenter custodiant & observent. Si quis vero ea incaute reliquerit, tribus mensibus ab officio suspendatur. Ceteraque cum diligenti cura observent, que observari precipiunt sanctorum canonum sanctiones. Aliud: Si quis in premissis vel aliquo premissorum exceperint, contra eos locorum ordinarii, per censuram Ecclesiasticam, monitione premissa canonica, tandem vero ad beneficiorum privationem, una cum aliis penis, que huiusmodi a canonibus infliguntur, procedere non omittant. Item, Episcopus quicquid ordinaverit clericum aliene dioceseos, sine commendatitio illius, cui interest eas dare, per annum a collatione ordinum esse suspendum. Taliter vero ordinatum ab executione ordinis sic suscepti, suspendum esse declaramus, donec secum per ordinarium suum fuerit dispensatum. Item, statuiamus, ut nullus presbyter, in Ecclesia, ignotum seu peregrinum clericum ad celebrationem divinarum, in publico presumat admittere, nisi litteras sue ordinationis, seu litteras dioceseos Episcopi, vel ipsius vicarii, plenam de hoc fidem facientes exhibeat: contrarium faciens in sex grossos pro admissione qualibet puniatur, in utilitatem fabricæ cathedralis Ecclesie convertendos. Item, ut nullus Episcopus receptet, colligat, vel admittat sine litteris demissorialibus Episcopi originarii, presbyterum dioceseos aliene. Item, ut gloria eorum ab intus sit, & in fimbriis precipimus, ne quis clericorum pelles foderaturæ sue, ultra capucium, vel oras vestimentorum suorum faciat explicari: nec quicquam clericorum deinceps porret vestes, taliter extrinsecus foderatas. alioquin per superiores suos, sine spe restitutionis, se noverit spolios. Item, si cui conceditur, quod in altari viatico divina officia possit celebrare, non in loco ventoso, seu alias periculoso, vel inhonesto hac fieri debere intelligimus. Unde si quis Presbyterorum occasione concessionis huiusmodi, contra premissa, divina celebrare presumpserit; eo ipso per unum mensem, a Missæ officio presentis statuti vigore, se noverit suspendum. Item, nullus presbyterorum, alienum proximorum, ad confessionem vel communionem Corporis presumat admittere, sine licentia proprii sacerdotis. Extranei vero hospites & peregrini, a sacerdote, in cujus parochia morantur, & non ab alio Ecclesiastico recipiant sacramenta. Item, auctoritate, qua supra, stricte precipiendo mandamus, ne quisquam homicidarum, alibi, quam ante fores Ecclesie cathedralis, absolvarur, ubi eis nudato dorso & pedibus, vultibus in terram humiliter demissis, & reatus sui modum plenarie confitentibus, in iungatur pro modo culpe, penitentia salutaris; nec nisi integro anno revoluto, eis Ecclesie praestetur introitus: nec catene relaxentur, immo non alio tempore, quam duntaxat in Cena Domini, nec alio loco, quam in Ecclesia cathedrali: nec etiam nisi ipsi homicidæ a suis plebanis testi-

b Pro, di-
missorialibus
c Fovius non
in fimbriis;
precipiatur
de. H.

monia.

ANNO
CHRISTI
1453.

a Forti deop
ipsum.

moniales locum portent litteras quod vere sint penitentes, & quod iam penitentiam, vel eius partem aliquam peregerint, nisi cum iis ex certa & determinata causa & licentia, diocesanos Episcopus duxerit dispensandum. Quod si quis homicidarum, infra sex hebdomadarum a perpetracione homicidii, maturando penitentiam praefato modo non receperit, extunc per illam diocesim, vigore hujus statuti, denunciatur excommunicatus sine excoadatus. Item, homicidas voluntarii, eorumque omnes & singuli complices & sequaces, qui animo occidendi, ferendi, capiendi vel insidiandi, seu alias injuriandi, invadunt aliquem vel occidunt, quilibet eorum, pro modo culpe suae, ante fores Ecclesiae Cathedralis, penitentiam recipiat salutarem: ipsique omnes & eorum quilibet personaliter & sigillatim, qui hujusmodi perpetracionis homicidii animo quo supra interfuerint, continuo ad poenam pecuniarum dictam Bandiret vel Bandiet, per censuram Ecclesiasticam arceantur. Item, de omnibus, praecipue de agris, animalibus, apibus, haledibus, & aliis piscaturis consuetis, praecipimus decimas fideliter & sine fraude solvi, sub poena quam sancti Patres statuerunt. Item, ut singuli plebani in Ecclesiis suis, solutos & insolutos, in fornicario coitu praesenter cohabitantes, in anno moeant nominatim, ut aut separentur, aut invicem dispensent. Quod si hujusmodi salutari monitioni parere contempserint, extunc anno evolutio in sancto festo Pasche, a communione Eucharistiae suspendantur. Item, nullus Episcoporum seu Praelatorum inferiorum, bona clericorum decedentium sibi subjeutorum, praeter ea quae ipsis spontanea legantur, sibi vindicent vel usurpent. Bona vero clericorum ab intestato decedentium, dividantur secundum canonum sacrorum Sanctiones. Item, bona clericorum alienigenarum, infra nostram provinciam decedentium, solutis exinde primum debitis, & sic testamentis extectis fideliter, apud Ordinarium loci seu eius commissarium, si ipsorum defunctorum una non adint heredes; & legitimo cessante praepedimento, per annum & diem, sub fidei custodia referrentur; postmodum, si ipsi heredes sic, ut praemittitur, venire non impediti, intra eundem terminum non advenerint, in pios usus, secundum locorum ordinariorum arbitria, convertenda. Item, fratres Mendicantes, ad solvendum praebiteris parochialibus, portionem canonicam, & quartam de funeralibus, astrictos esse, secundum dispositionem juris canonici declaramus. Hujus etiam super hoc praesentis Concilii auctoritate, pronunciamus ipsos fratres Mendicantes, ab hujusmodi solutionem dictarum videlicet quartae, & canonicae portionis, determinantes nihilominus fore perpetuo obligatos, tamen adjectione poenae, & punitionis specialis; taliter, quod si praedicti fratres Mendicantes, eandem solutionem quartae, & portionis canonicae, cum necessitate contra Bullas sedis Apostolicae, exolvere recitaverint, manifeste ex tunc, venerabiles Episcopi nostrae provinciae, & alii inferiores Praelati, seu eorum officiales, in iis jurisdictionibus, habeant auctoritatem plenariam, eorum elemosinas occupandi, donec satisfecerint, ut tenentur, & reconciliationis beneficium meruerint obtinere: aliis tamen poenis in canonibus, & provincialibus statutis provisus, semper in suo vigore, & robore duraturis: ipsique fratres Mendicantes

Concil. General. Tom. XXVIII.

res ad praedicationis officium vel confessionum aditionem, ubi secundum juris dispositionem praesentati & approbati fuerint, nullatenus admittantur. Insuper inter Praelatos, & rectores parochialium Ecclesiarum, necnon fratres Mendicantes, Clementinam, Super ca. Hydram, ut inter nos eo major sit concordia, per totam nostram Lundensem provinciam praecipimus inviolabiliter observari. Item, quoscumque in alicujus Episcopi diocesi, sine ipsius litteris, & circa limina transientes, aut etiam hujusmodi limina, & litteris indulgentias hujus nefarias & truffaticas pronuntiantes; si de mandato ordinariorum, vel Praelatorum captivati, aut ablationem rerum, quas habent, passi fuerint, id sibi ipsis de cetero imputabunt. Quoscumque etiam religiosos, qui clericis aut laicis sacramentum Unionis extremas, vel Eucharistiam ministrare, Matrimonium solemnizare, non habita semper his parochialis praebiteri licentia speciali: ac qui interdictos vel excommunicatos, a canone vel a sententia per statuta provincialia ac synodalia promulgatis, seu a poena & culpa quacumque abolvere praesumpserint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrisse denuntiamus, perferendam duntaxat Apostolicam absolvendos. Item, statuimus ex praesentis auctoritate Concilii decernentes, ut quarcumque Ecclesiarum hospitalium, seu monasteriorum nostrae provinciae, seu aliorum piorum locorum administratores, cujuscumque status ac conditionis exstiterint, bona mobilia, sine consensu diocesani Episcopi, donationis, impignorationis, venditionis, permutationis seu infeudationis, vel ad formam dimissionis titulo, in posterum minime alienent, obligent, vel dimittant. Quod si contrarium factum serit, nullus ipso facto, & invalidus sit contractus, ipsique administratores per suos seniores, administrationis officio perpetuo spoherentur. Insuper hujusmodi administratores, abbates, priores, praepositi, praepiores, & hospitalium provitores, ut eorum loca, exempti auctoritate Apostolica, sed non exempti auctoritate ordinaria, ad reformandum mores, statuta & regulas eorumdem, necnon ad reddenda rationia, de quibuscumque legatis & erogatis semper quibus ordinariorum conscientias oneramus, per ipsos ordinarios, quoties expediens & opportunum fuerit, visitentur. Monasteria vero, hospitalia, seu alia pia loca, & Ecclesias quascumque Episcopis locorum ordinariis, etiam quoad institutiones, & destitutiones administratorum, in iisdem declaramus esse subiectas, nisi per evidentia privilegia probaverint tenere se exempta. Item excommunicamus omnes illos, qui pacem regis & regni perturbare, ac Ecclesiasticas libertates Ecclesiae Daciae infringere, aut possessiones Ecclesiarum invadere, aut ad eorum bona manus impias extendere praesumpserint; seu approbatas & longevas locorum consuetudines, penes jura parochialia, in decimationibus, oblationibus, obventionibus, cum suis accessoris, diminuere contendant, in praedictum Ecclesiasticae libertatis: Etiam illos, qui in beneficia Ecclesiastica se intrudunt, & eos qui per laicam potentiam, seu aliam violentiam ea detinent occupata. Omnes autem incendiarios, Ecclesiarum fractores, veneficos & veneficas, cum magicis incantationibus urentes, sacrilegisque, & hoc fieri procurantes, excommunicationis sententiam incurere decernimus ipso facto. Excommunicamus insuper omnes illos, qui

ANNO
CHRISTI
1453.

b) Perros.
nisi ubi se-
condum. H
c) Ep. Be.
in Barroag.
Comm. lib. 1.
de sepulture.
cap. 3.

ANNO CHRISTI 1435.

qui odio vel lucri causa, aliquibus criminibus facta imponunt, pro quibus mors vel exilium, aut membrorum mutilatio, vel exhereditatio, bonorum spoliatio, seu factus demigratio sequi debeat, si judicialiter convinctur. Qui vero ad diffamationem alterius quid proponat, quod mores fugillat, nisi hoc approbare potuerit, canonice puniatur, & nimirum passio pro modo culpe satisfacere compellatur. Item, qui animo injuriandi quempiam clericorum, enormiter laedens, mutilans vel occidens, præter penas superius expressas, immunitate Ecclesiastica non gaudebit. Item, qui in criminibus Ecclesiasticis delinquentes, per sacramentalem confessionem, & absolutionem, fuerint unioni Ecclesiasticæ reconciliati; extunc, ab aliquo eos captivari, detineri, seu bona eorum confiscari, nisi super his per eorum judicem Ecclesiasticum prius pronuntiatum fuerit, sub excommunicationis pena lata, severe prohibemus. Item, non citentur clerici ad placitum seculare, vel coram iudice seculari, sed coram suo iudice Ecclesiastico, in quacumque causa citentur, & ibidem legitime convincantur. Quia vero exigentibus culpis nostris fructus humanis necessitatibus cælesti miseratione provisos, frequenter absorbet repentina calamitas tempestatum; orationum suffragia, & Christus & Maria piis precibus imploranda; ideoque singuli presbyteri, cum aeris intemperiem viderint imminentem, non expectato Ordinariorum mandato, protinus ad processionem, & humiles orationes devotionem excitent subditorum. Item, statuimus ut laici, advocati, consules, iudices, seu jurisdictiones quascumque seculares habentes, penas pecuniarias, seu multas sub pena excommunicationis late, sive in causis Ecclesiasticis levare, vel exigere non præsumant; nec personas ipsas Ecclesiasticas, in hujusmodi jure suo impediatur quovis modo. Item, excommunicatos a canope denunciavimus, etiam exem-

ptos, qui casibus non permittis, defunctos sepeliant in cæmeteriis, vel Ecclesiis tempore interdicti; vel qui scienter sepeliant excommunicatos publicos nominatim interdictos, seu etiam usurarios manifestos. Qui quidem sepelientes, si non absolvi celebraverint, irregularitatem (a qua non nisi per summum Pontificem absolvantur) se noverint incurrisse. Item, statuimus, quod festum sanctæ Annæ matris genitricis Dei beatæ Mariæ, quolibet anno in crastino Conceptionis ejusdem beatæ Mariæ Virginis, per totam nostram provinciam, pro festo terræ & populi, in posterum celebre habeatur. Item, statuimus, prout ab antiquo est constitutum, ut in qualibet Ecclesia cathedrali nostræ provincie bis in anno celebretur diocesana Synodus Generalis: in qua præmissa statuta, coram clero & laico vulgariter exponantur, ne quisquam de prædictorum ignorantia se valeat quomolibet excusare. In quorum omnium & singulorum præmissorum evidentiam, nostrum secretum una cum secretis venerabilium fratrum, Episcoporum & suffraganeorum nostrorum prædictorum, præsentibus est appensum.

ANNO CHRISTI 1435.

Datum & actum Havois, anno 1435. feria quinta post festum beati Canuti regis & martyris.

C OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Quod vero Pontanus stomachus, Inquit illusterrimus Apenninarum Episcopus, statum esse de homicidiis, ut post gravem ac duram longamque penitentiam ibi expressam recipiantur in Ecclesiam; idque, ut exorbitantis libertatis vitium uterem posterum corripere sit, cædium licentia capitali pena per leges repressa: debuit meminisse Ecclesiam necesse sanguinem & que videbat in partibus frequentia homicidia imponit magistratibus secularibus permanere (neque enim per uterem tantummodo posturorum, sed per omnem anteriorem homicidia capitali pena per leges repressa fuisse nulli non notum est) scilicet quod sul fuit officii, voluisse illa seria ac vera penitentia explorari ad salutem animarum. Sed haud adeo is doctor amicus Ecclesie, aut ejus sapientia cultor ac discipulus positus. Hac illi sapientissime monuit adversus profanos Calvinii de grege, aut Lutheri hanc cronicam.

ANNO CHRISTI 1438.

RESPONSIO CONGREGATIONIS PRÆLATORUM,

ANNO CHRISTI 1438.

Ex pag. 109. quartæ Spicæ legi. D. J. r. ant. ubi mensis annus 1438. h. b. ut multa de-ct. que alias alicomus.

Et aliorum virorum Ecclesiasticorum, per ducem Bedfordiæ, tunc assertum regentem Franciæ, Parisios vocatorum, an. Christi MCCCXXVIII. super præbendo eorum consensu & assensu levandi subsidia super clero, sicuti super laicis.

AD requestam factam per illustrissimum principem dominum ducem Bedfordiæ per organum primi præsentis Parlamenti, die lune decimo octava Octobris, pro præbendo consensu Ecclesiæ, ut imponantur & exigantur a clero subsidia solita exigi a laicis personis; responderet congregatio Prælatorum, & aliorum virorum Ecclesiasticorum propter hoc Parisios vocatorum, in modum qui sequitur.

Videlicet quod humiliter supplicat serenitati ipsius excellentissimi Principis præfata prædictorum Prælatorum & virorum Ecclesiasticorum congregatio, quatenus patienter & non ægre ferat eadem sua serenitas quod consensum pridie petitum non præstitit, neque præstat: quoniam salva conscientia, salvis juramentis suis, & libertatibus Ecclesiæ, salvo honore regis & regni, & præfati illustrissimi Principis, consensum suum ad talia onera Ecclesiæ imponenda præbere non

potest, propter rationes & motiva quæ inferius adnectuntur.

Primo, quia pauci huc viri Ecclesiastici vocati sunt longe; quia major pars illorum quos tam magnum potest tangere negotium, que ad præsentem congregationem vocata est, minime comparuit. Quamobrem huic præfati congregationi securum non videtur tam solemnem Ecclesiæ; utem posse representare, aut quod per eam actum existerit, approbari debere.

Item, attente debet considerare præfatus illustrissimus Princeps, qualiter apud principes fideles & idololatrastanta fuit libertas sacerdotibus & ministris veri Dei, quem tam Principes ignorabant, quod emebantur ab omnibus vengalibus populo impostis, etiam in necessitatibus magnis. Unde Gen. 47. scribitur, quod cum Egyptii terram suam, pecora, & finaliter seiplos tempore septennis famis Pharaonis

b) Prælati, quia longe major. H.

ANNO
CHRISTI
1493.

ANNO
CHRISTI
1494.

nis servituti pro vicariis habendis subijci co-
gerentur; sacerdos non solum terram suam
& possessiones suas vendere non sunt compulsi,
sed etiam eis alienata sibi & suis familiis sus-
ficientia ex regis & publicis horreis donata
sunt. Similiter rex infidelis Artaxerxes cum
omni populo Judæorum per Nabuchodonosor
captivato atque populo suo multa tributa & ve-
tigalia imponeret, sacerdotes Judæorum ab il-
lis angariis exemptos esse voluit. Vobis, in-
quit, notum facimus de universis sacerdotibus,
levitis, cantoribus, janitoribus & ministris do-
mus Dei, vestigalia & annonas, & tributum
non habeatis potestatem imponendi super eos,
Eldm 6. Causa quare sacerdotes eximere vo-
luit præfatus rex prædicto passui statim inseri-
bitur, cum dicitur; *Ne forte irascatur Deus con-
tra regnum regis, & filiorum eius.*

Item, & quod nobiles omnes, qui magis
statum laicalem quam sacerdotes appropinquant
aut clerum, ab omnibus vestigialibus talibus,
etiam si personaliter in armis non servant, exi-
muntur. Quapropter multum absurdum vido-
tur, quod Ecclesia Deo serviens pro salute re-
publicæ, regis & regni, & cui propter hono-
rem Dei omnis debetur a principibus reveren-
tia, talibus angariis, quod nec infideles prin-
cipes voluerunt facere, sub catholicis principi-
bus premeretur.

Item, & quia bona Ecclesiarum sunt bona
Dei, quorum Ecclesiastici solum habent admi-
nistratores dispensationem: & sic viri Ecclesia-
stici tales angarias imponere, est a Deo tri-
butum aut vestigial exigere: quod quantum pias
aures etiam solo auditu offendat, videant qui
ad id agendum principes excitantur.

Item, multum debet considerare princeps
magnas subventiones, quas viri Ecclesiastici ad
deliberationem particularium locorum portave-
runt, ad quorum subventionem propter inopi-
am suarum Ecclesiarum vasa sacra atque reli-
quias & alia localia cultui divino consecrata
suerunt venditioni exponere compulsi: immo
& Prælati aliqui & multi sacerdotes etiam ha-
bitibus Ecclesiasticis pro prædictorum solutione
privati, & non habentes, personaliter capti &
detenti. Quod neque infideles in suis sacris,
immo execrabilibus sacerdotibus unquam per-
petrasse leguntur. Quare contentari debet prin-
ceps, cum bene jam omnia plerarumque Ec-
clesiarum bona his subventionibus exhausta
sint.

Item, advertere debet princeps miseria &
calamitates ad quas principes plurimum regno-
rum, qui Ecclesiam Dei pretioso sanguine suo
a diaboli servitute liberatam, talibus angariis
afflixerunt, devenerunt: quorum nonnulli gladio
perierunt, aliqui ad captivitatem perierunt, ce-
teri dominio suo præclarissimo privati sunt.
Quoniam non debent se divine maiestatis gra-
tiam putare promereri, qui sponsam eius Ec-
clesiam in servitutem redigere conantur.

Item, quod temporibus retroactis, quando
non currebant etiam super laicali populo sub-
sidia, nec erat adhuc obedientia nostra ita
 ampla & in proventibus abundans sicut nunc
est, major exercitus multo a quod nunc con-
tinue habebatur, status donatorum rem sus-
tinere oportebat, & optimam in armis discipli-
nam servabant; ita etiam ut arma se ventibus
prædandi licentia interdicta esset: & tamen ta-
lia ab Ecclesiasticis rex Henricus Angliæ nun-
quam postulasse legitur; immo & magnam par-

a) Forte
quam nunc.

Council General. Tom. XXVIII.

tem regni Francie ab huiusmodi exactionibus,
& aliis oneribus exemit.

Item, ut ad Bellam veniamus, que super
necessitate principis fundamentum suum vido-
tur assidere, clara est quod tanta non po-
test esse necessitas, attento quod solius prin-
cipis statum sustinere habemus, atque unicum
exercitum, qui quidem a paucis diebus solu-
tus est in Angliam usque ad primam Januarii.
Dominium autem regni jam est amplum & ma-
gnum: currunt generaliter subsidia communia
& tallia particularia ascendentes ad magnas
pecuniarum summas. Anglia quotlibet anno
quasi pro media parte anni armatam stipen-
diat: nihilominus adhuc currunt particulares
subventiones in regionibus circumstantibus &
locis, ubi oblationes poni deberent, nihilomi-
nus prædicta omnia subsidia sunt levata: pro-
pter quod manifeste apparet quod tanta non
est de præsentis necessitas, ut oporteat vel
Ecclesiam ad tantam laicorum adducere servi-
tutem.

Item, quia in militia præsentis seu moderna
cessavit adeo disciplina, ac sibi est permisa
prædandi impune licentia, quod non obstante
eorum solutione nihil potest iuris Ecclesiasticis
& aliis extra munita loca remanere, quod ab
armatorum violentia non tollatur; cum hæc
jam in regno hoc invaluerit corruptela, ut mi-
litiam intequentes non nisi terras Ecclesiasticas
quas defendere tenentur si eas invenire potue-
runt, persequantur, propter quod terræ Ec-
clesiæ desertæ & absque habitatore remanere co-
guntur: & ita adeo est depauperata Ecclesia,
quod non habet sustentari; propter quod plu-
ribus regni locis a divinis longo jam tempore
cessatum est.

Item, sunt multi laici, & communitates
aliquæ seculares, que tales impositiones & an-
garias solvere non coguntur; propter quod
multum absurdum videtur Clericos velle ultra
lacos tali servituti subijcere.

Item, quia Bulla videtur causare pro quiete
populi: propter quod manifeste apparet contra-
rium: quia populares jam mirabiliter murmu-
rant, quod Ecclesia Dei servituti similiter cum
eis subiaceat, existimantes has angarias super
se perpetuo remansuras, cum eas utique ad Ec-
clesiam audiunt adventuras.

Item, non potest esse quis in aliqua politia
aut reipublica, nisi ordo debitus inter status ob-
serveatur; si enim caput seorsum super terram po-
neretur, nihil homine, qui est pulcherrima crea-
tura, inveniretur deformius. Si ergo Ecclesia
que est supremus mundi status ad servitutem
laicorum poneretur, nihil republica confusius,
præsertim cum, ut dictum est, nobiles qui sunt
in inferiori statu, a talibus angariis eximantur.

Movenet etiam prædictam Congregationem
juramenta per illustrissimos principes reges Fran-
ciæ & Angliæ ultimæ defunctos facta de præ-
rogativis, privilegiis & libertatibus Ecclesiæ,
& virorum Ecclesiasticorum conservandis: or-
dinationes insuper per Concilium Ecclesiæ Gal-
licanæ notabiliter Parisiis congregatum, & per
prædictum illustrissimum regem Franciæ ulti-
mæ defunctum cum consilio & assensu non-
nullorum principum de regia stirpe progenito-
rum, & plurimorum aliorum principum, du-
cum, procerum & baronum factæ, laudatæ &
probatæ Parisiis, decimo octavo Februarii, an-
no Domini millesimo quadringentesimo sex-
to.

1095 MARTINUS
P. V.

CONCILIUM

SGISMUNDUS IMP.
CAROLUS VII. FRANC.

1096

ANNO
CHRISTI
1419.

Is igitur attentis quos animum vestrum obligare possunt & movere debent, reverendi in Christo Patres & domini, qui a sancta Sede Apostolica ad executionem presentis negotii estis iudicio delegati, supplicat prefata Prælatorum & aliorum Ecclesiasticorum Congregatio, quatenus non velletis, prout nec iure debetis, ad executionem litterarum Apostolicarum hanc materiam tangentium procedere, sed magis animum huius potentissimi principis prout ex officio tenemini ad observandum libertatem Ecclesie inducere. Parata est enim Ecclesia orationem assidua suffragia pro salute & prospero statu regni huius ac principum, & vestrarum Paternitatum apud Dei clementiam absque intermissione fundere. Post hæc B

A fuit appellatio interiecta per gentes Ecclesiasticas.

ANNO
CHRISTI
1419.

OBSERVATIO P. PHILIPPI LABBE, S. J.

M. Ludovicus Bell, Abbrvillens, Doctor Theologus ac propenduntarius Parisiensis anni secundi Concilium p. 689. c. Parisiensis, quod sequitur, Concilium proponit, occupatque rebus clarissimo viro ac multis antiquitatis, ut verbis illius utar, domino Jonani Souchet, canonico Carnotensi, qui a commemoratis suis eromus, ac metu propria descriptione, Carnoto Lutetiam miserat die 8. Maji anni 1419. Hinc adnotare placuit, ne benefacti memoria apud posterum dari possit. Quis enim equo animo fecit plagiarium illos livore suspensissimo satulos, qui cum nihil non habeant ab aliis mutuarum, capta fontium, ex quibus largissime hauserunt, obturare conantur?

CONCILIUM PARIISIENSE,

ANNO
CHRISTI
1419.

ANNO
CHRISTI
1419.

Dictum etiam Senonense a quibusdam, Lutetia Parisiorum habitum apud Bernarditas tempore Martini V. Papæ, & Caroli VII. Francorum regis, anno Domini MCCCCXXIX. a D. Joanne de Nantone Senonensi Archiepiscopo.

P R E F A T I O.

Es Commem-
tatio D. Jo-
annis Senonensis
canonici Car-
notensis.

IN nomine Domini, Amen. Universis præsentibus litteras inspecturis, Joannes misericordie divina Senonensis Archiepiscopus, totiusque Gallie & Germanie Primas, salutem in Domino sempiternam. Pastoralis cura sollicitudinis animum nostrum vehementer pulsavit, & inducit, ut ad ea quæ honorem Dei & Ecclesie lux, animarumque salutem conspiciere dignoscuntur, nostre considerationis oculos diligentius infigamus. Cum igitur quibusdam canonicis sanctionibus cautum existat, quod omnes & singuli Christianitatis Archiepiscopi de triennio in triennium sua Provincialia Concilia sub certis penis, canonice tamen cessante impedimento, celebrare teneantur, in quibus de criminibus corrigendis, ac moribus in clero & populo reformandis, diligenter tractari oporteat: fueruntque talia Concilia a multis retroactis temporibus quodam desidio neglecta prætermittenda, qua ex re multa & varia delicta incorrecta remanserant, & plurimum in magnum animarum periculum invaluerant, ac de die in diem invalebant: propter quæ verisimiliter præsumitur iram Domini super nos, & super gregem nobis ab eo creditum in eorundem penam & vindictam delictorum, descendisse. Quapropter nos cupientes circa prædicta, quantum nobis adest possibilitas, de opportuno remedio providere, huius nostre Senonensis provincie Concilium Parisiis convocavimus, & convocari fecimus ad diem Martis post Dominicam qua cantatur in Ecclesia Dei, *Oculi mei*, quæ fuit prima mensis Martii, anni Domini MCCCCXXVIII. more Gallicano, cum continuatione dierum usque ad hanc præsentis definitionis diem. Quod quidem Provinciale Concilium tenuimus, ac solemniter, ut moris est, celebravimus una cum venerabilibus suffraganeis nostris; videlicet I. ^a Carnotensi, I. ^b Parisiensi, I. ^c Meldensi, & I. ^d Trecenti Episcopis, ac vicariis & procuratoribus venerabilium fratrum & suffraganeorum nostrorum Antisthodorensis & Nivernensis Episcoporum, Aurelia-

nensi Episcopo tam de veniendo, quam de mittendo eius nomine sufficienter habito pro excusato: nonnullis quoque abbatibus, prioribus conventualibus, ac aliis viris Ecclesiasticis tam secularibus, quam regularibus, exemptis & non exemptis; aliis etiam viris litteratis diversarum professionum de suppositis venerabilis universitatis Parisiensis in magno & notabili numero, tam pro seipsis, quam aliorum convocatorum absentium, nominibus procuratoriis, personaliter comparentibus, confidentibus & convenientibus: Nonnullis etiam licet convocatis, minime tamen comparentibus, nec pro se mittentibus. In quo Concilio cum Dei timore tractavimus de vita, statu ac moribus nostris, ac subditorum nostrorum tam Ecclesiasticorum quam secularium in melius reformationis, quamquam circa idipsum sanctorum Patrum Decreta, ac canonicas Constitutiones bene & laudabiliter providerunt; quia tamen hætenus quidam ex eis nimium fuerant neglectæ, præcipue quoad ea quæ ad Ecclesiasticum servitium, & hominum mores respiciunt: Nos in dicto Concilio antiqua statuta, canonicasque sanctiones a bonæ memoriæ nostris prædecessoribus Senonensibus Archiepiscopis in suis Provincialibus Conciliis hætenus, retroactisque temporibus sæpissime celebratis, factas & approbatas, ac in dictis Conciliis publicatas, in eodem præfati Concilio perlegi faciendo, fuisse, fore & esse inviolabiliter observandas, eodem approbante Concilio volumus, statuimus, & ordinavimus: Volumusque, statuimus & ordinavimus, ipsasque prout & in quantum opus est, innovamus: & insuper quædam statuta nova edidimus, quibus specialiter circa illa providetur, quæ ad perpetuam rei memoriam in his scriptis sub nostris & supradictorum suffraganeorum nostrorum sigillis redigi fecimus in modum sequentem.

Nota de uni-
versitate Pa-
risiensis.

Id est 1419.
secundum
supplicatio-
nem Romanam
jam usque
receptam.
a Joanne de
Telmico.
b Jacobo de
Chasteller.
c Joanne de
Briou.
d Jon. l'Es-
guise.

ANNO
CHRISTI
1499.

Es primo, sequimur statuta circa refor-
mationem servitii aruini edita,
quorum primum est tale.

I.

Gloriosissimi Ecclesie doctores, ac plurimi ex Sanctis antiquis Patribus, servitium Ecclesiasticum ad laudem & gloriam Dei creatoris nostri, & ejus benedicti Filii Jesu Christi Domini nostri, sancte & laudabiliter instituerunt, & ordinaverunt; Quod quidem servitium tanto sanctius & reverentius fieri oportet, quanto illi ad cujus sit laudem & honorem sanctior atque gloriosior existit. Sane prout quibusdam referentibus, & per experientiam didicimus, plures Ecclesiarum ministri non attendentes majestatem & dignitatem illius, ad cujus sunt deputati famulatum, in suis officiis Ecclesiasticis minus devote & irreverenter se habent, quod in plurimorum scandalum ac exemplum perniciosum cedere dignoscitur. Quapropter nos attendentes quod licet summo Deo creatori nostro digne servire non possumus; tamen quantum humana sinit fragilitas, eidem debemus cum devotione & sanctitate prestare famulatum: Omnibus tam cathedralium quam collegiarum, ac ceterarum quarumcumque Ecclesiarum Clericis & ministris precipimus, sub poena privationis suarum distributionum, vel alia arbitrio superiorum infligenda, quatenus amodo divinum servitium in suis Ecclesiis tractum, atque devote, & horis congruentibus dicant & decantent; & in Psalmorum decantatione pausas faciant in medio versuum, prout convenit: nec pars choei psallitura alium versum incipiat antequam ab alia parte sit omnino alius versus finitus. Capitula autem supradictarum Ecclesiarum, vel eos ad quos de jure vel consuetudine spectat divinum servitium ordinare, in Domino exhortamur, quatenus predictum statutum & alia sequentia, quae divinum servitium concernunt, faciant cum solita diligentia a suis Clericis irrefragabiliter observari.

II.

Caveant etiam supradicti Clerici a locutionibus, derisionibus, & garrulationibus, quas in Ecclesiis plures ex eis facere consueverant. Quod si moniti abstinere minime voluerint, unius

Adici sint eo ipso distributionibus privati. Prohibemus insuper sub poena privationis fructuum beneficiorum suorum per unum mensem, ne de cetero supradicti clerici facere praesumant derisorios & inhonestos ludos, quos in festis Sanctorum quidam ex ipsis facere consueverunt: praecipue autem a supradictis ludis, & aliis quibuscumque irrisibus, choreis, & cantilenis abstineant, cum divinum celebratur officium: cum Deo nostro satis non valeamus deservire, cui nec Angeli famulari sufficiunt, nec ejus magnitudinem valeat ambitus caelorum comprehendere.

III.

Licet templa & Ecclesie sint ad preces & orationes Domino fundendas ab eodem ordinatae, sicut scriptum est: *Domus mea, domus orationis vocabitur*; tamen plures sunt qui cum ad Ecclesias sub devotionis velamine pergunt, & praecipue ad suas cathedrales, a quibus praeter ceteris divino cultu colere ac honorare tenentur, in eisdem quamdiu Ecclesiasticum durat servitium, garrulare, ac inhonesta & profana verba proferre non cessant: quae omnia sub dissimulatione tenere non possumus: cum illa sint contra honorem & reverentiam Deo & Ecclesie suae debitam. Quapropter praecipimus Episcopis, & aliis ad quos supradictorum correctio pertinere dignoscitur, sic circa tales garrulationes & oblocutiones provideant, quod in proximo celebrando Concilio non sint de negligentia redarguendi. Hoc autem statutum ad advocatos & procuratores quoscumque, ac etiam mercatores volumus extendi.

IV.

Cum Ecclesiastici viri, & maxime hi qui in Ecclesia Dei beneficia obtinere dignoscuntur, aliis debeant devotionis & sanctitatis exemplum praebere; illi merito reprehensione digni sunt, qui licet vitae sustentationem ab Ecclesia receperunt, tamen ad divinum servitium peragendum lenti sunt, frigidi ac remissi. Sane ad nostrum devenit auditum, quod aliquibus ex eis qui canonicatus obtinent, & praebendas, sufficit ad lucrandum suas distributiones in aliqua trium principalium horarum, scilicet Matutinis, Missa, aut Vesperis, introitum & exitum, vel eorum alterum facere, nulla vel modica in choro tanta residentia, quod in magnum cedit Ec-

ANNO
CHRISTI
1499.

ANNO
CHRISTI
1459.

Ecclesiasticorum derisum atque contemp-
tum: Quapropter nos tales abusus ab
Ecclesia Dei et ejus ministris exfulare
cupientes, omnia capitula tam cathedra-
lialium, quam aliarum Ecclesiarum in
Domino exhortamur; quatenus circa
predicta sic provideant, etiam per pri-
vationem distributionum, quas in illa
hora lucrarentur, quod apud Dominum
valeant meritum reportare.

V.

In aliquibus villis & civitatibus hujus
nostrae Senonensis provinciae plures sunt
praebendatae Ecclesiae; in quibus omni-
bus, vel duabus ex ipsis aliqui praeben-
dati existunt, qui inhonestae cupiditatis
rabie moti, quotidie volunt eisdem ho-
ris suas distributiones in utrisque Ec-
clesiis lucrari: ex quo plerumque acci-
dit, quod de una Ecclesia ad aliam cum
suis vestimentis Ecclesiasticis per villam
discurrunt celeriter, ex quo a popula-
ribus eluduntur, eorumque devotio &
reverentia ad Deum & Ecclesiam plu-
rimum diminuantur. Quapropter nos
supra dictis Ecclesiarum capitulis injun-
gimus, quatenus sit circa clericos dis-
cursores & abusus ad honorem Dei cu-
rent providere, quod opus non sit ali-
unde perquirere remedium.

VI.

Quia insuper tales, qui ut praemitti-
tur plurimum Ecclesiarum in eadem civi-
tate vel villa praebendas obtinent, in
festis solemnibus sive annualibus, suas
cathedrales Ecclesias dimittunt, ut plus
forsitan in aliis lucrentur; Volumus
etiam quod circa haec per eosdem ca-
nonicos de opportuno provideatur re-
medio: attendendo quod suam matri-
cem, vel cathedralem Ecclesiam plus
ceteris debeant honorare.

VII.

Insuper hortari & admoneri jubemus
Ecclesiasticos viros per suos Superiores,
quatenus Ecclesiarum vasa & ornamen-
ta munde & honeste teneant, & praeci-
pue ea quibus ad sacrificium altaris
opus habent: & quod etiam in locis
sacris vel religiosis choreas, cantilenas,
ludos sive mercato fieri non permit-
tant.

*Item sequuntur statuta, quae de moribus
& statibus Praelatorum loquuntur, quo-
rum primum tale est:*

ANNO
CHRISTI
1459.

VIII.

Quoniam juxta canonum statuta:
*Melius est paucos bonos, quam plures in-
utiles habere presbyteros:* statuimus, &
sub poena interdicti ab ingressu Ecclesiae
per tres menses prohibemus, ne de ce-
tero Episcopi praesumant ad sacrum sa-
cerdotii Ordinem promoveri, nisi qui
sunt bonae vitae, & conversationis ho-
nestae; sciantque Epistolas & Evangelia,
ac reliquum officium bene & competen-
ter legere & intelligere. Ubi autem non
valeant iidem Episcopi super dictorum
examinandorum examinationi interesse,
saltem provideant de probis & scienti-
ficis viris, qui solum Deum habentes
praesentibus oculis sciant & velint, ac tenean-
tur sub eisdem poenis eosdem promo-
vendo examinare in moribus, scientia
& aetate. Volumus etiam ipsum statu-
tum praedictum in aliis sacris ordinibus
diligenter observari, juxta Clement. 1.
& final. *de aetate & qualitate ordinand.*
in Clem. Quia plures simplices ignorant
eos qui sacrum subdiaconatus Ordinem
ascendunt, ad votum continentiae ad-
stringi: propter quod in magnum ani-
marum suarum periculum & totius cle-
ri opprobrium, continentiae frena rela-
xant: hoc praesentis statuto ordinamus,
quod cum aliqui de cetero petent ad
praedictum sacrum Ordinem promoveri,
Episcopi, vel alii, quibus incumbit
scrutinium, seu examinatorium circa
ordinandos, faciant exponere dictis sub-
diaconandis, qualiter Ordine subdia-
conatus suscepto, erunt ad perpetuum
continentiae votum obligati: & potius
hortentur tales, quod si sentiant vel
percipiant se continere non posse, potius
nubant in Domino, quam ad ipsum
ordinem damnabiliter ascendant. Cum
sit ars artium regimen animarum, ad
id ipsum juxta canonicas sanctiones de-
bent assumi tales personae, quae discre-
tione praemineant, & morum fulgeant
honestate: Statuimus & in virtute san-
ctae obedientiae praecipimus sub poenis
juris omnibus Episcopis, & aliis qui-
buscumque Praelatis, capitulis, vel sin-
gularibus personis Ecclesiasticis, quibus
de jure vel consuetudine competit ple-
na dispositio Ecclesiarum parochialium,
vel aliorum beneficiorum curatorum,
quod non sumant regimen animarum com-

ANNO
CHRISTI
1419.

committere cuiquam, vel supradicta cu-
rata beneficia conferre, nisi prius talem
examinaverint, præcipue circa ea quæ
concernunt Sacramentorum administra-
tionem, & nisi sint de ejus vita & mo-
ribus competenter informati.

IX.

Statuimus etiam & volumus, quod
Episcopi & alii Prælati insignes de ce-
tero dum equitabunt per viam & civi-
tatem, pileos Pontificales, & vel alios
secundum suam professionem deferant,
prout fuit retroactis & satis proximis
temporibus laudabiliter observatum;
sicut adhuc in curia Romana, & aliis
pluribus locis observari dignoscitur. In-
super præcipimus quod super vestibus,
non tamen de velutò, seu alio panno
serico figurate factis, utantur in Eccle-
sia vestibus lineis, seu rochetis, non
nimia brevitate, sive longitudine no-
tandis, alias poenam interdicti ab in-
gressu Ecclesie suæ cathedralis per unum
mensem incurrant.

X.

Quia Episcopi sunt vocati in magnam
partem sollicitudinis gregis Dominici,
& juxta propheticam doctrinam de-
bent agnoscere vultum pecoris sui, &
eidem spiritale pabulum ministrare:
quod utique sine prudentium & scien-
tificorum virorum^a adimplere
non valent: ipsos Episcopos in Domi-
no hortamur, quatenus juxta canoni-
cas institutiones de cetero habeant^D
unum, vel duos theologos, aut alios
scientificos viros, qui velint, & sciant
ipsum divinum gregem spiritali pabulo
reficere, et ea quæ circa mores vel
divina mandata erunt corrigenda, re-
formanda, advisare, & executioni de-
mandare. Si autem forsitan eorum E-
piscoporum facultates ad id non suppe-
tant; ipsi poterunt de beneficiis ad eo-
rum collationem spectantibus eisdem
theologis, vel aliis sufficientibus viris
providere.

XI.

Publica ac communi fama referente
didicimus, quod curiarum Ecclesiastica-
rum officarii, advocati, promotores,
tabelliones & notarii, multos in su-
pradictis curiis faciunt abusus; & velut
immemores suæ salutis, non formidant
a pauperibus ac simplicibus exquisitis
modis pecunias extorquere, illosque in

pluribus malitiosis & damnabilibus in-
volutionibus^b pressum involvere et il-
laqueare. Quapropter nos qui nostro-
rum subditorum quietem peroptamus,
supradictis abusus de opportuno re-
medio affectantes providere, omnibus
Episcopis hujus provincie Senonensis,
& ceteris qui jurisdictionem habent
Ecclesiasticam, sub poena interdicti ab
ingressu Ecclesie per tres menses præ-
cipimus; quod circa suas jurisdictiones
sic curent infra proximum festum
Omnium Sanctorum salubriter provide-
re; faciendo scilicet ad ordinationem
suarum curiarum ordinationes et statu-
ta, etiam poenalia, vel jam edita sic
faciant observari, quod apud Domi-
num possint meritum reportare, et
opus non sit in proximo Concilio pro-
vinciali eorum negligentias corrigere.
Provideant etiam circa moderatam ta-
xationem litterarum quarumcumque &
salariorum eorundem officiorum, qui
quandoque pro suis salariis & labori-
bus plus debito non verentur exigere.
Provideant etiam iidem Prælati, quod
non ita facile feratur sententia excom-
municationis, & præcipue quod pro
prima contumacia non feratur.

*Item sequuntur statuta reformationem ab-
batum, abbatissarum, ac aliorum re-
ligiosorum concernentia, quorum pri-
mum tale est:*

XII.

Felicis recordationis Benedictus Papa
XII. circa spiritualia, temporaliaque
commoda, ac omnimodum^c statutum^c statu-
m religioforum cupiens providere, inter
cetera quoad observationem regularum
sanctarum Sanctorum Benedicti & Au-
gustini statuit, voluit, & ordinavit,
quod omnes abbates, aut abbatissæ,
priors, aut priorissæ, singulis annis in
suis capitulis generalibus sive annalibus
quæ scilicet tenentur singulis annis, cum
religiis, prioribus, ac quibuscumque
membris sibi subditis celebrare, sta-
tum eorundem monasteriorum, vel
prioratum, quibus præesse dignoscitur,
quoad receptas, missas, atque debita
& credita eorum, adstantibus infi-
nuent & declarent: quodque omnes &
singuli eorundem monasteriorum offi-
ciarii de suis administrationibus, sal-
tem ter in anno computum reddant,
sive rationem: ut singuli religiosi per
hoc scire valeant, saltem in grosso,
suorum statum monasteriorum. Nos igitur
cui-

^a Parte, coo-
silio, aut ad-
jutorio.

ANNO
CHRISTI1419.
^b Parte, per
sum.c Parte, at-
tuum.

ANNO
CHRISTI
1199.

eiusdem vestigiis inhaerentes, omnes abbates, abbatissas, ceterosque supradictos in Domino exhortamur, quatenus praedictum statutum, etiam alias in provinciali Concilio ordinatum, cum omni diligentia servent, & observari procurent.

XIII.

Volens insuper idem Benedictus Papa modum apponere circa antiqua statuta, quae de abstinentia carniū & jejuniis a religiosis ordinis sancti Benedicti observandis satis rigide loquuntur, propter quod in pluribus monasteriis remissa observantur: matura deliberatione praehabita statuit, & ordinavit, quod iidem religiosi per singulas quartas ferias totius anni, ubique ab esu carniū ad minus abstineant, & quod in Adventu Domini & Septuagesima jejunia observent. Verum quia praedicta moderatio, licet omni rigore & austeritate careat, tamen in pluribus monasteriis eiusdem ordinis omnino contemnitur; omnes abbates, priores, ac praepositos eiusdem ordinis in Domino exhortamur, quatenus de cetero supradictis diebus & temporibus a carniū abstineant & jejument; cum id a pluribus secularibus clericis, & inter laicos, solite custodiatur. Quoad regulares canonicos circa jejunia & abstinentiam carniū, id ipsum observari exhortamur, quod idem Benedictus in suis Constitutionibus, quae Benedictinae dicuntur, ab eisdem voluit observari.

XIV.

Cum evagatio, dissolutio, atque levitas maxime debeant a religiosis vitari, cum illa sint devotioni & honestati religionis contraria & inimica, omnes abbates, priores, ac praepositos, sive quoscumque alios religiosos cujuscumque ordinis sint, vel religionis, in charitate Domini monemus, quatenus amodo a se & a suis subditis omnem evagandi materiam, quantum eis possibile erit, propellere conentur: & servent, & observari faciant ea quae a sanctis Patribus de honestate & gravitate religiosorum fuerunt laudabiliter instituta tam in vestibus, quam in calceamentis, necnon in gestibus & incessibus eorundem; quod praecipue ea quae de fociis vel cucullis, cappis atque caputis fixis supra humeros, botis & satularibus corrigiariis, Clementina, *Ne in agro*, salubriter statuit, servent & observari faciant: nec de cetero portent ipsi abbates, seu

permittant suis religiosis tam breves tunicas, quam manteilos longos usque ad oram: vel zonas argenteas seu laqueatas sotulares deportare: cum propter tales & similes abusiones, nunc omnes religiosi a secularibus habeantur in opprobrium & contemptum; qui tamen ceteris debent esse regula, forma & exemplar totius devotionis & religionis.

XV.

Quia canonicae institutiones, quae de simonia loquuntur, districte prohibent pro ingressu religionis ab ipsis ingredientibus, vel eorum nomine quidquam exigi; etiam praetextu cujuscumque consuetudinis, quae potius dici debet corruptela, omnibus abbatibus, & abbatissis, prioribus & priorissis, ac aliis quibuscumque in mandamus, quod jura de hac materia loquentia diligenter observent; sic scilicet, quod pro ingressu religionis pro se, vel monasteriis suis ex pacto vel conventionem nihil recipiant: si autem post ipsum religionis ingressum aliquid fuerit ab ipsis ingredientibus, vel eorum parentibus monasterio ex devotione oblatum, illud recipi minime prohibemus.

XVI.

Cum Sacrarum scripturarum lectura & intellectus in religiosis etiam conferat devotionem, dilatet & augeat; idem Benedictus voluit & ordinavit, quod in monasteriis quorumlibet ordinum, abbates, vel illi superiores provideant de idoneis magistris, qui novitios, ceterosque illiteratos in grammatices rudimentis habeant competenter instruere. Quod quidem statutum censemus in monasteriis vobis subditis observari debere: aliorum monasteriorum superiores in Domino exhortantes, quatenus faciant similiter in locis sibi subditis cum debita sollicitudine observari.

XVII.

Licet per jura canonica sufficienter fuerit provisum contra patronos parochialium Ecclesiarum tam religiosos, quam seculares, exemptos, & non exemptos, quod scilicet bene & competenter provideant curatis Ecclesiarum parochialium praedictarum in quibus habent jus patronatus. Quia tamen eadem jura multis in locis negliguntur, & propter hoc sunt plures ex eisdem Ecclesiis vacantes, & pastoribus viduarum, in

ma-

ANNO
CHRISTI
1199.

ANNO
CHRISTI
1527ANNO
CHRISTI
1527

magnum periculum animarum: omnes hujus provincie Episcopos in Domino exhortamur, quatenus jura supradicta, & precipue cap. De Monachis 11. de prob. & dign. & Clement. de jure Patron. irrefragabiliter faciant observari.

Item sequuntur Statuta reformationis morum Ecclesiasticorum concernentia, quorum primum tale est.

XX.

Cum morum gravitas, & vite honestas in Ecclesiasticis viris precipue debeant relucere; omnibus Episcopis & aliis ad quos spectat interiorum mores reformare, districte precipimus, quatenus diligenter servant & curent a suis subditis observari ea quae in sanctorum Patrum decretis & canonicis institutionibus de vita & honestate clericorum fuerunt laudabiliter instituta; maxime autem provideant, circa clericos, qui tabernas etiam cum laicis, quod eis non convenit, immo plerumque cum suis vestimentis Ecclesiasticis in malum ac perniciosum exemplum aliorum, & in scandalum totius cleri, nunc adire & frequentare non verentur. Provideant etiam contra illos clericos, qui proprio contempto ministerio, negotiis & mercimoniis secularibus se immisceno; emendo scilicet blada, vina, & alia hujusmodi, & etiam inhonesta mercumonia, eo animo, ut ea carius vendant. Provideant etiam insuper contra illos qui depositis suis vestibus in ludis, vel camiliis in publicis locis ad palmam ludent: quae omnia non bene conveniunt honestati. Nam & per talia seculares habent clericos in derisum, & a devotione retrahuntur.

XVIII.

Idem Benedictus Duodecimus, qui ad Beatissimorum patrum Benedicti & Augustini religiones zelum gerebat non modicum, ad supradictarum regularum observantiam, multas Constitutiones edidit, quae Benedictinae nuncupantur, & quae a pluribus religionis nesciuntur, immo & penitus ignorantur, in magnum suarum periculum animarum; ea propter, omnes abbates, priores, ac praepositos eorundem Ordinum in Domino exhortamur, quatenus in suis Monasteriis supradictas Benedicti constitutiones habeant, & eas frequenter legant, ut sciant qualiter oportet eos in religionis semita ambulare.

XIX.

Ad nostrum quibusdam referentibus devenit auditum, quod Episcopi hujus Senonensis provinciae observare, ac observari facere omittunt ea, quae statuta canonica contra moniales observari jubent: propter quod maxima scandala, & spiritualia atque temporalia incommoda frequenter eveniunt, ac in posterum evitare praesumentur, si de salutari remedio minime fuerit provisum. Quapropter eisdem Episcopis districte precipimus, quatenus supradicta statuta de cetero faciant in suis dioecibus inviolabiliter custodiri: & precipue cap. *Monasteria, de vit. & bon. Cler.* Statutum felicitis recordationis Bonifacii Octavi, quod incipit, *Ut periculoso, de stat. Monach. lib. 6. & Clem. Attendentes, in Clemens. cod. tit.* Volumus autem & precipimus, ut testes synodales qui per hoc sacrum Concilium deputabuntur, diligenter inquirent, si praedicta statuta servabuntur, ut in sequenti provinciali Concilio quorumlibet vitia atque defectus deferant, atque negligentias.

XXI.

Insuper districte precipimus omnibus Ecclesiasticis viris, ut circa tonsuras & vestes servant ea quae per canonica statuta fuerunt de honestate clericorum laudabiliter instituta: precipue autem inhibemus quibuscunque, ne portent tunicas colorum rubeorum, vel viridium per inferius aut superius porfilatas, aut nimium caudatas: nec etiam magnos colletos revertos, aut manicas nimium grossas, seu caudatas; sed nec nimia brevitate, aut longitudine notandas, nec scissas a parte posteriori, seu a parte anteriori, nisi usque ad genua.

XXII.

Quanto Ecclesiastici viri perfectioris status, & majoris dignitatis honore illustrantur, tanto majorem Domino ac Redemptori nostro tenentur exhibere reverentiam, & ab omnibus blasphemis,

Aaaa

ac

ANNO
CHRISTI
1527ANNO
CHRISTI
1527

ac illicitis juramentis diligentius abstinere. Quod multi ex eis minime attendentes, de eodem Domino & Redemptore nostro blasphemie & irreverenter loquuntur & jurant, quorum temerarios ausus refrenare volentes: statumus quod pœna quæ laicis propter tales blasphemias, vel illicita juramenta secundum unum statutum infra positum jubetur imponi, clericis, quorum culpa gravior est, auctoritate præsentis Concilii duplicetur; publica tamen pœna, de qua in eodem statuto fit mentio, in aliam pœnam superioris arbitrio commutata, cum eisdem Ecclesiasticis non ita facile debeant pœnæ publicæ irrogari.

XXIII.

Cam propter crimen concubinitus, quo multi Ecclesiastici & religiosi viri inficiuntur, habeantur Ecclesia Dei & totus clerus in derisum, abominacionem & opprobrium cunctis gentibus; & illud nefandissimum scelus in Ecclesia Dei adeo invaluit, ut jam non credant Christiani simplicem fornicacionem esse peccatum mortale; Nos volentes ad extirpacionem tanti facinoris, quantum nobis possibile est, providere: Omnibus Episcopis hujus provinciæ districte præcipimus, quatenus in diocœsibus suis non patiantur, vel sustineant aliquos clericos, aut alios conjugatos, notorios concubinos; sed contra illos juxta canonicas Constitutiones procedant, etiam usque ad privacionem suorum beneficiorum: vel alias eos corporaliter puniant, prout eis videbitur magis expedire. Nec de cetero iidem Episcopi, vel quicumque alii prætextu quarumcunque pecuniarum tantum crimen dissimulent; forsitan videantur ejusdem criminis auctores, sive fautores existere, & ne sanguis eorundem delinquentium de manibus suis requiratur a Domino, cum ipse ad judicandum venerit: & quod circa hoc serventur antiqua statuta, & potissimum Constitutio Gilonis Apostolicæ sedis legati super hoc edita, cujus tenor sequitur & est talis: *Excommunicamus omnes sacerdotes & clericos quoscunque, qui post legitimam admonicionem fornicarias, vel alias mulieres, de quibus mala suspicio possit suboriri, in domibus propriis, vel alibi, unde populus vel Ecclesia scandalizetur, duxerint retinendas, nisi sint clerici, qui in minoribus ordinibus constituti, legitime contraxisse probentur, qui tamen*

cum uxore Ecclesiastica beneficia retinere non debeant.

XXIV.

Licet juxta canonicas sanctiones taxillorum & aleæ ludus tanquam indecens & illicitus omnibus indifferenter sit prohibitus, tamen præcipue & districtius antiquam provincialium Conciliorum jura tales ludos Ecclesiasticis viris & aliis clericis interdixerunt, etiam certis pœnis adjunctis: quæ quidem statuta, nos in præsentis Concilio renovantes, quibuslibet Ecclesiasticis viris, ceterisque clericis cujuscunque status aut conditionis existant, præcipimus, quatenus de cetero cum taxillis non ludant, et hoc sub pœna unius libræ ceræ qualibet vico, sive cathedrali, vel parochiali Ecclesiæ applicandæ: vel sub alia majori pœna arbitrio Superioris, considerata qualitate facti et personarum infligenda.

Item sequuntur statuta circa reformationem morum secularium edita, quorum primum tale est.

XXV.

Quia Dominus in veteri testamento et sabbata et alias festivitates sanctificari voluit, et districte præcepit in eisdem ab omni opere abstinere; et in novo testamento Dominicales dies, etiam quæ festa ab Ecclesia indicta eorundem loco successerunt, quæ a pluribus male & negligenter observantur: Nos ad honorem Dei & Sanctorum suorum jubemus, et districte præcipimus, supradictas Dominicales dies, et Sanctorum festa, et præcipue ea quæ ad honorem Christi, et ejus gloriose genitricis Mariæ, et suorum Apostolorum instituta sunt, una cum aliis festivitibus, quæ sicuti festa Apostolorum consueverunt observari, ab omnibus subditis nostris cum omnimoda reverentia observari; abstinendo scilicet ab omni opere servili et manuali, ac divinorum auditio- ni cum matura devotione vacando; illum ab usum penitus reprobantes, quo marescalli et barbitonfores supradictis Dominicis et aliis beate Mariæ, et Apostolorum, et supradictis festivitibus, credunt sibi licitum fore sua ministeria, etiam præter necessitatem, exercere: circa quem volumus per Ordinarios de opportuno remedio provideri, ipsos monitione prævia corrigendo.

XXVI

ANNO
CHRISTI
1110

XXVI.

Quamquam fuerit retroactis temporibus tam ex statutis secularium principum, quam Ecclesiasticorum prelatorum sufficienter provisum contra eos, qui ausu temerario non formidant Deum renegare, despiciere, vel malgredere, seu alias blasphemare; & etiam contra eos qui de Christo Domino & Redemptore nostro blasphemare & irreverenter loquantur; puta jurando per ejus carnem, sanguinem, ventrem, barbam vel vulvam; tamen propter negligentiam superiorum qui predicta statuta servari non fecerunt, pauci sunt qui a supradictis blasphemis, vel juramentis illicitis absterneant: Quapropter districte precipimus omnibus Ecclesiasticis Prelatis hujus Senonensis provincie, quibus id spectare dignoscitur, quatenus predicta statuta, si qua habeant, cum omni diligentia faciant observari. Quae si non habuerunt, volumus, & statuimus quod despicientes, seu malgredentes, aut renegantes Deum, seu Christum, vel ejus gloriosissimam Genitricem blasphemantes, quod prima vice compellantur pane & aqua in carceribus jejunaere per octo dies: & pro secunda vice poena duplicabitur, & pro tertia publice in scala, vel alias puniantur. Quod autem ad illos qui per carnem Christi, sanguinem, vel plagas, vel similiter jurant, pro prima vice solvent unam libram cere suae cathedrali, vel parochiali Ecclesiae: pro secunda vice, duas, & pro tertia, quatuor: vel alia poena, etiam publica arbitrio judicis puniantur, qualitate personarum considerata, ut ceteris cedat in exemplum.

XXVII.

Ad nostrum devenit auditum, quod in hac Senonensi provincia elemosinarum questores abusus suos multiplicare non cessant, quodque praedicationis officium licet ignari & illitterati sint, usurpare non verentur, & per vana mendacia, & alia ficta blandimenta, pauperum simplicium pecunias extorqueant, & quod deterius est, sanctae sedis Apostolicae, & aliorum inferiorum bullas, ac litteras similiter falsificent & corrumpunt, in plurimorum scandalum & gravamen. Quapropter nos contra tales nequitias & abusus providere volentes, Episcopis hujus provinciae precipimus, quatenus a suis subditis

Council. General. Tom. XXVIII.

Acuratarum Ecclesiarum rectoribus, faciant inviolabiliter observari jura & canonica statuta quae contra supradicta sancte & laudabiliter providerunt, & *cap. cum ex eo & Clemens. Abusoribus, de pecc. & remiss.* Nolumus tamen populi devotionem per ipsos curatos vel rectores, quam gerunt ad sanctos, quorum supradicti questores procuratores existunt, quomodolibet impediri.

XXVIII.

Cum plures sint qui propriae salutis peccatis negligentes, non nisi semel in anno sua peccata confitentur, propter quod, cum memoria hominum sit labilis, non bene possunt suorum habere memoriam delictorum in magna suorum animarum periculum: Nos huic morbo providere cupientes, precipimus curatis, & Ecclesiarum rectoribus, quatenus suos parochianos hortentur, & inducant ad sua peccata confitenda in quinque solemnitatibus Domini praeter Pascha, scilicet in Pentecoste, in Assumptione Beatae Mariae, in festo omnium Sanctorum, in Nativitate Domini, & in initio Quadragesimae, & fiant tales exhortationes Dominicis diebus supradictas festivitates immediate praecedentibus.

XXIX.

Medicinalis artis magistri, licet juxta canonum statuta non debeant infirmis corporalem medicinam exhibere, nisi prius exhortatione facta per eos, quod sua peccata confiteantur; nihilominus iidem magistri tam sanctam & salutarem statuta servare contempnunt in magnum praedictum animarum, cum frequenter eveniat, quod infirmitatibus crescentibus, & quam repente invalescentibus, plures sine confessione moriantur: Nos ideo supradictis Episcopis injungimus, quatenus decretalem circa hoc editam, quae incipit, *Cum infirmus. Dei pen. & re.* faciant inviolabiliter custodiri, prius tamen hoc praesenti statuto publice declarato, vel notificato populo, ne forsitan infirmi, cum per ipsos magistros inducentur de salute animae cogitare, credant se in periculo mortis existere.

XXX.

Inclitae memoriae Bonifacii VIII. in sua decretali quae incipit. *Quoniam ut intelleximus. De juram. lib. 6. vinculo*

excommunicationis ipso facto innodavit omnes qui impediunt causas tractari coram iudicibus Ecclesiasticis, quæ de jure vel consuetudine tractari consueverunt. Et plures sunt simplices & alii, qui forsitan propter ignorantiam supradictæ Constitutionis, excommunicationis visculo innodantur: Nos volentes eorundem periculis animarum obviare, omnibus curatis & rectoribus Ecclesiarum præcipimus, quatenus juxta generalem observantiam plurium provinciarum & diocesium hujus regni, infra missarum solemnitas Dominicis diebus pro excommunicatis cum solemnitate denuncient omnes, qui modo supradicto molestiam vel gravamen curiis Ecclesiasticis inferre præsumunt & hoc juxta Constitutionem supradictam, *Quoniam ut intelleximus.*

mentis, & etiam ad tollendam omnem malam peccati suspensionem, cum plures existimare possent inter ipsos conjuges solum fore concubinatum, si de ipso matrimonio publice non appareret; His tamen non obstantibus plures sunt qui a suis Prælatibus faciliter obtenta licentia, non in ipsis Ecclesiis; sed in privatis oratoriis matrimonium contrahunt, & solemnizant, quod cedit in maximum ejusdem Sacramenti contemptum: Nos autem circa id providere volentes, omnibus Episcopis, Archidiaconis, & Ecclesiarum rectoribus sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ per mensum prohibemus, ne de cetero in privatis oratoriis solemnizationem matrimoniorum faciant, aut fieri dispen- sent, nisi forsitan subsit ingens, vel necessaria causa, & non ficta; etiam pluribus præsentibus.

XXXI.

Querimoniam plurimorum religiosorum, ac aliorum Ecclesiasticorum adivinus, quod licet Dominus in veteri testamento districte præcipit perciporum fructuum Ecclesiæ ministris decimas tribuere; tamen his nostris temporibus easdem diminuere conantur, ut jam ex eis aliqui dicant, & asserant decimaria jura, non nisi ad voluntatem fore solvenda, propter quod Ecclesiæ, & earum ministri maximum damnum patiuntur. Quapropter nos contra tales hominum nequitias occurrere cupientes; Omnibus Episcopis, Archidiaconis, decanis ruralibus, ceterisque Ecclesiarum rectoribus præcipimus, quatenus Dominicis diebus, nec non messium, & vindemiarum temporibus, admonere & hortari per eos, qui verbum Dei populo prædicant, omnes qui ad solutionem decimarum tenentur, quod ipsi amodo illas solvant sine fraude & deceptione qualibet, ulla contraria consuetudine non obstante, cum de omnibus fructibus quibuscumque, ubicumque, & in quocumque loco sint, ad illas solvendas sub damnationis pœna, ex Dominico præcepto teneantur.

XXXII.

Canonica jura non sine magnis rationibus jubent matrimoniorum contractus in Ecclesiis publice celebrari; scilicet propter Sacramenti dignitatem, reverentiam & honorem in quo contractur gratia, sicut & in ceteris Sacra-

XXXIII.

Insuper sub eisdem pœnis, & propter easdem causas Episcopis, Archidiaconis, & aliis quibus id de jure vel consuetudine competit, injungimus, ne de cetero ita faciliter dispen- sent in matrimonio concedendis: etiam prætextu cujuscumque pecuniæ, sicut hætenus dispensare consueverunt.

XXXIV.

Certis anni temporibus matrimonia prohibentur ab Ecclesia celebrari, scilicet tempore Adventus, Septuagesimæ & Rogationum, eo quod tunc homines magis quam aliis temporibus debent devotioni & orationi intendere, ex quibus tamen plurimum retrahit carnale commercium, eo etiam quod illis devotionis temporibus choreæ, ludi & convivia, quæ in nuptiis fieri solent, non bene congruunt, sed verius opponunt devotioni & contemplationi. Nilominus tamen in hac nostra Senonensi provincia quædam mala consuetudo, vel corruptela inolevit, quod scilicet supradictis temporibus plerumque fiunt festivitates nuptiarum, choreæ, ludi, convivia, & alia indecentia, quæ ex eisdem festis, conviviis, vel choreis frequenter evenire consueverunt. Ea propter nos prædictum abusum, seu corruptelam extirpare volentes, omnibus & singulis viris & feminis hujus provincie sub excommunicationis pœna inhibemus, ne supradictis temporibus audeant facere vel facere, procurent solemnitates nuptiarum, id est, convivia,

ANNO
CHRISTI
1113

vivia, festa & choreas, vel cætera hu-
jusmodi, vel eisdem quomodolibet in-
teresse: Præcipientes insuper Episcopis
& curatis, seu presbyteris Ecclesiarum
parochialium, quatenus hoc præsens sta-
tutum in suis Ecclesiis publice, &
publicari faciant diligenter, & maxime
duabus vel tribus Dominicis ante su-
pradicta devotionis tempora.

XXXV.

Cum soli clerici ad altare Domini
cum divina celebrantur, debeant acce-
dere: omnibus Episcopis hujus provin-
ciæ injungimus, quatenus sub certis
pœnis per ipsos imponendis, faciant a
laicis observari *caput primum de vita &
bonest. cleric.* cum etiã in veteri lege,
cujus sacrificiis longe dignius est sacro-
sanctum altaris ministerium, laicalis
populus ad altare Domini non auderet
accedere.

XXXVI.

Cum judices seculares quandoque cle-
ricos in suis carceribus detentos, & ab
Ecclesia requisiti, restituere nolunt:
Volumus quod provinciale statutum in
pluribus Conciliis provincialibus reno-
vatum diligenter observetur: cujus for-
ma talis est. *Statuimus ac etiam ordi-
namus, ut si contingat aliquem clericum
in villis, seu castris diœcesis & provin-
ciæ Senonensis per judicem capi secula-
rem, qui sufficienter requisitus de reddendo
dictum clericum suo judici Ecclesiasti-
co, non reddidit, seu restituit, in sua
malitia perseverans, in dictis villis, seu
castris quamdiu detinebitur idem clericus,
cessetur a divinis, nedum in Ecclesia,
infra cujus confines dictus clericus detine-
ri dignoscetur: sed etiam in aliis, si in
dictis villis, vel castris plures Ecclesias
esse contigerit: quod ad religiosa monaste-
ria in dictis villis, vel castris constructa
& alias Ecclesias eis contiguas extendi
volumus, ne si in aliquibus cessarent,
& in aliis non, sententia cessationis seu
interdicti valeat vilipendi: predictas au-
tem cessationes auctoritate presentis Con-
cilii ab omnibus tam exemptis, quam
non exemptis cum de jure ad hoc tenean-
tur, volumus observari.*

XXXVII.

Ad nostrum devenit auditum, quod
in hac provincia quidam temporales
Domini, & eorum officarii, quando-
que sub magnis pœnis inhihent suis

subditis & aliis in dominio suo com-
morantibus, ne alter alterum citare fa-
ciat in foro jurisdictionis Ecclesiasticæ,
etiam in personalibus actionibus, & quod
deterius est, supradicti Domini, vel eo-
rum officarii plerumque prohibent cu-
ratis, vel rectoribus Ecclesiarum, aut
aliis presbyteris, ne sigillent, vel exe-
cutioni demandent citationes & alias
litteras curiarum Ecclesiasticarum, &
quandoque cogunt eos, ad quorum in-
stantiam aliqui ex eorum subditis legiti-
me excommunicati, ut illos faciant ab-
solvere: quod si recusaverint, vel distu-
lerint, faciunt illos, in carceribus deti-
neri. Quæ omnia sunt in magnam lz-
sionem & turbationem Ecclesiasticæ ju-
risdictionis: & cum absolutio taliter vi
extorta, nulla sit ipso jure, taliaque
perpetrantes novam excommunicationis
sententiam, nulli dubiam, incurrant:
Eaque propter nos talium Dominorum,
vel officiariorum ausus temerarios refre-
nare cupientes, jubemus antiqua pro-
vincialia statuta circa hæc edita invio-
labiliter custodiri, quibus cavetur, quod
si aliqui domini, vel judices tempora-
les, aut eorum servientes, vel ministri
aliqua ex gravaminibus Ecclesiasticæ ju-
risdictionis inferre præsumperint, & de
talibus, vel eorum altero legitime con-
stiterit, canonica monitione præmissa
cessetur a divinis juxta formam præ-
cedentis statuti, et nisi tale gravamen
infra octo dierum spatium fuerit repa-
ratum, volumus et præcipimus quod il-
le, vel illi qui tale, vel talia perpe-
traverint, et circa ea dantes auxilium,
consilium, vel favorem, auctoritate
presentis Concilii denuntientur publice
et solemniter ipso facto excommunica-
ti. Cum absolutio taliter vi extorta
nulla sit ipso jure, taliaque perpetran-
tes novam excommunicationis senten-
tiam, nulli dubiam, incurrant.

XXXVIII.

Item, volumus & ordinamus, quod
testes Synodales qui in qualibet diœcesi
secundum canonica statuta ordinati
sunt, diligenter inquirent, si prædicta
statuta ab omnibus servabuntur, ut ha-
beant referre in alio proximo provin-
ciali Concilio, quæ circa ea viderint
minime observari, prout in capite *Sic-
ut olim. De accusas.*

XXXIX.

Statuimus & præcipimus quod om-
nes suffraganei nostri, abbatesque

Habetur in
Conc. Metro-
politano, an-
no 1113.ANNO
CHRISTI
1114

ANNO CHRISTI 1115

ANNO CHRISTI 1115

priores conventuales, et capitula Ecclesiarum nostrae Senonensis provinciae: necnon decani rurales cujuslibet dioecesis, habeant copiam authenticam nostrorum praesentium statutorum, illaque faciant infra duorum mensium spatium in suis Synodis et aliis locis solemniter publicari, ac declarari: Praecipuum autem volumus, quod illa quae concernunt, vel concernere possunt statum et mores laicorum iudem suffraganei et decani in publicis praedicationibus et vulgaris sermone coram populo exponi, ne aliqui valeant eorumdem ignorantiam praetendere.

a F. de A. c. 1115. H.

ta praescripta teneri, & inviolabiliter observari ab omnibus & singulis nostrae Senonensis provinciae volumus, & jubemus, ipsaque statuta & omnia praemissa laudamus & approbamus, concludimus & definimus prout superius est expressum, ulteriorem ipsius sacri Concilii prosecutionem & continuationem, quoad ea quae nondum perfecta sunt, de fratrum & suffraganeorum nostrorum ac aliorum in eodem provinciali Concilio comparentium voluntate, & consensu, hinc ad diem Martis post Dominicam diem, qua in sancta Dei Ecclesia cantabitur *Jubilato*, anni Domini 1130. dictam diem Martis post *Jubilato*, Parisiis cum continuatione dierum sequentium pro ipsius Concilii & agendorum in eo, quae nunc expediri obstantibus certis, justis & evidentibus impedimentis, minime potuerunt, nec ad effectum deduci, reali & finali conclusionem, praesigentes, statuantes & ordinantes, In quorum vim & singulorum certitudinem praemissorum, praesentes nostras exinde fieri, & per notarios publicos, scribasque Concilii provincialis praedicti infra scriptos, subscribi & publicari mandavimus, nostrorumque Archiepiscopi & Episcoporum suffraganeorum praesentium praedictorum appensione sigillorum fecimus & iussimus communiri.

Datum & actum, quoad praemissorum conclusionem, Parisiis in dicto collegio sancti Bernardi, nobis inibi mane hora Concilii consueta in eodem Concilio praesidentibus, sub anno domini 1129. indict. 7. die 23. mensis Aprilis, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & domini nostri domini Martini divina providentia Papae Quinti anno duodecimo. Praesentibus venerabilibus viris dominis & magistris Petro Clerici Germano de natione, canonico Senonensi, & Petro Pinart curato sancti Juliani de saltu nostrae Senonensis dioecesis testibus ad praemissa vocatis.

XL.

Testes autem Synodales hujus sacri Concilii Senonensis eodem approbante Concilio in qualibet dioecesi ordinamus, nominamus & eligimus infra scriptos, scilicet pro dioecesi Senonensi, decanum Christianitatis Pruvinensis, & officialem sancti Juliani de saltu: pro dioecesi Carnotensi magistrum Joannem de Gazonne, & decanum ruralem de Brov. Pro dioecesi Parisiensi decanos rurales de Montemorenciaco & de Kala, Pro dioecesi Meldensi magistrum Joannem Tourtier, & decanum ruralem de Columbaris. Pro dioecesi Trecenti decanos rurales Arcyaram & sanctae Margaritae. Pro dioecesi Nivernensi magistrum Stephanum Gnedac, & Joannem Hurtauld. Et pro dioecesi Antisiodorensi, archipresbyteros S. Prisci & de Verziaco.

XLI.

Nos vero Joannes Archiepiscopus antedictus in dicto provinciali Concilio, ut praefertur, praesidentes, ipso approbante Concilio omnia & singula statu-

CONCILIIUM AB HENRICO

Rigeni Archiepiscopo celebratum anno circiter 1129. cujus non habemus Decreta ad statum Ecclesiae pertinentia: sed mentio duntaxat reperitur levis apud Albertum Krantzium lib. XI. Vandaliae cap. 16.

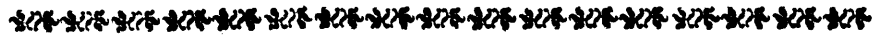
HENRICUS per haec tempora Archiepiscopus Rigenis Concilium celebravit Provinciale (*verba sunt Krantzii*) cum suffraganeis suis, multis inibi decretis, quae ad statum Ecclesiae pertinent. Operis pretium visum est, sedem Apostolicam adversus oppressores Ecclesiam invocare, detegereque per nuntios calamitosum Ecclesiae statum, quod ab iis qui Concilio terra sua impoliti, opprimi tentaretur. Delegerunt ad eam legationem Decanum Revaliensem, cum aliquot de singulis Ecclesiis collegis: quibus Rigenis, Tarbatensisque proconsules, ex filiis suis clericos Romanam curiam visuros iunxere, vel ut in aliquid Italiae Passadium collocati litteris indulgerent. Erat ea societas itinerantium sedecim

ANNO CHRISTI 1429.

ANNO CHRISTI 1429.

cum personarum profecta terrestri itinere ad A-
 initium Quadragesimæ (quod mare tardius fit
 per glaciem navigabile) iunentis velti, Greb-
 bin, ad exitum utque Livonia, pervenerunt.
 Ibi ab arcis præfecto Gotvino de Assenberge,
 ordinis Theutonicoi fratre, crudeliter inva-
 duntur. Primum ademptis litteris perlectisque,
 terræ proditores arguuntur: & quicquid ab il-
 lis in purgationem diceretur de privilegiis cle-
 ricorum, præsertim Romipetarum, irridetur ma-
 gis quam auditur. Mox rebus omnibus & non
 parva pecunia nudati, vestibus demum exuuntur
 ligatis manibus pedibusque in profluentem
 rivum (Liva vocant) sub glaciem detrudun-
 tur, crudelique merguntur exemplo. Ita fra-

ter ordinis Divæ virginis manus suas consecra-
 vit sacerdotum & innoxiorum juvenum misera-
 bili nece. Idem ille carnifex, testatus egre-
 gium facinus, scribit terræ pontificibus: No-
 veritis, inquit, nuper a me deprehensos pro-
 vincie proditores, Clericos vestros, rebus &
 vita exuisse, nullius iussu aut consilio: sed
 (quod tutandis finibus præfectum scitis) pu-
 blico fundus ministerio, publicos hostes feci
 de medio. Eam rem nemini præter me impu-
 tandam ego profiteor, nam publicam perçei
 utilitatem. Hoc (rogo) quid erat, nisi ad-
 dita calamitatis miserorum insultatio? quum
 ignoret nemo, non esse auctorem qui factus
 est executor.

Concilia in Hispania

CONCILIUM * DERTUSÆ,

Quæ nunc Tortosa dicitur, celebratum præside Petro de Fuxo, cardinale Apo-
 stolice sedis legato, anno 1429. cui sublato antipapa Egidio de Munjone,
 Benedicti XIII. sive Petri de Luna successore proteriti cæperunt nomine Mar-
 tini V. Romani pontificis obedientiam Hispani aliquot Episcopi, qui ad hunc
 usque annum ab anno 1378. schismate ab Ecclesia fuerant divisi.

* Hec Abra-
 hamus Ro-
 vina O. P. in
 annalibus,
 Ecclesia fide
 ad annum
 Christi 1429.
 * Dexteris-
 ta card Fuxi
 sanctissimum
 schisma sub-
 latum

FAUSTISSIMUS omnium hic annus, Martino pontifici, & Ecclesie universali
 fuit, schismate omnium sanctissimo, dexteri-
 tate & felicitate Petri Fuxi * cardinalis, Apo-
 stolice sedis legati sublato. Egidius Munio-
 nius, qui Clementis VIII. nomine pontificatum
 invadere præsumperat, Pontificatus nomen ab-
 dicavit, insignia deposuit. Cardinales quos pe-
 nes se habebat, loco moti, de graduque de-
 jecti, quem inauspicato occuparant. Alphonsus
 Aragonum rex, in Martini Pontificis gra-
 tiam; quem ut antea metu continere, ita no-
 vo nunc officio conciliare, in partesque tra-
 ducere erat propositum. Peninsula hospitalitatis
 militibus detracta, quorum in ditione ab an-
 tiquo fuerat, regi cessit. Egidius nonnulla
 compensatione Balearis Episcopus factus est.
 Alphonsus Borgia, Valentie pontifex renuncia-
 tus, quæ merces navatæ opore fuit Egidio &
 focis sanandis, ad summos & maximos hono-
 res aditus. Tarracone * in Catalanis a Petro
 Fuxo Episcopi Tarraconensis provincie ad Con-
 ciliium evocati, antiquam Ecclesiasticæ disci-
 plinæ morem retumpere.

Brelinquens, ipsam frequentium tribulationum
 etiam diffusarum vexari permittit incommodis,
 & in subveniendi expeditione languere, ut Sa-
 pientissimus ponderator, qui in statera rectissi-
 ma populorum merita, & delicta, appendens
 vilioraque prævidens, utitur, & si iusta nobis
 tamen ignota: a tempore quidem sanctæ me-
 moriæ Gregorii Papæ XI. prædecessoris nos-
 tri, a quo anni 52. vel circiter effluxere
 prædictis exigentibus memorato iudicio declina-
 to, Ecclesia ipsa Domino permittente schismatis
 primo, deinde sub schismatis velo procurante
 humani generis hoste, pleraque incommoda per-
 pessa est, necdum, quod anare depromimus,
 veræ unionis, & pacis reintegratione lætatur,
 quæ omnia infra nostri arcana pectoris revol-
 ventes, & sinceram rectamque intentionem,
 quam in nostra, ad summi Apostolatus apicem
 assumptione, ac ex tunc accuratius habuimus
 pariter & habebimus, ad huiusmodi unionem
 efficaciter procurandam publice propalantes,
 quamque debitum, quantum id nobis est per-
 ducere ad effectum meditatione continua cu-
 pientes, totique affectibus anhelantes, ut per
 nostræ humilitatis ministerium adsit gloria in
 excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ
 voluntatis, eoque favente, quia est pax vera,
 quique fecit utraque unum ille videlicet la-
 pis angularis, qui in lux nativitatis exordio
 diversos in se parietes copulari jam cœpit,
 ad ejus laudem gloriam & honorem, in ipsa
 Ecclesia sua vera, & indubitata unio, & pax
 sequatur, si Divinæ fuerit maiestati acce-
 ptum.

* Inno Dertosa, seu Dertone.

Clemens Episcopus servus servorum Dei ad per-
petuam rei memoriam.

Bulla plurim-
bes super
cessione Fel-
dit Manovis
legato tradidit

Incomprehensibilia Dei iudicia, investigabi-
 les vis ejus, grandem nimirum stuporem con-
 siderantibus ingerunt, & causam profecto non
 levis admirationis inducunt. Quis enim in il-
 lorum consideratione non stupet? Quis non
 stupende miretur, & timeat? illa iudiciorum
 secreta cælestium, quorum ordinem non datur
 nosse mortalibus, quorumque mysteria mens
 non capit humana, nec investigando compre-
 hendere sufficit, nec considerando discutere,
 vel manifestare loquendo, quis, inquam, in-
 telligere valet discretam lucem æquiritis occul-
 tæ, quæ Jesus Christus Dominus noster, dum
 Ecclesiam, quam non solum misericorditer, sed
 etiam mirabiliter suo Sanguine pretioso funda-
 vit in arce immobilis petreæ firmatam solide
 stabilivit, ut portæ inferi adversus eam non
 prævalerent, humano iudicio quodammodo de-

Hinc est quod nos propensius attendentes,
 quod quanto validiora, certiora, & firmitiora
 sunt, in huiusmodi Apostolatus officio jura
 nostra, tanto lucidabilius ea ducimus pro pace,
 ac reintegratione religionis Christianæ relinque-
 re: non enim semper de summo iure disputan-
 dum est, sæpe quidem rigor iustitiæ, reipubli-
 cæ utilitatis, & temporis cedit, nam si mulier
 illa, & juri suo renunciare, proprioque filio
 spoliare se voluit, ne seditionem illius prospice-
 ret, quanto magis nos, postquam ad optatam
 Ecclesiæ unionem, ad pacem per iustitiam, aut
 mu-

ANNO
CHRISTI
1119.ANNO
CHRISTI
1119.

in utraque sessione vias, ut cupimus, pervenire non
possumus, tanto discrimini succurrendum misere-
ricorditer, proque huiusmodi reintegratione pa-
oecque, pie cedendum videtur. His itaque &
aliis iustis, & rationabilibus causis, quas præ-
sentibus haberi volumus pro expressis, omni-
iuri papatus, oneri & honori, ac ejus titulo, &
possessio, quod, quem, & quam in Ecclesia
obtinemus pariter & habemus, matura super
hoc deliberatione præhabita, non vi, doio, seu
metu, nec alias modo aliquo circumventi, sed
simpliciter, pure, libere, & sponte, ac ex cer-
ta scientia, & de plenitudine potestatis, assisten-
tibus nobis venerabilibus Patribus nostris sacre
Romane Ecclesie cardinalibus, necnon præsen-
tibus dilectis filiis Alphonso de Boria utriusque
iuris doctore, charissimi in Christo filii nostri
Alphonii regis Aragonum illustrissimo consilia-
rio, & Pontio de Pontibus Valentini Ambaxiatoribus regis ejusdem ad nos super præ-
missis destinatis, nec non Prælati, & aliis mul-
tis spectabilibus, & probis viris palam & publi-
ce die datæ præsentium, & tenore, verbo, in-
tentioneque libera, & effectu valido, atque
firmo cedimus, & renuntiamus, & ab ipsius
Papatus omnimodis usu, administratione ac
exercitio gratis, & spontanea voluntate abli-
nemus, & promittimus bona fide in posterum
abstinere, papalis deponentes insignia ad effi-
caciā veræ desideratissimæ unionis Ecclesie
sanctæ Dei. Ceterum, ne de huiusmodi cession-
ne, renunciationeque, ut præmittitur, factis in
posterum hæsitetur, quia potius constat authen-
tice de eisdem, præsentibus litteris motu prop-
rio non ad alicujus instantiam expeditas, ad
rei gestæ memoriam in futurum iustissimè publi-
cari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
paginam nostræ cessionis, renuntiationis & vo-
luntatis infringere, vel ei ausu temerario con-
travenire: si quis autem hoc attentare præ-
sumperit, indignationem omnipotentis Dei,
& beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus,
se noverit incursum. Datum Pansicolæ Dertu-
lensis diocesis 7. Kal. Augusti, pontificatus
nostris anno quinto — de curia Rodericus
— plumbum — Sanctus Petrus — San-
ctus Paulus — ab alio latere — Clemens
Papa VIII. Et ibidem etiam magister Alphonsus
prædictus sine aliqua alia solemnitate tradidit do-
mino legato quoddam instrumentum, quod pro se-
renitate conscientiarum suarum domini Pansicolæ
fecerant sub hac forma.

Instrumen-
tum electio-
nis Martini
V. in Pont-
per cardina-
les Egidii
sequens sa-
ctæ.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis,
Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.
Per hoc publicam instrumentum, cujus patet
evidenter, quod anno a Nativitate Domini mil-
lesimo quadringentesimo vicesimo nono, indi-
cione septima, die vero vicesimo sexto mea-
sis Julii, in die festivitatis sanctæ Annæ, tunc
Apostolica sede vacante, per simplicem, puram,
& liberam cessionem, & renuntiationem, de-
petitionemque insignium papalium, tunc tem-
poris nominati Clementis Papæ Octavi, nunc
vero Egidii Sancti Munionis, palam & publi-
ce factas, & per me notarium infra scriptum,
ut continetur in litteris inde confectis publica-
tas, alta & intelligibili voce in camera parla-
menti castri Pansicolæ Dertulensis diocesis, in
consistorio publico teno per ipsum, assistentibus
sibi reverendissimis in Christo Patribus dominis,
dominis sacre Romane Ecclesie cardinalibus,
nec non presentibus egregiis & circumspicis
viris, dominis Alphonso de Boria juris utrius-

que doctore, serenissimi domini Alphonii regis
Aragonum consiliario, & Pontio de Ponte ci-
ve Valentini Ambaxiatoribus regis ejusdem,
ad ipsum tunc Clementem specialiter destina-
tis, Prælati quoque & aliis multis notabilibus,
& probis viris paulo post ibidem reverendissimi
in Christo Patres & domini, dominus Julianus
Episcopus Ostiensis, Franciscus tituli sancti Cle-
mentis presbyter, ac Egidius sanctæ Mariæ
in Cosmedin diaconus, ejusdem sanctæ Romane
Ecclesie cardinales, sacrum collegium cardina-
lium facientes ad Romani pontificis electionem
volentes procedere, reverendissimum patrem &
dominum, dominum Simonem electum Antio-
chenum, camerarium domini Papæ requisive-
runt, ut eis locum ad conclavendum assi-
gnaret eidem, qui quidem dominus camera-
rius ipsis pro conclavi huiusmodi certam par-
tem dicti castri illico assignavit, quam licet
domini cardinales idoneam reputantes, & in-
trantes conclave, audita missa de Sancto Spi-
ritu ibi, nec non clauso conclavi, ac custodi-
to, præfati tres domini cardinales soli inibi
remanentes, ad electionem Romani pontificis,
prout in testium ac in mei notarii infra scri-
ptorum præsentia, voluerunt se, in modum
qui sequitur, processisse, videlicet, quod ha-
bentes præ oculis solum Deum, considerantes,
quam Christianam religionis infamiam, detri-
menta quoque, fidelium quoque molestias, & pe-
ricula que hæcenus emerferunt, ac emergere
verisimile erat, attendentes ex pessimo schis-
mate, quod longævus, proli dolor temporibus,
in scissuram Christianæ fidelitatis, gravis-
sime perduravit, nisi salubriori remedio, divi-
na favente clementia, cujus res est, pro inte-
gratione unitateque Christianorum occurreretur,
unanimitè, nemine discrepante per viam
Spiritus Sancti, reverendissimum in Christo pa-
trem & dominum, dominum Odonem de Co-
lumba in sua obedientia nominatum Martinum
V. quem ipse dominus Clemens, die prædicta,
paulo ante suam huiusmodi cessionem tollendo
sententias & processus contra ipsum ratione
schismatis laes, & factos habitabat de
Apostolicæ potestatis plenitudine, usque ad sum-
mum pontificium inclusive in Romanum ponti-
ficem & pastorem, ac verum Christi vicarium,
& beati Petri successorem, concorditer elegerunt,
ipsumque licet absentem, receperunt ut
talem, & a Christi fidelibus sic debere recipi
decrevere, eundem Martinum V. etiam nomi-
nantes, quibus, ut asseruerunt, inter se, ut
præmittitur, sic peractis, testes & me nota-
rium infra dictos vocari fecerunt, ipsis adhuc
existentibus in conclavi, ubi præmissa in effe-
ctu per ipsius domini Ostiensis organum refe-
rentes, voluerunt, requisiveruntque per me nota-
rium infra scriptum fieri super illis unum, &
plura publica instrumenta.

Acta fuerunt hæc anno, indictione, die,
mense, & locis quibus supra, presentibus præ-
stantissimis dominis Egidio Sancti Munionis,
qui ut præmittitur, resignavit, & Ambaxiato-
ribus supradictis, ac venerabili & circumspicuo
viro domino Bernardo Torveti Decretorum
doctore ad præmissa vocatis specialiter &
rogatis.

Et ego Antonius de Campis litterarum Apo-
stolicarum abbreviator, scriptor & registrator
publicus, Apostolica & Imperiali auctoritate
notarius, quia præmissis cessionibus, atque re-
nuntiationi, per me, ut præmittitur, publi-
catis,

ANNO
CHRISTI
1429.

catas, necnon dictorum trium dominorum Cardinalium pro conclavi requisitioni hac ipsius assignatione relationeque, electioni huiusmodi presens fui, hoc publicum instrumentum per altum, me diversis occupato negotiis, scriptum in hanc publicam formam redegi, signoque meo consueto signavi, & hic me propria manu subscripsi rogatus, & requisitus in fidem, & testimonium premisorum; hanc electionem dominorum supra in fine additam approbando.

Cum itaque locus sancti Matthaei nondistaret a castro Paniscola usque per tres leguas, idem dominus legatus voluit, & ordinavit, quod dictus dominus Agidius cum omnibus suis in castro, & villa Paniscola existentibus, faciendo debitum suum & honorem, ut tenentur, sanctae sedis apostolicae impendendo, & domino nostro Martino Papa V. cuius personam ipse dominus legatus presentabat, personaliter venirent sibi obviam, & in eadem villa sancti Matthaei publice praestarent obedientiam, & consequerentur reconciliationem, absolutionem, & habilitationes eis necessarias, quod praefati ambaxiatores efficaciter tractarunt, & obtinuerunt. Itaque die Sabbathi sequenti, quae fuit decimateria Augusti, & praefatus dominus Agidius, cum suis praesentis Cardinalibus, exceptis praedictis incarcerationis, personaliter venit ad villam sancti Matthaei de vespere in domo rectoris dictae villae prope Ecclesiam maiorem collocata, & cum in crastinum, quod fuit dies dominica, de mane ante quam fuissent reconciliati dicti Paniscolenses divinis officiis, & in Ecclesia praedicta sancti Matthaei se ingerent, dominus legatus hoc audiens, magistro Alphonso ambaxiatori praedicto dixit, qualiter ipse erat informatus, quod Paniscolenses illam hora se ingerebant divinis officiis, in Ecclesia nondum reconciliati, & antequam obedientiam debitam praestitissent. Quod audiens praedictus ambaxiator, eodem instanti ad Paniscolenses praedictos accessit, & illos, quos in Ecclesia reperit, exire fecit, & incontinenti, licet eis esset valde grave, omnes exierunt, & dominus legatus domum veniens, illis exclusis in eadem Ecclesia cum ambaxiatoribus praedictis, cum magistro apparatu, & cum omni populo dictae villae, solemnem audivit missam in sede legationis suae solemniter collocatus, & benedictione, ut legatus, populo contulit & indulgentias consuetas.

Eadem die Dominica ducentibus illos praefatis ambaxiatoribus, postquam dominus legatus de vespere assumptionis beatae Mariae ab ecclesia praedicta recessit, praenominatus dominus Agidius in habitu doctoris simplicis, una cum praesentis suis Cardinalibus praefatis, & ceteris praenominatis, personaliter accessit ad domum seu palatium magistri Montefis, quod est extra muros dictae villae sancti Matthaei, prope conventum Praedicatorum, & omnes Paniscolenses bini, & bini procedentes, simul accedentes superius intraverunt cameram paramenti, ubi dominus legatus, cum omnibus suis consiliariis aderat: quibus intrantibus, & populi multitudine, usque ad numerum centum, & ultra personarum principalibus ad osculum manus & oris, & ceteris Paniscolensibus ad manus tantum osculum per dominum legatum admissi, praesentibus dominis Episcopis Dertusensi, Adurensi, Segobricensi, Bethleemitarum, & Auriensi sancti Severi, & ambaxiatoribus regis praefatis, ac ceteris praedicti domini legati consiliariis, praenominatus dominus legatus, ut supra.

Agidius cum suis Cardinalibus de mandare legatus, ad villam s. Matthaei personaliter venit.

Paniscolenses nondum reconciliati, & antequam obedientiam debitam praestitissent.

* f. de concilio.

* f. de adu-

ANNO
CHRISTI
1429.

minius Agidius alta & intelligibili voce dixit haec verba, vel similia in effectu: Reverendissime pater, ego & domini qui sunt hic praesentes audivimus, &c. prout in instrumento inde confecto latius continetur, cuius tenor sequitur in hunc modum.

In nomine sanctae, & Individuae Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Novit universi praesentes pariter & futuri, quod cum jam annis fere quinquaginta effluxis, gravis schismatica divisio Ecclesiam Romanam invasisset, illamque & alias pariter orbis Ecclesias, prohi doler, afflixisset, nuperrime duodecim anni vel circiter effluere, quod in Constantiensis generali Concilio in Spiritu sancto congregato, in quo inter alia Balthasar Costa, Joannes vigesimustertius, & Petrus de Luna, Benedictus decimustertius ab omni iure, quod in Papatu dicebant se habere, depositi fuerunt, & Angelus de Corratio, Gregorius duodecimus in suis obedientis nuntiati, etiam iuri sibi in ipso Papatu quomodolibet competenti, cessit & renuntiavit, necnon sanctissimus in Christo pater & dominus noster, dominus Martinus divina providentia Papa V. ad apicem summi Apostolatus assumptus extitit, dictoque Petro aliquandiu ex post vita functo, & domino Agidio Sancti Muntonis eidem Petro succedente, & per aliquot annos cum Infradictis, ac nonnullis aliis in castro Paniscola Dertusensis diocesis existente, & se pro Clemente octavo a tempore huiusmodi successionis suae gerente, pro cuius quidem domini Agidii & aliorum cum eo in dicto castro existentium reductione praefatus dominus noster Papa de anno domini 1425. reverendissimum in Christo patrem & dominum, dominum Petrum miseratione divina tituli sancti Stephani in Caesio monte presbyterum sacrae Romanae Ecclesiae Cardinalem Inclytae domus de Fuco legatum a latere sedis apostolicae ad regna Aragonum & partes direxit, qui post multos & diversos cum serenissimo principe & domino, domino Alphonso Aragonum rege super reductione huiusmodi tractatus habitos hac eadem de causa ad praefatum dominum nostrum Papam, de anno domini 1427. rediit, & idem dominus noster Papa de anno domini 1429. iterum eundem dominum Cardinalem legatum ad regem & regnum praedictum pro eadem reductione, cum sit. Tandem Spiritu sancto cooperante & rege, & legato antedicto operam dantibus, ad reductionem devotum extitit. Hinc est quod ad data praesentiam praefato domino Cardinali legato apud S. Matthaeum dictae diocesis in palatio magistri militiae Montefis, & sancti Gregorii existente praefatus dominus Agidius, in universali Ecclesia Episcopus, & cum eo domini Julianus de Loba Cardinalis Ostiensis, Franciscus Rouira, & Agidius Muntonis tituli sanctae Mariae in Cosmedin Cardinales nuntiati, Simon de Pratis camerarius, Bernardus Torveti decretorum doctor, protonotarius, Gerardus Gherardi subdiaconus, Joannes Piguerrii ordinis canonicorum sancti Augustini in sacra pagina magister penitentiarius, Guillelmus Caverii decretorum doctor, auditor camerarum, Antonius de Campis in decretis baccalaureus, litterarum apostolicarum scriptor & abbreviator, Ludovicus Navarra decretorum doctor, eorumdem litterarum scriptor & abbreviator, Oliverius Angles legis doctor, ac

Agidius reverentia & submissis & ceteris adhaerentium Card. de Pango Martini V. tamquam veri & legitimi legati facti.

* Torveti

ANNO
CHRISTO
1459

ANNO
CHRISTO
1459

nonnulli alii eum eidem comparaverunt, & inclinatis capitibus reverenter eidem domino legato obedientiam, reverentiam & fidelitatem debitas, per organum ipsius Agidii exhibuerunt, sub his verbis in effectum:

Reverendissime pater, ego & isti alii hic mecum existentes, audivimus a fide dignis, vos hic esse sacrosanctam sedem apostolicam, & sanctissimi domini nostri domini Martini divina providentia Papa V. legatum a latere, ideo venimus ad imponendam, & exhibendam reverentiam, praestandamque obedientiam & fidelitatem vobis nomine praesati domini nostri, domini Martini Papa V. quem profitemur verum vicarium Jesu Christi, & successorum beati Petri, & offerendum nos ipsos, & vestri,

et eius legati mandatis semper obedire paratos.

Quibus quidem verbis per eundem dominum Agidium sicut praemittitur prolatis, aliisque praedictis approbantibus ea, praesatus dominus Cardinalis fians obedientiam, fidelitatemque hujusmodi acceptans, ac manus ipsius domini Agidii inter suas recipiens, dixit eidem domino Agidio: Vos ergo in manibus nostris promittitis, & juratis quod de cetero eritis fidelis, & obediens sanctissimo domino nostro Martino divina providentia Papa V. & suis successoribus canonice iurantibus. Qui respondit, Sic ero, hoc idem omnes & singuli praedicti professi fuerunt, de quibus omnibus & singulis praedictis praesatus dominus Cardinalis legatus requisivit sibi retineri, publicum & publica, instrumentum & instrumenta ad perpetuam rei memoriam: & per nos notarios infra scriptos, acta fuerunt haec in loco supra dicto sub anno a nativitate domini 1459. indictione 7. die vero Dominica 14. mensis Augusti, Pontificatus domini nostri Papa anno 12. praesentibus, ibidem egregiis viris Alphonso de Borda, utriusque juris doctore, & Paulo de Pontibus cive Valentiniensi praesati domini regis ambaxiatoribus, & reverendis in Christo patribus, dominis Oddone Dertusensi, Rogero Adurensi, Joanne Bethleem. & Francisco Segobricensi, Episcopis, ac venerandis in Christo patribus Joanne abbate monasterii sancti Severi de sancto Severo, ordinis sancti Benedicti Adurensis diocesis, egregiis viris Bernardo de Rosergio cancellario Ecclesiae Tolosanae, Rodulpho Rolandi canonico Aquisensi V. D. & sacri palatii causarum auditore, Philippo Genis medicinae doctoribus, ac quampluribus aliis testibus fide dignis, ad hoc specialiter vocatis, atque rogatis.

Et ibidem passio post, & quibus supra praesentibus, praesatus dominus Alphonsus annuentebus eidem domino Agidio, & illis, qui cum eo venerant, ut praemittitur, dixit haec verba in effectum:

Reverendissime pater, ad tollendum omnem conscientiae scrupulum, supplicatur vestrae reverendissimae paternitati, ut auctoritate praesati domini nostri domini Martini divina providentia Papa V. dominum Agidium, & omnes supra dictos absolvere, habilitare & ad gremium sanctae matris Ecclesiae recipere, ipsosque in & ad pristinum statum reducere dignemini, & ibidem praesatus dominus Agidius in persona propria dixit haec verba: Ita petimus & rogamus, & alii qui cum eo venerant, ut praemittitur, quasi uno contextu similes absolutionem, habilitationem, receptionem, & reductionem petierunt, dictusque dominus legatus auditis petitionibus, & supplicationibus hujusmodi, ipsum

dominum Agidium, & alios supra dictos, qui cum eo venerant, ut praemittitur, auctoritate apostolica per praesatum dominum nostrum Martinum Papam V. sibi concessa, ab omnibus sententis, poenis & mulctis, quas occasione praemissorum incurrerant, absolvit, ipsosque habilitavit, & in pristinum statum reposuit, ac ad sanctae matris Ecclesiae gremium recepta auctoritate apostolica per praesatum dominum nostrum, dominum Martinum Papam V. sibi concessa, offerens se, bene, pie & benigne illos tractaturum, & pro eis futurum quaque sibi possibilia: de quibus omnibus & singulis dictus dominus legatus in quantum sanctam Romanam Ecclesiam & sedem apostolicam legationemque sibi commissam concernebant, unum & plura petiit sibi dari, & concedi instrumentum & instrumenta per notarios infra scriptos ad perpetuam rei memoriam. Acta fuerunt haec sub anno, indictione, mense, die, loco, & pontificatu proxime supra dictis, praesentibus etiam testibus, quibus supra.

Et me Petro Arnaldo de Vicecomitatu, decano Ecclesiae sancti Severini extra muros Burdegalenses decretorum doctore, apostolica, & imperiali auctoritatibus, notario qui a praemissis omnibus & singulis, supra dictis, dum sic successivo, ut praemittitur, fuerent, & agerentur, una cum praenominatis testibus, ac infra scripto notario, praesens fui, eaque sic fieri vidi, & audiivi, ideoque hoc praesens publicum per alium fideliter conscriptum instrumentum exinde retinui, & in hanc publicam formam redegi, signoque & nomine meo solito & consuetis signavi rogatus & requisitus, in fidem & testimonium omnium & singulorum praemissorum.

Et ego Thomas Truteti Lucionensis diocesis, publicus, apostolica & imperiali auctoritatibus, notarius, qui in praemissis omnibus, & singulis supra dictis, dum sic, ut praemittitur, agerentur, dicebantur, & fierent, una cum domino Petro Arnaldo de Vicecomitatu notario & testibus supra nominatis praesens fui, eaque omnia & singula sic fieri, vidi, & audiivi, ac una cum praesato notario, in notam sumpsi, praesensque publicum instrumentum per alium fidelem scriptum, in hanc publicam formam redactum retinui, signoque meo solito signavi, requisitus in fidem, & testimonium praemissorum.

Die Veneris qui fuit 16. Augusti, praesatus dominus legatus intravit Dertusam cum processione solemnibus, per Episcopum, clericum, & populum Dertusensem honorifice receptus, & in domo Episcopali collocatus, ubi expectando diem decimam Septembris pro futuro Concilio, remansit, & diem decimam mensis Septembris, ad quam Concilium convocaverat, expectavit, qua die adveniente, praesatus dominus legatus videns, & attendens quod praesati & capitula in magno numero non venerant, obstantibus viarum discrimilibus, & impedimentis, cum Consilio & assensu eorum, qui jam venerant, Concilium usque ad diem decimanonam ejusdem mensis, prorogavit, & interim, & exinde continue ad providendum, Paniscolenses de beneficiis pro sustentatione vitae ipsorum juxta facultates super hoc specialiter a domino nostro Papa sibi directas juxta qualitatem personarum Paniscolensium praedictorum, intendit, & laboravit.

Adveniente die praemissa decimanona reverendissimus dominus legatus praedictus in cathedra sua

Ad ista solent
fieri & re-
habilitatio
Agidii & in-
c. c. c. c. c.

Dertusam in-
grediens ho-
norifice ce-
lebravit.

ANNO CHRISTI 1185

ANNO CHRISTI 1185

san legationis solemniter profitemur, missam A
 sancti Spiritus pro inicio Concilii in cathedrati
 Ecclesia Dertusensi coram se per reverendum in
 Christo patrem dominum Joannem Rocca Sa-
 cra paginam eximium proficere Episcopum Be-
 thleemitanum celebrari, & ad clerum in me-
 dio missa per eundem dominum Episcopum in
 Pontificalibus solemniter predicare fecit, quam
 predicationem idem reverendus dominus Episco-
 pus Bethleemitanus, sicut magus ingenio,
 profundus eloquio sacra paginam & subtilitatem
 ejus, elevatus scrutator portarum, & meta-
 physices ac philosophorum peritissimus secta-
 tor, alto stylo, peritiori lingua disiecta pro-
 patulo disseruit, sicque canthorum affantium
 mentes, & alta etiam ingenia, refecit, & a
 cunctis affantibus commendari summe promo-
 ruit ex tanto, & tali sermone solemniter pro-
 feratque inibi pro Concilio fuere.

Metropolitani Ecclesiarum Terracensis &
 Casertanensis, tunc vacantes
 vicarii generales.

¶ V. vacan-
 tium M.
 Prefectus in
 concilio legatus
 celebrato.

Episcopus Ilerdensis.
 Episcopus Dertusensis.
 Episcopus Valentianensis.

Supervenerunt post aliquot dies de manu cum domino
 rege Aragonum & regina.

Episcopus Tirsanenensis.
 Episcopus Gerundenensis.
 Episcopus Oscanus.
 Episcopus Vicensis.
 Episcopus Elnensis.
 Vicarius generalis Episcopi Barcinonensis.
 Vicarius generalis Episcopi Urgellensis.
 Vicarius generalis Episcopi Segobricensis.
 Vicarius generalis pro sede vacante Majori-
 censi.

Pro capitulo Terracensis, unus canonicus &
 decretorum doctor.

¶ V. Caser-
 tianorum
 canonicus
 P. M.

Pro capitulo Casertanorum, canonicus &
 decretorum doctor.

Pro capitulo Barcinonensi, unus canonicus, &
 in sacra pagina professor.

Pro capitulo Valentianensi unus canonicus & de-
 cretorum doctor.

Pro capitulo Gerundenensi unus canonicus & decre-
 torum doctor.

Pro capitulo Ilerdensensi unus canonicus & decre-
 torum doctor.

Pro capitulo Vicensi unus canonicus & decretorum
 doctor.

Pro capitulo Segobricensi unus canonicus & legum
 doctor.

Pro capitulo Oscani unus canonicus & licen-
 tiatus.

Pro capitulo Tirsanenensi unus magister in artibus
 & licentiatas in Theologia.

Pro capitulo Majoricensi unus canonicus & do-
 ctor.

Pro capitulo Elnensi unus canonicus & sacrista,
 baccalaureus in decretis.

Pro capitulo Urgellensi, unus canonicus & decre-
 torum doctor.

Canonicorum regularium ordinis sancti Augustini.

Abbas Agorensis, decretorum doctor.
 Abbas Dertanensis.
 Abbas Coltonus.
 Prior Rotensis ordinis sancti Augustini

Monachorum nigrorum ordinis sancti Benedicti.

Abbas Alonis ordinis sancti Benedicti.
 Abbas sancti Michaelis de Cusano.
 Abbas Cardona.
 Abbas Gerensis.
 Abbas sancti Cucufati, Barcinonensis.
 Abbas de Aymerio.
 Abbas sancti Saturnini de Tavernolis.
 Abbas sancti Petri de Rhodis.
 Abbas Balnearum.
 Abbas sancti Petrici Quilonensis.
 Abbas sancti Marci de Rogo.
 Abbas de Ricopullo.
 Abbas montis Aragonum.
 Abbas sancti Benedicti de Bagis.

Monachorum alborum Cisterciensis ordinis.

Abbas Populeti.
 Abbas de Bonifacio.
 Abbas Vallis digna.
 Abbas sancti Bernardi Valentis.
 Abbas de Scarpiori.
 Abbas Lavatenis.
 Abbas de Petra.
 Abbas Vallis bona.
 Abbas sancti Fidis.
 Abbas de Verola.

Ordinis Pramonstratensis

Abbas de Pulchro Podio.

Ordinis Montefis.

Magister Montefis.

Ordinis Beate Marie Mercedis.

Magister ordinis Mercedis.
 Prior ecclesie B. Marie Mercedis in Barcinona.
 Fuerunt insuper plures priore conventuales
 diversorum ordinum, decani & prepositi archi-
 diaconi cathedralium & collegiarum ecclesia-
 rum secularium, & regularium, usque ad nu-
 merum ducentorum, & ultra, quorum plures
 in numero graduati in aliqua de facultatibus ap-
 probatis existerant viri litterati & honorabiles
 praestantiores & majores in toto clero regnorum
 Aragonis, Valentis, & principatus Cathalo-
 nie, qui sancte sedi apostolice, & D. N. sum-
 mo Pontifici, D. Martino Pape V. & manda-
 tis D. legati humilliter obedientes ad Concilium
 hujusmodi venerunt, & continuarunt, iuxta
 mandata sancte sedis apostolice & ejusdem D.
 legati prompto animo & obediencia recepturi,
 congaudentes per amplius de successu prospero,
 & felici negotiorum Ecclesie Dei, per diligen-
 tiam, humilitatem, & patientiam prefati D.
 legati, per eundem dominum legatum speran-
 tes de omnibus ad plenum certiores, existi-
 mantes esse magnam Dei donum, & eis, ac to-
 ti regno, ac dominio D. Aragonum regis, ad
 magnam omnipotentis Dei gratiam repetentes

¶ V. Ilerd.
 P. M.

ANNO
CHRISTII
1529.

ANNO
CHRISTII
1529.

misericorditer fuisse concessam, quod Ecclesia Dei, & sancta sedes apostolica eiusque summa auctoritas, Ecclesiarum, regnorum, & domini predictorum libertas Ecclesiastica, qua hostis humani generis malitia procurantes per saeculares potestates in totum penitus in illa partibus profundate sopita, vexata, infracta, violata, & iura Ecclesiastica, & Ecclesiasticorum virorum existerent occupata, usurpata, & penitus in totum absorpta, ita quod nisi cum miraculo desuper ex divina & spiritali dispensatione humanum iudicium reparandi, & reduci ad felicem statum pristinum, formam, modum, & remedium distendebat se posse attingi, iam in posterum & habere. Nunc in presentiarum per medicum eiusdem domini legati preparanda assequerentur ad plenum, beatum, perpetuum, felicem & omni laude dignum eundem D. legatum & omni laude dignum eundem D. legatum existimantes, qui tanta tam ardua, & iudicio humano penitus irreparabilis, & ad effectum prosperum perducere desperata negotia sua providentia & prudentia circumspicere cum invincibili longanimitate, & patientia, & vera humilitate ultra humanum modum, divina sibi suffragante gratia, ad optatum finem perduxit, per omnia admirantes tam generosum virum de stirpe regis, & illustri domo Aragonum, & Fuxi comitatu insigni prodeuntem, tanta & tanta, tam dura & adversa, etiam in persona propria graviora, opprobria, insensibilis labores, insupportabilesque perferre potuisse, aut equo animo tolerare, de tanto, tamque virtuoso in adversis comprobato viro apostolica sedis legato pacis angelo, Deo, & sancta sedi apostolicae, ac domino nostro summo Pontifici Martino Papa gratias ex cuncto corde & ore persolventes.

Sequitur
acta concilii.

Celebrata igitur praedicta missa, & officio peracto, dominus legatus cum ibi presentibus introivit aulam pro Concilio iuxta locum capitularem sedis Dertasenensis decenter preparatam, & ipso in cathedra sedenti, ibidem in continenti aliis actantibus ad vicendam litterarum & discessionem cunctis auscultantibus, pronuntiavit aures omnia, quod quisque sederet sine praedictio Ecclesiarum, pro quibus comparebant, & quod in posterum quoad prerogativam sedium, ex hoc nullum praedictum sequeretur, de quo fecit retineri publicum instrumentum, & de pronuntiatione huiusmodi omnes & singuli fuerunt valde contenti, ita quod ibidem sine quacunque disensione ad placitum ex curialitate unus alteri deferendo sederunt, ut fratres habitantes in unum, in Christi charitate conjuncti, & ibidem duos notarios, unum pro se, alium pro Concilio ad redigendum in scriptis actus Concilii, & unum decretorum doctorem procuratorem fidelem deputavit. Omnibusque pacifice & sine contentione sedentibus & honorifice collocatis, eadem hora idem dominus legatus corde tenus solemnem arengam proposuit, per quam causas propter quas venerat, intimavit, videlicet:

Primo sessio.

Ad extirpationem schismatum, & Panisconensium reductionem.
Ad D. regis Aragonum cum domino nostro Papa reconciliationem & pacificationem.
Ad libertatis Ecclesiasticae in illis partibus reparationem & reintegrationem.
Ad Ecclesiarum & totius status Ecclesiastici, illarumque partium felicem reformationem.
Quae cuncta idem dominus legatus solemniter deduxit, etiam cum auctoritatibus sacri eloquii & sanctorum, intimando eis qualiter per Dei gratiam tria priora puncta fuerantiam per

Arum feliciter expedita, & quod non restabat nisi quartus punctus de reformatione, super qua efficaciter vellet incendere, & ad Dei laudem, & Ecclesiastici status honorem se obstruit, illos exhortando, ut super reformatione huiusmodi vellet etiam ipsi diligenter vacare, iustitiamque sibi ea, quae duxerint reformatione indigere.

Cumque ibidem per procuratorem fidelem contumacia absentium, nec comparentium fuisset solemniter accusata, surrexit D. Dominicus Episcopus Herdenensis pro se & cunctis de Concilio ibi presentibus, solemnem propositionem reverentiae & honoris reverendo D. legato, prout est, vir litteratus in iure divino & humano, decretorum doctor solennis & eloquens, notabiliter peroravit, seipsum & totum clerum mandatis eiusdem domini legati humiliter offerendo de tantis laboribus pro ipsis Ecclesiis & clero per eundem dominum legatum equaliter toleratis, gratias multipliciter referendo, ac supplicando eidem ut absentes supportare dignaretur ad tempus sua benignitate assensu: dictusque dominus legatus ibidem votis eorum benigne annuit, & juxta desiderium ipsorum prout petierunt decrevit per quatuor dies sequentes, quosque absentes adhuc fore expectandos. Cumque multi cum procuratoris se in Concilio pro absentibus ingessissent, ad visitandum laterem huiusmodi procuratoria an forent sufficientia, vicarium Terraconensem, abbatem Agerensem & vicarium Casaraugustanum sede vacante decretorum doctores cum notariis Concilii, deputavit, & diem Jovis sequentem, quae erant quarta dies futura pro secunda sessione ordinavit, sicque prima sessio fuit pro illa die finita.

Secunda
sessio.

Adveniente die Jovis praedicta, qua fuit decima mensis Septembris, idem dominus legatus, qui occupatus febribus, sessionem tenere nequivit usque ad diem sequentem Sabbati, & de Sabbato usque ad diem Lunae sequentem prorogavit sessionem, qua die Lunae decimasexta Septembris reverendus dominus legatus, licet debilis & infirmus, in loco ubi prius, tenuit secundam publicam sessionem, & per eundem dominum legatum fuit propositum, quod cum super pluribus, Ecclesiis, clero, & statum Ecclesiasticum concernentibus reformanda esset necessario providendum, videbatur sibi utile pro meliori expeditione, & cleri, quod cariti super his videndis, recolligendis, & avisan- dis, dictisque domino legato & Concilio referendis deputarentur. Quo audito per dominum Herdenensem Episcopum de hoc ex parte votis Concilii eidem domino legato fuit humiliter supplicatum, dictusque dominus legatus benigne votis eorum annuit, & certos viros notabiles, & expertos de Concilio deputavit super praemissis, sicque secunda huiusmodi sessio fuit pro illa die finita.

Tertia sessio.

Insuper causantibus infirmitatibus gravioribus febrium, tumoribus etiam tiliarum, & sciatice praevaletiam dictum dominum legatum plurimum gravantibus, quas reformationibus medicis ex laboribus excessivis, quos in procedenti assente in prosecutione negotiorum & legationis huiusmodi pertulerat, absque dubio incurrarat ipse dominus legatus, amplius in sessionibus publicis esse nequivit, sed de termino ad terminum facta sunt prorogationes usque ad diem Martis undecimam mensis Octobris: Interim tamen deputati per dominum legatum recollegerunt omnia in scriptis: quae eis visa sunt reformationibus indigere, tradideruntque ea domino lega-

Mellus
procurator.

ANNO
CHRISTI
1497ANNO
CHRISTI
1497

legato, & dominus legatus iuxta ea commu-
nicari toti Concilio; & in Concilio visum fuit
quod adhuc quadam erant addenda, quae fue-
runt addita, & supius commemorata in Conci-
lio recensita omnia, & accusata, ac per do-
minum Hieronymum & Valerianum Episcopos
ex communi voto totius Concilii specialiter
vifitata, & studiose ruminata, & cum con-
sensu totius Concilii domino legato presen-
ta: super quibus idem dominus legatus resi-
nit sibi deliberationem.

Adventante igitur die Martis undecima Octo-
bris, dominus legatus infirmitatibus praemis-
sibus adhuc gravatus, non valens descendere ad ca-
thedralem ecclesiam Dertusanam, & ad locum
sessionis, idcirco decrevit in tinello episcopalis
domus, ubi erat collocatus, tenere sessiones
Concilii exiende, & dicta die congregato Con-
cilio ibidem sessionem tenuit, & solito more ip-
so in cathedra presidente certis de Concilio ho-
norifice collocatis, & sedentibus, fuit per pro-
curatorem fiscalem solemniter accusata con-
tracta absentium qui procuratores non misse-
runt, vel idoneos excusatores, licet tamdiu
fuerunt expectati, & dictus dominus legatus
proclamavit illos contumaces, posteaque fue-
runt litterae contra illos, & concessae. Quibus
peractis exinde retentis publicis instrumentis
praedictis dominus legatus, licet per infirmi-
tates suas valde vexatus & debilitatus, ut mel-
lius poruit, verba proposuit omnibus inibi in
Concilio congregatis, qualiter inveteratum
schisma longo tempore, prohi dolor, partibus
illis viguerat, pro cuius extirpatione S. D. N.
D. Martinus Papa V. more pii patris diversis
vicibus tam Cardinales legatos, quam alios
nuncios ad illas partes transmiserat cum ma-
gnis sumptibus & expensis ad extirpandos Pa-
niscolenfes, eorumque sequaces & complices,
& ad exterminandos huiusmodi damnati schis-
matis auctores efficaciter incenderat, quodque
propter fortitudinem castri Paniscolis (quod
est tam forte & inexpugnabile) licet etiam
serenissimus dominus Alphonsus Aragonum suam
super hoc fecerit diligentiam, tamen schisma-
tici in castro praefato inclusi, usque nunc ne-
quiverunt haberi, & quomodo ad eradicationem
eorundem Paniscolensium ipse D. loquens
ad has partes legatus a latere per dominum
nostrum Papam fuerat destinatus & pro expedi-
tione felici negotiorum praedictorum, & alio-
rum, statum & libertatem ecclesiarum, &
totius cleri illarum partium concernentium
per quinque annos continuos in legatione hu-
iusmodi jugiter laborando cum eodem D. re-
ge cundo etiam & redeundo per mare & per
terram ad urbem Romae, pro concordandis &
concludendis per D. N. Papam & regem praefatam
praedictis negotiis efficaciter laboraverit,
& pervenerit cum divino auxilio per medium pa-
cis & concordiae D. Papae & regis praedictorum
ad finem & effectum concupitum, addens in-
super qualiter ipse dominus legatus de bene-
placito domini nostri Papae, cum domino A-
ragonum rege, quia idem D. rex disposuerat
dare, prout dedit operam efficacem, quod di-
cti Paniscolenses exirent de Paniscola, inter
caetera convenit dicto D. regi dare centum
quingentis milibus florenorum. Cumque per
Dei gratiam, & per medium dicti domini re-
gis Paniscolenses praefati de Paniscola exissent,
& quod est laudabile ad gremium ecclesiae
Dei, & obedientiam eiusdem domini Martini

Papae fuissent reducti, non restabat aliud nisi
solvere domino regi praedicto summam pro-
missam, subdens quod cum dominus noster
Papa tam pro guerris Bohemorum, quam de
Bononia, & aliis diversis oneribus, quae die-
tim occurrerunt sanctae Dei ecclesiae, non pos-
set perinde supplere; idem dominus legatus
rogavit D. papatos ibidem existentes, & ce-
teros de Concilio; quatenus in praemissa de
circa ea praedictam summam praefato domino
regi exsolvendam pro honore ecclesiae Dei &
domini nostri Papae, vellet intrinseca pietatis
intendere, & taliter facere, quod prae-
ter aeternae retributionis praemium, idem dominus
noster Papa paternam dilectionem, & rever-
entiam in ipsis suis filiis, & sanctae sedi ap-
postolicae obedientiam, & devotionem luce
clarior cognoscens, operis per effectum eor-
dem in suos speciales dilectos filios, & in ne-
cessitatibus ad succurrendum sedi apostolicae
promptus, propitius & liberales recipiens spe-
cialius habeat, recommissos. Quantum autem
ad ea, quae eidem domino legato ratione pro-
curatorum & alios per clerum regnorum, &
terrarum dicti domini regis sunt debita, idem
dominus legatus, totum remisit ipsorum in
Concilio existentium cognitioni. Nam licet,
ut ibidem asseruit idem dominus legatus, ipse
haberet bullam a domino nostro Papa in effe-
ctu continentem, quod pro dictis centum quin-
quaginta milibus florenorum, & aliis necessa-
rio eximendis & levandis, posset super clero
imponere subsidium, attamen, sic dixit se
confidere de ipsis dominis praefatis, & ceteris
in Concilio congregatis, & de eorum bona
affectione, ita quod tenebat pro firmo, quod
facere sponte ea, quae compulsi facturi es-
sent, & ideo de ulteriori executione dictae bul-
lae dixit se velle supersedere de praesenti, vo-
lens gratiose agere cum eisdem: de quo in
continenti omnes in Concilio existentes humil-
liter regravati sunt praefato domino legato per
organum domini Tirasonensis Episcopi, sup-
plicantes eidem domino legato, quatenus ad
deliberandum super praemissis petitis eius tem-
pus brevissimum concederetur, usque ad pro-
ximam sessionem die Sabbati sequenti tenen-
dam, sicque ista sessio tertia fuit finita.

Insuper causantibus infirmitatibus, praefatam
dominum legatum plurimum pro tunc
gravantibus, sessio assignata prorogationes ob-
tinuit multiplices, tandem post festum omnium
Sanctorum, die videlicet quarta Novembris
deputati per Concilium responderunt domino
legato, quod, quoad summam pro domino
Aragonum rege petitam, volentes sanctae se-
di apostolicae, & domino nostro Papae de eo-
rum paupertate, licet plurimum gravati pe-
sillentis, guerris & sterilitatibus, iuxta posse
& servire, parati erant subvenire, tamen
sedi apostolicae de sexaginta milibus florenor-
um, pro ipso vero domino legato cum hu-
millima supplicatione, ut clerico & ecclesiae,
regnorum & terrarum domini Aragonum re-
gis, clera mare consistentium, pluribus men-
sibus insupportabilibus, & paupertate gravatis
competendo, licet & ipsi ad plenum cognos-
cebant, & expresse contestabantur, summam
quam offerre eidem invadebant, non esse iux-
ta per eundem dominum legatum labores, ex-
pensis, & sumptus in legatione huiusmodi,
pro honore & utilitate ecclesiarum, & cleri
praedictarum, supportatos, erogatos & con-
sum-

Concilium
esse sed
apud in
magnum
milibus
florenor-
um sub-
ventis.

ANNO
CHRISTI
1429.

Concilium
est legit
pro factis
laboribus
& expensis
viginti tria
milia floren-
torum mon.
Aragon.

Allo fello.

Legatus
ad regem
litteras pe-
tentes, quod
ad bonum
& utilitatem
ecclesiarum
& clerici a
rege per
concordiam
factam obti-
neret in
ecclesiis me-
tropoli-
tan. Terra-
con. & Ca-
saragug.
activis re-
comendatis
edicti & di-
cti.

Primo est
qua rex in-
rat se edicta
non factu-
rum contra
libertatem
ecclesiarum,
neque de
bonis eccle-
siarum nec
papatum, ne-
que in jura
cameræ apo-
stolicæ mo-
num appo-
nendum.

Tunc M-
tum.

sumptos, prout cunctis erat notorium & ma-
nifestum, eorum tamen omalium & singula-
rum existentium in Concilio unanimi, & con-
cordi assensu, mera & spontanea voluntate
ultra cum humillitate & reverentia pro dono
obtulerunt summam viginti trium millium flo-
renorum auri de Aragonia, & sumptuum suo-
rum, & etiam majoris summe multe ad ean-
dem procuracionum, sibi debitarum, veniam
humiliter postulantes, quorum bonum valle,
& concordem animum, ac de eorum pauper-
tate juxta posse, eidem domino legato ser-
vire, & complacere omnino dispositum, pre-
fatus dominus legatus vir generosus, nobilis &
illustris attendens, & zelicans potius bonam
voluntatem illorum, quam oblatam summam,
& donum eorum precibus anadit, & oblatam
summam predictam gratis acceptavit.

In crastinum que fuit die Sabbati, quinta
Novembris anni superius annotati, in tinello
domus Episcopalis Dertusensis fuit congrega-
tum Concilium, & tenta sessio publice, in
qua reverendissimus dominus legatus presen-
tibus legationis sue octo Episcopis, videlicet,
Tirafonensi, Herdensi, Gerundensi, Osen-
si, Dertusensi, Vicensi, Elnensi, Valentino Epi-
scopis, abbatibus & ceteris supradictis, & al-
liis pluribus qui supervenerant, usque ad nu-
merum trecentorum virorum notabilium in
Concilio congregatorum, primitus, & ante
omnia octo patentes litteras regias, quas su-
per diversas ecclesias, & clerum lilarum con-
cernentes; a domino rege Aragonum per con-
cordiam factam, & ad bonum, utilitatem &
commodum ecclesiarum & cleri predictorum
obtinuerat, sigillo regio magno impendenti,
ad robur in futurum perpetuum firmitatis sigil-
lata obtulit, & donavit in metropolitana
ecclesiarum Terraconen. & Casaragugustan. ar-
chivis ad futuram rei memoriam originalibus
recondendis, de quibus sub sigillo suo trans-
scriptum autentificum cunctis ecclesiis, pre-
cipue cathedralibus concessit.

Regia patens littera, in qua dominus Al-
phonfus rex illustris super sancta Dei evan-
gelia & evangelice testatur se jurasse, jurat-
que & promittit in sua bona fide regia, quod
a die concordie cum reverendissimo in Chri-
sto patre domino Petro Cardinali de Fuco a-
postolicæ sedis legato initæ, & abinde non
faciet edicta contra libertatem ecclesiarum, nec al-
iquid de bonis ecclesiarum universalis, vel eius
particularis recipiet vel recipi permittet, nisi
in casibus a jure communi vel patris contes-
sus, nec apponet marce in jura cameræ apo-
stolicæ, primitus lecta sunt ibidem, tenorem
qui sequitur in se habens.

Nos Alphonfus Dei gratia rex Aragonum, Si-
cilia, Valentia, Majoricarum, Sardinia & Cor-
fica, comes Barcinona, dux Athenarum & Ne-
potria, ac etiam comes Rossilonis, & Cerita-
nia, &c.

Attendentes inter reverendissimum in Chri-
sto patrem dominum Petrum divina providen-
tia Cardinalem de Fuco vulgariter nuncupa-
rum legatum apostolicum nomine, & vice do-
mini Papæ, & nos plura & diversa pacta,
conventiones & capitula fuisse hinc inde pra-
dicata, facta & firmata, ut in instrumento
publico inde facto & acto in regali palatio
Valentino vigesima septima mensis Octobris,
anno a nativitate domini millesimo quadrin-

gentesimo vigesimo septimo, & clauso per di-
lectos & fideles nostros Franciscum de Aralo
secretarium & notarium nostrum, & per Guil-
helmum Raymundum de sancto Joanne cler-
icum Castrensis diocesis publicum auctoritate
apostolica notarium, hæc, & alia latius sunt
contenta, que quidem pacta & conventiones
juxta responsiones ad ea, & omnia, & singu-
la in illis contenta, cum modificatione, ex-
pressionibus, declaratione, tamen primi capituli
incipiendum.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis
recollimus a nobis & nostra curia dudum e-
manasse capitulum, loquens de materia cita-
tionis, & processuum per dominum Papam
contra nos inceptorum & attentatorum, cujus
quidem modificatio, expressio & declaratio
continetur in quadam bulla apostolica inter
dictum dominum Papam, & ambarbatorem
nostrum concordata, que data est Romæ ap-
ud sanctos Apostolos secundo nonas Februa-
rii, pontificatus domini Papæ anno duodeci-
mo, per dictum Franciscum de Arnio, &
Thomam Troleti apostolica auctoritate nota-
rios, recepta, confirmata, approbata, atque
laudata fuit, ac deinceps firmata pariter & ju-
rata, ut in dicto novissime recepto instrumen-
to latissime est contentum. Nosque volumus,
prout regiam decet majestatem, que nos tan-
quam efficaciter observare, tenore presentium
de nostra bona fide regia, necnon juramus
super cruce domini nostri Jesu Christi, &
eius sancta quatuor Dei evangelia manibus
nostris corporaliter tacta, quod deinde non
apponeamus manus ad jura cameræ apostolicæ,
neque edicta contra libertatem ecclesiasticam
faciemus, aut aliquid de bonis ecclesiarum uni-
versalis vel particularis recipimus, vel recipi
permittimus in terris & ditionibus nostris, ni-
si in casibus a jure communi, sive patris,
permisus. Quapropter mandamus per presen-
tes sub incurfu nostre indignationis & ira,
ac sub fide & naturalitate, quibus nobis ad-
stricti sunt, universis & singulis viceregibus,
gubernatoribus, bajecis, generalibus justitiis,
vicariis, subvicariis, baillivis, alguaceris,
subbaillivis, electoribus & commissariis, &
aliis quibusvis personis subditis nostris, qua-
tenus hanc presentem nostram provisionem &
voluntatem studeant efficaciter observare, &
si quem senserint in aliquo contrarie, illum
puniant & castigent, ac puniri & castigari
faciant rigide & taliter, quod aliis transeat
in exemplum. In cujus rei testimonium pre-
sentes litteras fieri iussimus nostro sigillo com-
munitas. Datum Calatarubii die decimasep-
tima Junii, anno a nativitate domini MCCCC-
XXIX.

Rex Alphonfus.

Secunda patens regia littera, per quam do-
minus Alphonfus Aragonum rex illustris in-
hibet consiliaris suis, & officialibus regis
crimen falsæ monete, vel aliud quodcumque
crimen de cetero clericalibus illarum partium fal-
so imponere, & de amplius indebite non ve-
rare; personas immunitate ecclesiastica gaudere
debentes ab ecclesiis extrahere de cetero,
& libertate ecclesiastica amplius non violan-
da, vel infringenda, sub magnis & formida-
bilibus penis, tradite sunt in Concilio sub
tenore presentium.

Alphonfus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia,
Valentia, Majoricarum, Sardinia, Corfica, comes

ANNO
CHRISTI
1429.

Secunda lit-
teram prohib-
tum aliquod
crimen cler-
icalibus falso
imponere, vel
de amplius inde-
bitate non ve-
rare; personas
immunitate ec-
clesiastica gau-
dere debentes
ab ecclesiis ex-
trahere de cetero,
& libertate ec-
clesiastica ampli-
us non violan-
da, vel infringenda,
sub magnis & formi-
dabilibus penis,
tradite sunt in
Concilio sub
tenore presentium.

ANNO CHRISTI 1419

ANNO CHRISTI 1419

Barcinonensis, dux Aragonum & Neopatria, ac Aetiam comes Rossionis & Ceritanis, nobilibus dilectis & fidelibus consiliariis nostris, universis & singulis personis vobis gubernatoris generalis, iustitiae, saluberrimis, vicariis, ballivis, subballivis, & ceterisque officialibus, salutem & dilectionem.

torum, altarumque ecclesiasticarum personarum in Concilio, quod per reverendissimum dominum Cardinalem de Furo sedis apostolicae legatum in civitate Dertusa celebratur, ad presens congregatum, nostram celsitudini nuper facta displicenter percepimus, quod vos, seu aliqui vestrum non metuentes faciem vestram in alienam moxam immittere, sed scandala & odia sectantis, ecclesiasticas libertates, immunitates & iura indistincte infringatis, & violentis religiosos, canonicos, aliosque clericos, etiam in sacris ordinibus constitutos, & in habitu & tonsura repositos vestris carceribus mancipando & ab ipsis pecunias damnabiliter extorquendo, & alias multimode vexando, non sine notoria Dei offensa, & ecclesiasticam libertatis praesidio nimium manifestis. Quocirca supplicato super his nostris humiliter maestati, & cum instantia geminata dignaremur debite providere. Nos cupientes nostrorum subditorum quietem praecipue clericorum, & volentes, quod unusquisque sua & non aliena jurisdictione laetetur, & iura, ac libertates ecclesiasticas illasa observentur, vobis & cuilibet vestrum dicimus tenore presentium, & sub ira & indignationis nostrae incursum, penaque duorum millium florenorum Aragoniae de bonis contra facientium irremissibiliter habendorum, expresse, consulte, & de nostra certa scientia jubemus, quatenus scandala, dissensiones & iurgia inter vos & ecclesiasticos iudices pro posse vitando, iura, immunitates, jurisdictiones, & ecclesiasticas libertates, praetatis, aliisque personis ecclesiasticis penitus observetis, & ab aliis saecularis Inviolabiliter observari, aliasque personas ecclesiasticas, ecclesiasticae jurisdictioni submissas, contra jus & iustitiam directe, vel indirecte minime captatis, vexatis seu modo aliquo molestetis, nec per quempiam molestari aut vexari aliquatenus permittatis: quinimo eosdem charitative, & reverenter, ut Christianam decet religionem, tractatis, & debite venerationis affectu in suis iuribus, & foro ecclesiasticis, libertatibus, jurisdictione, defendatis: hoc enim Deo semel acceptum, & nostram quamplurimum complacebitis maestati, qui e contrario contra vos ad dictarum penarum exactionem, & alias procedere merito cogemur. Datum Dertusa, sub sigillo nostro communi, die duodecima mensis Octobris, anno a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonfus.

Rex Alphonfus.

Tertia regia patens littera, per quam D. Alphonfus rex illustris inhibet, sub magnis & formidabilibus poenis officialibus suis regis, ne clericos incarcerationem, jurisdictionem ecclesiasticam, libertatem & immunitatem infringant, aut ab ecclesiasticis personis exigant, vel extorqueant imponerem. Tradita fuit in Concilio sub tenore qui sequitur:

Alphonfus Dei gratia rex Aragonum, Siciliae, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae & Corsicae, comes Barcinonensis, dux Aragonum & Neopatria, ac etiam comes Rossionis & Ceritanis, nobilibus, dilectis, & fidelibus consiliariis nostris generalibus vobis gubernatoris generalis, iustitiae, saluberrimis, vicariis, ballivis, subballivis, ceterisque officialibus & subditis nostris, ipsarumque officialibus loca tenentibus, presentibus & futuris, salutem & dilectionem.

Clamata expositione pro parte venerabilium & dilectorum consiliariorum nostrorum prae-

Quarta patens littera regia, per quam D. Alphonfus Aragonum rex illustris inhibet, sub magnis & formidabilibus poenis eundem ductibus, comitibus, baronibus, & vassallis subditis suis, ne in terris suis, castris, vel locis criminosos clericos, & ecclesiasticas personas criminibus..... adversus ecclesiasticos iudices de talibus iustitiam debitam facere volentes non manerent, vel defendant, affectu- rent, vel sustinent, vel quidquam tribuant contra jurisdictionem ecclesiasticam. Tradita fuit in Concilio sub tenore sequenti.

Alphonfus Dei gratia rex Aragonum, Siciliae, Valentiae, Majoricarum, Sardiniae & Corsicae, comes Barcinonensis, dux Aragonum & Neopatria, ac etiam comes Rossionis & Ceritanis, generalis, nobilibus & dilectis ac fidelibus consiliariis nostris quibuscumque ductibus, marchionibus, comitibus, viccomitibus, baronibus, nobilibus, militibus, generisque personis & aliis domi-

Tunc littera que inhibet officialibus regis ne clericos incarcerationem, immunitatem, libertatem & immunitatem infringant, aut ab ecclesiasticis personis exigant, vel extorqueant imponerem.

Tunc littera.

Quarta littera in qua prohibetur ne quis criminosos clericos adversus ecclesiasticos iudices de talibus iustitiam debitam facere volentes manerent vel defendat eorum jurisdictionem ecclesiasticam.

ANNO
CHRISTI
1429.ANNO
CHRISTI
1429.

dominis temporalibus in regnis & terris nostris
confuturis, eorumque officialibus, & locis tempo-
ralibus, presentibus & futuris, salutem & dile-
ctissimum.

Novitibus pro parte venerabilium & dilecto-
rum consiliariorum nostrorum prelatorum, &
aliarum ecclesiasticarum personarum in concilio,
quod per reverendum in Christo patrem
dominum Cardinalem de Fano sedis apostoli-
cæ legatum, consanguineum nostrum carissi-
mum in civitate Dertusa de presenti celebra-
tur, maxima cum querela nostræ fore exposi-
tum majestati, quod nonnulli ex vobis lucra
sua cum alienis dispendiis perquirentes, aut
alias fragilitate humana devicti, utentes eor-
um jurisdictionem & præminentiam ultra
suos limites ampliare, favoreque indebitos in-
differenter impendere, quibuscum aliqui cleri-
ci, & ecclesiasticæ personæ foro ecclesiastico
proculdubio submissæ, propriæ salutis immemores
varios excessus perpetrantes ad castra,
villas, baronias, & loca vestra se latitant,
descendunt, atque reponuntur ut jurisdictionem eva-
dant debite ultionis, vosque inibi eos man-
tineris, defenditis & sustinetis, guidatis &
asscuratis, quod in Dei offensam, & eccle-
siasticæ jurisdictionis præjudicium manifestum
nosctur redundare. Nos igitur nolentes, sicuti
nee debemus, jurisdictioni ecclesiasticæ in ali-
quo derogare, sed eam potius conservare & futu-
ris scandalis, que propterea possunt de faci-
li inter nostros subditos evenire, debite ob-
viare, vobis, & unicuique vestrum dicimus
presentium serie, & jubemus sub ira & indi-
gnationis nostræ incursum, poenæque decem mil-
lionum florenorum Aragonie de bonis contrafac-
cientium habendotum, quatenus talia ad sta-
tum debitum reducetes, vestrique jurisdic-
tionibus & prerogativis minime abutentes, sed
de talento vobis tradito vos contentos. . . . cleri-
cos, seu ecclesiasticas personas ad castra,
baronias, villas, & loca vestra taliter recur-
rentes, vos seu vestri officiales, aut subditi
minime recipiatis, guidetis, foveatis, sustineatis,
seu etiam asscuratis, receptari, guidari,
foveri, sustineri aut asscurari ab aliquo nul-
latenus permittatis, quin potius, quoties, &
quando per eorum iudices requisiti fueritis,
vel alter vestrum fuerit requisitus, ipsos dictis
eorum iudicibus confestim tradatis, & tradi-
faciatis, omni favore, dilacione, & excusa-
tione rejectis, hocque non immutetis, seu dis-
seratis ratione aliqua, sive causa, si prædictas
poenas cupitis evitare. Datum Dertusa, sub
figillo nostro communi, die 12. Octobris, an-
no a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonfus.

Quinta litte-
ra que vice-
cancellario
& consilia-
riis inhibe-
tur, ne pro-
cessus constitu-
tionum provin-
ciarum contra
invasores eccle-
siasticarum &
ecclesiasticum ob-
scuro adu-
satum debite
incompos
impediant,
seu pertur-
bent.

Quinta littera patens regia, per quam do-
minus rex Alphonfus Aragonum rex illustris,
sub magnis & formidabilibus poenis inhi-
ber vicecancellario, & omnibus consiliaris suis,
ne provisiones, vel alios processus constitutio-
num provincialium contra invasores ecclesia-
rum, & ecclesiasticorum virorum editarum de-
bite incompos quoquomodo impediant, seu
perturbent. Fuit in Concilio tradita sub te-
nore sequenti:

Nos Alphonfus Dei gratia rex Aragonum, Si-
cilia, Valentia, Majoricarum, Sardinia & Corsi-
ca, comes Barcinona, dux Atrebarum & Neapoli-
trianæ ac etiam comes Rossionis, & Ceritanie, &c.

Provisionis nostræ toto studio cupimus prove-
nire subditis, ut censura ecclesiasticæ, & li-

bertatis ejusdem cupisvis temeritatis incursum
non infringantur, & unde damna subditorum
& scandala possent de facili evenire pro viri-
bus obviare. Hinc est quod licet super inva-
sionibus, occupationibus, usurpationibus, &
lesionibus personarum, & rerum ecclesiasticarum,
contra invasores, impositos, occupatores, eor-
umque factores per constitutiones provinciales
Concilli Terraconensis processu debite provisum,
& cautum factis existat, verum tamen clamor
venerabilium, & dilectorum consiliariorum no-
strorum prelatorum, & ecclesiasticarum perso-
narum in Concilio, quod per R. D. P. Car-
dinalem de Fano sedis apostolicæ legatum con-
sanguineum nostrum carissimum in civitate Der-
tusa de presenti celebratur congregatarum, au-
res nostræ majestatis infecit, quod per rapto-
res, invasores, occupatores, & factores præ-
dictos, cum contra eos per processus dictarum
constitutionum proceditur, ad nos & nostros
officiales indebite, & injuste recursus habe-
tur, & varias occasiones veritati contrarias op-
ponentes & fingentes, in præjudicium nostro-
rum regalium fore, per prædictas constitutio-
nes contra eos procellum fraudulenter inerti-
scum a nobis & nostris officialibus inhibitorias
provisiones obtinent super processibus antedi-
ctis, & ad occupationem temporalitatum contra
prelatos eosdem injuste proceditur, ob quod
nedum ecclesiastica censura dissolvitur, sed
contemnitur & enervatur, plurimaque scanda-
la, dissensiones, & jurgia inter prelatos præ-
dictos, eorumque officiales, & nostros officiales
& subditos præparantur. Implorato igitur su-
per iis pro parte prelatorum, & ecclesiastica-
rum personarum prædictarum a nobis remedio
concedente, nosque volentes in, & super præ-
missis debite providere, nobilibus, dilectis, &
fidelibus consiliaris nostris, vicecancellario e-
jusque regenti, vices gerentibus gubernatoris
nostri generalis, iustitiariis, vicariis, salmodi-
nis, ballivis, ceterisque officialibus & subdi-
tis nostris, sub ira & indignationis nostræ in-
cursu, ac poenæ trium millium florenorum A-
ragonie de illorum bonis, qui contrafecerint,
exigendorum, aliisque poenis nostro arbitrio re-
servatis, expresse dicimus, & de certa nostra
scientia mandamus, quatenus prelatos, eorum-
que officiales ecclesiasticos iudices in eorum
circa processum constitutionum Concilli provin-
cialis Terraconensis in casibus sibi permisis
adversus invasores, raptos, occupatores per-
sonarum & rerum ecclesiasticarum minime per-
turbetis, impediat, seu molestetis, & ab al-
liquo perturbari, impediri, seu etiam mole-
stari nullatenus permittatis: quatinus eosdem
prelatos, iudices, & officiales eorum, eadem
jurisdictione in dictis casibus, eis us præsertur
permisis, eosdem uti libere, & exercere sinat-
tis, ac etiam permittatis, eisque circa exerci-
tium, & usum hujusmodi auxilium præstetis
debitum, & favorem servando: in, & super
præmissis, & etiam circa temporalium occu-
pationem, concordiam bonæ memoriæ Cardi-
nalis Convenarum, & captula in curia S.
Circulatis Valentini, per nos celebrata, conse-
nta, contrarium faciendi, tollentes vobis, &
cuilibet vestrum omne posse: In quorum te-
stimonium, presentes nostras litteras fieri jus-
simus, nostro sigillo communi munitas. Da-
tum Dertusa, die 12. mensis Octobris, anno
a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonfus.
Sex-

ANNO
CHRISTI
1429

Sexta littera patens regia per quam domi-
nus Alphonfus Aragonum rex illustris decla-
rat, clericos & ecclesiasticos viros actu in fu-
vileto regio non deservientes, nec in p[ro]p[ri]o
magistri rationum domus sue regis nomina-
tim descriptos, qui fraudulenter ad evitandum
de commissis per iudices ecclesiasticos ordina-
rios eorum condignam p[un]ctionem subire, &
ut maneat de suis criminibus & de istis im-
puniti & incorrecti, litteras familiaritatis re-
ge obtinuerunt, vel obtinebant, p[re]textu lit-
terarum hujusmodi, sic obtentaram, non esse,
nec haberi debere pro familiaribus, nec
privilegiis familiaritatis regie debere gaudere,
& hoc sub magnis & formidabilibus penis
sunt in Concilio traditum, sicuti sub tenore
sequitur:

Not Alphonfus Dei gratia rex Aragonum, Si-
cilia & Valentia, Majoricarum, Sardinia, Corsi-
ca, comes Barcinonensis, dux Athenarum & Neopar-
tria, ac etiam comes Rossilionis & Ceritania, &c.

Solent principes aliquando ad importunam
partium instantiam interdum per inadvertentiam,
quandoque etiam necessitatis ex causa,
juribus suorum subditorum indebitè derogare,
quæ postea in mentem rectè redacta, consulto
ad justitiæ & rationis debitum reducuntur.
Cum sicut acceptum informatione veridica ve-
nerabilium & dilectorum nostrorum p[re]latorum
& aliarum personarum ecclesiasticarum
in Concilio, quod per reverendum in Christo
patrem dominum Cardinalem de Fuxo apostoli-
cæ sedis legatum, consanguineum nostrum
carissimum in civitate Dertusensi celebratur de
p[re]senti congregatarum, nonnulli personarum
ecclesiasticarum vassalli, & foro, districtui, &
jurisdictioni ecclesiasticæ omnino submissi, a
nostra majestæte familiaritatis obsequium frau-
dulenter implorant, illudque obtinent, non ut
nostris insisterent proponant servitiis, sed ut eis
liberit, quandoque ecclesiastico, quandoque
nostro seculari iudicio sint subiecti, ita quod
de commissis, vel committendis per eos, ex-
cessibus forum variando ad votum, a nemine
punitio debita valeant coerceri, sed potius
evadere iudicium canonice ultionis, quod in
p[re]iudicium ecclesiasticæ jurisdictionis, ad cu-
jus examen patenter spectant, noscitur appri-
me redundare. Supplicato igitur a nostra cel-
situdine super his debite providi: Nos sup-
plicatione hujusmodi veluti consona rationi be-
nigne admittit, cupientes omnino clericorum
necarios ausus pro posse compescere, ne sub
hujusmodi furi, & jurisdictionis temeraria, &
nociva variatione crimina per eos commissa,
seu committenda nonnumquam transeant im-
punita. Tenore p[re]sentium dicimus, & nostræ
intentionis fuisse & esse declaramus, quod per-
sona aliqua, nullus, nisi nostris continue in-
stiterit servitiis, & officio serviverit, quo re-
ceptus est, & scriptus in charta. Scripseris
portionis domus nostræ pro nostro familiari
per annum & ultra quitationem ordinariam
computando, privilegio latari minime valeat,
vel a quo se tueri, quinimo sic obtinere quo-
vis modo hujusmodi familiaritatis privilegium,
latus, vassallus, aut alius clericus fuerit, di-
cto privilegio familiaritatis fraudulenter obren-
to non obtinente, iudicio seu examini sui p[re]-
lati, sive domini & superioris ecclesiastici sub-
jiciatur omnino, & de criminibus & excessi-
bus per eum commissis & committendis pu-
nitionem.

Concil. General. Tom. XXVIII.

niatur justitia mediante eorundem, quibus-
cumque verbo derogatoris, & non obstantis
in dicto privilegio appositæ seu apponendis
nullatenus obtinere, ac si, prout ante dicti
privilegii obtentum iudicari poterat & p[un]-
iri. Quocirca per hanc eandem nobilibus, di-
lectis, & fidelibus consiliariis nostris gerenti-
bus vices gubernatoris, justitiaris, vicariis,
bailivis, nec non cancellario, & vicecancella-
rio, cæterisque officialibus nostræ domus, ad
quos nostrorum familiarium tuitio, protectio,
correctio, & p[un]ctio pertinet & spectat, dici-
mus & mandamus de certa nostra scientia &
expresse, sub ira & indignationis nostræ in-
cursu, privationeque officiorum, quæ a nobis
obtinere, p[er] nosque trium millium florenorum,
quatenus se tali fido familiari, & fraudulento
nullatenus se intromittant, quinimo cum
suo ordinario domino vel p[re]lato, aut ipsius
officiali seu iudici remittant omni dispendio,
excusatione & dilatione cessante. Nos enim
etiam ad cautelam quæcumque privilegia ta-
libus fidei familiaribus per nos forte commissa
p[re]senti serie de dicta nostra scientia revoca-
mus penitus, & annullamus, nulliusque va-
loris aut firmitatis esse decernimus & declara-
mus, & ad eorum p[re]latos, officiales, & ju-
dices ordinarios p[un]ctios remittimus, sicut
& prout ante concensionem privilegii p[re]-
lati, & si per nos eisdem minime fuisset in-
dultum, hocque non mutetur, seu differatur
aliqua ratione, cum sic fieri velimus & jubea-
mus. In quorum testimonium p[re]sentes nos-
tras litteras fieri iussimus, nostro sigillo com-
muni munitas. Datum Dertusæ die 12. mensis
Octobris anno a Nativitate domini 1429.

Rex Alphonfus.

Septima littera regia patens, per quam D.
Alphonfus Aragonum rex illustris omnibus du-
cibus, comitibus, baronibus, secularibus po-
testatibus, subditis suis, & suorum regnorum
mandat, & p[re]cipit, ut ecclesiasticis iudicibus
processus suos contra usurarios, & ad extir-
pationem criminis detestabilis usurarum, &
ad exequendas pias voluntates testantium, &
exercendi visitationes suas facientibus assistant,
favorem, & auxilium p[re]stent: inhibendo
insuper justitiariis suis, ne in visitationibus ex-
ercendis, & jurisdictione ecclesiastica, ac tes-
tium receptionibus & examinationibus in cau-
sis ad forum ecclesiasticum pertinentibus impe-
dire quoquo modo p[re]sumant, & hoc sub
magnis & formidabilibus penis in contra-
facientes. Tradita fuit in Concilio, cuius tenor
sequitur, & est talis.

Alphonfus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia,
Valentia, Majoricarum, Sardinia, Corsica, co-
mes Barcinonensis, dux Athenarum & Neopar-
tria, ac etiam comes Rossilionis & Ceritania,
egregiis, nobilibus, dilectis, & fidelibus consiliariis
nostris quibuscumque ducibus, marchionibus, co-
mitibus, vicecomitibus, baronibus, nobilibus,
militibus, generosisque personis & aliis com-
muni temporalibus, in regnis & terris nostris
constitutis, eorumque officialibus, p[re]santibus,
& futuris, nec non gerentibus vices gubernato-
ris nostri generalis, algarænsis, justitiaris,
salmedinæ, vicariis, subvicariis, bailivis,
subbailivis, subditis & vassallis nostris a-
liis quibuscumque, & eorum loca tenentibus,
p[re]santibus etiam & futuris salutem & dilata-
tionem.

Cccc Pro

ANNO
CHRISTI
1429

Concilio
nem.

ANNO
CHRISTI
1419

ANNO
CHRISTI
1419

Pro parte venerabilium, & dilectorum consiliarium nostrorum praelatorum & personarum ecclesiasticarum in Concilio quod per R. patrem D. Cardinalem de Fuxo sedis apostolicæ legatum consanguineum nostrum charissimum in civitate celebratur de præsentis congregatarum nostræ majestati expositum exitit cum querela, quod vos, seu aliqui vestrum in alienam messem falcem ponere non verentes, praelatos eosdem eorumque iudices & personas ecclesiasticas, ipsorum jurisdictionem in ipsorum subditos exercere volentes, & leganter circa ecclesiarum suarum visitationes, seu plorum ultimarum voluntatum fidelium defunctorum ad implendas exequutiones, & damnati detestabilisque usurarum criminis extirpationem, & alias multipliciter impeditis, & etiam perturbatis diversa mandata pœnalia, inhibitiones & banda, ac diversas præconizationes contra libertates ecclesiasticas, & præjudicium ecclesiasticæ jurisdictionis faciendi, prohibetisque, & seu non permissis litteras, seu provisiones ecclesiasticorum iudicum, super iis quæ ad eorum forum pertinent, & spectant, in locis vestræ jurisdictionis, seu vestri domini publicare, eas occultando, lacerando, capiendo & alias impediendo non sine magno eorum præjudicio, vestrarum animarum periculo manifesto. Ad nostram igitur majestatem super præmissis habitam pro parte prælatorum praelatorum, & aliarum ecclesiasticarum personarum recursum, & supplicata debita cum instantia debite provideri, nos, ut nostræ congruit regis dignitati merito toto animo intuentes quam pium, quamque meritorium, utile & necessarium fuerit, eorumque officio praelatorum incumbere, ecclesias dirigere, & visitare, animabusque fidelium defunctorum suffragari, & ipsorum piis ultimis voluntates adimplere, cupientesque viscosum, contagiosumque usurarum morbum, qui animas committentium absorbet, a christicolis, præcipue nostris subditis radicibus evelli, vobis & cuilibet vestrum dicimus, & tenore præsentium jubemus, sub iræ & indignationis nostræ incursum, pœnæque trium millium florenorum Aragoniæ de bonis contrafacientium sine remissionis spe habendam, quatenus praelatos quoscumque, eorumque officiales, vicarios, & alios iudices, aliasque personas ecclesiasticas in eorum officis & jurisdictionibus exercendis tam in iis, quæ licitum ordinationem respiciunt, quam ipsarum decisionem, testibus recipiendis, sententiis promulgandis, easque ad exequutionem debitam deducendis in casibus ad eorum forum, seu jurisdictionem pertinentibus & spectantibus, ac in visitationibus faciendis, si, & prout de jure ad eos pertinet, & spectant, odio, vel favore alicujus minime perturbetis, seu etiam impediatis, perturbetisque, seu impediti per quempiam permissis, quinimo eisdem praelatis, eorumque officialibus & iudicibus, ac personis ecclesiasticis in præmissis officis, & jurisdictionibus exercendis, debite assistatis, Consiliis, auxiliis & favoribus opportunis, revocando, ac voce præconia publicando per loca vestræ jurisdictionis quascumque præconizationes, mandata, inhibitiones seu banda contra libertates ecclesiasticas, seu ecclesiasticæ jurisdictionis emanatas, revocantes sicut nos præsentium serie deliberate & consulte

revocamus & cassamus, ac pro revocatis & cassis haberi volumus, & jubemus, litterasque & provisiones iudicum ecclesiasticorum in iis, quæ ad ipsorum forum pertinent, nullatenus impediendo, in iis taliter vos habentes, quod apud nos per præfatos aut aliquos eorum pro præmissis non cogatur de cetero haberi recursus. Scituri quod illos, ob cujus causam, seu culpam præmissa eorum jurisdictioni, & officiorum exercitium quovis modo impediatur, taliter puniemus, quod eis ad penam cedet, & aliis merito ad exemplum. Datum Dertusæ sub nostro sigillo communi, die 12. mensis Octobris MCCCXXIX.

Rex Alphonfus.

Octava littera patens regia, per quam D. Alphonfus Aragonum rex illustris cunctis nobilibus, gubernatoribus, & justitiis secularibus regnorum suorum mandat, ne in eorum terris & dominiis permittant, vel sustineant quoscumque questores, qui multos faciunt abusus contra honorem Dei, & ecclesiæ, uti officio questorum, vel illud exercere, nisi secum deferant testimoniales litteras diocessani Episcopi, in cuius diocesi querere intendunt, & hoc mandat sub magnis pœnis observari. Tradita fuit in Concilio, sub tenore sequenti.

Nos Alphonfus Dei gratia rex Aragonum, Sicilia, Valentia, Majoricarum, Sardinia & Corsica, comes Encinona, dux Athenarum & Neopatria, ac etiam comes Rossilionis, & Ceritanie, &c.

Quoniam ad illicita potius, quam ad licita illa insatiabilis avaritiæ vorago damnabiliter inclinatur, proinde diversa scandala in gentibus oriuntur, expediens, imo necessarium esse merito censuimus, ut reges alique terrenæ potestates nociva ab eis avellant, & viam erroris hujusmodi pro posse excludant. Sane igitur querula expositione nostræ majestati nuper facta pro parte venerabilium & dilectorum Consiliariorum nostrorum praelatorum & aliarum ecclesiasticarum personarum in Concilio, quod per reverendum in Christo patrem D. Cardinalem de Fuxo sedis apostolicæ legatum consanguineum nostrum charissimum in civitate Dertusæ celebratur de præsentis congregatarum, percepimus quod nonnulli elemosynarum questores ausu temerario, & damnato, ut aurum subtili vel fallaci ingenio potius extorqueant, quam populum ad devotionem incitent, varios questus pro ecclesiis, hospitalibus, & aliis diversimode, cum nostris vel nostrorum officialium litteris facere satagunt, & se mones collationum, & alias in populo expositiones varias astutissime habere præsumunt, in quibus propter ipsorum questorum insufficientiam, & populi prædicti simplicitatem, errores in eo ædificant, & cum decipiunt, ac ecclesiasticæ religioni, ut plurimum possunt, detrudere non verentur. Nos igitur dictorum questorum abusionibus, & temerariis ausibus viam præcludere, quantum nobis est possibile, cupientes, nobilibus, dilectis, & fidelibus nostris univervis & singularibus vicegerentibus gubernatoris generalis, justitiariis, juratis, vicariis, baillivis, salmedinis, cæterisque officialibus, ac universitatibus & subditis nostris, & dictorum officialium loca tenentibus, præsentibus & futuris tenore præ-

Octava littera que mandatur non permissis quoscumque questores nisi habent testimoniales litteras diocessani loci.

ANNO
CHRISTI
1439.

profertur de nostra certa scientia, & ex-
preffe dicimus & mandamus sub ira & indi-
gnationis nostre locurſu, poſteaſque multis flo-
renorum Aragonie, quatenus quaſtores ipſos
in eccleſiis, vel nomine alicujus ſancti que-
ſtum facere alicentes, ſi ſine obtentu litterarum
diaceſani, in cujus diaceſi ipſum facere vo-
lunt quantum, etiamſi noſtras exhibuerint,
vel noſtrorum officialium litteras, ut aliorum
quorumcumque, nullatenus admittatis, nec ip-
ſius occasione quaſtus elemofynas petere, ſer-
moneſ, aut expoſitioneſ verbi Dei populo mi-
nime fieri permittatis, ſeu eiſdem litteras ali-
quas concedatis: quinimo per nos conceſſas, ſi
a diaceſano prædicto non obtinuerint licen-
tiam, litteras quaſtus huiuſmodi faciendi, ut
præmittitur, ab eiſdem recuperetis, & eaſ ad
nos remittere procuretis: eaſ vero quaſ vos,
ſeu aliqui veſtrum eiſdem conceſſeritis, illico
revocetis, prout nos præſentium ſerie revoca-
mus, & pro revocatis haberi volumus, & ju-
bemus: hocque non mutetis, ſeu diſſeratis a-
liqua ratione, ſeu cauſa: nos enim contra-
rium faciendi vobis & cuilibet veſtrum tolli-
mus omne poſſe. In quorum teſtimonium præ-
ſenteſ fieri juſſimus noſtro ſigillo communi
muniri. Datum Dertuſe die 12. Menſis O-
ctobris, anno a natiuitate domini MCCCXXIX.

Rex Alphoſuſ.

Legatus ce-
ter publicat
in Concilio
ſuper conſi-
tutioneſ ſy-
nodaleſ que
omneſ ſer-
uat integreſ.

Poſtmodum ibidem præſatus D. Cardinaliſ
ſuper reformatione eccleſiarum & ſtatuſ eccle-
ſiaſtici partium prædictarum in Concilio præ-
ſidens juxta capitula per Concilium ad refor-
mandum ſibi tradita de & ſuper diverſis eccle-
ſiaſticiſ & clerum, ac ſtatuſ eccleſiaſticiſ con-
cernentibus edidit & publicavit, ac coram ſe
per notarium publicum in Concilio præſentia
omnium ſolemniter de verbo ad verbum alta
& intelligibili voce perlegi fecit viginti duaſ
conſtitutioneſ, de veſtibus rubeis non deferen-
diſ, cui ſe oppoſuit pro eccleſia & diaceſi
Urgellenſi vicarius D. Epicoſpi Urgellenſiſ,
dicens eccleſiam Urgellenſem habere in obſer-
vantia & conſuetudine deferendi, cui per D.
legatum, ut doceret de privilegio & jure ſpe-
ciali, aliaſ non audiretur, fuit injunctum, nec
docuit: ſicque receptæ ſunt omneſ, quarum
tenor per ordinem ſequitur, & eſt talis.

Anno quo ſupra, & die ſabbati, que fuit,
& iactulabatur quinta menſiſ Novembris anni
ſuperius annotati in domo epicoſpali Dertu-
ſenſi prædicto D. Cardinale legato præſidente,
reverendiſque in Chriſto patribus, dominis,
Tiraſonenſiſ, Ilerdenſiſ, Gerundenſiſ, Oſcenſiſ,
Dertuſenſiſ, Vicenſiſ, Elenſiſ & Valentinoſ Ep-
iſcopiſ, ac aliſ prælatiſ, ſyndiciſ & procu-
ratoribuſ aſſiſtentibuſ, neque notario publi-
co, & teſtibuſ inſcripſiſ præſentibuſ fue-
runt lectæ, & publicatæ per Cypreſtium Bela-
guerliſ conſtitutioneſ inſcripſæ, quaſ man-
davit idem D. legatus per univerſaſ civitateſ,
diaceſeſ & loca provinciarum Terraconenſiſ
& Ceſarauguſtanaſ inviolabiliter obſervari,
quarum quidem conſtitutionum tenor ſequi-
tur, & talis eſt.

I.

De vita & honeſtate clericorum, & pro-
hibet certaſ veſteſ & follerataſ.

Decet vitæ eccleſiaſticeſ profellores tanto præ cæteriſ honeſtate pollere, quanto a vulgari populo ſegregati, Dei ſunt in ſortem aſſumpti, & in domo domini familiaribuſ obſequiſ inſiſtenteſ, morum compoſitioniſ & honeſtatiſ cæteriſ de ſe præbeant ſpeculum & exemplum: Hinc eſt quod circa cleri-
corum vitam moribuſ adornandam, & honeſtatem geſtu, actu, & habitu exhibendam, & ab indecentibuſ ſæcula-
rium rerum negotiſ clericos ſequen-
ſtrandos tam a jure communi, quam per conſtitutioneſ legatorum apoſtolicæ ſediſ ac provincialeſ, & ſynodaleſ plu-
ra fuerunt laudabiliter inſtituta quorum multa præſumptuoſa tranſgreſſorum audacia ſauciavit: univerſoſ igitur eccleſiarum prælateſ propenſius
exhortamur ut circa prædicta per ac-
tuaſ exequutioneſ rigidaſ & diſtri-
ctas, conſtitutioneſ & jura prædicta ſolerteſ ſtudeant inſtaurare, & clericos beneficiatoſ, aut in ſacriſ ordinibuſ con-
ſtitutoſ a procurandiſ, & adminiſtran-
diſ boniſ vel negotiſ laicarum perſo-
narum penitus arceant: huic igitur ad-
dicimus ſanctioni, quod nulluſ in ſa-
cro ordine conſtitutuſ, aut religioſuſ, vel clericuſ eccleſiaſticiſ obtinens be-
neficiuſ, cujuſcumque dignitatiſ, ſta-
tuſ aut conditioniſ exiſtat publice ve-
ſtiri audeat veſtibuſ alteriſ panni,
quam de lana vel ſtaminis, non rubei
vel viridiſ coloris, & brevitate vel
longitudine nimia non notandiſ, ultra
treſ digituſ veſtium longitudo non ſu-
peret veſtimentiſ, neque folleratuſ de-
ferat pellium de marthiſ, de fagneſ,
de vobreſ, de ludrieſ, deſquirole, aut
vulpium, neque veſteſ ſiſſaſ in lateri-
buſ ullo modo, neque etiam retro,
præterquam in itinere itinerandiſ cau-
ſa conſtitutuſ, neque diploideſ, aut
collaria vel manicaſ de panno ſerico,
& quod (prælateſ, doctoribuſ, magi-
ſtriſ, licentiatiſ & nobilibuſ, & ca-
thedralium eccleſiarum canonicis, di-
gnitateſque vel perſonatuſ obtinen-
tibuſ dumtaxat exceptiſ) nulluſ au-
deat in veſtibuſ, vel capuciſ follera-
turam portare de voſ vel griſiſ uſu
vincitorum, quarumcumque pellium
in maniciſ vel collarium ab omnibuſ,
& ſinguliſ ſupradictiſ penitus reje-
cto. Qui vero contra aliquod ſupe-
rius expreſſorum præſumpſerit facere,

Tenor con-
ſtitutionum
ſynodalium.ANNO
CHRISTI
1439.

ANNO
CHRISTI
1619ANNO
CHRISTI
1619

vel venire, vestem, quam contra no-
stram prohibitionem hujusmodi ausu
temerario publice portare præsump-
erit, fabricæ, vel ornamentis cathedra-
lis, vel collegiæ, aut parochialis ec-
clesiæ, vel monasterii, ubi talis fuerit
transgressio attentata, erogare, & tra-
dere teneatur. Ad hæc insuper adjun-
gentes, quod si quisquam præsentis
constitutionis transgressor, ad sui præ-
lati mandatum, vestem contra hanc
constitutionem delatam infra sex dies
fabricæ, vel ornamentis, ut prædici-
tur, reculaverit erogare, per tres an-
nos ipso jure a beneficiis, quæ obte-
net, sit suspensus, & non beneficiatus
per idem tempus efficaciter inhabilis
ad ecclesiasticum beneficium obtinen-
dum, locorum ordinarios sub obtesta-
tione divini judicis commonescentes, qua-
tenus circa hujusmodi observantiam
statuti sic se vigiles exhibeant, & so-
lertes, ne in districto Dei judicio san-
guinis subditorum de prælatorum ne-
gligentium manibus requiratur, quod
si negligentes extiterint in præmissis,
ad valorem vestis propter eorum ne-
gligentiam non traditæ ipsi fabricæ,
vel ornamentis in foro conscientiæ te-
neantur, alia juris communis legato-
rum, & provincialibus vel synodali-
bus statutis, circa quæ præsens non
complectitur constitutio, in suo per-
manentibus robore ac valore. Per hoc
tamen non intendimus prejudicare il-
lis, qui super præmissis, apostolicæ
sedis privilegiis, de quibus legitime
constare poterit, fuerint muniti.

II.

Contra clericos concubinos.

Ad extirpandam incontinentiæ ma-
culam, quæ inter cætera vitia, & di-
vinam provocat majestatem, & eccle-
siastici status honorem deducit in vi-
lipendium, & contemptum, plura tam
a sacris canonibus, quam a constitu-
tionibus, & legatorum apostolicæ se-
dis provincialiumque, & synodali-
um medicaminum sunt propria præparata
fomenta: attamen, prohi dolor peni-
tus eliminari nequeunt, propter quod
est jugiter insistendum, ne multiplica-
tus invalescat, ut Christi militiam va-
leat devastare. Hinc cogimur vetera
pariter & nova commemorare remedia
& sollicita meditatione pensare, quo-
modo pestem hanc exterminare radi-
citus valeamus: his omnibus sedula
recogitatione digestis, tandem duxi-
mus providendum, universos & sin-

gulos archiepiscopos, Episcopos, ab-
bates, magistratus, ministros & alios
ordinariorum, cujuscumque status, ordi-
nis, vel conditionis existant, sive sa-
cularis vitæ, sive regularis, vel etiam
ordinis militaris, eorumque vicarios,
& officiales, testes synodales, & pro-
curatores fiscales, sub obtestatione di-
vini judicii, strictissime commone-
re, ut circa extirpandum a clero ecclesia-
sticisque personis incontinentiæ vitium,
prout inferius continetur, sollicitè ac
vigilanter intendant, quatenus omni
libidinis sorditate repulsa, puritas ful-
geat pulcherrimæ honestatis: quodque
si quisquam clericus, ecclesiasticave
persona reperta fuerit in concubinato
notorio permanere, ab officio & be-
nificio denunciatur suspensus, & in-
habilis ad obtinendum beneficium ec-
clesiasticum, gradus, vel honoris a-
scensum, & pro tali in ecclesia in qua
est beneficiatus, & in ecclesia sub qua
degit, nec non in cathedrali ecclesia
publicetur: nec ad ea a quibus sit su-
spensus, & inhabilis fuerit nuntiatur,
unquam restituatur, quo usque abje-
cta & separata a se penitus concubi-
na, saltem per duos menses in castita-
te permanerit, & poenitentiam egerit
sui corporis, superioris arbitrio indi-
cendam: & si postea repertus fuerit
eamdem admittente, vel aliam concu-
binam, & notorie in concubinato cri-
men relabatur, iterum pro suspensio,
& inhabili consimiliter publicetur, nec
tunc restitui valeat a quocumque nisi
penitus abjecta concubina, saltem per
quatuor menses vitam in castitate præ-
duxerit, actaque gravi poenitentia quam
in corpore suo judicis sui arbitrio de-
cernimus indicendam; & si deinceps
tertio relapsus fuerit in concubinato
notorio, privetur omnibus beneficiis,
& alias carceribus affligatur, ut sic
ferro exusta vulnera, & secata sanen-
tur, quæ fomentis nequiverunt medi-
cinæ sanari, taliumque gravis castiga-
tio, exemplo mentes teneat, & in-
centivos comprimat aliorum. Sane si
quisquam ordinariorum, vel officialium
prædictorum, circa hæc corrigenda no-
tabili negligentia fuerit repertus culpa-
bilis, & per superiorem ipsius negligenti-
a suppleatur, & digna punitione mul-
detur. Prohibemus insuper, ne ab ali-
quo fornicario notorio in ejus damnato
concubinato permanente, aliqua pecu-
nia, munus vel donum quisquam or-
dinariorum vel officialium prædictorum
publice vel occulte recipiat: quod si
secus a quoquam fuerit attentatum ad
erogandum in pios usus, id quod re-
cepe-

ANNO
CHRISTI
1429

operit, ad duplum valoris ejusdem Aleat nisi prius sine fraude penitus abjocerit concubinam, & per menses quatuor in castitate fixerit, ut teneatur: quod si ad vomitum redierit ipſus, vel alterius concubinæ, absque spe veniæ, dignitate, officio, & beneficiis ecclesiasticis quibuscumque perpetuo sit privatus, & effectus inhabilis ad dignitatem, officium, vel beneficia ecclesiastica obtinendum, in virtute sanctæ obedientiæ sub excommunicationis pœna, eidem religioni ordinis militaris injungentes, quod honestis vestibus in panno, colore, formâ, & habitu utantur, prout in fundatione ipsorum ordinum, & secundum statuta regulæ portare; & incedere tenentur, & obligati existunt.

ANNO
CHRISTI
1429

III.

*Contra religioſos ordinis militaris
concubinaris.*

Inter sollicitudines nostræ legationis officio incumbentes illa præcipue est, virtutes inserere, & vitia eradicare, licet enim sacris canonibus strictissime sit cautum, religioſos castitatem servare, concubinas vitare, ut debitum altissimo valeant reddere famulatum; quorundam tamen relatione fidelium nostris auribus est intimatum, quod aliqui militarium ordinum religioſi non solum creatoris sint offensores, verum etiam famæ suæ prodigi & proprii persecutores honoris, mulieres ita in eorum domibus passim admittunt, cum eis cohabitant & morantur: quod nisi celeriter adhibeatur remedium, præceptoræ, ecclesiæ & conventus, ac eorum membra & bona ipsorum ad irreparabilis desolationis opprobrium deducerentur, prout jam dehiscente Ecclesia grandem patiuntur ruinam: attendentes autem vulgatam infamiam, grave scandalum, & vehementem suspicionem exorta, cum inter alia substantialia regulæ, ossibus religioſorum annexa sit custodia castitatis, porta & principium aliarum virtutum, sique jam nostro salubri statuto provisum, super continentia ecclesiasticarum personarum, quod præcipimus tenaciter observari, peculiariter tamen, prout decet, circa religioſos fœditate luxuriæ involutos, rigorem dulcioris misericordiæ temperantes, in regulari constitutione sancimus, ut quisque religioſus ita studiose votum castitatis observet, & concubinatam evitet, ut Deo animam cum fiducia valeat præsentare; si vero religioſus militaris exemptus, vel non exemptus, cujuscumque dignitatis, ordinis, militiæ, vel status existat, de præſenti, vel imposterum concubinaris notorie fuerit, excommunicationis sententiâ incurrat ipſo facto, districte præcipiendo ordinariis locorum, quod religioſum ordinis militaris sic excommunicatum, tamdiu faciant publice hæntari, donec ab hujusmodi sententiâ meruerit absolventis beneficium obtinere, a qua absolvi non va-

leat nisi prius sine fraude penitus abjocerit concubinam, & per menses quatuor in castitate fixerit, ut teneatur: quod si ad vomitum redierit ipſus, vel alterius concubinæ, absque spe veniæ, dignitate, officio, & beneficiis ecclesiasticis quibuscumque perpetuo sit privatus, & effectus inhabilis ad dignitatem, officium, vel beneficia ecclesiastica obtinendum, in virtute sanctæ obedientiæ sub excommunicationis pœna, eidem religioni ordinis militaris injungentes, quod honestis vestibus in panno, colore, formâ, & habitu utantur, prout in fundatione ipsorum ordinum, & secundum statuta regulæ portare; & incedere tenentur, & obligati existunt.

IV.

*Quod constituti in sacris, & beneficiati
habeant propria breviaris.*

Ne divinæ servitutis census, quem de fructu laborum suorum offerre tenetur quilibet clericus, ecclesiasticum beneficium possidens, vel in sacris ordinibus constitutus, dum per occupationes alias conventui Ecclesiæ interesse non valet, ex defectu breviaris ommittatur, provide duximus statuendum, ut per locorum ordinarios beneficiati prædicti, in sacris ordinibus constituti ad habendum propria breviaris infra tempus ipsorum ordinariarum arbitrio moderandum coercitione districta cogantur, nullusque de cætero in diaconum ordinetur, qui non habeat breviarium, & in practica, & peritia divinum officium faciendi per examen reperiat idoneus.

V.

*Ut nullus non idoneus promoveatur ad
eos ordines.*

Nihil est quod Ecclesiæ Dei magis officiat quam indecens promotio indignorum, nam dum indignis ad sacros ordines patet adſensus, inordinata crescit ambitio, & proficiendi in scientia, cura, & studium amputatur, & Ecclesiastici ordinis dignitas ducitur in contemptum. Universos igitur Episcopos sub ostentatione divini iudicii commonemus, ut unusquisque tanquam servus fidelis & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, sic fideliter & prudenter attendant, cui divina sacramenta committant, ne si ultra debitam mensuram aliquid edant, aut infidelitatis si scienter, aut impru-

ANNO
CHRISTI
1459.ANNO
CHRISTI
1459.

dentia si ignoranter, in districto iudicio valeant culpa notari: sed providi ad sacros ordines de aetate, moribus, & scientia debito subiciantur examini, & circa eos, quae a sacris canonibus constitutione domini Sabinensis, & constitutionibus provincialibus, & synodalibus, & nostra etiam statuta sunt, sic teneantur & observentur, nec sub spe futuri profectus aliquis ordinetur, nisi actualiter tempore promotionis reperiat idoneus: sane quia aliqui proprii praelati notitiam fugientes, vel aliis exquisitis modis minus idonei, imo penitus illiterati, sacerdotale officium ambierunt, omnibus ecclesiarum praelatis injungimus, eorum conscientiam onerando, ut si de aliquorum insufficientia eorum aures notabilis fama pulsavecit, tales examinationi subiciant, & si eos sic insufficientes reperiant, ab officii sacerdotalis executione suspendant, usquequo per studii exercitium debitam sufficientiam fuerint affecti. Ceterum ut addiscendi & proficiendi in scientia opportunitas clericis conferatur, ecclesiarum praelatos, & capitula propensius exhortamur, ut circa reformandas & conservandas scholas artium, solerter ac diligenter intendant, ut tales in scholis clericis nutriantur, qui merito fieri valeant sacerdotes.

VI.

De modo instruendi populum circa fidem necessaria.

Saluti animarum plurimum dignoscitur opportunum ut unusquisque fidelis agnoscat, & sciat quod credere debeat, scilicet articulos fidei; quid petere, scilicet, quae in oratione Dominica Christus nos docuit postulare: quae servare, videlicet decem praecipula legis: quae vitare, scilicet, septem peccata mortalia: quid optare, gloriam paradisi & sperare: quid timere, poenas inferni: quod christianae doctrinae breve, & utile epilogum esse censeatur: quae a multis popularibus, ut percipimus, ignorantur. Hac igitur constitutione dioecesanis omnibus, & aliis praelatis ecclesiasticis super his jurisdictionem ecclesiasticam habentibus districte praecipiendo mandamus, ut per viros litteratos, & probos dictari, & scribi faciant aliquod breve compendium, in quo praedicta omnia, quantum populares est scire necesse, districte comprehendatur, & clare: quodque compendium sic commode divida-

tur inter partes, ut per sex vel septem lectiones valeat doceri, & sic per totius anni decursum repetitis vicibus per curatos diebus Dominicis populo taliter faciant explanari, ut excussa ignorantiae tenebris populum acceptabilem Deo valeant exhibere. Interdicimus tamen laicis omnem materiam de fide catholica disputandi, dioecesanis aliisque iudicibus ordinariis ecclesiasticis sub interminatione divini iudicii strictius injungentes, ut contra laicos de fide catholica disputare attentantes, taliter insurgant, ut jura communia per censuram ecclesiasticam tenaciter observentur.

VII.

Quod in privatis domibus sacramenta non administrantur, nec celebrentur missa pro nuptiis, sepulcris, vel novinuptiis.

Sicut omnibus unum est, & aequaliter efficax Eucharistiae sacramentum, sic esse debet modus ministrandi unus omnibus & conformis, cum debita caerimonia & reverentia singulari. Quapropter ne ipsum associare & venerari volentium lucrandi concessas indulgentias meritum subtrahatur, statuis, quod nemini sano per privatas domos vel capellas sacramentum Eucharistiae ministratur, sed ipsis sanis in Ecclesiis, & certis locis ad hoc deputatis, vel etiam specialiter deputandis: Ad infirmos vero, ab ipsis Ecclesiis deferatur, accensis luminibus honorifice & decenter. Ceterum praesenti salubri sanctione prohibemus, ne in domibus privatis sacrum baptismum alicui conferatur, sed Clementina super hoc disponens, efficaciter observetur, neque etiam missa pro nuptiis, vel sepulcris, vel novinuptiis in domibus celebretur.

VIII.

Quod sine auctoritate ordinarii nullum beneficium instituat, nec recipiatur, nisi dos ejus ad sustentationem vita sufficiat.

Quae magna sunt & veneratione condigna, si passim pro quorumlibet voluntatibus exercentur sua numerositate vilescunt, absorbetque regendi ordinem incomposita multitudo: hoc seculi meditatione pensantes, quodque pertinet ad decus Ecclesiae, quod vituperari, vel infamari poterit praevidere; sique Ecclesiastica beneficia constitui super stabili

ANNO
CHRISTI
1449.ANNO
CHRISTI
1449.

bili fundamento, ne in opprobrium
Ecclesie facile deserantur, volentes:
horum serie duximus statuendum, quod
nullum de cetero beneficium Ecclesia-
sticum sine auctoritate ordinarii, ad
quem pertinet, in aliqua Ecclesia, vel
capella quomodolibet ordinetur, qui
quidem ordinarius non aliter fundatio-
ni, vel ordinationi huiusmodi beneficii
auctoritatem præbeat aut consensum,
nisi prius dos sufficiens ad sustentatio-
nem vite presbyteri assignata fuerit in
loco idoneo, & securo, quodque in sua
auctorizatione clausulam adjiciat subse-
quentem, *salvis canonice institutis, &*
auctoritate provide dispensatis, quam clau-
sulam, etiamsi omissa fuerit, haberi vo-
lumus pro inserta, contra faciendi po-
testatem prælati omnibus abdicantes.

IX.

*Quod neophyti per censuram Ecclesiasticam,
& alia districte compellantur infantes
suos infra octo dies a die natiuitatis
deferre ad baptismum.*

Inaudita crudelitas nostrum propul-
sat auditum, quod nonnulli a Judaicis
mo, vel paganica cæcitate conversi,
infantes suos, quos per sancti baptismi
lavacrum eripere possunt, damnabili ne-
gligentia, vel incuria subesse permittant
jugo diabolicæ servitutis. Idecirco lo-
rum ordinariis districte præcipiendo man-
damus, quatenus parentes huiusmodi
per censuram Ecclesiasticam, aliaque
juris remedia districte coercitione com-
pellant, quatenus intra octo dies, ab
ipsorum infantium natiuitate numeran-
dos, sacrum eos recipere faciant bap-
tismatis sacramentum, omni prorsus ex-
culatione & dilatione semotis in iis
districte & rigide procedendo per ag-
gravationem censuræ Ecclesiasticæ, &
etiam si opus fuerit, invocationem
brachii sæcularis. Monemus insuper,
& sub interminatione divini iudicii ob-
testamur omnes dominos temporales
quatenus Ecclesiasticis iudicibus in
præmissis assistentes adjuutores, & co-
operatores existant auxiliis & remediis
opportunitis.

X.

*Quod vicarii & principales officiales Epi-
scoporum seu ordinariorum ecclesiastico-
rum habeant esse in sacris ordinibus con-
stituti.*

Perpetuo ordinamus edicto, vicarios
generales aut principales officiales dia-

cefanorum seu ordinariorum Ecclesia-
sticorum esse debere in sacris ordinibus
constitutos, decernentes omnes actus
vicarii aut principalis officialis non
constituti in sacris ordinibus, si quos
contigerit de cetero aditari, nullius
esse roboris, vel valoris.

XI.

*Contra illos qui familiaritatem regis impe-
trant fraudulenter.*

Quoniam, ut inquit Gregorius, uniu-
scujusque præsentis mentem curarum
densitas vastat, cumque animus divi-
ditur ad multa, sic minor ad singula,
tantoque ei in una qualibet re subri-
pitur, quanto latius in multis occupa-
tur, mirandum non est, si quandoque
contra concedentis intentum quicquam
extorquet improbitas importuna. Sa-
ne licet jamdudum serenissimus Ara-
gonum rex suæ justitiæ mentis in-
tentum insinuaverit provisione regali de-
cernens, quod familiaritatis suæ privi-
legiis illi tantummodo gaudere debeant,
qui omni fictione cessante veri fami-
liares existunt. Nonnulli tamen ut ex-
cessum suorum queant debitam coer-
cionem evadere, familiaritatis regie
litteras impetrare, & ad elusionem
suorum superiorum eis uti conantur:
Volentes igitur modo huic enervanti
ecclesiasticam disciplinam salubri pro-
videre medela, decernimus quod om-
nes & singuli, qui cum non sint veri
familiares, familiaritatis litteras, ut
prædicatur, impetrare, ipsique uti de
cetero attentaverint, beneficiis quæ ob-
tinent sint privati ipso facto, & non
beneficiati per triennium sint inhabiles
ad beneficium Ecclesiasticum obtinen-
dum jure ac constitutionibus pro-
vincialibus circa prædicta salvis reman-
entibus, & illæsis.

XII.

*Contra eos qui sub colore miserabilitatis,
vel modis aliis exquisitis clericos ad
vetita iudicia trahere moliantur.*

Et licet contra eos, qui clericos vel
ecclesiasticas personas in præjudicium
ecclesiasticæ libertatis trahere nitantur
ad iudicium sæculare, manifesta sint
sacrorum canonum statuta: quorum-
dam tamen astutia fraudulenta, sub
miserabilitatis & oppressionis colore ad
vetita peragendum excogitatas nititur
semitas invenire. Taliū igitur abusi-
bus pro libertatis ac immunitatis ec-
cle-

ANNO
CHRISTI
1629

eclesiasticæ conservatione per statuta jam
juris remedia districte præcipimus ob-
viari, universis Ecclesiarum prælati-
in virtute sanctæ obedientiæ injungen-
tes, quatenus statutorum felicis memo-
riæ Bonifacii VIII. incipiens; *Qui ut
intelligimus*, in suis synodis, & sua-
rum diocesum Ecclesiis faciant publi-
cari, & contra ipsum venientes ex-
communicatos declarent, & faciant
publice nuntiari, sacris canonibus, sta-
tutis provincialibus, & synodalibus
salvis remanentibus & illæsis.

XIII.

*Contra inflammantem animos potentium
contra Ecclesiam & Ecclesiasti-
cam libertatem.*

Avaritiæ facibus successu quorum-
dam animi inardescunt, ut propriæ sa-
lutaris oblii, omni divinæ majestatis
spere timore, adversus ecclesiasticam
libertatem, ecclesiasticasque personas,
temporalium dominorum consiliariorum
ac officialium eorundem, universita-
rum præfidentium inflammare animas
& accendere moliantur. Ut igitur tam
detestabilis malignorum audacia com-
pescatur, præsentis nostræ constitutio-
nis tenore sancimus, ut quæcumque
persona religiosa sive ecclesiastica cu-
jusvis conditionis, status, gradus, aut
dignitatis existat, palam vel occulte
principem, dominum temporalem, of-
ficialem, sæcularem judicem, vel uni-
versitatis rectorem, aut ipsam univer-
sitate[m] contra jura Ecclesiæ, vel ipsius
Ecclesiasticæ libertatis inflammaverit, ^D
vel consilium aut patrocinium dederit,
vel Ecclesiastica instrumenta in
præjudicium Ecclesiæ scienter occulta-
verit, vel contra ipsam Ecclesiam do-
lore, seu voluntarie exhibuerit, ex-
communicationis sententia absque spe
veniæ innodetur, & a beneficiorum
suorum fructibus, si beneficiatus fue-
rit per triennium sit suspensus: si ve-
ro non fuerit beneficiatus, per idem
tempus sit inhabilis ad quodcumque be-
neficium ecclesiasticum obtinendum.
universis prælati sub ostentatione di-
vini judicii præcipimus & mandamus,
ut a prædictis se abstineant, aliis po-
nis a jure communi constitutionibus
provincialibus & synodalibus in suo ro-
bore duraturis.

XIV.

*De negligentia prælatorum regularium,
circa subditorum corrigendos
excessus.*

Quoniam si gubernaculum discipli-
næ contemnitur, instat ut religio nau-
fragetur, & in non modicum religionis
scandalum effrenata irreligiositas eva-
getur, si delinquentium insolentia de-
bitæ correctionis verbere non fuerit ca-
stigata. Idcirco religiosorum ordinum
gubernationi, vel regimini præfidentes,
sub ostentatione divini judicii commo-
nemus, ut circa suorum corrigendos
excessus, tanto magis vigilanter inten-
dant, & constanter assurgant, quan-
tum eorum infamia, quorum propter
status sublimitatem, & regularis vitæ,
ac sanctimoniam puritatem, mores &
vita esse debent cæteris in speculum &
exemplum, per actus contrarios cedit
in grave scandalum aliorum, quod si
talium delinquentium notorios excessus
prælati eorum debita castigatione
punire neglexerint, ultra divinam vin-
dictam a sede apostolica absque spe
veniæ sperent durissimam ultionem.

XV.

*Contra judices delegatos metas sui officii
excedentes.*

Et si apostolicæ sedis providentia cir-
cumspècta salubriter studuerit provide-
re, ut talibus personis conservatoris,
& delegati judicis officia committan-
tur, de quibus verisimiliter speretur
quod sic injuncti sibi officii vices expe-
dient, quod potestatis eis traditæ li-
mites non excedent, experientia ta-
men rerum magistra docente comperi-
mus ex multorum talium abusu sæpe
grandia fore illata discrimina, censu-
ra ecclesiastica injuste ligando, ac de-
nunciando ipsius censuræ sententia in-
nodatos, pluraque enormia perpetrando
in perniciem ecclesiarum, & scan-
dalum plurimorum. Nolentes igitur
sedis apostolicæ auctoritatem per actus
indiscretos & improbos quorundam
conservatorum, vel delegatorum ipso-
rum executorum vel subexecutorum
quasi tenebrosissima caligine obscurare,
sed eorum ausus temerarios reprimere
cupientes, præsentium tenore in virtute
sanctæ obedientiæ, auctoritate qua
fungimur, districte præcipiendo man-
damus eisdem, ne ultra limites tradi-
tæ potestatis aliquid facere seu atten-
tare

ANNO
CHRISTI
1629

ANNO
CHRISTI
1459.

care præsumant, cum enucleati juris existat potestatem eis concessam excedentes, velut privatos debere, & merito reputari, & sit justum contra non servantes traditam eis formam, jura, & ipsorum ministros taliter insurgere, ut effrenata audacia debita justitia compeſcatur, & ut omnes fraudes, & figmenti materia penitus evitetur in prima littera, quæ ab aliquo conservatore de judice delegato executore, vel ab eis gerentibus vice in causa aliqua emanaverit, tenor suæ commisionis integraliter inseratur.

XVI.

Excommunicantur quæstores, qui sine litteris diœcesani quæstum facere, vel prædicare attentant.

Quæstores Ecclesiarum, hospitalium, vel aliorum quorumlibet piorum locorum sine litteris proprii diœcesani, in cujus diœcesi quæstum faciunt non recipi, nec ad prædicandum admitti, jam pluries repetita fuit constitutione prohibentem, sed nondum potuit ipsorum audax præsumptio efficaciter coerceri: propterea dignum arbitramur ipsorum audaciam pœnarum adjectionibus refrænare. Si quis igitur sine litteris proprii diœcesani, cujus est diœcesis, quæstum exercet, aut prædicationis officium (quod non nisi viros approbatos decet agere) ausus fuerit attentare, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat, & a beneficiis ecclesiasticis, si qua obtinet, per triennium sit suspensus, & per idem tempus sit inhabilis ad quodcumque beneficium ecclesiasticum obtinendum, pœnis aliis quibuscumque, & statutis remediis semper salvis.

XVII.

Providet adversus excessus clericorum & religiosorum, quod sine litteris ordinariorum ad audiendam confessiones non admittantur.

Cum in Ecclesiæ corpore omnes licet membra locati debeant se invicem conservare, deviat ab ordine rationis, quod quidam propriis commodis nimis avidè intendentes, dum quæ sua sunt student, non quæ Christi, astutissime procurare, aliorum juribus, & quod majus est, famæ detrahère moluntur. Sane querulosa insinuatione nostras pervenit ad aures, quod nonnulli clerici, seu religiosi, statuta sacro-

Council. General. Tom. XXVIII.

rum canonum super his edita contemnerent, prælatorum Ecclesiæ famam detractionum moribus lacerare, Ecclesiarumque juribus detrahère, & præjudicare conantur. Nos igitur insaniam hanc cupientes ab Ecclesiæ corpore totaliter extirpare, quatenus membrorum debita invicem conjunctione servata sub unitatis, & charitatis vinculo acceptabilis exhibetur altissimo famulatus, hoc perpetuo jubemus edicto, quod clerici, seu religiosi ab hujusmodi detractionibus linguas suas studeant refrænare, nec Ecclesiasticis juribus detrahant, aut sibi ad invicem præjudicando, non populos retrahant ab Ecclesiarum parochialium frequentia vel accessu, sed super sepulturis, decimis, vel primitiis, & aliis Ecclesiarum juribus sacros studeant canones inviolabiliter observare. Quod si quisquam prædictorum deinceps prælati alicujus famæ publice & injuriose detrahère, aut diffamatorios libellos distare, scribere vel in publico loco legere, vel affigere attentaverit, vel procuraverit, excommunicationis sententia ipso facto sentiat se ligatum, a qua nullatenus possit absolvi, nisi prius coræquali publicatione lacertam famam studuerit reparare, & a sic offenso veniam humiliter postulaverit: districtius injungentes inviolabiliter observari constitutionem domini Bonifacii VIII. quæ incipit: *Animarum saluti*: & illam domini Clementis, quæ incipit, *Religiosi*: diœcesanis, aliisque locorum ordinariis esse licitum decernentes, quod postquam eis constiterit aliquem seu aliquos de prædictis in excommunicationis sententia occasione præmissorum incidisse, ipsos excommunicatos faciant publice nunciari, donec de absolutione eis fuerit facta fides: necnon circa prædicationis exercitium, vel audiendum confessiones, vel super juribus sepulturæ, Clementinam, quæ incipit: *Super cathedram*, sub obestatione divini iudicii præcipimus tenaciter observari.

Ceterum quoniam ubi periculum majus inest, solertior debet adhiberi cautela; ne animarum saluti, per quamquam confessoris officio abutentem illud valeat, aut ipsum officium debite peragentium fama iniquorum abusus maculetur; statuti hujus tenore sancimus, quod nullus clericus secularis sine diœcesani vel ordinarii Ecclesiastici, cui hoc pertinet, vel ipsorum vicariorum, vel officialium ad hoc habentium potestatem, aut proprii curati licentia, in Ecclesiis paro-

Dddd

chia.

ANNO
CHRISTI
1459.

ANNO
CHRISTI
1459.

ANNO
CHRISTI
1459.

chialibus, ad audiendas confessiones, etiam super casibus Episcopalibus sine diocesani litteris admittatur: quas litteras ipsi diocesani, aut eorum vicarii generales clericis, quos adhuc constabit esse sufficientes & idoneos, quosque ut praefertur, duxerint admittendos eisdem, & gratis & spontanea voluntate concedere & tradere teneantur: in quibus quidem litteris casus Episcopales, quos eis concedere voluerint, exprimantur. Quos casus, caute in genere, ac discrete per curatum Ecclesiae populo, antequam ad audiendum confessiones admittantur, praecipimus intimari; ut pateat in aliis casibus, quam expressis in sua littera, de casibus Episcopalibus absolventi potestatem aliquam non habere.

Ut religiosi in sacramento poenitentiae & confirmationis reddantur attentissimi, hoc statuto salubri in virtute sanctae obedientiae prohibemus, ne religiosi, priusquam juxta constitutionem Clementis, *Super cathedram*, per eorum superiores electi, praesentati, & per ordinarios ad confessiones admissi fuerint, confessiones saecularium audire praesumant: nec locorum ordinarii aliquos admittant, nisi, ut praefertur, per eorum superiores ad hoc prius electos & praesentatos, sique electi, praesentati & admissi de casibus ab Episcopo reservatis, nullatenus se intromittant; nec super eisdem casibus reservatis, quemquam absolvere audeant, nisi litteras super absolutione huiusmodi a locorum ordinariis prius obtinuerint: in quibus quidem litteris casus Episcopales, quos eis concedere voluerint, exprimantur: easque litteras curatis Ecclesiarum exhibeant, ut Ecclesiae populo patefieri valeant, ut est dictum. iidemque ordinarii gratis, sine solutione aliqua tales litteras iisdem religiosi, quos ad hoc reputabunt idoneos tradere teneantur. In Domino exhortantes praelatos, & ordinarios Ecclesiasticos, ut circa religiosos praefatos charitative se habeant, ut tenentur: per praedictam tamen praedudicere nolumus, quibus de iure communi vel indulto sedis Apostolicae aliud competit in praemissis.

XVIII.

Quod Ecclesiarum praelati bona decedentium qui de bonis suis debite disposuerunt, non audeant occupare.

Ecclesiarum praelati bona decedentium religiosorum, quibus permissum est secundum statuta vel laudabiles consue-

Atudines de bonis a Deo sibi collatis disponere, nullatenus audeant occupare, si per eosdem religiosos, juxta statuta, vel consuetudines praelatas de bonis praedictis fuerit ordinatum: donec tamen in eorum dispositionibus suis relinquunt praelatis, quae debentur eisdem, secundum statuta vel consuetudines laudabiles memoratas. Idem esse censemus de bonis clericorum saecularium decedentium, si juxta formam provincialium vel synodalium constitutionum sua ordinaverint testamenta vel ultimas voluntates.

XIX.

Quod medici non visitent infirmum ultra tertiam vicem, qui in illa infirmitate non fuerit confessus.

Dilectionis debitus ordo pervertitur, si medicinae corporis prius & diligentius, quam sanandis animae vulneribus intendatur. Sane licet in sacro Concilio generali fuerit districte praecipuum, quod medici corporis, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant, ut medicos advocent animarum: ut postquam fuerit infirmo de spiritali salute provisum, ad corporalis salutis remedium, salubriter procedatur: ipsum tamen salubre, ac utile statutum aut oblivione aut contemptu, frustrari cernitur debito observationis effectu. Propterea cupientes, quod pro animarum salute tam utiliter dignoscitur statutum, debita executione potiri; universis corporum medicis districte praecipimus & mandamus, ut ipsum studeant fideliter observare: ipsis nihilominus sub excommunicationis poena, quam incurrere volumus ipso facto, mandantes, ut nullum infirmum ultra tertiam vicem visitare praesumant, de quo non sciant, quod in illa aegritudine salutare poenitentiae sacramentum susceperit: adjicientes, ut cunctis nota sit praesens constitutio quod locorum ordinarii saltem quater in anno, videlicet in festo Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes, & Assumptionis Virginis gloriosae, teneantur, in principalioribus ecclesiis suae diocesis, vel territorii, constitutionem hanc facere publicare.

XX.

Quod circa Saracenos observetur Clementina.

Zelus divini honoris nos commonet, ut

ANNO
CHRISTI
1429.

ut quod tam patenter in offensam di-
vini nominis cedit, & quod ut oppro-
brium fidei Christianæ disperdere & e-
vellere pro viribus enititur, zelatorem
ipsius principem geræ fidei, vigilemque
cultorem dominum Aragonum regem,
omnesque ipsius ditionis prælatos, baro-
nes, nobiles, & milites ac universita-
tes monemus, & per viscera miseri-
cordiæ divinæ obsecramus, quatenus
Clementinam de Judæis & Saracenis,
sic prout ad unum quemque pertinet,
observent: eisdem nihilominus injun-
gentes quod sanctorum canonum, Con-
cilio provincialium & synodalium
statuta, ad Dei honorem & exaltatio-
nem fidei Christianæ contra Judæos &
Saracenos, & in opprobrium ipsorum
edita, quatenus inviolabiliter obser-
ventur, opem & operam adhibeant
efficacem, & ab eorum subditis tena-
citer faciant observari: ut plenariæ ob-
servacionis executione clarescant, &
pro tanto servitutis obsequio diutina
propitiacionis munere potiantur, si di-
vinam & sedis Apostolicæ effugere vo-
lunt ultionem.

Publicatæ fuerunt superscriptæ constitutiones
omnes & singulæ in Concilio provinciali, de
mandato reverendi domini legati, anno, die,
mense, loco prædictis, præsentem me Wenando
de Castlerio clerico Lashurensis diocesis, pu-
blico auctoritatibus Apostolica & imperiali no-
tario, ac actorem in dicto Concilio scriba: in
quorum Testimonium hic me propria manu scri-

psi, & signum meum, quo utor in publicis in-
strumentis, apposui consuetum.

Loco † signi.

ANNO
CHRISTI
1429.

His peractis, & super eis retencis publicis
documentis, reverendus dominus legatus, sicut
benignus est atque dulcis, cunctos ibi præsen-
tes benignè allocutus est, dicens, per Dei gra-
tiam finem adesse Concilii: petens ex sua ma-
gna humilitate & urbanitate veniam ab eisdem,
si culquam eorum particulariter vel in
communi displicisset, vel fuisset ingratus offe-
rens se facturum apud dominum nostrum Pa-
pam & sedem Apostolicam pro ipsis in com-
muni & in particulari quidquid posset: dans
eis licentiam liberam quando vellent ad pro-
pria redeundi. Tunc ibidem cuncti Episcopi,
prælati, abbates, & ceteri assurgentes, & ge-
nus hæctentes humiliter, ab eodem domino le-
gato, quia ita reverenter, sicut decebat, & te-
nebantur, non se habuerunt erga eum & suos
veniam postularunt: supplicantes ut plenariam
indulgentiam & remissionem omnium peccato-
rum in mortis articulo cuilibet eorum qui præ-
sentes in Concilio fuerunt, & iis qui ad Con-
cilium debite miserunt, juxta facultatem super
hoc ei concessam, de speciali gratia concedere
dignaretur. Quod idem dominus legatus fecit
liberaliter, & concessit juxta facultatem in re-
gistro sedis Apostolicæ Romæ descriptam. Hanc
indulgentiam & gratiam præfati omnes & sin-
guli pro ipsis, & pro illis per quos missi fue-
rant, cum humilitate & devotione acceptarunt:
& solemnibus benedictione ab eodem domino le-
gato recepta ad propria sunt reversi: sicque
Concilium hujusmodi præstante Domino Jesu
Christo suum finem obtulit felicem & opta-
tum,

ANNO
CHRISTI
1430.

C O N S T I T U T I O

ANNO
CHRISTI
1430.

Facta per venerabilem in Christo patrem dominum Henricum Chicheley, Can-
tuariensem Archiepiscopum, in convocatione prælatorum & cleri Cantua-
riensis provinciæ, in Ecclesia cathedrali sancti Pauli Londini incœpta xx.
Februarii, anno Domini MCCCCXXX. pro abolitione ponderis, vocato le
Auncell VVeight.

In cod. Ms.
in registro
per archiepiscopum
Chicheley. Cantua-
riensis. (in archi-
vato Chicheley).
fol. 5. 2. 3. a.

Senescentis mundi malitia ferali more læcet-
uens contra salutare majorum constitutione-
nes & monita, conatur in dies, & adeo grassa-
tur in vetita, ut nisi diligentia pastorali, quos
Dei timor a malo non revocat, saltem disci-
plina rigor compesceret, per impunitatis auda-
ciam calcatis legum habenis, tam Dei quam
hominum in omnia licentia excurrerent præcipi-
tia vitiorum. Sunt namque, sicuti publica vox
proclamat, & ipsa rerum magistra experientia
manifestat, in nonnullis civitatibus, burgis, &
locis aliis nostræ Cantuariensis provinciæ, cal-
lidi plerique emptores, qui suæ salutis imme-
mores, solent a plebeis simplicibus & ab aliis
lanam, linum, mel, & ceram, ac alia huma-
nis usibus requisita, per mensuram majorem &
per pondus majus, vocatur communiter le Aun-
cell, alias Scheff, seu Pounder, emere fraudu-
lenter; & per aliam mensuram minorem, &
per pondera minora, vocatur a *voyr de pays*,
alias *lygging wrygs*, eisdem simplicibus, & aliis
ferum, chalybem, picem, resinam, & alia
Concil. General. Tom. XXVIII.

mercimonia vendere, in grande suarum pericu-
lum animarum, & expoliationem pauperum &
simplicium hujusmodi manifestam, & aliorum
intolerabile detrimentum: non curantes adver-
tere, quia præfatum pondus, Auncell vulgari-
ter nuncupatum, propter nonnullas abditas fal-
sitates & fraudes in eo latentes, & per idem u-
sitas, nedum lege divina, qua dicitur, *Statera dolosa abominatio est apud Deum*; & alibi,
*Non habebitis in sacculo diversa pondera, majus
& minus; nec eris in domo tua modius major &
minor; Pondera habebitis iustum & verum*, &c.
verum etiam canonicis institutis & constitutio-
nibus sanctorum patrum in genere, regis etiam
canonicis institutis & constitutionibus sanctorum
Episcopum in genere, regis etiam statutis sub pon-
nis forisfactura omnium eo pondere oportum
& carceris per duos annos, nominatim & in
specie prohibetur; neque verentes excommuni-
cationis mentiam in omnes & singulos, fa-
cto, verbo, vel consilio venientes contra ma-
gnam cartam libertatum Angliæ, vel aliquem
Dddd 2 ejus

* Forte
emptorum.

ANNO
CHRISTI
1450

ius articulum; in qua quidem carta, inter cetera continetur, quod *non mensura, & mensura sit per totum regnum*; ab omnibus Archiepiscopis & Episcopis Angliæ solemniter fulminata, atque per sedem Apostolicam pluries confirmata, sicut in constitutionibus provincialibus bonæ memoriæ I. Peccam apertius continetur.

Quinimo, quod amplius est dolendum, auctori emprores huiusmodi, ut ex errore eatur multiplex in errorem, dum de dicti prohibiti ponderis le Aucell exercitio vel abusu notorio moliantur per omne fas & nefas publice non convinci, pluries & frequenter in anno, cum per officarios domini nostri regis, videlicet, iustitios pacis, clericos mercati, confiscatores, sive excautores, & alios, de usu, quin potius abusu sepe dicti ponderis, in singulis suis sessionibus specialiter inquirentes, sub vinculo iuramenti tactis sacrosanctis per eisdem prædictis, judicialiter oerentur omnem in ea parte dicere veritatem, ab usum nihilominus sive exercitium huiusmodi scienter voluntarieque concedant; & per ceteros in huiusmodi iudicium & officiariorum regionum sessionibus, & aliis dominorum temporalium curis, cum ipsi pari iuramento adstrictos, minis nonnunquam & terroribus conelari faciunt & procurant horrendum crimen perjurii annuatim bis, ter, aut pluries damnabiliter incurrendo, & in idipsum complices suos prædictos mala malis accumulantes, execrabiliter inducendo. Et hi omnes tot & tantis sceleribus involuti, ipsa præterea radicata consuetudinis pro nihilo reputantes, obique voluntate satisfaciendi de sic male quavis, seu peccata sua huiusmodi dimittendi impenitentes, ad sacramenta Ecclesiæ se ingerunt impudenter, in animarum suarum periculum grave nimis & perniciosum exemplum quamplurimum ceterorum. Et quamquam universos & singulos transgressores prædictos, ut a prædictis sceleribus sub pena excommunicationis majoris omnino desisterent, pluries, sufficienter ac legitime monuerimus, & per suffraganeos nostros moneri fecerimus in spiritu penitentis, nihilominus perpauca hucusque parere curantibus, ipsorum plures, immo quod

dolenter referimus, pene omnes avaritia concupiscentie percussi, dum futientes quæstum, & proventus non desiderant, dispendia animarum, a viis veteris malitiæ contumaciter ac induratis animis negligunt declinare.

Ne igitur de cetero videamur tam notorios & enormes filiorum excessus sub conniventia præterire, sic, quod sanguis eorum de nostris, quod absit, manibus alias requiratur, volentes animarum saluti de congruo in præmissis remedio providere, ultimi provincialis Concilii nostri auctoritate suffulti, omnes & singulos nostræ Cantuariensis provinciæ subditos, scienter a tempore publicationis præsentium, in posterum quocumque pondere, standardo regio notabiliter discordante, & præcipue dicto pondere, le Aucell, Scheff, seu Pounder vulgariter nuncupato, quatercumque utentes utive facientes, silicem vel eorum aliquo, aut ea seu eorum aliquod apud se scienter, contumaciter, & temere occultantes seu retinentes, majoris excommunicationis sententiam statuimus, ordinamus, & volumus incurere ipso facto: Quorum absolutionem, locorum ordinariis aut eorum penitentiariis ad hoc potestatem habentibus, specialiter reservamus.

Insuper ut huiusmodi delinquentium facinora eo amplius evitentur, quo ipsi delinquentes excommunicati solemniter fuerint nunciati, dicto provinciali Concilio approbante, præcipimus, quod omnes & singuli transgressores prædicti, singulis cathedralibus & parochialibus Ecclesiis, necnon capellis in quibus Ecclesiarum more divina celebrantur officia, nostræ provinciæ antedictæ, quatenus in anno, una cum ceteris articulis, majoris excommunicationis sententia excommunicati publice in genere nunciatur, cum intimatione reservationis absolutionis prædictæ.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. J.

Habitu fuisse Narbone anno 1450. provinciale Concilium monerat alius vir illustrissimus D. Franciscus Boiquerus Episcopus Montis P. Mulari, sed quis illi præfuerit, qui adfuerint Antistes, quid in eo tractatum sit, penitus ignoramus. Appendici reservatur, si quis, alteriusve beneficio nostras forte veniat in manus.

CONCILIUM NARBONENSE

Anno MCCCCXXX. celebratum.

Ex MSS. illustrissimi Episcopi Montispejlulani & domini Marchionis Daubais.

NOverint universi præsentis pariter & futuri, quod cum auctoritate & mandato reverendissimi in Christo Patris Domini nostri domini Francisci in Iherosolima sanctæ primæ sedis Narbonensis Archiepiscopi & primatis sacrum provinciale Concilium celebraretur Narbone & in capella B. M. Magdalene palatii Archiepiscopalis Narbonensis, sedente & præsidente reverendissimo in Christo patre & domino D. Petro eadem gratia Castrensi Episcopo, consiliario vicarioque & vicegerente in hac parte dicti domini Narbonensis Archiepiscopi, vocatis litteratorie auctoritate & mandato eisdem domini Archiepiscopi reverendis in Christo patribus dominis G. Biterrensi, G. Carcaffonen- si, B. Magalonensi, P. Lodoventi, E. Uticen-

si, J. Elnensi, J. Agathensi, B. Nemaufensi, V. S. Pontii Tomeriarum & P. Elefenti Episcopis sanctæ Narbonensis Ecclesiæ & eisdem reverendissimi domini nostri Narbonensis Archiepiscopi suffraganeis, & aliis evocandis, prout in litteris patentibus ab eodem domino nostro Narbonensi Archiepiscopo emanatis, & responsionibus inde factis per eisdem dominos suffraganeos latius continetur. Hinc fuit & est quod sedente eodem sacro provinciali Concilio in capella & coram domino præsidente supradicto, hac die lune de mane intitulata xxix. mensis Maii, sub anno nativitate Christi MCCCCXXX. indictione octava, pontificatus SS. in Christo patris & domini nostri domini Martini divina inspirante gratia Papæ quinti anno xiiii. præ-

ANNO
CHRISTI
1450.Fatis.
caveat non
desiderant
dispendia
animarum,
sive propter
causa.Ex Martine
Ch. Arce.
1704. P. 154

sentibus tunc in dicto sacro provinciali Concilio, & dicto domino presidente, assistentibus, ac coram eodem comparentibus, dictaque sacrum Concilium tenentibus & celebrantibus una cum dicto domino presidente reverendis in Christo patribus dominis G. Biterrensi, G. Carcassonensi, P. Lodovensi, B. Uticensi, J. Agathensi Episcopis, & venerabilibus viris dominis Jacobo de Gaudiaco licentiate in legibus, Joanne Olherii archidiacono Villa-Franche Confluentis in Ecclesia Elenensi, Vitale Rosinelli, Joanne la Sancha licentiate in legibus Petro de Cambonetto, in legibus baccalureo, reverendorum in Christo patrum dominorum, Magalonenfis, Elnensis, Nemaufensis, S. Poncei Thomeriarum & Elektenfis Episcoporum absentium & legitime excusatorum procuratoribus, sive vicariis cum legitima potestate ad hac destinatus, una cum quibusdam aliis in dicto sacro provinciali Concilio convocatis, pro parte dictorum dominorum Biterrensis, Uticensis, Agathensis, Magalonenfis, Elnensis, S. Poncei Thomeriarum, Nemaufensis, & Elektenfis Episcoporum, fuit dicto domino presidenti oblata cedula scripta certas querelas continens subscripta propriis manibus dominorum G. Biterrensis, B. Uticensis, J. Agathensis, Episcoporum, Jacobi de Gaudiaco Magalonenfis, Joannis Olherii Elnensis, Joannis La Sancha S. Poncei Thomeriarum, Vitalis Rosinholii Nemaufensis, & Petri de Cambonetto Elektenfis Episcoporum procuratorum, sive vicariorum, ut in ea legebatur, & prima facie apparebat, cujus quidem cedulæ tenor talis est.

Reverendissimo in Christo patri & domino domino Francisco Dei gratia Narbonensi Archiepiscopo, vobisque reverendis in Christo patri & domino Petro eadem gratia Castrensi Episcopo ejus vicario generali in hoc sacro provinciali Concilio Narboni in Spiritu sancto congregato, loco ipsius presidenti, significat, exponunt, & requirunt reverendi in Christo patres & domini domini Episcopi in hoc presentis Concilio existentes, & vicarii seu procuratores & legati aliorum reverendorum in Christo patrum Dominorum Episcoporum suffraganeorum vestrorum absentium, quorum nomina inferius scribuntur tam conjunctim quam divisim, pro & quemlibet ipsorum tangit ea quæ sequuntur.

Cum una sit sancta mater Ecclesia catholica & apostolica, extra quam non est salus neque remissio peccatorum, sponso in canticis proclamante, una est tabernaculum meum, quæ corpus Christi mysticum æstentat, radios suos per totum orbem lucis ubertate perfundens, unam domum novit, unius cubilis sanctitatem casto pudore custodiens. Hanc igitur unitatem firmiter tenere & vindicare debemus, nos maxime Episcopi, qui in Ecclesia Dei presidemus, ut Episcopatum unum atque indivisum probemus. Episcopatus enim, inquit B. Cyprianus, unus est; cujus a singulis pars tenetur. Ecclesia quoque una est, quæ in multitudine administrationum incrementum fecunditatis extenditur, testante S. Innocentio, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos sanctus Christi vicarius Petrus aut ejus successores constituerunt. In civitatibus enim ubi apud ethnicos erant archiflamine, gratissimus apostolorum princeps Archiepiscopus institui præcepit in reliquis vero civitatibus singulos Episcopos vicem apostolorum

gerere dominum docuisse dicebat. Si quis autem aliquem ex iis scandalizaret, gravissimam sibi inferri penam prædicabat, cunctos se invicem diligere & adjuvare debere, neminem ab adjutorio se subtrahere instruebat. Cunctorum sacerdotum vitam superiorem, sanctiorem & discretam a secularibus & laicis hominibus esse debere dicebat, & Episcopos claves Ecclesiæ esse evangelizabat: omnes principes terræ & cunctos homines Episcopis obedire, capita submittere, eorumque adiutores castissime præcipiebat: contradicentes autem eis damnatos & infames utque ad satisfactionem & a liminibus Ecclesiæ alienos esse præcipiebat. Et quia Spiritus sanctus nutrix Ecclesiæ pacis & unitatis dirigit maxime unum propter Deum congregatos, ad succedendam divisionum materiam, & Ecclesiæ pacis unitatem fovendam, & propter Ecclesiasticas causas & altercationes decidendas, definiunt sancti patres in sex a generali synodo, omni excusatione remota, semel in anno conventum fieri Episcoporum: Ut autem omnis Ecclesiasticus ordo & sacra regula custodiantur, jubemus unumquemque beatum Archiepiscopum, Patriarcham, & metropolitanum, sanctissimos Episcopos sub se constitutos in eadem provincia semel aut secundo per singulos annos ad se convenire, & omnes causas subtiliter examinare, quas quislibet aut clerici aut monachi inter eos invicem habent, eos quidem disponere, & super hoc quicquid extra regulas delinquitur a quavisque persona emendare, & causas que sunt inter Episcopos vel inter Archiepiscopum & Episcopum in provinciali synodo debere definiiri, alias sedi apostolicæ, si non possint terminari, remitti debeat. Item in provinciali synodo Episcopi videntes vel alii potentes, qui de facili non possunt cogi propter potentiam, debent auctoritate synodali cogi ad concordiam, ne patria vel respublica ladeatur. c. Studendum dist. 90. Maxime Episcopi inter se ad concordiam faciendam debent auxilium præbere. Cap. Præcipimus dist. eadem 90. & sic se habere debent Episcopi, ut custodes pacis ad concordiam aliorum erigendam & fovendam: illam multo magis inter se fore debent, cum sint signum ad salutem. Inbedientes autem & pacem recusantes synodos damnare debent, vel eos declarare. Sed proh dolor! hæc sacrorum Conciliorum frequentatio convocatione recordatus, & cum multi errores, multa scandala, divisiones & litium turbæ in explicabiles suscitati fuerint inter personas Ecclesiasticas, multi etiam abusus introducti contra sanctiones canonicas & juris constantis dispositionem in grande præjudicium publicæ justitiæ, & non sine animarum periculo Ecclesiæ hinc itus pene totalem subversionem, ita ut quæ sub debito juris ordine posita existerent, nulla de presenti regula gubernentur, sed notius sub quadam effrenata ambitionis voluntate discurrant. Nam quamvis quislibet metropolitanus habeat, ex iuris communis dispositione, suam jurisdictionem metropolitanam limitatam, & ordinatam in subditos suorum suffraganeorum, & non nisi in certis casibus & secundum certam formam in jure latius expressam: nihilominus tamen in vestra reverendissimi in Christo patris & domini domini F. Dei gratia Narbonensis Archiepiscopi prædicti absentia, officiales, procuratores, & alii officarii curia vestra

ANNO CHRISTI 1430

ANNO CHRISTI 1430

ol. Olherii

ol. Olherii

ol. refe cradam

E

me

ANNO
CHRISTI
1430ANNO
CHRISTI
1430

metropolitana, nos & officiales nostros in
exercitio jurisdictionis nostre ordinariis, pro
executione pastoralis officii nobis commissi
concessa, de facto multipliciter temporibus
preteritis perturbant, & peccantius per-
turbare fatigantes, abusus scandalosos in
curia jurisdictionis nostre spiritualis prejudi-
cium dictam de facto, novas formas adve-
nientes, contra dispositionem juris introdu-
cunt, & continue introducere nituntur, pre-
terea quorum totalem nostram jurisdictionem
predictam de facto coercant, annullant, &
subvertunt, nos in litigiis & questionibus
variis in diversis curiis etiam super eisdem
causis involvendo, perturbando, & diversi-
mode inquietando, non absque gravibus dam-
nis & scandalis personarum & Ecclesiarum
nobis commissarum.

Primo namque quotiescumque contingit a
nobis seu officialibus nostris in quibuscumque
causis tam criminalibus quam civilibus, sive
a preparatoris iudiciorum, sive ab interlo-
cutoris ante definitivam ad curiam vestram
metropolitanam appellari, iudex vester appel-
lationum indifferenter antequam sibi constet
an appellatio sit emissa ex causa probabili vel
non, antequam inceperit cognoscere an ista
causa sit vera vel non, & sic antequam sit
iudex, antequam sibi constet de apostolo-
rum petitione & datione, & quod deterius
est, antequam aliquo modo constet de
appellatione, ad simplicem partis asser-
tionem appellasse se asserentis, litteras inhibi-
torias contra officialem a quo appellatur,
ordine juris totaliter pretermisso, concedit.
Item, esto quod sit appellatum, & dicto
officiali vestro appellationum confiterit de
appellatione, antequam dicta appellatio di-
ctis officialibus nostris, seu alteri a quo est
appellatum, intimata fuerit, & antequam
apostoli fuerint petiti & dati vel denegati,
dicti officiales vestri appellationum litteras
inhibitorias similiter concedunt; ex quibus
sequuntur multa gravissima incommoda.

Immo, quia non iudex in casu predicto
inhabet vero iudici & naturali, a quo &
sibi claudat manus iustitie & correctionem
subditorum, ad quam tenetur de necessitate
salutis quisque iudex.

Item, ex hoc delicta ut plurimum remanent
impunita, vel plus debito puniri differuntur,
in grave prejudicium publicae iustitie
& totius reipublice, cuius interest ne
crimina remaneant impunita.
Item, quia iudici a quo, qui est verus
& naturalis iudex, cuius officium est iustiti-
um, tollitur facultas revocandi gravamen
iudiciale vel extrajudiciale, si quod intulerit
inadvertenter vel ignoranter, contra om-
nem rationem & juris communis dispositio-
nem, secundum quam iudex quicumque gra-
vamen per ipsum illatum potest revocare
ante sententiam definitivam, quandocumque
iuxta illud non pudeat nostros errores cor-
rigere.

Item, quia honor debitus iudicibus ordi-
nariis, a quibus jura foventur non deser-
tur: immo potius in talibus predictis vili-
penditur, & totaliter coercatur & annulla-
tur de facto.

Item, etiam sequuntur iudici ordinario
ratione sui officii potius damnum & fati-
gatio quam commodum: quia isto modo

ciabitur omni vice in curia metropoli-
tana, & variis processibus involvetur, & non
sine gravibus expensis & laboribus, quod
est contra omnem rationem & juris com-
munis dispositionem: cum officium suum
nempe debeat esse damnosum. Multa etiam
& alia inconvenientia infinita sequuntur,
que longissimum esset enarrare.

Item, etiam ex premissis tollitur facultas
correctionis, a qua non est appellandum,
quia correctionis officium libere debet exer-
ceri & hoc pertinet ad iustitiam divinam,
que non debet impediri pronitate appel-
lationum, & facilitate inhibentium. Ad
correctionem enim subditorum maxime cle-
ricorum prelati diligenter debent & pru-
denter incendere de necessitate salutis, alio-
quin mortaliter peccant: quod est durum
verbum prelati negligentibus, & magis
durum verbum est pro superioribus metro-
politana, talem correctionem contra cano-
nicas sanctiones cum suis duri inhibitioni-
bus impediuntibus, quarum occasione secu-
ritas delinquendi permittitur ipsis subditis.

Item, curia vestra metropolitana indistin-
cte talibus appellationibus concedit absolu-
tionem ad cautelam, & alias eo modo quo
petunt, esto quod sint excommunicati pro
manifesta offensa, aut pro iudicato, sive
pro confessato aut taxato; ex quo sequitur
contemptus ecclesiasticæ potestatis, & mani-
festa iniustitia. Et sic multi illa occasione
non verentur nos opprimere, jura ecclesia-
rum nostrarum subtrahere, & variis vexa-
tionibus molestare: & subditi in rebelli-
onem adversum nos de facili venia rebelli-
onis se erigunt, in grave scandalum & pre-
judicium ecclesiarum nostrarum: & fre-
quenter accidit quod tales sic absoluti ad
cautelam credunt se absolutos super princi-
pali, cum revera non sint, nec amplius
curant absolvi in periculum animarum sua-
rum.

Item, esto quod coram iudice vestro appel-
lationum, quando contingit per ipsum
talibus appellationibus litteras inhibitorias
concedere, ut dictum est, producantur in-
formationes bene fundate, nunquam solet
tollere huiusmodi inhibitiones, immo per
quoddam indirectum iter, omisso appella-
tionis articulo, intrat materiam principalem,
nos & officiales nostros gravibus vexa-
tionibus & expensis multipliciter vexando
& perturbando: in tantum quod ut pluri-
mum coguntur criminofos dimittere impu-
nitos.

Item etiam, cum sæpius contingat tales
appellantes per subterfugia volentes se a via
iustitie subtrahere per vias exquisitas, cum
brachio seculari multipliciter nos & juris-
dictiones nostras perturbando, tandem post
omnia remedia per nos expensis & labori-
bus adhibita, per curiam vestram postre-
mo modo predicto scandalizantur: adeo
quod jura divina, & ecclesiarum nostrarum
libertates cum istis modis penitus contun-
duntur.

Item, quod supposito quod vester iudex
appellationum aliquando remittit nobiscas
seu officialibus nostris, hoc facere ut
plurimum solet sub tali quali conditione,
donec ad nos duxerimus revocandas; & sic
post triduum iterum eas ad se revocabit:
quod

appellatio
causaet parvi
modi

ANNO
CHRISTI
1430.

quod nobis est derisorium & iniuste; & A
 quandoque domus iudex appellationum curie vestre remittit aliquam causam & officiali nostro mandat per eum quos appellaverat coram se citari, dicta pars laicorum ab officialibus nostris aut coram alio & a concessione dicti electionis appellat, & obtinet inconcinnam litteras inhibitorias a dicta curia metropolitana, & proceditur ac si causa non fuisset remissa.

Item, quod gravissimum est iudex vester appellationum pretendit, & officiales nostros ad hoc compellere satagit, quod quando tales appellantes, ut supradictum est, in carceribus nostris existentes, quomodo-cumque appellent, etiam ante definitivam sententiam, & antequam fuerit discussus articulus appellationis, debeant ad ipsum & curiam vestram, si non sint in casu recedendi, adduci etiam expensis nostris, si incarcerationis non habuerit de quo. Ex quibus clarissime apparet, qualiter omnimodam jurisdictionem nostram, sine qua officium pastorale commode exerceri non potest, penitus confundere, enervare, & annullare nituntur officiali predicti in totalem subversionem jurisdictionis ecclesiarum nostrarum. Et hoc sub pretextu quarundam preteritarum consuetudinum, ut afferunt: quas tamen nullo modo debent, neque possunt tolerari, sed potius per vestram reverentissimam paternitatem reparari, reformari, & ad dispositionem juris communis & sacrorum canonum redigi.

Item, iudex vester appellationum etiam ubi nulla intervenit appellatio, nititur ad simplicem requestam criminiosorum citare, monere, inhibere, & nonnumquam mandare officialibus nostris quod si quas informationes habeant, etiam coram ipso illas portent, inhibendo inserim.

Item, iudex vester appellationum compellere nititur officiales nostros obedire suis litteris in casu appellati concessis, dum contingit appellari ab aliquo officiali foraneo nostro ad ipsum iudicem vestrum appellationum, omisso principali officiali nostro.

Item, nititur compellere vester iudex appellationum capellanos & notarios nobis subditos ad exequendum mandatum vestre curie metropolitanae, seu commissiones eiusdem, si eis fuerint aut presententur in causis appellationum sine medio annexorum officialium nostrorum.

Item, compellere nititur vester iudex appellationum subditos nostros per verbum Mandamus ad suscipiendam delegationem certorum articulorum, in causis appellationum absque medio annexorum officialium nostrorum.

Item, dictus iudex vester appellationum de facto compellit per verbum Mandamus, subditos nostros, non considerata etiam magna distantia diversorum locorum, ad veniendum apud sedem metropolitanam, pro perhibendo testimonium veritatis in causis appellationum.

Item, vester iudex appellationum compellere nititur subditos nostros ad solvendum salaria advocatis, procuratoribus, & notariis, pro causis & processibus appellationum in dicta curia agitatarum, & offi-

et. q. 1.
re. q. 1.
quodlibet.

cialibus nostris scribit per verba Mandamus: ubi tamen de iure per verbum Respondimus scribere debet.

Item, iudex vester appellationum, si ille qui appellavit, vel etiam appellatus, sit de aliena diocesi, quam illius in qua fuit litigatum & a qua fuit appellatum, processu principalis causae aut articulo appellationis pendente, ad aliam diocesim se transferat, nititur tales citari vel moneri facere per officiales nostros per verbum Mandamus, licet ab eis non fuerit appellatum.

Item, dum appellatur per subditos nostros, quando per arbitros si contigerit compromitti, gravantur, & ad dictam curiam metropolitanam omisso officialibus nostris recurritur, iudex vester appellationum de facto talibus appellantis litteras in causa appellati concedit.

Item, & licet nos Episcopi nostros habeamus officiales, qui praesunt iustitiam civiliter & criminaliter, nec de iustitia nos intromittamus, propter quod officialis & iudex vester appellationum sua mandata debet nostris officialibus dirigere, & non nobis: nihilominus dictus officialis & iudex appellationum nobis mandat inhibendo sub poenis pecuniariis & excommunicationis & nos adjuvari facit, licet sciat nos de ipsis causis nullatenus intromisisse, deprimendo statum dignitatis pontificalis, & alios quos ex nobis mandat citari & cadaphalibus ecclesiarum nostrarum, civitatum, & diocesium.

Item, & quia quandoque contingit super causis matrimonialibus a nostris curiis ad vestram curiam metropolitanam appellari, cum partium in vestra curia, una obtinet, aliam trahere nituntur ad inquisitionem, dicentes ipsam falso & indebito matrimonium advocasse, & testes corruptis & subornatis, licet si ira esset, cognitio ad nostras curias simpliciter debeat de iure pertinere.

Et quia nedum Christi auctoritate, sed rotius ecclesie catholice auctoritate & publica a principio introductum & inconcussum observatum est, ut unaquaque diocesis suos habeat Episcopos tanquam ordinarios in causis ad suam jurisdictionem de iure spectantibus, & quod quilibet a suis iudicibus non a peregrinis, nisi in certis casibus a iure exceptis, reprimatur, nec per archiepiscopos iudicetur, nisi in casibus a iure permissis, alias ecclesiasticus ordo confunditur, si unicuique iurisdictionis sua non servetur.

Pervenit. 11. q. 1. Regula enim traditur negative, quod archiepiscopus nullam habet jurisdictionem in subditis suffraganeorum, exceptis articulis a iure expressis, in c. Pastoralis, de officio ord. & B. Callixtus Papa 9. q. 3. sic dicit, nullus primas, nullus metropolitanus diocesim vel parochiam aut aliquem de alterius parochia excommunicare vel iudicare, aliquidve agere absque diocesani Consilio vel iudicio antea, sed hoc observetur, quod ab apostolis ac patribus & doctoribus nostris, & a nobis confirmatum existit. Si quis metropolitanus, nisi quod ad suam parochiam pertinet, sine Consilio & voluntate omnium comprovincialium Episcoporum extra agere aliquid tentaverit, gradus sui percipiendo subiacet, & quod exerts irritum erit & va-

ANNO
CHRISTI
1430.

ANNO
CHRISTI
1430ANNO
CHRISTI
1430

C. Tacuum. Ad idem in c. Salvo. eadem qua-
 rione & causa & in c. Nullas primas 9. q. 2. &
 in multis similibus. Unde metropolitani iudicia
 in subditos suffraganeorum dicuntur peregrina,
 c. Peregrina, & c. Leges ecclesie 3. q. 6. alias
 provincie & regiones inhonorantur, si in suis
 ordinariis & observationibus jurisdictionis eorum
 respublica non servetur. c. Scitote 6. q. 1.
 Et quia Remenses archiepiscopi abutebantur,
 hunc ordinem juris communis perturbando, ideo
 felicis recordationis dominus Innocentius Papa IV.
 ordinem juris redintegravit, & abusus predictos
 revocando inhibuit decretales, quae incipiunt
 Romana ecclesia. Si tantum in volum. sexti libri.
 Attendens, ut firmiter creavimus, ad praemissa,
 & quod talia enormia non possunt, neque debent
 salva conscientia tolerari, nec consistere: praedictos
 abusus saltem pro maiori parte ad dispositionem
 juris communis ipsos reducendo. In ecclesia
 Carcassoniensi etiam intervenit iuxta & laudabilis
 transactio facta inter vos & nos Episcopos
 Carcassonienses, ut eius serie plenius continetur.
 Advertere etiam potest reverendissima paternitas
 vestra ad christianissimum regem Francorum qui
 nunc regnat, qui postquam coronam regni, patre
 de medio sublato, assumpsit, abusus quibus sui
 officiarum in toto regno & praecipue in patria
 Linguae Occitanae uti videbantur, revocavit,
 & in melius suam iustitiam reformari mandavit,
 ad supplicationem praelatorum, baronum & nobilium
 regni sui. Idcirco nos Episcopi praesentes &
 procuratores reverentissimi in Christo patrum
 & dominorum Episcoporum absentium subscripti,
 tam communiter quam divisim, suffraganei vestri
 praedicti, prout quemlibet nostrum tangit, maiorem
 partem huius Concilii provincialis facientes,
 vos quantum cum Deo possumus charitative
 requirimus, & rogamus, & exhortamus &
 summamus, ut praedictos abusus superius
 declaratos reformare, & ad iuris communis
 dispositionem, vestris terminis contenti, reducere
 velitis attentio quod ex praedictis nulla aut
 saltem modica vobis utilitas accurratur nobis
 vero & ecclesiis nostris tolli sine subversio &
 intolerabilis abusus consistat, utelque etiam,
 si quae sint occasiones praemissorum, pacificare
 & quietare velitis protestantes quod si
 recusaveritis vel plus debito distuleritis,
 de habendo recursum ad dominum nostrum
 summum Pontificem, & eius sanctam sedem
 apostolicam & ad Concilium generale proxime
 futurum. Protestantes etiam quod ab hac die
 requisitionis praesentis in antea, per vos aut
 officarios vestros in praedictum nostrum &
 ecclesiarum nostrarum jurisdictionem & officium
 nostrum nihil innovari debere. Et si per vos
 innovatum aliquid fuerit, de illud tanquam
 attentatum revocari faciendo per dominum
 nostrum summum Pontificem & eius sanctam
 sedem apostolicam. De quibus requisitione,
 exhortatione, summatione, protestatione, &
 aliis superius declaratis, nos & quilibet
 nostrum petimus fieri publicum instrumentum
 unum vel plura. Ego Guillelmus Episcopus
 Biterrensis dico, requiro & alias ago, prout
 superius continetur scriptum propria manu.
 Ego Bertrandus Utinensis Episcopus dico,

requiro, & alias ago, prout superius continetur
 scriptum propria manu. Ego Joannes Episcopus
 Agathensis dico, requiro, & alias ago, prout
 supra continetur scriptum manu propria. Ego
 Jacobus de Gaudiaco vicarius & procurator
 domini Episcopi Magalonensis absentis, de voluntate
 huius sacri Concilii, dico, requiro, & alias ago,
 ut supra continetur scriptum manu propria.
 Ego Joannes Olderii canonicus & archidiaconus
 Confluentis in ecclesia Elmenensis si procurator
 domini Elmenensis absentis legitime excusatus,
 non discedendo ab alia requesta per me huic
 sacro Concilio, nomine quo supra, tradita,
 dico, requiro, & alias ago, prout supra
 continetur scriptum manu propria. Ego Joannes
 Lasanha vicarius & procurator domini
 administratoris perpetui S. Pontii Thomeriarum
 absentis & legitime excusati dico, requiro,
 & alias ago, prout supra continetur scriptum
 manu propria. Ego Vitalis Rossinoli procurator
 reverendi in Christo Patris Domini Nemausensis
 Episcopi absentis & legitime excusati dico,
 requiro & alias ago, prout supra continetur
 manu propria. Ego Petrus de Chamboneto
 procurator reverendi in Christo Patris &
 Domini Domini Petri Del gratia Electensis
 Episcopi in remotis agentis dico, requiro,
 & alias ago prout supra continetur scriptum
 manu propria.

Qua cedula tradita & lecta, de dicti domini
 praesidentis mandato, in eius maiori & substantialiori
 parte, praefatus dominus praesidens obtulit
 praefatis dominis suffraganeis praesentibus &
 procuratoribus aliorum dominorum suffraganeorum
 absentium ostendere, & exhibere summarie &
 de plano, seu exhiberi facere per legitima
 documenta, praerogativas & consuetudines
 laudabiles, quas curia venerabilis metropolitana
 Narbonensis habuit ab antiquissimis temporibus
 citra, & habet de praesenti ultra quam ius
 tribuat. Et praedicta obtulit licet dominus
 praesidens una cum venerabilissimo domino
 Petro Gardone canonico Apertenti dicti domini
 Narbonensis archiepiscopi procuratore fiscali
 ibidem praesente, ad exonerandum & clarificandum
 animos & conscientias ipsorum dominorum
 suffraganeorum, & ne de, & occasione contentorum
 in praemissa cedula habeant de cetero viam
 seu materiam querelandi, dicens ulterius idem
 dominus praesidens animum suum declarando,
 quod in Biterrensis non intendit audire aliquas
 querimonias de dominis suffraganeis ad dominum
 nostrum metropolitanum, casu quo contingant
 hoc Concilium provinciale mutari Biterrensis,
 prout fuit factum, & si super querimonis
 oblati domini suffraganei velint ad exonerationem
 conscientiarum suarum informari, ostendentur
 hic in promptu iura & consuetudines curiae
 praesentis metropolitanae, & paratus est hic
 & ubique recipere interruptiones, si quae
 allegentur & eas referre domino nostro
 Narbonensi archiepiscopo. De quibus fidei
 dominus praesidens & procurator fiscalis petierunt
 fieri publicum instrumentum.

Et ibidem facta oblatione per dictos dominos
 praesidentem & procuratorem dicti domini
 archiepiscopi, praesentibus dominis Biterrensis
 Episcopus manu sua scripsit, & inde tradidit,
 & dixit, prout in quadam papyri cedula
 huius tenoris.

ANNO
CHRISTI
1474

ANNO
CHRISTI
1474

Episcopus Biterrensis post oblationem factam per A
 dominum presidentem, dixit quod ipse libenter
 videtur rationes et iura domini archiepiscopi,
 prout ipse dominus president obediens, dum tem-
 pus haberet, quod erat nimis arctum, propter ni-
 quis colorem recessum a civitate Narbonensi ad
 interveniendum, ad Concilium vltimum statim ibi co-
 nendum per comitem Pauli; sed quod libenter mi-
 seros officarios suos ad hoc faciendum miserius,
 quod ipse erat contentus, et effectus ipsi domi-
 no presidenti deservire ab omnibus litibus motis
 inter dominum archiepiscopum et ipsum, in qui-
 buscumque curiis tam spiritualibus quam tempo-
 raliibus, super quibuscumque, occasione iurium
 ecclesie sue miseris quocumque modo, et omnia
 tam in possessorio, quam in petitorio, submitti
 summaria ordinationi domini nostri Papa et ca-
 rria sua de Rota, postpositis quibuscumque cavil-
 lationibus, et altercationibus advocatorum et
 procuratorum et etiam super aliquibus aliis gra-
 vaminibus traditis in scriptis in quadam suppli-
 catione ibidem nomine dominorum suffraganeorum,
 qua sic incipit, Reverendissimo, &c.

Qua cedula tradita et lecta, dictus dominus
 Biterrensis Episcopus dixit, et alias egit in
 omnibus et per omnia, prout in dicta cedula
 continetur. Dicitur, inquam, dominus Carca-
 sonensis Episcopus citra prejudicium sue tran-
 sactionis hactenus factae cum curia metropoli-
 tana Narbonensi, cui nullatenus per acta seu
 agenda in hoc provinciali Concilio vult nec
 intendi derogare, dixit quod sibi videtur re-
 questam domini Biterrensis Episcopi fore ius-
 tam et congruam rationi. Dominus vero U-
 thensis Episcopus adhuc opinioni dicti do-
 mini Biterrensis Episcopi, ac tamen non in-
 tendit intrare litem cum domino metropolita-
 no. Jam predictus autem dominus Agathensis
 Episcopus dixit, quod non est suae intencio-
 nis intrare litem cum domino suo metropolita-
 no, sed ordinet dominus noster Papa sum-
 marie et de plano super cedulatis, prout sibi
 videbitur ordinandum. Procurator domini E-
 piscopi Magalonensis dixit, quod persistebat
 in dictis cedulatis. Procurator seu vicarius S.
 Pontii Thomeriarum dixit quod persistebat in
 cedula supra oblata, sed non intendit ingredi
 litem, inconsulto domino suo.

Procurator Nemausensis dixit, quod persistit
 in supra cedulatis, retenta voluntate domini
 sui supra oblati. Procurator vero Elnensis
 idem dixit, prout procurator Nemausensis.
 Procurator vero domini Elestensis dixit, quod
 volebat redigere in scriptis dicenda per eum
 super praemissis. Dicitur namque dominus Pe-
 trus Gardane procuratorio nomine dicti domi-
 ni nostri Narbonensis archiepiscopi petiit co-
 piam, seu facultatem videndi et palpandi con-
 tenta in dicta cedula per partem dictorum do-
 minorum suffraganeorum tradita sibi concedi,
 ut melius deliberare valeat super contentis in
 ea, contentis in dicta requesta, et aliis su-
 pra dictis allegatis et altercatis, non consen-
 tiendo quatenus possint praedictae dicto do-
 mino archiepiscopo et suae iam dictae curiae
 metropolitanae. Et dictus dominus president
 facultatem videndi dictam cedulam dicto do-
 mino procuratori concessit, et ad delibera-
 dum super contentis in ea horam vespertarum
 diei praesentis eidem assignavit. De quibus
 omnibus et singulis dicti domini Episcopi praes-
 entes et procuratores, sive legati aliorum do-
 minorum Episcoporum absentium, et procu-
 ratorum Concilii Generalis. Tom. XXVIII.

sator dicti domini Narbonensis archiepiscopi
 petierunt, et requisierunt eis et utrique ipso-
 rum fieri unum vel plura publica instrumenta
 per nos notarios infra scriptos, et quemlibet
 nostrum.

Ad quam acta anno, die, loco, hora, Indi-
 cione, et pontificatu, quibus supra, fuerunt
 praesentes venerabiles viri domini Joannes Payes
 licentiatas in decretis, Petrus Malefusse et te-
 res vocati et rogati

 publicus et apostolica et imperiali auctoritati-
 bus, et dicti domini nostri Narbonensis archie-
 piscopi notarius et scriba huiusmodi sacri Con-
 cillii infra scriptus qua communicando cum . .

 dicta auctoritate apostolica notario de promissis
 omnibus instrumentum recepi.

Ad quam vespertarum horam per dictum do-
 minum presidentem dicto procuratori assignatam
 ad deliberandum super contentis in scripta ce-
 dula . . . procuratoribus supra nominatis, et
 quibuscumque aliis dictum sacrum Concilium
 continentibus comparuit dominus Petrus Gardani
 nomine quo supra. Qui quidem procurator fi-
 calis respectu oblationis factae per dictum do-
 minum Biterrensem Episcopum, et alios praedictos
 super verbum, &c. dixit quod acceptabat praesentata,
 hoc tamen salvo quod interdum obediatur
 curiae metropolitanae, ut erat consuetum.
 Super ceteris vero aliis contentis in dicta ce-
 dula qua incipit, Reverendissimo, &c. dictus
 procurator respondit et replicavit ut sequitur.

Et primo respondit ad primum contentum
 qui incipit: Primo namque quatuordecimque
 contingit a nobis, &c. in pede seu margine eius-
 dem articuli in haec verba. Iste articulus ha-
 bet duo, quae competunt de consuetudine videlicet
 crimina authentica, et ubi mandatur moeri
 notarius.

Item, respondit ad alium articulum qui incipit
 in curia metropolitana indistincte talibus
 appellationibus, &c. in margine dicti articuli in
 haec verba: Verum est, si petatur humiliter,
 parte vocata et audita, si non probetur mani-
 feste offensum, quod de iure est.

Item, ad alium articulum qui sic incipit: In
 die vero appellationum quando contingit, &c. res-
 pondit idem procurator sic: Non est ita ut po-
 nitur in facto simpliciter, sed si pars petat re-
 censeri informationes, recensentur et facta re-
 censione, sit iustitia.

Item, etiam ad alium articulum qui incipit
 sic: Item etiam cum sapius contingit tales ap-
 pellationes, &c. respondit idem procurator ut
 sequitur. Non intelligo, ideo declaretur me-
 lius ulterius.

Ad alium articulum, qui sic incipit: Item,
 quod supposito quod vester iudex appellationum,
 &c. respondit ut sequitur. Salva reverentia
 non est ita, immo dicitur donec et quousque.

Ad alium articulum, qui sic incipit: Item
 quod gravissimum est iudex vester appellationum,
 &c. sic respondit ipse procurator: Hoc habet
 curia metropolitana de consuetudine.

Item, et ad alium articulum qui incipit:
 Item, iudex vester appellationum etiam ubi nul-
 la intervenit appellatio, &c. sic respondit: Non
 est ita, salva reverentia.

Et ad alium articulum qui incipit sic: Item,
 iudex vester appellationum compellere videtur offi-
 carios nostros, &c. sic respondit idem procura-
 tor: Hoc competit de consuetudine curiae metro-
 poli-

ANNO
CHRISTI
1430.

dicti articuli, quod vero ad secundum caput ubi dicitur *Et tamen si appelletur ab aliquo officiali foraneo domini Narbonensis archiepiscopi*, &c. sic etiam respondit in pede seu margine dicti articuli: Non est ita, immo appellatur ad metropolitanum ab officialibus Limoti, Villarubez & Capitis-Ragni, qui sunt foranei.

Item, etiam respondit ad alium articulum dictæ requestæ qui sic incipit: *Item nititur compellere vester iudex appellationum capellanos & notarios &c.* in hunc modum: Ita habet curia de consuetudine.

Ceterum ad alium articulum, qui sic incipit: *Item, compellere nititur vester iudex appellationum subditos vestros*, &c. sic respondit: Ita habet curia de consuetudine, & iste articulus est idem cum precedenti.

Ad alium articulum qui incipit: *Item diebus vester iudex appellationum de falso compellit per verbum Mandamus*, &c. sic respondit: Ita habet curia de consuetudine.

Ad alium vero articulum qui incipit: *Item, ipse vester iudex appellationum compellere nititur subditos vestros*, &c. respondit sic: Ita habet curia de consuetudine.

Item, ad alium articulum qui sic incipit: *Item, iudex vester appellationum, si ille qui appellavit*, &c. respondit sic: Ita habet curia de consuetudine.

Ad alium articulum qui incipit: *Item, dum appellatur per subditos*, &c. sic respondit: Ita habet curia de consuetudine.

Ad alium articulum, qui incipit: *Item & licet nos Episcopi*, &c. etiam respondit sic: Ita potest fieri de iure, servatis servandis in talibus.

Item ad alium articulum dictæ requestæ, qui incipit: *Item & quia quandoque contingit*, &c. respondit in hunc modum: Non est verum, nisi fuerit appellationi delatum per officialem a quo.

Quibus sic factis responsionibus ad singulos articulos dictæ requestæ, dictus dominus Petrus Gardane, quo supra nomine obtulit ostendere & exhibere in posse curiæ metropolitanæ dictis dominis subrogandis summarie & quibuscumque aliis ab eis deputandis summarie & de plano omnes & singulas consuetudines, quas dicta curia habet & alias fecit, dixit & egit in omnibus & per omnia prout supra. De quibus omnibus dictus procurator petiit & requirit unum vel plura sibi fieri publica instrumenta, His quæ præjudicare possent domino archiepiscopo non consentiendo. Et di-

ctus dominus præfatus dixit, quod quatenus dicta requesta continet querelas aliquas contra dominum metropolitanum & curiam suam, illas per præfens Concilium non posset terminare sine speciali mandato sanctæ sedis apostolicæ, quod non habet. Et ideo illas decidendas & terminandas remittit eidem sanctæ sedi apostolicæ, non per hoc intendens in aliquo præjudicare eidem domino archiepiscopo nec curiæ suæ in petitorio, nec possessorio suo ad dictas querelas. Dicti autem domini Biterrensis Episcopi, Uticensis & Agathensis & procuratores seu vicarii dominorum Episcoporum absentium, excepto procuratore Eilenens, dixerunt & protestati fuerunt, quod propter aliquam tolerantiam, si quam faciant obediendo, prout curia metropolitana præterdit, & dixit debere obediri in casibus expressis in dicta eorum requesta, quod propter hoc non intendunt præjudicare eorum iuribus, nec novam jus domino archiepiscopo nec curiæ suæ tribuere, nec dictas consuetudines approbare in petitorio nec possessorio. Præfatus dominus Carcaisonensis Episcopus dixit & protestatus fuit, quod per responsionem factam per dictum dominum præfentem, seu per aliqua dicta, seu producta in hoc sacro provinciali Concilio non vult, nec intendit transactionem suam hæcenus factam cum dicta curia metropolitana facere litigiosam. Præfatus autem dominus Joannes Osherii, quo supra nomine, dixit se consentire responsioni dicti domini præfentis, non tamen derogando requestis per eum factis, nec per responsionem dicti domini præfentis inde sequutis, & nihilominus dictus dominus præfatus non consentiens protestationibus & alterationibus hinc inde factis, quatenus possint domino nostro Narbonensi archiepiscopo præjudicare, dixit & respondit, obtulit & alias egit in omnibus & per omnia prout supra. De quibus dicti domini Episcopi & procuratores petierunt eis & eorum utrique fieri unum vel plura publica instrumenta per nos notarios infra scriptos. Acta fuerunt hæc Narbonæ, & infra dictam capellam B. Mariæ Magdalenz, dicto domino præfente inibi more majorum pro tribunali sedente, & suum sacrum provinciale Concilium tenente & celebrante una cum dominis Episcopis præfentibus, & procuratoribus absentium superius nominatis, anno, die, hora, indictione, & pontificatu, quibus supra, &c.

ANNO
CHRISTI
1430.ANNO
CHRISTI
1431.ANNO
CHRISTI
1431.

V I T A E U G E N I I P A P Æ I V.

Eugenius IV. natione Venetus, Gabriel Condulmerius antea vocatus, ex Canonico in Alga a Gregorio XII. in cubicularium assumptus, & postea ab eodem Episcopus Senensis, & tandem Cardinalis factus v. Nonas Martii anno 1431. ad pontificatum evectus fuit. Stephanus Columna huius potentiam & indignationem veritus, cum quibusdam foedus percussit, armatus contra pontificem arma sumpsit, verum a pontificis militibus fuga lu-

bi consulere coactus fuit. Acciderunt etiam eisdem pene temporibus tumultus, & variæ tragædiæ excitatæ, his temporibus exorta, quæ pontificis ægritudine sunt sopitæ. Angelotum una cum Francisco camerario nepote suo Cardinalem creavit. Paulo post Sigismundum imperiali corona Romæ condecoravit. Per Nicolaum Fortibrachlum bellis infestatus, populique seditione turbatus, mutato habitu sese clam Florentiam surripuit. Ubi cum molestis & ta-

ANNO CHRISTI 1431.

& tandem plenissime commemoraretur, jura Mar-

Antoni V. prescriptum Concilium Basiliense in-

ANNO CHRISTI 1431.

COMPENDIOSA ENARRATIO

Quomodo Bohemi vocati productique sint ad Basileensem synodum œcumenicam, & quid illic egerint.

Infero est h-
berio h-
mimo d-
d-
1431.

Cum Bohemi in erroribus suis persistenter, & primitivam ac Apostolicam ecclesiam iactantes a Romana sede pertinacius evarerent, exulceratis nimirum illorum animis ob Joannis Husi & Hieronymi Pragensis exultionem, missus est in Germaniam legatus Julianus Cardinalis titulo sancti Angeli, ut expeditionem appareret in rebelles Bohemos, quam Romana consuetudo Cruciatam appellat. Putabat enim Romanus Pontifex hanc gentem a Germanis facile posse superari. Verum res aliter evenit. Nam nostris sæpius in fugam versis, tantum vicinis omnibus terrorem incusserunt, ut nihil aliud quam pacem optaret Germania. Rebus itaque non succedentibus, cum semper Bohemi superiores essent, quamquam a novo jam Pontifice Eugenio sententia anathematis damnati, optimum factu visum est, si Basileam, ubi nuper indictum erat Concilium, vocarentur. Quare Cardinalis Julianus eo loci præmisit Joannem Polemariæ Pontifici juris doctorem sacricque palatii auditorem, & Joannem de Ragasio theologiae professorem, ordinis Prædicatorum tum procuratorem generalem, qui postea Argensis Episcopus factus etiam in Cardinalium numerum meruit recipi, titulum sancti Sixti indeperit. Qui cum Basileam venissent anno MCCCCXXXI. mense Augusto, vocarunt litteris ad Concilium Joannem Mulbrunz abbatem, & Joannem Gelhufium ejusdem cœnobii monachum. Nam hoc homine propter dexteritatem ingenii & regionum ac rerum experientiam in primis opus erat ad obsundas legationes. Abbas aliis negotiis distentus non venit: Joannem tamen morbo paulo ante vexatum, & adhuc valetudine non satis confirmata, Basileam misit. Quo non multis post diebus Julianus quoque pervenit, ut promiserat. Et cum Joannem Gelhufium, & Hummannum Offenburgium, consulem Basileensem, primum ad Sigismundum Cæsarem, Feldkirchi tum agentem, deinde ad Fridericum ducem Austriæ mittit, pro componendo bello quod huic erat cum Philippo duce Burgundiæ. Fiebat hoc ut reddita pace tuto liceret

Basileam venire, non solum proceribus ecclesiasticis, sed & mercatoribus, atque adeo omnia quæ ad victum pertinent importare. Hanc legationem obeuntes, litteras acceperunt a sancta synodo Sigismundo Cæsari reddendas, quibus Bohemi & Moravi ad Concilium vocabantur: has ille mox in Bohemiam perferendas curavit. At cum in Italiam proficisceretur, Imperialem a Pontifice coronam suscepturum, protectorem interim velut vicarium sacro Concilio dedit Wilelmum Bavarie ducem. Porro cum synodus monita fuisset nostros condiciones pacis a Bohemis accipere vellet post sedam illam fugam; arbitrans hoc ignominiosum esse, nisi Joannem Niderium ordinis Prædicatorum theologum, & Joannem Gelhufium, qui commodum redierant, ut vicinum Bohemis populum consolarentur, & Moravos Bohemosque ad Concilium ante vocatos ad veniendum sedulo urgerent. Hi tertio Kalendas Novembris Basilea discedentes, Monachium versus (id est oppidum Bavarie) iter instituerunt. Ubi cum primum Wilelmum ducem, & hujus fratrem Ernestum, atque Ernesti filium Albertum, salutassent, & mandata legationis sue exposuissent; ipsumque Wilelmum monuissent, ut quamprimum Basileam veniret, quod ei tutela Concilii commissa esset a Cæsare; mox Fridericum marchionem Brandeburgii, Joannem ducem Bavarie, & senatum Nurenbergensem, ac alios principes & dominos, partim litteris synodalibus, partim etiam ore suo sunt adhortati, ut nullo pacto fœdus cum Bohemis inirent, quod ecclesiam nocere posset; adfuerunt mox auxillium. Rogabantque nomine Concilii, ut, si Bohemi legatos suos Basileam mittere vellent, deducerent eos per suam quique regionem salvos. Omnes se hoc facturos receperunt. De vocatis Bohemis diei non potest, quum gavisi fuerint omnes, præsertim laici, cum etiam lacrymas emitterent affectus vehementissimi testes. Deinde cum senatum Nurenbergensem consulissent, de mittendis in Bohemiam litteris synodalibus, visum est melius esse, si prius sciscitarentur ab Eggenbus, Ecce 1 num

Wilelmus dux Bavarie, protectus Concilii.

Fridericus marchio Brandeburgii, Joannes Dux Bavarie, Nurenbergenses.

Joannes Polemariæ, Joannes de Ragasio.

Joannes Gelhufius.

Hummannus Offenburgius.

ANNO
CHRISTI
1431.

ANNO
CHRISTI
1431.

num aliquid ad superiores Concilii litteras Bohemi respondissent, quas ipsi perferendas curassent. Egrenses per litteras moniti, tabellarium illum Nurembergam miserunt, qui litteras Concilii in Bohemiam ante pertulerat. Is retulit, quanta cum reverentia litteras accepisset consul majoris civitatis Pragensis, & quibus ipse promissus fuisset donatus. Unde spes legati conceperunt rem bene processuram. Itaque Concilio senatus Nurembergensis usi, & aliorum, praesertim abbatis sancti Egidii, Albertique pastoris apud sanctum Sebaldum, & Conradi Cuonhoferii, remisit ad Egrenses tabellarium illum, & suis privatim & Concilii litteris oneratum: neque enim commodior erat ratio litteras in Bohemiam mittendi. Multum porro laboratum est in hac re, cum ab Egrensis ipsis, tum a Friderico marchione Brandenburgensi, & Joanne duce Bavarie, & a senatu Nurembergensi tantopere cupiebant hi inter Christianos pacem instaurari. Exempla litterarum, quibus sacra synodus Bohemos denuo invitat, & alias item exhortatorias, ac litteras oratorum ad eisdem, & ad hos Pragensem respondentes, causa brevitatis omisimus. Porro Bohemi non per omnia nostris fidentes, in litteris petebant, ut oratores Concilii cum principibus vicinis ad Egram venirent: suos illic quoque adfuturos, ut de commeatu, seu publica fide danda, quem salvum conductum appellant, & aliis rebus tractaretur. Decretum fuit ei conventui dies Dominicus, qui Pascha proxime sequeretur. Erat is mensis Aprilis dies vigesimus septimus. Itaque venerunt Egram oratores sacri Concilii, Henricus abbas sancti Egidii Nurembergensis, Joannes Nider theologiae professor ac prior domus Praedicatorum apud Basileam, Fridericus de Parspergo decanus Ratisponensis, juris pontificii peritus; magister Henricus Toeglius canonicus Magdeburgensis, theologus, Albertus pastor apud sanctum Sebaldum Nurembergae, & Joannes Gelhusius cœnobita Mulbrunensis, cum illustribus principibus Friderico Marchione Brandenburgii, & Joanne Bavarie duce, ac aliis proceribus, fere cum ducentis & quinquaginta equis. Verum de Bohemis nullus aderat, quod Pilsnensis, & dominus Suanbergius salvum conductum non misissent. Id cum ex litteris intellexissent, effecerunt, ut ab Egrensis & Elenbogensibus nuntii Bohemorum Nicolaus Humpoltzius, secretarius majoris civitatis Pragensis, & Matthias Clumpezanus, praefectus Piestensis, producerentur, veneruntque Egram cum decem & novem equis, octavo die mensis Maii. Postridie apud marchionem Henricum Toegium elegantiori oratione Bohemorum nuntios salutavit, evangelicum illud usurpans declaransque: *Pax vobis*. Mox ipsi proposuerunt, quam atrocibus injuriis a nobis fuissent haecenus affecti, eamque rem existisse causam tot utrimque cladum. Gaudere se quod tandem spes affluerit, ut audirentur aliquando. Deinde de commeatu praestando disputatum est. Obsides postulant Bohemi, non quosvis, sed principes & nobiles. Id cum nostris non placeret, & res ita differretur, cepit vulgus apud Egram clamare, quo minus cum Bohemis procederet concordia per ecclesiasticos stare & principes. Proinde pientissimi principes Fridericus marchio Brandenburgensis, & Joannes Bavarie dux, suapte sponte se obligarunt. Hoc idem paulo post

rogante synodo fecit protector Concilii Willelmus dux Bavarie, item ipsa synodus, & Sigismundus Caesar. Praeterea promissio facta est, hoc idem omnes principes & civitates praestituros, per quorum ditionem essent praestituri Bohemi, atque adeo civitatem ipsam Basileensem. Quae de commeatu diplomata paulo post sunt Pragae missa. Postulatum & hoc est a Bohemis, ut ipse Caesar praesens adesset in synodo quam fieri posset plene congregata. Conventus Egrensis duravit dies viginti unum. In quo fuerunt etiam ornatissimi viri Petrus Volkamer, consul Nurembergensis, & Conradus Cuonhofer, jussu sumptuque civitatis suae. Verum Bohemi, quamquam audissent nostros miranda pollicentes, adhuc non plane fidebant. Quare elegerunt duos nuntios Nicolaum Humpoltzius, & Joannem Zaccensem, qui Basileam irent, & cuncta diligenter explorarent. Hos Conradus Episcopus Ratisponensis, & Conradus Seglaver decanus Eistemiensis, Carelsburgum usque, ubi marchio Badenensis degebat, deduxerunt, in hoc a synodo paulo ante emissi, ut expiscarentur an essent venturi Bohemorum legati. In comitatu vero erant e nostris, abbas Eberacensis, & ceteri nuntii sacri Concilii. Cum Biberacum venissent, quidam infelice curiosus ex altero Bohemorum nuntio quaesivit undenam esset. Respondit is se Zaccensem esse. Illic (inquit ille) sunt execrabiles haeretici & pessimi homines, &c. Qui propter hujusmodi convicium, veluti violator publicae fidei, statim in carcerem raptus est, plus poenae deponens, nisi ipsi nuntii Bohemorum, & abbas Eberacensis, precibus hominem liberassent. Cum venissent Basileam, vino & piscibus fuerunt a senatu donati. Manserunt illic dies quinque & dimidiatum. Decimo Octobris die venerunt ad synodum, quae convenerat apud Praedicatorum. Hi nuntii cum domum fuissent reversi cum diplomatibus Concilii, indicassentque quae viderant, rem videlicet agi serio, nec subesse dolum, delecti sunt oratores ad Concilium mittendi de regno Bohemae & marchionatu Moraviae, Joannes de Krainitz, Jacobus de Wrzieslonitz, Beneficus de Makrovvitz, Joannes Velvvar de Praga, Matthias de Clumpezan, Laurinus de Hradisse, Gregorius de Curia, Nicolaus scriba Pragensis, magister Joannes de Rocciano, magister Petrus Payne de Anglia, Procopius ductor exercitus Taboritarum, Nicolaus de Peletannau, Marcoldus de Zbraslavitz, Martinus de Chrudim, & Perus Zaccensis. Qui cum in Tusca convenissent, illuc per nostros in Chambiam sunt producti cum triginta duobus equis per nobiles viros, Hinskoverum, Pflugium, Pavelltorferum, Fridericum praepositum Ratisponensem, & alios: ubi Conradus Ratisponensis Episcopus substiterat. Ex Chambiam Suenckendorphium itum est. Atque cum jam Nurembergae vicini essent, Matthias Clumpezanus praefectus Piestensis vexillum protulit: cujus una pars crucifixi imaginem habebat depictam, altera calicem eucharistiae figura superposita, sicque Nurembergam ingressi sunt. Verum cum a hostris moniti essent, id postea nunquam fecerunt. Nurembergenses, praeter viarium atque piscarium manus, etiam viginti duo equites concesserunt, qui illos Ulmam comitarentur. Ex Nurembergae Albertus marchionis filius in Guntzenhusum produxit, Oringenensis comitis ministri

veritas
Conabset.

Ex parte in
abbi Concilio
Basiliensi in
fuo.

Conventus
Egrensis.

Loc. 24.

Diplomata
sibi condon-
Aus.

Petrus Vol-
kamer.
Conradus
Cuonhofer.

Abbas Eber-
racensis.

Oratores
Bohemorum
ad Concilium.

* producti.

ANNO
CHRISTI
1431

ANNO
CHRISTI
1431

Venerabilis
Synodus

Disputum.

Joannes de
Ragufio
respondit ad
primum
articulum.

Henricus
Cameracensis

stri Nordlingam, & postero die Ulmam, Ul-
 mensis porro Biberacum & Sulgoviam usque:
 inde exceptis Jacobus Truchses de Vvalpurg
 eques auratus Stockacum produxit: satellites du-
 cis Bavarie Vvilelmi Scaffhusium post deduxe-
 runt: illis naves ingressi, quarta die Januarii
 Basilicam venerunt. Porro nono die ejusdem me-
 nsis, cum synodum accessissent, habuit oratio-
 nem Jullianus Cardinalis, de eo quod quidquam
 usquam dubiorum est id auctoritate Concilii
 defixi debeat: quandoquidem omnes mortales
 Juliano Cardinalis, de eo quod quidquam
 generale Concilium representat, se submittere tenentur.
 Quae quidem oratio non omnibus Bohemis
 probabatur. Habuit & Roccianus orationem
 nomine Bohemorum, dum postulans quod
 audirentur. Is fuit destinatus decimo sexto
 mensis. Quo die Joannes Roccianus pauca
 praefatus, primum articulum de communionem
 sub utraque specie proponere cepit, usque in
 tertium diem, semper ante meridiem. Deinde
 Vvenclaus Taborita, secundum articulum de
 corrigendis & eliminandis peccatis publicis in
 medium protulit per bidui spatium. Post quem
 Wldaricus presbyter orphanorum tertium arti-
 culum de libera praedicatione verbi Dei duobus
 item diebus proposuit. Postremo Petrus
 Payne Anglus de quarto articulo, qui erat de
 civili dominio clericorum, per tres dies dis-
 seruit. Fecerant autem copiam suam disputa-
 tionum sacro Concilio in scriptis, & gratias
 egerunt quod auditi fuissent. Postioresque tres
 satis inciviliter in nostros invexerunt, Joannem
 Vviclophum & Joannem Hussum a doctrina
 laudantes, nihil veriti doctores evangelicos vo-
 care quos pridem Ecclesia damnarat. Exigebat
 res ut Bohemis aliquid responderetur. Itaque
 surgens Joannes de Ragufio, theologiae profes-
 sor, ordinis Praedicatorum pro urator genera-
 lis, petiit clara voce in medio sacrae Congre-
 gationis potestatem sibi dari ut responderet pri-
 vato nomine ad primum Bohemorum articu-
 lum. Assensit synodus. Octavo diebus respon-
 dit horis antemeridianis. Antequam autem in-
 ciperet respondere, Joannes abbas Cisterciensis
 orationem ad Bohemos habuit, ut se submit-
 terent determinationi sanctae matris Ecclesiae,
 quam id sacrum Concilium representaret. Ea
 res Bohemos non parum offendit: inter res
 respondendum Joannes Ragufius, theologorum
 istorum more quos scholasticos hodie vocant,
 crebro haereseos & haereticorum vocabulum ha-
 bebant in ore. Non poterat hoc tandem ferre
 Praecipuus Bohemus, quia surgens cum stoma-
 cho, de hac injuria apud sanctam synodum
 publice conquestus est. Conterraneus (inquit)
 iste noster injuria nos afficit, haereticos nos
 subinde vocans. Ad hoc Ragufius: Quia
 (inquit) conterraneus vester sum lingua ac na-
 tione, propterea tam avido cupio vos ad ma-
 trem Ecclesiam redire. Erat is gente Dalma-
 ta, constat autem Dalmatas in Bohemiam
 transgressos, ab occupata regione nomen acce-
 pisse, parumque absuit quin ob eam offensionem
 Basilea abirent: vique placari poterant.
 Quidam etiam ex Bohemis volebant Ragufi-
 num ad finem usque disputantem audire. De-
 inde respondit ad secundum articulum insignis
 theologus Aegidius Carlerius, decanus Ecclesiae
 Cameracensis, per quatuor dies. Ad tertium
 articulum Henricus, cognomento Frigidum fer-
 rum, theologus ordinis Praedicatorum, per
 dies tres.

Ad quartum postremo respondit Joannes Po-
 lemarius, auditor causarum sacri palatii, tri-
 bus item diebus, afficiebatque Bohemos tadio
 nostrorum (at illis videbatur) proximitas. Quam-
 quam vero nostri tam accurate respondissent,
 nihilo minus illi suos articulos adhuc pertinaciter
 defendebant: praesertim primum, adeo
 ut Joannes Roccianus responhones Ragufini
 sex diebus fortiter impugnaret. Porro cum dis-
 putatio pareret disputationem, & non videretur
 hoc pacto pax & concordia facile coitura,
 tentatum est aliud remedium ab illustri Bavarie
 principe Vvilelmo protectore sacri Concilii,
 videlicet ut omnis disputationibus res amice
 componeretur. Utrumque deputati sunt aliquot
 de concordia tractaturi: qui cum undecimo
 Martii die convenissent, & iusti essent dicere
 sententiam suam, qui a parte Concilii erant,
 optimum inquit sibi videri, si illi nobiscum
 unirentur, & unum corpus efficerentur, quod
 corpus tum omnes diversitates opinionum sive
 sectarum concordare, & declarare posset, at-
 que definire, quid in singulis agendum foret
 sive credendum. Bohemi cum aliquamdiu deli-
 berassent, aiebant hanc viam non videri sa-
 tis aptam, nisi prius quatuor illi articuli ex-
 actius essent declarati: ita ut aut nos cum ip-
 sis, aut ipsi nobiscum sentirent. Alioquin
 rem ridiculam futuram, & jam uniti; in
 articulo rursus decisione discreparent. Res-
 ponsum est hic a nostris, si rite unirentur,
 invocato Spiritu sancto, nequaquam eos in
 hujusmodi decisione erraturos, quando quilibet
 Christianus tali definitioni credere debeat.
 Quod si hoc facere vellent, adamantinam pla-
 ne coalituram utrimque concordiam. Verum
 surdis (quod ajunt) fabula caneatur. Sed
 & alii tres adversum responhones datas perti-
 naciter disputabant. Id temporis Julianus Car-
 dinalis Concilii praesidens, talem ad oratores
 Bohemorum habuit orationem: Audivit (in-
 quit) haec sancta synodus per decem dies cum
 magna patientia quatuor vestrorum articulo-
 rum propositiones. Et in fine subjunxit: Pro-
 posuistis (inquit) proximis diebus quatuor
 articulos, sed audimus praeter hos quatuor
 multa vos alia habere dogmata peregrina, in
 quibus a nobis dissentitis. Necessarium est,
 si vestra unitas & perfecta fraternitas inter nos
 sequi debet, ut omnia in hoc sacro Concilio
 propaleantur, quatenus per gratiam Spiritus
 sancti, qui pacis & veritatis est auctor, de-
 bita ac salubris provisio fieri possit. Nec ex
 levibus conjecturis ista accepimus. Partim enim
 a fide dignis personis audivimus, partim qui-
 dam qui hic sunt, propriis oculis in Bohemia
 viderunt, partim etiam ex vestra relatione
 perpandimus. Magister enim Nicolaus se-
 cundo loco proponens allegavit inter alia Joan-
 nem Vvicleff evangelicum doctorem. Si illum
 eroditis esse evangelicum, consequens est ut
 dicta ejus aethentica reputetis: si vero non
 ita putatis, aequum esset ut hoc nobis inno-
 tescat. De iis igitur & quibusdam aliis vos
 rogamus, ut nos certificare velitis quid cre-
 datis, & quam super his fidem adhibeatis.
 Nec sic requirimus ut motiva & rationes ve-
 stras nunc explicetis; sed satis nobis nunc
 est, ut ad singulos articulos nobis respondeatis
 per verbum Credimus, aut, Non credimus.
 Quod si feceritis, ut speramus, tunc
 aperte cognoscemus vos cupere ut bonam de
 vobis aestimationem capiamus. Si quid autem
 Eccc 3 est

ANNO
CHRISTI
1439.
1. Julii.

est de quo velitis per nos certificari, interrogate audacter, & confestim vobis respondebitis. Parati enim sumus (juxta beati Petri doctrinam) unicuique poscenti reddere rationem de ea qua in nobis est fide. Ad hoc paucis responderunt oratores Bohemorum, venisse se tantum, ut quatuor illos articulos proponerent, non tam suo, quam publico socius regni Bohemici nomine. Nec aliud dixerunt. Quare rursus illustris Concilii praefator Wilhelmus, quatuor viris utrimque adscitis, de re pacifice transigenda tractavit. Ex quorum consilio decrevit sancta synodus insignem legationem cum oratoribus Bohemorum Pragam mittere, ubi ad diem sacratissimae Trinitatis populus esset conventurus. Neque enim conditiones concordiae quas offerebant nostri volebant accipere; sed abire festinabant. Itaque decimoquarto Aprilis die Philibertus Constantiensis in Normannia antistes, Petrus Augustensis Episcopus, Joannes Polemarius archidiaconus Barcinonensis, juris Pontificii professor, Fridericus Parsperger praepositus Ratisponensis, Egidius Carierius decanus Cameracensis, Alexander Sparur jurisconsultus Angius, Thomas Haselbachius theologus Viennensis, Henricus Torgius canonicus Magdeburgensis, theologus, Martinus Bernerius decanus Turonensis, & Joannes Gellhusius Muldunensis monachus, jussu Concilii cum oratoribus Bohemorum Pragam sunt profecti. Longum esset narrare quantum honoris fuerit impensum nostris, cum passim in itinere, tum ab ipsa Bohemis, praesertim a Pragensibus. Ceterum cum Prage convenisset ad praefixum diem ingens multitudo Bohemorum, ex clericis, magnatibus, & plebeis, adhortati sunt eos nostri, quod etiam ante saepe fecerant, ut primum Ecclesiasticam unitatem amplecterentur: deinde, si qua dubia essent, melius ea sic discuti posse. Non placebat hoc Bohemis, quin volebant quatuor illorum articulorum in primis habere declarationem. Quam si possent obtinere, promittebant se pacem & concordiam amplexturos. Cum nostri viderent rem aliter agi non posse, petierunt articulos illos in certa sibi forma dari, quos ad synodum miserunt per tres Bohemorum oratores. Declarationem vero postea sacra synodus in Bohemiam misit in publico regni conventu populo promulgandam, legatis Philiberto Constantiensis Episcopo, Joanne Polemario, Henrico Torgio, & Martino Bernerio: qui iussi sunt hoc Bohemis referre nomine Concilii: Quod si trium illorum articulorum declarationem & pacem Ecclesiasticam suscipere vellent, invenire possessionem, qua de quarto articulo, hoc est de communione sub utraque specie, res per concordiam transigeretur. Proposuerunt autem apud Pragam in publico nobilium & plebejorum conventu declarationes trium articulorum in forma sequentis:

Declaratio
in articulo
secundo per
Concilium.

Quoniam circa doctrinam veritatis sic sobrie & caute incidendum est maxime sacro generali Concilio, ut veritas declaretur, verbis sic ordinate conceptis, ut nulli sit in futurum offendiculum ubi possit impingere, & habere occasionem erroris, & (ut verbis utamur beati Isidori) ne aliquid per obscuritatem in captione contineat. Circa materiam de cohibitione & correptione peccatorum, in qua posuistis articulum sub his verbis: Omnia peccata morta-

lia, & praesertim publica, per eos quorum interest rationabiliter & secundum legem Dei cohibeantur, corrigantur & eliminentur. Ecce verbum, Per eos quorum interest, nimis est generale, & posset esse offendiculum. Et juxta scripturae sententiam non debemus ponere offendiculum ante caecum, & claudenda sunt fossa, ne bos vicini ibi laedatur: omnis talis occasio tollenda est. Dicimus ergo quod secundum scripturae sacrae sententiam, sanctorumque documenta doctorum, sic catholice est tenendum: Quod omnia peccata mortalia, praesertim publica, quantum rationabiliter fieri potest, secundum legem Dei, & sanctorum patrum instituta, sunt cohibenda, corripienda, & eliminanda. Potestas autem puniendi criminosos, non ad privatas personas, sed ad eos tantummodo pertinet qui jurisdictionem habent in eos fori, distinctione juris & iustitiae ordine observatis.

Circa materiam de praedicatione verbi Dei, in qua posuistis articulum hoc tenore: Quod verbum Dei a sacerdotibus domini & Levitis idoneis libere ac fideliter praedicetur. Ne ex verbo, Libere, sumeretur occasio vagae & dispendiosae libertatis, quam nec vos, ut saepe dixistis, intendistis, circumstantionandum est. Dicimusque quod secundum scripturae sacrae sententiam, sanctorumque documenta doctorum, sic catholice est tenendum: Quod verbum Dei a sacerdotibus domini & Levitis ad hoc idoneis, & per superiores, ad quos pertinet, approbatis & missis, libere, non tamen passim, sed ordinate & fideliter praedicetur, salva auctoritate Pontificis, qui est praordinator in cunctis, juxta sanctorum patrum instituta.

Circa materiam articuli ultimi sub his verbis expressi: Non licet clero Christi tempore legis gratiae super bonis temporalibus seculariter dominari. Meminimus, quod dum in sacro Concilio super hoc disputatio ageretur publica & solemniter, ille qui ad disputandum per sacrum Concilium extitit deputatus, duas conclusiones posuit sub his verbis: Prima, quod clerici non religiosi, seu qui voto se ad hoc non obligaverunt, licite possunt habere & possidere quaecumque bona temporalia, hereditates paternas, aut aliorum, si eis relinquuntur, & alia bona iuste acquisita ex causa donationis vel alterius liciti contractus, vel arte licita. Secunda, quod Ecclesia potest licite habere & possidere bona temporalia mobilia & immobilia, domos, praedia, villas, oppida, castra, & civitates, & in eis habere privatum & civile dominium. Ille siquidem ex vestris ambaxiatoribus qui disputabat, concessit easdem, dicens illas sensui sui articuli bene intellecto non contradicere, cum ipse articulum suum intellexerit de dominio civili formaliter intellecto. Ex quo & aliis posset intelligi quod verba, Seculariter dominari, in praesertito articulo exposita, ad aliquem specialem dominandi modum vel usum videantur referri.

Sed quoniam doctrina Ecclesiae non est verbis ambiguis pertractanda, sed plane, propterea id, quod secundum legem Dei & sanctorum documenta doctorum catholice tenendum est, duximus exprimendum: videlicet praemissas duas conclusiones esse veras, quodque ecclesiastici viri bona Ecclesiae, quorum sunt administratores, debent fideliter administrare, juxta sanctorum patrum salubria instituta. Ipsaque bona Eccle-

ANNO
CHRISTI
1439.

ANNO
CHRISTI
1431.

sz ab aliis quam ab his, quibus administra-
tio canonicè est commissà, usurpari sine sa-
cilegii reatu non possunt.

Sacrum Concilium circa materias dictorum
trium articulorum curavit, semota omni am-
biguitate, secundum veritatem evangelicæ do-
ctrinæ veros sensus exponere. Verum si circa
ipsas materias aliquid dubietatis adhuc restat,
iuxta informationes quas in sacro Concilio ac-
cepimus, parati sumus super illis, prima ve-
ritate (quæ Deus est) largiente, vobis decla-
rare veritatem. Si declarationem dictorum
trium articulorum, quæ veritati sacre scriptu-
ræ innititur, suscipitis & amplectimini, pro-
ut tenemini, ac unitatem puram, simplicem
& perfectam realiter & cum effectû vultis ha-
bere, super libertate communionis sacratissimæ
eucharistiæ sub duplici specie, quam postula-
tis & desideratis, quamque sine licentia san-
ctæ matris ecclesiæ licite non potestis habere,
nos habemus potestatem a sacro generali Con-
cilio certo modo vobiscum tractandi & con-
cludendi: speramus taliter ut mansuri sitis me-
rito consolati.

His explicatis, quia domini Bohemi habita
sua deliberatione dixerunt se nocte super præ-
dictis dare responsum, nisi prius super mate-
ria communionis quid esset eis offerendum au-
dierent, opus fuit explicationem rei ita face-
re. Quæ facta fuit, & in scriptis tradita sub
forma sequenti.

Conditiones
de utraque
specie.

In nomine domini & Salvatoris nostri Jesu
Christi, de cuius sacratissimæ eucharistiæ sa-
cramento tractaturi sumus, ut ipse qui hoc
sacratissimum sacramentum instituit, quod est
unitatis & pacis, illud in nobis effici faciat
quod designat, ut videlicet simus unum in ip-
so domino Jesu capite nostro: & ut ipse con-
terat versutias diaboli, qui sua maligna astu-
tia ex sacramento pacis & unitatis occasionem
bellorum ingressit, ut dum de modo commu-
nicandi Christiani contendunt, communionis
fructu priventur. Unde B. Augustinus in ser-
mone de infantibus, in decretis de consecra-
tione distinctione secunda: Quia passus: Ita
dominus noster Jesus Christus nos sanctifica-
vit, nos ad se pertinere voluit, mysterium
pacis & unitatis nostræ in mensa consecravit.
Qui accipit mysterium unitatis, & non tenet
vinculum pacis, non mysterium accipit pro
se, sed testimonium contra se. Hoc ante om-
nia duximus præmittendum, quod consuetudo
generalis ecclesiæ (quam etiam patres vestri
& vos ipsi olim servastis (per longissimam tem-
pora hoc habuit & habet, quod non conficien-
tes sub specie panis tantum communicant.
Quam consuetudinem ab ecclesiâ & sanctis pa-
tribus rationabiliter introductam, & diutissime
observatam non licet improbare, aut sine ec-
clesiæ auctoritate pro libito immutare. Igitur
dictam consuetudinem ecclesiæ immutando, as-
sumere usum communicandi populum sub ut-
traque specie, absque auctoritate sanctæ ma-
tris ecclesiæ licitum non est, sed illicitum.
Sancta vero mater ecclesiâ, suadentibus causis
rationabilibus, facultatem communicandi po-
pulum sub utraque specie potest concedere &
elargiri. Et talis communicatio, quæ sine auc-
toritate ecclesiæ attentata, esset illicita, cum de
auctoritate & licentia sanctæ matris ecclesiæ
fiet, erit licita, si alia non impediunt. Si al-
lia non impediunt propterea diximus, quon-
iam (ut ait apostolus) qui manducat & bibit

Joan. 6.

indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Un-
de beatus Isidorus, & habetur de consecra-
tione distinctione secunda: Qui scelerate vi-
vunt, & in ecclesiâ communicare non desin-
unt, putantes se tali communione mundari,
discant nihil ad emundationem proficere sibi.
Et Augustinus eadem distinctione: Et sancta
malis nocere possunt, bonis sunt ad salutem,
malis ad iudicium. Sunt ad hoc plures aucto-
ritates. Etenim inter primos communicantes
apostolus Judas fuit, sed quia indigne susce-
pit, prodicionis peccatum habens in corde si-
bi nihil profuit; quinimo extunc diabolus in
eum majorem exercuit potestatem. Ratio hoc
magna demonstrat. Quis vestrum dominum
suum in hospitium suscepturus, non cum om-
ni cura domum suam studeret mundare par-
ter & ornare, ut ipsum dominum posset hon-
este suscipere? Suscepturus igitur dominum
& salvatorem nostrum in hospicio animæ, de-
bet ipsam animam diligenter mundare & or-
nare. Mundare per sacramentum penitentis
cum amaritudine & contritione cordis, pecca-
ta sua humiliter pure & integre veraciter con-
fitendo, & suscipiendo satisfactionem debitam,
& penitentiam salutarem. Ornare vero pur-
pura sanctæ devotionis, ut sic corde purgato,
& fervore devotionis ornato, accedat ad divi-
nissimum sacramentum, in quo Deus est, mun-
dum reconcilians sibi: Admonet igitur, ex-
hortatur, & præcipit sancta synodus, ut om-
nes sacerdotes exhortentur diligenter & mo-
neant populum, & omne studium & sollicitu-
dinem adhibeant, ut nullus ad tam sacratis-
simum sacramentum, nisi debite præparatus,
accedat, cum magna reverentia & devotione,
ne quod pro animæ salute suscipitur, in iu-
diciu condennationis redundet cum suscipi-
tur indigne.

Præterea dicunt doctores, quod dicta con-
suetudo communicandi populum sub specie pa-
nis tantum, ab ecclesiâ & sanctis patribus fuit
rationabiliter introducta propter rationabiles
causas, specialiter propter duo pericula, scilicet
erroris & irreverentiæ. Erroris: fuit enim
error Nestorii, credentis quod sub specie
panis sit sola caro Christi, & sub specie vini
solum sanguis Christi, quod est error. Nam
veritas est quod sub qualibet specie est totus
Christus vivus & integer, caro, sanguis, a-
nima & divinitas. Et sub specie panis est to-
tus Christus vivus & integer. Et sub specie
vini, non est tantum sanguis, sed totus Chris-
tus vivus & integer. Quoniam (ut ait apo-
stolus) Christus resurgens ex mortuis jam non
moriatur. Semel ergo tantum mortuus est, jam
non moritur, nec sanguis a corpore separatur.
Ut igitur huic errori obviameretur, & magis im-
primetur fidelium mentibus, quod sub qual-
libet specie est totus Christus: dum non so-
lum verbo, sed etiam ipso signo inaicaretur,
visum fuit utile esse sub una specie tantum
ministrari. Efficacius enim imprimitur, quan-
do cum doctrina verbali sensuale aliud signum
concurrit: ideo sacramenta & sacrificia insti-
tuta sunt, ideo & dominus noster Jesus Chris-
tus in parabolis loquebatur; & sapientes in
parabolis loquuntur, ut, dum cum doctrina
sua limbo repræsentativa concurrat, effica-
cius mentibus imprimatur. Secundum pericu-
lum est irreverentiæ: etenim quamvis omnia
sacramenta cum magna reverentia sint tractan-
da, illud tamen divinisimum sacramentum su-
per

ANNO
CHRISTI
1431.

5

ANNO
CHRISTI
1431.ANNO
CHRISTI
1431.

per omnia alia cum maxima & summa reverentia tractandum est. Alia huiusmodi sacramenta sunt vasa gratia divina, non tamen per ea usum domini nostri Jesu Christi presentiam obtinemus: in hoc vero sacratissimo sacramento dominus Jesus Christus, sub alia quidem forma, in propria vero substantia, est nobiscum: Ideo tractandum est cum omni studio & cautela, ne aliquid contingat quod cedat in irreverentiam ipsius sacramenti. Et cum in calice sit sub specie liquida, multa possunt contingere que cederent in irreverentiam ipsius sacratissimi sacramenti, tam ex parte ministrantis, quam ex parte suscipientis, quam etiam ex parte speciei vini, que est magis ad alterationem suscipiendam disposita, quam species panis. Vos qui predicastis, per experientiam nostis. Nam doctores de hoc multa dicunt: & nobis a fide dignis multa relata sunt: que cum audivimus, exhorruerunt pili corporum nostrorum, & animi nostri nimio terrore concussi sunt. Dicitur est nobis accidisse quod cum sacerdos ad infirmum sacramentum sub duplici specie detulisset, quando infirmo voluit de calice ministrare, nihil ibi reperit, totum, dum per viam agitando veniret, distillaverat. Et alibi, cum mane diei dominice ministraretur quod ex precedenti die fuerat reservatum, talis alteratio facta erat, ut qui suscipiebat ferre non valens emiserit. Heu casus horrendi, & non sine magna cordis amaritudine referendi! Et multa alia huiusmodi nobis relata sunt. Et quisque volens prudenter advertere, poterit quanta possint accidere cogitare. At vero quam sint hec gravis, ex decreti sententia poteritis intelligere, de consecratione distinctione undecima: Si per negligentiam aliquid de sanguine stillaverit in terram, lingua lambatur, tabula radatur: si non fuerit tabula, ut non concalceetur sanguis, locus radatur, & igne consumatur, & cinis in altari recondatur, & sacerdos quadraginta diebus peniteat. Si super linteamentalis, & ad aliud stilla pervenerit, quatuor diebus peniteat: si usque ad quartum, viginti diebus peniteat: & linteamina, que tetigerit stilla, tribus vicibus minister abluit, calice subterposito: & aqua ablutionis sumatur, & juxta altare recondatur. Præterea audivimus sæpe contingere quod sacramentum in calice non sufficit multitudini communicantium, & tunc fit noviter consecratio calicis tantum, & a presbytero non communicante: quod est a sanctorum patrum doctrina plurimum alienum. Et etiam dicitur, quod aliqui interdum vinum non consecratum pro consecrato ministrant: quod maximum periculum est.

Fiat igitur isto modo, quod vobis suscipientibus Ecclesiasticam unitatem & pacem, realiter & cum effectu, & in omnibus aliis, quam in usu communionis utriusque speciei, fidei, & ritui universalis Ecclesia vos conformantibus: vos qui talem usum habetis, communicabitis sub duplici specie cum auctoritate Ecclesie. Et articulus ille in sacro Concilio discutitur ad plenum, & videbitis quid circa illum articulum pro veritate catholica sit tenendum & agendum pro utilitate & salute populi Christiani. Et omnibus mature & digeste tractatis, nihilo minus si perseverantes in desiderio vestro hoc vestri ambaxiatores postularint, sacrum Concilium sacerdotibus vestris communicandi sub utraque specie popu-

lum vestrum, eos videlicet qui in annis discretionis constituti reverenter & devote postularint, auctoritatem & facultatem in domino largietur: hoc semper observato, quod sacerdotes sic communicantibus semper dicant, quod ipsi debent firmiter credere, quod non sub specie panis caro tantum, nec sub specie vini sanguis tantum: sed sub qualibet specie est integer totus Christus.

Hactenus decretum sacri Concilii retulimus, Ad dubia autem & questiones Bohemorum, quas magistri & sacerdotes postea movebant, sic responderunt oratores sacri Concilii.

Primo dixerunt, quod non est intentio sacri Concilii permittere communionem sub duplici specie permissionis tolerantia, vel sicut Judæis fuit permissus libellus repudiij: quia cum sacrum Concilium viscera maternæ charitatis exhibere dictis Bohemis & Moravis intendat, non est intentionis Concilii permittere tali permissione que peccatum non excludat, sed taliter eligi, ut auctoritatem domini nostri Jesu Christi & Ecclesie veræ sponsæ sit licita, & digna sumentibus utilis & salutaris.

De punitione peccatorum.

Item, cum circa materiam de punitione peccatorum fuisset per dictos Bohemorum magistros & sacerdotes dictum, quod ex scripturis sacris habetur, quod interdum Deus excitat corda privatarum personarum ad correptionem & punitionem peccatorum: & sic videretur licere inferioribus corrigere suos superiores, & punire.

Responderunt, & ostendentes textum sancti Augustini in decretis 33. Qui percussit malos in eo quod mali sunt, & habet causam interfectionis, minister Dei est: qui vero sine aliqua publica administratione maleficum, furem, sacrilegum, adulterum, perjurum, vel quemlibet criminofum interfecerit aut trucidaverit, vel membris debilitaverit, velut homicida judicabitur: & tanto acrius, quanto non sibi a Deo concessam potestatem abusive usurpare non timuit. Et certe molestius suscipiet ista civitas, si aliquis privatus attentaret punire unum criminofum, & erigeret furcam in platea, & ibi eum suspenderet, quam si unus homo interficeret unum hominem in rixa, vel per insidias. Et alios textus beati Ambrosii & Hieronymi eidem concordēs etiam allegarunt.

Dixerunt quod nemo dubitat quod lex Dei sancte & debite posita est: & in ea legitur simpliciter: *Non fursum facies*. Et tamen mandato Dei Israel asportarunt bona Egyptiorum, que receperant commodata. Item in eadem lege scribitur simpliciter: *Non occides*. Ex quo beatus Augustinus libro 1. de civitate Dei probat quod nemini licet occidere seipsum. Et cum facti instantiam de Samsone, respondet, & dicit hæc verba: Cum autem Deus jubet, seseque jubere sine ullis ambagibus intimat, quis obedientiam in crimen vocet, quis obsequium pietatis accuset?

Hic in propositis verba sancti Augustini habetis pro responsio. Sed videat quisque si Deus jubet, & se jubere sine ambagibus intimat, & probet spiritus si ex Deo sint. Sed de talibus non est loquendum, nec est multum agitandum. Nam per hoc facile insurget occasio ostendi seditiones, & inferioribus insurgendi contra superiores. Et quando aliqui furatus esset

ANNO CHRISTI 1431.
 esset vel interfecisset, & diceret quod spiritus Dei motus est, certe nisi de hoc bene constaret, puniretur.

Dixerunt de 10, quod aliqui sunt casus, in quibus laici habent potestatem in clericos.

Fuit responsum, quod certi sunt casus in iure, in quibus laici habent potestatem super clericos, & etiam aliquando super Cardinales. Nam si mortuo Papa Cardinales non vellent intrare conclave ad electionem Papae faciendam, rex princeps, vel alius dominus, seu potestas secularis, potest eos compellere. Sed in illis casibus iam ille non est privata persona, sed auctoritate juris utitur jurisdictione. Similiter est intelligendum de aliis casibus in iure expressis.

Dixerunt ulterius, quod nullum jus fori habet iustitiam, nisi jus poli illud approbaverit.

Fuit responsum, quod nullum jus fori habet iustitiam, si sit contra legem Dei, quia lex Dei est regula omnium legum: sed exigitur magna peritia in applicando regulam ad regulatum. Nam interdum alicui videtur quod sit torruosus in regulato, & non est, sed est defectus in applicando, quia non applicatur debito modo regula ad regulatum.

De praedicatione verbi.

Circa articulum de praedicatione verbi Dei fuit motum, quod interdum aliquis praelatus ex sua invidia vel malitia, sine causa rationabili, bonum & idoneum praedicatorum, bene & catholice praedicantem inhibet praedicare.

Fuit responsum, quod satis intellexerunt, quod abusus praelatorum inordinate agentium magnam occasionem praestitit turbationibus, & quod in eorum partibus nunquam audiverunt tales querelas. Sed praelati fuerunt bonis praedicatoribus, & eos ad praedicandum excitant precibus, favoribus, & honoribus. In talibus autem casibus iam sunt a iure praedicta remedia. Quando aliquis prohibetur uti iure suo, habet remedium appellandi: & si bene confidit quod sit appellatio iusta, utatur iure suo, omni violentia brachii utriusque, spiritualis videlicet & secularis, remota. Nam exitus causae declarabit, si ipse habebat iustam causam appellandi. Tunc declarabitur superiorem male prohibuisse, & appellantem iuste fecisse. Et superior iniuste prohibens debet corrigi. Si autem iuste fuerit prohibitus, & ipse sua temeritate superioris iustum mandatum sprevit, dignum est quod ipse digna animadversione puniatur.

De domino seculari apud clericos.

Circa quartum articulum fuit motum, an liceat praelatis ecclesiasticis actus secularis domini in propria persona exercere.

Fuit responsum, quod si per verbum, Actus secularis dominus posset agere seu exercere, tunc dicendum quod aliquos tales actus potest licite praelatus in propria persona exercere: sicut sunt vendere, impignorare, infundare, modis & formis iure ordinatis. Aliqui sunt non licet in propria persona exercere, sed debet habere oeconomum, vicedominum, vel procuratorem, qui haec exercent, de quibus a-

Actibus iure cavetur, in rubrica. Ne clerici vel monachi secularibus negotiis se immisceant, & aliis in rebus.

Fuit motum, an illa potestas coactiva, quae debet exerceri per oeconomum, &c. sit apud praelatum Ecclesiae.

Dixit Joannes Polemair respondit, quod haec questio praesupponit aliam, de qua sunt diversae opiniones inter doctores, apud quem sit dominium Ecclesiae. Et ulterius, an actio-nes sint in persona tutoris vel procuratoris, vel licet non sint in eorum persona, tamen per constitutionem actoris vel procuratoris, cuius exercitium ipsarum demandant ipsi actori vel procuratori, & alias intricaciones, de quibus non est opus ad praesens agere. Sed cum multum instaretur dicere opinionem suam, dixit: Quod si etiam otium haberent, & liberet solitarii in disputando, daret optionem arguenti. Sed magis esset opinio sua, quod dominium rerum Ecclesiae est apud Christum, & praelati & alii Ecclesiastici sunt canonici administratores ad instar tutorum: sed amplius habent potestatem seu administrationem quam tutores. Et constituendo oeconomum seu vicedominum, &c. eorum constitutione debita facta, oconomus, seu vicedominus, habet illam potestatem coactivam, seu exercitium jurisdictionis.

Item circa quartum articulum, pro declarationem primae conclusionis, est concordatum, quod verba: Iuste acquisita, in ipsa posita, omnia in eadem contenta determinant.

Item circa secundam conclusionem, cum sacri canones & doctores sacri sic loquantur: Bona Ecclesiae, res Ecclesiae, facultates Ecclesiae, & inter doctores variae sint opiniones, apud quem sit ipsarum rerum dominium, prout notat glossa in cap. Expedi. 12. quest. 1. ad nullam illarum opinionum intendunt aliquem coardare, nec aliquam illarum opinionum excludere, sed sit unicuique facultas illam quae sibi melior videbitur probabiliter sustinere. Dixerunt praeterea dicti Bohemi, quod ipsi tenent, quod clerici aut viri Ecclesiastici rerum temporalium Ecclesiae sunt administratores, & non domini, ad modum loquendi scripturae, doctorum sanctorum, & canonum.

Item Bohemi dicunt, quod in omnibus emergentis stare volunt distamini iudicii ex unanimi consensu in Egra compactati. Hunc in modum nostri Bohemis responderunt.

Tandem post multos tractatus ultro citroque habitos, inita est concordia, & manuum stipulatione firmata: promiseruntque se Bohemi declarationem trium articulorum, ac pacem & Ecclesiasticam unitatem accipere. Factum est id anno millesimo quadringentesimo trigesimo octavo, circa festum Martini. Conventum est postea, a legatis sacri Concilii, tum ab oratoribus Bohemorum, ut quae reliqua erant componerentur: primum Ratisponae, deinde apud Brunnam dioecesis Olmurtensis, item apud Albam regalem in Hungaria, coram Sigismundo Caesare. Verum nullibi res tota confici potuit: nunc enim erat consulenda synodus, nunc alia sunt exorta impedimenta. Postremo apud Iglaviam oppidum Moraviae, concordia instrumentis ac sigillis roborata est: Compactata vocant, 5. die mensis Julii, Caesare praesente.

ANNO CHRISTI 1431.

ANNO
CHRISTI
1621.

PETITIONES BOHEMORUM

ANNO
CHRISTI
1621.

Postremo proposita in Basileenſi Synodo, anno MCCCCXXXVIII.
menſe Novembri.

Reverendiſſimis de Chriſto patribus & dominiſ A municabunt ſub utraque ſpecie, dignentur dare, & ordinare, & deſtinare litteras ſacri Concilii in modo & forma magis oſtentioni accommodata & congrua, ad omnes principes tam ſeculares quam ſpirituales, civitates & communitates juxta compactata. Et hoc iidem domini legati nobis ſacere obligantur.

NOS oratores regni Bohemie humiliter & quanta poſſumus affectione ſupplicamus, quatenus propter pacis & concordie iſtitute perpetuam conſervationem, & omnium que in compactatis ſunt, felicem ac firmam conſervationem dignemini nobis dare, concedere, & de veſtra clementia elargiri, cum effectuali executione, omnes & ſingulas poſtulationes iſtaſcriptas.

Primo & ante omnia petimus & ſupplicamus, quatenus pro tollendis univerſis litibus, jurgiis & diſſenſionibus in populo noſtro ex diverſitate communionis indubitanter & infallibiliter ſequentibus: & infinite malis, que nec dicere ſufficimus, ſicut ea concepimus, proſus auferendis & abolendis, dignemini clementer pro veſtra bonitate & liberalitate regno noſtro Bohemie, & marchionatu Moravie, dare, concedere, & demandare uniformem & unanimem omnibus & ſingulis ſub utraque ſpecie ſacre Eucharistiæ communionem, videlicet Archiepiſcopo Pragenſi, nec non Episcopis Linthomiſenſi, Olmutzenſi, & aliis prælatiſ ſingulis regni & marchionatus curam animarum habentibus, & eorum vicariis, nec non & plebibus eorum ſingulis & ſubjectis: & hoc ſecundum ea que in mandato bullæ legatorum & in compactatis nomine ſacri Concilii ſunt inſerta in cap. Pro firmitate: ubi ſic dicitur: Et omnia alia ſient, que pro obſervatione diſte pacis & unitatis neceſſaria fuerint & opportuna. Nam hoc factum ex veſtro beneficio regnum totum, ſupra quam dici poteſt, conſolabitur, & in dilectione fraterna firmabitur, ex quibus uniformis ſubjectio & obediencia ſacrosanctæ Eccleſiæ perpetuo tribuetur.

Item ſupplicamus ut ſupra, quatenus pro amparanda ſalva ſuſpitione & vacillatione multorum, putantium quod ſacrum Concilium præſatam communionem ſub utraque ſpecie nobis conceſſam ad tempus diuturnæ concederet, non utilem & ſalutarem, ſed ut libellum repudii, dignemini juxta illud capitulum in compactatis poſitum: Primo dixerunt, quod non eſt intentionis ſacri Concilii, &c. nobis & veſtræ conſeſſioni ſalubriter & mature providere, & illud capitulum, una cum aliis ipſum munus legatorum veſtrorum conſequentibus, bullis litterarum veſtrarum firmare & perpetuare.

Item ſupplicamus ut ſupra, quatenus pro conſolatione obedientie, & totius ordinis Eccleſiaſtica diſcipline, & pro finali compactatorum deſenſione & obſervatione, & bono & optimo in ſpiritalibus regimine, dignemini nobis providere cum effectu de bono & legitimo paſtore, Archiepiſcopis, & aliis Episcopis, qui nobis pro regno magis idonei & magis grati & accepti viderentur ad illa officia ſalubriter exequenda.

Item ſupplicamus ut ſuper, quatenus veſtræ paternitates pro tuenda in poſterum Inclita ſama regni & marchionatus, pro oſtendenda & maniſtandâ noſtra innocentia, pro eo quod communicaverunt, & communicant, & com-

unicabunt ſub utraque ſpecie, dignentur dare, & ordinare, & deſtinare litteras ſacri Concilii in modo & forma magis oſtentioni accommodata & congrua, ad omnes principes tam ſeculares quam ſpirituales, civitates & communitates juxta compactata. Et hoc iidem domini legati nobis ſacere obligantur.

Item ſupplicamus, ut in diſcuſſione in materia communionis Eucharistiæ ſub utraque ſpecie, de ejus præcepto a domino ad omnes fideles, non procedatur aliter niſi ſecundum judicium in Egra compactatum, hoc eſt ſecundum legem divinam, præxim Chriſti & apoſtolorum ejus, Concilia generalia, & ſecundum ſententias ſanctorum doctorum veraciter ſe in lege Dei fundantium.

Item ſupplicamus, quatenus paternitates veſtræ, conſiderata magna affectione populi noſtri, velint dare nobis deſideratam libertatem communicandi parvulos ſacra Eucharistiæ. Nam ſi ille uſus communicandi, quem regnum noſtrum, pie motum, magorum ſanctorum doctorum ſcripturis & exemplis inductum, ut catholicum ſuſcepit, & a multis annis effectualiter exercuit, aboletur, certe magnum & intolerabile ſcandalum in populo oriretur, imo animis eorum plurimum ex hoc implacabiliter perturbaretur.

Item ſupplicamus ut ſupra, quatenus ex eodem cauſis, veſtræ paternitates dignentur permittere ad minus evangelia, Epistoſas, & ſymbolum in vulgari in miſſis & Eccleſiis eorum populo ad excitandam devotionem libertari, legi, & decantari. Nam in noſtro linguaſio Slavico ex indulto Eccleſiæ olim ab antiquo in vulgari ſuo exercetur, etiam in noſtro regno.

Item ſupplicamus nomine ejuſdem regni, & almæ univerſitatis Pragenſis, quatenus erga ipſius univerſitatis deſideratam reformationem, veſtræ paternitates dignentur curam adhibere, & operam dare ſolicitam, ut juxta modum & formam aliarum univerſitatum, taliter per Eccleſiam reformatarum, præbende, & collationes beneficiorum aliquorum Eccleſiarum cathedralium & parochialium, eidem univerſitati annexantur, conferantur & incorporentur, ut per hoc univerſitas augeatur & promoveatur.

Item ſupplicamus, ut ſupra, quantum ſufficimus, ſalva ſemper paterna reverentia, ex compactatis veſtras paternitates requirimus, & iſtanter monemus, quatenus ad illam cunctis piis mentibus deſideratam, & Chriſtiane religioni ſumme neceſſariam, & opportunam totius Eccleſiæ reformationem, dignetur veſtra paternitas toto ſtudio invigilare, & effectualiter inſudare pro extirpatione omnium malorum publicorum, in capite & in membris, prout regno noſtro frequenter promittitis in compactatis, & prout articulus noſter quartus, de eliminatione omnium peccatorum publicorum, hoc maniſte exigit & requirit.

ANNO
CHRISTI
1438.*Responsiones sequentes ordinata fuerunt,
sed non data.*

Prima petitio videtur inulti obligationi, tamquam ex compactatis sacrum Concilium hoc facere teneatur, ex illo capitulo quod incipit: Pro firmitate & observantia pacis, & sequitur: Per dictos legatos sacri Concilii dabitur omnis firma, & procurabitur bulla Concilii, & mandata ipsius sacri Concilii ad omnes principes & communitates circumstantes, & alia que necessaria fuerint & opportuna. Pro parte vero dictorum regni & marchionatus, dabuntur littere cum sigillis firmis, ac munimentis opportunis: proclamabitur pax, & servata mandabitur: & omnia alia sicut que pro observantia dictae pacis & unitatis necessaria fuerint & opportuna. Sed certe ex illo capitulo, neque competit jus sacro Concilio faciendi Bohemis, quod pro bono pacis & unitatis teneatur dimittere usum communionis sub duplici specie: cum promiserint omnia facere, que pro observantia pacis & unitatis fuerint opportuna. Hoc esset valde opportunum observationi pacis, ut ipsi in hoc, sicut & in ceteris, se conformarent usui omnium aliorum vicinorum, & totius Ecclesiae Latinae. Neque contra ipsi Bohemis competit jus ad petendum, quod sacrum Concilium compellat omnes de regno ad communicandum sub utraque specie, tamquam hoc esset opportunum observantiae pacis. Quia cum super hac materia iam sit in dictis compactatis specialis & certa dispositio, generalis, clara que subsequitur, non se refert ad illa; maxime quia hoc contrariatur ei de quo in ipsis compactatis specialiter agitur, scilicet de libertatione, cui contrariatur coactio. Nam & in libertatione concedenda, dicitur de illis personis que in annis discretionis constituta reverenter & devoto postulaverint. Et si devotioni & postulationi cujuslibet est relinquendum, non est ad hoc aliquis compellendus, secundum ipsorum compactatorum seriem & tenorem. Et alias hoc de se manifestum est, quod illa verba non dant jus talia postulandi: quod vero ad libertationem concedendam, de qua continetur in compactatis, sacrum Concilium intendit omnino servare ipsa compactata, & ab ipsis in nullo desistere. Ex quorum tenore manifeste apparet, quod declaratio istius articuli, an sit de precepto, praecedere debet ipsam libertationem. Sicut ergo sacrum Concilium in omnibus se offert compactata adimplere, ita & ipsi domini Bohemi facere teneatur.

Ad secundam petitionem responderetur, quod omnia, que sacrum Concilium tenebatur ratificare, iam ratificavit, & super hoc litteras suas dedit. Illa non tenetur ratificare: quoniam pacta & conventiones a legatis sacri Concilii nomine ipsius facta habent ratificationis causam: non autem responsa; quorum aliqua per omnes, aliqua per unum tantum ex ipsis facta fuerunt ad interrogationes quorundam magistrorum. Unde tam res ipsa, quam modus agendi, manifeste ostendunt, quod ad ratificandum sacrum Concilium non tenetur. Verum, quantum ad illum punctum, qui in illa petitione specialiter exprimitur, non quia tenetur ratificare, sed pro consolatione populi Bohemici, & tollenda occasione aliis detrahendi, dicit sacrum Concilium: Quod sicut consuetudinem laudabilem ab Ecclesia universaliter ob-

servatam, de communicando populum sub specie panis, absque auctoritate Ecclesiae nemo debet immutare, ita postquam ab Ecclesia usus communionis sub utraque specie aliquibus permittitur, talis permissio non est sicut de libello repudii, vel quae peccatum non excludat, cum tales qui ex licentia & auctoritate Ecclesiae sic communicant, transgressores Ecclesiasticae institutionis vel consuetudinis dici non possint; dum tamen concessionis terminos non excedant. Erat igitur talis communicatio auctoritate Ecclesiae concessa illis quibus concessa fuerit licita, & digne sumentibus utilis & salutaris.

Ad tertiam petitionem responderetur, quod iustum & rationale est, ut Ecclesiae Pragensi de legitimo, idoneo & utili provideatur pastore. Sed quoniam verba expresserunt magistrum Joannem de Rocozana, de quo non est rationale ut ad illam dignitatem promoveatur, cum ad impediendum, periculum bandum, & dispendium pacem & unitatem, post firmata compactata, fuerit multipliciter machinatus. Et non diu est quod civitate Pragensi serenissimo domino imperatore infalutato clam & surtitive recessit: & jam prodire & apparere incipiant, que post talem recessum & ante in perturbationem pacis fuerit machinatus, cum ad Pontificem maxime pertineat unitatem & pacem amare, & ad eas alios provocare verbo pariter & exemplo. Ideo melius videtur hoc pro presenti suspendere, ut habita meliori deliberatione & diligentia, cum serenissimo domino imperatore, possit eidem Ecclesiae utiliter provideri.

Ad quartam petitionem responderetur, quod ex tota serie compactatorum, sacrum Concilium non tenetur aliquas litteras ad principes & communitates circumstantes dirigere; nisi iuxta praesertum capitulum, quod incipit: In firmitate. Illas promptum est facere & diligere, iuxta seriem ipsius in forma rationabili & honesta.

Ad quintam petitionem responderetur, quod illa est intentio & voluntas sacri Concilii, quod in discussione & decisione Spiritu-sancto auctore faciendae in materia communionis Eucharistiae sub utraque specie, & de ejus precepto a domino ad omnes fideles, ut verbis eidem utamur que in ipsa petitione continentur, non procedetur aliter, nisi secundum legem divinam, praxim Christi, & Apostolorum ejus, Concilia generalia, & secundum sententia sanctorum doctorum veraciter se in lege Dei fundantium. Et ita debent sperare & credere omnes fideles, quod ille qui Ecclesiae suae promissum sui assistentiam infallibilem, & Spiritum sanctum cum Ecclesia in aeternum mansurum, salvator noster Jesus Christus, nullo modo permittit quod ab ipsa Ecclesia aliqua decisio fiat circa materiam talem, que esset contraria superius memoratis. Sed debent firmiter credere omnes Christianae, quod Spiritus sanctus per eos Ecclesiam docet fideles omnem veritatem necessariam ad salutem, & ita debent firmiter credere, & nullatenus dubitare.

Ad sextam petitionem de communiione parvulorum, responderetur, quod communicatio parvulorum per compactata expressè excluditur: cum solum ibi de illis loquantur, prout extunc qui talem usum hactenus habuerunt, & ad ultimum de illis qui in annis discretionis constituti hoc reverenter postulaverint & devoto.

Ad

ANNO
CHRISTI
1438.

ANNO
CHRISTI
1418.

Ad septimam petitionem, quod illa est de
directo contra compactata, & ipsorum Bohe-
morum promissionem, per quam tenentur se
conformare ritibus Ecclesie. Certum autem est,
quod ritus Ecclesie hoc non habet, neque in
ipsa Pragensi Ecclesia ante ista disturbia hoc
habebat. Unde iustum & rationale foret, quod
conformarent se ritibus Ecclesie, & in hoc &
in omnibus aliis compactata efficaciter adim-
plerent, & tunc possent honestius a sacro Con-
cilio petere, & rationabilius sperare.

Ad octavam, gratissimum est sacro Concilio,
quod universitas studii Pragensis reformetur &
reparetur: & ideo super hoc faciet commissio-
nem legato suo, ut circa reformationem & re-
parationem universitatis operam & studium
præbeat: ordinando de aliquo certo nume-
ro præbendarum in aliquibus Ecclesiis civi-
tatis Pragensis, quod ad eas assignari habeant
dictæ universitatis doctores & magistri, se-

condum ordinationem rationabiliter faciendam.

Ad nonam & ultimam petitionem responde-
tur, quod hoc sacrum Concilium a suo exordio
studium & operam circa desideratam reforma-
tionem Ecclesie præbuit, & præbere, Deo au-
dore, intendit, multaque super hoc decreta
edidit. Sed inimico humani generis procuran-
te multa impedimenta circa hoc habuit: nihilo-
minus in spe non deficit, nec per Dei gra-
tiam in studio deficiet & labore. Multa signi-
ficam super hoc notata sunt & concepit, quæ
ubi, Deo largiente, opportunitas fiet, ad exe-
cutionem ponenda erunt ad Dei gloriam & Ec-
clesie reformationem, honestatem & decorem
accommoda. Sed quoniam (ut sapiens) ait
Boni negotio tempus & opportunitas est, omnia
sua cum sapientia suaviter & opportune di-
sponenda: ne ea, quæ, si opportune fierent,
possent esse multum accommoda, importunitas
minus, utilia reddat.

ANNO
CHRISTI
1418.

